MARIANI SOCINI
SENIORIS SENENSIS
ADMIRABILIA COMMENTARIA
SVPER PRIMA PARTE
LIBRI QVINTI DECRETALIVM.

Hac ſecunda editione ab innumeris, quibus antea repleta erant mendis, ac defectibus hoc ſigno ☞ notatis,

Summa induſtria, & labore nunc denuo repurgata, & ſuppleta; nec non locupletiſsimis argumentis illuſtrata, in lucem prodeunt.

In quibus quàplures, et varij Tractatus iuris exactiſſime explicatur, qui infra in ſeparata pagina notatur.
Index praeterea copioſiſſimus rerum notabilium, & verborum adiectus eſt.

Acceſſere poſtmodum duo alij Indices, quorum vnus eſt opinionum, quas Auctor ipſe communes atteſtatur.
Alter verò, de varijs in vtroque iure intellectibus per eundem traditis.

CVM PRIVILEGIIS.

Cum licentia Superiorum.

PARMAE. EX TYPIS SETH VIOTI.
M D L X X V.

AD ILLVSTRISS. ET R. Ferdinandum Farnesium

EPISCOPVM PARM. DIGNISSIMVM.

Commentaria Mariani Socini Senioris in primam partem libri quinti Decretalium, qua maxima potui opera, ac diligentia typis à me vt promiseram, commissa, tuo Præsul amplissime nomini vt dicarem, cum multa, tum præcipuè duo fecere. Primum illud fuit, vt ita mea incredibilis erga te obseruantiæ argumentum aliquod ostenderem, ratus me munusculo hoc summum meum erga amplitudinem tuam studium, aliquo posse pacto demonstrare, quando ipsum ijs prosequi nequaquam officijs valeo, quibus cupio, atq́ exopto summopere. Altera fuit consilij mei ratio, quod ei, de quo optime quisq́ sentit, quæ prælo à nobis præstantium virorum opera subijciuntur, donare consueuimus, quippe quod in omni munere tribuendo virum potissimum, qui eo maximè dignus habeatur, diligere soleamus, qualem te esse præsul amplissime mihi facile persuadeo, cum in te immensam in omnes clementiam summa cum nobilitate coniunctam admiror, simulq́ qualis in te vitæ sit integritas, quanta pietas, quæ religio, cuiusmodi in negotijs, vsq́ grauissimis obeundis sit prudentia intueor, quæ omnia sanè cum paucissimis Principibus viris communia tibi esse iudico; quo verò sis erga honestas artes omnes studio, quantumq́ in ipsis iam profeceris, eorum sit iudicium, qui cum easdem non minus quam te norint, calleant; mira quotidie de doctrina tua prædicare non desinunt; mitto mirificam prudentiam, non intermissam operam, eximiam curam, qua Ecclesiæ tuæ cum verbo, tum exemplo die ac nocte pro ipsius salute, dignitateq́ animo ex cubando prodesse studes, quæ tamen iam maximis à te ornamentis illustrata, ciuitati huic non parum aduersis hisce temporibus solet afferre solatij, at in alijs locis miram tanti sacrorum Antistitis excitat desiderium; equidem nunc gaudeo magnopere, sed non tam profecto tua, quam patriæ nostræ causa, in te enim ista antiquum farnesiæ gentis decus referentia à teneris vsq́ annis fere perspecta sunt. Urbs verò hæc varijs ad hanc vsq́ diem temporum procellis agitata te rectore ad ipsum portum iam appulit, vides igitur iustissimis de causis me adductum, vt tibi vni præcipue librum hunc dono dandum esse arbitrarer, quare superest, vt libenti ipsum animo, libentissimo ad te missum suscipias, susceptumq́ innata (sicut spero) ac plane confido, benignitate complectare, quod verò ad me attinet, à Deo opt. max. supplici bus precibus petam atq́ contendam, vt te incolumem tueatur ac conseruet, quo & animi in te mei apertius possim tibi in dies propensionem significare, & vt tot bona, quæ a te cumulate in nos profecta sunt, si non sempiterna, at saltem diuturna esse liceat.

Seth Viottus Typographus Parmensis.

SETH VIOTH
CANDIDO LECTORI.

VM semper animo meo fuerit Candide Lector, vt totis viribus vtilitati publicæ incumberem; ideò hoc anno, cum ad manus meas peruenissent erudentissima Mariani Socini Senioris Senensis Commentaria in secundam partem quinti libri Decretalium composita, nec dum prælo commissa; ea summo labore, ac graui impensa excudenda curaui; quod quàm fœliciter mihi successerit, opus ipsum per se satis ennarrat. Cumq; viderem primam partem eiusdem iamdiu Lugduni impressam a multis desiderari; eamq; & corruptam, ac infinitis, & prope innumerabilibus erroribus repletam circunferri, quotidie a multis Iuris prudentibus intelligerem; opus sanè hominibus admodum gratum, vtileq; me facturum existimaui; si et illam primam partem, vt in altera editione tibi promiseram; adiectis quàm plurimis capitulis, & alijs notabilibus Auctoris dictis & præcipuè tractatu de vsuris; quæ omnia in prima impressione deerant; nitori suo, & prout e manibus ipsiusmet Auctoris exijt, restituerem. Quæ res iuxta animi mei votum mihi euenit; vt cuiq; ex vtriusq; comparatione facile apparebit. Librum igitur suscipe Lector benigne, ac perlege. meiq; tibi in dies alia præstaturi memor esto. & vale.

Ilecte fili salutem, & Apostolicam Benedictionem. Cum sicut recepimus, tu ad communem omnium iuris studiosorum vtilitatē tua propria impensa, & industria lecturas Mariani Sozini Senioris, super prima, & secunda parte libri Quinti Decretalium, imprimi facere intendas, dubitesque ne huiusmodi opera postmodum ab alijs sine tua licētia imprimatur; quod in maximum tuum præiudicium tenderet; Nos proprerea tuæ indemnitati consulere, ac te specialibus gratijs, & fauoribus prosequi volentes. Motu proprio, & ex certa nostra scientia, tibi tuisq; hæredibus, et successoribus, ne prædicta opera hactenus, ab alio non impressa, & per te imprimēda, dummodo per ordinarium loci, & dilectos filios Inquisitores Hæreticæ Prauitatis illarum partium prius visa, & approbata fuerint, per decennium a quocunq; sine tua, vel tuorum hæredum, & successorum licentia imprimi aut ab alijs vendi, siue in eorum officinis seu apothecis, aut aliàs venalia teneri possint, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus Districtius inhibentes omnibus & singulis Christi fidelibus, tàm in Italia, quàm extra existentibus præsertim Bipliopolis, & librorum impressoribus, sub excommunicationis latæ sententiæ. In terris verò Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiectis, etiam tercentum ducatorum auri de Camera; pro vna Camera Apostolicæ, pro alia accusatori, pro tertia tibi, vel tuis hæredibus, & successoribus irremissibiliter applicandorum, & amissionis librorum, pœnis toties ipso facto, & absq; alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fuerit; ne intra dictum decennium dicta opera, & libros, sine tua, vel tuorum hæredum, & successorum licentia imprimmere, aut aliàs vt supra, tenere audeant. Mandantes vniuersis venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, eorumq; Vicarijs in spiritualibus generalibus, & in statu Romanæ ecclesiæ Legatis, Vicelegatis, & Gubernatoribus, vt quoties pro parte tua, vel tuorum hæredum, ac successorum requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, tibi, aut tuis hæredibus, & successoribus præsidio assistentes, præmissa ad omnem tuam, vel tuorum Hæredum, & pro te, vel illis agentis requisitionem, contra inobedientes & rebelles per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia exequantur. Innocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio Brachij sæcularis. Et insuper, quia difficilè foret præsentes literas ad quælibet loca deferri, volumus, & dicta auctoritate Apostolica decernimus, earum transumptis, vel exemplis, in ipsis, operibus impressis, à data præsentium, eandem prorsus fidem vbiq; in iudicio, et extra adhiberi, quæ eisdem præsentibus ad[h]iberetur. Dat, Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die prima Martij. M D L X X I I I.

Pontificatus nostri Anno primo.

B. Melchiorius. *V. de Martholis.*

A tergo dilecto filio Seth de Viottis.

Eth Viotus ad te supplici, humiliq; prece, PRINCEPS Illustrissime, accedit, vt vnum, quod sibi immensa tua benignitas pollicetur, impetret. Hoc autem est, vt cum ipse nunc Commentaria Mariani Socini Senioris in Secundā partem libri quinti Decretalium, tot laboribus impensisq; imprimendam curarit, eandem tu, ne quis intra quindecim annos imprimat, vendatùe in terris ditioni tuæ (vt à multis item Principibus iuris alibi est fanci tum) prohibeas, quæ quidem Commentaria ipse, multis, ijsq; insignibus additamentis au cta prœlo committere iam parat. Hoc igitur humillime precatur, vt decernas, & sub pœna ducentorum aureorum, quinquaginta quorum Fisco sint tuo, quinquaginta accusatori, quinquaginta ei, qui pœnam hanc exequetur, quinquaginta sibiipsi obnoxia, & cum clausulis (vt aiunt) motus proprij, plenitudinis potestatis, & certæ scientiæ, ac derogationibus eorum, quæ obstent, etiam si ipsorum hic mentio speciatim esset facienda, præcipiendo quibuscūque Magistratibus tuis, vt omnia inuiolatè à cunctis obseruari faciant. hæc si à tua is (vt sperat) clementina obtinuerit, non modo tanti beneficij memoriam, quanta maxima semper poterit animi propensione colet, sed etiam ab ingenti tot sumptuum suorum, ac vigiliarum iactura liberatum se agnoscet, quam fortasse, nisi hac ratione sibi consuleretur, facere inuidi alicuius cal liditate cogeretur, quàm vt subiret, neque tu, qui artes ipsas, earundemq; præcipuè auctores in oculis feras, pati vilo pacto (vt credendum est) posses, neque ipse, qui tanto bono patriam suam ornarit, mereretur.

Precibus ab oratore petitum concedimus vt petitur, non obst. &c. Dat. Parmæ die. xviij. Decemb. M D L X X I I I.

Octauius dux.

Io. Baptista Picus Secretarius.

HILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, vtriusque, Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex. Archidux Austriæ. Dux Burgundiæ, Barbantiæ, & Mediolani, Comes Aspurghi, Flandriæ, & Tirolis. Recognoscimus & notum facimus tenore præsentium vniuersis, expositum Nobis fuisse ex parte fideliß. Nobis dilecti Seth Vioti Bibliopole Parmensis, se in commune oīum vtilitatē, & precipue eorū quā iuri canonico incūbunt velle excudere, Typisq; mādare Lecturas Mariani Sozini Senioris super prima, & secunda parte Libri. v. Decretalium q̄ hactenus nunquam excussa fuere. Ideoq; nobis humiliter supplicauit, vt, ne præmio suo labori debito fraudetur ipsi licentiam, & facultatem dictas Lecturas imprimendi concedere, & elargiri dignaremur. Interdicentes ne à quoquam alio, nisi ab eo, seu ab ipso potestatem habentibus in dicto nostro statu, & Dominio Mediolani imprimatur. Nos verò proprium, ac peculiare munus nostrum esse censentes, fauere omnibus bonorum studiorum professoribus. Volentesq; Reipublicæ vtilitati consulere ipsius petitioni annuendum duximus in hunc qui sequitur modū. Tenore præsentiū, & ex certa sciētia Regia, et Ducali authoritate nostra, motuq; nostro proprio ac ex gratia speciali, præmissam licentiam, & facultatem prænominatas Lecturas imprimendi, Typisq; mandandi vbi ipse voluerit, impressaq; vendēdi in nostro statu, & Dominio Mediolani, concedimus, & impartimur. Interdicimusq;, ac prohibemus expresse, ne quis, nisi dictus Seth Viotus, aut ab eo potestatem habentes, seu alij, cum quo suæ rationis coniunctæ fuerint, per decennium, à die datæ præsentium in posterum computandum, ea imprimere, vendere, aut Typis mandare possit in nostro statu, & Dominio Mediolani, & quacunque eiusdem parte. Sub pœna amissionis omnium Instrumentorum, & librorum absque dicta licentia impressorum, aut imprimendorū. Scutoriūq; ducentorū auri, in tres partes diuidendorū; quorū vna accusatori, altera Fisco nostro, tertia verò idem Seth Vioto censeatur adscripta. Mandantes ꝓpterea Ill. Gubernatori nostro dicti status præsenti, & futuro Præsidi, et Senatui, Præsidibus, & Maigstris vtriusq; Magistratus, Thesaurario quoq; generali nostro dicti Status, præsenti, & futuro, cæterisq; vniuersis, & singulis officiarijs, & subditis nostris dicti nostri status, & Dominij Mediolani præsentibus, & futuris sub pœna nostra indignationis, & iræ, vt præmemorata licentia, & facultate ad vnguem vti sinant. Hasq; nostras licentiæ permissionis, prohibitionisq; literas inuiolabiliter obseruent, & obseruari faciant per quoscunque. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri impressione munitarum. Dat. Madritij, die. xxv. mensis Ianuarij, Anno a Natiuitate Domini. D M L X X I I. Subscripta.

V. Quiroga. *Yo el Rei.* *Ad Mandatum Regiæ, &*

Catholicæ Maie. proprium.

V. Clarus R.

V. Herrera. R. *Vargas*

GVIDOBALDO DI MONTEFELTRO

DE LA ROVERE

DVCA DI VRBINO. &c.

Olendo Seth Vioto Stampatore in Parma, dar in luce la Prima, & Seconda parte del Dottor Mariano Socino il Vecchio, sopra il quinto libro de' Decreti, ci siamo contentato, per compiacere chi ce n'ha ricercato, e per mostrare il buon'animo nostro a lui medemo ancora, per il merito della fatica in ciò fatta, concedergli che nello Stato nostro non si possi stampare, ne stampate vendere le opere sopradette senza licenza sua, per anni quindeci. E così per la presente prohibiamo, & comandiamo, che a nessuno sia lecito metter mano in dette opere, nè contrauenire in modo alcuno a questa nostra concessioue, & priuilegio, Dichiarando, & volendo, che chi ardirà stamparle, o venderle senza licenza del detto Seth Vioto, incorra nella pena di ducento scudi per volta, da applicarsi per rata alla Camera nostra, allo Accusatore, allo Essecutore, & al medesimo priuilegiato.

In Pesaro il dì iiij. dell'anno. M D L X X I I I I.

Guidobaldo.

Giulio Veterano.

INDEX COMMVNIVM OPINIONVM quæ ab ipſo Auctore in hoc opere allegantur.

F I N I S.

INDEX INTELLECTVVM

IN VTROQVE IVRE

Qui in hoc opere per Auctorem traduntur.

Ex sacra scriptura.

Ex decreto.

Ex Decretalibus.

Ex sexto Decretalium.

Ex Clementinis.

Ex. ff. veteri.

Ex infortiato.

Ex. ff. nouo.

Ex codice.

Ex Authenticis:

Ex Feudorum libro.

Ex Institutionibus.

Ex Glossis.

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
IN COMMENTARIA EXCEL. IVRISCONSVLTI
MARIANI SOCINI SENIORIS,
SVPER PRIMA PARTE
QVINTI DECRETALIVM.

B

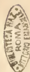

Bar-

C

Confir-

Cri-

D

Denun-

E

G

H

I

Infa-

Inno-

f2

Inqui-

quoties

Irre-

Iudæus

 y

Clerici

L

M

inter-

O

Obe-

Ordo,

Parcen-

Pecu-

Nec

Præ-

Pro-

Sta-

T

Item

V

intra

Virgi-

F I N I S.

TRACTATVS PLVRES iuris doctiſsimè, & exactiſsimè ab Auctore in hoc opere diligenter admodum explicati.

MARIANI SOCINI
SENIORIS SENENSIS
Iurisconsulti celeberrimi.
DOCTISSIMA COMMENTARIA
SVPER PRIMA PARTE
LIBRI QVINTI DECRETALIVM.
Fœliciter incipiunt.

De accusationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *In librorũ principijs, quæ quæri consueuerint. remissiuẽ.*
2 *Rubrica dicitur de textu, & probat.*
3 *Rubricæ decreti non probant.*
4 *Continuatio ipsius rubricæ.*
5 *Continuatio non est necessaria in capite libri.*
6 *Leges, & capitula non sunt ad inuicem continuanda.*
7 *Rubricæ Sexti, Clem. & Auth. non sunt continuandæ.*
8 *Diffinitio quibus constat.*
9 *Accusationis diffinitio.*
10 *Pueri, infantes, furiosi, & mente capti, non dicuntur crimen committere.*
11 *Delictum vindicta publica dignum, non potest committi sine dolo, vel lata culpa.*
12 *Denuntiationis diffinitio.*
13 *Inquisitionis diffinitio.*
14 *Inquisitio duplex.*
15 *Inquisitio quadruplex.*
16 *Inquisitionis generalis quò ad delicta, & quò ad personas descriptio.*
17 *Iudici extra territorium non paretur.*
18 *Boni, & graui Præsidis officium.*
19 *Inquisitionis generalis quò ad personas, & specialis quò ad delicta descriptio.*
20 *Inquisitionis generalis quò ad delicta, & specialis quò ad personas descriptio.*
21 *Inquisitionis specialis quò ad delicta, & personas descriptio.*
22 *Syndicus inquirens generaliter contra potestatem, & eius familiam vigore inquisitionis potest condemnare.*
23 *De accusationis, inquisitionis, & denuntiationis materia, vbi tractetur.*

Vãquam hic sit libri principium: tamen, quia non est caput totius cõpilationis, omittam quæ in librorũ principijs queri consueuerũt:
1 videlicet,† quis sit libri titulus, quæ sint causæ, & cui philosophiæ parti supponatur. De quibus vide Io. And. š. in proœmio. & ibi etiam Io. de Lig. latissimè, & Io. Mo. in ꝓhe. 6. per doct. iuris ciuilis in rubr. ff. de iusti. & iur. & in proœmio Cod. & per Azo. in sum. in prin. Codicis. & Dy. in rub. de noui ope. nun. Ego dixi latissimè in proœmio Clemen.
2 vbi etiam habes† an rub. dicatur de textu, & an ꝓbet. de quo habes glo. ꝙ sic, in proœmio Sexti. in versi. titulis. & de pœnit. dist. j. §. hæc verba. & ideò scriptor, qui tenetur scribere librum, tenetur etiam scribere rubricas, nisi aliud haberet consuetudo, per. c. cum dilectus. & c. fi. š. de consuet. & per. l. minimæ. ff. de legib. not. Ioan. And. in proœmio. vj. in
3 glo. super verbo, titulis. Fallit† tamen in rub. Decreti, quia illæ nõ sunt authenticæ, nisi prima. vt notat glo. 3. q. 9. chartę. licet aliqui non habeant illã glo. ratio est, quia istæ rubricæ positæ fuerunt pro summarijs magistraliter per Gratianum, cuius dicta non probant, nisi vt dicta magistralia. Et ideò quandoq; reprobãtur, vt traditur per glo. 2. q. 3. c. euphemium. §. hinc colligitur. & lati⁹ vide in dicto ꝓœmio, vbi ẽt vide qd iuris sit, si rub. sit gñalior tex. vel ecõtrà. Itẽ quid iuris si rubrica habeat orationẽ vel perfectã, vel imperfectã, vel si loquatur negatiuè, vel modaliter, & plures alias quæstiones ibi videre potes.
4 ¶ Continuatur † autem hæc rubrica ad ꝑcedentes pluribus modis. ¶ Et primo dictum fuit supra de ciuilibus negotijs, & actionibus: verum quia delicta sæpe frequentantur, & reipublicæ interest illa puniri, vt. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. & Exodi. c. xxij. vbi dominus inquit ad Moysem, Maleficos non patieris viuere. & transumptiuè 23. q. 5. §. sed obijcitur. Et quia ad ea punienda principaliter prodita sunt tria remedia, videlicet, accusatio, denuntiatio, & inquisitio: ideò de his subijcitur. Ideò autem dixi principaliter, quia etiam alijs duobus modis delicta puniuntur. videlicet per notorietatem, vt. c. euidentia. & c. qualiter. 2. ꝟ. eod. & per modum exceptionis. c. super his. ꝟ. eod. ¶ Vel secundo potest continuari aliter, quia nati ex matrimonio, de quo in præcedenti libro tractatum fuit, tanquàm filij Adæ peccatores sunt: & peccata, seu maleficia non debent impunita remanere, & principalia remedia ad ea punienda sunt, accusatio, inquisitio, & denuntiatio.

ergo de illis subijcitur. ¶ Vel tertio sic, & magis
proximè; supra dictum fuit de quadam specie accu
sationis in tit. qui ma.accu. poss. ergo nunc viden-
dum erat de accusationibus in genere. igitur subij-
citur hic hæc rubrica. ¶ Vel quarto sic, continuan
do ad inferiora. Tractaturus compilator de malefi-
cijs, & eorum pœnis, incœpit ab hac rubr. quia accu
satio, denuntiatio, & inquisitio sunt principalia re-
media ad delicta punienda. ¶ Vel quinto potest
5 dici, quòd † cum hic sit caput libri, non est necessa-
ria continuatio, vt not. glo. in rub. de condi. furt.
6 ¶ Vtrum † autem leges, & capitula sint ad inuicem
continuanda, dic quòd non, vt not. glo. in. l. gallus.
de libe. & posthu. & l. 1. C. de peti. bono. lib. 1.
7 ¶ † Quid autem in rubricis Sexti, & Clemen. &
Authen. dic, quòd continuandæ non sunt, vt dicit Ar-
chid. Io. de Imo. & do. Domi. in rubr. de sum. trini.
lib. vj. vide quæ dixi de summa trini. in clementinis.
¶ Verum, vt inquit Cic. Omnis quæ à ratione su-
scipitur de aliqua re institutio, debet à definitione
proficisci: vt ponitur in. l. 1. in prin. ff. de iusti. & iur.
8 & ibi dicit iurisconsultus, iuri operam daturũ, prius
nosse oportet quid sit ius. ¶ † Definitio autem
debet constare ex genere, & differentijs, vt est
apud Philosophum. 2. Posteriorum. & . 3. Topic.
& debet esse conuertibilis cum suo definito, vt not.
in. l. 1. ff. de dolo. pp quam causam fortè iuriscõsul
tus inquit in. l. omnis. ff. de regu. iur. quòd oĩs definitio
in iure periculosa est. parum est enim, quòd nõ sub-
uerti possit. Tamen ad notitiam dicẽdorum, quero
primo, quid sit accusatio. Solue secundum Docto.
9 Accusatio est delatio criminis alicuius hominis † ad
vindictam publicam apud competentem iudicem
legitima interueniente inscriptione. Est enim ac-
cusare reum criminis deferre ad vindictam publi-
cam, vt. c. super his. ĩ. eodem. & l. cum rationi-
bus. & l. non ignorat. & l. si quis ex fam. C. qui accu.
non pos. & l. libellorum. ff. de accus. ibi, reum defer
re. canonizata. 2. q. 8. c. fin. § libellorum. & in. l. hij
omnes. §. 1. ff. de accusa. canonizata. 2. q. 1. c. prohi-
bentur. hanc definitionem ponit Host. in sum. eod.
titu. & Azo in sum. eod. titu. & omnes doctores se-
quuntur. Sed non placet mihi: quia delatio sonat
in factum, sed nulla accusatio est facti: licet eius
exercitium sit in facto: ergo non est bona defini-
tio. est enim defectiua, vt statim patebit. Vnde
vt clarior sit, ego dico quòd accusatio est ius de-
ferendi criminis alicuius hominis doli capacis
ad vindictam publicam in iudicio, interuenien-
te legitima inscriptione, sicut dicimus de actio-
ne, quæ est ius persequendi in iudicio, quod sibi de-
betur, vt Institu. de actio. §. 1. & l. nihil aliud. ff. de
actio. licet exercitium accusationis consistat etiam
in facto. Ideò autem dixi, quòd est ius, quia hoc poni-
tur vt genus suum: reliqua verò verba ponuntur ad
differentiam. Ideò autem dixi criminis, quia non
delicti, vel non criminis non est accusatio. Ideò
autem dixi, deferrendi, ad differentiam inquisitio-
nis, exceptionis, vel notorietatis, in quibus nõ pro-
ceditur ad delationem partis, vt. ĩ. patebit. Ideò
autem dixi, alicuius hominis, quia cætera animalia
sensu carentia, non dicuntur delicta, vel crimina
cõmittere, sed aut pauperiẽ facere, vt. l. 1. & per to-
tum titu. ff. si quad. paup. fec. dic. aut damnum dare,
vt. ĩ. de iniur. & ff. ad leg. aquil. & C. vel noxiam
cõmittere, vt toto titu. de noxal. actio. Ideò autem
10 dixi, † doli capacis; quia pueri, infantes, furiosi, &
mente capti, & alij sensu carentes, non dicuntur de-
11 lictum, aut crimen committere: quia sine † dolo, vel
lata culpa, delictum committi non potest, quod vin
dicta publica sit dignum, vt Bart. in. l. 2. ff. si quis te-
sta. lib. esse ius. fue. & isti tales, nec dolum, nec latam
culpam possunt committere, vt tractatur latè in cle
men. 1. de homici. Ideò autem dixi, ad vindictam
publicam, ad differentiam ciuilis actionis ex crimi-
ne, quæ tendit ad priuatam vtilitatem. Item ad dif-
ferentiam denuntiationis, quæ tendit ad pœniten-
tiam, vel correctionem, non ad vindictam publicã,
vt statim dicam in descriptione ipsius denuntiatio-
nis. Ideò dixi, apud competentem iudicem in iudi-
cio, quia verba illa sunt necessaria, nam sonant in fa
ctum, & exercitium, vel potes dicere in iudicio.
ad differentiam denuntiationis, quæ fit etiam ex-
tra iudicium quandoq;. Ideò autem dixi, inter-
ueniente legitima inscriptione, ad differentiam in-
quisitionis, in qua non requiritur inscriptio, vt not.
glo. in. c. inquisitionis. & ibi dicam. ĩ. eod. & tradit
Bar. in. l. libellorum. ff. de accus. in fi. prin. & l. 2. §. si
publico. ff. de adulte. & per Ang. in. l. si vacantia. C.
de bon. vacan. lib. 10. Item ad differentiam denun-
ciationis, in qua similiter non est necessaria inscri-
12 ptio, vt. ĩ. dicam. ¶ † Denunciatio verò ita descri-
bitur, omissa doct. descriptione, quòd est ius defe-
rendi criminis alicuius hominis doli capacis ad pœ
nitentiam, vel correctionem, præcedente legitima
monitione. Ideò autem dixi pœnitentiam, vel cor
rectionem, ad differẽtiam accusationis, inquisitio-
nis, notorietatis, & exceptionis: quæ fiunt ad vindi-
ctam publicam. Ideò autem dixi, legitima præce-
dente monitione, quia aliàs denuntiatio non tenet,
vt dicam. ĩ. eo. c. 2. Cætera verò verba declara, vt
13 dixi in præcedenti definitione. ¶ † Inquisitio au-
tem est alicuius criminis manifesti ex bono, & æquo
à iudice competenti canonicè facta inuestigatio
secundum Host. in sum. in titu. de inquisit. §. 1. Sed
hæc definitio non placet mihi: in multis enim est
defectiua, vt. ĩ. patebit. Vnde tu aduerte, quia se-
14 cundum quosdam † duæ sunt species inquisitionis,
quædam facti, quæ fit ad curiæ informationem, de
qua secundum eos loquitur tex. in. l. cõgruit. de off.
præsid. & l. 4. ff. ad leg. iul. pecul. & auth. de collato.
§. iubemus. Alia verò est iuris, quæ fit ad criminis
punitionem, de qua secundum eos, loquitur. l. ea
quidem. C. hoc. tit. & l. 2. §. si publico. ff. de adult.
Alij verò dicunt, quòd inquisitio est duplex, vna præpa
ratoria ad inueniendũ, de qua loquit. d. l. congruit.
& alia iura primo alleg. Alia secũdaria ad puniẽdũ,
de qua loquũtur iura secũdo loco allegata. Hanc te-
net Inn. in. c. bonę. s. de elect. ver. testes. Tu verò dic
ex mẽte Ang in. d. l. si vacãtia. C. de bon. vacã. lib. x.
plurimis tamen additis, cuius distinctio habuit ori-
ginem a quadam disputatione. Nicol. de Mat. quã
15 refert Barto. in. d. §. si publico. quòd † inquisitio est
quadruplex, quædã generalis quò ad delicta, & quo
ad personas, vt cum præses, vel alius ordinarius in-
quirit contra homines facinorosos, & homines ma
læ con-

læ condit:onis,& famæ: Quædam eſt generalis quò
ad perſonas, & ſpecialis quò ad delicta, vt quando
inquiritur contra illos in generali, qui Titium in-
terfecerunt. Tertia eſt inquiſitio generalis quò ad
delicta,& ſpecialis quò ad perſonas, vt quando in-
quiritur contra aliquem hominem certum infama-
tum in genere. Quædam eſt inquiſitio ſpecialis quò
ad delicta, & quò ad perſonas, vt cum inquiritur
contra Titium ex eo quòd interfecit Sempronium.
16 ¶ Prima ſpecies inquiſitionis deſcribitur, quòd † eſt
ius ꝓcedendi per officium ad inueſtigandum omnẽ
facinoroſum pœna dignum in territorio inquiren-
tis. hæc diffinitio ꝓbat̃ in.l.3.&.l.congruit.ff.de of-
ficio pſid.& in.c.1.s̃.de offi.ord. c.bonæ.s̃. de elec.
Ideò autem dixi ius, quia hoc eſt eius genus, vt dixi
in definitione accuſationis, & quia nulla inquiſitio
eſt facti, niſi in exercitio ſuo, vt dixi in definitione
accuſationis. Ideo autem dixi, ꝓcedendi, quia talis
inquiſitio nõ fit ad condemnandum, vel puniendũ,
ſed ad inueniendum, vt in dictis iuribus, & idẽ dicas
de hoc verbo, inueſtigandum. Ideo autem dixi per
officium, ad differentiam accuſationis, & denuntia-
tionis, quia inquiſitio non deſeruit accuſationi; ſed
duntaxat in ea ꝓceditur ex officio. Ideo autem di-
xi, facinoroſum, quia pro cauſa ciuili non habet lo-
cum regulariter inquiſitio, vt dicit Inno.in.c.ad no
ſtram.s̃.de iureiuran. & ibi latiſsimè per R.D.Ar-
chiepi.Panor.D. Nicol.Sicul. patrem, & ꝑceptorẽ
meum, & D.m. & ſic quotieſcunq; dixero de D.m.
intelligatis, velim, de ipſo D.Nicol. decretorum
monarcha.& in.c.exhibita.s̃.de iud. & per Io. And.
& D.m.in.c.fin.de foro compe.libr.6.quoniam pro
priuato commodo agendum eſt ciuilibus actioni-
bus, vt.c.1.s̃.de libel.obla.inſti.de actio.in princip.
vel aliàs eſt à parte iudicis officium implorandum,
vt not.Ioan.Andr.&.D.m.in. c.fi.prææalleg.& Ange.
in.d.repet.l.ſi vacantia. Ego verò dixi in clem.1.de
offi.ordi. vbi poſui nouẽ caſus in quibus ad priuatũ
commodum, non præcedente petitione partis, põt
iudex inquirere, de quib⁹ docto.tãgunt in prææalleg.
17 iuribus. Ideo autẽ dixi in territorio ſuo, quia † extra
territoriũ iudici nõ paret̃ impunè, vt in.c.2.s̃.de cõ
ſtit.lib.6.& .l.fi.ff.de iuriſd.omni.iud.licet Ang.di-
cat, ꝙ ideo dicuntur dicta verba; quia extra territo-
rium per non ſubditum, ſi delictũ committeretur;
non pertineret ad eũ vindicta publica, & ſic ſuperua
cua eſſet inquiſitio. per not.in.l.2. C. vbi de cri.agi
opor. Sed mihi non placet opinio ſua: quia talis in-
quiſitio, quæ fit ad inueſtigandũ, põt fieri ad dupli-
cem effectum, videlicet, vt repertos facinoroſos per
nouum ꝓceſſum puniat, vt ſtatim dicam in inquiſi-
tione ſpeciali.& hoc dicit Ang.& hoc modo ꝓcedit
eius dictum. Secundo modo, vt repertos facinoro-
ſos, & homines malæ conditionis à ciuitate repel-
18 lat. Intereſt enim † boni, & grauis Præſidis, & cu-
iuſlibet ordinarij pacatam, & integram prouinciam
habere, & eam purgare malis hominibus, vt.d.l.3.&
d.l.congruit. & alijs iuribus.s̃.alleg. Et vide Spec.
in tit.de leg.§.ſupereſt.in princ. Vnde fiet tunc in-
quiſitio, vt hominem malæ conditionis, & famæ ex-
pellat, quamq̃ non ſit ſubditus, & malam conditio-
nem, & famã receperit ex delictis alibi perpetratis.
Ideò autem dixi, pęna dignum; quia pp facinus nõ
dignum pœna, non dicetur quis facinoroſus, vt pu-
ta, ſi illud facerer lege permittẽte, vt.l.Gracchus.C.
de adulter.cum ſimi. Sed contra hoc facit, quod ſta
tim dixi, de expulſione, & ideò forte melius eſſet
addere ad diffinitionem dum dicit pœnã, & expul-
ſione dignam, niſi diceres ꝙ hæc expulſio ſapit pœ-
19 nam quandam, & bene. ¶ Generalis † verò inquiſi-
tio quò ad perſonas, & ſpecialis quò ad delicta, ſic
deſcribitur, quòd eſt ius procedẽdi per officium ad
inueſtigandum perſonam, quæ delictum, vel malefi-
cium commiſit iam compertum pœna dignum.
Ideò autem dixi, iam compertum; quia ſi non eſſet
compertum, inquiſitio eſſet generalis, vt præcedens.
& adde dum dixi, maleficium, ſcilicet pœna dignum
vt ſtatim dixi. Item in territorio inquirentis, reli-
qua verò verba examina, vt dixi in præcedenti inqui
ſitione. Et hoc probatur in.d.l.4.§. mandatis.ff.ad
20 .l.Iul.pecul. † ¶ Inquiſitio vero generalis quò ad
delicta, & ſpecialis quo ad perſonas, eſt ius proce-
dendi per officiũ, ad inueſtigãdum crimina cõmiſ-
ſa per inquiſitum certum diffamatum. pro hac de-
ſcriptione facit quod nota. in.c.cum oporteat.&.c.
cum dilecti.j̃.eod.& ꝙ not.Bar.in.l.2.§.ſi publico.
ff.de adulte.& in .d.§.mandatis. & addè illa verba,
de quibus dixi in proxi. præcedenti diffinitione. &
etiam not. vt dixi in præcedentibus. † ¶ Inquiſitio
verò ſpecialis quò ad delicta, & quò ad perſonas, eſt
21 ius quoddam procedendi per officium ad conde-
mnandum, vel puniendum certis facinoroſos ho-
mines, pęna dignos, in territorio inquirentis de ali-
quo certo crimine, non à maleuolis & ſuſpectis; ſed
à fide dignis perſonis diffamatos. Ideò autem dixi,
ad condemnandum & puniendum, quia ex prædi-
cta inquiſitione poteſt perueniri ad diffinitiuam,
& puniri condemnatus. Ideò autem dictum fuit,
à maleuolis, & ſuſpectis diffamatos, quia ad hoc vt
de iure poſsit inquiri, neceſſe eſt vt ꝑcedat diffama-
tio ab honeſtis, & fide dignis perſonis, vt.d.c. cum
oporteat.&.c.qualiter.2.& .c. inquiſitionis.j̃. eod.
Addit etiam Ang.in.d. repe.l.ſi vacantia. de quadã
inquiſitione generali, quò ad perſonas de neceſsita-
te, & ſpeciali quò ad delicta, vt eſt quando officialis
inquirit contra aliquam ciuitatem, caſtellum, vel vil
lam, in qua ſit commiſſum delictum, & illam deſcri-
bit, vt deſcripta fuit inquiſitio generalis quò ad
perſonas, & ſpecialis quò ad delicta. Addit &
aliam ſpeciem inquiſitionis, videlicet, quæ eſt
generalis quò ad delicta, & eſt generalis neceſſa-
ria, & ſpecialis quò ad perſonas, vt cum viſita-
tor inquirit contra homines in genere in eccleſia
conſiſtentes; Vel cũ ſyndicus vnius officialis inqui-
rit generaliter contra poteſtatem, & eius familiam
in genere; & hanc deſcribit vt deſcripſi.s̃. quartam
ſpeciem inquiſitionis. Et no. prædicta; quia canoni-
ſtæ parum, vel nihil habent; & apud legiſtas etiam
plura de prædictis non reperies, & tamen neceſſaria
ſunt ad intellectum dicendorum. ¶ Et per prædi-
22 cta deciditur quæſtio, an † ſyndicus inquirens ge-
neraliter contra poteſtatem, & eius familiam, vi-
gore dictæ inquiſitionis poſsit condemnare; nam
dicendum eſt, quòd ſic, vt dicit Ange. pluries ſe in
practica ſeruaſſe. De hac autem materia dic, vt di-
cã latius.j̃. eod. c.qualiter.2.in ſecundo membro
par.j.

princip. & per totam illam decretalem. ¶ Postre-
23 mo † circa hanc rubricam Ioã. Andr. in nouel. facit
remissionem, in qua parte iuris tractetur de accusatione, inquisitione, & denuntiatione. De prima dicit, quòd tractatur. 2.q.7.&. 8. per totã. 3.q.4.5.9. 10.&.11. &.4.q.1.4.5.&.6. per totum. & .15.q.3. per totam. &.c. de famulis. ẽ. de ser. non ordi. de ꝓcu. tuæ, vt li. pẽd. c. 2. de test. c. de ceterò. &. d. c. si. de. ver. signi. c. forᵒ. ver. accusator. De secũda autẽ parte rubricæ, videlicet de inquisitione, tractatur. 2.q. 1. c. primo semper. &. c. Deus omnipotens. 86. dist. c. si quid. 15.q.7. si quid. ẽ. de offi. ordi. c. 1. vt lite non conten. quoniam. §. sunt & alij. de celeb. miss. c. si. de collus. deteg. c. si. & in. c. licet de offic. vica. lib. 6. & de offi. dele. c. statuimus. 2. in. 6. De tertia parte rubricæ, videlicet de denuntiatione tractatur in. c. si peccauerit. 2.q.1.&.7.c. si quis erga. &. c. qua ꝓpter. de iud. c. nouit. de dolo & contu. c. veritatis. de testi. c. in omni. de præsum. c. cum in iuuentute. de iureiura. c. quemadmodum. de cogna. spiri. c. tua. de diuor. c. porrò.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

1 *Illegitimitatis exceptio est dilatoria, & per cõsequẽs ꝓponenda ante litis contestationem. Fallit tamen ibi, & in num. 8. & .9.*
2 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
3 *Deportatus licet non possit accusare; potest tamen prosequi accusationem iàm inchoatam.*
4 *Bannitorum querelæ, si ex forma statuti non debeant audiri, bannitus tamen post inchoatam accusationem non prohibetur illam prosequi.*
5 *Excommunicatus etiam pendente officio, non debet de cætero audiri agendo.*
6 *Procurator reuocatus pendente iudicio post reuocationem non auditur.*
7 *Audientiæ denegatio, & non redditio iuris differunt.*
8 *Excommunicationis exceptio potest etiam post litis contestationem opponi.*
9 *Exceptio, quæ reddit iudicium retro nullum põt opponi, etiam contra personam accusatoris in quacunque parte iudicij.*
10 *Exceptio declinatoria, quæ oritur post litem cõtestatam, non excluditur per litis contestationem.*
11 *Exceptio inhabilitatis, quæ competebat in primo iudicio an possit opponi, si per eundem accusatorem inchoatur eadem, vel aliqua accusatio contra ipsum aliàs accusatum.*
12 *Specialitas duplex circa idem induci non debet.*
13 *Accusari de eodem delicto regulariter duo non possunt.*
14 *Accusatus in quo non debeat fatigari non existente legitimo accusatore.*
15 *Accusatorem illegitimum, quæ faciunt.*
16 *Criminosus, an semper repellatur ab accusando.*
17 *Infamis infamia iuris tàm de iure canonico quàm ciuili repellitur ab accusando. Fallit in sexdecim modis vt ibi.*
18 *Infamis infamia facti non repellitur ab accusando de iure ciuili, secus de iure canonico.*
19 *Accusatus ex tali crimine, quod non infamat nisi de facto, non potest accusare, vt ibi, & nu seq.*
20 *Accusato accusare permittitur accusatorem suum de pari crimine. Fallit tamen pẽdente iudicio accusationis suæ, & de iure canonico vt ibi.*
21 *Infans infantiæ proximus, & furiosus non admittitur ad accusandum.*
22 *Tutor nomine pupilli accusat, & se inscribit ad pœnam talionis.*
23 *Minor vigintiquinq; annis an, & quãdo possit accusare.*
24 *Pauper an possit accusare.*
25 *Pauper quis dicatur.*
26 *Reus citatus ad petitionem illegitimi accusatoris, an comparere teneatur.*
27 *Illegitimitatis exceptio concernit priuatum, & publicũ commodum, & iudicis honorem.*

Si legitimus. Ad petitionem non legitimi accusatoris, reus
nõ est in iudicio vocandus. vel sic. In accusatione iudiciaria prius est quærendum de persona accusantis: h.d. ¶ Nota primò duplex summarium. & concordat. 2.q.1.c. in primis. 23. distin. c. illud. & .l. si quæramus. ff. de. test. ¶ Secundo not. ibi, non fatigetur;
1 arg. secundum D. Ant. & D. m. quòd † exceptio il-
legitimitatis accusatoris est dilatoria, & per consequens proponenda ante litis contesta. facit. l. si maritus. §. si præscriptiones. ff. de adul. & tex. in. c. exhibita. de iudi. & no. glo. in simi. in. c. 1. de elec. lib. 6. glo. in. l. reum. C. de procur. & Bar. in. l. 1. §. accusatus. ff. ad turpil. alleg. D. m. simile in illa exceptione; tua non interest. no. gl. in. c. ex parte. de testi. &. c. super his. ẽ. eo. Bar. in. l. si vnus. §. ante omnia. de pact. de quo plenè dicam in. d. c. super his. in. 6. q. post gl. super ver. accusatione. vnde volunt ꝙ si non est opposita ante litis contest. quòd post non posset opponi; Quidam tamẽ dicunt, ꝙ etiã post lit. contest. potest opponi; dummodo prius nomen accusati nõ sit receptum inter reos. Sed quando nomen accusati dicatur receptum inter reos, variæ sunt opiniones, de quibus per Bart. & latius per Ioan. de Imo. in. l. is. qui reus. ff. de pub. iudic. per gloss. & Ioan. de fantu. 2.q.8. per scripta, & per Bal. in. l. 1. C. qui ac. non pos. Infertur igitur ex prędictis, quòd si accusatus comparens nihil opponit contra personam accusatoris, quòd iudicium tenebit; quod probatur in dictis iuribus, & in. l. 1. C. eodem tit. & in l. qui accusare; &. l. hoc accusare. ff. eo. tit. & de exce. c. 1. lib. 6. glo. in. c. 1. de rescrip. lib. 6. Et hoc tenet exꝑssè Bar. in. l. 1. §. accusatus. ff. ad turpil. & idem dicendum de exceptione competente ex persona accusati, quod dictum tamen post litis contestationem, vel nomen accusati receptum inter reos, nõ potest opponi exceptio de illegitimitate accusatoris. Limitat hoc D. m. & benè, si modo accusatus sciebat talẽ exceptionem sibi competere; secus si ignorabat, & postea peruenit ad eius notitiam, per not. per glos. 3. in. q. 6. §. exceptio. & .c. ad audientiam. 2. de rescrip. de procur. cap. in nostra. & quod not. in. c. 2. de ordi. cogni. &. c. pastoralis. & cap. exceptionem. ẽ. de exceptioni. & ibi dixi. Et not. quòd cum ministerio dixi duntaxat de ignorantia exceptionis dilatoriæ, propter personam ipsius accusatoris, quæ à

principio

principio competebat ipſi accuſato,non autẽ de ſu-
perueniẽte exceptione dilatoria de nouo poſt inter-
poſitam accuſationem, quæ regulatur eodem mo-
do. Et fortius videtur poſſe opponi, vt traditur in
2 dictis iuribus,cum ea † quæ de nouo emergũt,nouo
indigeant auxilio,vt.l.de ætate.§.ex cauſa. ff. de in-
terroga. acti.nam licet de nouo ſuperueniat exce-
ptio inhabilitatis, ſi tamen accuſator à principio
erat habilis, non repellitur,per not.per.Bar.in.l.vra
nius.ff.de fideiuſſ.&.l.is qui reus.ff.de publi.iud.per
3 illum tex. qui vult, quòd † licet deportatus non
poſsit accuſare,poteſt tamen proſequi accuſationẽ
iam inchoatam, & idem tenet Barto. in.l. deferre.
ff.de iu. fiſc. per illam legem, quæ vult, quòd dam-
natus non poteſt deferre,ſed cauſam iam inceptam,
4 põt proſequi. Ex quo infert, † ꝙ ſi ex forma ſtatuti
diſponitur, quòd querelæ bannitorũ non debeãt au
diri, quòd ſi aliquis fuit bãnitus poſt inchoatã accu
ſationẽ,& producit̃ bannũ,non obſtat ei quominus
poſsit inchoatã accuſationẽ proſequi;& ad.d.l. Vra
nius.&.l.penul.ff.de ſuſpe.tuto. quæ vult, ꝙ ſi pen-
dente accuſatione ſuſpecti tutoris finiatur tutela,
quòd finitur & ipſa accuſatio, reſpondet, quòd in
illis ſuperuenit defectus ex parte cauſæ materialis,
vel finalis. ſed in caſu noſtro ſupuenit defectus cau-
ſæ efficientis.facit.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt
ſui,vel alie.iuris.& quod not.in.l.cæcus.ff.de iudi.&
ſequitur hic prædictam opi. Bar. D.m. nec aliquid
obijcit.Ang.tamen, in prædicta.l.. Vranius.repro-
bat dictum Barto. ex eo,quòd dictum ſtatutum re-
moueat querelam bannitorũ, & eo ipſo,quòd ban-
nitus aliquid petit, licet ſit bannitus inchoato iudi-
cio;tamen dicitur querelare, ergo non debet audi-
5 ri.Adducit ſimile de excommunicato, † qui nõ de-
bet audiri agendo;& tamen ſi pendente iudicio ex-
communicatur,non auditur de cetetò ;quia incipit
eſſe inhabilis,vt not.in.c.dilectus.ſ.de reſcrip. & ꝙ
dixi,in.c.exceptionem.de excep. Ad idem adducit
6 Ang.ſimile de procuratore,qui fuit reuocatus pen-
dente iudicio;quia, nõ auditur poſt reuocationem;
licet antea per eum agitata teneant,vt not.in.l.1.C.
de ſatiſda.& ꝓ dicto Ang. facit quod not.in.l.quid
ergo.ff.de infami. vbi ponderatur an lex reſiſtat ini-
tio,vel non. Ad idem quod not.in cle. eos. de con-
ſangui.& affi.iuncta gl.quæ vult,ꝙ illa clem.quæ ex-
communicat ipſo iure ſcienter contrahentem cum
moniali,nõ habeat locum in eo qui contrahit igno-
ranter; licet poſtea ſciuerit illã eſſe monialẽ.Subdit
tamen Ang. ꝙ ſi bannum liquidatum eſſet poſt cri-
men,iudex ex officio poſſet ferre condemnatoriam
contra accuſatum,per.l.1.&.l.quamuis.C.de adult.
& idem ſi delictum non eſſet liquidatum ante ban-
num, & iudex vellet accuſationem terminare,ſecun
dum quod quãdoque poteſt, vt not.in.l.pe.in prin.
ff.de pub.iud.&.l.liber homo.§.fin.ff.eodem. Tu ve
rò,dic,quòd verior eſt opi.Bartol. in terminis ſuis
ſecundum Ioan. de Imo. in.d.l.Vranius.& pro ea,
adducit quod not.Iaco.Butr.in.l.adulterium. C.de
7 adult. vbi facit † differentiam, an ſtatutum dicat,
non reddatur ius:an verò dicat,non audiatur.Nam
primo caſu quando dicit, non reddatur ius, tollit
exceptionem dilatoriam, quæ debet opponi in ini-
tio,vt dictũ eſt,quo facit in ſimil.l.filius fa.§.vetera-
ni.ff.de procurat.vbi miles nõ debet audiri pro ali-
quo agens; & tamen ſi iam ſit inchoatum iudicium,
& non ſit oppoſita exceptio,non poteſt amplius op
poni. Secundo caſu non producit exceptionem,
quæ poteſt opponi in quacunque parte iudicij, &
quotieſcunque redderetur ius, videretur naſci, &
cauſari aliqua exceptio, pro quo facit, quod not.
Compoſt.& poſt eum Ioan. And.in.d.c.dilectus.de
reſcrip.in illa quæſt. ꝙ quis non trahitur vltra vnam
dietam per reſcriptum apoſtolicum à finibus ſuæ
diœceſis, in qua volunt, quòd talis exceptio poſsit
opponi quomodocunque traheretur. Nec obſt.
quod dictum fuit.ſ.de excommunicato,quia, illud
eſt ſpeciale propter periculum animarum, inſur-
gens ex communione cum excommunicato, quod
periculum toties imminet, quoties cum eo com-
municabitur,vt in.c.pia.de excep.in.6.ex quibus ha
bes vnã notabilem limitationem ad id,quod.ſ.dixi
de exceptione dilatoria inhabilitatis accuſatoris,ꝙ
8 non poteſt opponi poſt litis conteſt. quia, † fallit in
exceptione excommunicationis, quam quis poteſt
opponere etiam poſt, licet eam ſcienter omiſerit
ante opponere, vt dixi in.c.exceptionem.ſ. de ex-
cept.arbitror etiam, quòd idem ſit in quacunque
9 exceptione, † quæ redderet iudicium retro nullum,
vt illa poſsit opponi etiam contra perſonam accu-
ſatoris,etiam in quacunque parte iudicij; vt puta ſi
aliquis accuſabat vt procurator in caſibus, in qui-
bus admittitur:vel ſi erat talis inhabilitas, quæ non
purgaretur per taciturnitatem rei, fac.t.l.2.§.1.ff.
qui ſatiſd. cog.& circa hoc, vide quæ dixi in clem.
pe.de procura.nam ex.j.dictis poteris pulchras li-
mitationes colligere ad materiam noſtram. Item
aduerte, quia id, quod dixi, quòd non poteſt quis
opponere de illegitimitate ſuperueniente poſt li-
tem conteſtatam, per.l.is qui reus.ff.de pub.iud.nõ
videtur verum, nam contra illud fortiter.ob. quòd
not. Barto. in.l. hos accuſare. §.hoc.ff.eodem. vbi
ſecundum vnam lectionem, quæ etiam approbatur
per illum tex. qui probat, quòd exceptio illegiti-
mitatis ex perſona accuſati, poſtea ſuperueniens
poſt litem conteſtatam, ſeu poſtquam nomen ac-
cuſati eſt receptum inter reos, non poteſt opponi
licet poſsit illam opponere, ſi ante litem conteſta.
competijſſet, & non oppoſuiſſet; ergo qua ratione
poteſt accuſatus repellere accuſatorem propter ex-
ceptionem ſibi ſuperuenientem in perſona ſua poſt
litem conteſtatam, eadem ratione videtur dicen-
dum de illegitimitate ſuperueniente in perſona ac-
cuſatoris,etiam quòd illa ſuperueniat poſt litis cõ-
teſta.& quod ibi ſingulariter dicit glo.& docto.quæ
10 gloſſ.vult,quòd † exceptio declinatoria,quæ oritur
poſt litem conteſtatam non excluditur per litis cõ-
teſtationem. Sed quæro iuxta prædicta, vtrum poſt
litis conteſt.iudex poſsit repellere illegitimum ac-
cuſatorem in caſibus in quibus poteſt ex officio
ſupplere. Sol. ego credo quòd ſic,argum. not. per
D.Ant.& D.m.in.c.paſtoralis.ſ.de excep. in illa.
q.an poſt lapſum termini poſsit iudex ſupplere op-
ponendo dilatoriam. Secundo quæro iuxta prædi-
cta, quid ſi non fuit oppoſita exceptio inhabilitatis
perſonę accuſatoris,& reus fuit abſolutus ab inſtan-
tia,vt.j.dicã,vel quid ſimile. Vtrum ſi per eundẽ ac-

11 cusatorē† inchoatur eadem, vel alia accusatio con-
tra ipsum alias accusatum, quod fieri pôt, secundū
id, ꝙ dicā, in.c.de his.ĵ.eo.an tunc poterit opponi
exceptio inhabilitatis, quæ cõpetebat in primo iu-
dicio.Sol.Bar.in similib' terminis, ī.l.hos accusare.
§.hoc beneficio.ff.eod.in illa.q.in qua quærit, vtrū
si aliqua exceptio dilatoria cõpetebat accusato ex
persona sua, & illam non opposuit ante nomen suū
receptū inter reos; possit illā opponere facta abo-
litione contra eundē repetentē in casibus, in quibus
potest repetere, & concludit, ꝙ si est ille repetens,
qui accusauit, non potest illam exceptionem oppo-
nere, vt.l.si qs repetere.ff.ad turpil.aut ali' vult repe
tere ipsum accusatum intra.30.dies, vt tradit in.l.li-
bellorū.§.fi.ff.eod.de quo dicā in.c.de his.ĵ.eod.&
pôt opponi exceptio inhabilitatis, vt.d.l.hos accu-
sare.§.hoc beneficio.ff.eo. ex quo idē videtur infe-
rendum in casu ꝓposito, vt contra eundem nō pos-
sit opponi, contra tertium sic. Sed tu aduerte, quia
iudicio meo longa est differentia vtrū loquamur in
repetitione accusationis facta abolitione, an verò ī
reo absoluto ab instantia, primo casu procedit opi.
Bar.& ideò fit quia talis repetitio videt̄ reassumere
dictā accusationem in eo statu, quo erat tempore fa
ctæ abolitionis, vt not.in.d.l.si quis repetere.ff. ad
turpil.ergo non mirum si non potest opponere talē
exceptionem contra eundem accusatorem, cū illam
aliàs non opposuerit debito tēpore; & maximè cū
ꝑdicto casu nō sit quòd possit imputari ipsi accusa-
tori, qn̄ eidem conceditur repetitio, cū solū illa cō-
cedatur sibi, si facta est abolitio, vel ꝓpter indultū
principis, vt.l.1.C.de gener.abo.&.d.l.si quis repe-
tere.cum duabus sequen.ff.ad turpil. aut ꝓpter iu-
stum impedimentū accusatoris, vt.l.libellorū.§.fi.
ff.eod.&.l. aut priuarè.ff.ad turpil. secus si sine im-
pedimento impetraret abolitionē; quia non posset,
vt dicā.ĵ.eod.c.de his. Et si tu diceres, quòd eadem
ratio habet locum in tertio repetēte, & cōparente;
quia debet admitti in eo statu, vt facit.d.l.si quis re-
petere. Item cap.2.vt lite penden.libr.6.Respon-
deo, quòd hoc non est verum; quia tertius videtur
admitti ad repetēdum ex quodam priuilegio, vt tra
ctatur in dictis iuribus. vnde non debet gaudere se-
cundo priuilegio, ne possit opponi de illegitimate
suæ personæ; & ita loquit̄ dicta.l.hos accusare.§.hoc
12 beneficio.ff.eo.† non enim debet circa idē duplex
specialitas induci, vt not.in.l.1.C.de dot. promiss.
Vel dic secundo, & melius, quòd ideò potest op-
poni huic tertio exceptio illegitimatis; quia qua
ratione scientia illegitimitatis superuenit de nouo
post litis cōtestationem potest accusatus illam op-
ponere, vt.s̄.dixi; & eadem ratione, & fortius istam
opponit, cum non sit, quid huic possit imputari,
quando non opposuit; quæ ratio cessat, quando
ille idem qui accusauit repetit. Et no.quòd est no-
ua consideratio, per quam tolluntur plurima con-
traria, & maximè dictorum iurium. Si verò accu-
satus fuisset absolutus ab instātia, puta propter ine-
ptum libellum secundum formam.d.l.libellorum.
§.quòd si libelli. quia de ineptitudine libelli potest
quandocunq; opponi, vt.c.dilecti.s̄.de empt.& ven
di.&.c.cum ad sedem.s̄.de resti.spol.& ibi per Ioā.
And.& D.m.Ego plenè dixi in clem.2.de re iudica.

& no.Bald.in.l.actori.C.de rebus creditis. & quod
not.gloss.insti.de obli.in principio & Bal. & Guil.
de cu.in.l.si patronus libertam.ff.de iureiura. & Ia-
cob.butr.in.l.licet.C.de procurato.& idem consul-
uerunt.D.Pe.de Anca.D.Anto.& D.Flo.vnde, hoc
casu arbitror, quòd si de nouo ab aliquo; vel ab eo-
dem accusatore, & de eodem crimine accusaretur,
quod fieri potest, vt dicam.ĵ.in.c.de his, quòd
possit opponi exceptio inhabilitatis personæ, tàm
ex persona accusatoris, quàm accusati; licet illa non
fuerit opposita, & lis fuerat contestata; cum non
repetatur accusatio, sed de nouo inchoetur. Aduer-
te tamen, quia illud, quod dixi, ꝙ si alicui accusato
competit exceptio dilatoria ex persona sua, quòd
si illam non opponit, tenet accusatio. Verbi gratia,
plures accusant vnum de eodem crimine, competit
exceptio ex persona accusati, si principaliter accu-
satorum non interest, vt.l.si plures.ff.eodem.&.2.
q.1.in primis.super verbo, accusatores, & glo.in.c.
cupientes.§.si verò. de elec.libr.6.de quo per Spec.
in titu.de accu.versic.item excipitur contra plures,
& per glo.in.c.1.ĵ.de collus.deteg. Si tamen accu-
satus non opponit, tenet accusatio; quod etiam tra-
dit Bart. in.l.hos accusare.§.lege.& in.d.l.si plures.
eodem.titu. Hoc tamen fallit in crimine adulterij,
in quo est speciale, quòd si non opponatur talis ex-
ceptio, iudicium est nullum.vt.l.si maritus.§.fi.ff.de
13 adulte.† & per Bart.in.d.§.lege.& idem dicendum
est, si vnus accusat duos, quòd regulariter fieri non
potest de eodem delicto; tamen tenet iudicium si
non opponatur, vt.d.l.si maritus.§.fin.vbi est tex.
bo.& per Bar.in.d.§.lege. ¶ Vlterius quæro, ꝓ in-
tellectu literæ, in quo non debeat accusatus fatigari,
14 si accusator non est legitimus. Solu.dic secundum
Ioan.And.ꝙ nō fatigatur etiā in veniendo, vt no.2.
q.7.c.q̄tēdū.&.c.alieni.&.ĵ.eo.c.nulli.in gl.1.Vel
dic secundū.Io.And.ꝙ nō debet fatigari sup prin-
cipali, licet debeat fatigari in veniēdo; vnde Innoc.
dicit, ꝙ non fatigabitur in ꝓbando innocentiā suā,
& subdit, ꝙ si reus vocaret̄ de longinquo, accusator
debet se prius inscribere, q̄ accusatus citet̄, per.l.2.
C.de requi.re. & hoc tenuit Innoc.In cōtrarium tn̄
facit.c.licet.ĵ.eod.de quo articulo ibi dicam, circa
principalem tamen.q.ꝓ intellectu ipsius, adde, quæ
15 dicam.ĵ.in glo.fi.¶ Glo.1.ponit † tria, quæ faciūt
accusatorem illegitimum, videlicet, crimē, infamia,
& inimicitia.In eadē ibi, non pôt eruere.dic, autho
ritas hæc habetur Lucæ.c.6.vnde dantur illi duo ver
sus: Tollere festucam, qui vis de fratris ocello, Quæ
tua conturbat lumina, tolle trabem. Et dicit Cice-
ro.3.Tuscula. stultitiæ proprium est, aliorum vitia
cernere, & suorum obliuisci.& Aug.10.confess. de
talibus loquitur, Curiosum genus, ad alienam vitam
cognoscendam, desidiosum ad propriam corrigē-
dam.& has authoritates refert hic.Io.An. In fi.glo.
16 dic, circa † primam qualitatem de criminoso, an
semper criminosus, vt illegitimus repellatur; di-
stingue, ꝙ aut quis accusat ad vindictā publicā, aut
vt suā, suorumq; iniuriā ꝓsequatur. Primo casu, aut
loquimur de iure ciuili, aut canonico. Si de iure ciui
li, dic ꝙ criminosus regulariter non repellit̄, nisi sit
criminos' ex tali crimine, ꝙ ipso facto irroget infa
miā; quia tunc repellit̄ tanq̄ infamis, si esset infamia
iuris;

iuris; admitteretur tamen in caſibus, de quibus dicam in ſeq.q. Si verò infamaret de facto, tunc admittitur.vt eſt tex.in.l.qui accuſare.ff.eo. &.l.is.qui reˀ.ff.de pub.iud. & quod ſtatim dicam. Si vero loquimur de iure canonico, quia in eo non procedi-tur ita ſtrictè,dicendum eſt, quòd ſatis eſt, ad hoc vt repellatur,quòd tempore quo accuſat,poſsit accuſari de aliquo crimine graui.2.q.7. quærendum. & .c.ſi qui ſunt.non enim videtur venire bono zelo ad publicam vindictam, qui perſeuerat in crimine. Idem dicit D.m.de quolibet perſeuerante in crimine,vel peccato mortali;licet non fuerit condemnatus.ar. dictorum iurium,& ſic intelligo dictum Spe. in ti.de accuſatore.verſi. Item quòd eſt criminoſus. vbi vult quod non admittatur.per.c.à nobis. de excep.2.q.6.ſi quis à ſuo.& ſeq.2.q.7. qui ſine.&c.poſtulatus.§.tria.vbi dicit Spe.quòd ſufficit, quòd ſiit criminoſus, licet hodie non ſit.6.q.1. crimine.25. diſt.c.ſi. quod arbitror verum, niſi illud purgaſſet per bonam vitam ſequentem, vel quid ſimile. Secũdo caſu quando ad ſuam vtilitatem, non eſt dubiũ, quòd non repellitur etiam de iure canonico, vt probatur.2.q.1.prohibentur. Facit quod ſtatim dicam in ſecunda quæſtione. ¶ Circa ſecundam qualita-
17 tem.ſ.infamiam.concludunt Doct. quòd ſi eſt† infamis infamia iuris,tàm de iure canonico,quàm ciuili repellitur,vt eſt tex.6.q.1.c.infamis.ff.eo.l. qui accuſare.&.2.q.1. prohibentur. Spec. in tit.de accuſato.verſi.item quòd eſt infamis.& in tit.de accu. §.3.verſ.de hoc.in.3.parte.& Bal. in rubr.C.eo.tit. & in.l.nemine.C.de inceſt.nupt.vbi dicit,quòd habens eodem tempore duas vxores, vel duas concubinas,vel vnam vxorẽ, & vnam concubinã,non põt accuſare,nec teſtimoniũ ferre; quià eſt infamis per illum tex.& hoc procedit etiam ſi accuſatus eſſet infamis; quia per hoc,infamis accuſator non efficitur legitimˀ,vt per Spec.in tit. de accuſatore.verſi.quid de his.per tex.6.q.1.c.qui crimen. ſed tu dic,ꝙ hæc regula fallit in.16.caſibus.¶ Primˀ ſi ſuam,vel ſuorum iniuriam proſequatur. Secũdus in crimine leſę maieſtatis. Tertius, in crimine hæreſis. Quartus, in crimine ſimoniæ. Quintus,in crimine fraudatæ annonæ.& hos ponit Spec. in titu. de accuſatore.§. itẽ ꝙ eſt mulier. & verſi. itẽ ꝙ eſt infamis.& verſ.in ſumma.Sextus, in.l.cornel.C.de fal. & in teſtamẽto falſi,liberti,paterni,vel materni.Septimus,in crimine ſuſpecti tutoris.Octauus,in crimine fraudati cenſus, quod cõmittit, qui furatur pecuniã ſibi cõmiſſam. Nonus,in crimine perduellionis, ꝙ eſt ſimile crimini læſæ maieſtatis.Hos.4.vide p Specul.vbi.ſ. Decimus,in crimine falſæ monetæ, vt.l.1.C.de fal. mo.Vndecimˀ,i crimine ſacrilegij.2.q.1.in primis. Duodecimus, in maleficis, vt.l.1.C.de malefi. & mathe.Tertiusdecimus,in latronibus,vt.l.prouinciarum.C.de ferijs.& p Spec.in titu.de accuſato. verſ. item repellitur,ꝙ fuit ſocius.cum verſi. ſed quid de his,qui ſunt infames.Quartuſdecimˀ, in eo,qui põt accuſare accuſarorẽ ſuum.vt Bart.in.l.qui accuſare, eo.tit.& tex.in.l.is.qui reˀs.ff.de publi.iudi. Et ſi diceres,ꝙ iſte debet repelli propter inimicitiã.vt no. glo.3.q.11.c.2.dic tu pro reſponſione vt.ſ.dicã,& etiã dicã.ſ.eod.c.repellantur. Et vide quod latius dixi in.c.1.de mutu.peti. in articu.6.prin.14.fallẽtia.circa quartum caſum.in ſi. Quintuſdecimus, in eo qui fuit per epiſcopũ toleratus, qui licet ſit infamis, tñ in odium ipſius epiſcopi eũ tolerantis, põt ipſum accuſare,vt.ſ.eo.c.nulli epiſcoporum, & ibi dicã.Sextuſdecimˀ,in arenario,qui licet ſit infamis; tñ accuſat arenariũ. vt.C.de inoffi. teſta.l.in arenã. & hũc ponit Spec.in.d.verſi.quid de his. & hoc quo
18 ad infamiã iuris. Sed† maiˀ dubiũ eſt, in infame infamia facti.Spec.in.d.verſi.quid de his.tenet,ꝙ non repellatur,& ſequitur Bar.in.l.qui accuſa.ff.eo.contrarium ſentit hic gloſſa noſtra,dũ dicit bonę famę, & opinionis. & Goffr.in.c.omnipotẽs.ſ.eo.& glo. 2.q.7.in.c.ipſi apoſtoli,& Spe. palleg.tit.§.itẽ ꝙ eſt ſuſpectˀ. Do. Ant.hic dicit,hoc relinquẽdũ arbitrio iudicis.D.m.hic,& bene diſtinguit.ꝙ aut loquimur de iure ciuili,aut canonico. Primo caſu procedit prima opi.quia oẽs admittũtur ad accuſandũ, qui non prohibentur,vt.d.l.qui accuſare.ff.eod. Eſt enim edictum de accuſationibus prohibitorium, ſicut edictũ de teſti.de poſtu.& de ſponſa.vt dicit Spec.in tit.de accu.in princip. Vnde cum infamis de facto nõ prohibeatur, ergo admittitur; immò fortius,ꝙ poſsit accuſare,eſt tex.in.d.l.is qui reˀ.ff.de publ.iud. vbi, etiã poſt condemnationẽ in cauſa criminali,quę nõ infamat de iure, licitum eſt condemnato accuſare; tñ talis infamat infamia facti de facto, vt.l.honori. ff.de obſeq.libe.ſacit.c.teſtimoniũ,& quod ibi not. ſ.de teſtibus.& ꝙ not. Dy. in regula infamibus. de regu.iur.libr.6. Aut loquimur de iure canonico, & procedat.2.opi.per.d.c. qui crimen.6.q.1.&.c. cũ in
19 tua.ſ.de ſpon.¶ Sed† quæro iuxta pdicta,de notabili.q. Aliquis eſt accuſatus ex tali crimine, quod non infamat niſi de facto, & nomen accuſati eſt receptum inter reos, an talis poterit accuſare. Ange. in.d.l.is qui reus. tenet ꝙ ſic,quia ſi poſt ſententiam condemnatoriam permiſſum eſt, fortius ergo ante. per.l.ꝙ ſi dubitet.ff.de aqui.hære.vbi dicitur, quòd licet quis dubitet,an quis fuerit defunctus apud hoſtes,vel ciuis Ro.vel in ciuitate, ꝙ põt adire hereditatem; quia in omnem euentum debet poſſe adire. Ioan. de Imo.in.d.l. is qui reus. tenet contrariam opini. per illum tex.quoniam indiſtinctè loquitur, quòd accuſatus non admittitur. Item,quia non valet conſequentia, poterit accuſare poſt ſententiam, ergo & ante, tolle inſtantiam, in.d.l.is qui reus.
20 &.l. neganda. C. qui accuſ. non poſ. † Nam licet permittatur accuſato accuſare accuſarorem ſuum de pari crimine; non tamen poteſt illud proſequi pendente accuſatione,& ſic argumentum non procedit, arg. not. per gloſſ.1.q.1.ſicut vrgeri. quę vult, quòd ad tollendum argumentum ſufficit dare inſtantiam,ſimilem rationem habentem. non enim eſt eadem ratio permittendi; quoniam ideò pendente iudicio prohibetur, ne propter accuſationẽ, quam faceret de nouo,dimittat defenſionem ſuam, iuxta illud. Pluribus intentus, minor eſt ad ſingula ſenſus. & iuxta illud, Qui binos lepores, &c. vt eſt tex.cum glo.in.l.fin. C. de aſſeſſo. &.l.5. C. qui mili. non poſ. &.l.libertus. §. præſcriptio .ff. ad munici. quæ ratio ceſſat poſt latam ſententiam, & finitum iudicium. Nec ob.l.quod ſi dubitet.quia ibi vtroque caſu eſt eadem ratio,& hoc mihi placet. Et ex prædictis videtur inferendum, quòd in caſi-

bus, in quibus dixi infamem admitti ad accusandum, non admittatur pendente iudicio accusationis suæ, nisi in reaccusatione accusatoris sui; quo casu potest reaccusare; sed non prosequi. Et si tu diceres quomodo potest accusatus accusare accusatorem suum, cum propter accusationem præsumatur inimicus, & non solum accusati; sed etiam amicorum suorum, vt not.gl. in verbo æmulorū.2.q.6. c.decreto.&.q.7.c.si quis episcop⁹.&.6.q.1.omnes. 1.tex.&' docto.in.c. frequens.de resti.spolia.libr.6. & facit.c.meminimus.ī.eod. Respondeo, quòd de iure ciuili potest accusatus accusatorem suum reaccusare, & ita procedant quæ supra dixi; quia de iure ciuili inimicitia non facit accusatorem inhabilē, vt hic per D.m.& ego dicam in.c.repellantur.ī.eo. Secus autem est de iure canonico, per quod prohibitus est inimicus accusare, vt in dictis iuribus, & sic limitandus fortè est.14.casus, de quo supra dixi, vt ille nō procedat de iure canonico propter aliam inhabilitatem, scilicet inimicitiæ. De tertia qualitate, scilicet inimicitiæ ponit hic D.m. Ego vero
21 dicā in.c.repellātur.ī.eo. † ¶ Sed quærit hic.D.m. vtrum minor admittatur ad accusandum. & dic, ꝙ aut loquimur in pupillo, aut in adulto minore.25. annis.primo casu, aut est infans, & clarum est, quòd non potest, propter defectum sensus, & intellectus, vt.l.2.§.pupillus.ff.eod.2.q.1.prohibendum. quoniam, illa ætas quicquid videt ignorat. vt.l.1. C.de fal.mone. Sed tutor accusat nomine pupilli; & idem dicendum est de furioso; quia ille etiam caret intellectu, & sic non potest accusare. sed accusat curator nomine suo, & ad instar tutoris infantis. & ratio vtriusque est' in promptu; quia in iudicijs requiritur voluntas intellectus, seu propositum, cum dicantur quasi contrahere, vt.l.3.§.idem scribit.ff. de pecul. sed furiosus', & infans carent intellectu, ergo &c. Si vero non est infans, sed proximus infantiæ, idem dicendum est, cum in eo non cadat etiam dolus. & ita dicit Bald. in rubrica.
22 C.qui accusa. non poss. † Prædictis igitur casibus accusat tutor nomine pupilli, & se inscribit ad pœnam talionis, vt.l.2.C. qui accu. non pos. & sequitur Barto. in.l.2.§. pupillus. ff. eod. Quidam tamen dicunt, per.d.l.2. C.qui accu.non poss. quòd non est verum, ꝙ tutor accuset nomine pupilli, & iura quæ dicunt nomine pupilli, intelliguntur.i.ad vtilitatem pupilli. ita dicit glo.in.l.2. &.l.Polla.C. de his quib. vt indig. & Bal.in.l.2.C.qui accus. non poss. Nec obstat.d.l.2.quia loquitur in inscriptione, quam non facit tutor nomine pupilli, sed nomine suo; simile in.l.fina.C. de iniur. vbi vnus accusat alieno nomine, & alter se inscribit. & fuit hæc opin. Richar.Malub.vt refert Bar.in.d.l.tutorē.& Bal.in. d.l.2.Si vero est ꝓximus pubertati, & doli capax accusat pupillus cū authoritate tutoris, vt.d.l.2.§.pupillus.ff.eod.&.l.clarū.C.de auth.præstan.& prædicta procedunt in casibus præmissis, videlicet si suam vel suorum iniuriam prosequatur, vel quid simile, vt d.§.pupillus. Et etiam in crimine læsæ maiestatis, vt per Spec.in tit.de accu.ver. itē excipit, ꝙ est pupillus. vbi etiam dicit, quòd etiam pupillarem actionē non potest intentare, nisi ad eum pertineat propriū interesse, vt est tex.in.l.mulieri.ff.de popu.actio. Si
23 verò ꝗ sit adultus, diuersæ sunt opin. Bart.in.l.2.§.1. ff.eod.&.l.si marit⁹.§.lex iulia.ff.de adulte.tenet, ꝙ aut est minor.25.annis, aut maior. Primo casu, ꝙ nō possit accusare. Secundo casu dicit, ꝙ potest: sed fallit in crimine adulterij, vt.d.§.lex Iulia. Et hanc etiam opin. tenet Iac.de Rauen.Pet.& Cyn.in.l.2. C.qui accu.non poss.& Iac.Butr. ibidem, & videtur eam sentire Spec.in tit.de accus. ver. sed quid de pubere. Et pro hac opin.facit, quoniam à pari videtur procedere, & testificatio, & accusatio in criminali; sed minor vigintiquinque annis non potest testificari in causa criminali, vt.l.testimonium.ff.de testib.&.4.q.3.ver.item testimonium.ergo &c. Et hæc opin.fuit Vgolini antiqui gloss.vt refert glo.in d.§.pupillus. quam ibi videtur sequi glo. D.m. hic tenet contrarium. vult enim, ꝙ minor qui excessit quartumdecimum annum, possit accusare cum authoritate curatoris. Monetur primo per tex.in.l.clarum.C.de auth.præstan. vbi dicit, quòd est tex.apertus, qui permittit minori vigintiquinque annis accusare. Secundo mouetur, quia edictum de accusationib⁹ est prohibitoriū, sicut edictū de testib. & de postu.& de sponsa.vt dicit Specu.in tit.de accus. in prin. ergo quilibet intelligitur permissus, qui nō reperitur prohibitus, vt est tex.in.l.qui accusare.ff. eod. Tertio mouetur per tex.in.d.§.pupillus. quia cum ibi prohibeatur pupillus: ergo adultus videtur permissus, facit.c.nonne. de præsumpt. &.l. cum prætor.in prin.ff.de iudi. Quarto mouet per locū à speciali: nam speciale est in crimine adulterij, ꝙ minor non admittatur: ergo est regula in contrariū in alijs criminibus. facit.l.1.ff.ad munici.&.c.2.de coniug.lepr.& hanc opi. tenet Azo in sum. & Gof. & refert Specul. ī dicto ver.sed qd de pubere.& Io. An.ibi, qui mouet dicta argumēta. Nec obstat secūdum.D.m.parificatio testimonij, quia rādeo, quòd maior idoneitas requiritur in teste, q̄ in accusatore: qm̄ crimina probantur testibus. vide glo.not.in c.cum R.s̄.de off.deleg.Inno.in.c. venerabilis.s̄.de except. & est bonus tex. in.c.licet hely.ī.de simo. Azo tñ in pal. loco & Ioan. And.in dicta addi.aliter respōdēt, & meli⁹ iudicio meo, videlicet quod in accusatore minore deficit propter minorem ætatem, suppletur authoritate curatorum, vt.d.l.clarum. & .l.quis.de acquir.poss. quæ ratio cessat in teste, cum solus deponat sine curatoris authoritate, vt.l.nullū. C.de testi.&.in. c.venerabili. de testi. Ego arbitror attētari, ꝙ minor quicunque etiam.xxv.annis, licet maior.xx.non possit aliquo modo accusare, nisi vt pupillus; hoc probat iudicio meo apertè tex.in.d.l. clarum. vbi permittitur pupillis accusare, & minoribus sicut pupillis cum authoritate curatoris. dicit enim ibi tex.admittēdo minores, in quibus casibus leges pupillos accusare concedunt. Sed pupillo non conceditur accusatio regulariter, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vel quid simile: ergo &c. & sic non obstat primum argumentum factum per. D.m.de.l.2. Ad secundum argumētum similiter patet responsum, quia immo reperitur prohibitum, in.d.l.clarum. Ad tertium argumen. de.§.pupillus. dicendum est, quòd ibi non sumitur argu. à contrario sensu, cum expressè reperiatur prohibitum minori. Ad quartum argu. de.§.lex iulia.

iulia.reſpondeo,quòd eſt ſpeciale, vt minor nõ admittatur, niſi accuſet adulterium commiſſum cum vxore ſua,& ſic vt ſolum ſuã poſſit proſequi iniuriã; ſed ſuorum iniuriam accuſando, fortè adulterium commiſſum contra fratrem non admitteretur; & in hoc verſatur ſpecialitas.d.§.lex iulia. Nec obſt. ꝙ maior.20. annis licet ſit minor.25. poſſit teſtificari in cauſa criminali,quia reſpondeo,quòd ideo teſtificatio maiori.20.annis conceditur, ne rei veritas pereat, ſimile in.l.quoniam. C.de hereti.&.ſ. de teſti.cogen.c.ſi.& quod ibi no.in fi.vltimę gl.& hoc
24 modo reſpondet Ioã. And. in.d.addit.¶ † Quærit hic etiam.D.m.quid de paupere, an admittatur ad accuſandum. Solu.dic, quòd non regulariter; vt .l.qui accuſare.ff.eo.&.2.q.1.prohibentur.dicit tamen hic D.m.ꝙ hoc eſt verũ, niſi eſſet honeſta perſona,quod mihi placet,& eſt glo.in.d.l. qui accuſare.& not.Bal.in.l. humilem. C.de inceſtis nup. vbi dicit,quòd nõ refert, an quis ſit pauper diuitijs, vel moribus,& melius Cicero in vltimo paradoxo.vbi dicit. quòd animus, diues,non arca appellari ſolet. & facit.text.inſtit. de ſuſpec.tut.§. fi.cuniuncto.§. propter paupertatem de excuſ.tut.ſimile etiam, in teſte,in auth.de teſtib.§.1. Dicitur autem pauper
25 in † caſu noſtro, qui non vltra habet quinquaginta aureos,vt.d.l.qui.accuſare.&.d.c.prohibẽtur.Quid autem in alia materia, quando quis dicatur pauper, dicit ipſe,faciendo tria membra, quòd ſi reperitur expreſsè diſpoſitum,illud eſt ſeruãdum.ſi verò non reperitur expreſsè diſpoſitum , & cauſa non ſit grauis præiudicij; tunc relinquitur arbitrio iudicis, qui cõſiderare debet qualitatẽ facti,negocij,& perſonarum. Nam vnus dominus diceretur pauper licet haberet tria milia florenorum. & tamen ſi eſſet plebeius diceretur diues ; facit,quòd not.glo.in. c.ſi.de re iudi.lib.6.& vide quod pleniſsimè dixi in repe.c.ſi.ſ.de iureiuran. in.3.q. principali. & hanc opi. habuit,vt arbitror.D.m.à Bart.in.l.ſi conſtante.in.2.q. princi. ff.ſol.mat. vbi eum vide omnino. & vide glo. & Bald. in auth. præterea.C.vnde vir & & vxor.& inſtit. de excuſa. tuto.§. propter paupertatem, & in.l. paupertas. ff. de excuſ. tuto. & per Archi.8.diſt.c.quo iure. Aduerte tamen, ꝙ fortè poſſit attentari,quòd ſiue cauſa ſit grauis præiudicij, vel non, debeat attendi vulgaris opi. & maximè vbi ſtatutum de paupere loqueretur,cum in ſtatuto vulgaris hominum intellectus præponatur etiã proprio ſignificatui verborum , vt in .l.librorum. §.quòd tamen Caſſius.ff.de leg.3. & eſt text.in.l.labeo.ff.de ſuppel.lega.& .ff.de fundo inſtruc. & inſtrumento legato.l.cum delanionis. ¶ Glo.2.in prin. exponit lrãm. & ponit exceptionẽ, & limitationẽ ad exceptionẽ. & in fi.adaptat tex. ad rubrũ. In eadẽ ibi, abſoluatur. dic no. practicã ,pcedendi qñ accuſator repellitur, tanquã illegitimus.;debet enim reus abſolui ab obſeruatione iudicij. Nota
26 ergo ex gl.& ex tex. ꝙ † citatus ad petitionem illegitimi accuſatoris tenetur comparere,immo,ſi non comparet poteſt puniri tanquam contumax , quod procedit etiam ſi poſtea conſtiterit accuſatorẽ non fuiſſe legitimum , dummodo non conſtiterit ante citationem.tex.eſt no.in.c.veniens.ſ.eo.& ibi dicã. Non obſt.quòd reus nõ debeat fatigari ad petitionem illegitimi accuſatoris , vt trad. in.l.ſi quis ex aliena.ff. de iudi.&.l.ex quacunque.ff. ſi quis in ius voc.non ierit.quia reſpondeo , quòd illud procedit quando notorium eſſet, & conſtaret iudici , vel ex forma libelli, ſeu citationis, quòd accuſator eſſet illegitimus, quia tunc iudex deberet repellere accuſatorẽ à iudicio ex officio ſuo, vt eſt glo.in.c nulli. ſ.eo.&ĩ .c.alieni. 2.q.7.vbi glo.vult,ꝙ iudex poſſit repellere infamem, etiã ſi accuſatus illum admitteret,& vide omninò illam glo.notabilem , ad materiam noſtram. & ad idem tex. in.l. quos prohibet. ff.de poſt.Idem tenet Archid. poſt Hugo.in.c.quærendum.2.q.7. Nec ob. quòd iudex non debet pcedere ex officio propter priuatum commodum, vt.c. ad noſtram.ſ.de iureiuran. & ibi per Inno.& .l.4.§. hoc interdictum.ff. de damno infec. & dixi
27 ſ.in rub. quia † exceptio illegitimitatis non ſolum concernit priuatum commodum , ſed & honorem iudicis,& commodum publicum.vt.c.quærendum. 2.q.7. Nec obſt.dictus.§.ita. qui videtur facere in contrarium; quia ille tex.habet locum in Apoſtolico tantum; ipſe enim poteſt admittere quos vult cũ non ſit ſuperior, qui ſibi poſsit prohibere. Sed in alijs qui habent ſuperiorem, hoc non eſt verũ; quia non poſſunt admittere quos volunt. Si enim accuſatus velit admittere quoſlibet poteſt; tamen ad iudicis officium pertinet inquirere, an ſint criminoſi, infames,vel quid ſimile,et ſi illos tales repererit,repellet,etiam inuito accuſatore propter publicã vtilitatem. Si verò non eſſet notorium, quòd accuſator eſſet illegitimus, tunc reus deberet comparere; ſed non fatigatur in proſecutione iudicij probata illegitimitate. & hoc modo procedit text.in.l.ſi quis ex aliena. &.d.l.ex quacunq; ſupra allegata. & adde,quæ dixi in fi. ſuper text. In fine glo. dic,nota ex hac gloſ. ꝙ licet contra infamatum de crimine non admittatur minus legitimus accuſator; ſi tamẽ ex accuſatione accuſatus fuit infamatus, ipſi accuſato eſt indicenda purgatio officio iudicis,vt in iuribus allegatis in glo.& in.c. cum.P.ſ.eod & c. per tuas.ſ. de ſimo.de quo dicã in.d.c.cum. P.Dic etiã ex mente Ioan. Andr. quòd iudex ex officio poſſet inquirere , vt not. in.c. qualiter.ſ.eod. & in.c.1.de collu.detegen.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum quis non poteſt accuſare niſi prius eum monuerit de crimine in quo perſeuerat.*
2 *Conueniri quis quomodo dicatur.*
3 *Accuſare plures non poſſunt, denuntiare verò ſic.*
4 *In denuntiationis iudicio prius diſcutiendum eſt de perſonis denunciantium.*
5 *Denuntiatio an ſit ex toto nulla non pcedente monitione.*
6 *Primates qui de crimine epi cognoſcere poſſunt, qui ſint.*
7 *Epiſcopi condemnatio, an ſoli Papæ reſeruanda ſit.*
8 *Monitio,an & quando in accuſatione ſit neceſſaria.*
9 *Monitio in denuntiatione ſemper eſt neceſſaria.*
10 *Monitio in ciuilibus licet non ſit neceſſaria niſi ex vrbanitate,operatur tamen notabilem effectum,de quo ibi.*
11 *Interpellatio quam facit dies maior eſt , & maioris effectus*

ctus quàm monitio extraiudicialis.

12 *Monitionem præcessisse quis teneatur probare an actor, vel reus.*

Si quis episcopus.

1 † ¶ Qui non præmonet repellitur à denunciando
h.d. Vel sic secundum alium intellectum, ad accu-
sandum ep:scopum non admittitur quis, nisi prius
eum monuerit de crimine, in quo perseuerat. h.d.
Vel aliter, denunciari potest apud superiorem epi-
scopus per idoneos, si per eos prius monitus non se
emendat. hoc dicit. non recipit congruam diuisio-
nem, quia vno contextu colligitur. ¶ Nota primo,
ibi, conuentus, de significatu huius verbi conueniri.
2 † nam dicitꝰ quis conueniri, etiam quando extra iu-
dicium interpellatur. quod facit ad statuta, & pœ-
nas appositas in contractibus committendas; & de
ipso verbo, & simili, vide Bart. in.l.amplius non
3 peti.ff.rem ratam haberi. ¶ Secundo nota, ꝙ † licet
plures nó admittantur ad accusandum, de quo ali-
quid incidenter tetigi.s̄.eo.c.1.tamen admittútur
4 ad denuntiandum. † ¶ Tertio nota, prius discutié-
dum esse de personis denunciantium in iudicio de-
nunciatorio; Secundo, de solennitate denunciatio-
5 nis. ¶ Quarto no. ꝙ † licet monitio nó præcedat de-
nunciationem; denunciatio tamen non est ex toto
nulla: sed potest emendari monendo de nouo, tene
bit tamen denunciatio, non vt olim; sed vt nunc. Et
qualis, & quotuplex debeat esse monitio dicam. ī.
in glo. Sed aduerte, quod licet doct. ita commu-
niter * intelligant, ad quod dicendum forte moti
sunt per regulam, non firmatur. de regu. iur. libr. 6.
tamen tex. hoc non probat; Immò videtur probare
contrarium, cum dicat non olim, sed nunc ad pri-
mates causæ eius canonicè deferantur; vnde loqui-
tur per nouum actum delationis, non autem dicit
6 tex. delatæ prosequantur. ¶ Vltimo no. ꝙ † prima-
tes causæ possunt cognoscere de crimine episcopi,
& qui sint isti primates Goffr. dicit ꝙ sunt superio-
res episcopi. Inno. quòd sunt omnes legitimi iudi-
ces ipsius episcopi, siue illi sint primates, siue archie
piscopi. vt.c.sanè de foro compe. &.c.duo simul.
de offi. ordi. siue sit concilium, siue synodus vt.c.1.
s̄.de iudi. vel secundum Hosti. & Abba. antiq. iste
tex. loquitur de concilio, in quo primates conue-
niunt, vel cui primates præsunt, secúdum.Io. And.
Tu aduerte; quia in hac materia quis possit cogno-
scere de crimine episcopi, & quis possit iudicare,
plures fuerunt opi. glos. enim in versic. causatio. 12.
distinc.c.præceptis. tenuit quòd episcopi; quod in-
tellige de prouincialibus, qui alterius episcopi sunt
iudices, & possunt eum absoluere si innocentem in-
ueniant: sed eum condemnare non possunt, quia
7 condemnatio † soli Papæ reseruatur. sed glo.3.q.6.
c.accusatus.& 5.q.4.duodecim. reprobat hanc opi.
& sequitur Archid. in.d.c.accusatus. per.c. dudum.
eadē.q.& causa.&.c.si quis episcopus.6.q.4. ꝓ quo
adduco regulam, quæ disponit, quòd is demum ab
soluere potest, qui condemnare potest. vt.l.3.ff.de
re iu. Alia fuit opi. glo.2.q.6.§.biduum. versic.an-
notauerit. quę vult, quòd solus metropolitanus pos-

Cōm. intel.

sit cognoscere de crimine episcopi, & sententiam ferre sub hac forma; videlicet, iudico te deponendū esse. depositio autē realis pertinet ad solum Papā; mouetur glo. per illum tex. qui vult, quòd licet pręses non possit in insulam deportare, pronuntiat tamen deportandum esse. vt.l.relegatorum.ff. de interdic.& releg. Sed dicta opi. non placet hic D.m. & benè; nam longa est differētia inter vnum casum, & reliquum. In dictis enim iuribus ideò præses ꝓnuntiat, quia habet iurisdictionem, sed non deportat, quia non habet insulam; vnde expectat, ꝙ princeps assignet insulam. Sed in casu nostro solus Archiepisco. non habet iurisdictionem; nisi vt patebit ex infra dicendis, ergo &c. Omnes enim canones, & tex. in hac materia varij sunt: tex. enim in.c.denique.6.q.3. videtur velle ꝙ solus primas possit cognoscere. tex. vero.10.q.3.c.quia cognouimus. vult, quòd solus metropolitanus possit cognoscere. ad ꝙ facit tex.13.dist.c.de his.& ita colligit ibi glo. tex. vero.23.dist.c.illud. vult, quòd requirantur.5.vel.6. episcopi. Alij vero canones volunt, ꝙ ad minus requirantur.12.episcopi præter metropolitanum, & hoc dicit glos.3.q.8.in summa. & ibi Archid. & in d.c.si quis episcopus.6.q.4. per tex.3.q.8. suggero. & 15.q.7.c.Felix.& si tantus numerus non sit in ꝓuincia, debēt vocari vicini episcopi, vt ibi per glo. per tex. 6.q.4.c.1.&.2. facit.c.si fortè.60.dist. & si duodecim episcopi prouinciales non sufficiunt, vel discordant in condemnando, vel absoluendo, vocantur archiepiscopꝰ, vel episcopi vicini.6.q.4.c.1. vbi glo. vult. ꝙ sit speciale in causa episcopi, quòd oēs debent concordare. Alij verò, vt ibi refert gl. intelligunt illum tex. loqui in delegatis. & ita intelligit gl.in.c.non potest.s̄.de senten.& re iud.& malè; & ibi cōmuniter * reprehenditur per D.Ant.& D.m. & benè. Alij vero aliter intelligunt illum tex. sed non insisto. Quidam etiam canones dicunt, ꝙ conciliū, siue synodus cognoscit de crimine episcopi. 19.dist.c.placuit.&.c.si episcopꝰ.&.6.q.4 c.si qs epi scopus.&.18:dist.c.propter. Nonnuli etiā canones volunt, quòd cōcilium, siue synodus, vel.12.episcopi cum archiepiscopo debent cognoscere de crimine episcopi; sed non possunt diffinire sine mandato papæ. text. est, & ita intelligit eum ibi glo.3.q.6. c.accusatus. &.5.q.1.c.1.&.2. qui loquitur de.12. episcopis.&.3.q.6.c.quanuis. &.c.dudum. glo. etiā in dicto.c.accusatus.3.q.6. recitat aliam opin. distinguendo tempora. vult enim, quòd olim.12.episcopi, vel synodus, vel concilium possit cognoscere de crimine episcopi, & eum absoluere, & cōdemnare; cum causæ tunc temporis non deferrentur ad curiam Ro. Hodiè verò solus papa potest absoluere, & condemnare, vel alter de ipsius mandato. Sed hęc opi. non videtur bona, nam et tempore Apostolorum deferebatur causæ episcoporum ad Ro. pōtifi. & sine eo non poterat episcopus condemnari à ꝓuincialibus episcopis, metropolitanis, vel primatibus. tex. est ad hoc.3.q.6.c.quanuis. Quid ergo dicēdum: nec.D.Ant. nec doct. de hoc aliquid dicūt; nisi quod dixi in prin. not. exponēdo literam. D.m. hic etiam transiuit satis lento, & sicco pede; sed latius, & melius attingit hunc articulum. in.c. non potest.s̄.de sent.& re iud. vbi distinguit, quòd aut agitur con-

Cōm. op.

tur cōtra episcopum criminaliter, aut ciuiliter. primo casu, aut crimen exigit depositionem, & debent conuenire omnes episcopi prouinciæ, ad minus. 12. cum metropolitano, vt.d.c. suggero. &.c. felix. & alijs iuribus.ş. allegatis. & hoc etiam tenet Inno. in.c. graue.ş. de. præben. Subdit tamen D.m. quòd olim isti poterant condemnare, & absoluere per. c. si quis episcopus. 6.q.4. sed contra hanc opi. videtur tex.in.d.c. quamuis. 3.q.6. inducendo, vt.ş. dixi. Ad.c. verò si quis episcopus. allegatū in cōtrarium, licet sit difficile contrarium, potest responderi, q ibi, de mandato papæ fuerat synodus congregata, & data potestas cognoscendi, & decidendi de criminibus episcoporum. & licet hæc videatur diuinatio; tamen potest hic intellectus sumi per alia iura, quæ ita dicunt, & ita intelligit ibi glo. Vel potest respondere, quòd quoad condemnationem, debeat expectari mandatum papæ. & dum tex. dicit q discordabant condemnando, vel absoluendo, intelligo quantum ad opi. & vota, seu voces eorum; quia cognoscendo quibusdam videbatur absoluendus, & quibusdā condemnādus; condemnationē tamen ipsam nō poterant facere sine mādato papæ. Quidquid tamen olim fuerit, hodie est expeditum, quòd nedum Archiepiscopus: seu primas; sed nec. 12. episcopi, aut synod' possunt diffinire causam episcopi exigētem depositionem, sed solum. 12. episcopi cū metropolitano, vel synodus cognoscunt, & decisio papæ reseruatur, vt.d.c. accusatus. &.c. quamuis. & .c. multum stupeo. 3.q.6. & ita etiam debēt intelligi iura, quæ volunt, seu requirunt decisionem sedis Aposto. & ita tenet Inno.in.c. q sicut. de elect. & Archi.in.d.c. quamuis.ş. allegato. Si verò esset tale crimen, quòd non exigeret depositionem ab ordine, accusatur tamē episcop' vt remoueatur ab episcopatu, & tūc aut est consecratus, & requiritur idē numerus episcoporum, & decisio reseruatur papæ. arg. dictorum iurium. &.c. 2. de trasla. præla. & quod no. Inno.in.d.c. quod sicut. p.c. ex tuæ.ş. de cler. nō resi. Et adde ad prædicta, q notanter. dicit Archid. 2.q.6.§. bidnum. vbi dicit, quòd metropolitanus non potest detrudere episcopum in monasterium. quod placet. D.m.in.d.c. nō potest. vbi dicit, quòd concilium prouinciale hoc non possit; cum ex dicta causa sequeretur remotio ab episcopatu, quam sol' papa facere potest, vt.ş. probatum est. Si verò est tale crimen, quòd exigeret minorem pœnam depositionis ab ordine, vel episcopatu. D.m.in.c. non potest. de sent. & re iudi. & hic dicit, q nedum cōcilium, seu. 12. episcopi cum Archiepiscopo, sed solus archiepiscopus possit cognoscere, per tex. 10.q.3. qa cognouimus. &.c. sacro. ĵ. de sent. excō. & ita decidit. D. Altegradus qui hanc.q. disputauit per iura præalleg. & refert, & sequitur Ioan. And. & D. Do. in.c. vt litigantes. de offi. ordi. lib. 6. per palleg. c. cognouimus. pro qua decisione etiam adducit. Ioan. And.in.c. Romana. in fi. de offi. ord. libr. 6. vbi non solum Archiepiscop', sed etiam eo absente, officialis ipsius archiepiscopi profert suspensionem, excōmunicationem, interdictum, & similia, contra episcopum. Et pro prædictis facit etiā.c. de his. 12. dist. & ibi gl. super versi. astringit. Fortius. ergo. 12. episcopi, & metropolitanus, seu synodus. & ita loquit c. placuit. &.c. si episcopus. 18. dist. &.c. si quis episcopus in concilio. 11.q.3. &.c. propter dist. 18. loquuntur enim illa iura in excommunicatione, & suspēsione. ¶ Si verò de crimine ciuiliter ageret regulariter cognoscit, & diffinit Archiepiscopus, quia est ordinarius suffraganeorū suæ prouinciæ, vt.c. pastoralis.ş. de offi. ordi. dummodo non excipiatur de crimine, vel ciuiliter agatur ad depositionem ab episcopatu; nam tūc requiritur numerus episcoporum, de quo.ş. &. 34. dist. c. quorundā. & hoc tenet Inno.in.c. graue.ş. de pb. & in.c. q sicut.ş. de elect. & D.m.in.d.c. non pōt.ş. de sen. & re iud. & D. An. in.d.c. graue. Sed tu aduerte, quia contra prædictā opi. videtur tex.in.c. illud. 23. dist. vbi videntur sufficere. 6. episcopi, si per modum exceptionis crimē obijcitur. & ibi etiam hoc sequitur Archid. & satis videtur hoc esse rationabile, vt maior numerus requiratur, quando crimen obijcitur agendo, quàm si obijceret excipiendo. Et sic pcedit, q dixi q si de crimine excipitur ad eum finem, ad quem ageretur per viam accusationis, requirantur. 12. episcopi cū metropolitano, vel synodus. Intelligendo tamen, q solum possit cognoscere, non autem sententiare. Si verò non exciperetur ad eum finem, sed ad alium finem, & effectum; scilicet, vt remoueatur ab accusatione, vel testificatione, vel quid simile, & tunc sufficiant sex episcopi. Ita loquitur. c. illud. facit quod not.in.c. super his. ĵ. eo. vel dic, & meli', qtum ad.d.c. illud. q loquitur de episcopo, qui adhuc nō erat consecratus, seu confirmatus, vnde non minimum si ibi requiritur minor numerus, quàm si esset confirmatus, & consecratus per archiepiscopum. tex. est in.c. quemadmodum.ş. de iureiuran. vel dic, q iste tex. loquit de episcopo, qui tenetur se purgare, quo casu requiritur præsentia sex episcoporum. & ita dicit ibi glo. in fi. Nota tamen quod.ş. dixi, faciendo differentiam qualiter obijciatur crimen per modū exceptionis. Et ex prædictis videtur inferendum, q si ageretur contra electum de crimine, seu accusaretur electus nondum confirmatus, seu consecratus; q crimen esset dignū depositione, quòd forte hoc casu non requireretur solennitas nisi sex episcoporū; cogitabis. De depositiōe autē sacerdotis, aut clericorū inferioris ordinis, quis possit illā facere dixi latè in.c. nō pōt.ş. de re iud. De depositione verò Cardinalis, & à quo possit iudicari. vide p Io. And, post Host.in.c. dilectus. 1. de pbē, in prin. qui dicit, q solū iudicat à Papa. ¶ Glo. 1, &. 2. sentiūt cōtrariū. de.c. licet. &.c. veniēs. ĵ. eo. In quib' pbat, q ad esse accusationis nō est necesse monitionē pcedere. glo. soluit exponēdo tex. dum loquit de accusato re, vel accusato, hoc est denūciatore, vel denūciato, & eodem modo exponit glossa sequēs. in fi. de quo dic, vt stati dicā. ¶ Glo. sup ver. charitatine. colligit vnū notabile ex tex. deinde sentit cōtrariū de quo dixi in glo pce. In fi. glo. dic, alij intelligūt tex. pprie, & dicūt speciale esse in accusatione episcopi, vt priusq accuset debeat moneri, q verū dicit. Do. Ant. & benè; qm incorrigibilitas exigitur ad concludendū facultatem accusandi, vt exigitur aliqn in Papa. 40. distin.c. si papa. & ibi gl. not. ab. Et aliquādo etiam in inferiore, vt traditur in.c. cū non ab homine.ş. de iud. & est ratio in prōptu; quia non pōt apparere

apparere etiam iudici hoc præambulum incorrigi-
bilitatis,nisi præcesserit monitio,& denunciatio. Si
verò non exigeret incorrigibilitas etiã in accusa-
tione inferioris,non esset necesse q̃ p̃cederet moni-
tio, vt.c.licet.&.c.veniens.ĩ.eo.† licet p̃monere hu
9 manũ, & laudabile sit.argu.l.quidã Iberus.ff.de ser-
uituti.vrba.prędio. & not.glo. in.c.licet hely.ĩ.de
simo. quod etam tenet Spec. in tit.de p̃pa.indi.ver.
porrò. Cũ verò agatur per viã denuntiationis,semp
est necessaria monitio,siue agat̃ de correctione infe
rioris.vt.s̃.de vi.& ho.cle.c.si.siue paris,vel superio-
ris.vt.s̃.de cõsti.ex lr̃is.siue de negligẽtia supioris,
vt.c.1.s̃.de sup.negli.p̃la.& debet tunc talis moni-
tio esse charitatiua,vt se emendet denũciatus. Et in
casu huius.c.requirit̃ triplex monitio, secũdũ D.m.
hic,&.in.c. nouit.de iud.quod etiã vult tex.i. c.si qs
erga.2.q.7.17.q.4.p̃sbyterorum.Si autẽ fieret extra
iudiciũ,regulariter sufficit vna monitio.18.dist.c.si
ep̃us.& cle.1.de hęr.&.c.cũ à nobis.s̃.de elec.Fallit
in casib⁹,in q̃bus specialiter disponit̃, q̃ requiritur
triplex monitio; vt in corrigenda supioris negligen
tia,vt.c.1.s̃.de sup.negli.p̃la.& de hac materia mo-
nitionis,vide lati⁹ doct.& maximè.D.m.in.c.nouit.
10 s̃.de iudi. & subdit hic D.m. † q̃ licet in ciuilib⁹ nõ
requirat̃ monitio ; nisi ex vrbanitate,vt.d.l.quidam
Iberus.& tradit̃ in.l.3.C.de pign.tñ dicta monitio,
etiã in ciuilibus operatur vnũ notabilem effectũ, se
cundũ D.m.hic.Nã debes scire,q̃ contumax in pri-
ma citatione debet cõdemnari in expensis, licet nõ
fuerit contumax in secunda, vel tertia, vt no.gl 74.
dist.honorat⁹. &.4.q.v.in.c.q̃squis.& glo.in.c.1.de
do.& cõtu.lib.6. Si verò quis nõ fuerit cõtumax in
prima citatione,sed in ea cõparuerit , & confitetur
debitũ,nõ debet cõdemnari in expẽsis.Fallit,si fuis-
set monitus vt solueret,& satisfaceret in prima cita-
tione anteq̃ ageretur ; quia hoc casu, licet cõpareat
in prima citatione, & fateatur debitũ, seu sit parat⁹
soluere ; nihilominus debet cõdemnari in expensis.
Et hoc renuit Guil. de cu.in.l. edita. C.de eden. &
Ang.refert.in.l.3.C. de pign. & has remissiones di-
cit D.m.se habuisse à dom.Ludo.de Ro.qui omniũ
singularium memoriam habebat , vt in simili dicit
Bar. de dom.Franc isc. de Tigri.de pisis. Tn tamen
dic , q̃ idem tenuit Guil.in.l.omnis.C.de episco.&
cle.&.d.l.quidã Iberus. & sequitur Do. Ant.in.c.1.
s̃.de libel.obla.Et ex hoc ego infero, q̃ quotiescũ-
que esset apposita certa dies solutioni debiti , q̃ si
elapso tempore creditor egit contra debitorem ; q̃
licet debitor citatus comparuerit in prima cita-
tione, & fassus fuerit debitum, seu sit paratus soluo-
re,nihilominus debet in expensis condemnari.mo-
11 ueor;† quia maior est interpellatio,& maioris effe-
ctus quã facit dies, quàm sit monitio partis extraiu-
dicialis, vt probatur.in.l.magnam.C.de contrah.&
cõmitt.stipul.&.l.traiectitiæ.ff. de actio.& obli.cõ-
iuncta.l.vinũ.ff.si cert.peta.cũ simi.ergo sequit̃,q̃ si
monitio operat̃ dictũ effectũ;fortius debet operari
aduentus,& cessio diei,& fortius,debet operari mo
12 nitio,& euentus diei.¶ Quis autẽ † teneatur p̃bare
monitionẽ pręcessisse,actor,an reus;dic q̃ actor te-
netur p̃bare monitionem præcississe,vt not.glo.in.
l.neq;.natales.C.de p̃ba.& facit q̃ dicã in.c. super
his.ĩ.eo.sed contra,de.l.in fideicommissi.in princ.
ff.de vsu.vbi dicitur,q̃ præsumptio est, q̃ quis prius
moneatur, quàm ad iudicium trahatur ; ergo præ-
sumptio est p̃ actore,& sic reus tenetur p̃bare. Sed
ille tex.non probat,dicit enim, tametsi facile eueni
re possit,vt mora nõ p̃cedente, ad iudicẽ perueniatur.
vnde sentit,q̃ euenire põt.& hoc si debitum est
purũ non habens adiectã diem; nam põt esse,quòd
quis vadat ad iudicium antequam interpelletur ; li-
cet ex vrbanitate hoc minimè soleat euenire.

C A p. I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Prælati criminatio tractari debet cũ his, quorũ interest.*
2 *Cantela illa est laudabilis in qua agit totum ratio, & furor nihil sibi vendicat.*
3 *Iratus qui accedet ad pęnam, nunquam tenebit mediocritatem,quæ est inter nimium,& parum.*
4 *Abbas à quolibet de monasterio, & etiam à conuerso accusari potest.*
5 *Ius conuersi spirituale est, vnde qui emit illud, simoniam committit.*
6 *Culpa à reatu differt.*
7 *Iudicij finis quis sit.*
8 *Sententia propriè quæ sit.*
9 *Accusatio prælati debet tractari cũ illis quorũ interest.*
10 *Dominus pro seruo,Abbas p̃ monasterio,supior p̃ subdito p̃ eorũ interesse admitti debẽt ad accusati defensionẽ.*
11 *Tertius pro Reipub. interesse potest admitti ad accusati absentis defensionem.*
12 *Sententia debet esse certa saltem per relationẽ ad acta.*
13 *Sententia quando Iudex pronuntiat secundum consilium sapientis an valeat.*
14 *Sententia incerta,an teneat.*
15 *Sententia alternatiua,an sustineatur.*
16 *Sententia in qua iudex dicit pronuntio sic per talem legem,valet licet ea lex non inueniatur , vel non probet.*

Illa præpositorum.

1 Criminatio † p̃lati tractari debet cũ his , quorũ in-
terest.h.d. Vel sic.Illi debẽt accusare quorum inte-
rest;alias accusatio non tenet.h. d. Diuiditur.primo
ponit decisum exordiũ , cũ decisa facti narrationę.
Secundo decisio, vel dispositio.Secunda ibi,si verò.
2 ¶ Nota primo,ex ordine literæ, q̃ † illa est cantela
laudabilis,in qua totũ agit ratio, & furor nihil sibi
vendicat.Restringenda est.n̄. sub ratione potestas ;
nec quid agendum est, priusq̃ concitata ad trãquil-
litatem mens reddeat. nam commotionis tempo-
re,iustum putat omne quod fecerit.est nota.tex.in.
c.illa præpositorum.11.q.3.ex quo canone , secũdũ
Io. And.hic,fortè fuit sumptum hoc decisum exor-
dium, & hoc ideò exorditur Papa ; quia erat multũ
iratus,& turbatus cõtra illum abbatem Campaniæ,
ex eo,quòd quidã Dux de quo hic in suprascriptio-
ne,denunciauerat eundem Abbatem de diuersis gra
uibus criminibus. Vnde Papa ne iratus prorũperet
ad iudicium,præponit dictã authoritatem. pro qua
etiam facit,quod notabi.tradit Cicero primo offi-
3 cio.vbi inquit Nunq̃ † iratus,qui accedit ad pęnã,

medio-

mediocritatem illam tenebit, quę est inter nimium, & parum. Et ideò Val. libr. 4. c. 1. & Hyeronim. ad Salnianum scribunt, quòd ea de causa, Terentius pepercit villico. & Plato castigationem serui commisit amico. & prædicta nota, pro orationibus fiendis
4 ad iratos iudices. ¶ Secūdo † not. φ quilibet de monasterio potest accusare, & denuntiare proprium abbatem; cum tex. noster indistinctè loquatur. Ex quo infert D. m. quòd etiam conuersi admittuntur; cum eorum etiam intersit habere bonum prælatum, nec dicantur puri laici. allegat gl. in. c. ex eo. de electio.
5 lib. 6. & est ius spūale, † & rō est quia qui emit illud, simoniā cōmittit. 1. q. 3. c. saluator. ad fi. glo. in ver. tales. in. c. 2. de. institu. ꝑ quo facit; quia ꝑ cōuersū ita acquirit monasterio, sicut ꝑ monachū. vt ꝑ gl. & Bar. in. l. hæredes. §. fi. ff. de acqui. pos. ¶ Tertio not.
6 φ † aliud est culpa, & aliud reatus. Nā hic iungūtur copulatiuè, & copula regulariter cadit inter diuersa, & pōt dici secundū D. m. φ culpa licet sit nomen generis; tñ ponitur hic, vt species cōprehendens delictū sine dolo cōmissum. Reatus verò, ponit ꝑ delicto per dolum commisso, quasi velit, φ non solū de dolo; sed etiam de negligentia pōt abbas accusari, pro quo bo. est tex. in. c. si quis abbas. 18. q. 2. vbi probatur, φ abbas potest priuari propter solam negligentiam. & vide glo. in ver. negligentia. & versic. reatu. in. c. ea quæ. ꝭ. de offi. Archi. q. ix dicit, φ negligentia est peccatū mortale. & subdit D. m. quòd magna differentia sit inter pm̄, & delictum, in reg. peccatum. de regu. iur. libr. 6. facit. c. 1. 81. dist. dic etiā, φ quandoq; reatus ponitur ꝑ peccato veniali, vide glo. in. c. testamentū. 6. dist. versi. reatum. Alibi verò ponitur pro defectu, siue impedimento, vide glos. in vers. reatum. in. c. innotuit. de elect. Quarto
7 no. φ † finis iudicij est vt reus condemnetur, vel ab-
8 soluatur; & ideò illa propriè dicitur † sententia, quę continet absolutionem, vel condemnationem, vt est tex. in. c. in his. ꝭ. de verb. sig. & ibi dicam. ¶ Vlti-
9 mo not. φ † accusatio prælati debet tractari cum illis, quorum interest. Ex quo infertur, secundum Io. And. φ sicut in institutione plati sunt vocandi illi, quorum interest principaliter, ita & in eius distitutione; quia in illorum præsentia res tractanda est etiam si ageretur per modum inquisitionis, ad hoc c. qualiter, & quando. 2. ꝭ. eod. 86. dist. c. si quid. de statu. mo. c. 2. in fi. de offi. Archi. c. ad hoc. in fi. Qui autem sint illi, quorum interest, & ad quid vocandi sint, dicam in glo. fi. super ver. quatuor. ¶ Glo. 1. colligit ex tex. vnum notabile. In fi. gloss. dic, not. ex ista glo. iuncto tex. φ patroni ecclesię, & parochiani possunt agere ciuiliter de crimine contra prælatum, vt priuetur beneficio; cum eorum intersit bonum habere prælatum; ego de hoc dicam. in. c. cum. P. ꝭ. eo. & de materia huius glo. tractatur. ꝭ. in iuribus in glo. alleg. Glo. 2. est expositiua, & satis clara. In fi. glo dic, de materia huius glo. dic. vt in iuribus in ea alleg. ¶ Glo. super versi. quorum, est expositiua. In fine dic, aduerte quia ex tex. quem glo. allegat. gl. sentit, φ isti quorum interest, sunt Cardinales, quando Papa cognoscit, vel canonici quando episcopus cognoscit, vt vult tex. in. d. c. si quid. Inno. verò exponit tex. nostrum dupliciter; primo quorum interest, scilicet subditorum accusantium. secundo quorum interest, scilicet de prælatis accusatorū, vt intersint, & consulant accusationi, cum eorum intersit. Sed prima expositio plus mihi placet, licet doct. simpliciter transeant. Nam superiores accusatorum non sunt de necessitate vocandi, vt. c. licet. &. c. veniens. ꝭ. eod. & ibi dicam; licet ad cautelam vocari possint, & ita intelligit hic D. m. dictum Inno. si tamen sponte se offerunt pro interesse eorum, admittendi sunt, non solum per se, sed etiam per procuratorem; ad quod facit. l. seruus. ff. de public. iud. & quòd not. Bar. in. l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudic. vbi vult,
10 quòd † dominus pro seruo, abbas pro monacho superior pro subdito pro eorum interesse debeat ad-
11 mitti. immo etiam † tertius ꝑ interesse Reipublicę pōt admitti ad defensionem accusati absentis; vnde si accusatus de homicidio timet cōparere, pōt cōparere tertius, & allegare, φ licuit accusato illū interficere quia bānitus erat, quę ex forma statuti licebat impunè sibi occidere, vt singulariter not. Barto. in. l. vbi. C. de transac. facit quod no. in. l. 1. &. 2. C. quā. lice. sine. iud. se vend. & ṗdicta no. ad materiam. c. veniens. ꝭ. eo. & ibi plenè dicam. ¶ Glo. fi. colligit ex tex. notabile, & allegat plura iura. In fin. glo dic,
12 no. ex hac glo. † quòd sententia debet esse certa saltem per relationem ad acta, ex quo infertur, quòd non sufficit sententiam esse certam per relationem ad aliam scripturam, nisi illa sit de actis, & hoc volunt iura allegata in glo. Idem Inno. in. c. 2. de libelli obla. & idem Ioā. And. in addi. Spec. in tit. de sen. prola. §. qualiter. vers. quid si iudex. Ex quo infert
13 Ioan. Andr. φ † si iudex secundum cōsilium sapientis pronuntiat, sententia non valet, maximè quia consiliū non est in actis. Vide de materia gloin. l. 2. C. si aduer. lib. & ibi Bar. tenet hanc sententiam. Sed Bal. ibi tenet contrarium, & D. m. in. c. venerabilis. ꝭ. de excep. & vide Ioan. And. in addit. ad Specul. in titu. de excep. §. viso. vers. porrò. Et de hac materia
14 † an sententia incerta teneat, vide in. l. eum qui certarum. ff. de verb. obli. & l. non possumus. ff. si pars hered. pe. per Barto. in. l. ait prætor. & l. 2. ff. de re iudi. &. c. præterea. 2. ꝭ. de trāsact. per. Inno. in. c. fin. de excef. præla. per glos. & docto. in. c. auditis. de ꝑcu. &. c. si sacerdos. de off. ordi. &. c. latores. de cle. excom. mini. tex. & doc. in. c. cum inter. de re iud. gloss. 11. q. 3. §. cum ergo. Archid. 33. dist. in. c. fin. & per Bart. in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re
15 iud. Et in prædictis etiam locis vide † de sententia alternatiua, & etiam vide. l. pen. & fin. & per totum
16 illum tit. C. de sen. quæ si. cert. quan. profer. † Vnum tamen singulariter not. circa hanc materiam, quòd si iudex ita diceret, pronuntio sic per talem legem, quòd si illa lex non reperiretur, vel non faceret ad propositum; nihilominus sententia teneret, & hoc est notabile dictum Inno. in. c. cum ex officij. ꝭ. de præscript.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus, vel denuntiatus de aliquo crimine interim promoueri nō debet. & Ampliatur, & limitatur, vt ibi, et nume. 5.*

2 *Requi*

2 *Requirere, & discutere inter se differunt.*
3 *Accusationis pendentia impedit ius de nouo acquirendum, quamuis non impediat acquisitum.*
4 *Infamiæ facti effectus.*
5 *Accusatus, & lite pendente promotus an sit deponendus.*
6 *Accusati electio an teneat.*
7 *Infamia inquisitionem semper præcedit.*
8 *Infamia facti impedit electionem.*
9 *Accusator, an promoueri, & eligi possit.*
10 *Abolitio petitur ab accusatore, non à reo.*

1 Omnipotens. † Accusatus, vel denuntiatus de aliquo crimine, interim promoueri nõ debet. hoc dicit. ¶ Nota primò summarium, quod habet locũ non solum in dignitate ecclesiastica, verum etiam in seculari. tex. est. in. l. reus. ff. de mune. & hono. &. in. l. q statūs. ff. de re milita. &. l. gñliter. §. spurios. ff. de decurio. Idē dicēdũ de inquisito, vt. ĩ. dicam. & idem etiam in eo, contra quem excipitur de crimine, si per talem exceptionem est infamatus, vel dic,
2 vt. ĩ. dicã. Secũdo nota ex tex. q̃ † aliud est reqrere, & aliud est discutere. Requirere enim videt̃ denotare initiũ; discutere verò ꝓpriè ptinet ad processum. vide tex. 3. q. 6. c. discutere. qui est palea. quot autẽ modis dicat̃ discussor. vide gl. C. de discus. lib. 10. in rubro. Tertio not. quòd ex pendentia accusationis grauatur accusati opinio, ita vt non dicatur ha-
3 bere integram personam, vnde licet † pendentia accusationis non priuet accusatum iure iam quæsito, seu exercitio illius iuris, vt not. gloss. in. c. sæpe. de appel. &. l. prima. §. integer. ff. nil noua. appel. pen. &. s̃. vt lit. pend. per totum. impedit tamen ius de nouo acquirendum. hoc tamen notabile limita, & declara vt infra dicam. ¶ Gloss. 1. adaptat tex. nostrum ad rubricam, demum cõfirmat tex. per rationem. In eadem ibi, opinio, dic, quòd sic sequitur, q̃
4 est infamatus infamia facti, † quæ secundum Goffr. habet duos effectus, vnus vt præstet impedimentũ ad dignitates acquirendas, vt dixi in notabili. Secũdus vero effect' est, quo ad q̃relã inofficiosi testamẽti; quia si talis accusatus; seu denuntiatus esset institutus per aliquem, frater illius testatoris posset querelare testamentum, si de eo non esset mentio facta in testamento, tanquam turpi persona instituta, vt. l. fratres. C. de inoffic. testamen. Subdit tamen Goffred. quòd etiam dicta accusatio repellit ab accusando, denuntiando, & testificando, & simil. de accusatione dic, vt dixi in. c. 1. s̃. eod. & de dictis effectibus, in iuribus. s̃. allegatis. &. c. testimonium. s̃. de testib. & per gloss. Bald. & doct. in. l. 2. C. de sum. trinit. & fid. cath. & Bald. in. l. 1. C. de sec. nup. & per eum vide etiam de triplici specie infamiæ facti, in. c. 1. an remo. deb. testes qui pares esse defi. in vsibu; feudorum. Aduerte tamen, quia quod dixit Goffr. de accusatione, quòd per ipsam infamatur accusatus, non est verum simpliciter, vt dicam. ĩ. in gloss. ¶ In eadem gloss. ibi, de procu. l. reum. dic, vbi probatur, quòd accusatus de crimine repellitur à procuratione pendente accusatione. In fin. gloss. dic, vt plene habeas hanc materiam. Vtrum accusatus, vel accusator pendente accusatione, possit promoueri, distingue, quòd aut loquimur in accusato, denuntiato, vel inquisito; aut in accusatore, denuntiatore, vel inquisitore, vel promotore inquisitionis, aut in eo qui crimen per modum exceptionis obijcit. Pri-
5 mo casu, dic, q̃ † aut quærimus vtrum possit promoueri, aut quærimus vtrum possit eligi. primo casu, dicendum quòd non potest promoueri, siue accusatus fuerit infamatus ex accusatione, seu inq̃sitione, siue non; tex. est in dicta. l. reũ. alleg. in gl. & in alijs iuribus. s̃. alleg. in notab. Sed videndum est, vtrum promotio facta de tali accusato, denuntiato, vel inquisito, pendente iudicio, teneat; quidam, vt hic refert Ioan. Andr. tenuerunt quòd non; sed promotus debeat remoueri, etiam si postea promotus reperiatur innocens. Ita refert tenuisse Goffr. & Vincen. in. c. fin. de testib. per præalleg. l. qui status. ff. de re milita. & . l. qui. cum vno. §. reus. eod. tit. nisi secundum Goffre. appareret per calumniam fuisse accusatum, per. l. qui de libertate. ff. de lib. cau. Barto. Brix. in. q. sua venereali. q. 80. quæ incipit, Esto quòd pendente. quam ponit sub titu. de pœnis, tenet contrarium, & eum secutus fuit Tancr. vt refert hic Ioan. Andr. licet D. Ant. allegaret ipsum Bart. tenuisse contrarium. dicit tamen Barto. tenuisse in. c. tantis Daniel. 81. distin. promotum, accusatione pendente, de eo deponendum esse; licet postea appareret innocens. Mouetur, quia contempsit legem, & idem dicit tenere Archid. sed, vt dixi, Ioan. Andr. hic allegat Barto. Brix. aliter tenentem. subdit tamen hic Ioan. Andr. quòd Damasus, qui hanc disputationem fecit, allegauit pro vtraque parte. d. l. qui de libertate. & tandem decidit, sub dubio forte, talem deponendum esse: quia contempsit legis prohibitionem. per. l. non dubium. C. de legib. glos. tamen in. d. c. tantis Daniel. tenet expresse talem non esse deponendum. vtraque opinio est satis sustentabilis, & posset sustentari per distinctionem Goff. videlicet, quòd aut apparuit accusatorem fuisse motum ad accusandum, vt promotionem impediret, & tunc tenet promotio. Aut fuit motus iusta, & rationabili credulitate, & tunc non tenet promotio. Si vero ageretur per viam exceptionis, tunc dicendum est, quòd aut contra talem præcessit infamia, & dic idem quòd statim dixi, secundum D. m. quia non potest promoueri, aut non præcessit infamia, & possit. vt. c. super eo. s̃. de electio. quod tamen limitandum est, secundum
6 quod dicam, in. c. super his. ĩ. eod. † Si verò quærimus de electione, vtrum teneat electio accusati, inquisiti, vel simil. Ioan. Andr. ponit hic duas opiniones. Quidam dicunt, quòd electio tenet, sed non debet confirmari electus; nisi purget se, vel aliàs absoluatur. mouẽtur, quia si talis non posset eligi, daretur locus fraudibus, & materia delinquendi aperiretur, vt scilicet; vacante ecclesia si aliquis dubitaret aliquem eligendum, illum accusaret, vel accusari faceret, vt impediret electionem, quod esse non debet. facit. ĩ. de simo. c. sicut. 2. vers. quamuis. & de diuor. c. quanto. ad fi. & dicam in. c. repellantur. ĩ. eod. refert tamen alios tenentes quòd

non

non valeat electio. Nec obstat quod allegatur in contrarium; quia respõdet, quòd debet præfigi terminus accusationi trium mensium, vel secundum arbitrium iudicis, infra quem terminum debeat accusator probare accusationem suam, vt in auth. de san cti. episc. §. si quis autem. colla. 9. Sed vt dicit Ioã. And. ille tex. non probat; quia non loquitur de eligendo, sed de electo confirmato in episcopum, cui dantur tres menses ad se consecrandum. 75. distinc. c. 1. Tu verò distingue ex mente Hostie. quem sequitur hic Ioan. And. do. Anto. & D. m. quibusdam additis. quòd aut proceditur per viam inquisitionis, aut per viam accusationis, denuntiationis, vel exceptionis. Primo casu, † cum infamia semper præcedat inquisitionem, vt. c. qualiter. & c. cum oporteat. & c. inquisitionis. ÿ. eod. inquisitus non poterit eligi, vt. c. cum in cunctis. de elect. & in d. c. tantis Daniel. Secundo casu distingue, quòd aut præcessit infamia, vel per talem accusationem, denuntiationem, vel inquisitionem, vel exceptionem cau-
7

8 sata est infamia, & non potest eligi, quia † sola infamia facti impedit electionem, vt in reg. infamibus. de reg. iur. lib. 6. & l. 2. C. de dignita. lib. 12. & d. c. cum in cunctis. cum simi. Si verò infamia non præcessit, nec per tales actus accusatus, vel denuntiatus est infamatus, & potest eligi per rationem, de qua supra dixi. Et sic habes, quòd non sequitur, est accusatus, vel denuntiatus, ergo infamatus. ¶ Secundo casu principali, cum loquitur in accusatore, Bar

9 to. Brix. in in præallega. q. 80. dicit, † quòd licet talis promoueri non debeat; tamen si fuit promotus, non remouebitur, si contra eum non feratur sententia. Damasus dicit eum non deponendum, nisi calumniosam accusationem instituerit. allegat, quia de accusatore non est expresse prohibitum, quominus promoueri possit, vel eligi, & pœnæ sunt restringendæ, vt in reg. odia. & in c. in pœnis. de reg.

10 iur. lib. 6. Et quia † accusatus petit abolitionem, quam non facit reus. C. de abolitio. l. 1. Et subdit hic Io. And. idem etiam fortius dicendum in promotore inquisitionis, vel denuntiatore, secundum Vinc. & Abba. in c. per tuas. de simo. & idem tener

11 Spec. in titu. de inquisitio. §. penul. vers. sed nunquid impetrator inquisitionis. & Io. And. ibi in addit. & idem in excipiente contra confirmatum ne consecretur. ÿ. eod. c. super his. Nob obstat. c. 2. de calū. quia ibi loquitur de inquisitione finita, non ea pendente, & loquitur ibi, quando constat de calumnia denuntiantis. Quid autem si denuntiatio fiat debenti conferre, vel eligere, vtrum teneat electio, vel collatio, non obstāte denuntiatione, dic quòd sic; quia habens eligere, vel conferre, non tenetur illi obtemperare. Si tamen postea constiterit eum criminosum, priuabitur; & ita tenet. D. m. hic, de quo tamē remittit ad plenius not. per Inno. in. c. ad dissoluendum. ÿ. de despons. impub. & c. cū inter. ÿ. de elect.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus per exceptionem criminis non potest repellere ab accusatione sua, quem ante à familiaritate sua neglexit separare. Fallit tamen vt infra nu. 10.*

2 *Prælatus iudicatur ex moribus eorum, quos domesticos, & familiares haber.*

3 *Claudo, si propinquus manseris, disces & ipse claudicare.*

4 *Loci, vel generis ratione præsumitur pro aliquo, vel contra aliquem.*

5 *Toleratus familiaritatis ratione videtur approbatus quò ad officium accusandi.*

6 *Dolus ex facto, & circunstantiys præsumitur, & probatur.*

7 *Iudex ex officio suo possit repellere accusatorem illegitimum.*

8 *Procurator, qui in causa criminali non admittitur, potest à iudice ex officio repelli parte non opponente.*

9 *Aduocati semper debent studere, vt sibi faciant iudicem beneuolum.*

10 *Episcopus accusatorem suum repellere potest excommunicationis exceptione.*

11 *Peccata tanto grauiora sunt, quanto diutius infælicem animam detinent.*

12 *Familiaris an admittatur ad accusandum. & nu seq.*

13 *Nutritus ab infantia, an nutritorē suum accusare possit.*

14 *Filij parentes, & parentes filios, libertus patronum, & frater fratrem, quibus in casibus accusare possint.*

15 *Iudæus contra Iudæum, hæreticus contra hæreticum admittitur ad accusandum.*

16 *Arenarius arenariæ professionis filium exhæredare non potest.*

17 *Accusanti de adulterio opponitur lenocinium.*

18 *Dominus negligens punire subditum de crimine, potest illum vt criminosum repellere ab accusatione sua.*

19 *Laicus non est admittendus ad accusationem clerici.*

Nulli episcoporū.

1 Episcopus † per exceptionem criminis nō potest repellere ab accusatione sua, quem ante à familiaritate sua neglexit separare. h. d. Et est idem text. de verbo ad verbum, & eiusdem papæ Pascalis, 3. q. 5. c. nulli. secundum tn̄ antiquos libros incipit. liceat. & est palea. ¶ Not. primo p̄sumendum fore

2 cōtra prælatum retinētē inhonestos familiares. † Iudicatur enim sæpenumero qs ex morib' eorū, quos habet secum domesticos, & familiares. Vnde Psal. mista, cum sctō sanctus eris, cum peruerso peruerteris. Reg. c. 12. & Psal. 17. Et Plutar. antiquus philos. in commen. de rōne cognoscendi verum amicum ab adulatore, scribit tn̄ habere vim assiduam consuetudinem, vt imprudentes etiam imitemur vitia eorum, quibus cum viuimus. Habemus etiam tritum

3 sermone prouerbium. Si † claudo vicinus, & ipse claudus ambulare disces. Hinc Iuuen Satyra. 2. cōtra hypocritas, inquit.

Morbida facta pecus totum corrumpit ouile,
Vnaq; conspecta liuorem ducit ab vua.

Et hinc fortè dicitur, amici, & inimici hominis domestici eius. Et Bias vnus ex. vij. sapiētibus Græciæ, pernicies homini quæ maxima: homo alter, scilicet, qui fit malæ conuersationis, vt habetur Matt. c. 7. & Marci. c. 10. & quod not. in. c. 3. de præsump. & l. qd si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edic. & per Bal in

.Lcum

.l.cum veterum.C.de don.ante nupt. & in.l.2.C.de
dona.inter vir.& vxo. & in.l.si donationes in con-
4 cubinam.ff.de donat. sicut † etiam ratione loci,vel
gñis præsumitur pro aliquo, vel contra aliquem.
glo.fin.40.distin.c.illud., & glo. 32.q.5.c.tolerabi-
lius. & glo. fin. 47.distin. in.c.quantumlibet. vide
quod dixi in rep.c.fina.ꝯ.de iureiur.in quinta quæ-
5 stio.princ. ¶ † Secundo not. ꝙ toleratus ratione
familiaritatis videtur approbatus,etiam quò ad of-
ficium accusandi, vide Innocen. in.c.cum venera-
bilis. de excep. ¶ Vltimo not.ex illis verbis anteq̃
se ab illis impetendum cognosceret,quòd non suf-
ficit epo repellere quem à sua familiaritate, si eum
criminosum tolerauerit,ad hoc vt repellat eundem
ab accusatione;nisi talis repulsio fieret per epm an-
teq̃ sciret se ab ipso accusandũ: nã si repellit postq̃
sciuit,videtur repulisse in fraudẽ. arg.not.in.c.sug-
6 gestum.&.c.meminimus.ꝯ.de appel.nam † ex facto,
& circunstantijs præsumitur,& probatur dolus. vt
in.c.2.ꝯ.de renuntia.& in.l.dolum.C.de dolo. vide
qđ dicã in.c.repellantur.j.eo.in fi.glo.1.¶ Glo.1.
format vnam questionem,& soluit.D.m.dicit hanc
quæstionem esse notandam,ex qua habetur, ꝙ licet
accusatus in odium sui,non posit excipere de ille-
7 gitimitate accusatoris; iudex † tamen ex officio põt
talẽ illegitimum repellere.allegat tñ in contrarium
quod not.Bar.in.l.non solum.§ fina.ff.de iniur.vbi
vult,ꝙ si alicui denegatur audientia, non potest iu-
dex ex officio suo repellere accusatorẽ illegitimũ.
Subdit tñ ꝙ sibi plus placet dictum huius glo. arg.
l.locatio.§.quod illicitè.ff.de publica. vbi ꝓbatur,
ꝙ ex delicto acqrit ius priuato,& reipublicę. licet
ergo priuatus non admittatur,vel ꝙ nolit,vel ꝙ nõ
posit opponere,debet tñ iudex ex officio suo pos-
se agere,& remouere talẽ illegitimũ, rõne publica
interesse. Facit quod no.Bar.in.l.inter omnes.§.re-
ctè.ff.de fur. Illegitimus enim accusator repelli dẽ-
bet,non solum pp priuatum commodum, sed etiã
pp iudicis dignitatem. Pro quo facit tex.in.l.quos
prohibet. alleg. in glo. & facit glo. in.c.1.de iu-
8 di. lib.6. quæ vult, † ꝙ licet in causa criminali non
posit interuenire procurator; tamen si interuenit,
& altera pars non excipit, sed eum tolerat, ꝙ tenet
iudicium. Subdit tamen glo.notabiliter, ꝙ iudex
nedum põt, sed debet talẽ procuratorẽ repellere:&
sic sm.D.m.idẽ vr̃ dicendum in casu Bart.in.d.l.nõ
solũ.§.fi.videlicet,ꝙ non obst. ꝙ statutum deneget
audientiã,nihilominus posit iudex ex officio sup-
plere: vt est glo. not.in.c.j.de elect. lib.6. quæ vult,
ꝙ licet post litem contesta. pars non posit petere
cautionem à ꝓcuratore,tñ iudex ex officio potest
compellere procuratorem ad ostendendum manda
tum,seu ad cauendum, ne aliàs iudicium sit delu-
sorium. vide ad prædicta, quæ plenè scripsi in cle-
mẽ.1.in fi.de seq.poss. & fruc. Et ex prædictis infert
9 Io.An.bonã esse † cautelam aduocatorum,& partis,
vt sibi faciant iudicem beneuolum,vt not.in.c.con-
suluit.de off.delega. Cauere tamen debet iudex,se-
cundum Host.hic,& Io.And.à pœna.c.cum æterni.
de re iudi.lib.6.propter malum iudicium. ¶ In ea-
dem glo.ibi.c.exceptionem.ad fi. dicit Ioan.And.
hic,quòd per illud.c.Vincen.& Tancr. dixerunt, ꝙ
10 episcopus † potest remouere accusatorem suum per

exceptionem excõicationis. ad quod ẽt allegat.c.à
nobis.de excep. & idẽ tenet Inn. Et not.ꝙ ille tex.
est valde singularis ad limitationem tex.nostri,pro-
batur ibi,ꝙ licet quis communicando cum excõi-
cato,videatur illum approbasse: potest tamen eum
repellere ab accusatione sua,non obstante tali com
munione. Et si tu diceres quæ ratio differentiæ est
inter illum casum,& casum nostrum? Respondeo,
ꝙ duplex potest esse,vna propter periculum pecca-
ti,quod insurgeret ex noua communione cum ex-
11 cõicato: & † tanto grauiora sunt peccata, quanto
diutius infœlicem animam detinent alligatam, vt
.c.cum tanto.de consuetu. Secunda ratio põt esse,
quia approbare malos mores,secundum quòd dicit
tex.noster quò ad familiaritatem dependet à volun
tate approbantis, & ideò non potest postea repro-
bare,vt hic,&.c.quemadmodum.de iureiurã. &.l.si
vxor.in fi.de adult.8.q.2.dilectissimi. &.l.Pompo-
nius. &.c.horrendus. &.c.veniens. alleg. in glo.2,
in prin. cum simi. Secus vbi non penderet à volun-
tate,seu approbatione sua, quia tunc potest opponi
exceptio, non obstante probatione sua, per tex. in
d.c.à nobis. &.c.dilecto. de præben. &.c.nosti. de
elect.not.Io.And.in reg.scienti.de reg.iur. lib.6. &
glo.in.l.1.C.vbi de cri.agi op. quæ vult,quòd pos-
sim opponere de nullitate processus facti coram iu
dice,quem à principio approbaui,non excipiendo
contra eum, quando in potestate mea non erat face
re illum iudicem meum, saltẽ ex vi prorogationis.
Immo fortius redeundo ad casum.d.c.à nobis. vo-
lunt docto.ꝙ etiam si iste episcopus excipiens,fuis-
set excõicatus maiori excõicatione, posit repelle-
re accusatorem excõicatum minori excõicatione
ab accusatione sua. Quòd tñ intellige ꝓcedere,&
locum habere in casibus, in quibus cõicatio cũ ex-
cõicato minori excõicatione induceret pctm̃ mor-
tale.de quibus in.c.sacro.j.de senten.excommuni.
12 ¶ Glo.2.tria facit.Primo coadiuuat tex. ꝙ † fami-
liaris admittatur ad accusandum per quatuor iura.
ad quod allegat tria iura in contrarium. Secundo
glo.ostẽdit,ꝙ criminosus admittatur,ibi,immo vi-
detur,quod probat per tria iura, & quatuor alle-
gat in contrarium.Tertio soluit contrarium,& pri-
ma solutio ibi,forsitan.secunda ibi,sed dicas. tertia
ibi,aliter fortè. In ead. ibi.l.Pomponius. dic,vbi
ꝓbatur qđ gestionẽ semel approbatam non repro-
13 bo. In ead.ibi.l.iniquum.dic,vt ibi probatur, † ꝙ
familiaris per me nutritus ab infantia, non potest
me accusare. & sic vr̃ velle illa.l. &.c.alieni. 2.q.7.
&.3.q.vltima. §.si quis ex fa. alleg. in glo. quæ iura
ad idem tendunt,contradicere tex.nostro,qui vult,
ꝙ familiaris admittatur ad accusandum dominum,
cuius contrarium volunt illa iura. Sol. duplex da-
tur hic per docto.vna,ꝙ speciale sit in episcopo, ꝙ
posit accusari à nutritis in domo sua,in odiũ ipso-
rum episcoporum,qui debent habere,& nutrire ꝑ-
sonas honestas, vt in.c.cum pastoris. allega.in glo.
Secunda solutio est, ꝙ contraria loquuntur in fami
liaribus nutritis in domo ab infantia, qui accusare
non possunt.secus in alijs non nutritis. & ita loqui-
tur tex.noster.& ita cõiter* approbatur per docto. Cõis opi.
Ego vero do tertiam solutionem magis notabilẽ,
vt iura in contrarium allegata vendicent sibi locum
in fa-

in familiaribus,& nutritis, non criminoſis, contra
quos excipitur de inhabilitate propter alimenta,&
nutrimenta præſtita, cum videatur nimis iniquum
ab illis mala recipere, quibus plura beneficia contu
limus. Secus autem eſt,quando vellem excipere cō-
tra familiarem, etiam nutritum,& alimentatum de
crimine,quod in eo approbaui, non repellendo eū
criminoſum à me. Et ita excipiebat ille epiſcopus.
Vnde aduertendum eſt ad modum excipiendi. Ad-
uerte tamen, quia illud quod dixi, ꝙ talis nutritus
& alimētatus non admittit ad accuſandū nutritorē.
qđ etiā probatur in.l.penult.C.qui accu.nō poſſ. &
14 3.q.11.c.fi.§.penul.&.3.q.5.c.1.&.2.Fallit † in caſi
bus,in quibus filij parentes, & parentes filios admit
tuntur ad accuſandum, ſicut & libertus patronum,
& frater fratrem,quia omnium illorum vnus alium
accuſare poteſt,de quibus Spec.in titu.de accu. ver.
item poteſt frater. videlicet in crimine læſæ maieſta
tis.vt.d.l.pen.C.qui accu.non poſſ.& in crimine hæ
reſis,vt in.c.literas.de præſump.23.q.8.legi. cum ſi.
Item ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur, vt
in dictis iuribus. Item intellige quòd non admitti-
tur ad accuſandum de magno,& graui crimine: ſe-
cus de leui,vt.l.ſi ſororem. &.l.ſi magnum.C.qui ac
cu.non poſſ.In eadem glo.ibi.C.de hæret.l.quoniā.
15 dic vbi probatur,ꝙ† Iudæus contra Iudæum, hære-
ticus contra hæreticum admittitur.In eadem ibi,in
16 arenam.dic vbi dicitur, ꝙ † pater arenariæ profeſ-
ſionis non poteſt filium arenarium exhæredare. In
17 eadē ibi.C.de adult.l. quoniā. dic vbi probatur,† ꝙ
contra accuſantem de adulterio opponitur lenoci-
nium. In eadem ibi.l.filium.dic vbi probatur, ꝙ ſi
vendidi filium meum liberum genero meo, non po
teſt gener meꝰ me accuſare de plagio, quaſi ignora-
uerit,quia non præſumitur ignoraſſe. In fi.glo.dic
Co'a opi. hæc vltima ſolutio ibi,ſed dic * cōiter improbatur.
18 ¶ Poſtremo quærit hic Inno.vtrum negligens pu-
nire ſubditum de crimine poſſit illum, vt crimino-
ſum repellere ab accuſatione ſua. & videtur dicen-
dum ꝙ non. arg.tex.noſtri, contra tamen determi-
Cōm. opin. nat ipſe,& cōiter * ſequunt̃ doct. qa licet ꝑlatus nō
puniat ſubditum: non tamen propter hoc videtur
approbare eius mores. forte enim non puniuit non
habens probationes in promptu.2.q.7.plerunque.
Facit.l.duo ſunt titij.ff.de teſta.tute. vel propter ti-
morem futuri ſcandali,vt.c.cum iandudum.de præ-
ben.vel etiam ſi neglexiſſet corrigere: nam aliud eſt
negligere,& aliud approbare ad familiaritatis offi-
cium, ad quod duntaxat honeſtas perſonas debet
admittere.2.q.7.cum paſtoris. & ſequitur do. Ant.
& D.m.hic, qui ſubdit in fi. & bene. quòd tex. no-
ſter intelligēdus eſt in familiari clerico, non autem
19 in laico,quia laicus † ex aliqua cauſa eſt repellēdus,
ſcilicet,quia non eſt admittendus ad accuſationem
clerici, allegat not.in.c.de cætero.ſ.de teſtib. ego
dicam.in.c.cum.P.ī.eodem.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus,& abſolutus de eodem crimine,ab alio accuſari non poteſt.*

2 *Sententia lata in cauſa criminali,an tranſeat in rem iudicatam.*

3 *Tranſitus in rem iudicatam cauſatur ab acquieſcentia partis condemnatæ.*

4 *Nemo eſt dominus membrorum ſuorum.*

5 *Sententia corporis afflictiua lapſis fatalibus non poteſt retractari,niſi à Principe ex ſpeciali gratia.*

6 *Sententia capitalis lata ex confeſſione uera,& expreſſa, non poteſt reuocari,niſi iure ſpeciali.*

7 *Confeſſus in cauſa criminali,an poſſit appellare.*

8 *Abſolutionis à crimine,triplex ſpecies.*

9 *Abſolutus ab obſeruatione iudicij, vel propter libellum ineptum, vel propter illegitimitatem accuſatoris, an poſſit,& ab alio,& ab eodem reaccuſari.*

10 *Abſolutus vigore tranſactionis inita cum accuſatore an,& quando poſſit iterum ab eo accuſari.*

11 *Adulterij ſuæ domus vindictam negligens videtur quodammodo incidere in crimen lenocinij.*

12 *Abſolutus per viam exceptionis an poſſit iterū accuſari.*

13 *Crimina quandoq; ſunt punienda per viam exceptionis.*

14 *Exceptio de ſui natura non tendit ad vindictam.*

15 *Abſolutus per viam denuntiationis ad vindictam publicam an poſſit iterum accuſari.*

16 *Iudex de re quam cognouit pronuntiare debet.*

17 *De delicto eiuſdem hominis non eſt ſæpius cognoſcēdum.*

18 *Abſolutus à denuntiatione peracta pænitentia an poſſit iterum accuſari.*

19 *Pænitentiæ locus non eſt in delicto cōſumato,ſeu ꝑfecto.*

20 *Baptiſmus plus confert, quàm pænitentia, contritio, vel ſacerdotis abſolutio.*

21 *Seruus infidelis criſtiani, per baptiſmū non efficitur liber.*

22 *Libertas an delictum,vel infamiam tollat.*

23 *Iudæi ad fidem conuerſi nō debent bonis quomodocunq; acquiſitis priuari.*

24 *Condemnatum ab vno iudice,ſed non debita pœna delicti an alius iudex poſſit punire.*

25 *Abſolutus per diſpenſationem, an poſſit iterum accuſari.*

26 *Abſolutus quia ſe purgauit an poſſit iterum accuſari. remiſſiuè.*

27 *Abſolutus, ex eo quòd ad eccleſiam confugit an iterum poſſit accuſari.*

28 *Eccleſia, ad ſe fugientes liberat omni pœna corporali.*

29 *Eccleſia illi patrocinium non præſtat,qui eam impugnare nititur.*

30 *Fugiens ad eccleſiam propter vnum crimen, poſſit ne de alio puniri,vel accuſari.*

31 *Abſolutus de crimine ciuiliter, an & quando poſſit iterū accuſari ciuiliter.*

32 *Abſolutus in dubio an videatur abſolutus, quia nō probatum,vel quia non delictum.*

33 *Sententia eſt referenda ad acta probatoria.*

34 *Abſolutus per iuramentum præſtitum an poſſit iterum accuſari.*

35 *Iuramentum in cauſis criminalibus an poſſit deferri.*

36 *Abſolutus per viā inquiſitionis an poſſit iterū accuſari.*

37 *Inquiſitio ſuccedit in locum accuſationis.*

38 *Abſolutus per viā ꝑſcriptionis an poſſit iterū accuſari.*

39 *Inſtantia triennali perempta,vigore confeſſionis, poſtea à parte emanata; poteſt iudex ſententiam proferre.*

40 *Inſtantiæ peremptio non perimit ius.*

41 *Contra præſumptionē iuris,& de iure licet non admittatur probatio,admittitur tamen probatio in contrarium per confeſſionem.*

42 *Potentius est ius, quod quæritur ex præscriptione, quàm illud quod quæritur ex præsumptione.*

43 *Absolutus per viam accusationis non potest iterum accusari. Limitatur hæc conclusio quinq; modis, vt ibi.*

44 *Absolutus per viã accusationis potest iterum accusari, si doceatur, de prævaricatione primi accusatoris.*

45 *Prævaricatio qualiter probetur.*

46 *Absolutus per viam accusationis potest iterum accusari à tertio volente suam, & suorum iniuriam prosequi, & probante se ignoraße primã accusationem.*

47 *Ignorantia quomodo probetur.*

48 *Absolutus per viam accusationis potest iterum à tertio accusari, si accusationi quæ nunc secundario instituitur adũcitur noua qualitas nouã faciens accusationem.*

49 *Absolutus per viam accusationis potest iterum accusari si absolutoria fuit secuta propter aliquam qualitatem additam, & non probatam, quam nunc accusator detrahere velit. Limitatur tamen vt ibi.*

50 *Absolutus per viam accusationis põt iterum accusari de crimine distinctè quod se haberet vt species separata, Limitatur tamen, vt ibi.*

51 *Absolutus ab accusatione de vulnere an possit postea accusari de morte.*

52 *Accusatus, & condemnatus de vulnere an possit postea accusari de homicidio, vel an possit addita qualitate, vide remissine.*

53 *Absolut⁹, et de nouo accusat⁹ qualiter excipere debeat.*

1 De his. † Accusat⁹, & absolut⁹ de eodem crimine ab alio accusari
non potest.h.d. ¶ Nota pri-
2 mo, q † sententia lata etiam in causa criminali tran
sit in rem iudicatã, non solum quò ad ipsas personas
agentes; sed etiã quò ad tertiũ. & idcò si non extitit
appellatũ, etiã quò ad tertium nõ põt accusatio de
nouo institui. Et hoc videt̃ clare procedere, qñ sen
tentia absolutoria fertur pro accusato, q tamen in-
telligendũ, & limitandũ est, vt. ĩ. latius dicã. Si verò
sententia ferretur contra accusatum, vtrũ talis sñia
transeat in rẽ iudicatã; doct. in cle. pastoralis. vidẽ-
tur velle q non, si ex tali sententia venit imponẽda
pęna mortis, vel alia pęna corporalis mẽbri mutila-
3 tiua. mouẽtur, quia † transitus in rẽ iudicatã causat̃
ex acqescẽtia partis cõdemnatę. vt. c. q. ad consulta-
tionẽ. de rę. iud. Sed hãc acqescẽtiã nõ debet qs pos-
4 se facere; † qa nemo ẽ dñs mẽbrorũ suorũ, vt. l. liber
hõ. ff. ad leg. aquil. & 23. q. 5. c. si nõ licet. & c. cõtin-
git. de sen. excõ. ergo nõ vr̃ posse acquiescere; & p cõ
sequens sñia non videt̃ transire in rem iudicatã. Et
hanc opi. dicit hic D. m. secutum fuisse. Sed tandem
ĩuestigata diligẽter veritate, dicit se credere hãc op.
nõ fore verã. mouet̃ per tex. in. l. diui. ff. de pęnis. vbi
5 patet, q † sñia corporis afflictiua nõ põt retractari
de iure cõi post lapsa fatalia ad appellãdũ, licet nũc
appareant ꝓbationes innocentię accusati; sed dunta
xat ex gratia speciali à principe impetrata retractat̃
sẽtẽtia. Nõ obstat motiuũ doc. qa illud ꝓcedit, qñ
quis iniustè de facto vellet exponere corp⁹ suũ; secus
si nõ appellauit; qa vr̃ ita tacitè cõsentire ex disposi
tione iuris, vt. l. furti. ff. de his qui no. infa. Nã, & hoc
6 † videmus in cõfessione vera, & expssa; cuius virtute
quis damnat̃ ad mortẽ, vt. C. de pœnis. l. qui sñiam.
Inno. in. c. qualiter. 2. ĩ. eo. nec talẽ sñiam põt reuo-
care nisi iure speciali, vt not. in. c. cũ speciali. ŝ. de ap
7 pel. vbi dubitat̃, an † cõfess⁹ ĩ causa criminali possit
appellare, de quo artic. dic, vt ibi dixi. Secũdo not.
summariũ, ex quo habes vnũ priuilegiũ cõpetens ac
cusato ad repellendũ accusatorẽ ex ꝑsona ipsius ac-
cusati. Ex quo infertur, q de alijs criminib⁹ põt ac
cusari à contrario; & hoc probat clarum in. c. licet.
in gl. in ver. de cętero. ĩ fi. & ibi doc. ĩ. eo. & ibi vide-
8 bim⁹. ¶ Gl. nostra tractat † de triplici specie absolu
tiõis à crimine. prima est p dispensationẽ. secũda, p
sñiam crimine non ꝓbato. tertia p pęnitentiã. Et
cõcludit gl. q prima impedit reiterationẽ accusatio
nis; secũda etiã regulariter impedit, nisi in duob⁹ ca
sib⁹. tertia nõ impedit. ¶ In eadẽ ibi, licet. §. vlt. dic,
vbi tex. dicit, q si cõtra exercitorẽ egi actione in fa-
ctũ, & fuit absolut⁹, ex eodẽ delicto, nõ possũ agere
furti. Et idẽ ècõtra, ne sępius de delicto eiusdẽ hoĩs
cognoscat̃. ¶ In fi. gl. dic, hæc materia vtrũ absolut⁹
possit de eodẽ crimine iterum accusari, est vtilis, &
quotidiana, & habet plura mẽbra, & capita, ex quib⁹
iura, & doct. vident̃ cõtrariari; vnde ꝓ cõcordia iu-
riũ gl. & doc. colligẽdo varia dicta, & conclusiones
positas in diuersis locis, addẽdo etiã, q̃ plenè dixi in
materia desistẽtię calumniatoris, & absolutionis. ĩ.
eo. c. licet. & ĩ. de calum. c. 2. ĩ. de collus. c. 1. ¶ Di-
stinguo igit̃ post D. Ant. & D. m. pluribus additis, q
9 interdũ † qs est accusatus, & absolut⁹ ab obseruatio-
ne iudicij, vel pp ineptũ libellum, vel pp illegitimi-
tatẽ accusatoris, vt dicit glo. fin. c. 1. ŝ. eo. & hoc ca-
su, põt & ab alio, & ab eodẽ reaccusari, vt tradit̃, in.
l. libellorũ. ff. eo. 2. q. 8. c. libellorũ. not. in. c. cum. P.
ĩ. eo. 2. q. 5. ꝓhibent. idẽ Spec. in tit. de aboli. vers.
porrò. Aduerte tñ, quia de iure canonico fortiter
ob. q ab eodẽ nõ possit accusari, pp inimicitiã cõ-
tractã ex prima accusatione, q̃ inimicitia facit accu
satorẽ illegitimũ de iure canonico, sed dic, vt dicã
in. c. repellant̃. ĩ. eo. Si tñ esset absolut⁹ vigore lega-
lis absolutionis cõtingentis per mortẽ accusatoris,
vel per lapsum biẽnij, vide, quę dixi in. c. 1. ĩ. de col-
10 lusio. circa fi. ¶ † Quãdoq; & secũdo, quis est abso-
lutus vigore transactionis; qa transegit cũ accusato-
re. Et distingue, q aut transactio tenet, aut nõ. Pri-
mo casu transigens non põt cũ iterũ accusare. Alius
vero tertius nõ prohibet̃, vt. l. transigere. C. de tran-
sact. & p Bar. in. l. si marit⁹. §. si negauerit. ff. de adul.
& ita debet intelligi quod dicit Spec. in tit. de abol.
vers. porrò. Secundo casu, qñ transactio non tenet,
dic, q aut accusator renunciauit, vel transegit anteq̃
accusatio proponeretur, aut anteq̃ accusatus inter
reos reciperetur lite contesta. primo casu, aut alius
tertius eum præuenit accusando, & non admittit̃, vt
l. 3. §. si quis. ff. de sepul. viol. aut alius non ꝑuenit eũ,
& regulariter admittit̃. Fallit in crimine adulterij,
vbi nõ põt accusare, etiã si alius eũ non ꝑuenit; tex.
est in. l. miles. §. socer. ff. de adul. & tenet Bar. in. d. §.
11 si negauerit. & rõ huius fallentię est, quia ille † qui
negligit vindictã adulterij dom⁹ suæ, videt̃ quodã-
modo incidere in crimẽ lenocinij, vt. l. 2. §. lenoci-
nij. ff. de adul. & ideo ex illo capite est illegitim⁹ ac-
cusator, p. l. si vxor. §. fi. ff. de adul. & l. qñ Alexadrũ.
C. de adul. Tu etiã dic, q dicta regula fallit si ipsi de-
sistẽti, seu renũciãti fuit impositũ silentiũ sñ formã
l. diffamari. C. de inge. manumis. & l. si ea. C. q accu.
nõ pos.

nō pos. facit tex. secundū vnū intellectū, de quo ibi dicam, in c. licet. ȷ. eo. Fallit. 2. si desistēs, vel renuntians, vel transigens iurasset nō accusare, vt. c. veniēs. ȷ. eod. & ibi de hoc dicā. Secundo casu, qñ post litē contestatam destitit, vel transegit, dic, ꝙ ipse idē nō admittitur, non tñ repellitur vigore pacti, vel transactionis, quę non tenuerunt; sed ꝓpter suspitionē, & infamiam, per. l. qui destitit. ff. ad turpil. & l. accusationem. C. qui accu. non pos. Bar. in. d. §. si negauerit. Tu potes aliā rationē assignare; quia postq̃ semel accusauit, volens iterū accusare, videtur potius moueri malo zelo, & inimicitia, quam ꝑ aliā causam, quæ inimicitia repellit de iure canonico; vt statim dixi, & dicā. in c. repellant. ȷ. eo. nisi diceres, ꝙ propter renunciationē, vel desistentiā quam facit, videt absoluta inimicitia, seu abolita, & reintegrata amicitia, & vide, q̃ dixi. ȷ. de collu. c. 1. ¶ † Qñadoq; & 12
tertio, quis fuit absolutus per viā exceptionis, & distingue, ꝙ aut exceptio fuit ꝓposita ad eundē finē, ad quem proponitur accusatio, videlicet, ad vindictam publicā; vel est tale crimen quod poterat, & debebat puniri pęna naturali per viā exceptiōis, & nō pōt ampli⁹ accusari, vt. l. quod in diē. §. si rōnē. ff. de
13 cōpēsa. & not. in. c. sup his. ȷ. eo. † Et quæ sint illa crimina, q̃ sunt punienda etiā per viā exceptionis, vide in. c. 1. de excep. & c. 2. de ordi. cogni. & l. 2. §. si publico. ff. de adulte. Si verò proponit ad aliū finē, q̃ ad vindictā publicā; nec sint crimina, quæ per viam exceptionis valeāt puniri; & tunc pōt iterū accusari. Bar. allegat. l. vindicātē. cū. l. seq. ff. de euic. tō est;
14 quia † exceptio de sui natura nō tendit ad vindictā, vt. c. 2. in fi. & quod ibi no. s. de ordi. cogni. Hoc idē tenet Bar. in. l. si cui. §. idem. ff. eo. facit quod not. in c. sup his. ȷ. eo. & ꝙ statim dicā in seq. mēbro; adde & quæ dicā in. d. c. sup his. in. 4. q. sup vers. accusatus. vbi plenius dicā de hoc mēbro. Fallit tñ primus casus huius tertij mēbri, in his casibus in quibus dicam
15 absolutū ab accusatiōe posse iterū accusari. ¶ † Quādoque, & quarto, quis fuit absolut⁹ per viā denuntiationis, & hoc casu Inno. in. c. cū dilecti. ȷ. de purga. cano. tenet, ꝙ pōt iterum accusari; quia denuntiatio non fit ad vindictā publicā. quod quidam limitant secundum eum, nisi denuntiatus ꝓpter denuntiationem ex toto satisfecisset delicto. Quod placet hic D. m. qñ per viam denuntiationis soluisset penā naturalē delicti, alias sec⁹. Sed tu aduerte, qa. D. Bar. de Saliceto format hanc quæst. in repet. l. ea ꝗdem. C. de accus. vers. 15. quæst. Et ibi dicit, ꝙ cōiter⁎ concludunt ꝙ sic, sicut si esset absolutoria lata sup accusatione, vt. l. si cui. §. eisdem. ff. eod. propter idētitatem rationis. Sed addunt aliqui, quōd cautus iudex nō debet reum absoluere simpliciter; sed debet ꝓcurator dicere denuntiationē min⁹ bene denūtiasse, vel retulisse; vt sic iterato possit denuntiari, vel accusari. Et hoc colligūt, ex. l. diuus Adrianus. circa fin. ver. si vero parū. ff. de custo. re. Sed hæc frustra est secundum præfatū. D. Barth. quia siue ꝓcedat per denuntiationē debet absoluere simpliciter, si nō est repertus culpabilis, vt in. c. fi. de calumnia. siue per inquisitionē, vt in. c. licet heli. ȷ. de simo. & de hoc. ȷ. in decimo mēbro. Et in vtroq; casu est eadē ratio,
16 q̃ in accusatione; qa de † qua re iudex cognouit, de eadē iudicare debet. l. de qua. ff. de iudic. Nec obstat

Cōm. opin.

l. diuus, quia ibi loquitur respectu denuntiantis vtrū veniat puniēdus, vt patet ex sequētibus secundū præfatū D. Bar. ¶ Sed tu aduerte, quia non est verū, ꝙ dicta rō sit quare non pōt iterum cognosci, vt patet ex præcedentibus & sequen. Sed illa bene est ratio, vt postquam cognouit de delicto, debeat pronuntiare super delicto. Sed postquam pronunciauit
17 absoluendo, illa est ratio, † quia de delicto eiusdem hōis non est sępius cognoscendū, vt nostra dicit gl. & sępi⁹ dictū est, & dicet. ȷ. Fateor tamē, ꝙ si cognouit duntaxat de denuntiatione, videlicet, an fuit legitimè facta, ꝙ non debet simpliciter absoluere; sed ꝓnuntiare ad hoc etiam super denuntiatione. Sed si cognouit de delicto, an obstet exceptio rei iudicatæ, pōt colligi ex his quæ dicā in decimo, & vndecimo mēbris. Et hæc procedunt, qñ processit iudex ꝑ
18 viā denuntiationis ad vindictā publicā. ¶ † Si verò denuntiatus fuit absolutus peracta pœnitētia, gloss. nostra in fi. concludit, ꝙ potest iterū accusari; quod etiam tenuit glo. in vers. penitentia. in. c. admonere. alleg. in glo. & c. gaudemus. de diuor. gl. in. c. peccati venia. de reg. iur. lib. 6. & glo. 49. dist. c. 1. de tēpo. ordi. & gl in. c. qui crimen. 6. q. 6. facit. 1. q. 7. si quis. & 50. dist. peruenit. Archi. 7. q. 1. c. cū ꝑcussio. quod dupliciter limitatur, primo secūdum quosdā, quos sequitur hic D. Ant. nisi pœnitentia fuerit publicā; quia tunc non pōt amplius accusari. allegat ad hoc Hostien. in. c. tuæ. de ꝓcura. & sentit hic glo. nostra dum dicit, egisset penitentiam occulte. quasi sentiat a contrario, ꝙ secus esset si publicè egisset pœnitentiam. sed hoc non placet hic D. m. Mouetur quia sicut quis delinquendo offendit Deum, Rempublicā, & proximum; ita debet dupliciter puniri, videlicet, in penitentia fori animæ, vt Deo satisfaciat, & animæ suæ. Et hinc est, ꝙ a confessore suo imponit pęnitētia vbicunq; ille talis delinquerit. 16. q. 1. c. placuit. Itē quia lędit rempublicā per delictū, vt probatur. in. l. locatio. §. quod illicitē. ff. de publica. punit etiā in foro contentioso, & iudiciali, nec debet vbiq; puniri, sed remittēdus est ad locū vbi deliqrit, vt. 3. q. 6. c. 1. in auth. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi. op. cum ergo tendant ad diuersos effectus, impositio vnius pœnæ, non tollit aliam pœnam, vt. l. an & eadem. ff. de except. rei iud. ¶ Nec obstat, ꝙ pęnitētia fuerit publica, siue occulta; quia siue fuerit publica, siue occulta semper tēdit ad eundē finē, scilicet, vt Deo, & animæ suæ satisfaciat. Et dic, ꝙ publicè imponitur quandoq; ad sedandū scandalū. 26. q. 6. c. fina. Et ad prædicta vide Hostiē. in summa, in tit. de accusat. §. effectus. vers. pœnitentialis. vbi dicit, ꝙ propter peccatū mortale, duplex debetur pęna, scilicet, eterna, & corporalis. Et ad ꝑdicta etiā facit, tex. in. c. felicis. §. fina. de pen. libr. 6. vbi ꝓbatur, ꝙ punitus per iudicem ecclesiasticū de crimine ecclesiastico, pōt iterū puniri per iudicē laicum, quāmuis pœna legalis excedat. Sed pęnitentia etiā publica cōmuniter est leuior pœna naturali delicti. 33. q. 2. admonere. nam si integra naturalis delicti imponeretur; tūc secus esset, vt dixi. s. in prima limitatione. Ad hoc facit, quod disputando etiam tenuit Jac. de Belui. quam disputationem ipse refert, in. l. 1. C. vbi de cri. agi. op. vbi tenuit, quōd iste qui de eodē crimine potest puniri a duobus iudicibus; si fuit puni-

tus ab vno, potest & ab alio iterum puniri, si pœna
primò imposita non fuit integra pęna naturalis de-
licti; secus si fuisset integra. quod etiam sequitur
Bald.in.l.nullus. C. de testi. in penul. quæst.& not.
Bart.in.l.1.in.fine.ff. vi. bono.rapt. &. ĩ. latius di-
cam in membro absoluti per viam accusationis.
Facit etiam ad prædicta, quod not.in.l.qui ea men-
19 te. ff.de furtis.vbi probatur, quòd † in delicto con-
summato, seu perfecto non est locus pœnitentiæ, ita
quòd regulariter per pœnitentiam tollatur; adeò
quòd delinquens puniri non debeat. Intelligendo
etiam de illa pœnitentia, per quam reponuntur res
in pristinum statum, postquam ius est quæsitum
tertio, vel Reipublicæ, de quo tamen dic, vt ibi la-
tius per docto. & maximè Bart. & vide tex. in.l.quis
sit fugitiuus. in prin.ff.de ædili.ædic. qui vult, quòd
per pęnitentiam delictum, nõ desinit esse delictum.
Secunda limitatio est, quòd absolutus in pœniten-
tia de delicto commisso post baptismum, etiam po-
test puniri; secus si delictum est commissum ante
baptismum; quia de illo non potest amplius puni-
ri, hoc tenet gloss.in.c.1.49. dist. de consecra. dist.
4.c.sine pęnitentia.& idem glo.eadem distin.c.2.&
sentit hic D.Anto.in prin. ¶ Glo. tamen.23.q.2.
admonere arguit pro, & contra. Sed glo.in.c.gau-
demus.de diuor.tenet contrarium, & ibi eam sequi-
tur D.Ant.& D. meus. In eandem sententiam vi-
detur inclinare glo.in.c.admonere. & hæc opin.pl⁹
placet D.Ant. & mihi. quia baptismus tollit dunta-
xat peccatum, & pœnam delicti quò ad Deum, imo
adeo sanat, & liberat baptismus quòd secundum
Augu. purgatorium minimè sentiunt, qui in fine
20 baptizantur, de pœnit.dist.7.c. nullus. † plus igitur
baptismus confert, quam pœnitentia, contritio, vel
absolutio sacerdotis; per hæc enim non euitatur pur
gatorium, quod tamen euitatur per baptismum, vt
de vtroque not. gloss.in vers.de baptismo.§. porrò.
32.dist.non tamen tollit baptismus vindictam pu-
blicam; quia talis pœna est diuersa, vt dictum est.
Simile videmus, quòd non tollit ius tertio quæsi-
tum. Et ad prædicta, vide gloss. not.23. dist.c.2.&
26.dist.c.deinde.in glo. Ad quòd etiam vide, ꝙ
21 not. Archid.54.dist.c.mancipia. vbi vult quòd † per
baptismum infidelis serui, qui pertinet ad dominũ
Christianum, seruus non efficitur liber. & ita con-
22 sului anno præterito. Simile videmus, † quòd pro-
pter libertatem tollitur delictum, vel infamia, quam
quis in seipso cõmisit; non tamen tollitur delictum
quod in alio perpetratum fuit, vt.l.athletas.§.Pom-
ponius.&.l.pen.ff.de his qui not.infa. Dicit tamen
D.meus, quòd multum æquius esset, quòd delictum
tolleretur, & quò ad se, & quò ad vindictam publi-
cam, dũmodo baptizatus, simulatus nõ esset. ¶ Sed
tu aduerte, quia si sine charitate cum simulatione
quis ad baptismum accederet, nullum ei dimittere-
tur peccatum, etiam quò ad Deum. de confec.dist.
4.c.ostendit ir.not.glo.in.d.c.deinde. 26.dist. nam
tunc solum fit sacramenti collatio; non autem pec-
catorum remissio, vt not. gloss.de confec.dist.4.in
summa. pro dicta tamen æquitate D.m. facit tex.
& quòd ibi not. in.c. mancipia præalleg. vbi dici-
tur, quòd seruus Iudæi, vel infidelis emptus merci-
monij causa; si vult baptizari efficitur liber; & sic
per baptismum quandoque præiudicatur tertio, eo
fauore attento, vt quis ad Christi fidem, & veram
23 religionem conuertatur. † Et hinc, ego sæpenumero
solitus sum dicere, ꝙ cum hoc sit, quòd Iudæi fre-
quenter ad fidem conuerterentur si possent retinere
bona acquisita per vsurariam prauitatem, vel aliàs
illicitè acqsita, quòd ea retinere possunt; alia enim
bona taliter non acquisita indubitanter possunt re-
tinere, vt probatur ex supradictis, & not. in gl.in.c.
Iudæi.de consecr.dist.4.Ioan. Andr. in.c.debitum.
de baptismo.& est tex, cum gloss. & ibi videbimus.
24 in.c.Iudæi.2.ĩ.de Iudæ. quod † salutiferum esset, &
ad nostræ fidei augmentum, disponere, quòd iudæi,
qui ad fidem conuerterentur possent retinere bona
vsuraria prauitate acquisita, sicut licitè acquisita; &
quòd vnusquisque Christianus, vel alius qui ab ipsis
iudæis deberet habere aliquid extortũ vsuraria pra-
uitate, tacitè intelligeretur remittere, & quòd si re-
stituerent restitutio esset illis ad meritũ, & eis cõfe-
ret ad remissionẽ peccatorũ futurorũ. In hoc ta-
men deberet interuenire communis consensus, tam
clericorum, quàm laicorum; quia de præiudicio
omnium tractatur, secundum intellectum regulæ,
quòd omnes.de reg.iu.lib.6.c.cum omnes. de con-
stit.tamen non insisto; quia non est principalis ma-
25 teria nostra. Quandoque † & quinto, fit absolutio
per dispensationem. & gloss. nostra tenet, ꝙ non
possit amplius accusari. & sequitur D.m.hic.tu dic,
quòd idem tenet glo.in.c.fin. de tempo. ordin.per.
c.ex tua. de filijs p̃sbit.&.c.fraternitati. de schisma.
& idem tenet Specul. in titu.de abolitio.§.porrò.
Hostien. in summa in titu. de accusatio.§. quid sit
effectus. vers.sed nunquid. & vers. pœnitentialis. &
seq.sentit idem Specul, in titu.de. lega.§.postremo.
in prin. vbi vult, hoc procedere, si fiat dispensatum
publicè super crimine publico; secus si super occul-
to.nam hoc casu adhuc poterit accusari, quia etiam
post pęnitentiam accusari potest. Sed talis dispensa
tio, quę fit super crimine occulto dicitur absolutio,
quæ fit per sacerdotem in foro pęnitẽtiali, & ita in-
telligit, & sequitur Hostien.in.d.§.effectus. vers.di-
spensationem.& sequitur Io. Andr.in.c.innotuit.de
electio. Et prædicta procedunt, etiam si delinquens
potuisset puniri in duobus locis, à duobus iudicib⁹,
puta à iudice domicilij, & delicti.nam si iudex deli-
cti.vt puta episcopus, vel alius qui habeat potestatẽ
dispensandi; dispensat cũ clerico; nõ poterit postea
de illo crimine ab alio accusari, nec corã iudice do-
micilij, nec ab eo puniri. hoc not.tenet D. Ant. in
26 c.postulasti.de foro cõpe. † Quãdoq; & sexto, quis
fuit absolutus; quia se purgauit, & de hoc membro
dic, vt latius dicã in.c.ex tuarũ.ĩ. de purga. cano.
vbi aptius iste articulus conuenit. Quandoq; & se-
27 ptimo, † quis fuit absolutus ex eo quòd cõfugit ad
ecclesiam; nam cum præstetur iuramentum per iu-
dicẽ secularem rectori ecclesiæ, ad quã confugit, de
ipsius delinquentis impunitate non põt amplius ac
cusari.17.q.4.c.id constituimus. & per totam illam
q̃stionem, & sequitur hic D.meus. Sed tu dic, quòd
hoc solũ ꝓcedit quò ad ius canonicũ, quod p̃ualet,
& seruandũ est in casu nostro. ¶ De iure autẽ ciuili
fit differentia, vtrũ is qui fugit ad ecclesiã fuerit ser-
uus, vel libertus, vel liber, seu ingenuus. Itẽ in seruo
distin-

diſtinguitur, an ſit ſeruus proprius, an colonus, vel
aſcriptitius. & rurſus ſi ſit liber diſtinguitur, an ſit
Chriſtianus, vel infidelis; nam aliter & aliter ſecun-
dum diuerſum genus perſonarum, fugiens ad ec-
cleſiam priuilegio gaudet. imo de iure ciuili, nec
etiam ſi Chriſtianus, & liber eſſet qui ad eccleſiam
confugeret, ſecularis iudex teneretur præſtare iu-
ramentum impunitatis ſimpliciter, vt ſupra dixi,
& latius videre potes per Azo. in ſumma. in titu.
de his qui ad ec. confu. gloſſ. tamen in.c.reum. 17.
quæſt.4. refert quoſdam tenere, quòd accuſari non
poſsit ab eodem, ſcilicet qui iurauit, & impuni-
tatem commiſit; ſed ab alio tenent quòd accuſari
poſsit. Hęc tamen opinio reprobatur ibi per
gl. de iure canonico, & benè, qvt dixi. ſupra in ca-
ſu noſtro ſeruandum eſt; tàm in foro ſeculari, quàm
28 eccleſiaſtico. † Fugiens igitur ad eccleſiam libera-
tur ab omni pœna corporali, quæ à iudice erat in-
ferenda, ſecundum Vgo. & ſequitur Archidiac. 36.
quæſt. 1. in. c. de raptori. & in.d.c.reum. & ibi
etiam Vgo. & Archidiac. tenent, quòd omnis pœ-
na corporalis mortis, vel membrorum mutilati-
ua, vel fuſtigationis, aut verberum ei remmitta-
tur. & hæc eſt ipſa veritas. Eſt tamen verum, quòd
propter hoc non liberatur fugiens, quominus te-
neatur reſarcire damnum, vel ſatisfacere de iniu-
ria, quam intulit. & hoc voluit tex. in.d. c. reum.
ibi dum dicit, tamen legitimè componat, quod
iniquè fecerit. Et hoc dicunt procedere quidam,
vt Vgu. ſiue fugiens fuerit Chriſtianus, vel Iudæus,
vel alius infidelis, ex eo quòd iura hanc humani-
tatem concedentia loquuntur indiſtinctè; ergo
indiſtinctè ſunt intelligenda, vt. 18. diſtin. c. ſi Ro-
manorum. &. l. de pretio. ff. de publicia. quod non
29 placet Archidiac. Mouetur, quia † eccleſia non de-
bet patrocinium præſtare illi qui ſemper nititur
eam impugnare. 23. quæſt. 4. diſplicet. facit. c. fra-
ter. 17. quęſt. 4. not. in. c. fruſtra. ☞ de vſuris. & l. poſt
legatum. ff. de his qui. vt indi. & ſequitur Archidiac.
in. c. diffiinuit. 17. quæſt. 4. quòd mihi placet. † Sed
30 aduerte, quia mihi nunc legendo inſurgit dubita-
tio, vtrum fugiens ad eccleſiam propter vnum cri-
men, poſsit de alio puniri, ſeu accuſari. Ego hanc
quæſtionem non memini legiſſe tactam ab aliquo,
Sed in ea dicendum arbitror, attendendam fore
formam promiſsionis impunitatis. Nam ſi pro-
pter nouum delictum confugeret ad eccleſiam,
& propter illud ſibi ſit promiſſa impunitas; poſſet
de alio delicto accuſari, cùm promiſsio ad hoc ſe
non extenderit. Si vero quis aufugiſſet ad eccle-
ſiam ex eo quòd tanquàm facinoroſus eſſet infama-
tus; non tamen magis de vno delicto, quam de alio;
& hoc caſu cũ promiſſa foret impunitas ſimplici-
ter, arbitror quòd de nullo crimine pręcedenti poſ-
ſit accuſari, vel puniri. † Quandoque & octauo, quis
31 fuit abſolutus, dum ageretur de crimine ciuiliter,
& nunc accuſatur criminaliter, & in hoc conclu-
dunt tàm Do. Anto. quàm Do. meus, quòd aut
vtraque pœna tendit ad vindictam, & abſolutus ci-
uiliter non poteſt accuſari criminaliter, vt. l. præ-
tor. §. 1. ff. de iniur. & traditur in. c. dilect9. de capel.
mo. vnde abſolutus nomine iniuriarum, non accu-
ſatur poſtea de occiſo homine. Tu. tamen limi-
ta, vt. ☞ dicam in vltimo membro. Aut ciuilis actio
tendit ad rem familiarem, criminalis ad vindictam
publicam; & tunc aut fuit abſolutus, quia actor non
probauit; & poteſt iterum accuſari criminaliter, vt.
l. vnica. C. quando ciui. act. crimi. præiud. not. Inno.
in. c. cum dilecti. de purgatio. canoni. & facit quod
not. in. l. ſi duo patroni. §. Iulianus. ff. de iureiuran.
Aut fuit pronuntiatum ſuper facto, & ſic fuit ab-
ſolutus; quia delictum non commiſit. & hoc caſu
ad eodem accuſari non poteſt, etiam criminaliter.
argu. l. ſi quis cum totum. ff. de excep. rei iud. à ter-
tio vero poteſt accuſari, vt per Barto. in. l. 1. ff. vi
bono. rapt. & l. qui de crimine. C. qui accuſ. non
32 poſ. † Vtrum autem in dubio videatur ſententia-
tum quia non probatum, vel quia non delictum,
tangit hic Do. Anto. qui dicit, quòd licet prima
facie videatur lata ſuper facto; & ſic quia non de-
lictum, arg. l. fin. ff. de iureiuran. & l. 1. §. ſi fideiuſſor.
ff. quarum re. ac. tamen ipſe tenet contrarium, vi-
delicet, quòd in dubio videatur abſolutus; quia non
probatum. & tenet Bart. in. l. ſi duobus. §. fina. ff. de
iureiuran. mouetur per. l. ſi à. te. ff. de excep rei iud.
& idem tenet in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de
verb. oblig. & l. ex duobus. ff. de duob. reis. in. 10.
q. vbi allegat pro caſu. l. Iulianus. ff. de condic. in
deb. & l. procurator. §. fin. ff. rem rat hab. & l. duo-
bus. ff. de libera. cau. Nec obſt. iura in contrarium
allegata; quia loquuntur in delatione iuramenti,
quod habet vim ſolutionis, quòd non eſt in ſen-
tentia. Item, quia iſte qui iurat, iurat de facto ſuo, &
poteſt ſcire factum eſſe, vel non eſſe. Sed iudex
iudicat de facto alieno, quod regulariter ignorat,
vnde non poteſt ſimpliciter ſcire factum eſſe, vel
non factum eſſe. Et hoc mihi placet. Nec obſtat
quod dicit Ang. in. d. l. duobus. vbi dicit ſe nõ poſ-
ſe videre, nec in practica conſiderare cauſam du-
bitationis prædictorum. nam aut conſtat ex actis
non eſſe probatum, & tunc non eſt caſus dubius,
ſecundum eum. Aut conſtat contrarium, videlicet
probatum eſſe; & tunc non poteſt dici ſententiam
latam quia nõ probatum; ſed ex eo quòd ſic placuit
iudicanti, ex quo ex actis ſententia apparet iuſta.
Sed vt dicit Io. de Imo, & benè, in. d. l. duobus. ſi ap-
pareret ex actis prima fronte probatum fore, & for
tè re vera non eſt probatum, quòd iudex non ad-
hibuit fidem teſtibus videns quod pallore, vel ma-
chinatione, vel calliditate depoſuerunt. vt not. in
l. 3. §. tu magis. ff. de teſtibus. Inno. in. c. quoniã cõ-
tra. de proba. Item & ſecundo, licet ex actis non ap-
pareat probatum eſſe; tamen poſsibibile eſt, quòd
iudex motus fuerit ad abſoluendum ex eo quòd
non ſit debitum, non ex eo ſimpliciter quòd non
ſit probatum: † vnde cũ ſimus in dubio, & regulari-
33 ter ſententia ſit referenda ad acta probatoria, vt no.
in. l. ſi quis ad exibendum. ff. de excep. rei iud. & in
l. 2. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. & c. ſi confirma-
tionem. de elec. lib. 6. In dubio dicemus eam la-
tam, quia non probatum; cum non appareat de alia
34 cauſa. † Quandoq; & nouo, quis fuit abſolutus per
iuramentum præſtitum; & hoc membrũ non tangũt
hic docto. Et tamen in eo aduertendum; quia hæc
quæſtio præſupponit illã aliam difficilem quæſtio-
35 nem † qua quæritur, vtrum in caſibus criminalibus

posſit deferri iuramentum; quam quæſtionem examinat Barto. in.l.3.&.l. eum qui.§. in popularibus.ff. de iureiuran.&.l. maritus.ff. de quæſtio. In qua idem Bartol. diſtinguit, an agatur criminaliter, vel ciuiliter. Et rurſus in criminali ſubdiſtinguit, an agatur populari actione, an publico iudicio. Et rurſus in popularibus facit differentiã, an detur ad commodum agentis, vel alterius. nam in crimine publico vult ipſe, quòd nullo modo poſſit deferri iuramentum apertè ipſi reo accuſato, ſiue loquamur ãte litis cõteſtationẽ, ſiue poſt. an autẽ actori à reo poſsit deferri, refert opi. à iudice verò defertur reo ſolum ad purgationem; vnde videtur quod in actionibus publici criminis, quæſtio noſtra non procedat. Sed tu dic melius in hac materia, vt dixi in repeti.c.fina.ꝟ.de iureiuran. In prima quæſtio.primi membri, vbi tenui, quod in omnibus caſibus, tàm priuatis, quàm publicis, in quibus licitum eſt partibus tranſigere, etiam licet iuramentũ deferre.& ibi vide latius fundamentum huius quæſtionis, & claras reſponſiones ad argumen. Barto. Sed reuertendo ad principale propoſitum noſtrum, dico quòd ſi reus eſſet abſolutus per iuramentum delatum a parte parti, vel quia actor detulit reo iuramentum, vel ècontra, quòd idem per omnia dicendum arbitror, quod dixi in ſecundo membro reſpectu tranſactionis. Si verò iuramentum eſſet delatum à parte parti in caſibus, in quibus non poſſet deferri, ſed de facto delatum fuit, & propter iudicis ſimplicitatẽ, ob eam cauſam reus fuerit abſolutus, etiam diſtinguendum arbitror, vt dixi.ꝟ. in ſecũdo membro reſpectu tranſactionis factæ ſuper crimine, ſuper quo tranſigi non poteſt, quòd tale iuramentũ videtur habere vim tranſactionis, vt.l.2.ff. de iureiuran. Si vero iuramentum eſſet delatum à iudice ipſi reo; quia in publicis iudicijs non defertur reo niſi ad purgationem, idem per omnia dicendum, quód in abſoluto per purgationem, de quo dixi.ꝟ.in.6.membro, remittendo me ad ea, quæ dicam in.c.ex tuarum.ꝟ. de purgatio.canoni. fortè tamen ſecuta abſolutione. Idem dicendum eſſet, quod dicemus in vltimo membro; ſi modo prima accuſatio tenderet ad vindictam publicam.& adde, quæ dixi.ꝟ.in.c.1. de colluſione detegen. † Quandoque & decimo, quis fuit abſolutus per viam inquiſitionis; & hoc caſu Inno.in.c.cum dilectus.ꝟ.de purgatio.canoni.ponit duas opinio. Prima eſt, quòd poſsit iterum accuſari. Secunda, eſt directè per contrarium, quòd non poſsit. & hanc ſequitur ibi, & eãdem opi.ſequitur Bar.in.l.ſi cui.§.1.

37 ff.eod. mouetur; quia † inquiſitio ſuccedit in locum accuſationis. hanc etiam ſequitur D.Anto.& Do.meus; ſubdit tamen Do. meus, quòd de iure ciuili non eſt tantum dubium, quantum de iure canonico. nam de iure ciuili eadem pœna imponitur, ſi procederet per viam inquiſitionis, quæ imponeretur ſi procederetur per viam accuſationis, argumen. not.in.l.4. C. de ſepul. viola. &.l.ea quidẽ. C. de accuſatio. ſentit Bar. in.l.3.§.præterea. ff. de ſuſpec. tuto. & in.l.2.§. ſi publico. ff.de adult. In vno tamen mitius agitur etiam de iure ciuili per inquiſitionem; quia damnatus per inquiſitionem non infamatur, ſicut ſi eſſet cõdemnatus per viã accuſationis, vt not.gloſ. in dicto.§.præterea.&.l.fin.C.de ſuſpec.tut. Et ibi per Cyn. & in l.1.C.de modo mult. de quo tamen artic. vide Bart. & Ioan.de Imo. in.l. infamem ff. de publi. iudici. & Bald.in.l.etiam furti.C. de furt. & in.l.1.C.ſi tut. non gell.& per Spec.in titu.de ſenten.§.1.verſ. quid de iſtis. Ego aliquid dicam, in.c. qualiter & quando.2.ꝟ.eod.in.17.artic.princip.q.12. Sed de iure canonici, ſecundum Do. meum maius poteſt eſſe dubium, ex eo, quòd minor pœna imponitur, ſi procedit per viam inquiſitionis, quàm ſi proceditur per viam accuſationis. de quo aliquid dicam in.d.c. qualiter & quando.2. Sed hoc non obſtante, ipſe tenet eandem ſententiam; quia licet maior pœna imponatur; tamen vtraque tendit ad vindictam publicam, vt dixi.ꝟ.in.8.membro.& per conſequens nõ poteſt amplius accuſari. nam illud quod imponatur minor, vel maior pœna conſiderandum eſt reſpectu condemnationis, videlicet, vtrum cõdemnatus minori pœna naturalis delicti, poſsit iterum accuſari; de quo dicam.ꝟ.in vltimo membro; non autem reſpectu abſolutionis; quia in abſoluto ſolum diſtinguitur, vt dictum eſt, ſcilicet, an vtraq; pœna tendat ad vindictam publicam, vel non, vt dixi.ꝟ.in nono membro. nam ſi vtraque tendat ad vindictam publicam, & fuit abſolutus, non poteſt iterum accuſari. Eſt ergo concluſio, ꝙ abſolutus per viam inquiſitionis ad vindictam publicam regulariter non poteſt amplius accuſari; quod tamen limita, vt dicã inf. in

38 vltimo membro. † Quandoq; & vndecimo, quis fuit abſolutus, ſcilicet per viam præſcriptionis; quia fuit præſcriptum poteſtati cognoſcendi de crimine; & hoc caſu arbitror, quòd amplius non poſsit cognoſci, & ſi cognoſceretur & inquiſitus, vel accuſatus confiteretur ſe deliquiſſe; nihilominus veniret abſoluendus, facit quod ſing. dicit Bald. in.l.genero. ff.de his qui not. infam. per.l.ſed ſi vni.§.ſi eũ ante. ff.de iniur. &.l.ſi non conuitij.C.eo. de quo dic, vt latius dixi in.c.qualiter.2.in.11.artic. princip.q.66. Aduerte tamen, quia contra id quod dicit Bald. de confeſsione facta poſt tempus, fortiter obſtant not.per eundem Bald.in.l.properandũ.in fin. prin-

39 cipij.C.de iud. vbi dicit, quòd † quantumcunq; tempus triennij ſit lapſum; tamen ſi poſt illud, pars cõfitetur in iudicio, vigore confeſsionis, non obſtante triennij lapſu; iudex poſſet ſententiam promulgare; eo quia confeſsio facta in iudicio inducit notorium.l.ictus fuſtium.ff.de infami.& traditur in.c. cum dilecti.ꝟ.eod.& c.fina.de cohabitatio. cleri.& mulie. cum ſi.& in notorio iuris non requiritur ordo iuris.c. ad noſtram.2.de iureiurand.&.c.euidentia.ꝟ.eod.& ita dicendum eſt, quòd iudex virtute notorij reſultantis ex iſta confeſsione procedere poteſt. Ita reperio tenuiſſe Angel.de aretio in tractatu ſuo maleficiorũ, poſt. D. Lodo. Monta. pro quo dicto melius facit, quod traditur in.c.qualiter.ꝟ.eod.&.c. Piſanis. de reſtitutio. ſpolia.&.c. cum dilectus. de ordi.cogni.&.c.1.&.2.de accuſa. lib.6.& Barto.in.l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo. vbi volunt, quòd licet confeſsio ſit facta extra inſtantiam, vel in minus ſolenni inſtantia, quia inducit notorium, poteſt ſequi condemnatio. Ad hæc tamen argumenta poſſet de facili reſpondere, quod

40 ꝙ † peremptio instantiæ non facit perire ius in ca-
sibus prædictis; sed in casu nostro lapsu temporis,
& completa præscriptione perit ius. Sed contra di-
41 ctum Bald. iudicio meo fortius obst. quia † licet cō-
tra præsumptionem iuris, & de iure non admittatur
probatio; vt in authen. sed iam necesse. C. de dona.
ante nupt. l. fina. ad Macedo. & l. antiquæ. C. ad Vel-
leia. traditur in .c. quoniam contra. de proba. ta-
men admittitur probatio in contrarium per con-
fessionem, vt not. gloss. Bald. & docto. in dicta auth.
sed iam necesse. & taditur in auth. de nu. §. si vero so-
lum. & l. Iulianus verum debitorem, ff. de condicti.
inde. Item admissa probatione, & facta debet
iudex secundum illam pronuntiare, vt not. in. c. cum
contingat. in gloss. in vers. nihilominus. de officio
delegat. ergo & in casu nostro idem videtur dicen-
dū, vt habita cōfessione cōtra pscri. possit iudex in-
42 quirere. Sed ad hoc posset responderi, ꝙ † poten-
tius est ius quod quæritur ex præscriptione, quàm
illud, quòd quæritur ex præsumptione; quia postq̄
præscriptum est, lex fingit rem esse istius, seu istum
liberatum esse; adeò quòd similis soluenti dicitur
esse præscriptio. l. si pupillus. ff. de administratio. tu.
& ibi per Barto. & vide circa prædicta; quæ late dixi
in. c. qualiter. 2. ꝫ. eod. in. 11. artic. princip. q. 66. vi-
de, quæ dicam in. c. qualiter. 2. de accusatio. in. 17.
43 princip. artic. in. q. 13. † Quandoque & vltimo, quis
fuit absolutus per viam accusationis; & sic cum esset
actum contra eum criminaliter ad publicam vindi-
ctam, nec fuit absolut⁹ ab obseruatione iudicij, sed
simpliciter. & hoc casu regula est secundum omnes
* quòd non potest iterum accusari, etiam à tertio,
Cōm. opin. 44 tex. est hic, & in. l. si cui. §. 1. ff. eo. † ¶ Quod limita-
tur primo, secūdum docto. nisi diceretur de præua-
ricatione primi accusatoris; secus si non probaretur
de collusione, seu præuaricatione primi accusatoris,
45 per. l. 3. ff. de præuari. † Qualiter autē probetur præ-
uaricatio, dic quòd per testes, qui interfuerunt, quā-
do reus, & accusator conuenerunt super fienda col-
lusione, seu præuaricatione primi accusatoris, per.
l. 3. ff. de præuarica. Et si tu diceres, ꝙ hoc est diffi-
cile probare quoniam, hæc aguntur in secreto, po-
test responderi, secundum notabilem practicā Bar.
in. l. 1. §. præuaricationem. ff. ad Senatuscon. Tur-
pili. quòd hoc probatur ex coniecturis, puta si ac-
cusatus continuè conersatur cum accusatore, &
eum salutat, & sæpe cum illo communicat. nō enim
est verisimile, ꝙ si aduersarius suus accusator non
colluderet secum, vellet cum illo conuersari; quo-
niā regulariter ex accusatione ex crimine maximè
publico, graues, & capitales oriuntur inimicitiæ, vt
l. 1. & l. si inimicitiæ. ff. de his q. vt indig. facit. c. seq.
& ibi dicā, vbi videbim⁹ plures remissiones ad hoc,
Idem dicit Barto. si accusatus ex accusatione non
indignaretur; quia præsumeretur collusio, sicut in
simili dicimus in marito, qui non curat nec indigna
tur de adulterio vxoris suæ; quia ex hoc videtur qua-
si lenocinium cōmittere, vt. l. 2. §. lenocinij. & l. ma-
riti lenocinium. in princi. ff. de adulter. Quod ta-
men ego arbitrarer limitandum, si modo non indi-
gnaretur ex eo, ꝙ esset multū catholicus, & vitæ san-
ctæ, qui viam Christi vellet imitari. hoc est retribue-
re bonum pro malo, & pro crucifigentibus se orare.

Nam habita consideratione ad qualitatem vitæ, di-
cerem præsumendum secundum illam vitæ qualita-
46 tē, in qua magis depedēret. † Secūdo limita, secundū
doct. si modo non cōpareret tertius accusator, qui
suam, vel suorum iniuriam prosequeretur, & proba-
ret se ignorasse primam accusationem. vide tex. qui
requirit hæc duo simul iuncta, in. d. l. si cui. §. 1. ff. de
47 accusa. † Qualiter autem probet hanc ignorantiam,
vide gloss. in. d. l. si cui. quæ vult, quòd probatur eo
ipso, quòd non probetur scientia; quia in facto alie-
no præsumitur ignorantia, vt. l. verius. ff. de proba.
& hoc not. sing. Barto. in. l. super seruis. C. qui mili-
ta. non possunt libr. 12. per illum tex. Item po-
test probari per proprium iuramentum, vide quod
not. in. c. nulli. de elect. lib. 6. & quod not. ibi gloss.
Quia, eorum quæ in animo consistunt admitti-
tur probatio per proprium iuramentum, vt not.
gloss. instit. de act. §. aliæ. & gloss. in. c. significasti.
1. vers. si ita est. de homi. & no. glo. in. c. statutum. §.
assessorem. de rescrip. lib. 6. not. Hostien. in. c. no-
bis. 2. inf. de senten. excōmunic. & c. 2. de consti. &
glo. 82. dist. proposuisti. ver. probabitur, & ibi Ar-
chid. Item & tertio, probabitur per absentiam suā
à loco, tempore, quo fuit instituta accusatio; vel si
illo tempore fuit infirmus graui infirmitate, vel ꝙ
in alijs maximis negocijs erat intricatus; puta circa
ducendam vxorem, vel erat minor; vt est bo. tex. in.
c. fina. qui matri. accu. pos. de hac materia, vide in
præallegatis iuribus. per Specul. in titu. de abolitio.
§. 1. vers. sed qualiter. & l. cū de indebito. in glo. su-
per versi. ignorantiæ. ff. de proba. & l. si quis delega-
uerit. in princ. ff. de noua. & c. ad audientiam. ꝫ. de
rescrip. & per gloss. in. c. innotuit. de elect. de æta. &
qualita. c. accepimus. ꝫ. de cri. fal. c. ad falsariorū gl.
fina. 1. q. 1. c. si quis. & glo. pen. in. c. vt circa. de elect.
lib. 6. glo. 12. q. 2. in. c. qui & humanis. Paul. de Lig.
in. c. 2. de tēp. ord. lib. 6. Et contra qualiter accusat⁹
probet scientiam istius, qui vult eum accusare de no
uo, dic ꝙ similiter probabit per testes. Item, ꝙ iste
accusator erat in loco, & fama publica erat ī loco de
prima accusatiōe instituta, maximè in vicinia ei⁹, q
nunc vult de nouo accusare, arg. not. in. l. si tutor. C.
de pericu. tuto. & curato. & quod not. Barto. in. l. cel
sus. ff. de vsuca. & quod not. D. m. & ibi dixi in. c. de
quarta. in prima solutione gloss. fina. ꝫ. de præscrip.
Ioan. And. in regula. præsumitur. de regu. iur. lib. 6.
& p Bar. i. l. 2. C. si ser. vel lib. ad decur. aspir. lib. 10.
Item si copia petitionis fuit transmissa ad domum
suam, vel fuit visa apud eum, arg. not. in. l. non est se
rēdus. ff. de trāsact. & quod not. Bald. in. l. 3. C. quo-
modo. & quando iud. Quod declara, vt plene dixi,
in gloss. super ver. scienter. in. clem. 1. de procura.
vbi vide. † ¶ Tertio limitatur, nisi accusationi, quæ
48 nunc secundario instituitur adijceretur noua quali-
tas, propter quam noua tribueretur accusatio; ver-
bi gratia, pone, accusaui te de simplici percussione,
pro qua est actio iniuriarum; fuisti absolutus, volo
te accusare de percussione facta hominib⁹ coaduna
tis, pro qua est actio legis Iuliæ de vi pub. quæ aliā pœ
nam imponit, vt. l. 3. C. ad. l. Iulia. de vi. & hoc casu,
& similibus posset de nouo accusari non obstante
absolutione. hoc tenet Barto. in. l. denuntiasse. ff. de
adulte. Ego arbitror, hoc procedere quò ad tertiū;

ſed quò ad ipſum accuſatorem arbitror, quòd non
debeat admitti ex alia cauſa, videlicet, propter præ-
ſumptam calumniam. vt. ſ. dixi. & dicã ſtatim. ideo
dixi quòd noua tribueretur actio; quia ſi per quali-
tatem additam augeretur, vel minueretur pœna re-
ſpectiuè, quæ imponitur pro delicto ſimplici, non
daretur tunc noua actio, exemplum in. l. Aquilia,
quæ contra confitentem datur in ſimplum; contra
negantem verò datur in duplum. nam duplum im-
ponitur per reſpectum ad ſimplum, non per ſe ſim-
pliciter. Poteſt etiam figurari exemplum in ſeruo
delinquente. nam ſi dominus ſciuit, punitur in ſoli-
dum; ſi ignorauit liberatur dando ſeruũ pro noxa,
vt. l. 1. §. 1. ff. ſi famil. fur. fe. dice. nam hoc caſu per
additionem nouæ qualitatis, non poteſt de nouo
accuſari; qa primò fuit abſolutus; vt p Bar. in præal.
l. denuntiaſſe. per tex. not. in. l. in delictis. §. ſi detra-
49 cta noxæ. ff. de noxa. act. ¶ Quarta † limitatio eſt, ſi
abſolutoria fuit ſecuta per aliquam qualitatem ad-
ditam, quam nõ probaui, & nunc illam volo detra-
here. nam his concurrentibus, quòd qualitas non ſit
reſpectiua ad factum ſic probatum, & quòd quis cõ-
ueniatur ex delicto proprio, non ex delicto alte-
rius, poſſet iterũ accuſari nõ obſtãte abſolutione de
iſto delicto. qđ intellige à tertio, & etiã à primo accu
ſatore, ſi modo primus non poſſet repelli ex aliquo
capite, vt pp calumniã, argum. l. habebat. in princ.
ff. de inſtito. act. ſecus ſi ſententia eſſet ſecuta; quia
non eſſet probatum delictum; per. l. ſi quis cum
totum. §. ſi ancillam. & .l. egi tecum. ff. de excep. rei
iudica. vel ſi ex delicto alterius quis cõueniret: qa nõ
poſſet amplius accuſari, tex. eſt in dicta. l. in delictis.
§. ſi detracta. Et hęc duę limitationes ſunt de men-
te Barto. in. d. l. denuntiaſſe. vbi ipſe latius ponit, &
declarat. vide ibi eũ, quia materia, eſt ſatis difficilis,
& dubia. ¶ Nota tamen, quòd ſi de qualitatẽ adie-
cta primæ accuſationi, vellẽ te denno accuſare, non
poſſum; licet iſta qualitas faciat nouã ſpeciem deli-
cti. verbi gratia: te accuſaui de iniuria illata homini
bus coadunatis, fuiſti abſolutus, volo accuſare de
coadunatione, quæ eſt crimen. l. Iulię de vi, vt. l. fina.
C. ad legem. Iul. de vi publi. & priua. & traditur in. l.
2. ff. ad. l. Iul. de vi. certè non potero te accuſare
de coadunatione, ſecundum Bartol. vt ipſe puncta-
liter dicit in. l. in eum. ff. eod. & ratio eſt in prõptu;
quia iſte qui egit de toto crimine, videlicet, de iniu-
ria lata coadunatis hominibus, videtur etiam egiſſe
de qualibet eius parte, & ſic de coadunatione, per
conſequens obſtat exceptio rei iudicatæ, vt. d. l. ſi
50 quis cum totum. ff. de except. rei iudic. † ¶ Quintò
limitatur, niſi ageretur nunc de crimine diſtincto,
quod ſe haberet vt ſpecies ſeparata; licet ex eodem
facto deſcenderet; verbi gratia, accuſaui te de homi-
cidio; quia interfeciſti T. in eccleſia ſancti Martini;
de homicidio fuiſti abſolutus; nunc accuſaris, quia
commiſiſti ſacrilegium, occidendo hominem in ec-
cleſia, & etiam diuina turbaſti officia, per. l. ſi
quis in hoc genus. C. de epi. & cleri. Certè tunc ar-
bitror, quòd de nouo poſsis accuſari, non obſt. ab-
ſolutione. argu. not. per Barto. in. l. ſenatus. ff. eod.
vbi latè amplectitur hanc materiãm in ſimilibus ter
minis, quæ eſt ſatis difficilis. vide eum ibi. moueor,
quia etiam ſi ex prima accuſatione quis fuiſſet etiã
naturaliter punitus; nihilominus poſſet iterum ac-
cuſari, poſito quòd accuſatus eſſet capax alterius pę
næ, arg. not. ibi per Bar. Non obſtat quod dixi. ſ.
in octauo membro, quia ibi, non eſt ſpecies omni-
no diſtincta, & ſeparata, prout eſt in caſu noſtro.
Item, quia ibi ſi fuiſſet condemnatus in prima ac-
cuſatione, in ſecunda ageretur ad illud minus quod
veniſſet in prima. hic verò agitur ad integram pœ-
nam, & integrè punitur ex vtroque delicto, natura-
li pœna delicti, ſi eſt capax, vt dixi, & eſt tex. in. l.
adulterium. ff. de adulterijs. & in. l. qui de crimine.
& ibi probatur. C. de accuſa. vide Bar. in. d. l. ſi adul-
terium. vbi, hoc expreſsè tenet, in verſ. quarto quęro
quid releuat. & adde, quæ dicit in. l. ſepulchri vio-
lati. ff. de ſepul. viola. ſecus ſi ex vno, eodemque
facto orirētur duo crimina, vel duo tituli criminis,
quæ crimina haberent ſe vt genus; vt homicidium,
quod eſt genus, & parricidium, quod eſt ſpecies. nã
iſto caſu, non poteſt puniri niſi vna pœna naturalis
delicti. & ita intelligitur. l. prætor edixit. §. 1. ff. de
iniu. Prædicta tamen limitarem, niſi in prima accu-
ſatione accuſatus fuerit abſolutus; quia tunc diſtin-
guendum eſſet, vt dixi in octauo membro. & per
prædicta deciditur notabilis quæſtio. ¶ Pone, quòd
51 primo † actũ fuit de vulnere hoc modo. Accuſo. T.
quia percuſsit. S. gladio. T. fuit abſolutus; potero ne
illum accuſare de morte? Spec. in tit. de accuſa. verſ.
quid ſi primo actum ſit. tenet quòd non. Mouetur,
quia hæc ſecunda accuſatio eſt eadem cum prima, &
vtraq; tendit ad vindictam publicam, & vtraque eſt
criminalis; non enim poteſt dici ciuilis de libero ho
mine, tum quia non petitur impenſa curæ, nec ęſti-
matio operarũ, tũ quia pœna nõ petitur ad propriã
vtilitatem; ſed ad publicam vindictam. Item, quia
licet in prima fuerit facta mentio vulnerum, & in ſe
cunda mentio mortis; tamen eadem eſt accuſatio;
quia in. l. cornel. de ſic. inſpicitur voluntas eius, qui
percuſsit, an ſcilicet percuſsit animo occidendi, an
non. non autẽ inſpicitur exitus, hoc eſt mors. vnde
mors non inducit nouam ſpeciem accuſationis; ſed
quendam modum. & hoc, eſt etiam de mente Bart.
in. d. l. ſenatus. vbi tamen hoc limitat; niſi ex forma
ſtatuti ad pœnã. l. cornel. de ſic. requireretur vera, &
effectualis mors; ex vulnere verò ad interficiendum
illato, minor pœna imponeretur. nam tunc, ad hoc
vt ſecundo non poſsit accuſari, requireretur qđ in
prima accuſatione eſſet adiecta mors, argu. l. 1. & 2.
C. ſi ex fal inſtru. & hoc videtur ſenſiſſe etiam. Spec.
in tit. de accu. ver. quid ſi primo actum. in fin. & idẽ
Ioan. And. in addit. in dicto, titu. quæ Additio inci-
pit, qui verſiculus fuit Alber. Galeoti. & ita allegat
Federi. de Señ. diſputando tenuiſſe in ambobus mẽ-
bris. ſ. poſitis. hoc eſt tàm in membro iuris commu
nis, quàm ſtatutorũ, & ibi vide latius per eum. Idem
ego arbitror, ſi ex prima accuſatione de vulnere co-
gnoſceretur, quòd etiam de iure communi nõ eſſet
locus pœnæ. l. cornel. de ſic. verbi gratia. Accuſo. T.
qui habens in manu gladium, eum ad terram proie-
cit, & .S. pugno percutiendo vulnerauit. vnde ac-
cuſo eum de vulnere. nam hoc caſu arbitror, quòd
etiam de iure communi, licet fuerit abſolutus, quòd
poſsit denuo accuſari de morte, ſi percuſſus propter
illam percuſsionem fuit mortuus. moueor, quia

prima

prima accuſatio non fuit inſtituta ad mortem, nec ad pœnam l.cor.de ſic.quia ad pœnam.l.corn.de iure communi, vt dixi, requiritur voluntas, & intentio accuſati, vt.l.is qui cum telo.C.ad.l.cornel.de ſic.& l.diuus.ff.eo. Sed ſi dico, quòd ille habebat gladiũ euaginatum, & eum proiecit in terram, &.S. pugno percuſsit, non videtur habuiſſe animum occidendi; quia non pugno, ſed gladio percuſsiſſet.ex quo ſequit quòd noluit interficere, licet interfecerit. Et hoc allegaui in quadam cauſa de facto. Nã cum quidam haberet lanceam ferratam in manu, & inimicum poſſet ferire ferro, haſta percuſsit; quòd licet ex illa percuſsione haſtæ moreretur, quòd non debebat puniri pœna.l. cornel. de ſic.ad mortem; & ita fuit iudicatum. Recordor enim, in tertio anno ſtudij mei iuris ciuilis, quendam Mattheum de Prato pro homicidio captum, liberatum extitiſſe. allegabatur ad eius liberationem quo ad pœnam mortis, quòd cum haberet enſem in manu, lapide inimicum percuſſerat, & ſic videbatur feciſſe animo non occidendi, & ad hoc allegabat. D.me⁹ tunc tẽporis, qui fuit D. Ant. de Roſel. Aret.l.omne delictum.§.ſi quis commilitonem.ff.de re mili.vbi tex. dicit quòd percutiens militem lapide, punitur pœna exilij; percutiens vero gladio, punitur pœna mortis; quaſi percutiens lapide non facit animo occidẽdi. Sed aduerte quia tex.ille non loquitur, quando mors fuit ſecuta; pdictus tamẽ captus euaſit à morte: fuit enim punitus pœna pecuniaria, quod tamẽ, in eo arbitror contigiſſe potius propter magnũ fauorem quem habebat, ex eo quòd iuuenis erat valde humanus, & liberalis; quàm ſecundum formam iuſtitiæ. Vnde recordor, quòd tunc temporis dicebam, quòd prædicta, & dictum.§. intelligerem ſecundum qualitatem rei geſtæ.nam ſi fuiſſet longinquus ab inimico, ita quòd non fuiſſet tutum, aut teſum, aut enſem proijcere, ſicut lapidem aptũ ad interficiendum; & per conſequens dicebam, ꝙ ſi iſte proieciſset lapidem, quia enſem non poterat, vt illum, quoquo modo poſſet, interficeret, ꝙ tũc licet ille non fuiſſet mortuus, de iure communi debuiſſet pœna mortis puniri, fortius ergo ſi eſſet mortuus; Et ita contigerat de facto in dicta cauſa, ſi tamen nõ fuiſſet mortuus magis eſſet dubitandum, per.d.§.ſi quis commilitonem. Si verò exiſtens prope inimicum, habens gladium euaginatum in dextra, eum poſuit in ſiniſtra, & lapidem in manu accepit, & cũ manu retinens percuſsit pectus inimici, vel proiecit verſus crura inimici; his caſibus, & ſimilibus, licet ſecuta fuerit mors, dicerem eum non teneri pœna.l.cor.de ſic. vide, quæ not. Ioan. Andr. in dictis addi. Et prædicta perpetuò notabis, quia peregrina; & quotidiana ſunt. Nota tamen, quòd ſi actum fuiſſet de vulnere ciuiliter, & ad impenſas curæ vulneris, & ad æſtimationem operarum. Nam ad aliud vt aliàs dixi, pro libero homine non poteſt agi ciuiliter; cum liberum corpus æſtimationem non recipiat, vt.l.ex hac lege.ff.ſi.quadr.pau.fe.dic.&.l.liber homo.ff.ad.l.Aqu.certè hoc caſu poſſet accuſari de morte, vt dixi.š.in.7.membro.& tenet Spec.in titu.
52 de accuſatore.ver. ſi vulneraſti.† Quid autem è contra, ſi in prima accuſatione fuit actum de vulnere, & fuit cõdemnatus, & nunc agitur de homicidio. Vel quid ſi ex prima accuſatione fuit damnatus, & nunc additur alia noua qualitas in ſecunda accuſatione, vtrum ſecunda accuſatio ſit admitenda? Vide Bart. in.d.l.ſenatus.& Spec.& Ioan. And. in dictis addi.

53 ¶ Poſtremò † pro complemẽto huius articuli.not. bonum conſilium Bar. in.d.l.ſenatus.in fi.q.quòd ſi fuiſti accuſatus, & abſolutus, & nunc de nouo accuſaris, excipis quòd non potes accuſari; quia ſemel de hoc delicto fuiſti accuſatus, & abſolutus, nam debes animaduertere, quòd ſi delictum illud eſt iterabile, ita quòd bis eodem menſe poſsit committi. nam vt exceptio ſit clare probata, debes ſecundum Bart. facere articulos, qualiter locus poſitus in accuſatione eſt iſte idem, qui poſitus eſt in prima, & rixa eadem. Item ſubſtantia rixæ, & modus vulneris, & ſubſtantia delicti eadem tam in ſecunda, quàm in prima accuſatione. Ego verò in his caſibus iterabilibus, facio fieri interrogatoria, quibus accuſans interrogatur, vtrum accuſatus de illo menſe iterauerit illud delictum, vel ſi ſemel, aut pluries illud idem delictũ commiſit, & ſi reſpondet, ꝙ ſemel tãtum, habes intentionem accuſati; ſi autem quod pluries, facias fieri interrogatoria, ꝙ interrogetur quoties, quo loco, qua die, quibus præſentibus, & quo genere, ſeu quo animo vulnerandi. & facias articulos, ſecundũ formam tibi traditam per Bar.in dictis locis.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Cohabitans inimicus non eſt legitimus accuſator, & nu. 6. Vbi declaratur.*
2 *Inimicitia quomodo probetur.*
3 *Amicitia quomodo probetur.*
4 *Inimicitiæ effectus.*
5 *Amicitia lex prima.*
6 *Inimicitia trahitur in tertiam perſonam.*
7 *Habitare verbum eſt frequentatiuum.*
8 *Inimicus ab accuſatione repellitur. Declara, vt in num. 12.13.15.& 22.*
9 *Mater cohabitans cum inimicis filij, de iure Codicis ab eo poteſt exhæredari.*
10 *Socius ſocij mei ſocius meus non eſt.*
11 *Societas non inducitur ex ſola affectione, vel voluntate.*
12 *Inimicitiæ graues inter accuſatorem, & accuſatum ex crimine publico oriuntur.*
13 *Inimicitiæ, quæ faciunt accuſatorem illegitimum, quales eſſe debeant.*
14 *Inimicitia grauis, & capitalis quæ dicatur.*
15 *Inimicitia an prouenire debeat ex iuſta, & rationabili cauſa, ad hoc vt accuſator ab accuſatione repellatur.*
16 *Commodum ex improbitate ſua nemo conſequi debet.*
17 *Legatum reuocatur propter inimicitiam grauem ortam poſt conditũ teſtamẽtum inter teſtatorem, & legatariũ.*
18 *Inimicitia quo tẽpore conſiderari debeat ad repellendũ accuſatorem.*
19 *Iniuria quando cenſeatur remiſſa.*
20 *Accuſator manifeſtè inimicus repelli debet per iudicem ab accuſatione, etiam parte non opponente.*
21 *Reipublicæ intereſt ne ſubdici iniuſtè vexentur.*
22 *Inimicus, etiã in caſibus in quibus criminoſus infamis, ſeu pauper ad accuſandum admitteretur, ab accuſatione repelli-*

repellitur.

23 *Ad inimicum remouẽdum ab accusatione, sit ne opus exprimere inimicitiam in specie, & eius circunstãtias; an verò sufficiat exprimere in genere.*

24 *Iudicem suspectum ratione inimicitiæ recusans, causam inimicitiæ exprimere debet.*

1 Repellantur. † Cohabitans inimicis non est legitimus
accusator.h.d.primo, ponit dictũ.secũdo, rõnẽ di-
2 ĉti,ibi, qa infestationes.¶ Nota primo,† modũ ꝓ-
bandi inimicitiam. probatur enim ex conuersatio-
ne,& cohabitatione cum inimicis. idem etiam di-
3 cendum de amicitia.† quæ etiam ex frequenti con-
uersatione præsumitur. vt.l. latæ culpæ. §. amicos.
ff.de verb. signi.& vide tex. in.l. cum allegas. C.de
castren.pecu.vbi tex dicit, ꝙ ex conuersatione na-
scitur amicitia,& nata augetur. Bal.in.l.1. C qui ac.
non pos.vbi dicit,ꝙ conuersatio auget parentelam.
& vide.88.dist.c.eijciens.ratio est;quia cum hęc cõ
sistant in animo probantur ex coniecturis,vt.c.2.de
4 renun.lib.6.dixi latius in.c.præceden.† Secundo no
ta,vnum effectũ inimicitiæ. nam inducit inimicos
ad detrahendum inimicis,& ad blasphemiam eorũ-
dem,& nedum effectus iste causatur in inimico im-
mediato,sed etiam mediato, vt est in amico inimi-
ci,vt hic in tex.nostro. nam propter amicitiam ha-
bitam cum inimico meo,inducitur ipse amicus ini-
mici mei ad blasphemandum me, ꝙ tñ esse non de-
bet,vt dicit.D.meus & testantur verba Ciceronis in
5 libro, quem de amicitia scripsit. Hæc † igitur pri-
ma lex in amicitia sanciatur, vt neque rogemus res
turpes, nec faciamus rogati. Turpis enim excusa-
tio est,& minimè accipienda,cum in cęteris pecca-
tis, tum si quis contra rempublicam se amici causa
fecisse fateatur. Vnde bellissimè inquit Valerius,
quòd cum quidam improperaret amico,ex eo quòd
non faceret quod rogabat, respondit. Quid mihi
prodest amicitia tua,si pro te quid inhonestum actu
rus sim. Principium amicitiæ est bene loqui,lauda-
re,ac extollere aliquem. secundum Ioan. Andr.hic
¶ Tertio not. summariũ,videlicet, quòd cohabitãs
inimicis non est legitimus accusator. ex quo primo
6 infertur, † quòd inimicitia trahitur in tertiã perso-
nam. Prædictum tamen notabile, & quod. s̄.dixi
in primo notabili,debet intelligi de cohabitatione
non repentina,sed frequenti, & assidua.facit tex.in.
l.licet.§.in factum.ff.nau.cau.stab. vbi probatur, ꝙ
si hospes repentinus, veluti viator, dedit damnum
in caupona,seu hospito, caupo, seu hospitator non
tenetur; quod sequuntur hic Vincen.& Ioan.Andr.
7 & mihi placet; ex eo quòd † verbum habitare, est
frequentatiuum,vt est apud grammaticos,& prædi-
cta nota.ad intellectum statutorum loquentium de
habitatione. vide Bal.in.l.ea quæ.in fin. C.quomo-
8 do & quando iudex.† Secundo infertur, quòd † re-
pellitur inimicus ab accusatione.nam propter quod
vnumquodq; est sancitum, & illud magis sancitum,
esse intelligitur,vt authẽ.multo magis. C.de sacro-
sanctis eccle.de hoc latius.j.dicam in gloss.¶ Glo.
1.coadunat tex.nostrum per quatuor iura,demum
allegat duo in contrarium, & non soluit: & tandem
arguit ex cohabitatione præsumi.& in ead.l.liberi,
9 dic,vbi probatur† quòd de iure Codicis erat iusta
causa, qua filius matrem suam posset exheredare,qa
cohabitaret cum inimicis filij. ¶ In eadem ibi, si
inimicus.dic, ad idem facit.c.insinuante.allegatum
in fi.glo.& vide Spec.in titul.de accusatore.vers. Itẽ
10 quod cum inimico. In eadem † ibi.l.socius.dic,vbi
dicitur, quòd socius socij mei, socius meus non est,
In eadem ibi.c.legitimi.dic,vbi dicidıtur,quòd quæ
cum sorore mea sunt, non sunt meæ sorores; imo
nec frater fratris mei, est mihi necessarius frater.ff.
de ritu nuptia. l. generali. §. inter priuignos. &
ad idem facit quia vasallus vasalli mei, non est va-
sallus meus. & sic libertus liberti mei, non est liber-
tus meus.l. Modestinus.ff. de verb. signific. Sed ad
hæc contraria,& similia; duplex responsio datur per
docto. Prima,ꝙ iura præallegata innituntur veritati;
quia in veritate socius socij mei &c. nec libertus li-
berti mei &c.tex,autem noster innititur ꝑsumptio-
ni, quæ probatur ex cõiecturis,vt dixi in.c. præced.
Secunda sol.est.quia socius socij mei,non est socius
meus; quia ad contrahendam societatem requiritur
consensus vtriusque;sed ad amicitiam, vel inimici-
tiam sufficit affectio,vel animus.& quandoq; ex par
te alterius tantum,vt videmus per experientiam; li-
cet amicitia regulariter debeat esse reciproca, & sic
probatur ex coniecturis, vt dixi. Vel dic generalius
ad omnia prædicta contraria,quòd loquuntur in ca
sibus,in quibus sola voluntas,vel affectio operari nõ
11 potest. nam † ex sola voluntate, vel affectione non
inducitur societas,nec fraternitas, nec libertinitas,
seu ius patronatus & simil.de quo vide quod latius
dixi in clem.vnica de prob. Nos verò loquimur in
casibus in quibus plurimum operatur affectio,& vo
luntas. In fin. glo.dic,& ad hoc allegat Ioan.And.
illud quod habetur. 2.Regũ.c.22. & Psalmist. Psal-
mo.17. cum sancto sanctus eris, cum peruerso per-
uerteris, vt dixi in.c.nulli.s̄.eod.vnde Sallustius in
Catil. Si quis etiam culpa vacuus in amicitiã pra-
uorum inciderit,quotidiano vsu,atque illecebris fa
cile propriã amittit virtutem, similisq; cęteris effi-
cietur. Et ideò diu' Hierony.ad.Demetriũ.ita scribit
Mores, & studia dominarum plerunq; ancillarum,
& comitum moribus indicantur. Adde,quæ dixi in.
c.nulli.s̄.eod.& vide tex.in.l.si plures.prima.§.si pa
rens.ff.de administratio.tutorum.vbi tutor ex mala
conuersatione efficitur suspectus de tutela. ¶ Glo.
3.ibi vel odium.dic, etiã per timorem, vel præmiũ.
vnde Cęsar, vt refert Sallustius in princip. eiusdam
orationis suæ, ita exorditus est, Omnes homines
qui de aliqua re dubia consultant,ab ira, odio,ami-
citia, & præmio vacuos esse oportet. In fin.glo.dic,
ad idem .c.cum æterni,de reg.iur.in.6. ¶ Postre-
mo, pro expedienda principali materia tex. nostri,
ego oppono contra tex.nostrum, & contra secundã
12 illationem, quam feci.s̄.in vltimo notabili. nam
clarũ est ꝙ ex accusatione ex crimine publico gra-
ues oriuntur inimicitiæ inter accusatorem, & accu-
satum,& etiã amicos accusati,vt not.in.c. memini-
mus.j. eod.tex. & docto. in. c.frequens.de restitu.
spol.lib.6.glo.in verbo æmulorum.in.c. decreto.2.
q.6.not. in.l. sciendum. ff.de leg. &.l.prima. &.l.si
inimicitiæ.ff.de his qui. vt indi.tetigi in.c.1.s̄.eod.
nota.

ꝑnot. Barto. in.l.1.ff. ad turpil. Sed accuſatus ad-
mittitur ad reaccuſandum accuſatorem ſuum, vt
l.is qui reus.ff. de publi. iudic. & l. neganda. C. qui
accu.non poſ. ergo inimicus non repellitur. So. ſe-
cundum docto. Iſta iura procedunt de iure ciuili,
quo iure inimicus non repellitur, vt in.d. iuribus, &
ſentit gloſ.in.l. qui accuſare.ff.eod. vbi hoc expreſ-
ſè tenet Bart. ad quod facit; quia hæc materia accu-
ſationis eſt ꝓhibitoria, vt.d.l. qui accuſare. & ſæpius
dixi. Cum ergo de iure ciuili inimicus non reperia-
tur prohibitus accuſare, imò fortius reperitur per-
miſſus expreſſè, vt.ſ.dixi ſecus eſt autem de iure ca
nonico, ſecundum quod inimicus non eſt legitimus
accuſator. Ita loquitur tex. noſter, & probatur. 3.
q.5.c.2.3.4.c.nullus. & c. omnes. & c. cum.P. & c.
meminimus. & c. cum oporteat. & c qualiter, & quã
do.2.ĩ.eod. & ita debet intelligi glo.c.1.ſ. eod. &
quod tradit Specu. in titu. de accuſatore. verſ. item
quod eſt inimicus. ¶ Sed contra prædicta opponi-
tur, ſi ex accuſatione cauſatur inimicitia; ergo qui-
libet accuſans debet repelli; cum enim accuſatio ꝓ-
cedat exceptionem accuſati: ergo iam cauſata eſt
inimicitia, & per cõſequens debet poſſe repelli ab
accuſatione, & hoc voluit gloſ. 3.q.11.c.2. Sed Io.
de Fantu. tenet contrarium, dicens, quòd in dubio
debemus in hoc ſequi leges, ex quo aperta non re-
peritur contradictio; per not. in.c.1. de operis noui
nunci. Sol. di, quòd iura, quæ dicunt ex accuſatione
inimicitiam cauſari, & per conſequens accuſatorem
non poſſe accuſare, debent intelligi de accuſatore
qui in probatione deficit, & iudex ei pepercit eum
non condemnando de calumnia. 2.q.3.§.notandũ.
vel fortè impetrauit abolitionẽ, vt.l.2.C. de abolit.
vnde ſi nunc vult accuſare; licet non repellatur tanq̃
ſemel calumniatus; tamen repellitur, quia præſu-
mitur inimicus ex præcedenti accuſatione. Secus
autem eſt, ſi nunc primitus vult accuſare; alias enim,
nullus admitteret de iure canonico ad accuſandũ,
cum, quilibet, eo ipſo quòd accuſaret, diceretur ini
micus; quod eſt falſum. vide Spec. in titu. de accuſa-
tore, in.d. verſic. item quod eſt inimicus. in.fi. Sed
Ioan. de Imo. in.l. is qui reus.ff. de publi. iudic. di-
cit, quòd aut quis vult repellere accuſatum accuſan-
tem, ex eo quia dicit eum criminoſum; & ſic exci-
piendo vult hoc probare, & debet admitti, per ea
quæ dixi in.c.1.ſ.eod. facit quod notat Ioan. And.
in.c. ad hæc ſi in vna. de appellatio. Nam, vt ibi pa
tet in ſimili, debebit poſſe probare per viam exce-
ptionis ad finem repellendi eum ab accuſatione, &
pro crimine, de quo pendet accuſatio cõtra ipſum
accuſatum; qui vult alium accuſare. quod tamen li-
mita niſi ſuam iniuriam proſequatur, vel niſi in caſi-
bus ſpecialis, de quibus dixi.ſ.in.c.1. Quod intel-
lige niſi eſſet excommunicatus; per ea quæ dixi in.c.
ſacris.ĩ. de ſent. excom in.6. membro principali.
q.2. Aut quis vult repellere accuſatum, qui vult aliũ
accuſare ex hoc ſolo, quia pendet accuſatio; & tunc
videtur quòd non poſſet niſi in caſibus, de quibus
late dixi in.c.1. de matri. peti. in.6. princip. articu.
fallen. 14. per totum. Et ex prædictis ego infero, ꝙ
cum ille qui teſtimonium tulit contra aliquem in
cauſa criminali præſumeretur inimicus accuſati; nõ
poſſet de iure canonico ab illo accuſari, nec etiam
alium accuſare. Quod tamen, quãdo, & qualiter ꝓ-
cedat, dicam in.c. cum.P.ĩ. eod. ¶ Sed q̃ro iuxta
13 p̃dicta, † quales debeant eſſe inimicitiæ, quæ habeãt
facere accuſatorem illegitimum. So. Io. And hic, in
verſ. inimicis, poſt Vincẽ. dicit, quòd debet eſſe gra-
ues, ſeu capitales; non autem leues, vt auth. de teſti.
§. ſi verò. inſtit. de excuſat. tut. §. inimicitiæ. ff. de his
q̃ vt indi. auferunt.l. inimicitię. Hoſtien. in ſum. eo.
tit. §. quis poſsit. verſ. ſed quæ inimicitiæ. tenet hoc
relinquendum arbitrio iudicis; quia in fraudem poſ
ſet quis aſſerere inimicitias. ĩ.eod.c. inquiſitionis. &
.c. per tuas. de ſimonia. Idem tenet etiam Specul. in
titu. de accuſatore. verſ. ſed quæ inimicitiæ, per pal-
ſeg. iura. Idem etiam tenet. Bal. in auth. ſi dicatur. C.
de teſti. allegat Inno. in.c. cum oporteat. ĩ.eod.
¶ Ego, dico, quòd inimicitia debet eſſe grauis, aut
capitalis. & in hoc an ſit grauis, vel capitalis vt plu-
rimum verſatur arbitrium iudicis, qui habebit con-
ſiderare quantitatẽ iniuriæ, & qualitatem perſonarũ,
& animi indignationem; Vt plurimum enim, grauis,
14 ſeu † capitalis inimicitia dicitur, ſi aliquis interfecit
aliquem ex meis conſanguineis, propter quod põt
agi actione iniuriarum, vt traditur. in.l. lex cornel.
in princip. ff. de iniur. Idem etiam ſi aliquis ac-
cuſaſſet de capitali crimine; nam tunc inter accuſa-
torem, & accuſatũ dicitur orta capitalis inimicitia,
vt ſupra dixi. ¶ Nota tamen, quòd non ſolùm qui
interfecit, ſed qui dat operam vt interficiatur, & qui
minatus eſt aliquem interficere, dicitur effectus ini-
micus capitalis. vt tradit Bart. in.l.3. in fi.ff. de adi-
men. leg facit.l. licet. ff. de arbi. quod mihi placet.
Nam inimicus non dicitur ſolum, qui iniuriam fa-
cit; ſed etiam qui minatur, & libenter faceret, ſi poſ
ſet, vt not. ſingulariter Bal. in.l.1.C. ſi quacun. præd.
pote. allegat gl. quã dicit nota. & aureã, in.l. athletæ.
§. ſi dat remiſsionem. ff. de excuſa tuto. ego tamen
iſtam glo. in lib. meo non reperi. Dic tamen, quòd
illa dicitur grauiſsima inimicitia contra illum qui
mouit cauſam ſtatus, vel omnium bonorum; licet ci
uiliter egerit, vt inſtit de excuſat. tut. §. item pro-
pter litem. ff. de excuſatio. tuto.l. propter litem. fa-
cit, quod dixi. in.c. vltra tertiam.ſ. de teſti. Item di-
citur capitalis inimicus, qui inuaſit bona mea, vel
ille, de cui⁹ ſæuitia probabiliter timetur, tex. eſt, in.
c. accedens.ſ. vt lite nõ cõteſt. de reſtitu. ſpoli.c. ex
tranſmiſſa. & glo. de excuſat. tuto. §. inimicitiæ. in-
ſtit. 2.q.5.c. decreto. Item dicitur inſurgere inimi-
citia grauiſsima in omnibus caſibus, in quibus dici-
tur fieri atrox iniuria. vt per Bar. in.d.l.3. in fi. de adi
men. lega. quãdo autem dicatur fieri atrox iniuria,
vide gloſſ. in verſ. atroces. in.c. fina. de donat. & tex.
in.c. fi. de exceſ. præla. Spec. in titu. de legatis. §. nunc
dicamus. verſ. quæ autem dicatur atrox. & inſtitu. de
iniur. §. atrox. Patet igitur ex prædictis, ꝙ in conſi-
deranda capitali, vel graui inimicitia plurimum ver
ſatur iudicis officium, & arbitrium, vt.ſ. dixi; ad ꝙ
15 vide notabilem gloſ. & ſingularẽ. 3.q.5.c.2. † ¶ Sed
q̃ro iuxta p̃dicta, vtrũ ad hoc vt inimicitia repellat,
neceſſe ſit, ꝙ prouenerit ex cauſa iuſta, & rationa-
bili; vel ipſo accuſatore; an verò ſufficiat qualiter-
cunq; orta ſit. Sol. videtur dicendum, quòd debeat
eſſe iuſta, & rationabilis; ſecus autem ſi accuſatus
iniuſtè mouetur ad inimicitiam accuſatoris; puta,
quia

quia ipſe accuſatus fuit ille qui dedit cauſam inimicitiæ, vt not. gloſ. in.c. vt debitus. in verſ. ſi minus rationabiliter. ꝫ. de appel. vbi glo. vult. ꝙ iudex non poſſit recuſari ex inimicitia, ſi recuſans dedit cauſam inimicitiæ; quod etiã videtur ſequi Goff. & Io. Andr. allegando. l. itaque fullo. ff. de furtis. vbi dicit
16 † quòd nemo debet ex improbitate ſua conſequi commodum. Ad quòd etiam, vide tex. & ibi notat Barto. in. l. cum ſecundis tabulis. ff. de his qui. vt indi. vbi traditur,
17 † ꝙ legatum propter inimicitiam grauem, ortam poſt conditum teſtamentum inter teſtatorem, & legatarium, regulariter reuocatur, vt l. 1. & . l. ſi inimicitiæ. ff. de his quib. vt indig. & . l. 1. ff. de adimen. lega. tamen illud eſt verum, niſi ipſe teſtator dederit cauſam inimicitiæ, vt. d. l. cum ſecundis tabulis. Ita ergo pari ratione videtur dicendum in caſu noſtro. Sed tu dic contrarium, videlicet ꝙ nõ inſpicitur quis dederit cauſam inimicitiæ. Item nec inſpicitur iuſticia, vel iniuſtitia cauſæ; ſed ſatis eſt, ꝙ tale q̃ id interuenerit quod prouocauerit animum ad inimicitiam; hoc ſentit Bart. in. l. 1. in fi. ff. de his quibus, vt indig. & ſequitur D. meus hic per not. in. c. cum. I. & A. de re iud. vbi licet quis fecerit coniurationem etiam licitam poteſt repelli à teſtimonio. allegat not. per Archid. in. c. ſtatutũ. §. cum autem. de reſcrip. libr. 6. facit etiam. c. quia diuerſitatem. de conceſ. præb. vbi, qui fuit cauſa impedimenti, põt allegare impedimentũ. facit etiã, ꝙ notat in. c. fin. de appel. & ꝙ notat Inno. in. c. penultimo. ȷ. eod. pro quo etiam facit. l. nec timorem. ff. quod metus cauſa. vbi patet, ꝙ excuſatur quis ab his quæ geſſit per metum; licet culpa ſua dederit cauſam metui. Idem etiam tenuit D. meus. in. c. meminimus. ȷ. eod. in gloſ. fina. & D. Ant. ibi, in tertio notabili. ad idem etiam. c. veniens. de ſponſ. tetigi in rubr. ꝫ. de dilationi. in. 18. quæſt. Non obſtat. c. vt debitus. ꝫ. in contrarium allegatum; quia, illa gloſ. communiter reprobatur, & tenent ibi doctores contrarium, & ſic communis doctorum opinio * facit pro deciſione noſtra. dic, vt iuſta dixi, &

Côm. opin. & pro hac opinione facit; quia in his. quæ ſunt facti nõ conſideramus vtrum quis timeat periculum facti, vel iuris, vt. l. interpoſita. C. de tranſactioni. ita etiam in ſimili tenet. Bald. in. c. cum nuncius. de teſtib. ¶ Item non obſtat tex. in. d. l. cum ſecundis tabulis. videlicet quòd ex ortu inimicitiæ præſumitur reuocatum legatum. quoniam talis præſumptio ceſſat, quando teſtator dedit cauſam, & non reuocauit legatum, vel cauſa inimicitiæ fuit irrationabilis ex parte teſtatoris. At in caſu noſtro inimicus repellitur propter præſumptã calumniam. vide, quę dixi in. d. c. vt debitus in gloſ. ſuper verſ. ſi minus. ꝫ. de appellat. & ad prædictam deciſionem, vide gloſ. ſingularẽ. quæ hoc idem tenet in ſimili. in. l. athletæ. §. dat remiſſionem. verſ. facta. ff. de excuſat. tuto. vbi quis poteſt petere excuſationem propter iniuriam, cuius ipſe cauſa fuit. ¶ Prædicta tamen limitat D. meus, & benè, ſi modo accuſatus nullam fraudem, vel dolum commiſit in præbendo cauſam inimicitiæ. allegat tex. & quod ibi ſingulariter notat Bart. in. l. 1. §. quidam. ff. de quæſtioni. vbi Bart. refert de quodam, contra quem non poterat probari debitũ; niſi per vnũ teſtẽ, vnde ad hoc vt ille ſolus teſtis nõ poſſet contra eum teſtificari, vulnerauit eum, adeo quòd illum prouocauit ad inimicitiam. nam dicit ibi Bart. quòd hoc ſibi non prodeſt. ſed io hoc verſatur arbitrium iudicis, qui conſiderabit circunſtãtias, & rei qualitates, de qua agitur. ad quòd etiam adducit. §. ſi ſeruus. poſitum in. d. l. 1. ff. de quæſt. vbi eſt bonus tex. & placet mihi hæc ſententia, pro qua facit. c. intelleximus. in fin. ꝫ. de iudi. & quod notatur. in. d. l. licet. ff. de arbi. & . c. fin. de teſtibus. in articu. de illo qui fecit accuſari teſtes, vt aduerſario ſub traheret copiam probandi. facit etiam quod dixi, in. c. omnipotens. ꝫ. eo. in eo, qui accuſauit, vt im-
18 pediret promotum. † ¶ Vlterius quæro, quod tempus ſpectandum ſit, ſeu quo tempore conſideretur inimicitia ad repellendum accuſatorem. Sol. dic, ꝙ cõſideratur tempus accuſationis; licet enim inimicitia olim fuerit, ſi tamen de illa fuit facta pax, vel reconciliatio, non poterit obijci exceptio inimicitiæ, quæ olim fuit, hoc ſentit Barto. in. l. 3. §. fi. ff. de adimen. legatis. Bald. in authen. ſi dicatur. C. de te-
19 ſtib. vnde ſi poſt inimicitiam † contractam inceperint ſimul conuerſari, ridere, vel ſimiles actus facere, præſumitur remiſſa iniuria, & facta reconciliatio, vt ibi dicit Bald. vide inſtit. de iniuri. §. fina. vbi etiam glo. ſingulariter dicit, ꝙ ſi fuit remiſſa iniuria in vltima voluntate; licet teſtator conualeſcat, non tamen reuiuiſcit iniuria, vide Io. And. in. c. 2. de homici. libr. 6. & aliquid vide in. c. 1. de offic. deleg. & ibi etiam Inno. Bal. in. c. 1. quib' modis feu. amit. in fine princip. vbi tangit, vtrum per oſculum pacis datum in eccleſia intelligatur remiſſa iniuria. & quid de ſumente corpus Chriſti. Guiliel. dicit quòd videtur reconciliatus. l. ſi tibi decem. ff. de pactis. debet igitur eſſe inimicitia tẽpore accuſationis, non autẽ ſufficit inimicitiam. fuiſſe olim, dummodo ſecuta fuerit reconciliatio. alias autẽ, inimicitia, quæ olim fuit præſumitur hodie durare. vt notat Bald. in. d. authen. ſi dicatur. verſ. quæro. in fin. & ſeqt Bart. in. d. l. 3. ff. de adi. leg. Inno. in. c. cum oporteat. ȷ. eod. pro quo etiam facit, quia quotieſcunq; ad eſſe alicuius requirit aliqua qualitas, tũc debet eſſe illa qualitas tempore quo diſpoſitio applicatur ad actum, vt l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxali. ergo an qualitas inimicitiæ adſit, inſpicitur tempus accuſationis. Specul. tamen videtur ſentire contrarium in tit. de accuſatore, verſ. item quod eſt inimicus. vbi dicit, ꝙ ſufficit quòd fuerit olim, licet nunc non ſit, p tex. 3. q. 5. c. 1. & . 6. q. 1. qui crimen. notat etiã ipſe Specul. in titu. de iudice deleg. §. ſupereſt. verſ. item quod quędam. vbi in ſimili dicit poſſe accuſari, vt ſuſpectum illum, qui olim fuit inimicus meus, licet nunc non ſit, per tex. 3. q. 5. accuſatores. facit. c. propoſuit. ꝫ. de appel. quod verũ dicit Io. And. in addi. ad dictũ verſ. ſi noniter fuit facta reconciliatio. per nota. in. c. per tuas. ȷ. de ſimo. iuncta gl. pro qua opi. facit, quia propter inimicitiam proximè præcedentem videtur adhuc durare quædam indignatio, quæ non ita faciliter deponitur. Sed pro opi. Bar. facit, quia ceſſante cauſa, &c. vt. c. cum ceſſante. de appel. Item quia licet ſit facta de proximo reconciliatio; tamen fortius videtur admittendus, quia apparet de proximo bonus animus, qui præſumitur durare. In contrarium tamen facit dictũ hominum vulgare,

d eini-

de inimico recõciliato raro aut nunquam fidendũ.
Quamobrem,totum hoc arbitror relinquendũ eſſe
arbitrio iudicis,qui debebit animaduertere, vtrum
fuerit multum capitalis, & qualis vitæ ſit ille recon-
20 ciliatus. vide quæ dixi in.c.poſtremo.in.2.membro
princip.de appel.†Item quæro,quid ſi pars non op-
ponit de inimicitia accuſatoris, vtrum iudex poſsit
accuſatorem manifeſte inimicum repellere ex offi-
cio ſuo. Solutio. dic ꝙ ſic,imo nedum poteſt, ſed
debet,vt traditur in.c.meminimus.ꝟ.eo. quinimo,
& fortius videtur dicendum, quòd etiam ſi accuſa-
tus vellet ꝙ admitteretur, quòd iudex tamẽ debeat
ipſum repellere, facit.l.vnica. C.ſi propter ini-
micitias. libr. 10. quæ tamen rubr. communiter
non habetur, & habetur rubr. de peti. ad muni.
21 nomi. Ad quod etiam adduco,quia† intereſt Rei-
pub.ne ſubditi calumnioſè, vel iniuſtè vexentur. vt
Inſtit.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.§.1.Ex prædi-
22 ctis ego† infero, quòd etiam in caſibus in quibus
criminoſus,infamis,ſeu pauper admitteretur ad ac-
cuſandum, de quibus dixi in.c.1.ꝟ.eo. non tamen
admittitur inimicus, per rationem tex. noſtri. hoc
probatur expreſsè in.c.cum.P.ꝟ.eo. & ibi tenet gl.
magna.per.c.per tuas. &.c.licet hely.ꝟ.de ſimo.
23 ¶ Vltimo quæro,†vtrum ad remouendum inimicũ
ſit opꝰ exprimere inimicitiam in ſpecie, & eius cir-
cunſtantias; an vero ſufficiat exprimere in genere.
Sol.Bald.in.l.ſi quis.C.de teſtib. videtur conclude-
re, quòd debeat fieri ſpecificatio in ſpecie, vt not.
Bart.in.l.3.§.lex Iulia. ff.de teſti.Inno.in.c.præſen-
tium.de teſtib.lib.6.& ibi Ioan.Andr.in glo.& not.
Inno.in.c.fi.ꝟ.de purga.cano.Bal.in.d.authen.ſi di-
catur.facit etiam ad prædicta, quod dixi.in.d.c.po-
24 ſtremo.de appel.in ſecundo membro principali.vbi
dixi,†quòd recuſans iudicem vt ſuſpectum ratione
inimicitiæ,debet cauſam inimicitiæ exprimere,per
l.ſi merces.§.culpæ.ff.locati.facit.&.c. legitima. de
appella. libr. 6.nota. in.l. labeo.ff.de flumi. & cle.
conſtitutionem.de electio. Ego tenerem contrariã
ſententiam,videlicet,ꝙ à principio ſufficiat allega-
re inimicitiam grauem,& capitalem in genere,& in
proceſſu declarare,& circunſtantias exprimere.& di
cit Ioan.Andr.in.d.c.præſentium.in fi.& ibi Pau. &
Abb. Antiq. & tradunt Petr. Anch. & Io. de Imo.
in cle.conſtitutionem. de elect.& ibi vide quod la-
tius dixi in prima oppoſitione. Item adde prædi-
ctis,ꝙ non ſolum inimicus repellitur ab accuſatio-
ne, ſed etiã à volũtaria exceptione criminũ; de hoc
dicemus.in.c.meminimus.ꝟ.eo.vbi melius cõuenit.

C A p. V I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Accuſatoris calumnioſi pęnitentia, quãdo ex accuſatio-
ne ꝓuenit mors, vel membrorũ mutilatio, vel debilitas.*
2 *Pœna minor imponitur in foro pœnitentiali quàm iudi-
ciali.*
3 *Niſi dictio exceptiua.*
4 *Filius, vel pupillus occiſorẽ patris, vel tutoris ſui poſtea
pœnitentem an poſſit accuſare.*
5 *Hemophaſis eſt figura quæ comittitur quando exponitur
ignotum per ignotius.*
6 *Debilitatio quando propriè contingit.*
7 *Mutilatio quando propriè dicatur fieri.*
8 *Deformitas quid ſit.*
9 *Impotentia eſt nomen generale.*
10 *Vitium quid comprælendat.*
11 *Frater an poſſit accuſare fratrem, pater filium, & filius
patrem.*
12 *Mater an poſſit accuſare filios ſuos.*
13 *Filius an parentes accuſare poſſit.*
14 *Affinis an affinem accuſare poſſit.*

1 Accuſaſti. †Ponit pęnitentiã ac
cuſatoris calumnioſi
cũ ex accuſatione ſe-
quitur mors,vel membrorum mutilatio, vel debili-
2 tas.h.d.¶ Nota primo,ꝙ mitior † pęna imponitur
in foro pœnitentiali,quam in foro iudiciali, vt dixi
in.c.de his.ꝟ.eo. Glo.1.ſentit vnum contrarium, ꝙ
accuſatori non debeat iniungi aliqua pęnitentia.2.
ſoluit. ¶ Glo.2.ſentit oppoſitionem, ꝙ non liceat
accuſare aliquem iniuſtè etiam pro pace. quoniam
non debet quis malum facere,vt inde bonũ eueniat.
3 glo.reſpondet,ꝙ hæc dictio † niſi, ſumitur impro-
priè:quia non propriè excepit à regula, cum exce-
ptio debeat eſſe de regula. nam & pro pace nõ licet
accuſare calumnioſè. allegat ſimile,dic,vt in ea. Et
in eadem in fi. dic clarius colligendo dicta doct. ꝙ
dictio niſi, poteſt referri ad ſequentia, & eſt ſenſus,
ꝙ pęnitentia.de qua in tex.noſtro imponitur accu-
ſatori calumnioſo, niſi pro pace admitteretur; puta
propter euitandum ſcandalum,quod poſſet inſurge-
re,ſi huiuſmodi pœnitentia imponeretur. Vel dic &
tertio referendo etiam ad præcedẽtia,ꝙ tex. poteſt
intelligi, vt referatur ad peccatum, hoc eſt, ꝙ licet
quis in veritate accuſet criminoſum; ſi tamen non
accuſat pro pace,hoc eſt,pro bono zelo iuſtitiæ,ſed
malo zelo; dicitur peccare,& debet pęnitere,vt hic.
Si verò pro pace,& zelo iuſtitiæ,tunc talis eſt tutus,
etiam quò ad Deum.& ita debet intelligi & limita-
ri glo.præcedens. ¶ Nota tamen, ꝙ licet quis ac-
cuſando ꝓ pace,& bono zelo iuſtitiæ criminoſum,
non committat aliquod peccatum; tamen non eui-
tat irregularitatem,ſecundum Ioan.Andr. hic, pro
quo v.de.51.diſt.c.q in aliquo. & in cle.1.de homi.
& vide Fede.de Sen. conſilio.225. Et ex prædictis
deciditur quæſt.¶ Pone.T.interfecit patrem,vel tu-
4 torem meum,& pœnituit; vtrum poſsim eum licitè
accuſare? & videtur dicendum ꝙ ſic; quia ſi non ac-
cuſo amitto hęreditatem,vt.C.de his quib. vt indig.
l.1.&.l.hęredem.ff.eod. In contrarium facit; quia
ſi iſtum accuſo, non videor moueri bono zelo, ſed
malo,poſtꝗ ipſum pęnituerit; ergo teneor pęniten-
tiam agere. facit.86.diſt.c.odio. & hoc vltimũ plus
placet Vincen.vt vide licet ipſe debeat abſtinere ab
accuſatione,vt hic refert Io. And. Sed Spec.in titu.
de accuſatore. verſ.quid ſi quis interfecit aliquem.
vbi punctualiter format hanc.q.refert Vincen.tene-
re contrarium, ꝙ etiam tenet hic Ioan.And.per no.
in.c.de his.ꝟ.eod.& hoc communiter * tenetur, & Cõm. opin.
mihi placet; quia,vt dictum fuit in.d.c.de his.ꝟ.eo.
abſolutio facta in foro pœnitentiali, non tollit ac-
cuſationem in foro iudiciali, quod tamen limitat
hic Ioan.And. niſi conſcientia ſibi repugnaret. quo
caſu

casu consulit, vt quis conscientiam sequatur. argu.
nota per eum, in.c.fi.de præscrip.& in.c.fi. de censi.
in prima glo. & sequitur D. Ant.hic. ¶ Glo. super
verbo, carena.exponit,in fi.dic,eandem expositio-
nem,& magis claram habes,in.c.2.de spons. duorũ.
& vide in genes.c.3. ¶ Sed quæro, qualiter intelli-
gatur litera dum dicit, q̃ debet pęnitere in pane,&
aqua.per.40.dies, & septem sequentibus annis vtrũ
quolibet die debeat ieiunare. Sol.dic secundum Io.
And.post Vincen.q̃ non;sed imponenda est pœni-
tẽtia arbitrio sacerdotis per certas ferias, videlicet,
vt ieiunet in qualibet septimana p̃ tres dies, videli-
cet.2.4.&.6.feria.vide.33.q.3.c.pen.nã hi tres dies
sunt legitimæ, seu canonicę feriæ, vt ibi, &.12.q.2.
de viro. de consec.dist.3.c.3. ¶ Glo.fi.exponit, &
5 in fi.dic,ista expositio videtur† quędã hemophesis,
quæ est figura, quæ dicitur committi quando expo-
nitur ignotum per ignotius. Item dicit hic.D.m.
q̃ hæc expositio non est bona, sumendo proprium
6 significatũ huius nominis debilitas;quia † debilita-
tio propriè cõtingit, quando impeditur exercitiũ
alicuius membri; puta ꝓpter aliquam percussioné
non data carentia membri. Vnde habet membrum
necessarium, sed non potens ad exercitium sibi ap-
propriatum; vt puta si quis habet manum aridam.
Tu verò dic, q̃ glo.nostra etiam benè loquitur, &
pro ea est tex. apertus in.l. si fugitiui.C. de seruis
fugiti.ibi dum tex. dicit, amputato pede debiliten-
tur.& sic vult, q̃ etiam debilitatio contingit in am-
putatione,seu mutilatione membri.¶ Potes tamen
saluare D.meum. distinguendo, q̃ aut loquimur in
debilitatione totius corporis; & procedit quod sta-
tim dixi, vt scilicet etiam per mutilationem dicatur
corpus debilitatum; & ita loquitur tex.noster.&.l.si
fugitiui.aut loquimur respectu membri,& membrũ
nõ dicitur propriè debilitatum per mutilationem,
seu amputationem; sed per impedimentum exerci-
tij illius membri. & ita intelligo gloss. & quòd Ho-
stiẽ.dicit ĩ sum. de corp.vitia.§.1.& Bar.in.l.2.ff.de
pub.iud. & traditur in.l. itẽ offilius.ff. de ędil.edic.
7 † Mutilatio vero propriè dicitur fieri ex abscisio-
ne membri,seu detruncatione,vt clem.1.de homic.
8 & per Hostien.in.d.§.1.in fi. ¶ † Deformitas verò,
est habere maculam in oculo, habere tortũ nasum,
habere gibbum, habere sex digitos in manu vna, &
simil.vide Hostien.in summa,in.d.loco.&.§.defor-
9 mitas. ¶ † Impotentia verò, est nomen magis ge-
10 nerale,vt ibi per eum.§.impotentia.† Vitium verò
comprehendit debilitatem,mutilationem,deformi
tatem, & impotentiam, quod probatur ex nigro,
coniuncto rubro. s.de corpo. vitia. & de prædictis
etiam vide in meo repertorio sub rubr. de corpore
vitiato, & in prin. & prædicta notabis pro statutis
11 loquentibus per p̃dicta.verba.¶ † Postremo quærit
hic D.Ant.an frater possit accusare fratrem. Sol.
dicit ipse quòd nõ. & q̃ si accusaret,est pœna exilij,
per.l.si magnum.C. qui ac. non poss. idem dicit de
patre,qui nõ potest accusare filium,nec filius patrẽ;
nisi suam,vel suorum iniuriam prosequantur.& hoc
idem tenuerunt hic Vinc.& Io. And.Tu verò latius,
dic,q̃ frater, vel soror de crimine capitali crimina-
liter fratrem,vel sororem accusare non possunt; & si
accusauerit pœna exilij punitur; nisi suam, vel suo-
rum iniuriam prosequantur, & nisi in leuibus crimi
nibus; vt in præalleg.l.magnũ.&.l.si sororẽ. in prin.
eo.titu.vel de crimine læsæ maiestatis, vt.l.penul.C.
qui ac.non pos.vel in crimine hęresis.vt.c.literas. de
præsum.23.q.8.c.legi. vide Spec.in titu.de accusat.
12 vers.item quod est frater.†Pater etiã.& mater filios
suos accusare non potest, nisi de crimine in se com-
misso,vt.l.ꝓpter.C.qui accu.non possunt.&.l.inau-
ditum.ff.ad.l.Cornel.de sic.Spec.in.d.vers.itẽ quod
est frater.in fi. q̃ est verum si delictũ esset leue; licet
in se commissum. Idem etiam si esset graue, si esset
commissum cõtra tertium, vt d.l.ꝓpter.&.d.l.ma-
gnum. Secus si delictum esset graue,& commissum
contra parentes, vt Bar.in.d.l.inauditum. vbi dicit,
q̃ tex.in.d.l.propter.qui vult,quòd mater possit ac-
cusare filium sibi insidiantem;debet intelligi de in-
sidijs,quæ non steterunt in meris finibus cogitatio-
nis, sed transiuerunt ad aliquem actum proximum,
vt quia coniurauit in mortem matris, vel stętit in lo
co aliquo certo armatus,vt matrem interficeret;sed
non interfecit, quia non transiuit. Item debet in-
telligi iste tex. de insidijs habitis circa graue deli-
ctum,& periculũ maximum.vt Bal.in.d l.propter.
Vtrum autem in crimine hęresis,vel læsæ maiestatis
possit accusare,& videt dicendum q̃ sic,arg.corum
13 quæ dixi,&.j.dicã.† E conuerso etiam nec filius pa
rentes accusare potest, vt.l.hi tamẽ omnes.§.liberi.
ff eo.&.2.q.1.prohibentur. Spec.in titu.de accusat.
vers.item quod est libertus. Hoc tamen fallit si cri-
men esset graue, & cõmissum in ipsum filiũ, vt dixi
in præcedent. Item fallit in crimine læsę maiestatis;
& hæresi,vt ibi per Spec. Non obst.tex.& quod ibi
not.2.q.7.quæritur. quia intelligitur secũdum p̃di-
ctam distinctionem,videlicet,in casu permisso. Vel
loquitur ibi de quærimonia filij contra patrem,non
14 per modum accusationis. ¶ Vtrum autem † affinis
possit affinem accusare? dic q̃ sic, arg.l.2.in fi.C.de
aboli. Nec ob.3.q.5.similiter. quia exponitur, dum
tex.ibi dicit,affines nõ possunt esse accusatores.hoc
est,non possunt esse accusatores,& testes.vide Spec.
in.d.vers.Item quod est frater.in fi.& Io. And.ibi in
addi.quod mihi placet; quia, vt sæpenumero dixi,
materia accusationis est prohibitoria. Et idem ar-
bitror de alijs consanguineis,exceptis fratribus; &
sororibus,&c. Nec obst.c.accusatores, vel testes.
3.q.5.quia potest responderi,vt dixi,q̃ non possunt
esse accusatores,& testes. & hoc vult tex. dum dicit,
etiam consanguinei accusatoris.

C A P. I X.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex in notorio delicto ex officio procedit.*
2 *Notorium aliud facti permanentis, & aliud facti transeuntis, & num. 3.*
3 *Euidens quid dicatur.*
4 *Iudex non iudicat de his quæ ipse cognouit vt priuatus, sed tantum de his quæ cognouit per probationes in iudicio factas.*
5 *Euidentia non accusat sed scelus.*
6 *In notorio an citatio, & probatio requiratur.*
7 *Notorium quandò ex cõfessione, & alijs actis inducatur.*

8 *Princeps ſciens veritatē poteſt omni iudiciario ordine prætermiſſo iudicare.*
9 *Princeps quicquid facit, vt Deus facit.*
10 *Euidentia delicti an admittat denuntiatorem.*

Ex euidentia.

¶ Super notorio procedit iudex
nemine accuſante.h.d. Vel ſic, adepto fine, omnia
ceſſant, quæ quærebātur ad finem.h.d.¶ Nota pri-
1 mo caſum,† in quo iudex ex officio procedit, vide-
licet quando delictum eſt notorium, ad idē.c.nos.
de coha.cle.& mulie.2.q.1.de manifeſta.&.l.ea qui-
dem.C. de accuſat. &.c.bonæ.1.§.porrò.de elect.
& ratio eſt in promptu; quia accuſator requiritur ad
hoc vt crimen detegat; ſed talis finis habetur per fa
cti euidentiam; ergo non requiritur accuſator. &
hoc ſentit glo.fin.in princ. & ſubdit D.m. quòd tex.
noſter debet intelligi in notorio facti permanentis.
Mouetur, quia tex. noſter dicit euidētia patrati ſce-
2 leris,&c. Sed † euidens dicitur illud, quod ſemper
3 apparet; ergo loquitur de notorio facti permanen-
tis.vide gloſ.ſingularem in verſ. manifeſtum.in.c.2.
de verbo.ſigni.lib.6.vbi gl.notabiliter loquitur.ad
intellectum tex. noſtri, vide bonum tex.2.q.1.§.quā
do autem crimen.vnde in tali notorio euidenti, non
requiritur etiam probatio. vide bonam glo.in.d.c.
manifeſta. Secus autem dicit ipſe in notorio facti
tranſeuntis; licet enim illud ſit notoriū alijs, non ta-
men eſt notorium iudici. Ideò in ipſo procedendū
eſt ſeruato ordine iudiciario.& etiā ſentit Io.And.
in.c.fi.de fo.comp.lib.6.in nouel. Sed tu aduerte,
quia dicta differentia non videtur bona, & videtur
reprobari,in.d.c.2.in glo.quia iſta videntur ſynoni
ma,euidens,& manifeſtum, & notorium; licet quā-
doq; vnum ad plus accipiatur, quàm aliud.& poſ-
ſunt dici notoria, euidentia & manifeſta facti per-
manentis,facti tranſeuntis, & facti interpellati.licet
iſta diſtinctio fiat in notorijs.de qua materia dic vt
traditur,in.c.fi.&.c.veſtra.de coha.cle.& mu.¶ Itē
aduerte quia videtur difficile poſſe figurare exem-
plum in notorio facti permanentis, cum delicta nō
videantur habere permanentiam in ſe; ſed videan-
tur tranſitoria, & momentanea quò ad ipſam pa-
trationem. Sed poteſt figurari exemplum in crimi
ne, quod fieret propter rem habentem permanen-
tiam vt in tenenti aliquid adpenſum notoriè contra
legis diſpoſitionem, vel in tenente concubinam no
toriè,& euidenter,vt.d.c.tua nos. & not.in.d.§.quā
do autem crimen. Doct.tamen figurant hoc exem-
plum, de eo qui deliquit in præſentia iudicis, &
plurimorum. quod mihi placet; licet ſit notorium
facti tranſeuntis,dummodo ſecundum D.m.habue-
rit permanentiam certo tempore, ita φ nec iudici
nec alijs tergiuerſari potuit; alias ſecus. puta ſi per
negationem poſſet offuſcari, vt probat tex.in.d.§.
4 quando autem crimen. in prin.Nec obſt.† φ iudex
non debet iudicare de his quæ ipſe cognouit vt pri
uatus; ſed ſolum de his quæ cognouit per probatio-
nes factas in iudicio,vt.l. illicitas.§.veritas.ff.de of-
fic.præſi. & traditur, in.c.1.de re iudi.lib.6. quia il-
lud procedit, quando id de quo iudicat non eſt eui-
dens, ſed eſt notum ſibi vt priuato; ſecus ſi ſibi eſſet
notum, vt euidens,& notorium quia tunc de illo iu-
dicat vt iudex, vt hic,& ita debent limitari dicta iu-
ra.& quod not.glo.in.l.1.C. qui et aduer. quos. de
qua materia vide in dictis iuribus. & in.c.olim. de
verbo.ſigni.& per beatum. Tho.ſecūda.2.q.67.c.2.
Et de materia notorij, vide in.d.c.noſtra. de coha.
cleri. & mu.& D. Do.in.c.1.de offic. deleg. libr.6.
Hoſtien. in ſumma,in tit. de cri.ſine ordi.pu. & per
Spec.in tit.de crimi.notor. ¶ Glo.1.ſentit contra-
rium, φ ipſa euidentia non ſit illa, quæ non indiget
5 accuſatore; quia † euidentia non accuſatur, ſed ſce-
lus.glo.fatetur contrarium,& exponit literam. dic,
vt in ea. ¶ Glo.2.coadiuuat literam per rationem,
6 & ſimilia.† Vtrū autem in notorio requiratur, cita
tio, vel probatio, & in quibus notorijs requiratur
vide Doct. in.d.c.noſtra. & alijs iuribus præal. Et
7 quādo† ex confeſsione, vel alijs actis in iudicio fa-
ctis inducatur notorium,tractatur in.c.cum ſpecia-
li.§.porrò.ꝟ.de appel. &.c.fi.ꝟ.de coha.cle. & mu.
&.l.cum fideicommiſſum.ff.de confeſ.&.c.cum di-
lecti.ꝟ.eo. & ibi dicam aliquid. Sed extra glo.op-
pono. hic dicitur, φ delictum notorium non indi-
get accuſatore,& ad hoc probādum inducit autho-
ritas D. Auguſt. Sed contra, quia illa authoritas
ſumpta eſt ex materia, in qua tractat D. Auguſt.de
morte Abel, ſuper Geneſi, quem interfecit Cain,
cuius delictum non erat notorium; quia neſcieba-
tur niſi ab vno. & ſic cum non eſſet euidens, ſeu no-
torium; nō videtur hæc authoritas bene induci. Sol.
dicunt quidam, φ ideò illud delictum fuit notoriū;
quia Cain fuit illud confeſſus. Sed hæc ſol.non pla-
cet Vinc.nec Io. Andr. quia licet per confeſsionem
quis ſit dignus depoſitione; tamē delictum in ſe nō
efficitur notorium. Nam ex hoc ſequeretur, φ fal-
ſum, & quod nunquam fuit, poſſet effici notorium
ſi pars confitetur, quod eſt abſurdum. Sed dicit hic
Io.And.& D. Ant. φ hæc opinio, φ per confeſsio-
nem non inducitur notorium, communiter* repro Cōm. opin.
batur.de quo dic,vt dixi in.c.noſtra. & in alijs iuri-
bus præalleg. ¶ Sed tu aduerte; quia ſi rectè memi-
ni, nam in præſentiarum videre nō potui; Cain non
fuit confeſſus delictum; & ideo arbitror poſſe reſpō
deri ad contrarium aliter, ſcilicet, quòd hæc autho-
ritas adducitur; quia ſicut in caſu mortis Abel, eui-
dens erat delictū ipſius Cain; quia Deo omnia ſunt
palam,& manifeſta.& ideò non fuit opus accuſato-
re.Ita,& quando ipſi iudici aliquid eſt euidens, ita
euidentia non indiget accuſatore.& ad hoc adduco;
quia licet iudex regulariter non poſsit iudicare, de
8 eo quòd cognouit vt priuatus; tamen † princeps
quando ſcit veritatem, poteſt omni iudiciario or-
dine prætermiſſo iudicare, ſola veritate inſpecta, vt
c.ad petitionem.ꝟ.eo. non enim fallit nec fallitur,
9 vt.l.fi. C.de ponde.& auri illat.libr.10.nam † quic-
quid facit princeps, facit vt Deus, vt auth.de hęre.&
fal.in princ. Deus autem, eſt ipſa veritas, vt.c.cum
eſſes.ꝟ.de teſta. vide Bal.in.c.1.§.inueſtitura.de no-
ua fidelita. for. in vſib. feu. & aliquid in cle.2.de re
10 iudi. ¶ † Vltimò quæro, vtrū euidentia delicti ad-
mittat denunciatorem. Sol. Ioan. Andr. hic quòd
ſic, per.l.ea.quidem.C.eo.titu. Hoſtien. remittit ſe
ad not.in.c.romana.§.ſanè.&. §.notoria. de cenſib.
lib.6.vbi vide.

1 Teſtiſ-

Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Testificans in causa criminali efficitur inimicus eius contra quem testificatur.*
2 *Inimicitiæ graues in causa criminali nedũ oriuntur inter accusatorẽ, & accusatum; sed etiã inter fratrẽ vtriusq;.*
3 *Iniuria facta vni consanguineo transit ad alios in gradu proximiores.*
4 *Reus absolutus propter illegitimitatem accusatoris potest iterum accusari.*
5 *Inimicitia, & inimicitiæ suspitio etiam in exceptis casibus facit accusatorem illegitimum.*
6 *Accusatio non præsumitur bono zelo facta ex vicissitudine accusationis iteratę à consanguineis de eodem crĩe.*
7 *Accusato infamato de crimine per accusationem debet indici purgatio.*
8 *Laicus non admittitur ad accusandũ criminaliter clericũ.*
9 *Irregulares sunt illegitimi accusatores clericorum.*
10 *Bigamus non est legitimus accusator clerici.*
11 *Laicus an de crimine clericum ciuiliter accusare possit.*
12 *Actionis diffinito.*
13 *Argumentum de teste ad accusatorem non tenet.*
14 *Patronus, & Parochianus Rectorem ecclesiæ etiam collegiatæ accusare potest, & quando.*
15 *Reges, & Principes quando admittantur ad excipiendum contra clericum.*
16 *Ius publicum in quibus consistit.*
17 *Clericus an, & quando clericum accusare possit.*
18 *Clericus an, & quando laicum accusare possit.*
19 *Laicus an, & qñ possit simpliciter accusare laicum.*
20 *Forensis an admittatur ad accusandum actione populari.*
21 *Rustici dicuntur de populo.*
22 *Iniuriam suorum prosequi quando quis dicatur.*
23 *Suorum appellatione qui veniant.*
24 *Sui qui dicantur.*
25 *Suorum appellatione an veniat singularis amicus.*
26 *Illegitimi suorum appellatione an veniant.*
27 *Affines an aliquo modo suorũ appellatiõe cõtineri possint.*
28 *Vxor pars corporis viri, socia rei humanæ, & diuinæ domus.*
29 *Commater vtrum possit accusare occisorẽ compatris sui.*
30 *Affinitas spiritualis an ad temporalia trahatur.*
31 *Clericis duobus dicentibus me tali die commisisse aliquod crimen an potius credendum sit, quàm duobus laicis cõtrarium deponentibus.*
32 *Laici in cã criminali in clerici fauorem testificari possunt, sed non contra.*
33 *Testibus inuicem contrarijs, standũ est illorũ dicto qui in fauorẽ rei accusati deponũt, licet alij sint magis idonei.*
34 *Testificandi onus quis inuitus subit.*
35 *Testis quod semel contra aliquem deposuit an iterum cõtra eundem testificari possit.*

Cũ p.manconella.

Laici, vel inimici etiam clerici, clericos accusare nõ possunt. h.d. tres sunt partes. primo repellit I. primũ accusatorem. secundo repellit B. secundum accusatorem. tertio purgationem indicit. 2. ibi, cumq; præfatus. B. 3. ibi, sed vtrique. ¶ Noti primo, ꝙ
1 † ex testificatione in cã criminali, testificans efficitur inimicus eius contra quem testificatur. immo
fortius probat tex. noster, quòd volens testificari in
causa criminali, efficitur inimicus & repellitur ab
accusatione; & sic probat, ꝙ ex hoc graues, & capitales inimicitiæ oriuntur. nam aliàs talis non repelleretur, vt dixi in. c. repellantur. ꝟ. eod. & . ĩ. dicam.
2 ¶ Secundo not. ꝙ ex † accusatione in causa criminali nedum oriuntur graues inimicitię inter accusatum, & accusatorem; sed etiam inter accusatum,
3 & fratrẽ accusatoris, & fratrem accusati; † & sic, iniuria facta vni consanguineo, transit ad alios in gradu proximiores, vt no. in. c. accedens. 2. ꝟ. vt lite nõ
cõtest. & l. lex corn. ff. de iniur. & in. l. vni. C. si quac.
4 prædit. pot. ¶ Tertio not. ꝙ † si reus absolutus est
propter illegitimitatem accusatoris põt nihilominus iterum accusari. de quo dic, vt in. c. de his. ꝟ. eo.
5 in primo membro. ¶ † Quarto not. singulariter,
ꝙ inimicitia, & inimicitiæ suspicio adeò facit accusatorem illegitimum, ꝙ non admittitur etiam in
6 exceptis casibus, vt. c. per tuas. de simo. † ¶ Quinto
not. ꝙ propter vicissitudinem accusationis iteratæ
à consanguineis de eodem crimine, præsumitur, ꝙ
quis non bono zelo accuset. ¶ Sexto not. ꝙ laicus
non est legitimus accusator clerici. de hoc latius di-
7 cam. ĩ. † ¶ Vltimo not. ꝙ si accusatus est infamatus
de crimine per accusationem, debet ipsi accusato
indici purgatio, de quo aliquid dixi in. c. 1. ꝟ. eod.
8 ¶ † Glos. 1. in prin. colligit vnam regulam, ꝙ laicus
non admittitur ad accusandum clericum; à qua regula in vers. nisi. vsq; ad vers. in his. excipit, si suam,
vel suorum iniuriam prosequantur; & etiam excipit
tria crimina, & in. d. vers. & in his. ponit duas limitationes, quò ad casus exceptos, videlicet nisi accusent
malo zelo, vel nisi sint malæ famæ, & viles personæ,
quo casu, nõ admittunt nisi in accusando infamatũ,
vel vilem clericũ. Et in fi. gl. ibi, & quare. gl. oppo. ad
tex. & prædictum notabile, & soluit. In eadem ibi,
sed quemq̃. dic, vbi æquiparatur crimen simoniæ,
crimini læsæ maiestatis. In eadem, ibi, laici enim bonæ famæ. dic, vt hæc materia tibi clare liqueat faciẽda sunt principaliter quatuor membra, secundũ
D.m. Primum vtrum laici possint accusare clericũ.
Secundum, vtrum clerici possint accusare clericos.
Tertium, an clerici possint accusare laicos. Quartum, vtrum laicus possit simpliciter laicum accusare. ¶ Circa primum membrum distingue, ꝙ aut
laicus vult accusare clericum criminaliter, aut ciuiliter. primo casu non potest, etiam si esset parochianus, vel etiã patron⁹ ecclesię. 4. q. 6. omnibus. & c. de
cętero. de testib. 2. q. 1. prohibentur. & not. glos. in
verbo. laici. 2. q. 7. in summa, & ratio duplex redditur. prima quia ex odio præsumitur accusare; cum
ipsi laici, vt plurimum, clericis sint infesti. 2. q. 7.
c. laicos. & . c. laici. secunda ratio est; quia laici debẽt
reuereri clericos, vt patres, tex. 6. q. 1. omnes. & c. sacerdotes. Prædicta tamen regula fallit primo si suã,
vel suorum iniuriam prosequantur, vt hic in glo. &
idem tenet glo. 2. q. 7. in summa. Quando autem
dicantur suam, vel suorum iniuriam prosequi, infra
dicã. Secundo fallit, in tribus casibus exceptis positis hic in glo. videlicet, in crimine simoniæ, hæresis,

& læsæ

& læſę maieſtatis, & idem dicit.d.glo. in ſum. quæ
addit & quartum, videlicet, crimen ſacrilegij, ſecū-
dum quoſdam, per tex. 17.q.4.§.qui autem. Prædi-
cta tamen procedunt, vt hic dicit gl.&.d.gl. in ſum.
ſi moueantur bono zelo pro iuſtitia, & ſint bonæ fa
mæ, condititionis, & vitæ, & non viles. Nam ſi non
bono zelo, ſed ex inimicitia mouerentur nullo ca-
ſu admitterentur; ſi vero eſſent viles, & malæ condi-
tionis, & vitæ, admitterentur ſolum ad accuſandum
clericum vilem, & infamatum; aliter non, etiam in
caſibus exceptis. & ſequuntur hic doct. qui addunt
tertiā limitationem, videlicet, quòd ita demum in
prædictis caſibus laici admittantur ad accuſandum
clericum; ſi poſſunt aſcendere ad illum ordinem, in
quo accuſatus eſt conſtitutus. per tex. 2.q.7.ipſi apo
9 ſtoli. Ex quo inferi, ſecundū eos, ꝙ † irregulares nō
admittūtur ad accuſandum clericum, cum non poſ-
ſint ordinem habere; vt.d.c.ipſi apoſtoli. & ſequitur
hic Inno. Sed tu aduerte, quia ex hoc ſequeretur, ꝙ
10 † bigamus non poſset accuſare clericum cum non
poſsit ordinari, vt in rubro & nigro de biga. per to-
tum. Item nec corpore vitiatus, vt de corpore vi-
tiato. per totum. Item nec habens vxorē; licet non
ſit bigamus; quia nec ipſe pōt ordinari. Et ſi diceres
immo poteſt ſi moreretur vxor, ego ſimiliter dicā,
ꝙ irregularis poteſt accuſare; quia poteſt abſolui ab
irregularitate; cogitatis. Nota tamen, ꝙ etiam in ca-
ſibus in quibus laicus non eſt accuſator idoneus cle-
rici, procedit iudicium, ſi non opponatur de tali il-
legitimitate, tenet glo. & ſequunt̄ doct. in.c.ex par-
te Adę. de teſti. & in.c.ſup his. ȷ.eo. nā iſta exceptio
eſt dilatoria, & per conſequens debet opponi ante
lit. conteſt. ¶ Secundo caſu, quando vellet accuſa-
11 re de crimine ciuiliter. D.m. hic dicit pauca; ſed hāc
q. examinauit, in.d.c.ex parte. de teſti. vbi plures re-
citat opinio. Damaſus qui, hāc.q. diſputauit, tenuit,
ꝙ laicus non debeat admitti; niſi ille cuius intereſt.
12 Nam † actio nihil aliud eſt, quàm ius proſequendi
in iudicio, ꝙ ſibi debetur, vt inſtit. de act. in princ.
§.1.&.l.nihil aliud. ff. de actio. & oblig. ergo ſi eius
non intereſt, non debet admitti, vt.l.1.ff. de varijs.
& extrao. cog. Item quia quæſtio ciuilis de crimine,
ſapit etiam in aliquo naturam accuſationis, cum per
ipſam perdatur beneficiū; ergo non debet admitti.
¶ Et ad.d.c.ex parte. quò ad videtur cōtrariari di-
ctæ opi. Reſpondet Damaſus, ſecundum glo. ibi, vi-
delicet, ꝙ ideò fuit admiſſus; quia non fuit exceptū;
& ideò ponderatur ibi, ꝙ ille tacuit, ꝙ laicus eſſet.
Item reſpondet ad.c.tam literis.eo.tit. quod etiam
allegatur in contrarium, ꝙ ille tex. loquitur in teſti-
monio, nec eſt bona æquiparatio teſtis ad accuſato-
rem, quia teſtis inuitus compellitur teſtimoniū red-
13 dere, vt.ſ. de teſti. cogen. per totum. † Nemo verò
inuitus compellitur accuſare. vt in rubro & nigro.
C. vt nemo inuitus.c. & hanc opi. ſequitur Io. An. in
d.c.ex parte. Glo. tamen ibi, tenet dictam opi. regu-
lariter; ſed dicit, ꝙ fallit in patrono, & parochiano
quorum intereſt, habere bonum rectorem, vnde ſal-
tem admittentur ad denunciandū. 16.q.7.filijs. Sed
14 glo.d.c.filijs. in verſi. denuncient. dicit, † quod pa-
tronus, & quilibet parochianus poſſunt accuſare re-
ctorem, etiam ſi ſit retor eccleſiæ collegiatæ. allegat
c.plebs. 63. diſt. Glo. verò.c. Maximianus. 81. diſtin.
indiſtinctè tenet laicum repellendū. excipit tñ, ſub
dubio fortè, patronum, qui prælatū accuſare pōt de
dilapidatione; cū tunc ſua interſit defendere res ec-
cleſiæ. idē etiam ſenſit gl. in.c. qualiter & qñ. 2. ȷ.eo.
à cōtrario ſenſu, vbi ab impetitione, vel inquiſitiōe,
ſeu denunciatione clerici excludit laicū alterius ec-
cleſiæ, vel parochiæ; ex ꝙ non vr̄ moueri bono ze-
lo, cū ſua nō interſit, ergo à cōtrario ſenſu, ſi ſua in-
tereſt; qa parochianus, vel patron⁹ deberet admitti;
ꝙ etiā ibi ſequit Goſ. in tit. de inqſitio. §.1. ver. ſed
nūqd extraneus. gl. in.c. cōſtitutū. 16.q.1. admittit
patronū ad accuſandū clericū de dilapidatione, ex
eo ꝙ videt̄ ſequi ſuorum iniuriā. ſec⁹ dicit in alio, q̄
patrono. 2.q.2. in ſum. Gl. tñ in.c. venerabili. verſic.
ſuſpectus. de offi. dele. loquendo de crimine dilapi-
dationis admittit quemlibet laicū de illa parochia
ad denunciandū pp intereſſe. arg. c.fi. 16.q.1. Goſ.
in.c. qđ Dei. de ſta. regu. dicit admittendū quēlibet
parochianū ad petendam deſtitutionē prælati. Qđ
limitat Hoſti. in.d.c.ex parte Adæ. ſi modò ſint pa-
rochiani patroni; aliàs ſecus. Mouetur quia tales nō
debent ſe impedire de huiuſmodi ſpiritualibus, per
not. in.c. Oſius epiſcopus. ſ. de elec. &.c. contingit.
ſ. de arbitr. Fede. conſilio. 90. & conſilio. 23. con-
cludit laicum patronum admittendum ad accuſan-
dum clericū ciuiliter, ad hoc vt remoueatur. & idē
concludit de parochiano; immo fortius per argu-
menta ſua vr̄ concludere idē in quolibet laico; quia
iſta non eſt ꝓpriè accuſatio, ex quo non agit̄ ad de-
poſitionem; ſed ſolum vt remoueat̄ à beneficio, p
c. p tuas. ȷ. de ſimo. & ar.c. qñ. &.c. tam literis. ſ. de
teſti. vel vt oſtendat titu. beneficij. Lapus allegatio
11. cōcludit, quòd patronus, & quilibet parochian⁹
poſſunt petere vt p̄latus declaretur priuatus, vigore
iuris cōis, vel alterius diſpoſitionis. D. Ant. diſtin-
guit, ꝙ aut agitur de crīne præcedente promotionē,
per qđ annullatur ipſa ꝓmotio ipſo iure, & admit-
titur quilibet de populo; quia cuiuslibet intereſt ne
anima fratris ſtet in peccato. Aut agit de crimine
poſtea cōmiſſo, vel nō inducente priuationē bñficij
ipſo iure; qa tunc admitunt̄ ſolū parochiāi. Sed con
tra primū mēbrū. D. An. & D. m. allegant gl. & doc.
in.c. dudū. 2. de elec. verſ. ex parte. Tu dic ſiñ. D. m.
ꝙ aut q̄rimus de exceptione ꝓponenda cōtra pro-
mouendum, & dicendum ꝙ quilibet patronus, vel
parochianus admittendus eſt. Ita dicit gl. in ver. ali-
quorum. in.c. vt circa. de elec. lib. 6. Inno. & Io. And.
latius in.c. ſup his. ȷ. eo. & ibi dicit Inno. vnū nota-
15 bile, & memoria dignū; videlicet, ꝙ † reges. & prin-
cipes admittuntur, ad excipiendū contra clericū; ſi
veriſimiliter habeant illum ſuſpectum de aliqua fa-
ctione. vnde idē dicit. D. m. de quolibet qui poteſt
prætendere aliquod intereſſe; & ibi de hoc dicam:
Io. And. in.c. nobis. de iure patro. poſt. Inno. Si verò
quærimus vtrum laicus poſsit accuſare, vel denun-
ciare clericum, dicendum eſt quòd propter crimen
dilapidationis admittitur quilibet laicus in defectū
ſ. de reb. ec. nō alie. in.c. ſi qs p̄sbyterorū. & ibi not.
qđ videtur contingere propter quoddam intereſſe
16 publici iuris, † quod etiā conſiſtit in ſacris, & ſacer-
dotibus, vt.1. diſtin. ius publicum. &.l.1.§. huius ſtu-
dij. ff. de iuſti. & iure. de hac latius in.d.c. ſi quis
presbyt. Si verò quærimus reſpectū alterius crimi-

nis,dicit.D.m.admittendum ſolum patronum, vel
parochianos; quoniam eis expedit habere bonum
prælatum; vt.c.audacter. &.c.qualis. 8.q.1.40. diſt.
c.nullus deficiẽtibus enim redditib' parochiani te-
nẽtur alere rectorẽ eccleſiæ ſuæ.glo.not.in. c.omnis
Chriſtianus.de conſe.diſt.1. facit quod not. in.c.1.
&.c.de his.de ec.ædifi. Alij verò laici quorum prin-
cipaliter non intereſt, non admittuntur tum pro-
pter deficiens intereſſe, tum quia laici clericis ſunt
infeſti. Subdit tamen.D.m. quòd forte magis eſſet
honeſtum dicere,ꝙ nec patroni,nec parochiani ad-
mittuntur,niſi per viam denunciationis, per not.in
d.c.laicos, & hoc quãtum ad denunciationẽ cano-
nicam; quantum enim ad denuntiationem euange-
licam admittitur quilibet laicus, dummodo non ſit
criminoſus.de qua materia in.c.nouit.ſ. de iu.&.3.
q.1.peccaui.¶ Circa ſecundũ membrum,quo quæ-
17 ritur,vtrũ† clericus poſsit clericum accuſare,cõclu
dunt doc.ꝙ ſic,ſi bonę ſit famę,licet accuſat' ſit ſuus
ſuperior,vt.c.ex parte.&.c. veniens.&.c. licet.ĩ.eo.
clericus verò malæ famæ non admittit̃, vt.c.cum di-
lectus.ĩ.eo.niſi in exceptis caſibus, quos ſupra reci-
taui; quoniam in illis admittitur, ẽt contra clericũ
non infamatũ,vt.c.cũ ſuper. de confeſ.15. quæſt.3.
c.ſi.Et ſic not.vnam differentiam inter clericos, ac-
cuſatores, & laicos; qm̃ laici malæ famæ ſolum ad-
18 mittuntur cõtra clericos infamatos,vt dixi.†¶ Cir-
ca tertiũ mẽbrum,quo quærit̃,vtrum clericus poſsit
laicũ accuſare,Inno. ponit duas opi. primo, ꝙ non
põt aliquo modo accuſare criminaliter, etiã ſi ſuá,
vel ſuorum iniuriam proſequeret̃,vt eſt tex.in.c.nul
lus clericus.11.q.1.qm̃, nec in cauſa criminali põt
clericus contra laicũ ferre teſtimoniũ.11.q.1. c.te-
ſtimoniũ. Secunda opi.Inno.diſtinguit, vtrũ ex ac-
cuſatione veniat imponenda pęna ſanguinis,vel nõ.
primo caſu,non põt. ſecundo ꝙ poſsit, & hanc di-
ſtinctionẽ facit glo. 2.q.7.c.laicos. Sed quia ibi vi-
detur reſidere cũ prima opi.vide ibi.& etiã Arch.in
d.c.nullus clericus .D.m.dicit, ꝙ aut clericus vult
accuſare ad publicá vindictã,& nullo modo admit-
titur, etiam ſi nõ veniret imponenda pœna ſangui-
nis. Mouetur per.c.ſicut ſacerdotes.2.q.7.ratio eſt,
quia accuſatio dr̃ genus illaudabilis intentionis.2.
q.7.&.c.ſi quis epiſcopus,aut diaconus. & ideo cle-
ricus debet abſtinere,vt.c.cũ ab omni ſpẽ.ſ.de vi.&
ho.cleri.debet enim vita clericorũ eſſe ſeparata à vi
ta laicorũ,vt not.in.d.c.ſicut ſacerdotes. facit etiam
quod not.in ſimil.in.c.2.ſ.de poſtu.vbi clericus ꝓ-
hibetur aduocare,ne alteri videat̃ velle nocere.for-
tius ergo debet ab accuſatione abſtinere.Tu tñ vide
tex.in.l.vnica.C. de famo. libel.qui dicit, ꝙ qui ac
cuſat, publicæ ſalutis cuſtodiã gerit. Itẽ vide tex.in
c.& qui emendat.45.diſt.qui dicit quòd ille qui pe-
tit vindictam dr̃ facere eleemoſinã. Aut cleric' vult
accuſare ad priuatã vindictam proſequendo ſui, vel
ſuorum iniuriã.& diſtingue, qd' aut nõ venit impo-
nenda pęna ſanguinis, & ſine dubio põt laicum ac-
cuſare,vt.c.cum ſit generale.ſ.de fo. compe.&.c.ꝓ-
latis.de homici.lib.6.c.olim.ĩ.de iniur.&.c.grauis.
de reſtitu.ſpol. Aut venit imponenda pœna ſangui-
nis,& tenet. D.m.qd' etiam poſsit accuſare,ſi ſuam,
& ſuæ eccleſiæ iniuriam proſequatur; cum proteſta-
tione,tamen,quòd non intendit accuſare ad vindi-
ctam,vel pœnam ſanguinis, ſed ſolum pro ſuo iure
cõſeruando,& emendatione rerũ ſuarũ, vt.d.c.prę-
latis. Sed dicit ibi Io.And.in nouel.quòd ſanius eſt
conſilium,ſi dicit, Conqueror de tali,quàm ſi dicat,
Accuſo talem;vt ſic ſatisfaciat verbis,tex.in.d.c.prę
latis.& no.2.q.7.laicos.&.c.ſequẽti.dicit tamen, ꝙ
licet diceret accuſo, ſi tamen vteretur dicta prote-
ſtatione, eſſet admittendus; nec incurreret irregu-
laritatem, ſi ex tali accuſatione accuſatus puniretur
pœna ſanguinis.vide.33.q.3.Maximianus.& eadem
cauſa.q.6.c.vnum ſolum.&.c.tuam.§.ſi.&.c.poſtu-
laſti.in ſi.vbi videbimus.& ita cõſului cuidam abba
ti, cui commiſſum fuerat furtum. ¶ Circa quar-
19 tum mẽbrum† quo quęritur vtrum laic' poſsit ſim-
pliciter accuſare laicum, dic quòd aut crimẽ eſt pu
blicum ſtrictè, largè, vel largiſsimè. & quilibet ad-
mittitur, qui ſpecialiter non prohibet̃, vt.l.1.ff.de
pub. iud.vbi tractatur per Bart.& doc. quæ ſint cri-
mina publica.de quo etiam tractatur in rubri.C.qui
ac.non poſ.probatur,qa edictum de accuſatione eſt
prohibitorium,ſicut edictũ de teſti.& ſimil. & ideò
quilibet admittit̃, qui ſpecialiter non prohibetur,
vt.l.qui accuſare.ff.eo. Aut crimen eſt priuatum; &
dic ſecundum glo.& Bart.in rubr. de popula.actio.
quòd ad pęnam corporalem accuſat tantum ille,cu
ius intereſt. Ad pœnam verò pecuniariam põt qui-
libet accuſare de populo.& vide Spe.in tit. de accu.
§.3. Cui autem veniat pœna pecuniaria applican-
da,dic,vt per Bar.in.l.agrária.ff.de ter.mo.&.l.3.de
ſepul.viol.plenè per Angel.in.l.ſi qs. in princ. ff.de
iur.om.iudic. Sed hic quæro de vna notabili quæ-
20 ſtione,quam de facto habui his diebus, vtrum † fo-
renſis admittatur ad accuſandum actione populari.
Ang.in.l.1.ff.de pub.iudi.tenet quòd nõ.Mouetur,
quia ipſius non intereſt,cum ſit forenſis,ſed ad accu
ſandum debet admitti ſolum ille cuius intereſt.dixi
ſ.eo.c.illa.immo ſi plures ſunt quorum intereſt,ma
gis idoneus eligitur, vt not.gl.ff.de populari. actio,
facit.l.1.&.2.eo.tit. Præterea forenſis non dr̃ de po
21 pulo;licet † ruſtici dicãt de populo,in auth.de q̃ſto.
& de inco.poſt prin.ibi,magna &c.facit.l.ꝗ ex vico.
ff.ad municip. Nec obſt.tex.in.d.auth.de q̃ſto. poſt
prin. qu' videt̃ probare,ꝙ etiã forenſis dicat̃ de po-
pulo,qa ibi loquitur in noua Roma,quæ cõis eſt pa
tria.l.Roma.ff.ad municip. Sed idẽ Ang.tenet con-
trarũ in.l.ſi quis id quod.ff.de iu.om.iu.&.l.2.§.hoc
interdictũ. & ibi gl.ff.ne quid in loco publico.licet
ibi Ang.non ita clarè loquat̃. Tu dic ſm̃ Io.de Imo.
in.d.l.1.ff.de publi.iu.qd' aut iſtius forenſis nõ in-
tereſt,& nõ admittit̃, ita ꝓcedit prima opinio. Aut
iſtius forenſis intereſt;& admittitur; puta ſi volo ac
cuſare te, quia tenes aliquid appenſum ad feneſtras,
qd' poteſt tranſeuntibus nocere, & illos interficere
& hoc caſu intereſt cuiuslibet tranſeuntis,ſiue ciuis,
ſiue forenſis qa ſatis eſt, ꝙ nocere poſsit forẽſi, arg.
l.labeo.ff.de teſta.libe.Bal.tñ in rub.C. ꝗ accu.non
poſ.dicit, ꝙ ſi accuſatio induceretur à ſtatuto ꝑter
iuris cõis diſpoſitionem,quia ſtatutum faceret illud
delictum quod non erat,ꝙ tunc forenſis non admit
teret̃, & mihi placet maximè ſi ipſius forenſis aliàs
nõ intereſt. Et ita obtinui his diebus de facto. Cum
enim ſtatutũ Senenſe præter iuris cõis diſpoſitionẽ
inducat vacationẽ eorũ, ꝗ receſſerũt à certo officio

vt non

vt non poſsint ad illã aſpirare, vel illa acceptare, m
ſi vſque ad tantum tempus ſub certa pœna, & acce-
ptatio, ſeu electio ſit nulla; & quidã ciuis acceptaſ-
ſet vnum ex dictis officijs, accuſabatur per quendã
forenſem, fuit obiectum quòd non erat legitimus
accuſator, quia forenſis. & ita fuit determinatum.
Et ad prædicta vide q̃ notantur in.l.in prouinciali.
§.fi.ff.de op.no.nun. ¶ Sed quoniã ſupra facta fuit
mentio, quòd licet aliquis non ſit legitimus accu-
ſator, tamen admittitur ad accuſandum, ſi ſuam vel
ſuorum iniuriam proſequatur, quod quaſi cõtingit
in omnibus illegitimis accuſatoribus omni illegi-
timitate, præter quàm ſi eſſet illegitimus propter
defectũ mẽtis; vt puta pupillus, vel furioſus. ¶ Quę-
22 ro quando † dicatur quis ſuorum iniuriam ꝓſequi:
Sol. doct. in hoc articulo variè loquũtur, ex eo quia
in iure hoc non reperitur expreſſè determinatum.
23 glo.in.l.pen.C.ad turpil.dicit, quòd † appellatione
ſuorum cõtinentur omnes illi, qui inuiti non co-
guntur ferre teſtimonium. & idem tenet Spe.in tit.
de accu.§.3.in princip. Qui autem ſint iſti prohi-
biti teſtimonium ferre ratione coniunctionis, dic
vt traditur.ff.de teſti.l.3.&.l. lex iulia. Hoſti.in.c.de
de cętero.de teſti.dicebat ſuos dici illos, de quib⁹
traditur in.l.1.&.2.primo reſponſo.ff.eo. Gof.verò
intelligit ſuos, omnes illos ꝓ quibus põt agi actio-
ne iniuriarum, not.inſti.de iniur.§.fi.&.ff.de iniur.
l.lex corn. & ideo cõtinetur etiam ſponſa. facit etiã
ꝙ not. in.l.hi tamẽ.ff.de accu. & vide gl.fin.50.diſt.
c.ſtudeat. Abbas dicit quòd cõtinentur omnes illi,
qui ſunt in patria poteſtate. Item hi, qui non ſunt in
patria poteſtate, dummodo ſint in primo gradu, per
c ſi verò.de ſen.excom. Glo.in ver.ſuorũ.in.c.quo-
cunq; de ſen.excom.lib.6. vult, quòd comprehen-
dantur etiam familiares. Sed Ioan. Andr.latius ibi
loquitur. Glo.vult quòd veniant filij, & ſerui.inſti.
de his qui ſunt ſui vel alie.iuris. per totum. Item do
meſti.C.de his qui ad accu. Item vxores, & mãcipia.
per tex.in.l.2.C.de epiſc.& cle. Item coloni.C.de re
mili.l.quicunq;.& omnes de quibus habetur.4.q.3.
c.2.§.item.l.iulia.&.15.q.3.c.non eſt, glo.in.l.negã
da.C.de accu.dicit ꝙ hoc verbum ſuorum, non eſt
latè interpretandum. & aliter non declarat. Alibi
verò dicit glo. quòd vbi alicui ſit iniuria de cogna-
tione, videtur fieri oĩbus, de illa cognatione. Vnde
appellatione ſuorum veniunt omnes qui ſunt de il-
lo ſtipite quantuncunque diſtanti gradu, vt.l. lex
cornel.ff.de iniur.& ſic continẽtur omnes, qui ſunt
ex eodem caſato, loquendo ſecundum vulgare Se-
nenſe; facit.l.vnica.C.ſi quacunq;.præd.pote.& qđ
not.in.l. raptores. C.de epiſco. & cler.per Cyn. Et
alibi dicit gloſ.conſiderandam eſſe affectionem, vt
l.vt vim.ff.de iuſti. & iure. & not. in.l.alienam.C.de
procur. alleg. tex.not.in.l.petitionem. §.egredien-
tes.C.de aduoc.diuer.iud.qui loquit̃ taxatiuè vſque
ad quartum gradum; ſicut in ſimili dicimus in.c.nõ
debet.de conſang.& affi. Bal.in.l.1.C.qui accu.non
poſ. videtur ꝓbare gl. in .d.c.pen. C. ad turpil. vbi
vult, vt omnes contineantur qui inuiti non cogun-
tur teſtimonium ferre; quia parificantur teſtimo-
niũ, & accuſatio, vt.l.2.ff.eo.vbi Bal.ponit caſum ꝓ
24 dicta opin. Ipſe tamẽ in.d.l.pe.dicit, ꝙ † aliquãdo
hæc dictio, ſui, ponit̃ in iure ad differentiã agnato-
rum, qui non ſunt ſui. & iſto modo non accipitur in
materia noſtra. ſed traditur de hoc in.l.gallus.&.l.in
ſuis.ff.de libe.& poſthu. & inſti. de hered.quali. &
differen.§.ſui autem. Interdũ verò hæc dictio, ſui,
ponitur ad differẽtiam ꝓprius extraneorũ, qui nullo
modo ſunt coniuncti, & ita vult ꝙ capiatur in caſu
noſtro. Vult enim, qđ ſui intelligantur omnes cõ-
iuncti, vel qui inuiti non ferunt teſtimonium, & alij
omnes, quibus paratur ſucceſsio, vt inſti.de leg.ag.
ſuc.§.placebat. ¶ Gui. de Suza.in.l.iniquum.C.qui
accu.non poſ.dicit qđ omnes illi dicuntur ſui, pro
quibus agere poſſumus ſine mandato; tanq̃ coniun-
ctæ perſonæ, vt.l.ſed & hoc.ff.de procura. & illi pro
quibus poſtulare poſſunt hi, qui ſunt de tertio ordi-
ne poſtulantiũ, de quibus in.l.1.in fin.cũ.l. ſequẽti.
ff. de poſtu.& hanc opi. ſequitur Io. And.in titu.de
accu.§.3.in princ.exceptis duobus vltimis crimini-
bus enumeratis in dictis legib⁹. Enumerant aũt ibi
hæ pſonæ, parentes, patroni, patronæ, & eorũ liberi:
frater, ſoror; ſocer, ſocr⁹, gener, nur⁹, vitric⁹, nouerca
priuignus, pupillus, & fatuus. Sed D.m.in.d.c.de cę-
tero.de teſti.approbando hanc opi.dicit, excipien-
das tres vltimas perſonas, quia nõ poſſunt dici ſui;
ex quo ſibi nil attinent; licet alias ipſis perſonis mi-
ſerendum ſit. & hęc opi.ſatis mihi placet, cõiunctis
tñ pſonis de quib⁹.4.q.3.§.lege iulia. &.l.lege iulia.
ff de teſt.& de quib⁹ in.l.lex corn.ff.de iniur.& adde
prædictis quod tradit Spe. de aduo.§.abijcitur.ver.
coniunctas, & in tit.de reſcriptis.§.ratione autem.
Sed pro cõplemẽto materiæ formo quatuor.q.pri-
25 ma vtrũ † appellatione ſuorũ, in materia noſtra ve-
niat ſingularis amicus. Bal. in.d.l.1.C.qui accu.non
poſ.tenet quòd ſic, quòd verus amicus eſt alter ego;
facit.l.coloni.C.in quibus cau.colo.cenſi.lib. 11.&
tenet Guil.in fi.in.l.ſed etiam hæ.ff.de procu. facit
ꝙ dixi in cle. paſtoralis. de re.iud. Secundo quæro
26 iuxta prædicta, † vtrum illegitimi filij veniant hac
appellatione ſuorum. Bal.tangit hanc.q.in.d.l.1.vbi
concludit, quòd ſi ſunt naturales quòd continen-
tur; quia naturale nomen habent, arg.l. tutelas.ff.de
capi.dimi.facit.l.hos accuſare.§.oĩbus.ff.de accu. &
ff.de in ius vocã.l.nec parẽtes.&.C.de interdic.matr.
l.libertũ. Si verò non ſunt naturales, ſed nati ex im-
probato coitu; & tunc aut ſunt nati ex certo comple
xu, & tenet idem qđ.ſ.quia naturalis dolor eos cõ-
pellit, arg.l.2.ff.de libe.cau.&.l.quamuis.C.de adul.
in ratione ſui. Aut ſunt nati ex incerto complexu, &
coitu, vt ſunt vulgò quæſiti; & tunc vult ipſe, quòd
per reſpectum ad maternã lineam, quæ eſt certa, cõ-
tineantur appellatione ſuorum; aut per reſpectum
ad paternã lineã, & tũc ſecus, cũ nõ ſit poſsibile oſtẽ-
dere patrem: quia ſi poſſet, nõ diceretur vulgò quæ-
ſitus, vt.ff.de ſta.ho.l.vulgò concepti.& de in ius vo-
can.l.quia mater.& vide Bald.& Bar.C.de interdic.
ma. in.d.l.libertũ. & quod dixi poſt Doct. in cle. r.
de baptiſ. Bal.in.l.fi.C.de verb. ſigni.& in.l.filium.
ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur. Inno.in.c. nonnulli.
de reſcrip.&.Bal.i.l.generaliter.C.de inſti.& ſubſti.
27 & vide.l.eos.C. de decu. libr.10. ¶ Tertio quæro
iuxta ꝑdicta, vtrum hic appellatio ſuorum extendat
ad aliquem gradum affinitatis. Bal.in.d l.1.diſtin-
guit, quòd aut vult accuſare mulier; aut maſculus
primo caſu regulariter repellitur, vt l.quod ſi viro.

ff.de iniur. Fallit in vxore accusante mortē mariti,
hoc enim soli vxori; non autē alijs mulieribus per-
mittitur,vt.l.de crimine.C.qui accu.non pos. Et ibi
28 per Cyn. † Est enim vxor pars corporis viri, socia
humanæ, & diuinæ domus, vt.l.aduersus.C.de cri.
expil.hære.imo vno superstite, dicitur etiā pende-
re matrimonium, vt in auth. neque virum quod ex
dote.§.nuptialis.colla.8.aut masculus vult accusare
ratione affinitatis, & tunc aut iniuria habuit initiū
ante affinitatem,aut tempore affinitatis,aut ea sub-
lata. Primo casu non potest,quia qualitas debet in-
esse personæ tempore delicti, vt.l.in delictis.§.si ex-
traneus.ff. de noxa. &. ff.de adult.l.si vxor.§.si quis
vxorem. Secundo casu potest. vt.l.1.ff.de postu.&
dixi.s̄.post.D.m.Tertio casu non potest, vt nota.ff.
de re iu.l.sed hoc ita.&.ff.de diuor. qđ ait lex. ibi,
finita est legis authoritas. &.ff.de postu.l.qui eorū.
29 §.affinitatis. ¶ Quarto,& vltimo† quæro,vtrū com
mater possit accusare occisorem compatris sui. du-
bitatio autem insurgit,vtrum spiritualis affinitas,&
compaternitas trahatur ad temporalia. & videtur ꝙ
sic, cum maior,& potentior sit causa spiritualis affi-
nitatis, quàm corporalis,seu temporalis, sicuti ani-
ma est dignior corpore,vt not. 27.q.2.qui dormie-
rit. dicit Bal.in.d.l.1.qđ de hoc non meminit se le
gisse casum legis;vel decretalis. subdit tamen, quòd
ad decisionem facit quod not. Spec.in tit.de relati.
§.qualiter.vers.qd iuris. ¶ In fi.glo.dic,So.glo.est
vera in se, non tamen congruit literæ; quoniā papa
repulit istum I. non quia inimicus; sed quia laicus
erat. Ideò Inno.soluit, ꝙ fortè fuit repulsus, quia
laicus malæ famæ erat. vnde non debebat admitti
contra clericum,etiam in criminibus exceptis.& li-
Côm. opin. cet doct.transeant communiter * hæc tamen solutio
mihi non placet. Primo, quia continet diuinatio-
nem,cum non appareat ꝙ iste Ioan.esset infamatus.
Secundo, quia posito quòd esset malæ famæ;tamen
debebat admitti cōtra istum.P.pariter infamatum,
vt dicit gl.nostra.&.s̄.tetigi.ꝓbatur, quia ipsi P.in-
dicitur purgatio;Ideo fortè huius vltimi contrarij
Côm. op in. timore Vincen.dat aliam so. quam sequuntur Ioan.
And.& D.m.& doc.communiter, * videlicet quòd
tempore quo iste Ioan.fuit repulsus,ipse.P.Manco-
nella accusatus non erat infamatus; sed ex his, quæ
postea emergunt surrexit infamia. Sed tu aduerte,
Côis opi. quia licet doc. communiter* sequantur hanc so.ta-
men mihi non placet.nam posito quòd ipse clericus
accusatus non esset infamatus; tamen poterat accu-
ri à laico de crimine simoniæ;nisi diceres,ꝙ esset in-
famatus, & sic iungeres vtramque solutionem. Hæc
sol. continet diuinationem tàm in persona ipsius.P.
ꝙ adhuc nō esset infamatus, quàm in persona ipsius
Io.ꝙ esset infamatus. Præterea tex. hic repellit istū
I.solum quia laicum;ideò ego do quartam solut.vi-
delicet ꝙ iste .I.qui accusauerat prius istum P.non
de crimine simoniæ; sed de alio crimine non exce-
pto,propter quod tanquam laicus erat repellendus,
& fuit repulsus. & isto modo litera est plana. Nec
obst.tex.ibi dum dicit de crimine simoniæ constan
tius accusaret, quia loquitur de secunda accusatio-
ne instituta per B. Nec verbum cōstantius, includit
accusationem prius factam de crimine simoniæ;sed
ponitur comparatiuè ad accusationem in genere.

¶ Gloss.2.exponit literam. dic, vt in ea dicitur.
¶ Glo.penul.assignat rationem.dic,vt ipsa.¶ Glo.
fi.format primo vnam. q.& soluit. demum in versi.
nunquid. format aliam.quæst.deinde in vers. quid si
non potest. format tertiam.quæst. & soluit distin-
guendo. In eadem ibi, statuit.dic, vt not.in.c.2.de
sortileg.in glo.2. In eadem ibi.c.de causis. &.c.cū
venissent.de iudi. In eadem ibi,suo iuramento,dic:
de hoc vide Hostien. in. c.inter solicitudines. j̄.de
purga.canon. In eadem ibi conuictus.dic, vt pro-
batur in.c.ad abolendam.§. qui vero. de hæreti. &
c.accedens. j̄.eod. &.c.insinuante. de simo. & vide
rationem per glo.in.c.cum dilectus.de purga.cano.
Qualiter autem sit ordinandus,dicam in.d.c.fi. j̄.de
purga. canon. In eadem ibi, bonos laicos,vel etiā
bonas mulieres.dic,vt in.c.cum iuuentute. de purg.
canon.in glos.fin.&. 18.q.2.in decima. & vide glos.
30 idem tenentem.2.q.7: secuti. In fin. glo.dic, quòd
c.in primis.parum, aut nihil facit; vnde ipse allego
2.q.6.c. in criminibus. in fi.81.distinc. in.c.clerici.
D.meus hic dicit, ꝙ in.d.c.clerici. est vna glos. no-
tabilis, quæ vult, quòd si duo clerici dicunt me com
misisse aliquod crimen tali die,duo vero laici dicūt
quòd ego fui cum eis per totam illam diem,nec me
viderunt committere illud crimen,& quòd non po-
tuisset esse quòd me non vidissent si commisissem
illud, quòd statur dicto laicorum,potius quàm cle-
31 ricorum. quod est singulare. Ex quo infertur, † ꝙ
laici possunt testificari in causa criminali in fauo-
rem clerici; sed non contra.facit.l. non eo minus.
C.de procurat. Secundo infertur aliud singulare,
32 videlicet,† quòd quando testes vtriusque partis sunt
contrarij, standum est illorum dicto, qui deponunt
in fauorem rei accusati, licet alij sint magis idonei.
quod perpetuo not.ad limitationem.c.in nostra.de
testi. Sed in hoc non insisto,cum non sit principa-
lis materia nostra. ¶ Postremo oppono, secun-
dum doct. contra tex.nostrum.nam iste B. non de-
bebat repelli ab accusatione P. ex eo quòd prius in
33 testem fuerat productus contra P. cum onus te-
stificandi quis inuitus subeat, vt.s̄.de testi. cogen.
per totum. &.l.si quando.C.de testi. vnde cum hoc
fecerit ratione publici oneris, & officij necessitate
debet excusari,non autem debet inimicus reputari,
vt not. in.c.inter. de restit. spolia. &.c.ex literis. de
transact. sicut in simil. dicimus, quòd in necessi-
tatibus nemo liberalis existit, vt.l.rem legatā ff.de
adimen.lega. Solu. secundum doct.contrarium est
difficile. Quidam dixere quòd ad contrahendam
inimicitiam non est inspiciendum an causa sit iusta,
vel iniusta; satis est enim quòd animus sit inclina-
tus ad inimicitiam, de quo dixi, in.c.repellantur.
s̄.eod. Sed ex testimonio in causa criminali solet
accusatus prouocari ad inimicitiam, vt not.in.c.me
minimus. j̄.eod. Barto.in.l.post legatum. §.si verò.
ff.de his.qui. vt indi. Sed dicit D.meus, quòd hæc
ratio placet sibi quò ad illum, qui perhibuit testi-
monium, vt posset repellere eum ab accusatione il-
lius, contra quem tulit testimonium in causa crimi-
nali.ipse tamen qui tulit nō debet repelli tanquam
inimicus,cum nō habuerit cām prouocandi animū
ad inimicitiam cōtra accusatum. pro quo gl.not.4.
q.3.§.item in criminali. quæ tenet, quòd testis qui

semel

ſemel perhibuit teſtimonium in cauſa criminali, poteſt etiam in alia cauſa contra eum perhibere teſtimonium.facit tex.in.c.pterea.ſ.de teſti.cogen. vbi hoc idem not. Do.meus, verum ipſe in hoc articu. concludit, quòd aut teſtis ſponte venit ad ferendum teſtimonium; & tunc præſumitur inimicus.argu.l.quæ omnia.§.1.ff.de procur. facit.c.cum in tua.de ſponſa. Aut ipſe deponit inuitus, & non pſumitur inimicus.arg.prædictorum. ¶ Tu dic, q hæc fuit originalis opin. Hoſt.qui ita diſtinguit, & eum ſequitur Io. And.in.c.meminimus.ī.eo. ſuper glo.fi. Nam ſi per iudicem fuit coactus iſte B.obedire; talis coactio debet eũ ab omni ſuſpicione excuſare, & calumnia.23.q.1.quid culpatur.&.ſ.de tempo.ordi.ad aures.& vide quòd not.in. c.fraternitatis.de teſti.in glo.2.Spec.in tit.de teſta.§.1.verſi. item quod in alia cauſa.

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Monachus poteſt Abbatem ſuum accuſare alios non.*

2 *Obedientiæ iugum non tollit poteſtatem accuſandi eum cui debetur reuerentia,& ratio ibi redditur,& num.7. & num.13.*

3 *Monachus Abbatem accuſans debet habere expenſas à monaſterio;& ratio ibi aſſignatur.*

4 *Monachus non tenetur parere Abbati illicita pcipienti.*

5 *Expenſæ neceſſariæ ſunt miniſtrandæ tàm monacho accuſanti, quàm Abbati accuſato,& ratio ibi ponitur.*

6 *Monachus contra quem inquirit Abbas debeat ne habere expenſas à monaſterio pro aduocatis,procuratoribus & alijs neceſſariis.*

7 *Monachus an poſſit quencunq; denuntiare.*

8 *Monachus donare nec poteſt ,ſicut non filiusfamilias,nec alias res facere.*

9 *Monachus an poſſit facere eleemoſinam.*

10 *Monachus an propter propriam neceſſitatem poſſit monaſterium obligare.*

11 *Monachus dicitur ſeruus monaſterij.*

12 *Monachus in ſtudio de licentia Abbatis exiſtens, cui infirmitate capto aliquis expenſas fecit,an poſſit eas repetere ab Abbate,vel patre ſuo naturali.*

13 *Expenſæ quando debeantur monacho, aut ſeculari clerico pro lite proſequenda.*

1 Ex parte. † Monachus poteſt abbatem ſuum accuſare; alios non, & accuſatione pendente debet à monaſterio expenſas habere. h.d.Diuiditur.ponit primo regulam affirmatiuam. ſecundo ponit regulam negatiuam ibi, licet alios. tertio decidit.q.circa materiã.ibi, quibus. ¶ Nota
2 primo† q iugum obedientiæ,quo aſtringitur monachus,vel alius clericus, non tollit poteſtatem accuſandi eum,cui debetur talis obedientia. Et ratio; eſt quia ſi ſuperior eſt criminoſus; non dicitur inferior accuſans venire contra obedientiam, ſi monachus ille non paret illi in his quæ illicita ſunt,nec tenetur tolerare malum prælatum. ¶ Secundo not.
3 quòd † monachi accuſantes abbatem debent habere expenſas à monaſterio. Ex quo infertur, quòd in huiuſmodi accuſatione monachus dicitur procurare vtilitatem monaſterij, quoniã ipſius intereſt habere bonum prælatum, & non lupum. alias autem non deberet habere expenſas;facit.l.vnica. C de famo.libel.vbi tex.dicit, quòd qui accuſat,publicæ ſalutis cuſtodiam gerit. & vide tex.in.c. & qui emendat.45.diſt.dixi.ſ. in.c.præcedenti. ¶ Gloſſ. 1.in princ. quærit quæ ſit rationabilis cauſa ad repellendum monachum. & ponit plura exempla. Demũ in ver. ſed pro eo.fortificat tex. Et in fin.reddit rationem, quare monacho ſint miniſtrandæ expenſæ,& abbati. In eadem ibi, conſpiratores. dic ſecundum Vincen. & Ioan. Andr. idem ſi eſſent infames,vel irregulares.16.queſt.1.legi.de corpo.viti. c.expoſuiſti. In eadem ibi, non tenetur obedire ei,
4 dic, Iſta glo. eſt intelligenda,vt monachus† non teneatur obedire abbati, ſi abbas,præciperet ei,quòd non accuſet eum; nam tunc non eſſet parendum, cum tale præceptum ſit iniuſtum.11.q.3.Iulianus. ſed in alijs tenetur obedire lite pendente, ita tamen,vt non impediatur proſequi accuſationem, vt c.olim.ī.eod.Sed contra prædicta oppono,& videtur, quòd monachus non poſſit accuſare abbatem; quia eo modo veniret contra votum profeſſionis, quo videtur eſſe aſtrictus, vt fidelis ſit abbati.22. q.5.c.de forma. Solu.ſecundum Vincen. quem ſequitur hic Ioan.And. & D.Ant.licet monachus accuſet abbatem, ne ipſum perire permittat; non tamen dicitur minus fidelis. vide.23.queſt.4.ipſa pietas.5.q.5.c.2.&.3.nam cum repellitur,tunc viuifica
5 tur.5.q.5.c.1. ¶ In fi.glo.dic. Not.† ex glo. quòd omnes expenſæ neceſſariæ ſunt miniſtrãdæ tàm monacho accuſanti, quàm abbati accuſato, & ratio eſt, quia vterque dicitur procurare vtilitatem monaſterij ſui. Monachus pe monaſterium habeat malum paſtorem; Abbas vero, quia ſi bonus eſt, vt aſſerit, monaſterij intereſt habere ipſum. Imò fortius volunt Vincen.Ioan. Andr. Ant. & D.m. quòd abbas habebit expenſas, etiam ſi remotus ſit ab adminiſtratione,vt.l.ſi inſtituta.§. de inofficioſo.ff.de inof. teſt.ſecus ſi eſſet priuatus; quia tunc nullam haberet cum monaſterio communionem. Et idem dicit hic Ioan. And. in vxore indigente,ſi contingit accuſare matrimonium,ſecundum Hoſt. in ſum. eo. tit.
6 §.ſi quis poſſit.ver.Quid ſi contingat matrimonium accuſare.¶ † Vtrum autem monachus contra quem inquirit abbas,debeat habere expenſas à monaſterio pro aduocatis, procuratoribus, & alijs neceſſariis. vide Spec. in tit.de inquiſitione.§.vltimo,quaſi per totum.¶ Glo.2.in princ.limitat regulam negatiuam hic poſitam, & ponit rationem ipſius. Et demum ſubdit, quòd denuntiare poteſt monachus. ad quod format argumentum in contrarium, & nõ ſoluit. Poſtremo format.q.de monacho, qui eſt in ſcholis de licentia abbatis. ¶ In ea ibi, ſed contra
7 videtur.dic;Inn.tenet,q† monachus poſſit denunciare quemcunq;. Ala.fortius dicebat, quòd poteſt denunciare etiam contradicente abbate.Vincẽ. diſtinguit, quòd aut ipſe vult denuntiare in forma iudicij,& non admittitur; niſi contra proprium abbatem,ſicut hic dicimus in accuſatione. Aut extra iudicium ad penitentiã, & debet admitti.Hæc opi. communiter* tenet. Non ob.c.placuit.alleg. in gl. Cõm o.ꝯ.

pro contrario: quia illud est verum, quando monachus vellet exire monasterium pro lucro terreno. Com. op in. Secus si pro lucro animarum, vt est in casu nostro. Sed circa accusationem, conclusio communis* doc. est, ꝙ abbatem proprium potest monachus accusare petita tamen venia, & licentia ab ipso secundum Gof. & Archid. 2.q.7.c.cum pastoris. sicut in simili dicimus in filio contra patrem. Inno. verò. s.c. proximo. tenet, ꝙ nulla exigatur abbatis licentia, quod placet. D. meo. per tex. nostrum, & benè. Aut vult accusare alium quàm proprium prælatum, cui debet obediētiam, & tunc aut vult accusare prælatum cuius est officialis; puta est cubicularius episcopi, & vult eum accusare, & pôt secundum Inno. in. c. præceden. & sine licentia abbatis. 2.q.7.c.cum pastoris. &.c.se. quia aliàs non exequeretur laudabiliter officium suum. Subdit tamen, ꝙ sanius faceret monachus, si denunciaret crimen prælati. & sequitur hic Ioan. And. Aut vult accusare extraneum, & communis* glo. & doct. opi. & conclusio est, ꝙ non possit, Com. opin. nisi duobus concurrentibus, videlicet ꝙ intersit monasterij, & habeat abbatis licentiam. 16.q.1. monachi. ¶ In eadem ibi, pro alienis debitis, dic, imo nec etiam pro suis possunt obligare libros suos, vel alias res, sine licentia abbatis. sicut nec filiusfa. vt. l. 1. §. 1.
8 ff. quæ res pigno. ob. pos. † fortius ergo nec donare potest, vt. l. filiusfam. ff. de dona. & l. cōtra iuris. §. 1. ff. de pac. vide doc. i. c. 2. ne cle. vel mona. lib. 6. Vtrū autem vestis qua vtitur monach* sit ipsius monachi, & an illam possideat, remittit Io. And. hic ad Spe. in tit. de acto. §. 1. vers. item excipitur contra actorem
6 quod est monachus. † Vtrum autem competentem possit facere eleemosinam. Do. meus hic tenet, ꝙ sic; remittit tamen se ad not. per glo. in clem. 2. de vi. & ho. cle. quæ idem tenet; quod intellige quando est in studio de licentia abbatis; aliàs autem si non habet administrationem, non potest eleemosinam facere, vt dicit illa gl. Quod tamen qualiter procedat dic, vt ibi dixi. quia non est de materia nostra. ¶ In eadem ibi, & hoc si abbas, dic, hæc fuit additio
10 secundū Hosti. qui dicit, † ꝙ etiam propter propriā necessitatem non pôt monasterium obligare; nisi haberet ab abbate ad hoc potestatē. allegat iura allegata in glo. &. 10.q.2. hoc ius. hoc tamen cōiter* Cōis opi. reprobatur. Ideo distingue, ꝙ aut monachus habuit licentiam ab abbate, qui promisit sibi facere expensas, & tunc pôt obligare monasterium sine alia cōcessione vsq; ad expensas, quas duntaxat abbas, vel monasteriū promisit illi ministrare; probatur in simili in filiofam. in. l. sed lege. §. quòd dicitur. ff. ad Maced. nam vno concesso, omnia videntur concessa, sine quibus &c. vt in iuribus hic allegatis in glos. & l. ad rem mobilem. & l. ad legatū. ff. de procura. Si verò contingeret, ꝙ aliquis consanguineus, vel extraneus promisisset facere sumptus, vel vltra expensas solitas vellet monasterium obligare nō posset, ꝙ etiā sentit Arch. in. d. c. 2. & d. c. cū pastoris. ne cle. vel mo. lib. 6. facit quia nec seruus pôt obligare
11 res peculiares, vt. l. 1. §. 1. ff. q̄ res pi. ob. pos. † & monachus dicit̄ seruus monasterij. 54. dist. multos. no. 12.q.1. non dicatis facit ad prędicta. l. seruus. & seq.
12 ff. de fideiusso. † ¶ Quid autem si monachus erat in studio de licentia abbatis, & cum infirmitate captus esset, aliquis fecit sibi expensas, an possit repetere ab abbate, vel patre suo naturali. Lap. & Abba. in c. 2. ne cle. vel mo. dicunt, ꝙ negari non potest quin iste gesserit negotium vtriusq; partis, scilicet abbatis, & patris, dicunt tamen aduertendum cuius contemplatione fecerit; & ille cuius contemplatione fecit, illi obligatur. In dubio autem dicunt considerandum esse qualitatem personarum, vt. c. requisisti. de testa. sed in hoc nolo insistere, cum non sit principalis materia nostra. Vide Specu. in tit. de salario. §. fin. vers. quid si monachus. Tancre. & Vincen. in
13 glo. fi. dicunt, † ꝙ istæ expensæ dabuntur etiam pro lite prosequenda, de quo tex. apertus in. c. olim. ȷ̄. eod. vnde accusatores habebunt non solum expensas victus; sed etiam litis. ¶ Et vt habeas plenè hāc materiam distingue secūdum D. meum, ꝙ aut quærimus de monacho, aut seculari clerico. Primo casu, aut monachus prosequit causam propriā, puta electionis suæ, & tunc non habebit expensas à monasterio. tex. in. c. cupiētes. § si verò discordia. de elec. lib. 6. Sed tu dic, ꝙ ille tex. hoc modo non probat simpliciter; sed videtur velle, ꝙ hoc sit verum, si talis sit potens soluere ipsas expensas, & habere vnde possit facere. alias secus. quia tunc electores, seu ecclesia tenentur. & hoc tenet ibi in vers. impotētia. & tenet Hosti. in sum. in tit. de elect. §. quid iuris de expensis. vers. hic quo; & ibi vide latissimè circa materiam electionis. Aut prosequitur causam monasterij, puta, accusando abbatem, & tunc si habet aliquod peculium non debet habere expensas à monasterio. arg. c. quanto. de offi. ordi. facit iste tex. à cōtrario, ibi, cum proprium non habeat. not. Specu. in tit. de inquisitione. §. fi. prope. fi. Aut non habet peculium, & habebit expensas à monasterio. dicit tamen Inno. & benè, ꝙ monachus nō admittitur indistinctè ad accusandum abbatem. sed aliqua præcedente causa, & cognitione; licet illa fiat absq; præsentia partium, & sic cognoscatur, vtrum procedat bono, vel malo zelo. arg. 2.q.7. quęrendū. & c. si q̄ sunt. & si admittitur ad accusandū, vel denunciandū habebit expensas; licet aliqui distinguāt inter accusationem, & inquisitionem, ꝙ reprobat hic Io. Andr. Secūdo casu, quo q̄ritur de clerico seculari, dic, ꝙ si est pauper, & vult denunciare habebit expensas ab illa ecclsia, secundū Abba. argu. c. cū pro cā de ꝓcu. Aut vult accusare; & tunc secus, ratio differentiæ est; quia primus actus est laudabilis. 2.q.7. si quis. quod etiam sequuntur. D. Ant. & D. meus. hic.

CAp. XII.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebriosus missam celebrans ante ebrietatis digestionem beneficio priuandus est.*
2 *Ecclesia & beneficia in dubio intelliguntur concessa esse perpetuò.*
3 *Beneficia ad tempus, & perpetuò commedari possunt.*
4 *Commenda à quibus, qualiter, & de quib* beneficijs fieri possit; remissiuè.*
5 *Ebrietatis delictū solū non est dignū beneficij priuatione.*
6 *Presbyter non dormiens inter pastum, aut potū sumptū, & celebrans*

& celebrans, præſumitur celebraſſe ante digeſtionem.
7 *Celebrans ante digeſtionem an conficiat corpus Chriſti.*
8 *Confeſſio ſpontanea non etiam coacta præiudicat.*
9 *Epiſcopus debet presbyterum cuius crimina notoria ſunt ad rationem ponere etiam non præcedente infamia, vel monitione. Ad rationem ponere, quid.*
10 *Appellatione inter poſita tollitur effectus ſententiæ.*
11 *Agenti petitorio recuperandæ non obſtat exceptio criminis nec defectus proprietatis.*
12 *Exceptio criminis, vel defectus proprietatis in beneficialibus quando obſtet.*
13 *Exceptio criminis, quæ ipſo iure infert priuationem non debet admitti contra agentem petitorio.*
14 *Infamibus, & criminoſis portæ dignitatum patere non debent.*
15 *Commenda eccleſiæ, an poſſit reuocari ad libitum commendantis.*
16 *Dormitio, an ſit de ſubſtantia digeſtionis.*
17 *Beneficij priuationis non eſt iuſta cauſa tabernam intrare, & ſemel inebriari.*
18 *Ebrietas quid ſit.*
Crapula quid ſit, & vnde dicatur nu.eo.
19 *Vinum qualiter ſit bibendum, & quoties.*
20 *Ebrietas quale peccatum ſit, an ſcilicet veniale, vel mortale.*
Ebrietas quot modis accipitur ibidem.
21 *Ebrij pœna, quæ ſit*
Miles ebrioſus militia priuatur ibidem.
22 *Ebrietatis, & vinolentię effectus.*

Si conſtiterit.

Poteſt multiplicitet intelligi. Sed
amplectẽdo omnẽ lec. ita communiter ſummatur.
1 †Presbyter ebrioſus miſſam celebrãs ante ebrietatis
digeſtionem beneficio priuandus eſt, & officio.h.d.
Diuiditur, primo inſtituit iudicem, quando ſit contra
actorem pronunciandum. ſecundo, quando pro
actore contra reum. ſecunda ibi, ceterum. ¶ Nota
primo ex tex.noſtro, arg. ſecundum Hoſtien. quòd
2 † eccleſiæ, & beneficia in dubio intelliguntur conceſſa
eſſe perpetuò. probatur hic; quoniam aſſerenti
contrarium incũbit onus probandi.ad idem .c.cũ
veniſſet.de inſtit.&.c.paſtoralis.de dona.¶ Ex qui-
3 bus infertur, quòd † beneficia etiam ad tempus poſ
ſunt commendari, imò & perpetuò poſſunt com-
4 mendari ſecundum Abba. Sed † à quibus poſsit hæc
commenda fieri, & qualiter, & de quibus beneficijs,
vide.c.ne [illegible] deinceps de elec.lib.6. & per Ioã.
Andr.in.c.dudum.2. de elect. & aliquid tradit hic
Inno. Sed non inſiſto, quia non eſt materia noſtra.
5 ¶ Secundo not. quòd † ſolum delictum ebrietatis
non eſt dignum priuatione beneficij; nam hic man
datur non ſolum inquiri de ebrietate, ſed etiam ſi
ante digeſtionem celebrauit. & ſic nota, ꝙ alterum
ſolum non ſufficit, quòd hic ſequitur D.m. q plus
dicit, quòd ſi ebrietas rara fuit non eſt peccatũ mor
tale.25.diſt.§.nunc autem.ver.aliàs.& ver.ebrietas.
de quo per doct.in.c.à crapula. &.c.clerici. de vita
& hone. cleri. & latius.ĩ.dicam. ¶ Tertio not.
6 quòd † ille qui non dormit inter paſtum, aut potũ
ſumptum, & celebrauit, præſumitur celebraſſe ante
digeſtionem, & per conſequens non ieiuno ſtoma-
cho; debet tamen in hoc conſiderari diſtantia temporis,
& qualitas, vel quantitas ſumpti cibi, vel potus,
& diſtantia ieiunij præcedentis. nam poſſet eſſe
adeò paucitas cibi, & adeò facilis digeſtionis, quòd
breui digeſsiſſe præſumeretur. quando autem quis
dicatur ieiunus, vide gl.in.c.ſacramenta. de conſec.
diſt.1.in verſ.à ieiunis.& in.c.literas de tẽpo.ordin.
& ibi Inno. ¶ Quarto nota argu.ꝙ talis celebrans
ante digeſtionem videtur dignus priuatione. Vtrũ
7 † autem conficiat corpus Chriſti, dic, quòd ſic; licet
grauiter peccet.de conſec.diſt.2.liquidò.&.c.quod
à patribus.75.diſt. ¶ Quinto not.ibi.ſine coactio
8 ne.ꝙ ad hoc † vt confeſsio præiudicet confitenti, de
bet eſſe ſpontanea, nõ autem coacta.de quo in.c.fi.
ĩ.de confeſ. Bart.in.l.1.§.diuus.ff.de quæſtio. & in
alijs iuribus hic allegatis. ¶ Sexto not. ſecundum
9 Hoſti. ꝙ vbi crimina presbyteri ſunt notoria, põt,
& debet epiſcopus ipſum presbyterum ponere ad rationem,
etiam non præcedente infamia, vel monitione.
vide Hoſt.in ſumma in tit.de cri.ſine ord. pu.
& dicit Ioan.And.hic, ꝙ iſta verba, ponere ad rationem
non præcedente infamia, denotant denuntiationem,
vel inquiſitionem. vnde ponere quem ad
rationem idem eſt ꝙ inquirere contra eum. Aliter
accipitur verbum ratio, prout eſt calculatio vltro,
citroq; dandi, & acquirendi &c. de quo vide latè in
ſumma in titu. de ob. & ta.§.de hoc & per Paulum
in cle.dudum.de ſepul.& Archid.12.diſt.c.conſuetudo
per Lapp.in.c.ex eo de elect.lib.6.dicit tamẽ.
D.Ant.ꝙ quotieſcunque epiſcopus habet aliquem
ſuſpectum circa beneficium quòd retinet, ꝙ poteſt
eũ vocare, & interrogare qualiter teneat illud.& ſic
dicitur ad rationem ponere.& ꝙ confeſsio facta eo
modo corã epiſcopo tranſit ad notoriũ. ¶ Vltimo
not. ꝙ licet quis ſit condemnatus, vel priuatus per
ſniam; ſi tamen appellat, non debet interim ſpoliari
10 appellatione pendente. ratio eſt; quia † per appellationẽ
ſuſpenditur, ſeu tollitẽ effectus ſniæ, vt.l.vnica.
§.integer.ff.nil no.app.pen.& in.c.ad hæc.&.c.di
lecti.ĩ.de app.Et ideò taliter priuatus, qui appellauit,
põt interim exercere iuriſdictionẽ in ſubditos.
¶ Gl.1.ponit caſũ, & ſatis clarè loquiẽ. In fi.gl.dic,
vult hęc gl. ꝙ iſte D.agebat petitorio petẽs reſtitutionẽ
eccleſiæ, qua dicebat ſe ſpoliatũ. ſed cõtra hũc
11 † intellectum fortiter ob.quia agenti petitorio recuperandæ
nõ obſtat exceptio criminis, nec defectus
proprietatis; nam & prædo reſtituendus eſt, vt.c.literis.
&.c.item cum quis.&.c.ſoli. de reſti.ſpol. huius
cõtrarij timore variatur intellectus hu'.c.quatuor
modis.Inno.enim Hoſt.& Io.And.ſupplent ad glo.
noſtrã, ꝙ hic agebatur petitorio.& hic intellectus
fortificat per tex.noſtrũ duobus modis.Prima dum
dicit, ꝑpetuũ ſilentiũ.& ibi dũ dicit, in pace.& ſecũdũ
hunc intellectũ litera eſt ſatis clara; nã cũ ageret
ad proprietatem, & iſtæ exceptiones concernerent
ꝓpritatẽ, & non poſſeſsionẽ, debebãt admitti, quia
inferebant defectum tituli ipſo iure, ſecundũ not. ꝑ
Inno.in.c.inter dilectos.de exceſ.prælato. Secundo
põt reſponderi ad cõtrariũ intelligendo tex.noſtrũ,
prout glo.noſtra ſimpliciter intelligit. videlicet, ꝙ
iſte D.ageret petitorio; ſed ideò iſtę exceptiões admittuntur;
quia iſte D. presbyter fuerat condemnatus,
& conuictus iudicialiter, & eum priuauerat epi-

ſcopus eccleſia ſua, & illam contulerat alteri.ſ.iſti
G. vnde cum per viam iudicialem eum priuauerit,
non dicitur ei violentiam feciſſe.7.q.1.præſentium.
& d.c.ité cũ qs. facit bo. tex.in.l.2.ff.ꝙ met.cau.&
hunc intellectum ſentit hic Ioan. Andr.nam dum
tex. dicit, conuictus, ipſe ſupplet, & condemnatus.
Iſte intellectus eſt verus in ſe, ſed non placet D.m.
quia nullum habet dubium: Item non congruit li-
teræ,cum nihil dicat,ꝙ iſte eſſet condemnatus; ſed
ſolum facit mentionem de ſpoliatione,quę ſonat in
vitium. Sed tu aduerte quia tex. videtur in vere ſen
tentiam fuiſſe latam,cum dicit in fi. ibi, propter ꝙ
de iure debuit ſpoliari.& ibi,dum dicit, poſt appel-
lationem. Tertius intellectus eſt, ꝙ iſte D.p̃sb.pri
mo in iudicio fuit conuictus, & condemnatus per
epiſcopũ ſuum; ſed antequã eſſet actualiter priuatꝰ
fuit ſpoliatus per iſtum G. cõtra quem agit iſte.D.
petitorio. Et ad contrarium, ꝙ exceptio criminis,
vel defectus proprietatis non debet admitti, reſpon
detur, ꝙ illud eſt verum,niſi exceptio eſſet notoria,
prout in tex.noſtro,ex eo quia fuerat in indicio cõ-
demnatus, ſeu conuictus; quoniam talis exceptio
notoria obſtat,maximè in beneficialibus, vt.c.con-
ſtitus.de fil.presb. &.c.ſignificaſti.de adul.&.c.ad de
cimas. de reſti.ſpol.lib.6.& tradit in.d.c.ex literis.
Nec ob.ſecundũ D.Ant. ꝙ hæc ſententia dirigatur
ad proprietatem, dum dicit, perpetuũ ſilentiũ,&c.
qa hoc potuit iudex ex officio ſuo,ex quo ſibi cõſta
bat de defectu proprietatis in cauſa beneficiali.arg.
eorum quæ traduntur,in.c.cum nobis.de elect.& in
12 regula.1.de re.iur.lib.6.† De hac tamen materia qñ
obſtet exceptio criminis, vel defectus proprietatis
in beneficialibus, quia materia eſt valde difficilis,&
intricata,vide q̃ pleniſsimè ſcripſi in clem.1.de cau.
poſ.& propriè. Quartum intellectum ſentit Inno.
in.d.c.inter dilectos.videlicet, ꝙ iſte G. agebat pe-
titorio.& ꝙ iſte D. non erat priuatus propter crimé
ipſo iure; ſed duntaxat conuictus,& ꝙ fuerat ſpolia
tus ab ipſo G.ante priuationem,contra quem nunc
agebat petitorio. hæc lect. ſecundum D.meum, eſt
notabilis,& ſatis amica literæ,quę nihil dicit de ſen-
tentia, ſed ſolum mandat inquiri an fuit confeſſus,
vel conuictus. Sed tũc obſtant cõtraria;quia ex quo
nõ fuerat priuatus,nõ debebat admitti exceptio cri
13 minis;nam † etiam contra agẽtem petitorio nõ de
bet admitti exceptio criminis, quæ infert priuatio-
nem ipſo iure ſecundum Inno.in.d.c.inter dilectos.
¶ Sed poteſt reſponderi, ꝙ ideo ob.hæc exceptio;
quia delictum erat notorium,cum iure conſtaret de
crimine per confeſsionem, vel quia conuictus erat,
facit.c.cum olim.de verb.ſigni.vnde talis exceptio,
tanquam notoria,obſtat petenti reſtitutionem be-
neficij,ex quo concludit facultatem priuãdi, & hoc
potius ſupplente iudicis officio, q̃ virtute excipien
tis.iudex enim non debet reſtituere beneficium no-
torio criminoſo;imo debet eum priuare etiam ſine
accuſatore,vt.ſ.eod.c.euidentia.2.q.1. de manife-
ſta. facit etiam quia (vt inquit Horatius) Turpius
eijcitur q̃ non admittitur hoſpes, vt.c.quemadmo-
14 dum.ſ.de iureiur. Et quia † criminoſis, & infami-
bus portæ dignitatum patere non debent, vt in reg.
infamibꝰ.de re.iu.li.6.&.l.quotiés.C.de dign.li.12.
2.q.5.c.p̃sbyter.mouet; quia ſicut agenti petitorio
adipiſcendæ in beneficialibus,obſtat exceptio cri-
minis cum infamia, non obſtante ꝙ haberet titulũ,
vt.c.accedens.ĩ.eod.ita & agenti petitorio recupe-
randæ debet obſtare exceptio notorij criminis, li-
cet nõ includat ipſo iure priuationem,& tituli nul-
litatem. ſatis eſt enim,ꝙ ipſe dedit cauſam,& para-
ta facultas facilis eſt ad priuandum.& ſic dicit limi-
tandum.d.c.item cum quis. de reſtitu.ſpoliato. Et
hanc lect.D.meus dicit notabilem,qa per eam mul-
ta iura limitantur. ¶ Glo.2.ſatis eſt clara in ſe. In
eadem ibi, quandocunq;. dic, ſecundum Tancr. &
ante conditionis euentum, de qua conuenerat, vt
15 tunc reſtitueretur. In fi.glo.dic,vult.ꝙ † commen-
da eccleſiæ poteſt reuocari ad libitum commendan
tis. Idem etiã vult gl. in.c.qui plures.21.q.1.alleg.
in glo. Gloſ.tamen in.c. nemo. deinceps. de elect.
lib.6.vbi principaliter tractatur hæc materia, tenet
contrarium,ꝙ non poſsit ad libitum reuocari. Sed
tu conclude concordando, ꝙ quandoque ſonat in
cuſtodiam,& tunc poteſt ad libitum reuocari. & ita
procedat prima opi. & hoc regulariter fieri dicitur
quando fit ſimpliciter non determinata cauſa. Quã
do verò commenda fit in titulum, vt ſi fiat ex cauſa
ad tempus,& tunc ante tempus, vel cauſa non ceſſan
te,nõ poteſt reuocari. & ita intelligitur gl.in.d.c.ne
mo deinceps. Et quia non eſt materia noſtra prin-
cipalis,dic,vt plenius in.d.c.nemo. ¶ Gloſ.pernoctauerit.in fi.dic,vbi dr̃ nõ pernoctaſſe extra vrbé,q
extra vrbé aliqua parte noctis ſtetit. & videbo. tex.ĩ
l.1.ff.de his q̃ in teſt. delè. & vide gl. in ver. plecto
in cle.cauſam.de elect.glo.76.diſt.noſce.per Bar.in
l.quinquaginta.de excu.tut. ¶ Gloſ.in ver.dormi-
tione.infert ex tex.& benè, & clarè loquitur. In fi.
16 glo dic,videtur ergo glo.relata ex tex.ꝙ† dormitio
ſit de ſubſtantia digeſtionis. nam poſt ſumptum ci-
bum non videtur quis poſſe celebrare,niſi prius dor
miat. Et hoc quidam obſeruant ad cautelam in vi-
gilia natiuitatis Domini, in qua media nocte inci-
piunt miſſæ celebrari. Sed dicit hic Abb.ꝙ nõ dor-
miſſe poſt ſumptum cibum non fuit cauſa huius iu-
ris; ſed ebrietas, in qua præſumebatur eſſe quando
celebrauit. nam poteſt cibus digeri abſq; dormitio
ne,vnde refert ſe ſocium habuiſſe qui per octo dies
non dormiebat. facit quod nota.in.c. ſacramenta.
in glo.allegatum.& quod no.Ioan.And.in.c.ex par
te.de celeb.miſ. & adde; quæ.ſ. dixi in tertio nota-
17 bili.& ſubdit hic Hoſt. †ꝙ intrare tabernam,vel ſe-
mel inebriari, non eſt iuſta cauſa priuationis bene-
ficij; de quo remittit ſe ad not. in.c.a crapula.ſ.de
vita & honeſtate clerico. Ego dicam.ĩ.in.c.fi. Sed
celebratio facta ante digeſtioné fuit iuſta cauſa pri-
uationis,ad hoc.7.q.2.c.nihil.¶ Glo.ſuper verbo,
ante epiſcopum. ſupplet ad tex.& benè. In eadem
ibi, præſente aduerſario.dic, hoc verum in his quæ
tendunt ad priuatum commodum; in tendentibus
autem ad publicam vtilitatem,iudex ſupplet pręſen
tiam, dic,vt not.in.c.cum dilectus, de appella. &.c.
cum dilecti.de.elect.& in iuribus allegatis in glo.&
vide D.m.in.c.fi.de confeſ.vbi ponit,quæ requiran-
tur ad hoc vt cõfeſsio præiudicet.¶ Glo.ſuper verſ.
ſine coactione, quærit quare tex. dicat ſine coactio-
ne, & bene ſoluit. ¶ Poſtremo,quia doctores hic
tractãt aliq̃d de ebrietate, licet pauca,& imperfectè
& quia

& quia hic articulus satis est principalis ad tex.nostrum, ideo vt habeas huius materiæ plenariam co
18 gnitionem, primo quæro † quid sit ebrietas. Solu. dic, quod ebrietas est immoderatus vsus vini, sicut crapula est immoderata voracitas cibi. dicitur enim crapula quasi cruda epula, quia homines voraciter epulantes perfecte non digerunt; sed materiam indigestam emittunt. vide docto. in. c. à crapula. de vita & honest. clerico. & ibi in gloss. j. Immoderatum autem vsum accipio secundum qualitatem personæ. potest enim esse aliquis adeò fortis complexionis, vt in duplo maiorem quantitatem requirat, quàm si esset debilis complexionis. Et idem dicendum est de crapula. nam etiam plures vidi crapula inebriari, & sine immoderato vsu vini, in mentis alienationem venire. De defectibus autem à crapula prouenientibus, habes in. c. ne tales. & c. legimus. de consecratio. dist. 5. vbi Hyeronimus inquit legim' quosdam morbo articulari podagræ humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos côualuisse. Vnde habemus de illo Cardinali, qui cum ad Balneas Petriolas venisset ex eo quòd nihil digerere posset, captus à Ghino de Tace, & in carceribus reclusus crudas fabas comedebat, adeò quod sanitati pristinæ restitutus est. & vide quod habetur ecclesiasti. c. 27. vnde illud est tritum sermone prouerbiû, plures occidit gula, quàm gladius. ¶ Secundo quæro,
19 † qualiter vinum sit bibendum. Solu. dic, mixtum aqua, tex. est in. d. c. à crapula. adeò quòd quidam dicunt, quòd bibens vinum purum mortaliter peccat. Primo quia talis videtur facere contra prohibitionem consilij, vt. c. à crapula. Item quia in calice ponitur de aqua, vt. c. cum Marthæ. de celebra. miss. & de côsec. dist. 2. c. nô oportet. & c. in sacraméto cor poris. & pluribʼ alijs. cc. illius dist. Sed hoc non placet Teuthonicis, qui satis est quod téperenté à vino, & temperaté viuant, licet non ponant aquam in vino. Facit quod dicâ. j. in. 4. q. maximé vbi vinû esset tenue, vt est Ferrariæ. Et vide notabilia verba Valeri. lib. 2. c. 1. de institu. antiq. qui sic inqt: Vini vsus olim Romanis mulieribus erat ignotus, ne scilicet in aliquod prolaberentur; quia proximus Libero patri intemperantiæ gradus ad inconcessam Venerê esse consueuit. Vnde & Terentius, sine Cerere, & Baccho friget Venus. Narratur etiâ in historijs Romanis, virum, qui cum vxorem vinum purum bibétem inuentam, & ab eam causam, eam interfecisset, sententia liberatû fuisse. ¶ Tertio qro, quoties sit bibendum. Sol. dic. quòd non est bibendum vltra tertiam vicem. tex. 44. distinct. c. quando. 2. Ego tamé hæc omnia reduceré ad qualitatem côplexionum, & temporis, & ita omnia ad sobrietatem, & necessi
20 tatem reducenda sunt. ¶ Quarto quæro, † an ebrietas sit peccatum mortale, vel veniale. Sol. D. Florenti. in. d. c. à crapula. dicit, quod interdû ebrietas accipiť p mentis obliuione; & tunc nô censet peccatû mortale. 15. q. 1. sané. not. gl. 25. dist. c. 3. §. aliás ea demû. Interdû sumiť ebrietas criminis pro vino immoderate sumpto data opera ad ebrietatem; & tûc est mortale peccatum, quod arbitror limitandum, nisi fieret consilio medici ad recuperandam sanitatem, nam & Florentiæ vidi Magistrum Vgoné Bentium cognatum meum medicorum, atque philosophorum principem, quendam filium si recté memini, Bernardi de Vzano frequenti ebrietate liberasse à periculoso, vt dicebatur, morbo. Interdum verò sumitur ebrietas pro frequenti actu bibendi non data opera, & studio inebriandi; & tunc non est peccatum mortale; licet secuta sit ebrietas. Ita dicit glo. in d. §. aliás ita demum. hoc tamen videtur contra tex. in. d. §. aliás ita demum. vbi tex. videtur velle quòd ex tali frequentia inducatur peccatum mortale. Sed dicit D. Florent. quòd si talis frequentia actus bibendi venit in illo, qui ignorat potentiam vini, non est peccatû mortale, prout contingit in Noe. 35. dist. c. sexto die. vbi circa vini vsum habes tex. notabilé. Si autem sciret vini potentiam, & tunc non credebat quòd sibi noceret nôest peccatû mortale, vt notat Arch. in. d. c. sexto die. Sed si credebat posse inebriari sciens vini potentiam, tûc dicit si raro id fiat, nô est peccatum mortale; vt. d. §. aliás ita demû. & 25. dist. c. ante omnia. secus ergo si id frequéter fiat. Ego arbitror totam hanc materiam temperandam, ac moderandam ex gulositate, & immoderato appetitu. Vnde in ea plurimum operabitur intentio, culpa, & conscientia; eam tamen censui relinquendam theologis. ¶ Vltimo circa materiam nostram
21 quæro, † quæ sit pœna ebrij. Sol. dic, quòd si est laicus & stetit in meris finibʼ ebrietatis ita quod pp ebrietaté non cômiserit aliud delictû; nulla in foro téporali pęna tenetur. Fallit in milite, qui pp ebrietatem, secundum quosdam, à militia remouetur, vt. l. omne delictum. §. pen. ff. de re mili. Sed ille tex. meo iudicio, loquitur in eo, q aliter delinquit, pp ebrietatem, & sic qui nô stetit in meris finibus ebrietatis. Credo tamen, quòd æquum, & salubre foret illam pœnam ibi positam, sibi vindicare locum etiam in milite, qui frequenter inebriatur propter periculû rei militaris. In foro auté pœnitentiali est arbitraria de pœn. distinc. 1. c. mensuram. ¶ Si vero sit clericus secûdum iura antiqua. 30. diebus à communione abstinebit, aut corporali supplicio puniebatur vt puta fusti. vel si. vt. d. c. ante omnia. 35. dist. Hodiè autem propter ebrietatem clericus suspenditur ab officio, vel beneficio, vt. d. c. à crapula. si monitus nô desistit. Si verò quis nô stetit in meris finibus ebrietatis, sed aliud delictum propter ebrietatem commisit, vtrum sit puniendus. Bart. videtur sentire, quod sic, in. l. seruorum. §. delinquunt. ff. de pœnis. gl. vero in vers. temulentia. in. l. 1. C. si quis impera. maledi. videtur sentire, quòd non. & pro hac opin. videtur tex. î. c. aliquos. & c. sané. & c. inebriauerût. 15. q. 1. ¶ Quidam distingût, quòd si sua culpa quis incidit in alienationem mentis, imputatur ei, & pp hoc est puniendus, vt. c. si quis insaniens. 15. q. 1. quod reprobatur per gl. 15. q. 1. in summa. & per gl. in. d. c. sané. D. Floria. de sancto Petro in. l. 5. §. iniuriam. ff. ad. l. aquil. & dicit delictû cômissum ab ebrio puniendû; sed mitius quàm si esset cômissum à non ebrio, per tex. in. l. omne delictum §. pe. ff. de re mili. qui tex. meo indicio satis bené probat. ¶ Ego verò in hoc articulo ita distinguo, quod aut quærimus quò ad delicta, quæ ad ipsorum pœnam requirunt dolum, & tunc talia delicta ab ebrio commissa, non sunt punienda, secûdum illam naturalem pœnam delicti; quia ebrius non

non poteſt dici in dolo, cum ſit mente alienatus. Et hoc voluit Auguſtinus contra Fauſtum, inquiens, ꝙ Loth culpandus eſt non inquantum ille inceſtus; ſed inquantum illa ebrietas meruit. ¶ Arbitror tamen, ꝙ extraordinariè mitius punitur, vt.d.l.omne delictum.§.penul.arg.eorum quæ dicunt docto. in.l.1. C.vnde vi.&.l.vt vim. ff.de iuſti. & iure. In eo qui exceſſit defendendo moderamen inculpatæ tutelæ. Aut quærimus de delictis, quæ ad ipſorum pœnam naturalem requirunt culpam latam, vel leuē, & tunc dico, ꝙ ſi ebrius dedit operam vt inebriaretur puniatur pœna huius delicti. Si verò non dedit operā, fuit tamen in culpa bibendo plus ſolito, & debito, tunc punitur, ſed ad pœnam ſufficit culpa. Si verò nullā dedit operam, ſed alius vt inebriaretur miſcuit ſal cum vino, vel dentem caballinum, vel quid ſimile, dico, quòd non punitur aliqua pœna. & idem dico ſi ſumpto cibo, vel vino moderatè, prẹter conſuetudinem fuit effectus ebrius. & ita concordantur dicta

12 iura, & opiniones. ¶ † Poſtremò circa ebrietatem, & & vinolentiā, & eorum vitiorum proximos effectus vide has duas aureas authoritates. Prima Bernardi in libro, de contemptu mundi, qui ita notabiliter inquit. Quid turpius ebrioſo, cui fetor in ore; tremor in corpore; qui promit ſtulta, pandit occulta; cui mens alienatur, facies tranſmutatur; ibi nullum ſecretum, vbi regnat ebrietas. Alia eſt Auguſtini ita loquentis, ebrietas aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, hebetat, & impedit linguam, cōcitat libidinem, corrumpit ſanguinem, totū deniq; corpus debilitat. Adde laſciui Propertij notabilia carmina.

Vino forma perit, vino corrumpitur ętas.
Vino ſępe ſuum neſcit amica virum.

dixi in c.dilectus. de ſpon.q.10. in fi. Et ideò emanauit verſus ille, vt bibas parce, iubet hoc lex, & Patriarcæ; & alibi vinum cum moderamine ſumptum, & corpori, & animæ conferre eſt certum.

C A P. X I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.*
2 *Confirmatus per Papam non poteſt benedici, nec conſecrari per inferiorem ſine ipſius Papæ licentia.*
3 *Abbatiſſa eã rectè appellatur quæ fuit confirmata in Abbatiſſam licet nondum benedicta. Idem de Abbate, vt ibi.*
4 *Epiſcopus, & Archiepiſcopus non dicitur quis ante conſecrationem licet electus, & confirmatus fuerit.*
5 *Abbatiſſa benedicitur ſicut Abbas.*
6 *Abbatiſſa an de neceſſitate ſit benedicenda.*
7 *Benedictio Abbatis contra legitimam appellationem an teneat, & an ſit iterabilis.*
8 *Exceptio voluntaria quæ dicatur.*
9 *Inimicus manifeſtus etiam officio iudicis repellitur.*
10 *Inimicitia orta præſumitur ex teſtimonio contra aliquem in cauſa criminali.*
11 *Crimina excepta nō faciunt inimicū legitimū accuſatorē.*

1 Meminimus. † Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.h.d.primo narrat factum mandatum non executum, & eius cauſam, ſecundo mandat illud exequi ibi, quia vero. Et ſecundum Hoſti. hoc.c.eſt pars.c. meminimus.ſ. de appel. quod ad finem huius cōfirmatur, &.c.meminimus.ſ. qui cle. vel vouen.ma. ¶ Nota primo, ex tex.argu. ſecundū

2 Ioan.Andr.ꝙ † confirmatus per papam non poteſt benedici, nec conſecrari per inferiorem, ſine licentia ipſius papæ, ad idē.c.ſi eo tempore.de elec.lib.6. & ibi vide de hoc in glo.ſi.&.c. cum in diſtribuendis.ſ.de tēpo.ordi.& in.c.eccleſia.2.ſ.vt lite pend. quod verum putat hic Ioan.And. niſi aliud haberet conſuetudo illius loci, vt.c.nihil in fin.ſ.de elect.& idem tenent Doct.in.d.glo.fin. ¶ Secundo not.ꝙ

3 electa, † & confirmata in abbatiſſam licet nōdum benedicta appellatur abbatiſſa. & idem dicendum eſt de abbatib⁹, probatur in.c. inter monaſterium.ſ.de regu.iur.licet in illis ſit maius dubium.ad quod.c.1. de ſupplen.negli.prꝗla.Et hoc tenuit Hoſt.ꝙ poſſit dici abbas ante benedictionem, per tex. noſtrum.

4 Secus eſt in epiſcopo, † & archiepiſcopo electis, & confirmatis; quia ſi non conſecrati appellantur electi; non autem epiſcopus recepto pallio, vt in.c.ita de his quæ ſiunt à prꝗla.facit quòd not.in clem.1.de bapriſ.& in.c.niſi.de autho.& vſu pal. Et poteſt aſſignari ratio diuerſitatis, quia propter conſecrationem epiſcopi confertur ordo vt not.gl.in proemio 6.quòd non contingit in abbate, vel abbatiſſa quib⁹ non confertur ordo per benedictionem. Item quia non eſt conueniens, ꝙ epiſcopus obtineat nomen epiſcopale, ſeu pontificale priuſquam habeat ordinem epiſcopalem; cum per ipſum ordinem exerceat

5 epiſcopalia. ¶ Tertio no.ꝙ † abbatiſſa benedicitur ſicut abbas, probatur in.c.indemnitatibus. de elect. lib.6. Aduerte tamen quia benedictio vtriuſq; nō eſt eiuſdem effectus, quoniam abbas benedictus benedicit monachos; vt de ſupplen.negli.prꝗla.c.1. & confert ordines minores, vt.c.contingat. de ætate. & quali.& hoc non poteſt facere abbatiſſa; quia tales act⁹ ſunt viriles, vt ꝓbatur in.c.dilecta. de maio. & obe.&.c.dilecti.de arbi. &.c.noua.ſ. de pœnit.& remiſ.Et ſic habes, ꝙ benedictio abbatis, & abbatiſſę eſt diuerſi effect⁹. benedictio enim abbatiſſæ pōt ſięri ſingulis diebus, facit.c.2.de cōſe.eccle.vel alta. Secus in benedictione abbatis, cū illa non ſit omninò ſimplex, ſed ex ea dependet ordinandi poteſtas, vt eſt gloſſ.in ver. benedici.& ibi, Pau. de Leaz. & ibi dixi in clem.attendentes.de ſta.mo.vide Hoſtien.in c.cum contingat. de ætate. & quali.D.m.in.c.cum ſis.

6 de cōſec.eccle.vel alta. ¶ Vtrum autem † abbatiſſa de neceſſitate ſit benedicenda, dic, ꝙ in monaſterijs in quibus abbatiſſa conſueuit benedici, ſi intra annū non facit ſe benedicere, priuata eſt iure iam quæſito; ſecus vbi conſuetudo hoc nō haberet. & vide gl. & quod ibi dixi in.d.cle.attendētes. ¶ Quarto no. ꝙ contra petentem benedictionem ſolitam conferri abbati, & abbatiſſæ poteſt excipi de crimine; ſicut contra petentem conſecrationem epiſcopalem. Ex quo infertur, ꝙ talis benedictio non eſt meri facti, ſed tribuit aliquid iuris. nam ſi eſſet meri facti exceptio non admitteretur contra habentem plenū ius, vt not.in.c.conſtitutus.ſ. de appella. &.c.accedens.ȷ.eod.& vide, ꝙ ego no.in.c.ſuper his.ȷ.eo.in 4.not.4.q.&.d.c.accedens. Facit quia talis benedicendus

cendus examinatur, de quo vide Ioan. And. in. c. venerabilem. de elec. sup ver. examinato. vers. sed nunquid. Ex quo dicebat hic Guil. quòd iste cui papa committit benedictionem debet admittere exceptionē. non enim est merus executor cum habeat examinare, vt dictum est. 33. dist. laici. Vnde dubitabat Boatinus hic, secundum Io. Andr. si fieret benedictio abbatis contra legitimam appellationem,
7 an teneret. dubium † pendet, an talis benedictio sit iterabilis, vel nō: de quo in gl. in. d. ver. benedici. in. d. clem. attendentes. & ibi dixi. In consecratione autem episcopi non est dubium; quia imprimit caracterem, etiam si illa iniustè fiat, vt probatur in gl. in vers. firmitatis. in. c. prouida. de elect. libr. 6. licet quidam tenuerint contrarium. de quibus in proemio. 6. ¶ Quinto not. ꝙ inimicus repellitur nedum ab accusatione, vt. c. cum. P. §. eo. sed etiam à volun-
8 taria exceptione. † dicitur autem voluntaria exceptio, quia spontè non molestatus venit ad iudiciū, vt faciebat iste. H. qui nullū speciale interesse ptendebat. sim. dicit Inno. in. c. super his. §. eo. & ibi dicam in ver. accusatus. in glos. & dicit Inno. in. c. dudum. 2. de elec. ꝙ talis exceptio in multis habet vim actionis. vide quòd dicam in glo. super verb. accus.
9 §. eod. c. super his. ¶ Sexto not. ꝙ † manifestus inimicus nō solum repellitur si opponatur à parte, sed etiam iudicis officio, vt de his duobus notabilibus plenè dixi in. c. repellantur. §. eo. ¶ Vltimo not. ꝙ
10 ex testimonio † cōtra aliquem in causa criminali ꝑsumitur orta inimicitia; quòd qualiter debeat intelligi, dixi. §. c. cū. P. ¶ Gl. 2. sentit cōtrariū, & soluit. In fi. dic, vt dixi in. 4. not. Gl. 3. sentit contrarium; & fortè intelligit gl. etiam si laicus esset. cum simonia sit de criminibus exceptis, soluit glo. ꝙ iste fuit repulsus, tanquam inimicus manifestus. In fi. glo. dic,
11 no. ergo ex gl. ꝙ † crimina excepta non faciunt inimicum legitimum accusatorem, de quo dic, vt dixi, in. d. c. repellantur. §. eo. ¶ Glo. fi. est literalis, & in fi. dic de materia hac, vt dixi in. d. c. cum. P. §. eod. Extra glos. oppo. primo enim videtur, ꝙ iste iudex iuridicè distulerit non benedicere istā abbatissam, ex quo de ea pendebat accusatio, vel delatio. vt. c. omnipotens. §. eo. Sol. dicunt quidam, ꝙ ideò hic non benè differebat benedicere, ex eo quia iste H. non porrexerat accusationem, sed dicebat accusaturum. vnde propter futuram accusationem nō debebat se impediri. Alij dicunt, ꝙ benè fecit differēdo. Et sic fatentur contrarium; sed hoc non placet hic Host. q dicit, ꝙ imo malè distulit, & ad. c. omnipotens. respondet, ꝙ loquitur quando apud bonos, & graues erat orta infamia ex accusatione, vel denuntiatione iam facta; hic vero non erat orta infamia, quia non erat formata accusatio, nec formari poterat, cum esset inimicus; immo per accusationē formatam à repulso propter inimicitiam non causatur infamia, vt. c. cum in iuuentute. de præsumpt. &. c. qualiter. 2. ver. antiquioribus. inf. eo. Sed tu aduerte, quia non sequitur, est accusatus, ergo infamatus. Ad quod vide, quod dixi in. c. 1. in glo. fi. &. c. cū P. §. eo. adde tamen, ꝙ etiam posito quòd debuisset differri talis benedictio, ex eo, quòd quis diceret se velle accusare, tamen in casu nostro debebat differri, cum frustra expectaretur euentus, nil operaturus. nam cum iste esset manifestus inimicus, etiam accusans debebat repelli. ¶ Secundo oppono. nam ex quo iste detulit appellationi, non debebat amplius se intromittere, vt. c. cum appellationibus. de appel. lib. 6. Sol. hæc litera non sentit, quòd detulerit; sed de facto videbatur differre non benedicēdo. & hoc patet per tex. dum dicit, non decet. nō autē dicit, non decuit. quia denotaret quòd detulisset. Et dato quòd poneret illū detulisse; hæc tamen litera non probaret deferentem posse pœnitere. nam hic fiebat remissio per iudicē ad quem, quod fieri pōt, vt. d. c. cum appellationibus.

CAP. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Accusator ante inscriptionem ab accusatione sine pœna desistere potest, & num. 8.*
2 *Accusatio nunquid possit fieri per literas.*
3 *Canonici proprium prælatum accusare possunt; inferior superiorem accusare potest.*
4 *Citationis modus super crimine.*
5 *Citationis effectus ad successorem transit.*
6 *Index seruata iudiciaria grauitate procedere debet.*
7 *Desistenti ab accusatione est imponendum perpetuum silentium; ampliatur, & declaratur, vt ibi, & nu. 11.*
8 *Procurator in causa criminali ex parte accusatoris interuenire potest.*
9 *Delator criminis desistere potest ab accusatione, dummodo id faciat antequam se inscribat.*
10 *Papa debet potius delectari in odorem bonæ famæ, quā malæ.*
11 *Modus procedendi contra intimantes, seu deferentes crimina superioribus.*
12 *Intellectus verus istius. c. licet.*
13 *Absentiæ beneficium quandoque præualet beneficio minoris ætatis.*
14 *Accusator occultus causatiuè compellitur accusare.*
15 *Accusator an possit desistere quandocunq; ante litis contestationem, absq; eo quòd incidat in turpilianum.*
16 *Puniri non debet quis duplici pœna ex eodem delicto.*
17 *Argumentum in contrario sensu non est permissum quando sumeretur contra iuris dispositionem.*
18 *Mulier non tenetur pœna senatusconsulti turpiliani.*
19 *Pœna senatusconsulti turpiliani est multiplex.*
20 *Pœna ordinaria turpiliani, quæ sit.*
21 *Pœna extraordinaria turpiliani quæ sit.*
22 *Desistere ad accusatione, quando quis dicatur.*
23 *Actor in causa ciuili post datum libellum causam prosequi cogitur.*
24 *Inscriptio ad pœnam talionis in libello fieri solet.*
25 *Citatus ab vno Iudice, an coram eius successore absq; alia citatione comparere teneatur.*
26 *Successor in dignitate, & si succedat in causa coram suo prædecessore intentata, respectu tamen citatorij edicti non succedit.*
27 *In citatione fienda in causa criminali libelli formam inserere an sit necesse.*
28 *Reo comparenti in causa criminali induciæ ad deliberandum dandæ sunt.*
29 *Accusare eundem de eodem crimine plures non possunt. Fallit tamen vt ibi.*
30 *Inferior superiorem corrigere an possit.*

31 Monitio

31 *Monitio vnica de prosequendo accusationem, an sufficiat adhoc, vt actori, qui ab ea desistit perpetuum silentium imponi possit.*
32 *Ad inquisitionem non proceditur, nisi præcedente infamia. Declara tamen vt ibi.*
33 *Inquisitio fit aut super fama, aut super veritate criminis.*
34 *Sententia per quam imponitur perpetuum silentium est interlocutoria habens vim diffinitiuæ.*
35 *Iudicium intentatum per accusatorem, cui impositum fuit perpetuum silentium, reo non excipiente, tenet.*

1 Licet. † Ante inscriptionem potest accusator ab accusatione desistere
sine pœna; & si non venerit ad ter-
minum, ei silentium imponitur. h. d. secundum Ioã.
Andr. Vel sic, & notabilius. Dicens se accusaturum
aliquem coram iudice, ante inscriptionem potest
sine pœna desistere, & non accusare; sed ei desistenti
imponitur perpetuum silentium. h. d. Primo narrat
factum. Secundo ibi, nos igitur. duo diffinit, & ter-
tium committit. secundum ibi, quia verò. tertium
ibi, ne autem. Itẽ prima pars quinq; intendit, vide-
licet Archiepiscopi delationem, ipsius citationem,
& etiam comparitionem, differentium requisitio-
nem, & ipsorum responsionem. secunda ibi, Cele-
stinus. tertia ibi, cum autem. quarta ibi, ne aliquid.
quinta ibi, ipsum autem. & dicit hic Ioan. An. quòd
hæc decre. tractat de eodem facto, de quo in. c. fin.
2 ĩ. de purga. canoni. ¶ Not. primo ex tex. ꝙ † accu-
satio potest fieri per literas, & ꝙ accusator potest pe
tere, ꝙ reus citetur vt veniat responsurus libello etiã
absq; quòd mittatur copia libelli. Sed primo dicto
obst. tex. in. l. 2. C. de exhib. reis. vbi dicitur, ꝙ quan-
do accusatus est citandus de longinquo, citatio non
debet cõmitti antequam accusator se inscribat; cu-
ius contrarium innuit hæc litera, dum dicit, ꝙ ideò
non imputatur istis canonicis; quia desisterunt citra
vinculum inscriptionis. si ergo necessaria est inscri-
ptio; ergo debet esse præsens; quia aliàs ad pœnam
talionis non posset se inscribere. ad idem est tex. in
c. per scripta. 2. q. 8. vbi. tex. vult, quòd per literas nõ
possit fieri accusatio. dicit D. m. hic, ꝙ doc. non tan
gunt hoc; tangit tamen Ioan. Andr. in. c. 1. s̃. eod. &
adde hic quod ibi dicitur. Potest tamen responderi
secundum eum, quòd illa. l. 2. procedit de iure; sed
consuetudo reperitur in aliquibus locis, quòd cita-
tio fit non præmissa inscriptione, & sic saluatur, &
intelligitur tex. noster de consuetudine; quoniam
aliàs papa non seruasset iudiciariam grauitatem; si-
cut attestatur hic obseruasse. Sed tu vide, quòd Ioã.
And. format hoc cõtrarium in. c. 1. s̃. eod. vbi dicit,
quòd quando accusatus debet venire de longinquo
accusator debet prius se inscribere, q̃ accusatus ci-
tetur. per. d. l. 2. secundum Vinc. licet papa hic con-
trarium fecerit vt ipse ibi dicit. sed pro dicto Do.
mei, ꝙ in hoc operetur consuetudo & valeat, vide in
Spec. in tit. de accu. §. 1. ver. in his. in tertia parte. vbi
dicit, ꝙ qui vult accusare debet se præsentare coram
iudice, & dicere, Domine Iudex ego volo talẽ accu-
sare de tali crimine vnde peto vt eum citetis. Iudex
vero debet dicere, De quo vis eum accusare, obliga
te ꝙ accusabis, & inscribes, & accusationem prose-
queris, & alia facies, quæ requiruntur in accusatione
fienda. hoc tamen secundum ipsum Specul. de con-
suetudine non seruatur. Sed solue contrarium aliter
& melius, videlicet, ꝙ hic non fuit propriè accusa-
tio, sed intimatio criminum, quam faciebant ipsi
canonici, & super ipsius criminibus petebatur cita-
ri delatus, secundum Ioan. And. hic post Inno. & sic
non obst. c. per scripta. s̃. alleg. in contrarium, quod
vult vt dixi, qđ per epistolas, vel literas non fiat ac-
cusatio, & ideò ꝙ ista nõ fuit ꝓpriè accusatio. ¶ Se
3 cũdo no. ꝙ † canonici possunt accusare ꝓpriũ p̃latũ,
& sic inferior potest accusare, vel denuntiare supe-
riorem, dixi in. c. ex. parte. & c. cum. P. s̃. eod. & di-
4 cam. in. c. veniens. ĩ co. ¶ Tertio not. † modum ci-
tationis super crimine, videlicet, vt citetur reus vt
veniat ad respondendum his, quæ sibi obijciuntur
super tali crimine, & sic videtur ꝙ non sit necessa-
rium, ꝙ in tali citatione, inseratur tenor libelli. de
hoc dicam. ĩ. latius. & in hoc tex. iste videtur nota-
bilis, allegat Bar. in. l. inter accusatorẽ. ff. de pub. iud.
contrarium tamen tenet glo. 1. in. c. 2. s̃. de dila. vbi
dicitur, ꝙ debet inseri tenor libelli. De hoc latius
5 dicã. ĩ. potest gl. ¶ Quarto not. ꝙ † citatio prædе-
cessoris arctat citatum vt compareat coram succes-
sore, & sic effectus citationis trãsit ad successorem.
6 & de hoc latius. ĩ. dicam. ¶ Quinto not. ꝙ † iudex
debet ꝓcedere seruata iudiciaria grauitate, ad hoc.
vide. c. licet. s̃. de proba. & fuit ista grauitas in non
procedendo contra absentem, vel in deliberando
an esset citandus, vel & tertio in assignando termi-
num, quantus esset dandus secundum Boatinum.
7 ¶ Sexto not. ꝙ † desistenti ab accusatione est impo
nendũ ꝑpetuũ silentiũ, nec amplius est audiendus, si
vellet accusare, imo plus probat iste tex. secundum
D. meum, quòd non solum ille qui desistit ab accu-
satione repellitur; sed & ille qui dicit se coram iu-
dice accusaturum & desistit; quòd tamen arbitror
verum, si fuit impositum silentium per sententiam
vt hic aliàs fortè secus esset. sed de hoc dic, vt latius
8 dixi in. c. de his. s̃. eo. ¶ Septimo not. ꝙ † in causa
criminali ex parte deferentis potest interuenire ꝓ-
curator, de quo hic per Inno. Ego dicam in. c. ve-
9 niens. ĩ. co. ¶ Octauo not. ꝙ † delator criminis po
test desistere ab accusatione impunè; dummodo id
10 faciat antequã se inscribat. ¶ Vltimo not. ꝙ † papa
debet potius delectari in odorem bonæ famæ, q̃ ma
læ, & ideò committit inquisitionem super bona, &
mala; Et not. quòd hic non committit inquisitionẽ
super substantia criminis; sed super infamia, ꝙ qua-
liter intelligatur dicam in glos. fi. ¶ Glos. 1. format
duo contraria, & soluit. & secundum ponitur ibi,
sed videtur. & in solutione primi contrarij intermi-
scet vnum incidens ibi, & no. In eadem glo. ibi. l. tẽ-
pus. dic, ista. l. & sequentia iura alleg. in glo. voluũt,
quòd qui abest rei publicæ causa habeat terminum,
intra quem ire, & redire commodè possit, habita ra
tione infirmitatis, hyemis, discriminis viarum, tem-
poris, & similium. si verò sponte moraretur in loco,
illud ei non proficit. ¶ In eadem ibi, quia accusa-
tor prius monendus est. dic, & ad idem facit glo. 4.
q. 5. quisquis. Hosti. tamen hic dat tertiam so. vide-
licet, ꝙ ideò isti fuerunt requisiti; quia adhuc se nõ
inscripserãt, cũ nõ per modum accusationis, sed ꝑ
modum cuiusdam denuntiationis, seu intimationis

contra archiepiſcopum crimina ꝓpoſuiſſent. Not.
11 ergo ex glo. & ex dictis Hoſt. vnum † modum pro-
cedendi contra intimantes, ſeu deferentes crimina
ſuperioribus, & quantum eſt in ſe, infamantes de-
latos; videlicet, quòd ſi ſint præſentes moneantur vt
accuſent, & ſi non accuſant imponitur eis perpetuũ
ſilentium ſuper poteſtate accuſandi. Tu verò pro
ſolutione contrarij diſtingue, & clarius ſecundum
D.meum, ꝙ interdum ſtatuitur terminus accuſato-
ri, intra quem debeat accuſare ſecundum formam
l. diffamari. C.de ingen.manu.&.l.ſi ea.C.qui accu.
non poſ.&.l.titia.ff.eo.& tunc ſi hoc non fecit intra
terminum ſibi ſtatutum, imponitur ſibi ſilentium
per ſententiam, quæ tranſit in rem iudicatam ſi non
appellauit; adeò quòd volens poſtea accuſare, am-
plius non auditur vt in dictis iuribus; & eſt tex.not.
in.d.l.titia.& dixi in.c.de his.ſ̄.eod. Quandoque
verò terminus ſtatuitur accuſato ad inſtantiam accu
ſatoris, & hoc caſu ſi accuſator non comparet in ter
mino, non eſt incontinenti ipſi accuſatori ſilentium
imponendum; ſed iterum citandus eſt, ſaltem quò
ad hoc, vt accuſatus abſoluatur ab inſtantia iudicij.
Ita loquitur.l. qui crimen. C.qui accu. non poſ. Et
ſi accuſator intra dictum terminum non comparet,
imponitur ſibi ſilentium perpetuum, vt ibi, ad qđ
facit qđ not.in.c.conſuluit.ſ̄.de offi.deleg.punitur
etiam talis accuſator contumax extraordinariè, &
ad ſumptus litis, vt.d.l.qui crimen.Facit ergo iſtam
termini aſsignationem ad hoc, vt poſsit accuſatori
imponere perpetuum ſilentium. vide Spec.in tit.de
accu.verſ.quinto.in princ.in.3.parte.vbi etiam tra-
dit qualiter debeat fieri iſta citatio accuſatoris, qui
abeſt per totam contumaciam, & per Bal.in.d.l.qui
12 crimen.†Sed contra prædicta opponitur; videtur
enim, qđ non debuerit iſtis canonicis imponi per-
petuum ſilentium, argu.eius quod dicit gloſ.in ſeq.
parte, quæ vult, ꝙ iſte nuntius exceſsit formam man
dati accuſando, nam ſi exceſsit formam mandati ac
cuſando, non debebant iſti haberi pro accuſatori-
bus, & ſic iuridicè non poterat eis perpetuum ſilen-
tium imponi. Præterea ſi hoc eſſet verum, qđ nun-
tius in literis exceſſiſſet formam mandati non eſſet
congrua ratio, quæ aſsignatur in tex. ibi dum dicit,
non imputatur eis deſiſtentia; quia deſtiterunt citra
inſcriptionem; quia non poteſt dici deſiſtere qui
non inchoauit accuſationem. Præterea & tertio, ſi
nuntius iſte non habet mandatum ad proponendã
accuſationẽ, & ad faciẽdum citari archiepiſcopum,
non debuit papa adhibere ſibi fidem; quod tamen
fecit, & dicit ſeruaſſe iudiciariam grauitatem. Vnde
dicit hic D. meus, quòd propter hæc contraria, hę
decret. redditur valde intricata, & difficilis, maximè
præſupponendo quod dicit glo. noſtra, qđ iſtis ca-
nonicis parcitur, quia nuntius exceſsit formam mã-
dati. vnde dicit, qđ ſi opin.glo.eſſet vera, contraria
erunt quaſi indiſſolubilia. Et ideò ipſe aliter intel-
ligit tex. quàm intelligat gloſ.noſtra, videlicet, ibi
dum dicit, quòd nuntius exceſsit formam manda-
ti. continet allegationem canonicorum; ſed papa
noluit ſtare huic allegationi; vnde proceſsit con-
tra illos tanquam contra accuſatores, vel profeſſos
ſe accuſaturos. & ideò cum dicerent ſe nolle accuſa-
re, imponitur eis ſilentium; non tamen imputaĩ eis
ꝙ deſiſterint ab accuſatione, vel propoſito accuſan-
di, quia adhuc ſe non inſcripſerant; vel quia hoc for
tè non fuit petitum. Imponitur tamen eis ſilentiũ,
ne illa citatio videatur omnino fruſtratoria, vel quia
cum ex tali denuntiatione infamaſſent archiepiſco-
pum, potuit eis pręfigi terminus ad accuſandum, ſe-
cundum formam.d.l.diffamari.C. de ingen. manu.
quo termino elapſo debet eis ſilentium perpetuum
imponi. Sed dicit D.m. hic, ꝙ licet iſte vltimus in-
tellectus ſit verus in ſe; tamen non congruit literæ.
quia hoc ſilentium imponitur eis vt deſiſtentibus, &
ideò dicit ꝙ melior eſt præcedens. Sed tu aduerte,
quia ſecundum intellectum D.mei iſti debebant in
expenſis condemnari, & non fuerunt condemnati.
vnde propter hoc iſte tex. redditur valde difficilis.
13 Præterea ego dicerem, ꝙ † verus intellectus iſtius
c.eſt.ꝙ nulla fuit propoſita accuſatio, nec per nun-
tium, nec per canonicos; quoniam ipſi canonici in-
timarunt per literas crimina ipſius archiepiſcopi,
nec apparet ꝙ nuntius propoſuerit accuſationẽ. hic
intellectus probaĩ ex tex. ibi, dum dicit, ſi quid ſup
præmiſsis aduerſus te pro ſe, vel alijs ꝓponere vel-
lent. Et ſic not.verbum proponere, ꝙ nec per nun-
tium, nec per ipſos aliqua accuſatio fuit propoſita.
nam ſi propoſita fuiſſet, non quæſiuiſſet papa an vel-
lent proponere; ſed vtrum vellent proſequi, vel ge
rere cauſam, vt dicit tex. in.l.qui crimen.C.qui. ac-
cu.non poſ. Nuntius tamen fortè in aliquo exceſſit
formã mandati; puta qa fecit archiepiſcopũ citare
vt hic dicit Inno.& ſeq.Io. And.non tamen accuſan
do; ſed dicendo fortè ſe nolle accuſare, vel canoni-
cos accuſaturos. vnde propter talem accuſationem
non debuerunt iſti canonici condemnari in expen-
ſis; vt dicit glo. noſtra, & benè.litera tamen nõ ape-
rit in quo iſte nuntius exceſſerit formam mandati,
vnde per hunc intellectum poteſt reſponderi ad cõ-
traria D.mei; Primo, ꝙ iſtis accuſatoribus impo-
nitur perpetuum ſilentium propter intimationem
criminum, quam fecerunt de archiepiſcopo; Vt qa
dixerunt poſtea ſe nolle ꝓponere quod ſcripſerãt;
vnde non propter factum ipſius nuntij; ſed propter
factum ipſorũmet imponitur eis ſilentium. nec eſt
verum, qđ pp deſiſtentiam ſolum imponeretur eis
ſilentium, quia hoc non dicit tex. noſter; licet in ſe-
cunda parte in ver.quia verò. dicat ꝙ deſiſtentia nõ
imputatur eis. Intelligo ergo vt dixi, quòd pp hæc
tria imponitur ſilentium, videlicet, qđ infamauerãt
archiepiſcopum, & fuerunt moniti vt proponerent
accuſationem, & dixerunt ſe nolle proponere. Et
in hoc redditur iſte tex. not. Item non obſt. ſecun-
dum, arg. D.mei, quia poſſumus dicere qđ ibi deſti-
terunt à propoſito volendi accuſare, quod videban
tur habere cum intimarent crimina contra archie-
piſcopum; & hæc ſolũ. probatur apertè per tex.in
l.miles.§.ſocer.ff.de adult.vbi tex dicit, ꝙ ille ſocer
fuit proteſtatus ſe accuſaturum nurum, & non accu-
ſauit; & tamen dicit tex. maluit ab accuſatione de-
ſiſtere. Tertium arg. D.mei eſt valde difficile, quòd
papa non debuit adhibere fidem huic nuntio reſpe-
ctũ citationis ſi non habuit mandatum; poteſt re-
ſponderi tamen, qđ ſatis poterant credere, & trahi
in eam partem, ꝙ citari faceret archiepiſcopum per
literas canonicorum, quę intimabant crimina ipſius
archie-

archiepiſcopi. vnde ne fortè videretur negligere
correctionē archiepiſcopi fecit ipſum citari; attētis
pluribus, quæ ibi occurrebāt, ſcilicet nuntij petitio;
& intimatio facta per literas. In eadem gl. ibi. §. ſe-
natus. dic, vbi dicitur, ꝙ ei qui defert res in fiſcum
imponitur perpetuum ſilentium ſi fuerit cōtumax,
13 & fideiuſſores eius tenētur. † Vltimo not. ſecūdum
Vinc. ex hac gl. in ver. & not. vnum caſum in quo be-
neficium abſentiæ præualet beneficio minoris ętatis.
¶ Glo. 2. infert ex tex. in fi. dic, vt dixi in præce-
denti. ¶ Glo. in ver. de cętero, quærit, an iſti cano-
nici poſſent accuſare iſtum archiepiſcopum de no-
uo delicto, & ſoluit qđ ſic. In eadem glo. ibi, qui
deſtitit. dic, ibi tex. dicit, ꝙ ille qui deſtitit amplius
agere, vel accuſare prohibetur. In eadem ibi, ſi rem
meam, dic, hæc iura alleg. in glo. volunt, qđ in rei
vendicatione, & actione ad exhibendum, ſi aliquis
fuit abſolutus, quia non poſsidebat, ſi poſtea ince-
pit poſsidere, & de nouo agatur cōtra eum, nō obſt.
exceptione rei iudicatæ. In eadē glo. in fi. dic, & ra-
tio eſt; quia per talem deſiſtentiam non eſt effectus
infamis; ſecus autem ſi pro deſiſtentia incidiſſet in
ſenatuſconſul. turpil. & ſic eſſet effectus infamis,
vt. l. 2. ad ſenatuſconſul. turpil. & ideò propter hanc
cauſam non poſſet accuſare, etiam de alio crimine.
vide quæ dixi in. c. de his. ēx. eod. & de infame in. c. 1.
ēx. eod. ¶ Glo. pe. ſentit contrarium ad tex. quòd iſti
debebant compelli agere. argu. authen. qui ſemel.
C. quomo. & quan. iudex. glo. ſoluit diſtinguendo.
In eadem ibi, ſi quis iratus. dic, & adde quod nota-
tur. 4. q. 5. c. 1. in verſ. accuſator. &. 5. q. vlt. c. epipha-
nium. hæc tamen ſecundum Vinc. habent locum in
14 manifeſto delatore. Occultus verò † accuſator cau-
ſatiuè compellitur accuſare. 5. q. 1. In eadem ibi, li-
bertus. dic, ibi dicitur, ꝙ ſi libertus impetrauit re-
ſcriptum contra patronum, qđ per hoc non dicitur
vocaſſe patronum in ius ſi poſtea deſiſtat vocare. In
15 eadem gl. in fi. dic, vult ergo glo. noſtra, † ꝙ accuſa-
tor poſsit deſiſtere quādocunq; ante lit. cōte. abſq;
eo ꝙ incidat in turpil. & hanc opin. videtur ſequi
hic. Ioan. And. qui ſimpliciter tranſit cum illa, eam
notando. & fuit hæc opi. Vgul. antiq glo. iuris ciui-
lis, pro qua facit. l. quęſitum. ff. ad ſenatuſconſul. tur-
pil. Secundo facit, quia ante lit. conteſt. non dicitur
agere; ſed agere velle, vt. l. amplius non peti. ff. rē ra.
habe. Tertio facit. d. l. miles. §. ſocer. ff. de adult. &
l. libertus. alleg. in glo. & l. quamuis. ff. de in ius voc.
& l. in ſenatus. §. quæ poſt. ff. ad ſenatuſconſul. turp.
& l. ſine metu. C. de adulte. 2. q. 6. §. ſi quis libellos.
Probatur etiam dicta opin. per. l. qui crimen. C. qui
ac. non poſ. vbi tex. vult, qđ deſiſtentes ante lit. cō-
teſt. puniantur pœna extraordinaria; ergo non pœ-
na ſenatuſconſul. turpil. Contrariam tamen ſenten-
tiam tenet glo. in. l. 1. C. ad turpil. quæ vult, ꝙ pœna
ſenatuſconſul. turpil. habeat locum etiam ante lit.
conteſt. per. l. in ſenatus §. qui poteſt. & fuit hęc opi.
originalis Io. & Azo. antiquorum gl. Et de his opi.
recitat Spec. in tit. de accuſat. §. 5. poſt. principium.
& ibi latius Io. And. in addi. maximè in add. magna,
quam omninò vide. & Bar. in. l. quæſitum. ff. ad turp.
& tenentes hanc ſecundam opi. reſpondent ad con-
traria. Primo ad. d. l. quæſitum. ꝙ eſt verum quòd
ante lit. conte. non tenet verbis ſenatuſcōſul. turpil.
ſed tamen ex ipſius mente tenetur. Spec. tamen in
dicto loco reſpondet aliter, ꝙ ibi fuit ſolum obla-
tus libellus principi, meritò ibi releuatur; quia non
accuſauerat, ſed accuſare voluerat. Et eo modo re-
ſpondet Bart. in. d. l. miles. §. ſocer. quia ibi non ac-
cuſat, ſed dicit ſe velle accuſare. Ad. l. libertus. reſpō-
det Spec. eodem modo, quo reſpondet ad. l. quæſitū.
videlicet, ꝙ loquitur ſolum quādo libellus fuit ob-
latus principi. Sed Bar. aliter reſpondet, videlicet,
ꝙ illa lex loquitur in caſu, in quo licitum eſt deſiſte-
re; & eodem modo reſpōdet ad. d. l. quāuis. Ad. l. ſi-
ne metu. reſpondet Spec. ꝙ illud ibi contingit fauo-
re matrimonij, & quia maritus reperit ꝙ fuerat de-
ceptus, vt ibi patet ex tex. ad ꝙ adducit tex. 2. q. 3.
Paulum. Bar. verò, & melius, in. d. l. quæſitum. reſpō-
dit, qđ ille tex. loquitur in perſonis, quæ poſſunt de
ſiſtere ſine metu pœnæ, per. d. l. in ſenatus. §. eos. Ad
§. ſi quis libellos. reſpondet Specu. ꝙ loquitur in li-
bello appellatorio. Ad. l. in ſenatus. §. q poſt. reſpō
det, ꝙ ibi excuſatur ꝓpter iuſtam cauſam. Ad. l. ve-
rò, qui crimen. quæ fortius videbatur obſtare, plures
dantur ſol. Gof. primo ſoluit, qđ in. d. l. qui crimen.
nō negatur quin etiam iſte teneatur pœna ſenatuſ-
conſul. turpil. vnde vult quòd præter pœnā extraor-
dinariam, qua punitur ibi ipſe deſiſtens, puniatur
etiam pœna ſenatuſconſul. turpil. Sed hæc ſol. non
16 videtur bona, ex eo, quia † ex eodem delicto nō de-
bet quis puniri duplici pœna, vt. l. ſanctio. ff. de pœ-
nis. 81. diſt. presbyter. &. ēx. de ind. at ſi clerici. §. de
adult. in fi. Iō Gof. ſoluit aliter ſecundo modo, vi-
delicet, ꝙ. l. qui crimen. loquitur quando accuſator
fuit contumax poſt datum libellum, & poſt pręſtitū
fideiuſſorem per ipſum actorem; ſed reus non de-
derat fideiuſſorem, nec in aliquo proceſſum fuerat
contra eum niſi ad citationem. Sentit ergo Gof. in
hac ſecunda ſol. qđ opi. Vgol. ſit vera, quando reus
ſimpliciter eſſet citatus, nec eſſet in alio fatigatus;
ſecus ſi comparuiſſet, & dediſſet fideiuſſorem, vel
quid ſimile feciſſet; quia hoc caſu, licet eſſemus ante
lit. conteſt. haberet locū pœna ſenatuſconſul. turpil.
Et ita intelligit. l. 1. C. ad turpil. & l. fallaciter. C. de
calumnia. & l. in ſenatuſconſul. in prin. ff. ad turpil.
Hoſti. in ſumma in tit. de calum. ver. patet. dicit qđ
tex. noſter videtur decidere has contrarietates, dum
dicit qđ citra vinculum inſcriptionis licuit illis ca-
nonicis deſiſtere ſine pœna, ergo à contrario. tex.
noſter vult, qđ poſt inſcriptionē nō liceret, quāuis
lis non eſſet conteſtata, & in hoc reſidet Hoſti. Sed
volens tenere opi. Azo, poſſet faciliter reſpondere
ad tex. noſtrum; quia vacat hic † argumentū à cōtra-
17 rio ſenſu, ex eo ꝙ ſumeretur contra iura, quòd fieri
non debet, vt. l. 2. C. de condic. inſer. vide Spe. in tit.
de alleg. & diſpu. §. poſt hæc. circa medium, verſ. vel
non obſt. Ego latiſsimè dixi iſto anno, legendo or-
dinariè ius ciuile, quaſi per modum cuiuſdam tra-
ctatus, in. l. 1. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. eſt
iuriſ. ¶ Vel melius poteſt reſponderi, ꝙ argu. ſumit
à contrario. ſi ergo à contrario facta fuiſſet inſcri-
ptio, fateor ꝙ puniretur; ſed non pœna. Senatuſcō.
turp. ſed extraordinaria, vt. d. l. qui crimen. C. qui
accu. non poſ. ¶ Sed redeundo ad materiam noſtrā.
Cy. in. l. 1. C. ad turp. ponit aliam opin. dicit enim
ibi, ꝙ ſi accuſator dedit libellum, & fideiuſſorem de
proſe-

proſequendo; ſi deſiſtit, incidit in turpil.licet deſi-
ſtat ante lit. conte. Et hanc opi.ponit gl.in.l.1.C.vt
intra cer.temp.Bar.in.l.quæſitum.ff. ad turpil.quē
per omnia ſequitur hic D.meus, aliter diſting. Ego
proſequar verba Bar.plura addēdo neceſſaria: dicit
igitur Bar.ꝙ quidam ſunt caſus, in quibus licet de-
ſiſtere ex qualitate perſonę accuſatoris,de quibus in
l.accuſationē.in.fi.&.l.mulier.&.l. in ſenatus.§.eos.
ff.ad turpil. ¶ Quidam ſunt caſus etiam,in quibus
ſecundum eum licet deſiſtere ex qualitate delicti.
l.athales ſeruus.ff.de fal.ſentit ergo Bar. ꝙ in crimi-
ne falſi non habet locum ſenatuſcon. turpil.ꝙ mihi
non placet nam cōtra hoc eſt tex. expreſſus in.l.lu-
cius.ff.ad turpil.vbi tex.vult, quòd ꝑꝑ indulgētiam
reorum non incidit quis in turpil. & tamen intende
batur ibi crimen falſi. ergo ſi non fuiſſet indulgen-
tia,incidiſſent in pœnam ſenatuſcon.turp.Præterea
18 ſpeciale eſt † in fęmina,ꝙ non teneatur pœna ſena-
tuſcō.turpil. propter fragilitatē ſex⁹,vt.d.l.mulier.
vbi etiam intendebatur crimen falſi;ergo in maſcu-
lo ſecus eſt. Vnde plus placet opi. quam ipſe Bart.
ponit in.d.l.lucius.ff.ad turpi.vbi dicit,ꝙ.l.athales.
non ponit ſpecialitatem falſi; ſed ideò ibi deſiſtens
non punitur;quia ibi iſte non accuſauit, ſed dixit ſe
probaturum quædam crimina. Pōt etiam alio mo-
do reſponderi, ſecundum Bar. ꝙ iura, quæ dicunt,
ꝙ illi qui intendebant crimen falſi poſſunt deſiſte-
re; procedunt quantum ad hoc,videlicet, vt deſiſtēs
non amittat commodum, qđ erat ei prouenturum
ex illo teſtamento, vel ſcriptura, quam diceret fal-
ſam.& ita loquitur. d.l.athales ſeruus. &.l.papinia-
nus.§.meminiſſe.ff.de inoffic.teſt.&.l.alia.C. de his
qui.vt indi. Sed quantū ad pęnam ſenatuſcon.turp.
non licet deſiſtere ſine abolitione. His ita præmiſ-
ſis dicit Bar. ꝙ quoddam eſt tempus poſt lit. conte.
& hoc caſo nullo modo pōt deſiſtere; imo deſiſtens
ſecundum omnes, * incidit in pœnam ſenatuſcon. Cōia
turpil. Quod intellige, niſi parceretur propter ſe- opi.
xus fragilitatem,vt.ſ.dixi.Item limito ſecundo,niſi
deſiſteret propter iuſtam cauſam; puta,propter in-
dulgentiam conceſſam reo accuſato, vt.d.l.lucius,
ad turpil. Vel quia accuſator fuiſſet impeditus le-
gitimis ex cauſis, & occupationibus, vt.d.l.in ſena-
tus.§.qui poſt. Et has limitationes adde ad omnes
caſus, & tempora in quibus dicā.ĩ. deſiſtentem in-
cidere in pęnā turpil. & quòd dicit Bar.de lit. cōte.
dico idem in omnibus caſibus in quibus etiam lis
nō cōteſtatur;vt eſt in leuibus criminibus,dūmodo
deuentum eſſet ad acta, quæ habentur pro lit.cōte.
Sed prædictis videtur fortiter obſtare.l. qui crimen.
C.qui accu.non poſ.quæ vult, ꝙ taliter delinquen-
tes puniant̄ pœna extraordinaria; niſi diceres ꝙ lo-
quitur ante litis conteſt.& ad idem tendit.l.1.C.vt
intra cer.tem.Et de hoc latius.ĩ.dicam. Quoddam
eſt tempus ſecundum Bar.ante lite conteſt. poſt ta-
men datum libellum, & ꝑſtitos fideiuſſores de pro-
ſequenda lite,& adhuc non licet deſiſtere, ſed deſi-
ſtens incidit in pœnam turpil. vt.d.l.1.C.ad turpi.
&.d.l.1.C.vt.ĩ.cert tempus. Sed prædictis tunc ob.
d.l.qui crimen.quæ vt dixi, vult, ꝙ puniatur pœna
extraordinaria,& ad ſumptus litis. Item obſt.d.l.1.
C.vt intra cer.temp.licet Bar. eam alleget pro ſe. q̃
vult; quòd taliter deſiſtens puniatur in quarta parte
omnium bonorum & efficiatur infamis. Contra-
ria ſunt difficilia,nec ea tangunt Bar.& D.meus. Et
ad.l. qui crimen,vidiſtis.ſ.dictos intellectus, ſecū-
dum Gof. Vnde ego imaginor dici poſſe, ꝙ illa pri
ma ſit vera concluſio; quam Bar. ponit,ꝙ deſiſtens
poſt porrectum libellum accuſatorium, & datos fi-
deiuſſores indubitanter incidit in pœnā ſenatuſcō.
turpil. qa de hoc eſt tex.apertus in.d.l.1.C.Ad tur-
19 pil. ¶ Sed aduerte,quia † pęna ſenatuſco.turpil.eſt
multiplex. Eſt enim pœna infamiæ,quinq; librarū
auri, quantitatis promiſſæ pro exhibitione, ob quā
datur fideiuſſor,& pœna extraordinaria.& hæc pro-
bātur,in.l.3.§.fi.ff.de ꝑuari. &.l.2.C.Ad turpil.Sed
hæ pœnę aliter,& aliter imponūtur ꝑꝑ conſideratio
nem diuerſam. Propria enim pœna ſenatuſcon.tur-
20 pil. videtur † eſſe quinq; librarū auri, & infamiæ ꝑꝑ
deſiſtentiam; ſed quo ad fideiuſſorem propter non
adimpletam promiſsionem exhibitionis, eſt pœna
21 ꝓmiſſę quātitatis.† Pęna aūt extraordinaria impo-
nitur propter contumaciam adhibitam in iudicio
circa non proſecutionem accuſationis, ꝑꝑ deluſum
iudiciū, & iudicē. Et iſta in prin.cauſæ eſt extraor-
dinaria,& arbitraria, vt.d.l.qui crimen.in qua etiā,
quia accuſator vexauit accuſatum faciendo eum ve-
nire ad iudiciū, tenetur ipſi accuſato refundere ex-
penſas litis, & ipſa pęna extraordinaria vr̄ habere lo
cū in accuſatore,ſi accuſator monit⁹ per iudicē,vt ꝓ
ſequeret̄ accuſationē ſuā, illud non egit. Si vero ac-
cuſator fuit contumax in fine temporis dati ad ter-
minandam accuſationem criminalē, qđ eſt bieniū
de iure ciuili,punitur in.10.parte bonorum, & effi-
citur infamis. Et ratio quia hoc caſu acrius punitur,
eſt,quia maior eſt contemptus,& contumacia ſecun
dum Bal. in fine temporis,q̃ in principio. Et ad has
pœnas imponendas aduerterem ad modum agendi.
Poſſet etiam fortè dici, ꝙ aut quis deſtitit expreſsè
renunciando;& tunc hoc caſu incidit in turpil.pro-
priè,hoc eſt in pœnā quinque librarum auri,& infa-
miæ. Aut deſtitit tacitè contumaciter non proſe-
quendo,& punitur pęna extraordinaria, & parti ac-
cuſatæ ad ſumptus,vt.d.l.qui crimen. Aut in fine tē-
poris; & punit̄ pęna infamiæ, & quartæ partis om-
nium bonorum, vt.d.l.1.C.vt intra cer. temp. plus
tamen placet mihi præcedens intellectus; quia etiā
22 quo ad pœnam ſenatuſconſul.turpil. † propriè de-
ſiſtere intelligitur,qui intra prępfinitum accuſationis
à præſide tempus reum ſuum non peregerit, vt.l.ab
accuſatione.§.deſtitiſſe.ff. ad turpil. vbi eſt tex. ex-
ꝑſſus.&.l.in ſenatus.§. q poſt.ff. ad turp. vbi ille in-
cidiſſet ſenatuſconſul.turpil. niſi fuiſſet iuſta occu-
patione impeditus. Suſtinendo hunc ſecundum in-
tellectum.dic,ꝙ illi tex.loquuntur quantum ad pę-
nā extraordinariā,de qua in.d.l.qui crimē. &.d.l.1.
C.vt intra cer.temp. Poſito autem ꝙ deſiſtēs tenea-
tur ad plures pœnas,vtrum per ſolutionē vnius tol-
latur alia: fortè in caſu noſtro dicendum eſſet,ꝙ nō
arg.eorum quæ dixi. ſed in hoc non inſiſto. vide de
hac materia in.l.quotiens.ff.de act.& ob.l.1 ff.arbi.
furt.cęſa.&.l.1.& ibi per Bar. ff.vi bono.rap. &.l.in
ſenatus.§.1.ff. ad turpil. & latius per Bart.in.l.ſan-
ctio legum.ff.de pœnis.Bald.in.l.data opera. C.qui
accu.non poſ.17.q.4.attendendum &.c.1.de re iu.
lib.6. Sed reuertendo ad diſtinctionem Barto. &
D.mei,

D.mei, dic, ꝙ quoddam aliud tẽpus est ante datos
fideiussores post productam tamen accusationem;
& hoc casu dicit Bart. ꝙ aut reus est citatus, & nullo
modo licet desistere, per authen. qui semel. C. quo-
mo. & quan. iud. coniuncta. l. absentem. ff. de pœ.
vbi dicitur, quòd contra absentem in causa cri-
minali proceditur ad modum iudiciorum ciui-
23 lium; † sed in causa ciuili actor post datum libel-
lum cogitur causam prosequi, & illam ad finem per-
ducere, vt. d. auth. qui semel. ergo &c. Ego de hoc
dicto satis dubito in casu nostro. Nec. l. absentem.
probat hanc comparationem; nisi quo ad conicien
dam contumaciam, & maliciam absentis; nec com-
paratio illa est vniuersalis, ꝙ patet per. l. diuus Pius.
ff. de quæstio. coniuncta. l. 1. ff. de confes. in quibus
probatur, ꝙ aliter proceditur contra confessum in
causa ciuili, & aliter contra confessum in causa cri-
minali; patet etiam in dilationibus dandis, & in cõ-
demnatione fienda de absente post lit. contest. nam
aliter ꝓceditur, in causa ciuili, & aliter in causa cri-
minali; vt videre potes in. d. l. absentem. Cogitabis,
quia non potui habere tempus ad inuestigandum
subtilius; posita tamen opi. Bar. pro vera, illam limi-
tarem, ꝙ procedit in quantum reus citatus compar-
uisset; secus fortè si fuisset contumax. argu. dictæ
auth. qui semel. Et pro opi. sua videtur tex. hic à cõ-
trario sensu, dum dicit, ꝙ istis canonicis parcitur; q̃a
citra vinculũ inscriptionis desistere voluerunt, ergo
à contrario sensu si isti canonici inscripsissent, non
parceretur eis. Et hoc ideò, quia citatio accusati
communiter committitur post datum libellum. in
24 † libello autem solet fieri inscriptio ad pœnam ta-
lionis, vt. l. libellorum. ff. de accu. canonizata. 2. q. 8.
c. accusatorum. & seq. & maximè qñ est citandus de
longinquo. vt. l. 2. de requi. re. vnde quando esset fa-
cta inscriptio crederem dictum Bar. procedere si fa-
cta esset citatio, vt hic. & pro hoc etiam est tex. in
d. l. in senatus. §. qui post ff. ad turpil. Arbitror tñ,
ꝙ si esset contumax puniretur pęna extraordinaria.
arbitraria in princ. non propriè pœna senatuscons.
turpil. & in fine causæ pœna quartæ partis bonorũ,
vt dixi. s. & sic intelligo contrarium sensum tex. no
stri. Quoddam verò est tempus secundum Bar. post
accusationem interpositam reo adhuc non citato,
& hoc casu licet desistere secundum eũ, sicut in cau-
sis ciuilibus. Idem ego dicerem si pars esset citata,
& non comparuisset, vt statim dixi, vel etiam si pars
citata vt veniret ad videndum productionem libel-
li, vt in tex. nostro secundum vnum intellectum, &
ita intelligit Bald. hunc tex. in. l. 1. C. vt intra cer.
temp. & de hoc satis dixi. s. in glo. 1. ¶ Quoddam
est tempus ante accusationem propositam postquã
tamen pars minata, & professa est se accusaturum,
& tunc licet pœnitere sine metu pœnę, etiam si de-
disset libellum principi, vel præsidi; tñ quin dixisset
se velle accusare, vt. l. miles. §. socer. ff. de adult. & ita
potest intelligi. l. quæsitum. ff. ad turp. & probat hoc
tex. noster, intelligendo ꝙ nuntius iste ꝓfessus fuis-
set canonicos istos accusaturos. Et sic secundum
istum tex. limitarem dictum Bart. vt scilicet proce-
dat etiam si propter talem professionem de accu-
sando iudex citasset partem. In hoc tamen punire-
tur iste qui taliter professus esset, quia si interroga-
tus à iudice an vellet proponere accusationem, si di
ceret se illam nolle proponere, imponendum esset
sibi silentium perpetuum, vt hic. Et ex prædictis ha-
bes expeditam hanc materiam difficilem & intrica-
tam, quam doc. breuissimè, & intricatissimè tradi-
25 derunt. Extra glo. oppo. videtur enim, ꝙ citatio q̃
fuit facta de isto archepiscopo per Celestinũ papã,
qui decessit anteq̃ reus compareret, non debuit tran
sire ad Inno. successorem Celestini; & sic iste archie
piscopus non tenebatur cõparere; sed de nouo erat
citandus, vt. l. in summa. §. fina. ff. de re iud. & l. cum
apud Semproniũ. ff. iudi. sol. & l. ꝓperãdũ. §. finaũt
26 in medio. C. de iud. licet enim successor in dignita-
te succedat etiam in causa corã eo agitata, siue in-
tentata; vt. c. quoniam abbas. de offi. deleg. & l. mor-
tuo. ff. de iud. non tamen succedit respectu citatorij
edicti. Sed citatus iterum citandus est, vt. l. edictũ.
& l. & post edictum. ff. de iud. & l. neratius. ff. de reg.
iur. Sol. dicit hic Host. ꝙ iste archiepiscopus com-
paruit sponte. nam terminus erat circunscriptus; &
sic secundum Hostié. si iste non comparuisset, non
fuisset contumax. & pro opi. Hosti. facit quod not.
in. l. consentaneum C. quomodo & quando. iu. Sed
prædictis obstat fortiter tex. in cle. ne Romani. §. fi.
de elec. vbi dicitur, ꝙ illi, qui tenentur venire ad cu-
riam, debent venire non obstante morte Sum. Pont.
& sic non obstante vacatione; quia de proximo spe
ratur reformatio ecclesiæ. Io. And. hic distinguendo
dicit, attendendam formam citationis, secundum
formam traditam in. c. si gratiosè. de rescript. lib. 6.
& finaliter remittit se ad not. in. d. cle. ne Romani.
vide tu, quæ dixi in. d. clem. ne Romani. in glo. super
verbo, quacunque. & vide quod dixi de citat. in. 7.
27 vers. 12. quæst. Secundo opp. contra tex. nostrum, &
contra tertium not. nam dicitur hic, ꝙ valet citatio
in causa criminali absque eo ꝙ mittatur copia libel-
li; quia satis est, ꝙ nuntius dicat ꝙ citatus veniat re-
sponsurus obiectis in libello nondum oblato, & hãc
opi. tenet Bar. in. l. inter accusatorem. ff. de pub. iu.
vbi dicit, qd in citatione fienda in causa criminali,
non est necesse inserere formam libelli, sicut nec in
ciuili, vt not. in auth. offeratur. C. de lit. conte. ad ꝙ
allegat tex. nostrum. pro quo ego etiam adduco, ꝙ
not. in. l. absentem. ff. de pœnis. inducendo, vt. s. di-
xi, & quod not. glo. 2. q. 8. per scripta. vbi glo. vult,
28 ꝙ † reo comparenti in causa criminali sint dandæ
induciæ ad deliberandum. Sed contra prædicta vi-
detur tex. apertus in. c. si primates. in fi. 5. q. 2. vbi di-
citur, ꝙ in causa criminali non debet fieri citatio, ni
si in causa per scripta significetur quicquid citato
opponitur, vt reus posset præparari ad citationis re-
sponsionem. & idem not. glo. 1. in. c. 2. de dila. Et
hinc est ꝙ glo. 3. q. 2. in sum. dicit, qd deliberatorię
ipsi reo comparenti non sunt dandæ. cuius ratio est,
quia præsupponit gl. missum tenorem libelli. Et hãc
opi. ꝙ necesse sit inseri copia libelli, tenet Guil. de
Cu. in. l. edita. C. de eden. vers. sed quæro. D. m. hic,
& in. d. c. 2. de dila. in glo. 1. distinguit, ꝙ aut citatio
fit de longinquo, & tunc non est necesse quòd mit-
tatur copia; sed solum in citatione debet exprimi
quod opponitur reo, vt deliberatè veniat. & ita lo-
quitur. c. si primates. & ita etiam intelligit tex. no-
strum, pro quo facit tex. noster dum dicit; ꝙ veniret

archie-

archieps rñſurus obiectis;quia intelligit exprimendo cām vt.ſ.dixi. Aūt citatio fit de ꝓpinquo,& tūc ꝓcedit dictū Bar.ſimpliciter;qa tūc nec libell⁹, nec libelli⁹ copia, nec alia informatio eſt fienda,ſeu inferenda in citatione de neceſſitate. Bar.tamen in ex traua.ad reprimendum. in glo.in verbo,in crimine, aliter ſoluit cōtrariū de.d.c.ſi primates. dicit enim, ꝙ ſpeciale eſt in epiſcopo ibi. propter eminentiam dignitatis, epiſcopalis vt debeat inſeri tenor libelli. ita intelligit.d.glo.1.iu.c.2. de dila.Hæc ſolutio nō eſt bona; quia eſt apertè contra tex. per quem ipſe mouetur ad dicendum, quod non eſt neceſſe quòd inſeratur tenor libelli; & tamen tex. noſter apertè loquitur in citatione archiepiſcopi, qui eſt maioris dignitatis quam epiſcopus.vnde plus placet ſolutio D.mei; pro qua facit quòd not. Specu. in titu.de iudice delegato.§. ſequitur. ver. in curia. & in titu. de proba.§. videndum. ver. quid de auditoribus. Poſſet etiam dici, quod ideò in tex.noſtro non fuit inſertus tenor; quia non erat porrecta accuſatio; ſed iſte nuntius dixit canonicos accuſaturos,& citatio hæc non fuit facta principaliter ad petitionem partis;ſed quaſi ex voluntate quadam ipſius Celeſtini, qui fuit motus ex plurimis circunſtantijs, de quibus dixi.ſ.in glo.1.ſup intellectu huius cap.¶ Tertio opp.hic.D.Ant. ꝙ iſti duo non debebant interrogari an vellent proponere accuſationem; quia
29 † plures eundem de eodem crimine accuſare non poſſint, ſed magis idoneus eligendus eſt, vt.l.ſi plures.ff.eod. Sol. hic æquè principaliter omnium intererat; ideò omnes admiſſi fuerunt, vt.l.3.§.ſi ad plures.ff.de ſepul.viola. Secus vbi omnium principaliter non intereſſet; quia tunc magis idoneus eligit,vt.d.l.ſi plures. dic tu, vt dixi.ſ.de ordi. cogni. articu.20.q.3.4.&.5.¶ Quarto oppono ſecundum
30 doct. nā tex.dicit,†ꝙ ideò iſti intimarunt crimina; qa videbatur incorrigibilis. ergo videtur ex hoc, ꝙ inferior poſsit corrigere ſuperiorem. Sed contra hoc eſt tex. in.c. cum inferior. ſ. de maio. & obe. Solu. ſecundum Ioan. And. hic loquitur ſecundum denuntiationem Euangelicam, quæ omnes ligat. 2.q.1.ſi peccauerit. in qua monens poteſt dici ſuperior quocunque peccatore,excepto Papa;de quo fuerunt opin. de quo remmittit ſe ad no. in.c.magnæ.ſ. de voto. in glo. hic patet. poſt princip. & probatur.40.diſtin.multi. Dicit hic D.Ant. tenendum eſſe quòd de omnibus criminibus, de quibus Papa poteſt accuſari, & denuntiari, & incorrigibilis fieri vt not. glo. in.c.ſi.Papa.40. diſtin. & ſentit Ioan. And.in.d.c.magnæ.poſt Hoſtien. Ego in hoc non inſiſto, cum non ſit principalis materia noſtra. Ideò dic vt traditur per ipſum Ioan. Andr. in.d.c. magnæ. Subdit tamen hic Ioan. Andr. ꝙ inferior monet ſuperiorem ad eius dūritiam cōuincendam, vt.ſ.c.prox. in fi.& etiam aliquid per eum in.c.2.in glo.fi.ſ.eo.vbi ego aliquid tetigi, & vide in.c.1. de ſent. excom.lib.6. ¶ Quinto opp. dicitur hic, ꝙ Papa quæſiuit vtrum iſti vellent proponere accuſationem, & ipſis non proponentibus imponitur perpetuum ſilentium; ergo Papa poſuit in poteſtate iſtorum canonicorum an vellent accuſare. Sed contra; quia imo debebat ipſos cogere ad accuſandum, vt.l ſi quis homicidij. verſ. coges.

C.eo.tit. So. ego dico, ꝙ iſte tex.loquitur de coactione cauſatiua, non præciſa; quia ſi non accuſat imponitur ſibi ſilentium, vt hic. & hoc quando adhuc non accuſauerant, ſed infamauerant, vel dixerant ſe accuſaturos. Si verò accuſaſſent, diſtingue, vt.ſ.dixi; quia etiam præciſè non compellitur deſiſtens; ſed punitur aliter, & aliter, vt dixi.¶ Sexto
31 oppo. vltra doct. dicitur† quod iſtis impoſitum fuit perpetuum ſilentium, ex eo, qđ ſemel moniti noluerunt accuſare. Sed contra, quia ad hoc vt quis priuetur vt non agat, vel accuſet, debet præcedere duplex monitio, nam propter vnam non debet priuari. vt expreſſè tenet Ange.in authen.de hæredi.& fal.§.ſi quis autē non implens. per illum tex. ¶ So. poſito ꝙ dictum Ange. eſſet verum, de quo plenè diſputaui in repe. quam feci in.c.ſi hæredes. ſ.de teſtam. poteſt reſponderi, ꝙ ideò hic iſtis canonicis fuit impoſitum perpetuum ſilentium;quia dixerunt in prima interrogatione non eſſe eorum intētionis accuſare; & ſic videtur ꝙ non ſit opus ſecunda monitione, cum illa fiat ad ſcrutandam voluntatem, quæ ſi certa apparet,non eſt eundum per cōiecturas, vt.l.continuus.§. cum ita.ff.de ver. ob.ſecus ſi nihil dixiſſent; quia tunc fuiſſet neceſſaria ſecunda monitio; & ita procedit dictum Ang. Et ꝓ hac mea ſolutione, adduco,quòd plenîſsimè ſcripſi in.c.1.de do. & contu. in artic.1. de citato, qui dixit nolle venire. Et vide ad prædicta eundem Ang. in auth. de Ec.tit.§.ſint autem.vbi ipſe ponit idem dictum; licet ita ibi illud non probet clarè, ſeu firmet.Tu vide ꝙ dixi in.d.c.ſi hæredes. Et ex prædictis ſurgit vna notabilis limitatio ad tex. noſtrum, & ad alia iura, quæ dicunt, ꝙ illi monetur vt accuſet, vel agat imponitur perpetuum ſilentium ſi non accuſet. Aduerte tamen, quia fortè hoc eſſet verū ſi ſimpliciter moneretur vt accuſaret, non adiecto certo termino intra quem accuſet. ſecus ſi adijceret terminus. de quo articulo, dic vt dixi latiſsimè, in repet.d.c.ſi hæredes. Item eſſet limitandum qđ dixi, niſi ſnia eſſet lata, impoſitiua ꝑpetui ſilentij, à qua non fuiſſet appellatū; quia talis ſnia tranſit in rem iudicatā,vt.l.titia.ff.de accu vide ꝙ dixi in rub. de di la.i materia citatiōis.artic.27.q.5.ver.10.q̄ro.
32 ¶ Vltimo op.cōtra tex.† nā ſi Papa magis delectat bona fama, quā mala nō debebat ꝑmittere fieri inquiſitionē contra iſtū Archipiſcopū,maximè qa ad inqſitiſitionē non procedit niſi ꝑcedente infamia,vt c.cū oporteat.&.c.qualiter.2.⁊.eo.Sol.dicit Io.An.
33 hic poſt Inno, quē ſequunt cōiter* doc.ꝙ † quædā eſt inquiſitio,q̄ fit ſuper fama, & nō ſup veritate criminis; & iſta pōt fieri ꝑcedente denūtiatione alicuius certæ pſonæ, vel aliqua infamia quāuis modica, vt hic.& rō eſt,qa talis inqſitio eſt modici pīudicij. Cōis opi.
¶ Quędā vero inquiſitio fit ſup veritate crīs ad penā; & iſta nō debet fieri niſi ꝑcedente infamia,& ita loquunt contraria.Primū tñ dictū limitat hic D.m. ſi perſona denuntians eſt idonea; ſi autem non eſſet idonea nulla fieret inqſitio; niſi ad cautelā.per.c.cū in iuuentute.& ibi not.ſ.de præſumt. Eſt aūt effect⁹ inquiſitionis ſup fama;quia ſi conſtiterit de infamia procedit poſtea ad inqſitionē criminis,vt.d.c.qualiter.¶ Sed pro cōplemento materiæ.c.noſtri.q̄ro
34 primo vtrū iſta ſnia per quam imponitur perpetuū ſilen-

filentium, fit diffinitiua, an vero interlocutoria. Eſt autem effectus huius.q.notabilis, quia ſi eſſet interlocutoria videretur quòd non poſſet appellare ab ea de iure ciuili, vt.l.2 .ff. de ap.reci. Secus ſi eſſet diffinitiua. Item eſt effectus de iure canonico; quia ſi eſſet interlocutoria, videretur neceſſarium quòd exprimerentur cauſæ grauaminis in appellatione, vt c.vt debitus.s̄.de appel.& in cle. appellanti.eod.tit. Secus ſi eſſet diffinitiua. Sol. dic, quòd eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ; & ideò ab ea appellatur de iure ciuili, quia non expectat aliam ſententiam poſt ſe, tex. eſt apertus.in.l.ſi cum titia. ff.eod.& Bald. in.l.ſi ea.C. qui accu. non poſ. Item non eſt neceſſe quòd exprimantur cauſę grauaminis cum habeat vim diffinitiuæ, ſecundum no.in.d.c. vt debitus.de appel.& in.d.clem.appellanti.¶ Poſtre-
35 mo quarto, pone† quòd iſti canonici quibus impoſitum fuit perpetuum ſilentium, accuſaſſent archiepiſcopum, nec archiepiſcopus excepiſſet contra eos quòd impoſitum fuiſſet eis perpetuum ſilentium; vtrum teneret iudicium? Solu. credo quòd ſic, per not.p Bart.in.l.1.§.accuſationem.ff. ad ſenatuſcon. turp.circa qd', vide quòd not.glo.in verſ.finiri. & q̃ ibi dixi in cle.1.de reſtit.in integ. Et quod traditur per glo.&.doct.in.l. properandum.§.1.C.de iudi.

¶ Vltimo opp. contra tex.noſtrum, videtur enim, quòd Papa iniuſtè egerit imponendo perpetuum ſilentium canonicis, ex eo quòd iſti duo canonici interrogati videlicet. I. & O. an vellent pro ſe, vel alijs proponere, reſponderunt, quòd non ſcripſerunt animo accuſandi. nam licet ipſi hoc affirmarent; alijs tamen non debebat imponi perpetuum ſilentium, qui erant plures: & maximè cum ipſe. O.non fuerit de delatoribus à principio tex. noſtri. hoc non tangitur per doct. arbitror tamen poſſe reſponderi pluribus modis. Primo, ꝙ ſilentiũ fuit ſolum impoſitum ipſis canonicis duobus, non alijs.vnde ver.nos igitur. dum dicit, canonicis, debet intelligi ſcilicet duobus ſtatim nominatis. Sed hæc Soln. videtur deſtrui per ver. quia verò prędicti canonici. niſi diceres, ꝙ ver.quia verò.referetur ad primos canonicos delatores, nõ autẽ ad illos duos. facit glo.in ver.relaxetis.in.c.capitulũ. s̄.de reſcrip. Vel poteſt ſecundo modo ſolui, ꝙ iſti duo canonici habebant mandatum ab alijs, quod videtur ſatis denotari ex illis verbis pro ſe, vel alijs poſitis in tex. Et hæc ſolutio eſt clara, niſi quòd habet aliquid diuinationis. Vel tertio, qd' iſti pręiudicauerũt alijs quaſi habentes mandatum, quia conſortes eiuſdem litis.facit.3.q.6. hæc quippe. &.c.cum dilecti. s̄.de do.& contu.& ſentit hic Inno. & dicam in ſequenti. Vel quarto ſolue notabilius. quòd ſi Papa ex officio fecit aliquod officium, fuit iuridicè inductus pluribus concurrentibus, videlicet, quia illi detulerant archiepiſcopum, literas deſtinando, & nuntiũ; & poſtea non proſequebantur, cum archiepiſcopus comparuiſſet. Præterea acceſſit ad prædicta, quòd iſti duo concanonici dixerunt, quòd non erat intentionis eorum accuſare. vnde non mirum ſi Papa impoſuit ſilentium. Aduertendum eſt etiam, quia q̃dam decre.in princip. habent.G.decani.ſancti Stephani.T.I. M. & O. Aliæ verò habent ſolum. T.I.& M.

CAP. XV.

SVMMARIVM

1 *Iurans aliquem non accuſare ab illius accuſatione repellitur.*
2 *Procurator nõ admittitur ad proſequendam cauſam criminalem.& nu.22.& 29.& ſeq.*
3 *Canonicus ſolus proprium prælatum accuſare poteſt maximè ratione intruſionis.*
4 *Intruſio eſt legitima cauſa remouendi aliquem ab eccleſia.*
5 *Intruſus quis dicatur.*
6 *Cauſa ad remouendum quem à beneficio qui ſufficiens ſit.*
7 *Filius ſacerdotis non eſt ad ordines, epiſcopatum, vel alia beneficia promouendus.*
8 *Illegitimi viri notabiles, & valentes quandoq; reperiuntur.*
9 *Filius, & ſi legitimus non poteſt ſine diſpenſatione miniſtrare in eodem beneficio in quo pater ſacerdos miniſtrauit, & ratio ibi ponitur.*
10 *Succeſſio in eccleſia non datur.*
11 *Nepos an poſſit intitulari in illa eccleſia in qua auus fuit. remiſſiuè.*
12 *Prælatus ſubijciens eccleſiam ſuam alicui laico accuſari poteſt.*
14 *Homagium eſt ſpecies ſeruitutis, & quid ſit, & quid ab homo magio differat.*
14 *Principes ſeculares ſuper temporalibus ab eccleſia poſſeſſis, & in feudum ei conceſſis fundatam habent intentionem ſuper homagio, & fidelitate.*
15 *Citatio facta ad diem feriatam valet.*
16 *Peremptorium in prima citatione in cauſa criminali apponi poteſt.*
17 *Peremptorium in prima citatione ſine cauſa regulariter non mittitur, alias poteſt appellari.*
18 *Citatus non comparens intra terminum aſſignatum quando excuſetur ob viarum diſcrimina.*
19 *Conſecratio chriſmatis debet confici in die cenæ ante reſurrectionem.*
20 *Citatus in cauſa criminali poteſt proponere excuſationes ſuas, & per nuntium, & epiſtolam.*
21 *Citatus qui debet perſonaliter comparere non excuſatur à contumacia, licet per procuratorem allegantem excuſationes friuolas compareat.*
22 *Procurator non admittitur in cauſa criminali, & vbi agitur ad finem deponendi aliquem à dignitate.*
23 *Procurator in cauſa criminali admittitur ad allegandas legitimas cauſas conſiſtentes in facto ob abſentiam & in iure propter perſonam accuſatoris non legitimi.*
24 *Citatus etiam ad inſtantiam illegitimi accuſatoris comparere tenetur priuilegium ſuum allegaturus ne tanquã contumax puniatur.*
25 *Calumniatus ſemel debet repelli ab accuſatione eiuſdem de eodem crimine.*
26 *Mulctari incontinenti nemo poteſt ob calumniam.*
27 *Contumacis præſentiam ſupplent Deus, & iudex.*

28 *Infamia furti purgationem requirit.*

29 *Procurator quia in cauſa criminali ex parte rei nō admittatur; & redduntur rationes.*

30 *Iudicium non debet eſſe deluſorium.*

31 *Maleficia non debent remanere impunita.*

32 *Reus veriſimiliter fidelius diligentius, & accuratius defendit ſuam cauſam propriam, quàm procurator alienam.*

33 *Fideiuſſor obligans ſe pro alio ad pœnam corporalem in criminalibus non recipitur.*

34 *Nemo eſt dominus membrorum ſuorum.*

35 *Cuſtos carceris propter negligentiam quandoq; pœna capitali punitur.*

36 *Procurator quando ex parte accuſatoris non admittatur in criminalibus, & plures aſſignātur rationes.*

37 *Equalitas eſt in iudicijs ſeruanda.*

38 *Reorum eſt fugere.*

39 *Procurator in cauſa criminali an indiſtinctè repellatur, tàm in delicto publico, quàm in priuato.*

40 *Delicta publica quæ.*

41 *Delicta priuata quæ.*

42 *Iudicium accuſationis de ſuſpecto non eſt publicum.*

43 *Crimen publicum dicitur tribus modis.*

44 *Publici dictionis ethimologia.*

45 *Argumentum ab ethimologia eſt validum.*

46 *Iudicia quædam ordinaria, quædam extraordinaria.*

47 *Procurator in accuſatione iniuriarum interuenire prohibetur.*

48 *Pœna relationis imponitur accuſatori calumniati, ita in priuatis quam publicis criminibus.*

49 *Argumentum non ſumitur à contrario ſenſu, quando reſultaret correctio.*

50 *Procurator an poſſit admitti in cauſa criminali, in qua imponitur pœna pecuniaria.*

51 *Attendi debet quod principaliter intenditur non autem, qđ venit in conſequentiam.*

52 *Attendi debeat ne quod euenire poteſt.*

53 *Pęnæ quantitas, non delicti qualitas attendi debet.*

54 *Origo quando inſpiciatur.*

55 *Subrogatus quando debeat ſapere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

56 *Procuratoris vſus ad prouiſionem fuit inuentus.*

57 *Procuratorem conſtituere in cauſa criminali in qua pœna pecuniaria venit imponenda conſtituere nemo inuitus cogitur.*
Fallit tamen vt ibi.

58 *Perſona illuſtris per procuratorem criminaliter agere debet.*

59 *Procurator in crimine ſuſpecti tutoris an inſtitui poſſit.*

60 *Leproſus in iudicio per procuratorem agere debet.*

61 *Procurator an interuenire poſſit in interdicto de lib. ho. exhiben.*

62 *Procurator non admittitur, quando perſona domini eſſet legalior, & per eum poſſet melius veritas haberi.*

63 *Iudicium an deſinat eſſe publicum ſi pœna publici iudicij per ſtatutum alteretur.*

64 *Statutum puniens mulieres iocalia portātes eſt iniquum*

65 *Mulierum encomia.*

66 *Procurator quando ex parte accuſatoris in cauſa criminali interuenire poſſit.*

67 *Statutum quo imponitur pęna pecuniaria pro homicidio an valeat.*

68 *Procurator an admittatur, ubi ob delictum imponitur pęna priuationis omnium bonorum.*

69 *Procurator an in cauſa criminali interuenire poſſit quando ex forma ſtatutorum pęna pecuniaria imponitur delicto, pro quo de iure communi venit imponenda pœna corporis afflictiua.*

70 *Generi per ſpeciem derogatur.*

71 *Statutum municipale ſe habet ad ius commune tanquam ſpecies ad genus.*

72 *Iuriſdictio vni lata ab inferioribus, vel æqualibus intelligitur adempta.*

73 *Procurator an admittatur, vbi ob crimen venit imponenda pœna corporis afflictiua.*

74 *Procurator an interuenire poſſit delictis in quib⁹ imponitur pęna mixta. Et exēplum pęnæ mixtæ ibi ponitur.*

75 *Pęna quę imponit purgationem alterius pęnæ non ſolutæ an ſit pœna criminis, vel contumaciæ.*

76 *Procurator an per aliquod remedium interuenire poſſit, in delictis propter quæ imponitur pœna amputationis manus ſi non ſoluantur centum intra menſem.*

77 *Soluere dicitur qui depoſitum facit, vel fideiuſſores de ſoluendo det.*

78 *Procurator admittitur in cauſa criminali, quando imponitur pęna corporis afflictiua ex eo quod condemnatus non eſt ſoluendo.*

79 *Qualitas prohibitiua quando atttendi debeat, non permiſſiua.*

80 *Procurator an admittatur extante ſtatuto quo cauetur, vt pro primo furto, quis decem ſoluat, pro ſecundo ſuſpēdatur, ſi quis fecerit vnum furtum alibi, & ſecundum in loco ſtatuti.*

71 *Delictum commiſſum extra territorium an aggrauet pęnam commiſſi delicti in territorio.*

82 *Procurator an admittatur in delictis ex quibus imponitur pęna arbitraria.*

83 *Procurator an admittatur in delictis ex quibus imponenda eſt pœna alternatiua.*

84 *Legatum conditionale quando dicatur.*

85 *Obligatio quando dicatur indiuidua.*

86 *Libellus accuſatoris agentis ad pœnam alternatiuè non debet admitti reo excipiente.*

87 *Procurator an admittatur extante ſtatuto quo caueatur manum dextram, vel ſiniſtram delinquenti amputari ſi ipſe nullam habeat.*

88 *Procurator an admittatur extante ſtatuto quo cauetur quod delinquens puniatur tali pœna, vel alia, nec ſpecificetur qualis.*

89 *Alius alia aliud. hac dictio quid operetur.*

90 *Procurator an admittatur in cauſa vbi dubitatur, an imponi debeat pœna corpolalis, vel pecuniaria.*

91 *Condemnatio de occiſo non poteſt ſequi ex proceſſu facto contra vulnerantem de vulnere.*

92 *Pax ſimpliciter facta de vulnere, nō opitulatur ad remiſſionem pęnæ, ſi ex vulnere ſecuta ſit mors.*

63 *Procurator an poſſit admitti in cauſa ex quo venit imponenda pęna infamia.*

94 *Infamia æquiparatur morti.*

95 *Procurator poteſt interuenire in iudicio furti.*

96 *Fures cōiter ex forma ſtatutorum furca ſuſpenduntur.*

97 *Infamia iudicatur maior relegatione.*

98 *Procurator an poſſit interuenire vbi, pœna reuocationis in ſeruitutem imponi debet.*

99 *Seruitus morti æquiparatur.*

100 Procurator an possit interaenire vbi proponenda est pęna relegationis.
101 Capitalia quędicatur.
102 Relegationis pœna quę sit.
103 Oratio sampta ex vniverso verificari debet in quolibet particulari.
104 Procurator non potest constitui ad vtilia tantum, & nō ad inutilia.
105 Homines humilioris loci tantum, non cęteri fustibus subijciuntur.
106 Illustris illustri iniuriam inferens non punitur corporaliter.
107 Episcopus, & alij prælati per se aon possint causas ciuiles agere. Et quatuor rationes asiguantur ibi.
108 Seruos Dei litigiosos esse non opportet.
109 Causæ, quæ in iudicio agitantur, materiam criminibus solent præparare.
110 Episcopus potest esse procurator pro ecclesijs sais, & miserabilibus personis.
111 Relegatus ciuitatem, & boaa retinet.
112 Deportare quid sit.
113 Procurator si non admittatur in causa principali, nec etiam admittitur in causa appellationis.
114 Appellatio extinguit pronuntiatum.
115 Procurator an indistinctè tā ex parte rei, quàm ex parte actoris admittatur vbi venic imponenda pęna relegatioais.
116 Procurator an admittatur in delictis, ex quibus imponitur pœna perpetui carceris.
117 Pœna perpetui carceris an qais damnari possit.
118 Pœna perpetui carceris æquiparatar pęna damnatioais in metallum.
119 Dominus non amittit dominium serui damnati ad perpetuum carcerem; secus damnati ia metallum.
120 Damnatus ad perpetuum carcerem, vel in metallum, exceptis alimentis non est capax relictorum.
121 Damnato perpetuo carceri deputatur panis angustiæ, & aqaa doloris.
122 Procurator an possit admitti in delictis, ex quibus imponitur pœna, vt quis impunè possit offendi, vel quòd non aadiatur.
123 Excommunicatio est medicinalis, non mortalis.
124 Excommunicatus in mortis articulo à quolibet absolui potest.
125 Procurator an interuenire valeat, vbi imponi debet pęna priuationis, seu depositionis ab ordine.
126 Ordo sacer quid sit.
127 Ordines ecclesiastici qui.
128 Ordines minores sunt sacri.
129 Ordo laicalis quid sit.
130 Procurator an interuenire queat, vbi pœna separationis thori impoaenda veniat.
131 Procurator an pro absente in causa criminali admitti possit.
132 Sententia an possit ferri contra absentem in crimine capitali. & num. seq.
133 Procarator interueniens post litèm contestatam damnari potest.
134 Procurator rei satisdare debet de iudicato soluendo.
135 Contumax cōiter in italia habetur pro confesso.
136 Mandatum specialissimum requiritur in matrimonio.
137 Procurator non potest iurare de calumnia siae speciali mandato.
138 Procurator an interuenire possit quando contumax habetur pro confeso.
139 Statutum exorbitans est restringendum.
140 Procurator quando in crimine hæresis interuenire possit.
141 Procurator in casibus in quibus non admittitur, an etiam non admittatur, si reus præsens sit.
142 Procurator communiter constituitur, quando non potest interesse rebus sais.
143 Procuratorem non admittit ratione qualitatis causæ, an procedat reo in carcere detento.
144 Vxor probibere potest ne bona mariti in suum præiudicium publicentur.
145 Absens aec condemnari, nec absolui potest.
146 Carceratus an debeat per se, vel per procuratorem respondere.
147 Positioaibus in causa criminali responderi debet per uerbum veritatis, noa per verbum credo.
148 Procurator an interuenire possit in casibus, in qaibus mortuus damnari potest.
149 Mortuus qaibus in casibus damnari queat.
150 Inquisitores in crimine hæresis, an elapso quinquennio post mortem hæretici inquirere possint.
151 Sepultara vt aon violetur, quilibet potest interueaire.
152 Hæredes an possint defendere bona, & memoriam defuncti per procuratorem.
153 Procurator, in casibus in quibus non potest interuenire ad pleaam defensionem, an saltem possit interuenire ad aliquem actum iudicialem.
154 Libellus ex parte actoris in causa capitali, an possit per procaratorem offerri.
155 Libellus de iadicij substantia dicitur.
156 Litis contestatio die feriata in honorem Dei, fieri non potest.
157 Libellus supplicatorius potest per quemlibet offerri.
158 Procurator an admittatur ad allegandas causas absentiæ rei citati non comparentis. distingnit sub nume. 174.
159 Infamis, & quilibet alius admittitur ad allegandum causam meri facti neceßariam pro absente. & est communis opi.
160 In banno si quis positus est, & sibi assignatus terminus octo dierum ex statuto, vtrum si compareat accusator, banni terminus sit differendus.
161 Excusator, an admittatur, statuto dicente, quòd quilibet per seipsum non comparens pro confesso habeatur.
162 Comparens nomine citati, si allegat quòd citatus in loco, ad quem est citatus habet capitales inimicitias admittitur cum mandato; & est communis opin. & an sine mandato ibidem.
163 Reus condemnatus, licet properet mori, tamen quis admittitur pro eo, etiam sine mandato.
164 Citatus personaliter non potest excusari à contumacia propter guerram, si aliqui consueuerunt tutè accedere cum saluo conductu.
165 Mandatum habens ad proponendas excusationes propter inimicitias, si illas proponit; poterit iudex sibi offere saluum conductum.
166 Contumacia, quæ est delictum, in dubio non præsumitur.
167 Excusatio qualibet facti potest proponi etiam per non habentem mandatum.

168 Nemo tam ignarus, est qui non velit mortis periculum, aut corporis cruciatum declinare.
Et nullum condignum præmium authoritalium periculorum euitandorum retribui potest. ibidem.

169 Reipublicæ interest subiectos conseruari, ne gladio pereant.

170 Iudex si nollet audire excusatorem, eo casu, quo debet admittere, posset appellari. Et processus esset nullus.

171 Citatus ad locum non tutum, propter aerem post iseru vel turpem excusatur.

172 Citatus, an teneatur comparere, si iu lex est excommunicatus, vel infamis, vel si accusator non est legitimus; & an pro eo admittatur procurator ad allegandas causas absentiæ.

173 Notorium, illud, dicitur, quod patet ex actis.

174 Reorum est fugere.

175 Bonorum annotatio, & excommunicatio fertur ratione contumaciæ.

176 Inobediens non dicitur, qui non potest, aut non tenetur comparere.

177 Mandatum habens in causa criminali, an possit allegare causas absentiæ facti.

178 Excusator, si intra terminum citationis statutum ad cōparendum, compareat; dicens citatum absentem fore adeò in partibus longinquis, quòd notitia citationis non potest ad eum peruenire, vel quod aliàs est legitimè impeditus; & iudex vltra processit, an valeat processus? & ibi de materia excusatoris.
Et an saluum sit ius citato ad petendam restitutionem ex causa iustæ absentiæ. ibidem. Et an valeat bannum eo in casu. nu. 180. remissiuè.

179 Statutum si velit, quòd contumax habeatur pro confesso, & conuicto; cautela est, si delictum tale est, quòd in eo non possit interuenire procurator, quòd mittas delinquentem ad partes remotas; & postea compareat excusator.

181 Procurator, an constitui possit ad proponendā exceptionem dilatoriam, & communis opinio est quod sic, si opponatur in modum excusationis absentiæ.

182 Procurator, an admittatur ad proponendam exceptionem merè dilatoriam, vt puta, quod accusatus non interfecit illū de quo accusatur, vel quod mortuus erat ille longè prius; & quod non communis est opi. & quomodo procedat. ibidem.

183 L. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. intellectus ex Imol.

184 Plagij crimen committit, & crimine plagij tenetur abducens ancillam, non autem propriam.

185 Procurator, an constitui possit ad prosequendam exceptionem mixtam.

186 Exceptio mixta, quæ sit.

187 Statutum disponens, quod bannitus possit impunè offendi, quam exceptionem pariat.

188 Iudex ex officio potest, & debet libellum ineptum lacerare. & nu. 197.

189 Notorium, licet releuet ab onere probandi, non tamen releuat ab onere proponendi.

190 Dubietas iuris, æquiparatur dubietati facti.

191 Procurator, an admittatur in capitali causa ad opponendam.
exceptionem, quod accusator est bannitus, & quod interfectus est bannitus.

192 Lex, vbi dicit, quòd aliquis non audiatur, repellit eum à limine iudicij.

193 Pax, licet facta fuerit cum bannito, potest tamen impunè offendi, stante statuto, quòd bannitus impunè offendi possit. distinguit tamen. nu. seq.

194 Executor merus non potest renuntiare, quia exequatur.

195 Paria sunt excludere crimen directè, vel aliquid deducere, quo crimen indirectè excludatur.

196 Exceptio banni, an impediat litis contestationem.

198 Potestas, si accusaretur de aliquo, quem fecit de capitari, posset opponere exceptionem rei iudicatæ. Et idem de executore. ibidem.

199 Calumnia euidens, ineptitudinis libelli loco habetur.

200 Notorium vbi est; ibi nō est disputare, sed disputatum esse. & ibidem quomodo notorium pateat.

201 Exceptio banni notoria, potest opponi per procuratorē & est communis opinio quod et per tertium sine mandato ibidem.

202 L. 1. & l. præses. C. ad. l. flau. de plagia. intellectus.

203 Procurator, an admittatur nomine accusati, stante statuto, quod accusatus excipere, vel defendere non possit, nisi personaliter compareat.
Quid autem si statutum disponat, quod bannito non reddatur ius, vel quid simile. nu. 204.

205 Accusatio ipso iure non tollitur in ciuilibus per hæc verba accusationem non dabo; & similia. Secus in criminalibus.

206 Exceptio, quod reus fuit absolutus, vel condemnatus, an possit opponi ad processum.

207 Procurator an admittatur ad contestandam litem.

208 Procurator an admitti debeat ad præstandum iuramentum calumniæ.

209 Procurator ad media causæ criminalis, an admittatur. & nume. 212.

210 Idem iuris esse debet de parte, quo ad partem; quod est de toto, quo ad totum.

211 Genus à quo remouetur, & quælibet eius species remouetur.

213 Procurator, an admittatur ad respōdendū positionibus.

214 Procurator, vtrum admittatur ad producendum testes probatorios, & reprobatorios.

215 Procurator, an admittatur ad concludendum in causa.

216 Conclusio in cā dicitur de actis iudicij, non de actis litis.

217 Renuntiatio iurium in causa criminali, an valeat.
Et quid facere habeat iudex, vt talis renūtiatio teneat. ibidem.

218 Procurator, an admittatur post conclusum in causa.

219 Procurator, an ad sententiam admittatur, & quòd non communis est conclusio.

220 Procurator, an admittatur ad appellandum.

221 Procurator, an admittatur ad executionem pœnalem.

222 Pœnæ debent tenere suos authores.

223 Fideiussor non pōt puniri pœna corporali pro principali.

224 Fideiussor quando pro crimine possit interuenire. remissiuè.

225 Nemo est dominus membrorum suorum.

226 Procurator non potest interuenire ad defensionem proditoris, vel alij condemnati ex statuto ipso iure, si ipsius petatur executio.

227 Procurator, an admittatur ad petendam cancellationem banni.

228 Procurator, an admittatur, quando agitur principaliter de nullitate sententiæ condemnatoriæ. Et quid quando ageretur per viam appellationis. ibidem.

229 Procuratore repulso à plena defensione ob qualitatem

Veniens.

Hæc decretalis famosa est, & materiam difficilem, subtilissimã, & intricatissimam continet. vtilem tamen, & quotidianam, & in vtroq; foro practicabilem. tractatur enim per glo. & doc. principaliter materia, an, & quandò in causis criminalibus sit admittendus procurator. Et quanquam Doctores iuris ciuilis hanc materiam tanquam dubiam, & subtilem pluries repetierint, & in commentarijs suis latè, diffuseq; loquuti fuerint, & nouissimè Io. de Imo. vltra alios, aliorum dicta referendo latissimè, & accuratissimè tractasse videatur in. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. adeo quòd præsumptuosum, & insolentiæ proximum videatur hãc materiam assumere, & aliquid de nouo attentare. tamen vt ex infra dicendis apparebit, ipsi hanc materiam in plurimis defectiuam, & non bene ordinatam tradiderunt, Quare pro posse ego illam tibi explicatissimam, clarissimam, & tritissimã reddam. & hoc dicit in summa. ¶ Qui
1 † iurauit aliquẽ nõ accusare, ab illius accusatione repellitur. h. d. secundum quòd communiter summat à doctoribus; & secundum q principaliter facit ad titulum nostrum. Sed quoniam hoc. c. ad aliud vulgatum quotidiè allegatur, quod principaliter facit ad materiam principalem, quã hic intendo tractare post

2 post glo. & Doc. ideò sic sum̃mo. ¶ † Ad prose-
quendam accusationem criminalem non admittit
procurator, licet possit allegare causas absentiæ, seu
alias exceptiones non tangentes crimen propositū.
& qui iurauit stare mandato alicuius, non admittit
ad accusandum illum, si virtute iuramenti fuit sibi
iniunctum, q non accusaret.h.d. Diuiditur princi-
paliter in duas partes. In prima narrat factum. In
secunda ponit pronunciationem, citationē, & pur-
gationem iudiciorum. secunda ibi, cum igitur. Itē
prima subdiuidit in quinq;. Primo ponit accusatio
nem. ibi, qñ super tribus. Secundo ipsius citationē.
ibi, vnde prædictum. Tertio ipsius non venientis tri-
plicem excusationē. ibi idem verò. Quarto excusa-
tionum repulsionem, ibi licet aūt. Quinto procura-
torum admissionem, & ipsorū exceptionē. ibi, nos
3 procuratores. ¶ Not. primo ex principio, q† solus
canonicus potest accusare proprium p̃latum, & ma-
ximè ratione intrusionis, cū eius intersit habere præ
latum legitimè institutum. Ad idem in.c.cum.p.&
4 c.ex parte.&.c.licet. & q ibi dixi.ſ̃. eo. Est † enim
hęc legitima cā remouendi aliquem ab ecclesia, vt in
c.inter cęteras.ſ̃.de rescrip.&.c.cum iam dudum.ſ̃.
de præben.&.c.eum qui.de præben.lib.6. ¶ Dicitur
5 † autem intrusus, qui detinet beneficium per illegi-
timā institutionē, à non habente potestatem factā,
vel per occupationem.c. quia diuersitatem.de con-
cess.præben.&.d.c.eū qui. &.c.2.ſ̃. de resti.in integ.
12.q.2.c.alienationes.no.gl. in.c.super.de cā pos.&
proprie.& Inn.in.c.nihil. de elec.&.c.qualiter.2.ſ̃.
6 eo. ¶ Secūdo no.† q sufficiens videtur esse causa ad
remouendum quem à beneficio, si ille est filius sacer
7 dotis; quia† illegitimus nō est promouendus ad epi
scopatum, vel ad ordines, aut alia spiritualia benefi-
cia, vt.c.1.de fi.presby.libr.6.&.ſ̃.de fil.presby.per
totum. dicit tamen Io. And.hic, quòd hæc probatio
est difficilis, vt.c.Michaël.de fil.presby. vnde nō mi
rum, si dicitur q iste in probatione defecit. secundū
Host.& Io. And. ¶ Tu aduerte; quia hæc causa non
videtur concludens; quia non sequitur, est filius sa-
cerdotis ergo est illegitimus, quia potest esse genit⁹
ante sacerdotium ex legitimo matrimonio, vt con-
tingit Ioan. And. & ipse refert volens se excusare ab
obiectis plurimorum, qui illum asserebant ille-
gitimum, ex eo, q pater suus sacerdos fuerat; quia
dicit se genitum ante assumptum sacerdotium ex pa
tre suo magistro grammaticæ, non tamen dicit se ge
nitum ex legitimo matrimonio. Sed potius præ-
sumendum est pro ipso, quàm cōtra ipsum, cum fue
rit tam excelsi, clarissimi, ac subtilissimi ingenij,
8 quamuis, & † quandoq; illegitimi viri notabiles, &
valentes reperiātur, vt ipse refert in addi. Spe.in tit.
de fil.presby.super rub.licet hoc sit de rarò contin-
gentibus. nisi diceres, q tunc concludens est causa,
quādo pater sacerdos immediatè ministrauit in eo-
9 dem beneficio.nam hoc casu † licet filius sit legiti-
mus, nō potest sine dispensatione ministrare in eo-
10 dem beneficio, nec in ipso intitulari; † ne denotetur
successio in ecclesia Dei, vt.c.ad extirpandas. de fil.
11 presby. † De nepote autē vtrum possit intitulari in
illa ecclesia, in qua auus fuit intitulat⁹, dic, vt dixi in
dispn.q̃ feci Paduæ; q̃ incipit, Archidiacon⁹. Et ideò
tex.vt cā esset concludens ad priuationem, seu remo

tionem.in.c.inter cęteras.de rescrip.dicit, q si talis
sit filius sacerdotis, & in sacerdotio genitus; hoc tñ
vltimum esset concludens respectū ecclesiæ Occidē
talis, respectū verò ecclesiæ Orientalis, quæ non fa
cit votum continentiæ in ministris altaris, vt.c.ni-
cena.21.dist. hoc arg.nō procederet. ¶ Tertio not.
12 q † p̃latus, etiam episcopus pōt accusari, si ecclesiā
suam subiecit seruituti alicuius laici. nam hic accu-
sabatur iste episcopus, q præstitisset homagiū Duci
Boemiæ (hodiè verò illa dignitas est regalis) ex eo,
13 q † homagiū est species seruitutis, vt hic dicitur. &
qd sit homagiū, & quid homoligium; & quæ diffe-
rentia sit inter hęc duo, vide gl.sup verbo homoq; li
gius.& q ibi latius dixi in cle.pasto.de re iudi.& ali
quid per Inno. in.c.fi.de reg.iur.dicā post Doct. in
c.ex diligenti.de simo.& ratione talis excessus vr̃, q
p̃latus possit deponi.ar.tex.nostri, & no.hic D.Ant.
Et aduerte; q litera nostra dicit, qd' contra priuile
giū ecclesiæ Episcop⁹ p̃stiterat homagiū, & in anti-
qua compilatione dicebatur sm̃ Host.contra eiusdē
ecclesiæ priuilegiū imperiali liberalitate cōcessū, &
per sedē Apostoli. cōfirmatum, ex quo infertur sm̃
14 Host.qd' † principes seculares sup tēporalib⁹ ab ec
clesia possessis, habent fundatam intentionē de iure
cōi; vt ratione taliū bonorū temporalium teneantˀ
prælati p̃stare homagium, & fidelitatem; nisi aliquo
priuilegio temporali iuuentur. Sed hoc dicit D.m.
non esse verum simpliciter; sed qñ bona apparent
concessa in feudum; quia tunc verum est, qd' ratione
feudi debetur principi seculari fidelitas, vt c.verum
ſ̃.de fo.comp.&.c.solitæ.ſ̃. de maio. & obe.secus si
bona temporalia à principibus secularibus essent ec
clesiæ simpliciter concessa. nam tunc prelatus rōne
talium bonorum non debet aliq̃ fidelitatem prin-
cipi seculari.facit.10.q.1.c. nouerit. & q no.in.l.1.
in fi.C.de sacrosan.eccle.& Inno.in.d.c.solitæ.& se-
cundū hāc distinctionē est intelligēdus tex.noster,
& dicta Doct.hic. ¶ Quarto no.ibi ad festum⁹, qd'
15 valer† citatio facta ad diē feriatam; de quo articulo,
quia non est materia nostra, dic, vt per doc.in.c.fin.
de fer.& per Spe.in tit.de cita.§.1.ver.itē excipit.&
in tit.de dila.§.1.ver.sed pone.& p gl.15.q.4.c.pla-
cita. Archid.2.q.1.c.sicut.&.q.6.c.nos ita.& tractat
in.l.1.§.nunciatio.ff.de ope.no. nun. &.l.oēs.C. de
ferijs.cū simil.dicit tñ hic Host.qd' dū tex. dicit ad
festū; debet exponi idest post festū, vel vsq; ad festū,
p not.in.c.fi.de dila. & sic concludit.D.m. q mens
literæ fuit opponere illū terminū, non vt in copro-
cedatur; sed ad designādū, ex quo tēpore debeat p̃-
cedere; quasi immediatè post festū, vñ debebat esse
iste Eps in curia in festo, vt respōderet post festum.
16 Quinto no.ibi peremptoriè, q † etiam in cā crimi-
nali pōt apponi peremptorium in prima citatione,
qñ fit citatio de longinquo, sm̃ D. Ant.hic, & lati⁹ in
c.consuluit. de offi.deleg. Et qd' in causa criminali
possit assignari vnus terminus peremptoriè p̃ om-
nibus, ponit Arch.5.q.1.§.1.& Bal.in.l.2.C.quō, &
17 qñ iud.regulariter† verò in prima citatione nō mit-
titur peremptoriū sine cā, aliàs pōt appellari, vt no.
Host.in.c.ex literis.de rest.in inte.ponit Bal.in c.1.
de mili.vasal.q cōtu.in vsi.feu. vbi singulariter dicit,
q iusta est cā, qñ citandus est aliquis dñs, vel tyra-
nus, qui sit terribilis citanti.alleg.no.per.Io.And.in
par.j.

c.nō min⁹. de immuni. eccle.facit ꝙ no.D.m.ĩ.c.cũ
M.de cōſti.in materia ꝓteſtationis in fi.& ꝙ no.in
c.1.ſ̄.ꝙ me.cau.&.c.ſi iuſtus met⁹. de app. vide etiã
ad materiam glo.ſingu.in clem. 1. de vi.& ho.cle.&
quæ notantur in.l.ad peremptoriũ.ff.de iud. ¶ Sex-
18 to not.ibi viarum diſcrimina. ꝙ † non excuſatur qs,
ſi non comparuit intra terminum aſsignatum. hoc
tamen intellige quando quis allegaret viarum diſcri
mina ꝑꝑ frigora, vel pluuiam, vel quia eſſent luto-
ſæ,vnde dicit hic Inn. ꝙ iſta allegatio erat nimis ge
neralis;ſecus autem ſi aliquam legitimam ſpeciem
impedimenti allegaret circa viarum diſcrimina; vt
puta hoſtium, inundationis aquarum;qualis fuit, &
eſt in præſenti anno,adeò ꝙ verendum eſt ne ſit ter-
tium diluuium;vel niuis ingentis, qualis fuit anno
præterito; ita qđ præberent iuſtam excuſationem,
vt.c.accedēs.ſ̄.vt lit.nō cōteſt. & in cle. paſtoralis.
de re iud.&.l.2.ff.ſi quis cau. vnde cũ generalis eſſet
allegatio,papa dicit,ꝙ ſuæ accuſationes erant friuo
læ,& de excuſatione viarum ſatis dictũ eſt. ¶ Item,
& de alia excuſatione conſecrandi chriſmatis, quòd
19 eſſet friuola papa erat certus; quia † debet confici
in die Cenæ ante reſurrectionem, etiam ſi locus ſit
interdictus,vt.c.quoniam.de ſent.excom.lib.6.præ-
terea,poſſunt per aliũ epiſcopũ expediri, vt.c.aqua.
de conſecra.ecle.vel alta.&.ſ̄. de offic.ordi.c.quòd
ſedem. ¶ Item, & tertia excuſatio, ꝙ filius Ducis
eſſet per ipſum baptizandus,non erat legitima;quia
per hoc non debuit retardare obedire ſedi Apo.ꝓ-
batur in.c.cũ parati. de appe. ¶ Septimo not.quod
20 citatus† etiam in cauſa criminali,poteſt proponere
excuſationes ſuas, & per nuntium, & per epiſtolam
ſi non comparuit intra terminum. ¶ Octauo not.
21 quòd † citatus, qui debet perſonaliter comparere,
non excuſatur à contumacia; licet per procuratorē
compareat allegãtem excuſationes;ſi modo illæ ſint
22 friuolæ. ¶ Nono not. ꝙ † in cauſa criminali non
admittitur procurator etiam vbi agitur ad finem de
ponendi quē à dignitate. de quo latius infra.¶ De-
23 cimo not.quòd † licet in cauſa criminali nō admit-
tatur ꝓcurator ad diſputandum ſuper crimine; ad-
mittitur tamen ad proponendum exceptiones con-
tra accuſatorem de ipſius indignitate, ſeu illegiti-
mitate.& ſic probat iſte tex.ſingulariter, ꝙ in cauſa
criminali non ſolum admittitur procurator ad alle-
gandas legitimas cauſas abſentię in facto conſiſten-
tes;ſed etiam ad allegandum illas,quæ conſiſtunt in
iure propter perſonam accuſatoris non legitimi.
24 ¶ † Vndecimo not. ꝙ † citatus etiam ad inſtantiã
illegitimi accuſatoris tenetur cōparere, ſaltem al-
legaturus priuilegium ſuum, & ſi non cōparet, po-
teſt puniri vt contumax;licet poſtea appareret, qđ
accuſator eſſet illegitimus;nam,ex quo tempore ci-
tationis illud non conſtabat, debebat comparere.
Et ideò hic in fine mandatur citari ꝑꝑ contumaciã
præcedentem. Et ita debet intelligi.l.2.ff.ſi quis in
ius voca.non ie.& ibi not.&.l.1.ff.ſi quis ius di. non
obtem.videlicet, quòd non ſolum iudex poteſt pu-
nire contemnentem præceptum ſuum, & citationē
quando adhuc non conſtat de illegitimitate acto-
ris,vel accuſatoris;ſed etiã poſtquam conſtiterit, cũ
per prius fuerit commiſſa contumacia. ¶ Duode-
25 cimo not.ibi,qđ aduerſus eũ. quòd † ſemel calum-
niatus debet repelli ab accuſatione eiuſdem de eo-
dem crimine. dixi latius in.c. de his.ſ̄. eodem.
¶ Tertio decimo,not.ꝙ ille, qui iurauit non accu-
ſare,non eſt legitimus accuſator in cauſa, in qua iu-
rauit.vt hic in glo. ¶ Vltimo no.argumentum opti
26 mum ex fi.tex. quòd † propter contumaciam nō de
bet quis mulctari incontinenti, ſed de nouo debet
citari,quando imponenda eſt mulcta.facit quod no
tatur in.l.2.ff.ſi quis in ius voc. non ierit. & quòd
not.D.m. in.c.1.de iud.¶ Explicitis notabil.anteq̃
deſcendam ad apparatum,oppono primo. Videtur
enim, ꝙ non debuerint admitti excuſationes allega
tæ per procuratorem ſuper cauſa principali; quia ꝑ
hunc modum videtur admitti procurator in cauſa
principali. Sol Ioan. And.dicit, ꝙ in hoc exubera-
nit officium iudicis. ſed D. Ant.dicit,ꝙ ideò admit
titur; quia excuſatio contumaciæ eſt annexa cauſæ
principali reſpectù inhabilitatis accuſatoris, & de
hoc infra videbimus. ¶ Secundo principaliter op-
pono. videtur enim, qđ papa non debuerit impo-
nere ſilentium accuſatori accuſato contumaciter
abſente. ſol. ſimiliter dicit Io. Andr.qđ in hoc exu-
berauit officium iudicis, & papæ. ſed D. Ant. hic di
27 cit,quòd immo papa hoc iuſtè egit, quia † aliquo
exiſtente contumace, Deus, & iudex ſupplent eius
præſentiam; & ideò cum hic proponerentur tales
exceptiones ad excuſandam abſentiam accuſati;quę
ſi propoſitæ fuiſſent per ipſum accuſatum præſentē,
certum erat,qđ accuſatus non tenebatur reſponde-
re;ergo potuit,& debuit iudex declarare accuſatum
non teneri reſpondere, & illegitimo accuſatori ſi-
lentium imponere,vt.l. properandum. §. ſin autem.
C.de iud. Facit qđ dixi in.c.1.ſ̄.eo.& mihi hoc pl⁹
placet. ¶ Tertio principaliter oppono.videt enim
quòd per confeſsionem factam coram auditoribus
datis duntaxat ſuper articulo excuſationis, non de-
buerit imponi ſilentium accuſatori. Sol.dicit Inno.
ꝙ etiam in hoc exuberauit officium iudicis, ſeu pa-
pæ. Vel dic ſecundum Ioan. And.qđ iſte canonicus
accuſator iterum repetijt confeſsionem corã papa.
Vel poteſt dici ſecundum D. Ant.qđ licet iſta con-
feſsio eſſet facta coram auditoribus ſuper articulo
excuſationis contumaciæ,tamen ex ea ſequebat̃,qđ
non tenebatur accuſatus comparere,& reſpondere,
quia accuſator erat inhabilis, ideò ſuper hoc tanq̃
connexo poteſt pronunciare. ¶ Vltimo oppono
ad id, quod dicitur in fin.videtur enim,qđ non de-
buerit aliqua purgatio indici; quia cum accuſatio
prædicta fuerit calumnioſa, quòd patet quia accu-
ſatori fuit impoſitũ ſilentiũ; ergo accuſato non de-
buit parere præiudicium reſpectu purgationis. Sol.
ſecundum Gof.quem ſequitur Ioan. And.iſte accu-
ſatus erat aliàs infamatus, & ex tali accuſatione erat
28 orta † infamia facti, quæ requirit purgationem, ſe-
cundum no.in.c.omnipotens.ſ̄.eod.2.q.5.c.omni-
bus .& licet infamia habuerit ortum à leuibus, vel
à calumniantibus;tamen ſi tranſiuit ad bonos,& gra
ues, indicenda eſt purgatio,arg. not.per glo.in.c.cũ
dilectus.ſ̄.de pur.cano. & ita debet intelligi glo. in
d.c.omnibus. quæ videtur velle quòd ex calumnio-
ſa accuſatione indici poſsit purgatio. Nam debet
intelligi, quando talis aliàs erat infamatus apud bo
nos,& graues.aliàs autem ex ſola accuſatione maxi-
mè ca-

mè calumnioſa non data infamia apud bonos, &
graues non videretur indicenda purgatio, vt.c.in-
quiſitionis.ǂ. eod.cum ſimil. ¶ Glo.1.circa mate-
riam quæ hic principaliter expeditur, an ſcilicet in
cauſa criminali poſsit interuenire procurator, po-
nit, duas opi.prima eſt, ponendo regulam, qđ in cã
criminali regulariter non admittatur procurator,
ad quam regulam tradit nouem fallentias. ¶ Secun
da opin.fuit Melendi, qui diſtinxit in effectu inter
perſonam accuſati, & accuſatoris, & ex parte accu-
ſati, an eſſet lis conteſtata. In fi.glo. dic, circa hanc
materiam glo.& doct.vario modo procedunt. Glo.
enim hic in prima parte procedit vt dictum eſt; po-
Cõis op. nendo regulam negatiuam, quam cõmuniter * vi-
detur velle tex.videlicet, qđ regulariter in cauſa cri-
minali non admittitur procurator, à qua regula ex-
cipit.8.vel.9.caſus, & hunc eundem modum ſeruat
glo.2.q.6.ſi quando. ſimiliter ponit regulam, & fal-
lentias. & eodem modo etiam procedit glo.5.q.3.
in ſumma. licet ponat paucas fallentias.& eundem
modum latius amplectitur Spe. in tit.de procu.§.1.
verſ.item quòd cauſa eſt criminalis. ¶ Alia fuit opi.
Melendi, vt dixi, quam refert glo.noſtra, quæ fortè
habuit originem ex his, quæ dicit glo.3.q.9.in ſum.
gl. verò in.l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iud.& cõ-
Cõm. op. muniter * glo.iuris ciuilis. vbi tractant hanc mate-
riam, tradunt hanc theoricam, quòd à relegatione
ǂ.vſq; ad relegationẽ incluſiuè admittatur procurator.
Fallit in quibuſdã caſibus. Et hũc modum etiam ſer
uat Azo in ſumma in tit.de procura. ver.ſi autem ſit
criminalis.& latius Hoſt.in ſum.in titu. de procura.
§.in qua re. ¶ Quidam verò diſtinguunt inter cri-
mina publica, & priuata. Alij autem diſtinguunt in-
ter crimina, per quæ venit imponenda pœna pecu-
niaria; & crimina, per quæ venit imponenda pœna
corporis afflictiua. nonnulli etiã aliter diſtinguũt.
¶ Ego verò omittam ſingularum opinionum reci-
tationem; quarum effectus ex.ǂ.dicendis clarè ap-
parebit; & proſequar omninò ordinem ab alijs di-
uerſum, & materiam hanc, vt dixi in principio, la-
tiſsimè, & clariſsimè ſecundum debitum ordinem
examinabo. ¶ Pro euidentia igitur dicendorum
aduertendum eſt, ꝙ hanc totã materiam ego prin-
cipaliter diſtinguo in tres articulos principales, ſeu
in tria membra principalia. ¶ Primum erit in in-
ueſtigando pro fundamento dicendorum, quæ ſit
ratio, quare in cauſa criminali non admittatur pro-
curator. ¶ Secundum vtrum in cauſa criminali ad-
mittatur, vel non admittatur procurator, habito dun-
taxat reſpectũ ad qualitatem cauſæ, ſeu quantitatẽ
pœnæ. ¶ Tertium, an in cauſa criminali admittatur,
vel non, procurator reſpectũ qualitatis iudicij, ſeu
modi agendi. Et not. qđ quolibet ex dictis mem-
bris examinabo per ſuas principales quæſtiones, quę
principales.qq.diuidentur in alias.qq.ad illam ma-
teriam adaptabiles, prout in prin.cuiuslibet mem-
bri, & quæſtionis clarius apparebit.

Circa primum igitur membrum proſequar dun-
taxat duas quæſtiones. Prima erit quare in cauſa cri
minali ex parte rei non admittatur procurator. ¶ Se-
cunda erit, quare ex parte accuſatoris nõ admittatur.
29 ¶ † Quæro igitur primo, quæ ſit ratio, quare in cau-
ſa criminali non poteſt interuenire procurator ex
parte accuſati. Sol.dic, quòd plures dantur rationes.
Prima eſt, quam aſsignat glo.ſuper verbo, magis, in
l.penul.§.ad crimen.ff.de pub. iud. videlicet, ex eo
quòd procurator non poſſet damnari. nam cũ ipſe
non deliquerit, nõ debet puniri, vt.c.quæſiuit.ǂ.de
his quæ fi.à maio.par.cap.&.l.ſancimus.C. de pœn.
Item nec dominus, ſeu principalis poſſet damnari;
quia poſtquam iudicium eſt agitatum cum procu-
ratore, debet ſententia ferri contra procuratorem,
vt.l.1.C.de ſenten. & inter.om.iud. & ſic iudicium
eſſet deluſſorium. Et hanc etiam rationem ponit
Gof.in tit.de procu.ad fi.& Specu.in tit. de procu.
§.ratione autem cauſæ. & verſ. item quod cauſa eſt
criminalis; & in tit.de accu.§.fin.verſ.porrò ſi ſit cõ
tumax. in prima parte. Sed hæc ratio nõ placet Bar.
in.d.l.pe.§.ad crimen. Mouetur, quia ꝙ dicitur in
l.1.C.de ſenten.qđ procurator damnatur, vel abſol
uitur, non principalis, procedit quãdo in procura-
tore poteſt cadere ſententia, ita ꝙ ad ipſum poſsit
congruè referri; aliàs ſecus, vt.l.fi.C.de iniur.no. in
l.nihil.C de procu. Exemplum poteſt figurari in cã
matrimoniali, vt not.glo.in.d.l.nihil. Et in cauſa ſta
tus legitimitatis, vel ſimi. vt tractatur in.d.l.1.C.de
ſen.&.c.cauſam quæ.ǂ.qui fi.ſint legi.facit quod no
tatur in.l.vnica.§.ne autem.&.§ ſin verò talis. C.de
cadu.tol. & ſequitur Ioan.de Imo.in.d.§.ad crimẽ.
Præterea, ꝙ illa ratio non ſit bona, patet; quia ſunt
certi caſus, in quibus poteſt ferri ſententia contra
abſentem, & interuenire procurator; & tamen ſen-
tentia tunc non fertur contra procuratorẽ, ſed con-
tra principalem, vt patebit ex his quæ dicam.ǂ.in
in.13.q & tribus ſeq. primæ.q.2.membri principa-
lis. ¶ Secunda ratio eſt ſecundum Gof.& Spe.in lo-
cis præalleg.quia procurator non poſſet conſequi p
actionem mandati contrariam id, quod amitteret
ſi pœna capitali puniretur, vel aliquo membro mu-
tilaretur, aut alia pœna corporis afflictiua.quod ta-
men ſecus eſſet in ciuili, & pęna pecuniaria, vt.l.plau
tius.ff.de procura.& hanc etiam rationẽ ſentit Bar.
in extrauag. ad reprimendum. in ver. legitimè. hæc
ratio non videtur bona. nec placet Ioan. de Imo. in
d.§.ad crimen. reprobatur enim ex rationibus aſsia
gnatis in præcedenti ratione. ¶ Tertia ratio aſsigna
30 tur per doc. † ne iudicium ſit deluſorium, contra.l.ſi
ꝓtor.ff.de iudi.quia ſi reus dubitaret ſe condemnã-
dum, ſemper ſe abſentaret, & litigaret per procura-
torem.& ſic ſententia capitalis non poſſet ferri cõ-
tra eum, vt.l.abſentem.ff.de pœnis. &.l.abſentem.
C.de accu.nec etiam poſſet ferri contra procurato-
rem, quia ipſe deliquerit; vt dixi in prima ratione.&
hanc rationem tradit Bart.in.d.§ ad crimen. quam
Ioan.de Imo.dicit ſatis bonam. ¶ Sed aduerte quia
ſecundum hanc rationem videretur dicẽdum, quòd
pro carcerato, ſeu præſente admitti debeat procu-
rator; quod tamen eſt falſum ſecundum plurimorũ
doct.opi.& ſic videtur, qđ dicta ratio non ſit ſecu-
ra. de quo tñ dic, vt dicam in.17.&.18.q.1.q.prin-
cipalis ſecundi membri principalis. ¶ Quarta ratio
31 aſsignatur, ne maleficia † remaneãt impunita, vt.l.ita
vulneratus.ff.ad.l.Aquil. & vide remiſsiones, quas
dedi in.c.ad liberandam.de Iudæ.in.27.notabili.nã
ex quo reus eſſet abſens, non poſſet puniri.hæc tamẽ
ratio reincidit quaſi in idem cum præcedenti. præ-
terea

terea etiam contra absentem in causa capitali non posset procedi; & sic delicta videntur remanere magis impunita; nisi diceres, qd' ex toto non remanerent impunita: quia contra contumacem absentem deueniretur ab annotationem bonorum, vt. J. dicã, ad quam non deueniretur, si procurator interueniret.

32 † ¶ Quinta ratio datur per Bar. in d. §. ad crimẽ. videlicet, quòd reus verisimiliter fidelius, diligẽti', & accuratius defendet suam causam propriam, quã procurator alienam, arg. l. 1. ff. de Carb. edic. & l. 2. §. fi. ff. de adul. dicunt tamen Bal. & Ang. ꝙ hæc ratio fuit originaliter glo. in. l. nõ solum §. fi. ff. de procur. Ego tamen illam non habeo. & hanc rationem videtur sequi in effectu. D. Bar. de Salice. in. l. reos. C de accu. siue loquamur in p̃sente, siue in absente. ¶ Aduerte tamen; quia dicta ratio non videtur bona secundum Bal. quia non est generalis; quia secundum eam, procurator pro carcerato, vel pro absente eo casu, quo absens potest damnari non posset interuenire. qd' tamen est falsum, vt dicam in 15. & tribus sequen. quæstionibus primæ. q. principalis secundi membri principalis. ¶ Et ob hanc causam Bar. fortè voluit, ꝙ pro absente non admitteretur procurator, sed excusator, vel defensor. Pro carcerato verò dicit Bar. ꝙ ideò admittitur, quia melius defendet causam per se, & per alium, q̃ per se solum. ¶ Sed Barth. de Saliceto vult, ꝙ in neutro casu admittat̃ ꝓcurator; sed instructor, informator, vel ꝑparator. Sed aduerte; quia pro absente in casu, in quo potest procedi contra absentem, videtur qd' admittendus sit procurator, ea ratione; quia melius est qualemcunque procuratorem admitti, quàm indefensum remanere absentem, vt dicit hic D. Ant. ¶ Ratio verò prædicta concluderet, quando pp non interuentum procuratoris non posset procedi contra absentem. sed cum ponamus ꝓcedi posse, admittet iudex procuratorem, si habebit speciale mandatum; & si etiam nõ haberet speciale, admittet cum generali; & si non haberet etiam generale, admittet eum, vt quemlibet defensorem, facit. l. non solum. §. fi. ff. de procu. & l. seruum quoq;. §. publicè cod. tit. & aliqd tangã in dictis. qq. & in quæstione. 8. primæ q̃tionis principalis, dicti secundi membri principalis, &

33 n. 6. quæst. secundi membri principalis. ¶ † Sexta ratio datur per alios, ꝙ ideò in criminibus capitalibus procurator non admittitur, quia non potest legitimare personam suam, sicut in ciuilibus. nam sicut in ciuilibus debet cauere de iudicato soluendo, vt. l. non solum. §. qui alieno. ff. de procura. ita videretur dicendum in criminalibus. sed in criminalib' non potest quis se pro alio obligare ad pœnam cor

34 poralem; quia nemo est dominus membrorum suorum. vt. l. liber hõ. ff. ad. l. aquil. &. c. contingit. 2. J. de sent é. excom. & 23. q. 5. c. si non licet. & ideò ꝓmissio non valet per quam quis promittit repræsentare accusatum; alias soluere pœnam capitalem, facit quod not. in. l. ad cõmentariensem. C. de custo. reo. & l. diuus & l. fi. ff. de custo. reo. licet ex legis dispo

35 sitione† custos carceris propter negligentiam quandoque pœna capitali teneatur, vt dictis iuribus. cum ergo in criminalibus procurator non possit legitimare personam suam, nec mandatum modo prædicto; sequitur ꝙ non debet admitti. & hanc rationẽ sequitur hic D. Ant. & eam ponit Specu. in titu. de accusat. §. sequitur. ver. porrò si sit contumax: in tertia parte. & eam etiam ponit Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in ver. legitimè. ex qua ratione infert D. Ant. ad decisionẽ multarum. qq. de quibus. J. dicam & eam sequitur D. m. hic. ¶ Sed tu aduerte; qa secundum Ioan. de Imo. in. d. §. ad crimen. hæc ratio non videtur vera; quia sicut in ciuilibus eo casu, quo ratio subiectæ materiæ non patitur præstare satisdationem, vt tex. cum glo. in. d. l. non solum. §. si status. ff. de procur. vbi procurator in causa status non satisdat de iudicato soluendo, licet præstet satisdationem de defendendo, & de dolo malo quod absit; Ita etiam non videtur absurdum in criminalibus; qa ex quo ratio subiectæ materiæ non patitur præstari talem satisdationem, quòd admittatur procurator sine ea. facit. d. l. non solum. §. fin. & quod dixi. S. in prima, & secunda ratione. Et propterea dicta ratio est contra. l. 1. ff. an per ali. cau. appell. ¶ Quid ergo dicemus; profectò videtur difficile considerare veram, & concludentem rationem. Nec videtur posse assignari vnica sola ratio, quæ multipliciter morderi non possit. Vnde dicamus, ꝙ nulla ex dictis rationibus concludit de necessitate; sed plures considerationes simul iunctæ ex prædictis rationibus simul iunctis fuerunt causa dispositionis iuris disponentis, quòd in causa capitali procurator nõ debeat admitti, & maximè quinta, coniuncta sexta, & alia, ne iudicium sit quodammodo delusorium, & ex. J. dicendis clarius apparebit, & adde quod statim dicam in fi. seq. q.

36 Secundo quæro, quæ sit ratio † quare ex parte accusatoris non admittitur procurator, solutiones diuersæ assignantur. ¶ Prima, secundum Iac. But. quia ex quo crimen est publicum, frustra quæritur de constitutione procuratoris, nam ipse procurator constitutus ita est dominus accusationis ex crimine publico, sicut constituens, facit quod notatur in. l. licet. ff. de procura. Sed Barto. dicit in d. §. ad crimen, quem sequitur ibi Ioan. de Imol. quòd hæc ratio licet sit bona, non tamen est generalis; concludit enim solum, quando quis accusaret, vt quilibet de populo. secus si accusator vellet accusare vt suam, vel suorũ prosequeretur iniuriam de crimine publico, & vellet constituere procuratorem; quo casu videretur posse secundum dictam rationem; quod tamen est falsum secundum Imo. quod tamen ego arbitror verum, quando veniret imponenda pœna corporalis; & hoc casu proprie iudicaretur agi ad vindictam publicam; alias autem videretur admittendus procurator; secundum tamen diuersas qualitates de quibus dicam. in. 1. q. & seq. vsque ad. 15. primæ. q. principalis, secundi membri principalis. Item secundum eos non procederet ratio prædicta, quando lis esset contestata, arg. l. si cui. ff. de verb. sig. nec etiam procederet, quando crimen esset priuatum. In quo casu etiã quandoque non potest constitui procurator, vt ex infra dicendis apparebit in quæstionibus primæ. q. principalis dicti secũdi mẽbripri ncipalis. Mihi tamen videtur, quòd ipsam rõnẽ cõsiderauerit legislator in d. §. ad crimẽ, dũ dixit, ꝙ etiã ex parte accusatoris frustra vẽ admitti procurator, quasi fictiat, si potest quis p se, vt principalẽ, agere causã accusationis, frustra

fruſtra q̃rimus de procuratore, vt. ĩ. latius. ¶ Secũda
ratio eſt ſecundum alios, ne iudicium ſit deluſoriũ,
& ne maleficia remaneant impunita. nam cum accu
ſator teneatur ad pœnam calumniæ, ſi videret ſe cõ-
demnandum de calumnia, litigaret per procurato-
rem, & ſe abſentaret, & ſic quantum ad hoc videtur
eſſe eadem ratio, quam dixi. ſ. ex parte rei in tertia
ratione & ſeq. ſed Bar. dicit, ꝙ cum hodiè commu-
niter ex forma ſtatutorũ accuſator nõ puniatur pę-
na talionis; nec ponitur in carcerem ſicut accuſatus,
ꝙ iſtæ rationes ceſſant; vnde dicit ipſe, ꝙ vera erit
ratio, quod veriſimiliter accuſator diligentius aget
cauſam propriam per ſe, q̃ per procuratorem, vt di-
xi in. 4. ratione præcedẽtis. q. Sed dicit Io. de Imo.
ꝙ ex quo pœna calumniæ non eſſet corporis afflicti
ua, & per conſequens poſſet cadere in abſentem, vi-
detur dicendum, ꝙ debeat admitti procurator; niſi
ſtatutum expreſsè prohibeat; quia & hoc caſu ex par
te rei admitteretur procurator, quando pœna non
eſſet corporis afflictiua, vt dicam in prima. & . 2. q.
primæ. q. principalis, ſecundi membri principalis.
Nec obſt. ratio diligentioris defenſionis, quia illa
37 nõ eſt vniuerſalis, vt dixi in ꝓcedenti. q. ¶ † Aduer-
te tamen; quia fortè dici poſſet, quòd hoc operetur
æqualitas, quæ ſeruanda eſt in iudicijs, vt in regula,
non licet actori. de regu. iur. lib. 6. & regula non de-
bet actori. ff. eo. Vnde cum accuſato non permittat
cauſam agere per procuratorem; ergo non debet
permitti accuſatori. arg. dictorum iurium. & . l. ſi cũ
dies. §. fin. ff. de arb. & C. de fruct. & lit. expen. l. 3.
¶ Sed poſſet reſponderi ad hoc, qđ diuerſitatis ra-
tio diuerſum operetur effectum; vide qđ dicam in
dictis. qq. Sed D. Barth. de Salic. in. d. l. reos. dicit, ꝙ
ratio eſt, quæ colligitur ex. d. l. licet. ff. de procura.
& ſic reincidit in idem, quod prima. ſubdit tamen,
ꝙ aut pœna calumniæ eſt talis, ꝙ poteſt interuenire
procurator, & non eſt quærendum tunc de ratione;
quia quæſtio non procedit. Aut quæſtio eſt talis in
qua procurator non poteſt interuenire; & tunc ſiue
accuſator ſit præſens, ſiue abſens, eadem eſt ratio in
accuſatore, quæ in reo accuſato. ¶ Sed tu aduerte
circa duas dictas rationes quòd iuriſconſultus prin-
cipaliter videtur conſideraſſe, ꝙ non admittatur ꝓ-
curator tàm ex parte accuſatoris, quàm ex parte rei
quia fruſtra admitteretur ex parte rei; ideò fruſtra;
quia in cauſa capitali, ex qua veniebat imponenda
pœna corporis afflictiua, nullo modo contra abſen
tem procedi poterat, vt. l. abſentem. ff. de pœnis. ſi
ergo procedi non poterat, videbatur dicendum qđ
fruſtra quæritur, an admittatur procurator. Et ſi tu
diceres, poteſt procedi ſaltem ad annotationẽ bo-
norum, vt. d. l. abſentem. ergo non admitteretur fru
ſtra; quia reſpondeo, ꝙ eo caſu admittatur procu-
rator, ſeu excuſator, qui poteſt excuſare abſentem,
ita vt retardetur ſententia annotationis bonorum
ſcilicet legitima cauſa abſentiæ allegata. & ita intel-
ligo tex. in. d. l. pe. §. ad crimen. in fi. reſponſi. Ex par
te vero accuſatoris, ſi publica cõpetebat accuſatio,
fruſtra quæritur de admiſsione procuratoris. nam
poſtquam poteſt aliquis vt principalis accuſare, fru-
ſtra vult admitti alieno nomine. & de his. & de in-
tellectu. d. §. ad crimen. latius. ĩ. videbitis. ¶ Sed
quæro iuxta prædicta, quare tex. in. d. §. ad crimen.
dicit, ꝙ in cauſa publici iudicij fruſtra admittitur
procurator ex parte accuſatoris; & multo magis fru
ſtra admittitur ex parte accuſati. So. poteſt dici, ꝙ
38 ratio eſt; quia reorum eſt fugere, vt. l. properandum.
§. 1. ibi, parte fugiente. iuncta gl. C. de iud. & . c. nul-
lus. de præſump. vnde maior erat ꝓſumptio, ꝙ reus
ſe abſentaret, quando videret ſententiam ferendam
contra ſe, quam accuſator. & ſic veriſimilius iudi-
cium eſſet deluſorium. ideò multo magis ex parte
accuſati prohibetur interuentus procuratoris, quã
ex parte accuſatoris, fruſtra autem dicit, propter
cauſam. ſ. tactam in præcedenti. q. ¶ Aſſumo nunc
ex ordine ſm̃ principale mẽbrum. vtrũ in criminali
admittatur ꝓcurator, habito duntaxat reſpectu ad
qualitatẽ cauſę, ſeu quantitatẽ pęnæ, q̃. q. ſubdiuido
principaliter in. 7. qq. principales. ¶ Prima erit, qd
iuris, ſi aliquis vult admitti vt procurator ad plenam
defenſionem. ¶ Secunda, vtrum in caſibus, in qui-
bus procurator non poteſt admitti ad plenam de-
fenſionem, ſeu agitationem cauſæ principalis, an
ſaltem poſsit admitti ad aliquem articulum præpa-
ratorium, ſeu iudiciarium; & ad quos articulos.
¶ Tertia quid iuris de tertio, qui comparet in cau-
ſa criminali, nõ vt procurator, ſed pro ſuo intereſſe.
¶ Quarto erit, quid iuris de tertio, qui comparet
in cauſa criminali accuſando, vel defendendo non
vt procurator, ſed ratione adminiſtrationis ſibi cõ-
petentis; vt qa eſt tutor, curator, vel ſimil. ¶ Quin
ta erit, vtrum in caſibus, in quibus non poteſt pro-
curator interuenire, & interuenit; nec fuit oppoſita
exceptio incompetentiæ, reſpectu qualitatis cauſæ,
teneat iudicium necne. ¶ Sexta erit, an in caſibus,
in quibus admittitur procurator in cauſa criminali,
requiratur ſpeciale mandatum, & an teneatur ſatiſ-
dare. ¶ Septima, & vltima quæſtio huius ſecundi mẽ
bri principalis erit, ſub compendio epilogando,
enumerando, & examinando caſus ſpeciales, in qui-
bus admittitur procurator in cauſa criminali; & q̃-
libet prædictarum q̃ſtionum ſubdiuidetur in ſuas
quæſtiones. Et ſubijcietur cautela, ad hoc, vt pro-
curator non admittatur.

Circa primam. q. prædicti ſecundi membri pro-
ſequar infraſcriptas quæſtio. ¶ Prima, vtrum in cau
ſa criminali admittatur procurator, ſiue delictum
ſit pulicum, ſiue priuatum. ¶ Secunda, vtrum ad-
mittatur, ſi venit imponenda ſolum pœna pecunia-
ria. & quid iuris, ſi veniret imponenda pœna priua-
tionis omnium bonorũ, aut maioris partis. ¶ Ter-
tia quid iuris, ſi venit imponenda pœna merè cor-
poris afflictiua. ¶ Quarta quid iuris, ſi venit impo-
nenda pœna arbitraria mixta. ¶ Quinta, qd ſi venit
imponenda arbitraria. ¶ Sexta qd iuris, ſi venit im-
ponenda alternatiua. ¶ Septtima, quid ſi dubitatur,
an veniat imponenda corporalis, vel pecuniaria.
¶ Octaua, quid ſi venit imponenda pœna infamiæ.
¶ Nona, quid ſi venit imponenda pęna reuocatio-
nis in ſeruitutem. ¶ Decima, quid ſi venit imponẽ-
da pœna relegationis. ¶ Vndecima, quid ſi venit
imponenda pœna, perpetui carceris. ¶ Duodeci-
ma, quid ſi venit imponenda pœna, vt quis poſsit
impunè offendi. ¶ Tertiadecima quid ſi venit im-
ponenda pœna priuationis, ſeu depoſitionis ab or-
dine. ¶ Quartadecima, quid ſi venit imponenda

pœna,

pœna separationis tori. ¶ Quintadecima vtrum in
casibus in quibus dicetur procuratorem non admit
tendum, admittitur pro absente, quando contra eũ
procedi potest. ¶ Sextadecima, vtrum in casibus
prædictis, scilicet in quibus non potest admitti ꝓ-
curator, admittatur, si ex forma statuti accusatus,
vel inquisitus de crimine capitali, habeatur pro cõ-
fesso, si fuerit contumax. ¶ Decimaseptima, vtrũ
in casib⁹ prædictis admittatur pro reo præsente, sed
non carcerato. ¶ Decimaoctaua, vtrum in casibus
prædictis, scilicet in quibus regulariter non admit-
titur, admittatur pro reo ꝓsente & carcerato. ¶ De-
cimanona & vltima, vtrũ in casib⁹, in quibus mortu⁹
potest damnari, admittatur procurator in casibus,
in quibus non admitteretur pro viuo.

39 Primo igitur quæro, † vtrum indifferenter in cau
sa criminali repellatur procurator, siue delictum sit
publicum, siue priuatũ. Ex pro examinatione huius
q. ante omnia videndum est, qđ dicatur delictum
publicum, & qđ priuatum. Circa qđ iurisconsult⁹
40 in.l.1.ff.de pub.iudi.dicit quòd † ea sunt publica cri
mina, quæ ex lege publicorum iudiciorum, descen-
dunt, velut ex.l.iulia maiestatis.et.l.iulia de adulte.
& alia plura ibi enumerata, de quibus ibi, & etiam
quædam enumerat glo. Ideò autem dicuntur publi-
ca; quia cuilibet de populo competit accusatio, vt
41 instit.de public.iudi.in princip. † Delicta verò pri-
uata dicuntur, sicut furti, iniuriarum, abigeatus, &
simi.de quibus in lib.47.digestorũ.à tit.de priuatis
delictis, in quo incipit.47.lib.vsq; ad titulum de pu
blicis iudicijs. ¶ Et de prædictis vide Specul.in tit.
de accusa.§.2.in princip. Et possunt dici priuata,
omnia illa, quæ non enumerantur inter publica de-
licta. Ideo autem dicuntur priuata; quia ad illa re-
gulariter non admittitur, nisi ille, cuius interest pro
sua iniuria, non pro aliena, vt.l.3.de priua.delic.&
l.3.§.si is.ff.de sepul.viol. Ioan.And. in addit.Spec.
in titu.de accusatio. in quarta parte in fin.de quo ẽt
per glo.& Doct.in.l.fin.ff.de priuat.delic. ¶ Est ta-
men aduertendum, quòd non semper sequitur; cõ-
petit publica accusatio; ergo delictum est publicũ.
Nam etiam in delicto priuato, ꝓp quod imponitur
pœna pecuniaria applicanda fisco, admittitur qui-
libet de populo ad accusandum pro illa pœna, & tñ
non dr̃ publicum delictum; sed dicitur competere
publica accusatio. vt dicit glo. singularis in rubr.de
popul.actio.& hoc etiam tenet, ibi Bart.alleg.l.qui
sepulchra.C.de sepul. viol. &.l.1.ibi, vel ab accusa-
tione recessum.ff.de iure fisci.iuncta.l.3.§.fin.de pri
ua.delic. ¶ Facit etiam .d.l.1.de iure fisci.ibi dum
dicit, rem litigiosam venundari. iũcta.l.fin.C.de li-
tig. ¶ Et ibi sentit glo.& tenet Bar.& Bald.& idem
Bar.& Ioan.de Imo.in.l.1.ff.de public.iud. Pro pri-
uato autem delicto, ꝓp quod imponitur alia pœna
quàm pecuniaria, non admittitur nisi ille cuius prin
cipaliter interest pro sua iniuria, vt supra dixi. & ita
debet intelligi glo.in.l.3.in.fin.ff.de priua.delict. &
qđ.s̃.dixi. Præterea accusatio suspecti tutoris cõ-
petit cuilibet de populo, etiam si agatur ad purga-
tionem, vel remotionem, vt.l.1.§.consequens. cum
§.fin.ff.de suspec.tuto. & institu.eod.§.consequens.
& seq. qui tex. loquũtur indistinctè, & per conseqẽs
indistinctè intelligendi sunt. 19. distin.c.si Roma-
42 norũ.&.l.de pretio.ff.de public. tamẽ † iudicium ac
cusationis de suspecto non est publicum, vt tenet
Bar.in.l.1.ff.de publ.iudi.licet glo. & Angel. teneãt
contrarium. Sed melior videtur opi. Bar. super hoc
tamen non insisto; quia non est principalis materia
nostra, sed satis est, ꝙ non est necessaria consequen-
tia, quilibet potest accusare de tali crimine; ergo
crimen est publicum, maximè quò ad materiam
43 nostram.l.1.de publ.iud. † Vnde dicit Bar. in.d.l.1.
ff.de pub.iud. ꝙ tribus modis potest dici crimen pu
blicum. Vno modo latissimè, eo ipso ꝙ intenditur
publica vtilitas; videlicet, vt quis puniatur corpo-
raliter, vel pœna sit applicanda fisco; licet aliàs non
competat cuilibet de tali crimine accusatio, si tale
crimen sit priuatum. & hoc modo sumitur in.l. qđ
senatus.&.l.prætor.§.si dicãtur.ff.de iniur.&.l.loca-
tio.§.quòd illicitè.ff. de publi. & hoc modo potest
intelligi glo.fin.in.c.1.de collu. deteg. quæ dicit, ꝙ
de iure canonico omnia delicta dicuntur publica.
Secundo modo dicitur crimen publicum latè, eo
ipso ꝙ competit cuilibet accusatio. & hoc modo su
mitur in.§.consequens.s̃.allegato. & in.d.l.ꝙ sena-
tus. in princip. licet aliàs quò ad alios effectus non
dicatur publicum iudicium. Tertio modo sumitur
strictè quò ad effectum nostri principalis membri.
&.l.penul.§. ad crimen. &.l.infamem.ff. de public.
iudic.& tunc illud solum dicitur publicum iudiciũ,
de quo cautum est in iure vt sit publicum. & dicit
Angel. ꝙ omnia crimina, quæ puniũtur per ea quæ
habentur in aliqua rubrica incipien. ad legem, &c.
hoc est ad .l.iul.maie. &.l.iuliam de adul. &.l.iul.
de sica. & sic de singulis; talia enim dicuntur descen
dere ex.l.publicorum iudiciorum. & hoc dicit ap-
parere ex.l.1.ff.de public. iudic.rectè intellecta; &
ideò dicit, ꝙ in illis non est necesse nominatim ca-
uere, quòd sint publica. Per prædicta igitur patet,
quid iuris, si per statutum detur cuilibet potestas
accusandi de aliquo crimine, vbi de iure communi
non datur, an tunc dicatur publicum iudiciũ. Nam
per prædicta Bart.tenet ꝙ non, & sequitur Angel.
nisi exprimatur in statuto, ꝙ sit publicũ iudicium;
& sic damnatus de tali crimine non erit infamis, vt
damnatus de publico iudicio; & poterit interueni-
re procurator; licet secus quando esset crimen pu-
blicum, vt.d.l.pen.§.ad crimen. ¶ Sed aduerte, quia
ꝙ dicit Ange. quòd in crimine publico non potest
interuenire procurator; non est simpliciter verum,
vt statim dicam. ¶ Item aduerte; quia secundum
Ioan.de Imo. nõ est peccatum dicere, ꝙ vbicunque
in iure est statutum, ꝙ de aliquo delicto publico sit
accusatio, quòd tunc illud crimen intelligitur pu-
blicum, & publici iudicij, per.l.3.§.fina.ff.de ꝓuar.
vbi tex.innuit, ꝙ siue per legem, siue per senatuscõ-
sultum sit inducta publica accusatio, publicum vi-
detur esse iudicium. ꝙ not. ad limitationem eorũ
quæ dixi.s̃.secundum Angel. Et eodem modo si ꝑ
statutum inductum sit, ꝙ publica sit accusatio, arg.
44 l.omnes popul. ff.de iustitia & iure. Facit † etiam
ethimologia vocabuli; quia publicum dicitur quasi
populicum quia cuilibet competit accusatio, vt.s̃.
45 dixi.&. † argumẽtũ ab ethimologia in dubio vide-
tur esse validum, nisi obstet aliud, vt.c.cum secun-
dum.de præben.&.l.tugurij.ff.de verb. signi. & hoc
videtur

videtur fuiſſe de mente glo. ſuper rubr. ff. de publi.
iud. quæ dicit, ꝙ publica dicunt quaſi populica. &
Azo in ſum.de publi.iud. & hæc opi. ſecundum.Io.
de Imo.fortè videtur verior; licet in practica ſer-
uanda ſit opi. Bar. & Angel. quia illa tendit ad mi-
tiorem interpretationem. Facit regula in pœnis.de
regu.iur.lib.6.&.l.ſi de interpretatione.ff.de pęnis.
Quandoq; verò dicitur publicum iudicium hoc eſt
46 ordinarium,vt not.glo.in.c.1. de collu.deteg. † nã
quædam iudicia ſunt ordinaria, quædam extraordi-
naria, vt tradit Spec.in tit. de procu.§.2.in.4.parte.
& D,m.in rubr.de iud. ¶ Quandoque dicitur pu-
blicum, ex eo quòd ſolenniter, & publicè quis põt
accuſari, vt not.glo.5.q.3.c. qui epiſcopus. põt etiã
ſumi alijs modis, vt in dictis iuribus. ¶ Sed reuerten
do ad principalem.q.noſtrã, qua queritur, an indif-
ferenter in cauſa criminali admittatur procurator,
ſiue delictum ſit publicum, ſiue priuatum, glo.in.d.
l.pen.§.ad crimen.ff.de pub.iud.refert opin. Prima
eſt, ꝙ in priuatis delictis admittat procurator, ſum-
pto argumento à contrario ſenſu in.d.§.ad crimen.
nam cũ tex.ibi dicat ad crimen publici iudicij fru-
ſtra procurator interuenit; videtur à cõtrario ſenſu
ſentire, ꝙ ſecus ſit in priuato. ¶ Secũda opinio fuit,
quam gl.ibi ſequitur. quòd etiam in priuato crimi-
ne non admittit procurator intelligendo, ꝙ adſint
aliæ qualitates, propter quas prohibeatur interue-
nire: de quibus latius in ſequenti quæſtione; & hoc
probat glo.quia crimen iniuriarum eſt priuatum, vt
patet ex his quæ ſupra dixi.tamen in accuſatione in-
47 iuriarũ prohibetur † ꝓcurator interuenire, vt.l.fi.
C.de iniurijs. de quo latius. ĩ.dicã.igitur, &c. ¶ Itẽ
probat, quia regulariter prohibetur interuenire ꝓ-
curator in crimine, quo imponitur pęna maior re-
legatione, vt dicam in.10.q. huius primæ quæſtio-
48 nis. ¶ Facit etiam; † quia ſicut in publicis imponitur
pœna talionis accuſatori calumnianti, ita & in pri-
uatis, vt.l.& in priuatis.ff.ad ſenatuſcõſ.turpil. Et p-
Côm. opin. dictam opin. communiter * tenent docto. pro qua
videt caſus in.l.3.C.vbi ſena. vel clariſsimi. vbi tex.
dicit, ſiue delictum ſit publicum, ſiue priuatum, ꝙ
per procuratorem exerceri non poteſt. & ſic clarè
probat, ꝙ etiam ſunt quædam crimina priuata, quę
per procuratorem exerceri non poſſunt. Ad idem
etiam facit tex.in.l.1.C.vt omnes tàm ciuiles quàm
crimi.&c. iuncto principio cum fine. Nam ibi in
principio, fit mentio de furto; qđ clare eſt priuatũ
delictum.& tamen in fine dicitur in verſ.accuſario-
nem. ꝙ accuſatione inſtituta contra officialem fi-
nito officio, debet ipſe per ſe cauſam proſequi, &
non per procuratorem. ¶ Hoc ẽt probatur optimè
in.l.1.ff.an per ali.cau.ap.quæ facit differentiam, an
cauſa ſit pecuniaria, vel capitalis; & in capitali non
diſtinguit, an delictum ſit publicum, vel priuatum;
ſed ſolum diſtinguit an veniat imponẽda pœna vſq;
ad relegationem, vel ſupra relegationem, de cuius
l.intellectu latius. ĩ.dicam in.10.q. ¶ Videtur ergo
cõcludendum, qđ nõ ſit diſtinguendum an delictũ
ſit publicum, vel priuatum; ſed qualis pœna veniat
imponenda. nam ſi veniat imponenda pecuniaria,
etiam ſi eſſet publicum, poſſet interuenire procura-
tor. Sed ſi veniret imponenda corporalis, etiam ſi
eſſet priuatum, non poſſet interuenire procurator.

¶ Aduerte tamen; quia Ange.in.d.§.ad crimen.di
cit, ꝙ licet in conſulendo, vel iudicando non ſit re-
cedendum à dicta opin.tamen diſputationis gratia
dici poſſe, ꝙ exceptis quibuſdam criminibus ſpecia
libus, de quibus dicam in.7.&.vlti.quęſt.principali
iſtius ſecundi membri principalis, nõ poteſt inter-
uenire procurator in crimine publici iudicij, etiam
ſi ex tali crimine veniat imponenda pecuniaria pœ-
na, ſiue ſententia poſſit ferri in abſentem, ſiue non,
per tex.in.d.§.ad crimen, qui loquitur indiſtinctè.
Nec eſt bona cõſequentia ſecundum eum; ſenten-
tia poteſt ferri in abſentem; ergo poteſt interueni-
re ꝓcurator, quia tex.in.d.§.ad crimen.ſimpliciter
prohibet, qđ in crimine publici iudicij non poſsit
interuenire procurator. ¶ Nec obſt.l.ſeruum quo-
que.§.publicè.ff.de procu.vbi dicitur, ꝙ vbicunque
poteſt procedi contra abſentem, ita ꝙ abſens dam-
nari poſsit; ibi admittitur quilibet ad innocentiam
excuſandam; & ſic ad plenã defenſionem; quia ipſe
Angel. intelligit hoc verum, quando crimen eſſet
priuatũ. ſecus ſi publicũ, ne contradicat tex. d.§.ad
crimen. qui indiſtinctè voluit, qđ in crimine publi
co nõ admittatur procurator ad plenam defenſio-
nem.& ſic videtur voluiſſe Ange.vel quòd in crimi-
ne priuato indiſtinctè admittatur procurator, &
malè. vel qđ in crimine priuato ſeruetur duntaxat
diſtinctio glo.an veniat imponenda pœna relega-
tionis, vel maior. ſed in crimine publico nõ fiat illa
diſtinctio. ¶ Sed tu aduerte; quia de eo quod dicit
de abſente, dicam in.15.quæſt.huius primæ.q.prin-
cipalis ſecundi membri. ¶ Item aduerte; quia con-
tra dictam opinionem Ange.eſt.tex.in.l.1.C.vt oẽs
iud.tàm ciuiles, quàm crimi. &c. & contra tex. qui
clarè concludit in contrarium in. d.l.3.C.vbi ſena.
vel cla.& apertè contra tex.in.d.l.1.ff.an p ali. cau.
appel.D.Ant.hic dicit, quòd licet in iudicando, vel
conſulendo non ſit recedendum ab opinio. glo.&
communi.* de iure tamen videtur dicendum, quòd Côm opi.
ſiue delictum ſit publicum, ſiue priuatum, dummo-
do veniat imponenda alia pœna, quàm pecuniaria;
non poteſt regulariter interuenire procurator. mo-
uetur per.l.2.à contrario ſenſu.C. de procura. nam
dum tex.ibi loquitur, qđ in cauſa pecuniaria ad-
mittatur procurator; ſentit à contrario ꝙ ſecus ſit
in alia cauſa, quàm pecuniaria. Secundo mouetur
per tex.noſtrum, in quo papa dicit, quòd non po-
terat admittere procuratorem; quia cauſa erat cri-
minalis. & hoc dicit probari hic iuncto.c.veritatis.
de dolo & contuma.nam vt ibi patet; poteſt proce-
di contra abſentem ad pœnam depoſitionis; & ta-
men ſi prælatus accuſatus ſit de tali crimine, ex quo
veniat deponendus, non poteſt interuenire procu-
rator. vt hic in tex.noſtro. ad idem etiã allegat tex.
in can.in criminalibus.3.q.5.vbi tex.ſimpliciter di-
cit, quod in criminalibus non poteſt interuenire
procurator. Mouetur etiam per ea, quæ dixi.ſ.in
6. ratione, quia ex parte rei in cauſa criminali non
poteſt interuenire procurator, quando venit impo-
nenda alia pœna, quàm pecuniaria.vt dixi.ſ.in pri-
ma quæſt.primi membri. ¶ Prędicta tamen opinio
non placet Io. de Imo. in.d.§.ad crimen. per tex.in
d.l.1.ff.an per ali.cau.appel.vbi litera apertè vult, ꝙ
in cauſa relegationis admittatur procurator ſe-
cundum

Cõm. op in.

cundum vnum intellectum, & secundum omnes, * vbi venit imponenda pœna minor relegatione, admittitͣ ꝓcurator. vnde si venit imponenda pęna depositionis ab ordine, admitteťͣ ꝓcurator. de quibus duob⁹ articulis, videlicet, de relegatione, dicā ĩ. 10. q. & de depositione in. 13. q̃st. ¶ Nec obst. l. 2. C. de procurato. quia ibi non debet sumi argumentum
49 à cõtrario sensu; quia resultaret† correctio. d. l. 1. & sic non est sumendum, vt. l. 2. C. de condi. in ser. ¶ Item nõ obst. tex. in. d. c. in criminalibus. quia licet ille simpliciter loquatur; tamen debet distingui per alia iura, & sic p dictā. l. 1. ff. an per ali. cau. app. nec est boc absurdum, vt patet ex. d. l. scio quæsitum. ff. de testi. facit quod notatur in. l. nam & posteriores. ff. de. ll. & in authen. offeratur. C. de lit. contesta. & c. cum expediat. de elec. in. 6. ¶ Nec obstat ratio allegata per D. Ant. quia illa ratio fuit reprobata, vt ibi latius dixi. ¶ Nec obstat tex. iste; quia potest respõderi, vt respõsum fuit ad. c. in criminalib⁹. videlicet, quòd licet tex. noster simpliciter loquaťͣ, ꝙ in causa criminali non posit quis procuratorem admittere; tamen distingui debet per alia iura, vt s̄. dixi. ¶ Nec obstat quòd supra dixi, ꝙ hic esset pęna imponenda, quæ poterat cadere in absentem, per id quod habetur in. d. c. veritatis. quia potest responderi, quòd immo non poterat cadere; quia hic non erat lis contestata. quo casu non potest procedi ad pœnam depositionis contra cõtumacem, vt notatur in. d. c. veritatis. secus fortè si lis fuisset contestata. & tangit D. Ant. hic. ¶ Vel fortè posset responderi, secundum Ioan. de Imo. ꝙ aliud sit de iure canonico, & aliud de iure ciuili. Glo. tamen hic non videtur facere aliquam differentiam inter hæc duo iura. & ideò dicit Ioan. de Imo. tenendam precedentem opi. seu solutionem. ¶ Sed tu aduerte; quia iudicio meo tex. noster fortissimè obstat. & dicta responsio non videtur bona. nam licet Papa simpliciter dicat, ꝙ non posset procuratorem admittere; qa causa erat criminalis; tamen ipse restringit se ad causam propositam, in qua veniebat imponenda pęna depositionis à beneficio, quam tamen clarum est minorem esse relegatione. arg. eorum quæ dicam in. 10. q. coniuncta. 13. & tamen dicit Papa, quod in causa prædicta non poterat procuratorem admittere. & tamen de iure canonico in causa criminali, in qua venit imponenda pœna depositionis ab ordine, admittitur procurator, vt dicam in. 13. q. ergo respõsiones Ioan. de Imo. non videnťͣ bonæ. ¶ Quid ergo dicendum? profectò cõtrarium est difficilimum. & videtur destruere omẽs prædictas opi. nisi dicamus, ꝙ aliud sit de iure canonico, &c. ¶ Ego arbitror posse responderi ad tex. nostrum multipliciter. Primo, ꝙ ideo dicit hic ꝙ non poterat admittere procuratorem; quia causa erat criminalis ex eo, quia lis non erat contestata, vt. s̄. dictũ fuit. ¶ Nec obstat, ꝙ quando agitur ad depositionem, seu destitutionẽ prælati, ꝙ potest procedi contra absentem contumacem etiam lite non contestata, vt. d. c. veritatis. & maximè quando agitur ad depositionem pręlati pp crimen dilapidationis, vt tenet glo. 3. q. 2. c. quia ca. arg. l. ne diu. C. de pœnis. nam sicut ibi proceditur contra apparitores, seu nuntios; licet lis non sit cõtestata; quia versatur publicum commodum; ita quã do ꝓpter crimen dilapidationis petitur destitutio prælati; quam opin. recitat & sequitr Ioan. And. & D. m. in. d. c. veritatis. in ver. intellectu. extra glo. licet Cardinalis Zaba. dicat ibi, ꝙ dicta opi. non ꝓbatur iure. Sed in casu nostro agebatur ad depositionem prælati, & inter alia intendebatur crimen dilapidationis ex eo, ꝙ iste Episcopus asserebatur subiecisse ecclesiam seruituti. Et per consequens nõ videtur ponderandum, an lis esset contestata, vel nõ, quantum ad hoc, vt posset procedi in cā prædicta ẽt contra absentem contumacem, etiam lite non contest. quo casu quando procedi potest contra absentem, videtur admittendus procurator, vt dicam in 15. q. ¶ Sed ad hoc respondendum arbitror, ꝙ licet in causa prædicta posset procedi lit. non contest. tamen hic non poterat procedi ante lit. contest. quia non solum intendebatur crimen dilapidationis, sed etiam intendebantur alia crimina. de quibus hic in tex. in quibus criminibus clarum est, ꝙ non potuisset procedi lit. non contest. vnde videtur attendenda qualitas prohibitiua, non permissiua, argu. l. fin. §. sed si qs. ff. naut. caupo. stabula. & l. fulcini⁹. §. qd ergo. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & l. si qs in graui. §. fi. & l. seq. ff. ad Sylla. facit. l. antepe §. penul. ff. mandati. & l. pædius. §. fi. ff. de arbit. & ideò non mirum, si non poterat admitti procurator. ¶ Præterea quod s̄. dictum fuit, ꝙ quando intentatur crimen dilapidationis, potest agi lit. nõ contest. arbitror verum, quando subesset timor dilapidationis in futurum; secus si talis timor non subesset; quia tunc cessat ratio, propter quam potest procedi lit. non contest. vt tractatur in. d. c. veritatis. ¶ Tertio arbitror responderi posse; quia hic non apparet ad quam pœnam ageretur. & ideò cum Papa respondet ꝙ quia causa erat criminalis, non poterat procuratorem admittere. debet intelligi, ꝙ agebatur ad talem pęnam, in qua non poterat admitti procurator. secundum quod. ĩ. latius dicemus. & nota prædicta; quia nouissima sunt. ¶ Vel posset dici, ꝙ aliud sit de iure canonico, & aliud de iure ciuili, vt. s̄. dixi. & rõ diuersitatis, vt arbitror, posset assignari; quare magis admittatur ꝓcurator de iure ciuili quando agitur ad depositionem ab ordine, seu ab officio, quam de iure canonico prout ego assignabo in. 12. q. huius primæ. q. ¶ Hæc tamen solutio non multum placet, per ea quæ ibi dicam; ideò tene præcedentes solutiones. ¶ Concludendo igitur quò ad principales terminos quæstionis nostræ, breuiter dico, ꝙ quantum ad materiam admittendi procuratoris non attenditur an iudicium sit publicũ, vel priuatum; sed attenditur qualitas pœnæ vt. s̄. dixi; quòd probatur in iuribus pro hac parte inductis; & maximè per dictam. l. 1. ff. an per alium cau. appel vbi non fit differentia inter publicum, & priuatum; sed solum quæ
50 pœna sit imponenda. ¶ Secundo quæro vtrum † in causa criminali, ex qua venit imponenda pœna pecuniaria posit interuenire procurator. Sol. distingue, ꝙ aut talis pęna imponitur de iure communi, aut ex forma statutorum. ¶ Primo casu, communis conclusio est omnium * Doct. tàm iuris canonici, quàm ciuilis, qđ posit interuenire procurator, vt d. l. 1. ff. an per ali. cau. appel. & est tex. in. l. 2. C. de procura. ¶ Nec consideratur secundum Io. de Imo.

Cõis opi.

in. d. §.

in.d.§.ad crimen . quòd contingere poſſet, ꝙ reo
exiſtente non ſoluendo in ſubſidium , poſſet impo-
ni pœna corporis afflictiua, iuxta not.in.l.fina.de in
ius voc.& in.c.finem.in fi.de do.& contu. & in.c.2.
de malefi.&.l.ſi quis id quod.§.in ſeruos. ff.de iuriſ.
om.iudic. de quo artic.dic vt latiſſimè dixi in.c.ad
deliberandum.ſ.de iudæ. Et ratio eſt,quia hoc po-
teſt contingere ex accidenti,& extra ordinem;ideò
non debet attendi,vt.l.fi.de in lit.iur. aliàs ſequere-
tur , ꝙ nunquam in aliquo caſu in cauſa criminali ,
etiam quãdo imponeretur pœna pecuniaria, poſſet
interuenire procuratot,quod eſt falſum , vt.d.l.1.ff.
an per ali.cau.appel.&.d.l.2.de procura. ¶ Et pro
hac ſententia Io.de Imo.allego,quòd ipſe idem di-
cit in alio articulo. nam licet tutor qui accuſatur de
ſuſpecto nõ ad finem principaliter,vt puniatur , ſed
ad finem vt remoueatur,& puniri poſſit, ſi appareat
eum deliquiſſe,& in dolo verſatum fuiſſe ; quo caſu
remittitur puniendus ad præfectum vrbis.l.1.§.fin.
ff.de ſuſpe.tu. Ex hoc tamen non ſequitur , ꝙ non
admittatur procurator cum ſpeciali mandato, licet
in conſequentiam poſſit reſultare effectus pœnæ cri
minalis,ad quam ſi principaliter ageretur , non ad-
mitteretur procurator, ſaltem quando pœna debe-
ret imponi per eundem iudicem,de quo videtur ca-
ſus notab.& ſing.in.l.non ſolum §.fi.de procur.quæ
intelligitur ſecundum lect.Bar.& Ang quando cau
ſa ſuſpecti tutoris ageretur ciuiliter,vt ipſi dicũt , in
d.l.penul.§.ad crimen. licet glo.ibi videatur ſentire
contrarium,& male.& intellectum Bar. ſequit̃ Bar-
tho.de Salice.in.l.reos.C.de accu. ¶ Pro hoc etiam
51 facit quod.ſ.dixi,videlicet , † quòd debet attendi
quod principaliter intenditur; non autem illud qđ
poteſt in conſequentiam venire,vt.l.ſi quis nec cau-
ſam.§.fi.ff.ſi cer.pe.&.l.inter ſtipulantem.§.ſacram.
ff.de verbo.obli.& l.4.in prin.ff.de fideicom. lib. &
.l.ſancimus.§.pen.C.de dona.cum ſimi. ¶ Sed ad-
uerte , quia contra hoc fortiter obſtat quod dicam
j.in.v.quæſt.huius.j.quæſtionis. in qua cõcluditur,
quòd vbi pœna eſt arbitraria , non admittitur pro-
curator,cum poſſit imponi pœna corporis afflicti-
ua,vt ibi dicam. ¶ Item & ſecundo fortiter obſtat
quod dicam in.vj.quęſt.dictæ primæ quæſt. quando
imponitur pœna alternatiua;& electio eſt iudicis .
¶ Item & tertio fortiter obſtat quod dicam in.iiij.
q.eiuſdem.quando pęna eſt mixta,vel quia expreſsè
diffinitur, quòd in defectum pœnæ pecuniariæ non
ſolutæ intra certum tempus , imponatur pœna cor-
poris afflictiua , vel caſu ſimili , in quibus omnibus
dicitur,ꝙ attenditur quod euenire poteſt . & ſic an
cõtingere poſſit,quòd pœna ſit corporis afflictiua.
¶ Quid ergo dicemus ? contraria videntur fortiſſi-
ma prima fronte;ad quorum examinationem veni-
52 ret examinandus articulus ille,an inſpici debeat qđ
euenire poteſt,de quo per glo. & docto.in.l.ſi idem
cum eo.§.fi.ff.de iuriſd.om.iudi.& per Cy.in.l.fi.§.
ſin autẽ.C.com.de lega. & per Dy.in.l.in diem.ff.de
aqua plu.arc. & per Bar. & doct.latius in.l.inter ſti-
pulantem.§.ſacram.ff.de verb.oblig. aliquid in reg.
cum quid vna via.de reg.iur.lib.6.¶ Et ex dictis,ma
ximè Bar.poteſt reſponderi ad contrarium,quòd in
caſu præcedenti ex quadam generalitate non prin-
cipaliter diſpoſita, & ordinata ſecundum pręſentẽ
ſtatum inducentem talem contingentiam de futu-
ro, pœna corporis afflictiua venit imponenda per
quoddam ſubſidium,& quaſi extraordinariè; vt qui
non poteſt luere in ære,luat in corpore. Et licet ve-
niat ex quadã generali regula,ne delicta remaneant
impunita.quo caſu non conſideratur quod euenire
poteſt.rex.n.primo loco allegati, loquuntur,quan-
do condemnatus ex delicto pœna pecuniaria , pu-
nitur pœna corporis afflictiua, eo quòd ꝓpter ino-
piam non habet vnde ſoluat ; quo caſu ſuccedit alia
regula,quòd qui non poteſt luere in ære,&c.ſecus in
caſibus contrarijs,in quibus ſecundum ordinatam ,
& regularem diſpoſitionem propter delictum per-
petratum,etiam reo exiſtente ſoluendo , poſſibile
eſt incurrere pœnam corporis afflictiuam . & hanc
ſolutionem reperio ſenſiſſe Io. de Imo.in.l.2.ff.de
pub.iud.licet Bar.ibi,aliter videatur dicere.ſed plus
placet quod.ſ.dixi.pro qua etiam opin. facit,quòd
quantum ad hoc,vt in defectum pœnæ pecuniariæ
non ſolutæ propter inopiam ſit imponenda pœna
corporis afflictiua,multa debent cõcurrere, quibus
attentis de raro contingere poteſt , quòd ex illa re-
gula,ꝙ qui non poteſt luere in ære,&c. debeat luere
in corpus.ſecũdum quod not.& latiſſimè dixi in.c.
ad liberandam . Et prædicta notabis,quia quantum
ad materiam noſtram non reperi per doct. adhuc ta
cta,vel conſiderata fuiſſe. ¶ Secundo caſu,quando
imponitur pœna pecuniaria ex delicto ex forma ſta
tuti;ſubdiſtingue,quòd aut imponitur eo caſu,quo
ex tali delicto imponebatur pecuniaria ; vel ſaltem
non imponebatur pœna corporis afflictiua.& idem
dicendum eſt quod ſtatim dixi in præcedenti caſu.
¶ Aut per ius commune ex tali delicto imponeba-
tur pœna capitalis,ſeu corporis afflictiua.& per legẽ
municipalem illa pœna eſt reducta ad pœnam pecu
niariam. & hoc caſu videtur dicendum ꝙ poſſit in-
teruenire procurator , arg.l.2. C.de procu. quia vi-
dentur ceſſare rationes prohibitiuæ interuentus ꝓ-
curatoris,de quibus dixi in.j.q.primi membri.facit
etiam.d.l.1.ff.an per ali.cau.app.Guid.de Suza.for-
mat hanc quæſtionem in.l.ſeruum quoque.§ publi-
cè.ff.de procur.&.l.2.C.eo.tit.& in ſuis.qq.ſtatuto-
rum.& dicit ſe vidiſſe pronunciari pro,& cõtra . te-
net tamen ipſe,quòd procurator non debeat admit
ti,per.d.§.ad crimen . & quia origo inſpicienda eſt.
C.ad Macedo.l.3.&.ff.manda.l ſi procuratorẽ.j.rñ.
& quia pœna ſuccedens in locum primæ , debet ſa-
pere illius naturam , vt.l.ſi eum . §.2.ff.ſi quis cau.&
ff.de dona.inter vir.& vxo.l.ſi donare . §. ſi ſponſus.
Io.And.in addi.ad Spec.in tit.de procur.§.j. ver.itẽ
quod cauſa eſt criminalis.refert hanc opinionem.&
dicit,ꝙ cõiter* doct.moder. tenent contrariam ſen Cõis opi.
tentiam , per iura primo loco alleg. vbi pœna eſſet
ſolum pecuniaria. & hanc tenet Gand. in tracta.ſuo
de malefi.rub.21.& tenet etiam Bar. & cõmuniter* Cõis opi.
moder.poſt Io.And.vt apparet in.d.§.ad crimen. &
53 in.d.§.publicè.monẽtur,† quia potius debemus at-
tendere quantitatem pœnæ,q̃ qualitatem delicti, vt
.l.quod ad ſtatum . ff.de pœn. &.l.publicorum.ff.de
pub.iudi. &.l.qui cum maior.§ penul.ff.de bon.lib.
54 tradit Bar.in.l.2.ff.de pub. iudi.† ¶ Non obſt.quod
debeat inſpici origo,quia illud eſt verum, niſi acce-
dens alteret naturam originalem , per id quod ha-
betur,

betur in.l.1.§.beſtias.ff.de poſtul.&.l.ſi eadem.ff.de
55 off.aſſeſ. ¶ Nec obſt.† ꝙ ſubrogatum debeat ſapere
naturam eius,in cuius locum ſubrogatur; quia illud
eſt verum, qñ ſubrogatum non tranſit in aliam rem
alterius naturæ. Facit qđ nor.in.l.cum in fundo.§.ſi
fundus.ff.de iure dot. & not.Bar.in.l.1.§.hæc actio.
ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſ.fue. ¶ Er hanc etiam ſen-
tenriam tenet do.Bart.de Sali.in.d.l.reos.C.eod. &
Bal.ibi,qui dicit Dy.ita tenuiſſe,& do.Anto. hic,&
[Cōis opi.] cõiter* omnes Doct. concordant,ꝙ poſſit interue-
nire procurator in caſu prædicto. ¶ Subdunt tamẽ,
ꝙ quis non poſſit inuitus per procuratorem agere;
56 quia ſufficit,ſi per ſe agat.& ratio eſt,qa † vſus pcu-
ratoris fuit inuentus ad prouiſionem,vt.l.1.ff.de pcu-
ratora.ꝙ non eſſet,vbi inuitus quis compelleretur in-
ſtituere procuratoré. ¶ Ex prædictis ergo ſequitur
57 duplex regula. prima † ꝙ inuitus nõ compellatur qs
conſtituere procuratorem in tali cã.Secunda,ꝙ re-
58 gulariter † admittatur procurator. Prima regula fal
lit in perſona illuſtri,& in illa perſona,quæ eſt ſupra
dignitaté illuſtrẽ,vt eſt tex.in.l.quicunq;.& in auth.
hoc ius.C.de procu.& in auth. vt ab illuſtribus & q
ſupra eam dignitatem &c. facit quod not. Hoſti.in
tit.de procu.§.ſi quis dare.ver.item ſm Goffre.nam
perſona illuſtris non poteſt per ſe talem cãm agere;
ſed debet agere per procuratorem. alias autem &
ipſa,& iudex,qui eam admittit,puniuntur,vt.d.l.q-
cunque.& ratio redditur ibi. ¶ Er aduerte,quia ſm
hunc modum poſſet fortè intelligi.l.fi.C.de iniur.
de cuius intellectu dicam in.x.q.& adde quæ dicam
ibi de epiſcopis,& alijs prælatis ſuperioribus.¶ Se-
59 cundo fallit,ſm glo.in.l.1.ff.an per ali.cau.app. † q̃
fuit additio in crimine ſuſpecti tutoris, in quo non
poteſt procurator inſtitui, vt.l.non ſolum.§.fi.ff.de
procu.qđ verum dicit Bar.in.d.§.ad crimen.quãdo
tutor accuſaretur ad vindictam publicam. Nã hoc
caſu cum poſſit puniri vltra relegationem, ex eo,ꝙ
pœna eſt arbitraria,vt.l.1.in fi.iuncta glo.videtur ꝙ
non poſſit interuenire procurator,vt dicam in.v.q:
huius membri.& ita poteſt intelligi.d.l.non ſolum.
§.fi.vt dum tex.ibi dicit,difficile eſt.exponatur,hoc
eſt nullo modo auditur procurator.pro qua expoſi-
tione facit.l.2.§.fi.in verbo difficile.ff.qñ appel.ſit.
not.glo.fi.in.c.præſentium.de teſti.& in glo.in ver-
bo difficile.in.c.cum ſint.ſ̃.de deci.& glo.ſuper ver
bo difficile.2.q.6.in.c.biduum.ver.aduerſus. ¶ Sed
tu aduerte,quia ſecundum hunc intellectum.d.l.nõ
ſolum.§.fi.non obſt.regulæ.ſ̃.poſitæ, duplici rõne.
Primo,quia crimen eſt publicum, vt ſentit Barto.in
d.§.ad crimẽ. ſed vbi ſolum ageretur,vt remouere-
tur,dato ꝙ ex remotione illa infametur; tñ iudiciũ
habetur pro pecuniario,& ciuili,vt dicam in viij.q.
Et ſic ſecundum illum intellectum dicta regula non
procedit.& glo.in.d.l.1.ff.an per ali.cau. ap. ineptè
poſuit hanc fallentiam;quia hoc caſu concordat cũ
60 regula. ¶ Tertio poſſum' dicere,ꝙ fallit † in lepro-
ſo,qui debet in iudicio per procuratorem agere, vt
not.Inno.in.c.ex parte.2.ſ̃.de corpo.viti.& ibi cla-
rius Io.And.facit.c.1.de coniu.lepro.facit etiam.c.
intelleximus.de iudi. vbi vide quid de excõicato.
61 ¶ Secunda regula.ſ̃.poſita, ꝙ † poteſt per procura-
torem agere.fallit ſm aliquos in interdicto. de lib.
ho.exhib.& deduc.quia licet ſit pecuniarium; tamẽ
non poteſt procurator interuenire, niſi pater fuit
impeditus.quo caſu procurator ſpecialiter inſtitu-
tus poterit adeſſe.& ratio poteſt eſſe,magnitudo p̃-
iudicij,ex eo ꝙ talis cã ſtatum quodammodo reſpi
ciat,vt.l.1.&.2.ff.de cap.dimi.Et hoc tenẽt moder.
in.l.1.ff.an per ali.cau.app. Ego tamen de hoc dubi
to,per ea quæ dicam.ĩ.in.ix.q. de quo dic,vt ibi di-
cam.¶ Secundo fallit in generali doctrina.l.fi.C.de
62 procura. † quandocunque perſona domini eſſet le-
galior.& per eum poſſet melius veritas haberi; quia
dato quod natura cauſæ admittat procuratorem;ta-
men hoc caſu non admittitur,ſi iudici hoc non pla-
cuerit,vt.l.ſi actor.ff.de procu.Et licet Iaco.Butrig.
contra hoc daret remedium,inſtruendo ꝙ quis face
ret procuratorem ſpecialiter inſtitutum ad omnia,
de quibus iudex poſſet interrogare, tamen hoc non
placet liar.per.l.de minore.§.tormenta ff.de quæſt.
quia non poſſet iudex ex aſpectu procuratoris per-
pendere veritaté,ſicut ex aſpectu domini; videlicet,
quo colore,quo tremore,quo pallore, qua trepida-
tione &c.Nã alius eſt aſpectus procuratoris,& alius
domini.de quo articulo dicendum eſt,vt d.l.fin. Et
idem tenet Bal.in l.ſi actor.ff.de procu.qui dicit,ꝙ
d.l.fin &.d.l ſi actor.locum habent etiam in crimi-
nalibus.& ſequitur Cy.in.d.l.fin. niſi dominus eſſet
impeditus. & idem in.l.reos.C.de accuſa.vbi vide.
Er quis habeat probare, ꝙ perſona domini ſit lega-
lior,vide Bart.& Bal.in.l.ſi actor. vbi etiam tradunt
qualiter hoc probetur.¶ Et ex prædictis ego infero
ꝙ ſatis facile eſt iudici, etiam in cauſis, in quibus
dicemus procuratorem admittendum, ipſum non
admittere volendo perſonam principalis tanq̃ lega
lioris;niſi dominus probaretur impeditus, vel non
probaretur legalior.¶ Sed aduertendum eſt,ꝙ præ-
dicta videntur procedere,duntaxat ex parte rei ac-
cuſati. Sed ex parte accuſatoris maius eſt dubium.
dubitatio autem deſcendit ex his, quæ dicuntur per
Bar.& doct.in.l.1.ff.de pub.iudi.& Bal.in.l.reos.C.
de accu. & aliquid in rub.C.qui acc.nõ poſſ.in qui-
63 bus locis tractatur, † an ſi per ſtatutum alteretur pœ
na publici iudicij,illud iudicium deſinat eſſe publi-
cum. In qua quæſt.Iac.Butrig.determinauit ꝙ non.
per.l.quamuis.& auth.ſed nouo iure.C.de adul. per
quam alterata eſt pœna iuris communis; & tamen
delictum non deſinit eſſe publicum,vt ibi. ¶ Præte-
rea alterata eſt pœna peculatus, vt.l.3.C.ad leg.iul.
pecul.& tamen remanet publicum.& idem proba-
tur in.l.ſi quis in hoc genus. & in auth.ibi poſita.C.
de epi.& cle.Vnde Bal.quantum ad propoſitum no
ſtrum in.d.l.reos. dicit,ꝙ ex parte accuſatoris non
admittitur procurator.& ita dicit tenuiſſe Butriga.
in.d.l.ſeruum quoque.§.publicè.Bar.verò in.l.1.ff.
de pub.iud.dicit quãtum ad prædictã quæſtioné,an
delictum deſinat eſſe publicum; ꝙ contra prædictã
deciſioné,quæ vr̃ velle, ꝙ nõ deſinat eſſe publicum,
eſt tex.in.l.1.ff.de pub.iud.'quæ vult,ꝙ publica iudi
cia dicãtur,quæ deſcẽdunt ex lege publicorum iudi
ciorum.ſed homicidium in prædicto caſu, qñ punit
ex ſtatuto, non deſcendit ex.l.Cornelia de ſicca. ſed
ex illo ſtatuto igitur &c. ¶ Præterea contra dictam
deciſionem videtur caſus,ſecundum opin. glo.ff.de
concuſſ.in l.1.ſed ſecundum intellectum Azo.vide-
tur caſus pro deciſione Iaco.Butriga. Vnde Bart.in
d.l.1.

d.l.1.quo ad propositum aliter distinguit.& ideò vi de ipsum. ¶ Sed quo ad propositum nostrum assumendo distinctionem ipsius, dico,q quandoq; per statutum, vel nouam legem efficitur aliquod delictum ex iure communi. exemplum,dicit statutum, q si quis iuerit de nocte, puniatur in tantum. Vel pone exemplum,dictat statutum,q mulier,quę por
64 tauerit† talia iocalia,puniatur in tantum, prout est in hac ciuitate,quòd statutum est contra decorem, & ornamentum ciuitatis. & maximam iudicio meo
65 sapit iniquitatem,& ingratitudinem, cum† mulier sit socia diuinæ & humanæ domus.vt.l.1.ff.de ri.nu. 19.q.1.§.1.&.ff.rer.amot.l.1. maximè cum tot onera,tot labores,& angustias sustineat propter partū, nam filius ante partum onerosus, in partu dolorosus,& post partum laboriosus est,vt in.c.fi.§.de cōuer.infid.vnde nimis indignum, ac reprehensibile videtur, q homines huiusmodi leges faciant contra mulieres,quæ quasi hoc vnicum solatium habent, & hac vnica voluptate fruuntur, seipsos autem non coercent. Quid enim vituperabilius esse potest, quã equos,& cætera animalia bruta prætiosis ornari iocalibus,& vestibus,vxores verò non posse? Quid turpius, q equus tuus prætiosius sit instructus, quàm vxor tua vestita? Mulieribus enim,non magistratus, nec sacerdotia,nec triumphi,nec insignia, aut spolia bellica contingere possunt. Munditiæ autem,& ornatus,& cultus,hæc fœminarum sunt insignia, his gaudent,& his gloriantur.& ea ducti ratione maiores nostri perbelle hunc mundum muliebrem, non virilem appellarunt,ac etiam legum latores, in.l.1. &.l.pędiculis.§.penul.& fin.& in.l.vxori.in princ.& ff.de aur.& arg.leg.in.l.argumento.§.mundus. Ad prædicta etiam vide orationem Lucij Valerij tribuni plebis pro abroganda.l.opia.ab Opio tribuno condita Romæ tempore Punici belli, quæ plurima ornamenta prohibeat mulieribus.de qua per Titum Liu.in princ.de bello Macedo.licet M.Portius Cato consul in contrarium disseruerit,præualuit tamen,& meritò oratio Lucij Valerij. & de his satis in fauorem mulierum, maximè amasiarum vestrarum dictum sit. ¶ Reuertendo igitur ad materiam dico,quòd in prædictis casibus tale crimen non videtur publicum,argumen.d.l.1.ff.de publ.iudi. Et quamuis competat accusatio publica ex forma statuti, non tamen erit publicum quo ad effectus publici iudicij, vt tractatur in dicta.l.1.& per Bald.in rub.C.qui accu. non poss. facit,quod dixi suprà in præcedenti quæstione. ¶ Et hoc casu quantum ad potentiam constituendi procuratorem, dicendum est,quòd aut imponitur pœna corporis afflictiua; & dicendum,vt dicam in sequen.quæstio. ¶ Aut imponitur pecuniaria, & dicendum est, vt statim dicam in vltimo casu. ¶ Quandoque verò statutum facit,quòd id,quod est delictum de iure communi, transeat in nouam speciem delicti, seu nouum nomen delicti; & tunc etiam illud nouum delictum non est publicum,vt.l.1.ff.de concus. secundum intellectum glo. Et si imponitur pœna pecuniaria ex tali delicto,quantum ad distinctionem procuratoris dicendum est,vt dicam in sequenti casu. ¶ Quandoque verò & tertiò per statutum, vel legem nouam alteratur solummodo pœna publici iudicij, remanente nomine delicti, secundum ius commune; vt quia pro homicidio imponitur pœna pecuniaria;& hoc casu tale iudicium dicitur publicum. Et ita possunt intelligi iura allegata supra per Butriga. facit ad prædicta quod not. in.l.si duo patroni.§.Iulianus.&.§.sequē.ff.de iureiuran.de eo,quòd ibi dicitur de iuramento formiter, vel informiter præstito. Et quod in simili dicimus de consuetudine disponente aliquid formiter,vel informiter, sicut ius commune, secundum quod tractatur in.l.2. C.quæ sit lon.consuetu.& in.c.1.de constitut.lib.6. facit quod nota.in.l.1. C. de iure emphyteu. & Institu.de locato.§.1. & latius per Barto. in.d.l.1.
66 ¶ Sed concludendo quãtum ad materiam nostram dico, quòd licet imponatur pœna pecuniaria, & publica competat accusatio, quòd cum quæritur in casibus prædictis,vtrum ex parte accusatoris possit interuenire procurator, breuiter possumus distinguere,q aut loquimur post litem contestatam, aut ante. ¶ Primo casu dico,quòd potest interuenire, argumen.l.licet.ff.de procura.&.l.si cui.ff.de verbo. signifi.nam hoc casu cessant omnes rationes, propter quas ex parte accusatoris prohibetur interuenire procurator. de quibus supra in.ij.quæstio. primi membri. ¶ Secundo casu subdistinguo,quòd aut quis prosequitur propriam iniuriam ratione proprij interesse, & potest constituere procuratorem; quia cessat dicta ratio.d.l.licet. &.l.si cui.& aliæ, de quibus statim dixi. Aut quis vult accusare,vt quilibet de populo,vt ex publica causa, & hoc casu non admittitur procurator, non ex eo, quòd iudicium possit esse delusorium; sed propter primam rationem,quam assignaui supra in.ij.quęst. ex parte accusatoris. & hoc videtur sensisse Fede. de Sen.in consil.ccxviij.& do.Anto.hic,licet paucis verbis. Et ex
67 prædictis infertur, † quòd valet statutum,per quod pro homicidio imponitur pœna pecuniaria. Contrarium tamen tenet Hostiē & Io.And.in.c.fina.de consuetu.& Tancre.in sua compendiosa. Vide Io. de Imo.in.d.l.1.in fi.ff.de pub.iudi. & quod tradit Archid.24.quęst.3.c.duo ista.Quid autem,si preter pœnam pecuniariam adijceret statutum, quòd impunè posset offendi? dic vt dicam.§.in.xij.q. ¶ Sed
68 quæro iuxta prædicta,† quid si ex delicto venit imponenda pœna priuationis omnium bonorum, an admittatur procurator?& videtur dicendum q nō; quia talis causa æquiparatur criminali,etiam si sit ciuilis,vt.ff.de excu.tuto.l.propter litem. & Insti.eo. §.propter litem.not.do.Anto.D.m. & Io.de Imo. in.c.verum.de iureiur.& ibi dixi. & glo.in.l.1.C.de re.pollu.lib.x.not.Bart.in.l.admonendi. ff.de iureiuran.facit.c. Abbas.§.quod met. cau. &.c.frequēs. de restitu.spol. lib.6. Et idem si maioris partis bonorum, & maximè si veniret imponenda pœna ex aliquo publico iudicio.& potest poni exemplum in l.1.ff.ad leg.iul.de vi pub. vbi punitur quis in tertia parte bonorum.& est delictum publicum, q patet, quia ponitur inter publica iudicia, vt dixi.§.in.j.q. & facit qd' not.in.l.3.§.septim'. ver.& post hos duo terribiles libri.C.de vet.iur.enuc. Sol ego arbitror, q procurator possit interuenire, per.l.1.ff.an p ali. cau.app.vbi tex.simpliciter loquitur,q in causa criminali,ex qua venit imponēda pecuniaria,etiã cum

infamia,poteſt procurator interuenire. ſi ergo po-
teſt interuenire, quando ſubſequetur infamia vltra
pœnam pecuniariam;ergo fortius, quando ſola pe-
cuniaria ſine infamia. Non obſt.argumenta.ſ.for-
mata.quia reſpondeo ad primum, quòd licet æqui-
paretur cauſæ criminali,nō tamen ęquiparatur cau-
ſæ criminali,ex qua venit imponenda pœna à rele-
gatione.ſ. Vnde poſſumus dicere, ꝙ æquiparatur
alicui cauſæ criminali,ſed non in omnibus.quod pa
tet;quia ictus fuſtium eſt maior qualibet pœna pe-
cuniaria,vt.l.in ſeruorum.§.1.ff.de pœn. nec ſequi-
tur,eſt cauſa criminalis;ergo non poteſt admitti ꝓ-
curator. Nec obſtat,ꝙ eſſet cauſa publici iudicij,vt
d.l.1.quia vt.ſ.dixi in prima quæſt. huius membri.
non ſequitur,eſt publicum iudicium; ergo non ad-
mittitur procurator.argumen. à ceſſantibus ratio-
nibus,de quibus dixi in prima,& ſecunda quæſt.pri-
mi membri. Ex parte autem accuſatoris poſſet eſſe
dubitatio,ſecundum ea,quæ dixi in præced.q. vnde
potes diſtinguere,vt ibi dixi in fi. ¶ Sed aduerten-
Cōis opi. dum eſt circa prædicta,quia licet communis opin.*
ſit ſecundum quod.ſ.dixi,ꝙ quanquam de iure cō-
muni ex delicto veniat imponenda pœna corporis
afflictiua;tamen ſi ex forma ſtatutorum ex illo de-
licto imponitur pecuniaria, videtur quòd etiam ex
parte rei non poſſit procurator interuenire. & hoc
probo ſic.dicit Bar.in.l.1.ff.vi bon.rapt.quòd licet
per ſtatutum imponatur pœna pecuniaria, vel mi-
nor pœna,quàm de iure communi,tamen non intel
ligitur receſſum eſſe à pœna legali; immo eſt in ele-
ctione iudicis,quam pœnam velit imponere, per.l.
quoties.ff.de actio.& obliga. niſi aliud appareat ex
mente ſtatuentium;vt puta,quia dicit ſtatutum, ꝙ
ſi non reperitur pœna ſtatuta in ſtatuto, recurratur
ad alias pęnas ſimiles per ſtatutum impoſitas, & ſi
non reperirentur ſimilés,recurratur ad ius commu-
ne. & prædictam opinionem ſenſit Bar.in.l.ſanctio.
ff.de pœ.& prædicta opin.fuit originalis Vberti de
Bobio in lib.cauillationum.& Io.de Deo, vt refert
Io.And.in additio.Spec.in tit.de pœ.teme. litigan.
in fi.& etiam Guido de Suza. in.l.3.C.ad leg.aquil.
quam refert Io.And.in addi.Specu.in rub.de fur.ad
quam allegat.ff.arbit.fur.ceſa.l.1.2.&.3. ſi ergo iu-
dex ſecundum prædictam opinionem poteſt elige-
re pœnam iuris communis,& illa ſit corporis affli-
ctiua; ergo non poterit interuenire procurator, vt
dicam in quinta,& ſexta quęſt.huius primæ quęſtio.
Sol.retenta iſta opin. contrarium videtur difficilli-
mum.& facit pro opi.quam dixi.ſ.in ſecundo mem
bro.ij.q.huius membri.vbi poſui opin.Guid.de Su
za.Sed debes ſcire, ꝙ contrariam opin.tenuit idem
Vber.in.l.ſi tutori.C.ad leg.iul.de vi pub. vbi dicit
hanc.q.de facto fuiſſe Ianuæ,& habito conſilio peri
tiſſimorum virorum docto. diuerſarum ciuitatum,
fuit obtentum,ꝙ licet per legem municipalem ex-
preſſè nō tolleret lex communis,tamen tacitè ſubla
ta intelligeretur.facit quod not.Inſtit.de off.ind. in
prin.& fertur Alber.Papien.hoc dictum ſimpliciter
tenuiſſe. Et hoc etiam ſequutus fuit Iac.de Belui.in
q.quam poſuit in tit.de requi.re.in.iij.memb. Spec.
in.d.tit.de pę.te.lit.in fi. recitat opin.Cy.in.l.ſepul-
chra.C.de ſepul.vio.Bal.verò vbiq; reprobat primā
opin.vult enim ſimpliciter,ꝙ intelligatur receſſum
à pęna cōi.hoc tenet in.d.l.ſepulchra. &.l.2.in fi.C.
de iureiur.& melius in repe.l.data opera.C.qui acc.
70 non poſſ. Mouetur,quia† p ſpēm derogatur gn̄i,vt
in reg.gn̄i.de reg.iur.lib.6.Sed ſtatutum municipa-
71 le†ad ius cōe ſe habet, vt ſpecies ad genus, vt.l.oēs
populi.ff.de iuſt.& iur.nam ſtatutum municipale dr̄
cōtinere minus loco; quia eſt ſpecialiſſimum in illo
loco.& illud habet loco ſpeciei,qd᷑ eſt minus gn̄ale,
& illud loco generis,qd᷑ eſt magis gn̄ale,vt not.Dy.
in.d.regu.generi. ſtatutum ergo habet̄ loco ſpeciei,
quia ſpāliter prouidet in loco illo, & ideò leges lo-
cales dn̄r ſpeciales,nō generales,vt.C.de epi.& cler.
l.priuilegia.&.l.generali.& facit ad prædicta qd᷑ tra
ditur in.c.1.de conſtitu.lib.6. Ad hoc tamen argm̄
poſſet rn̄deri,ꝙ licet reſpectu loci dicatur localis,&
ſpecialis;& reſpectu tamen cōtenti dr̄ generalis. ſed
in hoc non inſiſto,& prædictam opin.tenet etiá do.
Flor.in.l.2.ff ad leg.aquil.facit.l.qui cum vno.§.qui
poſt.ff.de re mil.Item facit pro dicta opi.l.cum præ
tor.ff.de iudi.&.l.hodie.ff.de pœ.&.C.de infa.l.& ſi
72 ſeuerior.& qd᷑ dicimus in ſimili, ꝙ† ſi vni eſt data iu
riſdictio in certum genus pſonarum ab inferiorib⁹,
vel æqualibus,intelligitur adempta.de quo artic.vi-
de Bal in.l.conſulta diualia.&.l.teſtamenta. C.de te
ſta.&.d.l.cum prætor.&.l.1.ff.de off.præfe.anno. ali
quid tradit Ange.in.l.ſi vacantia.C.de bo.vac.lib.x.
in repe.& ſecundum hanc opi. quæ videtur eſſe com
munis,* contrarium patet ſolutum.ſed ſecundū præ Cōis opi.
dictam opin.contrarium videtur difficillimum, per
quod videretur tenenda,& fortificari opin.Guid.de
Suza.de qua dixi in ſecundo caſu ſecundę quęſt.no-
ſtræ. Vel poſſumus dicere tenendo dictam opin.ꝙ ſi
conſuetudo haberet, vt imponeretur ſola pecunia-
ria,res eſt expedita,vt dicetur in.v.proxima.q.Sed ſi
conſuetudo non habet,tunc etiam poſſemus diſtin-
guere,ꝙ ſi apparet ex modo agēdi,quæ pœna veniat
imponenda;puta,quia accuſator,vel iudex inquirēs
intentat conditionem ſtatuti.& hoc caſu admittitur
procurator,aut intentat formam iuris communis.
& non videtur admittendus. vnde ex modo libellan
di,& procedendi poterit hoc cognoſci, vt dicemus
in ſimili,in eo,qui pōt procedere vt arbiter,& arbi-
trator,vt.c.quintanallis.de iureiu.&.l.ſi ſocietatē.§.
arbitrorum.ff pro ſoc. &.c.niſi eſſent. ſ.de pręben.
& in eo pōt ꝓcedere ſummariè,& ordinariè,vt tra-
ctatur in cle.ſæpe.de verb.ſig.dixi in cle.diſpendio-
ſam.de iudi.Si verò non apparet,tunc dico,ꝙ etiam
ex proceſſu,quando procurator voluerit interueni-
re,hoc poterit apparere.nam ſi admittat, vr̄ ꝙ inten
dat pęnam ſtatuariam imponere,& valebit ꝓceſſus,
vt dicam in.v.q.prin.huius ſecundi membri. Si verò
nollet admittere,aſſignabit cām, & per conſequens
apparebit, quam pęnam intēdat imponere.arg.pre
dictorum.& vt dixi,p̄dicta procedunt, retenta opi.
prima.Sed retenta ſecunda,res eſt clara. Quę autem
p̄dictarum opin.ſit verior,non intendo nunc exami
nare,quia fortè aliàs dabit dicendi locus.ſed ꝓ nūc
arbitror cōem* amplectendā.& p̄dicta not.tanq̄ no
73 uiſſima,& peregrina. ¶ Tertio quęro,† quid ſi agat̄ Cōis opi.
ex crimine,in quo veniat imponēda pœna corporis
afflictiua;puta mortis,fuſtigationis, vel mutilatio-
nis,an admittat̄ ꝓcurator. Solu.dicendum eſt, ſm
cōem* opi.doct.ꝙ non,cū illa cenſeat̄ maior relega Cōis opi.
tione,

tione; vt colligitur ex.l.fi.C.de iniur.&.l.capitaliũ.
§.non ſolent.ff.de pœ.facit.l.an ſeruorum.in fi.eod.
tit.& eſt tex.quòd non poſſit interuenire in.l.1.§.&
ſi ea.ff.an per ali.cau.app.&.l.fi.C.de iniur. Et hæc
arbitror procèdere tàm ex parte accuſati, q̃ accuſa-
toris, dummodo accuſator ratione calumniæ tene-
retur pœna talionis. Sed ſi accuſatori calumnianti
veniret imponenda pecuniaria pœna, vt cõmuniter
prouident ſtatuta, accuſato verò conuicto pęna cor
poris afflictiuã; tunc dicendum arbitror, vt dixi.ſ.
in.q.præced in artic.quare ex parte accuſatoris non
admittatur procurator. ¶ Aduerte tamen, quia qđ
ſupra dixi, fallit in certis caſibus, de quibus dicam
ĩ.in xiiij.q.huius primæ quæſtio.princi. in ſecundo
contrario.& quod dicam in.x.q.in fi. in cõtrario ibi
74 formando. ¶ Quarto quæro, an in delictis, ex qui-
bus venit imponenda pœna mixta, poſſit procura-
tor interuenire? Exemplum, dictat ſtatutum, quòd
pro tali delicto debeat amputari manus, ſi condem-
natus ex illo non ſoluerit centum intra menſem, vel
quid ſimile. Sol.do.Ant. hic dicit, q̄ non admitti-
tur; mouetur quia amputatio manus eſt in obliga-
tione, & centum ſunt in facultate ſoluendi; quia vbi
aliquid debetur ſub nomine pœnæ; illud dicitur eſſe
in obligatione, vt.l.2.ff.de pe.leg. & in.l.1.§.item ſi
ita.ff.ad leg.falcid. Nec obſtat ſecundum eum.l.1.
ff.de in lit.iur.vbi non attendimus, quòd obligatio
poſſit excreſcere, ſeu ſupercreſcere; quia ille tex.lo-
quitur de augumento, quod venit extrinſecus, non
ex natura obligationis, ſed ex officio iudicis, facit.l.
centum Capuæ.ff.de eo quod cer.loc. Bal.verò in.l.
reos.C.de accuſa.primo arguit pro dicta opinione;
quia cum iſta pœna poſſit eſſe capitalis, ergo de ea
iudicandum eſt, vt de capitali, etiam quo ad repel-
lendum procuratorem.argum.l.fin.ff.ſi ex nox.cau.
aga. In contrarium tamen allegat, quia dicta pœna
corporalis amputationis manus; non videtur eſſe
pœna criminis, ſed contumaciæ; ergo non debemus
dicere hoc crimen eſſe capitale; quia illud dicitur
crimẽ capitale, cuius pęna eſt capitalis, vt criminis,
ſeu delicti, non vt contumaciæ. & ideò licet pœna
exilij, ſeu dãnationis in metallum, & aquæ, & ignis
interdictio ſint pœnæ capitalium criminum, vt.l.2.
de pub.iudi.tamen excommunicatus, ratione contu
maciæ, ex eo quòd aliquid non fecit, non dicitur
damnatus propter crimen capitale, nec dicitur pœ-
na criminis capitalis, ſed contumaciæ; licet ſepara-
tus ſit à communione fidelium, quæ excommunica-
tio ſecundum ius canonicum, ſucceſſit loco pœnæ
interdictionis aquæ, & ignis; vt not. glo. Inſtitu. de
capi.diminu.§.media.& tractatur in.c.paſtoralis.de
appella. &.c.illud.de cler.excommu.miniſtr.&.l.7.
75 C.de apoſta. Concludit tandem Bal. quòd ad viden
dum, an pœna, quæ imponit rationem alterius pę-
næ non ſolutæ, ſit pœna contumaciæ, vel criminis;
debemus conſiderare, quòd aut ſatisfactione illius
pœnæ purgatur crimen, ſeu punitur; & tunc talis pę
na eſt criminis. aut non, & tunc non eſt pœna cri-
minis, ſed contumaciæ. Et ſubdit Bal. conſideran-
dum eſſe, quòd aut vtraque venit ex eadem cauſa,
dato quòd prima veniat purè, ſecunda ſub aliqua
conditione, & vtraque eſt pœna criminis. vnde in
actione quod metus cauſa, pęna triplici contra non

reſtituentem eſt pœna criminis, non contumaciæ.
licet veniat ratione contumaciæ. facit.l.ſi cum ex-
ceptione.§.1.& fina.ff.quod met.cau. & melius.§.ſi
mo. eadem.l. Aut ſecunda pœna non venit ex ea-
dem cauſa, & tunc ſecunda pœna non eſt pœna pri-
mi criminis. Exemplum, poteſt ſumi ex.l.1.ff.de in
lit.iuran. Vnde concludit, quòd ſi pœna perſonalis
imponitur in defectum pecuniariæ per eandem le-
gem talis pœna dicitur criminis, & dicitur capita-
lis. & per conſequens non poſſet interuenire pro-
curator. Nam abſurdum eſſet dicere in contrarium,
quòd intelligeretur pœna contumaciæ; quia ratio-
ne contumaciæ non debet imponi magna pœna
corporalis. & ideò proceditur ad annotationem
bonorum contra contumacem. Aut talis pœna cor-
poralis non venit per eandem legem, nec eſt in di-
ſpoſitione, ſed venit ex.l.quicunque.C.de ſer.fugit.
vbi dicitur, quòd qui non poteſt luere in ære, luat
in corpus; & tunc talis pœna non faciet dici tale de-
lictum capitale; quia hoc non contingit naturali-
ter, ſed ex accidenti, allegat not. in ſimili in.l.certi
condictio.ff.ſi cer.peta.deinde ſubdit, quòd aut lex
incepit à præcedenti impoſitione pœnæ pecunia-
riæ, & in eius locum ſubrogauit pœnam perſona-
lem in defectum pecuniariæ non ſolutæ, & dicen-
dum quòd videtur corporalis. aut lex imponit ſim-
pliciter, & abſolutè, vel pœnam pecuniariam, vel
perſonalem. & in hoc membra ſunt per ſe clara, &
ſic reſidet Bal.in.d.l.reos. Barto.verò in.d.l.2.ff.de
pub.iudi.concludit, quòd ſi pro delicto imponitur
pœna pecuniaria. & ſi illa non ſoluatur, imponitur
perſonalis, quod vno ſolo caſu cenſetur tale deli-
ctum capitale. & per conſequens non poterit inter
uenire procurator; videlicet, quando ex eadem le-
ge, & non officio iudicis ipſa pœna capitalis venit
imponenda; quia tunc cum ſubrogetur loco pœnæ,
cenſetur tunc pœna ipſius delicti.argumen.l.obliga
tionum ferè.§.fi.ff.de actio.& obliga. ſecus dicit, ſi
ſtatutum dicat, q̄ ſi non ſoluatur pœna pecuniaria,
imponatur capitalis officio iudicis; quia tunc non
dicitur crimen capitale. & idem ſi pœna capitalis
veniret imponenda ex diuerſa lege, vt quia fortè
lex communis imponat pœnam pecuniariam, & ſta
tutum diſponat, quòd ſi illa pœna non ſoluatur in-
tra certum tempus, amputetur ſibi caput, vel ma-
nus, quo caſu non videtur pœna capitalis.argumen.
l.1.ff.de in lit.iuran.& d.l.quicunque.C.de ſer.fugi.
&.ff.de iniur.l.ſi quis iniuriam. ¶ Sed Io.de Imol.
in.d.l.2.ff.de pub.iudi. dicit, quòd dicta diſtinctio
Bart. videtur imponere legem verbis, & non rebus
cõtra.l.2.C.commu.de leg.& quia ex quo pœna ca-
pitalis ſubrogatur loco pęnæ pecuniariæ, non debet
attendi, quo iure ſubrogetur, arg.l.Gallus.§.ſi eius.
ff.de lib.& poſthu.vnde ſatis debet eſſe, quantum ad
iudicandum crimen capitale, quòd inſpecta ordi-
nata diſpoſitione facta ſub ipſo crimine, poſſibile
ſit pęnam capitalem imponi poſſe, argumen.l.ſuf-
ficit.ff.de condi.inde.b.facit, quod dicam in duabus
ſequen.qq. Non obſt.l.1.ff.de in lit.iur.quia ibi pę-
na non ſubrogatur loco pęnæ, ſed augetur condem-
natio propter contumaciam. Item non obſt.l.qui-
cunque.&.l.ſi quis iniuriam. quia ibi, ſm regularem
ordinatã diſpoſitionẽ, non veniebat imponẽda pœ-

na corporalis,sed extraordinaria,& in subsidium, vt delictum non remaneret impunitum, per.l.ita vulneratus.ff.ad leg.aquil.cum simi. ideò tunc illud nó sic consideratur, facit.l.inter stipulantem.§.sacram. ff.de verb.obl. Nam.d.l.si quis iniuriam.&.l.quicunque.volunt illud vulgatum, ꝙ qui nó potest luere in ære,&c.& sic pœna non est ordinata,& regularis.sed in terminis nostris pœna imponitur secundum regularem dispositionem ipsius delicti.vnde etiam si cõdemnatus sit soluendo; possibile est ipsum incurrere in pœnam capitalem, si non soluerit intra statutum tempus.quæ pœna in eo,qui non est soluendo, non potest imponi.dic de hoc, vt latius dixi in.c.ad liberandam.s̄.de iudæ.in.vj.limit. & ibi videbis iura allegata hoc probãtia.Et prædicta not.ad ea,quæ dixi.s̄.in contrarijs formatis ad.ij.q.Sed redeundo ad principale propositum,arbitror posse distingui, secundum Io.de Imo.quibusdam additis, ꝙ aut pœna corporalis est in obligatione,vt quia dicat statutum, propter delictum tale quis puniatur amputatione pedis,si non soluat centum intra mensem. & hoc casu non poterit interuenire procurator, vt.s̄. dixi in opin.do.Anto. Ego arbitror, ꝙ si statutum diceret,si non potest luere in pecunia, luat in corpus;seu puniatur tali pœna corporali, ꝙ data idonea fideiussione pro illa pœna pecuniaria,posset interuenire procurator, per ea quæ dixi in rub.de dilatio.artic.22.26.ver.xviij.quæro.

76 ¶ Vtrum † autem hoc casu detur aliquod remedium accusato, vt possit interuenire procurator, potest colligi ex dictis Bar.in.l.1.ff.de custo.reo.vbi dicit in fi.quòd remedium est,ꝙ accusatus soluat fisco pœnam pecuniariam,transferendo in eum dominium sub conditione,si condemnetur,vt.l.sub conditione.ff.de sol. qa tunc non potest euenire,quòd non sit pecunia soluta;nec potest perire soluenti,& maximè cum sit soluta in quantitate.& sic non potest effici non soluendo,quantum ad dictam pœnam,etiam tempore quo condemnabitur,si veniet condemnandus.secus antẽ si accusatus vellet facere depositum de illa pecunia, ex qua veniret condemnandus.nam cum pœna corporalis debeat solui,si non soluatur pœna pecuniaria,possibile est,ꝙ interim fideiussor efficiatur non soluendo,vel ꝙ pecunia pereat;& sic veniret imponenda pœna corporalis, & per consequens rõne dubij non posset interuenire ꝓcurator,vt statim dicã. & ideò in primo casu accusatus esset relaxandus fideiussoribus; in secundo verò non,vt per Bar.in.d. l.1.& sequitur Ioá.de Imo.in.d.l.pen.§.ad crimen. Nec obst.l.nemo dubitat.ff.de reg.iur.vbi tex. vult, ꝙ ille qui facit depositum,vel dat fideiussores de soluendo,dicitur soluere; & sic videtur,ꝙ etiam in secundo casu possit interuenire ꝓcurator,& possit relaxari fideiussoribus;quia rñdetur, ꝙ licet tũc sit soluendo,cum facit depositum,vel dat fideiussores idoneos;tñ possibile est, ꝙ tpe factæ condemnationis, & fiendæ solutionis pecunia erit perdita; quia cum deponatur vt species perire põt. & licet etiam deponeretur vt genus;depositarius posset effici non soluendo; & ideò non debet admitti procurator, nec relaxari fideiussoribus.& ꝓ hac sñia adduco etiã,qa possibile est,ꝙ etiam si depositum non perierit, vel fideiussores sint soluendo, ꝙ nihilominus non soluerit,& ꝑ consequens erit pœna corporalis. ¶ Et prædicta faciunt ad.q.quam pridiè habui de facto. Nã cum ex forma statuti quidam officialis non haberet ꝑtãtem cognoscendi de crie, ex quo veniret imponenda pœna corporis afflictiua;sed solũ de delictis, ex quibus veniret imponenda pęna pecuniaria;& ex forma statuti blasphemans deum, deberet puniri in ducentis;& si nõ soluerit intra.x.dies,debeat amputari lingua.nã cum facto deposito ptãs cognouisset, videbatur per prædicta, ꝙ sñia ab eo lata non teneret,tanꝗ̃ à iudice in competenti lata.& ita dicẽdum de similibus.qq. ¶ Quandoq; verò primo loco imponitur pœna pecuniaria;& si nõ soluatur intra certum terminum,imponitur pęna corporis afflictiua. & hoc casu etiam idem dicendum est; videlicet, ꝙ non potest interuenire procurator ꝑꝑ dubium, qđ 77
potest contingere de imponenda pœna corporali, vt not.in.d.l.2.ff.de pub.iud.& in prælleg.l.1.§.itẽ si ita.ff.ad leg.fal.facit etiam qđ not.Bal.in repet.l. data opera.ver.item notandum.C.qui acc.nõ poss. & qđ tradit idem Bal.in.l.transigere.C.de transact. vet.sed pone ꝙ vna.& qđ not.Bal.in.l.2.C.de hęre. insti. vnde poterit accusatus sibi ꝓuidere de remedio,vt statim dixi in præced.membro. ¶ Sed aduerte,quia vr̃ posse dici,ꝙ etiam in vtroque casu possit prouideri de alio remedio; videlicet vt admittatur procurator cum conditione,vt habeatur ꝓ non admisso,inquantum contingeret, ꝙ pœna corporalis veniret imponenda.arg.eorum quæ dicam.ĩ.in.v.q. princ.huius.ij.memb.de quo dic vt ibi dicam. Illud autem indubitabile videtur esse secundum cõem* *Cõis opi.*

78 opin.† ꝙ si aliquo modo veniret imponenda pœna corporis afflictiua,ex eo ꝙ condemnatus non esset soluẽdo; ꝙ hoc non obst.admittetur procurator, vt dixi in.ij.q.& dicam in sequen.ex quo videtur subtiliter inferendum,ꝙ in duobus casibus præceden.si à principio reus esset omnino non soluendo, ꝙ debe ret admitti procurator. & ꝙ prædicti duo casus ꝓcedant,inquantum reus esset soluendo, & non soluet;quia tunc videtur aggrauari eius delictum, rõne contumaciæ non factæ solutionis. In casu verò quo non põt,non vr̃ imputandum,si non soluit. Sed hoc non obstante,arbitror idem dicendum esse; quia in prædictis duobus casibus pœna non venit corporis afflictiua extraordinariè,sicuti qñ simpliciter imponitur pœna pecuniaria, vide quæ dixi in.c.ad liberandam.s̄.de iudę.& quæ dicam.ĩ.in.vj.q. ¶ Quandoq; verò imponit pro delicto pœna pecuniaria,& corporis afflictiua;& tunc aut imponitur alternatiuè.& de hoc dicam in.vj.q. Aut imponitur copulatiuè.v.g.si quis tale quid fecerit,puniatur in centũ, & fustibus castigetur.& hoc casu non est dubium,ꝙ non põt interuenire procurator ꝑꝑ alteram partem

79 copulatiuè,† qm̃ attendi debet qualitas, quæ nocet, seu qualitas prohibitiua;non aũt qualitas, quæ prodest,seu ꝑmissiua,cum illa,q̃ nocet, non destruatur ꝑ illam,quæ ꝓdest,vt.l.fi.§.sed & si quis.ff.naut.cau. stab.trac.per Butrig.in.l.3.§.si quis palam. ff.de iur. fis.& per Bal.in.l.si vir.ff.de vsuca.ꝓ dona.per Dyn. in reg.possessor.de reg.iur.lib.6.quasi prope fi. dixi s̄.in fi.j.q.huius secundi artic.vbi habes alia iura ad hoc allegata.& prædicta arbitror procedere tam ex parte accusati,q̃ accusatoris,nisi forte ex parte accusatoris

satoris alteretur pena, fm quod dixi.s.in.ij.q. huius mebri.quare ex parte accusatoris &c. & in.ij.q.pri-
80 mi membri. ¶ Sed quæro iuxta prædicta; dicat statutum, q pro primo furto quis soluat x. pro secundo suspendatur. modo quidam fecit vnum furtum alibi; deinde in loco vbi est statutum, fecit secundum furtum; procedit iudex contra ipsum, quæritur an admittatur procurator? Bal.in repet.l.seruum quoq;. § publicè.ff.de procur. dicit, q quæstio stat in hoc;
81 vtrum† delictum commissum extra territorium, aggrauet pœnam commissi delicti in territorio; & vr q sic, fm eum, quia infamia sequitur hunc, quocunque vadat, & sic est infamis vbique, vt.l.ex ea.ff de postul. In contrarium vr, q iudex iste de delicto cõmisso in alieno territorio, non habeat cognitionẽ, nec possit punire; immo debet remittere. & pro hoc videtur casus in.l.si cui.§.cum sacrilegium.ff.de accu.& illum tex.singulariter notat Old. ad hoc. & in hoc residet Bal.in auth.sed nouo iure. C.de ser.fug.
82 ¶ Quinto quæro, † vtrum in delictis, ex quibus venit imponenda pœna arbitraria, possit procurator interuenire? Sol. Bal.in.d.l.reos. versi.quæro quid in pœna arbit.distinguit, q aut pœna est arbitraria originaliter, aut non originaliter; sed procedendo dispensatiuè, fm quod traditur in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de infa.&.l.hodie.ff.de pœ. & Bart.in.l.si qua pœna.ff.de verb.sig. Primo casu, quando pœna est arbitraria originaliter, ex eo q a iure non est expressè determinata, sed per iudicem est determinanda, vel statutum, vel lex expressè disponunt q sit arbitraria; & hoc casu vult Bal. q talis pœna non dicatur capitalis actu, sed ex potentia; quia potest imponi pœna capitalis, vt.l.1 §.expilatores.ff.de effra. & expil. facit quod not.Instit.de iniur.§.in summa. vbi glo. vult, q si pœna est arbitraria, potest iudex arbitrari vsq; ad mortem. de quo dixi in.c.tenor.s. de reg.iur.& dicam in.c.inquisitionis.in prin.in.iij. glo.ꝫ.eo. Interim tamen est iudicandum de ista pœna, vt de capitali, arg.l.fi.C.de iniur.coniuncta.l.fin. ff.eo. dicit tamen Bal. hoc verum, nisi talis pœna arbitraria per consuetudinem esset facta ordinaria; quia tunc de illa iudicaremus fm illam consuetudinem, fm not.in.d.l.quid ergo.§.pena grauior. & secundum quod dixi in.d.c.inquisitionis. & sic ex dictis Bal. quantum ad propositum nostrum, videtur dicendum, q cessante consuetudine interpretatiua; non possit admitti procurator rõne possibilitatis, & dubij interim existentis circa pœnæ impositionem, quæ posset esse corporis afflictiua; subsistente verò consuetudine, esset dicendum, q illa consuetudo attendenda esset, an imponeretur pena pecuniaria, vel corporis afflictiua, vt primo casu admittatur, secundo non. Aduerte tamen circa prædicta; quia si esset aliqua naturalis pœna delicti, iudex, cui datum esset arbitrium, vel qui ex qualitate processus haberet arbitrium, vt est videre in causa inquisitionis, fm q trad.in.c.inquisitionis. in prin.ꝫ.eod. non videretur posse arbitrari vltra pœnam naturalem, fm q dixi in.d.c.inquisitionis. & adde, quę dicã in seq.q. in fi.&.ꝫ.in tertio membro prin. ¶ Secundo casu, quando loqueremur de pœna arbitraria non originaliter, sed ex accidenti, dicendum est fm Bal. quòd pp hoc, delictum non est iudicandum capitale; sed solum debemus intueri pœnam ordinariam. alias sequeretur, q cum in quolibet crimine iudex hodie habeat arbitrium ex accidenti, per.d.l.hodie. sequeretur vt dixi, q in nullo crimine posset interuenire procurator; quòd tamen est falsum. facit, quia licet ista fiant quandoq;, vt plurimum tamen non fiunt. & sic non videtur consideranda, nec ad regulam trahenda, vt.l. Seia §.medico.ff.de annu.lega.facit.l.nã ad ea.ff.de legib. & hoc videtur tenere Ang. in effectum in.d § ad crimen.& prædicta adde ad ea, quæ dixi.s.in contrarijs formatis contra decisionẽ.ij.q. huius membri.dicit tamen Io.de Imo.in.d.§ ad crimen. q Richar.& Bar.de Sali.in.l.reos.C.de accu.videntur sentire contrarium, dicentes, quòd illud qđ dicitur in.§.pœna grauior. q debet inspici consuetudo quantum ad arbitrandam pœnam, procedit quo ad hoc, vt intelligatur dispensatum super infamia, si pœna grauior imponitur, nõ autem quantum ad materiam nostram. Sed dicit Io.de Imo. quòd fortè verius est primum dictum, q etiam videtur fuisse de mente Bar.in.d.§.ad crimen. nam ex quo de consuetudine pœna est determinata, non debet iudex illã excedere sine causa, sicut nec debet excedere pœnã maiorem determinata, vt d.§.pena grauior.arg.l.minimè.ff de legi. alias autem si excederet sine cã, pars tanquam grauata posset iustè appellare. de qua materia latius dicam in.c.super his.in gl.fi.ꝫ.eo. & dixi in cle.1.de iur.pat.& hæc opin. plus mihi placet.
83 ¶ Sexto quæro, † quid si ex delicto venit imponẽda pœna alternatiua, & vna sit pecuniaria, & altera corporis afflictiua, vtrum possit procurator interuenire? Bar.in.l.2.ff.de pub.iud.dicit, q si duæ imponuntur pœnæ alternatiuæ, vna pecuniaria, & alia corporis afflictiua, quòd crimen dicetur capitale, propter vnam partem alternatiuæ, quę hoc continet. Facit,
84 quia† legatum dicitur cõditionale, quando vna pars alternatiua est pura, & alia conditionalis, vt.l.cum ita.&.l.cum illud.ff.qñ di.leg.ced. facit.l.si ex toto. in fi.ff.de lega.1.& sic sequitur secundum Bar. quòd non debeat admitti procurator. & idem etiam põt colligi ex dictis Bal.in d.l.reos. C.de accus. vbi similiter vult, quòd si vna pœna sit capitalis, & alia pecuniaria, iudicium dicatur capitale; quia in dispositione alternatiuę vtrunque est in obligatione, vt Instit.de actio.§ huic autem.&.l.Stichum aut Pamphi
85 lum.ff.de solu. Facit, quia si in vna parte alternatiuæ continetur res diuidua, & in alia indiuidua, obligatio dicit indiuidua, vt tractatur in.l.2.& in.l.in executione.ff.de verbo.obliga. Sed dicit Io.de Imo.in d.§ ad crimen. quòd in hoc articulo debemus ita distinguere, quòd aut electio est iudicis; & tunc propter dubium non poterit procurator interuenire. Facit quod statim dixi secundum opinionem Barto.& Bal. Aut electio est rei, quòd tamen rarò contingit secundum eum. & hoc casu antequàm reus eligat, non potest procurator interuenire. sed si reus eligeret penam pecuniariam, posset procurator interuenire; quia vna electio non potest ad aliam transire, vt dixi latius de hoc articulo alternatiuæ. & cuius debeat esse electio, in .c. sicut iudæi. s. de iudæ. Et ideò accusatus debet esse cautus, si vult posse respondere per procuratorem, vt ante omnia eligat penam pecuniariam,

riam, ioquantum contingat eum debere condemnari. Et idem per prædicta arbitrarer dicendum, si iudex à principio eligeret pecuniariam, inquãtum accusatus veniret condemnandus; & hoc vbi sibi daret electio. nam & hoc casu posset procurator interuenire, & fortè si iudex admitteret procuratorem, videretur tacitè elegisse pœnam pecuniariam. hoc tamen venit examinandum in.xv.q. principali huius membri. Si verò electio esset accusatoris, tũc debet inspici quæ pœna sit electa in libello accusatorio. Facit quod not. in.l. vbi autem.§.qui illud.ff.de ver.
86 oblig. Aduerte tamen, † q̃ si accusator ageret ad pœnam alternatiuæ, non admitteretur procurator, nisi facta declaratione: talis tamen libellus non deberet admitti excipiente aduersario, vt.c. Abbate. de re iudi.lib.6.& in.c.causam quæ. & in.c.cum contingat. de off.deleg.&.c.constitutus.de restit.in integ. & per Archid.3.q.3.§.offeratur. per doct.in.l.edita.C.de eden. ¶ Sed tu aduerte, quia hæc quæstio altiorem requireret examinationem, eam prosequẽdo secundum membra quæ feci in.d.c.sicut. de iudę. sed ne pluries idem repetatur, loquendo compẽdiosè, breuiter dico, q̃ in omnibus casibus, in quibus ibi dixi, q̃ non possit eligi pœna corporis afflictiua, siue electio sit partis, siue iudicis, siue statutum simpliciter loquatur; vt puta, coodẽnetur in centum, aut in amputationem pedis. & alia exempla ꝓsequere, vt ibi; nam in casu prædicto poterit interuenire procurator. nam si imposita est pœna alternatiuè, vna mortis, & alia pecuniaria; vel vna amputationis membri, & alia pecuniaria, disproportionabilis valde, cũ nõ possit eligi corporalis, poterit interuenire procurator. nam vt ibi dixi, ad quęcunque pertineat electio, non potest eligi nisi pecuniaria. & idem etiam si manus amputanda esset fętida, & cancrosa incurabilis, vt ibi latius dixi. & ratio est, quia in prædictis casibus sola pecuniaria est io obligatione. In summa ergo, vbicunque, vel naturali dispositione statuti, aut legis, vel ex aliquo coniuncto, seu incidenti superuenienti accidenti appareret, q̃ non potest eligi, nisi pecuniaria, potest interuenire procurator; aliàs dicendum esset, vt dixi in distinctione Io. de Imo. Sed
87 hic iosurgit ootabile dubium, pone † q̃ statutum dicat, quòd amputetur sibi manus dextra, aut sinistra; & accusatus nollam habeat, vnde successit pœna arbitraria, vt dixi in.d.c.sicut. vbi allegaui iura hoc probantia, an hoc casu admittatur ꝓcurator? & secundum ea quæ dixi in.q.præcedenti. videtur q̃ sic, quia ista pœna nõ est arbitraria originaliter, & ideò videtur admittendus procurator. In contrarium facit, quia quæcunq; pœna fuisset electa originaliter, non debuisset admitti procurator, ad quemcunque pertinet electio; & hoc arbitror verius. ¶ Moueor primo, quia originalis erat omnino talis pœna, ꝓpter quam procurator non debeat admitti. Secundo, q̃a iudex debet arbitrari similem pœnam, non inæqualem, arg. eorum quæ statim dicam in.q.quam statim subdam ad hanc.vj.q. & hanc limitationem potes addere ad ea, quæ dixi in proxima præced.quæstio. Sed si statutum diceret de pęna pecuniaria, vel corporali alternatiuè; & accusat⁹ esset incapax vtriusq;: quia oino esset pauper, & careret potentia impooendæ illius pœnę, hoc casu videretur admittendus ꝓcurator; quia hæc arbitraria non haberet eandẽ rõnem, quam præcedens; & cum non sit originalis videretur dicendum, vt dixi in.q.pręced. Casus tamen non videtur de facili posse contingere; quia posito q̃ ipse oon sit soluendo; tñ posset alter pro eo soluere. Præterea oon videtur, q̃ hoc casu succedat pœna arbitraria; sed duntaxat sit in obligatiooe pecuniaria, cum pœnæ corporalis in vna parte alternatiuè cõtemptæ, talis sit incapax, & maximè quia pendẽte iudicio posset iste ditari, vel per legatum, vel per donationem. facit.l.si defunctus.C.arbitr.tute. ¶ Sed
88 iuxta hæc quero, † quid si statutum dicat, puniatur tali pœna, vel alia, nec specificetur qualis sit. Sol. dic q̃ si expressa est corporalis; vt puta, puniatur in amputatiooe manus, vel alia pœna, oon admittetur ꝓcurator, quia cum dicat statutum, vel alia, intelligit̃ de simili. vt not.glo.& ibi Bal. singulariter eã notat. & sequuntur doct.in.l.si fugitiui.C.de ser.fug. Facit quod not.in.c.sedes.§.de rescri. & l.quidam relegatus.ff.de reb.dub.& quod not. Bar. in.l.1.ff.si fami.
89 fur.fec.dic.&.c.in sacris.§.de sepul. Nam † dictio, alios facit positionem, & est repetitiua qualitatis ꝓcedentis, vt in dictis iuribus. & dixi in clc.1.de resc. & hoc arbitror procedere siue ad iudicem, siue ad partem competat electio alternatiuæ. Si verò pœna expressa in vna parte alternatiuæ, esset pecuniaria; puta, puniatur in centum, vel alia pœna. & hoc casu arbitrarer admittendum procuratorem; quia nõ potest eligere iudex, vel pars, ad quã spectaret electio, aliam pœnam, quæ esset dissimilis pecuniariæ. Ad quem articulum adde quæ dixi in.d.c.sicut. in prin. io vlti.q.& licet iudex, ad quem spectaret electio, posset causa cognita dissimilem pœnam imponere, quo casu videtur maius dubium, & dubitatio insurgit; an à principio dicatur arbitraria, vel ex accidenti, vt dixi in præcedenti questione; quia cum videatur competere originaliter, dum dixit, vel alia pœna, videtur q̃ non possit interuenire procurator. vt dixi in præced. quęst. Contrarium tamen arbitror verum; quia arbitraria originalis erat pecuniaria, vt dictum est. Corporalis verò arbitraria ex accidenti, propter aliquam causam. vt puta, cum multis crassantibus opus sit exemplo, vel propter similem cãm. & ideò posset interuenire procurator, vt dixi in quæst. pręced. & hoc adde ad ibi dicta. Et prędicta not. quia vt arbitror, alibi non reperies. ¶ Se-
90 ptimo qnero, † vtrum in casibus, in quibus dubitatur, an veniat imponenda pœna corporalis, vel pecuniaria, admittatur procurator. verbi gratia. Accusatur quis de vulnere, & dubitatur, an vulnus sit mortale, vtrum debeat admitti procurator, saltem sub conditiooe, vt habeatur pro uon admisso, si contingat illum mori. Bal. io dicta.l.penul.§.ad crimen.ff. de pub.iud videtur tenere quòd sic: Facit quod nota.in.l.eleganter.§.si dolo.ff.de dolo. & dicit tenere Iacob.de Belui. & etiam videtur tenere Iacob. de Are. vt refert Bal. in.l.prætor ait.in princi. de dam. iofec. per quem tex. videtur probari dicta opinio, & secundum prędictam opinionem videtur sequi, quòd in casibus, in quibus est dubium, an possit sequi pœna corporalis, an pecuniaria, quòd debeat admitti sub dicta conditione. quòd adde his, quæ dixi in quarta quæstione, in cautelis, quas

dedi circa admittendum procuratorem. Sed dicit
Io.de Imo.in.d.§.ad crimen. quòd forte prædicta
opi.non eſt vera; quia pars ſemper poſſet eligere
dare procuratorem ſub tali cõditione.& poſtea cõ-
demnatus pœna corporis afflictiua deloderet iudi-
cium,& ſic delictum remaneret impunitum, contra
.l.ita vulneratus.ff.ad leg. Aquil. &.l.ſi prætor ait.ff.
de dam.infe. ¶ Sed tu aduerte,quia melior videtur
ratio præcedens,vel opi. vt admittatur procurator,
etiam ſine illa cautela. arg.not. per Bal.in.l.ſeruum
quoque.§.publicè.ff.de procur. verſi. tertio quæro.
vbi dicit, q̃ talis poteſt reſpondere per procurato-
rem:& ita dicit Dy.cõſuluiſſe; quia ex illo proceſſu
non ſequitur condemnatio de occiſo; ſed ad pœnã
ſtatutariam, vt.l.ſi vulnerato ſeruo.ff ad leg.Aquil.
q̃ dicit notabile. Facit etiam, quia non tenentur fi-
deiuſſores talis proceſſus de occiſo,ſm Iac.Butriga.
& Iac.de Belu.& ratio eſt,quia mutatur tam ſpecies
criminis,q̃ ſpecies pœnæ;& requiritur nouus libel-
lus de occiſo,vt not. Iac.de Are. in.l damni infecti.
§.Sabini.ff.de dam.infec. & tenet Bal.in.d.l.ſi vulne
rato ſeruo. Ad quod etiam facit quod ipſe Bal.not.
in.c.1.quib.mo.feu.amit.&.c.1.§.iniuria.de pa.iur.
fir.in vſib.feu.vbi vide pro prædicta opin.facit quod
tradit do.Floria.poſt Bal.in.d.l.ſi vulnerato. vbi te-
91 net,q̃ † ex proceſſu facto contra vulnerantem de vul
nere,non poſſit ſequi condemnatio de occiſo; ſed
debeat fieri nouus proceſſus. & tenet Iaco.de Belui.
in quæſt.quæ incipit,Regni conſtitu.cauetur. quam
etiam ponit in.l.ſi.C.de duo.re.:& ad hoc etiam fa-
cit quod not.do.Floria.in.l.ait lex.in prin.ff.ad leg.
92 Aquil.vbi vult,q̃ † pax facta de vulnere,non opitu-
letur ad remiſſionem pœnæ;ſi ex vulnere ſequuta ſit
mors,ſi facta ſit ſimpliciter de vulnere. & Bart.& Io.
de Imo.in.l.damni infecti.§.Sabini. ff.de dam.infe.
& Dy.& Bar.in.l.fideiuſſores magiſtratuum.ff.de fi-
deiuſſ.& per Bar.in.l.denunciaſſe.§.qui tamen.ff.de
adul.Spec.in titu.de accuſa.§.1. verſi. quid ſi primo
actum. hoc tamẽ arbitror verum, vt dixi.ſ.niſi eſſet
actum taliter de vulnere,q̃ ſententia poſſet ſequi de
occiſo;vt puta ſi eſſet actum contra vulnerantem,q̃
animo occidendi vulneraſſet, per.l.is qui cum telo.
C.ad leg.cor.de ſica.& Inſti. de pub.iudi.§.item lex
cornelia.vel q̃ telum in vulneratum animo occiden
di iniecerit,vt.l.1.in prin.§.diuus.ff.ad leg. corn. de
ſic.quia tunc non poſſet interuenire procurator, q̃
probatur per not.ſingulariter per Io.And.in ſimili-
bus terminis in addi.Spec.in rub.de inquiſit.vbi om
nino vide,& perpetuò notabis. Nec arbitror hunc
admittendum ſub conditione,ſm quod dictum fuit
in prima opin.Bal.quia dicta cautela mihi non pla-
cet;ne iudicium poſſit reddi deluſorium,contra qđ
debet iudex totis viribus laborare. & ideò licet de-
beat ferre ſententiam pro eo, qui diſtulit opponere
exceptionem reddentem iudicium retro nullum, ſi
ipſam oppoſuit,& ꝓbauit; tamen ipſum debet cõ-
demnare in expenſis,vt not.glo. magna ſingulariter
circa medium.in.c.1.de reſcri. & ꝓbatur in.c.ex-
ceptionem.& ibi dixi.ſ.de except. Item aduerte,
quia prædictam limitationem arbitror procedere,
ſi ageretur de iure communi. ſed ſi ageretur ex for-
ma ſtatuti imponentis pœnam illi, qui occiderit:
quo caſu non ſufficit vulneraſſe,etiam animo occi-

dendi,vt not.Bar.& ſequuntur doct. in.l.is qui cum
telo.ff.ad leg.aquil.& alijs iuribus.ſ.allegatis. arbi-
tror,quòd eſſet attendenda concluſio; an eſſet talis,
ꝓ q̃ quam ex petitione, ſeu libello accuſatorio, vel
inquiſitorio poſſet ſequi cõdemnatio de morte,do-
mum ſequuta,quo caſu diceretur ꝓcuratorẽ non ad-
mittendum,ſecus ſi ſimpliciter actum eſſet de vulne
re,licet adiecta eſſet qualitas, quòd aĩo occidendi,
arg.not.ꝑ Io.And.in.d.addi.& prædicta not. & ite-
93 rum not. ¶ Octauo quæro,† quid ſi eſt tale delictũ,
in quo non venit imponenda pœna corporis affli-
ctiua,nec relegationis,ſed infamiæ;vel alia pœna mi
nor relegatione coniuncta infamia; an admittatur
94 procurator?& videtur dicendum q̃ non;quia † infa-
mia æquiparatur morti, vt not. in.l.transſigere.C.de
transac.qua ergo rõne ſi ex crimine venit imponen-
da pœna mortis,non admittitur procurator; eadem
rõne nec in caſu noſtro.In contrarium videtur tex.
apertus in.l.1.ff.an per ali.cau.app. vbi tex.vult,q̃ ſi
pecuniaria ſit cauſa,ex qua ignominia ſequitur, põt
per procuratorem agi.& tenet ibi glo. pro qua glo.
eſt tex.in.l.furti.§.qui alieno. ff.de his qui not.infa.
95 vbi † in iudicio furti poteſt procurator interuenire;
quod iudicium eſt criminale,vt.l.1.ff.de fur.& Inſt.
de ob.quæ ex delit.in prin. &.ff.de act.& obl.l.ex ma
leficijs,& infamat.vt.l.1.ff.de infa. nec ex tali deli-
cto iure digeſtor.imponebatur pœna corporis affli
ctiua;licet hodie quãdoq; imponeretur, vt in auth. Cõis
96 ſed nouo iure.C.de ſer.fugi.& † communiter* ex for opi.
ma ſtatutorum furca ſuſpenduntur. Sol.poteſt dici,
vt ſingu. dicit glo.in.l.non ſolum.§.fi.in glo.pen.ff.
de procur.quæ diſtinguit,quòd aut non agitur prin
cipaliter ad infamandum; ſed ad pœnam pecunia-
riam,vel ſimi.& infamia venit in conſequentiam; &
hoc caſu admittitur procurator,vt in iurib. ſecũdo
loco alleg. Aut agitur principaliter ad infamãdum;
97 & non poteſt interuenire procurator. Facit,† quia
infamia iudicatur maior relegatione, vt traditur in
d.l.transſigere.C.de tranſ. & de neceſſitate probatur
hoc caſu rõne repugnantiæ;quia ſi aliud diceremus;
videlicet quòd poſſet interuenirẽ procurator de ne-
ceſſitate,ſequeretur quòd effectus intentatus ad infa
mandum ſequi nõ poſſet; nam procurator nõ infa-
maretur; quia alieno noĩe interuenit in iudicio,vt
d.§.qui alieno. Itẽ nec dñs,cum ipſe non fuerit cõ-
demnatus,ſed procurator,vt in.d.§.q alieno. ¶ No
98 no quæro,† an ꝓcurator poſſit interuenire, qñ venit
imponenda pœna reuocationis in ſeruitutẽ. Exem-
plum in dño accuſante libertum de re capitali,vt re
uocet eum in ſeruitutẽ.& ita figurat caſum Ange.in
l.ſed & hæ.§.1.ff.de procu. Tu dic,ſecundum Io. de
Imo.& melius,quòd ibi tex.non videtur propriè lo
qui,quando libertus accuſatur de crimine capitali;
ſed quando accuſatur vt ingratus erga ſuum patro-
num,vt patet ibi in tex. Et hoc caſu Ang. in.d.l.pe-
nul.§.ad crimen.dicit,quòd licet ex parte accuſato-
ris poſſit interuenire procurator;tamen ex parte rei
99 nõ credit quòd poſſit interuenire,cõſiderato q̃ † ſer
uitus morti comparetur. & ſic eſt merè capitalis.
hoc tamen non ponit pro conſtanti; ſed dicit cogi-
tandum. Io. de Imo.& ſentit Bar.in d.§.ad crimen.
& do.Ant. hic,melius dicunt, quòd etiam ex parte
rei admittitur procurator,& ratio eſt,quia illa cau-

sa principaliter agitur ad commodum pecuniariũ,
applicandum agenti; ideò procurator non prohi-
betur interuenire, maximè quia existens in posses-
sione libertatis, ꝓuocatur in seruitutem. & profec-
tò satis miror de opin. Ange. cum tex. in. d. l. sed &
hæ. §. 1. apertè dicat, ꝙ patronus per procuratorem
accusare poterit, & libertus respondere per procu-
ratorem. posset tamen, vt arbitror opin. Ang. salua-
ri; quando quis accusaretur, vt reuocaretur in serui-
tutem pœnæ; videlicet, vt damnetur in metallum; &
& sic efficiatur seruus pœnæ. Nam cum ista pęna sit
maior relegatione, non est dubium ꝙ non admitti-
tur procurator, vt. d. l. 1. §. sed si ea. ff. an per ali. cau.
app. & l. 1. C. de iniur. & secundum hunc intellectũ
posset intelligi. 2. q. 6. c. si quando. vel intellige tex.
illum, vt statim dicam. & hoc etiam ꝓbatur in. l. 2.
ff. de pub. iud. & ratio differentiæ sit; quia ista nõ ten
dit ad commodum pecuniarium, sed ad vindictam
publicam, & est crimen capitale; secus quando pa-
tronus ageret, vt reuocaret in seruitutem ad suum
commodum, vt dictum est. ¶ Aduerte etiam, ꝙ etiã
in cã status ad proprium cõmodum, quandoq; non
potest interuenire procurator, etiam ex parte acto-
ris; puta, quando existens in possessione seruitutis
prouocat in libertatem, vt est in. l. 1. C. de asser. tol.
& ita potest intelligi. c. si quando. 2. q. 6. & ita intel-
ligit ibi glo. ꝓbatur. 54. dist. c. frequens. tenet Spec.
in tit. de procu. §. 1. ver. item excipitur contra pro-
curatorem, ꝙ est cã status, vbi vide. ¶ Decimo quę-
100 ro, † quid si venit imponenda pœna relegationis; an
possit interuenire procurator? Sol. hæc quæstio est
valde difficilis, & intricata; & variæ traduntur opin.
Glo. hic in ver. item si crimen. tenet ꝙ admittatur.
& idem tenet glo. 2. q. 6. c. si quando. & glo. in. l. pe.
§. ad crimen. ff. de pub. iudi. & in. d. l. seruum quoq;
§. publicè. ff. de procu. & l. absentem. ff. de pę. & l. 1.
ff. an per ali. cau. app. per illum tex. per quem etiam
aliæ glo. mouentur, intelligendo ꝙ dictio, vsque, po
sita ibi, ponatur exclusiuè. & hanc opin. sequuti fue
Côis opi. runt communiter* antiqui doc. tàm iuris canonici,
q̃ ciuilis. & Io. And. & Host. hic. Iac. de Aret. Odof.
Iaco. But. Guil. de Cu. Ray. de Forli. & cõmuniter*
Côis opi. antiqui doct. vt dixi. Sed Iac. de Rauen. Pe. & Vltra-
mon. vt refert Cy. in. l. reos. C. eod. tit. tenent, ꝙ non
possit interuenire procurator; & sequitur Mart. Syl-
limani. volunt. n. quòd in crimine publici iudicij
non possit interuenire procurator, nisi quando ve-
nit imponenda pœna pecuniaria. vnde concludunt,
ꝙ si venit imponenda pœna relegationis, quòd non
possit interuenire procurator. ¶ Non obstat. d. l. 1.
quia secundum eos, dictio vsque, ibi ponitur inclu-
siuè. & sic facit contra primam opin. pro hac secun-
da opinione. Et hoc probant per tex. illum, qui di-
101 cit. sed capitalis per ꝓcuratorem agi non licet. † Ca
pitalis enim est, quę adimit vitam, libertatem, vel
ciuitatem, vt. l. 2. ff. de pub. iud. vnde si verba sequen
tia in. d. l. 1. dum dicunt, sed & si ea causa sit, ex qua
sequi solet pœna vsque ad relegationem, non opor-
tere per aliam causam agi; si dictio vsque, poneretur
exclusiuè. dictus versiculus nihil importaret. ergo
vt verba aliquem effectum producant, dictio vsque
debet intelligi inclusiuè. ¶ Secundo, mouentur per
tex. in. d. §. ad crimen. qui generaliter loquitur, ꝙ
in crimine publici iudicij non admittitur procura-
tor; ergo si relegatio venit imponenda ex tali cri-
mine, non debet admitti procurator. ¶ Tertio, mo
uentur per. l. 2. C. de procura. dum tex. dicit appel-
lationes pecuniariæ. ¶ Quarto, pro dicta opinione
dicunt esse casum in. l. fina. C. de iniur. canonizata
3. q. 9. §. nisi in crimine. Nam si speciale est ibi in
personis illustribus, quòd in crimine iniuriarum
admittatur procurator; ergo in contrarium est ius
commune, vt. l. 1. in fi. ff. ad municip. cum simili. sed
in crimine iniuriarum potest imponi pœna relega-
tionis, vt. l. fin. ff. de iniur. igitur &c. do. Cyn. in. d. l.
reos. dicit, quòd opinio glo. communiter* seruatur Côis opi.
de consuetudine. & sic sentit, quòd opinio Vltra-
mon. sit verior de iuris rigore. Et ad. §. publicè. re-
spondet, quòd ille tex. non diuiditur in tres partes,
secundum quod glo. ibi legit; sed totus ille. §. loqui-
tur in eo, qui venit ad allegandas causas absentiæ.
sed vt supra dixi, communem* opin. Citramon. se- Côis opi.
quitur glo. per tex. in. d. §. publicè. quem intelligunt
de eo, qui venit ad excusandum innocentiam, & ad
allegandum causas causæ, secundum Iaco. Butriga.
& sic ad defendendum. ¶ Nec obstat. l. 1. ff. an per
ali. cau. appel. quia secundum Iaco. de Aret. & Bu-
trig. ille tex. dum dicit capitalis. debet accipi stri-
ctè pro ea causa, quæ verè ingerit pœnam mortis, &
in versi. sed si ea. loquitur de alijs capitalibus, quæ
continent damnationem in metallum, vel deporta-
tionem, vt tenet Oldra. ¶ Non obstat §. ad crimẽ.
quia licet loquatur indistinctè; tamen debet distin-
gui secundum alias leges. Et ita respondent etiam
ad. l. 2. ff. de procura. Facit quod dixi. s. in secunda
questio. huius membri. ¶ Non obstat. l. fin. C. de in-
iur. coniuncta. l. fin. ff. de iniur. quia secundum Gu-
liel. de Cun. opin. prędicta debet intelligi, quando
duntaxat imponeretur pœna relegationis, vel remo
tionis ab ordine; aut interdictionis, vel similis pri-
uatiua. & clarum esset, quòd maior non posset im-
poni. secus quando imponeretur pœna corporis af-
flictiua; vt ictus fustium, vel similis; quia tunc non
potest interuenire procurator. & ita loquuntur di-
cta contraria. Et si quis diceret, quomodo hoc est?
nam & in. l. fin. C. de iniur. potest imponi pœna exi-
lij, vel alterius interdictionis. respondetur, quòd sa
tis est, quòd possit imponi pœna corporis affli-
ctiua, cum imponatur arbitrio iudicis, vt dixi. s.
in quinta quæstio. & ideò non potest interuenire
procurator, vt ibi dixi. Barto. in. d. §. ad crimen.
dicit, quòd communiter* est tenenda opi. glo. quia Côis opi.
minimè sunt mutanda ex. l. minimè. ff. de legib. &
secundum prædicta iudicandum esset. ¶ Sed di-
sputatiuè de iuris rigore videtur sibi opinio. Vltra-
mon. verior. vnde intelligit dictam. l. j. quòd illa
dictio vsque, non exclusiuè ponatur. & sic ille tex.
facit pro opinione Vltramon. vt supra dixi. ¶ Item
mouetur per alia iura allegata per Vltramon. Non
obstat. §. publicè. quia intelligit illum tex. de eo,
qui venit ad excusandum, vel allegandum causas
absentię, non causas causæ; seu ad plenam defensio-
nem. ¶ Item mouetur per. l. fi. C. de iniur. coniuncta
. l. fi. ff. de iniur. ¶ Nec obst. secundum eum, respõsio
Guliel. quia licet in actione iniuriarum possibile sit
imponi pęnã corporis afflictiuã, qa arbitrio iudicis
&c.

&c. tamen talis pœna videtur esse determinata, quæ consueuit imponi pro tali delicto; vt tradit in.l.qd ergo.§.pœna grauior.ff.de infamibus.vt dixi supra in.5.quæst.vnde potest esse talis persona quæ debet relegari; & tamen non potest interuenire procura-
102 tor.¶ Præterea† pœna relegationis est,qñ damnatur quis, vt debeat morari in certo loco,vt.l.relegatorum.ff.de interdic.& relega.ergò eadem ratio est in relegatione, quæ esset in deportatione, qa nunq̃ posset interuenire procurator.& in hoc residet Bar. in.d.§.ad crimen. Hosti.hic tenet cõmuniter * opi. glo.& Citramon. quam ẽt tenet Fede. in consi.94. & tenet Bal.in.d.l.reos. C.de accusa. in princip. vbi dicit, q miratur de opinio. Vltramon.& quòd aliqs illam sequatur: quia est contra eos casus ex coniunctione duarum legum, ex quibus vna dicit, q ad pœnam relegationis potest absens cõdemnari, vt.l.absentem.ff.de pœnis. alia dicit, qđ vbicunq; absens potest damnari, ibi potest interuenire procurator ad plenam defensionem, vt est tex.in.d.§.publicè. & ideò dicit q opi. Vltramon. est simpliciter falsa. & opi.Citramon. simpliciter vera. Et secundũ prędictam opi. communem * dicit etiam hic D.meus. consulendum, & iudicandum fore. Subdit tamen, q veritate inspecta potius esset tenenda contraria opi. Mouetur primo per ea, quæ dixi in.16.ratione; quando ex parte accusati non admittatur procurator; sed potes respondere,vt ibi dixi. ¶ Secundo, mouetur ex his,quæ dixi etiam in.5.ratione.sed potest etiam responderi,vt ibi dixi.& ad.l. absentẽ. ff.de pœn.quæ vult, q pœna relegationis potest imponi etiam absenti. & sic per consequens videtur q possit interuenire procu. respondet D.m. qđ licet absens possit contumaciter relegari; tamen procurator non potest interuenire; quia non potest legitimare personam suam præstando satisdationem,vt .s.dixi in.6. ratione primæ.q. Ista tamen responsio non videtur bona.vt ibi dixi. Itẽ secundum eum,qa homines consisi,q potest interuenire ꝓcurator, de facili eum constituerent. Et quandoq; per negligẽtiam procuratoris damnarẽtur. cui est obuiandum. ¶ Nec obst. §.publicè.quia vt notabiliter dicit ibi Bar. ille tex. non loquitur in procuratore, sed in excusatore; qđ patet, quia dicit,per quẽcunq;& vtitur similibus verbis, quæ clarè indicant quemlibet admittendum, etiam si sit fœmina,vel minor. vnde nõ potest intelligi in ꝓcuratore. Nec ob. quòd tex.ibi dicit, q admittitur ad excusandum innocentiam; quia excusator debet admitti etiam ad excusandum super crimine; quia ex quo potest procedere iudex in illo casu contra absentem, ex officio debet supplere præsentiam absentis, & inuestigare etiam de eius innocentia. Facit.l.properandum.C.de iudi.& authen. qui semel.C.quomodo & quádo iudex.30. q.5.iudicantem. & quòd not. in.c.2.de arbi.lib.6. vnde si iudex per se debet hoc facere, fortius debet admittere quencunq; excusatorẽ volentẽ ostendere innocentiam accusati; quia excusator qualiscunque sit potest prodesse, & non obesse, cum non habeat mandatum; sed procurator posset etiam obesse. ¶ Ex prædictis igitur patet, q in hoc articulo duplex est principalis opi. vna glo.& Citramõtanorũ. Alia Vltramontanorũ, quã de iuris rigore videt seq Cyn.Bar.& D.meus. Prima fundatur super.d.§.publicè,coniuncta.d.l.absentem. ff.de pœnis. Secunda fundatur principaliter super.l.fi.ff. de iniurijs. vt igitur veritas istius articuli satis intricati clarè elucescat, examinandi sunt intellectus dictarum iurium. ¶ Pro prima igitur opi.vt dixi, videtur tex. in.d.§.publicè.coniuncta.l.absentem. Nam in.d.l. absentem.§.1.dicitur, q in causa relegationis snia potest ferri contra absentem; ergo potest interuenire procurator, vt.d.§.publicè.vers.vbicunq;. Et quanquam Bar.conetur respondere, q ibi non admittitur vt procurator,sed vt quilibet, qui possit ꝓ desse accusato; non autem obesse. hæc tamen respõsio videtur contra tex.illum, qui formaliter dicit quemlibet pro reo absente verba facientem, & innocentiam ostendentem audiri debere; ergo sequi-
103 tur,q etiam procurator debet audiri; cum † oratio sumpta ex vniuerso verificari debeat ĩ quolibet particulari,vt.l.si.is qui ducenta.§.vtrũ.ff.de rebus dub. & quia qui omne dicit,nihil excludit, vt.c.solitæ.de maio.& obe.&.l.2.procuratore.C.mandati.Et propterea,vt tangunt Bal. & Ang. ex responsione Bart. sequeretur, q quis posset facere procuratorem ad faciendum omnia, quæ sibi prodessent; non autem
104 illa, quæ sibi nocerent.qđ videtur falsum; † qa talis procuratoris forma est reprobata, per id, quòd not. Inno.in.c.constitutus.de procu. & quòd notatur in.c.fi.de dila.& per glo.in.c.relatio.21.q.1. per Specu. in titu. de procur.§. ratione autem formæ. vers.item excipitur. & per Paulum in clem.1.de ꝓcur. ¶ Tu aduerte; quia Bart. non videtur hoc voluisse, sed videtur sensisse, q excusator etiam innocentiæ in casu prædicto admittatur sine mandato. ¶ Non obst.l.fi.C.de iniu.quia potest responderi, vt.s.dixi post opin. Cyn. Bart.tamen dictam respõsionem reprobat. pro qua reprobatione facit, quia in casu.d.l.fi.iudex non poterat excedere pœnam relegationis; quia persona erat illustris, vel similis. & tamen dicitur ibi, quòd est speciale, quòd possit constituere procuratorem; ergò in contrarium est ius commune, vt.l.1.in.fi.ff. ad municip. cum si.ergò vbi alias venit imponenda pœna relegationis. regulariter non videtur admittendus procurator. Vnde Ang.in.d.§.ad crimen.dicit,q non videtur,q opi.glossæ,& Citramontanorum possit sustineri; nisi dicamus, q speciale sit in crimine iniuriarum, quòd procurator non possit constitui in illo crimine; licet non possit imponi pœna.s.relegationem; quasi sentiat, q in alijs criminibus possit constitui. sed in crimine iniuriarum regulariter nõ possit. & speciale est in persona illustri,vt possit. & hanc solu. tangit Cyn.in.d.l.fi.licet Ang. ipsum nõ alleget. Sed hæc sol. non videtur bona; quia non est bona ratio diuersitatis inter crimen iniuriarum, & aliud crimen,maximè quia quò ad potestatem dandi procuratorem in criminalibus,non videtur attendenda qualitas criminis; sed qualitas pœnæ imponendæ ex illo,vt d.l.1.§.1.ff.an per ali.cau.ap.& dixi.s.sæpius, & maximè in.1.&.2.q. huius secundi membri. Vnde do.Richar.de Sali.aliter respondet ad.d.l.fi.videlicet,q speciale erat in persona illustri q sibi in crimine iniuriarum imponeretur pœna relegationis. Et ex hoc in consequentiam resultabat, quòd

quòd ſpeciale erat in eo ꝙ poſſet dare procurato-
rem in dicto crimine; quia quicquid eſt cauſa, cauſę,
eſt cauſa cauſati, vt in dictis iuribus. Sed hæc reſpõ-
ſio non videtur bona ſecundum Imo. quia nedum
illuſtri debet imponi pœna corporis afflictiua; ſed
relegationis, aut minoris. imo etiam idē eſt in alijs
inferioribus à perſona illuſtri; vt non poſsit impo-
ni pœna corporis afflictiua, ſed relegationis, vel mi
nor; niſi ſit vilis, aut humilis pſona, ſecundũ.l.hu-
milem. C.de inceſt.nupt. Facit qđ notatur in.l.an-
nona.ff.de extraor. crimi. & probatur in.d.l.fin.ex-
105 preſſè.ff.de iniur.in quantum dicit, ꝙ † ſolum ho-
mines humilioris loci fuſtibus ſubijciuntur, & non
cæteri. & benè.facit, qđ habet in.l.capitaliũ.§. nõ
ſolent.& §. generaliter. &.l.moris.§.illæ feræ. ff.de
pœnis. & ſic patet, ꝙ attenta ratione Do. Richar.
idem debuiſſet ſtatui in alio homine honeſtæ vitæ
circa conſtitutionem procuratoris. qđ ſtatuitur in
illuſtri perſona, qđ tamen eſt falſum. vt patet ibi in
tex. dum dicit, nulli alij licere. & ideò dicta ſolu-
tio non videtur bona. Et ob hoc fortè Ricar. dedit
aliam ſolutionem; videlicet, ꝙ interdum ſumus cer
ti à principio pœnam relegatinois debere imponi;
& tunc admittatur procurator. & ita loquatur opin.
glo.& communis. Interdum vero ſumus dubij ra-
tione criminis, ex eo, ꝙ datur iudici arbitrium, vt
inſpectis circunſtantijs perſonæ, loci, & temporis.
vt eſt in crimine iniuriarum, vt.l.prætor.§.atrocem.
ff.de iniur.& inſti.eo. tit.§.atrox. Et tunc propter
dubium non admittitur procurator. ſed ſpeciale eſt
in illuſtri.& ſic loquatur.d.l.fi.C.de iniur. ¶ Et pro
hoc facit, ſecundum eum; quia poterit eſſe quod il-
luſtris intulerit iniuriam illuſtri; & ſic ceſſabit pri-
uilegium. Item à principio non conſtabit iudici,
ꝙ ille, qui intulit iniuriam, fuerit illuſtris. & ideò
pp has dubietates in dubio repellet in crimine in-
iuriarũ procurator. Fallit in perſona illuſtri.& hãc
ſolutionem ſequitur Bar.de Salic.in.d.l.reos.¶ Sed
certè hæc reſponſio non videtur bona ſecundũ Ioã
106 de Imo.quia † licet illuſtris intulerit illuſtri; non
tñ videtur qđ debeat imponi pœna corporis affli-
ctiua.per.l.fin.ff.de iniurijs.&.d.l.capitalium.§.non
ſolent.ff.de pęnis.& quia eſſet nimis reſtringere di-
ctam.l.fina.C.de iniurijs. maximè, quia dicta lex
finalis vr̃ præſupponere, ꝙ conſtabat ipſum eſſe il-
luſtrem.& ſic etiam eſt veriſimile ipſum eſſe illuſtrē,
cum talia ſcilicet eſſe illuſtrem, veriſimiliter cõſue-
uerint eſſe notoria. & ideò dicere quòd illud con-
tingat; quia dubium eſſet, an eſſet illuſtris, videtur
deluſorium: quia.vt dixi, litera ibi pro conſtanti vi-
detur ponere quòd ibi conſtabat illuſtrem. & ſic ſi-
militer, ex quo conſtabat ipſum illuſtrem, conſtabat
pœnam relegationis imponendam. ergò non debet
eſſe ſpeciale in ipſo illuſtri, vt poſsit procuratorem
conſtituere; contrarium cuius vult ille tex. ¶ Præ-
terea dico, quia eadem ratio militaret in inferiori-
bus ab illuſtribus, qui non eſſent vilioris conditio-
nis. & ſic poteſt reprobari, vt præcedens. Vnde
Ioan.de Imo.dicit, quòd ad l.fi.C.de iniur. poteſt
aliter reſponderi ſaluando communem opin. ꝙ illa
intelligatur, qñ intentabatur crimen iniuriarum; ex
quo poterat ſeq pœna capitalis, vt in caſu.l.primæ.
C. de famo.libel. quo caſu ſpeciale ſit in pſona illu-
ſtri vt poſsit conſtituere procuratorem. Facit, ꝙ
not.Cyn.in.d.l.fin. Item poteſt intelligi quando cri
men iniuriarum deſcendit.ad.l.corn.de ſiccar. quia
fortè vulnerauerat animo occidendi. Facit.l.præ-
tor dixit.§.ſi dicatur.ff.de iniurijs quo caſu, etiam
in perſona honeſtiori imponitur pœna deportatio-
nis.vt.l.3.§.fi.ff.ad.l.cornel. de ſic. Facit qđ habet
in.l.antepe.ff.de iniur. vbi apertè videtur innui, qđ
interdum in crimine iniuriarum imponitur pœna
deportationis. Nam verbum exilium, poſitum in
d.l.antepe.vt differat à verbo relegationis, ꝙ verbũ
& ibi ponit, debet intelligi de deportatione. Facit
quòd not.glo.in.l.2.C.de epi.aud. Non ob.ꝙ.d.l.
antepe.loquat de pęna calumniãtis in crĩe, iniuriarũ,
cũ pęna calumniæ ſit pęna talionis, & ſic ſimilitudo
ſupplicij, vt.l.fi.C.de accu.&.l.1.§.crimē.ff.ad turp.
Erit ergo ſpeciale in pſona illuſtri; vt in iſtis caſibus
in crĩe iniuriarũ poſsit dare procuratorē; videlicet,
qñ pęna capitalis, vel deportationis veniret imponē
da; ſecus ſi pœna relegationis. quia tunc non eſſet
ſpeciale: cum etiam in alio haberet locum procura-
toris conſtitutio. vnde ſecũdum Ioan.de Imo. non
eſſet ſpeciale qđ pro leui, & verbali iniuria illata p
illuſtrem, illuſtris poſſet agere per procuratorem;
quia nemo dubitat, quòd etiam pro tali iniuria, ex
qua venit imponenda ſola pecuniaria, veriſimiliter
etiam alius quilibet poſſet agere per procuratorem,
per not.in.c.cum te.ſ. de re iud. vbi ſecundum vnũ
intellectum patet exemplũ de iniuria verbali.¶ Sed
tu aduerte, quia licet hæc ſolutio videatur eſſe no-
tabilis; tamen iſte intellectus videtur continere di-
uinationem. Præterea videtur contra.d.l.fi.quæ ge-
neraliter, & indiſtinctè loquitur de qualibet cauſa
iniuriarum. & ſic videtur generaliter intelligenda.
¶ Vnde ego arbitror poſſe dari nouum, & veriorē
intellectum ad.d.l.fi.de quo aliquid tetigi. in prima
fallentia. 2.q.huius.2.membri. ꝙ ſpeciale ſit in per-
ſona illuſtri, vt liceat ſibi ſe defendere per procura-
torem in crimine iniuriarum. nam perſona illuſtris
regulariter non poteſt cauſam agere, ſeu defendere
ſe, per ſe principaliter; ſed per procuratorem, vt
l. quicunq;.C de procura.& latius dixi in.d.fallētia.
¶ Nec contra hunc intellectum obſt.d.l.fi.dum di-
cit, vt nullus alius ſibi liceat hoc vēdicare, quaſi ſen
tiat, ꝙ hoc ſpeciale ſit in perſona illuſtri; & tamē
perſonæ illuſtri non poteſt imponi pœna ſupra re-
legationem, vt.d.l.fi.ff.de iniurijs.ſed vſq; ad relega
tionem iam dictum eſt, ſñ communem opin. quod
quilibet põt cauſam agere per procuratorem, quia
reſpondeo, ꝙ illa lex continet ſpecialitatem in hoc,
videlicet, qđ vbi aliàs perſona illuſtris non põt ci-
uilem cauſam agere per ſe, ſed per procuratorē; in
cã tamen iniuriarum, in qua illuſtri non venit impo
nenda pœna corporis afflictiua, hoc licitum eſt.
Vnde pondero, ꝙ tex. ibi dicit per verbum, licere:
quaſi velit dicere, & ſi alijs indifferenter licitum ſit
cauſam criminalem, in qua venit imponenda pęna
vſq; ad relegationem, agere per procuratorem; ta-
men in perſona illuſtri potuiſſet eſſe dubitatio per ꝑ-
allegatã.l.quicunq;. Et ideò imperator dicit, licere,
quaſi dicat, licet alias non liceat in cauſa ciuili illu-
ſtri per ſe agere. Item licet in cauſa criminali non
ſit licitum agere per procuratorem, vt in.d.§.ad cri-
men.

men.tamen licitum ſit illuſtri in cauſa iniuriarum agere per procuratorem. Et ratio ſpecialitatis ſit; quia non eſt cauſa ciuilis. Item nec cauſa criminalis multum grauis, in qua ex genere pœnæ non poſſit conſtitui procurator, cum veniat imponenda pœna illuſtri vſq; ad relegationem. ¶ Nec obſt.tex.ibi dum dicit, ita tamen vt nullus alius. quia reſpondeo, ꝙ hoc alteri non cõceditur ex iure ſpeciali, ſed ſimpliciter ex iure cõi; quando venit imponenda pœna vſq; ad relegationem. Vel reſpondeo & melius, ꝙ nulli alij hoc conceditur in crimine iniuriarum, ſed quòd ſimpliciter poſſit cauſam agere per procuratorem; ſed in ipſis perſonis inferioribus ab illuſtribus, vt ibi dicit tex. formaliter mos iudiciorum, qui hactenus obtinuit, obſeruetur in poſterum; quaſi ſentiat, ꝙ ſi ſimus certi de pœna; vel ex qualitate pſonæ, vel ex conſuetudine vt procurator admittatur; tunc debebit admitti, ſi venit imponenda pœna à relegatione ſupra, vel eſt dubium de pœna, vt dictum fuit in.5.q.& hic eſt meus nouiſsimus intellectus, ſecundum quem nulla continetur diuinatio; nec litera violatur. ¶ Et ex prædictis infero, quod
107 † idem dicendum eſſet in epiſcopis, & alijs inferioribus prælatis, qđ dictum fuit de perſona illuſtri; quia tales ſicut illuſtres, non poſſunt per ſe ciuiles cauſas agere; ſed p procuratorē.5.q.3.c.quia epiſcopus.iuncta glo. & tenet Hoſt. in ſumma in tit.de pcur.§.quis dare.ver.item epiſcopus. vbi aſsignat qua
108 tuor rationes. prima, quia ſecūdum apoſtolum, † nõ oportet ſeruos Dei litigioſos eſſe.2.q.7.c. ſicut ſacerdos. Secunda, ne cogantur recedere à diuinis officijs, vt.l.omnes qui.C.de epi.& cleri. Tertia, quia
109 † cauſæ, quæ in iudicio agitantur, materiam criminibus ſolent præparare. C. de iudic.l.properandum. Quarta, quia æquiparantur illuſtribus, vt.C.de epi. & cle.l.epiſcopale. Ego tamen de hoc dicto dubito valdè; & fortè non eſt verum, & contra ipſum videtur tex.in.c.cum olim.ꝟ.de teſtib. vbi probatur, ꝙ epiſcopus poteſt perſonaliter agere. Facit, & .c.fin.
110 ꝟ.de iur.calum. Item video, ꝙ † epiſcopus poteſt eſſe procurator pro eccleſijs ſuis, & miſerabilibus perſonis, vt.c.1.& fi. de poſtula. & in cauſis ſpiritualibus, in quibus poteſt eſſe procurato laici, vt.c.per venerabilem.ꝟ.qui fi.ſint legi. & ibi Ioan. Andr. in prin. ſed quia non eſt principalis articulus noſter, non inſiſto.vide in.d.l.iuribus. & per Spec. in tit.de procur.§.1.verſ.item ꝙ eſt epiſcopus. ¶ Item non ob.opi.glo.de qua in.d.§.ad crimen.vt.ꝟ.dixi, quæ vult, ꝙ ſit dare relegationem in locum certum, vt l.relegatorum.ff.de interdic.& relega. quæ pœna nõ videtur cadere in abſentem. & ſic ſaltem non videt poſſe dari procurator. Sed poſſet reſponderi, & primo, ꝙ opi.glo. debet intelligi, & limitari in relegatione ad locum certum; ſecus in relegatione fienda ad incertum locum. & hanc opinionē ſequutus ſunt D.Franc. de Ramponibus; quam etiam tangit Bal. in.d.§.ad crimen. Item poſſet dici & ſecundo, ꝙ ēt in relegatione fienda ad certum locum poſſit ferri ſententia in abſentem.& per conſequens videt poſſe
111 interuenire procuratorr; quia † cum talis retineat ciuitatem, & bona, vt.d.l.relegatorum.§.1.veriſimiliter habebit effectum ſententiæ; quia ſi præcipiet ſibi, ꝙ debeat parere ſententiæ, ille parebit, ne alias aggrauaretur eius pœna, per.l.relegati.ff.de pœnis. Nec obſtat ſi diceres, ꝙ eadem ratione ſententia deportationis debet poſſe ferri in abſentem; quia poteſt augeri pœna, ſi condemnatus non pareat ſnīæ, damnando illum in metallum, vt notatur in.d.l.relegati. quia reſpondetur ſecundum D.Richardum, & Bart.de Salic.in.d.l.reos. ꝙ natu a vocabuli repu-
112 gnat in deportatione; ex eo, quia † deportare; eſt ad aliquem locum portari naui, vel vehiculo, vel iumēto, vt.l.1.ff.de ſerui.ruſti.prædio.&.l.ferri.§.portari.ff.de verbo.ſigni. Et ideò talis ſententia non videtur poſſe ferri in abſentem; quia non videtur poſſe ferri, ſecundum qđ denotat vis, & proprietas verbi; quæ ratio ceſſat in relegato. ¶ Sed aduerte quia hæc reſponſio non placet Io. de Imo. quia etiam relegatus in inſulam, videtur in illam deportandus. Et ideò interdum tenetur in carceribus, vt.d.l.relegatorum.in fine principij. vnde poſſet aliter reſponderi; videlicet, ꝙ cum deportatus amiſerit ciuitatē, & bona, ex quo non habet quid perdat, niſi libertatem, per quam poſſet damnari in metallum; ſicut non timebat deportationem propter abſentiam. ita non timebit damnationem in metallum. vnde ſecus dicendum eſt in relegato, qui non perdit bona. Ad prædicta etiam adducit, quod in ſimili videmus. nā damnari actione perſonali poteſt quis, licet abſens, & licet in illo loco non habeat bona, in quibus ibi poſſit fieri executio. & per conſequens patet, quòd non ſequitur, non poteſt fieri ſtatim executio cōtra abſentem; ergò abſens non poteſt damnari. Et hinc eſt, qđ ille qui nil habet in bonis, poteſt damnari; quia poteſt peruenire ad pinguiorem fortunam, vt l.ſi defunctus.C. arbit.tutel.& hoc modo communis opinio poteſt ſuſtineri.& ſic reſidet Io.de Imol. Subdit tamen; ꝙ fortè non eſſet malum de iure limitare dictam opi.glo. ſm opinionem Do. Franciſ.de Rampo.videlicet, quando relegatio eſſet facta ad locum incertum. Ad alia autē argumenta. ꝟ.formata contra communem oppinionē patet reſponſum ſupra. Aduerte tñ quia ſecundum Io.de Imo. contra communē opinionem poſſet adduci.d.§.ad crimē. cõiungendo principium cum fine. dicitur enim ibi in principio ſimpliciter, ꝙ ad crimen publici iudicij non admittitur procurator. & in fine tex. videtur velle, quòd ſnīa poteſt ferri in abſentem, ꝙ nihilominus differtur propter iuſtam excuſationem. & ſic videtur ille tex. comprehendere cauſam criminalē, ex qua veniebat imponenda pena relegationis, quæ contra abſentem imponi poteſt.non autem intelligi poteſt de grauiori; quæ non poteſt imponi contra abſentem, vt.d.l.abſentem. dummodo eſſet abſens ex iuſta cauſa. propter quam etiam ſnīa relegationis eſſet differenda, vt ibi in fine. & ſic finis illius. §.videtur comprehendere cauſam relegationis. & tamen vult, ꝙ non admittatur procurator, ſed executor. Sed ad hoc poteſt reſponderi, quòd tex. in d.§.ad crimen.non debet intelligi, quando eſt talis pœna, quæ poteſt ferri in abſentem. Nec obſtat litera in fine, dum dicit, de ſententia differenda; quia non debet intelligi de ſentētia pœnæ ex delicto; ſed de ſententia annotationis bonorum, de qua in.l.1. ff.de requiren.reis.&.d.l.abſentem. Vel dic, quòd tex.ille poteſt intelligi in criminibus ſpecialibus, in quibus

quibus pœna, vel snia capitalis potest ferri contra absentem, etiam de iure ciuili.vt patet in.l.lege Cornelia.§.constitutum.ff.ad.l.Corn.de siccar.&.in ca-su.l.ne diu.C.de pęnis. & hodie in crimine lesæ maiestatis,vt in extrauag. ad reprimendum. & dicam infra in.15.quæst. Et si tu diceres, ꝙ tunc non admittitur solum excusator absentiæ, sed simpliciter admittendus est procurator ad defendendum. Respondeo, quòd hoc est dubium, vt.ꝫ. videbimus in quęst.15. Sed posita opinione quod admittatur ꝓcurator; respondeo ꝙ in casibus prædictis non restabat, nisi ferre sniam. & ideò.§. ad crimen. loquitur ꝙ admittitur excusator, & differtur sententia. Nam ille textus loquitur solum de actu sententiandi. Nec etiam obstat, si diceretur, ꝙ etiam eo casu, in quo procedi potest contra absentem, non debeat admitti ꝓcurator in causis criminalibus à relegatione.ꝫ. per ea quæ notantur in.l.1.ff.an per ali.cau. app.vbi patet,ꝙ in causa app. potest procedi contra absentem. quia illa imitatur naturam causæ principalis. vnde sicut in principali nõ poterat admitti procurator, ex eo, ꝙ absens non poterat damnari; ita nec in causa appellationis quæ sequitur ipsius naturam, vt dixi: licet in illa possit procedi contra absentem. & pro hoc facit regula gñalis posita in.d.l.1. in.fi.

113 quæ dicit, † ꝙ generaliter si causa principalis nõ potest agi per procuratorem,nec etiam causa appellationis poterit agi secundum Bal. in.d.§.ad crimen. ¶ Aduerte quia ex.d. opi Bal. vr sequi, ꝙ in causa appellationis,& in cā criminali, in qua non poterat procedi cõtra absentem in cā principali, possit ꝓcedi contra absentē in causa appellationis. Et hoc voluit Bal. dum sentit, ꝙ in cā appellationis possit procedi contra absentē; sed non debet admitti ꝓcurator: quia non debebat admitti in causa principali. & sic non poterat procedi contra absentem: aliàs debuisset admitti procurator, vt dicā in.15.q. sed hæc opi. Bald.non videtur vera, per.l.absentem. ff.de pœnis.&.l.absentem.C.de accu. quæ loquitur indistinctè. & sic videtur velle,ꝙ tam in causa appellationis,ꝙ in causa principali, in causa in qua venit imponenda pœna à relegatione.ꝫ. non possit ferri sententia in absentem. Et propterea arg.Bald.videt concludere contra ipsum, nam si causa appellationis imitatur naturam causæ principalis, vt dictū est: ergo sicut in causa principali non pôt contra absentem procedi,si talis est natura causæ: ita nec in cā appellationis. ¶ Tertio moueor per tex. in.d.l.1. ff.an per al.cau.appel.vbi tex. vult, quòd in causis criminalibus à relegatione'supra,nõ potest quis per alium causam agere; sed debet ipse adesse auditorio. & sic videtur quod requiratur eius præsentia. Nec ob.l.fi.§.illud.C.de temp.ap. quia respondeo, quòd ille tex.loqtur in ciuilibus, vel in causis, in qbus contra absentem poterat procedi in causa principali. Nec obst.etiā si allegaretur, ꝙ ex quo sententia est lata in principali contra reum;illa statim traxit secum executionem quò ad ea,quæ sunt iuris;videlicet, quò ad infamiam, seruitutem, & perditionem status sui.l. qui vltimo. ff.de pęn. & ideò tunc facilius poterit procedi contra absentem in cā appellationis, quia respondeo, secundum Io. de Imo.

114 ꝙ hoc non videtur sufficiens; quia † per appellationem interpositam videtur extinctum pronunciatū, vt.l.1.in fi.ff ad turpil.& si sententia ferretur in causa appellationis,ageretur ex secunda,non ex prima; vt traditur in.l.si quis.ff.ad treb.&.l.eos.C.de appe. &.l.furti.ff.de infami. ¶ Aduerte tñ,quia Bal in nostro principali articulo variauit.nam primo dixit,ꝙ in relegatione ad certum locum potest interuenire ꝓcurator; sed in relegatione ad incertum locū nõ ꝓpterrationes quas.ꝫ. allegaui in opi.D.Fede.deinde dixit, vel dic melius, ꝙ vtroq; casu idem est: nec videtur, ꝙ sententia sit delusoria; quia saltem ꝑ eam inducetur obligatio ab pœnā, ꝙ videtur sufficere; quia aliàs si secus diceremus,non posset ferri sententia contra absentem in cā pecuniaria, si damnatus nulla haberet bona, in quibus posset fieri executio, & sic residet Io.de Imo. sed ratio prædicta mihi non videtur concludens; quia idem concluderet in qualibet alia pœna maiore relegatione. ideò tene ꝙ supra dixi in alijs rationibus.ꝫ.assignatis: ex quibus patet, simpliciter defensatam communem opi. quæ placet Io.de Imo. & mihi;nec ab ea recedēdum eēt, maximè cum glo. vbiq; hanc firmet; secundum ꝙ singulariter not. Iac. But. in.l.1.C.qui pro sua iuris.

115 qui dicit,ꝙ † opi.glo.per eam firmata seruanda est pro lege.& idem not.Bal.in.l.cum hæreditas.C.depo si.& adde quæ dicam.ꝫ.in.15.q. ¶ Vltimò aduerte, ꝙ licet Doc. circa prædictum casum relegationis simpliciter transeant, non facientes differentiā inter accusatorem, & accusatum;tamē ego arbitror dicendum, ꝙ retenta opi. Vltramon. non sit fienda differentia. sed retenta opi. Citramontano. dicendum esset,ꝙ licet ex parte accusati possit interuenire ꝓcurator; tamen ex parte accusatoris dico, ꝙ lit. conte. prosequendo publicum interesse non admitteretur procurator. Ad ꝙ faciunt quæ dixi.ꝫ.in rationibus.2.quæst. primi membri principalis, & quæ dixi in.2.quæst. secundi membri. Quid autem iuris sit, si hoc casu veniret imponenda pœna pecuniaria. dic, vt dixi in.d.q. ¶ Et ad secundum argumentum, quqd posset formari in contrarium,ꝙ vbi venit imponenda pœna relegationis, non admittatur procurator; quia vbi venit imponenda pœna fustigationis, videntur æquiparari.l.cognitionū.§.1.ff.de var. & extraord.cri. & per consequens non videtur admittendus procurator dixi in.3.q.responde, vt dicā in argumentis formatis in contrarium ad decisionē 13.q.& adde quæ dicam in.12.q. Et ex pdictis est expeditus iste articulus difficilis, & intricatus.¶ Vn

116 decimo quæro, †an in delictis, ex qbus venit imponenda pęna perpetui carceris,admittat procurator? Sol. pro solutione huius.q.debes animaduertere, ꝙ de iure ciuili non pôt quis dānari ad perpetuū carcerē.l.capitaliū.§.solet.ff.de pę. immo in femo vix concessa fuit dicta potestas dānandi ad ꝑpetuū carcerē, vt in.l.incredibile.C. de pęn &.l.1.C.de his q nõ pos.ad liber. pue.nisi fortè dicerem*, ꝙ vbi olim ex delicto veniebat īponenda pęna, ꝑ quā irrogabat ꝑpetua seruitus, hodiè,cū illa pęna nõ sit in vsu,posset īponi pęna ꝑpetui carceris, vt dixit Bal.ī.d.l.incredibile,quo casu,ꝓcederet dicta.q.maximè attēta dispositiōe.l.hodiè.ff.de pęn. vel posset ꝓcedere ex forma statuti disponētis,ꝙ ꝑ aliquo delicto imponat pęna ꝑpetui carceris;vel de iure canonico,sm ꝙ non est

non eſt dubium, ꝙ talis pœna pôt imponi, vt.c.pẽ.
de apoſta.&.c.nouimus.ĩ.de verb. ſigni.vt cõmiſſi.
de heretic.lib.6.quantum ergo attinet ad principa-
lem.q.noſtram,licet doc.hanc non tangant; tamen
arbitror dici poſſe,ꝙ non poteſt interuenire procu-
118 rator,quia hæc† pœna perpetui carceris,æquipara-
tur pœnæ damnationis in metallum,vt not.Inno.in
c.qualiter.2.in glo.magna.ĩ.eod.& ſequitur Barto.
in.l.2.ff.de publi.iud. Sed in iudicio, in quo venit
imponenda pena damnationis in metallum,non po
teſt interuenire procurator,arg.l.2.coniuncta.l.pẽ.
§.ad crimen.ff.de public.iudic.& hoc etiam proba-
tur latius ex his, quæ dixi.ſ.in.3.&.9.q. quia cũ iſta
pœna ſit maior relegatione; non poteſt interuenire
procurator, vt.l.1.§.ſi ca.ff.an per ali.cau.appel.
¶ Aduerte tamen circa prædicta,ꝙ dicta equipara-
119 tiọ Inno.& Bar. non videtur bona; quoniam † do-
minus non amittit dominium ſerui damnari ad per
petuum carcerem.l.aut damnũ.§.ſui in fi.ff.de pẹn.
ſed ſi eſt damnatus in metallum, dominus priuatur
dominio ſerui,vt.d.§.fin.in prin. ſed poſſet dici, ꝙ
Côis opi. licẹt non ſit bona quò ad omnia; tamen communi-
ter * æquiparatᷣ.& licet dominus non perdat domi-
nium ſerui damnati ad perpetuum carcerem: tamẽ
illud dominium videtur parui effectus; quia per ta-
lem ſeruum domino non poteſt acquiri.nec in ipſo
ſpectatur perſona domini ad faciendum ipſum ca-
pacem,vt.d.l.1.C.qui ad liber. perueni. non poſ. &
tenet Ioan.de Imo. in.l.ſecunda.ff.de publi.ind.&
idem tenuit quidam ſolennis Docto. D.Benedi. de
120 Plumbi. qui voluit quòd † damnato ad perpetuum
carcerem, vel ex forma ſtatuti, vel de iure canonico
non poſſit aliquid relinqui vltra alimenta.& ſic etiã
in hoc vr̃ æquiparari damnato in metallum, qui nõ
eſt capax relictorum; licet quò ad alimenta poſſit
capere,vt.l.1.&.2.ff.de his qui pro non ſcript.habẽ-
tur. & tangitur in.l.1.C.de hæred.inſtit. ¶ Sed ad-
uerte, quia etiam videtur poſſe attentari, ꝙ damna-
to perpetuo carceri de iure canonico non poſſint rẽ
121 linqui alimenta, † cum ſibi deputetur panis angu-
ſtiæ, & aqua doloris. Facit ꝙ habetur in.d.c.noui-
mus.&.c.quamuis. de pẹn.libr.6.dixi in.d.c.pen. de
apoſtat.&.c.ad audientiã.ĩ.de homic.in.58.q.7.q.
principalis. ¶ Sit ergo concluſio, quòd non poteſt
interuenire procurator,qñ imponitur pœna relega-
Côis opi. tionis in locum certum, ſm communem * opinio-
nem de qua dixi in præcedenti.q.fortius in caſu no-
ſtro, maximè quia de facili poſſet effici iudiciũ de-
122 luſorium. ¶ Duodecimo quæro † an in criminibꝰ
ex quibus venit imponenda pẹna, vt quis poſſit im-
punè offendi, vel ꝙ nõ audiatur tàm in ciuili,quàm
in criminali cauſa,admittatur procurator? Sol.Bar.
in.l.2.ff.de public.indic.concludit, ꝙ talis cã dica-
tur capitalis. ſi talis pœna perpetua; vt puta,ſi ſtatu-
tum dicat,ꝙ declinans iuriſdictionẽ poteſtatis poſ-
ſit impunè offendi. nam perdit ius illius ciuitatis,cu
ius videtur factus hoſtis, vt.l.amiſſione. §. qui defi-
ciunt.ff.de capit.dimin.ad inſtar pœnæ deportatio-
nis, per quam quis perdit ciuitatẽ;& propter hoc di
citur capitalis. Secus ſi talis pœna non ſit perpetua.
verbi gratia, dictat ſtatutum, ꝙ bannitus à centum
libris ſupra poſſit impunè offendi; quia tunc non
cenſetur capitalis, cum ſoluendo centum poſſit eui
tare aliam pœnam ad inſtar pœnæ excommunica-
123 tionis,† quæ eſt medicinalis, non mortalis, ſeu per-
petua,vt.c.1.de ſen.excõ.lib.6.Ange. vero in.d.l.2.
dicit,ꝙ ſecundum dictum Bar.fortè non eſt verum;
quia videtur ſufficere, ꝙ pœna poſſit eſſe perpetua,
arg.l.ſufficit.ff.de cond.inde. & not.in gl.in perpe-
tuas.in.c.ſi.de reſcript.lib.6.& in.c.fi.ſ.de ſol.Nam
poterit eſſe ꝙ condemnatus nunq̃ ſoluet, nec vnq̃
habebit potentiam ſoluendi. Facit qđ dictum fuit
ſ.in.5.q. Nec ob.ꝙ dictum fuit de excommunica-
124 tione; quia † ſaltem in mortis articulo poterit ab-
ſolui à quolibet, vt traditur.17.q.4.c.ſi quis ſuaden
te. dicam in.c.omnis.1.de pẹnit. & remiſ.ꝙ non cõ
tingit in bannito propter pecuniam,quia de banno
non poteſt exire, niſi ſoluat, ſecundum Ang. Bald.
verò in.l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procu.verſ.
vlterius quæritur. dicit, ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ con-
trahens matrimonium cum Guelfa non audiatur in
ciuili, vel criminali, quòd accuſatus de tali crimine
non videtur poſſe reſpondere per procuratorem; qa
hæc pœna videtur maior deportatione.l. hi qui ſan-
ctam.C.de apoſta. ergo non poteſt interuenire ꝓ-
curator,vt patet ex his quæ dixi in.10.q. Contrariũ
tamen ipſe determinat. Mouetur; quia quædam pẹ-
næ ſunt afflictiuæ corporis; & in his habet locum
§.publicè. Quædam verò excluſiuæ, vt eſt pœna præ
dicti ſtatuti; & etiam pœna remotionis ab ordine,
& ſimilis.& in his non habet locum.§.publicè.ratio
poteſt aſſignari; quia prima pœna non cadit in ab-
ſentem: & ſic non poteſt interuenire procurator, vt
dixi in.1.q.1 principalis. Secunda verò cadit in ab-
ſentem:& ideò poſſe interuenire procurator, vt te-
net Iac. But.in.d.l.hi qui ſanctam. Et ex hoc infert
Bald.ꝙ licet bannum in ſe habeat hanc conditionẽ,
ꝙ non debeat reddi ius bannito,& ꝙ poſſit impunè
offendi, tamen admittitur procurator. Nec obſtat,
ꝙ talis non debeat audiri, per conſequens non de-
bet admitti procurator; quia verum eſt qñ bannum
eſſet decurſum, & traxiſſet ſecum executionem; ſed
antequam currat,admittitur defenſio. quòd eſt val-
de notabile ſecundũ Bal.& eandem ſniam tenet ipſe
in.d.l.reos.in princip.C.eod.&.d.l.penult.§.ad cri-
men. Ang.verò in.d.§.ad crimen.videtur impugna-
re hanc opin. ex eo, quia ſi non debet audiri; ergò
poterit impunè offendi.quia de iniuria non poterit
quærelare. Sed conſtat ſecundum eum, ꝙ hæc pẹna,
ꝙ poſſit impunè offendi,eſt capitalis; quæ vel eſt,vel
poteſt eſſe perpetuò duratura, vt.ſ.dixi.ergò videtᷣ,
ꝙ non poſſit interuenire procurator. ¶ Ego arbi-
tror poſſe dici, ꝙ ſtante ſtatuto, qđ poſſit impunè
offendi,quòd cum hæc pœna ſit maior deportatio-
ne,videatur non admittendus procurator; niſi con-
tra abſentem procedi poſſet vt.ĩ.dicam. Sed ſi cõ-
tra abſentem procedi poſſet, cum videatur hæc pœ-
na poſſe cadere in abſentem, vt.ſ.quis pronuntietur
offendibilis, videtur quòd poſſit procurator inter-
uenire. & hoc ſentit Ioã. de Imo.in.d.§.ad crimen.
Subtiliter tamen conſiderando,videtur,ꝙ cum ſim-
pliciter hæc pẹna cadat in abſentem, vt de ſe patet,
ꝙ verior ſit opi.Bal. ſi autem ſtatutum diceret, qđ
condemnatus à centum libris ſupra poſſit impunè
offendi: non video, quare non debeat admitti pro-
curator; quia iſta videtur eſſe pœna contumaciæ,nõ
delicti.

delicti. facit quod dixi.s.in.4.q. propterea si statutum dicit dicto modo, pœna potentiæ offensionis videtur imponi à iure, non autem à iudice. Sed procurator interuenit solum respectu pœnæ imponendæ à iudice. Pœna autem imponenda à iudice est pœna pecuniaria; ergò debet posse interuenire procurator, & hoc sentit Bald. in d.l. reos. in q. pen.

125 ¶ Tertiodecimo quæro, † an in delictis ex quibus venit imponenda pœna priuationis, seu depositionis ab ordine, possit interuenire procurator? Sol. Iac. But. Bart. Bald. & doc. côiter * omnes in d.§. ad crimen. & in d.l. reos. tenent q admittatur procurator. & sequuntur Io. de Imo. & Mod. mouentur, quia talis pœna censetur minor relegatione. Facit qd' habetur in l. cognitionum. §. 1. ff. de va. & extraor. cog. & l. 1. §. 1. ver. plane. ff. an per ali. cau. appel. & quod no. in d. l. qd ergò. §. pena grauior. ff. de infa. siue ergo quis deponêdus sit ab ordine, vel priuandus publicis honoribus, vel simili pœna condemnandus, non prohibetur procurator admitti, arg. d.l. cognitionû. §. 1. quia omnes dictæ pœnæ, videntur minores relegatione; ergo est admittendus procurator, vt dixi in 20. q. & hæc est communis * conclusio docto. Sed tu aduerte; quia contra hanc communem opinionem fortiter dupliciter oppo. Primo de tex. nostro, in quo videbatur agi ad depositionem. & tñ hic Papa dicit quòd non admittitur procurator; quia causa erat criminalis. ¶ Circa q aduerte; quia intellectû isti' decre. vt vidisti, tetigi. s. in. 1. q. principalis. q. & tenendo duas primas solutiones nouas, quas ibi dedi, contrarium patet solutum, sed tenendo vltimam solutioné Io. de Imol. q aliud sit de iure canonico, & aliud de iure ciuili; quia de iure ciuili procurator admittitur, de iure canonico non; contrarium licet in se pateat solutum; tamen solutio videtur leuis nisi addatur ratio; quare magis de iure canonico reperiatur prohibitum talem causam per procuratorem agi, quàm de iure ciuili. vnde pro examinatione dicti dubij debes aduertere, q aliter accipitur

126 de iure ciuili ordo, & aliter de iure canonico. † De iure canonico ordo, est sacramentû ecclesię ab Apostolo introductum; cuius character per impositioné manus prælati secundum formá ecclesiæ cooperâte Spirituśancto imprimitur ordinato, vt in certis officijs valeat ministrare, vt tradit Hostien. in summa in tit. de tempo. ord. Facit. 32. dist. in sum. & c. 2. s. de

127 sacra. non reiter. † Sunt autem ordines ecclesiastici sm Isido. libr. 6. ethimo. & trásumptiuè. 21. distinc. c. clericos. hi, videlicet, hostiarius, psalmista, lector, exorcista, accolitus, subdiaconus, diaconus, presbyter, & episcopus. qd' aût sit vniuscuiusq; officiû, vide ibidem; & sic videtur q ordines sint nouem, non septem, prout côiter * tenetur, sed hic non est noster articulus: ideò dic, vt trad. per glo. & Archi. in d.c. clericos. & à subdiaconatu supra inclusiuè; hodiè

128 ordines sunt maiores, & appellant sacri. † Sed. j. sub diaconatum minores; & licet cômuni vulgari maiores appellentur sacri, tamen ordines minores etiá sunt sacri, vt not. in c. clericus si tonsuram. s. de vit. & honest. cleri. & not. glo. 32. dist. in summa. vbi dicit, q quatuor præcipuè dicuntur sacri à sanctimonia, id est à castitate, & continentia, quam indicunt, vel pp excellentiam, vel quia magis participant de sacramento corporis Christi; & transferunt ordinatos in sortem domini; ita vt non liceat amplius retrocedere. Facit. c. cû ex eo. de elec. lib. 6. & c. 1. de cleri. coniug. & licet constitui in minoribus tenantur continere, vt. c. vt clericorum. de vit. & honesta. cleri. tamen & in quantitate delicti, & in potentia contrahendi matrimonium longa est differentia, vt c. 1. de offic. ordin. & c. 1. de cleri. coniuga. & c. 1. de vi. & honest. cler. lib. 6. de iure autem ciuili aliter ac-

129 cipitur ordo. † Dicitur enim ordo cuiusq; corporis vniuersitatis, vel collegij, vt puta decurionû, doctorum, mensaliorum, lanificum, & si. vt not. in rub. & in tex. ff. de decre. ab ordi. faci. & not. glo. 63. distin. c. vota. Facit tex. 4. distin. c. denique. 18. distinc. c. 1. iuncta gl. & 20. q. 1. c. præsens. 11. q. 3. c. si autem. & l. cognitionum. §. 1. ff. de var. & extraord. cog. vnde de iure ciuili dico, q depositio ab ordine importat etiam illam pœnam, per quam quis prohibetur honoribus fungi, vt d. l. cognitionum. §. 1. quia talis minuit existimationem, vt ibi. ¶ Ex prædictis ergò patet ratio diuersitatis, quare magis quis potest respondere per procuratorem, quádo agitur ad depositionem ordinis de iure ciuili, quàm de iure canonico; quia vbi maius periculum, ibi cautius est agendum, vt cap. vbi periculum. de elec. lib. 6. sed pter excellentiam ordinis sacramenti maius videt inesse periculum; quia ecclesia quasi nihil habet maius. Vnde ex grauissimus dumtaxat criminibus quis deponitur ab ordine, vt tractat. 81. dist in. 1. & c. Maximianus. 35. distin c. 1. & glo. 67. dist in. c. episcopus. 50. distinc. si. episcopus. & c. si quis presbyter. glo. 1. 82. dist. c. presbyter. Inno. in. c. ex tenore. de tempo. ordi. & in. c. 1. de corpo. vit. Crimina autem nô grauia talem pœnam non inducunt, vt. c. sicut nostris. de iureiur. hoc autem non contingit in depositione ab ordine ciuili, sed tenendo primam, & secundam solutionem, de qua. s. in dicta prima. q. per quas declaraui intellectum tex. nostri; contrarium clarè patet solutum. ¶ Secundò opponitur, & vr quòd ét de iure ciuili in iudicio ex quo venit imponenda pœna depositionis ab ordine, non possit interuenire procurator, quia in iudicio, in quo venit imponenda pena fustigationis non admittitur procurator, vt dixi. s. in. 3. quæst. huius. 1. q. 2. q. principalis. sed pœna depositionis ab ordine, & fustigationis quò ad plebeios æquiparatur vt in. l. cognitionem. §. 1. ff. de va. & extra. cog. ergò qua ratione etiá in iudicio in quo plebeio veniret imponenda pęna fustigationis non admittitur procurator, eadem ratione nec debet admitti in iudicio. in quo venit imponenda pœna depositiôis ab ordine. ¶ Solutio. côtrariû prima fronte videtur difficile, nec tangitur à docto. Ego arbitror posse solui, q illa æquiparatio, quæ fit ibi, fit quò ad effectum illius. §. sed non simpliciter quò ad alios effectus, in quibus diuersa esset ratio in vna pęna, quàm in alia, sed maior vr ratio, quare prohibeatur procurator interuenire, qñ venit imponenda pœna fustigationis quam depositionis ab ordine, vt patet ex his, quæ dixi. s. in princip. in prima. q. principali. & prædicta adde, his quæ dixi. s. in. 3. q. in fin.

130 & in. 8. q. in fine. ¶ Quartodecimo quæro, † an in causis, in quibus venit imponenda pœna separationis tori possit interuenire procurator. verbi gratia, vir con-

vir contra vxorem, vel vxor contra virum coram
iudice eccleſiaſtico propter adulterium ad ſepara-
tionem tori. Solu. dico, quòd ſicut eſt tex. apertus
in.c.tuæ.ſ.de procura. vbi tex.vult, ꝙ in tali cauſa
quæ videtur mixta inter ciuilem, & criminalem,ad-
mittatur procurator,licet tex.ibi dicat,quòd hoc ſu
ſtineri pōt, ſi neceſsitas id poſtulauerit. & ſic à cō
trario videtut ſic velle, ꝙ ſecus, ſi non eſſet neceſsi-
Cōis opi. tas; tamen idem dicendum eſt in vtroq; caſu ſecun
dum Hoſt.& Ioan.And.& doc.communiter.* vnde
dum tex.ibi dicit, ſi neceſsitas poſtulauerit; ſubau-
diendum eſt,verbum,maximè, vt in.c.paſtoralis. de
offi.dele.&.c.ꝙ ſedes. de oſ.ord.& ſequunt Ang.&
Io.de Imo.in.d.l.penul.§ ad crimen.ff.de pub.iud.
131 Quintodecimo quæro,† an in caſibus in quibus di-
xi in cā criminali procuratorem non admittendū,
procedet hoc indiſtinctè, vt non admittatur etiam
pro abſente? Sol. circa hanc.q. variæ fuerunt doct.
opi.Martinus enim antiqu' gloſſat.voluit,in.l.reos.
C.de accu.ꝙ ſi lite conteſtata.reus ſe abſentauit, ꝙ
poſsit admitti procurator, ex eo; quia cum lis ſit cō
teſtata,poteſt procedi contra abſentem, & ſenten-
tia dabitur contra dominum, qui fuit litem conte-
ſtatus, & ita debet intelligi.l.reos.C. de accuſa. quæ
vult; quòd rei capitalium criminum abſentes poſ-
ſint per procuratorem defendi; ſecus ſi reus ſe ab-
ſentaſſet ante litem conteſtatā,quo caſu non poteſt
procedi contra eum lite non conteſtata, & hoc ca-
ſu loquatur.l.penul.§.ad crimen.ff.de public.iud.&
ideò hoc caſu non poſſet interuenire procurator. &
hanc ſententiā ſequutus fuit Melendus antiquus gl.
iuris canonici. de quo hic in glo.1.noſtra.in fin. per
tex.5.q.3.c.reos.& ſic patet,ꝙ.d.l.reos.&. d.c.reos.
loquuntur in procuratore, qui venit ad allegandas
cauſas abſentiæ ante lite conteſtata. & idem ponit
glo.in.d.§.ad crimen. vt ſtatim videbimus in.2.q.
princip.huius ſecūdi membri. nos autem loquimur
de procuratore, qui venit ad plenam defenſionem.
Cōis opi. 132 Sed hæc opinio cōmuniter* reprobatur,ex eo † qa
ſiue lis ſit conteſtata, ſiue non, videtur, ꝙ in crimine
capitali non poſsit ferri ſententia contra abſentem
ff.de pœn.l.abſentem. quia eſſet deluſoria, vt.l.ab-
ſentem.C.de accu Præterea ex dicta opi.videtur in-
133 ferri, ꝙ † procurator interueniens poſt litem con-
teſtatam.non debeat damnari;cuius contrarium te-
Cōis opi. nent communiter* doc.in.l. nihil.C. de procu. de
qua materia tractatur latius in.l.1.C.de ſen. &.c.q̄-
relam.ſ.de elec. & ibi per glo.& doc. & in glo. fi.in
c.licet cauſam.ſ.de probatio. ¶ Secunda opi.fuit,
ꝙ aut ſententia poteſt ferri contra abſentem; & tūc
admittatur procurator. ita poteſt intelligi.d.l.reos.
& hanc tangit Bar.in.d §.ad crimen.ſed ipſemet di-
cit,ꝙ iſte intellectus ad.d.l.reos.non placet ſibi,pri-
mo; quia non conuenit.d.l.reos.ꝙ patet; quia litera
ibi dicit, ꝙ leges publicorum iudiciorū permittunt
reos capitalium criminum abſentes poſſe defendi.
Sed nulla lege digeſtorum hoc reperitur cautum, ꝙ
in crimine capitali poſsit ferri ſententia contra ab-
ſentē, niſi in vno caſu, videlicet,in caſu legis.l.Cor-
nelia.§.conſtitutum.ver.ſed in ſeruos.ff.ad.l. Corn.
de ſica.vbi tex.vult,ꝙ ſerui,qui ſpadones fecerunt;li
cet vltimo ſupplicio damnandi ſint; tamen poſſunt
abſentes condemnari. Et eſt hic vnus caſus ſpecialis
in quo in cauſa capitali vltimi ſupplicij poteſt ferri
ſnīa contra abſentem. & hic ſolus caſus de iure di-
geſtorum reperitur,vt dixi; ergo non eſt veriſimile,
ꝙ vno caſu ſpeciali legiſlator in.l. reos. fecerit illā
regulam.quinimò & iſte caſus procedit ſecundum
vnum intellectum. de quo in.d.ver.ſed in ſeruos.ſed
ſecundū alium ſm intellectū glo. tex.ille intelligi-
gitur quando venit imponenda pœna vſq; ad relega
tionem, quo caſu poteſt procedi contra abſentem.
Item non obſt. ꝙ alius caſus reperiatur. de quo in
l.ne diu.C.de pœn.quia de illo non potuit conſide-
rare regula.l.reos.quia.d.l.reos.fuit Alexandri Im-
peratoris qui Maneas,ſeu Manicas fuit cognomina
tus à matre Manea,quæ fuit Chriſtiana auditrix Ori
genis; quam ob cauſam eam filius iuſsit interfici.hic
enim Alexander fuit vigeſimus Imperator Roma.
creatus anno Dñi 224. & hic habuit aſſeſſorē Vlpia
nū Romæ clariſsimū iuriſconſultū, vnde fuere eo tē
pore duo viri clariſsimi Vlpian' ſcilicet, & Orige-
nes. qui Origenes fuit Chriſtian', & vt ſcribit Hie-
ronymus ſeptē millia volumina librorum cōpoſuit
exceptis epiſtolis quas ſcripſit. Et idem dicit Iſido
rus. & habebat, vt fertur, quatuordecim ſcriptores,
continuos ſeptem viros, & ſeptem puellas quæ ex
ore ipſius diuerſorum librorum materias conſcribe
bāt. nunquam iacuit ſupra lectum; nūquam calceos
portauit; carnes nunquam comedit, vinū nunquam
bibit; vt legitur in lib. eccleſiaſticæ hiſtoriæ &.l.ne
diu.fuit Gratiani, & Valentini,qui fuerunt longo
tempore poſt Alexandrum; Fuerunt enim anno Do
mini.381. Eſt tamen & hodiè tertius caſus, in quo
poteſt ſententia ferri in cauſa capitali contra abſen-
tē, videlicet in crimine læſæ maieſtatis, vt in extra-
uag. Henrici Imperatoris,quam promulgauit Piſis,
quæ incipit,ad reprimendum. & prædicti caſus adhi
bendi ſunt ad id quod. d.glo.3.q.9.in ſumma. Præ-
terea ꝙ dicit Bart.non eſt in ſe verum; quia licet ſi-
mus in caſibus in quibus poteſt procedi ad pœnam
capitatem contra abſentem, quòd poteſt hodiè cō-
tingere de iure ciuili in dictis tribus caſibus; tamen
non videtur poſſe admitti procurator per tex.in di-
cto.§.ad crimē.qui loquitur indiſtinctè. ergò ſic in-
diſtinctè videtur intelligendus.19.diſt.ſi Romano-
rum. Item quia, & quando quis eſt carceratus, &
præſens,nō videtur poſſe interuenire procurator in
crimine capitali,arg l.1.ff.an per ali.cau.ap.de quo
articulo dicendum, vt dicam in.17.q. Item quia vi-
detur inconueniens, quòd in cauſa tanti præiudicij
dictum,factum,vel neglectum procuratoris noceat
domino; & ideò videtur ꝙ non debeat admitti ꝓ-
curator. Et pro hac etiam ſententia allegat etiā Io.
de Imo.quia accuſator, & accuſatus debent eſſe ꝑ-
ſentes in iudicio; & quando crimen eſt graue,ambo
debent ſtare in vinculis,ſeu in carcere,vt.l.1.2.&.3.
ff.de cuſto.reo.&.l.pen. & fi.C.de accuſa. Vnde cū
iuriſconſultus ſciret hoc eſſe de iure; & tn̄ in.d.§.ad
crimen.dicit, ꝙ ad crimē publici iudicij proſequē-
dum fruſtra interuenit procurator, videtur conſe-
quenter intellexiſſe, ꝙ etiam quando ambo ſunt in
vinculis,nō admittatur procurator;ergò multo mi-
nus,quando reus eſt abſens. Nec obſtat ſecundum
Bar.l.ſeruum quoque.§.publicè.verſ.vbicūque. qui
vult, ꝙ vbicunq; abſens poteſt damnari, ꝙ tunc de-
beat

beat admitti veniens ad plenam defensionem; quia respondet, quòd ibi non veniebat vt procurator; qa tunc non debuisset admitti per illam rationem, ne in causa tanti præiudicij dictum, factum, aut neglectum per procuratorem noceat domino, secundum quod al iās in simili dicitur in.l.non solum. in prin. ff.de procu.& in.c.2.de confes.lib.6. Sed debet intelligi dictus vers.vbicunq;. quòd debebit, seu poterit admitti vt defensor absentiæ, instructor, seu informator iurium absenti competentium, & per consequens poterit prodesse absenti,& non nocere. Facit ꝙ not.in.d.l.non solum.§.fina. nec est de hoc mirãdum secũdum Bart.si taliter debebit audiri;qa vbicunq; iudex processurus contra absentem est,requirere debet veritatem omnibus modis. & per cõsequens debebit audire tales instructores,seu defensores causæ absentiæ; vt not.in authen. qui semel. C. quomodo & quando iud.&.l.ampliorem.C.de appella.& licet glo.ibi dicat ꝙ speciale est in causa appellationis;tamen Inno. hic tenet contrarium. & Bart.ibi. Facit etiam ꝙ ipse Barto.not.in.l.4.§. hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.& quod not.in.l.& si non defendatur.ff.de pœnis.&.l.1.§.fin.ff.de quæstio.&.l.qui cũ maior.§.si libertus.&.§. sequen.ff.de bon.liber.30.quæst.5.iudicãtem.22.q.8.c. occidit. Facit.l.penul.ff.de interroga.actio.& hanc eandem opinio. ponit Bart. in.d.l.seruum quoq;.§.publicè. & in.d.extrauagan. ad reprimendum in ver. legitimè.ꝓ qua Bar.ibi allegat; quia in causa appellationis parte absente,lite non contestata; potest perueniri ad diffinitiuam, vt.C.de tempo. appella.l.fin. §.illud. & tamen tunc non admittitur procurator, vt.d.l.prima.§.primo.ff an per alie.cau.appel. Item
134 mouetur; quia † procurator rei debet satisdare iudicatum solui;nisi fuerit releuatus à domino pro eo satisdare, vt institut.de satisda.§.si verò aliquis. sed in casu nostro,nec procurator satisdare potest, nec dominus pôt eum releuare à satisdando. ergo,&c.
135 Vnde Barto.ibi dicit,ꝙ † si statuto cauetur, ꝙ accusatus,aut inquisitus de crimine capitali, habeatur pro confesso,si sit contumax, prout est communiter in Italia, & condemnetur, ꝙ talis non poterit comparere per procuratorem. de quo tamen,dic vt statim dicam in seq.q. ¶ Et pro hac sententia etiã adducunt quidam, ꝙ in casu prædicto; ideò per ꝓcuratorem non potest causa criminalis agitari;quia iudex ex inspectione in faciem, & personam rei multa recognoscere poterit, videlicet,qua trepidatione, quo colore, quo pallore,&c. vt.l.de minore. §.tormenta.ff.de quæstio. Facit.l.3.ff.de test.& maximè ex verbis rei respondentis,vt in dictis iuribus. quæ comprehendere ex verbis procuratoris non potest, cum ipse innocens sit, nec inspicitur rei præsentia,ex quo non respondet, arg.l.in lege. ff.de contrahen.empt.&.ff.de peti.hęred.l.nec vllam.§.quòd si quis.&.ff.de iure codic.l.2.§. furiosus. ¶ Et prædictam opi.videtur sequi. D. Ant.hic. per.l.inter accusatorem.ff.de pub.iud. vbi inter accusatorem, & reum admittitur excusatio pro absente, ne reus citatus absens damnetur. vnde vult D. Ant.quòd admittãtur tantum excusatores in casu,in quo etiam absens posset damnari. Ad quòd etiam alleg.tex.nostrum &.c.super his.7.eo.in quibus probat,ꝙ in causa, in qua potest procedi ad diffinitiuam contra absentem, vt ad pœnam depositionis non potest interuenire procurator; nisi responderes,quòd iura prędicta restringuntur, quando vellet intrruenire procurator ante litem cõtestatam per.c.veritatis.de do.& contu. Sed in hoc intellectu, & de alijs intellectibus quantum ad tex. nostrum, dic, vt dixi.s̃.in.1.& 8.q.huius.1.q.principalis. Et hanc opi.tenet D.Ricar.de Salice.in.d.§.publicè.& Bartho. de Salice.in d.l.reos.C.de accusatio. ¶ Contrariam tamen sententiam tenet Dyn.in.d.§.ad crimen. qui voluit, ꝙ in omnibus casibus,in quibus pôt procedi cõtra absentem ad pœnam capitalem,possit interuenire ꝓcurator; & sic si ex forma statuti posset contra absentem procedi, voluit, ꝙ admitteretur.de quo dicam in seq.q. Et hanc sententiam Dyn.tenet Io. And. in addi. Spec.in tit.de procu.§.1. in vers. itèm ꝙ causa est criminalis, quasi in fi.vbi dicit, quòd in.d.§.publicè aperte innuitur, ꝙ etiam in capitalibus admittitur procurator ad defendendum innocentiam, si absens potest damnari. & dicit tenuisse Iac. de Are. & refert Dyn.sic consuluisse in quadam causa Regina. vnde concludit ibi Ioan.and. quòd ad excludendum defensorem duo requiruntur. Primum,ꝙ pœna veniat imponenda supra relegationem, vt dixi in 1.&.10.q. Secundum, ꝙ absens non possit diffinitiuè condemnari. Et hæc opi. plus vr̃ placere Io. de Imo.in.d.§.ad crimen. mouetur per tex. in.d.§.publicè.nam ſm eum, non violando literam in quantũ ille tex.dicit quemlibet admittendum,vr̃ per consequens velle, ꝙ admittatur ẽt procurator arg. l.is qui ducenta.§.vtrum.ff.de.reb.dub.& maximè; quia litera dicit ibi quemlibet debere admitti. vnde videt̃ esse mens. quòd si veniat quis cum mãdato,& vt ꝓcurator admittatur; quia tex.non dicit quemlibet, tanq̃ quemlibet;sed quemlibet simpliciter;si autem non habeat mandatum, admittatur vt defensor. Et sic videt̃ intelligere Inno.hic si bene ponderet̃. Pro hoc etiam facit; quia in crimine læsæ maiestatis potest procedi contra absentem, vt patet in.d.extrauag.ad reprimendũ. & tamen vr̃ ibi sufficere, ꝙ possit cõparere per procuratorẽ ꝑ tex.ibi dũ dicit,personaliter, & legitimè nõ cõparuerit, & nõ dixit ꝑsonaliter tantũ; licet Bar.ibi conetur respondere,dicens,ꝙ legitimè dicitur comparere,qñ personaliter cõparet,si est singularis ꝑsona;vel per procuratorẽ, si est vniuersitas, per not.in.l.2.de accu.dicam.ĩ.in 6.principali huius.2.q.principalis secundi mẽbri. ¶ Sed hæc responsio vr̃ quædam cauillatio. nam facilè fuisset Imperatori exprimere ibi, si voluisset.& ideò cum illud non expressisset, vr̃ voluisse, ꝙ vtroq. casu sufficiat per ꝓcuratorẽ cõparere, arg.l.1.§.sin aũt à deficientis. C.de cad.tol.iuncta.l.1.&.d.§.publicè.ff.de procu.& maximè atteto, ꝙ illa verba ꝑsonaliter,vel legitimè videntur pariformiter referri ad singularẽ personã, & ad vniuersitatẽ. & sic debet vtrunq; pariformiter determinare,arg.l. tã hoc iure ff.de vul.& pu.Nec ob.rõ,quę allegatur in oppositũ per Bar.videlicet,ꝙ non est cõueniens,ꝙ in cã tanti preiudicij fiat præiudicium domino per dictum,factum,vel neglectũ procuratoris; quia respondet Io. de Imo.ꝙ per eius dictum, factumue non præiudicat domino; nisi super illo habuerit specialissimum manda-

136 mandatum,vt videmus in ſimili† in matrimonio,in
quo requiritur ſpecialisſimum mandatum.c.fina.de
procura.lib.6.de quo artic.dicam in.d.vj.q. & hanc
doctrinam poſuit Bart.in.l.filiusfa.ff.de dona.& ſic
licet non posſit rñdere ſine ſpecialisſimo mandato
poſitionibus, tamen poterit alia ꝓſequi, ſicut in ſi-
137 mili videmus,quòd† procurator poteſt cã agitare,
& tamen non poteſt iurare de calumnia, niſi habeat
ſpeciale mandatum,vt.c.fi.de procu.lib.6. in authẽ.
principales.C.de iura.cal. Facit etiam,quia factum
procuratoris declinans in delictum, nunq̃ nocet do
mino,ſecundum not.in.l.non ſolum.§.1. ff.de ꝓcu.
facit.l.ſi procurator.ff.de condi.inde. nec eſt etiam
verum, ꝙ negligentia procuratoris non debeat no-
cere domino in caſu ꝑdicto,quia immò debet poſſe
nocere. nam minus malum eſt abſenti,ꝙ in aliqua
particula cauſę negligentia committatur per procu
ratorem,quàm ꝙ defenſio cauſæ negligatur, & nul-
lus compareat. & ideò melius,& vtilius eſt ſibi talẽ
procuratorem admitti, licet posſit committere ali-
quam negligentiam.nam melius eſt taliter admitte
re,quàm ex toto repellere,arg.l.tutor.C.de neg.ge.
& hac ratione conſiderata, tex.in.l.non ſolum.§.fi.
ff.de procu.dicit,ꝙ eo caſu,quo iudex deliberat om
ninò procedere contra abſentem in cauſa ſuſpecti,
ꝙ debet admittere ꝓcuratorem,etiam ſine ſpeciali
mandato,quia tunc minus malum eſt,ꝙ aliquis ad-
mittatur,quam ꝙ nullo admiſſo procedatur. Nam
veriſimiliter veritas melius patefiet. & hac rõne at-
tenta,etiam tex.in.d.§.publicè. q voluit quemlibet
admittendum,videtur intelligendus, quando iudex
deliberat omninò procedere contra abſentem.nam
primo loco debet procurare quãtum poteſt, vt reus
principalis compareat,& ſi hoc etiã fieri nõ poteſt,
debet procurare vt compareat procurator, habens
ſpeciale mandatum, & ſi hoc etiam fieri non poteſt,
admittat ſine ſpeciali mandato, & etiam admittat
quemlibet defenſorem ſine aliquo mandato,arg.d.
l.non ſolum.§.fi. Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ veriſimi-
lius magis fideliter dominus defendet cauſam ꝑ ſe,
quàm per procuratorem. & ſic per hoc non debeat
admitti procurator,quia in prædicto caſu prædicta
ratio non poteſt vendicare ſibi locum, qñ iudex eſt
omninò proceſſurus contra abſentem ad ſñiam, vt
eſt tex.apertus in.d.l.non ſolum §.fin. Et ratio pa-
tet manifeſta de ſe ex his, quæ.ſ.dixi. & ſic conclu-
dit Io. de Imo. quòd vbi contra abſentem põt pro-
cedi ad ſententiam pœnæ capitalis, debet admitti
procurator.quam etiam ſñiam tenuit Dyn. & etiam
ſm quod conſuluit,vt dictum eſt.& tenet etiam Cy.
in.d.l.reos.& Io.And.vbi.ſ. & ſequuntur commu-
niter* Docto.ſm Io.de Imo. excepto Barth. Rich. Cõis op.
Bar.de Sali.& do.Ant.de But.hic. ¶ Sed aduerte,qa
arbitror,ꝙ dici poſſet,ꝙ Bar.fortè intellexit,ꝙ non
admittatur procurator,ſed inſtructor, vel informa-
tor,quia dato ꝙ quis habeat mandatum,tamen me-
lius eſt,ꝙ admittatur vt inſtructor, q̃ tanq̃ procura-
tor;quia primo caſu ſatisfactum erit abſenti, & iudi
ci quoad inſtructionem ſine aliquo ꝑiudicio abſen-
tis,quã in ſecundo caſu,in quo ꝑꝑ mãdatum poſſet
magis præiudicari.ſi tamen ille,qui habet mandatũ,
nollet admitti vt inſtructor,aut informator; ſed vt
procurator,procederet dictum Io.de Imo. ¶ Item
aduerte, quia Io.de Imo.non reſpondet ad alia duo
argumẽta,quæ.ſ.vltimo loco formaui pro opi.Bar.
vnde potes dicere, ꝙ ad vltimum argũ de ſatiſda-
tione præſtanda poteſt rñderi, ꝙ prædictum argũ
non procedit, vt patet ex his,quæ dixi in.j.q.princ.
in asſignando rationes. ¶ Sed maior difficultas eſt
in rñdendo ad aliud pen.arg.d.l.1.§.1. ff.an per ali.
cau.ap.ſed poteſt rñderi, vt.ſ.latius dixi in.q.j.& x.
nam illa lex loquitur in caſu,in quo non poterat ꝓ-
cedi contra abſentem,ꝙ patet ex eo,ꝙ ibi dicit cau
ſam appellationis eſſe eiuſdem naturæ, cuius eſt cau
ſa principalis;ſi ergo in principali poteſt ꝓcedi cõ-
tra abſentem,ergo & in cauſa appellationis; & ſi in
cã principali poteſt interuenire procurator, ergo &
in cauſa appellationis, per rationem ibi asſignatam
in tex.de quo latius dicendum, vt dixi in.j.q. huius
ij.q.princ.in ver.nec etiam obſtat ſi diceretur. ¶ Ad
aliud autem argũ.ſ.formatum per alios pro opin.
Bar.rñdetur,ꝙ arg.procedit, quando abſens poſſet
haberi,& contra abſentem procedi nõ poſſet, vt eſt
in caſu noſtro. ¶ Nec etiam obſtat ſi diceretur,ꝙ ſi
procurator admitteretur, iudicium redderetur de-
luſorium, quia ex quo ius noluit contra abſentem
procedi poſſe,illud non conſiderauit. Nec etiam.§.
ad crimen. in quo nulla fit differentia præſentiæ,&
abſentię,quia licet ille tex.ſimpliciter loquatur;ſuf-
ficit tamen,ꝙ alia lege diſtinguatur, ꝑ not. in.l.Se-
io.ff.de teſtib.& in.c.cum expediat.de elect.lib.6.&
.l.nam & poſteriores.ff.de legib. & ſic reſidet Io. de
Imo. ¶ Sed tu aduerte, quia nouisſimè reperi quan-
dam repet. Ange.quam fecit in.d.§.publicè. quæ,vt
arbitror,fuit vltima,quia reperio illum. §. per eum
bis repetitum,licet vtraque repetitio fuerit ſatis bre
uis,quia non præterit decem columnas, in qua ipſe
dat nouisſimum intellectum ad d.§.publicè. dicẽs,
quòd licet in iudicando,& conſulendo non ſit rece-
dendum ab opin.glo tamen diſputationis cauſa di-
ſtinguit, ꝙ quandoq; reus accuſatus de crimine ca-
pitali eſt abſens ex iuſta cauſa,& poteſt interuenire
procurator ad plenam defenſionem.& ita intelligit
.l.reos.C.de accuſa.& ita per conſequens poteſt di-
ci,quòd intelligatur.c.reos.5.q.3.vbi litera forma-
liter dicit,reos capitalium criminũ abſentes, etiam
per procuratorem defendi leges publicorum iudi-
ciorum permittunt,nec apparet, ꝙ litera loquatur
in defenſore, qui ſolum venit ad allegandas cauſas
abſentiæ.& ideò intelligit illa iura generaliter.ff.de
de lega.præſtan.&.d.l.de prætio.& ratio eſt, ſm eũ,
quia vtile eſt reipublicæ, quòd abſentes defendan-
tur. Vnde ratione publicæ vtilitatis illud videt̃ in-
ductum. Allegat etiam ad prædicta.d.§.publicè.&
qđ not.in.l.1.ff.de no.ope.nun. ¶ Si verò reus accu-
ſatus de crimine capitali non abeſt ex iuſta cauſa,
ſed ex iniuſta;fortè quia latitat,& tunc verum eſt,ꝙ
ad crimen publici iudicij fruſtra interuenit procu-
rator.ita intelligit.d.§.ad crimen.in.j.reſpon.volẽs,
ꝙ ſm reſponſum illius.§.loquatur in caſu, in quo
procurator comparuit ad allegandas cauſas abſen-
tiæ,& ꝙ per eius comparitionem ſñia differatur; &
quòd debeat intelligi in alijs caſibus,vel cauſis non
capitalibus,in quibus posſit ferri ſententia contra
abſentem.Si.n.non potuiſſet ferri contra abſentem
propter cauſam abſentiæ allegatam, non retardare-

tur prolatio sententiæ, sed propter ipsam materiam
causæ. ¶ Et si diceres ad quid prodest, quòd procu-
rator interueniat ad plenam defensionem in casu, in
quo in absentem non potest ferri sentētia? Rñdeo.
ꝙ prodest, ne fiat annotatio, vel descriptio omnium
bonorum, secundum formam. l. 1. ff. de requir. re. &
l. 2. C. eod. titu. Item poterit prodesse quoad impe-
diendum damnum, secundum ꝙ dicam in seq. q. in
fi. probatur autem defensio non probato crimine.
vnde propter hoc insurgit magna vtilitas, tum rōne
dictæ annotationis, tum etiam, quia absens ex actis
poterit se informare, an debeat comparere, vel non.
¶ Et hic intellectus est valde subtilis, & singularis,
tamen, vt ipse dicit, non est recedendum à commu-
ni opin. quæ plus mihi placet, intelligendo, & decla-
rando, vt. s̄. dixi. & maximè, quia si abest ex iusta cā,
non videtur latitare, & per consequens vr̄ etiam sa-
tis esse allegare causas absentiæ ad impediendū an-
notationem bonorum. ¶ Insuper aduertendum est,
ꝙ p̄dicta procedūt respectu rei accusati. Sed vtrum
eo casu quo potest procedi contra absentem, & quo
potest admitti procurator ex parte accusati, an de-
beat admitti ex parte accusatoris, Doct. nō tāgunt,
videtur tamen dicendum, ꝙ debeat admitti, per re-
gulam, quæ vult æqualitatem in iudicijs seruandam,
vt in reg. non debet actori. de reg. iur. lib. 6. & ff. eo.
reg. non debet. vnde si reo accusato licet compare-
re per procuratorem, debet etiam licere accusatori.
¶ Solu. ego arbitror dicendum contrarium, & hoc
indubitanter procedit, retenta opin. de qua. s̄. intel-
ligendo, ꝙ talis procurator non possit interuenire
ad plenam defensionem, sicut nec procurator rei ad
plenam defensionem, secundum opin. Bar. & sequa-
cium, sed bene arbitror, ꝙ possit interuenire procu-
rator, vel defensor ad allegandas causas absentiæ
ipsius accusatoris, ad hoc vt effugiat pœnas accusa-
toris absentis per contumaciam. de quo per Spec. in
tit. de accusa. §. 5. in tertia parte sui operis. Bart. in. l.
quæsitum. ff. ad senatuscon. Turpil. dixi latius in. c. li
cet. s̄. eo. ¶ Sed retenta opin. communi, maius videt̄
esse dubium, an possit venire, vt defensor. arbitror
tamen idem dicendum, quia etiam hoc casu militāt
rationes, quare ex parte accusatoris non admittatur
procurator. de quibus dixi. s̄. in. ij. q. primæ. q. prin.
Non obstat argm̄. s̄. in contrarium formatum, quia
potest responderi, vt dixi in. d. ij. quæst. nam diuersi-
tatis ratio hoc facit, vt non seruetur æqualitas. & ma
ximè, quia facilius admittitur procurator ex parte
conuenti, quàm ex parte accusatoris, vt. l. licet. ff. de
procura. cum simi. intellige tamen, vt statim dixi, ꝙ
potest venire ad allegandas causas absentiæ. & adde
138 quæ dixi in. d. ij. q. ¶ Sextodecimo quæro, quid† si
statuto disponitur, quòd accusatus, vel inquisitus de
crimine capitali, si sit contumax, habeatur pro con-
fesso, & condemnetur, & ponatur in banno, an hoc
casu admittatur procurator. Sol. Bar. in. d. extrauag.
ad reprimendum. in versi. legitimè. tenet, ꝙ non, ne
in aliquo habeat nocere domino. argu. eorum, quæ
dixi. s̄. in p̄ceden. q. in opin. Bar. & quia hoc non re-
peritur iure cautum. quinimmò secundum Bar. hoc
videtur esse de mente statuentium, ꝙ tunc nō admit
tatur procurator, vel absens; aliàs autem nunq̄ absēs
posset condemnari vt cōtumax, quia compareret p
procuratorem, & sic non posset hr̄i ꝓ confesso. & p
consequens non posset damnari, aut poni in banno.
¶ Dyn. verò tenet, & consuluit contrarium, vt patet
ex his, q̄ dixi. s̄. in p̄ced. q. in opin. sua. voluit ergo, ꝙ
etiam si ex forma statuti contra cōtumacem posset
procedi, tanq̄ contra confessum, quod nihilominus
admittetur procurator. & hanc sequitur Io. And. in
addi. Spec. in tit. de procu. §. 1. versi. item ꝙ causa est
criminalis. in fi. magnæ addi. quam dicit tenere Iac.
de Are. in. l. inter accusatorem. ff. de pub. iudi. & per
hanc dicit consuluisse Dyn. & hæc plus mihi placet
cum limitatione. de qua statim dicam, & corrobo-
ratur ex his, q̄ dixi in p̄ced. q. ¶ Nec obstat primum
argm̄ Barto. ꝙ hoc non reperiatur iure cautum; quia
immò reperitur. nam cum dictū sit in p̄ced. q. ꝙ vbi
cōtra absentem potest procedi in crimine capitali,
potest interuenire procurator, retenta opi. communi,
poterit interuenire in casu nostro; & sic si interue
nit, non dicitur contumax, & per consequēs non po
terit haberi pro confesso. ¶ Nec obstat aliud argm̄
Bart. ꝙ statutum non possit hr̄e effectum, qa immò
poterit habere effectum, qn̄ non comparet nec p se,
nec per procuratorē. vnde satis videtur sufficere, ꝙ
p̄dictum statutum, quod est adeò exorbitans, & præ
139 iudiciale, possit habere effectum in aliquo casu, † &.
restringendum est potius, q̄ relaxandum. arg. not. in
l. 2. ff. de noxa. & in. c. cum dilectus. s̄. de consuet. &
in reg. in pœnis. de reg. iu. lib. 6. & voluit Io. de Imo.
in. d. §. ad crimen. ¶ Aduerte tamen, quia secundum
sñiam Ang. de qua in p̄cedē. q. esset distinguendum,
vtrum absens contumaciter abesset, prout videtur
velle statutum, videlicet, quia latitaret. & hoc casu
posset saluari opin. Bar. Et si tu diceres, non dicitur
abesse, vel latitare, ex quo comparet per procurato-
rem. Rñdeo, ꝙ si cā absentię suę est iniusta, fortè qa
cum possit comparere, non comparet p se, quia for
tè sentit se culpabilem. & ideò vult comparere per
procuratorem, & tunc meritò hr̄ ꝓ cōfesso, nec ad-
mittitur procurator. ¶ Si verò nō latitaret, sed esset
absens ex iusta causa, tunc admitteretur procurator
etiam ad defensionem innocentiæ. Et hęc est mea
noua consideratio, quæ habuit ortum ex opin. Ang.
Ex qua infero, ꝙ anteq̄ legitimaretur persona talis
procuratoris, necessarium esset, ꝙ doceretur de legi
tima causa absentiæ. aliàs posset iudex eum non ad-
mittere. Item fortè posset dici, ꝙ iudex intellecta iu
sta absentię causa posset differre iudiciū, donec ipse
posset p se cōparere, nisi fortè oporteret ipsum in-
tra certum tp̄s cām expedire, & impedimētum esset
futurū longum. cogita. ¶ Et ex p̄dictis infertur, qd
dicendum sit in casibus, in quibus de iure cōi contu
max habetur ꝓ cōfesso, & vt cōfessus, & conuictus,
140 de crimine potest condemnari. Exemplum† in crīe
hęresis, in quo citatus, vt de fide respondeat sub ex-
cōicationis vinculo, innodatus pro eo ꝙ compare-
re subterfugit, & cōtumaciter se absentat, quàm ex-
cōicationem pertinaci animo p annum sustinet, ex
quo tunc condemnatur vt hęreticus, vt. c. cum con-
tumacia. de heret. lib. 6. dico. n. ꝙ hoc casu admitte-
retur procurator, probando, ꝙ ille se non absentat
cōtumaciter, sed ex iusta causa, quod voluit ille tex.
vt patet ex verbis suis. Faciunt etiam prædicta ad ea,
quæ traduntur in. c. rursus. & c. quicunque. 11. q. 3.

& hæc procedunt ex parte accuſati. Ex parte autem accuſatoris quid iuris ſit, collige ex dictis in fi. præ-
141 ceden.queſt. ¶ † Decimoſeptimo quæro, † vtrum in caſibus, in quibus dixi procuratorem non admittendum propter naturam cauſæ, & qualitatem pœnæ, indiſtinctè procedat, etiam ſi reus accuſatus eſſet præſens. Sol. Bal. in.l.reos.C.de accu.tenet ꝙ ſic, dicens, ꝙ ſi ruſticus, qui neſcit dicere facta ſua, ſit præſens, ꝙ certè poterit loqui per procuratorem, vt cō-muniter* dicunt Docto. quia ex quo aliquis eo præſente loquitur, videtur ipſemet loqui; & ſic non videtur defendere ſe per procuratorem, ſed per ſeipſum iuris fictione, arg.l.ſi procurator.ff.de verb.obl. & quod not.in.l ſi defenſor.ff.de interro.act. & l.cū oſtendimus.§.fi.ff.de fideiuſſ.tu. & in hoc dicit concordare omnes doct.* Sed cōtra hoc dicit, quod dixi, ſ.in.xv.q.ſecundum opin.Bart. ſecundum quam; videtur dicendum, ꝙ non debet admitti procurator etiam pro præſente. Pro quo facit.l.1.ff.an per ali. cau.ap.& d.l.penul.§.ad crimen.ff.de pub.iudi.hoc modo inducendo, Accuſator, & accuſatus debent eſſe præſentes in iudicio criminali, & quando crimē eſt graue, debent teneri in cuſtodia, vel carcere, vt.l.pen.& fi.C.de accuſ.& l.1.2.& 3.ff.de cuſto.reo. cū, ergo iuriſconſultus hoc ſciret eſſe de iure, & nihilominus in d.§.ad crimen, dixit, ꝙ ad crimen publici iudicij proſequendum fruſtra admittitur procurator, & in.d.l.1.dixerit, ꝙ in cauſa criminali, ex qua venit imponenda pęna ſupra relegationem, non interuenit ꝓcurator, videtur intellexiſſe, vt etiam qn̄ vterque eſt præſens, ſeu in vinculis, ꝙ non debet admitti procurator. Hoc etiam videtur probari, & fortius in.d.l.1.ff.an per ali.cau.app. aliter inducendo hoc modo, videlicet, nam ſi ſententia fuerat lata in cauſa principali; ergò neceſſario ibi fuerat præſens; aliàs non debuiſſet damnari, vt.l.abſentem.ff.de pę. & conſequenter debebat eſſe in vinculis tàm actor, quàm reus propter grauitatem pœnæ, vt in dictis iuribus, & tamen ibi non admittitur procurator, ſi venit imponenda pœna à relegatione ſupra. Et pro hoc etiam facit, quia ſubeſt ratio, quam. ſ.dixi, videlicet, ꝙ ipſe principalis melius agitabit cauſam per ſe, quàm ꝑ procuratorem.arg.l.2.§.ff.de adult. Ego verò in hoc articulo prius arbitratus ſum in vtrāq; opin.concordari poſſe hoc modo, videlicet, ꝙ aut accuſatus eſt præſens, & procurator ipſius formaliter reſpōdet, habita informatione prius à domino, qualiter debeat reſpondere in effectu. & hoc caſu procedat opi.Bal. aliàs procedat alia opin. Sed demum habita diligentiori conſideratione, nō video poſſe ſuſtentari dictam opin. quia videtur expreſsè contra tex.in.l.non tantum.ff.de appel. vbi non ſolum quis admittitur ad appellandum pro volente, ſed etiam pro contradicente in cauſa, in qua quis venit capitali pœna puniendus. Vnde deciſio huius.q. videtur difficilis; in prædicta tamen difficultate arbitror, ꝙ prima opin.ſit verior, videlicet, ꝙ pro præſente admittitur procurator, vt ſciat melius reſpondere, habito tamen mandato ſuper ſpeciali reſponſione. de quo articulo dicam.j.in.vj.q.princip.huius ſecundæ quæſt.princ. vnde hoc caſu cum præſens per præſentem procuratorem reſpondeat, videtur ipſemet reſpondere, arg.d.l.ſi procurator. cum alijs iuribus.ſ.alleg. Faciunt ea, q̄ ſtatim dicam in ſeq.q. Nec obſt.argumenta in contrarium formata, quia licet ita debeat eſſe, vel cōiter ſit, ꝙ in cauſa criminali, qn̄ crimen eſt graue tàm accuſatus, q̄ accuſator debeant ſtare in vinculis, tamen poterit eſſe, quòd non erunt in vinculis, quo caſu quęrendum erit de procuratore, ꝙ vr̄ etiam ſentire Iuriſconſul. in di-
142 ctis iuribus, cum tractat de procuratore, † qa cōiter quis conſtituit procuratorē, qn̄ non poteſt intereſſe rebus ſuis. Facit.l.1.§.vſus.ff.de procur. Nec obſt.rō ſ.alleg. quia in caſu noſtro non procedit, cum principalis ſit præſens, & habeat informare ipſum procuratorem; quinimmò melius defendet cām per ſe, & per procuratorem, q̄ per ſe ſolum. Et prædicta ꝓcedunt ex parte accuſati. Ex parte accuſatoris, quid iuris ſit, docto.non tangunt. Ego arbitror, ꝙ exordia cauſæ, hoc eſt ad accuſandum, ſeu libellum accuſatorium ꝓcuratorio noīe concipiendum non admittatur, moueor, quia poſtq̄ crimē eſt publicum, & cuilibet competit accuſatio, poſtq̄ quis poteſt accuſare noīe proprio, non debet admitti alieno. arg.eorum, quæ dixi in.ij.q j.q.prin.in prima ratione aſſignata; quare ex parte accuſatoris non admittatur procurator. & hoc limitari pōt. arg.eorum quæ dīr in.d.q. In reliquis aūt actibus, arbitrarer idem dicendum eſſe ex parte accuſatoris, ꝙ dictum fuit ex parte accuſati. & adde quæ dixi, ſ.in xv.q.in fi. ¶ Deci-
143 mooctauo q̄ro, † vtrum in caſibus, in q̄bus dixi ꝓcuratorem non admittēdum, rōne qualitatis cauſæ, ꝓcedat qđ dictum eſt, ēt ſi reus accuſatus ſit carceratus. Sol. Odof. quem ſequitur Gād in tract.malefi. & ēt Rayn.tenent, ꝙ non admittatur procurator. & idem Richar. de Sali.in.d.l.ſeruum quoq;.§.publicè.& Bar.de Sali.in.l.reos.C.de accu.& do.Anto.de But.hic.mouenī, quia talis ꝓcurator non poteſt pręſtare cautionem.de qua dixi.ſ.in vj.rōne.j.q. Allegat etiam ad hoc.l.1.ff.an ꝑ ali. cau. ap. inducendo vt.ſ.dixi in alia.q. Nec obſtat ſm do. Ant.l.nō tm̄. ff.de appel.quæ vr̄ facere in contrarium, quia rn̄det, ꝙ ibi procurator interuenit rōne proprij intereſſe inſurgentis ratione cuiuſdam cognationis, quæ eſt inter omnes homines, vt.l.vt vim. ff.de iuſti. & iure. & hoc propter periculum ſententiæ iam latæ, quando notum eſt illam fore iniuſtam, & damnatus voluntariè properat mori. Secus vbi dubius eſt de iure ſuo, & non conſtat illum iniuſtè condemnatum. Facit.d.l.1.ff.an per ali.cau.appel. Item mouetur do. Barto. quia ſi admitteretur ad reſpondendum poſitionibus, vel ad teſtes producendos, eius dictum, vel factum poſſet nocere domino, ꝙ videtur inconueniens in cauſa tanti præiudicij, videlicet, relegationis, vel minor. Facit quod not.in.l.fi.C.de iniur. arguendo à ſpeciali, vt.ſ.ſæpius fuit inducta. Dicit tamen do.Ant.hic, ꝙ quis poſſet comparere, vt inſtructor, vel præparator, non vt procurator, ſuſcipiendo in ſe tutelam iudicij. vnde, ſecundum eum, poterit comparere ad iurandum de calumnia, ſi ad hoc habet ſpeciale mandatum, quia per hoc non ſuſcipit in ſe tutelam iudicij. Facit.l.qui autem.§.fi.ff.de cōſtit.pec. Bar. verò in.d.l.pen.§.ad crimen. ff.de pub. iudi.tenet contrarium, per.l.ſciendum.& l.ſeruus. ff.de pub.iudi.& quia in carcerato videntur ceſſare omnes rationes, per quas ex parte accuſati vr̄ pro-

Cōis opi.

Cōis opi.

hiberi interuentus procuratoris; nam ſententia po-
terit ferri in ipſum pſentem, & contra ipſum pſen-
tem exequi.& ſic iudicium non erit deluſorium. Itē
quia melius, plenius, & vberius defendet ipſe reus
cauſam per ſe,& per procuratorem,quàm per ſe ſo-
lum,iuxta illud vulgatum.In cauſa propria aduoca-
tum quære.& quod no.de ludo ſcacchorum in.l.er-
ror.C.de iur.& fac.igno.Nec obſtat ratio in contra
rium facta,videlicet ꝙ nō ſit æquum, ꝙ procurator
præiudicet domino;quia eius dictum,factum,vel ne
glectum, non poterit piudicare ſine ſpecialisſimo
mandato ad ſic reſpondendum, & ſi tale mandatum
habuerit, non procurator, ſed ipſemet principalis
præiudicium ſibi facit,arg.l.licet.&.l.qui autem. in
fi.ff.de conſt.pec. nec eſt veriſimile,ꝙ in tàm arduo
negotio committatur aliqua negligentia, eo maxi-
mè,quia cum reus ſit carceratus,veriſimiliter infor-
mabit ſe de geſtis per procuratorem; & concludit
finaliter,ꝙ pro carcerato procurator admittetur ad
omnes actus iudiciales,præterq̄ ad ſententiam.& ſic
intelligit quod not.in.l.2.C.de accu. Sed Io.And.
in addi.Spec.in tit.de procu.§.1. verſi. ſed nunquid
ad media.dicit,ꝙ procurator interuenit ad media
cauſæ,non ad litis cōteſtationem, quia ille eſt actus
pertinens ad principalem. quòd videtur ſatis rōna-
le,ſm Io.de Imo.¶ Nec obſtat ſm Io.de Imo.l.1.ff.
an per ali.cau.ap.alleg. in cōtrarium, quia debet in-
telligi, quando reus poſt ſententiam ſe abſentaſſet,
ſecundum ꝙ dixi in preced.q. nam hoc etiam cōtin
gere poteſt,& à iure conſiderandum eſt, arg.l.caſti-
tati.C.de adult.Nec etiam obſt.ꝙ quando crimē eſt
graue,tàm accuſator,quàm accuſatus debent teneri
in vinculis, quia licet illud ſit verum regulariter; tñ
quandoq; euenit oppoſitum,ex eo,ꝙ alter ſe abſen-
tat;& hoc caſu,quando alter eſt abſens,debēt intel-
ligi iura tractantia, an pcurator debeat admitti,vel
non.Pro quo facit tex.in.d.§.ad crimen. in verſi.ſed
excuſationem. per quem ver. clarè datur intelligi,ꝙ
voluit intelligere de abſente in principio illius.§.Fa
cit etiam quod habetur in.l.inter accuſatorem.ff.de
publi.iudi. & in.d.l.ſeruum quoque.§.publicè.ff.de
procu. vbi tex.refert ſe ad abſentes.& ſimiliter in.d.
l.reos.C.de accuſa.&.c.reos.5.q.3.& ideò vr̄ dicen-
dum,ſecundum Io.de Imo.cum cōi* opi.quam ſer-
Cōis opi.
uat conſuetudo,prout etiam hic dicit do.Anto.quę
vult,ꝙ pro carcerato admittatur procurator ad ple
nam defenſionem ſuper crimine.& hanc etiam opi.
ſequuntur Domini de Rot.deciſ.102.& deciſ.201.
licet aliqui habeant deciſ.196. Et per pdicta etiam
patet,ꝙ licet ſm do.Anto.& quoſdam alios, quādo
reus eſt carceratus,videatur ſufficere, ꝙ admittatur
inſtructor,preparator,vel aſſiſtens.non tamen videt
eſſe repugnans,ꝙ admittatur quis,vt procurator;im
mò videtur eſſe iuri conforme,vt.d.§.publicè. & p
ea,quæ.s̄.dicta ſunt.pro quibus etiam facit.l.exigen
di.C.de pr cur.&.d.l.non tantum.ff.de appel. Nec
obſtat reſponſio do.Ant. quam dat hic ad.l.non tan
tum.de qua ſtatim dixi in opin.ſua, videlicet,ꝙ ad-
mittatur ad vnum articulum tantum, videlicet, ap-
pellationis rōne generalis cognationis inter hoīes
exiſtentes,quia ſi bene ponderetur illa.l.non loquit
etiam de eo,qui admittitur ad proſequēdum appel
lationem,nec etiam eſt vera ratio præfati do. Anto.

de cognatione,quam tangit etiam glo.in.l.non tan-
tum.quia lex illa non conſiderauit illam generalem
cognationem,vt poteſt colligi ex not.in.l.ſed & hæ.
ff.de procu.cum not.in.l.3 § parētes.ff.de in ius vo.
q̄uis ille.§.loquatur in alia rōne, ſed propria ratio
ad.l.non tantum.fuit, quia ibi damnatus erat in vin
culis.& ideò iudicium nō poterat eſſe fruſtratoriū.
Et propterea iudex ex pñtia perſonæ poterat cōpre
hendere quo colore,quo pallore,&c. vt.l.de mino-
re.§.tormenta.ff.de queſt. & hoc etiam voluit Bart.
in.d.l.non tantum.licet poſſint etiam aliæ rōnes ad-
duci.de quibus ibi per doct. Et præterea ſi ratio co-
gnationis eſſet vera, quare non ita dicendum eſſet,
ꝙ admittatur procurator ad alios actus, q̄ ad ſolum
articulum appellationis,cum vtrobiq; pariformiter
vendicet ſibi locum?Item ſi diceremus, ꝙ.l.non tñ.
haberet locum ſolū in articulo appellationis, certè
non poſſet adaptari ratio.l.non tñ.quia ſi reus ppe
raret mori,non faceret aliquam defenſionem.& re-
nunciare poſſet appellationi tacitè,vel expreſsè. qd
non eſt dicendum.Bal.verò in repe.d.§.publicè.di-
cit,ꝙ eſt diſtinctio cōis* glo.& doct. vtrum accuſa-
Cōis opi.
tus ſit abſens,an ſit carceratus,vt pro detento, & car
cerato admittatur procurator,ſed non benę probat
per.d l.2.C.de accu quia ibi dominus non veniit p-
curatorio nomine, ſed tanq̄ tertia perſona veniens
ex trāſuerſo pro ſuo intereſſe pecuniario. Facit.l.1.
144 C.de bo.dam.ſicut in ſimili† poſſet vxor prohibere
ne bona mariti deſtruerētur,vel in præiudicium ſuū
publicarētur,vt.l.ſi quis poſt.C.de bo.dam.& pater
poteſt phibere ratione ſui intereſſe,vt.l.ſi filius.eo.
tit.nam quò ad iſtam tertiam perſonam venientem
ex tranſuerſo cā non eſt criālis.& ideò conſtituit p-
curatorem,vt.l.Lucius.ff.de appel. Facit etiam qd
not.in.l.2.ff.ſi ex nox.cau.aga.Concludit ibi tādem
Bal.ꝙ cōis* conſuetudo habet,& obſeruat,ꝙ p car-
Cōis conſuetudo.
cerato admittatur procurator. Idem tamen Bal.in
d.l.reos.C.de accu.dicit,ꝙ detentus in carcere pro
pœna capitali conſtituit procuratorem ad oīa, præ-
terquàm ad tria.non enim conſtituit ad litis conte-
ſtationem.Item nec ad torturam ſubeundam. Item
& tertio non conſtituit ad audiendam ſententiam
contra dominum, quia dominus debet eſſe præſens
apud acta, & debet duci in palatio ad audiendā ſen
tentiam,quia abſens à iudicio non pōt damnari ca-
pitaliter.l.abſentem.ff.de pę.ſed ad audiendā ſnīam
pro ipſo accuſato benè admitteret procurator, vt.l.
quamuis.C.de adul.vbi eſt caſus,ſm vnam lect.ſub-
dit tamen,ꝙ ad ſnīam formandam in perſonam dñi
ſui contra dñm,non admittitur procurator in cauſa
145 capitali,† quia abſens nec condemnari, nec abſolui
poteſt.l.abſentē.ff.de pœ. quia principalis ita debet
duci ad banchū in cā abſolutionis,ſicut in caſu con-
demnationis;ſed qñ ſnīa venit formāda in perſonā
domini pſentis,tunc poteſt interuenire procurator
ad illum actum,vt ipſe Bal.concludit. Ange.verò in
d.repeti.§.publicè.pro ſnīa Bart.& cōi obſeruantia
allegat.l.ſi non defendatur.ff.de pœ. vbi tex. expſsè
dicit, ꝙ ad defenſionem ſerui indefenſi admittitur
vnuſquiſq;.& loquit de carcerato.ſubdit tñ,ꝙ mul-
tum mirat de opi.Bar. nā Bar.dicit,quòd ideò in cā
capitali non interuenit procurator, quia non poteſt
domino piudicium gñare.vnde ſi hæc rō eſt vera,ita
videtur

videtur habere locum, quando dominus est carceratus, sicut etiam quādo non est carceratus; & sic nullo casu posset interuenire procurator. & pro hoc dicit se allegare casum singularem in. l. miles. §. quidā. ff. de adul. vbi litera dicit, q vtile tempus, quod dat marito ad accusandum de adulterio, non currit ei existenti in carcere; ergo patet, q non potest constituere procuratorem ad accusandum de adulterio; quia si posset, ei curreret tempus, vt. l. 1. ff. de diuersi. & temp. præscrip. & hoc de cursu tēporis tenet Bar. in. d. §. quidam. & probatur in. l. Papinianus exuli. ff. de mino. vnde consuluit Ange. q carceratus semper faciat actus per seipsum, & accusator semper dirigat acta in personam accusati, & non in personam procuratoris. q est menti tenendum. Io. de Imo. in. d. §. ad crimen. dicit, q communis* consuetudo est, q procurator pro carcerato nō contestetur litem, sed custoditus debet præsentari, vt illam contestetur, vt. l. 2. ff. de cust. reo. ratio potest esse, ne scilicet videaē effectus dominus litis per contestationem. Itē subdit, q nec ad sententiam audiendam potest cōstitui procurator, quia carceratus debet duci ad tribunal, vt dictum est. licet enim sit in carcere, tamē videtur abesse, vt. l. 4. §. abesse. ff. de dam. infe. Facit etiam ad prædicta, & hanc opin. videtur tenere Io. An. in addi. Spec. vt dixi ante præced. q. quod not. in. d. l. 2. C. de accusa. ¶ Quidam verò dixerunt, † q carceratus debet respondere per se, non per procuratorem in omnibus actibus substantialibus, de quibus in. l. plá tam. C. de senten. Io. de Imo. tandem dicit concludi posse, q pro carcerato possit interuenire procurator, præterquàm in sñia. vnde vult, q si procurator habeat mandatum specificum ad contestandum litem, & ad confitendum, vel negandum, q possit litē contestari, cum non videatur aliqua rō in contrariū prohibitiua. fatet tamen, q melius faciet iudex, pui dere, q ipse reus personaliter litem contestetur, arg. d. l. de minore. §. tormēta. ff. de quęstio. pro qua opi. facit, quia vbi ius disponit in hac materia, q procurator possit interuenire, vr dispēsare quò ad omnes actus, præterq ad sñiam, vt. l. fi. C. de iniur. vnde illud quod ibi operatur dispensatio facta contra communes regulas ratione dignitatis, operetur etiam alia causa, pp quam iudex dispensat; vnde cum ius pmittat interuentum procuratoris pro carcerato, & pro absente, eo casu, quo potest procedi cōtra absentē, verior videtur opi. q possit interuenire procurator ad omnes actus, præterq ad articulum sñiæ; licet, vt dixi, prudentius faciat iudex, si compellat principalem per se litem contestari, & positionibus respondere, † quibus in criminali cā rñderi debet per verbum veritatis; non autem per verbum credo, vt dicit Bar. in. l. marcellus. ff. re. amo. & l. inter omnes. §. rectē. ff. de fur. & hæc opin. videtur mihi verior. Prædictæ tamen opin. aduersatur dicta opin. Ang. quam arbitror. Io. de Imo. non vidisse, sed ad ipsam, & rationes suas arbitror posse responderi. Primo ad rationem de præiudicio patet responsio, ex his, quæ §. dicta sunt pro opin. Bar. Ad tex. verò in. l. miles. §. quidam. rñdeo fm qd̄ sensit Ange. in. l. pen. § ad crimen: q ibi non currunt illa tēpora, quia volens aliū accusare, accusare non potest per procuratorē, licet pro carcerato admittatur respōsio. quod dictum est

Cōis consuetudo.

146

147

notab. fm Ang. dicit tamē Io. de Imo. q fortè illud intelligi posset, quādo carceratus vellet accusare coram alio iudice, non coram illo penes quem est. Facit quod not. idem Ang. in. l. 4. ff. de adul. debet etiā intelligi, quando est carceratus ex alia causa, quā ex ea, ex qua esset accusatus. nam tunc recurrendū esset ad illam difficilē materiam, de qua in. l. is qui. ff. de pub. iudi. & l. neganda. C. qui accus. non poss. in qua tractatur, an accusatus possit reaccusare accusatorē suum, vel extraneum, siue sit accusatus, & nomen accusati non sit receptum inter reos, siue sit receptum, & sic sit inter vinculis. super qua materia nō insisto. quia indigeret alia repetitione; sit ergò conclusio in hac quæstione, q pro carcerato admittitur procurator cum mandato specifico ad omnes actus, præterq̄ ad sententiam contra eum formandam. ¶ Et prædicta procedunt reo existente in carcere pro illo delicto in loco, quo iudicium fit. Sed si reus esset captus pro homicidio Senis, & Perusij agitaretur præiudicium, quia Perusinus non posset interuenire; secus esset. ita dicit Bal. in. l. reos. §. super his. C. de appel. Et satis placet per rationes. §. alleg. ¶ Item prædicta procedunt ex parte accusati; ex parte autem accusatoris potes concludere ex his, quæ dixi in fi. duarum

148 præceden. quæst. ¶ Decimonono quæro, † an in casi

149 bus, in quibus mortuus potest dānari, † vt est in crimine læsæ maiestatis, vt. l. fi. C. ad leg. iul. maie. & in crimine heresis, vt in. c. cum secundū. de hæret. lib. 6. & c. si quis eps. 7. de heret. 24. q. 2. c. fin. & vide alios casus in glo. summe. & vide glo. & doct. in. l. ad iudiciorum. ff. de accusa. vbi numerantur alij casus. ¶ Et aduerte, quia Bar. in. l. si qs defunctum. C. de aposta. fuit in mirabili opin. dicit enim post Richar. q iu-

150 ra, quæ volunt, q† de crimine heresis potest cognosci post mortem, debēt intelligi intra quinquenniū, q dicit singulare propter inquisitores, qui inquirūt post mortem, vt bona eorum publicentur. Sed hoc dictum non vr̄ verum, nec tutum; quia contra tex. in c. 2. §. fi. de præscrip. lib. 6. vbi requiruntur xl. anni, nisi fortè diceremus, quòd quantum ad publicationem bonorum procedat ille tex. sed q̄tum ad damnationem memorię procedat dictum Bar. licet Bar. videatur loqui in publicatione bonorum, sed non insisto, quia non est principalis materia nostra.

¶ Redeundo igitur ad propositum quæstionis, quæritur, vtrum in casibus prædictis admittatur procurator. Sol. Bal. in. d. l. reos. C. de accusa. quasi in fi. tenet q sic, quod probatur apertè, quia cum alias defunctus non possit loqui, si aliud diceremus excluderemus defensionem, quòd esse non debet. Facit qd̄

151 not. in simili. nam† vt non violetur sepultura, quilibet potest interuenire, vt. l. quęsitum ff. de sepul. vio. Facit etiam, quia mortuo tali accusato, extinguitur pœna inferēda quò ad personam, & solum remanet quæstio bonorum, vt. l. 3. C. si penden. appel. & l. fin. C. si reus vel accu. mor. fue. sed in quæstione bonorum admittitur procurator, vt dixi. §. in. ij. quæst. ergo &c. & posito q veniret damnanda eius memoria; tamen idem dicendum est propter rationē prædictam, ne tollatur defensio. Et quia nisi in consequentiam ex delicto venit imponenda, seu irroganda infamia, admittitur procurator, vt dixi. §. in. 8. q.

152 Et ex prędictis etiam infertur, quòd† heredes pote-

 runt

runt defendere bona, & memoriam defuncti per
procuratorem.¶ Et ex prædictis Deo duce, late, &
claré est expedita prima quæstio principalis prædi-
cti secundi membri principalis. Nunc igitur iuxta
præmissum ordinem transeundum est ad secundam
princ. quæst. huius .ij. membri principalis.
153 Secundo igitur principaliter quæro, † vtrum in
casibus, in quibus procurator non potest interueni-
re in causa criminali ad plenam defensionem, possit
saltem interuenire ad aliquem actum iudicialem.
Circa quam quęstionem quidam dicunt, ꝙ sic; quia
cessat ratio, propter quam prorsus repellitur, quan-
do interuenit ad plenam defensionem, ergo admit-
titur, & hoc tenet glo. in .l. penult. §. ad crimen. ff. de
pub. iudi. & glo. secundum vnam lectu. in .l. quamuis
indubitati. C. de adulte. Sed glo. in .l. 2. C. de accusa.
tenet, ꝙ potest interuenire, præterquàm ad senten-
tiam. loquitur tamē in casu illius .l. de quo latius. ī.
dicam. & tenet Inno. in .c. dilectus. s̄. de testi. cog. &
Spec. in tit. de procur. §. 1. versi. sed nunquid media.
Alij tenent contrarium, quia à quo remouetur ge-
nus, remouetur & quælibet eius species .l. causa co-
gnita. C. de recusa. Sed in causis capitalibus remo-
uetur genus, in quibus ratione pœnę non admit-
titur ꝓcurator in tota causa; ergo & à qualibet eius
parte. & sic concludunt, ꝙ ad nullum articulum ple-
næ defensionis admittatur in dictis causis, & hoc te-
net Iac. de Cano. & Cy. in .d. l. 2. Nos autem per ordi
nem examinabimus infrascriptas quæstiones.
¶ Prima erit, vtrum ex parte actoris in causa capi-
tali possit libellus offerri per procuratorem. ¶ Se-
cunda erit, quia oblato libello iudex committit ci-
tationem, & reus non comparet, quandoq́, propter
impedimentum facti, quandoq́; propter aliam cau-
sam, vtrum ꝓcurator admittatur ad allegandas cau
sas absentiæ. Et hæc subdistinguitur in plures casus,
seu. qq. vt ibi videbimus. ¶ Tertia, an admittatur ad
litis contestationem. ¶ Quarta, an admittatur ad iu
randum de calumnia. ¶ Quinta, an admittatur ad
respondendum positionibus. ¶ Sexta, an admitta-
tur ad concludendum in causa. ¶ Septima, an admit
tatur post conclusionem in causa. ¶ Octaua, an ad-
mittatur ad sententiam. ¶ Nona, an admittatur ad
appellandum, seu ad dicendum de nullitate. ¶ De-
cima, an admittatur ad pęnalem executionē. ¶ Vn-
decima, & vltima, vtrum admittatur ad petēdum, ꝙ
bannitus, vel condemnatus à relegatione supra can-
154 cellari debeat. ¶ Primo igitur q̄ro, † vtrum ex par-
te actoris in causa capitali possit libellus offerri per
ꝓcuratorem. & vr̄ dicendum ꝙ sic, per .l. denuncias-
se. in prin. ver. sed & si per procuratorem. ff. de adul.
per quem tex. vidētur hoc voluisse Vber. de Bob. &
Io. de Deo, vt dicit Spec. in tit. de procu. §. 1. ver. ter
tiodecimo quæro Sed Io. And. ibi in addi. Spec. di-
cit, ꝙ p̄fati docto. hoc non asseruerunt, sed dixerūt;
quidam dicunt. ¶ Secundo pro dicta opi. vr̄ tex ex-
pressus in .l. eum qui. ff. ad .l. iul. de vi pub. ibi, dum
tex. dicit, libelli dati mihi à Domitio Saluiano no-
mine Domitij Saluiani. pro qua etiam facit, nam li-
bellus pertinet ad præparatoria causæ, & sola eius
oblatio nō desiderat causę cognitionēm, vt .l. miles.
ff. de adul. Bal. tamen in .d. l. seruum quoq;. §. publi-
cè. ff. de procu. tenet contrarium, quia in causis capi
talibus libellus debet offerri in personam dn̄i; ergo
non potest offerri per procuratorem, quia tunc for-
maretur in personam procuratoris ꝓcuratorio no-
mine. hoc etiam probatur, quia necessaria est inscri
ptio, vt .l. libellorum. ff. de accus. & .2. q. 7. c. libello-
rū. quę alieno nomine fieri nō potest .l. 2. C. de accu.
Et per hanc rōnem Spec. in .d. ver. tertiodecimo. te-
155 net prædictam opi. ¶ Tertio ꝓbatur, † quia libellus
est de substantia iudicij, vt .l. accusaturus ff. de adult.
sed iudicium capitale non potest substantiari in ꝑ-
sonam procuratoris, quia non est capax, vt. s̄. sæpius
dictum est; ergo non admittitur ꝓcurator ad produ
cendū libellum, & præsertim si libellus haberet aliā
vim annexā, vt puta, si ex forma statuti haberet vim
lit. contest. quo casu die feriata offerri non posset, ēt
156 à persona legitima, quia † litis contestatio nō potest
fieri in die feriata in honorem Dei, nisi in casu .l. ꝓ-
uinciarum C. de fer. & pro hoc facit qđ dicam. ī. in
iij. q. Nec obst. l. denunciasse. allega. in contrarium,
in prin. quia loquitur in quodam pręambulo ad li-
bellum offerendum, non autem de ipsa libelli obla-
tione. ¶ Item non obst. d. l. eum qui. ff. ad leg. iul. de
vi pub. quia ibi loqtur in libello supplicatorio prin
cipi oblato, qui potest corrigi per procuratorē, non
in libello conuentionali, seu iudiciali, s̄m Old. nam
157 † libellus supplicatorius potest per quemlibet offer
ri, nec oblatio, aut confessio dr̄ esse pars iudicij futu
ri, vt .l. libertus aduersus. ff. de in ius voc. & .l. 1. C. de
preci. impe. offe. Facit quod not. Inno. in .c. cum cla-
mor. de testi. & .c. cum oporteat. ī. eo. & hanc etiam
opin. tenet Bal. in .l. reos. C. eo. In contrarium tamē
facit, qđ statim dicam in seq. q. Sed potest solui, ꝙ
illud procedit vbi non subesset alia ratio, per quam
prohiberetur interuentus procuratoris, vt est in ca-
su nostro per rationes. s̄. alleg. ¶ Secundo quæro, ꝙ
oblato libello iudex committit citationem, & reus
non comparet, quandoq; ꝑ impedimentum facti,
158 secundum ꝙ statim dicam, † vtrum procurator ad-
mittatur ad allegandas causas absentiæ accusati non
comparentis? Sol. Bart. in .d. l. pen. §. ad crimen. ff. de
pub. iud. distinguit, ꝙ aut iste ꝓcurator vult propo-
nere cās absentię necessarias, aut probabiles, aut vo
luntarias. Primo casu potest figurari exemplum, qn̄
reus esset infirmus, vel carceratus, vel alio necessario
impedimento facti detentus, & hoc casu dicit, quē-
libet admittendum; etiam si sit mulier, vel minor, vt
notatur in .d. §. publicè. & idem tenet hic Innoc. &
Io. And. & do. Anto. & Spec. in titu. de procur. §. 1.
versi. decimo. & in titu. de accusa. versi. si autem. in
tertia parte, quinimmò etiam admittitur infamis, vt
in .d. §. publicè. quia ista est allegatio meri facti ne-
cessarij. & ideò admittitur quilibet, etiam sine sa-
tisdatione de rato, vt nota. Innocen. hic, & glo. sin-
gularis in .l. in eo. §. 1. ff. de regu. iur. licet quod di-
ctum est de infame, Innocen. admittat sub dubio
fortè. & Bal. in .d. §. ad crimen. Nec obstat .l. quos
prohibet. ff. de postul. vbi dicitur, ꝙ infamis omni-
no repellitur à iudicio, quia illud procedit regula-
159 riter. fallit in casu nostro, † quando quis veniret ad
allegandum causam meri facti necessariam pro ab-
sente; quo casu quilibet admittitur, vt .d. §. publi-
cè. arg. l. non solum. §. fi. ff. de procu. & .l. exigēdi. C.
de procu. & hanc eandem sententiam tenet Archid.

2.q.3.

Cõis opi. 2.q.3.c.reos.Odof.Bal.& communiter* Docto.&
Io.de Imo.in.d.§.ad crimen.& eſt communis* Do-
cto.ſententia. quia etiam quilibet in caſu prædicto
admittitur ſine mandato. ¶ Nec obſt.ſi diceres,ꝙ
tales non debent admitti,cum non poſſint ſatiſda-
re;quia reſpondeo ſm Bal.ꝙ non eſt neceſſaria.nam
cum in illum allegantem cauſas abſentiæ,non poſſit
fieri executio,fruſtra quæritur de ſatiſdatione, vt.l.
liberto.§.fi.ff.de neg.geſt. an autem teneatur ſaltem
ſatiſdare de repræſentando abſentem poſt termi-
num,videtur ꝙ ſic.arg.l.vniuerſa. C.de preci.impe.
offe.&.l.ſi conſtante.§.quoties.ff.ſol.mat. Bal.con-
tra in.d.§.publicè.per.d.§.quoties.ſm Guid. de Su.
& facit quod not.in.d.l.liberto.§.fin. ¶ Sed quærit
160 Bal.circa prædicta.Pone,ꝙ quis † eſt poſitus in ban
no,& ſibi eſt aſsignatus terminus octo dierum ex
ſtatuto,comparet accuſator,vtrum terminus banni
ſit differendus?& ſoluit ꝙ ſic;probata excuſatione,
quia non creditur iuramento excuſatoris.ff.de re iu
di.l.3.§.ſi ad diem.&.l.qui commeatus.& ꝙ talis ter
minus ſit differendus, facit.l.quæſitum.ff.de re iudi.
&.ff.ſi quis cau.l.2.§.ſi quis iudicio. ¶ Sed pone,di-
161 cit † ſtatutum,ꝙ quilibet habeatur pro cõfeſſo, niſi
comparuerit per ſeipſum,an admittatur excuſator?
& videtur dicendum ꝙ non, cum iſte videatur per-
ſonaliter citatus, non poteſt per alium comparere,
vt.c.1.de iudi.lib.6.&.l.fi.C.de procura.Bal.in.d.§.
publicè.tenet contrarium, quia ſtatutum debet in-
telligi de contumace,ſed iſte non poteſt dici contu-
max,ſi non poteſt comparere.igitur &c. ¶ Item de-
bet intelligi quantum ad allegandas cauſas cauſæ,
non cauſas abſentiæ,arg.l.vir bonus. & eorum quæ
ibi notantur.ff.iud.ſol.&.C.de reb.cred.l.generali-
ter.§.2. ¶ Secundo caſu,poteſt figurari exemplum,
162 ſi † comparens nomine citati allegat,ꝙ citatus in lo
co,ad quem eſt citatus, habet capitales inimicitias.
& hoc caſu poteſt duplex oriri dubitatio. Prima,
an admittatur procurator cum mandato. Secunda,
Cõis opi. an ſine mandato. ¶ Circa primam cõis* concluſio
eſt omnium Doct.in.d.§.ad crimen,& in.d.§.publi
cè.& in.d.l.reos. C.de accuſa. & hic, ꝙ admittatur
procurator.& hoc tenet Spec.in ꝓalleg.§. ¶ Circa
ſecundam dubitationem do.An.hic videtur tenere,
ꝙ admittatur quis etiam ſine mandato, & fuit opin.
Bar.in.d.§.ad crimẽ. Mouetur,quia dato,ꝙ citatus
poſſit excuſari;tamen ignoratur,an velit excuſatio-
ne vti,ex quo poteſt comparere, licet non tutè. &
hanc tenet Ang.in.d.§.publicè. & in.d.§.ad crimẽ.
& do.Bart.de Sali.Sed Bal.in.d.§.ad crimen. ſentit
contrarium,quia negari non poteſt, ꝙ quis habeat
iuſtam cauſam abſentiæ in tali caſu,per not.in.c.ac-
cedens.2.ͣ.vt lit.non conteſt.&.l.de ætate.ff ad Tre
163 bel.&.l.ſciendum.§.1.ff.de lega. Facit etiam,† quia
licet reus condemnatus properet mori; tamen ad-
mittitur quis pro eo,etiam ſine mandato, vt.d.l.nõ
tantum.ff.de appel.&.ͧ.dicam. & opin. videtur ve-
rior,ſm Io.de Imo.in.d.§.ad crimen.& videtur etiã
eſſe de mente Inno. pro qua facit, quia nõ debemus
præſumere,ꝙ reus velit ſe periculosè opponere capi
tali inimicitiæ,etiam cum literis ſalui cõductus, ſeu
ſecuritatis,vt.c.accedẽs.ꝓalleg.& glo. in.c.ex parte.
de appel.tradit Io.And.in.c.ſtatutum.§.cũ verò.de
reſcrip.lib.6.qđ tñ vꝫ verum, ſi tales literæ ſalui cõ-
ductus non redderent illum tutum ad veniendũ,ſm
morem patriæ,quia fortè fidefragi ſunt,vel fortè qa
nimis maxima inimicitia eſt,vt puta, interfectionis
parentum, filiorum, vel ſimi. ꝓꝑ quam vix ſeruatur
fides,etiam apud bonos, & maxime ſi eſſet cum ty-
ranno illius loci,vt dicit Io.An.in addi.Spec. in tit.
de accu.§.fi.verſi.ſed quid ſi bannitus. & etiam facit
quod ibidem not. Spec. & idem videntur velle Do.
164 de Rot.deciſ.ccl.vbi dicunt,ꝙ † perſonaliter citatus
non poteſt excuſari à contumacia ꝑꝑ guerram,ſi ali
qui conſueuerunt tutè incedere cum literis ſalui cõ-
ductus.nam tali eſt imputandum,ſi tales literas non
impetrauit. Ang.verò in.d.q.quæ incipit,Bononien
ſis.diſtinguit,ꝙ aut quis ſolum timet comparere ꝓ-
pter bannum, nec executio banni fortè fiat contra
ipſum comparentem,& tunc ſi ad iudicem pertinet
banni executio, data ſecuritate incontinenti ceſſat
cauſa timoris, & per conſequens effectus cauſatus à
timore,vt.c.cum ceſſante.de appella.&.l.adigere.§.
quamuis.ff.de iure pat.Si verò non timet banni exe-
cutionem,ſed aliud,vt puta inimicitias,vt dictũ eſt.
& tunc non poteſt compelli comparere, etiam cum
ſaluo conductu. ꝙ tamen ego intelligo, vt dictum
eſt,niſi per ſaluum conductum eſſet ſibi ſufficienter
prouiſum.& ita debet intelligi qđ not.Bart.de Sali.
165 in.d.l.reos.vbi dicit,ꝙ † ſi habens mandatum ad ꝓ-
ponendas excuſationes ꝑꝑ inimicitias illas,ꝓponit,
ꝙ iudex poterit ſibi offerre ſaluum conductum,quę
not.ad plures alias materias. ¶ Sed redeũdo ad prin
cipalem materiã,dico,ꝙ pro opi.Bal.& Io.de Imo.
facit; quia ex quo reus citatus ꝑꝑ iuſtam cãm non
comparet, veriſimiliter debet iudex imaginari,ꝙ
nõ compareat ex aliqua legitima cã,quam ꝙ faciat
166 ex mera voluntate,† quia in dubio nõ debemus prę
ſumere contumaciam, quæ eſt delictum, vt.l.omne
delictum.§.contumacia.ff de re mil.& not.in glo.in
.l.filius.ff.de interroga.act.ꝗ glo.conſueuit reputari
ſingu.pro qua facit.11.q.3.c.qui reſiſtit.de maio.&
obed.c.ſi quis. & qđ not.gl.in.c.ex literis ͣ.de cõ-
ſtitu.3.q.1.in ſum.per Bal.in.l.ſi mora. ff.ſol.matri.
nota.in.l.1.§.fi.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp.per
Cyn.in rub.C.de crimi.ſtellio.& not. glo. de pœn.
diſtin.1.c.ſerpens. & hanc opinio.videtur ſequi In-
167 nocẽ. hic,dum dicit,† quamlibet excuſationem fa-
cti poſſe proponi etiã ꝑ non habentem mandatum.
¶ Sed aduerte, quia Ange. in dicta quæſtione, quæ
incipit Bononienſis.ſuper ſeptimo dubio. dicit, ꝙ
licet ab ea deciſione, quæ vult,quòd non admitta-
tur excuſator ſine mandato,non ſit tutum recedere;
tamen de iuris rigore videtur tenendum contra-
rium. Mouetur, quia talis examinatio an locus ſit
tutus,non eſt periculoſa citato.quod patet,quia aut
citatus illam ratificat,& clarum eſt. aut improba-
uit,& poſt reprobationem poterit adeſſe in iudi-
cio ſicut primo.vnde cum per poſitionem dictarum
exceptionum cõditio citati videatur reddi melior,
vt cle.paſtoralis.de regu.iur.&.d.l.ſciendum. &.l.de
ętate.patet,ꝙ cum ipſo geſtu negotium abſentis vti
liter geratur;veriſimile eſt abſentem hoc ratum ha-
168 biturum,quia † nemo præſumitur adeò ignorare, q
non velit mortis periculum, aut corporis cruciatũ
declinare;cum hoc à iure naturali deſcendat, vt.l.vt
vim.ff.de iuſti.& iu.quinimmò pro talibus periculis

 euitan-

euitandis authori nullum condignum premium re-
tribui posset, vt est tex. singularis in.l.si pater.§.1.ff.
de dona. Præterea verba tex.in.d.§.publicè. simpli-
citer dicunt, quòd reipublicæ interest absentes à q-
buscunque defendi. vnde cùm verba illa sint latissi-
ma, & etiam in.l.reos. C. de accusa. &.5.q.3.c.reos.
169 referenda sunt ad omnes absentes. Præterea † cùm
Reipublicæ intersit subiectos conseruari, ne gladio
pereant; ergo negari non potest, ꝙ propter tale in-
teresse debeat admitti quilibet excusator; & sic Cle
mens defensauit Robertum in.d.cle.pastoralis. Vi-
detur tandem concludere Ange. quòd dictum Bart.
potest procedere quando citatur exemptus à iuris-
dictione iudicis, qui præsens est, & sine timore com
parere non potest. ¶ Et aduerte, quia Ang. ibi alle-
gat, quod Inno. ibi tenet idem quòd Bat. & non be-
ne; quia Inno. hic sentit contra Bar. Mihi plus placet
opinio. Bal. per rationes, & iura superius allegata, &
maximè si allegaretur causa notoria loci non tuti;
quo casu non videtur quòd debeat admitti excusa-
170 tor. facit quod statim dicam. ¶ Et aduerte, quia † si
iudex nollet audire talem excusatorem, eo casu, quo
debet admittere, posset appellari, vt dixi in.d.c.ex
parte.de appella. vel processus esset nullus, vt statim
dicam in alia quest. Et adde etiam, quæ dicuntur per
Io. de Imo. in.l.inter accusatorem.ff.de pub.iudi. &
quod latius dixi in.d.c.ex parte. & in.c.super eo.2.
in.ij.q.princ.s.de appel. & quod not. Io. And. post
Compost. in.c.dilectus filius.1.s.de rescript. & Ar-
chid.3.q.9.c.hortamur. & Spec. in tit. de appel.§.re-
stat.versi. & nota circa si. Et vide etiam circa prædi-
cta, ꝙ non solum debet esse securus locus, ad quem
citatur, sed etiam iter, per quod debet transire. Ad
quod vide notabile consilium Old. in ordi.43. quod
incipit, quæritur vtrum citatio. ¶ Et per prædicta
171 ego idem arbitror dicendum, † si aliquis citaretur
ad locum non tutum, propter aerem pestiferum, ſm
quod traditur in.c.cum dilecti.s.de do & contu. &
not. glo.23.dist.c.communis. facit.74.dist.c.quo-
rundam. & tex. apertus iudicio meo, quem ad hoc
allegat. D.m.in.l.2.§.pen.ibi, vel aliqua fortuita ca-
lamitas.ff.si quis cau. per quem tex. dicit Gregoriū
xij. se excusasse, quare non iuerit ad consilium Pisa-
num. Quid autem si locus, ad quem quis citatur, sit
turpis? videtur maius dubium, quòd admitteretur,
non est dubium cum mandato. Facit.l.si cum dies.
§.pen.ff.de arbit. & dixi post glo.in.d.c.ex parte. de
appel. & vide quod not.gl.in.c.cùm locum.de spōs.
& Old.d.consi.43. ¶ Tertio verò casu, de causis, quæ
proponuntur, quæ consistunt potius in iure, quàm
172 in facto, potest figurari exemplum. † Si citatus non
tenetur comparere, quia iudex est excōmunicatus,
vel non est suus iudex, vel accusator non est legiti-
mus, quia est excōmunicatus, vel infamis, vel similis.
de infame tamen dic, vt dixi in.c.1.s.eo. & hoc casu
Odof. & Bal.in.d.§.publicè. tenent, ꝙ admittatur
procurator ad allegandas causas absentiæ. Idem In-
no.hic. Facit, quia hoc casu non disputatur de crimi
ne, sed est quoddam iudicium separatum, arg.l.pre-
ses. C.de plag. & .C.de adulte.l.quoniam Alexan-
drum. Facit.s.de ind.exhibita. dicit tamen Bal.in
d.§.publicè. & Inno. hic, ꝙ non admittitur excusa-
tor, sed requiritur mandatum. & idem voluit Bal.in
d.l.reos. & Io.And. & do.Anto.hic, dicentes, ꝙ tales
exceptiones non potest quis opponere, nisi habeat
mandatum ab homine, vel à iure. & voluit Bal. in
d.§ ad crimen. ¶ Et aduerte secundum Io.de Imo.
ibi, ꝙ Ange. videtur ibi malè recitasse Inno. nam re-
citat ipsum dicere, quòd excusator sine mandato, &
sine satisdatione admittatur ad allegādas causas ab-
sentiæ facti; & etiam ad probandas. vnde poterit in-
ducere testes, & similiter admittitur excusator ad
allegandas causas absentiæ iuris, vt quia citatus sit
exemptus à iurisdictione citantis, licet super hoc
non inducat probationes. & si exemptio illa patet
ex actis, admittetur ad illam, etiam infamis. & sub-
dit Bar. dixisse hunc excusatorem allegantem cau-
sas absentiæ iuris, debere habere mandatum, cum
accusatus possit iurisdictionem progare. & etiam
eodem modo videtur Bal. recitasse Inno. sed Io.de
Imo. dicit, quòd si bene ponderentur verba Innoc.
ipse ponderauit tres casus, quia aut excusator venit
ad allegandas causas absentiæ iuris, quia iudex est
excōicatus, vel similis, & non admittitur sine man-
dato. Aut causas absentiæ facti, & admittitur sine
mandato, & satisdatione. Aut causas absentiæ, & nō
auditur, quia non est conueniens, quòd fiat preiudi-
cium domino per alium, qui non habet mandatum.
& ideò sine mandato non admittitur. Fatetur tamē,
ꝙ si allegaret tales causas causæ, quæ paterent ex a-
ctis, ꝙ ad illas deberet admitti talis excusator sine
mandato. Et hæc fuerunt verba Inno. in effectu, qui
voluit posse allegari causas causæ, quæ patent ex a-
173 ctis. Facit, † quia illud quod patet ex actis dicitur
notorium, vt not. idem Inno. in.c.per tuas.s.de te-
stib. & in.c.ex insinuatione. de appel. & .c.cum olim.
de verb.sig. traditur in.c.nostra. & .c.si. de coha.cler.
& mul. per glo. & doct.in.l..vbi pactum. C.de trans.
ad quod vide singularem limitationem Do.de Rot.
decis.430. qui dicunt illud procedere, quando est in
causa conclusum. de quo dic vt ibi. ¶ Sed aduerte,
quia Ang.in.d.q.quæ incipit, Bononiensis. in.vij.du
bio. dicit, ꝙ licet ipse consentiat dictę opin. Bart. &
aliorum, quia non audet contradicere eorum autho
ritati, tamen dictæ decis. multum obstat secundum
eum, quia talis allegatio absentiæ iuris, ratione im-
potentiæ iudicis, vel simi. non potest esse periculosa
citatio, & est exáminabilis seorsum à causa princi-
pali, & ꝙ non possit esse periculosa. Facit argumen-
tum, de quo.s.dixi, ꝙ aut principalis illam ratifica-
uit, & est clarum. Aut reprobauit, & poterit esse in
iudicio sicut primo, & iurisdictionem prorogare, si
volet, nec priuilegio exemptionis, seu declinatoriæ
iurisdictionis verisimile est, ꝙ citatus velit renun-
ciare. Facit.l.voluntaria.C.de excusa. tuto. maximè
174 cum † reorum sit fugere, vt.l.inter stipulantem.§.1.
ff.de verb.oblig. Item aduerte ſm Io.de Imo. ꝙ non
debet quis intelligere Inno. voluisse, ꝙ cum mādato
debeat quis admitti in causa capitali, in qua non po
test procedi contra absentem ad allegandas causas
causæ, & probandas per testes, quia hoc esset contra
tex.in.d.§.ad crimen. ꝙ mihi placet. sed qualiter in-
telligatur, patebit ex.j.dicēdis. Ego verò ita distin-
guerem, ꝙ aut in cā pōt procedi contra absentem,
& dicendum est, ꝙ cùm procurator simpliciter ad-
mittitur ad plenam defensionem, vt dictum fuit.s.

in.xv.

in.xv.q.preced.quęstio.princ.fortius admittetur ad
prædictam articulum. Aut non poteſt procedi con-
t.a abſentem; & dic, ꝙ aut nos loquimur quo ad effe
ctum impeditiuum ſententiæ proferendę; & non eſt
dubium, ꝙ non admittetur procurator; quia fruſtra
admitteretur ad iſtum effectum, ſi ſententia non po-
teſt ferri contra abſentem. Aut vult admitti, vt im-
pediat annotatioňe bonorum de iure ciuili, vt.l.1.
ff.de requi.re.de quo.s̄.dixi. Et de iure canonico,
ad impediendam excõicationem, ſecundum quòd
traditur.2.q.9.in ſumma.11.q.3.c.rurſus. &.c.qui-
cunque.& hoc caſu arbitror, quòd pro abſente po-
teſt quis comparere cum mandato, & allegare non
ſolum cauſas facti abſentiæ neceſſarias, aut proba-
biles, ſed etiam voluntarias, quæ in iure conſiſtunt.
175 Moneor primò, quia † talis annotatio, & excõmuni
cationis ſententiæ prolatio fit ratione contumaciæ,
176 vt dictis iuribus: ſed ille, † qui non poteſt, aut non
tenetur comparere; non dicitur inobediens, vt.c.ſi
quando.s̄.de reſcrip. &.c.cum teneamur.s̄.de præ-
ben. ¶ Secundò moneor, per tex.noſtrum, in quo
probatur, quòd licet in cauſa criminali non admit-
tatur procurator ad diſputandum ſuper crimine, &
ad plenam defenſionem, vt in.d.§.ad crimen.j.rñſo.
tamen admittitur ad proponendas cauſas abſentiæ,
& cauſas repulſiuas accuſatoris. ¶ Tertiò moueor,
quia fruſtra videtur admitti ad allegandum, niſi ad-
mitteretur ad probandum. Item quia hoc nego-
tium poteſt tractari ſeparatè à negotio principali,
ſecũdum ꝙ.s̄.dixit Ang. ¶ Sed iuxta prædicta quę-
177 ro, † vtrum habens mandatum in cauſa crimina-
li ad ipſam proſequẽdam, poſſit allegare cauſas ab-
ſentiæ facti, & videtur dicendum ꝙ non; quia habẽs
mandatum ad vnam rem, non poteſt ſe intromitte-
re de alia.l.maritus.C.de procura.Pet.de Bellapert.
tenet contrarium. Nec obſtat.l.maritus. quia nos
inſumus in caſu, in quo nimis magnum præindiciũ
generaretur abſenti, ſi per mandatum in cauſa intel-
ligeretur prohibitus procurator allegare cauſas ab-
ſentiæ, quas poſſet allegare etiam ſine mandato, vt
s̄.dixi.quæ ratio ceſſat in.d.l.maritus. & hoc ſequit̃
Io. de Imo.in.d.§.ad crimen. ꝙ dicit notandum ꝑ
limitatione.d.l.maritus.tenẽt Do.de Ro.deci.314.
& probatur hæc concluſio expreſsè in tex. noſtro,
quia hic licet procurator fuiſſet conſtitutus ad cau-
ſam criminalem; tamen fuit auditus allegans cauſas
abſentiæ. ſubdit tamen Io.de Imo. ꝙ hoc reputaret
magis clarum, ſi haberet mandatum ad cauſam de-
fendendam, & proſequendam, prout communiter
conſueuit dari mandatum, iuxta illud quod habetur
in.c.accedens.&.c mandatum.de procur. nam tales
cauſas allegare eſt defendere, vt de ſe patet. & pro-
batur in.l.inter accuſatorem.ff.de pub.iudi. ¶ Item
178 quæro, † quid ſi intra terminum citationis ſtatutum
ad comparendum, compareat aliquis excuſator, di-
cẽs citatum abſentem fore adeò in partibus longin
quis, quòd notitia citationis non poteſt ad eum ꝑ-
uenire; vel quòd eſt infirmus, vel aliàs legitimè im-
peditus; & iudex vltra procedit, an valeat proceſſus?
Sol.dicit Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verſi.
neglexerit. ꝙ ſi excuſator obtulit ſe ꝓbaturum in-
continenti, & iudex contempſit, ꝙ proceſſus eſt nul
lus, quaſi per eum ſtet quominus certus fiat; aliàs ſe-
cus.allegat.c.interpoſita.de appell. & ſubdit, ꝙ etiã
ius eſt ſaluum parti petendi reſtitutionem ex cã in-
ſtæ abſentiæ; per id quod nota.in.l.ab eo. C. quo &
qñ iud.&.l.ſi.ff.de reſtitu.in integ. quod dictum ha-
beas menti. quia in hac materia nõ tangitur ꝑ doct.
& quotidiè venit in practica. Ego tamen arbitror,
ꝙ primum dictum Bar.non ſit verum, nec probatur
in.d.c.interpoſita. immò ibi probatur contrarium.
Nam dicitur ibi, ꝙ ſi opponitur exceptio legitima,
& offertur probatio incontinenti; & iudex non ad-
mittit, & propter exceptionem non admiſſam pars
appellauit, quòd iuſtificatur appellatio ſolũ ꝓpter
repulſam exceptionem; nec eſt aliàs neceſſe proba-
re veritatem ipſius exceptionis; & ſic reuocãtur at-
tentata per viam attentati. Secus ergò videtur velle
ille tex.ſi non fuerit appellatum; videlicet, ꝙ pro-
ceſſus non teneat, ꝙ immediatè appelletur. Placet
tamen mihi aliud dictum Bart. ꝙ abſenti concede-
retur reſtitutio ex clauſula generali propter iuſtam
179 abſentiam. ¶ Et ex prædictis ſume † cautelam, vt ſta
tim dicam, vt immediatè, ꝙ quis commiſerit aliqđ
delictum, in quo non poſſit interuenire procurator,
vt mittas eum ad remotas partes. Nam & prædicta
vendicant ſibi locum, licet ex forma ſtatuti contu-
max habeatur pro confeſſo, & conuicto. arg.eorum
quæ.s̄ dixi.non tamen conſulo alicui, vt fraude vta-
tur. ¶ Sed iuxta prædicta ad eorum declarationem
180 quęro, † quid ſi iudex non admittit comparentem
nomine abſentis ad eius defenſionem allegantẽ iu-
ſtum impedimentum infirmitatis, vel quid ſimile, &
allegationibus huiuſmodi non obſtantibus ad vlte-
riora procedit, fortè ad bannum, vtrum proceſſus
valeat? do.Nel. latè ponit in tracta. bannitorum, in
181 v.q.tertię partis, primi temporis. ¶ Item quęro, † an
ad proponendam exceptionem dilatoriam poſſit
conſtitui procurator. Sol.dic, ꝙ ſi talis exceptio op-
ponitur in modum excuſationis abſentiæ, dicẽdum
eſt, vt dixi in pręceden. ſi verò opponitur in modum
ſimplicis, & purę exceptionis, glo.hic in verſi.ſed ad
excuſandum.etiam tenet, ꝙ admittatur procurator.
& idem tenet hic Hoſtiẽ.& Io.And. & tenent Vinc.
Phil.Pet.& Inn.in.c.præced.& glo.2.q.6.ſi quando.
per tex.noſtrum.&.c.ſequens.& Spec.in tit. de pro-
cura.§.1.vet. ſed ꝓcedens regula. iuncto verſi.deci-
mo.& Bar in.d.§ ad crimen.& iura, q̃ repellunt ꝓ-
curatorem, loquuntur, quando venit ad aſſumẽdam
defenſionem cauſæ, & maximè hoc dicendum eſt,
ſecundum Hoſt. quando aliàs procedi poſſet cõtra
abſentem. & in hoc reſidet do.Anto. & Io.de Imo.
qui dicit, ꝙ hoc tenetur apud omnes,* per.l.1.§. Cõis opi.
vſus.ff.de procu.& quia hoc non reperitur prohibi-
tum, cum ſolum prohibeatur procurator interueni-
re ad proſequendum crimen, vt d.§.ad crimen.non
autem ad proponendas exceptiones, dilatorias, im-
mò videtur permiſſum, arg.tex.noſtri. ¶ Quæritur
182 inſuper, † quid iuris in exceptione merè perempto-
ria, vtrum admittatur procurator ad proponendum
illam, vt puta, comparet aliquis tanquam procura-
tor proponens, ꝙ accuſatus non interfecit illum, de
quo accuſatur, ex eo, quia ea die qua dicitur interfe-
ctus, accuſatus erat in loco valde remoto à loco, vbi
talis dicitur interfectus, adeò ꝙ impoſſibile fuiſſet
accuſatũ in illo loco fuiſſe, vel dicit illum fuiſſe mor
tuum

tatum longè anteriori tempore, quàm ea die, qua dr̃
interfectus. secũdum q traditur in gl.in.l.is qui re'.
ff.de pub.iudi.& in.l.1.C.qui accus.non poss.& hoc
casu, ſm omnes,* vt dicit Io. de Imo. in.d.§.ad cri- Cõis opi.
men, non admittitur procurator ad talem exceptio
nem opponendam, eo casu, quo non debet admitti
183 ad plenam defensionem, ita † intelligit d.§.ad cri-
men. quia tunc in effectu prosequeretur causam cri-
minis; q tamen fortè videretur limitandum, nisi ta-
lis exceptio esset notoria, arg. eorum, quæ dicam in
seq.q. dicit tamen do. Ant. q si esset talis perempto-
ria, quæ posset examinari separatè à negocio princi
pali, q ad hanc admitteretur procurator, tanq̃ sim-
plex allegator, vel excusator ad merita causæ. & hoc
voluit Iac. But. arg. l.1.&.l. preses. C.ad leg. flauiã de
184 plag. nam † de crimine plagij non tenetur abducẽs
ancillam propriam, sed alienam. Si ergo pro parte
accusati de crimine plagij opponitur, q ancilla ab-
ducta erat ꝓpria ipsius abductoris, dicit tex. q hoc
ante discutiendum; ergò potest interuenire procu-
rator; quia si discutitur seorsum à crimine, alia est
causa, quam sit causa criminis. Ia. tamen Bald. tenet
contrarium; quia an hoc sit, vel non sit, totum tendit
ad decisionem criminis; & sic videtur eã criminalis;
& hoc tenet Bar. in.d.§.ad crimen. sed ꝓ decisione
istius.q. adde quæ dicuntur in seq.q. ¶ Item quærit,
& quarto, circa hunc articulum exceptionis propo
185 nendæ, † vtrum quando exceptio est mista, possit
constitui procurator ad illam prosequendam? & vt
186 intelligas quid sit id, de quo quæritur, dic, q † exce-
ptio mista est illa, quæ potest opponi in vim dilato-
riæ, & peremptoriæ. Exemplum, si statutum dicit, q
q̃relæ bannitorum non debeant audiri. Nam ista
exceptio dicetur mista, si excipiatur, q occisus po-
tuit impunè interfici ex forma statuti. Est tamen
aduertendum ad formam excipiendi. nam si dicat
excipiens, q non debet procedi ex eo, quia q̃relæ
bannitorum, vel pro bannitis non debent audiri, ex
eo, quia occisus erat bannitus, non debet pro eo ac-
cusator audiri. & hoc casu dicetur opponi vim dila-
toriæ. Sed si excipiens diceret accusatum obsoluen-
dum, quia occisus erat bannitus, tunc videtur oppo
ni in vim dilatoriæ. Facit quod not. in.c.1. de lit. cõ-
187 testa. lib.6.&.l.1.C.de ordi cogn. Si autem † statutũ
disponeret, q bannitus posset impunè occidi. Ioan.
And. hic, & Iac. But. in.l.2.C.de accu.&.l. adulteras.
C.de adulte. volunt, q ex tali statuto causetur merè
peremptoria. Sed Iacob. de Are. vt refert Io. And. in
addi. Spec. eo. tit.§.fi. ver. quid si bannitus. & Iaco. de
Bel. vt refert Bar. in.d.§.ad crimen. & videtur sequi
ibi Bar. tenent, q causetur exceptio mixta. nam cau
satur ex sententia banni. & sic rei iudicatæ. & ideò si-
cut exceptio rei iudicatæ dicitur mixta, & potest op
poni, & ad ꝓcessum, & ad merita causæ, sicut & aliæ
exceptiones litis finitæ, vt.d.c.1. de lit. conte. lib.6.
&.c.1. de ord. cogn. & tenet Bar. in.l. cum q̃rebatur.
ff.de solu. ita & hæc exceptio, quæ causatur ex sen-
tentia banni. & ista videtur verior sententia. Sed re-
deundo ad propositum prin.q. dicendum est, q si ta
lis exceptio mixta opponitur in vim peremptoriæ,
non debet admitti ꝓcurator. Si verò opponitur in
vim dilatoriæ maius est dubium. Iac. Butri. in.d.l.2.
&.3.C.eo. tit. voluit, q possit opponi sicut merè di-
latoria, ex quo opponitur in vim dilatoriæ. Et idem
Io. And. qui dicit, q aduocati ciuilis fori nituntur
in quantum possunt opponere talem exceptionem
in vim dilatoriæ, & omittunt opponere in vim pe-
remptoriæ; licet vtroque modo proponere possint,
& hoc ne repellantur. Sed Iaco. de Are. disputando,
vt refert Io. Andr. in.d. ver. quid si bannitus. vr̃ velle,
q non possit proponi, ex quo aliquo modo tangit
crimen. Idem Iac. de Bel. & Franc. de Tig. de Pisis, vt
dicit Bar. in.d.§.ad crimẽ. & Bar. de Sali. in.d.l. reos.
C.de accu. quod tamen limitant, nisi talis exceptio
esset notoria, quia tunc iudex ex officio debet super
sedere in processu, & reijcere accusatorem, ne reus,
& ipse fatigentur super inani processu, per glo. sing.
in.l. qui cum maior.§. libertus. ff. de bon. lib. sed cla-
rius dicit in.d.l. qui cum maior.§. si præsens. mouen
tur etiam per not. per gl. in.l. vbi pactum. C.de tran
sact. Facit quod not. per glo. & Doct. in.l.1. ff.de off.
188 assess. vbi † iudex ex officio debet lacerare libellum
ineptum, & not. Io. And. & Inno. in.c.1. de off. vica.
&.11.q.1. in.c. Christianis. sed pro Iac. Butri. & Io.
And. facit; quia debet attendi, q principaliter agit,
vt.l. si quis nec causam.§.1.& qđ ibi not. ff. si cer. pe.
Item facit, ſm Io. de Imo. quia quãdo opponitur in
vim dilatoriæ, non videtur opponi ad prosecutionẽ
publici criminis, sed potius ad impediẽdum, ne fiat
illa prosecutio, q non videtur prohiberi.d.§.ad cri-
men. Nam ex quo opponitur exceptio ad processũ,
ex eo, q dicit non debere procedi super ipso crimi-
ne, non videtur velle admitti ad prosecutionem cri-
minis. & hæc opin. secundum Io. de Imo. fortè de iu
re videtur verior. D. Anto. hic dicit, q si opponitur
in vim peremptoriæ, non distinguitur, an sit noto-
ria, vel nõ; debet tamen distingui, an eam proponat
vt simplex allegator, vel instructor, & admittitur, an
vt procurator, & nõ admittitur, licet sit notoria: sed
189 ſm eum, † notorium non releuat ab onere propo-
nendi, licet releuet ab onere probandi, vt est glo. sin
gu. in cle. appellãti. de appel. not. per Io. An. in.c.2.
s̃. vt lit. non contest. Facit qđ not. Bar. in.l. si adulte-
rium cum incestu.§. idem Pollioni. ff.de adult. & in
hanc partem videtur inclinare do. Bar. de Sal. in.d.l.
reos. dicens, q rationes Doct. non inferunt procura
torem admitti debere, cum possit subueniri per in-
structorem, & informatorem. Cum ergo ſm do. An.
procurator non possit legitimare personam suam,
non debet admitti. Sed Io. de Imo. in.d.§.ad crimẽ.
dicit, q fortè opi. communis* posset defensari; quia Cõis opi.
ex quo factum est notorium, & sic extra ordinem iu
ris procedendum, videntur cessare huiusmodi solen
nitates rigorosæ, vt.c. ad nostram.3. de iureiur. &.c.
Ioannes. de cle. coniug. Si verò exceptio non sit no-
toria, non admittitur procurator ad ipsam propo-
nendam, si opponitur in vim peremptoriæ, per tex.
in.d.§.ad crimen. quia vt.s̃. dixi in princ. istius.ij.q.
prin.ij. membri prin à quo remouetur genus &c. &
hoc procedit siue dubietas sit in facto, vt quia dubi-
tatur, an sit bannitus, siue in iure, vt quia dubitatur,
190 an sit ritè bannitus, vel ritè cãcellatus, † quia dubie-
tas iuris, æquiparatur dubietati facti, vt dicit Bar. in
d.§.ad crimen. & tradit in prima constitutione. C.
§. quibus. & not. glo. & Io. And. in.c.1. de post. prela.
lib.6.& in.c. solet. de sen. excom. lib. Bal. verò in.d.l.

reos.

191 reos. format q.† an procurator admittatur in capi-
tali cauſa, ad opponendam exceptionem, q accuſa-
tor eſt bannitus, & q interfectus erat bannitus, & ar
guit primò, q admittatur; quia q bãnitus poſſit im-
punè offendi, eſt publici iuris; ergo offendens talem
eſt executor iuſtitiæ, & per conſequens nõ debet au-
192 diri, qui talem offendentem accuſat. Præterea † vbi
lex dicit, q aliquis non audiatur, repellit illum à li-
mine iudicij, vt. l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccl. con-
fu &. l. pen. §. fi. C. qui accu. non poſſ. not. do. Ant. in
c. ſedes. de reſcrip. & vide quod ibi dixi. Immò plus
193 licet † eſſet facta pax cum bannito; tamen põt impu
nè offendi, quia cum talis offenſio ſit publici iuris,
non poterit per pactum derogari, ſicut nec iudex
poſſet dare bannito licentiam regulariter, ſiue ſecu-
ritatem, aut fiduciam, ita & minus quilibet de popu
lo. Facit quod not. in auth. de mand. prin. §. neq; au-
tem homicidijs. &. ff. de pœn. l. relegatus. Præterea
194 ille occidens eſt merus executor. ſed † merus execu-
tor nõ poteſt renunciare, quin exequatur. ff. de iudi.
l. ſi prætor. not. per Dyn. in regu. q quis mandato. de
reg. iur. lib. 6. Subdit tamen q dici debet, q aut iſta
offenſio eſt conceſſa fauore publico; & non poteſt
renunciari, vt. l. 2. §. ſed quia veremur. de iur. cal. Aut
eſt conceſſa fauore renunciãtis, verbi gratia, q qui-
libet de populo poſſit occidere bannitum ſuum ini-
micum, ita q hoc non permittitur cuilibet, ſed ini-
mico. & hoc caſu poteſt huic iuri renunciari. & ſi fa-
cta eſt pax, nõ poteſt ille offendi. Facit. l. 1. in fi. ff. de
ali. lega. ¶ Item facit ratio, quia qualitas inimicitiæ,
non ſubeſt. deinde format argumenta in contrariũ,
195 q procurator non admittatur, quia † paria ſunt ex-
cludere crimẽ directè, vel aliquid deducere, quo cri
men indirectè excludatur; quia idem iuris eſt quó
ad effectum. Facit quod not. in. c. dudũ. de elect. ſed
ſuper crimine capitali non admittitur procurator,
eo q venit ad excluſionem criminis, ergo &c. Dein-
196 de ſoluendo dicit, q duo ſunt videnda. Primũ, † an
exceptio banni impediat litis cõteſtationem, dicit,
q ſi ex forma ſtatuti talis exceptio poteſt opponi iu-
riſdictioni, q impedit. ſed ſi ſimpliciter ſtatutũ di-
cit, q bannitus poſſit impunè offendi, debet diſtin-
gui, q aut libellus continet manifeſtum errorem, vt
quia dicitur talis offendit talem bannitum, & tunc
iſta exceptio impedit conteſtationem. & idem vult
197 Bal. in. d. §. publicè, vbi dicit, † q ſicut iudex poteſt
ex officio libellum ineptum reijcere, vt. l. 1. ff. de of.
aſſeſſ. fortius deberet procurator, pater, & ſimiles
perſonę admitti. ¶ Aduerte tamen, quia iſta nõ eſſet
exceptio banni, q patet, quia nõ oportet docere de
banno, ſed de ineptitudine libelli. Aut ineptitudo
non apparet ex ſerie libelli; & tunc dicit ipſe, q qui-
dam dicunt, q aut iſtud bannum eſt notorium, &
impedit proceſſum, vt. ſ. dixi. Aut non eſt notoriũ,
& tunc debet examinari talis exceptio poſt lit. con-
teſt. & per conſequens non admitteretur ꝓcurator.
finaliter dicit Bal. breuiter concludendum fore, q
iſta exceptio banni, vt rei iudicatæ habeat impedire
198 conteſtationem. Vnde ſicut † ſi Poteſtas accuſaretur
de aliquo, quem fecit decapitari, poſſet opponere
exceptionem rei iudi. ita & quilibet executor iuſti-
tiæ poteſt dicere, res erat iudicata, & ego feci execu
tionẽ, & ſic impedit ꝓceſſum, & licet iſta exceptio
ſit perẽptoria, tñ poteſt examinari ſeorſum à prin-
cipali, & ſic impedit proceſſum, vt. d. l. præſes. Idem
tamen Bal. in. c. 1. hic fini. lex Cor. in vſi. feu. ſimpli-
citer tenet, q procurator non admittatur, & malè.
Idem. l. 1. C. quo & qñ iud. dicit, q poſt opin. Iaco.
But. tu dic, q ſi crimen non diſputetur, & cauſa ven
tilatur, ſeu defenditur, vt ſi concluditur de impoten
tia iudicis, vera ſit opin. But. ſ. q admittatur procu-
rator, ſed ſi cauſa defenditur, tunc cum debeat lis
conteſtari, & per conſequens reus teneatur perſona-
liter comparere ex natura cauſæ, non admittitur ꝓ-
curator, ſub quacunque forma verborum oppona-
tur talis exceptio peremptoria. & ita procedat, ſm
eum, opin. Iac. de Belui. & hanc dicit eſſe veritatem.
ſubdit tamen, q iudex ex officio ſimpliciter, ſi con-
ſtaret de calumnia accuſatoris, ipſum reijcere poſ-
199 ſet, quia † euidens calumnia habetur loco ineptitu-
dinis libelli, vt ſing. tradit Inno. in. c. 1. ſ. de off. vic.
& ſic non ex vi exceptionis repelleretur, ſed ex vi no
200 torij, vt etiam tenet Cy. nam † vbi eſt notorium, ibi
non eſt diſputare, ſed diſputatum eſſe, vt not. Inno.
in. c. ſtatuimus, ſ. de off. deleg. vnde ſufficit tantum
allegare. notorium autem erit, ſi producetur bannũ
ex archiuo publico, cum toto proceſſu; aliàs nõ præ
ſumeretur pro ſententia, cum ſit interlocutor a cõ-
tra ius, quæ verba dicit notanda. do. Nel. de S. Ge-
min. in tracta. bannitorum. in. ij parte. ij. temporis.
201 q. 14. dicit, q † cõiter* tenetur, & obſeruatur, q talis Cõis
exceptio banni notoria, poteſt per procuratorem opi.
opponi, per iura. ſ. ꝓ hac parte inducta, & q oppo-
ſita lit. conteſt. impediat. & recitat opin. Io. And. in
addi. Spec. in tit. de accu. §. ſequitur. ver. quid ſi ban-
nitus. immò plus dicit obſeruari, q ſine aliquo man
dato tertius admittatur ad producendum bannum,
quo producto iudex vlterius non põt procedere. eſt
enim hic fauor publicus contra bannitos, & iudici
conſtat illud, ſuper quo procedebat nõ eſſe delictũ,
vt Bar. in. l. vbi pactum. C. de tranſa. & Bal. ibi ꝑ. l. 1.
§. 1. ff. ne quis eum qui in ius voc. vbi etiam tãgit. Si
verò bannum non ſit notorium, puta, quia nõ con-
cordant qualitates, ſeu demonſtrationes mortui no
minati in proceſſu cum demonſtrationibus banni;
& ſic neceſſe eſt fieri probationes de idẽtitate, & nõ
admittitur procurator. & ita procedat opin. Iac. de
Belui. dicit tñ, q ſæpiſſimè vidit ſeruari contrarium
per rationes Iac. Butrig. & q hoc verum putat. Nam
producto banno habente aliquam concordantiam
cum demonſtrationibus mortui, non diſputatur de
delicto, ſed de liquidatione notorij, arg. l. 1. C. q. &
aduer. quos. &. l. ad rem mobilem. &. l. legatum. ff. de
procura. Pro hoc facit, qa iudex, qui ex inſpectione
banni iam producti adducitur in ſuſpitionẽ innocen-
tiæ, debet à ſeipſo innocentiam querere, & liquida-
re, per. l. ſi non defendantur. ff. de pœn. 30. q. 5. iudi-
cantem. & traditur in. l. properandum. ff. de iudi. Fa-
tetur tñ, q ſi demonſtrationes eſſent multum variæ,
ita q iudex potius in ſuſpitionem contrariã addu-
ceretur, q non admitteretur procurator, arg. l. ſatis
apertè. C. de fal. cum ſi. & hæc opi. mihi ſatis placet.
Et ꝑdicta procedunt, qñ prædictæ exceptiones ve-
niunt examinandę coram iudice cauſæ criminis. ſi
aũt veniunt examinandę corã alio, maius eſt dubiũ.
Et vt hic refert Io. And. Bar. & Io. de Imo. in. d. § ad
crimen.

crimen. & Bal.in.l reos. fuit olim maxima quæstio
Bononiæ de occisoribus Raganensis Bononiensis,
nam cum filij accusarēt occisores patris, excipiebatur, q̄ potuerat impunè occidi, replicabatur, q̄ fuerat cancellatus de banno, replicabatur q̄ non ritè.
vnde hæc quæstio an ritè, vel non, pp imperitiam
iudicis maleficiorum fuit commissa collaterali dñi
Potestatis, dubitabatur an in eius examinatione deberet admitti procurator. Iac.But.disputãdo tenuit
q̄ sic, quia hæc.q.venit examinanda seorsum à principali, per.d.l.præses.C.ad leg.fla.de plag. Iacob.de
Bel.tennit contrarium, nam cum examinatio exceptionis, & replicationis generent planum præiudicium principali, ergò non admittitur ꝓcurator; qa
in istis capitalibus plenum præiudicium non potest
gñari per procuratorem, vt sæpius dictum fuit. & ꝓ
illa parte dicit fuisse iudicatum. Nec obst. q̄ quãdo
exceptio, quæ tangit crimen, venit separatim examinanda à crimine, pôt interuenire procurator; quia
ſm eum, illud est verum, quando examinatur ad aliũ
202 finem, q̃ ad decisionem criminis. ita † loquuntur ſm
eum.d.l.1.&.l.præses. sed quando examinatur ad finem criminis excludendi, & decisionem ipsius, licet
examinetur seorsum; tñ dr̃ vna cã, & idem iudicium
cum crimine, arg.l.arbitro. &.l.ab arbitro.ff.qui satisd.cog. Facit.ff.à qui.ap.non lic.l.fin.&.C.de iudi.
authẽ.ad hæc. dicit tñ Io.de Imo. q̄ dicta responsio
non vr̃ bona, quia in dictis.ll.examinatio quæstionis
proprietatis ancillæ tendebat ad exclusionem criminis plagij; & tamen potuit ibi interuenire procurator, vt.l.2.C.ad leg.fla.de plag.&.l.de fide.C.de fal.
sed posset dici, ſm Bal. q̄ illa.l.2.non obst. ex eo, q̄
exceptio proprietatis ibi est alterius naturæ, q̃ quæstio principalis, quia cã illius exceptionis est merè
pecuniaria, cum in ea tractatur duntaxat quis sit dominus, ergo pôt interuenire procurator, vt.l.2.C.de
procur. Sed in quæstione nostra exceptio opposita,
& replicatio nõ sunt alterius naturæ, quia in ipsis nõ
vertitur quid pecuniarium, sed potius capitale crimen, ideò de ea iudicatur, vt de crimine capitali; cũ
ad ipsum, tanq̃ ad principalẽ suum, accedat, vt.d.l.
arbitro.&.l.ab arbitro. Vel pôt dici ſm Io.de Imo.
q̄ aut quæstio proprietatis proponitur principaliter p viam principalis quæstionis, vt quia agitur rei
vendicatione contra illum, qui dr̃ plagium commisisse; & tunc pôt interuenire ꝓcurator, quia licet ex
ista cã possit interuenire decisio cr̃is, tamen principaliter non intentatur ad hunc finem, sed ad finẽ pecuniarium, videlicet, ad hoc vt seruus plagio subtractus restituatur, & ideò potest interuenire procurator, vt.d.l.1.&.2.C.ad.l.fla.de plag. & hæc responsio
facit notabiliter ꝓ opi. Iac.But.in eo, q̄ dictum est
s̄.q̄ si opponitur in vim dilatoriæ ad ꝓcessum, debeat admitti procurator, licet in consequentiã tangatur crimen. Aut quæstio proprietatis proponitur
per viam exceptionis; exemplum, si accuso te, quod
seruum plagio abduxisti; tu negas excipiendo, q̄ seruus sit tuus & hoc casu, quia ex decisione istius.q. in
consequentiam venit decisio cr̃is, dicendum est, q̄
hoc casu non admittitur procurator. & hoc casu nõ
loquuntur.l.1.&.2.& l.præses. Tu potes tẽperare ꝑdicta ex his, q̃ dixi in opin.do.Nel. Ex quibus habes
expeditam hanc difficilem, & intricatam quæst.

203 ¶ Sed quæro circa ꝑdicta, pone, † ex forma statuti
cauetur, q̄ accusatus non debeat admitti ad aliquã
exceptionem, vel defensionem, nisi compareat psonaliter, an hoc casu nomine accusati poterit comparere procurator, & opponere, q̄ occisus potuit impunè occidi; Bal.in.d.§.ad crimen.dicit q̄ nõ, quia
ista esset defensio. vnde dicit, q̄ cautela tunc est, q̄
procurator compareat corã iudice, & imploret eius
officium, vt pronuntiet super accusatione ꝓcedendum nõ esse, cum iudex debeat conari, ne procedat
super inani processu. vnde implorato dicto officio,
iudex debebit facere, cum constet sibi accusationẽ
calumniosam esse, per nota. p glo.in.d.l.qui cũ maior.§.libertus.&.§.seq.ff.de bo.liber. & quia tenetur
iudex defendere illum, q non est puniendus. & hanc
practicam posuit Richar.Malum.in.l.filiusfa.§.veterani.ff.de procur. ¶ Aduerte tamẽ, quia ratio Bal.vr̃
cõtrariari practicæ, & cautelæ prædictæ; quia implorando ꝑdictum iudicis officium, vr̃ implorari defensio, quæ vr̃ prohibita p statutum. Facit qđ not.Bart.
in.l.1.ff.qđ vi aut clam. & qđ latius dixi in cle.vnica.
de seque.poss.& fruc. Sed potest responderi ſm Io.
de Imo. q̄ hoc operetur qualitas notorij, & sic hoc
casu non vr̃ prohibita talis defensio.arg.c.ad nr̃am.
de iureiur.3.& aliorum iutium. s̄.alleg. in simili. ꝓ
quo dicto etiam allego, q̄ not.glo.in cle.1.de re iudi.& glo.in.l.1.§ hoc interdictum. in glo.super verbo per sectam.ff.de tab.exhib. & vide quæ dixi in.d.
clem.vnica. Tutius tamen consilium est ad euitãdas
opi. q̄ compareat tanq̃ informator, vel instructor,
204 arg.eorum, quæ.s̄.dicta sunt. ¶ Quid autem, † si
statutum disponit, q̄ bannito non reddatur ius, vel
quid simile, vide per But.in.l.1.&.2.C.eo.&.l adulteram.C.de adul. & traditur in.l.eleganter.§ si quis
post.ff.de condi.inde.&.l.1.& qđ ibi not.ff.de alea.
Bar.in.l.2.§.1.ff.ad Velleia. & vide Bart.in.l.nam &
205 postea.in prin.ff.de iureiur. vbi dicit, q̄ † per hęc verba Accusationem non dabo. & similia, in ciuilibus
non tollitur accusatio ipso iure, vt ibi.&.l.1.§.1.ff.
ad Treb. vbi etiam ponit. In criminalibus verò tollitur ipso iure, vt.l.item apud.§.ait prætor.ff.de iniu.
& arg.l.si tibi.§.quædam. &.l.si vnus.§.pactus.ff.de
pact.& vide Inno.in.c.quia frustra. j̄.de vsur. & qđ
traditur in.c.constitutionem.de elec. ¶ Sed quæro
206 circa prędicta, † quid de exceptione, q̄ reus fuit absolutus, vel condẽnatus, non est dubium, quòd talis
exceptio potest opponi ad processum, cum ista sit
exceptio litis finitæ, & per consequens mixta; & etiã
potest opponi ad merita causæ, ſm not. in.c.1.de li.
contest.lib.6.& per Bar.in.l.cum quærebatur.ff.iudi.sol.& ideò an sit admittendus procurator, potes
colligere ex his, quæ.s̄.dixi. & vide quæ latè dixi in
207 c.de his.s̄.eo.tit. ¶ Tertio quæro, † vtrum ꝓcurator
admittatur ad contestandam litem. Sol. quidam dixerunt quòd non. Alij verò quòd sic. Tu verò dic,
quòd quantum attinet ad casum, in quo pôt procedi contra absentem, faciliter colligetur decisio ex
ex his, q̃ dixi.s̄.in xvij.& xviij.q. Sed extra ꝑdictos
casus non video, quòd aut ex parte accusatoris, aut
ex parte rei possit interuenire procurator; quia si cã
est capitalis, debet esse vterque in vinculis, aut in carcere; & si non est in vinculis, aut in carcere, p procuratorem non posset lis contestari, per rõnes assignatas.s̄.

tas.§.in.1.&.2.q.primæ.q.seu primi membri princ. & adde quæ dixi in.d.q.17.&.18. ¶ Quarto quæro, quia post lit.contesta.exigendum est sacramentum,
208 vt patet.§.ex continuatione rub.de iura.calū.† vtrū ad hoc iuramentum præstandum admittatur procurator? Sol.Doct.hoc non tangunt specialiter, quòd reperierim, sed magis latè, & amplè tractant hanc.q. per quam patet decisio præsentis quæstionis. Quæ-
209 runt.n.vtrum media causæ crialis possint exerceri per procuratorem.& Spec.in tit.de procu.§.1.vers. sed nunquid media.dicit,q multi dicūt q sic.& hoc etiam seruant, sed ipse hoc non approbat, quia talia sint de prosecutione negotij, quę pertinent ad media causæ,vt.§.de off.delega.c.super quæstionum.§. intentionis.&.§.porrò.ad quam prosecutionem nō admittitur procurator. vnde si non admittitur ad ipsam cām criminalem simpliciter; ergo non admit
210 titur ad eius partem, quia† idem iuris debet esse de parte, quo ad partem, q est de toto, quo ad totum, vt.l.quæ de tota.ff.de rei ven.&.§.dixi in prin.istius ij.q.princ. allegat etiam Spec. aliàs rōnes, quæ non multum faciunt ad propositum. Sed Io.And.in addi.dicit,q Roff.in libello iuris canonici, in tit.qualiter in accusa.proce.neu.contu.dicit,q quidam tenuerunt, vt Tanc. secundam opin. per.l.1.in fi.C.vt om.tàm ciui.q cri.per quam.l.hoc etiam tenuit Al-
211 ber.Gale.quia vt dixi.§.in prin.istius.ij q.à quo remouetur genus, remouetur & quælibet eius species. Item quia si speciale est in quibusdam, q dent procuratores ad media causæ tantum, non tamen ad sententiam, vt.l.fi.C.de iniur. ergò in alijs ius commune est in contrarium, vt.l.1.ff.ad munici.&.l.2.C.de accus.qua mouent tenentes contrarium. & prædicta .l.2.non loquitur in procuratore, sed in domino, q defendendo seruum causam suam prosequitur. Accur.in.l.penul.§.ad crimen. tenet,q possit admitti procurator. Idem etiam tenuit Guid.de Suza.in.q. statutorum.& Gandi.in tracta.malefi.in rub.21.dicens Odoff.rectè tenuisse.ponit tamen casum in carcerato propter crimen. & ratio eorum est; quia ad certam speciem dari potest procurator, vt.ff.de procura.l.1.nec hoc reperitur prohibitum in crialibus; ergo intelligitur permissum, vt.l.ab ea parte. & ibi. traditur.ff.de proba. & ad.l.2.de custo.reo.quæ dicit,q reus debet in vinculis causam agere, dicunt,q loquitur in lit.contest.ad quam fiendam reus debet se præsentare. In alijs autem non sic est. Nam certū est,q medium causæ præsupponit principium. Si ergo causa principiata est per contestationem litis, & reus detinetur taliter, q si expedit, de facili potest ab eo veritas haberi, etiam per tormenta, non videt secundum eos, quare per procuratorem non possint nominari, & produci testes p reo, & impugnari testes accusatoris, & his similia agere, cum dum reus manet in vinculis, cessent omnes rationes, quæ videntur obstare, & cum in procuratorem non sit ferenda sñia. Ita dicit Io.And.in.d.addi. ¶ Sed tu aduerte, quia p carcerato, quid iuris sit, satis dictum fuit.§.
212 in.18.quæst. Ang.verò in.d.§.ad crimē. dicit,q† ad media causæ nullo modo admittitur procurator. & hoc dicit tenere glo.in.d.§.ad crimen, nisi pro carcerato.Bal.in.d.l.reos.C.de accu.ver.quæro primo. dicit, quòd videtur admittēdus ad vnum articulum etiam de medijs causæ, quia cessat ratio, quare repellitur.ergo admittitur.& hoc dicit tenere glo.in.d.§. ad crimen.& glo. sm vnam lect. in.l.quamuis indubitati.C.de adulte.& finaliter ponit, quod dixi.§.in prin.istius.ij.q.prin.an ad vnum articulum &c. Ego verò arbitror dicendum, q aut nos loquimur in casu, in quo potest procedi contra absentem, & admittetur procurator ad hunc actum, secūdum quòd plenius dixi in.15.q. pro psente verò, & carcerato dicendum est, vt dixi in.17.&.18.q. Sed quando non potest procedi contra absentem, secundum q traditur in.l.absentem.ff.de pœn. arbitror, q ad nullum actum intermedium admittatur procurator; quia vt sæpius dictum est, à quo remouetur genus &c. quod intellige eo casu, quo eadem ratio in vno articulo, quare nō admittatur procurator, quæ est in ipsa sim
213 plici defensione. ¶ Quinto quæro, vtrum† ad respōdendum positionibus admittatur procurator. Sol. Bal.in.d.l.seruum quoq; §.publicè. ff.de procur.tenet q non: vnde concludit, q procurator non potest constitui ad confitendum; sed q reus debet cōfiteri per seipsum, vt.l.2.ff.de cust.reo. nam illa cōfessio æquiparatur sententiæ, ad quam non admittitur procurator, vt statim dicam in.8.q. Facit quod not.in.l.ictus fustium.ff.de infami. Item allegat qd not.Cy.in.l.clarum.C de autho.prestan.& hanc eandem sententiam tenet do.Bar.de Sali.in.d.l.reos.& mihi placet.distinguendo tamen, & declarando sm limitata, & declarata de absente, præsente, & incarcerato, sm q dixi in preceden.qq. Ex prædictis etiam
214 infertur decisio ad.q.† vtrum admittatur procurator ad preducendum testes probatorios, vel reprobatorios. & vr q non.glo.tamen in.d.§.ad crimen. sentit,q admittatur, ex eo, q talis procurator non est damnandus. Alij verò tenent contrarium, quia totum pondus causæ residet in hoc articulo. & quia est de prosecutione negocij. & hoc tenet Spec.in ti. de procu.§.1.ver.sed nunquid media.eius opin.recitaui.§.in.4.q.proxima. & hoc etiam tenet Andr.de Pisis, & quidam alij per illam rationem sępius allegatam, à quo remouetur genus &c. Et has opin.refert Bal.in.d.§.publicè. Refert tamen & alios dicere contrarium; quia cum reus sit detentus ex cā capitali, pro detento admittitur procurator, per.l.2.C. de accu. & per id quod not.Guli.in.l.reos.C.de appel. Sed dicit Bal.q ista distinctio de detento non benè probatur per illam.l.quia ibi dominus non venit procuratorio nomine, sed tanquàm veniens ex transuerso pro suo pecuniario interesse. Facit.l.1.C. de bo.dam.sicut si vxor vellet, posset contradicere ratione dotis suæ. de quo articulo latius dicam in proxima.3.quæst.princip. huius secundi membri. Tu verò potes dicere, vt.§.dixi in preceden. quæst. quòd pro carcerato, & præsente, & quando potest procedi contra absentem, admittitur procurat. & alias autem arbitror, quòd hoc casu non admittat.
215 ¶ Sexto quæro, † vtrum admittatur procurator ad concludendum in causa. Sol.Bal.in.d.§.publicè. dicit, quòd videtur dicendum quòd sic, per.l.quam-
216 uis indubitati.C.de adulte. nam† conclusio dicitur de actis iudicij, non de actis litis, sicut sunt probationes. In contrarium tamen allegat, quia conclusio fit renunciando, quia vtraque pars renuntiat probatio-

bationibus,& allegationibus,vt traditur in.c.pasto-
ralis.de can.poss.& propric.de quo latius dixi in tra
cta.de renun.& conclu.iudicia.in.§.fin.¶ Sed aduer
217 te,quia videtur,quòd † in criminali nō valeat renun
ciatio,p not.in.l.pactum inter hæredem. ff.de pact.
tamen concludit,quòd admittatur procurator,& q
valeat renunciatio,quando non constat, quòd par-
tes habeant aliam defensionem,vel ostensionem.vn
de dicit,quòd si iudex vult, q renunciatio indubi-
tanter teneat,faciat confiteri partem, quòd non ha-
beat aliam defensionem, nisi prout in actis apparet,
& pro hac opin.dicit esse glo. not. in.l.1.ff.de furt.
quæ conclusio videtur mihi clarissima pro carcera-
to, vel quando potest procedi ad diffinitiuam; vel
contra absentem,alias multum dubito. Et ex deci-
sione præcedentium.qq.& maximè quinq; proxime
præceden.videtur tenendum cōtrarium. cogitabis.
Et aduerte,quia arbitror,q allegatio de dicta gl. in
d.l.1.ff.de furt.sit incorrecta, quia illam non habeo
in meo.nec reperi in quibusdam alijs. ¶ Septimo
218 quæro,† vtrum post conclusionem in causa admit-
tatur procurator.Sol.patet ex prædictis. Bal.in.d.l.
quamuis indubitari.C.de adul. videtur tenere,quòd
admittatur. quòd arbitror verum, si modo non at-
tentaretur aliquid,quod posset esse multum preiudi
ciale principali,ita quòd haberent obstare aliqua ex
rationibus.s.positis in primo membro. ¶ Octauo
219 quæro,† an ad sententiam admittatur procurator.
Sol.glo.& Bal.in.d.§.publicè.tenet quòd nō. & idē
tenet in.d.l.reos.C.de accu. & Ioan.de Imo.in.d.§.
Cõis opi. ad crimen.& est communis* opin.Docto.quæ & mi
hi placet. vide quæ dixi in.xviij.q. ¶ Nono quæro,
220 vtrum † procurator admittatur ad appellandum. So
lu.do.Ant.hic videtur velle,q sic, per.l.non tātum.
ff.de appel.dicit tamen, quòd non admitteretur ad
totam causam appellationis, & sic ad illam prose-
quendam; sed ad solum actum appellationis inter-
ponendæ. Et subdit,quòd dici posset,q in.l.non tan
tum.admittitur procurator ratione proprij interes-
se respectu cognationis, quæ est inter hominem, &
hominem.¶ Tu verò dic,vt dixi.s.in.xviij.q.q vera
ratio est,q admittitur in.d.l.non tantum. quia dam
natus erat in vinculis. & dic vt ibi dixi. Et finaliter
conclude,q pro carcerato,vel quando potest pro-
cedi contra absentem, sicut admittitur ad causam
principalem, ita ad causam appellationis, quæ est
eiusdem naturę cum principali,vt dixi.s.in.xj.q.pri
mæ.q.secundi membri. Et sic patet,q nō solum ad-
mittitur ad actum appellationis, sed etiam ad totā
causam. Si verò quærimus,vtrum admittatur ad ap-
pellandum pro non carcerato, vel quando potest
procedi contra absentem. tex. videtur expressus q
non, in.l.1.ff.an per ali.cau.app. de cuius.l.intelle-
ctu.vide quod.s.sæpius tactum est. & maxime in.ij.
quæst.primæ quęst.princ.primi membri princip.
221 ¶ Decimo quæro, † vtrum admittatur procurator
ad pœnalem executionem. & de ista quæst.secundū
Bal.in.d.§.publicè.non est dubium, quòd talis exe-
cutio non cadit in procuratorem,quia non deliqt.
222 pœnæ † enim suos debent tenere authores, vt.l.san-
ctius.C.de pœ.&.c.quæsiuit. de his quæ fi.a ma.par.
capi.& melius probatur,quantum ad casum nostrū.
223 23.q.5.cum homo. vbi probatur, q fideiussor non
224 potest puniri pro principali pœna corporali. † Qñ
autem pro crimine possit interuenire fideiussor, vi-
de Bal.in.l.3.C.qui accu.non poss.ratio autem præ-
225 dictorum est, quia † nemo est dominus membrorū
suorum.l.liber homo.ff.ad leg.aquil. 23.q.5.c.si nō
226 licet. ¶ Et aduerte,quia etiam † si per statutum ciui-
tatis proditor, vel alius delinquens ipso iure intelli-
gatur damnatus; si deinde ipsius petitur executio,
etiam hoc casu,in isto iudicio executionis non arbi
tror,quòd possit interuenire procurator ad defen-
sionem,nam posito q non repetiatur alia sententia,
scilicet condemnatoria, tamen requiritur sententia
declaratoria commissi delicti,vt dicit Ioan.And. in
c.1.de homi.lib.6.& c.commissa.eo.titu.lib.6.&.c.
fi.de præscrip.cum simi. cum ergo requiratur dispu
tatio super causa,sequitur q non potest interuenire
procurator.& hoc tenet Bal.in.d.l.reos.C.de accus.
227 & mihi placet.¶ Vndecimo,& vltimo quæro,† vtrum
admittatur procurator ad petendum, q banniti, &
condemnati ad mortem,bannum, & condemnatio
cancellari debeat.Bal in.d.l.reos. arguit q sic, quia
non disputatur de crimine,sed solum de processu.&
colligitur ex nota.per Inno.in.c.dudum.de elect.In
contrarium arguit,quia in causa appellationis venit
etiam causa nullitatis. & tamen illa causa nullitatis
non potest per procuratorem agitari; vt.d.l.1.ff.an
per ali.cau.ap.& statim in.q.proxime posita dicam.
Concludit tandem contrariam sententiam fore ve-
ram,quia nec directè, nec indirectè hoc casu pro-
nunciandum est super crimine. sed in appellatione
non admittitur,quia cognoscitur de crimine, & pro-
nunciatur saltem tacitè super eo. vnde dicit,q vti-
mur,q bannum,& condemnatio possunt peti can-
cellari per procuratorem. & sequitur do. Nellus de
sancto Gemin.in tracta.de banni.in tertia parte se-
cundi temporis,quęstio.68.& hoc satis mihi placet.
228 Et ex hoc infero, q † si de nullitate sententiæ con-
demnatoriæ ageretur principaliter, q deberet ad-
mitti procurator.argum.prædictorum.Sed quando
ageretur de nullitate per viam appellationis,quia ta
lis nullitas venit accessoriè ad appellationem. &
per consequens videtur sequi eius naturam. arg.re-
gu.accessorium.de reg.iur.lib.6.videtur, q non ad-
mittatur procurator. & hoc firmauit Bal. vt dictum
est. Ego tamen in hoc satis dubito propter diuersi-
tatem rationis; nam per viam appellationis disputa
tur de crimine.& sic non potest interuenire procu-
rator.quæ ratio cessat,si prosequatur quis viam nul-
litatis. vnde si interposita appellatione per principa
lem,quę trahit secum etiam nullitatem,compareret
procurator ad nullitatem constitutus,& vellet pro-
sequi duntaxat viam nullitatis, dicemus istum ad-
mittendum,quia non disputatur de crimine, aut de
iustitia,vel iniustitia sententiæ, sed de nullitate,vel
de validitate ipsius. Et per hæc expedita sit hæc.ij.q.
princ.secundi membri principalis.
229 Tertio principaliter quæro,† vtrum in casibus, in
quibus non admittitur procurator ad plenam de-
fensionem propter qualitatem causæ, admittatur
quis ad defensionem ratione proprij interesse. Sol.
glo.hic in versi.idem dominus.tenet quòd sic. vnde
conclude,q dominus potest venire ad defendēdum
seruum pro interesse suo. & hoc casu venit ipse; vt
ipse,

ipse,non vt procurator serui, vt.l.seruus.&.l.scien-
dum.ff.de pub.iudi.&.l.Lucius.ff.de appella. & hoc
tenent do. Ant.& Doct.& per hoc dicunt Doct.hic,
& in.d.§.ad crimen.ꝙ pater ratione sui interesse po
test interuenire pro filio, maximè si ex forma statuti
propter delictum filij deberet fieri executio aliqua
in bonis patris. Facit quod habetur in.l.cum filius.
ff.de verb.obl. Et eadem ratione Abbas pro suo mo
nacho, Episcopus pro clerico, Dñs pro vasallo, Ci-
uitas pro ciue,& simi.arg.l.1.ff.de lib.ho.exhi. &.ff.
ad municip.in.l.de iure.& quod nota. in.c.dilectus.
de appel.&.c.authoritate. de priuileg.lib.6. &.c.ad
Apostolicæ.de re iud.lib.6.¶ Et etiam eadem rõne
videtur, ꝙ vxor possit comparere pro marito, & è-
contra. Facit quod not.in.c.non est vobis.s̄.de spõ.
&.l.1.§.per hanc. ff.de rei ven. & quod not. Inno.in
c.inter quatuor.s̄.de maio.& obedi. & tenent hoc
expressè Do.de Ro.decis.253.aliàs decis.198. alle-
gant not.in.c.nonnulli.de rescrip. & eo.tit.c.ex par
te decani.& de testi.c.de cætero. &.s̄.eod.tit.c.cum
P.& sequitur hic do. Anto. Bal.verò in.l.reus.C.de
accu.dicit, ꝙ pater pro filio, dominus pro seruo vi-
dentur indistinctè admittendi ad plenam defensio-
nem in causa criminali.C.eod.l.si cuiusdam.&.ff.de
pœn.l.si non defendantur.à contrario sensu. glo.in
d.§.ad crimen. videtur dicere hoc modo, Aut pa-
ter,vel dominus volũt venire, vt domini pro eorum
interesse,& debent admitti. In domino planum est,
per d.l.si cuiusdã. quia eius potest pecunialiter in-
teresse,quia seruus pecunia æstimatur,vt.ff.de adul.
l.si pòstulauerit.§.iubet.ff.de condi.ob cau.l.penul.
De patre etiam videtur constare. nam videtur sua
interesse propter operas, vt.l.fi.ff.de his qui deie.vel
effug. Item potest sua interesse, si ex forma statuti pa
ter compellitur soluere condemnationem pro filio.
& dico ex forma statuti,quia licet de iure communi
filio condemnato in ciuili iudicio pater teneatur de
peculio, etiam si filius esset de crimine condemna-
230 tus.ff.de noxa.l.& si condemnatus. quia† in iudicio
nunquam cõtrahitur obligatio ex delicto crimina-
liter moto,nec vnquam cadunt in quasi cõtractum,
231 quia† quasi contractus impossibile est, ꝙ sit crimi-
nalis.arg.ff.de pact.l.si vnus.§.pactus.versi.sed si pa-
ctum istud.Dicit Bal.quia quidam dicũt filio con-
demnato criminaliter ad pecuniam,quòd pater te-
neatur de peculio,vt Gand. refert istam opin.quam
tenet ipse,& malè; quia peculium à condemnatio-
ne criminali separatur,nec venit in ea,vt.l.3.§.fi. ver.
sed vtrum.in fi.ff.de minor.& facit.l.si filius. de bo.
dam. Aut pater,vel dominus non veniunt pro pecu
niario interesse,sed vt defensores alieno nomine. &
tunc glo.d.§.ad crimen. dicit, ꝙ ad omnia possunt
venire,præterquàm ad sententiam,ita not.gl.in.d.l.
si cuiusdam.Breuiter vt habeas veritatem,secundum
232 Bal.dic, ꝙ† siue pater, & dominus veniant defenso-
rio nomine filij,vel serui,ipsi ad tria venire nõ pos-
sunt,ad reliqua possunt. Sunt autem hæc tria, litis
contestatio,per tormenta examinatio, & sententiæ
auditio. Ad reliqua verò possunt venire, verum si fi-
lius est lite contestatus,& in carcere detinetur, quia
pœna futura est corporalis,vel est relaxatus fideius-
soribus,quia pœna non est futura corporalis, pater
poterit interuenire,& causæ assistere.Refert tamen,
an veniat proprio interesse,an veniat defensorio no
mine,quando venit proprio nomine,potest consti-
tuere procuratorem,vt.l.Lucius.ff.de appel. sed qñ
venit defensorio nomine,non potest constituere, p-
curatorem,quia in criminalibus defensor,vel procu
rator non efficiuntur domini. hinc est, ꝙ ipsi nunq̃
condemnantur, sed verba condemnatoria dirigunt
in dominum,vt.C.de iniur.l.fin. vnde credit, ꝙ siue
sit pater, siue sit procurator; tunc si lis sit contestata
in crimine,non possit procuratorem substituere,qa
vt dictum est,non efficiuntur domini. Et dicit cogi-
tandum esse,quia non video, ꝙ si esset talis causa cri
minalis,in qua posset simpliciter constitui procura-
tor,maximè si esset pecuniaria,vel similis, ꝙ per litis
contestationem non efficiatur procurator dominus
litis,nisi dicatur, ꝙ procedat dictum Bal.in casibus,
in quibus regulariter non potest interuenire procu
rator,scilicet,quia potest procedi cõtra absentem,
vel in similibus casibus,de quibus dictum est,in qui-
bus procurator litẽ contestatus, non efficitur domi
nus litis;sed non insisto, quia nõ est materia nostra.
Sed prosequendo dicta Bal. dicit Bal. ꝙ ex prædi-
ctis patet, ꝙ procurator,vel quicunque tertius com
parens,non potest cogi confiteri, quia vt dixi, iste
actus coactionis,& torturæ non cadit,nisi in princi-
233 pali. ¶ Et ideò dicunt Docto. ꝙ† vbicunque est lo-
cus torturæ, ꝙ procurator, & defensor debent exhi-
bere principalem,vt subijciatur tormentis, non au-
tem potest torqueri procurator,vel fideiussor, quia
alius pro alio torqueri non potest, vt.C.de pœ.l.san
234 cimus.&.l.pen.ff de condi.ob cau. Idem est† in tu-
tore,quia debet sponte authorari, non autem debet
per vim cogi,vt.l.1.ff.de autho.tut. Si ergo est locus
torturæ in pupillo,vel in adulto, ipse pupillus, vel
adultus torquetur, vt not.doct.C.de autho.præstan.
l.clarum.Iuxta hoc debes tamen scire,quòd Guliel.
235 tenuit, ꝙ† pater admitteretur ad plenam defensio-
nem filij,ita ꝙ posset excusare filium, & litem con-
testari,& cætera facere,dummodo satisdaret de cõ-
demnatione soluenda,si futura esset pecuniaria, vel
de filio repræsentando, si condemnatio futura esset
capitalis. Breuiter secundum Bal. benè dicit in iu-
dicio pecuniario.sed in causa capitali non benè,sed
pessimè dicit, quia illa satisdatio de filio repræsen-
tando nihil operatur, cum filius repræsentatus non
haberet necesse stare actitaris p patrem, & illa acti-
tata essent frustratoria. Præterea in causa criminali
debet dici ius ex vinculis, nec ante debent admitti
excusationes, quàm accusatus ad iudicium venerit.
Iste est casus.l.2.C.de exhi.re. debet ergo in præsen
tia iudicis,& accusati hoc fieri, vt.l.1.ff. an per ali.
cau.ap.¶ Tu aduerte,quia in quantum pater, vel do
minus,vel similes personæ venirent non pro suo p-
prio interesse,sed defensorio nomine, non est mate
ria.q.nostræ,sed fuit dictum.s̄.in præceden.qq.ma-
236 ximè in secunda præcedẽ. princ q. sed† in quantum
venirent p suo interesse communis* omnium opin. *Cõis opi.*
est, ꝙ admittatur pro filio pater,& dominus pro ser
uo,abbas pro monacho, episcopus pro clerico,& ci
uitas pro ciue.¶ Et rario potest etiam assignari,quã
237 tangit Bal. quia† tales possunt agere pro iniuria fa-
cta prædictis personis.in patre tractatur in.l.sed & si
vniuersæ.§.filio. ff.de iniur. de dño tractat.16.q.1.
c.reuer-

c.reuertimini, de abbate tractatur de senten.excom.
c.parochianos.vbi etiam, tractatur de patre, & quid
de epo. ¶ Si ergo prædictæ personæ possunt agere, p
iniuria facta, ergo possunt assistere ne fiat, arg.l.vt
vim.ff.de iusti.& iu.quia melius est ante tempus oc-
currere.l.fi. C.in quib.cau.in integ.rest.non est nec.
& in.c.1.de in integ.rest.&.c.quemadmodum.de iu
Cõis opi. reiur.hæc tamen rõ est multum gñalis. Communis*
tamen sñia est omnium Doct.quam etiam tenet. D.
m.in.c.3.s̄.co.& do.Ant.hic. ¶ Et aduerte, quia vt
s̄.prædixi prædicti non interueniunt tanq̃ procura-
tores, aut defensores, sed pro suo interesse, & debent
admitti. Et ideò etiam omnes alij, quorum quomo-
dolibet interesset. Ex quibus patet, ꝙ consors pro
consorte admittitur, ratione proprij interesse, quod
habet ratione saltem aliqualis præiudicij pp senten
tiam latam contra consortem. de quo artic. dicã. j̄.
in.vij.q.prin.huius.ij.membri, in.xxvij. fallentia. Et
prædicta faciunt, sm Doct. ad cautelam sumendam
238 contra statutum, disponens, † ꝙ si accusatus, vel in-
quisitus declinarent iurisdictionem Potestatis, ꝙ si
extra protectionem cõis, & posit impunè offendi,
prout est in hac excelsa ciuitate Senarum. Nam cau
tela erit, ꝙ si filius est clericus, pater pro filio decli-
net, & Abbas pro monacho. hæc tamen cautela non
videtur esse sufficiens, si statutum indistinctè dice-
ret, ꝙ quicunque declinauerit iurisdictionem pote-
statis, sit extra ptectionem communis, & posit im-
punè offendi. de ista tamen materia, quia non perti-
net principaliter ad materiam nostram, dic vt p Io.
de Imo.post Docto.in.d.§.ad crimen. & per Doct.
hic; per Bal.in.d.l.reos.per Bald. Ang. & Io.de Imo.
in.l.4.ff.de acqui.hæred.per Pet.de Ancha.in repet.
c.ea quæ fiunt à iudice.de reg.iur.lib.6.in.q.15.per
D.m.in.c.si diligenti. de fo.compet. & aliquid in.c.
fin.de vi.& hone.cle. ¶ Sed quæritur secundum Bal.
239 Pone, † filius est confessus in iudicio, pater vult in-
terpretari illam confessionem, an possit? respõdeo,
240 ꝙ † interpretatio in iudicijs debet esse talis, quæ ex-
ponat, nõ quæ perimat, vt. j̄.eo.c.cum dilectus. hoc
præmisso certum est, ꝙ pater non poterit interpre-
tari exponendo, quia interpretatio expositiua non
cadit super ignotis, & ideò non cadit sup facto alie-
no, vt.ff.de rei vend.l.Pomponius scribit si frumen-
tum.§.fina. ¶ Iuxta prædicta item quærit Bal.in.d.l.
241 reos. Pone, † ꝙ pater vult confessionẽ filij reuocare,
an poterit, & videtur ꝙ sic, si pater vult probare er-
rorem, vt not.in.l.2.ff.si ex noxa.cau.aga. In contra-
rium videtur, ꝙ alia ratione non admittitur pater
ad litis contestationem in capitali causa filij, eo ꝙ
tale iudicium non debet fundari cum patre. & eadẽ
ratione non debet admitti ad reuocandum id, quod
actitatum est in ipsa litis contestatione. Non obstat
.l.2.si ex nox.cau.aga.quia loquitur in ciuili, vbi pa-
ter habet ius iniustitiæ, vt.l.tam ex contractibus. ff.
de iudi. sed hic loquimur in criminali, & capitali.
242 Credo patrẽ admitti debere, quoniam † iudex oẽm
defensionem debet habere, seu admittere in omni
tempore.ff.de quæstio.l.vnus.§.cogitaturum. &.l.1.
§.si quis vltra.ff.de ali.præstan. ff.de appel.l.non tan
tum.&.l.1.cum.l.seq.de lib.cau. Quæ dicta sunt de
243 patre, & domino, eadem intelliguntur † de prælatis
venientibus ad defensionem sui monachi, vel con-
uersi, vt not.per Doct.in.d.l.si cuiusdam. per Iac.de
Are.in auth.causa quæ fit cum monacho. C.de epis.
& cler.per Bal.in.l.reos.C.de accusa. Sed circa præ-
dictas duas quæstiones vlterius non insisto, quia nõ
244 est principalis materia nostra. Sed † de reuocatione
confessionis tanquam erroneæ, & quis posit illam
reuocare, & propter quam causam, vide quod tradi-
tur in.l.error.& ibi per Doct. C.de iur. & fac.igno.
& in reg.quod semel.de reg.iur.lib.6. &.l.1. &.l.nõ
fatetur. ff.de confess.l.fi.§.vsus.ff.de appel.c.ex par-
te.de confess.29.distinct.c.1. per Archid.in.c.1. de
accusatio.lib.6. vbi traditur de confessione facta in
causa criminali. glo.& Docto.in.c.ex literis.de di-
uor. Archidi. 2.q.1.in summa.Io.And.in.c.attesta-
tiones. de sponsa.impube. aliquid in.l.generaliter.
C.de non nume.pecu.cum alijs similibus. ¶ Quarto
245 principaliter quæro, † vtrum in casibus, in quibus
regulariter non admittitur procurator. de quibus
s̄.dictum est, admittatur saltem quis ratione admi-
nistrationis sibi competentis, vt quia est tutor, cu
rator, vel similia. Sol. Bal.in.d.l.reos. dicit, quòd aut
prædicti veniunt defendendo & dicendum est, pnt
246 habetur in.l.clarum. C.de autho.præstan.quia † non
debet tutor solus, vel curator solus in causa capitali
venire in iudicio; sed debet venire principalis per-
sona, & tutor, & curator, debent sibi authorari. Sed
247 tunc est quęstio, secundum Bal. † quid si de facto ac
cusetur infans, vel furiosus, vel demens, vel alius si-
milis, vt surdus, & mutus à natiuitate, q non possint
esse in iudicio? & videtur de necessitate dicendum
solum tutorem, vel curatorem admitti, argu.l.1.§.
sufficit.ff.de admini.tuto. dicit tamen Bal. ꝙ bonus
assessor in tali causa viso infante, debet pronuncia-
re ex officio suo vlterius non esse procedendum cõ-
tra infantem; in furioso tamen, demente, & simili-
bus hoc non posset facere, quia non potest apparere
de defectu, quia quis posset fingere furorem, & de-
mentiam, & non esset furiosus, neq; demens. dic de
hac materia, vt latius traditur in.l.2.C.qui accu.non
poss.in.l.polla. de his quib.vt indig. &.d.l.clarum.
C.de auth.præstan. & quæ latissimè dixi de pupillo
248 in.c.1.s̄.eod.tit. ¶ Sed quęro, iuxta prædicta, † quid
de syndico vniuersitatis. Solu.Docto.dicunt, ꝙ pro
vniuersitate admittitur syndicus, quia alias vniuer-
sitas non posset se defendere, cum sit corpus fictum,
& inanimatum, & continet in se infantes, & furio-
sos, mente captos, & similes, qui non possunt esse in
iudicio, vt dictum est. & ideò unn mirum, si nomi-
ne vniuersitatis defendendo, syndicus admittatur.
hoc tenet Specu. in titu.de procurato.§.1.ver.item
si causa est criminalis. ibi, quartodecimo si vniuer-
sitas.per.l.tam collatores. C.de re milita.lib.12. &
C.de episco.& cler.l.cum clericis. Et est ratio, quia
249 vt dixi, † vniuersitas cum sit corpus fictum, non ha-
bet caput, & ideò non potest damnari in causa ca-
pitali.vide Bal.de pac.constan. versi.vniuersitatem.
& intellige prædicta accusando, & defendendo. de
quo dic, vt latius dixi in.c.dilectus.2.j̄.de simonia.
vbi omnino vide fin.quęst. Et hæc procedunt in his,
qui non possunt propter defectum ætatis, aut intel-
lectus, vel quia non habent verum corpus, sed fi-
ctum, & repræsentatum per se causam agere. ¶ Sed
250 quæro, † quid de his, qui non possunt causam age-

re pet

re per ſe, quales ſunt moniales? Sol. Debes animad-
uertere, ꝙ in accuſatione non videtur poſſe procede
251 re quæſtio, tum quia † regulariter mulier repellitur
ab accuſatione publica, vt.l.de crimine. C.qui accu.
non poſſ.canonizata.26.q.3.c.de crimine. Et etiam
in populari crimine, vt.l.mulieri.ff.de popu.ac.tum
252 etiam, quia † monachus, & monialis regulariter ac-
cuſare non poſſunt extraneum, niſi duobus concur-
rentibus; videlicet, vtilitate monaſterij, & licentia
Abbatis, vt.16.q.1.c.monachi. Circa quæ vide, quæ
dixi in.c.ex parte.s̄.eo.multo ergo minus ſi eſt mo-
nialis. Quare etiã dixi, ꝙ regulariter mulier repel-
litur ab accuſando; & ꝙ dixi de monacho cõtra ex-
traneum, patet ex his, quæ no.in dictis iuribus. Ce-
terum ſiue in caſib⁹ in quibus regulariter mulier ad-
mittitur, vel monialis admitteretur ad accuſandum,
vel in caſibus, in quibus accuſaretur, videtur dicen-
253 dum, ꝙ procurator admittatur ex eo, quia † mo-
niales pro nulla cauſa poſſunt exire monaſterium,
vt.c.1.de ſtatu regu.lib.6.ergò videtur de neceſsita-
te eis concedi, vt tales cauſas poſsint agere per pro-
curatorem; vel poſset fortè dici, ꝙ aut iudex poteſt
ad locum monaſterij accedere, & ibi cauſam exami
nare, & tunc procurator non admittitur, niſi in ca-
ſibus in quibus alias admitteretur, per not.in.c.2.de
iudi.lib.6.& per id quod traditur in.d.c.1. de ſtatu
254 regu. ¶ Quinto principaliter quæro, † vtrum in
caſibus in quibus nõ poteſt procurator interuenire.
ſi interuenit, nec fuit oppoſita exceptio impotẽtiæ,
reſpectu qualitatis cauſæ, debeat admitti? Solu. In
hac quæſtione variæ maiorum noſtrorum reperiun-
tur ſententiæ. Glo. in.l.quamuis indubitati. C.de
adult.tenet, ꝙ ꝓceſſus teneat; quia talis exceptio,
tanquam dilatoria, debet opponi ante litem conte-
ſtatam, ꝓ qua facit ille tex.idem tenet glo. in verſi.
criminalis.in fin.in.c.1.de iud.lib.6.pro qua facit.l.
ita demum.C.de ꝓcur.&.l.filiusfa.§. veterani.ff. de
255 procurato. Item quia † agitata cũ falſo procurato-
re valent per confeſſum habitũ.ff.de iudi. l.licet. &
ff.rẽ ratã haberi.l.3.§.falſus. Eandem ſñiam fuit ſe-
quutus Bernar.vt refert ibi gl. & ſequit ibi Inno. &
Hoſt.Io.Mona. & Archi. in.c.qui generliter. de ꝓ-
cur.lib.6.& Archi.5.q.3.c.reos.& Spec.in tit.de ꝓ-
cur.§.1.verſ.ſed pone in caſu. & Oldra.in conſilio.
129.& hanc eandem ſententiam notat Bar.in.l.poſt
mortem.§.fi.ff.de adopti.allegando glo. pro ſingu-
lari in authen.quib.modis natur.effic.legit.§.ſi quis
ergò.verſ.ſic incipit, Quòd qualiter fiat. ¶ Con-
trariam ſententiã tenet Franc. Accur.vt refert Cyn.
in.d.l.quamuis indubitati. Mouetur; quia verba ſen
tentiæ ſunt referenda ad perſonam domini.l. fina.
C.de iureiur.& abſens damnari non poteſt.l.abſen-
tem.ff.de pœnis. & in procuratorem ſententia eſt
ferenda.l.1.C.de ſente.& interlocu.omn.iudi. ergò
ſemper poterit opponi hæc exceptio. l.licet. C.de
procura. ¶ Et pro hac opinione facit tex.in.d.l.pe
nul.§.ad crimen.ff.de publcis iud. vbi tex.dicit fru-
ſtra admittitur procurator, ſed ſi teneret proceſſus,
non diceretur fruſtra. ergò, &c.Ioan.And.in.c.1.de
iudi.lib.6.in nouel.ex dicta ſententia Franciſ.tenet,
ꝙ quò ad fienda, ſeu agenda procurator repellitur;
geſta tamen antequam opponatur, valebunt, arg.di-
ctorum iurium.& hanc tenet Bal.in.d.l.ſeruũ quoq;
§.publicè. Nec ob.l.ita demum.&.§.veterani. quia
loquuntur in exceptione competente ratione perſo
næ; ſed nos loquimur in exceptione competente.
ratione cauſæ. Domini de Rota deciſio.544.q̃ inci.
Item ſi citatus, tenent opin.primam, & dicunt, ꝙ li-
cet Io.Andr.concludat, ꝙ proceſſus teneat quo ad
præterita; non tamen quò ad ſutura; quia quò ad fu-
tura poteſt opponi; non tamen poteſt opponi poſt
cõcluſionem in cauſa, quin poſsit ferri ſententia ab-
ſolutoria pro reo. ¶ Bar.in.d.§.ad crimen.in fin.q.
dicit ſe dubitare.dicit tamen ſe conſueuiſſe dicere,
quòd aut procurator fuit admiſſus ex parte accuſa-
toris, aut ex parte rei.ſi ex parte accuſatoris, valet
256 proceſſus.ratio eſt: qa † pars, & iudex poſſunt remit
tere accuſatori pœnam calumniæ, & ſolum propter
pœnam calumniæ erat, quòd non debebat admitti.
Aut ex parte rei, & non poteſt interuenire, niſi poſt
concluſionem, per dictam.l.quamuis. ¶ Et ſubdit,
ꝙ de hoc dubitat; quia vna ex rationibus quare in
cauſa criminali non admittatur procurator eſt, quia
diligentius principalis aget cauſam ſuam per ſe, quã
per alium. ¶ Item mouetur per tex.ibi, qui dicit
fruſtra, vt.s̄.dixi.& dicit verius eſſe, niſi vellet admit
ti poſt concluſionem in cauſa. & hanc opinionem
ſequitur Io.de Fantucijs.in.c.de iudi.lib.6. ¶ Do.
Ant.hic diſtinguit, ꝙ aut ſumus in caſibus, in quibus
abſens poteſt damnari; & tunc tenet iudicium; quia
ibi eſt defectus in ſolennitate quia non potuit præ-
ſtare cautionem de iudicato ſoluendo, quæ cautio
non poteſt peti poſt litem cõteſtatam.l. Pomponi-
us.§.rati. habitationis.l. filiusfam. §. veterani. ff.de
procurato. Aut ſumus in caſibus, in quibus abſens
poteſt damnari, & tunc non valet iudiciũ; quia non
eſt tunc defectus in ſolennitatis, ſed cum abſens nõ
poterat damnari, concluſio videtur nulla. ¶ D.m.
tenet hic indiſtinctè opinionem ſecundam Franciſ.
quia aut interuenit procurator ex parte actoris, &
reus fuit abſolutus; ꝙ fortè non eueniſſet, ſi princi-
palis fuiſſet ꝓſens; qa diligentius tractaſſet cãm ſuã.
Aut interuenit ex parte rei, & fortè ex negligentia
ꝓcuratoris fuit condemnatus, cũ eſſet innocens, &
257 † intereſt Reipublicę nc nocẽs abſoluat; & nc inno-
cens damnet. ¶ Vnde cum hoc ſtatutum fuerit in fa
uorem publicum, non põt pars renunciare. Facit
l.ius publicum.ff. de pactis. ¶ Item mouetur per
258 tex.in.d.§.ad crimen.qui dicit † fruſtra, vt dixi.s̄.&
ſic denotat act⁹ nullitatis, per.c.quia fruſtra.de vſur.
quia illud eſt verum impropriè, ſed impropriatio-
nes non ſunt trahendæ in conſequentiam, vt.c.intel
ligentia.de verbo.ſigni. Io.de Imo. in.d.c.1.de iud.
lib.6.dicit, ꝙ aut procurator interuenit ex parte
actoris, aut ex parte rei. Primo caſu, aut interuenit
poſt concluſionẽ cauſæ tantũ, & põt, vt.d.l.quãuis.
C.de adul. Aut ante cõcluſionẽ in cã; & tunc aut ne-
gotium eſt liquidatũ cõtra reum, & poteſt interue-
nire, quia ceſſant rationes, propter quas prohibe-
tur interuenire. Facit.24.q.3.§.ecce. ¶ Si verò non
eſt liquidatum contra reum; & ſic reus eſt in cauſa
abſolutus; & tunc non debet admitti; quia tunc non
vendicat ſibi locum ratio diligentioris agitationis,
& ſufficit vnam de cauſis finalibus adeſſe.l.libero-
rum.§.notatur.ff.de his qui nota. infam. ¶ Secun-
do caſu, quando procurator interuenit poſt con-

clusionem in causa, vel ante, & liquidatum est deli-
ctum pro reo; tenet processus; quia cessant rationes
prædictæ. Si verò est liquidatum contra reum, non
tenet processus per rationem diligentioris agitatio
nis. D. Do. de sancto Gem. in. d. c. 1. de iud. lib. 6. di-
cit, ꝙ decisio huius dubij consistit solum in ratione,
quare procurator nõ admittitur in causa criminali,
in qua finalis ratio secundum. Do. Ant. videtur esse,
quia sententia careret executione; quia pœna debet
tenere suos authores. de his, quæ fiunt à maio. parte
capi. c. quæsiuit de elect. c. si. compromissarius. lib. 6.
Sed si constat de delicto ex parte rei, erit inefficax
sententia; quia procurator non debet puniri; si nõ
constat, debet puniri accusator, & non procurator.
Et ideò lex dicit frustra interuenit procurator, sci-
licet, quantum ad sententiam exequendam; quia in
effectu frustra reperitur agitatum iudicium, ex quo
sententia non habebit executionem. Vnde conclu
dit, ꝙ prima sententia est vera, quòd processus te-
neat. Nec obstat tex. in. d. §. ad crimen. dum dicit
259 frustra, quia † debet intelligi in effectu; scilicet, op
posita exceptione, pro quo facit. c. quia frustra. de
vsuris. vbi dicitur, ꝙ frustra vsurarius impetrat auxi-
lium legis. & ideò dicit, ꝙ nullatenus audiatur. Et
vt ibi tenet Inno. illa exceptio est dilatoria, ꝙ nul-
260 latenus audiatur. & sic patet, ꝙ † licet lex dicat, fru
stra agit; vel nullatenus audiatur. intellige scilicet
opposita exceptione; quia aliàs tenet processus, vn-
de. d. §. ad crimen. debet intelligi frustra admittitur,
scilicet si opponatur, vel frustra, scilicet quò ad exe-
cutionem sententiæ, quæ in pœna corporali non po
terit ferri in procuratorem. ¶ Et pro hoc dicto, ego
adduco tex. in. l. 1. C. de non numer. pecu. coniun
his quæ ibi dicit Bal. & tradunt Docto. vbi dicitur,
261 ꝙ † illud intelligitur fieri frustra, quod in effectu
potest tolli, sed elidi exceptione, ꝙ tamen non op-
posita exceptione teneret. Ad idem facit, ꝙ not. in
262 Clem. constitutionem. de electio. vbi patet, ꝙ † li-
cet lex prohibeat quem admitti ad iudicium; tamẽ
si de facto admittatur, tenet processus. ¶ Et ad ra-
tiones legistarum dicit D. Dom. posse responderi,
ꝙ de iure canonico possunt verba sententiæ concipi
in persona domini; licet causa fuerit per procurato-
rem agitata, vt not. in. c. querelã. s̄. de elect. de quo
latius. s̄. dixi in prima quæstio. principali primi mẽ-
bri princip. Ad aliud, ꝙ sententia in causa crimina
li non potest ferri in absentem, dic, qđ secus est de
iure canonico, vt patet in. c. veritatis. de dolo & cõ-
tu. cum ibi no. Tu verò dic, de intellectu illius. c. vt
supra latius dixi. Et aduerte, quia, si bene ponde-
rentur verba domini Dom. conclusio sua videtur
contraria rationibus primo assignatis. Sed Do. Io.
de Imo. latius complectitur hunc articulum in. d. §.
ad crimen. prope finem. vbi dicit, ꝙ passus est val-
de dubius propter tãtorum Doctorum opiniones;
dicit tamen in hac ambiguitate distinguendos duos
casus. Primus est, quando procurator perseuerauit
vsque ad conclusionem in causa, & vsque ad senten-
tiam. Secundus est, quando interuenit solum ante
conclusionem in causa. Primo casu subdistinguit,
quòd aut venit ex parte accusati, aut ex parte accu-
satoris. si interuenit ex parte accusatoris; & tunc
aut liquidatum erat negotium, & conclusum est cõ

tra reum præsentem, & carceratum, & tunc videtur,
ꝙ possit interuenire; nec vitietur sententia, quæ fe-
retur: quia cessare videntur omnes rationes prohibi
tiuæ. Nam iudicium non erit delusorium; quia reus
præsens condemnabitur, & consequenter punietur,
& sic maleficium non erit impunitum, cessat etiam
ratio fidelioris defensionis; ex quo negotiũ est iam
examinatum, nec accusator venit puniendus de calu
mnia, ex quo probatum est crimen, & iste videtur
casus secundum vnum intellectum. d. l. quamuis in-
dubitati. licet alij dicant, ꝙ aliud operatur etiam ibi
fauor absentiæ causa Reipublicæ ipsius procurato-
ris. Sed communiter videtur * teneri quòd idem Cõs
esset, etiam si se absentasset causa Reipublicę; quia opi.
cessant rationes prohibitiuæ. de quibus supra dixi;
videntur sentire etiam Butrig. & etiam Bart. in. d. §.
ad crimen. Si verò negotium erat conclusum pro
reo, tunc non est dubium; quòd ex parte accusato-
ris non potest admitti procurator, cum ipse de calu
mnia veniat puniendus, quam calumniam præsumi-
tur commisisse eo ipso, ꝙ non probauit, vt. l. 1. C. de
calum. An autem si se absentauerit post dictam cõ-
clusionem in causa factam pro reo, possit reus ab-
solui. videntur sentire Domini de Rota p illud qđ
supra dixi; quòd licet tunc non possit condemnari
absens de calumnia, si est pœna, quæ non cadebat in
absentem, & pro hac parte etiam benè facit. l. si ac-
cusatoribus. ff. de accusatio. & hoc sequitur Bar. ibi.
¶ Sed aduerte; quia contra istam opinionem facit,
quia ibi sumus in causa, in qua per sententiam fit
alijs præiudicium. Ita demum videtur alijs fieri p̃-
iudicium, si actor sit præsens tempore sententiæ. l. q
repudiãtis. §. fin. & ibi not. ff. de inoffi. testam. & l. si
ideò. ff. de euictio. Sed talis est huiusmodi causa; qa
absolutus de crimine publico non poterit postea ab
alio accusari, nisi doceatur de præuaricatione primi
accusatoris, vt. d. l. 2. §. fi. ff. eo. & l. 3. ff. de præuaric.
& c. de his. s̄. eod. & ibi latius dixi. ergò videtur, qđ
non possit ferri absolutoria pro reo absente accu-
satore, ꝙ habet præiudicare alijs; nisi dicas, ꝙ illud
contingit ex eo, quia iam erat conclusum in causa
pro ipso reo. secus si ipse accusator ante causam cõ-
clusam se absentasset. & sic possent procedere con-
traria. Contra hoc tñ aliqualiter facit, ꝙ not. Bar. in
d. l. qui repudiantis. §. fi. & ff. de inoffi. testa. l. sępæ. &
in. l. si superatus. ff. de pigno. Aut vult interuenire p-
curator ex parte accusati post cõclusionem in cã; &
tunc si erat conclusum contra reum, non põt inter-
uenire. ne aliàs iudicium esset delusorium, cum ac-
cusatus sit damnãdus, & non procurator. & damnã-
dus debet esse p̃sens; vt dictum est. Aut erat conclu-
sum pro ipso reo; & tunc velle videntur ipsi Do. de
Rota. per illud qđ. s̄. dixi, ꝙ possit interuenire; &
possit absolui in absentia. Sed hoc fortè nõ est verũ,
per regulam, quæ vult, ꝙ illo casu possit fieri absolu
tio; quo posset fieri condemnatio; nisi reperiat ex-
pressè oppositum, vt not. in. l. 3. ff. de re iudic. & l. 3.
C. vbi senat. vel clariss. per, argumentũ à speciali, &
in. c. inferior. 21. dist. Cum ergò nõ posset dãnari si
esset absens; nõ põt etiam absens absolui. ¶ Aduer
te etiam, quia ꝙ supra dixi, ꝙ postquã est cõclusum
in causa pro præsenti, si interuenit procurator ex
parte accusatoris; licet nõ debet interuenire, possit
reus

reus abſolui.aliqui tamen tenuerunt contra illam rationem; quia cum reus abſoluitur; accuſator debet de calumnia puniri,vt.l.1.C.de calum. ꝙ hoc caſu fieri non poſſet, ex quo eſt abſens. & hanc opinionẽ tenet Cyn.in.d.l.quamuis. Sed non placet Bar.quia licet non poſsit nunc damnari de calumnia, aliàs ſi repræſentet ſe poterit damnari, vel poterit procedi ad annotationem bonorum, iuxta.l.1.ff.de requir. reis.& ideò non debet hoc impedire executionẽ, ſcilicet abſolutionis rei. & hoc de primo caſu principali, qñ vult procurator interuenire poſt cõcluſionem in cã. ¶ Secundo caſu principali,quãdo interuenit ante concluſionem conclude, ꝙ ante concluſionem in cã,in qualibet parte litis poterit opponi, et poſt litem conteſtatam.arg.d.§.ad crimen.& per illud,ꝙ dixi.ꝰ.poſt Bar.& D.Barth.de Salic. ¶ Aut interuenit procurator, & perſeuerauit in cauſa vſq; ad concluſionem in cã incluſiuè; & nihil fuit oppoſitum.& hic eſt caſus dubius,an tunc valeat ꝓceſſus; & potes dicere, ꝙ aut interuenit ex parte accuſatoris;aut ex parte accuſati. ſi ex parte accuſatoris; & tunc, aut negotium eſt liquidatum contra reum; & valet proceſſus; & poſſet reus præſens condemnari. & iſte eſt caſus, ſecundum vnum intellectum dictæ l.quamuis indubitati. pro quo optimè facit.l.poſthuius.§.ſi quis ex his.ff.de inoffi.teſta. & quòd not. Inno.in.c.in noſtra.de procura. & in.c.cauſam quæ. 2.qui filij ſint legit.& facit, quia ceſſant tunc omnes rationes prohibitiuæ; quia iudicium non erit deluſorium,cû reus præſens poſsit damnari;& punietur, & ſic maleficium non remanebit impunitum. Item nec eſt curandum,an alius cauſam melius agitaſſet, ex quo crimen ad lucem peruenit. 23.q.3.c.ecce inquiunt.vndecunq; enim crimina claruerint,punienda ſunt. ¶ Aut negotium eſt liquidatum pro reo;& tunc proceſſus videtur nullus. Primo per tex.in.d.§. ad crimen. Item, quia ſtat ratio fidelioris agitationis.& ideò non videtur poſſe ferri ſnĩa pro reo abſolutoria in præiudicium aliorum;quaſi cauſa ſit agitata cum illegitimo contradictore.l.ſi cũ non iuſto. ff.de collu.deteg.Nec hoc caſu poſſet accuſator abſens puniri de calumnia, ſaltem quando pena eſt talis,quæ non caderet in abſentem. Facit ad prædicta ꝙ not.Inno.in.d.c.in noſtra.&.d.c.cauſam quæ. & Bar.in.d.§.ſi quis ex his. ¶ Secundo caſu, quando interuenit procurator ex parte rei,vſq; ad concluſionem in cauſa incluſiuè, & tunc ſi eſt concluſum contra reum abſentem, proceſſus eſt nullus; quia ſunt omnes rationes prohibitiuæ interuentus procuratoris in cauſa criminali. de quibus ſupra dixi. ¶ Aut eſt concluſum pro reo abſente, & tunc videntur ſentire Do.de Rota per illud quod ſupra dixi, ꝙ poſsit reus abſolui; & accuſator præſens de calumnia condemnari;& hoc videtur ſatis equum fauore libertatis,& abſolutionis,arg.l.Arriann⁹.ff.de actio.& obliga.Et facit ꝙ not.Cyn.in.d.l.quamuis.Contra hoc tamen facit; quia ſicut non poſſet ferri condemnatoria,ita nec abſolutoria deberet poſſe,arg.l.3.ff.de re iudi.Niſi excuſando dicas, ꝙ illa regula procedit qñ eſt eadem ratio,vt.ꝰ.dixi.ſecus ſi diuerſa, prout eſt in caſu propoſito, nam quando eſt concluſum contra reum abſentem ſtant omnes rationes prohibitiuæ,vt dixi.ſed quãdo eſt cõcluſum pro reo, ceſ-

263 ſant omnes prædictæ rationes prohibitiuæ; ideò ceſſat; cum † ceſſante ratione legis, ceſſare debeat diſpoſitio legis.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patron.&.c.cum ceſſante.ꝰ.de appella. Et hæc pars videtur benignior,& ſic amplectenda,vt.l.benignius. ff.de leg. Ego arbitror concludendum eſſe, ꝙ ſiue loquatur poſt concluſionem in cã, ſiue ante, ſiue ex parte accuſatoris,ſiue ex parte rei , vbicunq; ceſſant rõnes, vel ante liquidatũ negotiũ, vel poſt, pp quas prohibeatur interuentus procuratoris; ꝙ proceſſus teneat.quanq̃ à principio ante liquidatum negotium non potuiſſet ꝓcurator interuenire. Et ideò ſi ex parte accuſatoris interuenit, vbi non poterat interuenire;& reus non excipit:& pro accuſatore liqdatum eſt negotiũ, ꝓceſſus tenebit; quia ceſſant rationes prohibitiuæ,concludẽtes quare ex parte accuſatoris non poſsit interuenire ꝓcurator, & maximè quia poſtq̃ deuentũ eſt ad finẽ,debẽt ceſſare oĩa quæ ſunt ad finem,vt dixi in.c.euidentia.ꝰ.eod.& reus vſ potuiſſe præiudicare ſibi non opponendo;& q̃a vndecunq; cria claruerint,ſunt punienda.Et ideò vide

264 mus, ꝙ † etiam ex inepto proceſſu pp cõfeſsionem rei accuſati, pôt reus condemnari,ſi ad id agebatur, vt per Inno.in.c.qualiter & qñ.2.ꝰ.eo.& Bar. in.l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reo. per glo.in.l.ſi filium.C.de libe.cau. Et quia iura euitant circuitum tanquam actum fruſtratoriũ.l.dominus teſtamento.ff.de cõditio.indebi. Et vide quæ dixi in clem. auditor. de reſcrip.& quia intereſt reipublicæ ne delicta remaneant impunita.l.illud.ff.ad.l.Aquil.cum alijs iuribus vulgatis.vnde cũ ceſſent rationes, debet & ceſſare effectus,vt.ꝰ.dictum fuit.Sed ſi pro reo concluſum eſt,tunc ſecus; quia non ceſſant dictæ rationes. ¶ Et idem dicendum eſt,quando interuenit ex parte accuſatoris , ſingula ſingulis referendo. ¶ Et ex prædictis ego infero, ꝙ antequam ſit liquidatum negotium, ſemper poterit opponi exceptio iſta,quòd non poſsit interuenire procurator;tãm ex parte accuſatoris, quàm ex parte accuſati;ſi rationes prædictæ impeditiuæ interuentus ꝓcuratoris habent ob. Et idem etiam arbitror,ſi liquidatum eſſet negotiũ; & in cauſa concluſum eſſet, ſed ipſa liquidatio reduceretur in dubium, ita ꝙ propter aliquam cauſam aliæ probationes eſſent fiendæ,& admittendæ.& nõ ceſſarent prædictæ rationes impeditiuæ. Et ſecundum prædicta intellige, & declara quæ dixi.ꝰ.in.7. q.2.q.princip.2.membri princ. ¶ Sexto principali-

265 ter quæro,† vtrum in caſibus in quibus in cauſa criminali admittitur procurator, requiratur ſpeciale mandatum? Sol.Specu. in tit.de procura. §.1.verſi.

266 ſed nunquid media.dicit ꝙ non. vnde dicit; ꝙ † licet quis conſtituatur gñraliter ad omnes cauſas; tamen de ciuilibus tantum intelligitur. C.de epiſc. &

267 cler.l.cum clerici.& auth.clericus,quinimo† ſiue generalis,ſiue ſpecialis ſit procurator ad cauſam, non poteſt proponere crimina;vel defectus, etiam excipiendo contra perſonam eius,qui litigat de ſua electione, vel prouiſione,vel de alio;niſi ſpecialiter fuerit ſibi demandatum, ꝙ excipiat de crimine. ꝰ.de

268 reſti.in integ.c.ꝯſtorani.& eſt ratio. Nam † grauiter punitur crimina,vel defectus obijciens, ſi deficiat in probãdo.c.1.de elec.lib.6.quodãmodo enim eius ſtatus diminuitur; quia ſuſpenditur ab omnibus be-

ſi pecuniaria; vel niſi vſq; ad relegationem, & non ſupra. dic, vt dixi in.d.q.5. ¶ Septimo fallit; quando ex delicto veniret imponenda pœna alternatiua; vna corporis afflictiua, altera pecuniaria, vel à relegatione infra; & reus ſit incapax pœnæ corporis afflictiuæ; vel pena corporis afflictiua ſit ineligibilis. de quo dic, vt dixi in.6.q.d.1.q.prin. prædicti.2.mẽb. prin. ¶ Octauo fallit, quando dubitaretur, an veniret imponenda pœna pecuniaria, vel corporis afflictiua, & adhiberetur cautela, ꝙ habeatur pro non admiſſo, ſi contingat ipſum puniri debere pena corporali, ſecundum aliquos. Alij verò contra, de quo dic, vt dixi in.7.q.1.q.prin. ¶ Nono fallit, ſi crimen ciuiliter intentaretur; quanquam veniret imponenda pœna reuocationis in ſeruitutem. de quo dic, vt dixi in.8.q.1.q.prin. ¶ Decimo fallit, vbicũque veniret imponenda pœna etiam vſq; ad relegationem incluſiuè, ſecundum aliquos. Alij contra, diſtinguendo inter locum certum, & incertum; & inter accuſatorẽ, & accuſatum. de quo dixi in.10.q. dictæ.1.q.prin. ¶ Vndecimo fallit; ſi veniret imponenda pœna à relegatione infra, etiam cõiuncta infamia, dummodo principaliter non ageretur ad infamiam, ſed ad aliam pœnam. de quo dic, vt dixi in 8.q.dictæ.1.q.prin. ¶ Duodecimo fallit etiam ſi ex crimine veniret imponenda pœna, ꝙ quis poſſet impunè offendi, ſecundum aliquos, alij verò aliter diſtinguunt, de quo dixi in.12.q.d.1.q.princ. ꝓdicti ſecundi membri princ. ¶ Decimotertio fallit, ſi veniret imponenda pœna depoſitionis ab ordine. de quo, dic, vt dixi in.13.q.prædictæ primæ quæſtionis princ. ¶ Decimoquarto fallit, ſi ex delicto veniret imponenda pena ſeparationis tori. de quo dic, vt dixi in.14.quæſt.dictæ.primæ q̃ſtionis prin. ¶ Decimoquinto fallit, in quacunq; cauſa criminali; etiã ſi ex ea venit imponenda qualiſcunq; grauiſsima pena, & contra abſentem poſſet procedi, ſecundum tamen varias opiniones de quibus dixi in.15.q. d.1.quæſt.prin. ¶ Decimoſexto fallit, vbi ex forma ſtatuti abſens haberetur pro confeſſo, ſecundum tamen varias opiniones de quibus dixi in.16.quæſtio. dictæ.1.quæſt.princ. ¶ Decimoſeptimo fallit, quãdo accuſatus eſſet præſens. ſecundum quoſdã. Alij contra. de quo dic, vt dixi in.17.q.dictæ primæ q̃ſt. princ. ¶ Decimoctauo fallit, quãdo accuſatus eſſet in carcere, aut in vinculis ſecundum aliquos. alij contra. de quo dixi in.18.q.dictæ primæ q̃ſt.princ. ¶ Decimonono fallit, quando procederetur contra mortuum. dic, vt dixi in.19.q.dictæ primæ q̃ſtionis princ. ¶ Vigeſimo fallit, quando procurator vellet ſolum interuenire ad dandum ſolum libellum, ſecundum aliquos. dic, vt dixi in.2.q.princip. dicti ſecũdi membri princip. ¶ Vigeſimoprimo fallit, quando vellet quis venire ad allegandas cauſas abſentiæ neceſſarias. de quo dic, vt dixi in primo membro ſecundæ queſt.princ. ¶ Vigeſimo ſecundo fallit, quando procurator vellet venire ad allegandas cauſas abſentiæ probabiles. de quo dic, vt dixi in ſecundo mẽbro dictæ ſecundæ quæſt.princ. ¶ Vigeſimotertio fallit, ſi quis vellet venire ad allegandas cauſas abſentiæ voluntarias. de quo dic, vt dixi in tertio membro dictæ ſecundæ quæſt. princ. ¶ Vigeſimoquarto fallit, quando vellet venire ſolum ad proponẽdas exceptiones dilatorias. de quo dic, vt latius dixi in.2.quæſt.principali ſecundi mẽbri princip. ¶ Vigeſimoquinto fallit, quando veniret ad proponendas exceptiones peremptorias; quę tamen cauſa poſſet ſeparari à crimine; & de quibus poſſet cognoſci ſeparatim à crimine, dic, vt dixi in dicta ſecunda quæſt.verſ.inſuper quæritur. ¶ Vigeſimoſexto fallit, quando vellet interuenire ad propo nẽdas exceptiões mixtas in vim dilatorię, maximè ſi eſſent notoriæ. de quo dic, vt dixi in dicta ſecunda quæſt.verſ.vnde quæritur.&c.4. ¶ Vigeſimoſeptimo fallit, quando vellet venire ſolum ad certa media acta cauſæ, ſecundum aliquos. de quo dic, vt latius dixi à.4.q.vſq; ad.11.q.prædictæ.2.q.princ.ſecundi membri princip. ¶ Vigeſimooctauo fallit, quando procurator vellet venire poſt concluſionẽ in cauſa, per.l.quãuis indubitati.C.de adult. de quo dic, vt dixi.ſ.in.7.quæſt.2.queſt.princ.ſecundi mẽbri princip. ¶ Vigeſimonono fallit, quando per appellationem cauſa deuolueretur ad iudicem alterius territorij, vt tradit Do. Bald. poſt Rayne.in.l.reos. C.de accuſationibus. vide q̃ᵈ dixi.ſ.in.2.q. 2.q̃ſt. princ. ¶ Trigeſimo fallit, quando procurator vellet interuenire ad annullandam ſententiam latã in cauſa criminali; vnde admittitur procurator ad dicendum, ſeu petendum, ꝙ banniti, ſeu damnati ad mortem debeant de banno, ſeu damnatione cancellari. & dic, vt.ſ.in.11.q.2.q.princip. ¶ Trigeſimoprimo fallit in patre, domino, epiſcopo, abbate, & ſimilibus perſonis, quæ poſſunt venire ad defendendum, non principaliter; ſed pro ſuo intereſſe. & dic, vt dixi in.3.q.princip.prædicti ſecundi membri princip. ¶ Trigeſimoſecundo fallit in his, qui ratione adminiſtrationis, quam habent, admittuntur; vt tutores, & curatores. de quibus dixi in.4.q. princip.dicti ſecundi mẽbri prin. ¶ Trigeſimotertio fallit in cã vniuerſitatis, in qua vniuerſitas, vel accuſaret; vel vellet accuſare; & idem de quolibet alio corpore ficto. & dic, vt dixi i.d.4.q.prin.verſ.ſed q̃ro iuxta ꝓdicta. ¶ Trigeſimo quarto fallit in monialibus, & ſimilibus perſonis, quibus omninò eſſet prohibitus exitus clauſtri. & dic, vt dixi in.d.4.q.prin. verſ.ſed quæro quid de his. ¶ Trigeſimoquinto fallit in cõſortibus eiuſdem litis, arg.no.3.q.c. hoc quippe. & ꝙ not.Inno.in.c.licet.ſ.eo.Facit tex.& ꝙ ibi tradit Inno.in. c.cum dilecti.ſ. de dolo & contum. tenet Bal.in.l.ſeruum quoq;.§.pulicè.ff.de procurato.q̃ᵈ ego intelligo, q̃n ageremus de delicto connexo, aut correlatiuo. vt puta, adulterij, inceſtᵘ, vel ſimi.aliàs non video, licet plures dicantur commiſiſſe idem delictum, ꝙ vnus poſsit interuenire pro alio; quia
274 † ex ſeparatis non fit illatio. ¶ Trigeſimoſexto fallit in perſonis illuſtribus, per.l.ſi.C.de iniur. Sed de intellectu illius.l.dic, vt dixi.ſ.in.10.q.1.q.princ.ſecundi mẽbri princ. ¶ Trigeſimoſeptimo fallit, ſecũdum aliquos, in cauſa inquiſitionis. & dic, vt dicã in 2.q.3.memb.prin. ¶ Trigeſimooctauo fallit, quando ageret de crimine per viam exceptionis. de quo dic, vt dicam in.3.q.3.membri princ. ¶ Trigeſimonono, & vltimo fallit, q̃n de crimine tractaretur ꝑ viam denunciationis. & dic, vt dicam in.4.q.3.mẽbri pric. Et ex prædictis, Deo duce, habes expeditum hoc ſecundum membrum principale.

Supereſt igitur, vt veniamus ad tertium, & vltimũ
275 membium principale, quòd eſt, † an, & quando
admittatur procurator in criminalibus reſpectu mo
di, & formæ agendi. Hoc autem tertium membrũ
in quinq;.q.principales diuiditur ſicutpoteſt de cri
mine cognoſci qninq; modis. ¶ Prima. q.eſt quid
ſi procedatur per viam accuſationis. ¶ Secunda, qd
ſi per viam inquiſitionis. ¶ Tertia, quid ſi per viam
exceptionis. ¶ Quarta, quid ſi per viam denuntia-
tionis. ¶ Quinta, & vltima, quid ſi procedatur per
276 viam notorietatis. Quæro igitur primo, † vtrum
in cauſa criminali, in qua ad puniendum crimen ꝓ-
ceditur per viá accuſationis, poſsit interuenire pro-
curator. Sed hæc.q. declarata eſt omnib⁹.qq.poſitis
ſ.in præced. 2.memb.princ.quoniam ibi dicta pro-
cedunt, quando ad puniẽdum crimen ageretur per
277 viam accuſationis. ¶ Secundo quero, † quid ſi in
cauſa criminali proceditur per viam inquiſitionis,
an admittatur procurator. Sol. Spec. in tit. de inqui-
ſitione. §. 1. verſ. Item poteſt quis. tenet qđ ſic, per
c.I.&.A. de re iudica.&.c.ſuper his. ĩ.eo. de quo tan
gam in.c.qualiter & quando. 2. ĩ.eod.in vltima.q.7.
q.prin. ¶ Sed D.Ant.hic dicit, ꝙ legiſtæ tenent, ꝙ
278 non; quia de † iure ciuili propter viam inquiſitionis
non alteratur pœna delicti. & ideò non interuenit
procurator, niſi in caſibus, in quibus poteſt interue-
nire per viam accuſationis; de quibus dictũ eſt. ſ.in
præced. ſecundo mẽbro. & tenet Bar. in.l.ſi cui.§.1.
ff.eo.&.l.2.§.ſi publico.ff.de adul. & hanc eandem
opi.tenet Audr.de Piſis, & Oldra. & poſt eos ſequi
tur Bal.in.l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procura.
279 qui etiam idem ſentit in.l.reos.C. de accu. ¶ † De
iure autem canonico dicit D. Ant. ꝙ vbi eſt eadem
pœna accuſationis, & inquiſitionis, vt eſt in crimi-
nibus exceptis, de quibus in.c.inquiſitionis.in prin.
ĩ.eod.& per Io.And. in.c.qualiter.§.debet. ĩ. eod.
& ibi dixi in.15.q.prin.& per Spec.in tit. de inqui-
ſit.§.nunc dicendum. verſ.ſi per modum inquiſitio-
nis. & ſequentibus. & hoc caſu, non admittitur ꝓ-
curator; quod intellige, niſi prout admitteretur ſi
procederetur per viam accuſationis. & hoc ſentit
gl.in.d.c.inquiſitionis. & D. de Rota deciſione.52.
¶ Aliàs autem de iure canonico, ſi proceditur per
viam inquiſitionis, admittitur procurator, vt tradi-
tur in.c.cum.I.& A. Facit quòd not.in.c.cũ cauſam
ſ.qui fil.ſint legi. & glo. in.c.venerabilis.ſ. de dolo
& contu. ¶ Et ratio eſt; quia iſta inquiſitio vocatur
cauſa ciuilis; cum non intendatur ad vindictam, &
ad naturalem pœnam delicti; ſed ad intereſſe publi-
cum, ne ſcilicet criminoſus indignè teneat eccleſiã.
& hanc eandem concluſionem, & diſtinctionem te-
net Hoſt. & poſt eum Do. Ant.in.d.c.inquiſitionis.
& ibi aliquid dixi. & Hoſti.in.d.c. qualiter. vbi etiã
dicam in fi.ſeptimæ.q. & hanc diſtinctionem etiam
ſentit Bal.in.l.reos.C.de accuſa. allegat Inn.in.c.cũ
oporteat. ĩ.eo. ¶ Ego breuiter concluderẽ, ꝙ vbi-
cunq; in crimine inquiſitionis veniret imponenda
talis pœna, propter quam in cauſa per viam accuſa-
tionis non poſſet interuenire procurator; nec etiam
poſſet interuenire in cauſa criminali, per viam in-
quiſitionis intentata. vide quæ dixi in.d.c. qualiter.
280 2.in.15.quæſtio.princi. ¶ Tertio quæro, † quid ſi
cauſa criminalis deducatur in iudiciũ per viam ex-
ceptionis; an admittatur procurator? Solu. D.Ant.
hic diſtinguit, ꝙ aut opponitur crimen ad finem
repellendi aliquem vt inhabilem, & admittitur; quia
finis dicitur ciuilis, vt.c.ſuper his. ĩ.eo. Subdit ta-
281 men, ꝙ hoc caſu, vbi † exceptio infamaret, ꝙ patet
ex his, quæ not.in.c.2.ſ.de ordi.cog. & exigitur ſpe
ciale mãdatum, per not.in.d.c.ſuper his.& in clem.
2.de procu. ¶ Et ideò dicendum, ſecundum eum,
ꝙ ſi opponatur crimen ad finem deijciendi benefi-
ciatum ab obtento, vt in dictis iuribus, quia iſta nõ
eſt naturalis pœna delicti; ſed potius inhabilitatis
perſonæ; & ſic quodammodo ciuilis; ꝙ tunc admit
teretur. Si verò opponetur ad finem puniendi, qđ
eſt quandoq; ſecundum ea, quæ habentur, in.d.c.2.
de ord.cog.&.c.1.de excep.&.l.2.§.ſi publico. ff.de
adul.&.c.ſuper his. ĩ.eod. & per Specu.in tit.de cri-
mi.per mo.excep.propo. & hoc caſu per omnia di-
cendum eſt, prout dictum fuit, quando procederet
282 per viam accuſationis. ¶ Quarto quæro, † quid ſi
de crimine proceditur per viam denunciationis, an
admittatur procurator? Sol. dicit hic Do. Anto. ꝙ
aut loquimur in denunciatione euãgelica, & ex par-
ta denunciantis; & hoc caſu, cũ quilibet poſsit de-
nunciare, ſeruanda eſt diſtinctio.l.licet.ff.de ꝓcura.
de cuius intellectu dixi. ſ.in.1.q primę.q.prin.ſecũ
di mẽbri prin. qa non intendit finis pęnæ naturalis,
ſed penitentiæ. Si verò denunciatio eſt canonica,
dicendum eſt ſecundum Do. Anto. prout dictum
fuit in inquiſitione. Spec. tamen in tit. de denunc.
§.qui denunciare. verſ.item poteſt. dicit, ꝙ quis po
teſt denunciare per procuratorem, & illam proſe-
qui, arg.c.cum in iuuentute.de præſump.&.c.ex par
283 te.A.de teſtib. ¶ Tn aduerte, quia † denunciatio nõ
ſolum eſt duplex, ſed quadruplex; videlicet, euan-
gelica, iudicialis, canonica, & regularis. vide docto.
& maximè Do. meum in.c.nouit.ſ.de iud. & quaſi
in nulla prædictarum ſpecie denunciator denunciat
ad finem naturalis pœnæ imponendæ delicti; ſi ta-
men dareĩ aliquo modo, ꝙ veniret imponenda pę-
na, in qua de ſui natura non admitteretur procura-
tor per viam accuſationis; arbitrarer, ꝙ etiam non
admitteretur per viam denunciationis, arg. dicto-
rum in duabus præcedentibus quæſtioni. ¶ Quin-
284 to, & vltimo quero, † quid ſi ad puniendum crimẽ
procederetur per viam notorietatis, an admittere-
tur procurator? Sol. Doc. non tangunt. ¶ Ego ar-
285 bitror dicendum, & aduertendum; quia cum † no-
torium ſit multiplex; videlicet, facti permanentis,
facti tranſeuntis, & facti interpellati. Itẽ cum aliqđ
dicatur notorium, ꝙ poſsit aliqua exceptione, ex-
cuſatione, vel defenſione celari, & aliquod, qđ nul
la tergi verſatione celari poteſt, dicendum eſt, qđ
in eo quòd nulla exceptione, vel excuſatione celari
poteſt, fruſtra quæritur, an admittatur procurator,
vt de ſe patet; quia in tali non eſt neceſſaria accuſa-
tio, vel denũciatio, inquiſitio, aut exceptio, nec te-
ſtes, aut aliæ probationes, ꝓut dixi. ſ.eo.c.euidẽtia.
& tractatur latius in.c.noſtra.de coha.cler.& mulie.
2.q.1.c.manifeſta.&.c.de manifeſta.&.c.bonæ.1.de
elec.&.C.de accu.l. ea quidem. nec libellus recipi-
tur, aut cauſæ cognitio adhibetur, vt.c.quoniam. de
fil.preſby. de quo per Spec.in tit.de noto crimi.§.1.
in princ. Si vero non eſſet tale notorium, ſed eſſet
tale,

tale, quód poſſet aliqua excuſatione, vel defenſione celari, & compareret procurator nomine rei delinquentis, ſeu qui dicitur deliquiſſe; an eſſet admittendus talis procurator, ponderanda eſſet qualitas ipſius delicti, & pœnæ imponendæ, vt latiſsimè dixi in.14.q. primæ.q. princ. 2.membri princip. & data tali qualitate pœnæ, propter quam ſi procederetur per viam accuſationis, non deberet procurator admitti, dico, ꝙ hoc caſu ponderanda eſſet qualitas, & forma propoſitæ excuſationis, exceptionis, vel defenſionis per ipſum procuratorem. & an poſſet de ipſis cognoſci ſeparatim à delicto, vel non. & ſecundum ipſarum qualitatem, & formam admittete, vel non admittere procuratorem, ſecundum ea quæ latius dicta fuere in ſecundo mēbro princ. maximè in.2.q. ſecundæ quæſt. princip. in.1.2.&.3. mēbro. Et ex his Deo duce, eſt expedita hæc difficillima materia; an, & quando in cauſa criminali admittatur procurator. ¶ Glo. ſuper verſ. ſilentium. quærit de tribus quæſt. & ſol. In eadem glo. ibi, quémadmodum. dic, vt ibi principaliter tradit̄ de hoc articulo, quia conuenit illi tit. de iureiur. ratione iuramenti, conueniret etiam hic ratione accuſationis. Sed quia materia procuratorum fuit nimis longa, dic de hoc, vt latius dixi poſt Doct. in.d.c. quemadmodum. In ea.glo. ibi, ſed nunquid poteſt. de hoc artic. dic, vt latius dixi poſt Doct. in.d.c. quemadmodum. In fi.glo. dic, de hac materia vt latiſsimè dixi in.c. de his. ſ̄.eo. ¶ Glo. fi. colligit arg. ex tex. quòd
286 demum limitat; deinde ſumpta occaſione † enumerat plures caſus, in quibus citatio non eſt legitima; & an, & quando, citatus tenetur comparere, vel non. ¶ In fi.glo. dic, no. hanc glo. quæ quotidiè allegat̄. & dic de hac materia, quæ nō pertinet principaliter ad titulum, vt latius traditur. 2.q.3.c. ſi epiſcopus. & latiſsimè dixi poſt Inno. & Doct. in.c. ꝑterea. ſ̄. de dila. & per Io. And. in regula, ſcienti. de regu. iur. lib.6. in mercur. vide etiam Hoſti. in c. bonæ.2. de electio. in gl. & per Spec. in tit. de cita. §.1. Et ex his, Deo duce, huic.c. veniēs. dici poteſt; benè veneritis. In quo materiam principalem, an, & quando, & in quibus caſibus, & cauſis admittatur procurator in cā criminali, habes longè copioſius, & clarius expeditā, q̄ cæteri Doctores tractēt, ſimul iūcti.

CAP. XVI.

SVMMARIVM

1 *Denuntiator criminis ſe non inſcribit, quia tendit ad correctionem; Accuſator autem ſic; quia tendit ad pœnā. Excipiens verò, ſi quis per talem exceptianem deijcitur ab obtento, ſe inſcribit ad penam extraordinariam. Procurator admittitur ad excipiendum de crimine.*

2 *Crimen quot modis opponatur.*

3 *Accuſationis effectus. & nu.19. quomodo accipiatur.*

4 *Denuntiationis effectus. & quotuplex ſit denuntiatio.*

5 *Exceptionis natura.*

6 *Crimina vndecunq; claruerint, ſunt punienda. Et quot modis puniantur. nu.7.*

8 *Confirmationem petens dicitur certare de beneficio obtinendo. & quando dicatur adeptus beneficium. ibidē.*

9 *Electio ſola, an tribuat ius in re, vel ad rem.*

10 *Electio, & confirmatio tantum iuris tribuit, quantum collatio.*

11 *Ordinationem, ſeu conſecrationem petens dicitur aliquid iuris petere.*

12 *Connexorum idem eſt iudicium. & nu.121.*

13 *Conſequenti deſtructo, ſuum antecedens ſtare non poteſt.*

14 *Criminaliter dicitur agi, qualitercunq; agatur ad vindictam publicam, etiam ſi ipſum crimen per viam exceptionis opponatur.*

15 *Agens contra clericum, vt priuetur ſolum beneficio propter crimen, an dicatur criminaliter agere; adeò, ꝙ procurator interuenire non poſſit. Et an contra eum taliter agere poſſint, patronus, parochianus, & ſimiles. ibidem.*

16 *Statutum, ſi diſponat, ꝙ qui luſerit ad azardum priuetur beneficio; ſi aliquis accuſetur, quòd luſerit, an.q. dicatur criminalis; vel ciuilis.*

17 *Exceptio, eſt actionis excluſio propriè. & nu.59. & quæ ſit eius natura. nu.112.*

18 *Calumnioſus non admittitur ad opponendum.*

20 *Abigeatus crimen quale.*

21 *Crimina leuia quæ ſint. remiſſiuè.*

22 *Apparitores qui.*

23 *Denuntiator, quibus caſibus ſe inſcribere debeat.*

24 *Maritus ſi vxorem accuſat de adulterio, an teneatur ſe inſcribere. & quando.*

25 *Tutor, & curator, producentem falſum inſtrumentum contra pupillum accuſantes, non tenentur ſe inſcribere.*

26 *Inſcriptio quid. et nu.28. Et triplex ē ei⁹ forma. nu.29.*

27 *Subſcriptio quid. et quotuplex ſit forma ipſius. nu.29.*

30 *Talio, onis. quid; & vnde dicatur.*

31 *Inſcriptio ad pœnam talionis, an ſit de ſubſtantiali eſſe accuſationis. & ꝙ ſic: & eſt communis opi. nu.32.*

33 *Iudex à quo, licet appellanti, etiam non petenti apoſtolos, tradere tenetur; an ſi non petantur deficiat appellatio.*

34 *Tacitum, tantum operatur, quantum expreſſum.*

35 *Inſcriptio, an ſit neceſſaria in caſibus, in quibus defunctus poteſt accuſari.*

36 *Peccatum grauius eſt in mortuum, quàm in viuum.*

37 *Crimino ſus, an contra electum, ſeu confirmatum poſſit excipere. & quando.*

38 *Criminis exceptio, nemini ius ſuum proſequenti obſtat. & nu.53. Fallit tamen in excommunicatione, quando venit vt actor. ibidem.*

39 *Suſpectus ex aliqua cauſa, in criminalibus, & eccleſiaſticis non eſt admittendus.*

40 *In cauſis ſpiritualibus, vel beneficialibus, an requiratur libellus, & litis conteſtatio; & an procedatur ſine ſcriptis.*

41 *Cap. illud. 23. diſtin. intellectus. & nu.51.*

42 *Princeps, vel dn̄s loci, vel ciuitatis, an poſſit excipere cōtra electum de crīe ſimoniæ, periurij, adulterij, et ſimil.*

43 *Ad excipiendum de crimine contra electos petētes confirmationem, conſecrationem, vel ordinationem, qui admittantur. Quid ſi contra excipientem replicatur, ꝙ ſua nō intereſt, an teneatur probare de ſuo intereſſe nu.67. Quid ſi contra electum opponatur, & ipſe contradicat, quis habeat probare. nu.68.*

44 *Ius publicū conſiſtit etiam in ſacris, & ſacerdotibus.*

45 *Bonagnida fuit Aretinus.*

46 *Appellatio ab interlocutoria, licet de iure ciuili non ad-*

mittatur, quando granamen venit reparendum, in diffinitiua; nihilominus si durius venit reparandum, tunc admittitur appellatio.

47 Verbũ si quis est vniuersale. et idẽ de verbo aliqui ibidẽ.

48 Forma defectus vitiat electionem.

49 Crimen obijciens electo, si offert se incontinenti probaturum; an sit audiendus.

Quid si non opposuit crimen in confirmatione, an possit postea opponere in consecratione. nu. 57.

50 Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes.

52 C. cum inter. extra de excep. intellectus.

54 Excommunicatio, non repellit quem à defensione.

55 Interesse priuatum qualiter intelligatur, quando obijcitur contra electum de crimine.

56 Plures an admittantur ad excipiendum contra eundem ndem tempore; & quando.

58 Quærendum non est sæpius, de eiusdem hominis delicto.

60 Confirmatio facta sine communi cognitione non tenet.

61 Exceptio criminis occulti, an possit opponi cõtra eligẽdũ.

62 C. si quis episcopus. 83. distin. intellectus. & c. cum in cũctis extra de electio.

63 Calumniosus quis dicatur.

64 Rescriptum malè impetrans, regulariter condemnandus est in expensis,

66 Replicatio, tua non interest, contra quem excipientem opponi debeat, & an post litem contest. opponi possit.

66 Exceptio falsi procuratoris põt opponi, etiã post sñiam.

69 Bonus quilibet præsumitur.

70 Solemnitate allegans in aliquo actu interuenisse, debet illam probare.

71 Excipiens contra electum de periurio, an sufficiat, quod probet illum iurasse soluere infra mensem, & quod lapsus est mensis, an etiam necesse sit probare, quod non voluit.

Quid de eo qui fuit excommunicatus, si non soluisset infra mensem, vel quid aliud fecisset. nu. 74.

72 Excipiens exceptionem suam ita probare debet, sicut actor suam intentionem.

73 De iuris apicibus nõ congruit disputare, vbi agitur de bona fide.

75 Negatiua non coarctata loco, & tempore, licet sit impossibilis probationis, tamen quandoq; probari potest. & nu. 86. vbi latè. & fal. lit. 9. modis. vt num. 95.

76 Negatiuam proponens dicitur illam probare, si contrarium non probetur. quomodo intelligitur.

77 Negatiua, vbi est causa immediata intentionis alicuius, debet illam probare, siue sit causa actionis ipsius, siue exercitij, siue officij iudicis. & qualiter intelligi debeat.

78 Promittens sistere. P. in iudicio tali die sub pœna; ille cui promissum est probando promissionẽ, & lapsum diei debet obtinere; nisi aduersarius probet adsistentiam.

79 Statutum si disponat, quod non soluens collectas non audiatur; si excipiatur contra aliquem, quod non soluit; cui incũbat onus probationis.

80 Affirmanti, non neganti incumbit onus probandi.

81 Reus non debet esse melioris conditionis, quàm actor in probationibus.

82 Negatiua an possit probari per inspectionem librorum fiscalium.

83 Tutor, si de suspecto accusetur, ex eo, quod non confecerit; inuentarium, an teneatur probare se confecisse.

84 Inuentarij confectionis effectus.

85 Hæres, an, & quando teneatur probare se adimplesse voluntatem defuncti iuxta formam Auth. hoc amplius C. de fideicom.

86 Negans quando negatiuam probare teneatur.

87 Præsumptionis natura quæ sit.

88 Excommunicatio, si opponatur religioso, ex eo, quod administrauerit sacramenta in parochia aliena sine licentia; quid probare habeat opponens, vt obtinere possit.

90 Negatiua hæc talis iuit ad talem locum, licet non sit coarctata loco, an sit probabilis; & quomodo.

91 Negatiuarum species triplex.

92 Negatiua facti pura, & simplex, quæ sit.

Negatiuæ facti secunda species. nu. 100.

Negatiua facti prægnas, quæ est tertia species, quæ sit; & quare ita dicatur. nu. 105.

93 Testis tenetur reddere causam dicti sui per aliquem ex quinque sensibus.

94 Actori asserenti incumbit onus probandi.

96 Scientia in facto proprio præsumitur.

97 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.

98 Ex particularibus ad vniuersalia non infertur.

99 Confessio non est propriè probatio; sed probationis releuatio.

101 Ioannes de Lignano fuit vir optimus, maximus Philophus.

102 Io. And. Canonistarum Princeps.

103 Tempus, & locus quare in instrumentis contactum opponatur,

104 Consuetudo inducens, quod in instrumentis non ponatur locus, & tempus, non valet.

106 Negatiua iuris quæ sit. & quod duplex potestatis, scilicet, & solemnitatis, vel formæ.

107 Solemnitatis intrinsecæ, & extrinsecæ materia vbi tractetur; & quis eas probare habeat remissiuè.

108 Negatiua qualitatis quæ sit; & cui incumbat onus eam probandi.

109 Exceptio criminis an obstet repetenti beneficium, siue agat possessorio, siue petitorio.

110 Electo se opponens ne confirmetur, nec se inscribit iuxta tex. hunc; an saltem puniatur pœna. c. 1. de elect. libr. 6. & quando grauiori,

111 Pœna. c. 1. de elect. lib. 6. quando locum habeat.

113 Crimen per viam exceptionis probatum non infamat.

114 Infami amittit honorem iam quæsitum.

115 Exceptio duplex, propria scilicet, & impropria.

116 Infamia iuris non infamat, sed facti sic. Et an infamia iuris priuet ipso iure honore iam quæsito. nu. 117.

118 Purgatio non habet locum, quando delictum est verè probatum.

119 Grauatio opinionis quæ sit,

120 Electus, & confirmatus, si non est consecratus, non dicitur propriè sponsus in ecclesia; & ipsa adhuc dicitur vidua.

122 Episcopus translatus ad secundam ecclesiam, si antequã adeptus sit corporalem possessionem, repulsus sit exceptione criminis, an reijciatur à prima dignitate.

123 Obijciens in formam electionis, an obliget se ad pœnam extraordinariam.

124 Mandatum speciale, an requiratur ad proponenda crimina, vel defectus.

125 Pœna, vbi non est in iure expressa, relinquitur arbitrio iudicis.

126 Iudex, si iniquè arbitratur in commissis eius arbitria, potest appellari ab eo.

127 Iudex, quando cognoscit vt bonus vir, nõ põt ab eo appellari,

lari,licet iniquè arbitretur; ſicuti nō appellatur ab arbitrio boni viri,& quando ibi latè.

128 *Liberum arbitrium, & plena poteſtas, quantumcunq; alicui data ſit, intelligitur tamen, ſi modo dolus malus ceſſet.*

129 *Ius ciuile, ſi committeret aliquid arbitrio iudicis, & poſtea de iure canonico eſſet datus certus, ac determinatus modus,ita ꝙ non eſſet arbitrarium, iudex ciuilis deberet arbitrari ſecundum illum modum, aliàs poſſet ab eo appellari & idem econuerſo.*

130 *Conſcientia alicuius,quando aliquid committitur, an poſſit ab eius ſententia appellari.*

131 *Appellare a pœna legis,quando liceat.*

132 *Iudex in commiſſis arbitrio tuo,vbi ius expreſſè non decidit,debet ſequi æquitatem.*

133 *Teſtes an poſſunt cogi ad teſtificandum remiſſiuè.*

1 Super his. † Denociator criminis ſe nō inſcribit,quia ad correctionem tendit,accuſator autem ſe inſcribit, quia tendit ad pœnam. Excipiens etiam ſe inſcribit ad pœnam extraordinariam, ſi per talem exceptionē quis deijciatur ab obtento,aliàs ſecus.h.d.primò. Ad excipiendum de crimine admittitur procuratot.h.d.ſecundò. Diuiditur io duas partes principales. Primò,queritur, an excipiens,teneatur ſe inſcribere,& diſtinguit. Secundò,an talis cauſa exceptionis poſſit agi per procuratorem,ſecunda ibi,licet. Prima ſubdiuiditur in duas;quia primò ponit tres modos opponendi crimina.Secunda illos proſequitur.ſecunda ibi,quādo. crimen. In hac. 2.parte tria facit. Primò proſequitur modum denunciationis.2.modum accuſationis ibi,ſed cum. adijciēs rationem diuerſitatis.ibi,quoniam.3. proſequitur modum exceptionis. ibi, cum autem.In quā bimembrem ponit diſtinctionem,videlicet, de qua re,& quando.& differentiam diſtinctionis proſequitur tripliciter,primam proſequitur ibi,ſi autem,ſecundam proſequitur ibi,ſed cum opponitur, cui adijcet rationem, tertiam proſequitur ibi, poſt confirmationem. Eſt autem decretalis iſta pars.c.ſuper his.ꝰ.de teſtib.cog.&.c.ſuper his.ꝫ.pœnis,& loquitur de eodem facto, de qoo loquitur. c.

2 tā literis.ꝰ.de teſt.¶ Nota primo, † triplicem modum opponendi crimina, videlicet,per modum accuſationis,denunciationis, & exceptionis. † Accu-

3 ſatio enim tendit ad pœnam, vnde contra beneficiatum tendit ad depoſitionem, quia accuſatus conuictus deponitur ab officio, & beneficio;ſi eſt tale crimen,quod requirat talē pęnam. immò ſi crimen fuerit enorme, debet detrudi in perpetuum carcerem,

4 vt.c.tuæ.ꝫ. de pœnis. † Denunciatio verò non tendit ad pœnam,ſed ad correctionem, vt quis deſiſtat a peccatis,ſiue illa ſit euangelica,ſiue canonica, ſiue iudicialis,ſiue extraiudicialis,licet quandoq; denunciatus teneatur etiam ſatisfacere, vide quæ dixi. ꝰ.

5 eo.in rub. ¶† Exceptio vero ſecūdū ipſius propriā naturam, tendit ad repellendum aduerſarium dilatoriè,vel peremptoriè, vt verbum ſonat,vt c. 2.ꝰ. de ordine cog.&.c.a nobis,de except.&.l.1.ff. except. cum infinitis ſimi.quandoq;tamen propter quādam connexitatem iuris obtenti, & obtinendi ſi opponitur exceptio ad impediendum obtinendum, deijcit a iure iam obtento,& quæſito, quia vnum ſine altero ſtare non poteſt, & hęc eſt ratio tex.noſtri. Et hinc eſt, quòd is,contra quem probatur crimen per viā exceptionis,non amittit priora beneficia; vt hic dicit tex. noſter,& de hoc.ꝫ.dicam.¶ Secundò no-

6 ta,ꝙ † crimina ſunt puniēda,vndecunq;apparuerint

7 24.q.3.c.Ecce,& adde quæ dixi.ꝰ.in rubri.† Gimina autem puniuntur, ſeu corrignotur altero ex tribus modis poſitis in text. ꝙ intellige ad patris petitionē, nam & alijs duobus modis puniuntur officio iudicis, vt dicam in glo.1.& tetigi.ꝰ. eod. in rubri.

8 Tertiò nota, ꝙ † petens cōfirmationem dicitur certare de beneficio obtinendo, & ſic non dicitur fore adeptus beneficium. Poſt confirmationem verò, dicitur obtinuiſſe beneficium,licet nondum fuerit or

9 dinatus,vel conſecratus.Ex quibus infertur, ꝙ † per ſolam electionem non acquiritur ius in re,ſed ius ad rem;vt vult glo.in.c.quanto.63.diſt.c.1.& vide glo. penul.c.ex parte.ꝰ.de arbi.& quod oot. in.c. tranſmiſſa.ꝰ.de tranſlatio,&.l.priuatorum. C. de iuriſd. omn. iud. Poſt confirmationem dicitur queſitū ius

10 in re ſicut per collationem. Vode no.† ꝙ tantum ius tribuit electio,& confirmatio,quantum collatio, vide Inn.in c.cum olim.de cauſa poſ.& propriè,& vide quod not.io.c.ſi.de præben.lib.6.&.c.fin.de cō

11 ceſſio.præben.lib.6.Quartò nota, ꝙ † petens ordinationem , ſeu conſecrationem, dicitur petere aliquid iuris,quod patet,quia hic admittitur exceptio contra eum.Sed ſi peteretur aliquid,quod eſſet meri facti conſecutiuum ad ius obtentum de præterito, non admitteretur exceptio,ſed accuſatio, vt c. conſtitutis.ꝰ.de appela.& c.accedens.ꝫ.eo.Simile nota in benedictione abbatiſſæ,in.c. meminimus.ꝰ.eo.&

12 vide,ꝙ ibi dixi in.4.notabili.Quintò nota.ꝙ † connexorum idem eſt iudicium,nam hic propter impedioientū obtinendi deijcitur quis ab obtento connexo obtinedo,probatur in.c.ſuper eo.1.& ibi oot. ꝰ.de appell.& in clem.2.de iudici.& vide Bald.in.l. 2.C.de ſponſa.facit regula,acceſſorium,de reg. iur.

13 lib.6.Sextò nota, ꝙ † deſtructo conſequenti,ſuum quoq; antecedens ſtare non poteſt,& ad hoc iſte eſt

14 text.ſingularis. Vltimò nota,ꝙ † qualitercunq;agatur ad viodictam publicam,vt delictum puniatur oaturali pœna delicti,dicitur agi de crimine, etiam ſi ipſum crimen opponatur per viam exceptionis. Ex

15 hoc deciditur queſtio,qua quæritur, vtrum † dicatur queſtio criminalis, adeo, qđ non poſſit interuenire procurator,ſi agatur cōtra clericum ſolum, vt priuetur beneficio propter crimen. & hanc queſtionē Federicus de Senis.conſi.27.vbi decidit, quòd non quia finis quæſtionis criminalis, vt dictum eſt,tendit oon ſolum ad finem priuationis beneficij, ſed & depoſitionis, vt hic. Preterea quando agitur ad hoc ſolum vt clericus priuetur beneficio. hoc videtur attentari ſolum propter inhabilitatem ipſius clerici, noo autem principaliter propter delictum ipſius clerici.Et hinc eſt,ꝙ patronus parochianus,& ſimi.poſſunt agere contra clericum beneficiatum,vt eo modo priuetur beneficio. & tamen criminaliter agere non poſſunt,de quo latiſſimè dixi in c. cum P. in gl. 1.in primo membro.ꝰ.eo.Et dicit D.m.ꝙ prædicta ſententia probatur per tex.expreſſum in.c.per tuas, verſi.tales.ꝫ.de ſimo. vbi tex.nota dicit, ꝙ nō agebatur

batur criminaliter, vt deponeretur ab ordine, sed ci
uiliter, vt remoueretur ab administratione; qa dãno
sus videbatur ecclesiæ, Et sic notabiliter probat ille
text. ꝙ licet agatur ad bonum publicum; nihilomi-
nus dicitur agi ciuiliter, ex quo non agitur ad impo
nendã pœnam naturalem delicti, sed vt remoueatur
tanquam immeritus, & ad prædicta vide tex. in. c.
tuæ. 2. respon. s̃. de procur. vbi qui agit ad separatio
nem, non dicitur agere ad naturalem pœnam deli-
cti, & ideò dicitur cã ciuilis, non aũt criminalis. Et
16 ex hoc infert. d. Anto. ꝙ † si ex forma statuti dispo-
neretur, ꝙ si quis luserit ad Zardum priuetur bene-
ficio, ꝙ si aliquis accusaretur quia lusisset ad Zardũ,
diceretur quæstiò criminalis, quia tunc priuatio di-
ceretur pœna naturalis ipsius delicti, quòd etiam se
quitur hic Do. me. nec hoc contradicit decisioni Fe
de. Sed oppo. secundum Doct. ad text. nostrum, &
contra quartum notabile. videtur enim. ꝙ contra pe
tentem confirmationem, vel consecrationem, non
17 admittatur exceptio criminis. Nam † exceptio pro
priè est actionis exclusio, vt. c. 2. s̃. de ordi. cogni. &
l. 2. ff. de except. sed petens consecrationem, vel con
firmationem nullam intentat actionem, sed dunta-
xat implorat iudicis officium, ergo contra eum non
debet posse opponi exceptio, vt sit actionis exclusio
Sol. dicit Inno. ꝙ ista non est propriè exceptio, vt sit
actionis exclusio; sed est exceptio intentionis, & fa-
cti, quoniam ea proposita debet iudex supersedere,
donec examinetur veritas ipsius exceptionis, si est ve
risimile quod opponitur. vt. c. super eo. s̃ de elect. &
in auth. quomodo opor. epi § si quis autẽ, col. 9. 23.
dist. c. illud. ¶ Subdit tamen hic Inno. & Hosti. ꝙ si
talis longo tempore tacuit quousq; videret ordina-
tionem, vel consecrationem imminere videtur suspe
ctus, arg. l. diffamari. C. de inge. manu. & c. 1. s̃. de fri
18 gi. & malefi. † Calumniosus aũt nõ admittitur ad op
ponendum, vt d. auth. quonio. opor. epi. & l. si cui cri
men. ff. eo. ¶ Gl. 1. sentit contrarium ad tex. nostrũ
videlicet, ꝙ tex. sit defectiuus, dum dicit, ꝙ est tri-
plex modus opponendi; quia vult ipsa gl ꝙ ẽt quar-
to modo puniantur crimina, videlicet per modũ in-
quisitionis, ergo videtur fateri contrarium. In eadẽ
ibi, quartum modum dic, secundum hoc Papa vide-
tur defectiuus, quod est absurdũ. Ideò tu dic, melius
secundum Io. And post Petr. & Abba. ꝙ si quærere-
tur quot modis possit agi de crimine, glo. benè dice
ret. nam de crimine potest agi tribus modis, de qui-
bus in text. Item potest agi, & quarto modo, secun-
dum quod dicit gl. videlicet per viam inquisitionis.
Sed hic tex. noster non quęrit quot modis possit agi
de crimine; sed quot modis possit crimen opponi,
& secundum hoc Papa non fuit defectiuus, sed ple-
nè loquutus fuit; quia non potest opponi crimen, ni
si tribus modis, vt in text. Sed gl. non ponderauit dif
ferentiam inter agi & opponi, vnde verbũ opponi,
positum hic in text. soluit contrarium. Comprehen
dit enim solũ quod fieri potest per partẽ, & per iudi
cem, & sic etiã inquisitionẽ, maxime si habet aduer-
sarium, nnt. per D. Dom. post Io. de Im. in. c. 2. de of
fi. iudi. & c. 1. vt lite pend. lib. 6. Si autẽ tex. fuisset lo
quutus per verbũ puniri, cõprehẽderẽtur ẽt crimina
notoria, quæ p̃ter accusationẽ, denũtiationẽ, excep-
tionẽ, & inquisitionẽ puniũtur ẽt per viã notorieta-
tis, vt tetigi. s̃. in rubr. & vide latissimè per Specu. in
tit. de not. cri. & Host. in summa in tit. de crimi. sine
ordi. puni. ¶ Subdit etiã hic Ioan. And. ꝙ etiã põt
quis petere remoueri a beneficio per aliũ modũ, vi-
delicet per viam accusationis, vt. c querelam. s̃. de
19 elec. ¶ Subdit etiam D. m. ꝙ verbum † accusatio. po
situm in tex. debet intelligi large, scilicet, vt compre
hendat eam accusationem, quæ proponitur ad vindi
ctam publicam, & sic quæ tendit ad depositionem,
& etiam eam accusationem, quæ tendit ad hoc solũ,
vt quis priuet̃ beneficio. Gl. 2. primo excipit quinq;
casus, in quibus accusator se non inscribit, demũ sub
dit quid sit inscribere. In eadem ibi, crimine abigea
20 tus. dic hoc autem † crimen abigeatus committitur
quando grex abigitur pãno rubeo, vel simili modo,
& postea cum socijs ordinat istum gregem furari. In
eadem ibi. l. 1. dic, est text. 4. q. 4. §. aliquãdo. in prin.
21 In eadem ibi, leuibus criminibus dic † quæ autẽ sint
leuia crimina. vide Specu. in tit. de libel. concept. §.
nunc dicendum, versi. 42. & per Bar. post glo. in. l. le
uia. ff. de accu. In eadem ibi, ea quidem, dic, illa lex
habetur canonizata. 4. q. 4. §. aliquando, dicunt tamẽ
doct. ꝙ ista non est bona exceptio; quia illa lex non
loquitur in accusatione, sed in denunciatione noto-
22 rij criminis. loquitur enim † in apparitoribus idest
nuntij, qui denutiant crimina notoria, nec eis credi
tur nisi super notorijs, vt d. l. ea quidem. C. de accu.
& d. §. aliquando. in fi. & hic dicit expresse gl. In ea-
23 dẽ ibi. C. de iudi. l. ne quis. dic † hos casus, & plures
alios habes notat. 2. q. 7. in summa, & ibi per glo. &
l. qui crimen. C. qui ac. nõ pos. & l. 2. C. de cal. & per
gl. in aut. vt lice. matri, & auiæ. §. causas. & per. l. quã-
uis. de adul. & c. tuæ. de procur. Addit etiam hic Ho
sti. alios casus, quos sequuntur doct. ¶ Sit igitur sex-
24 tus casus, si † maritus accusat vxorem de adulterio,
vt. l. quamuis. 2. C. de adul. quod verum dicit Host.
quem sequitur Io. And. & docto. si modo maritus ac
cuset iure mariti, secus, si vt extraneus, quia tunc
esset necessaria inscriptio, vt est text. in d. c. tuæ. de
procur. & pro hoc etiam tex. 4. q. 4. §. item si mari-
tus. Et quid hic importet accusare iure mariti, vide
omninò ibi gl. quæ videtur velle, ꝙ hodiè iure nouo
teneatur se inscribere, per d. §. causas. in auth. vt lice.
ma. & auiæ. coll. 8. in summa. & idem glo. 2. q. 8. gl.
in d. cap. tuæ, per illum text. Sed potest responderi,
quòd illa iura, quæ in casu prædicto requirunt in-
scriptionem debent intelligi, quando non accusat
iure mariti. Septimus casus est quando mulier accu
saret prosequendo suam, vel suorum iniuriam. 15.
q. 4. c de crimine. ff. ad turpil. l. 1. §. accusationem; &
l. mulier. Octauus, in crimine falsæ monetæ, vt. l. 1.
C. de fal. mo. Nonus, in eo qui accusat de necessi-
25 tate, ratione publici officij, vt † in tutore, vel cu-
ratore accusantibus producentem falsum instru-
mentum contra pupillum, vel quid simile; quia ta-
les non puniuntur si deficiant in probatione accusa-
tionis; nisi probaretur euidens calumnia, vt. l. 2. C.
qui accu. non pos. Decimus, in hærede, qui accu-
sat vindicando necem defuncti, vt. l. tutorem. ff. de
his qui, vt indig. ¶ In eadem gloss. in fin. dic Ioan.
And. dicit hanc opin. quæ probatur, in. d. c. tuæ. de
procura. tenendam, & Bar. in. l. si cui. in princ. ff. eo.
26 dicit, quòd † Inscriptio est ipse libellus accusato-
rius

rius,continens crimina oppoſita.l.libellorum. ff.eo.
27 † Subſcriptio verò eſt illa,quę fit in fine,in qua accu
ſator ſe inſcribit.Bal.verò in.l.qui crimen.C.qui ac-
cu.non poſ.dicit,ꝙ ſubſcriptio eſt cõfeſſio, hoc eſt
aſſeueratio,& promiſſio,quam facit accuſator de ve
28 ritate accuſationis, & de proſequendo eam. † Inſcri
ptio verò eſt cõfeſſio, & aſcriptio ad pœnã talionis.
Tu dic,ꝙ iura ſynonimè vtũtur iſtis duobus vocabu
lis,inſcribere, & ſubſcribere,& hoc ẽt dicit Bar.in l.
ſi cui.in prin.& ẽ tex.in.l.pẽ.C.de accu.& vide oĩnò
29 tex.in.§.itẽ ſi qs.in fi.4.q.4.¶ †Prædictæ aũt ſubſcri
ptionis, & inſcriptionis triplex reperitur forma.
Vna, ꝙ pars ſubſcribat ſe perſeueraturam vſq; in fi-
nem,vt.d.l.ſi cui. in princ. Secunda forma eſt,vt ac-
cuſator propria manu ſi ſcit ſcribere, vel alterius, ſi
neſcit,ſubſcribat,ita ſe profeſſum ſicut ſcriptum eſt,
vt.d.l.libellorum,verſi.Item ſubſcribere. Tertia for
ma eſt, ꝙ pars profiteatur ſe velle ſuſtinere ſimilem
pœnam.ſi in probatione defecerit,& hoc tenet gloſ.
Cõis opi. noſtra,& communiter * approbatur,& probatur in
30 l.fi.C.eo.tit.& d.l.ſi cui.&.l.2.C.de fide inſtru.† Eſt
autem talio, vt ſcribit Suidas Grȩcus grammaticus
in eo libro,quem ſcribit,de verb.ſigni.Cum quis, id
vel beneficij,vel iniurię patitur,ac recipit, ꝙ alij fe-
cerit,& ſic pro recompenſatione,& retributione pu
nitur, dicitur autem a tali,quod eſt quale,hoc eſt,vt
quale quis alij facere intendit, tale recipere debet.
Et idem etiam vult Papias,licet eius verbi originem
non ponat,& vide glo.quæ idem vult,in verbo talio
nem.2.q.3.c.calumniator.Sed quęro iuxta prædicta
31 † vtrum inſcriptio ad pœnam talionis ſit de eſſe ſub
ſtantiali ipſius accuſationis,gl.1.4.q.4.§.inſcriptio,
tenet ꝙ ſic; adeò ꝙ ſine ipſa non valet accuſatio, &
hoc ẽt voluit Pet. de bella.pertic.in.l.fin.C.eo. tit.
& hoc videtur probari in d.§.inſcriptio,&.l. qui cri
men.C.qui ac.non poſ.&.2.q.7.c.quiſquis Gl.tamẽ
in.l.2.C. de fide inſtr.tenet contrarium, mouetur,
quia licet accuſator ſe non inſcribat, tamen tenetur
ad pœnã talionis,vt.l.1.C.de aduo.di.iudiciorũ. &
l.3.§.item diuus.ff. de teſti. & hoc etiam ſentit gl. in
l.pen.§.fi.C.eo.Quidam tamen,vt hic refert Io. An
dr.tenuerunt,ꝙ ſi accuſaror ſe non inſcribit,non pu
nitur,niſi probetur calumniatus fuiſſe.2.q.3.§.notã
dum.C.de calum.l.2.Philipp.tamen in c.1. de calũ.
tenet contrarium. Sed hic, & benè dicit Ioan. And.
32 ꝙ † communis opi. eſt,ꝙ inſcriptio ſit de eſſe libelli
accuſatorij,& tamen licet accuſator ſe non inſcribat
ad pœnam talionis; nihilominus ad illam tenetur,ſi
non probat,& per hoc non ſequitur, ꝙ non teneatur
33 ſe inſcribere;nam & † iudex a quo,appellanti etiam
non petenti Apoſtolos tradere tenetur.l. eos. C. de
appell.& tamen ſi appellans non petit illos, deficit
appellatio;vt ibi tractatur,& in cle.quàmuis. de ap-
pell.Vnde dicit.Io.And.ꝙ Spec.in tit.de accu.verſi.
Item ꝙ non.ad finem tituli. dicit,ꝙ hodiè conſuetu
dine plurimarum regionum non fiunt inſcriptiones
quod ſatis dicit Io.Andr.tolerari poſſe,pet.l. ordo.
ff. de pub.iudi.&.l.hodie.ff. de pœ. Facit quòd not.
Bar.in.d.l.libellorũ.verſi.itẽ inſcribere. & d.l.ſi cui.
in prin.vbi dicit,ꝙ talis inſcriptio non eſt in vſu. Sẽ
tit ergo Io. And. ꝙ de iure deficit accuſatio ſine ſub
ſcriptione,licet debeat puniri accuſator,ſi non pro-
bat.Quidam tamen hic eum aliter allegant,& malè
iudicio meo. Bal.in.l.fi.C.eo.tenet,ꝙ talis ĩſcriptio
non ſit de eſſe formali libelli accuſatorij, ſed qđ ſit
de ordine,& ideo proceſſus non vitiatur, licet in eo
ſubſcriptio omittatur,nec tñ ꝓpter omiſſã ſubſcri-
ptionẽ remanebit impunita calumnia;quia talis ſub
ſcriptio tacitè ſubintelligitur, vt l.pen.C.eo.tit.&.l.
3.C.qui accu.non poſſ.& hæc opi.mihi placet,& eã
fueram imaginatus,antequam viderem Bald.ex qua
infero,ꝙ ſi pars opponeret de omiſſa ſubſcriptione,
nõ procedit iudicium.Ita intellige omnia iura, quæ
videntur velle inſcriptionem fore neceſſariam. Si
verò pars nõ opponit,procedit iudicium,& nihilo-
minus punitur accuſator.Ita intelligo alia iura, quę
volunt accuſatorem puniri ſimili pœna, licet ſe non
inſcribat. Nam alias videretur mihi abſurdum, ꝙ
ſi libellus eſſet nullus, & nullum iudicium propter
omiſſam inſcriptionem, quòd accuſator deberet pu
niri pęna talionis,arg.c.non præſtat. de reg.iur.lib.
6.& quod not.gl.inſti.de ob. in princip. Et ſi dice-
res, ſi hoc tacitè ſubintelligitur, non eſt neceſſe, ꝙ
etiam ad petitionem accuſati ſe inſcribat accuſator,
34 cum † tantum operetur tacitum, quantum expreſ-
ſum.l.cũ quid.ff. ſi certum pet. &.l.3.ff.de leg.1.Re-
ſpondeo ſecundum Bald.in l.3.C.qui accu.non poſ.
ꝙ fieri debet ad maiorem terrorem accuſatoris, vt
maturius conſideret,quo pacto accuſet,& vt facilius
a calumnia diſtrahatur, cum expreſſam videat ante
ſe pœnam propoſitam,ſi calumniet.vide quod nota.
in cle.de ætate & qualitate,& ꝙ ibi dixi.& 23.diſt.c.
quanquam, &.c.aduerſus. ĩ. de hære. & eſt text.ex-
preſſus in inſcriptione.4.q.4.§.item ſi quis.in fi.ibi,
vt alterutram partem digna legum terrere poſſit au
35 thoritas. Secundò quęro iuxta prædicta † vtrum in
criminibus,in quibus defunctus poteſt accuſari,quę
hẽs notata per gl.in.l.ex iudiciorũ.ff.eo. &. l.fi.ff.ad
l.Iul.pecul.neceſſaria ſit inſcriptio.Sol. gloſſ.in hoc
ſingularis,quam non memini alibi legiſſe,in.§.ſi for
tè.24.q.2.dicit,ꝙ eſt neceſſaria, & eã ſequitur Bal.
in.l.qui crimen. C. qui accuſa.non poſ. Et ad quam
pœnam debeat accuſator eo caſu ſe inſcribere,dicit
ibi glo. ꝙ ad illam ad quam ſupponeretur mortuus,
ſi viueret,& de tali crimine eſſet conuictus, non au-
tem ad illam, ad quam nunc defunctus ſupponere-
36 tur,& ratio eſt,quia † grauius eſt peccatum in mor-
tuum,quam in viuum. l. qui ſepulchra. C. de ſepul.
viola.Gloſſ.in verſic.accuſatione,ſentit duas.q. pri-
ma, vtrum quis repellatur ab accuſatione prætextu
criminis, ſecunda, vtrum repellatur ab exceptione.
In eadem ibi, criminoſus accuſare non debet, dic
de hoc artic.vt plenè dixi in.c.1.ſ.eo.in gl.1.in pri-
ma. q. ¶ In eadem in fi. dic ſentit ergo glo. noſtra,
37 ꝙ † contra electum, ſeu confirmatum poteſt quis
excipere, licet ſit criminoſus, etiam ſi ſolum proſe-
quatur publicum intereſſe,aliàs enim gloſ. in hac ſe
cunda parte non aduerſaretur primæ parti,prout vi
detur aduerſari.Nam & in prima parte nõ repellere
tur criminoſus ab accuſatione,ſi proſequeretur pro
prium intereſſe,vt dixi.ſ.eod.c.1.Inn.in hoc articu
lo multum inſtat.primo dicit ꝙ regulariter non ad
mittitur, ſi ſolum excipiens proſequitur publicum
intereſſe,mouetur,quia hæc exceptio voluntaria ha
bet vim accuſationis,vt hic, &.c.ſuper eo.& in auth.
de ſanctiſſ.epi.§.1.& per Inno.in c.1.&.2.ſ.de elec.
vnde

vnde ſicut accuſator repellitur prætextu criminis, niſi proprium proſequatur intereſſe, & ſic ſolum dicitur voluntarius accuſator, vt c. 1. ſ. eo. ita & excipiens, & per hoc etiam allegat tex. 23. diſtin. c. illud. vbi textus vult, diſcutiendũ fore ante omnia de perſonis cõtradicentium, & ſic an ſint criminoſi, vel nõ. Secus vult Inn. ſi excipiens exciperet propter priuatum intereſſe; puta, quia eſt parrochianus, vel patro-
38 nus, quoniam, † nemini ius ſuum proſequenti obſtat criminis exceptio. 4. q. 6. omnibus. 16. q. 1. c. cõſtitutum. 2. q. 7. filijs ac nepotibus, nam talis non dicitur excipiens voluntarius, cum ſtimulatus ad hoc veniat, arg. not. per D. m. in c. cum inter. & c. dilecti ſ. de except. tetigi. ſ. eod. c. meminimus, in v. notabi-
39 li, quod tamen eſt verum, ſecundum Inno. niſi † ex aliqua cauſa eſſet ſuſpectus; quia talis in criminalibus, vel eccleſiaſticis non eſt admittendus. 3. q. 10. c. fin. & ad hoc etiam allegat. l. apud Celſum. §. Marcellus ff. de doli exceptio. ſubdit tamen, ꝙ iſte. §. videtur facere in contrarium, nam indiſtincte videtur velle, ꝙ excipiens admittatur; nec contra excipientem de crimine admittatur criminis replicatio. Soluit tamen ipſe Inno. ꝙ iſte text. procedit, quando alius agit contra excipientem; quia non poteſt replicare de crimine ipſius excipientis. Sed hic petens confirmationem, vel conſecrationem non agit contra excipientem, ſed duntaxat implorat iudicis officium; ideò poteſt replicare de crimine excipientis, ſi non proſequitur ſuum proprium intereſſe. Refert ſecundò Inno. alios tenere contrarium, & melius ſecundũ eum, videlicet, ꝙ criminoſi ſimpliciter admittantur ad excipiendum; quia iſte, qui petit confirmationẽ, vel conſecrationem, ſi habet aduerſarium, debet dare libellum, in quo debet exprimere cauſam, qualiter fuit electus a toto capitulo, vel maiori parte, aut ab alio ad quem fuerat deuolutum ius eligendi, vt c. ex parte de conceſ. preben. Item ſiet litis conteſta-
40 tio; niſi dicatur, ꝙ † hæc duo ſpecialiter non requirantur, ex eo, ꝙ cauſa ſit ſpiritualis, vel beneficialis, & ſine ſcripto proceditur. 11. q. 1. c. ſi quis cum clerico. & c. 1. ſ. de do. & contum. Sed hoc eſt hodie expeditum in clemen. diſpendioſam. de iudi. Sequitur ergo ex prædictis, ꝙ contra talem de crimine excipientem non debet admitti replicatio, vt. d. l. apud Celſum. §. Marcellus, & c. dilectus. de except. Ad c. illud. 23. diſt. reſpondit, ꝙ quantum ille text. dicit, diſcutiendas fore ante omnia perſonas contradicen-
41 tium, ꝙ † debeat intelligi, ꝙ debent diſcuti, & examinari in hoc, videlicet, an habeãt probationes in prõptu ne diu differatur vacatio eccleſiæ, vnde ſi non haberent probationes in promptu, non admittentur propter periculum vacationis, per c. quam ſit. de electio. lib. 6. & ſic non differtur propter talem accuſationem confirmatio, vel conſecratio. 2. q. 7. pleriq; &. ſ. de probat. latè. Vel exponitur ſecundo modo, vt debeant examinari perſonæ, an ſcilicet veniant bono, vel malo zelo, vel odio, vel vana gloria 2. q. c. 7. querendum, & c. ſi qui ſunt. Archid. verò in d. c. illud, latè tractat hunc articulum, & finaliter concludit, ꝙ criminoſus non admittatur ad excipiendum, niſi proſequatur proprium intereſſe, imo plus dicit ꝙ ſi canonici ſunt conſpiratores, excommunicati, vel criminoſi, procurator eorum non admittitur ad huiuſmodi exceptionem, per c. fin. de procurat. ꝙ intelligo, niſi proprium proſequeretur intereſſe, & hoc tenet hic D. Ant. & D. m. Eſt ergo concluſio, vt diſtinguamus, an proſequatur publicum intereſſe, & non admittatur; An priuatum, & admittatur. nam primo caſu talis excipiens dicitur voluntarius, & ſic quaſi actor, vel accuſator, ideò non debet admitti. In ſecundò verò caſu, talis excipiens dicitur quaſi reus neceſſarius, & ſic nõ ꝓpriè actor, vel accuſator, vide D. Ant. in c. dilecti. & c. cum inter, & c. ſignificauerunt. ſ. de except. & Doct. in. c. exhibita, de iudi. ¶ Ex prædictis deciditur alia notabilis quæſtio,
42 quam tangit hic Inno. videlicet, † vtrum princeps, vel dominus loci, aut ciuitas admittatur ad excipiendum contra electum, de crimine ſymoniæ, periurij, adulterij, & ſimi. & concludit ꝙ non, quia timendũ eſt, ne faciant cauſa extorquendi pecuniam, facit. c. ſignificante. ſ. qui ma. accuſ. poſſ. ſecus ergo ſi ceſſaret iſta ſuſpicio, quia tunc admitterentur præ aliis. 16. q. 1. c. cõſtitutum. ¶ Et dicit hic Hoſtien. ꝙ hoc poterit iudex arbitrari ex diuerſis coniecturis, nam ſi incontinenti offerunt probationes paratas, videtur admittendus, arg. c. literas. de reſtit. ſpolia. vel ſi is, contra quem exciperet, eſſet inſamatus de alio delicto, & ſic vult hoc eſſe ſummariè examinandũ per prælatum, ex quo deuenit ad eius aures, imo plus dicit, ꝙ ſi pars deficeret, vel deſiſteret, non debet iudicis officium conquieſcere, quin de obiectis ſummariè per viam inquiſitionis cognoſcat, per c. crimina. ſ. de colluſio. detegend. & c. omnipotens. ſ. eod. & plus dicit ſingulariter Inn. quòd ſi princeps haberet iuſtam cauſam ſuſpicionis contra electum, puta, de proditione, rebellione, coniuratione, aut reuelatione ſecretorum, & ſimi. & hoc contingat ratione patriæ ſuæ, vel familiæ, a qua electus eſt, vel traxit originem, quæ habeat capitalem inimicitiam cum ipſo principe, & hoc caſu erit admittendus, quia ſatis diceretur proſequi proprium intereſſe. allegat de iureiur. c. petitio. & ꝙ ipſe notat in c. nobis. ſ. de iure patro. & ibi Io. And. in verſi. neſcius, & quòd notat. Inn. in c. ſacroſanctã. de electio. pro quo dicto facit glo. in c. nullus. 61. diſt. & 63. diſtin. ſi fortè. Tu vide etiam Oldra. conſi. 100. vbi vult, quòd vaſallus admittatur, cum ipſe teneatur eccleſiam defendere, & eius interſit illam a noxa conſeruare, vt c. 1. de forma fidelita. in vſibus feudorum. Item quia intereſt ipſius habere bonum prælatum, & bonum dominũ cum ſit etiam futurus ſuus iudex in cauſa feudi, vt c. cæterum. ſ. de iudi. & c. verum de foro comp. ¶ Sed
43 quæro iuxta prædicta magis generaliter, † qui admittantur ad excipiendum de crimine contra electos petentes confirmationem conſecrationem, vel ordinationem. Inno. in hoc fuit varius, & videtur ſuper hoc plurimum dubitaſſe, primo enim dicit, quòd ſicut quilibet admittitur ad defendendum, vt l. ſeruũ quoque. §. publicè. ff. de procur. ita debet admitti quilibet ad huiuſmodi exceptiones, cum eo modo dicatur etiam ſe defendere; vnde etiam laicus admittetur, quia cuiuſlibet catholici Chriſtiani intereſt, vt eccleſia habeat nedum bonos prælatos, ſed etiam bonos, & honeſtos clericos, vt authen. de ſanc. epi. §. ſi quis coll. 9. & in auth. quomodo opor. epiſ. §. ſi quis coll. 1. & ſ. de teſti. c. quoniã. &c. ex parte. &c. vnico,

vnico.ſ.de obli.ad ratio.23.diſtinctio.c.qui epiſco
pus.in fi.&.c.illud.62.diſt.c.1.63.diſtinct.c.plebs.
44 & not.81.c.Maximianus.8.q.1.c.licet.nam & † ius
publicum conſiſtit in ſacris,& in ſacerdotibus.1.di-
ſtinct.c.ius publicum.ff.de iuſtitia & iure l.1.in fin.
& hanc opinio.fuit ſecu.Bonagni.qui dicit Clemen
tem Papam ita dixiſſe, non tamen determinando,&
45 † fuit ille Bonagni. Aretinus vt dicit Archid.in c.
1.de electio.lib.6.Refert ſecúdo Inn.alios dicere
ꝙ regulariter nullus admittitur, nec rõne publici in
tereſſe, nec rõne priuati;niſi in criminibus a iure ex
preſsis,vt d.c.vnico de obli.ad ratio. Et eſt ratio ſe-
cundum iſtos,ꝙ licet talis electus promoueatur;ni-
hilominus parti remanet ſuum ius ſaluum,vt.c.poſt
elect.in fin.ſ.de conceſ.præben.Hoſtien.tamen re-
ſpondebat huic ar.ꝙ quamuis non perimatur actio;
tamen deterior ſit petentis conditio, & ideò debet
admitti quis propter priuatum intereſſe.facit.c.fin.
ſ.de alie.mut.iud.Item facit,quia melius eſt ante tẽ
46 pus occurrere &c.Item,quòd dicimus de † iure ciui
li in appellatione ab interlocutoria,ꝙ licet grauamẽ
veniat reparandum in appellatione a diffinitiua.ni-
hilominus ſi venit durius reparandum, poteſt appel
lari ab interlocutoria; licet alias regulariter appella
re non poſſet,vt not.Bar.in.l.1.§.quæſitum.ff.de ap-
pel.& per eum in.l.2.ff.de ap.reci.finaliter Inn.vide
tur reſidere in ſententia,ꝙ ad opponendum crimen
non admittatur, niſi is,cuius ſpecialiter intereſt, ra-
tione priuati intereſſe.Nec ob.ſecundum eum l.ſer-
uum.quoq.§.publicè.ſ.alleg.quia loquitur,quando
defenſor agit nomine alterius & ſatiſdat; ſed iſte ex
cipiens videtur nomine ſuo excipere.Subdit tamen
Inno.ꝙ contra formam electionis non videntur ad-
mittẽdi;niſi ſolum illi,quorum intereſt ratione ſuæ
electionis,vel collationis,& hic ſolum canonici, qui
haberent eligere,vel alius.qui haberet conferre,vt c.
2.ſ.de elect.& hanc videtur ſequi Lap.Ab.& Math.
in.c.1.de elec.li.6.& dicit Lap.ibi.ꝙ hæc opi.proba
tur per tex.in cle.conſtitutionem.de elect.vbi tex.
vult,ꝙ admittãtur illi ſolum,quorum intereſt.ergo
ſi non intereſt,non debent admitti.Ego hunc articu
lum ſatis plenè examinaui in d.cle.conſtitutionem,
propè fi.ſed non ſicut hic.vnde aduerte, quia idem
Innoc.in c.1.de elec.lib.6.ſentit,ꝙ etiam cõtra for
mam electionis admitteretur quilibet,qui admitte-
retur ad excipiendum,quod dictum ſequitur hic Ar
chi.& ſatis videtur probari ex generalitate dicti c.1.
47 loquitur enim ibi tex.per † verbum, ſi quis,quod eſt
vniuerſale.Itẽ probatur,per tex.in c.vt circa.de ele.
lib.6.qui loquitur per verbum,aliqui,& ad idem c.
is qui.& c.procurator.eod.tit.& lib.qui tex.videtur
loqui indiſtinctè,& ſic ſunt intelligendi indiſtinctè
ſiue exceptio fiat contra formam,ſiue contra perſo-
48 nam.Ad quod etiam facit,quia † defectus formę vi-
tiat electionem.c.quia propter.ſ.de elec.ergo inter
eſt vniuſcuiuſq; caſſari dictã vitioſam formã.¶ Gar
zias verò vt refert gloſſ.in verſic.aliqui.in.d.c.vt cir
ca.de elec.lib.6.dicit,ꝙ curia Ro.admittit quomo-
dolibet clericum contra electum in epiſcopum,ſiue
ſit ibi beneficiatus,ſiue inde oriũdus,& hoc inquan-
tum obijceret contra perſonã electi.Inquantum ve
rò obijceret contra formam electionis admittit ſo-
lum canonicos de eccleſia,vel alios habentes vocem
ad talem electionem, & in hoc videtur reſidere Io.
And.in d.gloſ.Ipſe tamen ibi in nouella videtur po
tius adhærere opinioni quam ponit Inn.in d.c.1.de
elect.lib.6.ꝙ ſcilicet,quilibet admittatur ad excipiẽ
dum contra formam, qui admitteretur contra per-
ſonam,& hoc etiam videtur ſequi gloſſ.in c.cupien-
tes.§.ſi verò verſicu.vnicus de elect.lib.6.Io.An.hic
poſt recitatas opinio.Inno.videtur inclinare in opi-
nio.quam tetigi.ſ.in pręcedenti quęſtio.ſecundum
Hoſtien.videlicet,ꝙ hoc ſit arbitrarium; vt etiã quã
49 doq; quilibet laicus admittatur.† Quid ſi obijciens
offert ſe incontinenti probaturum,certè audiendus
erit,arg.c.literas.de reſt.ſpoliato.& idem ſi is,cõtra
quem obijceret,eſſet infamatus de illo crimine,quia
certè videretur admittendus.arg.c.omnipotens.ſ.
eo.& c.accedẽs.ĩ.eod.vnde debebit iudex hoc ſum
mariè cognoſcere,& examinare, vt dixi in præceden
ti q.Do.Ant.hic non facit differentiam,vtrum obij-
ciatur contra formam,vel contra perſonam; ſed ſo-
lum diſtinguit gradus dignitatum.dicit enim,quòd
contra electum in epiſcopum,in perſonam, vel con
tra formam admittitur ſubditus, contra promouen
dum verò ad eccleſiam curatam dicit admittendum
quemlibet parochianum. Si verò quis promouere-
tur ad dignitatem,vel magiſtratum, poſt epiſcopũ,
dicit admittendum quemlibet de diœceſi; quia quo
dammodo eſt eius ſuperior.Contra canonicos verò,
& alios electos ad particularia beneficia admittun-
tur omnes de eccleſia,& etiam illi,quorum ſpeciali-
ter intereſt.Et ſic non facit differentiam,an obijcia-
tur contra formam,vel contra perſonam. D.m.ali-
ter diſtinguit, dicit enim,quòd aut ille,qui excipit,
eſt laicus,& nullo modo admittitur, maximè de cri
mine contra electum,niſi ſua interſit ratione priuati
intereſſe, vt quia patronus, vel parochianus, vel ex
alia ſi.cauſa,arg.c.illa præpoſitorum.ſ.eo.& ibi teti
gi in quinto notabili.mouetur etiã, quia hęc excep-
tio habet vim cuiuſdam accuſationis, vt.ſ. dictum
fuit,ſed laicus ab hac accuſatione repellitur,niſi ſuũ
proſequatur intereſſe,vt d.c.illa.&.no.in c.ex parte
ſ.de teſti.& quod dixi in c.cum.P.ſ.eo.Aut iſte qui
excipit eſt clericus,& dicit hunc admittendũ, ſi alia
cauſa rationabilis non obſtet. Intereſt enim cuiuſli-
bet clerici ne malus præficiatur in eccleſia. Præterea
ſi clericus poteſt accuſare alium clericum proſequẽ
do ius publicum,vt dixi in c.cũ.P.ſ.eo.fortius de-
bet admitti ad excipiendum, vt c.ad agendum.de
50 reg.iur.lib.6.Nam † turpius eijcitur, quàm nõ ad-
mittitur hoſpes,vt c.quemadmodum.ſ.de iureiur.
Et pro hoc etiam adducit, quia talis clericus non vi
detur prohibitus;imo potius admiſſus, cum hoc.c.
loquatur generaliter, & ſic etiam loquitur generali-
ter c.1.c.vt circa.c.procurator, & c.is qui de elect.
lib.6.&.ſ.dixit.D.m.in.d.c.vt circa.de elect.lib.6
poſt D.Ant.aliter nititur concordare prædictas opi
nio.diſtinguit enim,ꝙ aut obijcitur in formam ele-
ctionis defendendo eccleſiam. & hoc caſu admitti-
tur quilibet,qui aliàs admitteretur ad obijciendum
crimen contra perſonam, & ita procedit opinio In.
poſita in d.c.1.de elec.lib.6.pro quo allegat.D.Do.
dictum Hoſt.in.c.cum Bertoldus.ſ.de re iudic.vbi
dicit,ꝙ quilibet de eccleſia, etiam parochianus ad-
mittitur ad defenſionem eccleſiæ, licet non veniat

ad

ad iudicium pro defensione sui iuris particulariter.
allegat.c.si quis præsbyterorum,de rebus eccle. non
alie. Aut quis non venit ad iudicium per modum de
fensionis ecclesiæ; & hoc caso repellitur volēs obij-
cere cōtra formā,ex quo nō interest sua,& ita proce
dat prima opin.Inn.& Mathei. Lap. & Abb.Si verò
obijcitur contra personam,& tunc,aut loqoimur de
electo ad beneficium simplex nullam habens curam
animarum, & tunc nō admittitur nisi is cuius specia
liter interest , ratione priuati interesse, vt c.vt circa.
de elect.lib.6. Aot est electus ad beneficium curatū,
vel collegiatum.& tunc distinguit inter criminosū,
& non criminosum,quia aut opponēs etiā est crimi
nosus,& sibi ob.crimē si sua aliàs nō interest, nec rō
ne proprij interesse;vel publici,vt quia nō est cleri-
cus illius ecclesię,vel patronus,vel parochianus,& ta
lis repellitur,quia personæ talium repelluntur . 23.
dist.c.illud. ¶ Aut sua interest qa clericus patronus,
vel parochianus, & tunc aut venit ad iudicium pro
interesse communi,aut priuato,si pro communi,aut
is venit tanquam specialiter stimulatus; vt quia voca
tur per iudicem ad iudicium & ad instantiam electi,
& tunc admittitur.Nō ob.exceptio criminis.vt not.
voluit gloss.in c.exhibita de iudic.Aut ipse nō venit
stimulatus specialiter;sed voluntariè se opponit vo
cando electū ad iudiciū,& tunc repellitur exceptio
ne criminis, quia cum iste non veniat pro suo priua-
51 to interesse,sed communi repellendus est; sicut† po
test intelligi c.illud 22.dist.& not gloss.in d.c.exhi-
bita.de iudic.Nec ob.c.cum inter.s̄.de except.quia
52 † loquitur in excipiēte, qui stimulatus venit,& ideò
cum detur contra ipsum impugnatio; non debet de
negari defensio; sed sic venit voluntariè ad iudicium
cum electus nihil petat ab opponente ; vnde ista sua
exceptio habet vim accusationis, & actionis & not.
Inn.in.c.super eo.de elec.& in tex.nostro.sicut ergo
accusator repellitur propter crimen , sic & iste vo-
luntariè excipiens. Aut iste venit ad iudicium pro
interesse suo priuato; & tūc venit specificè in formā
actoris principaliter vocando dictum electū ad iudi
ciū,& tūc nō repelleretur exceptione criminis;quia
53 † nullum crimen regulariter repellit quem a prose-
cutione iuris sui 4.q.6.omnibus. Fallit tamen in ex-
ceptione excommonicationis,quæ repellit actorem
ab agendo,vt.s̄.de iodi.c.intelleximus, & sic posset
alio modo intelligi glos.in d.c.exhibita. Aut iste ve
nit in forma rei, & tunc non repellitur etiam excep
54 tione excommunicationis,quæ † non repellit a de-
fendendo,vt.s̄.de except.cum inter. Vnum tamen
aduerte circa prædictam materiam de priuato inter
55 esse;quia†non dicitur priuatum interesse in casu no
stro interesse bursale, & quia diceret quis ecclesiā si-
bi obligatam,& hoc tenet Inn.& sequitur Mathe. in
clemen.constitutionem, de electio. & ibi dixi quasi
56 in fi.Tertio quęro , † vtrum plures admittātur ad ex
cipiendum contra eundem electum petentem con-
firmationē.Sol. Inno. hic dicit,ꝙ si illi obijciant di
uersos defectus,vel diuersa,crimina , ꝙ admittētur,
arg.c.veniens.s̄.de test.&.c.fin.s̄.qui matrim.accus.
poss.auth.si omnes.C.si se ab hæredi.abst. Si verò de
eodem delicto omnes exciperent, tunc iudex eligit
magis idoneum,vt.l.3.de popula.actio, & nota.in.l.
si plures.ff.eo.& subdit Inn.ꝙ quando vnus excipit,
omnes alij,qui volunt excipere, eodem tempore de
bent excipere,& si tunc non exciperent,non sunt po
stea audiendi,arg ff. de liber causa.l. si pariter & nisi
ex iusta causa deberēt admitti,vt not.in d.c.fi.s̄. qui
matrim.accus.poss. Facit ꝙ statim dicam in q.seq.&
hoc sequitur hic Io.And.& D.An.Nec obst. s̄m.Io.
An.quod not.in.c.pen.s̄.de purg.can.per Inn.in gl.
quę incipit. forsan.quia ibi tractatur de accusatione
seu inquisitione fiēda de illo crimine, de quo fuit ex
ceptū,& iudicatū.hic verò de exceptione admittēda
post exceptionē,& vide latius Ioan. And.in d.c.pen.
in gl.super verb.incestus.quę incipit forsan, & adde
57 quæ dicam in seq.q.Quarto quæro † vtrum si nō op
posuit crimen in confirmatione possit postea oppo
nere in cōsecratione.Sol.quidā,quos hic refert Inn.
& Ioan.dicunt ꝙ nō,nisi ex causis, de quibus in c. fi.
s̄.qui matri.accus.poss.Refert tamē Inn.alios tenere
contrarium, & melius;quia nunc nouiter aliquid pe
titur,ꝙ primo non fuit petitum.& idem Ioan.And.
in.c.ꝙ sicut post cōpost.s̄.de electio.in sua glo.ma-
gna,vbi dicit idem per text.nostrum.& per.§.si quis
antē.in auth.quomodo oportet. Ego vero ex mente
doct.& Do.Ant.& D.m.hic,& in d.c.ꝙ sicut. distin
guo, ꝙ aut quis post confirmationem vult excipere
de forma electionis; aut de crimine , & de persona
electi.Primo casu dic,vt Io.And.i.d.c.ꝙ sicut. Secū
do casu subdistingue,ꝙ aut electus fuit confirmatus
cū causæ cognitione, aut non primo casu dic, ꝙ aut
opponitur crimen idem in consecratione quod fuit
oppositū i cōfirmatione, & de quo fuit plenè discus
sum,& non poterit vlterius de illo excip.c. cum dile
58 cti.de electio.&.l.3.ff.de populari actio.quoniā†de
delicto eiusdem hominis , nō est sæpius quærēdū.vt
l.licet.in.fi.ff.nau.cau.stabo.& in.c.de hinc.25. dist.
Et ratio huius est;quia exceptio quæ obijcitur ad im
pediēdā cōfirmationē videtur obijci ad publicā vin
dictā,& sic videtur habere vim accusationis,vt hic &
s̄.pluries dixi.Ergo non mirū si non potest amplius
opponi ad cōsecrationem;quia etiā tūc tenderet ad
publicā vindictam . & sic secus esset si prius opposita
fuisset exceptio ad aliū finē. & vt dixi in. c. de his.s̄.
eo.in tertio membro, vel si prius fuisset opposita ad
vindictam publicam, & nunc opponeretur ad aliū fi
nem.Nec obstat,ꝙ ista exceptio nunc opponitur ad
aliom finem quam prima.cum prima fuerit opposi-
ta ad confirmationem,hic vero ad consecrationem,
quia respondeo , quòd immo in effectu opponitur
ad tollendum illud idem quòd fuit oppositum in
prima , vt hic io textu nostro. in versicu. post con-
firmationem.ergo obstat exceptio rei iudicatę vt in
l.egi.ff.de except.rei iud.l.harum.ff.si seruitus vend.
Et prædicta arbitror procedere siue esset ille idem
qui vellet obijcere talem exceptionē qui prius obie
cit , siue alius tertios , siue iste tertius fuerit sciens,
siue ignorans.& ratio est in prōptu. nam ex quo iste
fuit confirmatus,non obstat exceptio obiecta; quia
videtur iudicatum ipsum non esse criminosum, & sic
videtur ꝙ sententia faciat ius quo ad alios scientes.
Aduerte tamen, quia hoc membrum videtur limi-
tandum , secundum limitationes , & declarationes,
quas posui in c.de his.io fi.membro. s̄.eo. videlicet,
nisi iste tertius non veniret ratione proprij in-
teresse , & diceret se ignorasse . Item nisi doceretur
de col-

de colluſione, ſeu præuaricatione primi excipientis
& de his latius dic, vt dixi in d. c. de his.¶ Aut quis
vult obijcere diuerſam exceptionem ab ea, quã pri-
mo oppoſuit, & hoc caſu dicendum arbitror, ꝙ ſi eſt
ille idem qui obiecit contra confirmationem, quod
nunc non admittatur; niſi diceret crimen commiſ-
ſum poſt confirmationem, vel ipſius criminis noti-
tiam perueniſſe ad eum poſtea, arg. nota in d. c. fin.
qui matrim. accuſ. poſſ. & not. in c. paſtoralis, & c. ex
ceptionẽ. de exceptio. & vide quę dixi in. c. 1. s̄. eod.
in. 2. notabili. Idem dicendum arbitror de quolibet
alio tertio, qui tamen fuerit præſens, vel ſciens cum
ageretur negocium confirmationis, vt not. in. d. c. ſi
Facit quod. s̄. dixi. de eo qui malitioſè diſtulit oppo
ſitionem vſq; ad conſecrationem, vt illam impedi-
ret, ſecus autem ſi probabiliter ignoraſſet cauſam il
lam agi; quia tunc, ſecundum D. m. in d. c. ꝙ ſicut,
diſtinguendum eſt, ꝙ aut reſtat aliquid iuris confe-
rendi ipſi confirmato, vt puta conſecratio, & tunc
admittitur exceptio per text. noſtrum. Aut non re-
ſtat aliquid iuris; vt puta, quia erat conſecratus, vel
erat talis prælatus, qui non indigebat conſecratione
ſed benedictione, & tunc aut confirmatus eſt in pe-
titione prælaturæ, & non debet admitti aliqua ex-
ceptio; quia nõ poteſt operari naturã ſuam propriè
vel impropriè nec reſpectu accuſationis, nec reſpe-
ctu intentionis, cum iſte confirmatus nil petat, nec
59 ſit intentionis petendi. † Exceptio autem pro-
priè eſt actionis excluſio, vel ſaltem intentionis ex-
cluſio, vt dixi. s̄. in prima oppo. poſt notab. poterit
tamen iſte per viam accuſationis, vel denuntiationis
ipſum crimen intentare, ſecundum not. in. d. c. ſi. s̄.
qui matrimo. accuſ. poſſunt. & de hoc plenè per Fe-
deric. conſilio. 97. Aut confirmatus non eſt in peti-
tione beneficij, ſed agit petitorio adipiſcẽdæ, & dic
vt dicam in. c. accedens. ĩ eod. Secundo caſu, quan-
60 do † confirmatio eſſet facta ſine cauſæ cognitione;
licet olim eſſent variæ opiniones de quibus in d. c. ꝙ
ſicut, tamen hodiè eſt expeditum, ꝙ talis confirma-
tio non tenet, in c. fin. de elect. lib. 6. ¶ Quinto quę-
61 ro, † vtrũ cõtra eligẽdũ poſſit opponi exceptio cri
minis occulti. Sol. Inno. hic, quem ſequũtur D. Ant.
& Io. And. dicit ꝙ ſic, dummodo id crimen probari
poſſit, vt. c. ſuper eo. &. c. inter. &. c. cum Vintonien-
ſis. s̄. de elect. &. c. cõſtitutus. de appellatio. vnde ad-
mittitur talis exceptio contra electum, ne confirme
tur, & confirmatum ne ordinetur, & ordinatum ne
conſecretur, & conſecratum ne poſſeſſionem adipi-
ſcatur, dummodo opponatur crimen cum infamia,
62 vt. c. accedens. ĩ. eod. & ibi dicam. Ita † debet intel-
ligi. c. ſi quis epiſcopus. 83. diſt. &. c. cum in cunctis.
de elect. Et ſubdit, ꝙ nullo prædictorum caſuum ex
63 cipiens calumnioſè tranſibit ſine pœna. † Calumnio
ſum autem intelligit, qui non probat. C. de aduoc.
diuerſorum iudiciorum. l. 1. &. 2. &. 3. q. 4. c. qui non
probauerit. & ſi propter aliquem prædictorum exci
piens appellaſſet, & ſuccumbat, debet in expenſis cõ
demnari, vt. c. vt debitus. s̄. de appellatio. Idem etiã
ſi non fuit oppoſitum, ſed aliàs fuit proſecutus in iu
dicio propoſitam exceptionem, in qua ſuccũbat; nã
& tunc debet in expenſis condemnari, vt. d. c acce-
64 dens. † Eſt enim hoc regulare in male impetrante re
ſcriptum, vt. c. cœterum. s̄. de reſcript. Item in male
excipiente, vt. c. finem. s̄. de dolo & contum. & in te
mere ad iudicium prouocante, vt c. calumniam. ĩ.
de pœnis. &. l. eum quem. ff. de iud. ¶ Sexto quæro,
dictum fuit. s̄. ſecundum vnam opinionem, ꝙ ſunt
quidam caſus in quibus quis non admittitur ad exci
65 piendum, niſi ſua interſit. quæro † ergo contra
quem excipientem debeat opponi hęc replicatio,
tua non intereſt, & vtrum poſſit opponi poſt litem
conteſtatam. Sol. dicit Innoc. quòd ſecundum ali-
quos, talis exceptio poteſt opponi etiam poſt
litis conteſtationem, nam ex quo ſua non intereſt
nullam habet proſequi actionem, ergo proſequi nõ
poteſt, Fatetur tamen de iſta replicatione, tua nõ in
tereſt, ꝙ ſi non opponeretur vſq; ad ſententiam, &
ſententia firmaretur contra petentem confirmatio-
nem, ꝙ ſententia valeret, & præiudicaret ſibi quoad
omnes. alios. ff. de inoff. teſt. l. poſthumus. §. fi. &. l. cũ
putarem. ff. famil. erciſc. quamuis ſi ſententia pro eo
ferretur confirmatiua electionis, non pręiudicaret
alijs, ſi fuiſſent abſentes, vel ignari quominus poſſẽt
adhuc excipere contra electum, vt dixi. s̄. & proba-
tur in. l. etiam. ff. de minori. & in ſimi. in c. in noſtra.
de procurat. Nec obſtat ſecundum eum, quod not.
in. d. c. in noſtra. &. l. licet. C. de procurat. in quibus
66 dicitur, ꝙ † exceptio falſi procuratoris poteſt oppo
ni, etiam poſt ſententiam; quia ibi ſententia non ſa
cit ius inter partes, cum procurator ibi nõ eſſet pars
cum nõ ſuo, ſed alieno nomine ageret, nec dominus
erat in iudicio. vt in caſu noſtro excipiens, licet eius
non interſit, tamen pars eſt, ex quo eius nomine con
teſtatus eſt litem, arg. d. l. cum putarem. Item nõ ob
ſtat ſecundum Inn. ꝙ dixi, ꝙ exceptio inhabilitatis
contra eius perſonam, non poteſt opponi poſt litis
conteſtationem, vt. l. ita demum. C. de procurat. nã,
ſecundum eum miles poteſt habere actionem nomi
ne alterius; licet contra eum poſſit excipi de inhabi
litate. Sed hic, ille cuius intereſt nullam habet actio
nem, vt dixi. Ideò hæc exceptio admittitur etiã poſt
litis conteſt. quoniam ius ipſius excipientis nõ ſup-
pletur per litis conteſt. ſi ſua intereſt, quod tamẽ ſup
pletur in milite cum per litis conteſta. efficiatur do
minus litis. vt traditur in d. l. ita demum. l. qui ſtipen
dia. C. de procurat. Finaliter Inn. tenet contrariam
ſententiam, videlicet, ꝙ talis exceptio ſit perſonalis
& declinatoria, quæ debet opponi ante litis cõteſt.
vt. l. fin. C. de except. & in inſtitu. de except. §. fin. &
in hoc reſidet hic Ioan. Andr. & hanc eandem tenet
Bar. in. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & in. l. poſt-
humus. §. ſi quis ex his. ff. de inoff. teſt. & tãgit D. m.
in c. 1. s̄ eo. & ibi dixi in ſecundo notab. Aduerte tñ
quia Inno. in articulo de quo ſtatim dicã in ſeq. q. vi
detur tenere primã ſentẽtiã, dũ dicit, ꝙ eſt diuerſus
effectus, an talis exceptio tua nõ intereſt, opponatur
ante litẽ conteſtatã, vel poſt; de quo ſtatim dicam in
ſeq. q. Do. Ant. hic cõcordat pręedictas opin. per di-
ſtinctionẽ, dicẽs, ꝙ aut ius excipiẽdi fundatur ſuper
priuato intereſſe, & vera ſit prima opinio, videlicet,
ꝙ ẽt poſt litẽ conteſtatã poſſit opponi. ſicut qualì-
bet alia peremptoria, quia deficiente intereſſe defi-
cit ipſum ius principale agendi, vel excipiẽdi, quod
in iudicium deductum eſt. Aut ius excipiendi fun-
datur ſuper alio; tamen perſona habilitatur ex inter
eſſe; & tunc procedat ſecunda opinio; quia talis ex-
ceptio

ceptio

ceptio videtur habere vim dilatoriæ,& hanc distin-
ctionem scripsit Do.Ant.ex dictis Bald.in d.l.post-
humus.§.si quis ex his.vbi Bal.limitat dictum Inno.
hic.Dicit enim,quòd prædicta secunda opinio.Inn.
procedit, quando ista exceptio,tua non interest,ve-
niret incidenter,hoc est,vt dicit D.Ant. si ius agen-
di,vel excipiēdi fundaretur super alio. sec⁹ vult,vbi
talis exceptio veniret directò ad perimendū ipsum
principale negotium;quasi velit dicere,ꝙ tunc tan-
quam peremptoria posset qñcunq; opponi ante sen
tentiam vt.l.peremptorias.C.sen.resc.nō poss.Septi
67 mo quæro,† contra excipientem secundum formā
textus nostri replicatur,ꝙ sua non interest, vtrū ex-
cipiens contra confirmandum, vel consecrādum ha
beat probare ꝙ sua intersit.Inn.distinguit.ꝙ aut hic
exceptio proponitur ante lit.contest.& tenetur pro
bare is,qui contra electionem,seu confirmationem,
ꝙ sua intersit,vt c.venies.2.s̄.de test.Aut post litem
contestatam, & tunc tenetur probare qui obijcit,
quòd ipsius excipientis non intersit,quam probatio
nem, vel per ipsius confessionem,vel alio modo fa-
ciet,aliàs autem peruenietur ad sententiam;sicut di
cimus in exceptione contra procuratorem,in.l.pō-
ponius.§.ratihabitionem.ff.de procur. notat glo.su
per versic.absentia.in c.1. de electio. lib. 6. & quòd
tra.per Cyn.& Iacobum in.l.optimā.C.de contrah.
& committ.stipula.& per Bart. in.l.licet.C.eo. post
sententiam verò non dicitur sententia nulla;quia fa
cit ius,vt.s̄.dixi in.4.q. Et prædicta no.ad limitatio-
68 nem præc.q.Octauo quæro, † opponit quis contra
electū petentē confirmationē, vel consecrationē de
fectum criminis vel formę,electus verò contradicit.
quæritur quis habeat probare. Inn.hic dicit.ꝙ si op
ponitur defectus criminis,opponens habebit proba
69 re;q̄a † quilibet præsumitur bonus;nisi probetur cō
trarium vt c. 1. de scrut.&.l.meritò.ff.pro socio. Si
verò opponitur defectus formæ.Compo.in.d.c.ꝙ si
cut.de elect.distinguit, ꝙ aut huiusmodi oppositio
fit ante confirmationem,& electus tenetur probare
formam debitam interuenisse,vt.c.bonæ.&.c. in Ge
nesi.s̄.de elect. Facit c. cum. olim. de dolo & con-
tumaci. in versic.canonicē. Post confirmationem ve
rò tenetur probare excipiens formam nō interuenis
se.Inn. verò hic, quem finaliter seq. Compo.in d.c.
ꝙ sicut dicit,ꝙ negans formā interuenisse,& sic exci
piens,tenetur ipsam negationem probare;quia,secū
dum Compo. ibi. ex quo confirmatus non cogitur
dicere titulum suæ professionis; quia ex quo fuit cō
firmatus,& non fuit appellatum, & in facto constat
confirmatio, præsumitur electionem debita forma
celebratam fuisse,arg.no.in.l.1.C. de contrah.& cō
mitt.stipul.&.l.sciendum.ff.de verbo.obliga. dum-
modo scrutinium, vota canonicorum,& decretū ca
pituli ostendātur in publico instrumēto,vel alia au-
thentica scriptura secus autem si non appareret pu-
blicum, aut authenticum instrumentum, quia tunc
70 succederet regula,quæ vult.ꝙ † ille qui allegat solē
nitatem,debet illam probare,vt.l.quecunq;.ff.de pu
blici.&.l.2.ff.de probat. Item facit,quia in iudicio
nihil creditur, nisi quatenus per acta probetur, vt
not.in c.quoniam contra.s̄.de proba. Si verò oppo
neretur defectus cōtra electum; vt quia non erat sub
diaconus.vel quia, cum esset alienigena nō habebat
literas commendatitias demissorias; dicit Inno. ꝙ
electus debet probare se ordinatum,& se cum literis
dimissum;quoniam iura dicunt, in his casibus neces
sarias literas commendatitias.71.distinct. per totū.
Subdit tamen, ꝙ posset esse tanta pręsumptio pro
ordinato, ꝙ non esset necessaria alia probatio, &
onus probandi incumberet aduersario; videlicet, si
longo tempore seruisset in ordine subdiaconali,ar-
gu.c.si.j̄.de eo qui furt.ordi.susce.vel quia certū es
set eum fuisse dimissum ab episcopo suo.& cum hac
71 opin.pertransit hic D. Ant. Nono quæro, † quid si
cōtra electum opponitur periurium, an sufficiat ad
probandum hanc exceptionem probare, ꝙ ille iura
uit soluere intra mensem, & lapsus est mensis, an sit
etiam necesse probare,ꝙ non soluit.Inn.hic dicit,ꝙ
debet probare eum non soluisse; quia licet probet
iuramentum,& terminum lapsum, non tamen neces
72 sariò per hoc probat periurium. † Excipiens verò,
debet suam exceptionem probare, sicut actor inten
tionē suā,vt.c.in p̄sentia.s̄.de probat. quia in excep
tionibus,excipiens dicitur agere,vt.l. in exceptioni
bus.ff.de proba.&.l.1.C.de probat.vnde licet inten
tio,seu exceptio sua contineat negatiuam;tamē illā
tenetur probare,vt.c.3.s̄.de proba.&.c.ea noscitur.
s̄.de his quę fi.a prœla.mouetur; quia si per solū ter-
minū lapsū probaretur periurium,plures, vel multi
probarentur periuri;qui in faciēdis solutionibus nō
sunt multū cauti, nec curant de illis publica,aut au-
73 thentica instrumenta facere. vnde † cum agatur de
bona fide,non congruit de apicibus iuris disputare,
vt.l.si fideiussor.§.quædam.ff.mandati.& notat. glo.
in.l.si dictum.§.si compromisero.ff.de euic.Itē quia
iurans præsumi non debet immemor suæ salutis; &
quoniā tunc exceptio odiosa est 2.q.7.c.si quis epis-
copus. ergo eius probatio non est amplianda, sed
coarctanda,vt.c.dilectorum.s̄.de testib. cog. Idem
74 etiam dicit Innoc. † in eo qui esset excommunica-
tus,si intra mensem non soluisset,vel quid non fecis-
set; quia per solum termini lapsum non probaretur
excommunicatio,vt.c.pręterea s̄.de appell. de quo
remittit se ad no.in.c.proposuit.j̄.de cle. excomm.
75 mini.¶ Non ob.secundum eum, ꝙ † probatio ne-
gatiuæ non coarctatæ loco,& tempore sit impossi-
bilis,quia dicit ipse,ꝙ imo poterit probari per con-
fessionē illis,qui debebat recipere, & si aliter proba
re nō pōtest,imputet sibi qui excipit,arg.l.fin. C.de
probat.& 5.q.6.c.Epiphanium. Nec obstat quod eo
76 ipso,ꝙ † quis proponit negatiuam dicitur illā pro-
bare,si non probatur cōtrarium;vt c.quia verisimile
s̄.de præsump.&.l.asseueratio.&.l.si ex cautione.C.
de non numer.pec.quoniam secundum Inno.illa iu
ra vendicant sibi locum in casibus a iure expressis.
In alijs verò,probat excipiens siue excipiat affirma-
tiuè,siue negatiuè.Vel secundū eum, illa iura habēt
locum in causa ciuili,vbi non agitur de crimine; se-
cus vbi ageretur de crimine etiam ciuiliter; vt in ca
su nostro. Hoc tamen dicit verum Inno. si exceptio
hęc opponatur a tertio, si verò opponeretur ab eo
cui quis erat obligatus soluere, tūc nō ipse creditor
sed debitor deberet probare solutionem, ipse autē
creditor solū tenetur probare promissionē sibi fa-
ctā,vel ostendere sententiā in qua ille fuit cōdemna
tus ad soluendum intra certum terminum, & est ra-
tio

tio differentiæ, ſecundum eum quia difficilius con-
ceditur hæc opponendi poteſtas tertio, qui vult ꝓ-
bare periuriũ pp non factam ſolutionem, cũ omni-
nò non ſit de hoc certus, arg.l.Marcellus.ff.rerum
amot.q̃uã ipſi creditori, qui eſt certus de facto ſuo.
Facit.c.ab excommunicato.s̄.de reſcript.& qđ ibi
not. Item quia quando à tertio obijcitur exceptio
periurij, obijcitur vt crimen; & ideò arctatur magis
probandi poteſtas.vt.s̄. dixi quando verò obijcitur
à creditore, videtur ſolum obijci ad finem ciuilis
obligationis, qua eſt aſtrictus debitor ad ſatiſfacien-
dum creditori, vt inſtitu.de oblig.in princ.niſi fortè
opponeretur exceptio non numeratæ pecuniæ, vt.d.
l.aſſeruatio. &.d.l.ſi ex cautione, vel alia ſimilis. &
hoc idem ſequitur.Inno.Io.And.hic D.Ant.hic di-
cit, ꝙ aut opponens periurium fundat intentionem
ſuam ſuper non facta ſolutione, ex qua cauſatur ꝑ-
iurium immediatè, & illam debet probare. Si verò
quis agit ex obligatione, vel promiſsione iurata, &
fundat intentionem ſuam ſuper obligatione iurata.
ſufficit ꝙ illam probet. Bart.in.l. in illa.ff.de verb.
oblig. vbi latè tractat hunc articulum, & quem re-
fert hic D. Ant.ſequitur opi. Inno hic poſitam; di-
77 cens, ꝙ † vbi negatiua eſt cã immediata intentionis
alicuius debet illam probare, ſiue talis negatiua ſit
cã actionis ipſius, vt.d.l.hoc iure.&.l.ita ſtipulatus
verſ.ꝙ ſi ab initio.ff.de verb.oblig.ſiue ſit cauſa exer
citij actionis, vt in auth. hoc ſi debitor.C.de pigno.
& in auth.præſenti.C.de fideiuſſo. vel ſi eſt cauſa of-
ficij iudicis, vt.l.magis puto.§.non paſsim.ff.de rebus
eorum.&.l.ſi quis cõſortium.C.de fabricen.lib.11.
qui tex.hoc not.probat, ſm Bar.prædicta tamen di-
cit Cyn.vera; niſi reus conuentus ſit obligatus ei, qui
negat; ſiue negatio veniat ad infringendã exceptio-
nem, quæ opponitur, ſiue veniat ad confirmationẽ
78 iuris ipſius conuenti; verbi gratia,† promiſiſti mihi
ſiſtere.T.tali die in iudicio ſub certa pœna, peto pę
nam, & probo ꝓmiſsionẽ, & lapſum diei; dicit Cyn.
quem ſequitur Bart. ꝙ debeo obtinere niſi probes
illum ſtetiſſe, vel te iuſta cã impeditũ fuiſſe, arg.l.2.
ff.ſi quis cautio.&.ff.de re milita.l.3.§. ſi ad diem. &
l.qui commeatus.ff.de re milita.nam cum hoc mihi
debeatᷓ, vt priuato, vel vt officiali, eo ipſo ꝙ nego te
ſtetiſſe; probata eſt intentio mea; niſi per aduerſa-
rium probetur ſiſtentia. & prædicta, ſecundũ eum,
faciunt ad deciſionẽ multarum quæſtionum. ¶ Po-
79 ne,† oppono tibi exceptionem, ꝙ non debes audiri
quia non ſoluiſti collectas ex forma ſtatuti; nam cũ
ſoluere collectas ſit debitum communi, & non mi-
hi; ſi hoc oppono ad mei vtilitatem, debeo illud
probare. Si verò peterem te puniri, quia non ſol-
uiſti collectas; qa te accuſo ad vtilitatem cõmunis,
deberes probare te ſoluiſſe, vt in.d.l.3.§.ſi ad diem.
&.l. qui cõmeatus.Bal.verò in.l.cũ mulier.ff.ſol.ma
trim.tenet contrarium, mouetur; quia cum hæc ne-
gatiua, Tu non ſoluiſti collectas, non ſit coarctata
loco, & tempore, & per conſequens ſit impoſsibilis,
ſeu improbabilis per rerum naturã, ideò ſuccedit re
80 gula, ꝙ † affirmãti, non neganti incumbit onus ꝓ-
bandi, & hanc ſniãm tenet Pe.l.2.C.de iure emphy.
Et ad dictum Inno.hic poteſt reſponderi, ꝙ loqui-
tur qñ quis intendit ſe iuuare ex ſententia, ſeu con-
uentione hominis, quæ cum ſit ſtricti iuris non dici-
tur alij nocere, vel prodeſſe, quam ei cum quo actũ
eſt per ti.res inter alios ac. & per tex. in.l.ſi vnus.§.
ante omnia.&.§.in ſumma.ff.de pact. Sed quæſtio
Bart.procedit, quando quis vellet ſe defendere ex
beneficio ſtatuti, ꝙ omnibus debet prodeſſe, tanquã
generale.ſed plus placet opi Bar.per ea quæ.s̄.dixi,
&.j̄.dicam; & probatur; quia ſicut quando quis fun-
dat intentionem ſuam ſuper negatiua, debet illam
probare, vt.d.l.ita ſtipulatus.verſ.ꝙ ſi ab initio.&.d.
l.ſi quis conſortium.ita & excipiens debet probare
negatiuam ſuper qua fundat intẽtionem ſuam; ma-
81 ximè, quia † quo ad probationem, non debet eſſe
melioris conditionis reus quam actor, vt in regula
non debet.de reg.iur.lib.6.& in regula, cũ ſint iura
partium.de reg.iur.libr.6.&.c.cũ inter.s̄. de excep.
cum ſi. Nec ob.quod talis negatiua ſit improbalis;
quia poſſum reſpondere, vt.s̄.dixi, ſecundum Inno.
ꝙ ſibi imputet qui illam proponit; & hoc idem te-
net Bal.approbans opi. Bar.& Inno.in.l.2.C.de iur.
emphy.verſ.quæritur an dominus.& ſeq. dicit enim
ibi Bar.ꝙ ſi aliquis videt ſe nõ poſſe probare, quòd
vult opponere; ꝙ non debet opponere, per tex. in
l.noſtris.C.de calum.vbi tex.not.dicit, non licere in
eo, ꝙ non poſsit oſtendi iudicum animos commo-
uere.& ad idem.c.vt circa, de elec.lib.6.ibi dũ text.
dicit ꝙ credunt, ea quæ ſic exprimunt vera eſſe, & ſe
poſſe probare. Item videtur, ſecundum Bart.ꝙ imo
82 † talis negatiua probari poſsit ꝑ inſpectionẽ libro-
rum fiſcalium, arg.l.2.iuncta glo. C.de erro. aduoc.
&.l.Sempronia libellos.ff.de furt.&.l.Titię textores
ff.de lega.1.& etiam bon.tex.in.l.matriculam.C.de
agen.in reb.lib.12.poſſet etiam probari, ſecundum
alium modum de quo ſtatim dicam ſm Bar.Sed re-
uertendo addicta Bart.& D.Anto.hic.dicunt enim
83 ipſi, ꝙ idẽ eſt † in accuſatione ſuſpecti tutoris, ex eo
quòd non confecerit inuentarium, vt.l.3.§.tutores.
ff.de ſuſpec.tu.&.l.tutor qui repertoriũ. ff.de admi.
tu.dũmodo tutor accuſetur ad publicam vtilitatẽ.
Si verò non accuſaretur ad publicam vtilitatem, ſed
contra tutorem agentem contra me opponerem, ꝙ
non debet audiri; quia non confecit inuentarium;
dicit Bar.ꝙ fortè opponẽs deberet probare. & ſi tu
diceres, ꝙ imo hoc non videtur verũ, cum enim fe-
ciſſe inuentarium ſit cã intentionis tutoris agentis,
& ſic exercitij actionis tutoris cum non poſsit agere
inuentario nõ cõfecto, vt.l.fi.C.arbi.tut.ergo debet
probare tutor. Reſpondit Bart.ꝙ ideò non tenetur
ꝓbare; quia põt eſſe, ꝙ excuſatur ab inuentarij cõ-
fectione, ſm no. in.l.tutor qui.s̄.alleg. Ad tollendã
tñ omnem dubitationem dicit ipſe, ꝙ tutius eſt, ꝙ
excipiens dicat, dico te non confeciſſe inuentariũ,
& in quantũ confeceris, peto copiã; vnde cum copia
ſit danda, repellitur indubitanter, ſi non fecit. An
aũt de eo, ꝙ non confecit inuentariũ, incumbat mi-
hi probatio, vel ſibi ſi oppono qđ non confecerit?
dicit Bar.hoc eſſe ſibi dubiũ.Sed D.An.hic dicit, eũ
fore repellendũ, ſi non ꝓbat ſe feciſſe; qa confectio
inuentarij requiritur ad legitimandam perſonam
ſuam eo qđ tutor eſt, & vt tutor venit. & ita eſt in-
tentio ſua. & mihi placet opi. D. Ant.quia vt.s̄.di-
84 xi,† confectio inuentarij eſt ius tribuẽs adminiſtra-
tionẽ, & per cõſequens exercitiũ actionis regulari-
ter alijs neceſſarijs concurrentibus. Idẽ etiam dicit

perfecti⁹ habeas, distingue ex notatis per gl.6.q.fin. c.accusator.& per Hosti.in summa in tit.de probatio.§.2.vers.vt autē plenius.& Spec.in tit.de proba. §.probare.versic.super hoc scias. quasi in princ. qđ

91 † negatiuarum triplex est species. Quædam facti, quædam iuris, & quædam qualitatis, seu solennitatis; licet de hac Iaco.de Belu. facit quartem speciē, scilicet solennitatis;sed negatiua solennitatis comprehenditur sub negatiua qualitatis. Rursus etiam distingue, ꝙ negatiuarū facti, alia est pura,simplex, & indeterminata. Alia determinata per coarctationem loci, & temporis. Alia est prægnans; quia habet implicitam affirmatiuam, vt.ī.suo loco osten-

92 detur.† Negatiua facti pura, & simplex, & indeterminata, quæ nullam habet determinationem loci,& temporis,vel alterius rei,est omninò improbabilis. verbi gratia, dico non mutuasti, vel non numerasti secūdum quod loquitur.l.si ex cautione & d.l.asseueratio.C.de non numer. pecu. vel nego me fuisse citatum, secundum ꝙ loquitur.c.bonæ.1.de elect. & hæc negatiua propriè est illa quæ est improbabilis per rerum naturam,vt.l.actor.C.de proba.canonizata.6.q.fin.c.accusator.&.c.1.de confes. libr.6. Ideò autem dicitur improbabilis talis negatiua; q̃a

93 negationum non sunt causæ; hoc est,quia † cum testis teneatur reddere causam dicti sui per aliquem ex quinq; sensibus corporeis,vt.c.cum causam.ī.de testi.& ibi per Inno. &.l.solam.C.de testi.& per gl. in.l.ꝗ meo.§.si venditorem.ff.de acqui. possess. sequitur,ꝙ dicta negatiua non potest probari;quia sensus corporei percipiunt ex aliquo obiecto, illud autem qđ dicitur non esse, non ponit, nec causat aliquod obiectum. ergò negatiua simplex nō potest probari. Et de hac negatiua dico ꝙ loquuntur iura, quæ dicunt,ꝙ repellendus est testis,qui vellet hāc negatiuam ꝓbare, nec careret suspicione falsi, vt.c.cū ecclesia de causa pos. & proprie. &.c.iurauit de ꝓbatio. In hac autem negatiua indeterminata hæc tra-

94 ditur regula per doctores;ꝙ † onus ꝓbandi trasfertur in affirmante id, qđ negatur,vt.d.l.actor.&.l.ei qui de ꝓbat.in alijs iuribus.ī.allegatis. Quod tamē ego arbitror limitandum, nisi aduersarius eius, qui proponit negatiuam,haberet intentionē suā fundatam ex ꝓsumptione,vel alio modo;nam tūc nisi neganti incumbit onus probandi,arg.eorum quæ.ī.dixi. Nec excusatur ex eo, ꝙ dicit ipsam negatiuā improbabilem esse; quoniam ipse sibi imputet,qui ꝓponit illud,qđ probare non potest, vt probatur.6. q.2.c si tantum.&.2.q.7.c.plerisq;.&.l.nostris.C.de calumnia.&.c.vt circa.de elect.lib.6.nam potest sibi dici, Amice si non deficit tibi ius, deficit tibi ꝓbatio vt.l.duo sunt Titij. ff.de testa. tutel.& not. in.l.si fuerit in princ.ff.de rebus dub. Facit ꝙ not.in c.1: de confes.lib.6.vbi probatur,ꝙ aliquando admittitur positio negatiuæ indeterminatæ. Illud tamen ꝙ

95 ī.dixi,ꝙ † talis negatiua non coarctata loco,& tempore est improbabilis, fallit, secundum Spec.Hosti. in locis prælleg. in sex casibus. Primus est in casu c.tertio.ī.de ꝓbatio.vbi dicitur, ꝙ illa negatiua,ꝙ capitulum non consensit, probatur quodam modo mirabili; videlicet,vt omnes canonici dicāt,ꝙ quotiescunq; super de tali re fuit habitus tractatus in capitulo,semper maior pars contradixit facto de quo quærit;& ad idē facit ꝙ not.in.c.tam literis.ī.de testi.c.ea noscitur.ī.de his quæ.fi à ꝑla. Sed posses dicere, ꝙ illa nō est negatiua omninò indeterminata; quoniam illud de quo quæritur, & de quo deponūt testes,est perceptibile ex eorum sciētia; ꝑp requisitam eorū præsentiam ad tales actus. cū illud,de quo quæritur sine eorum ꝑsentia explicari non possit. Fa

96 cit,qa † in facto proprio præsumitur scientia. Secūdo fallit in casu.c.fraternitatis.&.c.literę. ī.de frig. & malefic.sed illa negatiua non est ꝓpriè indeterminata;quia deponit de eo,qđ percipitur per aspectum corporis, ſm conscientiam, & peritiam artis illius,ꝙ deponit,vt.l.i.in prin.ff.de ven.inspi. Tertio fallit in casu.c.fi.ī.de iureiur.vbi negatiua,ꝙ re⁹ maleficiū nō commisit, probat per iuramentū;sed dic, ꝙ illa nō est probatio, sed purgationis infamiæ iuramentū,de quo dic,vt latius dixi in repet. d.c.fi.de iureiur.& vide gl.in fi.§.sicubi.C.de his q ad ec.cōfugi. ¶ Quarto fallit in casu.l.vñ Neratius.§.si quis hominē. cū duabus seq.ff.ad.l.aquil.&.ff.de inte ro. ac.l.qui seruū.nā ꝙ non interfecerim.T.possum ꝓbare p aspectū Titij viuentis ¶ Quinto fallit in casu c.qm̄ contra.ī.de ꝓba. vbi negatiua illa ordinē iudiciariū non fuisse seruatum, ꝓbatur ex inspectione actorū, & scripturarū tabellionis deputati ad scribēdum acta.& ad idem.c.sator.&.c.cōsanguinei.de re iud.Sexto fallit in negatiua, qua dr̄,ꝙ aliqua clausula nō fuit apposita in literis iudicū; nam de hoc stat testimonio eorum,vt.c.inter dilectos. de exces.ꝑla. &.c.olim.de rescrip.ista tñ fallentia reincidit in idē cū prima. ¶ Septimo fallit vltra Host.& Spec.in illa negatiua,bona non defendi, quæ probatur ex misso proclamate, qđ quicunq; voluerit defendere bona cōpareat; & nullus comparet,ipsa bona defensurus. hoc tradit Bald.in.l.sed bona. C.de bo.auth.iu.pos. ¶ Octauo fallit in casu singulari,quem ponit glo.in l.2.C.de non nu.pecu. quæ singulariter vult,quòd si volo probare quòd non recepi quinquaginta ex centum quæ fui confessus me recepisse, quam confessionem dico me fecisse spe futuræ numerationis; probabo enim illam negatiuam, probando, quòd vno tempore, vna manu recepi.25.& alia manu alia.25. post meam confessionem. Sed tu aduerte, quia illud ideò videtur esse, quoniam in casu non transacti temporis ad opponendam exceptionem nō numeratæ pecuniæ eo casu obijciens exceptionem, non tenetur sibi numeratam non esse probare; sed asseuerenti numerationem fecisse incumbit omnis probandi,vt.l.si ex cautione. &.d.l.asseueratio.C.de nō nu. pec.vnde qua ratione asserens non numeratam tenetur probare totum,si nihil apparet numeratum, eadem ratione debet probare partem; si solum de vna parte appareret, argu.l.quæ de rota.ff. de rei vendi. secus ergo arbitror si transacta essent tempora, per quæ in obijcientem exceptionem nō numeratæ pecuniæ translatum esset onus probandi pecuniam nō fuisse numeratam.nam hoc casu,non video quo iure sit probata hæc negatiua per ꝓbationem exceptio-

97 nis.25.in alia manu; cū † non probet hoc esse, qđ ob hoc contingit abesse, vt.l.non hoc.C. vñ cogna.

98 & quia † ex particularibus nō sequit vniuersale,vt patet ad sensum, & ꝓbatur in reg.semel malus. de reg. iur.lib.6.Si tñ dicta fallentia esset vera indistinctē;

esset iudicio meo; valdè peregrina, & singularis, &
memoria digna. ¶ Vltimo fallit in probatione quæ
fieret per confessionem partis aduersæ respondentis
fortè positionibus, arg.c.1.de confes.lib.6. Ita tamẽ
99 † non est propriè probatio sed probationis releua-
tio, vt per Cyn. in.l.actor.C.de proba.& traditur in
d.c.bonę.&.l.cũ qui.in prin.ff.de iureiur. & in. d c.
1.de confes.lib.6.& Io.And.in rubr.de proba.& ibi
100 D.m.¶ † Secunda species negatiuæ facti, vt.s̄.dixi,
dr̃ negatiuæ determinatæ, ex eo, ꝙ sit loco, & tẽpore
coarctata; & de hac põt dari exemplum; dico te
interfecisse Titium tali die in ciuitate Senarũ; tu ꝓ-
bas te non interfecisse, ex eo, ꝙ in illa die probas te
fuisse in ciuitate Mediolani, & sic esset impossibile,
ꝙ illa die fuisses in ciuitate Senarũ, & per consequẽs
hæc negatiua est probabilis; non tñ potest probari
nisi indirectè.& de hac loquit̃.c.ex tenore.s̄.de test.
&.l.optimam.& ꝙ ibi not.C.de cõtrah.& commit.
stipula.& insti.de inutil.stipu.§.Item verborũ. dicit
tñ Io.And.in addi.Spec.in tit.de proba.§.probare.
in prin.in addi.quæ incipit.Tu dic, vbi dicit ꝙ tanta
posset esse locutionis coarctatio, ꝙ etiã directè hæc
negatiua caderet in intellectũ testis; & sic posset di-
rectè ꝓbari. Idem dicit, in.d.c.bonæ.in gl.q̃ incipit,
idest; vbi ponit exẽplum, si video te non habere pi-
leum in capite, q̃a possum directè deponere sicut si
vellẽ deponere, seu ꝓbare affirmationẽ. nã ita di-
rectè percipio te non habere pileũ, si non habes; si-
cut directè ꝑcipio te habere si habes. secus si negati-
ua non caderet ita directè in intellectũ testis licet es-
set coarctata loco, & tẽpore. verbi gratia, dico te nõ
interfecisse Titiũ secũda hora noctis; quia alibi eras
illa hora. nam in hoc testes non possunt directè de-
ponere; sed indirectè; quia alibi eras, & in hoc se plu
rimũ inuoluit Io.An.ĩ.d.c.Bonę.Sed Io. de Lig. ibi
dicit, ꝙ negatiua nullo modo põt ꝓbari; q̃a nõ põt
directè cadere in sensum testis. Nã affirmatiua dire
ctè probat̃ per obiectũ repræsentatũ sensui, sed non
ens non implicat species; & sic non causat subiectũ;
ergo non põt directè percipi ꝑ sensum; sed indire-
ctè, scilicet ꝑ remotionẽ à sensu visus; & sic per hoc
mediũ iudico, ꝙ nihil est in loco. Istud aũt nihil es-
se, non percipit̃ directò.& hæc opi.plus placet, & est
101 philosophica cõsideratio. Fuit enim † Io.de Ligna.
vir optimus & philosophus maximus. Est tñ eadem
102 in effectu cũ opi.† Io.And.canonistarũ principis.
103 Et ex ꝓdictis infero, † quæ potuerit esse ratio, vel cã
inductiua, quare iura voluerunt in contractib⁹ appo
ni tempus, & loca. nam illa potuit esse rõ, vt scilicet
daretur facultas defensionis aduersario circa pote-
statem reprobandi instrumentũ de falsitate ꝑꝑ lo-
cum, & tẽpus appositũ in instrumento. Ad ꝙ vide
104 D.de Rota decisio.349.vbi concludunt † non vale-
re consuetudinẽ inductiuã, ꝙ in instrumẽtis nõ po-
105 nat̃ locus & tẽpus. ¶ † Tertia species negatiuæ fa-
cti, dr̃ prægnans, quæ ideò dicitur prægnans, quia
habet implicatã affirmatiuam. verbi gratia, dico, ꝙ
non spontè renuntiaui, implicat enim, ꝙ renuntia-
ui per metũ, aut violentiam; & hæc probanda est ꝑ
illum qui illã proponit ad fundamẽtum intentionis
suæ, siue illam ꝓponat per viam accusationis, siue ꝑ
viam exceptionis, nisi præsumptionem habeat pro
se, vel fundatã intentionem suam. nam dictam ne-
gatiuam probabo, & probando eius implicatã af-
firmatiuam, vt.c.super.de renun. Item potest poni
exemplũ; dico, testatorẽ non fuisse compotẽ mẽtis;
implicat.n.ꝙ erat furiosus, aut mente captus.& hoc
teneor ꝓbare.3.q.9.c.iudicas.&.c.fin. de succes. ab
intest.&.l.nec codicillos.C. de codicil. vel si dico
me nõ esse in potestate patris; implico enim, me li-
beratum fuisse. vt. l.filius. &.l. circa.& ibi not. ff. de
106 proba. & vide glossã in cle.si.de rescrip.¶ † Secun-
da principalis species negatiuæ, est negatiua iuris, &
põt dici duplex. Vna negatiua potestatis, alia solen-
nitatis, vel formę. In prima potest figurari exemplũ.
Dico, ꝙ non potes esse procurator, vt.l.mutus.ff.de
procura. vel non potes esse testis, vt.l.1.ff.de testi. vel
non potes contrahere matrimoniũ, vt.c.cum apud.
s̄.de sponsa. vel non potes postulare, vt.l.1.§.pueri-
tiam.ff.de postul. vel non potes agere, vt.l.vix certis.
ff.de iudic. vel nõ potes accusare, vt.c.cum.p.&.c.re
pellantur.s̄.eod. & in hac proponens eam probare
tenetur, qualitercunq; proponatur ad fundamentũ
intentionis suæ. Nam oĩa huiusmodi, & similia re-
gulariter sunt licita, nisi probent̃ prohibita. 11.q.1.
c.aliud.ff.de re indi.l.nõ omne.&.l.ab ea parte.ff.de
proba. In alia specie negatiuæ iuris, vel solennitatis,
vel formæ, potest figurari exemplum. Dico eman-
cipationem non tenuisse, dico testamentum non ri-
tè factum, vel electionem non celebratam sub debi
ta forma. & de hac loquit̃.l.quæcunq;. ff.de publici.
&.c.ea noscitur.s̄.de his, quæ fi. à præla. Et quis hãc
teneat̃ probare, materia esset nimis longa, & plures
occuparet lectiones. fit enim illa principalis distin-
107 ctio † vtrũ solẽnitas sit intrinseca, vel extrinseca. de
qua materia vide Bar. Ang.& Moderniores in.l.sciẽ
dũ.ff.de verb.obl.& in.d. l.optimã.&.l.1.C. de fide
instrum.& iur.hast.fiscal.lib.10. & in.c.3.s̄.de pro-
bat.& per Bal. in.l.1.C.de vsur.& vide q̃ dixi in ele.
causam.& clem.constitutionẽ.de elec.& in cle.1.de
proba. Ista tñ species ponitur per plures sub sequen
108 ti specie, vt tetigi.s̄.in prin.¶ † Tertia, & vlima spe
cies principalis negatiuæ, est negatiua qualitatis, &
ista distinguit̃ in tot species, quot possunt dari qua-
litates, cui aũt huius negatiuæ ꝓbatio incũbat, doc.
variè loquunt̃ sm̃ varias materias. Ego verò darem
regulam, ꝙ semper ille qui proponit talẽ negatiuã
ꝓ fundamento intentionis suæ, debeat illam ꝓba-
re; nisi haberet aliquo iure, vel iuris præsumptione
fundatã intentionẽ suam, per quã transferretur on⁹
ꝓbãdi in aduersariũ. Et ad hãc regulã possunt red-
duci oĩa dicta doc. in diuersis locis in hoc articulo.
& põt poni exẽplum. Dico me non recollegisse tot
fruct⁹ ex tali fundo, vel te nõ esse maioris ætatis, vel
te nõ esse diuitẽ, vel te nõ esse pauperẽ, vel te nõ esse
militẽ, non esse bñficiatũ, non esse ordinatũ, nõ esse
legitimũ & si.q̃ reperire, & tractare potius esset labo
riosũ, q̃ subtile. & plures occuparet lectiones. ¶ De
109 cimo q̃ro, † an contra repetentem bñficium q agit
possessorio, vel petitorio obstet crĩs exceptio. Ioan.
An.hic, de hac.q.remittit se ad dicta ꝑ eũ in. c.inter
dilectos.de exces.præla. & ibi dicã D. Ant.remittit
se ad no.per eũ in.c.itẽ cũ qs.s̄.de resti.spo.vbi vide
110 eũ.& ibi ꝑ D.m.¶ Vltimo circa hãc partẽ q † oppo
nit se electione cõfirmet̃, nec se inscribit vt hic, vtrũ
puniat̃ saltẽ pęna.c.1.de elec.lib.6.dicit hic Io. post
Host.

Hoſt.ꝙ ſic,ſecus tñ dicit Hoſt.ſi opponat contra cõ
firmatũ ne cõſecret,vel ordinet;ꝙ tunc nõ puniĩ pe
na illi⁹.c.1.ſed grauiori; qa pl⁹ delinqt, p.c.vt cleri
corũ.:de vi.& ho.cle.videlicet,priuatione bñficij,vt
c.cũ dilecti.§.pe.de ele.Vñ forti⁹ vult,ꝙ hęc debeãt
intelligi,vt hẽant locũ, videlicet,vt puniat grauiori
pęna; qñ veniret ad impediẽdũ poſſeſsionẽ cõfirma
ti,vel conſecrati.vel ſi contra adeptũ poſſeſsionẽ de
nunciaret,arg.c.1.ĩ.tit.1.D.Ant.tñ.hic dicit,ꝙ in-
quantũ Hoſt.vult opponentẽ ſe confirmãdo nõ de-
bere ſe obligare ad aliq̃ pęnã, eſt verũ,ſi contra eum
non ſit ꝑſumptio calumniæ,vt.l.1.C.qui ac.nõ poſ.
& Inn.in.c.finẽ.ſ.de dolo & contum.Sed tu aduer-
te,qa primũ dictum Io.An.& Hoſt.q volunt,ꝙ op-
ponens ſe contra electũ ne confirmet puniat pœna
c.1.de elec.lib.6.non eſt verum,ꝑ no.per.doc.ibi,q
111 volunt,ꝙ† pęna illius.c.habeat locũ ſolũ in appel-
latione interpoſita ad Papã. & ibi gl.in ver. ad nos.
Vnde meli⁹ facit.c.vt circa de elect.lib.6.ꝙ. ſm Io.
An.loqtur ẽt in appellatione interpoſita ad inferio-
rẽ; Sed aduerte; qa ẽt illa parum facit;qñ illa habet
locum qñ quis obijcit exceptionẽ,& appellat,vnde
ſec⁹ eſt, vbi ſola proponeret exceptio abſq; appella
tione, arg.eorũ q̃ not.gl.in.d.verſ.ad nos. & ꝙ not.
doc.in.d.c.vt circa. & ꝙ not.gl.in verſ.ad ſedẽ.in.c.
is qui.de elec.lib.6. Item aduerte in eo ꝙ dictum eſt
ſ.de denuntiatione contra adeptum poſſeſsionẽ, ꝙ
puniĩ grauiori pęna ; quia hoc non vr̃ verum ; ſi de-
nuntiatio fit ad pęnitentiam,vt.ĩ.dicã. ¶ Glo.ſup
ver.impedit promouẽdum. q̃rit de effectu huius ex-
ceptionis propoſitę cõtra confirmandum,& ſolnit,
ꝙ nocet ẽt ad beneficia quęrẽda, ꝙ tñ limitat in gl.
ſeq.ſup ver.non deijcit. In fi.gl.dic,no.ergò gl.quæ
vult,ꝙ virtute huius exceptionis ꝓbatæ,iſte electus
repellaĩ nedum ab iſta dignitate ad quã fuit elect⁹;
ſed ẽt à qualibet alia dignitate, quã poſſet in futurũ
adipiſci. Glo. tñ ſequens hoc limitat, vt dixi,qñ ex
tali exceptione ꝓbata,eſſet grauata eius opinio,cui
adde dũ dicit grauata, pp probatã exceptionẽ. Nã
ſemper ꝓbata exceptione per hunc modum,vr̃ gra-
uata eius opinio,vt.l.Lucius.ff.de his qui no.infami.
&.c.ſuper eo. de elec.&.c.cum.tu.de teſti.Sed con-
112 tra hanc gl.opponit D.m.nã † de natura exceptio-
nis eſt, vt proponaĩ tãtum ad repellendũ ab illa di-
gnitate cuius tunc qs q̃rit cõfirmationẽ, nõ aũt de-
bet opari remotionẽ à qualibet alia. Sol.dicit ipſe,
hoc nõ operaĩ virtute exceptionis,ſed grauatio opi
nionis, & famæ,quæ cauſata eſt à prima repulſione,
113 Sed cõtra ꝑdicta,ego oppono. vr̃ enim,ꝙ † crimen
ꝓbatum per viã exceptionis,non infamet,vt.not.in
d.l.Luci⁹.&.c.2.de ordi.cogni. Pręterea & ſecũdo,
114 ſi iſte infamareĩ perderet priora bñficia; nã † infa-
mis amittit ẽt honorẽ iam q̃ſitum, vt.l.iſamia.C.de
decur.libr.10. &.c.inter dilectos.& ibi ꝑ D.m.ĩ.de
exceſ.pręla.& tradiĩ in regula infamibus.de reg.iur.
lib.6. ſed hic vr̃ velle, ꝙ non perdat priora bñficia;
115 ergò,&c. Sol.dic,ꝙ † duplex eſt exceptio.Vna ꝓ-
pria q̃ actionis eſt dũtaxat excluſio,quæ proponitur
à ꝓuocato in iudicio cõtra ꝓuocantẽ ad excludẽdũ
eũ; & iſta non infamat, & de hac loquiĩ.l.1.ff.de ex-
cep.&.c.6.ſ.de ordi.cogni.& not.in.d.l.Luci⁹.Alia
verò exceptio eſt impropria, vt.ſ.dixi, qñ opponiĩ
ſpontè ab aliquo contra aliquẽ eũ nequaq̃ ſtimulan-
tẽ,vel ꝓuocantẽ;vt eſt in caſu noſtro,& iſta in mul-
tis habet vim accuſatiõis, vt ex tex.noſtro apperet
& ex his q̃.ſ.dixi.& iſta infamat.Sed aduerte;qa ar-
116 bitror, ꝙ † infamia iuris non infamet, ſed dũtaxat
infamia facti ; & hoc tenet D.m.in.d.c.ſuper eo. de
qua materia vide ibi eũ lati⁹. Et iſta talis infamia ha
bet hunc effectũ, vt nõ repellat à iam q̃ſito non ha-
bente connexitatẽ cum q̃rendo;ſecus in infamia iu-
ris.Ita loq.l.infamia.& alia iura in cõtrarium allega
117 ta.† vtrum tñ infamia iuris priuet ipſo iure honore
iam q̃ſito, dic vt tradiĩ in dictis iuribus.&.l.2.& ibi
ꝑ Bar.C.de dign.lib.12.¶ In eo aũt ꝙ gl.in.fi.dicit,
ꝙ ſi iſte purgaret ſe, non repelleretĩ ab aliqua digni-
tate conſequenda;dicit D.m.ſe reputare hanc gl.val
de ſingularẽ; vult enim ipſe poſt Io. And. ꝙ gl.no-
ſtra intelligaĩ de purgatione quæ fieret per proba-
tionẽ; nõ aũt de purgatione ꝓpria, quæ fieret ꝑ iu-
ramẽtum ; Nã tunc ob.c.cum dilect⁹.ĩ.de purg.ca-
118 no.&.c.ad noſtrã.de proba.quę iura volunt,ꝙ † qñ
delictum eſt vere ꝓbatum,vt in caſu noſtro qa alias
hic non repelleretĩ niſi eſſet ꝓbatum; nõ habet locũ
purgatio,allegat ſimile,in.c.ſi.diligẽti.ſ.de fo.cõp.
poſſes ẽt intelligere de purgatione propria.quę fie-
ret ꝑ iuramentum, & ad.c.ad noſtrã.&.c.cum dile-
ctus põt reſponderi,ꝙ loquuntĩ in probatione dire-
cta,ſcilicet, quæ fieret per viã accuſationis,vel actio
nis; ſecus in purgatione indirecta, quę fieret per viã
exceptiõis,vt in caſu noſtro,in quo D.m.vult,ꝙ ad-
mittaĩ purgatio cum iuramento,ẽt ad hoc,vt admit-
taĩ ad alias dignitates,ꝙ dicit memoria dignum.al-
legat no.in.c.inter ſolicitudines qua de purg.cano.
119 Itẽ qa, vt dictũ eſt, †grauatio opinionis eſt illa quæ
repellit à dignitate futura, quæ ſatis vr̃ tolli per pur
gationẽ.2.q.5.c.ꝑsbyter.& ꝙ ibi not.Sed contra ea
quæ.ſ.dixi,& cõtra tex.noſtrum opponit hic D.m.
dicens, ꝙ hæc exceptio non debet deijcere ab ob-
tento, ſed ab obtinendo cum ad hoc fuerit oppoſi-
ta hic iſta exceptio crĩs.Facit.c.cũ dilect⁹.ſ.de ordi.
cogni.cuius tñ contrarium vult hic tex.nr̃ ibi, dum
dicit,deijcit,ab obtento. Sol. dic, ꝙ ſi obtentũ nul-
lam habet connexitatẽ cũ obtinendo exceptio non
deijcit à tali obtẽto vt.ſ. dixi & probaĩ hic in tex.
noſtro ibi dũ dicit,ſed ob hoc prius habita nõ amit
tit. Aut obtentũ habet cõnexitatẽ cũ obtinẽdo qđ
petiĩ,ita ꝙ ſine illo ſtare nõ poſsit,vt in caſu noſtro.
120 & tunc deijcit ab vtroq;. nam † licet quis ſit elect⁹,
& cõfirmatus,& nondũ ſit cõſecratus, nõ eſt ꝓpriè
ſponſus in eccleſia; ſed adhuc diciĩ vidua, vt.c.2.de
transla.ꝑla.ſi ergò ſponſus futurus reijcitur ab obti-
nendo, hoc eſt à conſecratione pp quod ſponſus
effici non põt;vtile, ac neceſſarium eſt pp connexi
121 tatẽ vt deijciat ẽt ab obtẽto. † Connexorum enim
idem eſt iudicium,vt dixi.ſ.in notabili. ¶ Sed quę-
122 rit hic D. Ant. Pone, quidam † ep̃us eſt tranſlatus
ad ſecundã eccleſiam,& anteq̃ eſſet adeptus corpo-
ralẽ poſſeſsionem fuit repulſus exceptiõe criminis,
quęriĩ vtrũ reijciaĩ à prima dignitate. Sol.dicit ip-
ſe,ꝙ quidã tenẽt ꝙ nõ monentĩ primo ꝑ tex.noſtrũ.
ſecundo,qa ante adeptã poſſeſsionẽ, ſeu ante cõſe-
cratione, nõ eſt plenè trãſlatus ad eccleſiã ſecundã,
vt no.in.c.cũ in cunctis.§.cũ verò.de elec.&.c.ſi tibi
conceſſo.de ꝑben.lib.6.niſi forſan rõne talis crĩs, &
infamiæ ſimul iunctæ aliud diceremꝰ ſm Hoſt.& per

hanc decre.dicit D.Ant. ꝙ aſsignat rō, quare ante
cōfirmationē,ſeu conſecrationē,beneficia electi, &
confirmati non poſſunt conferri; qa adhuc vacillat
ius ipſius confirmati cū poſſet reijci per exceptionē
crīs. Sed aduerte,quia ꝙ dictum fuit de poſſeſsione
non videtur verum; quia cum deficit id quod eſt me
ri facti, non debet quis admitti ad excipiēdum;ſed
debet agere, vel accuſare, vt.c.conſtitutus.ſ̃.de ap-
pella.&.ſ̃.dixi. procederet tamen dictum D.Anto.
poſito,ꝙ in facto ita contigiſſet,vel ex eo, qđ aliqd
iuris ſupereſſet adipiſcendæ poſſeſsionis.¶ Secundo
123 quærit hic D.Ant.poſt Io. And.† vtrum obijciens
in formam electionis obliget ſe ad pœnā extraor-
dinariam. Sol.Io.And.ꝙ ſic,per.c.cum dilecti.ſ̃.de
elect. Si verò quis impetraret inquiſitionem,vel de-
nuntiationem non inſcribit ſe;quia vna procedit ex
officio iudicis,alia vero ad pœnam. ¶ Vltimo circa
124 hanc partem quærit hic D.Ant. † vtrum ad propo-
nenda crimina,vel defectus requiratur ſpeciale mā-
datū.& dicit ꝙ ſic.vnde ſine ſpeciali mādato nō ad-
mitteretur;quoniam per talem exceptionem minui
tur ſtat⁹ excipientis cum priuetur beneficio, ſcilicet
per trienniū,vt.c.1.de elect.lib.6.&.ff.de mino.l.il-
lud.§.fi.ff.de procur.l.non ſolū.§.fi. de procuratore
ad appellandum cōtra electum, poſtulatum, vel ꝓ-
uiſum non eſt dubiū; quia talis non eſt idoneus;niſi
oīa ſint clara in procuratorio expreſſa, quæ quis in-
tendit obijcere in formam, vel perſonam, vt.c.pro-
curator.de elect. lib.6. Non ob. tex.in.l.actione.§.
renunciare.ff. pro ſocio.&.l.ſed ſi vnius.§.procura-
torem.ff.de iniur.quia ibi non diminuitur ſtatus do
mini, cum procurator renunciat ſocietati, vel qui
actionem iniuriarū nomine domini intentans agen
do ſuccumbit.& ideò ibi generalis procurator ad-
mittitur ad excipiendum de crīe tertij,& ad hoc vi-
de ꝙ tradit Spec.in tit.de ꝓcur.§.1.verſ.ſed nunqd.
& ſeq. Quantum verò ad primam deciſionem, eſt
bonus tex.expreſſus in cle.nō pōt.de ꝓcur. vbi tex.
vult, ꝙ ad excipiendum de criminibus cōtra electū,
poſtulatum,vel prouiſum non ſufficiat ſpeciale mā-
datum; imo fortius vult, ꝙ ſi eſſent in procuratorio
expreſſa quædam exigentia ſpeciale mandatum, &
adiecta clauſula generalis, non ſufficiat niſi æqualia,
vel grauiora ipſa criminum obiectione. Aduertē tñ,
quia ſufficeret mandatum ſpeciale ad obijciendum
crimina,vel defectū in genere contra electū, poſtu-
latum,vel prouiſum;nulla tamen ſpecificatione cri-
minum,vel defectuum,& hoc tenet expreſſe gl. ſup
ver.in mādatis in.d.cle.non pōt.de ꝓcu. licet Guil.
ibi tenuerit contrariam ſñiam,videlicet, ꝙ neceſſa-
ria ſit expreſsio Sed plus placet prima opi.de quo la
tius dixi in.d.cle.1.prædicta tñ procedant in manda
to ad obijciendum crīa,vel defectus in perſonā ele-
cti. Si verò daretur mandatum ad obijciendū in for
mam electionum,vel in perſonis eligentiū quale mā
datum requiratur,vide glo. ſuper verbo in perſonā,
& ꝙ ibi dixi in.d.cle.non pōt.¶ Glo.ſuper ver. poſt
confirmationem.aſsignat rōnem; quia poſt confir-
mationem teneatur ſe inſcribere, & non ante. Et in
fi.dic,de hac materia vt traditur in.d.c.inter corpo-
ralia de tranſla.præla.&.c.ſi electio.de elect.lib.6.
¶ Glo.ſuper ver.arbitriū.in prin. colligit argumen
tum fortificando tex.ſecundo q̃rit,vtrū poſsit appli
cari pęna per iudicē arbitrata, & ſoluit; & ad eundē
effectum tendit glo.ſeq.In fi.dic,ex iſta glo.& ex ſe-
125 quēti not.quattuor ſingularia principia, ꝙ † vbi pę
na non eſt in iure exp̃ſſa, illa relinquit̃ arbitrio iudi-
cis.de qua materia vide in proemio digeſtorū.§.il-
lud aūt. In glo. ſuper ver. crīalem.& vide ꝙ no.in.l.
hodiē.ff.de pęn.& p gl.& per Bar.in.3.q.in.l.fi.ff.de
priua.delic.& per doc.in.c.de cauſis.de offi.deleg.
126 ¶ Secūdo not. ex gl.ꝙ† in cōmiſsis arbitrio iudicis
pōt appellari ſi iudex iniquè arbitrat̃.Sed cōtra hoc
facit ꝙ not.Inno.in.c.p̃ſenti.qđ hodie incipit ſtatu.
127 tū. de reſcrip.lib.6.vbi tenet,ꝙ † qñ iudex cogno-
ſcit vt bonus vir,nō pōt ab eo appellari licet iniquè
arbitret; ſicut nec appellat̃ ab arbitrio boni viri. &
idē ſequit̃ Bart.in.l.1.io fi.ff.de leg.2.in noua.lec.ve
rū qa doc.& iura vident̃ variè loqui;quia qñq; vidē-
tur velle poſſe appellari,qñq; verò non ideò pro il-
lorū concordia,diſtingue poſt D.m.& Do.Ant.hic
plurimis additis, ꝙ qñq; iudex cognoſcit vt iudex,
qñq; iudex cognoſcit nō vt iudex, ſed vt bonus vir,
vel ſuccedēs in locū boni viri. Primo caſu ſubdiſtin
gue, ꝙ aut aliquid cōmittit̃ ad liberū iudicis arbi-
triū,vt in dilationibus dandis, ſm̃ Inno.qđ tñ.dicit
D.Ant.non eſſe oīnò arbitrerium, vt tradit̃ in.c.1.
ſ̃.de dila. vel in ferijs meſsium inducendis, vt dicit
Inn.in.c.fi.ſ̃.de fer.in gl.magna ad fi.vel in determi
nandis cauſis ſuſpicionum, q̃ nō ſunt exp̃ſſæ in iure,
vt in.c.cū ſpeciali.ſ̃.de ap.& tunc nō pōt appellari.
& hoc tenet Bar.in.d.l.ſi qua pęna de verb.ſig.arg.l.
non quicqd.ff.de iudi. &.c.conſuluit.de offi. deleg.
tenet Io.And.in addi in tit. de cita.§.ſequit̃.ver.ſed
nunqd.& doc.hic. & ita debet intelligi,ꝙ not. doc.
ſcilicet Inn.in.c.fi.ſ̃.de fer.& Hoſt. in.c.1.&.c.qua-
liter.ſ̃.de iud. Ego tñ arbitror p̃dicta limitanda, ſi
modo dol⁹ mal⁹ abeſſet;ſecus ſi dolo,vel fraude ini-
128 què arbitrat⁹ eſſet,moueor,qa † quātuncunq; alicui
ſit data poteſtas plena,& liberū arbitriū; tñ intelli-
git̃ dūmodo dolus mal⁹ ceſſet p tex. in.l.creditor.
§.lucius.ff.manda.& ibi Bal.& vide Bart.in.d.l.3.de
leg.2.&.l. fideicōmiſ.§. quanq̃. de lega.3.& cle.fin.
de verb.ſignifi.per Cy.& Bar.in.l.ſi cū ea. C.de dot.
promiſ.& Bal. in.l.ſocietatē.§.arbitrorū. ff.pro ſo-
cio.& doc.in.c.Quintaualis.de iureiur.& dixi plenè
in repe.l.ſi qs arbitrator.ff.de verb.obl.vide ēt aliqd
p Bar.in.l.ita demū.ff.de arbit.Interdū verò aliquid
cōmittitur arbitrio iudicis ſimpliciter; & tūc nō eſt
dubium,ꝙ ab eo pōt appellari ſi excedit modū. Ita
ꝓcedat. gl.noſtra pro qua eſt tex.in.d.l.ſi qua pęna.
coniuncta.l.aliud.§. inter.ff.de verb.ſig. & idē tenet
gl.& Bar.in.d.l.ſi qua pęna.& Io.An. in dicto loco.
Bar.in extraua.ad reprimendū.in glo.ſup verſ.edi-
ctū.&.l.eius qui.ff.de ap.reci.& porbat̃,in.l.ab arbi-
tris.ff.qui ſatiſd.cog.& vide qđ not.in.c.arbitris.de
offi.deleg.lib.6.& Io.de Imo.in cle.1.de iud.& doc.
hic. Tu vero diſtingue,vt dixi in.2.q.quintæ princi-
palis q.in.c.fi.de iureiur.in repet.videlicet, ꝙ aut ta
lis actus non eſt p̃iudicialis partib⁹,aut eſt p̃iudicia-
lis. Primo caſu non pōt appellari, facit ꝙ not.gl.in
c.paſtoralis.ſ̃.de reſcrip.& ratio eſt in prōptu; quia
grauamen eſt illud quod cauſat appellationē.Secun
do ſubdiſtingue, ꝙ aut iudex pronūtiat ea, q̃ nō ſpe
ctant ad eius officiū ordinarium;ſed ad partiū vtili-
tatem, & præiudicium, & poteſt appellari. Item po
teſt

test intelligi gl.nostra, & quòd not.glo.in.c.2.§.de corpore viti.& glo.& Bar.in.d.l.si qua pena. cum si. Facit etiam ꝙ not.Bar. in.l.filius.cōiuncta.l.1.ff.de mili.testa. Aut iudex pronuntiat super his, quæ spectant ad eū, & ad eius officium de iure cōi, vt in ꝓuisione, pro visitatione fienda de prouincia per archiepiscopū, & à tali pronuntiatione nō pōt appellari gl.est notab.in.c.1.de concess. pben. & per tex. in.c.irrefragabili.§.de offi.ordi.& idē tenent Inno. Host.Io.Mon.& Archid. Nota tñ singulariter circa

129 prædicta,ꝙ † quando ius ciuile committeret aliqd arbitrio iudicis, & postea per ius canonicum esset datus certus & determinatus modus; ita ꝙ nō esset arbitrarium, ꝙ iudex secularis,& ciuilis deberet arbitrari ſm illum certum, & determinatum modum de iure canonico, aliàs à ſnia sua posset appellari; & idem econuerso, quando aliquid de iure canonico esset arbitrarium, ꝙ de iure ciuili haberet certum, & determinatum modum, ꝓ quo vide not.per Bar. in gl.super ver. editum in extrauag.ad reprimendū. & sequitur Io.de Imo.in clem.1.de iudi. & ibi dixi.

130 Interdum & tertio, † aliquid cōmittitur conscientiæ alicuius; & secundum hoc an possit ab eius ſnia appellari, variæ sunt opi. Glo.super ver.relinquatur. in prin.in.c.statutum.§.assessorem. de rescrip.lib.6. tenet ꝙ non. & illam sequitur Io.And.in addi.Spe. in tit.de ap.§.in quibus. ver. sed quæritur. & idem tenet D.Card. Zab.in.c.exposita.§.de arbi. & consuluerunt Bar.de Salic.& seq. D.m.& sentit Bald.in l.fin.C.de contrah.empt.& D. Ant.hic contrariam tamen ſnam videtur tenere glo. in clem.1. de iure patro.& Iac. de Belui. in.l.societatem.§.arbitrorū. ff.pro socio.tenet,ꝙ possit appellari;& seq. D.Ant. in.c.fi.§.de iureiurā. ¶ Sed potes concordare pdictas opin.altero ex infrascriptis modis videlicet, ꝙ aut loquimur in his, q̄ sunt parui piudicij, & nō pōt appellari. Ita loquunt iura allegata pro prima opi. Aut loquimur in his,quæ sunt grauis piudicij,& tūc pōt appellari. Ita loquuntur iura secundo loco allegata. Hanc distinctionē facit Bald.in.l.1.C.de rureiut. Vel possunt concordari secundo modo videlicet, ꝙ non pōt appellari quò ad,vt iudex teneatur desuper.& ita ꝓcedit prima opi.p hoc tñ non exclu dit quis à facultate appellādi ad finē,vt negotiū deuoluat ad superiorē; ita ꝙ superior emēdare possit pperā, & iniquè factū per inferiorē.Ita procedat secunda opi.& idē tenēt D.de Rota decisi.18.Vel tertio dici pōt, ꝙ de iuris rigore appellatio nō debet admitti. Ita ꝓcedat secūda opi. Superior tñ ex officio poterit corrigere iniustè factū p inferiorē, ita ꝓcedat secunda opi. ſm D.m. Vel quarto dici pōt secundū aliquos,ꝙ aut lex dicit,quid fieri debeat,& grauat conscientiā suam, & pōt appellari. Aut relinquit simpliciter cōscientiæ, & non pōt appellari. Io.de Imo.in.d.§.assessorē.tenet ꝙ p viā iustitię,vel alterius similis modi nō possit qs appellare. secus si vellet misericorditer implorari officium iudicis, vt corrigat malè factū. Quæ aūt dictarū opi.sit verior, vide q̄ dixi in cle.1.de iur.pat. ¶ Secūdo casu principali,qñ iudex cognoscit, nō vt index, sed vt bon9 vir,seu succedens in locū boni viri, dicendum est,ꝙ non pōt appellari. Ita procedat opi. Inno.in.d.c.psenti.& Bart.in.d.l.1.ff.de leg.2.& ideò dicimus,ꝙ à iudice recursus non appellantur. Posset tñ iudicis officium implorari,& petere fieri reductionē ad arbitrium boni viri. Ita pōt intelligi glo.sequens.Vel pōt intelligi .d.glo. ſm D.m.post. D. Ant. qñ iudex processit extraiudicialiter in cōmissis arbitrio suo, puta in iniungendis pęnitentijs,vel dispēsationibus fiendis,& in hoc dicit D.m.hanc glossam esse singularē,quā dicit se alibi non legisse. Si verò iudex ꝓcederet iudicialiter in cōmissis arbitrio suo, opus esset appellatione,aliàs ſnia transiret in rem iudicatā. Facit.c.ꝙ ad consultationē. §.de re iud. & ꝙ.§. dixi.& vide, q̄ latius dixi in.d.clem.1.de iure patro.

131 ¶ Tertio no.ex hac gl.ꝙ † à pęna legis nō appellat. ꝙ est verū si aliquis vellet arguere legē de iniqtate, qa nimis magnā pęnā imponeret. secus aūt vbi quis allegaret se non cōmisisse delictū, & per consequēs non incidisse in pęnā; nā tunc appellat à iudice declarante istū incidisse in penam, tanq̄ à malè declarante. Facit ꝙ no.gl.in.c.cupiente.de elect.libr.6.& ꝙ not.in.c.peruenit.1.§.de ap.quia tunc potius diceretur appellare à iudice,quā à lege. Quarto no.ex

132 gl.† ꝙ iudex in cōmissis arbitrio suo,vbi ius expssè nō decidit, debet sequi ęquitatē. de quo vide p doc. in.c.1.de cōsti.& est bon. tex.in.l.Thais.§.sorore. & l.fideicōmissaria libertas.ff.de fideicō.lib. & declara pdicta vt dixi latius in.d.cle.1. Gl.sup ver.crialis opponit cōtra tex.ꝙ imo talis qstio sit crialis;qa in ea exigunt tot epi,quot in cā criminali.gl.fol.ꝙ per hoc nō sequit,ꝙ quæstio sit criminalis: & subdit, ꝙ in ea nō possunt cogi testes ad testificandū. In eadē ibi, hoc quippe.dic,idem tenent Ioan.Phy.& Host. & examina,& declara hanc gl. vt dixi in.c.2.§. eod. in fin.vltimi notabilis. In fine glo.dic, licet D.Ant.

133 hic tractet hunc articulum,† an testes possunt cogi; tamen quia non est principalis materia nostra, dic de ea;vt traditur in.c.dilectorum. §.de testi.cogen. quia melius ibi congruit illa materia,quàm hic.

CAP. XVII.

SVMMARIVM

1 *Gñales inquisitores, si debitum ordinem non seruauerunt in inquisitione, debent illū prudēter, et cautè corrigere.*
2 *Inquisitio habet suum ordinem, qui in illa est seruandus. Notoria habet aliquem ordinem; ibidem. Et qualis sit iste ordo.ibid.remissiuè.*
3 *Iniuriæ inde nasci non debent, vnde iura nascuntur.*
4 *Errorem suum corrigere,quem pudere non debet.& potius à seipso, quam alterius correctionem expectare. & ibi pbat.num seq.*
5 *Humanum est peccare, Angelicum emendare, & diabolicum perseuerare.*
6 *Correctio est actus charitatiuus.*
7 *Charitas omnis ordinata, incipit à se ipso.*
8 *Iudex,quātū pōt,laborare debet,ne ei9 vilescat auctoritas*
9 *Finis benè ordinatus,et inordinato pncipio sequi nō pōt.*
10 *Iudex in iudicando præ oculis viam regiā habere debet.*
11 *Iuramenti forma, quam inquisitores ab inquisitis, & testibus exigunt.*
12 *Testis non solum arctatur ad non dicendum falsum, sed & ad dicendum plenam veritatem. Et an etiam non interrogati.ibid. remissiuè.*
13 *Inquisitionis, & accusationis vna differentia.*

14 Accusatio potest etiã fieri de occultis criminibus; dummodo probari possint.
15 Inquisitio non fit de occultis criminibus. & nu. 143.& ibi quare.
16 Inquisitio fieri non debet, nisi præcedente infamia.
17 Delegatus ad vnam causam nõ potest corrigere, errorem suum. secus in delegato ad vniuersitatẽ causarũ & qñ.
18 Errorem suum, an, & quando possit corrigere.
19 Erroris extraiudicialis materia vbi tractetur.
De errore, seu confessione testatoris. nu. 21.
De errore commisso in contractu. nu. 22.
De errore notarij. nu. 23.
De errore arbitri, & arbitratoris. nu. 24.
Erroris iudicialis commissi ab aduocato, vel procuratore materia vbi tractetur, & qñ corrigi possit. num. 25.
De errore commisso per partem, ponendo, confitendo, respondendo articulis, producendo instrumenta, vel quid simile faciendo, nu. 26.
De errore commisso per testem. nu. 27.
Et quid de errore commisso per iudicem. nu. 28. vbi latissime hunc artic. pertractat. & aliquid nu. 114. vbi Et quid in delegato.
Et quomodo corrigere possit errorem suum, ne valescat eius auctoritas. nu. 137.
20 Correctionis, seu variationis circa electionem prælati rectoris, vel officialis, materia vbi tractetur.
29 Interlocutoria multiplex est.
30 Incidens quæstio quæ dicatur.
31 Emergens quæstio, quæ sit.
32 Sententia si feratur super possessione, an dicatur propriè interlocutoria, vel diffinitiua. remissiuè.
33 Interlocutoriã, quæ tendit circa litis ordinationẽ, iudex potest contrario imperio reuocare. & communis opin.
34 Interlocutoria, an, & quando reuocari possit. & nu. 57.
35 Iudex reuocans interlocutoriam, quando resarciri facere debeat expensas appellanti, si quas fecisset.
Et qñ sine causa reuocat, an valeat reuocatio? & an possit appellari? nu. 37. & an faciat litem suam. ibid.
36 Consuetudo est optima legum interpres.
38 Iudex, an possit indifferenter interlocutoriam suam reuocare. & ꝙ sic, Fallit tamen. 16. modis.
Et vsq; ad ꝙ tempus. nu. 54.
Et an in ea reuocanda requiratur causæ, & cognitio; vel consensus partis. nu. 58.
Et an pluries, et quoties reuocari possit. nu. 61. vbi ꝙ bis. & est communis opi.
Et an iudex possit cogi corrigere. nu. 62.
39 Præceptum de soluendo, factum à iudice in confessum lite non contestata, reuocari potest, cũ sit interlocutoria. Et idem in arbitrio. nu. 40.
41 Interlocutoria habens vim diffinitiuæ reuocari non pôt; & est communis opi. Limita tamen vt ibid.
42 Appellari potest etiam de iure ciuili à iudice pronuntiãte super iurisdictione. & est communis opi.
43 Causæ exp̃ssio an sit necessaria, quando appellatur à sententia habente vim diffinitiuæ, per quam finiatur iudicis iurisdictio; vt appellationis desertæ, incompetentiæ iudicis, vel perempta instantia. & ꝙ possit reuocari nu. 44. vbi de communi. ꝙ tamen improbat auctor.
45 Io. de Imola mortuus est anno. 1436. die. 18. Februarij.
46 Iudex cognoscens de appellatione interlocutoria, æquiparatur coniudici pronuntianti diffinitiuè.
47 Appellatio confirmata refertur ad effectum primæ sñiæ.
48 Appellatio legitima licet suspendat iurisdictionem iudicis in principali causa; non tamen suspendit respectu reuocationis grauaminis.
49 Præsentantes, vel postulantes non possunt præsentationem, vel postulationem factam reuocare. & quare.
50 Appellatio suspendit, seu extinguit, & reducit sententiam ad terminos litis contestatæ.
51 Præcipit, verbum, regulariter necessitatem importat.
52 Diffinitiua sententia quæ dicatur. Et quæ interlocutoria mera. Et quæ habens vim diffinitiuæ sententiæ. ibidem.
53 Statutum factum ab inferioribus, an possit reuocari.
55 Instantia finitur per prolationem diffinitiuæ.
57 Iurisdictio delegati expirat etiam per sentẽtiam nullam. & nu. 78. & 134.
59 Causarum merita partium assertione panduntur.
60 Iudex si in interpositione decreti inuenit se deceptum, pôt illud proprio motu ex mero officio reuocare.
63 Iudex sententiam diffinitiuam à se latam reuocare non potest; siue sit ordinarius, siue delegatus. nu. seq.
Fallit tamen modis. vt nu. seq. & ibidem ponit fallentias fallentiarum. In delegato etiã fallit. 4. modis vt nu. 79.
64 Iudex diffinitiuè sententiando, siue benè, siue malè functus est officio suo.
65 Interpretatio, seu declaratio strictè, & propriè pro congrua verborum expositione accipitur.
66 Notarius, licet non possit contractum minuere, potest tamen verba ambigua declarare.
67 Qui declarat, nil noui facere dicitur.
68 Iurisdictio, seu officium, etiam mercenarium non finitur per sententiam nullam.
69 Superior sententiam nullam reformare potest.
70 Causa nullitatis trahit ad se causam principalem.
71 Superior, qui aditur per viam nullitatis, non potest pronuntiare super principali.
Fallit in casu. l. absentem. C. de accus. ibidem.
72 Delegatus, an possit super causa nullitatis, sententiã nullam reformare, si hoc à parte petatur.
73 Delegati iurisdictio est stricti iuris.
74 Decurio, vel similis persona si damnatur ad bestias, vel ad aliam pœnam, ad quam de iure non poterat damnari, nõ ille qui sententiã tulit, eam reuocat, sed superior.
75 Sententia lata contra ius scripta est nulla.
76 L. si quis filio exheredato. §. quid si quis. ff. de iniust. test. & l. incredibile. C. de pœn. intellectus.
77 Delegatus, sententiam à se latam non potest corrigere.
80 Delegatus à principe subdelegare potest.
81 Delegatus ab inferiore à principe ad vniuersitatem causarum, æquiparatur ordinario.
82 Delegatus cum potestate exequendi, an possit sententiã suam reuocare; & cui æquiparetur.
83 Mandans ꝙ alicui prouideatur ab aliquo de præbenda vacante; si illi prouideatur de præbenda tanquam vacante, quæ non vacabat, poterit iterum prouidere.
84 Sententia si fuit nulla ipso iure, in casibus, in quibus ordinarius, vel delegatus potest iterũ sententiare an possit sententiare ex eisdem actis.
85 Iudex officio nobili potest sententiam à se latam corrigere, & mulctam impositam mitigare. & est communis opin.
86 Princeps an possit reuocare sententiam à se latam, & quando.
87 Princeps est solutus legibus.
88 Princeps, an possit priuare aliquem iure iam quæsito.

89 In principe, in his, quæ agit, in dubio præsumitur causa.
90 Princeps, sententiam reuocare potest, antequam transiuerit in rem iudicatam.
91 Actorum appellatione venit etiam sententia diffinitiua. & est communis opinio.
92 Sententia incerta super principali ferri nõ potest, licet super accessorijs possit.
93 Sentẽtia illa, quam communiter ferunt iudices maleficiorum sub ista forma, videlicet condemnamus in centum & si condemnatio est facta in plus, vel minus quam debeat ex forma statutorum. illam reducimus ad debitam quantitatem statutorum, an valeat.
Et quid si sententia dicat, quia nobis constat delictum per te commissum esse, ideo si ex tali delicto tanta pœna tibi debet imponi secundum formam statuti, eam tibi impono; an valeat. nu. 94.
95 Delegati cautè faciunt, si primo condemnant in expensis ex postea pronuntiant resumptum non valere.
96 Iudex potest condemnare quem ad soluendum, nisi probauerit intra certum tempus se soluisse. & nu. 117.
97 Pacta, & clausula incontinenti posita, dispositioni inesse videntur.
98 Iudex actum pro expedito, & perfecto non habet, nisi prolatis omnibus verbis sententiæ.
99 Iudex si dicit Titium condemno; immo. T. absoluo, quæ talis sententia valet.
100 Seruus, quòd domino post actionem quæsitam præiudicare non possit, qualiter intelligatur.
101 Iudex post actum sententiæ perfectum, & consumatum potest incontinenti se corrigere.
102 Testis dictum suum potest incontinenti se corrigere.
103 Iudex appellationis ab interlocutoria remittit partem ad iudicem, quando est male appellatum, & postea condemnat in expensis.
104 Iudex, qui pronuntiat se incompetentem propter impetrationem minus canonicè factam, potest postea pronontiare super expensis.
105 Argumentum de toto ad partem valet,
106 Sententiæ duæ super eodem facto non tenent.
107 Nisi, dictio, orationem conditionalem reddit. et nu. 111. 118.
108 In sententia benignior fit interpretatio, sicut in vltimis uoluntatibus.
109 In sententia magis fauemus reo, quam actori.
110 Sententia præcepti de soluendo de se est interlocutoria.
112 Sententia quomodo ferenda.
113 Verba, quando dicantur prolata eodem orationis contextu.
115 Iudex ex interuallo non potest in sententiam aliquam clausulam adijcere, siue velit corrigere, siue mutare. secundum communem.
116 .L. item habeo. §. pen. ff. famil. ercis. intellectus.
119 Sententia, hoc modo concepta, absoluo. T. a petitis, saluo iure iterum agendi, valet.
120 Beneficiorum collatio, omni subreptione, fraude, & dolo carere debet, & in ea debet adesse omnis paritas.
121 Matrimonij carnalis causa, non transit in rem indicatã. Et quid in spirituali ibidem.
122 Sententia in causa beneficiali lata transit in rẽ indicatã, in præiudicium succumbentis
123 Sententia propter notorietatem iniustitiæ est nulla.
124 Restitutio in integrum est necessaria ad retractationem sententiæ latæ contra præsentem.
125 Sententia per iudicem retractari, & corrigi potest, si is pro quo lata est eam iniustam in toto, uel in parte fateatur.
126 Confessio iudiciarium ordinare non exigit.
127 Iudex quando post diffinitiuam sententiam possit in expensis condemnare. & nu. seq.
128 Sententia diffinitiua lata, expirat iudicis officium super accessorijs.
129 Iudex non potest reseruare condemnationem expensarũ; sed si condemnat, potest reseruare taxationem.
130 Iudex an de necessitate teneatur supplere in accessorijs, vt fructibus, & expensis, & quod in allegato nu. 133.
Et an faciat litem suam, si non supplet, vbi supplere habebat, & an ex officio motu proprio. nu. 132.
131 Debet, de sui natura necessitatem importat.
133 In pœnalibus benignior sententia amplectenda est.
135 Arbiter in accessorijs potest post sententiam eadem die addere.
136 Arbiter, simplicem notionem habere dicitur, et potius delegatus, quam ordinarius censetur.
138 Testes, an sint interrogandi super occultis criminum circumstantijs.
139 Iuramentum ad non cogitata non extenditur.
140 Sacerdos non debet reuelare ut testis, quia vt Deus in foro pœnitentiali audit.
141 Peccatum non dicitur reuelatum in confessione, quando quis dicit amico suo, tibi hoc dico vti sacerdoti in confessione.
142 Cap. qualiter & quando. 2. ex de accus. intellectus.
144 Inquisitio super veritate criminum fieri non debet, non præcedente infamia.
Et an dicta testium validẽtur reperta. infamia. nu. 146.
145 Accusator, vbi deficit, nullus damnari potest.
147 Inquisitus si non opponit, ꝙ infamia non processit contra eum, & patiatur procedi super veritate criminis, non potest amplius opponere.
148 Inquisitio si esset delegata contra prælatum de certis criminibus, & cum esset aliqualiter processum super inquisitione tandem causa fuit remissa ad superiorem, coram quo inquisitus comparens impugnat processum, & offert se paratum subire inquisitionem coram inquisitoribus per superiorem dandis, demum commissa inquisitione sub forma petita; & inquisitoribus diem inquisito assignantibus, ipse comparet, & negat se infamatum & petit, quòd antequam procedatur super veritate omnis, inquiratur super infamia, an sit audiendus.
149 Verba in obligatione posita debent aliquid operari.
150 Accusatus si offert se paratum subire inquisitionem, & adueniente die proposita accusationis dicat, in illa non esse procedendum sine inscriptione, an sit audiendus. Et quid in denuntiato, qui ait monitionem non processisse ibidem.
151 Compendium leue, quod dicatur.
152 Inquisitio fit nemine petente, & ex mero iudicis officio expeditur.
153 Litera apostolica, & clausula vna sola quandoq; nihil operatur.
154 Inquisitor datus de consensu partium, recusari nõ potest.
155 Ordo iuris peruerti non debet.
156 Papa si præcise scribat in inquisitione testes recipiendos, nisi dicat prælatum apud se fore infamatũ, semper erit inquirendum de infamia, qualitercunq; verba rescripti hæc improbarent.

Et quid

Et quid si expressè mandaretur inquiri contra non infamatum, an rescriptum subreptitium præsumeretur. nu. seq.

158 *Debitor suspectus vt capi possit, quando ex his dimissorijs aliquis iudex requiritur, quę requirantur.*

159 *Iudex si de facto debitorem carcerasset, non adhibita cognitione, de facto etiam potest eum relaxare.*

Nec tenetur in syndicatu propter dictam relaxationem ibidem.

Qualiter & quãdo

1 † Generales inquisitores si debitum ordinem non seruauerunt in inquisitione, debent illum prudẽter, & cautè corrigere. hoc primo. Secũdo ponit formã iuramenti quam exigunt inquisitores ab inquisitis. Secunda ibi, formam verò, prima non subdiuiditur quia primo commendat inquisitores & in fine infert mat eos cum benè processerũt. In medio verò, vide licet in vers. si verò qualibet, vsq; ad alium vers. si verò præscriptum, instruit ipsos inquisitores, si malè processerunt. Et dicit hic Ioan. And. φ ista decretalis est pars illius decre. qualiter & quando. ⁊. de iud. & a fine istius fuit illa decisa. Et hoc dicit patere in hãc cõpilatione decretalium. Et subdit hic, φ subest hic, φ sub ista decisa & ⁊. posita hic in tex. erat olim quod habetur in c. qualiter & quando. ⁊. eo. vsq; ad.
2 §. debet igitur. ¶ Noto primo principiũ, φ † inquisitio habet etiam suum ordinem quia in illa seruandus est. nec mirum, secundum Io. And. quia etiam †
3 notoria habẽt aliquem ordinem, vt c. ad nostrã. 2. ⁊. de iureiur. qualis autẽ sit iste ordo, videbimus. ⁊. eo. c. qualiter & quando. 2. ¶ Secũdo not. tex. notabilẽ
3 ibi q quotidiè allegatur, † ne inde nascatur iniuriæ, vnde iura nascuntur, & concordantia iura ponuntur hic in gl. super ver. iniuriæ. ¶ Tertio no. ibi. non pu-
4 deat vos φ † non debet quem pudere corrigere errorem suum; imo potius debet velle se ipsum corrigere, quam in eo perseuerare, vel expectare alterius
5 correctionẽ. ¶ † Humanum enim est peccare vt hic in tex. dum dicit, tanquam homines excessistis. Angelicum emendare, pænitere, & corrigere. Diabolicum perseuerare, vt text. in auth. vt fra. filij. in princ. coll. 9. & est bonus tex. in auth. de nupt. §. 1. coll. 4. Magnæ enim est sapientiæ se corrigere in eo quod quis malè loquutus sit. vt tex. in. c. magnæ. 22. q. 4. & text. in. c. cum cessante, de ap. ibi sano vlus consilio &c. Aristo. 2. Eth. Cicero. 2. Tuscul. in prin. ibi. Magis pndendum esset, si in sententia falsa permaneres.
6 Et ideò est, quia † correctio est actus charitatis, secũdum b. Tho. 2. 2. 30. q. 1. & probatur 45. dist. c. & qui
7 emendat & c. tua & seq. sed † omnis charitas debet incipere a seipso, si ordinata est c. 3. de supple. negli. præla. 23. q. 5. si non licet, debet tamen cautè, & prudenter errorem suum corrigere. ne scilicet vilescat eius authoritas. Vnde no. tu scholaris, quando eris valens scholaris, vel famosus doctor, φ si disputando, vel conferendo, vel allegando in errorem incide tis, fingas potius lapsu quodam linguæ, & ex tempore, quàm consideratè illud dixisse, nec velis illud pertinaciter defendere; quoniam eo modo possent plura alia inconuenientia incurrere. vide ad prædicta
8 tex. in. c. 2. ⁊. de auto. & vsu pal. ¶ Quarto no. φ † iudex debet laborare, quantum potest, ne eius vilescat authoritas, vide tex. bo. in. l. obseruandum. in fi. ff. de offi. præsi. vbi dicit tex. φ iudex debet operari. vt auctoritatem dignitatis augeat ingenio suo. ¶ Quin-
9 to no. ex ver. quoniam. φ † ex inordinato principio non potest sequi ordinatus finis. dicit enim not. tex. difficile, id est impossibile, est igitur ordinatè procedẽdum. Nam vt Hieronim. super Hieremiam. c. 20. ibi, Non potest esse maturitas consilij, vbi nullus est iudicij ordo. Et b. Bernar. contra Caluniacenses inquit, Nullus quidem ordo quidpiam recipit &c. vt referunt hic Holt. & Ioann. Andr. ¶ Sexto not. φ
10 † iudex iudicando debet prę oculis viam regiam habere, & in ea incedere, hoc est iustitiam seruare, vt hic dicit gl. & fortè hoc dicit propter ea, quę habentur 23. q. 5. c. Regum. vbi dicitur, Regum est officiũ proprium, facere iudicium atq; iustitiam, & ibi vide tex. no. c. rex debet & vide prouerb. c. 20. vbi dicitur, Dissipat impios rex sapiens. Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius & c. 22. dicitur, Qui diligit cordis mundiciam, propter gratiam labiorum suorum, habebit amicum regem. Et Aristo. Polit. c. 7. Oportet principem habere moralem virtutem. Et Seneca in trag. Vbi non est pudor, nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides; instabile regnum. Vide & Nasonẽ, Regia, crede mihi res est succurrere lęsis, & post hoc audi. Vir. Tu regere imperio populos Romane memento. Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem. Parcere subiectis, & debellare superbos. Nec debet esse apud regem iudicantem acceptio personarum. Vnde scriptum est Exodi c. 23. Nõ declinabis in iudicio pauperis, & in Leuitico. c. 24, Aequũ iudicium sit inter vos, siue peregrinus, siue ciuis peccauerit, vt Ecclesiastes, cap. 5. Iustifica pusillum, & magnum similiter vide de misericordia in c. nouit. ⁊. de iudi. ¶ Septi-
11 mo no. † ex secunda parte principali in ver. formam practicam recipiendi iuramentum ab inquisitis, vel a testibus recipiendis super inquisitionis processu, scilicet, vt iurẽt dicere plenam, & liberam veritatem exceptis criminibus occultis. Aliam formam videbi
12 mus in. c. pen. ⁊. eo Ex quo infertur, quòd † non solum arctatur testis ad non dicendum falsum, sed etiã ad dicendum plenam veritatem. Vtrum autẽ etiam teneantur non interrogati, dicam in c. sequenti. Vl-
13 timo not. vnam † differentiam inter inquisitionem.
14 & accusationem. Nam licet † accusatio possit etiam fieri de occultis criminibus, dũmodo probari pos-
15 sint, vt c. plerique. 2. q. 7. † Inquisitio verò non fit de occultis criminibus, nec in ea discutitur super ipsis
16 occultis criminibus, & ratio in promptu est, † quia inquisitio non debet fieri nisi præcedente infamia, vt c. qualiter. ⁊. eodem. sed de occultis non est infamia; igitur &c. ¶ Sed opponitur contra text. videtur enim, quòd Papa non fecerit rationem remittendo processum eisdem iudicibus, qui semel grauauerant non seruando debitum ordinẽ, arg. c. peruenit. &. c. interposita. ⁊. de app. Sol. secundum Inn. ideò Papa remittit hic ad eosdem; quia forte ex causa ipsi prætermiserũt debitum ordinem; putat propter magnã infamiam episcopi, vel ex maximo zelo iustitię, non ptopter aliquod occultum odium: secus si ex odio

pro-

proceſſiſſent; nam tunc papa non remiſiſſet ad eos
propter cauſatā ſuſpicionem. 3.q.5.c.quia ſuſpecti,
ſecundum verò Hoſt. Papa remiſit, quia partes volue
runt. Glo.1.colligit argumentum ad text. demū op-
ponit, ꝙ iudex non poſſit corrigere errorem ſuum,
quia ſiue benè, ſiue malè iudicauerit, ſemel eſt fun-
ctus officio ſuo. gloſ. dat. duas ſolutiones ad contra
rium. Et in fi. glo. dic, vult ergo glo. iſta faciendo pri
17 mam ſolutionem, ꝙ licet † delegatus ad vnam cau-
ſam nō poſſit corrigere errorem ſuum, quia deſiuit
eſſe iudex, vt c. in literis. ṡ. de offic. deleg. tamen de-
legatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt, quia eſt
quaſi quidam ordinarius. l. cum prætor. §. 1. ff. de in-
dic. & l. 1. ff. quis & a quo ap. & vide glo. ṡ. de appel.
c. cum cauſam. ¶ Secundo no. ex ſecunda ſolutione
glo. ꝙ licet aliàs non poſſit corrigere errorem ſuum
ſi diffinitiuè pronuntiauit qualiſcunq; ſit iudex, ſiue
delegatus, ſiue ordinarius; tamen ſecus eſt reſpectu
proceſſus; quādo non pronuntiauit diffinitiuè; quia
tunc poteſt corrigere errorem ſuum. Et quia articu
lus iſte principaliter tractatur hic ꝑ moderniores, &
etiam per antiquos docto. & in ſe eſt vtilis, & quoti-
dianus, ideò ad eius pleniſſimam examinationem,
18 † an, & quando quis poſſit corrigere errorem ſuum
collectis hinc inde traditis a doctoribus, noſtris, qui
in hac materia uarias ponunt opinio. Ego ſic diſtin-
guo, videlicet, ꝙ aut quærimus de errore cōmiſſo ex
traiudicium, aut de errore commiſſo in iudicio. Pri
19 mo caſu, quia non eſt materia noſtra, dic † vt tradi-
tur in c. ſi quis præsbiterorum. de reb. eccle. nō alie.
& per D.m. in c. diuerſis fallacijs. ṡ. de cleri. coniug.
& l. ſerui electione. ff. de lega. 1. & l. 2. in princ. & l.
apud Aufidium. in fi. de optio. lega. l. is cui. ff. de leg.
3. & per Bart. in. l. abſēnti. ff. de donat. & dixi in cle.
20 1. de renun. & de † correctione, ſeu variatione circa
electionem prælati, ſeu rectoris, vel officialis, vide in
c. cum terra & ca. cum inter R. ṡ. de elec. & per Pau.
in cle. ne Romani. de elec. & Arch. 13. diſt. c. 1. ¶ De
21 † cōfeſſione autem teſtatoris, quam facit in teſtamē
to an poſſit teſtator illam corrigere ſi dicit ſe erraſ-
ſe. vide doc. in c. fi. de ſuc. ab inteſta per Cy. in. l. ratio
nes. C. de proba. & l. generaliter. C. de non nu. pec. &
l. 1. & ibi per doc. per Cy, & Bar. C. de confeſ. d. Iac.
de Belui. in auth. de iureiur. a minori. præſtito. coll.
5. Et per Angel. in diſputa, quæ incipit, Aſtenſis mi-
les. verſi. ſatis viſum. per Pet. de Bella. pertic. in l. 1. §.
Iulianus. ff. de lib. agno. & trad. in. l. cum quis. §. codi
22 cillis: & d. Lucius. §. Semproniæ. ff. de lega. 3 ¶ De † er
rore autem commiſſo in contractu quem pars vult
corrigere, vide aliquid in dd. iuribus & in tit. de non
nu. pec. C. Et l. 1. C. de confeſ. & c. fi. ṡ. de confeſ. &
23 quę dixi in cle. 1. de proba. ¶ De † errore autē nota
rij commiſſo in inſtrumento per illum cōfecto, qua
liter poſſit corrigi, vide plenè Ioan. And. in data. 6.
lib. in Mer. & aliquid per Lapum in c. abbate. de re
iud. lib. 6. & per d. Ant. in c. 3. ṡ. de fide inſtr. per Ar-
chi. 35. q. 9. §. 1. per Specul. in tit. de inſtru. edi. §. in-
ſtrumentum. ver. ſed nunquid, & ibi Ioan. And. in ad
di. in ver. aliquid ergo. & §. oſtenſo, ver. quid de con-
trac. & §. poſtremo ver ſed numquid confecto & per
Guliel. in l. Imperator. ff. de ſtatu homi per Bart. in.
l. ſi librarius. ff. de regu. iur. & per Bal. de pace Conſtā
24 tiæ in verbo pacto. ¶ De † arbitro autem, & arbi-
tratore qualiter poſſit corrigere laudum, vel corri-
gere dictum ſuum, ſeu declarare ſi dicit ſe erraſſe, vi-
de Inno. in c. veniens. de iureiur. & gl. & doc. in c. cū
I. & A. ṡ. de re iud. & d. Ant. & D.m. & Io. de Imo. in
c. Quintaualis de iureiur. & Ioan. Andr. in addi. Spe
cu. in tit. de arbitro. §. fi. verſi. licet autem per glo. &
Docto. in. l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. per ſocio.
& Bar. & Bal. in l. diē proferre ff. de arbi. vbi eſt tex.
principalior in materia. & Cy. in l. fi. de contrah. em
ptio. aliquid per Butrig. & Bar. in. l. petens. c. de pa-
ctis. ¶ Secundo vero membro principali de corri-
gendo errores quos dicit ſe in iudicio commiſiſſe,
ſubdiſtingue, ꝙ aut loquimur de errore commiſſo,
ab aduocato vel procuratore. Aut de errore cōmiſſo
per partem, Aut loquimur de errore commiſſo per
teſtem. Aut loquimur de errore commiſſo per iudi-
cem. de primis tribus membris non eſt principalis
materia noſtra, & ideo ſufficiant tibi remiſſiones.
25 ¶ De † primo igitur membro, dic vt Do. me. in. c.
cum cauſam. de ap. & ibi per doct. 35. q. 9. §. his ita.
c. loci noſtri. & ibi per gl. & Archi. & per Do. 2. q. 1.
c. nos in quēquam. & Spec. in ti. de confeſ. §. poſtre-
mò. verſ. ſed quid per aduocatum. & l. fin. c. de erro-
re aduoc. C. de iur. & fact. igno. l. error. ¶ De ſecun-
26 do membro videlicet † de errore commiſſo per par-
tem qualiter poſſit illum reuocare, puta ponendo,
confitendo, & reſpondendo articulis, vel producen-
do inſtrumenta, vel quid ſimile faciendo; dic, vt tra-
ditur in c. fi. ṡ. de confeſ. & c. fi. de iureiuran. lib. 6. &
d. c. cum cauſam de appell. & per Ioan. Andr. in c. cū
olim de cenſi. ſuper glo. fi. & vide glo. in c. ex parte.
de verb. ſig. doc. in c. ex literis, de diuor. & Ioan. An.
in c. ſcriptum de elec. & in c. atteſtationes. ṡ. de diſp.
impub. Archid. in. c. 1. de accuſ. lib. 6. Inn. in c. mulie
ri. ṡ. de iureiuran. & in c. cum venerabiles ṡ. de ex-
cept. & aliquid per eum in. c. ſeq. & in. c. ex literis. ṡ.
de reſtitu. in integ. per Dyn. in reg. quòd ſemel de
reg. iu. lib. 6. Specul. in tit. de poſition. ṡ. 9. verſi. ve-
runtamen vidi dubitari per glo. Iaco. de Aret. Cy. &
Bar. & Bal. in. d. l. error. C. de iur. & facti igno. & in. l.
non fatetur. ff. de cōfeſſ. & in. l. 1. C. de confeſſ. & ibi
27 per Cy. & Bal. ¶ De tertio membro, videlicet, † de
errore commiſſo per teſtem qualiter poſſit ipſū cor
rigere, dic vt per gl. & do. in c. cum cauſam. ṡ. de te
ſti. per gl. D. Ant. & Io. de Imo. in c. cum in tua, & c.
præterea. de teſt. cogen. per Spe. in ti. de teſte. §. ſatis
vtiliter. ver. ſed nunquid per Iac. de are. in. l. 2. C. de
iura calum. & in auth. de teſt. §. quia iud. Barto. in. l.
eos qui. ff. de fal. & l. quicquid aſtringendę. ff. de ver.
ob. & cōſil. 133. incipit elemoſina & ꝑ Bal. in. c. 1. de
cōtrou. inueſt. & in. c. 1. §. n. domino, quod ſit inueſt.
& in tit. de notis feudorū verſi. notādū, & in. l. nullus
c. de teſt. cū ſim. ¶ De quarto, & vltimo mēbro, vide
28 licet † de reuocatione erroris commiſſi per iudicem
quæ eſt propriè materia noſtra, ſic diſtinguo, ꝙ aut
iudex errauit in proceſſu, hoc eſt interlocutorijs, aut
diffinitiua. Circa primum membrum præmitte, ꝙ
29 † quædam eſt interlocutoria quæ tendit ad litis ordi
nationem, videlicet quando iudex iubet aliquem ad
eſſe, vel cōparere tali diē. Quædam eſt interlocuto
30 ria, quæ decidit incidentem quæſtionem † dicitur
autem incidens quæſtio illa, quæ reſpicit merita cau
ſę, & compenſationis pacti de non petendo & ſi. no.

in c.

in c.1.de ordi.cogni.& aliquid per Ioan.Andr. in c.
nulli.de elec.lib.6.& per Inno.in c.2.de offi. iud. &
per glo. in ver.postulauit c.suscitata.de rest. in inte.
& l.1.C.de ordi.iudi.& Ioan.de Imol.in c.cum ces-
sante.ꝟ.de ap.& per eundem post Bar.in.l. ꝙ iussit.
ff.de re iud. Quædam est interlocutoria, quę decidit
31 emergentem quæstionem, vel exceptionem.† Emer
gens autem quæstio est quæ processum respicit, vt
gl.& doct. in.d.c.1.de ordi.cogni.& in. d.l. ꝙ iussit.
de re iudi.& in d.c.cum cessante. per Ioan. de Imo.
vt puta testem admittendo, vel non admittendo, pro
curatorem admittendo, vel non admittendo. Quæ-
dam verò est interlocutoria quę continet aliquid
dari, vel restitui, vel æquipollens, vel præceptum de
soluendo in confessum, interloquutoria expensarū;
32 vel similis, vel secundum quosdam, si † feratur super
possessione; sed illa non videtur propriè interloqu
toria, sed diffinitiua, de qua materia per D.m.in c.1.
ꝟ.de iudi.& Bal.in.l.post sententiā.C.de sen.& Bar.
33 in d.l.quod iussit.In prima specie † interlocutorię, q
tendit circa litis ordinationem, doct. omnes * tenēt Cōis opi.
ꝙ iudex possit illam contrariò imperio reuocare. vt
d.l.quod iussit. In aliis verò interloquutorijs de qui-
34 bus supra, fuerunt opin. Azo renuit, ꝙ † qualibet in
terlocutoria possit reuocari, dummodo non conti-
neat aliquid dari, vel fieri. Alij verò contra, vt Vgo-
linus, de quibus per glos.& doc. in d.l. quòd iussit. &
per Ioan. Andr. in d.c.cum cessante. Tertia alia fuit
opin. principalis, ꝙ quęlibet interlocutoria possit
reuocari. hanc tenet gl. in l.1.C. quæ sen. rescin. non
poss. Quarta fuit principalis opin. Imo. & Abba.
in d.c.cum cessante. distinguentium, ꝙ aut sententia
interlocutoria transiuit in rem iudicatam; quia non
fuit appellatum; vel si fuit appellatum, deserta est ap
pellatio; & tunc talis interlocutoria non potest reuo
cari inuita parte, pro qua lata fuit; licet adhuc duret
iudicis officium, & iurisdictio, quia principalis cau-
sa nondum est finita. Aut interlocutoria non transi-
uit in rem iudicatam; puta, quia instat tempus ad ap
pellandum, vel pendet appellatio interposita. & hoc
casu tenent, ꝙ iudex possit illam reuocare, dummo
do adhuc non desinat esse iudex, vel quia non fuit si
bi adhuc facta inhibitio per iudicem ad quem, secū-
dum formam c.non solum.& c.Romana, & c.si a iu-
35 dice. de ap.lib.6.† debet tamen iudex reuocans re-
sarciri facere expensas appellanti, si quis fecisset. Ho
sti. in d.c.cum cessante. tenet tertiam opin. videlicet
ꝙ iudex indifferenter possit quamlibet interlocuto
riam reuocare, siue illa transiuerit in rem iudicatam
siue non. mouetur, quia licet, quo ad partis præiudi-
cium, interlocutoria transeat in rem iudicatam, ta-
men quo ad iudicem non transit, vt traditur in c. cū
dilecti. ꝟ. de elec. & c. cum clamor. ꝟ.de test.& per
glos.in.§ quia verò, in authen. de test.coll.7. Ioann.
And.in d.c.cum cessante. dicit, ante omnia inspiciē
dam fore consuetudinem, & illam tenendam, quia
36 † est optima legum interpres, vt c. cum dilectus de
consue.& l.de quibus.ff.de ll. Cessante autem consue
tudine, dicit iudicem posse reuocare quamlibet in-
terlocutoriam ex causa, per d.l. quod iussit. ff. de re
iudi.& per id quod no.in l.1.in fin.ff.de præto.stipu
la. sine causa tamen non posset. per no. in c.sacro.ꝟ.
de senten.excom.per Inn.in ver.reuocari, vbi tenet,
37 ꝙ † licet iudex reuocet interlocutoriam sine causa,
quòd tenet reuocatio, quia tamen grauat partē, po-
test appellari. Et dicit Bart.in d.l.ꝙ iussit. quòd fa-
cit litem suam per l.sancimus.in fi.C. de iudi. & tenet
in eadem l.quòd quælibet interlocutoria possit re-
uocari; nisi sit talis per quam expiret iudicis officiū;
nam si expiraret, idem dicendum esset quod in dif-
finitiua. ¶ Ego vero in hac materia facio quinq;
membra principalia, primum vtrum iudex possit in
differenter suam interlocutoriam reuocare. Secun-
dum, vsq; ad quod tempus. Tertium, vtrum in ea re-
uocanda requiratur causa. & cognitio, vel cōsensus
aduersæ partis. Quartum, vtrum possit pluries reuo-
cari, & quoties. Quintum, vtrum iudex possit cogi
corrigere, de quibus quinq; membris nunc per ordi
nem videbimus. Et primo quo ad primū dico quòd
38 † regulariter quælibet interlocutoria potest reuoca
ri, siue illa concernat processum, siue emergentem, si
ue incidētem quęstionem decidat, per.d.l.quòd ius-
sit. & arg.l.dicere aūt.ff.de arbi. & l. diē, proferre.in
prin.eo.ti.facit c.si.de ap.lib.6.& siue contineat ali-
quid dari, siue fieri, vt.l.1.in fi.&.l.pen.ff.de prætor.
stipul.& in.l.si opus.ff.de no. ope nunt. tamē potest
reuocari causa cognita, vt l.pen.ff.de ope.no.nun.In
noc.in c.quòd ad consultationem.ꝟ.de re iud.& idē
tenent Pe.& Cy.in d.l.pe.C.quæ sen.rescin.nō poss.
39 & Bal.si debitori.ff. de iudic. vbi dicit, ꝙ † præcep-
tum de soluendo quod facit iudex in confessum; si
sit lite non contestata, est sententia interlocutoria,
& ideò contrario imperio reuocari potest, allegat
d.l.1.in fi.ff.de præto.stipu. Huius autem regulæ ra-
tio est in promptu; quia cum per ipsam interlocuto
riam iudex non sit functus officio suo, vt c.significā
tibus, & c.quærenti ꝟ.de offi.deleg. non est mirum si
iudex potest illam reuocare. Hęc autem regula ha-
bet locum, siue loquamur in iudicio ordinario, siue
in delegato, vt probatur in iuribus statim allegatis,
& hoc etiam tenet Bart.in d.l.quòd iussit. pro quo
40 etiam facit; quia etiam † arbiter potest talem inter
locutoriam reuocare, vt d.l. diem proferre. in prin.
& l.dicere. Hęc tamen regula fallit in pluribus casi-
41 bus. Primo † in interlocutoria habente vim diffini-
tiuę, quia de tali interlocutoria iudicamus, vt de dif-
finitiua respectu reuocationis, vt dicit Bart.in d.l.ꝙ
iussit.& hoc communiter * sequuntur doct. in d.c. Cōis opi.
cum cessante.& Bald.in l.2.C. quæ sen. rescin. non
pos. Prædictam tamen fallentiam arbitror limitan-
dam, si modo nō sit talis interlocutoria, habens vim
diffinitiuæ, quę iudicis officio mercenario expedia-
tur; quia tunc cum per talem interlocutoriam habē
tem vim diffinitiuæ iudex sit functus officio suo, nō
potest illam reuocare, vt d.l.dicere. & in d. c. iudex.
in fi.de offi.deleg.& d.c.significantibus.ꝟ.de offi.de
lega. secus si ad eam processisset officio iudicis nobi-
li, vt puta, in interpositione decreti super alienatio-
ne rerum immobilium minoris, Nā tale decretum
potest causa cognita reuocare, licet habeat vim dif-
finitiuæ, vt.l.quāuis.ff. de rebus eorum.& l.si præses.
C. de prædi. mino.& quòd no.in c.1. de pur.vulga.
& authen.ei qui.C.de bo.author. iud. pos. Facit etiā
quòd dicam in secundo membro principali de reuo
catione diffinitiuæ. Secundo casu fallit. quando esset
talis interlocutoria, quę finiret officium iudicis, exē

plum

plum, si iudex pronnntianit se iudicem incompetentem, vel non esse procedendum vlterius, vel si absolūit conuentum ab obseruatione iudicij, vt probatur in d.c. significantibus. & d.c. iudex. Hoc tamen dicit verum Bald. in l. si præses desertam. C. quomodo & quando index. si modo talis sententia esset lata a delegato, vt d.c. significantibus. secus si esset lata ab ordinario, quia tunc posset illam reuocare secundum eum, vt d l. præses. Sed tu aduerte, quia tex. ille loquitur quando sententia esset nulla; sed si sententia non esset nulla, non arbitror procedere dictum Bal. quia eadem ratio militat in ordinario, quæ in delegato. Secundo limitatur hec fallentia, secundum docto. nisi a tali interlocutoria esset appellatum; quia tunc poterit iudex talem interlocutoriam reuocare. mouentur; quia per ipsam appellationem suspensa est sententia interlocutoria. vnde cum propter suspensionem non possit dici finita iurisdictio sua, meritò debet posse illam reuocare. Hoc no. tenet D. de Ro. decisione. 71. aliqui habent decisione. 83. Ego verò habeo decis. 484. & vide Io. Mo. in c. in generali. de reg. iur. lib. 6. & vide not. glo. quæ de iure ciuili reputatur singularis in authen. habita. C. ne filius pro

42 pa. que vult, ꝙ † etiam de iure ciuili posit appellari a iudice pronuntiante super iurisdictione, & eam sequuntur docto. * exceptio Nicolao. de Mat. Sed tu aduerte, quia contra hoc videtur quòd dicam ꝟ. in 7. fallentia. Itē secūdo aduerte, & ex prædictis not. limitationem seu impugnationem eorum, quæ dicit quidam doc. vt Do. me. & quidam alij in c. peruenit 2. ꝟ. de appell. vbi volunt. ꝙ † quando appellatur a

43 sententia interlocutoria habente vim diffinitiuæ, ꝙ pet eam finiatur iurisdictio iudicis; puta appellationis desertæ, vel se nō esse iudicem competentem, vel peremptę instantiæ. vel quid simile, ꝙ non sit necessaria expressio causarum in ipsa appellatione; nam expressio causarum; fit, vt debitus honor deferatur iudicibus, videlicet, vt ab eis non discedatur sine causa. nam si apppellans exprimeret causam legitimam grauaminis; tunc poterit iudex illam interlocutoriā reuocare. Vnde dicunt ipsi cum in casu prædicto cesset potentia reuocationis, debet cessare causa, propter quam causæ exprimendæ sunt. Nam hoc non videtur verum in casibus prædictis. nam cum per ipsā appellationem, vt dictum est, potestas reuocandi interlocutoriam tollatur, videtur, quòd debeat fieri in ipsa appellatione expressio causarum, & hoc videtur argumentum inconuincibile, per quod necesse sit alterum dicere, scilicet, vel ꝙ sententia posita in d. c. peruenit, non sit vera, vel hæc determinatio. d. d. de Rot. sit falsa, nisi diceres, quòd ea quę dicuntur in d. c. peruenit. habent locum in alijs sententijs interlocutorijs habentibus vim diffinitiuæ, præterquam in istis per quas finitur iudicis iurisdictio. Hæc verò theorica habeat locum in prædictis exemplis. ꝟ. positis. Hæc tamē solutio mihi multum non placet. Vn

44 de fortè melius esset dicere, ꝙ † prædicta opi. d. de Rot. non sit vera licet doc. hic communiter * eam sequantur, quia si ratio eorum concluderet, ꝙ propter suspensionem iudex a quo interlocutoriam reuocate prędictam pariformiter videretur dicendū, quòd lata sententia diffinitiua, si ab ea appellatū esset posset iudex a quo interlocutoriam iam latam reuocare. Nam cum appellatio a diffinitiua suspendat ipsā diffinitiuam, & reducat statum causæ quasi ad effectum lit. conte. exclusiuè quo ad ipsum iudicem, videretur dicendum, quòd interlocutoriam præcedentem ipsam diffinitiuam posset reuocare, consequens autem in vtroq; casu est falsum. nam post diffinitiuā non potest interlocutoriam reuocare, vt dicam. ꝟ. secūdo membro secundi membri principalis. Item nec ipsam diffinitiuam potest reuocare; ergo & antecedens est falsum. Nec ob. si diceres, quòd per sententiam diffinitiuam interlocutoria lata præcedens transit in rem iudicatam quo ad partem, & quo ad iudicem, vt dicam in secundo membro huius secundi membri, quia illud videretur dicendum, nisi esset appellatum; & ipsa diffinitiua sententia esset suspensa per appellationem. Cogitabis quia ratio, quæ est in diffinitiua valet; quia ipse iudex causæ sit functus officio suo, & ob id non possit sententiam diffinitiuam reuocare, procedit in dictis duabus fallentijs. Tertio limitantur prædictæ duę fallentię, & etiā seq. in omnibus casibus, in quibus sententia diffinitiua potest reuocari, limitari, vel declarari. nam & multo fortius in dictis casibus debebunt posse corrigi, declarari, & limitari sententiæ interlocutoriæ. Tertio fallit si ab interlocutoria fuit bis appellatum, & sēper sit confirmata. hoc no. tenet gl. & sequitur Pau. in cle. si. de ap. Facit quòd no. Bar. in l. a diuo Pio. ff. de re iudi. & d. l. quòd iussit. Betram. tamen tenet cōtrarium, vt refert Do. me. & fortè fuit motus, quia licet a sententia interlocutoria non sit appellatum, & transacta sint tempora ad appellandum, & sic transiuit in rem iudicatam; tamen quò ad iudicem non transiuit, vt. d. c. cum dilecti. ꝟ. de elect. & per consequens debet posse illam reuocare. Sed primam opi. glo. & Pau. sequitur. D. m. pro qua facit, quia postq̄ fuit bis appellatum, & appellans semper succubnit, & sic approbata est ipsa interlocutoria, cum tanta causæ cognitione, non debet fieri posse reuocatio, cum ipsa reuocatio habeat in se notoriam iniustitiā que redderet nullam ipsam reuocationem, vt c. inter cætera ꝟ. de iudi. vnde hoc casu sententia interlocutoria transit in rem iudicatam etiam quo ad iudicem, faciunt no. in c. fraternitatis. ꝟ. de frigi. & maleficia & vide quòd dixi in cle. de ap. & ex prędictis videtur inferendum, quòd secus esset dicendū si in secunda appellatione ab interlocutoria non esset lata sententia; sed esset deserta appellatio, propter cessantem rationem quandam, & eorum quæ dixi in d. cle. si. Item aduerte, quia hanc fallentiam arbitror limitandum, videlicet. quòd non possit reuocari quo ad vtilitatem ipsius, contra quem lata fuit dicta interlocutoria bis cōfirmata. secus autem quo ad vtilitatem tertij, qui nunc appellaret pro suo interesse, nec antea sciuisset prędictam causam agi per eum, qui appellauit. nam cum in casu prædicto non obstante diffinitiua bis confirmata posit tertius qui fuit ignorans appellat propter suum interesse; ita debet posse, & fortius appellare ab interlocutoria, si sibi præindicet, vnde propter appellationem interpositam licebit iudici dictam interlocutoriam reuocare, & vide ad prædicta quòd no. in c. cum super. ꝟ. de re. in. Pal. in l. a sententia. ff. de ap. Cogita quia noua consideratio est, & adde quæ dixi in. 16. fallentia.

¶ Quarto

¶ Quarto fallit in interlocutoria lata de consensu
partium; nam tunc ad reuocationem ipsius non suffi
cit alterius partis consensus, vt uot. in c. significante.
s.de ap. ¶ Quinto fallit, si iudex detulit appellatio
ni; quia tunc tota eius iurisdictio translata est in su-
periorem. vt c.cum appellationibus. de ap.lib.6.q
videtur procedere, si ad hoc accederet partiũ cõsen-
sus, quia ex quo iudex detulit, non possunt partes re-
nuntiare aliquo modo, & hoc expressè tenẽt. D. An.
45 Do.me.& Io.de Imo.† cuius anima requiescat in pa
ce tãquã famosissimi, & excellentissimi iuris vtriusq;
doctoris, qui vt hesterno vespere accepi diem suum
clausit extremum. 18. die præsentis mẽsis Februarij
Millesimo quadringẽtesimo trigesimosexto. in.c. in
terposita. §. ille deniq;. s. de ap. nisi iudex ad quẽ cõ
sentiat, & remittat causam ad iudicem a quo, vt d.c.
cum appellationibus, & tenent D. de Rot. deci. 360.
Quod no. mentiq; tene. Glo. tamen de hoc videtur
dubitasse in d.c. cum appellationibus de quo vide la
tius per do. Do. ibi; quia nolo insistere, & hoc anno
habui de facto. ¶ Sexto fallit rõne prędicta in omni
bus casibus, in quibus ipse iudex priuatus esset iuris-
dictione, quę deuoluta esset ad superiorem puta pro
pter traditos apostolos intra legitima tempora, vt
c. super. &. c. ab eo. de ap. lib. 6. nã prædicto casu, sal-
tem exercitio iurisdictionis priuaretur ipse iudex,
ergo non debet posse reuocare, & hos casus dicit D.
m. satis rõnabiliter tenẽdos, & practicãdos. ¶ Septi
mo fallit, & hãc septimam fallentiam addo ego, quæ
ẽt indicio meo tenẽda est, videlicet, in iudice appel-
lationũ, q pronũtiauit super interlocutoria, pronun
tiãdo malè appellatũ, & cãm remittẽdo ad priorẽ,
nã si ab illa sẽtẽtia eẽt secũda vice appellatũ nõ pos
set iste iudex secũdus a quo, q sẽtẽtiã interlocutoriã
cõfirmauit, reuocare ipsã interlocutoriã. & repone
re partes in pristino statu, & hoc tenẽt D. de Rot. de
ci. 350. in antiqs, q̃ incipit, vtrũ si appelletẽ, mouẽtur
quia eo ipso q pronuntiauit super articulo appella-
tionis, functus est officio suo, & ideò sicut iudex post
diffinitiuam ex eo quia functus ex officio suo, nõ po
test illam reuocare, vt. l. iudex postea. ff. de re indica.
ita nec istam. Item quia iudex ad quẽ, pronũtiãdo, &
remittẽdo causã ad priorem iudicem, desinit esse iu
dex vt no. Archi. in c. pia. de except. lib. 6. super ver.
46 cõdemnãs. Item quia talis† iudex cognoscens de ap
pellatione ab interlocutoria æquiparatur cum iudici
pronuntianti diffinitiuè, vt probatur in d.c. cum ap-
pellationibus. ibi dum dicit, ea die condemnationẽ
facient &c. coniuncta l. paulus. l. 1. ff. de re iud. vbi di
citur. de pronũtiante diffinitiuæ, iunctis not. per Ar
chi. in d.c. pia. & hoc idem tenet d. Do. in c. si a iudi
ce. de ap. lib. 6. in fin. q. Aduerte tamen, quia vt s. di-
xi, in. 2. limit. 2. fallẽtię ex prædictis videtur destrui
illa opi. Do. de Rot. nam si per appellationem suspẽ
ditur sententia; ergò videtur q possit reuocari tale
grauamen. sed potest dicere, q propter talem pro-
nuntiationem istius iudicis ad quem, adeò in totum
expirat eius iurisdictio, q ipse illam non potest ali
quo modo reassumere per appellationem maximè,
47 quia † appellatio refertur ad effectum primæ senten
tiæ postquam confirmata est, sed in prædicto casu se
cundæ fallentiæ, quando a primo iudice sententia in
terlocutoria fuit lata, non videtur hoc procedere si
est appellatum propter suspensionem prædictam,
quæ fit per appellationem. vel dic, vt in dicta secun-
da limitatione, q illa theorica. D. de Rot. non est ve
ra, vel dic q est limitanda, & restringenda, secũdum
istam septimam fallentiam; videlicet, q illa proce-
dat in casu, quando esset appellatum a pronuntiatio
ne iudicis ad quem. Aduerte etiam, quia sunt & aliæ
fallentiæ, sed magis dubitabiles. ¶ Octaua igitur est
fallentia, videlicet. post factam inhibitionem iudici
a quo per iudicem ad quem, ne procederet in causa
Hoc voluit Host. in d.c. cum cessante. allegat c. Ro-
mana. §. si verò. de ap. lib. 6. Sed Do. me. in c. cũ ces-
sante dicit se de hoc satis dubitare; mouetur, quia li-
cet iudex post inhibitionem nõ possit procedere in
causa principali, vt c. non solum. §. fi. de ap. lib. 6. ta-
men debet posse illatum grauamen reuocare. Inhi-
bitio enim principaliter fit in fauorem ipsius appel
lantis, ne interim grauetur; ergò non debet in eius
odium retorqueri, videlicet, vt non possit releuari
grauamen per iudicem a quo, reuocãtem ipsum gra
48 uamen. probat per simile. † Appellatio legitima su
spendit iurisdictionem iudicis in principali; tamen
non suspendit respectu reuocationis grauaminis, vt
c. si a iudice, & tit. lib. 6. nisi diceres, saluando Hosti.
q hoc fit ne iudex ad quem illudatur, sicut in simili
49 dicimus, q† præsentantes, vel postulantes nõ possũt
præsentationem, vel postulationem factam reuoca-
re, ne superior illudatur, vt c. bonæ 2. s. de postula.
pręla ¶ Nono fallit, quãdo iudex ad quem commi-
sit causam appellationis. hoc ponit Spe. in ti. de ex-
cep. §. viso. ver. sed pone. sed mihi nõ placet; quia nõ
debet posse plus iuris in alium transferre quam ipse
habeat sed coram eo si causa agitaretur, posset iudex
a quo sententiam interlocutoriam reuocare; nisi de-
tulisset appellationi, vel facta esset inhibitio, vt s. di
xi. & hoc probatur per c. si a iudice. de ap. lib. 6. ergo
&c. dicit tamen Io. de Imol. q hoc posset saluari se-
cundum tradita per Garziam in c. cupiẽtes § fin. in
gl. super ver. gratia in fi. de elec. lib. 6. ¶ Decimo fal
lit secundum Spe. in præallegato ver. sed pone. quan
do citatio facta est in causa appellationis, qa tũc nõ
potest reuocare secundum eum; quia iurisdictio tũc
est abdicata ab eo, & trãsfusa in superiorem sed hoc
non videtur verũ, nec iure probatur, quòd abdicata
sit ab eo iurisdictio Itẽ hę duæ fallentię non placent
Do. m. in d.c. cum cessante. quia dicit ipse, nõ probã
tur iure. Itẽ quia rationes quæ concludunt, quòd iu
dex possit reuocare positæ in d. c. cum cessante. in
princi. & in fi. militant etiam in istis duobus casibus.
Item quia c. cum cessante. loquitur generaliter. Itẽ
quia in istis duobus casibus militat rõ dicti c. si a iu-
dice, nec aliqua videtur sufficiẽs ratio potestatis, re-
uocandę. ¶ Vndecimo fallit, secundum aliquos, per
ea quæ habentur in c. fi. de ap. lib. 6. videlicet, vbi ab
interlocutoria non est appellatũ, & fortius si est ap-
pellatũ, & cõfirmata ipsa interlocutoria, & est talis
interlocutoria, quę nõ præiudicet negocio principa
li, nec cũ eo connexa est, nec reddit iudiciũ retro nul
lũ. Nã eo casu cũ talis interlocutoria videatur perse
ctè trãsisse in rẽ iudicatã, cũ de ipsa nõ possit amplius
cognosci in appellatione a diffinitiua. videtur, q nõ
possit reuocari. Sed tu aduerte, qa Io. An. in d.c. cũ
cessante. sentit oppositum, videlicet, q iudex prin-
cipalis

cipalis causæ possit ex officio reuocare ipsam interlocutoriam causa subsistente;licet hoc non posset iudex appellationis a diffinitiua.mouetur per generalitatem tex.in d.c.cum cessante. & per no.per Inno. in d.c. quòd ad consultationem.§.de re iud. vbi tenet,quòd licet interlocutoria transeat in rem iudicatam quo ad partem ; non tamen quo ad iudicem, sed hoc videtur durum. Ioan. de Imo.tenet quòd iudex causæ principalis possit.& tamen non possit iu-
50 dex appellationis a diffinitiua,considerato, ꝙ † appellatio suspendit,seu extinguit,& reducit sententiā ad terminos litis contestatæ, iuxta no.in l.ita demũ. C.de procur.& sic videtur,quòd eadem ratione deberet posse iudex appellationis. Vnde subdit, ꝙ vterque deberet posse,vel neuter. Ego arbitror dicendũ, quòd si sententia diffinitiua adhuc non est lata,ꝙ ipse iudex possit reuocare,nisi alia causa impediat. lata tamen sententia diffinitiua videtur quòd non possit,arg.eorum quę dicam in sequenti membro, & ita procedat arg. Io. de Imo. nam sententia diffinitiua lata,etiam quo ad iudicem sententia interlocutoria transit in rem iudicatam, vt dicam in secundo membro.¶ Duodecimo fallit in interlocutoria expensarum lata pretextu iuramenti iudicialis.alleg.no.per Inn.in c.sacro.§.de sen.excomm.in ver.reuocare. & quòd habetur in l.sancimus.C.de iudi.cum auth.ibi posita.Sed tu aduerte,quia Inn.in d.c.sacro. hoc nõ dicit,imo dicit cõtrarium in c.fina.§.quòd metu.causa.circa fi. vbi expresse sentit iudicem posse reuocare taxationem expensarum,si modo videt illam minus legitimè factam.¶ Tertiodecimo fallit,si sententia interlocutoria executioni esset missa;quia tunc non potest reuocari,nisi causa cognita de consensu partium,in quarum fauorem lata fuit. hoc tenet glo.in l.1.in fi.ff.de prætor.stipul.per l.penul.eo. ti. & seq. Bar.in d.l.quòd iussit,quod tamen non placet Ioan. de Imol.dicit enim esse tex.in contrarium in d.l.pe. ff. de prætor. stipul. vbi sententia erat iam mandata executioni ; quia stipulatio erat iam interposita ad certum diem.quòd pater ibi dum dicitur,quòd propter secundum præceptum obst.exceptio primæ stipulationis,& tamen ibi inuita parte fuit mutata,qđ patet ibi,dum tex.dicit,quòd index præcepit caueri
51 in longius tempus.vnde no.† verbũ,precepit,quòd regulariter importat necessitatem per. l. 1. ff. quòd iussu & satis probatur per tex.in l.pen.§. allegata.& fuit hæc originalis opi.Dyni.vt refert Ioan. And. in d.c.cũ cessante.vbi tenet,quòd in d.l.pe.fuit facta reuocatio inuita parte,nec apparet ibi,quòd fecerit illud causa cognita . Et sic videtur concludendum, ꝙ siue sit facta executio,siue non,possit reuocari etiam parte inuita.Et not.ꝙ fatetur Ioan.de Imol.ꝙ si reuocatio fieret sine causa, postquam interlocutoria transiuit in rem iudicatam, quòd posset pars tanquā grauata appellare. ¶ Quartodecimo fallit in sententia,quę licet aliàs de sui natura esset interlocutoria, tamen quia lata est seruato iudiciario ordine cũ ad id principaliter ageretur oblato libello,& lite contest.posset reuocari.potes ponere exemplum in iudice qui pronuntiaret aliquam sentẽtiam, vel processum cassandum,vel nullum. nam licet aliàs de se talis sententia esset interlocutoria,tamen cum principaliter ad id coram iudice ageretur oblato libello &c. potest dici quasi diffinitiua, arg.l.fin.§.illud.C. de tem.appell.quia,licet (vt dixi) dicatur interlocutoria, quia ex toto non diffinit principale negotiũ,
52 tamen † diffinitiua;quia diffinit illud de quo principaliter queritur in hoc iudicio, sicut in simili dicimus de sententia lata super possessorio,de qua §.dixi,& ideò non potest reuocari. Quæ autem dicatur sententia interlocutoria,& quæ diffinitiua,vide glo. in vers. diffinitiua. & ibi latissime dixi in cle. vnica de seque.pos.& fruc.& in cle.fi.de ap.& per gl.& Archi.2.q.1.in summa.& per doc.in c.examinata.de iudi.& gl.2.q.6 §.diffinitiua.& per D. Ant.in c. sæpe. §.de ap.Oldra.consi.18.& traditur in c. in his.§. de ver.sign.per Inn.in d.c.quòd ad consultationem, & latissime dixi in rubri.de re iud. Quæ autẽ dicatur interlocutoria habens vim diffinitiuę,tradit Io.An. in c.peruenit.de ap.Oldra.consi.276.gl.2.in c.fi.de ap.D.de Rot.deci.281.& trad. in l.intra vtile. ff.de mino.& per Bar.in d.l.quod iussit.& in l.2.ff.de appell.reci.& dixi plenè in c.rub.de re iud.Et ex his habes not. expeditum hoc primum membrũ.¶ Quintodecimo fallit in interlocutoria, quę fuit per principem confirmata ; nam tunc non potest reuocari. hoc tenet Ang.in l.Paulus.1 ff.de re iud.pro qua fallentia possunt adduci rationes de quibus.§.in 3.fallentia.tenent Spec.& Ioan.And. ibi in addit. in tit. de sentem.§.vt autem ver.quid si Papa,& in c.4.§.de Institu.& Goffre. in summa de confir. vtili vel inuti
53 Nec ob.quòd † statutum factum ab inferioribus potest reuocari.vt not.gl.in c.3.de insti.quia ratio differentiæ est,quòd statutum etiam sine confirmatione intelligitur approbatum,vt.l.omnes populi ff.de iusti. & iure. Et sic illa confirmatio videtur fieri ad cautelam,nec debet plus operari,quam illa, quæ fit per legem mortuam;quę ratio cessat in sentẽtia.Idẽ tenet Io.de Imol.in d.l. Paulus.¶ Decimosexto fallit in interlocutoria,quia iudex declarat sententiam suam;quia illa non potest reuocari.ita tenet Ang.in d.l.quòd iussit.de re iud.per no.in l.quidquid astringendæ.ff.de verb.ob.Dicit tamen Io. de Imo. quòd Ang.in d.l. quidquid.tenet contrariũ.& ꝙ ille text. loquitur in iure declarandi competenti parti ; secus si competat iudici.vt d.l.quòd iussit. Sed tamen in Angelo meo ego non habeo dictam reprobationẽ in d.l.quidquid.¶ Circa secũdum membrum vide-
54 licet,† ad quantum tempus possit iudex sententiam interlocutoriam reuocare,& dico,quòd pro maiori parte patet decisio ex his quę dixi in præcedenti mẽbro,nam secundum aliquos potest reuocare vsq; ad 10 dies,qui dãtur ad appellandũ, & sm alios vsq; ad quatuor menses, qui dantur iudicatis, & secundum alios quo ad sententia fuerit missa executioni.Tu verò dic,ꝙ in his casibus in quibus conceditur reuocatio interlocutoriæ, ipsa reuocatio ad partis petitionem potest fieri duntaxat vsq; ad 10. dies,vt not.gl. in d.c.cum cessante,& probatur in c.cum dilecti.§. de elec.& no.Inno.in d.c.quòd ad consultationem. de re iudi.Ex officio verò iudex potest illam reuocare vsq; ad sententiam diffinitiuam exclusiue;quoniã
55 tanto tempore durat instantia, & eius iurisdictio. Nam † per prolationem diffinitiuæ finitur instantia,& index dicitur functus officio suo,vt.l.iudex postea.ff.de re iud. & hoc tenet Bart. in d.l. ꝙ iussit. &

D m.

D.m.in d.c. cum cessante.& facit quod no. in c.fi.de ap.lib.6.Ego tamen arbitror hoc limitandum,si modo talis sententia diffinitiua,fuit aliqua, licet fortè iniusta;secus si fuisset nulla;quia per talem sententiā nullam,non finitur iurisdictio iudicis ordinarij, vt. l.si præses quasi desertam.C. quomodo & quādo iu. & ideò posset interlocutoriam reuocare.& aliā diffinitiuā proferre.vt ibi trad.Hęc tamen limitatio procedit,vt dixi,in iudice ordinario; secus in delegato;
56 quia † iurisdictio delegati expirat etiam per sententiam nullam, vt l.si vt proponis.1.C. quomodo & quando iu.de quo tamen dicendum est,vt c. querenti.& ibi per Io.And.de offic.deleg.Spec.in ti.de iu-
57 di.dele.§.restat.in prin.† lata autem sententia diffinitiua non pōt interlocutoriam reuocari, scilicet per iudicem a quo,si est interlocutoria quę respiciat,vel sit connexa cum causa principali.aliàs secus, vt trad. in d.c.fin.de ap.lib.6.& adde quæ dixi in præcedenti membro in 7.fallentia. Aduerte etiam, quia quod dixi,ꝙ post latam sententiā diffinitiuam non pōt interlocutoria reuocari procedit ēt si lata nō esset diffinitiua,sed perempta esset instantia,vt puta de iure ciuili, quo iure datur instātia.¶ Circa tertium mem-
58 brum in quo quæritur,†vtrum in reuocatione requiratur causæ cognitio,& partiū consensus, variæ sunt opi.Inn.quem seq. Ab tenet,ꝙ intra 10.dies. qui dātur ad appellandum non exigitur partiū consensus, nec causæ cognitio;sed post 10.dies exigitur cū sententia transiuerit in rē iudicatā;cōtrariū tamē sentit ipse Inn.in c.sacro.de sen.excomm. Quidam vtrūq; dictum concordāt, videlicet,vt intra. 10.dies possit reuocari nec pars possit appellare, sed post.10.dies non potest recusari,quominus appellari possit. Sed tu vide aliam opi.Inn.in c.auditis.& c.querelam. ꝰ. de procura.vbi tenet,ꝙ index potest interlocutoriā reuocare etiam parte absente, & videntur tenere D. de Rot.in nouis decisi.422.illi tamen dicunt hoc verum,nisi esset interlocuturia habens vim diffinitiuæ vt est illa quæ fertur super desertatione appellationis.Sed tu aduerte, quia opi.ista non videtur vera in interlocutoria requirente ad eius probationem causæ cognitionem,cum illa debeat ferri parte præsente.aut contumaciter absente,per not.in.l. a procedēte.C.de dila.& l.in causæ.§. causa autem cognita. ff. de mino.Bart.in:l.si opus.ff.de ope.no.nunt.Io.An. dicit,ꝙ ex causa semper iudex potest reuocare; sine causa,non si tamen reuocabit sine causa, valebit renocatio;nisi appelletur.Sed in addi.Spe.in ti.de sen. prola.§.species.ver.est quoq; tenet cōtrariū dicens, ꝙ pōt interlocutoriā reuocare sine causæ, cognitione secūdum ꝙ etiā voluit Inn.& sentit Bart. in.d.l. ꝙ iussit.D.me.concludit, ꝙ interlocutoria non potest reuocari sine causa,propter metū appellationis. Si vero subesset causa, cum illa non possit cognosci
59 parte nō vocata; quia † merita causarū partiū assertione panduntur, vt l.fi.C.si per vim vel alio modo. Ideò debent partes vocari, maximè si fuit lata cum causę cognitione, ar.c.1.de regu.iur.& l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.& maximè dicit Bart.hoc procedere,si sententia erat missa executioni. & hoc sentit gl.in d.c.cum cessante.Et ad prædicta vide Bal.in
60 c.1.de mili. vas.qui cōtu.est in vsi.feu.vbi dicit, ꝙ † quādo iudex inuenit se deceptū in interpositione decreti, potest illud reuocare proprio motu ex mero officio,per c.consultationibus.ꝰ.de offi.deleg.ꝙ tñ ego limitarem,secundum præcedentem doctrinam.
61 ¶ Circa quartum membrum, †an possit pluries interlocutoria reuocari? breuiter dicit Bar.quē communiter * sequūtur doct.& Io.de Imol.in d.cū cessante,ꝙ reuocatio potest fieri bis, & non vltra. allegat not.in.l.fideicommissi. §. si quis alicui decem. ff.de leg.3.& ꝙ traditur per tex.& gl.in c.c. cum a repulsione.de ap.not.in c.fraternitatis. de frigi.& malefi. Cōis opi.
¶ Postremò circa quintum & vltimum membrum,
62 † vtrum iudex possit compelli reuocare interlocutoriam.Dy.quem sequitur Bar.in d.l.ꝙ iussit. tenet ꝙ nō per.l.non quicquid.ff.de iud.&.l.1.C. quomodo & quando iu.nam tex.dicit in d.l.quòd iussit.contrario imperio reuocari potest;ergo non necessitate, vt probatur in dictis iuribus.hoc tamē verum est de necessitate præcisa;tamen causatiuè, ne faciat litē suā, vel aliàs lędatur conscientia sua,compellitur reuocare,si interlocutoria per eum lata fuit iniusta.arg.eorum quę dixi.ꝰ.in notabilibus,& eorum,quę no.gl. hic super ver. corrigere. Et sic habes expeditum primum membrum principale reuocationis interlocutoriæ. Assumo igitur ex ordine secundum membrū principale de reuocatione diffinitiuę, in quo ego
63 trado,primò hanc regulam,videlicet.ꝙ † iudex sententiam diffinitiuam a se latam nō pōt cōtrario imperio reuocare,vt est tex.in. l. iudex postea. ff. de re iudi.etiam si eadem die perperam a se factum vellet corrigere,vt.l.cum querebatur.eo.tit. & ratio est in
64 promptu,quia† per sententiam diffinitiuam,siue benè,siue malè lata,functus est iudex officio suo,vt d.l. iudex.hæc autē regula procedit siue loquamur in ordinario,siue in delegato.nā text.in d.l.index.loquitur generaliter.Ad ꝙ ēt facit l.Paulus.1.coniūcta d. l.iudex.Hæc autem;regula fallit in pluribus casibus.
¶ Primo fallit respectu declarationis, seu interpre-
65 tationis,† accipiēdo interpretationē,seu declarationē strictè,& ,pprie pro cōgrua verborū expositione talē enim pōt facere iudex.etiā post latā sñiam diffinitiuā,vt probatur in d.l.1.in fi.ff.de præto. stipula. vbi pretor interpretatur sñiam, & hoc idē tenet gl.
66 35.q.9.his ita.& probatur in simili† de notario, qui nō pōt minuere cōtractū & pōt declarare verba ambigua,vt l.actorū.ff.de re iud.sed melius tradit in.l. ab executore.ff.de ap.& ibi tenet hoc gl.& sequitur Bar.si modo sit iudex habēs merū imperiū. per illū tex.& sequitur D.m.hic;& placet mihi.Moueor; qa
67 † ille,qui declarat nil dī de nouo facere,vt c. pastoralis.§.1.ꝟ.de sen.excō.&.l.hæredes palā.§.fi.verf.si tamē.de testa.& ꝙ no.in proemio 6.in priu.si tamē iudex male declareret posset ab eius sñia appellari, vt est tex.in d.l.ab executore.Hæc tamē fallētia non habet locū in delegato;quia,vt ꝰ.dixi hoc solū cōpetit maioribus magistratibus.hoc tamē fortè fallit in delegato principis,arg.l.a iudice C.de iud.& eorū q̄ infra dicā.Sed tu aduerte,qa iura,& rationes ꝰ.allegatæ,vidētur cōcludere idē in minoribus magistratibus.Gl.tñ in d.§ his ita.& text.dicit cōtrariū in.d.l. ab executore.ff.de ap.¶ Secūdo fallit,vbi sñia diffi-
68 nitiua esset nulla.Nā cū tūc cesset ratio,quia† per sētētiā nullā non finit iurisdictio,seu officiū,ēt si illud sit mercenariū vt.l.si preses quasi desertā.C.quomodo &

do & quando iu.ceſſat etiã regula, & per cõſequens
poteſt reuocare, vt d.l.ſi præſes:&.l.3.C.de acc.vnde
quandoq; ex eiſdem actis poterit pronũtiare; & hoc
idem ſentit Inno.in c.de cętero.ad fi.ſ.de re iud.vbi
dicit, ꝙ ipſe idem iudex qui ſententiã, vel ſucceſſor;
debet adiri, per viã nullitatis, nã ſuperior poteſt ſo-
lũ adiri per viã appellationis, vt trad.in.d.l.4. Gl.ta
men ibi dicit, ꝙ eſt in electione partis, an velit adire
eundẽ iudicẽ, vel ſucceſſorẽ, vel ſuperiorẽ per.l.abſẽ
tẽ.C.de accu. Bart.in.d.l.iudex, vult, ꝙ ſolũ ſit in ele
ctione partis, ſi petatur pronuntiari ſententiã nullã,
ſed ſi petatur nõ ſolũ pronũtiari ſententiã nullã, ſed
etiã ſententiã ferri ſuper principali non poterit per
hoc adiri ſuperior; niſi ſententia fuiſſet nulla per do
lũ iudicis, & ita intelligit, & limitat Barto.l.abſentẽ
69 C.de accu. quæ vult, ꝙ † ſuperior poſſit reformare
ſentẽtiã nullã. Idem vero Bar.in.l.ſi vt proponis.C.
qũo & quando iu.tenet indiſtinctè, ꝙ hoc ſit in ele-
70 ctione partis, dicens ꝙ † cauſa nullitatis trahit ad ſe
cauſam principalem allegat no.per Inn.in c.cũ cõ-
tingat.de officio deleg. & ꝙ no.in.d.l.abſentẽ. & di
cit ſe ſimile verbum aliàs nõ dixiſſe. Sed tu aduerte,
quia idem dixit ipſe Bar.in.l.ſi expreſſum.ad fi. ff.de
ap.ſed fortè tunc quando fuit commentatus dictã.l.
ſi vt proponis, non fuerat cõmentatus.ff.noui ſecun
dam partẽ. Et habes ex prędictis notabilẽ limitatio-
nem ad ea quę.ſ.dixi in hac fallentia, ꝙ ordinarius
poteſt ſententiã reformare, ſeu corrigere; quia hoc
eſt verũ ſi modo nõ ſit lata per dolũ ſecus ſi eſſet lata
per dolũ, vt d.l.abſentẽ. Facit ꝙ.ĩ.dicã. dicit tñ Io.
de Imo.ꝙ licet prædicta opi.gl.Inn.& Bar. in.d.l. ſi
vt proponis. ſeruanda ſit in practica propter eorũ au
thoritatẽ. fortè tamẽ verior videtur opi.quam tenet
Bar.in.d.l.ſi iudex. Mouetur; quia nõ reperitur iure
71 cautum, ꝙ † ſuperior qui aditur per viam nullitatis
poſſit pronuntiare ſuper principali, niſi in caſu d.l.
abſentem, quæ videtur loqui in caſu ſpeciali; quando
propter iniuriam, & dolũ iudicis lata fuit, vnde alias
debemus remanere in caſu d.l.4.C.de accu.quæ vult
ꝙ adeatur idẽ iudex, vel eius ſucceſſor. Imo fortius
dicit Ioan. de Imol.attẽtari poſſe, ꝙ ſuperior nullo
modo poſſit adiri per viam nullitatis, niſi vt dixi, in
caſu.d.l.abſentẽ, ꝙ etiã videtur ſentire Inno.in.d.c.
de cętero. Nec ob.ſecũdũ eũ, ꝙ habetur in.l. quædã
mulier.ff.fam. erciſ.& l.Cornelia pia.ff.de iure pat.
quia illa iura loquuntur, quãdo ſuperior fuit aditus
per viã appellationis, quo caſu incidenter venit exa
minanda nullitas. ſecus ſi ſimpliciter vellet adire per
viam nullitatis, & vide Bald.in d.l.abſentem. Sed ad
72 uerte, quia maius eſt dubium, † an delegatus ſuper
cauſa nullitatis, poſſit reformare ſententiam nullam
ſi hoc a parte petatur. & videtur ꝙ ſic, per d.l.abſen
tem.iunctis notatis per Bar.in d.l. ſi vt proponis. In
73 contrarium facit, quia † iuriſdictio delegati eſt ſtri-
cti iuris, vt c.P. & G. de offi.deleg. & ſic videtur, ꝙ
poſſit ſe ſolũ intromittere in eo ꝙ eſt ſibi cõmiſſum
& hoc tenet D.Barth.de Salic.in.d.l. ſi vt proponis.
Ad contrarium verò reſpondet, ꝙ loquitur in ordi-
nario; ſed quia hic nõ eſt principalis articulus noſter
dic de eo, vt per Inn.Hoſt.Io.And.& doct.in.c.vt de
bitis.ſ.de ap.& latius per Io.de Imol.in d.l. iudex
poſtea. Sed aduerte, quia contrà dictam fallentiam,
& prædicta opponitur fortiter; videtur enim, quòd
licet ordinarius ferat ſententiam nullam; ipſe tamen
non poſſit eam reuocare, ſed ſuperior. Vnde opponi
74 tur d.l.moris.§.iſte.ff.de pœnis, vbi tex.vult, quòd †
ſi decurio, vel ſimilis perſona damnatur ad beſtias,
vel ad aliam pœnam, ad quam de iure non poterant
damnari, quòd non ipſe, qui ſententiam tulit, ſed ſu
perior debet illam reuocare, & tamẽ ſententia vide-
75 tur nulla; quia † lata contra ius ſcriptum, vt. c. de re
iud.& l.ſi expreſſim.ff. de ap.& no. in.c. inter cæte-
ros.ſ.de ſent.& re iud. Sol.dicit gl. in.d.§.iſte, quòd
ibi ſententia non eſt nulla; ſed contra iſtam ſol.forti
ter ob.tex.in.l.ſi quis filio exheredato.§.quid ſi quis
fuerit ff.de iniuſt.teſt.qui tex.vult. quòd ſentẽtia ſit
nulla ſi decurio fuit damnatus ad beſtias. Sed potes
reſpondere, quòd dum tex.ibi dicit, quòd ſententia
non tenuit, debet intelligi ſcilicet cum effectu, hoc
eſt, irreuocabiliter; quia poteſt per ſuperiorem reuo
cari Ita dicit gl.in d.§.quid ſi quis.& glo.in l.incre-
dibile. C.de pęn. vel melius dić, ſecundum Oldra.&
Iac.de Are.ꝙ ideò in.d.§.iſta, ſententia tenuit; quia
in ea nõ fuit expreſſus error. ſecus ſi fuiſſet expreſſus
puta ſi dixiſſet, damnamus talem decurionem ad be
ſtias; nam ſi tũc talis ſentẽtia eſſet nulla, poſſet ipſe-
76 met iudex, vel eius ſucceſſor illam reuocare. Ita † lo-
quitur d.§.quid ſi quis.& Barto.ibi.& ita debet in-
telligi.d.l.incredibile, videlicet, ꝙ ille fuit damna-
tus ad perpetua vincula, non exprimẽdo ſeruum, vel
liberum, ſecus ſi expreſſiſſet liberum; quia tunc ſen-
tentia non tenuiſſet. Item aduerte, quia hæc ſecunda
fallentia procedit in ordinario; non autem in dele-
77 gato; quia † delegatus, etiam ſententiam a ſe latam.
non poteſt corrigere & ratio eſt in promptu, quia
78. † eius iuriſdictio expirat etiam per ſententiam nul-
lam. Hæc probantur in d.l.ſi vt proponis. & ibi Bar.
& Bal.in prędlleg.l.ſi prę́ſes.& d.l.iudex poſtea.Bar.
& docto.in.c.in literis.ſ.de offi.delega. Nec ob. di-
ctum.c.in literis. quia immo delegatus per prolatio
nem ſententiæ diffinitiuæ etiam validæ non ſit fun-
ctus officio ſuo, ſeu expiret eius iuriſdictio; ſed de-
mum poſt executionem ſententię, quia illud eſt ſo-
lum reſpectu executionis. ſed eo reſpectu vt nõ poſ-
ſit amplius ſe impedire de cognitione cauſæ, dicitur
functus officio ſuo etiam per ſententiam nullam, &
79 ibi per docto. Hoc tamẽ quod dixi † de delegato fal-
lit in pluribus caſibus. Primo enim fallit in delega-
to principis, quia ille poterit iterato iudicare, ſicut
ordinarius hoc tenet Angel.in.d.l. iudex poſtea per
l.a iudice. C. de iud. Sed Ioan. de Imo.dicit, ꝙ hoc
non procedit ſine dubio, neq; prædicta fallẽtia pro-
80 batur in.d.l.a iudice, quia licet ibi dicatur, quòd †
delegatus a principe, habet hoc ſpeciale, quòd po-
teſt ſubdelegare, & habet etiam alia ſpecialia; tamen
iure cautum non reperitur, quòd habeat hoc ſpecia
le, quòd ſententiam nullam poſſit corrigere, vnde
debemus ſtare prædictæ regulę. Pro hoc dicto facit
quia eadem eſt ratio in delegato principis quo ad
hoc vt expiret iuriſdictio per ſententiam, quæ eſt in
alio delegato; ergò &c. Secundus caſus in quo fallit,
eſt in delegato generali; ſeu ad vniuerſitatẽ cauſarũ
hoc ſentit gl. noſtra hic & ſequitur D. m. & Ang.in
81 d.l.iudex poſtea, etiã ſi ſit † delegatus ab inferiore a
principe. Mouetur, quia talis æquiparatur ordinario
per not.in d.l.1.ff.quis & a quo. & quòd traditur in.l.

cum prætor.§.1.ff.de iudic.vnde potest ipsemet cor
rigere,& aliter pronuntiare,vt.d.l.si præses,nisi nul-
litas surrexisset ex turpitudine iudicis; quia tunc nõ
posset ipsemet corrigere,vt.d.l.absentem.ff.de pœ-
nis.sicut etiam dixi supra,in ordinario.Sed aduerte,
quia.d.l.1.ff.quis & a quo,& alia similia iura non lo
quuntur in casu nostro, sed solum quo ad potestatẽ
subdelegandi,& ideò secunda ista fallentia est valde
dubia,secundum Io.de Imol.& benè,nec auctoritas
gloss.nostrę hic astringit;quia potest intelligi de re-
82 uocatione interlocutorię.Quid autem in† delegato
cum potestate exequendi? videtur idem dicendum
quòd in duabus præcedentibus fallentijs; quia talis
videtur equiparari quasi ordinario. vt.l. a diuo Pio.
in prin.ff.de re iud. facit quòd not.in.d. l.a iudice.
In cõtrarium tamẽ facit,q dixi.s. in d.duabus fallẽ
tijs,& vide quæ dicã.j.in.15 .fallent.in fi.¶ Tertius
casus in quo fallit,est si delegatus, licet ad vnam cau
sam,vel speciem, etiam ab inferiore a principe sen-
tentiam tulit contra formam rescripti,& sic senten-
tia fuit nulla,nam tunc cum cesset ratio, quia non di
citur functus officio suo,potest iterum pronuntiare
sicut arbiter,vt.l.quòd tamen in princ.ff.de arbit.Et
fuit hęc originalis opi.Lamber.de Sali.quem sequũ
tur Ia.de Are.& Oldra.& etiam Bal.in.d.l.dicere §.
nam videndum.ff.de arbit.& Angel.in.d.l.iudex po
stea.& Barth.de Salic.in d.l.sicut proponis. vbi hoc
sentit etiam Bart.& etiam sequitur Io.de Imo.in d.
l.iudex postea Ex quibus infertur, quòd iura quę di
cunt, quod delegati,qui ferunt sententiam nullã,nõ
possunt iterum sententiare, debent intelligi;quan-
do sentiauerunt seruata forma delegationis, & ra-
tio est in promptu; quia si delegatus extra formam
delegationis sententiam tulit,vt priuatus,& per con
sequens ad eam non habetur aliquis respectus; secus
si sententia esset nulla; propter aliquod aliud acci-
dens;puta.quia sententiauit die feriata, vel absente
parte non contumaciter.¶ Quartus casus fallentiæ
est,secundum Bart.in d.l.iudex, si delegatus tulisset
sententiam nullam per errorem facti;quia tunc po-
test iterum pronuntiare. allegat dictum Inn.in.c.1.
de re iudi.& sequitur D.m.Sed tu aduerte,quia Inn.
hoc non dicit si benè ponderentur eius verba, loqui
83 tur,enim in facto extraiudiciali;puta† mandatur ali
cui,quòd prouideat de præbenda vacante;nam pro-
uidendo per errorem de prębenda,tanquam vacan-
te,quę non vacabat,poterit iterum prouidere; & ita
intelligit Inno. c. in literis. de offi. delega. vbi te-
net simpliciter, quòd delegatus non possit corrige-
re sententiam nullam; quia per eam desinit esse iu-
dex,& subdit, secus autem in omnibus alijs præter-
quam in sententijs;nam in alijs factis,& alijs simili-
bus pręter sententiam,si non tenet quòd fecit per er
rorem,vel non benè factum est,vel non habuit effe-
ctum de iure, potest iterum facere, siue sit ordina-
rius,siue delegatus.de ordinario allegat. c. cum ter-
ra.s.de elect.de delegato vero allegat.c. significasti.
de offic.dele.Et ponit exemplum Inno.in delegato
ad prouidendum alicui de beneficio.Nam in illo fit
plenior interpretatio, ad hoc vt beneficium princi-
pis debitum sortiatur officium, no.in c.cum dilect.
de dona.& l.fi.de consti. princip.ff.& per hoc dicit
Hostien.in.c.de reg. iur.quòd etiam si prouisio non
tenuisset propter iuris errorem, potest nihilominus
iterum prouidere. Sed de hoc dic latius, vt per.D.
Ant.& D.m.in dictis iuribus. Sed quęro iuxta præ-
dicta pro complemento huius. 2.principalis fallen-
84 tiæ† vtrũ si sententia fuit nulla ipso iure in casibus in
qbus ordinarius vel delegatus potest iterũ sentẽtia-
re an possit sententiare ex eisdem actis.Nec quæstio
tangitur hic per docto.& per gloss.in.c. ad proban-
dum.s.de re iudic.& ibi dixi no.per D. Ant.in d.c.
in literis.per Paul.& Ioan.de Imol.& ibi etiam teti-
gi in clemen.1.de re iud.3.q.5.c.quia suspecti. 3.q.
6.c.hoc quippe.per Bar.in.l.2.ff.iud.sol.& l. absen-
tem.C.de accu.& l.is apud quẽ.C.de eden.& l.si ex-
pressim.ff.de ap.gl.in.l.conquærebatur.ff. de re iud.
& l.si vt proponis.C.qũo & quãdo iudex. Veritas est
quòd si vitium, seu nullitas sententię concludit seu
respicit etiam acta ex illis non potest iterum iudica-
ri.exemplum potest poni in.c.1.de rescrip.lib.6. Si
vero nullitas non concludit etiam ad acta; quia for-
tè sententia fuit lata die feriata, vel prolata parte nõ
citata;alia tamen acta sunt legitimè facta, & tunc ex
eisdem actis debet etiam iudicari. ¶ Tertio fallit
85 principaliter prædicta regula,† in his quę iudicis of-
ficio nobili expediuntur,quia potest sententiam a se
latã corrigere,vel mitigare mulctã impositã;vt.l.illi
citas.§.pen.ff. de offic. præsi.& probatur in.l.diuus.
ff.de resti.in inte.& sequitur hic D.m. & communi-
ter * doc.in l.iudex postea.¶ Quarto fallit,secundũ Cõis opi.
quosdã,in perfecto prętorio,& senatu, qui propter
eorum prerogatiuam possunt sententiam diffiniti-
uam propriam corrigere:quamuis validam,per.l.2.
in fi.C. de sent.ex breuic.recitan.hæc tamen fallen-
tiam communiter * reprobatur,quia illa.l.2:non lo Cõis opi.
quitur in casu nostro;sed loquitur quo ad sentẽtię re
citationẽ,nã licet iudex debeat per se sententiã reci
tare;tñ fallit in præfecto prętorio,& senatu;tñ de re
tractatione,vel correctione nihil dicit, vnde debeat
86 stari regulæ supradictæ. ¶ Quinto fallit in † princi-
87 pe,nam† princeps solutus est legibus,vt c.proposuit
supra de conces.præben.& l.princeps.ff.de legi.licet
digna vox sit eũ velle viuere legibus,vt.l. digna vox.
C. de legi. & hanc fallentiam sequitur hic D. m. &
communiter * doct.& placet mihi. Moueor; quia Cõis opi.
omnia iura requirentia aliquam solennitatem, vel
formam circa processum, vel sententiam degenerãt
in sententia principis, vt c.in nostra.supra de sepul.
& c.1.s.vt lite non contest.facit.§.sed quòd princi-
pi.Instit.de iur.nat. gen. & ci. quòd dicit hic D.m.
etiam procedere si sententia transisset in rem iudica
tam.quòd tamen ego arbitror limitandum,si ex cau
sa vellet retractare. aliàs incideremus in aliud du-
88 bium, † vtrum priuare aliquem iure iam quesito
possit,de quo per doct.in c.quæ in ecclesiarum.s.de
consti.per docto.in.l.quoties.C.de prec. imp. offe.
89 & l.rescripta & ibi Bald.eo.tit.† In dubio tamen in
principe præsumitur causa, per Inno. Do. Ant. &
doct. & maximè. D.m.in. d. c. quæ in ecclesiarum.
90 Cy.in.d.l.quoties.† ante autem quam sententia trã
siuit in rem iudicatam non est dubium quòd potest
reuocare. ¶ Sexto fallit respectu latinitatis senten-
tiæ, quia potest illam corrigere, vt est text. in. l.
actorum. ff. de re iudi. & sequitur hic D. m. & glo.
35.q.9.§.is ita, & doct. in. d. l. iudex postea. & Iac.
But.

Bar. in.d.l.dicere.ff.de arbit. Nec obſtat.d.l.acto-
91 rum.quia loquitur de actis,non de ſententia, † quia
actorum appellatione venit etiam ſententia diffini-
tiua,ſecundum Io. And.in addit.Spec.in tit.de ſent.
§.1.in princ.Io.Cald. in.d.c.cum dilectus.ſ̄.de cau.
poſſ.& proprie. &.D.m.in.c.quoniam contra.ſ̄.de
proba.not.tex cum glo.in.l.in fraudē. C.vt lit.pen.
Cōis opi. & hoc communiter* tenent Docto.ſ.in.d.l.actor.
¶ Septimo fallit,ſm.D.m.hic, quando iudex reſer-
uaſſet ſibi poteſtatem iterum pronūtiandi, per tex.
& quod ibi not.glo.in.l.item Labeo.§.familiæ.in fi.
in glo.ſuper ver.purè.ff.fami.erciſ. &.l.quid tamen.
ff.de arbit.Sed Bal.in.d.l.item Labeo.dicit,ꝙ iſta re
ſeruatio nihil operatur ſup principali;ſed benè quo
ad acceſſoria.vnde etiam in acceſſorijs eſſet idem di
cendum,ꝙ dicam.ĩ.in vlti.fallen. ¶ Mouetur Bal.
92 quia † ſuper principali non poteſt ferri incerta ſen-
tentia,ſed ſuper acceſſorijs ſic . alleg.not.per Doct.
& Dy.in.l.triticum.ff.de verb.obli.per Cy.in.l.ſi te-
ſtamentum.C.de inſti.& ſubſti.ſub cond.fac. & hæc
opin.plus mihi placet. Nō obſt.tex.in.d §.familiæ.
quia loquitur reſpectu acceſſorij,nō principalis. de
quo dicam in vlti.fallentia. Et ex prædictis infertur
deciſio ad illam notabilem,& vulgatam quæſt.vide-
93 licet, † an valeat ſententia illa,quam communiter fe
runt iudices maleficiorum ſub iſta forma,videlicet,
condemnamus T. in centum , & ſi condemnatio eſt
facta in plus,vel in minus,quàm debeat ex forma ſta
tutorum,illam reducimus ad debitam quantitatem
ſtatutorum;nam ſm opi.D.m. dicta ſententia videt̃
valere.ſed ſm opi.Bal.non valeret.Bart.in.d.l.index
poſtea.concludit poſt Iacob.de Are.quòd aut dicta
clauſula ponitur poſt verbum,condēnamus. & tunc
nihil operatur,quia poſt illud verbum emiſſum non
poteſt corrigere, vt.d.l.iudex poſtea . &.l.actorum.
ff.de re iudi.vide Pet.de Ancha.in repe.c.ea quæ. de
reg.iur.lib.6.vbi tenet opin.Bart.& Iaco.de Bel.qui
diſputant iſtam.q. Item,quia dicta verba non faciūt
ſententiam conditionalem,ſed reſoluendā ſub con-
ditione,vt.l.2.ff.de in diem addi. ſed iſta reſolutio
non poteſt fieri per iudicem,vt.d.l.iudex poſtea.igi
tur,&c. Præterea illa cognitio,ſeu additio eſt incer-
ta;ergo non tenet,vt. C.de ſen.quæ ſine cer.quant.&
idem per hanc.q.tenet Bar. in.l.moris.§.iſtæ ferè.ff.
de pœ.Si verò talia verba proferuntur conditiona-
94 liter in ipſa ſententia;vt quia dicit, quia † nobis cō-
ſtat delictum per te commiſſum eſſe , ideò ſi ex tali
delicto tāta pœna tibi debet imponi, ſecundum for
mam ſtatuti,eam tibi imponimus. nam tunc ſenten
tia valet,ſicut valeret,ſi nulla pœna eſſet impoſita,vt
l.1.§.1.ff.ad Turpil. Sufficit.n.declaratum eſſe deli-
ctum commiſſum,& in executione declarabitur pe
na. Dicit tamen Barto.hoc non eſſe faciendum,niſi
magna ex cauſa, quoniam talis forma demonſtrat
turpitudinem,& ignorātiam aſſeſſoris.pro qua opi.
Bart.facit quod not.Io.And.poſt Pe.Abb.in.c.ſi.in
95 ſi.ſ̄.de reſcrip.vbi dicit,ꝙ † cautè faciunt delegati,ſi
primo condemnant in expenſis, & poſtea pronun-
tiant reſcriptum non valere, quia ſi primo id pro-
nuntiant,iam videntur iudices non eſſe, & ſic in ex-
penſis condemnare non poſſe.quod etiam tenet Spe
cu.in titu.de expen.§ iuxta.verſi.nono.& ſeq. Facit
etiam pro ſentētia Bar.illud vulgatum. Euolat emiſ-
ſum ſemel irreuocabile verbum.43.diſt.§.fin. Ang.
verò in.d.l.iudex poſtea . circa primum membrum
Bar.dicit,quòd ſibi non placet dicta opin. ex eo, qa
tantum operentur dicta verba poſita poſt verbum,
condemno,quantum ſi eſſent poſita ante. Mouetur
primo per glo.ordi.in.d.l.item Labeo.§.penul. ver.
ſed ſi purè.ff.fami.erciſc. quæ dicit, quia non dixit,
ſaluo quod.ĩ.dicam . & per glo. in.l.obligationum
ferè.§.conditio.ff.de actio.& oblig.vbi probatur,ꝙ
iudex in euentum conditionis poteſt reſoluere. Et
hoc idem videtur tenere Spec. & Io. And. ibi in ad-
di.in tit.de ſen.§.ſpecies.ver.quid ſi iudex.vbi dicit,
96 quòd † iudex poteſt condemnare ad ſoluendum,niſi
quis probauerit ſe ſoluiſſe intra certum tempus. di-
cit tamen,quòd tutius eſt expectare,an ſolutio pro-
betur,ante quàm feratur talis ſententia, ſicut factū
fuit,in.c.ſuborta.de re iudi. Et dicit Io. And.quòd
non eſt dubium,quòd interlocutoria poteſt taliter
ferri,per.c.cum veniſſet.verſi.nos igitur.ſ̄.de inſtit.
& per not.per glo.fina.in fi.in.c.ex parte.ĩ.de verb.
97 ſignific. Allegat etiam, † quia pacta,& clauſulæ,quæ
apponuntur in eodem contextu orationis, ſiue ap-
ponantur in principio,ſiue in medio,ſiue in fine vi-
dentur ineſſe diſpoſitioni , ſicut ſi eſſent poſitæ in
principio,vt.l.ſi teſtamentum.C.de inſtit.& ſubſtit.
ſub condi.fac.&.l.lecta.verſi.dicebam. ff.ſi cer.peta.
Nec obſt. ſecundum eum.d.l.iudex poſtea. p quam
mouetur Bar.quia dicit,quòd.d.l.procedit poſtquā
iudex condemnauit, & ipſam ſententiam condem-
natoriam habuit pro abſoluta,& perfecta.Nam tūc
verum eſt,quòd non poteſt mutare , aut corrigere .
98 quod non contingit in quæſtione propoſita † iudex
enim non videtur habere actum pro expedito, & p-
fecto,niſi prolatis omnibus verbis ſententiæ . Facit
.l.contractus.C.de fide inſtrumen. & ideò per verba
eodem contextu prolata,non poteſt dici, quòd cor
rigat ſententiam abſolutam . & pro dicta ſententia
Ange.allegat Ioā.de Imo. glo . in verſi. immò verò.
99 16.q.1.c.prædicator.quæ vult, ꝙ † ſi iudex dicit iſto
modo.Titium condemno , immò abſoluo T. quòd
talis ſententia valeat , per nota. in.l.Stichus immo
Pamphilus.ff.de manu.teſta.&.l.ſi ita ſcriptum.ff.de
hære.inſtit.& eandem glo ſequitur ibi Archidia.per
prædicta iura.16.q.1.c.prædicator.& glo.11.q.3.c.
ſi is qui præeſt. Facit etiam.l.1.§ fina. ff.de ſtipula.
ſeruo.coniuncta.l.contra iuris.§.fina. ff. de pact. in
100 quibus probatur, † quòd licet ſeruus non poſſit præ
iudicare domino poſt actionē quæſitam,vt.d.l.con-
tra iuris.&.l.ſeruus.C.de pact. Illud tamen debet
intelligi,niſi incontinenti vellet præiudicare , vt.d.
l.1.§.fin.ff.de ſtipu.ſeruo.Facit etiam pro dicta opi.
Ange.quod not.Spec.in tit.de arbitr.§.fina verſi.li-
101 cet autem.vbi etiā videtur velle,quòd † poſt actum
ſententiæ perfectum ; & conſummatum , quod plus
eſt,quòd iudex poſſit ſe corrigere , dummodo illud
faciat incontinenti,arg.eius, ꝙ dicimus in ſimili de
102 teſte, † qui incontinenti poteſt dictum ſuum corri-
gere,vt.c.pterea.ſ̄.de teſti.cog.& arg.d.l.lecta.verſi.
dicebā.Et hanc eandē ſnīam tenet Ang.cōſ.xl. Nec
obſt.dictum Io. And.in.d.c.ſi.de reſcript. & Spec.in
tit.de expen.§.iuxta.ver.nono.& ſequen. quia dicta
opinio non probatur iure . Et videtur potius pro-
bari contrarium , in.c.vt debitus . ſ̄.de appellatio.

103 vbi ex ordine literæ apparet, q̃ † iudex appellatiõis ab interlocutoria, remittit partem ad iudicem, q̃n ẽ malè appellatum, & postea condemnat in expensis, & sic postq̃ non habet se vlterius intromittere. pro
104 quo etiam vr̃ casus in cle. 1. de rescrip. vbi † iudex, q pronuntiat se incompetentem pp impetrationem minus canonicè factam, potest pronuntiare super expensis. & pro hoc facit, quia licet per talem ꝑnun tiationem appareat eum nõ esse iudicem in cã principali; non tñ apparet eum non esse iudicem super articulo competentiæ, vel incompetentiæ, immò po tius oppositum, q patet, quia de illa cognoscit, & pronuntiat. Et ideò non mirum si super articulo expensarum factarum occasione dicti articuli incompetẽtiæ, poterit, sicut & iudex principalis causæ lata snia pronuntiare sup expensis factis occasione ipsi⁹,
105 † arguendo de toto ad partem, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vend. ¶ Sed aduerte, quia si quis vellet tenere op in. Bar. posset respondere ad iura. s̃. alleg. in contrarium. & primo ad glo. allegatam per Ang. in. d. l. item Labeo. põt responderi, q illa glo. non probat per illum tex. nam dum dicit, q purè adiudicare po test, debet intelligi. i. non fact mẽtione, q velit alteri parti seruire. & ita intellexit Cyn. reprobando illam glo. l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. Secun do potest responderi, q illa glo. loquitur, q̃n iudex limitat suum dictum in eodem orationis contextu. nam hoc videtur posse facere, sic etiam potest condi tionem adijcere, vt. l. 2. §. biduum ff. quan. appel. sit. Sed quæstio prædicta, & dictum Bart. loquuntur vbi diuersis orationibus fit additio, inter quæ longa est differentia, vt patet ex notatis in simili. in. l. si quidẽ. C. de except. & l. exceptionem. C. de proba. & quod dicitur in. c. cum venerabili. de excep. Tertio potest responderi, q illa glo. loquitur quando iudex inten dit modificare sniam per clausulam adhibitam, non autem corrigere in totum, sed in partem. secus est in q. proposita. nã ibi iudex adiudicauerat certam rẽ, & per clausulam modificat, q deberet seruitutem alteri. & ideò dicitur ibi, q potest illud facere incõ tinenti. Vel quarto potest solui contrarium, secundum Bal. ibi, q illa glo. debet intelligi, q nõ solum specificat non decisa, sed etiam specificat non decla
106 rata, quia † duæ sniæ super eodem non tenent, vt. l. 1. C. quan. prouo. non est nec. Item non obstat glo. in d. l. obligationum ferè. §. conditio. quia illa loquit̃
107 quando apponitur † dictio, nisi, quę reddit orationẽ conditionalem de se; nõ autem resolutiuam in euen tum conditionis, sicut in vltimis voluntatibus, in. l. quibus diebus. §. qui cito. ff. de cond. & demon. Nec obstat, q in contractibus illa verba habeant vim re-
108 solutiuam, quia † in sententia, sicut in vltimis volun tatibus fit benignior interpretatio, q̃ in contracti-
109 bus; † nam in illa magis fauemus reo, q̃ actori, arg. l. Arrianus. ff. de act. & obl. Facit qđ not. Bar. in. l. cen tesimis. §. fi. ff. de verb. obl. Item potest dici, q illa gl. loquitur in sententia interlocutoria excõicationis, quæ facilius potest reuocari, seu mutari, q̃ diffinitiua, vt ex ꝓdictis apparet, & ex. ĩ. dicẽdis. & sentit Io. And. in addi. ad Spec. in. d. ver. quid si iudex. & eodẽ modo potest rñderi ad dictum Spec. & Io. And. ibi,
110 videlicet, q loquuntur in † snia ꝓcepti de soluendo, quæ de se est interlocutoria, licet quo ad aliquid ha beat vim diffinitiuæ. & posito q loqueretur in diffi-
111 nitiua, potest rñderi, q † dictio, nisi, facit conditionem, sicut in vltimis voluntatibus; non autem resolnit, sicut in cõ tractibus, vt. s̃. dixi. & ita etiam potest rñderi ad id quod dixi, & not. in. c. ex parte. de verb. sig. Ad. l. lecta. ver. dicebam. cum si. potest rñderi du pliciter. Primo, q clausula ibi non fuit apposita in eodem orationis contextu, sed in diuersis. Secundo, quia illa. & l. contractus. C. de fi. instru. & fi. loquunt̃ quando actus fuit gestus à partibus habentibus potestatem eandem actum de nouo faciendi, resoluen di, & qualificandi. Vnde ex quo incontinẽti aliquid de nouo adijcitur, dicitur inesse. sed nos loquimur in iudice, qui post prolatam condemnationem, vel absolutionem non potest corrigere, vel mutare, aut abijcere, & adijcere. In quo habet locum illud vulga
112 re, euolat emissum, &c. maximè, considerato, q † sen tentia cum præmatura, certa, magna, & rigorosa solemnitate debeat ferri, vt. c. fi. de re iud. lib. 6. & l. 1. & 2. C. de sen. ex breui. reci. Item non obstat quod habetur in. d. l. 1. § fi. ff. de stip. ser. quia illa loquitur in contractibus, in quibus non sic rigorosè procedi tur, vt patet ex supradictis. & probatur in. l. pactum quod bona fide. coniuncta. l. 1. C. de pact. Item non obst. glo. in. d. c. prædicator. quia potest rñderi multipliciter. Primo, q ibi fuerunt verba prolata in eodem orationis cõtextu. Et aduerte, quia dicit Io. de
113 Imo. q tunc † verba dicuntur prolata in eodem ora tionis contextu, quando sunt prolata in eadem vnica oratione. vel saltem taliter concipiuntur, q ex eo dem contextu apparet sequentia venire ad determi nationem præcedẽtium; & intellige etiam, siue hoc pateat expressè, siue ex iuris interpretatione, vt q̃n dicit condemno, saluo quod. ĩ. dicam. nam licet po stea adijciatur in alia oratione, intelligitur ex iuris dispositione, seu interpretatione dictum in eadem oratione, arg. l. Modestinus ff. de solu. Secundo modo potest rñderi, q ibi verba successiuè, & inconti nenti prolata detegunt iudicem errasse ex lapsu lin guæ, & nullo modo præcedentibus verbis mentaliter consensisse. Vnde non mirum, si statur vltimo ipsius dicto. Facit quod not. Io. An. in. c. 2. ĩ. de pur.
114 vul. & ideò si est iudex ordinarius, videtur, q stetur vltimo dicto, cum ex errore videatur primum emanasse; & sic videatur sententia nulla, quæ non facit iurisdictionem, vt dixi supra in quarto casu secundæ fallentiæ. In delegato tamen est maior dubitatio. si quis tamen idem vellet tenere in delegato, potest respondere, secundum Ioan. de Imo. quòd talis sententia non finiat iurisdictionem iudicis delegati, quia detegitur emanasse ex lapsu linguæ, ex his, quæ immediatè dicta sunt. secus quando dicit, quòd noluit, putans se bene dixisse, cum tamen erraret, putauit enim legem, vel statutum aliquid disponere, quod tamen non disponebat. allegat quod in simili dicimus in. l. 1. & per totum titu. de condi. indeb. & quod not. in. l. eleganter. ff. de dolo. Facit quod dixi. s̃. in quarto, & quinto casu. ij. fallen. principa. Potest & tertio responderi ad dictum glo. in d. c. prædicator. quòd debet intelligi in sententia interlocutoria expensarum, vel simili. Item non obst. dictum Spec. in. d. §. fi. versi. licet. quia non probatur iure, nec vr̃ bonum simile; quia testis deponit verbum

bum suum, seu dictum verbotenus, licet eius attestā
tiones in scripturis redigantur, nec in eius deposi-
tione requiritur tanta solennitas, quanta in prola-
tione sententiæ, vt dictum est. D.Io.de Imo.in.d.l.
iudex postea.dicit, ꝙ quæstio prædicta est satis dubi
tabilis, & finaliter concludit, ꝙ pro concordia di-
115 ctarum opin. posset ita distingui, ꝙ aut† iudex ex
interuallo vult adijcere aliquam clausulam, & tunc
Cōis opi. non potest, ſm communem* opin. siue velit corrige
re sniam, siue mutare, vt tradit in.d.l.iudex postea:
nisi quo ad declarationem, quia tunc seruanda esset
dispositio.l.Paulus.ff.de re iudi. de quo dicam.j.in
xv.fallen. Aut iudex vult incontinenti adijcere ali-
quam clausulam ad correctionem, vel mutationem
sententiæ, & tunc aut vult illam addere post senten-
tiam habitam pro perfecta, & absoluta, & non po-
test, vt.d.l.iudex postea. & videntur voluisse Bart.&
Ang.licet Spec.voluerit contrarium in.d.§ si.ver.li-
cet autem.in tit.de arbi. & minus benè, quia dictum
suum nullo iure probatur, nec iura, quæ ipse allegat,
probant intentionem suam, & cōtrarium probatur
in.d.l.iudex postea. Aut iudex vult aliquam clausu-
lam adijcere antequàm snia sit habita pro perfecta,
& absoluta.& tunc aut talis clausula venit ad modifi
cationem, vel qualificationem sniæ. Aut venit ad mu
tationem, vel correctionem in totum, vel in partē.
Primo casu, videtur ꝙ possit dictam clausulam adij-
cere; & hoc clarum est, quādo adijceret in contextu
eiusdem orationis verè, vel interpretatiuè, vt quia in
iudicio cōi diuidundo dicit, adiudico talem fundū
tali; ita tamen, ꝙ debeat seruitutem viæ fundo tali;
vel quia dicit, Adiudico talem fundum Titio, saluo
eo qd.j.dicam. Nam si etiā in alia oratione postea
adijciat, vt dictum est de seruitute, valebit, per tex.
in.d.l.item Labeo. Si autem hoc vellet facere in
diuersa oratione, tunc maius dubium esset. & glo.in
d.l.item Labeo.videtur sentire, ꝙ non possit à con-
trario illius glo.Cy.in.l.terminato.C.de fruc. & lit.
expen.Dicit tamen Io.de Imo.ꝙ fortè de iure con-
traria snia esset verior, nam ex quo talis snia sit incō
tinenti, anteq̄ sententia sit habita pro perfecta, &
absoluta, videtur ꝙ censeatur inesse, & perinde ha-
beatur, ac si ab initio esset posita, ex quo venit solū
ad qualificationem sententiæ, arg.d.l.lecta. ver.dice
bam.ff.si cer.pe.Facit quod habetur in.l.si binarum.
116 ff.de set.vrba.præd.& sic†intelligatur.d.l.item La-
beo.quando ex interuallo vellet adijcere puræ adiu
dicationi prius factę. Nam tunc hoc nō poterit, quo
casu potest saluari opin. Si autem clausula, quæ adij-
citur, venit ad correctionem sententiæ, tunc dicit
fortè dici posse, ꝙ aut opponitur in eodem conte-
xtu orationis, aut non. Primo casu valeat correctio,
Secundo non.arg.nota.in fi.in.l.exceptionem.C.de
proba.&.l.si quidē.C.de except. dicit tñ, ꝙ sibi plus
placet, vt distinguamus, ꝙ si ex contextu orationis
apparet iudicem errasse ex lapsu linguæ, & sic in eo,
ꝙ præcessit nullatenus cōsensisse, & tunc valet dicta
adiectio, saltem in ordinario, per glo.in.d.c.pręedica
tor.In delegato esset maius dubium, secundum eum
per ea, quæ.s.dixi. & quod not.Io.Aud.in.c.2.j.de
purg.vulg. Aut non detegitur ex verbis, ꝙ ipse erra-
uerit, & tunc aut ex verbis clausulæ additæ, sententia
redditur conditionalis, & suspensiua, & potest fieri
talis additio, nec est curandum an iudex dicat, Si ex
forma statuti talis venit condemnandus in centum
ex tali causa, ipsum condemno in centum, an verò
dicat, Titium condemno in centum, si ex forma sta-
tuti venit in dicta quantitate condemnādus. & sic in
casu prædicto non est curandum, vtrum verbū con-
demno, præcedat, vel sequatur, ex quo vtroque casu
sententia redditur conditionalis.quinimmò fortius
dicit posse dici, idem dicendum esse, si iudex ita di-
cat, Condemno Titium in centum, & hoc si in tanta
quantitate ex forma statuti venit condemnādus. ex
quo ita incontinenti adijcitur conditio, per.d.§.bi-
117 duum. Ex quo infert, ꝙ† si iudex dicat, condemno
T.in centum, nisi ꝓbauerit se soluisse, ꝙ valet dicta
118 snia, tenendo, ꝙ dicta† dictio, nisi, faciat conditio-
nem, suspensionem, seu conditionem suspēsiuam, &
non resolutiuam, ſm quod.s.dixi. Aut verba clau-
sulæ additæ non reddunt sniam conditionalem, seu
suspensiuam, sed tendunt ad resolutionem sniæ, &
sic faciunt conditionem resolutiuam, vt in exemplo
Bar.quando iudex dicit, condemno T.in centum, &
si ex forma statuti in plus, vel minus venit condem-
nandus, reduco dictam sniam ad dictam condemna
tionem.nam tunc constat, ꝙ consentit in cētum, li-
cet ex causa putatiua putans statutum sic velle, & in
effectu ex vi clausulæ intendit sententiam resolue-
re.& hoc casu potest saluari opi.Bar.sed in interlo-
cutoria videtur ꝙ facilius possit addi clausula, ar.eo
rum quæ.s.dicta sunt. Mihi videtur, ꝙ si sententia
non sit habita pro absoluta, & perfecta, quòd iudex
possit illam mutare, & corrigere, & resoluere; dum-
modo clausulæ additæ, per quas sententia sit qualifi
canda, mutanda, corrigenda, aut resoluēda aliud nō
obsistāt, vt puta, incertitudo; vel quid si. Video enim
119 ꝙ† valet sententia, absoluo T.a petitis, saluo iure ite
rū agēdi, & maximè, quando hoc appareret ꝙ iudex
ex aliqua causa ad hoc moueretur: Et ad.d.l. iudex
postea.respondeo, ꝙ loquitur, quādo iudex vult ali-
quid addere, postquā sententia est habita pro perfe
cta, & absoluta.& hæc no.qa quotidiana sūt.¶ Octa
120 no fallit in causa beneficiali; nam† cum in ipsorū col
latione debeat adesse omnis paritas, & abesse omnis
subreptio, fraus, & dolus, vt c.cum olim.s.de re iud.
&.c. cum dilecti.s.de elect. videtur ꝙ pari ratione,
quasi iniustitia reddat sententiā nullā, & possit reuo
121 cari, & retractari. Præterea sicut † causa matrimonij
carnalis non transit in rē iudicatā, vt.c.lator.&.c.cō
sanguinei s.de re iud.Ita nec causa matrimonij spi-
ritualis, & ex hoc idē videtur dicēdū in causa matri-
monij carnalis de quo vide gl.35.q.9.in summa, &
idem quòd.s.dixi, tenet Inn.in d.c.cum olim. s. de
dolo & contum. Hæc tamen fallentia non videtur
122 bona; quia † in præiudiciū succūbētis sentētia in cā
beneficiali transit in rē iudicatā, vt probatur in.d.c.
cum dilecti.& gl.in.c.1.de cōcess. præben. & de hoc
intellectu dic, vt latius traditur per Io.An.& per D.
m.& Do.Ant.in.c.cum Bertholdus.s.de re iud.vbi
Inn.tenuit dictam fallētiam secundum primum in-
tellectū ad illū text. Vide etiā D.Ant.& D.m.in.d.
c.cum olim.de dol.& contum. & tangit. Inno.ꝙ in
c.fraternitatis. in versi. nouimus.s.de frigi.& male.
Nono fallit secundum Inn.in d.c.cum Bertholdus
per illum text.secundum alium intellectum, quan-

do ex tenore sententiæ deprehenditur ipsius euidés iniquitas. Hæc fallentia mihi placet, licet iste intellectus, quo ad istum tex. communiter* reprobetur. de
Cõis opi. 123 quo ibi. Moueor, quia † propter notorietatem iniustitiæ sententia fuisset nulla, vt.c. inter cæteras. ﬅ. de re iudi. Facit quod not. Bar. in. l. 1. C. de erro. calc. & sic ista fallentia reincidit in idem cum secúda prin. ¶ Decimo fallit, si etiam constaret de iniustitia per probationes factas per partem petétem reuocationem sententiæ tanq̃ iniustæ, altera parte non opponente de impotentia reuocationis; sed dicente, & contradicéte sententiam reuocandam non esse. Nã si appareret sententiam non benè latam, poterit illã reuocare, quia ex quo cognoscit de dicta causa, debet de illa pronuntiare, vt.c. super. ﬅ. de cau. poss. & propriet. & l. de qua re. ff. de iudi. Facit. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. 11. q. in. c. illa summopere. & c. tunc vera. & 30. q. 5. c. iudicantem. & c. cum Bertholdus. ﬅ. de re iudi. vbi est tex. de hac fallentia, ſm sextum intellectum, quem ponit ibi Innoc. & idem tenet Innocé. in. c. cum dilecta. ﬅ. de rescript. & vide quod habetur in. l. duobus. ff. de excep. rei iud. & hãc fallentiam perpetuò nota. quia notabilis est. ¶ Vndecimo fallit, quando iudex sententiando fuit circonuentus dolo aduersarij. hoc tenet Innoc. in. d. c. cum Bertholdus. per illum tex. secundum alium intelle-
124 ctum. ¶ Hæc fallentia mihi non placet, quia † si sententia fuit lata contra præsentem, ad eius retractationem necessaria est in integrum restitutio, licet dolo aduersarij fuerit lata, arg. l. diuus. ff. de resti. in integ. & c. cum venerabilis. de except. & quod nor. D. m. in. c. licet. ﬅ. de probatio. & Bart. in. l. si prætor. §. Marcellus. ff. de re iudi. Innoc. in. d. c. cum dilecta. ﬅ. de resc ri. Si verò ex falsis allegationibus dolo factis per præsentem, sententia fuisset lata contra absentem, ipsa esset nulla ipso iure. & sic hoc casu dicendum esset, quod in secunda fallentia, respectu tamen intellectus. d. c. cum Bertholdus, & d. §. Marcellus. dic, vt latius traditur in dictis iuribus per Docto. Et vide ad prædicta quod no. 35. q. 9. c. veniam. & c. sententiam. & l. a te. ff. de dolo. ¶ Duodecimo fallit,
125 † si is, pro quo lata est sententia, cófiteretur eam iniustam in totum, vel in partem; nam tunc potest retractari, & corrigere per iudicem. Hoc tenet Innoc. in. c. quia plerique. ﬅ. de immu. eccle. iuxta princ. & c. 2. de purg. vulg. & sequitur. D. m. in. d. c. cum Bertholdus. ex eo, quia per confessionem partis cessat præsumptio, quæ erat pro sententia, vt traditur per legistas in. l. Iulianus. ff. de condi. indebi. immò plus dicit do. Anto. in cle. 1. de re iudi. quem sequitur ibi Io. de Imo. & ibi dixi, q̃ poterit retractari absq; alia noua instantia, per. c. Pisanis. de restitu. spolia. & per c. 1. & 2. de accu. lib. 6. & de elect. c. per inquisitioné, & per not per eundem do. Anto. in cle. constitutio-
126 nem. ad fi. de elect. & ratio est, quia † confessio non exigit iudiciarium ordinem, vt in dictis iuribus. ¶ Tertiodecimo fallit, in ea correctione, vel retractatione, quæ fieret indirectè impetrata prius restitutione in integrum. de quo vide Innoc. in. d. c. cum Bertholdus. in. vij. lect. & ibi per. D. m. & Docto. in d. l. si prætor. §. Marcellus. & d. l. diuus. de resti. in integ. & Inno. in. c. 1. de deposi. Docto in. c. ex literis. ﬅ. de rest. in integ. & in pluribus alijs iurib. illius tit.

¶ Quartodecimo fallit, si incontinenti vellet mutare, vel corrigere, ex eo, quia lapsu linguæ dicebat illud, quod non intendebat dicere, quia tunc posset corrigere, & mutare. dic tamen de hoc pupillo, vt dixi. ﬅ. in. vij. fallen. ¶ Quintodecimo fallit, in accessorijs, seu in his, quæ veniunt, seu pertinent ad consequentiam principalium; puta expensarum, fructuũ,
127 & simi. quia † potest si condemnatur in principali, nec aliquid dixit de fructibus, vel expensis, addere condemnationem expensarum, vel fructuum, dummodo id faciat eadem die, tex. est in. l. Paulus. ff. de re iudi. & c. cum appellationibus. de appel. lib. 6. probatur in. l. item Labeo. §. familiæ. ſm not. intellectum Bal. ibi. ff. fami. hercis. hoc tñ est verum, vt dixi, supplendo. Nam si non condemnauit in expẽsis, potest de nouo condemnare; secus si pronuntiauit, vel taxauit expensas in diffinitiua. nam tunc & eadé die nõ posset mutare, augédo, vel minuédo, ſm Bar. & Ang. in. d. l. Paulus. alleg. not. p Inno. in. c. auditis. de procu. sed Inno. ibi hoc exp̃ssè non dicit. sed glo. hoc exp̃ssè dicit in. l. 2. C. de sen. ex bre. recit. Item si de expensis, vel fructibus non pronuntiaret ea die, non posset altera die pronuntiare, pro quo facit, q̃a
128 † lata snia diffinitiua expirat iudicis officium super accessorijs, vt. l. 4. C depo si. & ideò non vr̃ posse supplere, nisi ex quodam fauore, eadem die. qđ' tamen limitat do. Goff. nisi dicat iudex in ipsa diffinitiua, Differo de fructibus iudicare; quia tunc, ſm eum, potetit etiam ex interuallo iudicare de fructibus, qui veniunt etiam iudicis officio mercenario. & idem etiã dicit, si nihil dixit de fructibus, dummodo sint tales, qui debeantur iure actionis principalis, vel per officium iudicis, quod succedit in locum actionis principalis. Mouetur, quia licet instantia sit finita super principali, non tamen est finita super fructibus, qui æquè principaliter petuntur. Idem etiam tenent Spec. & Io. An. in addi. Spec. in titu. de alle. & dispu. §. satis. ver. quid de fructibus. & sequitur Ang. in fructibus qui principaliter petuntur iure actionis. Sed vbi venirent iudicis officio mercenario; dicunt hoc esse dubium; quia sopita lite principali non põt durare tale officium. allegant not. per Innoc. in. c. cum
129 dilecti. ﬅ. de do. & contuma. vbi dicit, † quòd iudex non potest reseruare condemnationem expensarũ; sed si condemnat in expensis, potest reseruare taxationem, quæ est quedam executio condemnationis. de quo dic, vt per glo. Cyn. & Bar. in. l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. Sed tu dic, q̃ Inno. ibi hoc non dicit, sed hoc dicit in. c. finem. eo. tit. Sed de hac materia dic, vt latius traditur in dictis iurib. vt. c. ex parte. ﬅ. de rescr. & d. c. cũ appellationib'. de app. lib. 6. & aliquid in. c. 1. de seq. poss. & fruc. & latè p Io. de Imo. in. d. l. Paulus. Bal. in. d. l. terminato. & aliquid in. d. l. item Labeo. §. familiæ. Inno. in. c. fina. ﬅ. quod
130 met. cau. † Vtrum autem iudex teneatur de necessitate supplere in ipsis accessorijs, vt expensis, & fructibus. Spec. & Io. And. in. d. versi. quid de fructibus. dicunt q̃ sic, per tex. in. d. l. Paulus. qui dicit iudicem debere supplere. Vnde ponderandum est verbum,
131 † debere, qđ de sui natura importat necessitatem, vt not. glo. in cle. 2. de sta. monac. & D. m. in. c. proposuit. ﬅ. de appel. Barto. & Docto. in. l. 3. C. de pigno.
132 vbi volunt, quòd † si iudex non supplet, q̃ intellige vbi

vbi debet supplere; facit litem suam, vnde tenetur
supplere etiam ex officio proprio motu, non implo
rato per partem. Facit. l. properandum. §. si autem
alterutro. C. de iudi. & hoc idem sequitur Ange. in
d. l. Paulus. Dyn. verò. & Bar. in. l. 4. §. hoc autem iu-
dicium. ff. de dam. infect. tenent contrarium, per il-
lum tex. Io. de Imo. in. d. l. Paulus. dicit, quod fortè ve-
rior est opin. Specu. quia. §. hoc autem iudicium. lo-
quitur in alio casu. sed in practica seruatur opi. Dy.
133 & Bart. † quoniam in pœnalibus benignior sentētia
amplectenda est, vt in reg. in pœnis. de reg. iu. lib. 6.
& l. si de interpretatione. ff. de pœn. Est enim pœna
quo ad iudicem, licet respectu partis sit interesse, vt
not. in. l. 1. §. 1. ff. si quis ius dicen. Aduerte tamen, quia
prædicta. xv. fallentia, videtur habere solum locum
in ordinario, vt possit in accessorijs supplere eadem
die. In delegato autem videtur secus dicendum, quoniam
134 † lata sententia videtur eius officium expirare, etiā
si nulla esset, vt. s. dixi in secunda fallentia. & hoc vi-
detur aliqualiter sentire Bar. in transcursu verborū,
in. d. l. iudex postea. ff. de re iudi. In contrarium ta-
men facit, quod dicit ibi glo. inquantum vult, quod il-
la. l. iudex postea. habeat locum etiam in delegato,
quando sententia tenuit; & tamen ibi glo. vult, quod fal
lat in causa. d. l. Paulus. ergo sentit quod. l. Paulus.
habeat locum in delegato. & idem dicit glo. in. l. ar-
135 bitro. §. et si. ff. de arbitr. vbi vult, quod † in accessorijs
arbiter possit addere eadem die, & sic vult, quod. d. l.
Paulus. habeat locum in arbitro, ergo fortius debet
136 habere locum in delegato, cum † arbiter habeat so-
lum simplicem notionem, & dicatur potius, quasi
quidam delegatus à partibus, quam ordinarius. &
hanc opinionem dicit Ioan. de Imo. veriorem. & ita
dicit se de facto in practica seruasse, per glo. in. d. l.
arbitro. licet tex. in. d. l. Paulus. loquatur in præto-
re; & sic de iudice ordinario. Et subdit Io. de Imo.
quòd si delegatus haberet potestatem exequendi,
hoc esset minus dubium, cum talis quodammodo
æquiparetur ordinario, per not. in. l. à iudice. C. de
iudi. & in. l. à diuo Pio. in princ. C. de re iudi. Et ex
prædictis habes expeditam plenissimè hanc mate-
riam, an, & quando quis possit, & debeat corrigere
errorem suum, & maximè respectu iudicis, quam
Doct. imperfectè varijs locis tradunt. Habes & ex
prædictis expeditam glo. sequentem super verbo
corrigere. Sed quærunt hic Docto. quia tex. noster
137 dicit, † quod iudex debet inuenire aliquam congruen-
tem correctionem in erroris occasionem, ne vile-
scat eius authoritas, qualiter hoc possit facere. Solu.
dicit Io. And. quòd delegatus vocabit notarium, &
assessorem, & percunctabitur acta, & reperto erro-
re, dicet erratum esse, quoniā hoc facere debuistis,
vel non debuistis, nescio si occupatio vos excuset. &
præcipiet illum errorem emendari, vel poterit su-
persedere super negotio, & ad velandum magis er-
rorem, poterit de nouo procedere, quasi acta sint
deperdita. argumen. c. fina. s. de probat. Et hoc est,
quòd fortè voluit tex. dum dicit, tempore oportu-
no &c. & est simi. in. c. nisi. s. de vsu pal. secundum
Host. In glo. super versi. via regia. in fi. dic, adde quæ
s. dixi in sexto not. & vide tex. moralem. 23. q. 5. c.
regum. & c. rex debet. ¶ Glo. penul. quærit de rōne
tex. & soluit. In fi. dic, idem tenent Goffr. Vincen. &
Io. And. in. c. de testibus. s. de testi. ¶ Sed quæro cir-
138 ca hanc glo. † vtrum super occultis circunstantijs
criminum sint testes interrogandi. Inno. & Hostien.
concludunt hic quod sic, dummodo crimina non sint
occulta, sed super eis præcesserit infamia. & sequitur
hic Io. And. & subdit, quod si is, contra quem fit inqui-
sitio de fornicatione esset infamatus de fornicatio-
ne in genere, mulier tamen esset incerta, quod testis nō
debet reuelare hanc fornicationem, quia est occul-
ta. quòd est notabile. Si verò mulier esset infamata,
tunc testis debet super hoc deponere, etiam si prius
iurasset non reuelare; quia, aut quod iurauit, intellexit
non reuelare etiam vt testis iuratus, & tale iuramen-
tum fuit temerarium, vt. c. 1. de cri. fal. & c. constitu
139 tus. de testi. Aut hunc casum non cogitauit, & † tunc
iuramentum ad hoc nō extenditur, vt. c. ad nram. 2.
& c. quemadmodum. s. de iureiur. & idem si iurauit
non reuelare, nisi ex iusta causa; prædicta tamen pro-
cedunt, nisi illud sciret in foro pœnitentiali, tanquā
140 † sacerdos, quia tunc non debet illud reuelare, vt te-
stis. & ratio est, quia sacerdos in foro pœnitentiali
audiuit, vt Deus; sed testis examinatur vt homo pri-
uatus. & vide quod no. in. c. dilectus. j. de exces. prę-
la. & c. si sacerdos. s. de off. ordin. & quod tradit Io.
And. in. c. 1. de postu. præla. versi. requisitus. Sed ad-
uerte, quia vt dicit Inno. in. c. vtriusque. j. de pœnit.
141 & remiss. & sequitur hic. D. m. † non dicitur pecca-
tum reuelatum in confessione, ex eo, quòd quis di-
cat amico suo, Tibi hoc dico vti sacerdoti in con-
fessione, vel simi. sed est necesse, quòd illud dixerit
in confessione pœnitentiali, quæ fit ad exonerādum
conscientiam. ¶ Extra glo. opponitur, & videtur, quod
hoc iusm, de quo in fi. non debebat præstari, nisi es-
sent exhibita capitula, & crīa specificata in inquisi-
tione, sup quibus testes essent examinādi, vt. c. qua-
142 liter. j. eod. Solu. dic, quod † illud. c. loquitur in inquisi-
tione speciali, de qua ibi videbimus. sed hoc fit in ge
nerali, puta si fiat inquisitio contra epm, & canoni-
cos alicuius ciuitatis gnaliter, quo casu testes gnali-
ter iurant dicere veritatem quam sciunt, vel credūt
pro illa ecclesia reformanda, tam in capite, quam in mem
143 bris, exceptis occultis crīibus. † de occultis. n. non
fit inquisitio, cum deficiat infamia. & sic fictus accu-
sator. Sed quærit hic Host. in quo isti prætermiserūt
144 ordinem. Sol, dicit ipse, quod † fortè inquisiuerunt sup
veritate criminis, anteq̄ constaret de infamia, quòd
fieri non debet, vt. c. cum oporteat. & c. qualiter. j.
eo. quia, vt statim dixi, non præcedente infamia de-
145 ficit verus, & fictus accusator, † sine quo nullus de-
bet dānari, vt. c. 1. s. vt eccl. bene. & plus dicit Hosti.
146 quod † licet supersedeatur super primo processu, & fiat
noua inquisitio super infamia, quod licet infamia repe-
riatur, non tn̄ validabuntur dicta testium receptorū
super veritate criminum propter inordinatum pro-
cessum. nam dato quod inquisitus esset præsens, & non
opponeret de inordinato processu, & quod infamia pr-
cedere debeat, & quòd potuerit huic ordini expsse
renuntiare, vt. l. fi. C. de fideius. & l. 1. § post operis.
ff. de no. ope. nun. maximè cum hoc sit inductum in
fauorem suum, tn̄ non psumitur renuntiare huic fa-
uori. Sed Io And. hic dicit, quòd hoc dictum nō vr
verum, quia est expresè cōtra tex. in. c. 2. eo. ti. lib. 6.
147 vbi pbat, quòd † si inqsitus non opponit, quod infamia

non præcesſit contra eum,& patiatur procedi ſuper
veritate criminis,ꝙ amplius non poteſt opponi, ꝙ
infamia non præceſſerit. Vnde ponit alia exempla,
videlicet,ꝙ fortè inordinatè proceſſerint, ex eo,ꝙ
non vocauerunt inquiſitum,vel non tradiderunt illi
capitula,ſuper quibus erat facta inquiſitio, vel quid
ſimile.¶ Quærit hic etiam Io. And. de notabili quę-
148 ſtione.Pone,† delegata erat inquiſitio contra prȩla
tum de certis criminibus, cum verò proceſſum eſſet
aliqualiter ſuper inquiſitione,tandem cauſa fuit re-
miſſa ad ſuperiorem, coram quo inquiſitus compa-
ret,& incipit impugnare proceſſum. Superior verò
dicit,cur quęris fugam? Dicit inquiſitus,domine nõ
quæro fugam,ſed vt ſciatis,quia confido de innocen
tia mea,ſi vultis hũc proceſſum dimittere,offero me
paratum ſubire inquiſitionẽ coram inquiſitoribus
per vos dandis, demum committitur inquiſitio ſub
dicta forma,quam obtulit inquiſitus, & tandem in-
quiſitoribus diem aſſignantibus inquiſito, compa-
ret inquiſitus,& negat ſe infamatum,& ꝙ antequàm
procedatur ſuper veritate criminis,inquiratur ſuper
infamia. Quærit,an ſit audiendus? Hoſti.primò ar-
guit ꝙ non, quia hoc modo inquiſitus veniret con-
tra ſuam obligationem, per quam promiſit ſubire
inquiſitionem; ſed prædicto modo videretur decli-
149 nare,ergo &c.Secundo, quia prædicta† verba obli-
gationis prædictæ debent aliquid operari,vt.c ſi pa-
pa.de priuile.lib.6.cum ſimi.& prædicto modo ni-
hil operarentur. Cum ſine aliqua obligatione ſupe-
rior hoc facere potuiſſet, ergo &c. Adducit etiam
Hoſt.quia per prædicta verba videtur inquiſitus vo-
luiſſe, ꝙ contra eum poſſet inquiri ſolum de verita-
te criminis. Contrarium tamen determinat Hoſt.vt
dicit Io. And. Mouetur, quia ſicut remanet ſaluum
ius, quòd expreſsè non reuocatur, ſic & iuris ordo,
niſi illi expreſsè fuerit renuntiatum. Non obſtant
allegata in contrarium, quia non eſt verum,ꝙ inqui
ſitus veniat contra obligationem ſuam; nec eſt ve-
rum, ꝙ eo modo dicatur declinare inquiſitionem,
150 immò dicitur ſubire. Pone enim,ꝙ† accuſatus of-
fert ſe paratum ſubire inquiſitionem,demum adue-
niente die propoſitæ accuſationis, dicat,non eſſe in
illa procedendum ſine inſcriptione, & ſimile in de-
nuntiatore,ſi poſtea dicat, in illa non eſſe proceden
dum,niſi præceſſerit monitio,certè dicit Hoſti. talẽ
admittẽdum,licet prima fronte videatur potius de-
clinare,quàm ſubire accuſationem. Facit.c.ſup his.
ſ.eod.&.c.qualiter.j.eod. fortius ergo, ſecundum
eum,idem dicendum eſt in inquiſitione.nam per il-
la verba non intelligitur quis renuntiaſſe ſubſtãtia-
lia,& ſolennia accuſationis,denuntiationis,& inqui
ſitionis. & hoc eſt,quod fortè ſentit tex. in.c.quali-
ter.j.eod.ibi,dum dicit, ne fortè per leue compen-
151 dium ad graue diſpendium veniatur.nã† poteſt dici
leue compẽdium,quando iudex in inquiſitione bre
uitatis cauſa omittit inquiſitionem infamiæ, vel in
accuſatione inſcriptionem,vel in denũtiatione mo-
nitionem. quoniã his prætermiſſis facillimè ad gra-
ue diſpendium perueniri poteſt, cum eo modo reo
ſubtrahatur defenſio,& aperiatur via calumnioſæ ac
cuſationi,vt.c.licet hely.j.de ſimo. immò forti⁹ ſm
Hoſt.maior ratio viget, vt poſſit opponi in inquiſi-
152 tione,cum† illa fiat nemine proſequente,& mero iu
dicis officio expediatur.vnde talem exceptionẽ nõ
præcedentis infamiæ,tanꝗ peremptoriam ſemp po
terit opponere,etiam poſt teſtium receptionẽ, niſi
expreſsè renuntiauerit. Sed tu dic idem,ſi tacitè re-
nuntiauerit,ſm Io. And.vt dixi.ſ.in.q.præcedẽ. per
c.2.eo.tit.lib.6.Ad aliud argumentum,ꝙ verba de-
bent aliquid operari,rñdet,ꝙ nõ eſt propterea ab-
153 ſurdum,ſi nihil operentur,cum† quandoq; ne dum
vna clauſula apoſtolica,ſed etiam tota litera parum,
aut nihil operetur,vt.c.quia in cauſis.ſ.de procu. &
c.etſi Chriſtus.ſ.de iureiuran.Præterea dicit ipſe,ꝙ
multum dicta obligatio operatur. Primo,quia tali
offerenti ſubtrahitur fuga,dilatando proceſſum, &
quia abbreuiabitur dies adminiſtrationis.Secundo,
quia ſeruabitur conſciẽtia ſuperioris,quia fortè re-
putabat inquiſitum miſerum pctõrem. Tertio,quia
154 † ſi conſentiret in certos inquiſitores,nõ poſſet illos
amplius recuſare,& eo modo negotium dilataret̃,vt
.c.ſuper quęſtionum.§.verum.ſ.de off.deleg.Quar-
to,quia ſi fortè aliqui proſequebantur inquiſitionẽ,
quos dicebat ſibi maleuolos,nõ poterit de hoc am-
plius opponere. Concludit igitur Hoſt.ꝙ poſtꝗ di-
cta obligatio operatur, vt dictum eſt, ꝙ debet fieri
155 inquiſitio infamiæ,† ne iuris ordo peruertatur, vt.l.
iuris ordinem.C.de iuriſ.om.iud.ꝑ prędictam nãq;
obligationem non vr̃ renuntiaſſe,nec conceſſiſſe, ꝙ
inquiratur de occultis criminibus, contra not.in.c.
tua nos.j.de ſimo. Præterea dicta obligatio poteſt
habere triplicem intellectum, videlicet, quia aut ſe
obtulit ſubire inquiſitionem duntaxat ſuꝑ infamia.
Aut ſuper veritate criminum, Aut ſuper vtroq;. Pri-
mus intellectus eſt ridiculus. Secundus iniurioſus,
ſubuertens requiſitum ordinem ad inquiſitionem.
Tertius verò rationabilis, & ſm iura; ergò in dubio
illi adhærendum eſt. Plus etiam dicit Hoſt. & ſequit̃
156 Io.An.& do.Ant.ꝙ† ſi Papa præciſè ſcribat in inq-
ſitione teſtes recipiẽdos, niſi expreſsè dicat ꝑlatum
apud ſe fore infamatum,ꝙ ſemper erit inquirẽdum
de infamia,vt.c.cum oporteat.j.eo.etiam qualiter-
cunque verba reſcripti per reuolutionem clauſula-
rum poſſet hoc improbare,ꝙ de fama primitus in-
quiratur.cum hoc concordat iuri cõi,ſm quod de-
bemus interpretari,vt.c.cauſam quæ.ſ.de reſcrip.&
c.cum dilectus.ſ.de conſuet. &.ff.de confirm. tuto.
157 in.l.in confirmando.&† ſi expreſsè mandaretur re-
cipi teſtes contra non infamatum ſuper veritate cri
minis,non ꝓmiſſa inquiſitione ſuper infamia, reſcri
ꝑtum prima facie videretur,& præſumeretur ſubre-
ptitium,arg.c.ex parte.ſ.de off.delega.vnde conſu-
lendus eſſet princeps, & anteꝗ ꝓcederetur,eſſet ex-
pectanda ſecunda iuſſio,vt auth.de man.princ.§.de-
inde.coll.3.& in auth. vt nulli iud.§.hæc verò iube-
mus.coll.9. Ex his enim heſterno die in allegatione
158 in.q.de facto dicebam,ꝙ† cum per Poteſtatem ci-
uitatis Senarum eſſent directæ literæ Poteſtati Mon
tis Ilcini ad petitionem cuiuſdam Ioannis, vt coge-
ret,& compelleret realiter,& perſonaliter omnes,&
ſingulos debitores dicti Ioan.ꝙ vigore dictarum li-
terarum Poteſtas Montis Ilcini nõ poſſet procedere
ad capturam,niſi præcedentibus ſubſtantialibus re-
quiſitis,vt probatione debiti,contumacia,excuſſio-
ne bonorum mobilium,& immobilium, iurium, &
actionum ſuſpitionis fuga,& ſimi.ꝙ ſuſpitio ſuper-

uenit de nouo, quo diu permanserit in suspitione, vt traditur per Doct. Bar. & Bal. in. l. consentaneum. C. quomo. & qñ jud. Bart. in. l. ait prætor. §. si debitorẽ. ff. de his quę in frau. credi. & l. nemo carcerem. C. de exact. tribu. lib. 10. & ibi per Ange. in repeti. & in. l. fi. C. de sponf. glo. in. l. 3. §. tutores. ff. de suspec. tuto. Ange. in. l. ab arbitrio. ff. qui satisd. cogan. cum simi. nam dictum mãdatum iudicis debebat ciuiliter intelligi, vt. s̃. dixi. Ad quod etiam inducebam, quod not. Bar. in. l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infec. & quod nota. in. l. gallus. §. quidam rectè. ff. de libe. & posth. & l. fideicommissum. in princ. ff. de vsu. cum simi. & est bonus tex. in. c. causam quæ. s̃. de rescrip. & c. su-
159 per eo. de off. delega. Vnde dicebam, ꝙ † cum de facto carcerasset non adhibita cognitione, ꝙ de facto poterat relaxare, per glo. not. in. l. minor. in princ. ff. de euict. Bal. in. l. dies festos. C. de fer. & in. l. si pacto quo pœnã. j. col. C. de pact. & est bonus tex. in. l. fin. §. pen. ff. de lib. ho. exhi. & l. 1. §. Offilius. cum. l. seq. ff. de eo per quem fac. erit. nec debebat teneri in syndicatu propter dictam relaxationem. & ita, vt arbitror, iudicabitur. & vide ad prædicta, quæ dicam in c. cum oporteat. j̃. eod. in. ij. quæstio. Postremò Io. And. post Goff. ponit plura alia specialia, quæ requiruntur in inquisitione. Ego de illis dicam in. c. qualiter. j̃. eodem.

CAP. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Monachus potest deputari à sede Apostolica generalis inquisitor.*
2 *Infamia frequens, & clamosa præcedere debet inquisitionem contra prælatum.*
3 *Inquisitor generalis, testibus super infamia nõ receptis, de veritate criminis quando inquirat. Et quid in delegato ad vnam causam. ibidem. remissiuè.*
4 *Iuramenti præstãdi in causa inquisitionis, forma duplex.*
5 *Iuramenti, vt diuersa est forma, ita diuersus infertur effectus.*
6 *Confessio etiam iurata excusationem admittit.*
7 *Testis nõ arctatur dicere circunstãtias, nisi interrogetur.*
8 *Confessio etiam iurata, vbi ad bonum, & malum retorqueri potest: in malam partem accipitur, nisi confitẽs ex iusta causa probata excusetur. & nu. seq.*
10 *Scriptura priuata si in parte continet debitum, & obligatio non scribentis, & in parte continet creditum, vel satisfactionem, pro ea parte capitur, quæ cõtinet debitũ, & obligationem, & non pro alia.*
11 *Iudices, seu inquisitores possunt deponere de gestis corã se, & an, & qualiter eis adhibeatur fides. ibidem. & latè de materia, quando iudici credi debeat. nu. 25.*
12 *Testes qui deposuerunt in causa, possunt attestari de modo, & forma iuramenti ab eis præstiti in actu testificandi.*
13 *Acta, in modum actorum, & forma, per testes probari possunt.*
14 *Publicatio, & renuntiatio sunt duo extrema præcludentia viam producendi testes.*
15 *Pudor subrogatus quandoq; loco pœnæ, & est condecens pœna delicti, & quando.*
16 *Delicta leuia, leni castigatione digna sunt.*
17 *Actis statur, donec contrarium probetur.*
18 *Testes forinsecos non est necesse adhibere in testium, vel partis examinatione, & quare.*
19 *Eps quandoq; deponitur, ꝙ tamen rarò contingit.*
20 *Clemens quartus deposuit simul. xj. episcopos, qui adhæserant Manfredo in occupatione Siciliæ, & ipsius coronationi interuenerant.*
21 *Vrbanus septem Cardinales suffocari fecit.*
22 *Eugenius. iiij. priuauit omnes episcopos, & omnes alios prælatos, qui erant in concilio Basiliensi.*
23 *Testis, licet quis esse in aliquo facto non possit, potest tamen quandoq; super eo interrogari.*
24 *Mater de ætate filij non interrogatur ad plenam probationem, sed quoad præsumptionem.*
26 *De malo, non potest præsumi nisi malum, donec aliud appareat.*
27 *Facta in dubio iudicantur secundum causas mouentes.*
28 *Causa, quid significet. remissiuè.*
29 *Nauis leuandæ gratia iactatæ res, an sint eius, qui eas colligit, & quando.*
30 *Proijciens rem in mari, an præsumatur eam habuisse pro derelicto.*
31 *Rem alienam reperiens, si non reperit, ad quẽ pertineat, an possit illam licitè retinere, etiam quid sibi agendum sit. ibidem.*
32 *Quando caput dolet, cætera membra dolent.*
33 *Inquisitio non fit super occultis.*
34 *Inquisitio de veritate criminum, propter leuem præsumptionem fieri non debet; licet possit inquiri super fama.*
35 *Bonorum optima est mixtura.*
36 *Confessio potest reuocari ante sententiam, propter iustum errorem.*
37 *Negatiua qualiter probari posit. remissiuè.*
38 *Error in proprio facto non est tolerabilis.*
39 *Quæ in animo consistunt, per proprium iuramentum probantur.*
40 *Error consentire non videtur.*

Cum dilecti. Si is, contra quem inquiritur, iurauit solum rñdere ad interrogata, post confessionem auditur, volens excusationem probare, quæ confessionem non perimat, sed exponat; secus si iurauit plenam, & meram dicere veritatem. h. d. Diuiditur in tres partes. Primo. n. ponitur, Legatorũ inquisitio. Secundo ibi, quia verò. ponitur dubium, pp quod fuit facta commissio. Tertio, ibi mãdamus. ponitur bimembris forma relegationis, & secũda forma ponitur ibi, ꝙ si excusationes. & sub isto. j̃. posito in tex. ibi continebatur casus pro maiori parte. de quo
1 per glo. in verbo, dilapidatione. ¶ Not. primo, † ꝙ monachus potest deputari gñalis inquisitor à Sede apostolica. de quo dic, vt hodie habetur in. c. statutum. de rescrip. lib. 6. Docto. & D. m. in. c. cum cãm.
2 s̃. de iudi. ¶ Secundo not. ꝙ † ad hoc, vt posit procedi ad inquisitionem contra prælatum, necesse est, ꝙ pcedat infamia, & ꝙ sit frequens, & clamosa. de quo
3 dicam. j̃. eo. c. qualiter. Not. tamen, ꝙ † generalis inquisitor potest inquirere de veritate criminis, etiam non receptis testibus super infamia, & hoc quando constaret de infamia per frequentem clamorem infamiæ, vt hic; secus in delegato ad vnam causam, de

quo

4 quo dicam in.e.seq.¶ Tertio not.† duplicem formã
præstandi iuramẽtum in cã inquisitionis.possunt.n.
testes etiam inquisiti iurare rñdere ad interrogata,
& quæsita.& hæc est prima forma. Alia est,vt iurent
veraciter respõdere plenam,& meram veritatem. &
5 de hac loquitur.c.praced.in fi.¶ Quarto not.ꝙ† si-
cut diuersa est forma iuramẽti.ita diuersus infertur
effectus,nam præstitum iurm, ẜm primam formam,
admittit excusationem: dummodo illa ex toto non
perimat confessionem. Si verò ẜm secundam formã
non potest confitens ex post facto aliquam excusa-
tionem adducere; puta,si diceret se omisisse cũ rñ-
deret,cum nihil tacere debuerit,cum attingit factũ,
de quo quæritur,nec aliquid immiscere falsi. Quod
not.in confessionibus in foro pnali.Et ex prædictis
6 infertur,ꝙ† licet cõfessio sit iurata, tamen admittit
excusationem. Secundo infertur,ꝙ excusatio etiam
admittatur circa confessionem factam ꝓcedente iu-
ramento calumniæ, dummodo non veniat ad peri-
mẽdum ex toto confessionem factam.& ratio est in
promptu, quia iurm calumniæ continet secundam
formam,vt.c.1.de iura.calum.lib.6. Et sequitur hic
Innocen.qui dicit,ꝙ secus est in teste,& remittit ad
not.in.c.præterea.ẜ.de testi.cog.& in.c.cũ clamor.
&.c.cum tua.ẜ.de testi. Sed dicit hic do.Ant.quòd
7 etiam† testis non arctatur dicere circoustantias,nisi
de illis interrogetur,vt.c.causam quæ.ẜ.de testib.de
8 quo dic,vt in dictis iurib.¶ Quinto no.ꝙ† vbi con-
fessio etiam iurata, potest retorqueri ad bonum, &
ad malum,debet fieri interpretatio in malam partẽ,
& contra confitẽtem, ex quo prima fronte sonat in
malum,nisi confitens ꝓponeret excusationes iustas,
& illas probaret.& in hoc est tex.sing.ẜm.D.m. Nã
tex.dicit, ꝙ istæ confessiones poterãt retorqueri ad
bonum,& ad malum, & tamen dicit,ꝙ si eṗs vult fu
gere condemnationem, necesse est vt excuset con-
fessionem suam,& illam probet. ¶ Sed dicit hic do.
Ant.ꝙ ideò eṗs tenetur probare, quia præsumptio
est pro communi forma præstandi iuramenti,quod
ẜm eum est,ꝙ præstetur ẜm secundam formam tex.
nostri.Sed pro primo dicto facit quod tradit Bar.in
.l.1.ff.si quis testa.lib.esse iuss.fue. Nec dictum do.
Ant.vr̃ valere,quia si fuisset præstitum iuramentum,
ẜm formam secundam,nõ admitterẽtur excusatio-
9 nes,vt hic est contra tex.nostrum. ¶ Sexto not.† ꝙ
confessio,quæ continet partim fauorem, & partim
odium confitentis, capitur pro ea parte, quæ facit
contra eum,vt notab.dicit glo.Bar.in.l.fi. C.de cõ-
10 uen.fi.debi.lib.10.vbi dicit, ꝙ† si priuata scriptura
in parte continet debitum,& obligationem scriben
tis,& in parte continet creditum , vel satisfactionẽ,
pro ea parte capitur,quæ continet debitum,& obli-
gationem scribentis . & sic pro ea parte capitur,pro
qua obligatur,& pro alia non.de quo Bar.in.l.nuda.
ff.de dona. Et ego dixi in repe.c.fi.ẜ.de confes.&.c.
11 bonæ.ẜ.de postu.præla. ¶ Septimo not.ꝙ† iudices,
seu inquisitores possunt deponere de gestis coram
se,& eis adhibenda est fides. quod qualiter intelliga
tur dicam in glo.super responsionem. ¶ Octauo no
12 ta,ꝙ† testes,qui deposuerunt in causa,possunt atte-
stari de modo,& forma iuramenti ab eis præstiti in
13 actu testificandi.Et ex hoc habes,ꝙ† acta in modum
actorum,& forma possunt ꝓbari per testes . de quo
14 in.c.qm̃ contra.ẜ.de proba.¶ Nono not.duo† extre
ma ꝯcludentia viam producendi testes,videlicet,pu
blicatio,& renuntiatio . de quo die,vt dixi in cle.2.
15 de testi.¶ Decimo not.ꝙ† pudor aliquando subro-
gatur loco pœnæ.& est condecens pœna delicti, & qđ
arbitror verum,qñ delictum esset leue , & ꝑsona es-
16 set in dignitate. ¶ Vndecimo not.ꝙ† leuia delicta,
leui castigatione sunt digna,vt scribit Hieron. con-
tra Pelagianos,dicens,leuia,lenibus, & grauia gra-
uibus comparantur,nec ferula pignũ vitium, est gla
17 dio dignum.¶ Duodecimo not.ꝙ† statur actis do-
nec probetur contrarium.vnde licet pars dicat se ali
ter fecisse,vel non fecisse, quam acta dicant; tñ sibi
non creditur,nisi aliter legitimè probet, vt.c.ad au-
dientiam.ẜ.de præscrip.de qua materia traditur per
D.m.in.c.sicut.ẜ.de testib.¶ Tertiodecimo not.ex
18 fi.tex.arg.ꝙ† in examinatione testis,vel partis, non
est necesse adhibere forinsecos testes, sed probatur
dictum ex sola scriptura actorum . de quo in.c.quo-
niam contra.&.c.post cessionem.ẜ.de ꝓbat. & in.l.
in donationibus.C.de donat. ¶ Vltimo colligit hic
19 Io.And.ꝙ† episcopus possit deponi, ꝙ tamen rarò contingit,ẜm
eum . vide.c.ex literis.de excess.præla.&.c.veritatis.
de do.& contu.Refert tamen Spec. in tit.de accusa.
20 §.2.ad fi. ꝙ† Clemens.iiij.deposuit simul.xj.eṗos,q
adhæserant Manfredo in occupatione Siciliæ, & in-
21 teruenerant coronationi ipsius.Et† Vrbanus suffoca
22 ri fecit septem Cardinales.Et† Eugenius. iiij. q nũc
sedit,priuauit omnes eṗos,qui sunt in concilio Basi
liensi,& omnes alios prælatos.Glo.1.figurat casum,
& satis clarè loquitur. In eadem ibi,confessus fuit,
ꝙ commiserat symoniam.dic,hoc quod dicit gl. nõ
placet mihi,intelligẽdo simpliciter, vt dicit ipsa gl.
quia si fuisset confessus se commisisse symoniam, &
dilapidationem,non video qualiter sit admittẽdus
sit ad excusandum se. nam qualitercunque iurasset,
non posset adducere aliquam excusationem , & sic
non concluderent verba tex.qui dicit, ꝙ confessio-
nes erant tales , quæ retorqueri poterant ad bonum
& malum.& ideò magis apertè loquitur glo. super
ver.dilapidatione. licet etiam illa minus perfectè lo
quatur.& ideò do.Ant.hic melius figurat casum,vi-
delicet,ꝙ iste fuit confessus se alienasse quædam bo
na ecclesiæ, & super naufragio respondit se quædam
bona recepisse;super symonia verò respondit,ꝙ ve-
rum erat, ꝙ receperat quandam pecuniæ quantita-
tem à quibusdam ordinatis. Vnde cum isti inquisi-
tores essent in calculo ferendæ sententię,comparuit
dictus eṗs,& dixit,ꝙ virtute confessionis non debe
bat condemnari, proponens excusationem ad con-
fessionem suam,dicens,ꝙ bona ecclesiæ,quæ vendi-
derat,propter vrgentem necessitatem vẽdiderat, &
sic non erat dilapidator. Item,ꝙ illa,quæ ex naufra-
gio receperat,non animo sibi retinendi,sed conser-
uandi receperat, & vt redderet dominis,vel vt inter
pauperes distribueret. Et ꝙ pecuniam,quam recepe
rat à clericis,receperat non propter beneficia con-
ferenda, sed loco pensionis debitæ ecclesiæ episco-
pali.Ipsi verò inquisitores replicabant eum non au-
diendum,& orta altercatione inter eos de forma iu
ramenti,vt dicit glo.negotium fuit delatum ad Ro.
Ponti.qui propter dubium commisit causam deci-
dendam,vt sequitur in tex. Et per hæc habes etiam
pro

pro maiori parte expeditam quintam glo. ſuper ver
bo dilapidatione. Glo.ſuper ver.reſponſionem.pri-
mo allegat ſimile. deinde infert, & contra illationē
opponit,& ſoluit. In eadem ibi,non creditur iudi-
ci. dic,hoc quod dicit glo. videtur expreſsè contra
tex.noſtrum. quoniam hic creditur iſtis inquiſito-
ribus,niſi iſte inquiſitus probet contrarium, ſm.D.
m. Sed iudicio meo glo. hoc non vult, immò illud
idem vult,quod vult tex. videlicet, q creditur, ſed
poteſt probari contrarium. Et circa hoc dicit In-
nocen. quòd iſti inquiſitores non recipiuntur vt te-
ſtes; ſed quia fuerunt iudices, conſuluntur in ipſo
caſu. 18.diſt.c.de eulogijs.Facit.c.2. ſ. de arbitr. nā
23 &† quandoq; interrogatur quis ſuper facto, ſuper
quo non poteſt eſſe teſtis, vt.l.prouinciarum.C.de
fer. Aduerte tamen, quia ſecundum Innoc.iſtis non
creditur ad plenam probationem, ſed quo ad pſum
24 ptionem,ſicut in ſimili dicimus† in matre,quando
interrogatur de ætate filij, vt.l.etiam.ff.de probat.
Hoſt.dicit,q immò iſtis creditur, quandoq; quo ad
plenam probationem, vt.c.inter dilectos.ſ.de ex-
25 ceſſ.præla. Tu conclude,ſm Docto. q† durante of-
ficio non poſſunt iudices eſſe teſtes coram ſe, quia
diſtinctæ debent eſſe perſonæ. 4.q.4.c.1.&.c.dile-
cto.ſ.de teſti.depoſito autem officio,vel in alio ar-
ticulo,qui coram alio verteretur, poſſunt de geſtis
corā eis adhiberi teſtes,vbi laus, vel vituperium eis
adſcribi non poteſt.de geſtis autem per ſe non cre-
ditur,niſi ad ſui præiudicium. de qua materia vide
latiſsimè.D.m.in.d.c.cū à nobis.de teſti. & ibi do.
Ant.&.c.cum dilecti.ſ.de elect.Io.And.in addi. ad
Spec.in tit.de teſte.ver.item quod adminiſtrator. &
dicit Io.And. hic, quòd quando eſt talis actus, qui
probari non poteſt per teſtes, ſtatur teſtimonio iu-
dicum in plurali, de qua materia dic,vt in dictis al-
lega.¶ Glo.ſuper verſi.retorqueri,colligit notabile
ex tex. In fi.autem dic,hæc glo. videtur contra tex.
noſtrum; nam hic fiebat interpretatio in deteriorē
partem,niſi fuiſſet ſecuta excuſatio, & excuſationis
probatio. & contra ipſam etiam eſt tex.in.c.fi.ſ.de
tranſla.epiſco. Sol.dicit Hoſt.quòd quando factum
in ſe non eſt malum,& dubitatur qua intentione ſit
factum,habet locum glo.noſtra.ſed quando factum
26 in ſe eſt malum, † de malo non poteſt præſumi niſi
malum,donec aliud appareat,vt.c.1. de præſumpt.
&.c.quemadmodum.de iureiur. Vel dic,& melius,
q quando malum nō habet magis reſpectum ad bo
num,quàm ad malum habet locum glo.ſi verò pri-
ma fronte habet reſpectum ad malum, licet poſſit
retorqueri ad bonum,tamen interpretatur in dete-
27 riorem partem. Nam† facta in dubio iudicantur ſm
cauſas principaliter mouentes. & vide ad prædicta
Bar.in.l.1.ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſ.fue. Glo.ſuper
verſi.ex cauſa.in fi.dic,Hoſti.hic,& Io.And.hic poſt
28 eum,& do.Ant.† ponunt plura ſignificata huius di-
ctionis cauſa,de quo dic,vt ibi p eos, & Io.de Imo.
in.c.fina.de iura.cal.lib.6.per Pau.in cle.dudum.de
ſepult.Archid.xj.diſt.c.conſequens.vide reper.meū
in tit.de verbo.ſignific.in.c.cauſa. Glo.ſuper verbo
dilapidatione. fuit pro maiori parte expedita.ſ.in
glo.1. Et in eadem ibi,furtum committit.dic,cōtra
hoc vide tex.in.l.falſus §.ſi iactum.ff.de furt. Sol dic,
29 ſm.D.m.q aut† res proiecta propter naufragium,
nō fuit habita pro derelicto,ſed proiecta fuit,vt eui
taretur periculum tempeſtatis, vt dicit tex. in.l.qui
leuandæ nauis.ff.ad.l.Rhod.& tunc habet locum gl.
noſtra; quia proijciens remanet dominus, vt ibi.&
d.l.1.§.fi.eo.titu. & Inſti.de rerum diui.§.fin. & re-
cipiens malo animo vt illam appropriet ſibi, com-
mittit furtum; vt dicit glo.ſecus ſi crediderit domi-
num habuiſſe illam pro derelicto. Sed ſi arbitraret
dominum habuiſſe pro derelicto licet nō habuerit,
non committit furtum, per.l.1.in fi.ff.de furt.imo
vſucaperet titulo pro derelicto, ſi modo iuſto erro-
re fuerit motus,vt.l.nemo.&.l.ſeq.ff.de vſucap. pro
derelicto. Aut quis proiecit vt illam haberet p de-
relicto; & tūc nedum q recipiens committat furtū,
imo ipſa res efficit occupantis,vt.d.§.penul.Inſtitu.
de rerum diuiſio.&.d.§.ſi iactum.vbi tex.ſubiungit,
quòd in dubio non tenetur furti. ¶ Ex quo infero
contra tex.noſtrum,& cōtra ea quæ dixi.ſ.in.5.no-
tabili.& in gl.ſuper ver.retorqueri.Nam ſi in dubio
recipiens,nō dicitur committere furtum, ſed vt illā
reſeruet; ergò ex confeſsione quòd recepiſſet rem
ex naufragio non debebat damnari qualiſcunq; for
ma iuramenti præceſsiſſet. Cogitabis, quia videtur
mihi dubium valde difficile; niſi fortè diceres,quòd
erat præſumptio aliqua contra eum,propter aliquas
circunſtantias,vt puta; quia paſsi naufragium deue-
nerant ad illum locum, vbi erat epiſcopus, & con-
querebantur; & dolebant de rebus amiſsis;& tamen
epiſcopus tacuerat, vel quid ſimile. Vel dic,q licet
reſpectu iſtius articuli confeſsio eſſet accipienda in
benigniorem partem; in dubio tamen ſecus eſt in
alijs duobus, videlicet, dilapidationis, & ſimoniæ.
30 ¶ Vtrum † autem ſit præſumendum, q proijciens
rem in mari habuerit eam pro derelicta,vel non.di-
cit D.m.recurrendum eſſe ad coniecturas; ſi enim
proiecit librum apertum præſumitur,q habuerit p
derelicto. Si verò clauſum, & pannis inuolutū, ſe-
cus. & hoc exemplum ponit glo.in.§.fin.Inſti.de re.
diui.&.l.1.§.fi.ff.ad.l.Rhod.de iact.&.d.§.iactum.&
ibi etiam Bar. Ego verò cōſiderarem etiam cauſam
propter quam proiecit; nam fortè erat tanta tem-
peſtas, q non aduertebat proijciens an clauſum, vel
31 apertum proijceret. † Vtrum autem reperiens rem
nec reperiens ad quem pertinear, poſsit illam lici-
te retinere.D.meus hic poſt Barto. in.l.falſus.§.qui
alienum.ff.de furt.cōcludit, q aut putauit illam ha-
bitam pro derelicta, & poteſt illam vſucapere; licet
in veritate non eſſet pro derelicto,vt.ff.p derelicto.
per totum. Aut non putauit; & tunc ſi non reperit
dominum, facta proclamatione,debet illam eroga-
re pauperibus, vt auth.omnes peregrini.C.commu-
nia de ſucceſ.vide tex. no.14 q.5.c.ſi quid inueniſti
&.c.quia fruſtra.ĩ.de vſuris. ¶ Extra glo.oppo cō-
tra tex.videtur enim, q ex ſola infamia epiſcopi nō
debebat demandari inquiſitio contra canonicos, &
ſuper ſtatum totius eccleſiæ, ex quo non erant in-
famati,vt c.cum oporteat.&.c.qualiter.ĩ.eo. Sol.
dicit Inno.hic,& in.c.licet hely.ĩ.de ſimo.q ppter
infamiā epiſcopi,& ſic capitis. præſumptio eſt con-
32 tra membra; iuxta illud vulgare, † Quando caput
dolet cetera membra dolent Facit.c.cū I & A.ſ.de
re iud. Hæc ſol. reprobatur cōmuniter; * quia licet Cōis opi.
epiſcopus ſit infamatus, non tamen debet inquiri
contra

contra canonicos;nisi præcedtēe infamia eorū, arg:
c.quæ sunt.§.de his quę fiūt a maiori parte capit. Cū
33 † super occultis non fiat inquisitio,vt c.præced.Nec
34 obst.arg.Inno.quia illa est leuis præsūptio; sed † pp
leuem præsumptionē nō debet fieri inquisitio de ve
ritate criminum,vt c.qualiter.j.eo. licet possit fieri
inquisitio de fama,vel infamia quæ facilius fit cū nō
sit multū præiudicialis, vt. j.c.prox.&.c.licet.§.eo.
Vnde Host.soluit aliter. quòd hic non fiebat inquisi
tio contra canonicos; sed duntaxat cōtra episcopū.
& ad textum dum dicit,super statu ecclesiæ.respon-
det exponendo,statū ecclesię,hoc est ipsius episcopi
7.q.1.c.scire debes.vel secundo solue ſm eū. quia ca
nonici erāt specialiter infamati. Vel solue tertio ſm
eūdē q fit inquisitio contra episcopū,tam in capite,
quàm im mēbris, vt inquiratur qualiter se habeat in
ciuitate,in castellis,& ecclesijs;& qualiter erga cano
nicos,clericos, & laicos suæ ciuitatis,vel dięcesis.
¶ Secundo opp. videtur enim q iuramētū debuerit
solum præstari ſm secundā formam positam hic in
textu,& probatur in c.præced.Sol.dicit Host.ſm ali
quos,q vtraq; forma potest misceri,videlicet,vt iu-
ret plenam,& merā dicere veritatē, & ad interroga-
35 ta veraciter respondere. Nam † bonorū optima est
mixtura.12.dist.c.nouit.in fi. Inn. verò in d.c. licet
Hely.de simo. dicit,q aut inquisitio fit de certis cri-
minibus,& debet obseruari dicta secunda forma,de
qua in tex. Aut fit generaliter de criminibus, & tunc
quia periculosum esset iurare secundum illam for-
mam,cum anceps possit subire periuriū,debebit ser
uare primam formam. Sed hoc vltimum est cōtra c.
præced.quod loquitur de generali inquisitione. Vn-
de Inno.in dicto loco concludit,quòd sufficit iura-
re,secūdum vnam formam qualitercunq; agatur. &
Cōis opi. hoc communiter* tenent docto.Sed dicit hic D.m.
q nō putat hoc verum;quia Papa in c.præced.dicit,
q in simili vult obseruari dictam formam primam.
Subdit tamen, q si iudex non seruat illam formam,
q licet malè faciat;tenet actus,vt hic. Nam non dici
tur hic,q benè fecerit;sed tantū quæritur an admit-
tatur excusatio, & distinguitur sub qua forma fuit
præstitum iuramentum. Vltimo opponitur secundū
doctores;videtur enim, q sub quacunq; forma fue-
rit præstitum iuramentum debeat admitti excusa-
36 tio, quoniam † ante sententiā potest quis reuoca-
re confessionem suam propter iustum errorem,vt c.
fin.§.de confes.&.l.error.C.de iudi.Sol. dicit Inno.
& sequitur Host.q aliud est confessionem reuocare,
aliud declarare,per quam declarationem se excuset;
quia si vult reuocare debet probare errorem, & con
trarium eius q confessus est. Et ideò hic deberet pro
bare, q nihil habuisset de naufragio, & q beneficia
non fuissent pro simoniam cōcessa, & quod bona ec
37 clesiæ non alienasset. Qualiter autem istæ † negatiuæ
possint probari, collige ex his quæ dixi in. c. super
his.§.eod.Si verò vult confessionem declarare,& eo
modo se excusare; tunc non reuocat confessionem,
nec tenetur probare contrarium, vt.l. ex diuerso. §.
fina.ff.de rei vendi.&.l.sicuti.§.sed & si.ff.si seruitus.
Solum ergò tenetur probare excusationes suas, re-
manentibus firmis confessionibus. Sed in casu no-
stro,non potest hanc excusationem probare,si iura-
uit secundum formam secūdam;quia hoc modo de-
tegeretur periurium,si non plenam dixit veritatem.
& si tu diceres, quòd iste diceret se errasse circa ex-
38 pressionem excusationis,dico,quod iste † error non
est tolerabilis;quia erat de facto proprio, & istud et
39 ignorasse,vel errasse circa circunstantias istas † con-
sisteret in animo,q non potest probari,nisi per iura
mentum, vt.§.alij. Instit.de actio.vel per circunstan
tias,vt c.2.de renuntiatio.lib.6.&.l.dolum.C.de do
nat.vnde cum circunstantiæ sint in contrarium,& iu
ramentum proprium obstet, ideò non admittitur.
¶ Quidam tamen,vt hic dicit Inno.in gl.fi.dicunt, q si
quis iurasset, non posset reuocare confessionem suā,
sicut errorem. Facit glo.in versi.qualitatem. in.l.ra-
tiones.C.de prob.vide Bart.in.l. ex hac scriptura.ff.
40 de donat.sed tamen mihi hoc non placet; quia † er-
rans non videtur consentire,vt.l.si per errorem.ff.de
iurisdic.omn.iud.vide q not.in.c.cum positionibus
de iureiur.lib.6.& q tradunt doct.in.c.fi.§.de con-
fes.& dixi in clem.1.de prob.quasi in fine.

CAP. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio de veritate criminum non est facienda, nisi primo constet de infamia.*
Et tunc non inimici,vel periuri,sed viri idonei ad prosequendam inquisitionem, & ad testimonium admittantur. & non probato crīe,infamato purgatio indicitur.
2 *Superior,delicta inferiorum dissimulare nō debet, sed ea, debita forma punire.*
3 *Infamia sufficiens ad inquirendum de veritate criminum, non oritur ex sola denuntiatione. Et quid facere habeat tunc superior.ibidem.*
4 *Inquisitio si simpliciter committatur, intelligitur facta commissio,vt fiat inquisitio super fama.*
5 *Consequenti commisso,intelligitur, commissum & antecedens.*
6 *Prohibitum si quid sit,& omnia,per quæ ad illud deuenitur,prohibita censentur.*
7 *Inimici non solum repelluntur ab accusatione, sed etiam à denuntiatione, vel inquisitionis prosequutione. & nume.27.*
8 *Inimicitia,ex conuersatione cum inimicis,præsumitur.*
9 *Citatus potest comparere ante diem termini.*
10 *Testes,in causa inquisitionis,minus idonei, qui sint. Et nu.26.*
11 *Purgatio indicitur contra infamatum, licet in inquisitione nihil contra eum probatum sit.*
12 *Patronus,si probat libertum conspirare cum inimicis, damnatur in metallum libertus.*
13 *Accusator non cogitur suscipere legationem ad eum, qui se amicum,vel domesticum dicit eius,qui accusatur.*
14 *Consanguinei non admittuntur in testes in causa criminali consanguineorum. & nu.21.*
Quod tamen intellige,vt nu.17.
Quid in actione iniuriarum.nu.18.
Quid si non sint ex eadē familia,vel cognomine.nu.20.
Limita tamen duobus modis principale dictum. nume.23.
Et vsque ad quem gradum repellatur.nu.25.
15 *Frater,pro fratre,in causa criminali ciuiliter mota,in testem admittitur. Secus si criminaliter.*

16 Edi-

16 *Edictum de teſtibus eſt prohibitorium.*
19 *Iniuria illata vni ex conſanguineis, vel affinibus, videtur omnibus de conſanguinitate, vel affinitate illata.*
21 *Iniuria facta fratri, non intelligitur facta fratri vterino ex conſuetudine ciuitatis Senarum:*
Quod ſecus eſt in vtrinque coniuncto, vel de eadem familia, & cognomine, etiã quocunq; gradu diſtãte. ibidẽ.
22 *Bar. in. l. qui in teſtamento. ff. de teſta. declaratur.*
24 *Probatio per iuramentum quandoq; admittitur, propter difficultatem probationis.*
28 *Impetrans inquiſitores ſi repellatur, an poſſit alius ſubrogari. Et ibi quæ ſit communis opin.*
Quid autem in impetrante excõicato. remiſſiuè.
30 *Papa ſi mandat inquiri de fama, licet impetrans repellatur, nihilominus poteſt procedi ad vlteriora per idoneos.*
31 *Complices qui dicantur.*
32 *Inquiſitor, cui ſimpliciter eſt delegata inquiſitio, an neceſſitetur prius inquirere ſuper fama, quàm ſuper veritate criminis. Et diſtinguit nu. 34.*
Et ſi vellet prius inquirere ſuper veritate, quàm ſuper fama, an poſſet appellari. nu. 33.
35 *Verborum narratiuorum materia, vbi teſtetur. remiſſ.*
36 *Papa quando narratiuè, & quã aſſertiuè loqui dicatur.*
37 *Infamia qualis eſſe debeat, vt ad inquiſitionem procedi poſſit.*
38 *Frequentiam quot vices inducant.*
39 *Proceſſus habitus ſuper veritate criminum, non præcedente inquiſitione ſuper infamia, an valeat.*
40 *Exceptio, non præcedente inquiſitione ſuper infamia, eſt dilatoria, & in fauorem inquiſiti inducta.*
41 *Contumax inobediens in facultate opponendarum exceptionum, non debet eſſe melioris conditionis, quàm præſens, & obediens.*
42 *Cap. 2. de accuſ. in. 6. limitatur.*
43 *Rector cautus quid facere habeat, ne teneatur oſtendere famam inquiſiti.*
44 *Aduocatus cautus debet ante omnia petere dari ſibi copiam diffamationis, & obijcere ſi aliquid deerit.*
45 *Iudex ſuper infamia qualiter ſe informabit.*
46 *Infamatus infamia probata per teſtes, an admittatur ad probationem bonæ famæ, vt excludat inquiſitionem. vſque ad fi. cap.*
47 *Familiares, cubicularij, & domeſtici admittũtur ad probationem innocentiæ infamati.*
48 *Bona fama ſi probetur per mille teſtes, centum verò deponant de mala fama quò ad indicẽdam purgationem, & faciendam inquiſitionem, præualet dictum paucorũ.*
Et quæ probatio præualet, diſtinguitur. nu. 51.
49 *Infamia propter paucorum dicta non inducitur.*
50 *Teſtimonium plurium in probãdo bona fama, præfertur dummodo probent bonam famam, ſicut alij teſtes malam. & diſtinguit nu. ſeq.*
52 *Infamato apud legales, et bonos viros ĩdicitur purgatio.*
53 *Probationes, quando ſunt omninò contrariæ, habito reſpectu ad locum, & ad tempus; ſtandum eſt teſtibus magis idoneis.*
54 *Teſtium, attendenda eſt dignitas, & fama.*
Item qui aptiora, & magis veriſimilia negotio, de quo quæritur, deponunt. nu. 55.
Item numerus. nu. 56. & 60.
Et an qualitas actoris, & rei attendatur. d. nu. 56.
57 *Probationis magis veriſimilis qualitas, præfertur qualitati, etiam reſpectu numeri.*
58 *In infamiæ probatione debet attendi veriſimilitudo.*
Et teſtes debẽt reddere cauſam, ex aliqua præſumptione. nu. 60.
59 *Vanæ voces populi non ſunt audiendæ.*
62 *Probatio bonæ famæ, confundit probationem malæ famæ, ſi omnia ſunt paria.*
63 *Bonus, quilibet præſumitur.*
64 *Probatio bonæ famæ ſequens, licet tollat poteſtatem inquirendi ſuper veritate criminum, non tollit tamen purgationis indictionem.*

1 # Cum oporteat.

†De veritate crĩum
non inquiritur, niſi primo conſtet de infamia, & tũc
non inimici, vel periuri, ſed viri idonei ad ꝓſequendum inquiſitionem, & ad teſtimonium admittũtur,
& non probato crĩe, infamato indicitur purgatio.
h.d. Diuiditur principaliter in tres partes. In prima
ponitur denuntiatio ep̃i, & datio inquiſitorum. In
ſecunda ibi, verum. ponitur comparitio, & allegatio
ep̃i contra denũtiatores, & teſtes. In tertia ibi, diſcretioni. ponitur triplex inſtructio inquiſitorum. ſecunda ibi, quod ſi. tertia ibi, & ſi nihil. ¶ Not. primo, ꝙ
2 † ſuperior non debet diſſimulare delicta inferiorũ,
vel denuntiationem delictorum, ſed debet illa debita forma punire, aut ſuper infamia inquirere, vel in-
3 quiſitionem committere. ¶ Secundo no. † ꝙ ex ſola
denuntiatione criminum facta contra aliquem, non
oritur ſufficiens infamia ad inquirendum de veritate criminum; ſed debet ſuperior inquirere ſuper in-
4 famia. ¶ Tertio not. ꝙ † commiſſa ſimpliciter inquiſitione ſuper crimine, intelligitur facta commiſſio,
vt fiat inquiſitio ſuꝑ fama; nam cum iſtud ſit quod-
5 dam ſubſtantiale præambulum, & antecedens, † per
commiſſionem conſequẽtis, intelligitur cõmiſſum
ipſum antecedens, vt not. in. l. imperialis. §. ſimiles.
C. de nup. &. l. ad rem mobilem. &. l. in rem allegatũ.
6 ff. de procu. facit etiam, quia † cum quid prohibetur,
omnia vñr prohibita per quæ deuenitur ad illud, vt
in. c. cum quid. de reg. iu. lib. 6. de hoc latius. ĩ. in ij.
7 quæſt. ¶ Quarto not. ꝙ inimici repelluntur non ſolum ab accuſatione, vt dixi in. c. repellantur. s̃. eod.
ſed etiam à denuntiatione, vel proſequutione inqui-
8 ſitionis. ¶ Quinto not. ꝙ † inimicitia præſumitur ex
conuerſatione cum inimicis, vt. d. c. repellãtur. s̃. eo.
9 ¶ Sexto not. ſm do. Anto. † ꝙ citatus poteſt comparere ante diem termini. hoc tamen non poteſt colligi hic, quia iſte ep̃s non comparuit ante diem termini coram iudice citante, hoc eſt, coram inquiſitoribus, ſed coram ſummo Pontifice. Vtrum tamen notabile ſit verum in ſe, dic vt Spec. in tit. de dila. §. dilationum. verſi. quid ſi iudex. Bart. in. l. eum qui. ff. de
verb. obl. Io. An. in. c. fi. de fer. dixi in cle. 2. de appel.
10 ¶ Septimo not. † ꝙ conſanguineus denuntiatoris,
vel ꝓſequentis inquiſitionem, periurus, & crĩoſus, &
11 ſimiles non ſunt idonei teſtes. ¶ Vltimo not. † ꝙ licet in inquiſitione nihil ſit probatum contra infamatũ, non debet ſimpliciter abſolui, ſed ſibi indicitũ
purgatio, vt. c. 2. ĩ. de purg. ca. &. 2. q. 5. ĩ. c. ꝑsbyter.
¶ Glo. 1. infert ex tex. & allegat iura concordantia.
deinde allegat duo iura in contrarium. & tandẽ colligit argũ. in eadem ibi. §. cum patronus, dic, vt ibi
dicitur,

12 dicitur, q † si patronus probat libertum conspirasse cum inimicis, damnatur in metallum. In eadem ibi,
13 l.4.§.1.dic, vbi dicitur, q † accusator non cogitur legationem suscipere ad eum, qui se amicum, vel domesticum dicit eius, qui accusatur. In eadem ibi, nā socius. dic de his duobus contrarijs, vt dixi in.c.re-
14 pellantur.§.eo. ¶ Glo.2.colligit, q † consanguinei non admittuntur in testes, in causa criminali consanguineorum. In fi.glo.dicit Abb. quem recitando sequitur Io.And. & limitat hanc glo. si modo agatur
15 de crimine criminaliter; secus si ciuiliter; quia † tunc admittuntur etiam fratres pro fratribus, cum non
16 reperiantur expresse prohibiti; & edictum de testibus sit prohibitorium, vt.l.1.ff.de testib.&.c.literas. de praesumpt. vnde concludit, q non tanquam consanguineus repelleretur, sed tanquam inimicus. glo.
17 verò.3.q.5.refert Alanum tenere, q etiam † in causa criminali admittatur consanguineus, si est talis opinionis, qui non praesumatur deierare. videtur tamen glo. ibi tenere contrarium. Bart. verò in.l.qui testamento.ff.de testamen. tenet expresse consanguineū repellendum in causa criminali, dummodo sit consanguineus in illo gradu, qui ponitur in.l.lege Iulia. ff.de testi. do. Anto. hic videtur primo inclinare in sententiam Bar. deinde concludit, q hoc sit arbitrio iudicis relinquendum: in ciuili tamen aliter distinguit. D.m.hic, aliter distinguit, & melius, q aut causa est merè ciuilis, aut ciuilis criminaliter intentata. Primo casu, quia non est materia nostra remittit ad nota.in.c.in literis.de testib. Sed do. Anto. dicit, q si sint fratres in eiusdem potestate, vel habent communia bona, vel simul cohabitent, quod non admittuntur. primum patet in.l.parentes.C.de testib. Secundum per Spec. in titu. de testi §.1. versi. sed nunquid. Tertium patet in.c.consanguinei.3.q.5. vbi autem praedicta deficiunt, admittuntur. Sed quanta fides tunc eis sit adhibenda, relinquitur arbitrio iudicis. & quia iste non est articulus noster, dic, vt in dictis iuribus. ¶ Secundo casu. quando ageretur de crimine ciuiliter, dic, secundum D.m. & etiam do. An-
18 to. hic, q † in actione iniuriarum nullo modo admit-
19 titur consanguineus; quoniam † iniuria videtur illata omnibus de consanguinitate, aut affinitate, vt est tex.in.l.lex Cornelia. in princ. ff. de iniur. sed fortè secundum patriae consuetudinem possent admitti,
20 si † non esset de eadem familia, vel de eodem sanguine cognatione, seu consortio. nam tunc iniuriā passus, licet alias essent consanguinei, vel affines, posset talem in testem producere, eo casu, quo aliàs posset in alia causa, quàm iniuriae, vt argumen. à cessante ratione. Et potes figurare exemplum in hac alma ciuitate Senarum, in qua viget consuetudo, q
21 † iniuria facta vni, non intelligitur facta alteri fratri vterino. & tamen intelligitur facta cuilibet, vel de eadem familia, vel de eodem cognomine, etiam in quocunque gradu distante. Si verò ageretur ex alia causa ciuiliter, dic quòd in omnibus casibus, in quibus quis in causa merè ciuili est reijciendus, etiam fortius in causa criminali ciuiliter intentata. immò etiam in casu quo admitteretur, minor fides ei adhibenda esset, q si ageretur merè ciuiliter. facit. c. tam literis. de testib. ¶ Tertio casu, quando de crie criminaliter ageretur, distingue, q aut quis prosequitur vindictam publicam, & erit arbitrarium; an consanguineus admittatur, & quanta fides sit ei adhibenda. Ita procedat opi. Alani in glo.3.q.5.in summa. bo. tex.in.c.cum.P.§.eod. vbi frater carnalis admissus fuit in causa criminali, nec apparet illum fuisse re-
22 pulsum propter consanguinitatem. Aut quis † prosequitur iniuriam propriam, vel pro particulari interesse, & tunc indistinctè repellitur, ita procedat dictum Bar.in.d.l.qui in testamento. & tenuit etiā hic do. Ant. in quadam noua additione. Sed aduerte, q isto modo debet potius agi ciuiliter, nisi diceres, q vtrunque prosequeretur eo casu quo possit, maximè ex forma statuti. ¶ Aduerte tamen, quòd in omnibus casibus, in quibus dixi, tam in causa ciuili, quàm in criminali consanguineum repellendum, arbitror
23 limitandum. Primo, nisi † esset tale quid, quod non posset probari, nisi p domesticos, & consanguineos, quia tunc admitteretur consanguineus, vt nota.in.l. cō sensu.C.de repud.&.l.quoties. C.de naufr. lib.xj. sentit glo.3.q.5.in summa. bonus tex. in.c.videtur.
24 §.qui matri.ac.poss. Nam videmus, quòd † propter difficultatem probationis, admittitur quandoque probatio per iuramentum, vt.c.fi. & ibi per Inno.§. quod met.cau.&.l.fi.§.si quando.C.vnde vi. Secūdo limito, nisi par ratio affectionis, & cognationis remoueret omnem sinistram suspitionem; vt puta, q esset consanguineus in eodem gradu accusatoris, & accusati. Hoc tenet expresse Barto.in.d.l.qui testamento.per tex.in.l non solum.ff.de ritu nupt. facit quod not.in.c.cum R.canonicus.de off.deleg. & ita
25 consului illo anno ¶ Sed q̄rit hic.D.m. † vsq; ad quē gradum consanguinitatis repellatur consanguineus. Sol. dicit ipse vsq; ad illum, intra quem non compellitur testificari contra consanguineū, de quo in.l.lex Iulia ff.de testi.canonizata.4.q.3.c.2.§.item lege Iulia. Vel melius fm eum, q attendatur qualitas affectionis, fm consuetudinem patriae, nam in quibusdā locis stricta dilectio durat vsque ad certum gradū, in alijs durat inter omnes eiusdem cognationis, vt in simili not. Io. And.in.c.postremo.de app. ¶ Glo.
26 in verbo ad denuntiandum, quaerit, † vtrum ad denunciandum admittant criosi, & infames. & arguit p vtraq; parte, & concludit q non. Et tandē recitat opin. Io. quam reprobat. In fi.dic, fm Io. And. q aut loquimur in denuntiatione Euangelica. & habet locum opi. Io. aut iudiciali, vel canonica, & habet locum glo. nostra. de hoc artic. vide Spec. in tit. de denun.&.D.m.in.c.nouit.§.de iudi. ¶ Glo. super ver.
27 inimicos, quaerit, † quae inimicitiae repellant à denunciando, vel testificando. & primo arguit, q tantum graues. deinde qđ et leues. & concludit hoc eē relinquēdū arbitrio iudicis. In fi.gl.dic de hac materia, q inimicitia repellat, & q dicat grauis, vt dixi i.c.repel-
28 lant.§.eo. ¶ Glo.pen.q̄rit, † an repulso illo, q impetrauit inq̄sitores, possit alius subrogari. & arguit q sic. tandē ponit opin. Io. quā approbat, & reprobat opi. Tāc. In fi.gl.dic, Inn. aliter distinguit, q aut impetrator adhibuit tm̄ nudū ministeriū, & habeat locū opi. Tāc. vt videlicet eo repulso poterit iudex ex offō suo, pcedere, vel aliū cōstituere in locū inq̄sitionē, psequētis. Si verò nō fuit simplex nud' minister, sed ēt author, & tūc debet iudex supsedere p rōnem positā in glo. Dī.n. nudū ministeriū adhibuisse, si nō fuit

fuit expreſſum nomẽ impetrãtis; verbi gratia, quia
Papa dicit ad audientiam noſtram perlatum, vel
crebro rumore delatum, vel quid ſimile. nã hoc caſu,
quia Papa quocunq; impetrante dediſſet inquiſito-
res, dr̃ adhibuiſſe nudũ miniſterium; ſecus vbi eſſet
expreſſum nomen impetrantis. & hoc cõiter* tenẽt
29 doctores. ¶ † Quid aũt ſi impetrans fuiſſet excõica-
tus. Inno. hic concludit idẽ. Tu dic de hoc, vt tradit̃
per gl. & docto. in. c. 1. de reſcrip. lib. 6. Aduerte etiã
30 ſm Inn. quia † ſi Papa mandaſſet inquiri de fama, li-
cet impetrans reppelleret̃, nihilominus poſſet ꝓce-
di ad vlteriora p idoneos; & ratio eſt, qa Papa tunc
non vr̃ habuiſſe reſpectum ad impetrantẽ. Extra gl.
formant hic doct. plures. q. quas hic ponã meo ſoli-
31 to more. ¶ Primo igit̃ quæro † qui dicant̃ cõplices.
Sol. dicit Io. And. ꝙ dicunt̃ ſocij coniuncti ad malũ,
non ad bonũ. Bar. in. l. 1. C. ſi rector prouin. dicit, ꝙ
per iſtũ tex. veniunt filij, nepotes, cõſiliarij, & dome
ſtici. Ego vero hoc verbũ arbitror capiẽdũ ſm ſub-
iectam materiã; quia vt plurimum refert ſe ad id de
quo q̃ritur; & prædicta notabis pro inſtrumẽtis pa-
32 cis q̃ fiunt quotidie. ¶ Secũdo quæro, † vtrum is, cui
ſimpliciter eſt delegata inq̃ſitio, neceſſitet̃ pri⁹ inq-
rere ſuper fama, quã ſuper veritate crĩs. Sol. dic, qđ
aut Papa ſimpliciter cõmiſit inquiſitoribus, & dicẽ
33 dũ eſt, ꝙ ſic. arg. eorũ q̃. ſ. dixi in. 3. notabili. Et † ſi
delegatus vellet prius inquirere ſup veritate, q̃ ſuper
fama, poſſet ab ei⁹ ſñia appellari, vt. c. 2. eo. tit. lib. 6.
34 ¶ Aut † Papa fecit mentionẽ de fama, vt puta, qa di-
cit, plurimorũ clamore ad nos delatũ eſt, talẽ talib⁹
criminibus infamatũ, quare tibi cõmittimus inqui-
ſitionẽ, &c. & hoc caſu Ioan. vult, ꝙ talis non neceſ-
ſitetur inq̃rere ſuper fama, poſtq̃ Papa aſſerit illum
infamatũ. Contrariam ſñiam tenet Tanc. mouetur,
quia ad Papam talis clamor deferri potuit per ini-
micos infamati. Item põt eſſe, ꝙ Papæ fuit facta fal
ſa delatio. Io. And. hic diſtinguit, ꝙ aut Papa loquit̃
narratiuè, & procedit opi. Tanc. Aut loquit̃ aſſerti-
uè, & ꝓcedit opi. Io. arg. no. in. c. ſi Papa. de priuile.
lib. 6. & clem. 1. de proba. vbi pleniſſime dixi de hac
35 † materia verborum narratiuorũ. vide & Spec. in tit.
36 de inquiſitio. §. nunc tractemus. verſ. hoc aũt. † dicit̃
autẽ narratiuè loqui, ſm Io. And. hic, ſi dicit multo-
rum relatione accepimus, vel ad audientiã noſtram
peruenit, talem talib⁹ criminibus infamatũ. Si vero
diceret, cũ conſtet nobis talẽ de tali criẽ infamatũ,
tũc aſſertiuè loqueret̃. Idem tñ Io. And. in addi. Spe.
in. d. §. hoc autẽ. concludit ꝙ ſi Papa diceret. Multo-
rum fidedignorum relatu accepimus, &c. ꝙ tunc nõ
neceſſitaret̃ inquirere ſuper fama. & ſic talia verba
in effectu dicerentur habere vim verborum aſſerti-
uorum. cum hoc caſu non poſſit dici, ꝙ relatio fue-
rit à ſuſpectis, vel maleuolis pſonis, vt dixi in cle. 1.
de proba. hoc tñ non placet D. Ant. quem ſequitur
hic D. m. dicit enim, ꝙ præſuppoſito ꝙ Papa id per-
ceperit à fidedignis; non tñ ſequitur, ꝙ ille ſit tali-
ter infamatus, ꝙ poſſit fieri inquiſitio ſuper verita-
te, cum potuerit audiuiſſe à duobus, vel tribus. & ſic
Papa verũ diceret, & tñ per hoc nõ concluderet̃ in-
famia, vt. c. inq̃ſitiõis. §. tertiæ. ȷ. eo. & ȷ. dicã. ¶ Ter
37 tio quæro, † qualis debeat eſſe infamia, ad hoc vt ꝓ-
cedi poſſit ad inquiſitionẽ. Sol. dicit Io. And. ꝙ de-
bet eſſe clamoſa infamatio, per quã crimen reddat̃
q̃ manifeſtum. vt. c. qualiter. ȷ. eo. Itẽ debet eſſe fre-
38 quens, vt. ſ. c. proximo. & ſubdit ꝙ † duæ vices indu-
cunt frequentiam, vt. c. monaſteria. de vita & ho. cle.
& c. venerabilẽ. de elec. cum ſimi. Idem tñ Io. And.
in. c. licet. Hely. de ſimo. dicit qđ debet eſſe trina p
c. cum eccleſia. de cã poſ. & proprie. per not. in. l. cũ
de in rem verſo. ff. de vſur. Ego vero de hac. q. licet
eam tractet D. Ant. dicã in. c. qualiter. ȷ. eo. ¶ Quar
39 to quæro, † vtrum non præcedente inquiſitione in-
famiæ, valeat proceſſus habitus ſuper veritate crimi
num. Inno. hic, tenet qđ ſufficiat relatio famæ: licet
ſuper ea non inq̃ſiuerit iudex, nec ſit ſibi facta pro-
batio per teſtes, vt. ȷ. de purg. cano. c. inter. ȷ. eo. D.
Ant. in. c. qualiter. in glo. 1. dicit, qđ moderni doct.
in hoc articulo varias habuerunt opin. Nam Pet. &
Abb. diſtinguunt, quòd, aut iudex procedit alio ꝓ-
mouente inquiſitionẽ; aut procedit ex mero iudicis
officio. Primo caſu volunt, qđ inq̃ſito negante in-
famiam præceſſiſſe, non poſſit iudex procedere; niſi
primo probet̃ infamia p promouentem inquiſitio-
nem. Secundo caſu volunt, ꝙ poſſit inquirere de ve-
ritate; licet inquiſitus neget ſe infamatum; nã ſatis
eſt, quòd ſibi conſtet de infamia; qa, non eſt iudex
corã quo hanc fidem facere poſſit; cum non ſit ali⁹
iudex q̃ ipſe. Si tamen pp hoc appellaretur, ſufficit,
quòd inquirens faciat fidem coram ſupiore de infa-
mia; & hoc ne illudatur correctio. Hæc ẽt vera dicit
D. Ant. niſi procedatur ex officio ad penã criminis;
quia tunc ſufficit infamiam ſubeſſe; licet illa non ſit
ꝓbata corã ordinario. Sinautẽ procedatur ex offi-
cio debito, & vrgenti, vt in matrimonio carnali, vel
ſpirituali, hoc caſu dicit ꝓcedi poſſe abſq; alia infa-
mia. primũ probatur in. c. 3. de clan. deſpon. ſm in
c. cum nobis. de elect. Idem dicit vbicunq; ex mero
iudicis officio procederet̃, maximè in his, in quibus
vertitur periculũ animarũ, vt. c. ad noſtram. ſ. de iu-
reiuran. & c. 1. de offi. ordi. D. m. hic, pro concordia
pdictarum opi. diſtinguit, quòd aut iudex eſt dele-
gatus, aut ordinarius. primo caſu, aut in reſcripto eſt
facta mentio de infamia, & proceſſus factus ſup ve-
ritate criminum tenet. aut non eſt facta mentio, &
non tenet tunc. aut iudex ꝓcedit ſuper veritate cri-
minum omiſſo ꝓceſſu famæ, ſcientæ, & patientæ in-
40 quiſito, & tenet ꝓceſſus. nam † exceptio, non præ-
cedente inquiſitione ſuper infamia, eſt dilatoria, &
inducta in fauorem inquiſiti. vnde ſibi imputandum
eſt, ſi à principio non excipit, p tex. not. in. c. 2. eod.
tit. lib. 6. Aut inq̃ſitus erat pſens, ſed ignorabat te-
ſtes recipi ſup veritate crĩs. Credebat enim qđ reci-
perentur ſuper fama: & tunc non valet proceſſus, vt
c. inquiſitionis. §. tertiæ. ȷ. eod. Aut inquiſitus erat
abſens, & per contumaciã. & tunc aut non eſt adhuc
proceſſum ad actum; per qđ præcludatur potentiæ
opponendæ dilatoriæ exceptionis, vt lit. conteſt. vel
alterius actus, qui habeat̃ pro lit. conteſt. & cõparẽs
excipit, & dic vt ſtatim dicã. alias ſecus; qa tunc non
admitteretur. facit gl. no. in. c. 1. de elect. lib. 6. Et ad
prædicta allegat not. dictum Inno. in. c. præterea de
41 dilat. in vlt. col. quoniam † non debet eſſe melioris
conditionis contumax inobediens in facultate op-
ponendarũ exceptionum, q̃ præſens, & obediens. &
42 per pdicta dicit D. m. † limitãdum. c. 2. eod. tit. lib.
6. vbi tex. exigit pſentiam abſq; reclamatione; nam
idem

Cõis opi.

idem dicit si erat absens per contumaciam. ad idem
allegat tex.in authē. qua in prouincia. C.vbi de cri.
agi.opor. Si vero inquisitus erat præsens & excepit,
vt prius inquireretur super fama. & quia nō fuit ad-
missa exceptio appellauit. & hoc casu processus ha-
bitus super processu criminū, non tenet, cum appel-
latio fuerit legitima. nam eo ipso, qđ opponitur,
talis exceptio criminum iudici, si est iudex delega-
tus, debet prius recipere testes super infamia, q̄ sup
veritate, vt.d.c.2.nec sufficit, ꝙ iudex dicat sibi cō-
stare de infamia, facit dictū.c.2.& sequit̄ hic Hosti.
Et prædicta, vt dixi.procedūt in delegato, ſm eum,
ꝙ arbitror ego procedere, in delegato ad vnam cau
sam tantum, seu ad vnam speciem. secus in delega-
to generali, seu inquisitore generali. argu.c.præ-
cedentis. & quod dixi.s̄.in secundo notabili. Fa-
cit, ꝙ not. glo.& ibi dixi, in.c.qualiter.s̄.eod. nam
in eo arbitrarer dicendum, ꝙ dicam in ordinario.
¶ Si vero esset ordinarius, distingue, ꝙ aut procedit
alio principaliter promouente inquisitionem.& di-
cendū est, vt dixi in p̄ced.membro. Aut procedit ex
mero suo officio; & tunc, si vult, pōt recipere testes
super infamia. Si vero non vult, qa dicit sibi coasta-
re de infamia per inuestigationē extraiudicialiter
factam, vel per frequentem clamorem, & tunc pōt
procedere super veritate criminum etiam parte cō
tradicente, arg.c.qualiter.j̄.eo.qm̄ satis est, qđ ad
eum frequens, & clamosa criminum relatio perueне
rit, vt probat̄ ibi, &.c.præced. de qua non tenet̄ ali-
cui facere fidem. si tñ inquisit⁹ appellaret, ex eo qđ
assereret se non esse infamatum; tunc oportet iudicē
ordinarium facere fidem de diffamatione, vt not.in
d.c.qualiter. & ad p̄dicta vide notabilia dicta Ang.
in repet.l.si vacantia.C.de bo.vac.lib.10.in ver.& p
43 hoc cauti rectores. Vbi dicit, ꝙ † cautus rector ne ha
beat ostendere famam ponit inquisitionem ex me-
ro eius officio. Aliud ponit ibi in vers. Sit igitur cau
44 tus aduocatus. vbi dicit ꝙ † cautus aduocatus ante
omnia debet petere dari sibi copiam diffamationis,
& si viderit aliqd deesse debet obijcere. Et p̄dicta
not.perpetuò circa hāc materiam. ¶ Quinto quæro,
45 † qualiter iudex se informabit super infamia. Sol.
Inno. dicit, ꝙ dupliciter, vno modo recipiendo te-
stes qui probent infamiam. Alio modo extraiudicia
liter de plano per rumorem, seu famā viciniæ apud
bonos, & graues.per.c.cum in tua.de sponsa. & seq-
46 tur hic, D. Ant. ¶ Sexto quæro † vtrum probata in-
famia per testes, infamatus admittatur, volens pro-
bare bonam famam ad finem excludendi inquisitio-
nem. Hæc quæstio est notabilis, & quotidiana.& va-
riæ in ea reperiuntur opi.Io.Andr.hic, dicit quosdā
47 tenere ꝙ sic, qui dicunt, † ad hanc probationem in-
nocentiæ admittendos etiam familiares, cubicula-
rios, & domesticos. 2.q.7.c.cū pastoris.12.q.1.sine
manifestæ.18.q.2. in decima.2.q.5. omnibus. in fi.
81.dist.c.clerici. & in auth.de monach.§.cogitādū.
In contrariū arguit̄, ꝙ hoc non videat̄ prodesse. nā
48 † si mille testes dicerent eum bonæ famæ, centum ve
ro dicerent eum malæ famæ, præualet dictum pauco
rum; qm̄ quantum ad indicendam purgationē, & fa
ciendam inquisitionē vr̄ hoc sufficere, quia satis est,
ꝙ remaneat infamatus apud alios, quorum respectu
49 Indicenda est purgatio: licet † pp paucorum dicta
non inducat̄ infamia, vt.c.inquisitionis.j̄.eo. Et hoc
dicit tenere Io.& Philiph.ad ꝙ adducit ꝙ ipse not.
in.c.sup hoc.s̄.de renun.sup gl.1. ¶ Tanc. & Vinc.
50 tenent contrarium; dicentes † testimoniū plurimo-
rum esse p̄ferendum, dūmodo probent bonā famā,
sicut alij testes malā. ¶ Idem tenet Spec.in tit.de in-
qsitione.§.nunc tractemus.ver.ꝙ si plures Host.dic,
51 ꝙ ꝓbatio debet admitti. Sed † an p̄iudicet ꝓbationi
contrariæ debet attendi quid habeat, & teneat cō-
munis vox exterior, & ēt quantitas testium, & perso
narū, & sic ſm diuersas qualitates arbitrabit̄ iudex,
q̄ probatio præualeat. Inno.in.c.inquisitionis.j̄.eo.
tetigit hunc articulum, & vix comprehendi pōt, qd
ipse velit. Io. An. hic dicit, ꝙ vbi primi, & secūdi te-
stes deponunt de infamia viciniç, putat verum dictū
Tanc.p.c.cū in tua.s̄.de testi.in gl.fi. Sed si primi li-
cet pauci deponunt de fama viciniæ, & alij licet mul
ti deponunt de fama alterius loci, procedat opi. Io.
& Phi. Idē tñ Io. And. in.c.inquisitionis.j̄ eo.dicit,
ꝙ si testes deponunt de infamia, & cōis vox est in cō
trarium, de qua pōt Iudex se informare, ꝓprijs auri-
bus; tunc ad dictum illorum testium non fiet inqui-
sitio, arg.c.inquisitionis.j̄.eo. Aut Iudex non pōt se
informare p̄dicto modo, sed recipit testes vtriusq;
sup bona fama. Et tunc aut testes vtriusq; partis po
nunt super fama habito respectu ad cōem opi.& ha
bet locum op.Tanc. ¶ Aut habito respectu ad se; qa
testes vnius partis dicunt eum infamatum apud se:
52 Alij vero dicunt contrarium, & tunc † indicet̄ pur
gatio, ex quo apud legales, & bonos viros est infa-
matus. 2.q.5.in.c.oibus. ¶ D.m.hic post Bar.in.l.de
minore.§.tormenta.ff.de quæsti.distinguit; ꝙ aut te
stes vtriusq; partis deponunt sup fama eius loci, &
eiusdē temporis. Aut sup fama diuersi tēporis. Aut
53 sup fama diuersi loci. ¶ Primo casu, ex quo † pro-
bationes sunt omnino contrariæ habito respectu ad
locū, & ad tempus, standum est testibus magis ido-
neis; Ad hoc ꝙ no.in.l.ob carmen. & in.l.3.ff.de te-
sti.& latius in.c.in nostra. s̄.de testi. & in.c. cum in
54 tua.s̄.de spon. ¶ † Est enim primo dignitas, & famā
55 testium; † Itē q aptiora, & magis verisimilia depo-
56 nunt negotio, de quo quærit̄ † Itē numerus, & ſm
Host.ēt attendit̄ qualitas actoris, & rei; sed hoc vlti-
mum non est ponderandū. Et dicit D.m.se putare,
57 qđ † qualitas probationis magis verisimilis, p̄ferat̄
alteri qualitati, ēt respectu numeri. ¶ Nā licet pro
vna parte sit maioritas numeri, tñ præfertur ꝓbatio
magis verisimilis; moueor per not. in.d.l.ob car-
men.& 4.q.3.si testes, & qđ no. Inno.in.c.auditis de
p̄scrip.& per glo.in.c.1.eo.tit.lib.6.& maximè, hoc
58 dicit procedere † in infamia, in qua debet attendi
verisimilitudo; qa vt dicit Bart.in.d.§.tormenta nō
sufficit dicere talē infamatum apud populum, quia
59 † vanæ voces populi non sunt audiendæ, vt in.c.
60 osius.s̄.de elec. Vnde † dicūt testes reddere causam,
ex aliqua verisimili p̄sumptione, vt ēt sentit hic Inn.
Bar.tñ in.d.§.tormenta. videt̄ velle ante omnia attē
dendum numerum. Omissis opi. Doct. & collectis
61 hincinde quæ veriora sunt. Ego hoc dico † esse relin-
quendum arbitrio iudicis p.l.3.§.tu magis.ff.de te-
sti. habebit enim iudex considerare qualitatem te-
stium, qualitates depsitionum, & quantitatē nume-
ri, & hoc etiam inuicem commiscere; & hincinde
ponde-

ponderare. ¶ Secundo casu, qñ testes vtriusq; partis deponunt de diuerso tempore, vt puta, qa quidã testes probãt Titium malæ famæ tempore cõmissi delicti; Alij verò testes deponunt eundem Titiũ præsenti tempore bonæ famæ; Et tunc, ꝓferenda est ista secunda probatio, pp mutatam opi. q̃ non ꝑsumitur mutata sine cã, vt in l. 2. ff. quis ord. in bo. pos. serue. & in c. non debet de consan. & aff. & in c. certe. 12. q. 1. ꝙ ego arbitror limitandũ, si modo isti testes deponerent de eodẽ loco, sed si deponerẽt de diuerso loco cum diuersitate temporis, idẽ dicendũ arbitror, ꝙ dicã in tertio mẽbro. ¶ Tertio casu, qñ testes cõcludunt sup diuersitate loci; vt puta, quia testes vni⁹ partis dicunt eũ infamatũ in tali castro, Alij dicunt eũ bonæ famæ in ciuitate, & in hoc, quæ ꝓbatio sit ꝓferenda, dicunt considerari aliæ circunstantiæ. Nã si in loco à ciuitate remoto fuit cõmissum delictũ, & ibi sit infamatus, licet in ciuitate sit bonę famę, ꝓualebit probatio malæ famæ. Et ita debet limitari, ꝙ dixi. s. fm Io. And. si vero locus commissi delicti pariter distaret à ciuitate, & castro, attendenda est causa pp quã testes mouentur; Item et tempus vt di-
62 xi in præcedent. ¶ Et † si omnia sunt paria, ꝓbatio bonæ famæ confundit ꝓbationẽ malæ famæ, vt not. in simili in l. admonendi. ff. de iureiuran. & in c. fi. & qđ ibi latissimẽ dixi. s. de iureiur. Nã si ꝓbationes adinuicẽ se confundunt, remanet ꝑsumptio iuris, q̃
63 habet ꝙ † quilibet ꝑsumat bon⁹ ar. reg. q semel mal. de reg. iur. lib. 6. & in l. merito. ff. pro socio. Ego tñ attbitrarer, ꝓdictã distinctionem D. mei ꝓcedere, quò
64 † ad potestatẽ inquirẽdi super veritate criminũ, sed q̃tum ad indicendã purgationẽ, probatio sequens bonæ famæ non releuat, quominus indicenda sit purgatio, si apud aliquos infamat⁹ est. Ita ꝙ ex infamia generetur aliqua suspitio. 2. q. 5. omnibus, & voluit s. Io. And. & sequitur hic D. Ant. licet enim non sit infamatus quò ad totã viciniã, vel quò ad testes deponentes de bona fama, tñ potest esse infamatus penes aliquos, ꝙ sufficit ad indicendam purgationem, licet non sufficiat quò ad inquisitionem, & ita dicit D. Ant. intelligendum dictum Inn. in c. inquisitionis. s. alleg. in gl. infamauit in fine ¶ Postremò tangit hic Do. Ant. aliquas alias quæstiones de quibus ego dicam. j. in c. qualiter.

CAP XX.

SUMMARIUM

1 *Denuntiare non potest publicus concubinarius, excõicatus conspirator, et is qui non præmonet. Et an accusare, & quando nume. 11.*

2 *In alternatiuis sufficit vnum esse verum.*

3 *Accusatio non potest fieri per alium, nec per scripturam.*

4 *Denuntiatio per alium fieri potest.*

5 *Tempus datę inspicitur ad validitatem rescripti, quo ad impetrantem.*

6 *Cõcubinatus solus nõ reddit quẽ inhabilẽ ad denũtiandũ.*

7 *Appellatione pendente nihil est innouandum. Quod tamen intellige, vt ibidem. Et nu. 13.*

8 *Superior denuntiatus, non debet post denuntiationẽ cõtra eũ factã, ꝓcedere contra subditũ in aliqua causa.*

9 *Inferior denuntians superiorem, non tenetur ei obedire in his, quæ impedirent suam denuntiationem.*

10 *Ex denuntiatione solent graues inimicitiæ nasci.*

12 *Denuntiatio ad vindictam propriæ iniuriæ non fit, sed ad correctionis finem.*

1 **Cum dilectus.** † A denũtiatione repellit publicus concubinarius, excõicatus, conspirator, & is qui nõ pręmonet. h. d. diuidit in duas partes. Primo instruit iudicẽ super declaratorijs; & eis deficientib⁹ super principali. secundo mandat fieri inhibitionẽ. ibi, eidẽ. ¶ Noto primo summariũ, ex quo patet, ꝙ ad repellendũ denũtiatorẽ sufficit alterũ prædictorum, videlicet, ꝙ non præmoneat, vel quia conspirauit, vel quia sit publicus concubinarius; & pp hæc excommunicatus. nam rescriptũ alternatiuẽ concep-
2 tũ erat. & sic † sufficiebat vnũ esse verũ, vt. c. inter ceteras. s. de rescriptis. ¶ Secundo not. ibi, quorũ
3 nomine, ꝙ † licet accusatio non possit fieri per aliũ, seu p scripturã, vt probat. 2. q. 8. c. per scripta. tñ se-
4 cus est in denuntiatione, † quæ per alium fieri põt, vt hic, & de hoc aliquid dixi in. c. licet. s. eo. ¶ Ter-
5 tio not. ibi, tum fuisse. ꝙ † ad considerandã validitatem rescripti, respectu impetrantis inspicitur tempus datæ de quo in. c. eam te. s. de rescript. & c. dile-
6 ctus. s. de præben. ¶ Quarto not. ꝙ † sol. concubinat. non reddit quem inhabilẽ ad potentiã denuntiandi. nã hic considerat non solũ concubinatum, sed excõicatio pp concubinatum. Hoc tñ non placet D. m. hic, per not. s. c. ꝓximo. & in. c. si peccauerit. 2. q. 1. & in c. nouit. s. de ind. Et ad tex. nostrũ respõdet, ꝙ hic fit mentio, de excõicatione ad maiorem aggrauationem delicti. Tu dic, ꝙ idẽ voluit hic Io. And. qui dicit, ꝙ hoc non erat necessarium; sed solum fuit allegatũ, & ꝙ hic duo coniungunt, quorũ alterũ sufficeret. ¶ Quinto no. ex secũda parte, ꝙ ap-
7 pellatione pẽdẽte, nihil est innouãdũ. vt in rubro, & nigro. ff. nil no. ap. inter. ꝙ est verũ in his, q̃ pertinet ad cãm quæ agit, vt hic in tex. dũ dicit sup his. ergo à contrario, sec⁹ est sup alijs. ff. apud eũ à quo. l. vni. & c. Romana. §. si verò. de ap. lib. 6. dixi in. c. sup eo. 1. de app. nisi recusarẽt vt suspectus, vt. c. accepta. & in. c. ad hoc. s. de app. licet gl. fi. hic, assignet aliã tõnem, sed dic, vt dicã in ea, quia illa non ꝓcedit, nisi qñ vellet ꝓcedere in alijs. ¶ Vltimo, colligit hic D.
8 m. arg. ex fine literæ. ꝙ † per denuntiationẽ cõtra superiorẽ non debet supior denuntiatus ꝓcedere cõtra subditũ in aliqua cã hoc tñ dictũ, licet sit verũ in se, fm distinctionẽ quã. j. ponã post eũ; tñ non colligitur ex litera. In eo aũt articulo ita distinguit, & benè; qa aut cã denũtiationis impedirẽt aliquo modo p processum serendũ p superiorẽ contra denunciantẽ, & non tenẽt ei obedire, nec cãm sub eo age-
9 re; imo debet superior cessare, vt. c. olim. j. eo. qñ † inferior denuntians superiorẽ, nõ tenẽt, vt dixi, obedire supiori in his, q̃ haberẽt impedire cãm denũtiationis suę. 8. q. 4. nonne. & c. olim. j. eo. in quib⁹ ꝓbatur qđ si per ꝓcessum, vel ꝓceptũ superioris non impedirẽt denuntiatio inferioris, qđ tunc inferior tenetur obedire, & cãm sub eo agere. facit ꝙ dixi in c. ex parte. s. eod. Posset tamen inferior recusare
10 ipsum supiorem vt suspectũ, ꝓpter denuntiationẽ, † ex qua solẽt graues inimicitię nasci, arg. l. 1. ff. de his quib. vt ind. facit ꝙ dixi in. c. repellantur. s. eodem. facit etiam. c. proposuit. & c. ad hæc. de appellat.

11 Glo.1.opponit, q † concubinarij, & alij criminosi debeant admitti ad denuntiandũ; quia tales admittuntur ad accusandum.4.q.6.omnibus. Glo.soluit, q ibi pro sequebantur suam iniuriam, hic non. In eadẽ in fine fm D.Ant.dic,qđ ideò admittunt, qa
12 † denuntiatio non fit ad vindictam propriȩ iniuriȩ; sed ad finẽ correctionis. nã ex fine denuntiationis, q̃ nedum ad correctionẽ; sed ad publicam vindictã tenderet,non vendicaret suam iniuriã.¶ Glo.si.assignat rõnem ad tex. Tu dic, qđ ratio text.nostri est
13 illa quã assignaui in.5.notabili. videlicet, quia † app. pend.&.c.hæc igitur ratio gl.procedit solum quando super alijs, q̃ super his super quibus appellatum est,episcopus denuntiatus vellet procedere.

CAP. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probatum per inquisitionem,regulariter non punitur pena ordinaria; sed si impedit ordinis executionẽ, fit depositio, sicut in accusatione: si vero impedit tantũ beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec potest iudex talem penam moderari.*

2 *Crimina quædam depositione digna, impendiunt ordinis executionem etiam post peractam penitentiam, quædã non. Et nu.11. Et quædam, quæ impediunt beneficij retentionem etiam peracta pęnitentia.nu.13.*

3 *Homicida non potest, quamuis pœnituerit ministrare in ordine suo,licet crimen sit occultum.*

4 *Dauid,etiam post peractam pęnitentiam homicidij, prohibitus fuit ædificare templum Deo.*

5 *Ordo simoniacè receptus, non habet executionem, licet character imprimatur. Et nu.17.*

6 *Conuictus de crimine per viam inquisitionis mitius punitur, quam per viam accusationis.*
Quod intellige de iure canonico,secus autem de iure ciuili.nume.7

8 *Condemnatus per viam inquisitionis, si de iure ciuili infamaretur, infamiam euitat de iure canonico.*

9 *Damnatus per inquisitionem nõ efficitur infamis, & est communis opin.*

10 *Index quando procedit per inquisitionem, potest moderare pœnã. Et quæ tunc considerare habeat.ibidem.*

12 *Exempla non restringunt dispositionem,vel regulam.*

14 *Pœniterere quis non potest sine restitutione.*

15 *Denuntians,an teneatur se inscribere in casibus tex. nostri. Et nu.18.*
Et an monitio sit necessaria.nu.16.

19 *Iura, realem effectum,non verba considerant.*

20 *Excipiens,quando se obliget ad pœnam extraordinariã.*

21 *Procurator non admittitur, in omnibus casibus in quibus eadem pena imponitur per viam inquisitionis,quæ imponeretur per viam accusationis.*

22 *Accusator,cur se inscribit ad pœnam talionis; Denuntiatus verò non.*

23 *Denuntiantis finis, & principalis intentio,est correctio.*

24 *Index inquirens nunquam se inscribit ad pœnam talionis.*

25 *Regulares facilius remouentur ab administratione,quam seculares.*

26 *Puniendus est quis in eo,in quo delinquit.*

27 *Pœna vbi arbitrio iudicis relinquitur, potest arbitrari vsq; ad quantitatem pęnę ordinariæ, quæ imposita est, quando per viam accusationis ageretur: Et si maiorem vel eãdem imponat,appellari potest Quòd tamen limita.vt num.30.*

28 *Moderari verbum,diminutionem continet, non augumentum. Idem de verbo modificare.nu.29.*

Inquisitionis.

Si crimen per inquisitionem probatũ, impedit etiam post peractam pęnitentiam ordinis executionẽ, vel beneficij retentionem punir; sicut in accusationis iudicio; alias pęna erit arbitraria.h.d. prima pars vsq; ad.§.tertię dubitatiõis.secũdũ doc.
1 sed D.meus aliter summat. videlicet. † Crimen probatum per inquisitionem, regulariter non punitur pena ordinaria; sed si impedit ordinis executionẽ, fit deposito; sicut in accusatione;& si impedit tantũ beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio; nec potest iudex talem pœnam moderari.h.d. & hunc dicit verum intellectum prin.huius decre. malè declaratæ per doct.de quo.ỹ. Diuiditur in duas partes; quia in prima consultatio.in secunda responsio,ibi, in quo quidem. & dicit hic Hosti. q primã partem, seu quæstionem quæ continebatur sub ista decisa & ỹ.non habem'. dicit tamen Io.And.quòd prima q. erat de nominibus, & dictis testium an essent credenda.& an exceptiones contra eos essent admitten dæ quæ continebantur sub ista decisa, &.ỹ.hæc tractantur in.c.qualiter.ỹ.eod.§.debet. ¶ Noto pri-
2 mo, quòd † quædam sunt crimina depositione digna, quæ impediunt ordinis executionem, etiam post peractam penitentiam. Ex quo infertur,quòd non omnia crimina depositione digna impediunt ordinis executionem, vel beneficij retentionẽ post peractam pœnitentiam. licet enim quis furtum, vel adulterium commiserit: tamen post peractam pœnitentiam licitè administrat in ordine suo, ex quo in iudicio de tali crimine non conuincitur, vt.c.si. de tempo.ord. Quædam verò vt dixi,impediunt ordinis executionem, quamuis peracta sit pœnitentia,
3 & crimen sit occultum, vt homicidium. † Homicida enim non potest ministrare in ordine suo quãuis eum pęnituerit, & crimen sit occultum, vt.d.c.si.& c.miror.1.dist.&.c.sicut dictnum.ỹ.de homi. Vnde
4 † prohibitus fuit Dauid etiam post peractam pęnitentiam homicidij,ędificare templum Deo,de conse.dist.1.c.1.&.1.q.7.si quis omnem. Idem etiã est
5 in simoniacè ordinato; quia † ordo receptus per simoniam non habet executionem: licet character imprimatur. nam in ipso ortu dicitur decessisse.1.
6 q.1.c.qđ quidam.¶ Secundo no.quòd † conuictus de crimine per viam inquisitionis mitius punitur, q̃ conuictus per viam accusationis. Si enim delictum est graue, pęna condigna per viam accusationis est depositio ab officio,& beneficio,vt hic,&.c.sup his. ỹ.eo.& in.c.tuæ.ỹ.de pen. Sed per viã inquisitionis põt esse pęna arbitraria, vt statim dicã. & idẽ pbat in.c qualiter.ỹ.eo. & limita, vt ibi dixi in.14.princi-
7 pali articulo.q.1.Item pdicta procedunt † de iure canonico;nã de iure ciuili,respectu penę imponẽdę non est differẽtia, an procedat per viã accusationis, vel per viã inquisitionis; qm vtroq; casu eadẽ pœna punitur conuictus,vt.l.4.C.de sepul.viola.&.l.ordo ff.de

ff.de pub. iud. &.l.2.§.si publico.ff.de adul. &.l.ea
quidē.C.eo.tit.& in.l.3.§.præterea.ff.de suspec. tut.
& ibi glo. Et ex hoc infert D.m.notabile dictum, vi-
8 delicet, ꝙ vbi † condemnatus per viam inquisitio-
nis efficeretur infamis, saltē euitat infamiam de iure
canonico.& sic procedāt gl.de iure ciuili, quæ * cō-
Cōis opi. 9 muniter † volunt damnatum per inquisitionem nō
effici infamem, de quo aliquid dixi in.c.super his.
ṡ.eo.& dicam plenius in.c.qualiter.j̄.eo. ¶ Vltimo
10 not.ꝙ † iudex cum procedit per viam inquisitionis,
potest moderare pęnā regulariter. Ad eam aūt mo-
derandam debet considerare qualitatē personæ, &
delicti, & circūstantias per quas delictum aggrauat̄,
vel alleuiat̄, vt temporis, loci, intentionis & si. facit
c.cū quidā de iureiur. ¶ Glo.1.colligit arg. ex tex.&
illud confirmat. In fi.glo.dic, hoc dictum glo.com-
Cōis opi. 11 muniter * reprobat̄, qm̄ † sunt & alia plura delicta q̄
impediunt ordinis executionem post peractam pę-
nitentiam, de quibus in.c.nisi.§.ꝓpter conscientiā.
ṡ.de renun.&.c.ex tenore.&.c.fi.de tempo.ordi. qa
hæc duo crimina, quæ ponuntur in tex. nostro po-
12 nuntur exempli gratia.& ideo † non restringunt di-
spositionem, vel regulam.vt.c.1.ṡ.ne cle. vel mo. &
c.cū plures.de offi.deleg.li.6.&.c.si Papa. de priuil:
lib.6. &.l.dāni.ff.de dam. infec. &.l.1.§.qd' vulgò.
ff.de vi & vi arma. & sequitur hic Io. Andr. qui dicit
Iulianum vnico contentum fuisse exemplo, in.l.ita
vulnerat'.in fi. ff.ad.l.Aquil. &.l.marcellus.&.l.si qs
obrepserit.ff.de fal. & Inno.in.c.in audientia.j̄.de
sen.excom. Vnde Gof.in.c.2.ṡ.eo. & refert hic Io.
13 An.super tex.volunt, ꝙ † etiā sint alia crimina, quæ
impediunt beneficij retentionem ēt post peractam
pœnitentiā vltra allegata hic in gl. & vltra iura alle-
gata.ṡ.per mē; videlicet, furtum, vel violentia; vt pu
ta, si furtiuè, vel per violentiam quis adeptus sit be-
neficiū.14.q.6.c.si res.vel si fuit habitū per dolum,
vel fraudem.3.q.1.reintegranda.vel vitiose, vt.c.du-
dum.ṡ.de elect.in his enim licet agatur per denun-
tiationē, vel inquisitionem, tñ cogitur quis restitue
14 re; & sic priuatur.& ratio, est quia † non pōt aliter
pœnitere, vt.d.c.si res.&.c.peccatū.de reg.iur.lib.6.
& sequitur hic D.Ant. ¶ Glo.2.super ver. in accu-
sationis.quærit, vtrum in istis duobus exemplis tex.
15 † denuntians teneatur se inscribere, & arguit ꝙ sic;
& tenet contrariū. Deinde glo. in vers. itē non vi-
16 detur. quærit † vtrū sit necessaria monitio.& soluit
ꝙ non contra qd' opponit & nō sol. Deinde in ver.
17 item idem est. quærit, † an simonia in beneficio im-
pediat ordinis executionem, & sol. ꝙ sic. ¶ Demum
in ver.signatur.contrarium oppo.cōtra tex. in eo, ꝙ
tex. vult, ꝙ quando impeditur ordinis executio ꝓ-
cedat̄ in inquisitione, sicut in accusatione vñ oppo.
de.c.dilectus.j̄.de simo.gl.sol.dupliciter. secūda so
lutio ponitur ibi, & hoc intellige. ¶ In eadem ibi,
18 sed non credo. dic, Inno. hic dicit, ꝙ † talis se non
inscribit, etiā ad pœnam extraordinariam; quoniā
licet similitudo sit respectu pœnæ in accusatione, &
inquisitione; quia vtroq; casu conuict' priuetur of-
ficio, & beneficio, tamen in alijs non est similitudo;
quia accusatus deponit̄, & degradat̄, inquisitus nō;
sed remouet̄ ab administratione, vt.c.qualiter.j̄.eo.
¶ Host. verò, quē refert hic Io.An.tenet, ꝙ tam de-
nuncians, q̄ promouēs inquisitionē debeāt se inscri-
bere in illis casibus, in quibus fit depositio in inqui-
sitione sicut in accusatione. Non ob.c qualiter. quia
illud ꝓcedit regulariter. Fallit in istis casibus exce-
ptis, & in his in quibus fit depositio, & in omni crīe
enormi, fm ꝙ dicit Arch.3.q.3.c.calumniator.in fi.
nec apparet effectualis differētia inter degradatio-
nem; & priuationē bñficij, & officij; quia priuatus
officio, & bñficio effectualiter satis dicit̄ degradat'.
19 † Iura enim nō verba, sed realē effectum considerāt
vt.c.cōmissa.de elec.lib.6. Itē qa videm' ꝙ calum-
20 niosè denuntians punit̄, vt.c.2.j̄. de cal. Et † exci-
piens obligat se ad pęnā extraordinariā; qñ delictū
est tale ꝙ deijcit ab obtento. fortius ergo debet in-
scribere iste promotor inquisitionis si defecerit in
ꝓbatione; & hoc, ne si fortè aliter diceremus, para-
ret̄ via fraudibus, & malicijs; quia nullus accusaret,
sed viā inquisitionis intentaret. Et ex p̄dictis infert
21 Hosti.ꝙ † in oībus casib', in quib' eadē pęna impo-
nit̄ ꝑ viā inquisitiōis, q̄ imponeret̄ ꝑ viā accusatio-
nis nō admittit̄ ꝓcurator. de quo remittit se Io.An.
ad no.in.c.veritatis.ṡ.de dolo & contum.& D.Ant.
sup glo.pen.& dixi in.c.veniens, ṡ.eo. D.m. hic di-
stinguit, ꝙ aut crimen impedit ordinis executionē;
& tunc cum immineat depositio ēt ab ordine, debet
fieri inscriptio ad pęnam talionis. ita procedit opi.
Host. nā ius in hoc cōsiderat effectū pęnæ imponē-
dæ, non formā procedendi, vt clare colligitur, in.c.
sup his. in rōne illius tex.ṡ.eo.dicit̄ enim ibi, quod
22 † ideò accusator tenet̄ se inscribere; quia accusatio
tendit ad pęnā depositionis. Denuntians verò, ideo
non tenet̄; quia denuntiatio tendit ad correctionē.
vbi ergo denuntiatio, vel ꝓmotio inquisitionis ten-
dunt ad finē depositionis, vt est in duobus casib' hic
positis, & in alijs similibus deber fieri inscriptio ad
pęnā talionis, ꝓp eandem rōnem. Nec obst. si dice-
23 remus, ꝙ † principalis finis, & intentio denuntiantis
est correctio. vnde licet ꝓp criminis qualitatē alte-
ret̄ pęna; non tñ debet fieri inscriptio, q̄a rñdeo, ꝙ
etiam exceptio crīs opposita contra cōsecrandum,
intendit impedire consumandum; quia tamen ꝓp
connexitatem iuris acquirendi ex consecratione cū
iure q̄sito per electionem, & confirmationem quod
ꝑditur impedita consecratione, tenet̄ excipiens ad
pęnā extraordinariam, licet se non inscribat ad pę-
nam talionis, ex eo qd' nō priuatur bñficijs habitis:
sed beneficijs connexis cum iure obtinendo, vt.d.c.
super his. Vnde vult ille tex. à contrario, ꝙ si talis
veniret priuandus alijs beneficijs obtentis, non ha-
bentibus connexitatem cum iure obtinendo habere
locum inscriptionem ad pęnam talionis. cum ergo
in casibus hic exceptis & in alijs similibus, de quibus
dixi.ṡ.in gl.1.per remissionem. quis priuet̄ ab ordi-
ne & bñficio, & ab omni bñficio, debet habere locū
inscriptio pęnæ talionis: & hæc rō est inconuincibi-
lis, fm D.m. Aut crimen est tale ꝙ nō impedit ordi
nis executionē, sed tantū bñficij retētionē, quo casu
fit depositio à bñficio, non aūt ab ordine, & non ha-
bet locū inscriptio ad pęnam talionis, sicut dicim'
in excipiente, qñ exceptio solum deijcit ab obtēto,
vt.d.c.sup his. & hæc opi. mihi placet. ¶ Not.tñ, ꝙ
24 † Iudex inquirens nunquam se inscribit ad pęnā ta-
lionis. hoc tenet Ange. in repe.l.si vacantia.C.de bo.
vac.lib.10.vers.itē quæro. ¶ In eadē gl. ibi admoni-

SVMMARIVM

1 *Inquiri non debet contra aliquem de veritate criminum; nisi præcedat infamia. & nu. 4.*

2 *Testis dicti sui causam reddere debet.*

3 *Iudex absq; tela iudicij non debet contra aliquem procedere, licet de delicto constet per depositionem aliquorũ testium.*

5 *Dicta duorum, vel plurium, paucorum, tñ non infamãt.*

6 *Testes non iurati, nihil probant.*

7 *Schedularum porrectione clam facta, quis nõ infamatur.*

8 *Testis licitè interrogatur, an sit amicus, vel inimicus. & nume. 16.*

9 *Inimicitiæ probandæ modus vnus. Alios autem modos vide nu. 11. remissiuè.*

10 *Natura quadam cognatione nos coniunxit, quia nos mutuò diligimus.*

12 *Testi asserenti se inimicum creditur, licet causam inimicitiæ non alleget; An semper ei credendum sit.*

13 *Attestanti, de his quæ consistunt in animo creditur.*

14 *Peccatum omne mortale, non repellit quem à ferendo testimonio.*

15 *Testi, qui vnum dixit extra iudicium, & aliud in iudicio, an credendum sit remissiuè.*

16 *Interrogationes, quæ fieri debeant à iudice testibus, in causa inquisitionis.*

17 *Testi an credatur si post depositionem dicit se inimicum.*

18 *Testis non põt corrigere dictum suũ directè, nec indirectè.*

19 *Inimicitiæ, qualibet species non sufficit, ad repellendum quem à testimonio.*

Et quanta fides testi tunc adhibeatur, in iudicis arbitrio consistit. nu. 20.

22 *Testi inimico non creditur.*

23 *Periurus, non est idoneus testis, & ei non creditur.*

§.tertiæ dubitatiõis.

1 Contra † non infamatum super veritate criminum
inquiri non debet, etiã si libellus infamatorius clam
fuerit oblat', nec super principali creditur testi, qui
iuratus deponit se illius inimicum, contra quem
inquiritur. h.d. vsq; ad.§.quæsiuisti. Diuiditur. in. 2.
primo triplex consultatio. 2. responsio. 2. ibi, ad hæc
respondemus. ¶ Not. primo ibi, eisdẽ videntibus.
2 ꝙ † testis debet deponere causam dicti sui, de quo
in.c.causam. ſ.de testi.&.l.testium.C.de testi. ¶ Se-
3 cundo not. ꝙ † iudex absq; tela iudicij non debet
procedere contra aliquem, licet constet de delicto
per depositionem aliquorum testium. circa hoc dic
secundum D.m. ꝙ tex. multipliciter potest intelli-
gi. ¶ Primo, quòd isti testes deposuerunt extra iu-
dicium, vel in iudicio, non præcedente ordine; qui-
bus casibus, licet aliqui deponant illum commisisse
delictum; tum iudex non debet moueri ad inqui-
rendum, vel puniendum. Ad inquirendum non; q̃r
4 † inquisitio non debet fieri non præcedente famosa
5 infamatione, † dicta vero duorum, alias plurimorũ,
paucorum tamen, non infamant, vt. ĩ.eod. §.fin.
Ad puniendum non quia deficit verus accusator, &
fictus. nam pro ficto habetur clamosa, & frequens
insinuatio. Item deficit ordo. Secundo modo po-
test intelligi, ꝙ formata tela iudicij sup infamia te-
stes deposuerũt super veritate criminis. vnde ex hoc
6 non potest iudex punire, tum quia † testes super ve-
ritate criminis deposuerunt non iurati, & sic nihil
probant; vt.c.de testibus. ſ.testi.&.l.iurisiurandi.C.
eo.&.l.si quis libertatem. in fi. ff. de peti. hæ. per Spe.
in tit. de testi. §. 1. versi. Item ꝙ deponunt Cyn. in.l.
momentaneæ. C. qui legit. perso. & per Bart. in.l.si.
duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. & sentit
hic glo. super versic. super illis tum etiã, quia præ-
termissus est ordo iudicialis, hoc est inquisitio super
fama. hoc tamen limita secundum.c.1.&.2.eo. tit.
lib. 6. & tetigi in.c.cum oporteat. ſ.eod. ¶ Tertio
7 not. quòd † per porrectionem schedularum factam
clam, non dicitur quis infamari. & ideo ad petionẽ
talium porrigentium schedulas infamatorias non
potest formari inquisitio; si alia legitima infamatio
non præcedit. qđ limita nisi taliter infamatus pe-
tat statui terminum porrigentibus illas schedulas ad
probandum ea, quæ scripserunt secundum formam
l. diffamari. C. de inge. manu. &. 5. q. 3. p tot. ¶ Quar
8 to not. ꝙ † licitè interrogatur testis an sit amicus,
vel inimicus. nec per hoc dicitur interrogari de cri-
mine; quia potest quis effici inimicus alterius pro-
pter delictum illius, vt.l.cum in tabulis. ff. de his qui.
vt indig. dixi in.c.repellantur. ſ.eod. ¶ Quinto not.
9 ꝙ † ille qui respondet se alium non diligere, vide-
tur indirectè fateri se inimicum illius. & ratio est;
10 quia † natura inter nos quandam cognationem cõ-
iunxit, per quam debemus mutuò diligere, vt.l.vt
vim. ff. de iustitia & iure. Et sic habes vnum modum
probandi quem inimicum. sed contra hoc videtur
facere quòd notatur in regu. qui tacet. de regu. iur.
lib. 6. sed dic, vt statim dicam in glo. super versi. ini-
micos. ꝙ iudex non debet solũ stare contentus huic
responsioni. & potest solui etiam contrarium argu.
11 d.l.vt vim † alios verò modos probandæ inimicitiæ
collige, vt dixi in.c.repellantur. ſ.eo. ¶ Sexto not.
12 ſm aliquos, ꝙ † creditur testi asserenti se inimi-
cum; licet non alleget cãm inimicitiæ. & ratio est,
13 secundum eos, quia † attestatur de his, quæ consi-
stunt in conscientia. dic, vt dicam statim in glo. in
14 verbo inimicos. ¶ Vltimo not. ꝙ † non omne pec-
catum mortale repellit quem à testimonio, maximè
qñ tale peccatum fuit commissum vt euitaretur on'
testificandi, & probatur hic optimè; quia ille qui
fraudulenter dicit se inimicum, vt euitet onus testi-
ficandi, agit contra charitatem ꝓximi, & dicit men
dacium in causa proximi. & sic peccat mortaliter.
22. q. 2. c. ne quis. & c. 2. ĩ. de cri. fal. qđ not. ad limi-
tationem eorum, quæ dicuntur in.c.testimonium.
ſ de testi. Et prædicta faciunt ad materiã, quã tradit
15 Bar. in.l.eos. ff. de fal. vbi quærit † an sit credendum
testi, qui dixit vnum extra iudicium, & aliud in iu-
dicio. de quo vide D.m. in.c.p tuas. ſ.de proba. Gl.
super ver. secretò. ibi exemplo Danielis. dic. habe-
tur historia Dani.c.13. ¶ Glo super ver. solummo-
do super illis. In fin. dic, ſm Inno. & Io. And. ꝙ hæc
gl. habet locum quãdo fieret generalis inquisitio de
omnibus criminibus, vel super statu ecclesiæ; si vero
fieret de speciali crimine post receptã inquisitionẽ,
non est quærendũ de fama, sed an testes illud sciant,
etiã si occultè. ¶ Gl. sup ver. in occultò ibi, deterio-

res, dic, de hoc latius traditur. 6. q. 1. in sum. ¶ Glo. super ver. inimicos se asserunt. ibi, debet interrogare. dic, Ioan. Vinc. Hostien. Inno. & Pet. ponunt hic
16 multas interrogationes, † quæ fiunt testibus in causa inquisitionis & plures colligunt hic ex tex. Nã q̃ret iudex à teste an inquisitus sit infamatus, an sciat, vel credat, an sit amicus, vel inimicus, an sciat illũ commisisse crimen. Item colligitur ex fine à quot audiuerit, & à quib⁹. Itẽ quærit de habilitate ipsius testis, vel inhabilitate, & ẽt de plurimis alijs, vide doc. in c. cum causam de testi. & Inno. in. c. dudũ. 2. de elect. & in. c. 2. de confes. ¶ Sed circa prædicta aduerte, q̃a
17 opponitur contra tex. nostrum in eo, q̃ vult, q̃ † nõ credatur testi, si post depositionem dixit se inimi-
18 cum; quia † sicut testis non potest directè corrigere dictũ suũ, vt. c. p̃terea. de testi. cogen. Ita nec indirectè, vt. c. tuæ. de p̃cu. & in reg. cũ quid vna via. de re. iur. lib. 6. Sol. distingue q̃ aut testis dicit se inimicũ anteq̃ iuret; nec dicit in fraudem, & assignat capitales inimicitias, & nõ debet recipi ad testimoniũ. sed si non essent graues inimicitiæ, vel de hoc dubitat, non debet iudex p̃p hoc repellere; sed debet inter-
19 rogare quales sint inimicitiæ, quia † cũ non sufficiat quælibet species inimicitię. vt traditur in. l. si quis testibus. & auth. si dicatur. & ibi per Bal. & Bar. C. de test. & c. p tuas. j̃. de simo. & Spe. in tit. de teste. §. 1. in prin. Bar. & Bal. in. l. testiũ in prin. ff. de test. sequit̃ q̃ non sufficit se dicere inimicũ. pro quo dicto vide tex. singularẽ cum gl. vers. speciẽ in. c. pia. de excep. lib. 6. & ibi vide rõnem. secus si quælibet species cõtenta sub genere sufficeret, vt ibi dicit glo. & ibi vide iura per eã allegata. & si inimicitiæ non essent ca-
20 pitales, † quanta fides adhibenda sit, arbitrio iudi-
21 cis relinquitur, vt dictis iurib⁹. & † sic videt̃ q̃ iudex non debet esse cõtentus sola responsione testis asserentis se inimicum. Aut testis dicit se inimicũ post p̃stitum iuramentum, & tunc f̃m Host. & Io. An. nõ adhibet̃ sibi fides super principali, ẽt si hoc dicat in-
22 fraudem. Quod p̃batur; quia aut dicit verũ q̃ † est inimicus, & non debet ei credi vt inimico. aut dicit
23 falsum, & sic † est piurus & sic ei non debet credi vt piuro. & ideò dicit tex. hic in ver. nisi cũ misterio, de fraude cõmissa circa hoc, ante p̃stitũ iuramentũ. Aut testis dicit se inimicum, postq̃ iurauit, & deposuit: & tunc aut incontinenti in fine depositionis dũ super gñlibus interrogatur, dicit se inimicũ, & creditur sibi; quia incontinenti vr̃ corrigere dictũ suũ, ante cõpletum testimoniũ aut ex interuallo, & creditur priori dicto super principali: iudex tamen debet considerare quanta fides ei sit adhibenda secundum D. m.

SVMMARIVM

1 *Fama, iuncto testimonio de credulitate non facit plenam probationem, ad imponendam pœnam.*
2 *Probationes in criminalibus debent esse luce clariores.*
3 *Testimonium de credulitate non probat.*
4 *Testis potest interrogari, an sciat, vel credat, quod deponit. Et quomodo ibidem.*
5 *Duo, vel plures dicuntur pauci.*
6 *Dicta paucorum non infamant; Quod tamen intellige. vt ibid. remissiuè. & nu. 10. & 12. vbi latè.*
7 *Purgationes sunt arbitrariæ.*
8 *Infamatus dicitur, cuius opinio apud bonos, & graues viros læsa est.*
9 *Turpe est, à turpibus laudari.*
11 *Duo notorium probant,*
12 *Testes duo probant subscriptionem. 7. testium.*
13 *Opinio quandoq; præfertur testibus.*
14 *Infamia probata alicuius an infamatus admittatur ad probandum bonam famam. remissiuè.*
15 *Parochia si non habet nisi duos vel tres parochianos, an quis possit infamari.*
Et an tunc inspiciatur fama vicinarum parochiarum. ibidem.
16 *Certus locus ad esse famæ non requiritur.*

§. Quæsiuisti.

Non punitur quis de crimine, de quo cõstat per famã, & testiũ credulitatẽ, indicit̃ tñ illi purgatio. nec dicta paucorum infamant. h. d. Diuidit in. 2. partes. in prima ponit duplex q̃stio in. 2. responsio. 2. ibi, ad qđ. ¶ N ota primo, † q̃ quo ad
1 pœnã imponendã fama iuncto testimonio de credu-
2 litate non facit plenã p̃bationem. Nam † probationes in crialibus debẽt esse luce clariores, vt. C. de proba. l. sciant. canonizata. 2. q. 8. sciãt. Et ex hoc, &
3 ex tex. not. q̃ † testimoniũ de credulitate nõ p̃bat, dic, vt dixi in. c. 3. de præsum. & c. causam. & c. quoties. & ibi, per D. m. s̃. de testi. Bald. in. l. non solum. C. de testi. & in repet. l. data opera. C. qui accu. non pos. Et ex prædictis & ex tex. tertio infertur q̃ te-
4 stis potest interrogari an sciat, vel credat, q̃ deponit. q̃ dicit Ioan. And. intelligendum, si singulariter fiat. secus si fieret in gñlibus interrogatorijs; nã talẽ interrogationẽ nec debet iudex admittere, nec facere, cũ sit captiosa, q̃a testes simplices sępe deciperẽt dicentes, se credere q̃ scirent, & sic viderẽtur recedẽre à priori dicto. de quo vide Spe. in tit. de teste. §. iã de interrogatorijs, & fortius dicit Io. An. q̃ resecandum est interrogatoriũ per q̃ testis esset interrogãdus an sciret ex auditu, an ex credulitate. vide D. m.
5 in. d. c. quoties. ¶ Secũdo no. q̃ † duo, vel plures di-
6 cunt̃ pauci, & q̃ † dicta paucorũ non infamant, qđ qualiter intelligat̃, videbimus in gl. c. qualiter. j̃. eo.
7 ¶ Tertio no. ibi f̃m arbitriũ iudicantis. q̃ † purgationes sunt arbitrariæ, vñ stat in arbitrio iudicis qualitas, & numerus purgatorũ. q̃ limita, vt dixi in. c. cũ.
8 p. in gl. fi. s̃. eo. ¶ Vltimo no. † q̃ ad hoc vt q̃s dicat̃ infamatus, debet ei⁹ infamia esse apud bonos & graues; q̃a de infamia praui hoĩs nõ debet curari. cũ sit
9 † turpe à turpibus laudari. vt. c. magnæ. de voto. q̃a modo videret de cõplicibus laudantium, vt dixi et post Io. An. in. c. repellant. s̃. eo. ¶ Glo. sup ver. depositionis. in fi. dic, est facta timore contrarij. s̃. eo. c. in prin. vbi dicit, q̃ est pena arbitraria. Sol. dic f̃m Inno. & Host. q̃ inquantum tex. velit pœnã depositionis imponi per viã inquisitionis, debet intelligi q̃ñ essent alia crimina, quæ post pactam penitentiã impedirent ordinis executionem, aliàs pœna esset
10 arbitraria vt. s̃. eo. ¶ Gl. fi. colligit q̃ † paucorũ dicta non infament. demum quærit, & sol. In eadem ibi, inducunt famã. dic non intelligas q̃ gl. velit, q̃ duo, vel plures non p̃bent. famam, vel infamiã; quia hoc est

hoc eſt falſum vt ꝓbatur in.c.tam literis.ſ.de teſti.
& not.glo.4.q.3.§.item ſępe.In gl. ſuper ver. ſama.
11 in fi.& gl.2.q.1.in fi.§.fi.quæ etiam vult, † ꝙ duo ꝓ-
bent notorium.idem vult Bar. in.l.de minore.§.tor
menta.ff.de q̃ſtio.de quo dixi.in.c.tertio loco.ſ.de
p̃ſum.& no.gl.in.l.3.§.eiuſdẽ.ff.de teſtib. Facit.l.2.
12 C.de bo. poſſeſ. ſec. tabul. vbi † probat ſubſcriptio
7.teſtium per duos teſtes. Sed dic, ꝙ tex.debet intel
ligi,qñ teſtes deponunt de fama, vel infamia exiſtẽ-
ti apud eos. ſecus ſi duo deponerent ꝙ quis eſſet in-
famatus apud bonos & graues. Vnde dicit hic Goſ.
ꝙ regula poteſt eſſe duplex. Vna de pœna imponen
da. Alia de inquiſitione faciẽda, & ad vtranq; reſpõ
detur negatiuè. Nam ſi teſtes deponunt de credu-
litate, iſtud non ſufficit ad probationẽ, & pęnã de-
licti, vt.ſ.dixi.nec ſufficit ad inquiſitionẽ, cum de-
beat eſſe infamatus apud bonos & graues. Non ob.
ꝙ duo poſſunt impetrare inquiſitionẽ; q̃a vltra hoc
oportet q̃d probent infamiam, vt.c.cum oporteat.
ſ.eod.¶ Quidam tamen intelligunt tex.noſtrum, ꝙ
licet duo, tres, vel plures probent infamiam, ex eo,
quia probãt aliquẽ infamatũ apud bonos, & graues;
tamen ſi communis vox, & opi. viciniæ non habet
13 ipſum pro infamato; ipſa † opinio præfertur teſti-
bus ſm Hoſt. Non obſt. c.cum in tua.de ſpon. quia
licet probet infamia per teſtes; tñ vbi probationes
non inducuntur, maximè de loco vbi eſt incerta in-
famia, tutius, & melius eſt habere proprijs auribus
certitudinẽ de illa in loco vbi dicitur infamat⁹. arg.
ſ.de elec.c.poſtq̃.&.c.ſcriptum.de purga.cano.c.cũ
dilectis.vult ergo, ꝙ quando per cõmunem vocem
conſtat aliquẽ eſſe bonæ famæ, licet duo, vel plures
pauci dicant illũ infamatũ, non tñ fiat inquiſitio, vt
hic. Sed ſi non conſtat de fama bona, & probata ſit
infamia, licet quis vellet plures inducere, apud quos
eſſet bona fama, vel per quos vellet probare bonam
famam: tñ non debet admitti, ſed indicenda eſt pur
gatio.2.q.5.omnibus.Subdit tamen Hoſt. ꝙ bene fa
ceret iudex illos recipere & morem gerere produ-
centi, arg.l.circa.ff.de proba.&.2.q.7.c. cum paſto-
ris.cũ ſimil. Et hinc ſumpta occaſione Do. Ant.hic
14 tractat, † an probata infamia alicuius admittat in-
famatus ad probandam bonam famã, de quo dic, vt
dixi.in.c.cum oporteat.ſ.eo.in.6.q.In fine glo.dic,
ſecundũ Io. And. ꝙ quidam tenent arg.huius glo. ꝙ
15 † ſi parochia non habet niſi duos, vel tres parochia-
nos non poſsit quis infamari. Refert tamen Ab.di-
cere contrarium, cum etiam inſpiciatur fama vicina
rum parochiarum, vt.c.ſuper eo. de cenſi.&.c.ſuper
eo.de cogna.ſpiri.& in hoc reſidet Io.And. & tran-
ſeunt communiter * doc. Sed D.m.dicit, ꝙ & glo. Cõis opi.
16 & Ab.malè dicunt; quia † ad eſſe famæ non requiri-
tur certus locus, nam poteſt eſſe quis infamatus nõ
habito reſpectu ad certum locum, videlicet, apud
collegium, vel vniuerſitatẽ ſcholariũ, vt.l.inter oẽs.
ff.de furt. facit.l.apud iulianũ.§. Seio. ff.de leg.1.&
ibi glo.&.l.inter oẽs.ff.qui ſatiſda.cog. & ſic poteſt
eſſe infamatus apud bonos, & graues non habito re-
ſpectu ad certum locum. ꝙ idem dicit Bar.in.d.l.mi
nore.§.tormenta.ff.de quæſti. Ex quo ſequitur glo.
non benè dicere, in eo ꝙ vult maiorem partem vi-
ciniæ requiri, ab hoc vt quis dicatur infamatus. de
quo latius dicam in.c.qualiter.ĩ.eod.

CAP. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio, ſi per Papam alicui ſpecialiter delegetur, non poteſt etiam legatus de latere ſe in illa intromittere.*
2 *Proceſſus habitus coram inferiore, in cauſa delegata à Papa, eſt ipſo iure nullus.*
3 *Inquiſitus, & probatus culpabilis per generalem inquiſitionem, poteſt puniri abſq; alijs probationibus.*
4 *Culpabilis, ex inquiſitione generali, non reſtricta ad certum genus perſonarum, an poſſit puniri.*
5 *Inquiſitioni generali formatæ contra collegium, quilibet de collegio ſe opponere poteſt.*
6 *Vnius dictum, præfertur quandoq; dicto aliorum.*
7 *Electio prælati, ſiue vacet per mortem, ſiue per priuationem, ad quem ſpectat.*
8 *Sedes Apoſtolica ſi vacat per priuationem Papæ factã à concilio, noua electio ad quem pertineat.*
9 *Sabandiæ dux fuit electus in Sum. Pont. & vocatus Felix quintus huius nominis.*
10 *Prælatus inferior ſi fuit priuat⁹ in Curia Rom. an vacet prælatura in curia. remiſſiuè.*
11 *Priuatus per iudicem non ſeruato iudiciario ordine; quid facere debeat.*
12 *Criminoſus petens reſtitutionem beneficij, ſi de crimine notoriè conſtet, non auditur.*
13 *Circuitus non ſemper vitandus.*
14 *Priuatus iure electionis de ſe factæ, non vitio perſonæ, ſed ſolennitatis, non fit inhabilis ad eandem dignitatem.*
15 *Electus in locum minus legitimè priuati, non efficitur inhabilis.*
16 *In ſententia eſt exprimenda cauſa, quotieſcunq; per ſententiam tertio, præter ſententiantis voluntatem præiudicari poßet.*
17 *Tacens non videtur conſentire.*
18 *Iuriſdictio non ſui iudicis, etiam in cauſa criminali prorogari poteſt. Quod tamen intellige vt nu.22.*
19 *Prorogationis iuriſdictionis duo ſingularia notatu digna.*
20 *Error etiam ſi in iure conſiſtit, impedit, & vitiat iuriſdictionis prorogationem.*
Quod tamen limita vt nu.21.
23 *Spoliatus, non ſeruato ordine iudiciario, reſtituitur. & nume.26.*
24 *In beneficialibus, ſi conſtat petenti reſtitutionem ius ipſo iure non competere, ſed etiam ſi competere, ſed reſoluendum fore, non eſt reſtituendus.*
25 *Defectus poteſtatis, non videtur defectus ordinis, nec è contra.*
27 *Plenitudinis poteſtatis via, multa expediuntur in curia, quando pernicioſa iuris ſubtilitas veritati præiudicaret. Quod ſecus eſt ſi ius alterius ſubuerteretur, vel veritas deſtitueretur. ibidem.*
28 *Papa poteſt facere quadrata, rotõda, & è contra; Quod tamen intellige. vt ibidem.*
29 *Exceptio hæc, ꝙ cauſa eſt alteri delegata, eſt iuſta, & admittenda.*
30 *Delegatio, eximit à iuriſdictione inferioris iudicis.*
31 *In inquiſitione non eſt neceſſaria litis conteſtatio.*
32 *Facta ante inſinuationẽ reſcripti Apoſtolici licet valeãt, non tamen valent quæ poſt inſinuationem fiunt.*
33 *Appellatio ſine grauamine fieri non debet.*

34 *Exceptio recusationis si est legitima, gesta post eam non valent; Quod intellige vt ibidem.*
35 *Recusatio Cardinalis de facili non admittitur.*
36 *Iudex publicatis attestationibus, non debet alios testes recipere. Fallit tamen in Papa vt nu.seq.*
37 *Papa ex officio in beneficijs maximè curatis, & episcopatibus, propter animarum salutem, plura potest.*
38 *Recedens, & appellans; an sit citandus ad sententiam.*
39 *Citatio peremptoria in quibus actibus requiratur. remis.*

1 Ad petitionẽ. † Si qua inquisitio per Papam specialiter delegetur, legatus etiam de latere non põt
se in illa intromittere.h.d. & ita communiter summatur. Sed D.m.dicit ꝙ hoc summarium non cõgruit literę. Vnde ipse aliter summat, videlicet;
Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petit restitutionem propter iuris ordinem non seruatum, non
est audiendus; sed eum, tanquam notoriè criminosum, debet superior de nouo priuare.h.d. Diuiditur
in duas partes. Primo ponitur facti narratio. secundo diffinitio.2.ibi cum agitur. ¶ Noto primo, ꝙ
2 † processus habitus coram inferiore in causa delegata per Papam est ipso iure nullus, sed D.Ant. dicit, ꝙ hoc notabile de necessitate non concluditur
3 hic; quia hic fuit appellatus. ¶ Secundo no. ꝙ † inquisitus & probatus culpabilis per inquisitionem generalem potest puniri, absq; alijs probationibus; qa
sufficiunt probationes in inquisitione generali: & sufficit citare ꝙ veniat ad contra dicendum, si velit
quod opponere. qđ tamen dicit Do.m. procedere, quando generalis inquisitio fuisset formata contra
certum genus personarum, videlicet cõtra aliquam vniuersitatem, vel collegium. & ratio est; quia hoc
casu videtur specialiter formata contra quẽlibet, vt facit in si.c.per inquisitionem. secundum vnam lec.
4 ·s.de elect.&.c.2.·s.de confes. Vtrum aũt † ex inquisitione generali non restricta ad certum genus personarum culpabilis possit puniri verbi gratia. Repert⁹
est Titius occisus, iudex inquirit, quis illum occiderit, & per testes receptos probatum est. ꝙ S. interfecit. S. tamen nunq̃ fuit citatus: poterit ne ex talibus
probationibus puniri sine nouo ordine iudicij? D.m.dicit ꝙ dubium est notabile, & remittit ad not. p
Inno.in.c.bonæ.1.·s.de elec. Tu vide Bald.in.c.1.§.
iniuria de pace iur. fir. vbi tenet ꝙ nõ. Et Ang.in repe.l.si vacantia.C.de bo.vac.vers. item scias. de quo
dicã in.c.qualẽ.·j.eo. in.11. articulo princip.q.93.
5 ¶ Tertio not. ꝙ † quilibet de collegio potest se opponere inquisitioni generali formatæ contra collegium. ratio est: quia cuiuslibet singulariter interest,
vt statim dixi. agitur enim de interesse, & pœna cuiuslibet. sec⁹ si exceptio cõcerneret fauorẽ collegij,
vt collegij: qa tunc sm Inno. deberet proponi per collegium, seu repraesentantem collegium, aut maiorem partẽ ipsius, vt not.in.c.edoceri.·s.de rescrip.
quod limita, vt not.in.c.1.·s.de his.quæ fi.à ma.par.
ca.&.c.dilecti de ma.& obe. in quibus probatur, ꝙ
6 † qñq; dictum vnius præfertur dicto aliorũ. ¶ Quar
7 to not. ꝙ † electio prælati spectat ad collegium siue vacet per mortem prælati, siue per priuationẽ factã
iudicialiter à superiore. Et dicit hic D.m. ꝙ iste tex,
8 allegabatur in arg. in concilio Pisano, ꝙ † licet vacaret sedes apostolica p priuationẽ Papæ factam in
concilio per ipsum cõcilium, tñ noua electio Papæ debebat fieri per collegiũ Cardinaliũ, vt hic. In cõtrarium respondebatur ꝙ iura tribuentia talẽ potestatẽ Cardinalibus, loquebañ, qñ vacaret per mortem, vel renuntiationẽ; vnde aliud videbatur, si per
priuationem concilij vacaret. vt scilicet ad concilium pertineret.79.dist.c.si duo.& tangit Do. m.in
c.licet.de elec. In Inferioribus tñ indistinctè redijt electio ad collegium, vt hic. Fortè tamen pp euitãdas opi. assertum concilium Basiliense post assertam priuationẽ factam de Eugenio quarto, citauit
omnes Cardinales, vt venirent ad nouam electionẽ,
9 & vt asseritur nunc, † elegerunt in summum pontificem ducem Sabaudiæ, cui impositum est nomen
10 Felix quintus. Quid autem † si alius prælat⁹ inferior fuerit priuatus in curia Ro. an vacet prælatura in curia, vide glo.in ver. collato in cle.1.vt lit.pen. & ibi
11 dixi. ¶ Quinto not. ꝙ † priuatus per iudicem etiam non seruato ordine iudiciario non videtur posse petere restitutionẽ spoliationis: sed debet petere restitutionem in integrum aduersus sententiam, secũdum D. Ant. Sed tu dic, vt traditur in.c.cum quærenti. de restitu.spolia. ¶ Sexto not. ꝙ † criminosus
12 petens restitutionem beneficij, non auditur, si de crimine notorio constet, etiam iure notorietatis. de
quo dic, vt latius dixi in. c.si constiterit. ·s.eodem.
13 ¶ Septimo not. ꝙ † non semper vitandus est circuitus, sed aliquando seruandus vt satisfiat iuri ¶ Octa
14 uo not. quòd † priuatus iure electionis de se factæ, non vitio personæ, sed propter defectum solennitatis, nõ inhabilitatur, quominus possit eligi ad eãdem dignitatem; vt probatur in.c.super eo.de elect.
15 imo plus singulariter probat iste tex quòd † electus in locum minus legitimè priuati, non efficitur inhabilis; quia iste defectus non est electi, sed priuantis, vnde excusatur propter authoritatem superioris, quem credebat ritè, & rectè processisse. secus
autem si acceptasset electionem alio legitimè destituto; quia tunc efficeretur inhabilis ad illam dignitatem: vt est tex.in.c.1.de conces.præben. ¶ Vlti
16 mo not. quòd † in sententia est exprimenda causa, quotiescunq; per ipsam sententiam posset præiudicari tertio præter voluntatem sententiantis, de quo
dic, vt latissimè dixi in.c.sicut nobis. de reg. iur.
¶ Glo.1. sentit contrarium, quòd processus legati debuerit valere, ex eo quod iste G. abbas tacendo,
& non respondendo inquisitioni factæ per legatum videtur renuntiasse literis, vt probat glo.in princip.
per sex iura. In contrarium tamen allegat iura. De
17 inde colligit, quòd † tacens non videtur consentire; & allegat duo iura in contrarium. In eadem ibi,
non valuit, quod fecit. dic, intelligit ergo gl. ꝙ priuatio abbatis, non valuit, ex eo ꝙ legatus carebat
iurisdictione. & ratio est, quia Papa dictam causam inquisitionis specialiter alijs commiserat. Et sic.2.
infertur ꝙ si vna causa est alteri specialiter delegata, apud alterum iudicem illius causæ non potest fieri
prorogatio. Aduerte tamen, quia Inno. hic variauit; nã in principio idẽ tenuit, ꝙ glo. sed in fi. tenet contrariũ, vt dixi in prin.& ad contrariũ ꝙ deberet valere processus legati, virtute iurisdictionis prorogatæ,

respon-

reſpondet dupliciter. Primo, quòd contrarium procedit, quando quis egiſſet in figura iudicij ordinarij nam tũc receditur a iudice delegato, & prorogatur iuriſdictio ordinarij. ſecus ſi agatur, in figura iudicij non ordinarij. ſed hæc reſponſio non placet D. An. ſecundo reſpondet Inn. quòd contraria loquuntur in merè ciuilibus, vbi iudices non procedunt inuitis partibus. Et pro hoc etiam facit, quòd taciturnitas abbatis non videtur potuiſſe auferre iuriſdictionẽ inquiſitionis delegatæ per Papam, & illam dare delegato, quòd videtur etiam ſequi hic Io. An. Sed hęc reſponſio non placet D. Ant. licet enim abbas non potuiſſet priuatiuè conſentire in alium iudicem priuando ipſos, quibus delegata erat inquiſitio, tamen
18 accumulatiuè videtur potuiſſe; nam † etiam in cauſa criminali prorogatur iuriſdictio non ſui iudicis, vt. l. 1. C. de iuriſdic. om. iudi. & traditur in c. ſi diligenti. de fo. compe. & per Inno. in c. de cauſis. de offic. delega. & per D. Ant. in c. P. & G. de offic. deleg. Vnde Inn. reſpondet tertio, quòd contraria loquuntur, quando pars fecit aliquid poſitiuè, adeundo iudicem, faciendo aliquid per quod poſſit dici prorogaſſe iuriſdictionem illius & receſſiſſe a literis impetratis. Sed hic iſte abbas nihil fecit poſitiuè, quia nõ adiuit legatum, ſed ſolum paſſus eſt illum procede-
19 re. Et ſic, ex hac ſolu. not. † duo ſingularia in materia prorogationis iuriſdictionis. Primum, quòd ad validitatem prorogationis iuriſdictionis non eſt neceſſarius conſenſus expreſſus, ſed ſufficit tacitus, ſcilicet adeundo iudicem, & litigando coram eo. Idem doc. in d. c. ſi diligenti. & Bart. in. l. 2. ff. de iudi. Secũdum eſt, quòd per ſolam patientiam pãtientis iudicem procedere cõtra ſe, non prorogatur iuriſdictio non ſui iudicis, niſi ex parte ipſius interueniat aliquid facti. Et hæc ſol. placet hic D. Ant. pro qua allegat dictum Inno. in. c. olim. el. 3. de reſti. ſpo. quod tamẽ intelligit, niſi eſſet proceſſum ad aliquod actũ propter quod videretur prorogata iuriſdictio; quia licet per patientiam non renuncietur literis, poteſt tamen prorogari iuriſdictio. Vnde poteſt dici, ſecũdum Inn. quòd iſte abbas errauit in iure; quia credi
20 dit non poſſe declinare iuriſdictionem legati; qui † error, etiam ſi in iure conſiſtat, impedit prorogationem iuriſdictionis, vt. l. ſi per errorem. ff. de iu. om. iu. Et quod dicitur in. l. 2. ff. de iudi. Sed hæc reſponſio non placet Inn. quia iſte legatus erat iudex competens ipſius abbatis, quaſi velit dicere, ꝙ hic nõ agebatur de prorogatione iuriſdictionis; ſed de declinãda iuriſdictione legati. Et ex prædictis dicit Do. me. colligi nota. limitationem in materia prorogatio-
21 nis, videlicet, ꝙ † error iuris tũc demum vitiat prorogationem, quando loquimur de vera prorogatione, vt quia fiat prorogatio non ſui iudicis. ſecus ſi prorogatur iuriſdictio ſui iudicis ordinarij, qui potuit aliqua exceptione declinari. nam ſi nõ declinatur, etiã ex errore iuris tenet proceſſus, vt no. in d. l. ſi per errorem. & l. ſi conuenerit. ff. de iur. om. iu. dixi in c. ſignificaſti. de fo. compe. in 6. articulo principali. ver. 2. q. & c. 1. ſ. de iudi. & ibi per d. Ant. qui concludit finaliter, ꝙ ideo hic non valuit proceſſus; quia abbas nullum actum fecerat, per quod videtur renuntiaſſe literis, & ſic legatus non fuit iudex competens, & ſic deficit proceſſus propter defectũ iuriſdictionis. Inn. tamen in alia gloſ. videtur concludere, ꝙ priuatio abbatis non fuit inualida propter defectum poteſtatis. dicit enim, ꝙ imputãdum fuit abbati; quia a principio non excepit; quia hæc exceptio, tãquam declinatoria debebat proponi in principio, vt dixi in c. inter monaſterium. ſ. de reg. iur. vnde videtur velle Inn. quòd iſte abbas potuit conſentire in iſtum legatum. Et hoc etiam videtur ſenſiſſe Hoſt. hic, dũ dicit quòd abbas tardè propoſuit hanc exceptionem, & quòd hic non valuit priuatio abbatis non propter defectum poteſtatis; ſed propter iudiciarium ordinem non ſeruatum. Vnde diſtinguit hic D. m. ꝙ aut inquiſitio eſt commiſſa ad petitionem partis; & tũc regulariter litigando, vel patiendo ſuum iudicẽ procedere in illa cauſa videtur renuntiare reſcripto per eum impetrato; vt c. vt debitus. & ibi dixi. ſ. de ap. & c. ex conquæſtione. de reſti. ſpol. & ita contingit hic quia inquiſitio fuit commiſſa ad petitionem iſtius G. abbatis. & tamen re integra fuit paſſus legatũ procedere, & per conſequens tacitè videtur renuntiaſſe impetrationi, & iſte intellectus, quem etiam tenet Inn. in glo. & Hoſt. mihi placet, videlicet, ꝙ hic proceſſus non fuit inualidus, ratione defectus iuriſdictionis; ſed ratione defectus omiſſi ordinis. nam hic nõ fit mẽtio de defectu poteſtatis, ſed de ordine nõ ſeruato. Aut & ſecũdo, inquiſitio fuit commiſſa motu proprio, & hoc caſu ſi Papa reuocat ad ſe inquiſitionem ex certa ſcientia, proceſſus factus per inferiorem non tenet; licet pars non excipiat, vt no. in. c. cum M. ſ. de conſti. & c. vt noſtrum & ibi dixi. ſ. de appel. Sed ſi Papa alteri commiſiſſet inquiſitionem, vel cognitionem; proceſſus factus per alium inferiorem aliàs habentem iuriſdictionem benè teneret ſi pars non opponeret; quia licet pars tali non poſſit delegato talem iuriſdictionem tollere; poteſt tamẽ in præiudicium ſuum in alium conſentire; vt in ſimi
22 li dicimus de † cauſa criminali, in qua, vt ſ. dixi, licet prorogare accumulatiuè iuriſdictionẽ alterius, non tamen in præiudicium ſui iudicis. ¶ Gl. 2. op. ꝙ probationibus factis coram legato nõ debuit Papa ſententiare, cum ille eſſent nullę, tanquã factæ coram iudice incompetenti, per c. at ſi clerici ſ. de iud. tandem ſolu. tenendo contrarium, ꝙ immò faciũt fidẽ; ſed hoc non eſt reſpondere ad contrarium, vnde poteſt colligi ex glo. 2. ſol. ꝙ Papa hoc fecit ex plenitudine poteſtatis. Vel. 3. dicit glo. Papa ſententiauit nõ pp acta facta corã legato; ſed quia de nouo fuit facta fides corã eo. In fi. gl. dic, hęc vltima ſo. placet, D. Ant. dicit tamẽ, ꝙ tex. põt etiã intelligi, ꝙ probationes erãt factę corã legato ante appellationẽ, ideo erant validæ. vnde prætextu illarum potuit Papa ſententiam ferre. Sed tu dic, quòd hæc ſol. non eſt bona ſi poneremus defectũ poteſtatis. Ideò aduerte, quia tenendo alium intellectum, videlicet, quòd hic non ẽet aliquis defectus poteſtatis, ſeu iuriſdictionis, ceſſat contrarium. quia valent probationes factę corã legato, tanquam iudice ſuo. & licet ſententia non tenuerit propter omiſſum ordinem iudiciarium, tamen probationes remanant validæ, vt no. in c. ad probãdum. ſ. de re iudic. & l. expreſſum. ff. de appel. ¶ Glo. ſuper ver. reſtituendus foret. ſentit contrariũ
23 de c. conquærente de reſt. ſpol. vbi † ſpoliatus nõ ſeruato iudiciario ordine. reſtituitur. In eadem ibi.

propter

propter ſcandalum dic vel tertio, & melius ꝙ ideò
hic non fit reſtitutio;quia notoriè conſtabant crimi
na abbatis, propter quæ veniebat priuandus, & ſic
24 nota ſingulare,ꝙ † in beneficialibus nō ſolū ſi cōſtat
ius ipſo iure non competere petenti reſtitutionem,
non eſt ipſe reſtituendus; ſed etiam ſi conſtaret ius
competere,ſed reſoluendum fore.per tex. noſtrum,
& ſequitur Do. Ant. & facit,ꝙ dixi poſt D.m. in c.ſi
confiteris. ſ. eod.remittit tamen D.Ant.de hoc ad
no.in c.in literis.& in c.Item cum quis ſ.de reſtitu-
tio.ſpol. Sed tu vide de hoc articulo latius per D.m.
in diſputa. ſua. quæ incipit Titius clericus. in tertio
dubio.ꝙ reſpectu iſtius reſtituendi,non fuit hic ali-
qua ſpecialitas in Papa, nam idem dicendum eſſet
in quolibet inferiore habente poteſtatem reſtituen
di.& ex his patet reſponſum ad contrarium allega-
tum in gloſſ. in fin. quia ibi fuit prætermiſſus ordo,
ſed non conſtabat de criminibus inquiſiti. ¶ Gloſſ.
in verſiculo non ſeruatum.format contrarium, de c.
qualiter. ī.eodem.& ſoluit.In fin.gloſſ.dic, hæc ſol.
25 non eſt bona;quia † defectus poteſtatis,non videtur
defectus ordinis,nec econtra;vnde reſponde ad con
trarium, quòd licet in regularibus non ſit ex toto
ſeruandus ordo; tamen aliquis ordo ſeruandus eſt,
vt traditur in d. c. qualiter. & hunc fortè præter-
miſit legatus, quem ſeruare debebat.¶ Glo. in verſ.
prouidemus.in fi.dic,vult ergo ꝙ Papa proceſſit de
26 plenitudine potetestatis,quia de iure iſte ſpoliatus.
iuris ordine nō ſeruato,debebat reſtitui.de quo dic,
27 vt dixi in gloſſ.3.Et dicit hic Hoſt. quòd † per hanc
viam plenitudinis poteſtatis multa expediuntur in
curia;quod dicit ſibi placere,quando pernicioſa iu-
ris ſubtilitas præiudicaret veritati,de quo in capitu-
lo dilecti.ſ.de iudicijs.ſ.ecus ex plenitudine poteſta
tis ſubuerteretur ius alterius,vel veritas deſtitueretur
de re iudicata capitulo.in cauſis.quod frequēter cō-
tingit,quamuis in hoc mundo non ſit locus querelę,
ſecundum eum,nona quęſt.3.c.aliorum, & vide quę
dixi in c.cum olim.ſ.de re iudic. & vide Hoſtien.&
Ioan. And. in c. cum veniſſent.ſ. de iudic. vbi dicit
28 quòd † Papa poteſt facere quadrata,rotunda,& ecō
tra quod intellige,ſi eſſent buccellæ panis,vel marza
panes, ſed non de illis quadratis de quibus loquunt̄
geometrę. ¶ Glo.pen.in fi.dic,de hoc articulo vt di
xi in c.pen.ſ.de re iu.vel poteſt dici, quòd hic fuit
cognitum de iure vtriuſq; ideò de vtroq;potuit pro
nuntiare;ſecus ſi non fuiſſet cognitum;ſed plus pla-
cet intellectus glo.prout dixi in c.pen.in glo.1.poſt
prin.Extra gl.opponitur.dicitur hic,quòd erat fini-
ta inquiſitio.contra,quia nondum erat lata ſenten-
tia. Sol. dic quòd erat finita quo ad indagationem,
& teſtium examinationem, ſecundum Pet.& Abb.
29 ¶ Secundo opponitur,quòd hæc† exceptio, quod
cauſa erat alteri delegata,erat iuſta,ergo debebat ad
30 mitti;quia †delegatio eximit a iuriſdictione inferio
ris iudicis de offic. delega. c. paſtoralis. §. 1.& ſ.de
reſcript.c.cæterum.de reſti.ſpoliat.c.audita.Sol. ſe-
cundum Inno.& Hoſt. exceptio erat legitima; ſed
tardè fuit oppoſita. debebat enim opponi inter ip-
ſa iuris auſpicia,vt de reg. iur.d.c. cum inter & ideò
ſucceſſit regula, de qua re. ff. de iudi. Goffr.tamen
31 hic dicit, quòd quia † in inquiſitione non eſt ne-
ceſſaria lit.conteſt.ſemper ante correctionem vide-
tur eſſe quis in initio,& ſic deberet poſſe opponi ta-
lis exceptio. Sed dicit Do.Ant.& benè, quòd hoc
non eſt verum per no.per Ioann. Andr. & doc. in c.
cum.M.ſ.de conſti.& per gl.in c.1.de elec. lib.6.&
per not. in authen. offeratur. C.de lit.conteſt. & in
authen.niſi breuiores.C.de len. ex breui. reci. Item
dicit hic Goffr. vt refert hic Ioan. And. quòd dato,
quòd valuerit cognitio legati;tamen amotio, & ſub
32 rogatio non deberet valere;quia † licet ea quę fiunt
ante inſinuationem reſcripti apoſtolici valeant;non
tamen valent, quæ fiunt poſt inſinuationem, vt d.c.
audita.ſ.de reſtit.ſpoliato.& c.ex tua.de fil. pręsby.
Item ſecundum Goff.ex quo abbas appellauerat,le-
gatus non debebat procedere,nec etiā debebat exe
qui ſententiam,quamdiu poterat appellari.vt tradi-
tur in c.non ſolum.de apppel.lib. 6. dicit Do.Ant.
quòd tenendo opin. quam gloſſ. communiter * te- Cōis opi.
nent, quòd proceſſus non valuit ex defectu poteſta
tis,ceſſat contrarium. Sed tu dic,quòd ſententia,&
amotio non valuerunt propter non ſeruatum ordi-
nem.vt dicit tex.Non obſtat.quòd dictum eſt de ap
pellatione,quia illud procedit,quando iudex detu-
liſſet,vel appellatio eſſet iuſta, & legitima. Sed hic
33 Hoſtien.dicit quòd appellatio non valuit,quia † nō
fuit facta a grauamine, vt c. cum in eccleſia, &c.vt
34 debitus.ſ.de appel.¶ Tertio oppo.quòd† legitima
erat exceptio recuſationis, & per conſequens geſta
poſt recuſationem non deberent valere. Sol. dic. ꝙ
argumentum procedit quando recuſatio eſt propo
ſita in debito tempore, & debita forma, quòd hic
non fuit.dic,vt dixi in c.cum ſpeciali.de ap. Vel dic
35 2.ſecundum D.Ant.poſt Ioan.And.& Hoſti.ꝙ† nō
de facili admittitur recuſatio contra cardinales, &
dic de hoc,vt dixi in c.nouit.de appel.in fi.not.¶ Vl
36 timo opp.ꝙ† publicatis actis Papa non debuit alios
teſtes recipere,vt c.fraternitatis.de teſta.& cle.fi.eo.
tit.Sol.Inn.& Hoſt.dicunt, ꝙ Papa hic recipit iſtas
probationes ex officio, & hoc cōtinetur ſub iſta de-
ciſa.&.l.quæ ponitur ante ver.cum igitur ſub qua,cō
tinentur etiam.ſecūdū eos,allegationes. vnde volūt
etiā, ꝙ licet inferior iudex publicatis actis nō poſſit
iterato teſtes recipere,vt in contrarijs. Vel poſtquā
cōcluſum eſſet in cauſa vt.c. cum Ioan. ſ. de fide in-
37 ſtru.tamen † Papa poteſt, maximè cum agitur de be
neficijs,& maxime curatis, & præcipuè epiſcopati-
bus quo caſu,ſecundum eos,quilibet iudex & maxi-
mè Papa 9.q.3.c.cūcta.&.c.per principalē.pōt,quā
tūcūq;ſic in cauſa cōcluſum, etiā inuitis partibus ex
officio nouas ꝓbationes recipere & negotiū & ſētē
tiā examinare propter animarū periculū, & ne quis
per ſubreptionē abſcōdat,vt c.cū nobis. & c.cū dile
ctus de elec.Si enim hoc licet,vbi de vnius, aut duo-
rū ſalute agitur,vt c.ſeries.de teſti.& c.fin. de prob.
fortius,vbi immineret periculū tot animarū.ſ.vt li.
nō cōte.c.quoniā §.porrò. vnde ſupplet in his de fa
cto.Facit.c.2.de poſt. ſecūdum Hoſt. & ad hoc vide
Hoſt.& Io.And.in c.cū venerabilis.ſ.de cōſ.& c.cū
inter eo.tit.ver.irritādā.& dic de hoc,vt latè dixi in
cle.de reſt.in 25.& 26.fallentijs.¶ Sed quæro, vtrū
38 † recedens & appellans ſit citandus ad ſentētiā. Sol.
dicit Inn.quòd non.dic tu,vt dixi in clemen.de dol.
39 & contum. ¶ Vltimo, quærunt hic doctores † in
quibus actibus requiratur citatio peremptoria;
qui

qui articulus non pertinet principaliter ad tex. noſtrum. Vnde pro co dic, vt h. : per Io. And. D. Ant. & Do.me.in c.1.ſ.de iudic.& per Bal.in c.1.de mi. vaſ.qui contu.& l.tres denuntiationes. C.quomodo & quando iu.

CAP. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio criminis non obſtat in beneficialibus agenti poſſeſſorio adipiſcendæ,& nu. 6. quod tamen intellige, vt ibidem. Practicam verò, tunc procedendi, vide nu. 10.*
2 *Filius beneficio, cui pater immediatè miniſtrauit, præfici non poteſt.*
3 *Nepos ex filio, vel filia, an poßit immediatè beneficio aui miniſtrare.*
4 *Aedictum de filijs præsbiterorum, quo ad beneficium obtinendum, non habet locum in tranſuerſalibus.*
5 *Nepos propriè dicitur per lineam deſcendentem.*
7 *Homicidium, & periurium reddunt quem inhabilem ad obtinenda beneficia.& nu.24.*
8 *Repulsus ab excipiendo, ex eo quod exceptio non adoptabatur ad viam intentatam admittitur per viam agendi, ſi de exceptione non fuit cognitum.*
9 *Crimina plura promouens, non arctatur ad omnia probanda; ſed ſufficit vnum probare, ſi quodlibet per ſe ſufficit.*
11 *Deficiens in purgatione, punitur vt conuictus, per viam agendi.*
12 *Purgatio iudicis officio indicetur.*
13 *Deficiens in purgatione debet puniri per viam inquiſitionis, non per viam accuſationis.*
14 *Præſumptio violenta ſufficit ad condemnationem.*
15 *Iudex, quando procedit ex præſumptionibus, multum debet ponderare ſuam ſententiam. Quod tamen intellige. nu.19.*
16 *Iudex, quando procedit ex inquiſitione, niſi in quibusdam criminibus, debet arbitrio ſuo ſententiam moderare.*
17 *Homicidij crimen, probatum etiam per viam inquiſitionis operatur, vt quis puniatur ac ſi via accuſationis contra eum procederetur. Et quæ ſit talis pœna. ibidem.*
18 *Cap. ſignificaſti. extra de adulte. intellectus.*
19 *Reus ſi non probat innocentiam ſuam, habetur pro conuicto.*
20 *Præſumptio iuris non ita fallitur, ſicut falli poteſt præſumptio hominis.*
21 *Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes.*
22 *Infamato non debet tradi poſſeßio.*
23 *Inſcriptio non eſt neceßaria, quando agitur ad priuationē beneficij,& non ad pœnam naturalem delicti. Et admittitur tunc procurator. ibidem.*
24 *Exceptio quæ ſi probaretur, non reuelat probantem, non eſt admittenda.*

Accedens. Exceptio criminum poſſeſſionē prelati nō retardat; niſi fuerit de his publicè infamatus. h.d. vel dic; & melius ſe
1 cundum D.m. Agenti † poſſeſſorio adipiſcendæ in
beneficialibus, non obſtat exceptio criminis, niſi de
eo ſit infamatus, & infamato, accuſatore nō compa
rente, vel non probante, indicitur purgatio, in qua ſi
defecerit, punitur vt conuictus h.d. Diuiditur in.2.
partes. In prima deciſe narrat factum. In ſecūda ſub
certa forma mandat diffiniri negotium.2.ibi. man-
damus quatenus. Et in tex. ibi cōferendam, &. ī. dic,
ſub iſto. ī. cōtinetur, quòd iſte non fuit admiſſus ad
poſſeſſionem propter crimina contra eum obiecta,
& ideò petijt a Papa prouideri ſibi de remedio op-
portuno. vnde Papa prouidet, vt ſequitur ibi, manda
mus quatenus &c. ¶ Noto primo ibi G. nepos, ꝙ li
2 cet † filius clerici nō poſſit pręfici beneficio, in quo
pater ante immediatè miniſtrauit, vt c. ad extirpan-
das. ſ. de fil. pręsbi. ſecus tamen eſt in nepote. Aduer
te tamen quia tex. noſter poteſt dupliciter intelligi.
Vno modo, ꝙ iſte eſſet nepos ex filio, vel filia, & tūc
3 nō eſt clarum, imo dubium † vtrum poſſit præfici in
beneficio, quòd immediatè prius auus obtinuerat,
de quo in d.c. ad extirpandas. vbi glo.& Inn. tenent
ꝙ ſic, facit. ff. de ritu. nup. l. ſenatus. &. l. iuſta. ff. de
verb. ſign. Alij vero tenent contrarium, vt Goff. per
l. lege. ff. de ritu. nup. de quo articulo dic, vt traditur
per Hoſt. in Summa in ti. de fil. præsby. §. 2. verſi. num
quid. Ego diſputaui Paduę. Et incipit diſputatio. Ar
chid. Senenſis, in quarto dubio. Secundo modo po-
teſt intelligi de nepote ex fratre, vel ſorore, & in hoc
tex. procedit, ſine dubio; quia nepos poteſt ſuccede-
re in beneficio patrui, vel auunculi. & ita intelligit
tex. noſtrum hic D. Ant. probatur idem, in c. ex par-
4 te. ſ. de offic. dcleg. & c. non ſine de arbit. quia † edi
ctum de filijs pręsbiterorum quantum ad articulum
noſtrum non vendicat ſibi locum in tranſuerſalibus
5 † propriè tamen nepos dicitur per lineam deſcendē
tem. vt l. iuriſconſultus. ff. de gradibus. ¶ Secundo
6 no. ꝙ † agēti poſſeſſorio adipiſcendæ non obſtat ex-
ceptio criminis, etiam ſi ſit tale crimen, quod ipſo
iure inferat nullitatem collationis; dummodo illud
ſit ſine infamia. nam hic opponitur exceptio homi-
cidij, quod inficit collationem ipſo facto, etiam ſi
præcedat, vt c. cū noſtris. de conceſ. pb. ¶ Tertio not.
7 duo crimina, † quæ reddunt quem inhabilem ad be
neficium conſequendū, homicidiū ſcilicet, & periu-
8 rium. ¶ Quarto not. ex verbo deinde, quòd † repul
ſus ab excipiendo, ex eo quòd exceptio non adapta-
batur ad viam intentandam. admittitur per viā agē
di; quando de exceptione nō fuit cognitum. vide ad
hoc, quæ dixi in c. conſtitutus. ſ. de appel. ¶ Quin-
9 to no. quòd † promouens plura crimina non arcta-
tur ad omnia probanda; ſed ſufficit vnum probare,
quando quodlibet per ſe ſufficit. argu. c. 2. ſ: de re-
10 ſcrip. & ibi not. ¶ Sexto not. † practicam proceden
di, quando opponitur exceptio criminis cum infa-
mia contra agentem poſſeſſorio adipiſcendę in be-
neficialibus; quia petens non ſtatim repellitur, nec
ſtatim admittitur, licet non probetur exceptio, ſed
indicitur purgatio, & effectus petitionis ſuſpenditur
vſque ad euentum purgationis, in qua ſi deficit, im-
ponitur ſibi ſilentium. ſed ſi purgatur, admittitur ad
beneficium, & aduerſarius punitur in expenſis, vt hic
Itē punitur hodiè & alia pęna, de qua in c. 1. de elec.
11 lib. 6. ¶ Vltimo ꝙ † deficiens in purgatione puni-
tur vt conuictus per viam agendi, ſecundum Goffr.
& dicit Ab. ꝙ alibi non ita clarè probatur. Sed con-
tra hoc vltimum notabile opp. D. Car. Flo. hoc mo-
12 do † purgatio inciditur officio iudicis; ergo in ea
defi-

deficiens deberet puniri, vt conuictus per viam in-
quisitionis;quasi velit dicere,ꝙ licet pręcessit accusa
tio;tamen quia cessauit,& propter remanentem insa
13 miam indicta fuit purgatio, † deficiens in ea debet
potius puniri per viam inquisitionis, quam accusa-
tionis,vt c.cum inter. de purg. can. Secundo moue-
tur; quia ideo conuictus in purgatione punitur. vt
conuictus;quia probabilis præsumptio, quæ insurre
xit ratione infamię propter defectum purgationis
14 transit in † violentam præsumptionem, quæ sufficit
ad condemnationem, vt dicit glo.in ver. beneficio
priues. in c.insiuatum.ī.de simo. vnde cum hoc ca-
15 su † procedatur per pręsumptionem, debet iudex
multum ponderare sentētiam suam;vt no.dicit Inn.
in c. quia verisimile.s̄.de præsum. & c. afferte.eo.ti.
quasi velit dicere, ꝙ iste potius debet puniri per viā
16 inquisitionis, quam per viam accusationis † qua in-
quisitione,nisi in quibusdam criminibus,idex secun
dum arbitrium suum debet sententiam moderare,
vt est tex.in c.inquisitione.in princ.s̄.eod. & ibi di-
xi.Do.me.hic in effectu reprobat hoc vltimum no-
17 tabile,& dictum D.Cardi. Mouetur, quia † crimen
homicidij,de quò hic probatum est,etiam per viam
inquisitionis operatur, vt imponatur eadem pœna,
quæ imponeretur per viam accusationis.vnde conui
ctus debet deponi ab officio,& beneficio, nec est lo
cus arbitrio iudicis aut moderationi, vt in d.c.inqui
sitionis. in princ. Sed hic in casu nostro deficiens in
purgatione,non deponitur ab officio sed tātum im-
ponitur sibi silentium super beneficio;ergo non pu-
nitur vt conuictus per viam accusationis, vel inquisi
tionis,vnde ipso in articulo pulchro notanter dicit,
se vltra alios distinguere,quòd aut nullus modus pę
cessit indictionem purgationis,sed iudex solum in-
famato indixit purgationem, & deficiens in ea non
punitur vt conuictus per viam accusationis, vel in-
quisitionis,sed extraordinariè, & modo particulari,
scilicet,quia suspenditur tātum ab officio,vt est tex.
18 in c.significasti.ī.de adul.† qui tex.ita debet intelli
gi vt no.ibi Ioan.And.Aut præcessit aliquis modus
agendi; & tunc deficiens in purgatione punitur se-
cundum illū modū agendi,qui præcessit.vnde si præ
cessit accusatio, punitur vt accusatus, si inquisitio,
punitur vt inquisitus.vt not.glo. in d.c.inter.de pur.
cano.Et ratio est;quia indictio purgationis propter
infamiam, non facit ex toto cessare iudicium inten
tatum;sed propter infamiam ortam, propter quam
19 orta est præsumptio contra infamatum. & † ideo
transfertur onus probandi innocentiam in ipsum
reum, & si illam non probat, habetur pro conuicto
in iudicio intentato,argu.c.vt nostrum.s̄.de conces.
pręben.& c.ordinarij.§.2.de offic. ordi. lib. 6. Nec
obst.secundum eum,quòd dictum fuit supra, quòd
iudex debet tēperare sententiā suā.quando procedi
tur ex præsumptione,quia illud procedit in præsum
ptione hominis, & nos loquimur in præsumptione
20 iuris.quæ † non ita fallitur sicut falli potest præsum
ptio hominis.Sed dicit D.m. quòd contra prædicta
ob.tex.noster. nam secundum prędictam distinctio
nem hic, iste deficiens in purgatione debet deponi
ab officio,cum esset graue crimen homicidij,& de-
ficeret in purgatione præcedente iudicio per viam
accusationis. At hęc pœna hic non imponitur, sed
imponitur tantum sibi pœna perpetui silentij super
beneficio.Sol.dicit ipse, & sentiunt doct.hic, & in-
nuit litera,quòd hic non agebatur per viam verę ac-
cusationis,seu ciuilis;sed quasi per quandam viam ci
uilis accusationis, seu ciuilis modi; quia accusaba-
tur tantum vt priuaretur beneficio. Ideo deficiente
probationę in accusatione instituta,vel accusatione
cessante infamato reo propter infamiam indicitur
purgatio, & deficiens in ea debet solum priuari be-
neficio; quia ad hoc solum tendebat prima accusa-
tio. Sed tu aduerte, quia versi.si verò.vbi deficienti
in purgatione, imponitur perpetuum silentium in
præbenda, non loquitur quādo præcessit accusatio;
sed solum quando præcessit exceptio criminis. & di
cit quòd si iste est infamatus, indicitur ei purgatio:
in qua si defecerit,imponitur ei silētium. & ideo est
quia iste excipiens solum intendebat ad impedien-
dum ipsum circa acquisitionem ipsius beneficij. &
ideo remanet regula D.m.prima. & ex dicta prima
regula descendit ratio decisionis istius dicti. Sed be
ne tex.noster ob.dicto D.m.in vers. deinde si legiti-
mos.vbi tex loquitur, quando actum fuit per viam
accusationis,& dicitur, quòd si aliquod prædictorū
criminum probatum fuerit, & per consequens etiā
si esset homicidium,imponitur sibi perpetuum silen
tium, cum deberet deponi ab officio, & beneficio,
vnde magis ob.c.inquisitionis.in prin.s̄.eo. & respe
ctu contrarij benè succedit sol.D.m.quam.s̄.retuli,
videlicet, quòd hic agebatur non per viam verę ac-
cusationis, sed ciuilis modi &c. & ratio potest
esse, quia accusatio tendebat ad illum effectum, ad
quem tendebat exceptio prius proposita. & vt dixi
in vers.si verò. non possumus dicere, quòd ibi esset
indicta purgatio, suspēso iudicio accusationis, quia
tex.dicit,si verò non apparuerit accusator, sed solū
imponitur silentium super beneficio propter pro-
positam exceptionem criminis, quę proponitur ad
impediendum. vnde in purgatione deficiens debet
puniri vt conuictus per viam exceptionis; nisi dice-
res quòd vers.si verò.dum dicit,si legitimus non ap-
paruerit accusator.debet intelligi.hoc est quia incæ
pit,& postea destitit, sed non placet,cum nō adapte
tur literę.Et not.benè prædicta;quia noua sunt. Sed
contra id quod dictum fuit. s̄. in principio distin-
ctionis D.m.vbi dixi, ꝙ vbi non pręcessit certus mo
dus agendi, deficiens debet tantummodo suspendi.
opponit D.m.de tex.nostro in d.ver.si verò.vbi dici
tur, quòd si nullus apparet accusator. debet indici
purgatio infamato.& si deficit,imponitur sibi silen-
tium super præbenda;ergo non tantum suspenditur
sed priuatur beneficio,quòd est contra c.significasti
& quòd ibi no.Ioan.And.ī. de adul.So. dicit D.m.
quòd contrarium est difficile,& nō tactum per doc.
Respondet tamen,quòd illud.c.significati. & quod
ibi dicit Ioan.And.procedit, quando infamatus es-
set in possessione beneficij,& tunc suspendatur si de
ficit in purgatio. secus si non esset in possessione be-
neficij,quia tunc debet tali beneficio priuari,& im-
21 poni sibi perpetuum silentiū.& ratio est quia † Tur-
pius eijcitur,quam non admittitur hospes,vt c.quē-
22 admodum.de iureiur.& quia † infamato non debet
tradi possessio;vt hic,& c.inter.ī.de exces.prela. Itē
quia frustra tractaretur de suspēsione beneficij, cum
illud

illud plenè non obtinuerit. Vide ad prædicta D.m.
in.c.cum P.&.c. cum dilectus. j.de pur.cano. Tu ad
uerte, quia licet consideratio sit subtilis, & rationes
sint bonæ, tamen contrarium faciliter soluitur, intel
ligendo tex.vt debet intelligi; videlicet, quia hic prę
cesserat exceptio criminis, q̃ tẽdebat ad impediẽdũ
istũ rõne cuius exceptionis videbatur iste effectuali-
ter priuari tam iure adepto, quàm adipiscendo, si op
ponebatur exceptio criminis cum infamia. & ideo
non mirum si postea deficienti imponitur perpetuũ
silentium, & prędicta no.ad materiam.c.super his.in
ver.post confirmationem.s.eo. & hic est verus intel
lectus tex.nostri, & ipsum no.Sed aduerte, quia di-
ctam distinctionem D.m. sentit hic Goffr.& refert,
& sequitur Archi.2.q.1.in primis semper 3. gloss. &
In.c.inter.j.de pur.cano.& ibi etiam refert Io. An.
licet non ita plenè, & ibi Ioan.And.sentit responsio
nẽ, quã dedi ad versi.si verò.& eam reprobaui.s.Gl.
1. in prin.colligit.deinde op.& sol.distinguendo in
fi.dic, facit quod habetur, in c.super his.s.eo. vbi te
tigi de hoc articulo, & tangit hic etiam Host. & Cõ-
poste. plenius in c. quòd sicut. s. de elect. & ibi per
Ioan.And.post gl.& Inn.in.c.inter canonicos.eo.ti.
& c.cum olim. s.de dolo & contu.& aliquid in c. cũ
olim.de causa pos.& proprie, & c. post electionem.
de conces.præben.Ego hunc articulum respectu pe-
titæ possessionis plenius examinaui, in c.constitutus
de appell.vbi declaraui intellectum illius, & istius c.
& ideo breuiter hic me expediã. Dico igitur, quòd
interdum est quis tantum electus, & hoc casu nõ est
dubium quòd admittitur exceptio tam contra per-
sonam electi, quàm contra formam electionis, vt c.
1.& c.vt circa.de elec.lib.6.Et ratio est, quia cũ iste
non sit assequutus plenum ius, exceptio proportio-
natur ad excludendum ius petitum confirmationis,
vel potentiæ petendi ipsam confirmationem, vt d.c.
super his.Interdum & secundo, quis est electus, & cõ
firmatus, & petit consecrationem, vel ordinem an-
nexum illi beneficio, quod fuit sibi collatum, vel ad
quod fuit electus.& confirmatus, & hoc casu etiam
admittitur, vt d.c.super his.& ratio est quia licet iste
habeat ius in beneficio; tamen quia deficit sibi ali-
quid iuris quod petit, vel petere debet; sine quo ob-
tentum retinere non potest, debet admitti exceptio
quia satis exceptio dicitur operare effectum suũ, re-
spectu iuris obtinendi. Et idẽ si peteret aliquid aliud
quòd haberet aliquid iuris consecutiui ad retinẽdũ
beneficium, exemplum in petitione sigilli, ut dixi in
c.vt nostrum. s. de appell. post glo.in 2.solutione
seu secundo intellectu. Idem est in benedictione ab
batis, vt dixi in c.meminimus.s.eod.in.4. notabili.
prædicta tamen limita, & declara, vt dixi in c. super
his.s.eo.in.4.q.post glos.s.eo.iũctis his quæ dixi in
c.super his.s.eod. in 3. membro princ. de absoluto
per viam exceptionis, & in vltimo membro princi-
pali de absoluto per viam accusationis. Interdum
& 3. quis est consecutus plenum ius, ita quòd nihil
deficit sibi, nisi secunda possessio. & subdistingue,
quòd aut quis agit petitorio adipiscendæ, ad quod
agitur petendo possessionem, quam nunquam ha-
buit, alio possidẽte. Aut officio iudicis, similiter pe
tendo possessionem vacantem. Aut agit petitorio
recuperandæ, petendo restitutionem possessionis,
quam habuit, sed fuit spoliatus. Primo, & secundo
casu distingue, vt hic in tex.nostro, cuius effectus est
quòd aut opponitur exceptio criminis cũ infamia,
& admittitur talis exceptio.& differtur traditio pos
sessionis, & si crimẽ probatum fuerit, imponitur pe-
tenti possessionem perpetuum silentium vt hic, & ra
tio descendit ex his, quę dixi.s.in vltimo nota.Si au
tem non defecerit, condemnatur aduersarius in ex-
pensis. Si vero opponitur crimen sine infamia, tunc
fit executio, & traditur possessio, qua executione fa-
cta, si apparuerit, accusator debet admitti, & proba-
to crimine imponitur sibi perpetuum silentium su-
per beneficio, quòd intelligo, quando ad id princi-
paliter agitur, prout hic erat respectu præcedentis
exceptionis solum ad hunc effectum tendentis; alias
autem si ageretur ad alium finem, vt quia intentare-
tur actio ad naturalem pęnam delicti respectu ho-
micidij, esset dicendum, quòd esset deponendus ab
officio, & beneficio. Respectu verò alterius delicti,
esset imponenda illa pœna naturalis delicti. Si verò
actor deficit, absoluitur reus, & condemnatur ipse
actor in expensis, quod intelligo in terminis.c. no-
23 stri. † quando scilicet ageretur ad priuationem be-
neficij, non ad naturalem pœnam delicti, arg.eorum
quę dixi in d.c.super his quo casu non est necessaria
inscriptio, & admittitur procurator, secundum q̃
ibi dixi plenè. Accusato tamen indicitur purgatio,
quod intellige nisi interim transacta esset infamia.
Quare autem contra petentem possessionem benefi
cij, quam nunquam habuit nõ admittatur exceptio
criminis sine infamia, dicit hic Hostien. quem sequi
tur D.m.quòd ratio est, quia exceptio venit ad con-
flictum iuris. Sed ille qui petit possessionem, non pe
tit aliquid iuris, sed quoddam facti, & ideo non ad-
mittitur; sed exceptio criminis cum infamia admit-
titur per rationem gloss. & vide de hoc, quæ latius
dixi in d.c.constitutus.de appell.vbi etiã examinaui,
quare admittatur exceptio concernens defectũ po
testatis cõferentis, vel subreptionem gratię, aut alia
absorbens ipsum ius principale, ratione cuius peti-
tur possessio, de quo dic, vt ibi dixi, & traditur, in c.
cum olim.de causa pos. & propri. Idem dicit hic D.
m.si aliquis petit declarari titulum suum fore legiti-
mum, vel confirmationem suam legitimè factam.
Tertio, & vltimo casu non admittitur exceptio cri-
minis cum infamia arg. c. item cum quis.s.de resti.
spol.quod est verũ nisi infamia esset manifesta, quia
cum hoc casu iudex ex officio suo possit impedire.
2.q.5. presbyter fortius debet posse retardare resti-
tutionem.Idem etiam si crimina essent notoria arg.
eorum quæ dixi in c.si constiterit.& c.precedenti.s.
eod.Si vero nõ ageret possessorio, sed petitorio, qui
appetit beneficiũ, quod alias obtinuit, & alius occu-
par, & hoc casu non admittitur etiã exceptio crimi-
24 nis cũ infamia, nisi sit tale † crimen quod inducat pri
uationẽ ipso facto; vt homicidium præcedẽte colla-
25 tiones vel hæresis, vel simil. & ratio est, quia † frustra
admitteretur ad probãdũ exceptione, cũ probata re
manet priuatus; vt no.Inn.in d.c.inter canonicos. Si
vero qa eẽt in possessione beneficij, & nihil peteret,
sed agere nomine beneficij pro iuribus ipsius, nõ de
bet admitti aliqua exceptio; qa ex quo tolerat, agere
põt.8.q.4.c.nõne. & not.in c.sciscitatus de rescript.

CAP XXIIII.

SVMMARIVM

1 *Inquisitio qualiter, quando, contra quem, & à quo facienda sit, & quis sit eius effectus, vnde eliciatur.*
2 *Testamenti veteris, & noui auctoritates in causis, tam in procedendo, quàm decidendo allegari possunt.*
3 *Lex diuina, legi positiuæ prefertur.*
4 *Papa statuendo contra legem diuinam, videtur potius errare, quàm legem condere.*
5 *Dictum alicuius sancti fundatum auctoritate ueteris, aut noui testamenti, præfertur etiam in causarum decisionibus constitutione. Sum. Pont. Secus autem si tali auctoritate non fulciatur. ibidem.*
6 *Papa, non Sanctis, data fuit potestas legis condendæ.*
7 *Lex canonica, non excluditur à lege diuina.*
8 *Ius canonicum, quandoq; appellatur ius diuinum.*
Et a quo ortum habuit. nu. 9.
10 *Papa constitutionem concilij confirmat, non ècontra.*
11 *Statutum Papæ non confirmatur à concilio, cum sit inferius.*
12 *Lex Euangelica, legi veteris testamenti præferenda est; Et quare nu. 14.*
13 *Argumentum ab ordine litera valet.*
15 *Digniora sunt præferenda.*
16 *Doctor, si est doctoratus à Papa, vel Imperatore præferendus est antiquiori. Quod tamen intellige. vt ibidem.*
17 *Prælatus de lapidatione infamatus, compelli potest ad reddendam administrationis rationem.*
18 *Prælatus quando inquirere teneatur.*
19 *Inquisitionis via, vt procedi possit, quot requirantur. remissiuè.*
20 *Iudex, vt rectè iudicet, rem oculis subijcere debet, & sic oculata fide videre. & nu. 57.*
21 *Officialis videns deferentem arma, potest illum punire absq; alia probatione. Et ibi quæ sint illa, quæ probantur ad oculum. remissiuè.*
22 *Superior non debet dissimulare delictum illius, contra quem laborat infamia.*
23 *Fama, & clamor differunt. remissiuè.*
24 *Prælatus procedit ad inquisitionem cum senioribus de ecclesia, & sic debet habere consilium canonicorum ecclesiæ cathedralis.*
25 *Episcopus non exercet iurisdictionalia, sine consilio capituli. Quod tamen cõiter de consuetudine non seruatur.*
Et valet talis consuetudo, & præscriptio. nu. 26.
27 *Iudex in inquisitione non tenet locũ accusatoris. et ratio.*
28 *Prælati sunt tanquam signum ad sagittam. Quod declara vt nu. 30.*
29 *Prælatus malus, bonum subditum retinet.*
30 *Naturam facilius est errare, quàm dissimilem, posse principem sibi formare Rempublicam.*
31 *Reprehensionis charitatiuæ ordo seruandus a prælato.*
32 *Officia exercentes, vt plurimum incurrunt odia, & inimicitias.*
33 *Prælatorum officia.*
34 *Obsequium amicos, veritas odium parit.*
35 *Melior, quanto quis est, tanto minus hominibus placere potest.*
37 *In iudicijs non debet esse personarũ acceptio. & nu. 751.*
38 *Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione beneficium.*
39 *Prælatorum accusatio, præsumitur fieri ex odio. Ideo non faciliter admittendus accusator.*
40 *Inquisitio de facili cõtra prælatum, sicut contra subditum non est facienda.*
41 *Clericus depositus dicitur capite diminutus licet impropriè.*
42 *Depositio verbalis ab ordine, dicitur degradatio, Et qđ requiratur numerus episcoporum. nu. 44.*
43 *Degradatio realis, quæ fit secundum formam. c. 2. de pœn. lib. 6. est verbalis degradationis executio.*
45 *Delictum quodlibet, non sufficit ad depositionem, aut ad remotionem beneficij, sed debet esse graue.*
46 *In inquisitione qualis ordo sit seruandus.*
47 *Criminum corrigendorum modi quatuor.*
48 *Sententia debet esse conformis libello, qualitercunque agatur.*
49 *Iudex fatuus est, qui in alio, quam petitũ est, condemnat.*
50 *Accusatio habet pœnam ordinariam. Denunciatio pœnitentiam. Inquisitio arbitrariam.*
51 *Inquisitionis pœna, quæ sit. remissiuè.*
52 *Regularium tria spiritualia. & nu. seq.*
53 *Regulares facilius ab administratione romouentur, quàm seculares.*
54 *Partitio, illustrem, ac perspicuam orationem reddit. & nu. 481.*
55 *Partitio animum incitat, mentem præparat, & memoriam reformat. & sub nu. 471.*
56 *Inquisitio gñalissima, quæ fit ex mero iudicis officio, et ibi quæ sit generalis, & quot modis dicatur generalis. Aliã diuisionem vide nu. seq. Aliam nu. 61. Et alias nu. 65.*
Inquisitionem generalissimam quis possit facere nu. 94.
Ad cuius instantiam nu. 227.
Contra quos fieri possit nu. 267.
Quæ sint præambula necessaria. nu. 433.
Et quo in loco facienda sint. nu. 677.
Qualiter in ea sit procedendum. nu. 701.
Quæ sint effectus eius. nu. 1240.
58 *Iudex inquiri facit per inspectionem, an mulier sit virgo, vel corrupta.*
Item, an sit ita arcta, quod mulier effici nõ possit. nu. 59.
60 *Inquisitionis generalis, quæ fit super statu, & spiritualis, quæ fit contra certam personam. plures sunt differentiæ.*
62 *Inquisitio præparatoria, siue ordinaria, quæ sit, & quot modis fieri potest.*
63 *Inquisitio qualibet, excepta spirituali quo ad prædicta. & quo ad personis præparatoria dici potest.*
64 *Diffamatio est præparatoria ad inquisitionem specialem. remissiuè.*
66 *Instigator, seu impetitor in inquisitione pluribus modis interuenire potest.*
67 *Cap. venerabilis. extra de test. intellectus.*
68 *Iudex quando ex officio procedit, & quando ad alterius instigationem, quæ sint differentiæ.*
69 *Inquisitio facti, & iuris quæ sit. Et quod sit iuris, non facti nu. 70. & 74.*
71 *Inquisitionis diffinitio secundum Host. reprehenditur.*
72 *Inquisitionis generalis quo ad delicta, & quo ad personas diffinitio, ex Ang.*
Quis eam facere possit nu. 102.
Ad cuius verò instigationem fiat. nu. 234.
Contra quæ fieri possit. nu. 269.
Quæ procedere habeant nu. 446.

Et

124 Remißionis delinquentis remedium, quare sit inuentum.
125 Iudex dicitur pater illius ciuitatis, quam regit.
Et dicitur etiam pater subditorum. nu. 127.
126 Inquisitio fit ad publicam vindictam.
128 Intellectus communis. l. 1. C. vbi de cri. agi opor.
129 De criminibus tribus in locis cognoscitur; videlicet, vbi deliquit, vbi domicilium habet, & ubi ex consensu iudicium receperit.
130 Minimè mutanda sunt, quæ certam semper interpretationem habuerunt.
131 Iurisdictio primi iudicis non tollitur, per accumulationē alterius.
132 Iudex domicilij non potest inquirere, nisi duobus concurrentibus.
133 Iudex secularis potest cognoscere de delicto cōmisso per suum subditum in ecclesia.
134 Ecclesia quo ad protectionem sunt de territorio iudicis secularis; secus quo ad impugnationem.
135 Origo est immutabilis.
136 Reipublica interest, bonos habere subditos.
Et ꝙ atrocia crimina puniantur, & ꝙ ciuitas malis hominibus purgetur. nu. 390.
137 Inquisitio succedit in locum accusationis. & nu. 392. & 846. & nu. 1161. & 1171.
138 Subrogatum debet sapere naturam illius, in cuius locum subrogatur.
139 Iudex territorij potest inquirere contra delinquentem in loco exempto, iuxta iurisdictionem.
140 Delictum commissum extra territorium, aut intra territorium, sed in loco exempto à pari iudicantur.
141 Verba statuti, in quantum concedunt potestatem inquirendi, latißimè sunt interpretanda.
142 Statutum episcopi nō ligat clericum, extra diœcesim delinquentem.
143 Solutio communis Cyno in soluendis contrarijs Canonistarum.
144 Locus vbi actus est gestus, quo ad decisionem incipiendus est.
145 Contractus, & delicta æquiparantur.
146 Intellectus. c. 2. §. statuto. de constitu. lib. 6. & nu. 151.
148 Inquisitio est de processu ordinario iudicij.
149 Statuta loci, vbi inquiritur sunt inspicienda. Et ibidem instruit iudicem.
150 Statuta, non sunt localiter intelligenda.
152 Prouisio generalis tantum debet operari quo ad genus, quantum specialis quo ad speciem.
153 Lex, & sententia æquipollent.
154 Episcopus non potest clericum subditum suum extra territorium delinquentem, & extra territorium existentē per statutum suum excommunicare.
Nec per sententiam. nu. 155. & 158.
156 Mulier Romana, quæ sui corporis, cum esset apud hostes, quæstum fecit, non est illicò infamis.
157 Locans operas suas, vt cum bestijs in arena pugnaret, cum est apud hostes, statim non fit infamis.
159 Inquisitio, an formari poßit contra subditum in alterius territorio delinquentem.
160 Officiales duo, si sunt in ciuitate, puta Senarum, Potestas scilicet & Capitaneus, vnus cœpit furem, & alter cœpit inquirere an poßit?
161 Inquisitor datus à Papa, si est negligens in inquirendo, an Legatus generalis poßit ei mandare, ꝙ procedat.
162 Officiales, seu Vicarij Episcoporum, vel Archiepiscoporum, an poßint inquirere. & quando poßunt. nu. 173.
Quid autem in vicarijs temporalibus. nu. 174. et 175.
163 Vicarius generalis episcopi, an poßit inquirere de crimine vsurarum. & nu. 410.
164 Dictio, seu, stat coniunctiuè, oportet quòd vtraque pars sit vera.
Et quòd stet copulatiuè, vt dictio, aut. nu. 177.
165 Dictio, aut, ponitur pro idest.
166 Alternatiua, quotiescunque ponitur inter duo, quorum vnum congruit dispósito, alterum non, semper ponitur pro idest.
167 Vicarij, & episcopi regulariter idem est consistorium.
168 Vicarius sine speciali commißione beneficia conferre non potest. Nec ab administratione remouere.
An autem poßit inquirere, & punire ad pœnam pecuniariam, vel similem. nu. 176.
169 Appellatio si interponatur ad Papam, non potest quis in ea se intromittere, vt cognoscat, sed bene inquirere ad finem, vt illam instructam mittat ad superiorem.
170 Rectores prouinciarum poßunt cognoscere de criminalibus causis illustrium. Et ad quid. ibidem.
171 Vicarius generalis episcopi potest inquirere ex generali mandato ad publicam vindictam, non solum, vt causam instructam referat episcopo, quando uideret inquisitum condemnandum, sed vt absoluat, quando videret absoluendum, etiam sine alia relatione.
Et an debeat episcopus, vel alius superior ex eadem inquisitione sine nouo processu inquisitum condemnare. nu. 172.
175 Vicarij suffecti qui sint. & quam habeant potestatem.
178 Vicarius, an in casibus, in quibus ex speciali mandato potest inquirere, habeat delegatam, vel ordinariam iurisdictionem.
Et quis effectus resultet ex hoc. nu. 180.
179 Vicarius quilibet regulariter, dicitur habere ordinariam iurisdictionem, non delegatam.
181 Capitulum sede vacante, an poßit inquirere.
182 Visitator datus à Metropolitano, à quo certus casus excipitur, in alijs videtur potestatem habere.
183 Capitulum sede vacante, an poßit visitare. Et quid poßit. ibidem.
184 Capitulum, est necessarius, non voluntarius administrator.
185 Capitulum sede vacante, an poßit inquirere contra monasteria monialium exēptarum, quæ visitat Episcopus auctoritate Apostolica. latißimè.
186 Capitulum, quomodo succedit episcopo.
187 Interpretatio latißima semper fit, etiam contra propriā naturam, quotiescumque per aliquam concesßionem recedimus à iure speciali, & redimus ad ius commune.
188 Res de facili reuertitur ad suam naturam.
189 Prælatus renuntiando, vel alienando, licet non poßit præiudicare ecclesiæ, nisi his quæ sunt parui præiudicij, tamen fallit, si talia faciendo, redit ad ius commune.
190 Clausula non obstante, & si aliàs in aliquibus casibus esset neceßaria, tamen fallit, quando per id quod disponitur, reditur ad ius commune.
191 Prælati inferiores, licet regulariter non poßint disponere contra constitutionem superioris. Fallit tamen, quando per contrariam dispositionem redderetur ad ius commune.
192 Criminosus, vtrum poßit inquirere.
Et quomodo intelligendum sit, ꝙ non poßit. nu. 196.
193 Or-

193 Ordinarius, quandiu tolleratur ab ecclesia, nullus subditorum pôt eius iudicium, rône crīs euitare. & est cõis opin nu. 199. Quid autem in delegata. ibidem.
Fallit tñ ꝙ dictũ est de ordinario quinq; modis. vt ibid.

194 Obedientia, ratione iurisdictionis debetur.

195 Prælato canones nõ obseruãti, non debetur reuerentia.

197 Testis criminosus quare repellatur, & non iudex.

198 Iudex facilius recusatur, quàm testis.

200 Probationes non sunt perimendæ, seu dilatandæ.

201 Accusator difficilius recusatur, quàm iudex, et testis. Et quare.

202 Inquisitio si alicui delegetur, an ille possit se excusare ꝓtextu crīs, vel infamia. Et communis opin. est ꝙ non.

203 Patiens se promoueri ad dignitatem, cuius est incapax, puniri debet. Quod tñ intellige, vt ibidem.

204 Bigamus, & homicida, licet occulti, & pœnitentes non possunt administrare sine peccato.

205 Iudicis inquisitio, vel iurisdictio, an inficiatur propter impedimentũ superueniẽs in suã personã pẽdẽte inquisitione. Et an sublato impedimento, dato ꝙ habeat inficere quis iurisdictionem, restituatur ptãs inquirendi. nu. 206.
Quid si impedimẽtum erat occultũ à principio, & post sniam detegatur; an snĩa debeat retractari. nu. 207.

208 Sententia à publico excõicato lata, est nulla.

209 Ius naturale est immutabile.

210 Lex qñ ꝓhibet, non videtur necessaria partis exceptio.

211 Vsus communis, & tolerantia contra substãtiam rei, seu actus, nihil operatur.

212 Forensis committens delictum, ꝙ tale est de iure municipali, non autem de iure communi excusatur.

213 Fauor in sciente cessat.

214 Exceptio recusationis, an possit opponi contra iudicem inquirentem.

215 Verba hæc, inquiras tam tua, quàm mea auctoritate in literis Papæ posita, quid importent.

216 Appellare non posse, & recusare non posse à pari procedunt. Quod tamen intellige, vt ibidem. Et an verum sit simpliciter. nu. 218.

217 Inquisitor, seu corrector, si indebitè grauat, ab eo potest appellari.

219 Diœcesanus, si dicat clericum minus canonicè possidere ecclesiam, & petat ipsum ostendere suum titulum, clericus verò petat sibi libellũ offerri; Eps verò dicit, ꝙ vult inquirere, cum tãto tempore vocauerit, ꝙ ad ipsum deuoluta est potestas, clericus verò dicat, ꝙ ex hoc eum habet magis suspectum, an sit recusationi locus.

220 A correctione non appellatur, nec ratione correctionis potest fieri recusatio.

221 Inquisitor, an dicatur ille, cui in literis Apostolicis ita dicitur, superpositis coram nobis, & alijs negotium tangentibus veritatem inquiras.

222 Iudex inquirens, an æquiparetur prosequenti suam, vel suarum iniuriam. Et nu. 282. vbi cui æquiparetur.

223 Iudex, an possit se vindicare, vel iudicare super iniuria sibi illata. remissiuè.

224 Iudex in causa inquisitionis, an possit cognoscere vigore prorogationis in eum factæ.

225 Iudex, vt inquirere possit, quæ requirantur, & quibus carere debeat qualitatibus.

226 Inquisitus, seu eius aduocatus, ad quæ animaduertere habeat, tam coram iudice ordinario, quàm coram delegato. Et nu. 266.

228 Inquisitio continens bonum multitudinis, longè maius, et diuinius est, quàm bonum vnius.

229 Priuati ad postulationẽ, ꝓ priuatũ interesse, quis debet facere, ꝙ ꝓdest postulãti, et faciẽti non nocet; nec tertio.

230 Publica, & communis vtilitas præferri debet priuatæ.

236 Inquisitionem promouens, si non est persona idonea, non tenetur iudex et inquirere super fama, nisi ad cautelam. Et ibidem quid iuris, in promotoribus constitutis ad denuntianda maleficia.

237 Qẽs, qui admittuntur ad accusandum, etiam ad denũtiandum admittuntur. & idem de prohibitis accusare, quia nec denuntiare possunt. Et an sit uerũ. remissiuè. nu. 243

238 Inimicitia, qualis esse debeat, vt quis repellatur, nec iudex contra accusatum procedat. remissiuè.

239 Exceptio inimicitiæ, et similia, an possit opponi, qñ in rescripto, in quo mandatur inquisitionem fieri, dicitur, venientibus ad Sed. Apost. A. et. B. multa enormia de suo epõ nuntiarunt, q̃ non possumus, salua conscientia, sub dissimulatione trãsire, quare mãdamus, ut inquiras etc. Et an ꝙ suggesta sunt falsa. ibidem. remissiuè.
Quid si in litera continetur, Peruenit ad nos, ꝙ talis eps est homicida, vtrum cõtra inquisitionem obijci poterit, ꝙ impetrans erat excommunicatus. nu. 240.

241 Excõicatio personæ instantis, vt superioris officium moueatur ad inquisitionem cõmittendam, vel voluntas ꝑ scriptura, vel bulla non inficit inquisitionis substantiã, nisi nomen illius in litera exprimatur.

242 Papa vbi mandat inquiri de fama, non videtur habuisse respectum ad impetrantem, & tunc omnino ad inquisitionem procedendum est.

243 Inquisitionẽ ꝓmouere an possit is, qui accusare non põt.

244 Nuntius etiam infamis potest constitui ad denuntiandũ.

245 Extraneus, seu alterius diœcesis, an admittatur ad promouendum inquisitionem.

246 Crimen priuatum dicitur, qñ agitur contra aliquem de suspecto ciuiliter, nec admittitur nisi ille cuius interest. Et qui sint illi, quorum interest. ibidem.

247 Iudex, an possit procedere ad inquisitionem per denuntiationem Regum, vel Principum secularium. remiss.

248 Plures, an admittantur ad promouẽdum inquisitionem. Et an plures admittantur ad accusandum. nu. 249.
Et an plures ad excipiendum. ibidem.

250 Procurator constitutus à pluribus admittitur, nec cogitur eligere cuius nomine agat.

251 Vniuersitatis ad petitionem, an possit procedi ad inquisitionem.

252 Impetratori, seu promotori inquisitionis, an possit opponi, ꝙ non præmonuit.

253 Inquisitionem promouere, an sit licitum contra eum, qui pœnituit, & pœnitentiam egit.

254 Statuto dictante, ꝙ non soluens collectas, datia, vel præstantias non audiatur in cã crĩali, vel ciuili; an non soluens possit inquisitionem promouere. remissiuè.
Et stante tali statuto si. T. non soluens fuit vulneratus à S. an iudex possit inquirere contra ipsum. S. de dicto vulnere, stante alio statuto, ꝙ iudex possit oĩa delicta punire, tam per viam accusationis, quàm inquisitionis. nume. 275. Limita tamen vt nu. 302. & 308.

255 Inquisitionis ꝓsecutor, seu ꝓmotor, an hẽat ius in ꝓcessu.

256 Promotor inquisitionis, an possit appellare.
Et an possit repelli ꝑ iudicẽ, qñcũq; sibi placuerit. 253.
Et si repulsus sit, an alius eius loco subrogari possit. 258
Et an citari debeat si agatur de nullitate processus. remissiuè. nu. 264.

259 Inquisitionem, an possit quis ꝓmouere per procuratorẽ.

260 Denuntiatores, seu syndici maleficiorũ, positi ꝑ parochias,

344 Con-

422 *Fictio, & similitudo non debent plus operari, quàm veritas.*

423 *Principale à quo remouetur, & accessorium quoque remouetur.*

424 *Pars, vniuerso suo non congruens, turpis est.*

425 *Cui probibentur sequentia, & p̄cedentia probibita vĩr.*

426 *Genus à quo remouetur, & qualibet eius species remota censetur.*

427 *Statutum dictans, si quis cognouerit mulierem nuptam, comprehendit monialem.*
Idem si loquetur de virgine cognoscente.nu.429.
Idem si simpliciter loquutus esset.nu.430.

428 *Mulier ingrediens monasterium, dicitur matrimonium contrahere.*

431 *Iudex inquirere solum potest, de criminibus vindicta publica dignis.*

432 *Delictum si ex leui culpa quis cõmittat, nõ debet puniri.*

434 *Conciliũ prouinciale, vel ep̄ale, cuius auctoritate debeat congregari, quoties, & qui sint vocandi. remissiuè.*

436 *Caput si infirmetur, facilè cætera mèbra inficiuntur. Et si eius languor nõ curatur, totum corpus morbus inuadit.*

437 *Ordo, & familiæ status mutabit, si q̄ requiritur in corpore, non inuenitur in capite.*

438 *Inquiri regulariter non debet contra illos, qui non sunt infamati.*

441 *Cap. cum dilecti. extra de accus. intellectus.*

442 *Syndicatores Ptãtis, Capitanei, & aliorũ officialium, et eorum, qui cũ eis sunt, an possint inquirere contra eos in genere de delictis per eos commissis, nõ præcedente diffamatione, vel clamosa insinuatione.*

444 *Inquisitio, q̃ fit ad publicam utilitatem in cã merè ciuili, non requirit de necessitate præambulum infamiæ.*
Idemq́, si fiat ad priuatam vtilitatem. ibidem. Et ibi an eo in casu sit necessaria charitatiua monitio.

450 *Inquisitionis præparatoriæ, quæ quandoq́, fit super infamia, quæ sint præambula necessaria.*

452 *Prælatus non debet esse facilis ad credendum sinistra de subditis suis.*

453 *Inferior tenetur inquirere ad mandatum superioris, & quæ sint præambula necessaria.*
Quid in delegato. ibidem.

454 *Inquisitio, quando emanat de Principis conscientia, non est necesse, q̄ constet de fama, & quare.*

455 *Papa, quando narratiuè, & qñ assertiuè loqui dicatur.*

456 *Præsumẽdũ est sẽper pro fide dignis, nisi aliud appareat.*

457 *Cap. si. extra de accus. intellectus.*

458 *Infamia qualis esse debeat, ad hoc vt inquisitio fieri possit super crĩe, in casibus, in quibus est necessarium præambulum infamiæ. & ibi distinguit. Et q̄ sit arbitraria, qñ agitur contra simplicẽ clericum, vel priuatũ. nu. 462*
Et q̄ sufficiant leuiores probationes tàm cõtra priuatos, quàm prælatos. ibidem.

459 *L. tutor. §. 1. ff. de suspe. tut. intellectus.*

460 *L. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. & l. 2. C. ad leg. Iul. maie. intellectus.*

461 *Scandali euitandi gratia multa conceduntur, quæ aliàs non concederentur.*

463 *Infamia leuis neminem à dignitate repellit.*

464 *Inquisitio specialis ad pœnam, non potest fieri contra prælatum regularem sine infamia.*

465 *Inquisitio, vt contra prælatum regularem fieri possit, sufficit fama frequens, & clamosa, licet scandalum, vel periculum non generet.*

466 *Clamor, & infamia, quoties requiritur, q̄ ad iudicẽ peruenerit, ad hoc vt inquirere possit.*
Et q̄ sit arbitrarium. & est cõis opin. nu. 471.

467 *Verbum sæpe, in duabus vicibus verificatur.*

468 *Consuetudo ex bino actu inducitur in criminalibus.*

469 *Latro famosus per binum actum furandi, quis efficitur.*

470 *Pluralis loquutio contenta est duobus. & sub nu. 495.*

472 *Inquisitio, an propter scandalum tantum formari possit.*

473 *Glo. in verbo apud bonos. in c. cum dilectis. extra de purga. cano. declaratur.*

474 *Prælatus, an possit ex sola suspitione, non præcedente infamia, procedere ad inquisitionem.*

475 *Purgatio, an propter solam suspitionẽ hæresis, indici possit. Quid in inquisitione, & alijs crĩbus. ibidem. remiss.*

476 *Infamia, & frequẽs clamor, ad hoc vt possit fieri inquisitio, ad quem venire debeat.*

477 *Probatio, iudici fieri debet.*

478 *Testes, qualiter super infamia, vel clamore frequenti deponere habeant. & nu. 480.*

479 *Iudex qualiter poterit se informare de infamia.*

482 *Fama, seu diffamatio quid sit, & quotuplex. & nu. 588.*
Vnde dicatur. nu. 488. 491. 494. latè. & 505.
An autem alia sint necessaria ad præambulum inquisitionis veritate. nu. 664.

483 *Fama bona est illæsæ dignitatis status, vita, ac moribus comprobatur, & in nullo diminutus. & est communis.*
Definitionem autem malæ famæ. vide nu. 485.

484 *Dictio in, ponitur priuatiuè, quandoq́.*

486 *Infamia, seu mala fama ab omnibus est vitanda. et quos effectus producat. ibidem.*

487 *Famæ inter homines definitio.*

489 *Opinio quid sit.*

490 *Rei appellatio generalis est.*

492 *Famæ, notorij, seu manifesti differentia.*

493 *Fama, & rumoris differentia. & ibidem quid sit rumor.*

495 *Fama, per quot homines habeatur.*

496 *Multorum appellatione quot veniant.*

497 *Testis deponens de fama viciniæ, qualiter deponere hẽat.*

398 *Mulieres, an includãtur ĩ maiori p̄te populi, aut viciniæ.*

499 *Fama qualis esse debeat, quando quæritur de mortuo in longinquis partibus.*

500 *Fama in quo loco esse debeat.*

501 *Loci appellatione, quid denotetur.*

502 *Vniuersitas vnica tm̃ est persona ficta, & repræsentata.*

503 *Famam esse in vniuersitate, quid significet.*

504 *Testes deponentes de fama, an possint interrogari de loco. Et numquid r̃ndere teneantur. ibidem. remissiuè.*

506 *Iudex an ex fama ĩ uno loco existẽte possit ĩ alio ĩquirere*

507 *Testes, si sunt varij in loco, non probant.*

508 *Inquisitio de ep̄i fama, et infamia, vbi, et apud quos fieri debeat.*

509 *Testis vltimo dicto standum est.*

510 *Fama, à quibus personis, et vnde originẽ sumere habeat.*

311 *Testis quis esse non debet in propria causa.*

512 *Maledici qui dicantur.*

513 *Hominis leuium natura.*

514 *Maleuoli propriè, qui dicantur.*
Et an maleuolus dicatur, qui dicit se non amicũ. nu. 515

516 *Inimicitia, & maleuolentia, an sit crimen, & quando.*

517 *Testis potest interrogari an sit maleuolus, vel inimicus.*

518 *Testes deprauati, et baraterij, qñ admittãtur ad probandam famam.*

P19 *Bal. in. l. 1. C. de sum. trin. & fid. cat. dictum declaratur.*

520 Ho-

520 *Hoĩes ſunt prõptiores ad detrahendũ, quã ad laudandũ.*
521 *Fama quando, & quo tempore oriri debet.*
Et quid ſi contracta eſt, ſeu ſuperuenit præcedente proceſſu inquiſitionis.nu.525.
522 *Teſtis, qui ex interuallo reuertitur ad corrigendum dictum ſuum, eſt ſuſpectus.*
523 *L.capite quinto.ff.de adult.intellectus.*
524 *Vanæ voces populi non ſunt attendendæ. et ſub nu.522. 589.& 595.*
526 *Accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio.*
527 *Inquiſitionem debet præuenire clamoſa inſinuatio.*
529 *Ordo ſi peruertitur in inquiſitione, ita vt prius inquiratur de crĩs veritate, quàm conſtet de infamia, an valeat proceſſus. Et an dicta teſtium. Et an tali ordini poſſit quis renunciare. Et quid ſi taceat. ſub nu.531.*
530 *Cap qualiter. 1.infra de accu intellectus.*
532 *Fama, ſeu diffamatio quot teſtibus probetur.*
533 *Inſtrũ, licet plurium teſtium ſubſcriptione validetur, tñ ꝙ plures ſubſcripſerint, probatur per duos teſtes.*
534 *Notorium facti probatur per duos teſtes, licet requirat notitiam quaſi totius populi, vel maioris partis.*
535 *Cap.3.extra de teſtib.intellectus.*
536 *Debitor ſuſpectus de fuga, contra quem non citatum recipiuntur teſtes, capi poteſt.*
537 *Teſtes qualiter deponere habeãt ſuper fama, vt diffamationem probẽt.latiſſimè per plures qq. vſq; ad nu.593.*
538 *Verba iuriſconſulti debent intelligi ſecundum iuris diſpoſitionem.*
539 *Gl.ĩ ver.cõfirmatur.ĩ fi.l.3.§.eiuſdẽ.de teſti.declaratur.*
540 *Nemo præſumitur dicere, ꝙ non agitauerit mente.*
541 *Verba ſunt notæ paſſionum animæ.*
542 *Iudicis animus cognoſcitur per verba inſerta in ſnĩa.*
543 *Mendacium eſt peccatum contra naturam, & quare.*
544 *Teſtis dictum debet neceſſariò concludere.*
545 *Præcedentia declarant ſubſequentia.*
546 *Conuentus ex certa cauſa iurans ſe dare non oportere, intelligitur iuraſſe ſe non tenere ex propoſita cauſa.*
547 *Reſponſio intelligitur congruere præcedenti interrogationi, & ab ea determinationem recipit.*
548 *Communis vſus loquendi attendi debet. & nu.553.*
549 *Ciuitas quomodo ſumatur, etiam ſecundum Philoſophũ.*
550 *Publicè aduerbij, quaſi ſit præſtantior ſignificatio. & nu.555.vbi plenè. Vnde deriuetur.nu.552.*
551 *Plerisq; dictio ponitur declaratiuè.*
554 *Sermones ſecundũ ſubiectã materiam ſunt intelligendi.*
556 *Cõis opin.in probatione famæ, qualiter colligatur.*
557 *Senſus incluſus, ſiue præſumptus ex alijs accidentibus, habetur pro expreſſo.*
558 *Verbum ambiguum, & æquiuocum neceſſariò non concludit.*
559 *Actore non probante reus abſoluitur.*
560 *Inno.& Io.And.magna eſt auctoritas.*
561 *Cap.nihilominus. 3.q.9. & c.parentela.30.q.6. intellectus.*
562 *Iuriſdictionis poſſeſſio quomodo ꝓbetur. et ſub nu.571. & 572.*
Idem de decimarum perceptione.nu.563.571.et 572.
564 *Teſtes ſi diſcordant de loco, & tempore initi contractus, non probant.*
565 *Locus, & tempus ſunt de ſubſtantia contractus, & eum comitantur.*
566 *Teſtes, an dicere teneantur in ſuo teſtificatu diem, & horam. Quid de loco, & perſonis.ibidem.*
567 *Tempus facile à memoria recedit.*
568 *Memoria hominis eſt labilis.*
569 *Titulus ſolus non concludit ꝑſcriptionẽ, nec ſola poſſeſſio.*
570 *Parentela rectè probatur, ſi duo deponant de vno gradu ab vno latere, & alij duo ab alio latere.*
571 *Officium miſſæ eſt indiuiduum.*
572 *Poſſeſſio iuriſdictionis, & iuris decimandi probatur per teſtes ſingulares in cauſis. & eſt cõis. ſub nu.573.*
573 *Teſtis dictum regulatur ſecundum cauſam.*
574 *Præſumptionibus eſt fauendum.*
575 *Probationes non ſunt anguſtandæ.*
576 *Conſuetudo non probatur ex dicto vnius teſtis, de vno actu, ſed ex pluribus.*
577 *Teſtis ſi dicat Titium poſſediſſe fundũ.x.annis, alius.xx. & alius.xxx. an dicatur probata poſſeſſio, ſaltem.x. annorum.latè.*
578 *In maiori numero ineſt minor.*
579 *Iudex ad plenã probationẽ põt ſe informare per ꝓprium auditũ, ſicut in his q̃ viſu ꝑcipiũtur, rẽ oculis ſub.ꝓcĩẽdo.*
580 *Probationes plures imperfectæ, an ſimul iungantur, & commiſceantur ad faciendam plenam probationem.*
581 *Singula q̃ non proſunt, multa iuuãt; quomodo procedat.*
582 *Teſtes ſingulares non probant, etiam ſi eſſent mille.*
583 *Sacerdotes, qui depoſuerunt contra Suſannã, Danielis iudicio tãquã falſarij dãnati fuerũt, et lapidibus interẽpti*
584 *Animal morboſum probatur, ſi vnus teſtis deponit de aliquo morbo, & alius de alio. ꝙ tñ limita, vt ibidem.*
585 *Præſcriptio longi tẽporis requirit titulũ, & poſſeſſionẽ continuatã.x.anno.inter pñtes. & .xx.inter abſentes.*
586 *Canonizatio alicuius ſancti, quæ requirat.*
587 *Teſtes in partibus ipſis ſingulares, & varia deponentes, non probant.*
590 *Teſtis deponens ſententiam latam à iudice, non tenetur aſſignare cauſam, quare ita lata ſit.*
591 *Teſtis tenetur ſolum reddere cauſam de his, quæ proprio ſenſu percipit.*
592 *Præſcriptio ẽ, ꝙ quis loquatur, ꝙ in mẽte, et corde gerit.*
593 *Inquiſitus probata infamia per teſtes, ſi vult bonã famã probare ad inquiſitionis excluſionẽ, an debeat admitti.*
594 *Probationes vbi ſunt oĩnò cõtrariæ, tã reſpectu loci, quã tpis, ſtandũ eſt teſtibus magis idoneis. Et attendendũ eſt dignitas, & fama, veriſimilitudo, numerus, qualitas actoris, et rei, et q̃ ꝓferatur, qñ una excedit aliã.ibi.latè.*
596 *Voluntas, ſeu opinio non præſumitur mutari ſine cauſa.*
597 *Probatio bonæ famæ confundit probationem contrariã cæteris paribus.*
598 *Infamatus de aliquo crĩe ſpeciali, contra quẽ eſt probata diffamatio, an probando bonã famã gñalem releuetur.*
599 *Species derogat generi. ꝙ tamen intellige, ut ſub nu.601*
600 *Reus vnius criminis, omnium factus eſt reus.*
601 *Virtus omnis detrimentum patitur ab vno vitio.*
602 *Statutum dictans, ꝙ fama habeatur pro plena probatione in certis caſibus, ſi probetur fama de illo delicto contra reum, & iudex contra ipſum ſpecialiter inquirat; reus verò probat innocentiam ſuam contraria fama, quæ probatio præualere habeat.*
603 *Delicti uera ꝓbatio, ꝑualet ꝓbationi famæ de innocẽtia.*
604 *Tempus habet multas varietates.*
605 *Intellectus varios habet motus.*
606 *Lingua noſtra eſt magnæ lubricationis.*
607 *In dubio pro reo iudicandum eſt.*
608 *Priuilegium conceſſum accuſatori in iudicijs, reo etiam conceſſum videtur, vt æqualitas ſeruetur.*

609 Probatio Rei ita debet esse priuilegiata, sicut Actoris.

610 Testis, si postquàm aliqua capitula affirmauit, & probauit, & super aliquibus dixit se ignorare; et postea interrogetur super articulo famæ, dicat, q̃ de omnibus est publica vox, & fama; an probet saltem famam esse de his super quibus dixit se ignorare. & ibi ponit modum practicandi.

611 Testis qui obscurè deposuit, repetitur.

612 Testis non potest dictum suum corrigere, postquàm potuit loqui cum parte.

613 Famæ, seu diffamationis effectus. & ibi latissimè tractatur materia probationis famæ.

614 Fama bona plus valet, quàm multus thesaurus.

615 Infamans aliquem falsò, tenetur ad restitutionem bonæ famæ.

616 Peccatum non remittitur, nisi restituatur malè ablatū.

617 Hypocritarum natura.

618 Hypocrita mortuus est spiritualiter.

619 Consentire quid significet.

620 Probationes si sint hincinde pares, debet is obtinere, cuius probationibus iuncta est fama.

621 Probationes in criminalibus debent esse luce clariores. & nu. 635.

622 Communis opin. seu vulgaris vsus præualet proprio significato verborum.

623 Filiatio est impossibilis, seu difficilis probationis quo ad veritatem.

624 Fama, facit incestuosos haberi pro legitimis.

625 Fama sæpe est fallax.

626 Mors, illius qui decessit à naufragio, vel in bello probatur per famam, vel communem opin.

627 Fama rem dubiam saltem facit.

628 In concernentibus animam, in dubio, tutior via est eligenda.

629 Fama facit semiplenam probationem. & est cõis opin.

630 Fama, q̃ cum vno teste probet, q̃uo intelligi debeat.

631 Testis singularis non probat semiplenè.

632 Dotis consignatio ob vergentiã viri ad inopiam, est parui præiudicij. & ideò fama plenè probat.

633 Exceptio excommunicationis in vim dilatoriæ opposita, an sit magni præiudicij, & an probetur per famam cum vno teste.

634 Fama in criminalibus quid operetur.

636 Processus habitus super veritate criminum, non præcedente inquisitione super infamia, an valeat.

637 Exceptio nõ præcedentis inquisitionis super infamia est dilatoria, & inducta in fauorem inquisiti.

638 Peruersio ordinis causa ad causam, quando reddat processum nullum.

639 Debitor principalis prius excuti debet, quàm q̃ contra tertios possessores agatur.

640 Cap. 2. de accus. lib. vj. limitatur.

641 Fine adepto, cessant quæ sunt ad finem. & nu. 661.

642 Rector cautus, ne ostendere habeat famam, quid facere debeat.
Aduocatus verò inquisiti, quid facere habeat pro defensione rei. ibidem.

643 Iudex, an possit permixtim inquirere de infamia, & de criminibus.

644 Excussionis iudicium, an possit agitari semel cum iudicio, q̃ intentatur contra tertios possessores.
Et quomodo procedat. sub nu. seq.

645 Exceptionum vires ex persona petentis æstimantur.

546 Iudex, si processit ad inquisitionem criminis non præcedente infamia, reo opponente, q̃ non potest procedi; tamen confessus est delictum, an valeat processus, ita q̃ sequi possit condemnatio.
Quid si datur libellus diffamationis in occulto, per diffamantes. nu. 647.
Quid si inquisitio fuit formata super infamia, & testes deponant super veritate criminum. nu. 648.
Quid autem facere habeat iudex probata infamia. nume. 649.

650 Diffamationis præambulum, licet regulariter ad formandam inquisitionem sit necessarium.
Fallit tamen. xxiiij. modis. vt ibi.

651 Syndicatores ciuitatis, qui syndicant aliquem officialem, vel eius membra, possunt contra eos inquirere de delictis per eos perpetratis, & collaterales, & familiam non præcedente aliqua infamatione.

652 Cap. olim. extra de testib. & c. vt nostrum. in prin. extra vt eccle. benefi. intellectus.

653 Imperator, & alij soluti legibus superiorem nõ recognoscens, nulla præcedente diffamatione possunt inquirere.

654 Statutum si simpliciter disponat, q̃ de quolibet crimine possit iudex inquirere, quomodo intelligatur.

655 Statutum si dicat, q̃ simplici dicto alicuius stetur, quomodo intelligendum.

656 Statutum dictans, in causa appellationis, vel nullitatis probationes non esse recipiendas, qualiter intelligi debeat.

657 Infamis si à statuto prohibeatur esse aduocatus, quomodo intelligendus sit.

658 Statutum iubens simpliciter homicidam decapitari, qualiter intelligatur.

659 Statutum, licet simpliciter dicat, quòd Potestas teneatur pro familia sua, intelligitur quo ad pertinentia ad officia.

660 Statuta recipiūt interpretationem passiuam à iure cõi.

662 Nauta adeò suspectus est, vt contra eum inquiri possit absq; diffamatione.

614 Seruus, cuius dñs reperitur strangulatus, præcipitatus, vel saxo, fuste, lapide, vel alio telo percussus, absq; alia diffamatione inquiri potest.

665 Monitionis præambulum, vtrum sit necessarium ad inquisitionem formandam.

666 Denuntiatio non fit ad finem pnīa imponẽda, sed pœnæ. Et qualiter hoc intelligi debeat. nu. 669.

667 Denuntiatio Euangelica requirit monitionem.

668 Papa, cum ad denuntiationem alicuius committit inquisitionem, tunc inquisitor non procedit per modum inquisitionis, sed per viam denuntiationis, quò ad hoc vt prosequutor inquisitionis repellatur, nisi præmonuerit.

670 Papa nõ inquirit, vel committit inquisitionem ad denuntiationẽ alterius, nisi p̃cedat monitio, q̃ debet esse trina.

671 Crimina ordinis executionem impedientia, etiam post peractam pœnitentiam, non requirunt monitionem ante denuntiationem. & nu. seq.

672 Euentus nihil operaturus frustra expectatur.

673 Iudici, an sit necessarium antequàm inquirat, præfigere terminum accusare volentibus.

674 Accusatio est illaudabilis intentionis genus.

675 Inquisitus si iudici inquirere volenti dicat, q̃ prius terminum accusare volentibus præfigat, & accusatore deficiente offerat, quòd est paratus se purgare, an sit audiendus.

678 Con-

678 *Concilium prouinciale, ſeu ſynodale, quo in loco congregari debeat. Et vbi diœceſale. ibidem.*

680 *Superior, qñ tutè ad locum inquiſiti accedere non poteſt, quo in loco ipſum citare habeat. & nu. 692.*

683 *Inquiſitio in cauſa merè ciuili, quo in loco fienda ſit.*
Et qualiter in ea procedatur, ſiue fiat ad publicam, ſiue ad priuatam vtilitatem. nu. 709.

684 *Iudicium, quo in loco tenendum eſt.*

686 *Iuriſdictionis voluntariæ, quæ ſunt. poſſunt etiam extra territorium expediri.*

689 *Delictum præſumitur commiſſum ab illis de illo loco, vbi commiſſum eſt.*

691 *Inquiſitio ſuper infamia, vt deueniatur ad ſpecialem inquiſitionem delictorum, quo in loco fieri debeat.*
Et quid de ſpeciali delictorum inquiſitione. ibidem.

693 *Delegatus ſi inquirat extra locum ſibi deputatum ſine cauſa, an teneat proceſſus.*
Et an ſi citatus in prima, ſecunda, & tertia citatione non excipiat, poſſit poſtea excipere. nu. 694.

695 *Statuimus verbum, eſt noui iuris inductiuum.*

696 *Statutum ſi velit inquiſitionem fieri debere in loco maleficij, & maleficium ſit inchoatum in vno loco, & terminatum in alio, quis dicetur loco maleficij.*

697 *Contractus extenſus de tempore ad tempus, dicitur vnus contractus, non diuerſus.*

698 *Delictum eatenus, quatenus in ſuo territorio eſt commiſſum, ſi duo ſunt territoria, vterque cognoſcere poteſt.*

699 *Iuriſdictio, & pœna diuiſionem recipiunt.*

700 *Inſultus ſi fiat in vno loco, vel territorio, & vulnus in alio, an confundantur.*
Et quid de eo, qui exiſtens in vno territorio, cum baliſta, vel alio telo, vulnerauit exiſtentem in alio. ibidem.

702 *Conciliorum quot ſint ſpecies. qui ad concilium ſint vocandi. qualiter, & quæ poſſint in concilio expediri. quis poſſit concilium conuocare. qualem ptãtem, vel iuriſdictionem habeant cõgregati in concilio; & an vocati ad concilium teneantur ibi indifferenter rñdere. remiſſiuè.*

704 *Exceptiones declinatoriæ ſunt proponendæ ante ingreſſum negotij.*

705 *Interrogationes ſuccedunt loco probationum.*

706 *Bonorum optima eſt mixtura.*

707 *Teſtes ſufficit, ꝙ iurent ſecundum vnam, vel aliã formã, de qua in.c.cum dilecti. ſupra eo. qualitercunq; agatur. & eſt communis opinio.*
Et ibi latè de formis iuramẽti, et interrogatiõibus teſtiũ

711 *Delicta, quæ per denuntiatores publicè electos, denũtianda ſunt, debent eſſe notoria de iure ciuili. & eſt communis opin. ſecus autem de iure canonico.*

712 *Denuntiatoribus publicis non creditur quò ad plenam probationem, ſed quo ad poteſtatem inquirendi.*
Quod tamen intellige in grauibus. Et an de iure teneantur probare ea, quæ denuntiant. & quid de cõſuetudine. ibidem.

714 *Superior vbi agitur de confirmatione epi, ex officio ſuo, ẽt nulla pcedente infamia, aut denũtiante, inquirere debet de meritis perſonæ electæ, de ſtudijs eligentium, & forma electionis.*

716 *Inquiſitionis, quæ fit contra malefactores, & homicidas, forma quæ ſit.*

718 *Maleficium quibus coniecturis, ac præſumptionibus inueniri poſſit.*

819 *Furta potius à vicinis, quàm ab extraneis pſumũtur fcã.*

722 *Omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio.*

723 *Poſitioni criminoſæ non tenetur.*

724 *Inquiſitus poteſt petere tempus ad ſe defendendum.*

725 *Citatio inquiſiti, an ſit neceſſaria.*

726 *Statutum, ſi dicat, ꝙ contra notoriè infamatũ, vel aliter poſſit de facto, et ſine ſolẽnitate cognoſci, an requiratur citatio.*
Quid ſi diceret, ꝙ quis poſſit de facto capi. nu. 728.
Et quid ſi dicat quem de facto condemnari. nu. 729.

727 *Defenſio eſt iuris naturalis, nec per verba quantũcunq; lata, ſublata intelligitur. & nu. 1053.*

730 *Glo. in. l. ictus fuſtium. ff. de infami. intellectus.*

731 *Libellus in inquiſitione an ſit neceſſarius. et ꝙ ſit cõis opi.*

732 *Libellꝰ qualis eẽ debeat, qñ pcedatur ad petitionẽ alicuiꝰ*

733 *Libellus in inquiſitione quæ fit ex mero iudicis officio, qualiter ſit concipiendus. & quid importent ſingula ipſius verba. Hæc eſt quædam inquiſitio. nu. 734.*
Quæ fit, & fieri intenditur. nu. 735.
Per. D.B. Poteſtatem. nu. 736. Et per. D.F. iudicem maleficiorum. nu. 738. Ex mero officio. nu. 739.
Necnon ad denuntiationem. P. Capitanei. nu. 740.
Contra, & aduerſus. S. Io. fa la briga de nobilibus Corradinorum. nu. 742. & nu. 750.
De Senis. nu. 756.
Et quid ſi dicta verba non apponantur, an in dubio præſumatur inquiſitus forenſis, vel ciuis. nu. 758. & 769.
Homicidam. nu. 761.
Narciſum Mancij Barbitonſorem. nu. 762.
De partibus Hiſpaniæ. nu. 763. Auxiliatorem. 764.
Et Iul. Rodulfi lanificem. nu. 766. Mandatorem. 773.
In eo, de eo, & ſuper eo. nu. 775.
Fama publica pcedente, et clamoſa inſinuatione. 776.
Non quidem maleuolis, ſed honeſtis, etc. nu. 777.
Non tantum ſemel. nu. 778.
Etiam per modum notorij. nu. 779.
De anno præſenti, et de menſe Maij. nu. 781.
Exiſtẽs in domo habitationis ſuæ, in parochia, etc. 795.
Commiſſit, & mandauit. nu. 797. Dicto. S. nu. 798.
A. Meuij S. Martini de Senis, etc. nu. 799.
Popularem, & de numero reductorum, etc. nu. 800.
In ciuitate Senarum vulnerauit. nu. 801.
Et adhoc alloquium, et tractatum, etc. nu. 803.
Deinde. D.S. de anno præſenti, et de menſe Iunij. 805.
De nocte. nu. 806.
Armatus vno ſtocho ferreo. nu. 810.
Scienter, et doloſè. nu. 818.
Appenſatè. nu. 821.
Mouendo ſe de loco ad locum, fecit inſultum, etc. 822.
In platea communis Senarum, etc. nu. 827.
Iuxta palatium dominorum. nu. 854.
Et contra. d. S. nu. 855.
Dixit verba iniurioſa, & contumelioſa. nu. 856.
Che mi hai adulterato la mia donna. nu. 860.
Che hai tradito la tua patria. nu. 862.
Admenauit. 863.
Sanguis exiuit. nu. 864.
Et. D. A. ſe defendendo, etc. nu. 880.
Veſtem rubeam, etc. nu. 881.
Et vt dictus. S. P. omnia facilius cõmitteret. d. N. quodam enſe de ferro, etc. nu. 884.
Contra voluntatem. d. A. nu, 890.
Contra formam iuris, & ſtatutorum. nu. 893.
Super omnibus, & ſingulis. nu. 897.
Emergentibus, & connexis. nu. 899.

Secundum formam iuris, seu statutorum.nu.901.
Die.xx. Iunij inchoata facta, et formata, &c.nu.903.

737 Iudex, vel officialis si in inquisitione erret in nomine ꝓprio, an vitietur inquisitio.

741 Denuntiare, quid sit. Denuntiatio quotuplex sit. Quis possit denuntiatores constituere. qui possint cõstitui. quæ crimina teneantur denuntiare, & qualiter. & de effectu denuntiationis. remissiuè.

743 Nomen proprium delinquentis, patris cognomen, & nomen familiæ, quare in inquisitione apponatur.
Quid si duo essent eiusdem nõis. nu.745. in fi. remissiuè.
Quid si nomen est singularissimum, an illud solum sufficiat. nu.746.
Quid si adijciantur plures demonstrationes, quam vt sit necessarium, & erratur in aliqua, an talis adiectio vitiet inquisitionem. nu.748. & ibi plura in materia.

744 Demonstrationes duæ ad minus sunt necessariæ, ad designandum nominatum.

745 Officiales quando capiunt bannitum, antequàm executionem fieri faciant, quid facere debeant.

746 Nomen habens singularem, an sufficit, ꝙ solum ponatur in inquisitione.

747 Gallopresius, Bidellus Azonis.

749 Iudicium si est summarium, in quo procedi potest sine libello, si fiat libellus ineptus, non nocet.

752 Nobilis ex natura, seu origine, si ex forma statuti effectus sit popularis, an puniendus sit vt nobilis, vel vt popularis.

753 Nobilis quis dicatur, vnde veniat nobilitas, quot sint eius species, & effectus, & qualiter amittatur.

754 Populares diuites, & honesti, gaudẽt priuilegio nobiliũ.

755 Virtus in primis virum nobilissimum reddit.

757 Statutum quo disponitur, ꝙ forensis maiori pęna afficiatur, quàm ciuis, an valeat. remissiuè.

759 In dubio quis præsumitur de loco, vbi iudicium agitatur, siue sit criminale, siue sit ciuile. Et quis præsumatur habitare in loco suæ originis.

760 Argũ à communiter accidentibus, & vsitatis bonũ est.

765 Auxilium, & opem quis quando dicatur præstitisse, & qualiter de eis teneatur. remissiuè.

767 Iudex in eodem libello potest inquirere cõtra plures reos delinquentes ex varijs delictis.

768 Accusare quis an possit plures in eodem libello de diuersis delictis. remissiuè.

770 Forensis quis dicatur.

771 Forensis ciuis effectus ex forma statuti, vel ex priuilegio, an debeat puniri tanquam forensis, vel tanquam ciuis. & ibi vide plura in materia.

772 Incolatus, est medium inter ciuem, & forensem.

774 Mandantis, & Mandatarij delictum, an dicatur vnum, & idem numero. an obligentur simul, & puniantur eadem lege. qualiter quis teneatur de mandato, an mandans teneatur principaliter, vel accessoriè. quid si mandatarius solum attentauit. & quid si excessit fines mandati. remissiuè.

780 Crimẽ qđ est notoriũ iuris cõis solẽnitas sublata videtur. Et sis notorium per confessionem. nu.1015.

782 Tempus, & locus videntur esse de substantia inquisitionis, sicut & accusationis.

783 Libellus necessarius non est, vbicunque ex mero iudicis officio proceditur.

784 Inquisitio, accusationis naturã sapere debet, cum in eius locum succedat.

785 Inquisitus si petatur à iudice, ad hoc vt possit facere suas defensiones, vt in inquisitione apponat tempus, & locũ; an teneatur apponere.

786 Confessio iudicialis debet regulari, & intelligi secundum intentionem confitentis.

787 Iudex, an possit compellere accusatorem, ad ponendum diem in accusatione.

788 Variatio diei inducit variationem in substantia.

789 Statutum si dictitat, ꝙ ab hora nonarum, vsque ad horã vesperarum, nullus ingrediatur palatium potestatis, sub pœna. c. si accusetur quis ingredisse tali die, an sufficiat, si non apponatur hora,

790 Insultum si quis feceris de die, & tandem insequendo de nocte vulnerauit, ꝙ tp̃s in inquisitione apponi debeat. Et quid si vno tempore vulnerauerit, & ex vulneribus alio tempore obierit, ꝙ tempus apponatur.

791 Senenses sumunt annos Natiuitatis dñi à Conceptione.

792 Iudex si format inquisitionem, & dicat de hoc anno, & de mense Martij, & commissum sit delictum ante.xxv. die Martij, et inquisitio formetur post diẽ.25. an ualeat

793 Annus legalis est.365.dierum.

794 Accusans aliquem de mense Augusti, ꝙ de eodem anno, & mense Septembris proximè præsenti vulnerauit Titium, an valeat accusatio.

796 Mandatum si fuit factum in vno loco, & delictum commissum in alio, an mandans in vtroq; loco puniri possit.

802 Mandatariũ in delictis, si excedat fines mandati, an mandans teneatur. remissiuè.

804 Statutum hñs Senis de homicidio Perusij committendo, an possit solummodo Senis de tractatu puniri. remiss.

807 Tp̃is qualitas de iure cõi aggrauat delictum, & pœnam.

808 Nox, & dies quando dicatur. remissiuè.

809 Delictum si ex forma statuti intelligitur commissum de nocte post sonum campanæ de sero, vsque ad aliud sonũ campanæ de mane, an habeat etiam locum, si delictum committatur in loco vbi sonus campanæ non potest audiri. remissiuè.

811 Pœnam. l. cõmunis. de siccar. vt quis incurrat, requiritur animus occidendi.

812 Animus interficiendi, nec ne, ex qualitate, & specie armorum deprehendi potest.

813 Armorum appellatione quid veniat? & quid in statutis pœnalibus. ibidem.

814 Verbum continetur, propriam significationem denotat.

815 Cultellus paruus, aptus ad incidendum panem, nõ venit armorum appellatione.

816 Statutum puniens portantem arma, non comprehendit portantem arma defensibilia. Et quid de portãte arma itinerationis causa. Et quid de illo, qui portat arma, vt interficiat bannitum. ibidem.

817 Statutum, si grauius puniat effusionem sanguinis factã cum armis, an veniat deus.

818 Dolus, quo ad imponẽdam pœnam corporalẽ requiritur.

819 Lata culpa in delictis, an æquiparetur dolo. remissiuè.

820 Inquisitio, an possit formari pro delicto per leuẽ culpam commisso. remissiuè.

823 Insultus quid sit.

824 Aggredi, & insultare idem important.

825 Statutum si punit insultum factum domi, habet locum si fiat propè domum per quinque pedes. Et quid si fiat in porticu, vel in hostio. Et quid si dicat si fiat in domo. Et an habeat locum in domo conducta. Et quid si fiat in domo communi. ibidem.

826 Sta-

826 *Statutum puniens insultum factum cũ armis, an habeat locum in eo, qui armatus fecit insultum, & q sic.*

828 *Locus commissi delicti, saltem cum duobus confinibus in inquisitione apponi debet. Quod intellige, vt nu.834.*

829 *In crie falsi nõ est necesse apponere locũ commissi delicti.*

832 *Testis, si committit falsum tacendo, quis locus ponatur in libello.*

831 *Inquisitio, tanquã abscura, si dubia non procedit, qñ sub eadem iurisdictione sunt plura loca einsdẽ nominis, nec locus aliter specificatur per coniecturas.*

832 *Iudex si inquirit de delicto commisso in aliqua villa, & plures eiusdem nominis sint illæ, & vna sit ei subdita, et alia non, intelligitur de subiecta.*

833 *Inquisitio de delicto alibi commisso fieri non potest, nisi ratione originis.*

835 *Percussus in aliquo loco, si in alio moritur, quis locus in inquisitione sit apponendus.*
Quid de existente in vno loco, qui percutit telo, vel sagitta existentem in alio locõ nu.836.
Quid de insultante in vno territorio, & interficiente in alio.nu.837.
Quid de mittente gente de uno territorio ad aliud.838.
Quid si volo inquirere, vel accusare testem de falso, qui iurauit corã iudice in vno loco, et in alio deposuit.839.
Quid si mandatum est delictum in vno loco, & in alio commissum.nu.840.
Et an locus cõmissi delicti, an verò ratificationes.841.

842 *Locus an apponi debeat in inquisitione, qñ de crie agitur ciuiliter, eo casu quo potest. & cõis est opin. quòd sic.*

843 *Libellus inquisitionis quid continere debeat.*

844 *Inquisitio potest fieri in genere.*

845 *Inquisitionis causa, & effectus.*

847 *Cap.si.extra de purg.cano intellectus.*

848 *Tutor ex gñali suspicione.põt tãquã suspectus remoueri.*

849 *Priuatio beneficij in clerico, non dicitur modica pœna.*

850 *Infames in ecclesia Dei, administrare non debent.*

75 1 *Procurator in causa iniuriarum, quando criminaliter agitur, interuenire non potest.*

852 *Declarans, nil noui addere, aut mutare dicitur.*

853 *Statutum si velis, q in inquisitione non requiratur tempus, & locus, an saltem requiratur in probatione.*

856 *Pœna, ex pluralitate, & geminatione delictorum, multiplicatur, & augetur.*

858 *Iniuria, quando alicui dicatur illata. Et quæ sit differẽtia inter verba iniuriosa, minataria, et diffamatiua. remiss.*

859 *Blasphemare, an sit verbum iniuriosum. & in quo differant blasphemare, & maledicere. remissiuè.*

861 *Adulterium quid sit; & in quo differat à stupro, & in quo incestus à fornicatione. Et qua pœna puniãtur prohibiti coitus. remissiuè.*

863 *Admenatio quid significet.*

865 *Vulnus, & percussio, in quo differant.*

866 *Statutum si requirat sanguinis effusionem, vel q sanguis exiuerit, qualiter intelligi debeat.*

867 *Effusio denotat abundantiam.*
Et q relinquitur arbitrio iudicis quãtitas, & abundantia.nu.seq.

866 *Vulnus, seu percussio, quando dicatur illata in facie.*

869 *Cicatrix in facie, quid, & quotuplex.*

870 *Statutum loquens de cicatrice, qualiter intelligendum.*

871 *Membri appellatione, quid veniat remissiuè.*

872 *Debilitatio quid, & in quo differat à mutilatione.*

873 *Mutilatio propriè quid.*

874 *Pictori, scriptori, vel fabro, si pollex abscindatur, vel debilitetur, tota manus debilitata dicetur.*

875 *Verba illa, de pluribus, & pluribus vulneribus, verificantur in quatuor. & nu.878.*

876 *Verbum pluribus, & multis verificatur in duobus.*

877 *Geminata verba geminatum significatum importãt.*

879 *Vulnera plura, seu plures percussiones, quando dicãtur. & ibidem vide plures.qq.remissiuè.*

882 *Occupatio, & rapina propriè ad res mobiles pertinet.*

883 *Inuasio propriè ad res immobiles pertinet.*

885 *Iudex inquirens, quando plures fuerunt vulnerantes, & vnus tantum intulit vulnus mortale; ad hoc, vt omnes teneantur de occiso, quid facere habeant.*

886 *Præstantis opem, materia vbi tractetur. remissiuè.*

887 *Processus, si specialiter inquirit contra aliquem, et gñaliter contra oẽs auxiliatores, & mandatores, valet.*

888 *Auxilium præstitisse cum armis, an dicatur ille, qui habebat arma ad latus, licet manus ad ea non posuerit.*

889 *Statutum, q loquitur de insultante cũ armis, habet locũ ĩ eo, qui armatus fecit insultũ, licet arma nõ extraxerit.*

891 *Furtum non potest committi, nisi ex contrectatione rei alienæ facta inuito domino.*

892 *Iniuria si ex post facto remittatur, tollitur quo ad ipsum remittentem, sed non qua ab publicam vindictam.*

894 *Accusatio, peto te condemnari secundum formam iuris, & stat torum, an de consuetudine procedat.*
Et quid de inquisitione.ibidem.

895 *Interrogationibus super iure respondendum non est.*

896 *Copula et, de sui natura ꝓpria requirit vtriusq; cõsensũ.*

898 *Cãclusia, an sit necessaria in libello accusatorio, seu inquisitorio & q non, & sit communis opi.nu.910.*

900 *L.Corn.de sicca. ad hoc vt quis teneatur de occiso, non requirit, q vulneratus moriatur, sed q quis vulnerauerit animo interficiendi.*

902 *Clausula, petens sibi iustitiam administrari, quid importet. remissiuè.*

904 *Statuto si caueatur, q ptãs debeat causam inquisitionis intra mẽsem à die inchoati processus, expediuisse, à quo tempore inchoata dicetur inquisitio.*

905 *Præoccupationis materia vbi tractetur.*

906 *Statutum dicens, q ptãs solum possit inquirere de delictis commissis per annum ante inchoatum processum, qño cognosci poterit, an sit præscriptum potestati cognoscendi.*
Et an habeat locũ dictũ statutũ in occultis delictis. ibi.
Quid in delictis, q non habent causam momentaneam, sed successiuam, seu permanentem.nu.907.
Et an incidenter possit.nu.908.
Et an talia delicta aggrauent alia delicta, super quibus inquiritur. & communis opi.est q sic.nu.909.
Et quid si statutum diceret, q de talibus maleficijs ante tp̃s, vel in alio loco commissis, non possit formari ꝓcessus, et quicquid actum in contrarium sit ipso iure nullũ: talia maleficia non possent allegari ad aggrauandum. cõiter tñ seruatur contrariũ per officiales, et malè. ibid.

911 *Iudex potest certam legem in accusando intentare.*

912 *Libellus inquisitorius, an debeat cõtinere inscriptionem, sicut accusatorius. & q non communiter tenetur.*

913 *Inscriptio quid sit. remissiuè.*

913 *Iudex quid facere debeat post formatam inquisitionem in debita forma, secundum casuum contingentiam.*
Et quid his pactis agere debeat.

916 *Multitudo dictum vnius facilè sequitur. & nu.948.*

917 *Glo.in.c.præterea.extra de dilat.declaratur.*

918 *Iudex citato postquàm venit, crimen, & causam citationis exprimere debet.*

vult ipsum condemnare pœna, qua tenetur percutiens officialem, & resedutum, q̃ longè grauior est, an possit.

980 *Responsio ad inquisitionem, accusationem, vel positionē continentem vnum principaliter, & aliud demonstratiuè, ad principaliter contenta, facta tm̃ intelligitur.*

981 *Accusatus de adulterio commisso cum. P. vxore Titij, si ipse rñdendo accusationi confiteatur se cognouisse dictā P. carnaliter, per hoc non videtur confiteri ipsam vxorem Titij. Fallit tamen vt ibidem.*

983 *Socius negans se socium, perdit beneficium quod habet ratione societatis.*

984 *Filius qui est in potestate, si negat se in potestate fuisse, ammittit beneficium.*

985 *Fideiussor negans se fideiussisse, ammittit beneficium diuisionis, & excussionis.*
Quod tamen intellige, vt ibidem.

986 *Verbum, omne, est vniuersale collectiuū, & distributiuū.*

987 *Iuramentum de calumnia, an præstari debeat in causa inquisitionis.*

988 *Causa criminalis nihil habet commune cum causa ciuili. & qualiter hoc intelligatur. sub nu. 990.*

991 *Charitas omnis ordinata incipit à seipso.*

992 *Homini quid prodest, si totum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.*

993 *Minor, an in criminalibus habeat legitimam personam standi in iudicio.*

994 *Minor ex contumacia non potest banniri ad mortem.*
Nec potest haberi pro confesso, nisi interueniat curatoris auctor. ibidem.

995 *Iudicij tota vis, & pondus est in confessione.*

996 *L. verum. § . minorem. ff. de confess. intellectus.*

997 *Minori, an detur in delictis in integrum restitutio.*
Et an in casibus, in quibus potest esse in iudicio. ibidem.

998 *Minor iurans dicere veritatem, & cum iuramento respondens inquisitioni sine curatoris auctoritate, an valeat iudicium.*

1000 *Defensioni capitali, etiam cum iuramento renuntiari non potest.*

1001 *Defensio status, & personæ est de iure naturali.*

1002 *Minor confessus extra iudicium, an possit cogi in iudicio ad perseuerandum in illa.*

1004 *Pronuntiatio, an sit necessaria in criminalibus.*

1005 *Confessus, an intra terminum, sibi datum ad defensionem suam, possit confessionem suam reuocare. & quando. ibidem. & nu. 1006.*

1007 *Iudex, an possit reuocare sententiam, si post condemnationem constat de innocentia.*

1008 *Reuocatio, an sit defensio, & an confessio si sit iurata, possit ut erronea reuocari. remissiuè.*

1009 *Declarans nihil noui facere dicitur.*

1010 *Responsio dubia interpretatur pro respondente.*

1012 *Iudex si in procedendo non seruauit solemnia à iure requisita, vel ex forma statutorum, inquisitus tñ cōfessus est, an ex tali confessione possit sequi condemnatio.*

1013 *Glo. in. l. filium. C. de libe. can. intellectus.*

1014 *Promouendus si confitetur suum crimen, non debet ex hoc puniri, sed solum ab ordinis susceptione remoueri.*

1016 *Iudex laicus non potest cognoscere de causa merè spirituali.*

1017 *Confessus semel maleficium, an sit necesse, quòd iterum confiteatur.*

1019 *Defensionis licita materia, & qualiter, & quando liceat. remissiuè.*

1020 *Negans partem, et partem confitens, an, & qñ gaudeat priuilegio stat uti concedentis beneficium confitenti, & pœnam neganti. Quid autem in minore. nu. 122.*

1021 *Culpa vbi non est, ibi nec est pœna.*

1022 *Beneficium si alicui propter aliquid concedatur, nō habet locum, nisi id totum adimpleatur.*

1023 *Inquisitus respondens inquisitioni, si dicat se non culpabilem, an admittatur talis responsio.*
Quid si negat, vel confitetur per verbū credo. nu. 1025

1024 *Innocens quis potest dici multis modis.*

1027 *Citatio, & monitio ad oēs actus, qñ fieri possit; & qualiter concedenda sit pro distantia locorum. remissiuè.*

1019 *Verba generalia debēt restringi ad id, ꝙ iustum, non ꝙ iniustum est.*

1030 *Fideiussor debet esse locuples pro qualitate causæ, & possidēs immobilia in eodē foro. et ibi plura in materia. Et an teneatur soluere quartum plus ꝙ pro mulcta impositum fuit à iudice, si non solueret condemnationem infra certum tempus. nu. 1218.*

1531 *Fideiussor, an esse possit vnus ex malefactorib' ꝓ alio.*

1032 *Fideiussor si non repūtat principalē, ad quid teneatur.*

1033 *Pœna corporalis nunquam imponi potest pro sola contumacia.*

1034 *Fideiussor, licet fuerit in mora pñtandi illum, pro quo fideiussit, præsentando tamen etiam post moram de congruo loco, & tempore, liberatur à pœna.*
Fideiussionem facere in scriptis, vel non, in quo differāt. & an fideiussoris hæres possit moram purgare; & an talis fideiussor possit promittere quamcunque pœnam pecuniariam. ibidem. remissiuè.

1035 *Fideiussor præsentans principalem si ipse, aufugiat de carcere, an amplius teneatur ad sistendum.*

1036 *Verbū placuerit, intelligitur secundū arbitriū boni uiri.*

1037 *Fideiussor qui promissit sistere inquisitum ad voluntatem iudicis sub certa pœna, qui tandem ab illo iudice captus fuit, & aufugit, an teneatur illum præsentare.*
Quid autē si promisisit sistere sub certa pœna certa die, vel soluere cōdemnationem, & intra illam diem inquisitus propter illud maleficium est bannitus, an fideiussor conueniri posit, & an posit se tueri exceptione illa.

1039 *Inquisitor si dedit fideiussorem de soluendo omnē condemnationem, & bannitus fuit in mille, an mortuo eo posint fideiussores conuenire.*

1040 *Fideiussor si nō pōt inquisitum in iudicio exhibere, vult tñ eum defendere, & in se iudicium suscipere, vel vult inducias ad illum præsentandum, an sit audiendum.*
Et an teneatur ad duplū, vel quadruplū, in quo ex forma statuti venit condemnandus, si non soluit infra certum tempus. nu. 1041.

1042 *Crimen si est tale, ꝙ pœna pecuniaria imponi debeat, et ita reus fideiussoribus sit relaxandus, & iudex tñ non vult eū relaxare de carcere, an posit cōtra iudicē agi.*

1043 *Inquisitus si dicat iudici, do vobis hmōi fideiussores, qui ad vestri requisitionem pñtabunt me de die in diem sub tali pœna, et illi erant pñtes, & nihil dixerūt, & sic fuerūt scripti ī lib. curiæ, an ꝑdicti sint obligati ut fideiusso.*

1044 *Pupillus regulariter stipulari non pōt. Fallit tñ in stipulationem rem pupilli saluam fore, si fari potest.*

1045 *Respublica, & pupillus æquiparantur.*

1048 *Fideiussor, an teneatur, qñ inquisitus est absolutus, & postea inde ad annum sit statutum, ꝙ non obstāte quacunque absolutione posint reuideri processus præteriti, quo facto talis fuit condemnatus.*

1047 *Pœna, qñ venit corporis afflictiua, reus fideiussoribus non est relaxandus. Idē si esset pœna pecuniaria, q̃ posset*

elici

elici corporis afflictiua ob non solutionem. Et quid si alternatiuè ibi possit cautelam, qua reus fideiussoribus relaxari potest.

1048 *Inquisitus, licet qñq; liberetur crialis, p̃stando fideiussores. Fallit tñ in eo, qui semel aufugit à carceribus, vel fidem fregerit.*

1049 *Iudex circa custodiam delinquentis, qñ venit imponenda pœna corporis afflictiua, quid facere habeat.*

1050 *Miles Potestatis si cepit aliquem malefactorē in aliquo castro, vel villa, & dubitat nō posse eum securè ducere, potest illum officiali illius loci commendare.*

1051 *Carceratus si laqueo se suspendit, an teneatur iudex.*

1054 *Reus, an possit renuntiare termino defensorio.*

1055 *Renūtiatio, per quam quis perderet vitam, vel statum, non valet.*

1056 *Inquisitus quas defensiones facere possit.*

1057 *Inquisitus si produceret instrũ pacis de vulneribus tũ, & sequuta esset mors, an sibi in aliquo prodesset, si statuto mitigatur pœna ob pacem. remissiuè.*
Quid si statutum disponit, q̃ pœna mitigetur, si hæres fecerit pacē, an sufficiat pax facta à testatore. Et quid si dicat ab hæredibus, & plures sint hæredes, & non habuit nisi ab vno. ibidem. remissiuè.

1058 *Statutum si requirat, q̃ delinquens habeat pacem à filijs occisi, an sufficiat, q̃ habeat à spurijs. Et an sufficiat, q̃ à masculis habeat, licet cōtradicāt fœminę. nu. 1061*

1059 *Spurius. filius non est noïandus, nec est alēdus à patre.*

1060 *Filij appellatione nō cōprehēditur natus ex adulterio.*

1062 *Fœmina non leuat faidam.*

1063 *Pax facta per ep̄m de blasphematione, ac maledictiōe Dei, an p̄sit blasphemanti. remissiuè. Et an pœna debeat diminui cōfesso sacerdoti, qui ipsi pñiam imposuit. ibid.*

1064 *Statutum si dicat, q̃ pro homicidio non admittatur beneficiũ pacis, vel cōcordiæ, an habeat locũ in mandāte.*

1065 *Statutum si promittat pacē fieri de oĩbus crĩbus, excepto furto, an possit fieri de robbaria. remissiuè.*

1066 *Pacis beneficium, an prosit in adulterio. Et an prosit si fiat per mulierem. ibidem.*

1068 *Probationes in crĩalibus debent esse luce clariores.*

1069 *Iuramentum indefectum probationis, an possit deferri in causis criminalibus. remissiuè.*

1070 *Edictum de testibus tam in causa ciuili, quàm in criminali est prohibitorium.*

1071 *Testimonium dicere, qui sint prohibiti. latè.*

1072 *Mulier in causa criminali, an sit idonea testis de iure canonico. & quid de iure ciuili.*

1073 *Hermaphroditus, in quo præualet sexus muliebris, an possit esse testis in causa criminali.*

1074 *Clericus non potest esse testis in causa criminali coram iudice seculari; q̃ tamen intellige, vt ibidem.*

1075 *Laicus non admittitur in causa crĩali contra clericum.*

1076 *Particeps crĩs non admittitur in testem contra socium.*

1077 *Denuntiator criminis, an repellatur à testimonio.*

1079 *Inquisitus, an ex probationibus factis in generali inquisitione si fuit repertus culpabilis, possit puniri absq; alijs probationibus. remissiuè.*

1080 *Syndicator virtute gñalis inquisitionis factæ contra Ptātem, & eius familiã, pōt eum condēnare, et punire.*

1082 *Publicatio processus, an sit de substantia in causa ciuili. & quid in criminali. & ibi quæ sit communis opin.*

1083 *Inquisitio, vt possit se defendere, exhibenda sunt non solũ noĩa testiũ, sed dicta, et capitula eorũdē. et ē cōis opi. Q̃d p̄cedit ēt qñ inquiritur cōtra prælatũ regularē. ibi.*

1084 *Publicatio attestationum, quando non obstet iudici inquirenti ex mero suo officio.*

1085 *Testium examinatio in causa criminali de iure ciuili, an possit delegari.*

1086 *Causæ meri, & mixti imperij non possunt delegari.*

1087 *Iudex non solum ex dictis testium, sed etiam ex diuersis generibus probationum, poterit reum condemnare. Et ibidem quid in causa ciuili.*

1088 *Vita, & salus hominis, cunctis rebus præferenda est.*

1089 *Reus si potest facere defensiones, & nō facit, an iudex possit illas facere.*

1090 *Iudex ad priuatam vtilitatem, parte non postulante, officium suum impartiri non debet.*

1091 *Innocentes non condemnari publicè interest.*

1092 *Testes, qñ subtrahunt se à testificatione, qualiter compelli possint.*

1093 *Testes, an sĩt torquēdi, an verò eis credatur sine tortura*

1094 *Clerici, licet vt testes torqueri non possint, possunt tamē per suum iudicem puniri de falso.*
An aũt pro suo delicto torqueri possint. ibidem. remiss.

1095 *Constituti in dignitate seculari non possunt torqueri. Et quid in diuitibus bonæ famæ, ac conditionis.*
Fallit tamen in tribus casibus. vt ibidem.
Viles homines, an in testimonio ferendo sint torquendi. ibidem. & nu. seq.

1096 *Deportatus in insulam, & statuliber non torquentur, nec alij homines liberi.*

1098 *Fama sola regulariter non facit indicium sufficiens ad torturam. secus si iuncta sit cum alijs indicijs, & præsumptionibus.*

1099 *Testes examinati pro indicijs habendis, ad hoc vt delinquenti præiudicent quæ sint necessaria.*

1100 *Torturæ quantitas discretioni iudicis relinquitur.*

1101 *Tortus, si ex immoderatis tormentis moreretur, aut cōtra iustitiã esset tortus, iudex teneretur. l. Cor. de sic.*

1102 *Reus si confitetur adhibita tortura, nō pōt propter talē cōfessionē dãnari, sed oportet ut sp̄otè in ea perseueret. Et quid tali in casu facere habeat cautus iudex. ibi. latè*

1103 *Senatoris Senarum sententia memoria digna, & factũ memorabile.*

1104 *Capitanei cuiusdam Florentini impium factum.*

1105 *Confessio in tormentis nullis præcedentibus indicijs, nulla est, nec reconualescit, licet postea superueniant. Et idem de confessione facta coram vno iudice, cum duo ex forma statuti adesse deberent. ibidem.*

1107 *Absens de iure communi non potest damnari, etiã vbi pœna pecuniaria imponi debet, nisi cōstet de maleficio.*

1108 *Relaxatio torti non reperti culpabilis, qualiter fiat.*

1110 *Purgatio canonica indicitur propter infamiam.*

1112 *Citatio in ferenda sententia condemnatoria contra cōfessum, vel conuictum, an sit necessaria.*

1113 *Citatio in ferenda sentētia in causa ciuili, est necessaria, & peremptoria. alias sententia est nulla.*

1114 *Monitio facta præsenti ad audiendam sententiam, an sufficiat, absque alia citatione; & quare.*

1115 *Citationis generalis forma.*

1116 *Sententiæ criminales à quo ferendæ, & quæ sit earundem forma.*

1117 *Assessores, & vicarij, licet possint cognoscere, non tñ iudicare, nec ĩ crĩali, nec in ciuili cã. possũt tñ ex delegata ptāte in cã ciuili. secus ĩ crĩali. et quid de iure canonico. Et quid facere habeant, qñ præses, vel Potestas iniustitiam facit vt ipsi in syndicatu, non teneatur. nu. 1120. & sequentibus.*

1118 *Quòd à pluribus quæritur, facilius inuenitur, & ideò*

Impe-

Imperator conſilia ſapientū q̃rit,& Papa priorū dicta.
1119 *Roboam Salamonis filius,cur regnum perdidit.*
1120 *Veritas qualiter melius inuenitur.*
1126 *Veritas ſæpius agitata,melius explendeſcit in lucem. Et p ampliores hoies pfectiſſima veritas inuenitur.ibi.*
1122 *Fugienti quilibet poteſt reſiſtere.*
1123 *Executor pœnæ corporalis, ſententiam quam iniuſtam videt,exequi non debet.*
1124 *Iudex, ſeu Poteſtas in ferenda ſententia inquiſitionis, an pro tribunali ſedere debeat.*
1125 *Clauſulæ illæ,quas iudices apponunt in ſnījs crīalibus, videlicet.T.condēnamus in centū, & ſi condēnatio eſt facta in plus,uel minus,quā debeat ex forma ſtatu.etc. vel hoc pacto,& hāc ſnīam facimus ſecundū formā ſtatut.& eatenus,quatenus eſſet vltra,uel pter illā caſſamus,et ad formā ſtatuti reducim⁹,an aliquid operētur.*
1126 *Clauſula,condēno,ſi eſt probatū,quid in ſnīa operetur.*
1127 *Cā in ſnīa an ſit inſerenda, & quare in ſnīa apponātur à iudice iſta verba,Et quia nobis conſtat &c.& quare in cā ciuili viſo libello,viſa litis conteſtatione, &c.*
1128 *Verba hæc,q̃ à iudice proferētur in ſnīa; Et pdicta oīa, & ſingula conſtāt nobis,et curia noſtræ,&c.& poſtea ſubijcitur;Et per contumaciā,quē citari,& requiri fecimus,vt hæc in actis &c.quō intelligantur.& de pluribus alijs verbis in ſnīa apponi poſitis.numeris ſeq.*
1129 *Torqueri quis de iure nō poteſt, vbi plenè de maleficio conſtat per teſtes.*
1130 *Snīa contra mortuū,quō, & quibus in caſibus ferēda.*
1131 *A ſnīa in cā inquiſitionis lata,an poſſit appellari.*
1132 *Appellare in omni crimine,an ſit licitum.*
1133 *Iudici iniuſtè exequēti an de fcō poſſit reſiſti.et n.1141*
1134 *Delictum,ſi eſt tale , in quo pœna arbitraria venit imponenda,an poſſit appellari.*
1135 *Promotor inquiſitionis,an poſſit appellare.*
1136 *Syndicus,vel procurator fiſci,an ſit citandus,qn̄ appellatur à ſententia iudicis inquirentis.*
1137 *Iudex,à quo reū appellantē debet mittere ad iudicem, ad quē cum actis cauſæ ſub fida cuſtodia. & nu.1157. Cōiter tn̄ nō fit talis trāſmiſſio,et cōis nō appellatur.ibi.*
1138 *Reus condemnatus, ſi decedat intra tempus appellandi,quid agendum ſit.*
1139 *Ex ſeparatis non fit illatio.*
1140 *Iudex,an poſſit ſnīam latā ſtatim executioni mādare.*
1142 *Melius eſt nocentē abſoluere, quā innocentē cōdēnare.*
1143 *In cā crīali quilibet ēt cuius nō intereſt, appellare pōt.*
1144 *Executio duplici modo fit.*
1145 *Ad mortem quis communiter non damnatur , niſi ſpontè ſit confeſſus,vel aliàs conuictus.*
1146 *L.cum reis.C.de pœn.intellectus.& ſub nu.1149.*
1147 *Euentus nihil operaturus, fruſtra expectatur.*
1148 *Cap.ſicut.2.q.1.intellectus.*
1149 *Cap.Adam.de pœnit.diſtin.1.*
1150 *L.addictos.C.de epiſt.aud.duo intellectus notab.*
1151 *L.non tantum.ff.de appel.intellectus.*
1102 *Pro perdito habetur , quod ſtatim perdendum eſt, & pro dato habetur &c.*
1153 *Qui de proximo cingendus eſt,pro cincto habetur.*
1154 *A ſnīa lata in crīali ſi appelletur , & iudex ad quem confirmet,quis debet ſnīam executioni mandare.*
1156 *Remiſſio rei,an hodiè fiat,qn̄ ipſe appellat à ſnīa crīali.*
1156 *Iudex loci,& fundi,in quo fit miſſio,miſſit actualiter in poſſeſſionem mittendum.*
1158 *Executio in cā crīali,pluribus modis retardari poteſt.*
1159 *Inſtantia,an detur in cauſa criminali.*
1160 *In inquiſitione propriè lis non conteſtatur.*
1162 *Fauor eſt quandoq̃ abbreuiare lites.*
1163 *Iura ſpecialia facilius tolluntur,quàm communia.*
1164 *Reconuentio,an habeat locum in cauſa inquiſitionis .*
1165 *Inquiſitio qualiter ſuſpendatur,vt tollatur .*
1166 *Inquiſitio,an per ſuperueniētiā accuſatoris ſuſpēdatur.*
1167 *Multa fieri prohibentur,quæ ſi facta fuerint,tenent.*
1168 *Regula illa,ꝙ remediū ordinarium facit ceſſare extraordinarium,quomodo intelligatur.*
1169 *Iudicis intereſt omni via, qua pōt veritatem habere.*
1170 *Contumax perdit beneficium.l.vbi cæptum.ff.de iudi.*
1172 *Poſſidentis, & occupātis in pari cā melior eſt cōditio.*
1173 *Inquiri poteſt de omni crimine regulariter ad publicā vindictam.*
1174 *Iudex poſt didicita teſtificata, an poſſit de nouo recipere teſtes ad veritatem criminis.*
1175 *Inquiſitio in caſibus, in quibus ſilet propter ſuperuenientem accuſationem,an probationes perfecta in iudicio inquiſitionis proſint in proceſſu accuſationis.*
1176 *Inſtantia licet pereat , non tamen pereunt acta facta reſpicientia factum.*
1177 *Acta accuſationis,an valeāt in proceſſu inquiſitionis. & ècontra. & an acta in vno iudicio valeant in alio. nu.1180.remiſſiuè.*
1178 *Acta facta in cā ciuili,proſint in cauſa criminali .*
1179 *Iudex in criminali cauſa teſtibus , non teſtimonijs credere debet.*
1181 *Inquiſitio,an per tranſactionem impediatur. & an licitum ſit tranſigere ſuper crimine.ibidem. remiſſiuè.*
1182 *Inquiſitio,an tollatur,vel ſuſpendatur, ſi inquiſitus interim promouetur.*
1183 *Inquiſitione præcedente,an quis pmoueri poſſit.remiſ.*
1184 *Crimina morte extinguuntur.*
1185 *Inquiſitionis via conuictus,qua pœna de iure canonico puniendus ſit.*
Et qua pœna de iure ciuili.nu.1191.
1186 *Crimen, ſi non eſt tale,ꝙ impediat ordinis executionē, vel beneficij retentionem,etiam poſt peractam pnīam , pœna arbitraria punitur. Fallit tamen quatuor modis. vt ibidem.*
1187 *Pœna vbi imponitur ipſo iure, vel ipſo facto , tunc non requiritur condemnatio, ſed ſola declaratio.*
Et an in declaratione requiratur citatio.nu.ſeq.
1189 *Pœna de iure canonico eſt arbitraria. Et oēs pœnæ hodie ſunt arbitrariæ,cauſa ſubſiſtente.nu.1192.*
1190 *Crimina,quæ impediunt ordinis executionem, vel bn̄ficij retentionem,etiam poſt peractam pnīam,quæ ſint.*
Et vſq; ad quā pœnā poſſit arbitrari iudex.ibid.remiſſ.
1193 *Conuictus qua pœna ſit puniendus,qn̄ pro delicto commiſſo per inquiſitionem diuerſæ pœnæ imponuntur.*
Et quid ſi à iure communi impoſitæ ſint, quid facere habeat iudex.nu.ſeq.
Et quid ſi à duobus ſtatutis,vel ab eodem variæ pœnæ imponuntur.nu.1205.remiſſiuè.
1195 *In pœnis ad vindictam,an minor tollat maiorem.*
1196 *Pœna canonis,an tollatur per pœnam legis . remiſſiuè.*
1197 *Pœna fori pœnitentialis , an tollat pœnam fori contentioſi.remiſſiuè.*
1198 *Pœnæ diuerſæ ſi imponūtur ab eadem lege alternatiuè, quæ ſit imponenda,& cuius ſit electio.remiſſiuè.*
1199 *Pœna ſi à diuerſis conſtitutionibus ipſo facto imponitur,delinquens vtraq; pœna tenetur.*
120 *Iudex ſecularis,qui inquiſitionis uia proceſſit,an in pœnę impoſitione teneatur ſequi formā iuris,vel ſtatutorū.*

1201 *Sta-*

1201 *Statutum imponēs pœnam nouam, & minorē imposita à iure cōi, an videatur à pœna legali recedere.*

1202 *Pœna, vbi non est in statuto determinata, recurrēdum est de similibus ad similia. aut ad ius commune.*

1203 *Iudex, qui minorem, vel maiorem pœnam omissa statuti pœna imposuerit, facturus esset.*

1204 *Leges locales sunt speciales, non generales.*

1206 *Pœna, an debeat imponi secundū statutum, qđ vigebat tpe delicti, vel secundū statutū factū tpe sñi.e. remissiuè.*

1207 *Iudex Floren. qui Florentinum in hac ciuitate delinquentē pōt punire, quo statuto eū punire debeat. remiss.*

1209 *Iudex, an in imponēda pęna debeat admittere delictū, prout probatum est cum qualitate aggrauante delictū, & augumentante pęnam, q̄ tñ non fuit insētata in libello inquisitionis, an verò prout fuit intentatum sine illa qualitate.*

1210 *Inquisitus si est puniendus pro pluribus vulneribus, seu pluribus delictis in pœna pecuniaria; an debeat condemnare in vna summa pro omnibus delictis, an verò regulariter pro singulis.*

1211 *Iudex inquirens, si dicat, condemnamus talem inquisitum pro dictis excessibus in mille libris, vel dicat, condemnamus in libris .ccc. pro tali in.cc. pro tali in.c. & pro tali in.cccc. an differant.*

1212 *Statuto stante, q̄ condemnatus, seu bannitus in mille libris, possit impunè offendi, si condemnetur pro pluribus excessibus singulariter pro quolibet delicto in certa summa, quæ omnes ascendant ad libras mille, non est locus statuto. secus si simul.*

1213 *Iudex, qñ pęna est pecuniaria, an debeat in condemnatione adijcere, cui dicta pęna sit soluenda.*
Et an possit adijcere mulctam, si condemnatus non solueris infra certum tempus. nu. 1217.
Quid si adiecta dicta clausula, non adiecit certum tps, quantū terminū habere dicatur ad soluendū nu. 1220.

1214 *Pęna, vbi fisco, & priuato est cōis, fiscus tota recipit, & priuatus à fisco postea partem petit, & recipit.*

1215 *Fiscus in exigendo fauorabilior est, quàm priuatus.*

1216 *Fiscus, in diuidendis cum ipso facit diuisionem, & alteri dat electionem.*

1219 *Condemnatus, licet respectu pęnæ principalis nō possit fisco obijcere compensationem, potest tñ respectu mulctæ impositæ ob non solutam condēnationē infra certū tps.*

1221 *Statutum, si cōfitenti diminuat tertiā, vel quartā partē pęnæ, qualiter iudex in condemnando formabit sñiam.*
Et qualiter si ex negatione pœna augeri debet. ibidem.
Et quid stante præfato statuto, & alio, q̄ pro pace habita ab offenso, aut ab eius hæredibus quarta pars relaxetur, quō deducendæ sint illæ quartæ. nu. 1222.

1223 *Filius rogatus restituere hæreditatem diuerso tempore, deducit legitimam, q̄ est tertia pars, & Trebellianicā, q̄ est quarta pars; Et qualiter fiant illæ deductiones. ibidē.*

1224 *Sñia, qualiter sit formanda, qñ in defectum nō solutionis pœnæ pecuniariæ, pęna mortis, vel corporis afflictiua sit imponenda.*
Et quid si condemnatus sit soluendo, vult tñ potius luere in corpus, an cogatur soluere. ibidem.
Et an si talis non est soluendo, iudex possit dicere nolo, q̄ luas in corpus, sed volo te expectare donec sit soluēdo.
Et an consequatur plenam liberationem luendo in corpus. ibidem. remissiuè.

1225 *Statuto si caueatur, q̄ quis debeat condemnari in certa pęna pecuniaria, & adijciatur, q̄ si non soluerit, amputetur sibi manus, & alio statuto dispositum sit, q̄ contra negantem pœna duplicetur, modo in vtraque fuit quis condemnatus, vtrum ad fugiēdam pęnam corporalem, teneatur soluere vtramque.*

1226 *Adulter, si ex forma statuti puniendus est pœna mille floren. quos si non soluerit, decapitetur, quandiu expectandus est vt soluat.*

1227 *Pęna amputationis manus, si in defectum non soluentis venit imponenda, de qua manu intelligitur. & ibi vide plures questiones in materia. remissiuè.*

1228 *Statutum si dicat, q̄ pro tali delicto pęna capitis imponatur, & illud dicat iudex in sñia, quid importent ista verba, & an possit amputari caput. Et quid si statutum dicat, q̄ capite puniatur ibidem.*

1229 *Iudex condemnans reum inquisitum ad publicam vindictam, an debeat ēt condēnare ad satisfaciendum læsis.*

1230 *Condemnatus pro furto, vt fustigetur, vel signetur etc. an intelligatur etiam condemnatus ad restitutionē rerū subtractarum. Et ibidē an sint necessarij duo processus.*

1231 *Inquisitus, contra quem delictum non est plenè p̄batū, sed semiplenè, qua pœna sit puniendus. remissiuè.*

1232 *Inquirentis, & deficientis pęna, quæ sit.*

1233 *Inquisitor si dolo, uel lata culpa fugauit, inquisitum tenetur sibi ad expensas, & criminaliter ēt puniri potest.*

1234 *Promotor, vel instigator inquisitionis, si deficiat in p̄batione, ad quid teneatur inquisito.*

1235 *Infamia accusati, an excusat à calumnia.*

1236 *Inquisitus, an eo casu, quo crimen non est probatum, debeat simpliciter absolui.*

1237 *Purgatio, à quibuscumque præcesserit infamia, infamato indicenda est, secundum omnes.*

1238 *Purgatio qñq; indicitur ad tollendam infamiam facti.*

1239 *Laici, clericis sunt oppido infesti.*

1240 *Pendentia processus, an afficiat ipsum inquisitum, vt respectu ipsius producat aliquem effectum.*
Et an pendente, vel finito iudicio inquisitionis super crimine contra inquisitum, possit agi ciuiliter pro parte ad suum interesse. 1249.

1250 *Inquisitionis iudicium, quando pendere dicatur.*

1251 *Infamis, an efficiatur damnatus ex inquisitione.*

1252 *Testimonium falsum ferens, qualiter puniatur.*

1153 *Damnatus publico iudicio, est infamis. q̄ tñ limita duobus modis, vt ibidem, vbi etiam quidē de iure canonico.*

1254 *Inquisitus semel, an possit amplius inquiri, seu accusari, vel contra eum agi.*

1255 *De delicto eiusdem hominis pluries quæri non debet. & quomodo hoc procedat. ibidem.*

1256 *Clericus nullo modo coram iudice seculari accusari pōt, nec etiam ciuiliter conueniri.*

1257 *Inquisitionis iudicium qualiter finiatur.*

1258 *Sñia nulla non finit iurisdictionem iudicis ordinarij.*

1259 *Omnium habere memoriam, & medium in cunctis seruare, diuinum potius est, quàm humanum.*

Qualiter & quādo.

Superior cōtra subditum, maximè prelatum de his tm̄ inquirere debet, super quibus precessit infamia, & tunc vocabit inquisitum, & dabit ei capitula, & nomina, & dicta testium sunt eidem publicanda. & ipsius legitimas exceptiones admittet, & probato graui cri̅e, eum ab administratione remouebit: in regularibus tamen hic ordo non est ex toto seruandus. h.d. Et dicit hic. D.m. q̄ licet ex hoc communi

summa-

ſummario modica videatur fieri differentia, an inq-
ratur contra prælatum, vel contrà ſubditum, tñ fien
da eſt, vt ex. j.dicendis apparebit. Vel ſm Hoſt. Pet.
& Abb.dic, ꝙ ponuntur hic authoritates noui, & ve
1 teris teſtamenti, ex quibus elicitur, † qualiter, qñ,
contra quem, & à quo inquiſitio ſit facienda, & quis
ſit eius effectus, & diuiditur in quatuor partes prin-
cipales. In prima ponitur, qñ ſit fienda inquiſitio. In
ſecunda qualiter. In tertia, ad quẽ effectum. In quar
ta limitat præmiſſum ordinem reſpectu regulariũ.
Secunda ibi, debet. Tertia ibi, ad corrigendos. Quar
ta ibi, hunc tamen ordinem. Et in tex. ibi, in Euange
lio. dic Lucæ.c.16. Et in tex. ibi, in Geneſi. dic.c.18.
Et in tex. ibi, deſcendam. dic ſcilicet per angelos
meos, vt ibi traditur. Et in tex. ibi, ſuſpendere. dic,
ſcilicet à beneficio, & quãdoq; ab officio. Et in tex.
ligare. dic, ſcilicet excõicando. ¶ Noto primo ex
2 principio, ꝙ † tam ſuper modo procedendi in cau-
ſis, q̃ ad earum deciſionem poſſunt allegari authori
3 tates veteris, & noui teſtamenti; nec eſt dubium, † ꝙ
4 lex diuina ꝓfertur legi poſitiuæ, immò ſi † Papa ſta-
tueret aliquid cõtra legem diuinam, potius videref
errare, q̃ legem condere. 25.q.1.c. ſunt quidam. De
quo dic, vt traditur per Inno. & Doct. in.c. quæ in ec
cleſiarum ȷ̃.de conſti. & .c.fi. ȷ̃.de conſuet. Et ad ꝓ-
dicta vide glo. ſingularem. 20. diſt.c. de libellis. quæ
5 vult, ꝙ † ſi dictum alicuius Sancti fundatur authori-
tate noui, aut veteris teſtamenti, præfertur etiam in
deciſionibus cauſarum conſtitutioni ſummi Ponti.
aliàs ſecus, quia conſtitutio Papæ ꝓfertur dicto cu-
6 iuslibet Sancti, quia † Papæ, non ſanctis data fuit po
teſtas legis condendæ. Circa quod vide qđ not in.c.
7 ne imitaris. ȷ̃.de conſtit. & ſic patet, ꝙ † lex canoni-
ca non excluditur à lege diuina, ſm Hoſt. de quo re-
mittit ad not. in.c. cum ſit. de æta. & quali. immò in-
8 terdum † ius canonicum appellatur ius diuinum, vt
9 in.c. nimis. de iureiu. † non tñ habuit ſemper ortum
a iure diuino, vel ab authoritatibus veteris, & noui
teſtamenti, ſed quandoq; etiam a iure ciuili, vt patet
ex pluribus cõſtitut. Grego. ix. Et quod hic dicitur,
intelligitur quo ad modum procedendi in inquiſi-
tione. ¶ Secundo not. ibi, ſacri approbatione conci
10 lij, ꝙ † Papa eſt ille, qui confirmat conſtitutionem
concilij, non econtrà. pro quo facit ſm Hoſtiẽ. quia
11 confirmatio pertinet ad ſuperiorem. Et ideò † ſtatu
tum Papæ non confirmatur a concilio, cum ſit infe
rius, ſed ſtatutum concilij bene confirmat Papa, vt
not. in.c. ſignificaſti. de elect. ¶ Tertio not. ex ordi-
12 ne literæ, ꝙ † lex Euangelica, & ſic lex noui teſtamen
13 ti, præferenda eſt legi veteris teſtamenti; valet enim
arg. ab ordine literæ, vt dicit glo. in.c. quorundam.
ȷ̃.de elect. & per Bart. in.l.2.§. ſi prius. ff. de vulga. &
pup. dixi in.c. Nicolao. de appel. in primo nota. nec
14 mirum, quia † Euangelica ab ore Dei in humanis a-
gentis immediatè pro redemptione noſtra fuit ꝓ-
15 mulgata. & ideò, vt † dignior eſt præferenda. Ex quo
16 infertur, ꝙ licet quis ſit antiquior doctor, tñ † ſi no-
uus, eſt doctoratus à perſona digniori, vt à Papa, vel
Imperatore præferẽdus eſt antiquiori. facit qđ not.
in.c. ſolitæ. ȷ̃.de maio. & obe. & melius in c p tuas.
eo. tit. vbi eſt tex. not. qđ tñ non intelligo de docto-
ribus factis p bullas, prout quoſdam vidi, qui nõĩe
duntaxat doctorum gloriantur, ſed p digna exami-
17 na. ¶ Quarto not. ꝙ † prælatus diffamatus, maximè
de dilapidatione, põt cõpelli vt reddat adminiſtra-
tionis rõnem. ceſſante igitur diffamatione, non vr̃
ad hoc poſſe compelli, dic vt tradit in.c. cum & plã-
tare. j.de priuile. & hoc denotatur per verbum vil-
licus, quod ſm Hoſt. denotat prælationem. ¶ Quin
18 to not. ibi, apud dñm, ꝙ † tunc demum tenetur præ-
latus inquirere, qñ ad ipſum peruenit diffamatio. fa
cit ẽt tex. ibi, ad aures ſuperioris. vnde ſm Hoſti. nõ
aſtringitur inquirere, quando fama ꝑuenit ad alios,
de quo dicam. j. in nono memb. prin. ¶ Sexto not.
19 quot † requiruntur ad hoc vt poſſit procedi per in-
quiſitionem, tam contra ſubditum, q̃ contra præla-
tum, de quibus dicam in.d.9. memb. ſeu artic. prin.
20 ¶ Septimo not. ibi, deſcendam & videbo, ꝙ † iudex
quandoq; vt poſſit recte iudicare, debet ſubijcere rẽ
oculis, & ſic oculata fide videre, vt.l. ſi irruptione. §.
fi. ff. fi. reg. & .ff. de mino.l. minor. xxv. annis ex aſpe-
ctu. & qđ not. in.c. pen. ȷ̃.de prob. vnde dicit Bal. in
21 d.§.fi. ꝙ † officialis videns deferentem arma, poteſt
illum punire ſine alia probatione, quia tale delictũ
vr̃ notorium. de quo dic, vt dixi in.c. euidentia. ȷ̃.eo.
& ibi dixi. Et quæ ſint illa, q̃ ad oculum probanẽ, vi-
de in dictis iurib. & Io. And. latius in lect. ſuper ar-
bore conſanguinitatis. circa prin. vel poteſt colligi
22 ex his verbis deſcendam, & videbo, ꝙ † non debet ſu
perior diſſimulare delictum illius, contra quem la-
borat infamia. ¶ Octauo not. ibi, per clamorem, &
23 famam. arg. ꝙ aliud † vr̃ eſſe fama; & aliud clamor, de
24 quo dicam in.9 artic. princ. ¶ Nono not. † ꝙ præla-
tus poteſt ꝓcedere ad inquiſitionem cum ſeniorib⁹
de eccleſia, hoc eſt, ꝙ eṗs debet habere conſilium ca
25 nonicorum eccleſiæ cathedralis, & rõ eſt, quia † eṗs
non exercet iuriſdictionalia ſine conſilio capituli,
vt.c. quanto. & .c. nouit. ȷ̃.de his quæ fi. a prælat. 25.
q.7.c. eṗs. licet hodie de conſuetudine non ſeruetur
26 cõiter, * & valet conſuetudo, & præſcriptio, vt in.c. Cõis opi.
pen. de præſcri. ¶ Decimo not. ibi, non tanquam, ꝙ
27 iudex † in inquiſitione non tenet locum accuſatoris.
& hoc ideò, quia alia debet eſſe perſona iudicis, &
alia accuſatoris, vt.c. forus. j.de verb. ſign. & .4.q.4.
c.1. ſunt enim hæc officia incompatibilia. ¶ Vndeci
28 mo not. ꝙ † prelati ſunt tanquam ſignum ad ſagittã,
& ad hoc quotidie allegatur. Et ideò debent ẽẽ vir-
tuoſi, vt à ſubditis eorum operationes trahantur in
exemplum, quia vt dicit tex. in.l. priſco. in ver. debe-
29 bis. C. de palati. ſacra. largi. lib.12. Malus † prælatus
timet bonum ſubditum, dic vt dixi in.c. ad liberan-
dam. j.de iude. in.8. not. nã vt inquit Caſſiod. lib.3.
30 Ethic. † Facilius quippe eſt errare naturam, q̃ diſſi-
milem poſſit princeps formare Rempub. vñ Ariſt.
in.1. Oecono. inquit, Impoſſibile eſt non diligentis
domini diligentes facere vicarios. Qualis.n. rector
ciuitatis, tales & habitantes in ea. Eccleſia.c.x. potes
etiam intelligere, ꝙ iſti ſunt tanquam ſignũ ad ſagit
tam, quia propter iuriſdictionalia, quæ exercent, in-
currunt inimicitiam, & maleuolentiam multorum.
Præcedens tñ intellectus magis placet tõne effect⁹.
ſed iſte magis congruit literæ. ¶ Duodecimo not.
31 ex eadem parte, bonum † ordinem circa charitatiuã
reprehenſionem ſeruandum a prælato. primo.n. de-
bet prælatus ſubditum arguere. ſecundo increpare,
ideſt cõminari. tertio, ſuſpendere. interdum ligare,
hoc

hoc est excõicare, circa q̃ vide tex. glo. & doct. in. c.
32 cum non ab hoīe. de iudi. ¶ Tertiodecimo not. † q
exercentes officia, vt plurimum incurrunt odia, &
33 inimicitias plurimorũ. & ratio est, quia hñt † argue-
re, reprehendere, corrigere, & similia exercere, q̃ ꝓ-
34 ducũt inimicitias, & odia. Et vt inquit Teren. † Obse
quium amicos veritas odiũ parit. Dicit tñ Hierony.
ad Gala. q non potest esse obsequium vbi diminuit
veritas. Idem tñ Hierony. scribit ad Marcellinum.
Ita se habet natura, vt hominibus amara sit veritas;
35 & blanda vitia reputãtur. Et not. q † q̃to quis est me
36 lior, tãto minus potest placere hoībus; quia † omnis
ætas est ꝓna ad malum. 12. q. 1. omnis. Vnde neces-
37 saria est superioris correctio. & in † iudicijs non dẽt
esse acceptio personarũ, vt. c. qualiter. s̄. eo. & c. no-
nit. s̄. de iudi. hinc Apost. ad Galat. Si hominibꝰ pla
cerem Christi seruus non essem. & vide. 47. dist. c. si.
in fi. & ad Gala. inquit Apost. c. 4. Ego inimicus fa-
ctus sum vobis, verum dicẽs. vnde Psal. dissipat deus
ossa eorum, qui hominibus placent. & tex. 12. q. 3. c.
38 nemo. dicit, † Melius est pro veritate pati supplíciũ,
q̃ pro adulatione beneficium. Et ex prædictis sequi-
39 tur s̄m Io. And. q † accusatio ꝓlatorum ꝓsumit fieri
ex odio. de quo. 23. dist. c. diaconi. & ibi in glo. facit
qđ sequitur hic in tex. & ideò sancti patres. Et ideò
non ita de facili talium accusator est admittendus,
vt dixi in. c. ex parte. s̄. eo. & statim dicam. ¶ Quar-
40 todecimo not. † q non ita de facili inquirendum est
contra ꝓlatum, sicut contra subditũ. nã contra sub-
ditum sufficit ꝓcedẽs infamia, sed in ꝓlato non suffi
cit, nisi sit scandalosa, aut, quæ sine periculo dissimu
lari non possit, dicam. j̄. in. ix. memb. princ. in. 6. q.
¶ Quintodecimo not. ibi, quo ad diminutionem, q
41 clericus † depositus dicitur capite diminutus. Dr̃ tñ
impropria diminutio, qm̃ etiam minimã quis non
cõsequitur diminutionem ex amissione dignitatis,
ex quo ꝓsonæ status non mutatur, vt Institu. de cap.
dimin. in prin. & l. 3. ff. de senat. & ob hoc tex. expo
nit diminutionem. i. degradationẽ. ¶ Sextodecimo
42 not. q † ẽt verbalis depositio ab ordine dr̃ degrada-
43 tio. nam priuat, & deijcit. Alia verò † realis degrada-
tio, quæ fit s̄m formam. c. 2. de pœ. lib. 6. est verbalis
44 degradationis exequutio. Et ideò † in verbali degra
datione requiritur numerus eꝑorum, nõ actuali, seu
reali, vt dicit Io. An. in. d. c. 2. in nouel. & D. m. in. c.
at si clerici. s̄. de iudi. & vide quæ dixi in. c. 2. s̄. eod.
coniunctis his, quæ dixi in. c. 3. s̄. de re iudi. ¶ Deci-
45 moseptimo no. q † non quodlibet delictum sufficit
ad depositionem, aut remotionẽ à beneficio. de quo
vide in. c. 2. j̄. de sortileg. & in. c. ex conq̃stione. j̄. de
sen. exc. & vide. D. m. in. c. at si clerici. de iud. in prin.
qui dicit, hoc relinquendum iudicis arbitrio, dicam
in. c. tuæ. j̄. de pœ. ¶ Decimooctauo not. ex ver. de-
46 bet igitur. † qualis ordo sit seruãdus inquisitione, de
quo latius dicetur in. 11. artic. prin. ¶ Decimonono
47 not. ex versi. ad cogendos. † quatuor modos, quibus
proceditur ad puniendum crimina. Primus est per
viam notorietatis, de quo non vult loqui tex. nr̃, dũ
dicit, vt de notorijs excessibus taceatur. & de quo vi
de. 2. q. 1. c. manifesta. & c. de manifesta. dixi i. c. eui-
dentia. s̄. eo. & vide Spec. in tit. de cri. not. Secundus
modus est per viam denũtiationis. de qua. s̄. de iudi.
c. nouit. & D. m. in. c. ad nostram. de iureiuran. & 2.
q. 1. c. si peccauerit. & per Spec. in tit. de denun. Ter-
tius modus per accusationem, vt per totũ hunc titu.
Quartus modus, per inquisitionem, de qua hic latis-
simè tractabimus. Potest addi quintus modus, vide-
licet, per viam exceptionis, ꝑ quem modum ẽt quan
doq; crimina puniuntur. de quo dixi in. c. suꝑ his. s̄.
eo. Item & sextus modus per viã actionis; sed impro
priè dicitur accusatio, die vt in. c. ꝑ tuas. j̄. de simo.
¶ Vigesimo no. illo semper adhibito moderamine,
q vbicunque procedit libellus, seu petitio qualiter-
48 cunque agatur, † sñia debet esse conformis petitio-
ni, probatur in. l. vt fundus. ff. com. diuid. & simile ha
betur in. c. licet Hely. j̄. de simo. & ibi dicã aliquid.
& vide tex. not. in. l. fin. C. de fideicom. lib. qui dicit,
49 q † fatuus est iudex, qui condemnat in alio quam sit
petitum. & ibi latè. & not. Bal. examinat hunc articu
lum, de quo etiam vide eum in. l. quid ergo. §. pœna
grauior. ff. de infami. in repet. & declara hunc ver. sin
gula singulis referendo, videlicet respectu vniuscu-
50 iusq; modi agendi, de quo in tex. † Accusatio. n. ha-
bet pœnam ordinariã. Denuntiatio pniãm, siue cor
51 rectionem. Inquisitio arbitrariam. Et † de pœna in-
quisitionis, dicam latè in. 15. memb. prin. ¶ Vltimo
not. ex vltima parte, tria specialia in regularibus. Pri
52 mum, quia † ordo seruandus in inquisitione contra
seculares, non est vsquequaq; seruãdus in inquisitio-
ne contra regulares; debet tamen aliquis ordo. ser-
uari, de quo dicetur. j̄. in. 11. memb. princ. Et intel-
lige de ordine quo ad iudicij substãtialitatem, quia
ad veritatis probationem illam nequaq̃ omittenda
est, vt in cle. sæpe. de ver. sig. Secundum speciale est,
53 quia † facilius possunt remoueri regulares ab admi-
nistratione, q̃ seculares prælati; vnde leuiores causæ,
& leuiores probationes videntur sufficere, s̄m Ioan.
An. & ita tempera quod statim dixi, & sequit̃ Hosti.
Et hoc denotat verbum, Facilius, positũ hic in tex.
Tertium speciale est, quia non recipiuntur tot exce
ptiones, sicut quando contra secularem, nec in ipsis
exceptionibus est necessarium seruare ordinem ad
vnguem, s̄m Io. An. & Host. & hoc denotat verbum,
liberius, positum hic in fi. tex. ¶ Glo. 1. s̄m do. Ant.
est satis intricata, & satis ineptè loquitur, vnde ipse
volẽs ipsam declarare, diuidit ꝑ partes, & diuidẽdo
magis intricat, & cõfundit, q̃ explicet, aut declaret,
vt apud eum videre poteris. Prima diuisio sua est im
perfecta, cum non tangat oẽs partes gl. Vnde. D. m.
aliter diuidit, & aliter Io. de Imo. sed non benè. vn-
de, vt mihi vr̃, hæc glo. nõ multum ineptè, aut obscu
rè loquit̃, sed satis clarè, attento eius ordine. Vñ tu
diuide glo. principaliter in vndecim partes. Primo
enim glo. præmittit, qualiter intendit tractare de tri
bus, videlicet, qñ sit ad inquisitionem procedendũ.
secundo qualiter. tertio de eius effectu. Secũdo prin
cipaliter glo. in ver. tunc aũt ꝓlatus, ꝓsequit̃ primũ
membrum, videlicet, qñ debeat, vsq; ad versi. & tunc
distingue. vbi glo. 3. volens tractare duas alias ꝓmis-
sas. qq. videlicet, qualiter, & ad quẽ effectum, distin-
guit duos modos procedendi per inquisitionẽ. vnus
est, qñ iudex ex officio procedit, alius quando alio
postulante. Quarto principaliter glo. in ver. si ex offi
cio. prosequitur primum membrum præced. distin.
scilicet quando ex officio. vsq; ad ver. si verò ꝓcedat
iudex. Et hæc quarta pars princip. tria principaliter
inten-

intendit.primo ponit quis debeat inquirere, & in quo debeat fieri inquisitio, quando iudex ex officio procedit. 2.ponit octo, quæ seruanda sunt in inquisitione, vsq; ad vers. crimine vero probato. quæ de se satis patent. primū ponit ibi. & recipere iuramentū 2.ibi,& ille cōtra quē.3.ibi, & ea q̄ obijciunt.4.ibi, idē si ille contra quē.5.ibi, vel qa iudex.6.ibi,& cōtra testes.7.ibi,& nomina, & dicta.8.ibi, & si testes. 9.in ver.crimine verò probato, ponit de effectu inquisitionis, in qua ponit duo. primo, qualiter puniatur inquisitus crīe probato. 2.in vers.si verò crimen probatum non fuerit.ponit quid agendum sit inquisito contumace. Quinto principaliter in ver. Si vero procedat. vsq; ad ver.item nunquid reus.gl. prosequitur fm membrum, quando iudex non procedit ex mero officio.& in hac parte gl. quatuor facit; primo ponit in quo loco, & quis iudex possit inquirere ad promotionem alicuius.vsque ad ver.& tunc recipiat.vbi secundo loco glo.examinat qualiter debeat procedere,& soluit quasdam quęstiones, seu dubitationes circa hoc.tertio in ver.Si vero crimen probat.gl. ponit effectū p̄dictæ inqsitionis, p̄bato, vel nō p̄bato crīe: & decidit vnā dubitationē vsq; ad versi.& cum proceditur. ibi.glo. declarat an dicto casu necessaria sit admonitio.Sexto,principaliter in ver. Item nunquid reus.glo.quærit, vtrum in inquisitione habeat locum reconuentio. Septimo, principaliter in ver.itē testes.gl. decidit aliam.q.circa testes vsq; ad ver. item & aliud potest. & ibi glo. Octauo loco,principaliter instruit iudicē si nō vult procedere per inquisitionem, quid agere debeat. Nono,gl.in vers. q̄ si aliquis vsque in finem decidit aliam.q.videlicet quis admittatur ad promotionem inquisitionis. In fine glo.dic,licet hæc glo. in se, vt ostensum est, sit clara, & ordinata quo ad eius literalem intellectum, & satis etiam ordinata respectu intentionis ipsius: tamen respectu materiæ, quæ satis diffusa est, & debiti ordinis retinendi, hæc gl.nō procedit doctrinali, aut magistrali ordine. & doct. etiam magis inordinatē procedunt in hac materia. Vnde, vt hæc omnia suo debito loco tradantur, & reperiri valeant, & vt longę inqsitionis labor absit; ex materia à diuersis doc. sententijs hinc inde tradita: quia materia est valde vtilis, & quotidiana; prosequar per ordinem decem & octo principalia membra. Primum,erit de diuisione, & speciebus ipsius inquisitionis.Secundum,versabitur circa diffinitionis, seu descriptionis vniuscuiusq; speciei prout magis conueniens erit. Tertio,tractabitur, quale sit inquisitionis iudicium, ordinarium scilicet, an extraordinarium. Quarto, an iudicium inquisitionis ab alijs differat, & qualiter,& in quibus. Quinto,qs possit inquirere. Sexto ad cuius instantiam, seu p̄motionem possit inquisitio formari. Septimo,contra quos possit inquiri. Octauo,super quibus criminibus. Nono,quando possit procedi ad inquisitionem,& quæ sint preambula necessaria. Decimo vbi, seu in quo loco debet inquisitio fieri. Vndecimo, qualiter iudex debeat in ea p̄cedere, & qualis ordo in ea seruandus sit. Duodecimo, vtrum in inquisitione habeat locum reconuentio. Tertiodecimo, qualiter tollatur, seu suspendatur inquisitio. Quartodecimo, quæ pœna imponitur conuicto per viam inquisitionis. Quintodecimo, an,& qua pena puniri debeat inquirens, seu ille ad cuius instantiam inquiritur si deficit in probatione. Sextodecimo, an eo, casu quo non probatur crimen contra inquisitū, inquisito sit indicenda purgatio. Decimoseptimo, de quibusdam effectibus in genere præter præcedentes, & de effectu sniæ latæ super inquisitione. ¶ Decimooctauo, & vltimo qualiter finiatur inqsitoris officium. hæc insuper membra distinguam p̄ q̄stiones prout erit expediens, & opportunū ad declarationē vniuscuiusq; prout apparebit in principio cuiuslibet mēbri.j̄.in processu. Et sic per hanc diuisionē hæc materia dilucidius intelligi poterit, vt dicit tex.in.l.1.ff.de doli excep. q̄m vt inquit Cicero primo Rethor. & refert Io.And.s̄.in prin.hu-
54 ius compilationis † partitio illustrē,& per spicuam totā orationem facit. & Seneca epistola.88.in prin. Facilius per partes in cognitionē totius deducimut.
55 vn̄ notanter dicit gl.in proemio insti.† partitio animum incitat, mentem præparat, & memoriā reformat.¶ Primo igitur fm præmissum ordinem videndum est de diuisione,& speciebus inquisitionū; cir-
56 ca quem artic.dic,fm Host.q̄ prima diuisio est,† qa q̄dam inquisitio est gn̄alissima, quæ fit ex mero iudicis officio, videlicet cū in generali, vel p̄uinciali, aut diocesali concilio inquirit de statu prouinciæ, aut prouinciarum, seu diocesis. & de hac loquit.c. seq. & traditur in.c.graue.s̄.de præben. & in auth. de sanc.epi.§.vt autem.col.9. Quædam verò est generalis,quæ fit de statu ecclesiæ,ciuitatis, vel loci; in capite, & in mēbris;vt cū prælatus ex officio visitat, & in visitatiōe inqrit, vt in.c.1.&.c.irrefragabili.de offi.ordi.10.q.1.placuit. &.j̄.de hęreti.excōicam᷑. & in his duabus speciebus, fm Host.non habet locū forma de qua hic in tex. nostro in.§.debet. Tu verò dic de hoc, vt dicam.j̄.in.11.artic. seu mēbro principali.Et aduerte, quia hæc.2.species quandoq; appellatur generalis, quo ad delicta, & quo ad personas.quandoq; appellatur inquisitio generalis necessaria quo ad delicta, & specialis quo ad personas. Item quandoq; appellatur præparatoria, & quandoq; solennis ordinaria, vt apparebit ex.j̄.dicen-
57 dis.¶ Secunda† diuisio est, quia quædam inquisitio est, quæ non concernit crimen; vt cū iudex subijcit rem oculis, & per inquisitionem, aut inspectionem oculorum,aut per oculatam fidem, tanquam faciens rem notoriā,vult se informare,& iudicare, vt di,
58 xi.s̄.in 7.notabili.sicut etiam dicimus,quando† inquirit, seu inquiri facit per inspectionem,an mulier sit virgo, vel corrupta, vt.s̄.de p̄ba.c propósuisti.
59 † vel an sit ita arcta q̄ mulier effici nō possit,vt.c.fraternitatis.s̄.de frigi.& hic motus quandoq;, seu plurimum fit ad priuatam vtilitatem; quandoq; etiam ad publicam. Quædā verò species inquisitionis est, quæ concernit crimen. & hæc subdiuiditur in alias species, quia quædā inquisitio est generalis quo ad personas,& quo ad delicta;vt cum iudex inquirit an in ciuitate sit aliqs criminosus, vt.c.1.s̄.de offi.ord. &.l.congruit.ff.de offi.præsi. & hoc modo etiam potest fieri inquisitio generalis,quæ fit super capite,& super mēbris, seu super statu alicui' collegij, vniuersitatis, vel ecclesiæ, vt.c. qualiter.&.c.cum dilecti.& c.ad petitionē.s̄.eo. Quædam est generalis, quo ad perso-

persōnas, specialis verò quo ad delicta.exemplum,
reperitur Titius interfectus, iudex inquirit qui ipsū
interfecerit, & de hac in.l.1.C. de exhib.reis.l.inci-
uile.C.de furt.& in.l.idē est.§. pen.ff.de condic. ob
turp.cau.sm Bal. quæ tamen iura non multum pro-
bant;sed melius ꝓbat.d.l.congruit.&.d.c.1.de offi.
ord. Quædam inquisitio ècontra est generalis quo
ad delicta, & specialis quo ad personas;Exemplum,
qñ iudex inquirit contra aliquam certam personam
diffamatam in genere, vt puta inquirit contra tuto-
rem generaliter diffamatum, vel contra prælatum
gñraliter diffamatum,vt.j.de collu. detegen.c.fi. &
ꝓbatur etiam hic in exemplo villici generaliter dif
famari, sm Ang. Item secundum Bal. quando epūs
visitat aliquod monasterium,& inquirit singulariter
contra singulos, & generaliter contra vniuersos, an
aliqui malefecerint, pp quod monasterium debeat
reformari, de qua in.c.per inquisitionem.s.de elec.
&.s.de confes.cū super.secundum Bal.sed melius fa
cit sm Bal.c.1.§.fanè.& seq.de censi.lib.6.Quædam
inqsitio est specialis quo ad delicta, & specialis quo
ad personas.verbi gratia. Inquirit iudex contra Ti-
tium diffamatum ꝙ interfecerit.S. Addit etiā Ang.
in repe.l.si vacantia.C.de bo.vac.libr.10.duas alias
species, quæ tamen satis comprehenduntur sub præ
cedentibus. Vna est generalis, quo ad personas de
necessitate,& specialis quo ad delicta, videlicet quā
do iudex inquirit contra aliquod castrum, vel villā
in qua delictum est perpetratum. Alia est generalis
necessaria quo ad delicta, & specialis,quo ad perso-
nas; vt cū visitator inquirit contra homines in gene
re in ecclesia existentes, vel aliquos in specie. Vel
syndicus alicuius potestatis,vel officialis inquirit in
syndicatu generaliter contra ipsum officialē,& eius
familiam. Et sic patet ex.s.dictis, ꝙ inquisitio non
fit semper super crimine ad puniendum; sed quan-
doq; ad inueniendum,vt traditur in.c.bonæ.2.s.de
elect.& ibi per Zab. Et aduerte quia. secūdum Gof.
60 Io.And. D.Ant.& Zab.hic † inter generalem inqui
sitionem, quæ fit super statu, & specialem, quæ fit
contra certam personam sunt plures differentiæ.Pri
ma colligitur ex tex.nostro in.§.debet respectu cita
tionis,traditionis capitulorum, & similium,quia se
cundum Abb. & præfatos doct.non debēt tradi ca-
pitula in generali, secus si contra certam personam,
facit tex.& quod ibi not in.c.qui contra certam. de
elect.lib.6.&.c.qualiter.s.eo.& de hoc dicam.j.in
12.q. Secunda differentia est; quia in prima reci-
piuntur testes, qui inueniuntur, vt.c.veniens.s. de
testi.&.l.consensu.C.de repudi. Sed contra certam,
& specialem personam non recipiuntur nisi idonei.
vt.c.cum.I.& A.s.de re iud. & de his latius dice-
tur.j.in.11 membro,seu articulo principali. ¶ Est
61 & † alia diuisio; quia quædam inquisitio fit de crimi
ne iam promoti,aut alterius,vt dictum fuit.s.in spe
ciali inquisitione. Quædam fit super crimine, vel
qualitate promouendi, qui non debet promoueri si
ne diligenti examinatione, & inquisitione,maximè
per viam postulationis, quæ pendet ex gratia.de qua
inquisitione, quia non est principalis materia no-
stra,vide Inno. Io.Andr.& doct. in.c.1.s.de postul.
præla. ¶ Est etiam alia diuisio secundum Spe. quia
62 aliqua est præparatoria, & aliqua solennis.† præpa-
ratoria quam etiā quidam vocant ordinariam, dici-
tur illa quam facit prelatus cum visitat loca sibi sub-
iecta;vt.c.1.§.fanè.& seq.de censib.libr.6.10.q.1.c.
placuit &.s. dixi tradit Spe.in tit.de inqsitio.§.quā
do.vers. vt autem.compendiosius. Aduerte tamen,
quia secundum aliquos, hæc præparatoria potest fie
ri tripliciter. Vno modo denuntiatores constituen-
do, secundum qd' traditur in.l.ea quidem.C.de ac-
cu.&.l.diuus Hadrianus.2.ff.de custo. & exhi. reo.
Secundo modo fit per iudicis pertractationem, &
oculorum inspectionem, vt patet hic in tex.nostro
ibi,descendam, &c.&.l.1.& fi.C.de exhi.re.&.l.iu-
dices.C.de epis.audien. Tertio modo fit per inqui-
sitionem generalem. de qua in.l.congruit.&.s.di-
63 ctum fuit. Tu verò potes dicere, ꝙ † quælibet inqui-
sitio præter specialem quo ad delicta,& quo ad per-
sonas videtur posse dici præparatoria; cū fiat ad in-
ueniendum, non ad puniendum. Itē potest dici ꝓ-
64 paratoria inquisitio,q̄ fit super sola infamia.& † dif-
famatio est præparatoria ad inquisitionem specialē,
vt dicetur.j.in.nono.membro, seu articulo princi-
65 pali. Item † est alia diuisio. quoniam inter solennes
inquisitiones,quædam dicitur ordinaria,& quædam
extraordinaria. Ordinaria, quæ fit à iudice ordina-
rio, vt est inquisitio quam facit Archidiaconus, vel
Episcopus visitando,vt.d.§.fanè.& per Spec. in titu.
de inquisit.§.quando vers.vt autem. Extraordinaria,
quæ fit à delegato. & sic sumitur,& ꝓbatur,in.c.qm
contra.s.de probat. &.3.q.3.§. spatium. & vide per
Spec.in.d.vers.ut autem.&.§.seq. Et inter hæc vide-
tur differentia,quia ordinarius vr̄ posse inquirere ēt
contra non infamatum, dummodo alias sit sibi su-
spectus, & dic de hoc,vt dicam.j.in.9.q.Delegatus
verò non potest, vt dicam in.d.9.q. ¶ Alia diuisio
est, ꝙ quædam inquisitio fit ad publicam vindictā,
quædam ad priuatam vtilitatem. Item quædam fit
ad publicam vtilitatem in causa merè ciuili; & pe-
cuniaria,vt.l.si vacantia.C.de bo. vac. lib.10.quædā
in causa merè criminali. Item est alia diuisio; quia
quædam fit contra prelatum,quædam contra subdi-
tum, inter quas longa est differentia: vt de prædictis
apparebit.j.in.7.&.8.articulis principal bus. ¶ Alia
diuisio est; quia quædam fit mero iudicis officio.
Quædam ad instigationem, seu impetrationem ali-
cuius. Et hanc diuisionem hic facit principaliter gl.
66 nostra,& Io.And.& doc. Et aduerte,quia † talis in-
stigator, seu impetitor potest pluribus modis in-
teruenire. vno modo tanq̄ officialis constitutus ad
denuntiandum, vt traditur in.d.l.diuus.&.d.l.ea q-
dem.&.l.ab accusatione.§.nuntiatores.ff.ad Turpil.
& hodiè communiter seruatur per Italiam,quia cō-
stituuntur syndici per parochias, vel in castris. &
etiam debet fieri per concilium prouinciale,aut epi
scopale,vt.j.dicetur. Secundo modo dicitur insti-
gator, seu promotor tantum assistens, vel præposi-
tus per iudicem; vt eum iuuet, & cum quo nihil pe-
nitus agendum videtur,nec aliquid iuris dicitur ha-
67 bere in ipsa inquisitione. & † de isto potest loqui
tex.in.c.venerabilis.s.de test.& ita not. ibi D.meus
Quidā vero,&.3. dr̄ ꝓsequutor specialis impetrās,
& assumens telam inquisitionis.& iste aliquod iuris
habet in ipsa inquisitione,vt tradit in.c.cū clamor.
s.de test.& de hoc propriè loquit gl.nostra in ver.si
verò

verò procedat, & loquũ doct.hic.& inter.talẽ ſpe-
68 ciẽ, & aliã qñ † iudex procedit ex officio. plures ex
glo. noſtra colligũtur differentiæ. Gof.hic ſpeciali-
ter aſsignat quattuor differentias. Prima eſt; qa qñ
index ex officio facit inquiſitionem, facit inquiſitũ
iurare,& ſuſpendere; ſecus quando procedit alio,ꝓ-
mouente.dicam.in.11.artic princ.verſ.84.& ſequiũ
hic D.Ant. D.Floren.& Io.de Imo. Secunda diffe-
rentia eſt; quia ſi ex officio inquirit publicatis atte-
ſtationibus, index recipit teſtes ẽt ſuper eiſdẽ capi-
tulis; ſecus quãdo ad promotionem alterius.de quo
dicam.j.in.d.11.artic.princ.verſ. Tertia differentia
eſt; quia, primo caſu non admitteũ probario bonæ
famæ per inquiſitum; ſed in ſecundo admittitur, vt
dicam latius.j.in.9.artic.princ. Quarta differentia
eſt; quia primo caſu debet fieri litis conteſtario, ſe-
cũdo nõ: dicã.j.i.d.11.artic.prin. ver. & has differẽ
tias. ſequũtur ẽt hic doct. Tu potes addere & quin
tam differentiam; quia primo caſu tenetur index in-
dicere purgationẽ inquiſitio non conuicto.ſecundo
caſu non. hanc differentiam ſentit glo. noſtra hic in
verſ.ſi autem non probauit,punitur qui impetrauit.
vbi glo.nullam facit mentionem, an debeat indici
purgatio inquiſito cum proceditur ad petitionem
alicuius. Sed in verſ. ſi vero crimen probatum non
fuerit.vbi glo. tractat qñ iudex procedit ex officio,
glo.vult,ꝙ iudex indicet purgationẽ non cõuincto.
Tu vero dic,vt latius dicam in.17.artic.princ. Item
poteſt dari ſexta differentia; quia primo caſu non re
quiritur ꝙ admonitio præcedat. ſecũdo caſu ſic, ſm
glo.magnam & Pet. hic. dic vt latius dicam in finali
q̃ſtione noni membri principalis. Item eſt, & alia
diuiſio; quia quædam inquiſitio expeditur iudicis
officio mercenario. Quædam iudicis officio nobi-
li. Hanc ponit Bar.in rep.l.cum mulier.ff.ſoluto ma
trimonio.Sed aduerte,quia prima videũ potius accu
ſatio, quã inquiſirio. & ita vr̃ ſentire Bal.ibi. Itẽ eſt
69 alia diuiſio; quia quædam † inquiſitio eſt facti, quæ
fit ad curiæ informationẽ,vt.d.l.congruit. Quædam
iuris,quæ fit ad criſ punitionem, vt.l.2.§.ſi publico.
cum ibi not.ff.de adulte.ſed non placet Bald.in.l.ea
70 quidem.C.de accu. quia † inquiſitio eſt iuris nõ fa-
cti;niſi prout deducitur ad exercitium. de quo ſta-
tim latius dicam in ſecundo artic.princ. ¶ Secũdo
loco iuxta præmiſſum ordinẽ aſſumo ſecundũ prin-
cipalem articulum, qualiter inquiſitio deſcribatur.
Et licet hũc articulum tibi expediuerim.s.in rubr.
tñ,quia hic plenius intendo examinare, & plurimos
video adeſſe legiſtas, intendentes ſolum hanc mate
riam inqſitionis reportare; ideò vt ipſi plenè illam
habeant, hic repetã quæ.s.eod.in rub. dixi. Nunc
ad propoſitum rediens,dico ꝙ Hoſt.in ſumma eod.
71 tit.§.1.dicit ꝙ † inquiſitio eſt alicuius criminis ma-
nifeſti ex bono, & æquo iudicis competentis cano-
nicè facta inueſtigatio. Sed hæc definitio nullo mo-
do placet; tum quia imperfecta, tum quia non põt
conuerti cum ſuo definito. nec eſt verum ſemper, ꝙ
inquiſitio ſit manifeſti criminis. & propterea inue-
ſtigatio ſonat in factum, & nulla inquiſitio eſt facti;
ſed iuris, vt ſtatim dicam. Aliter alij deſcribunt; tñ
& malè ideo non refero. Ego igitur, vt omnium ꝓ-
cedentiũ ſpecierum inquſitionum definitio, de-
ſcriptio, vel adnotatio habeatur ꝓſequar alium or-
dinem,ab ordine in pręcedenti articulo. Deſcribam
enim prius inquiſitionis principalis, de quib' prin-
cipaliter eſt agendum per quarum deſcriptiones fa-
cilius apparebit, qualiter aliæ ſint deſcribendæ, quæ
non ita hic principaliter veniunt examinandæ. Et
ideò ſup illis pro aliquali eorum intelligentia, ali-
qua attingemus, non vt transfugæ, ſed vt explora-
tores. incipiam igitur à definitione generalis inqui-
ſitionis quo ad delicta, & quo ad perſonas. ¶ Gñra-
72 lis igitur † inquiſitio quo ad delicta, & quo ad per-
ſonas deſcribitur.per Ange.in repet.l.ſi vacantia.C.
bo.vac.lib.10. ꝙ eſt ius per officium procedendi ad
inueſtigandum oẽm facinoroſum hominem pœna,
vel expulſione dignum, in territorio inquirẽtis.hæc
deſcriptio vr̃ benè probari ex his quæ traduntur in
l.3.&.l.congruit.ff.de offi.præſi.& in.c.1.s.de offic.
ord.& in.c.bonæ.s.de electio. Ideo autem dixi ius;
quia vt.s.dixi, & latius in rubr. tetigi in definitione
73 accuſationis, † quælibet bona definitio debet con-
ſtare ex genere, & differentijs, vt poſsit conuerti cũ
ſuo definito, vt tradit Philoſophus in.2.Poſter. &
Topic.& not.in.l.1.ff.de do.& in.l.omnis definitio.
ff.de reg. iur.in.l.1.ff.de tutel.&.l.1.ff.de teſtamen.
cum ſi.hoc igitur verbum ius in definitione ponitur
74 vt genus.Item ideo dixi ius: qa † nulla inquiſitio eſt
facti, niſi in exercitio ſuo. & ideò malè dixit Hoſti.
& malè dicunt alij,qui dicũt, ꝙ eſt inueſtigatio quã
facit iudex; quia iſta deſcriptio reſpicit exercitium
prout inqſitio reducitur ad concretum, hoc eſt, ad
ſubiectum: non aũt ꝓut diffiniri debet intellectua-
liter in abſtracto.& ideò iuriſconſultus non dixit,ꝙ
75 † actio eſt proſequutio in iudicio eius qđ debetur;
ſed qđ eſt ius proſequendi. ff.de ac.l.nihil.aliud. &
inſtitu.de ac.in princip. Ideo autem procedendi;
quia talis inquiſitio non fit ad condemnandum, vel
puniendum; ſed ad inueniendum. Idem dicas de
alio verbo, ad inueſtigandum. Ideo autem dixi.per
officium ad differentiam accuſationis, & denuntia-
tionis. quia inquiſitio non deſeruit accuſationi, ſed
dumtaxat in ea proceditur ex officio. Ideo autem
dixi,facinoroſam perſonam,quia pro cauſa ciuili re-
gulariter non habet locum inquiſitio,vt dicam.j.in
8.artic.princ. Ideo autem dixi in territorio inqui-
rentis, quia ſecundum Ang. ſi extra territorium per
non ſubditum delictum committeretur non perti-
neret ad eum publica vindicta. Et ſic ſuperuacua
foret inquiſitio,vt.l.2.C.vbi de crimi.agi. op. Sed
mihi non placet hæc opinio; quia hæc inquiſitio po
teſt fieri ad duplicem effectum. Primo, vt repertos
facinoroſos per nouum proceſſum puniat.vt ſtatim
dicam in inquiſitione ſpeciali. & dicetur.j.in.17.
articulo,& hoc modo ꝓcedit ꝙ dicit Ang. Secũdo,
verò fit ad effectũ,vt repertos facinoroſos à ciuitate
76 expellat.† Intereſt enim boni,& grauis præſidis, &
cuiuslibet domini,aut ordinari iudicis, pacatam, &
integram prouinciam habere, & eam purgare malis
hominibus, vt.d.l.3.&.d.l. congruit.ff.de offic.
pręſid.& nota. in.c.1. de offic.ordi. Et vide Specu.
in tit.de legato.§.ſupereſt. in principio. Vnde fiet
inquiſitio etiam reſpectu non ſubditorũ,& qui alibi
deliquerunt ad hũc effectum vt expellanũ à ciuitate,
ſi ſunt malæ conditionis,& famæ.licet malã famã &
conditionem incurrerint ex delictis alibi perpetra-

tis, ne scilicet modicum fermenti, totam massam
corrumpat. Nam vt iniquit Isocrates, in exhorta-
tionibus suis. Qui communicauerit cum superbo,
induet superbiam; omnis enim caro similem sibi cō
iungit. Et Seneca lib.3.de ira Dei sic belissimè inqt,
Sumuntur à conuersantibus mores. Et idem in lib.
de Tranquillitate animi, Serpunt vitia conuersatio-
ne, & in proximum quenq; transiliunt, & contacta
nocēt. Et vide alias not. authoritates circa hoc, quas
dedi. s.eod.in.c.nulli.in primo notabili. & in.c.re-
pellantur.in fine glo.1.s.eod. Et ideò dicerem, &
melius q illa verba in territorio inqrentis, apponū-
tur; quia iudex extra territorium nullam potest fa-
cere inquisitionem, siue sit subditus, qui deliquerit,
siue in proprio territorio deliquerit, siue fiat ad pœ-
77 nam, siue ad expulsionem; quia † extra territorium
ius dicenti non parē impunè, vt.c.fina.de constitu.
libr.6.& l.extra territorium. ff. de iurisd. omn.iud.
Ideò autem dixi, pœna dignam; quia propter faci-
nus non dignum pœna, non debet fieri inquisitio,
vt puta si.l.permittente committeretur.l.Gracchus.
C.de adulte.& dicam. j.in.8.artic.princ. Ego vero
addidi aliud verbum, vel expulsione dignam ppter
ea, quæ statim dixi; quia quandoq; talis inquisitio
fit ad effectum expellendi. Et licet ista expulsio vi-
deatur esse pœna; tamen non est propriè pœna, nec
78 naturalis pœna delicti. ¶ † Generalis verò inquisi-
tio, quò ad personas, & specialis, quò ad delicta, de-
scribitur secundum Ange. quòd est ius procedendi
per officium ad inuestigandum personam, quæ ma-
leficium iam compertum commisit. Ideo dixi com-
pertum. quia si non esset compertum, esset inquisi-
tio generalis, vt præcedens, & adde dum dixi, male-
ficium scilicet pena dignum. & illud verbum de ex-
79 pulsione, non est necessarium; quia † ratione delicti
ibi commissi, sortitur quis ibi forum, vt.c.1.j.de ra-
pto. & in auth.qua i prouincia.C.vbi de cri. agi.op.
& adde alia verba, in territorio inquirentis, & exami
na singula, vt in præcedenti. & hęc satis benè probā-
80 tur, in.l.4.§.mandantis. ad legem Iul. pecul. ¶ † In-
quisitio verò generalis quò ad delicta; & specialis
quò ad personas describitur secundum Ang.in.d.lo
co, q est ius procedendi per officium ad inuestigan
dum quæ cria sunt commissa per inquisitum in gene
re diffamatum. Pro hac descriptione facit, q not.in
c.cū oporteat.&.c.cū dilecti.s.eo.& in.d.§ manda-
tis. & q not.Bar.in.l.2.§.si publico.ff.de adult. Ideò
aūt dixi, per inquisitum. qa si contra personā in gene
re fieret, esset inquisitio generalis vt prima, & adde
alia verba, q̄ dixi in prima, & examina, vt ibi essēt tñ
in hac descriptione addenda illa verba, vel expulsio
ne dignā; licet non fuerint posita in pximè præce-
denti; qa posset esse q talis in genere diffamatus nō
esset subdit⁹: & diffamatio esset pp delicta alibi cō-
missa. & sic esset dign⁹ dūtaxat expulsione. Itē dū di
xit Ang. diffamatū, adde, non à maliuolis nec suspe-
ctis, sed à fide dignis & honestis. q̄ verba declara, vt
dicā in sequēti descriptione. sm hūc modū pōt de-
81 scribi ēt † inquisitio, q̄ faciunt syndici contra offi-
ciales in syndicatu, exceptio dūtaxat, q non sunt
tunc apponenda illa verba, expulsione dignū. & an
hoc casu essent apponēda illa verba nō à maleuolis,
nec suspectis, &c. declarabit ex his quæ dicā. j.in.9.
82 princ.artic. ¶ † Specialis verò inquisitio quò ad de-
licta & quò ad personas sm Ang. est ius procedendi
per officium ad condemnandum, & ad puniendum
aliquē certum facinorosum, pœna dignum in terri-
torio inquirentis diffamatum de aliquo certo deli-
cto, non à maleuolis, nec suspectis; sed à fide dignis,
honestis. Ideò aūt dixi ad condemnandum, & puniē
dum, quia ex prædicta inquisitione pōt deueniri ad
sñiam condemnatoriā, & cōdemnatus puniri. Ideò
aūt dictum fuit, diffamatum non à maleuolis, &c. qa
ad hoc vt de iure possit inquiri per hanc inquisitio-
nem necesse est, q præcedat diffamatio, non à male-
uolis, &c. vt latissimè dicam. j.in.9.artic.princ. Et
aduertendum est, q si aliqua ex prædictis inquisitio
nibus fieret ad promotionem, instigationē, vel de-
nuntiationem alterius, ita q essemus in tali specie,
sm q patet ex diuisione facta in primo pcedenti ar
ticulo principali, posset addi ad descriptiones pdi-
ctas, ad q̄relam, promotionem, vel instigationē talis
&c. & hoc pōt contingere tam respectu inqsitionis
specialis quò ad delicta, & gñralis quò ad personas,
qñ syndicus tenetur denuntiare delictum, ēt si igno
raret delinquentem: sicut respectu inquisitionis spe-
cialis quò ad delicta, & quò ad personas. Itē posset
cōtingere respectu inquisitionis gñralis quò ad de-
licta, & specialis quò ad personas qñ syndici consti-
tuti per cōcilium puinciale, aut episcopale in Ciui
tatibus, Castellis, Villis, aut parochijs ēt diffamatos
in genere tenetur denuntiare. sed tunc non videnē
apponenda illa verba, non à maleuolis, &c. de quo
83 dicā. j.in.9.artic.princ. ¶ † Generalissima verò in-
quisitio, q̄ facit consilium prouinciale, vel episcopa-
le, vel simil. est ius pcedendi per cōcilium, vel simi
le constituendo exploratores, & denuntiatores ad
inuestigandū, & inueniendum oēs facinorosos, vel
inhonestos ṗlatos, rectores, beneficiatos, seu cleri-
cos pęna, aut expulsione dignos, in territorio inqui
rentis. Et sic patet q est quasi similis inqsitioni gñ-
84 rali, & primæ descriptioni. s.positæ. ¶ † Inquisitio
verò quā facit prælatus visitando pōt describi, q est
ius inquirēdi per officium ordinarij, vel alias habē-
tis ad hoc iurisdictionē ad inuestigandum an in ec-
clesijs, capitulis, conuentibus, monasterijs, & simili-
bus vniuersitatibus sibi subiectis, sit aliquid reformā
dum aut corrigendum, tàm in capite, q̄ in mēbris.
secundum istam gñralitatem vr̄ satis conformari pri
mæ descriptioni. Et aduerte; quia si fieret inquisitio
specialiter contra aliquod collegium, vel aliq̄ vni-
uersitatē de aliquo delicto diffamatam in specie cō-
prehēdit super inquisitione speciali quò ad delicta,
& quò ad personas, si inqreret cōtra collegium, aut
vniuersitatē; eo q cōicato consilio delictum ipsum
commisissent, quia illud corpus collegij habetur p
vna persona ficta; vt fuit inquisitio, quā fecit specta
85 tissimus ille dñs † Rossus Florentinus in ciuitate Ve
86 ronæ; qñ inquisiuit cōtra conuentū, & † fratres san-
cti Francisci, ex eo qd' cupiditate, & auaritia ducti
interfecerant quendam Cremonensem eorundem
hospitem, & amicissimum, & omnes culpabiles re-
perisset, qui erāt numero quinquaginta, & vltra de-
ambulandoq; vt fertur, & ad vulgare prouerbium,
deductum est. dicebat. Quid facis Rosse, suspen-
des ne illos? In magno numero sunt. & statim sub-
iunge-

iungebat. Et si plures sint, omnes tamen delinq̃runt,
quos tãdem omnes suspendi fecit ab hortulano eo-
rum minus culpabili, qui solum capam post factum
homicidium hospitis receperat. qđ quidem factum
tam memorabile vsq; ad hæc tẽpora deductum est.
Et si fieret contra collegium diffamatum in genere,
cõprehenderet̃ sub inquisitione speciali quò ad p-
sonas. Si contra collegium fieret vt cõmunicato cõ-
silio, &c. & gñrali quò ad delicta si de delicto in ge-
nere esset diffamatum. sed si non vt collegium, sed
vt per singulos de collegio esset diffamatum in gene
nere, inquisitio esset generalis quò ad delicta, & quò
87 ad personas. ¶ † Inquisitio verò q̃ fit de promouẽ-
do potest ita describi, ꝙ est ius procedendi per offi-
cium superioris, ad quem pertinet confirmatio, vel
promotio circa ætatẽ, & qualitatem confirmandi,
88 vel promouendi. ¶ † Inquisitio verò, quæ fit p ocu-
lorum inspectionem, & si plurimum sonet in factũ;
tñ vt haberi potest in consideratione, & abstractu,
põt ita describi, ꝙ est ius, & potestas subijciendi rẽ
oculis ad inueniendã, & cognoscendam veritatem
per occulatam fidẽ. ¶ Tertio loco principali, exami
nandus est articulus tertius principalis, fm præmis-
89 sum ordinem, videlicet, † an iudiciũ inquisitionis sit
ordinarium, vel extraordinarium. Circa quem gl. 4.
q. 4. c. 1. videtur velle, ꝙ sit extraordinarium, cum in
ipso non interueniant personæ requisitæ ad ordina-
rium; videlicet, actor, seu accusator, quæ videntur re
quiri ad faciendum ordinarium, vt d. c. 1. &. in. c. fo
rus. de verb. signi. Sed ad hoc posset responderi per
90 tex. nostrum, qui vult, ꝙ † fama habetur loco accu-
satoris. Prædictam tamen opinionem tenet etiã glo.
2. in. c. quoniam. s̃. de prob. & Inno. & Io. And. in. c.
cum oporteat. s̃. eod. in verbo, non subito. circa me
dium. vbi dicunt, ꝙ inquisitio est extraordinarius
modus agendi. Ipse tamen Inn. in. c. dilecto. de sen-
ten. excom. lib. 6. videtur velle, ꝙ sit iudicium ordi-
narium. dicit enim ibi formaliter. Item credimus
ordinarium processum, qui etiam fit per modũ in-
quisitionis, vt. c. super his. s̃. eod. &. c. 1. de offi. ordi.
& subdit, & hic est processus legitimus, & probatur
per seculares leges. vt in auth. de collato. §. iubemus.
&. ff. de offi. præsid. l. congruit. & ita refert, & sequit̃
Archid. 86. dist. in. c. si quid. super glo. 2. hæc opinio
videtur ꝓbari, in. c. qualiter. s̃. eo. Io. And. in. d. c. di-
lecto. super verbo, tueri, in nouel. refert dicta verba
Inno. & remittit ed not. in. c. cum oporteat. s̃. eod.
Spec. in tit. de inquisito. §. nunc tractemus. vers. sed
quid si reus. sub breuibus dicit, ꝙ inquisitio satis est
ordinaria accusatore non apparente. Tu dic, ꝙ aut
quærimus vtrum iudicium sit ordinarium eo respe-
ctu, quo totalis ordo, & forma sententiandi, & con-
demnandi qui, vel quæ requiritur in ordinarijs iu-
dicijs, requiratur in inquisitione; & procedit prima
opinio; quia non dicitur propriè ordinarium, maxi
mè quando procederetur contra regulares, vt hic in
fi. facit quod dicam. j̃. in sequẽti articulo principa-
li. &. 9. 11. &. 14. Habet tamen inquisitio suum ordi
nem, vt not. in. d. c. qualiter. &. c. super his. s̃. eod. &
c. 1. eod. tit. lib. 6. & hac ratione potest dici ordina-
rium; & ita procedat secunda opinio. & de hoc or-
dine dicetur. j̃. in vndecimo artic. princip. Aut nos
quærimus an sit extraordinarium, ex eo, ꝙ non de-
bet intentari, vbi potest intentari ordinarium. Vel
ex eo ꝙ suspendatur per superueniens iudicium or-
dinarium. Et de hoc dic, vt dicam in. 8. artic. princ.
& in. 13. & aliquid tradit D. Domi. 2. q. 1. multi. &
Archid. in. c. pen. de confir. libr. 6. Et licet prædicta
prius fuerim imaginatus; tamen postea reperi pri-
mum membrum prædictæ distinctionis tenuisse. D.
91 meũ. s̃. in rub. de iud. Vbi dicit, ꝙ † in materia stri-
cta, appellatione iudicij ordinarij, nõ venit iudiciũ,
ꝙ fieret per inquisitionem. Item aduerte, quia præ-
dicta videntur procedere respectu inquisitionis spe-
cialis, quæ fit ad crimen puniendum, & similiũ spe-
cierum, de quibus dixi in duobus præcedentibus ar
ticulis. Sed respectu quarundam aliarum; an in illis
dicatur iudicium ordinarium, vel extraordinarium
in plurimis quæsti. nõ videtur procedere; cum quæ-
dam non semper agantur per viam iudicialem, sed
quandoq; per viam extraiudicialem; vt in inquisi-
tione, quæ fit de electo, vel promoto confirmando.
& in inquisitione, quæ fit per oculorum inspectio-
nem, & similibus; vt clare patere potest ex præcedẽ-
ribus, & ex. j̃. dicendis, maximè in. 11. artic. princ.
Item aduerte, quia si ex forma statuti licitum esset
iudici inquirere de omni delicto, prout communi-
ter disponunt statuta per Italiam, tale iudicium di-
ceret̃ ordinariũ, & regulare sicut accusatio. Et hoc
tenet Ang. in repe. l. si vacãtia. C. de bo. vac. lib. 10. ꝙ
dictum videt̃ procedere eo respectu, vt non tollatur
per super venientem accusationem, fm ꝙ dicitur. j̃.
in. 13. artic. princ. Sed respectu aliorum, quæ. s̃. di-
cta sunt, tenendum est ꝙ. s̃. dixi. nisi statutum aliter
disponeret. Et not. diligenter, quia in veritate, & in
effectu iste articulus magis dependet ex his quæ di-
cent̃. j̃. in. 11. artic. princ. &. 8. 13. &. 14. ¶ Quarto
loco principali fm præmissum ordinem examinan-
92 dus est articulus, quo generaliter quæritur, † an, &
qualiter iudicium inquisitionis differat ab alijs iu-
dicijs. Qui articulus satis vr̃ declarari ex his, q̃ dicta
sunt in ꝓcedentibus; maximè in primo præcedenti
articulo. Et ex his quę dicẽtur latius. j̃. in. 11. princ.
artic Spec. tñ specificè circa hoc in tit. de inqui. §. 1.
vers. fi. dicit, ꝙ differt in plurimis. Primo, quia in eo
93 † fama habet̃ loco accusatoris, vt hic. &. j̃. de simo.
c. licet Hely. In alijs verò, null' punit̃ sine accusato-
re, vt. c. 1. s̃. vt eccle. benefi. &. c. relatum. 5. q. 2. &
dicetur. j̃. in. 8. artic. princ. Secundo differt; quia in
inquisitione recipiuntur testes lite nõ contestata, in
alijs nõ vt dicetur. j̃. in. 11. artic. princ. ¶ Tertio q̃a;
recipiuntur testes minus idonei, quando fit inquisi-
tio, tàm in capite, quàm in mẽbris, vt dixi in primo
artic. & dicetur. j̃. in. 11. artic. ꝙ secus est in alijs, vt
in. c. ex pat. s̃. de testi. &. 4. q. 3. c. in testibus. & maxi-
mè in criminalibus, vt. l. sciant cuncti. C. de proba.
Quarto, quia inquisitio fit de manifestis per famam,
vt hic, dicam latius. j̃. in. 11. artic. princ. quasi per to
tum. Alia vero iudicia intentantur etiam super oc-
cultis, dũmodo probare possint. 2. q. 7. c. pleriq; di-
xi in. c. qualiter. s̃. eo. in fi. notabili. Quinto, quia in
inquisitione procedit inquisitor quandoq; ad remo
tionem, seu suspensionẽ inquisiti, interea dum ne-
gotium agit. 3. q. 2. quia ea. ꝓbata tñ prius suspicio
ne, vt. c. licet. Hely. vers. q̃a vero. j̃. de simo. &. c. per
tuas. eod. tit. dicam latius. j̃. in. 17. artic. princ. Secus

autem eſt in alijs.8.q.4.nonne.Sexto,quia in inquiſitione , pęna eſt remotio ab adminiſtratione.de quo tñ latius dicetur in.q.14.in alijs vero iudicijs,pœna debita; eſt depoſitio. Intellige tamen ſm qualitatē, & naturalem pœnam delicti. facit.c.ſuper his .ſ̃.eo. 25.diſt.§.criminis. Poſſes & alias differentias adducere, quas ex ṕcedentibus &.ĩ.dicendis facilius poteris colligere. Et aduerte,quia Spec. non loquitur de oĩbus ſpeciebus inquiſitionis, de quibus.ſ̃.dictum fuit in primo articulo ; ſed potius videt̃ loqui de ſpeciali inquiſitione quò ad delicta, & quò ad pſonas,& de inquiſitione,q̃ fit in eccleſia in capite,& in membris.Poſſunt ẽt adaptari multæ aliæ , ſed nõ inſiſto,quia magis clarè patebunt ex.ĩ.dicendis maximè in.11.articulo principali.¶ Quinto loco principali ex ordine examinandus eſt quintus articulus principalis. quo quærit̃ quis poſsit inquirere.& qm̃ articulus eſt aliquãtulũ difficilis,& laborioſus,ideò, vt diſtinctè, & clarè eius notitiã poſsis habere p ordinem infraſcriptas.qq.examinabim'.Prima.q.erit, qs poſsit gñliſsimã inquiſitionē facere. Secũdo, qs poſsit facere inquiſitionē, per quã inquirit̃ ſup ſtatu alicuius eccleſiæ,vel loci , reſpectu tàm capitis , q̃ mẽbri. Tertia,quis poſsit inquirere per inſpectionē oculorũ.Quarta, quis poſsit inquirere ad denuntiationē ſyndici,vel alterius officialis,aut perſonæ præpoſitæ ad inueſtigandũ, & denuntiandũ. Quinta,qs tales denuntiatores poſsit cõſtituere. Sexta,qs poſſit inquirere vbi agit̃ de confirmatione electi.Septima, qs poſsit facere inqſitionem gñralē quò ad delicta,& quò ad perſonas,ſeu quò ad perſonas tantũ. Octaua,quis poſsit inquiſitionē ſpecialē facere,quò ad perſonas; & gñralem,quò ad delicta,vel & ſpecialem quò ad perſonas,& quò ad delicta. Nona,an iudex cõſtitutus à Papa, vel legato ſuper violentijs,& iniurijs illatis alicui monaſterio,poſsit procedere p viã inquiſitionis. Decima , an iudex eccleſiaſticus poſsit inquirere contra laicũ. Vndecima,vtrũ iudex incolatus poſsit inquirere contra incolã, qui deliqt extra territoriũ. Duodecima,qd ſi ciuitate ſunt duo officiales,poteſtas.ſ.& capitaneus. & poteſtas capit furem,& capitaneus vult incipere,inqrere an poſsit. Tertiadecima,quid ſi inquiſitor datus à Papa ad inquirendum de crīe ſit negligens, an legatus generalis poſsit ei mãdare,vt procedat. Quartadecima,an officiales,ſeu vicarij epiſcoporum poſſunt inquirere. Quintadecima,an in caſibus in quibus vicarij epiſcoporum poſſunt ex ſpeciali mandato inquirere,dicantur habere delegatam,aut ordinariã iuriſdictionem. Decimaſexta, vtrum capitulum, vacante ſede epiſcopali poſsit inquirere. Decimaſeptima, vtrum criminoſus poſsit inquirere , & quid de excommunicato.Decimaoctaua,an ſi impedimentum venit in perſonã iudicis pendente inquiſitione , habeat inficere iuriſdictionē. Decimanona , præſuppoſito qđ habeat inficere , vtrum ſublato impedimento reſtituatur poteſtas inquirendi. Vigeſima,quid ſi à principio impedimẽtum erat occultum, vtrũ ſi detegat̃ poſt ſñiam, ſentẽtia debeat retractari. Vigeſimaprima, vtrũ contra iudicem inquirentem poſsit opponi exceptio recuſationis.& hic ſubijcio.q.de dioceſano , qui vult inquirere contra clericum minus canonicè poſsidentem beneficium. Vigeſimaſecunda, quid ſi in literis apoſtolicis cõtinetur, ſuper ꝓpoſitis coram uobis , & alijs negocium continentibus veritatē inquiras,an talis dicatur inquiſitor. Vigeſimatertia, vtrum iudex qui inquirit æquiparetur proſequenti ſuam, vel ſuorum iniuriam. Vigeſimaquarta,vtrũ in cã inquiſitionis poſsit fieri prorogatio. Vigeſimaquinta,ſub cõpẽdio cõtinebit quaſdã alias qualitates requiſitas in iudice inqrẽte , & ſubiungetur practica circa modum, quem debet aduocatus,& procurator circa prædicta cõſiderare, & obſeruare. Vltima, vtrum ille, qui promouit aliquem ad ordines, vel beneficium, poſsit poſtea inquirere cõtra eum de delictis commiſsis ante promotionē.

94 ¶ Primo igitur quæro , † quis poſsit inquiſitionem generaliſsimam facere. Solu.dic, ꝙ concilium prouinciale, & temporale, prout patet ex his quæ dixi in primo, & ſecundo articulo principali. Arbitror ẽt,ꝙ hãc poſsit facere quilibet epũs,& archiepiſcopus in ſua diœceſi.& omnis ille qui põt cõciliũ celebrare. vñ poterit tale concilium per ſingulas parochias deputare , & proponere perſonas idoneas , & honeſtas ad inueſtigandum , inueniendum , & referendum omnes delinquentes, vel facinoroſos in parochia exiſtentes; & de hoc aliquid dicam, in.c.ſeq. &.ĩ.in.11.articulo principali. Item arbitror,ꝙ hãc generaliſsimam inquiſitionem conſtituendo tales denuntiatores, poſsit facere quilibet iudex habens iuriſdictionem , & imperium reſpectu ſuorum ſubditorũ , in quantũ ad hoc ſe extẽdat iuriſdictio ſua , tàm reſpectu criminum, quàm reſpectu perſonarũ, quas præponit ad explorandum , & denuntiandum. & ideò etiam capitulum ſede vacante , poteſt illam facere;vt eſt tex. in.c. præterea.ſ̃.de teſtib.cog. ibi,

95 corã te,vel tuo capitulo. ¶ Secundo quæro, † quis poſsit inquiſitionem facere ſuper ſtatu alicuius eccleſiæ,vel loci, tàm in capite,quàm in mẽbris. Solu. dic,ꝙ quilibet epiſcopus poteſt illam facere;& quilibet prælatus habens eccleſias ſub ſe pleno iure , ẽt ſi ſit religioſus,vt.c.cõquærente. &.c.iuſta.ſ̃. de offic.ord.dummodo talis prælatus ſecum habeat canonicos,facit tex.noſter ibi coram ſenioribus. nam ẽt epiſcopus iuriſdictionem non exercet ſine conſilio capituli ſui.15.q.7.c.epiſcop' nullus.&. c.nouit.& c.quarto.ſ̃.de his quę fiunt à ṕlato.& vide ꝙ dixi.ſ̃. in nono notabili.& vide ẽt quæ dicã.ĩ.in.9.articulo principali.verſ.ſecundo quæro. Vtrum aũt hanc inquiſitionem poſsit facere capitulum ſede vacante,dicã.ĩ.eo.articulo,verſ.16.quęro.¶ Tertio q̃ro,

96 † quis poſsit facere inquiſitionē per occulorum inſpectionem. Sol.dic, ꝙ hæc materia eſt valde differens,& diſformis.nam,vt patet,hanc plurimũ faciũt ſcholares nobiles, & animi pelegrini in inquirendo amaſias ſuas.& ideò vide iura allegata. ſ̃.ſup tex. in 8.notabili.Quilibet enim q ad iudicandũ eſt conſtitutus, vel qui velit rectã capere informationem,põt

97 illam facere.† Debet enim quilibet bon' iudex omnia diligenter examinare , & maximè, ſi põt habere

98 hanc probationē,q̃ † videt̃ omnē ſpeciem probationis ſuperare,vt.c.euidentia.cũ ſua materia.ſ̃.eod.&

99 vide.30.q.5.iudicantem. ¶ Quarto quæro , † quis poſsit inquiſitionem facere ad denũtiationem illi' , qui præpoſitus eſt ad explorandum , & denuntiandum. Solu.dic, quòd hoc ſatis videtur patere ex his

quæ

quæ dixi.ſ.in prima.q.& ſatis declaratur ex his quæ
100 dicã in verſ.8.quæro.¶ Quinto quæro,† quis poſsit
tales denuntiationes conſtituere.Solu.dic , ꝙ com-
muniter in perſonis eccleſiaſticis conſtituuntur per
concilium prouinciale,vel epiſcopale,vt tandem in
huiuſmodi concilijs , quæ celebranda ſunt quolibet
anno, referant, quæ inuenerunt.35.q.6.c.epiſcopus
in ſynodo. & traditur in.c.ſeq. Itẽ patet ex his, quæ
dixi in prima.q.ꝙ quilibet iudex,& q̃libet vniuerſi-
tas, quæ habet merum & mixtum imperium, poteſt
conſtituere.vt.l.1.§. quies.ff.de offic. p̃fec. vrb.&.l.
diuus.ff.de cuſto. reo.&.l. ab accuſatione.§.denun-
tiatores.ff.ad Turpilianum.& in.l.1.C. de curioſ.&
101 ſtatio.lib.12.¶ Sexto quęro,† quis poſsit facere in-
quiſitionem , quæ fit de confirmando electum. Sol.
dic,ꝙ ille ad quem pertinet confirmatio. Ad quem
autem pertineat confirmatio electi , dic, vt traditur
in.c.dilecti.&.c.venerabilẽ.&.c. ſcriptum.ſ.de ele-
ctio.&.c.cum dilectus.in fi.ſ.de cõſue.& per Hoſti.
in ſumma in tit.de elec.§.à quo. ¶ Septimo quæro,
102 † quis poſsit facere inquiſitionem generalem quò
ad perſonas, & quò ad delicta. Sol. dic , ꝙ quilibet
dñs in tẽporalibus, vel in ſpiritualibus ; dummodo
habeat imperiũ,& iuriſdictionem,vt traditur in.l.3.
&.l.congruit.ff.de offi.pręſid.&.c.1.ſ.de offi. ordi.
Et idem dicendum eſt de inquiſitione generali quò
ad perſonas,licet ſpeciali quò ad delicta;in hoc etiã
idem videtur dicẽdum, prout in quæſt.præcedenti.
103 ¶ Octauo quæro,† quis poſsit inquiſitionem ſpecia
lem facere quò ad perſonas ; & generalẽ quò ad de-
licta. & hæc eſt principalior materia noſtra,ad quã,
vt plurimum adaptantur, & referunt infraſcriptæ.q.
hui⁹ quinti principalis articuli. Sol. dic,ꝙ ante om-
nia ille q vult inquirere debet habere iuridictionẽ
contra illum,contra quem vult inquirere,ſiue ſit iu-
dex ordinarius,ſiue ſit delegatus , vt probatur hic in
tex.noſtro in vtroq; exemplo , tàm noui, q̃ veteris
teſtamenti. Et debet eſſe talis, q ex ſua iuriſdictio-
ne poſsit inq̃rere vnde dicit Spe. in tit. de inq̃ſi.§.1.
verſ.Item ꝙ volens.ꝙ Papa , & Imperator inq̃runt
per ſuos legatos , ſeu ſubdelegatos. Item ep̃i in ſuis
diœceſibus,& metropolitani in ſuis prouincijs;licet
contra ſubditos ſuffraganeorum ſuorum nõ poſſunt
inq̃rere regulariter;niſi in caſibus not. per docto.in
104 c.paſtoralis.de offi.ordi. Et aduerte , q̃a † prælatus
eccleſiaſticus non poteſt ſolus inq̃rere , ſed vna cum
ſenioribus de eccleſia, vt hic in tex. dixi.ſ.in.9.no-
tabili.&.ſ.eo.articulo.verſ.ſecundo q̃ro.Item præ-
ſes prouinciæ,& q̃cunq; alius qui habeat iuriſdictio
nem cauſæ criminalis,& merũ imperiũ, de quo dic,
vt per Spec.in tit.de iuriſ.omn.iudic. probatur in.l.
ſi q̃s vltro.per docto.ff.de q̃ſti.&.ſ.de offi.ordi.c.1.
&.cũ.c.dilectus.ſ.eo.&.ĩ.eo.c.ſicut.86.diſt.c.ſi q̃s.
de cenſi.c.Romana.§.ſanè.& ſeq.lib.6.Ex q̃bus etiã
105 iuribus probatur , ꝙ † omnis ille qui poteſt corri-
gere,& punire,poteſt inq̃rere. Ang.in repe.l.ſi vacã-
106 tia. C.de bo. vacan.lib.10.dicit , ꝙ † ſuper cauſis
meri imperij principaliter poteſt inq̃rere ſolus iu-
dex habens merũ imperiũ; q̃a talis inquiſitionis ſo-
lus ipſe,& non alius habet poteſtatẽ,vt.l.1.ff.de offi.
eius cui man.eſt iuriſ.& .l.imperium.&.l.iubere ca-
107 ueri.de .ff.iuriſ.omn.iud.& hoc principaliter. Sed†
incidenter ẽt iudex cauſarũ ciuilium poteſt inq̃rere
de cauſis meri imperij, vt.l.nullũ.C.de teſti. &.l.iu-
bemus.C.de ꝓbatio.&.l.pen.C.d.ſi aduer.lib. Et ra
tio eſt; q̃a ratione incidentis q̃ſtio meri imperij, ad
iuriſdictionẽ eius eſt deuoluta.l.quoties. C.de iudi.
108 Et ex p̃dictis videt̃ decidi q̃ſtio,vtrum † iudex poſsit
inq̃rere, & punire teſtẽ, falsũ corã ipſo deponentẽ,
& nõ eſt dubiũ, ꝙ poteſt pęna extraordinaria,vt tra
ditur in.d.l.nullũ.& ibi per gl.& gl.in auth.de teſti.
§.ſi verò. Alij vero tenent,ꝙ poſsit ẽt pœna ordina-
ria,de quo dic,vt dicã. ĩ.in.14.prin.artic. Sed aduer
te circa prædicta,q̃a ad hoc vt iudex poſſit inq̃rere,
& punire dicentẽ falſum teſtimoniũ coram ſe, dicit
109 Inno.in.c.cũ dilectus. ĩ.de pęnis.ꝙ † neceſſe eſt, ꝙ
ſit ordinarius.de quo vide Bart.in.l. diuus. 2.ff.ad.l.
Corne.de falſis.& gl. & doct.d.l.nullum.& in auth.
de teſti.§.ſi verò. Delegatus verò non videtur poſſe,
ſm Inno.Glo.verò in clem.1.de offi. deleg. videtur
velle,ꝙ poſsit. Sed poteſt dici, ſm Ioã.de Imo.in.d.
clem.ꝙ illa glo.vendicat ſibi locũ in delegato prin-
cipis. & vide quæ ibi dixi.& fortè dici poteſt,ꝙ ſi iu
dex qui aliàs principalis non habebat iuriſdictionẽ,
& poteſtatẽ corrigendi, & puniendi , vellet nouum
proceſſum inquiſitionis formare ſeparatũ à princi-
pali nõ poſsit; ſed incidenter ex officio,ſine alio no
uo ꝓceſſu poſsit , vt.d.l.nullũ.& de hoc ẽt vide glo.
Inno.Hoſti.& Io.And.in.c.q̃m contra in fi.ſ.de ꝓ-
batio. Ego dicam in.c.ſuper his. ĩ.de pęnis. & hoc
110 modo vult Bal.poſt gl.in.d.l.nullum.ꝙ † etiã iudex
laicus poſsit inquirere,& punire clericũ corã ſe fal-
ſum deponentem, & idẽ ſentit ibi gl. Sed contrariũ
tenet Rayne.de Forli.per no.in.c.ſi diligenti. de fo-
ro comp. Ang.verò in.d.repet.l.ſi vacantia.dicit , ꝙ
prima opi.procedebat olim de iure ciuili;ſed ſecun
da opi. hodiè ꝓcedit de iure canonico; de quo lati⁹
vide Petr. de Anch.in repe.regulæ, ea q̃ de regu.iur.
lib.6. Ego dicã lati⁹ in.d.c.ſuper his.vbi ẽt examina
bo alias plures.qq.quas examinat Ang.in hac mate-
111 ria inq̃ſitionis in.d.repet.videlicet, † an ille qui nõ
habet merum imperium poſsit condemnare,& pu-
nire teſtem, qui faſum depoſuit coram eo ; poſtquã
112 aufugit. Et † quid iuris in arbitro. quam.q.tangit
113 Bar.in auth.de teſtib.§.ſi verò quidam. Et † quid ſi
iudex habens merum imperium cognoſcit vt arbi-
114 ter. Et † quid de iudice chartulario. Et † quid ſi ſe-
115 mel fuit punitus,an poſsit iterato accuſari.l.Corn.
116 de fal. Et † q̃d iuris, ſi iudex maior falſum depoſuit
117 corã minore. Et† q̃d iuris ſi iudex Senẽſis,corã quo
vertebat̃ q̃ſtio, remiſit examinationẽ cuiuſdã teſtis
Florentini ad iudicẽ Florẽtinũ, qui teſtis falsũ depo
ſuit,an iudex Florẽtinus, vel iudex Senẽſis poſsit in-
q̃rere contra ipſum,de quo p Bald.in.d.l.nullũ.dixi
poſt Pet.de Anch.& Io.de Imo.in cle.1.de offi.de-
118 leg. Et † vtrũ punitio facta ab vno, excludat aliũ de
quo. ĩ.in.17.artic. princ. Quas oẽs q̃ſtiones latiſsi-
mè expediam in.d.c.ſuper his. q̃a ibi melius conue
119 niunt. ¶ Nono quæro, † vtrum iudex conſtitutus
à Papa,vel legato ſuper iniurijs , & violentijs illatis
alicui monaſterio poſsit procedere per viam inqui-
ſitionis. Sol. Feder.de Señ.conſi.216.quòd incipit
Do. Federico , & in rei ueritate non eſt ipſius con-
ſilium. tenuit quòd ſic. faciunt not. per Inno. in.c.
120 cum oporteat.ſ.eo. ¶ Decimo quæro,† vtrũ iudex
eccleſiaſticus poſsit inq̃rere contra laicum.Sol.glo.

in.c.nos inter.de purg.cano.tenet ꝙ sic,dummodo
sint talia crimina , quæ specialiter pertineant ad iu-
dicem ecclesiasticum ; prout est crimen hæresis , si-
moniæ, vsuræ, periurij, sacrilegij & si.secundum ta-
men varias opi. ratione delicti commissi in perso-
nam,vel rem ecclesiasticam. de quib⁹ vide gl.& doc.
& maximè D.Ant. & D.meum in.c.cum sit genera-
le.de foro compet. & aliquid per Bart. post glo. in
auth. Item nulla.C.de sacrosanct.eclesi js. & Pet.de
Ancha.in dicta repet.reg.ea quæ de reg.iur.libr.6.
Et quantum ad propositum,vera sit conclusio, ꝙ de
omnibus de quibus iudex ecclesiasticus potest co-
gnoscere,& punire pet viā accusationis inter laicos,
potest etiam per viam inquisitionis, cum limitatio-
nibus, & qualificationibus, de quibus ībi,dicam la-
tius in.8.9.&.11.artic.princ. Sentit Io.And.in.c.1.
de censi.lib.6.& Paul.in clem.de offic. ordi. & vide
Io. And. in.c.per humani.de homic.lib.6. Item, in
terris subiectis ecclesiæ quò ad temporalem domi-
nium,vide glo.in vers.de iure.in.c.fi.de excep.lib.6.
quæ etiam tangit aliquos ex prædictis casibus.& vi-
de glo.& Archi.11.q.1.in summa. Item, & propter
negligentiam iudicis secularis. vide docto.& maxi-
mè D.Ant.& D.meum in.c.nouit.s̄.de iudi. ¶ Vn-
121 decimo quæro , † Pone , quidam incola Perusinus
committit delictum Florentiæ; tándē contra ipsum
reuersum Perusium iudex Perusinus volebant inqui-
rere; quærebatur nunquid posset? Sol. Ang.in repe.
l.si vacantia.hanc.q.ponit in vers.incidenter quæto.
& Odofr.quasi similem.q.disputauit,sed aliqualiter
sub difficilioribus terminis ponit enim de Lucano,
qui Pistoriensem interfecit Pistorij ; contra quem
præses Lucanus inquisiuit,& maleficium reperit per
confessionem ipsius rei,seu per testes. Vnde quære-
batur an ipse posset eum punire. quam etiam.q.re-
fert Spec.in tit.de compe.iudi.§.1.vers.longè prius.
Et sub similibus terminis eandem disputauit Ange.
Et incipit disputatio,Bononiensis. vbi ipse format.
q. vtrum iudex Bononiensis possit inquirere contra
Bononiensem bannitum de Bononia, propter deli-
ctum commissum post bannum extra territorium
Bononiense. & quoniam argumenta,quæ fiunt pro
vtraq; parte ad omnes quæstiones sunt communia ;
ideò titulos earum posui,& ꝙ talis iudex non possit
inquirere,& sic pro parte negatiua facit regula,quia
122 † sine accusatore nullus debet damnari , vt.l.rescri-
123 pto.§.si quis.ff.de mu.& hono.& quia † quis debet
puniri in ea prouincia in qua deliquit, vt in authen.
qua in prouincia.C.vbi de crimi. agi opor. ergò nō
alibi;vt.l.quæsitum.§. idem respondebit. ff.de fun.
instruc. ad idem etiam inducitur.l.1.C.vbi sena. vel
124 clarif.Item ex eo , ꝙ † iudex domicilij punire non
debeat alibi delinquentem , videtur esse inuentum
remedium remissionis , vt not. in auth. qua in pro-
uincia. Item facit, quia dictum homicidū, & iniuria
q̄ ex eo ipso insurgit,videtur tangere iudicem,in cu
125 ius territorio fuit commissum delictum.nā† & ipse
est pater illius ciuitatis,vt ī auth.de armis post prin.
coll.6.& in auth. vt iudices sine quoquo suffra §.ei⁹.
& per consequens ad ipsum pertinet delinquentem
punire,vt in auth. de man.princi.§.ꝙ si delinquen-
tes coll.3.& .ff.de iniur.l ꝙ.si vnus.§.qd' ait prætor.
Et hæc argumenta refert Ange. in. d.l.si vacantia. &

Spec in præalleg.loco.Idem ēt Ang.in.d.disputatio
ne, quæ incipit,Bononiensis.allegat, & inducit alia
126 arg.primo,quia † inquisitio fit ad publicā vindictā,
vt in auth.de mand.princ.§.ꝙ si delinquentes,sed in
casibus prædictis non est offensa res publica indicis
volentis inqrere ; ergò ad ipsum non spectat vindi-
care,vt.l.si quis id quod.&.l.si familia.ff.de iurisdic.
127 omn.iud.Præterea vt dixi,† rectores ciuitatum di-
cunt̄ patres subditorū, vt in auth.de iudicib.§.san-
cim⁹.& ī auth.vt iudices sine quoquo suffr.§.eos aūt.
Cū ergo offensus nō sit de iurisdictione offendētis;
ergò ad iudicē offendētis,vt ad patrē, nō spectat in-
iuriā vindicare,cū reputet̄ pater offendentis; nō aūt
ipsius offensi. ¶ In contrariū tñ allegat Odof.l.3.ff.
de offi.præsi.& qd' not.in auth. vt iudi. sine quoquo
128 suf.§.iubemus.Itē,†quia.l.1.C.vbi de cri.agi opor.
129 cōiter* semper fuit intellecta , ꝙ † de criminibus. Cōīs intel.
trib⁹ locis agitur,seu cognoscitur,per quos tres mo-
dos à iudicibus delicta puniri possunt;videlicet,vbi
quis delinquit, vbi domiciliū habet , & vbi ex con-
130 sensu receperit iudiciū. Sed † minimè sunt mutan-
da.&c.vt.l.minimè.ff.de legib. Itē , cum hoc idem
fit in contractibus , qd' iudex domicilij cognoscat,
vt.l.hęres absens.in fi.ff.de iudi.ergò fortius,vel sal-
tem pari rōne idem dicendū est in delictis,cum hæc
duo quò ad ius politicū sint paria,vt.ff.de iud.l.om-
131 nem. †nec enim tollit̄ primi iudicis iurisdictio per
alterius accumulationē,vt.C.qui.po. in pign.habeā
tur.l.assiduis. Cum igit̄.§.ꝙ si delinquentes.in auth.
de manda.princ.simpliciter dicat , ꝙ iudex puniat
delinquentes , ergò vbicunq; delinquentes, dūmo-
do sint suę iurisdictioni subiecti,vt ff.de seruit.vrba,
p̄di.l.si seruitus.Itē, quia sicut p accusationē de hoc
crīe posset cognosci per iudicē domicilij; ergò & p
inquisitionē,vt.l.congruit.ff.de offi.præsi.& in auth.
de colla.§.iubemus.colla.9.p quæ,videtur legis præ
cepto ad hoc arctari. Sol. dicit Odof.ꝙ licet coram
iudice domicilij talis possit accusari,& per viā accu
sationis cōuictus valeat puniri; tñ non potest iudex
domicilij inquirere,per.§.si quis accusatorem.s̄.al-
legatū.quinimo plus dicit, ꝙ si esset casus in quo de
iure cōi,vel municipali possit inqri sine accusatore,
de qbus dicet̄.j.in.8.articulo principali; tñ illud re
stringit ad delicta in suo territorio cōmissa , & hoc
sic ostendit:quia si alibi delinques accusat coram iu-
dice domicilij , ipse non cognoscit ex eo,ꝙ deliqt,
sed ex eo, ꝙ est de foro suo audit accusatorem.& ex
isto capite punit ipsum conuictū de delicto. Sed in-
quisitio de delicto principaliter , concernit ipsum
delictum , ꝙ non concernit iudicem non iniuriatū,
ex quo alibi commissum est ; ergò iudex delicti est
ille ad quē spectat inqrere.Leges ergo volentes de-
linquentes puniri etiā à iudice domicilij,loquunt̄ p
132 viā accusationis;† per viam autem inquisitionis so-
lum vendicant sibi locum duobus concurrentibus :
videlicet,ꝙ sit tale crimen super quo possit inquiri,
& ꝙ delictum sit commissum in suo territorio.
¶ Et ad iura caconica,quæ latius permittunt inqui-
sitiones,de quibus dicet̄.j.in.8.articulo principali.
respondet, ꝙ illa ꝓcedunt in foro suo. & ita residet
Spec.referendo formaliter verba Odofr. Ex qua cō
clusione videtur inferendū, ꝙ prædicta procedūt de
iure ciuili,& in foro Iustiniani. Secus in foro cano-
nico.

nico. Et idē tenet Albertus de Gandino in tractatu suo de malefi. Ang. verò in præalleg. l. si vacantia. dicit, quòd Cynus disputando tenuit cōtrarium; quæ decisio sibi magis placet, per. l. si quis in hoc genus. C. de episc. ele. nam ibi fuit commissum delictum in ecclesia; & sic extra iurisdictionem secularis iudicis;
133 & tamen† secularis iudex potest de ipso delicto inquirere, & cognoscere contra subditum suum, & ita dicit iudicatum fuisse. Sed dicit Bal. q d. l. de necessi
134 tate non probat; quoniam† ecclesiæ, etiam quo ad protectionem, sunt de territorio iudicis secularis, in quo sunt situatę, licet non quo ad impugnationem, facit quod not. singulariter Guil. in. l. plerique. ff. de in ius vocando. Prędictam tamē opi. Ang. sequitur do. Barth. de Salic. in repet. l. ea quidem. C. de accu. Idē tamen Ange. in d. q. quæ incipit, Bononiensis terminos. de quibus dixi, latius reassumit; & dicit, quòd Cyn. disputauit Senis. & incipit. disputatio, rector ciuitatis Senensis. Et tenuit, quòd posset, quia iudex in quirens, iurisdictionem habet in delinquentem, ra-
135 tione originis, quę† immutabilis est, vt. l. assumptio in princ. ff. ad munic. ergò ea potest vti, & eam exercere tam per viam accusationis, quam per viam inquisitionis; etiam si inquirendi potentia tribueretur a solo statuto ciuitatis iudicis volentis inquirere; cū de facili addatur qualitas inquirendi illi in quo est radix iurisdictionis. arg. ff. de noxa. l. in delictis. §. si
136 detracta. maximè cum† intersit reipublicæ bonos habere subditos, vt in authen. vt iudic. sine quoquo suffra. §. cogitatio. vt dicit iurescon. in. l. 1. & ibi glo. ff. de iustitia & iure. ponens hos versus. Oderunt peccare mali, formidine pœnę. Oderunt peccare boni, virtutis amore. Item hoc videtur postulare rigor publicæ disciplinę, vt. l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publica. qui rigor versatur in punitione delictorum vt. l. ita vulneratus. in fi. ff. ad. l. Aquil. & quia si potest per accusationem procedi; ergò, & per inquisitionē, cum eadem sit ratio, vt. ff. ad. l. Aquil. l. illud. & ff. de
137 fonte. l. 1. §. hoc interdictū, & quia† inquisitio suc-
138 cedit in locū accusationis, ergo † debet sapere eius naturam. ff. si quis cau. l. si eum. §. qui iniuriarum. & l. 1. § hæc actio. ff. si quis testa. liber esse, iuss. fue. Et
139 pro prædicta conclusione optimè facit; quia† iudex territorij potest inquirere contra delinquentem in loco exempto intra iurisdictionem, vt. d. l. si quis in hoc genus. C. de episc. & elc. ergò & eadem ratione, cum subiectus deliquit extra territorium. hęc enim
140 duo† iudicantur a pari, delictum commissum extra territorium aut intra territorium, & in loco exempto; vt tenuit disputando Ioan. Cald. & refert Ioan. Andr. in. c. Romana; §. contrahentes. de foro comp.
141 in nouel. facit etiam, quia† verba statuti inquantum concederent potestatem inquirendi prout sunt cōmuniter in Italia, latissimè sunt intelligenda, vt. l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præstan. & ff. de test. milit. l. in fraudem. §. fi. vbi bonus tex. Sed contra determinationem. Cy. allegatur fortiter in contrarium. c. 2.
142 §. de constitu. lib. 6. vbi tex. vult, quòd† statuto episcopi non ligetur clericus delinquēs extra diocesim. sed ad illum tex. vt dicit Ang. Cyn. perterritus respō debat, quòd aut ibi est speciale in sententia excommunicationis, aut processit ex solito errore Canoni
143 starum. Et hæc † Solutio multū erat cōmunis Cyno in soluendis contrarijs Canonistarum. Et prædicta etiam argumenta refert Bart. in repet. l. 1. C. de sum. tri. versic. octauo quæro. vbi dicit, quòd prædicta argumenta fuerunt sumpta ex repetit. Petri de Bella Pertica. quam fecit in. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. Bar. tamen in dicta. l. conatur concordare dictas opiniones. & dicit, quòd opinio Odoff. est vera, quo ad impositionem pœnæ. quæ debet inferri, aut secundū iuris stricti communis rigorem; aut secundum statuta loci in quo delictum est commissum, vt. l. 1. C. vbi
144 sena. vel cla. nam quo† ad decisionē inspiciendus est locus. vbi actus est gestus: vt. ff. de euict. l. si fundus. & licet illa lex loquatur in contractu; tamē non refert
145 propter† equiparationem, quæ est inter contractus . delicta, vt. ff. de iudicijs. l. tam in contractibus. Et di-
146 cit, quòd ita est† intelligendus. §. statuto. in d. c. 2. de constitu. lib. 6. Et hoc quando statutum loquens de punitione loquitur generaliter, & ipsius verba generaliter, & latè sunt prolata. Sed si specialiter statutū loqueretur de delicto quod cōmitteretur extra territorium; tunc etiam subditus delinquens extra territorium posset illa pœna puniri, vt. C. de commer.
147 & merca. l. fin. & † ita limitat. d. §. statuto facit. l. 2. C. de eunu. & l. fi. ff. de decre. ab ord. fa. Sed quātum ad potentiam inquirendi, voluit Bart. quòd vera sit op.
148 Cy. Mouetur, quia † inquisitio est de processu ordi
149 nario iudicij. ideò† statuta loci, vbi inquiritur, seruāda sunt, vt. l. 2. C. quem ad. test. ape. per Iac. de are. Cynum & Bar. in. d. l. 1. C de sum. tri. Et ideò subdit Bar. quòd iudex inquirens debet adijcere, quòd ipse inquirit, & inquirere intendit secūdum formam statutorum, & non prout secundum formam iuris communis. Sed dicit Ang salua reueren. Bar. quòd differentia ipsius non videtur bona. Nam ex quo, secundum eum, quando statutum specialiter prouidet de puniendo delicto commisso extra territorium, standū est statuto, quia non deest potestas puniendi maleficium extra territorium. videtur etiam, quòd similiter intelligi debeat statutū, quod simpliciter loquitur, quòd videatur prouidisse etiā delicto commisso extra territorium, ex quo verba statuti latissimè sunt apta nata comprehendere maleficium in quocunq;
150 loco commissum; maximè, quia† statuta nō sunt localiter intelligenda, vel specialiter respectū certarū personarum, vel certorum gestorum; imo generaliter respectū omnium locorum, in quibus statuenti est attributa potestas, vt respectū omnium gestorū & personarum de quibus, & in quas statuentes habuerunt potestatem prouidendi, vt. l. 2. C. de legib. & l. iura verò in singulas. ff. de legi. Cum ergo specialiter prouidendo, posit statutum ligare subditū delinquentem extra territorium ad certam pœnā; minimè videtur dicendum, quòd statutum simpliciter. & generaliter loquens non posset obligare ad dictā pœnam, cum non posit congrua differentiæ ratio assignari. ¶ Nec obst. si diceretur, quòd in dubio videtur statuisse de perpetratis extra territorium, vt d. c. 2. §. statuto. de consti lib. 6. Nam secundum eū, hoc etiam posset retorqueri contra Bart. vt etiam respectu processus non posit fieri inquisitio, cum verba generalia videantur restringenda ad delicta commissa intra territorium, nō extra. ¶ Non obst. quòd quantum ad ordinationem iudicij debemus inspicere

cere locum vbi iudicium agitatur, quia hoc conce-
dendum eſt, quãdo poſſet procedi in loco pr̨edicto.
Sed hoc caſu non poteſt procedi per inquiſitionem,
quæ non eſt permiſſa de iure communi, nec etiam vi
detur permiſſa ex dicto generali ſtatuto, ſi ſtatutũ re
ſtringendum eſt ad delicta cõmiſſa intra territoriũ.
Concludit ergo Ange. in prædicta diſputatione, ꝙ
ſi delictum extra territorium perpetratũ, eſt tale, ꝙ
de eo poſſit inquiri de iure communi, ꝙ tunc iudex
loci originis ſine dubio poteſt inquirere. & idem ſi
intra territorium delictum ſit perpetratum; licet in
loco exẽpto, vt eſt tex. ſingularis, q eſt melior qui ſit
in iure ſecundum eum, in. d. l. ſi quis in hoc genus. C.
de ſacroſanct. eccle. Et idem ſi potentia inquirendi
competit ſolum ex forma ſtatuti, nõ obſtãte, ꝙ ſta-
tutum loquatur ſpecialiter de delicto cõmiſſo extra
territoriũ. Et ideò in hac parte dicit inherendũ opi.
Cyn. nam ex quo de maleficio commiſſo attributa
eſt poteſtas cognitionis. & punitionis, non ſolum iu
dici loci, vbi maleficium eſt commiſſum; ſed etiam
cuilibet iudici, cuius forum delinquens ſortitur. &
ſequitur in. l. 1. C. vbi de cri. agi opor. &. ff. de interd.
& relega. l. relegationum. §. culeos. ¶ Quantum autẽ
attinet ad impoſitionem pęnæ, cõcludit Ang. ꝙ vbi
ſtatutum expreſſè; & ſpecialiter prouidet de pœna
maleficij cõmiſſi per ſubditũ extra territorium, di-
cit idem Bart. Et idem dicit ſi maleficium eſt tale, ꝙ
non poſſit committi niſi extra territoriũ. Exemplũ
in portantibus frumentum contra prohibitionẽ ſeu
decretum. facit. l. 3. §. transfugas. ff. de ſic. &. ff. de ca-
pti. & poſtli. reuer. &. l. poſtliminũ. §. transfugæ. &.
d. l. fi. C. de commer. & merc. Et idem dicit ſi delictũ
poteſt committi tam extra, quam intra territoriũ.
Nam poterit inquiri; & puniri, ſecundum leges ſta-
tuentes, ex quo ſuppetit poteſtas. Fallit ſolũ in vno
caſu, videlicet quando ſtatutum principaliter impo
neret pœnam talem, quę ſecum traheret executionẽ
abſq; miniſterio hominis, quia tũc niſi ſtatutũ gene
rale ad illud ꝓrigeret, nec ſpeciale aliquid operare
151 tur, & † ita intelligit d. §. ſtatuto, per quẽ Bar. funda
bat opi. ſuam, vt ſtatuta generaliter loquentia nõ ex
tenderent vires ſuas ad maleficia extra territorium;
quia hoc eſt falſum vt. ſ. oſtenſum eſt. pro quo etiam
152 facit, quia † tantũ debet operari generalis prouiſio,
quo ad genus, quãtũ ſpecialis quo ad ſpeciem. Solũ
autẽ fallit in caſu. d. §. ſtatuto. & in omnibus alijs ſi-
milibus caſibus, in quibus ex forma ſtatuti, delictũ
traheret ſecum executionem. Nec dicendum eſt, ſe-
cũdũ Ang. prout dicit Cy. quod ſpeciale ſit in ſentẽ
tia excommunicationis; & ratio prædictæ fallentiæ
eſt in promptu ſm eum; quia vbi ſtatutũ quo ad pœ
nã trahit ſecum executionem, tũc ſtatuens ſuum ſta
tutum exequitur principaliter, & directè extra terri
ritorium, quòd facere non poteſt. vt. l. fi. ff. de iuriſ.
om. iud. &. l. cum vnus. §. fi. ff. de bo. autho. iudi. poſ.
153 quoniam † lex, & ſententia ęquipollent, vt. ff. de ma-
nu. l. ſeruus hac lege. Sicut ergo iudex ſua manu; aut
per executores ſuos extra ſuũ territorium ſentẽtiam
exequi non poteſt; ſic non poteſt per ſtatutum ali-
quã pœnam imponere cõtra ſubditum extra territo
rium exiſtentem, quæ vna cum delicto trahat ſecum
executionem, quia non poteſt fieri per legis cenſurã
ꝙ non poteſt fieri per ſentẽtiam. Et ex prædictis in-
154 fert Ang. ꝙ ſicut † epiſcopus non poteſt clericũ ſub-
ditum ſuum extra ſuum territorium delinquentem,
& extra territorium exiſtentem per ſtatutum excõ-
155 municare, vt. d. §. ſtatuto. ita † nec per ſententiam, ne
plus poſſit ſententia, quã ſtatutũ, quãquã Fede in ſen
tentia excõmunicationis aliud tenuerit ſecundũ eũ.
156 Et ex prædictis etiam infert, ꝙ † mulier gentiũ Ro-
manorũ, quæ apud hoſtes exiſtens ſui corporis quæ-
157 ſtum, facit, non eſt illicò infamis. Et ſimiliter nec †
ille qui apud hoſtes locauit operas ſuas, vt pugnaret.
cum beſtijs in arena, ne ſtatutum iuris ciuilis Roma
norum, quod ſecum trahit executionem, effectũ por
rigat extra territorium, quod eſt impoſſibile, vt di-
ctum eſt. Et prædicta dicit vtilia ad alia plura, quæ di
ligens inueſtigator poteſt videre. Sed tu aduerte cir
158 ca pr̨edicta. nam poteſt duplex oriri quæſtio. vna †
vtrum ſtatutũ, vel ſententia liget exiſtentẽ extra ter
ritorium ſententiantis, & in hac q. ſunt etiã alię opi.
de quibus dicã in. c. a nobis. ⁊. de ſent. excõ. & tradit
per d. Domi. in. c. 2. de conſti. lib. 6. Et tradit plenè
D. m. in. c. fina. de foro. compe. & vide quod ibi dixi
159 latè in. 7. q. prin. ¶ Secunda quæſtio, † vtrum poſſit
formari inquiſitio. circa quam dic, quòd aut eſt tale
delictum quod poteſt puniri ex forma ſtatuti etiam
delinquens extra territorium, & poteſt iudex origi-
nis inquirere. Si vero eſſet tale delictũ, propter quod
ratione pęnæ a ſtatuto tali delinquenti impoſitæ de
linquens extra territorium non poſſet puniri; poſſet
iudex originis inquirere, non ad hoc vt puniat, ſecũ
dum formam ſtatuti illius loci, vel ſuæ ciuitatis; ſed
benè poſſet inquirere addendo in inquiſitione, vt di
cit Bar. quòd intendit inquirere ſuper prædictis ſecũ
dum formam ciuitatis cui pręeſt. Punire verò, & cõ-
demnare intendit ſecundum formam iuris. Sed intel
ligendum puto, quando tale delictum eſſet punibile
in illo loco. Secus autem ſi non eſſet punibile in illo
loco. puta quia interfecit bannitum illius loci, quẽ
ibi licitum erat interficere. Nam tunc non poſſet
inqrere in proprio domicilio; circa ꝙ vide, ꝙ latius
dixi in. c. fi. de foro compe. & ſic habes expeditã hãc
160 difficilẽ q. ¶ Duodecimo quæro. Pone, † in ciuitate
Lucana etiã ſunt duo officiales, Poteſtas. ſ. & Capita
neus, Vnus cepit furẽ, & alter vult inqrere; q̃ritur an
poſſit? Sol. dicit Bal. ꝙ non quia iſte qui vult inquire
re eſt præuentus per realem citationẽ alterius, vt. l. ſi
quis poſtea. &. l. vbi cæptum. ff. de iudi. & hoc voluit
Bald. in auth. ſed nono iure. C. de ſer. fugi. ſubdit ta-
men, ꝙ ſi non opponeretur de præuentione alterius,
ꝙ valeret proceſſus; cũ iſta ſit declinatoria fori. alle.
no. per Inno. in. c. cũ. M. ſ. de conſt. ¶ Tertiodecimo
161 quęro † Datus eſt inquiſitor a Papa, eſt negligens in
inquirendo, an legatus generalis poſſet ei mandare
ꝙ procedatur. Sol. videtur dicendum, ꝙ nõ arg. c. ſtu
duiſti. ſ. de offi. leg. Guil. Naſo, vt refert Spec. in tit.
de inqui. §. 1. verſi. ſed pone, tenet, ꝙ poſſit, quia ex
hoc nulli ſit præiudicium, arg. c. conſtitutus. ſ. de ap
pel. ipſe tamen Specu. tenet contrarium, & remittit
ſe ad not. in tit. delegato. §. nunc oſtendendum. ver.
33. Et circa hãc q. vide legiſtas Cy. Pet. Bal. & Doct.
in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi op. & per
Ioan. And. & doct. in. c. fi. ſ. de reſcript. & vide ꝙ ibi
dixi in cle. 1. de foro cõpe. ¶ Quartodecimo q̃ro, an
162 † officiales ſeu vicarji epõrum, vel archiepiſcopo-
rum

rum poſsint inquirere.Sol.Specu.in tit.de inquiſi.§.
1.verſi.quid de officialibus.dicit,quòd licet ratione
officij ſui poſsint ordinariè cauſas cognoſcere, ta-
men ſuper criminibus non poſſunt inquirere,& præ
latos ab adminiſtratione remouere;quia ex generali
commiſsione hęc minimè transferunt. allegare ex-
trau.dudum.Alex.4.ſituatam olim ſub tit. de appel.
Et ita dicit Spec.fuiſſe obtentum.facit.c. Romana.
in fi.de offi.ordi.lib.6.Sed vt dicit Ioan.And. ibi in
addi.nos hodiè non habemus illam extrauag. ſed lo
co illius habemus.c.licet,de offi. vic. lib.6. quod ex
illa extractum eſt,vt ibi dicit glo.& vult illud:c.licet
quòd ex generali commiſsione vicarius non poteſt
inquirere,punire,& corrigere,ſeu deponere. Sed tu
aduerte,quia Ioan.Monach.in d.c. licet.in addi.ſub
163 alijs terminis, videlicet, † an generalis vicarius epi
poſsit inquirere de crimine vſurarum.Primo arguit,
quòd non ex generali mandato;per illum text. c. li-
cet. vbi tex.expreſſè dicit, quod poteſtatem inquirē
di,puniendi, aut corrigendi non habet ſine ſpeciali
mandato, & diſiunctiuè ponit poteſtatem inquiren
di a poteſtate puniendi;ergo neutram habet, vt.l. ſi
is qui.§.vtrum.ff.de reb.dub.Idem tamen Ioan.Mo-
nach.tenet contrarium, vult enim, quòd licet pote-
ſtatem non habeat puniendi;tamen habeat inquirē-
di,ad finem,vt ſuperior referat,vt puniat; & ad text.
164 c.licet reſpon.quòd illa† dictio,ſeu, non ſtat diſiun
ctiuè,ſed coniunctiuè,& copulatiuè: propter quod
oportet quòd vtraq; pars ſit vera,vt.d.§.vtrum.&.ff.
de auro & argen.leg.l. ſi quis itaq; pro cuius reſpon
ſione facit quod not.gl.in verſi.figura.in fi. in cle.ſę
pe.de verb. ſign. & quod not.gl.2.in c.2.de confeſſ.
lib.6.& quod not.in.l.cū quidam.C. de verbo. ſign.
quod no.in verſic.prolata.2.q.1.in primis. & ibi Ar
chi.& Ioan.Andr.c.quamquam.de vſur.lib.6.vel po
165 teſt reſponderi ſecundum Ioan.Mon.quòd ibi† di-
ctio,aut,ponit expoſitiuè;& ſic exponitur pro ideſt
166 pro cuius dicto allego,quia† quotieſcunq; alternati
ua ponitur inter duo,quorum vnum congruit diſpo
ſito,alterum non, exponitur pro ideſt,vt not. ſuper
verſi.de iure.in c.Cumana.de elec.& glo. in.l. aduer
ſus.C.de rei vē.&.ff.de repud.l.2.&.l.2.ff.ad.l.Aqui.
cum ſimi. Item mouetur per contingentiam caſus,
de quo in dicta extrauagan.dudum,ſecundum quòd
figurat gl.1.in.d.c.licet. Vbi dicitur, quòd quidam
officialis epiſcopi depoſuerat quendam abbatem;&
ſic concludit Ioan.Mon.quòd officialis epiſcopi ex
officio ſuo de omnibus cognoſcere poſsit; de qui-
167 bus poſſet ad partis inſtantiam;cum† ipſius officia-
lis,& epiſcopi regulariter ſit idem conſiſtorium. vt.
2.de conſue.lib.6.& in.c.Romana.in princip. de ap
pel.lib. 6. Sicut ergo epiſcopus poteſt cognoſcere
per viam inquiſitionis,vt in.c.fi.de offi.ordi.&.ſ.di
xi.ita & eius vicarius. Sed ideò ipſe vicarius non po
168 teſt punire,quia ſicut† ſine ſpeciali commiſsione be
neficia conferre non poteſt; ita nec poteſt ſine ſpe-
ciali mandato remouere ab adminiſtratione,ad hoc
vt inde proueniat curę priuatio,vnde proceſsit con-
ceſsio,vt in auth.de defen. ciui. poſt principium.&
tenent Do. de Rot. vt refert. D.m. in.d.c.licet.463.
q.quę incipit,itē ꝙ ſeruetur. Sed dicit Io. And. in d.
c.licet in nou. ꝙ illud coīter nō approbatur. nec eſt
bona expoſitio.Ioā. Mon.ꝙ ſtet copulatiuè, cū illa
ſtet propriè alternatiuè, vt c.ſtatutum.§. 1.&.2.de
reſcript.lib.6.& c.cum nullus. 1.&.2.reſpon.de tem
po.ordi.lib.6.&.d.l.ſi is qui.§.vtrum.cum ſimi.& di
cit,quòd ita tenetur apud grammaticos. Nec obſt.
ſecundum Ioan.Andr.prędicta extrauag.vbi diceba
tur de depoſitione abbatis;quia licet d. c. licet.po-
tuerit occaſionari ab illa extrauag.tamen ibi nō po-
nuntur verba illius extrauagantis,nec etiam caſus il
le,& ſic patet, quòd non reſtringit ſe ad illam. Nec
obſt.quod dicit Ioan.Mon. quòd epiſcopus hoc po
teſt;ergò & vicarius.quia propter dictam rationem;
quę potuiſſet inducere dubitationem; emanauit illa
decre.licet.& c.de offi.vic.lib.6. quæ iura deſtruunt
dictum arg.ſecundum Ioan.Andr.Lappus ab.dixit,
quòd licet vicarius epiſcopi non poſsit inquirere de
exceſsibus ſubditorum,& delinquentes punire, ſine
ſpeciali mandato, vt in.d.c.licet, tamen videtur ꝙ
poſsit inquirere non vt puniat;ſed vt referat ſuperio
ri;vel vt delinquens corrigat, & emendet quod ma-
lè fecit.vt ſi inquirat contra vſurarium,vel raptorem
vel alium delinquentem,non vt puniat,quia non po
teſt ſine ſpeciale mandato,vt.d.c.licet.vel ad conſe-
quendum intereſſe partis,quod non poteſt etiam cū
ſpeciali mandato.ſicut nec poſſet epiſcopus ex offi-
cio ad priuatam vtilitatem. de quo latius dicam. ī
in.8.articulo,ſeu membro principali. ſed ſolum poſ
ſet ad intentionem.quòd delinquens pœniteret. Fa
cit quòd not.Ioan.Andr.poſt Inno. in c. ad noſtrā.
ſ. de iureiur.& c.cum C. laicus de foro compe. lib.
6.dicam latius in.d.8.artic.principali.nam hoc vide
tur poſſe facere vicarius etiam ſine ſpeciali manda-
to;& hoc innuūt illa verba corrigendi,aut puniendi
poſita in.d.c.licet. poſt verbum inquirendi,ſecundū
Lap:Sed dicit Ioan.de Fantu.quòd per not.in dictis
iuribus, non videtur benè probari principale dictū
Lappi.Sed pro dicto Lapp.d.Do. allegat c.conſtitu
169 tis.cum ibi not.ſ.de appell.vbi patet,quòd† qui nō
poteſt cognoſcere de appellatione interiecta ad Pa
pam,poteſt ſe intromittere & inquirere ad finem vt
illam inſtructam mittat ad ſuperiorem,& in hoc re
ſidet do.Domini.Ego audiui quòd curia ſeruat præ
dictam opin.Ioan.Mona.& Lap. Vnde pro prędicta
obſeruantia;licet tex.in d.c.licet prima fronte videa
tur concludere pro opin. Ioan. And. tamē pro dicta
opi. Lap.facit,quòd notatur in.c.maiores.ſ.de bap.
&c.vt debitus.in fi.ſ.de appel. & melius in. l.fin.C.
170 vbi ſena.vel clariſ.vbi tex.vult,ꝙ† rectores prouin-
ciarum poſſunt cognoſcere de criminalibus cauſis
illuſtrium. cum hoc,vt ſi videatur tales abſoluendos
poſsint illos abſoluere. Sed ſi viderent illos conde-
mnandos,ſeu puniendos non poſſent illos nec con-
demnare,nec punire;ſed debent referre cauſam prin
cipi.Et qua deciſione poſſet inferri vna notabilis cō
171 cluſio ad.d.c.licet.videlicet, ꝙ † vicarius generalis
epiſcopi poſsit inquirere ad publicam vindictam ex
generali mandato,vt non ſolum cauſam inſtructam
referat epiſcopo,quòd facere debet; quādo videret
inquiſitum condemnandum;ſed vt abſoluat, quādo
videret abſoluendum, quod facere poteſt abſq; alia
relatione, arg. d.l.fi. C. vbi ſena. vel clariſ. quod eſt
nouum. Et prædicta notabis pro his quæ dixi in. c.
2. ſ.co.Poſſet tamen inſurgere notabilis dubitatio,
vtrum eo caſu,quo vicarius cognoſcere condemnā-
dum

dum,& propter hanc causam referret episcopo, vel
172 superiori, †an episcopus, vel alius superior ex eadẽ
inquisitione sine nouo processu, cõdemnare debeat
inquisitum.de quo dubio dicam in.15.articulo prin
cipali.versi.Item aduerte circa prædicta, quia inquã
173 tum.s.dixi.quòd † vicarius episcopi non potest in-
quirere ad finem, vt puniat; debet limitari, vt dicit
glo.fi.in.d.c.licet. nisi aliqua similia prędictis, vel
maiora prędictis simul in commissione generali fuis
sent specialiter commissa vicario. vt puta si commit
teretur collatio beneficiorum,& aliæ similes,seu ma
iores.Ad quòd vide quòd not.in.c. qui ad agendum
de procur.lib.6.& quòd latissimè dixi io cle.nõ po-
test.de procur.Et vide Lap.in.d.c.licet.& d.Do. ibi
in fi.vbi etiam quærit,quid si fuit datum mandatum
generale, & fuit aliquid exceptum. vt puta fuit ex-
cepta potestas conferendorum beneficiorum. Tu vi
de latius in simili in.d.c.qui ad agendum, & quòd la
tissimè dixi in.d.cle.non potest. & quod etiam teti-
gi in cle.fi.de sequestr.pos. & fruct.in articulo de sta
tuto remouente exceptiones contra instrumentum,
vel testamentum guarantigiatum, vide etiam quòd
traditur in simili in c.sedes. s. de rescript. Aduerte
etiam, quia videtur, quòd vicarius possit inquirere
in casu c.vt officium.§.fin.&c.commissi.& c.fi.de hæ
reti.lib.6.& sequitur Ioan.Andr. in.d.c.licet in no-
uel.Item vlterius aduerte circa prędictam opi.quòd
vicarius non possit inquirere,vel si potest, nõ possit
nisi ad finem vt referat,vel vt absoluat,vt. s. dixi.ar-
bitror enim prædictam opi.veram in vicarijs eccle-
174 siasticis; sed†in vicarijs temporalibus,seu seculari-
bus perpetuis,qui eliguntur in locum absentium, &
viuentium.Item etiam in his qui eliguntur in locum
175 morientium,qui†appellantur.vicarij suffecti,arbi-
tror non procedere quod dictum est,arbitror enim
quòd tales possint inquirere in omnibus casibus, &
criminibus,in quibus regulariter datur potestas in-
quirendi, & ex quibus non venit imponenda pœna
vltimi supplicij,aut mutilationis membri. Moueor
quia tales habent ordinariam, & possunt omnia quæ
pertinẽt ad iurisdictionem rectoris prouincię, prę-
ter vltimum sopplicium,& membrorum mutilatio-
nem, vt. l. 1.C.de offi. eius qui vicem alte. ge.& in
auth.de col.§. quia vero. tenet Azo in sum.in tit.de
offi.vica. §.1.post principium.¶ Item aduerte,quia
quod dixi de vicario episcopi, arbitror etiam limi-
tandum,quòd procedat respectu pœnæ imponendæ
vel respectu cõdemnationis fiendæ in casibus, in qui
bus non possit inquirere, propter defectum pœnæ
imponendæ, quia ad illam non haberet iurisdictio-
nem.vt puta, si vellet inquirere ad publicam vtilita-
tem:secus si ad priuatam,in casibus,in quibus potest
inquiri ad priuatam vtilitatem, de quibus dicam in
9.artic.principali.Item arbitror limitandum,si prin
cipaliter vellet inquirere;secus si incidenter,arg.eo-
rum quæ dictã sunt.s.eo.artic.ver.octauo quæro.Et
intellige hanc limitationem secundum quod ibi di
xi,& latius dicam in.c.super his.j.de pœnis. Posset
176 etiam attentari quòd † vicarius generalis possit in-
quirere & punire,dummodo pœna non tenderet ad
priuationem,seu depositionem ab officio, vel ab ad
ministratione,vel ad aliquod maios.secus, si tẽderet
ad pœnam pecuniariam,vel quid simile.&hoc argu
mento a cessante ratione facto.s.per Ioan. And.per
c.fi.de officio vic.lib.6. Hoc tamen non audeo affir
mare propter generalitatem text.c.licet. dum dicit
177 puniendi; nisi diceremus, quòd† dictio, seo. po-
sita ibi per verbum excessus,stet copulatiuè, prout.
s.dixi de dictione,aut.& ꝙ dictio, seu,possit quan-
doq; stare copulatiuè,not.Ioan. And. post Host. in
c.ex parte.s.de resti.spol.vel expositiuè,vt not.in.c.
Romana.§.2.de ap.lib.6.¶ Decimoquinto quæro,
178† omquid in casibus in quibus vicarius possit inqui
rere ex speciali mandato dicatur habere delegatam
179 vel ordinariam iurisdictionem. Nam † regulariter
quilibet vicarius dicitur habere ordinariam, non de
legatam, vt in cle.1.de offi.vica.Sol.Lap. & post eũ
d.Dom.in.d.c.licet.videntur velle,quòd habeat de-
legatam.Idem etiam videntur velle Iono.& Host.in
c.1.de offi.archipręsby. & Archid.in.c.1.de offi.vi-
ca.lib.6.& Lap.in cle.1.de hæreti.Sed tu omnino vi
de Ioan. Andr: in addi. Spec.in tit. de offi.vica.vbi
aliter distinguit,& quia non est principalis materia
oostra, vide etiam.d. De Rot.decis.42.Et aduerte,
180 quia hoc † est magni effectus, maximè respectu ap-
pellationis interpositæ, quia si haberet delegatam
posset appellari ad episcopum; secus si ordinariam,
vt.c.2.de consue. lib. 6. & vide quæ latè dixi in c.ad
abolendam.in fi.j. de hęreti.& facit quod statim di
181 cam in.q.seq.¶ Decimosexto quæro,† vtrum capi-
tulum sede vacante episcopali possit inquirere. Sol.
hanc q.ponit gl.in verbo capituli.In clemen.1.de hę
reti.vbi refert opi.pro vtraq; parte. Pro affirmatiua
parte quòd possit, mouetur primo, quia episcopus
hoc potest,& est iurisdictionis, in qua succedit capi
tulom sede vacante, vt c.cũ olim.s.de maio. & obe.
& in.c.vnico de maio.& obed.lib.6.ergo capitulum
hoc poterit,ne alias delicta remaneant impunita se-
de vacante allegat etiam.c.fi.de supplen.negl.præla.
182 lib.6.vbi,† visitator datus a metropolitano, a quo
certus casus excipitur,in alijs videtur potestatem ha
bere,quasi per exceptionẽ firmetur regula vt.l.quæsi
tum.§.deniq; Neratius.ff.de fundo instructo.&.32.
q.7.in.c. dominus. Cum autem metropolitanus ni-
hil habeat, nisi de iure transfuso de capitulo in me-
tropolitanum; ergo capitulũ prius habebat. Faciũt
etiam ea quę per Inno.not.in c.ad abolendam.j.de
here.In contrarium verò glo.in d.cle.1 allegat.nam
hoc non reperitur iure expressum quod hoc compe
tat capitulo sede vacante ergò hoc non est ei attri-
buendum,vt in.c.2.s.de transla.pręla.Secundo mo-
183 uetur; quia†licet capitulum conseruet iura episco-
patus,& ius reddat accusantibus, & denuntiantibus.
12.q.2.c.charitatem &.c.illud.nõ tamen visitat;sed
ille datur a Papa.41.dist.in.c. obitum. & hoc aperte
videtur probari;quia ecclesia vacans destituitur visi-
tatione;& sic capitulum nõ habet dictam potestatẽ.
Ad illud tamen. c. dicit Archi. posse responderi, ꝙ
verbum destitutæ ecclesiæ. positum io.d.c. obitum.
non respicit inquisitionem;sed vacationem ecclesię
184 vt.s.de elect.in.c.ecclesia.1.2.Item.†capitulum est
necessarius,non voluntarius administrator,& sic vi-
detur non posse illud,quod non incumbit necessariè
administrationi.& hanc opi. tenet Ioan. Mon. in.c.
fin.de supplen.neglig. prelato.lib. 6. Sed Archid.in
c.pen.eod.tit.& lib. non elegit expressè,videtur ta-
men

men plus adherere primæ opi. affirmatiuæ. q posſit. pro quo facit, ſecundum glo. præallegatam, quia iſte non eſt actus per quem præiudicetur epiſcopo, ſicuti beneficiorum collatio, & alienatio rerum, & perſonarum, de quibus in.c.1.de maio. & obe.lib.6.d. c.olim.&.12.q.2.ſi qua de rebus.&.c. fraternitatem. Sed finaliter glo. præallegata concludit, quòd iſte articulus indigeret declaratione. nititur concordare opin. dicens, q volens tenere opin. Io.Mo. poſſet dicere. q opinio ſua procedat in viſitatione gnali; ſeu in quiſitione. quæ fit ſuper ſtatu tam capitis, quam membrorum alicuius eccleſiæ, vel monaſterij, vel diœceſis Contraria verò opi. habeat locum in ſpeciali inquiſitione; quę fit contra certas perſonas, vel loca. Et hanc eandem opinionem tenet Paul. Sed D.m.in.d. c.cum olim. Indiſtinctè tenet, quòd poſſit etiam generaliter viſitare, & ſpecialiter inquirere, quia etiam inqiſitio generalis, fit ex neceſſitate iuris. 10. q.1.c. relata. &.c. ſopite. ꝭ. de cenſi. Mouetur etiam, per.c. fin. de ſupplen. negli. prælat. lib.6. vbi datur viſitator per Archiepiſcopum, ſi capitulum ſit negligens in exercēda iuriſdictione; ergò capitulum videtur poſſe viſitare, & talem inquiſitionem facere; & hoc dicit admittendum, vbi de proximo non ſperamus q eccleſiæ prouideatur de epiſcopo. vt puta; quia fortè epiſcopus eſt captus ab hoſtibus. ad quod allegat. c. inter cetera. de offi. ord. poſſet etiam hoc contingere ſi ſedes Apoſtolica vacaret. & hæc opi. plus mihi placet. Sed iuxta pdicta oritur difficilior, dubitatio

185 & quæſtio; videlicet, † vtrū capitulū ſede vacāte poſſit inquirere contra monaſteria monialium exēptarum, quæ viſitat epiſcopus authoritate Apoſtolica, vt in cle.2. de ſta. regula. refert Collect. in. d. c. cum olim. ꝭ. de maior. & obe. q cum hæc quæſtio eſſet de facto, doctores in cancellaria congregati varias habuerunt opiniones, & tandem varij receſſerunt, ipſe tamen videtur concludere, quòd ex neceſſitate poſſit. Lapp. abb. conſuluit contrarium, & ita refert reſpondiſſe Ioan. And. cum in hac quæſtione conſuleret. Mouetur, quia capitulum nō ſuccedit in his quæ iure ſpeciali competunt epiſcopo, & ideò non ſuccedit in poteſtate cognoſcendi de feudo, vt.c. verum. ꝭ. de foro compe. & pro hac opinione facit, quòd tradit Inno. in.c. ad abolendam. de hæreti. vbi vult, quòd capitulum ſuccedat in his, quę competunt epiſcopo iure ſuo ordinario. Idē Fede. cōſilio. 29. facit c. paſtoralis. §.1. ꝭ. de offi. ordin. vbi, mortuo epiſcopo delegato expectatur ſucceſſor, non autem cognoſcit epiſcopus; licet quidam contra. Sed plus placet

186 D.m. præcedens opinio. Mouetur, quia† capitulum ſuccedit epiſcopo propter communionem quæ eſt inter ipſum, & epiſcopum; quoniam vnum corpus cenſetur, vt.c. nouit. & cap. quanto. ꝭ. de his quæ fiūt a præla. ergò non ſuccedit in his, quę competunt epiſcopo ſoli iure ſpeciali. & in hoc reſidet. D. m. in. d. c. cum olim. Sed tu aduerte, quia hæc deciſio videtur eſſe dubitabilis, & videtur poſſe attentari contrariū;

187 quia iſta eſt regula, quòd† quotieſcunque fit aliqua conceſſio per quam recedamus a iure ſpeciali, & redeamus ad ius commune, ſemper fit latiſſima interpretatio etiam contra propriam naturam. iſta eſt gloſſa ſingularis, quam perpetuò memoriæ commendabis, in verſicu. numerandum. in.c. ſtatutum. de præ-

188 ben. lib.6. & facit, quia† res de facili reuertitur ad naturam ſuam. 35. diſtinct. c. ab exordio. & .l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. Cum ergo de iure cōmuni epiſcopus haberet fundatam intentionem ſuā a iure cōmuni in omnes eccleſias, & monaſteria diœceſis ſuæ. 16. q.7.c. omnes baſilicæ. 10. q.1. tegenda. &. ꝭ. de officio ordina. per totum. Exemptio ergo facta ab ipſo de aliquo monaſterio, vel eccleſia eſt contra ius commune. Cum ergo Papa poſtea concedat poteſtatem viſitandi epiſcopo; licet concedat authoritate Apoſtolica, videtur dicendum, quòd hoc latiſſimè ſit interpretandum & ſic; vt capitulum ſede vacante hoc poſſit. Ad idem facit, quòd in ſimili notāt doct. in cap. penul. ſuper glo. fi. ꝭ. de reſcript. vbi vo-

189 lunt, quòd† licet prælatus renuntiando, vel alienando non poſſit præiudicare eccleſiæ. niſi in his quæ ſunt parui præiudicij. 12. q. 2. c. terrulas, & traditur in.c. ſine exceptione. ea. cauſa & q. tamen fallit ſi renuntiando, vel alienando rediretur ad ius commune quia poteſt etiam in grauibus præiudicare, iuxta no. in.c.1. coniuncto. c. fi. de pactis. lib.6. & tenet Federicus conſi. 89. & in ſimili not. glo. in clemen. ſępe. de ver. ſigni. facit etiam quod notat Bald. in. l. ſi quis ad declinandam. in. fi. C. de epiſcopis & clericis. in no-

190 ua. lect. vbi vult, q † in caſibus in quibus alias videtur neceſſaria clauſula, non obſtante; talis clauſula non eſt neceſſaria, quando per id quod diſponitur reditur ad ius commune. Ad prædicta etiam adduco quod in ſimili tradit. D.m. in. c. cum acceſſiſſent.

191 ꝭ. de conſti. verſi. Item not. vbi vult, quòd † licet regulariter inferiores prelati nō poſſint diſponere cōtra conſtitutionem ſuperioris, vt dixi latè in cle. ne Romani de elect. & in.c. cū inferior. de maio. & obe. & in.c. fi. ꝭ. de conſue. & ibi D.m. & doct. tamen a cōſtitutione, ſeu ſtatuto facto per Sedem Apoſtolicam preiudicatiuo, ſeu contrario iuri communi; videtur, quòd inferiores prælati conſtituendo, & redeundo ad ius commune poſſint diſponere ſine authoritate ſuperioris. q etiam videtur voluiſſe Bart. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. Sed Bald. contrarium. Ex prædictis igitur, videtur inferendum, quòd capitulum poteſt etiam viſitare, & inquirere contra monaſteria & moniales exemptas ſede vacāte. Et ad prędicta vide, quæ ſcripſi in.c. ad abolendam. in. fi. ꝭ. de hære. & in diſputatione mea. quæ incipit. A. Sacroſanctæ, in finali quæſtione. In contrarium tamen facit, quia capitulum ſede vacante non videtur quodāmodo poſſe exercere iura epiſcopalia iuriſdictionalia, quaſi iure quodam ſpeciali, per no. in. d. c. vnico, de maio. & obe. lib.6. ergo per dictam cōceſſionem factam per cle. 2. de ſtatu reg. non videtur dicendum. quòd capitulum poſſit iſtud ſede vacante, cum per talem conceſſionem non videatur ſimpliciter rediri ad ſimplex, ſeu purum ius commune. & ſic ceſſāt argumenta in contrarium formata. & ideò plus placet prędicta deciſio; quòd non poſſit. & prędicta notabis perpetuò; quia nouiſſima ſunt. & præbent ſingulares intellectus ad alias materias. ¶ Decimoſe-

192 ptimo quæro, † vtrum criminoſus poſſit inquirere. Sol. gl. noſtra in verſi. vel quòd iudex ſit criminoſus. dicit, quòd non, per text. 3. q.7. c. indicet. & . 25. diſt. c. fi. 26. diſtin. c. vna. & hanc opinionem tenet Ioan. Tancr. & Goffre. Specul. verò in tit. de iudi. delega.

§. ex-

§.excipitur.versi.item quòd commisit,distinguit,
aut crimen de quo excipitur, est dignum morte; &
debet exceptio admitti;alias secus. Idem dicit ipse
Spec.in tit.de inquisi.§.1. versic. item opponitur
193 inquisitor. quòd † quandiu ordinarius toleratur ab
ecclesia nullus subditorum potest eius indicium,ra-
tione criminis declinare.ꝭ.de cohab.cleri. & mul.in
c.vestra.&.ꝭ. de cleri. excom mini.c. fi.& sic sentit,
quòd iurisdictio ordinarij non possit declinari ra-
tione criminis, secus in delegato. & hanc opinionẽ
sentit ibi Ioan. Andr.allegat pro ordinario.c.nonne
8.q.4.&.d.c.fi.25.dist.& sequitur hic. Do. Ant.Do.
Cardi.Floren.Ioan.de Imo. & idem tenet hic.D.m.
mouetur; quia modus excipiendi,non sufficit ad pri
uationem,vt in.c.super his.ꝭ.eo. facit quod notatur
in.c.2.de ordi.cogni. Delegatus autem benè potest
repelli prætextu criminis,vt.c.sciscitatus.ꝭ.de rescr.
& ibi hanc differentiam sequitur Ioan. Andr.post In
no.mouetur, quia si ordinarius repelleretur prætex-
tu exceptionis; sequeretur absurdũ,quòd in hac cau
sa non esset ordinarius, & in alijs sic. nec debet dici
quòd per exceptionem debeat priuari officio ex to
to.nam per exceptionem nõ debet quis priuari offi-
cio suo,vt dixi,& not.Inno.in.c.inter dilectos.de ex
cess.prælat. & probatur in auth. & super hic. Et.d.c.
2.de ord.cog.In delegato vero cessat hęc absurditas
quia ex toto repellitur per exceptionem ab officio
iudicandi,vt in.d.c.sciscitatus.& vide Inno.in. c. cũ
super. de offi. deleg.& an si non exciperetur de cri-
mine, vel infamia possit delegatus inquirere, & in
causa inquisitionis procedere, adeò quod processus
teneat,statim dicam in.q.20.Et ad prædicta vide D.
m.in.d.c.sciscitatus.& in.c.cum venerablis.ꝭ.de ex-
cep.vbi vult, quòd contra iudicẽ non possit excipi
de crimine,etiam si sit crimen homicidij. Aduerte
tamen, quia quòd dictum est,quòd contra ordina-
rium non possit excipi de crimine,fallit in pluribus
casibus. Fallit primo in exceptione excommunica-
tionis.hoc voluit Inno.in.c.nihil.ꝭ.de elect.& idem
voluit in.c.cum non liceat.ꝭ.de pręscript.& ibi po-
suit rationem huius fallentiæ super gl.1.quia,quam-
uis excommunicatus sit toleratus;tamen non possu-
mus ei communicare sine periculo animę nostræ.
quod periculum non contingit in alijs criminibus
non inficientibus.& idem etiam videtur tenere in.d.
c.cum super.Quid autem si nõ opponatur exceptio
& ipse communi opinione habetur pro non excom
municato,an teneat processus suus. vide omninò no.
q.quæ incipit excommunicatus, qui communi opi-
nione,& vide quę traduntur in.l.Barbarius.ff.de of-
fi.præto.& quòd statim dicam in.20.q. Fallit secun-
do secundum Inno.in notorio simoniaco, & forni-
catore; nam contra ipsum poterit excipi quod non
potest inquirere;& ideò est, quia talibus non debe-
tur obedientia,& licitum est ab eis discedere. 25.di
stinct.in.c.vnum. Et licet hoc dictum Inno.non vi-
deatur iure clarè pròbari;tamen videtur probari ra-
tione,quia tales suspensi sunt ipso iure ab officio, vt
in.d.c.vestra,& in.c.per tuas.ꝭ.de maior.& obe. er-
gò & a beneficio,vt not.glo.in.c.cupientes. de pœ-
194 nis.lib.6.pręterea † obedientia debetur ratione iu-
risdictionis;sed suspensus ab officio est suspensus &
a iurisdictione,vt in.c.cum dilectus.ꝭ.de consue.er-
go &c.qualiter tamen procedat hoc.vide doct.in.d.
c.vestra.Fallit tertio, secundum quod ego infero ex
prędictis generaliter, quandocunq; exciperetur de
crimine quod inducit priuationem potestatis.seu iu
risdictionis ipso facto;verbi gratia, si excipitur sit
condemnatus de crimine infamante quod priuat of
ficio publico ipso facto,vt not.glo.in.l.2.§.miles.ff.
de his qui not.infa.& not.Inn.in.d.c. inter dilectos.
Vel si exciperetur de alio simili impedimento.& ra-
tio est propter cessantem rationem absurditatis, de
qua supra dixi.& hoc tenet gl.3.q.7.in summa.Et ex
prædictis videtur inferendum,quòd exceptio hære-
sis, vel schismatis possit opponi contra iudicem in-
quirentem etiam ordinarium. nam hæretici & schi-
smatici sunt priuati beneficijs, vt.c. excommunica-
mus. de hære. &.c.cum tantum de hæret. lib.6.& fa-
195 ciunt quæ dixi in pręcedenti fallen. Fallit quarto †
in prælato.qui non seruat canones.nam talis non po
test corrigere.nec sibi debetur obediẽtia,hoc singu-
lariter not.glo.2.q.7.c.sacerdotes.quod videtur es-
se valde singulare,sed non placet.D.m.in.d.c.scisci-
tatus.ꝭ.de rescript.ita simpliciter.Sed dicit hoc in-
telligendum in prælato,qui non seruat canones con
temnendo;vt puta, asserendo ecclesiam non habere
potestatem condendi canones.& ita ego intellexi in
c.cum non liceat.de præscrip. Et hoc ideò est, quia
talis debet puniri vt hæreticus,vt not.glo.in.c.in ge
nerali.de elect.lib.6.& doct.in.c.cum non liceat.de
pręscrip. Et hoc ideò est,quia talis debet puniri vt
hæreticus,vt not.glo.in.c.in generali,de elect.lib.6.
& doct.in.c.nam concupiscentiam.ꝭ. de constitu.&
not.gl.in clemen.1.de vsur.aliàs autem effectus esset
nimis durus,& nimis dura esset interpretatio.si gl.il
la simpliciter intelligeretur. Fallit quinto. in præla-
to incorrigibili,& notoriè existente in peccato mor
tali.hoc tenet simpliciter Ioan.And.post Host.in.c.
1.in fine de censib.lib.6.& ratio est quia ad talẽ præ
latum non pertinet iudicialis correctio,vt.d.c.indi-
cet.3.q.7.sed non placet.D.m.per not.per glo.in.d.
c.cum non liceat.&c.nullus.32.dist. c. sacerdotibus
2.q.7.vbi text.singulariter dicit,quòd subditi debẽt
obedire præceptis prælatorum, licet prælati aliter
agant,quam debeant;nisi in fide errarent.Nec obst.
dictum.c.iudicet.secundum Ioan.And. per quod ẽt
mouetur glo.nostra hic;quia verum est, quòd noto-
rio peccatori non licet iudicare ex merito vitæ, vt
vt ibi dicit Gratianus in versi.item in euangelio. in
quo dicitur, Quis ex vobis arguet me de peccato
& hoc etiam tenet glo.3.q.7. in summa. & per hoc
potest responderi ad alia plura iura posita in illa.q.
& ad omnia alia iura,quæ volunt,quòd criminosi nõ
196 possunt iudicare,seu corrigere; quia† debent intelli
gi,scilicet ex merito vitæ.aliàs possunt quandiu tole
rantur,& secundum prædicta limita,& declara, quæ
197 dixi supra,in secunda fallentia. Et quę sit ratio,† qua
re testis criminosus repellitur,& non iudex.dicit In
no.quòd est, quia in iure non reperitur cautum,
iudex repellatur per exceptionem criminis. sed se-
cus est in teste,vt c.testimonium. ꝭ. de testib. & ra-
tio rationis potest esse secundum Vinc.& Inno.in.c.
fi.de cleri.excomm.mini.quia in teste est maius peri
culũ;quia a dicto suo nõ põt appellari secus est in iu
dice;vt ex se patet: Item testis non habet officium
publi-

publicum;vt not.Inno.in.c.nihil.§.de elec. sed in-dex sic Sed tu aduerte, quia maius periculum vide-
198 tur esse in iudice,quam in teste.& ideo† ex faciliori causa recusatur iudex,quam testis,vt plenè dixi in c. postremò.de appel.vnde licet a dicto testis,non appelletur,tamen iudex non necessitatur sequi dictum testis;vt.l.3.§ tu magis.ff.de testib.Et si necessitatur tamen,vt de se patet,maius periculum est in sententia,quam in testimonio. cum testimonium fiat ad finem sententię. Et ideò videtur dici posse tenendo prædictam opi.quòd ista se habent testis,& iudex vt excedentia,& excessa.Sed aduerte,quia contra prędicta videtur tex.24 q.1.§ his authoritatibus. versi. potest autē dici. Et licet hęc fuerim prius imaginatus;tamen postea reperi Archi.quasi idem sentientē 3.q.8.in summa.qui idem videtur velle per rationē, quam statim dixi,& ita refert quosdam tenere, q ex ceptio criminis repellit iudicem; quia minor causa repellit iudicem,quam testem,vt dictum est, & not. 3.q.5.c.1.& cap.accusatores.2. &.§.de offi.delega.
Cōis opi. 199 c.cum R.canonicus.Sed† communis opi.* est quam supra dixi.videlicet,quòd iudex non repellitur exceptione criminis,nisi in fallentijs supra positis . vnde in teste arbitror posse assignari meliorem rationem videlicet,quod cessat absurditas, de qua supra dixi. & quia traditur regula, quòd quandiu superior toleratur,obediendum est illi.vnde agendum est contra talem criminosum per viam accusationis. & vide ad prædicta Host.& post eum Ioan. Andr. in.c.licet.in versic.testes.§.de sim.qui dicit, quòd ideo exceptio criminis repellit testem,& non iudicem;quia in criminibus testimonium est odiosum, & multum læderetur accusatus,si non admitteretur exceptio criminis contra testem.Sed respectu iudicis multum læderetur iustitia. si ita de facili remoueretur iudex . In
200 contrarium facit:quia videtur,quòd † probationes non sint perimendæ,sed dilatandæ,vt.§. vt lite.non contest.c.quoniam.in prin.& ideò difficilius remoueretur testis,& facilius remoueretur iudex vt suspe
201 ctus;quia nimis periculosum est sub eo litigare† Accusator verò difficilius remouetur,quam testis,& iudex,quia accusator nullam fidem inducit, aut probationem;nec condemnat.vnde tene. quòd. §. dixi.& ideò dicit Hosti.quòd in criminibus,& in recusatione licet testis non ita de facili recusetur. non procedit argumentum de teste,ad iudicem.subdens quòd casus sunt diuersi,non aduersi. Sed tu aduerte,quia etiam circa prędicta posset fortè attentari, quòd si iudici inquirenti aliquid iuris deficiebat ad prelaturam suam,vt puta,electo in episcopū deficiebat cōsecratio;erat tamen confirmatus; & sic post confirmationem,licet adhuc non esset consecratus, habebat facultatem administrandi, & exercendi iurisdictionalia,vt.c.nosti.& c.transmissa.§.de ele. not.gl. 63.dist.c.quanto Si ergo huic obijceretur exceptio criminis;fortè posset habere locum opi.glo.nostrę. & sequa.de qua dixi.§.in prin.huius.q.faciunt no.in c.super his.§.eo.& ideò potest esse,quia cum iste nō sit omninò consecutus plenum ius,non est mirum si facilius repellitur.vt.d.c.super his. secus si fuisset cōsecutus plenum ius,vt.c.accedens.§.eo.& c.constitutus.de appel.fortius ergo si toleratus,vt in.d.c.nonne.& hanc opi.sentit glo.licet non ita clarè,in. d.§, his authoritatibus.23.q.1.in gl.in versi.gladio. cogitabis.Facit etiam quod not.Barr.Brixi.vt refert Archid.3.q.7.in summa.vbi videtur velle, quòd si iudici fuerit probatum crimen per modum exceptionis quòd repellitur aliàs secus. Refert tamen alios tenere contrarium;sed dicit posse saluare primum dictū recepta precedenti opinione, videlicet quando prælatus,vel iudex non erat consecutus plenum ius.Sed
202 circa prędicta posset oriri dubitatio, † vtrū ille , cui sit delegatio inquisitionis,possit se excusare pretextu criminis,vel infamiæ.Sol.Inno.in.c.sciscitatus.§. de rescript.tenet quòd non. licet enim contra eum possit excipi;tamen ipse non potest se excusare,vt.l. nec infames.C.de decur.lib.10. & hoc dictum communiter* sequuntur canonistæ.sed Barto.in.l.2.C.si seruus vel liber.ad decu.aspira.lib.10. hoc reproba- Cōis opi.
203 re videtur,dicens per illum tex.quòd† ille qui patitur se promoueri ad dignitatē,cuius est incapax,puniri debet,si non manifestat incapacitatem suam. dicit tamen hoc procedere quādo impedimentū erat detectum ab alio,vt quia erat condemnatus;aliàs autem proprium crimen, seu impedimentum non tenetur quis manifestare.quòd est singulare . pro quo dicto facit tex.in.c.nam tibi dico.de pęnit. distinct. 1.quod tamen vltimum dictum limitat.D.m.si modo impedimentum, sen crimen sit tale quod funditus impediat exercitium iurisdictionis, vel illius dignitatis; quia hoc casu tenetur illud manifestare, q̄uis sit occultum & a nemine detectum; aliàs peccat,
204 & puniri debet. Exemplum in† bigamo,& homicida,qui licet sint occulta,& quantuncunq; pœnitentes non possunt administrare sine peccato, vt.c.si.de tempo.ordi.&.§.de biga.per to.& ideo debet manifestare & not.50.distinct.c.si quis viduam.& c.ex pęnitentibus.&.81.distinct.in. c.quicunq; & satis pla-
205 cet.¶ Decimooctauo quæro,† quid si impedimentum venit in personam iudicis pendente inquisitione,an habeat inficere inquisitionem,seu iurisdictionem.glo.in dicto.c.scisitatus.tenet quòd sic.& cōmuniter* sequūtur doct. quod tamen arbitror limitandum,si erat tale impedimentum,quod etiam impediret post adeptam iurisdictionem administrare, aliàs secus.vt in cæco.vt.l.cæcus.ff.de iudi. Vtrum autem de tali impedimento possit pars excipere, collige ex his quæ latè dixi in præcedēti quæstione¶ De- Cōis opi.
206 cimono quero,præsupposito q† sit tale impedimētum quod habeat inficere iurisdictionem iudicis inquirentis, vtrum sublato impedimento restituatur potestas inquirendi.Sol.glo.in.d.c.scisitatus. dicit q sic,dummodo restitutio fiat ex toto:secus si iudex solū restitueretur famæ,non dignitati;ratione cuius dignitatis habebat iurisdictionem¶ Vigesimo quæ-
207 rò,† quid si a principio impedimentum erat occultum,an si post sententiam latam super monistione, vel simili detegatur.sententia debeat retractari. Sol.
208 gl.in.d.c.scisitatus.tenet quòd non,nisi† sententia fuerit lata a publico excommunicato;quia tunc esset nulla. Sed gl.illa ineptè loquitur; quia primo format quæstionem de impedimento occulto, deinde excipit de publico excommunicato. Vnde tu distingue, quòd aut impedimentum a principio erat notum,& de ipso pars non excepit; aut erat occultum. Primo casu dic,quòd aut impedimentum erat naturale

tale,vt quia furiosus,mentecaptus,vel similis;& non yalet nec processus,nec sententia;quamuis non exci
209 piatur;quia † naturalia iura immutabilia sunt.5.distin.in princip.&.§.sed naturalia. Instit. de iure nat.gen. & ciui. Aut erat impedimentum iuris; quia seruus,infamis,fœmina,vel similis,& valet sententia si non excipiatur;quia cum talis exceptio sit dilatoria,debet opponi ante litis contestationem, vt c.inter monasterium.§.de re iudi.& dic vt ibi dixi.& in l.fi. C.de except. Dicit tamen Compostel. quòd in fœmina fuit pronuntiatum contrarium; licet non fuisset exceptum. & idem dicit tenendum in seruo, propter similitudinem rationis, & equiparationem quam facit.l.cum prætor.ff.de iudi.ipse tamen sequitur primum dictum.D.An.distinguit,quòd aut erat tale impedimentum quod impedit finem cognoscendi,& iudicandi,& non tenet processus; alias secus.& cum hac doctrina communiter* transeunt doct. Sed dicit.D.m.se dubitare, quia vbi defectus non dependet a potestate partium;volūtas,seu taciturnitas partium nihil operatur,vt not.glo.in.l.1.C. vbi de cri. agi opor.& Ioan.Andr.in regula,scienti.de reg.iur.lib.6.in Mercur.facit quòd dixi de verbis enuntiatiuis prolatis a contrahentibus.in clem.vnica. de proba.Sed partes,seruum,aut infamen non possunt facere iudicem;ergo &c.facit tex.in.l. quos prohibet.ff.

Cōis opi.

210 de postula. vbi † quando lex prohibet non videtur necessaria partis exceptio. ad idem.2.q.7.in c.querēdum.&.3.q.7.in c.tua.in versi.verum a contrario, Facit.l.Barbarius.ff.de offi.præt.a contrario. nam si in dictis iuribus valent acta ex eo, quia occultus;ergo secus a contrario, si notum impedimentum fuerit.probatur etiam in.d.c.sciscitatus.&.l.verius ff.de arbit.nam si ibi sententia lata a seruo, & a libero simul non tenet, fortius non debet tenere si a solo seruo.Facit etiam quòd notatur in.c. ad probādum.§. de re iudic. Secundo casu quando impedimentum erat occultum a principio, subdistingue, quòd aut suberat naturale impedimentum, vt quia furiosus &c. & sententia est nulla; quia hoc casu communis tolerantia nihil operatur.facit.l.furioso. ff. de re iu-
211 di.quia † communis vsus,& tolerantia contra substātiam rei,seu actus non operatur,vt est text.singularis in.c.2.de consue. Aut impedimentum erat iuris; & distingue post Cald.in.d.c.ad probandum.de re iudic.tres casus.Primum quando communiter ignorabatur. Secundum, quando partes ipsæ non ignorabant,sed alij communiter ignorabant. Tertium,est contra, quando partes ignorabant,sed alij sciebant. Primo casu dic, quòd aut ignorantia erat probabilis, & tenet processus. Aut erat crassa,& hoc casu est nullus,si erat tale impedimentum quod ex se induceret nullitatem.facit.c.apostolicæ.de cleri.excommuni.Exemplum, si aliquis fuit publicè excommunicatus. videtur tamen mihi, quòd difficulter hoc possit contingere; quia videtur quasi impossibile,quod ignorantia teneat communiter omnes, de his, quæ publicè aguntur.Facit quòd notatur.16.distinct.in c.quod dicitis.& in c.1.de post. prelato. & in clem. 1.de concess.præben. Si tamen impedimentum erat notorium in loco iudicij, procedit quòd primo dixi.secus si alibi erat impedimentum notorium, sed in loco iudicij communis opi.erat quòd nullum ad esset impedimentum. ita singulariter refert Pau. se habuisse in q.de facto a Ioan.Andr.quod placet.D.m.per not.in.d.l.Barbarius.&.l.2.C.de senten.nam verisimile est,quòd in partibus suis ille Barbarius esset seruus notorius, & tamen processus sustinetur si in loco iudicij putabatur liber.Facit quòd not.in.c. ad nostram.3.§. de iureiura. Aduerte tamen, quia Do.Ant.videtur de hoc dubitasse. Arbitror tamen dici posse,quòd illud procedat,quando in loco satis longinquo illud esset fortè notorium; secus si in loco proximo, & circunstanti ita quòd daretur crassa ignorantia,arg.not.in.d.clemen.1.de concess.præb. cum alijs iuribus supra allegatis. materia tamen est difficilis,& dubia. Secundo casu quando partes solæ ignorant impedimentum,quod tamē apud alios est notum,dicēdum est, quod processus tenet. Faciunt quæ statim dixi,& quod notatur in.l.latæ culpæ.ff. de verb.sig.& in.c.si qui ma accu. pos. Aduerte tamen,quia hoc videtur limitandum, nisi partes erant de longinquis partibus;quia viderentur excusari,per not. per Bar.& doct.in.l.1.C.de sum.trini.&.l.omnes popu-
212 li.ff.de iusti.& iure.dum volunt,quòd † forensis excusatur si committat aliquod, quod est delictum de iure municipali,sed non est delictum de iure cōmuni. Arbitror tamen cōtrarium dicendum in casu nostro; quoniam isti sunt in culpa non inquirendo de persona iudicis facit.l.qui cum alio.ff.de reg.iur.cō iuncta.l.licet.§.idem scribit.ff.de pecul.Nō obst.cōtrarium,quòd communiter statuta puniunt dolum, & non est similis culpa. Cogitabis.Posset tamē dici, quòd postquam partes vident istum omnino tolleratum,quòd partes ipse debeant excusari. Cogitabis tamen circa prędicta;quia nunc venerunt in mentē; & singulariter faciunt ad materiam.l. Barbarius, Tertio casu quando partes sciebant, sed alij communiter ignorabant, dicendum est, quòd gesta in fauorē
213 scientium non tenent,vel sunt retractanda,quia † in sciente cessat fauor,quod est etiam valde notandum secundum.D.m. quia eleganter limitat materiam.l. Barbarius.sentit Ioan.And.in.c.dilectus.2.§.de prębend.& ad prædicta etiam.qq. vide Ioan. de Imo. in.l.quidam consulebant.ff.de re iud. Aduerte tamen, quia fortè possent excusari partes si non poterāt probare impedimentum, nec habebant alium iudicem coram quo possent agere.quod perpetuò not.¶ Vi-
214 gesimoprimo quæro,† an contra iudicem inquirentem possit opponi exceptio recusationis. Glo.1.hic in versi.item si ille contra quem tenet quòd sic, per tex.nostrum in vers. verum ita voluerunt,ibi,non ex odij fomite,sed charitate procedatur affectu. Facit c.cum speciali.§.de appel.&.c ad petitionem.§.eo. Idem communiter* tenent doct.Spec.verò in tit. de inqui.§.1.ver.Item quòd est certa.idem tenet;dummodo legitimam causam producat. Et quæ sint legitimæ causæ,vide quæ latissimè dixi in.c.postremo.§. de appel. & dummodo proponatur recusatio debito tempore. Circa quòd vide quę latissimè dixi in.c. inter monasterium.§. de re iudi.& hoc procedit siue iudex inquirat extraordinaria potestate, siue delegata;quia vtroq; modo potest esse suspectus, vt.ff. de libe. causa.l.ordinata.&. C.si rector prouin.l.1. C.si quacun. predit. po.l.1.&.3. q.7. in.c. iudicet. Itē prędicta vendicant sibi locum etiā si Papa committ-

Cōis opi.

mitteret ordinarijs correctionem, ſeu inquiſitioně;
215 & diceretur† in literis, inquiras tã tua, q̃ mea aucto
ritate. nã per hæc verba iuris remedia minimè aufe-
runt,vt.s̃.de offi.ord. c.licet.&.c. graue. s̃.de cenſi.
&.l.1.&.l.ſi ꝓtor.ff.de offi.ei' cui man.eſt iuris. Nec
obſt.ꝙ in talibus nõ admittit appellatio,vt.c.ad no
ſtrã.& ibi latè dixi.& in.c.reprehenſibilis s̃. de appel.
216 Et ſic videt, ꝙ cũ † non poſsit appellari, nec etiam
poſsit fieri recuſatio,cũ hæc videant procedere à pa
ri,vt in.c.ſup eo.2.de appel. C.de epi.audi.l.ſi cleri-
cus.&.C.de ſent.& interlo.om.iudi.l. ſi. quia rñdeo
poſt Goff.quem ſequit Spec. ꝙ iſta procedũt à pari
hoc modo,vt.ſ.ſicut nõ admittit appellatio ſine cã;
quia non poteſt quis dicere appello, quia corrigis
me, alia cã non aſsignata. ita nec põt dicere recuſo
te; quia corrigis me,ſi aliam cãm legitimã non alle-
217 get. Sed † ſi inquiſitor, ſeu corrector indebitè gra-
uet,fortè modũ excedendo,põt appellari,vt dixi in
d.c.ad noſtrã. ita poſſum ex legitima cã ipſum recu
218 ſare, & ſequit D.m. Nec eſt verũ, ꝙ † ſimpliciter
valeat, arg.à poteſtate appellandi ad poteſtatẽ recu
ſandi,ſm ꝙ latiſsimè dixi,in.d.c.ſuper.eo.2.de ap-
pel. Aduerte tñ quia Goff. in.c.licet Hely. de ſimo.
videt velle, ꝙ prædicta de recuſatione procedant ſi
inquireretur contra aliquam certã perſonam; ſecus
ſi contra collegium; quia collegio non videt com-
petere hæc exceptio; quia qñ debet fieri contra col
legiũ,debet fieri de plano,& ſine ſtrepitu,vt.c.olim.
j̃.eo.dicam.j̃.in.11.membro,ſeu artic.princi. Sed
hoc nõ placet hic Io. de Imo.licet enim facilius ad-
mittantur teſtes, & denuntiatores in caſu prędicto;
tñ non videtur ꝙ non poſsit propterea repelli inq-
rens reſpectu ſuſpicionis,ꝑ not.in.d.c.cũ ſpeciali.&
3.q.5.quia ſuſpecti.& mihi placet;quia vtrobiq; vẽ-
dicat ſibi locũ eadem ratio. Aduerte tñ,quia Arch.
in.c.quia pleriq;.de offi. ordi.lib.6.& ibi Io. Andr.
poſt eum in nouel.dicit, ꝙ cõtra inquiſitores datos
gñliter ſuper ſtatu eccleſiæ, non cõpetit eccleſiæ,ſeu
capitulo exceptio recuſationis.nec poterit excipere
cõtra denũtiatores de illegitimitate. allegat ꝙ not.
Goff.in.c.cũ I.& A.de re iudi.&.d.c.licet Hely.vnde
in talib' inquiſitionibus gñlibus, non eſt locus ſub-
tilitatibus; de quibus in.d.c.cũ I.& A.s̃.de re iud.&
maximè quo ad illos qui pęnitentiam agere debẽt.
Sed dicit Io.de Imo.in.d.c.quia pleriq;.ꝙ illud qđ
dicit Archi.videlicet inquiſitores non poſſe recuſa-
ri, videtur contra illud quod not. idem Archi.in.d.
c.quia ſuſpecti.3.q.6.vbi dicit, ꝙ cum in arbitrarijs
iſti poſsint lędere poterunt recuſari,etiam ſi cã eſſet
notoria; & ſic non videt iſtud dictum verũ. Sed di-
cit D. Domi.ꝙ poteſt ſaluari, vbi imponenda eſſet
pœnitentia pro peccato; in qua, dato ꝙ aliqualiter
excederent modum pœnitentiæ; illud eſſet magis
vtile animę ipſius; quia pœnitentia eſt medicina ani
mæ. & ſic videtur,ꝙ propter hoc poſsint minimè re
cuſari. Sed dictum Io.de Imo. loquit, vbi agitur de
imponenda pęna temporali,quæ poſſet nimium gra
uare ſine animæ vtilitate,& ideo ſecus eſt; quæ con-
ſideratio eſt ſatis bona. Sed quæro iuxta prædicta;
219 † diœceſanus dicit, ꝙ quidam clericus minus cano
nicè poſsidet eccleſiam, vnde petit, ꝙ talis clericus
oſtendat ſibi titulum. clericus petit ſibi libelum of-
ferri. Epiſcopus dicit, ꝙ vult inquirere, cum tanto
tempore vacauerit, ꝙ ad ipſum deuoluta eſt pote-
ſtas. Clericus dicit, ꝙ ex hoc eum habet magis ſu-
ſpectum, cum cãm ſuam agat, vtrũ ſit locus recuſa-
tioni ex hac cauſa. Sol. Hoſt.dicit ꝙ non, in.c.licet
Hely.j̃.de ſimo.& ſequitur ibi Io.Andr.ſuper verſi.
220 officij ſui. quia ſicut† à correctione non appellatur;
ita nec occaſione correctionis fieri poteſt recuſatio,
vt.c.ſuper eo.2.de appel.& dixi in præcedẽti. & hoc
ſequitur Do. Ant.& ſecundum ibi dicta limita hanc
221 opi. ¶ Vigeſimoſecundo quæro. Pone; † in literis
Apoſtolicis ita ſormaliter continet, ſuper propo-
ſitis coram nobis, & alijs negotium contingentibus
veritatẽ inquiras.vtrum talis dicatur inquiſitor? Sol.
Spec.in tit.de inquiſi.§.1.verſ.quid ſi litera.conclu-
dit ꝙ non; ſed ꝙ dicitur ſimpliciter iudex, vt.c.ex-
222 hibita.de iudi. ¶ Vigeſimotertio quæro,† vtrũ iu-
dex qui inquirit,æquiparat proſequenti ſuã,vel ſuo-
rum iniuriam. Sol. dic, ꝙ aut inquirit de crĩe com-
miſſo in ſuam maieſtatem, vel in Rempub. & æqui-
paratur. Aut inquirit de iniuria alicuius priuatæ ꝑ-
ſonæ, & non æquiparatur,hoc tenet Bal.in.l.ea qui-
dem.C.de accu. allegat Inno.idem tenẽtem in.c.ex
parte.1.de verb.ſigni.ad quem tex. ſe remittit, vbi
223 Inno.generaliter tractat † an iudex poſsit vindica-
re,ſeu iudicare de iniuria ſibi illata. de quo Cyn. in
l.1.C.ne qs in ſua cã.& Bart. in.l.ſi quis aliquid.§.1.
ff.de pen.traditur in.c.cum veniſſent.s̃.de re iudi.&
ꝑ Bart.Brix.45.diſt.in.c.& qui emendat. ¶ Vigeſi-
224 moquarto q̃ro,† vtrũ iudex in eã inqſitionis poſsit
cognoſcere vigore ꝓrogatiõis in eũ factę.Sol dic,vt
dixi in.c.ſignificaſti.de foro cõpet.in.5.artic.princ.
verſ.ſeptimo q̃ro.¶ Vigeſimoquinto & vltimo q̃ro,
225 & in ſumma not.ꝙ † hoc vt quis poſsit inqrere, re-
quirit ꝙ ẽt prædictas habeat qualitates, ꝑ quas poſ-
ſit eſſe iudex, & careat qualitatibus impedientibus
quem iudicem eſſe. verbi gratia, ꝙ non ſit furioſus,
mentecaptus,nõ mutuus,aut cæcus, intelligendo de
cæco prout.s̃.dixi,ſm.l.cęcus.ff.de iudi. Item ꝙ nõ
ſit fœminna, nec minor annis requiſitis. de quibus
omnibus vide Hoſt. in ſumma in tit. de iudi. §.quæ
ſint neceſſaria.& Azo in ſumma in tit.de iudi. Ex q-
bus omnibus,& ex alijs ſupradictis in hoc principa-
226 li articulo,collige† practicam ſeruandam,vt inqui-
ſitus, & ipſius inquiſiti bonus,& diligens aduocatus
ante omnia animaduertat, & conſideret perſonam,
& qualitatem ipſius iudicis inquirentis. & ſi viderit
aliquam exceptionem competere inquiſito ꝓpter
defectum, & impotentiam exiſtentẽ in iudice, ante
omnia illam exceptionem opponat ſemper hone-
ſtè, & reuerenter loquendo; vt puta, talis inquiſitus
cum omni debita reuerẽtia comparet,& dicit,ꝙ ꝓ-
teſtatur, ꝙ non intendit in vos dominum iudicem
conſentire, & ꝙ vos domine P.iudex nõ poteſtis in
dicta inquiſitione procedere ꝑꝑ talẽ cauſam. Vel
dicat talis inquiſitus,non ad iniuriam veſtram,ſed ſo
lum pro ſuo iure conſeruando,cum debita reueren-
tia dicit, ꝙ vos dñe iudex nõ poteſtis inquirere ꝑꝑ
talem cauſam. vnde cum prius de perſonis quæren-
dum ſit.2.q.1. in primis. &.c.1.j̃.eod.& not. in.l.ſi
q̃rimus.ff.de teſta.&.maximè de perſona iudicis; vt
l.ſi.C.de excep.circa.ꝙ.vide q̃ latè dixi ĩ.c.inter.mo
naſterium.s̃.de re iudi. Ideò petit dictus inquiſitus
ante omnia diſcuti, & pronũtiari de dicta, vel dictis

exceptionis perſonam concernentibus. Et hoc inquantum iudex qui inquireret, eſſet ordinarius. Si verò eſſet iudex delegatus, vltra prædicta, & ſub obſeruantia hono ris, & maieſtatis debet inqſitus & ei᷒ aduocatus diligenter animaduertere ad forma reſcripti, & delegationis, & cautè conſiderare, an ibi ſit aliquis defectus, vel aliqua ſubreptio, vel quid ſimile. aliàs opponere exceptiones legitimas, quæ opponi poſsint in materia reſcriptorũ, quas hic omitto; qa eſſet legere materiã reſcriptorum. Et ex prædictis habes expeditam, & declaratã materiã quinti articuli, ſeu membri principalis. ¶ Sexto loco principali, iuxta p̃miſſum ordinem eſt examinandus articulus ad cuius inſtantiam, inſtigationẽ, ſeu promotionem poſsit iudex inquirere, & per cõſequens qs poſsit inquiſitionem promouere. Circa quem articulum examinabimus infraſcriptas.q. videlicet. Prima, ad cuius inſtantiam poſsit fieri gñlis inquiſitio. Secunda, ad cuius inſtantiã poſsit fieri gñlis inquiſitio ſuper ſtatu alicuius loci, vel eccleſiæ, in capite, & membris. Tertia, ad cuius inſtantiam poſsit fieri inquiſitio, quæ fit per oculorum inſpectionẽ. Quarta, ad cuius inſtantiam poſsit fieri generalis inquiſitio quo ad perſonas, & quo ad delicta; vel ſpecialis quo ad delicta, & generalis quo ad perſonas. Quinta, ad cuius inſtantiam poſsit fieri ſpecialis inquiſitio quo ad perſonas; licet generalis quo ad delicta; vel ſpecialis, quo ad perſonas, & quo ad delicta. Sexta, qa in præcedenti tractabatur ꝙ inimicitia repellit promotorem inquiſitionis, q̃retur qualis inimicitia requiratur. Septima, an poſsit opponi de inimicitia, ſi Papa in reſcripto ita mandat. Venientibus ad ſed. Ap. A, & B. nobis multa enormia de ſuo epiſcopo nuntiarunt, quæ non poſſumus ſalua conſcientia ſub diſsimulatione tranſire; quare mandamus tibi inqſitori. &c. Et hic ſubiungitur alia ſimilis quæſtio, qd ſi in litera continetur. Peruenit ad nos, ꝙ talis epiſcop᷒ eſt homicida, vtrum poterit opponi de inhabilitate impetrantis, ſeu ꝓmouentis inquiſitionem. Octaua, vtrum ille qui nõ poteſt accuſare poſsit inquiſitionem promouere. Nono, vtrum extraneus, vel exiſtens in aliena diœceſi poſsit promouere inquiſitionem. Decima, vtrum ad denuntiationem regum, vel principum poſsit iudex ad inquiſitionem procedere. Vndecima, an plures admittantur ad ꝓmouendum inquiſitionem. Duodecima, an admittatur vniuerſitas. Tertiadecima, vtrum ad petitionẽ illius qui non præmonuit poſsit iudex inquirere.

Quartadecima, vtrum licitum ſit promouere inquiſitionem contra illum quem pœnituit, & penitentiã egit. Quintadecima, vtrum ſtatuto dictante, ꝙ non ſoluens collectas, datia, p̃ſtantias, vel quid ſimile non audiatur in cã ciuili, an talis poſsit promouere inquiſitionem. Decimaſexta, vtrum proſequutor, ſeu promotor inquiſitionis habeat ius in proceſſu inquiſitionis. Decimaſeptima vtrum promotor inquiſitionis poſsit repelli per iudicem quandocunq; ſibi placuerit. Decimaoctaua, vtrum in locum promotoris remoti, vel repulſi alius ſit ſubrogandus.

Decimanona, vtrum quis poſsit promouere inquiſitionem per procuratorem. Vigeſima, vtrum ad petitionem inquiſiti poſsit iudex inquirere contra ꝓmotorem inquiſitionis. Vigeſimaprima, vtrum promotor inquiſitionis ſit citandus ſi annullatur proceſſus inquiſitionis. Vigeſimaſecunda, vtrũ promouenti inquiſitionem ſint miniſtrandæ expenſæ. Vigeſimatertia, & vltima ſubijcietur compendioſa practica ſeruanda circa prædicta. ¶ Primo igitur q̃ro,
227 † ad cuius inſtantiam fieri debeat generaliſsima inquiſitio. Sol. dic, ꝙ concilium poteſt illam facere ex
officio, & alij qui habent poteſtatẽ faciendi inquiſitionẽ. Item poſſunt illam facere ad denuntiationẽ
cuiuſcunq; ẽt infamis, & criminoſi. nam cum illa
nihil contineat mali; ſed ſimpliciter ſit bona, vtilis,
& ſalutifera; vt patet ex his, quæ dixi in ſecundo, &
primo articulo. Et ex his, quæ dicentur. j̃. maximè. in. 9. 11. &. 17. articulis principalibus, non eſt di
ſtinguendum per quẽ promotio, vel denuntiatio talis inqſitionis fiat; quia non refert per quem preces,
aut conſultationes porrigantur; ſed quales ſint, vt. l.
vniuerſis. C. de preci. impe. offe. maximè, cum talis
228 † inquiſitio contineat bonum multitudinis, ꝙ lõge
maius, & diuinius eſt, q̃ bonum vnius, ẜm Philoſophum primo Ethic. & Beatum Tho. 2. 2. q. 38. artic.
2. & vide, qđ dixi de ſchiſma. 19. ſi. q. in rubri. Vnde
229 † ſi ad poſtulationem priuati ꝑꝑ priuatum intereſſe, quis debet facere ꝙ prodeſt poſtulanti, & facienti non nocet, vt traditur in. c. 1. & ibi dixi. j̃. de cri.
fal. &. 11. q. quiſquis. & ibi glo. dummodo nec alteri
tertio noceat, arg. l. aſsiduis. C. qui potio. in pigno.
habe. &. c. cum cauſam. de prében. Facit. c. apoſtolicæ. de dona. & auth. niſi rogati. C. ad trebel. & per regulam, non debet. ff. de reg. iur. Quantomagis propter bonum, & vtilitatem communem nemini no-
230 centem, cum † publica, & communis vtilitas præferenda ſit priuatæ, vt. ſ̃. dixi, & probatur in. l. 1. §. hui᷒
ſtudij. ff. de inſti. & iure. & inſti. eo. in fi. ergò ad petitionem cuiuſcunq; fieri poteſt. faciunt quæ dicã. j̃.
in. 9. artic. princ. in. 2. &. 3. q. Facit ꝙ ſtatim dicam in
231 ſeq. q. ¶ Secundo quæro, † ad cuius inſtantiam debeat fieri inqſitio gñlis ſuper ſtatu alicuius loci, vel
eccleſiæ tã in capite, q̃ in mẽbris. Sol. dic, vt dixi in
q. p̃cedenti; quia rõnes quæ concludunt in illa, concludũt & in iſta. & hoc tenet Goff. in. c. licet Hely. j̃.
de ſimo. & ſequit̃ hic Io. de Imo. nã & teſtes minus
idonei admittunt̃, vt. c. cũ. I. & A. ſ̃. de re iud. dixi. ſ̃.
in primo artic. prin. & vide q̃ dicã. j̃. in. 9. artic. prin.
232 ver. ſecundo q̃ro. ¶ Tertio q̃ro, † ad cuius inſtantiã
fieri debeat inqſitio q̃ fit per oculorũ inſpectionem.
Sol. dicendum arbitror, ꝙ põt fieri ex officio ad petionẽ cuiuſcunq;; qa huiuſmodi inqſitio fit ad finẽ,
vt iudex certificet̃ de veritate. nec continet aliquid
mali. qnimò iudex qñ videt, poſſe capere informationẽ p oculorũ inſpectionẽ, debet oĩno illam capere; qa, vt. ſ̃. dixi in, 7. notabili. & in primo articulo.
233 † talis probatio ſuperat omnem ſpeciem probationis, & iudex debet laborare, vt oĩno, & omnib᷒ modis veritatẽ habeat. 32. q. 5. iudicantẽ. & ideò nõ conſiderat̃ qualitas pſonæ ꝓmouentis. vt ẽt contingit in
ſcolaribus amore captis, q faciliter credunt cuilibet
234 circa inquiſitionẽ ſuæ amaſiæ. ¶ Quarto q̃ro † ad cuius inſtãtiã poſsit fieri gñlis inqſitio quo ad delicta,
& quo ad pſonas. Sol. dic, vt ſtatim dixi in prima &
2. q. huius articuli. ꝑꝑ identitatem rationis. Et dic
idẽ de inquiſitione gñrali quo ad perſonas, & ſpe-
235 ciali quo ad delicta. ¶ Quinto quæro, † ad cuius inſtantiam

ſtantiam poſsit iudex ſpecialem inqſitionem facere
quo ad perſonas;licet gn̄lem quo ad delicta,ſpālem
quo ad delicta, & quo ad pſonas. Sol. dic, ꝙ illi ad
quorū inſtantiā,vel inſtigationem,ſeu promotionē
iudex vult inqrere debent eſſe viri idonei, non ini-
mici, non periuri,non criminoſi, aut infames,vt.c.
236 cū oporteat.s̄.eo. Et not. ꝙ ſi † perſona ꝓmouens
inqſitionem non eſt idonea nō teneť iudex inqrere
ēt ſup fama,niſi ad cautelā,vt ibi not.c.cū in iuuen-
tute.s̄.de pſum.& vide ꝙ dixi poſt Io.And.& D.m.
in.c.licet.s̄.eo.Aduerte tn̄, quia pdicta videnť pro-
cedere in his promotoribus, qui relā aſſumunt iu-
dicij;ſed in ſimplicibus denuntiatoribus conſtitutis
ad maleficia qd iuris ſit, Bar.in.l.diuus.ver.ſecundo
237 q̄ro.ff.de cuſto.reo.dicit, ꝙ † oēs qui admittunť ad
accuſandū,admittunť ad denuntiandū,& oēs qui ꝓ-
hibenť accuſare, prohibenť denuntiare;ꝙ an ſit ve-
rum dicā.j̄.eod.artic.8.q.verſ. octauo q̄ro, & adde
hic,q̄ ibi dicam.¶ Sexto q̄ro, quia in pcedenti quæ-
238 ſtione dixi,ꝙ inimicus repellit, † qualis inimicitia
requirať.Sol.dic vt dixi in.d.c. cū oporteat.s̄.eo.in
gl.in verſ.inimicis. iunctis his q̄ dixi in. c.repellanť.
s̄.eo.& ibi vide plures.qq.faciētes ad pdicta. ¶ Se-
239 ptimo quæro,† Pone in reſcripto in quo mandatur
inqſitionē fieri dicit,veniētibus ad ſede Ap.A.& B.
multa enormia de ſuo epo nuntiarunt,quæ non poſ-
ſumus, ſalua conſcientia,ſub diſſimulatione tranſi-
re; quare mandamus,vt inquiras,&.c.an poterit ex-
cipi ꝙ illi ſint inimici, maleuoli, & criminoſi,& ꝙ
non ex zelo iuſtitiæ, ſed ex typo maliciæ talia ſum-
mo pontifici nuntiarunt.Sol.dictum eſt ꝙ ſic, vt.d.
c.cū oporteat.s̄.eo.& hoc tenet Spec.in tit.de inqſi.
§.1.verſ.item ꝙ is cōtra quē. Item pōt excipi,ꝙ ſing
geſta ſunt falſa,vt dicā in.9.artic.Sed iuxta prædicta
240 q̄ro, quid† ſi in litera contineť, Peruenit ad nos,ꝙ
talis eps eſt homicida, vtrū poterit obijci cōtra in-
quiſitionem, ꝙ impetrans erat excōicatus,vel crimi
noſus. & videť dicendum ꝙ non; quia ex officio ꝓ-
ceditur,& ſic nullo impetrante. Item non eſt quæ-
rendum per quē preces porriganť.C.de preci. impe
ra.offe.l.vniuerſos.Sol.dicit Specu.in tit.de inquiſi.
241 §.1.verſ.quid ſi in litera.ꝙ †excōicatio perſonæ in-
ſtantis, vt officium ſuperioris moueatur ad inquiſi-
tionem committendam,vel ſoluentis pro ſcriptura,
vel bulla,non inficit ſubſtantiam inquiſitionis.ſecus
ſi illius nomē eſſet expreſſum in litera, vt in.c.olim.
j̄.eo.Sed tu aduerte; quia hanc.q.tangit gl. in verſi.
ſuper alio.in.c.1.de reſcrip.lib.6.vbi arguit, ꝙ va-
leant literę;ſed tandem concludit in contrariū.Nec
obſt.ꝙ non refert per quem preces porrigantur,&c.
quia imo interdū refert, vt.c.2.de hęret.lib.6. Et ad
c.cū oporteat. rn̄det ꝓut ibi rn̄det glo. ſm opi. Io.
de qua ibi dixi. Secundo reſpondeo,ꝙ non loquitur
in excommunicato,ſed in inimico, quæ qualitas nō
reddit inhabilem impetratorem, ſicut qualitas ex-
cōicationis.& prædictam opi.tenet Archid. in. c.1,
&.2.de accu.lib.6.Ego in.d.c.cum oporteat. in glo.
penul.remiſi me hic dicturum de hac.q.Inno.tn̄ ibi
videtur velle idem dicendum fore in excommuni-
cato, qd' in inimico, vel altero criminoſo. Lap. ve-
rò, in.d.c.1.diſtinguit, qd' aut reſcriptum loquitur
imperſonaliter. verbi gratia. Ad audientiam noſtrā
peruenit,vel ſimili modo, & tunc non obſtat exce-
ptio excommunicationis; quia concedens videtur
eſſe loco partis. Aut loquitur perſonaliter expreſſo
nomine impetrantis; & tunc procedat opi. gl.in.d.
c.1, Sed D. Ant.in.d.c.1.reprobat dictā diſtinctio-
nem; & tenet illā gl.indiſtinctē.ſ.ꝙ reſcriptum non
teneat. & dicit, ꝙ diſtinctio Lap. pōt procedere in
inimico,vel aliter criminoſo. & ita dicit procedere
not.per Inno.in.d.c.cū oporteat. Sed aduerte; quia
idē D.Ant. in.d.c.cū oporteat.tenet diſtinctionem
Lap.& ita refert D.Do.in.c.1.ipſum legentē.c.cum
oporteat.his prædictā opi.tenuiſſe.Facit quia tex.in
d.c.loquiť qn̄ apparet, ꝙ concedens reſcriptū facit
ad inſtantiā excōicati impetrantis. Sed qn̄ Papa lo-
quitur imperſonaliter,non apparet, an fuerit motus
ad concedendum reſcriptū ad inſtantiam excōicati,
vel alterius;ergo,&c.& in dicta opi.videtur finaliter
reſidere.D. Do.quæ in veritate fuit Inno.in.c.olim.
j̄.eo.&.c.fi.de procu.Aduerte tn̄, quia Inno. videť
242 velle, ꝙ † vbi mandatur inquiri de fama Papa non
videtur habuiſſe reſpectum ad impetrantem.& ideò
omninò eſt procedendum ad dictam inquiſitionem
ſuper fama.ꝙ ſatis placet.& ad prædicta vide quæ di
243 xi in.d.c.cū oporteat.¶ Octauo quæro,† vtrum ille
qui non poteſt accuſare poſsit inquiſitionem ꝓmo-
uere. Sol.ex his, quæ dixi.s̄.in.5.q.videtur dicendū,
ꝙ ille qui non poteſt accuſare,non poſsit inquiſitio
nem promouere, & hoc tenuit Bar.in.l.diuus. verſ.
ſecūdo q̄ro.ff.de cuſto. & exhi. reo.vbi dicit, ꝙ oīs
qui admittitur ad accuſandum, admittitur & ad de-
nuntiandum, iuxta.l.hos accuſare.cū.l. ſeq.ff.de ac-
cu.& qui prohibeť accuſare, prohibeť & denuntia-
re.facit ꝙ habeť in.c.1.s̄.eo.& idem tenet D.Barh.
de Salic.in repet.l.ea quidem.C.de accu.ver.2.quæ-
ro rōne ſubiecti,& materiæ.& ſic videtur,ꝙ infamis
non admittatur. Sed aduerte,quia heſterno die per-
uenit ad manus meas quidam ſolennis tractatus ma
leficiorum nuper editus; vt accepi per famoſiſ.Ang.
de Aretio,legentem,Bononiæ,vbi ipſe in gl.in ver.
nec nō ad denuntiationem. verſ. ſecundo principa-
liter q̄ro.tenet contrariū.& ita dicit,ꝙ cōiter * ob- Cōis opi.
ſeruatur.nam iſti denuntiatores conſtituuntur, & vt
plurimū ſunt viles perſonę,& abiectę,& quaſi vt nū-
244 tij quidā fori; ſed† nuntius ēt infamis pōt cōſtitui,
vt.l.1.C.de infami.lib.12.igitur &c.Itē monetur,ꝙ
tali denuntiatori,ſeu officiali non crediť, niſi crimē
per eum denuntiatum probeť poſtea. Vnde denun-
ciatio ſua ſolū operatur vt iudex inquirat, vt.d.l.ea
quidem. Præterea deputatio, & mandatum iudicis
conſtituentis infamiam pro denuntiatore, habilitat
ipſum,vt.l.furti.ff.qui ius ſe. & ꝙ ibi not.ff.de infa-
mi.& maximè,quia vt plurimum cō tingit, tales in-
uiti eliguntur ad tale officium. Vnde diſtinguit idē
D.Ang.ꝙ aut quis denuntiat motu proprio; & tūc
eſt verum dictū Bar. quia eadem eſt ratio in denun-
tiante, vel quaſi, quæ in accuſante. Aut denuntiat
virtute ſui officij, & fortè etiam inuitus, vel ex pu-
blico,& tunc ēt infamis pōt eſſe denuntiator. vn̄ cū
ex neceſsitate officij ſui id agat, non videtur etiam
infamis poſſe repelli,ſicut dictū eſt de nuntio.& hæc
opi.mihi placet, & in veritate eam imaginatus fue-
ram, anteq̄ ipſum viderem. Arbitrarer tamen, ꝙ
primum dictum procedat in promotore, ſeu denun
tiatore, qui aſſumit telam iudicij. facit ꝙ dixi.s̄.in

primo principali artic.& ꝙ dicam.ꝫ.in.16.q.huius articuli.& dixi.ꝭ.in.6.q.huius articuli. & dicam.ꝫ.
245 in.11.artic.prin. ¶ Nono quæro,† vtrum extrane⁹, seu existens alterius diœcesis admittatur ad promouendum inquisitionem.Sol.gl.hic.in fi.tenet ꝙ nõ, per not.in.c.ex parte.de testi. & idem tenet Goff.& Io.Andr. & Spec.in tit.de inqui.§.1.vers.sed nunqd extraneus. mouetur, quia non agitur criminaliter, sed vt remoueať ab administratiõe.de quo videbim⁹
246 in.13.artic.princ.† Cum enim agitur contra aliquem de suspecto ciuiliter, priuatum est crimen; nec admittitur,nisi ille cuius interest. & idem tenet Spec.in.d.tit.§.nunc tractemus. vers.cæterum.vt qa subditus qui ad hoc tenetur,facit.1.q.7.c.quia propter. Vel patron⁹.16.q.vlti.c.filijs. vel parochianus. 23.dist.c.illud. tales enim admittuntur vt.ꝭ.eod.c. illa. & probatur in.d.c.cū oporteat. Aut nullo modo interest; qa non est de illis personis,& nullo modo admittitur.vt.d.c.illa. qa præsumitur hoc facere malitiosè. & hac ratione dicit Spec. ꝙ si quis alterius diœcesis impetret,vel prosequatur inqsitionem contra aliquem non debet audiri, cum eius non interfit,arg.d.c.ex parte.ver.tacito ꝙ laic⁹ esset.Quod tñ limitat, nisi esset tale crimen,quod haberet facti perseuerantiam.13.dist. c.nerui testiculorum. &.ꝭ. de cogna.spir.c.tua.93.dist.c.diaconi.& idem sequtur hic D.Ant.ad ꝙ vide,ꝙ dicam in.9.artic. princ. vers.secundo quæro. limitat hoc tamen hic Ioan. de Imo.qñ non præcedit infamia: secus si precedat,per ea quæ not.Spec.in.d.vers.ceterum. Sed mihi videť ꝙ Spec.voluerit & melius,ꝙ in eo cuius interest dicatur tunc admitti, qñ præcedit infamia. alias non, & bene; qa alias non videtur ꝙ posśit formari specialis inquisitio contra personam certam, vt dicam ꝫ.in.9.artic.nisi forte diceres, ꝙ propter famam no tam sicut potest iudex ex officio.ita ad isti⁹ promotionem.In extraneo tamen simpliciter videtur velle Spec.ꝙ non admittatur, nisi in casu præallegato. Ex prædictis ergo collige,ꝙ si extraneus impetraret inquisitionem hoc tacito ꝙ esset extraneus, impetratio eēt nulla,quia subreptitia. & hoc singulariter tenet Io.And.in d.c.ex parte.Item prædicta sunt limitanda secundum D.m.in denuntiatione inqsitionis, q̃ fieret ad penã; secus in denuntiatione euangelica, q̃ fieret ad penitentiã,arg.not.2.q.1.c.si peccauerit. &.c.nouit. ꝭ.de iudi. possunt ēt prædicta restringi fm eum, qñ laicus non parochianus ꝓmoueret contra clericū.secus si clericus contra clericum; qa sicut admittiť pro vindicta publica, ita debet admitti ad denuntiandum rõne publici interesse. iuxta not. in c.cum.P.ꝭ.eo.facit ꝙ dixi.ꝭ.in præcedenti.q Sed tu aduerte,qa D.m.non bene cõsiderauit rõnem Spec. & pœnã imponendã per viam inqsitionis, & solum vt respicere priuatum interesse, vt dicã in.14.artic. princ.Arbitror tamen, ꝙ opi.D.mei posśit saluari, quando eadem pœna veniret imponenda per viam inquisitionis, quæ venit imponenda per viam accusationis; qđ contingit in criminibus, in quibus qs non habet ordinis executionem,etiam post peractã pœnitentiam,vt.c.inquisitionis.in princ.ꝭ.eo.& ibi
247 dixi. ¶ Decimo quæro,† vtrum iudex posśit procedere ad inquisitionem per denuntiationem regum vel principum secularium. Sol.dic vt dicam.ꝫ.
248 in.9.artic. princip. ¶ Vndecimo quæro, † vtrum plures admittantur ad promouendum inquisitionem.Sol.Ioan.Andr.in.c.penul.ꝫ.eod. in vers.idoneos.tenet ꝙ sic,per illum tex.& probatur in.c.cum
249 dilectis.de purg.cano.sicut etiam† plures admittūtur ad accusandum, vt.ꝭ.eo.c.licet.& plures ad excipiendum.&.c.dilecti.ꝭ.de except.& sequitur Spec. in tit.de inqusi.§.1.vers. item simul plures. Sed dicit Ioan.Andr. ꝙ imo videtur ꝙ magis idoneus sit eligendus,vt.l.3.ff.de popul.act. Sol. dicit Inno.plures posse esse accusatores,deũtiatores, exceptores, & inquisitionis promotores, vt in iuribus supra allegatis: sed ex illis magis idoneus eligitur,si pars opponat, vt in contrario. l.si.plures. ff.de accu. & iste electus erit quasi principalis,& alij poterunt sibi adsistere,arg.c.insuper.de test.& Hosti.sequitur, quod dicit verum Io.And.vbi ex eadem causa,vel ratione eiusdem criminis plures prosequerentur inquisitionem,accusationem, vel exceptionem. Sed si essent diuersa crimina ex eodem, vel à diuersis factis descendentia plures possunt admitti, secundum quod traditur,in.l.qui de crimine. C.de accusa.& ibi vide glo.not.& doct.dicit etiam Inn. quē sequitur Host. Ioan.And.& Do.meus.& Ioan.de Imo.in.c. pen.ꝫ.
250 eod.ꝙ si fuerit vnus † procurator constitutus à pluribus,admittitur,nec cogitur eligere,cuius nomine prosequatur, cum cesset ratio. l.nc in plures. ff.de exercit.cum vnus solus interueniat in iudicio. & sic aduersarius non distinguitur in plures personas. Facit.l.iam tñ.§. in hac stipulatione. ff.iudicatū solui. & idē in hoc tenet Spec.in.d vers.itē simul. ¶ Dno-
251 decimo quæro, † vtrum ad petitionem vniuersitatis posśit procedi ad inquisitionem.Sol.Inno. tenet ꝙ sic,in.c.cum dilectis.in princip.de purg. canon.ibi, dum tex.dicit ad petitionem plebani de ponte,&c. & idem tenet Abb.anti.& Spec. in tit.de inqui.§.1. vers.item et scias. Sed dicit Io.Andr.ꝙ illud ꝓcedit fm vnam lect. ibi positã, videlicet ꝑ tex. dum dicit, quorundã,&c.alias, ibi non colligit; satis tñ placet mihi dictum in se,intelligendo fm dicta in ꝓceden-
252 ti.q. ¶ Tertiodecimo qro, † vtrum impetratori,seu ꝓmotori inqsitionis posśit opponi ꝙ nõ ꝓmonuit. Sol. dic,ꝙ hec q̃stio congruentius adaptať ad.9.artic.principalē; vnde vide q̃ ibi dicã. ¶ Quartodeci-
253 mo qro, † an sit licitū promouere inquisitionē contra illum quem penituit, & pœnitentiam agit de delicto, & videtur dicendum ꝙ non; quia talis promotor non videtur moueri bono zelo. ꝙ videtur requiri; vt hic in tex.nostro. Præterea si quis no potest talem accusare, multominus debet posse contra talē inqsitionem ꝓmouere, vt dixi.ꝫ.in ver.octauo qro: sed talis non debet accusari, fm opi. Inn.in.c.accusasti.ꝭ.eo.igiť,&c. Sed aduerte, quia in accusatione Spec.& Io.And. tenent cõtrariū fm ꝙ dixi.in.d.c.ac cusasti.licet Io.ibidem dicat, ꝙ debet in hoc sequi conscientiã suã,arg.c.fi.de ꝑscrip.Iudex tñ indubitanter potest contra talem inquirere; qa penitentia non tollit vindictã publicam, ꝓut latē dixi in.c.de his.ꝭ. eod. vers. quandoq; &.4. ¶ Quintodecimo
254 qro, † vtrum statuto dictante ꝙ non soluens collectas,datia,vel ꝑstantias, vel qd simile non audiať in causa ciuili,vel criminali, vtrum non soluens posśit promouere inquisitionem. Ego arbitror ꝙ non; & vide

vide quæ latius dicam.ĩ.in.7.artic.prin.verſ.octauo
255 quæro.¶ Sextodecimo q̃ro,† vtrum ꝓſequutor in-
quiſitionis habeat ius in proceſſu. Sol.dic,ꝙ non ha
bet ius ꝓprium, ſed ſolũ ius adſiſtendi;qa ſi ius ha-
beret nõ poſſet mutari,& remoueri ꝓut dicẽt ĩ dua
bus ſeq.qq.Et ideò pôt iudex procedere in inquiſi-
tione ẽt eo non citato,ſm ꝙ tenet Inno.in.c.cũ cla-
mor.de teſti.& Bal.in.l.ea quidẽ.C.de accu.& Inno.
in.c.pe.ĩ.eo.fatetur tamen ibi Inno. ꝙ iudex pru-
denter facit ſi vocat,vel mittit pro promotore vt ab
eo inſtruatur,per.c.cum dilectus.ſ.eo.ſubdit tñ , ꝙ
256 credit ꝙ † promotor poſsit appellare , & ꝙ teneat
appellatio,vbi ipſe,vel alius cãm proſequatur , ſicut
dicimus de procuratore, in.c.pen.de procura.&.ff.
mandati.l.ſi procuratorem.§.ignorantes.& idem te
net Io.And.in.d.c.pe.& in.c.cum clamor ſuper ver-
bo, quam aliorum.vbi refert alios tenere ꝙ nõ poſ-
ſit appellare. Et adde q̃ dixi.ſ.eo.artic. ver. quinto
quæro.& verſ.octauo quæro.& in.q.præcedenti. ſed
pro prima ſnĩa facit quod not.in.c. 1.de elect.lib.6.
257 ¶ Decimoſeptimo quæro,†vtrum miniſter, ſeu in-
ſtigator deputatus ad proſequẽdam inquiſitionem,
poſsit repelli à iudice quãdocunq; iudici placuerit.
Sol.D.Ant.in.c.pe.ĩ.eo.videt tenere ꝙ ſic,per not.
per Inno.& Io.And.in.c.cum clamor.de teſti. Io.de
Imo.in.d.c.pe.dicit,ꝙ hoc non eſt ſimpliciter verũ.
vnde videtur velle, ꝙ ſi quis eſt deputatus per iudi-
cem,poſsit per ipſum repelli. Ita procedat dictum
Inno.& Ioan.Andr.in.d.c.cum clamor , & ꝙ tradit
Inno. & Hoſtien.in. c.exhibita.de iudi. ſecus ſi quis
proprio motu promouiſſet inquiſitionem, quo ca-
ſu non videtur poſſe repelli à iudice niſi ex cauſa,
arg.not.in.c.2.de procur.lib.6.&.l.poſt litem. ff.de
procura.facit ꝙ traditur in.d. c. cum clamor. & ſic
videtur iſte talis plus habere iuris in inquiſitione. ꝙ
facit ad id quod dixi in præcedenti.q. ¶ Decimo-
258 octauo quæro,†vtrum ſi ille,qui impetrauit inquiſi
tionem, fuit repulſus , quia excommunicatus , ini-
micus,vel alias illegitimus, poſsit alius ſubrogari in
locum illius Sol. licet de hoc dixerim.in.c.cũ opor-
teat.in glo.pe.ſ.eo.vbi de hoc traditur tamen,vt tu
legiſta habeas etiam integram iſtam materiam,dic,
ꝙ glo.hic arguit pro , & contra.& tãdem ponit opi.
Io.quam approbat,videlicet ꝙ non poteſt;quia Pa-
pa ſi ſciuiſſet inhabilitatem impetratoris literas non
dediſſet.& reprobat opi.Tan.Inno.ibi aliter diſtin-
guit. Tu canoniſta vide quæ dixi in. d.c.cum opor-
teat.in gl.pen.& adde quæ dicam.ĩ.in.9.artic. prin.
259 ver.12.quæro. ¶ Decimonono quæro, † vtrum qs
poſsit promouere inquiſitionem per procuratorẽ.
Sol.arbitror dicendum ꝙ ſic , ſiue loquantur in eo ,
qui vult promouere inquiſitionẽ per viam denuntia
tionis, quam quilibet poteſt facere ad finem conſe-
quendi effectum inqſitionis,& per procuratorem,&
per nuntiũ, vt probat in.c. ex parte. A. ſ.de teſti. &
in.c.cũ in iuuentute.de præſum.& Spe. in tit.de de-
nuntia.§.qui denuntiare in prin.& Barth.de Salic.in
l.ea quidem. C.de accu.ſiue qs denũtiet ad finẽ for-
mandæ ſpecialis inquiſitionis , ad puniendum cri-
men ad publicam vindictã, de qua inquiſitione tra-
ctamus in præſenti ; quam denuntiationem tenet qs
260 facere ex officio , prout ſunt † denuntiatores poſiti
per parochias,vel caſtra,aut villas, quos nos vocam⁹
ſyndicos maleficiorũ : quoniam licet eis ſit manda-
tum nudũ miniſterium , nihilominus poſſunt alteri
committere, ſm not.in.c ſi.de offi.dele.ſecundũ, ea
quæ latè dixi in cle.1.de offic.deleg.& quæ tradunt
in.c cum Bertholdus de re iudi. & idem arbitror di
cendũ de denuntiatoribus qui conſtituunt à conci-
lio prouinciali,qui dicunt quaſi quidam teſtes ſyno
dales, qui debent inueſtigare , & perquirere perſo-
nas corrigendas in diœceſibus ipſis cõmiſsis , & re-
ferre in concilio prouinciali, qđ ſingulis annis cele
brandum eſt ; vt dicam latius in.c.ſeq. nam licet iſti
261 videant quodammodo teſtes, & † teſtis non poſsit
deponere per procuratorẽ ; qa debet deponere de
perceptis ꝓprio ſenſu;tñ non ſunt propriè teſtes;qa
denuntiant ẽt ea quæ proprio ſenſu non perceperũt
ꝓut quiſq; infamatus eſt,& prout audiuerunt. Vnde
arbitror,ꝙ in his caſibus ſufficiat alteri cõmittere,q
denuntiat , dũmodo cõmittat ſpecialiſsimè expri-
mendo in cõmiſsione oẽs circunſtantias , vt iſte vi-
deat quaſi nuntius,& organũ,vel epiſtola denuntia-
262 toris ꝓpoſiti. Et † idẽ dicendũ ſi quis denunciet ad
finẽ vt formet inquiſitio ſuper infamia , vt tandẽ ex
illa poſsit deueniri ad inquiſitionẽ ſpecialẽ;vt latius
dicã in.9.artic.prin.nã ad talem inquiſitionẽ admit
ti pôt etiam perſona regulariter alias non idonea,ſe
cundũ ꝙ dixi.ſ.in prin.& not.in.d.c.cũ in iuuentu-
263 te. ¶ Vigeſimo quæro,† vtrũ ad petitionem inqui-
ſiti iudex debeat inquirere contra inſtigatorẽ inq-
ſitionis. Sol.dic,vt dicã in.11.artic.prin. ¶ Vigeſi-
264 moprimo quæro , † vtrum promotor inquiſitionis
ſit citandus ſi agitur de nullitate proceſſus. Sol.dic.
vt dicam in.11.artic. princ. ¶ Vigeſimoſecundo
265 quæro, † vtrum promouenti inquiſitionem contra
prælatum abbatem,vel alium à quo promouens pri⁹
debebat recipere expenſas,ſint miniſtrandæ expen-
ſæ pendente inquiſitione. Sol. vide quæ dixi in.c.ex
parte.ſ.eo.& melius cadit hęc.q.ſub.17.artic.prin-
266 cipa. ¶ Vigeſimotertio quæro , † de practica ſer-
uanda in prædictis.Sol. dic vt dixi in proximo præ-
cedenti articulo in ſi.q.ꝙ inquiſitus , & eius diligẽs
aduocatus,ſeu procurator debet maturè,& diligen-
ter animaduertere poſtquam viderit nihil poſſe op-
poni contra perſonam iudicis inquirentis,ꝙ oppo-
nat contra perſonam , & qualitatem inſtigantis in-
quiſitionem , habendo reſpectum , & diſcurſum fa-
ciendo circa qualitates requiſitas , prout ſuperius
in hoc articulo continetur : quoniam talis exceptio
videtur dilatoria, ſicut exceptio illegitimi accuſato
ris. & ideò ꝓponenda ante lit.conte. vt dixi in.c.1.
ſ.eo.probatur in.l.ſi maritus.2.§ præſcriptiones cũ
ſi.ff.de adulte. Item debet animaduertere , ſi eſſet
iudex delegatus,qui inquirit,an ſit illegitimitas quę
reddat reſcriptum commiſsionis inquiſitionis in-
ualidum ipſo iure , vt excommunicatio , de quo in
c.1.de reſcrip.lib.6.& dixi.ſ.in ver.7. quæro.& hoc
caſu poſſet opponi exceptio quandocunq;,vt no.in
d.c.1.ſec⁹ ſi eſſet talis illegitimitas,q̃ redderet reſcri
ptum elidibile per exceptionẽ; nã tunc deberet op-
poni ante lit. conte. vt traditur in dictis iuribus &
c.ſuper literis.de reſcrip. & ſic habes expeditũ ſextũ
princ.artic.¶ Septimo loco principali,iuxta p̃miſsũ
ordinẽ videndum eſt contra quos poſsit inquiſitio
fieri. Circa quem articulum examinabimus infra-

scriptas quæstiones. Primo, contra quos fiat inquisitio gñralissima. Secundo, contra quos fiat inqsitio generalis sup capite, & mẽbris. Tertio, contra quos fiat inquisitio generalis quo ad delicta, & quo ad psonas. Quarto, contra quos fiat inquisitio generalis quo ad psonas, & specialis quo ad delicta. Quinto, contra quos fiat inquisitio spẽlis quo ad personas, & gñalis quo ad delicta. siue specialis quo ad psonas, & quo ad delicta. Sexto, quid si incola Lunẽsis cõmisit homicidium Genuæ, & tandẽ contra ipsum redeuntem Lunã, Lunensis iudex vult inquirere pp dictũ homicidiũ, an possit. Septimo, vtrũ inquisitio fieri debeat contra psentem, an ẽt possit contra absentẽ fieri. Octauo, qd si statuto cauet ꝙ si quis non solueret datia, collectas, vel pstantias nõ reddat illi ius in aliqua cã ciuili, vel criminali. Accidit ꝙ Titius non soluens fuit vulneratus à Seio. Vtrũ iudex possit inquirere contra Seiũ de dicto vulnere stante statuto, ꝙ iudex possit oĩa delicta punire tã per viam accusationis, q̃ inquisitionis. Nono, cauet statuto, ꝙ testes recepti contra magnates nõ possint reprobari, an hoc non obstante possit officialis inquirere. Decimo, qd si vnũ statutũ disponit, ꝙ contra aduocatos non possit inquiri. Alio vero cauet ꝙ contra milites possit inquiri, vtrum cõtra illum, qui est aduocatos pariter, & miles possit inquiri. Vndecimo. T. fuit accusatus de aliquo delicto, cõtra eũ vult iudex inquirere de alio crie. Opponit. T. ꝙ pendet accusatio de pari, aut maiori, an exceptio impediat inquisitionẽ. Duodecimo, vtrũ cõtra illũ qui nõ põt accusari, possit inquiri. Decimotertio, quid si impetrata est inquisitio tãm in capite, q̃ in membris, an si mortuus sit platus contra eius successorẽ possit inquiri. Decimoquarto, quid si in rescripto continet, ꝙ iudex inquirat contra. T. & quosdã alios, vtrũ iste inq̃sitor possit inqrere contra plures quatuor. ¶ Decimoquinto, vtrũ ad defensionẽ eius contra quẽ inquirit admittatẽ procurator. ¶ Primo igitur quæro,

267 † contra quos fiat inqsitio generalissima. Sol. patet ex his q̃ dixi. s. in. 2. prin. arti. ver. gñlissima verò. nõ enim fit contra certã personã, nec ad puniẽdum; sed ad inueniendum oẽm facinorosum, & inhonestum clericum; vt ibi dictũ fuit. & adde, q̃ dicã. j. eod. ar-

268 ticulo vers. quinto q̃ro. ¶ Secundo quæro, † contra quos fiat inqsitio gñlis super capite, & super membris. Sol. patet de se. fit enim vt verbum sonat contra caput, & mẽbra alicuius ecclesiæ, collegij, monasterij, vel loci. & vide q̃ dixi. s. in secundo principali articulo ver. inqsitio verò quã facit prælatus. & quæ dicam latius in. 9. princ. artic. item in. 11. artic. prin. & adde q̃ dicam statim in vers. quinto quæro. Et similiter de se patet contra quem fiat inquisitio, quæ fit inqsitio, quæ fit de promouendo. de ea autẽ inquisitione, q̃ fit per oculorum inspectionẽ nõ cadet quæ-

269 stio, quia clarum est. ¶ Tertio q̃ro. † cõtra quos fiat inquisitio generalis quo ad delicta, & quo ad personas. Sol. huiusmodi inquisitio non fit contra aliquã certã personam; sed contra oẽm facinorosum hominem pœna, vel expulsione dignum, vt patet ex his q̃ dixi in. 2. principali articulo ver. generalis igit inqsitio quo ad delicta. & adde quæ dicam statim in ver.

270 quinto quæro. ¶ Quarto q̃ro, † contra quos fiat inquisitio generalis quo ad personas, & specialis quo ad delicta. Sol. ẽt ista non fit contra certam psonã; sed contra incertam, vt inueniat quis commisit ma-

271 leficium. & adde q̃ dicã in seq. q. ¶ Quinto quæro, † contra quos fiat inquisitio specialis quo ad personas, & generalis quo ad delicta, siue specialis quo ad delicta, & quo ad personas. Sol. dicendum ẽt, ꝙ requirit pmo, ꝙ ille contra quem inquiritur sit subditus inquirentis, siue dignitatẽ habeat, siue priuatus existat, & siue sit platus, siue simplex clericus dummodo sit subditus tõne eius cris super quo inquiritur iurisdictioni inquirentis. & hæc probatur hic in tex. tãm ex authoritate veteris, q̃ noui testamenti, vt c. si diligenti. de fo. compe. & in auth. statuim⁹. C. de epis. & cle. & in auth. quã in pronuncia. C. vbi de cri. agi op. Requirit ẽt. ꝙ is, contra quẽ inquirit sit infamatus. vñ videt, ꝙ solũ fieri possit contra infamatũ;

272 de quo latius in. 9. prin. artic. ¶ Sexto quæro, † quidam incola Lunẽsis commisit homicidium Genuę, & tandem contra ipsum redeuntem Lunã, iudex Lunensis vult inquirere ratione dicti omicidij, quærit an possit. Sol. de hac. q. & duabus similibus, dic, vt dixi. s. in proximo præcedenti articulo vers. 11. quero.

273 ¶ Septimo quæro, † vtrũ inquisitio fieri debeat cõtra præsentem, an vero possit etiam fieri contra absentem. Solu. dicit Ange. in repe. l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. vers. sed videamus qualiter. ꝙ inquisitio fieri debet contra præsentem, contra absentem vero contumacem non procedit; dicit tamen, ꝙ hęc non seruatur de consuetudine. Sed glo. magna nostra hic in ver. si vero infamatus contumat, &c. simpliciter vult, ꝙ etiam contra absentem contumacẽ possit iudex inquirere, ex eo quia potest pcedi lite non contest. & testes recipi, vt. c. quoniam. §. sunt & alij. s. vt lit. non conte. & hanc glo. cõiter* seq. doc. & probatur hic in tex. nostro. in. §. debet igitur. facit ꝙ not. maximè per Bar. in. l. absentem. ff. de pęnis. & aliquid dicetur. j. in. 11. artic. princ. Est tamen aduertendum, ꝙ Inno. in. c. qualiter. s. eod. quem seq. Spec. in tit. de inquisi. §. 1. vers. quæro an contra absentem cã studiorum. dicit, ꝙ contra talem absentẽ non potest formari inquisitio. & hoc sentit Io. And. in ver. per contumacem dum allegat Spec. licet quidam contra. mouetur Spec. per text. nostrum in §. debet. qui vult, ꝙ inquisitus debet habere facultatem defendendi. facit. c. cum dilecti. s. eo. & subdit

274 Spec. ꝙ † psentem reputat illum, quẽ citatio apprehendit, licet postea se absentet; nam contra talẽ, vt præsentem, poterit procedi, vt. c. fi. s. de eo qui mit. in pos. s. vt lit. non contest. c. quoniã. §. sunt & alij. & de pœu. c. dilectus. & de testibus. c. cũ olim. & in text nostro. §. debet igit. & ita debet intelligi dictum gl. nostræ; & adde quæ dicam in. 11. artic. prin. vers. 12.

275 ¶ Octauo quæro. † Pone. ꝙ statuto cauetur, ꝙ illi qui non soluerit collectas, datia, vel præstantias non reddatur ius in aliqua causa ciuili, vel criminali. Accidit ꝙ. T. non soluens fuit vulnerat⁹. à. S. an index possit inquirere contra ipsum. S. de dicto vulnere; stante statuto, ꝙ iudex possit omnia delicta punire tãm per viam accusationis, quàm inquisitionis? Sol. quæstio est multum difficilis; & eam disputauit Iac. Butr. vt dicit Bald. in repet. l. cum mulier. ff. sol. mat. Et Ange. etiam in. d. repe. l. si. vacantia solum mutatis terminis, ꝙ talis modo soluens non audiatur,

nec

Cõis opi.

nec agendo,ſeu defendendo,nec in ciuili,nec in cri-
minali. Et pro hac parte affirmatiua,q iudex poſsit
inquirere contra.§.plura adducũtur,arg. Primo, qa
276 † qñ ius excipiendi cauſat à perſona contra ipſam
perſonam, non debet virtus exceptionis excludere
illam perſonam, quæ non reperitur excluſa, vt.ff.de
pact. l.ſi vnus.§. pacta. verſ.ante omnia. &.l.nam &
poſteriores.in fi.ff.de iureiur.&.l.1. §.ſed & conſul-
tò coniuncta.l. cancellauerat. ff.de his quæ in teſta.
delen.ſed dicta excluſio ſtatuti oritur à perſona cõ-
tra perſonam; ergò mutata perſona non obſtat ex-
ceptio.ſed in caſu ṗdicto mutatur perſona;quia alia
eſt pſona iudicis inqrentis, & alia accuſatoris; ergo
excluſo accuſatore, non propterea excluditur in-
277 quiſitor,maximè, quia † ſtatuta ſunt ſtricti iuris, vt.
l.conſtitutiones.&.l.quidquid aſtrigendæ.ff.de ver.
278 ob.cum ſim. ¶ Secundo probatur; quia qñ † duæ
perſonæ participant in eodẽ iure,licet vna eximatur
ab agendo; non tamen perimitur alterius actio, vt.
279 l.fin.ff. de duo reis. ¶ Tertio probatur, quia † deli-
ctum non ſoluentis non debet nocere Reipublicæ
publicam vindictam proſequenti, arg. l.3.§.eman-
cipatus. ff. de contratab. &. l.iniquiſsimum. ff. de
280 iur. & facti igno.maximè,qa † ex facto alteri' alter
grauari non debet, vt in regula non debet alteri de
re.iu.l.meminerint. C. vnde vi.&.l.quicunq; C.de
281 ſerui.fugi.cum ſi. nec † factum priuatum debet ad
publicam læſionem redundare, vt.l.tranſigere.C.de
tranſac.&.l.ſi vn'.§.pacta.ver. ante omnia.ff.de pac.
&.l.imperatores.ff.de publ.iudi.&.ff.ad.l. Iul.de vi.
pub.l.qui vota ſi qui vacant. ¶ Quarto probatur,
282 quia † iudex inquirens non repſentat offenſum,nec
dicitur eius iniuriam proſequi; ſed vindictam publi
cam; & æquiparatur ei qui accuſat,vt quilibet de po
pulo; non autem illi, qui proſequitur priuatam vin
dicta vel ſuam, aut ſuorum iniuriam; quia tunc non
poſſet; ergo ſequit, q poteſt inquirere, vt.l.iuriſdi-
ctioni. & ibi gl.ff.de iuriſdi.om.iu.¶ Quinto proba
tur, quia licet vnus excludatur, non tñ intelligitur
excluſus alter cum quo nõ eſt eadem rõ excludendi:
ſed hic non eſt eadem ratio: quia non ſoluens ideò
excluditur; quia non ſoluendo deliquit. Iudex autẽ,
& Reſpu.non delinquerunt: ergò iudex non exclu-
ditur.ff.de calũ.l.hæc ꝯtio.& de adult.l.2.§.ſi publi
co.&.ff.de lib. cau.l.liberorum.ff.de aqui.poſ.l.is.
¶ Sexto probatur,quia q non ſoluens non audiatur
283 fuit † introductum in fauorem Reipu. ergo nõ de-
bet in eius odium retorqueri, vt in regula quod ob
gratiam.de reg.iur.lib.6.&.l.q fauorem. C.de legi.
¶ Septimo probatur, quia cum ſtatutum dicit, qđ
non reddat ius, idem vr̃ importare q non reddatur
284 iudicium,vt.l.1.ff.ſi quis in ius voc. non ierit. † ſed
iudicium propriè eſt actus trium perſonarum, vt.c.
forus.de verb.ſignifi. ſed in inquiſitione non inter-
ueniunt tres perſonæ, igitur,&c. ¶ Octauo probat,
285 quia † determinata cã determinatũ ṗducit effectũ,
vt.l.cũ pater.§.dulciſsimus.ff.de lega.2.l.hæc actio.
ff.de calũ.§.de iud.intelleximus.&.ff.de aqui.re.do.
l.in agris.cum ſi. ſed cã non ſoluendi terminatur in
eius perſona, quæ non ſoluit. ergò eius effectus ter-
minari debet cũ eo.ipſi ergo obſtat exceptio,nõ iu-
286 dici inqrenti.Facit ẽt qa † probatio inducta ad vnũ
effectũ,alium effectũ operari non debet,vt.l.ſi cui in
princ.ff.de lega.1.&.l.ancillã.ff.de vino trit. & oleo
leg.&.l.cũ vinum. ſm Ang. quæ tamẽ iura non benè
probãt;ſed dictum eſt verũ in ſe, & probat in.l.ſi qs
aurũ.ff de auro & arg. leg. &.l.q hominẽ.ff.de ſolu.
vñ cum ſtatutũ ſit factum vt puniant non ſoluẽtes;
non debet extendi vt fiſcũ aggrauet, & ius ſuæ por-
tionis,atq; pœnæ ſibi applicandæ extinguat.¶ Nono
287 probat,quia † verbũ reddat, poſitum in ſtatuto de
ſui natura ſignificat tranſlationem in alium, vt.ff.de
verb.ſig.l.verbũ reddendi. Sed iudex inquirens po-
tius ſibi reddit q̃ alijs ergo non dicit alijs ius redde-
re. ſed potius decernere. ¶ Decimo probatur, quia
288 † qñ acceſſorium non dependet à principali, licet
extinguatur principale, acceſſoriũ nõ extinguit, vt
l.3.§.fin.ff.de lib. & poſthu.&.c.eod.auth.ex cã. ſed
licet ius accuſandi ſit quaſi quid principale, non ta-
men dependet ab eo ius inquirendi; ergò ſtatutum
extinguens accuſationem, non extinguit inquiſi-
289 tionem.quinimò videtur, q † vtrunq; oriatur prin-
cipaliter,ergo vno extincto, non extinguit reliquũ,
vt.ff. de fideiuſ.l.generaliter. &.ff. de ſolut.l.ſi duo.
Vltimo probat, quia licet inquiſitio videat ſubro-
gari in locũ accuſationis,tñ aſſumit originalẽ natu-
rã,nõ accidentalẽ,vt no.in.l.certi cõdictio.in prin.
ff.ſi cer.pet.&.l.itẽ veniũt.§.itẽ certè. ſed illud q nõ
reddat ius, qa non ſoluit, eſt quid accidentale,ergo
non debet ṗiudicare originali naturæ.& pro ṗdicta
290 facit,quia † libertus patronũ non accuſat, & tñ iu-
dex inquirit,vt.l.1.C.ſi tutor non geſſerit. ¶ In cõ-
trariũ tñ pro parte negatiua allegatur multipliciter.
291 Primo,qa † cũ quid vna via prohibet videtur id eſſe
prohibitũ ex alia via p quã reſultaret idẽ effectus,vt
in reg.cũ quid.de reg.iur.lib. 6.ſed ex inquiſitione
reſultat idẽ finalis effectus,qui reſultat ex accuſatio-
ne,ergo,&c.Et ſi diceres ſi hæc rõ eſſet vera, ergo &
ècontra, ſi ſtatutũ dicit q nõ poſsit inquiri de iniu-
ria facta non ſoluenti,non poterit accuſari, quia eſt
idẽ effectus. Reſpondeo, q hic alia rõ ſubeſt. nam
292 † remoto auxilio extraordinario nõ ṗpterea remo
uetur ordinariũ,vt.l.ſed & milites.ff.de exc.tut.ideò
licet prohibita ſit inqſitio, remanet tñ accuſatio, vt
l.reſcripto.§.ſi quis.ff.de mu. & hono.ſecus eſt ècõ-
tra,qñ prohibita eſſet accuſatio. quæ cũ ſit via ordi-
naria, fortius vr̃ prohibita extraordinaria,cum ma-
ior ſit rõ prohibitionis in tacito, quã in expreſſo.cũ
293 † anima & intellectus legis cõſiſtat in rõne, vt.l.vlt.
C.de prædi.curia.lib.10.4.diſ.erit aũt lex. ¶ Secun
do probatur, quia cum datur impunitas maleficij;
omnis via puniendi videtur ſublata, vt.C.de his qui
ad ec. confu. l.ſi ſeruus. &. C. de metat. l.deuotum
lib.12. ¶ Tertio probatur, quia cum ſtatutum di-
cit, non reddatur ei ius, debet exponi ideſt ad eius
vtilitatem, vt.l.dominum pro atroci. iuncta glo.C.
de iniur.ſed inquiſitio dicitur fieri ad vtilitatem of-
fenſi, cum per ipſam videatur adimpleri voluntas
294 ſua,& † vindicta, quæ quaſi dulcis ſubleuatio vide-
tur oppreſſorum,vt.l.pe.c.de cõdi.ob cau.ergo,&c.
295 ¶ Quarto probat, quia nos † debemus curare effe
ctum,non modũ, vt.l.gallus.§.& quid ſit tantũ.ff.de
lib.& poſthu ¶ Quinto facit, quia vbi eadẽ eſt cau-
ſa,& eadẽ pœna eidẽ eſt applicanda,ergo modus agẽ
di nõ debet facere cẽſeri quo ad effectum, inquiſi-
tionem eſſe diuerſam ab accuſatione. ergo nec quo

ad prohibitionem statuti. ¶ Sexto probatur, si iste
non soluens esset filiusfa. pater non posset agere in-
iuriarum, vt.l. 1.§.q anñ.ff.de calum. &.ff.de iniur.l.
non solum.§ quãquam.&.l. prætor ait.§ .atrocem.
ergo nec patria, arg.l.vt vim.ff.de iustitia & iure,
296 ¶ Septimo probatur, quia† quando ex vna causa, &
ex vnica tantum obligatione resultant plures agen-
di formæ, exclusio vnius est exclusio generalis, quia
elidit non solum personæ sed etiam cã, vt.l.1.§.in tu
tela.ff.de tutel.& ratio. distra. sed hoc est vnum de-
lictum, & vna criminalis obligatio in substantia, &
297 numero; igitur,&.c. ¶ Octauo probatur, quia† iu-
dex tenet, & suplet locum absentis, vt in auth. vt o-
mnis obe.iudi.puin.§.si verò.& no.ꝭ.vt lit. non cõ
test.c.quoniã frequẽter.&.ff.de re iud.l.à diuo Pio.
§.si emptor.ergo sicut absens offensus si vellet accu-
sare non posset; ita nec iudex. ¶ Vltimo probatur,
qa conditio,& dispositio personæ offensi disponit,
& imprimit ex se in ipsum, tunc eodem, vel alio ꝓ-
sequente crimen, eadem dispositio, & expresio lo-
cum habet.vt. C.de adulterijs. l.quoniam Alexan-
drum.&.l.qui adulterium.&.l.qui libertũ.C.qui ac-
cu.non pos.insti.de iniur.§.atrox.sed in casu nostro
in illum non soluentẽ lex imprimit, & disponit vt
ei tanq̃ indigno ius non reddatur. quolibet ergo vel
eo, vel alio prosequente dicendum est, vt offenden-
tes eũ liberi dimittantur.ac.dictorũ iurium Sol.Iac.
But.determinauit, q talis inquisitio fieri nõ posset,
qñ talis non soluens posset impunè offendi; ex quo
non potest deueniri ad vindictã, cum prohibitum vi-
deatur esse iudicium. Sed Ang.in,d. Repe.l.si vacan-
tia reprehendit hanc decisionem.per not.per glo.in
298 l.q̃rela de fal.vbi glo.vult, q † post lapsum. 20.an-
norum accusanti de falso, non debet ius reddi, & tñ
potest de crimine inquiri. & idem videtur sentire
gl.in.l.1.C.qui ac.non pos.vbi dicitur, q de crimi-
ne calumniæ, pendente accusatione, non debet audi
ri accusator, & tamen de calumnia pendente accusa-
tione in iudicio potest inquiri.ad idẽ.l.1.ff.de. calũ.
finaliter Ang.ibi dicendo cõcludit, q quandoq; sta-
tutum facit maleficium licitum; puta, quia dicit, q
non soluens collectas posit offendi, & ei ius in ali-
qua cã non reddatur, & tunc de maleficio commis-
so in eum, sicut non potest per accusationem proce
di, ita nec per inquisitionem, quia factum fuit lici-
tum; ergo nullo modo potest puniri, casus est.ff.de
iniur.l.non solum.§.quãquam. & iste non est casus
nostræ quæstionis.quia in.q.præmissa non præsuppo
nitur, q nõ soluens posit impune offendi. Si verò
non facit maleficium licitũ; sed solum negat audiẽ-
tiam iniuriam passo, sicut est in.q.præmissa; quia sta
tutum dicit, q non soluenti non reddatur ius. & tũc
vera est opinio.& determinatio Iac.q nec per inqui
sitionem procedi posit, vt.l.filius.§. veterani.de ꝓ-
cu.cum alijs iuribus.ꝭ.allegatis pro hac parte. Non
ob.gl.in.d.l.q̃rela.quia dicit ipse, q illa est falsa, &
est contra.d.§.veterani. Aut redditio iuris denegaẽ
ad tempus vt puta, quia dicit statutum, nõ soluenti
non reddaẽ ius vsq; ad annũ. & tunc cũ verba ꝓpriè
sonẽt, qñ ius redderetur ad petitionẽ non soluentis,
sequitur q ex mero officio poterit inquiri, & ita lo-
quitur glo.si rectè legatur in.l.1.C.qui ac.nõ pos.&
l.1.ff.de calũ.& sic residet Ang.& hanc partẽ tenue-
runt Ray.& Iac.de Are. q posit cognoscere ad vti-
litatẽ fisci, non aũt ad vtilitatem banniti, arg.l.licita
tio.§.q illicitè.ff.de publica.& ita dicit Iac.de Are.
l.1.§.hoc autẽ.ff.de aleat.& tãgit in.l.falsi.C.de fal.
ibi etiam Cyn.Bal.verò in repe.l.cum mulier.ff.sol.
mat.in fi.dicit aduertendum, q quandoq; statutum
disponit permittendo crimen, & tunc non est dubiũ
q non potest inquiri cum excludat pœnã.& sic con
cordat cum Ang. allegat.l.si seruus. C. de his qui ad
ec.confug.&.l.si quis vxori.ff.de furt.Quod tñ dicit
verũ, si pena tollitur in totũ; sed si in parte, ad illam
põt procedi tam p viam accusationis, q̃ inquisitio-
nis, Quandoq; statutum disponit super persona, &
tunc aut super qualitate propter quã non alteratur
delictum, & procedit inquisitio, vt.l.falsi quidẽ.C.
de fal aut pp qualitatem, quę habet alterare delictũ.
& tunc non procedit inquisitio, si est talis alteratio
quæ excludit effectũ delicti. Vnde ad.q.Iac, redeun-
do, dicit ipse, q aut qualitas impediens inerat tem-
pore perpetrati maleficij.& sit vera dicisio.Iac. Aut
non inerat tunc, sed postea superuenit, & hoc casu,
licet accusatio non procedat; quia exceptio contra
psonam impedit processum, vt.l.pen. C. qui ac.non
pos.tñ procedit inquisitio. Mouetur, quia Reipu-
blicæ ius inquirendi fuit à principio q̃situm, & ipsi
offenso ius accusandi; licet ergo offenso tollatur ac-
cusatio pp non factã solutionẽ; tñ Reipublicæ non
tollitur ius inquirẽdi, arg.not.in.d.l.q̃rela.C.de fal
q dicit esse not. dignissimum; & est rõ; quia qñ ex
eadem causa est aperta via pluribus; licet vni postea
præcludatur ex facto proprio; non tñ præcluditur
altera, vt.l.2.§.q si in primis.ff.sol.ma.&.l.cũ dos.ff.
de pac.dotal.&.l.si post mortẽ.§.si.ff. de contratab.
&.l.si.de pac.& prædicta decisio est subtilis, & mihi
placet.pro qua facit, q dicã.ꝭ.in proxima seq.q.&
adde quæ dicam.ꝭ.ver.22.cõmisceri tñ debet cum
opi.Ang.vide omninò.d. Nellũ in tracta. Bannito.
2 parte.2.partis.q.1. quem non videram. Aduerte
tñ, quia in omnibus casibus in quibus Ange.Iac. &
Bal.dixerunt, q iudex non posit inquirere saltem
quando delictum non alteratur, videntur prædicta
locum habere, nisi offendens pariter nõ soluisset da
tia, vel præstantias; quia tunc videtur, q indistinctè
299 posit inquiri, quia † paria delicta mutua compen-
satione tolluntur.d.l.cum mulier. ff sol.ma. facit. c.
quia frustra. ꝭ.de vsur.&.c.frustra. de re. iu. libr.6.
In contrarium tamen fortiter ob.q.dicit Bal.in.l.si
creditoribus. C. de seruo. pig. da.manu.dicit enim,
q vnus ex duobus non soluentibus volens agere con
tra alium non audiretur saltem si aduersarius exci-
peret; quia volens agere primo loco debet se funda
re in iudicio tàm in persona, quàm in iure. & ideo
quia sibi incumbit onus probandi, semper est dete-
rioris conditionis, vt.l.vbi pactum.C.de transac. &
facit.c.1.ꝭ.eo.præterea licitum est allegare dolum,
vel culpam aduersarij ad defensionẽ, vbi non licet ad
300 impugnationẽ. & sic † excõicatus contra excõicatũ
excipit.ꝭ.de excep.cũ in iure. & tamen non agit, vt
c.intelleximus.de iud.sicut ergo offensus repelleret
si ageret propter non soluta datia.ergo & iudex, qñ
in locũ ipsius accusatoris succedit, vt dictũ est. Sol.
quæstio mihi videẽ satis dubia, & difficilis, & est no
ua; & si vellem⁹ ipsã rectè, & plenè examinare, opor
teret

teret videre fundamēta cōpēſationis in materia de-
lictorum, quæ materia eſt ſatis longa, & intricata. de
qua pleniſſi. vide poſt omnes. Ludo. Ponta. in. d. l. cū
mulier. ſed pro nunc magis placet, quòd iudex poſ-
ſit inquirere, maximè, ſi ſtatutum dictat non audia-
tur in cauſa ciuili, nec criminali agendo, vel defen-
dendo; cum tamen nihil ſit, quòd iſte inquiſitus poſ
ſit opponere iudici, & ipſe tanquā nō ſoluens nō de
beat audiri, ꝙ cōtra eū poteſt inquiri. verū tamē eſt,
ꝙ audietur quo ad naturalē defenſionē; ſed non quo
301 ad poſitiuā; q͂a † naturalis illa defenſio nō poſſet oī-
no tolli, vt no. in. d. c. intelleximꝰ. & in cle. paſtoralis
de re iud. & l. defēſionis facultas. C. de iure fiſ. lib. x.
quod notabis. Item aduerte. quia arbitror quòd etiā
in caſibus in quibus. ſ. dixi ſecundum Angel. Bal. &
Iac. quòd non poſſit inquiri propter non ſolutas præ
ſtantias offenſi, limitandum ſit, ſi modo offenſus nul
las præſtantias ſolnerit. ſecus ſi aliquas ſoluerit, licet
302 non omnes; quia licet de iure † indefinita regulari-
ter æquipolleat vniuerſali, vt no. in. c. vt circa. de ele.
lib. 6. & in reg. 1. de reg. iur. lib. 6. & in. l. pluribus. ff.
de leg. 3. & l. vſu. ff. de verbo. ſigni. maximè in colle-
ctiuis, vt. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interroga. ac. tamen
illud non procedit negatiuè, prout eſt in caſu, videli
cet ſi non ſoluerit collectas, vt eſt tex. ſingu. in. l. ſi is
qui ducenta. §. vtrum autem. ff. de reb. dub. Item nec
affirmatiuè in materia odioſa, qualis eſt noſtra, vt eſt
tex. ſingu. in. c. quamuis. 2, reſpon. de præben. lib. 6.
& ibi no. Si quis ergo ſoluit duas aut plures præſtan-
tias, non eſt verum dicere ipſum non ſoluiſſe præſtā
tias; vt de ſe patet. ſecus autem, ſi ſtatutum diceret.
Qui non ſoluerit omnes præſtātias nō audiatur &c.
Vel qui ꝓ præſtantiis, aut datiis reperitur deſcriptus
debitor, non audiatur &c. Arbitror tamē quòd iſtis
duobus caſibus deciſio præfatorū doct. recipiat duas
limitationes. Prima, ſi modo præſtātiæ impoſitæ nō
ſint paruæ, aut minimæ ſummæ. hoc videtur ſing. vo
luiſſe licet in alia materia, Fran. Tigri. de Piſis, in re-
pe. authen. ſed iam neceſſe. C. de. dona. inter vir. Vbi
303 dicit, quòd † ſi ſtatutum dicat quòd bannitus pro de
bito non audiatur &c. quod non intelligitur pro de
bito modico, ſed pro debito magnæ quantitatis. al-
legat not. per Cy. in authen. minoris debitor. C. quā
304 do mul. tu. offi. fun. po. † Quæ autem dicatur magna
quantitas, aut parua, dicit quòd relinquetur arbi-
trio, & officio iudicis, vt. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. 1. ff.
de iudi. latè in repe. c. fi. de iureiuran. tetigi in. c. de
appellationibus. de appel. facit etiam pro prædicta
deciſione, quòd no. in authen. de armis circa finem.
305 vbi traditur, quòd † ſtatutum quòd punit portātem
arma, non habet locum in portante cultellū paruū.
Item allego pro dicta deciſione. quòd no. gl. in ver.
ſanguinis. in. c. cum illorum. §. ꝙ ſi clauſtrales. ꝰ. de
ſen. excomm. & quòd no. in. c. propoſuiſti. de con-
306 ſec. eccle. vel alta. In quibus dicitur, quòd † ſtatutum
quod loquitur puniendo ſanguinis effuſionem, non
habet locum in parua ſanguinis. effuſione. Item fa-
307 cit illud vulgare quòd † de minimis non eſt curan-
dum. vt. c. pe. de reb. ec. non alie. & l. Seio. ff. de reſti.
308 in integ. In contrarium tamē fortiter ob. quia † pro
quanto minori re eſt contumacia, tanto maius eſt de
lictum, & peccatum; & tanto magis puniri debet, vt
eſt gl. ſingu. 96. diſt. c. duo ſunt. no. Ioan. Andr. in. c.
cum non ab homine. ſ. de iudi. ergo ſequitur. ꝙ pro
quanto minori ſumma eſt deſcriptus, tanto maior
ſit contumacia ſua. & ſic magis puniendus. Secunda
limitatio eſt, niſi ille, qui eſt deſcriptus debitor col-
lectarum, datiorum, vel præſtantiarum vt euitet pri-
uationem audientiæ, & vt delinquens non poſſit of-
fendi, dixerit ſe illegitimè, & iniuſtè deſcriptum, &
obtulerit ſe paratū deponere pecuniā illā in qua eſt
deſcriptus, per. l. fi. C. qui. ad lib. procla. non licet. &
hoc tenet Iac. de Ar. in. l. ſtatuliber rationem. ff. de
ſtatulib. loquitur tamen in bannito. ſed Bal. in. d. l. fi.
309 in bannito tenet contrarium; quia cum † bannum ſit
quædam ſententia, ſtandum eſt banno donec contra
rium appareat, vt. ff. de tranſac. l. poſt rem. Sed mihi
videtur, quòd præcedēs opi. maximè in caſu noſtro
ſit magis iuſta, & æqua, quam opi. Bal. & hoc indubi
tanter procederet iudicio meo, quando pars deſcri-
pta debitrix aliquid oſtenderet, quod faceret rē du-
biam, vt eſt tex. no. in. c. ex parte. de ver. ſigni. Et pro
hac deciſione adduco deciſionem Bald. in. l. ſi ex. C.
310 de lib. cau. vbi ipſe vult, quòd † ſi ſtatutum dicit ꝙ
bannitus poſſit offendi quòd lite pendente ſuper bā
311 no, non poteſt offendi. Sic ergo † ſi ſtatutum diceret
deſcriptus debitor non audiatur. pēdente lite ſuper
debito deberet audiri, & per conſequens poſſet for-
mari inquiſitio & ad ipſius denuntiationem & vtili-
tatem. Et pro complemento iſtius arti. remiſſiuè ta-
men, de iſtis verbis quæ quotidiè ponuntur in ſtatu
312 tis, † non audiatur, vel audientia denegetur, vide; ꝙ
videātur tribuere ius dilatoriè, c. ſedes. & ibi. D. An.
ſ. de reſcrip. & l. nulli. C. de iudic. Barto. in. l. omnes
C. de fund. patri. lib. 11. Bald. in. q. quæ incipit, ſtatu
to cauetur, quòd fęnerator. in pri. & l. reos. C. de ac
cu. ver. quæro an procurator per. l. ſi ſeruus. C. de his
qui ad ecc. confugi. & ibi etiam doc. & in. l. pe. & fi.
C. qui ac. nō poſ. & l. item apud Labeonem. § quod
ait. & l. prætor edixit. §. præterea. ff. de iniur. & ſic vi
detur, quòd ſi non opponatur exceptio. quòd nō de
bet audiri, tenet proceſſus; cum tribuat ius dilatoriè
vt eſt bo. tex. in. cle. conſtitutionem. in. fi. de elect. fa
cit tex. & quòd ibi no. Inno. in. c. quia fruſtra. 1. de
vſur. & Barto. in. l. non ſolum. §. fi. ff. de iniur. vbi di-
cit quòd iudex non poteſt ex officio repellere. ſed
contra dictum Bar. dicit D. m. in. c. nulli. ſ. eo. & ibi
dixi in glo. In contrariū tamen facit quod proceſſus
nō teneat, quod dicit Bal. de pace cōſtantiæ. in verſ.
non admittemus. vbi dicit, quòd ſtante dicto ſtatu-
to, quòd quis nō audiatur, ſententia pro tali lata nō
313 tenet. Item facit. quia † ſi ſtatutum imponeret tem-
pus ad agendum, & poſtea dicit ab inde in antea nō
audiatur, proceſſus non tenet, tradit Bal. no. in. l. fin.
de ædic. di. Adri. tol. in 13. contrario, vbi tenet ꝙ ta
le ſtatutum ſemper impediat proceſſum, per not. in
c. cum in tua. qui ma. ac. poſ. & l. Titia. ff. de acc. & l.
ſi eo tempore. C. de emiſ. pign. & ibi in. d. l. fin. vide
tria, aut quatuor ſingularia. dicta in hoc. Quidā etiā
314 volunt, ꝙ per † hæc verba actionem non dabo, tolla-
tur actio ipſo iure. quidam ꝙ ope exceptionis. Nō-
nulli diſtingunt inter cauſas ciuiles, & criminales. vi
de in. l. 1. & ibi glo. & Cy. & Bart. C. de iuris & fac.
igno. & Bar. in. l. 1. in prin. ff. ad Macedoni. & l. nam
poſtea. in prin. §. præterea. & ibi etiam per Butrig.
ff. de iureiuran. tradit etiam idem Butrig. in. l. a.

C. vt

C.vt nemo priuatus titu. &c.& quòd no.in.l.1.ff.ad
Trebel.& ibi Bart.& doct.&.l.2.§.1.ff. ad Veleian.
&.l.1.ff.de aleato.& vide etiam bo.tex.in.l.tametsi.
iuncta.l.1.ff.ad Macedo. quæ probat, quòd in casu
prędicto exceptio possit obijci ad processum execu
316 tionis.De his autem†verbis, non possit inquietari,
videtur quòd tribuant ius dilatoriè,vt.l.is qui. & ibi
Bar.& idem de verbo,non fatigetur.vt not. D. Ant.
in.c.1.& ibi dixi.s. eo. Et idem si diceret non tenea
tur pars respondere.no.D.Ant. in. c.cum ordinem.
s.de rescript.Quid autem de his verbis,non habeat
vocem in capitulo?dicit singulariter Bart. quòd in-
telligitur,hoc est non audiatur in iudicio;vt.l.colo-
ni.per illum tex. C. in quibus cau.col. censi.&c.lib.
11.& hac remis.sufficiat dedisse.¶ Nono quęro, &
similis.q.præcedenti dicit statutum quòd testes rece
pti contra magnates non possint reprobari . Quęri-
tur, an hoc non obstante possit officialis inquirere.
So.Bar.in cõsilio suo,qd' incipit. A domino Cyno
de Bononia, decidit quòd non.mouetur his rationi
bus.Primo pręmittendo, quòd tale statutum tenet;
317 quia†de iure communi possunt testes ex causa non
reprobari,vt.c.licet.s.de testi. Sed tale statutum vi-
detur factum ex causa, ne magnates propter eorum
potentiam facerent testes reprobari, nec præsumit
statutum,quòd quis dicat falsum contra magnates,
ar.l.verisimile.ff.quòd me. cau. hoc præmisso, dicit
Bar.quòd officialis nõ potest inquirere.primo,quia
statutum dicit simpliciter quòd testes non possint
reprobari;nec distinguit a quo:ergo &c.vt l.1.§ ge-
neraliter.ff.de leg.præstan.&.l.itẽ veniunt.§. a quo.
ff.de peti.hære.& quia lex prohibet &c.ff.de postul.
l.quos prohibet.Secũdo, quia quando lex prohibet
aliquẽ de aliquo redargui. videtur prohibere omnẽ
modũ puniẽdi.C.de his qui ad ec.confugi.l.si seruus
ibi,si illã &c. & de cõmuni seruo. manu.l.1.in prin.
ibi,& nullum ex sacris.Tertio probatur per tex.in.l.
318 non solum.§.quanquam.ff.de iniur.vbi†pro ea tan-
tum iniuria potest agere maritus contra patronum
pro qua vxor liberta agere posset; ita & in casu pro-
posito.de eo tantum falso potest inquirere Potestas
319 de quo alius potest accusare.Quarto probatur†quã
do lex iubet aliquid non reprobari, facit illud esse
320 præsumptionẽ iuris,& de iure.& sic† in contrarium
non admittitur probatio.l.fi.C.arb.tut.&.l. antiquæ
C.ad Velleia.&.l.fi.C.ad Macedo.& in auth. vt lice.
ma.& auiæ.§.hęc verò.no.gl.in.c.quoniam.s.vt lit.
nõ conte.c.fi.j.de Iudæ.Sic ergo in proposito,cum
præsumptio sit iuris.& de iure,quòd testes dicãt ve
ritatem, non admittetur probatio in contrarium,
nec inquiretur super eo quod non est delictum. Itẽ
321 probatur, quia sicut in ciuilibus prodita est †actio,
hoc est ius prosequendi in iudicio &c. vt Insti. de
322 actioni.in prin.sic & in criminalibus†accusatio hoc
est ius accusandi;vt Insti. de pub. iud. in princ.ergo
323 †sicut in ciuilibus nemo experitur vbi non compe-
tit actio; ita nec in criminalibus.vbi non competit
accusatio;vt.s. ostensum est,& probatur quia lex re
sistit.ergo &c.vt.l.cum lex.ff.de fideius.&.l. non du-
bium.C.de legibus.&.l.si non sortem.in princ. ff.de
condi.indebi.Si ergo non oritur ius accusandi,appa
ret quòd Potestas non potest inquirere, & experiri.
& ita consulendo determinauit Bart.pro quo faciũt
324 allegata.s.in.q.præcedenti.¶ Decimo quæro, †sta
tuto cauetur, quòd contra aduocatos non possit in-
quiri.Alio statuto cauetur,quòd contra milites pos
sit simpliciter inquiri. modo quidam est aduocatus
pariter & miles: an poterit contra eũ inquiri de cri-
mine? & videtur primo, quòd iste casus omissus vi-
deatur,vt in.l.Titię textores.ff.de lega. primo. & sic
stemus in dispositione iuris communis.Bal.breuiter
dicit,quòd aut deliquit vt aduocatus.& cõtra ipsum
non potest audiri. aut vt miles, & potest inqui-
ri. Probatur in. l. si quis decurio.C.de fal.Aut deli-
ctum est indifferens; quia non respicit magis docto
ratum,quam militiam. & illa pars accipi debet quæ
325 magis fouetur a iure communi;quia† ius commune
non tollitur ita de facili,sicut statutum, vt. l. eius.ff.
de milita.test. Et ideò si est tale delictum de quo nõ
inquiratur de iure communi. iudicatur de eo vt de
aduocato.Sed quid si delictum esset tale quòd de eo
de iure communi posset inquiri,& esset indifferens?
Bal.non decidit.Ego arbitror, quòd possit inquiri.
Moueor, quia potius quis videtur delinquere vt mi-
326 les,quam vt aduocatus quia†miles pręsumitur igno
rare iura.l.1.C.de iur.& fac.igno.& ideò facilius p-
sumitur contra iura agere,& sic delinquere;maximè
327 si delictũ esset iuris positiui.† Aduocatus verò præ-
sumitur scire iura,quinimo Fulcinus a Q.Mutio ob
iurgatus extitit;dicens,Turpe esse patricio,& nobili
viro,& causas exorãti, qualis erat Seruius Sulpicius,
ius,in quo versaretur,ignorare,vt.l.2.§ Seruius au-
328 tem.ff.de orig.iur.Quare cũ†ius sit ars boni & ęqui
vt.ff. de iusti. & iur.l.1. meritò vt iurista. seu aduo-
catus non pręsumitur delinquere. Aduerte tamẽ cir
ca prædicta,quia pro primo membro Bal.dicit.q at
tendatur an deliquerit vt aduocatus, an verò vt mi-
les;& sic de eo iudicemus. Facit gl.in ver.inquisitis
iuncto tex.& ibi no.d.Do.in.c.cũ expediat.de elec.
lib.6.& glo.in vers:compromissarij, & ibi etiam d.
Do.in c.cum indemnitatibus.§. cœterum. de elect.
lib.6.& quòd no.traditur in.c.tuæ.s.de procu.facit
etiam.l.fin.C.de iure dotium. & quod traditur in au
then.de non eligen.secund.nub.§. aliud. Idem facit
329 regula quæ vult,quòd†extrema diuersæ naturæ non
alterant naturam suam.ff.de sta.libe. l. statu liber §.
fi.Item facit.l.seruus vrbanus.§.fi.ff.de lega.3.&.l.le
gatis.§.2.eo.ti.pro secundo dicto Bald.quòd si de-
lictum est indifferens &c.debet assumi pars quæ ma
gis fouetur a iure communi.facit. l. non vtiq; .ff. de
eo quod certo loco.sed pro dicto quòd vltimo loco
tetigi post Bal.aduerte,quia essent examinandæ mul
tę regulæ,quæ dantur in materia mixtorũ; quas hic
non intendo examinare;sed sufficiat illas tetigisse p
intellectu huius.q.& omnium similium. videlicet il
330 la regula quòd † in mixtis magis dignum attrahit
ad se minus dignum; vt.c.quãto.s.de iud.& c.quod
in dubijs de consec.ecc.vel alta.& in.c.hoc est.de cõ
sc.distinct.2.ff.de auro & argen.lega. l. pędiculis. §.
Neratius.& de aquit.hære.l.qui patri.licet in cõtra-
rium faciat tex.in.d.l.pædiculis.§.fi.& Insti. de rerũ
diui.§.litere.tangit Bald.in proemio feudorum.fa-
cit.l.sed si ex meis.ff.de aquir.rer.domi. Et secundũ
hanc regulam tenendo opi. illorum, qui voluerunt
331 quòd†miles sit dignior doctore qualitas ista indif-
ferens attribueretur militi,& nõ doctori.& sic face-
tet

ret pro deciſione ſ.tacta.Sed ſecũdum aliã opi. quæ
vult,ꝙ doctor preferatur militi quę verior eſt,vt te-
nui in.d.c.quanto.de magiſt. eſſet decidẽdum in cõ
trarium;niſi quòd ratio,quam. ſ. allegaui,quòd tan
quam doctor non videtur delinquere videtur repu-
gnare.Item eſſet conſideranda alia regula, quæ vult,
332 quòd† vbi mixta ſunt inſeparabilia, iudicantur ſecũ
dum qualitatem potentiorem;vt traditur in.l. lege.
Iulia. §.hermaphroditus. ff.de teſti. &.l.queritur.ff.
de ſtatu ho. 4.q.3.§. hermaphroditus. & ꝙ traditur
in.l.legatis.§ ſi vni.ff.de leg.3.Quare ſi eſſet doctior
in aduocatione,quam in militia, iudicaremus de eo
vt de aduocato.ſecus econtra;quia tunc per contra-
rium eſſet.Et ſi æqualis eſſet in ambadus,iudicãdum
videretur ſecũdum illam qualitatem,quam ſibi aſſu-
meret,vt pręcipuam ; vt in dictis iuribus.hæc autem
aſſumptio in dubio dignoſceretur ab exercitio , vel
333 per habitum exteriorem;quoniã † habitus exterior
tribuit intellectum animi,ſeu intentionis intrinſecæ
vide iura,quæ allegaui in.c.in nonnullis.de iudic.in
6.not.Et ſi portaret vtrunq; habitũ,vt puta;quia to-
gatus incederet. & cum bireto militari, eſſet quaſi
monſtrum.vt ſolitus erat dicere nobilis ſcholaris do
minus Manentes del Buon del Monte de Florentia,
de quodam Poteſtate noſtro,qui extenſam togã por
tabat,& biretum militare;quoniam ſi doctor erat,&
miles,caput in quo prudentia, & ſcientia,memoria,
& intellectiua pars reſidet doctoralibus inſignijs or
nare debebat.partes vero cordis,& crura, atque par
tes inferiores expeditas habere breui veſte militari
334 †militibus enim priuilegia militaria conceduntur,
ſi ſunt in expeditione.non ſi in domo togati, aut ali
bi extra expeditionem vitam ducunt,qualem agunt
vt plurimum noſtri milites, vt.l.penul.ff. de teſtam.
milita.& Inſtit.eo.§.illis. Si verò omnia eſſent æqua
lia.poſſet dubitari,an cõſideranda eſſet cauſa magis
priuilegiata,vel non;de quo articulo in.c. cũ in illis
de pręben.lib.6. & per docto. maximè moder.in.l.
2.in princip.ff.de verbo.obliga.&.l.pręſcriptiones.
§.vim paſſa.ff.de adulte.&.l.ſi ita ſcriptum.ff. de lib.
& poſthu.&.l.clemens.ff.de hęred.inſtit.& fuit not.
q.Ioan.Chalde quę incipit, Papa conceſſit ſpecialẽ
poteſtatem.facit.C.de rei vxo.actio.l.1.§.1.& C.cõ
munia de leg.l.1.&.2.c.1.ſ. ne. ſe. vac. j. de exceſ.
pręla.c.ſicut vnire.16.q.1.c.& temporis qualitas.de
pœnit.diſtinct.2.c.medicamentum.22.q. 2.non eſt
culpandus. Item conſideranda eſſet alia dubitatio,
335 vtrum† in mixtis attendatur qualitas , quæ prodeſt,
an verò quæ nocet? in qua materia Barto. voluit cæ-
teris exiſtentibus paribus,& inſeparabilius, quòd at
tendatur qualitas nocens , vt.l. ſi quis graui in fin.cũ
l.ſequ.ff.ad Silani.&.l.2.§.ſi a pupillo.ff.pro empto-
re.&.l.finali.§.ſed & ſiquis.ff.nautę,caupo.ſtab.&.ff.
quibus.cau. in poſ.ea.l. Fulcinus.§. quid ergo. & ꝙ
ibi traditur &.ff.de arbit.l.Pædius.§.fin.&.ff. de leg.
præſtan.l.3.§.fina.& probatur ſecundum vnum intel
lectum.quem ibi tetigi in.c.ſuper quæſtionũ.§.por-
rò. de officio delega. licet ſecundum alium intelle-
ctum probet contrarium,& prædicta opin. fuit Dy.
in reg.poſſeſſor de reg.iur.lib.6.Ex quibus infertur,
quòd cæteris exiſtentibus paribus,ſi attendimus qua
litatem nocentem, iudex poterit procedere per in-
quiſitionem.& hoc mihi placet.pro quo facit ratio,
336 quam.ſ.allegaui.& quia† rationabile , & ſaluciferũ
eſt,vt delicta puniantur , vt.l.ita vulneratus.in fin.ff.
ad.l.Aqu. &.l.1.ff.de iuſt.& iu.Nõ obſt.l.3.§.ſi quis
palam.ff.de iure fiſ.quia ibi;qualitas,quæ prodeſt eſt
potẽtior ; quoniam per eam tollitur & ſupprimitur
qualitas cauſæ nocentis.Nam quòd deliquerat clam
deſtruitur per delictum poſtea palam factum.& hoc
tenet Bar.in.d.§.ſi quis palam.Item non ob.l.eman-
cipatum.§.fi.ff.de ſenato.vbi attenditur qualitas quę
prodeſt,ſecundum Bartol: quia ibi erant duæ quali-
tates,quarũ nulla nocebat. Et prædicta notabis per-
petuò ad deciſionem multorũ,quę poſſent occurre-
337 re in materia mixtorum.¶ Vndecimo quæro,† po-
ne.T.fuit accuſatus de aliquo crimine. contra eũ iu-
dex vult inquirere de alio crimine,opponit.T.quod
non poſſit,ex eo quòd contra eum pendet accuſatio
de pari,aut maiori,per.l.1.& ꝙ ibi not.C.qui ac.nõ
poſ.quæritur an iudex poſſit inquirere tali exceptio
ne non obſtante.Sol.dicit gloſſ.in.d.l. 1. quòd licet
accuſatus non poſſit accuſari de pari crimine; tamẽ
iudex poteſt ex officio inquirere; quia ſibi non præ-
cluditur via inquirendi,etiam ad petitionem partis:
licet nomen accuſati ſit receptum inter reos. & hoc
idem tenet Bal.in.d.l.1.quod probatur in.l.1. C. de
cal.Et ratio eſt,quia iudici inquirenti non ob.exce-
ptio iudicij pendentis, ſecundum Innoc.in.c.cũ cla
mor.ſ.de teſt.Non obſt.d.l.1. quia loquitur in accu
ſatione,quòd nõ poteſt ab alio accuſari.& adde quæ
ſtatim dicam in ſeq. quæſt. ¶ Duodecimo quæro,†
338 vtrum contra eum,qui non poteſt accuſari; poſſit in
quiri.Sol.glo. videtur velle quod ſic in. l. falſi quidẽ
C. de fal. per illũ tex.qui vult,quòd† licet mater nõ
339 poſſit accuſari de crimine falſi,poteſt tamen contra
eam inquiri.Sed Rai.ibi dicit, quòd immò poterat
accuſari;licet non a filio;& ideò, poteſt iudex inqui
rere; quia iudex inquirendo ſuccedit in locum accu
ſatoris legitimi.Si autem ſit caſus in quo nullus poſ-
ſit accuſare,refert an hoc ideò ſit, quia factum ſit li-
citum,& tunc iudex non poteſt inquirere,vt.l.nõ ſo
lum.§.quanquam.ff.de iniur. &.l.1.§. quòd verò.ff.
de aleato. Aut non permittitur accuſatio,non ex eo
quòd factum ſit impunibile,ſed ex eo quòd pręſcri-
ptum ſit poteſtati accuſandi ; & tunc ſupereſt adhuc
poteſtas inquirendi , vt.l.quęrela. C. de fal. & hanc
opi.ſequitur Bal.in d.l.falſi quidem. quoniam mul-
tũ refert an originaliter cõpetat ius accuſãdi,an pro
hibeatur criminaliter,& ſimpliciter. nam hoc ſecun
do caſu factum videtur eſſe impunibile;vt.d.§.quod
verò.vnde ſi ſtatutum eſt factum odio banniti ; ergo
340 † debet vna permitti via quod alia prohibetur; vt in
regula cum quid.de regulis iur.lib.6. cum ambæ ten
dant ad vnum finem.l.1.§.in tutel.ff. de tutel. & rat.
diſtrah.& ſic reſidet Bald.& mihi placet, intelligen-
do ſecundum ea quæ.dixi.ſ. in verſic. Octauo quæ-
ro.nam ex ibi dictis in ſolutione,patet deciſio huius
q.& ibi etiã dixi de intellectu.l. falſi quidem, & eius
quòd not. glo.in.l.querela. c. de falſis an ſit verum.
341 ¶ Tertiodecimo quæro,† Pone impetrata eſt inqui
ſitio tam in capite , quam in membris . mortuus eſt
pręlatus,& electus ſucceſſor ; an vigore commiſſio-
nis poſſit inquiri cõtra ſucceſſorem? Sol.Spe. in.tit.
de inqui.§.nũc videdũ arguit ꝙ ſic,per no.in.c.quo-
niã abbas.ſ.de offi.dele.&.c.aduerſus. de immunit.
eccleſ.

342 ecclef.decidit tamen in contrarium mouetur quia† crimina extinguuntur morte, vt.C.ſi reus, vel accuſa.
mort.fue.l.1.23.diſt.quorũdam. Et iſte eſt alius præ
latus.de quo cogitatum non fuit.quòd etiam ego ar
bitror procedere, ſi ſub nomine dignitatis vel præla
turæ facta fuiſſet commiſſio. Vt puta inquiras cõtra
epiſcopum Senenſem, vel abbatem ſancti Venantij;
quia licet ſub nomine dignitatis facta ſit commiſſio;
vel impetratio; tamen quia materia non eſt propor-
tionabilis ſucceſſori, non tranſit ad ſucceſſorẽ, ſecũ-
dum ea quæ dixi in.d.c.quoniam abbas. & in. c.1.&
quod ibi dicit D.m.in gl.in ver.veſtro.ſ.quòd met.
cau.& probatur in.c.dilecti.de foro comp. &.l.poſt
mortem.§.1.ff.de admi.tuto.& latius dixi in cle.etſi
principalis.de reſcrip. Secus autem eſſet ſi in aliquo
membro, vel collegio, vel capitulo, alij alijs ſuccede
rent; quia tunc fieret inquiſitio etiam contra ſucceſ.
ſores; quia non fit particulariter, ſeu ſingulariter con
tra ſingulares; ſed cõtra collegium, Capitulũ, aut vni
343 verſitatẽ, ſeu illud corpus, quod † idẽ eſt ſemper; vt
eſt tex.ſingu.in.l.proponebatur.ff.de iudi. &.7.q.1.
deniq;. Item aduerte; quia licet cõtra prælatum fieri
non poſſit.qui tunc erat, quia mortuus eſt: tamen vi
detur, quòd poſſit fieri reſpectu membrorum.quòd
procedit maximè, ſi alternatiuè fieret cõmiſſio, aut
ſeparatiuè.ſecus, ſi connexè; quia vnum non poſſet
ſeparari ab alio.nam tunc attenderetur cauſa prohi-
bens, per quam altera permittens omninò confundi
tur.facit.l.fin.§.ſed & ſi quis.ff.nau. caupo.ſtabul. &
quod latiſſimè dixi.ſ.in verſ.10.quęro.circa finẽ. &
344 quia† connexorum idem debet eſſe iudicium; vt no.
in cle.2.de iud. &.c.ſuper eo.de appel.& in. c. ſuper
345 his.ſ.eo.cũ ſim. ¶ Quartodecimo quęro, pone ꝙ †
in reſcripto continetur ꝙ iudex inquirat cõtra T. &
quoſdã alios, an iſte cui facta eſt commiſſio poſſit in
quirere cõtra plures, quã quatuor, & ſic verũ habeat
locum.c.2.de reſcrip.lib.6.So.Io.An.in.d.c.2.dicit
346 ꝙ † diſpoſitio dicti.c.2. non habet locum in inquiſi
tione.mouetur per tex.ibi, qui dicit in iudiciũ non
trahantur, ſed vocatus per modũ inquiſitionis ad iu-
diciũ, non dicitur propriè trahi, ſed vocari; cũ iudex
ex officio ad hoc procedat, Facit ꝙ not.glo.2.4.q 4.
c.1.& quod dixi.ſ.latè in verſi.8.quæro.& hanc opi.
videntur ſequi Inn.& Ab. Sed Io.de Fantu.dicit, ꝙ
non videt quare etiã ſi iudex procedit ex officio, nõ
dicatur trahere ad iudiciũ; quia licet talis non traha
tur per partem; tamen negari non poteſt quin traha
tur per iudicem.vnde concludit, ꝙ aut ſunt literæ in
quiſitionis commiſſę, nemine impetrante; & tũc pro
cedat dictum Inn.& Io. And.in caſu prædicto nõ lo
quitur.d.c.2.vt patet ibi in tex.dum dicit, impetra-
ta.ſecus ſi ad inſtantiam impetrantis iudex vellet ꝓ-
cedere ſecundum eũ. Sed dicit ibi.d.Do. dici poſſe,
quòd qualitercunq; ſiue ex officio, ſiue ad inſtan-
tiam partis procedat, habeat locum ille tex.c.2. at-
tenta ratione ibi in princ.poſita, quæ eſt apta com-
347 prehendere vtrumq; modum† extenditur enim lex
ad comprehẽſa ſub ratione; licet diſpoſitio legis po
ſtea ſtrictius loquatur: vt no.gloſſ.in cle.1.& ibi latè
dixi.de elect.nec eſt verum, quòd vocatus per viã in
quiſitionis nõ dicatur trahi in iudiciũ; vt patet in.c.
noſtro.in quo modũ procedendi per viã inquiſitio-
nis legiſlator hic appellat iudicium.& idẽ tenet glo.
2.in.c.quoniam contra.de proba. ¶ Quintodecimo
348 & vltimo quæro, † vtrum ad defenſionem eius, con
tra quem inquiritur. admittatur procurator. Solu.
Specu.in tit.de inquiſi.§.1. ver. item poteſt quis, te-
net quòd ſic.argu.c.ſuper his.in.fi. & quòd ibi legi-
tur & no.ſ.eod.& ꝙ traditur in.c.cum I. & A. de re
iudi.hæc tamen opi.mihi non placet, quando eadẽ
pœna veniret imponẽda per viam inquiſitionis, quę
venit imponenda per viam accuſationis quando in
ea nõ admitteretur procurator, de quo dic, vt pleniſ
ſimè dixi in.c.veniens.ſ.eod.in.2.q.3.memb.princ.
quinimo etiam ſi veniret imponenda pœna arbitrio
iudicis, dummodo poſſet imponi pœna corporis af
flictiua, in qua per viam accuſationis non admittere
tur procurator, ſicut eſt videre in crimine iniuriarũ.
idem etiam eſſet dicendum in inquiſitione, vt latè
dixi in.d.c.veniẽs.in.5.q.1.q.principalis.2.membri
principalis.& in.d.3.q.4. articuli principalis latius.
¶ Octauo loco principali vidẽdum eſt iuxta premiſ
ſum ordinẽ, ſuper quibus cauſis, vel criminibus poſ-
ſit procedi per viam inquiſitionis. Circa quod mem
brum declarandum, examinabimus per ordinem
omnes infraſcriptas quæſtiones. ¶ Primo, vtrum
poſſit procedi per viam inquiſitionis ſuper cauſis,
vel criminibus ad priuatam vtilitatem, & ſic regula-
riter quando ciuiliter ageretur. ¶ Secũdo, vtrum de
iure ciuili ſuper criminibus ſimpliciter procedi poſ
ſit per viam inquiſitionis ad publicam vtilitatem.
¶ Tertio, quid tenendũ ſit de iure canonico. ¶ Quar
to, quid iuris ſi ſtatuto cauetur, ꝙ ſtetur dicto, vel ſa
cramento alicuius, an contra talem poſſit inquiri de
periurio, vel de falſitate, vt puta ſi ſtatutum diſponit
quòd ſuper certis delictis ſtetur dicto, vel iuramento
ſyndici, vel denuntiatoris. ¶ Quinto, vtrum genera
lis vicarius epiſcopi ſuper crimine vſurarum poſſit
inquirere. ¶ Sexto, vtrum exiſtente aliquo vulnera-
to ad mortem, poſſit fieri inquiſitio de occiſo ante-
quam ille moriatur. ¶ Septimo, quid ſi ex forma ſta
tuti non poſſit procedi per inquiſitionem de cogni
tione carnali, ſeu adulterio, ſed per accuſationem pa
tris; fratris carnalis, & mariti. & nõ aliter. an poterit
ꝓcedi de attẽtatione facta cũ moniali cauſa cogno
ſcẽdi eã carnaliter. ¶ Octauo, & vltimo, an liceat in
leuibus criminibus procedere per viã inquiſitionis,
& ſubijcietur generalis doctrina ſuper hoc membro
349 principali. ¶ Primo igitur quęro, † vtrũ iudex poſſit
inquirere ad priuatam vtilitatem. Sol.dic, ꝙ nõ regu
lariter; quia pro priuato cõmodo congruis actioni
bus eſt agendũ, vt.c.1.ſ.de libel. obla. vel iudicis of
ficium a parte implorãdũ eſt, ſm quod tenet Io. An.
Pau.& doc.in.c.fi.de fo.comp.lib.6. & Inn. & doct.
in.c.ad noſtram.2.de iureiuran.& not. in.c.exhibi-
ta.de iud.per Lau.in cle.1.de offi.ord.per Bar.& An
gel.in.l.ſi vacantia.C.de bo.vac.lib.10.&.C. de ac-
cu.l.ea quidem. Et prædicta regula etiam probatur;
quia omnia quæ in iudicijs aguntur ad priuatam
vtilitatem ad poſtulationem partis agitari debent;
non autem ex officio, vt. C. vt quæ deſunt aduo.
partium. l. 2. ff.de iudic.l.ad peremptorium. C.quo
modo & quando iudex.auth.qui ſemel.&.C. ad Tre
bel.l.ſancimus.Bald.in.d.l.ea quidem, dicit ſimplici
ter, ꝙ nõ poteſt inquiri ad priuatam vtilitatẽ; niſi in
crimine vſurarum. Ego verò in hac.q.procedam per
regu-

regulã, & fallentias. Sit igitur regula negatiua quòd
iudex non potest inquirere ad priuatam vtilitatem;
hæc tamẽ regula fallit multipliciter. Fallit primo in
casu suspecti tutoris, vt.l.1.&.3.§.præterea.&.l.fin.ff.
de suspec.tuto. & hoc operatur fauor pupilli, vt ibi
in tex.& hunc solum casum dicit Bart.esse de iure ci
uili, in quo potest inquiri ad priuatam vtilitatem. fa
350 cit etiam, quòd † iudex propter pupillorum fauorẽ,
etiam nullo petente. potest dare tutorem pupillo, vt
l.credendum.ff.qui pet.tut.&.l. tutores a patruo.ff.
de confirma.tut. Fallit secundo secundum Lau.in.d.
cle.1.de offi.ordi.quando propter dolum partis es-
set præclusa via agendi, vt dicto.c.ad nostrã &.c.quẽ
admodum.de iureiuran. & idem tenet Pau.in.c.fin.
de fo.compe.in.6. Fallit tertio, vbi fauor, vel pietas
induceret iudicẽ, ad inquirẽdũ vt est gl.sing. quæ nõ
est alibi, fm Bal.in.l.1.in prin.ff.de suspec.tut. Bald.
tamen in.c.1.§.iniuria.de pace iur.fir.allegat pro di
cta opi:l.mulierem.C. si mancipium ita fue. aliena.
& ibi no.Cy.sed melius facit tex. & quòd ibi no.D.
ni.in.c.solicitè.§.de resti.spol.in verbo, perquirere.
351 vbi volunt, quòd † quando personę sunt miserabiles
potest iudex ad priuatam vtilitatem procedere per
modum inquisitionis, per.c.1.eo:titu. & idem dicit
Ioan. Andr.allegando Innoc.in. d.c.ad nostram. in
omnibus personis oppressis; & idem etiam, si vellet
se intromittere pro conseruatione piæ consuetudi-
nis; vt.j.de simo.c.ad apostolicam. Et idem de fauo
re, & pietate tenet Pau.io.c.fi.de foro compe.lib.6.
Et ex hoc sequitur quòd episcopus potest ex officio
inquirere contra tenentes bona distribuenda in pau
peres, vt no. Ang.in dicta rep.l.si vacãtia. Fallit quar
to in causa vsurarum. hæc tamen fallentia videtur ali
qualiter sub secunda, & prædictas ponit Bal. in.c.1.
§.si tres.de pace iuramen.firman.in vsi.feud. Aduer-
te tamen, quia licet Bald. ita simpliciter transeat cũ
352 Innoc.tamen non vult.quòd † episcopus, vel præla-
tus possit inquirere de vsura ad priuatum interesse il-
lius, cui restituendæ sunt vsure; sed ad pœnitentiam,
353 & ita † intelligit.c.1.§.de offi.ordi.licet in cõsequẽ
354 tiam sit ibi tunc priuatum interesse, scilicet quia †
fructuosam pœnitentiam non potest agere; nisi resti
tuat alienum, 14.q.6.c.1.& de vsur.c.cum tu. secun-
dum Host.in:d.c.ad nostram in glo. pe. Sed Io. An.
ibi circa id quod dictum est de consequentia, remit
tit se ad no.in.c.quia frustra.j.de vsur. in vers.audia
tur.vbi ipse dicit post Innocen.quòd licet vsurarius
agens repellatur exceptione.c.quia frustra. tamẽ au
ctoritate superior possit cogi restituere illis a qbus
agens extorsit, & sic exonerat illum a peccato, & sic
vtiliter gerit negociũ illius vsurarij quo ad corpus,
& quo ad animam, per no. in.d.c.ad nostram. & ali-
quid in.c.intelleximus in gl.pe. de adult.& sequitur
Do.Ant.in:d.c.ad nostram. Et quamuis Io.de Imo:
dicat quòd Inn. ibi nihil dicit, quòd possit per con-
sequentiam ad priuatum interesse; tamen hoc volũt
ibi Hostien.& Ioan. Andr.vt.§.dixi. Aduerte tamen
quia Ioan.de Imo. ibi videtur sibi contradicere; di-
355 cit enim; quòd † licet iudex principaliter nõ possit
interponere officium suum non petitum; & sic per
viam inquisitionis; tamen secundario potest quan-
doq; licet non sit petitum, vt quando principaliter
fit inquisitio super correctione criminum, vt.c.1.de
offi.ordi.nam tunc in consequentiam poterit facere
restitui alienum. cum aliàs non posset benè corrige-
re, vt in regula, peccatum.de reg.iur.lib.6.& quòd
356 † quandoq; liceat in consequentiam quod principa
liter non licet, not.in.l.1.ff.de suspec.tut. & in.c.per
venerabilem.§.qui fi.sint legiti. Fallit quinto fauore
fisci, vt.l.fi.C.de bo.vac.& ibi per Bart.sentit Lau.in
d.cle.1.de offi.ordi. quinimo videtur, quòd in casu
prædicto possit procedi ad torturam, vide Bar.in.l.
reprehensionis facultas.C.de iure fisci. lib. 10.dicit
tamen Ang.in.d.l.si vacantia.quòd in prædicto casu
procurator fisci debet esse præsens.hæc tamen fallen
tia non videtur propriè tangere priuatam vtilitatẽ;
sed potius publicam.& idem dicendum est quando
ageretur de iuribus principis, vt.l.pe.in fi. C.de bo.
vac.tenent Inno.Ioan.Andr.Ioan.de Imo.& doc. in
d.c.ad nostram.& tradit etiam Hostien.in.c. cum di
lecta. §.de confir.vti. sed vt.§. dixi hoc non videtur
simpliciter respicere priuatam vtilitatem. Et aduer-
357 te; quia vt dixi.§.† quando inquiritur ad vtilitatem
fisci, procurator fisci debet eẽ pñsens, vt.d.l.si vacãtia.
ibi, pręsente fisci patrono.& ibi tenet Ang. Quid au
tem de alijs, vide quòd dixi.§.in.7.mẽbro prin.ver.
7.quæro, & dicam j.in.11.membro principali. Fal-
358 lit.6.in datione tutoris; † qui potest dari non peten
ti, vt instit.de Attiliano tutore.§. sed ex his legibus,
&.ff.de suspec.tu.l.tutor.§.præterea. hæc tamen fal.
359 videtur includi sub tertia. Fallit.7.in † censitore, hoc
est in collectore census, qui potest inquirere ad vtili
tatem priuatorum; vt sciat cuius patrominum sit di
minutuum, ad hoc vt releuetur a censu, v.l.forma.ff.
360 de censi. Fallit.8.in pręside, qui † inquirit ad priuatã
vtilitatem contra publicos exactores. ne iniustè ve-
xent subditos in tributo, vt in authenti.de man. pri.
§.coges. Et prædictas tres fallentias ponit Ang.in.d.
361 l.si vacantia. Fallit nono in † iudice delegato, qui es-
set datus super violentijs, & iniurijs, qui potest in-
quirere ad priuatam vtilitatem; vt latissimè dicit Fe
deri.de Sen.consi. 209. & prædictas fallentias posui
etiam in.d.cle.1.de offic ordin. Fallit.10. in episco-
362 po, † qui potest inquirere de consanguinitate inter
coniunges; secundum Inno.& Ioan. And. in. d.c.ad
nostram.per c. porrò. de diuor.&.35.q.6. si duo. &
idem dicendum de alio quolibet impedimento ma
363 trimonij secundum Inno.quia † eadem ratio; ergo
idem ius; secundum Hostien.arg.c.tua.§.de cõsang.
364 & affi.& sic † intelligitur.§.de offi.ordi. c. 1.& c.si-
gnificauit.de clandesti. despons.c. fi.& tenent Io.de
Imo.& D.m.in. d.c. ad nostram. quod ego arbitror
verum, quando esset tale impedimentum. quod ces-
set peccati nutritiuum; aliàs secus; vt puta in frigidi
tate in altero coniugum contingente, aut simili de-
fectu; quia non est eadem ratio. Fallit.11. secundum
doct.in.d.c.ad nostram. quando iudex vellet inqui-
rere de statu, & iuribus ecclesiæ; quòd est clarum in
Papa, qui ex plenitudine potestatis hoc potest, vt.c.
cum venissent.de Insti.ad fi.sed in inferiore, hoc nõ
videtur licere, secundum Innocen.quod videtur in-
telligendũ; nisi ex magna causa id faciat. Facit quod
365 not.Inno.in.c.quoniam.§. vt lite non contest, & †
fortè diceretur magna causa, quãdo non est qui prose
quatur iura ecclesiæ; & imminet periculũ ex mora.
Facit quod habetur in.c.cum olim.§.de testi.sed D.
Ant.

Ant.vult quod magna causa sit,si res ecclesię sint ma
lè alienatæ.sed istud non videtur simpliciter verū se-
cundum no.per Ioan.de Imol.in.d. c. cum olim. ȿ.
de resti.spol.Aduerte, quia hic casus videtur potius
pertinere ad publicam, quam ad priuatam vtilitatē.
366 nam† ius quod pertinet ad sacra, & ad sacerdotes,
videtur potius publicum quam priuatum & sic etiā
ius ipsarum ecclesiarum.1.distin.c.ius publicum. In
sti.de iusti.& iure. in fin. &.l.1.in fin.ff.de iustitia &
iure.nisi diceres, quòd de ecclesijs, & sacerdotibus
& spiritualibus dicitur ius publicum.sed in bonis tē
poralibus ipsarum dicatur priuatum.Fallit.12.vt ar
bitror generaliter,vbicūque prelatus videret subdi-
tos persistere,seu perseuerare in peccato,& non pos
set tolli peccatum sine restitutione rei alienæ,per re
gulam peccatum de reg.iur.lib.6.Fallit.13.secundū
quod colligi potest ex dictis d.Barth.de Salice.in rē
pet.l.ea quidem.C.de accu.quando per denūtiatio
nes contra absentes potest procedi ad diffinitiuam,
lite non contest.vt autenti. qui semel.C.quomodo
& quando iudex.ibi perquisita veritate.& ibi,ratio-
nes assignantur. mihi non videtur quòd illa sit pro-
priè inquisitio;sed prosecutio iudicij,quæ fit actore
contumaciter non prosequente iudicium;vt consu-
latur reo respectu absolutionis diffinitiuæ, cui non
potest consuli permissionem in possessionem;vt ibi
dicitur,maximè per Bal. & Iaco.de Butri.& dū tex.
ibi dicit,perquisita veritate, non habet respectū ad
inquisitionem de qua loquimur; sed ad cognitionē
veritatis,quam debet præmittere iudex,antequā sen
tentiam ferat quia super incognitis non posset cer-
tam aut iustam sentētiam ex proposito dare,vt de se
patet.Et pro his allego tex.expressum.30.q.5.iudi-
367 cantem.vbi text.dicit.† iudicantem oportet cuncta
rimari, vt ordinem rerum plena inquisitione discu-
tere.Fallit.14.secundum.D.Bartho.in dicto loco in
casu.l.fi.§.licētia.2.C.de iure deliberā.& ibi potest
hoc operari beneficium inuentarij concessum hære
di.vnde cum propter hoc beneficium aleuietur, in
alio grauatur vt possit inquiri.arg.l. eum qui.in prin
cip.ff.de iureiuran.vel quia frequenter euenit vt hæ-
redes subtrahant res hæreditarias,ad hoc vt decipiāt
creditores,& legatarios;cum sciāt quòd propter be
neficium inuentarij non possunt vltra vires conue-
niri secundum præfa.D.Bart.Sed tu aduerte, quia vi
detur quòd ille tex. non loquatur de aliqua inquisi-
tione, quam faciat iudex ex officio suo ad priuatam
vtilitatem,sed ad probationis indaginem eorū, quæ
aguntur inter partes.Fallit.15.secundum præfa. D.
Bart.in casu.l.quoties.C.de naufra.lib.11.intelligē-
do.l.illam quòd ibi ciuiliter agatur secundum Cyn.
368 & secundū vnam lect.Et potest esse ratio,quia† nau
tæ consueuerunt subtrahere posita in naui. & de hoc
suspecti,& diffamati habentur a lege, vt probatur in
l.1.§.1.&.l.4.§.hoc dicto.ff.nau.caup.stab. hęc etiā
fallentia posset morderi vt duæ præcedentes.& secū
dū prædictas fallētias possemus addere omnes alios
casus,in quibus pōt iudex supplere de facto ad priua
tam vtilitatem,quos omitto; quia in illis nō dicitur
propriè inquirere secundum modum inquisitionis,
de quo loquimur.de quibus casibus vide Bar.& mo-
der.in.l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de damno insec.
& docto.&.D.m.in.c.bonę.1.de postul.præla.Fallit
16.quando incidenter inquireret, vt.l. interdum.§.
qui furem.ff.de furt.quem tex. sic intelligit Bald.in
d.l.ea quidem.C.de accu.vel,secundum eum, est spe
ciale ibi quando quis capitur in furto,vide quòd di
cam.ī.in.15.mēbro principali Fallit.17.in episco-
po,habēte quem suspectum circa beneficium, quod
retinet, vt probatur in.c.si constiterit.ȿ.eod. & ibi
dixi in.6.notabili post Hostien.& Ioan. Andr.& vi-
de quæ dixi. ȿ. in quinto membro principali versic.
369 21.quærò,in fin.¶ Secundo quæro, † verum de iure
ciuili iudex possit procedere super criminibus per
viam inquisitionis Solu.glo.in.l.2.§.si publico indi-
cio.ff.de adulte.dicit quòd regula est quòd non, &
dictam opinionem sequuti fuerunt Guil.Dy.& cō-
muniter omnes* antiqui doct.quia regula est, quòd Cōis op.
370 † sine accusatore nemo punitur,vt.ȿ.vt eccl. benefi.
c.vnico.&.2.q.1.de manifesta.23.q.4.c.quisquis po
testatem.&.ff.de mune.& hono.l.rescripto.§.si quis
accusatorem. &.ff. de magistra.conuenien.l.1.& vi-
de omninò ad hanc materiam Beatam Tho.2.2.q.
67.ar.3 facit quod scribitur Ioan.c.5.de illa mulie-
re quę cum accusata fuisset Christo a Phariseis, qui
post accusationem fugērant Iesu dicente; quis ve-
strum est sine peccato arguat illam. & mulieri dixit;
Mulier quis te accusat? quæ cum respōderet. Ne-
mo Domine inquit Iesus illi; Nec ego te cōdemno,
& sic dimisit illam & tangit glo.in.d.§.si quis accusa
torem.Gloss.tamen in.d.§.si publico.dat ad dictam
regulam multas fallentias, quas etiam repetit glo.2.
q.1.de manifesta.& gloss.in dicto.c.vnico. vt eccle.
benefi. Fallit igitur primo in lenocinio mariti. nam
si mulier marito accusanti vxorē de adulterio vxor
obijciat de lenocinio, licet talis allegatio seu exce-
ptio non repellat maritum; tamen is qui de adulte-
rio cognoscit potest contra maritum inquirere. l.2.
§.si publico.& sequitur gloss.in.d.c.de manifesta.&.
d.c.vnico vt eccle.benefi.& ibi Ioan.Andr.Fallit se-
cundo ratione iniuriæ illatæ præsbyteris,& eorū mi
nistris in ecclesia, vel in cultu diuino,secundū quòd
traditur in.l.si quis in hoc genus.C.de episco. & cle
ricis.&.2.q.1.in primis.& ponit Ioan. And.in.d.c.
vnico. Fallit tertio in crimine suspecti tutoris. vt.l.
tutor quoq;.§.præterea.ff.de suspec. tuto. facit.3.q.
2.c.quia ea.& tenet gloss.in.d. c. de manifesta. &.d.
c.vnico.Fallit quarto in charta falsa coram iudice pro
ducta.vt.l.penul.C.de proba.& tenet glo.in.d.l. Fal
lit.5.in teste falsum deponente.vt.l.nullum.C.de te
sti.&.ȿ.latius dixi Fallit.6.in calumniatore.C.de ca
lumnia.l.1.&.ff.de bon. liber.l. qui cum maior.§.li-
bertus.&.ff.ad turpil.l.1 §.1.Fallit.7.secundum ali-
quos in falso,vt.C.de fal.l.vbi.sed gl.in.d.§. si publi
co.hanc reprobat,ex eo quòd ibi fuit instituta prin-
cipalis accusatio de falso;non autem fuit processum
per inquisitionem. Fallit. 8. secundum præallegatas
gl.in crimine notorio,per.l.ea quidem.C.de acc. &
idem sentit gloss.in.d.l.tutor.§.præterea. & hoc idē
tenet Dy.& cōmuniter* antiqui docto.& Spe.in ti. Cōis op.
de inquisi.§ quando in prin.qui tamen addit plures
aliàs fallentias,quam prædictas. Fallit igitur.11.se-
cundū eū,si dominus dicatur a familia occisus,& cō
stat eū occisum quocunq; modo siue sit interfectus,
iugulatus,vel strangulatus,præcipitatus vel saxo, fu-
ste,aut lapide percussus,vel quocunque modo neca-
tus;

tus;quoniam præſes prouinciæ tunc procedit ad inquiſitionem,& ſumet queſtionẽ de familia, vt ſciat occiſorem.Si autem veneno per vim.infuſo, vel metu dicatur occiſus licet non fiat inquiſitio per ſenatuſconſultum.Silanianum; tamen fit per extenſionẽ ſeu interpretationem Vlpiani, vt hæc traduntur.ff. ad ſenatuſconſultum.Silani.l.1.§.occiſorum. &.§.ſi quis non metu.ſecundũ Specu.ſed dicit Ioan. Andr. in addi.ad.d.§.quando.q illud,quod dicit Spec. de metu,non eſt congruẽ dictum,vt patet ex d.§.occiſorum.&.§.ſiquis non metu nec Roffre.hoc dixit,de quo dic, vt traditur ibi.Fallit. 10.ſi accuſator pecunia corruptus dicatur petijſſe abolitionẽ a reo; quia iudex de hoc inquirere contra eum,& repertum reũ punire poteſt.C.de abolitio.l.abolitio.Fallit. 11.in generali inquiſitione,quam facit preſes ex officio,p quam inquirit malos homines;vt illos de ſua prouincia expellat.Item ſacrilegos, latrones,plagiarios,fures,& receptatores eorum.& vt in eos animaduertat prout quiſq; deliquerit,vt.l.congruet.&.l.3.ff.de offic.præſi.&.c.1.ẽ.de offi.ordi.Fallit.12.quando hæres aliquid de hæreditate ſubtraxit,vt.l.fin.§.licẽtia. C.de iure deliberan.Fallit.13.ſi nauis ſit obruta, vel ſubmerſa; nam trium nautarum addita queſtione, ſolet per iudicem fieri inquiſitio;vt inueniat veritatem , quòd ſi nautæ defuerint, in alios nautas, non magiſtros fiet inquiſitio;& ſi iſti etiam defuerint in alios non nautas fiet inquiſitio,vt dicit Roſ.in.l.quoties.C.de naufra.lib.11.Fallit.14.in maleficijs,quando ſcilicet vnus de malefactoribus confitetur ſe habuiſſe ſocios.illi enim de ſe confeſſo nõ creditur cõtra alios,vt.C.de accu.l.fin.& in.c.1.ẽ. de confeſ.vnde inquirit iudex de ſocijs,vt.ff.de queſtio.l.1.§.ſiqs vltro.Fallit.15.in crimine hereſis & apoſtaſiæ.C. de apoſta.l.apoſtatarum.&.C.de Iudæ.l.nemo. Fallit. 16.in crimine leſæ maieſtatis, vt C.ad.l.Iul.maieſta. l.2.&.3.Fallit vltimo in omnibus caſibus, in quibus quis ſine accuſatore poteſt cõdemnari, vt.d.c.vnico ẽ.vt eccle.benefi.&.d.c.de manifeſta.2.q.1.Et ſic patet ex prędictis caſibus.quòd opi.gloſſ.in.d.§.ſi publico.quæ vult, quòd. d. regula fallit ſolũ in caſibus in ea allegatis non eſt vera,cum alij plures.ẽ.fuerũt enumerati, & propter hanc cauſam eã reprobat Angel.in.d.l ſi vacantia.licet non faciat mentionem de prædictis caſibus enumeratis per Spe. ſed enumerat ipſe quoſdam alios.videlicet contra omnem ſacrilegium,latronem & plagiarum , vt.l.4.§.mandatis.ff. ad.l.Iul.pecul.Item contra facientes ſeditiones contra ciuitatem,vt in authenti.de manda.princip.§. ſi. Ioan.Andr.etiam poſt Hoſtien.in.d.c. vnico. vt eccle.benefi. enumerat quaſdã alias fallẽtias ſupra nõ numeratas; videlicet, in caſu.c.tã literis.ẽ.de teſt.& c.3.ẽ.de proba.Itẽ cũ quis appellationẽ ſuã nõ proſequitur, vel iudicum literas abradit. ẽ.de reſcript. olim.Item in ſubreptitiẽ impetrante, vel abutẽte reſcripto apoſtolico.vt.ẽ.de reſcript.c.fin. Itẽ cũ quis eſt reus.actor,& iudex,vt cũ ſe obligat ad certã pœnam ſi non probaret.vt.ẽ.de elect.dilecti.Item cum quis ſuccumbit in cauſa appellationis, vt.ẽ.de app. vt debitus. item cum quis ſubtrahit probatiõnẽ aduerſario,vt.ẽ.de teſt.conſtitutus.Item in promouente exceptionem,& ſuccumbente in probatione;niſi aliquid probabile eum excuſet, de dolo & contum.

finem.Item in qũolibet qui illudit iudici,vel aliã malitiam committit,vt.ẽ. de aliena. iudicij mut. cauſa facta.c.1.& de poſtula.præla.c.bonæ.2.verſi. nec nocebat.Sed dicit Ioan.de Imol.in.d.c.vnico.ẽ. vt eccle.benefi.quòd,vt plurimum. prædicti caſus non videntur loqui quando fit inquiſitio;ſed quando ex officio condemnat in expenſis,vel alia pœna ;vt patet in non proſequente appellationem.vel ſuccumbente in cauſa,& in impetrante ſubreptitiẽ, vel abutẽte reſcripto,vel abradente; vel deficiente in probatione,exceptione,vel ſi. Alia opin.fuit quorundam,qui voluerunt quòd licet de iure vera ſit doctrina prædictarum gloſſ.tamen de conſuetudine dicũt quod de quolibet crimine poteſt inquiri fama publica præcedente,& clamoſa inſinuatione deferẽte. & ita refert Albertus de Gãdino in ſuo tractatu de malefici. Vnde dicit Ioan. And.in addi.Specu.in titu.de inqui.§.

371 quando in prin.quòd† iudices ſecularis fori faciunt ſibi regulam afirmatiuam,quòd poſſint inquirere de quolibet maleficio;niſi aliàs per ſtatuta prohibeantur,fama ſcilicet præcedente, &c.allegant. d.l.congruit.&.§.iubemus autem.in authen.de collatio. & C.de aboli.l.1.circa princ. Subdit tamen ibi Ioann. Andr.in add.quòd de iure ciuili ſolum poteſt inquiri in præmiſſis caſibus. Aduerte tamen,quia Io. And. loquitur de iure communi.Gandi.de conſuetudine. Ang.verò in.d.l.ſi vacantia.dicit , quòd ſi conſuetu-

372 do eſt,illa ſeruanda eſt quia † eſt optima legum interpres,vt.l.ſi de interpretatione.&.l. minimẽ.ff.de legi. Alia fuit opin.Barto.in.d.l. 2.§.ſi publico.ff.de adult.qui ſequendo quardam dicta Nicolai de Materel.in quadam ſua diſputatione aſſumit in prędicto

373 articulo ſeptem regulas in effectu. Primam,quòd† ad denuntiationem officialis poteſt iudex inquirere,per.l.diuus.ff.de cuſto.& exhibi.reo. &.l. ea quidem.C.de acc.&.l.1.C.de cuſto.reo.& ratio eſt. qa ſicut tutor excuſatur a calumnia ſi inſtigatus ratione officij accuſat,vt.l.tutorem.ff.de his qui. vt indi. ita & iudex,propter denũtiationem officialis. vnde

374 dicit Angel.quòd† ſi ex forma ſtatuti, prout eſt hic Senis deputantur cuſtodes in comitatu per caſtra,& villas ne maleficia committantur. quòd licet ſtatutum vltra non procedat quòd poſſint denuntiare;tamen poterunt,vt.l.ab accuſatione.§.denuntiatores. ff.ad Turpil.Et ratio eſt;quia talis neceſſitatur,& iudex ad denuntiationem tenetur inquirere. Vnde ſicut in ſimili videmus quòd tutor excuſatur a præſumpta calumnia accuſando pro pupillo , quando eſt incitatus a matre, vt. d. l. tutorem. ita & hic. ¶ Secundam , ſecundum Barto. quòd iudex ratione incidentis criminis coram eo incidenter commiſſi,poteſt de illo inquirere,& punire,vt.d.§. ſi publico.&.l.nullum.C.de teſt.&.C.de proba.l.penul. &.C.ſi aduerſ.lib.l.penul.& propter incidentem criminis,cognitionẽ,quis excuſatur a metu calumniæ. l. qui cum natu maior.§.ſi libertus. ff. de bon.liber. cum ſi.¶ Tertiam,quòd propter pręcedentem generalem inquiſitionem,poteſt iudex ſpecialiter inquirere;qui vbicunq; iudex ex generali inquiſitione reperit aliquem deliquiſſe;in eodem caſu poteſt ad inquiſitionem ſpecialem procedere;vt illũ cõdemnet.

375 & ita† intelligendam dicit.l.congruit.& tex. in.l 4. §.1.ff.ad legem Iuliam pecul.& in authen. de collato.§.

tò.§.iubemus. Adducit etiam simile in accusatore,
qui excusatur a præsumpta calumnia, si est hæres, &
accusat illum quem testator dixit criminosum, vt.d.
l.qui cum maior.§.fin.ff.de bon.libe.¶ Quartam, quòd
permittitur inquisitio propter magnum doloré, vel
magnam offensam. vnde dicit, quòd vbicunq; crimé
committitur coram iudice potest iudex contra illũ
taliter criminosum procedere per inquisitionem. l.
1.C.de calumnia, & in falso teste, vt.d.l. nullum.C.
de test.& in falsa charta.C.de proba.l.pen.& in alijs
delictis, quæ committuntur coram iudice, de quibus
tangit Barto.in.l.eos.C.de fal.allegat simile de ma-
rito vxoris adulterium accusante, & in matre accu-
sante de morte filij, & in alijs personis coniunctis,
quæ sine metu calumniæ propter immensum dolo-
rem accusant, vt.l.fin.ff.de publi.iudi.&.l. mater. C.
de calum.cum si.¶ Quintam, quòd propter immen
sum crimen potest iudex inquirere. Sunt enim quæ-
dam crimina ita enormia, quòd de illis absq; metu
calumnię accusare licet. vnde sicut in illis admitti-
tur accusator; ita iudex debet posse inquirere.¶ Sex
tam, quòd propter criminis notorietatem potest iu
dex inquirere, vt in.d.l.ea quidem.C.de accu.¶ Se-
ptima, & vltima magis generalis colligitur ex omni
bus præcedentibus, videlicet, quòd vbicunque sine
metu calumniæ, & sine solennitate inscriptionis ꝓ-
cedit accusatio, potest iudex inquirere. Sed dicit An
ge.in.d.l.si vacantia. quòd prædicta doctrina sibi nõ
placet. Mouetur; quia si rumor præcedeter, & fama
publica, quòd T.aliquod maleficium commisisset; ta
376 lis† rumor, & fama excusat accusatorem ab omni pꝛ
sumpta calumnia, vt.l.Pantonius.&.l. cum quidam.
§.quòd dicitur.ff.de acquir.hæred.&.C. de testamẽ.
mili.l.si cum vel in vtero.& tamen clarum est, quòd
de iure ciuili non potest inquiri de omni maleficio,
de quo rumor, & fama præcedit, vt.j.patebit. Secun
do mouetur; nã, dicit ipse, ego reperio casum in quo
non ad denuntiationem officialis, non propter inci
dentem cognitionem, non ob præcedentem ge-
neralem inquisitionem. non propter magnum dolo
rem, offensum ue iudicem, aut criminis attrocitaté,
vel notorietatem iudex potest inquirere. & hoc est
in crimine suspecti tutoris; ergo dicta doctrina est
defectiua. Nec potest dici, quòd in tali delicto pos-
sit procedi per inquisitionem; quia possit quis accu-
sari de illo sine solennitate inscriptionis, & metu ca
lumniæ; quod non est verum, nam requiritur inscri-
ptio, & accusans tenetur de calumnia, vt not.gloss.in
l.1.in princ.ff.de suspec.tut.&.l.fin.C.eod. Item nec
placet Angel. quòd propter præcedentem generalẽ
inquisitionem, possit inquiri de quolibet crimine:
ne generalis inquisitio præcedens sit aliàs frustato-
ria; quia si hoc esset verum, semper posset fieri fraus.
nam cum iudex vellet specialiter inquirere cõtra ali
quem, generalem formaret inquisitionem. & postea
descẽderet ad specialem, & sic circumueniret dispo
sitioné.l.rescripto.§.si quis accusatorem.ff.de mu.&
hono. & illud dictum Euangelij; Mulier quis te accu
sat &c.& alia iura de quibus dixi. s. in princi.huius
377 quæstionis quæ† fraudes, & circumuentiones elimi-
378 nandę sunt, ne dicatur† legem verbis impositam, &
non rebus, vt.l.nõ dubium.C.de legi. scilicet melius
facit regula, cum quid vna via. de reg.iur.lib.6. Nec
ob.ratio prędicta, quòd alias inquisitio generalis es-
set frustatoria; quia hoc non est verum quia per eam
crimen inuestigatur. & si est repertum, poterit iudex
descendere ad specialem inquisitionem, si est tale in
quo possit procedi de iure per inquisitionem. vnde
multum operatur, quia vbi prius non poterat specia
liter inquirere, nunc potest. Prędictam etiã opi. Ni-
colai & Barto.reprobat.d.Barth.de Salice. in.d.l. ea
quidem. C.de accu. Mouetur, quia non sequitur, Ac
cusator admittitur sine metu præsumptæ calumniæ
379 ergo iudex potest inquirere; quia † de separatis non
est illatio, vt.l.Papinianus.ff.de mino. &.l. naturali-
ter.§.nihil commune.ff.de acquiren.pos. Et èontra
non sequitur; accusator nõ admittitur sine metu ca
lumnię; ergo iudex non potest inquirere. Præterea
verba prędictorum docto.probant, quòd iudex pos
sit semper inquirere, sicut quis accusare, sed non te-
neatur de præsumpta calumnia; quando accusator
non teneretur. Præterea per verba prędictorum, non
comprehenduntur omnes casus, seu omnes fallẽtiæ
traditæ. s.per Specu.& Roffr. Et hoc tenet Angel. s.
in.2 articu. Item mouetur quia attenta ratione, & si
militudine, quam faciunt, verba retorquentur con-
tra eos hoc modo, si potentia accusandi non depen-
det a metu præsumptæ calumniæ; ergo nec potentia
inquirendi. hæc consequentia videtur bona, secundũ
æquiparationem, & rationem prędictorum. Antece
dens autẽ probatur per.l.1.C.de calum.& C. de ad-
uoc.diuer.iudi.l.1.&.C.de accu.l.2. Item confirmat
prædicta; quia præsumpta calumnia colligitur ex de
fectu probationum. C.de proba.l. qui non probasse
&.d.l.1.C.de aduoc.diuer.iudi. sed talis defectus ap
paret post inchoatam accusationem, vel inquisitio-
nem; ergo ipsius permissio non dependet a metu pre
sumptę calumniæ, vel non: cum illa appareat ex post
facto, & sic videretur esse permissa simpliciter inqui
sitio in omni casu, quod est falsum. & per prædicta
reprobat d.Barth.prædictã opi.Bar.& Nicolai. Alia
380 fuit opi.quorũdam qui voluerunt quòd† duplex es-
set inquisitio. Vna nobilis quæ fit principaliter pro
pter se ex nobili officio. Alia mercenaria, quæ fit in-
cidenter ex officio mercenario. Circa primam. vo-
lunt quòd fieri possit pluribus modis. Primo quan-
do per famam imploratur, vt.l.iustissimos. C.de of-
381 fic.recto.prouin. Nam† Secundo quando per pro-
bationem prouocaretur, vt.cum oporteat. s.eo. Ter
tio quando per publicum denuntiatorem excitatur
C.de accu.l.ea quidem.&.l.diuus.ff.de custo.reo.cũ
si. Prædictam opin. refert Bald. in.d.l. ea quidem.&
Angel.in.l. si vacantia. Sed ipsi dicunt quòd est vera
secundum quòd de iure canonico remedium, seu iu
dicium est ordinarium. de quo dixi. s.in.3.art.prin.
382 sed† de iure ciuili ex sola fama non inquiritur. Nec
ob. quòd sola fama videtur accusare vt hic; quia hoc
non sufficit, nisi fiat inscriptio; vt.l.libellorum. ff.de
acc. sed fama se nõ inscribit; ergo &c. Item quòd di
cunt de promotore similiter non est verum de iure
ciuili; quia non sufficit crimen promoueri, nisi accu
satio solenniter instituatur. vt.d.l.libellorum. Secun
do casu cum loquitur de inquisitione mercenaria, si
ue incidenti, volunt, quòd semper possit inquiri, sic
383 † intelligunt. l penul.C.de proba.&.l.nullum. C.de
testi.Bal.in.d.l.ea quidem. dicit quòd ista ęst veritas
quòd

quòd de iure ciuili regulariter non admittitur, nec
procedit inquisitio; nisi in crimine notorio, & licet
non sit plenè notorium; tamen satis est, quòd sit ple
num præsumptiuè fama publica deferrente, secun-
dum Cyn.ibi, vel officiali publico denuntiante. vt
ibi. Nec ob.l.congruit, quia per præcedentem in-
quisitionem generalem, fit iudici notorium pręsum
ptiuè, & semiplenè. Et ideò postea inquiritur spe-
cialiter. Et ideò illa lex continetur sub illa regula, &
eodẽ modo potest responderi ad.l.pe.C.de proba.
& ad.l.nullum.C.de testi. nam in illis iuribus cri-
men est notorium incidenter. Et ideò venit sub præ
384 dicta regula. † de crimine autem non notorio non
potest regulariter inquiri. Fallit, si cõmittitur prin-
cipaliter contra diuinam maiestatem, vel etiam si se
cundario, vt est in crimine sacrilegij, vt.l.4.§.1.ff.ad
l.Iul.pec.&.C.de epi. & cle.l.si quis in hoc genus.
Item si crimen committitur contra principem, vel
contra Rempub.quia tale crimen est tanquam sacri
legium, & ideò contra turbatores publici status po
test procedi per inquisitionem etiam de iure com-
muni, & maximè quia tale crimen non committitur
contra singularem personam: & ideo non debet ex-
pectari ꝙ aliquis accuset. Item quia tales etiá offen-
dunt maiestatem prætoriam; ideò meritò iudices ex
officio possunt vlcisci, vt not.Inno.in.c.ex parte.ĵ.
de ver.sig. Item potest inquirere, vbi accusator de-
sistit colludens cum reo, vt.C.de aboli.l.2.dic, vt la-
tissimè dixi in.c.1.ĵ.de collusio. Item vbi accusator
moritur, factis probationibus, & sic de crimine
quodammodo notoriè apparet, vt.l.pe.ff.de pub.
iudi. Aug.verò in.d.repe.l.si vacantia. dicit, ꝙ ma-
teria est difficilis pp tantorum doc.opi. finaliter tñ
distinguit duo membra. Primum, an possit inquiri
ad priuatam vtilitatem; & dic, vt dixi in præcedenti
q. Secundo, an possit inquiri ad publicam vtilitatẽ
in quo mẽbro dat infrascriptas regulas. prima ꝙ in
omnibus casibus merè ciuilibus, & pecuniarijs prin
cipaliter vtilitatem Reipublicæ respicientibus, po-
test iudex per inquisitionem procedere, vt.d.l.si va-
cantia.&.C.de exac.tribu. l.missi. &. C.de bo. pręs-
scrip.l.si quis intra. & ratio est; quia cum causa sit
merè ciuilis & pecuniaria. non agit de magno præ-
iudicio priuatorum; ideò facilius conceditur inqui
sitio. In causis vero criminalibus dat quattuor regu-
las: tres affirmatiuas, & vnã negatiuam. Prima regu
la est, ꝙ vbicunq; crimen est tale in quo accusando
iuris solennitas relaxatur potest de illo inquiri. Hæc
regula probatur, in.l.ea quidem. C. eo.&.l.diuus.ff.
de custo.reo.&.l.ab accusatione.§.nuntiatores.ff.ad
senatusconsul.Turpil. Et ratio est quare ad denun-
tiationem publici officialis potest inquiri, vt in iuri-
bus præallegatis: & quia crimen eo modo efficitur
notorium, vt.d.l.ea quidem.sed non est dubium ꝙ
cum de crimine notorio agitur, multæ iuris solen-
nitatis relaxantur, vt.l.1.C.qui & aduer. quos. &.c.
euidentia.š.eo. traditur in.c. nostra. de coha.cle. &
mul.ergò quo iure relaxantur aliæ solennitates, vide
tur etiam relaxari, ꝙ licet regulariter requiratur ac-
cusator; tamẽ procedi possit per viam inquisitionis,
vt.d.c.vestra.&.c.euidentia. Item probatur dicta re
385 gula, in.l.1.§.sequens. Nam clarum est, ꝙ † mulier
accusans de crimine, non auditur; nisi suam vel suo-
rum iniuriam prosequatur.ff.eod.l.qui accusare. &
C.qui accusa.non pos.l.de crimine. Et in cã suspecti
tutoris relaxatur, vt per inquisitionẽ possit procedi,
vt.d.l.1.&.š.dixi. ad idem allegat.l.si maritus. ff.de
adulte.& omnia alia iura in quibus admittitur ad ac
cusandum sine metu calumniæ, de quibus dixi.š.in
in opi.Bar.nam cum in illis relaxetur id quod vide-
tur esse de natura, & substantia accusationis, & ma-
leficij, vt videlicet non teneaẽ pęna talionis: ergo vr̃
concedi via inquisitionis. Sed contra prædicta for-
titer obst.nam ex hoc sequeretur ꝙ vbicunq; fama
publica pcederet, posset de iure ciuili iudex inqui-
386 rere: quia clarum est, vt.š.dixi, ꝙ † fama publica ex
cusat à pręsumpta calumnia. Sed põt responderi, se-
cundum Ange.ꝙ licet excuset à præsumpta calum-
nia, non tamen excusat à vera. sed, qd' supra dictum
est, debet intelligi quãdo tale crimen est in quo po
test admitti accusator: nec potest puniri ex præsum-
387 pta, aut vera calumnia. ¶ Secunda regula est, ꝙ †
vbicunq; crimen committitur coram iudice ita qd'
offendatur ipsius maiestas, potest iudex de illo inq-
rere. hæc regula probatur in.d.l.nullum. C. de testi.
&.l.pen.C.de proba.&.l.pe.C.si aduer.lib. ¶ Tertia
388 regula est, ꝙ † vbicunq; crimen est de atrocibus fa-
ma publica pręcedẽte à fide dignis potest iudex in-
quirere. hæc regula probatur in.l.4.§.mandatis.ff.ad
l.Iul.pecul.coniuncta.l.congruit.de offi.præsi. quia
389 † in istis atrocib' solennitas iuris relaxatur, vt.l.p-
uinciarum.C.de fer.ergo debet posse procedi p in-
390 quisitionem, vt dictum est. † Interest enim Reipub.
vt tam atrocia crimina puniantur, & vt ciuitas malis
391 purgetur.hominibus. † Crimina autem atrocia quæ
sint, collige ex no.in.l.ab ea.&.l.ferè.ff.de reg. iu.&
l.liber homo.ff.ad.l.Aquil.&.l.auxiliũ.§.in dilectis.
ff.de mino. & in auth.de manda.prin. §.neq;.col.3.
ex quibus iuribus colligitur in quibus criminibus
possit inquiri de iure ciuili, vt probatur in.d.l.si qs
in hoc gen'. C.de epis.& cle. ¶ Quarta regula est ne
gatiua; videlicet ꝙ exceptis pdictis criminibus, iu-
dex nõ põt inqrere quæ regula probaẽ in.d.l.rescri-
pto.§.si, quis accusatorẽ. ff.de mu. & hon. & in alijs
iuribus & rationibus allegatis. š.in princ. istius. 2.
q.D.Barth.de Salice.in.d.l.ea quidem. dicit; quòd
aut quæritur an de quolibet crimine possit inquiri,
& dicẽdũ est ꝙ sic, quicqd dicat gl.in.d.§.si publico.
mouẽ duplici rõne. primo qa de quolibet delicto
392 est permissa accusatio: ergo & inquisitio, † quæ ac-
cusationis loco succedit, arg.l.eum qui. §.qui iniu-
riarum.ff. si quis cautionibus. & ĵ.de simo. c.licet.
Hely.nam & inquisitio, quæ fit ad publicam vindi-
ctam, fit vt maleficia non remaneant impunita. Secũ
do mouetur, quia per inquisitionem generalem po-
test inquiri de quolibet crimine, vt.d.l.congruit. &
393 d.l.4.ff.ad leg.Iul.pecul.& † inquisitio generalis nõ
fit nisi ad effectum descendendi ad specialem, vt.d.
l.4.ergò sequitur, ꝙ in speciali potest de quolibet
delicto inquiri, iuxta illud generale. propter ꝙ vnũ
quodq; est, & illud magis. vt in authen.multomagis
C.de sacr.san.eccle.& subdit, ꝙ hanc rationem nõ
percipit bonam respõsionem; addit etiam rationẽ,
quia pro maiori parte reperitur specialis inquisitio
pmissa in delictis; vt patet ex fallẽtijs quas. š.indu-
xi, secundũ opi. gl.Ros.& Spec.in alijs non apparet

ratio; quare magis videatur prohibita: ergo videt̃
permissa. & hoc qñ fama publica præcedit. Sed si
394 quæritur, † an sit permissa specialis inquisitio con-
tra certam personam, nullo alio præambulo præce-
dente, per ꝙ verè, vel præsumptiuè cōprehendi pos-
sit ꝙ is cōtra quem iudex vult inquirere tale delictū
commisit, & tunc non est permissa inquisitio. & hoc
casu procedat opi. gl. & antiquorum. Et potest esse
395 ratio vt † iudicum malitia & proteruitas restrene-
tur, vt. l. 2. in. fi. ff. de custo. & exhi. reo. Item ne inq-
siti sumptibus, ac etiam carceris pedore, & asperita-
te sic ex abrupto grauati interim de delicto diffamē
tur. Sed vt aliquod legitimum præambulum præce-
deret, ꝓpter ꝙ præsumptiuè, vel verè apparere pos-
sit iudici delictum perpetratum per illum, contrà
quem intendit inquirere. Hæc in effectu concludit
396 D. Barth. D. Cardi. Flo. hic simpliciter dicit, ꝙ † de
iure ciuili regulariter non permittitur inquisitio.
Sed D. Ant. in. c. vnico vt ec. benefi. videtur velle, ꝙ
in casibus in quib⁹ potest iudex ex officio supplere,
in his omnibus potest tàm de iure canonico quàm
ciuili inquirere. Qui autem sint isti casus satis colli-
gi potest, ex his, quæ dixi. s̄. in princ. istius octaui
artic. principalis. mihi videtur ꝙ opi. Barth. de Sali.
sit satis æqua, & ideò tenenda, & maximè, quia cum
Cōis prac. 397 ipsa concordat communis* practica, & † commu-
niter in Italia vigent statuta, ꝙ officiales possint in-
quirere super omnibus tàm per viam inquisitionis,
quàm per viam accusationis. quæ tamen statuta sunt
intelligenda præcedente aliquo præambulo, p qđ
iudex inducatur verè, vel præsumptiuè ad credēdū.
de quibus ꝑambulis videbimus in. 9. seq. artic. princ.
Et pro prædicta communi obseruantia, & statutis
militant rationes allegatæ. per D. Bar. de Sali. & si re-
ctè consideret dicta opi. D. Barth. non multū discre-
398 pat ab opi. Ang. ¶ Tertio q̄rò, † an de iure canoni-
co super omnibus criminibus indifferenter possit iu-
Cōis opi. dex inqrere ad publicam vtilitatē. Sol. cōis * cōclu-
sio doct. est ꝙ sic. & hoc tenet Arch. in. c. felicis. §. fi.
de pen. lib. 6. & D. Ant. in. c. vnico. vt ec. benefi. nam
cum præcedit infamia, illa est loco accusatoris. vt
hic in tex. nostro. & de si. c. licet Hely. & c. per tuas.
no. in. c. 1. de offi. ordi. & hoc etiam videtur sensisse
glo. in. d. c. vnico vt ec. benefi. debes tamen intellige-
re vt intellexit Barth. de Sali. in. q. præcedenti; vide-
licet, dummodo præcedat aliquod præambulum ꝓ-
pter quod iudex inducatur ad credendum rationa-
biliter, ꝙ is contra quem vult inquirere commiserit
delictum. secundum ꝙ dicam. j. artic. proximo la-
399 tissimè † super occultis enim criminibus etiam de
iure canonico non potest fieri inquisitio, vt no. in. c.
qualiter. s̄. eo. & probatur hic in tex. nostro. Et ratio
potest esse triplex, secundum qđ dixi in. q. præcedē-
ti in rationibus assignatis secūdum Barth. de Salic.
& sic in effectu videtur parua differentia inter ius ca
nonicum, & ciuile. Intellige tamen prædicta, dum-
modo crimina non sint leuia, vt dicam. j. in vltima
400 q. huius articu. ¶ Quarto quæro, † statuto cauetur
ꝙ stetur iuramento alicuius, an contra talem possit
inquiri de periurio, seu de falsitate; puta si statutum
diceret ꝙ de ceteris maleficijs stetur iuramento syn
dici, seu denuntiatoris. & videtur dicendum, ꝙ non;
per no. per Iac. de Are. & Cyn. in. l. 1. C. si aduer. lib.
vbi volunt, ꝙ stari debeat dispositioni statuti. Et
Idem videtur dicendum si lex hoc disponeret. exem
plum in authen. sed nouo iure. C. de pœna iud. qui
malè iudica. ibi persona, quę dicitur suscepisse, iu-
ret, & sic sit libera. & in authen. vt litigantes in exor
401 dio litis. §. si quis autem. vbi dicitur, ꝙ † si litigator
assetens ꝙ iudex aliquid datum, vel promissum rece
pit pro sententia ferenda, & nequiuerit probare, ꝙ
iudex debet iurare, ꝙ neque per se, neq; per alium
acceperit, vel promissionem habuerit; & sic est li-
ber. In contrarium tamen facit qđ not. glo. 1. in
l. 1. C. de iureiuran. Sol. Bald. ibi dicit quòd aut lex,
vel statutum vlterius procedit disponendo, quòd
non possit vlterius quæri de periurio, aut falsitate,
vel permittit quòd possit inquiri, & standum est
402 dispositioni ipsius. & ita † procedat authen. sed no-
uo iure. Aut lex, vel statutum vlterius non procedit,
sed simpliciter disponit ꝙ deferatur iuramentū, vel
stet iuramēto: & hoc casu tenendum est, ꝙ possit in-
quiri de piuro, & falsitate. Intelligendo tñ præcedē-
tibus præambulis necessarijs requisitis ad specialem
inquisitionem formādam. & hoc idem videtur vel-
le Bald. in. d. l. 1. C. si aduer. lib. & l. contra negantē.
in. fi. C. ad. l. Aquil. & aliquid in. l. de periuro. ff. de
in litem iuran. & etiam aliquid in. l. solent. ff. de ali-
men. & cibar. leg. Et aduerte, quia Bald. in. d. l. 1. C.
de iureiuran. dicit, ꝙ lex quæ dicit quòd stetur sa-
cramento alicuius, debet intelligi in defectum alia-
rum probationum. ad hoc allegat glo. quam dicit
singulatē in vers. iuramentū. in. c. statutū. §. cū verò.
de rescrip. lib. 6. sed illa gl. hoc non dicit: sed hoc di-
cit ibi glo. in verbo saltem. per illū tex. Aduerte tñ,
quia ille text. non videtur simpliciter probare opi.
403 Bal. in terminis nostris. nam ibi in tex. ponitur † di-
ctio, saltem, cuius natura est subsidiaria, vt videlicet
deficientibus alijs remedijs vltimatè recurratur ad
illud cui adiungitur dictio saltem. placet tamen di
ctum in se, pro quó allego not. in. c. 2. de proba. &
in. c. ex insinuatione de procur. & l. admonēdi. ff. de
iureiur. & l. in bonæfidei. C. eo. & quæ latissimè dixi
404 in. c. fi. de iureiur. nam † lex, & statutum ita dispo-
nens exorbitata iure naturali, & diuino: ergo strictè
interpretandū, & restringendum, vt in iuribus vul-
405 gatis. Subdit etiā Bal. in. d. l. 1. C. de iureiur. ꝙ † si sta
tutū disponit ꝙ stet̃ conscientiæ alicuius, ꝙ non pōt
postea inquiri de malitia, seu imperitia illius dūmo
do agamus de paruo ꝑiudicio, arg. not. in. d. c. statu-
tū. §. assessorē. de rescrip. lib. 6. secus si ageret̃ de ma-
gno ꝑiudicio, vt not. gl. singularis in clem. 1. de iure
406 patr. & satis placet; qa † in his quæ sunt parui ꝑiudi-
cij nō præsumitur dolus, sm tradita in. c. Quintaual
lis de iureiuran. & l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro
socio. & no. in auth. nisi breuiores. C. de sen. ex bre-
uic. recit. Sit ergo conclusio, ꝙ contra tales pōt in-
quiri, nisi cā sit multum leuis; qa statuta non vident̃
remittere dolū, & ꝙ non debeat quis puniri si falsò
407 iurauerit qa † dolus futurus non intelligit̃ remissus,
vt. l. si vnus. §. illud nulla. ff. de pac. Nec ob. si diceres,
nec ēt statutum debet posse expressè remittere, &
tñ. s̄. dictum fuit, ꝙ standum est verbis si clare dispo
nunt; quia rñdeo, ꝙ hoc est rōne fictionis, seu ꝑsum
ptionis iuris, & de iure; quia statutū ꝑsumit talem
408 omninò verū dicere. & sic † non admittit̃ ꝓbatio in
contra-

contrarium, vt in iuribus vulgatis. & adde quæ dixi
ſ.in.7.prin.artic.ver.nono q̃ro. & præcedenti. poſ-
409 ſemus tamen incidere in dubitationem,† vtrum ta-
le ſtatutum teneat,cum videatur eſſe contra ius natu
rale & diuinum, quo diſponitur, ꝙ in ore duorum,
vel trium ſtet omne verbũ.vt in.c.in omni.de teſt.ſu
per quo non inſiſto : quia non eſt principalis mate-
ria noſtra, quamuis videatur neceſſaria ad declara-
tionem huius.q.tu dic, vt traditur in.c.2.ſ.de ꝓba.
410 ¶ Quinto quæro ; † vtrum ſuper crimine vſurarum
poſsit generalis vicari⁹ epiſcopi inquirere. Sol. quia
hæc quæſtio potius reſpicit, reſpectu dubitationum
quæ ex ea oriuntur,cauſam, ſeu perſonam efficien-
tem, quam ipſam materiam. ideo eam tibi latè ex-
pediui. ſ.in.5.prin.verſ.14.quæro. ¶ Sexto quæro,
411 † Titius eſt vulneratus ad mortem, vtrum ante mor
tem poſsit inquiri ſuper morte. Sol. dic, vt dicam
ĩ.in.9.artic.princ.verſ.56.quęro.¶ Septimo quęro,
412 Pone,† ex forma ſtatuti nõ poteſt cognoſci per in-
quiſitionem de cognitione carnali ; an poterit co-
gnoſcere per inquiſitionem de attentatione facta cũ
moniali, cauſa cognoſcendi eam carnaliter.Sol.hãc
q.reperio tactã per d.Diony.de Peruſio conſilio.20
qđ incipit, Et ſi doctrina cęcum illuminet. vbi re-
fert quendam doctorem, quem multum vituperat
413 conſuluiſſe ꝙ ſic; ex eo quia iſte eſt † caſus omiſſus
à ſtatuto ; ergo remanet in diſpoſitione iuris com-
munis,vt.c.dilectus.de conſue.&.l.ſi verò.§.de viro.
414 ff.ſolu. ma.cum alijs iuribus vulgatis. Item quia †
ex ſeparatis non fit illatio,vt.l.naturaliter.§.nihil cõ
mune.ff.de acqui.poſ.&c.ꝙ tranſlationem.de offic.
415 leg.cum ſi.Item quia † ex identitate rationis nõ fit
correctio per extenſionem, vt auth.quas actiones.
416 C.de ſacroſanc.ec. cum ſi. maximè cum † aliud ſit
tractare,& aliud effectui mandare, vt.l.inter omnes.
417 §.ſi.ff.de fur.Item quia † attentatio, & adulterium
habent ſe vt excedentia,& exceſſa.vñ vnum ſine alio
eſſe poteſt. Et ideò licet de adulterio non poſsit in-
quiri, poteſt tamen inquiri de attentatione, arg.l.q
418 de crimine.2.reſpon.C.de accu.facit etiam, quia †
vbi ſunt diuerſa delicta,licet ex eodem facto deſcen
dãt, quis ex vtroq; punitur. ff.de accuſa.l.ſenatus.vt
in parricidio, & homicidio;licet enim ex vno facto
deſcendant ; tamen quia ſe habent vt genus, & ſpe-
cies, delinquens de vtroq; tenetur; vt probatur in.l.
ſi adulterium cum inceſtu.ff.de adulte. & hinc eſt ꝙ
419 † recipiens pecuniam à ſubiecto ob negationem fa
ciendam, vel non faciendam tenetur lege Iul. repe.
& ex edic.de calum.l.3.ff.ad leg.Iul.repet.Facit etiã
in ſimili ꝙ dicitur de illo, qui verberat ſeruũ meũ in
meã iniuriã.ff.de iniur.l.ait prętor.§.1.&.l.ꝓtor edi
xit.§.ſi mihi. Sed præfa.d.Diony.refert.d.Fran. de
Are.& Bald. de Peruſio contrarium conſulendo de-
terminaſſe. dixit enim ꝑfa.d.Fran.in ſuo conſilio ꝙ
incipit, ſtatutũ eſt Aretij. ꝙ ſi ex forma ſtatuti non
põt procedi per inq̃ſitionẽ ad inquirendũ de cogni
420 tione carnali,ita nec in caſu ꝑdicto.quia† qñ de duo
bus connexis vnũ reperit̃ prohibitũ,& rõ prohibiti
extendit ſe ad nõ ꝓhibitũ,venit et ipſe ſub rõne ꝓ-
hibiti. Facit ꝙ not.ff.de tuto. & rat. diſtrah. l.ſcire
oportet.§.1.& .C.de vſur.rei iudi.l.ſi.&. ff.de pac.l.
ſi tibi decem.§. pactum cum venditore. &.ſ.de im-
muni.eccle.c.ſi.& in reg.cum quid.de reg.iur.lib.6.

item quia cum ratio ſit communis ad vtrunq; factũ,
ergo,&c. nam in his quę eidem rationi ſubijciuntur
ſufficit vnum exprimere. vt ff.de legi.l.non poſſunt.
& de furt.l.ſi quis ſeruo.& ad hoc etiam adducit alia
multa iura, quæ allegantur in materia extenſionis.
ſed ratio, & mens huius ſtatuti colligit̃.ex.l.quãuis
2.C.de adul.videlicet,ne detrahatur famæ non tan-
tum mulieris; ſed totius familiæ, & generis ex tali
delicto,ꝙ ſugillat ei⁹ pudicitiã,vt.ff.de ędili.edic.l.
ꝙ ſi nolit.§.mancipia. ideò propinquitati reſeruat̃
421 detectio huius delicti,vt.d.l.quãuis.† Intereſt enim
noſtra,ne probra noſtra detegantur. C.quando &
quib. quarta pars deb.l.1.libr.10.ſed idem reſultat
effect⁹ quocunq; criminis titulo huiuſmodi mulie-
ris commiſſum detegatur, ideò,&c.vnde concludit
ipſe per.d.l.quamuis.maximè iuncto principio cum
ſi. ꝙ non poſsit in caſu prædicto inquiri. Et prædi-
cto conſilio Bal.ſubſcripſit per hæc verba.Si non po
teſt inquiri de inceſtu, vel ſtrupro conſumato, mul-
tominus poteſt inq̃ri de eo intentato. Cũ ergò intẽ
tatũ quo ad impoſitionem pęnę in caſu noſtro fin-
gat̃ conſummatũ, vt.d.l.ſi quis non dicã. C.de epiſ.
& cle.quæ eſt canonizata de pęni.diſ.1.ſi quis non di
cam. cum ergo non liceat inquirere de eo, ꝙ com-
miſſum eſt verè multominus debet licere de eo qđ
422 cõmiſſum eſt fictè;quia† fictio & ſimilitudo non de
bet plus operari quã veritas,vt.l ſi filius.ff.ſi cer.pet.
Non ob.ꝙ hic videatur commiſſum ſacrilegium vio
lando, & ingrediendo monaſterium ; quia iſte in-
greſſus confundit̃ cum ipſa attentatione, vt.d.l.qui
de crimine.C.de accu.&.ff.de furt.l. verum. &.l.qui
iniurię.& ſi nõ poteſt inquiri de principali, non po
teſt inquiri de eo qđ confunditur cum principali,&
423 † à quo remouetur principale remouetur acceſſo-
rium,arg.ff.de iniur.l.non ſolum. §.ego autem. ſiue
ergo cum moniali dicatur commiſſum ſtuprum, ſi-
ue inceſtus, ſiue adulterium non refert ; quia ſtatu-
tum omnes iſtos caſus comprehendit ſub illo ge-
nerali, & indiſtincto verbo cognitionis carnalis.
Et hæc ſunt quæ Bald. in.d. ſuſcriptione dixit ad li-
teram, & hanc deciſionem ſequitur præfa.d.Diony.
quia attentatio adulterij committendi eſt pars ip-
ſius adulterij,vt.l.qui domum. cum.l.ſe. ff.de adult.
ſicut ergo non poteſt inquiri de toto, ita non vi-
detur poſſe fieri de eius parte, argu. l.quæ de tota.
ff.de rei vendi. &.c.maioribus. de præbend. cum ſi.
424 &.52.diſt.in.c.1. Et quia † turpis dicitur pars, quæ
ſuo non congruit vniuerſo, vt. c.1. de ſponſa. duo-
425 rum.8.diſt.c. quæ contra. Item † cui prohibentur
ſequentia, videntur & prohibita præcedentia, ſine
quibus nequeunt ſequentia explicari,& econtra,ſe-
cundum Iac. But. in.l.indebita.ff. de condi. indebi.
& eſt bo.tex.in.c.ſuper.his.ſ.eo. Item mouetur per
plura arg. q̃ fiunt de acceſſorio ad principale & ẽcõ
426 tra;quæ omitto. Item quia† à quo remouetur gen⁹,
remouetur & quælibet eius ſpecies.l.ſi quis cum to-
tum.ff.de excep.rei iud.& in reg.in toto.de reg.iur.
lib.6.& ad hoc ẽt adducit quædã alia, q̃ omitto. Itẽ
quia in generali virtute legis continent̃ omnes eius
ſpecies,vt.l.1.ff.de condi.ex lege. & ex regula gñali,
cum qđ vna via prohibet̃,&c. & ex alia reg.ꝙ prohi
bito aliquo ſunt oĩa ſimilia prohibita. Et quia cũ ſit
eadem ratio prohibitionis in attẽtatione; ergò for-

tius videtur prohiberi ex vi comprehensiua, quam
extensiua, vt.c.si.postquam.de elect.lib. 6.cum mul
tis alijs iuribus, quę omitto. quia quotidiè allegan-
tur in materia extensionis, & interpretationis sta-
tutorum. Non obst.arg. in contrarium formatum;
quia.vt.s.dictum est, propter omnimodam ratio-
nem non dicitur extendi; sed comprehendi,vt.d.c.
si postquam.&.c.1.de temp.ordi.libr.6.& in glo. in
clem.quoniam. de vit. ho. ele. cum si. Nec obst. q
iste sit casus omissus, vt dictũ est; quia non est omis-
sus, vt.s.probatum est, imo comprehensus. Et po-
427 sito q † statutum diceret si quis cognouerit mu-
lierem nuptam, comprehenderetur casus noster; qa
428 † mulier ingrediens monasterium, dicitur matri-
monium contrahere, vt in authen. de sacrosanc.epi.
§.sed hoc de præsenti. & authen. nisi rogari. C.ad
Trebel. Et ea non dicit q huiusmodi mulieres sunt
in matrimonio Christi. 27.q.1. c.hi q.&.c.si qs epi-
429 scopus.&.c.quæ Christo.&.c. viduas.& † si statutum
loqueretur de virginibus, similiter continerētur. 27.
430 q.1.c.virginem.c.virginibus.&.c.virgines.Et † si sim
pliciter loquitur non est dubium q hunc casum cō-
prehendit propter generalitatem ipsius. Concludit
tandem, licet sub multis verbis, iudicem non posse
inquirere, maximè per. d.l.quamuis. quæ loquitur
de adulterio.& in fin.sub quadam consideratione sa
crilegij. Nec obst.qđ vbi diuersa sunt crimina,&c.
quia illud est verum quando vnum non reputatur
pars alterius; aliàs secus. Sed in casu nostro atten-
tatio est pars criminis cognitionis carnalis, & cum
ipso crimine consumitur; ergo vnum crimen repu-
tatur. facit q not.Cy.in.l.quicunque.C.de serui.fu-
gi.in.7.q.&.C.de sepul.viol.l.3.& Iac.But.in.l.1.C.
vt intra certum tempus.q.2. Aduerte propter præ-
dictas auctoritates, q nō est recedendũ à dicta opi.
quæstio tamē est disputabilis ad vtranq; partem. Vi
de quædam quæ faciunt.s.in.7.artic.princ.vers.octa
uo.& in.c.de his.s.eod.dixi in accusatione, & inq-
sitione.& dicam.j.de collusione.c.1.in.4.mēbro.in
exceptione de adulterio &.q.seq.ibi. ¶ Octauo, &
vltimo circa hanc materiam huius octaui principa-
431 lis articuli sume hanc doctrinam, q † ad hoc vt iu-
dex possit de delictis inquirere, crimina debent esse
talia, quæ pœnam, & vindictam publicam merean-
tur cum quęritur de vindicta publica aliàs autem nō
432 potest fieri inquisitio, vel accusatio. vnde cum † ex
delicto leui culpa commisso non debeat quis puni-
ri, vt dicit Cyn.in.l.si quis non dicam rapere.C.de
epis.& cleri. per consequens nec fieri inquisitio, vel
accusatio.vt sentit idem in.l.data opera.C.qui accu.
non pos.Bal. tamen ibi tenet cōtrarium, per.l.si for
tuitò.ff.de incendio rui.& naufra. per quam etiam
mouetur Bar.& q leuis culpa sit punienda.allegat.l.
respiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn.sed Bal.in.d.
l.data opa.dicit q nō ꝓbat. Et finaliter distinguit, q
aut est culpa in faciendo,& est punibilis.aut in ōmit
tendo, & non est punibilis, pro quo vide iura quæ
allego in.c.1.j.de delic.puero.in glo.1.&vide quæ
dixi.s.eo.in rubrica in diffinitione accusationis su-
per verbo, doli capacis. Ego concludo, q dumtaxat
de grauioribus, aut grauibus delictis debeat fieri in-
quisitio.vt.s.eo.tit.c.inquisitionis.&.s.de re iudic.
cum I.& A.&.s.de iureiur.c.si verò.&.s.de dolo &

contuma.c.veritatis.&.l.leuia.ff.de accu.de leuibus.
n.& his quæ potius dissimulanda sunt, non debet
inquiri, tenet Spec.in tit.de inquisi.§.1.propè.prin.
& hoc sentit tex.noster dum dicit. si rei poposcerit
qualitas.& tenet Gof.in libel.iuris canonici, in titu.
de inquisit.§.nunc videamus quæ sunt necessaria.vbi
dicit, q non in omnibus, criminibus inquisitio est
facienda; sed pro illis quæ sine dissimulatione præ-
termitti non possunt. Si tamen grauiora delicta sunt
leui culpa commissa, arbitror, q possit fieri inquisi-
tio quia tunc delinquentes tenentur etiam crimina-
liter. licet non possint puniri pęna corporali, sed pe
cuniaria, vt.d.l.si fortuito.&.l.si ædes.in.fi.eo.tit. de
incend.&c.&.l.1.§.1.de sicca. secundum Bald.in.d.
repet. Et sic habes expeditum hunc. 8. principalem
articulum. Nono loco principali videndum est, qñ,
siue quibus præambulis præcedentibus inquisitio fie
ri debeat. Sol.vt hic articulus secundum solitum or
dinem expediatur prosequar infrascriptas quæstio-
nes, quas præmitto. ¶ Primo, quæ sint præambula
necessaria ad inquisitionem generalissimam. Secū-
do, quæ ad inquisitionem generalem fiendam super
statu ecclesiæ. Tertio, quę ad inquisitionem, quæ fit
per oculorum inspectionem. Quarto, quæ sint præ-
ambula necessaria ad inquisitionem quæ fit ad denũ
ciationem publici officialis. Quinto, quid de ea quæ
fit ad publicam vtilitatem in causa merè ciuili.& qd
si ad vtilitatem priuatam. Sexto, quid de inquisitio-
ne, quę fit per superiorem vbi agitur de confirma-
tione electi Septimo, quæ necessaria ad inquisitio-
nem generalem fiendam tàm quo ad ꝑsonas, quàm
quo ad delicta. Octauo, quid in inquisitione genera
li quo ad personas, & speciali quo ad delicta. Nono,
quid in inquisitione generali quo ad delicta, & spe-
ciali quo ad personas. Decimo, quid in inquisitione
præparatoria. Vndecimo, qđ preambulum sit ne-
cessarium ad inquisitionem specialem quo ad deli-
cta, & quo ad personas. Duodecimo, quid de inqui-
sitione, quæ fit ad mandatum superioris. Decimo-
tertio, quia ad inquisitiones prædictas vt plurimum
requiritur infamia, tradetur qualis debeat esse infa-
mia. Quartodecimo, quoties requiratur, quòd cla-
mor, & infamia peruenerit. Quintodecimo, an
propter scandalum tantum procedi debeat ad in-
quisitionem. Sextodecimo, an ꝓcedi possit ex sola
suspicione prælati non præcedente infamia. Deci-
moseptimo, ad quē debeat venire frequens clamor,
& infamia. Decimooctauo, qualiter iudex poterit se
informare de infamia. Decimonono, qa in ꝓcedenti
bus.qq.latè tractatur de fama, & infamia, ponē in-
troductoriũ ad alias seq.qq. Vigesimo, qđ sit fama,
seu infamia. Vigesimoprimo, vñ dicatur fama. Vige
simo secundo, ꝑ quot homines fama habeat̃. Vige-
simotertio, vtrũ in maiori parte populi, aut viciniæ
q̃ requiritur ad faciendã famam, computentur mu-
lieres. Vigesimoquarto, in quo loco debeat esse fa-
ma, & penès quos. Vigesimoquinto, à quibus, & vñ,
seu quam originem debeat habere fama. Vigesimo-
sexto, quando & ex quo tempore fama oriri debeat.
Vigesimoseptimo, quid si fama contracta est, seu su
ꝑuenit pendente ꝓcessu inqsitionis. Vigesimoocta-
uo, ꝑ quot testes probetur fama, seu diffamatio. Vi-
gesimonono, qualiter testes debeant deponere su-
per

per famā, ad hoc vt probet diffamationem. Trigesimo, vtrum testes qui probant infamiam, teneantur reddere cām dicti sui. Trigesimoprimo, quid si testis circa articulum diffamationis dicit vera esse cōtenta in dicto articulo, interrogatus de causa sciētiæ, respondeat, scio; quia maior pars populi hoc sentit. Trigesimosecundo, quid si reddit cām; quia audiuit dici à maiore parte istius ciuitatis, vel viciniæ. Trigesimotertio, quid si solum dixit à maiore parte populi; nec adiecit istius ciuitatis, vel viciniæ. Trigesimoquarto, quid si dicit, scio; quia dicitur à maiore parte populi istius ciuitatis. Trigesimoquinto, qd si dixit, scio; quia dicitur per totam ciuitatē. Trigesimosexto, quid si in redditione causæ, dicit scio; quia audiui publicè dici in ista ciuitate. Trigesimoseptimo, quid si dicit; scio; qa audiui palam dici. Trigesimooctauo, quid si d cit, scio; qa propter talem infamiam homines istius ciuitatis vitant eius familiaritatem. Trigesimonono, vtrum testi, q depo nit famam esse, quia audiuit dici à maiori parte populi, vel ciuitatis, teneatur exprimere, & specificare à quibus audiuerit, & in quo loco, & quo tempore, & quid iuris si discordant in loco, & hic multa tradent vtilissima in materia testium discordantium. Quadragesimo, vtrum testes teneantur exprimere cām quare populus, vel vicinia sic loquit, vel opinatur. Quadragesimoprimo, vtrum probata infamia per testes, si inquisitus vult probare bonam famam ad finem excludendi potestatem inquirendi, debeat admitti. Quadragesimosecundo, vtrum infamatus de aliquo crimine speciali, contra quem, pbata est diffamatio, probando generalem bonam famam releuetur. Quadragesimotertio, quid si statuto caueatur quòd fama habeatur pro plena pbatione in certis maleficijs, & probetur contra eum fama de illo maleficio; reus verò probet per contrariam famam de innocentia sua, quæ probatio præualet. Quadragesimoquarto, quid si testis post aliqua capitula affirmauit, & probauit, & super aliquibus dixit se ignorare, & nihil scire. & tandem interrogatus super articulo famæ, dixit, q de omnibus pmissis erat publica vox, & fama, an pbet, saltem de his super quibus dixit se ignorare. Quadragesimoquinto, de effectibus famæ, seu diffamationis. Quadragesimosexto, vtrum non præcedente inquisitione super infamia, valeat processus super veritate criminum. Quadragesimoseptimo, quid si inqsitor permixtim inquirit de infamia, & de criminibus. Quadragesimooctauo, quid si iudex processit ad inquisitionem criminis non præcedente infamia, reus opponit, q non potest procedi; tamen confessus est delictum, an valeat processus, ita q sequi possit condemnatio. Quadragesimonono, quid si datur libellus diffamationis in occulto per diffamantes. Quinquagesimo, quid si formata est inquisitio super infamia, & testes deposuerunt super veritate criminis. Quinquagesimoprimo, quid habeat agere iudex probata infamia. Quinquagesimosecundo, breuiter compendiosè subnectam casus speciales in quibus ad inquisitionem formandam non requiritur diffamatio præcedens. Quinquagesimotertio, vtrum præter infamiam, sint alia necessaria ad inquisitionem super veritate. Quinquagesimoquarto, vtrum ad formandam inquisitionem sit necessarium præambulum monitionis. Quinquagesimoquinto, vtrum ad hoc vt iudex possit inquirere, sit necessarium quòd præfigat terminum accusare volentibus. Quinquagesimosexto, quid si aliquis sit vulneratus ad mortem, an ante mortem possit inquiri de

433 morte. Primo igitur quæro, † quæ sint præambula necessaria ad inquisitionem generalissim m. Solu. dicendum est, quòd in dicta inquisitione, quæ fit per concilium prouinciale, ponendo personas idoneas, & honestas &c. vt sæpius dictum est, requiritur concilij prouincialis congregatio; & in concilio episcopali, etiam ipsius episcopalis concilij congrega-

434 tio, † cuius autem auctoritate debeat congregari, & quoties, & qui debeant vocari ad dicta concilia, dicam in. c. seq. & traditur in. c. graue. de prabend. & ibi maximè per Ioan. de Imol. & 6. q. 3. c. scitote. &. 18. distin. c. quoniam. & c. placuit. & c. si episcopus. & c. penul. Et habent locum prædicta in generalissima inquisitione, quæ fit gñliter in concilio prouinciali, super statu prouinciæ, vel episcopali super statu diœcesis. Item si fieret de statu ecclesiæ, ciuitatis, castri, vel loci, in capite, & in membris, nec est necessaria infamia secundum Host. & Ioan. Andr. hic. De inquisitione autem, quæ fit postea ad denuntiarionē denuntiatorum præpositorū per concilium, quæ sint præambula necessaria, siue denūtiēt generaliter quo ad delicta, & quo ad personas; siue generaliter quo ad personas, & specialiter quo ad delicta; siue ècontra; siue specialiter quo ad delicta, & quo ad psonas patebit ex. §. dicendis maximè in vers. quarto Secū

435 do quæro, † quando, & quæ præambula sint necessaria ad inquisitionem generalem fiendam de statu ciuitatis, loci, vel alicuius ecclesiæ; tam in capite, quā in membris; non per viam concilij, sed quando prælatus ex officio visitat. Solu. dic, quòd ad hanc inquisitionem non videtur necessarium præambulum aliquod infamiæ, sed sufficit, quòd habens iurisdictionem ordinariam, & iustificandi potestatem arbitretur talem inquisitionem fiendam esse per visitationem. Nam huiusmodi inquisitionem possunt tales facere quando, & quoties viderint expedire, secundum quod no. 10. q. 1. regenda. 18. q. 2. c. non semel. §. de offi. Archidia. c. mandamus. & ibi not. Sed tunc maximè tenetur illam facere, quando infamia prælati, aut alterius rectoris deferretur ad superiorem, vel timeretur scandalum, vel quid simile, arg. tex. nostri, & eorū, quę. §. dicam. ordinarie autē vbi alia necessitas non immineret, inquisitionem hanc visitando tenentur facere semel in anno. 10. q. 1. decernimus. & c. episcopum. & c. placuit. §. de offi. ordi. c. conquerente. Et sic patet, quòd ad talem inquisitionem formandam non est necessarium præambulum infamię & hoc tenet Innocen. in. c. 1. §. de postula. pralat. in versic. requisitus. & etiam ibi Ioan. Andr. per not. in c. 1. §. de offic. ordin. &. §. de sta. mo. c. in singulis. &. c. cum ad monasterium & in. d. c. decernimus. & c. episcopum. 8. q. 1. c. visitandi. &. d. c. non semel. & §. de te iudic. c. cum I. & A. & tenet hic Hostien. Io. Andre. & docto. & Ioan. Andr. post Innocen. in verbo, famam. in. c. licet Hely. de simo. & Ioan. Andr. in. c. per tuas. in princ. eod. tit. tenet etiam Ang. in. d. repe. l. si vacantia. Sed tunc necessariò fienda esset,

quando frequens clamor, & infamia ad superiorem
peruenit. & non solũ si prælatus infamatus esset vna
cum alijs de ecclesia; sed etiam si solus prælatus, fiet
inquisitio de omnibus, siue sup statu ecclesiæ. & hoc
sentit glo. magna hic vers. vel etiam cum prælatus.
436 quia † capite infirmante, facilè reliqua corporis mẽ
bra inficiunt̃. 6. q. 1. in capite. Et si langor nõ fuerit
curatus in capite, morbus totũ corpus inuadit. 2. q.
437 7. c. sicut iniquit. & † totius familiæ, & domini sta-
tus, & ordo nutabit, si qd' requirit̃ in corpore, non
inuenit̃ in capite. 61. dist. miramur. & tenet Inno. &
Io. And. in. c. cũ dilecti. in prin. s̃. eo. Et Spec. in tit.
de inqui. §. nunc tractemus. vers. quid si alio. in fi. fa-
cit q dixi in. d. c. cũ I. & A. s̃. de re iudi. &. s̃. eo. c. cũ
dilecti. vbi hoc probari vr̃. Sed contra p̃dicta forti-
ter obst. c. cũ oporteat. s̃. eo. & tex. noster. in quibus
438 probat̃, q † regulariter non debet inquiri contra il-
los, qui non sunt infamati. Nec obst. c. cũ dilecti. s̃.
eo. vbi contrariũ videt̃ probari, quia sm Hosti. põt
dici, q ibi erant infamati etiam particulares de ec-
clesia. vel dũ litera dicit ibi, de statu ecclesiæ, potest
exponi. i. de statu epi. per id, q habet̃. 7. q. 1. c. scire
debet. Inno. tñ in. c. licet Hely. j̃. de simo. vr̃ velle, q
ex infamia epi sit præsumptio contra subditos; vt sic
de tota ecclesia posit inquiri; quia qñ caput dolet,
&c. vt dictũ est. hoc tñ non placet Hosti. per id qd'
habet̃, in. c. quæsiuit. de his quæ fi. à ma. parte cap. vbi
439 † delictũ vnius nõ debet alteri nocere, & qa † inqui-
440 sitio non debet fieri sup occultis, sed famosis, vt. s̃.
c. pximo. & ad tex. c. cũ dilecti. rñdet vt. s̃. dixi fatet̃
tñ, q contra episcopum procedit inquisitio tam in
capite, q̃ in membris quo ad hoc, vt inquirat quali-
ter se habet in ciuitate, & in castris, & alijs ecclesijs
suæ diœcesis, & qualiter erga canonicos suos, & alios
441 clericos, & laicos sibi subiectos. & ita † põt intelli-
gi. c. cũ dilecti. & ita resīdet ibi Io. de Imo. Ego ar-
bitror, q si fieret inquisitio specialiter propter infa-
miam prælati non posit fieri contra membra non
infamata. Sed cum fit gñliter super statu ecclesiæ, li-
cet pπter infamiam prælati, dico q põt tàm in capi
te q̃ in membris; quia hoc denotat verbum illud, su
per statu ecclesiæ. Nam si potest fieri nulla infamia
præcedente, vt. s̃. dixi, fortius præcedente infamia
plati. & ita intellige, q̃ dixi in. c. cũ dilecti. s̃. eod. &
adde q̃ dicam in. 2. q. in. 11. artic. princ. Et ex prædi-
442 ctis infert̃ q † syndicatores Potestatis, & capitanei,
vel similium officialium, qui illos syndicant, & sic
syndicant caput, & eius membra, videlicet collate-
rales, iudices, milites, & alios, quos secum habue-
runt, possunt contra eos inquirere in genere de de-
lictis commisis per eos, & eorum officiales, & non
præcedente diffamatione, vel clamosa insinuatione.
Et hoc tenet Ang. in. d. repe. l. si vacantia. & ita dicit
Cõis obs. seruari de consuetudine. Ego tamen vidi communi-
ter* obseruari, q ipsi asserunt famam publicam, &
frequentem clamorem ad eos peruenisse. ¶ Tertio
quæro de inquisitione, quæ fit per oculorum inspe-
ctionem super his, quæ crimen non concernunt.
Sol. quia hæc non est principalis materia nostra cũ
non intendamus de ea principaliter tractare, dic, vt
traditur in iuribus allegatis. s̃. in. 7. notabili. nec est
necessaria aliqua infamia, vt patet; quia habet anne-
443 xam aliquam notorietatem. ¶ Quarto quæro, † qd'
sit præambulum necessarium ad inquisitionem, quæ
fit ad denuntiationem publici officialis. Sol. dicen-
dum arbitror, q præambulum necessarium est ipsa
denuntiatio, vt verbum sonat, per not. l. ea quidem.
C. eo. & l. diuus. ff. de custo. reo. &. s̃. de offi. custo. c.
1. & de censi. c. Romana. §. sanè. lib. 6. secundũ Host.
hic. sed quantum ad frequentem clamorem, seu infa
miam an hæc sint necessaria, dicendum arbitror, q
aut statuta, circa hoc aliquid disponunt, & illa ser-
uanda sunt, aut non. q non est necessarium q præce
dat infamia; sed sufficit sola denuntiatio. & idẽ sen
tit hic Host. & Ang. in. d. l. si vacantia. per. d. l. ea qui-
dem. &. c. 1. s̃. de offic. ordi. Sed tu aduerte, quia hęc
denuntiatio potest fieri multipliciter. Vno modo
generaliter; videlicet, q plura crimina sunt com-
missa non exprimendo personas, aut delicta in spe-
cie; & hoc casu iudex procedet ad generalem inqui-
sitionem. de qua. j̃. vers. septimo quæro. Et contra
repertos culpabiles poterit descendere ad specialẽ
inquisitionem. Et idem dicendum si denuntiaret de
lictum in specie, sed non delinquentem nisi in gene-
re. quia quo ad personas descenderet ad generalem
inquisitionem respectu personarum. de qua dicam
j̃. in vers. octauo quæro. & si quem culpabilem repe
riret; descenderet contra eum ad specialem inqui-
sitionem. & idem, si denũtiaret talem facinorosum,
sed non descenderet ad speciem delicti. nam pote-
rit generaliter inquirere contra eum de delictis. & si
in aliquo culpabilem reperiet, poterit venire ad spe
cialem inquisitionem; vt fit communiter in inqui-
sitione, quæ fit contra officiales, qui stant in syndica
tu. Et facit ad prædicta. ff. ad. l. Iuliam. pe. l. 4. de offi.
pręsi. l. congruit. & q ibi not. sed si officialis denun-
tiaret personam in specie, & delictum in specie, ha-
beret locum, qd' supra dixi, secundum Ange. q non
requiritur infamia si modo statutum disponeret ta-
li denuntiatori quo ad formandam inquisitionem
in specie, credendum esse; prout communiter sta-
tuta disponunt. aliàs autem si disponeret q ad de-
nuntiationem alicuius syndici deberet formari in-
quisitio, fortè tunc intelligendum esset statutum,
saltem infamia præcedente. & si non clamosa, sępe,
aut frequenter, ad hoc vt tale statutum min' deuiet
à iure communi, vt in iuribus vulgatis. facit qd' di-
cam in vers. 13. & sequenti. ¶ Quinto quæro; quia,
vt supra dixi in primo articulo principali, qd' quæ-
444 dam est † inquisitio, quæ fit ad publicam vtilitatem
in causa merè ciuili, & in hac non est necessarium
pambulũ infamiæ, vt dicit Ang. in. d. l. si vacantia. Et
idem si ad vtilitatem priuatam, vt Insti. de Attilia.
tut. §. sed hoc iure. &. s̃. de iureiuran. c. ad nostram.
nisi fortè cum inquiritur de crimine suspecti tuto-
ris; quia tunc requiritur q præcedat infamia. & rõ
est; quia talis inquisitio tendit ad crimen puniendũ,
vt. l. hoc enim. ff. de suspect. tuto. vnde requirit̃ infa-
matio, sicut in alijs criminibus, vt. j̃. dicã. Debes tñ
animaduertere, q Spec. in tit. de inquisi. §. nunc tra-
ctemus. vers. cęterum. dicit, q licet quãdo procedit̃
ad inquisitionem, ratione priuati commodi, nulla
pcedente infamia procedi posit; tamen debet pre-
cedere charitatiua monitio. exemplum in. c. tuas du
dum. j̃. de vsuris. & d. c. ad nostram. 2. de iureiuran.
& idem etiam videtur velle, quando ageretur ad fi-
nem,

nem, vt seruetur iuramentum, vt. s. de iudi. nouit. ꝙ
tamen intellige in casibus, in quibus potest fieri in-
quisitio ad priuatam vtilitatem, ꝙ est quando aliter
parti non potest cõsuli, vt traditur in. d. c. ad nostrã.
&. d. c. tuas. de quibus latè dixi. s. in. 8. artic. ptincip.
in principio, & idem etiam tenet Spec. si proceditur
ad inquisitionem per denuntiationem, quam quis fa
cit ratione publici interesse; dummodo sua etiam
intersit, vt priuati; vt quia subditus cuius interest ha
bere bonum prælatum. 2. q. 7. c. quapropter. vel in
patrono. 16. q. vltima. c. filijs. vel in parochiano. 23.
distin. c. illud. &. s. eod. titu. c. illa. Sed si aliquod pri-
uatum interesse non prætenderet; non admittitur;
nisi præcedat infamia, vt. d. c. cum oporteat. s. eo. Et
sic in hoc vltimo Specu. videtur contradicere dicto
Ang. sed fortè intelligendum est, quando fieret non
solum ad publicam vtilitatem; sed etiam ad priua-
tam vindictam. vide quæ dixi supra in quinto mem-
445 bro principali. ¶ Sexto quæro, † quid de inquisi-
tione, quæ fit per superiorem, vbi agitur de confirma
tione electi in prælatum. Sol. dic, ꝙ illa potest fieri
etiam nulla infamia præcedente, aut denuntiatione.
tenet Spec. in tit. de inqui. §. nunc tractemus. versic.
fin. vide quæ dicã. j. 11. articulo principali. & quòd
traditur per Hostien. Inno. & Ioan. And. & docto.
446 in. c. 1. de postu. præla. ¶ Septimo quæro, † quæ
sint præambula necessaria ad inquisitionem gene-
ralem fiendam tàm quo ad personas, quàm quo ad
delicta ad inuestigandum facinorosos homines vin-
dicta publica dignos. Sol. dicendum arbitror, quòd
aut statuta locorum præbent aliquã formam, & illa
seruãda est, aut nõ. & in hac nõ arbitror esse neces-
sariam aliquam infamiam præcedere, aut rumo-
rem, frequentem clamorem, vel quid simile. nam
dicta inquisitio cuilibet habenti ordinariam pote-
statem, & regimen ciuitatum, aut locorum cõgruit,
447 vt † pacatam reddat ciuitatem, & eam malis homi-
nibus purget, vt inquirat latrones, sacrilegos, pla-
giarios, & fures, vt. d. l. congruit. ff. de offic. præsi. &
c. 1. de offic. ord. tenet expressè Do. me. in. c. graue.
in glo. 1. de præben. Inno. in. c. 1. de postu. præla. &
maximè hanc inquisitionem debent facere episco-
pi, atq; cæteri præsides, prælati, & rectores, quando
rumor, & infamia ad ipsos perueniũt; ꝙ in diœcesi,
ciuitate, aut loco plurima facinora, ac delicta per-
petrarentur: Vnde concludo, quòd satis est, quòd
inquirens habeat iurisdictionem, seu territorium
circa prædicta, & hoc volũt etiam hic Doct. & Ang.
448 in præalleg. l. vacantia. ¶ Octauo quæro, † quæ sint
præambula necessaria ad inquisitionem generalem
quo ad personas, & specialem quo ad delicta. Sol.
hæc quæstio satis clare potest decidi ex descriptio-
ne ipsius quam posui. s. in. 2. articulo principali. Est
enim necessarium ꝙ sit commissum maleficium, &
illud sit iam compertum. sed non est necessarium
respectu personarum, quæ ignorantur, ꝙ infamia
præcedat; cum talis inquisitio fiat ad inueniendum,
non ad puniendum. & sic respectu personarum est
eadem ratio, quæ est in generali respectu personarũ,
& rerum, vt in. q. præcedenti, nisi ꝙ in ista non so-
lum intendit ad expellendum, sed ad inueniendum,
449 & inuentos puniendum. ¶ Nono quæro, † quæ sint
præambula necessaria ad inquisitionem generalem
quo ad delicta, & specialem quo ad personas. Solu.
dic, ꝙ requiritur vt quis sit infamatus, ꝙ sit facino-
rosus, sed non de aliquo delicto in specie, qualis aũt
infamia requiratur, apparebit ex seq. q. Et hæc col-
liguntur ex his quæ dixi. s. in descriptione ipsius in-
450 quisitionis. 2. artic. ptine. ¶ Decimo quæro, † q̃ sint
præambula necessaria ad inquisitionem præparato-
riam, quæ quandoq; fit super infamia, vt per illam
deueniatur ad inquisitionem specialem super crimi
nibus. Sol. arbitror ꝙ fieri possit tã propter scanda-
lum, q̃ propter suspectionem, & propter rumorem
etiam non frequentem, & propter denuntiatores ẽt
non multum legitimos. faciunt quæ dicã. j. in seq.
q. & maximè in. q. 14. &. 15. ¶ Vndecimo quæro,
451 † quando, & quæ sint præambula necessaria ad inqui
sitionem specialem, quo ad delicta, & quo ad per-
sonas. & in hac. q. veniunt principaliter examinan-
dæ plurimæ aliæ. qq. de quibus. j. per ordinem, quæ
ẽt faciunt ad decisionẽ præcedentium. & ideò sciẽ-
dum est, ꝙ ad huiusmodi inquisitionem, & similes
superior procedere potest, qñ frequens clamor, &
fama ad eum peruenit à personis honestis, & non su
spectis, vel maleuolis. ꝙ subditus tale delictum cõ-
miserit, per ꝙ infamatus sit apud bonos, & graues.
vt hic in tex. nostro. dum dicit, Descendã, & videbo
vtrũ clamor. q venit ad me opere cõpleat, &c. q̃ ver
ba habentur Gene. c. 1. & hic transumptiuè. &. 2. q.
1. c. Deus omnipotẽs. & in. c. licet. Hely. j. de simo.
vbi est similis tex. & in. c. licet. &. c. cum oporteat. s.
eo. Facit. c. leges. 2. q. 6. &. 2. q. 5. c. accusatores. &
optimè probatur, in. l. iustissimas. C. de offi. test. ꝓ-
uin. Et aduertendum est, ꝙ tex. noster dicit clamo-
rem, & famam; quasi sentiat tex. ꝙ fama debet esse
frequens, & clamosa. & dum dicit, nec semel tantũ.
vt. in. d. c. licet. Hely. de simo. & sic non sufficit se-
mel; sed ꝙ sæpe, & frequenter peruenerit ad aures il-
lius iudicis, qui vult inquirere. facit. l. si assiduus. C. q
potio. in pigno. habe. &. c. si. j. de collu. dete. quoniã
452 † prælatus non debet esse facilis ad credendum si-
nistra de subditis suis. 86. distin. si quid. &. d. c. licet
Hely. in ptin. j. de si. facit. C. de epi. audi. l. nemo. fm
Gof. Io. An. & Spe. in tit. de inqui. §. 1. vers. itẽ ꝙ tan
tum &. §. nunc tractemus. vers. quid si iste. & vers. itẽ
requirat. & vers. hac igitur. & Hosti. & Io. And. hic & Cõis
doct. cõiter.* Sed qñ circa pdicta verba plures pos- opi.
sunt oriri dubitationes, ideò ꝓsequẽdo meũ ordinẽ
illas examinabo, & claras reddã. ¶ Duodecimo q̃ro,
453 q2 supra sæpius dictũ fuit, ꝙ † ad mandatũ supioris
inferior tenet̃ inq̃rere, quæ sint pambula necessaria
ad hãc inq̃sitionẽ. & ꝙ ante oĩa necessarium est man
datũ supioris; vt de se patet. Sed vtrum ea quæ dicta
sunt de fama, & frequenti clamore vendicent sibi lo
cum, qñ huiusmodi inquisitio est delegata. videlicet
vtrum delegatus prius necessitetur inquirere super
fama, seu diffamatione q̃ super veritate criminum,
quæstio est difficilis. & licet illam examinauerim in
c. cum oporteat. s. eo. tamen vt hæc materia in hoc
loco clarè, & plenissimè habeatur, repetã tibi, mo-
tus rationibus, quas. s. sæpius assignaui, maximè in
secundo membro principali. vnde distinguendum
arbitror circa hanc. q. plenius etiam, q̃ ibi dixerim,
ꝙ aut ex forma mandati expressè apparet ꝙ Papa,
vel superior vult, ꝙ omissa inquisitione super infa-

mia inquiratur ſuper crimine; & illa forma ſeruan-
da eſt, vt.c.cum dilecta. ſ.de reſcript. & tunc alia in-
famia non præcedit ſuper veritate criminis ita intel
ligo, ꝙ ſingulariter dicit Bal.in.l.nullus. C.ad.l.Iul.
454 maie.vbi dicit, ꝙ † quādo inquiſitio emanat de cō-
ſcientia Principis, non eſt neceſſe ꝙ cōſtet de fama;
q̄ñ ſola principis ſcientia ſupplet defectum cuiusli-
bet ſolemnitatis, arg.d.l.nullus. ſm eum; allegat di-
cta Inno..in.c.cum oporteat. ſ.eo. Et ideo quidam
Moderniores dant cautelam ꝙ quando non ſunt in-
ditia ſufficientia, ſeu diffamatio ſufficiens ad inqui
ſitionem, ꝙ iudex faciat inquiſitionem de conſcien
tia Principis, ſeu regentis ciuitatem, vel alterius te-
nentis locum Principis; ſecundum ꝙ not.in.l.fin.C.
de præſcrip.lon.tem. & Bart.in.l.hoſtes.ff.de cap.&
poſtl.reuer. & idem ècòntra ſi mandat inquiri ſuper
fama. & forma erit ſeruanda, vt ibi. Aut nō apparet,
& ſic ſumus in dubio; & tunc ſecundum glo.in.c.2.
eo.tit.lib.6.dicendū, eſt, ꝙ ſi Papa cōmittit inqſitio
nē ad petitionē alicuius ꝙ tūc delegatus debet prius
inquirere de fama. ſed ſi motu proprio cōmittit in-
quiſitionē criminis, videř tunc committere vt pro-
cedat omiſſo articulo famæ, per tex.2.q.5.c.omni-
bus.&.c.ſicut olim. j.eo. & hoc etiam ſentit Inno. ſ.
eo.c.cum oporteat. & Spec.in tit.de inquiſi.§.nunc
tractemus.verſ.hoc aūt notandum.in princ. Aduer-
te tamen, qa ex dictis hic & in.d.c. cū oporteat. per
doct. videtur potius diſtinguendum, ꝙ aut Papa ſim
pliciter commiſit inquiſitionem; & dicendum eſt ꝙ
requiritur inquiſitio ſuper fama, arg.eorum, q̄ dixi
ſ.in.d.c.cū oporteat.in tertio notabili tenet glo.1.
in.c.cauſam.de re iudic.& Guliel. in cle.1. de offic.
ordi. Et ſi delegatus vellet prius inquirere ſuper ve-
ritate, quàm ſuper fama, poſſet ab eius ſenten-
tia appellari, vt.c.2.de appel. libr.6. Aut Papa fe-
cit mētionem de fama; vt puta, quia dixit plurimo-
rum clamore ad nos delatum eſt, talem de talibus
criminibus infamatum, quare tibi committimus in-
quiſitionem, &c. & hoc caſu Io.And.vult, ꝙ talis nō
neceſsitetur prius inquirere ſuper fama, poſtquam
Papa talem aſſerit infamatum. Contrarium tamen
tenent Tanc.& Vinc. Mouentur, quia ad Papam ta-
lis clamor deferri potuit per inimicos diffamati.
Item poteſt eſſe, ꝙ Papæ fuit facta falſa delatio. Sed
Io. And.in.d.c.cum oporteat. diſtinguit. ꝙ aut Pa-
pa loquitur narratiuè, & procedit opi.Tanc.& Vin.
Aut aſſertiuè, & procedit opi. Io.Andr. arg.not.in
in.c.ſi.papa.de priuile.lib.6. & in.cle. 1.de pba.vbi
plenè dixi. de verbis narratiuis tangit Spec.in tit.de
inqui.§.nunc tractemus. verſi. hoc autem notandū.
455 † Dicitur autem narratiuè loqui ſecundum Ioan.
And.hic quando dicit multorum relatione accepi-
mus, vel, ad audientiam noſtram peruenit talem
de talibus criminibus infamatum. Si vero diceret,
cum conſtet nobis talem de tali crimine infamatū;
tunc aſſertiuè loqueretur. Idem tamen Io. Andr. in
addi. Spec.in.d. ver.hoc autem notandum. conclu-
dit, quòd ſi Papa diceret, multorum fide dignorum
relatu accepimus, quòd tunc non neceſsitaretur in-
quirere ſuper fama. & ſic talia verba in effectu ſatis
dicerentur habere vim aſſertiuorum verborum, cū
hoc caſu non poſsit dici, ꝙ relatio fuerit facta à ma
leuolis, vel ſuſpectis perſonis, vt dixi in.d.clem.1.de
proba. Hoc tamen non placet D. Anto.in.d.c.cum
oporteat. & eum ſequitur D.meus. Dicit enim, qđ
præſuppoſito quòd Papa id acceperit à fide dignis,
non tamen ſequitur, quòd ſit talis infamatus, quòd
poſsit fieri inquiſitio ſuper veritate, cum potuerit
audiuiſſe à duobus, vel tribus; & ſic Papa verum di-
ceret. & tamen per hoc non probaretur infamia, vt
in.c.inquiſitionis. §.tertiæ. ſ.eod. de quo latius. j.
Sed pro Ioan.And.facit ſecundum Ioan.de Imol.in
d.c.cum oporteat. quia, non eſt veriſimile quòd fi-
456 de dignæ perſonæ falſum retulerint; & ideò † præſu
mendum eſt pro ipſarum relatione; niſi aliud appa-
reat. Facit.c.niſi. ſ.de præben. Et hoc maximè arbi-
trarer dici poſſe, quando Papa diceret multorum,
ac plurimorum relatione percepimus, &c. Aut Papa
non ſimpliciter commiſit inquiſitionem, nec etiam
aliquam mentionem fecit de fama; ſed commiſit
inquiſitionem ſuper veritate criminis, & hoc caſu
Hoſti in.c.ſi. j.eo.tenet, quòd requiratur inquiſitio
ſuper infamia. Sed Io.And.ibi tenet contrarium.
Ego ibi ſaluaui vtrūq; dictum, hoc modo videlicet,
quód aut committitur inquiſitio ſuper veritate ſim-
pliciter, ita quod inquiſitor habeat inquirere, & pu
nire; & vera ſit opinio Hoſtien. Aut committitur
inquiſitio ſuper veritate ſimpliter; ita quòd inquiſi-
tor habeat cognoſcere, & referre ſummo pontifici.
457 & procedat opinio Io. Andreæ. † ita loquitur tex.
in.d.c.ſi.per quem mouetur Io.And.& ratio eſt, qa
cum iſte inquiſitus ſit recepturus à ſummo pontifice
ſecundum merita; vt vbi, ſatis eſt, ꝙ Papa cogno-
ſcat de veritate; quia ipſe ſolutus eſt ab hac rigoro-
ſitate, & ordine infamiæ, vt dicam in verſ.52.quarto.
in.11.&.13.fallen. vnde ſecus arbitror ſi talis com-
miſsio fieret per inferiorem vt cognoſceret, & refer
ret, propter ceſſantem rationem. Qualiter poterit
delegatus cognoſcere de infamia in caſibus in qui-
bus dixi eum prius debere inquirere de infamia, cū
ei hoc non videatur commiſſum? Spec.in tit.de in-
quiſi.§.nunc tractemus.ver. ſed quomodo. dicit, ꝙ
videtur ſibi commiſſum, tanq̄ acceſſorium; ſed dicit
ib Io.Andr.melius dixiſſet Spec. tanq̄ præparato-
rium, ſeu præambulum, vt.c.præterea. de offic.dele.
&.ff.de iuriſ.om.iudi.&.l.2. Eſt tñ aduertēdum; qa,
vt dixi in ſi. præcedentis. q. ꝙ multa dubia poſſunt
oriri circa hanc famam, & frequentem clamorem
ad quæſtiones. j. ponendas, quibus prædicta du-
bia declarantur. Et adde ad prędicta dubia omni-
no quæ dixi in.c. qualiter. ſ. eodem. ¶ Tertiode-
458 cimo quarto, † qualis debeat eſſe infamia, ad hoc vt
poſsit fieri inquiſitio ſuper crimine, in caſibus in
quibus requiritur præambulum infamiæ. Sol. dic,
ꝙ aut proceditur contra ſecularem. Aut contra re-
gularem. primo caſu, dic, ꝙ aut proceditur contra
prælatum, aut contra priuatum, & ſimplicem cleri-
cum. ſi contra prelatum ſecularem, dic quod nō ſuf-
ficit ſimplex fama, vel clamor, etiam ſi ſit frequens;
niſi ſit talis, & tanta infamia, quę generet ſcandalum
& quæ non poſsit ſine periculo diſsimulari, aut tole-
rari, vt hic in textu noſtro in verſi. ſed cum ſuper ex-
ceſsibus. hoc tamen videtur limitandum, niſi pericu
lum eſſet in mora; vt puta; quia prælatus eſſet dilapi-
dator, vel hæreticus, quia tunc eſſet periculum eccle
ſiæ, & ne alios de hæreſi inficeret. Et ideò dicit hic

Inn.

Inn.ad fi.quòd vbicunq; imminet periculum,poteſt
procedi ſine infamia.Facit.7.q.vlti.c. fi.42.diſtin.c.
quieſcamus.& de ſimo.c.inſinuãte.& ſequitur Io.de
Imo.poſt do.Ant.in.c.cum oporteat.s̄.eo. & idem
etiam voluit Inno.in.c.dilectus.j.de purga.cano.in
gl.magna,& Ioan.Andr.poſt Inno.hic, qui exempli
ficat in hæreſi, in qua vt dixi eſt periculum infectio
nis. Alij tamen exemplificãt in delapidatione.per.c.
fi.j.eo. ſed plus placet exemplũ Inn. & tenet Hoſti.
eo.tit.§.quando.Barth.de Salice.in repe.l. ea quidẽ.
exemplificat etiam de tutore dilapidante bona pu-
459 pilli. ſic† intelligit.l.tutor.§.1.ff.de ſuſpe. tutori.&
idem dicit in apoſtata. ſicut in hæreſi quia etiam eſt
infeſtiuus.C.de Iudæ.l.nemo.&.C.de apoſta.l. apo-
460 ſtatarum.& per hunc modum† intelligit.C. de epi.
& cle.l.ſi quis in hoc genus.&. C. ad.l.Iul. maie.l.2.
& vide Archi.poſt Hugu.in.d.c.fi.7.q.vltima.vbi di
461 cit,quòd† plurima conceduntur, & omittuntur gra
tia vitandi ſcandali,quæ alias nõ concederentur,nec
ommitterentur.l.diſt.c.conſtituerentur.&. c. de his
not.33.q.6.c.quod Deo,De quo articulo per glo.&
doct.in.c.niſi.s̄.de præben.&.j.de re iud.c.qui ſcan
dalizauerit.& adde quæ dicam.j.in verſ.15.Secũdo
caſu,quando fieret contra priuatum, aut ſimplicem
clericum;dic,quòd ſufficit fama freqnens & clamo-
462 ſa;licet non ſit talis,quæ generet ſcandalum.† Qua-
lis tamen requiratur, iudicis arbitrio relinquendum
eſt,ſecundum qnod dicam in ſeq.q.Ita tamen, quòd
leuiores probationes ſufficiant tam contra priuatos
quam contra prelatos,vt.j.de ſymo.c.licet Hely.de
offi.deleg.c.paſtoralis.in princ.de ſent.excomm.cũ
463 illorum.§.ſi verò.& ſic patet.quòd† infamia non de
bet eſſe leuis,quæ non repellit quem a dignitate, vt.
C.de dign.l.2.lib.12.vbi tex.dicit,quòd famoſi qui
multa,& frequenti infamia laborant,& annotati sũt
ſunt a dignitate repellendi;vt tradit Inno.in.c.cum
oporteat.s̄.eo.in.glo.magna.Secundo caſu,quando
contra regularem,videntur ſentire doct.hic, & in.c.
olim.j.eo. quòd poſſit fieri inquiſitio ſine infamia,
per.c.ſingulis.cum.c.ſeq.de ſtatu regu.quod dictum
non placet.D.m.in.d.c.olim.quia illa iura non pro-
bant;quia loquuntur in inquiſitione generali.in qua
ſi reperiretur abbas culpabilis, remoueretur ab ad-
miniſtratione. Nec eſt hoc ſpeciale in prælatis regu
laribus,quia idem etiam eſſet in ſecularibus, vt.d.c.
cum olim.j.eo.&.c.1.de offi.ordi.& quod not.Bar.
in.l.2.§.ſi publico.ff.de adul. & quòd not.hic.D.m.
464 vnde concludit ipſe, quòd† inquiſitio ſpecialis ad
pœnam non poteſt fieri contra prælatum regularẽ
ſine infamia per text.noſtrum, qui contra omnem
prælatum,& ſubditum videtur requirere infamiam,
& frequentem clamorem;loquitur enim textus ſim-
pliciter, & indefinitè de prelato; ergo debet in-
telligi de prælato, tam ſeculari,quam regulari. Ad-
uerte tamen,quia text.in.fi. videtur contrariari opi.
D.m. dum dicit,ordinem.de quo in tex.noſtro, nõ
eſſe vſq;quaq; ſeruandum circa regulares perſonas.
qualiter tamen text.debeat intelligi,dicam. j. in.9.
articulo principali. & hæc opi. plus mihi placet per
tex.in.c.licet.Hely.de ſimo. vbi text.loquitur de in-
quiſitione formanda contra illum abbatem Pompo
ſianum.& tamen mentionem facit de infamia,& fre
quenti clamore.Facit etiam ratio tex.noſtri in verſi.
verum.Fortè tamen dici poſſet, quòd non requirere
tur tanta infamia contra prelatum regularem, quan
ta contra ſecularem.argu.tex.noſtri in.fi.dum dicit,
ordinem hunc requiſitum circa regulares perſonas
non credimus vſquequaq; ſeruandum. & hoc repe-
rio etiam tenuiſſe.Ioan.de Imo. poſt. Do.Anto.in.
465 d.c.cum oporteat.vbi dicit, quòd† ſi fieret inquiſi-
tio contra prælatum regularẽ,ſufficit fama frequens
& famoſa;etiam ſi non generet ſcandalum,vel peri-
culum,& per tex.in.fi.dum dicit,quòd facilius & li-
berius proceditur contra regulares, quàm contra ſe
culares,& per id quod habetur in.c.per tuas. 1.j.de
ſimo. & idem etiam in effectu tenet Angel. in.d.re-
pet. ſi vacantia. vbi dicit, quòd in regularibus non
eſt neceſſe, quòd diffamatio ſit tanta, quòd ſine
periculo euitari non poſſit, vel quòd generet ſcan-
dalum. Et ſic patet ex prædictis quandoq; maior,
& quandoq; minor diffamatio requiritur reſpe-
ctu perſonarum, & reſpectu periculi, & ſcandali,
vt dicetur.j.in.15.q.& ſequitur etiam domi. Barth.
de Salice.in d.l.ea quidem.C.de acc.& adde quę di-
cam in duabus.qq.ſequen.¶ Quartodecimo quæro,
466 †quoties requiratur quod clamor, & infamia perue
nerit ad iudicem,ad hoc vt poſſit inquirere.Sol. qui
dam dicunt,quòd ſufficit bis perueniſſe. Mouentur
467 per† verbum ſępe,poſitum in tex. quod verificari vi
detur in duabus vicibus, arg.l.fideicõmiſſa.§. ſi quis
alicui.ff.de leg.3.facit quod not.in.c.monaſteria.de
vita & hone.cle.&.c.venerabilem.in.fi.s̄.de elect.cũ
concordantijs ſuis.& tangit etiam Ioan. Andr.in.c.
468 licet Hely.in verſi.frequenter,quia† binus actus in-
ducit conſuetudinem in criminibus, vt. l. nemo. &
ibi traditur.C. de epi. audi.& 25.q.2.c.ita nos.not.
ſingulariter gl.in.l.capitalium.§.famoſos.ff. de pen.
469 quæ dicit,quòd† per binum actum furandi,quis ef-
470 ficitur famoſus latro.Item facit, quia† pluralis lo-
quutio &c.vt in regula, pluralis loquutio de re. iur.
lib.6.&.ff.de teſti.l. vbi numerus canonizata. 4.q.3.
verſ.vbi numerus. Aliqui vero dicunt, quòd debent
eſſe tres vices.arg.s̄.de cauſa poſ.& propriè.c. cũ ec
cleſia. & hoc etiam tangit Io. Andr.in.c. licet Hely.
de ſimo.in verſi.frequenter.allegat.d.c.cum eccleſia
&.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur. Vel dicendũ eſt,
quòd toties erit opus quòd ſuperior moueatur,arg.
ff.de eden.l.ſi quis.in.fi. Vel dicendum,ſecundum In
no.& Hoſti.quos ſequũtur Ioan. Andr. & doct.in.c.
cum oporteat.s̄.eod.quòd hoc relinquendum ſit ar
bitrio iudicis,arg ff.de iure delibe.l.1.in.fi. & in au-
then.de teſti.§.2.coll.7.&.l.continuus.§.1.ff.de ver.
obli.tenet.Roffr.in libel.iuris canonici.in tit.de in-
quiſi.§.nunc videamus, neq; enim ſecũdum eũ poſ-
ſumus ſcire, per quot vices clamor Sodomorum ad
Deum aſcenderit, qui dixit, Deſcendam &c.vt hic
in tex.noſtro. nec per quot vices, villicus apud Do-
minũ diffamatus eſſet, quòd bona domini ſui dila-
pidaſſet, cũ dixit, redde rationem villicationis tuæ.
Præterea vt patet ex his quæ dixi in præcedenti.q.
& quæ dicam in duabus ſeq. quandoq; maior,quan-
doq; minor exigitur diffamatio. Poterit enim eſſe
tanta nequitia, & infamia ſubditi, & q tot ſimul, &
ſemel denuntiabunt, q ad vnicum auditum poterit
formari inquiſitio,arg. c.tanta. 86. diſt. &.c. tantis
Daniel. 81.diſt. Sed ſi quis eſſet bonæ famæ, non
ſuffi-

sufficeret de eo semel audire; sed requireretur quòd
bis, vel ter, vel pluries, & a fide dignis, vt.c.si quid ve-
rò.86.dist.facit.46.dist.c.nonnulli.ad fi. Et hoc etiã
Roffre.in præallegato loco. Superior enim non de-
bet delectari in infamia subditorum; sed in bona fa
ma, vt.c.licet.s̄.eo.& tenet Spec.in tit.de inqui.§.1.
versi.sed qualis.vbi dicit, quòd curia hoc sępe obser-
471 uat, & placet mihi, quòd† hoc sit arbitrarium, & te-
Cõis opi.
nent hic communiter * doct. Iudex enim debebit ar
bitrari, & numerum, & qualitatem referentium, &
etiam qualitatem eius contra quem.vt in. q. præce-
dẽti, & debet adeò clamosa insinuatio præcedere, ꝙ
reddatur crimen quasi manifestum; vt hic, & in.d.c.
cum oporteat.s̄.eo.secundũ Inn.& Hosti.& Io An.
472 ¶ Quintodecimo quæro, † an propter scãdalum tã
tum procedi debeat ad inquisitionem. Dicit hic Io.
Andr.post Host.in verbo.periculo. quòd ad hoc scã
dalum inducitur propter vitium incontinentiæ, per
c.vestra.&.c.tua.s̄.de coha.cleri.& mulie.& idem te
net Host.in summa.in tit.de inquisi.§.quando. Sol.
dic, quòd si scandalo non sit adiunctum periculum,
quòd tunc propter scandalum non videtur procedẽ
dum, per ea quæ dixi.s̄.in ver.14.quæro.Inn.verò vi
detur velle in.c. cum oporteat.s̄.eod.quòd si maior
pars subditorum scandalizatur.quòd tunc debeat ꝓ
cedi ad inquisitionem propter talem infamiam, quę
sine scandalo maioris partis non potest tolerari. Si
autem duo, vel tres scandalizarentur; tunc ponderã
da est qualitas personarum; quia si sunt tales, & adeo
potẽtes, ꝙ licet sint tantũ duo, vel tres posset pertur
bari ecclesia; & tunc ad inquisitionem esset procedẽ
dum, arg.c.constitueretur.1.distin.&.23.q.4.c.cum
quisq; & quia si indicitur purgatio vt remoueatur
scandalum, ergo & pro illo remouendo poterit fie-
ri inquisitio. Sed aduerte, quia hoc non videtur suffi
ciens; est incidenda purgatio vt remoueatur scanda
lum, ergo potest formari inquisitio. Nam non sem-
per per inquisitionem sequitur purgatio; sed quan-
doq; absolutio, vt dicam.j̄.in.7. articulo principali
& quandoq; etiam ipsius inquisiti remotio, vt not.
Ioan.Andr.in.c.cum dilectis.j̄.de purg.cano. & ibi
473 etiam.D.m.vbi volunt, quod† illa glo.super verbo,
apud bonos, inquantum opponit.d.c. nostro & non
soluit, quòd solutio sit, quòd loquitur in indicenda
purgatione, hic in inquisitione formanda, quinimo
vult ibi.D.m.quòd solum scandalum non sufficit ad
indicendam purgationem; sed debet esse apud bo-
nos, & graues, per.c.inter.de purg.cano.de quo dicã
in.d.c.cum dilectis.vnde dicit.Do.Ioan. de Imol.in
d.c.cum oporteat, quòd aliqui tenent, quòd hoc ca
su propter scandalum non posset fieri inquisitio; nisi
etiam præcedat infamia, quod etiam tenet Inno.in
d.c.licet Hely.in glo.1.per rationes prædictas, & qa
licet propter scandalum possit indici purgatio; non
tamen potest fieri inquisitio; quia non semper pro-
pter inquisitionem indicenda est purgatio, vt dicã.
j̄.in.17.articulo principali. Refert tamen quosdam
tenere contrarium; quia vt remoueatur scandalum
indicitur purgatio.2.q.5.c.presbyter.sed inquisitio
nem sequitur purgatio; ergo pro scandalo potest fie
ri inquisitio contra eũ, qui est suspectus prælato suo.
Et hoc etiam tenet Inno.in.d.c.cum dilectis.in glo.
magna.ibi, nobis autem videtur. Sed vt.s̄.dixi, hoc
arg.non tenet, & ideò plus placet alia opi. quòd nõ
præcedente infamia propter scandalum, non sit indi
cenda purgatio; nisi fortè scandalum insurgeret ex
suspicione hæresis, secundum quòd statim dicam in
seq.q.secundum opi.Do.Ant.Totum igitur hoc iu-
dicarem relinquendum arbitrio iudicantis; quando
tamen iudex animaduerteret, non esse infamiam suf
ficientem ad inquisitionem specialiter formandam
& timeretur scandalum; tunc consulerem, quod ipse
faceret generalem inquisitionem, super statu eccle-
siæ, vel loci, vt statim dicam in.11.articulo principa
li, vel faceret inquisitionem super infamia.vt.s̄. dixi
474 in alia.q. ¶ Sextodecimo quæro, † an ex sola suspi-
cione prælati non præcedente infamia, possit proce
di ad inquisitionem. Inno. hic videtur velle quòd sic
dicens, quòd siue sit suspectus suo prælato, vel princi
pi, vel bonis viris & non præcedente aliter infamia,
poterit procedi ad inquisitionem; quia sicuti in ca-
su prædicto potest indici purgatio.2.q.5.c. in omni
bus. ita etiam videtur quod possit fieri inquisitio. Et
idem tenet Inno.in.d. c. cum dilectus.in gl. magna,
in versi.nobis autem videtur, vbi dicit, quòd siue scã
dalum, siue periculum, siue infamia, siue suspicio gra
uis sit contra aliquem, potest prælatus suus procede-
re ad inquisitionem, vel si non habeat probationes,
indicet purgationem, dicit etiam, ꝙ propter suspi-
cionem dominorum, siue regum potius est indicen-
da purgatio propter honorem, ꝙ vitandum scanda-
lum, quam ꝙ sit formanda inquisitio; quamuis & il-
la facienda sit, si visum fuerit prælato.2.q.5.c.Men-
nam.&.c.habet hoc.& idem not.in.c.cum oporteat
s̄.eo.& refert Archi. ita tenere.2.q.5.d.c. omnibus.
Sed certè si non præcedit infamia, non videtur ꝙ
possit fieri inquisitio, per.c.cũ dilecti.&.c. cũ opor-
teat.s̄.eo.& text.nostrum.nec valeat arg.potest indi
ci purgatio; ergo potest fieri inquisitio. vt dixi in ꝑ-
cedenti. q.nec etiam semper potest indici purgatio
propter suspicionem, vt.c.placuit.6.q.2.not gl.fi. &
ibi Ioan.And.in.c.nos inter.j̄. de purg.cano.& hãc
opi.tenet Bernar.Tancr.Vincen. & Goffred. in.d.c.
nos inter vbi volunt, quòd etiam purgatio non pos-
sit indici ex sola suspicione, nisi quis sit infamatus
apud bonos, & graues, per.c.cum in iuuẽture.de pur
ga.cano.de quo etiam per Archid.in.d.c. omnibus.
vbi etiam refert prędictas opin.& subdit suam. Sed
non insisto; quia de purgatione indicenda non est
materia nostra.dicam in.c.cum dilectus. de purg.ca
475 no.Dn.Ant.in.c.cum oporteat.s̄.eo.voluit, quòd†
propter solam suspicionem hęresis potest indici pur
gatio, & idem videtur sentire de inquisitione. Sed in
alijs criminibus dicit, quòd iudex debebit arbitrari
qualitatem suspicionis. & ita intelligit dictum Inn.
& Ioan.Andr. in.d.c.inter nos.sed dicit ibi Ioan. de
Imol. quòd communis opinio est, quòd sola suspi-
cio episcopi. sed demum quando transiuit ad alios,
vt voluit gl.in.d.c.ex parte. Ego arbitror aduerten-
dum, esse vtrum suspicio fuerit penes tot, & tales ꝙ
transiuerit in infamiam, & possit fieri inquisitio: aut
non est tanta, & hoc casu non possit inquirere specia
liter super crimine; sed benè super infamia præpara
toria ad inquisitionem, super crimine; cum in ea mi
nori infamia requiratur, & admittantur etiam pro-
bationes minus sufficientes, & possit ad eam pro-
cedi

cedi ad delationem non fide dignorum, vt dicit Io.
Andr.in.c.cum in iuuentute.s̄.de præsump.in versi.
credens. Facit quod no.Inno.in.c.licet.s̄.eo.glo.fi.
& Archi.in.d.c.omnibus.in gl.magna. in.fi. & quod
dixi.s̄.in versi.10.& dicam.j̄.in vers.25.¶ Decimo
476 septimo quæro, † ad quē debeat venire iste frequēs
clamor, & fama ad hoc vt possit fieri inquisitio. Sol.
satis clara patet ex tex.nostro, dum dicit,clamorē,
qui venit ad me. & idem dicitur in c.Deus omnipo-
tens.2.q.1.quasi sentiat, quòd ad hoc vt possit fieri
inquisitio,debet clamor peruenire ad prælatum, seu
ad iudicem,non ad alios; quia licet ad alios peruene
rit;non debet fieri inquisitio;vt dicit hic Ioan.And.
super verbo, ad me.& probatur etiam hic dum dici
tur,ad aures superioris peruenerit,&.c.licet Hely.j̄.
de symo.ibi dum tex.dicit,tunc enim clamor perue
477 nit ad prælatum,& ratio est in promptu; quia† pro
batio debet fieri iudici,vt.c.quoniam contra.&.c.ex
literis.s̄.de proba.&.c.scriptum.de elect.&.c.statu-
tum.§.cum verò.de.rescript.lib.6.&.l. quinquagin-
ta.ff.de proba.l.1.ff.de condic.ob turpem cau. cum
simi.& ideò,licet infamia esset in loco commissi de
licti contra aliquem;si tamen prælatus, vel iudex es-
set absens ita quòd frequēs clamor, & diffamatio ad
eum non deuenisset, non posset inquirere,sed debe-
ret prius habere probationem super infamia , vt.j̄.
dicetur,& traditur in.c.2.de purga.cano.& hoc vo-
478 luit Inno.in.c.cum oporteat.s̄.eo.† qualiter autem
testes debeant deponere,patebit ex seq. q. ¶ Deci-
479 mooctauo quæro,†qualiter iudex poterit se infor-
mare de infamia.Solu.Inno.& doct.in.c.cum opor-
teat.s̄.eo.concludunt,quòd dupliciter. Primo reci-
piendo testes,qui deponant super infamia. Secundo
de plano per rumorem viciniæ,& a bonis, & graui-
bus non suspectis certificari poterit;vt.s̄.de spon.c.
cum in tua. tu dic, quòd etiam per frequentem cla-
morem,& clamosam insinuationem , & secundū ea
quæ.j̄.latius subijciuntur. ¶ Decimonono quæro;
quia in præcedenti.17.q.dixi,quòd licet quis sit in-
famatus , si tamen infamia non peruenit ad prælatū
superiorem,seu iudicem, quòd prælatus non potest
inquirere super crimine , sed benè potest inquirere
super infamia, quo casu potest iudex etiam non præ
cedente alia infamia apud eum inquirere super in-
famia.& ad denuntiationem alicuius recipiendo te
stes super infamia,& sic postea probata infamia,pos
480 sit inquiri super veritate criminis. Vnde quæro, †
qualiter testes prędicti debeant deponere,& eadem
questio potest formari in omnibus similibus casibus
in quibus requireretur probatio infamiæ, ad hoc vt
possit procedi super crimine contra certam perso-
nam ; vt puta quando committeretur inquisitio su-
per crimine,vt dixi.s̄.eod.arti.versi.12. quæro,& in
alijs similibus quæstionibus.Sol. Inno.hic, & latius
in.c.cum oporteat.s̄.eo.& post eum Ioan. Andr. &
Ioan.de Imol.& doct. multum intricatè loquuntur
inculcantes validitatem,& inualiditatem attestatio-
num respectu causarum , & respectu interrogatio-
num,& respōsionum,tam respectu temporis. quam
loci,& quarundam aliarum qualitatum,& circunstā
tiarum. Vnde ego vt hæc materia quæ notabilis est,
& maximi effectus etiam quo ad diuersas alias ma-
terias per partes suas distincta, ac diuisa facilius ap-
prehendi valeat,& maiorem afferat fructum, ipsam
per partes suas diuidam;quia, vt inquit Cicero pri-
481 mo Rheto.& refert Ioan.Andr.s̄.in prohęm. † Par
titio illustrem & perspicuam totam orationem red-
dit.& Seneca ad Lucil.epistola.89. facilius per par-
tes in cognitionem totius adducimur.Facit.l. Caius
§.1.ff.de leg.2.& vide not.gl.in procemio Inst. quæ
dicit,quòd partitio animum incitat,mentem præpa
rat,& memoriam reformat. Verum quia hic de pro
banda fama agitur,& materia ista inquisitionum,vt
plurimum fomentum, ac substantiam recipit ab in-
famia,seu diffamatione,vel mala fama,vt etiam pla-
nè istius materiæ habeatur notitia, prosequar infra-
scriptas.qq.non tamen faciendo nouum ordinē per
numerum,seu quotas;sed procedendo per numerū,
& quotas præcedentes,vt facilius reperiri,& allegari
valeat id de quo quæritur. ¶ Vigesimotertio igitur
482 quæro,† quid sit fama seu diffamatio, & quotuplex.
Sol.circa hanc. q. dicendum est secundum Barth.de
Salice.post Iac.de Are. quòd fama diuiditur in duas
species principales ; quia alia est de homine , & alia
est inter homines.Fama de homine subdiuitur, quia
alia est bona, & alia est mala. Bona stat in simplici
nomine generis sui , & vocatur simpliciter fama, &
483 fama cōmuniter * describitur,quòd† est dignitatis Cōis opi.
illæsæ status,vita, & moribus comprobatus & in nul
lo diminutus,vt colligitur ex.l.cognitionum.§. exi-
stimatio.ff.de var.& extraor.cogni.tradit gl.in versi.
notorium.& ibi doct.in.c.vestra.s̄. de cohab.cle. &
mulier.& gl.3.q.7.c. infamis.§.porrò.alias incipit.
c.quamuis. & ponit hic Hosti.& pro hac fama habē
da debent homines totis viribus laborare.ff.ad treb.
l.facta.§.si in danda.nam & ab his,qui foris sunt, de
bet quis procurare bonam famā habere , vt in auth.
quomodo opor. epi. §. 1 . vnde dicit ecclesiastes. c.
41.curam habe de bono nomine;quia magis perseue
rauerit tibi quam mille thesauri prætiosi. & Aposto
lus ad Corinth.c.1.Expedit mihi magis mori,quam
vt gloriam meam quis euacuet. & adde quæ dixi.j̄.
eo.c.fi. mala autem fama assumit sibi proprium no-
484 men,& vocatur infamia.& sic† in, ponitur priuati-
uè,& per consequens describitur per contrarium.vn
485 de sic describitur. Quod† est læsæ dignitatis status,
vita & moribus reprobatus,vt probatur in.d.§. exi-
486 stimatio. Hęc autē† mala fama, seu infamia ab omni
bus vitanda est. nobilem degenerat plebeium deni-
grat,fratrem a quærelæ beneficio priuat , fidem mi-
nuit,honores tollit.& infamatum sequitur vt lepra,
vt hæc omnia probantur.ff.&.C.de infami.per to.di
xi in.c.inter opera.s̄.de sponsa. Et de hac fama, vel
infamia hominis non est materia nostra. Fama autē
inter homines est duplex . quędam dirigitur in rem,
& quædam in personam. In rē dirigitur an tale quid
sit,vel non sit,vt.l.3.§. eiusdem.ff.de testi. In perso-
nam verò dirigitur diuersimodè,nam quandoq; quę
ritur de fama hominis inter homines,& respectu ei9
bonitatis,vel malitiæ, stando in suo genere genera-
lissimo,vt puta an reputetur bonus,vel malus,quan-
doq: verò quæritur de fama descendendo ad speciē,
vt puta an reputetur fur,homicida,vel adulter, quan
doq; descenditur ad indiuiduum,vt puta, an sit infa
matus quòd interfecerit Paulum, vel adulterium cō
miserit cum vxore Titij, & de hoc inquiritur,vt hæc
pro-

probantur in.d.l.de minore.§.tormenta.ff. de quęstio.&.l. capitalium §.famosos.ff.de pœn. &.l. non omnes.§.a barbaris.ff.de re milit.& de hac fama inter homines est propriè materia nostra. Quæ fama
487 sic describitur primo per Spec.† quòd est vehemēs vulgi,seu maioris partis opinio rei de qua agitur cōsentiens, vt colligitur ex d.l.3.§.eiusdem.sed quidā dicunt hanc descriptionem esse insufficientem.nam communis opinio manifestatur non solum vsu,vt.ff. de supel.leg.l.Labeo.sed etiam rebus,& factis. vt.l. de quibus.ff.de legi. & tamen talis communis opi-
488 nio non est fama,secundum Barth.de Salice. quia† fama dicitur a for,faris;vt statim dicam. & sic debet non solum in opinione retineri;sed & voce manifestari.Iac.de Are.dicit, quòd dicta diffinitio non est bona, quia cum dicat vulgi,seu maioris partis opinio, videtur exigere ꝙ maior pars populi opinetur, seu teneat id de quo fama asseritur: sed hoc non est verum,secundum eum;quia quandoq; sufficit quòd maior pars alicuius regionis hoc opinetur,vt.ĵ.dicā Et secundum eum sumitur verbum regionis ꝑ vna contrata,seu vicinia,sicut dicimus, quòd olim Romana ciuitas per regiones distinguebatur, vt l.3.in prin.ff.de offi.pręfec.vigil.Et hodiè Romani vocāt has regiones; licet propriè regio,prout a Rege deriuatur prouinciam denotet, vt in cle. ne in agro post prin.de statu mona. Et quandoq; etiā magis amplè sumitur hoc verbum; & quandoq; magis striĉtè pro ciuitate,de quo vide per Ioan. Andr. in verbo regionis. ĩ. de sepul.& ibi in materia plura allegat vnde sufficit secūdum Iac.quòd sit in aliqua regione, hoc est in aliqua vicinia. & ideò ita ipse describit. Quòd fama est regionis vel viciniæ, vel maioris partis viciniæ communis opinio,cum sermone, vel voce manifesta. sed & hæc descriptio reprehenditur per Do. Tho.dicit enim,quòd hæc descriptio non videtur requirere famam esse aliquo casu in tota ciuitate, quę tamen quandoq; exigitur, nec semper exigitur, seu sufficit quòd si vna vicinia, & quādoq; sufficit tamē vel facti,qualitatem,& arduitatem, nec placent sibi illa verba,sermone,vel voce;quia vox,vel sermo posset aliquid affirmare pro certo, & tunc propriè non diceretur fama; sed notoriū, manifestum, vel certū Et ideò ipse in quodam suo tractatu de fama sic describit. videlicet, ꝙ fama est ꝙ homines alicuius ciuitatis,castri,villæ,viciniæ,vel cōtratæ,communiter opinantur,existimant,vel sentiunt,verbis, vel loquela cōmuniter asserendo;nō tamē pro certo, & vero, vel manifesto.Bart.verò.in.l.de minore.§.tormenta ff.de quæstio.Ita describit. Quòd fama est communis opinio voce manifestata, ex suspicione proueniens.¶ Communis autem opinio dicitur,ad differētiam opinionis singularis, vt.l.cum quidā.§.quod dicitur.ff.de acqu.hæred.&.l.Labeo.ff.de supel.leg. Ideò autem ponuntur in descriptione illa verba voce manifestata. quia alias non esset fama, sed staret in nomine sui generis.s. opinionis communis, quę quandoq; vsu manifestatur,& quandoq; verbis,& factis,vt.ĩ. dixi. Vnde dicit Bart.quòd illud quod dicunt multi doct. quòd fama est, communis opinio, & existimatio,sunt synodus,& idem important. est verum quando communis opinio,& existimatio voce manifestatur;alias secus.¶ Adducuntur etiam in descriptione illa verba,ex suspicione proueniens,ad differentiam manifesti.nam si diceretur communiter aliquid quod esset certum ab aliquo, vel populo commissum;illud non esset fama,sed notorium, vel manifestum,vt.l.ciues.C.de ap.&.l.si vero.§.quid ꝑ rei.ff. qui satisd. cog.ff. Facit quod tradit Bart. in.l. ab accusatione.§.nuntiatores.ff.ad senatuscon. Turpil.¶ Sed dicit Barth.de Sali. quòd dicta descriptio Iac.non meruit reprehēdi, nec verba illa ex suspicione prouenięs,sunt addēda de necessitate; sed ad bene esse;nam cum dixit opinio; sequitur, quòd venit ex præsumpto,& suspicato;nam secundum Vgutio-
489 nem,& Catholiconem. † opinio dicitur putamen, vel suspicio,nec aliquid certi significat;sed per verisimilia potius quærit quod apprehendit. & ideò opinio est quasi pro vero aliquid tenere, quod quis ignorat an sit falsum, vt hæc probantur in.d.l.3.ff. de testi. &.l.1. post princ.ff.de quæstio.&.l. Barbarius.ff. de offi.prætor &.l.1.C.de test.& quòd ibi not.dicit tamen Barth.de Salic.quòd quia commodius est singulas causas singulis modis exprimere,vt Inst. quib. mo.test.infir.§.sed quia.Ideò præfa.d.Tho.de Piperata,latiorem descriptionem facit quam alij,omnes tamen ad vnum effectum tendunt.Subdit tamen, ꝙ ad hoc vt multa dubia tollantur, fama potest sic describi. Quod est alicuius rei publica.& communis alicuius regionis assertio, ex sola suspicione proueniens.pro hoc enim quòd dixit alicuius rei compre-
490 henditur fama directa in rem,& in personam,quia† rei appellatio generalis est,vt.l.1.in fi.ff.si cer.pet.& l.rei.ff.de verb.signi.per verbum autem,publica,apparet quòd assertio non debet esse priuata. 46. dist. c.sunt nonnulli.ĵ.de purg.cano.c.cum in iuuentute per verbum autem communis,deciduntur plura dubia,secundum quòd.ĵ.patebit ex seq qq. per id autem quòd dicitur alicuius regionis, denotatur viciniā.secundum quod dictum fuit.ĩ.secundum Iac.de Aret.per id autem,quòd dicitur assertio,ostenditur ꝙ debet esse voce declarata,vt.l.1.C.de asser.tol.facit.ĵ.de priml.c.cum olim.& tex.in.c.1.ĵ.de clerico. per sal.promo. &.c.si cum nobis.ĩ.de testi.cum
491 simi.alias non esset fama,† quæ dicitur a for,faris.vt statim dicā.per id autem ꝙ vltimo loco subiūgitur,
492 ex suspicione promouens.denotatur† differentia inter famam,notorium,& manifestum.Aduerte tamē quia potest esse aliquod notorium, vel manifestum inter alios qui certam scientiam habuerunt tem sic esse,quod tādē deductū, fuit ad famam quo ad alios per assertionē aliorū; vel qa ex aliqua præsūptione homines pro certo illud nesciētes. moti fuerunt per famam ad sic dicendum. Hæc tamen verba non vidētur requiri de necessitate,secundum eum, vt.ĩ. dixi. Et ex prædictis habes quæ differētia sit inter famam, & manifestum, seu notorium, & inter famam, & opinionem, seu communem opinionem. nam potest esse opinio, & non communis. Item potest esse communis,& tamen voce non manifestatur,& sic
493 non erit fama. Sed† quæ differentia sit inter famam, rumorem?Host.voluit in.c. super eo.ĩ.de eo qui cogno.consang. vxo. suæ. quòd fama est quando tota ciuitas aliquid dicit,seu declamat. Rumor vero quādo aliqua pars viciniæ aliquid dicit, vel secundum Archid.25.q.6.c.si duo. Rumor est particularis assertio

ſertio ex incerto authore, & a ſola ſuſpicione proue nieus, vt.d.c.ſuper eo.& ca. Oſius de elect. & hoc magis videtur placere Spec.in tit. de notorio crimine. §.nūc de rumore. Et ſic patet, quòd rumor minus, probat, quam fama, vt etiam dicit glo. in. d. c. ſuper eo. nam, fama eſt communis viciniæ acclamatio, ſecundum Archi. Tu dic, vel maioris partis, vt.ſ. latius dixi. Rumor verò eſt cum pauci aliquid dicunt, non tamen publicè; vt.c.veniens. propè prin.ſ.de reg. iu. Poteſt ergò eſſe rumor, & tamen non erit fama; quia non erit communis opinio totius viciniæ, vel maioris partis. Sed in omni fama rumor ineſt, vt patet ex prædictis. Item dicit hic Do. Anto. poſt Hoſt. quòd clamor, de quo hic in tex. poteſt ſumi pro voce quæ rumoſa, & publica; licet paucorum tamen potentum; vel eſt paucorum, & quando ſcitur auctor. Fama mul torum & quando ignoratur auctor, ſecundum Hoſt. vt.d.c.ſuper eo. Concluditur ergò, quod rumor, clamor, & opinio etiam communis ut minus ſe habent

494 quam fama. ¶ Vigeſimoprimo quæro,† vnde dicatur fama. Sol. Bar.in.d.l.de minore.§.tormenta, dicit quod dicitur a for, faris, ſecundum Vgutio, vel ſecundum alios, vt dicit Barth. de Salice. & dicit Catholicon deriuatur a famulor, ris. quia dicitur nobis quaſi famula dum famulatur nobis, eo quod rumores, & clamores portat per diuerſas regiones, quæ plurimum eſt mendax adijciens, ac detrahens plurima de veritate ſecundum diuerſas animi paſſiones. vnde verſus. Fama volat tranſitq; modum quocunq; feratur. Tu melius dic, ſecundum Archid. 11.q.3. c.non ſunt. Quod dicitur a for, faris. licet for non ſit in vſu. vnde dicitur a fando.i.loquēdo peruagatur & eſt nomen bonarum, & malarum rerum; vt patet ex his quæ dixi in præced. q. nec certum habet locum; quia plurimum mendax, quæ tandiù viuit quandiù non probatur id de quo fama eſt. Cæterum probato illo amplius non dicitur fama propriè. & hinc ſecundum Archid. dicimus famen, niſi quod eſt loquutio de aliquo, maxime in bono, vt in hymno. S. Ioan. Baptiſtæ, qui incipit, Antra deſerti &c. ibi, Ieui ſaltem maculare vitam famine poſſis. Et circa id quod dixi, quòd famæ ſæpe adijcitur & detrahitur. vide Virgilium. Eneidos quarto; Fama malum, quo non aliud velocius vllum Mobilitate viget, vireſq; acquirit eũ

495 do. ¶ Vigeſimoſecundo quæro † per quot homines fama habeatur. Sol. in hac quæſtione variè reperiuntur opiniones glo. enim in.l.ſi arbiter. ff. de probat. in gloſſa magna circa medium. videtur ſentire, quòd debeat eſſe omnium opinio. facit tex. ibi dum dicit, ſed cum omnium hæc opinio. Item facit tex. in.l.1. C.de teſt. & hoc voluit etiam Hoſt. qui dicit, quòd hęc eſt differentia inter rumorem, & famam: quia fama eſt communis opinio aſſertiua omnium, rumor particularis, de quo dic, vt dixi.ſ.eod.artic.17.in fi. Alia opinio, eſt quòd exigatur maior pars populi vt.l.3.§.eiuſdem.ff.de teſtib. & ibi traditur. Tertia fuit opinio, quam tangit hic Inno. & poſt eum Ioan. Andr. quod ſufficiat, ſi dicat ſe a duobus audiuiſſe. per tex. hic, qui dicit, a prouidis, & honeſtis, etiam non maleuolis &c. nec addit maiorem numerum, facit regula pluralis loquutio. de regu. iut. lib. 6. Sed hoc non videtur ſufficere ſecundum præfa. doct. ſecundum ea quæ dicam. ĩ. verſicu.35. & adde quę ibi dicam, his quæ hic dicuntur. Quarta fuit opinio, quòd ſufficiat multorum opinio, qui hoc poſſunt ſcire, vt not. in.l.cum quidam. §. quòd dicitur. ff. de

496 acqui. hære. Sed circa hoc inſurgit dubitatio† quot veniant appellatione multorum, & quidam volunt quòd decem, vel. 20. qui ſecundum eos, faciunt famam, licet aliàs in alia materia, quandoq; multi dicuntur duo, vel tres, vt not gl. inſt. de iure perſo.§.fi. &.l.1.§.hoc reſcriptum.ff.ad Syllanianum. & per Archid.32.q.7.c.ſi quis. Alibi verò alias accipitur, vt latius dicam in.c.latores.ĩ.de cleri. excom. mini. ſed hæc opi. cõmuniter* reprobatur, nec placet præfa. Dom. Tho. in tractatu ſuo, vbi ipſe concludit in hoc articulo, quòd aut illud de quo quæritur, eſt magnũ, arduum, & notabile. vt puta ſi eſſet mortuus princeps, vel magnus vir. vel quando dicitur factum aliquod notabile factum; & tunc non ſufficit famam eſſe in aliqua vicinia, vel contrata, etiam ſi ſit in tota vna vicinia, vel cõtrata; ſed requiritur, quòd ſit fama totius ciuitatis, vel populi, aut maioris partis eiuſdẽ totum populum repræſẽter, vt not. in.l.quòd maior. ff.ad munici. &.l.aliud.§. refertur.ff.de reg. iur. Aut factum de quo quæritur non eſt arduum, vel magnũ ſeu notabile, ſed paruum; & tunc ſufficiat fama viciniæ, ſeu contratæ. facit de præſump.c.illud. debet igitur conſiderari maior pars populi, aut viciniæ, ſecundum qualitatem negotij, de quo quæritur, & hoc videtur ſenſiſſe etiam Ioan. Andr. in addi. Spec. in tit. de fama. & Bar. in.d.§.tormenta. & Bart. de Salic. in. d.l.ea quidem.de accu. vbi ipſe ſubdit, quòd credit, quòd non ſufficiant pauciores quam decem, arg. ff. vi bo. rapto.l. prætor.§.1.&.2.q.1.c.de manifeſta, & quòd ibi notat glo. & quòd not. Cyn. in. d.l.ea qui-

497 dem. & ſic infert, quòd† teſtis deponens de fama viciniæ, vel villæ non debet dicere apud quot homines ſit fama, ſed ſatis eſt quod dicat famam eſſe apud totum populum, vel totam viciniam, aut maiorem partem, ſi tamen interrogatus quot homines ſunt in vicinia, aut villa reſponderet, quòd ſunt minus decem hoc caſu non probaretur fama, ſecundum eũ, ꝙ eſt dictum ſingulare, ex quibus videretur inferendũ, ꝙ ſi interrogatus reſponderit, ꝙ in vicinia, vel villa eſſent 14. aut. 15. & ipſe depoſuiſſet ꝙ fama eſſet apud maiorem partem viciniæ, vel ville, ꝙ talis teſtis non probaret famam; quia poſſet eſſe apud octo, vel nouem, & ſic eſſet apud maiorem partem. & tamẽ quia non eſſet apud. 10. non probaretur fama, ſecũdũ eũ ꝙ eſt dictum peregrinum. non tamen videtur, pcedere ſine maxima dubitatione. cogitabis. ¶ Vigeſi-

498 motertio quæro,† vtrum in hac maiori parte populi, aut viciniæ includãtur mulieres; Inno. in.c. veniẽs. ſ. de verb. ſign. ſecũdũ ꝙ refert Bar. in d.l. de minore, §.tormẽta.ff.de queſt. & Bar. de Salice. in. d.l. ea qui dem. ſentit, ꝙ ſufficit, ꝙ maior pars bonorũ hominũ hoc dicat; hoc eſt decurionum, & conſiliariorum ad quos ſpectat regimen ciuitatis, vt.l. municipes. &.l. municipibus. ff. ad munici. Bar. tamẽ dicit ſe putare, quòd in iſtis quę non ſpectant ad iſtos principes qui regunt ciuitatem; ſed magis ad alios particulares ſufficiat famam eſſe in vicinia, & etiam inter mulieres, ad quas ſpectat etiam hoc ſcire.l. cum quedã. §. ꝙ dicitur. ff. de acqu. hær. ſed præfa Do. Bar. de Salice. elatius diſtinguit; licet ſua diſtinctio ſũpſerit fũdamẽ tum

Cõis opi.

tum ex dictis Bar.videlicet,ꝙ aut illud,de quo fama
quæritur pariter concernit vtrumq; sexum ; quia ad
vtrumq; spectat illius notitia. & tunc fama non mi-
nùs debet esse inter fœminas, quam inter masculos.
Exemplum de fama mortis vxoris regis,vel quando
rex talem duxit in vxorem,& sic de simili.quandoq;
concernit masculos tantum;& tunc non exigitur ꝙ
de illo fama sit inter mulieres.verbi gratia,si quæri-
tur an fama sit quòd fuerit decurio ciuitatis , vel an
certum quid in consilio populi , vel inter senatores
decretum fuerit,& sic de simi.actibus ad quos nō vo
cantur,mulieres, nec earum interest scire prædicta.
Interdum verò concernit tantum mulieres, vel prin
cipaliter illud de quo fama queritur interest mulie-
rum.& hoc casu potissimè mulierum fama exigitur;
vt puta,si quæritur de fama alicuius mulieris,an fue-
rit pulzelata , vel iuuencula , quæ communiter inter
mulieres conseruantur, vel si quæritur de fama peri-
tiæ alicuius obstetricis , quinimo dicit pręfatus do-
ctor,quòd si quęreretur de fama peritiæ,seu scientię
alicuius sufficit famam esse inter peritos,& discipu-
los eiusdem scientiæ, & ideò sufficit ꝙ de canonista
scholari sit inter canonistas,& sic de simi.facit quod
not.gloss.in.d.§.quòd dicitur, & quod not.in.l.vul-
garis.ff.de furt.&.l.in ratione.§.quòd vulgo. ff.ad.l.
falci.&.l.filiusfa.§. secundum vulgarem. ff. de leg.i.
nam vulgare etiam dicitur quod inter sapientes, seu
tractātes de illa materia communiter tenetur;vt.dd.
iuribus.& dicam statim in q.seq. & hæc opinio satis
mihi placet. Et aduerte;quia debet esse inter illos ad
499 quos spectat hoc scire. vnde† si ciuis istius ciuitatis
esset mortuus vltra mare dum esset in exercitu con-
tra Saracenos , vel in aliqua militia in lōginquis par-
tibus , sufficit quòd sit fama de morte ipsius in terra
sua in qua sunt homines , ad quos spectat hoc scire.
34.q.1.c. cum per bellicam. & in auth. hodiè. C.de
repudi.&.ff.de adul.l.miles §.pen.&.l.fi. ff.de hære.
500 insti.¶ Vigesimoquarto quæro , † in quo loco de-
beat esse fama.Sol.dicit Bar.in.d.l. de minore.§.tor
menta.ff.de quæstio . quòd fama de aliquo homine
in genere debet esse in loco suæ originis,vt. d.§.tor
menta.dum dicit,in ciuitate sua, vel loco in quo cō
uersatur,vt est bonus text.in.c.3.s̄. de elect.& facit.
34.distinct.illud.&.s̄.de præsumpt.c.quosdam.&.l.
2.C.vbi de cri.agi opor.&.l. non omnes. §. a barba-
ris.ff.de re mili.sed fama alicuius rei,vel facti,prout
est in delictis,de quibus plurimum inquiritur, & de
fama quæritur,videtur quòd debeat esse in loco de-
licti,vt.d.l.1. & auth.qua in prouincia. C.vbi de cri-
mi.agi opot.Subdit tamen ipse Bar.quod de necessi
tate talis fama non exigit locum.quòd probat ipse;
quia fama debet esse inter eos,qui possunt scire illud
de quo quæritur, vt dixi in præcedēti.q.vnde si fama
est in vniuersitate scholarium quod . T.est bonus
scholaris,vel quòd fecerit furtum alicuius libri, fa-
ma erit probata; & tamen vniuersitas non habet lo-
cum,vt.l.in ratione.§ quòd vulgò, cum alijs iuribus
501 allegatis in pręced.q. & † vbicunq; reperias locum,
dic,quòd ibi non ponitur locus;vt significet locum,
sed vt significet qui morantur in loco. vnde cum di-
co,fama est in ciuitate ista debet intelligi, hoc est in
ter homines istius ciuitatis . Vel fama est in ista vni-
uersitate , hoc est inter homines istius vniuersitatis.

Facit.l.inter omnes.iuncta glo.ff.qui satisd.cog.&.l.
apud Iulianum.§.Scio.ff.de leg.1.&.l.vulgaris.ff.de
furt. cum alijs similibus iuribus allegatis in præced.
q.Sed dicit Bar.de Salice. quod Bar.videtur sibi ipsi
contrariari, secundum quod patebit ex his quæ di-
cam.ī.eo.articulo.versic.33.Nec videtur hic ipse ve
rum dicere, secundum eum ; quia in vniuersitate,vt
in vniuersitate , non potest esse fama; quia fama est
communis opinio,& assertio,vt patet ex his quæ di
xi.s̄.in.20.versi. sed vnica solum assertio potest esse
502 in vniuersitate.quia† est vnica tantum persona ficta,
503 & repræsentata. † Cum ergò dicitur quod fama est
in vniuersitate,intelligitur inter eos, qui sunt de vni
uersitate, & licet isti non habeant locum proprium,
habent tamen habitationem in ciuitate , vel castro
in quo habitant, vel vniuersitatem faciunt , & extra
locum illum non est vniuersitas illa,saltem eadē nu-
mero,vnde cum ista vniuersitas Senensis, saltem nu-
mero differat ab vniuersitate studij Bononien.& Pa-
duani ; ille qui habet bonam famam boni scholaris
in hac vniuersitate,non propterea habet in vniuersi-
tate Bononiensi; quia ibi incognitus.& sic saltem ra-
tione veritatis indagandæ,& fidei habendæ de fama,
504 † testes deponentes de fama iuridicè possunt inter-
rogari de loco & tenentur ad interrogata responde-
505 re vt.l.testium.C.de test.ī.ver.38.nam si† fama di-
citur a for,ris;vt.s̄.dixi in versi.21.ergo in aliquo lo
co fatur,& quandoq; in loco minus lato vt in terze-
rio;vel quarterio alicuius ciuitatis. quandoq, in la-
tiori,vt in tota ciuitate,quandoq; in latissimo, vt in
tota prouincia.secundum ergo qualitatem & exigē-
tiam facti,quærendus est locus,vt.c.postquam. &.c.
scriptum.s̄.de elect.&.c.quosdam.s̄.de pręsump.&
in.d.§.tormenta.&.l.1.§. si pręses.ff.de magistra. cō
ue. tunc enim fama de delicto orta contra aliquem
contra eum pręsumptionem inducit; quando cōtra
eum fuerit scandalum,vel clamor generatus per vil-
lā,parocchiā, vel vicinā ff.de fun.instruc.l.cū dela-
nionis.§.asinā.de præsump.c.illud de cōsang.& affi.
c.super eo.ff.de testi.l.3.§.eisdē.& secundū quod sta
tim dicā in versi.sed quæro penes quos debeat inqui
ri de infamia episcopi. Et aduerte;quia quātū ad ꝓ-
positū nostrū de inquisitione formanda . Bal.in.d.l.
506 ea qdē.C.de acc.dicit,ꝙ†ex fama existēte in vno lo
co,non pōt iudex inqrere in alio.vnde ex fama q̄ est
Bononiæ contra Bononiēsem,iudex Senensis nō po
test inquirere ; licet aliqui contra ; quia non refert
vbi sit fama . sed malè dicunt secundum Bal.qui di-
cit,ꝙ fama debet esse in loco iudicij,cum tendat ad
ordinationem iudicij ; & quia fama debet accusare,
& loco accusatoris habetur, vt hic in text.&. c.licet
Hely. de simo. ergo adsistere debet in loco,sicut ac-
cusator,vt.l.si accusatoribus. C. de accusato.&.2.q.
507 8.perscripta . ex quo videtur inferendum , quòd†si
testes sunt varij in loco non vidētur probare.de quo
late dicam. ī.versic.39.Ego distinguerem,quòd aut
quęrimus , an fama quo ad se simpliciter sumpta.
prout etiam loquimur de fama inter homines de
aliqua persona , exigat locum . & ista non exigit
locum;sed satis est, quòd communis assertio homi-
num,vel maioris partis eorum,qui ipsos cognoscūt,
& de eo notitiam habent,habeat ipsum pro diffama
to,siue sit istius ciuitatis vel alterius vel mixtim.Aut

quæri-

quærimus de diffamatione habito respectu ad locũ
in quo debet fieri inquisitio. Et hoc casu dicam, ꝙ
vera sit opinio Bal. Aut loquimur an fama sit in loco
& non est dubium propriè loquendo quòd nõ est in
loco, sed apud homines illius loci, vbi formatur in-
quisitio, & ita loquitur Bar. rectè intellectus. Aut q̃-
rimus an homines, apud quos est fama, debeant esse
in loco quo formatur inquisitio, ad hoc vt inquisi-
tio valeat. & hoc casu plus placet opinio Bal. & ad-
de, quę statim dicam. & quæ dixi. s̃. in. 7. artic. versi.
508 6. quæro. Sed iuxta prædicta quæro, †penes quos de
beat inquiri de fama, seu infamia episcopi, ad hoc vt
possit procedi ad inquisitionem. hoc est qualiter te
stes debeant deponere penes quos sit infamia epi-
scopi. Sol. D. Ant. in. c. cum oporteat. s̃. eo. conclu-
dit post Inno. ꝙ de infamia episcopi inquirendum
est a Capitulo, & Canonicis. & si apud eos nõ reperi
tur non infamatus, non erit vlterius procedendum.
nisi alibi, & inter alios fuisset cõuersatus, quia tũc ẽt
ab illis esset quærẽdum. Facit. d. c. quosdã. & c. quãto
s̃. de præsumpt. & c. postquã. & c. scriptũ. s̃. de elect.
Facit etiam tex. noster. & hoc verum, nisi propter po
tẽtiã, & tyrannidem prælati, timeatur de occultatio
ne veritatis per illos de Capitulo. Facit. c. tãta. de ex
cess. prela. nam posset quæri etiã a vicinis, qui si dicãt
nũquam habuimus istum pro diffamato, vel si habui
509 mus, errauimus, cessabit inquisitio; quia †vltimo di-
cto eorum stãdum est, & magis credendum est dicto
viciniæ, quã paucis testibus. Facit. c. inquisitionis. §.
fi. s̃. eo. & quod not. Bar. in. d. §. tormẽta. & sequitur
Ioan. de Imo. in. d. c. cum oporteat. in pen. q. & Spec.
in tit. de inquisi. §. nunc tractemus. versi. porrò. ibi,
510 de prælato. ¶ Vigesimoquinto quæro, †a quibus p-
sonis, & vnde, seu quã originẽ debeat habere fama.
Sol. tex. noster videtur hoc expressè decidere. dicit
enim, ꝙ prouenire non debet a maleuolis, & maledi
cis; sed a prouidis, & honestis viris. & ad idẽ. 11. q. 3.
in cũctis. & . j. de purg. can. c. cũ in iuuẽtute. & l. mi-
les. pe. ff. de adul. hoc tamen dicit Bart. in. d. l. de mi-
nore. §. tormẽta. ff. de quæstio. intelligẽdũ esse, quan
do fama solũ habet originẽ ex dicto personarũ; quia
populus ideò credit. & ideò dicit quia tales dixerũt
oportet enim illos eẽ nõ maleuolos, aut maledicos.
Intellige ẽt nec leues; sed graues, prouidos, & hone-
stos, vt hic; & talis authoritatis ꝙ debeat eis fides ad-
hiberi, vt. l. si quis decurio. C. de fal. facit. C. de repu.
authẽ. hodie. Sed qñ fama haberet originẽ ab alio q̃
a dicto personarũ, tunc potest habere originẽ etiam
a vilibus personis, secũdum Bar. Tu verò distingue,
ꝙ interdum fama trahit originem nõ a facto, seu de
licto, sed extra delictum, interdũ trahit originẽ a fa-
cto, seu delicto, interdum a persona. Primo casu po-
test figurari exẽplum, quãdo fama esset, ꝙ aliquis es-
set rector alicuius ecclesię, vel ꝙ sit filiusfa. vel seruus
quia communi opinione ita tenebatur: vel vt rector
se gerebat, vel vt filiusfa. vel vt seruus, de qua materia
in. l. Barbarius. ff. de offi. prætο. & c. consultationi-
bus. j. de iure patro. 29. q. 2. c. si quis. & . s̃. de coniug.
seruo. c. 2. & fi. 22. q. 4. c. Innocens. & 1. q. 1. c. dedit.
& c. Christus. & c. multæ. & c. prophetauit. & c. Cai-
phas. cum simil. & l. 1. & . 2. C. ad Maced. & l. 1. ff. ad
Maced. & . l. 1. C. de testa. & hoc casu non procedit
quæstio nostra. Secundo casu potest figurari exem-
plum in delictis, vt. C. de adul. l. si quis adulterij. cum
ibi not. & l. capite. in fi. ff. de adult. & quod not. in. c.
euidentia. s̃. eo. & l. itaq; ff. ad. l. Aquil. & hoc casu si
militer non procedit quæstio nostra. Interdum ve-
rò fama trahit originem a persona. & hoc casu subdi
stingue, ꝙ quandoq; trahit originem ab incerto au
thore, vt. c. sanctum. de conse. dist. 4. & hoc plurimũ
in fama contingit; quia communiter trahit originẽ
ab incerto authore, vt hic dicit gl. super verbo a ma
leuolis per. d. c. sanctum. interdum verò fama trahit
originem a certo auctore; & in hoc subdistingue, ꝙ
aut quęrimus de fauore illius a quo fama traxit ori-
ginem; & talis fama non opitulatur nec probatur in
fauorem authoris, vt. d. l. miles. §. pen. secundũ Bar-
tho. de Salice. qui text. non multum benè probat iu-
dicio meo; dictum tamen in se verissimum arbitror,
511 †ne quis videatur esse testis in causa propria, vt. l. in
omnibus. ff. de testibus. & . l. rationes. & l. exemplo.
C. de proba. & adde quæ dicam. j. versi. 45. quæro.
Aut quęrimus de fauore alterius, quam eius a quo fa
ma traxit originem, & adhuc subdistingue, ꝙ aut est
talis materia. ad quam communiter probandã pos-
sunt haberi cõmuniter viri graues, & prouidi, & ho-
nesti. & hoc casu requiritur ꝙ fama traxerit originẽ
512 a talibus, nõ aũt a maleuolis, aut maledicis, vt hic.†
Dicũtur autem maledici, quæ maledicere consueue
runt & alios iniustè diffamare quibus minimè credẽ
dum est, vt. l. si cui. §. ijsdem. ff. de accusa. & horũ non
paruus est numerus, quorum natura pessima est, ma-
ximè illorum, qui ob inuidiam non cessant maledi-
cere; sed audiant Prophetam dicẽtem, Perdat Deus
linguam maliloquam, de quibus etiam dicit, Os eo-
rum maledictione, & amaritudine plenum est, & do
lo. Item alibi Sepulchrum patens est guttur eorum,
& linguis suis dolosè agebãt. Et rursus. Acuerunt
linguas suas sicut serpentes venenũ aspidum sub la-
bijs eorum. Quid enim detrahẽtes faciunt, nisi ꝙ in
puluerem sufflant, vt vnde plus detractionis pertra-
hãt; inde magis nihil veritatis videãt. Iob. ib. & Gre
gorius in moralibus, & transumptiuè. 11. q. 3. c. in-
513 ter verba. Item nec debẽt esse leues. Nam †leues ho
mines de facili dicunt quæ tamen de facili credi nõ
debent, nec de facili probari possunt. 2. q. 5. in. c. oĩ-
bus. & ibi glo. 11. q. 3. in cunctis & ibi gl. facit quod
no. in. c. cum in iuuentute. j. de purg. can. tales enim
vt plurimum, non adhibita diligenti inuestigatione
& causæ cognitione incognita pro cognitis asserũt;
quòd valdè perniciosum, ac præcauendum est. & ma
ximè, in ferendis sententijs, vt inquit ille linguæ lati-
næ decus Cicero. 2. offi. & tex. est singularis. 11. q. 3.
514 c. summo opere. Item nec debẽt esse maleuoli. †Ma
leuoli enim propriè dicuntur inimici, quasi malum
volentes dixi in. d. c. cum oporteat. s̃. eo. & vide etiã
515 quæ dixi in. c. repellantur. s̃. eo. & †dicitur esse male
uolus non solum qui dicit se inimicum; sed etiam il-
le qui interrogatus an sit inimicus dicit se non esse
amicum, vt not. in. c. inquisitionis. §. tertiæ. s̃. eod. &
516 ibi dixi†. Inimicitia tamen & maleuolentia non est
crimen; quia potest contingere ex iniuria illata ipsi,
qui nunc est maleuolus, vel inimicus, vel ex aliqua iu
517 sta indignatione, vt dixi in d. §. tertiæ. & ideò †testis
potest interrogari an sit maleuolus, vel inimicus. sed
ideò talibus fama nõ debet prouenire; quia perue-
tit

tit humanũ iudicium.11.q.3.c. quatuor. dixi latius
in.c.postremò.§.de appel. Aduerte tamen, quia pos
set esse talis materia ad quam probandam non pos-
518 sent haberi communiter; nisi † homines deprauati,
vt puta, volo quòd inquiratur contra aliquem ex eo
ꝙ alicui vicit pecuniam suam cum falsis taxillis, vel
per aliquam similem barateriam. vel peto, ꝙ proce-
datur cõtra eum per inquisitionẽ, tanq̃ cõtra mittẽ-
tem falsos taxillos, & ad probandam famam induci-
tur testes baraterij, & tales personæ quæ in ludis ta-
xillorum quotidie conuersantur; & quæ de talibus
scientiam, & cognitionem habent. & hoc casu, secũ-
dum præfactũ. do. Barth. de Salice. probabitur fama
per huiusmodi viros, qui neq; graues, neq; honesti
sunt. quia aliàs per honestas personas de facili non
posset probari; quia honesti cum talibus non habẽt
commercium. Facit quod in simili dicimus, & not.
in.l. de submersis. C. de naufra. lib. 11. &. l. si vicinis.
C. de nup. Item aduerte; quia prædicta procedunt
quando fiet inquisitio super infamia ad specialem
inquisitionem super veritate criminum; secus si iu-
dex vellet examinare testes ad præambulum inqui-
sitionis super fama, quia hoc casu potest proce-
di etiam ex delatione non fide dignorum, vt not.
doct: in. d. c. cum in iuuentute. Inn. & Ioan. And.
in.c. licet. in glo. fi. §. eo. Archid. 2.q.5. omnibus. in
glo. pen. Inno. in.c. cum in tua. de spon. & Guil. in
cle.1. de offi. ordi. dixi post Inno. & Ioan. And. in.d.
c. licet. in vltima opposi. & ratio est, quia talis inqui-
sitio, de qua dixi. §. in versi: 10. ad hoc vt inquiratur
postea super infamia, est modici præiudicij, vt ibi di-
xi & in.d.c. licet. Vnde etiam ex denũtiatione male-
uolorum. potest iudex illã facere. & volunt doct. in
iuribus præallegatis ꝙ super informatione famæ, p
quã iudex intendit procedere ad inquisitionẽ super
infamia, potest iudex procedere sine aliquo ordine
519 iudiciario. & testibus non vocatis. & † hoc modo in
telligo dictum Bal. in sua solenni repeti. l. 1. C. de sũ
ma Tri. quã tñ pauci habent vbi dicit, ꝙ iudex põt
procedere ad inquisitionem super infamia: consule
rem tamen iudici, ꝙ non ita leuiter, & incautè ꝓce-
deret ad dictam inquisitionem, maximè ex dicto ini
micorum; quia etiam talis inquisitio non procedit
520 absq; lesione famæ inquisiti; cum † homines prom-
ptiores sint ad detrahendũ, quã ad laudandũ, vt sæpe
numero dicitur. nõ secũdũ qd' iudex inquirit. ¶ Vi
521 gesimosexto quæro, † quãdo, & quo tempore fama
debeat oriri. Sol. Alb. Gal. dicit, ꝙ debet oriri tẽpo-
522 re cõmissi maleficij. aliàs fama est suspecta. sicut †
est suspectus testis. q ex interuallo reuertitur ad cor
rigendũ dictũ suũ, vt authẽ. de test. §. quia vero. & l.
repeti. ff. de quæstio. & per Bart. in.l. eos. ff. de fal. &
per. D. m. in. c. per tuas. de proba. & per doct. & Ioã.
de Imo. & ibi dixi in.c. cũm. de test. & ideò talis fa-
ma, vt vana, non esset attendenda; vt.l. decurionũ. C.
de pæn. ibi, vanæ voces populi. Sed dicit Bart. in.d.l.
de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. ꝙ d. opinio est
truffa. vnde dicit, ꝙ fama potest habere originem tẽ
pore contracti maleficij, & post contractum malefi
cium ante accusationẽ, vel inquisitionẽ; secundũ ꝙ
manifestatur res. vel causa mouẽs populum ad suspi-
cionẽ; vel credulitatẽ. q̃ suspicio, aut crudelitas mo-
uet populũ, vel viciniã ad sic dicendũ, & cõmuniter
ad sic asserendum, ex qua communi asserta opi. resul
tat postea fama; vt dixi. §. versi. 20. Exemplum ponit
Bar. de tempore perpetrati maleficij, vt puta si quis
contra furem inuentum in domo, & de domo exeũ
tẽ dominus, vel famulus accurrit post eum clamãdo
capiatis talem furem, qui mihi furtum fecit. nam
tunc rumor insurgit, & ille aufugit. nam ex isto actu
fugæ, & clamationis, & insequutionis, & rumoris ori
tur fama in ciuitate quòd talis furtum fecerit. & sic
videtur quòd fama potest habere originem hoc ca-
su a vili persona. Sed dicit Barto. quòd verius, quòd
non a vili persona. sed magis ab illo actu videtur ori
ginem trahere. ex quo populus in suspicionẽ addu-
523 citur, vt probatur in. d. l. itaq; ff. ad. l. Aqu. & † ita po
test intelligi. l. capite quinto. ff. de adul. dicit ẽt Bart.
ꝙ fama potest oriri tẽpore perpetrati maleficij, ex
causa antecedenti. Exemplum pone, aliquis erat par
uus homo, & malę conditionis, & famæ, & cõsuetus
furari, & habebat notam domum in qua factum erat
furtũ. nam de furto perpetrato, si incipit suspicio in
populo, vel vicinia, vel rumor, & tandem communis
assertio illa dicitur fama. Item potest etiam ex post
facto insurgere fama ex aliquo actu manifesto, ex
quo populus, vel vicinia incipit credere ꝙ talis fur-
tum commiserit, ex eo, quòd repertus est cum rebus
alienius defuncti, & derobati, & occisi longè ante-
riori tempore. tunc enim ex illo actu incipit rumor,
& fama, quòd talis occiderit illum, & derobauerit.
& hoc not. gloss. in.l. si adulter. ff. de adulte. Facit.l.
inciuilem. C. de furt. & l. si qui adulterij. C. ad. l. Iul.
de adulte. vbi antẽ talis fama ex iusta suspicione nõ
524 procederet, tunc tanquam † vana, vox populi nõ de
bet ꝓcedere. sed reijci, vt. d. l. decurionũ. & hęc opi.
placet Barth. de Salice. & mihi. ¶ Vigesimoseptimo
525 quæro, † quid si fama contracta est, seu superuenit
pendente processu inquisitionis, & est notabilis quę
stio. Sol. Bal. in. d. l. ea quidem. C. eo, post Gãd. dicit
ꝙ aut constat ꝙ fama sumpsit ortum a maleuolis,
& nõ valet. Aut a fide dignis, & valet. Aut dubitatur,
& tunc si adsistũt famæ aliqua verisimilia valet. aliàs
secus; quia præsumitur orta ex inimicorum rumore,
sed hęc opi. mihi non placet. nam si nos quærimus re
spectũ inquisitionis formandæ, quæ requirit ad sui
præambulum famam. hęc opi. omninò est falsa. nam
ex terminis quæstionis prædictæ patet, ꝙ fama non
est præãbulũ Sed text. noster in versi. ad corrigẽdos
526 itaq; dicit, ꝙ sicut † accusationẽ legitima debet prę
527 cedere inscriptio; sic † inquisitionẽ clamosa insinua
528 tio præuenire. Nam cũ † fama loco accusationis suc
cedat; nisi fama pręcedat non debet inquiri, vt. dd. iu
ribus, & ideo cautus aduocatus illius, contra quẽ in-
quiritur, debet incontinẽti petere copiam famæ, ad
hoc vt possit impugnare ꝓcessũ inquisitionis, vt di
cit Ange. in repe. l. si vacantia. Aduerte tñ, quia post
prædictam meam considerationem reperi Hostien.
§. eo. c. qualiter. & post eũm Ioan. Andr. in versi. ob-
529 seruari. vbi volunt, quòd si † ordo peruertitur, & in-
quiritur de veritate criminis priusquã constet de in-
famia. non valet processus. deficiente enim infamia
530 deficit inqsitionis accusator; † sine quo nullus regu-
lariter damnatur, vt. c. vnico. §. vt eccl. bene. & vide
q̃ latius dixi. §. in. 8. articulo principali. in principio
& ex tali iudicio inordinabiliter cæpto, nihil potest
ordina-

ordinabiliter sequi, vt.c.qualiter.§.eo. &.c.inquisitionis.§.tertiæ.2.q.1.c.in primis. Supersedebit ergo in processu criminis, & de nouo fiet inquisitio infa-
531 miæ.& † sic dicit intelligendū.d.c.qualiter. Et subdit ꝙ ēt postea reperta infamia non valebunt dicta testiū receptorū super veritate criū; quia reperiuntur contra inquisitionis ordinem. putat tñ Hosti.ꝙ is contra quem inquiritur pôt huic ordini renunciare, arg. C.de fideicō. l.fi.&.ff.de oper. noui nun.l.1. §.in operis.cum huic fauori pro se introducto renūtiare possit. vt.§.de regulari. statuimus. non tñ est præsumendum, ꝙ de facili illi renuntiet.§.de renū. c.super hoc. Itē non putat Host.ꝙ per taciturnitatē inquisitus videat̄ huic ordini renuntiare. vñ si iudex inquirat sup veritate crīs non præcedente infamia, & inquisitus nō excipiat nō valebit iudiciū. Sed Io. An.in.d.c.qualiter. in verbo obseruari .dicit, ꝙ hoc est falsum, per ea quæ not.in.c.2.eo.tit.lib.6.vbi ꝓbatur, ꝙ si inqsitus non opponit ꝙ infamia nō præcessit contra eum, & patitur procedi super veritate criminis, ꝙ amplius non potest opponere ꝙ infamia nō præcessit. & dixi in.c.qualiter.§.eo. Sit ergo cautus inquisitus, vel eius procurator, vel aduocat', ꝙ semper opponat ꝙ infamia nō præcessit contra eum & hoc sępius repetat. Et ex prædictis etiam clarius infertur nunc reprobatio opinionis Bal. Nā aut inquisitus opponit ꝙ infamia non præcedat. & hoc casu siue habuerit ortum infamia ex inquisitiōe formata, siue ante, non pôt procedi; nisi prius procedatur super infamia. Aut inquisitus nihil opponit, & hoc casu dico, ꝙ siue infamia peruenerit pendēte processu, siue ante, valet processus super veritate criminum, adeo ꝙ probata veritate criminis, poterit sequi condemnatio, vt.d.c.2.de accu.lib.6. Et rō potest esse; quia iam crimen est effectum notorium, & ideò non est necessaria alia inquisitio, vt dicam.‡.in vers.46.& vers.48.& adde quæ ibi dicam. Posset tñ decisio Bal. procedere ad hunc effectum, videlicet, vtrum si pēdente processu super speciali inquisitione criminum, superuenit infamia, & inqsitus opponit ꝙ infamia nō præcessit, an possit fieri inquisitio sup infamia, & an sufficiat probare eam infamiam, q̄ est orta ex inqsitione formata. & arbitror ꝙ non, si solum ab inqsitione ortū habuit, nec iuuat̄ alijs verisimilibus circunstantijs; secus si nō habuit ortū ab ipso processu inquisitionis; sed ab alijs fide dignis; licet ortus superuenerit pendēte ꝓcessu. & sic saluo dictū Bal. & adde quæ dicam in vers.41. quæro. & vide ēt q.§.dixi vers.10.q̄ro. ¶ Vigesimooctauo q̄ro
532 † ꝑ quot testes probet̄ fama, seu diffamatio. Sol. dic, ꝙ ꝓbatur ꝑ duos testes vt.l.vbi numerus. ff.de testi. sentit glo.in.l.3.§.eiusdem.ff de testib. & satis videt̄ probari in.c.inquisitionis.§.eod. & hoc tenet etiam Bart.in.d.l.de minore.§.tormenta. ff.de quæstio. & Barth.de Salice.in.d.l.ea quidem.C.eo. Nec obstat, ꝙ fama requirat longè maiorem numerum ad ipsius
533 esse secundum quòd dixi.§.in versic.20.quia † licet instrumentum subscriptione plurium testium validetur, tamen ꝙ plures subscripserint probatur per duos testes, vt.l.comparationes. C.de fide instru. &
534 hoc mihi placet. Nam & † notorium facti, ꝙ requirit noticiam quasi totius populi, vel maioris partis probatur per duos testes, vt not.glo.2.q.1.§.quando autem.tenet do. Ant.& do.meus. & doct̄o. in.c. vestra.de coha. cle. & mulie. & do. Domi. in.c.1.de offic.dele.lib.6.in glo.2.& Bal.in repet. l.data opa. C.qui accu.non pos. Nec obst.c.inquisitionis in fi. §.eo.vbi tex.vult, ꝙ dicta paucorum non infament; quia respondeo, vt ibi dixi, post Ioan. Andr.super glo.fi.ꝙ aliud est quærere, vtrum sufficiat ad hoc vt quis dicatur infamatus, ꝙ infamia sit apud paucos, & clauū est, ꝙ non sufficit, vt dixi.§.versic.20. quæro. Aut quærimus, vtrum duo, aut tres testes probent, si dicunt aliquem infamatum, & reddunt sufficientes causas dicti sui. de quibus sufficientibus causis dicetur in seq.qq.& dicendum est ꝙ probant, sicuti probant septem, aut plurium testium subscriptionē, vt.§.dixi, & ꝓbatur in.l.2.C.de bo.pos. secūdum tabul. Facit etiam ꝙ not.in.l.fi.C.de fideicom. Et hæc opi.satis probatur in.c.tam literis.§.de testi.& tenent doct. & D.meus in.c.cum in tua.§.de sponsa.& adde quæ dicam.‡.in versic.41. Et aduerte, quia prædicta ego arbitror procedere respectu ꝓbationis famæ, quæ requiritur ad formandam specialem inquisitionem causarum, vel ad similes actus, seu effectus; sed quo ad effectum procedendi ad inquisitionem infamiæ, vel diffamationis; & sic ad inquisitionē præparatoriā, de qua dixi.§.vers.10.quæro. non requirunt probationes multū exactæ. vnde particeps criminis hoc casu videret̄ admittendus,
535 & etiam alij testes non idonei.& † isto modo potest intelligi tex.in.c.3.§.de testi. qui loquit̄ de muliere in causa criminali, & de participe criminis, dixi.§. in.6.articulo principali.1.2.&.4.q.sed ad probandā diffamationem, aut ad probandum indicia, particeps non esset idoneus testis. Facit ꝙ not. glo.in.l.filium.C.de libera.causa.& vide ꝙ not. Bart.in.l.1.§. si seruus.ff.de quæstio. & secundum prædicta poteris etiam limitare multa ex seq. qq. Item aduerte, quia ad hoc vt testes tales examinati super diffamatione præiudicent reo, videtur necessarium ꝙ reus citet̄, & ꝙ iurēt reo citato & sic in contradictorio iudicio, alias autem si simpliciter examinarent̄ inscio, & non citato reo, non præiudicaretur sibi, fm nota. in.l.si quis.ff.de adulte. & ibi per Bar. Facit quia testes examinati super inquisitione generali non præiudicant reo contra quem postea specialiter inquirit̄ si reus non fuit citatus; qñ testes iurauerunt in inqsitione gñali, per.l.si qñ.C.de testib.& hoc voluit singulariter Bar. in.l fi.ff.de questio. Ex quibus videtur inferendum, ꝙ super probāda diffamatione, aut in indicijs sit prius citandus reus. & sic videt̄ ꝙ non possit capi anteꝗ fama probetur; quoniam non præcedente legitima diffamatione non videtur procedendum ad capturā, vel similem actū arrestationis personæ, vel tormentorū, aut formationis specialis inquisitionis, secundum ꝙ hic traditur per doct.& in c.inquisitionis.§.eo.& per Ang. in repe.d.l.si vacantia.& Bal.in.l.neminem.C.de exhiben.reis & hoc videntur etiam tenere Doc.si alia legitima non præcedant indicia. videlicet ꝙ debet citari reus, qñ testes deponunt sup indicijs. & sic vr̄ ꝙ prius non debeat fieri captura, q̄ fama probet̄, sed simplex citatio sufficit. ꝙ tamen communiter non seruatur, & benè in dicio meo. vnde arbitror, ꝙ eo ipso ꝙ iudex per legitima indicia probata per testes receptos parte absente,

ſente, aut per probatam diffamationem, ſimili mo-
do ſi delictum eſt graue, debet facere capi malefa-
536 ctorem, ſicuti dicimus in † debitore ſuſpecto de fu-
ga, contra quē non citatum recipiuntur teſtes ſm ea
quæ pleniè traduntur per Ang. in repe. l. nemo carce-
rem. C. d exact. tributo. lib. 10. per Bar. in. l. ait præ-
tor. §. ſi debitorem. ff. de his quæ in frau. credito. Si
enim hoc licet pro debito priuato, quanto magis de
bet licere ꝓ publica vltione; ſed carcerato reo, dico,
ꝙ de nouo illo ꝑſente, & citato debent teſtes iurare,
& poſtea deponere ſup diffamatione, & indicijs; qa
primæ depoſitiones nō ꝑiudicant malefactori, quo
ad verā probationem indiciorū, ſeu diffamationis.
& ita intelligo, q̄ dicta ſunt. ſ. per Bart. & doct. de ci
537 tatione. ¶ Vigeſimonono q̄ro, † qualiter teſtes de-
ponere debeant ſuper ſama ad hoc vt probent diffa
mationem. Sol. Inno. & Io. An. & do. Ant. & doct. in
c. cum oporteat. ſ. eo. & ēt hic multum intricatè lo-
quunť, & confuſè, non diſtinguendo ſpecies cāruum
per quas teſtimoniū probet. ſed qn̄q; tranſeundo de
vna ſpecie ad aliā. vt ex. ī. dicendis apparebit. Vnde
ego, vt hæc materia clarius, & facilius intelligať, pri
mo tradam quandam regulam gn̄alem ad intellectū
aliarum quæſtionum quas. ī. ſubijciam. per quas
clarè, & diſtinctè intelligentur dicta doctorum. Sit
ergo prima regula generalis, quòd teſtis ad hoc vt
probet diffamationem, debet talem cauſam redde-
re, quæ cadat in ſenſum ſuum. ſicut generaliter dici-
mus etiam in omnibus alijs atteſtationibus, in. l. qui
teſtamento. §. ſi. ff. de teſta. & l. 1. in princip. ff. de
his, quæ in teſta. delen. & ad hoc addenda ſunt quæ
dicuntur per Inno. & docto. in. c. cum cauſam. & c.
præterea. ſ. de teſtib. & 4. q. 3. §. item ſola. & Bal. in
rub. C. ſi ex fal. inſtru. & latius in repe. l. data opera.
C. qui accu. non poſ. per Ange. Bart. & Moder. in. l.
ſciendum. ff. de verbo. oblig. & per Bald. latè in. l. ſo
lam. C. de teſtib. non enim hic intendo ſingula pro-
ſequi, quæ traduntur per doct. in dictis locis; quia
eſſet examinare materiam teſtium, & atteſtationū;
ſed ſolum intendo dicere quantum attinet ad mate-
riam diffamationis inter homines, quæ dirigitur in
perſonas, in qua trado hāc generalem regulam, quę
colligitur ex iuribus, & auctoritatibus ſupra alle-
gatis. quòd ſiue loquamur de fama prædicta, quæ
ſtat in ſuo genere generaliſsimo, ſiue de ea, quæ
conſiſtit in ſpecie, ſiue de ea, quæ conſiſtit in indi-
uiduo ſpeciei. pro quorum intellectu vide quæ dixi
ſ. in. q. 20. ad hoc vt teſtis probet, debet deponere,
& concludere per aliquam ſufficientem cauſam re-
preſentātem alicui ſenſui corporeo proximo, & cō-
uenienti ſcientiæ eius de quo quærit̄, eo modo quo
ſciri pōt illud de quo quæritur; ita vt neceſſario con
cludat eo modo quo pōt neceſſariò concludi, habi-
to reſpectu ad ſubſtantiam, & prædicamenta eius de
quo quæritur. vn̄ cum in præſentia de probāda dif-
famatione agamus, debent teſtes aſsignare ſufficien
tem cām per quam concludatur ſubſtantia diffama-
tionis, de qua agitur ſm veram ſubſtantiam, & deſcri
ptionem, & prædicamenta ad ea neceſſaria, & mi-
nus, & plus prout quandoq; maior, & minor pro-
batio requiritur, ſm ꝙ dixi in. 14. 15. & plurib⁹ ſeq.
quæſtionibus. Sed vt hæc materia melius, & clarius
intelligať quo ad materiā noſtrā diſtinctè ſubijciā

plures quęſtiones, quas confuſè & hic, & in. d. c. cum
oporteat. tradunt doctores proſequendo tamen no
ſtrum ordinem. ¶ Trigeſimo quęro, vtrum teſtes
qui probant infamiam, teneantur reddere cauſam,
ſeu rationem dicti ſui, ad hoc vt probent. Sol. Inno.
hic videtur tenere ꝙ non. dicit enim, ꝙ non eſt ne-
ceſſe ꝙ teſtes concordent in cauſis ſcientiæ: qa illas
probare non tenentur. verbi gratia, quomodo ſcis
eum diffamatum? & teſtis reſpondet, quia audiuit,
vel qualiter ſuper hoc teſtes concordarent in cauſa,
cum de cauſa inter loquentes nulla ſit q̄ſtio. & ideò
videtur dicendum, ſecundum quoſdam ꝙ non eſt
neceſſe quod teſtes in hoc concordent in perſonis à
quibus audiuerunt, ſi illas exprimunt. nec etiam in
tempore, aut in loco. de quibus omnibus latè & no.
dicam. ī. verſ. 39. ¶ Trigeſimo primo quæro, Pone
teſtis circa articulum diffamationis dicit vera eſſe
contenta in dicto articulo. interrogatus de cā ſcien
tiæ, dicit. ſcio, quia maior pars populi hoc ſentit,
vel huic famæ, ſeu diffamationi conſentit, an ſuffi-
ciat illa cauſa, & ſic an ꝓbet. Sol. gl. in. l. 3. §. eiuſdē.
ff. de teſti. videtur ſentire ꝙ probet. Facit tex. in. l. ſi
arbiter. ff. de proba. vbi text. videtur velle, ꝙ teſtis
debet deponere quod omnium eſt opinio, vel quòd
maioris partis. Sed hoc non placet Bart. in. d. l. de
minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. nec Bartho. de
Salice. in. d. l. ea quidem. Mouētur, quia vt dixi. ſ.
q. 20. teſtis debet deponere de his, quæ ipſe poteſt
percipere per aliquem ſenſum ſuum corporeum ꝓ-
ximum. ſed quòd populus, vel maior pars populi il-
lud ſentiat, teſtis non percipit aliquo ſuo ſenſu cor-
poreo, niſi aliam cauſam reddat. ergo tale teſtimo-
nium nō probat. Pręterea, ꝙ maior pars populi hoc
ſentiat, poſſet ipſe teſtis cōprehendere ex alio actu,
quam ex voce, & aſſertione; ergo non eſſet fama
cum non conueniat eius deſcriptioni, vt dixi. ſ. in
16. q. Prætetea, & tertio, ſecundum Barth. de Salic.
poſſet eſſe quod teſtes audiuiſſent aliquem, vel ali-
quos dicentes maiorem partem populi, vel viciniæ
hoc ſentire, dicere, tenere, vel conſentire. & ſic ad re
lationem alterius poſſent dicta verba ſimpliciter ꝓ-
ferri, & per conſequens ratio prædicta non eſt bo-
na; quia non concluderet neceſſariò. l. non hoc. C.
vnde cog. not. in. c. in præſentia. ſ. de proba. l. ad ꝓ-
bationē. C. de ꝓba. & l. ſolam. C. de teſtib. Non ob-
ſtat. d. l. arbiter. qa illa verba. omniū eſt opinio, ſunt
538 † verba Iuriſconſulti, quę debent intelligi ſecūdum
iuris diſpoſitionem, & vt teſtis ſic dicat, ꝙ omniū.
vel maioris partis eſt opinio; quia ob omnibus, vel
539 maiori parte audiuit dici. & per † hunc modum de
bet ſuppleri, & intelligi gl. in. d. §. eiuſdem. Nec ob.
qđ dicetur. ī. in verſ. 34. ſecundum quòd ibi dicam
¶ Trigeſimoſecundo quæro, quid ſi teſtis reddens
cauſam dicti ſui circa diffamationem dicit ꝙ ſcit,
quia audiuit dici à maiore parte populi iſtius ciui-
tatis, vel à maiore parte hominum, ſeu gentium
iſtius ciuitatis, contratæ, vel viciniæ. Sol. dic, quòd
probat diffamationem reſpectu ciuitatis, vel viciniæ
540 referendo ſingula ſingulis. & ratio eſt, quia † nemo
præſumitur dicere, id qđ non agitaret, vel teneret,
aut non opinaretur in mente, vt. l. Labeo ait. verſ. cę-
terum. ff. de ſuppellec. le. 22. q. 2. c. is autem. nam
541 vt inquit Ariſto. † verba ſunt notæ paſsionum ani-
mæ. &

542 mæ.& hinc eſt, ꝙ † animus iudicis cognoſcitur per
verba inſerta in ſnia, vel per ea quæ dixit iudex cir-
ca probationem ſententiæ, vt eſt gloſſa ſingu. in.l.
543 ſi prætor.ff.de iudi.& ideò dicimus,qđ † mendaciũ
eſt peccatum contra naturam, cum ſit falſa ſignifi-
catio vocis. 22.q.2.c.beatus Paulus.&.d.l.Labeo.&
vide notabile dictum Baldi in. l.ad cognoſcẽdos.C.
de inge.manu.¶ Trigeſimotertio quæro retentis ter
minis p̄cedentis quæſtionis,Quid ſi teſtis non adijce
ret illa verba,iſtius ciuitatis,vel populi,an ſufficiat?
& videtur dicendum quod ſic; quia in dubio debet
intelligi de populo ciuitatis in qua fert teſtimoniũ,
vt.l.quæ conditio.§.cum in teſtamento. ff.de cõdit.
& demon.&.l.ſi cum dies.§.ſi arbiter. Contrarium
544 tamẽ decidit Bar.in.d.§.tormenta. mouetur quia †
dictum teſtis debet neceſſariò concludere vt dictum
fuit.ſ.ſępius. ſed iſtud dictum non concludit de ne
ceſsitate famam ibi eſſe; ergo non probat. vnde di-
cit Bar.ibi qđ cautus eſſe debet qui deponit, quod
dicat ſe audiuiſſe à maiori parte huius ciuitatis, vel
populi.Sed dicit Barth.de Salice.quod Bar. videtur
contrariari his quæ dixi ſupra ſecundum eum. verſ.
24.ſed tu dic,vt ibi dixi; quoniam intentio Bar.alia
fuit iudicio meo. Item aduerte, quia d.Barth.de Sa
lice.ſubdit, ꝙ in.q.de facto vidit ſententiari contra
Bart.nam ex quo in inquiſitione, vel in articulo fa-
mę,ſeu diffamationis eſt diſcriptus locus; ſequitur
ꝙ teſtis, qui deponit ꝙ fama eſt apud maiorẽ partẽ
populi intelligit, & refert ad maiorẽ partẽ populi
545 illius loci de quo loquit̃ articulus.nã † p̄cedẽtia de-
clarant ſequentia. l.Titia. §. idem reſpondit. ff.de
verbo.oblig.18.diſtin.c.peruenit cum ſimil. Facit
546 etiam ad prædicta, quia † conuentus ex certa cauſa
iurans ſe dare non oportere; intelligitur iuraſſe ſe
non eſſe obligatum dare, ex propoſita cauſa, vt.ff.
de iureiuran.l.fi.in princ. Facit.d.§.ſi arbiter.& hoc
tenendum eſt ſecundum eum. Ego vero arbitror
dictum verum, ſi modo in articulo ſuper quo teſtis
interrogaretur exprimeretur de loco ciuitatis, ca-
ſtri, villæ, vel viciniæ, & interrogatus teſtis ſuper ta-
li articulo reſponderet vera eſſe contenta in ipſo ar
ticulo. & idem ſi locus non exprimeretur in articu-
lo; ſed exprimeretur in inquiſitione, ſeu petitione,
& teſtis produceretur ſuper articulis, & tota cauſa,
& interrogaretur ſuper articulo, & petitione. Fa-
ciunt quæ dixi in cle. 1.de teſtib. & ita procedant iu
ra, & opi. do. Barth.de Salice. pro qua etiam facit;
547 quia † reſponſio intelligitur congruere præcedenti
interrogationi, & ab ea recipit determinationem.
ſ.de fide inſtru.c.inter dilectos.& de offic.ordi.c.ex
parte.&.ĩ.de ſen.excom.c.cum pro cauſa.&.l.Aure
lius.§.Sticho.ff.de libera.leg.&.l.defenſor.§ qui in-
terrogatur.ff.de interrog. actio.cum ſimil.ſed ſi te-
ſtis interrogaretur ſolum de contentis in articulo,
& in articulo non contineretur locus, plus placet
opinio Bar.licet in petitione contineretur locus ci-
uitatis, caſtri, vel contratæ propter rationes ſupra
aſsignatas; quia de neceſsitate non concluderet.
¶ Trigeſimoquarto quæro, quid ſi teſtis reddit hanc
rationem; ſcio quia dicitur à maiore parte populi
iſtius ciuitatis, an probet? Sol.Bar.in.d.§.tormenta.
tenet ꝙ non; quia deponit de eo, ꝙ ſenſu proprio
percepit; ergo non probat vt ſupra dixi. Alij tenẽt
contrarium, quia ipſe ponit ꝑ certo, ꝙ maior pars
populi hoc dicat. Sed hoc pro certo non poteſt ſci-
re; niſi audiuerit, ergo ſaltẽ implicitè videtur red-
dere cãm per auditum ipſius, ſaltem præſumptiuè
ea præſumptione, qua vicini præſumunt talia ſcire,
vt.l.3.§.ſi præſes.ff.de magiſtra.conue.&.l.ſi ita fue
tit.ff.de fundo inſtruc.&.l.ſi vicinis.C.de nupt. Fa-
cit etiam, quia illa verba, ꝙ à maiori parte populi
dicit̃, nõ implicant, nec vllo alio modo includunt,
ꝙ ab alio audiuerit dici, ꝙ maior pars populi hoc
aſſerat; ergo nõ ſunt trahenda ad talem ſenſum, quẽ
non explicauit, & quem verba non includunt ex ſe-
rie, aut ex ſignificato, vt not. ff.de leg.1.l.ſi quis, in
fundi. & hoc eſt tutius tenere ſm Bar.de Sali. in.d.l.
548 ea quidem. quia ita interpretat̃ † cõmunis vſus lo-
quendi qui debet attẽdi. vt.l.Labeo.ff.de ſupel.leg.
Nec obſt.ꝙ dixi.ſ.q.31.quia vt ibi dixi,quis poteſt
ſentire & comprehendere quod maior pars populi
hoc ſentiat; aliter q̃ per verba, aut aſſertionẽ ipſius
vt puta, factis; quia communiter ab omnibus vitat̃
eius conuerſatio, vt dicam.ĩ. verſ.38.ꝙ in caſu no-
ſtro non poteſt contingere, vt de ſe patet. ¶ Trige-
ſimoquinto quæro, quid ſi teſtis deponens famam
eſſe,in redditione cauſæ dicit ſe ſcire;qa dr̃ p totam
ciuitatem,an probet? Sol.Bar.in.d.§. tormẽta. dicit
ꝙ non;quia non deponit de eo quod percipit ſenſu
corporeo;vt dixi in præcedenti.q.ſed hæc ratio Bar.
non eſt bona;quia imo videtur deponere ſaltẽ impli
citè,de eo qđ percipit auditu ꝓprio,vt dixi in præ-
ced.q.dictũ tamen Bar. videtur verũ in ſe quãdo per
talia verba neceſſariò non concluditur fama. nã po
teſt eſſe ꝙ ipſe audiuit à duobus,tribus, vel quatuor
in pluribus,ac diuerſis locis ciuitatis, & quaſi per to
tam ciuitatem.& tamen tot non faciunt famã,vt di-
xi.ſ.in verſi.20.ſed dicit Barth.de Salic.in.d.l.ea q-
dẽ.ꝙ credit,ꝙ probet;quia vno impetu hoc nõ po-
teſt clamari,vel dici per totam ciuitatẽ,niſi in quoli
bet loco aſſeratur.quod nõ poſſent duo,vel tres,de-
cẽ,aut.20.facere;ideò,quo ad ſenſum loquẽtis,& ẽt
quo ad cõmunẽ intellectũ,& vſum loquendi,qui de
549 bet attendi,vt dixi, † ciuitas non ſolũ ponitur ꝑ cõ
tinente,& ſic pro loco,ſed etiã pro cõtẽto,& ſic pro
perſonis, & populo;quando ad hoc adaptatur ſubie
cta materia. Facit.ff.locati.l.ſi vno.ꝓbat etiam ꝙ li-
cet ciuitas interdum ſumatur pro loco tm̃,ꝓut mu-
ris cingitur,vt no in.l.2.C.de mune.& hono.lib.10.
&.c.ſi ciuitas.ff.de ſent.excõ.lib.6.&.l.2.ff.de verb.
ſigni. tamen etiã ſumitur interdũ ꝓ perſonis in lo-
co commorãtibus. & ideò ciuitas ſecũdũ Philoſo-
phum tertio Polit.dicitur ciuiũ vnitas,vel vt primo
oeconomicæ, dicitur ciuiũ collectio agris, & pecu-
nijs ſufficienter abundans, quare non mirum cũ ſe-
cundum ſubiectam materiam famæ debet de vtroq;
deponere & de loco,& de maiore parte populi,ſi de
vtroq; intelligitur depoſuiſſe, cũ nõ ſit ratio; quare
dictũ ſuũ magis debeat ſumi ſecũdũ vnũ ſenſũ, quã
ſecũdũ aliũ;ergo debet vniformiter accipi ſecũdum
vtrunq; ſenſum,ſecundũ Bart.de Salice.mihi tamen
plus placet præcedens opinio Barto. pro qua facit
quòd dicam in ſequenti quæſtio. ¶ Trigeſimoſexto
quæro,Quid ſi in redditione cauſæ dicat teſtis,ſcio,
qa audiui dici publicè in iſta ciuitate? Sol dicit Bar.
in.d.§.tormẽta ꝙ nõ ꝓbat;quia poſſibile eſt ꝙ vnus

humo publicè dixerit.i.nõ occultè,vel clam; sed pa
lam,& manifestè,in loco publico. & tñ non erit fa-
ma,quia vt sæpius dictum est, necessariò non conclu
dit,& ꝙ huiusmodi significatum etiam habeat illud
verbum publicè,ꝓbatur in.l.nemo.C.de sum.tri. &
C.de repud.l.vxor.&.C.de his qui per met.ind. non
appel.in.l.2.&.ff.de appel.l.cũ quidã.sed dicit Bart.
de Sali.in.d.l.ea quidem.ꝙ audiuit,ꝙ Dyn. de facto
consuluit contrarium.& ita vidit consuli Bononiæ.
Et fuit motus consultor, quia inter alia significata
550 illius aduerbij publicè, illud præstãtius est,ꝙ† illud
dicatur publicè,quod cõiter asseritur, & ꝑ homines
opinatur,vt.l.2.C.ad maced.sed fama est publica,&
cõis assertio,vt dictum fuit in.xx.q. ergo &c. & pro
dictu significato ẽt inducebat.l.3.ff. ad macedo. &
551 † verbum plerisq;, qđ ponitur in.d.l.dicebat positũ
ex abundanti,vel declaratiuè,per.d.l.2.vnde argue-
bat sic:ꝙ cõiter populus opinatur,& asserit illud pu
blicè dicitur,vt.d.l.3.ad maced.&.s̃.probatum est.
sed ꝙ cõi opinione fatur illud famam inducit,vt pa
tet ex descriptione famæ,in.20.q. ergo &c. Tertio
inducebat,quia verbum publicè,dr̃ quasi populicè,
vt.ff.de iust.& in.l.1.§.publicum. & melius.ff.de ꝓ-
cura.l.seruum quoq;.§.publicè.&.ff.de ope.no.nun.
l.de pupillo.§.si quis. in vet.publicè. tradit glo. In-
stit.de suspe.tut.§.consequens est. vbi exponit pu-
blica accusatio.i. populica. & Instit.de pub.iudi. in
prin.&.ff.de pub.iudi.sup rub.si ergo tanquã popu-
licè dictam assertionem importat; ergo famã facit.
nam & publicè notum dicĩ, qđ publicè innotescit
.l.eum qui.C.de fal. Itẽ ad p̃dicta facit quod tradit
552 Vgul.& Catholicon.qui dicunt,ꝙ† deriuatur à pu-
blico.& publicum venit à populo. nam & publicũ
dr̃,ꝙ gñaliter ad omnes pertinet. & vide qđ not.gl.
in.l.fi.C.de sacros.eccle. Quarto inducebat dictus
553 consultor† cõem vsum loquendi,qui debet attendi,
vt dixi,& maximè.s̃.in.33.&.34.q.& probatur in.l.
cum delanionis.§.asinam.ff.de fun.instr. &.l.annicu
lus.ff.de verb.sig. Est.n.cõis vsus loquendi,& inter-
pretatio,qđ prædicta verba in vulgari sermone im-
portant,ac si testes deponerent,hoc modo. E se dice
publicamente in Siena. quæ verba idem importãt,
ac si diceretur, Ogni homo dice apertamente. Quin
554 to mouebatur,quia† sermones sunt intelligendi ſm
subiectam materiam,vt sæpius dixi, sed subiecta ma
teria est de fama,quæ est publica,& cõis assertio, vt
dictum est,ergo &c. & maximè, quia hæc vr̃ fuisse
testificantis intentio, ex quo iam affirmauit capitu-
lum de fama,dicendo vera esse contenta in articulo,
& ex quo non repugnat proprio significato. Sexto
mouebatur,quia illud verbum adiunctum,dum dici
tur publicè dici,verbum illud dici, impersonaliter,
& indefinitè profertur.& sic de sui natura põt etiam
in omnibus verificari. cum ratio non sit magis vno,
q̃ alio modo accipiatur, & subiecta materia vnifor-
miter respiciat oẽs;secus si personaliter esset ꝓlatũ,
vt puta, Ego audiui,ꝙ T.publicè dicebat, vel audiui
à T.vel S.publicè dici.& ita procedat allegatio Bar.
facit qđ in simili dicimus, nam verbum publicum,
simpliciter prolatum, intelligitur hodie de Repub.
Romanorum vniuersali.i.imperij, vt.l.eum qui ve-
ctigal.ff.de verbo.sig.secus si cum adiuncto aliquo
proferatur,vt tradiĩ in rubro,& nigro. C.de iur.rei-
pub.lib.xj.&.C.de ser.fugi.l.mancipia. &.d.l.fin.C
de sacros.eccl.& subdit do. Barth.de Sali.ad plenio-
555 rem instructionem† huius aduerbij publicè, distin-
guendum esse,ꝙ aut profertur impersonaliter vt pu
blicè dicitur,vel publicè audiui dici. & tunc expo-
nitur.i.populicè,hoc est à populo. Aut personali-
ter,quia dirigitur ad certam personã,vt puta T. pu-
blice dixit,& tunc ſm subiectam materiam, & eius
exigentiam expositio variatur.nam interdum expo-
nitur publicè.i.coram populo dixit, vt ꝓbaĩ Instit.
de iure nat.§.rñsa prudentum.ibi dum tex.dicit an-
tiquitus statutum erat, vt essent qui iura publicè in-
terpretarentur.nam tales interpretationes fiebãt pu
blicè.i.in loco patenti,& coram populo. interdum
exponitur publicè.i.coram publicis personis, vt cũ
lex dicit,ꝙ quis debet publicè ꝓtestari, vt.l.2.ff.de
his qui per met.iud.nõ ap. &.ff.de appel.l.cum qui-
dam.In dubio aũt vbi materia est indifferens, verbũ
publicè plus importat,q̃ palam, & dr̃ quasi populi-
cè,vt dixi.& in hoc residet Bart. de Salice. dicens,ꝙ
hæc vt quotidiana,sunt memoria digna. Sed tu ad-
uerte,quia hæc fuit antiqua quæstio Iaco. Bald. quæ
incipit, Aliquis intendit, in qua arguit ipse,ꝙ tales
testes non ꝓbant p argm̃.s̃.formatum per Bar.Item
356 mouetur,quia fama est cõis asserta opinio;sed† cõis
opin.non colligitur ex opinionibus singulorum,vel
ex eo,ꝙ publicè dicatur,sed ex opinione, & existi-
matione vniuersorum,vt colligitur in.l.1.C.de te-
sta.&.l.cũ delanionis.§.1.ff.de fun.instru.&.l.1.§.1.
ff.de flumi. &.l.cum quidam.§.qđ dicitur.ff.de acq.
hære. Vnde cum testis deposuerit publicam famam
esse,ideò quia publicè dicebatur, non sequitur opi-
nionẽ,vel publicã famam esse. Præterea verbum pu-
blicè,est æquiuocũ,& publicè.i.palam, & publicè.i.
in loco publico,& publice.i.per oẽs,& cõiter, vel ꝑ
maiorem partem.ergo simpliciter prolatum sine ali
quo adiuncto, vel sine alia determinatione, debet
referri ad eam interpretationem, quæ habeat minus
odij.l.præses.ff.de pœ. &.l.pen.eo.tit.ff.de susp.tut.
l.non enim.§.non ergo.& in reg.in pœnis.Sed quòd
fama intelligatur probata continet odium, quia in
p̃iudicium rei &c.ergo &c. Subdit tandẽ ipse Iac.ꝙ
veritas est,ꝙ fama est probata, per.l.2.C.ad maced.
& ita dicit de facto Dyn.consuluisse per iura præal-
legata.& ita etiam vidi de facto consultum fuisse à
do.Dionisio de Perusio, & incipit consilium, Visa
denuntiatione. Ipse non allegat, nisi authoritatem
Dy.& etiam allegat Bal.in.l.testium.in fi.C.de testi.
vbi dicit,ꝙ ad probandum publicam opinionẽ suf-
ficit,ꝙ dicat vera esse,& interrogatus de causa scien
tiæ,dicat,quia publice dicitur,nec est tutum dicere,
ꝙ non reddat eo casu causam per sensum proprium,
vt dicit Bar.quia immò,nam si publice dicitur,præ-
sumitur audiuisse.& ita etiam dicit Bal.esse, in pro-
557 batione cuiuslibet famæ,quia † sensus inclusus,siue
præsumptus ex alijs accidentibus, debet haberi pro
exp̃sso ab ipso. pro quo dicto Bal.faciunt quæ dixi
s̃.versi.xxiiij.Ego tñ circa prædicta plurimum dubi
to,qm̃ licet verba possint accipi multipliciter,dictũ
tamen testis non concludens necessario, nisi ex ad-
iunctione aliqua,pro qua nõ remaneat ambiguum,
& necessario concludat,non ꝓbat;licet ſm subiectã
materiã verbum videatur accipi eo modo, & accipĩ
possit,

poſſit,vt probet,vt eſt tex.in.c.in præſentia.ſ.de ꝓba.nam ad vitiandum ingreſſum religionis, ſeu ad probandum quòd non erat facta profeſſio, inducebatur ibi,quòd ingreſſus fuerat ibi minor annis. & dicitur ibi,ꝙ licet teſtes probent quod ingreſſus eſſet minor annis: talis probatio non releuat: quia minor annis poteſt accipi dupliciter. videlicet, minor annis.xiiij. & minor annis.xxv. & tamen ſecundum ſubiectam materiam,de qua agebatur,& quam inducens intendebat probare, erat neceſſarium, ꝙ eſſet minor.xiiij.& tamen dicitur ibi,ꝙ quia ꝓbatio neceſſario non concludit,non fuit probata intêtio opponentis,& ideò ſuccubuit. Et aduerte,quia ibi dicendo minor annis,erat quid indefinitum. & ideo verior videtur opin. Bart. quia vt ſæpius dictum eſt,
558 teſtis debet neceſſario concludere. Sed†verbum ambiguum,ſeu æquiuocum, quod poteſt multipliciter accipi neceſſario non concludit, vt de ſe patet. ergo &c.licet enim in ipſa probatione verbi ambigui non fuerit,niſi vna intentio proferentis, vt.l.in ambiguo.& ibi not.ff.de reb.dub.tamen illa confinditur propter ambiguitatem. facit.l.duo ſunt Titij.ff. ff.de teſta.tute.Probatur etiam hæc opin. quia ſicut
559 actore†non probante reus abſoluitur,vt.c.inter dilectos.de fid.inſtru.& Inſtit.de interdic.§.commodam.&.d.c.in præſentia. ita & in caſu ꝓdicto potius debet interpretari probatio prædicta pro reo, maximè cum quilibet à natura ſit in quaſi poſſeſſione bonæ famæ,vt.c.vnico.de ſcrutin.&.c.dudum.de præſumpt.&.l.meritò.ff.pro ſoc.niſi probetur contrarium,vt in reg.ſemel malus.cum ſua materia. de regu.iur.lib.6. vnde propter dubiam probationem non debet quis priuari commodo iſtius quaſi poſſeſſionis,vt not.in dictis iuribus. &.l.Arrianus.ff.de actio.& oblig. Facit etiam pro dicta opin.c.cum in tua.de ſponſ.& quod not.in reg.in pœnis.de reg.iu. lib.6.cogitatu maturius. ¶ Trigeſimoſeptimo quæro,quid ſi teſtis in redditione cauſæ dicat, Scio,quia audiui palam dici. Sol.dic,ꝙ non probat,quia etiã dicitur palam dici quod dicitur in publico loco, ẽt ſi ab vno diceretur, vt probatur in.l.ſed & ſi pupill°. §.proſcribere.ff.de inſti. & in.l.palam.ff.de rit.nup. & in.l.palam.ff.de verb.ſig.ſecundum Salice.& mihi placet.& ſic teſtis neceſſario non concludit famam, & per conſequens non probat,vt patet ex præcedentibus.& facit illud Euangelicum paſſionis, Ego palam loquutus ſum mundo &c. ¶ Trigeſimooctauo quæro,quid ſi teſtis, qui deponit aliquem diffamatum,in redditione cauſæ,dicat, Scio quia per talem infamiam homines iſtius ciuitatis vitant eius familiaritatem,an probet? Sol.Inno.hic videtur ſentire ꝙ ſic: pro quo facit.38.q.1.c.ſæpe.87.diſt.c.negotiatorem.& idem videtur ſentire hic Io. And. Sed hæc opin. mihi non placet, quia talis teſtis neceſſario non concludit famam eſſe,quia poteſt eſſe,ꝙ homines vitent illum,& tamen non loquantur de illo,
560 per ea quæ dixi.ſ.in ver.xx.&.xxxj. †magna tamen eſt authoritas doctorum docto. ¶ Trigeſimonono quæro, vtrum teſtis,qui deponit famam eſſe, quia audiuit dici à maiore parte populi,vel ciuitatis,teneatur exprimere,& ſpecificare à quib⁹ audiuerit,& in quo loco,& quo tpe, & qđ ſi teſtes in talibus diſcordãt. quæſtio iſta eſt notab.& vtilis,non ſolũ quo ad hanc ſubiectam materiã diffamationis, ſed & ad infinitas alias materias.& ideo diligenter attendenda. Studebo tñ eam tibi clarius, & magis ordinatè declarare, ꝙ alter adhuc declarauerit. Dic ergo,ꝙ Inn.in.c.cũ oporteat.ſ.co.dicit,ꝙ teſtes tenentur exprimere,ẽt ſi non interrogẽtur, quia non eſt commiſſum diſcretioni,ſeu arbitrio teſtium,ꝙ ſint prouidi,aut diſcreti,aut honeſti,quales requiruntur eſſe diffamatores, vt hic in tex.ſed relinquitur arbitrio iudicis, vt.ff.de verb.obli.l.continuus.§.1. & debent adijcere in teſtimonio,ꝙ non tñ ſemel,ſed ſæpe ſciunt eos diffamatos eſſe apud diſcretos,& ꝓuidos viros,& ꝙ multoties boni viri reputauerũt talem, vel tales apud ſe diffamatos. Si aũt dicerẽt teſtes,ꝙ apud ſe talis eſſet diffamatus,quidam voluerunt, ꝙ hoc non ſufficiat, cum non ſint tantæ authoritatis,ꝙ ſufficiat eum eſſe diffamatum apud eos, & ꝙ debent adijcere, ꝙ clamoſa,& non tacita eſt infamia. & ꝙ eſt tãta,ꝙ facit crimen quaſi manifeſtum.Idem tñ Inno. hic dicit,ꝙ teſtis debet dicere eum,de quo quæritur, de tali crĩe diffamatum.& ſi quærat ab eo, à quo eſt infamatus, debet rñdere apud tales. & niſi eos aſſignet, non vr̃ reddere bonam cãm dicti ſui,& ſic nõ valeret dictũ ſuum,vt.ſ.ſæpius dixi.Et ꝓpea non põt aliter ſciri, an ſint graues,vel honeſti,aut maleuoli,vel ſuſpecti, niſi hoc exprimatur.vr̃ tamen, ſm aliquos,ꝙ debeat ſufficere ſi dicat ſe audiuiſſe à duobus, vel tribus ꝓuidis,& honeſtis viris;quia tex.hic dicit,à prouidis, & honeſtis.nec adijcitur numerum,de quo dixi.ſ.in q.22.& ibi dicta videntur ad hanc.q.iungenda. Dicit tamen hic Inno.ꝙ hoc non ſufficit. Sed neceſſarium eſt,ꝙ teſtis dicat,ꝙ aliqua pars viciniæ clamat, ꝙ is de quo quæritur,commiſerit tale crimẽ. & hoc innuit litera noſtra.dum dicit, ꝙ illi prouidi,& honeſti debẽt dicere hoc.& ꝙ verbum clamor,hoc innuit.Ad idem facit.2.q.5.c.presbyter. &.ſ.de eo ꝙ cognouit conſan.vxo.ſuæ.c.ſuper eo. & de purg.cano. c.1.Nec ſufficit dicere ſe tñ ſemel audiuiſſe,ſed debet ſæpe audiuiſſe,ſm ea.quæ dixi.ſ.in.14.q.nec eſt neceſſe,quòd oẽs teſtes ab eiſdem hominibus audiuerint,ſed ſufficit,ꝙ audiuerint ab eiſdem,vel à diuerſis eodem tempore,vel diuerſis temporibus. Et ſubdit Inno.rationem, quia cum tales teſtes in caſu noſtro teneantur ſolum probare infamiam, ſufficit quòd concordent ſolum in hoc, videlicet quòd infamatus ſit,arg.l.ſi quis libertatem.§.quoties. ff.de peti.hæred.& ff.de proba.l.ſi arbiter.&.ff.de ædi.edic. l.1.C.de iur.& fact. igno.l.cum falſa.nec eſt neceſſe, quòd concordent in cauſis ſcientiæ, quia illas ꝓbare non tenentur,ſed tunc habent teſtes neceſſe probare,& concordare de tempore, quando tempus eſt
561 de ſubſtantia quæſtionis. &†ſic intelligitur.3.q.9.c. nihilominus.&.30.q.6.c.parentela.vt puta, quando vult probare eum,qui dicitur contraxiſſe, vel teſtamentum feciſſe,vel quid ſimile alibi fuiſſe tempore contractus,vel conditi teſtamenti,vt.C.de contrah. & commit.ſtipu.l.optimam.&.ſ.de teſti.c.ex tenore.&.c.ſeries. de quo per Specu.in tit.de teſte.§.iam de interrogatorijs. & ſic in eo, qui debet probari ſe poſſediſſe deiectionis tpe,vt.l.1.§.hoc interdictum. ff.de vi & vi arma. alias autem non tenentur in tpe
562 concordare.vñ†ſi aliqs vellet probare iuriſdictionẽ in loco,de quo qrit,licet diſcrepẽt in cauſis,& loco,

& in tempore,& personis,non nocet. Verbigratia,
quæritur à teste,quomodo scis, ꝙ talis iurisdictio-
nem exercuerit,& vnus dicit,quia vidi eũ facere su-
spendere Paulum die Lunæ.alius dicit,quia vidit,ꝙ
fecit exoculari Petrum die Mercurij.alius de alio,&
563 die.& sic de similibus. Et† idem quando petuntur
decimæ,& vnus dicit se vidisse, quando collegit gra
num,alius dicit de vino,& alius de hordeo. & idem
dicit hic Inno.de probãda præscriptione, & simili.
Et subdit attendendum esse in contractibus, qa
564 si† testes discordant de loco, & tempore initi con-
565 tractus nonprobant; quia † locus, & tempus sunt
de substantia contractus,& eũ comitantur. de re iu-
di.c.abbate.in fi.lib.6. licet discordent in causis,vel
circunstantijs.vt puta,quia vnus dicit, Scio qa talis
est in possessione iurisdictionis, quia vidi,ꝙ fecit ta
lem iustitiam.& alius dicit de alio,& alia persona iu
stitiata, quia hoc casu vterq; reddit bonam causam
dicti sui.Subdit tamen hic,ꝙ alij contradicunt,asse-
rentes ꝙ vbicunq; aliquis tenetur aliquid probare,
nisi testes cõcordent de personis,loco,& tpe, & cer
tis circunstantijs, non hñtur pro pluribus testibus.
3.q.9.c.nihilominus. quia omnes sũt in suo testimo
nio singulares.s̃.de elect.c.cum dilecti. vnde dicũt,
ꝙ testes debent concordare in articulo nostro, ꝙ ta
li die audiuerint talem rumorẽ,vel infamiam,& tali
loco,& talibus personis. & idem de tempore not.
Vin.in.c.illud.de præsum. vbi etiam dicit, ꝙ si vnus
testis dicit famam esse in vna parte ciuitatis, & alius
in alia parte eiusdem ciuitatis, non probatur fama,
quia debent nominare easdem personas. 2.q.8.c.li-
bellorum. subdit tamen Innoc.ꝙ licet dictum sit,ꝙ
debeant concordare,non tamen semper tenẽtur de
prædictis certum quid rñdere. Si.n.interrogatur,à
quibus audiuisti,si recordatur rñdeat,& si non recor
datur non rñdeat. Et licet non respondeat,valebit
566 testimonium. Nunquam.n.inuenitur,ꝙ† testes te-
neantur dicere diem,& horam; immo facit in cõtra
rium. 2.q.8.c.libellorum. nisi dies esset de substãtia
probationis,vt dictum est.videlicet,quando qs agit
interdicto vnde vi. quo casu, vt.s̃.dixi,necessarium
est probare se possedisse ea die,qua fuit spoliatus,vt
d.l.1.§.hoc interdictum. & idem dicẽdum de loco,
vt.c.ex tenore.s̃.de testib.& vbi est necesse personas
illas,à quibus audiuerunt graues fuisse, debent illas
exprimere,vt.s̃.de testi.c.licet. Est etiam notandũ,
secundum Innoc. quod magis, & expressius tenetur
concordare in personis,& loco, quam tempore, qa
567 illa duo melius memoriæ tenentur.† tempus.n.faci
lè recedit.& de facili quis de tempore obliuiscitur.
7.q.1.c.fina. pro quo facit quod quotidie dicimus,
568 quòd† memoria hominis labilis est. 23.dist.c.præte
rea.&.l.iubemus C.de testa. Item in præsenti casu,
& simili,si plures audiuerunt à pluribus personis, &
in pluribus locis,& testis de quibusdam recordatur,
de alijs non,debet dicere; ego audiui dici à tali p-
sona,& à tali,& a quibusdam alijs in tali loco,& ta-
li die,& adijcere de quibus alijs personis, locis, &
diebus non recordor.& sic per adiectionem gñalem
præsumet iudex ipsum concordare cum alijs testi-
bus.subdit deinde Inno.ꝙ in præsenti casu quidam
improbabiliter dicunt, quod etiam nullis personis
expressis,si testes dicunt solum,ꝙ rumor,& infamia
sit per viciniam, quòd sufficiat. reseruatur.n.alteri
parti,ꝙ ipsa probet,ꝙ apud viles est hęc infamia,vel
ꝙ a vilibus fuit orta.quo casu non procedit inquisi-
tio,per tex.nostrum.&.11.q.3.c.3. & subdit,ꝙ tex.
noster hic non dicit, ꝙ testes debeant hoc dicere,ꝙ
personæ sint honestæ,&c. sed dicit, ꝙ superior non
debet procedere ad inquisitionem, nisi per bonos,
& graues ad eum peruenerit infamia, non in testes,
vel in forma iudicij productos: sed tanquam volẽtes
cõsulere statui ecclesiæ.si autem ea,in quibus discre-
pant sint talia,quæ non sunt de substãtia probatio-
nis,non minus tanquam plurium valet eorum testi-
monium,cum id quod ꝓbant,& in quo concordant
sufficiat ad victoriã causæ. Hæc sunt quasi formalia
verba Inno.hic in verbo,famam. licet quædam ad-
diderim,quæ etiam hic recitat Io.And. in verbo ho
nestis. & etiam ꝓ maiori parte quasi formaliter po-
nit Spec.in tit.de inquisi.§.nunc tractemus.ver.quid
si ille negauerit semel.vsque ad versi.quid si testes. &
hæc etiam sequitur hic do.Ant. Et ad prædicta etiã
vide Bal.in.l.diffamari. C. de inge.manumis. vbi di-
cit,ꝙ testis debet diligenter inquiri,& cautè inter-
rogari de origine infamiæ,& coniecturis,per not.in
.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæst. vbi etiam tra-
ctat Bart.Sed tu aduerte,quoniam ex omnibus præ-
dictis,duæ vidẽtur oriri dubitationes. prima,an te-
stes debeant exprimere illos, apud quos is, contra
quem agitur,si diffamatus. & vna opinio est ꝙ sic,
etiam si non interrogentur. Alia opinio est ꝙ non,
nisi interrogentur, sed si non interrogentur,valebit
testimonium,etiam nullis personis expressis, dum-
modo testis dicat de fama viciniæ.do.Ant.in.c.cum
oporteat.s̃.eo.dicit,ꝙ prima opin.est tutior. & illã
videtur sequi Bar.in.d.§.tormenta. Sed dicit Io.de
Imo.in.d.c.cum oporteat. ꝙ satis videtur esse,si te-
stes deponunt de fama viciniæ,& dicunt, ꝙ hoc au-
diuerunt a maiori parte viciniæ,quòd istud sufficit,
si vlterius non interrogetur. Facit quod not.glo.in
.l.3.ff.de testib.quia tunc videtur sufficienter depo-
nere.& videtur,quòd si duo testes deponunt, & qui-
libet deponat de fama viciniæ, & quòd quilibet au-
diuit a maiore parte viciniæ,quòd per hoc sit proba
ta fama.per id quod not.glo. in.d.l.3. & glo.2.q.1.
§.quando autem. Facit etiam quod not.Bar.in.d.§.
tormenta.do.Barth.de Salice.videtur idem conclu-
dere,& sic tenere secundam opinio. si interrogẽtur,
aliàs non. ¶ Secunda principalis dubitatio,quæ po-
test oriri ex prædictis est,an testes deponentes super
diffamatione,debeant concordare in personis, a q-
bus audiuerint. hanc quæstionem prosequitur hic
do.Anto.tam circa diuersitatem personarum,quàm
etiam circa diuersitatem temporis,& loci, secundũ
quod etiam fecerunt Inno.& Io.And.& alij,de qui-
bus supra dictum fuit. distinguit igitur do.Anto. ꝙ
aut est diuersitas in personis,tempore,& in loco. &
tunc,aut hæc sunt de substantia eius, quod proban-
dum est,exemplum patet, quãdo agitur de reproba
tione testium.& dicitur,quòd talis fuit absens à lo-
co contento in instrumento tempore confecti in-
strumenti.& tunc clarum est,quòd debent concor-
dare de loco,& tempore.alias non probarent. facit
quod habetur in.c.ex tenore.s̃. de testib. &.l.opti-
mam.C.de contrahen.& commit.stipula. Aut tem-
pus,

pus, & locus non sunt de substantia probationis eius, de quo quæritur. & tunc, aut testes non discordant in prædictis; sed vnus dicit de loco, vel tempore, alter dicit se non recordari, vel dicit fuisse in certo tempore, & alijs temporibus, ita ꝙ saltem per adiectionem generalem possint reduci ad concordiam, & tunc probant, vt not. Innoc. in. c. oportebat. & supra dixi. & facit quod habetur de fide instrum. c. cum Ioannes. Si autem omnes dicerent se non recordari de tempore, loco, vel personis; tunc suspectum esset eorum testimonium, vt not. Hostien. de te. in. c. ex tenore si autem diuersificant in tempore, vel loco, tunc si talis diuersitas loci, vel temporis inducit diuersitatem eius, quod probandum est; tunc non probant, per id, quod habetur de proba. c. licet. & quod traditur in historia de Daniele, & Susanna, vt Daniels. c. 13. & l. ob carmen. ff. de testib. secus si non induceret diuersitatem eius, quod probandum est, vt patet quando agitur de probanda possessione iurisdictionis, vel de iure decimarum. Si autem est diuersitas in causis scientiæ, tunc dicit do. Anto. attendendum, quòd si datur diuersitas solum penes sensum percipiendi, quod tunc probant, quia aliàs nullus testis probaret. cum quilibet habeat suum proprium sensum separatum à sensu alterius. Facit quod not. Bart. in. l. 1. ff. quemad. testa aper. & quod not. in. c. nihilominus. 3. q. 9. Exemplum, quando duo successiuè viderunt per vnum foramen T. & B. fornicantes. Facit etiam quod not. Cy. in. l. testium. C. de testib. Idem dicit, si solum detur diuersitas in organis repræsentantibus ipsum sensatum ad ipsum sensum, vt quia vnus dicit, quòd vidit T. promittere decem. S. Alter dicit, quòd audiuit, licet cortina esset in medio. Facit quod not. glo. 3. quæst. 9. c. testes. & l. in summa. §. idem Labeo ait. ff. de aqua plu. arcen. cum ibi not. per Barto. Aut datur diuersitas in causis dictorum; & tunc si causæ se habent, vt partes totius eius quod probandum est principaliter, & sint tales, ꝙ simul inferunt ipsum totum, quod probandum est, sed neutra per se infert; & tunc testes singulares non probant. vnde si vnus testis dicat, quòd T. præscripsit talem rem, quia vidit, quando emit à S. & est tantum tempus. Alter dicit, scio quia vidi ipsum possidere per tantum tempus, etiam si sit tempus sufficiens cum titulo non probatur præscriptio,
569 quia † solus titulus non concludit præscriptionem, nec sola possessio. & intellige de præscriptione longi temporis, vt. ff. de vsucap. l. Celsus. & l. diutina. C. de præscrip. lon. tempo. sed si duo testes deponerent de titulo, alij duo de possessione longi temporis bene probant, per id quod habetur in. c. licet ex quadam. in fi. ẽ. de testib. & c. series. eod. titu. per Inno. Nam tunc bene fit dictorum testium coniunctio ad vnum totum, ad finem vt probetur præscriptio, ex quo quælibet pars præscriptionis probatur per par
570 tes, quia non sunt singulares, sicut aliàs ad † probandum parentelam, sufficit ꝙ duo deponant de vno gradu ab vno latere, alij duo de gradu ab alio latere, vt voluit Innocen. in. d. c. series. in glo. & d. c. licet. Quandoq; vero causæ se habent indiuiduè ad vnum totum, & vnus deponit de vno actu, seu vna causa, alter de alia, & tales testes probant. Exemplum, dicit vnus testis, ꝙ talis presbyter dixit missam tali die quia vidit eum paratum paratu presbyterali, & audiuit dicere epistolam, vel euangelium. Alter vero dicit, ꝙ audiuit ipsum paratum ad missam, & ad altare dicere Pater noster, vel ꝙ assumpsit communionem, vel quid simile. nam hoc casu vult do. Anto. quod satis probatum sit talem presbyte-
571 rum missam celebrasse tali die, quia † officium missæ est indiuiduum, quoniam tota dici debet. 7. q. 1. c. nihil. & not. glo. in. d. c. nihilominus. Idem etiam dicit, si tales causæ sint partes alicuius totius, & quælibet ipsarum infert in ipsum totum, vt contingit in iure decimarum, & iurisdictione. Nam si vnus testis dicit, quòd vidit talem rectorem ecclesiæ recolligere decimam grani, ex hoc infertur, quòd ille recolligens erat in quasi possessione iuris decimandi, & similiter si alius dicit, quòd vidit recolligere decimam hordei, vini, vel fabarum. Et eodem modo quando agitur de probanda quasi possessione iurisdictionis, quia si vnus dicit, quòd fecit talem decapitari; satis ex hoc infertur quasi possessio iurisdictionis, & similiter si vnus dicit, quod fecit alium fustigari, vel ꝙ reddidit ius inter talem, & talem. Et idem videtur velle Accursius in dicta. l. ob carmen. quando agitur de probanda possessione alicuius. nam si vnus testis dicit, ꝙ vidit. T. recolligere granum de tali prædio, ex hoc satis infertur, ꝙ possidebat. & similiter si alius dicit, ꝙ etiam vidit ipsum recolligere vuas de dicto prædio. Si autem non agatur de aliquo toto vniuersali, sed alias dictæ causæ potius inferunt multiplicatos actus alicuius, & tunc secundum do. Anto. non probant, quia singulares. & ideo si vnus testis dicit, ꝙ talis fecit miracula, quia vidit, ꝙ sanauit vnum claudum à natura, alter dicit, quod illuminauit vnum cæcum, non probabunt isti testes, vt voluit Vincen. in. c. venerabili. de testib. argumen. 26. quæst. 5. c. nec mirum. & eo modo, secundum eum, si vnus dicat quem hæreticum, quia dixit, ꝙ Christus non venit in virginem; alius quia dixit tres personas Trinitatis non esse æquales; nam per hoc non probatur hæreticus, licet Butriga. dixit contrarium in. d. l. ob carmen. & non benè, secundum do. Anto. per not. in. d. c. venerabili. & in. d. c. nec mirum. Et idem dicit, si vnus dicit T. vsurarium; quia mutuauit Martino sub vsuris, alter quia mutuauit Ioanni, quod per hoc non probabitur T. esse vsurarium. & similiter si vnus dicit, quòd. T. occidit. S. alter quòd interfecit Paulum, non probatur quòd sit homicida; quia tales causæ ipsorum testium potius inferunt multiplicationem delicti, quam probent vnum totum, & ideò non probant. dicit tamen, quòd si agitur de probanda infamia, quia videntur tunc satis tendere ad idem totum. Et etiam videtur per prædicta, secundum eum, quòd si vnus testis dicat T. mutuasse. S. decem, quia vidit numerari, alter quia vidit S. confiteri, ꝙ isti non probant, quia non sunt contestes super principali probando. Facit quod notat Specu. in titu. de teste §. 1. versi sed pone, Fgit. Facit quod not. Bar. in l. 2. § fina. ff. si cer. peta. & sic refert do. Anto. Et per prædicta patet, ꝙ satis in effectu quo ad articulum nostrum videtur transire cum dicto Imo. Sed aduerte, secundum Io. de Imo. in. d. c. cum oportet in quantum do. Anto. reprobat Iacob. Buttriga. nam

pro opin.ipsius Iaco.multum facit,quia si agitur de
probanda fama,vel infamia,istud non est vnum to-
tum consistens in iure vniuersali,sed est facti. Ergo
sicut sufficit testes in genere concordare super fa-
ma,vel infamia,licet aliàs discordent,seu sint singu-
lares in causæ scientiæ;ergo eodem modo,& eadem
ratione videtur,q̃ si agatur de probando contra hæ
reticum,licet aliàs sint singulares in causis, debent
sufficere. ¶ Item aduerte,secundum eum,quia licet
Innoc.hic,& Spec. in tit. de inquisi.§.1.versi.quid si
vnus.&.§.nunc tractemus. ver.quid si ille contra se.
572 videantur velle, q̃ † probetur possessio iurisdictio-
nis,& iuris decimandi per testes singulares in cau-
sis,tamen Host.in summa in tit.de testi. tenuit con-
trarium in.§.diuersitas.idem tenet Goffre. & fortè
ista opin.de iure est verior,secundum Ioan. de Imo.
573 quia † dictum testis regulatur secundum causam:
adeò q̃ si interrogatus de causa scientiæ, nullam as-
signet,vel minus sufficientem non probat, vt not.in
c.si quando.ṡ.de rescript. & in.c.cum causam.ṡ.de
testi.&.l.sola.C.de testi.& ibi etiam per Bar.& ideò
ex quo testis est singularis in causa per eum allega-
ta,nec habet contestem:videtur q̃ non probet. & si
sint plures, & sic ad inuicem non contestes,censen-
tur singulares.Facit quod habetur in.c.bonę.1.&.c.
dilecti.de elect. communiter* tamen videtur teneri
Cōis opi. opin.Inno.quæ fortè habuit ortum à.d.l.ob carmẽ.
§.fina. & ideò durum est obtinere in practica opin.
574 Host.& præsertim, quia † fauendum est præsumptio
575 ni,& † non est probatio angustanda, vt.l.quoniam.
in fi.C.de hæreti. & de hoc etiam per Cyn. in.l.2.C.
quæ sit lon.consue.in.4.q.versi.sed quarto. vbi dicit,
576 q̃ † si vnus testis dicit de vno actu,non infertur pro-
batio cõsuetudinis, sed ex pluribus,cum requiratur
frequentia actuum,vt.l.de quibus. & ibi per Bal.ff.
de legi. & per Pau.de Liaza.in quæstio.quæ incipit,
contra instrumentum. vbi vide,quia cõcordat cum
dictis per Inno.hic.& de hac etiam materia vide Io.
de Imo.in.l.inter pares.ff.de re iudi. vbi etiam teti-
577 gi,quid iuris,† si vnus testis dicat, Vidi.T.possidere
talem fundum x.annis, alter de.xx. alter de.xxx. q̃
probant possessionem,saltem.x.annorum.de quo p
Io.And.in.c.1.de arbitr.lib.6.& per Bal.in.l.1.in fi.
C.de testa. Et aduerte,quia licet Archidi.in.d.c.ni-
hilominus.videatur velle, q̃ dicti testes non ꝓbent,
tamen Io.de Fantu.in.d.c.1.de arbitr.lib.6. dicit,q̃
aut isti testes omnes specificant tempus illorum.x.
annorum,ita,& taliter,q̃ concludunt de eodem tẽ-
pore;puta,quia vnus dicit,q̃ possedit à.xxx.annis ci
tra,alius à.xx.annis citra,alius à.x.annis citra. & tũc
isti probant,quia omnes concordant in vltimis an-
nis,arg.d.c.1.aut non specificant tempus, ita quòd
concludunt de eodem tempore, quia vnus dicit de
xxx.alter de xx alter de x.simpliciter,& procedit di
ctum Archid. & hãc distinctionem sequitur do.Do.
in.c.1.sed mihi non placet primum dictum, per ea,
quæ not.Bart.in.l.Celsus.ff.de vsucap. nam si bene
consideretur,nullus testis probat de.x.annis, quia
sufficit vna die possedisse in vltimis.x.annis, & dici-
tur possedisse à.xxx.annis citra,à.xx.annis citra,& à
x.annis citra. vnde dicerem,q̃ præfatum primum di
ctum procedit,quando testis diceret à.xx.annis, &
per ipsa tempora,& similiter dicerent alij, vel adij-
cerent simile verbum,vt traditur in.d.l.Celsus. Cir-
ca secundum dictum Io.de Imo.in.d.l.inter pares.
vbi simpliciter vult,q̃ omnes præfati testes in pos-
578 sessione.x.annorum sint contestes,cum † in maiori
numero insit minor,vt.d.c.1.&.l.1.§.si stipulanti ff.
de verbo.obliga.&.l.diem proferre.§.si plures ff.de
arbitr. q̃ intelligo, quando vnusquisque diceret de
continuata possessione,& concordarent in fine, vel
in initio possidendi.secus si discordarent, vt voluit
Bal.in.d.l.1.C.de testa.& vide Spec.in titu. de teste.
§.iam de interrogatorijs. & Ioã.de Imo.in.d.c.cum
oporteat.Sed do.Barth.de Salice. in.d.l.ea quidem.
C.de accusa. dicit, q̃ si testes deponentes de fama,
deponunt exprimendo aliquos,à quibus audiuerũt
adijciendo clausulam generalem; q̃ etiam à plurib⁹
alijs audiuerunt,q̃ probant, licet non concordent
in expressis. Intelliguntur enim concordare quantũ
ad comprehensos sub clausula generali. Si verò te-
stes non addiderunt clausulã generalem,tenet ipse,
q̃ si in expressis diuersificant,nullus probat,quia nul
lus p se probat,nec omnes simul,quia non sunt con-
testes,prout exigitur,vt.ff.de testi.l.qui falsa vel va-
ria.&.ṡ.de elect.c.cum dilecti.quod dicit intelligen
dum,qñ nullus testis tot personas expressit,q̃ exp̄s-
sè faciant maiorem partem viciniæ,vel populi; quia
cum neuter semiplenè probet, non poterit dici oẽs
plenè probare.sed vbi quilibet tot homines expres-
sisset,q̃ essent maior pars populi, licet non eosdem
expressissent: tunc, cum quilibet semiplenè probet
famam,dicendum est, q̃ omnes simul intelliguntur
plenè probasse, nec est curandum tunc de varietate
loci,aut temporis, quæ non sunt de substantia, arg.
not.in.d.l.ob carmen. sufficit enim probare famã,
ad cuius probationem principaliter intenditur. Fa-
cit.d.l.si quis libertatem.§.quoties.ff.de peti.hære.
&.l.si arbiter.ff.de proba. Et subdit,q̃ qua ratione
non curaret de varietate temporis, vel loci, eadem
ratione nõ curaret de varietate personarum, ex quo
vnusquisq; semiplenè probat.& ita dicit intelligen-
dum dictum Bart.in.d.§.tormenta. & subdit secun-
dum Inno.ibi,q̃ præsupposito,q̃ in populo,vel vici
nia,de cuius fama agitur,essent.xx. & vnus ex testi-
bus affirmãtibus capitulum famæ in redditione cau
sæ,& scientiæ diceret,Scio,quia audiui à tali,& à ta-
li,& nominaret sex, vel octo diuersos à nominatis,
q̃ fama tunc esset probata. quia facta dinumeratio-
ne personarum reperitur ab omnibus, vel à maiori
parte hoc dictum,vel assertum esse. Sed contra præ-
dicta opponit ipse Barth.de Salice.quia clarum est,
q̃ nullus testis ex prædictis semiplenè probat: ergo
nec omnes plenè probant. Vnde dicit,tutius dicen-
dum esse,q̃ sicut in plena probatione est dare gra-
dus,secundum magis, & minus, vt.l.3.§.eiusdem.ff.
de testi.&.d.§.tormenta, & vt traditur in.l.in bonæ
fidei.C.de iureiuran.&.l.admonendi.ff.eo. de qua
materia dixi plenè in.c.fi.de iureiuran. sic etiam est
dare gradus respectu semiplenè probationis. Vnde
ad propositum retentis terminis prædictis, dicit, q̃
primus testis qui nominat tantum sex personas. fa-
cit aliqualem fidem de fama, sed in minori gradu
quam sit probatio semiplena, sed cum adiungitur
alijs qui sex alias exprimit personas, tunc quod mi-
nus deerat ad fidem semiplenæ probationis, supplet
iste

ſte ſecundus.& ſic ambo ſimul iuncti videntur ſemi
plenè probare. Cum ergo poſtea adiungitur terti',
qui exprimit alios ſex,vel octo,addit aliqualem gra
dum fidei,& probationi ſemiplenæ. ſed quia per ſe
non facit ſemiplenam probationem ; ideò fidem p
duos priores teſtes ſemiplenè receptam, non poſſu-
mus dicere plenariè fuiſſe completam , & integram
effectam probationem. ſed illam ſemiplenā aliqua-
liter fuiſſe corroboratam, quaſi omnes pro vno ſe-
miplenè probent,licet aliqualiter magis amplè. Et
579 ideo iudex ad plenam probationē poterit ſe infor-
mare per proprium auditum. Facit.c.cum Ioannes.
ſ.de fi.inſtru.ſicut enim iudex de his, quæ viſu per-
cipiuntur,poteſt ſe informare ſubijciendo rem ocu
lis,vt.ff.fi.regun.l.ſi irruptione.& dixi.ſ.in ſeptimo
not.ſic etiam poteſt ſe informare de his,quæ auditu
percipiuntur, & proprijs auribus fidem habere, vt
ſ.eo.c.inquiſitionis.in glo.in ver.infamatum. & ſic
reſidet do.Barth.de Salice. Sed aduerte,quia in pri-
mis ego non reperio,q Inno.hic ponat præfatos ter
minos,de quibus dicit ipſe Barth. nec etiam aliquē
doct. hæc referentem . dictum tamen in ſe eſt pere-
grinum,& not.& memoria dignum. Sed an ſit verū,
580 dependet ab alia quæſtio. † an plures probationes
imperfectæ ſimul iungantur, & commiſceantur ad
faciendam plenam probationem.de qua materia in
d.l.in bonæ fidei.&.l.admonendi.& plenè dixi iſt.d.
c.fi.quaſi circa finem primi membri.3.q.princi. Et
quoniam ad intellectum prædictæ.q. aliqua ſunt ne-
ceſſario repetenda,breuiſſima concluſio videtur eē,
q aut probationes tendunt ad idem,aut ad diuerſa.
Primo caſu ſunt commiſcibiles,& coniunguntur,&
ſi ſunt ſufficientes ad inducendum animum iudicis
ad credulitatem,vel certam fidem , inducunt plenā
probationem,arg.not.in.c.3.de probatio.& ibi per
581 D.m.& hoc caſu habet locum illud . Et † quæ non
proſunt ſingula, multa iuuant.C.de probat.l.rōnes.
& procedit hoc,ſiue probationes ſint eiuſdem ſpe-
ciei,vt in duobus teſtibus;ſiue diuerſæ , vt in vno te-
ſte,& ſama,vt per glo. in ver.poſſesſionis . 16.q.3.§.
poteſt . itē in vno teſte iurato,vel alijs ſimilibus ad-
miniculis , & coniecturis concurrentibus cum vno
teſte,arg.l.3.ff.de teſti.&.4.q.3.c.ſi teſtes. Secundo
caſu,quando tendunt ad diuerſa non commiſcētur ,
vt ſi vnus teſtis deponit de mutuo,alius de confesſio
ne,nam hæc ſunt diuerſa,nec tendunt ad vnum totū
perficiendum,cum ſæpe ſit vnum ſine reliquo , vt eſt
tex.ſingularis in.c.cum dilectus.de ſucceſſ.ab inteſt.
& probatur.C.de non nu.pec.per totum.tradit Bal.
in.l.2.C.de confeſſ.&.D.m.in.c.cum cauſam.de p-
bat.& Bart.in.l.1.§.item cornelio.ff.de quæſtio. vbi
ponit plura ſimilia exempla.& vide etiam Io. Cald.
in.c.veniens.2.ſ.de teſti.& aliquid per Spec.in titu.
de fi.inſtru.§.nunc dicēdum.in fi. & Bal. in l.2.ff.de
excuſa.tuto.per.Cyn.in.l.proprietatis. C.de proba.
&.l.ſpadonem.ff.de excuſa.tuto. & Iaco.Butrigā.in
.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.Bal.
in.l.teſtium.C.de teſti.& aliquid iu.l.1. C.qui num.
tute.& per glo.fi.in.c.præterea.ſ.de teſti.& plenius
in.d.l.admonendi.& pleniſſimè per me in.d.c.fin.&
ideo vlterius non me extendo. Et videtur etiam cō-
cludi in dictis locis, q probationes etiam tunc di-
cunt tendere ad diuerſa;& ſic non coniunguntur,qn

teſtes ſunt ſingulares: Vnde dicit Bal.ſing.in.l.iuſ-
582 iurandi.C.de teſti.q † teſtes ſingulares non probāt,
etiam ſi eſſent mille , quia ibi non eſt numerus con-
teſtium. vnde tantum probat vnus,quantum mille,
allegat etiam not. per Spec. in tit.de inquiſi.§.nunc
videndum.ver.item not.Immo quandoq; ſingulari-
tas operatur,q minus probatur per plurimos ſingu
lares,quàm per vnum ſolum,quando ſcilicet ex hoc
præſumitur dolus,vel repugnantia,vt in teſtibus cō-
tra Suſannam . Faciunt etiam plura,quæ.ſ.allegata
fuerunt in recitatione,ſecundum Inno. Io. And. &
alios Docto. Et per prædicta etiam nunc infero ad
opin.Barth.de Salice.& ad materiam noſtram,quo-
niam ad videndum,vtrum dicta opin.ſit vera,& alię
opin.de quibus.ſ.dictum fuit,videndum eſt,vtrum
teſtes ſint ſingulares,& ſi non ſint ſingulares,conſide
randum eſt,vtrum differant in aliquo prædicamen-
to,vel in materia,aut cauſa,aut reliquis circunſtan-
tijs,& an poſſint cōiungi ad plenam probationem.
quibus examinatis clara apparebit deciſio materiæ
principalis.q. Et quanquam in materia tritè,& latè
examinata per tot,& tam claros Doct. videatur præ
ſumptuoſum os aperire, aut verbum facere ; tamen
non vt alicuius præſumptionis,aut temeritatis vitiū
incurramus,ſed ſolum vt veritas verius,& clarius elu
ceſcat per alios Doct.præſtantiores ingenij , dicam
quid ſentiam in hac materia.Diſtinguo igitur in pri
mis duo membra principalia. Primum eſt,quando
agitur de probando actu,facto , vel negotio , cuius
actus,facti,vel negotij totum eſt indiuiduum,& cu-
ius reiteratio,ſi datur,aut fieri poteſt , infert ad to-
tum vt totum. Secundum membrum erit de aliquo
toto,quod conſiſtit ex pluribus ſuis partibus.
¶ Circa primum membrum diſtinguo,q aut agitur
de probando aliquo actu,facto , vel negotio , cuius
non datur multiplicatio . Aut agitur de probando
aliquo actu,facto,vel negotio , cuius datur reitera-
tio,vel multiplicatio. Primo caſu,quando non da-
tur reiteratio,vel multiplicatio potes figurare exem
plum. Volo probare,q T.interfecit S. certe iſta oc-
ciſio nō potuit fieri,niſi ſemel. Si ergo teſtes ad hoc
probandum variant,dicerem,q aut variant in præ-
dicamento ſubſtantiæ,& non eſt dubium,q non p-
bant.Exemplum.Si vnus deponit , q d.T. interfecit
S.alter q interſecit Paulum , iſti tamē teſtes nō ſunt
contrarij,ſeu repugnantes , quia poteſt eſſe , q vnus
& idem duos interfecerit.ſed ideo non probant,qa
de eo,de quo quæritur,non deponit niſi vnus , & ſic
deficit numerus neceſſarius , vt.l.vbi numerus.ff.de
teſtib.&.ſ.de teſtib.c.in omni.Aut variant in cauſis
repræſentatis per proprium ſenſum cuinſque.Exem
plum , vnus dicit de auditu , alter de viſu , alter vero
de tactu,& ſic de ſingulis & hoc caſu dicerem,q aut
eſt talis actus,qui repræſentatur per vnum,duos, aut
plures ſenſus,& deponentes per tales ſenſus, licet va
rios,quo ad teſtimonium non dicuntur ſingulares ,
vel varij:ſed conteſtes,& concordantes, & probant,
& vnuſquiſque dicitur ſufficientem reddere cauſam
dicti ſui,per not.in.c.cum cauſam. de teſti. &.l.ſola
teſtatione.C.de teſtib. & alijs iuribus hic allegatis.
Aut non eſt talis actus,qui repræſentetur per omnes
illos ſenſus,& tunc non probant; non quia dicantur
ſingulares propriè, ſed quia alter nō reddit ſufficien
tem

tem causam.exemplum;vnus dicit, q vidit T.interficientem S. alter dicit, q odorauit, vel gustauit, & quid simile.Tales enim non sunt sufficientes causæ, & sic nō probant, vt.d.c.cum causam. &.d.l.sola testatione. Aut testes variant in alijs circunstantijs,& prædicamentis. Exemplum in prædicamento loci, vnus dicit Senis,alter dicit Florentiæ. isti nedum sūt singulares,& non probant,sed sunt suspecti, & repugnātes.nec h ic casui subijcio exemplum Susannæ, quia non videtur mihi conuenire,sed actui, & facto multiplicabili,vel reiterabili,vt.j.dicam in alio casu. Est enim necessarium, q si testimonium vnius est verum,testimonium alterius sit falsum, & si tu diceres,possunt testes concordari, quia vnus considerauit locum vbi vulneratus fuit, alter locum vbi mortuus e't;respondeo q hoc non est verum,quia in talibus consideratur locus,vbi quis percutitur,vt dicit Bar.in.l.libellorum.ff.de accus. licet testes probādo postea, q ita contigisset, & q eorum talis fuisset intentio,possent excusari. Et ideò si testes deponerēt de prædicamento tēporis,quia vnus de mense Maij, alter de mense Septembris; vel vnus de nocte, alter de die. isti enim sunt singulares,& repugnantes,& suspecti. in hoc tamen vltimo casu non videtur tanta repugnantia,& excusarentur,si forte fuisset in crepusculo,vel in aurora.vide quæ dixi in.c.3.j.de homi. & idem de similibus causis. Secundo casu principali quando actus,facti,vel negotij daretur multiplicatio,seu reiteratio,subdistingue, q aut vnus,& idem actus,de quo quæritur per multiplicationem,diuersificatur in substantia, immo melius probatur. Primo casu subdistingue, q aut est singularitas, seu diuersitas in substantia eius,de quo quæritur. Aut in causis penes sensum percipiendi, seu in organis repræsentantibus sensatum,aut alijs prædicamentis accidentibus,seu circunstantijs. Primo casu, quando diuersitas est in substantia, non est dubium, q non probant,etiam si essent mille, nec possunt coniungi huiusmodi probationes,quia non tendunt ad idem. Exemplum dico, q T. commisit adulterium cū Berta,vnus testis deponit, q cum Berta, alius verò q cū Seia;tales enim testes non probant, quia sunt singulares in substantia eius, de quo quæritur, quia nō reperitur nisi vnus,qui deponat de eo, de quo quæritur, vt dixi s.in exēplo homicidij, & licet vnusquisq; in dicto suo, & in eo, de quo testificatur, si articulatū esset,& iurasset, faceret semiplenam probationem, quia quodlibet testimonium per se respicit diuersū factum, & sic patet q non sunt repugnantes. Secundo casu,quando variant in causis,quia vnus dicit,q vidit,alter quia gustauit, & sic de simi. dic vt dixi.s. in primo membro de actibus, quorū non datur multiplicatio. Tertio casu, quando sunt singulares, vel diuersificant in alijs circunstantijs, dico q non probant. siue sint singulares in prædicamento, vbi, verbi gratia, dicit articulus, q M. concubuit cum B. testes dicunt vera esse contenta in dicto articulo. interrogati de loco, vnus dicit in tali domo, alius verò in vinea,& alius in horto, vt in testibus contra Susannā, & hoc casu non est dubium, q non probant, non tamen sunt repugnantes, nec contrarij, sed varij, & diuersi, quoniam actus adulterij, vel fornicationis potuit multiplicari cum illa. Nec obst. q sacerdotes qui deposuerunt cōtra Susannam Danielis iudicio, tanquam falsarij, fuerint damnati, & lapidibus interempti, quoniam illud contigit, vel quia vnusquisq; deposuit de præsentia aliorum, adeo q videbantur de vno actu testificari, & per consequens repugnantia deponere, vt dixi.s.in primo memb.vel deponebant de eadem hora, vel quia contra eos propter varietatem loci insurrexerat suspicio de falsitate, visa de varietate loci, arbitrantes se deprehensos in varietate, confessi sunt eorum malignitatem, vel id factū fuit ꝓpter reuelationem diuinam, & miraculosam factam Danieli infanti de falsa illorum testificatione. Et idem dicendum, si variāt in tempore, vel quibus præsentibus, vel in similibus prædicamentis, per quæ non tollatur potentia, q videantur deposuisse de pluribus actibus. Prædicta etiam omnia procedunt, in contractibus, & testamentis, & alijs similibus actibus reiterabilibus. Nec obstat q locus, & tempus in multis non videantur esse de substantia, licet talia nō possint geri, nisi in aliquo loco, vel tēpore; & sic videtur, q varietas in talibus non debeat obesse probationi. per not.3.q.9. in.c.nihilominus. quia respondeo, q licet talia non sint de substantia; tamen propter varietatem loci, temporis, & personarum, quibus præsentibus aliquid actum, diceretur, testes redduntur singulares in dicto suo, quia q libet de suo actu videtur deponere. Vnde licet respectu cuiuslibet testis omni exceptione maioris, testimonium quo ad actum suum, videatur facere semiplenam probationem; tamen cum testimonium omnium non referatur ad idem, seu eundem actum, ꝓpter diuersitatem inclusam, & inductam ex varietate, & diuersitate locorum, & temporis,&c. non probant plenè aliquem actum; & ideo sit cautus in istis actibus reiterabilibus, quia si velles reprobare instrumentum, & testes non recordarentur de loco, vbi actus fuit gestus, vel de tempore, quia facilius decidit à memoria, vt s.dixi, q si recordantur de actu, gestu, & substantia actus gesti, & q aliter se habuit, q̄ contineatur in testamento, vel in instrumento, vt facias fieri interrogatorium à parte aduersa, vtrum ille actus fuerit multiplicatus, vel reiteratus, vel nō, vel facias fieri articulum de vnitate, verbi gratia, Itē ponit, q inter T.& S. vnica duntaxat fuit contracta venditio de dicta domo, vel fiat similis articulus, fm facti exigentiam, vt not. singulariter Inno. Io. And. D.m.& Doc. in.c.cum Ioannes eremita. de fi. instr. & ibi dixi.& Spec. in tit. de teste.§.iam nunc. ver. qd si vnus. Bart. Bal.& Bartho. de Salice. in.l.testium.C. de testib. Facit quod colligitur ex glo.1.& ex ibi traditis per. D.m. in.c.cum contingat.s. de off. deleg.& ibi tetigi in fi. Secundo casu principali huius secundi casus istius secundi membri, videlicet, qn vnus,& idem actus non diuersificatur in substantia propter pluralitatem actuum,& reiterationem. Exemplum in fama probanda, & iurisdictione, & possessione, & iure decimandi, & probanda qualitate alicuius hominis quod sit bonus, vel malus, hæreticus, vel homicida, adulterosus, vsurari9, & similis. & hoc casu subdistinguo, quòd aut testes sunt varij in substantia, aut in causis, aut reliquis circunstantijs, & prædicamentis. Primo casu potest figurari exemplum; ponit quis, & articulatur, quòd fama est, quòd T. interfecit.S.

cit.S. Vnus teſtis dicit,ꝙ fama eſt,ꝙ.T.interfecit.S. Alius dicit, ꝙ fama eſt,ꝙ interfecit.P. Alius dicit de alio.& hoc caſu idem dicendum eſt,ꝙ dictũ fuit in primo caſu primi membri, & in ſecundo caſu ſecundi membri. Secundo caſu,quando variant in cauſis,dicendum eſt, prout etiam dixi in duobus alijs ſimilibus caſibus præcedentibus de varietate cauſarum.Tertio caſu de varietate in reliquis circunſtantijs,videtur mihi maior dubitatio, propter varietates de quibus in præcedentibus opinio. Arbitror tñ ita dicendum,ꝙ aut tempus,vel locus erant de ſubſtantia actus,& negotij,de quo agitur. & tunc ſi non ſunt tot teſtes qui ſaltem ſimul iuncti concludãt id, de quo quæritur quo ad poſſibilitatem inquirendi, teſtes nõ probant.exemplum de tempore,dictat ſtatutum,ꝙ inquiſitio nõ poſſit formari de maleficijs commiſſis per duos, vel tres annos ante inchoatum officium iudicis,volentis inquirere.Pone ergo,ꝙ iudex ad hoc vt poſſit formare inquiſitionem contra T.de homicidio contra.P.vel de adulterio commiſſo cum G.vel de furto,&c. propter frequentem diffamationem examinat teſtes ſup diffamatione, vnus dicit,ꝙ fama fuit iam quatuor annis, ꝙ.T.adulteriũ commiſit cum G. Alius teſtis dicit de quinque,alius de tribus,certè diffamatio non videtur probata, maximè quo ad finem potentiæ formandi inquiſitionem.nam quo ad ſe fama,vt ſtatim dicam, bene videtur probata. Sed aduerte,quia licet.ſ.dixerim,ꝙ teſtes prædicti videntur ſaltem probauiſſe de tribus annis,tamen duo primi vidẽtur probauiſſe de quatuor annis,& ſic cum fama ſit poſt actum geſtum circa actum adulterium,vel homicidium commiſſum, non videtur concludi poteſtas formandi inquiſitionem propter præſcriptionem biennalem, vel triennalem. Et idem exemplum poteſt figurari in ſimilibus caſibus. Exemplum de loco ita poteſt figurari. Vnus teſtis depoſuit famam eſſe eius de quo quæritur,interrogatus in quo loco,dixit Senis, vbi iudex vult formare inquiſitionem. Alius dicit Florentiæ, alius Bononiæ. Licet enim fama ſit probata, quantũ ad infamiam iſtius hominis,quia non exigit certum locum,vt dixi.ſ.24.q. tamen quantum ad potẽtiam inquirendi, talis infamia non erit ſufficienter probata,vt dixi in.d.q.tetenta opin. Bart.de qua ibi. licet enim iſtæ ſingularitates inferãt ad vnum totum, videlicet,ad infamiam,& ſic videatur probata.vt ſtatim dicam,tamen non inferunt ad totum qualificatum eo modo,quo neceſſarium eſt ad potẽtiam inquirẽdi. Facit.l.1.§.interdictum.ff.de vi & vi arma. &.c.ex tenore.ſ.de teſti.& quod probatur in.l.non ſolum.§.ſed vt probari.& ibi per Bart.ff.de ope.no.nun.& adde quę ſtatim dicam in ſeq.membro,de toto quod conſiſtit ex pluribus partibus ſuis,cui materiæ ſatis etiam videtur congruere hoc exemplum. Si vero locus,& tempus,& aliæ ſpecies ſimiles,vel circunſtantiæ non ſunt de ſubſtantia, arbitror, ꝙ licet teſtes variẽt in loco,tempore, & alijs ſimilibus qualitatibus,ꝙ plenè probent, ſi vnuſquiſque de per ſe ſemiplenè probat. Exemplum in diffamatione,vnus teſtis dicit famam eſſe,quòd.T.interfecit S.interrogatus de cauſa ſcientiæ,reſpondit,quia audiuit dici in tali loco huius ciuitatis,& tali maiore parte populi ciuitatis de menſe Maij,Iulij,& Auguſti.Alius dicit,quia audiuit dici de menſe Septembris, & Octobris in tali,& tali loco iſtius ciuitatis, & à maiore parte ipſius populi,ꝙ T. interfecerat S. & ſic variat penitus in omnibus locis,& temporibus, certè arbitror,ꝙ iſti probẽt omnino famam,quia ad hoc tendunt,& quãtum ad hoc non ſunt ſingulares, immo conteſtes,quia de eodem actu, & de eodem toto deponunt,licet diuerſificent in his, per quæ non diuerſificatur ipſum totum;quinimmò ipſæ varietates,& ſingularitates melius inferũt ad ipſum totum probandum,ſicut in ſimili,ſi eſt tale quid quod poteſt percipi viſu, & auditu probant duo teſtes,licet vnus dicat ꝙ ſcit,quia audiuit ; & alius dicat,ꝙ ſcit, quia vidit,vt.ſ.dictum eſt. Facit etiam quia clarum eſt,quòd vnuſquiſque dictorum teſtium facit ſemiplenam probationẽ eius,de quo quæritur; ergo ambo ſimul iuncti,cum ad idem referantur,faciunt plenam probationem. Et idem dicerem,ſi variarent in perſonis,à quibus audiuerunt. Exemplum vnus teſtis,qui aſſerit famam eſſe in cauſa ſcientiæ,dicit, qa audiui à talibus ipſum diffamatum,& exprimit, ſeu nominat viginti. Alius ſimiliter dicit, & nominat alios viginti, quinque nominatos per primum, & quindecim non nominatos.& in loco nõ erant, niſi triginta,iſti probabnnt, quia quilibet probat ſemiplenè famam.ex eo,ꝙ quilibet deponit de maiore parte populi illius loci,vt dixi.ſ.ſecundum Bartho. de Salic.ſed ſi vnus teſtis nominaret.xij.aut.xv. alius ſimiliter alios.xij. vel.xv. non nominatos, iſti non probarent plenè, quia nullus eorum probat ſemiplenè.ex eo ꝙ nullus eorum deponit de maiore parte illius loci ; ergo ſimul iuncti non probant plenè. nam & ſi decem teſtes deponerent famam eſſe, & vnuſquiſque in redditione cauſæ diceret, ꝙ audiuit à talibus, & nominaret.xij. & illos eoſdem.xij.quilibet teſtis nominaret,non eſt dubium, ꝙ fama non eſt probata ſemiplenè, quia nullum dictum eorum conuenit deſcriptioni famæ.ergo quantum ad famã nullam fidem faciunt. ſed ſi eſſent quatuor teſtes,& vnus nominaret.xij.alius alios.xij. alius nominaret x.in quibus.x.continerentur.iij. iam nominati. & alius quartus teſtis nominaret alios.x. partim de nominatis ab vno, & partim de nominatis ab alio,ita quòd duo teſtes coniuncti facerent ſemiplenam ꝓbationem;quia deponerent de maiore parte populi illius loci, poſito ꝙ in loco,vt dixi,non eſſent niſi xxx.& alij duo teſtes coniuncti facerent ſemiplenã probationem,certè iſti plenè probarent,arg predictorum,prout etiam dixi.ſ.ſecundum Barth.de Salice.Et ex prædictis etiam infero,ꝙ ſi ex quatuor teſtibus,duo nominarent eoſdem.xij.ꝙ fama eſſet plenè probata,quod probo; quia vnus ex primis duob' nominantibus.xij.coniuncto alio ex ſecundis duobus nominantibus alios.xij. faciunt ſemiplenam ꝓbationem,& alij duo.ſ.vnus ex primis,& vnus ex ſecundis,eo modo ſimul iuncti, faciunt aliam ſemiplenam probationem;ergo omnes ſimul iuncti faciunt plenam probationem.& idem ego dicerem in probanda iuriſdictione ; quia ſi vnus teſtis dicit, ꝙ ſcit, quia vidit illum facere laqueo ſuſpendi in tali die,& alius dicit, ꝙ vidit eum facere decapitari in tali die,ſimiliter ſemiplenè probat, ergo ſimul iuncti plenè debent probare,quando ambo teſtes inferunt

runt ad vnũ totũ. & idẽ in probãdo ius decimandi,
si vnus vidit colligere decimas grani, alius decimam
vini, aut ordei, & sic de similibus. Idem dicerem in
probando. ꝙ. T. possedit talem rem, nam si vnus te-
stis dicat ꝙ vidit illum colligere vuas, alius dicit de
frumento, alius vero de alijs fructibus, qa vnusquisq;
probat semiplenè; ergo simul iuncti, cum inferant
ad vnum totum debent plenè probare. Similiter si
volo probare ꝙ frater Bernardinus fecit miracula,
satis est si vnus dicat ꝙ vidit eum illuminare cęcum,
alius ꝙ fecit loqui mutum, alius ꝙ mortuos suscita-
uit. Et idem si volo probare ꝙ T. sit hęreticus, & vn⁹
testis dicit, verum esse quia asserebat Iesum non na-
tum ex virgine, alius dicit ꝙ dicebat, seu dixerat ani
mam Christi, tanquam hominis, non esse in paradi
so; sed ꝙ tanq̃ homo, debeat resurgere ĩ nouissimo
die, & sic de similibus. Et idem de vsurario, & alijs
similibus qualitatibus quæ probabuntur, si sunt de
bona fama, per bonas operationes, eius de quo quę-
ritur; vt in pio propter exercitium officiorum pio-
rum; & similiter de malo propter malas operatio-
nes. & sic patet ex prædictis reprobatam opi. d. Ant.
de qua. s̃. retenta opi. Iac. But. cui etiam Io. de Imo.
potius videtur consentire. Nec ob. ꝙ. dixi. s̃. secun-
dum. d. Ant. de depositione miraculorum, vsurario
& homicida. & si. ꝙ testes non videntur probare; qa
videntur singulares. quia licet sint singulares in acci
dentibus; tamen quia omnia accidentia prædicta re
feruntur ad eandem probationem vnius totius, &
clarum est ꝙ si quilibet solus deposuisset, quilibet
per se semiplenè probaret; ergo cum non tendat ad
diuersa, sed ad vnum totum, commisceri, & coniun
gi debent ad plenam probationem. Et eodem mo-
do potest responderi ad dictum Vinc. in. c. venera-
bilis. s̃. de testi. de quo. s̃. feci mentionem. & etiã ad
dictum Io. de Imo. referentis Host. circa probandã
iurisdictionem. Et aduerte pro declaratione, quia
aliud est velle probare. T. homicidam S. & aliud est
velle probare ꝙ T. sit homicidiosus hoc est, ꝙ in eo
inest qualitas viri sanguinolenti. Item aliud est vel-
le probare ꝙ frater Bernar. fecit tale miraculum; qa
vnusquisq; testis debet deponere de illo, & aliud est
probare quod sit vir miraculosus; ita ꝙ hæc qualitas
faciendi miracula, sit in eo. nam in prædictis casib⁹,
& similibus probatur qualitas per pluralitatem mi-
raculorum. & quanto magis multiplicantur, tanto
melius probatur quòd quæritur. & hoc arbitror vo-
luisse d. Ant. s̃. cum dixit, ꝙ si agitur de probãda in-
famia, quod tunc videtur ꝙ testes probẽt; quia satis
tendere videntur ad idem totum. Et ad prædicta fa-
cit quòd not. glo. in. l. ob carmen. §. fin. ff. de testi. &
quòd not. doct. in. c. licet ex quadam. s̃. de testib. &
optimus tex. in. l. si arbiter. ff. de probatio. Facit qđ
584 not. in. l. 1. ff. de ędilic. edict. Nam † in probando
animali morboso sufficit quod vnus testis dicit de
aliquo morbo, & alius de alio; licet secus esset si ꝓ-
ducerentur ad probandum morbosum tali morbo.
Ad idem facit quòd not. C. de iuris & facti igno. l.
cum falsa. &. ff. de pet. hered. l. si quis libertatem. §.
quoties. cum simi. Aduerte tamen, quia si probare-
tur diffamatio. ꝙ T. sit diffamatus, quòd sit homici-
diosus modo prædicto, videlicet, qđ vnus deponit
quòd fama est, quòd interfecit G. alius quòd inter-
fecit. B. Alius ꝙ interfecit. M. & sic de similibus. nã
per hanc probationem, arbitror ꝙ non posset pro-
cedi cõtra T. tãq̃ cõtra diffamatũ de aliquo speciali
homicidio, vt patet ex ꝑdictis. Nã licet ex ꝑdictis re
sultet fama in genere, & ꝓbata sit qualitas ꝙ sit ho-
micida; tñ nõ põt contra ipsum inquiri speciali in-
quisitione, tanq̃ cõtra interfectorẽ Gaij, vel Lucij;
quia fama casu prædicto debet esse de hoc, vel illo
homicidio plenè probata. Sed clarum est ꝙ de hoc,
vel illo homicidio non est plenè probata; ergo, &c.
& prædicta diligenter no. vt nouissima. Circa secun
dum membrum principale de probatione alicuius
totius ꝙ consistat ex pluribus partibus ipsius. exem-
585 plum in † præscriptione longi temporis, in qua re-
quiritur titulus, & possessio continuata. 10. annorũ
inter ꝑsentes, &. 20. inter absentes, vt. l. fi. & per to.
586 tit. C. de præscrip. long. tempo. Idem † in canonizan
do aliquem sanctum, ad qđ agendum requiritur plu
ralitas miraculorum, fides, & excellentia vitæ, & si. vt
in. c. 1. per Io. And. & doct. de reliq. & vener. sanc. &
hoc casu, quia talia se habent vt partes totius, eius
qđ probandum est, & sunt tales quarum neutra per
se est sufficiens ad id qđ intenditur, hoc casu dicerẽ
587 ꝙ † si testes in partibus ipsis sint singulares, & varia
deponentes non probant. vt puta vnus probat de ti-
tulo, alter probat de possessione, certè hoc casu non
est probata intentio volentis probare præscriptionẽ
longi temporis. & idem si duo probarent de titulo,
& vnus, vel duo de possessione duorum annorũ, alius
de possessione duorum aliorum annorum, & sic de
singulis. nam hoc modo non est probata possessio
longi temporis. Facit quòd dixi. s̃. de probanda fa-
ma, quæ requirit certum locum, vel tempus, quo ad
intentionem potentiæ inquirendi; secus si de qui-
buslibet duobus annis, duo testes deponerẽt; ita ꝙ
compleretur numerus annorum requisitus ad præ-
scriptionem. Idem etiam in probatione miraculo-
rum si ad canonizationem requirerentur sex mira-
cula, & vnus deponeret de vno, alius de alio nõ esset
probata intentio volentis fieri canonizationem, ẽt
si essent. 10. vel. 15. testes, vel etiam mille, quorum
qlibet deponeret de vno miraculo diuerso ab alio;
quoniam nullum ex ipsis est plenè probatum. Nec
ob. ꝙ vnusquisq; semiplenè probet de miraculo de
quo deponit; ergo si deponũt de. 12. aut. 20. mira-
culis, dicentur saltem probare plenè sex, vel. x. mira-
cula; quia hoc non est verum; quia nullum prædi-
ctorum miraculorum dicitur plenè probatum, cum
in nullo testis habeat contestem. nec semiplena ꝓ-
batio alterius potest coniungi cum semiplena pro-
batione alterius. cum quælibet semiplena probatio
tendat ad singula miracula. nec probationes habent
respectum ad personam facientem miracula; ita vt
dicamus illam miraculosam. vt. s̃. proximè dixi
in alio membro. sed habent respectum ad ipsa mi-
racula, & numerum miraculorum; secus si prædictæ
attestationes producerentur ad probandum virum
miraculosum, vt dictũ est. Et sic patet ꝙ opi. d. Ant.
de qua. s̃. circa miracula, non est bona; nisi intelliga
tur secundum hanc considerationem. Et etiam ex
prædictis infertur reprobatio D. Ant. in eo qđ. s̃. di
xit, ꝙ si vnus testis deponit ꝙ tali die talis presby-
ter paratus ad missam dixit kirieleison, & alter di-
cit ꝙ

cit, q dixit præfatione, seu Credo in Deum, q dicitur probatum plene, q ille celebrauit missam, ex eo, q istæ partes se habeant ad vnum totum indiuiduum; istud enim dictum est falsum. nam stant ista simul, q presbyter prædicta fecerit, & tñ non celebrauerit missam, & testes necessario non concludũt. sed verum est, q si vnus testis deponeret, q presbyter paratus dixit præfationẽ, & leuauit corpus Christi, & alius, quod paratus ad missam, dixit Agnᵘ dei, q ex quadam vrgenti præsumptione videretur probatum, quod ille celebrasset missam, non tamen de necessitate, vt de se patet. Et ex prædictis habes clarè, & late expeditam hanc difficilem.q. & eius vtilẽ, & quotidianam materiam memoria dignissimam.

¶ Quadragesimo quæro, vtrum testes teneantur exprimere causam, quare populus, vel vicinia sic dicat, fatur, vel loquatur. Sol. dicit Bart. de Salice. in.d.l.ea

588 quidem. C.eod. arguit primo q sic, quia † fama est communis opinio, vel assertio ex sola suspitione prouenieus, vt dixi. s. in. 20.q. ergo non potest testis scire, q sit fama, nisi sciat populum moneri ex suspitione ad hoc asserendum. In contrarium tamen allegat, quia si hoc esset, nunquam fama probaretur, qa vt plurimum homines sic loquentes, dicentes, vel asserentes non exprimunt causam. concludit ipse, q credit, q si non interrogentur non sit necesse exprimere; aliàs secus per rationem primo loco allegatã, & per not. in.l. sola. C. de testi. &.c. cum causam. s. de testib. & si testis dicat se ignorare causam, iudex debet se informare à sic dicentibus, vt tetigi. s. in fimi

589 li in præceden.q. ad hoc vt iudex videat, ne sit † vana vox populi, quæ non sit exaudienda, vt.l. decurionũ. C. de pœn. Ego verò arbitror, q hoc dictum non sit verum. vnde dico, q etiam si testis interrogaretur, quare populus, vel vicinia sic asserat, non teneatur respondere, aut causam assignare, per tex. in.c. super hoc. s. de renun. vbi colligitur, & maxime per do. Ant. q licet testis teneatur causam assignare, p quã concludat se scire illud factum, vel non factum, de quo testificatur, non tamen arctatur causam exsistentem in eo, qui illud factum, vel non factum, aut dictum fecit, omisit, vel dixit assignare. Ad idem tex. & ibi dixi in notab. in.c. si cum nobis. s. de re iudic.

590 vbi tex. vult, q † testis deponens sententiam latam à iudice non tenatur assignare causam, quare iudex talem sententiam tulerit. & ratio est in promptu, quia

591 † testis solum tenetur reddere causam de his, quæ potest percipere proprio sensu. sed quare alius sic asserat necessariò non percipitur proprio sensu testis, etiam si aliquam causam assignaret, quia potest esse, q aliam in mente teneat, vt quotidiè fit fingendo

592 vnum, & tenendo aliud. sed verum est, q † præsumptio est, quòd quis id loquatur, quod in mente habet, aut in corde, vt.l. Labeo. ff. de suppl. leg. 22.q.2. c. his autem. &.c. beatus. ¶ Quadragesimo primo q̃-

593 ro, † vtrum probata infamia per testes, si inquisitus vult probare bonam famam ad finem excludendi inquisitionem, debeat admitti. Sol. hæc quæstio est valde nota. & quotidiana, & variæ in ea reperiuntur opin. Io. And. in.c. cum oporteat. s. eo. recitat quosdam tenere q sic, qui dicunt, ad hanc probationem innocentiæ admittendos etiam familiares, cubicularios, & domesticos. 2.q.7.c. cum pastoris. 12.q.1. sint manifestæ. 18.q.2. in decima. 2.q.5. omnibus. in fi. 91. distin.c. clerici. & in auth. de monachis. §. cogitandum. in fi.c. cum in tua. de spons. In contrariũ allegat, quòd hoc non videatur prodesse, quoniam etiam si mille testes dicerent eum bonæ famæ, postquam iam probatum est contrarium, tamen videtur præualere dictum paucorum, saltem quantum ad indicendam purgationem, vel etiam ad faciendam inquisitionem; quia videtur sufficere, q remaneat infamatus apud alios, quorum respectu indicenda est purgatio. licet propter paucorum dicta non inducatur infamia, vt. s. sæpius dictum est. & hoc dicit tenere Io. & Philip. ad quod adducit, quòd ipse not. in.c. super hoc. s. de renuntia. super glo. 1. Tancre. & Vinc. tenent contrarium, dicentes, testimonium plurimorum præferendum; dummodo probẽt bonam famam, sicut alij testes malam. & idem tenet Specu. in titu. de inquisi. §. nunc tractemus. versi. qui plures. Hostien. dicit, quòd probatio debet admitti, sed an præiudicet probationi contrariæ, debet attendi qd habeat, & teneat communis vox exterior, & etiã qualitas testium, & personarum. & sic secũdum diuersas qualitates arbitrabitur, quæ probatio præualeat. Innoc. in.c. inquisitionis. s. eo. tangit hunc articulum, & vix potest comprehendi quid ipse velit. dicit. n. q licet testes dicant aliquem infamatum, & communis vox non habeat eum infamatum, vox communis præfertur dictis plurimorum testium, vt.d.c. inquisitionis. Nec obstat. s. de spons.c. cum in tua. quia bene dicendum est probari infamiam per testes, & maxime vbi probationes inducuntur de loco, vbi infamia dicitur contracta, sed tutius, & melius est semp proprijs auribus habere certitudinem, & in loco vbi dicitur infamatus, quam si per testes, & in alijs locis, vt. j. de purga. cano.c. cum dilectus. &. s. de elect.c. scriptum. & de præsump.c. quia verisimile. & tunc quando sic constat aliquem esse bonæ famæ, licet duo, vel plures, vel multi, dummodo nõ sint alias iurati, dicant eum malæ famæ, non fiet inquisitio, vt d.c. inquisitionis. sed si hoc modo non constat de bona fama alicuius, & per duos testes probetur eum diffamatum, dicit Inno. se non credere iudicem teneri recipere probationes super bona fama, quia licet probaret per multo plures non proficeret sibi, cum possit esse bonæ famæ apud aliquos, & malæ apud alios, & propter illos sit indicenda purgatio, vt.d.c. inquisitionis. non tamen est quin benefaciat si illos recipiat, & in hoc parti morem gerat. ff. de proba.l. circa. nam & per eos poterit instrui. Facit 2.q.7.c. cum pastoris. &.d.c. omnibus. &.c. sint manifestæ. &.c. in decima. &.d.§. cogitandum. Sed finaliter Inno. dicit se credere contrarium, & sic residet. & sic vix comprehenditur quid velit. Archid. in.d.c. omnibus. 2.q.5. formaliter recitat Innocẽ. & etiam opin. Ioan. & Vinc. & sic pertransit. dicit tamen, q si testes hincinde producti probant famam, & infamiam, iudex attendet qualitatem testium, & an vox cõmunis exterior concordet cum infamia, vel non, vt post modum super hoc arbitretur. Ioan. And. in d.c. inquisitionis. dicit, quòd vbi primi, & secundi testes deponunt de infamia viciniæ, putat verum dictum Tancr. per.c. cum in tua. s. de testi. in glo. fina. Sed si primi, licet pauci, deponant de fama viciniæ, & alij,

& alij, licet multi deponunt de fama alterius loci, procedit opi.Ioan.& Philip. Idem tamen Io. And. in.d.c inquisitionis. dicit, ꝙ si testes deponunt de infamia, & vox communis sit in contrarium, quòd iudex de hoc potest se informare proprijs auribus. & sic informatus ad dictum primorum testium non fiet inquisitio, arg.d.c.inquisitionis. Sed si iudex nõ potest se informare modo prædicto; sed recipit testes super bona fama, & tunc aut testes vtriusq; partis deponunt super fama habito respectu ad communem opinionem, & habet locum opi. Tancr.aut habito respectu ad se; quia testes vnius partis dicunt eum infamatum apud se; alij verò dicunt contrarium, & tunc indicet purgationem, ex quo apud legales & bonos viros est infamatus, vt.d.c.omnibus. Barto.in.l de minore.§ tormenta. ff.de quæstio. & Do.me.post eum, in.c.cum oporteat.s.eod.distinguit, ꝙ aut vtriusq; partis testes deponunt super fama eiusdem loci, & eiusdem temporis; aut super fama diuersi temporis, aut super fama diuersi loci.

594 Primo casu, ex quo † probationes sint omninò cõtrariæ habito respectu ad locum, & ad tempus standum est testibus magis idoneis; ad hoc quòd not.in l.ob carmen.§ fin. &.l.3. ff.de testi. & latius in. c.in nostra de testi.&.c.cum in tua. de spon. Est tamen primo attendendi dignitas, & fama testium. Item qui aptiora & magis verisimilia deponunt circa negotium, de quo quæritur. Item & maioritas numeri. & secundum Hostien. etiam attenditur qualitas actoris,& rei. Sed hoc vltimum non est multum põderandum. Et dicit Do.me. in d.c.cum opoteat. se putare,quòd qualitas probationis magis verisimilis præferatur alteri qualitati etiam respectu numeri; nam licet pro vna parte sit maioritas numeri;tamen præfertur probatio magis verisimilis. Mouetur per not.in.l.ob carmen. &.4 q 3.si testes. & quod not. Inno.in.c.auditis.s. de præsump. & per glo. in.c.1. eod.titu.lib.6.& maximè in infamia in qua debet attendi verisimilitudo; quia vt dicit Barto. in.d.§.tormenta.non sufficit dicere talem infamatum apud

595 populum. quia † vanæ voces populi non sunt audiendæ.vt.c.Osius.de elect.&.d.l.decutionum.vnde debent testes red lere causam, secundum ea quæ latius dixi.s.vers 29.vsq; ad vers.39. Ego verò dicerē, ꝙ hoc totum relinqueretur arbitrio iudicis,per.l.3. §.tu magis. ff.de testi.habebit enim iudex considerare qualitatem depositionis, qualitatem testium, quantitatem numeri.& hæc etiam adinuicem miscere.& hinc inde ponderare, secundum ea, quæ latius dixi post docto. in.c.in nostra. s.de testi. Secundo casu quando testes vtriusq; partis deponunt de diuerso tempore,vt puta, quia quidam probant T.malæ famæ tempore, quo dicitur commissum delictũ. alij verò deponunt eundem T.præsenti tempore bonæ famæ. & tunc est præferenda ista secunda proba

596 tio propter mutatam opi. populi† quæ non præsumitur mutata sine causa, vt .l.2.ff.quis ordo in bo. pos.serue.& in.c.non debet de consan. & affi.12.q. 1.certè. quòd ego arbitror limitandum, si modo testes deponerent etiam de eodem loco; sed si de diuerso cum diuersitate temporis, idem dicendum arbitror quod dicam in tertio seq. casu. Tertio verò casu,quando testes concludunt super diuersitate loci, puta, quia testes vnius partis dicunt eum infamatum in tali castro. Alij dicunt eum bonæ famæ in ciuitate; & hoc casu quæ probatio sit præferenda debent considerari reliquæ circunstantiæ: nam si in loco à ciuitate remoto fuit commissum delictum & ibi sit infamat';licet in ciuitate sit bonæ famæ, prçualebit probatio malæ famæ; & ita debet limitari quod dixi. s.secundum Ioan. Andr. Si vero locus commissi delicti pariter distaret à ciuitate, & castro, in quibus diffamatus diceretur, attendenda est causa propter quam testes mouentur, & etiam tem-

597 pus,vt dixi in præcedenti casu.& si † omnia sunt paria, probatio bonæ famæ confundit probationem malę famę,vt no.in simili in.l.admonendi. ff.de iureiuran. de quo latissimè dixi in.c. fi.de iureiuran. Nam si probationes propter æqualem potentiam adinuicem se confundunt, remanet pręsumptio iuris,ꝙ quilibet pręsumitur bonus,arg.reg.semel malus.de reg. iur.libr.6.&.l.meritò. ff.pro socio. Sed ego hoc arbitror procedere quantum ad potestatem inquirendi super veritate criminum;sed quantum ad indicendam purgationem, probatio sequēs bonæ famę non releuat quominus sit indicenda purgatio, si apud aliquos infamatus est; ita ꝙ ex infamia generetur aliqua suspicio, vt.d.c.omnibus. 2.q. 5. & sentit Io.And.vt dixi. & sequitur do.Ant.in.d. c.cum oporteat. licet non sit infamatus quo ad totam viciniam, vel quantum ad testes depouentes de bona fama; tamen potest esse infamatus quantum ad aliquos alios, quod sufficit ad indicendam purgationem; licet non sufficiat ad inquisitionem. & ita dicit do. Ant. intelligendum dictum Inno. in.c. inquisitionis.in glo. in verbo, infamet. & opi.Bart. etiam sequitur d. Barth.de Salice. licet sub breuib', in.d.l:ea quidem.C.eo. Sed Bal. ibi dicit simpliciter, ꝙ si illæ famæ sint incompatibiles testes sunt contrarij, si compatibiles,sunt diuersi,sed non contrarij; quasi sentiat, ꝙ in primo casu recurrendum

1 est ad qualitatem depositionis, qualitatem personarum, & quantitatem numeri, & ad alia, de quibus. dixi.s.secus in secundo casu. Aduerte etiam circa prædicta, quoniam videtur procedere; quando index admitteret probationes hincinde, vel ad inquisitionem procederet ad promotionem, seu instigationem alterius; sed si ex officio procederet, non tenetur admittere probationes super bona fama,nec debet fidē facere de infamia. Cui.n.fidē faceret cum ipsemet sit iudex? Sed si inquisitus appellaret, statis põt corā superiore fidē facere de infamia,arg.eorũ, q̃ traduntur in.c.cũ cessante.s.de ap.in gl.& hoc tenet Spec.in tit.de inquisitio.§.nunc tractemus.vers. nunquid publicatis. Et hoc ne indistinctè correctio illudatur, vt.c.licet.de offi. ord. Sed quasi semper illuderetur, si aliud diceremus. Nam semper quis diceretur,se bonæ famæ. vide ibi, & adde ad ea quæ dixi.s.de loco. in versic. 24. & quod dicam. in.11. articulo principali. ¶ Quadragesimo secundo quę-

598 to,† vtrum infamatus de aliquo crimine speciali, contra quem probata est diffamatio probando bonam generalem famam releuetur & videtur dicen-

599 dum quòd non; quia † species derogat generi, vt in reg.generi de reg iur.lib.6.cum si.Solu.Gandi.in tractatu de malefi.tenet contrarium; nisi fama specialiter

cialiter probata aliás iuuaretur exterioribus, & cer
tioribus circunſtantijs; & ratio eſt, quoniam tales fa
600 mæ ſunt incompatibiles;quia † qui de vno crimine
factus eſt reus, omniũ factus eſt reus. vt in.c.deſleat.
601 ĩ.de reg.iur.de pęnit. diſt.5.fratres.nam & † omnis
virtus detrimentum patitur ab vno vitio. de pęnit.
diſt.5.c.conſideret.§. deſleat. vnde non poteſt eſſe
bonę famæ etiam in genere, qui infamatus eſt de ali
quo delicto in ſpecie,ar.prædictorum.& per conſe-
quens probationes prædictæ ad inuicem ſe confun-
dunt.& ſic dicta probatio generalis iuuat probantẽ.
Non ob.iura in contrarium allegata; quia illud eſt
verum quando genus poſſet ſaluari in alijs ſpecieb⁹,
& ſpecies excepta, ſeu exempta non eſt incompati-
bilis cum ſuo genere.& hanc opi. ſequitur Bal.in.d.
l.ea quidem.C.eo.& mihi placet.¶ Quadrageſimo-
602 tertio q̃ro,† Pone ſtatutum dictat ꝙ fama habea-
tur pro plena probatione in certis delictis, & pro-
batur fama de illo delicto contra reum, contra quẽ
iudex intendit ſpecialiter inquirere, reus vero pro-
bat de contraria fama ſuper innocẽtia ſua,quæritur,
quæ probatio præualeat; & videtur ꝙ præualeat ꝓ-
batio famæ de delicto. quia ex quo cõtra ipſum reũ
probatio famæ prædictæ priuilegiata eſt,& exequa-
ta veræ probationi, perinde eſt ac ſi verè probatum
eſſet delictum contra reum,vt no.in.l.1.§.lex Falci-
dia.ff.ad.l. Falci.&.l.1.ff.de leg. 1.&. l.ſi quis. C. de
603 furt. Sed † vera probatio delicti quæ eſt de ipſa re,
præualet probationi famæ de innocentia; quia illa
nõ eſt de re; ſed extra rẽ; ergò,&c.Præterea vtraq;
fama poteſt eſſe vera propter varietatem temporis,
604 & perſonarum; quoniam † multas varietates habet
605 tempus. & ſimiliter † intellectus noſter habet va-
606 rios motus, & † lingua noſtra magnę lubricatio-
nis eſt; adeò ꝙ de eodem, & eodem die poterunt
eſſe contrariæ famæ. Sol. Paul.in.d.l.ea quidem. te-
net contrarium. Mouetur quia quoties priuilegiũ
conceditur actui, debet conſtare de illo actu, vt.ff.
de mili.teſta.l.diuus. ſed de fama contra reum non
conſtat,arg.l.ſcripturæ. C.de fide inſtru.&.c.impu-
tari.de fid. inſtru. quia probatio ſecundę contrarię
famæ confundit primam, vt patet in duabus.qq.præ
cedentibus,ergo,&c.Et per hoc conſtat reſponſum
ad primum argumentum. ſ̃.in contrarium forma-
tum. Non ob. ſecunda ratio; quia verum eſt prout
in ea dicitur, ꝙ hoc poteſt eſſe. Item & verum eſt,
607 ꝙ poteſt etiam eſſe contrarium. & † in dubio pro
reo iudicandum eſt,vt in.c.inter dilectos. in fi.de fi.
608 inſtru.Præterea† in iudicijs priuilegium conceſſum
accuſatori videtur conceſſum reo, vt ſeruetur æqua-
litas, vt.l.fi.C.de fruc. & lit.expen.& in regula, non
609 debet actori. de reg. iur.lib.6.ergo ita † debet eſſe
priuilegiata probatio rei,ſicut actoris.hęc tamen ra
tio non concludit quando ſtatutum aliquid diſpo-
neret ſolum in odium accuſati; nam tunc non eſſet
pro reo interpretandum; ſecus ſi ſimpliciter, & hæc
deciſio ſatis mihi placet. ¶ Quadrageſimoquarto
610 quæro, quid † ſi teſtis poſtq̃ aliqua capitula affirma
nit,& probauit, & ſuper aliquibus dixit ſe ignorare,
& nihil ſcire, & tandem interrogatus ſuper articulo
famæ, dixit, ꝙ de omnibus pręmiſſis eſt publica
vox,& fama,an probet ſaltem famam eſſe de his ſup
quibus dixit ſe ignorare.Sol.quidam dicunt, hoc di
ctum de fama reſtringendum fore ſolum ad ea ca-
pitula de quibus depoſuit, & probauit, non ad ea
quæ dixit ſe ignorare. Alij dicunt,ꝙ debet referri ad
oĩa,cum poſſibile ſit teſtem nihil ſcire de eſſentia,
& quidditate rei, de qua capitulatẽ, & ſup qua inter
rogatur;& tñ de hoc eodẽ de cuius eſſentia,& quid-
ditate ignorat, ſcit publicam famã,& vocem eſſe.&
hoc tenet Spe.in tit de famã.§.fi. Et ideo ęquũ eſt,
ſm Io. ꝙ teſtis repetatur hoc caſu vt declaret dictũ
ſuum.& aſſerit ſe de facto feciſſe in.q.vertente co-
ram eo inter Archiepiſcopum Rauennatẽ & cõmu-
611 ne Forliuij; ſicut † repetitur teſtis qui obſcurè de-
612 poſuit. ſ̃.de teſti.cũ clamor. ſed†dictũ ſuũ nõ poſ-
ſet teſtis corrigere poſtq̃ potuit loq cũ parte, vt no.
in auth.de teſti. §.ſi quis verò.coll.7.& ſic refert,&
ſeqtur d.Barth. de Salic. in.d.l.ea quidẽ.C.de accu.
Sed tu aduerte; quia circa hoc vidi complures pra-
cticos errare.nam factis plurimis,ac plurimis articu
lis in fin.omnium articulorum faciunt vnum articu
lum ſub iſta forma. Item ponit, ꝙ de prædictis o-
mnibus, & ſingulis eſt publica vox, & fama, & no-
tarij qui examinant faciunt ꝙ teſtis dicit, & com-
muniter etiá ſcribunt, ꝙ de teſtificatis per eum eſt
publica vox, & fama, &c. de non teſtificatis uó eſt,
aut ſimilia.tamen in veritate quandoq; ſciuot famá
eſſe de aliquibus, de quibus, quo ad veritatem nihil
aliud ſciunt. Et ideò ad fugiendum hunc errorem,
ego ſemper poſt articulum, maximè de quo timeá
ꝙ teſtis nihil aliud ſciat, niſi per famam; facio im-
mediatè articulum,ꝙ de contentis in dicto articulo
eſt publica vox, & fama,&c.& ſic multiplico articu
lum famæ poſt ſingulos articulos tales. Vel facio fie
ri interrogatorium, ꝙ ſi teſtis dixerit ſe neſcire de
contentis in tali, vel tali articulo, &c. Interrogetur
ſuper ſingulis ſeparatè, & particulariter an ſaltem
aliquid ſciat per famam. & ita conſulo ꝙ facias; nã
poteris ſępenumero honorem non paruum reporta
613 re.¶ Quadrageſimoquinto quæro † de effectibus fa
mæ.ſeu diffamationis. Sol. licet varij ſint effectus;ta
men,ſecundum meam cõſuetudinem viderentur at-
tingendi ſolum effectus quo ad poteſtatem inquirẽ
di. verum quia in hac materia inquiſitionis cuius
pręambulum neceſſarium eſt ipſa fama,vel diffama-
tio, vt ſępius dixi. & propter hanc cauſam plurima
dicta ſunt in præcedentibus quęſtionib. & quia mul
ti doc.plenè hanc.q.examinant,vbi examinant hanc
materiã inquiſitionis.Ideò,vt tu plenè habeas hanc
materiam, ego etiam illam hic tractabo. Dico igi-
tur in primis, ꝙ fama bona magni eſt effect⁹, & ſum
614 mè laborandum eſt vt conſeruetur; quia † plus va-
let q̃ multus theſaurus,vt dixi. ſ̃.in. 20.q. Nã per bo
nam famam ſępenumero conſeruantur homines,ſi-
cuti ècontra ꝑꝑ malam plerumq; vexantur, & tor-
quentẽ. Vnde ſummopere debent cauere homines,
615 ne quẽ infament.†tenentẽ enim ad reſtitutionẽ bo-
616 næ famę,ſi falsò infament.†nec remittitẽ peccatum,
niſi reſtituatur ablatũ.vt in reg. peccatũ de reg. iur.
lib.6.Et quantum difficile ſit infamatum reſtituere,
docet experientia rerũ magiſtra. & ſatis colligi põt
ex pręcedentibus, & ſequentibus. Aduerte tñ,quia
debet quis laborare vt fama bona non ſit fallax,ſicut
617 †contingit in maledictis, & de teſtibus,& protinus
fugiendis hypocritis, qui cum maximè fallant, id

agunt

agunt vt boni videantur. Est enim hypocrita fictor, simulator, & repręsentator alterius personę, quam sit. Facit.n.actum laudabilem à corde valde discrepantem.37.dist.ꝙ interrogasti. vnde in Euangelio; Hypocritę tristes exterminant facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Et exterius agni mansueti apparent; interius verò sunt lupi rapaces. Sed
618 † hi viuunt corporaliter; spiritualiter verò mortui sunt. 12.q.1.nollo.&.c.certè. vnde subeūt picula de quibus de pęnit.di.2.§.euidenter. vbi inter alia plurima dicit, Illa virtus ante Dei oculos nō est virtus, quæ abscondit ꝙ displicet, & perdit ꝙ placet. Quæ itaq; apud Dominum possunt esse merita, quando & mala occulta sunt, & bona publica. Vide ad hęc not. Satyram.2.Iuuenal. Poetæ. Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem Oceanum, quoties aliquid de moribus audent, Qui curios simulant, & Baccanalia viuunt. Secundus effectus famæ est, quia facit præsumi bonam fidem, vt.l.si mater.C.ne de sta.defunc.&.l.2.C si cer.ad decuriu.aspira.quòd verum est, si ad hoc proposita est. Quandoq; etiam facit præsumi malam fidem, vt not.in.c.apostolicę. de cle.excom.mi. &.c.cum contingat.de rescript.& ibi dixi traditur per Do.me.in.c.de quarta.de præscrip. super glo.fi.& ibi terigi. & not. glo. in.l.si tutor.C.de pericu.tuto. & curato. Et in prædictis locis vide alia similia iura. Tertius famæ effectus est, vt quis propter famam quandoq; excusetur à dolo, vt C.ad.l.Iul.de plagiar.l.plagij.2.& ibi no. gl.&.ff.de abige.l.1.§.fi.cum ibi non.nisi talis sciuerit contrariū esse verum.vt.l.miles.§.vltimo. ff.de adulte. & probatur in .d.l.2.C.si seruus aut libe. ex quo infertur, quòd author famæ non excusatur. Quartus effectus est, quòd per eam excusatur testator, ita vt non vitietur testamentum propter defectum testis non legitimi, qui legitimus reputabatur.l.1. C.de testa. nec etiam propter defectum institutionis, vel exhæredationis, vt.l.fi.ff.de heredi.insti. Similiter etiam excusat contrahentes. l.1.&.2.C.ad Mace. &.l.3.ff. eod. Quintus effectus est, ꝙ validat acta iudicialia, quæ alias fuissent nulla l.Barbarius.ff.de offi. prętο. &.l.si aliter.C.de senten. & interlo.om.iudi. Sextus effectus est, quia videtur facere valere collationem beneficij, vbi alias non valeret. de quo dic, vt tradit per Innoc.& doc. in.c.nihil.s̄.de elect. Septimus effectus est, quia facit vt filij, qui alias essent illegitimi, reputentur legitimi, & succedant sicut legitimi, vt.s̄.qui fi.sint legi.c.cum inter.&.c. ex tenore. traditur in.l.fi.ff.de condic. sine causa. &.l.qui contra. C.de incestuo.nup. Octauus, quia excusatur quis quandoq; à peccato, vt habetur Iosue.c.9.transumptiuè.22.q.4.c.innocens.vbi, Gabaonitis seruatum fuit pactum quia fama erat, & quia cōiter aduenę reputabant. Nonus, quia permittit hereditatē interim adiri, quę aliàs adiri non posset. l.cū quidam.§ qđ dr.ff.de acqui.here. Decimus, qa declarat intentionem loquentis, & significatum vocabulorū.l.cū de lanionis.§ asinam.ff.de fun.instruc.l.auūculus. ff.de ver.sig.l.1.§.1.ff.de flumi. prędicta tn̄ iura potius videntur loqui in communi vsu, q̄ in fama. Item videtur esse potens ad remouendam exceptionem oppositam contra agentem interdicto vnde vi, secundum aliquos. Inn.cōtra in.c.2.de resti. spoli.dixi ibi post glo.in vers.extra gl. oppo. Vndecimus, quia est sufficiens indicium ad torturam. vide Bar. in.l.de minore.§.tormenta.& in.l.fi.ff.de questio. & fortè aliquid.ī.dicemus. Duodecimus effectus est, quia quā doq; plenè probat id de quo queritur, quandoq; semiplenè. circa quem articulum variè reperiuntur opi. Quidam enim dicunt, ꝙ plenè, & hoc sentit glo.in.l.atqui natura.§.si cum me.ff.de nego.gest.& l.3.C.de proba.&.l.vbi adhuc.C.de iure dot.&.c.cū causam.de proba. Aduerte tn̄, quia licet illa glo.in d.l.4.communiter * ad hoc allegetur; tamen non probat sm̄ Barth.de Salice.in.d.l.ea quidem.& benè nam gl.ibi super verbo legitimis probationibus, dicit, hoc est per famam consentientem.& Pe.ibi sen- Cōis opi.
619 tit, ꝙ semiplenè; nam † consentire idem est, ꝙ simul sentire, arg.l.1.§.1.ff.de pac. &.l.cōsensu.ff.de ac.& obli. Aliqui verò dicunt, ꝙ fama inducit semiplenā probationem; hoc vult glo.in.l.admonendi.ff.de iureiuran.&.l.in bonæ fidei.C.eo.&.l.3. §.eiusdem.ff. de testi.&.c.t.s̄.de ap.&.4.q 3.§.item sępe. Alij volunt, ꝙ fama nullo modo probet; sed dumtaxat cō-
620 firmet probationē iam factā; vn̄ † si sint probationes hinc inde pares, ille debet obtinere, cuius ꝓbationibus iuncta est fama, vt.d.§.eiusdē.&.§.itē sepe. qui tex.loquunt per verbū, confirmat.& tenent Iac. de Are.& Iac.de Belui.& Thomas de Piperata in tractatu de fama. Gof.verò.i.c.ꝑterea.s̄.de spon.tenet, ꝙ non plenè probat, sed pręualet dicto vnius testis. sentit gl.in.c.super eo.de consan. & affi.&.d.§.item sępe. Alibi dicit glo. ꝙ inducit præsumptionē non probationem.in.c.illud.de presumpt.&.c.preterea. de testi. Alibi verò dicit, ꝙ sola fama nō sufficit, sed cōiuncta alijs adminiculis ꝓbat, in.c.cū in diœcesi. de vsur. Alibi verò dicit in.c.sanctum. de consec.di. 4.ꝙ nedū plenè, aut semiplenè; sed nec partē ꝓbationis facit. Dy. in.l.excusant. §.1. ff.de excu.tut.& Cy.in.l.fi.C.de quæstio.& in.l.4.C.de ꝓba. tenēt, ꝙ
621 in ciuilibus fama cum vno teste probet. secus † in criminalibus, vbi probationes debent esse luce clariores, vt.l.fi.C.de proba. Spe.etiam tangit hunc articulum in tit.de proba.§.videndū.ver.6.& in tit.de noto.cri.§.fama.& satis variè loquitur, nec firmat pedes.& tangit etiam Io.And.in addi.ibi. Bar.verò latius reassumpsit in. d.§.tormenta vbi distinguit, ꝙ quędam sunt in quibus sufficit famā sic esse, vel fuisse; licet in veritate aliud fuerit; & tunc sufficit probatio famę, vt.l.Barbari⁹.ff.de offi. ꝑto.&.l.1.C.de testa.&.l.1.C.de sent.& interlo.3.q.7.§.tria.vers.verumtamen. Quædam verò sunt in quibus non inspicit sola fama; sed exigit veritas, & in his subdistinguit, ꝙ quędā sunt in quib⁹ fama, seu cōmunis opi. hominum facit veritatem, seu habetur pro veritate; & sufficit probatio famę, vt.l.Labeo.ff.de sup.leg.& in alijs iuribus allegatis.s̄.in.11.effectu. Quędā verò sunt, in quibus cō is opi.seu fama aliud nō disponit, sed inducitur ad probandum aliquid dispositū; & tunc, aut fama probatur simpliciter ex voce populi nulla data ꝑsumptione, seu legitima cā, ex qua fama originē traxit, & non ꝓbat, quia dr̄ vana vox pópuli, vt.l.decurionū.C.de pęn.coadiuuat tn̄ probationes, vt.d.§.eiusdē. Aut probat, ꝙ fama traxit originē ex probabilibus coniecturis; & dicit Bar.ꝙ in quibusdam casibus facit plenam probationem.

videli-

videlicet, in his, q̃ sunt parui præiudicij. ita intelligit
ꝙ no.gl.in.d.l. vbi adhuc. Itē quandoq; habet effe-
ctum translatiuũ; quia transfert onus probandi de
vno in alium; vt.l.si mater. C.ne de sta.defunc.& no.
in.c.vnico vt ec.beneficia. regulariter aũt vt ipse di-
cit, fama non facit plenã probationē. An aũt faciat
semiplenã, videt concludere ꝙ potius sit arbitrariũ;
quam qđ sit dari certa doctrina. debet enim iudex
animaduertere ad ꝑsumptiones, & coniecturas, ex
quibus fama traxit originem, per quæ poterit infor
mare motũ animi sui. Ex quib⁹ omnib⁹ infert Bar.
decisionē multarũ.qq. quas ibi vide p eum. Bal. hũc
articulũ tetigit in pluribus locis, videlicet, in.l.2.§.
de excu.tu. & in.d.§.eiusdē. in authen. ꝙ locũ.C.de
colla.&.l.gallus.§.ille casus.ff.de libe.& posthu.&.l.
conuenticulã.C.de epi.& cle.&.l.at qui natura.§.cũ
ea.ff.de nego.gest.&.l.1.C.de cõfes. & nnnq̃ firmat
pedes.D.m.hunc articulum latè tractat in.c.veniēs.
s̃.de testi. & facit vnã distinctionē, nouam quæ tñ,
iudicio meo in multis est imperfecta. Vides ergo, q̃
variæ, & dissonæ, ac contrariæ sint doctorũ nostrorũ
suæ. Quare ego in hoc articulo dico principaliter
cõsiderãda tria mẽbra, ac distinguenda. Primũ, an fa
ma probet. Secudũ quid probet. Tertiũ, qualiter, &
quantum probet, & qualis sit eius probationis effe-
ctus Circa primũ distinguo, ꝙ aut fama ꝓcessit ex
incertis autoribus, aut ex certis. Primo casu non ꝓ-
bat ēt in his, quæ sunt parui ꝓiudicij sm D.m.in.d.
c.veniens.1. quia tunc potius dicenda est vana vox
populi, per.l.decurionum.C.de pœnis. &.c.2. s̃.de
elec.& supra dixi sm Bar. Secundo casu, dic, ꝙ aut
processit ab inimicis, & suspectis, & de ea non est
curandũ, vt.c.cum in iuuentute. s̃.de præsumpt.&.c.
licet ex quadã. s̃.de testi. & hic in tex nostro. & idē
dicendum si processit ab eo, in cuius vtilitatem ten
deret, & fauorem. Aut constat, ꝙ omninò processit
ex inimicis, sed ex aliqua probabili cã; & tunc pro-
bat, sed quantum probet statim videbimus. Circa
sm membrum, quid probet fama; clara est decisio,
ꝙ solum probet illud qđ ex fama percipit, & pro-
batur, vt.l.3.§.eiusdem. ff.de testi.& clarius appare-
bit ex sequentibus. Circa tertium membrum quali-
ter, & quantum probet, dic, ꝙ aut loquimur in his
in quibus cõis hominum opinio operatur, & consue
tudo hominum versatur, vt circa imponenda nomi-
na, & in capiendo, aut intelligendo an aliquid sit
magnum, vel paruum, longum, altum, vel breue. du-
rum, molle, vel asperum. & sic de singulis; & in his
fama probata, & vulgaris opi. plenè probat, vt.l.1.
ff.de flumi.&.l.cum de lanionis.§.asinam. ff.de fun.
instru.&.l.si qs.ff.de leg.1.&.l.labeo.ff.de suppellec.
le.&.C.de ingenu.manu.l.ad recognoscendos. imò
dicit tex.notabilis.in.l.librorum.§.ꝙ tamen Cassi⁹.
622 ff.de leg.3.ꝙ † cõis opin.seu vulgaris vsus in talibus
præualet proprio significato verborum. Et ex prædi
ctis infertur, quare fama in prædictis plenè probet.
Quædam verò sunt, in quibus communis opinio
principaliter nõ operatur, sed veritas; & in istis sub-
distinguo, ꝙ aut loquimur in his in quibus principa
liter non tractatur de præiudicio alicuius; licet in
quandam consequentiam, & in quibus fauor publi-
cus suadet vt opinio præferatur veritati; & in istis fa
ma, seu communis opinio plenè probat, vt.l.Barba-
rius.ff.de offi.præto.&.3.q.7.§.tria.vers.verũtamen.
&.l.1.C.de test. &.l.si arbiter. C.de sen. & interlo.
om.iud. Aut loquimur in his in quibus tractatur de
præiudicio tertij; nec publica vtilitas facit, vt com-
munis opinio præferatur veritati; sed solum est præ-
ferenda veritas. Et tunc aut loquimur in casibus in
quibus ex sui natura impossibilis, seu difficilis est
623 ꝓbatio directa veritatis, vt † in filiatione, vt.l.lucius.
ff.de condi. & demon.& fama inducit plenam pro-
bationem; coniunctis tamen his, de quibus per Cy.
& doc.in.l.si vicinis.C.de nupt.&.l.filium. C.de his,
q̃ sunt sui, vel alie. iur.& ibi per Bal. & maximè vbi
ageretur de filiatione antiqua. Facit qđ not.in.d.c.
624 licet ex quadam. & hinc est ꝙ dicimus, ꝙ † fama
facit incestuosos haberi pro legitimis; vt.l.qui con-
tra.C.de incest.nup. Item permittit adiri hęredita-
tem eo tempore quo non posset adiri, vt.l.cum qui-
dam.§.qđ dicitur.ff.de aqui.here. Aut loquimur in
casibus in quibus probatio est impossibilis de sui na
tura; & tunc aut est factum, cuius nulli hominum q̃
nunc viuat, per proprium sensum potuit compete-
re cognitio, & scientia propter facti antiquitatem;
& fama inducit plenam probationem, vt.l.si arbiter.
ff.de probat.&.l.2.§.item Labeo.& ibi per Bar.ff.de
aqua plu.arcen.traditur in.c.cum causam.de proba.
Facit ꝙ not. gl. in.l.at.q̃ natura.§.cum me absente.
ff.de neg.gest.& per Inno.in.c.veniens de verb.sig.&
d.Ant.tenet in.d.c.veniens.1.s̃.de test. Quod tñ nõ
placet ibi D.m.mouetur; quia imputãdum est parti
quare à principio sibi non prouidit. Nec est dicẽdũ
secundum eum, ꝙ si probo per famam, ꝙ domus tua
fuerit ecclesia consecrata iam sunt mille anni, quòd
hoc sufficiat; quia communiter iura volunt, ꝙ fama
625 plenè probet; quia † sæpe fallax est; & probationes
debent necessariò concludere, vt in.c.ꝑsentia.s̃.de
ꝓba.Nec ob.l.si arbiter. & similia iura, per q̃ mo-
uentur doc. quia loquunt̃ q̃ñ est probanda ꝑscriptio
tanti tẽporis, ꝙ memoria non extat in cõtrariũ; nõ
aũt procedit gñaliter in omni facto, aut dicto anti-
quo ꝙ dictũ est singulare.cogitabis. & vide Bal.in.l.
2.C.de rei vendi.&.l.cõuenticulã.C.de epi.& cleri.
& in auth.quas actiões.C.de sacrosan.eccle. Et vide
ꝙ dixi in rub. de cau.pos.& ꝓprie.tracta. primo.ab.
8.ver.item probatur per famam. Aut est factũ quod
repræsentari põt sensui viuentũ; quia recens, & cui⁹
extat memoria. & subdistingue, ꝙ aut est tale factũ
qđ non põt deliberatè cerni, & intelligi; verbi gra-
626 tia in eo † qui decessit in naufragio, vel in bello; &
tunc fama, vel communis opinio probat illum mor-
tuum, vt per Cy.in.l.si quidem.C.sol.ma.ꝙ tñ qua-
liter intelligatur, vide per gl.d. Aut & doc.in.c.pre-
sentia.s̃.de spon.& Bar.in.l.2.§.si.dubitet.ff quẽad-
mo.test.aperiã.& gl.& doc.in.c.quoniã.s̃.vt lite nõ
conte.est bo.tex.in.l.non omnes.§.à barbaris. ff.de
re mi. Aut est tale factũ de quo in præsenti põt habe
ri notitia, & memoria, & põt deliberatè cerni & sub
distingue, ꝙ aut loquimur in ciuilibus, aut in crimi
nalibus. primo casu, aut sumus in materia piculosa
peccati, ita ꝙ agendo contra famã via est piculosa;
qa posset quis incidere in peccatũ; sed abstinẽdo via
est secura, vt in causa matrimoniali, & in hoc fama
inducit plenam probationem, vt in.c.super eo.s̃.de
consan.& affi. & ratio est in promptu; quia negari

627 non poteſt quin † fama ſaltem faciat rem dubiam;
628 ſed † in re dubia in cauſis animæ, ſemper ſecurior
pars eſt eligenda, vt.c.iuuenis. de ſpon.&.c.ſignifica
ſti.&.c.ad audientiam.de homici.cum ſimil. & in.c.
illud.ĩ.de cler.excom.min.& vide ꝙ not.in.c.ſuper
eo.§.1.ſ.de teſtib. Aut loquimur in alijs cauſis in-
differẽtibus,& ſubdiſtingue,ꝙ aut loquimur in his,
quæ ſunt magni præiudicij. & clarum eſt, ꝙ fama
non probat plenè. An autem probet ſemiplenè, in
hoc eſt dubium.& tex.vr̃ velle ꝙ non, in.c.tã literis.
ſ.de teſti.in prin.vbi tex.expſsè probat,ꝙ fama non
probat ſemiplenè; quia ſi probaret ſemiplenè, cum
ibi eſſent plures alij teſtes, licet ſingulares, deberẽt
plenè probare, ꝙ tamen eſt falſum; niſi diceres, ꝙ
alij teſtes ſingulares de per ſe non faciebant ſemiple
nam probationem, vt.ſ.dixi. In contrarium tamen
629 ꝙ † fama faciat ſemiplenã probationem,eſt tex. in
Cōis opi. d.§.eiuſdem. & videtur cōmunis * opinio, vt.ſ.di-
xi.in prin.Ego tamen in hoc arbitror plurimũ ver-
ſari arbitrium iudicis, vt animaduertat famam, &
eius probationem, negocij qualitatem, & reliquas
circunſtantias, ex quibus omnibus poterit informa
re motum animi ſui, & comprehendere vtrum fama
faciat ſemiplenã probationem,vel indicium. & hoc
expreſsè vult tex.in.d.§.eiuſdem. Aduerte tñ, quia
630 vbicunq; gl.& doc.dicunt, ꝙ † fama cum vno teſte
plene probet, intelligo de teſte, qui nõ ſit ſingula-
631 ris; ſecus ſi eſſet ſingularis;nam cum † teſtis ſingula-
ris non probet ſemiplenè vt dixi in.c.fi.de iureiurã.
ſequitur, ꝙ non plenè probaret,vt probatur in.d.c.
tam literis. Et ideò, ego ſemper fui huius opinionis
ꝙ ſi vnus teſtis interrogatus dixit vera eſſe contenta
in hoc articulo,interrogatus quibus præſentibus,di
xit ſolum de ſe teſte, ꝙ cum talis ſit ſingularis, non
probat ſemiplenè, de quo tamen dic vt latius dixi in
d.c.fi. Aut loquimur in his, quæ ſunt modici ꝑiudi-
cij, & in talibus fama plenè probat. ſecundum Iac.
But. pro quo bonus tex.in.c.cum cauſam.ſ.de teſti.
dummodo habeat ortum ex probabilibus coniectu
ris, vt.ſ.dixi. Dicit tñ Iac. Butri. ꝙ etiam iſto caſu
iudex conſultius faceret, ſi vltra fama deferret iura-
mentũ. & aduerte, quia licet negotium in ſe ſit ma-
gnum; tñ, ſi illud ſuper quo principaliter agitur eſt
parui præiudij;verbi gratia in reſtitutione dotis ꝓp
vergentiam mariti ad inopiam;nam licet dos ſit ma
632 gna in ſe; tamen † conſignatio propter prædictam
cauſam eſt parui præiudicij & ideo fama plene pro-
bat vergentiam ad inopiam, vt traditur in. d.l.vbi
adhuc.C.de iure dot.& probatur in auth.de æquali.
doti.§.illud.& vide quæ latiꝰ dixi in.c fi.de iureiurã.
in prima.q.pri.in fi.dicit tamen Spec.in tit.de noto.
633 cri.§.fama.ver.quid ſi agenti. ꝙ licet † exceptio ex-
communicationis oppoſita in vim dilatoriæ, nõ ſit
magni præiudicij; tamen non probatur per famam
cum vno teſte; quòd not. perpetuò propter ipſius
authoritatem; ſed nõn videtur eſſe verum, arg.eorũ
quæ dicta ſunt. Si vero loquimur in criminalibus,
634 dic, ꝙ † fama quãdoq; tribuit materiam proceden-
di ad inquiſitionem; vt patet ex præcedentibus, &
hic in tex.noſtro, & quandoq; indicendi purgatio-
nem.2.q.7.c.presbyter ſi à plebe. &.ſ.c.proximo,
cum ſimil. qñq; ſuſpendendi à beneficio, & offi-
cio, donec ſe purgauerit, diſtinguendo,vt dicam in
c.cum inter. ĩ.de purg cano. & per Io. And.in.c.2.
eo.lib.6. Quandoq; coadiuuat probationes iam fa
ctas,ſeu alia adminicula, vt. c.præterea. ſ. de teſti.
635 Gradum tamen probationis non facit; quia † in
criminalibus,probationes debẽt eſſe luce clariores,
vt.l.ſciant cuncti.C.de proba.&.2.q.8.c.ſciant.&.c.
Epiphanium.5.q.6. vbi probatur ꝙ non facit etiam
ſemiplenam probationem; niſi ageretur de crimine
ciuiliter. Vnde gl.in.c.veniens.2.de teſt.& adde quę
dixi in.d.c.fi.de iureiuran. in.4.membro. 3.q.prin-
635 cipalis. ¶ Quadrageſimo ſexto quæro, † vtrum non
præcedente inquiſitione ſuper infamia valeat pro-
ceſſus habitus ſuper veritate criminum. Sol.Inno.in
d.c.cum oporteat. tenet,ꝙ ſufficiat relatio famæ;li-
cet ſuper hoc iudex non inquiſiuerit, nec ſit ſibi fa-
cta probatio per teſtes,vt. ĩ.de purg.cano.c.inter.&
hic in tex.noſtro.ego tetigi in.d. c.cũ oporteat. ſed
hic latius intendo examinare. Io. And.hic in glo.1.
dicit, ꝙ moderni.doc.in hoc articulo poſuerunt va
rias, & contrarias opi. Nam Pe.& Ab.diſtingunt,ꝙ
aut iudex procedit alio promouẽte inquiſitionem.
aut ex mero ipſius officio. Primo caſu volunt,ꝙ in-
quiſito negante infamiam præceſsiſſe,non poſsit iu-
dex procedere; niſi primò probetur infamia per ꝓ-
mouentem inquiſitionem. Secundo caſu volunt, ꝙ
poſsit de veritate inquirere; licet inquiſitus neget ſe
infamatum; nam ſatis eſt ꝙ ſibi conſtet de infamia;
quia non eſt iudex coram quo habeat fidem facere
cum non ſit alius iudex, niſi ipſemet; ſi tamen appel
laretur ſufficit ꝙ delegatꝰ inquirens faciat fidem de
infamia coram ſuperiore. idem tenet Spec.in tit. de
inquiſi.§.nunc tractemus.verſ.hoc autem. & hoc ne
illudatur correctio. & tenet etiam Abbas in. c.inq-
ſitionis.ſ.eod.& ſequitur Hoſti.in ordinario. ſecus
autem in delegato. hæc etiam dicit vera do. Ant.in
d.c.cum oporteat.vbi proceditur ex officio ad penã
criminis; quia tunc ſufficit infamiam ſubeſſe; licet
illa non ſit probata coram ordinario; ſin autem ꝓ-
cedatur ex officio neceſsitante, vt in matrimonio
carnali, vel ſpirituali hoc caſu dicit procedi poſſe
abſq; aliqua infamia. Primum probatur, in.c.2.de
clandeſti. deſpon. Secundum de ſpirituali, in.c.cũ
nobis.ſ.de elec. Idem etiam dicit vbicunq; ex me-
ro iudicis officio procederetur; maximè in his in
quibus vertitur periculum animarum, vt. c.ad no-
ſtram.2.de iureiuran. &.c.1.de offi. ordi. D.m.pro
concordia opi.diſtinguit,ꝙ aut iudex eſt delegatus,
aut ordinarius. Primo caſu, aut in reſcripto eſt facta
mentio de infamia, & proceſſus factus ſuper verita-
te criminum tenet; de quo tamen articulo dic,vt la
tius dixi.ſ.in.12.q. Aut non eſt facta mentio de in-
famia; & tunc aut iudex procedit ſuper veritate cri-
minum obmiſſo proceſſu famæ ſciente, & patiente
637 inqſito, & tenet proceſſus. Nã † exceptio non ꝑce-
dentis inqſitionis ſup infamia eſt dilatoria,& indu-
ctã in fauorẽ inquiſiti;vñ ſibi imputandũ eſt ſi a prin
cipio non excipit,ꝑ no.tex.in.c.2.eo.tit.lib.6. Con
638 tra hoc tñ fortiter ob. ꝙ † peruerſio ordinis cãæ ad
cãm non reddit ꝓceſſum nullum,ſed tribuit iuſtam
cãm appellandi.l.1.& ibi no.C.de ap.no.glo.2.q.6.
1.ſum.& in.§ diffinitiua. & doc. in.c.vnico de mu-
tuis peti.&.c.dilectus.de ord.cog.Io.And.& Archi.
in.d.c.2.licet ſecus ſit in peruerſione ordinis cauſæ
de ſe

de ſeipſa, ad ſeipſam; quoniam illam vitiat proceſſum, vt.l.prolatam.C.de ſent.dicit Io.de Imol.in.d.c.cum oportear. quòd poteſt dici, q hic peruertitur ordo eiuſdem cauſæ de ſeipſa ad ſeipſam; quia ex iuris diſpoſitione nō debet ad inquiſitionem criminis procedi niſi prius quæratur de infamia,vt.d.c.cum oportear.&.c.qualiter.ſ.eo.& hic. Hæc ſol.nō videtur mihi bona, maximè eo caſu quando iudex procederet alio principaliter promouente inquiſi-
639 tionem. Et quia video, q † contra tertium poſſeſſorem non debet prius agi, q̄ excutiat debitor ptincipalis,& tñ dicitur peruerti ordo cāæ ad cauſam,vt dicit Bal.in auth.hoc ita.C.de pign.&.l.1. C.ſi quid in frau.patro.niſi diceres, quia poteſt imputari parti, & reſpicit partem, ſed hic pôt imputari iudici. ſed hoc non vř verum, quia vt dicit Io.And.in.c.2. de pen.lib.6.iſta eſt propriè pueſio cauſæ ad cām, quæ non vitiat proceſſum. Vnde poſſet dici ſecūdo modo ſm Io. de Imo. q peruerſio ordinis cauſæ ad cauſam, qualis eſt iſta, non vitiat proceſſum regulariter; prout ēt regulare eſt in alijs; niſi aliud a iure reperiatur expreſſum, prout reperitur in caſu nřo, q vitiet,vt.d.c.qualiter.&.c.cum oportear. Aut inquiſitus erat præſens, ſed ignorabat teſtes recipi ſuper veritate criminis. credebat enim illos recipi ſuper fama, & tunc non valet proceſſus, vt.d.e.inquiſitionis.§.tertiæ.ſ.eo.& ibi tenet Io. And.in verbo, duo.dicens, q per hoc non ob.e.2.eo.tit.lib.6. Aut inquiſitus erat abſens, & per contumaciam, & tunc, aut adhuc non eſt proceſſum ad actum per qđ præcludatur via potentiæ opponendæ dilatoriæ exceptionis, vel alterius acti, q habeatur pro lit. conte. & reus comparet, & excipit de infamia non præcedente, & non admittet,vt ſtatim dicam.Facit q no. gl.in.c.2.de elec.lib.6.& ad prædicta allegat no.per Inn.in.e.præterea.de dila.qm̄ non debet eſſe melioris conditionis contumax, & inobediens in facultate opponendarum exceptionum, quam præſens, &
640 obediens. & per prædicta dicit D.m.† limitandum dictum.c.2.eo.tit.lib.6.vbi tex.exigit pſentiā abſq; reclamatione;nam idem dicit ſi erat abſens per cōtumaciā. & ad idē allegat tex. in auth. qua in puincia.C vbi de cri.agi.op.Si vero inqſitus erat præſens & excepit vt prius inquireretur ſuper fama, & quia non fuit admiſſa exceptio appellauit. & hoc caſu,pceſſus habitus ſup veritate criminū non tenet; quia appellatio fuit legitima. nā eo ipſo q opponit talis exceptio iudici, ſi eſt delegatus, debet prius recipere teſtes ſuper infamia, quā ſuper veritate criminū, vt.d.c.2.nec ſuffieit q iudex dicat ſibi cōſtare de infamia. Facit.d.c.2.& ſequitur Hoſt. in.d.c.cū oportear.& prædicta,vt dixi procedunt in delegato, ſm eum. Quòd ego arbitror procedere in delegato ad vnam ſpeciē,ſeu ad vnā cām; ſecus in delegato gñaliter, ſeu inquiſitore gñaliter dato,vt.e.cum dilecti. ſ.eo.& ibi dixi in.2.not.& facit glo. & ibi dixi in.c. qualiter.ſ.eo. Nam in eo arbitrarer idem dicendū q 4 dicā in ordinario. Si verò eſſet ordinarius,diſtingue,q aut pcedit alio principaliter proponente inquiſitionē,& die vt dixi in pcedenti mēbro. Aut pcedit ex mero ſuo officio,& tunc ſi vult,pôt recipere teſtes ſuper infamia, ſi verò non vult; quia dicit ſibi conſtare de infamia per inueſtigationem extra-iudicialiter factā, vel per frequentē clamorē, & pôt pcedere ſuper veritate criminū, ēt parte contradicente,vt hic qn̄ ſatis eſt,q ad eū frequens,& clamoſa criminū relatio puenerit, vt probať in.c.cū dilecti.&.c.cū oportear.ſ.eo. de qua nō tenet alicui fidē facere. Si tñ inquiſitus appellaret ex eo q aſſerat ſe non infamatū, tunc oportet iudicē ordinariū facere fidē de diffamatione corā iudice ad quē. Facit tex.nř & doct.hic, & Spe.in tit.de inqſi.§.nūc tractemus,verſ.hoc aūt ſcias.Sed tu aduerte, qa multū mirabilis vř opi.Io.And.& aliorum qui volunt,q proceſſus teneat, inqſito opponente, ſi non appellat,cū tex.nř in ver.debet igit.dicat tradendo formā, q capitula de quibus fuerit inquirendū exponenda ſunt inquiſito,vt facultatem habeat ſe defendendi; & nō ſolum dicta, ſed ēt nomina teſtium ſunt ei publicāda.& dicit hic Io.And.poſt Hoſt.ſimpliciter in ver. fuerit.q ſi primo fieret inqſitio, & poſtea inquiſito traderentur capitula, q nihil ageret; qa peruerteret ordo,per.e.cum poſt petitā.ſ.de elec. & idē ſequit Io.And.in addi.Spe.in tit.de inquiſi.§.nunc tractemus.verſ.qd ſi inquiſitor ad locum, p.d.c.cum poſt. Si ergo hoc caſu pceſſus eſt null', fortius debet eſſe nullus contradicente inquiſito quāuis non appellauerit, & quāuis ſit ordinarius, qui pcedit;& ex officio ſuo procedat,quia hęc capitula non videnť inquiſito exhibenda, & dicta teſtiū niſi ad finē vt videatur an ſit infamatus, vt poſſit ſe defendere,vt patet ibi, ne p ſuppreſſionē nominū, infamandi, per exceptionū verò excluſionē, deponendi falſum,audacia pbeatur. Vnde hic articulus eſt mihi valde dubi', & p ea quę ſupradicta ſunt in.q.12.& per ea q̄ dicta ſunt hic, & etiam pp dicenda; maximè quia tex.noſter loquitur ſimpliciter, & indiſtinctè. Nec poteſt iudicio meo aliter reſponderi;niſi quòd prædictum dictum Hoſti.& Io.And.hic in verbo, fuerit ſit intelligendum ſecundum prædictam diſtinctionem & quòd hic non eſt ordo ſubſtātialis cauſæ de ſeipſa ad ſeipſam, vt.ſ.dixi. Vel quòd dum tex. loquitur hic de capitulis exponendis, non loquitur reſpectu proceſſus infamiæ; ſed reſpectu proceſſus habendi ſuper veritate criminum. huic tamen intellectui non bene adaptanť verba Hoſt. & Io.And. de quibus.ſ.qui dicunt, q ſi primo fiat inquiſitio, & poſtea capitula tradantur, q nihil agitur; quia peruertitur ordo. Videtur tamen dictus intellectus conuenire tex.noſtro, in quātum nihil aliud loquiť de proceſſu inquiſitiōis ſuper veritate, ſed ſolum de ſniā ferenda. Sed primo intellectui conuenit text. dum dicit,de quibus fuerit inquirendum.& non dicit, de quibus inquiritur. quaſi iſta requirantur, vt pſeambula ad inquiſitionem. Item facit tex. dum dicit, infamandi audacia præbeatur.quaſi ſentiat,q loquitur de capitulis, & dictis teſtiū ſuper infamia. Et Ideò iſte intellectus magis videtur cōuenire textui. Et ad tex. dum dicit, de prolatione ſententiæ iuxta formam iudicij. pôt reſponderi,quia non ſolum refert ad inquiſitionem; ſed ad accuſatione, & denūtiationem, vt dicit hic gl.in ver. iudicij. Aduerte tñ,qa vbi dixi,q inqſito tacēte,nō opponēte; vel opponente, q non pceſſit infamia, & nō appellāte, tenet pceſſus, per.c.2.eo.tit.lib.6.videtur hoc poſſe ſuſtentari ex alio capite; quia poſtquam de cri-

mine probatum eſt, iam crimen eſt effectum noto-
rium,ergò fruſtra quærendũ eſt de proceſſu ſup infa
mia; quia qñ crimen eſt notoriũ, iudex à principio
641 pôt inquirere alia ſolennitate ꝓceſſus infamię,qm̃†
adepto fine, ceſſant quæ ſunt ad finẽ, vt.c.euidentia.
ibi dixi.ſ.eo.& dixi in.c.p tuas.1.ĩ.de ſimo.& not.
in.l.poſt finitã.ff.de ſuſpec.tut.facit ꝙ ſtatim dicam
in.q.48. Ex quo vr̃ inferendũ, ꝙ ſola q̃ſtio validita-
tis, & in maliditatis ꝓceſſus ſuper veritate criminũ
non p̃cedente proceſſu ſuper infamia,vendicat locũ
antequã crimen effectũ ſit notoriũ. Cogitabis; quia
nouiſsima ſunt. Nec miremini ſi Io. An. in principio
dixerit, ꝙ in hoc doc. ſunt varij,& contrarij.& vide,
q̃ dixi.ſ.q.27.& quæ dicã. ĩ. in ſequentibus.qq. Et
vide duo no.dicta Ang.in repe.l.ſi vacãria.C.de bo.
vac.lib.10.in ver. Et p hoc cauti rectores. vbi dicit,
642 ꝙ cautus rector ne habeat oſtendere famam, ponit
inquiſitionẽ, ꝙ intendit inquirere ex mero ſuo of-
ficio, de qua forma dicã.ĩ.in.11.artic.princ. Aliud
dictum ponit in verſ. ſi igitur cautus aduocatus. vbi
dicit, ꝙ cautus aduocatus ante omnia debet petere
dari ſibi copiã diffamationis, & ſi viderit aliquid de
eſſe debet obijcere; nõ tamẽ ſufficit ſola obiectio;
ſed debet appellare, vt patet ex ſupradictis. Et ex
omnibus prædictis breuiter conclude, ꝙ ſi non præ-
ceſsit inquiſitio ſuper infamia,reus cautè aget ſi op-
ponet, ꝙ non præceſsit inquiſitio ſuper infamia; &
ſi iudex, non obſtante exceptione ꝓcedit omninò
appellet ſiue iudex ſit delegatus,ſiue ordinarius,ſiue
ꝓcedat ex officio, ſiue ad partis inſtantiã; dummo-
do non ſit talis delegatus, qui ſolum haberet ꝓcede
re ſuper veritate criminum,ſm ea quæ dixi.ſ.in.12.
643 q. ¶ Quadrageſimoſeptimo quæro, † quid ſi iudex
permixtim inqrit de infamia & de criminibus? Sol.
Spec.in tit.de infa.§.nunc tractemus.ver. quid ſi in-
quiſitor.dicit, ꝙ non ſeruatur ordo;quia inquiſitio
infamię debet pręcedere cognitionem veritatis;nec
proceſſus debet tali comixtione confundi,aut intri-
cari,vt.ſ.de reſcrip.c.cum dilecta.§.pen. & fi.& ibi
not.ꝙ nõ debet ſimul cognoſci de principali,& ex-
ceptionibus contra proſequutorem propoſitis; ſed
prius de exceptionibus dilatorijs, ſeu declinatorijs
inquirer̃. Idem tenet Hoſt.in.c.cum oporteat.ſ.eo.
& ſequitur ibi Io.de Imo.Sed tu aduerte,quia in cõ
trarium facit: Primo, ꝙ dixi in præcedenti.q. Item
facit in contrarium,ꝙ ſingulariter not.Ang.in.l.de-
cem.ff.de ver.ob.&.l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.
de re iudi.& vtrobiq; ſequitur Io. de Imo. vbi dicit,
644 ꝙ † iudicium excuſsionis poteſt agitari ſimul, cum
iudicio quod intentatur contra tertium poſſeſſorẽ.
Facit etiam qd̃ not.Bal. in.l.2.C.cõi diui.vnde ego
arbitror, ꝙ deciſio huius. q.dependeat à deciſione
præcedentis.q.vnde dicerem, ꝙ in caſibus in quibus
dixi in.q. præcedenti proceſſum non tenere, ꝙ etiã
in caſu noſtro non teneat; quia inquiſitio ſuper in-
famia videt̃ neceſſarium præambulum ad inqſitio-
nẽ ſpecialẽ ſuper criminibus, & hoc caſu procedat
opi.Spec.In aliis vero caſibus,vbi dixi in.q.p̃ceden-
ti ꝙ tenet, tenebit ẽt hoc caſu. Non ob.dictũ Ang.
& Io.de Imo.his quæ dixi in primo caſu;quia in illo
caſu nihil intereſt tertij, ſi verè probet̃ principalem
non eſſe ſoluendo,ſecundum eos, ad quod allegant
gl.ſingularẽ in.l.niſi hoc actũ.ff.de pac.Nemo enim
poteſt opponere, ſi non intereſt ſua illam opponẽ-
645 re,cum † vires exceptionum ex perſona opponẽtis
debeant ęſtimari.ff.de mili.teſta.l.militis. §.vetera-
nus.l.militis.&.l.illa à quo. §.ſi de teſtamento. ff.ad
Trebel.&.l.qui liberis.§.teſtamẽto.ff.de bo. poſ.ſm
tabu.& qa paria ſunt nõ poſſe opponere,vel nõ op-
ponere.ſed in caſu noſtro,ſm varias opi.ſi inquiſitus
corãordinario, vel in ſimilib⁹ caſibus, non opponit
exceptionẽ p̃poſterationis,vel ſi opponit ꝙ non ꝓ-
cedatur, niſi præcedat inquiſitio ſuper infamia, in-
tereſt multũ ipſius inquiſiti; igit̃,&c. Et præterea li-
cet Ang.dicat, ꝙ pôt admiſceri iudiciũ excuſſionis
cũ iudicio, qd̃ intentat̃ contra tertiũ poſſeſſorẽ; tñ
prius debet diſcuti articulus, an principalis ſit ſol-
uendo, quam diſcutiatur de iuribus cõpetẽtibus
agenti contra tertium poſſeſſorem. Conclude igi-
tur, ꝙ ſi non opponitur contra iudicem permixtim
inquirentem tenet iudicium in caſibus in quibus di
xi valere in.q.præcedenti.Si verò opponatur, licet
ſit maius dubium; tamen videt̃ ꝙ non teneat. & hoc
caſu procedat opi Hoſt.& Io.And.& Spe. & aliorũ,
ſaltem dato remedio appellandi,vt dixi in præcedẽ
ti.q.Et hęc notabis quia non tanguntur per doct.
646 ¶ Quadrageſimooctano quæro. Pone, ꝙ † iudex
proceſsit ad inquiſitionem criminis non præceden-
te infamia, reus excipit ꝙ non poterat,tñ confeſſus
eſt delictum, an valeat proceſſus, ita ꝙ ſequi poſsit
condemnatio? Sol.arbitror dicendum ꝙ ſic, ad qd̃
faciunt quæ dicta ſunt in duabus præcedentibus.qq.
dummodo talis confeſsio fuerit ſpontanea. ſecus ſi
p p tormenta. & adde quæ latius dicã.ĩ.in.11.artic.
647 princ. ¶ Quadrageſimonono quæro, † quid ſi dat̃
libellus diffamationis per diffamantes in occulto.
Sol.dicit Ang.in.d.l.ſi vacantia. ꝙ talis diffamatio
eſt ſuſpecta, per.c.inquiſitionis.ſ.eo. Et ideò dicit,
ꝙ iudex ſemper debet eſſe cautus vt recipiat diffama
tionem ad Bancum ſedendo ꝓ tribunali, ne poſsit
opponi, ꝙ diffamatio facta ſit in occulto; & ſic de-
bet dicere notario maleficiorum, ꝙ ſcribat in libro
ſuo qualiter prædicta,dicta, & oppoſita,fuerunt di-
cta.& depoſita apud banchum iuris iudice ſedẽte ꝓ
tribunali.& hoc ẽt ſentit gl.in verbo, ſolũmodo in
d.c.inqſitionis. Sed tu aduerte,quia Inn.ibi ſup illa
gl.& Io. And.volunt,ꝙ loquatur qñ fieret inquiſitio
gñalis ſuper ſtatu eccleſiæ.Si verò de ſpeciali crimi-
ne fiat inquiſitio, poſt acceptam inquiſitionẽ nõ eſt
quærendum de fama;ſed an teſtes illud ſciant etiã ſi
occultè.nam à principio quærẽdum fuit de fama; vt
patet ex p̃cedentibus, maximè ex his quæ dicta ſunt
648 in.q.46.&.47. ¶ Quinquageſimo quæro,Pone † for
mata inquiſitione ſuper infamia, teſtes depoſuerunt
ſuper veritate criminis, an ex hoc iudex poſsit pu-
nire.Sol.dic,ꝙ non tex.eſt ſecundum vnum intelle-
ctum in.d.c.inquiſitionis.§.tertiæ.ſ.eod.de quo ibi
dixi in.3.notab.& ratio eſt,qa teſtes fuerunt ꝓducti
ſuper infamia,& nõ ſuper veritate criminis; & ſic ſu
per veritate criminis depoſuerunt non iurati, & per
conſequens nihil ꝓbant, vt.c.de teſtibus.ſ.de teſti.
&.l.iuriſiurãdi.C.de teſti.cũ ſi.& ĩ terminis noſtris,
ſentit gl.in verbo,ſuper illis.in.d.§.tertiæ.dixi in.d.
649 3.notab. ¶ Quinquageſimoprimo quæro,† qd ha-
beat facere iudex ꝓbata infamia.Sol.dicit Io.And.
in.c.cum oporteat.ſ.eo.quòd tunc debet inquirere
de ve-

de veritate criminis. & iste effectus inquisitionis su-
per infamia de quo dicã. ĵ.in.17. princ. artic. facit
qđ dixi.s̃.eo.c.si constiterit.in.6.not.¶ Quinqua-
gesimosecundo quæro, quia & hic in tex.& vt patet
650 ex pcedentibus.qq.concludit,ꝙ† regulariter ad in-
quisitionẽ formandã necessarium est pambulum dif
famationis;& tñ quandoq; conclusum est in plurib⁹
casibus ꝙ non requirit. Ideò vt breuiter, & sub cõ-
pendio habeas casus in quibus nõ reqritur pambu-
lum diffamationis,dic,ꝙ dicta regula fallit in infra-
scriptis casibus, videlicet, Fallit primo,fm Ange.in
d.l.si vacantia. vbi inquirit de remotione prælatorũ
regularium; quia tunc non est necessè ꝙ diffamatio
sit tanta, ꝙ sine periculo vitari non possit. hæc tñ vt
vides non est propriè fallentia;quia licet non reqrat
tanta infamia quanta in prælatis secularibus; tñ re-
quirit frequẽs,& clamosa: de quo latè dixi.s̃.in.13.
q. Fallit secundo,vbi inquisitio fit præsente parte,&
non opponente,ꝙ diffamatio nõ præcessit,per.c.2.
de accu.lib.6.vide ad hoc quæ dixi.s̃.in.18.q.&.46.
& seq. Fallit tertio,vbi inquisitio format contra cõ
fessum, de quo dixi.s̃.in.q.48.Fallit quarto,in inq-
sitione generali quo ad delicta, & quo ad personas.
de quo latius dixi.s̃.in.7.q. huius.9. artic.principa-
lis. Fallit quinto,secũdum Ange.in inquisitione ge
nerali quæ fit contra caput, & mẽbra alicuius eccle-
siæ,ciuitatis,castri,vel vniuersitatis de delicto in ge-
nere; de quo latius dixi.s̃.in hoc.6.articulo.in.2.q.
651 Et per pdicta infert Ange.ꝙ† syndicatores ciuita-
tes qui syndicant aliquẽ officialem, vel eius mẽbra,
possunt cõtra eos inquirere de delictis per eos per-
petratis, & collaterales, & familiam, non præceden-
te aliqua publica,vel clamosa infamatione.& ita di-
cit de consuetudine obseruari. Fallit sexto,qñ ad in-
quisitionem procederetur per denuntiationẽ publi
ci officialis,secundũ no.in.l.ea quidem.C.eo.&.c.1.
de offi.ordi.dic,vt lati⁹ dixi.s̃.in.4.q. huius.9.artic.
Fallit.7. quando fieret inquisitio ad publicam vtili-
tatem in causa merè ciuili,& pecuniaria,vt.d.l.si va-
cantia.de quo latius dixi.s̃.in.q.huius.9.artic.Fallit
8. secundum Ang. vbi inquireretur ad vtilitatẽ pri-
uatam, vt dixi in.d.5.q. Fallit.9.vbi iudex inquirit
ex puro,& mero officio suo,nõ ad postulationẽ,aut
instigationẽ alterius, vt.c.1.de offi.ord.& tenet hic
Io.And. in verbo, clamore. in fi. maximè in his, in
quibus vertitur periculum animarũ. & sequit Host.
in summa in tit.de inqui.§.& qualiter, & vide quæ la
tius dixi.s̃.in.7 q. Et ex pdictis infert Ang. ꝙ cauti
rectores, & officiales ad hoc vt ab eis non possit pe-
ti copia diffamationis, ꝙ semper in formanda inqui
sitione dicunt, Hæc est quædam inquisitio, quam ta-
lis iudex ex suo officio facit contra talem,&c. secun
dum qđ latius dicam.ĵ.in.11.artic.princ.ver.& vi-
de quæ dixi.s̃.in.39.&.46.q. Fallit.10.vbi iudex in-
quirit ex necessitate sui officij,vel vbi verteret picu-
lum animarum, vt.c.ad nostrã. 2.de iureiuran.&.c.
cum nobis.de elec. & tenet Hosti.sed satis compre-
hendebatur sub præcedenti fallentia. & has fallen-
tias ponit Ange. in loco prædicto; Tu adde alias ex
varijs locis collectas.Fallit igitur.11. in papa inqui
rente, hoc voluit Guil.in.cle.1.de offi.ord.vbi vult,
ꝙ quandocunq;,& quotiescunq; sibi videtur,potest
inquirere etiam nulla præcedente diffamatione, ma
652 ximè vbi inquirit de iuribus ecclesiarum.† ita dicit
intelligendum.c.olim. s̃.de testi.&.s̃.vt ecc.benefi.
c.vt nostrum. in prin. & ibi per Hosti.vel etiam sup
peccato,in.c.nouit.s̃.de iud.& ratio potest esse; qa
in materia positiua qualis est,ista omnia iura in pa-
pa degenerant,vt no.in.c.in nostra.de sepul. &.c.1.
653 de lit.conte. Et eadem ratione dico, ꝙ† idem di-
cendũ est in Imperatore; quia & ipse similiter solu-
tus est legibus positiuis, vt.l.princeps. ff.de legi. &
insti.de iur.nat.gen.& ciui.§.sed & qđ principi. &
idẽ ẽt dicerem in quolibet alio principe, aut vni-
uersitate non recognoscente superiorẽ. Faciunt no.
per Bar.in.l.infamem.ff.de pub.iud.&.l.hostes.ff.de
capti. Fallit.12.in inquisitore generaliter dato, vt
not.in.c.cum dilecti.s̃.eo.& ibi dixi in.2.no.nam sa
tis est, ꝙ ad eum per frequentem clamorem veniat
infamia non facto processu, nec receptis testibus su
per infamia; de quo latius dixi.s̃.in.12.q.Fallit 13.
si cã committeretur per principem, vt fieret inqui-
sitio super crimine, & eius veritate,per.c.fi.ĵ.eo.se-
cundum intellectum Io.And.quod tñ declara.& li-
mita fm ea, quæ latius dixi in.12. q.& facit. qđ sta-
tim dixi in.11.fal. Fallit.14.in inquisitione genera-
lissima.de qua latius dixi.s̃.in.1.q.huius.9.artic.Fal
lit.15.in inquisitione quæ fit per superiorẽ. vbi agit
de confirmatione electi,vt dixi in.6.q.huius.9.artic.
Fallit.19.in inqsitione, q̃ fit per oculorũ inspectio-
nẽ,vt dixi.s̃.eo.artic.in.3.q. Fallit.17.in inqsitione
generali,quo ad personas;& speciali quo ad delicta.
nam respectu personarũ non est necesse ꝙ præcedat
infamia,vt dixi.s̃.eo.arti.in.8.q. Fallit.18.in inqsi-
tione quæ fit super infamia, & sic in inqsitione præ-
paratoria ad inquisitionem specialem criminis; qa
cũ ista sit pparatoria, non reqrit aliã præcedentẽ in-
quisitionẽ;sed satis est, ꝙ habeat aliqua suspicio ꝙ
talis sit diffamat⁹ ẽt per testes nõ legitimos; vel ini-
micos, vt dixi.s̃.in.10.&.25.qq.Fallit.19.qñ ex for
ma statuti regulariter permittitur inquisitio sicut
cõiter est in ciuitatibus Italiæ. Nam hoc casu,cum
inquisitio sit auxilium ordinarium, seu regulare si-
cut est accusatio; sequitur,ꝙ sicut in accusatione nõ
est necessarium præambulum diffamationis; ita &
hoc casu.& hoc voluit Angelus in.d.l.si vacãtia. Sed
tu aduerte,quia hoc videtur continere magnam du-
654 bitationem.nam dum† statutum simpliciter dispo
nit, ꝙ de quolibet crimine possit iudex inqrere, vi-
detur ꝙ tale statutũ debeat recipere interpretatio-
nẽ passiuã,videlicet,dũmodo præcedat diffamatio,
& frequens clamor, vt dicunt doc.in materia inter-
pretationis statutorũ; maximè moderniores in.l.si
verò.§.de viro.ff.sol.ma.& in alijs iuribus vulgatis.
Facit ẽt qđ no.idẽ. Ang. in.d.l.si vacantia in tertio
655 no.vbi dicit ꝙ† licet statutũ simpliciter dicat ꝙ stet
simplici dicto alicuius,debet intelligi cũ iuramẽto.
656 Facit & ꝙ no.Bal.in.l.inuit⁹.C.de pcur.vbi vult,ꝙ†
licet statutũ dicat ꝙ in cã appellatiõis,vel nullitatis
nõ recipiant pbationes, intelligit sup antiqs capi-
tulis, vel directò cõtrarijs. Itẽ ꝙ no.idẽ.Bal.i.l.1.§.
657 vt initio.ff.de postul.vbi dicit,ꝙ† licet statutũ sim-
pliciter,dicat ꝙ infamis nõ possit esse aduocat⁹; de-
bet intelligi nisi pro psonis à iure exceptis. Facit ẽt
ꝙ not. idem Bal.in repe.l.data opera.C.qui ac.non
658 pos.vbi vult,ꝙ† licet statutũ simpliciter dicat ꝙ ho

micida decapitetur; intelligit̃ de homicida, qui de
capitandus est de iure cõi, videlicet, quando homi-
cidium est dolo commissum. Vide etiam ꝙ no.Bal.
in auth.vt ingressi.C.de sacrosã.epis.& Pe.de Anca.
do.Do.in.c.generali in glo.pe.de elec.lib.6.vbi vo-
659 lunt,ꝙ †licet statutum simpliciter dicat ꝙ Potestas
teneatur pro familia sua intelligitur quo ad perti-
nentia ad officia. & vide alia plura exempla,quæ po
sui in similib⁹ terminis in cle.1.de seque.pos.& fruc.
660 in fi.nam † recipiunt statuta interpretationem pas-
siuam à iure communi, vt in.l.1.in princ.iuncta gl.
C.de sacrosanct.eccle.& optimus tex.in.l.vt grada-
tim.§.sed si lege.ff.de mu.& hono. &.c.cũ.dilectus.
s̃.de consue.& maximè hoc videt̃ dicendum in casu
nostro, cum statutũ videatur satis operari respectu
delictorum. de quibus officialis põt generaliter co-
gnoscere, cum regulariter de iure cõi non posit de
omnibus delictis inquirere, secundum qđ latè di-
xi.s̃.in.8.artic.principali. Præterea cõtra decisionẽ
Ange. facit, quia statutum in dispositione sua nihil
dicit de forma, aut ordine ꝓcedendi; ergo qđ non
mutatur pari iure stare censetur, vt.d.c.cum dilect⁹.
&.§.de viro.&.l.pręcipimus.C.de ap.cum simi.Cõ-
cludo igitur,ꝙ dicta opi. Ang.non est vera.& aduer
te,quia dicta reprobatio est magni effectus, per ea
quæ supra dicta sunt in præcedẽti. q maximè in.46.
q.Fallit. 20.ratione scandali, de quo tñ dic, vt latius
dixi.s̃.in.15.q.Fallit.21.ratione suspicionis, quòd
tamen limita, & declara vt dixi.s̃.in.16.q.Fallit.22.
quando iudex vellet inquirere de delicto notorio,
secundum Io.And.in.c.si constiterit.s̃.eo.& Hosti.
in summa in tit.de cri.sine ordi.punien.dixi in.d.c.si
constiterit.in.6. notabili.ratio põt esse duplex. pri-
ma quia in plus se habet notorium, q̃ diffamatio, vt
dicit Spec. in tit.de noto.§.fama.&.§.iam de noto-
661 rio.Item quia†adepto fine cessant,quæ sunt ad finẽ,
vt.d.c.euidentia.s̃.eo.Faciunt quæ dixi.s̃.in.2.&.3.
fallentijs. Fallit.23.quando inquisitus se spontè ob-
tulit subiturum iudicium specialis inquisitionis su-
per crimine. Faciunt dicta in.2.&.3. fallentijs. mos
enim sibi gerendus est.Facit.l.circa.ff.de probat. q2
ꝙ præcedat diffamatio est inductum in fauorẽ suũ,
vt hic, cui potest renuntiare, vt in iuribus vulgatis.
Fallit vltimo quando,à iure persona est suspecta,seu
habetur pro diffamata de illo delicto, secundũ Bar.
de Salice.in.d.repe.l.ea quidem. C.de accu. exem-
652 plum†in nauta contra quem potest inquiri absque
alia hominis diffamatiõe,vel clamore frequẽti, vt.l.
quoties.C.de naufr.lib.11. facit.l.1.§.1.ff.nau. cau.
663 stabul. & idẽ dicit†aduersus seruos quorum, dñs re-
peritur strangulatus præcipitatus,vel saxo,fuste, seu
lapide,vel alio telo percussus aduersus quos procedi
tur absq; alia diffamatione; quia lex illos habet pro
diffamatis,vt.l.1.§.occisorum.ff.ad senatuscõ.Silla.
¶ Quinquagesimotertio quæro,quia.s̃.plenissimè
dictũ fuit de infamia, & qualis, & qualiter ꝓcedere
664 debeat;nũc quærit̃,†vtrũ alia sint necessaria ad ꝓam
bulum inquisitionis de veritate.Sol.tex hic in ver.de
bet igit̃.coniunctis his quæ dicit Io.And.post Host.
in ver.fuerit.requirit, ꝙ illi exponẽda sunt capitula
contra quem inquirendum est; & non solum dicta,
sed nomina testium sunt publicanda inquisito, vt fa
cultatem habeat se defendendi; & vt testibus aufe-
ratur audacia falsa deponendi. & dicunt Host.& Io.
And.ꝙ si talis ordo peruertitur. quia primo inqui-
ritur quã capitula ostendantur,nihil agit̃ de quo ver
borum intellectu,dic vt dixi.s̃.q.46.& dicit Ange.
in.d.l.si vacantia. ꝙ inquirendus debet interrogari
de his de quibus iudex intendit inquirere; vt habet
reus facultatem se defendendi; & postea debet inq-
sitio formari. & ꝙ si talis ordo peruertitur, ꝙ pri-
mo fiat inquisitio quam inquisitus interrogetur, in-
quisitio est nulla, vt hic in ver.debet igitur. Subdit
tamen Ange. ꝙ hoc de consuetudine non seruatur,
imo oppositum; quia primo fit inquisitio, & postea
inquisitus interrogatur,& examinatur. Item subdit,
ꝙ debet dari inquisito copia attestationum, & no-
mina testium ad hoc vt facilius posit se defendere,
& talia nomina testium sunt tradẽda inquisito post
testium depositionem, & non ante, vt cesset omnis
facultas, & cã corrũpẽdi testes.& ita tenet hic Host.
& hęc expositio capitulorum,& aliorum potest fieri
tàm inquisito, quàm eius procuratori, qui potest
interuenire secundum Hosti. nisi personaliter esset
citatus;de quo tu dic, vt dixi in. c.veniens.s̃.eod.&
adde ad hanc quęst.quæ dixi.s̃.eod.in. 27.&.46.q.
665 Quinquagesimoquarto quæro, † vtrum ad forman
dam inquisitionem sit necessarium præambulũ mo-
nitionis.Sol.gl.magna hic in vers. cũ verò ꝓcedit̃ ad
denuntiationẽ.tenet quod non; quia non agitur ad
pęnitentiã.quo casu esset necessaria ſm formã Euan
gelij, si peccauerit in te, &c. & aliter format̃ petitio
denuntiationis cum agit̃ ad pęnã; & aliter cum quis
denuntiat ad pęnitentiã.& idẽ tenet glo.pen.hic in
vers.iudicij quoq; forma.Sed tu aduerte, qa d.Ant.
hic intelligit, ꝙ dicta particula gl.velit prosequi ter
tiũ mẽbrum,qñ scilicet proceditur ad denuntiatio-
nem alicuius.Sed glo.magna hic in vers.si verò ꝓce-
dat.loquit̃ qñ fieret inquisitio ad instigationẽ alte-
rius, fortè tñ de mente glo.non fuit in.d.vers.facere
differentiam istã, sed solum voluit quærere, vtrũ qñ
proceditur per viam inquisitionis ad denuntiatio-
666 nem alterius, sit necessaria monitio; quia† denuntia
tio non fit ad finem pęnitentiæ imponendæ, sed pę-
nę. & idem videtur velle dicta glo. pen. super verbo
iudicij quoq; forma.in ver.cum verò per denuntio-
nem.dum dicit, in prædictis duobus casibus. & glo.
loquuta fuerat de accusatione,& inquisitione.Vnde
667 Io.And.hic concludit,ꝙ si fieret† denuntiatio Euã-
gelica,planũ est,ꝙ ꝓcedere deber monitio, vt.c.no-
uit.de iudi.& hoc quando denuntiatio fieret ad finẽ
vt procedatur per viam denuntiationis. Sed si fieret
ad finem vt procederet̃ per viam inquisitionis non
est necessaria monitio.& sic dicit intelligendam hãc
gl.in.d.ver.cũ verò proceditur.& limitandũ esse di-
ctũ Spec.in tit. de inqsitione.§.1.ver.sed nunqd.vbi
Spe.reprobat hanc distinctionẽ. & videt̃ indistinctè
sentire,ꝙ monitio debeat præcedere. Vbi et̃ dicit,ꝙ
668 hæc pars gl.fuit additio.Monetur;quia † cũ papa ad
denuntiationẽ alicuius committit inqsitionẽ; tunc
inqsitor non ꝓcedit per modũ inqsitionis, sed per
viã denuntiationis, quantũ ad hoc vt repellat̃ impe-
trator,& prosequutor inquisitionis,nisi ꝑmonuerit.
ꝙ dicit expressè probari.j̃.de si.c.licet.Hely.ver.cõ
tra quos.& ita dicit notari.j̃.de calum.c.2. Sed Io.
An.ibi in addi.Spe. dicit distinguendũ ꝓut ipse di-
cit su-

cit super hac gl. vt. s. dixi: quia absurdum esset, q im petrans inquisitionem, qui tenetur etiam probare infamiam, teneretur etiam probare monitionem. & aduerte anteq ad alia procedã, ne glo. ista te decipiat;
669 licet enim dicat, q† vbi proceditur per viam denūtiationis non sequitur impositio pœnæ; sed pœnitentiæ. nam hoc nō est verum nisi procederetur per viã denuntiationis Euangelicæ; sed in denuntiatione canonica secus est; quia per illam etiam imponitur pœna. de qua dic, vt latius trad. per D. m. & doc. in d. c. nouit. & per Spe. in tit. de denuntiatione. §. 2. vers. vt aũt. Io. de Imo. dicit hic, q p dicto Spe. facit. c. 2. ϛ. de calum. & gl. 1. ibi. Item dicit hoc probari, per
670 c. licet Hely. vbi dicit probari, q † papa non inqrit, vel cõmittit inqsitionẽ ad denuntiationẽ alterius nisi præcedat monitio, quæ debet esse trina, vt. d. c. nouit. vñ dicit, q tutius est, q præmittatur. Ego verò in d. c. 2. i. gl. 1. & in. d. c. licet Hely. in. 6. no. tenui, q sit necessaria per illũ tex. & vtrobiq; tenet D. m. sed hic D. m. distinctionẽ. Io. And. videlicet, q si fit inquisitio per viã denuntiationis, ita q per dictã viã iudex inqrat; non solũ vna, sed trina monitio pcedere debet; vt in euãgelica. sed si fieret ex puro & mero officio iudicis; licet fieret ad denũtiationẽ, vel ad impetrationẽ alterius nō requireretur monitio. & hæc opi. vr satis æqua, & iusta. & hanc sñiam q requiratur trina monitio, tenet Arch. 12. q. 2. c. indignẽ. qui dicit eam tenuisse Io. Vinc. Gof. Philip. & Beltran. in. d. c. 2. ϛ. de calum. pro qua ẽt allegat. c. cũ dilectus. s. eo. vbi dicit, q p Io. & Gof. idẽ no. & sentit gl. 2. i prin. in c. inquisitionis. s. eo. ibi dũ dicit, q ideò ibi nō reqritur monitio; quia in illis casibus in quibus ordinis exequutio impeditur, ẽt post peractam pœnitentiam non posset quis se corrigere retento beneficio. secus ergo sentit gl. in alijs casibus. Et aduerte; quia licet gl. loquatur in denuntiatione; tñ ex ratione sua habet notabilẽ limitationẽ ad opi. illorũ, qui volũt,
671 q requirat monitio, videlicet, q † procedat nisi sint talia crimina quæ impediant ordinis exequutionẽ
672 ẽt post peractã pœnitentiã; & ratio pōt esse quia † frustra expectatur euentus nihil operaturus, vt. c. cum contingat. de offi. delega. cũ si. Sit ergo conclusio, q aut non proceditur ad denuntiationẽ, & non est necessaria monitio. Aut ad denuntiationẽ, sed non pcedit denuntiante prosequente inquisitionẽ, sed ex mero officio; & idẽ. Aut denuntiante prosequente, & regulariter requiritur monitio. Fallit in criminibus, quæ post peractã pœnitentiã impediunt ordinis
673 exequutionẽ. ¶ Quinquagesimoquinto qro, † verũ ad hoc vt iudex possit inquirere sit necessariũ q pri' præfigat terminum accusare volentibus. Sol. gl. magna hic in verf. Item & illud pōt facere prælatus. dicit, q qñ infamia peruenit ad prælatum de aliquo criminoso pōt præfigere terminum volentibus accusare; & si aliquis apparuerit accusator; debebit illum audire, & procedet in accusatione sm ordinẽ, & formam, quam requirit iudicium accusationis. Si verò non apparuerit; pōt inquirere, vel indicere purgationem, in qua si reus deficit, punitur, vt. s. c. proximo, subdit tñ gl. q melius est, q inquirat, quia periculosum est accusare; quia de facili nullus accusaret. & videtur tenere Spec. in tit. de inquisi. §. nunc tractemus. verf. porrò. & sic patet, q glo. hic loquit consultiuè, non necessitatiuè. Sed glo. 1. in. c. inter. ϛ. de purg. cano. simpliciter tenet, q iudex debet pfigere terminum accusare volentibus; sed illa videt potius intelligenda sm istã. & sentit Io. An. in addi. Spe. in. d. c. verf. porrò, vbi dicit, q ideò non est statuendus iste terminus de necessitate; quia posset labi inutiliter; dicit tñ hoc admittendum, quãdo mora esset periculosa. assignat ẽt ibi Spec. aliã ratiõẽ,
674 videlicet, quia † accusatio est illaudabil is genus intentionis. 2. q. 7. c. si quis episcopus. quæ ratio non multum astringit, vt de se patet. & ideò Io. And. assignat aliã, quam dicit meliorem, videlicet, q posset summitti accusator amicus rei, cum quo colluderetur; sed dicit, q istam fraudem tollit timor pœnę talionis; Vnde subdit, q in locis in quibus non imponitur pœna talionis, multum pullulat, & frequentat ista fraus. Et ideò dicit, q cum Bononiæ esset statutum, prout etiã est hic, q non probans accusatiõẽ, condemnaretur in viginti solidis. & sic sępissimè p tales accusationes inquisitiones impedirentur, quòd postea fuit additum aliud statutum, q per accusationem non impediretur inquisitio; sed procederet super vtraq; ne delicta remanerent impunita. & hoc
675 facit ad ea quæ dicam. ϛ. in. 13. prin. artic ¶ † Quid autem si reus contra quem iudex vult inquirere dicit, domine iudex volo q inquiratis, sed præfigatis terminum accusare volentibus. & accusatore deficiẽte sum paratus purgare me. Sol. Spe. in. d. §. nunc tractemus. ver. seqd si reus dicit q non debet audiri. nã purgatio sequitur inquisitionẽ, vt. c. inter. ϛ. de pur. cano. Sed contra hoc opponitur; nam id quod reus petit est ordinariũ; sed illud qd' iudex vult facere. s. inquirere est ordinariũ. ergo debet preponi ordinariũ. 2. q. 1. c. multi. ad si. ff. de mino. l. i ea. 2. sed dicit Spec. q ex quo reus est infamatus, pōt prælatus inqrere ex suo iure, & satis est ordinaria inqsitio, ex quo non apparet accusator, vt latius dixi. s. in. 3. princ. artic. & sm Spec. hanc opi. tenuerunt Vincen. Goff. & Hosti. sed dicit ibi Io. And. in addi. q indubitãter tenendũ est, q iudicem volentem inquirere nequaq excludit oblatio purgationis, per. c. ad nostrã. s. de pba. Conclude ergo, q est in electione iudicis, & termini assignatio, & inquisitionis, & purgationis.
676 ¶ Quinquagesimosexto, & vltimo, quæro, † quid si sit vulneratus quis ad mortem, an possit fieri inquisitio ante mortẽ de morte, & quid si fuerit facta de vulnere, an possit procedi super morte. Sol. vide ad hoc Bart. in. l. senatus. ff. eo. in verf. sed aduerte. & l. prætor. ff. de iniur. & l. nunq plura. verf. quæro circa hoc. ff. de priua. delic. & dicam. ϛ. in. 11. artic. princ. & in. 14. artic. princ. Et ex prædictis Deo duce est expeditus hic nonus principalis articulus. Decimo loco principali examinandus est decimus articulus principalis, quo quæritur vbi, seu in quo loco inquisitio sit formanda. circa quem articulum declarandum prosequemur illas. qq. ¶ Primo in quo loco sit peragenda generalissima inquisitio. Secundo, quid de generali inquisitione quæ fit super statu ecclesiæ, ciuitatis, vel loci, tãm in capite, q in mẽbris. Tertio, quid de inquisitione, quæ fit per oculorum inspectionem. Quarto, qd de inquisitione, quę fit ad denuntiationem. Quinto, quid de inquisitione quæ fit in causa merè ciuili. Sexto, quid de inquisitione

de cita.§.1.verſi.quid ſi reus. Sed tu aduerte, quòd
ſecundum prædicta vidétur ſentire præfati doct. qđ
ſi inquiſitus nunquam opponeret quòd delegatus
non poſſet in illo loco procedere, quod proceſſus te
neret. cuius cõtrarium videntur expreſſè velle Arch.
in.d.c.ſtatuimus.& Ioan.Andr. ibi in nouel. vbi ſu-
per glo. 1 .voluit quòd per illum tex. inquantum lo-
695 quitur per † verbum, ſtatuimus, quòd eſt noui iuris
inductiuum quod reprobata ſit opi. quam poſuit in
c.cum I.& A.ſ.de re iudic. vbi voluit, ꝙ valeret ꝓ-
ceſſus factus extra locum decretum, licet fieret extra
locum aſſignatum, ex quo non opponebatur; ſed de
iure nouo non videtur valere; de quo articulo vide
ibidem. ſed propter hæc prædicta deciſio remanet
dubia. Tu ergò cogitabis. Item aduerte, quia Io. An.
in.d.titu.de inquiſit.§.nunc tractemus. in princ. di-
696 cit, quòd † ſi per ſtatutum inquiſitio deberet fieri in
loco maleficij, & maleficium fuit inchoatum in vno
loco, & terminatum in alio, vt puta; quia fuit homo
captus ad prædam in vno loco, & ligatus ſuper equũ
& ductus ad alium locum in quo fuit bonis, & rebus
omnibus ſpoliatus, quis dicatur locus maleficij, vt
ibi poſſit iudex inquirere, quam. q. dicit diſputaſſe
Iac.Butrig. in qua tenet per.l.vna eſt via.ff.de ſeruit.
ruſti.prædio. quòd ſicut vna eſt via, licet per eam ad
plures fundos eatur. ſic vnus ſit locus maleficij; licet
per plures villas protẽdatur. Item ſicut per modicũ
tractum duraſſet quiſq; diceret vnũ locum; ita & ſi ꝑ
longum, arg.l.fin.ff.de fun.inſtruc. & pro loco male
ficij totus ille locus eſſet ſeruandus, vt.ff.de cenſibus
l.forma. & ſic quacunq; parte loci inquiſitio fieret,
ſeruata diceretur forma ſtatuti, arg.l. vulgaris.ff.de
697 furtis. Inducit etiam ſimile, quia † contractus exten
ſus de tempore, ad tempus, dicitur vnus contractus
non diuerſus, vt.l.ſed ſi manente. ff. de precar. &.l.ſi
cum dies.ff.de arbit. Sic ergo locus extenſus dicitur
vnus, non diuerſus. Sed tu aduerte, quia Bal.in.c.1.§.
iniuria.de pace iura.fir.in vſi.feu.vbi format hanc.q.
698 dicit quòd † eatenus, quatenus in ſuo territorio cõ-
miſſum eſt delictum, ſi duo ſunt territoria, vterq; po
teſt cognoſcere, quia delictum hoc habet plures par
699 tes diuiſibiles. Item quia † iuriſdictio, & pœna diui-
ſionem recipiunt, arg.ff.de ſtipu.ſeruo.l.ſi ſeruus.§.
fi.&.l.apud antiquos. C. de furtis. & idem dicit Bal.
700 de inſultu, & vulnere, † ſi inſultus fuit in vno loco,
vel territorio, & vulnus in alio. nec enim videtur in-
ſultus confundi cum vulnere propter diuerſitatem
territorij. & vide Bar.in.l.quòd ait.ff.de adult. poſ-
ſent plures ſimiles.qq.formari, vt puta de eo, qui exi
ſtens in vno territorio cum baliſta, vel telo vulnera-
uit exiſtentem in alio. Eſt etiam animaduertendum,
quòd hęc diſceptatio videtur reſpicere dubitatio-
nem illam, videlicet, quis locus ſit ponendus in libel
lo inquiſitorio; de quo late videbimus in ſeq. artic.
princ. Sed quantum attinet ad propoſitum noſtrum
in quo loco poſſit iudex inquirere, videtur breuis
doctrina, ꝙ in loco maleficij, ſeu vbi habetur infa-
mia de maleficio, vel in loco uiciniori, vt.ſ.dictum
eſt. dummodo alia extrema concurrant habilia ad
inquiſitionem reſpectu iuriſdictionis, & poteſtatis,
qualitatis delicti, & qualitatis delinquentis, & alia,
de quibus plenè in pręcedentibus articulis. & ꝑ hæc
ſit expeditus decimus princ. articulus.

¶ Decimo articulo principali abſoluto, tranſeundum eſt ad vndecimum principalem articulum, in quo examinabimus qualiter in inquiſitione procedatur, & de forma, & de practica ſeruanda in proceſſu inquiſitionis. qui articulus eſt difficillimus, & multum inordinatè, & defectiuè traditur per doct. Vnde ego pro poſſe illum tibi, & clarum, & ordinatum reddam. Idcirco ad ipſius examinationem proſequendo aliorum ſuprãdictorum articulorum ordinem, examinabo infraſcriptas quæſtiones. Primo, qualiter in inquiſitione generaliſsima ſit procedendum. Secundo, qualiter procedatur in inquiſitione generali. Tertio, qualiter procedatur in inquiſitione quæ fit per oculorum inſpectionem. Quarto, qualiter procedatur in inquiſitione quæ fit ad vtilitatem publicam. Quinto, qualiter procedatur in inquiſitione, quæ fit ad denũtiationem publici officialis. Sexto, qualiter procedatur in inquiſitione in qua agitur de confirmatione electi in prælatum. Septimo, qualiter procedatur in inquiſitione generali quo ad delicta, & quo ad perſonas. Octauo quę ſit forma generalis inquiſitionis, quo ad perſonas, & ſpecialis quo ad delicta. Nono, qualiter procedatur in inquiſitione generali reſpectu delictorum, & ſpeciali reſpectu perſonarum. Decimo, qualiter procedatur in inquiſitione ſpeciali reſpectu perſonarum, & delictorum. Vndecimo, quid debet facere iudex volens inquirere ſpecialiter. Duodecimo, an ſit neceſſaria citatio inquiſiti. Decimotertio, an ſit neceſſarius libellus. Quartodecimo, ſub qua forma ſit concipiendus libellus. Quintodecimo, quare dicantur hęc verba, hæc eſt quædam inquiſitio. Sextodecimo, quare ponantur illa verba; quæ fit, & fieri intenditur. Decimo ſeptimo, quare adijciantur illa verba, per do. Franc. Poteſtatem. Decimooctauo, quare addantur illa verba, & per do.F. iudicem maleficiorum. Decimonono, quare apponantur illa verba, ex mero officio. Vigeſimo, quare apponantur illa verba, necnon ad denuntiationem Capitanei; &c. Vigeſimoprimo, quare dicatur contra, & aduerſus Ser. Ioannem vocatum Salabriga de nobilibus Còradinorum. Vigeſimoſecundo, quare in inquiſitione apponantur dicta verba, de nobilibus Coradinorum. Vigeſimotertio, quare dicatur de Senis. Vigeſimoquarto, quare dicatur homicidam. Vigeſimoquinto, quare dicatur, & Narciſum Mantij Barbitonſoris. Vigeſimoſexto, quare dicatur de partibus Hiſpaniæ. Vigeſimoſeptimo, quare dicatur auxiliatorem. Vigeſimooctauo, quare dicatur, & Iulianum Radulfi lanificem. Vigeſimonono, quare dicatur illud verbum forenſem. Trigeſimo, quare dicatur mandatorem. Trigeſimo primo, quare dicatur, In eo, de eo, & ſuper eo. Trigeſimoſecundo, quare dicatur, fama publica præcedente, & clamoſa inſinuatione referente. Trigeſimotertio, quare dicatur, non quidem à maleuòlis, & ſuſpectis, ſed honeſtis, &c. Trigeſimoquarto, quare dicatur, non tñ ſemel, &c. Trigeſimoquinto, quare dicatur, & etiam per modum notorij. Trigeſimo ſexto, quare dicatur, de anno præſenti, & de menſe Maij. Trigeſimoſeptimo, quare dicatur, exiſtens in domo habitationis in parochia, &c. Trigeſimooctauo, quare dicatur, commiſit, & mandauit. Trigeſimonono, quare dicatur dicto Sempronio. Qua-

drage-

dragesimo, quare dicatur, q̄ A. Meuij Martini de Senis. Quadragesimoprimo, quare dicatur populare, & de numero resedutorum. Quadragesimosecūdo, quare dicatur, in ciuitate Senarum vulneraret. Quadragesimotertio, quare dicatur, ad hoc colloquium; tractatum qualiter hoc fieri posset habuerunt. Quadragesimoquarto, quare dicatur. Deinde dictus. S. de anno præsenti, & de mēse Iunij. Quadragesimoquinto, quare dicatur, de nocte. Quadrasimosexto, quare dicatur, vno stocco ferreo. Quadragesimoseptimo, quare dicatur, scienter, & dolosē. Quadragesimooctauo, quare dicatur, appēsatē. Quadragesimonono, quare dicatur, mouendo se de loco ad locum fecit insultū &c. Quinquagesimo, quare dicatur, in platea communis Senarum. Quinquagesimoprimo, apponantur dicta verba, iuxta palatium dominorū. Quinquagesimosecundo. quare apponantur illa verba, & contra dictum A. Quinquagesimotertio, quare apponantur illa verba, dixit verba iniuriosa, & cōtumeliosa. Quinquagesimoquarto, quare apponantur illa verba. Che mi hai adulterato la mia donna. Quinquagesimoquinto, quare apponantur illa verba, Che hai tradito la patria tua. Quinquagesimosexto, quare apponatur illud verbum admenauit. Quinquagesimoseptimo, quare dicat. sāguis exiuit. Quinquagesimooctauo, quare apponantur illa verba, & dictus A. se. defendēdo, &c. Quinquagesimonono, quare apponantur illa verba, vestem rubeā foderatam, &c. Sexagesimo, quare apponantur verba; & vt dictus S. prædicta omnia habilius committere posset, dictus. N. quodam ense de ferro &c. Sexagesimoprimo, quare apponantur dicta verba, contra voluntatem dicti A. Sexagesimosecundo, quare apponantur illa verba, contra formam iuris, & statutorū. Sexagesimotertio, quare apponantur illa verba, super quibus omnibus, & singulis. Sexagesimoquarto, quare subdantur illa verba, emergentibus, & connexis. Sexagesimoquinto, quare apponantur illa verba secūdum formam iuris, & statutorum, & sic ponitur disiunctiuè, non copulatiuè. Sexagesimosexto, quare apponantur illa verba die 20. Iunij inchoata, facta, & formata fuit &c. Et qd in delictis, quæ nō habēt causam momentaneam; sed successiuam, seu permanentem. Sexagesimoseptimo, quia supra dixi. q. 63. quòd non videtur esse necessarium, quòd in libello inquisitorum ponatur conclusio. Vnde quæro an istud sit necessarium. Sexagesimooctauo; vtrum libellus inquisitorius debeat continere inscriptionem; sicut libellus accusatorius. Sexagesimonono, quid debeat facere iudex post formatam inquisitionem; secundum varias casuum cōtingentias. Septuagesimo quid debeat facere iudex his peractis, quid autem si statuto disponitur, quod de certo crimine possit quis puniri, condemnari, & sentētiari nulla iuris solennitate seruata; an tunc requiratur citatio? Septuagesimoprimo, quia vidimus supra, quòd inquisitus est citandus; quæro, an sit citandus ille qui iniuriam passus est. Septuagesimosecundo, quid si passus iniuriā non citatur, nec hoc requirit statutum; tamen ipse comparet, & vult assistere causæ. & processui, an sit admittendus? Septuagesimotertio. quoniam sæpenumero contingit, quòd postquam iudex formauit inquisitionem; & secundum illam citauit propter habitam de nouo veriorem notitiam, vult addere, seu detrahere aliquam qualitatem. an possit. Septuagesimoquarto, quoniam visum fuit supra de forma inquisitionis, & modo citandi, & post citationem contingit quòd quandoq; inquisitus cōparet; quandoq; verò non comparet & est contumax, quæro quid debeat facere iudex tali inquisito existente contumace. & sub hoc etiam continetur, quæ solennitates debeant obseruari in dando huiusmodi banno, ratione contumaciæ. Et quid si reo citato, & non comparente, comparet aliquis amicus, allegās causas absentiæ; an hoc non obstante, possit iudex procedere ad sententiam banni, & adaptatur etiam ad hanc materiam notabilis quæstio, quæ sæpe de facto cōtingit; quòd in criminalibus quis debeat citari personaliter, vel ad domum bis. Deinde si non comparuerit debeat citari per proclama, siue bānum præconis cū termino trium dierum. quo termino elapso habeatur pro confesso, & banniatur, dato sibi certo termino. Quid si statuto cauetur, quòd antequam quis bāniatur debeat per loca publica per proclama assignari terminus trium dierum, intra quem quilibet, qui velit defendere reum, vel adesse causæ possit comparere, aliàs, nullus possit bannire. Et stante statuto pal legato, quod sit iudici notum est, quòd citatus est in loco, ex quo non potest in termino in citatione apposito comparere, & vt omnis cesset dubitatio, est ibi ex causa voluntaria, an iudex habeat necesse expectare lapsum termini? Additur etiā alia quæstio, iudex formauit aliā inquisitionem contra P. Ioānis de populo sancti Martini, & in illo populo non erat P. Ioannis, sed P. Antonij, vel erant duo Petri Ioānis, & fecit citari P. Ioannis, citatus est contumax, & sic eum banniuit; quæro an valeant; an autem in casibus prædictis; possit quis pro absente comparere procuratorio, vel defensorio nomine, vel pro suo interesse, aut alio modo nomine alieno. Septuagesimoquinto, Pone, citatus cōparet, quid debeat facere iudex inquirens. Septuagesimosexto, qualis sit hæc forma iuramenti eo modo quo præstatur. Septuagesimoseptimo, quid debeat facere inquisitus auditis verbis iudicis, an possit petere terminum ad deliberandum. & videtur quòd non sit dandus, cum de facto suo queratur, de quo certus esse debet de rescr. c. ab excommunicato. Septuagesimooctauo, quid debet facere inquisitus, dato sibi termino ad deliberādum? Septuagesimonono, quid si fiat inquisitio contra collegium; vtrum quilibet de collegio possit prædictas exceptiones opponere. Octuagesimo, vtrū requiratur litis contestatio? Octuagesimoprimo, vtrū in criminibus leuibus prædictæ solennitates requirantur, puta, reperitur quis ludere ad Zardum, vel cū armis, vel de nocte. Octuagesimosecundo, quid debeat facere reus circa confessionem, vel negationē, qui sentit, vel non sentit se culpabilem, videlicet, an debeat negare, vel confiteri. Octuagesimotertio, Pone inquiritur contra P. quòd ipse percussit L. officialem communis Senarum, & de numero resedutorū: quos percutere est grauissima pœna; inquisitus fatetur simpliciter se percussisse dictum. L. potestas vult ipsum condemnare pœna, qua tenetur percutiens officialem, & resedutum, quæ longe grauior est, vt dixi queritur an possit. Octuagesimoquarto, vtrū in causa

çauſa inquiſitionis iurandum ſit de calumnia? Octuageſimoquinto, quid ſi is contra quem inquiritur eſt minor; vtrum debeat admitti eius reſponſio, non dato ſibi curatore? Octuageſimoſexto, quid ſi inquiſitus comparet, & confitetur. quid debeat facere iudex? & quid ſi talis confeſſio facta ſit coram iudice incompetenti, ꝙ quid ſi per iudicem in procedendo non fuerunt ſeruata ſolemnia à iure requiſita, vel ex forma ſtatutorum; inquiſitus tamen confitetur delictum, an ex tali confeſſione poſſit ſequi condemnatio? Vlterius ſequitur, vtrum confeſſus de maleficio ſemel, ſit neceſſe, ꝙ iterum confiteatur. Octuageſimoſeptimo, inquiſitus comparet, & reſpondens inquiſitioni partem negat, & partem confitetur, vel confitetur factum, & negat aliquam qualitatem, quæritur quid iuris de iſto reſpondente? Octuageſimooctauo, pone inquiſitus reſpondens inquiſitioni reſpondet ſe non culpabilem, an hæc reſponſio ſit admittenda. Octuageſimonono, quid ſi inquiſitus comparet, & negat per verbum, non credo, vel cõfitetur per verbum credo, an admittatur. Nonageſimo, inquiſitus comparet, & ſimpliciter negat, quid debeat facere iudex. Nonageſimoprimo, quid debeat facere iudex poſt dictam negationem, & cõceſſam licentiam. & an vnus ex malefactoribus poſſit fideiubere pro alio. Sed quid ſi talis fideiuſſor non repræſentat principalem, ad quid teneatur. Et an talis fideiuſſor qui promittit ſiſtere, poſſit promittere omnem pœnam pecuniariam. Sed quæro, fideiuſſor præſentauit principalẽ, & principalis aufugit de carcere, an teneatur amplius ad ſiſtendum. Sed pone, fideiuſſor promiſit ſiſtere inquiſitum ad volũtatem iudicis ſub certa pœna, qui tandem per illum iudicem fuit captus, & manus eius aufugit, quid iuris? Sed pone, fideiuſſor promiſit inquiſitum ſiſtere ſub certa pœna tali die, vel ſoluere condemnationem. Contingit, ꝙ ante illum diem accuſatus bannitus eſt propter illud maleficium, quia ſe non præſentabat. Die vero elapſa fideiuſſor conuenitur, quia eum non repræſentauit; quæritur, an fideiuſſor habeat hanc exceptionẽ, ꝙ non poteſt præſentare, quia bannitus. Et quid ſi inquiſitus dedit fideiuſſorem de ſoluendo omnem condemnationem, & bannitus fuit in mille, an mortuo bannito, poſſint fideiuſſores cõueniri. Sed quid ſi fideiuſſor non poteſt inquiſitum in iudicio exhibere, vult tamen eum defendere, & iudicium in ſe ſuſcipere, vel vult ad illum præſentandum inducias habere. Sed quæro, an talis fideiuſſor teneatur ad duplum, vel ad quartum plus, ad quod venit condemnandus ex forma ſtatuti, ſi non ſoluit intra.x.dies. Sed quid ſi eſt tale crimen, propter quod veniat pœna pecuniaria, ita ꝙ reus veniat fideiuſſoribus relaxandus, tamen iudex non vult illum fideiuſſoribus idoneis relaxare, ſed ipſum tenet in carcere, an poſſit contra iudicem agi. Item quæro, pone inquiſitus dicit iudici, Do vobis huiuſmodi fideiuſſores, qui ad veſtri requiſitionem præſentabunt me de die in diem ſub tali pœna. Illi erant præſentes, & nihil dixerunt, & ſic fuerunt ſcripti in libro curiæ. Item pone, inquiſitus eſt abſolutus, poſtea inde ad annum fit ſtatutum, ꝙ non obſtante quacunque abſolutione, poſſint reuideri proceſſus præteriti, quo facto talis fuit condemnatus, an fideiuſſor teneatur. Nonageſimoſecundo, his peractis, quid debeat facere iudex. Sed quæro circa hoc, an reus poſſit renuntiare huic termino defenſorio. Sed ſi talis inquiſitus ſciens ſe non habere aliquam defenſionem ſic renuntiaret, videlicet. Talis inquiſitus ſpõtè, ex certa ſcientia, ſciẽs ſe carere omni ſpecie defenſionis, renuntiauit cuilibet termino ſibi ſtatuendo, tam ex forma iuris communis, q̃ ſtatutorum. quod perpetuò notabis, tu iudex maleficiorum. Sed quæro, quas defenſiones poſſit facere dictus inquiſitus. Quid autem ſi produceret inſtrumẽtum pacis de vulneribus tantum, & ſecuta fuerit mors, an ſibi proſit. Et quid ſi ſtatutum requirit, ꝙ habeat pacem à filijs occiſi, an ſufficiat ꝙ habeat à ſpurijs. Et vtrum pax facta per epiſcopũ de maledictione, ſeu blaſphematione Dei proſit. Et quid ſi ſtatutum dicit, ꝙ pro homicidio non admittatur beneficium pacis, vel concordiæ, an admittatur cum mandante. Et quid ſi ſtatutum permittit fieri pacẽ de omnibus criminibus, excepto furto, vtrũ poſſit fieri de robbaria? Nonageſimotertio, quid debeat facere iſte iudex pendente iſto termino dato ad defenſionem, &c. Et vtrum ex probationibus factis in inquiſitione generali, poſſit puniri repertus, & probatus culpabilis abſq; alijs ꝓbationibus, Nonageſimoquarto, examinatis teſtibus, qd debeat facere iudex. quid autem ſi reus poteſt facere defenſiones, & non facit, an iudex poſſit illas facere. Nonageſimoquinto, quia plerunque teſtes ſubtrahunt ſe à teſtificationibus in cauſa criminali, & latitant quandoq; ſuaſionibus delinquentis, vel alterius potentis, quæritur quod ſit remedium ad hoc vt compellantur venire. Sed quæro, an teſtes ſint torquendi, an vero credatur eis ſine tortura. Item quæro, vtrum in caſibus, in quibus teſtes poſſunt torqueri, an ſeruanda ſit forma.l.cuſtodias.ff.de pub.iudi. videlicet, vt citentur eorum aduocati, vt videant eorũ iudicia, quæ ſunt contra ipſos teſtes, ꝙ ipſi ſciunt ea quæ iudex vult ab eis ſcire. Nonageſimoſexto, quid ſi iudex fecit quicquid potuit vt per teſtes, vel per alios modos, q̀ per tormenta haberet veritatem plenam, & claram, non tamen potuit illam plenam, & claram habere, quid facere debeat. Sed pone, ſtatuto cauetur, ꝙ officialis vltimo menſe ſui regiminis nõ poſſit aliquem abſoluere, vel cancellare de banno, inquiſitus tamen venit abſoluendus, quid debeat facere. Nonageſimoſeptimo, his peractis, quid debeat facere iudex. Sed quæro, vtrum in ferenda ſententia prædicta ſit neceſſaria citatio. Nonageſimooctauo, de forma ſententiæ ferendæ, quæro, vtrum talis ſententia debeat fieri per præſidem, ſeu Poteſtatem, an poſſit fieri p eius aſſeſſorem, ſeu vicarium. Vlterius quæro, vtrum in ferenda ſententia inquiſitionis iudex, ſeu Poteſtas debeat ſedere pro tribunali. Item quæro, quoniam frequenter iudices, & Poteſtates in ſententijs, quas ferunt in cauſis criminalibus, apponunt iſtam clauſulam, Condemnamus in centum. Et ſi ſententia, vel condemnatio eſt facta in plus, vel minus, quàm debeat ex forma ſtatutorum, illam reducimus ad debitam quantitatem ſtatutorum, vel hoc modo. Et hanc condemnationem facimus ſm formam ſtatutorum, & eatenus, quatenus eſſet vltra, vel præter formam ſtatutorum, illam caſſamus, & annullamus, & ad formam ſtatuti reducimus, vtrum

aliquid

aliquid operẽtur huiusmodi clausulæ. Quæritur ét circa articulum sententiæ, vtrum in sententia sit inferenda causa. Nonagesimonono, vtrum à sententia in causa inquisitionis lata possit appellari. Sed vtrum procurator inquisitionis possit appellare. Itẽ quando appellatur à sententia iudicis inquirentis, an sit citandus syndicus, vel procurator fisci. Et quid si reus condemnatus decessit intra tempus appellandi, quid faciendum est? ¶ Centesimo, circa hanc materiam, visa sententiá, & eius forma, & solennitatibus necessarijs, & etiam visis quibusdam circa articulum appellationis, in hac materia videnda sunt aliqua circa executionem. Vnde quæritur, vtrum iudex lata sentẽtia possit ipsam sententiã statim executioni mandare. Sed quid si appelletur à sententia lata in criminali, & iudex ad quem confirmat appellationem, quis debeat sententiam executioni mandare. ¶ Centesimoprimo, quæritur pro complemento istius articuli, vtrum in causa inquisitionis detur instantia.

¶ *Prima quæstio. II. articuli principalis.*

701 Primo igitur quæro, † qualiter sit procedendum
in inquisitione generalissima. Sol. quia hæc quæstió
potius pertinet ad materiam concilij prouincialis,
& syndicalis quã ad materiam nostram principalẽ;
ideò dic de hac materia, vt latè traditur per Inn. do.
Ant. & melius per Io. de Imo. in. c. graue. s. de præ-
702 ben. vbi ipse tradit † quot sint conciliorum species;
& qui sunt vocandi ad concilium; & qualiter, & quæ
expediri possint in concilio, & præcipuè prouin-
ciali, vel synodali; & qualem potestatem, vel iuris-
dictionem habeant congregati in concilio; & quis
possit concilium conuocare; & an vocati ad conci-
lium teneantur ibi indifferenter respondere? Tetigi
etiam de hac materia aliqd in. c. seq. & vide. 42. dist.
in sum. per totũ. 44. dist. in sum. per totũ. ¶ Secũdo
703 q̃ro, † qualiter procedat in inqsitione gñali quæ fit
sup statu alicuius ecclesiæ, vel sup statu alicuius ciui-
tatis, vel loci, tã in capite, q̃ in membris. Sol. Spec.
in tit. de inquisitione. §. viso igitur. vers. si igitur ali-
quo prosequente. Dic q̃ si fiat aliquo prosequente
inquisitionem, citari debet tam is qui prosequitur
inquisitionem quam illi contra quos inquiritur, vt
puta, abbas; vel episcopus, siue monasterium, vel ec-
clesia de cuius statu inquiritur; & etiam clerici, cano
nici, seu monachi ecclesiæ, vel monasterij infamati,
& partibus præsentibus proponere debet ille, qui
prosequitur inquisitionem, seu illã impetrauit; qua-
liter monasterium infamatum est super talibus cri-
minibus apud bonos, & graues; hæc infamia frequẽ-
tibus clamoribus ad superiorem peruenit, quam ob
causam cum inquisitio commissa fuerit inquisitori-
bus supplicat, q̃ debeãt in illa procedere via regia,
habentes solum Deum præ oculis sine personarum
acceptione, & iuxta delegationis formam. Vel si est
ordinarius dicat, & iuxta formam iuris, secundum
not. in. c. qualiter. s. eo. & in. c. cũ dilecta. de rescrip.
& subdere debet ad terrorem inquisitorum, q̃ ipsi
debent diligentius animaduertere ne perperam ali-
quid agant: quia quo iudicio iudicaueritis; iudica-
bimini, &c. vt. d. c. qualiter. Facit. c. cum inter vni-
uersas. de elect. &. 2. q. 1. in. c. Deus omnipotens. 13.
q. 1 §. 1. circa medium. Facit. C. de iudi. in. l. rem nõ
nouam. versi. sit etenim. Deinde debet legere literã
commissionis, vel si sit ordinarius, qui debet inqui
rere, debet coram eo verum proponere, vel dare li-
bellum. secundum Roffre. in tit. de inquisitione. in
5. membro. & hoc expressè de libello dicit Roffre.
quia verbo, causam proponere debet ecclesia, non
prælatus. Canonici, seu monachi, contra quos inq-
ritur, debent per exceptiones suas, si quas habent,
repellere prosecutorem à prosequtiõe inquisitio-
nis; vel ex eo, q̃ rescriptum sit surreptitium, vel per
aliquam aliam inhabilitatem contingentem in per-
sonam iudicum, de quibus. s. in. 5. artic. princi. vel
contingentem personam ipsorum executorum, de
quibus in. 6. artic. prin. &. j. etiam tangetur. Si autẽ
fieri non potest, vt ab inquisitione prosequutor re-
moueatur, faciet iudex inquirens litem contestari
ab vtraq; parte, & iurari, & positiones, & articulos
fieri; testes produci, & examinari, & etiam instru-
menta produci, secundum q̃ in iudicijs fieri cõsue-
uit, secundum Roffre. Sed dicit Spec. q̃ salua reue-
rentia Roffr. cum inquiritur generaliter super statu
ecclesiæ, iudex debet generaliter inqrere, & inuesti-
gare super dispositione, seu ordinatione, & ornatu
ecclesiæ tam in capite, quam in membris; etiam ali-
quo prosequente inquisitionem. Et tu subde, q̃ si p
eos contra quos inquiritur proponuntur exceptio-
nes, quæ possunt proponi attenta consideratione
eorum quæ dicam. j. debent prius inquisitores de
ipsis exceptionib. cognoscere, arg. c. cum oporteat.
704 s. eo. Vnde dicit Inno. & Host. q̃ † exceptiones de-
clinatoriæ sunt proponendæ ante ingressum nego-
tij. & sequitur Io. Andr. in. c. exhibita. in princ. s. de
iudi. Et aduerte, q̃ quilibet de collegio, seu ecclesia
potest tales exceptiones obijcere in prædicta inqui-
sitione; de quo latius dicetur. j. Deinde subdit Spec.
contra opi. Roffr. q̃ non est necessarius libellus, nec
lis contestanda, arg. s. de testi. c. cum olim. imo de-
bet de plano procedi, & sine strepitu iudiciario, vt
j. eo. c. pen. quamuis ibi loquatur de inquisitione re
gularium. Ex quo etiam patet, secundum Vincen.
705 in. c. qualiter. in prin. s. eo. q̃ nec fient † interroga-
tiones, quæ succedunt loco probationum, quę non
habent fieri; nisi post lit. contest. nisi in certis casi-
bus, qui traduntur per Spec. in tit. de interro. & posi.
§. 1. & quia is, contra quem inquiritur, iurat; licet
non semper, vt statim dicam, & recipiuntur testes.
Aduerte tamẽ, quia Archi. in. c. quia pleriq;. de offi.
ordi. lib. 6. & ibi Ioan. in nouella. & idem Arch. 2. q.
1. in. c. Deus omnipotens. dicit, q̃ in ista inquisitio-
ne exprimuntur capitula, super quibus fieri debet
inquisitio; quia generaliter inquiritur de vita cleri-
corum, & officijs, & statu ecclesiæ vt statim dicetur.
Item non potest excipi contra testes, quia recipiun-
tur quales inueniuntur; & est speciale, quia quæ in
capitulo agunt, non facilè possunt nisi per canoni-
cos probari. Facit. s. de testi. c. veniens. 2. in fi. Alle-
gat etiam not. per Lau. Goffr. Io. & Bar. in. c. per in-
quisitionem. s. de elect. Item dicit, q̃ si talis inquisi-
tio fit de plano, non competit capitulo contra inq-
sitiones exceptio recusationis, de quo dic, vt dixi. s.
in. 5. artic. princ. q. 21. Deinde redeundo ad verba

Spec.

Spec.ſubdit Spec.ꝙ teſtes iurant dicere plenam, & meram veritatem ſuper his, quæ ſciunt, vel credunt reformanda tàm in capite, quàm in membris exceptis occultis, vt in.c.qualiter.in.§.fi.ſ.eo.De quo iuramento aliquid dixi,in.c.cum dilecti.ſ.eo.nam ſecundum qđ ibi dicitur in tex.duplex in hac materia traditur forma, vna de qua ſtatim dixi. Alia vt iurēt ſolum reſpondere ad interrogata, & quæſita; & dicunt aliqui, ſecundum Hoſti. ꝙ vtraq; forma poteſt immiſceri, videlicet, vt plenam, & meram veritatē
706 ad interrogata veraciter reſpondere; quoniam,† bonorum optima eſt mixtura. 12.diſt. c.nouit. in fi. & tradit Spec.in tit.de teſte.§.nunc tractandum. in fi. Inn. verò in.c.licet Hely.ĩ.de ſimo. dicit, ꝙ aut inquiſitio fit de certis criminibus, & debet ſeruari prima forma. videlicet, vt iuret plenam, & meram dicere veritatem. Aut fit generaliter de criminibus; & tunc quia periculoſum eſſet iurare ſecundum prędictam formam, cum anceps poſſet ſubire periurium, debet ſeruari alia forma; videlicet, vt ſolum iuret ad interrogata reſpondere. Aduerte tamen, quia hoc vltimum videtur eſſe cōtra.c.qualiter.in fi. ſ.eo.vbi tex. loquitur de generali inquiſitione; & tamen tex. vult ſeruari illā formam, ꝙ iuret plenam, & meram
707 dicere veritatem. Vnde Inno.concludit, ꝙ † ſufficit iurare ſecundum vnam, vel aliam formam qualitercunq; agatur. & hoc communiter * tenent doct.

Cõis opi.

& ſequit Io. de Imo.in.d.c.cū dilecti. Sed dicit ibi D.m.quòd non putat hoc verum,in.d.c.qualiter. in fi.vbi dicit, ꝙ in criminalibus vult obſeruari illam formam de plena, & mera dicenda veritate. Subdit tamen, qđ licet iudex malefaciat non ſeruando debitam formam, ꝙ tamē actus, vt.d.c.cum dilecti.tū Spe. in tit.de teſte.§.ſequitur. ver. ego verò. miſcet vtranque formam, hoc modo, Tu iurabis ſuper his, quæ ſcis, & credis in hac eccleſia reformanda, vel ſuper alijs quibuſcūq;, tam ciuitatis, quam diœceſis, & tam in capite, quam in membris quibuſlibet, ſuper vita, & conuerſatione ipſorum, tam in ſpiritualibus, quam in tēporalibus, exceptis criminibus occultis. excluſo timore, odio, vel amore, plenam, & meram quam ſcis, & credis mihi dicere veritatem; Et ꝙ ad inquiſita, & interrogationes meas per ordinem veraciter reſpondebis. Satis mihi placet, ꝙ iudex poſſit vnam, vel alteram formam ſeruare, & etiam commiſcere; ſed aptius faciet ſeruādo proprias formas; vt ad id, de quo quæritur adaptari faciat iuramenta teſtium, poſt iuramenta verò à teſtibus recepta, interrogantur teſtes ſecundum Spec. in tit. de teſte.§. nunc tractandum qualiter. verſ. porrò. ſub hac forma, videlicet; Quæro à te, an ſcis, credis, vel fama eſt epiſcopum, vel prælatum, aut aliquem clericum ciuitatis, vel diœceſis feciſſe confeſsionem ſuper aliqua re ſpirituali pro pecunia, vel alia re temporali data, promiſſa, vel retenta ex pacto, vel conuentione.1.q.2.c.quampio.&.ĩ.de ſimo.c.cum in eccleſię. Item an ſcis, vel credis, vel fama eſt, ꝙ aliquis dederit aliquid epiſcopo pro eo, ꝙ eſt incontinens, vel pro eo, ꝙ habuit concubinam, vel ſuſtinuerit eum delinquentem pro aliquo commodo temporali.ſ. de vita & hone.cleri.c.clericorum.ĩ.de ſimo. c.nemo. Item an ſcis, vel credis, vel fama eſt, ꝙ epiſcopus aliquid receperit, vel habuerit per ſe, vel alium, tacitè, vel expreſſe; vel clericus aliquid dederit, vel promiſerit per ſe, vel interpoſitam perſonam pro beneficio eccleſiaſtico obtinendo, vel vt eligeretur, arg. 1.q.1.c.reperiunt. &.c.ſunt nonnulli. &.ĩ.de ſimo. c.de hoc.&.c.ſicut.&.ſ.de ęta. & quali. c.tuam. Itē an epiſcopus negligens fuerit in monendo clericos ſuos ſuper vita, & honeſtate, & ſuper indiligentia in diuinis officijs, & alijs, & ꝙ delinquentes non puniuerit, vt.d.c.clericorum.&.12.diſt.c.de his.de cenſi. c.Romana §.ſanè.lib.6. Item an clericum aliquem ſcis, vel credis, &c.cuiuſcunq; ſtatus, vel ordinis cōcubinam habere, vel ſuis expenſis in domo, vel extra retinere; vel ad aliquam accedere; aut ipſam ad ſe facere venire, aut cum aliqua ſuſpecta muliere conſortium, vel colloquium habere. ſ.de cohabi. cleri. & mulie.c.1.2.&.3.&.c.ſeq. &.C.de epi.& cle.authen. epiſcopus.32.diſt.c.presbiter.81.diſt.c.legitur.Itē an ſcis, vel credis, &c. aliquem clericorū aleatorem eſſe. ſ.de vita & hone. cle. c.clerici. &. c.inter dilectos.ĩ.de exceſ.præla.vel blaſphemum, vt.c.2.ĩ.de maledi.cum ſimil.vel vſurarium, vt.46.diſt. c.nō licet. &ſeq.&.ĩ.de vſuris. c.præterea. vel coniuratorem, vel conſpiratorem.11.q.1.c.coniurationum.& ſeq.&.ſ.de re iud.c.cum.I.&.A. vel alienatorem rei eccleſiaſticæ.12.q.2.c.monemus. & tribus ſeq. ſ.de rebus eccle. non alie.c.ſi quis pſbyterorū.vel obligatorē.ſ.de pigno.c.1.&.3.vel malè adminiſtrātē, aut res eccleſiaſticas dilapidantē, vel cōſumentē, vel malè diſpenſantem.28.diſtin. c.de Syracuſanæ.&.ĩ.de ſimo.c.licet.Hely.&.ĩ.eo.c.fi.3.q.2.c.quia ea. Item an ſcis, vel credis, vel fama eſt, ꝙ Sacriſta, vel theſaurarius, vel cuſtos, vaſa, veſtimenta, vel res alias ornamenta, & libros ſeruauerit, & alia neceſſaria cultui diuino debitè obſeruauerit, vt in.c.vnico.de offi.cuſtod.&.ſ.de offi.Sacriſtæ per totum.Et ſic quæritur, & de ſingulis officijs; prout diligens inquiſitor ad talia officia nouerit ptinere, 21.diſt. c.cleros.&.25. diſt.c.perlectis. Itē an diuina officia deuotè, & ſolenniter congruis horis ſint celebrata, & mos eccleſiæ ſuæ obſeruatus.ſ.de celeb. miſ.c.1. &.c.dolētes. 12.diſt.c.de his.& de conſe.diſt.2.c.inſtitutio.Et an in exequijs mortuorum, & circa euchariſtiam, & reliquias obſeruandas, & ſimilia adhibuerint debitam diligentiam. Item circa baptiſmum, pęnitentias, hęreticorum expulſiones, eorum fautores, & receptatores qualiter fuerint diligentes circa expellendum, & puniendum. Et ſic de pluribus ſimilibus, de quibus per Spec.in loco prælleg.vbi etiam ſubdit, qđ quærendum eſt in quibus conſiſtit honeſtas clericorum, & ad quæ ſint obligati, & qualiter edocti in his, quæ ſcire tenentur. Vnde patet ex prædictis, ꝙ cum inquiritur de ſtatu eccleſiæ, teſtes ſuper omnibus prædictis examinantur, quæ ſciunt, vel credunt, vel fama ſit in eccleſia reformanda, tam in capite, q̄ in mēbris, exceptis criminibus occultis, & vide plura alia quæ ponit Spec.in tit.de inquiſitio. §.2.verſi. vt autem compendioſè.vbi, tractat, & ponit ſingulariter de quibus inquirendum ſit à regularibus; tam circa ſpiritualia, quam temporalia; vbi vide. Et aduerte, quia dicit Ioan. in.d.c.qualiter.in fi. ꝙ licet tales non debeant occulta crimina reuelare; tamen occultas circūſtantias reuelare tenentur, vt ꝓbatꝰ in.d.c.dilecti.ſiue fuerint interrogati, ſiue non.

Et per

Et per similem modum posset discurri in similibus, quando fieret inquisitio super statu ciuitatis, vel alicuius vniuersitatis, quaerendo de rectoribus, officialibus, & subditis. Addunt etiã quidam, ꝙ tales debent iurare non reuelare dictum suum alicui, donec
708 testes fuerint publicati. ¶ Tertio quaero,† qualiter procedatur in inquisitione per oculorum inspectionem? Sol. satis clarè patet ex se, & ex praedictis in praecedentibus articulis circa hanc quaestionem. Et aduerte, quia circa inspectionem amasiarum scholaribus Senensibus non est opus doctrinam tradere; quia practici sunt propter nimiam frequentiam.
709 ¶ Quarto quaero, † qualiter procedatur in inquisitione quae fit ad publicam vtilitatem, vel ad priuatã in causa merè ciuili. Sol. dic, ꝙ proceditur sicut in
710 ciuilibus causis. ¶ Quinto quaero,† qualiter procedatur in inquisitione, quae fit ad denuntiationem publici officialis. Sol. dic, ꝙ quandoq; ex tali denuntiatione iudex format inquisitionem generalẽ, quo ad personas; & specialem quo ad delicta. Et de hac dicendum est, vt statim dicam in vers. quaero. Interdum format inquisitionem specialem quo ad delicta, & quo ad personas. Et de hac dicendum vt dicam statim in vers. 10. quaero. Item quandoq; iudex prosequitur inquisitionem aliquo promouente, & instigante siue sit denuntiator, siue alius. Interdum ex suo officio mero, de quibus latius in dictis quaestionibus. Et aduerte, quia ideò dixi ꝙ interdũ propter denuntiationem talium officialium formatur inquisitio specialis quo ad delicta, & generalis quo
711 ad personas; quia licet † delicta, quae per tales denuntiatores denuntianda sunt, debeant esse notoria ad hoc vt possint denuntiari, vt. l. ea quidem. C. de accusa. & ibi per Cy. & doct. in. l. diuus. ff. de custo. reo. Tamen illud est verum quo ad maleficia, non quo ad personas. Nam potest esse delictum notorium; & tamen ignoratur à quo commissum fuerit. Item potest sciri quis commiserit, & tamen non erit notorium. De iure tamen canonico videtur, ꝙ possit denuntiari delictum non notorium, vt colligitur ex tex. in. c. episcopus in synodo. 35. q. 6. Sed de iure ciuili est maius dubium, & cõmuniter* tenetur qđ non; tamen ex forma statutorum contrarium obseruatur, de quo latè per do. Bartho. de Salice. in. d. l. ea quidem. in principio. ver. nono quaero. Et aduerte etiam; quia vt supra dixi, facta denuntiatione, superior debet formare inquisitionem, ex eo, ꝙ talib*

Cõis obs.

712 † officialibus denuntiantibus non creditur, quo ad plenam probationem; sed quo ad potestatem inquirendi, vt. C. de curiosis. l. 1. lib. 12. & ibi not. Barto. in. d. l. diuus. ff. de custo. reo. quòd intellige grauibus, secundum ꝙ traditur in dictis iuribus. Et licet secundum iura, denuntiatores debeant probare vera esse quae denuntiant, vt. d. l. diuus. & in. l. ab accusatione. §. nuntiatores. ff. ad Turpil. tamen vsus, & communis practica hoc non admittit, sed solum in cedula denuntiationis inscribunt testes, quos asserunt scire veritatem circa delicta perpetrata, vt per Bartho. de Salice. in. d. l. ea quidem. ¶ Sexto quaero,
713 † qualiter procedatur in inquisitione in qua agitur de confirmatione electi in praelatũ. Sol. Io. And. post Inno. in. c. 1. ẽ. de postu. praela. dicit, quòd fit de plano sine iuramento, & in genere, non specie; quando quaeritur de criminibus praemouendi, sicut alias in simili. ff. de quaestio. in. l. 1. §. qui quaestionem. Est tamen inquirendum de aetate, scientia, moribus irregularitate, natiuitate, & fama personae. Sed non intendo insistere; quia magis pertinet ad materiam electionis. Vide latius per Host. in summa, in tit. de electio. §. & qualiter. Spec. tamen in tit. de inquisi. §.
714 nunc tractemus. in fi. dicit, quòd † vbi agitur de cõfirmatione episcopi, superior ex officio suo, etiam nulla infamia praecedente, aut denuntiante inquirere debet de meritis personę electae, de studijs eligentium, & forma electionis. vt. ẽ. de electio. c. scriptũ. c. postquam. c. cum nobis. &. c. nihil. 47. dist. c. de Petro. 61. dist. c. miramur. Sed vt dixi, non intendo in-
715 sistere. ¶ Septimo quaero,† qualiter procedatur in inquisitione generali, quo ad delicta, & quo ad personas. Sol. dicit Bal. in. d. l. ea quidem. C. de accusat.
716 ꝙ proceditur in hac forma, videlicet, Haec est † inquisitio, quae fit per. D. B. Potestatem ciuitatis Sen. ad inueniendum omnes, & singulos malefactores, & homines malę conditionis, & famę, qui sunt in suo territorio, & districtu, ad hoc vt possit illum purgare malis hominibus, & in ista inquisitione nemo citatur; quia nemo est hic pars, vel reus, nec apparet quis possit citari, & ex eo non potest sequi condemnatio; quia si nemo est reus; ergo nemo põt recipi inter reos, & sic nec condemnari. Item quia, procceditur sine citatione singulorum; ergò non potest aliquis condemnari, vt in. l. absentem. ff. de pęnis. & etiam ex eo, quia non deducitur certum factum, seu delictum; vnde etiam non potest dari copia articulorum, vt de se patet. Facit ꝙ tradit Archi. 2. q. 1. in c. Deus omnipotens. Item, quia talis inquisitio non continet locum, & tempus, secundum. l. libellorum. ff. de accusa. ergò super ista nil habet iudex pronuntiare; sed est quodammodo praeparatoria ad inueniendum, vel vt malefactores fugiant, & sic purgetur prouincia malis hominibus. Vel vt per eam descendat ad secundam inquisitionem specialem; & sic practicat totus mundus, secũdum eum. Ang. verò in. d. repet. l. si vacantia. dicit, ꝙ ista est forma istius inquisitionis, videlicet, hęc est quaedam inquisitio generalis, quam facit, & facere intendit nobilis, & potẽs miles dominus B. sub examine sapientis, & iuris periti viri domini L. & sub eius iudice maleficiorum domino F. & eius arbitrio, & balia ad inueniendum, perquirendum, & inuestigandum omnes fures, latrones, grassatores, robbatores, & castitatis violatores, & oppugnatores prouinciae, & incẽdiarios. & sacrarum monialium, vel virginum raptores, adulteros & contra alios, & singulos homines malae, & improbatae vitae, conditionis, status, & famae existentes in suo territorio, vel districtu; ad hoc vt purgare possit dictam prouinciam, eiusq; comitatum, fortiam, & districtũ dictis malis hominibus; vt dicta prouincia pacata semper, & quieta permaneat. Haec doctrina traditur secũdum eum, in. l. congruit. ff. de offic. praesid. Et hęc forma in effectu concordat cũ forma Bal. licet sub quodam maiori ornatu verborum; licet longè magis ornatè potuisset concipi; & eam concepit melius ornatè in singulis ingressibus officialium Riccius insignis bannitor Senensium Et addenda sunt reliqua, quae dixi supra secundum Bald.

Bal. quæ verissima sunt. Et plura etiam adaptari possunt, de quibus. ❡. in. 15. q. in forma inquisitionis
717 specialis. Octauo quæro, † quæ sit forma generalis inquisitionis quo ad personas, & specialis quo ad delicta. Sol. dic secūdum Ang. quòd hæc est forma, videlicet; Hæc est inquisitio quæ fit, & fieri intenditur per nobilem militem dominum B. Potestatem excelsæ ciuitatis Senarum, ad inueniendum omnes, & singulos qui interfecerunt P. in tali loco, & in tali tēpore & ad inueniendum, & inuestigandum omnes illos qui occisoribus prædictis præstiterunt aliquod auxilium, cōsilium, vel fauorem. Et hæc forma, vbiq; seruatur secundum Ang. & in ista nemo citatur; quia nemo est hic pars, & satis videntur etiam hic dicenda, quæ dicta fuerunt secundum Bald. in preced. q.
718 Arbitror tamen, quòd † ad inueniendum illud maleficium, potestas, vel officialis debeat exquirere per testes, quos reputauerit idoneos, per indicia, coniecturas, verisimilitudines, & præsumptiones, per quas induci posset ad suspicionem, opinionem, vel aliquē credulitatis gradum, perquirendo, & inuestigando; vtrum ille interfectus habuerit inimicos capitales. Et quales homines sint sui inimici capitales. Facit. 3. q. 5. c. accusatores. 1. Item an aliquis fuerit illi minatus mortem, secundum quòd traditur. in. c. literas. ❡. de præsumpt. & per Spec. in tit. de inquisitione. §. 2. versi. sed pone. & in tit. de pba. §. vidēdū. vers. decimotertio. Per Cyn. Bar. & doct. in. l. metum. C. quòd metus causa, vel quia interfectus sit ante ostium alicuius. de quo aliquid vide per Barto. in. l. ædiles. ff. de ædi. ciuilibus. vbi est text. not. in fine. Aliqui tamen non habent rubricam; sed ille tex. est sub tit. de via publica reficien. Item considerare, an esset aliqua suspicio inter interfectum, & vxorem domini domus, iuxta quam reperitur cadauer, vel filiam, aut sororem illius, vel quid simile. ❡ Considerare debet ēt qualitatē illius domus. Itē an forte interfectus haberet corriuales, aut cōcurrētes, & sic de singulis, & p singulas coniecturas, circūstātias, & præsumptiones inuestigandū est de alijs criminibus, vt in dānis
719 datis, & furtis perpetratis. Nam † potius a vicinis, quam ab exteris præsumuntur facta & illata. secundum quòd dixi in preced art. versic. 20. quæro, & maximè a pauperibus, & discholis inertibus, nullam artem exercentibus, & facientibus sumptus non coæquales introitibus; sed longè excedentes. Et sic in similibus prudenter, & sapienter prætorem arbitror oportere. discutere, & cūcta cū prudētia inuestigare. atq; rimari anteq̄ rē periculosam suscipiat, ne ie ra sit pœnitētia. Et adde quę dicam. ❡. in. 15. q. in forma specialis inquisitionis, prout hic adaptari posset,
720 ❡ Nono quæro, † qualiter procedatur in inquisitione generali respectu delictorum, & speciali respectu personarum. Sol. Ang. in. d. rep. l. si vacantia, ponit talem formam, videlicet; Hæc est inquisitio quæ fit, & fieri intenditur per talem syndicum, & syndicatorē electum, & assumptum per communem Senarū ad syndicandum nobilem militem dominum B. olim Potestatem dicti Communis. pro sex mensibus proximè præteritis inchoatis in Calendis Maij proximè præteriti, & finitis, vt. ❡. sequitur, contra, & aduersus dictum dominum. B. & contra omnes, & singulos suos iudices, notarios, milites, biruarios, & familiam vniuersam dicti domini B. De eo in eo, & super eo, quod ad aures, & notitiam dicti maioris syndici auditu peruenit, quod dictus dominus B. & dicti iudices, notarij, milites, domicelli, & biriuarij in dictis mensibus, & palatio olim residentiæ, & eorū habitationis positi intra tales confines, multas, varias, & diuersas baratarias, furta, & falsitates commiserunt. Et quòd dictus B. non tenuit totam familiam, quam tenere debuit secundum formam electionis de eo factæ. Necnon dictus dominus B. & dicti iudices absoluerunt multos condemnandos, & condēnauerunt plures innocētes, qui debebant absolui. Nec venerunt ad sedendum pro iure reddendo, ad banchum iurib' debitis, & cōsuetis horis, secundum formam electionis prædictæ. Et prędicta commissa, & perpetrata fuerunt per supradictos superius nominatos, temporibus supradictis, & in loco supradicto contra formam iuris, statutorum, & ordinamentorum dicti communis, super quibus omnibus, & singulis, connexis, & dependentibus ab eisdem, ac ,ptsus extraneis syndicator inquirit, & intendit inquirere, & procedere, expedire, & punire repertos culpabiles secundum formam iuris, & statutorum dicti communis. Et hanc formam dicit approbatam esse secundum consuetudinem totius Italiæ. Possent tamen etiam multa alia adiungi. Et quare etiam multa ex prædictis verbis ponantur, & ad quem finem, & effectum patebit ex his quę dicam. ❡. in. 11. q. & se-
721 quentibus. ❡ Decimo quæro, † qualiter procedatur in inquisitione speciali respectu personarum, & delictorum. Sol. Hic aduertendum est; nam cum hęc inquisitio fiat dupliciter, videlicet, ex puro, & mero officio inquirentis, quandoq; ad instigationem, & prosecutionem alterius, vt sæpius dictum est; & isti modi differant inter se quo ad quędam, prout etiam hic diuersificat glossa nostra; ideò prosequar singulas quæstiones circa hunc articulum, quamlibet de per se singulatiter examinando. Primo, circa inquisitionem, quæ fit ex mero iudicis officio. Secundo, circa inquisitionem quæ fit ad instigationē, & insuper animaduertendum est, quòd ille articulus est difficilis, & intricatus; quoniam confuse per docto. commiscentur ea, quæ distinctè tradenda essent. Et ideò prosequar distinctas quæstiones prosequendo ordinem præmissum. ❡ Vndecimo quæro. Quid debet facere iudex volēs inquirere specialiter; Sol. dic, Aut iudex vult inquirere ex mero officio suo. Aut ad partis postulationem. Primo casu, dicit gloss. nostra in verb. ad inquirendum. versi. si ex officio, quòd si est prælatus qui vult inquirere contra aliquam ecclesiam, vel subditum debet descendere ad locum in quo intendit inquirere vt hic. de quo latè dictum est in decimo articulo principali. Deinde dicit glo. in versi. Si verò procedat. quòd idem est si vellet inquirere ad partis postulationem; quia eadem videtur ratio in vtroq; casu. Specul. verò in tit. de inquisitione. §. nunc tractemus. versi. porrò. dicit, quòd iudex, seu prælatus præfixo termino accusare volentibus quem ipse potest præfigere, & non præfigere, secundum q latè dixi in. 9. art. q. 55. vocatis deinde senioribus ecclesiæ, hoc est canonicis, procedit ad inquisitionem hac via, & forma, vt idem Specu. tradit in. d. §. versic. hac igitur via. Nam postquam accessit ad locum vbi

vult

vult inquirere, & ibi de infamia constiterit secun-
dum quòd latius dictum fuit in.11.artic.princ. Su-
perior, seu iudex vocabit ad se illum contra quem
vult inquirere dicens ei; Amice, Deus omnipo-
tens, vt nos compesceret à prolatione sententiæ
licet ei omnia sint nota, & aperta, noluit tamen par
te inaudita, mala Sodomæ indicare; nisi prius co-
gnosceret quæ dicebantur. Vnde ait. Descendam
scilicet mittendo angelos meos, & videbo vtrum
clamorem, qui venit ad me opere compleuerint, an
non; vt sciam, scilicet tanquã iudex.vt.d.c.Deus o-
722 mnipotens.2.q.1. Cũ igitur † omnis Christi actio,
nostra sit instructio. 12.q.1.c.exemplum. ipsum
conor, quantũ adest possibilitas, imitari, Licet ergò
multa sinistra de te pluries, & à pluribus fide dignis,
& idoneis sint mihi nuntiata, quæ vrgente conscien
tia vlterius nequeo dissimulare; ea tamen diuino du
ctus exemplo non ad plenum credo, nec me monẽt
ad te condemnandum; nisi prius constiterit mihi p
probationes luculentas, de quibus.ĩ.dicetur. Sicut
etiam dominus dixit villico diffamato, quid audio
de te? redde rationem vilicationis tuæ, &c. vt hic,
& in.d.c.Deus.& in.c.licet Hely.ĩ.de simo. &.ĩ.de
collu.dete.c.intantum. Deinde subdit prælatus, seu
iudex. Idcircò super his volo inquirere veritatem. Et
tunc debet inquisito capitula exhibere, seu articulos
super quibus intendit inquirere contra illum, ꝙ ta-
men intellige, vt statim dicam. Certus enim debet
esse reus, contra quem inquiritur, de eo, super quo
inquiratur. Quare nisi copiam faciat potest ab eo
appellari, vt not.in.c.nos inter.ĩ.de purg.cano. Nec
inquisitio debet fieri per chartalem inscriptionem.
Nam si aliqua super quibus non esset infamatus, p-
barentur contra eum, nõ propterea puniendus esset,
sm Tancre. vt hæc probatur in tex. nostro in.§.de-
bet.&.s̃.co.c.inquisitionis. & de ordi.cogni.c.2.in
fi. Deinde iudex debet facere iurare reum; & si in-
quiritur de statu ecclesiæ infamatæ, exiget iuramen-
tum prælati, & clericorum, secundum ꝙ dixi.s̃.in
2.q.huius artic. Si verò prælati solius, ab ipso solo
prælato exiget iuramẽtum, vt.s̃.co.qualiter.&.c.cũ
dilectus.&.s̃.de re iudi.c.cum.I.& A. Et hoc proce-
dit cum iudex ex officio procedit, si ei hoc videbi-
tur expedire. Sed cum aliquis Inquisitionem prose-
quitur; tunc non iurat ille; sed is contra quem in-
quiritur. Sed si reus confitetur, procedendum est ad
pœnæ impositionem. Si verò negat, debent testes
induci per iudicem, & cogi testificari, si necesse fue
rit, vt.s̃.de testi.cogen.c.super his. licet secus sit in
iudicijs ordinarijs, si purè, vel incidenter inquiritur
de criminibus, vt in.c.delictorum.s̃.de testi.cogen.
Item & ipse reus poterit suos testes inducere ad p-
bandam innocentiam suam, vt.s̃.co.c.cum opor-
teat.&.11.q.3.c.præcipuè, & hoc qñ iudex ex offi-
cio procederet. Sed si inquiratur aliquo inquisitio-
nem promouente, seu prosequente cuius nomen est
insertum in rescripto; nunc secundum Spec.in.d.§.
nunc tractemus.vers.si autem inquiratur.debet ser-
uari hæc forma. Quia primo debet citari is contra
quem inquisitio formatur, & contradicens admit-
tetur, vt.C.de bon.vacan.l.fi.lib.10.ibi data recla-
mandi copia,&c.& fiet sibi copia rescripti, & ipsum
impugnabit, si voluerit, & quæretur ab eo, an sit in-
famatus super tali crimine, & si confitetur benè est,
& secundum Roffre.proceditur sine libello, & litis
contest.s̃.vt lit.non conte.c.quoniam.§.sunt & alij
&.s̃.de re iudi.c.cum I.& A.ĩ.eo.c.fi. Et exponun-
tur illi capitula, super quibus debet inquiri, & da-
bitur ei facultas se defendendi; & dabuntur ei nomi
na testium, & dicta eorum sunt illi publicanda, &
copia facienda; vt se defendere possit tam contra
testes, q̃ contra eorum testimonia, ne præbeatur ma
teria dicendi falsum testimonium, vt hic in tex. no-
stro.in.§.debet.&.c.olim.&.c.inquisitionis.s̃.eo.5.
q.2.c.si primates.ff.de eden.l.1.§.edenda. Aliàs aũt
si hæc negarentur, tanquam grauatus posset appel-
lare. Goffre.verò & Vinc.hic dicunt, & benè secun-
dum Specul.in.d.§.ꝙ vbi aliquis prosequitur inqui
sitionem contra singularem personam, ꝙ dabitur li
bellus, & fiet litis contestatio, & seruatur ordo iuris,
arg.tex nostri.& tex.in.c.cum dilectus.ĩ.de purg.
cano.& testes, & probationes debet inducere talis
inquisitionis promotor, secundum Tancr. Goffre.
& Roffre.arg.l.qui accusare.C.de edẽ.& tangit Spe.
in.d.§.nunc tractemus.vers.inquisitores quoq;. Et
hoc casu non exigitur iuramentum à reo; quia non
723 tenetur contra se iurare; quia † positioni crimi-
nose non tenetur quis respondere; siue agatur de cri
mine per modum accusationis, siue inquisitionis,
aut exceptionis iuxta illud, non tibi dico vt te pro-
das. Circa qđ vide ꝙ not.per Spec.in tit.de teste.§.
iam de interrogatorijs. vers. sed nunquid quæritur.
ad fi.& in tit.de positionibus.§.7.vers.19.& in.c.2.
s̃.de confes. & aliquid hic per Io.And. Sed si ex su-
perioris officio inquiritur; tunc iurabit propter in-
famiam ortam contra ipsum, vt in.c.1.& in.c.quo-
tiens.ĩ.de purg.cano.&.s̃.eo.c.cum dilectus.&.c.si
constiterit.2.q.5.c.presbyter.&.c.omnibus.ad finẽ.
Si verò inquisitor ad locum accedat, & inquirat, nec
exprimit an ex officio, vel ad alicuius instantiam, di
cit Spec.post Bonaguidam, & Egi.in.d.§.nunc tra-
ctemus.vers.quid si inquisitor ad locum.ꝙ ille, con-
tra quem inquiritur poterit petere à iudice ꝙ expri
mat, an aliquis accuset, seu denuntiet, vel inquisi-
tionem promoueat. Quòd si hoc reperiat, poterit
petere libellum sibi dari, & inducias deliberatorias
super eo postulare. Sed si dicat se ex officio inqui-
rere, tunc poterit petere, ꝙ sibi edantur capitula, su
724 per quibus iudex vult inquirere, & † poterit petere
tempus vt se possit defendere; & si ei denegatur, po
terit appellare, vt sæpius dictum est.& subdit Spec.ꝙ
pmissus ordo nõ est vsquequaq; in regularibus ob-
seruandus, qui de facili, & ex leuibus causis à suis ad-
ministrationibus remouentur; vt hic in fi. &.ĩ.de
simo.c.per tuas. Et prædicta procedunt, quando is
contra quem inquiritur est præsens. Si verò per con
tumaciam se absentaret, proceditur contra eum nõ
obstante contumacia, & lite non contestata. secun-
dum ꝙ traditur in.c.quoniam.§.porrò.&.§.sunt &
alij.s̃.vt lite non contest.& hic per Io. And. in vers.
nisi se per cõtumaciam absentauerit. Hęc quasi sunt
in effectu quæ dicit Spec.circa hunc articulum, qua-
liter procedatur in inquisitione in.d.§.nunc tracte-
mus.licet ego magis ordinatè retulerim ea, & qui-
busdam adiunctis. & etiam ea quæ dicunt hic doc.
Sed vt vides, ex his dictis materia remanet adeò con
fusa,

fusa, & adeo intricata, q̃ vix pôt colligi certus intellectus, & certa forma. Nec ẽt Moderniores practici seruant hanc formã, immo oĩnò discrepat à forma q̃ in practica quotidiana habet. Ideõ, vt hæc materia clarius, & distinctius habeat, ꝓsequar eã per singula acta iudiciaria. ¶ Duodecimo igit quæro, † an
725 sit necessaria citatio inqsiti. Sol. dic, q̃ sic. arg. tex. no stri, ibi, dũ dicit p̃sens esse debet. & ꝓbatur ex eo, q̃ dictum fuit. s̃. de villico, dum dixit dñs, Redde rõnẽ villicationis tuæ, per quæ verba apparet, q̃ præsens erat. & patet ex tex. nostro ex dictione illatiua dum dicitur, debet igitur, in tex. nostro. fm Hosti. & Io. And. qui hoc etiã tenet in verbo, contumaciam. & tenet etiã Ang. in. d. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. 10. & probatur in auth. vt nulli iudicum. §. si quis verò. & adde quæ dixi. s̃. in. 7. artic. princ. verf. 7. quæro. & ratio est in promptu, quia pars ex tali inquisitione pôt lędi; ergò citanda, vt in cle. pastoralis. & in. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. cum simi. &. j̃. etiam tãget in forma citationis. q. 70. &. q. 87. Et aduerte,
726 quia † licet statutum diceret, q̃ contra notorie infamatum, vel aliter posset de facto, & sine solemnitate
727 cognosci, q̃ nihilominus requiritur citatio, nec † p verba quatuncunq; lata intelligitur sublata defensio, quæ est iuris naturalis, vt in cle. 2. de re iudi. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. 10. & sic nec citatio, quæ fit ad defensionem, vt. d. cle. 2. &. l. nam ita diuus. ff. de adop. & quia cognitio nõ potest fieri, nisi de partium assertione, vt. l. fin. de fruct. & lit. expen. Non obst. q̃ traditur in. l. verum si ex facto. ff. de mino. Quia verum est, q̃ tolluntur aliæ solennitates iuris; sed defensio non;
728 secus si diceretur, q̃ † de facto quis posset capi; quia non requiritur citatio. Nam tunc personalis citatio habetur loco verbalis, sicut permittitur in multis casibus, vt. l. ait prætor. & ibi per Bar. ff. de his, quæ in frau. credi. &. l. consentaneum. C. quo. & quando iudex. &. l. neq;. ff. de in ius voc. nec tunc tollitur defensio, sed peruertitur; quia vbi prius putauisset se defendere ante capturam; nunc captus defendet se. Si verò verba adiũgantur executioni, vt de facto puniatur; & tunc si adijceretur post probatum crimen non requiritur citatio. Cum amplius non sit locus
729 defensioni; & † idem dicerem de statuto dicente,
730 condemnetur de facto † Ita potest intelligi gl. in. l. ictus fustium. ff. de infami. Aliàs debet pars citari, sed posset dilationes abbreuiari. vide d. Nellum de sancto Gemin. in tract. bannit. in. 4. q. tertiæ partis
731 primi temporis. ¶ Decimotertio quæro, † vtrum sit necessarius libellus. Sol. quidam dixerunt q̃ non, volentes, q̃ in causa inquisitionis posit procedi sine scriptis. Et patet ex his quæ supra dixi in. 11. q. Sed Azo quem sequitur glo. in auth. de exhib. & introdu. reis. §. sancimus. tenet contrariam sñiam, & hanc sequitur Ang. in dicta repet. l. si vacantia. & idem voluerunt Iac. But. & Bal. & etiã senserunt Goff. & Vincen. Roffre. verò videtur velle, q̃ cum inquiritur cõtra aliquam specialem personam, nõ sit necessarius libellus. & etiam hoc videtur voluisse Tancre. Sed ex his quæ. s̃. dixi. in. 11. q. videtur concludendum; q̃ si iudex procedit ex mero officio suo, non sit necessarius libellus; secus si ad partis instantiam & hæc opi. cõiter* approbatur; licet quidam tenuerint cõ-

Cõis opi.

trarium etiam hoc casu. q̃ tamen intelligebat Spec. de promotore inquisitionis, qui assumit telam indicij, & inquisitionis. secus si simpliciter veniret, vt assisteret iudici, & hoc etiam tenet Io. de Imo. in. c. cum clamor. de testi. & adde quæ dicam. j̃. hoc eod. articulo. q. 80. &. q. 99. Sed tu aduerte, quia hodiè obseruat̃, vt etiam qñ iudex procedit ex officio suo puro, & mero, q̃ formet libellum, & ad ipsum libellum faciet inquisitum respondere; & in ipso libello exponuntur capitula, seu crimina super quibus inquiritur, de quibus hic dicit text. noster. in. §. debet. & hęc practica plus mihi placet; quia est magis expedita, & apta, & qcqd dicat Io. An. post Host. in. c. licet Hely. s̃. de simo. in verbo officij. & fm hanc opi. ponemus practicam libelli, & ea quæ necessaria sunt.
732 Sub qua ergo † forma si formandus libellus inquisitionis, qñ procedit ad petitionem alicuius. quo ca su vt dictũ fuit in. qq. præcedentibus fm opi. Goffr. Spec. & aliorum, dandus est libellus. Hęc quæstio videtur mihi satis ambigua, & multum intricata. nec reperi tex. qui expressè probet hoc. Et difficilis videt forma istius libelli. Arbitror tñ, q̃ ille q promonet inquisitionem debet tenere hanc formam. videlicet, coram vobis reuerendo in Christo patre domino, dño B. Dei gratia dignissimo Episcopo Senensi, M. parochianus parochiæ sancti Iocobi dolosè, & appensatè Deum præ oculis non habendo, & animo, & intentione cõmittendi infrascriptum maleficium tali anno, & mense in. d. ecclesia. j̃. tales cõsines, fm q̃ publica est vox, & fama apud omnes homines, vel maiorem partẽ ipsius parochiæ, & locorum circunstantium adulteriũ commisit cum F. in ipsa ecclesia; & sic ipsam ecclesiam violauit. Quare cum tanta sit infamia q̃ generet scandalum, nec possit sine periculo tolerari, petit per R. D. V. inquiri contra dictum P. & ipsum repertum culpabilem puniri, fm q̃ iura, & sacri canones disponunt. ¶ Hanc formam ego arbitror satis aptam circa inquisitionẽ fiendam ad instantiam partis. Quare autem ponantur illa verba dolosè, & appensatè, & quare tempus, & locus, & quare de fama publica, satis dicetur in sequentibus quæstionibus. Quare autem apponantur illa verba, q̃ generat scandalum, & q̃ sine periculo tolerari non potest. Aduerte, quia ista vidẽtur esse necessaria, qñ fieret inquisitio contra prælatum secularem. Sed aliàs non essent dicta verba necessaria fm q̃ colligi potest ex his, quæ dixi in. 9. articulo principali. & secundum prædicta etiam arbitror regulandam formam quando iudex procederet ex officio. & aduerte, quia in fine concludit iudici, vt illum puniat; non autem petitur aliquid à parte. Et intellige prædicta de eo, qui non est datus à iudice; sed qui se obtulit ad instigandum inquisitorẽ, & ꝓsequẽdam telam iudicij; vt supra sepius dictum est. Episcopus verò, vt arbitror, vel ali' iudex habita notitia prius de infamia quam potest assumere etiam absente parte citabit inquisitum vt veniat ad se defendendum aduersus dictam inquisitionem, quã intendit contra eum facere, ad instigationem, vel promotionẽ talis. per ea quæ dixi supra in præced. q. & ipsi citato faciet copiã dicti libelli, & contentorũ in eo. Nã formabit iudex inquisitionẽ sup cõtentis in dicto libello. & hæc ꝓcedunt in ordinario.

In delegato vero,cui committeretur inquisitio,quæ
lis forma seruanda sit,est in arg.c.cum dilecta.ŝ.de
rescrip.cum simi.Si vero nulla forma exprimeretur,
tūc si ad promotionem,vel instigationem alterius,
qui promouit dictam inquisitionem,seruanda est
forma,de qua dixi in princ.huius.q. Si vero ex offi-
cio,seruanda est forma,de qua statim dicam.¶ De-
733 cimoquarto quæro,†sub qua forma sit concipiēdus
libellus.Sol.Ang.in.d.repeti.l.si vacantia. ponit for
mam suam.Sed nuper reperi,ꝙ quidam do.Ang.de
Are.longè latiorem,& ampliorem formam ponit,
in qua comprehendit etiam omnia verba posita per
Ang.de Perusio.& ideò omittam formam Ange.de
Perusio,& prosequar prædictam formam do.Ange.
de Are.In quantum ipse nititur commiscere plures,
& varias species delictorum,& respectu committen
tium,& respectu persuadentium,mandātium,& resi
stentium,quæ ita demum sunt necessaria comphen-
di,quando casus acciderit.Aliàs autem respectu de-
licti,& personæ delinquentis,aut causam præstātis,
vel occasionem,sub alia forma,& modo,secundum
varias species delictorum,formādus est libellus in-
quisitionis,ſm qdꝰ.ȷ.distinctè tāgetur. Ponit igitur
præfatus doct.hanc formam;videlicet,Hæc est quæ-
dam inquisitio,quæ fit,& fieri intenditur per specta
bilem,& generosum militem do.B.de Paradiso de
Mediolano,honorabilem Potestatem ciuitatis Se-
nensis,necnon per do.F.de Nurcia,eius iudicem ma
leficiorum,ex eorum,& cuiusq; ipsorum mero offi-
cio,authoritate,potestate,arbitrio,atq; balia;nec-
non ad denuntiationē P.Capitanei,& Syndici com
pagnæ,& contractæ pantoneti sancti Vigilij,cōtra,
& aduersus.S.Ioannis vocati Fa la briga de nobilibꝰ
Coradinorum de Senis homicidā,& Narcisum Mā-
cij barbitonsorem de partibus Hispaniæ auxiliato-
rem,& Iulianum Radulfi lanificem forensem māda
torem,in eo,de eo,& super eo,ꝙ fama publica præ-
cedente,& clamosa insinuatione referēte,nō quidē
à maleuolis,& suspectis; sed honestis,fide dignis,&
veridicis hoībus,& personis,non semel tñ,sed sæpe,
& sepius,ad aures,& notitiam dicti do.Potestatis,iu
dicis,& curiæ ēt per modum notorij auditu pnenit.
Quòd de anno præsenti,& mense Maij dictus Iulia-
nus Ioannis existens in domo habitationis sitæ in pa
rochia S.Vigilij,cui à duabus via cōis,& ex alio bo-
na Andreucij Ioannis,& ex alio Bartholomæi An-
tonij,commisit,& mandauit.d.S.ꝙ Meniū Martini
de Senis,populi sancti Martini popularem,& de nu
mero resedutorum,& vnum ex officialibus mercan-
tiæ cōis Senarum,in ciuitate Senarum vulneraret,&
ad hoc colloquium,& tractatum; qualiter hoc fieri
possit in dicta domo ad inuicē habuerunt. Deinde
d.S.de anno præsenti,& mense Iunij de nocte,vt di-
ctum mandatum exequi posset,armatus vno stocho
de ferro,scienter,dolosè,& appēsatè in ciuitate Se-
narum,mouendo se de loco ad locum,fecit insultū,
impetum,& aggressuram cōtra dictum A.in platea
cōis Senarū,iuxta palatium Mag.Dñorum post so-
num campanæ,quæ pulsatur de sero,cui loco ab vna
parte pdictum palatium pdictorum Dñorum,& ex
alia parte platea cōis,cōtra dictū.A.dixit verba iniu
riosa,& contumeliosa,dicendo:Traditore,& adulte
ro,che hai tradito,& adulterata la tua patria. Falsa-
rio,incendiario,& mettitor di mali dadi,tu nō puoi
scampare,io te ne pagherò.& ipsum A.per pannos,
seu capuccium capiendo,dictum stochum,quem ad
latus habebat,euaginauit,& ipsum vibrauit contra
dictum A. ipsumq; percussit,& vulnerauit vna per-
cussione,& vulnere in pectore,ex qua sanguis exi-
uit;& etiam ipsum percussit vna alia percussione,&
vulnere in facie in super cilio sinistro cū sanguinis
effusione,& cum fractura ossis,ex qua cicatrix,& si-
gnum perpetuò erat remansura,& non contentus
prædictis,sed mala malis addendo,dictum A.pluri-
bus,& pluribus percussionibus,& vulneribus pcus-
sit,& vulnerauit in brachio dextro,ex quibus mem-
brum prędictum fuit mutilatum,vel remansurū erat
debilitatum;& dictus A.se defendendo ex interual-
lo percussit d.S.vno ictu duobus vulneribus,cū vno
pari forificū,ex quibus sanguis exiuit.Sed ex prædi-
ctis vulneribus dictus.A.tandem mortuus est. Dein
de dictus.S.mala malis addendo,vt iniquum votum
suum adimplerēt,vestem rubeam foderatā de agnel
linis dicti A.cōis valoris,& æstimationis florenorū
decem abstulit,& de loco ad locum contrectando,
quo voluit asportauit,& in sui vtilitatem conuertit;
& vt dictus S.prędicta habilius committere posset,
prędictum N.quodam ense de ferro,quem habebat
ad latus semper dicto maleficio astititꝰ & pręedicta,
& quodlibet prędictorum singula singulis referēdo
supradictis locis,modis,& temporibus perpetrata,
& commissa fuerunt per supradictos inquisitos,&
quemlibet eorum contra voluntatem.d.A.& cōtra
formam iuris,& statutorum cōis Senarum,sup qui-
bus omnibus,& singulis emergentibus,contingen-
tibus,connexis,& dependētibus à prædictis,ac pro-
sus extraneis.Prędictus do.Potestas,& iudex,& qui-
libet eorum,ex eorum,& cuiusq; ipsorum mero of-
ficio,ſm formam statutorum dictæ ciuitatis,ingre-
re,& pcedere intēdunt.& dictos inquisitos,& quē-
libet eorum repertos culpabiles punire,& condem
nare intendunt,ſm formam iuris,seu statutorū cōis
Senarum.Deinde subdantur hæc verba,Die.20.Iu-
nij inchoata,facta,& formata fuit dicta inquisitio
per dictum do.Potestatem,& eius iudicem malefi-
ciorum,& quemlibet,vel alterum ipsorum,& ex cu-
iusq; ipsorū mero officio,arbitrio,authoritate,ptā-
te,atque balia.Est tñ aduertendum circa prędictam
formam; quia vt.ŝ.dixi.,ſm contingentiam facti;
vnum quandoq; delictum,& qñq; alterum,& qñq;
plura comprehendenda sunt,sub dicta tamē forma
substantiali,quam quilibet diligens,& discretus iu-
dex potest ex se comprehēdere,& formare,ſm etiā
quod particulariter,& singulariter ex infra dicēdis
clarius apparebit. Quare vt specificè,& singulariter
substātia verborū contentorū in dicta inquisitionis
forma habeatur,prosequar singula verba necessaria
declaratione,atque annotatione digna,prosequen-
do ordinem prædictarum quæstionum. ¶ Decimo-
734 quinto quæro,†quare dicatur,Hæc est quædam in-
quisitio.Sol.dic,ad drīam accusationis,& aliorū mo
dorum,p quos crīa puniuntur,de quibus dixi.ŝ.in
rub.de accu.Et quid sit,& quotuplex latè dictū fuit
in primo,& secūdo prin.artic. ¶ Decimosexto q̃ro,
735 †quare ponant̄ illa verba,q̃ fit,& fieri intendit̄. Sol.
dicit singulariter præfatus do.Ange.de Are.ꝙ po-
nuntur

nuntur ad denotandum non solum tempus præsens; sed etiam futurum. Nam per hanc ꝓtestationē intendunt Potestas, & iudex manifestare, ꝙ in toto ꝓcessu vsq; ad sniam inclusiuè ex eorum mero officio, & cuiusq; eorū, intendunt inqrere; vt singulariter dicit Bar. in simili de procuratore, qui in princ. sui libelli dicit, Titius ꝓcurator, & procuratorio nomine Seij agit, & agere intendit; & sic designat ēt tempus futurum. Ex quo infert, ꝙ licet postea in ꝓcessu faceret actū simpliciter suo nomine, intelligitur procuratorio nomine facere ex primeua potestate sua. Ita dicit singulariter Bar. in l. si stipulat⁹. §. Chrysogonus. ff. de verb. ob. & ita & in simili casu nostro, licet Potestas, vel iudex in processu postea nō dicat, ꝙ procedat ex mero officio; tñ ex protestata primeua intentione, intelligit̄ prædicto modo procedere.

736 ¶ Decimoseptimo quæro, † quare adijciantur illa verba, per dominū B. Potestatē. Sol. dic, ꝙ necessaria ex persona iudicis inquirentis habentis inquirēdi potestatem; & qualē potestatem debeat habere, & quis possit inquirere, latè dictū fuit. s̄. in quinto

737 artic. princ. & † quid si erratum sit per officialē, vel iudicem in nomine proprio, an vitietur inquisitio, vr̄ ꝙ sic; quia ille est supinus error. l. fi. C. de hære. Institu. Aduerte tñ; quia ille tex. videtur velle contrarium, quia licet sit supinus; si tñ erretur, non vitiatur inquisitio. Et hoc tenet dñs Raphael. in. l. si quis in fundi vocabulo ff. de lega. 1. & de alijs similibus erroribus vide. ĩ. eo. vers. vigesimoprimo quæ-

738 ro. ¶ Decimooctauo quæro, † quare addantur illa verba, & per dominum F. iudicem maleficiorū. Sol. dic, ꝙ ex eo ponuntur, quia ad ipsum principaliter pertinet cognoscere de criminibus, vt verbum sonat; licet quandoq; incidenter cognoscat de cā ciuili. Circa qđ vide, qđ traditur in. l. solemus. §. latrunculator. ff. de iudi. & ꝙ traditur in. l. testamenta omnia. & ibi Cy. & Bal. C. de testa. & in. l. si qui ex consensu. & ibi per Cy. & Bal. C. de epi. audien. & vide ēt quæ traduntur in. l. imperiū. C. de iuris. om. iudi. & in. l. ea q. §. magistratus. & in. l. inter conuenientes. &

739 ibi per Bar. ff. ad munici. ¶ Decimonono qro, † quare apponantur illa verba, ex mero officio. Sol. dic, ꝙ ista verba sint maximè vtilitatis, per ea quæ dixi circa præambulum necessarium famæ, seu diffamationis. De quibus latè vide. s̄. in. 9. articulo principali.

740 q. 46. & tribus seq. ¶ Vigesimo quæro, † quare apponantur illa verba, necnon ad denunciationem P. Capitanei & c. Sol. ista verba non sunt necessaria, vt sine hac denuntiatione non possit procedere ad inquisitionem si adsunt alia necessaria præambula. de quibus latè in. 9. artic. princ. Sed quia communiter in Italia, & maximè in hac ciuitate Senensi constituuntur syndici, seu denuntiatores maleficiorum per parochias, idcircò, quando fit denuntiatio per tales

741 adiunguntur ad inquisitionem dicta verba. † Quid autem sit denuntiare, & quotuplex sit denuntiatio, & quis possit denuntiatores constituere, & qui possint constitui, & quæ crimina teneātur denuntiare, & qualiter, & de effectu denuntiationis, latè traditur per dñm Bal. & Doct. & latius per do. Barth. de Salie. in. dicta repet. l. ea quidē. C. de accu. & per prę fatū d. Ang. in tractatu prædicto. de quibus vide per eos; quia non intendo hanc materiā hic cōmiscere. & vide ēt ad prædicta quæ dixi. s̄. in. 6. artic. princ.

742 ¶ Vigesimoprimo quæro, † quare dicatur contra, & aduersus. S. Ioannis, vocatum fa la briga, de nobilibus Coradinorum. Sol. dic, vt ponatur persona eius contra quem inquiritur rōne delicti perpetrati. Cōtra quem aūt inquiri possit, satis latè dictum fuit. s̄.

743 in. 7. artic. princ. Sed ideò † apponit̄ proprium nomen, patris cognomen, & nomen familiæ, ad hoc vt expressè, & specificè cognoscatur hō, contra quem inquiritur; & contra quem iudex inquirere intendit, ne detur vagatio, & dubietas, arg. not. in. l. si in nomine. C. de testa. & in. l. ad recognoscendas. C. de inge. manu. & in Institu. de leg. §. si quis in nomine.

744 & ꝙ not. in. l. 1. C. de mutat. nōmi. † Ad designandū enim nominatum, ad minus videntur esse necessariæ duæ demonstrationes, arg. l. forma. & ꝙ ibi not. per gl. & Bar ff. de censi. & in. l. si quis in fundi vocabulo. & ibi per gl. & Bar. ff. de leg. 1. Facit. l. si in rē aliquis. ff. de rei vendi. Sicut ergo in talibus rebus duę demōstrationes, vel circunstantiæ sunt apponendæ ad designandū certū corpus; ita & in nomine, vt not. Bar. in. l. demonstratio. in princ. ff. de cond. & demō. ibi. Sed qro per q̄ verba. & ibi ex quo vides & c. Sed quanto plures adijciunt demōstrationes, tāto maior datur certitudo; & ideò laudandi sunt Senenses, qui adijciunt nomen patris, aui, & familiæ. Nam de difficili continget, ꝙ reperiant̄ plures, in quibus prędicta omnia conueniant, ꝙ facilè est reperire si solū ꝓ nomen ꝓprium, ac familiæ qs denominetur, licet à quibusdā imputet̄ ad vitiū. & malè. & vide ꝙ dixi in. c. 2. de libel. ob. q. 3. & 4. & ad ꝓdicta vide ꝙ singulariter ponit Bar. & post eū Moderniores. i. l. iter sti-

745 pulantē. §. 1. ff. de verb. ob. vbi dicunt, ꝙ † qñ officiales capiūt bannitum, anteq̄ faciant executionē, faciunt captū confiteri, ꝙ ipse est idē hō, & idē corp⁹, q sic vocabat̄, qui fuit bannitus, & cōdēnatus de tali crie, & tali tēpore, & sub tali noīe fuit citatus, & cōdemnatus; qua recognitione facta, executio de eo fieri pōt absq; nono ꝓcessu. Sed Bal. in quodam suo consilio, ꝙ incipit, cū appareat & c. Dicit, ꝙ talis recognitio sit potius ad cautelā, q̄ de necessitate. Sed ꝓfatus Ang. de Aretio tenet, ꝙ immo sit de necessitate, p rōes quas ponit Bar. in. d. §. 1. Quinimmo pl⁹ dicit, ꝙ melior practica est, & fortè de necessitate, ꝙ talis bannitus non solū recognoscat, ꝙ sit idē, vt dicit Bar. sed addat, ꝙ tale crimen de quo cātat bānū, & condēnatio sua, & loco. & tpe, modo, & forma in dicto ꝓcessu cōtenta, cōmissum fuit ꝑ eum. Nā tūc ex dicta confessione securè pōt fieri executio. Aliàs aūt cum tale bannū, & condēnatio facta ob cōtumaciā absentis in veritate non probet bannitum commisisse tale maleficiū, vt latè tradit Bart. in. q. sua q̄ incipit. Perusinę ciuitatis. & not. in. l. si ideò. ff. de euict. & facit ēt ꝙ ipse not. in. l. cū fili⁹. ff. de verb. ob. & ꝑ Bal. in. l. transigere. circa medium. C. de transac. necessariò sequitur, ꝙ iste bannitus fuit potius propter eius cōtumaciam. quam ex eo, ꝙ tale delictum commiserit, arg. l qui repudiantis. in fi. ff. de inof. testa. & ideò de facili posset contingere, ꝙ iste existens innocens condēnaretur, arg. l. absentis. ff. de pę nis. quæ practica multū mihi placet; nec aliter obseruarē, aut obseruandū consulo qñ casus contingeret; maximè cum agatur de graui præiudicio, quā etiam

 sentit

ſentit Io.de Imo.in.d.l.inter ſtipulantem. Sed for-
tè de iuris rigore poſſet aliud dici. Quid autem
ſi in illo loco fuiſſent duo eiuſdem nominis? dic, vt
dicam in.q.74.verſi.additur etiam alia not. quæſtio.
746 ¶ Sed quæro iuxta prædicta, † quid ſi eſt nomen
747 ſingulariſsimum, vt dicit gl. de † Galloppreſſo bidel
lo Azonis, in.l.hac cõſultiſsima.C.qui teſta. ſa.poſ.
dic, ꝙ ſufficit, ꝙ in inquiſitione ponatur illud ſolum
nomen, vt ibi traditur.& tradit Bart. in.d.l.demon-
748 ſtratio falſa.Sed quæro, † quid ſi adijciantur plures
demonſtrationes, q̃ ſit neceſſarium, vt eſt in caſu p̄-
dicto, & errat̃ in aliqua demonſtratione. vt puta;
quia iſte S.cognominabatur Taglia gambe, & nõ fa
la brigha; vel de nominibus de Gallucijs, & non de
Curradinis, an talis falſa adiectio vitiet inqſitionẽ.
cum aliæ demonſtrationes ſint veræ? Sol.Bar.in.d.l.
demonſtratio falſa.ff.de condi.& demon.dicit, qđ
non.quia qcquid adijcitur vltra neceſſariam demon
ſtrationem, vt.s̄.ſit fruſtra, & non vitiat, vt.l.1.§.fi.
ff.de dot. præle. & in.l.1.in prin.C.de rei vxo. act.
749 Sicut dicimus, ꝙ † ſi ſummarium eſt iudicium pro-
pter ꝙ procedi põt ſine libello, ſi fiat libellus, licet
ineptus non nocet, vt dicit glo. Bar.& Ang. in.l.vi-
num.ff.ſi cer.pet.Item aduerte, quia ſi fuit erratum
in nomine patris; quia tacitus fuit, & in libello po-
ſitus ſub nomine Sempronij Bartoholomei, cũ de-
beret dicere. Sempronius Ioannis; ipſe tñ Sempro-
nius Ioannis comparuit, nec oppoſuit, ꝙ non eſſet
ille homo de quo q̃reret̃. Nam pp hoc non vitiatur
proceſſus inquiſitionis; quia tam iudex, q̃ partes ha
bẽt iſtum pro Sempronio Io. Si verò ſit contumax,
& proceſſus ſit contra contumacẽ, & conſtat ꝙ iſte
eſt ille homo, q fuit de tali crimine diffamatus, &
culpatus; & adhuc talis error non vitiat; ſecus aũt ſi
per alias demõſtrationes, aut ſimilia p̃cedentia hoc
non conſtaret, vt dicit Bart. in.d.l.demonſtratio. &
idem dicendum eſſet, ſi eſſet erratum ẽt in nomine
proprio ipſius delinquentis; dummodo alias cõſtet
de corpore, nõ vitiat̃, vt in.l.ſi in iudicijs. ff.de iudi.
aliàs ſecus; Et idem & fortius ſi errat̃ in loco origi-
nis, vt.l.quoties. de here.inſti. Aut in nomine arti
ficij, vt in.l.qui habebat.ff.de rebus dub.tradit Bart.
in.l.ſi quis in fundi.ff.de leg.1.vbi vide ẽt de hac ma
teria. Sed latius per Bar. & Moder.in.d.l.demonſtra
tio falſa.ff.de condi.& demon. ¶ Vigeſimoſecundo
750 quæro, † quare in inquiſitione apponãtur illa verba
de nobilibus Coradinorum.Sol.dic, ꝙ apponuntur
ad maiorẽ demõſtrationẽ, & expreſsionem; & ſi er-
ratur in hoc nomine familiæ, ſeu generis, dicen-
dum eſt, vt dixi in præced.q.Eſt tamẽ aduertendum,
ꝙ licet iſtud videatur regulare, ꝙ hæc verba non ap-
ponantur niſi ad maiorem demonſtrationem; quia
751 † in iudicijs nõ debet eſſe acceptio perſonarũ, vt in
c.qualiter.s̄.eo.&.c.qualiter.s̄.de iudi. ꝙ tamẽ qua
liter intelligatur dixi in.c. per tuas.1.j̄.de ſimo. in
gl.ſuper verbo excellentioris, quãdoq; tamẽ pręter
hæc, ſunt neceſſaria alia ſecundum varias ſpecies de-
lictorum in quibus acrius, vel mitius punitur nobi-
lis, q̃ ignobilis, & exiſtens in dignitate, q̃ non exi-
ſtens. ſecundũ ea quæ latiſsimè dixi in.c.1.j̄. de cle.
vena. Nam ſecundum hanc conſiderationem appo-
nenda eſſet hæc qualitas, per quã venit augenda, vel
diminuenda pęna; & hoc maximè ſi ex forma ſtatu
ti in nobili delinquente, aut magnate pęna duplica-
retur. Et idem dicendum eſſet in certis qualitatibus
pp quas pęna augumentaretur; reſpectu tamen de-
nuntiationis non ſpectaret ad iudicem inquirentem
ponere qualitatẽ per quam pęna veniret diminuen-
da, ſed ad reum inquiſitum pro defenſione ſua vi-
detur hoc ſpectare; quamq̃ iudex hoc ſciens iniuſtè
agat, illam non opponendo. Sed iuxta p̃dicta q̃ro
752 de notabili.q.Pone; aliquis † ex natura, ſeu origine
eſt nobilis, ſed ex forma ſtatuti eſt effectus popu-
laris. vnde quæritur, ſi iſte delinquat, an ſit punien-
dus vt nobilis; an vero vt popularis. Sol.Bart.in.l.
vnica. C.de inſa.dicit, ꝙ iſte talis deſinit eſſe nobi
lis, quo ad ea q̃ cedunt in ſui honorẽ. non autem ad
ea quæ cedunt in odium ipſius. & idem tradit Bar.in
repe.l.1.C.de dig.lib.12.vbi ponit notabilia verba.
ex quo infert̃, ꝙ ſi maiori pęna veniebat puniendus
nobilis erit etiam tunc eadem pęna puniendus. Sed
ſi minori tunc punietur ea pęna qua popularis.Ego
tamen arbitror inſpicienda fore verba ſtatuti, ſeu
priuilegij, prout etiam ſtatim dicam in.29.q. In du
753 bio aũt procedat dicta opin. † Quis autem dicatur
nobilis, & vnde veniat nobilitas, & quot ſunt eius
ſpecies, & effectus, & qualiter ammittatur, vide la-
tè per Bar.in.d.repet.& vide ſingulare dictum Bart.
in.l.capitalium.§.denuntiaſſe.ff.de pęnis. qui dicit,
754 ꝙ † populares diuites, & honeſti gaudẽt priuilegiũ
755 nobilium.& not.tu ſcholaris perpetuò, ꝙ † virtus in
primis virum nobiliſsimum reddit, vt eſt tex.in.l.p
756 uidendum.C.de poſtul. ¶ Vigeſimotertio quæro, †
quare apponantur dicta verba, de Senis. Sol. dic, ꝙ
regulariter apponuntur ad maiorem demõſtratio-
nem.Poſſent etiam apponi ad oſtendendũ augumẽ-
tationẽ, vel diminutionẽ pęnę, eo ꝙ qñq; ex forma
ſtatutorũ ſeuerius, vel mitius puniendus eſſet foren-
ſis, q̃ ciuis, velècontra; vñ hæc qualitas tunc eſſet ad-
denda, per ea q̃ dixi in præced.q. Poſſet tñ hic dubi-
757 tari, † vtrum valeat ſtatutũ quo diſponitur, ꝙ maio-
ri pęna ſit afficiendus forenſis, quã ciuis.de quo ſta-
758 tim dicã in.q.29.Sed q̃ro iuxta p̃dicta, † qđ ſi dicta
verba de Senis non apponantur in inqſitione, an in
dubio inquiſitus p̃ſumat̃ de Senis, vel forenſis. Sol.
759 dic, ꝙ † in dubio qs p̃ſumit̃ de loco vbi iudiciũ agi
tat̃, ſiue ſit ciuile, ſiue ſit criminale; vt inquiſitio, vel
accuſatio, arg.l.quæ conditio. §.cum ita.ff.de con-
di. & demonſtra. & in.l.nulli. C.de epiſ.& clericis.
quia iſta qualitas, videlicet, ꝙ ſit forenſis, cum non
ſit appoſita, non præſumit̃, vel ſubĩtelligitur, vt in.l.
ita ſtipulatus.§. Chriſogonus. ff.de verb.ob. & p̃ci-
puè, qñ iſta qualitas forenſis eſſet neceſſaria ad augu
mentandã pęnam; quia ſibi imputare deberet inqui
ſitor, vel accuſator, ꝙ illam non appoſuit, cũ ſit fun-
damentũ intentionis ſuę, arg.no.in.l.illa.ff.de verb.
ob.& ꝙ latè dixi in.c.ſup his.s̄.eo.& ita tenet Ang.
de Aretio in tractatu maleficiorum ſuper verbo de
Bononia.& mihi placet.quia p̃ſumitur quis habita-
760 re in loco originis ſuæ, prout patet † à communiter
accidentibus, & vſitatis, à quibus bonum eſt argu-
mentũ, vt in.l.illud vſitatiſsimũ. ff.de excuſa.tuto. &
in.l.2.ff.de ſpon. & in.l.ſi quis donatarius. ff.de vſu-
fruct.& ibi vide iura cõcordantia cũ ſimilibus. ¶ Vi
761 geſimoquarto q̃ro, † quare apponat̃ illud verbũ, ho
micidã.Sol.dic, ꝙ ponit̃ ad cognoſcendam ſpeciem
delicti

delicti ſuper quo inquiritur; vñ ſi ſuper alio delicto
inquireret, alia ſpẽs delicti apponenda diceret vt.ĩ.
ſepius dicetur, & patet. ¶ Vigeſimoquinto quæro,
762 †quare apponantur illa verba, & Narciſum Mancij
barbitonſorem. Sol.dic, q iſta non apponuntur de
neceſsitate, niſi ꝓut in facto contingit reſpectu plu-
rium delinquentiũ. & adde quæ ſtatim dicã in.28.q.
763 ¶ Vigeſimoſexto quæro, † quare apponantur illa
verba, de partib⁹ Hiſpanię.Sol.dic.vt ſtatim dixi in
764 23.q.&.dicã.ĩ.q.29.¶ Vigeſimoſeptimo q̃ro,†qua
re apponant illud verbum, auxiliatorẽ. Sol. dic, ad
deſignandam aliam ſpeciẽ delicti exiſtentis in hoc
ſecundo inqſito, prout ſtatim dixi in.24.q.vñ ſi alia
eſſet ſpecies delicti in hoc ſecundo inqſito, alia eẽt
adijcenda. & ſic de ſingulis dicendum eſt ſm varias
765 caſuum contingentias.† Qualiter aũt quis teneatur
de auxilio, ſeu ope præſtita, & qualiter dicatur auxi
lium, ſeu opem ꝑſtitiſſe, non eſt materia noſtra.ſed
vide latè multas q̃ſtiones notabiles per Bal.in.l.non
ideò minus.C.de accu.& per Bar.in.l.furti.§.ope.ff.
de furtis. Et omninò vide q̃ dixi in.c.ad audientiã.
ĩ.de homi.in.4.mẽbro.7.artic princ.à q̃ſtione.63.
vſq; ad.q.68. & adde omnia quæ dicam.ĩ.eo.q.60.
766 ¶ Vigeſimooctauo quæro, † quare apponantur illa
verba & Iulianum Rodulfi lanificẽ. Sol.dic, vt deno
tetur alius inquiſitus contra quem inquiritur reſpe-
ctu delicti cõmiſsi ex mandato ſuo. Et eſt hic aduer
767 tendum, q ex prædictis patet, q† iudex in eodem
libello põt inquirere contra plures reos delinquen-
tes ex varijs delictis.de quo dic,vt dixi.ſ.in.7.artic.
768 princ.q.16.Quãq̃ †quis in eodem libello non poſ-
ſit plures accuſare de diuerſis delictis, vt ibi dixi.
769 ¶ Vigeſimonono q̃ro,†quare apponantur illud ver
bum, forenſem. Sol. dic, q poteſt apponi qñq, ad
maiorem demonſtrationem. Item ẽt quia ex forma
ſtatuti grauior pęna venit imponẽda forenſi, q̃ ciui,
vt dixi.ſ.in.23.q. Sed hic cadit quæſtio, quis dica-
770 tur forenſis, vel ciuis. Sol.dic,q † forenſis propriè
dr̃ ille qui non habitat in loco;ſed venit de foris,vt
eſt tex.expreſſus in auth. de q̃ſtore. §.ſi verò aliquis
in hac habitantium ciuitate.& in.§.ſi verò aliquis ꝓ
ſpexerit.no.e.glo.& Bal.in.l.ciues.C.de ap.tradit.ꝑ.
ſuper verbo forenſes.in extrauag.antiq.notũ Boniſa
cij.8.quæ dicit, q habitans in loco rõne alicuius of-
ficij, etiam ſi ſit ad tp̃s non dicitur forenſis; vñ pro-
priè dicitur, qui nullam habet cõionem, & nullum
priuilegium ciuitatis, vel communitatis, iuxta not.
771 in cle.1.de fo.cõpe. Sed quæro circa prædicta, †qd
ſi aliquis forenſis ex forma ſtatuti, vel ex priuilegio
ſit effectus ciuis, an debeat haberi pro ciue, an de-
beat puniri tanq̃ forẽſis; an vero tanq̃ ciuis.Sol.dic,
q inſpiciẽda ſunt verba ſtatuti, ſeu priuilegij. Qua
re ſi ſtatutum dicit,q in omnia,& per omnia ſit Ci-
uis, & habeatur pro Ciue, debet puniri tanq̃ Ciuis,
arg.l.ſi maritus.§.l.Iulia.ff.de adul.& q ibi not.Bar.
Sed ſi ſtatutum limitatè loqueretur,vt quia ad quæ-
dam vellet haberi pro Ciue, limitatè eſſet intelligẽ
dum,vt in.l.cancellauerat.ff.de his quę in teſta.delẽ
cum ſimi.Si vero ſtatutum dicat,q habeatur pro ci-
ue,aut intelligatur Ciuis ſimpliciter,an videatur de-
notare veritatem, vel fictionem? Bar.in.l.is qui pro
emptore.ff.de vſucap.dicit,q potius veritatem.Bal.
cõtra in.l.2.C.de iure.aure.annullorũ. vide ꝑ eos in
dictis locis. & q dixi in.c.q circa.de elect.& q tra-
ditur in.l. Ciues. C.de incolis. Pro dicto tamẽ Bar.
facit.l.ſenatores.ff. de ſena. &.l.ſciendum. §.ſi fun-
dus.ff.qui ſatiſda.cog. Sed pro dicto Bal.facit.l.La-
beo. ff.de pact. & .l. nec emptio. ff. de contrahen.
empt.&. C.de dotis promiſ.l. fi. & .l. ſi quis ab ali-
quo. C.de cal.& vide latè vtrum debeat puniri vt Ci
uis, an vt forenſis, vt traditur per Barto. in tractatu
repræſaliarũ in.5.q principali in.3.4.5.&.6.articu-
lis. Aduerte tamen, quia licet ſtatutum grauius pu-
niret forenſem, quam ciuem, non tamen ſequitur,
772 iſte non eſt Ciuis;ergo forenſis;quia† inter hæc duo
eſt vnum mediũ, videlicet incolatus,vt in.d.l.aſſum
ptio. ff.ad municipal. & in.d.l.incola. & ita ſepius
conſului,& in facto obtinui,vt habitatores, licet nõ
ſint Ciues,non puniantur vt forenſes. ¶ Trigeſimo
773 quæro,†quare apponantur iſta verba,mandatorem.
774 Sol.dic,vt dixi.ſ in.q.27.†Qualiter autem quis te-
neatur de mandato, & an delictum mandantis, &
mandatarij dicatur vnum, & idem delictum nume-
ro,& an mandans,& mandatarius obligentur ſimul,
& puniantur eadem lege, & an mandans teneatur
principaliter, vel acceſſoriè, & quid ſi mandatarius
ſolum attentauit, ſed non perfecit delictum, & qd
ſi exceſsit fines mandati, & plures quæſtiones nota-
biles vide per Cy. & Doct. & maximè Bal. in.l.non
ideò minus. C.de accu.& per Bar. in.l.non ſolum.§.
mandato.ff.de iniur.vbi etiam vide quid ſi propter
qualitatem exiſtentem in mandãte magis veniebat
puniendus,puta,quia nobilis,quam propter qualita
tem exiſtentem in mãdatario,puta, quia popularis;
de quo vide per Bar.in.l.is qui opem. ff. de fur. & ꝑ
Bal.in.d.l.non ideò minus.& vide qđ dixi poſt Pet.
de Ancha.in.c. qđ circa. de elect.& in.c.ad audien-
tiã.ĩ.de homi.ſ.4.arti.7.mẽbri principalis. à.q.67.
vſq; ad.77. & q̃ dicã in.c.mulieres.ĩ.de ſent.excõ.
775 ¶ Trigeſimoprimo quæro,† quare apponantur illa
verba, in eo, de eo,& ſuper eo. Sol. Arbitror q mul
tiplicentur illæ propoſitiones in, de,& ſuper, vt de-
notetur omnis modus delinquendi reſpectu ſpeciei
delicti,de quo quæritur intrinſecè, mediatè, & im-
mediatè,directè, & indirectè, & augumentatiuè; vt
traditur in dictis dictionibus, in locis congruis,quę
hic non repeto breuitatis cauſa.¶ Trigeſimoſecun-
776 do quæro,† quare apponantur illa verba, fama pu-
blica ꝓcedente, & clamoſa inſinuatione referente.
Sol.dic, q apponũtur pp ea quæ latè dicta fuerunt.
ſ.in.9.artic.princip.in.10.q.& ſequentibus quaſi in
fine. Si tamen procederetur contra prælatum;vide-
tur,q debeant ſubiungi illa verba, & cũ tanta infa-
mia generet ſcandalum;adeò q ſine periculo diu to
lerari non poteſt, vt dixi.ſ.13.q.¶ Trigeſimotertio
777 quæro † quare apponantur illa verba, nõ quidem à
maleuolis,ſed honeſtis &.c. Sol.patet ex tex.nr̃o ibi,
non quidẽ à maleuolis. Et ex his quæ dixi in.9.artic.
princ.maximè. in.q.22.&.29. ¶ Trigeſimoquarto
778 quæro,†quare dicatur, Non tantum ſemel &c. Sol.
patet ex his quæ dixi in.9.artic princ.q.14.¶ Trige-
779 ſimoquinto quæro, † quare dicatur, & etiam per
modum notorij. Sol. Ang in.d.l.ſi vacãtia. C.de bo.
780 vac.lib.10.in effectu dicit, q † qñ crimen eſt notò-
rium omnis ſolennitas iuris videt̃ eſſe ſublata,ꝑ no.
i.c.veſtra. ſ.de coha.cle.& mu.& i.l.1. C.q & aduer.

quos.& hoc not. per Spec. in tit. de notorio.facit ꝙ
dixi.ſ.in.c.euidentia. & ideo verbum prædictum,
videtur eſſe magni effectus,& importantiæ. ¶ Trige
781 ſimoſexto q̃to,† quare apponant illa verba, de an-
no præſenti, & menſe Maij. Sol. dic, ꝙ ideo appo-
782 nuntur; quia † tempus, & locus videntur eſſe de ſub-
ſtantia inquiſitionis, ſicut & accuſationis. Aduerte
tñ, quia Ang. in.d.l.ſi vacantia. ſpecialius formauit
q. An tẽpus, & locus debeant poni in libello inqſi-
tionis;& q̃d de alijs ſubſtantialibus in libello accu-
ſatorio, ſm formã. l.libellorũ.ff.de accu.&.2.q.8.c.
libellorum. & dicit,ꝙ gl. Inſti.de pub.iudi.dicit, ꝙ
ſolẽnitas illius legis non debet ſeruari in inqſitio-
ne; & idem tenet Inno.in.c.vlti.ĩ.de purg. can.Bal.
verò dicit,ꝙ adiectio tẽporis,vel loci in inquiſitio-
ne non eſt neceſſaria ad ſolẽnitatẽ inquiſitionis.Sed
ſi à reo petatur adiectio tẽporis, & loci, debet fieri
ad ipſius inſtructionẽ, vt poſsit deliberare,vtrum ve
783 lit cedere, vel contendere; & rõ eſt; quia † vbicũq;
mero iudicis officio proceditur, non eſt neceſſarius
libellus, ſiue ciuiliter,ſiue criminaliter agatur, vt in
auth. de exiben.reis.§.ſuſcepto.in gl.1.& ſic intelli-
gitur q̃d not.glo.Inſti.de pub.iud.Non obſt.l.libel
lorum. quia loquitur in libello accuſatorio.Sed Iac.
Butri.idem dicit in libello inquiſitorio, ꝙ in accu-
ſatorio, dum ipſe ponit formam iſtius libelli.Inſti.
de actio. in princ. Mouetur; quia officium nobile
requirit libellum, maximè ſi inquiſitio fiat cũ pro-
motore. vñ dicit, ꝙ excepta ſolennitate inſcriptio-
nis, omnis alia ſolennitas in inquiſitione eſt ſeruan-
784 da; quia † cum inquiſitio ſuccedat in locũ accuſa-
tionis,debet ſapere ei9 naturã,vt in.l.ſi cũ.§.qui in-
iuriarũ.ff.ſi quis cautio.& ita dicit limitandam glo.
inſti.de pub.iud.in princ. Et ad dictum Inn. rñderi
poteſt, ꝙ non probatur iure. Et hanc opi. ſequitur
Ang.& Bal.licet ſub breuiſsimis verbis, in.l.ea qui-
dem.C.de accu.& Salic.ibi per rationem prædictã;
quia inquiſitio ſuccedit in locum accuſatiõis,vt hic,
& in.c.licet Hely. ĩ.de ſimo.& in.l.eum patronum.
§.1.ff.de iure patro. Item, quia eadem ratio eſt, quę
eſt in libello accuſatorio, vt exprimatur tempus, &
locus; videlicet, ne quis vagetur cum aliena iactura;
vendicat etiam ſibi locum in libello inquiſitorio.Fa
cit.l.prætor edixit.ff.de iniur.& hãc opi. tenuit etiã
Bar. in.l.2.§.ſi publico.ff.de adul. & Cyn. in.l.1.ff.
de eo q̃d certo loco. & plus mihi placet. ¶ Sed
785 quæro iuxta prædicta,† quid ſi inquiſitus petat à iu-
dice, ad hoc vt poſsit facere defenſiones ſuas, vt ap-
ponat in inquiſitione, tempus, & locum,an tenebi-
tur apponere? Sol. Barto. in.l.is qui reus.ff.de publi.
iudi.dicit, ꝙ ęquum eſt, vt apponat, ne reo aufera-
tur defenſio; & vt poſsit inſtrui an velit cedere, vel
contendere, vt.l.1.ff.de eden. & ideò exprimi de-
bet, quatenus iudici ęquum videbitur, vt.l.pen. de
interro.actio.ſubdit tamen Bart.in.l.libellorum. &
in.d.l.is qui reus.ꝙ hoc caſu dies non eſt de neceſsi-
tate probanda. Si verò iudex non vult exprimere,
dicit Bart. q̃d aut delictum probatur per confeſsio
nem rei; & ſatis eſt;licet dies non apponatur;quia ſi
iudex probauit per teſtes, vel reus ad defenſionem
ſuam de certa die præſumptio erit de illomet die;
786 † q̃a confeſsio iudicialis debet regulari,& intelligi
ſm intentionem confitentis, vt in.l.ſi quis intentio-
ne.ff.de iudic. vnde non præſumetur actus multi-
plicatus. & ideò ſi die probata per reum,illud fuit li
citum inquiſito; quia fecit ad defenſionem, præſu-
memus de vnico dumtaxat delicto, & de illa die. Si
verò crimen eſt negatũ, & probatur per teſtes, tunc
reus debet facere articulos,ꝙ illo menſe vna tñ rixa
interuenit inter ipſum inquiſitum,& vulneratum,in
qua fuerunt præſentes tales teſtes. Item, ꝙ in dicta
rixa vulneratus, fuit inſultatus dictum inquiſitum;
& ſic per teſtes poterit probare,ꝙ defenſionis cã fe-
cit, ne alias præſumatur multiplicatio factorum, ſi
teſtes iudici ſimpliciter probarent inquiſitum vulnẽ
raſſe, circa ꝙ vide ꝙ dixi, in.c.cũ Ioannes.ſ.de fide
787 inſtru.† Vtrũ autem in accuſatione iudex poſsit cõ-
pellere accuſatorem ad ponendum diem; dic,vt tra
ditur per Bar.in dictis locis.vbi tenet ꝙ ſic.Sed qui-
dam Moderniores cõtra. Aduerte tñ,ꝙ ſi in libello
apponeretur dies, & probaretur de alia die, ꝙ hoc
788 caſu reus eſſet abſoluendus; quia † variatio diei in-
ducit variationẽ delicti in ſubſtantia, vt in.c.abbate
ſanè.de re iudi.lib.6.not.Bar. in.l.denuntiaſſe.§.q̃d
tamen.ff.de adulte. in.d.l.is qui reus. & vide Bal.in
l.1.C.qui accu.non poſ. Item aduerte, ꝙ dies eſſet
neceſſaria, qñ de illo menſe aliqua die eſſet delictũ,
& alijs non,vt ſingulariter dicit Bar.in.l.non ſolum.
§.ſed vt probari.ff.de no.oper.nun. & idem dicẽdũ
eſt in hora diei, ſi certa hora diei eſſet delictum, &
789 certa hora non; vt puta,† ſi ſtatutum diceret, ꝙ ab
hora nonarum, vſq; ad horam veſperarum, nullus
ingrediatur palatium poteſtatis ſub pœna centũ flo
renorum. Nam licet apponeret̃ dies, ſi non appo-
natur de hora, probatio ingreſſus illa die, non con-
cluderet delictũ. vt ibi p Bar. & idẽ dicendũ ſi certa
die, aut certa hora duplicaret̃ pęna delicti. Facit ꝙ
notat̃ per glo.in.l.eum actum.ff.de nego. geſt.& tra
dit Bar.in.d.l.libellorũ. ¶ Sed poſſet dubitari circa
790 pdicta, † quid ſi de die quis fecit inſultum, & tãdem
inſequẽdo de nocte vulnerauit, ꝙ tẽp9 debeat appo
ni.Sol.dic,ꝙ de iure cõi,cum inſultus confundat cũ
vulnere, vt not.gl.Cy.& Doc.in.l.qui de crimine.C.
de accu.patet,ꝙ opponi debet tẽpus vulneris.Si ve-
rò ex forma ſtatuti veniret q̃s puniendus, tunc dicit
Bar.in.d.l.libellorum. ꝙ attendenda ſunt verba ſta-
tuti. Quia aut dicit, ſi qui percuſſerit, & tẽpus per-
cuſsionis eſt apponendum.Si verò dicit,ſi q̃s inſulta
tus fuerit, eſt ponendum tẽpus inſultus. Quid aurẽ
ſi vno tempore vulnerauerit, & ex vulneribus alio
tempore obierit, debet apponi tẽpus vulneris, vt di
cit Bart.in d.l.libellorum. per.l.huic ſcripturæ.§.1.
791 ff.ad.l.Aquil.Sed pone† Senenſes ſumunt annos na
tiuitatis domini à conceptione die 25. Martij,Po-
792 ne nunc, † ꝙ per plures dies ante 25. diem Martij
commiſſum fuit delictum, & de menſe Martij poſt
diẽ 25. Iudex format inquiſitionem, & dicit de hoc
anno.1442.& de menſe Martij an valeat inquiſi-
tio?Et qualiter accipiantur illa verba, de hoc anno?
Sol.Iac.Butrig. Inſtitu.de actio.in princ. dicit, q̃d
793 tenet, & q̃d intelligitur de anno legali,† qui eſt tre
centorum ſexaginta quinq; dierum,vt in.l.cũ hęres.
§.Stichus.ff.de fideicom. lib. & ſic videtur delictum
perpetratum intra tempus prędictum.Sed Bar.in.d.
l.libellorum. in principio tenet contrarium. Mo-
uetur;quia in principio inquiſitionis,& libri inqui-
ſiticnum

fitionum apponuntur anni domini; ergò postea in inquisitionibus secutis intelliguntur repetiti, arg.l. si quis ex argentarijs. §.si initium. ff.de eden.& sic dicta verba, de hoc anno.debent intelligi prout cur runt anni domini. vnde concludit, quòd inquisitio non comprehendit maleficium. Sed pro prima opi. facit qđ not.glo.Bart.Rapha. Cuma.& Io.de Imo. in.l.diuortio.in prin.in verbo,menses.ff.soluto ma-
794 tri.vbi glo.vult.& doc.quòd † valeat accusatio, si te accuso de mense Augusti quòd de eodem anno, & mense Septembris proximæ præteriti vulnerasti Titium; quia intelligitur de anno legali trecentorum sexaginta quinq; dierū, vt dixi.š. Sed dicit d. Ang. de Aretio. ꝙ possumus concordare dictas opiniones; videlicet, Quia aut ex verbis inquisitionis clarè apparet de quo anno loquutus fuerit; & tunc procedat opi.Iac. Aut non apparet, sed est ambiguum, & tunc procedat opinio Bart. & imputet sibi iudex inquirens, qui clarè non expresśit, quæ concordia parum habet saporis. Sed melius posset concordari, qđ aut ex præcedentibus apparent appositi anni domini, & mensis qui continetur in inquisitione pōt vtrunq; annum complecti, & legalem, & à natiuitate. & hoc casu procedat opinio Bart.per.§.si initiū. nisi aliud expresserit iudex inquirens; vt puta, quia expresserit diem anteriorem, q̄ sit.25.dies. vt puta 10.15.vel.20.die Martij &c. & ideò dico, qđ si expresśit alium mensem anteriorem;vt puta,Ianuarij, vel Februarij. cum de necesśitate concludatur alius annus, & libellus sit interpretandus secundum intentionem libellantis, vt.l.si quis intentione. ff.de iudi.intelligemus de anno legali;& ita ꝓcedat opi. glo.Bar.Imo.& Rapha.in.d.l.diuortio. & ratio est, quia tunc est imposśibilis repetitio.& ideò non habet locum.§.initium. Si verò in præcedentibus non sint appositi anni domini, plus placet opinio Bntr. & perpetuò prædicta not.bis. Vltimo aduerte circa prædicta, ꝙ si intentatur delictum continuatum per totum annum, vt puta, quia aliquis scholaris tenuit vnam puellā per totum annum, vel vnam terram occupatam, non est necessarium iudici inquirenti exprimere mensem; quia talis expresśio requiritur in delictis momentaneis, non continuatis, & successiuis; ita dicit Bar. in.d.l.libellorū. & not. quæ.š.dixi de annis dñi; quia nouissima sunt. & adde quæ dicā ꝭ.q. quinquagesima in fine. ¶ Trigesimoseptimo
795 q̄ro, † quare apponātur illa verba,existens in domo habitationis suæ, in parochia &c. Sol. dic, vt denotetur locus commisśi maleficij respectu mandati, & tractatus habiti de occidendo; & maximè locus iste apponendus est,quādo iudex intenderet inquirere, & punire rōne mandati, & tractatus; circa ꝙ vide q̄
796 dixi.š.eo.artic.q.30.& † quid si mādatum fuit factū in vno loco, & delictum fuit commissum in alio,an mandans posśit puniri in vtroq; loco. vide Bar.in.l. si vt proponitur. ff.de fideiuſ. & qđ tradit Petr. de Ancha.in cle.1.vt.lite pen.& Bar.in.d.l.non solum. §.mandati.ff.de iniur.& respectu loci, adde quæ dicā.ꝭ.eo.artic.q.quinquagesima.& seq. ¶ Trigesimo
797 octauo quæro,† quare apponanē hęc verba,cōmisit, & mandauit. Sol.dic, ad denotandam speciē delicti mandati, de quo quæritꝫ;& opponuntur hæc verba, ꝑut de facto contingit aliter, & aliter.& adde quæ
798 dixi.š.q.30.¶ Trigesimonono quæro, quare apponantur illa verba, dicto S. Sol dic, ꝙ ad denotandā personam mandatarij delinquentis. ¶ Quadragesi-
799 mo quæro, † quare apponantur illa verba, quia A. Meuij Martini de Senis. Sol. dic, vt demonstretur persona, in quam delictum committendum erat. & verba quæ sequuntur, & populi sancti Martini, apponuntur ad maiorem demonstrationem. ¶ Qua-
800 dragesimoprimo quæro,† quare apponātur illa verba, popularem, & de numero resedutorum, & vnū ex officialibus mercantiæ ciuitatis Senarū. Sol. dic, ꝙ posset dici ad maiorem demonstrationem. Item dicta verba apponenda sunt de necesśitate, quando maior pęna veniret imponenda propter delictum commissum in popularem,q̄ in nobilem, vel in habentem qualitates prædicta,q̄ in priuatum. & adde quæ dixi.š.q.23.&.29. & quæ dicam infra.q.56.
801 ¶ Quadragesimosecundo quæro,† quare apponantur illa verba, in ciuitate Senarum vulneraret. Sol.
802 dic,vt cognoscātur fines mandati, &† an si mandatarius in delictis excedat fines mandati, mandans teneat.vide Bal.in.l.non ideò minus.C.eo.tit.& doct. in.c.1.de homi.lib.6. ¶ Quadragesimotertio quæ-
803 ro,† quare apponantur illa verba, & ad hoc colloquium,& tractatum qualiter hoc fieri posset, habuerunt. Sol.dic, vt addatur etiā ista species delicti tractatus habiti vt delictum committeretur. & si dubi-
804 tares † vtrū ille qui Senis habuit tractatū de homicidio cōmittendo Perusij,posśit solummodo puniri Senis de tractatu,vide Bar.in.l.si amici.ff.de adul. & quæ dixi.š.q.30.¶ Quadragesimoquarto quæro,
805 † quare apponanē illa verba,deinde dict' S. De anno ꝑsente, & de mense Iunij. Sol. dic, vt denotetur tempus perpetrati delicti. & adde quæ dixi.š.q.36.
806 ¶ Quadragesimoquinto q̄ro,† quare apponant illa verba de nocte.Sol.dic, ꝙ q̄nq; apponūt ad maiorē demonstrationem. q̄nq; verò, quia duplicantur, & augumentanē pęnæ in cōmisśis de nocte,prout cōi-
807 ter contingit in Italia. Quinimò † de iure communi qualitas temporis aggrauat delictū, & pęnā, vt in.l.
808 aut facta.§.tēp'.ff.de pęnis. † Qn̄ aūt dicatē nox,vel dies tradit Bart.in.l.1.§.hoc autem senatus.ff.ad senatusconsul.Sila.&.l.qui duos.§.1.ff.de manu. testa. & in.l.Titius.§ Lucius.ff.de libe.& posthu.& p Ang in.l.1.ff.de culto. reo. dixi latè in.c.3.ꝭ.de homici.
809 † Quid autem iuris,si ex forma statuti delicta intelliguntur commisśa de nocte, quæ committuntur de sero post certum sonum cāpanæ, vsq; ad alium sonū campanæ, q̄ pulsatur de mane prout est in hac ciuitate, & cōiter in Italia, & delictum sit commissum in loco in quo non pōt sonus campanæ audiri? Sol. dic,vt tradit p Bar.post Iaco.But.in.d.l.1.§ hoc aūt senatus. & ibi per Lodo.Pont.& per Bal.in.l.fi.C.de de his quibus vt indig.dixi in.d.c.3. ¶ Quadrage-
810 simosexto quæro,† quare apponantur verba, armatus vno stocho ferreo.Sol.dic,vt denoteē species armorum,cū quibus fuerunt illata vulnera,& homici-
811 diū ꝑpetratū. Debes enī scire, ꝙ † cū ad pęnā legis Cornelię de sica.requiratē animus occidēdi, vt i.l.1.
812 §.1.& in.l.lege.& l.Diu'.ff.de sicarijs.† ex qualitate, & specie armorū poterit deprehendi, vtrū habuerit animum interficiendi. Vñ si habens gladium in manu acutum percutit cum fuste, aut cum pugno, vi-

detur non habuisse animum interficiẽdi; adeò ꝙ li-
cet sequatur mors, nõ videtur teneri pœna legis cor.
de sica. per not. in. l. omne delictum. §. si quis com-
militonẽ. ff. de re mili. & quòd tradit Bart. in. d. l. 1.
§. 1. ff. de sica. Circa ꝙ vide, quę multum notabiliter
dixi in. c. de his. circa fi. s̃. eo. ¶ Quid autem veniat
appellatione armorum, vide in. l. armorũ. ff. de verb.
signi. & licet ille tex. dicat, ꝙ contineantur fustes, &
lapides; tamen dicit singulariter Ang. in. l. si pigno-
re. §. furem. ff. de furt. Lodo. Pon. in. l. 1. §. occisorũ.
ff. ad Sila. ꝙ propriè non veniunt; & ideò non com-
prehenderentur in statutis exorbitantibus, & pęna-
libus. Tu tamen vide, qđ in contrarium facit, quia
814 tex. ibi dicit, † continentur, qđ verbum videtur im
portare propriam significationem, secundum Bart.
in. l. 1. ff. de verbo. signi. Sed vide contra Bar. de hoc
verbo, tex. in. l. qui duos. ff. de leg. 3. coniunctis his
quæ latissimè dixi in cle. 1. de elect. in illo artic. vtrũ
masculinum comprehendat femininum. Sed re-
815 deundo ad artic. nostrum dic, ꝙ † etiam non venit
cultellus paruus aptus ad incidendum panem, vt in
816 auth. de armis. circa finem. Item, † statuto punien-
te portantes arma, non est puniendus portans arma
defendibilia. vide ꝙ tradit idem Lodo. in. d. §. occi-
sorum. & Bar. in. l. pędiculis. §. argento. ff. de auro &
argen. leg. & quòd tradit Bar. in. l. 1. ff. ad. l. Iul. de vi.
vbi etiam tradit, an incidat in pęnam portans arma
itinerationis causa. Et quid de illo qui portat arma
vt interficiat bannitum, tradit idem Lodo. in. l. 3. §.
vtrum. ff. ad Sila. & do. Nellus de sancto Gemin. in
817 suo notab. tract. bannitorum. Et † quid si statutum
grauius punit sanguinis effusionem factam cum ar-
mis, vtrum veniat dens. Consuluit Bar. & incipit cõ
cilium, statuto castri plebi. & est. 106. lib. 1. & vide
per Io. de Imo. & do. Thomam Doxum in. l. stipula-
tio. §. opus. ff. de no. oper. nun. ¶ Quadragesimose-
818 ptimo quæro, † quare opponuntur illa verba, scien-
ter, & dolosè. Sol. dic, quia quo ad imponendam pœ
nam corporalem ex delicto requiritur dolus, vt tra-
dit Bar. in. l. 1. §. 1. ff. si quis test. lib. esse ius. sue. & per
Bal. in. l. data opera. C. qui. accu. nõ pos. & not. in. c.
1. s̃. de. præsumpt. vide ꝙ dixi in rubri. ꝗ. de delictis
819 pue. & † vtrũ lata culpa in delictis ęquiparetur do-
lo, vide latè. per Bar. in. l. quòd nerua. ff. deposi. Sed
820 † per leuem culpam pro delicto commisso non vi-
detur posse formari inquisitio. Circa qđ vide ꝙ di-
xi. s̃. in. 8. artic. princ. in fi. ¶ Quadragesimoctauo
821 q̃ro, † quare opponantur illa verba, appensatè. Sol.
dic, ad grauandum delictum, quoniam grauius vide
tur delinquere qui appensatè, & deliberatè deliqt,
q̃ qui in rixa, vel ex abrupto, vel ex graui dolore, vel
calore iracundiæ deliquit, vt habetur in. l. 1. §. 1. ff.
de sica. & in. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pę-
nis. vbi glo. & Barto. & l. quidquid calore. ff. de reg.
iur. & in iuribus alleg. in præced. q. ¶ Quadragesimo
822 nono quæro, † quare apponantur illa verba, mouen
do se de loco, ad locum fecit insultum, &c. Sol. hæc
ponuntur prout in facto contigit, & sunt ponenda
maximè, quando post insultum nõ sequeretur aliud
delictum, per qđ confunderetur insultus; vel si pro-
pter insultum magis aggrauaretur delictum, vel ex
forma statuti esset quis puniendus tam de insultu, q̃
de vulnere, vel percussione secuta; vel si grauius esset
puniendus de insultu, q̃ de delicto: aliàs autem si gra
uius esset puniendum delictum secutum, q̃ insultus,
pœna insultus confunditur cum pęna delicti posteà
secuti; vt traditur per gl. & Doc. in. l. qui de crimine.
C. de acc. & per Bar. in. l. respiciendum. §. delinquũt.
ff. de pen. de quo etiam per eũ in. l. nunq̃ plura. ff. de
priua. delic. Facit ꝙ dicam. ꝗ. q. 56. licet Ang. dicat
cõtrarium, & malè in. d. l. qui de crimine. ꝙ tamen
dixi, ꝙ confunditur limitandum est, si modo deli-
ctum incontinenti sequatur; secus si ex interuallo, vt
tradit singulariter Bal. in. l. fructus. & in. l. diuortio,
823 ff. solu. matri. † Est autem insultus secundum Ange.
in. d. l. si vacantia. in alium saltus impetuosè factus,
& sic motus de loco ad locum, de quo dicit esse tex.
qui non est alibi, in. l fi. C. de iudęis. facit. l. 2. C. de
sica. & d. §. delinquunt. in fi. vbi etiam singulariter di
cunt Dy. & Bar. ꝙ est motus de loco ad locum. Facit
d. l. 2. & ibi Bal. Sed Bar. & do. Florianus in. l. 1. §. cũ
arietes. ff. si quadru. pau. fecisse dicatur. dicunt, ꝙ in-
sultus est, quando mouet se quis de loco ad locum.
824 † Aggredi verò, & insultare idem important. aggre
di idem est, ꝙ ad alium ire, seu redire, seu assalire. &
ideò non dr̃ insultus si offendis me proditoriè cũ
spata, vel in mensa stãdo, vt tradit Bal. in. c. 1. quibus
mo. feu. amit. & Bar. in. d. §. delinquunt. sed dicit Lo
do. Pon. in. l. etsi percussio. §. fi. ff. ad Sila. ꝙ aut volu-
mus intelligere hoc verbum secundum eius allusio-
nem; & tunc verificatur ꝙ dicunt Bar. & Dy. in. d. §.
delinquunt. Aut secundum eius diffinitionem; & ve
rificatur ꝙ dicunt Bart. & Florianus in. §. cum arie-
tes. Sed ego non video quem saporem habeant ista
verba; & vide de hoc verbo etiam in extrauag. Ioan-
nis. 22. Et hæc procedunt in insultu facto in persõ-
nam, de insultu verò facto contra castrum, vel rem,
vide Bal. in. d. c. 1. §. similiter. qb. mo. feu. amit. & ibi
dicit, ꝙ potest fieri equester, & pedester, vt. d. §. cum
arietes. & in terra, & in mari, vt in. l. quemadmodũ.
825 §. si nauis. ff. ad. l. Aquil. & † si statutum punit insul-
tum factum ad domum, haber locum si propè do-
mum fiat per quinq; pedes, secundum Bal. in. d. §.
similiter. sed Bar. in. l. item apud Labeonem. §. si con
uitium. dicit, ꝙ haber locum si fiat in porticu, vel in
hostio. & idem Bart. in. l. meminisse. ff. de offic. pro-
consul. & leg. Et hoc dicit procedere, si statutum di
ceret de insultu facto ad domum; secus si dicat, de fa
cto in domo, quia tunc requiritur, ꝙ intra claustra
domus, per. l. 1. §. in flumine. ff. de fin. & vide Bal. in
l. quidam Iber⁹. ff. de ser. vrb. prę. & nota, ꝙ habet lo
cum siue fiat ad domum propriam, siue ad condu-
ctam. Item si fiat ad domum communem dummo-
do fiat ab extraneo; secus si à condomino serui. Bal.
in. l. illud. ff. de ritu. nupt. & in. l. 1. C. qui test. facere
pos. & per aliquos in. l. serui electione. ff. de leg. 1. &
826 † vtrum statutum, ꝙ punit insultum factum cum
armis, habeat locum in eo, qui armatus fecit insul-
tum. vide Bal. in. l. 1. C. de verb. sig. Bart. in. l. 3. §. ar-
mis. ff. de vi & vi. armata. vbi tenet ꝙ sic. & isto anno
habui de facto, & ita obtinui. ¶ Quinquagesimo
827 quæro, † quare opponantur dicta verba, in platea
communis Senarum &c. Sol. dic, ad designandum
828 locum commissi delicti, † qui ponendus est in inq-
sitione saltem cum duobus confinibus, per quos red
datur locus certus, vt traditur. 2. q. 8. c. libellorum.
licet

licet loquatur in accusatione. & in.l.libellorum. & ibi per Bart.ff.de accusa.coniunctis his quæ tradit. Bart.in.l.2.§.si publico.ff.de adulte. & sequit Ang. in.d.l.si vacantia.& Iaco.But. insti.de actio.in prin. & Bal.in.d.l.ea quidem. & hoc est verum regulariter in omni crimine, quod committendo commit-
829 titur. Fallit tamen † in crimine falsi, in quo non est necesse apponere locum perpetrati delicti, vt no.gl. singularis quæ nõ est alibi, secundum Bald. insti.de pub.iud.post prin.& Bal.in.c.1.quibus modis feu. amit. Sed in delictis, quæ ommittendo committuntur, non est necesse, q apponatur locus; si modo locus non erat declaratus, & certus, in quo aliquis facere debeat qd' omisit; secus si debebat aliquid facere in certo loco, cuius omissio erat delictũ, vt puta custodiam facere, maleficia denuntiare in certo loco, vel quid simile; & hoc casu confinandus est ille locus in quo commissa fuit illa negligẽtia, per.l.desertorem.§.qui stationes.ff.de re milita. tradit Bar. in.d.l.libellorum.qd' no.ad syndicandum officialẽ. Et circa hoc vide etiam Pau. in.l.mora. ff.sol.ma.& in.l.1.C.de his qui.vt indigni. quem ad præsens videre non potui. & vide quòd dixi in.c.1.§.de cri. fal.vers. sed quæro iuxta prædicta vbi dixi post Bal.
830 in.l.presbyteri.C.de epi.& cle.q † si testis, qui commisit falsum in tacendo, q licet tacere non sit factũ, vel non dictum, qd' non representatur sensui, nec circunscribitur loco; tamen imponendus est locus iudicij, quia ille est locus qui circunscribit delictũ. Facit tex.in.d.c.1.& melius probatur in.l.1.§.occisorum.ff.ad Sila. Est tamen aduertendum circa prędicta, q in casibus in quibus necessarium foret locum apponere, q si delictum in quolibet loco est vniformiter punibile, sufficit simpliciter apponere locum; quamuis non apponatur locus loci. Secus si delictum non est punibile, vt puta quia grauius puniatur delictum commissum in platea, quam extra; quia tunc locus plateæ ciuitatis, vel castri ponendus esset; vt probatur in.l.de pupillo.§.qui nuntiat.ff.de no.op. nuntia tradit Bar. in.d.l.libellorũ.& si in certa parte loci nõ esset punibile, & in certa parte punibile ponendus esset, & confinandus ille locus loci, q concluderet delictum; vt puta, si in platea ciuitatis Senarum, locus ante magnificum palatiũ dominorum, vel propè capellam ad.20.cubitos, vel pedes, seu brachia aliqd' q regulariter non est delictum, fit delictum punibile, vt probatur in dictis iuribus & per ea q̃ not.singulariter Bar.in.l.non solum.§.sciendum.ver.sed vt probari.ff.de noui ope.nun.& aduer
831 te etiã, quia † si sunt plura loca eiusdem nominis sub eadem iurisdictione, nec locus aliter specificetur p circunstantias, ita q ab alijs non dignoscatur, non procedit inquisitio, tanquam obscura, & dubia, vt tradit Bar.in.d.l.libellorum.ver.secundo quæro. & in.l.quæ conditio.§.1.ff.de condi.& demon.& probatur in.l.ita fidei.ff.de iur.fisci. Facit qd' not.Bart. in.l.quoties in stipulationibus. ff.de ver. ob. secus si dicta loca sunt diuersæ iurisdictionis, vt dicit Bar.in d.l.libellorum. Contrarium determinat ipse in hoc vltimo casu, in.d.l.quæ conditio, quem sequitur ibi Io.de Imo.Sed Ang.de Aretio in.d.tractatu credit,
832 q primum sit verius; quia † si iudex inquirit de delicto commisso in villa sancti Martini, & plures sint villæ eiusdem nominis, & vna sit subdita sua, & alia
833 non; intelligitur de subiecta. Vnde † de delicto alibi commisso non posset fieri inquisitio, nisi ratione originis, vt tradit Bar.in.l.1.C.de summa Tri. & vide quæ dixi.§.in.5.artic.prin.ver.11.quæro.mouetur etiam quia delicta non debent remanere impunita vt in iuribus vulgatis. sed parum astringunt istæ rationes; sed benè facit qd' dixi.§.eo.artic. ver.23. quæro.ibi, sed quæro iuxta prædicta. Insuper aduer
834 te, quia id qd' dixi.§.† de confinibus apponendis, nõ est necessariũ quãdo locus est publicus, & notorius, vt tradit Bar. in.l.demonstratio falsa.ff.de condit.& demonst.& Bal.in.l.si quis in fundi.ff.de leg.1.vt puta in palatio dominorum, vel palatio Potestatis. Facit q not.gl.in.l.vinũ.ff.si cer.pet.& in.l.1.§.1.C.de rei. vxo. actio. & in.l.1.in fi.ff. de dote præle. & qd'
835 dixi.§.eo.articulo vers.21.qro.& no.q † si aliqs existens in vno loco percutitur, & deinde in alio loco moritur, apponendus est locus pcussionis, non mortis, tradit Bar.in.d.l.libellorum. per.l.ait lex.ff.ad.l. Aquil.& p Floria.ibi.Idẽ not.Bar.in.l.bello amissa. ff.excusa.tut.& in l.damni.§ sabini.ff.de dam.infec.
836 † Quid autem si existens in vno loco percutit telo, vel sagitta existentem in alio loco? distingue, vt Bar. in.d.l.libellorum. & vide Cyn.in simili in.l.1.C.vbi
837 de crimine agi op. & † quid de insultante vnum in vno territorio, & interficiente in alio, vide Bar.ibidem, & Cy.in.l.qui de crimine. C.de accu.&.d. Flo.
838 in.d.l.ait lex.Item † quid de eo qui misit gentem de vno territorio ad aliud, quis locus apponendus sit, distingue, vt Bar.in.d.l.libellorum.& in.l.semper.§. hoc interdictum.ff.qd' vi aut clam. vbi tenet, q lo-
839 cus ad quem. † Quid autem, si volo accusare, vel inquirere cõtra testem de falso, qui iurauit coram iudice in vno loco, & deposuit in alio, vide qd' tradit Bar.in.l.presbyteri. C.de epi.& cle.& q dixi in.c.1. §.de crim. fal.& latius in cle. 1.de offic. deleg. vbi post Pe.& Io.de Imo.dixi, & tenui de loco iuramen
840 ti. Et † quid si vno loco mandatum est delictum, & in alio commissum, debet inseri locus delicti commissi, vbi agitur de puniendo eum ratione commissi delicti; secus vbi ageretur de puniendo eum pena extraordinaria ratione mandati, & vide quæ dixi §.eo.arti.ver.30.quæro, & collige ex iuribus ibi allegatis. Facit q dixi.§.eo.arti.vers.43.quæro, & vide omninò quæ dixi in cle. 1.in verbo, collato vt lite
841 pen.vbi etiam tradidi † quis locus sit apponendus,
842 an commissi delicti, an verò ratificationis. † Quid autem si inquiritur de crimine ciuiliter eo casu quo potest, secundum ea quæ dixi.§.in.8.arti.prin.dic, q etiam apponendus est locus, tradit Bart. in.l.prætor edixit.ff.de iniur.& in.l.1. ff.vti posśid. Bal. in.c.1.qb. mo.feu.amit.Do.me.in.c.tuæ.§.de procu.& notant domini de Rota decisione.43.& est cõmunis * opinio, quamuis Spec. videatur sentire contrarium in tit.de accu.§.2.in tertia parte. Et adde ad prædicta, quæ dicta fuerunt.§.eo.arti.ver.36.quæro, & ex ibi dictis, & ex pluribus alijs præced.qq.& ex dictis etiã in hac quæstione, & ex dicendis etiam in sequentib9 Cõis opi.
843 qq.videtur concludendum, q † in libello inquisitorio debent omnes circunstantiæ exprimi necessariæ ad faciendum delictum punibile, super quo qs principaliter intẽdit inquirere, & punire, & omnes alias. circun-

circunstantias quibus sublatis, quis posset vagari cũ aliena iactura, & sic persona delinquens cum circunstantijs personaliter, vel res in quam delinquitur cũ circunstantijs, delictum cum qualitatibus aggrauantibus, tẽpus, & locum, & cetera huiusmodi similia. Sed aduerte, quia in contrarium fortiter obstare videtur.c.fi.ͅ.de pur. cano.vbi fuit admissa inquisitio generalis, quæ nõ videbatur debere admitti; immo specificandum videbatur crimen cum nomine,& loco secundum præallegatam generalem doctrinam; & tamen ibi indicta fuit purgatio generalis, qđ nõ videbatur fiendum; quia licet aliquis dicatur infamatus in genere; & non de certo delicto,aut contra certam personam, vilipendẽda videt talis infamia, nec videtur indicẽda purgatio taliter infamato,arg. not.in.d.l.libellorum. & quòd legitur, & not. in.c. tuæ.ͣ.de procura.& qđ not.in.c.penul.de elect.lib. 6. Nec enim in criminibus vagari oportet cum discrimine alterius,immo necesse est,quòd certum qd proponatur, vt.ff.de iniur.l.prętor edixit.1.respon. §.& §.ꝗ autem prętor.&.ff.de ver.ob.in.l.vbi autẽ. §.qui illud.&.ff.de iure fisci. in.l.ita fidei. Item est hic tex. expressus in vers.debet igitur. ꝗ in inquisitione talia sunt exprimenda, & specificanda. In cõ-
844 trarium tamen facit,quia † inquisitio fieri potest in genere, vt patet.ͅ.de symo.c.licet Hely.&.ͣ.eo,c.licet.&.c.veniens.c.qualiter.&.c olim.&.c.cum dilecti.&.c.pẽ.&.fi.ͅ.eo.ͣ.de offi.ordi.c.1.&.c.irrefragabili. &.ͣ.de sta.mõ.c.in singulis &.c.ea quæ.ff.de offi.præsi.in.l.3.& in.l.cõgruit. & in auth.de collat. §.iubemus.coll.3.in quibus non habetur,ꝗ aliquod crimen fuerit specificatum, & in genere indicitur purgatio, vt in.c.fi.& in.c.accedens. &.c.constitut'. & c.ex tuarum.&.c.accepimus.ͅ.de purg. can.& in c.nos inter.&.c.fi quis de gradu. &.c.moniales. eo. tit.vbi etiam si in aliquibus exprimantur crimina in genere,scilicet furto, periurio, falso, libidine, & similibus,vt in.d.c.accepimus. non tamen descenditur de necessitate ad specialem expressionem; sicut nec ibi fit.& licet secus fit in accusatione, hoc non est mirum secundum Inno. quia illa est odiosa, & communiter fit ad prosecutionem iniuriæ, & quandoq; grauissimam pœnam habet. Quòd non sic est in inquisitione. Subdit etiam, ꝗ nec aliter esse po-
845 test, nam † propter infamiam fit inquisitio, & indicitur purgatio, vt in dictis iuribus. quæ tñ quandoq; ex in certo authore procedit, de conse.disti.4. c.sanctum est. In accusationibus igitur, & libellis accusatorijs vbicũq; inter partes iure ordinario agatur, & in positionibus, exceptionibus, responsionibus, & simul.ordinariè agitatis, non debet stari si in genere proponuntur; sed sunt omnia specificanda, & declaranda quãdo quis accusatur criminaliter indistinctè.vt patet in eo qđ legitur,& no.in.d.c.tuę. & idem in ciuilibus, & psonalibus accusationibus; licet quandoq; in vniuersalibus admittatur incerta petitio, quando quis non ex facto suo est incertus; sed ex facto aduersarij, vel alieno,dummodo postea in processu negotij declaretur. ff.quorum.leg.l.1.§. qđ autem. de quo dic, vt plenè traditur, in.c.1.& fi.supra de libel. obl. Et idem secundum Hosti. in exceptionibus criminum propositis, ad hoc,vt quis repellatur à testimonio, vel ab ordine, vel à beneficio; sunt enim omnia expressim specificanda, vt in c.super his.ͣ.eo.& in.c.præsentium.§.testes. ibi,primo tamen recepta.&.§.si verò. vers.similiter nominatim. de testib.lib.6.& ibi per Io.Andr.super glo. vbi dicit,hoc per illos tex. non probari. Dixit etiã Inno. quosdam dicere, ꝗ si in modum exceptionis, contra aliquem opponatur, vt à dignitate repellatur, eo ꝗ infamatus est de crimine; puta, adulterio, vel simili, non semper cogitur dicere personam cũ qua commissum est crimen, si iuret se ignorare,arg. ff.de fur.in.l.in actione. Et subdit deinde Hosti. ꝗ vbi aliquis iudex procedit ex officio suo generaliter inquirendo, non habet necesse aliquid specificare illis contra quos procedit; licet postea testes debeant in processu interrogari specificè, & specialiter, vt iudex possit certã ferre sententiam, vt Instit. de actio.§.curare.30.q.5.iudicantem. & qđ legitur & no.ͣ.de testi.c.cũ clamor.& sic loquũt iura.ͣ.eo. qualiter.ͣ.de offi. ord.c.1. &.c.irrefragabili. & de sta. regu.c.in singulis.&.c.ea q.cũ alijs similibus. & subdit, ꝗ si quis contra aliquẽ specialiter inqrit, & gñaliter infamatus sit,ita ꝗ non appareat per famã de specialibus circunstantijs idem iuris est. Nec ob. tex.noster in.§.debet igitur. quia intelligendum est secundum subiectam materiam;ita ꝗ, secundum ꝗ fama est generalis,vel specialis capitula generaliter, vel specialiter tradi debent, secundum not. per Io. And.in.c.statuimus.§.ꝗ si ex locutiõe.de sen.excõ. lib.6.& sic locum habet regula,ꝗ tantum facit generalis infamia quo ad omnia, quantum specialis quo ad quædam.ff.per soc.l.actione.§.renũtiare. &.ff.de admini.tut.in.l.si duo. in fi. Et eo modo dicendum est,ꝗ vbi quis est infamatus,nec apparet specificè de speciali delicto, indicenda est purgatio in genere. sic intellige qđ dicitur in.d.c.accepimus. & in contrarijs ibi signatis. verum si de specialitate constet, exprimenda est in purgatione sicut de ipsa constat, cum fieri possit, vt in.c.cum dilectis.ͅ.de pur.cano. 1.respon.vet.cumq;.&.ͣ.de præsump.c.cũ in iuuentute.&.ͣ.eo. tit.c.cũ P.&.ͅ.de purg. can.c.quoties. cum si.& secundum hoc in traditione capitulorum, non est aliquis specialiter infamandus.hoc enim est specialiter obseruandum, ne aliquis cogatur ad denuntiandum occultam infamiam alterius, arg.eorũ quæ leguntur, & not. ͣ.de testi. cog.c.dilectorum. Alioqui si diceretur,ꝗ de necessitate omnes circunstantiæ essent exprimendæ, & qđ aliter non posset inquisitio procedere, sępe contingeret,ꝗ multa occulta publicarentur, & plerunq; correctiones peccatorum impedirentur contra mentem, & verba iuriũ prædictorum secũdum Inn.& Host. Et pdicta quasi formaliter ponuntur per Io.And.in.c.fi.ͅ. de purg. cano.Et eandem sententiam licet sub paucis verbis, in effectu sentit Paul.in cle.constitutionem.de elec. in verbo,circunstatiarum. Sed tu aduerte, quia Iac. Butri.vt supra dixi, in hac.q.&.ͣ.q.36. quem etiam sequitur Bar.in.l.3.§.si publico. ff.de adul. & plures alij,de quibus.ͣ.feci mentionem,tenent contrariũ, volentes, ꝗ sicut in accusatione; ita & in inqsitione debeant exprimi omnes circunstantiæ delicti; quia
846 † inquisitio succedit in locum accusationis, vt sę-
847 pius dictum est. & † ad tex.in.c.fi.ͅ.de porg.cano. respondet Bar. ꝗ procedit quando fit inquisitio nõ ad pœ-

ad pęnam imponendam; ſed vt prælatus, tanquam
indignus remoueatur ab adminiſtratione, quo caſu
848 etiam † tutor, tanquam ſuſpectus poteſt remoueri
ex generali ſuſpicione, vt.l.hæ enim cauſæ. ff.de ſu-
ſpec. tuto. & ſic videtur idem dicendum in prelato
propter generalem infamiam. Sed dicit D.m.in.d.
849 c.ſi.aduertendum eſſe, quoniam † priuatio benefi-
cij in clerico, videtur eſſe pœna non modica; cum
ex illo ſuſtentetur, & fortè tale beneficium multis
ſumptibus acquiſiuit, & laboribus, vt dicit tex.in.c.
ſuper hoc.ſ.de renuntiat. Facit qđ no. in.c.ſup his.
ſ.eo.& in.c.quærelam.ſ.de procu. Nec obſt. ſimile
de tutore, quia eſſe prælatum eſt honor, & commo-
dum; ſed non ſic eſſe tutorem. & ex hoc dicit ſatis
dubitari poſſe de dicto Bar. Sed defendendo Bar.di
cit poſſe dici, ꝙ aut inquiſitio fit, vt prælatus dumta-
xat remoueatur ab adminiſtratione; non autem
vt pœna inferatur; & tunc non dicatur cauſa crimi-
nalis, vt dixi in.c.ſuper his.ſ.eo. Et hoc caſu proce-
850 dit opi. Bart. Nam † infames non debent admini-
ſtrare in eccleſia Dei; maximè cum ſe purgare non
poſsint. ſecus videtur, quando iudex procedit in-
quirendo, non vt remoueat ab adminiſtratione, ſed
vt puniat de delicto, & tunc non procedit dictum
Inno. Ex quo infert D.me. ꝙ vbi prælatus procedit
contra ſubditum beneficiatum, & non exprimit ad
quem finem agat, qđ tunc pœna ſit arbitraria, &
poſsit punire aliter quam priuãdo beneficijs, vt not.
in.c.inquiſitionis.& tunc non admittetur inquiſitio
851 ſine circunſtantijs, ſicut dicimus † quando agitur
de iniuria criminaliter, vt non poſsit interuenire ꝓ-
curator; quando pœna eſt arbitraria, ex eo, quia po-
teſt contingere, ꝙ imponatur pœna corporalis, de
quo arti.latiſsimè dixi in.5.q.primæ.q.princ.ſecun-
di artic.princ.in.c.veniens.ſ.eo.& hæc dicit Do.m.
notanda; quia quotidiana ſunt.& ſubdit, ꝙ conſide-
randum eſt, qđ Innoc.tacitè ſentit prædictam opi.
Iac. & Bar.in eo, qđ reddit rationem ſpecialitatis;
quia inquiſitio fit vt inniteat bona fąma, & vitetur
infamia, quæ quidem ratio non procedit, quando
fit inquiſitio principaliter ad pęnam imponendam;
& ideò in foro ciuili cum ſemper inquiſitio fiat ad
pœnam imponendam, debent exprimi circunſtan-
tiæ. Nec Inno. videtur ſentire contrarium per præ-
dictam rationem; & ſic reſidet D.me.& hæc opinio
mihi placet, vnde conclude, vt ſupra dixi, ꝙ in hac
ſpeciali inquiſitione ad pœnam imponendam lo-
cus, & tempus exprimi debent, & aliæ circunſtan-
tiæ. Vnde ſi inqritur de homicidio exprimatur quẽ
interfecerit, vbi, & qñ; Si adulterium, ſeruetur qđ
habetur.3.q.8.c.libellorum. & hoc ne cum alterius
detrimento vagetur in incerto, vt.d.l.prætor edixit.
&.c vt qui duos.de elec.lib.6.de teſtib.c.præſentiũ.
& ibi not. Inno.& Archi. Vel poſſet dici fortè, ſal-
uando vtranq; opinionem, ſi pars non opponit pro-
cedit inquiſitio ſine ſpecificatione circunſtantiarũ;.
ſed parte poſtea petente ſpecificationem circunſtan
tiarum tenebitur inquirens ſpecificare. Nec per hoc
852 dicitur aliquid de nouo proponere; quia † qui decla
rat, non mutat, vel aliquid de nouo proponit; ſed
propoſitũ declarat.ſ.de dilat.c.literę.&.ff.de teſta.
l.hęredes palam. §.ſed & ſi notã.c.paſtoralis. §.1.de
ſen.excom.plus tamen placet præcedens opi. Sed in
generali inquiſitione, & in ea quæ fit ſuper ſtat eccle
ſiæ, & ſimil.non videtur hæc neceſſaria, vel quando
fieret ad finem indicendæ purgationis, vt ſic per eã
rediret quis ad bonam famã. Ita poſſunt intelligi iu
ra.ſ.in contrarium allegata, & vide omniuò quæ di
xi.ſ.ver.36.quæro. Sed quæro iuxta prædicta, pone,
853 † ex forma ſtatuti in inquiſitione non requiritur lo
cus, vel tempus, an ſaltem requirantur in probatio-
ne? Sol.Bar.ſi rectè memini, conſuluit in hac quæ-
ſtione, & incipit, conſiliũ populi hñs. Sed ad pſens
videre non potui; quia fuerunt mihi ſubtracta, &
erat in ordine conſ.39.&c. ¶ Quinquageſimopri-
854 mo quæro, † quare apponantur illa verba, iuxta pa
latium dominorum. Sol.dic, ꝙ dicta verba non ſunt
neceſſaria, niſi ad maiorem demonſtrationem loci
in quo perpetratum eſt delictum, vel niſi ponantur
ex eo ꝙ augumentetur, vel duplicetur pęna propter
delictum ibi perpetratum, ſecundum ea quæ late
dicta fuerunt in præcedentibus. ¶ Quinquageſimo-
855 ſecundo quæro, † quare apponantur illa verba. Et
contra dictum A.Sol. dic, vt denotetur perſona in
qua commiſſum fuit delictum. ¶ Quinquageſimo-
856 tertio quæro, † quare apponantur illa verba, dixit
verba iniurioſa, & contumelioſa. Sol. dic, vt deno-
tetur hæc ſpecies delicti, quando tale delictum com
miſſum fuit. Nam hæc verba ſunt apponenda ſecun
dum facti contingentiam, ſi ſic in facto contingit,
vt dixi.ſ.q.25.& idem dicendum eſt, de pluribus
alijs ſpeciebus delictorum, de quibus.j.ſubijcitur.
Nam ſi ſingula perpetrata ſunt, prout ſingulariter
perpetrata ſunt, in inquiſitione ponenda ſunt; quo-
857 niam ex pluralitate, & geminatione delictorum,
multiplicatur, & augumentatur pęna. De qua mate
ria vide tex.in.c.1.qui cleri. vel vouẽ.& Bar.& Doc.
ibi, & in.l.nuuq̃ plura.ff.de priua.delic. Bart.in.l.ſe-
natus.§.1.ff.de accuſa.&.l.ſi adulterium cum inceſt.
§.1.ff.de adulter.&.l.ſanctio.§.1.ff.de pęnis.l.agra-
ria lege.de termi.mo.&.l.ſi in rixa. ff.de ſica. & per
Bal.in auth.ſed nouo iure.C.de ſeruis.fugi.& in.l.cũ
rationibus.C.qui accu.non poſ.& per glo.& Bar.in
l.ſi.C.de primip. lib. 12.& tradit Bal. ĩ d.l.quicũq;.
C.de ſeru. fug.vbi ponit plures notabiles quæſtio-
nes.& per glo. 15.q.8.c.ij.qui. & traditur.25.q.2.c.
ita nos.& de cohabi.cleric.& muli. c.clericos.& per
Bar.in.l.vulgaris.§.1.ff.de fur. & per Io.An.in reg.
in pęnis.& in reg.in obſcuris.de reg. iur.libr.6.& in
reg.delictum. in mercurialibus.glo.cle.1.de priuil.
Spec.de contuma.§.nunc dicamus.verſic. ſed pone.
858 † Quando autem dicatur iniuria illata, & quæ diffe-
rentia ſit inter verba iniurioſa, & minatoria, aut dif-
859 famatoria, & † an blaſphemare ſit verbum iniurio-
ſum, & quæ differentia ſit inter blaſphemare, & ma-
ledicere, vide per Bar.& Doc.in.l.turpia.de lega.pri
mo.& in.l.item apud.§.ſed qđ adijcitur.ff.de iniur.
& quæ dixi in.c.2.ſ.de male. & quæ dicam latius in
rub.de iniurijs.in quo titulo, in locis congruis dice-
mus de pęna, & alijs neceſſarijs ad materiam iniu-
riarũ; hæc enim & alia ſimilia circa alias ſpecies de-
lictorũ ſunt requirenda in congruis titulis. ¶ Quin-
860 quageſimoquarto quæro, † quare apponantur illa
verba. Che mi hai adulterata la mia donna. Sol.dic,
861 vt dixi in.q.præced.in prin. Et † quid ſit adulterium,
& quæ differentia ſit inter adulterium, & ſtuprum,
inceſtum,

incestum,& fornicationem, vide quæ dixi in rub.de
adulte.& de. qq.quæ circa hanc materiam adulterij
contingere possunt, & qua pœna singulæ species ꝓ-
hibiti coitus sint puniendæ, videndum est sub con-
gruis titulis.ff.&.C.de adulte.&.Ꝫ.de adulte. & ma-
ximè per summistas Azo. Goff.& Hosti.& alios.
862 ¶ Quinquagesimoquinto quæro,† quare apponan
tur illa verba, Che hai tradito la patria tua.Sol. dic,
vt dixi.53.q.denotatur enim species alteri' delicti,
& quasi crimen lęsæ maiestatis. Et idem dicendum
de omnibus alijs verbis sequentibus, per quæ deno-
tantur diuersæ species delictorum, de quorum deli-
ctorum materia, & quid sint, & quando committi
dicantur, & in quibus personis vendicent sibi locũ,
& quæ sit pęna, recurrendum est ad proprios,& cõ
gruos titulos; & maximè ad summistas, & etiam ad
Spe.& de hoc crimine,ꝙ est crimen lęsæ maiestatis,
seu perduellionis videndum est in titulo. ff.&.C.ad
l.Iul.maie.& de falsario in tit.de fal. & de incendio
in tit. de incen.rui.naufra. & sic de singulis. & etiã
sunt mihi circa prædicta verba, pro notitia inquisi-
tionis formandæ aliqua specificè examinanda.
863 ¶ Quinquagesimosexto quæro,† quare apponan-
tur illud verbum admenauit. Sol. dic, ꝙ istud ver-
bum est iuxta vulgare Italicum, qđ idem importat
ꝙ vibrare. & est ponendum in inquisitione, & adij-
cenda species armorum, an fuerit cultellus, telum,
seu hasta; vel simplici manu. & quando non fuit in-
secuta percusio,seu vulnus,ita ꝙ delictum persistit,
& finem accepit in sola admenatione,seu vibratione
etiã punibile est,vt est tex. singularis & ibi latè Bar.
in.l.item apud Labeonem.§.si quis plures. ff.de in-
iur. Et quia quandoq; statuta magis puniunt,si ta
le delictum committatur cum vna specie armorum,
quam cum alia,exprimenda est species armorum;vt
in simili dictum fuit.Ꞩ.q.23.29.&.41. Sed si ex tali
vibratione, seu admenatione sequutum fuisset vul-
nus, seu percusio; ita ꝙ maior esset pęna de vulne-
re, quam de percusione, tunc non esset necessarium
facere mentionem de admenatione, sed solum de
vulnere;quia vibratio tunc confunditur cum vulne-
re, secundum ea quæ dixi. Ꞩ.q.quadragesimanona.
864 ¶ Quinquagesimoseptimo quæro, † quare dicatur
sanguis exiuit.Sol. dic, ꝙ istud ponitur ad denotan
dum vulnus, seu percusionem grauius vindicandũ,
seu vindicandã, & puniendam. Nam communiter,
secundum formam statutorum grauius puniuntur
percusiones, ex quibus sanguis exijt, vel quæ fiunt
cum sanguinis effusione, q̃ si non exeat sanguis. &
865 hic debes animaduertere, ꝙ † differentia est inter
percusionem, & vulnus; vulnus enim propriè dici-
tur fieri, quando fit scissura in cute, vel separatio in
corpore, vt est tex.in.l.si seruus seruum.§.rupisse.ff.
ad.l.Aquil.& ibi do.Flo.& Bar.in.l.prætor.§.si.ff.de
iniurijs.& idem dicẽdum si sit facta talis tumefactio
ex percusione.ꝙ eius causa sit facta scissura,seu sepe
ratio intransitus; licet non appareat,ita ꝙ rumpatur
ꝑ saniẽ intrinsecã, vt dicit Bart.in.d.§si.Bal.in.d.
§.rupisse.dixi. Ꝫ.in rub.de homi. aliàs aũt si non sit
scissura,seu talis separatio, sed solum tumefactio,
tunc dicitur percusio, vt in dictis iuribus. & tradi-
dit Yesse in extrauaganti,quæ incipit dierum. Ioan.
22.quæ notanda sunt singulariter, vt scias formare
inquisitionẽ de vulnere, & percusione, quando pę
næ essent diuersæ. Item est aduertendum circa præ-
866 dicta, qđ differentia est,† vtrum statutum requirat
sanguinis effusionẽ, an vero quòd sanguis exiuerit,
quoniam statutum loquens de effusione,non vendi-
cat sibi locum; nisi abundanter exeat,vt no.gl.in ver
bo effusionem.in.c.cum illorum.Ꝫ.de sen.excom.&
not.glo.in verbo effundentis.in clem.ne Romani.§.
fi.de electio.& per D. m.in.d.c.ꝓposuisti. de cõsec.
867 ecc.vel alta.Facit tex.16.q.1.i.c.reuertimini. vbi †
verbum effusio, denotat abundantiã. & ideo si fie-
ret inquisitio de vulnere cum sanguinis effusione,&
non probaretur, ꝙ abundanter exiuisset, sed parum
sanguinis; tunc non posset seq condẽnatio pro effu-
sione,seu ex forma statuti loquentis de effusione,ita
dicit Bal.in.l.2.C.de iure emphy. Circa quãtitatem
tamen, & abundantiam arbitror relinquendum ar-
bitrio iudicis. Secus si statutum loqueretur, ꝙ san-
guis exiuerit; quia tunc verificatur in quacunq; par-
ua quantitate. Item est aduertendum circa hunc ar-
ticulum vulneris, & percusionis, vt addatur in qua
parte corporis fuit facta percusio. si pęna diuersi-
ficatur, prout communiter prouident statuta, quæ
maiorem pœnam imponunt percutienti in facie, q̃
alibi à facie. Ꝫ. Faciunt ea q̃ dixi.Ꞩ.q.præced.&.q.
23.&.q.29.in simili, & q̃ dixi de tpe, & loco.Ꞩ.q.
36.&.50. Et meritò statuta maiorẽ imponunt pęnã
propter eius excellentiam, de qua de conse. disti.4.
c.propter gloriam. &.ff.de reli. & sumpt. fune.in.l.
cum diuersis.&.C.de pęnis. in.l.si quis in metallum.
868 Vt autem scias† quando dicatur vulnus,seu percus-
sio illata in facie,dic,ꝙ facies protenditur descensi-
uè vsq; ad barbam, & ascensiuè vsq; ad capillos ex-
clusiuè. Ita dicit Ang. in.d.l.si quis in metallum. &
est bo.tex.cum gl.secundum eum in.l.item mela. in
princ.ff.ad.l.Aquil. Sed parum facit iudicio meo;
vnde non contineretur cutis capillorum, aut occi-
put. Secus si statutum loqueretur de percusione fa
cta in capite. Item est àduertendum,ꝙ si ex vulnere,
ex quo remansura est cicatrix venit maior pęna im-
ponenda, vt iudex inquirens diligenter inquirat, &
in inquisitione ponat si ex vulnere remansura sit ci-
869 catrix. Dicitur † autẽ cicatrix,quasi excecans faciẽ,
hoc est deturpans faciem, quæ post sanatum vulnus
remanet. Et aduerte; quia dicit do. Flo. in.l si.ff.de
noxa. per illam glo. per quam probatur, posse esse
duplicem cicatricem; vnam faciem deformantem,
& aliam non deformantem; ꝙ ad hoc vt inquisitio
procedat respectu cicatricis, non sufficit dicere sim
pliciter de cicatrice, sed est necessarium addere de
cicatrice faciem deformante. Facit ꝙ in simili dici-
mus in.l.qui venenum. ff.de ver.sig. & idẽ dicit pre-
fatus.do.Flo.in.l.ex hac.ff.si qua.pau.fe.dica,vbi di-
870 cit,ꝙ † statutum loquens de cicatrice,debet intelli-
gi de tali quæ habeat deformitatem. Item est etiam
aduertendum ad prædicta, ꝙ si ex vulnere sequatur
fortè aliqua debilitatio membri, vt etiam addatur
talis qualitas in inquisitione,per quam pęna grauior
871 venit imponenda.† Quid autem veniat appellatio-
ne membri, vide latè per Bal.in.l.data opera. C.qui
accu.non pos.& per Io.de Imo.in.l.1.ff.de pub.iud.
872 †Dicitur autem debilitatio,quando impedit exer-
citium alicuius membri non data carentia membri;
vnde

vnde pp vulnus,vel pp percuſſioné remanebit pcuſ-
ſo,ſeu vulnerato mébrú neceſſariú,ſed non potés ad
exercitiú appropriatum illi membro. Vnde hæc eſt
differentia inter mutilationem, & debilitationem;
873 quia† mutilatio dicitur fieri propriè ex abſciſſione,
ſeu trúcatione membri, vt in cle.1.de homi.& in.c.
1.qui in cle.vel vo.de quibus dic, vt dixi. s̃.eo.in.c.
accuſaſti.vbi poſui differentiam inter debilitationẽ
mutilationem,deformitatem,& vitium. Et aduerte,
874 quia† ſi in prætioſo pictori, vel ſcriptori, vel ſimili
fabro pollex ſit abſciſus, vel debilitatus, tota manus
videtur debilitata,ar.l.inde Neratius.§. idem Iulia-
nus.verſ. & ideò ſi.ff.ad. l. Aquil. Eſt etiã notandú q
875 ſupra dixi in formatione inqſitionis† de pluribus,&
pluribus vulnerib',q p illa verba intelligũt quatuor
876 vulnera. Nã cũ† verbú pluribus,aut verbú multis ſit
verbum pluralis numeri, & ſic ad pluralitatem refer
tur,ad minus duo intelliguntur, vt regula,pluralis lo
cutio,de reg.iur. lib.6. & in.l.vbi numerus.ff.de te-
ſti. & no.per Bar.in verbo,multis in.l.1.§. hoc reſcri
ptum.ff.ad Sil.& no.glo. inſti. de iure perſo.§.fi.de
quo vide quòd dixi in. c. latores. ĩ. de cleri.excom.
vbi dixi,quòd accipiatur ſecundum ſubiectam mate
riam.& ideò hic cum ſimus in materia penali,ſolum
de duobus intelligemus, per.l.ſi præſes.&.l. ſi de in-
877 terpretatione.ff.de pœnis. † Geminata ergo dicta
verba, geminatum ſignificatum important; & ideò
878 ſi dicitur,† de pluribus,& pluribus,intelligemus de
quatuor,vt in.l.ſi gemina arbor.ff. arbo.fur. cæſa. &
ibi Barto.per illum tex.vbi ſubdit, quòd quando vo
lumus denotare diuerſos actus, proprius eſt modus
loquendi ſi diceremus, percuſſit pluries. & ibi vide
879 per eum ſingulares quęſtiones. † Quando dicantur
plura vulnera, ſeu plures percuſſiones tam ex parte
inferentis,quam ex parte recipientis, ita quòd quis
debeat puniri pro pluribus percuſſionibus, aut vul-
neribus. Et quid ſi cum vna percuſſione,ſeu cum vno
icto fuerunt illata plura vulnera,vt puta, quia cũ bi-
dente,aut raſtro fuit facta percuſſio; vel pcuſſio de-
ſcendit a capite in brachium,& in manus tandé, mu
tilãdo plures digitos vno ictu;vel ſi percutiẽdo quis
vnico ictu fregit os, puta,maxillam,aut détem,& os
fractum vulnerauit linguam,vel guttur,aut palatum
Et ſic de ſimilibus.qq.& quid ſi pluries percuſſi te in
eodemmet loco cum vno cultello, an videantur plu
ra illata vulnera, & ſic de ſimilibus qq. vide ibi per
eum. Et de hac materia vide quæ latè dicam in. c.1.
ĩ. de pœnis. vbi congruit. Quinquageſimooctauo.
880 quæro,† quare apponantur illa verba, & dictus A. ſe
defendendo &c. Sol.non apponũtur de neceſſitate,
niſi prout de facto contingit;& iſta defenſio cũ per-
tineat ad excuſationem delinquentis, potius venit
examinanda in reſponſionibus fiendis per inquiſitũ.
& ideò de ea. ĩ.dicam. ¶ Quinquageſimonono quæ
881 ro,† quare apponantur illa verba, veſtem rubeã &c.
Sol.dic,vt denotetur rapina, ſeu furtum. Vnde de-
bes diligenter animaduertere, quòd ſi inquiſitio ſit
propter rapinam,furtum,inuaſionem,occupationẽ,
deuaſtationem,damnum, aut incendium, aut per ſi-
miles ſpecies delicti in quibus veniat damnum emẽ
dandum,& pœna ſimpli,dupli,tripli, aut quadrupli
rei ſubtractæ,inuaſæ,aut occupatæ, debes diligenter
animaduertere; quia quæcunq; illa res ſit ſiue im-
mobilis,ſiue mobilis,ſiue ſe mouens, debet certis de
bitis demonſtrationibus demõſtrari,ita vt non poſ-
ſit fieri vagatio cum aliena iactura. vnde res immobi
lis demonſtranda eſt per confines,ſecundum ea quæ
dicta fuerũt. s̃.q.37.&.q.50. Si verò eſt mobilis,deſi
gnetur p eius qualitates;vt ſi eſt liber, ponatur eius
facultas,videlicet in theologia,in iure canonico,vel
iure ciuili,& nomen autoris,vt beati Auguſtini, Am
broſij,Hieronymi.& ſic de ſingulis,vel decretum,de
cretales,ſextus Codex,Digeſt.vetus &c.& an in mẽ-
branis,vel papiro,& an ad modum nouiſſimum,no-
uum,vel veterem;& per alia ſigna ſimilia. & ſi fuerit
veſtis,ponatur color,& aliæ ſimiles qualitates, & an
fuerit foderata,vel non,& qualiter,ſeu quibus pelli-
bus,aut ſerico;& ſi fuerit res ſe mouẽs,vt homo,de-
ſignetur per ſtaturam,per pilum,& aliquam cicatri-
cé,aut alia ſimilia ſigna. Si verò equus,aut ſimile ani
mal ſimiliter deſignetur per pilum;vt leardum,mo-
rellum, & ſimilia; Si fuerit triticum deſignetur eius
ſpecies tritici,an frumentum,ordeum; & etiam deſi
gnetur per menſuras, & ſic de ſingulis rebus dicẽdũ
eſt,vt hęc latius traduntur in materia libellorum. &
omninò addatur valor, & communis æſtimatio
ipſius rei,aliàs enim ſi non apponeretur,tunc pro pę
na acciperetur valor minimus rei,per præallegatam
l.p̃ſes. &.l.ſi de interpretatione.ff. de pœnis. ita di-
cit Bar.in.l.pædius.ff.de incen.rui.nauf. per illũ tex.
882 &.l.hoc enim.ff.de ſuſpec.tut. Et aduerte;quia † p-
priè occupatio,& rapina ptinet ad res mobiles, ſeu
883 ſe mouẽtes, † Inuaſio verò ad res immobiles,vt no.
gloſſ.in verbo occupare.in. c.generali. de elect. lib.
6.& vide gloſſ. quæ de occupatione aliter dicit, in
verbo occupare,in.c.dilecto.de ſen excomm. lib.6.
& vide per Archid.12.q.2.c.3. &.glo. 7.q. 1.c. non
furem.& per gl.in verbo,furtum.in. c. dudum. 2. de
elec.& vide glo.1.in.l.domum.C.de rei vend.& tex.
884 inſti.vi bo.rap.§.pen. ¶ Sexageſimo quæro, † quare
apponãtur dicta verba,& vt dict'.S.p̃dicta oĩa habi-
lius committere poſſet, dictus. N. quodam enſe de
ferro &c. Sol. dic, ad denotandam quandam aliam
ſpeciem delicti,videlicet,præſtantis opem. Nam de
notatur aſſiſtentia in maleficio, vt facilius committe
retur per quam aſſiſtentiam cum aggreſſor efficiatur
audacior,& aggreſſus timidior, talis aſſiſtens dicitur
opem præſtare,vt dicit ſingula.Bar. in.l. ſi in rixa.ff.
885 de ſica.& in.l.q ſeruo.§.fin.ff.de furtis. & adde quę
dixi. s̃.q.27. Et aduerte tu † iudex inquirens, quòd
quando ſunt plures vulnerantes, & vnus ſolum vul-
nus intulit mortale,quòd ſi tu iudex vis,quòd etiam
aliqui, qui non lætaliter percuſſerunt, teneantur de
occiſo,vt apponãs poſt narrationem vulnerũ vniuſ-
cuiuſq; hęc verba,quòd vnus alteri dicto homicidio
vt habilius committi poſſet, aſtitit, ita ſingulari-
ter dicit Bart.in.d.l.ſi in rixa.ff. de ſicar. Nam tunc
licet vnus per prius ex ſuo vulnere diceretur teneri
de occiſo,tamen ex eo quia aſtitit vulneri lætali cõ-
ſocij,aſſiſtendo,opem præſtitiſſe videtur, & per con
ſequens tenetur de homicidio,ope p̃ſtito. Et aduer-
te,quia non ſufficit dicere, & ad prædicta commit-
tenda pręſtiterunt auxilium,& fauorem; quia ex tali
inquiſitione non poteſt ſequi condemnatio de auxi
lio;quia non exprimitur qualiter præſtiterunt auxi-
lium,vel fauorem, & ideò dicta verba debẽt intelli-
gi

gi in benigniorem partem, vt in l. præses. ff. de pœnis. & .§. sepius dictum est. quare intelliguntur, quòd vnus percutiēdo præstiterit auxilium alteri, & alter percutiendo alteri; vnde percussio vnius fuit auxilium alterius, & econtra, quare cum de actu percussionis puniatur principalis, non debent puniri vt præstans opem. debent igitur addi verba, de quibus. §. dixi, vt dicatur, quòd alter assistendo dicto maleficio, vt habilius committeretur, opem præstitit, & sic teneretur, ex eo, quòd præstitisset auxilium per alium actum, quam per principalem actum suæ percussionis, de qua principaliter venit puniendus, & quòd licet quis sit præsens maleficio, non dicitur præstare opem maleficio, nisi probetur, quòd ibi assistit vt habilius maleficium posset committi, vt est tex. & ibi Bal. in l. 1. §. sed in eo. ff. ad Sila. & sequitur d. Lodo. Pont. & idem dicendum est si adieceris in inquisitione, quòd vnus alteri cōsilium præstitit. Nā ex eo quod dicit consilium præstitit. opem præstare videtur, vt in l. qui seruo. ff. de fur. vnde istud cōsiliū de necessitate præsupponit alium actum, quam illū de quo inquisitus est, eo quod proprijs manibus cōmiserit; & ideò tenetur de ope, vt singulariter dicit
886 Bar. in d. l. qui seruo. in fi. & † de materia præstantis opem, vide in l. is qui opem. ff. de fur. & remissiones, quas dedi. §. q. 27. Aduerte etiā quòd ad hoc vt possit procedi contra præstātem opem maleficio, oportet, quòd constet principalem deliquisse, & delictū perpetratum fuisse verè, vel per testes, vel per ꝓpriā confessionem principalis, non autem per fictam cōfessionem principalis, vt quia habeatur pro confesso ex forma statuti, ex eo quod contumax. Ita etiam singulariter dicit Bar. in l. si is qui. §. si tu Titium. ff. de furt. & in l. denunciasse. §. si. ff. de adult. & adde ad ꝓ-
887 dicta, quòd † valet processus, si specialiter inquiritur contra aliquem, & generaliter cōtra omnes eius auxiliatores, & mandatores, vt est tex. in cle. pastoralis. de re iudic. & ibi sequitur Petr. de Ancha. de quo arti. dixi. §. eo. in. 7. arti. prin. & est aduertendum circa
888 ca prædicta, quòd † ille qui habebat arma ad latus; licet manum ad arma non posuerit; nihilominus dicitur cum armis præstitisse auxilium, vt singulariter dicit Bar. in l. 3. §. 1. ff. de vi & vi arma. & tenet. Bal. in
889 l. 1. C. de verb. sign. vbi dicit, quòd † statutum quod loquitur de insultante cum armis, habet locum in eo qui armatus fecit insultum; licet manus ad arma nō posuerit. & ita hoc anno de facto obtinui. ¶ Quin-
890 quagesimosexto quero, † quare apponantur illa verba, contra volūtatem dicti. A. Sol. dic. quòd ista verba necessariò apponuntur, quando esset tale quid cōmissum in personam alterius, quòd requireret ad faciendum illud delictum, contrariam voluntatē reci-
891 pientis, seu patiētis. Exemplum in furto, † quod nō potest committi, nisi ex contrectatione facta inuito domino, vt in l. 1. §. furtū. ff. de fur. & in l. inter oēs. §. rectè. ff. de furtis. vel si est talis leuis iniuria, quam quis sola voluntate recipiendo faciat illam non esse iniuriam; vt quia non contineat vulnus, aut fractionem, vel grauem percussionem, vel quid simile, ꝙ qs in personam suā posset cōmittere, vt in l. 1. §. vsque adeò. ff. de iniurijs. & in l. cum trāsactionis. C. de trāsact. Secus autem si esset tale delictum, quod quis ex sola voluntate non posset facere, quòd non esset delictum, vt in homicidio, mutilatione, aut vulneribus adulterio, & si. in quibus, nec quo ad se, nec quo ad alios in ipso actu adhibitus consensus tempore delicti excusat delinquentem, vt in l. raptores. in fi. C. de
892 epi. & cle. cum simi. quamuis si † ex post facto remittatur iniuria, quantum ad ipsum remittentem tolla tur; sed nō quo ad publicam vindictam. vt dicit Bar. in d. §. vsq; adeò. & traditur in l. 2. ff. ad Sila. Nā his casibus non esset necesse adijcere illa verba, contra voluntatem &c. quo ad publicam vindictam; nisi forte ex forma statuti grauius esset puniendum tale delictum propter contrariam voluntatem. Exemplum in statuto Senensi de adulterio quod commissum in vxorem volēte, leuiter punitur, & grauius in inuitā.
893 ¶ Quinquagesimoseptimo qro, † quare apponatur illa verba, contra formam iuris, & statutorum. Solu. dic, quòd apponitur, vt designetur, quòd delictum ex omni capite est punibile. Facit quod dixi in præceden. q. Nam potest contingere, quòd sit aliquod delictum quod ex forma statutorum sit punibile, & ex forma iuris communis non esset punibile, & ecōtra de iure communi esset punibile, & ex forma statutorum non esset punibile, quod fieri potest, secundum ea quæ tradit Barto. in l. 1. §. 1. ff. si quis
894 test. lib. esse iuss. fue. Sicut ergo in simili dicimus, ꝙ † procedit accusatio de consuetudine, peto te condēnari secundum formam iuris, & statutorum, vt no. gl. in l. senatus. & ibi Bar. ff. de accu. & Bal. in l. 2. C. de proba. Ita & in inquisitione, cum iudex in ea repræsentet personam accusatoris, vt no. Bar. in l. 1. §. si publico. ff. de adulte. & .§. sepius dictum fuit. Sed contra prædictam opi. videtur enim quòd dicta verba non possint apponi; quia super legibus non con-
895 testatur lis. Nec † interrogationibus super iure respondendum est, vt c. sopitæ. de censi. traditur in c. 2. de confes. lib. 6. & l. ornamentorum. ff. de aur. & argen. leg. Item quia videntur intētari diuersæ leges, quod est prohibitum. ff. de accu. l. senatus. Sol. Potes dicere, quòd quælibet lex videtur intentari quo ad iuuandum libellum. & si quidem lex communis, & municipalis disponant idem per idem, non est nisi vna lex, vt no. in c. 1. de consti. lib. 6. Si verò habent se vt genus, & species videtur intentata species, & genus, tanquam in specie, non tanquam extra speciem; quia genus repræsentatur in qualibet sua specie, vt. l. 1. ff. si cer. pet. Si vero adinuicem contradicunt, non videtur vtranq; intentare; sed solum id quod ostendit intētatum. Alterum verò quod principaliter nō facit pro intentata inquisitione, vel accusatione, videtur esse quædam allegatio simplex ad corroborationem inquisitionis, vel accusationis; sicut quotidiè faciunt allegantes, qui dicunt, allego talem legē, & si illa lex non determinat hoc, allego statutum municipale; nam nemini prohibitum est vti pluribus rationibus, quæ in varijs legibus consistant. Quoniam si per statutum aliquod est prohibitum, quod nō est prohibitum de iure communi, vt extrahere bladum & inqsitio dicat, ꝙ extraxit bladū cōtra formā iuris & de statutis nihil dicat, ꝙ procedit dicta inquisitio tū rationibus prædictis; tū quia ipsum statutum est pars iuris communis. Nam eius authoritate fit, vt. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. Facit etiam quia cū officialis iurauerit seruare leges, & statuta, ad hoc vt

non

non sit periurus, debet supplere ex eis, etiam partibus inuitis: & standum est; quia in illis non requiritur strepitus iudiciorum, vt. l. lecta. ff. si cer. pet. hæc quasi formaliter dicit Bal. in. l. 1. C. de confes. quæ dicit notanda, quia quotidiana sunt. Sed aduerte; quia licet ita communiter apponantur dicta verba; tamē
896 quia † copula &, videtur de sui natura propria requirere concursum vtriusq;. & sic ex proprio significato videtur requiri, quòd sit contra formam iuris, & statutorum, & sic vtroq; iure prohibitum. vnde ꝓpriè non videtur verificari, si altero tantum iure esse ꝓhibitum. Ideò in talibus, & similibus, ad omnem dubitationem tollendam, sum solitus dicere hoc modo; videlicet cōtra formam iuris, & seu statutorum, vel secundum formam iuris, & seu statutorum. Nam prædicta verba, vt de se patet, copulatiuè, & alternatiuè accipiuntur, & sic verificantur in vtroq;, vel altero tantum. Facit quòd statim dicam in. q. 65. Possent etiam intelligi dicta verba, contra formam iuris, & statutorum, scilicet a iure approbatorum. Circa qđ vide qđ not. glo. & doc. in. l. rerum amotarum. ff. re.
897 amota. ¶ Sexagesimotertio quæro, † quare apponātur illa verba, super quibus omnibus, & singulis. Sol.
898 dic, quòd † cum in libello accusatorio, seu inquisitorio non esset necessaria conclusio, vt. ꝟ. dicam, cōsuetudo tamen obseruat, quòd loco conclusionis apponantur dicta verba, super quibus omnibus, & singulis dictus Potestas procedere intendit, & repertū culpabilem punire; vt statim dicam. ¶ Sexagesimo-
899 quarto quæro, † quare subdantur illa verba, emergētibus, & cōnexis. Sol. dic, ꝙ hæc clausula est magni effectus, quoniā si inquireretur simpliciter de vulnere, nō posset sequi cōdēnatio de morte ex eodē ꝓcessu, licet ex vulnere esset secuta mors, vt not. Bart. in. l. prætor edixit. ff. de iniur. & in. l. nunquam plura. ff. de priua. deli. dicam. ꝟ. in. 15. artic. ptinc. Sed quādo apponuntur dicta verba, vel dicta clausula, quoniam emergens, & cōtingēs est, vt ex vulnere sequatur mors; potest ex eodē processu fieri cōdemnatio de morte; quia quoties iudici inquirenti, pendente iudicio superuenit de nouo ius, quod habuit causam antiquam ante iudicium, valet iudicium, & sequi debet condemnatoria, vt in. l. si rem. §. fin. ff. de pig. actio. & quòd plenè not. Bar. in. l. 1. ff. de excep. quòd tamen intellige si vulnus fuit causa mortis; quia potuit esse quòd fuit mortuus ex negligentia, & ex mala cura, secundum ea quæ latè dixi in. c. præsbiterū. ꝟ. de homicid. item intellige hoc, secundum ea quæ no. Bar. in. l. senatus. ff. de accusa. videlicet, quādo ex forma statutorum requiritur vera occisio, ad hoc vt
900 quis puniatur de occiso. Nam † de iure communi lex Cornelia de sica. non requirit, quòd vulneratus moriatur; sed quòd quis vulnerauerit animo interficiendi, ad hoc vt teneatur de occiso, vt in. l. is qui telo. ff. de sica. Item operantur dicta verba, quia si in inquisitione omittatur aliqua qualitas per quam magis aggrauaretur delictum, vt puta, loci, vel temporis sm ea quæ dixi. ꝟ. ver. 45. & versi. 50. quæro. Nam si inquisitio sine dictis verbis esset intentata, nō posset vigore ꝓcessus inchoati sine dicta qualitate inq̄situs condemnari grauiori pœna, attentata dicta qualitate. secundum ea quæ tradit Bar. in. d. l. senatus. ff. de accus. & in. l. in delictis. §. si detracta. ff. ad. l. Aqui.

& ibi per. d. Flo. & ea quæ dixi in. c. de his. ꝟ. eo. Sed appositis dictis verbis, super emergentibus, & connexis & c. si dicta qualitas probatur in dicto processu, potest sequi condemnatio, arg. no. in. l. 1. C. de ordi.
901 iudi. ¶ Sexagesimoquinto quæro, † quare apponantur dicta verba, secundum formam iuris, seu statutorum, & sic ponitur disiunctiuè, non copulatiuè. Sol. Bar. in. l. 2. §. si publico. ff. de adulte. videtur velle, ꝙ hęc clausula sit vtilis, ad hoc vt inquirens possit punire repertum culpabilem, vel secundum formā iuris, vel secundum formam statutorum. Nam poterit ipse alterum sequi. circa quod vide quòd tradit idē Bar. in. l. 1. C. de summa Tri. & fi. catho. ver. item quęro, quid si hoc in statuto. Et adde quæ dicam in. 14. prin. arti. in. vers. 5. quæro. Est etiam vtilis dicta clausula, ex eo, quòd per ipsam iudex præsumitur nolle procedere connexè, sed diuisim; cum dicta clausula sit diuisoria, & ideò sufficit alterum ex intentatis ꝓbati. Nam cum non loquatur copulatiuè; sed alternatiuè; sufficit alteram partem adimpleri. Facit qđ no. Bal. in. l. 2. C. de proba. & quod no. d. Flori. in. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. importat enim ista clausula in criminalibus illum effectum, quē in ciuilibus importat clausula non astringens se ad aliquod onus probationis & c. & quantum etiā illa clausula, & prædicta dicit, & petit fieri coniunctim, & diuisim; de qua clausula vide in. l. diuus. ff. de re ind. & per Bar. in. l. edita. C. de eden. Item importat secun
902 dum Ang. de Are. † effectum illius clausulæ, quę cōmuniter ponitur in libellis, petens sibi iustitiam administrari. de qua dic vt in. c. 2. ꝟ. de otd. cog. & c. 1. de mutu. peti. & per Ioā. de Imo. in. l. si cum nulla. ff. de re iud. & in. c. si cautio. ꝟ. de fide instr. & per Bal. in. l. incerti. C. de interdi. & effectum illius clausulæ, & prædicta petit non tantum dicto modo; sed omni alio meliori modo & c. de qua per dictū Io. de Imo. in. l. si cum nulla. & in. d. c. si cautio. & adde quę di-
903 xi. ꝟ. q. 62. ¶ Sexagesimosexto quæro, † quare apponantur illa verba, die. 20. Iunij inchoata, facta, & formata fuit & c. Sol. dic, quòd hec verba habent illum effectum, quem verba sonant, videlicet, cognitionis, inchoationis ipsius inquisitoris, quę cognitio potest multos notabiles effectus operari. de quibus videbimus. ꝟ. eo. 18. ptin. arti. Operatur etiam & alios effe
904 ctus hæc cognitio. Pone enim, quòd † statuto cauetur quòd potestas debeat causam inquisitionis expediuisse intra mensem a die inchoati processus. Nam per illam clausulam dicitur inchoari inquisitio. Facit quòd no. in rub. C. de in ius voc. & inst. de perpe. & tē. ac. §. fi. & quòd no. in simili per Guil. & doc. in. l. 1. ff. de in ius voc. Facit. l. 2. C. vt intra certum tēp. Item possunt operari respectu præoccupationis, stātibus statutis, quòd inchoata inquisitio per vnum officialem non possit alius de dicto delicto cognosce-
905 re. de qua † materia præoccupationis, vide per doc. in. l. si quis postea. ff. de ind. & ꝑ Bart. in. l. sepulchri. ff. de sepul. vio. & l. 2. ff. de custo. reo. & l. 1 ff. de pœnis. & per Bald. in. l. 1. C. vbi de cri. agi oportet. per Bal. authen. sed nouo. C. de ser. fugi. & l. 1. in. fi. C. de spor. & Bar. in. l. 1. ff. de offi. consul. Ioan. And. in. c. 1. de obli. ad ratioci. Item possent operari hæc verba alium effectum, qui colligitur ex dictis Bar. in. l. fi. ff.
906 si quis test. lib. es. ius. fue. Pone enim, quòd † statuto diceret,

diceret, quòd potestas solum posset inquirere de delictis commissis per annum ante inchoatum processum; vnde ex die commissi delicti, & ex die dictæ inchoationis inquisitionis poterit cognosci an fuerit præscriptum potestati cognoscendi. Sed circa prędictam materiam; iudici inquirenti possent occurrere plures dubitationes, quas sub compendio decidēdo subijciam, Prima an dictum statutum habeat locum in delictis occultis, & Bar. in. d. l. si. ff. si quis tes. lib. ess. ius. fue. dimisit indiscussum. videtur tamen Bar. ibi, coniuncta. l. pen. eo. ti. inclinare in hanc distinctionem, quòd aut delictum, & persona delinquētis erat incognita, vt in exemplo quod formarat de falsitate; & tunc non currit pręscriptio, alias secus; quia cum maleficium esset notum iudici; potuit inuestigare, & inquirere, & scire malefactorem; quòd si nō fecit, sibi imputet, & sibi currit præscriptio, arg. regulæ, quę non facit. ff. de reg. iur. Et hanc consulēdo secutus fuit quidā D. Lod. de Alberg. de Are. Doc. solemnis. Idem tamen Bar. in. l. eum qui. §. in popula-ribus. decidit, quòd solum currit tempus a die scientiæ. Sed Bal. ibi tenet contrarium; quia accusatio, vel inquisitio est certa, eo ipso, quòd est commissum delictum; ergò ignorantia nō impedit pręscriptionē, maximè, quia in pręscribenda libertate non requiritur factum præscribentis, nec requiritur scientia, vt ff. quemadmodum serui amit. in. l. si partem. §. si per fundum. Et idem tenet Bal. in. l. geneto. ff. de his qui not. infa. vbi etiam dicit, quòd quantuncunq; inquisitus post præscriptionem completam ex lapsu temporis fuisset confessus deliquisse, nihilominus esset absoluendus; quia paria sunt absolutum esse, vel maleficio præscriptum esse, vt in. l. sed si vnus. §. si cū ante. ff. de iniur. Facit. C. de iniurijs, in. l. si non cōuitij. Tetigi in. c. de his. §. eo. vbi reprobaui hoc dictū de confessione; quamuis in contrarium faciat, eo quòd talis confessus videtur prorogare iurisdictionem illius iudicis de tempore ad tempus, cū alias esset suus iudex, quòd potest, iuxta nor. per Cyn. & Bal. in. l. si ex consensu. C. de episc. audi. tenet Ang. de Aretio. in tractatu maleficiorum, in versic. comparent inquisiti, & confitentur. Sed non placet, quia ista nō est simplex prorogatio tēporis ad tempus. immo esset rei extinctæ ad diem suscitandam, quòd esse non debet. Vide quòd dixi in. c. de his. §. eod. in. 11. artic. princ. Nec ob. secundum eum, quòd delicta remanerēt impunita, quia non omnia illicita puniuntur, vt. l. pen. ff. quòd met. causa. Et ad hoc dicendum allegat etiā theoricam Guil. in. l. si cum exceptione. §. 1. ff. quòd met. cau. vbi dicit, q̄ vbicunq; tractat de odio finiendo propter tēpus, īntelligitur cōtinuū, & currit etiā ignoranti, vt in. l. si. ff. de dolo. & in. c. statutū. in vers. numerandum. de preben. lib. 6. Sed ita est in casu nostro; igitur &c. Et hoc etiam tenet Bald. in. l. fi. C. de dolo. Sed aduerte; quia vt dicit do. Ludo. Pon. in. l. 1. §. occisorum ff. ad Sila. §. si per fundum. nō probat prædictam opi. quia vt ibi no. Bal. ille tex. loquitur in præscriptione extraiudiciali, quæ causatur ex non vsu, & ideò currit etiam ignoranti. Secus est in prescriptione facti iudicialis; vt est in casu nostro. In qua etiam si tractatur de odio finiendo, aut libertate inducenda non currit nisi a die scientiæ, vt. l. annus. ff. de calum. & in. l. cum sex. ff. de ædili. edicto. & sic videtur, quòd non curat ignoranti secundū d. Paul. de castr. in consil. suo, quòd incipit, Potestas supradictus nō habet in syndicatu &c. Quidam doc. qui idē consuluerunt, dicunt, quòd non omnis ignorantia ius potestatis conseruat. Nam quędā sunt crimina q̄ per diligentem inuestigationem, & inquisitionē generalē potuissent in notitiam Potestatis deuenire; quia non sunt ita occultè commissa, quòd de facili non possint deuenire in notitiam per generalem inquisitionem, de qua in. l. congruit. ff. de offi. presi. ad quam iudices tenentur. Secus est in crimine falsitatis quod secretissimè committi potest. Nam hoc casu ignorantia conseruat ius inquisitionis, quia fundata est super iusta rationabili causa, vt. l. semper. §. sed & si is. ff. quod vi aut clam. quæ probat istam distinctionem; quæ probatur etiam ex coniunctione duarum legum, videlicet ex. l. penul. coniuncta. l. fin. ff. si quis testamen. lib. esse ius. fue. Nam. l. pen. probat primū membrum de his, quę potuerunt aliquo modo in notitiam deuenire. l. fin. probat secundum. Et pro dicta distinctione dicunt esse casum, in. c. cum in tua. §. qui ma. accu. poss. Et videtur, q̄ hæc distinctio sit satis rationabilis, vt si aliquo modo potuit inuestigari delictum, quòd currat tempus; quia redarguitur negligentia eorum, ad quos pertinet; tam officialis, quam etiam aliorum. Sed si delictum est omninò secretissimum; tunc non est quod imputari possit officiali, aut partibus. Sed aduerte; quia dominus Nellus de sancto Gemini. in tractatu bannitorum, in, 3. q. secundæ partis primi temporis simpliciter tenet, quòd non possit cognoscere, etiam de omninò occultis; quia annalis pręscriptio, quam introducit statutum, succedit in locum pręscriptionis. 20. annorum, de qua in. l. querela. C. de fal. aut similis. & sic assumit illius naturam, vt. l. eum §. qui iniuriarum ff si. quis cau. Sed tales præscriptiones currunt etiā ignoranti, vt. l. omnes. & l. sicut. C. de pręscrip. 30. vel. 40. annorum. & l. si quis emptionis in fin. iuncta. l. absentem. ff. de pœnis. ergò & hęc annalis. pro qua opi. videtur casus in d. l. pen. & ibi tenuit Ang. quia ab ipso initio temporis commissi maleficij ortum fuit ius, & actio; licet propter ignorantiam non fuerit deductum in iudicium; & ideò ignorantia non nocet initio cursus præscriptionis, vt. l. si partē. §. si per fundū. ff. quemad. ser. amit. Et est ratio secundum eum, quia præscriptio currit absq; aliquo facto ipsius præscribentis, & est præscriptio fauorabilis. Sic etiam dicitur, in. l. sequit. §. si viā. ff. de vsucap. & allegat. Guil. ita tenuisse in dictam. l. si cum exceptione. §. 1. Et ita dicit d. Nellus se pluries obtinuisse, & consuluisse, & vidisse iudicari; licet quandoq; viderit contrarium ob immanitatem criminis, & baliæ concessæ officiali. Et aduerte; quia secundum eum hę dubitationes procedunt in quantum respectu talium statutorum esset tractandum de præscriptione. Sed hoc dicētes non rectè sentiunt; quia d. statutum, quod concedit, quòd potestas possit cognoscere tantum de criminibus commissis per annum retrò a die ingressus sui, concedit iurisdictionem limitatam; vt ipse latè tradit ibi in præced. qq. Et sic clarum est, quòd de illo maleficio non habet iurisdictionem, aut cognitionem, vt. l. diligenter. ff. mandati. iuncta. l. & quia. ff. de iurisd. om. iudi. & quia necesse est in inquisitione

appo-

apponere tempus cõmiſsi maleficij, vt dixi.ſ.q.36.
ergò ſequitur, ꝙ ex defectu iuriſdictionis non poſ-
ſet. Et ꝙ habeant iuriſdictionem limitatam, proba
tur etiam, quia tales rectores nullam habent iuriſdi
ctionem, niſi à ſtatutis eis attributam, vt dicam.ĩ.
q.74.in tertio membro. Sed dictum ſtatutum con-
cedit iuriſdictionem de commiſsis per annũ retrò
tñ,ergò &c. Quinimò etiam ſine dictione tantum.
& per has rõnes, & alias plures videtur de talibus ab
eis iuriſdictionem excludere,per.l:cum prætor.ff.de
iudi.&.c.nonne.ſ.de præſump.etſi de iure cõi iuriſ-
dictionem haberent,per.l.maritus.C.de prócura.ſe
cundum veram lecturam. & ſic non videtur tractan
dum de præſcriptione, in qua ſunt dubitationes.ſ.
tactæ. Et ſecundum hoc ſequitur ſingulariter, ꝙ pro
talibus delictis non poſſet poteſtas tales cõtumaces
ponere in banno, ſm eum ibi. 2.3.&.4.q.de qua ma-
teria tangam.ĩ.q.74.in tertio membro. Item ſecun
dum hoc, non obſt. qđ licet virtute obſtantis præ-
ſcriptionis non poſsit ipſo iure cognoſcere, tñ po-
terit per viam reſtitutionis in integrum ob iuſtam
ignorantiam per clauſulam generalem.l.1.in fi.ff.ex
qui. cau. ma. & habetur.l.cum filius. §.in hac. ff.de
verb.ob.& per Bar.in.l.1.§.ſi qs pp. ff.de iti. actuq;
priua.&.l.ab hoſtibus.§.ſi quid ſimpliciter. ff.quib.
ex cau.ma.&.l.Emilius.ff.de mino.&.ff.quod cũ ſal.
tut.l.ſi ſalſo.C.ſi aduerſus ven. pig.l.2.p Dy. in reg.
ſi quis in ius.de reg.iur.lib.6. Quia hic non tracta-
mus de præſcriptione, ſed de iuriſdictione, vt dixi;
Et poſito qđ tractaremus de preſcriptione,tamen
prædicta iura non vendicant ſibi locum in pęnarum
executionibus, vt.l.auxiliũ.§.in delictis ff.de mino.
Et ita reſpõdet Ang. in.d.l.penul.ff.ſi quis teſta.lib.
eſſe iuſ.fue. Quæ ꝑpetuò notabis;quia peregrina,&
907 quotidiana ſunt. Item quæro iuxta prædicta,† quid
in delictis,quæ non habent cauſam momentaneam,
ſed ſucceſsiuam,ſeu permanentem. Exemplum,ali-
quis ędificauit in loco prohibito, & ędificatum te-
net, vel tenet appenſum, & tranſacti ſunt plures an-
ni,an poterit Poteſtas, ſeu officialis de hoc crimine
cognoſcere, non ob.lapſu temporis reſpectu initij.
Glo.videtur velle,ꝙ non,in.l.eum,qui.§.in popula-
ribus. ff.de iureiuran. In contrarium facit.l.1.ff.de
vſufruct accre.& in.l.eum, qui emit. & qđ ibi not.
ff.de fur.Facit.l.ſi.ff.de his qui deic.vel effu. Sed dic,
de hoc articulo vt latè tradit per Bar. & Modernio-
res in.d.l.eum, qui.§.in popularibus. & per Petr. de
Ancha. in cle.1.de conſan. & affi. Et vide omninò
do.Nellum de ſancto Gemin. in tracta. bannito. in
4.q.ſecundę partis primi temp. Et aduerte circa ꝑdi
908 cta, ꝙ ſtante ſtatuto prædicto, † licet Poteſtas non
poſsit principaliter cognoſcere; incidenter,& ſecũ-
dario poteſt,ſm qđ tradit Bal.in auth.qui ſemel.C.
quomodo & quando iudex. Facit qđ not.Bar.in.l.ſi
quis nec cauſam.ff.ſi cer. peta.in illa.q.an valeat ſta-
tutum in ſauorem bannitorũ,de quo ibi per eum.&
in.l.interdũ.§.qui furem. ff.de fur. Sed an ſtantibus
909 ꝑdictis ſtatutis, † licet iudex non poſsit inquirere;
an ſaltẽ talia delicta aggrauẽt alia delicta ſuper qui-
Cõis opi. bus inquiritur. Et ſimilis quæſtio formatur de alijs
delictis alibi commiſsis. Communiter* tenetur qđ
Cõis opi. ſic, per Dy.& alios in.l.ſi cui.§.fin.ff.de accu. Et ita
communiter* ſeruatur per aſſeſſores, quos Io. And.
vocat iudices feroces in addi.Specul.ſuper rubri. de
furt. vbi non firmat aliquam opinio. Sed hoc fir-
mat Bal.in authen. ſed nouo iure.C.de fur. Sed do.
Nellus de ſancto Geminia. in.d. tracta. bannito.
in.6.q.2.partis primi temporis, dicit, quòd quic-
quid ſit de iure, ſi ſtatutũ diceret, ꝙ de talibus me-
leficijs ante tempus, vel in alio loco commiſsis,non
poſsit formari proceſſus, & quicquid actum ſit in
contrarium ſit ipſo iure nullum, talia maleficia ad
aggrauandum non poſſent allegari; quia eorum nar
ratio,& pro illis formatus proceſſus nullum produ-
cunt effectum, vt in.l.ſi pater.C.ne de ſtatu defunc.
& in.l.accuſaturus. ff.de adult. cum ſi. dicit tamen,
ꝙ officiales communiter* ſeruant contrarium,& in Cõis opi.
eorum animarum perniciem, & contra ipſorum iu-
ramenta de obſeruando ſtatuta.Item aduerte ſingu
lariter, ꝙ licet intra tempus ſtatuti iudex incepiſſet
inquirere, ſi tñ inquiſitio non haberet ſua ſubſtan-
tialia, adeò ꝙ eſſet nulla ex aliquo defectu formæ
omiſſæ,& iudex vellet emendare, & talis emendatio
iam fieret elapſo tẽpore, ꝙ hoc facere nõ poſſet,nec
amplius de dicto delicto cognoſcere poſſet;ita dicit
ſingulariter Bart. in q̃ſtiõe de facto determinaſſe,in
l.edita.C.de eden.verſ. pro hoc determinatur quæ-
ſtio. allegat. l.accuſaturus. ff.de adult. qđ eſt nota.
dignum. Facit ꝙ not. Iac.de Aret.in.l.1.ff.de dam.
infec. & ꝙ no.in auth. offeratur.C.de litis conte. &
ꝙ not. Bal.in.l.ſi pater.C.ne de ſta.defunc.& qđ in
ſimili traditur in.c.vt debitus.ſ.de appel. in glo. 2.
& per Io.Andr.in addi. Spec. in tit.de litis conte.§.
effectus. & glo. 16.q.7.§.poteſt. & D.m. in.c.illud.
ſ.de præſcrip.& Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſucapio.
Patet igitur ex prædictis præced. quæſtionibus de-
claratam eſſe formam prædicti libelli inquiſitorij,
& quæſtiones ad prædictam formam pertinentes.
Verum circa ipſum libellum, & formam procedẽdi
aliæ plurimæ oriunť dubitationes,quas hic ſubijciã.
¶ Sexageſimoſeptimo quæro Quia.ſ.q.63.dixi, ꝙ
non videtur eſſe neceſſarium, ꝙ in libello inqſitorio
910 ponatur concluſio,vñ quæro † an iſtud ſit verũ ſim-
pliciter. Sol. Ang.in.l.ſi vacantia.C.de bo.vacan.lib.
10.tenet, ꝙ non ſit neceſſaria concluſio. qđ appa-
ret ex eo,quia illa non ponitur in.l.libellorum.ff.de
accu.&.2.q.7.libellorum. Item quia ipſum ius con-
cludit ad pęnam, vt in.l.1.ff.ad Tur. Facit ꝙ not.2,
q.3.c.notandum.& qđ tradit hic Inno.ergo eodem
modo non eſt neceſſaria in inquiſitione, cum in lo-
cum accuſationis ſuccedat. Et hoc idẽ tenet Barth.
de Salice.in repet.l.ea quidem.C.de accu.& in.l.pe
nul.eo.tit.& Bar. in.l.2.§.ſi publico.ff.de adulte. &
Bal in.l.ſi quis ſe. in ſi. C.de accuſat. & Bart. in.d.l.
libellorũ. & hoc dicit Bal. teneri per omnes Doc.* Cõis opi.
& allegat etiam Bal.gl.1.q.4.c.quia præſulatus.Ad-
uerte tamen,quia gl. illa loquitur in ſpoliatione, &
poſſeſſorio recuperãdę, ꝙ non ſit neceſſaria conclu-
ſio. Tamen cõtrarium voluit Hoſt.in Summa,in tit.
de teſtitu.ſpo §.à quo.verſ.eſt autem notãdum. Sed
nõ eſt materia noſtra. Vide per Io.An.in.c.cũ eccle
ſia,&.c.paſtoralis.de cauſſa poſ.& ꝓprie.& p d.Ant,
in.c.in literis de teſti. ſpo.& in.c.examinata.ſ.de iu
di.Sed quantũ ad articulũ noſtrũ dico, ꝙ cõis* con- Cõis opi.
cluſio eſt Doc. ꝙ cõcluſio nõ eſt neceſſaria. ꝙ tenet
Do.me. in.c.1.de lit.conte.in.2.q.ver.hoc eſt alibi.

subdit tñ Ange. ꝙ licet conclusio non sit necessaria in accusatione, aut inquisitione; tamen in Italia sem per ponitur conclusio in vtraq; ; quia accusans sem per petit accusatum puniri, secundum formam iuris, vel statutorum ciuitatis; & inquirens semper cō cludit per hæc verba, de quibus dixi supra.q.63.vide licet, super quibus omnibus, & singulis, connexis, & dependentibus ab eisdem, vt protius extraneis dictus iudex inquirit, & inquirere intendit, & procedere, condemnare, & punire secundum formam iuris, & statutorum ciuitatis; & est valde vtile hanc

911 conclusionē facere. † Iudex enim pōt intentare cer tam legem in accusando.& hoc ēt tenet Bar.in.d.§. si publico. & adde quæ dicā infra in.14.artic.princ.

912 ¶ Sexagesimooctauo q̄ro, † vtrum libellus inquisitorius debeat continere inscriptionē, sicut libellus accusatorius. Sol. dic, ꝙ non. Hoc cōter* tenēt hic Doc.& Bar.in.d.l.2.§.si publico.ff.de adult. Ang.in d.l.si vacantia. quia fama,& clamosa insinuatio, est loco inscriptionis, vt hic.& sequitur Barth.de Salic. & Iac. Butr. in.d.l.ea quidem. & D.me.in.c. fi.ĩ.de purg.can.& est hæc omniū cōis* opinio.& vide quæ Cōis opi.

913 dicam.ĩ.in.14.artic.princ. & † quid sit inscriptio, vide Bar.in.l.si cui.ff.de accu. Ego latius dixi in c.su per his.ŝ.eo.in.fin.gl.2. ¶ Sexagesimonono quæro, Cōis opi.

914 † quid debeat facere iudex post formatā inquisitionem in debita forma, ſm varias casuum contingentias. Sol.dic, ꝙ in quibusdam locis ex forma statuti disponitur, ꝙ copia trāsmittatur ad cameram cōis, ,put est in hac ciuitate,in qua viget statutum, ꝙ immediatē vna copia transmittatur ad Bichernam, & alia ad officiū Montis; vñ iudex tūc immediatē debet dicere, qui dñs iudex vt.ŝ.pro tribunali sedens, cōmisit P.publico,& iurato nuntio cōis Senarum, ꝙ copias dictæ inquisitionis secū portet, & vnū dimittat apud officiales Bichernæ,& aliam apud officiales Mōtis; & hoc appareat in actis,& sub qua die. & demū nuntio referente se dimisisse, & fecisse q̄ ha buit in mandatis, scribi faciat relationem nuntij in actis,& sub qua die.& p̄dcta dispositio videtur satis conformis iuri cōi; quia sicut in ciuilibus vnus libel lus porrigit, & alius datur parti aduersæ, vt in auth. offerat. C.de litis conte.& in.l.1.& ibi Bar.ff.de edē. ita ēt in criminali mittendo copiā ad camerā superio tis, vel ad aliū locū publicū,pinde est ac si iudex inquirens, qui locū tenet partis, vt sępius dictum est, mittendo dictū libellum ad dictū locū daret ipsum superiori, seu iudici. & est satis vtilis hæc ,pulsio iuris municipalis, & ob hanc vtilitatē factū fuisse arbi trot, ne iudices pro libitō voluntatis, possint de facili mutare formā inq̄sitionis , & sic auferre defensionē reo,aut Reipublicæ nocere;qm̄ oportet,ꝙ inquisitio sit conformis exēplato transmisso ad came rā publicā,vel similia loca,arg.l.si qs ex argentarijs. §.ex hoc edicto.ver. ptinere. & ibi Bar.ff.de edē. & in.l.Sēpronius.ff.de leg.2.& est ēt aduertendū, vt si ex forma statuti alia forma statueret;illa ante oīa ser uanda est,vt sępius dictum est.¶ Septuagesimo q̄ro,

915 † qd debeat facere iudex his peractis.Sol.Io.An.hic in gl.1.in ver. Sed ergo vocato subdito, dicit, ꝙ iudex vocato subdito, cōtra quē vult inqrere, debet dicere subdito, ego intendo inqrere contra te, sup tali crīe,sup quo es infamat*,& si subditus cōfiteret

vtrunq;, scilicet crimen,& infamiam, procedet superior ad pęnam criminis;sed mitius punit pp confessionem. ŝ.de elec.c.innotuit. si negat vtrunq;, scilicet, crimen,& infamiam;vel solam famam,si no ta est infamia, pōt procedere ad inquisitionem veri tatis,non laborando in causa circa inquisitionem famæ.ŝ eo.c.euidētiā. licet tutius sit aliquos testes ad

916 cautelā recipere;tñ,quia† facile dictum vnius sequi tur multitudo, vt.ĩ. de purg.cano. c.cū in iuuētute. §.1.tum quia reqritur, ꝙ infamatus sit apud bonos, & graues, vt sępius dictum est; tum quia multa dicū tur notoria quæ non sunt;ergo ad cautelam recipiat testes.c.bonæ.ŝ.de elect.aliās si appellaret in periculo esset processus, cum sit necesse coram superiore probare infamiam negatam , vt dixi.ŝ.artic.nono. vers.42.q.quare si talis subditus confitetur infamiā, vel sufficienter probatur,secure ,pceditur,vt in.c.qm̄ contra.ŝ.de probatio. Sed hæc practica cōiter non seruatur. Sed communiter * citatur inquisitus , cuius citationis forma hæc debet esse, videlicet,supradictus do. iudex pro tribunali sedens vt.ŝ.commisit P.publico, & iurato nuntio , ꝙ citet, & requirat prædictos S. N. & I. inquisitos, & quemlibet eorum in personis, aut ad domos habitationis , & cuiusq; eorum. Et schedulam continentem totum tenorem dictæ inq̄sitionis secū portet, & ei dimittat, & scribat sub qua die, & adijciat terminū, intra quem debent comparere ad se excusandum, & defendendū, vel ſm formam statutorum si hoc prouisum est ; vel ſm qđ sibi videbitur conuenire; deinde rescribat relationem nuntij, & sub qua die, hoc modo, videlicet ; Qui P. nuntius publicus prædictus retulit se citasse dictos inquisitos,& quemlibet eorū in personis, vel ad domos, ,put contigit &c. & oīa alia fecisse, & dixisse, quæ habuit a dicto do. iudice in cōmissione, & mandatis &c. & est aduertendum circa p̄dicta,ꝙ sicut in ciuili non videt necessarium quōd transmittat copia libelli cum citatorio, vt not. Bar. in.l.si finita.§.Iulianus ff.de dam. infect.& Cy.in.d. auth. offerat. ita ēt in criminalibus de iure cōi nō videtur hoc necessarium; sed videtur ꝙ sufficiat,ꝙ citetur, ꝙ veniat responsurus inquisitioni formatæ cō tra eū super tali delicto, vt not.Bar. in.l.inter accusatorem.ff.de publi.iudi.& ibi etiam Io.de Imo.videtur tamen satis esse cautū , & magis connenire, vt transmittatur copia libelli,& hoc cōiter * obseruat, & practicatur; & ex forma statutorum disponitur;q̄ cōis obseruantia, & practica potuit habere originē ex dictis gl.& Doc. in.c.præterea.ŝ.de dilat.quæ videtur velle, ꝙ debeat mitti copia toti* libelli,vt pos sit reus esse certus,& instructus ad quid citetur ad pe tione actoris. Aliās aūt,si gñaliter citatur vt compareat, nec aliter instrueretur ad quid deberet com parere,& non comparens,non videt esse contumax, arg.tex.in auth.de litigiosis.§.ad excludendas.coniuncto princ.cū fine.& eorum quæ not.Bar.& Io. de Imo.in.d.l.si finita.§.Iulian*.ff.de dam.infect. Sicut ergo in ciuilibus videtur hoc necessarium ; ita & in criminalibus in quibus ,pceditur ad similitudinem ciuilium,vt in.l.absentem.ff.de pęnis.Sed vt dixi,cōmuniter hoc non tenetur de iure communi,vt sit ne

917 cessarium trāsmittere copiā libelli. Nec obstat,† ꝙ dicit glo.in.d.c.præterea. dum dicit,ꝙ debet mitti copia;

Cōis prac.

Cōis prac.

copia; quia intelligi debet generaliter; videlicet, vt
compareat ad reſpondendum ſuper tali delicto; nõ
autem videtur requiri, ꝙ explicitè narretur delictũ
cum circunſtantijs loci, & temporis, & alijs ſimili-
918 bus, vt in.l.1.C de exhibẽ.reis.vbi dicitur, ꝙ† poſtq̃
reus citatus venit, index debet exprimere, & declara
re crimen, & cauſam propter quam fuit citatus, vt
probatur hic in tex.noſtro in verſ.debet.vbi dicitur,
ꝙ ipſi comparenti exponenda ſunt capitula &c. Ex
quibus manifeſtè colligitur, ꝙ de iure communi ſuf
ficit citare vt veniat ad reſpondendum ſuper tali de-
licto, ſeu tali accuſatione, abſq; eo ꝙ mittatur co-
pia totius inquiſitionis. & eſt tex.in.c. licet in beato
P.ſ̃.eo.per quem tex.ita dicit Bar.in.l.inter accuſa-
torem.ff.de pub.iudi.& in extrauagan. ad reprimen
dam.verſ.per edicta.& Pe. de Ancha.in cle.1.de fo.
compet.Et eſt aduertendum, ꝙ vt.ſ̃.dixi, terminus
eſt ſtatuendus ad comparendum, & reſpondendum,
ſicut dicimus in ciuili, in auth.offeratur præalleg.&
919 in.l.fin.ff.de ferijs.& in.c.1.ſ̃.de dilat.&† qualis ter
minus ſit ſtatuẽdus in criminalibus, habetur in.l.2.
C.de exhiben.reis.quæ.l.2.procedit de iure commu
ni. Et qualiter per tria edicta terminus ſit ſtatuen-
dus, vide varias opiniones per Bar.in.d.l.inter accu-
ſatorem. Sed communiter per ſtatuta aliter prouide
tur, quæ ſtatuta ſeruanda ſunt, & omninò attenden-
920 da.† An autem iudex poſsit talem terminum abbre
uiare.ſ.iuris communis, vel ſtatutorum? dic, vt tradi
tur p Bar. & Doct.Moderniores in.l.2.ff.de re iudi.
& per gl. in.c.cupientes.in.§.ꝙ ſi per viginti.&.c.li-
cet canon.de elect.lib.6.& in.c.quoniam ſit.& in.c.
cum ſit Romana.ſ̃.de appel. & per Ioan. de Fantu-
cijs, & Doc.in.q.3.c.ſi ſpatium. cum ſimilibus. Item
eſt aduertendũ, ꝙ ſufficit ꝙ talis citatio fiat in per-
ſonam, vel etiam ad domum, vel alibi; ita ꝙ veriſi-
mile ſit ꝙ ad notitiã inqſiti deuenerit citatio, vt in
l.1.ff.de requi.reis. tenent Bart.& Io.de Imo.in.d.l.
inter accuſatorẽ.& vide Spec.in tit.de accu.§.1.ver.
ſed nunquid ſufficit.& hoc etiam cõiter prouidetur
per ſtatuta, ꝙ ſufficiat ꝙ citatio fiat ad domum; &
921 gñaliter † vtrum citatio facta ad domum teneat, &
in quibus caſibus, & quid ſi plures habeat domos, vi
de quæ latè dixi, in cle.cãm.ſ̃.de elect.vbi etiam di-
xi de citatione facta ad ſtationem, ſeu apothecam.&
ſ̃.de dilatio.in rub.A.16.q.2.per totum. Itẽ eſt ad-
uertendũ, ꝙ ſi inquiſitio ſit ad denuntiationem offi-
cialis, dicit Bal.in.l.ea quidẽ.C.de accu.ꝙ iudex ci-
tabit inquiſitum ſub hac forma, ꝙ veniat ad ſe excu-
ſandũ à quadã inquiſitione facta ad denuntiationẽ
talis officialis. Facit text.in.d.l.ea quidem ſm vnum
922 intellectũ:† Quid aũt ſi ſtatuto diſponit, ꝙ de cer-
to crĩe poſsit quis de facto puniri, condẽnari, & ban
niri, nulla iuris ſolemnitate ſeruata; an tunc requirit
citatio: vide do. Nellum de ſancto Gemi.latè diſtin
guentẽ in trac.bannit.in quarta.q.3.tẽporis primæ
partis princ. ¶ Septuageſimoprimo quæro, dixi.ſ̃.
923 ꝙ inquiſitus eſt citãdus; q̃ro nũc, † an ſit citãdus ille
q iniuriã paſſus eſt? Sol. tex.in.l.ſi vacãtia.C.de bo.
vacantib.lib.10.videt concludere ꝙ ſic; vbi patron⁹
fiſci debet eſſe pñſens. nam licet ibi prima fronte in-
quiſitio videat tendere in fauorem fiſci; tñ poſſet in
effectu in eius fraudem redundare; & ideò dicitur
ibi, qđ præſente fiſci patrono debet cã pertractari.
& ex hoc infert ibi Ang. qđ licet ex forma ſtatuto-
rum Tuſciæ Poteſtates habeant arbitrium inquiren
di de maleficijs; tñ non poterunt inquirere irrequi-
ſito illo, qui iniuriam paſſus eſt, ne per eorum inqui
ſitionem poſſent fraudare paſſum iniuriam, punien
do illum qui iniuriam intulit in minus quã debeat;
Aut ẽt abſoluendo iniuriam inferentem, vbi eſſet cõ
demnandus.& hanc opi.ſequitur Ang. in.d.rept.l.ſi
vacantia.dicit tñ, ꝙ de conſuetudine hoc non ſerua
924 tur, nec nos ſeruare debemus, cum † conſuetudo
optima ſit legum interpres. Sed in ciuitate Floren-
tina ſec⁹ ſeruatur per formam ſtatutorũ, nulla enim
inqſitio ibi fieri põt, niſi primo iudex citet paſſum
iniuriam.& hoc multum mihi placet. Quia ſępenu-
mero fiunt colluſiones, quæ non fierent ſi citaret paſ
ſus iniuriã.& adde q̃ dicã.ĩ.in.14.princ.artic.q.17.
925 ¶ Septuageſimo ſecundo q̃ro, † quid ſi paſſus iniu-
riã non citat; quia hoc requirit ſtatutum tñ ipſe cõ-
paret, & vult aſsiſtere cauſę, & ꝓceſſu, an ſit admittẽ
dus? Sol. hãc q̃ſtio.reperio tactã in terminis per do.
Ant.de prato veteri in.l.à ſñia.ff.de appel.vbi per ea
quæ latè ibi dicuntur per Doct.& per eum latius, di
cit ꝙ ſic, ne fortè colludatur cũ inquiſito. Et idem
dicit de ſyndico denuntiante, p.l.accuſatore.§.de-
nuntiatores.ff.ad Turpil. vñ & in curia poterit aſsi-
ſtere, vt no. Spec.in tit.de inquiſitio.§.ſi.verſ.porrò.
Facit ad prædicta ꝙ habetur.ff.ad Turpil.l.1.§.inci-
dit.&.ſ̃.de dolo & cõtuma.c.veritatis.&.ſ̃. eo.c.cũ
926 oporteat.¶ Septuageſimotertio quæro, † quoniam
ſępenumero contingit, ꝙ poſtq̃ iudex formauit in-
quiſitionem, & ſm illã citauit, & propter habitã de
nouo veriorem notitiam, vult addere, ſeu detrahere
aliquam qualitatem. Exemplum inquiſiuerat pro-
pter homicidium cõmiſſum in aliquem, tanq̃ in pu
blicum officialem, cui⁹ homicidij pęna eſt grauior,
quam homicidij commiſsi in priuatũ.vult nunc de-
trahere aliquam qualitatem; vel ècontra, non erat
prius addita illa qualitas, nunc vult eam addere; vel
prius poſuerat ꝙ de nocte erat commiſſum delictũ.
nunc vult detrahere, vel prius nõ poſuerat, nunc vult
addere; vel prius poſuerat ꝙ in platea, quo maior
ſit pęna, nunc vult detrahere, vel prius non poſuerat,
nunc vult addere, & ſic de ſi. quare quæritur vtrum
hoc facere debeat? Sol. dicit præfatus do. Ang. qđ
ante omnia debet citare partem; & ratio eſt quia po
teſt lędi, vt in.l.de vnoquoq;.ff.de re iudi.& ita ſen-
tit Bar.& d.Floria.in.l.in delictis.§.ſi detracta. ff.de
noxa.Sed aduerte; quia hæc ratio videtur conclude-
re reſpectu additionis, pp quam inquiſitus venit ma
iori pęna puniendus; ſecus autem reſpectu detractio
nis per quam venit minori pęna puniendus; quia tũc
pars non lęditur, & ideò ea non citata videtur fieri
poſſe.Sed poteſt reſponderi, ꝙ imo etiam tunc poſ-
ſet lędi, reſpectu abſolutoriæ, quæ veniret pro inqui
ſito, ſi non eſſet facta detractio; ſm ea, quæ dicam.ĩ.
in.15.princ.artic. Secundo ſcias, ꝙ ſicut copia pri-
mæ inqſitionis formatę debuit tranſmitti in Bicher
nam, ſeu ad Montem, ſeu ad camerã fiſcalem; ita hęc
additio, vel detractio, vt tradit in.d.§.ſi detracta. Fa
cit ꝙ not.glo.& Bar.in.l.1.§. cũ adijcitur. & in.§.ſi.
ff.de verb.ob.Et aduerte; qa talis additio debet fieri
ante litem conteſt. vel antequã nomẽ inquiſiti, aut
accuſati ſit receptum inter reos.& ita communiter* Cõis prac.

926 practicatur.nam ſicut † in ciuili iudicio debet fieri
emendatio ante litem conteſtatam, ſecundum ple-
nè tradita per Doc.in.l.edita. C.de edē. ita etiam in
criminali, vbi proceditur ad ſimilitudinem ciuiliū,
vt in.l.abſentem.ff.de pęnis.qđ eſt verum, ſecundum
Bal.in.d.l.edita.in.6.q.princ. ſi qualitas addita, vel
detracta alterat delictum, & delicti obligationem,
& facit ipſum cadere ſub alia obligatione, aut pęna
lege, vel ſtatuto. Exemplum ſi pro maleficio de die
ſit pęna pecuniaria; ſed ꝓ maleficio de nocte ſit cor
poralis quia ſi ſit inquiſitio ſine qualitatę de nocte,
non poteſt fieri additio qualitatis de nocte niſi ante
litem conteſtatā. Si verò qualitas non alteraret deli
ctum, & delicti obligationē, nec ipſum facit cadere
ſub alia lege; tunc poteſt fieri additio, vel detractio
vſq; ad ſnīam excluſiuè, ſecundum eum.& ita etiam
ſentit.Bart.in.l.denuntiaſſe.§.qui tamen.ff.de adul.
exemplum, ſm Bar.ſi ſtatutum dicit, ꝙ pęna in nobi
li pro vulnere duplicetur; quia iſta qualitas nobilis
hoc caſu non facit nouum delictum, aut nouam pœ-
nam; ſed dūtaxat pęnam augumentat. & ideò pote-
rit fieri additio vſq; ad ſententiam, & vide quæ dixi
in.c.de his.ſ.eo.in.12.& vltimo artic.princ. & vide
q̄ dicā.j.eo.in.14.artic.princ.verſ.10.q. ¶ Septua-
geſimoquarto quæro, qm̄ viſum fuit de forma inqui
ſitionis, & modo citandi, & poſt citationem contin
git quòd qñq; inquiſitus comparet, quandoq; verò
927 non comparet, & eſt contumax; q̄ro, † quid debeat
facere iudex in tali inquiſito exiſtente contumace.
Sol. vt hæc quæſtio clarè habeat̄, diſtinguo tria mē-
bra, ſeu tria iura. Primum, quid iuris de iure ciuili.
Secundum, qd de iure canonico. Tertium, quid de
conſuetudine, ſeu ex forma ſtatutorum. Circa pri-
mum diſtingue, ꝙ aut pęna, quæ venit imponēda ex
delicto eſt à relegatiōe. j. Aut à relegatione.ſ. Pri-
mo caſu, iudex examinabit teſtes abſente inqſito, &
habita fide de delicto procedat ad condemnationē,
vt in.l.abſentem.ff.de pęnis.& hoc voluit Bart.ibi &
in.l.inter accuſatorem. ff.de publi. iudic. & hoc eſt
verum, ſecundū glo.in.d.l.abſentem.ſiue ſit abſens,
& contumax ante litem conteſtatam, ſiue poſt.& il-
lam glo.ſequitur Iac. de Are. ſed contrarium tenet
gl.in.l.quoties.C.de digni.lib.10.& Pet.de bel.Per-
tica, qui vult, ꝙ ante litem conteſtatam non proce-
datur ad ſententiam. ita dicit ipſe, vt refert Cy in.d.
l.abſentem.C.de accu.nā text.in.d.l.abſentem.ff.de
pęnis. dicit, ꝙ in criminalibus à relegatione. j. pro-
ceditur adinſtar ciuilium iudiciorum. ſed in ciuili-
bus non proceditur ad ſententiam contra contuma
cem ante litem conteſtatam, vt.ſ.vt lit. non conte.
Cōis per totum igitur &c. Moderniores cōmuniter, * &
opi. Bart.in.d.l.abſentem.tenent primam opi. Nec ob.
ꝙ in ciuilibus non procedatur ad ſententiam; quia
in illis proditum eſt remedium miſsionis in poſſeſ-
ſionem ex primo, & ſecundo decreto. Aut cauſa rei
ſeruandæ ſecundum ea quæ latè traduntur. ſ.de eo.
qui mitti.in poſ.& in tit.de dolo & contu. per totū
& Bart.& legiſtas in.l.ſi finita.§.Iulianus. ff.de dam.
infec.& per Spec.in tit.de primo, & ſecundo decre-
to per totum. ꝙ remedium non eſt proditum in cri-
minalibus à relegatione infra.& ideò lite ēt non cō
te.proceditur ad ſnīam. Non ob.d.l.abſentem. vbi.
dicitur, ꝙ procedit̄ more ciuiliū iudicorum; qa hoc
intelligitur quo ad q̄dam, non quo ad omnia, vt ibi
traditur maximè per Bar. Si verò pęna venit impo-
nenda à relegatione.ſ.diſtingue, ꝙ aut reus inquiſi
tus eſt contumax lite adhuc nō conteſt. Aut cōteſt.
Primo caſu, non eſt dubium, ꝙ non pōt procedi ad
ſnīam diffinitiuam condemnatoriam regulariter, vt
in.d.l.abſentem.in princ.& in.l.1.ff.de acqui.rerum
do. Fallit in caſu.l.ne diu.C.de pęnis.videlicet, in ap
paritore delinquente in officio. & in caſu.l. lege
Cornelia.§.item à diuo.verſi.& qui hoc crīe.ff.ad.l.
Corn.de ſica. videlicet, in ſeruis qui ſpadonē fece-
runt. Fallit ēt in crimine lęſæ maieſtatis, vt in extra-
uagan. Henrici Imperatoris.fit aūt hæc annotatio;
quia reo exiſtente in contumacia bona eius deſcri-
buntur, & adnotant̄ in fiſcum, vt in.l.1.§.ſi pręſides.
&.§.fi.ff.de requi.reis.& in.l.quicunq;. C.eo.de for-
ma huius deſcriptionis, & annotationis, vide ꝑ Spe.
in tit.de accuſa.§.ſequitur videre in princ.& in verſi.
ſed qualiter fiet.& ſi talis contumax, cuius bona ſūt
adnotata venerit.j.annū cōputandū à die qua inno
tuit ſibi de annotatione, & contumacia, vt in.d.§.ſi
p̄ſides.in fin.& in.l.ante.eo.tit.bona p̄dicta denota-
buntur, & ei inſolidū reſtituunt̄, offerendo ſatiſda-
tionē ꝙ reſpondebit inquiſitioni. Quinimo & ſi in-
tra annū accuſatus moriatur, vel intra annū ſatiſda-
tionē p̄dictā offerat, bona p̄dicta ad hęredes trāsfe-
runtur, vt in.d.l.1.§.fin. Si verò perſiſterit in contu-
macia à die notitiæ annotationis per annum; tunc
incipit puniri eius contumacia poſt annum hoc mo
do; quia bona illa annotata confiſcantur, vt.d.l.1.ff.
de requi.reis.& in.l.1.in fi.C.eo.ſed non fit infamis,
licet ſecundum eos grauetur in aliqua eius opi.apud
bonos, & graues, vt dicit Spec.& Io. An.in.d.verſic.
ſed qualiter. admittitur tamen poſt annum, & omni
tempore ad defendendum, vt in.d.l.annus.& in.d.l.
diuus.ff.de cuſto.reo.trādit Bar. in.d.l.1.in princ.ff.
de requi.reis. & aduerte, quia ita demum confiſcan-
tur dicta bona ſi à procuratore fiſci capiuntur, alio-
quin etiam ſi ſint adnotata, niſi fiſcus illa capiat in-
tra.20.annos, poſt.20.annos non poteſt illa petere,
vt in.d.l.anni. & traditur de materia in.l.in omni-
bus.ff.de diuer.& tempo. præſcrip. & dicit Spec. in
d.verſic.ſed qualiter. ꝙ hodiè fortè bona ſeruaren-
tur filijs, & aſcendentibus vſq; in tertium gradum,
vt in authen. vt nulli iudicum. coll.9.& Io. Andr.
poſt Goff. in addi. Spec.tenet, ꝙ etiam dotes con-
ſeruantur vxoribus. Secundo caſu, quando loqui-
mur de contumacia contingēte poſt litem conteſta.
quidam voluerunt, quòd poſsit perueniri ad con-
demnationem de delicto, per. d. l.abſentem. ff.de
pęnis.dum dicit, ſecundum morem priuatorum iu-
928 diciorum. Nam † in priuatis delictis proceditur ad
ſnīam contra contumacem abſentem, vt in.l.prope-
randum.§.1.C.de iudic. & ad hoc etiam adducūt.l.
adulterā. C.de adult.&.l.ſi qui adulterij.eo.tit. Sed
929 † Azo. Vgoli.& Doct.communiter * tenent ibi con- Cōis
trariam ſententiam quam ſequitur ibi Bart. per.d.l. opi.
abſentem. quæ generaliter loquitur, ꝙ abſens non
pōt damnari; ergò nec poſt litē conteſtatā poterit
damnari, & idem probatur in.l.1.C.de req.reis. &
in.l.1.ff.eo.Non ob.l.abſentē.quia dū tex.ibi dicit,
ſm morem priuatorum iudiciorū. intelligit̄ de deli
ctis non grauibus in quibus venit imponenda pœ-
na à

nã à relegatione. ĩ.de quibus statim dixi. Nã obst.
l.adulteram. quia ibi non dicitur, ꝙ damnetur, sed
ꝙ inter reos recipiatur. Non obst.l.si quis adulterij.
quia ibi reus erat præsens contra quem snĩa ferebatur;
licet accusator esset absens. & hæc procedunt
quo ad primum membrum de iure ciuili. ¶ Quantũ
930 verò ad secundum mẽbrum, † quid iuris sm canones?
dicit Spe.in.d.§.sequitur.vers.porrò. ꝙ si lis nõ
est contestata, vel est contestata; sed non liquet de
causa, nec liquere potest; excommunicatur, vt.4.q.
5.c.quisquis.&.5.q.2.c.præsenti.&.11.q.3.c.rursus.
&.c.quicunq;.etsi intra annum venerit, absoluitur,
& auditur super illo crimine; post annũ verò super
illo crimine non auditur. Nã intelligit iuris interpretatione
confessus, vt in.d.c.rursus.&.c.quicunq;.
&.s.de psumpt.c.nullus. & post huius excõicationis
snĩam põt aggrauari, vt procedatur ad suspensionem,
vel perpetuam priuationem officij, & bene
931 ficij; vel ad † relegationem, vt.d §.sequitur.ver.cęterum.
quæ suspensioni comparatur. Si autem lis est
contestata, possunt recipi testes contra eum; & si de
causa liqueat, sententia diffinitiua proferri põt. &
ita intelligit Spec. d.c.decernimus.3.q.9.&.24.q.c.
de illicita. Host. autem non curat an lis sit contestata,
vel non; sed distinguit solum, an liqueat de cau-
932 sa, vel non. ꝙ non admittit Spec. quia † nunquam pceditur
contra absentem lite non contestata, arg.tamen
contra.s.de do. & contu.c.veritatis. vbi testes
contra absentem lite non contestata super crĩe recipiuntur,
& sententia profertur. Sed potest rñderi, ꝙ
ibi absens non condemnatur lite non contestata de
crimine, de quo ibi contra reum agebatur, scilicet
homicidij, incestus, & dilapidationis. sed Papa illum
deposuit, ex eo solo, ꝙ propter contumaciam
excommunicatus, celebrauit. & ibi dicitur in versic.
nos igitur. ꝙ potuit iustè fieri, vt.11.q.3.c.de illis.
ĩ.de cle.excom.mi.c.latores. & sic non est contra;
vel dic si placet, speciale est ad dilapidationẽ de qua
ibi loquitur, vt in ea lite non contestata procedatur,
& testes recipiantur. & est ratio; quia in ea publica
933 commoda periclitantur, vt.3.q.2.c. quia ea quæ. †
Nullo enim priuilegio gaudere debet, qui malè ministrando
suos contubernales afflixit, vt. C.vbi de
crimi.agi opor.l.2.vel ibi loquitur in causa inquisitionis,
vt.s.vt lit.non contesta.c.quoniam.§.sunt &
alij.vel sm alios speciale est vt contra quẽlibet prælatum,
& clericum contumacem procedatur lite non
conte. ad depositionem, vt ibi, & de cle. non resi. c.
in eo. de præben.c.ex tuæ. Sed tu aduerte, quia hæc
quæstio videtur esse magis dubia respectu accusationis,
de qua loquitur propriè Spec. in loco præalleg.
tamen respectu inquisitionis, maximè de iure cano-
934 nico, non videtur esse ita dubia; quia † de iure canonico
non videtur requiri litis contestatio; & ideò videtur
posse procedi contra absentem; de quo, dic, vt
latius dicam. ĩ.q.80. Quo ad tertium membrum, de
consuetudine. & ex forma statutorum, dic, qđ statuta
maximè in Italia communiter disponunt qualiter
procedatur contra absentes contumaces; volũt
enim illos poni in banno, & haberi pro confessis de
935 crimine. † Est autem bannum quædam sentẽtia interlocutoria,
vt habeť in.l.1.de req. reis. & auth. itẽ
nulla.C.de sac.san.eccle.& no.Bal.in.l.si quis filio.§.
ei' qui.ff.de iniust. rupt. & irri.test.& gl.in.l.1.§.qd
ergò.ff.de ventre inspici.in versic.multis coercenda.
&.l.3.in prin.ff.de suspec.tut.& Bal. in.c.1.in princ.
hic finit lex Corrad.in vsibus feudorũ. & est sciendũ
ꝙ licet rectores, vel potestates ciuitatũ ęquiparẽtur
præsidibus prouinciarum in aliquibus, vt habetur in
l.fi.C.de pscript. longi temp.nullam tñ aliam habẽt
potestatem, quam illam quam tribuunt eis statuta
locorum, vel quã habẽt ex forma electionis ipsorũ,
sm Iac.But.in.l.assiduis.C.qui pot.in pig. habeant.
& in auth.statuimus.C.de epi. & cle.& Bal. in auth.
cassa.C.de sacrosan.eccl.Io. And.in addi.Spec.super
rub.de syndic.quare tales rectores, quibus specificò
concessa est potestas banniendi, habẽt merũ, & mixtum
imperiũ, & poterunt subditos vbiq; delinquẽtes,
vel non subditos intra iurisdictionẽ delinquentes
bannire seruata forma statuti. Vñ dicit Bart. ꝙ
tales rectores non possunt bannire de iure cõi; nisi
ex forma statutorum concedať, ita dicit ipse in.l.illicitas.
§.qui vniuersas.ff.de offi præsi. Solũ enim de
iure illi possunt bannire qui habent potestatẽ relegãdi,
seu deportandi, vt.l.1.§.deportatus. ff.de lega.3.
& not.plenè per gl.insti.quib. mo.ius pa. pot.sol.§.
relegati.&.§.cum aũt.& per Guil. in.l.imperium.ff.
de iuris.om.iudi.& quoniam statuta circa hanc materiam
bannitorum, & banni specialiter, & specificè
prouident sub certis, & diuersis formis, debent
iudices illas diligenter attendere, & obseruare. Et
qualiter contra contumaces ferenda sit snĩa banni,
qñ habentur pro cõfessis, habes generales formas satis
notas omnib' officialibus. Circa quorum ẽt statutorum
interpretationẽ, & eorum effectum, & materiam
banni, & bannitorũ essent plurima videnda,
quæ exigerent longum tractatum, quæ omninò pp
euitandam tantam prolixitatẽ prætermittenda institui.
Eo maximè, qm clarissimus doctor.d.Nellus
de sancto Gem.solennissimũ, & ordinatissimũ, atq;
omni ex parte absolutissimũ tractatum edidit, qui
inscribitur, Tractatus de bannitis. in quo habes in
principio. Qui sint illi qui possint in banno poni, in
quo in effectu continetur, ꝙ omnes illi qui præsentes
ex delicto possunt diffinitiua snĩa condemnari,
possunt & absentes citati, sm formam statutorum,
non comparentes, tanquam confessi, banniri. Qui
vero præsentes non possent condemnari, nõ possent
etiã banniri. vide ibi in versi. primo igitur. & ibi in
vers.secundo q̃ro.vide an inquisitus contumax possit
defendi ante litem contest. excipiendo, ꝙ etiam
si vera essent contenta in processu, non potest procedi;
quia ille contra quem proceditur, erat talis, contra
quem non potest procedi, secundum ea quæ latè
diximus.s.in.7.attic.princ.& ẽt an pro eo possint opponi
aliæ exceptiões similes, & quæstio etiã incidit
in aliam difficilem materiam, an possit quis pro isto
absente interuenire vt pcurator, aut vt defensor, vel
similis.de quibus dic, vt latissimè dixi in.c.veniens.
s.eo.& ibi in.3.q.latè, vide etiam, an semel bannit'
936 possit iterum bãniri. Et in.5.q.vide, † an vniuersitas
possit poni in banno, nam vniuersitas potest delinquere,
& puniri, sm ea quæ latissimè dixi, in.c.dilectus.
2.ĩ.de simo.& potest congregari, & citari, sm
ea quæ latissimè dixi in.c.dilecta.ĩ.de exces.prælat.
& ideò citationib' factis vniuersitas contumax cõ-

stituitur, q est intelligendum, scilicet postquã post citationem potuit congregari, arg. ff. quod cuiusq; vniuer.nom.in.l.1.in fi.& ideò debẽt aduertere iudices, vt congruum terminum in citatione assignent. Item põt iudex compellere illos de vniuersitate ad constituendum syndicum, qui eam defendat, ex cuius citatione possit facilius in cõtumacia constitui, ßm Iac.de Are.in.l.3.ff.de fidei.liber.& Inn.in.c.Romana.de sen. excom.qđ limitat Bal.ſ.ad litẽ tãtum, vt ipse not.in.l.1.in.fi.ff.q cui. vniuersi.& an ex contumacia talis defensor possit in banno poni, vide q traditur in auth. item nulla. & in auth. iubemus.C. de sacro.san.ec.&.l.1. §.si procurator. ff. si quis ius dic. non obtẽ.& ibi plenè per Doc. & vide etiam p do. Nellum ibi in.6.q.an formata inquisitione contra filios T.non expressis nominibus proprijs, possint idem filij non comparentes poni in banno; vbi coucludit q sic; si ex alijs demõstrationibus potest apparere de quibus filijs senserit. Vide q dixi. ỹ.q. 21. Item vide in dicto tractatu in.7.q. primi artic. princ. an vna factio ciuitatis puta Guelforum expulsa de ciuitate possit ex contumacia banniri ab ea quæ remansit in ciuitate, vbi concludit quòd sic, si iustè fuerunt banniti; aliàs secus. & ibi vide qualiter possint obuiare banno. Si dubitatur, q hoc casu poterunt Syndicum constituere ad iustitiam consequendam, vt.l.1.§.1.ff.q cuiusq; vniuersi.&.l.si qs à filio.§.si parti.ff.de leg.primo, ßm Lãber de Rap. & Bar.licet Dy. ibi aliter dixerit. Sed de facto in talibus iura non seruantur, immo omnia peruersè agũtur, vt experientia docet. Et vide ẽt in dicto tractatu.q.8.9.&.10.an filij teneantur ex banno patris, & qui comprehendantur. & quid si banniatur familia, vel stirps alicuius. Item circa hãc materiã vide prefatum d. Nellum in dicto tractatu in secunda parte primi tẽporis.q.2.quia si statuto cauetur, q Potestas non possit se intromittere de maleficijs cõmissis cõtra aliquẽ de ciuitate sua, q non poterit bannire inquisitũ existentẽ de ciuitate sua rõne contumaciæ; si modo hoc apparet ex forma inqsitionis, sed si ex forma inquisitionis non apparet, qſtio est magis dubia. idem tñ tenet, licet Cy.in.l.generali.C.de sacro.san. ec.videatur tenere contrarium, vbi etiam vide Bald. & vide Bar.in.l.3.ff.de iudi.qui hoc idem videtur tenere. vnde per viam officij iudicis poterit declarari nullũ, & cancellari non ob.statuto disponente, q cõtra banna lata per potestatem, non possit aliquid etiam de nullitate dici, vel opponi. & idem tenedũ, si statuto disponitur, q de maleficijs commissis per annum retrò ante introitum sui officij Potestas possit tantum cognoscere, vt ibi per eum in.3.&.4.q.dixi.ỹ.q.66.nec etiam valer sententia bãni lata per capitaneum, aut alium officialem contra mandantem homicidium committi, mandatario inquisito, & punito per Potestatem, stantibus statutis, vno, q Potestas, & capitaneus habeant eandem iurisdictionem, alio qđ de eodẽ maleficio, seu negotio de quo vnus rector cępit cognoscere mittendo copiã inquisitionis ad camerã.de quo dixi.ỹ.q.69. aut per inchoatã inquisitionem.de quo dixi. ỹ.q.66.alius non posset se intromittere, ẽt cum adiectione nouæ qualitatis, & quicquid in contrarium fiat, sit ipso iure nullum. vbi concludit qđ non, & bannum contra talẽ contumacem latum per capitaneum, aut alium officialẽ esset nullum. & ita dicit fuisse determinatũ de facto Florentiæ per tres tõnes principales iũcta alia prima; quia quicquid dixerit Bal.in.§.iniuria.de pace
937 iur. firmanda. † mandans tenetur ex homicidio p mandatum, non ex mandato, vt in.l.qui seruo.§.fi. ff.de furt.ff.de iniuri.l.non solum.§.mandato.& per Doc.in.l.non ideo.C.de accu. & sic inquisitio formata contra mandantẽ, versatur super homicidio, vt in.l.eo tẽpore.in princ. ff.de pec. & in.l.1.C.si seru'
938 exte.vbi patet, q† dictio, ex denotat causam proximam, vt in.l.1.§.ex incendio.ff.de incen.rui.nau.
939 & † dictio p causam remotam, vt ibi no. ergo capitaneus cognouit de illo maleficio, de quo prius cognouerat Potestas. & sic ob.statuto. Secundo, quia
940 † delictũ mãdantis, & mandatarij est vnũ, & idẽ specie, & numero, ßm tradita p Cy.in.l.1.C.si reus, vel accus.mor.fue. & ibi refert ita consuluisse Dy. & sequit Ray.in addi.ad Cy.alleg.l.athletas. ff.de falsis, & idẽ Bar.in.l.hos accusare.§.1.ff de accu.& clarius consilio qđ incipit, Bernardus de Tuderto.& But.in l.obseruate.§ 1.ff.de offi.consul.latè p Bal.in.l.non esse.C.de accu. Tertia rõ fuit sine qua ẽt pdicta locum haberent; quia statutum vtitur ẽt nomine negotij. vñ & si non esset idem delictum, cuius contrarium conclusum est; tñ est idem negotium, probatur in.c.forus.de verb.sig.C.de sent. & inter. om. iud.l.cũ Papinianus. ff.de nego. ge.l. Pomponius in negotijs.&.C.ad.l.Iuliã.de vi.l.qm multa.& ita resider.Sed tu aduerte quia in contrariũ facit; quia hæc vr exceptione declinatoria; ergò debet opponi per partem, vt dixi in.5.artic.princ.q.12.vbi dixi, q si non opponitur, non valet processus sed potest dici, qđ illud procedit qñ statutum nõ annullaret q quid actum est in contrarium, quo casu non vr necessaria exceptio, vt no.in.c.1.de rescript.lib.6.& in cle.1.in fi. de rescrip.& vide ẽt per præfatũ. d.Nellum.q.8.de existẽte in vno territorio, & ballistrantẽ in alio territorio, à quo possit inquiri, vt inquisitus citatus, & contumax possit banniri, de quo in.l.libellorũ.ff.de accu.per Bar.Cyn.Pet.& Bal.in.l.1.C. vbi de cri.agi oportet.Io. And.in reg.in obscuris. de reg.iur.lib.6.& in addi.Spe.in tit.de rapto. vers. sed pone Albe. de Rosa. in.qq.statutorũ.in.4.parte.q. 79.dixi in.c.1.de rapto.vers. sed pone. & vide ẽt in 9.q.an Potestas possit bannire vigore talis contumacię aliquẽ iniuriantẽ sibi aut familię suę, de qua etiã p Iac.de Are.&.Cy.& Bal.in.l.1.C.si quis in sua cã. & Bart.in.l.si quis aliquid.§.si quis conuitium. ff.de pęnis.dixi plenè in.c.1. de male.& ibi vide in.10.q. an vnus officialis possit alterũ bannire; vbi in effectu concludo, qđ sic, si habet officiũ sine administratione, vel cũ administratione, & pperuum, vel tẽporale, & inquiritur cõtra eũ de delicto cõmisso in officio. Si verò de alijs delictis, dic vt ibi, & in.11.& vlt. q.illius secundę partis primi tẽporis. vide si data est gñalis potestas oibus officialibus inquirendi super tali crĩe, & de nouo creatur vnus officialis, qui solus vel dũtaxat habeat cognoscere de tali delicto, an po
941 terit bannire. Sed qro circa pdicta, † quæ solẽnitates debeant obseruari in dando huiusmodi banno rõne cõtumaciæ. Bal.tangit hãc.q.in.l.1.C.de here.insti. sed tu conclude ßm præfatum Doct.in.dicto tractatu ban-

tu bannitorum in prima.q.tertiæ partis,primi temporis.qđ' si á statuto disponitur,vel consuetudine q̃ solennitates debeãt obseruari,ille obseruandæ sunt, vt i.l.de qb'.ff.de legi.& in.l.3.in fi.ff.de testi.si verò non est data forma, nisi q̃ statutum disponit citatũ contumacem haberi pro confesso, & banniri debere, hoc casu cum quo ad reliquas solennitates seruari debeat ius commune, arg.l.sancimus.C.de testa. & in.l.præcipimus.C.de appellat.cum si.reliquæ solennitates seruandæ erunt in inquisitione requisitæ, de quibus in præsenti tractatu.quæ.s.possunt cũ absente seruari, & talis cõtumacia habebitur quodammodo pro litis contestatione,vt in.l.2.C.vbi in rem actio.& per Bar.in extrauag.ad reprimendũ. in verbo,cõtestata, & talibus solennitatibus seruatis poterit diffinitiuè bannire sm eum. in qua sñia debent obseruari aliæ solennitates á iure requisitæ.de quib' in.l.1.&.2.C.de sent.ex breu.reci.& i.c.si.de re iud. lib.6.& q̃ no.p Bar.in dicta extrauag.in verbo, sup dicto crimine. Sed tu aduerte; quia contra hoc ob. quòd supra dixi,q̃ sententia banni est interlocutoria; sed respondeo,q̃ istud vendicat sibi locum; qñ statutum disponit,q̃ habeatur pro confesso, & ponatur in banno rõne delicti, & dictæ confessionis; sed qđ' supra dixi, vendicat sibi locum in banno simpliciter dato, ratione contumaciæ, qđ' expectat super se sententiam super delicto. Et est aduertẽdum, q̃ ad hoc vt vigore citationis possit inquisitus poni in banno,requiritur citatio valida sm Bald.in.l.1.in fi.ff.si quis ius dicen.non obtẽpera. per.l.vir bonus. ff.iud.sol.Facit.l.accusatus.ff.de adul.& l.si pater. C.ne de sta. defunc. & poterit talis nullitas opponi non ob.q̃ statutum dicat,q̃ contra banna non possit opponi de iniquitate,aut nullitate,sm.d.Nellum per not.in cle.pastoralis.de re iudi. & & in cle. sępe de verb.sig.& per Bar.in.l.1.de milita.testa.& in.l.filiusfamilias.in princ.ff.de dona.& in.d.extrauag.ad reprimendum in ver.fine figura. de qua materia dic, vt latissimè dixi in cle.1.de seq.pos.& fruc. & latissimè p Io.de Imo.in.l.fi.ff.á quibus app.non licet.Itẽ est aduertendum,q̃ ẽt hoc casu ad ponendum aliquem in banno ratione contumaciæ sufficit citatio facta ad domũ,arg.l.1.ff.de libe.agno.& in.l.qui aliter.§.2.ff.q̃ vi aut clam.& quod.s̃.dixi, in.70.q.& ita de cõsuetudine obseruatur, tenet Dy.per.l.scire oportet.§.oportet.ff.de excusa. tuto. licet nõ multũ probet, & in contrarium faciat; quia istud bannum videt esse pena cõtumaciæ,vt in.l.1.§.quid ergò. ff.
942 de ven.inspici.& † ignorãs non posset dici cõtumax; sed non insisto; quia,vt dixi,ita de consuetudine obseruatur, vide per eum,& per p̃fatum do.Nellum in tertia.q.tertiæ partis primi temporis. & quid iuris si statutũ dicat,q̃ de certo criẽ notoriè infamatus posset de facto puniri, condẽnari,& banniri, nulla iuris solennitate seruata,an tunc in datione banni requirat citatio, vide q̃ dixi.s̃.q.70.in.fi.& qđ si reo citato,& non cõparente,cõparet aliquis amicus allegãs cãs absentiæ,an hoc non obstãte possit iudex ptocedere ad sñiam banni,& si procedit valeat pcessus,vi de Bar.in extrauag.ad reprimendũ sup verbo, neglexerit. & vide q̃ latius dixi.in.c.veniens.s̃.eod.in prima,& secunda parte secundi mẽbri princ.& do.Nellum in.5.q.3.partis primi tẽporis.& de.q.illa vtrum

stante statuto, q̃ testes recepti contra magnates, nõ possint redargui de falso, an inquisitus pter hoc maleficium, & citatus, & non comparens habeatur pro confesso, collige ex his, quæ dixi. s̃.in.7.articu. princ.q.9. Adaptatur ẽt ad hanc materiam notabilis q̃stio, quæ sępenumero de facto contingit,qđ' in criminalibus quis debeat citari personaliter ad domũ,bis.deinde,si non comparuerit, debeat citari p proclama,siue bannum præconis,cum termino triũ dierum. quo termino elapso, habeatur pro confesso,& bãniat dato sibi certo termino; si & post terminum sibi datũ in tali banno comparuerit ante condemnationem factam, & soluerit tunc quando post terminum venerit cõi gabellæ nomine solidos decẽ pro tali banno, eximatur de ipso banno, nihil vlterius soluendo ; & si dictos solidos.10.non soluerit, non intelligatur esse exemptus, sed contra eũ, tanq̃ contra contumacem procedi debeat.modo contingit,q̃ Titius inquisitus positus fuit in banno,& post terminum assignatum cõparuit, negauit, & satisfedit; quia sic patiebatur natura delicti; sed gabellam non soluit, quærit, an iudex possit ipsum, tanquam contumacem condemnare, seu diffinitiuè bannire ; & quid si post aliquot dies soluit, & solutio in iudicio producta fuit,do. Nellus in.d.opere bãnitorum q.7.tertiæ partis primi temporis dicit, qđ' cum hæc q.de facto esset Florentiæ,decidit, q̃ solutio nõ opitulatur,vide per eum,& in seq. 8.q.quid si dictus re' post contumaciam, & sic postquam fuerat habitus pro confesso, soluit, & comparuit, & negauit; cui incumbat onus probandi; vbi finaliter concludit,q̃ inquirenti. Subdit etiam ibi aliam secundam quæstionem, quid si statuto cauetur, q̃ anteq̃ quis banniatur debeat per loca publica per pclama assignari terminus trium dierum, infra quem quilibet qui velit defendere reum, vel adesse causæ possit comparere, aliàs nullus possit bannire. iudex inquirens cõtra T. fecit fieri proclama per loca publica, q̃ quicunq; vellet defendere Titium, cõpareret intra terminum trium dierum, & nil dixit de eo qui vellet adesse causę. quæritur an T. possit banniri. Iac.Butr. in.l.hi qui.ff.de postul.dixit qđ' non. & si bannitur non valet. idem Albe. de Rosate in tract. statutorum.q.68.vide latius per do.Nellum in loco præallegato. & hæc faciunt ad ea quæ dixi. s̃.in.9.artic. princ.q.55. Item subdit ibi præfatus doctor. q.10. an post lapsum temporis termini qui facit reum cõtumacẽ haberi pro confesso requiratur, q̃ accusetur contumacia ; vel fiat ptonuntiatio eum haberi pro confesso, anteq̃ perueniatur ad bãnum diffinitiuũ. & concludit q̃ non requiritur accusatio contumaciæ. alleg. Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo,neglexerit. dicit tñ,q̃ cautius est q̃ contumacia accusetur. vult tñ ibi q̃ requiratur pronuntiatio,vt habetur. l.2.§. q̃ si actor. C.de iura. calu. &.c.2.de confes.lib.6.&.l.eius qui delatorem.ff.de iut.fisci.& in.c.vasall'.si de feu.fuerit controuersia.vbi Bar.tra-
943 dit ad ppositum notabilẽ doctrinã,qđ' † vbicunq; aliquid pendet á motu iudicis,semper requiritur,pnuntiatio. Facit q̃ no.in auth.hoc amplius.C.de fideic.possit tamẽ dici,q̃ illa loquant in ciuilibus, in quibus accusatio contumaciæ requiritur, vt.l.ppenandum.§.fi.C.de iudi.secus in criminalibus, vt dixit Bar.

xit Bar.in.d.uerf.neglexerit. Tutius tamen est, ꝙ requiratur pronuntiatio, per regulam.l.inter accusatorem.ff.de pu.iudi. &.l.absentem.ff.de pœnis. pôt tñ hęc ꝓnuntiatio fieri vna cũ diffinitiua, vt.d.l.eius qui delatorẽ. & ibi Bar. Hinc est, ꝙ cõiter in omnibus bãnis dicitur habita dicti inquisiti, vel accusati, vel eius contumacia pro vera, & legitima confessione, quæ satis includunt dictam interlocutoriam.l. cum clericis. & ꝙ ibi not. C.de epi.& cle. dicit tamen d. Nellus ꝙ credit, ꝙ etiam sine vlla expressione, bannum valeret; quia tacitè videretur pronũtiare; sicut dicimus in.l.1.C.de indi.viduit.& in.l.pē.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iu. & in.l.qđ in diē.§.si ratio nem.ff.de compensa. Forma tñ cõis in pronuntiando est talis, videlicet, & quia constat nobis dictum S. cõmisisse dictũ homicidiũ &c. Et idē de alio delicto &c. per veram, & legitimam confessionem habitam ex sua contumacia ſm formam statutorum &c. idcirco dictum S. in amputationē capitis condemnamus, & eius bona publicamus; & si quo tempore venerit in fortiam cõis, ducatur, & duci debeat vsq; ad locum iustitiæ, & ibi decapitetur &c. Et sic verba sñiæ formantur non sub conditione. pro qua practica facit ꝙ no.gl.in auth.de leno.§.si quis autē. in verf.expellat.quā gl.alleg. Ia. de Bel. in vsi.feu.in tit.de pace tenē.in princ. Quę aũt practica sit seruãda, si talis venit postea in fortiam cõis, vide ꝙ dixi ꝟ.eo.artic.q.21.&.ꝟ.&c. Formatur etiam alia quæstio, stãte statuto præalleg. quid si iudici notum est, ꝙ citatus est in loco ex quo non pôt in termino in citatione apposito cõparere; & vt omnis cesset dubitatio, est ibi ex cã voluntaria; an iudex habeat necessè expectare lapsum termini, an verò possit eum bãnire, & fiscus virtute statuti bona occupare? Bal. in.l.2.C.si pen.app.mors interue. p plures notabiles rõnes tenet, ꝙ non; sed ꝙ expectandus est finis termini, & placet ꝑdicto d. Nello in dicto loco.q.11. per not.in.l.insulã.ff.de verb.ob.& vide ibi per eũ. Induco etiam pro dicta sñia, ꝙ tradit Bar.in.l.cum stipulatus sim mihi à Proculo.ff.de verb.oblig. vbi dicit, ꝙ stante statuto ꝙ bannitus possit impune offendi, si is qui bãnitus est Senis, est Venetijs, & datus est terminus v. dierum ad comparendum, & lapsi sunt iã 4. ita ꝙ impossibile est, ꝙ compareat, ꝙ tamen non potest impune offendi. vide ēt ibi per Ioan.de Imo. Additur etiam alia notabilis quæstio, iudex formauit inquisitionem contra P.Iohannis de populo sancti Martini. & in illo populo non erat P. Iohannis, sed P. Antonij, vel erant duo Petri Iohannis. & fecit citari P. Iohannis. citatus est contumax; & sic eum banniuit. quæritur, an valeat bannum, hæc.q.dependet ab his, quæ dixi.ꝟ.eo.artic.q.21.Bar.in.l.dem͂o stratio.ff.de condi. & demon. tenet ꝙ sic, si constat ꝙ ille erat, qui de maleficio erat inculpatus. & ideo dicit, in.l.stipulante.§.1.ff.de verb.ob.&.l.diuus. ff. de custo reo. ꝙ cauti rectores faciunt postea captũ recognoscere, ꝙ est ille &c. de quo latius dixi in dicta.q.21.sed dicit do.Nellus in dicto loco.q.12.qđ credit Bar. intellexisse, qñ citatio fuit facta personaliter, vel ad domum; quia tunc citatio non fuit inualida, aut rõne erroris, aut ratione incertitudinis, ꝑ ibi not. cum de corpore citati constaret; & per cõsequēs inquisiti, vt in iuribus ibi allegatis, & in.l.si qs in fundi.ff.de leg.1.sed si citatio fuisset facta per loca publica, vel ad ecclesiam principaliter, vel ad ianuã palatij rectoris, ſm ꝙ statuta interdum permittunt; tunc putat bannum nõ tenere ratione erroris, vel ratione incertitudinis, per.l.duo sunt Titij.ff.de testa.tute.&.l.si quis seruũ.§.si inter duos .ff.de leg. 2.dicit tamen, ꝙ communiter * rectores obseruant contrarium; quia faciunt captum fateri se esse illum qui deliquit, vt in sententia continetur, vt dixi in.d. q.21. An autem in casibus prædictis possit quis per absentem comparere procuratorio, vel defensorio nomine, vel pro suo interesse, aut alio modo nomine alieno, plenè dixi in.c.veniens.ꝟ.eo.&.ꝟ.remisi. & ibi vide in.3.& vltimo articulo principali.in.2.q. vbi plenè notaui, an vbi proceditur per viam inquisitionis admittatur procurator. & est aduertendum Cõtra obs.

944 omninò circa prædicta, ꝙ † bannum datum ratione contumaciæ, reuocatur quamprimum illo citato cõparente, etiam si compareat post terminum in banno assignatum vsq; ad pronuntiationem sententię; quia sic fit in ciuili, vbi contumax patitur primum decretum, ad cuius similitudinem proceditur in criminali in quo patitur bannum, quod afficit personam suam, & alligat nomen suum inter reos, Facit l.1.ff.de requi.reis. & sicut in ciuili fit missio in bonis, vt tedio affect⁹ veniat respõsurus, vt.l.si is à quo. ff.vt in pos.leg.ita & in criminali bannitus afficit; & nomen eius, licet sit contumax, ascribit inter reos vt

945 tedio affectus compareat. Vñ sicut † in ciuili quandocunq; comparendo intra annũ refectis expensis, & pstita fideiussione recuperat bona sua, vt in.c.qm̃ frequenter.§.in alijs.vt lit.non cont.ita in criminali qñcunq; ante sñiam comparedo annullatur virtutem banni, perinde ac si nunq̃ fuisset bannitus; & sic comparendo, & faciendo nunc illud quod si à principio fecisset, non fuisset bannitus. & sic patet, ꝙ in banno certus termin⁹ statuit, intra quē comparere debeat; aliàs est, & intelligit bãnitus in tali pena. & talis terminis non currit nisi à die notificationis pſonaliter factę, vel ad domũ cum schedula ſm formam statutorum. Non autem incipit currere à die annotationis, & sic facti bãni, vt.l.1.§.1.& ibi Bar.ff.de requi.reis. & quamprimum talis comparet in termino banni, statim bannum, & eius virtus annullatur, vt.l.1.§.fi. & ibi Bar.ff.de requi.reis.& pinde est ac si non fuisset bannitus; quoniã fiebat ad istum finem vt compareret. vnde si comparet, statim expirat virtus, & effe

946 ctus banni, vt.l.à filia.§.alumno.ff.ad Trebel.& † húc effectum comparitionis, & reuocationis consequetur, etiam si comparet per procuratorem. de quibus latissimè dixi in.c.veniens.supra eo. Postremò circa hanc materiam banni ratione contumaciæ in dicto notabili tractatu, ponuntur per præfatum do. Nellum plures aliæ notabiles quæstiones, quarum solũ titulos recitabo, & temittam, vt saltem per remissiones de facili habeatur earum notitia; & si breuiter affirmatiuè, vel negatiuè decidantur ponam etiã decisiones. In quarta igitur particula primi temporis format istas quæstiones. Prima, an possit appellari à tali banno dato ratione cõtumaciæ. & post multa argumenta pro, & contra; decidit, ꝙ sic. Quòd tenet etiam Ange. de Aret. in tractatu suo maleficiorum in fine tractatus. super gl. præsente Caio, & appellante.

pellante.in princip.Secunda,poſito,quòd liceat ap-
pellare,cui incumbat onus probandi;an inquirenti,
an ipſi qui habetur pro confeſſo,& decidit,ꝙ iudici
vel accuſatori,ſi ſumus in accuſatione;niſi iudex an-
te diffinitiuam interlocutoriè pronuntiaſſet eum ha
bère pro cōfeſſo; quo caſu idem ſi non poterat ab in
terlocutoria ex forma ſtatuti appellare, aliàs ſecus
vide ibi.Tertia,an pendente tempore ad appellādū,
intelligatur ſic bannitus,taliter bannitus, ꝙ in eo lo
cum habeant ſtatuta de bannitis loquentia,& deter-
minat quòd non, quo ad effectus requirentes homi-
nis factum,vt eſt offendere. Secus in effectibus iuris
non requirentis hominis miſterium,quę opinio fun
datur ſuper opinio.Bar.in.l.qui vltimo. ff.de pœnis.
Sed contrarium tenet quidam ſolennis Doctor mo
dernus in.1.ff.nil innoua.appel. pen. in gloſſ.1.vide
per eos quia non intendo inſiſtere.Quarta,an poſſit
dici bannitus appellatione interpoſita pendente.
Quinta,quid iuris pendente cauſa nullitatis. Sexta,
quid iuris pendente cauſa reſtitutionis in integrum
per viam inſtitiæ.Septima,quid iuris pendente cau-
ſa ſupplicationis.Octaua, quid iuris ſi nondū eſt bā
nitus,ſed notorium eſt eum commiſiſſe crimen.No
na,quid ſi ſtatuto cauetur ꝙ certo modo delinquēs;
ipſo facto bannitus intelligatur.In prima autem par
te ſecundi temporis ſecūdum ordinem præfati doc.
in quo ſecūdo tempore tractantur ea quæ occurrūt
poſt perfectum bannum ipſo banno durante. Et in
prima parte tractatur de his quę bāniti in ſe ipſis pa
tiuntur,& agant cū ſuis appēditijs, & ibi in materia
prædicta vide per ordinē.80 quæſtiones. Deinde in
ſecunda parte ſecundi temporis tractat de his, q̄ per
alios fiūt in pręiudiciū bānitorū per.60.quęſtiones.
Deinde in tertia parte ſecundi temporis latè tractat
de his,quæ fiūt in eorū fauorē.per 85.quæſtiones.Tā
dē vero idē præfatus doc.in tertio, & vltimo tēpore
tractat in prima parte ipſius temporis de contingēti
bus poſt finitū bānū,aliter quā per mortē p 23. quæ
ſtiones,In ſecunda vero parte prædicti vltimi tēpo-
ris tractat,de occurrentibus poſt mortem banniti p
16.quæſtiones. quas omnes quæſtiones videre pote-
ris in præfato opere.¶ Septuageſimoquinto quæro,
947 †pone,citatus comparet, quid debet facere iudex?
Sol.Dicit hic Ioan.Andr.in glo.1.in ver.ſi verò infa
matus,ꝙ ſuperior debet dicere ſubdito,ego intēdo
contra te inquirere ſuper tali crimine, ſuper quo es
infamatus. & ſi ſubditus cōfiteretur vtrunq; ſcilicet
crimen,& infamiam procedit ſuperior ad pœnā cri
minis;ſed mitius punit propter confeſſionem. ſ.de
elec.c.innotuit.Si verò negat vtrunque,ſcilicet cri-
men,& infamiam,vel ſolam infamiam,ſi notoria eſt
infamia poteſt procedere ad inquiſitionem verita-
tis,non laborando tūc circa inquiſitionem famæ.ſ.
eod.tit. c. euidentia.licet tutius ſit aliquos teſtes ad
948 cautelam recipere;tum quia† facilè dictum vnius ſe
quitur multitudo,vt.j.de purg.can.c. cum in iuuen
tute.§.1.tum quia requiritur, ꝙ infamatus ſit apud
bonos,& graues,vt ſæpius dictum eſt.tum quia mul-
ta dicuntur notoria,quæ non ſunt. Ergo ad cautelā
recipiat teſtes.ſ.de elect.c.bonæ. alias ſi appellaret
in periculo eſſet proceſſus;cum ſit neceſſè coram ſu-
periore probari infamiam negatam, vt dixi ſupra ar
ticulo.10.verſic.42. quæro. Sed ſi ſubditus confite-
retur infamiam,vel ſufficienter probatur ſecurè pro
ceditur,dummodo in actis canonicè redigatur,qui-
bus creditur.c.quoniam contra.ſ.de proba. Ego ar
bitror, cū nos loquamur de inquiſitione ſpeciali ſu-
per crimine,quòd iudex debet tradere ſibi copiā in
quiſitionis,ſi libellus eſt formatus. Facit quòd no.in
auth.offeratur.C.de lit.conteſta. vel ſi libellus inqui
ſitionis non eſt formatus,debet exponere eidem ca-
pitula,ſuper quibus inquirendum eſt,ſeu Inquirit,ſe
cundum quòd dicit hic tex.in.§.debet.qui ſic poteſt
intelligi,ſecundum quòd dixi ſupra in.9.artic.prin.
cip.q.42.& q.49.& licet tex.noſter,vt ibi dixi, poſ-
ſit aliter intelligi; tamen hoc arbitror neceſſarium,
vt ſciat reus id,ſuper quò inquiritur contra eum, ne
inquiſitor poſſit vagari in pręiudicium ipſius, ſecun
dum quòd dixi.ſ.eo.artic.q.14.& vt poſſit ipſe deli
949 berare,an velit cedere,vel contendere. Nam &†in
cauſis ſummarijs etiam in quibus nullus ordo iuris
poſitiui ſeruatur, debet pręcedere aliqualis petitio
ſaltem per modum poſtæ,vt traditur in cle.ſæpe.de
verbo. ſignifi. & prædictam reſponſionem recipiat
iudex mediante iuramento,quando procedit ex of-
ficio;quia tunc facit iurare inquiſitum, propter infa
miam contra eū ortā,per c. 1. &.c. quoties de purg.
can.& ſupra eod.c.cum dilecti.&.c.ſi conſtiterit. &.
2.q.5.c.præsbyter.Spec.in tit.de inquiſitione.§.nūc
tractemus.verſi.inquiſitores, Facit quòd not. gloſſ.
noſtra ibi,recipere iuramentum,& hoc voluit etiam
hic Ioā.An.poſt Hoſti.in princip.in verbo redde. &
hic in princip. gloſſę noſtræ. Secus ſi proceditur ad
petitionem,ſeu inſtigationem, vel denunciationem
alterius;& hoc etiam voluit Spec.in dicto verſic.in-
quiſitores.& in verſi.hac igitur via,& ſentit gl.in hac
ſecunda parte,in verſ.ſi verò procedat iudex.quæ nō
exigit iuramentum,nec reſponſionem,cum ad inſtā
tiam partis procedatur. & ſequuntur etiam doct. &
ratio eſt ſecūdum Ioannē quem ſequitur Io.An. hic
in princ.gl.ne per id aduerſarius inſtruatur.Sed ipſe
aduerſarius habet probare quæ denuntiauit; vt hic
ſentit gl.& ſequitur D.m. & ſequūtur docto. Aduer
te tamen;quia,vt.ſ.dixi in.10.artic. princip. ſecun-
dum Ang.hodiè ſeruatur communiter,*vt facta in- Cōis
quiſitione etiā ex officio,inquiſitus interrogatur, & obſ.
examinatur ſuper ea; & profectò hæc practica videt
mihi magis rationabilis.& conformis iuri;licet oēs
doct. communiter * teneant contrarium de iure. Cōis
Sed pro dicta practica facit text.in.c.1.ſ.de iura.ca opi.
lum.vbi text.indiſtinctè videtur velle, quòd debeat
iurari de calumnia in omni cauſa;& ſic vr̄ ꝙ in cauſa
inquiſitionis debeat iurari de calumnia, ſicut in cau
ſa accuſationis;& ſic reperi Ioan.de Imo.hic dicen-
tē,quòd fortè de iure dicta cōmunis opinio Doct.
non procedit. & contra dictam communem opinio
nem fortiter obſtat quòd dicam.j.in verſi.79. quæ-
950 ro.& facit quia† eſt communis*opinio Doct.quòd Cōis
in criminalibus etiam ſit iurandum de calumnia, vt. opi.
l.1.C.de iuram.calum.vbi in quacunq; cauſa, ſeu cō
trouerſia criminali iurandum eſt Ad idem.C.de fi-
de inſtrum.l.fi.C.de autho.præſtan.l.clarum. Facit
quod dicam.j.verſi. 84. quæro.& adde quæ dicam.
j.verſic.83.quæro.Aduerte tamen, quia quòd dixi,
quòd iudex debet tradere copiam inquiſitionis,ꝓ-
cedit quando intēderet procedere per probationes
teſtium

testium. Secus si per tormenta, & maxime si delictū esset personale; quia tunc cōsulo, imo adiuro omnes officiales, ne aliquo modo propalent delictum, & ipsius qualitates, & circunstantias; ne fortè instruāt captum vt tādem metu tormētorū mēdaciter fatea tur delictum, secundum quod dixi. s. eo. artic. q. 96.

951 ¶ Septuagesimosexto quæro, † qualis sit hæc forma iuramēti eo modo quo præstatur. Sol. tex. in. c. cū di lecti. ponit duplicē formā; vna quòd inquisitus iuret ad inquisita veritatē respōdere. Alia φ iuret plenā, & merā dicere veritatem, & quis doct. loquatur de hac duplici forma iuramenti simpliciter; tamen ille text. loquitur de iuramēto recipiēdo, quādo inquiritur super statu ecclesiæ, de quo dixi. s. eod. articu. vers. secundo quæro. sed quātum ad hanc inquisitionem specialem, arbitror, φ iuramentum debeat recipi ab inquisito, φ iuret veraciter ad inquisita respondere. Nā alia forma non videtur hic adaptari; sed tñ posset adaptari vtraq; forma, & posset exigi secundū quod dixi in dicta. 2. q. & est longa differentia inter vnam, & reliquam, maximè circa correctionem, vel reuocationem confessionis, secundum quod dixi in d. c. cum dilecti. Ideò autem ab ipso inquisito per iuramentum prius veritas inquitatur; quia melius scire creditur, vt in. c. videtur. Nā ipse melius informatus est de facto suo, quā alius, not. in. c. ab excommu

952 nicato. de rescrip. & per consequens, † prius p iuramentum ipsius debet inquiri veritas, quam p testes. Facit. s. de pba. c. sicut. & φ habetur in. c. ex literis. s. de iureiur. Facit. s. eo. c. si cōstiterit. de celeb. miss. c. fin. s. eo. & eo. tit. c. 1. lib. 6. Prædicta tñ pcedunt, qñ iudex ex officio inquirit sm Ioan. & Goffre. alias secus, tenet Io. An. hic in princ. & dixi in præced. q.

953 ¶ Septuagesimoseptimo quæro, † quid debet facere inquisitus, auditis verbis iudicis; an possit petere terminum ad deliberādū, & videtur φ non sit dandus, cum de facto suo quęratur, de quo certus esse debet. s. de rescrip. c. ab excommunicato. Sol. Host. hic tenet contrariū, cū de infamia dubitari possit, expedit peritos consulere. C. de ingen. manu. l. si auiā. s. vt lite non contest. c. 1. & sequitur hic Ioā. An. & tenet hic Ioan. de Imo. Goff. verò per ratione primo loco assignatā tenuit, φ nō sit dādus terminus ad deliberādum in criminalibus; quia reus certus est, an commiserit crimen, vel non; vnde statim debet confiteri, vel negare. Sed Host. in summa eo. tit. §. 1. versi. aliæ deliberatoriæ. etiam reprobat; quia saltem propter exceptiones, quibus inquisitor repelli potest, & inqsitio differi, quandoq; annullari, de quibus dicam in q. seq. debet sibi dari talis terminus. & hæc opinio mihi placet; quia si datur terminus ad deliberandum in ciuilibus. 3. q. 3. in. c. offeratur. s. de procur. c. dilectus. cum sim. fortius debet dari in criminalibus, vbi maius vertitur periculū, arg. c. vbi periculū. de elect. lib. 6. Nam videmus quòd propter causam prędictā plures dantur dilationes in causis criminalibus, quā in ciuilibus. ff. de ferijs. l. si quis. §. pen. & fi. & l. veluti & l. oratione. & l. vlt. C. eo. tit. l. 1. ff. de iudi. l. interdum. ff. de eden. l. si quis. §. pen. & fi. Bal. tamen in. l. si falsum. ff. de acqui. hær. dicit. φ si conuenitur quis ex facto proprio, non debet sibi dari terminus ad deliberatē respōdēdū. Si de facto alieno, vt de robbaria commissa in suo districtu, debet dari; cum verisimili ter possit ignorare. & videtur opinio satis æqua. vnde concludere, φ vbicunq; equitas, vel aliqua causa suggerit vt sit cōcedēdus terminus, debet cōcedi et si de proprio delicto inquiratur propter causas, quas

954 dixi. ¶ Septuagesimooctauo quæro, † quid debet facere inqsitus dato sibi termino ad deliberādū. Solu. dic. φ inquisitus ante omnia debet cōsiderare, & p posse laborare, per exceptiones dilatorias inquisitorem repellere, & inquisitionē frustrari, vel annullare. Et ideò debet cōsiderare exceptiones sibi cōpetētes ex psona iudicis; videlicet, φ nō hēt iurisdictionē, vel merū, & mistū imperiū; & talis qui nō potest inquirere, vt vicarius episcopi, vel φ est pnentus, vel φ deficiunt sibi qualitates req

955 site, vt † possit eē iudex; vt quia furiosus, infamis, mutus, cœcus, fœmina. minor, & sic de simi. Et si est delegatus, excipere debet, φ delegatio non tenet, vel qa rescriptū est impetratū tacita veritate, & expressa falsitate, vel φ rescriptū est falsū; vel opponere alias exceptiones, quæ possunt opponi circa rescripta, & delegationes, de qbus plenius p Spe. in tit. de repli. præsen. §. 1. 2. & 3. & per totū illū titulū; vel si hęc nō potest legitimè opponere, & illum habet suspectum recuset eum vt suspectum, secundum quod prędicta latius, & melius possunt colligi, ex his quæ dixi in. 5. artic. princ. & in summa dic secundum Bar. in. l. 2. §.

956 si publico. ff. de adult. φ regulariter † omnes illæ exceptiones, quæ possunt opponi contra accusatorem de quibus in. l. qui accusare. & trib. seq. ff. de accu. & C. qui accus. non poss. per totum, per Specul. in titu. de accu. §. 3. poss. opponi contra iudicem inquirentem. ¶ Fallit in magistratu, qui licet non possit accusare, vt d. l. qui accusare. tamen inquire potest. Nam ideò permittitur sibi inquirere, quia habet magistratum. vnde non debet idem esse causa amissionis, & expulsionis, vt. l. qui hominem. ff. de solution. &

957 † duo accidentia contradictoria non possunt informare idem subiectum. C. de lati. liber. tollen. in princip. & §. illud etiam. ff. pro suo. l. si ancilla. alias esset ponere oppositum in subiecto. Item fallit in illa exceptione, quæ habet plures reos delatos. de qua loquitur. d. l. qui accusare. in fine. Nam talis exceptio non habet locum in iudice inquirente. Nam propter officium in eo cessat turpis suspicio. l. 1. ff. de offi. præsid. l. si. C. ad. l. Iuliam repetū. Alię verò exceptiones quæ possunt obijci cōtra accusatorem, possunt opponi contra iudicem inquirentem. Facit supra de cler. coniug. c. diuersis. & ibi not. secundum Barto. in. d. §. si publicò. & mihi placet. Arbitror tamen propter rationes prædictas, dictas fallentias non habere locū in promotore inquisitionis; nā fortè dicto promotori obstarent dictæ exceptiones maximè prima. Cogitabis. Si verò nihil posset opponere contra personam iudicis; tunc vtrum inquisitio fiat ad instantiam, instigationem, vel prosequutionē alterius, vt puta; quia inimicus, quia suspectus, quia extraneus, quia sua non interest, & sic de singulis, secundum quod potest colligi ex his quæ dixi. s. in. 6. artic. princ. Si verò nihil prædictorū opponi potest; tunc consideret, & opponat exceptiones sibi competentes ex psona; vt puta, qa est talis cōditionis φ nō pōt cōtra eum inqri, vel nō est ille q continet in rescripto. de qua materia dixi in. 7. artic. prin. Sinautē dictæ

dictæ exceptiones minimè competerent; tunc con-
ſideret,& opponat exceptiones cõpetentes;ex quali
tate rei,vel delicti,ſup quo inquiritur; vt puta,quia
non poteſt,quia continet priuatam vtilitatem.Item
quia eſt tale delictum de quo non poteſt inquiri, &
ſic de ſingulis,ſecundum ea, quæ latius dixi in.8. ar
tic.prin. Huiuſmodi autem exceptionibus deficien-
tibus, conſideret alias exceptiones competentes ſibi
reſpectu formæ nõ ſeruatæ. vt puta,reſpectu præam-
bulorum requiſitorum,vel aliarũ ſimilium exceptio
num,& illas opponat;puta, quia non præceſſit infa-
mia;vel non præceſſit talis,qualis neceſſaria eſt;vel ſi
præceſſit,præceſſit a maleuolis,vel ſuſpectis;vel offe
rat ſe probaturum bonam famam . de quibus latius
dixi in.9.artic.princ.vel quòd nõ fuerũt expoſita ca
pitula prius quã fieret inquiſitio, ſecundum tamẽ ea
quæ dixi in dicto.9.articu.verſ. quarto quæro. vel ꝙ
nõ præceſſit monitio in caſibus in quibus requiritur
monitio.de quo tamen dic,vt dixi.ſ.in.9.arti.prin-
cipali.verſ.nono quæro.poteſt conſiderare etiam,&
opponere varias exceptiones ſecundum varias facto
rum contingentias,de quibus dixi.ſ.q.74.in verſic.
quo ad.3.vſq; in finem. Itẽ põt cõſiderare exceptio
nes,quæ ſibi poſſunt cõpetere,rõne loci,in quo non
poſſit formari inqſitio, ſm quod latius dixi in. 10.
artic.prin.& maximè in finali.q.Inſuper cõſiderare,
& opponere põt reſpectu libelli inquiſitorii nõ por
recti, eo caſu quo eſt neceſſarius, vel nõ porrecti in
debita forma.de quibus dixi.ſ.eo.artic.11.verſ.13.
quæro.14.quæro.& ſequentibus.Põt ẽt excipere, ꝙ
pendet accuſatio de eo, vel ꝙ ſuperuenit accuſator,
ſm ea quę dicã.ĩ.in.13.artic.princ. Itẽ põt excipe-
re, & opponere, ꝙ ſit præſcriptum iuri inquirẽdi,
ſm quod dicã.ĩ.in.13.artic.principali. Vel ꝙ p viã
accuſationis,vel inquiſitionis,vel ſimilẽ.aliàs fuit ab
ſolutus.ſecundum ea quæ dixi in.c.de his.ſ.eo.& ad
huc dicam.ĩ.in.13.artic.princ.& aduerte,quia de p̃
dictis exceptionib' ſemp prius cognoſcendum eſt,
ſiue opponãtur contra perſonam promouentis, ſiue
reſpectu perſonę eius, cõtra quẽ inquiritur:& ſic de
ſingulis ſecundum quod tradit Ioan. And. poſt Inn.
& Hoſt.in.c.exhibita.in prin.ſ.de iudi.Quid autẽ ſi
opponerentur huiuſmodi exceptiones ante lit. cõt.
ꝙ ille,ſuper quem proceditur,erat infamis,vel furio
ſus,vel fecit ad ſui defenſionem, vel ad vindictam ex
forma ſtatuti, vel ꝙ aduerſarius aliqua ex cã potuit
impunè offendi.& videtur,ꝙ nõ poſſũt apponi ante
litis conteſtationem;quia tales exceptiones tangunt
merita cauſę;ergo non poſſunt ante litẽ cõteſt. exa-
minari.C.de probat.l.exceptionem. Sed cõtrarium
Cõis obſ. eſt verum.& communiter* obſeruatur. quia vbi per
exceptionem propoſitã in vim dilatoriè oſtenditur
inquirentẽ,ſiue accuſantem non habere ius inquirẽ-
di;vel accuſandi,vel illud quod eſt propoſitum non
eſſe delictum;ſemper poteſt non ad effectũ abſoluẽ
di diffinitiuè;ſed ad impediendum proceſſum pro-
poni & probari;talis enim exceptio contumaciã im
pedit.C.de his qui ad eccle. confugi. &.l.item apud
Labeonem.§.quod ait.ff.de iniurijs. &.l.ſi maritus.
§.præſcriptiones.ff.de adult.ſecundum Iac. de Are.
&.ff.de nego.geſt.in.l.ſi pupilli.§.videamus.&.l.ele-
ganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi. inde. &.ff.de iniur.
l.nam & poſtea.in princ.&.l.abſentem.in.fi.ff. de pę
nis.quod etiam ſequitur Bal.in.d.l.exceptionem. &
vide quòd not. Bart. in.l.vir bonus.&.l.cum quęreba
tur.ff.iudi.ſol.doc.& ibi dixi,in.c.dilecto.ſ.de app.
dom.Anto.in.c.veniens.ſ.eo.gloſſ.& domi.m.in.c.
ſuper literis.ſ.de reſcrip. Spec.in tit.de exceptio.§.
dictæ.verſic.Martinus.Ioan.And.in.c.1. de litẽ con
teſt.lib.6.per Archi.in.c.vt circa.de elec.lib.6.¶ Se-
958 ptuageſimonono quęro,† quid ſi fiat inquiſitio con
tra collegium, vtrum quilibet de collegio poſſit di-
ctas exceptiones opponere.Sol.dic, ꝙ ſi ſit inqſitio
generalis ſuper ſtatu monaſterij, poteſt vnuſquiſq;
exceptiones ſuas opponere,vt not.in.c.ad petitionẽ
ſ.eo.cũ ratione cuiuſq; perſonæ, de qua inquiritur,
cenſeatur inquiſitio ſpecialis;ſecus de his quæ cõmu
niter tangunt conuentum ; quia in his non admitti-
tur exceptio ; niſi proponatur a toto conuentu, vel
a maiori parte,arg.eius qđ legitur,& not.ſ.de elect.
c.in Geneſi.12.q.2.c.qui manumittitur.niſi cauſa ra
959 tionabilis aliud induceret;quo caſu† vox vnius pfer
tur toto cõuẽtui.ad hoc,de his quæ fi.a ma.parte ca.
c.1.ſecundum Hoſt.in.d.c.ad petitionem.ſ.eo.& ſe
quitur Io.And.in verſi.iuris ordinem, & ſequuntur
do.Ant.& Ioan.de Imo. Faciunt not.in.c. dilecti.2.
960 ĩ.de ſimonia.¶ Octuageſimo quæro,† vtrum requi
ratur lit.conteſtatio.Sol.Roff. in tractatu de inquiſi
tione in.5.membro dicit,quòd in inquiſitione pro-
ceditur lit.non conteſt.per.c.quoniam frequẽter.§.
ſunt & alij. ſ. vt lite non conteſt.de re iud. c.cum I.
& A.ĩ.eo.c.ſi Goffred.verò,& Vincen.hic in princ.
& communiter* alij dicunt, quòd aut iudex proce- Cõis opi.
dit ex officio. & non conteſtatur lis; ſed quaſi conte
ſtatur lis cum infamia.ſecũdum Hoſt. ſicut aliàs di-
citur de dolo & contum.c.prout nobis.& quòd not.
in.c.cum olim.ſ.de teſt.non tamen dicit hanc quaſi
lit.conteſt.eſſe neceſſariam; ſed de ipſa per ſimilitu
dinem,& comparationem ſic loquitur;nec enim in-
famia viſibiliter, & vocabiliter appellat in iudicio;
nec iure aliquo hæc quaſi conteſtatio eſt expreſſa.
nec porrigitur petitio.& ſine his vera litis conteſta
tio fieri non poteſt.de lit conteſt.c.1.& hoc conſide
rato dicitur in cauſa inquiſitionis procedi lite non
conteſt.vt dicto.§.ſunt & alij.Si verò quis inquiſitio
nem proſequitur;tunc eo ipſo fit vera litis conteſta-
tio;ſicut cum actore,vel denuntiatore.ĩ:de purg.ca
not.c.1.& hoc ſequitur hic Ioan. Andr. in gl. & te-
net Spe.in tit.de inquiſitione.§.nũc tractemus. verſ.
ſi autem inquiratur.Hoſt.tamẽ vt recitat Ioã. An.in
c.cum clamor ſ.de teſti.Diſtinguit inter promoto-
rẽ conſtitutum a iudice ad inquiſitionem adiuuãdã,
& dicit, tunc lit.non conteſt.aut conſtitutũ a ſocijs,
vel a ſe ipſo ſpõtè illam promouente;& tunc ſit lis p
eum conteſtãda.vide quę dicam.ĩ.q.99.Io.de Imo.
hic,& moderniores videntur ſequi ſimpliciter opi.
Hoſt.de qua ſupra dixi.Glo.in.d.§.ſunt & alij,diſtin
guit,ꝙ ſi inquiſitus ſe per contumaciam abſentat,&
non requiritur lit.conteſt.aliàs ꝙ exigitur.Hoſt.hic
dicit, ꝙ ſi nemine impetrante inquiritur de exceſſi-
bus alicuius abſentis per cõtumaciam,planum eſt,ꝙ
non requiritur lit.conteſtatio ; ſecus ſi per modũ q̃-
relæ impetretur inquiſitio, & remittit ad no. in.
d.c.dilecto. quæ verba dicit D.m. in. d.§. ſunt &
alij.ponderanda.Sentit etiã Hoſti. quòd quãdo ali-
quis eſt principalis in inquiſitione,non poteſt pce-
di,

di etiam contra absentem lite non contestata; cuius
contrarium sentit gl.ibi.Inno.etiam in.c.cum olim.
s̄.de testi.simpliciter dicit, q si est promotor inqui
sitionis,fit litis cõtestatio;secus si ex officio,vel cum
generaliter proceditur super crimine. Host. in.c.cũ
clamor.s̄.de testi.dicit,q si prosequẽs inquisitionẽ,
datus est a iudice ad ipsam inquisitionem promouẽ
dã;tunc,quia talis non est propriè pars,sed minister
iudicis;non debet cum eo lis contestari.Secus si non
est datus a iudice,sed a socijs,vel ipse se obtulit ad in
stigãdam inquisitionẽ,quia cũ eo est lis contestãda,
cum ipse censeatur pars.Facit.ĩ. de purg.cano.c.cũ
dilecto.s̄.de iudi.c.exhibita.s̄.eo.c.veniens. &.c.cũ
dilecti.Vnde concludit ibi Io.de Imo.q si ex mero
iudicis officio proceditur, non est cum quo lis cõte
stetur.Si vero ad partis instantiam,distinguitur vt di
961 ctum est,& † ita dicit intelligendum.§.sunt & alij.s̄.
allegatum,& idem in effectu tenet Host.in.d.c.cum
dilecti.ĩ.de purg.cano. Sed aduerte,quia vt supra di
xi,in alia opinione Host.Ioan.de Imo.& etiã Hosti..
videntur sentire,q etiam cõtumace promotore,nõ
videtur posse procedi lite non cõtestata.Spec.in tit.
de inquisi.§. nunc tractemus.versi.si igitur. recitatis
opi.videtur finaliter concludere,q in generali inq-
sitione non sit lis contestanda.de quo dixi.s̄.eo.art.
versi.secundo quæro.& versi.6.quæro. & sic loquitur
de re iudi.c.cum I. & A.In speciali verò si non est p
sequtor inquisitionis,nulla fit contestatio, vt in.d.§.
sunt & alij.secus si adest psecutor, prout dixi supra,
secundum Goff.& Vinc.Ang.verò in.l.si vacãtia.C.
de bo.vac.lib.10.dicit,q lis nõ debet cõtestari; qa
962 † litis cõtestatio nõ fit nisi per interrogationẽ acto
ris,& responsionem rei, factam animo litẽ contestã
di,vt.l.1.C.de litis contest.Subdit tamen,q licet nõ
fiat litis contestatio;tamen fieri debet per iudicẽ in-
terrogatio,& per inquisitum responsio. de quo arti-
culo dixi supra eo.artic. versi.18. quæro . D.m.in.d.
§.sunt & alij.dicit.q gl.ibi benè dicit, vt sine conte
statione posset procedi,si reus est absens. & idem te
net glossa in.d.c.cum I.& A. & sentit ibi Petrus, &
Abbas & tenet hoc D.m in.d.§. sunt & alij.etiã vbi
est specialis promotor.Mouetur; quia licet adsit spe
cialis promotor;tamen non petitur a parte;sed tan-
tum cõcluditur iudici vt illum puniat ; vnde licet sit
fienda quædam contestatio quãdo est præsens; secus
quando est absens per contumaciam. allegat simile
in.c.per tuas.s̄.de appell.Item secundum eum,text.
noster in.§.debet.qui indistinctè permittit in inqui
sitione posse procedi, quando reus est absens per cõ
tumaciam,& hoc maximè tenendum est secundũ eũ
de iure canonico , secundum quod mitius puniatur
reus per modum inquisitionis.Nec in pęna imponẽ
da sit distinctio,an sit psecutor inquisitionis,vel nõ.
Côis opi. Sed tu aduerte;quia communis* opinio videtur esse
vt patet ex supradictis, quã etiã videtur sequi. D.m.
ibi,& hic,& in.c.cum dilecti.ĩ.de purg.can.q si p-
motor inquisitionis est præsens,debeat fieri litis con
testatio.mihi tamẽ videtur q doct. vellẽt duo cõtra
Côis ria,& repugnantia.Nam communis * opinio est se-
opi. 963 cũdum quod supra dixi in versic.18.quæro,q † si p-
ceditur in inquisitione ad promotionem,vel instiga
tionẽ alterius,iudex nõ dẽt interrogare inqsitũ,nec
inquisitus tenetur rñdere, ne aduersarius instruatur

vt ibi dixi.ergò sequitur,q non debet fieri litis con
testatio etiam promotore præsente;quia,vt supra di
xi,contestatio litis fit per interrogationem,& respõ
sionem,vt in.c.1.s̄.de litis contest.&.in.l.1.C.de li-
tis contest. cum sim. Nec video huic arg.posse dari Côis
responsum,retẽta prædicta cõi* opinione,q inquisi opi.
tus non debeat interrogari,nec teneatur respõdere;
sed solum posset procedere retẽta cã,practica,& ob
seruãtia,de qua supra dixi in vers.8.quæro . qđ tamẽ
ibi conatus fui defendere quòd sic,etiam de iuris ri-
gore.Vnde satis faciliter videretẽ posse sustineri opi-
nio Ang.simpliciter , q lis non sit contestanda in cã
inquisitionis.Et pro ista opi.videtur esse tex.in. d.c.
quoniam.§.sunt & alij.qui simpliciter videtur velle,
q in causa inquisitionis procedi possit lite non cõte
stata.Item facit tex.noster qui simpliciter vult in ver
bo,debet.q possit procedi inquisito absente;& cum
proceditur inquisito præsente nihil dicit,de litis cõ
test.Non obst.iura per quę mouentur Doctores cõ
muniter. Primo non obst.c.exhibita. s̄.de iud.quia
964 † ille tex.loquitur in inquisitione,quę fit quãdo agit̃
de confirmatione electi in prę latum;quia cõtra ipsã
electionem opponitur vel in formam , vel in perso-
nam.Non obst.c.veniens.s̄.eo.quia nihil ibi de litis
contest.dicitur.& simili modo potest responderi ad
c.cum dilecti.s̄.eod.Nec obst.c.cum I.& A.s̄.de re
iudi.quia in eo,quod ibi dicitur,de litis contest.fuit
allegatio partis.Quinimo videtur pbare tex.ille , q
non sit necessaria litis contestatio.tamen Papa dictã
965 allegationem partis non ponderauit;& † loquitur il
le text.in inquisitione generali super statu ecclesiæ,
tam in capite,qnã in mẽbris; & sic nõ videtur q ali-
quo modo fuerit necessaria litis contestatio . Non
obstat.c.cum dilectus.ĩ.de purg.can.quia simili mo
do potest responderi,quia illud qđ ibi dicitur de li-
tis contestatione,fuit allegatio partis . Nec obstat
qđ tex.postea ibi in decisione dicit, q pfati iudices
prætermiserunt iuris ordinem, & sic videtur se refer
966 re ad omissam litis contest.quia respondeo.q † ille
tex.potest intelligi q fuit obmissus iuris ordo. s.qui
requiritur in indicenda purgatione . de quo ordine
ibi videbimus,in dicto titu.& q ibi non ponderatur
litis contestatio, satis potest colligi;quia ibi nõ fuit
processum aliquo pmotore specialiter promouẽte
inqsitionem,licet ad petitionẽ quorũdã fuit inqui-
sitio commissa . Præterea ibi procedebatur ad pur-
gationẽ,nõ autẽ inquirebatur super crimine specia-
liter ad pœnam. Si quis tamen vellet tenere commu Côis
nem opinionem,* q requiratur litis contestatio. p opi.
qua opinione facit ille text.c.cum dilectus.ita distin-
guerem,q aut iudex procedit ex mero iudicis offi-
cio,& facta interrogatione per iudicẽ, & respõsione
per reum mediante iuramẽto negaretur &c. dicitur
fieri quasi quædam litis cõtestatio cum infamia,quæ
habetur quasi loco accusationis,secundum Host.hic
vt.s̄.dixi in princ.Si verò iudex promotore postulã
te,adhuc subdistingue, q aut iste est tanquã assistẽs,
& coadiuuans iudicem. & idem dicẽdũ quòd statim
dixi. Aut est vt verus promotor; & instigator , quo-
dammodo assumens telam iudicij per datum a se li-
bellum;& hoc casu subdistinguo , q aut inqsitus est
præsens;aut contumax . Primo casu præcedẽte inter
rogatione,& responsione fit etiã litis cõtestatio; sed

in veritate adhuc non propria; quia, vt. ſ. dixi in hoc
artic. verſi. 16. quæro. in tali libello non concluditur
parti, ſed iudici; ſapit tamen naturam conteſtationis
& magis adhæret conteſtationi, quã quãdo iudex ꝑ
cedit ex mero officio; & ita loquatur. c. cũ dilectis. &
alia intra quæ videtur exigere cõteſtationẽ. Sed ſi nõ
præcederet interrogatio; nõ video quomodo poſſit
fieri litis conteſtatio. Iſte eſt propriè caſus. §. ſunt &
alij. Nã ſi rectè inſpiciãtur caſus præcedẽtes ad quos
continuatur. §. ſunt & alij. loquuntur quãdo reus eſt
967 contumax, ¶ Octuageſimoptimo quæro, † vtrum in
criminibus leuibus prædictæ ſolennitates requirantur,
puta; reperitur quis ludere ad azardum, vel
cum armis, vel de nocte. Solu. dic, ꝙ non, neq;
in modo procedẽdi, neq; in modo cõdemnãdi, arg.
auth. niſi breuiores. C. de ſẽt. ex breu. recitã. ſed ſuffi
968 cit, ꝙ fiat mãdatũ. ſ. ꝙ reus ſoluat pœnã, ẽt † ſi ex for
ma ſtatuti caueatur, ꝙ iudex teneatur facere ꝓceſ-
ſum, qui intelligitur in delictis grauibus, nõ in leuibus,
vt eleganter dicit Bart. in. l. leuia. circa fi. ff. de ac
969 cuſa. & † quæ crimina dicantur leuia, vide ibidem, &
plenius in. l. non ſolum. §. ſi mãdato. ff. de iniur. vide
gl. de conſe. diſt. 3. c. pęnitentibus. & ibi Archid. Inno.
in. c. ſicut noſtris. ſ. de iureiur. & aduerte, qa in le
uibus non videtur procedere inquiſitio. de quo dic,
970 vt dixi. ſ. ea. q. ¶ Octuageſimoſecũdo quæro, † quid
debeat facere reus circa confeſſionẽ, vel negationẽ,
quãdo ſentit, vel nõ ſentit ſe culpabilẽ; videlicet, an
debeat negare, vel confiteri. Sol. hic aduerte, qm̃ pro
anima, & pro corpore volo tibi dare cõſiliũ. Si delictũ
eſt tale ꝙ requirat pęnam perſonalẽ, cõſidera, &
examina benè te ipſum, vtrum illud tale delictũ cõmiſeris;
& ſi quidẽ cõmiſiſti; nullo modo cõpareas,
nec confidas in te, aut in amicis; quoniã tormẽta nedum
eruũt veritatem; verum ẽt plerunq; falſitatem;
dummodo tortus ſciat qd intẽdat officialis ſcire ab
eo, & auxilio, ac ſpe amicorũ quis ſæpenumero fallitur,
& deſtituitur. Hæc experiẽtia efficax rerũ magi
ſtra manifeſtat. Si verò fueris captus, vel adeò demẽs
971 fuiſti, ꝙ comparuiſti, hic aduerte, quia † quo ad Deũ
pro ſalute corporis tui, non eſt licitum tibi mentiri;
quia cum per mendacium perdas animam, vt ſalutẽ
972 recuperes corporis, & † anima ſit longè præſtantior
corpore, vt in. c. cum inferior. ſ. de maior. & obe. &
in. l. fi. C. de ſacroſanct. eccle. meritò hoc tibi non licet,
probatur. 22. q. 2. c. ſi quis. &. c. primum. &. c. cũ
humilitatis Facit. c. ſuper eo. & ibi not. j. de vſur. &
pati pœnas de delicto melius eſt, quã non pati, vt latè
diſputando cõcludit Plato in eo libro, qui inſcribitur,
Gorgias Leontinus. Faciunt ea quæ dicã. j. in
c. 1. de exceſ. præla. ſi tamen poſſes aliquo modo palliare
delictum; hoc tibi liceret, ſecundum quod not.
Ioã. And. D. An. & Doct. in. c. 3. ſ. de auth. & vſu pal.
Nam ſi hoc licitum eſt pietatis cauſa, pro ſalute alterius;
vt latè tradit. glo. quæ ponit exempla, in. d. c. ne
quis, fortius pro ſalute propria. Facit quòd tradit D.
Domini. in. c. cupientes. de elect. lib. 6 & Archi. 4. q.
3. in. c. nullus. Aduerte tamen, quia videtur ꝙ pro ſalute
propria in peccatore ſit licitum mentiri; quia ſi
deliquit; ergò non perfectus. Sed in nõ perfecto pietatis
cauſa pro ſalute alterius mentiri, non eſt peccatum
mortale; ſed veniale, vt d. c. ne quis arbitretur
& ibi glo. ergo pro ſalute propria, non debet aliquo
modo dici peccatum mortale in non perfecto, & vi
de Bal. in authen. cõtra qui propriã. C. de nõ nume.
pecu. qui dicit, ꝙ propter defenſionem licitũ eſt regulariter
mentiri; ſed debet intelligi de defenſione
iuſta, ſed nõ inſiſto in hoc. Et quicquid ſit in foro cõ
973 ſcientiæ, † Humanitas noſtra pro conſeruatione ſui
indiuidui debet facere quicquid poteſt, nec apud ho
mines hoc reprehenſibile iudicatur, imo laudabile,
dũ fiat pro ſalute propria, & ẽt ꝓ ſalute alterius, quę
vulgaris opinio videtur etiam defendi authoritate
dictæ glo. in. d. c. ne quis. Nam cum gl. ibi velit, ꝙ in
viris imperfectis mentiri pro ſalute hominis non eſt
peccatum mortale; ſed ſolum perfectis; & quaſi nul-
974 lus perfectus reperiatur; † quia ſepties peccabit iuſt⁹
in die. Res enim penè eſt cõtra naturam, quòd quis
ſit ſine peccato. 25. diſtin. §. criminis. vide ꝙ dicam.
j. de exceſſ. prælat. in rub. aduertat etiam, ꝙ ſi ſuã cõ
ditionem faceret meliorem confitendo; puta, quia
pœna corporalis per confeſſionẽ efficitur pecuniaria,
ꝙ confiteatur, quando verum eſt; aliàs non. Facit
quòd ſtatim dicam. Item non predat inquiſitus
mellifluis verbis officialis, & promiſſionibus ſuis. Faciunt
enim largas, & amplas promiſſiones, vt eruant
veritatem quas poſtea minimè obſeruant. Ipſis enim
hoc licitum eſt pro inuenienda veritate. 30. q. 5. c. iu
dicantem. Si verò innocens es a delicto de quo es in
famatus; ſi probabile eſt, & ſit tale in quo ſola confeſſio
non ſufficit; quia reprobari poteſt, vt eſt in fur
to pro quo vix non culpabilis poteſt periclitari; niſi
officialis ſit malus, aut ſtultus, vel ignarus. Nam volet
inuenire cui fecerit furtum, vbi, & quid de furto
fecerit, vel ſi eſſet ſimile delictum reꝓbabile, & hoc
caſu ſemper ego conſului, & conſulerum, quòd inquiſitus
compareret, & potius vellet omne tormentum
pati in perſona, quam infamis cum tanta ignominia
degere. Faciunt quæ dixi in nono artic. princ.
verſic. 20. quæro. Conſulerem tamen vt conſuluit Pe
trus Pectinarius, conciuis meus, ꝙ ſi eſſet facinoroſus,
vel alia delicta reprobabilia perpetraſſet, ꝓpter
quæ pœna veniret imponenda, quòd nullo modo
comparere debeat; licet pro alio nũc commiſſo eſſet
inquiſitus; quia plerunq; officiales fingunt vnum
pro alio. & poſito quòd nulla eſſet fictio, eſt tamẽ pe
riculoſum propter alia delicta. Si vero delictum nõ
eſſet reprobabile, nullo modo cõparet, quamuis innocens
ſit, ſi modo ſcit, quid intendat officialis. Si ta
men in caſibus prædictis captus fuit, aut comparuit,
& innocens ſit, nullo modo confiteatur, ſi hoc facere
poteſt. hoc tamen facilius eſt cõſilio, q̃ facto, & ſi cõ
975 tingat, ꝙ † ob pęnã tormẽtorũ confeſſus fuerit; illã
reuocet; qa aliàs grauiter peccat, & ſeipsũ interficere
dicitur, vt tradit. D. m. in. c. ex parte. ſ. de ſepult. &
c. 1. ſ. de teſt. cog. & p. c. ſi nõ licet. 23. q. 5. & in iſtis
criminibus quæ de facili non poſſunt reprobari, &
perquiri, an verũ dicat qui confitetur, debet eſſe pru
dens officialis, & diligenter animaduertere, & inueſtigare
omnes circunſtantias, per quas ipſe valeat co
gnoſcere, vtrum inquiſitus ſit confeſſus potius propter
penã tormentorũ, quã per veritatem, & interro
gare inquiſitum, verũ aliquis allocutus fuerit eũ de
dicto maleficio. Hoc dico, qa ſemel vidi de facto, ꝙ
cũ quatuor ciues vellent vnũ morti tradere ob inimi
citias, & factiones, ſuppoſuerunt vnũ qui prędiceret
crimen

crimen capitale, de quo intendebat illum diffamare
apud officialem, ad hoc vt ipse tandem tortus, illud
delictum punctualiter confiteretur; quod quidem
delictum erat reprobabile; vnde cum in principio in
quisitus negaret, eo quòd innocens erat, interroga-
uit post tormenta illum, vtrum cum aliquo de ipso
delicto verba habuerit, qui respōdēs se nunquā deli-
ctum illud cōmisisse; dixit qualiter talis venit ad eū,
& narrauit sibi totum delictum, de quo dicebatur in
famatus. quo audito officialis fecit illū capi, qui ca-
ptus propalauit suppositores ipsius; & tādē cōperta
est calumnia prudentia officialis, & innocens euasit.
Sunt enim cuncta diligenter rimanda, attendēda, &
inuestiganda exemplo Danielis, ne innocens cōdē-
netur. Quis enim ignarus eius quod quærit, & inten-
dit scire officialis, potens est varia subire tormenta,
& in negatione psistere? Nemo ferè si vera fateri vo-
lumus. Caueāt ergo officiales, ne ædificēt sibi ad ge-
hēnā. Si verò pęna imponēda eēt pecuniaria, nocēs
fateretur delictū; tū quia non licet mentiri, vt dictū
976 est; tum q̄uia † cum sponte cōfessis mitius agitur, gl.
in verbo sua sponte. 2.q.1. in primis. & 1. dist. c. p̄sbi-
terū. ē. de furt. c. fin. 12.q.1. in c. non dicatis. 15.q. vl
tima. in summa. traditur in. l. 1. C. ad. l. Iul. maie. de
re mil. l. nō omnis. §. 1. 2. & 3. in c. de hoc. ē. de sym.
977 & vide quod ibi dixi. Tum etiam, quia † in multis no
cet mendacium respectu beneficij amittendi. vt. l. fi.
ff. de rei vend. & in. l. 1. §. interdum. ff. si qua. pauper.
fecisse dica. & ibi do. Flo. & l. si dubitetur. §. 1. ff. de
fideiusso. & l. verum. §. 1. ff. pro socio. & l. si præsidi.
C. de donat. ante nupt. & l. contra negātem. C. ad le.
Aqui. & auth. cōtra qui p̄ptiā. C. de nō numer. pec.
& insti. de oblig. ex qua. contra. §. fi. vide etiam alia
iura per Bal. in. l. 1. C. de furt. & in. c. si vasallus. si de
978 feu. defunc. fue. controuer. Tum etiam quia † pote-
rit consequi beneficium. quod vt plurimum statuta
Italiæ tribuunt confitentibus, & damnum, seu augu-
mentationem pœnæ negantibus. de qua materia vi-
de latè per Bal. c. 1. §. porrò. quæ fuit prima causa be
nefi. amitt. vbi vide per eum, de qua negatoria intel-
ligatur. & quòd tale statutum. & beneficium nō ven
dicat sibi locum in pœnis impositis ipso iure, per. l.
id quod. §. si. & etiam ibi not. Bart. ff. de penu. leg. &
l. 1. & ibi Bart. & do. Flo. ff. ad. l. Aquil. & l. palam. ff.
de ritu nupt. & quòd licet primo negauerit, deinde
confiteatur nondum liquidato negotio; quòd licet
non prosit ad diminutionem pœnæ, prodest tamen
ad pœnæ augumentationem. Vide etiam Bal. in. c.
vasallus. si de feu. defunc. fue. controuer. & ibi etiam
de eo, qui primo negauit, deinde confitetur in tor-
mentis, & per Bart. in. q. quæ incipit, per Italiam. &
vide etiam per Bald. in. d. c. vasallus. vbi dicit, q̄ tale
statutum intelligitur de negante per dolum, vel latā
culpam. & ibi etiam vide qualiter post negationem
admittetur pnia, & qd si aliqs fatet delictū, negat tñ
aliquā qualitatē, qua cessante pęna cēssat, vel minuit
vide latissimè per Bar. in. d. qu. q̄ incipit, p Italiā. vbi
vide plura notāda circa hāc materiā. dicā statim in
quæstio. 88. vbi etiam dicam de cōfesso in tormētis.
979 ¶ Octuagesimotertio quæro. Pone, † inqrit contra
P. q̄ ipse percussit L. officialem cōmunis Senarū, &
de numero resedutorum, quos percutere est grauis-
sima pęna. Inquisitus fatetur simpliciter; vel fatet se
percussisse dictum L. Potestas vult ipsum cōdemnare
pœna qua tenetur percutiens officialem, & resedu-
tum, quæ longe grauior est, vt dixi. quæritur an pos-
sit? Hanc. q. habui de facto. & obtinui q̄ non posset;
980 quia † responsio ad inquisitionem, seu accusationē,
vel positionē cōtinētē vnū principaliter, & aliud de
monstratiuè, intelligitur tm̄ facta ad principaliter
contenta, vt singulariter not. Specu. in tit. de positio.
§. 7. versi. 11. & An. de But. in. c. 1. ē. de plus peti. Sed
in dicta inquisitione videtur principaliter intentari
percussio; & qualitas officij vr̄ adiecta demonstra-
tiuè. Bar. et hoc tenet in. l. si cui serui. ff. de leg. 1. Vbi
981 dicit, q̄ † si fuit accusatus P. de adulterio cōmisso in S.
vxorē Titij, & ipse P. rn̄dēdo accusationi, dicit cōfi
teor me cognouisse carnaliter dictam S. q̄ p hoc nō
vr̄ cōfiteri illā qualitatē, q̄ sit vxor Titij; & sic nō po
test puniri de adulterio; nisi aliter p̄bet. Secus si ac-
cusatus, vel inquisitus confiteretur omnia contenta
in inquisitione vera esse, p d. l. si cui serui. §. si a filio.
Sed tu vide eundem Bar. in. l. si dubitetur, versi. fin. ff.
982 de fideiuss. vbi dicit, quod regula sit, q̄ † vt per men-
dacium quis ammittat beneficium sibi competens,
necessarium est, q̄ dicatur circa idem, quod est cau-
983 sa beneficij, vt puta † si socius negat se socium pdit
beneficiū qd̄ habet ratione societatis, vt in. l. si vnus.
984 §. fin. ff. pro socio. & † filius qui est in potestate, si ne-
gat se fuisse in potestate, amittit beneficium, vt. l. 1.
985 & l. sed si ex parte. ff. quod cum eo. & † fideiussor si
negat se fideiussisse, amittit beneficiū diuisionis & ex
cussionis. vt dicta. l. si dubitetur. §. fi. de quibus omni
bus est tex. in. l. sed hoc ita. in. fi. de re iud. vult tamen
Bar. in. d. §. fina. q̄ licet in libello aliquid petatur a
fideiussore, & narretur eum fideiussisse, & ipse negat
narrata, prout narrantur vera esse, q̄ ipse non ammit
tit beneficium diuisionis; quia ille qui negat, intelli-
gitur negare intentionem principalem ipsius libel-
lantis, q̄ principalis intētio ex cōclusione libelli ap
paret, q̄ conclusio vr̄ esse, quare peto ipsum cōdem-
nari, cogi, & cōpelli ad soluēdum; vnde cum fideius-
sor, vel similis dicit, nego narrata, prout narrātur ve
ra esse; videtur solū negare conclusionem, non autē
alias appendicias; & sic videtur esse contra ea, q̄ no-
tat Bart. in. d. l. si cui. Sed potest dici, quòd in primo
casu principaliter in iudicium deducebatur adulte-
riū; & ideò principaliter confessio refertur ad hoc.
Vel potest dici. quod ibi respondit in terminis Bar.
986 per verbū omnia, † quod est verbū vniuersale colle-
ctiuum, & etiam distributiuum; secus si simpliciter,
& indefinitè negaret. Præterea longa est differentia
inter affirmatiuam, & negatiuā, secūdum not. in. l. is
qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. & in dicta prin-
cipali quæstione fuit iudicatum, q̄ inquisitus nō po
terat puniri, tanquam percutiens officialem. de quo
vide etiā Io. de Imo. in. d. l. si cui. §. si a filio. ¶ Octua
987 gesimoquarto quæro, † vtrum in causa inquisitionis
iurandum sit de calumnia. Solu. Doct. non tangunt
hanc quæstionē q̄ repererim; nisi quòd Io. de Imo.
trāscursim dicit vnum verbum hic, per quod videtur
ipse sentire, quòd iurandum sit de calumnia. Sed tu
aduerte, quòd in hac quæstione ex duplici capite vi-
detur oriri dubitatio. Primo, quia in causa crimi-
nali non videtur esse iurandum de calumnia secun-
dum quod notāt Martinus, & quidam alij, in. l. 1. C.
de

de iuram.calum.Mouentur;quia licet in causa ciui-
988 li sit iurandum;tamen† causa criminalis nihil habet commune cum causa ciuili,vt Instit.de public.iudi.
989 in princ.Item quia† in criminalibus licitum est mētiri, & qualitercunq; redimere sanguinem suum. ff. de bonis eorum,qui ante senten. sibi mor.consciue. l.1.facit.ff.de bonis liberto.in.l.qui cum maior.§.si patris.Secunda dubitatio descendit.Nam posito, φ ad promotionem alicuius procedatur in inquisitione,non videtur φ requirat respōsio ex parte inquisiti;& per consequens nec iuramentum, vt dixi. §.eo. artic.princ.versi.19.quarto. & secūdū ea quæ dixi in versi.26.quarto.Ego tamen arbitror,retentis quæ dixi,& de respōsione, & de litis cōtestatione φ fortè iurādū sit de calumnia.Nec obstat quòd in cōtrariū in primo loco allegatū est,q̄ra sm̄ Bulga.& Ioan.& Azo.& gl.& Bar.& communiter.* Doc.in.l.1.C.de
Cōis opi. 990 iura.cal.etiam† in causis criminalibus iurādū est de calumnia,per generalitatem dictę.l.1.&.l.fi.C.de fide instru.& est tex.expressus in.c.1.§.de iura.cal.ibi in quacunq; causa,seu controuersia criminali, seu ciuili.Facit & tex.in auth.vt litigantes iurēt.§.finautē criminalis.coll.9.& in.l.clarum.C.de autho.præstā. & in auth.nouo iure.C.de pœna iudi. qui malè iudi. & cōmuniter* tenēt Canonistę in.d.c.1. Nō obstat
Cōis opi. arg.primum.§.in contrarium formatum, quia illud est verū,φ criminalis accusatio, & ciuilis actio nihil cōe habēt.s.quo ad modū concludēdi;quia per ciuilē actionē cōcluditur aliquid dari,vel fieri;sed p accusationem criminalē concluditur ad pœnā inferēdā accusato,vel inquisito.Non ob.secundū arg.quia nō est verum,φ per calumniam liceat redimere sanguinem suum;cum illa sit peccatum mortale; nec licitum est etiam pro saluandis omnibus hominibus, qui viuunt,& quo ad animas,& quo ad corpora,mētiri. ,pbatur.21.q.2.c.ne quis. traditur per Doct.in
991 c.super eo.§.de vsur.& ratio est in promptu; quia† omnis ordinata charitas debet incipere a seipso, vt in.c.3.de suppl.negl.prælæ.& in.l.si præses.C.de serui.& aqua.23.q.5.c.si non licet. de pœni. dist.3.c.q
992 vult.nam†quid prodest homini, si totū mūdū lucretur,animę vero suæ detrimētum patiatur.Mat.16.c. & Lucæ.9.c.habet de simo.c.Mattheus.& ibi dixi.dicit tamē Host.in summa in tit.de iur.cal.§.& in quibus.versic.Item in criminalibus,φ secundū leges nō est iurandū in causa criminali,per ratione.§.allegatam;quia licitum est ibi corrumpere, quod sine falsitate fieri non potest,& sine calumnia;ergo nō indicēdū cōtra hoc iuramētū,arg.no.§.de coha. cle.& mulieru.c.clericos.quia hoc esset iurare cōtra mētē, & anceps incurrere piuriū;secus dicit sm̄ canones.Sed Bar.tenet,φ idem sit secundum leges.Nec ob.l.1.qa id quod dicitur.quòd licitum est redimere quocūq; modo,pro tacito dicitur;quia pro confesso non habetur,qui aduersarium corrumpit;sed nō quòd licitum sit calumniari.Conclude ergò,quòd in criminali regulariter exigitur iuramētū calumniæ:qa si exigitur in causa ciuili; fortius debet exigi in causa criminali;in qua maius est periculum,per reg.c.vbi periculum de elec.lib.6.&.§.tetigi in alio articu. Sed in inquisitione ita demum videtur exigendum, si per iudicem fieret interrogatio.Hodiè tamen secundum cōmunem stylum Italiæ,tā in accusatione,quā

in inquisitione reus comparens iurat de dicēda veritate;& sentit Bar.in.d.l.1.& vide quòd dixi.§.q.75. &.q.83.& ad prædicta vide quæ latius dixi in. c.2.§. de iur.calum.a.6.vers.vsq; ad 8.¶ Octuagesimoquin
993 to quæro,† quid si is contra quem inquiritur est minor,vtrum debet admitti eius responsio nō dato sibi curatore.Sol.dic,φ nō,quoniam minor etiam in criminalibus,non habet legitimā personā standi in iudicio,vt in.l.clarum.C.de autho.præst.& in.l.in vniuersis.C.qui dare tut.pos.& est tex.in causa criminali in.l.propter.C.de adult.quòd procedit etiā si plures haberet liberos,vt in.l.de his.C.de adm.tut.aliàs autē processus non teneret,vt in.l.1.&.2.C.qui legi. perso.& ibi per Doct.Nec etiam confessio sua spontanea præiudicaret,vt traditur in.d.l.clarum. vbi vide per Bal.qui recitat plures opi.Petr.enim dicit,φ hoc procedat,si haberet curatorem;aliàs secus.ff.de confes.l.certum.§.minorem. hoc tamē non videtur verum; quia si minor sine curatoris authoritate non potest producere testes, nec alios actus facere, minus præiudiciales; ergo minus confiteri, & per hoc reprobatur etiam opinio. Dyn. qui indistinctè voluit,quòd confessio adulti teneat, etiam sine authoritate curatoris;licet secus sit in pupillo. Item contra Dyn.est tex.in.d.l. clarum. qui in hoc equiparat pupillum,& adultum in causis criminalibus.Sed Nico.de Mat.distinguit,quòd quandoq; minor confitetur ad iudicij sustentationem, & requiritur authoritas curatoris,ita loquitur.l.clarum.quādoq; ad veritatis indaginem;& tunc non requiritur.Ratio differentiæ est; quia in primo casu iudicium debet esse fundatum solenniter,vt.C.qui tut.da.pos.l. vniuersis.Sed in secundo casu,vbi agitur de mera voluntate,nō est curādū de apicibus iuris,vt.ff.mād.l.si fideiussor.§.qdā.Iac.But.in auth.sacramenta puberū. in noua lect.aliter distinguit dicens,φ quædā est cōfessio,quæ non cadit in curatore;vt confessio extorta per tormenta;& tunc statur confessioni adulti, pcedentibus indicijs. Quædam est cōfessio super qua potest cadere curatoris auctoritas, prout est confessio voluntaria;& tunc secus,& pro primo dicto vide tur text.in.l.auxilium.§.in delictis.in versic. fateatur cōmisisse.ff.de min. Sed cōtra secundum dictum videtur tex.in.d.l.certum.§.minorem. sed loquitur in ciuili,vbi minus vertitur præiudicium.Sed dicit Bal. quòd illud quòd dicit Iaco.de confessione præcedēte tortura,est verum; dummodo antequam esset torquendus fuerit primo examinatus solēniter cū curatore,& processum causa cognita. Nam tunc tortura videtur quædā executio præcedentis cognitionis,vt. ff.de adulte.in.l.si postulauerit.§.quæstioni. Bart.tamen in dicta.l.certum.§.pupillo.generaliter vult,& benè, φ in omnibus casibus in quibus minor debet respondere de veritate,φ debet præcedere quædam causæ cognitio;& an sit interrogandus,vel nō,φ debet accedere curatoris authoritas,arg.l.custodias.ff. de publi.iudi.& ibi no.Bar.& in.d.l.si postulauerit. §.quæstioni.& sic sufficit curatorem esse præsentem, & authorantem, quando iudex pronūtiet esse respōdendum, vel quando ei præcipit vt respondeat; vel etiam quando iurat de respondenda veritate. Facit quod dicimus in teste; quia sufficit partē esse præsentem cum iurat,vt.C.de test.l.si qñ, & responsio quæ

fit a

ſit a minore æquiparatur dicto teſtis, vt no.gl.in.l.1,
§.quod obſeruari.C.de iura.calum.& Bart.in.d.§.in
994 pupillo. Et ex prædictis infertur, ꝙ† minor ex cõtu
macia non poſſet banniri ad mortem; quia hoc non
fit niſi ideo, q̃a minor eſt indefenſus in proceſſu cau
ſæ, & in ſententia. Itẽ ex cõtumacia minor nõ põt ha
beri pro confeſſo: niſi interueniat curatoris authori
tas, arg.d.l.clarum. & ibi not. Bald. qui dicit, quòd
ſtatuta commmiter prouident in contrarium. quod
tenet etiam idem Bal.in.l.1.C. de confeſ. ſatis enim
illud eſt, quòd ipſe fuerit citatus legitimè, & ſtatu-
tum velit ipſum haberi pro confeſſo; & ita dicit ꝙ
de facto obſeruatur. Secus tamen dicit ſe credere in
pupillo. Et ad prędicta etiam allegat.l.nõ põt dolo.
ff.de reg.iur.& quod not. in.l.ſi quis in tãtã.C.vnde
vi. Bal.verò in.d.l.1.C.de confeſ.dicit, ꝙ aut minor
cõfitetur cũ authoritate curatoris, & valet. Aut ſine,
& non valet, ſi habet curatorem, vt.l.ſi curatorem.C.
de in integ.reſtit. Fallit quando eſſet talis actus, cui
non poteſt adaptari curatoris authoritas; vt quia cõ
fitetur in tormentis, vel imminente terrore, propter
multa indicia, vel vnum longo tempore continua-
tum.ff.ad Silla.l.excipiuntur. in fi.&.ff.de re milit.l.
non omnes.§.a barbaris. Nam in hac reſpõſione nõ
datur libera facultas negandi; ſed neceſſitantibus in
dicijs præciſè cogitur fateri; & ita ſeruat cõſuetudo
ſecundum eum. Subdit tamen, ꝙ ſi iudex pronũtiat
eum torquendum, quòd benè auditur diſputatio, &
allegatio curatoris; ſed poſtea in executione huius
nõ requiritur, vt.d.l.ſi poſtulauerit.&.§. tenuit Bar,
& ita ſeruatur ſecundum Bal. Aut adultus caret cu-
ratore; & hoc caſu non dato curatore in cauſa cri-
minali, vbi deueniendum eſſet ad torturam; iudex
non poteſt interloqui minorem torquendum eſſe.
Debet igitur compellere minorem, vt petat curato-
rem, & ſeruare quod dictum eſt de habente curato-
rem. Sed in ſpontanea confeſſione, recitat opinio-
nes de quibus in. d.l.certum. § minorẽ. & d.l.clarũ.
vide ibi per eum. & ibi tandè concludit, quòd minor
non habet ſolemnem perſonam ad confitendum ta-
le quid, per quod perdat legitimas defenſiones, cer-
tas, vel dubias. vnde ſi habet probationes in prõptu,
995 debent admitti ipſo iure; quia † in confeſſione ſtat
totum pondus cauſæ, & tota vis iudicij, & ſenten-
tia eſt ſequela. Et ideò ſi non valet ſententia contra
adultum abſq; curatore; ergo nec confeſſio ex qua
neceſſe ſequit̃ ſẽtẽtia. l. deniq;.§.1.ff.de mi. Et ideò
996 dicitur, quòd† §.minorẽ. debet intelligi quòd in-
teruenerit authoritas curatoris in cõfeſſione, vel an-
te in iuramẽto calumniæ; & ſequela eſt rñſio quę ſe-
quitur. nã ſi eſt præſtita authoritas in iuramento eſt
implicitè præſtita ad rñdendũ; licet ſpecificè non ſit
præſtita ad ſic rñdendũ. Concludit ergo Bal. quòd ſi
præceſſit authoritas curatoris in iuramento præſti-
to de calumnia, valet minoris cõfeſſio; aliàs eſt ipſo
iure nulla. Vult etiam quòd negatio nõ teneat, ſi ex
negatione cõſequeretur pręiudiciũ. Exẽplũ in auth.
de trien.& ſem.§.pen.collat.3. & aptius exemplum
poteſt figurari. ĩ.per ea quæ dicẽtur.q.87. Facit qđ
no. in.l.non eo minus.C.de procu. Et hæc procedũt
in cauſis in quibus minor non poteſt eſſe in iudicio.
Secus eſt in caſibus in quibus poteſt eẽ in iudicio, de
quibus vide per gl.3.& Doc.in.c.ex parte.ſ̃.de teſt.

ſpol.& Barto.in.d.l.certum.§.in pupillo.ff. de con-
feſſ. Sed an tunc poſſit reſtitutionem petere tanquã
997 læſus? Videtur dicẽdum quòd non; quia† in delictis
non datur reſtitutio minori in integrũ, vt.l.auxiliũ.
§.in delictis.ff. de min. Sed hoc nõ obſtãte, arbitror
ꝙ poſſit aduerſus cõfeſſionẽ ſuã; licet enim nõ poſ-
ſit aduerſus delictũ reſtitui, vt.d.§.in delictis, tñ hoc
intelligit̃ data veritate delictis. ſed aduerſus læſionẽ
cõtingentem ex facilitate ætatis in reſpõſionibus fa
ctis in iudicio, vel in proceſſu, aut ſimi. nõ video qua
re nõ debeat reſtitui. Et ꝙ poſſit reſtitui, videt̃ tex.
in.l.ſi ex cauſa.§.nunc videndum.verſi. ſed ſi cum ex
damno.ff.de mino. vbi minor reſtituitur aduerſus ne
gationem, per quam veniebat puniẽdus. Et traditur
in.l.1.C.ſi aduer. delic. Et vide latè per.D.M. an de-
beat reſtitui in caſibus in quibus poteſt eſſe in iudi-
998 cio, in.d.c.ex parte.in gl.3. Sed pone, quòd † minor
iurat dicere veritatem. & cum iuramento reſpondet
inquiſitioni, ſine authoritate curatoris, valebit ne iu
999 dicium? Et videtur dicẽdum quòd ſic; quia† iuramẽ
tum videtur repræſentare minorẽ maiorẽ, vt in auth.
ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vendit. & in.§.item
ſacramẽta.c.1.de pace iura. fir. In contrarium facit;
quia text. prædicti loquũtur de iuramento præſtito
ſuper contractibus. Iac.But. in dicta auth. ſacramen-
ta. vt refert Bal.in d.§.item ſacramenta. dicit, quòd
non tenet talis confeſſio, quamuis minor iurauerit
dicere veritatem, & non venire cõtra. Et hoc etiam
1000 refert, & tenet Bald.in.l.1.C.de confeſ. quòd† de-
fenſioni capitali, etiam cum iuramento, non poteſt
renuntiari. Not. gl.in.l.pactum inter hæredem.ff.de
1001 pact. Et ratio eſt, quia† defenſio ſtatus, & perſonæ,
eſt de iure naturali, & per conſequens publici iuris,
vt.l.non tãtum.ff. de appel. & in cle.paſtoralis. de re
iudica. Idem tamẽ Bal. tenet contrarium in.d.§.itẽ
ſacramẽta. Mouetur, quia quædã ſunt quæ requirunt
præſentiam curatoris; & tunc dicit verum Iac. ſecun
dum eum. Quædam quæ non requirunt eius præſen-
tiam, vt tortura, & confeſſio facta legitimè, & vten-
do iure communi, licet præcedentibus tormentis; &
iſta benè valet. Item, quia præſentia iudicis ſupplet
defectum curatoris. Sed hæc rõ non tenet; quia ſecũ
dum eam ſequeretur, ꝙ proceſſus agitatus per mino
rẽ in iudicio, ſemper teneret; cum ibi ſemper ſit præ
ſentia iudicis; cuius conſequens eſt falſum, vt.l.1.&
2.C.qui legit. perſo. & ideò deciſio huius quæſtio-
1002 nis depẽdet ex his quę dicta ſunt in præcedenti.†
Quid autem ſi minor eſt cõfeſſus extra iudiciũ; vtrũ
poſſit cogi in iudicio ad perſeuerãdũ in illa confeſſiõ
ne? Bal.in.d.l.clarũ. dicit ꝙ ſic, ſi illa confeſſio eſt ve
riſimilis, arg.l.q̃ro.in.fi.ff.de ædi.edic.&.ff.de adult.
in.l.capite quinto. Secus ſi non ſit veriſimilis, vt in.l.
1.C.ſi quis impera.maled.& in.l.milites.C.de quęſt.
1003 ¶ Octuageſimoſexto quæro† Quid ſi inqſitus cõ-
paret, & confitetur, quid debeat facere iudex? Solu.
aduertat ante omnia iudex, vt ſi delictum habet cer-
tas qualitates adiunctas in inquiſitione, ꝓpter quas
eius pœna venit augumentanda, quòd non admittat
ſimplicem confeſſionem; ſed dicat, ꝙ cõfiteatur oĩa
cõtenta in inqſitione, vt effugiatur dubitatio de qua
dictum fuit.ſ̃.q.84. Videtur, quòd partes ſuæ ſint ſo
lum in condemnando, vt not.in.l. proinde.ff.ad.l.
Aquil. & in.l.1.&.l.certum.§.fi.& ibi Iac. de Are.
ff.de

ff.de confeſſ.& in.l.ſi debitori.ff.de indi. & in crimi
nalibus eſt tex. Sed tu circa hoc vide tex.in.l.ſi con-
feſſus.ff.de cuſt.& exhi.reo. vbi tex. vult,ꝙ ponatur
1004 in vincula publica,donec pronuntietur. Et ſic† vi-
detur neceſſaria pronuntiatio in criminalibus; licet
ſecus videatur eſſe in ciuilibus,vt in.l.1.C.de cõſeſſ.
vide per Bart.in.d.l.ſi conſeſſus.& per Bal.in.l.præſ-
byteri.C.de epiſc.& cle. Sed aduerte,quia commu-
niter* obſeruatur,& etiam ex forma ſtaturorum cõ- *Cõis obser[…]ãtia*
mũniter diſponitur, vt.j.dicam q.92. ꝙ tali con-
feſſo detur certus terminus ad omnem ſuam defen-
ſionem faciẽdam. Debet tamẽ interim teneri in vin
culis,ſi cauſa eſt capitalis,vel corporis afflictiua,aut
principaliter,aut in defectum pecuniarię.Secus ſi ſo
lum,& ſimpliciter pecuniaria;quia tunc poteſt rela-
xari ſub fideiuſſoribus, vt dicã.j.in ver.nonageſimo
1005 primo quæro.Sed quæro,† vtrum intra prædictum
terminum,vel vtrum de iure communi anteq̃ con-
dẽnetur, poſſit reuocare confeſſionem ſuam. Et in-
continenti apud acta,nõ eſt dubium,ꝙ poteſt reuo-
care , etiam non docto de errore,ſecundum ea,quæ
traduntur in.c.ſcriptum.s.de elec. & per glo.in.c.ſi.
de iureiuran.lib.6.& per glo.in.c.apud.32.q.1.Quę
glo.voluit, ꝙ poteſt reuocari incontinenti antequã
ſit deſcripta in actis. Et idem voluit Hoſti.& Io.An.
in.d.c.ex literis.& Io.An.& Archi.in.d.c.ſi.Videtur
tamen dici poſſe , ꝙ etiam ſi ſcripta ſit, dummodo
incontinẽti,poſſit reuocari, aliter non docto de er-
rore. Dummodo nõ præceſſerit terminus ad delibe
ratè reſpondendum.& dummodo ſit clara reſpõſio;
Sed ſi intricata, etiam ſi præceſſerit terminus; incon
tinẽti poteſt declarari,& reuocari.Et de materia re-
uocationis confeſſionis.vide glo.& Bart.in.l.credi-
tor.§.1.ff.de appel.& Bal.in.l.2.quo.app.non recip.
& traditur per Docto.in.c.ex literis.de diuor.& per
Io.An.in.c.atteſtationes.de deſpon. impu. & p Ar-
chid.in.c.1.de accuſa.lib.6. & not.D.m.in.c.præte-
1006 rea.de teſti.cog. ¶ Item† poteſt etiam ex interual
lo reuocari probato errore,vt traditur in.l.error.&
ibi per Docto.C.de iur.& fac.igno.& in.c.fina.s.de
confeſſ.& per Dyn.in reg.ꝙ ſemel.de reg.iur. lib.6.
& in iuribus ſtatim allegatis . Et de cauſa criminali
tradit Archid.in.d.c.1.&.2.q.1.in ſum.& Io.An. &
Doct.in.d.c.ex literis. Et vide de hoc artic.per Bal.
in.l.cum precum.C.de lib.cau.& per Bar.in.l.1.§.ſi
1007 quis vltrò.ff.de quæſtio. vbi tradit,† an ſi cõſtat de
innocẽtia poſt condemnationem poſſit iudex reuo
care,de quo.j.Et vide Bal.in.l.1.C.q accu.non poſ.
1008 vbi ponit,† an reuocatio ſit deſenſio. Et an ſi con-
feſſio ſit iurata,poſſit vt erronea reuocari , vide qđ
not.in.c.inter dilectos.s.de dona. Facit qđ ponit
glo.ſuper verbo debitæ quantitatis. in.l.rationes.C.
de proba.tradit Inno.in.c.dilecti.s.eo. & ibi tetigi.
dixi etiam in cle.1.de proba.quaſi in fi. & hæc pro-
cedunt reſpectu reuocationis. Sed inquãtum reſpon
ſio eſſet dubia, dico etiam,ꝙ ex interuallo admitti-
1009 tur declaratio; tum† quia † declarans nihil dicitur
de nouo facere , vt in.l.hæredes palam.§.ſed ſi notã.
ff.de teſta.& in.c.literæ.s.de dilat.& in.c.paſtoralis.
de ſent.excom.de quo dixi in cle.1.de ſequeſt.poſſ.
1010 & fruct. Tum quia† reſponſio dubia interpretatur
pro tũdente,vt in.c.cauſam quæ.in fi.s.de reſcri.Si-
cut dicimus de dubietate reſpectu libellantis, in.l.ſi
quis intentione ambigua.ff.de iudi. Facit etiam qđ
not.4.diſt.in.c.erit antem.&.25.diſt.§.criminis.Sed
1011 quæro circa prædicta,† quid ſi talis confeſſio facta
ſit coram iudice incompetenti. Sol.dic de hoc,vt la
tè traditur p Doct.& maximè per do.Anto.& D.m.
1012 in.c.at ſi clerici.s.de iudi. ¶ Item quæro,† quid ſi
per iudicem in procedendo non ſint ſeruata ſolen-
nia a iure requiſita,vel ex forma ſtatutorum,inqui-
ſitus tamen confitetur delictũ;an ex tali confeſſione
poſſit ſequi condẽnatio. Gl. in.l.ſi filium.C.de lib.
cau.videtur tenere ꝙ non. Inno.hic,& Doct.tenent
contrarium,& ſequuntur hic doct. Facit etiam tex.
cum dictis Inno.in.c.Piſanis.s.de reſtit.ſpo. & in.c.
cum dilectus.de ordi.cog.& in.c.1.&.2. de accuſa.
lib.6.not.Io.de Imo. & ibi dixi,in cle. conſtitutio-
nem de electio. tenet Innocen. in.c.cum ſuper.s.
de confeſſ.& in.c.per inquiſitionem . de electio. &
ſequitur Bal. in repetitio.l.cum mulier. ff.ſolu.ma-
trimo.in vltimo not. & etiam in quæſt. ſua,quæ in-
cipit accuſatus de vi turbatiua. & in.l.ictus fuſtium.
in fi.ff.de infami.& in.l.2.C.de re indic.in fi.vbi alle
gat.c.Piſanis.Vbi etiam dicit,ꝙ non poteſt opponi
de ineptitudine libelli, per.l.ait prætor.§.permitti-
tur.ff.de mino.vbi dicit eſſe tex.ſingularẽ.& in.l.& ſi
ſeuerior.C.de infa. & in.l.quotiens.C.de iudi. & in
.l.Titia.ff.ſol.mat.& in.l.preſbyteri. C.de epi.& cle.
Et tenet Bart.in.l ſi confeſſus.ff.de cuſt.& exhi.reo.
vbi dicit hoc verum,qñ hoc confiteretur in iudicio,
& principaliter,& per ſe. Secus ſi extra iudicium,vt
in.l.capite quinto.ff.de adul.Vel confeſſio veniret p
1013 quandam conſequentiam,ſeu tacitè. Et† ita debet
intelligi glo. in.d.l.ſi filium . allegata.s.in contra-
rium. Facit qđ tradit Barto.in.l.2.§.ſi publico.ff.de
adulte.& ſequitur.D.m.in.c.at ſi clerici.in notab.s.
de iudi.per.c.ex pœnitentibus. 50.diſt. qui notabi-
1014 liter dicit,ꝙ† ſi promouendus confitetur ſuum cri
men,non debet ex hoc puniri , ſed ſolum remoueri
ab ordinis ſuſceptione,quia ad hoc agebatur. Facit
etiã qđ not.in.c.2.de ord.cog. Item procedunt præ
dicta in vera confeſſione; ſecus in ficta, quæ venit ex
contumacia, aut ſimi. ita ſingulariter voluit Bal. in
addi.Spec.in tit.de accu.ver.& not.ꝙ accuſatio.ibi,
not.ꝙ vbi libellus. Facit qđ not.idem Bal.in.l.er-
ror.in fi.C.de iur.& fac.ignoran.& qđ not Bal.in.l.
abſentem.ff.de pœ. in vlti.q.Et vide quæ latè dixi in
c.ſuper his.j.de pœn.poſt prin.ver.ſed circa prædi-
cta dubitatur.Et ſic ex prædictis habes vnum ſingula
rem intellectum effectus iſtius confeſſionis. Eſt etiã
alius effectus ſm aliquos ; quia etiam ſi eſſet decurſa
præſcriptio contra delictum ex forma ſtatuti; tamẽ
videtur,ꝙ talis confeſſus poſſit puniri Sed non pla-
cet,vt patet ex his, quæ dixi.s.q.66. Item inſurgit
ex confeſſione alius notabilis effectus ; quia poſito,
ꝙ eſſet tale crimen, de quo non poſſet regulariter
inquiri;ſed per accuſationem procedi; vel ſi potuiſ-
ſet opponi talis exceptio, per quam debuiſſet remit
ti inquiſitus ad forum eccleſiaſticum ; tales omnes
exceptiones per confeſſionem videntur remiſſæ ; cũ
1015 † per confeſſionem crimen ſit effectum notorium,
vt traditur in.c.cum olim.j.de verb.ſig. & in.c.ſi.de
coha.cle.& mu.& in.c.cum dilecti.s.eo. & in.l.cum
fideicõmiſſum.ff.de confeſ.cũ ſi. ex quo ſequit̃ ꝙ nõ
fuit neceſſarius accuſator, vt in.c.euidentia.s.eo. &

.l.ea quidem.C.de accus. & sequitur Ang.de Aretio in dicto tracta. Placet mihi qđ dicit de accusatore; sed non placet simpliciter qđ dicit de alia exceptione, per quam remittendus esset ad iudicem ecclesiasticum; quia si esset talis persona, vel talis causa, vt
1016 merè spiritualis,† de qua iudex laicus nullo modo potest cognoscere, non valeret processus. & ex confessione, ratione incompetentiæ non posset damnari; sed operaretur effectum, quem operatur confessio facta coram iudice incompetenti, de qua dixi.s. remittendo.& pro hoc est tex. in.c.at si clerici.s.de iudi.& ibi tenet.D.m.in notabilibus. & aduerte in hac confessione ad ea, quæ dixi.s. de mino.in.q.præ
1017 ced.¶ Vlterius quæro,† vtrum confessus de maleficio semel, sit necesse q iterum côfiteatur? Dicit glo. q sic, in.l.1.ff.de custo.reo. & l.si quis in ea.C.eo.ti. & ibi glo.& Franc.Accur.etiam hoc tenebat. Facit .l.1.§.diuus Seuerus.ff.de quæst. ibi, pro exploratis facinoribus haberi non oportere. & ibi glo.ad qđ etiam allegat.§.si quis vltrò.ea.lege. Facit etiam.§. quæstioni. & tenuit etiam Vber. de Bobio, vt refert Spec.in tit.de confes.§.1.versi.& hæc in ciuili. & reperio tenuisse Alber.Papien. Sed Azo in summa.C. de confess.dicit,q aut quis confitetur crimen sponte; & sufficit vna confessio. Aut confitetur metu tormentorum, & requiritur, q perseueret in confessione, hoc probatur in.l.si confessus.ff.de cust.reo. probatur etiam.ff.de quæst.l.1.§.quæstioni. & §.si quis vltrò. Ita etiam sentit Cyn.in.l.si quis in ea.C.de custo.reo.& ita tenet Guido de Suza.& Odof.& ita seruat consuetudo secundum Bart. & fuit opin. Roge. antiqui glossator. quam ponit glo. in.d.§.diuus Seuerus.& tenet Spec.in.d.§.1.ver.& hoc in ciuili.Facit.C.de pœn.l.cum reis. & tenet glo.1.in.l.seruos. C.ad leg.Iul.de vi pub. Facit etiam, quia si speciale est in confessione facta metu tormentorum, vt perseueret.ergo &c.& idem tenuit Tanc.vt refert Ioan. And.in addi.Spec.ad dictum versi.& hoc in ciuili. qui dicit, q melius facit, extra de confess.c.cum sup. & de elect.c.per inquisitionem. Cautius tamen videtur esse, vt faciat ipsum in tali confessione reiterare, ne aliquo modo dici possit, q illa côfessio fuerat extorta metu tormentorum. Sed si omnis suspicio cessat, vt puta, quia præcedentibus vrgêtibus indicijs, statim vt malefactor captus est, & ad iudicem ductus sponte confitetur iudici crimen; nam ex tali vnica confessione poterit damnari; secus si ligatus ad torturam, vel adhibitis minis de torquendo talê confessionem fecisset, quia præsumitur facta metu tormentorum, vt dicit Bar.in.l.1.§.diuus.ff.de quæstio.& adde quæ dicam.i.q.96. ¶ Octuagesimoseptimo
1018 ptimo quæro,† inquisitus comparet, & respondês inquisitioni partem negat, & partem confitetur, vel confitetur factum, negat aliquam qualitatem. Quæritur quid iuris de isto respondente. Sol.Barto.tractauit hanc quæstionem in.l.eum qui.in princ.ff.de iureiuran.& in sua disputatione, quæ incipit, per Italiam.vbi in effectu distinguit, quòd aut confitetur factum, & negat qualitatem, per quam facti substantia alteratur, vt puta, si inquisitio fit, q delictum commisit de vno mense, & reus confitetur delictum; sed dicit se in alio mense, vel in alio loco commisisse, & hoc casu dicitur totam inquisitionem negare, per.l.

denuntiasse.§.qui tamen.ff.de adulte. & idem dicit, si negaretur aliqua qualitas, per quam condemnatio minueretur; vt puta, quòd esset officialis, vel de numero resedutorum, secundum ea, quæ dicta fuerunt supra.q.84. Facit quòd not.glo.Institu.de actio.§. item mixta. Si verò reus confiteretur delictum, sed diceret se fecisse ad sui defensionem, cum hoc sit de genere prohibitorum, secundum ea, quę dixi in.c.1. s.de præsumpt.& in.l.1.C.de sica.& sic contrarium præsumatur; sequitur, q iudex potest diuidere dictam confessionem, acceptando delictum, & delicti perpetrationem, & reprobando quòd ad sui defensionem. & sic inquisitus tenebitur probare, q ad sui defensionem fecerit, ita dicit Barto.in.d.l.eum qui. in princi. & in.l.Aurelius.§.idem quæsijt.ff.de libe. lega. & hoc videtur esse clarum, quando responsio esset facta sub duplici oratione. Exemplum, dico, q interfeci T. sed ad mei defensionem. Sed si vnico contextu confiteretur; vt puta, dico q interfeci T. ad mei defensionem, Bal.in.l.non codicillum.C.de codicil.&.l.1.C.de confess.& Bartho.de Salice.in.l. eum qui duas.C.de adulter. videntur velle, q iudex non potest talem confessionem diuidere, & videtur sentire Bart.in.l.decem.ff.de verb.obliga. Contrarium tamen videtu sentire Io.And. in.c.ex parte.1. i.de verbo.significa.& in.c.1.de offic.delega.lib.6. & tota difficultas videtur dependere ab his, quæ tradit Bart.in.d.§.idem quæsijt. & ab his, quæ traduntur in.c.exceptionem.de reg.iur.lib.6.& in.l.si quidem.C.de exceptio. & in.c.dudum.2.& in.c.venerabilem.de elect.& quòd tradit Spec.in tit.de deposi.§.decem.versi.penul.de quo etiam vide per Bal.in .l.1.C.de furt. & per.D.m.& Ioan. de Imo.in.c.ex tenore.s.de testib. vbi dicunt, quòd cautela est, q neget delictum; & quòd si verum est se fecisse, dicat, quòd fecit ad sui defensionem. quam cautelam etiā ponit glo.in.d.c.exceptionem. & vide etiam aliquid circa prædictam materiam per Bal.in repeti.l. cum mulier.ff.solu.matrimo. & quòd traditur per Ioan.And.in.c.1.s.de confess.& per Ioan. de Imo.
1019 in.d.l.decem.† Materiam autem licitæ defensionis, quando, & qualiter liceat, vide latè per Bar.Cyn. & Bal.in.l.1.C.vnde vi. & per Docto. in.l.vt vim.ff. de iusti.& iur.per.D.m.in.c.clerici arma. de vita & honesta.cleric. tetigi in.c.significasti.2.de homici. & in.c.ad audientiam. in quarto membro septimi princip.artic.à quæst.14.vsque ad.25. Si autem inquisitus confitetur factum, & negat qualitatem, & non probetur qualitas intentata, an possit sequi côdemnatio. Bart. in.d.l.eum qui.in princ.ff de ireiur.& in.l.senatus.C.de accu.tenet quòd sic. Sed tu dic de hoc, vt dicam.i.in.14.princ.artic. Et ex præ-
1020 dictis potest colligi, an, & quando partim negans, & partim confitens, gaudeat priuilegio statuti concedentis beneficium confitenti, & imponentis pœnam neganti, de qua latè traditur per Barto. in dicta disputatione, quæ incipit, per Italiam. vbi dicit, q si negatio est circa locum, vel tempus habetur pro negante, & augetur pœna, quia illa ponunt aliud factū, vt dictum est. Quandoq; verò quis negat aliquam qualitatem, quæ diuersificat factum; & tunc si statutum simpliciter disponit in pœnam negantis; vt puta, vt qui negauit puniatur in quarto plus; & in hoc confi-

conſideranda ſunt duo fundamenta. Primum, quia ſi ſtatutum imponeret pœnam mentienti, ſi negans haberet aliquam iuſtam ignorantiam non puniretur;
1021 quia, †vbi nõ eſt culpa, ibi non eſt pœna. C.de pę. l.ſancimus.de verb.ſig.l.aliud eſt.in princi.& in.c.1. de reg.iur.lib.6. Secundum fundamentum eſt, ꝙ negans punitur, quando grauat aduerſarium onere ꝓbandi, ita ꝙ ſi non grauatur, non punitur negans.ff. de iureiuran. in.l.cum qui.in princ. ad leg. Aquil.in .l.2.& ibi not. Ex quibus ſequitur, ꝙ ſi ille qui confitetur, negat aliquam qualitatem, vel circunſtãtiam, per quam non grauat aduerſarium, vt quia dixit ſe nõ dolo percuſſiſſe, vel ad ſui defenſionem, vel ſimi. & illo caſu non punitur vt negans, cum aduerſarius per confeſſionem habeat intentionem ſuam. Si verò oportet aduerſarium probare; vt puta, negat remanſuram cicatricem, vel membrum debilitatum, etiam non punitur vt negans; quia cum nõ ſit in culpa, non debet puniri. probatur.ff. de interro.act.l.de ætate.§.interdum.& ſeq.& eſt caſus.ff.ad leg. Aquil. .l.inde Neratius.cum.l.ſeq. & glo.Inſtit.de actio.§. item mixta. Si verò non poteſt probabiliter ignorare; vt quia pendet ex facto ſuo, vel eſt publice notorium, vel ſimi.& ſi negatur qualitas, vel circunſtãtia, qua ceſſante, delictum non eſſet delictum ſaltem punibile, & punitur vt negans. Ita etiam loquitur glo. in.d.§.item mixta. Facit.l.Iulianus.§.1.ff. de verbo. oblig.&.l.etiam.ff.de ſolu.&.l.quoties.ff.qui ſatiſd. cog.de vi bon.rapt.l.prætor.§.doli mali.ff.de adult. .l.denunciaſſe.§.quid tamen.de verb.obliga.l.1.§.ſi quis ſimpliciter. Si verò ex qualitate negata, pœna minuetur, & punietur vt negans; non tamen ꝓ qualitate negata, ſed punietur pro maleficio ſimpliciter vt confeſſus, quando factum punitur vt ſeparatum a qualitate, & qualitas a facto, vt.l.eum qui.§.pen.de iureiur.cum ſimi. Sed ſi non eſt diuiſa pœna facti, & qualitatis; quia confeſſus punitur pœna pecuniaria, negans corporali; & punitur vt negans. de ſtatu lib. l.ſi duo.§.1. Facit.l.in executione.§.ſecũda ad opus. de verb.obl.& idem, quaſi in effectu vult Bal.in.c.1. §.porro. quæ fuit prima cauſa bene.amit.vbi dicit, ꝙ aut negatio qualitatis habet alterare ſecundum plus, & minus; & tunc reſpectu qualitatis, habetur ꝓ negante; ſed reſpectu ſortis, habetur pro confitente, ita ꝙ proportionaliter pęna accedit qualitati, & ſorti; licet alibi hæc conſideratio videatur reprobari, in.l.fi.ff.de eo quod cer.lo. Si verò alteratio non eſt reſpectu plus, & minus; ſed concluſio totius pœnæ, & tunc habetur in totum pro negante, vt.d.l.denunciaſſe.§.qd' tamen.& ibi Barto.& in.l.prætor.§.doli mali.ff.vi bo.rapt. & pro dicta concluſione facit ſingularis concluſio, quam ponit Bart.in.d.l.eum qui. quæ eſt, ꝙ vbicunque agens, vel accuſans, vel inquirens innititur reſponſioni aduerſarij, vel inquiſiti, ſicuti partem aſſumit pro ſe ad probandum intentionem ſuam, ita debet aſſumere contra ſe ad indulgendum beneficium ſtatuti, ſeu iuris. Aduertendum tamen, quia in omnibus caſibus, in quibus dictum eſt negantem puniri, vt negãtem habet locum ſi aduerſarius plenè probauit intentionem; ſed ſi non ꝓbaſſet plenè, ſed taliter ꝙ poſitus ad torturam confiteretur; ſecus eſſet, per not.in.l.eum qui.in princ. de iureiur.&. C.ad leg. Aquil.l.contra negantem. & ita debet intelligi dictũ Bal.in.d.c.1.§.porrò. quæ fuit prima cau.benefi.amitt. qui dicit, ꝙ non conſequitur præmium confitẽtis, per.l.2.§.ſi matri.ff.ad Tertullia. Non tamen iniungitur pœna negantis; quia in negatione non perſeuerauit. Si verò ſtatutum cõſtitueret præmium confitenti, tunc indiſtinctè negans qualitatem, punietur ſine aliquo beneficio cõfeſſionis, vt.l.etiam ſi partis. de lega.1.de annu.leg. l.nemo. in princ. de manu.teſta.l.ſi ita ſit ſcriptum. &.l.qui filium.§.fin.ff.ad leg.Fale.l.beneficio. Vo-
1022 lunt.n.illæ leges, ꝙ† ſi alicui conceditur beneficiũ propter aliquid, non habet locum, niſi id totum adimpleatur, vel deficiat in aliqua qualitate; nec diſtinguitur, an grauet aduerſarium, vel non; & an probabiliter ignorauerit, vel non. vide latius per Barto.in d.quæſt.quæ incipit, per Italiam. Eſt tamen aduertendum circa prædicta, ꝙ ſi minor negauit, poteſt reuocare, & fateri.& poſito etiam ꝙ probatum eſſet aduerſus negationem petere in integrum reſtitutionem, ſecundum ea, quæ dixi.ſ.q.86. ¶ Octuageſimo
1023 octauo quęro, Pone, †inquiſitus reſpondens inquiſitioni, reſpondit ſe non culpabilem; an hæc reſponſio ſit admittenda? Sol.Bal.in auth. contra qui propriam.C.de non nume.pecu.quaſi in fi. dicit, ꝙ diſcretus iudex non debet hanc reſponſionem admittere; quia talis reſponſio eſt iuris, nõ facti; & eſt obſcura, quia crimen innocentiæ non declarat. Nam
1024 †quis poteſt dici innocens multis modis, vel quia non fecit, vel quia ſi fecit facere licuit. & ideò talis reſponſio eſt æquiuoca, & non inſtruit iudicem. & ideò nõ tenetur illam admittere, vt etiam not.Bart. in.l.1.§.accuſatus.ff.ad ſenatuſconſ.Turpil.ſi tamen iudex illam admitteret, valeret proceſſus, & litis cõteſtatio tanquam generalis; nec dicetur propter hoc reus contumax in reſpondendo.& idẽ tenet Gand. in tracta.de malefic.ſub rub. de defenſione a reo fa-
1025 cienda. ¶ Octuageſimonono quæro, †quid ſi inquiſitus comparet, & negat per verbum, non credo; vel confitetur per verbum credo, an admittatur? Sol. Bar.in.l.Marcellus.ff.rerum amot. dicit quòd non; ſed debet reſpondere de veritate, vt in.l.inter omnes.§.rectè.ff.de fur.& adde quæ dixi.q.75. ¶ No-
1026 nageſimo quæro, †inquiſitus comparet, & ſimpliciter negat, quid debeat facere iudex? Sol. iudices hodiè ex communi practica, & conſuetudine faciũt ſibi dari a reo inquiſito poteſtatem procedendi vſq; ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè ſingulis diebus, & horis eo abſente citato, & non citato &c. Et eſt aduertendum, ꝙ vtilis eſt hæc cautela; quia ſi hæc licentia non eſſet conceſſa; iudex nõ poſſet ſine debitis citationibus procedere; quia ſi non poteſt in ciuilibus, vt in cle.paſtoralis.de re iudi.& in.l.de vnoquoque.ff.de re iudi.& in.l.nam ita diuus.ff.de adoptio. Multominus debet licere in cauſis criminalibus, in quibus maius periculum vertitur, arg.c.vbi periculum.de elect.lib.6.& de hac licentia vide per Bar.& Io.de Imo.&.l.is qui reus.ff.de pub.iudi.ver. quæro quare.ſ.vbi vult, ꝙ iudex in accuſatione poteſt facere dari ſibi dictam licentiam tam ab accuſatore, quàm ab accuſato. de quo etiam tradit Bart.in l.pen.eo.tit. Si ergo poteſt in accuſatione, fortius in inquiſitione, & tenet talis conceſſio licentiæ, arg.l. fi.§.fi.C.de tem. appel. not.Bal.in.l.vt perfectius.C.

de anna.except. Hoc autem peracto index debet monere inquisitum singulis diebus, & horis, quatenus debeat adesse processui fiendo per ipsum dominum iudicem, tam circa receptionem testium, q̃ eorum iuramenta, quam etiam circa productionem aliorũ iurium, & ad omnes alios, & singulos actus successiuè vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè &c. & subiungatur in actis. qui inquisitus promisit stare, & parere mandatis domini iudicis, & pati omnem cõdemnationem &c. & si sunt plures, dicat, & quilibet eorum &c. Et est aduertendum, ꝙ licet talis monitio videatur partem grauare, tamen licita est ꝓpter præambulam licentiam concessam iudici ab inquisito; de qua statim dictum est. Sed si talis licentia nõ præcessisset, inquisitus tanquam grauatus posset appellare, & dicere, ꝙ velit specialiter citari in quolibet actu. secundum quòd dicit Ioã. de Imo. in.l. qui ante calendas. in fi.ff. de verb. oblig. & per Bar. in extrauag. ad reprimen. in versi. pet edictum. & per Pet. de Ancha. in clem. 1. de foro compe. Nam si in ciuilibus causis, in quibus vertitur minus præiudicium, vt dictum est, licitum est appellare propter hoc grauamen; fortius in criminalibus, arg.l. non tantum. ff. de appel. & hoc tenendum est, licet Io. And. hic per tex. nostrum velit, ꝙ non sit necessaria citatio partis in examinatione testium, dum dicit, nomina testiũ publicanda sint; & sic videtur, ꝙ non sit necessaria citatio ad videndum eos iurare, alleg. &.c. tanta. 86. distin. &.c. 1. de purg cano. Sed non placet hoc per rationes s̃. allega. & reprobat hoc. D.m. in.c. 2. s̃. de testib. super glo. 4. & etiam sentit hoc Io. And.

1027 in.c. 1. de consang. & affi. † Quando autem possit fieri citatio, seu monitio ad omnes actus, & qualiter concedenda pro distantia locorum, vide tex. & glo. & D.m. in.c. cum ex literis. in glo. fin. s̃. de restitu. in integ. & glo. in.c. constitutionem. de senten excom. lib. 6. & per Doct. in.c. 1. s̃. de dilatio. & in.l. fina. & ibi per Cy. C. de requi. reis. & vide consilium Fede. consil. 66. vbi dicit, ꝙ taliter citatus, secundum prædictam formam si comparuit in vno actu, debet citari ad sequentem actum. vt ibi latè per eum. Quòd intelligo, quando non esset concessa dicta licentia. quòd notabis. Est tamen aduertẽdum, ꝙ si ex forma statuti aliter prouideretur circa formam procedendi, & assignationem termini, illa forma diligenter

1028 esset obseruanda. ¶ Nonagesimoptimo qro, † qd debeat facere iudex post dictam negationem, & cõcessam licentiam? Sol. dic, ꝙ debet animaduertere, vtrum ex delicto, super quo inquiritur, veniret imponenda pœna pecuniaria, an vero causa sit capitalis, aut membri, aut personæ afflictiua. Si venit imponenda pœna pecuniaria, ita ꝙ in defectum, aut in aliquam consequentiam non veniret imponenda pœna corporis afflictiua, secundum ea, quæ latè dixi in c. veniens. s̃. de accus. in. 2. membro princ. in. 4. q. & 5. seq. primæ. q princ. & tradit Bart. in.l. 1. ff. de cust. reo. recipiat fideiussores pro dicto inquisito, vel inquisitis, per.l. 1. C. de custo. reo. &.l. 2. &. 3. ff. eo. sub ista forma. pro quo inquisito, seu pro quibus inquisitis, & quolibet eorũ &c. si sint plures. Paulus Martini fideiussit &c. Et summat hãc fideiussionẽ in plena forma, & lata quantum potest; non solum ꝓ causa principali; sed & pro causa appellationis, in qua condemnaretur, videlicet, hoc, vel simili modo promisit stare in iudicio, & parere iudici, & soluere omnem condemnationem ex dicto processu fiendam in omnem casum quomodocunque, & qualitercunque, & per quemcunque fuerit iudicatum, arg.l. cũ pœna. & ibi glo. ff. de arbit. debes etiam adijcere, siue fuerit iudicatum per dictum iudicem, vel ꝑ aliũ, qui loco sui successerit, vel etiam per iudicem appellationis. Nam si dicta verba non apponerentur, eo ipso ꝙ esset appellatum, fideiussor esset liberatus, vt in.l. cum apud. ff indi. sol. Et idem si acciperetur fideiussor solum de iudicio sisti; quia expiraret fideiussio adueniente sententia, vt in.l. Græce. §. & post. ff. de fideiuss. Facit authen. de his qui ingred. ad appel. in princ. Barto. in.l. si quis reum. ff. de custo. reo. Bal. in.l. qui crimen. C. qui accu. non poss. & Bart. in authen. de exhib. reis. §. illud quoque. vel si esset datus de præsentando, statim lata sententia, esset liberatus, vt dicit glo. in.l. si quis reum. ff. de custo. reo. ꝑ dictam.l. Græce. quòd Bart. dicit ibi procedere, qñ fideiussor esset datus de iudicio sisti. Secus si esset datus de repræsentando quandocunque iudici placuerit, quia omninò post sententiam tenetur sistere, ad hoc vt possit fieri executio, aliàs tenetur ad pœnam. Sed Bal. in.l. qui crimen. C. qui accu. non poss. dicit, quòd Dyn. tenet contrarium in.l. continuus. §. cum quis sub hac. ff. de verbo. obliga. quia ista stipulatio est prætoria, vnde debet interpretari secũdum meo tem pratoris, vt in.l. damni. §. quòd mihi. de dam. infec. & ibi per Iaco. de Are. & hoc dicit Bar. esse ve

1029 rius, quia † verba generalia debent restringi ad id, quòd iustum, non quòd iniustum est. & hæc opinio plus mihi placet, quia ista verba generalia intelliguntur secundum subiectam materiam. s. quãdocunque ante sententiam, & videtur quasi quædam expressio eorum, quæ insunt: & ideò non operatur, vt.l. 3. ff. de lega. 1. Secus si diceretur quandocunque etiam post sententiam. Item si esset fideiussor de parendo, & obediendo mandatis iudicis; quia talis fideiussio etiam expirat lata sñia. vt not. Bal. in addi. Specu. in tit. de reo. in prin. ver. sed quid si quis. Facit qđ not. Dy. in.l. continuus. §. cum quis. ff. de verb. oblig. debet ergo addi, promisit stare, & parere mandatis iudicis, & pati, & soluere omnem condemnationem, quam de eo dictus iudex, vel alius etiam iudex appellationis, de eo fecerit, vt dictũ est. Adijcere etiã debet alias clausulas obligationis, & renuntiationis, maximè excussionis, & ꝙ toties præsentabit, quoties, & pluries, secundum quòd. ĩ. dicam. Debet etiã iudex diligenter animaduertere, vt idoneum accipiat fideiussorem, & qui sit soluendo; quia aliàs teneretur in syndicatu. Facit.l. 1. §. si magistratus. ff. de magist. conue. & Instit. de satisda. §. sciendum. coniuncta.l. imperatores. ff. de re iudic. vnde bona cautela est, & seruat etiam consuetudo, vt non solũ fideiussorem recipiat, sed etiam vnum approbatorẽ fideiussoris pro idoneo, q tenetur fideiussore non existente soluendo. Facit.l. 2. C de pericu. no. lib. 11. Aduerte tñ, quia de iure non videtur necessarium, ꝙ recipiat talem fideiussorem, arg.l. 1. C. de peric. no. lib. 11. si modo inquisitus sit soluendo, vt ibi. Secus si non esset soluẽdo, arg. à contrario sensu illius tex. Sed statuta communiter ita disponunt; sed si non dispo-

diſponerent hoc,cautum eſt;immò eſt neceſſarium,
ꝙ fideiuſſorem recipiat, vt not.in.l.qui crimen.C.q
accu.non poſſ.loquitur tamen ille tex.in accuſato-
re,vt dicit Bal.ibi in.7.q. ꝙ etiam ſi non eſſet datus
non vitiatur proceſſus.vbi vide, & ꝙ debeat ſuſcipi
1030 fideiuſſor,probatur in.l.1.ff.de cuſt.reo.debet† er
go eſſe locuples pro cauſæ qualitate,& poſſidēs im-
mobilia in eodem foro.ff.qui ſatiſd.cog. in.l.ſcien-
dum.& quod not.in auth.de exhib.reis.§.ſancimus.
&.C.de princ.agen.in rebus.l.fin.lib.12. Fallit pro
neceſſarijs perſonis,vbi accipitur quodcunque offer
tur,dum tamen ſit capax obligationis,vt in.l.2.& 3.
ff.de in ius voc.vt caut,& tenet Bal. in.l.qui crimen.
C.qui accu.non poſſ.Si vero nullum poſſet præſtare
fideiuſſorem,ſtabitur iuratoriæ cautioni, vt in auth.
vt nulli iudicum.§.nec enim.& §.neceſſarium.Facit
auth.cui relictum.C.de indi.vidui. quod notabis ad
excuſandum iudicem. Conſulo tamen,ꝙ iudex fa-
ciat examinari teſtes, qui cognoſcant conditiones
inquiſiti,& ꝙ eſt talis,qui non reperiret fideiuſſores
veriſimiliter,& faciat redigi in actis. Aduerte tamē,
quia ille tex.loquitur in fœmina,quæ non reperit fi-
deiuſſorem.vnde ſecus videtur in maſculo ; & ſic vi-
detur ꝙ ſit carcerandus,ſi non reperit fideiuſſorem.
1031 Sed quæro,an† vnus ex malefactoribus poſſit fide-
iubere pro alio. Bar.in.l.pen.ff.de tuto.& cura.datis
ab his.tenet ꝙ ſic,per illum tex.ibi tamen videtur lo
qui in criminibus leuibus. eadem tamen ratio eſt in
quibuſcunque,dummodo pœna veniat imponenda
pecuniaria.Tu vide quæ dixi in.d.l.reos. in princ.ff.
1032 de duob.re. Sed quæro,† quid ſi talis fideiuſſor nō
repræſentat principalem,ad quid teneatur. Sol.dic,
ꝙ tenetur ad id,quod deuenit in ꝓmiſſione, vt.l.2.
ff.ſi quis cau.&.l.ſi quis reum.ff.de cuſto.reo. Aliàs
autem ſi nulla pœna promiſſa eſt, nec aliud quid ſi-
mile,ſed ſimpliciter fideiuſſit pro eo,videtur ꝙ nu-
tu iudicis poſſit puniri,vt.l.ſi quis reum. ff.de cuſto.
reo.intelligendo tamen ꝙ in pecunia,non in perſo-
na, arg.not.23.q.1.in.c.cum homo. & not.in.l.2.§.
1033 fi.ff.qui ſatiſda.cogan.quia † pro ſola contumacia
nunquam poteſt imponi pœna corporis, vt not.4.
q.1.in ſumma,niſi tranſeat in aliam ſpeciem delicti,
vt.l.qui cum vno.§.qui poſt.ff.de re mili. facit quod
ſtatim dicam.& hoc tenet Bal. in ſimili in.l.qui cri-
men.C.qui accuſa.non poſſ.in quinta.q. quod mihi
placet,ſi non exhiberet,aut præſentaret ante cōdem
nationem,& fortè iudex indigeret dictam præſenta
tionem.aliàs autem arbitror,quòd videatur interue
niſſe pro ſoluenda condemnatione,ſecundum ſubie
ctam materiam.& hoc niſi conſuetudo habeat certā
formam ; nam tunc videtur interueniſſe ſecundum
formam dictæ cōſuetudinis, per.l.ſi quis reum.ff.de
cuſto.reo. Sentit Io. And.in addit. Spec. in titu. de
accuſa.§.ſequitur.ver.porrò ſi ſit contumax.in tertia
parte.Facit.l.fin.C.de fideiuſſ. &.l.ſi prius.§.rectè.ff.
de aqua plu.arc. Et prædicta procedunt,ſi fideiuſſor
nullum dolum committit in exhibendo. Si autem
dolo facit ꝙ non exhibet;tunc poterit extraordina-
riè puniri,vel ad tēpus relegari,vel fuſtigari,vel for-
tè acrius contra eum procedi,vt.d.l.ſi quis reum.fa-
cit.l.ſi Barſatoram.C.de fideiuſſ. &.C.ad turpil.l.2.
tenet Spec.in tit.de accu.in.d.§.ſequit. verſi. porrò.
Aduerte tñ,quia do.Nel.de ſancto Gemi. in tracta.
bannit. dicit, ꝙ aut quis promiſit non ſiſtere reum,
& tunc dicendum,vt.l.Græce.ff.de fideiuſ.de quo di
xi.ſ. Aut promiſit præſentare reum, & tunc aut ſub
certa pœna,vt habetur in.l.2.qui ſatiſ.cog. & ſi non
repræſentat,poteſt ad illam pœnam extraordinariè
puniri. Aut promiſit ſoluere iudicatum; & tunc pōt
executiuè conueniri,vt habetur p Bar. in.l.fin.C.de
vſur.rei iudi.&.l.1.ff.iudi.ſol.per Iac.Butrig.& Bal.
in.l.2.§.1.ff.qui ſatiſ.cog.& Spec.in ti.de exec.ſent.
§.ſequitur.ver.quid ſi ſententia. Aut ſimpliciter ꝓ-
miſit repræſentare ad voluntatem iudicis;& tunc te-
netur etiam poſt ſententiam non ad condemnatio-
nem,quia illam non ꝓmiſit;ſed ad pœnam extraor-
dinariam, quam iudex ei imponere vellet pp inobe
dientiam,vt.d.l.ſi quis reū.& ſic firmat Spec.in.d.§.
ſequitur.ver.porro. & not.quo ad hanc mulctam nu
tu iudicis imponendam,procedi poteſt ſine libello,
& abſque ordine iudiciario,vt dicit Bal.in.d.l.q cri-
men.in.6.q.per rationes,quas ibi vide,& quotuplex
monitio requiratur ad hoc,vt poſſit talem mulctam
imponere,vel pœnam exigere.vide oīno Bal.ibidē ;
1034 in.8.q. Aduerte tamen,ꝙ† licet fideiuſſor fuerit in
mora præſentandi,præſentando tamen poſt moram
congruo loco,& tempore,liberatur a pœna, vt in.l.
ſancimus.C.de fideiuſ. & in.l.ſi poſt tres.ff.ſi qs cau;
etiam ſi cum iuramento fideiuſſiſſet, arg. 22.q.2.c.
beatus.&.ſ.de conſtitu.c.ex literis. ita tenet Bal. in
d.l.qui crimen.q.11.& adde quæ tradūtur in.d.l.ſan
cimus.&.l.pen.C.de fideiuſ.Et in.d.l.ſancimus.vide
differentiam,an fideiuſſio fiat in ſcriptis,vel non. &
ibi etiam vide,an hæres fideiuſſoris poſſit morā pur
gare;& an talis fideiuſſor qui ꝓmittit ſiſtere, poſſit
promittere omnem pœnam pecuniariam in quacun
que quantitate conſiſtat;puta mille marcarum auri,
Bal.in.d.l.qui crimen.in.9.q.arguit ꝙ non, quia eſt
contra taxationem.l.eos.C.de modo mul. Facit gl.
& qđ ibi not Bar.in.l.ſi quis reum.ff.de cuſto.reo.in
contrarium allegat.l.fi.ff.de præt. ſtip. &.l.procura-
tor.2.§.fi.ff.rem ra.hab.& hanc opin.tenet Bal. Nō
obſt.l.eos.quia loquitur in pœna,quæ infligiī a iudi
ce;ſecus in pœna quæ promittitur a parte. Sed quæ-
1035 ro,† fideiuſſor p̄ſentauit principalē, & principalis
aufugit de carcere,an teneatur amplius ad ſiſtēdum,
Bal.in.d.l.qui crimen.in.9.q. dicit, ꝙ liberatur, ex
eo,quia fecit qđ debuit,arg.l.1.C.loca. &.l.dn̄s hor
reorum ff.loca.culpa.n.cuſtodum non debet nocc-
re fideiuſſori, vt.l.ad cōmentarienſem.C.de cuſt.re.
qđ ego arbitror verum, qn̄ ſimpliciter promiſiſſet
p̄ſtare;ſed ſi ꝓmiſiſſet toties præſentare quoties iu-
dici viſum fuerit;hoc caſu licet p̄ſentaret ſemel,non
liberaretur ab obligatione,per not p Bar.in.l.ſi gē-
ma ff arbo.fur.cæſa. & in.l.1.§.hoc reſcriptum.ff ad
Silla.coniuncta.l.vbi numerus.ff.de teſti. &.c.plura-
lis locutio.de reg.iur.lib.6.niſi fortè, qn̄ præſenta-
ret ꝓteſtaretur,ꝙ deberent ipſum retinere ſub fida
cuſtodia,cū ipſe non intendat amplius teneri. Facit
qđ ſtatim dicā,& hoc faceret ſcribi in actis,& iudex
acceptaſſet. Hoc dicò,ꝙ fortè iudex non teneretur
hanc ꝓteſtationē admittere pp præambulam obli-
gationem fideiuſſionis,& ius quæſitum Reipublicæ,
& maximè nō deberet admittere, qn̄ principalis nō
eſſet ſoluēdo,& ipſe fideiuſſor ꝓmiſiſſet ſoluere cō-
demnationem ꝓ ipſo inquiſito.qđ ꝑpetuò notabis.

Aduerte tamen,quia reperi Ang.in.l.si quis reum.ff.
de cust.reo.qui dicit,ꝙ si fideiussor promisit præsen
tare toties,quoties,&c.ꝙ non liberatur per primam
presentationem,sed per secundam, per.l.fideicom-
missa.§.si quis alicui decem.ff.de leg.3.&.l.veluti.§.
hæc vox.ff.de eden. quæ videtur innuere, ꝙ etiam ꝑ
secundam præsentationem non liberatur. Respon-
det tñ Ang.ꝙ ideò ibi intelligitur totiens,quotiens
opus est; quia per reiteratam editionem non induci
tur nouum grauamen. Sed in proposito ꝓpter rei-
teratam præsentationem semper inducitur nouum
grauamen; ideò liberatur per secundam, per.d.§.si
quis alicui decem. Sed dicit do.Nel.de S.Gemin.in
tracta.bannito. ꝙ credit hoc procedere, quando fi-
deiussor de repræsentando totiens quotiens &c. in-
teruenisset post sententiã; sed si hoc promisisset ante
latam sentẽtiam;tunc secus. quia dicta verba impor
tant totiens,quotiens opus erit;quia sic est de natu-
ra iudicij,& sic debent intelligi, per.l.si vno.ff.loca.
&.l.si stipulatus.ff.de vsur.&.l.damni infecti. quidã.
in prin.ff.de dam.infe.cum simi.& ideò semper vsq;
ad sententiam tenetur, sed post sñiam semper facta
ꝑsentatione etiam vna,vel eo semel capto,fideiussor
amplius non tenetur per iura alleg.s̃.per Io. An. in
dicta addit.Nec obstant illa verba,totiens quotiẽs;
1036 quia intelliguntur vt dictum est. & quia† verbum
placuerit intelligitur fm arbitrium boni viri, vt.l.
Thais.§.sorore.ff.de fideic.lib.qui nunq̃ arbitratur
ex culpa,siue negligentia velle fideiussorem pregra-
uare,per.l.sancimus.C.de pœ. quæ decisio satis pla-
cet,qm̃ satis est æqua. Ad fugiendas tñ opin.consu-
lo,ꝙ iudex sibi ꝓuideat in receptione fideiussoris,
in omnem causam,verbis expressis,& claré hoc im-
1037 portantibus. Sed pone,† fideiussor promisit sistere
inquisitum ad voluntatem iudicis sub certa pœna,q
tandem per illum iudicem fuit captus, & manus ei⁹
aufugit;quæritur an teneatur ad petitionem iudicis
illum præsentare.Odof.in.l.sed & si quis.ff.si qs cau.
vt refert Io.And.in addi.Spec. in tit.de accu.§.seq̃.
ver.item quæro ecce.distinguit,ꝙ aut fuit captus ex
crĩe,seu causa,pro qua ille fideiussit, & non tenetur;
secus si ꝑꝑ aliud maleficium.Subdit tñ,ꝙ si fideius-
sor hoc casu venit coram iudice,dum ille erat capt⁹,
& protestatus fuit,ꝙ illum habebat pro præsentato,
& se ex ꝓmissione amplius nolle teneri;ꝙ tutus est,
licet ille postea fugiat; quia ꝓtestatio prodest.ff.de
neg.ge.l.Nesennius.C.de epi.& cler.auth.si captiui,
de qua satis extra de constitu.c.cum.M. Sed pone,
1038 † fideiussor promisit inquisitum sistere sub certa pę
na,certa die,vel soluere condemnationem. Contin-
git,ꝙ intra illam diem accusatus bannitus est ꝓpter
illud maleficium,quia se non præsentabat.Die vero
elapsa,fideiussor conuenitur,quia eum non repꝑsen-
tauit,quæritur an fideiussor habeat hanc exceptio-
nem,ꝙ non pôt præsentare,quia bannitus.Odoff.vt
refert Io.And.in.l.sed & si quis.ff.si quis cau.forma-
bat quæstionem etiam generalem de bannito, inte-
rim ꝓpter aliud maleficium. Sed Spec.restringit ad
bannitum propter idem maleficium, in tit.de accu,
§.sequitur.ver.item quæritur ecce. & allegat multa,
& tandem concludit ꝙ non. & ibi etiam Io.And.in
addi.quia non stat ꝑ fideiussorem,sed ꝑ iudicẽ quo-
minus sisti possit. Aduerte tñ,quia si aliquis simpli-
citer fideiuberet post condemnationem,cum nõ vi-
deatur fideiubere de ꝑsentando,sed de soluẽdo, sine
dubio,tunc ꝑ casum superuenientem in personã con-
dẽnati fideiussor eximetur ab obligatione,vt.l.si ve-
ro.in prin.ff.qui satisd.cog.qđ principium sic intel-
ligi debet fm do.Nel.de S.Gemi.ibi,& in tract.ban
nito.j.par.ij.temporis.q.14.Sed iuxta prædicta q̃ri-
1039 tur,† quid si inquisitus dedit fideiussorem de sol-
uendo oẽm condemnationẽ, & bannitus fuit in mil
le,an mortuo bannito possint fideiussores conueni-
ri? & vr̃ ꝙ non,quia liberato principali liberat̃ fide-
iussor.l.fideiussor.in prin.ff.de fideius.&.l.Modesti-
nus.cũ ibi not.ff.de fideius. Cõtrariũ tenet do.Nel.
in tract.bannit.in vlt.par.q.6.qa iste fideiussor tenet̃
ex sua obligatione, q̃ vna cũ bãno mandat̃ executio
ni contra fideiussorẽ. ꝑ Iac. & Gui.in.l.2.ff.q satisd.
cog.& ideò licet bãnitus moriatur, non tñ cõtingit
liberatio.& ideò remanet fideiussoris obligatio. ff.
de fideiuss.l.Vranius.§.sed cũ duo.&.l.vbicunq;.eo.
tit.q̃ lex sic pôt exẽplificari.& hoc ꝓcedit fm eum,
siue bãnitus habeat hr̃des,siue nõ. cũ.n.moriat̃ post
ꝑfectã obligationẽ fideiussoris, obligatio non extin
guitur,vt.l.sine hęrede.in prin.ff.de admi.tuto. licet
secus sit qñ sine hærede ante purificatã obligationẽ
decedit,vt.l.postq̃.in prin.ff.vt leg.no.ca.in cuius.l.
intellectu Bar.variauit,vt patet ex his,q̃ dicit in.d.l.
sine hærede.&.l.1.§.idem Pomponius.ff.de poss.vbi
bo.glo.de quo ibi,quia non est materia nr̃a. pôt er-
go fideiussor exigi,non obstante morte bãniti.dicit
tñ Albe.de Rosa.in tract.bannit.q.64.in.4.par. refe
rens Gandinum. ꝙ cauti iudices anteq̃ procedãt ad
dationem banni,faciunt requiri fideiussorem,ꝙ re-
ꝑsentet principalem,qđ si non facit eum condẽnat,
vt traditur in.l.si quis reum.ff de cust.reo.&.s̃.latius
1040 dictum est.Sed† quid si fideiussor non pôt inq̃sitũ
in iudicio exhibere, vult tñ eum defendere,& iudi-
cium in se suscipere, vel vult ad illum inueniendum
inducias habere, q̃ omnia vñr cõcedi fideiussoribus
in causa ciuili,vt.l.sancimus.C.de fideiuss.an hoc sit
ei concedendum? Spec.in tit.de accu.§.sequit̃.versi.
porrò.si contumax.ibi,sed quid si fideiussor. vbi di-
cit,ꝙ primo casu non est audiendus.in secundo casu
dicit,ꝙ admittitur,vt darentur induciæ.vide ibi per
1041 eum.Sed q̃ro,† an talis fideiussor teneat̃ ad duplũ,
vel ad quadruplũ,vel plus.ad qđ venit condẽnandus
ex forma statuti,si non soluit intra.x.dies.Sol.dic ꝙ
non,quia talis non est pœna delicti;sed moræ postea
commissæ in soluendo.& idem si ꝑꝑ negationem ve
niret in plus puniendus,dummodo fideiussisset an-
te negationem;quia est pœna negationis,in qua non
intercessit fideiussor,vt probatur in.l.fi.ff.de fideius.
&.l.1.& ibi Bar.ff de in lit.iur.Bar.in.l.1.C.de vsur.
fisc.lib.x.& iõ cautela est ad hoc,vt teneat̃, ꝙ talis si
dejubeat,non tñ ꝓ pœna delicti,sed & ꝓ pœna ꝓ-
1042 cessus,vt dicit Bar.in.d.l.in fi. Sed q̃ro,† quid si est
tale crimen,ꝑꝑ qđ veniat pęna pecuniaria, ita ꝙ re⁹
veniat fideiussoribus relaxandus, tñ iudex non vult
illũ fideiussoribus idoneis relaxare, sed ipsum tenet
in carcere,an possit contra iudicẽ agi? Sol.dicit Bar.
ꝙ contra talẽ pôt agi actione iniuriarũ, ita dicit in
.l.si vero.§.1.ff.q satis.cog.tenet.D.m.in.c.3.de ma.
& obe.& ad ꝑdicta vide Odof.& Bar.in.l.neq; impu
beres.§.1.ff.de in ius vo.& Bal.in.l.fi.§.si ꝑfatã.C.de

iure

1043 iure delib. ¶ Item quæro, pone, †inquisitus dicit
iudici, do vobis huiusmodi fideiussores, qui ad vestri
requisitionem præsentabunt me de die in diem sub
tali pœna. Illi erāt præsentes & nihil dixerunt; & sic
fuerunt scripti in libro curiæ. Quæritur, an prædicti
sint obligati, vt fideiussores, Bart. vr̄ velle ꝙ sic, in.l.
cum ostendimus.§.fi.ff.de fideius.tut. per illum tex.
& sequitur Ang.de Are.in.d.tract.maleficiorum. in
ver.pro quibus. Sed in cōtrarium facit, quia fideius-
sor non obligatur nisi verbis, vt in.l.blanditus.C.de
fideius.& mand. & in.l.stipulationum aliæ.§.satis ac
ceptio.ff.de verb.oblig. Guil.tamen, & Old.tenue-
runt primam sñiam per d.§.fi. Sed Iaco.de Raue.te-
net contrariam sententiam per.d.l.blanditus. & sen
tit etiam ibi Bart. Ad.§.fin.rñd. ꝙ loquitur in casu
speciali, videlicet in stipulatione rem pupilli saluam
1044 fore, in qua etiā pupillus si fari potest, stipulat̄, † ꝙ
tū regulariter stipulari non potest, vt in.l.1.in prin.
& in.l.mulier.ff.de verb.obl.Pet.de Ancha.in cle.1.
de procu.vno anno tenuit vnam opin.& alio aliam.
Io.de Imo.ibi dicit, ꝙ vtraque opin. potest saluari;
quia aut prædicti interuenerunt pro maleficio ad
publicam vtilitatem, & procedat prima opin.quo-
1045 niam† Respub.æquiparatur pupillo, vt in.l.Rem-
publicam.C.de re.pub.vnde idem iuris esset in ipsa,
quòd in pupillo. Si verò interuenerunt ad priuatam
vtilitatem, procedat secunda opin. Sed aduerte, ꝙ
ad hoc vt procedat primum membrum, oportet di-
cere, ꝙ æquiparatur pupillo stipulanti rem saluam
fore; quasi hæc stipulatio sit similis Rempub. saluam
fore; aliàs non procederet argm̄. Vide quòd dixi in
1046 d.clem.1. Item quæro, pone† inquisitus est absolu
tus, postea inde ad annum fit statutum, ꝙ non ob-
stante quacunq; absolutione, possint reuideri pro-
cessus præteriti, quo facto talis fuit condemnatus,
an fideiussor teneatur? Sol.dic ꝙ non. & dicit Bar. ꝙ
ita fuit de facto obseruatum, per.l.fi.ff.de pact. quia
ius liberationis quęsitum fideiussori pp absoluto-
riam, non potuit postea tolli per statutum. Consulo
igitur, ꝙ quando iudex incipit de nouo reuidere, ꝙ
1047 de nouo recipiat fideiussores. Si verò† pęna est cor
poralis, vel corporis afflictiua, tunc non est relaxan
dus fideiussoribus; quinimmò, sm̄ criminis grauita-
tem, est in vincula communis conijciendus, vt.l.2.in
princ.&.l.1.ff.de custo.reo.& idem dicendum est, si
esset pœna pecuniaria, quæ possit effici corporis af-
flictiua, per defectum non solutionis pecuniæ, sm̄
not. p Bar.in.l.2.ff.de pub.iud.&.l.1.ff.de cust.reo.
& ea quæ dixi in.c.veniens. in quæstionibus allega-
tis.s̄.in princ.huius.q. Vel si esset alternatiua, respi-
ciens pęnam pecuniariam, vel corporis afflictiuam,
sm̄ ea quæ dixi in dictis quæstio. & in.c.sicut Iudæi.
ī.de iudæ. Aduerte tamen, ꝙ si talis vult relaxari fi-
deiussoribus, quando in defectum pecuniariæ venit
imponēda pœna corpalis, vt soluat pecuniam fisco
transferendo in eum dominium, & sic soluendo in
quantitate, non deponendo in specie, sicut in simili
dicimus in admittendo procuratorem in casu prędi
cto.de quo dic, vt dixi latius in.d.c.veniens. in scd̄o
membro prin.primæ.q.prin.versi.vtrum autem hoc
1048 casu. Item aduerte circa p̄dicta, ꝙ† licet inquisitus
liberetur qñq; à vinculis, præstando fideiussores, p
l.2.&.3.ff.de cust.reo.& per glo.in.l.1.C.eo. si tamē
semel aufugit, vel fidem fregerit, non liberatur præ-
stando fideiussores.glo.est singularis, quæ dicit non
esse alibi in.l.lege.in verbo, in vinculis.ff.ad senatus-
1049 cons.Sillā. Patet igitur ex prędictis, ꝙ† quando pę
na venit imponenda corporis afflictiua, ꝙ iudex dēt
esse cautus, vt ipsum confessum tradat militi socio,
vt ipsum detineat in carceribus, & carceret, & in vin
cula conijciat, si sit expediens propter criminis gra-
uitatem, & ipsum commendet ꝓ ære, & pſona sub
periculo ipsius militis. & eodē modo postea faciat
miles custodibus carcerum, quibus etiam iudex ipse
potest commendare retinendum, & custodiendum
sub periculo ipsorum, qui ad hoc tenentur & ex for-
ma statutorum, & etiam de iure cōi, vt probatur. C.
&.ff.de custo.& exhi.reo.per totum. Facit etiam qđ
not.in auth.si quis ei.C.ad leg.Iul.de adul.per quem
1050 tex.dicit Bal.ibi, not. ꝙ † si miles Potestatis cępit
aliquem malefactorē in aliquo castro, vel villa; nec
videt cum suis famulis posse securè eum ducere, pōt
illum commēdare officiali illius loci, vt carceret, &
in vincula ponat super periculo suo, donec veniat ꝓ
1051 eo. Et aduerte, †quia si talis carceratus laqueo se su
spendit, aut gladio interemit non tenetur iudex, vt
est tex.& ibi gl. in.l.quemadmodum.§.magistratus.
ff.ad.l.Aquil. Si tamen ignoraretur quomodo mor-
tuus esset, esset suspicio contra custodes, qui etiā vn̄t
teneri de mala custodia. Circa qđ vide glo.& qđ ibi
traditur in.l.cum res.§.sed si res.ff.de lega.2. Quales
autem debeant esse carceres, qualia vincula, quales
custodes, qualiter custodire, & de similibus quęstio-
nibus carcerum, etsi posset hoc adaptari, tamē quia
non est principalis materia nostra; ideò illam omit
to, & aliàs dabitur dicendi locus. ¶ Nonagesimose-
1052 cundo quæro, his peractis, †quid debeat facere iu
dex. Sol.dic, ꝙ debet, vt.s̄.tetigi in.q.77.assignare
congruum terminum ipsi inquisito ad omnem suā
defensionem faciēdam, & hunc terminum debet as-
signare, siue inquisitus simpliciter confiteat̄ & in to-
tum, siue partem neget, & partē confiteat̄, siue totū
neget; & hæc termini assignatio cōiter prouidetur
ex forma statutorum, quæ seruanda est; & est etiam
de iure cōi, vt in.l.vnius.§.cogniturum.ff.de quæst.
Aduerte tamen, ꝙ licet talis terminus non assigna-
retur; posset tamen inquisitus suas defensiones face-
re. Vide not. p Bar. in.l.in crimine.ff.de adult. & in
extrauag ad reprimen.super ver.sine figura. & ratio
1053 est, quia† defensio est de iure naturali, vt in cle.pa-
1054 storalis. de re iudi. Sed quæro circa prædicta, †an
reus possit renuntiare huic termino defensorio. Sol.
Bart.in.l.custodias.in fi.ff.de pub.iudi. & in.l.quidā
sunt.ff.de pœnis.& in.l.non tantum. ff.de appell. vi-
detur velle ꝙ non possit renuntiare, pro quo dicto
est glo.notab.in.l.pactum inter hæredem.ff.de pact.
1055 quæ vult, ꝙ† non valet renuntiatio, per quam quis
perderet vitam, vel statum, & probatur in.l.1.2.& 3.
ff.de lib.cau. & quod not. Simon de Bursa. in cle.2.
de re iudic. vbi dicit, ꝙ quis non potest renuntiare
defensionibus tangentibus personam. Quidam tñ
voluerunt, ꝙ talis renuntiatio nō possit fieri quo ad
præiudicium tertij.& ita loquatur.l.non tātum. Sed
quo ad præiudicium sui ipsius benè possit renuntia-
re. Alij vero dicunt, ꝙ opinio Bar.procedat qñ sim-
pliciter renuntiaret. Sed si talis inquisitus sciens se

nõ habere aliquam defensionem, sic renuntiaret, videlicet talis inquisitus spontè, & ex certa scientia; sciens se carere omni spe defensionis; renuntiauit cuilibet termino sibi statuendo tam ex forma iuris communis, quàm statutorum, valeret talis renũtiatio. quòd perpetuò notabis tu iudex maleficiorum. ad quòd vide Ange. & Ioã. de Imo. in. d. l. custodias. Bal. tamen in. l. 1. C. qui accu. non poss. versic. super quinto. dicit, q legitimæ defensioni, per quam funditus extingueretur crimen, non potest renunriari, vt not. in. d. l. pactum inter hæredem. Sed defensionibus, quæ sunt de apicibus iuris, vel statutorum, & non de iuregentium, potest renuntiari, vt. l. si accusatoribus. C. de accu. & ibi glo. Primum etiam dictum limitat in expressa renuntiationẽ; secus in tacita, & velata, quæ fit per lapsum termini, per quem lapsum tacitè videtur renuntiare, si nullam facit defensionẽ. & sic fortior est hæc exclusio per tempus, quàm renuntiationis, vt. l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad Trebel. & ratio est, quia aliàs termini datio non operaretur, q esse non debet, vt in. c. pastoralis. s̃. de exceptio. & videtur hæc distinctio satis æqua, & notab.
1056 ¶ Sed quæro circa pdicta † quas defensiones possit facere dictus inquisitus. Sol. dic de exceptionibus dilatorijs, prout dixi. s̃. q. 77. q inter alias facere potest reuocationem confessionis, siue fuerit facta in totum, siue in partem. circa quod vide quòd dixi. s̃. q. 85. Item potest producere instrumẽtum pacis, ad hoc vt pœna minoretur, vel mitigetur, statuto hoc
1057 disponẽte. † Quid autem si produceret instrumentum pacis, de vulneribus tantũ, & sequuta fuit mors; an sibi prosit, vide distinctionem Bar. in. l. damni. §. Sabini. ff. de dam. insec. & ibi vide, quid si statutum disponit, q pœna mitigetur si hæres fecerit pacem, an sufficiat pax facta a testatore, vbi concludit q nõ tribus rationibus. & vide Bal. in. l. 2. C. de libe. & eo. libe. vbi etiam vide per eum latè, & per Docto. an si statutum requirit, q habeat pacem ab hærede, & plures sunt hæredes, & non habuit nisi ab vno. & vide p Ang. & Io. de Imo. & maximè per do. Ludo. Pon. in l. eadem. §. Cato. ff. de verbo. obli. Tangit etiam do.
1058 Flo. in. l. fundum. ff. de serui. rust. predio. & † quid si statutum requirit, q habeat pacem à filijs occisi, an sufficiat, q habeat à spurijs, Cyn. in. l. quisquis. C. ad leg. iul. ma. tenet q sic, & idem Bar. in. l. 2. ff. de accusa. & in. l. tutelas. ff. de capi. dimin. & in. l. pronuntiatio. §. familiæ. ff. de verb. signi. In contrarium facit,
1059 quia † spurius non est nominãdus filius, vt in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & ibi Bar. nec est a patre alendus, nec cum patre habet aliquod participiũ de iure ciuili, vt in corpore, vnde sumitur in auth. & in auth. licet. C. de natu. libe. & in. c. per venerabilẽ. s̃. qui fil. sint legit. ergo non comprehenditur à statuto, quod est ius ciuile municipale, vt in. l. omnes populi. de iusti. & iure. quia sic statutum non restringetur vt comprehendat spurium, vt in. l. lege Iulia. §. 1. ff. de ritu nup. & sic statutum reciperet interpretionem passiuam de habilitate, vt. l. vt gradatim. §. & si lege. ff. de mu. & hono. Et pro hoc etiam facit, qa ad hæredem spectat vindicta occisi, vt in. l. 1. & 3. l. heredes ff. quod cuiusq; iuris. & statutum quod dicit de filio, intelligitur de filio, qui sit, vel esse possit hæres, ad quem spectat vindicatio mortis defuncti; & per consequens facere pacẽ. Vnde posito, q ex mente dicti statuti cũ loquatur de filio simpliciter, possit etiam intelligi in filio naturali tantum. & ita loquat opin. Bar. & iura per eum allegata. Non tamen potest intelligi de spurio. Facit quòd not. Ioã. de Imo. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. & ita cõsuluerunt Lamber. de Rampo. & Salic. & plures alij Doct. pro qua materia; quia non intendo in ea nunc insistere, vide quòd not. glo. & Pau. in cle. 1. de bapt. & 35. q. 7. c. 1. & Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. 47. & in rit. qui fil. sint legit. & per Ang. de Perusio consi. 74. per Per. de Ancha. in. c. in præsentia. s̃. de probatio. per do. Domi. de sancto Gemi. in. c. statutum. in fi. princ. de hæreti. lib. 6. & vide tex. qui
1060 vult, q † natus ex adulterio non comprehendatur
1061 appellatione filij. 32. q. 4. c. dicat aliquis. & † sufficit, q pax sit habita a filijs masculis, licet fœmina contradicat, Bal. & Ange. in. l. pro hærede. §. fin. ff. de
1062 acquir. hæred. quia † fœmina non leuat faidam, vt not. glo. in. §. pen. de his qui feu. dar. poss. Sed Ludo. Pont. in. l. 1. §. potuisse autem. ff. ad Sillan. in ver. siue cum patre suo. tenet contrarium per illum tex. q videtur sibi cõcedere vindictam mortis patris; ergò eius consensus necessarius. Facit etiam. l. 1. C. de his, qui se differ. lib. x. & quòd ibi ponit Ange. Mihi videtur, q tex. in. §. potuisse. nihil probet, quia non loquitur in filia; sed non intendo circa hæc insistere.
1063 Et † vtrum pax facta per Episcopũ de maledictione, & blasphematione Dei prosit? Bal. dicit q non, in. l. accusatorem. C. qui accu. non pos. vbi vide quędam circa hanc materiam. Tn dic, vt dixi in. c. 2. s̃. de maledi. vbi etiam tetigi. An tunc debeat pœna diminui, ex eo, quia confessus fuerit sacerdoti, qui
1064 sibi imposuit pœnitentiã. Et † quid si statutum dicit, q pro homicidio nõ admittatur beneficium pacis, vel concordiæ, an admittatur cum mãdante. Bal. dicit q sic, in repeti. l. si familia. ff. de iurisd. om. iud.
1065 Et † quid si statutum permittit fieri pacem de omnibus criminibus, excepto furto, vtrum possit fieri de robbaria, vide Bal. in. l. transigere. C. de transact. dixi in. c. 1. de collu. in secundo casu quarti membri
1066 princ. Et † vtrum in adulterio prosit beneficium pacis. Bar. consi. 175. incip. D. Potestas. dicit q sic, p tex. C. de adulte. auth. sed hodie & in corpore vnde sumitur. vbi licet marito iniuriato per adulterium vxoris reconciliare eam sibi. Non obst. l. transigere. quæ loquitur in transactione, p quã impediretur ne pcederet amplius sup tali crie; & ideò non licet, nec etiam simplici pacto. Secus in pace, per quam remittitur rancor, quæ in omni maleficio est licita, Instit. de iniur. §. fi. & ff. de pact. l. fin. & l. si tibi. §. q̃dam. an autem prosit pax facta per mulierem. Bart. in. d. consilio dicit q non, sed debet fieri cum marito. Ipse enim est, cui principaliter fit iniuria, & qui omnibus præfertur in ipsa vindicanda. ff. de adulte. l. 2. C. eod. l. quamuis adulterij. Sed cum muliere nõ potest fieri, cum non possit dici iniuriata. Nec potest accusare adulterum, quia socia criminis. C. de liber. cau. l. si filium. 14. q. 4. c. nemini. & sic ab ea non requiritur remissio, arg. l. ait prætor. C. de iur. delib. Præterea probationes factæ contra adulterum, non præiudicant mulieri, vt in. l. denuntiasse. §. fina. ff. de adult. Non obstat. l. 1. C. de rapto. virg. & in authẽ.

de rapt.mulie.& quòd not. per Dyn. in reg. scienti. de reg.iu.lib.6.in primo contrario. quia loquuntur in muliere rapta,nō in simplici adulterio. & est aduertendum,ꝙ nisi statutum prouideat, ꝙ pax,vel remissio iniuriæ prosit,de iure communi nō prodest; quia de omni crimine potest dupliciter agi ad pœnam applicandam parti,& ad vindictam publicam, vt.l.qui nomine.ff.de fal.& not.in.l.fina.ff.de priua. delic.vnde licet pars in sui præiudicium possit iniuriam remittere.l.pen.C.de pact. non tamen potest in præiudicium Reipub.not.glo.in.l.2.ff.ad Silla. & ibi Bar.& Bal.in.l.transigere.C.de transac.Bar.post Dyn.in.l.sed si vnius.§.sed si ante.ff.de iniur. Potest etiam intra istum terminum talis inquisitus proponere alias exceptiones,vel defensiones,per quas apparet,ꝙ crimen intētatum euacuatur; puta,furtum quod fecit volente domino,vel ꝙ res sua erat; In homicidio quòd fecit ad sui defensionem,vel erat bannitus,vel licita, & permissa erat vindicta, vel dormiens,vel furiosus erat,aut infans;vel ꝙ non sit mortuus ex vulnere,sed ex mala cura. Si adulterium,ꝙ illa erat meretrix, ꝙ maritus,& vxor consenserunt, & ex forma statuti non punitur. & sic de singulis pquirendo,& considerando defensiones, quæ aduersus quælibet delicta possunt opponi, quæ videnda sunt in locis,& in titulis congruis, & etiam adducere defensionem,probando ꝙ die,vel hora perpetrati delicti fuit in alio loco ita distāte, ꝙ non potuisset esse in loco perpetrati delicti tempore quo perpetratum fuit,iuxta practicam.l.optimā. C.de contrahen.& commit.stip.& eorum quæ dixi in.c.super

1067 his.§.eo. ¶ Nonagesimotertio quæro, †quid debeat facere iudex, pendente isto termino dato ad defensionem &c. Sol.dic,ꝙ si reus in totum simpliciter confessus fuit, & ipse faciat defensiones suas, de quibus statim dixi in si.præced.q. aut similes defensiones respectu diuersarum specierum delictorū, quas singulas prosequi nimis esset prolixum, debet iudex ne fallatur, pducere testes, & alias probationes,per quas supprimantur defensiones inquisiti; vt puta,ꝙ non licuit illum bannitum interficere, qui erat cancellatus de banno, vt not.Bart.in.l.emptor. §.Lucius.ff.de pact. vel ꝙ non erat legitimè bannitus,& ꝙ interficiens hoc sciebat; quia aliàs si ignorabat,non tenetur.l.Corne.de sica.sed extra ordinem, vt in.l.2.§.hæc actio.ff.vi bo.rapt.tradit Bar.in.l.penul.ff.de adulte. vel ꝙ fuit interfectus pendente appellatione a banno,vel aliter pendebat lis super banno,vel eius validitate,seu nullitate,vt dicit Barto.in l.1.§.si seruus.ff.de acqui.pos.not.Bal.& Io.de Imo. in.l.qui à latronibus. ff.de testamen. & alias similes replicationes debet perquirere.de quibus sub compendio dixi.§.q.85.Item ꝙ reus non fecit ad defensionem,cum potuerit aufugere, & quamuis inquisitus debeat concludere, ad hoc vt videatur fecisse ad defensionem,ꝙ non potuerit salua persona, aut saluo honore aliter aufugere, secundum ea, quæ latè traduntur in.l.1.C.vnde vi. tamen ipse iudex poterit producere testes suos contrarios testibus inquisiti,vt ad inuicem attestantes confundantur, & sic remaneat confessio simpliciter;& sic etiam dicendum de alijs defensionibus; videlicet,ꝙ ille erat furiosus, vel dormiens,vt producat testes in contrarium, vel ꝙ mortuus non decessit ex vulnere, sed ex mala cura,seu custodia cum transiuerint quadraginta dies, aut plures.& sic non tenetur de occiso,vt.l.qui occidit. in fi. & ibi do.Floria.&.l.si ex plagijs.ff.ad leg. Aquil.quòd qualiter probetur,vide quæ latè dixi in c.presbyterum.§.de homici. Nam iudex producet testes in contrarium,ꝙ immò diligens fuit adhibita cura,& ꝙ licet transiuerint quadraginta dies,tamen vulnus fuit in tali loco,ꝙ erat mortale propter eius magnitudinem,& profunditatem, vel aliam simile causam; sed non breui tempore mors inferebatur ex vulnere adhibita diligenti cura, arg.eorum,quæ dixi in.d.c.presbyterum.Et est aduertendum,ꝙ cautus iudex circa prædicta debet sēper deducere qualitates offensi,vt in casu prædicto,ꝙ.f.erat homo fortis complexionis,& robustus; & ideò non ita breui tempore fuit mortuus; & si vulnus non esset graue, sed leue,ad hoc vt talis præsumatur decessisse ex vulnere,articulet,ꝙ ille erat debilis,infirmus, vel valde debilitatus,ita ꝙ ex leui vulnere præsumatur mortuus,tex.est notab.in.l.qua ratione.§.si quis seruum ægrotum.ff.ad leg. Aqui. & ibi tradūt Bal.& do.Floria.& etiam est bonus tex.& ibi etiam tradunt præfari Docto.in.l.ita vulneratus.in princ.eo.tit. & plenius per do.Floria.in.l.item Mela.§.si plures.eo.tit. Ex quo sequitur,ꝙ fortiter errant aduocati, qui ad defendendum homicidam articulantur, ꝙ vulneratus erat debilis,quia talis articulus est contra intentionem ipsorum,quòd est verum, nisi ex post facto admisceretur aliqua qualitas infirmitatis superuenientis,qua erat solitus teneri dictus vulneratus, vel non teneri;vt doloris iliorum,aut similis,secundum ea quæ dixi in.d.c.presbyterum.& idem dicendum est de alijs exceptionibus,defensionibus,& replicationibus,secundum varias species delictorum, quæ dimittendæ sunt discretioni, & iudicio doctissimorum aduocatorum,officialium,& iudicum,secundū varias casuum contingentias.Si verò inquisitus partem confessus fuit, & partem negauit respectu eius partis quam confessus fuit, dicendum est, vt statim dixi.respectu partis quam negauit, dicendum est,vt statim dicam in seq.membro; quia idem iuris est de parte quo ad partem &c.vt in.l.quæ de tota.ff.de rei vendica. Si vero inquisitus simpliciter negauit,aduertendum est ad ea,quæ iure communi sunt disposita,& ad ea,quæ secundum communem practicam obseruantur,in primis ad formam statutorum, quæ vt sæpius dictum est,exacta diligentia seruanda est. secundum autem communem practicam, & obseruantiam propter prius habita indicia sufficientia, de quibus statim aliquid subijciam, saltem per remissiones;si casus est talis, in quo procedi possit ad torturam,ante omnia iudex reum ponat ad torturā, & faciat ipsum confiteri; & demum postea faciat ipsum responderi inquisitioni; & si confitetur satis est,& seruanda sunt quę supra dicta sunt.Si verò negat, iterum reducet ad torturam vt confiteatur,vel donec purgentur indicia;& quando purgata fuerūt, debet ipsum relaxare cum cautela,de qua.§.dicam. De iure autem communi videtur mihi dicendum,ꝙ iudex debeat ita procedere.Nam si causa est talis,in qua non sit deueniendum ad torturam, debet producere testes,qui notitiam habeant de dicto maleficio,

cio,& ipsos diligenter examinare,secundum ea,quę
statim dicam; & si probauerint clarè, & plenè, con-
demnabit inquisitum secundum ꝙ iura, aut statuta
disponunt. Si vero non plenè,aut clarè probant,il-
1068 lum absoluet; quoniam probationes† in crimini-
bus debent esse luce clariores,vt in.l.fin.C.de proba
1069 tio.&.2.q.8.c.sciant.& † vtrum in defectum proba
tionis possit deferri iuramentum in causis crimina-
libus,vide per glo.& Docto.in.l.in bonæ fidei.C.de
iureiuran.& in.l.admonendi.ff.eo.titu. & ibi maxi-
mè per Moder.& per Spec.in titu. de iura.dela.§.1.
ver.vt autem.& latissimè per me in repet.c.si.de iu-
reiur.in primo membro,seu prima.q.princ. & adde
quæ statim dicam de diuersis generibus probatio-
num. Aduerte tamen,quia etiam in causa pecunia-
ria criminali quandoq; etiam deuenitur ad torturã;
sed non liberorum hominum,sed seruorum, vt in.l.
diuus Pius.ff.de quæstio.de quo dic vt ibi.Si vero sit
tale delictum,in quo procedi possit ad torturam,ad
quam perueniri potest duntaxat in capitalibus,& a-
trocioribus maleficijs,vt.l.edictum.ff.de quæstio.ar
bitror,ꝙ iudex ante omnia in quantum potest ela-
boret alio modo elicere à reis veritatem quam per
tormenta ; quare producet testes, qui verisimiliter
habent notitiam de delicto,super quo inquiritur,&
ipsos recipiet ad iuramenta,& dicta;debita forma à
iure,vel statutis requisita.Non enim arbitror a prin
cipio inchoandum esse à tortura , sed quantum po-
test fieri elaborandum est,vt aliter habeatur veritas
si fieri potest,per tex.in.d.l.edictum.ff.de quæst.ibi,
non aliter explorari,& inuestigari possunt, quam ꝑ
seruorum quæstiones,&c. Iudex autem examinans
testes inter alia notet, in quantum hoc fieri possit iu
ridicè,ꝙ cum deponunt super loco, & tpe, vt scribi
faciat hoc modo,interrogati de loco, & tẽpore di-
xerunt;loco,& tempore in inquisitione contentis.
Si enim se non referret ad locum,& tempus conten
tum in inquisitione, non esset probata intentio iu-
dicis inquirentis,arg.l.1.& fin.ff.de incen.rui. nauf.
& ita singulariter dicit Barto.per illum tex.in.l.1.in
princ.ff.de alea.quòd perpetuò notabis.& adde quę
dixi.s̃.in nono artic.princ.q.40. Et aduerte,ꝙ om-
nes testes qui non sunt idonei in causa ciuili,nõ sunt
idonei in causa criminali.Sed non omnes testes qui
sunt idonei in causa ciuili,sunt idonei in causa cri-
1070 minali.verum est,ꝙ† etiam in causa criminali edi-
ctum est prohibitorium,sicut in causa ciuili . vnde
omnes intelliguntur permissi , qui non reperiuntur
1071 prohibiti,vt.l.1.ff.de testi. † Prohibiti autem repe
riuntur minor viginti annis. & qui accusatus, vel in-
quisitus est de aliquo crimine, secundum quòd not.
& traditur in.l.testium fides . ff. de testi. circa quod
vide quòd traditur ibi,& per Spec.in titu.de teste.§.
oportet.ver.item quòd pendet accusatio.Examina-
ti autem,deponentes faciunt indicium , si ex officio
iudicis fuerunt examinati;licet secus esset, si ad peti
tionem accusatoris,vt tradit Guil.de Suza.& sequi-
1072 tur do.Flor.in.d.l.testium.† Mulier etiã de iure ca
nonico non est idonea testis in causa criminali. 23.
q.5.c.mulierem.& ibi glo.& glo.in.c.super eo. & in
c.cum ex literis.de testi.& sic seruatur in terris subie
ctis ecclesiæ,vt dicit glo.in.c.forus.de verb. signific.
Sed de iure ciuili secus est,vt.l.ex eo. ff.de testi. qď
seruandum est in terris imperij;& ita dicit do. Flor.
in.d.l.ex eo.& de hac materia vide in dictis iuribus.
& per Spec.in.d.§.opponitur.in ver.item ꝙ est mu-
lier.Io.And.recitat,ꝙ Iaco.de Are. per iura ibi alle
gata tenebat, ꝙ mulier etiam de iure ciuili prohibe
1073 tur. Et † idem dicendum de Hermaphrodito , in
quo præualet sexus muliebris.Spec.in.d.§.in ver.itẽ
quòd est Hermaphroditus . Et adde quòd dicitur
4.q.3.§.item in criminali . & vide.c.meminimus.s̃.
eo.& ibi etiam Io.And.& quòd tradit Spec.in titu.
de teste.§.opponitur. versi.item ꝙ in alia causa cri-
1074 minali.item† nec clericus in causa criminali corã
iudice seculari.11.q.1.c.nullus . quòd intelligerem
vbi tractatur de causa sanguinis.Faciunt quæ dixi in
c.ad audientiam.j̃.de homici.in.4.membro.7.arti-
culi princ.q.4.&.5.& pluribus sequen. Secus in cau-
sa criminali pecuniaria, sicut potest etiam esse corã
iudice ecclesiastico;quia coram eo nõ tractatur cau
sa sanguinis. Quicquid dicat Spec. in.d.§.opponit̃.
1075 versi.item ꝙ est clericus.Item quòd est† laicus,qui
non admittitur contra clericum in causa criminali.
2.q.8.c.laicos.&.c.seq.& per totum.&.c.veniens.s̃.
de testi.tradit Spec.in.d.§.opponitur . versi.item ꝙ
est laicus. In contrarium tamen facit glo.81.distin.
c.clerici . de quo dic vt dixi post.D.m.in.c.cum.P.
1076 s̃.eod. nec particeps criminis contra socium.not.
1077 glo.in.l.filium.C.de lib.cau.† Denuntiator tamen
criminis non repellitur.de quo vide per Bar.in.l.di-
uus.ff.de custo.reo.& Bartho.de Salice in repet.l.ea
quidem.C.qui accu.non poss. & vide latius in dictis
iuribus.& per Specu.in d.§. quia non intendo aliter
examinare,aut insistere,ne videar legere titulum de
testi.sed quo ad propositum pro breui introductio-
1078 ne hæc sufficiant. † Inquisitus ergo,contra quem
producũtur testes,debet animaduertere, an sint ido
nei ; & si non sunt, opponat legitimas exceptiones,
quas poterit videre in locis congruis,& maximè per
Spec.in.d.§.opponitur.& per Bar.in suo solenni tra
1079 cta.de testi. † vtrum autem ex ꝓbationibus factis
in inquisitione generali, possit puniri repertus, &
probatus culpabilis,absque alijs probationibus, vi-
de quòd dixi in.c.ad petitionem. in secundo not.s̃.
eo. & quamuis remiserim me hic dicturum,tamen
omitto,quia fui nimis prolixus . Sed vltra iura ibi
allegata,vide per Archid.50.distinc.c.miror. & per
Barto.& Nichol.de Matta. in.l.2.§.si publico. ff.de
adult.& de off.ordi.c.1.per Io.And.& Ang.in repe.
1080 l.si vacantia.C.de bo.vac.lib.10. vbi dicit,ꝙ† syn-
dicator virtute generalis inquisitionis factæ contra
Potestatem,seu officiales, & eius familiam , potest
eum condemnare,& punire. ¶ Nonagesimoquarto
1081 quæro,† examinatis testibus,quid debeat facere iu
dex. Sol.dic,ꝙ debet publicare ipsas attestationes,
1082 & testiũ dicta. Sicut †.n.in ciuili,publicatio pro-
cessus est de substantia, vt not. per glo.in.l.prolatã.
C.de senten.ita etiam in criminali, arg.l.absentem.
ff.de pœ.Aduerte tamen,ne erres,quia Bar. & Doct. Cõis opi.
communiter* in.d.l.prolatam . volunt,ꝙ non sit de
ordine substãtiali;ita ꝙ reddat sententiam nullam ;
de quo per glo. Inno.Io.And.& Io.de Imo. in.c.cũ
I.& A.de re iudic. quibus publicatis, debet statuere
terminum inquisito ad opponendum contra dicta,
& attestationes, contra quas attestationes debet op
poni

poni, prout occurrit, ꝙ ſunt varij, contrarij, repugnantes, non reddunt ſufficientem cauſam, vel eundem præmeditatum ſermonem, ꝙ inimici &c. & per alios modos diſtrahere, de quibus dixi, & remiſſiones dedi. ſ. in. q. præceden. Eſt enim aduertendum,
1083 ꝙ † ad hoc vt inquiſitus poſſit ſe defendere, non ſolum nomina teſtium, ſed etiam dicta, & capitula eorundem ſunt inquiſito exhibenda, vt hic in glo. in ver. & nomina, & dicta. & non ſolum quando inquiritur contra laicos, ſeu contra clericos ſeculares, ſed etiam cum inquiritur contra prælatos regulares. Hoc tenet glo. in. c. pen. j. eo. Hoſti. ibi tenet cōtrarium, ꝙ non ſint exhibenda nomina, per tex. nr̄m, quia in. d. c. pen. non fit mentio de nominibus, ſed tantum de delictis. Item mouetur, quia exhibere nomina conſiſtit in ſubtilitate iuris, quæ non obſeruatur contra regulares, vt hic in fine. ſed contrarium communiter* tenetur. & tenet ibi. D. m. per tex. noſtrum, qui vult, ꝙ ideò nomina non ſunt ſupprimenda, ne detur audacia infamandi; ergo non ex ſubtilitate, ſed ex bona æquitate; & per conſequens non omittenda, licet agatur contra prælatum regularem, & dic vt ibi latius dixi. Et vide quòd dixi. ſ. in. 9. artic. princi. q. 53. & viſis oppoſitionibus, & exceptionibus oppoſitis, & examinatis diligenter ipſis teſtibus debet animaduertere, & conſiderare vtrum ꝓbent, vel non; & ſi probant clarè, & lucidè, bene quidem; ſi vero non ꝓbarent, & ipſe poſſit habere alios teſtes, alios iterum producat, & examinet donec ve-
1084 ritas habeatur. Quoniam † iudici inquirenti ex mero officio ſuo non obſtat publicatio atteſtationum, quominus poſſit ad offenſam, & probationem inqſitionis, & defenſam etiam exceptionum nunc propoſitarum teſtes producere, vt not. Bart. in. l. 1. §. ſi quis vltro. & in. l. vnus. §. cogniturum. ff. de quæſtio. & in. l. 2. §. ſi publico. ff. de adulte. & per Inno. & Io. And. in. c. cum clamor. & Io. And. in. c. fraternitatis. ſ. de teſti. dixi in cle. 2. de teſti. Nam vt dicit Bal. in repeti. l. data opera. C. qui accuſ. non poſſ. publicatio teſtium non ligat iudicem in eo, quòd ex officio facit. allegat not. 35. q. 7. §. ecce. & idem dicit ipſe in repe. l. in pecuniarijs. ff. de fer. in fi. q. dixi in. d. cle. 2. & conſuluit Fede. de Senis. conſil. 255. quia ceſſant in officio iudicis rationes prohibitiuæ; quare teſtes publicatis atteſtationibus non debeant produci ſuper eiuſdem articulis, vel directò contrarijs, cū ipſe iudex examinans ſemper habeat notas examinationes, & ſic examinato vno, aut duobꝰ, nō poſſet alios examinare. & hoc etiam tenet Ang. in repeti. l. ſi vacantia. C. de bo. vacā. lib. 10. dicit tamen ibi Fede. ꝙ quando iudex inquireret ad petitionem alicuius, ꝙ hoc caſu ille talis non eſſet admittendus publicatis atteſtationibus ad producendum alios teſtes, vel ad repetēdum eoſdem ſuper eiſdem articulis, niſi quantum ad declarationem; quia in eo videntur habere locum rationes prohibitiuæ. Et vide Inno. in. c. cum clamor. ſ. de teſti. qui ponit duas opin. Prima eſt, ꝙ promotor inquiſitionis poſſit producere teſtes etiā publicatis atteſtationibus. Secunda eſt, ꝙ non poſſit, niſi velit docere de colluſione. Io. And. ibi recitat Hoſt. diſtinguentem, ꝙ aut nullus promouet inquiſitionem, ſed ſolus iudex proſequitur, & poteſt, niſi forſan inquiſitor ſe ſuſpectum reddat, malitioſè prorogans vt inquiſitum teneat impeditum, ꝙ præſumitur ſi parum, vel nihil expedit, & elongat, dilationem aſſignet, & de menſe in menſem ſolum recipiat vnum teſtem, quibus demum publicatis dicit ſe velle alios recipere, & melius veritatē inuenire, arg. ff. de eden. l. argentarius. § cum. verſi. ſed non eſt ita. & iterum procraſtinat, & publicat, & vult procedere in infinitum; de malitioſo igitur proceſſu poteſt, & debet contra talem præſumi, arg. ſ. de præſump. c. nullus. cum talis ꝓtelatio nulli proſit, & maxime in eccleſiaſticis, vt in. c. quam ſit. de elect. lib. 6. & ideò ſuperior inquirēs aſſignabit terminum, intra quem inquiſitionem receptam expediat, quo elapſo, inquiſitum abſoluit ſi prius non fuerit expeditus. ad hoc quòd legitur, & not. ſ. de appella. c. oblatę. §. pen. de reſti. ſpo. c. frequens. §. ſolet. lib. 6. & quòd tradit Io. And. in. c. dilecto. de appella. in glo. in verbo ineptè. Aut talis inquiſitor promouet, & tunc aut talis datus eſt à iudice ad ipſam inquiſitionem tantum adiuuandam. Aut datus eſt à ſocijs, vel ipſe ſua ſpontè illam promouet. Primo caſu, idem dicendum quod in præcedenti, quia verè loquendo, iſte non eſt pars, ſed quaſi pars ſimilitudinariè, quia tali non licet libellum offerre, nec litem conteſtari; & in iſtis caſibus poteſt ſaluari prima opin. Inno. In ſecundo caſu quando datus eſt a ſocijs, vel ipſe offert, ita ꝙ ꝓmouet, & proſequitur inquiſitionem, vt verè pars. quo caſu libellus offertur, & lis conteſtatur. de purg. cano. c. cum dilecti. de indi. c. examinata. & ſic dicit poſſe intelligi. c. veniens. & c. cum dilectus. ſ. eo. & c. prælatorum. j. eo. & hoc caſu ſit vera ſecunda opi. Inno. Facit quod not. Io. And. in. c. cum olim. de teſtib. in vltima glo. Poſſet tamen ſecundum eos, etiā hoc caſu iudex ex officio ſuo, ſi viderit expedire, veritatem plenius inquirere, arg. c. per tuas. de teſti. vel ſecundum Hoſt. iuſtius, & melius eſt, ꝙ abſoluto inquiſito ab inſtantia inquiſitionis primæ, aliam incipiat de nouo, ſecundum ea quæ dicit Ioā. And. in. c. cum dilectus. de purg. cano. in glo. in verbo, forſan. vel purgationem indicat, vt dicam. j. in. 16. princi. artic. & adde ad ṕdicta quæ dixi. ſ. in. 6. artic. princ. & in hoc eodem artic. q. 13. & q. 80. Aduertat etiā iudex, ꝙ eoſdem teſtes non repetat, ſuper eiſdem articulis ad probandum, qđ non probauerunt. Nam cum ipſi iurauerint, & debeant plenam dicere veritatem, ſi aliquid omiſerūt ſunt ſuſpecti de periurio, & falſitate; ſed ad declarandum poſſet repetere, ſm ea, quæ tradit Inno. in. d. c. cum clamor. & poſt eum Io. And. dixi in. d. cle. 2. de teſtib. Animaduertat tamen iudex, vt diligenter examinet dictos teſtes, & videat vtrum probent, ante quam faciat publicationē proceſſus, & ſi non probant producat alios teſtes, quos poterit, donec viderit plenè probatum quantum probare poteſt, & poſtea publicet teſtes, quia vt dicit Hoſti. in. d. c. cum clamor. quando iudex ꝓcedit ex ſuo puro officio, & aliquos teſtes recipit, & eos publicat, & videt eos nō plenè probare, & alios examinat, reddit ſe ſuſpectum, vt etiam dicit Fede. in dicto conſilio. vbi etiam dicit, ꝙ meritò poſſit à tali appellari, vt. j. dicam. Poſſet tamen iudex excuſari in quantum prima fronte ipſi plenè probaſſent, ſed propter aliquas exceptiones obiectas per partē, & probatas, nunc apparet, ꝙ non plenè probant; qa

non

Cōis opi.

non est hoc casu quid imputãdum iudici. Itē posset
excusari, si examinationem alteri delegasset. Aduer
1085 te tamen, † quia de iure ciuili non videtur hoc ꝓ-
cedere; vt in causa criminali possit delegari exami-
1086 natio testium; quia † causæ meri, & mixti imperij
non possunt delegari, vt in. l. 1. ff. de of. eius cui man.
est iurisd. & de articulo nostro videtur casus in auth.
apud eloquentissimum. & ibi glo. & doct. C. de fide
instru. Facit. c. a nobis. qui mat. accu. poss. sed de iure
canonico qualiter procedat, tãgitur in. c. 2. de iudi.
lib. 6. & in. c. 1. de testi. cog. & per glo. in. c. sup quæ-
stionum. §. si vero dico. in glo. super verbo, alij dele-
gare. de off. delega. &. 3. q. 9. c. testes. Ego latissimè
dixi in cle. 1. de off. delega. Caueat tamen iudex, ne
conetur vltra debitum extendere fimbrias, ad hoc vt
testes probent, quoniam ædificaret sibi ad gehen-
nam, prout statim dicam in alio articulo. in. q. seq. in
1087 fi. & est notandum, ꝙ † non solum ex dictis testiũ;
sed etiam ex diuersis generibus probationum, vt pu
ta ex vno teste omni exceptione maiore, & ex fa-
ma, & ex alijs præsumptionibus, & indicijs simul iun
ctis poterit condemnare, vt eleganter dicit Bart. in
. l. 1 §. idem cornelio. ff. de quæstio. Sicut etiam dici
mus in ciuilibus, in quibus ex diuersis semiplenis, ꝓ-
bationibus, etiam ex diuersorum generum fit vna
integra probatio, vt tradit Bart. in. l. admonẽdi. ff. de
iureiur. de quo artic. dixi in repet. c. fin. ẽ. de iureiur.
in secundo princip. artic. & membro. Tradit etiam
D. m. in. c. 3. ẽ. de probat. de qua etiam materia latè
dixi in. 9. princ. artic. q. 40. Item est aduertendum,
ꝙ non solum iudex publicatis attestationibus ad
offensam potest nouos testes producere super eisdẽ
articulis, vel antiquos repetere ad declarationem,
non vt de nouo aliquid addant, quia esset suspicio
falsitatis; sed etiam pars super articulis directò con-
trarijs ad defensionem, potest testes producere, & iu
dex debet admittere, tum quia iudicium non debet
claudicare; tum quia defensio nullo modo est aufe-
renda inquisito vsque ad sententiam, maximè cum
1088 tractetur de † vita, & salute hominis, quæ cunctis
rebus præponenda est, vt in. l. fi. C. de sacros. eccle. &
quia cum sit maius periculum, cautius agendum, vt
in. c. vbi periculum. de elec. lib. 6. & magis consulen
dum, vt in. l. 1. §. 2. ff. de carbo. edic. & diligẽtius res
examinanda. C. de appel. l. abditos. & . l. fi. C. de pro-
ba. & hanc opin. tenet Barto. in. d. l. 1. §. si quis vltrò.
ff. de quæstio. & colligitur etiam per Doc. in iuribus
ẽ. allega. & satis placet. & licet posset dici, ꝙ timen-
dum est magis de subornatione in hoc casu propter
magnum periculum, dico, ꝙ iudex debet in hoc di-
ligẽter considerare, & aduertere qua fronte, qua tre-
pidatione &c. Et si videret aliquo modo vacillare,
poterit ponere testes ad torturam, secũdum ea, quæ
statim dicam. Prædicta tamen de producendis testi-
bus publicatis attestationibus procedunt, nisi ꝑ sta-
tuta locorum aliter disponeretur, quæ sunt seruanda
1089 in primis, vt sæpius dictum est. † Quid autem si
reus potest facere defensiones, & nõ facit, an iudex
1090 possit illas facere? videtur ꝙ non; quia † ad priuatã
vtilitatem, parte non postulante, non debet impar-
tiri officium suum, vt. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff.
de dam. infec. In contrarium facit. l. si non defenda-
tur. ff. de pœ. quidam dicunt, ꝙ licet possit, vt ibi, nõ
tamen compellitur, per not. in. l. quicquid. ff. de iud,
vel potes dicere, secundum alios, & mihi placet, ꝙ
aut loquitur de defensionibus tendentibus ad de-
fensam innocentiæ; & tunc potest supplere etiam de
1091 facto, quia † publicè interest innocentes non con-
demnari, vt. l. absentem. ff. de pœ. & ita potest intel-
ligi quòd not. Inno. in. c. 1. de postu. præla. vbi dicit,
ꝙ iudex, qui inquirendo procedit, potest supplere
de facto. Facit qđ not. l. filiusfamilias. §. veterani. ff.
de procur. Secus si sit nocens, & defensiones tendãt
ad impunitatẽ criminis, quia hoc odiosum est, arg. l.
si a reo §. id qđ vulgo. ff. de fideiuss. & ideò non de-
bet supplere contra publicam vtilitatem, arg. not. ꝑ
Bar. in. d. §. hoc autẽ iudicium. ¶ Nonagesimoquin
1092 to quæro, quia † plerunque testes subtrahunt se a
testificationibus in causa criminali, & latitant quan
doq, suasionibus delinquentis, vel alterius potẽtis;
quæritur ꝙ sit remedium, ad hoc vt compellantur
venire. Sol. dic, ꝙ tales possunt compelli, vt hic dicit
glo. nostra. in versi. item. testes compelli, per. c. super
his. ẽ. de test. cog. & traditur latius in. c. dilectorum.
eo. tit. & not. ꝙ contra tales possunt exerceri reme-
dia, quæ prodita sunt contra cõtumaces, sup quibus
non insisto; sed quærantur in locis congruis. Item
tradit Bar. notabilem cautelam, & practicam, in. l. 1.
§. 2. ff. de fal. vbi dicit, ꝙ iudex cõtra tales debet for-
mare processum, ꝙ pecuniam receperunt, ne in tali
inquisitione testimonium dicerent; nam hoc timo-
re ne incidant in falsum, venient, & testificabuntur.
1093 Sed quæro, an † testes sint torquendi, an vero cre-
datur eis sine tortura. Sol. dic, ꝙ quædam personæ
1094 sunt, quæ non debent torqueri, vt † sunt clerici; qui
tamen per iudicem suum puniri possunt de falso, vt
in. l. presbyteri. C. de episc. & cle. An autem pro de-
licto suo possint torqueri, vide glo. in reg. cum in
contemplatione. ẽ. de reg. iur. & . 12. q. 2. c. quæstio-
nem. & per Archid. 14. q. 5. c. 1. super glo. fin. Item
1095 † constituti in dignitate seculari non possunt tor-
queri, nisi vacillent, vt in. l. nullum. C. de testi. & idẽ
si non sunt in dignitate, sunt tamen bonæ conditio-
nis, & famæ, & diuites, nam tales possunt torqueri so
lum in duobus casibus. Primus, si vacillant, vt. l. ex li-
bero. ff. de quæstio. Secundus, si cõuincuntur de men
dacio; vt puta, quia asserant se non interfuisse male-
ficio, & tamen ab alijs conuincuntur, vt in. l. vnius §.
testes. ff. de quæstio. Si vero sint viles homines, aut vi
lem artem exercentes, videtur ꝙ non sint admittẽn-
di, nisi cum tormentis, & nisi sint a partibus rogati,
vt in auth. de testi. §. si vero ignoti. & in § si vero hu-
iusmodi. & ibi glo. & tenet D. Azo in summa. in tit.
de testi. sed Bar. in. d. l. ex libero. in. d. §. si vero igno-
ti. tenet contrariam sententiam, per. l. diuus. §. fin. ff.
1096 de quæstio. vbi † deportatus in insulam, & etiam sta
tuliber non torquetur; sicut nec alij liberi homines.
& tamen constat illos viles esse. Non obstat §. si ve-
ro ignoti. quia ad hoc vt torqueantur, ille tex. requi-
rit duo. Primo, ꝙ sint viles, & ignoti. Secundo, ꝙ te-
neant corrumpere veritatem. vult ergo Bar. ꝙ admit
tantur sine tortura, sed ꝙ eis non adhibetur tanta fi-
des, quanta non vilibus adhibetur, vt in. l. 2. §. 3. in
princ. ff. de testib. possunt tamen torqueri in dictis
duobus casibus. Item & in alio tertio casu, videlicet,
quando spontè vadunt ad dicendum testimonium.

5.q.5.c.illi qui.& in.d.§.si verò ignoti.in versi.festinantes.& ibi tenet Bar.& in.d.l.ex libero. Sed quæro circa prædicta, vtrum in casibus, in quibus testes possint torqueri, an seruanda sit forma.l.custodias. ff.de pub.iudi.videlicet, vt citentur eorum aduocati, vt videant eorum indicia, quæ sunt contra ipsos testes,& q ipsi sciunt ea quæ iudex vult ab eis scire. Sol.Bar.in.l.vnius.§.iudex.dicit,q non,& bene. caueat tamen iudex, vt dixi in.q.præcedē. vt Deum,& puram conscientiam ante oculos habeat, ne per tormenta, vel alio modo cogat testes aliquid dicere in criminali contra veritatem, vbi de vita agatur; quia teneretur.l.Corne.de sica.arg.l.1.in princ. ff.ad leg. Corne.de sica.& ibi per Bart. ¶ Nonagesimosexto
1097 quæro,†quid si iudex fecit quicquid potuit, vt per testes, vel per alios modos, quam per tormenta haberet veritatem plenam,& claram; non tamē potuit illam plenam,& claram habere, quid facere debeat? Sol.dic,q animaduertere debet, an sit adeò probatum per testes, vel alio modo, q ex probationibus insurgant sufficientia indicia ad torturam. Et si quidem fuerint sufficientia indicia, & sint talia crimina, in quibus quis possit torqueri, & sint tales personæ, quæ possint torqueri, de quibus omnibus vide p glo. & Doct.in.l.si quis.C.ad leg.iul.maie. & p Bar. in.l.1.§.2.&.l.maritus.& in.l.pen.& latius per eum in.l.fi.ff.de quæstio.& quasi per totum tit.& latè per Bal.in.l.excipiuntur.& ibi per Ludo. Pont.ff.ad Silla.& in.l.fi.& ibi Io.de Io.de Imo. ff.de hære. instit. de qua materia dic, vt latè dixi in tract.quē de quest. feci. Et ideò hic vlterius non insisto. Sed aduerte circa prædicta, quia posses dubitare. Nam si fama est sufficiens indicium ad torturam, vt quidam voluerunt,& inquisitio non potest formari non præcedente fama secundum ea, quę latè fuerunt dicta supra in nono princ. artic. ergo videtur, q quilibet iudex inquirens possit inquisitum ponere ad torturam, nam
1098 dico, q hæc argumentatio non procedit. nam†regulariter fama sola non facit indicium sufficiens ad torturam, vt not.glo.in.l.3.§.eiusdem.ff.de testi.sed iūcta cum alijs indicijs, seu præsumptionibus, vt ibi not.glo. & not.etiam Barto.in.l.1.§.Cornelio.ff.de quæstio.& vide etiam per eum in.l.de minore.§.tormenta.& in.l.fi.eo.tit. Præterea, posito q fama faceret indicium, tamen argumentum non concludit; quia non est verum simpliciter, q inquisitio non teneat non præcedente diffamatione, secundū ea quæ latè dixi.s.in.9.prin.artic.q.46. Præterea & tertio, posito q non valeret inquisitio non præcedente diffamatione,& q fama faceret sufficiens indicium ad torturam, adhuc dico, q arg. non concludit, quia fama potest haberi per testes deponentes, parte non citata,& per consequens non faceret legitimum in-
1099 dicium, quia†ad hoc vt testes examinati pro indicijs habendis præiudicent delinquēti, necesse est, q ipse delinquens citetur,& ipso citato iurent; aliàs autem non præiudicarent sibi, vt not. Bart. in.l.si qs. ff.de adult. Facit quòd not.idem Bart.in.l.fina.ff.de quæstio. vbi singulariter dicit, q testes examinati super inquisitione generali, non præiudicant malefactori cōtra quem postea specialiter inquiritur, si malefactor non fuit citatus, quādo testes iurauerunt in
1100 inquisitione generali. Et aduertat†iudex, vt adhibeat debitum moderamen in tortura, vt not.in.l.de minore.§.quorū.ff.de questio. qđ totum relinquit discretioni suæ, qui debet considerare complexionē illius qui torquetur, videlicet, ętatem, fortitudinē, valetudinem,& imbecillitatem, quandoq; grauioribus, quandoq; leuioribus tormentis vtēdo. Nam
1101 si†tortus ex immoderatis tormentis moreretur, aut contra iustitiam esset tortus, iudex teneretur.l.Cor. de sica. vt dicit Bar.in.l.lege Cornelia. ff.de sica. sed si moreretur ex tortura moderatè, & arbitrio boni viri adhibita,& in casu permisso, non teneretur. Ita intelligi debet, quòd dicit Cyn. in.l.Gracchus.C. de adult.& Bar.in.l.quæstioni.ff.de quæstio. Et est
1102 etiam aduertendum circa prædicta, q†si adhibita tortura reus confitetur, propter talem cōfessionem non potest damnari, vt in.d.l.diuus.& ibi Bart.ff.de quæstio.sed debet facere, q inquisitus postea perseueret sponte in dicta confessione. Et dicit Iac.Eutr. q saltem debet iudex stare per diem naturalē post tormenta adhibita, antequam recipiat dictam confessionem, vt spontaneam, vt ipse nota.in.l.2.C.de cust.reo. Sed Bar.in.d.§.diuus. dicit, q hoc est arbitrio iudicis relinquendum, qui iudex debet considerare qualitatem tormenti, & distantiam temporis, ita q verisimile sit, q cessauerit metus tormentorū; quo verisimiliter cessante, debet ipsum ducere ad tribunal in loco publico iudicij,& coram notarijs, & alijs personis publicè recipere confessionem spontaneam. & ita dicit Ange.in.d.l.2.C.de custo reo. qua confessione facta, debet sibi statuere terminum ad omnem suam defensionem faciendam, sm ea, quæ dicta fuerunt.s.q.92. debet tamen iudex in ipsa tortura diligenter animaduertere, & sibi præcauere ne aliquo modo verba aliqua proferat, per quæ possit aliquo modo instruere, aut inducere inquisitum ad sic confitendum, vt in.l.1.§.quæstioni. ff.de quæstio. vnde non debet interrogare, an interfecerit T. in tali loco tali die, vulnerando eum in pectore, aut in capite, cum ense, aut simili ferro, vel alio; & sic de singulis; sed debet ipsum generaliter interrogare, an a tali tempore citra, fecerit aliquam rixam, & cum quo,& in quo loco,& qualiter,& quo tēpore, & an cū ferro,& an illata fuerint vulnera, & quæ,& quot, & in qua parte corporis. Et si confitendo, concordauerit in omnibus, debet sibi credere. Si verò non concordauerit, aut in aliquo discordauerit, q verisimiliter sciri potuerit per eum, debet arbitrari, q metu tormentorum confiteatur. Nec debet eum aliquo modo damnare, quamuis confiteatur se Titium interfecisse, de cuius.T. homicidio inquiritur contra eum. Quia potest esse, q audiuit Titium interfectum,& in certo loco, vel tali die;& propter cruciatum,& dolorem tormentorum confitetur, q de tali facilè potest apparere; quia sicut confitetur homicidium,& aliquas circunstantias; ita confiteretur alias circunstātias notas, vt puta, dicit se interfecisse cum telo, aut vno stocho,& is, de quo inquiritur fuit interfectus laqueo, vel cum ense, aut roncone, aut cum lapide, malleo, aut securi,& sic de similibus. Item si dixerit de specie ferri, cum quo verisimile est, q interfecerit, cautus iudex debet interrogare vnde habuit illud ferrum,& vbi posuerit, vel habeat,& mittere p illo,& videre an sit verisimile, sciscitando,& perqui-

perquirendo a medicis,& ab alijs, qui ipsum vulneratum curauerunt,vel ipsum interfectum viderunt. Et ideò etiam cauti officiales, quando defertur aliquem hominem interfectum fuisse, debent mittere indices,& alios suos officiales peritos,& discretos,q videant, & considerent qualia sint vulnera illata, & eorum latitudinem,& profunditatem,& considerēt cũ quo genere ferri,& in qua parte corporis, & alias circunstantias,& locum,vbi forte fuit inchoatus insultus,qui poterit apparere ex sanguinis effusione,si fortè vno loco fuit inchoata rixa, & in alio completum homicidium. Item debet esse prudens,& cautus,vt immediatè quòd malefactorem cepit, teneat ipsum secreto in loco,ita ꝙ nullus valeat ipsum alloqui;ne fortè instruatur,aut verò instruat, ꝙ maximè debet præcaueri in furibus. Nam posset esse,ꝙ si fecisset furtum,in quo delicto vix videtur contingēs, vt innocens debeat damnari,vt statim dicam,posset fur captus fortè posuisse rem in aliquo loco, & aliquis instructus ab eo,illam remoueret, & alibi portaret,& sic non reperiretur postea in illo loco. De facili tamen posset contingere,ꝙ ex dolore tormentorum ipse fateretur,ꝙ fecit illā ex illo loco remoueri,& nominaret illum per quem remoueri fecit,q si posset haberi,res fieri posset clara.Si non possit haberi non de facili est sibi credendum ; quia non est dubium,ꝙ cruciatus, & dolor tormentorum facit omnia fateri,etiam falsa; dummodo ille qui torquetur possit scire quid intendat officialis,ꝙ ab eo dicatur.nec credo,ꝙ vnus ex mille posset resistere.vnde, vt dixi,debet esse cautus, & prudens officialis circa prædicta,& in furto perquirere vbi,a quo, quam rē, quo tempore fuit furatus,quid de re, quam furatus est fecerit. & ideò de facili nō potest contingere,vt innocens damnetur,vt dixi. Solum de vno pessimo, & inueterato fure intellexi,q in ciuitate nostra plures innocentes suspendi fecit; nam cum ipse vir bonus appareret,& quotidiè furaretur,quando aliquis capiebatur pro furto, captabat locum aptum tempore torturæ,quo audiebat tortum. & si tortus confitebatur aliquam rem,de subtractis suscepisse; & in aliquo loco posuisse,iste fur, qui illas res subtraxerat,illam immediatè portabat in illum locum, si facere poterat,quæ res tandem prudētia Senatoris nostri in lucem deuenit. Nam cum prædictus fur multa bona subtraxisset ex domo quadam, cuius dominus absens erat,in quam dictus fur intrauerat p domum cuiusdam compatris sui cōtiguam,die sequenti,qua compater a ciuitate decesserat, & malitia adhibita,quasdam res, & massaritias ad supellectilem pertinentes subtractas dimisit in domo compatris, aliàs verò pretiosiores secum portauit;vnde cũ esset rumor de rebus subtractis,qui rumor ad ipsum compatrem deuenit. Cum tandem caperetur,quia vicinus, tandem est confessus subtraxisse, & eas habere in domo,ductusq; in domum,videns quasdam ex illis esse in domo protulit dolendo aduersus res; hæc verba,vos estis hic; sed nunquam vos hic posui,nec subtraxi,quæ verba cum tandem essent relata Senatori,& de reliquis rebus nullam reperiret, tandem sciscitatus Senator est ab eo,vtrum haberet aliquem inimicum. Rñdit se nullum habere,sed verum esse, ꝙ quēdam iam habuit,quem vt sibi conciliaret fecit sibi compatrem ; vnde Senator a quo pluries dictus compater fuerat percunctatus de salute compatris capti,commiscendo verba mordacia cum dulcibus,fecit ipsum capi;& tandem confessus fuit malignitatē
1103 suam. Quare† Senator in dicta die ambob' captis, fecit innocentem indui lugubri veste cum laqueo ad collum;nocentem vero candida, & alba veste cũ oliuea corona. Et tandem narratis criminibus,quæ prius innocens ob pœnā tormentorum mendaciter confessus fuerat,& demum narrata forma indagatę, & repertæ veritatis,& qualiter nocens veraciter eadem crimina cōfessus fuerat,qualiter etiam alia plurima furta perpetrauerat,lata prius sententia absolutoria innocentis, & deinde nocentis condemnatoria,innocentem lugubri,ac nigra veste expoliauit, & laqueo absoluit. Nocentem verò veste sua candida,atque oliuea corona priuauit, & factis hincinde debitis permutationibus,vt par erat, innocens cum magno populi applausu,& musicalibus instrumētis, candida veste indutus,& oliuea corona domum repetijt.Nocens vero laqueo suspensus fuit.Hanc sententiam memoratu dignam hic recensui, quoniam materiæ conuenit, & vt officiales prudentes sint, & cauti.Et si quidem subtracta diceretur pecunia numerata,& alter fateretur in tormentis,non de facili debet credere;nisi intelligat,& reperiat alias circunstantias conformes Quare cum superioribus mensibus,quidam nouellus Capitaneus ob subtractam pecuniam,quendam hospitem cępisset,& hospes confessus esset se pecuniam illam subtraxisse, & non solum illi;sed pluribus alijs hospitibus non paruas pecuniarum quantitates similiter subtraxisse,& assereret illas exposuisse,seu expendisse. Consultus a Capitaneo,respondi,nequaquam illi fidem adhibēdam, sed examinandum,quid de Marsupio fecerit,quo in loco posuerit,quòd cum varijs locis in tormentis fateretur se posuisse,nec reperiretur, tandem dixit se illud combussisse. Cui etiam confessioni respondi, non de facili fidem adhibendam. Et cum præfatus hospes paucis ante mēsibus hospitium conduxisset, consului Capitaneo,ꝙ vellet perquirere res, quas p inuētarium receperat,& quas tunc haberet, & librũ rationum suarum circa introitus, & exitus hospitij, & ea diligenti inquisitione illius innocentia comperta fuit,& liberè relaxatus.Et vide Bal.in authen. sed nouo iure C.de ser.fug.de eo qui cōfitetur se fecisse plura furta,varijs,& diuersis personis,an standũ sit tali confessioni ; & maximè in his, quæ de facili non possunt reprobari,seu pbari,aliter quam p tormenta,consideretq; quàm potens sit cruciatus, & do
1104 lor. ¶ Placet etiam circa hanc materiam aliā memoratu dignam,vt accepi, & quæ meis temporibus accidit,historiam subiungere. Florentinus non multis lustris exactis in præsidem Castellanæ ciuitatis electus est. Hic quendam ciuem Castellanum ex familia satis nobili ob demerita sua condemnauit; ex ea familia in Capitaneum Florentinæ ciuitatis quidam eligitur. Agebat hic animo quo pacto posset Florentino præfato vices rependere ; & ad eam rem peragendam quam vigilantissimè intendebat ; verũ cum propter prædicti ciuis integritatem, intelligeret se incassum laborare, ad cæteros de genere illius animum conuertit,adhibitaq; ad id diligenti cura,

studio,

ſtudio, & ſolicitudine vindictæ huiuſmodi facultas oblata eſt. Erat in ea familia Florentina iuuenis quidam iam perfectę ætatis, qui diſſolutam vitam agẽs, facultates ſuas ferè omnes luxuria, & alea conſumpſerat. Ad hunc iuuenem Capitaneus animum conuertit; interea captus fur, plurima furta confitetur, hic Florentinus erat, & laſciuo iuueni familiaris. Capitaneus furem clam alloquitur, ſi furtorum ſocium iuuenem affirmauerit, ſalutem ſibi pollicetur. Fur illius voluntati fidem præſtans ſeruandum modum a Capitaneo recipit. Poſtera die captato tẽpore, iuuenis in alea captus carceri manciparur, erat inter locum furis, & iuuenis paries intermedius, & in pariete foramen ad eam rem de induſtria fabricatum; & per illud fur iuuenem alloquitur, ac de infortunio ſuo condolens, pleraque furta, perſonas, loca, & tempora, circunſtantiaſque omnes per ordinem, vt inſtructus erat, narrat. Sequenti nocte Capitaneus, vt conuenerat, iterum de fure quæſtionem aſſumit, de ſocijs quærit, fur in narratis iuueni furtis, illum ſocium ſibi fuiſſe teſtatur. Capitaneus hoc intellecto, quo prudentius rem agere videretur, ad alium locũ ne iuuenis cameræ propinquus eſſet, furem trãsfert. Sequenti die, vna cum latrunculatore dulcibus verbis, vt in primis fieri aſſolet, Capitaneus iuuenem alloquitur. Negat iuuenis ſe furto vnquam aliqua ſubtraxiſſe; ſed cum in nocte quęſtio de illo haberetur, tãdem vna cum fure furta, locis, perſonis, & temporibus, vt ſibi a fure narrata fuerant, perpetraſſe fatetur. confeſſione deinde a ſingulis abſque tormentis recepta, iuuenis pro ſalute ſua, Nuntiatæ Virgini votum facit; pro ſubeunda pœna eadem dies ambobus deſignatur, iuuenis abſque patientia aliqua quaſi deſperatus, dum in pœnitentia recipitur dolore confunditur, ꝙ innocens tanta cum infamia morti damnetur. Nulla verba, nullæ ſacerdotis ſuaſiones iuuenis animum conuertere potuerunt, vt vera pœnitentia duceretur. Accedit deinde ſacerdos ad furem, futuræ mortis alterius ignarum. Ille, & ſi nocẽs eſſet, ægrè mortem ferebat. Conſolatur ſacerdos, atque vt illius dolorem leniat denuntiat iuuenem innocentem mortem ſubiturum. Hoc cum audiret fur, dolenter exclamans tandem rem ipſam animæ ſuæ perniciosiſſimam affirmat. Fraude Capitanei, ſe mortis illius innocentis cauſam fuiſſe teſtatur. Sacerdos pro animæ furis ſalute conſulit, vt rem quamprimum poteſt publicè manifeſtet; verum prudentius egiſſet, ſi eius rei capitaneo, & dominis propalandi licentiam recepiſſet. poſtera die ambo ad audiendã ſententiam ducuntur. Aderat ingens hominum multitudo; incipit fur exclamare, veniamq; ab innocente poſtulans, capitanei fraudem narrat, mirãtur omnes, ſtupet in primis latrunculator, & fraudis ignarus, pauore contremiſcit; huius fraudis ſtatim ad illuſtriſſimos priores euolat fama. Qui vt tam ſceleſti facinoris veritatem indagarentur, collegia conueniunt. Interea decapitationis in ambos ſententia fertur, executioni committitur. Mos eſt Florentinis, quo ſupplicia in aliorum tendant exemplar, vt non recta via, ſed per circuitum reos ad ſupplicium ducant idque lege municipali conſtitutum eſt, ad hoc vt populi multitudo occurrat, quòd certis in locis tubicen ſono ſupplicij ſignum denuntiet. Ad ſingula igitur loca prædicta cum deuentum erat adiuratione innocentis, nocens fraudem, & fraudis conſilium ſerio explicabat; dum hæc agerentur, decreto Priorum mandatur Capitaneo, vt damnatorum executionem retardet. Nuntius cum palatij portam exiret equum forẽſi ſachetti podagroſi, qui ad collegia conuenerat, propè palatium ligatum ſoluens, verſus eam, quam iuſtitiæ portam appellant, quam celerrimè tendit, de nocente ſupplicium iã ſumptum erat. Innocenti iam inſtans ſupplicium imminebat. Nuntius à longe vociferans ſuperſedendum denuntiat; inſtantis mortis timore innocens adeò examinatus eſt, vt vix ad.xxv. diẽ potuerit articulatum verbum proferre. De Capitaneo nullum aliud de tam ſceleſtiſſima fraude ſupplicium ſumptum fuit, niſi ꝙ ab officio cum ignominia depoſitus fuit. Doleo equidem, ac dolui, ꝙ acerbiſſimo, ac memorabili genere pœnæ non fuerit afflictus, atque vnde tam mitis pœna proceſſerit, haud ſanè intelligere potui. Sint ergo prudentes officiales, & omnem malignitatem, culpam, atque incuriam fugiant, caueantq; ne aliquam tribuant occaſionem, quæ directè, vel indirectè incitet, vel expreſsè, mediatè, vel immediate infamatos de delicto, & delicti circunſtantijs inſtruant, aut inſtrui permittant; ſi ad veritatem inueniendam quæſtione opus eſſe cognouerint, vt autem in homicidio, vulnere, & furto prudenter agendum eſt; ſic etiam in cæteris criminibus ſecũdum varias caſuum contingentias, ſeruandum conſulo. Et aduerte, ꝙ ſi
1105 † aliquis confeſſus fuit in tormentis non præcedentibus indicijs, confeſſio eſt nulla, nec reconualeſcit, licet poſtea ſuperueniant, glo. in. l. maritus. ff. de q̃ſtio. Bal. in. l. fin. C. de accuſ. ſimiliter etiam nec confeſſio facta tormentis adhibitis per ſolum iudicem, cum ex forma ſtatuti duo debeant interuenire. Stepha. in cle. 1. de hæret. in ver. ipſo iure. & hæc procedunt, quando ille qui torquetur confitetur; ſed ſi talis negaret, & in negatione perſeueraret, debet tantum torqueri, ꝙ purgentur indicia, quibus purgatis relaxandus eſt, cum cautela de qua ſtatim dicam, niſi noua indicia ſuperuenirent, propter quæ iterum
1106 torqueri poteſt. Et † ſi fortè qui negauit maleficium, relaxatus fuit fideiuſſoribus, & apparet nunc, ꝙ ex iure communi, vel ex forma ſtatutorum locus eſt torturæ, quid debeat facere iudex, glo. in. l. pen. ff. de quæſtio. dicit, ꝙ faciet ipſum citari. & ſi non venerit, coget eum pignoribus captis, & mulcta indicta. & ſic etiam alijs remedijs, quę prodita ſunt contra contumaces. Sed dicit ibi Bart. ꝙ hoc procedit
1107 ſecundum iura communia, † ſecundum quæ abſẽs non poteſt damnari, etiam vbi eſt pœna pecuniaria, niſi de maleficio conſtet, vt. l. abſentem. ff. de pœn. Sed ſecundum ſtatuta, quæ cõmuniter vigent, ſecundum quæ contumax habetur pro confeſſo; iudex faciet citari reum, quem fideiuſſoribus relaxauerit, ſub hac forma, videlicet; Vt compareat, aut ad confitendum delictum, non obſtãte ſua negatione. Aut ad purgandum indicia, quæ laborant contra eum. Quo facto, ſi non comparet, poterit banniri, ſm ea, quæ dicta fuerunt. ꝫ. q. 64. in. 3. membro. Nam ſicut ante comparitionem, ſi fuit contumax poneretur in banno, & haberetur pro confeſſo; ita quãdo citatus eſt, ꝙ veniat ad ſubeunda tormenta, & contumax patitur

titur ſe poni in banno. nam & tunc debet haberi pro
confeſſo, arg. l. conſentaneum. C. quo. & quan. iud. &
l. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudi. Si verò
compareт, detinendus eſt, & torquendus moderatè,
ſecundum qualitatem indiciorum, & criminis, & perſonæ,
vt dictum eſt. s̃. donec vel confiteatur, & perſeueret
in confeſſione, vel purget indicia. Purgatis autem
indicijs, vt dicit Dyn. in tracta. de inquiſitione,
1108 debet iudex reum relaxare. † Fit autem huiuſmodi
relaxatio, vt dicit Bar. in. l. fi. in princ. ff. de quæſt.
ſub iſta forma, quia faciet ſcribi in actis, qualiter
præcedẽtibus legitimis indicijs, adhibuit torturam
cum tali moderamine, & tandem purgatis ipſis indicijs
cùm non repererit ipſum culpabilem iubet, &
mandat relaxari; & hoc dicit ſe pluries practicaſſe;
vel ferat ſententiam abſolutoriam. Et cautela eſt, ꝙ
prius iudex citari faciat iniuriatum, & etiam Syndicum
communis ad contradicendum quicquid volunt,
& poſſunt, quare talis inquiſitus non debeat ſolui,
& relaxari. Et erit vtile ipſi inquiſito, ad hoc vt non
poſſit amplius accuſari eo caſu quo poſſet, ſecundũ
opin. illorum, qui volunt, ꝙ abſolutus per viam inquiſitionis
poteſt iterum accuſari: de quo dixi in. c.
de his. in. 10. membro. s̃. eo. Facit ad prædicta quod
tradit Ange. in repeti. l. ſi vacantia. C. de bo. vacan.
1109 lib. 10. Sed quæro, pone, † ſtatuto cauetur, ꝙ officialis
vltimo menſe ſui regiminis non poſſit aliquẽ
abſoluere, vel cancellare de banno; inquiſitus tamen
venit abſoluendus, quid debeat facere iudex? Sol.
dic, ꝙ poterit pronuntiare dicto menſe abſoluendum,
vel cancellandum fore. Quæ tamen ſententia
non habet effectum, niſi approbetur per ſucceſſorẽ.
Quæ tamen debet per ſucceſſorem approbari, ſi iuſta
eſt, & non aliter, arg. l. iure noſtro. ff. de teſta. tutel.
& hoc tenent Ray. Bal. & Io. de Imol. in. l. ſi filio
exhæredato. §. eius qui. ff. de iniu. teſta. & Bal. in. l. 1.
C. ſi aduer. lib. & hæc procedunt de iure ciuili. Sed
de iure canonico, in caſibus, in quibus non fit pur-
1110 gatio per torturam, † indicitur purgatio canonica
propter infamiam, de quo dicam. ĩ. 16. princip.
articulo. vbi principaliter iſte articulus tractatur.
1111 ¶ Nonageſimoſeptimo quæro, † His peractis, quid
debeat facere iudex. Sol. vt ſupra dixi. Si inquiſitus
negauit, nec probatum eſt delictum, & indicia ſunt
purgata, relaxandus eſt, vt ſtatim dictum eſt. Sed ſi
ipſe confeſſus eſt ſponte, vel in tormentis, & deinde
ſponte perſeuerauit in cõfeſſione, vel ſi probatum
eſt delictum per teſtes, debet ſententiam condemnatoriam
ferre, & inquiſitum cõdemnare in pœna debita
diſpoſita, vel ex forma ſtatutorum, vel de iure
communi, ſecundum ea, quæ ſtatim dicam in. 13. ar-
1112 tic. princ. Sed quæro circa prædicta, † vtrum in ferenda
prædicta ſententia, ſit neceſſaria citatio. Sol.
1113 dic, ꝙ de iure communi neceſſaria eſt. Nam † ſi in
ciuili neceſſaria eſt citatio ad ſententiam, & peremptoria,
alias ſententia eſt nulla, vt in cle. paſtoralis.
de re iudi. & in cle. ſæpe. de verbo ſignifica. & in. l. de
vno quoque. ff. de re iud. fortius eſt neceſſaria in criminali,
in qua vertitur maius periculum, vt ſæpiùs
dictum eſt. & probatur in. l. abſentem. ff. de pœ. tradit
Bar. in extrauagan. ad reprimen. in verſ. per nun-
1114 tium. † Sufficit tamen monitio facta præſenti ad
ſententiam audiendã. Nam talis monitio habet vim
peremptorij, ſm ea, quę dixi in. c. conſuluit. s̃. de of.
delega. vbi vide remiſſiones. Aliquando tamen ex
forma ſtatutorum aliter prouidetur, quo caſu ſeruanda
eſt forma ſtatuti, ſm communem* practicam, & Cõis prac.
conſuetudinem, per quam iudex facit ſibi dare licentiam
procedendi vſque ad ſententiam incluſiuè, inquiſito
citato, vel non citato, de qua dixi. s̃. q. 90. &
tunc non eſt neceſſaria citatio prædicta ſpecialis peremptoria.
Item propter aliam communem* obſeruantiam, Cõis obſeruãtia
& eõem ſtylum, non eſt aliter neceſſaria citatio & ſtylus.
ſpecialis prędicta; videlicet, propter monitionem
iudicis ſubſecutam; qua iudex monuit dictum
inquiſitum ſingulis diebus, & horis quatenus deberet
adeſſe proceſſui, &c. ſecundum ea, quæ dixi. s̃.
q. 90. quæ monitio, vt ſtatim dixi, habet vim peremptorij,
vt etiam tradit Bart. in. l. ſi finita. §. Iulianus.
ff. de dam. infec. obſeruat tamen conſuetudo in qui-
1115 buſdam locis, vt † fiat quædam citatio generalis de
omnibus inquiſitis pro ſententijs ferendis in criminalibus,
quæ ſecundum varias conſuetudines locorum,
quandoq; fit per pręconem, quandoq; per tubam,
quandoq; cum cornu, quãdoq; cum ſono campanæ,
quandoq; per edictum publicum ad valuas palatij
affixum, vel per alios ſimiles modos, ſecundum
ea, quæ traduntur in. l. 2. C. de decre. decurio. lib. 10.
& in rub. & in. l. 1. C. quæ ſit lon. conſue. Et hæc omnia,
ſecundum varias formas ſtatutorum, & conſuetudines
obſeruanda, & adnotanda ſunt in actis. Fit
etiam ſecundum varias conſuetudines, & formas, quædam
citatio generalis de omnibus qui ſua putauerint
quomodolibet intereſſe, qui vellent aliquo modo
allegare, vel opponere, vel appellare, vel de nullitate
dicere ad defenſam ipſi9 inquiſiti, & fortè ſponte
mori properantis, ſm ea, quæ traduntur in. l. non
tãtum. ff. de appel. Vel ſi quis vellet dicere, allegare,
vel opponere intra fiſci, aut reipub. Et pro tali citatione
generali, facit quod traditur in auth. ſi omnes.
C. ſi vt ſe ab here. abſti. & per Hoſt. in. c. ad noſtrã. 2.
s̃. de iureiu. & per Io. And. in. c. fi. s̃. qui matri. accu.
poſſ. & traditur in. c. fina. de maio. & obed. Vide quę
dixi latius, & ibi remiſſiones in cle. 1. de iudi. & adde
quę dixi. s̃. q. 12. ad finem. ¶ Nonageſimooctauo
1116 quæro, de † forma ſententiæ ferendæ. Sol. aduertendum
eſt, ꝙ ſecundum varias delictorum ſpecies, &
ſecundum varias pœnas imponendas, & ſecundum
varias formas ſtatutorum, & conſuetudines locorũ,
aliter, & aliter ferenda, & formanda eſt ſententia. Ex
quibus patet, ꝙ diſcretus, & diligẽs iudex debet plura
conſiderare in ipſa ſententia ferenda, ne teneatur
in ſyndicatu tàm huius ſeculi, quàm alterius. Et quoniam
præter generalem formam, quæ quotidiè practicatur,
quam per te videre poteris, dum dicitur,
hæc eſt quædam ſententia corporalis, ſeu pecuniaria
lata &c. plura poſſunt oriri dubia circa dictam
ſententiam, quæ ſunt ſpeciali nota digna; ideò eadẽ
ſub breuibus per diſtinctas quęſtiones attingemus.
Quęro igitur primo, vtrum talis ſentẽtia debeat ferri
per Pręſidem, ſeu Poteſtatem, deinde an poſſit ferri
per eius aſſeſſorem, ſeu vicarium. Sol. dic, ꝙ aut
loquimur in ſententia pecuniaria, Aut in ſententia
corporali. Primo caſu, de iure communi videtur,
1117 ꝙ nõ poſſit ferri per aſſeſſorẽ, ſeu vicarium; quia † de
iure aſſeſſores, & vicarij, licet poſſint cognoſcere,
non

non tñ poſſunt iudicare, ne dum in cauſa criminali,
ſed etiam ciuili, vt.l.1.& per totũ ti. C.de offi. aſſeſ.
niſi ex delegationis põtate hoc faciant, quæ tñ dele
gatio non poteſt fieri in cauſis criminalibus de iure
ciuili. Sed de iure canonico aliud videtur eſſe. Circa
qđ vide qđ trad.per Spec.& Io.An.in addi.in tit.de
offi.deleg.§.excipitur. ver.item ꝙ eſt delegatus in
cauſa criminali. & in.c.in archiepiſcopatu.ĩ.de ra-
pto. vbi tetigi. & ꝙ dixi in cle.1.de offi.deleg.Secũ
do caſu, ſubdiſtingue, qđ aut pſes, ſeu Poteſtas eſt
præſens, aut abſens. Si eſt pręſens nullo modo poteſt
eſſe per delegationem ipſius præſidis; quia talis cau-
ſa non põt delegari, vt in.l.1.de offi.eius cui mã. eſt
iuriſ. Aut Poteſtas, ſeu præſes eſt abſens; & hoc caſu
vicarius ipſius, ſeu vicẽgerens omnia poteſt, quæ po-
teſt ipſe præſes quam inferre mortem, vel mẽbri ab-
ſciſionem realem contra præſentem; ſed contra cõ
tumacẽ abſentẽ verbaliter põt condemnare ad mor
tem, vt eſt tex. & glo.ordinaria & ibi Doc.in.l.2.C.
de offi.eius qui vicẽ alterius gerit. & per Bar.in.l.ob
ſeruare.in prin.ff.de offi.ꝓconſu. & benè facit qđ
no.in.l.1.§.2.ff.de leg.3.& in auth.de colla.§.qm ve
rò col.9.tradit Azo ĩ ſumma.in tit.de offi. ciꝰ q vicẽ
alte.ge.& Hoſt.in ſumma. de offi.vic.§.1.poſt prin.
Aduerte tñ; quia hæc procedunt in vicarijs conſti-
tutis à Poteſtate; ſecus ſi aliquis eſſet vicarius con-
ſtitutus, vel ſubrogatus à ſuperiore in locum præſi-
dis mortui, vel abſentis, qui diceretur vicem gerens
Poteſtatis; quia talis poſſet exercere realem execu-
tionem in quibuſcunq; cauſis, etiam meri imperij,
vt ſentit gl.& tenet Bar.in.l.1.ff.de offi. e.qui.vi.alt.
ge. Facit quòd not. Bar.in.l.filius.ff.de legatio. Pa-
tet igitur ex prædictis, ꝙ de iure communi tales ſen
tentiæ ferendæ ſunt in perſona præſidis, ſeu poteſta-
tis; de conſilio tamen ſuorum aſſeſſorum, vt no.Bar.
in.l.1.C.qui accuſa.non poſ.in illa.q.quando nomẽ
dicatur receptũ inter reos. Et ideò in talibus ſenten
tijs ferendis apponuntur illa verba, & de conſenſu,
& deliberatione dicti B. eius aſſeſſoris, ſeu eius col-
lateralis. & d. F. iudicis maleficiorum, & omnium
iudicium &c. Quæ practica optima ratione fuit in-
troducta, maximè cum tractatur de vita, ſalute, &
periculo hominis. Quo caſu omnia maturè, & pru-
118 denter agenda ſunt.† Quòd autem à pluribus q̃ri
tur, facilius inuenitur; vt in.c. prudentiam.in princ.
ſ.de offi.dele. 20.diſt.in.c.fi.vnde Imperator quærit
ſapientum conſilia, vt in.l.quæſitũ.in princ. de ſun.
inſtruc.& Papa dicta priorũ inquirit. 30.q.1.c.per-
119 uenit. † Roboã enim Salomonis filius regnũ per-
didit; quia noluit ſeniores, ſeu ſapientes ſuos audire.
3.Regum.c.14.16.q.1.c.eccleſia habet.7.q.1.c.de-
niq;. & ꝙ not.84.diſt.c.1. Nam & quandoq; cũ mi
nus peritis prodeſt conferre, vt.ſ.de conſuc.c.ad au-
dientiã. & ibi vide Io.An.& quæ ibi dixi. Nõ enim
omnes per omnia, ſed certi per certa, vel meliores,
vel deteriores inueniuntur. C.de vete.iur.enucle.l.1.
§.tunque hæc materia.in fi. Nec enim omniũ ęqua-
lis eſt gloria; nec omnis æqualis prudentia, ſeu ſcien
120 tia adminiſtrat. & † quærendo, & diſputando, &
opponendo, & partis aduerſę defenſiones ſubeun-
do, melius veritas inuenit.ff.de munc. & hono.l. mu
nerum.propè fi.28.q.1.c.ſic enim.ff.de iur.patro.in
121 l.diui fratres.in prin.ff.de lega.3.in.l.Offiliꝰ.&† ve
ritas ſepius agitata melius explẽdeſcit in lucem. 35.
q.9.c.grauẽ. & p ampliores homines pfectiſsima ve
ritas inuenitur. C.de fideiuſ.in.l.fi.in fi. Eſt tñ aduer
tendum, ꝙ ad hunc conſenſum pſtandum, debet qli
bet ex iudicibus, ſeu officialibus pſidis ſpontè acce
dere; non aũt vi aliqua, aut præmio induci vt fortè
condemneť; qui fortè non eſt condemnandus. Nam
ſi præſes ad hoc cõpelleret, vel induceret, teneret in
ſyndicatu. & ſi mors eſſet ſecuta, pęna legis Corne-
liæ. de ſica. vt dicit Bar.vt.l.1.in princ.ff.de ſica.qua
lege tenerent etiã priores ciuitatis, qui per ſimiles
modos inducerent põtatem, aut alium officialẽ ad
aliquem condemnandum, qui deberet abſolui; vt
Bar.in.d.l.1.in princ.Facit ꝙ dixi.ſ.q.96.Itẽ tene-
rentur depoſito officio lege Iulia de vi.pub. vt in.l.
lege Iulia.1.& ibi Bar.ff.ad.l.Iul. de vi pub.vt ĩ.l.qui
dolo.& ibi Bar. eo. tit. & aduertant benè aſſeſſores,
& collaterales, & alij ſimiles, ꝙ ſi viderent præſidem
eorũ iniuſtitiam facere, nullo modo conſentiant;
imo expreſsè contradicant, & proteſtentur, ꝙ non
conſentiunt, aſsignantes rationes legitimas. & hoc
ſcribi faciant in actis. aliàs autem tenerentur de in-
iuſtitia præſidis, vt.l.quoniam iudices. C.de app. vt
ibi notant Bar.Bal.& Doc. & hoc indubitatum eſt,
quando induxerunt præſidem ad ſic faciendum. C.
ad aduo.di.l.per hanc. ibi, aduocatos etiam eorum.
C.de excu.mu.l.pẽ.in fi.lib.x.& idem ſi nec conſen-
tiunt, nec contradicunt, & ſunt præſentes, & tacent,
qa tenẽtur ad conſulendum, per.d.l.quoniam iudi-
ces. Facit ꝙ not. Bal.in.l.filiusfa.§.nam ꝙ.ff.de ꝓ-
cur.& probatur ex his quæ no.Inn.in.c.1.de his quæ
fi.à ma.parte.cap.& D.m.in.c.conſuluit. de app. ſe-
cus ſi eſſent tales officiales qui ſolum tenerentur ad
executionem facti, non autem ad conſilia, vt ſunt no
tarij, milites, ſocij berouarij, & ſimiles; quia tales
non teneutur; licet expreſsè non contradicant; quia
ipſi non poſſunt reſiſtere domino ſine dedecore, &
ſic reſiſtere non tenentur, vt.l.1.§.officium.C.vt oẽs
iud.tam ciuil.quam mil. Nec obſt.qđ ibi dicit gl.
122 eſſe correctũ; quia verum eſt in caſu illo; qa † qui-
libet poteſt reſiſtere fugienti.non autem in alijs ca-
ſibꝰ, vbi iuris peritia requiritur, arg.l.2 ff.qđ quiſq;
iuris. Si tamen miles, ſocius, vel alij ſimiles cogno-
ſcant ſententiam iniuſtam; conſulo, ꝙ nullo modo
ipſam exequantur. Nam vt dicit Inno.in.c.paſtora-
123 lis.de offi.deleg. † nunquam executor penæ corpo
ralis, debet illam exequi; quando videt illam iniu-
ſtã. Quinimo ſicut per amicos, & beniuolos condẽ-
nati põt reſiſti officiali, iniuſtè exequenti vt.ĩ.dicã
in duabus.qq.ſequentibus, fortius põt ipſe hanc exe
cutionem iniuſtæ ſniæ nolle facere. Vnde ꝓcedit ꝙ
ſtatim dixi, qñ miles, vel ſocius, aut ſimilis executor
eſſet in dubio; ſecus ſi expreſsè cognoſceret illam
iniuſtam, & non exequendam, vt dicam. ĩ.q.cente-
ſima. Item ſecus ſi eſſent tales officiales, qui teneñ
ad conſulendũ, ſed eſſent abſentes; quia tales non te
nerentur, vt.l.1.in prin.ff.de magi.cõuc.ibi, qui pre-
ſentes fuerunt &c. & ibi glo. Hæc fuerunt notabilia
verba Bar.in ſimil.terminis in tractatu repræſalium
2.q.6.q.princ. Debent igitur tales officiales, ſi ſunt
præſentes omninò contradicere, & proteſtari, & ta
lia facere deſcribi in actis; nõ tñ eſt neceſſariũ ipſis
appellare, ſi Poteſtas, vel præſes non obſtante pro-

testatione faciat in iustitiam, vt singulariter not.Io.
An.in simili in.c.cum oẽs.§.de const.&.c.fi.§.de re
ec.non alie.&.c.2.§.de loca. qđ aũt in dubio an p̃su
matur sciens, vel ignorans; absens, vel præsens, Bar.
in.d.tractatu repræsaliarum dicit cogitandũ. Tu aũt
qualiter p̃sumatur sciuisse, collige, ex his quæ dixi
§.in.9.artic.princ.q.45. Itẽ est aduertendũ, ꝙ in ta
libus sententijs ferendis adijciunt illa verba, & sub
examine.d.F.iudicis meleficiorũ. quæ verba sumpta
fuerunt ex.l.2.C.de his q latro.defe.& .l.si ille, qui.
&.l.fi.C. de decurio.libr. x.& hoc casu, qñ inquisi-
tio formata est sub examine iudicis maleficiorũ, de-
bet ipse iudex vna cũ Põtate ferre sñiam, vt singula-
riter dicit Ang.in.d.l.2.si tñ per solum Põtatem fer
retur, & esset iniqua, teneret iudex maleficiorũ, nisi
protestaretur, & contradiceret, vt statim dixi.§.
1124 ¶ Vlterius q̃ro, † vtrum in ferenda sñia inquisitio
nis, iudex, seu Põtas debeat sedere ꝓ tribunali. Sol.
dic, ꝙ sic, & in loco maiorũ suorum, sicut in ciuili-
bus, vt.l.1.ff.de iusti.& iur. & ibi Bart. & Doct. alias
sñia non valet; nisi fuerit iusto impedimento impe-
ditus, vt no.glo.in.l.2.C.de sen.ex breuic.recitã.vel
si sit talis officialis qui de consuetudine non habeat
certũ locũ, vt sunt quidã bargelli, qui vadunt discur-
rendo per comitatum; qui obseruant illud, vbi te
inuenero, ibi te iudicabo, vt dicit in.d.l.pẽ.maximè
si res celeritatẽ desiderat. Facit.l.ꝓuinciarũ.C.de fe
rijs.&.l.constitutiones.ff.de app. & ideò in senten-
tijs ferendis dicit, Nos.B.Põtas sedens pro tribuna
li ad nostrum solitum iuris bancum &c. ex proroga
tione tñ partium, vt in accusatione; etiam si haberet
solitum locum maiorẽ, potest alibi sñiam dicere, vt
l.quæro.ff.de solutio. Item quæro circa prædicta, fre
1125 quenter † iudices, & Potestates in sententijs quas
ferũt in causis criminalibus apponũt istam clausulã
condemnamus in centum. Et si sententia, vel con-
demnatio est facta in plus, vel in min⁹ quam debeat
ex forma statutorum, vel hoc modo. Et hanc con-
demnationem facimus s̃m formam statutorum, &
eatenus, quatenus esset vltra, vel præter formam sta-
tutorum, illam cassamus, & annullamus, & ad formã
statuti reducimus, vtrũ aliquid operentur huiusmo-
di clausulæ? Sol. de hac.q.vide per Bar.in.l.moris.§.
istæ.ff.de pœnis. per Bal.in.l.item Labeo.ff.fami. er-
cis.& in.l.ea.C.commi.vel episto.& per Bart.in.l.1.
ĩ prin.ff.ad Turpil. vbi se remittit ad.l.iudex postea.
ff.de re iudi, vbi latè vide per Bar.& Ang. & latius p
Ioan.de Imo. Ego latissimè dixi post D.m.in.c.qua
liter.§.eo.in.7.fallentia, secundi principalis mem-
bri, de reuocatione sententiæ, quæ non intendo hic
repetere. Et adde ad ibi dicta, ꝙ ista clausula in casi-
bus in quibus diximus ibi, ꝙ potest operari, ꝙ tunc
solum operatur; quando pœna imposita esset pecu-
niaria; Et ad fugiendas opiniones, & omnes dubi-
tationes apponenda esset in princip. sententiæ ante
narrationem inquisitionis, & delicti; videlicet. Hæc
est quædam sententia condemnatoria, quam iudex
facit, & facere intendit, secundum formam statuto-
rum eatenus, quatenus &c. Nam si appareat de inten
tione iudicis protestantis, ꝙ non vult transgredi ter
minos iuris, seu statutorum; tunc sufficiat ꝙ iudex
declaret delictum; quo facto, ius statim imponit pœ
nam condignam, vt.l.1.§.1.ad Turpil.& ibi Bart. &
sic dicta clausula operatur ad excusationem iudicis;
qa perindè est, ac si declarasset delicti dumtaxat pœ
nam, aut intendit dũtaxat apponere quam iustam
1126 arbitratur; sic † excusatur in simili, quãdo dubitat,
an probatum sit, si dicit, condemo, si est probatum,
vt not.Bar.in.l.ait prætor.ff.de re iud.de quo vide re
missiones plures, quas dedi in.c.3.in glo.fi.§.eo.sed
si sententia esset corporalis, & vltimi supplicij, cum
statim fiat excutio; nihil operaretur dicta clausula,
arg.not.in.l.si quis prouocatione. C.de app. Sed si
non esset vltimi supplicij, vt fustigatio, bullatio, vel
mitria, vel ꝙ ponatur ad berlinam, seu ad cathenam
contra ius, vel statuta; & tunc talis clausula operabi-
tur, vt videatur redacta ad legitimum terminum,
ꝙ non sit infamis, vt in.l.ictus fustium. &.l.quid er-
gò.§. pœna grauior. & ꝙ ibi plenè tradit. ff.de infa-
mi. ꝙ tamen videtur ẽt dicendum, & sic dicta clau-
sula non esset apposita per ea, quæ tradũtur in dictis
iuribus. Quæritur etiam circa articulum sententiæ,
1127 † vtrum in sententia sit inferenda causa. Et videt
dicendum ꝙ non, sicut nec in ciuili, de quo artic.
dic, vt latissimè dixi in.c.sicut.§.de re iudi. & per
glo.& Doct.in.l.2.§.ignominiæ. ff. de infami. per
Ang.& Io. de Imo. in.l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.
de verb.oblig.per d.Ant.in.c.præsentia.§.de prob.
cum si. Quidam tenẽt contrarium; sicut in simili di
cimus in sñia excõicationis, in.c.1.de sen.exco.lib.
6.& ob hanc causam iudex in proferenda sñia appo
nit illa verba, & quia nobis constat &c. Sed potes
dicere, ꝙ dicta verba, & quia nobis constat &c. vidẽ
tur importare solum, ꝙ in ciuilibus important illa
verba videlicet. Viso libello, Visa litis contesta, de
quibus in.l.si qs in aliquo.C.de eden.de qua clausu-
la dixi in.d.c.sicut.in.9.fallentia. Sed alia causæ ex-
p̃ssio nõ est necessaria, nec ẽt ista, nisi vt ibi dixi. Sed
1128 quæro iuxta p̃dicta, † qñ iudex dicit, Et p̃dicta oĩa,
& singula cõstãt nobis, & curiæ nostræ &c. Et postea
subijcit, Et per contumaciam, quẽ citari, & requi-
ri, facimus, ꝙ certo termino elapso, venire deberent
ad confitendũ maleficium, & non venerunt, vt hoc,
& alia in actis nostris, & nostræ curiæ plenius conti-
net &c. q̃ro ergò, qualiter dicta verba intelligigant.
Sol. dic, ꝙ dicta verba debent intelligi copulatiuè,
& coniũctim ꝙ constare dixerit ex p̃dictis, scilicet,
per legitimas probationes, q̃ sunt rõne contumaciæ
scilicet; quia fecit citare ad maleficiũ confitendũ, &
ꝑp contumaciam sequutam habeatur pro confesso.
Nõ aũt possunt intelligi separatim, scilicet, ꝙ de ma
leficio constet plenè per testes probantes maleficiũ;
& ꝙ etiam constet de maleficio per contumaciã; qa
esset quædam repugnantia, ꝙ ostenditur; citatio, ꝙ
quis veniat ad confitendum, fit qñ quis de iure pos-
set torqueri; & sic communiter deponunt statuta.
1129 Sed † vbi de maleficio plenè constat per testes, qs
de iure torqueri non potest; cum de iure ad tormen
ta deueniatur deficientibus ꝓbationibus.ff. de q̃sti.
l.diu⁹ Pius. &.C.eo.l.quoties.&.l.fi.& ibi p Cy. ita
sentit Bart.consilio suo.211.ꝙ incipit, quæritur, &
in dubium reuocatur. Ego arbitror dicta fore inspi
cienda, per quæ apparebit veritas. Nam poterit esse
ꝙ citauit, vt veniret ad confitendũ, & fuit cõtumax.
Si post hanc citationẽ recepit testes, qui plenè pro-
bauerunt, & intellige eo casu quo potuit recipere te
stes,

ſtes,lite non conteſtata, vel ex forma ſtatuti, vel ex alia cauſa. Nam verba iſta ſequentia declarantur ex præcedentibus,arg.l.Titia.§.idem reſpōdit.ff.de verbo.obli.&.l.ſi ſeru' plurium,cum ſi.ff.de leg. 1.in fi. Et eſt notandum, ꝙ ſi iudex condemnat in pęna pecuniaria pro pluribus vulneribus, vel ploribus exceſſibus, differentia eſt,an condemnat in vna ſumma,ꝑ omnibus,vel in pluribus, vt dicam.ꝟ.14.princ. mēbro.q.11. Et talem condemnationem debet facere perſoluendam camerario, vt ibi dicam. q.12.& ibi etiam tangam.q.13.an poſsit condemnare in quarto pluri, ſi non ſoluerit. Et ibi etiam tangam qualiter debeat deducere, & trahere ex coodemnatione ſienda quartum, vel tertium propter beneficium cōfeſsionis, vel beneficium pacis, vel etiam in duplo ꝑꝑ negationem, & in quarto pluri ſi nō ſoluerit iotra decem dies, vel in amputatione manus, aut linguæ, aut pedis,ſecundum ꝙ ſtatuta variè diſponunt in talibus. Et notabis diligentet etiam tu iudex;vt ſi fers ſententiam contra minorem cum diſtinctione tamen, ꝙ aut minor fuit indeſenſus in proceſſu cauſæ,aut non ſecundum ea quæ traduntur. C.ſi aduerſus rem iud.l.cum & minores.tenet Bal.in.l.clarum. C.de autor. præſta. Et adde ꝙ dixi.ꝟ.eo.q.86.ꝙ illam feras aſsiſtente curatore; aliàs autem eſſet ipſo iure nulla. Inſuper eſt aduertendum, ꝙ ſi datur ſentētia vltimi ſupplicij, aut corporis afflictiua, apponitur in ſententia, ꝙ condemnatus debeat duci per loca publica,quæ practica optima ratione fuit introducta, ad hoc vt dum publicè ducitur, publicè ab omnibus videri poſsit; vt pęna ipſius alijs ſit exēplo. ſecundum ea quæ latius dixi in.c.1.de exceſ. prælat. vbi omninò vide. Deinde ſubditur in ſententia, qđ ducatur vſq; ad locum iuſtitiæ conſuetum. Quòd fuit introductum, per not.in.l.pē.ff.de iuſti.& iur. & dixi.ꝟ.ea. q.verſ. Vlterius quæro vtrum in ſententia. Quandoq; tamen ducitur reus ad locum in quo graſſatus eſt, ſeu in quo deliquit,vt ibi fiat executio. Et ſepiſsime vidi obſeruari. Pro qua practica eſt tex.in.l.capitalium. §.famoſos.& ibi tradit Bart.ff. de pęnis. Deinde ſubditur. Et ibi eidem amputetur manus,pes,vel lingua abſcindatur, vel ſuſpendatur, aut decapitetur, vel pęna capitis imponatur. Et ſic de ſingulis pęnis ſecundum varias ſpecies delictorū; de quibus dicam.ꝟ.artic.14.& ſic debet imponi pęna vltimi ſupplicij. additur ita,& taliter ꝙ moriatur & anima à corpore ſeparetur. Aduerte tamen;quia ſi ſimpliciter imponitur pęna capitis, non videt imponi pęna vltimi ſupplicij. dic, vt tangam.ꝟ.14.artic.princ. verſi.16.quæro. Et hæc procedunt quan-

1130 do ſententia fertur contra viuum. Sed † ſi ſententia ferenda eſt contra mortuum, nunquam eſt ſerenda vt ſuſpendatur cadauer,vel decapitetur,aut aliqđ ſimile fiat,vt not.Ang.& Ioā.de Imo.in.l.defuncto. ff.de pub.iudi.alleg.etiam Cy. hoc tenentem in.l.2. C.qui teſta.fa.poſ. Vnde dicit Ang.quòd cauere debet iudex, ne talia committat contra cadauer; quia tenebitur in ſyndicatu,arg.l.1.§ quoties.ff.de iniurijs.dicit tamen Io.de Imo.in.d.l.defunctio. ꝙ quandocunq; contrarium ſeruatur in famoſis malefactoribus.Quòd videtur tolerari poſſe in odium ipſorū. Et aduerte; quia hæc ꝓcedunt,etiam ſi ſint talia crimina quæ morte non extinguntur, in quibus poteſt procedi etiam poſt mortem,qualia ſunt crimina lęſæ maieſtatis, & hereſis, in quibus pōt ſormari inquiſitio poſt mortē, ſecundum ea quæ dixi.ꝟ.io.7. artic.princ. Si verò pendente inquiſitione nios interuenerit, oon poteſt mortuus condemnari,ſed cōtra eius memoriam inqoiri, & eius memoria condemnari, vel pronuntiari, vel declarari contra Rem pub.feciſſe.& ꝓpter hoc eius bona in fiſcum inferri. Nam hoc modo memoria eius damnat̄, & infamia quadam defunctus afficitur.Sic dicit ſingulariter gl. inſti.de heredi.quę ab inteſta.defer.§.per contrariū. & adde ad hunc articulum.11.princ. reſpectu pęnæ apponendę in ſententia, quæ latius dicam. ꝟ.in.14.

1131 princ.artic. ¶ Nonageſimooooo quæro, † vtrū à ſententia in cauſa inquiſitionis lata, poſsit appellari. Sol.dic ꝙ ſic, & non ſolom ipſe, ſed etiam quilibet alius poteſt appellare,& pro ipſo oolente,& mori properante, vt.l.non tantum.ff.de app. & hoc ſi condemnatus eſt præſens. Sed ſi cōdemnatus eſt abſens,& in contumacia feratur ſnia corporalis, vtrum poſsit appellare,vide quæ dixi.ꝟ.co.q.74.poſtremo

1132 circa hanc materiam. † Vtrum autem licitum ſit in omni crimine appellare. Quidam voloerunt qđ ſic; quia etiam in crimine lęſæ maieſtatis poteſt qs appellare,per.d.l.non tantum.quæ loquitur indiſtincte, & per glo.l.Pantonius.§.rei perduellionis.ff.de acqu.hæred.Non intendo hic tractare hanc materiam; ſed alias in materia appellationis dicam. Vide in.d.l.iuribus.& in.l.cōſtitutiones. ff.ad munici. &.l.quiſquis.C.ad.l.Iol.maie. & aduertat iudex, qđ ſit magis facilis, & promptus in admittenda appellatione,quā re' interijciet,ꝙ in faciēdo executionē, ne teneat̄ in ſyndicatu, de vi publica, vel priuata,vt dicit Bar.in.l.lege Iulia.ff.ad.l.iul.de vi publi.quinimo ſi exequeretur ſniam, & ſnia eſſet iniuſta, & vltimi ſupplicij, teneretur lege Cornelia de ſica. vt.d. l.lege Iulia.§.fin.tenet Bal. in.l.ſi quis filio.§ hi qui.

1133 ff.de iniuſto teſtamento.& not. ꝙ tali † iudici iniuſtè exequenti, ſicut ſi de facto exequeretur; ita de facto per amicos, & beneuolos,& alios condemnationi reſiſti poteſt, vt not.glo.in ſimili in.l.ſi minor. §.1.ff.de euict.not.Inno.de offi.deleg. c.ſi quando. &.c.paſtoralis.in glo.antepe.& gl.11.q.3. c.nō debet.per tex.61.diſt.c.nullus.64.diſt.c.qꝛ per ambitione;.& optimus tex.cum gl.23.q.3.c.non inferēda. & ea.c.q.5.c.reos. &.l.ꝓhibitum. C.de iure fiſci.lib.x.&.l.deuotū.C.de metatis.li.xij. Cy.et Gui. in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iur.& per Cyn.& Doct.in.l. addictos. C.de epiſco. audi. &.l.1.C. de iur. & fac. igno.Nā ſi pōt reſiſti in ciuilibus iudici iniuſtè exequēti,vt patet in multis ex dictis iuribus; fortius in criali,vt.l.in ſeruorum.ff.de pęnis.&.l.non tm̄. ff.de app.& ſepius dictū eſt.Et adde quæ dicā. ꝟ.in.q.ſeq. in princ. & hoc quando appellatio non eſt manifeſtè friuola. Sed ſi appellatio eſſet manifeſtè friuola ; quia delictum eſt notorium,ſecus eſt. c.Romana.§.pen.de appel.lib.6.Innoc.in.c.ſtatuimus. ꝟ.de offic.deleg. & per Doct.in.c.cum ſit Romana.& ibi dixi.ꝟ.de app. Vel ſi ſit confeſſus, & etiam teſtibus conuictus, de quo tamen articulo dic, vt latiſsimè dixi in.c.cū ſpeciali.§.porrò.ꝟ.de app. & maximè vbi in dilatiōe eſſet ſuſpicio,& in delictis enotmib', vt.l.prouinciarum.C.de ferijs.&.l.reus.C.de pœnis.

&.l.constitutiones. ff.de app. &.l.si qs filio.§.irritū.
ff.de iniusto testa.& ibi per Doc.Si tamen ex aliqua
cā non recipit appellationem,nec est magnū pericu
lum in mora; non debet exequi sniam;sed rescribe-
re superiori,& exprimere cām,quare non admisit di
ctam appellationē.Facit bonus tex.& ibi Bal.Raph.
Ioan.de Imo. in.l.si quis filio. §.hi qui. ff.de iniusto
1134 testa. Et † quid si esset tale delictum in quo ve-
niret imponenda pœna arbitraria ex forma statuti ;
quo casu pôt arbitrari vsq; ad mortem, not.gl.insti.
de iniur.§ in summa. D.m.in.c.cum te.de re iudi.di
xi in.c.inquisitionis.in glo.2.s.eo.& in.c.veniens.in
5.q.primæ.q.secundi mēbri princ. Vel si lex nō im-
poneret certam pęnā , quo casu pęna est arbitraria,
not.glo.in ver. ad arbitrium.in.c.super his. s.eo. &
ibi dixi.& dedi remissiones,& in.c.postulasti. de Iu
dæ. & ibi ēt remissiones , vel si imponitur pęna ex-
traordinaria, quo casu ēt est arbitraria , vt dixi in.c.
1.iuncta glo. pē.&.c.3.iuncta glo.fi.de exces. præla.
an possit appellari, glo.q sic,in.d.c.sup his. in versi.
arbitrium.& Bar.in.l.si qua pęna.ff.de verb.sig.Glo.
in.c.statutum.de rescrip.lib.6.dicit q non, si est cō-
missum conscientiæ. Vide etiam glo.in cle.1.de iure
patro.Inno.in.c.pastoralis.s.de rescrip.in ver.defen
di. &.in.c.consqstus. s.de ferijs.& in.c.per tuas.j.de
de simo.Io.An.in addi.Spe.in tit.de appel §.in qui-
bus.versi. 16. vbi dicit q non.do.Ant.c.1.de consti.
d.Domi.post gl.in.c.1.de re iudi.lib.6.Butr.& Bar.
in.l.si societatē.§.arbitriorum.ff.pro socio.Bar.in.l.
1.in fi.apparatus.ff.de leg.2.& in extrauag. ad repri
mendum.vers.per edictum.Bal.in.l.1.C.de iureiur.
vbi distinguit inter ea quæ sunt parui præiudicij , &
magni. Io.de Imo.in cle.1.de iudi.D.m.latè in.c.cū
dilectus.s.de arbit. Ego latissimè dixi in.d.c.super
his.in gl. super verbo,arbitriū. vbi vide , & in repet.
quam feci secundo anno studij mei de.l.si quis.arbi-
tratu.ff.de verbo. oblig. Item competeret aduersus
talem sniam aliud remedium;videlicet,reductiones
ad arbitrium boni viri,vt not.glo.in vers.distinguen
dum.in.d.c.super his.& duos bonos modos probā-
di, q potuerit appellari , & iudex excesserit debitū
arbitrium posui in gl.3.in.c.inquisitionis.s.eo.Sed
1135 quæro circa prædicta, † vtrum promotor inquisi-
tionis possit appellare. Sol.Io.And.post Inno.in.c.
pē.j.eo.tenet q sic. Idem tenet Inno.in.c.cum cla-
mor. & ibi Io.An.s.de testi. videtur sentire contra-
rium. Sed posset ad concordiam reduci,q aut venit
mandato iudicis ad insistendum , vel adiuuandum
inquisitionem; & non potest , fm ea quæ dixi latius
1136 s.q. 94. Item quæro , † quando appellatur à sen-
tentia iudicis inquirentis , an sit citandus syndicus ,
vel procurator fisci. istam.q.ponit Bar.in.l.1.§.fi.ff.
ad Turpil. loquitur tñ simpliciter in condemnato
appellante. nec distinguit,an per viam accusationis,
vel inquisitionis; & arguit q sic;quia talis condem-
natus est fisco, & sic ius quæsitum fisco; ergò cū tra-
ctetur de eius præiudicio citandus est ,pcurator fi-
sci, vt.l.de vno quoq;.ff.de re iudi. not.in.l.nam ita
diuus.ff.de adoptio.ipse tamen Bar.determinat con
trarium; quia accusator debet prosequi cām appel-
lationis,vt.l.1.§.fi.ad.l.Turpil.vnde videtur lex sen-
sisse, & fecisse talem syndicum procuratorem fisci ,
ad talem causam. Præterea inter priuatum,& priua-
tum est iudex præses,inter fiscum, & priuatum pro-
curator Cęsaris. Sed causa criminalis,licet tractetur
de pecunia applicanda fisco , debet coram præside
tractari,vt.l.1.C.vbi causę fi.ergò patet, q tractatur
inter priuatos ; ergò procurator fisci non est citan-
dus, vt ibi per Bar.quòd limitat do.Ang.de Are. in
d.tractatu , quando procederet per viam accusatio-
nis; & ita sentit Bar.quia tunc dicta cā habet defen-
dentem. secus si per viam inquisitionis,quo casu ci-
tandus est,qui ipsam causam defendere possit; & sic
iudex à quo appellatum est,vt sentit Inno.in.c.cum
speciali. de app.& ibi d.Anto.& Doct. & Bar.in di-
cto.§.fi.no.in.c.venerabilibus. de sent.ex.libr.6.per
d. Ant.in.c.pē.de re iud.& sentit etiam hic do.Ant.
Aut saltem citandus est syndicus , vel procurator fi-
sci, cui° interest; & hæc practica videtur mihi magis
1137 secura;Et not.q †iudex à quo reum appellantem
debet mittere ad iudicem ad quem, cum actis causę
sub fida custodia, vt.l. eos.§.super his. C.de app. de
qua materia dic , vt ibi per Doc. & de simili remis-
sione dicit in actibus Apostolorum, Cęsarem appel
las; ad Cæsarem ibis. & de hoc Actuum. c.25.& per
1138 Io.Mo.in.c.1.de appella.lib.6. Quæro etiam,†qd
si reus condemnatus decessit intra tempus appellan
di, quid fiendum est? Bald.in.l.ex iudiciorum. ff.de
public. dicit q si moritur intra.x.dies , qui dantur
ad appellandum , debet heres eius appellare; aliàs
cum lis sit contestata , & defunctus damnatus; talis
sententia afficiet hęredes. Aduerte tamen, quia quo
ad personam ipsius condemnati , non videtur hoc
amplius esse necessarium,vt.l.si is qui.C.si pē. appel.
mors interuene. Nisi in crimine hęresis, & lęsæ ma-
iestatis, in quibus damnatur memoria , vt dixi.s.in
præced.q. Sed si cum sententia capitali fieret ex-
pressa confiscatio bonorum; propter mortem, non
extingueretur bonorum confiscatio. Et ratio est,qa
cum hoc casu sint duæ sniæ , vna extincta , remanet
1139 altera; quia † ex separatis non fit illatio,vt in iuri-
bus vulgatis,&.d.l.si is,qui.&.l.fi.C.si reus,vel accus.
mor. fue. Secus si sniam capitalem sequeretur tacita
confiscatio bonorum ; quia hoc casu vna est sen-
tentia ; licet duæ pęnæ , quarum vna est principalis ,
alia venit per contumaciam;& ideò abolito princi-
pali,accessorium est sopitum, & à iudicis cognitio-
ne subtractum,vt est tex.in.d.l.si is,qui.& ibi hāc ra-
tionem assignant Doc.& Pau.de Liaza. in tractatu ,
de appella.q.36.de qua materia vide latius in dictis
iuribus. & per Ioan.de Imo. post Bald.in.l.qui à la-
tronibus.§.1.ff. de testa.& per Bald.in.l.si quis filio.
§.eius.ff.de iniusto. testa. ¶ Centesimo circa hanc
materiam, visa sententia, & eius forma , & solenni-
tatibus necessarijs , & etiam visis quibusdam circa
articulum appellationis, in hac materia vidēda sunt
1140 aliqua circa executionem. Vnde quæro, † vtrum
iudex lata sententia, possit ipsam sententiam statim
executioni mandare. Sol. dic , qd aut appellatum
est, aut non. Primo casu, aut appellatum est solum
causa differendæ executionis; & non auditur appel-
lans,vt.l.si quis fortè.ff.de pęnis.vel si delictum esset
notorium, vt dixi in.q.præced.vel si confessus est, &
testibus conuictus,de quo ibi remisi.videtur tñ cau-
tum fore vt differatur executio, & rescribatur supe-
riori;nisi periculum sit in mora,vt dixi in præced.q.

si verò

ſi verò eſſet iuſta, vel non manifeſtè friuola, quo ca-
ſu index debet eſſe facilis ad admittendum, vt dixi
in præced. q. nullo modo debet ſnīam exeq. Quin-
1141 imo † ipſi officiali iniuſtè exequenti de facto re-
ſiſti poſſet, vt dixi in.q.p̄ced. Et non ſolum per alios
amicos beneuolos, & ſimiles; ſed ēt per iudices, aſ-
ſeſſores, & collaterales, vt dixi.ſ̄.q.98. aliàs facerēt
litē ſuam. Quinimò & ipſe miles, & ſocius, cui com
mittitur executio, vel ſimilis, qui cognoſceret talē
ſnīam iniuſtam, debet reſiſtere, & non exequi, vt di-
xi.ſ̄.q.88. Nam exequendo, faceret litem ſuā, vt.l.ſi
quis mancipia.ff.de euict. &.l.ſi quis. C.de reſcind.
vendi.&.l.fi.C.ſi pro. ius, vel vtili.pub. ſentit Ang.
in.l.ſi filius.ff.de iudi. ſecus in caſu dubij, vt dixi in
dicta.q.98. Secundo caſu, qñ non eſt appellatum,
fuerunt opi. Glo.in.c.vt officium. de hęre.lib.6.te-
net, ꝙ poſſit ſtatim mandari executioni. Allegat.2.
q.1.c.ſicut.de pęni.diſt.1.c. Adā.& ibi hoc idē ſen-
tit glo.& tenet glo. In.c.cum apud. 11.q.3.per præ-
dicta iura, &.l.cū reis.C.de pęnis.& idem tenet glo.
in verbo quadrimeſtre. in.c.quærenti.de offi.deleg.
per.d.c.Adam. &.l.cū reis. C.de pęnis. Hanc etiam
ſnīam tenuit Guil. in.l.addictos.C.de epi. audi. per
illum tex. Et licet ſecus ſit in ciuili; tñ ratio diuerſi-
tatis eſt ſm Ray. quia ad criminalem ſnīam nunquā
deuenitur, niſi ex probationibus clariſsimis, vt.l.fi.
1142 C.de probat.2.q.8.ſciant cuncti. Cum † ſit melius
nocentem abſoluere, quàm innocentem cōdemna
re, vt.l.abſentem.ff.de pęnis. Qđ ſecus eſt in ciuili, vt
not.in.l.diuus.ff.de re iudi.&.l.admonendi.ff.de iu-
reiuran.iuncta rōne.l.fi.C.de fideiuſ. Guy.verò. di-
1143 cit, ꝙ ratio eſt; quia † in criminali quilibet etiam
cuius non intereſt poteſt appellare, vt.l.non tantū.
ff.de app. Qđ ſec⁹ eſt regulariter in ciuilibus. Bar.in
1144 l.qui vltrò.ff.de pęnis. finaliter concludit, ꝙ † quæ-
dam eſt executio, quæ fit à iure ſine miniſterio ho-
minis; vt ꝙ condemnatus fiat infamis; & immediatè
lata ſnīa talis eſt infamis, vt dicta.l.qui vltrò.&.l.fur
ti.ff.de infami. & eſt tex.3.q.7.verſ.porrò. Quædam
eſt executio quæ requirit factum hominis, & iſta de-
bet fieri poſt decem dies, vt.l.1.ff.nil no.ap. pen. &
hoc dicit ſe putare de iure verius. Dicit tamē, ꝙ de
conſuetudine ſeruatur contrarium; quia illi.x.dies
non expectantur. Pro qua conſuetudine facit text.
in.d.l.non tantum. vbi dicitur, qđ non tantum ille
qui ad ſupplicium ducitur, pōt appellare; ſed etiam
alius. ergo intra.x.dies fiebat executio. & ita etiam
inducit ibi Bar. illum tex. Hoc etiam voluit Spec.in
tit.de execut.ſenten.§.videndum.ver.porrò. Et hāc
opi.ſequitur D.m. in.d.c. quærenti. & latius in.c.2.
de re iudi. Mouetur, quia ſi in ciuilibus datur decen
dium; fortius in criminalibus, vbi agitur de maiori
præiudicio. Pro quo vide bonam glo. in.c.ſępe.de
app. Ad.l.nō tantum. & conſuetudinem reſpondet
Cōis opi. 1145 D.m. ꝙ procedunt, quia † quia communiter* nō
damnatur quis ad mortem; niſi ſit ſpontè confeſſus,
vel in facinore deprehenſus, aut teſtibus, & argumē
tis conuictus, vt vix ipſe negare audeat, vt dicit tex.
1146 in.l.qui ſententiam.C.de pęnis. Et † ita poteſt in-
telligi.l.cum reis. C.de pęnis. Quidam Modernus
doctor. & ſolennis.d.Ant.de Prato. in.l.executore.
ff.de app tenet contrariā ſnīam. Nec obſtat ſecūdū
eum, reſponſio ad.l.non tantum. &.l.ad eos. ꝙ ibi
loquatur de criminib⁹ notorijs, vel aliàs maiorib⁹,
vt volunt aliqui; quia ſi hoc eſſet, non admitteretur
ēt tertij prouocatio, vt no.in.l.2.C.quor. app. non
recipi. Et per hoc videt̄ damnari etiā reſpōſio.D.m.
Ego arbitror in hoc articulo ſic dicēdū, ꝙ in omni-
bus cauſis in quibus non admitteretur appellatio, ſi
interponeret̄, de quibus dixi ſupra, & in præcēd.q.
ꝙ in pręcedendtibus caſib⁹ poſsit fieri executio in-
1147 tra decem dies; quia † fruſtra expectatur euentus
nihil operaturus, vt in.c.cum contingat. de offi.de-
leg.&.l.cum quidam.§.hęres.&.l.ventre.ff.de acqui.
hęre.&.l.alteri.§.fi.ff.ad Vell. cum ſimil. In alijs aūt
caſibus plus placet opinio Bar.tanq̄ magis æqua, &
iuſta, quam etiam arbitror de iure veriorem. Primo
per regulam.l.abſentem. quæ vult, ꝙ in criminali-
bus procedatur ad inſtar ciuilium. Si ergò in ciuili-
bus in quibus minus vertitur præiudicium, ſnīa non
pōt interim mandari executioni; qñ eſt talis à qua
pōt appellari, vt no.glo. 8.q.4.in ſumma. tradit Io.
And.in.c.ad petitionem.ſ̄.eo. in verbo, cōmiſſam.
& probatur, & traditur in.c.nō ſolum.de app.lib.6.
per glo. Bar.& Doc.in.l.1.ff.nil no. app.pen. fortius
ergo in criminalibus non debet mandari executio-
1148 ni. Non obſtat.c.ſicut. quia † loquitur qñ ſnīa tran
ſiuit in rem iudicatam. Qđ patet ex tex.ibi, dum di-
cit, iuſtè. Nam ſi aliter intelligeremus, cum ille tex.
loquatur gñaliter, non magis in criminali, quàm in
ciuili, eſſet contra cōmunem * opi. & ea quæ ſtatim Cōis opi.
1149 dixi de iudicio ciuili. Non ob.c.Adam. qa † loqui
tur in notorijs. nam omnia erant notoria Deo. Et in
eo qui non poterat appellare, tum ꝑꝑ ſnīam ſummi
Dei; tum quia notorium crimen, tum quia Adam
confeſſus fuerat crimen. Non ob.l.cum reis. quia nō
loquitur in executione. Imo in ſnīa proferenda, quę
non eſt differenda; ſi per manifeſtam probationem
conuictus eſt reus, vt ſupplicandi facultas intra tem
1150 pora detur. † Ad.l.addictos. pōt reſponderi du-
pliciter, Primo, vt ſupra reſpōſum fuit. Vel melius,
qa rñſio ipſa deſtruitur, cum concedatur appella-
tio alijs; pōt rñderi ſecundo, ꝙ ille tex. non loqui-
tur de executione fiēda intra.x.dies; ſed poſt.x.dies.
Nec ob.tex.infi.dū dicit, ꝙ conceditur poteſtas ap-
pellandi, ſi tēpora ſuffragant̄. ergò loquitur de exe
cutione, quæ fieret intra.x. dies; quia reſpondeo, ꝙ
hoc neceſſariò non ſequitur; ſed vult ille tex. ꝙ cle-
rici, aut monachi nihil agant, per qđ impediat exe-
cutio damnatorum pro criminibus commiſsis. Qđ
intelligo, qñ fiebat executio poſt.x.dies. Nec ob. ſi
diceres.tex. poſtea in fine concedit illis poteſtatem
appellandi; ſi tempora ſuffragant̄; quia rñdeo. Qđ
ille tex. in ver. quibus. relationem habet ad perſo-
nas, nō ad tēpus executionis ſnīæ. Qđ oſtendo; quia
ſi loqueret̄ de executione, q̄ fieret intra.x.dies, Im-
perator non loqueret̄ cōditionaliter per dictiones,
ſi tempora ſuffragantur; cum clarū eſſet, ꝙ ſuffraga-
rent̄. ſed diceret tex. ſub hac forma; videlicet, quib⁹
cum tēpora ſuffragentur, interponendo, ꝓuocatio-
nis copiam non negamus. Sed cum tex.dicat, ſi tem
pora ſuffragentur. hoc intendit, ſi ſunt intra.x.dies,
debeat ſibi ꝓuidere circa defenſionem condemnati
per remediū appellationis. Non autem velle, quādo
fortè fiet executio, ſcilicet poſt.x.dies, condemna-
tum per vim eripere. Poſſum etiam reſpondere, ꝙ

ille tex.loquitur in criminibus in quibus immanitas
criminis hoc dictaret, vt statim fieret executio, per
l.constitutiones.&.l.prouinciarum. Et secundum ea
quæ dixi in.q.præce. Pro qua solutione facit tex. in
princi. ibi, dum dicit, criminum immanitate dãna-
tos. Nec ob. ꝙ sicut non conceditur sibi appellatio,
vt.d.l.constitutiones.ff.de app. ita non debet conce
di alteri; quia possum respondere, ꝙ in fauorem cle
ricorũ, & monachorũ, ob fauorẽ, & reuerentiã reli-
gionis hoc concedat. Et sic erit vna notabilis limita
tio ad.l.constitutiones.cũ sua materia. Et sic habes
duos notabiles, & nouissimos intellectus ad.l.addi-
ctos.aliàs nõ cõsideratos. Prim⁹ tñ est magis iuri cõ
1151 sentaneus. Secũdus verò maioris effect⁹. † Ad.l.nõ
tantũ.ff.de app.potest rñderi; ꝙ ille ibi renuntiabat
appellationi moti festinans; & ideò fiebat executio
intra.x.dies. Et sic est alius casus in quo in cã crimi-
nali potest fieri executio intra.x.dies; videlicet, si cõ
demnatus renuntiat potestati prouocandi, & omni-
bus defensionibus, sicut põt in ciuili; ſm ea quæ di-
xi in.c.pastoralis.in.3.mẽbro princip.s̄.de app. Et
si tu diceres in.d.l.non tantum.in prin. dicit, ꝙ ipsi
condemnato conceditur pronocatio; ergò non re-
nũtiabat. Rñdeo, ꝙ in causa criminali capitali, licet
quis renuntiet; potest tñ appellare; & penitere; quia
non est dñs mẽbrorum suorum, vt.l.liber homo.ff.
ad.l.Aquil. Circa ꝙ vide quæ notabiliter, & latè di-
xi, in.d.c.pastoralis.in.3.membro. Et si tu diceres,
si renuntiatio non tenet, ergò non põt fieri interea
executio intra.x.dies; quia perindè est, ac si non re-
nuntiasset; quia respondeo, ꝙ interea operatur, do-
nec reuocet, & appellet; ita ꝙ eo volente potest in-
terea fieri executio. Et si tu diceres, quomodo non
valet expressa renuntiatio, cum valeat tacita, quam
facit dimittendo labi fatalia? Respondeo, vt singu-
lariter dixi, in.d.c.pastoralis. Vel põt rñderi, qđ ad
tex.in.d.l.non tantum. dum tex. ibi dicit, ad suppli-
cium ducitur. exponat, idest duci sperat. Pro qua
solutione adduco tex.& ibi not. singulariter per gl.
de conse.dist.3.c.peruenit. vbi ponitur præsens pro
futuro. Et ibi dicit gl. ꝙ hoc est, quando futuri ha-
betur maxima certitudo, sicut est in casu nostro, ꝑ-
pter sñiam latam. Facit etiam ꝙ no.in.l.pe.ff.de mi-
1152 li. testa. Nam & pro † perdito habetur, quod sta-
tim perdendum est. ff.ꝓ empt. l.si quis. Et pro dato
habetur, qđ paratum est, vt detur.ff.de leg.3.l.item
legato. & in autheu.de exactio. instan. dot. §.fi. Et
1153 † qui de proximo cingendus est, pro cincto habe-
tur, vt.l.pe.ff.de mili.testa. Posset etiam intelligi se-
cundum primum intellectum, quem dedi. ad.l.ad-
dictos. Et prædicta notabis; quia nouissima sunt.
1154 Sed quæro iuxta prædicta, † quid si appelletur à
sententia lata in criminali, & iudex ad quem, confir
mat, quis debeat sententiam executioni mandare?
Sol.videtur ꝙ iudex ad quem; sicut dicimus in ciui-
li. De quo tamen dic, vt traditur per Inno.& Cano-
nist.in.c. Raynald⁹. & in.c.pastoralis.§.præterea.de
offi.delega.&.c.Romana. de app.libr.6.& ꝑ legistas
in.l.si quis priore.ff.ad Trebel.& per Bart.in.l. à di-
uo Pio.ff.de re iud.& Ang.in.l.1.eod.tit.& Ang. &
Bal.in reper.l.tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de
pac.Cy.in.l.eos.C.de app. Contrarium reperio te-
nuisse præfatũ.d.Ang.de Are.in dicto tractatu male
ficiorum, vbi dicit, ꝙ credit, ꝙ primus iudex exequa
tur, cum ipse habeat habilitatẽ exequendi; quia ha-
bet reũ detentum, cum per appellationẽ nõ debeat
1155 relaxari. Et hoc maximè procedit † hodiè, cum nõ
fiat remissio, vt not.Bal.in.l.si cui.§.1.ff.de accu. &
in.l.sepulchri.ff de sepul.vio. De qua etiam materia
in auth.vt nulli iudi.§.si verò quis. Sicut dicimus in
1156 ciuili; quia † ille mittit actualiter in possessionẽ,
qui est iudex loci, & fundi, in quo fit missio, & qui
habet facultatem actualiter mittendi, vt.l.cum vnus.
in fi.& ibi Bar.ff.de bo.auto.iudi.pos. Sed tu aduer-
te, ꝙ de hoc est tex.expressus in.l.eos.§.super his.C.
1157 de app.vbi dicit, ꝙ † iudex causæ criminalis à quo
appellatum est, debet transmittere reum ad iudicẽ
ad quẽ appellatũ est, cum actis causæ sub fida custo-
dia. Nec ista est remissio de qua loquitur. §.si quis
verò.in auth.vt nulli iudi. cum alijs iuribus.s̄.alleg.
Et ideò vr̃, ꝙ cum cesset ratio prædicta, ꝙ debeamus
dicere, ꝙ fiat executio per iudicem ad quem, sñia cõ
firmata. Cõiter, tamen quia etiã ista talis transmis-
sio non fit, imò nec cõiter appellatur, ideò primus
iudex mandat sñiam executioni. Postremo, circa
1158 hanc centesimam quæstionem collige † plures mo
dos, quibus mediantibus põt executio in cã crimi-
nali retardari. Primus, si princeps mandauit aliquẽ
puniri plus solito; quia differt in.30. dies. 11.q.3.c.
cum apud. C.de pęn.l. vendicari. Secundus, cum
sñia lata est contra mulierem prægnantẽ, quo casu
differtur executio vsq; ad tempus partus, vt.l.præ-
gnantis. ff.de pęnis.&.l.Imperator.ff.de statu homi.
Et an post partum ꝑꝑ lactationem filij differatur, di
xi in.c.2.ꝭ.de his, qui fi.occid. Tertius, si lata est in
seruum, quo casu differtur, quousq; reddat rõnem
administrationis, vt in.l.1.C.de bo.proscript.proba
tur in.l.seru⁹ vni. & ibi Dy.& Bar. &.l.seruo legato.
§.seruus.ff.de lega.1. Quartus, qñ insula est assignã
da à principe.2.q.3.biduum. Item differt cum quis
est confessus de crimine, donec appareat, an velit in
cõfessione ꝑseuerare. C.de custo.reor.l.2. Hęc habẽ
tur in his versibus. In personali, post mẽses quatuor;
in re, protinus est omnis sñia perficienda. Sic in cri-
minibus. sed casus excipe quinq;, Cõfessus, prægnãs,
iratus, & insula, seruus. Vide hos per gl. in.d.c.cum
apud. & per Hosti.de offi. deleg. §.quæ iurisdictio.
versi.1. ¶ Centesimoprimo quæritur, pro comple-
1159 mento istius articuli † vtrum in causa inquisitionis
detur instantia. Sol. text.videtur expressus in.l.pro-
perandum.in princ.C.de iudi.vbi dicitur, ꝙ simpli-
citer instantia causæ criminalis durat dũtaxat bien-
nio. Sed aduerte; quia quidam volunt, ꝙ ille tex. so-
lum procedat, qñ proceditur per viam ordinariam;
& sic per accusationem, non aũt per inquisitionem.
Vnde Bal.ibi arguit primo, ꝙ non detur instantia;
quia cum non reperiatur tempus limitatum, nisi in
instantia accusationis; ergò nec nos limitare debe-
mus.C.de diuer.rescrip.l.falsò. Item quia iudex ad
fauorem publicę disciplinæ procedit, vt.ff.de pu-
blica. & vect.l.licitatio.§.qđ illicitè. Sed fauor est
ampliandus; ergo &c. Præterea, vt dicit Bal.latius
extendit inquirentis officiũ, quã accusatio, vt no.C.
1160 de falsis.l.quærela. Præterea † in cã inqsitionis pro-
priè lis non contestat; quia non est ibi accusator; &
sic non est cũ quo possit lis contestari, cũ in conte-
stratione

ſtatione propriè requirat actor, & reus, vt in.l.rẽ nõ
nouam.C.de iudi.&.C.de iura.calũ.l.2.circa princ.
ergò non labit instantia, cũ non ſit talis, à quo fuit
lis conteſtata; vt hic. In contrarium videt; ꝙ ita fi-
niatur instantia inquiſitionis, ſicut instantia accuſa-
1161 tionis; quia † inquiſitio ſuccedit in locum accuſa-
tionis, vt.C.de abolit.l.1.ergo &c.vt.ff.de donat.in-
ter vi.& vxo.l.ſi donatæ.§.1.cũ ſi. Itẽ quia eadem eſt
rõ instantiæ finiendę.ſ.ne lites ſint immortales; ergo
idẽ ius, vt.l.illud.ad.l.Aquil. item quia in defectum
accuſationis ſuccedit inqſitio; ergò debet ſapere na
turam eius, in cuius locũ ſuccedit, vt in.l.ſi.cum.§.q
iniuriarum.ff.ſi quis cau. Et in hanc partem inclinat
Bartholomeus de Capua.ſ.ꝙ pereat instantia lapſu
biennij, computando bienniũ à tempore quo ſunt
data capitula in cã inquiſitionis per iudicem parti,
contra quam inquiritur, et ad ea facta ſit rñſio, vt hic
in.§.debet. Item ſi ad denuntiationem inquiritur, vt
pereat instantia biennio à die denuntiationis, ſeu po
ſitionis reo factæ, vt.ff.de adult.l.ſi postulauerit.§.
quæſtioni.&.ff.ad Turpil.l.ab accuſatione.§.nuntia
tores. Præcipuè quia quocunq; modo proceditur,
debet interuenire conteſtatio litis; ſaltem ex parte
rei per oppoſitam contradictionem, vel aliud ꝙ ha-
betur loco conteſtationis, vt.ff.de mino.l.Papinia-
nus exult.§.ſi. Non obſtant allegata in contrarium,
ꝙ non reperitur hoc expreſſum; quia reperitur hoc
expreſſum in ſuo ſimili, vt.ff.de cõdi. ob cau.l.ſi ex-
traneus. Item non obſtat. ꝙ reſpicit ad fauorẽ, qui
1162 eſt prorogandus; quia † fauor eſt quandoq; abbre
uiare lites.C.de epi.& cle.l.clericus.C.vt oẽs iud.tã
ciui.quã cri.l.vnica.&.C.ad.l. Fal. auth.ſed cum te-
ſtator. Item quia talis fauor reperitur ſolum in fi-
ſcalibus cauſis ciuiliter motis; non ad vindictam; er-
gò ꝙ in vno excipitur, in ceteris videtur per contra-
rium ſtatui, vt in.l.quæſitum.§.idem reſpondit. de
fun.instruc.&.l.nã ꝙ liquidè.§.ſi.de penu. lega. ſm
Bar.de capua, Cy.in.l.ſi.C.vt.ĩ.cer. tempus. recitat
iſtam opi. tñ non tenet eam; dicit enim, ꝙ cum nõ
eſt aliquis accuſator, curia inquirens facit nomine fi
ſci; ideò tempus instantiæ non currit fiſco, qualiter-
cunq; ſit cauſa fiſcalis; ergò nec contra curiam inq-
rentem. Et dicit, ꝙ iſta opi. videtur ſibi verior, quã
opinio. Modernorum doctorum. Hãc opi: Guy.de
Cu.in.d.l.properandum. Poſſet tamen defendi opi.
Bartho.de Capu.ſecundum Bal.per hanc rationem,
ſicut ſe habet triẽnium in ciuili; ita ſe habet bienniũ
in criminali vt.d.l.properandum. Sed in ciuili eſt
ſtatutum triennium, ſiue procedatur iure accuſatio
nis, ſiue nobili officio iudicis; vt patet ibi dum di-
cit, ſuper quæſtionibus conuicto. ꝙ no.in.l.1.§.ſi p
hanc.ff.de rei ven.ergo in criminalibus eſt ſtatutum
bienniũ ſiue procedatur inquirendo, ſiue per viam
accuſationis. Non obſtat, ꝙ iſta lex excipit fiſcales
cãs; qa loquit in ciuilibus. alias ſequeretur, ꝙ ſi ali-
quis accuſatur de crimine publico, tanq̃ quilibet de
populo, cum exitus controuerſiæ reſpiciat fiſcum, vt
not.in.l.agraria.ff.de termino mo. ꝙ non periret in-
ſtantia, ꝙ eſt falſum. Præterea ſi tollitur instantia
accuſationis, quæ accuſatio eſt remedium ordina-
riũ; multò fortius tollitur instantia inquiſitionis, q̃
eſt remedium extraordinarium, & irregulare. Quia
1163 † iura ſpecialia facilius tolluntur, vt in.l.eius mili
tis.§.ſi milita ff.de teſta.mili.qd' verius credit Bald.
de iure ciuili. De iure canonico lapſu temporis non
finitur instantia, vt ſupra dictum eſt. & per eum in
d.l.properandum.C.de iudic. Et ex his, Deo duce,
eſt expeditus vndecimus principalis articulus, qui
plurinium ſolẽnis, vtilis, & quotidianus eſſe digno-
ſcitur; vt ſuperiora manifeſtant.

Duodecimo principali loco, iuxta præmiſſum
1164 ordinem, tractandum eſt, † vtrum in cauſa inqui
ſitionis habeat locum reconuentio. Et hæc quæſtio
procedit ſolum reſpectu impetrantis, ſeu proſequẽ
tis inquiſitionem; verbi gratia, Reus inquiſitus pe-
tit à iudice, vt reinquirat contra illum qui impetra-
uit, vel proſequitur inquiſitionem, vtrum poſſit fie
ri? Glo. noſtra, hic in verbo ad inquirendum.verſi.
item nunquid reus. Dicit qd' non. Quia inquiſitio
iudicis officio expeditur, non iure actionis. Et ideò
nec denuntiatio, nec reaccuſatio habet locum; quia
tunc præſumitur qd' odio faciat, vt.c.cum.P.ĩ.eo.
&.3.q.5.c.2.& non relatione criminis, ſed innocen-
tia reus purgatur.ff.de pub.iudi.l.is qui.& hanc ean-
dẽ opi. tenet Io.& Goff.vt hic refert Io. And.& etiã
tenuit Bart. Brix.q.venereali.31.in fi. vt refert Ioã.
And.in addi. Spec.in tit.de inquiſit.§.1.verſic. item
nunquid reus. vbi etiam Spec. ſequitur hanc opi.re-
fert tamẽ ibi Spec.ꝙ Vinc.in.c.qualiter.ĩ.eo.refert
Ber.Compo.in curia contra iudicaſſe. Sed vt dicit
ibi Io.Andr. in addi.Spec. non benè percepit Vinc.
non enim dixit, ꝙ Bernard. Compo. ſententiauerit
in curia; ſed dicit ꝙ ſententiauit in cã epiſcopi Fa-
uentini inquiſitionẽ faciendam contra proſequuto-
rem inquiſitionis; & intellexit ipſe etiã per primas
literas; & ſic habere locum reconuentionem, & in-
tellexit Vinc.de antiquo Ber. Cõpo.de quo Io.An.
facit mentionem in proemio nouellæ decreta. non
autem de nouo Bernardo Compoſtellano, quem mi
nimè videre potuit.

Tertiodecimo loco principali examinandũ eſt,
1165 † qualiter ſuſpendatur, ſeu tollatur inquiſitio, cir-
ca quem articulũ examinabimus infraſcriptas quæ-
ſtiones. ¶ Primo igitur quæro, vtrum per ſuperue-
nientiam accuſatoris inquiſitio ſuſpendatur. Secun
do quæro, vtrum in caſibus in quibus ſilet inquiſi-
tio, propter ſuperuenientem accuſatorem, an pro-
bationes perfectæ in iudicio inquiſitionis, proſint
in proceſſu accuſationis. Tertio quæro, vtrum per
tranſactionem impediatur inquiſitio. Quarto quæ-
ro, vtrum inquiſitio ſuſpendatur, vel tollatur, ſi in-
quiſitus interim promouetur. ¶ Primo igitur quæ-
1166 ro, † vtrum per ſuperuenientiam accuſatoris inq-
ſitio ſuſpendat? Sol. Glo.hic in verbo, ad inquiren-
dum.verſ.item & illud poteſt facere prælatus. vult,
ꝙ cum infamia peruenit ad ſuperiorem contra ali-
quẽ, ꝙ ipſe debeat præfigere terminum accuſare vo
lentibus. Et ſi intra terminum aliqs apparuerit accu
ſator; illum audiet, & in accuſatione procedet. Sin
autem aliquis non apparuerit, procedere põt ad in-
quirendum. Subdit tamen, ꝙ melius eſt, ꝙ inquirat;
quia periculoſum eſt accuſare, quia de facili nullus
accuſaret. & adde quæ latius dixi.ĩ.artic.9.q.55.&
ſic ſentit glo.ꝙ à principio apparente accuſatore,
non eſt locus inquiſitioni; ſed non ex poſt facto Io.
An.in addi.Spec.in tit. de inquiſitione.§.nunc tra-

ctemus.vers.porrò si præcedat.recitat Mart.de Fano disputasse, ꝙ per superuenientem accusationem nō tollatur inquisitio; maximè si probata est, non probata accusatione. Ad qd' principaliter adducit. l. in ambiguis. §. 1. ff. de reg. iur. Et licet per præcedētē accusationem impediretur, non tamen per sequētem; ad hoc clemen. constitutionem. de elec. Inducit et timorem collusionis, arg. l. si suspecta, ff. de inoffi. testa. &. c. 2. de procura. lib. 6. &. l. cum qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. Item quia per primam accusationem non tollitur secunda; vbi doctum est de collusione, vt. l. si quis homicidij. C. de accus. Inducit etiā

1167 illam regulam, ꝙ † multa impediunt fienda, quæ nō dirimunt iam facta, vt no. in. c. 1. de vot. lib. 6. & c. ad apostolicam. de reg. Non obstat, ꝙ remedium inquisitionis est extraordinarium; & sic cessat per accusationem, quæ est ordinarium, vt in. l. in causæ. 2. ff. de mino. in princip. Propter qd' arg. quidam voluerunt, ꝙ per superuenientem accusationem inqui

1168 sitio suspendatur. Quia † arg. illud procedit, quādo extraordinarium est contra ius commune. Si aūt est secundum ius; vnum propter aliud non tollitur. ff. de publi. l. 1. §. vnde quæritur. Accusatio autem, & inquisitio sunt secundum ius, & tendunt ad eundem finem; videlicet; ad punienda, & prohibenda maleficia; & sic concurrere possunt. ff. de adul. l. 2. & sic dicit tenere Cy. in. l. ea quidē. C. de accu. in fi. q. & per alia plura arg. quæ recitabo in responsionib', quas. j. dicam in opi. Bar. Subdit tamen Io. Andr. in dicta addi. ꝙ Franc. Matta. in. q. sua, quæ incipit, iudex habens merum imperium. refert patrem suum. do. Nico. tenuisse, ꝙ iudex super vtraq; procedere potest, per. d. l. si suspecta. & per. l. 2. C. de aboli. cū

1169 † eius intersit omnia via, qua potest, veritatem habere. C. de eden. l. is apud quem. & probatur. 30. q. 5. iudicantem. Ad. l. in causæ. respondeo vt. s̄. Hoc aūt intelligit, etiam si non sit præsumptio de præuaricatione accusantis; fortius ergò si præsumptio est. Vbi autem de hoc haberetur certitudo, iudex illum repellere debet. ff. de lib. ho. exhi. l. 3. §. hoc interdictū. &. ff. de suspec. tuto. l. tutor. §. tutor. tamen vna fiet condemnatio, quæ fieri poterit ex illa via, qua melius est ꝓbatum. ff. de libe. agno. l. fiue. §. quid si hoc ipsum. & quo. leg. l. 1. §. quia autem. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. fi. ex vtraq; tamen via coniunctim poterit iudex cōdemnare, vel absoluere. ff. de libe. & posth. l. Gallus. §. ille casus. Deinde subdit, ꝙ Guil. de Suza. in. l. si quis in hoc genus. C. de epi. & cle. & in quæstionibus statutorum, tenet, qd' per superuenientiā accusationis, cessēt inqsitio, p. d. l. in causæ. in princ. & l. 1. in fi. ff. ad munici. & ff. de eden. l. quidam. in princ. & de Carbo. edic. l. cum fine. Hanc vltimam sententiam Guil. tenuit etiam Azo in summa. de excu. tut. Tenet ēt quidā. do. Pet. de Cerua. in. q. quæ incipit, facta accusatione. & Dy. in regu. factum legitimè. de reg. iur. lib. 6. vbi dicit hoc procedere quādocunq; superueniat accusatio ante sententiam ferendam in ꝓcessu inquisitionis; secus si post. Et habent quidam plenius hoc per Dyn. in. l. Vranius. in princ. ff. de fideiuss. & ibi Bar. eum refert sic tenuisse, per illum text. & etiam tenet Guil. in. l. seruus. ff. de condict. furt. & Albertus Galeo. in sua margarita. Io. And. in dicta additione dicit, ꝙ sibi plus placet primum dictum, maximè in foro seculari, vbi accusati, & inquisiti eadem est pena; de quo dicam. j. q. seq. Idem tamen dicit tenendum in foro ecclesiastico, cum determinatione tamen superius tacta, videlicet, quia si per accusationem solā, vel vtranq; probatum sit delictum, imponatur pęna maior minorē includens. Si vero per solam inquisitionem erit crimen probatum, imponetur pęna illi processui congrua. Et si pronuntiandum est solum per accusationem, non absoluetur simpliciter à crimine, sed à pęna debita per viam accusationis, & ab ipsius litis instantia. Et summa ęquitas mouere debet principes ecclesiasticos, & seculares ad sic declarandum. Hanc eandem sententiam tenet in dicta reg. factum legitimè in Mercur. Bart. verò in. l. si maritus. §. 1. ff. de adult. dicit, ꝙ prædicta opinio procedit de iure canonico, quo iure etiam remedium inquisitionis est ordinarium. Et idem dicit, si per statuta permitteretur indifferenter inquiri de quolibet delicto. Idem tenet Barto. in extrauag. ad reprimen. in ver. per denūtiationē. Et ideò dicit ibi, qd' cū in casu illius extrauag. illi tres modi procedendi, scilicet, per accusationem, inquisitionem, & denuntiationem, sint ęquè auxilia ordinaria, ꝙ inquisitio inchoata non tolleretur per superuenientiam accusationis; Alias autem vult, ꝙ superuenientia accusatoris cesset inquisitio, per. d. l. in causæ. maximè si accusator prosequatur suam, vel suorum iniuriam. Quod tamen dicit procedere, nisi accusator fuisset ille ad cuius instigationem fuisset inchoata inquisitio. Vel etiam si fuisset inchoata; quia accusator negligebat, vel retardabat, arg. d. l. si marit'. §. 1. & l. 2. in fi. ff. de adul. vel nisi accusator veniret animo trāsigendi, vel colludēdi; quia tunc iudex potest ipsum repellere, vt. d. l. 2. §. fi. ff. de adult. Non obstat, ꝙ remedium ordinariū non tollit extraordinarium, quando extraordinariū coadiuuat ordinariū, vt. l. 1. §. 1. ff. de rei vē. quia non tollit quo ad originem, vt ibi; tollit tamen quo ad executionem, & quo ad exercitium, per. l. cum in secundo. ff. de ininst. rup. Non obstat, ꝙ qñ auxilia tendunt ad eundem finem, & effectū, ordinariū non tollit extraordinariū, vt. l. Gallus. §. si quis. ff. de libe. & posth. & l. cum seruus. ff. de verb. obl. quia non tendunt ad eundem effectum sm opi. multorum. qui volunt, ꝙ damnatus ex inquisitione non infametur, de quo dicam. j. 17. artic. princ. Non obstat, ꝙ lex magis confidit de iudice, q̄ de accusatore; quia per hoc, ꝙ procedatur super accusatione, non excluditur iudex sup accusatione, & vltra hoc additur accusator. Et per hoc etiam respondetur ad argumentum præcedens; quia hic plus habem', q̄ per viam inquisitionis. Hanc ēt. q. tetigit Dy. & remittendo Bar. in. l. in prouinciali. §. 1. ff. de noui ope. nun. & l. pe. ff. de suspe. tuto. ¶ D. Ant. de Butr. hic dicit, ꝙ sibi plus placet opi. Io. An. quia si procedit super vtraq;, omnia cessant. Sed si excluderetur accusator pungerent rationes Bar. & negari non potest, quia idem sit finis, vt puniatur delictum eo modo quo probabit. Nec ob. ꝙ hæc cumulatio nō debeat admitti, ne sup eodē fatiget in diuersis instātijs; quia potest sequi effectus diuersus. & quia iudex habebit maiorē aduertētiam, & solicitudinem in ꝓcessu p se inchoato, quā habeat super processu accusationis in quo non tantum

tum lędit ur honor ſuus. Hinc eſt, quòd vbi ex offi-
cio inquirit, debet vocari vt pars ad defendendum
proceſſum; vt dixi. ſ. eo. artic. q. 99. verſi. item quæro
quando appellatur. Non ob. ſecundum eum, q̄ ſen-
tentia lata in vna cauſa pariat exceptionem rei iudi-
catæ in alia, vt. l. fundi. & l. fundum. ff. de excep. & ſic
non debet admitti hæc accumulatio; vt ibi; quia illa
iura loquũtur quando vnus & idem facit accumula-
tionem. Sed hic hæc accumulatio fit a diuerſis. Pręte
rea hic non ſperatur niſi vna ſententia, vt. ſ. dictum
eſt; quia idem iudex ſentẽtiabit ſuper illa, ſuper qua
melius probabitur; & non probatũ in vna, nõ debet
alteri præiudicare. & ſic ceſſat quod ſupradictum eſt
de diuerſis effectibus. Et hæc procedunt quando co-
rã eodem iudice inquiſitus accuſaretur. Sed ſi corã
diuerſis primo eſſet inchoata inquiſitio. & poſtea co
rã alio iudice inquiſitus accuſaretur; ſatis putat do.
Ant. quòd accuſator, & accuſatus, & iudex accuſatio
nis poſſent opponere contra primum iudicem vt ſuſ
pendat proceſſum, ne fortè contingat in eodem in-
ſtanti eundem trahi coram diuerſis iudicibus. Nam
hoc caſu potius deberet ſuperſederi ſuper inquiſitio
ne donec accuſatio ſopiretur, quãdo accuſatio eſſet
maioris pęnæ; ex eo quòd tunc eſſet præiudicialis ad
illam. Aliàs vbi veniret, quòd eodem modo punien
dus eſſet vtrobiq;, ſatis putat quod tunc eſſet locus
præuentioni. & vbi iudicium eſſet inchoatum, ibi fi-
niri deberet. ff. de iudi. l. vbi cœptũ. Subdit tamen, q̄
tutius putat, quòd tunc etiã via ordinaria faciat ceſ-
ſare viam extraordinariam inchoatam; niſi timere-
tur colluſio. Et ſic temperat Bart. & eius dicta per. d.
l. ſi maritus. §. 1. Et procedunt prædicta ſecundũ eũ,
vbi in vtraq; procedi poteſt ad parem ſententiam in
abſentem, & ad executionem. Vbi autem nõ poſſet
pariter procedi ad ſententiam, & executionem in
abſentem, tunc ſi inchoata inquiſitione coram vno,
& accuſatus coram alio; coram vtroq; cõparet, nec
eſſet cõtumax, dicit idem. Si vero eſſet contumax in
comparendo coram primo, non poſſet opponi de-
1170 pẽdentia primæ litis, in qua eſt cõtumax; quia † cõ
tumax perdit beneficium illius legis vbi cœptum. ff.
de iudi. & quia non poteſt ſe iuuare ex eo, cum con
tumacia repugnet. C. de iudic. ſancimus. & c. ex eo.
de reg. iur. lib. 6. dixi latè in. c. fi. de mut. petit. articu.
11. verſi. 8. limitatur. & in. c. pe. de ſo. cõp. artic. 15.
in. 2. membro, verſ. 1. limitãtur. & quia ſic poſſet elu
dere pęnã, ſi poſſet excludere ſm̃ ꝓceſſũ, nũq̃ cõpa
rẽdo in primo; ex quo pęna nõ eſt exequibilis in ab
ſẽtẽ. Iudex tamen ſecundus poſſet opponere contra
proceſſum primi; quia via ordinaria eſt coram eo
inchoata. Maximè vbi maior pœna venit imponen
da. Et ſi non maior; quia poſſet eludi pœnæ executio
illo coram primo non comparente. Sed ſi non facta
inquiſitione ſententiaretur in inquiſitione, an illa ſẽ
tentia obſtaret in accuſatione. Et ſiquidem eſſet con
demnatoria, non obſtaret; ex quo non eſt executa,
vt. l. euidenter. ff. de excep. rei iudi. Et quia ſententia
lata in contumacem non præiudicaret tertio. l. qui
repudiãtis. ff. de inoff. teſt. Sed abſolutoria bene ob
ſtaret, & imputet ſibi, qui nõ opponit, vt not. in. l. 2.
§. prætor. ff. vi bo. rapt. tenet Inno. in. c. cum dilecti.
de elec. & c. cum dilectus. de purg. cano. & Io. An. in
addi. Spec. in tit. de inquiſit. §. nunc videndum. verſ.
vbi autẽ. De quo dixi latius in. c. de his. ſ. eo. in verſ.
quandoq; & 10. & dicam fortè. j. artic. 17. Ang. in
d. l. ſi vacantia. verſic. quæro igitur an ſuperueniens.
primo arguit, quòd inquiſitio tollatur; quia reme-
dium ordinarium &c. Item quia accuſator proſequi
tur dolorem proprium, & ſic præfertur &c. Dein-
de allegat in contrarium. Primo iſta remedia cõcur
runt in origine; ergo quod prius eſt, eſt exequendũ,
vt. l. qui prior. ff. de iudi. Secũdo, quia iſta duo reme
1171 dia competunt diuerſis, vt. ſ. dixi. Tertio, quia † in
quiſitio ſuccedit in locum accuſationis; ergò de ea
iudicari debet vt de accuſatione; quia ſubrogatum
&c. vt in iuribus vulgatis; ergo ſicut accuſatio primo
poſita, primo debet ad finem perduci, vt d. l. q prior.
ita & inquiſitio. Quarto, quia remedium inquiſitio
nis eſt coadiuuatiuum accuſationis; poteſt ergò cũ
illa concurrere, vt. ſ. dixi. Quinto, quia hoc expedit
Reipub. cum de facili non ita colludatur cum iudi-
ce, vt. ſ. dixi. Sexto, quia etiam ſi colluderetur, accu-
ſatio pręcedens non tolleraret inquiſitionẽ ſequi; vt
ſ. dixi. l. 2. C. de abol. Septimo, quia inquiſitio vide-
tur remedium ordinarium. de quo articulo latè di-
xi. ſ. in. 3. artic. principali. Finaliter Ang. concludit
quaſi eo modo quo Bart. licet aliqualiter latius; vi-
delicet, quòd aut vult accuſare, qui inquiſitionẽ pro
mouit, & non debet admitti; quia tacitè videtur ac-
cuſationi renuntiaſſe, vt. l. fi. C. de codicil. Aut nõ ꝓ-
mouit, & idem; ſi poteſt ſibi imputari negligentia,
quia non accuſauit antequam nomen rei eſſet rece-
ptum inter reos. Sicut hoc caſu nõ admittitur etiam
qui vult proſequi ſuam, vel ſuorum iniuriam, vt l. qui
de crimine. C. de accu. Item quia cum me ſciente, &
patiente agitetur iudicium inquiſitionis, quod me
inuito accuſare volente non poterat agitari, videor
conſentire, & mihi præiudicare, vt. l. ſæpe. ff. de re iu
di. no. Inno. in. c. quamuis. de re iudi. Idem etiam ſi
non fuit negligens; ſed iudex inquirit de delicto cõ
miſſo in ſuam maieſtatem; quia tunc aſſimilatur ꝓ-
ſequenti ſuam iniuriam, vt dicit ibi Ang. in verſ. Itẽ
quæro ſi iudex inquirens. Si verò inquiritur de alio
maleficio non data negligentia, accuſatio tanquam
remediũ ordinariũ, facit ceſſare inq̃ſitionẽ, tãquam
extraordinarium. & ideo iudex debet pronuntiare
procedendum eſſe ſuper accuſatione; dummodo iu
dicium inquiſitionis non eſſet ſopitum; vt puta; quia
Sit lata ſententia, vel cõcluſum in cauſa. niſi ſuã, vel
ſuorum iniuriam proſequeretur, & diceret ſe igno-
raſſe inquiſitionem, per no. per Cyn. in. l. ſi quis ho-
micidij. 4. q. C. de accuſ. Si tamen iudex videret accu
ſatorem colludentẽ; poſſet interloquiu inquiſitio-
ne procedendum eſſe, non obſtante accuſatione. D.
Barth. de Salic. in repet. l. ea quidem. C. de accu. di-
ſtinguit; quòd aut accuſator ſuꝑuenit ante receptio
nẽ teſtium, ſeu probationem, aut poſt. Primo caſu,
aut negligentia poteſt ſibi imputari; & tũc nõ ceſſat
inquiſitio, ſed repellitur accuſator, vt. d. l. fi. in fi. de
adult. Et ratio eſt, quia per negligentiam fecit ſe ſuſ-
pectum; & ideò lex admodum magis confidit de iu
dice. Aut accuſatori non poteſt negligentia imputa
ri; & tunc, aut proſequitur ſuam, vel ſuorum iniuriã,
& ceſſat inq̃ſitio. Niſi diceretur iudici, quòd animo
colludendi, & tranſigendi veniret, vt. d. l. 2. §. fi. Aut
ſuam, vel ſuorum iniuriam non proſequitur; & non
auditur,

1172 auditur,& sic non cessat inquisitio.Nam † in pari
causa melior est conditio possidentis, & occupātis.
Cum ergo iudex inquirens sit in quasi possessione
huius causæ, seu processus criminis, & præoccupaue
rit;melior debet esse conditio sua. ff. de noxa. l.si qs
a multis.Item quia in iudice est maior ratio;quia ꝓ-
sequitur vindictā publicā,& offensi.Et cū ex suo of-
ficio incūbat ꝓspicere ne maleficia cōmittanť, for-
tius vt cōmissa puniantur;& præsumendum ꝙ prose
quetur fidelius, nulla passione, seu affectione cōmo-
tus. Nec accusator perdit suum intentum; quia po-
test assistere iudici,& necessaria præparare, qđ si nō
facit;satis reddit se suspectum. Non obstat ꝙ inqui-
sitio sit remediū extraordinariū; qa nō est verū tenē
1173 do illam opinionē,q̄ ipse ibi ponit,ꝙ † regulariter
de omni crimine pōt inquiri ad vindictam publicā,
de quo dixi supra artic. 3.& artic. 8. princip.& cum
succedat in locum accusatoris, eligendus est magis
idoneus,vt.l.si plures.ff.de accus.Secundo casu prin
cip. quando accusator venit post quam probationes
sunt receptæ super inquisitione,subdistinguit,quòd
aut delictum iā erat probatū;& cessat inquisitio . Si
autem delictum non erat probatum, auditur accusa
tor , vel esset distinguendum , an iudex vellet alios,
producere,ne propter absolutionem ferēdam in in-
quisitione fieret præiudicium huic volenti accusare.
Et ratio rationis sit,ne delicta remaneant impunita.
1174 Subdit tñ ꝙ si teneremus , quòd † post didicita te-
stificata iudex de nouo possit recipe testes ad veri-
tatem cris, de quo dixi.s̄.q.94.ꝙ iudex posset testes
accusatoris examinare absq; nouo processu; ne diffe
ratur sua absolutio,vel cōdemnatio.Et subdit quòd
hæc procedunt quando coram eodem iudice inqui
rente fieret accusatio.Sed qnādo coram alio,qui est
paris potentiæ;tenet cum Bar.quòd iudex accusatio
nis poterit inhibere iudici inquisitionis, ne super in
quisitione procedat, arg.l sepulchri.& quòd ibi no.
Bar.ff.de sepul.vio.& quòd potest suam iurisdictio-
nem tueri, cum sua intersit, arg. l.1.ff.si quis ius di.
non obtē. allegat no.in.c.1. de offi.ordi.quòd dicit
Salic. procedere in casibus in quibus accusatio facit
cessare inquisitionem;aliàs secus.¶ Secundo quæro,
1175 † vtrum in casibus in quibus silet inquisitio ꝓpter
superuenietem accusationem,probationes perfectæ
in iudicio inquisitionis prosint in ꝓcessu accusatio-
nis.Sol.Ang.in.d.l.si vacantia. arguit primo ꝙ non;
quia sunt acta facta inter alios,ergò alijs nō obsunt,
nec prosunt,vt in.c.pen.s̄.de re iudi. cum sua mate-
ria.Itē quia testes recepti in causa inquisitionis sunt
recepti lite non contestata,vt in.c.quoniam.s̄.vt lit.
non contest.Item facit , quia per superuenientia ac-
cusatoris perit instantia inquisitionis ; ergo pereunt
acta , vt. l.properandum. §.siquidem. C. de iudi.&
hanc opi.dicit tenuisse Alb.de Gandi. in suo tracta-
tu.In contrarium arguit;quia valet sententia lata su-
per inquisitione ; ergò necessariò valent etiam acta,
1176 vt no.Inno.s̄.de test.in.c.cum causam.Nam † acta
facta respicientia factum,non pereunt ; licet instan-
tia pereat,vt in.l.vlti.C.de testi.de quo dic , vt latius
dixi in.c.penult.s̄.de iudi.Nec obstat, quòd sint di-
uersæ personæ;quia iuris fictione sunt eedem , vt.C.
1177 de euictio. in. l.si ob causam . Præterea † acta ac-
cusationis valent in processu inquisitionis ; vt. C.de
abol.in.l.2.ergò ècontra,acta facta in processu inq-
sitionis,debēt valere in causa accusationis.Facit qđ
nota.in.l.cum antea.C.de arbi.& in.l.si.C.de testib;
& in.l.iubemus.C.de libe. causa. & ita dicit tenuisse
Guido.de Suza.in.l.furti.ff.de infami.Ipse tamē An
gel.in loco.præalleg. ita distinguit; videlicet, quòd
aut accusatio instituitur coram illo iudice, qui ince
pit inquirere;& tunc acta facta in inquisitione,pro-
sunt in accusatione.& ex illis potest sequi condēna-
tio in causa accusationis,p iura secūdo loco allega-
1178 ta.Facit ēt,ꝙ † acta facta in causa ciuili prosunt in
causa criminali,vt in.l.locū. §. cōdēnatio. ff.de tab.
exhib.ergo fortius.&c.Nec ob. ꝙ sint receptæ ꝓba-
tiones lite nō cōtestata qa natura causæ , sup qualis
nō cōtestať,hoc opať.& licet nō sit facta cōtestatio,
est tñ quasi facta litis cōtestatio,& tantum operatur
quātum vera contestatio , vt C.de procur.l.nihil.&
C.de consor.eiusdem.lit.l.3.De hoc tamen,an req-
ratus litis contestatio.vel non,dic vt latius dixi.s̄.in
11.artic.princ. Nec obstat, quòd instantia perierit;
quia vt supra dixi, non pereunt acta tendentia ad de
cisionem causæ.Aut accusatio producitur corā alio
iudice;& tunc probationes factæ in causa inquisitio
1179 nis ; non prosunt in causa accusationis ; quia † in
criminali testibus,non testimonijs iudex credere de
bet,vt in.l.3.§.idem diuus.ff.de testi.& in anth.apud
eloquentissimum.C.de fide instrum. cum igitur ta-
lis iudex,coram quo accusatio proceditur,testes nō
examinauerit,sed tantummodo videat attestationes
ab alio receptas;non potest procedere ad condēna-
tionem,vel ad absolutionem.Sed tu aduerte,qa cir-
ca primum membrum Ang.tota difficultas cōsistit.
ex eo,quòd res inter alios acta &c.& quamuis iudex
inquirens videatur succedere in locum accusatoris,
vt sæpius dictum est;tamen videntur esse diuersæ ꝑ-
sonæ;& ideò hoc casu non vidētur fidem facere, nisi
fortè ille qui nūc admitteretur ad accusationem , in
stitisset tanquam promotor in iudicio inquisitio-
nis;quòd tamen non videtur posse procedere,ex eo,
quòd talis non videtur admittendus ad accusationē,
de quo tamen dicendum est vt dixi in præced.quest.
Sed non intendo longius insistere super hoc articu-
1180 lo , † vtrum acta facta in vno iudicio probent in
alio.Sed remitto ad no. in.c.fin.s̄.de prob.in.c.cau-
sam.s̄.de testib.c.ad hæc si in vna.s̄. de appell. tan-
git Inno.hic,quasi in fi.& in.c.cum dilectus . de or-
din.cogn. in verbo,non cogentur. & ibi etiam gl.&
ibi per Do. Ant. & Doct.& fortè ibi dicam, & in.c.
quoniam.in versic.summatim.s̄.vt lite non contest.
& per Inn.in. c.solicitè.s̄.de rest.spol.& in.c.per in
quisitionem.s̄.de elec.& per Doc.in cle.cōstitutio-
nem,ad fi.de elec.Aliquid per.D.m in.c.at si clerici
super gl.& ibi tetigi.s̄.de iud. & p gl. in.l.si quis a se
fundum.C.ad.l.Iuliam.de vi.pub.& per Bart.in.l.2.
1181 vi bon.rapt.Tertio quęro,† vtrum per transactio-
nem impediatur inquisitio;Sol.Hæc quæstio pendet
ab alia quęstione.videlicet.Vtrum super criminibus
licitum sit transigere;& posito ꝙ licitum sit;vtrū il-
le cum quo transactum est possit de nouo accusare,
aut cōtra eū possit de nouo inquiri, de quo articulo
vide per Bar.& Bal.in.l.transigere.C.de transf. & per
Bar.in.l.si marit⁹.§.si negauerit.ff.de adul.& latè di-
xi in.c.de his in secūdo mēbro.s̄.eo.ti.Quarto q̄ro,
1182 †

1182 † vtrum inquiſitio ſuſpēdatur, vel tollatur, ſi inqui
ſitus interim promouetur. Solu.dic, quòd hæc quæ-
1183 ſtio, dependet ab alia q. videlicet, † vtrum inqui-
ſitione pēdēte inquiſitus poſſit ꝓmoueri. de qua.q.
dic, vt latius dixi in.c.omnipotens.ſ.eo.& vide Ioã.
Andr.in.c.per tuas.1.ı̃.de ſymo.in verbo, ceſſet.vbi
format q.poſt Abb. Vincen.& D.meum. Quid ſi pē
dēte inquiſitione contra aliquem Abbatem, ille ꝓ-
moueatur ad epiſcopatum, vtrum inquiſitores poſ-
ſint procedere? Et arguit quòd non. 3.q.2.in.c.fin.
Subdit tamen, quòd ipſi tenēt contrarium; quia ani
maduertere poſſunt, vt pœnitentiam imponant, nō
vt ab epiſcopatu remoueant, arg.l.3.ff. de tranſ. Di-
cunt etiam quòd talis promoueri nō debuit. de quo
dixi in.d.c. Omnipotens. Et ſubdit etiam, quòd ſi pē
dente inquiſitione in eccleſia promoueretur ſubdi-
tus in prælatum, procedit inquiſitio, vt in membro;
non vt in capite cōtra illum, ratione principij, vt.ſ.
de elect.in.c.dudum.1.&.2. Et in.c.poſt ceſſionem.
ſ.de proba. Dicunt etiam, quòd promotio non te-
net, vt dixi in.d.c. Omnipotēs. Et ſi impetrata ſit in
quiſitio in capite. & in mēbris, canonici, mortuo ca
pite, poſſunt eligere quãdiu ſunt canonici. 1.q.1.c.
dedit. Si autem mortui ſunt illi, in quos debebat fie
ri inquiſitio, videtur quòd fiet in ſucceſſores, arg.de
offi.deleg.c.quoniã.& de immu.ec.c.aduerſus. Sed
1184 non eſt ita ſecundum Ioan. Andr. quia † crimina
morte extingũtur. C.ſi reus, vel acc.mor.fuc.l.1.qđ
intelligendum eſt, quando contra nominatam per-
ſonam facienda erat inquiſitio. Secus ſi fuiſſet faciē
da contra capitulum, perſonis non ſpecificatis; quia
capitulum ſemper eſt idem, vt.ff.de iudi.l.propone-
batur.7.q.1.c.deniq;.& arg.16.diſt.in.c.adeò.ſecun
dum Abb. Et quaſi in effectu, idem vult Spe.in tit.de
inquiſitione.§. nunc videndum.verſi.quid ſi penden
te.& Ioan.Andr.ibi in addi. & aliquid tangit in.c.ꝑ
inquiſitionem.ſ.de elect. ſuper gl. fi. Ego arbitror,
quòd inquiſitio ſpecialis reſpectu certæ perſonæ nō
ceſſet, ſi inquiſitus interim promouetur; nec talis ꝓ-
moueri debet interim propter infamiam, vt dixi in
d.c.Omnipotens. Sed quo ad alias inquiſitiones ita
demum arbitrarer inquiſitionem ceſſare, ſi per pro-
motionem, aut electionem ſatisfactum eſſet fini in-
quiſitionis; aliàs fortè ſecus, vt dixi in.d.c.per tuas.
1.in fi. Et vide omninò quæ dixi.ſ. in.7.art.prin.q.
13.& quod dicam.ı̃.in.17.artic.prin.q.9.

Quartodecimo Loco principali examinandum
eſt, qua pœna puniendus ſit conuictus per viam inq-
ſitionis. Circa quem articulum examinabimus per
ordinem infraſcriptas quæſtiones. ¶ Primo igitur
quæro, iuxta pręmiſſum ordinem, quæ pœna impo-
natur de iure canonico conuicto per viam inquiſi-
tionis. Secundo, quæ pœna ſit imponenda de iure ci
uili conuicto per viam inquiſitionis. Tertio quæro
pone, quòd pro delicto commiſſo per inquiſitionē
imponuntur diuerſæ pœnæ; qua pœna ſit puniēdus
inquiſitus conuictus. Quarto quæro, quando a iure
communi reperiuntur impoſitæ variæ pœnæ, pro eo
dem delicto, quid debeat facere iudex? Quinto quę
ro, vtrum iudex ſecularis, qui proceſſit per viam in-
quiſitionis, teneatur in imponendo pęnam ſequi for
mam iuris, an ſtatutorum. Sexto quæro, quid ſi a duo
bus varijs ſtatutis, vel ab eodem variæ imponuntur
pœnæ. Septimo quæro, vtrum pœna debeat imponi
ſecundum ſtatutum, quod vigebat tempore delicti,
vel ſm ſtatutum factũ quod viget tēpore ſententiæ.
Octauo quæro, quid ſi Florentinus delinquat in hac
ciuitate; vtrum iudex Florentinus qui poteſt ipſum
condemnare, debeat ipſum punire ſecundum ſtatu-
ta huius ciuitatis, an vero ſecundum ſtatuta ciuitatis
Florentiæ. Nono quæro, quid ſi per iudicē facta fuit
inquiſitio de vulnere, & ſequatur mors, vtrum poſſit
ſequi condemnatio de morte, Decimo quæro, vtrũ
in imponenda pœna, debeat iudex attendere deli-
ctum, prout probatum eſt cum qualitate aggrauan-
te delictum, & augumentante pœnam, quæ tamen
qualitas non fuit intentata in libello inquiſitionis;
an verò ꝓut fuit intētatũ delictũ ſine illa qualitate.
Vndecimo quæro, pone, ꝙ inquiſitus eſt puniendus
pro pluribus, vulneribus ſeu pluribus delictis in pœ
na pecuniaria, an debeat condemnare in vna ſumma
pro omnibus, & ſingulis delictis reductis ad vnam
ſummam; an verò debeat condemnare ſingulariter
in ſingulis ſummis ꝓ ſingulis vulneribus, & delictis.
Duodecimo quæro, quando pœna eſt pecuniaria, an
debeat iudex adijcere in condemnatione, cui dicta
pœna ſit ſoluenda. Decimotertio quęro, vtrum iu-
dex in imponendo pęnam pecuniariam, poſſit adiũ
gere multam inquantum condemnatus non ſoluat
pœnam, in qua condemnatus eſt intra certum tem-
pus. Decimoquarto quęro, pone, ſtatutum concedit
beneficium confeſſionis, vt ei diminuatur quarta
pars pœnæ, vel tertia, qualiter debeat iudex in con-
demnando ſententiam ferre. Decimoquinto quæro,
quid ſi in defectum ſolutionis pœnæ pecuniariæ, ve
niat imponenda pęna mortis, vel pœna corporis af-
flictiua. Decimoſexto quæro, quid ſi ſtatutum dicat
quòd pro tali pœna imponatur pœna capitis, & il-
lud iudex dicat in ſententia, quid importãt iſta ver-
ba, an poſſit amputari caput. Decimoſeptimo quæ-
ro, vtrum iudex qui cōdemnat reum inquiſitum ad
publicã vindictã, debeat ēt cōdēnare inquiſitum ad
ſatisfaciendum læſis. Decimooctauo quæro, qua pœ
na ſit puniendus inquiſitus contra quem delictũ nō
eſt plenè probatum, ſed ſemiplenè. ¶ Primo igitur
1185 quæro † iuxta præmiſſum ordinem; quæ pœna im-
ponatur de iure canonico conuicto per viam inquiſi
tionis? Sol. Dic, vt habetur per tex.expreſſum in.c.in
quiſitionis.in prin.ſ.eo. Nã ſi eſt crimē quod impe-
diat ordinis executionē ēt poſt peractã pnĩam, con-
uictus punitur, ac ſi eſſet conuictus per viam accuſa-
tionis; & ſic fit depoſitio. Et ex hoc infertur, quòd ꝓ
pter delictum irregularitatis fit depoſitio ab ordi-
ne, etiam ſi procedatur per viam inquiſitionis; vt pu
ta, quia poſt excōmunicationem celebrauit; & hoc
ideò, quia impedit ordinis executionem, etiam poſt
peractam penitentiam, cum requiratur diſpenſatio
Papæ, vt.c.1.de re iudic.lib.6.&.c.1.de ſent.excom-
municationis. lib. 6.& hoc probatur in.c. veritatis.
ſ.de dolo & contum. ſecundum primam lecturam.
& ibi. D.m. Et idem dicerem in omnibus ſimilibus
caſibus, nam ſi impediunt beneficij tantum retentio
nem, fit priuatio in beneficio; nec poteſt iudex talē
1186 pœnam moderare. Si verò † crimen non eſt tale; ꝙ
impediat ordinis executionem, vel beneficij reten-
tionem, etiam poſt peractam pœnitentiam; tũc pu-
nitur

diuerſæ pœnæ,qua pœna ſit puniendus inquiſitus cō
uictus.Sol.Quandoq; a iure communi imponuntur
variæ pœnæ;quandoq; variæ imponuntur non a iure
communi , ſed vna a iure cōi; & alia a ſtatuto;quan-
doq; variæ pœnę imponuntur ab eodē ſtatuto , quæ
tria membra pro eorum clariori notitia, per ſingu-
las quæſtiones proſequemur. ¶ Quarto igitur quæ-
1194 ro.† quando a iure communi reperiuntur impoſi-
tæ variæ pęnæ pro eodem delicto,quid debeat iudex
facere?Sol.Bar.in.l.ſanctio legum . circa princ.ff.de
pœnis.diſtinguit,quando vtraq; pœna eſt certa ; qa
non arbitraria,& imponitur a diuerſis legibus,quòd
aut pœna infertur a lege,aut ab homine;& vtraq; lo
cum habet etiam quo ad executionem,vt.l. non du-
bium.ff.de legib.iuncta.l.iubemus.C.de ſacroſanct.
ec. Aut vtraq; imponitur ab homine; & tunc vtraq;
nō habet locum quo ad executionem,ſed quo ad ori
ginem , & ita etiam not. Cyn in.l.qui ſepulchra.C.
de ſepul.vio.Cyn.in.l.nullum.C.de teſti.dicit,quòd
1195 † in pœnis ad vindictam , minor tollit maiorem;
ſed Bal.ibi tenet contrarium ; quia ſi vna pœna non
aſcendit ad integram , & naturalem pœnam delicti,
tenet,quòd poſſit etiam alia pœna punire; quòd in-
tellige in eo quod deficit in principali impoſitione
pœnæ . Aduerte ergo, quia in hac repetitione adeo
fui prolixus,vt multis ipſe tedio fuerim;ideò proce
dam ſolum per remiſſiones. Vide igitur in prædictis
iuribus.tangit gl.penul.in.c.de cauſis.ſ̄.de offi.de-
leg.& Inno.ibi in glo.pen.& vide varias opinio Bal.
in.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.viol. & vide Lapum al'
legat.30.& omninò quę dixi in c.de his.ſ̄.eo.& per
Ioan.de Imol.in.l.2.ff.de publ.iud. Bal.in. l.1.C.de
1196 ſumma trin.& † an pœna canonis tollatur per pę-
nam legis,& ècontra,vide omninò Ioan.Andr.in.c.
fi.de pęnis.lib.6.in verbo,ediderunt. vide etiam per
gl.penul. in.c.at ſi clerici.ſ̄.de iudi.& in iuribus ibi
alleg.&.c.1.de re iud.lib.6.& clemē. 1. de pœnis.7.
q.1.c. cum percuſſio.per Do. m. in repet.c.eccleſia
1197 ſanctæ Mariæ.ſ̄.de conſtit.&† an pœna fori pœni-
tentialis,tollat pœnam fori contentioſi.gl. & Doct.
in.c.gaudemus;de diuor. de offi. ordi. c.1.& in reg.
peccatum.de reg.iur.lib.6.&.c.fi.de tempo.ordi.gl.
49.diſt.c.1. Et vide quæ latius dixi in materia in. c.
de his.ſ̄.eo. & ēt vide quæ dixi in. c.veniens.ſ̄.eo.in
ſecunda quæſtione primæ q.princip.2.artic.princ.&
prædicta vendicant ſibi locum in pœnis impoſitis a
1198 diuerſis legibus.Sed† ſi imponuntur ab eadem le-
ge,& alternatiuè,quæ pœna ſit imponenda,& cuius
ſit electio,tradit gl.in.c. a crapula.de vita & honeſt.
cleri.& ibi Ioan.Audr.glo.34.diſt.c.fraternitatis.&
glo.in.c.1.de coha.cle.& mulie.vide etiam glo.in.c.
1.de offi.vica. & gloſſ.Cyn. Barto.& Bald. in.l.qui-
cunq;.C.de ſeruis fugiti.Cyn. in.l.ſi fugitiui. eo.tit.
vbi fuit ſibi contrarius. Bart.in.l.1.§.expilatores.ff.
de effract. Ego vero latius, & clarius dixi in.c.ſicut.
J̄.de iudæ.poſt glo.fi.Et ad hanc materiam vide no-
tab.limitationem gl.in.c.quod olim. in glo.2.J̄.de
1199 Iudęis.quę vult quòd† ſi a diuerſis conſtitutionibus
pœna imponitur ipſo facto , delinquens vtraq; pœ-
na tenetur.licet vtraq; ponatur pro delicto; & licet
prædictæ conſtitutiones non concernant intereſſe
priuatum.de quo dic;vt ibi dixi . ¶ Quinto quæro,
1200† vtrum iudex ſecularis qui proceſſit per viam inq-
ſitionis teneatur in imponēdo pœnam ſequi formā
iuris,an ſtatutorum.Sol.Hæc quæſtio a deciſione al-
1201 terius.q.videlicet,† an per nouam, & minorē pœ-
nam impoſitam a ſtatuto,videatur receſſum a pœna
legali;in qua.q.Barto.in.l.1.ff. vi bono.rapto.tenet
quòd non.Sed quòd eſt in electione iudicis impone
re pœnam ſtatuti,vel iuris communis,per.l.quotiēs
ff.de actio.& obliga.&.l.fi.C.de noua. niſi ſtatutum
1202 aliàs nihil operaretur;vt puta,qa dicit,quòd † vbi
in ſtatuto non eſt determinata pœna , recurratur de
ſimilibus ad ſimilia;& vbi non reperitur ſimile in ſta
tutis recurratur ad ius commune.Nam tunc tollitur
pœna iuris communis,ſaltem ope exceptionis, nor.
in l.2.ff de noua.Fac.l.4.C.de adi.leg.Bald. verò in
repet.l.data opera.C.qui accu.non poſ.tenet ſimpli
citer,quòd ſi noua pœna imponatur a ſtatuto,quòd
per talem impoſitionem,videatur eſſe receſſum a pę
na iuris communis.Vnde ſi delictum capitale de iu-
re cōi,ſtatutū facit nō capitale, intelligit̄ eē receſſū
a pœna capitis.ff.de re mil.l.q cū vno.§.qui poſt.ibi
dū dicit tex.receſſū a capitis pœna. & idē dicit ſi cō
ſuetudo mutat pęnā.& idē ècōtra, ſi pęnā nō capita
lē de iure cōi , ſtatutū facit capitalem. ff.de varijs &
extraor.crimini.l.ſaccularij. §. ſunt quædam. & di-
1203 cit,quòd† fatuus eſſet iudex,qui imponeret mino-
rem pœnam, vel maiorem ommittendo pœnam ſta
tuti;cum iurauerit ſeruare ſtatuta.ſ̄.de iureiuran.c.
debitores. & vide quòd not.per Cyn.in.l.qui ſepul-
chra.C.de ſepul.vio.Facit.l.ius ciuile.& qđ ibi not.
ff.de inſti.& iure . Mouetur etiam , quia ſpecies de-
rogat generi , vt in iurib. vulg. ſed ſtatutum ad ius
commune ſic ſe habet vt genus vt.l.omnes populi.
ff.de iuſti.& iur. quia illud quod habetur loco ſpe-
ciei eſt minus generale ; & illud quod habetur loco
generis eſt magis generale,vt tradit Dyn.in reg. ge-
neri.de reg. iur.lib.6. Ergò ſtatutum habetur loco
ſpeciei.maximè,quia ſpecialiter prouidet in illo lo-
1204 co;vnde dicit,quòd † leges locales ſunt leges ſpe-
ciales,nō generales,vt.l.priuilegia. &.l.generali. C.
de ſacroſan.eccle.& idem,licet ſub breuibus verbis,
tenet Bal.in.l.2.in fine.C.de iureiuran.Ego vt ſupra
dixi , non intendo in his nunc inſiſtere , nec tractare
materiam iſtam ; quia conuenit titulo de pœnis . &
ideò fortè dicam ibi in.c. 1. cui melius adaptatur.
Vide per do.Flor.in.l.1.in princ &.l.2.ff.ad.l.Aqui.
1205 Sexto quæro,† quid ſi a duobus varijs ſtatutis , vel
ab eodem variæ imponuntur pœnæ?Sol.dic,vt tradi
tur in iuribus alleg.ſ̄.in.3.q.princ.huius 14.artic.Se
1206 ptimo quæro,† vtrum pœna debeat imponi ſecun
dum ſtatutum,quod vigebat tempore delicti,vel ſe
cundum ſtatutum factum quod viget tempore ſen-
tentiæ, Bar.recitat opi.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.
& iur.& tandem ponit diſtinctionem ſuam, quā ꝓ-
ſequitur D.m.in.c.fi.ſ̄.de reſcript.quaſi in fi.vide p
1207 eos.Octauo quæro,† quid ſi Florētinus delinquat
in hac ciuitate.vtrum iudex Florentinus, qui poteſt
ipſum condemnare,debeat ipſum punire ſecundum
ſtatuta huius ciuitatis;an verò ſecundum ſtatuta ci-
uitatis Florētinæ.Sol.dic,vt latius dixi. ſ̄.in. 5.arti-
culo principali.q.11.in verſ.quantum verò ad impo
ſitionem pœnę.& vide per Bar.& Doct.in.l.1. C.de
1208 ſumma trini.Nono quęro,† quid ſi per iudicem fa
cta fuit inquiſitio de vulnere , & ſequitur mors vtrū
poſſit

posſit ſequi cōdemnatio de morte, vide quę dixi.ſ.
in.9.articulo principali.q.56.& in.11.q.63.& vltra
remisſiones ibi traditas,vide latè per Ioan. Andr.in
1209 add.Spe.in rub.de inquiſiti.Decimo quęro,†vtrū
in imponenda pœna debeat iudex admittere deli-
ctum,prout probatum eſt cum qualitate aggrauan-
te delictum,& augumentante pęnam, quæ tamē qua
litas non fuit intētata in libello inquiſitionis;an ve-
ro prout fuit intentatum delictum ſine illa qualita-
te.Bal.in.l.edita.C.de eden.verſi.6.principaliter q̄-
ritur,ſi qualitas concludit,quòd licet in accuſatione
clarum ſit,quòd non debeat imponi pœna, niſi pro
delicto intentato ſine illa qualitate; tamen in iudi-
ce inquirente maius eſt dubium.d. Ange. de Aretio
in tract.malefic.in verſi.quia iudex.dicit idem in in-
quiſitione.Monetur; quia iudex inquirens non facit
concluſionem;ſed ſolum procedit per famā præābu
lam,ſecundum ea quæ latè dixi in.9.articulo princi-
pali.Sed in illa qualitate ſama non erat pręambula;
ergò neceſſariò ſequitur,ꝙ de illa qualitate non de-
bet ſequi condemnatio,ſeu pœna; & ſatis mihi pla-
1210 cet.¶ Vndecimo quęro,Pone, quòd† inq̄ſitus eſt
puniendus pro pluribus vulneribus, ſeu pluribus de
lictis in pœna pecuniaria,an debeat condemnare in
vna ſumma ꝓ omnibus, & ſingulis delictis reductis
ad vnam ſummam;an verò debeat condemnare ſin-
gulariter in ſingulis ſummis pro ſingulis vulneribus.
& delictis.Sol.Aduerte; quia hæc quæſtio eſt multū
1211 vtilis.Nam longa† differentia eſt vtrum iudex in-
quirens,dicat,condemnamus talem,inquiſitum pro
dictis exceſſibus,ſeu vulneribus in mille libris;an ve
rò dicat,pro tali vulnere cōdemnamus in libris tre-
centis,pro tali in libris ducentis, pro tali in libris cē
tum.& pro tali exceſſu in libris quadringentis,vt eſt
1212 glo.in.l.vbi fideiuſſor.ff.de ſolutio.Nam†ſtāte ſta
tuto,quòd cōdemnatus ſeu bannitus in mille libris,
posſit impune offendi,ſecundum primam formam;
non tamen poterit ſecūdum ſecundam formam im-
pune offendi, ita notat Barto. in.d.l. vbi fideiuſſor.
& in.l.2.ff.de condit.inſtitut.& ibi Ioan. de Imol.&
per Angel. & Ioan. de Imol. in.l.quoties in ſtipula-
tionibus.ff.de verbo.oblig.Facit quod in ſimili tra-
dit Barto. in.l. qui fundum. §.hæres. ff. ad.l. Falcid.
quinimo voluit Barto.quòd ſi iudex ita diceret,con
demno dictum inquiſitum in mille, videlicet pro ta
li vulnere in trecentis,pro tali in ducentis,& pro ta-
li in centū,& pro tali delicto in quadringētis, quòd
talis non dicetur condemnatus in mille libris; ita ꝙ
posſit impunè offendi ex forma præfati ſtatuti;quia
debet attendi dinumeratio quantitatum, & non cu-
mulus; & ſic non dicetur condemnatus,niſi in qua-
dringentis,allegat.l.ædiles autem.§.fin.cum gloſſ.ff.
de ædilit.edic.&.l. Lucius.§.qui habebat. ff.ad Tre-
bel.quòd eſt notatu dignum,& frequenter occurrit.
1213 ¶ Duodecimo quæro, † quando pœna eſt pecu-
niaria,an debeat iudex adijcere in condemnatione,
cui dicta pœna ſit ſoluenda. Solu. Dic, quòd ſic; &
ideò in talibus condemnationibus adijcitur hæc
clauſula, videlicet, Condemnamus dictum inquiſi-
tum in mille dandis, & ſoluendis generali camera-
rio fiſci,ſeu camerario Bicheruæ, ſeu Montis. Et eſt
aduertendum, quòd huiuſmodi clauſula apponen-
da eſt etiam, ſi pars condemnationis applicari de-
beat parti, accuſatori, relatori, vel alteri priuato,
1214 quoniam † tota pœna prius debet applicari fiſco,
a quo debens habere partem, debet illam petere, &
recipere.vt in.l.1.C.de vend.rerum fiſc. libro.10.&
ibi hoc tenet Bar. & in.l. Senatus. ff. de iure fiſci. &
ibi per Barto.quòd eſt valdè vtile, & quotidiè oc-
1215 currit.†Nam fauorabilior in exigendo erit fiſcus,
quam priuatus,vt dixit Bart.in.d.l.1.Item dicit ſin-
1216 gulariter Barto.in.d.§.Senatus.quòd†ſi res eſt ap-
plicata fiſco.de qua alter deberet habere partem, re
cipit diuiſionem;quòd fiſcus debet diuidere,& dare
electionem delatori, vel ſimili, quod eſt ſingulare.
1217 Decimotertio quæro, † vtrum iudex imponendo
pœnam pecuniariam, posſit adiungere mulctam in
quantum condemnatus non ſoluat pœnam, in qua
condemnatus eſt infra certum tempus. Sol. Bald.&
Ang.in.l.2.in fine.ff.de publ.iud.dicunt,quòd ſic, ſi
iudex ſit talis,qui habeat merum imperium; aliàs ſe
cus,per.l.1.C.de vſu.fiſ.lib.10.Sed dicit Io.de Imo.
quòd idem ſit,etiam ſi iudex non habeat merum im
perium;quia illud quartum plus eſt leuis pœna, quā
poteſt imponere etiam iudex cauſarum ciuilium, &
not.gl.in.l.1.ff.ſi quis ius di.non obtem.ſed aduerte
quia in caſu noſtro non videtur eſſe aliqua dubita-
tio de dicta.q.Nam nos quærimus de iudice inqui-
rente de maleficijs,& ſic de habēte merum imperiū;
& per conſequens non eſt dubium, quòd iudex pōt
imponere talem pœnam,& ita dicit Bar.in.d.l.1.C.
de vſur.fiſcali. ſed vt apponatur dicta clauſula quarti
pluris, aut tertij pluris prouidetur communiter ex
1218 forma ſtatutorū.Et aduerte circa prædicta, ꝙ†fi-
deiuſſor datus a dicto inquiſito, nō tenetur ad illud
quartum plus,quòd venit ratione contumaciæ; niſi
in caſibus de quibus dixi.ſ.eo.arti.11.q.91.ver.ſed
quæro,an talis fideiuſſor.Item aduerte,quia differen
tia eſt inter ipſam principalem condemnationem,
1219 & illud quartum plus;quoniam†condemnatus, re
ſpectu pœnæ principalis, non poteſt obijcere com-
penſationem fiſco,vt in.l.ob negotium. ff de cōpen
ſat.Sed benè poteſt obijcere compenſationem ad il
lud quartum plus, vt in.l. ideò condemnatus.& ibi
1220 Bart.ff.de compen. † Quid autem ſi iudex adiecit
dictam clauſulam,quas ſi non ſoluerit,teneatur, ſeu
ſoluere debeat quartum plus, non tamen adiecit cer
tum tempus, quātam dilationem ſeu terminum di-
catur habere talis ad ſoluendum? Sol. glo.in.l.item
veniunt. §. idem rectè.ff.de petit.hered. ponit opi-
niones.Aliqui enim tenuerunt,quòd habeat tantum
tempus quātum datur iudicatis,& ſic quadrimeſtre.
Alij verò volunt,quòd etiā poſt dictū quadrimeſtre
expectet vſq; ad litis cōteſtationē ſuper dicta pœna.
vide ibidē per gl.& Doc.&.ff.qđ metus ca.in.l.ſi cū
exceptione.& in.l.1.in fi.ff.ad legē Falcid. cū ſimili.
Quid aūt ſi adijciatur, ꝙ ſi nō ſoluerit,ſeu nō potue
rit ſoluere amputetur ſibi manus, vel quid ſimile di-
cam ſtatim in.q.15.¶ Decimoquarto quæro, pone,
1221 † ſtatutū cōcedit beneficiū cōfesſionis, vt ei dimi
nuatur quarta pars pœnæ, vel tertia; qualiter debeat
iudex in cōdēnādo ſnīam formare.Sol.dic,ꝙ debet
ita dicere,cōdemnamus in centum, deducta quarta
parte,vel tertia parte.& pro hac minoratione pœnæ
facit quod not.in.l.eū qui.in prin.ff.de iureiur. & in
l.ſi conſtante.§.quotiens.ff.ſol.mat.& ibi ponit Bal.

de

hac clausula. Et per contrarium ego arbitror, quòd
si ex forma statuti propter negationem deberet du-
plicari, aut puniri in quarto, vel tertio pluri, quòd si-
militer debet formare sententiam hoc modo, con-
demnamus in centum, & propter negationem in
duplum, seu in quarta, vel tertia parte pluri. Sed cir-
1222 ca prædicta insurgit notabile dubium. Pone, q̃ † ex
forma statuti propter beneficium confessionis, quis
debeat cōdēnari deducta quarta parte, & ꝓpter be-
neficium pacis habitę ab offenso, aut ab hæredibus
offensi, debet etiam sibi relaxari quarta pars, de quo
dic, vt latè dixi. s. in. 11. artic. prin. q. 92. qualiter ista
rum quartarum fiet deductio; videlicet, an deducan
tur duæ integræ quartæ totius. & sic ex centum dedu
centur quinquaginta; an verò vna quarta deducatur
integra toti⁹, & sic viginti quinque, altera quarta nō
totius, sed residui; & sic quarta septuaginta quinq;,
q̃ continet decē & octo, & tres quartas? & videtur di
cendū, quòd duæ integræ debeant deduci, & sic quin
quaginta, arg. not. per Bar. in. l. contra negantem. C.
ad. l. Aquil. vbi ponit, qualiter pœna debeat duplica
ri. & sic vt semper habeatur respectus ad simplum, &
sic ad pœnam in quacunq; multiplicatione. ergo idē
dicendum est in quacunq; deductione, & defalcatio
ne, vt cōtrariorū idem sit iudicium, vt in iuribus vul
gatis. In contrarium tamen facit fortiter, quod no.
in. c. Raynutius & in. c. Raynaldus. s. de testa. cum
1223 sua materia in quibus dicitur, quòd † filius rogatus
restituere hæreditatem diuerso tempore, deducit le
gitimam, quę est tertia pars vt in authen. nouissima.
C. de inoffi. testa. item deducit Trebellianicam, quæ
est quarta pars, vt. ff. ad Treb. per totum. & tales dedu
ctiones fiunt isto modo; quia primo fit deductio ter
tiæ partis de toto, & de residuo fit deductio quartæ
partis. Exemplum de centum fit deductio tertiæ par
tis, quæ continet triginta tria, & vnum tertium; & sic
residuum remanet in sexaginta sex, & duobus tertijs
ex quibus deducitur quarta istius residui; & sic. 16. &
duo tertia, vt traditur in dictis iuribus, & in l. quan-
quam. C. ad legem falci. & in. l. inratione. §. q̃ vulgò.
ff. ad legem Falci. sic ergo & in proposito, ex centum
deducentur. 25. & de. 75. quæ sunt residuum, deduce
tur quarta pars, quę sicut dixi, continet 18. & tres
quartas. Et hanc opinionem reperio tenuisse d. Ang.
de Aretio in dicto tracta. malefic. in versicu. deducta
quæ opinio videtur esse satis æqua. In hoc tamen, vt
ipse dicit, attendenda sunt verba statuti; & secūdum
quod disponunt seruanda sunt. & adde ad prædicta,
quæ dixi in. 11. artic. princ. q. 86. 87. & 90. Decimo-
1224 quinto quæro, † quid si in defectum solutionis pœ
næ pecuniariæ, veniat imponenda pœna mortis, vel
pœna corporis afflictiua? Sol. dic, quòd iudex debet
dicere isto modo condemnamus in centum; quæ si
non soluerit amputetur sibi manus, vel abscindatur
lingua, vel decapitetur; & ad hanc pœnam commuta
tionis pecuniariæ corporalem, adde omninò quæ la
tissimè dixi in. c. ad liberandum. ȷ̃. de Iudæ. ex qbus
singulariter dictis inter alia in. 6. limitatione ibi po-
sita collige, quòd si talis condemnatus esset soluen-
do, & potius vellet luere pœnam corporalem; quòd
cogitur bona vendere, & soluere, vt. l. de pollicitatio
nibus. ff. de pollici. probatur in. l. fi. ff. de in ius vo-
cand. &. d. c. ad liberandam. Quinimo etiam si talis
sit soluendo, & pœna venit applicanda fisco, videtur
quòd iudex possit dicere, nolo quòd luas in corpus;
sed volo expectare donec venias ad pinguiorem for
tunam, arg. eorū quæ dixi in. c. Iudæi. 2. ȷ̃. de Iudæis
in secundo membro versi. secundo quęro, & quartò,
& vltimo membro fi. q. versi. & not. Ego tamen hoc
probaui in. d. c ad liberandam. versi. sed quæro iuxta
prędicta. vide ibidem. & ibi etiam dixi, q̃ talis luens
in corpus, consequitur plenā liberationem, adeò q̃
postea perueniens ad pinguiorem fortunā nō tenet.
1225 Sed quæro iuxta prædicta, † quid si ex forma statu-
ti quis debeat cōdemnari in certa pœna pecuniaria;
& adijcitur, quam si nō soluerit amputetur sibi ma-
nus &c. Alio statuto disponitur, quòd contra negā-
tem pœna duplicetur. Modo aliquis negauit, iudex
condemnauit in centū, & in duplū propter negatio
nē, vtrū condemnatus ad fugiendā pœnā corporalē
teneatur soluere pœnam originariam delicti, an etiā
negantis. Sol. dic, quòd originariam. Ita dicit singu-
lariter Bar. in. l. 1. ff. de in litem iuran. & in. l. 2. ff. de
1226 publi. iudi. & ibi Ioan. Andr. de Imo. Itē quęro, †
quid si statutum dictat, quòd adulter puniatur pęna
mille florenorum, quos si non poterit soluere deca-
pitetur. vtrum debeat diu expectari an possit solue-
re. Sol. Bal. in. l. quicunq;. C. de seruis fugi. cōcludit,
q̃ nō expectabitur diu. Sed si in eo tempore, vel pa-
rū post non potest dare, verificabitur, & dicetur non
potuisse soluere; quia hic est actus qui nō reqrit mo
ram tēporis; iuxta not. l. 1. C. de his, quibus vt indig.
& per Bar. in. l. seruus quoq;. ff. de hæredi. insti. pote-
rit autem iudex hanc negatiuam probare acceptis,
& examinatis vicinis, & amicis, vt l. 2. C. quādo fiscus
vel priu. vel per discussionem bonorum, vt. l. 2. C. de
fruct. & litium expen. Item per inuentarium, & æsti-
mum, vt. l. cum de lege. ff. de probat. & in authen.
de hæred. & fal. §. si verò adsunt. qua examinatione,
& discussione diligēter facta, de qua appareat apud
acta, iudex poterit illum corporaliter punire; & se-
quitur Ang. de Aretio. Sed tu aduerte, quia Bal. in. l.
si quis id quod. §. in seruos. ff. de iurisdict. omn. iudi.
dicit, quòd talis non potest statim puniri, etiam si
notoriè non sit soluendo; quia posset alius pro eo
soluere, vt. d. §. in seruos. Facit. l. Stichus. ff. de pecul.
lega. dixi in. d. c. ad liberandam. q. 5. Fortè dicendū
est, q̃ saltem expectari debeat tempus, quod datur
iudicatis, arg. eorum quę dixi supra, eo. artic. q. 13.
1227 † Quid autem si in defectum non soluentis, venit
imponenda pœna amputationis manus; nec dicitur
de qua manu? Glo. & Doct. in aut. sed nouo iure. C.
de seru. fug. dicit, quòd amputabitur manus minus
potens. Tu verò vide quæ dixi in c. sicut. ȷ̃. de iudæis.
vbi posui, quid si non habet nisi vnā manum. Et qđ
si vnam habet omninò aridam, vel cancrosam; aliā
bonam. Et quid si non habet aliquam manum, vide
ibidem latissimè prędictas, & similes quæstiones. vi-
delicet, quid si statutum dicat, si non soluerit cen-
tum, amputetur sibi manus, vel pes, vel aliud quid si-
mile, cuius sit electio, & quid si verba proferantur
simpliciter, & quid si dirigantur ad iudicem tātum.
Et quid si ad partem tantum, & quid si aliqua ad iu-
1228 dicem, aliqua ad partē. ¶ Decimosexto q̃ro, † qđ si
statutū dicat, q̃ pro tali pœna imponatur pęna capi
tis, & illud iudex dicat in sentētia, qđ importent illa
verba,

verba,an posſit amputari caput , gl.in.l.1.C.ne iud.
vel paga Chriſtia. man. videtur ſingulariter velle, ꝙ
intelligatur de minori pœna capitali;& ſic de pœna
exilij,vel deportationis.Facit tex.cum glo.in.l.eos.
§.cum ſuper his.de appella.Facit etiam quòd tradũt
Ioan.Andr.& Goffre.in.c.quanto.ſuper gl.1.de iu-
reiur.vbi dicunt Ioan. gloſatorem defendiſſe ſemel
quendam a pœna amputationis capitis;cum ſtatutũ
diceret,quòd capite puniretur.Pro qua ſententia fa
cit tex.in.l.qui cum maior.§.is demum.cum.l.ſeq.
ff.de bo.liber.Secus autem videtur ſi ſtatutum dice-
ret,amputetur ſibi caput, per.l.capitalium. in prin.
verſi.item amputatio.ff.de pœnis.Facit etiam.l.1.iñ
ſta glo.C.de fal.vbi gl.innuit pœnam capitis, appel
lari pœnam capitalem. Prædicta tamen intellige, &
limita,niſi aliter conſtaret de mente ſtatuentiũ, arg.
l.3.C.de libe.præte.cum ſimi. vt puta ſi diceret, ita
quòd anima a corpore ſeparetur,vel quid ſimile.Itẽ
limita quando ſtatutum imponit dictam pœnã alio
caſu,quam imponat ius commune.Nam ſi ius com-
mune imponeret pœnam amputationis capitis; ſta-
tutum intelligeretur ſecundum diſpoſitionem iuris
communis, arg.not.in.c.cauſam quæ.s̄.de reſcript.
& in.l.2.de noxa.&.l.fi.§.in computatione.C.de iu-
re delibe.& vide alia iura quæ allegaui ad hoc in cle.
1.in fine de ſequeſtra.poſ.& fruct.& ſequitur prædi-
cta.Io.de Imo.in.l.2.ff.de publi.iud. ¶ Decimoſe-
1229 ptimo quæro, †vtrum iudex,qui cõdemnat reum
inquiſitum ad publicam vindictam, debeat etiã cõ-
demnare ad ſatisfaciendum læſis.Sol.Ioã. And.poſt
Inno.in.c.cum oporteat.s̄.eo.tenet quòd ſic; ſi cri-
minis qualitas hoc requirat,per text.in auth.vt nulli
iudicum.§.& hoc peruenit ad nos.col.9. & in auth.
vt iudices ſine quo.ſuffra.§.ſi quis autem.&.§.neceſ-
ſitatem.colla.2.& etiam ſentit hic do.m.licet non al
leget dicta iura, & dictas authoritates.& ita ſerua-
1230 tur de conſuetudine.Nam† ſi pro furto cõdemna-
tur quis; & apponitur in ſententia quòd fuſtigetur,
aut ſignetur, vel aures abſcindãtur, vel ſuſpendatur.
etiam condemnatur ad reſtitutionem rerum ſubtra
ctarum ad duplũ,vel ad quadruplum, prout eſt fur-
tum non manifeſtum, vel manifeſtum.& ita etiã cõ
muniter prouident ſtatuta;& idem in incẽdiario, &
in omnibus alijs criminibus.in quibus ciuilis,& cri-
minalis deſcendunt ex eadem lege.& ideò non ſunt
neceſſarij duo proceſſus, ſed ex eadem inſtantia in-
quiſitionis poterit cõdemnare ad pęnam,& ad reſar
ciendum damnum.Ita tenet Bal.in.l.data opera. C.
qui accuſ.nõ poſſ.alleg.l.qui ædes.ff.de incen.ruina
& naufra.& Bald.in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.
de infami in repet.Et ad prędicta,vide quę tradũtur
per Cyn.in.l.ſi quis non dicam rapere. C.de epiſc.&
cler.& per Bar.in.l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.
1231 de pœnis.Decimooctauo quæro,qua pœna ſit pu-
niendus inquiſitus,contra quem delictum nõ eſt ple
nè probatum;ſed ſemiplenè.vide.j̄.eo.in.16.artic.
princ. ¶ Quintodecimo loco principali tractandũ
1232 eſt† de pœna inquirentis,& deficientis.Sol.glo.ma
gna hic in verſ.ſi aũt nõ probabit inquiſitionẽ.tenet
ꝙ nõ p.c.2.j̄.eo.tit.prox.Tu diſtingue, ꝙ aut loqui
tur in iudice inquirente,aut in promotore,vel inſti-
gatore inquiſitionis.Primo caſu,dic,quòd regulari-
ter iudex non punitur, quando ex neceſſitate officij
compellitur inquirere, ſecundum ea quæ traduntur
ſupra, in quinto articulo principali, & quatuor ſe-
quentibus articulis,ex regulis traditis per Bart.in.l.
2.§.ſi publico.ff.de adult.Faciunt quæ dixi.s̄.in.11.
articulo principali.q.68. ſecus ſi eſſet in euidenti ca
lumnia,per not.per Bart.in.l.in ſenatus.§.an ad eos.
ff.ad ſenatuſcon.Turpil.Pro quo dicto alleg.text.in
l.ſeueriter, aliàs, præſes.C.de excuſat.tuto.& quòd
1233 ibi not.Cyn.& Bal.qui volunt, quòd† ſi inquiſitor
dolo,vel lata culpa fatigauit inquiſitum, tenetur ſi-
bi ad expenſas. & poteſt etiam criminaliter puniri.
Et per prædictam legem hoc idem conſuluit Barto.
conſi.8.quod incipit. Andreolus aliàs Andreucius.
Idem etiam tenet Dyn.in.l.ab accuſarore.ff.ad ſena
1234 tuſcon.Turpil.Secundo caſu,† quid de promoto-
re,ſeu inſtigatore inquiſitionis.Et tex.eſt, quòd te-
neatur,in.d.l.in ſenatus.§.an ad eos.& ibi tenet Bar.
&.in.l.1.§.incidit.ff.ad ſenatuſconſul. Turpil, & ſic
procedat glo.noſtra hic,vt ſupra retuli.vnde tenetur.
talis ad expenſas;& punitur etiam criminaliter.Nec
obſt.prædictis,quòd iudex,& denuntiator, ſeu pro-
motor ſe non inſcribunt, ſecundũ ea quæ dixi.s̄.11.
artic.principali.q.68. quia non valet argumentum,
iſte ſe non inſcribit;ergo non tenetur ad pœnam ca
lumnię,de quo latius vide quæ dixi in.c.2.j̄.de calu
mnia. quaſi in fi. Et ibi vide latiſſimè propter quas
cauſas quis excuſatur in glo.2.& in iuribus per me
ibi allegatis, vide an in dubio quis præſumatur po-
tius calumniatus,quam non.Aduerte tamen, quia li
cet Doct.ita ſimpliciter tranſeant;tamen videtur,ꝙ
dicta quæſtio non poſſit procedere. Nam cum ſpe-
cialis inquiſitio non poſſit formari, niſi præcedente
infamia,vt patet ex his quæ latiſſimè dixi.s̄.in.9.ar-
ticulo principali.q.11.& in alijs quæſtionibus quaſi
1235 vſq; ad finem dicti articuli. Sed† infamia accuſati
excuſat de calumnia;vt.l.miles.§.penul.ff.de adulte.
& authen.hodiè.C.de repud. ergo &c.Solu.Ad hoc
argumentum potes dupliciter reſpondere,vt dixi in
c.2.s̄.de calum.in.7.fallẽtia.vel potes ſoluere,& ter
tio,quòd verum eſt, quòd iſte nõ præſumitur eſſe in
calumnia.Iſta tamen non eſt præſumptio iuris,& de
iure,ſed iuris tm̃;& ideò poteſt probari cõtrariũ. Et
prædicta procedunt quando probaretur contrariũ.
Plurimi tamen clariſſimi Doct. ſimpliciter tenent,
quòd probatio infamiæ inquiſiti,ſeu accuſati nõ ex
cuſet etiã pręſumptiuè, vt ibi dixi. ¶ Sextodecimo
1236 loco principali quęrendum eſt,†vtrũ eo caſu, quo
crimen cõtra inquiſitum non eſt probatum, debeat
ipſe ſimpliciter abſolui;an verò inquiſito ſit indicen
da purgatio. Gloſſ.magna hic in verſi. Si verò crimẽ
probatum non fuerit.Concludit,quòd ſi mala fama
perdurat, quòd iudex debet indicere purgationem
inquiſito,& infamato, ſecundum qualitatem perſo-
næ,& quantitatem infamię. Et idem tenet gloſſ. hic
ſuper verſi.a maleuolis.quæ plus dicit,quòd indicen
da eſt purgatio vndecunq; procedat infamia etiam
a maleuolis,per.c.accedens.j̄.de purg.cano.& hoc
etiam ſentit glo.2.q.5.in.c.habet.Et idem ſentit gl.
in.c.cum dilecti.j̄.de purg.cano.& hanc opi.refert
etiam Spec.in tit.de inquiſitione.§.nunc tractemus.
verſi.quòd ſi crimen plenè.vbi refert opin.Goff.qui
voluit, quòd ſi contra inquiſitum nihil ſit proba-
tum, & crimen, de quo fuit quæſitum habeat facti
perſe-

perſeuerantiam, vt eſt fornicatio; ordinarius debet eum primo monere ſeorſum; & poſtea coram teſtibus; & ſi ſe non corrigit, ſed in infamia perdurat, ſuſpendet eum vſq; ad ſatisfactionem condignam, vt ·j·.de purg.cano.c.2.ſ.vſq; ad purgationem, vt.d.c. habet.&.c.ſuper omnia.& hoc caſu intelligit, ꝙ clericus debet ſuſpendi. Nõ enim debet ſtatim ꝑ infamiam ſuſpendi, niſi enormitas delicti, vel ſcandalum illud expoſcat, vt.·j·.de purg.cano.c.inter. ſolicitudines.&.2.q.5.c.pſbiter.Subdit tñ Spec. ꝙ fortè non eſſet contra ius, ſi tunc ſtatim ſibi indiceret

Côis op. 1237 purgatio, † quæ ſm omnes * indicenda eſt à quibuſcunq; infamia præceſsit, arg.text.noſtri, &.·j·.de purg.cano.c.accedens.&.c.cum in iuuentute. Sed ſi oẽs dicerent eum innocentem, & ꝙ non credunt inquiſitum cõmiſiſſe crimen de quo quærit, tunc abſoluitur, & non ſuſpenditur, ne purgatione onera-

1238 tur; † niſi fortè ex abundanti iudex illam indicat ad tollendam infamiã facti.2.q.5.c.habet.&.c.Mennam. Hoſti.& Goff. hic,volũt, ꝙ ſi conſtaret à maleuolis infamiam ortam, ſicut non eſt inquiſitio fienda; ita nec purgatio eſt indicenda; niſi infamia eſſet multum ſparſa, & ſcandaloſa.quo caſu indicenda eſſet purgatio. Sed tu vide glo. in.c. atſi clerici.·ſ·. de indi. quæ vult, ꝙ licet infamia facti trahat originem ab actu geſto coram ſecularibus, ſeu ex actu geſto iniudicio vetito; tñ eſt indicenda purgatio. Sed Hoſti.ibi dicit, ꝙ eccleſiaſticus iudex non debet de facili procedere ad indicendam purgationem, quia

1239 † laici clericis oppidò ſunt infeſti.2.q.7.in.c.laici. D.m.ibi ſequit̃ glo.ex eo,ꝙ glo.exigit ibi ꝙ opi. eius ſit multum grauata.vñ indicenda eſt purgatio. allegat gl. noſtram hic in verbo, à maleuolis. & gl. in.c.cum dilecti.·j·.de purg.can.in ver. apud bonos, & graues. Ego verò in hoc articulo ita diſtinguerẽ, ꝙ aut inquiſitio fuit facta non ꝓcedente infamia, ꝙ qñ contingeret poſsit colligi ex his quæ latiſsimè di xi.·ſ·.in.9.artic.principali. & tũc talis inqſitus cõtra quẽ delictum,nec plenè,nec ſemiplenè probatũ eſt, debet ſimpliciter abſolui;nec ei aliquo modo indicenda eſt purgatio, cum deficiat cã propter quam ei eſt indicenda purgatio; videlicet infamia,vt in.c. ſi quis presbiter.&.c.quoties.&.c. inter.·j·.de purgat. cano. Aut contra talem inquiſitum proceſſum fuit præambula inquiſitione ſuper infamia. & hoc caſu ſubdiſtinguerem, ꝙ aut teſtes qui poſtea producti ſunt ſup veritate delicti clarè deponunt de innocentia ſua; vt puta, qa probant negationem coarctatam loco, & tempore; ſm qđ probari poteſt negatiua coarctata loco, & tempore, ſecundum ea quæ latiſſimè dixi in.c.ſuper his.·ſ·.eo.& per Doct.in.c.ſuper hoc.·ſ·.de renũtia.& per Bar.& Doct. in.l.in illa. & l.hoc iure.ff.de verb.oblig.& hoc caſu cum per iſtos duos teſtes de veritate innocentiæ ſit plenè eneruata infamia, non eſt dubium, ꝙ iſte debet ſimpliciter abſolui,nec aliquo modo eſt ei indicenda purgatio, Nam ſi per teſtes ſuper purgatione deponentes de crudelitate, tollitur infamia; quantomagis debet tolli per teſtes de veritate, aut ſi per teſtes inductos ſuper veritate delicti, non probatur plenè innocentia ipſius inquiſiti; tñ aliqualiter eliditur infamia,& eneruatur;& hoc caſu non eſſet fortè indicenda purgatio, maximè, ſi appareret, qđ infamia eſſet orta à ſuſpectis, inimicis, ſeu maleuolis.& hoc caſu procedat opinio gl.de qua.·ſ·.quæ vult, ꝙ ſufficiat, ꝙ habuerit ortum ẽt à ſuſpectis, & maleuolis. nam talis infamia non debet effectum infamiæ producere; qa vanæ voces populi &c. ſm ea, quæ dixi.·ſ·.in.9.artic. principali in.13.q.& ſeq. qđ limitandum eſt, vt ſentit D.m.in.c.pẽ.·j·.de pur.cano.qñ non ſubeſſet ſcandalum; ſecus ſi ſcandalum ſubeſſet, vt in.c.inter.de pur. cano. circa qđ tñ adde quæ dixi. ·ſ·.in.9.artic. principali.q.15. Aut per teſtes productos non eſt aliquo modo eneruata,aut eliſa infamia.& hoc caſu adhuc ſubdiſtinguerem; quia aut per contrarium factum põt purgari infamia; vt puta, quia infamatus erat ꝑ fornicationem propter mulierẽ, quã in domo retinebat, vel cum qua habebat continuam familiaritatem. & hoc caſu, cum poſsit ceſſare infamia, expellendo eam de domo, vel ceſſando de familiaritate; & tunc fiet admonitio,nec erit indicenda purgatio ſtatim, nec ẽt poſtea tali ceſſante à familiaritate, vel mulierem expellente; & hoc ſentit Io.An.in.c.2.in gl.fi.·j·.de purg.can. ſed ipſo perſeuerante indicenda erit purgatio;& ita procedat opinio Goff. Aut infamia non põt purgari per contrarium factum;& tunc indicenda eſt purgatio, vt in.d. c.ſi quis pſbiter.& tribus ſeq.& in.c.inter,cum multis ſimi.·j·.de purg.cano.& ad prædicta vide ꝙ not. Archi.in.c.ſi quis pſbiter.& in.c.ſi legitimi. & in gl. ſummæ.2.q.5.quẽ ad præſens videre nõ potui,ex eo ꝙ non habebam in domo. ¶ Decimoſeptimo loco principali tractandum eſt, iuxta præmiſſum ordinem, de quibuſdam effectibus inquiſitionis, tam ꝓceſſus, quam ſñiæ; præter eos qui ſupradicti ſunt.circa quem articulum examinabimus principaliter infraſcriptas quæſtiones. ¶ Primo igitur quæro, de effectibus generaliſsimæ inquiſitionis. Secundo q̃ro, de effectu generalis inquiſitionis, quæ fit ſuper ſtatu alicuius eccleſiæ,ciuitatis,vel loci;tam in capite, quam in membris. Tertio q̃ro, de effectu inquiſitionis, quæ fit de ꝓmouendo,vel ordinando.Quarto quæro.de effectu inquiſitionis,quæ fit per oculorum inſpectionem. Quinto q̃ro, de effectu inquiſitionis g̃nalis quo ad delicta, & quo ad pſonas.Sexto quæro,de effectu inquiſitionis g̃nalis quo ad perſonas, & ſpecialis quo ad delicta. Septimo quæro, de effectu g̃nalis inquiſitionis quo ad delicta, & ſpecialis quo ad perſonas.Octauo q̃ro,de effectu ſpecialis inquiſitionis quo ad perſonas,& quo ad delicta. Nono q̃ro, vtrum pendentia proceſſus inquiſitionis afficiat ipſum inquiſitum, vt ſic reſpectu ipſius inquiſiti producat aliquem effectum. Decimo q̃ro, vtrũ pendente, vel finito iudicio inqſitionis ſuper crimine, contra inquiſitũ poſsit agi ciuiliter per partẽ ad ſuum intereſſe. Vndecimo quæro,qñ dicat̃ pendere iudiciũ inquiſitionis. Duodecimo quæro, vtrũ damnatus ex inquiſitione efficiat̃ infamis. Decimotertio quæro, vtrum is contra quem ſemel inquiſitum eſt, poſsit amplius inquiri, ſeu accuſari, ſeu contra

1240 eum agi.¶ Primo igitur quæro, † de effectu generaliſsimæ inquiſitionis. Sol. collige ex his quæ dixi ·ſ·.in ſecundo articulo principali verſ. generaliſsima verò inquiſitio. & ex his quæ dicam.·j·.q.quinta. Se-

1241 cundo quæro, † de effectu generalis inquiſitionis, quæ fit ſuper ſtatu alicui⁹ eccleſiæ, ciuitatis, vel loci;

tam in capite, quam in membris. Sol.effectus colligitur ex descriptione ipsius quam posui.s̄.in secundo principali artic.versi.inquisitio verò quam facit. & colligi etiã potest ex his quæ statim dicã in.5.q.
1242 Tertio quæro,† de effectu inquisitionis,quæ fit de promouendo, vel ordinando Sol. dic, vt videat an inquisitus sit dignus promotione, vel ordinatione, s̄m ea quæ latè traduntur in tit. de eta. & qualit. & similibus de quibus non est materia nostra. Quarto
1243 quæro,† de effectu inqsitionis, quæ fit per oculorũ inspectionẽ. Sol. dic, q̄ quædã fit ad apprbationem; videlicet, vt habeatur veritas rei, vt colligitur ex his quæ dixi.s̄.in.2.artic.princ.in fi. Est tñ quædam quæ fit ab amatoribus de amasijs eorum, maximè à scholaribus; & hęc multiplex est,& ex ea multiplex insurgit effectus. Quædam enim fit solatij cã, & recreationis non ad concupiscientiam,nec ad tẽporis amissionem; sed horis congruis, qualis est,seu inspectio,quam facit Franciscus Lunensis familiaris noster,qui Andreociã non ardenter concupiscit;sed amat, & diligit illius pulchritudinem, honestatem, atq; pudicitiam, & eam quandoq; recreationis causa inspicit; & hæc summè laudabilis sicuti de ludo, & ioco diximus, in.c.inter dilectos.j̄.de exces. p̄la. vers.postremò quia in.3.&.4. quæstionibus principalibus, ibi positis.quare non miretur quispiam, si hæc, quæ ridicula videntur,qñq; subiungo.ea nanq; solatij cã, atq; recreationis libenter attingo. Quædam verò est mulierum inquisitio, quæ fit solum cõcupiscentiæ cã iuxta illud. Visus alloquium, tactus post oscula factum.in qua tñ non multum temporis labitur;& hæc vituperabilis est, siue sequatur effect⁹ mœchiæ, siue non;quia qui viderit mulierẽ ad concupiscentiam, iam mœchatus est in corde suo,vide quę dixi.j̄.in rubr.de adul.sed non est ita vituperabilis, & damnabilis,vt sequens. Quædã verò fit ad concupiscentiam, & cum multa tẽporis amissione, vt faciunt quidã,non dico amantes, sed dementes scholares,qui totũ tẽpus in huiusmodi fatuitatibus consumunt,& vt plurimum hoc illis euenit; qui res desperatas aggrediuntur; & hæc tanquam perniciosa,
1244 omninò fugienda est. Quinto quæro,† de effectu inquisitionis gñalis quo ad delicta, & quo ad personas. Sol.effectus istius satis colligi põt ex his quæ dixi.s̄.in secundo artic. princ. in princ. versi. generalis igitur inquisitio, est enim ipsius vnus effectus, vt repertos facinorosos per nouum processum postea fiendum ex speciali inquisitione iudex puniat; item vt à ciuitate expellat reptos facinorosos, quos fortè non põt punire; quia alibi deliquerunt, nec possunt puniri ex alijs causis, quibus sortitur quis forũ. de quibus dixi in rub.s̄.de foro compet.& ibi latius
1245 dixi. Sexto quæro,† de effectu inquisitionis generalis quo ad p̄sonas, & specialis quo ad delicta. Sol. dic, q̄ effectus est, vt reperiatur malefactor,qui iam compertum maleficium commisit, vt tandem formato nouo processu contra eũ, puniatur debita pęna; s̄m ea, quæ dixi.s̄.in secundo princ.artic. versic.
1246 generalis vero inquisitio. Septimo quæro,† de effectu generalis inquisitionis quo ad delicta,& specialis quo ad personas. Sol.dic,q̄ effectus potest esse duplex, vt dixi in prima.q. Primus respectu expulsionis,si fortè solum reperietur infamatus solum in genere propter delicta alibi commissa, nec aliter sortitur ibi forum,ita vt possit per delicta alibi perpetrata puniri;& sic esset dignus dumtaxat expulsione. Secundus effectus est, vt per talem inquisitionẽ possit postea procedi ad condemnationem inquisiti, etiam ex probationibus receptis super tali inquisitione; secundum ea quę dixi.s̄.in.11.artic. princ.q. 93.vel saltem, vt possit specialis inquisitio formare respectu delictorum.& ad prædicta vide quæ dixi.s̄. in secundo artic.princ.versi.inquisitio verò genera-
1247 lis &.c. Octauo quæro,† de effectu specialis inquisitionis & quo ad personas, & quo ad delicta. Sol. dic, q̄ effectus est, vt inquisitus conuictus culpabilis damnetur, & debita pęna efficiatur, seu puniatur, vt colligitur ex descriptione ipsius inquisitionis. s̄.in in secundo prin.artic. vers.specialis verò inquisitio. & dixi.s̄.in.11.artic.propè finẽ.& in.14.artic.prin.
1248 Nono quæro,† vtrum pendentia processus inquisitionis afficiat ipsum inquisitũ,vt sic respectu ipsius inquisiti producat aliquem effectum. Sol.dic,q̄ sic; vnde talis non poterit interim eligi,aut promoueri, secundum ea quæ dixi in.c.omnipotens.s̄.eo. & ibi hoc tenet Doct. vnde quæ dixi.s̄.in.13.princ. artic. q.4.vide Inno.in.c.ad dissoluendum. de despon.impu.in glo.magna.& in.c.accusatus.de symo. per Io. And.& do.Ant.in.c.per tuas.1.j̄.de symo.super vltima apostila super tex.vide per Archi.50.dist.c.studeat.& per Bar.in.l.qui cum vno.§.non omnes.ff.de re mili.& per Bald.in.l.Cassius.ff.de sena. Decimo
1249 quæro,† vtrum pendente, vel finito iudicio inquisitionis super crimine contra inquisitum, possit agi ciuiliter pro parte ad suum interesse.Sol. dicendum est q̄ sic,quia sicut factum partis agentis pro suo interesse priuato non præiudicat iuri publico ad vindictam publicam,vt.l.2.& ibi glo. & Bar.ff.ad Silla. ita è contra factum iudicis non debet p̄iudicare parri, quominus prosequi possit suum interesse,vt.l.qui de criẽ.ff.de fal. &.l.fi.ff.de priua. delict. &.l.fi.ff.de fur. & vt cõtrariorũ idẽ sit iudiciũ, vt in iurib⁹ vulg. & hoc tenet Bart.in.l.2.§.sed vtilius.ff.vi bo. rapt.& l.prætor.§.1.ff.de iniurijs. Limita, tñ & declara, vt dicã latius.j̄.13.q.Nec obst.l.1.C.qui accu.nõ pos. quia loquitur,qñ vnus,& idem est promotor iudicij criminalis; sed quæstio nostra loquitur,qñ sunt duo diuersi,vt iudex, & pars vnde non debet p factũ vni⁹ alteri præiudicari, vt in reg.non debet.ff.de reg.iur.
1250 Vndecimo quæro,† qñ dicatur pendere iudicium inquisitionis. Sol. Collige ex his quæ dixi.s̄.in.11. princ.artic.q.65.& ex his quæ not.in clem.2.vt lite pend.& ibi latius dixi.& vide omninò Ang.in repe. l.1.C.de iudi. qui concludit, q̄ per solam positionẽ inquisitionis in actis, non dicitur inquisitio pende-
1251 re; sed per citationem. Duodecimo quæro,† vtrũ damnat⁹ ex inquisitiõe efficiatur infamis. Sol.Glo. in.l.3.§ præterea.ff.de suspect.tuto. tenet q̄ non; & idem ibi Dy.vbi dicit, q̄ illa glo. non est alibi. Sed idem tenet gl.in.l.1.C.de modo mulcta.& in.l.fi.C. de suspec.tut.& Cyn.ibi,& in.l.1.C.si tutor nõ gess. & vtrobiq; etiã videtur tenere Bal. & mouetur Cyn. in.d.l.fin.quia ex quo iudex grauat reum plus debito, videtur dispensare super infamia,vt in.l.quid ergò.§.pęna grauior.ff.de his qui not.infa.iudex enim inquirendo grauat reum,cum de maleficijs non de-

beat

beat cognoſci ſine accuſatore, vt in.l.reſcripto.§.
ſi quis accuſatorem. ff.de mune. & ho. Contrariam
tamen ſententiam videtur tenere Oldr. & Andr. de
Piſis. Monentur, quia non debet inſpici ordo pro-
cedendi; quia ſi hoc eſſet verum, nullus hodiè dam-
natus etiam per accuſationē eſſet infamis; quia ceſ-
ſat ordo antiquus, vt in.l.ordo.ff.de pu.iud.Sed Bar.
Io.de Imo.Raphael in .l.infamem.ff.de iudi.& in.l.
ſi vacantia.C.de bo.va.& Bar.de Salic.in.l.ea quidē.
C.de accu. in effectu concludunt, ꝙ aut inquiſitus
damnatus ex inquiſitione punitur aliqua coërctio-
ne, quæ de ſui natura eum infamat, & tunc infama-
tur, vt.in.l.ictus fuſtium.ff.de his qui not. inſa. Aut
inquiſitus non punitur, ſed ſimplicirer condemna-
tur. Ant inquiſitio permittitur, tanq̄ iudicium ſepa-
ratum per ſe à publico iudicio. Exēplum in.l.nul-
1252 lum.C.de teſti.& ibi not.in gl.fi.vbi dicit, ꝙ † ille
qui tulit falſum teſtimonium, damnatur officio iu-
dicis; quia aures iudicis offendit, non autem.l.Cor-
nelia.de fal.& ideò non infamatur; quia non dicitur
publico iudicio damnatus. Aut inquiſitio ſuccedit
directò in locum accuſationis publici iudicij, & cō
demnatus eſt infamis, vt probatur in.l.Athletas.§.
calumniator.ff.de infami.Nā ſi eſt ſpeciale in patre,
ꝙ non efficiatur infamis, vt in.l.fi.ff.de pub.iudi.er-
go in contrarium eſt ius commune. Præterea verba
1253 ędicti prætoris dicunt, ꝙ † damnatus publico iu-
dicio, eſt infamis, vt in.l.1.ff.de his qui no.inſa. Sed
damnatus ex inquiſitione ſuper publico iudicio, eſt
damnatus ex publico iudicio, cum inquiſitio ſucce
dat in locum accuſationis, vt in.l.2.§. ſi publico.ff.
de adul.&.s̄.ſępius dictum eſt. Non obſtant glo.in
contrarium allegatæ quia intelligi debent, vt dicit
Bar.ſm prædictam diſtinctionem. Non obſt.l.1.C.
ſi tutor non geſ. quia vt dicit Bar.non dicitur ibi, ꝙ
ille non ſit infamis. Non obſt. ratio Cy.quia graua-
men conſiſtens in ordine procedendi, nō diſpenſat
cum infamia, vt.d.l.ordo. Qđ tñ.s̄.dixi, ꝙ damna-
tus in publico iudicio efficit̄ infamis. Limitatur ſm
Bal. in.l.etiā.C.de furt. ſi modo ſit ſnīa diffinitiua;
ſecus ſi ſit interlocutoria; dummodo non habeat ali
quam facti executionem infamātem, per.d.l.nullū.
Secundo limitatur, qñ ſententia diffinitiua eſt lata
contra præſentem, & defenſum; ſecus ſi contra ab-
ſentem indefenſum; ex eo, ꝙ fuit condemnatus ex
ſola contumacia. Nam ēt ſi eſſet infamatus per ac-
cuſationem non efficeretur infamis, vt ibi per eum.
& prædicta procedunt de iure ciuili. Sed de iure ca-
nonico.D.m.in.c.inquiſitionis.tenet indiſtinctè, ꝙ
damnatus per viam inquiſitionis non efficiatur infa
mis. Mouetur; quia ex quo de iure canonico indi-
ſtinctè procedi poteſt per viam inquiſitionis, ſm ea
quæ dixi in.8.q.princ.in.3.q. & ſic inquiſiti ſint gra-
uati in hoc, debent in alio releuari, vt in.l.eum qui.
ff.de iureint. & hoc idē tenet D.m.in rub.s̄.de iudi.
per rationē prædictam. Sed mihi non placet hæc rō.
& per conſequens, nec dictum, & ipſius reprobatio
patet ex his quæ dicta ſunt.s̄.ſm Bar. Et quāuis de iu
re canonico dici poſſet, ꝙ ex eo ꝙ indiſtinctè poſſit
procedi per inquiſitionem inducatur grauamen; ſa-
tis ēt debet eſſe, ꝙ in alio fiat reuelatio de iure cano
nico. videlicet, reſpectu pęnę imponendæ, q̄ minor
imponitur per viam inquiſitionis, q̄ per viam accu-
ſationis, vt in.c.inquiſitionis.s̄.eod.& vide ad prę-
dictam materiā qđ tradit Spe.in tit.de ſen.§.2.verſ.
1254 quid de iſtis.¶ Decimotertio quæro, † vtrum is cō
tra quem ſemel inquiſitum eſt, poſsit amplius inqui
ri, ſeu accuſari, ſeu contra eum agi.Sol.dic, ꝙ aut qs
fuit abſolutus, aut fuit condemnatus. Primo caſu,
quando fuit abſolutus, dic, vt dixi.in.c.de his.s̄.eo.
in.x.membro principali cōiuncto membro primo.
2.5.&.6.cum ſimi. ibi poſitis. procedunt tamen q̄
ibi dixi, maximè in.10.membro, in abſoluto ſimpli
citer per viā inquiſitionis, ꝙ contra eum non pōt
amplius inquiri. Nam etiam poteſt amplius accuſa-
1255 ri; quia † de delicto eiuſdem hominis pluries q̄ri
non debet. Et ibi latius dixi; & hoc quo ad publicā
vindictam. Sed quo ad priuatum intereſſe tertij, di-
ſtinguerem, ꝙ aut inquiſitio fuit formata ad inſti-
gationem, ſeu promotionē ipſius tertij, qui nūc vult
agere pro ſuo intereſſe; & hoc caſu non audiatur. &
idem ſi iſte tertius nō promouit inquiſitionem; ſci-
uit tamē huiuſmodi inquiſitionis iudicium agitari;
& ex ipſo iudicio veniebat etiam reſarciendum ſibi
ſuum priuatū intereſſe, ſm ꝙ dixi.s̄.eo.artic.q.10.
& maximè ſi fuit citatus, ſecundum ea quæ dixi.s̄.in
11.artic.princ.q.71.& ſeq. Nam hoc caſu videtur,
ꝙ res inter alios acta ſibi præiudicium afferat, ſecun
dum not.in.l.ſępe.ff.de re iud. niſi doceretur de col
luſione, ſm ea quæ dixi in.c.de his. in vltimo mem-
bro princ.s̄.eo.in prima limitat.& vide omninò ad
prædicta, quæ traduntur in d.l.ſępe.& quæ latius di-
xi in.c.pē.s̄.de re iudi.& ſecundū dicta, & examina-
ta in dictis iuribus, & regulas, & limitationes ibi tra
ditas regulandus eſt iſte artic. Si verò iſte tertius de
cuius priuato intereſſe agitur nunc, non fuit citat⁹,
neq; promouit inquiſitionem, neq; etiam ſciuit iu-
dicium inquiſitionis agitari, aut ēt ſi ſciuit, ſed ſuū
intereſſe priuatum non deſcendit ex eadem lege, ſeu
ex eodem iudicio; & hoc caſu non obſtante abſolu-
toria poteſt agere pro ſuo priuato intereſſe; hoc ta-
men vt dixi, regulandum eſt omninò ex traditis, &
not.in.d.c.pē.&.d.l.ſępe.& adde omninò ad p̄dicta
ꝙ tradit Io.And.in addi.Spe.in tit.de inq̄ſitione.§.
nunc videndum.&.§.vtrum aūt ſnīa lata. & quæ tra-
dit Bar.in.l.2.ff.vi bo.rap. Nam diſtingui ēt debet,
an quis fuerit abſolutus; quia non delictum; an quis
fuerit abſolutus; quia non ꝓbatū. Aut ſnīa abſoluto
ria eſt prolata ſimpliciter. de quibus ibi per eum.
¶ Si verò inquiſitus fuit condēnatus, an poſsit ite-
rato inquiri, vel accuſari, vel contra eū agi, gl.2.q.1.
c.notū.tenet ꝙ ſic, & idem tenuerunt quidā quos re
fert Inno.in.c.cū dilect⁹.j̄.de pur.can. refert tñ ibi
alios alīter diſtinguere. Bar.in.d.l.2.ff.vi bo.rapt.te
net idem in condemnato, qđ in abſoluto. Ego ar-
bitror poſſe diſtingui, ꝙ aut q̄rim⁹, an poſsit agi ad
priuatū intereſſe, & non eſt dubium, p ea q̄ dixi.s̄.
in.x.q.huius articuli. Aut vult accuſare ad publicam
vindictā; & hoc caſu dicendum eſt, ꝙ de iure ciuili
non eſt dubiū; quia de iure ciuili ēt per inquiſitio-
nē imponit̄ naturalis pęna delicti, ſm ea quæ dixi.s̄.
in.14.artic.princ.q.2.Sed de iure canonico eſt mai⁹
dubiū; quia per inq̄ſitionē non punit̄ quis naturali
pęna delicti, vt dixi.s̄.in.14.artic.princ.in prin. Ar-
bitror tñ, ꝙ pęna impoſita per iudicē eccleſiaſticū,
nō poſsit iſte talis corā alio iudice eccleſiaſtico ac-

cusari. Sed an posſit accuſari coram iudice ſeculari;
1256 vt puta,qa nõ ſit clericus; qa † clericus nullo mõ
poteſt coram ſeculari accuſari,aut de crĩe etiam ci-
uiliter conueniri, ſm ea quæ dixi in.c.at ſi clerici. &
c.cum non ab homine.ſ.de iudi.&.c.2.&.c.ſi diligẽ
ti.ſ.de fo.compe. Data ergò habilitate fori iudicis
ſecularis contra iam inquiſitum, & condemnatũ ab
eccleſiaſtico, an poſsit iſte accuſari corã ſeculari? &
videtur dicendum ꝙ ſic, quatenus pęna legalis exce
dit,arg.no.in.c.fęlicis.§.fi.de pęn.lib. 6.& ſequitur
Bal.in.l.nullum.C.de teſtib. Circa qd' vide,qd' tra-
dit Bar.in.l.1.ff.vi bo.rapt.&.l.ſenatus.ff.de accu. &
p D.m.in.c.tuæ. ſ.de procura. & ꝙ latè dixi in.c.de
his.ſ.eo.in.4.membro.& vide caſum quem poſui,in
c.2.j.de maleficis.
1257 Decimooctauo loco tractandum reſtat, † quali
ter iudicium inquiſitionis finiatur. Sol. arbitror in
hoc ſic dicendum, ꝙ aut ad inquiſitionem faciendã
fuit datus delegatus, & finitur his caſibus, quibus fi-
nitur iuriſdictio delegati, ſecundum ea,quæ trad.in
c.in literis.&.c.venerabili.&.c.quærenti. ſ.de offic.
deleg. per Hoſti.in ſumma in tit. de offic.deleg.§.&
qualiter finiatur.& per Spec.eo. tit.§.reſtat. Si verò
loquimur de ordinario, q̃tum ad ipſius iuriſdictio-
nem, quando finiatur,dic, vt latius traditur p Hoſt.
in ſumma in tit.de offic.ordi.§.fi. Sed quantum ad
ipſius iudicium inquiſitionis reſpectu ſnĩæ proferen
dæ, finitur per prolationem ſnĩæ, ſecundum not. in
l.Paulus.&.l.iudex poſtea ff.de re iudi. Niſi antea ſu
ſpendatur,fortè per appellationem,vel ad ſuperiorẽ
alio modo iuriſdictio transferatur per euocationẽ,
aut ſimilem modum,vt in.c.vt noſtrum. ſ.de appel.
1258 vel ſnĩa fuerit nulla; quia † ſnĩa nulla non finit iu-
riſdictionẽ iudicis ordinarij,ſm ea quæ dixi.ſ.eo.in
c.qualiter ſecundo mẽbro princ. Sed quo ad execu-
tionẽ, lata ſnĩa valida per eũ, non eſt dubiũ,ꝙ rema
net iudex. vt traditur in iuribus præalleg. Et ex p̃di-
ctis Deo duce,expeditum eſt hoc notabile,& famo-
ſum.c.qualiter. atq; ipſius vtilis,ſubtilis,& quotidia
na materia; ꝙ qualiter fuerit expeditum ſuperiora
manifeſtant; & qm̃ vt reor, plurimũ, imo quaſi cer
to certior ſum,ꝙ nonnulli reperientur defectus,plu
rima ẽt ſuperflua, quædam inſuper non ita elimatè,
diſtinctè, aut maturè tradita; Rogo, ſupplico,exo-
ro, impetro,atq; obteſtor oẽs legẽtes,vt placeat de-
fectus ſupplere,ſuperflua reſecare,& confuſa diſtin-
guere,& minus iuridicè dicta emendare. Nec mire-
tur quiſpiam, ſi non omnia clarè, diſtinctè, ordina-
tè,ac plenè tradita ſint; quoniã materia eſt ampliſ-
ſima, atq; confuſè à maioribus noſtris tradita. Ex-
cuſationẽ etiam ſuadeat, ꝙ non continuatis lectio-
nibus; ſed interpellatis, & ſolũ feſtis diebus, & in-
teruallatis quandoq; ſeptimanis, atq; inter ipſa tem
pora interpoſitis quotidianis lectionibus,diuerſam,
ac penitus extraneam materiam continentibus, ad
quas munere,ac ſtipẽdio publico aſtringimur,lecta,
expoſita, ac tradita extitit. Cedant etiã ad excuſatio
nem forinſecę cauſę,atq; familiaria negotia,quibus
non parum diſtringor. atq; illud adiungo, quòd
1259 † omnium habere memoriam, & medium,in quo
perfecta virtus cõſiſtit, in cunctis ſeruare, potius eſt
diuinum, q̃ humanum. Ad quòd auctoritates plu-
rimas vide, quæ dixi.j.de excſ.præla.in rubr.

CAP. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Conciliorum quot ſpecies. & nu.5.*
2 *Prouincia qualibet regulariter vnum Archiepiſcopum, &.x.Epiſcopos habere debet.*
3 *Debeo neceſsitatem importat.*
4 *Concilium epiſcopale, ꝙ vt plurimum ſynodus epiſcopalis vocatur,quale.*
5 *Concilium generale dicitur,cui Papa præeſt.*
6 *Concilia prouincia, qñ celebranda, & quid in his agẽdũ.*
7 *Præſertim, dictio implicatiua.*
8 *Relegentes,dictio iteratiua.*
9 *Iura eſſe in ciuitate parum eſt,niſi ſint qui illa exerceant.*
10 *Clauſula principaliter, & de plano quid denotat.*
11 *Idoneæ, prouida, & honeſtæ perſonæ, quæ dicuntur.*
12 *Pęna negligentium obſeruare conſtitutionem huius.c.ſicut olim.de accuſatio.*
13 *Inquiſitio quo caſu ualeat,non præcedente infamia.*
14 *Teſtes ſynodales qui, vnde,quales eſſe, & quid agere debeant, & quibus expenſis alendi.*
15 *Prælato, an,& quando miniſtrandæ ſunt expenſæ.*
16 *Teſtibus ſynodalibus,an,et in quibus caſibus,et quouſq; creditur.*
17 *Officiali vni iurato in leuibus tantum creditur.*
18 *In iudicijs, per eodem negotio quis non debet trahi corã diuerſis iudicibus.*
19 *Inquiſitio vna,alteri non præiudicat.*

Sicut olim. Metropolitani ad
correctionem ex-
ceſſuum; & refor-
mationem morum ſingulis annis facere debent con
cilium prouinciale;in quo debent ſtatuere perſonas
idoneas per ſingulas diœceſes, quæ ſolicitè inueſti-
gent, & in ſequenti concilio referant corrigenda;&
epi debent facere ſynodos epiſcopales ſingulis an-
nis, & publicare agitata in concilio prouinciali; &
negligẽtes p̃dicta,ab executione bñficij ſuſpẽdunt.
h.d.Diuidit in tres partes. In prima ꝓuidet de con-
cilio prouinciali, & agendis in illo. In.2.de teſtibus
ſynodalibus, & eorum officijs. In tertia de pęna hęc
non ſeruantium;& tacitè inſerit de ſynodis epiſco-
palib'.Secunda ibi,vt añt. Tertia ibi,quiſquis.¶ No
1 to primo,† duas ſpecies concilij; quoniam quædã,
eſt prouincialis, quędam epiſcopalis. Prouincialis
eſt quam facit Archiepiſcopus in ſua prouincia.Nã
2 † qualibet prouincia debet regulariter habere vnũ
archiepiſcopum,& decem epiſcopos.6.q.3.c.ſcito-
te.tradit.ſ.de elec.c.corã. & ad hoc cõciliũ videnẽ
vocari ſolum epi, ꝙ probatur hic; quia ſi alij tene-
renẽ venire,fruſtra videreẽ reqri publicatio fiẽda p
epiſcopos in propria diœceſi, vt not.in.c.fi.ſ.de his,
quæ fi. à p̃la.&.c.grauè.de p̃ben. In contrarium tñ
facit tex.noſter,dum dicit,ſuffraganeos, & ad alios
in concilio ſubſequenti &c.poteſt tamen rñderi, ꝙ
per hoc verbum, alios, includantur ſolum capitula
eccleſiarum cathedralium, vel ipſorum capitulorũ
procuratores, qui etiã debent vocari,vt.d.c.fi.Inno.
tñ in.d.c.grauè.videtur concludere, ꝙ tales nõ ſunt
vocandi.Facit ꝙ habetur.18.diſt.c.qñ.&.c.placuit.

&.c.ſi

&.c.ſi epiſcopus.&.c.pen. Vel poſſet dici,vt vult Io. de Imo.qđ alij non ſunt vocandi de neceſsitate; ſi tamen voluntariè venerint admittendi ſunt. ita poteſt intelligi qđ habetur in.d.c.ſi. Vel dic, ꝙ de honeſtate poſſunt, non tamen de neceſsitate. Sed Do. meus.in.d.c.ſi.tenet expreſſè, ꝙ capitula cathedralium eccleſiarum de neceſsitate ſunt vocanda. per
3 tex. illum qui loquitur per † verbum debeant. qđ important neceſsitatem, vt not.glo.in ver. debeât. in.cle.2.de ſta.mo.Subdit tñ ſingulariter ꝑ illũ tex. ꝙ ſolũ admittant ad tractandũ,non aũt ad iudicandum, ſeu decidẽdũ. Ad qđ facit tex. ibi dum dicit debent innitari.& ſic probat, ꝙ non ad iudicandum,ſeu decidendum;quia tunc cogerentur venire, vt.c.ſi epiſcopus.&.c.placuit.18.diſt. Soli igit̃ epiſcopi ſunt iudices, imo & de ipſis dubitatur an ſint loco aſſeſſorum, & Archiepiſcopus ſolus ſit iudex. Et aduerte; quia non eſt neceſſe, ꝙ in tali concilio interueniat primas; ſed ſatis dicitur perfectum, ſi
4 adeſt Metropolitanus.92.diſt.c.pen.¶ Conciliũ verò epiſcopale eſt, ꝙ facit ſolus epiſcopꝰ in ſua diœceſi tantum. & ad hoc vocandi ſunt abbates, & alij prælati, & ſacerdotes, & totius clerus ciuitatis, & diœceſis.18.diſt.c.decernimus.&.c.ſup his.de maio. & obe.dũmodo prouideatur eccleſijs iſtorũ vt in diuinis,& reliquis non patiantur diſpendiũ,arg.c.pen. ꝟ.de cle.non reſi. hoc tñ concilium, vt plurimum appellatur ſynodus epiſcopalis,vt hic &.1.q.7.c.co
5 uenientibus. Eſt ẽt & tertia ſpecies † concilij.ſ.generalis in quo præeſt Papa,vt.17.diſt.c.multis.Eſt etiã quarta ſpecies, videlicet religioſorum,vt hic in glo. 2.&.c.in ſingulis.&.c.ea quæ.ꝟ.de ſta.mo.& cle.1.in ſi.de ſta.mo.de materia conciliorum, vide Inno.latiſsimè,& Doct.in.d.c.graue.de ꝑben.Secundo no.
6 ꝙ † talia concilia prouincialia, & epiſcopalia, debent ſingulis annis celebrari; olim verò bis in anno 18.diſt.c.qm̃.Hodiè de cõſuetudine raro, aut nunꝗ celebrantur; & malè ſm Io. And.& tales de iure debẽt puniri,vt traditur hic in ſi.Tertio no.quid agere debeat concilium prouinciale, qm̃ debet principaliter intẽdere circa corrigendos exceſſus clericorũ, & reformandos mores ipſorum, & ẽt laicorum,arg.
7 tex.noſtri ibi, † præſertim in clero, quæ dictio eſt implicatiua,vt not. in.c.ex literis.ꝟ.de homi.&.l.ꝙ & lex.in prin.ff.de libe.homi.exhib Item in tali cõcilio legenda ſunt ſtatuta generalis cõcilij intra ſex menſes.18.diſt. c.ſi.& enumerat hic Io And.71.conſtitutiones cõciliorum gñalium, & plures alias vtiles,& morales conſtitutiones, & canonicas quas hic vide per eum.¶ Quarto not.ibi, relegentes. hoc ver
8 bum, ꝙ ſecundum Ioan.Andr. † denotat iterationem;qa per iteratam lecturam ſit magis attenta lectio, ꝙ not.tu ſcholaris,vt non ſolum legas, ſed re-
9 legas. Quinto not. ibi, faciant obſeruari. † parum eſſe iura in ciuitate fore deſcripta &c.vt.c.vbi piculum.de elect.lib.6.&.l.2.ff.de ori.iur. Sexto not. ꝙ concilium prouinciale, debet præponere in ſingulis diœceſibus perſonas idoneas, quæ ſecũdum Hoſt. & Io. And.& gl.hic, ſunt quaſi quidam teſtes ſynodales, quæ debent inueſtigare, & referre concilio; quam inueſtigationem debent facere ſimpliciter, &
10 de plano.Et not.huuc tex.† hæc clauſula ſimpliciter & de plano, interdum denotat informationem

extraiudicialem; & de his etiam dicetur in.c.ſeq. Et
11 not.† quæ dicantur perſonæ idoneæ. ad qđ facit. c. ꝑcedens. poſt prin.dicuntur enim idoneę ſi ſunt ꝓuidæ, & honeſtæ. Prouidę vt procul videant, ſe informando, interrogando ſeniores, & honeſtiores. Honeſtæ verò,ne corruptæ aliquẽ falſo infamẽt,vel deſſerãt, vt.ꝟ.de ſymo.c. nemo.& ꝓdictarũ ꝑſonarũ officiũ durat anno, quo finito aliæ eligi debent, vt omnis euitet̃ ſuſpicio,ſm Hoſti.& Io.And.Septimo
12 not.† pęnã negligẽtiũ obſeruare hanc cõſtitutionẽ. hęc tñ non eſt canonis latæ ſñiæ, cum loquatur per verbum futuri tẽporis. Vide q̃ dixi ad hoc in.c. Iu-
13 dæi.2.de Iud.Octauo no.† caſum in quo valet inqſitio non ꝑcedente infamia. & ratio eſt, qa hic non inquirit̃ contra certam perſonam, nec de certo crĩe. dic de hoc, vt dixi in.c.præced.in.8.q.princ.¶ Vltimo iſte tex. quotidiè allegatur contra Metropolitanos allegantes ſe ignoraſſe vacationem beneficiorum,quę longo tẽpore vacarunt.nã cum ipſi debeãt
14 ibi habere teſtes ſynodales,& ſic præſumit̃,ꝙ ſciãt. quos ſi non habent, videntur eſſe in affectata ignorantia,ſm Io.And.in.c.ex parte.de conceſ. præben. vbi concludit, ꝙ ſuperior arbitrabitur hoc. & vide aliquid in.c.2.eo.tit.Glo.2.in ſi.dic,& hodiè habetur in cle.ne in agro.in ſi.de ſtatu mo. ¶ Glo.3.tra-
15 ctat de teſtibus ſynodalibus.† vñ debeãt eſſe, & quales,& qd agere debẽt,& vñ debeãt habere expenſas. In eadẽ ibi,facere non debent.dic, ſm Vincen. ꝙ ſi iſti ſunt de loco vbi inquirunt,debent ſibi prouidere de expenſis. cum ſint vocati in partem ſolicitudinis.2.q.6.qui ſcit.& not.gl.in.c.ſtatutũ. de reſcript. lib.6.& not.in.l.item veniunt.ff.de peti.hęre. & hoc limita, ſecundum prædicta iura. Si verò mitterentur vt delegati; tunc mittens debet prouidere, vt in auth.de mand. prin.§.illud quoq;. & generaliter cõ
16 cludit,ꝙ † prælato nunꝗ ſunt miniſtrandæ expenſæ; niſi reperiatur in iure expreſſum, vt in viſitatione,& cõſecratione eccleſię, vt.c.cũ ſit.de ſymo. Et aduerte,quia ꝙ dixi, ꝙ debet fieri procuratio ꝑ mittentem, debet intelligi tam quo ad alia, quam quo ad expenſas cibi, & potus. nam illas omninò debent habere à viſitatis,vt habet̃ in.c.ſi.epiſcopus.de offic. ordi.lib.6. & fortè idem dicendum eſt in primo caſu. Item aduerte;quia ſi iſtis denegarentur expenſæ, non poſſent coercere aliquem; quia non habent iuriſdictionẽ;ſed debent referre epiſcopo,vel Metropolitano qui corrigat illos, ſm Hoſti.& Io. And.allegant.c.ſi.de offi.archiepi.&.c.1.de empt. & vendi. & facit ꝙ not.glo.ſeq. in princip. Glo. ſi.infert dubium. & ſol. & quęrendo, & obijciendo reſpondet, & infert, ꝙ diminuta videtur Archiepiſcoporũ poteſtas, & ſubdit ꝙ iſtis minus creditur, quam alijs officialibus, & rationem reddit. & ſubdit,ꝙ per inquiſitionem prælatorum iſti ſuum officium non dimittunt. In eadẽ ibi, ſed ſufficit ꝙ ſine honeſtę. dic, ſm Hoſti. ꝙ non eſſet improbabile, ꝙ iſti iurarent, cũ inſtituunt. & hoc videtur expreſsè probari in.d.c. epus.in ſynodo. vbi ponitur forma iuramenti. Facit c.prętereà.de teſtib.cogẽ.In eadem,ibi, hodiè verò non poſſunt.& ibi,alia ſuperflua.dic, ſm Doc.ꝙ iſta pars gl.eſt ſuperflua.quia iſte tex.loquit̃ de concilio prouinciali,cui ſienda eſt relatio,& non de Archiepiſcopo viſitante. Archiepiſcopus enim põt viſitare totam

totam prouinciam etiam sine istorum relatione; & etiam si nō apparet de negligentia episcoporū, vt.c. 1.& fi.de censi.lib.6. ¶ In eadem ibi, minus creditur q̄ alijs. dic, s̄m Hosti. q aut isti nuntiāt notoria, & eis creditur, sic vt alijs,vt.l.ab accusatione.§. nuntiatores.ff.ad Turpil.&.l.ea quidem.C.de accu. Aut non nuntiant notoria; & non creditur illis, vt l.singuli.C.eo.tit.pluribus verò iuratis creditur,donec probetur contrarium,vt.d.c.præterea.de testib.. cogen.& sequuntur hic Io.And.& Doct.& Bar.in.l. diuus.ff.de custo.reo. qui vult,q in leuibus credatur

17 vni tm̄ †officiali iurato. In fi.glo.dic, sed quæritur hic Io.And. post Ioan.gl. quid si Archid.vult inquirere in aliqua villa, & isti inquisitores veniunt, & volunt, & ipsi inquirere. an omnes poterunt inquirere. & di

18 cit,q† in iudicijs planum est,q pro eodem negotio coram diuersis quis trahi non debet, vt.c.ex tenore.

19 §. de rescript. Sed hic aliud videtur dicendū; †quia vna inquisitio non præiudicat alteri. Subdit tamē,q non possunt inquirere sine licentia Archid. 80.dist. non debere. & quia plena inquisitio Archid. præiudicat semiplenē. & sequitur Vincen. sed hoc vltimū non placet hic do.Ant.nec Io.de Imo. nec D.meo. qui volunt,q etiam sine licentia Archid.possunt inquirere auctoritate huius.c.& quia non habent referre Archid. sed concilio ꝓuinciali. Item quia visitāt absq; iurisdictiōe interrogādo seniores, & alias ꝑsonas discretas. & sic non impediunt Archid. vel alium ordinarium.

CAP. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *In literis est fienda mentio de ordine.*
2 *Differentia inter excommunicationem, & suspensionem.*
3 *Lite pendente inter superiorem, & subditū super superioribus criminibus non debet superior aliquid agere cōtra subditum, & vt ibdi.*
4 *Subditus si excommunicetur, an possit per delegatum, ad inquisitionem absolui sine speciali mandato.*
5 *Demandato principali omnia videntur demandata.*
6 *Suspensus, & excommunicatus possūt repelli à testimonio. & nu.21.*
7 *Monachus spoliatus potest agere possessorio contra Abbatem.*
8 *Monachus nec proprietatem, nec possessionē proprio nomine habere potest.*
9 *Possessorium recuperandæ datur pro spoliatione illegitimè facta per iudicem.*
10 *Verba de plano, & sine strepitu quid importat. & nume.28.*
11 *Appellās ꝓ se, & adhærentibus eos includit, et ibi ratio.*
12 *Inquisitor de quibus habeat inquirere contra regulares, & qualem ordinem seruare debeat.*
13 *Iuramentum de tacenda veritate videtur valere.*
14 *Pendente lite monachus non absoluitur ab obedientia, nisi præiudicat liti.*
15 *Monachis denuntiātibus Abbatem, vel promouentibus inquisitionem sunt ministrandæ expensæ.*
16 *Inquisitor potest deputare prosecutores ad inquisitionē.*
17 *Inquisitus si appellet, vel aliter dicat ꝓcessum nullum contra se; tunc non est citandus promotor inquisitionis.*
18 *Plures possunt esse ꝓmotores, & ꝓsecutores inquisitionis.*
19 *Cætera, hac dictio quid sub se contineat.*
20 *Promotores, & denuntiatores inquisitionis videntur esse principales in causa.*
Vnde in eadem non possunt testificari.ibid.
22 *Suspensionem multæ species.*
23 *Edictum de teste, est prohibitorium.*
24 *Differentia est inter litem motam, & litem cęptam.*
Et quæ dicatur lis cępta. nu.25.
26 *Inimicitiæ ex denuntiatione, vel promotione inquisitionis causantur.*
27 *Prælatis etiam regularibus inquisitis, debent exhiberi nomina testium.*
29 *Actionis ciuilis, vel accusationis, vel ꝓsecutionis criminalis, quis sit effectus.*
30 *Pœnarum quot sint genera, tam ciuiliter, quam criminaliter.*
31 *Pœna quando pro delicto imponitur, an imponatur per quemlibet modum agendi.*
32 *Iudex an possit moderare pœnas à iure impositas.*
33 *Sententia lata criminaliter an trahant secū executionē.*

Olim. Sententiæ excommunicationū, suspensionum, vel interdicti, latę post denuntiationem per abbatem denuntiatum, vel alium pro ipso in monachos denuntiantes, vel adhęrentes eisdem relaxantur, spoliati restituuntur, & iuramenta de veritate tacenda relaxantur, dicta testium denuntiato traduntur, & expensæ de bonis monasterij debentur monachis prosequentibus inquisitionem; nec pp hoc absoluuntur ab obedientia abbatis dūmodo obedientia nō præiudicet liti.h.d.Sex sunt partes post decisam, sicut sex sunt dicta. Secunda ibi,ac eis. Tertia ibi, iuramentis. Quarta ibi, prouisio. Quinta ibi, si verò. Sexta ibi, prædictis ait. Et in text. ibi, & infra.dic, sub isto.§.continetur, qualiter Papa ad instantiā monachorum cōmiserit inquisitionem sẽper statu monasterij Tyronensis, tam in capite, quam in mēbris; & q post commissam inquisitionem, inquisitores inceperunt procedere; & pendente negotio, abbas aliquos ex prædictis monachis excommunicauit, & aliquos suspendit, aliquos spoliauit, alios astrinxit ad iurandum, q tacerent veritatem contra eū; alijs denegabat expensas. vnde propter prædicta non ꝓcedebatur in negotio inquisitionis; quare monachi habuerunt recursum ad Summum Pontificem, petentes vt prouideret; vnde Papa ne retardaretur monasterij reformatio, prouidit vt sequitur. ¶ Noto

1 primo ex princ. ibi, ordinis &c. q † in literis est fienda mentio de ordine. de quo dic, vt in .c.cum ordi-

2 nem.§.de rescrip.¶ Secundo not.q † differentia est inter excommunicationem, & suspensionem. Excōmunicatio enim priuat hominem à cōione hominū, vt.c.pia.de excep.libr.6. Suspensio non. & vide alias plures differentias, in.c.1.de sent.excom.lib.6. & de pluribus speciebus suspensionū, vide plenè per glo.not. in verb.suspensi.in cle. cupientes de pęnis.

3 ¶ Tertio not. q †pendente lite inter superiorem, & subditū sup criminibus superioris, nō debet supior aliqd agere contra subditū, pp qd' possit impediri prosequutio negotij principalis; & ideò nō potest

4 excommunicare ipsum subditum. ¶ Sed† an si excommu-

communicatur poſsit delegatus ad inquiſitionem,
talem abſoluere ſine ſpeciali mandato. Io. And.hic
5 dicit ꝗ ſic; nam† ex quo demandatum eſt principa-
le oĩa videntur demandata &c, vt.c.prudentiam.§.
pen.de offic.deleg.ꝗ intellige ſecundum Hoſti.ſer-
6 uata forma, quæ ibi habetur. ¶ Quarto not. ꝗ †ſu-
ſpenſus poteſt repelli à teſtimonio; ſicut excõica-
7 tus, de quo dicam in glo.1. Quinto not.ꝗ † mona-
chus ſpoliatus poteſt agere poſſeſſorio contra abba
8 tem. Sed contra hoc videtur obſtare, qa† monachus
nec proprietatem, nec poſſeſsionem haberet poteſt
proprio nomine.12.q.1.c.nollo.&.c.non dicatis.&
hic vſq; adeo ꝗ nec propriã veſtem dicit̃ poſsidere,
vt not.gl.in.d.c.non dicatis.Sed ad petendam reſti-
tutionem poſſeſsionis, neceſse eſt ꝓbare poſſeſsio-
nẽ, ſeu poſſeſsionis ſpoliationẽ, vt.c.conſultationi-
bus.ſ.de offi.deleg.ergò &c. Sol. dicit Inno. ꝗ iſta
reſtitutio fit potius ex gratia, q̃ ex iure. Hoſti. verò
dicit, qđ imo etiam per viam iuris, ſaltem ex vi de-
nuntiationis, arg. not.in.c.dilecta. ſ.de reſcript. &
l.1.§.qđ autẽ.ff.de offi.præfe. vrb. Aduerte tamen,
quia potes breuiter concludere, qđ ſi ſpoliatio fuit
facta de monaſterio; puta, ꝗ fuit expulſus, procedit
opinio Hoſti. quia ſicut clericus expulſus à benefi-
cio ſuo, vel à iure præſtandæ vocis, poteſt agere
poſſeſſorio; licet prædictorum non habebat dñium,
ita religioſus põt peti reſtitui ad monaſterium, cum
per ingreſſum acquiſiuerit ius in illo, vt ibi deſerui-
ret, & alimentaretur, arg.c.porrectum. &.c.fi.de re
gulari. Si verò intelligeres, ꝗ iſti fuerant ſpoliati de
prioratibus, quos poſsidebant, Inno. dicit, ꝗ non
põt agi poſſeſſorio recuperandæ, arg.c.cum ad mo-
naſteriũ.§.tales.ſ.de ſtatu regula. & ratio eſt, quia
ipſi non poſſunt dici ſpoliati, cum non poſsideant
nomine proprio Goff.Hoſt.& Doct.videntur velle,
ꝗ ſi poſt cęptum negotium hoc fuerit attẽtatum, ꝗ
debeant reponi in priſtinum ſtatum, per tex.noſtrũ
& id ꝗ habetur in.c.dilectus.ſ.eo. &.ſ.de conſti.c.
cum M.in fi.Sed fortè poſſet dici, qđ ſi eſſet aliquis
prioratus à quo nõ poſſet reuocari ad nutũ abbatis,
ꝗ fortè ratione talis iuris daretur quaſi poſſeſſoriũ
recuperãdæ, circa ꝗ vide ꝗ dixi in cle.1.de ſupplẽ.
neglig. prælа. Sed ſi ad nutum abbatis poſſet reuo-
cari; tunc per viam ordinariam non poſſet petere
reſtitutionem; ſed per viam denuntiationis implo-
rando officium ſuperioris, vel per viam attentati li-
te pendente; ex quo impediretur proſequutio ne-
gotij, arg.not. per Inno.in.c.inſinuante.ſ.ne cle. vel
mona. & per Io.Andr.in.c.cum ſingula. de præben.
lib.6. in nouel. & adde prædictis quæ dicuntur in.c.
cum dilecta.&.c.edoceri.ſ.de reſcript.¶ Sexto not.
9 ꝗ† poſſeſſorium recuperandæ datur etiam pro ſpo-
liatione illegitimè facta per iudicem, vt.c.conque-
rente.ſ.de reſtit.ſpol. aliq̃d dixi in.c.ad petionẽ.ſ.
10 eo.¶ Septimo not.† de illis verbis, de plano, & ſine
ſtrepitu; important enim iuris rigoroſi ordinis rela
xationem, de quibus per tex.& glo.in clem.ſępe de
verb.ſign.& Bar. in extraua.ad reprimendũ.in verſi.
de plano.& in verſi.ſine ſtrepitu. ¶ Octauo not.ibi,
11 adhęrentes eidem. †pro cõi conſuetudine appellã-
tium pro ſe, & adhærentibus ſuis, nam virtute iſtius
appellationis defenduntur & adhęrentes; quia ſecun-
dum Io.An.inuoluuntur, & tenentur quo ad pęnas;

fortius debent gaudere priuilegio principaliũ, arg.
c.1.de offi.deleg.& reg.iur.lib.6.dixi lati' in.c. vna.
12 ſ.de appel. ¶ Nono not. † de quibus habeat inqui-
rere inquiſitor contra regulares, & qualem ordinẽ
habeat ſeruare. & habes ex tex. ꝗ licet ordo iuris
non ſit vſquequaq; obſeruandus; tamen aliquis ſer-
uandus eſt. Ioan.An. tamen dicit ponderandum eſ-
ſe tex.in ver.ſi verò.qui dicit contra abbatem, nihil
dicit de monachis; quaſi ſentiat, qđ contra mona-
chos proceditur de plano ſine aliquo ordine; ſed cõ-
tra abbatem, qui poteſt remoueri ab adminiſtratio-
ne, ille debet ſeruari, qui conſiſtit in veritate, non
in ſubtilitate, vel dic, vt dixi in.c.qualiter.2.q.12.
13 princ. ¶ Decimo not. arg.qđ †videtur valere iura-
mentum de tacenda veritate: nam hic mandatur re-
laxari; ſed ſi non valeret, non eſſet opus relaxatione.
Hodiè tamen videtur, ꝗ ſit nullum ipſo iure, per.c.
quia plerique. de offi.ordi.lib.6. & nihilominus ꝓ-
ceditur contra eum qui voluit deludere iuriſdictio-
nem iudicis, & probationis copiam ſubtrahere, ſe-
cundum Goffr.& not.in.c.conſtitutus.ſ.de teſti. &
c.fi.de teſtib.cog. ¶ Vndecimo not. qđ † penden-
14 te lite monachus non abſoluitur ab obedientia, ſi nõ
præiudicat liti, vt dixi in.c.ex parte.ſ.eo. ¶ Duode
15 cimo not. ꝗ † monachis denuntiantibus abbatem,
vel promouentibus inquiſitionem, aut accuſationẽ,
ſunt miniſtrandæ expenſæ à monaſterio, vt dixi in
d.c.ex parte. & not.iſtum tex. ſingularem in hoc ſe-
cundum Ab. qđ ſi tales non poſſunt illas habere ab
Abbate, licitum eſt illas ſubtrahere propria aucto-
ritate, cum ipſi procurent vtilitatem monaſterij, vt
l.ſi.procurator. §.ſi ignoranter. ff.mand. nec poteſt
contra eos excipi, vt hic, de ſpoliatione. ¶ Tertio-
16 decimo not. qđ† inqſitor poteſt deputare proſecu-
tores ad inquiſitionem, de quo per Io. And.in.c.cũ
clamor. ſ.de teſti. de quo dixi in.c.qualiter.2.in.6.
q.princ.ſ.eo.& ſequitur ex iſto tex.etiam aliud, ſe-
17 cundum Io.And.ꝗ † ſi inquiſitus appellat, vel aliter
dicat proceſſum nullum habitum contra ſe, ꝗ nõ ſit
citandus promotor inquiſitionis; & dic, vt dixi in
18 d.c.qualiter.12.q.prin. Item probat hic tex. ꝗ †plu
res poſſunt eſſe proſecutores, vel promotores inqui-
ſitionis, vt dixi in.d.c.qualiter. in.6.q.princ.¶ Vlti-
19 mo not.ex fine dum dicit contradictores &c. † ſub
quo &c. continetur videlicet, per cenſuram eccle-
ſiaſticã cõpellant, vt ceſſant à contradictione; & ſic
not.de iſta clauſula &c.ſcripta abbreuiatè; quia cõ-
tinet primo illud, ꝗ apparet in originali, vt not. gl.
in.c.eſtote.ſ.de re. iur.Si verò non apparet de origi
nali, vel eſt poſita in protocolo, aut in prima abbre-
uiatura notarij, dic, ꝗ ſub dictione &c.venit illud ꝗ
eſt de natura illi' clauſulæ, vt hic, &.c.ſignificauit.ſ.
de app.&.c.ex parte. ſ.de reſcrip. vel ꝗ continet̃ ex
natura cõtract', vt.l.Gall'.§.quidã.ff.de lib.poſthu.
&.l.ſi duo patroni.§.Iulianus.ff.de iureiur. vel ꝗ de
conſuetudine cõſueuit apponi. Hæc aũt cõſuetudo
dupliciter accipit̃; qa aut apparet cõſuetudo ipſius
notarij, qui poſuit ipſam dictionẽ &c.& illa attendẽ
da eſt; põt aũt apparere per alia extenſa in ſimilibus
clauſulis eiuſdẽ notarij; ſi verò nõ apparent alia ex-
tenſa, tunc attẽdit̃ cõſuetudo aliorũ notariorũ, arg.
not.in.l.ꝗ ſi nolit.§.qui aſsidua.ff.de ędil.edicto. &
l.ſi prius. §.placuit.ff.de aqua plu. arcen. &.l.ſi quis

locuples.ff.de manumis. tastamen. &.l.1. circa me-
dium.C.commu.de leg.de materia vide Spec.in tit.
de instru.edit.§.ostenso.vers.quid si abbreuiatura.&
c.estote.j.de reg.iur.&.l. Gallus.§.quidam recté.ff.
de libe.& posthu.&.l.3.§.1.ff.de vsu.lega.&.c.ex par
te.s.de rescrip.&.c.cũ P.s.de fide instru. ¶ Glo.1.
quærit p.p quam causam fiat hæc relaxatio. & sol. In
eadẽ ibi, veritas inquiri. dic probat ẽt s̃m Goffr. &
Hosti.in.c.apostolicæ. s.de excep. &.l.consensum.
C.de repud.&.l.prospexit. ff.qui.& à quibus.& not.
gl.3.in princ.in.c.præced. In eadem ibi, dum tñ ex
alia causa. dic,puta, si essent inimici,vel conspirato-
tes,vel simi.In fi. dic, sentit ergò gl. ꝙ hæc relaxatio
fit, vt posint facere testimonium in causa prædicta,
etiã si liniæ fuerint legitimæ. Sed contra hoc facit,.
20 quia † cum isti essent promotores inquisitionis, vel
denuntiatores videntur principales in causa; & per
consequens non posset testificari in dicta causa, vt.l.
omnibus.C.de testi. Facit ẽt,quia ex quo inquisitio
est cepta contra superiorem, non videtur sententias
prædictas potuisse esse legitimas, de quo latius di-
cam. in glo.seq.D.meus. ad hoc vt cessent dicta con
traria dicit, ꝙ sententię non erant legitimæ; & ita
ego arbitror intellexisse glo.& benè probatur; quia
hic fit simplex relaxatio; sed quando excommunica
tio est iusta,nõ fit relaxatio;sed absolutio,& præstaẽ
cautio debita, de qua in.c.sacro.j.de sent.excom.&
c.ex parte.j.de verb.sig.de qua cautione hic nihil di
citur. Nec obst.qđ glo. dicit de testimonio feren-
do,quia gl.se ipsam limitauit,dum dixit, dum tamẽ
alia causa legitima non impediat. Et inducitur hæc
21 glo.cum tex.nostro ꝙ † suspensus, potest repelli à
testimonio, sicut excommunicatus, ꝙ intelligit hic
Hosti. de suspenso ad homine, vt not.in.c.cum di-
lectus.s.de consue.&.c.fi.j.de cle. excom. mini. &
sic dicit intelligendum c.veniens.de testi.& idem vi
detur velle Spec. in tit. de teste.§.1.vers. quid de su-
spenso. Io.And.hic, remittit se ad dicta per eum in
d.vers.ibi autem.in addi.ibi & dicit,ꝙ.c.apostolicę.
de excep.per qđ mouetur Spec.non loquitur de te-
ste,nec dicit suspensum nõ posse testificari; imo gl.
ibi sentit contrarium.& ad.c.nostrum respondet, ꝙ
hic debuerunt relaxari dictæ sententiæ, non propter
testimonium ferendum; sed vt non legitimæ; quia
latæ lite pendente, de quo dic, vt dicam in seq. glo.
22 cõcludit finaliter, ꝙ† suspensionum multæ sunt spe
cies, vt dicit ẽt glo.in cle. cupientes.de pęnis. vnde
ex illarum varietate, & grauitate culparum aliter,&
aliter iudicandum est; quasi sentiat, & benè, ꝙ quis
rõne soliꝰ suspẽsionis nõ repelliẽ; qa hoc nõ reperiẽ
23 prohibitũ iure,& † edictũ de teste est prohibitoriũ,
vt.l.1.ff.de testib. Facit.c.decernimus.de sent.excõ.
lib.6.vbi fit mentio tantum de excõicatis. Si tamen
suspensio esset facta propter graue delictum, tunc
repelleretur nõ ratione suspensionis,sed virtute de-
licti,per.c.de cętero.&.c.testimonium. de testib. &
hoc modo potest saluari opinio Host. ¶ Glo.2.col
ligit duo argumẽta, quæ prosequitur,& opponit de
c.nonne.quod parum,aut nihil facit. In eadem ibi,
24 causa cępta. dic, s̃m Hosti. ꝙ † differentia est inter
litem motam, & litem cęptam. Nam mota dicitur
dumtaxat lite contestata,vt.c.ex parte.de verb.sign.
25 † Cępta verò, & pendens dicitur etiam per citatio-
nes,vt.c.licet.&.c.gratũ.de offi. deleg. quinimo s̃m
eum, potest dici negotium cęptum,postq̃ sciuit in-
quisitionem commissam,vt.c.meminimus.&.c.sug-
gestum.s.de appel.& idem tenet hic Io.An.ꝙ non
placet hic Ioã.de Imo. quia secundum eum propriè
loquendo, lis dicitur cępta lite contestata,per auth.
qui semel.C.quomodo & quando iudex.& in corpo
re vnde sumiẽ. Sed tu dic,ꝙ melior est opinio Host.
& Io. An.quoad terminos glo.& tex.nostri, ꝙ sunt
de pẽdẽtia litis,vt est tex.in cle.2.vt lite pẽd.dic, vt
ibi dixi. In eade ibi, ꝙ credo. dic,& hoc placet hic
do.Ant.vnde vult,ꝙ istæ sententiæ non sunt relaxan
dæ, ex eo ꝙ latæ lite pendente; quia quo ad poten-
tiam excommunicandi, non obstat prælato penden
tia litis, qui est in possessioue illius iuris, & poten-
tiæ. Sed relaxantur, quia impediebant litis exerci-
tium,vel quia erãt iniustæ; nam fortè Abbas illas tu
lit ex eo, quia ipsi denuntiauerant ipsum. Hosti. ta-
men videtur velle, ꝙ relaxentur; quia latæ lite pen-
dente. sed conclude, ꝙ super articulo, seu negotio
super quo pendet lis, & in pendentibus,& connexis
debet inferior abstinere,vt.c.cum M.s.de constit.&
c.vt nostrum.s.de appel. super alijs verò potest in
subditos exercere iurisdictionem, nisi impediretur
ꝓsequutio litis, vel nisi fortè recusaretur occasione
pendentie litis, vt dixi in.c.ad hęc.s.de appel.quia
25 † ex tali denuntiatione, vel promotione inquisitio-
nis videnẽ causari inimicitiæ,vt ex accusatiõe,vt di-
xi in.c.repellanẽ.&.c.cum P.&.c.meminimus.s.eo.
Aduerte tñ, si delictũ subditi esset notoriũ, & pęna
certa,nõ posset recusari,arg.eorũ quę dixi in.c.ꝓpo
suit.s.de appel.& not.Inn.i.c.ex parte.1.j.de verb.
sign.¶ In gl.in verbo de plano. dic, vt dixi.s.in no-
tabi.In gl.in vers.tacenda.dic, vt dixi in notabilibꝰ.
In gl.fi.ibi, testiũ nomina.dic,nota benè hanc glo.q̃
27 vult, ꝙ † ẽt prælatis regularibus inquisitis sint exhi-
benda nomina testiũ Hosti. verò hic tenet cõtrariũ,
mouẽ quia in litera nostra nõ fit mentio de nomi-
nibus testium. Itẽ qa exhibere nomina testium,con
sistit in subtilitate iuris,q̃ contra regulares est omit-
tenda. sed cõiter* plus placet gl. per.§.debet quem
allegat glo. nam ibi dicitur,ꝙ ideò nomina testium
non sunt supprimenda,ne detur audacia infamandi;
ergò nõ ex subtilitate, sed ex bona ęquitate sunt no
mina exhibenda;ergò & cum agiẽ contra pręlatum
regularem non sunt omittenda, ad ꝙ text. not.& ꝙ
ibi traditur in clem.sępe de verb.sign. vbi ponitur,
28 ꝙ† per ista verba simpliciter,& de plano &c. nunq̃
intelligitur remissus ordo qui fuit adinuentus ob-
uiando malitijs,vt est iuramẽtũ calumnię.Nec obst.
ꝙ tex. nr̃ non facit mentionem de nominibus, quia
imo videtur illa tacitè includere,cum dicat,ꝙ detur
copia dictorum,& in dictis cõiter dicitur talis iura-
tus sic dixit &c. fatetur tñ hic D.m. ꝙ ex cã possent
supprimi,per text. notab. in.c.fi.de hęret. libr. 6.&
quòd not.Inno.in.c.quoniam.in princ.s.vt lite non
cõtest. Facit ꝙ dicit Hosti.qui dicit, ꝙ in casu huiꝰ
c.est arbitrariũ. Dic tu de hoc,vt dixi in.c.qualiter.
2.s.eo.in.12.q.princ.nec benè dicunt Doct. hic ꝙ
in ꝓcessu contra regulares sit alia specialitas, videli
cet,ꝙ põt fieri non p̃cedẽte infamia, vt dixi in.d.c.
qualiter.in.9.q.prin.Nec obstat tex.noster,qa loqui
tur in inq̃sitione gñali. Vltimo aduerte,quia d.Ant.
post

post Inno.proſequitur hic quinq: quæſtiones.Prima
29 †quis ſit effectus actionis ciuilis,vel accuſationis,ſeu
30 proſequutionis criminalis.Secũda, †quot ſunt gene
ra pœnarum,tam de iure canonico,quam ciuili.Ter-
31 tia,†vbi pro delicto imponitur certa pœna,an dicta
pœna imponatur per quemlibet modũ agẽdi. Quarta
32 †an iudex posſit moderare pœnas a iure impoſitas,
& quando,& quid ſi non reperitur determinatũ,quę
33 pœna veniat imponenda.Quinta,†vtrum ſententiæ
latæ in cã criminali trahãt ſecum executionẽ.De his
quæſtionibus vide hic per eos;quia hic nõ cõgruũt.

CAP. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Contra prælatum infamatum de dilapidatione inquiritur de veritate, & interdum interdicitur ſibi omne genus alienationis.*
2 *Dicta paucorum licet non infament,tamẽ ad dictũ paucorum denuntiantium committitur inquiſitio.*
3 *Papa per ſimplicem commiſſionem,nõ creditur velle violare regulas iuris.*
4 *Papa eſt ſolutus à rigoroſitate infamiæ.*
5 *Canonici poſſunt denuntiare proprium Epiſcopum,maximè de dilapidatione.*
6 *Epiſcopus interdum minus canonicè eligitur,ſeu promouetur ad epiſcopatum.*
7 *Sententia lata contra ius litigatoris tranſit in rem iudicatam,ſi non appelletur.*
8 *Formæ defectus,an ſuppleatur,vel non.*
9 *Prodigalitas circa quæ verſetur.et ibi quid ſit prodigus.*
10 *Famam perdere grauius eſt,quam bona.*
11 *Honor anteponendus eſt omni lucro.*
12 *Inquiſitio quo in loco ſit facienda.*
13 *Iudex,qui habet cognoſcere de aliquo articulo,& referre poteſt ſtatuere terminum partibus ad comparendum coram ſuperiorem.*
14 *Iudex a quo,poteſt ſtatuere terminum appellanti.*
Et an talis terminus in dubio dicatur peremptorius. nu.15.
16 *Remiſſionis ſcriptura debet fieri ſigillata.*
17 *Sigilla per compatriotas probari poſſunt.*
Et eorum ſit frequens probatio per cõparationẽ.nu.18.
19 *Scriptura ſigillata ſigillo authentice magis creditur, quã inſtrumento.*
20 *Infeudatio ſapit naturam alienationis.*
21 *Locatio ad longum tempus dicitur alienatio.*
22 *Prælato quando interdicatur adminiſtratio lite pendẽte.*
23 *Vendendi verbum, an comprehendat alias ſpecies alienationis.*
24 *Communis vſus loquendi præualet proprio ſignificatui.*
25 *C.1.extra de his quæ fiunt a prælat.intellectus.*
26 *Perſonaliter qui debet aliquid expedire, non poteſt alij committere.*
27 *Citatus perſonaliter,an poſſit cõparere per procuratorẽ.*
28 *Alienatio facta per prælatum pendente lite de dilapidatione,quando valeat.*
29 *Obligans ſe ad non alienandum per contractum,ſi alienat alienatio ipſo iure eſt nulla.*
30 *Prælatus, vel alius contra quem pendet inquiſitio de ſuſpecto,non poteſt alienare etiam mobilia.*
Et an poſſit adminiſtrare.nu.31.
32 *Tutor pendente lite de ſuſpecto remouetur ab adminiſtratione.*
33 *C.quia ea.3.q.2.intellectus.*
34 *Notorium,& ſententia æquiparantur.*
35 *Verbum penitus quid importet.*
36 *Res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, non veniunt in generali probibitione.*

1 Prælatorum. †Contra prælatum infamatũ de dilapidatio
ne inquiritur de veritate,& interdum interdicitur ſi
bi omne genus alienandi.h.d.ſecundum Ioan. And.
vel melius.Contra prælatum denuntiatum de dilapi
datione fit commiſſio ſuper veritate inquirenda; &
pendente negotio debet ſibi interdici poteſtas alie
nandi.h.d.Diuiditur in duas partes,in prima poni-
tur de denuntiatione epiſcopi.In ſecunda,commiſ-
ſio ipſius.ibi,diſcretioni.Quæ ſecunda ſubdiuiditur
quia primo mandat inquiſitionem fieri,& remiſſio-
nem,& inquiſito terminum aſſignari,ſecundo præci
pit interdici poteſtatẽ alienãdi.ibi,poteſtati. ¶ No
2 ta primo,q̃ †licet dicta paucorum nõ infamẽt, vt.c.
inquiſitionis.in.fi.ẽ.eo.tamen ad dictũ paucorũ de-
nũtiãtiũ cõmittit inquiſitio,& dicit hic Hoſt.q̃ iſti
primo inquirent ſuper infamia.Sed Ioã.And. tenet
contrarium,vt dixi in primo ſummario. ſed dictum
Hoſtien.plus placet hic.D.m.quia ex quo Papa non
expreſſit de infamia, & quòd talis eſſet infamatus,
commiſſa ſimpliciter inquiſitione veritatis, videtur
quòd prius debeat inquiri de infamia, cum nõ ſit ve
3 riſimile,quòd†per ſimplicem commiſſionem Papa
voluerit violare regulas iuris. Ego arbitror poſſe ſal
uari vtrunq; dictum,hoc modo, quòd aut committi
tur inquiſitio ſuper veritate ſimpliciter,ita vt inqui-
ſitor tãdem habeat punire,& tunc procedat dictum
Hoſt.aut cõmittitur inquiſitio ſuper veritate, ita vt
inquiſitor habeat cognoſcere, & referre ſummo Põ
tifici,& tunc procedat opinio Io. And. Ita loquitur
textus noſter.& ratio eſt;qa cum iſte inqſitus a ſum-
mo Pontifice ſit recepturus ſecundum merita,vt hic
in tex.ſatis eſt,quòd Papa cognoſcat de veritate;qa
4 † ipſe ſolutus eſt ab hac rigoroſitate de infamia, &
in infamiæ ordine,vt not.in.c.in noſtra.ẽ.de ſepult.
&.l.princeps.ff.de leg.Vnde ſecus arbitror ſi talis cõ
miſſio fit per inferiorem.& adde quæ dixi in.c. cum
oporteat.ẽ.eo. & vide quæ latius dixi in c.qualiter.
2.ẽ.eo.q.12.in.9.artic.princ.&.q.1. prædic.9.artic.
5 princ.¶ Secundo not.quòd†canonici poſſunt denũ
tiare proprium epm̃, maximè de dilapidatione,pro
6 batur in.c.licet.ẽ.eo.Tertio not.quòd†interdũ mi-
nus canonicè eligitur, ſeu promouetur ad epiſcopa
tum vt contingere poteſt ſecundum Ioan. Andr. vi-
delicet,quia fuerit per vim intruſus,vel per laicalem
abuſum;vt.ẽ.de elect.c.quiſquis.vel per ſymoniam,
vel quia exiſtens in peccato mortali,vt.c. penulti.ẽ.
de election.ſecus ſecundum Ioan. Andr. ſi fuiſſet de
fectus formæ;quia talis defectus ſuppletur in confir
matione;ſicut in ſententia lata ſuper ætate.ẽ.de ele-
7 ction.c.cum dilecti . Facit quia†ſententia lata con-
tra ius litigatoris,tranſit in rem iudicatam,ſi non ap
pelletur, vt.c. cum inter.ẽ.de re iudic.de hoc artic.
8 †an defectus formæ ſuppleatur, vel non, vide per
glo.

glo. & Doct.in.c.qꝛ sicut.ꝭ. de electi0n. Aduerte tñ,
quia quòd dixi de mortali peccato,non videtur sim
pliciter verum; nisi peccatum sit graue, vide not.in
c sicut nostris.ꝭ de iureiur.&.c. ex tenore. &.c.fi.de
ꝭ.de tempo.ordinan.& vide quæ dixi, io.c.omnipo
9 tens.ꝭ.eo.¶ Quarto not.quòd† prodigalitas nó so-
lum versatur circa res;sed etiam circa famam.Dici-
tur autem prodigus famæ qui turpiter viuendo noo
curat de infamia, & talis sui ipsius crudelis dicitur.
12.q.1.nolo.11.q.3.non sunt. Et nota, vt sit diligés
10 bonæ famæ conseruatur,† nó grauius est perdere fa-
mam, quam booa.6.q.1. ex merito.&.c.deteriores.
&.l.io seruorum.in.fi.ff.de pœnis. vnde Ecclesiastes.
c.41.Curam habe de nomine; quia magis perseuera
bit tibi quam mille thesauri. Vnde Bal.in.l. rectè.C.
11 vnde oi.dicit,quòd† quis debet honorem antepone
re omni lucro, vt probatur in. l. Iulianus. ff. si quis
oouissa causa testamen. & Aristo. Economi. inquit,
Grauiter fert vnusquisq; famæ priuari.Host.1. autẽ
hic dicit,quòd hinc processit illud vulgare, Si nó ca
stè,tamẽ caotè.& probatur; quia licet occulta forni
catio turbet bonam conscientię,vt in.c.fi.ꝭ. de tẽp.
ordi.tamen manifesta manifestius reprobatur; Vn-
de prima suspendit quo ad Deum;manifesta nó quo
ad homines etiam,vt in.c.nostra.ꝭ.de cohab. cle. &
12 mol.¶ Quinto not. quòd † inquisitio debet fieri in
loco vbi moratur inquisitus,vt dixi in. c. qualiter.2.
13 ꝭ.eo.Sexto not.arg.pro & contra; quòd † iudex qui
habet cognoscere de aliquo articulo, & referre,po-
test statuere terminũ partibus ad cõparẽdũ corã su
periore cui fit relatio. Facit litera nostra in vers.ei-
dẽ.In cõtrariõ facit,quia ex quo ista assignatio fit ex
mandato Papæ,videtur quòd cessante mandato non
posit fieri.Primum dictum tenent hic Inno.& Ioã.
Andr.quia in consequentiam videtur hoc cõmissum
illi qui habet referre, ne causa remaneat sine termi-
14 no.Facit etiam,quia† iudex a quo appellatur,potest
terminum statuere appellanti,vt.c personas &.c. cũ
sit.ꝭ.de appell.& dixi in.c.sæpe.eodem tit. ergò for
tius debet posse iste a quo non appellatur. & tenet
Specul.in tit.de remis.§.2.in princip. &.§.videndũ.
post princip.& versi.hoc quoq;. dicit tamen hic Inn,
& post eum do.m.quòd si ab isto iudice fuit appella
tum,& ipse non detulit appellationi, quòd non po-
test amplius hũc terminum statuere, quia super prin
cipali non potest,ex quo appellatum est;super appel
latione non potest,quia illi non detulit. Sed aduer-
te,quia hoc vltimum non est verum, quòd non defe
rens non posit terminum statuere,vt dixi in d.c.per
sonas.versi.quarto quæro.&.c.peruenit.ꝭ.de appell.
& est tex.in.c.1.de appell.lib.6.&.c.cum appell. eo.
tit.& lib.& per Spec.in tit.de appell.in quarta parte,
in forma quæ incipit,reijciendo.Plura ad hunc arti
culum tangunt hic Inno & Io. de Imol. sed quia nó
pertinent ad materiam nostram,dic,vt per eos. Vtrũ
autem talis terminus in dubio dicatur perempto-
rius,quidam dicunt,qꝛ non nisi hoc exprimatur, vn-
de iste erit iterum citandus,per not.in.c.cõsuluit.de
offi.deleg.&.l.ad peremptorium.ff.de iud.Spe.tenet
cotrarium in tit.de remis.§.2.circa princ.&.§.vidẽ-
dum.& notat gl.in clem.1.ff. de excep. & tenet Inn.
in.c.sæpe.de appell.do.Anto.concordat dictas opi-
niones,dicens, qꝛ aut partes fuerũt præsentes quibus
assignatus est terminus; & procedit secunda opioio,
per not.in.l.2.C.quomodo & quando iudex, & glo.
io.d.c.cõsuluit.sed si partibus absentibus, procedit
prima opinio, vt not. io.d.l. ad peremptorium. sed
quia hęc distinctio simpliciter non videtur vera,dic,
vt dixi io clem.1.de dolo.& contum.&.c.sępe.de ap
16 pell. ¶ Septimo not.qꝛ† scriptura remissionis debet
fieri sigillata;ratio est secundum Io.And.hic,quia si
fieret non sigillata,sed publica; posset negari tabel-
lionem fuisse,qui scripsit,vt.c.scriptum.de elec.&.c.
cum.P.de.fide instr.dixi in clem.1.de procur.Sed tu
posses dicere,qꝛ etiam possunt sigilla negari.Sol. di-
cit Ioan.Andr.qꝛ hoc est verum;sed non ita faciliter
17 aut frequenter.Facit.l.nam ad ea.ff.de leg. Nam† si-
gilla per compatriotas qui sunt in curia probari pñt
faciliter; cum plures potuerunt iouenire cognoscen
tes sigillum, qui tamen non interfuerunt creationi
18 tabellionis. Et quia† de sigillis fit frequens probatio
per comparitionem.sed melior videtur ratio; qꝛ ista
remissio sit sigillata,ne quid falsi committatur,nam
faciliter appareret si aperiret,& aliqualiter cera frã-
geretur,vt.c.cum olim.ꝭ.de offi.deleg.& sic videtur
19 inferendum.qꝛ† magis sit credendum scripturæ sigil
latæ sigillo authentico,quam instrumento,de quo p
Host.in.c.quoniam contra.ꝭ.de prob.&.c.cum a no
bis.ꝭ.de testib. de hac materia vide quæ dixi in.c.2.
ꝭ.de fide instru.& io.d.clem.1. de procu. ¶ Octauo
20 not.quòd† infeudatio sapit naturam alienationis,vt
21 c.nulli.de reb.eccl.oon alien.oec mirum, quia† hæc
locatio ad longum tempus dicitur alienatio,vt dixi.
& ibi not.gl.in elemen.1.de reb.eccl.non alien.licet
glo.in.l.pen.§.instituto ff.de leg.2.dicat,qꝛ etiã ille
qui locat ad centum annos nó dicatur alienare, quæ
cõmuniter * reprobatur, vide Bal. sing.in.c.1.§. aut
si libellario.quib.modis feud.amit.¶ Nono nota se
22 cundum quosdam,casum,in † quo lite pẽdẽte inter
dicitur admioistratio prælatis,quando scilicet,time
tur de dilapidatione, seu de aliquo alio periculo; &
sic tenet d. Ant. Aduerte, quia hic non dicitur, quòd
interdicatur administratio, sed solum potestas alie-
nãdi;& cõtra istud notab.facit qꝛ dixi.ꝭ. in præced.
c.& quòd dicam in gl.fi.¶ Vltimo not.ex fine,quòd
23 † verbum,vendendi oon comprehendit alias species
alienationis, sed solum illam in qua interuenit pre-
tium.In contrarium tamen facit.l.statuliberi.a cæte
ris.§.Quintus.2.ff.de statulib.& not.in.l. illicitas.ff.
de offi.præsid.in quibus ꝓbatur,qꝛ appellatione ven
ditionis venit omnis species alienationis.Solu.dicit
hic.d.m.qꝛ vbi fit mẽtio de pretio;tunc intelligimus
de propria vẽditione;& alię species alienationis nó
comprehenduntur,ad hoc.l.1.C.de prædijs decu.si-
ne decre.non alien.lib.10.Si verò non fit mentio de
pretio, tunc secus.Sed aduerte, quia primum mem-
brum videtur expressè contra tex. in.l.fi.C.de præ-
dijs decur.lib.10.& ideo Bald. in. l. 2.C. de vsucap.
pro empto.dicit,qꝛ verbũ,vẽditio, cõprehẽdit alias
species alienationis,vel nó cõprehẽdit, sm subiectã
materiam,& secundũ cãm prohibitionis,cui adiun-
gitur, vt not.ibi gl.& not.in.l.2.§. fi. quæ res pigno.
oblig.pos.vel dic,vt Bal.in.d.l.2.qꝛ aut est ꝓhibitio
extraordinaria,& irregularis; & tũc appellatione vẽ
ditionis nó cõprehẽditur oĩs species alienatioois,vt
d.l.fi.Aut ẽ ordinaria,& regularis;& tũc cõtinet oĩs
species

ſpecies alienationis. Vide de hoc in.d.iuribus latius.
24 de†cõmuni tamen vſu loquẽdi,qui præualet ẽt pro-
prio ſignificatu, appellatione venditionis venit ſola
25 venditio,quæ cum prætio fit,&† ita poteſt intelligi.
c.1.ſ.de his quæ fiunt a prælato.in princ.& Dom.in
primo notabi.& mihi placet; qa cõis vſus præualet,
vt dixi,per.l.librorum.§.ꝙ tñ Caſsius.ff. de leg.3.&
l.Labeo.ff.de ſuppelle.leg.&.c.ex literis.de ſponſ.di
xi in rubr.de cau.poſ.tract.primo.art.5.q.1.¶ In gl.
26 ſuper ver.perſonaliter.in fi.dic, not.ex hac gl.ꝙ† il-
le qui debet aliquid perſonaliter expedire, illud nõ
põt alij cõmittere expediendum,vt not.in.c.cum di
lecta.ſ.de reſcrip.nec habet locũ regula, qui p aliũ.
de reg.iur.lib.6.vidè glo.not.coniuncto tex. in ver.
publicè,& perſonaliter. in cle. 1.de vita & ho.cle.&
& not.Bar.in.l.aut q aliter fecit.§. hæc verba. ff.ꝙ vi
aut clam.&.l.hæc verba.ff.de adult.qđ not.pro ſtatu
tis imponẽtibus pęnã aliquid perſonaliter facienti.
27 †Verũ aũt citatus vt perſonaliter cõpareat, poſsit p
procuratorẽ cõparere,vide not.in.c.fi.de dila. & la-
tius per Doc.in.c.1.de iud.lib.6.¶ In gl.fi.in.fi.dic,
28 videtur ergò gl.noſtra velle,ꝙ† pẽdẽte lite de dilapi
datione contra prælatũ valeat alienatio facta p eũ;
niſi ſit ei interdicta;ſed poſtq̃ ei interdicta eſt;aliena
tio eſt ipſo iure nulla.& hoc tenet Inn. quẽ ſequitur
D.m.mouet; qa ſicut nõ valet alienatio facta contra
l.mortuã,vt.c.ſine exceptione.12.q.2.& in regula,q̃
cõtra ius.de reg.iur.lib.6. ita nec valet facta cõtra le
29 gẽ animatã;ſecus† ſi p cõtractũ aliqs ſe obligauit ad
nõ alienãdũ;quia tunc alienatio ipſo iure eſt nulla.
de quo articulo vide Inno.in.c.Raynaldus. ſ.de te-
ſtam & per Doc.in.l.fina.C.de reb.alien.non.alien.
& Bar.& Moder.in.l.filiusfamilias.§.diui. ff. de leg.
1.&.l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de ver.oblig.& Bal.in.l.
voluntas.C.de fideicom.dixi latè in rubrica, de cau
ſa poſſeſſ.& proprie.in primo tractatu.artic.quinto.
q.9.verſ.4.impeditur.& verſ.5.impeditur. & verſ.6.
impeditur.& verſi.7.impeditur.Sed quo ad propoſi
tũ noſtrũ,vt videtis glo. tenet, ꝙ ſi nõ eſt interdicta
alienatio,tenet ipſa alienatio,intellige tñ facta cum
debitis ſolẽnitatib',& in caſu licito.Facit,qa ex quo
remanſit in adminiſtratione, videtur poſſe aliena-
re;& idem tenet Ioan.And. in.c.veritatis.ſ.de dolo
& cõtu.vbi dr̃,ꝙ irritãtur tñ alienationes factę poſt
interdictum , vel excõicationẽ, vel ſuſpẽſionẽ;& ita
30 refert hic.D.m.Hoſt.verò dicit,ꝙ† ille,cõtra quẽ pẽ
det inquiſitio de ſuſpecto nõ poteſt alienare ẽt mo-
bilia,per iſtum text. qui indiſtinctè dicit interdictã
eſſe ptãtem alienandi;dicit tñ,ꝙ poterit vẽdere q̃tũ
ſibi erit neceſſariũ pro expenſis epiſcopatus, per id
quod habet.ſ.in.c.præced.Ego verò arbitror ita di-
31 ſtinguendum;videlicet,ꝙ aut q̃rimus,† vtrum pẽ-
dẽte inquiſitione,vel accuſatione de dilapidatione,
vel de ſuſpecto poſsit prælatus miniſtrare. Aut quæri
mus,vtrũ poſsit alienare.Primo caſu,arbitror, ꝙ re-
gula ſit affirmatiua ꝙ poſsit,vt not.in.c.præced.& di
xi.ſ.in notab.& ſentit glo.noſtra dum dicit, ꝙ non
debet remoueri,p c.licet Hely. ĩ. de ſym. ſed debet
ei interdici omne genus alienandi;& hoc etiam ſen-
tit Arch. 3.q.2.c.fi.&.12.q.2.c.Vulteranæ eccleſiæ.
Sed contra hoc fortiter obſtat.l. eum qui. C.de ſu-
32 ſpec. tuto.vbi probatur,quòd† pendente lite de ſu-
ſpecto contra tutorem,tutor debet remoueri ab ad-
miniſtratione,donec cauſa finiatur , ſed potes dice-
re,quòd illud habet locum in tutore; qui non habet
tantam poteſtatem in bonis pupilli,quantã prælatus
in bonis eccleſiæ , & hoc ſentit hic Ioan. de Imol.vt
not.in.c.qualiter. 2.ſ.eo.& hoc probatur;quia præ-
latus vtitur rebus eccleſiæ ad vſum ſuum,quòd nõ fa
cit tutor,vt no.in c.præſenti.de offi.ord.lib.6. & D.
m.in repet.in.c.cum eſſes.ſ.de teſtam.& hoc origi-
naliter voluit Inno. in.d.c. licet. Hely. de ſymonia.
Prædictam regulam arbitror limitandam multipli-
citer.Primo,niſi eſſet datus coadiutor; quia tunc nõ
poſſet adminiſtrare temporalia,ſine coadiutore, vt
not.in.c.venerabili.ſ.de offi.deleg. &. c.vnico in fi.
& ibi not.glo.de cle.ægro.lib.6.Secundo limito,ni-
ſi expreſſe interim fuiſſet interdicta omnis admini-
ſtratio;puta,quia eſſet ſuſpectus in omnibus admini
33 ſtrandis,& ipſe non appellaſſet.Ita† poſſet not. intel
ligi.c.quia ea.3.q.2.Tertio limito niſi eſſet prælatus
notoriè ſuſpectus,vel prodigus , & hoc caſu non vi-
detur neceſſariũ,quòd ſibi interdicatur adminiſtra-
tio,imo a iure videtur ſibi interdicta , ſicut furioſo;
vt voluit gl.ſingulariter in.l.is cui.ff.de teſta. Aduer
te tamen,quia iſte arti.eſt valdè dubius,& Doc.ſunt
varii.Pe.enim.& Vltramontani tenent illud qđ di-
34 xi.ſ.ſecundum gl.pro qua opi.facit;quia† notoriũ,
& ſententia æquiparantur,vt.l.emptorem.ff. de act.
empti. & plures aliæ rationes allegantur per Pe. &
Moder.maxi.per do.Lodo.Ponta.pro dicta ſenten-
tia,in.l. is cui bonis.ff. de verb. obli. quas breuitatis
cauſa omitto. Bar.verò,& Bal.communiter* tenent Cõis opi.
contrarium.& Moder. etiam in. d.l. is cui bonis. &
reſpondent ad arg.in contrarium formata, quæ non
referro , vt non legam illam.l. Sed not. quòd vtraq;
opi.poſſet ſaluari hoc modo;quia aut nos loquimur
in his q hñt plenũ ius in rebus,quas adminiſtrant, vt
ſunt veri domini rerum ſuarum , & in illis procedat
opi.Barto.& Bald.& ſequa.niſi ille qui contraheret
cum notorio prodigo , contraheret ſciens illum in
aliquos malos vſus conuerſum,vt probatur in.l.ſi qs
cum ſciret.fi. reſponſo. ff.de vſuca. pro empto. Aut
loquimur in his qui non habent plenum ius in re-
bus,quas adminiſtrant;vt ſunt prælati.& hoc caſu ar
bitror procedere opi.Pe.Moueor,quia facilius quis
debet remoueri a tali adminiſtratione,quando non
habet plenum ius, quam quando habet plenum ius,
vt ipſa naturalitas demonſtrat.& probatur ex coniũ
ctione.c.noſtri.&.l.eum quem.C.de ſuſpec.tut.nam
in.l.eum quẽ.vt dixi,eo ipſo, quòd pendet lis de ſu-
ſpecto contra tutorẽ,debet abſtinere generaliter ab
adminiſtratione,hic verò in prælato nõ; quia habet
plus iuris,vt dixi ; ergò eadem ratione idem videtur
dicendum inter habentem plenum ius,& ius non ita
plenum ; quòd etiam videtur probari per dictum.c.
quia ea.& maximè procederet dicta opi.quando cõ
trahens ſciret prælatum cum quo contrahit , omni-
nò conſumpturum in malos vſus , vt.d.l. ſi quis cum
ſciret.fi.reſponſo.Secundo caſu princip.videtur mi-
hi dicendum,quòd regula ſit,quòd interdicta ſit oĩs
alienatio pendente lite de ſuſpecto , nec ſit neceſſa-
rium iudicis miniſterium.Moueor per tex. noſtrum
in fi.dum dicit, penitus interdicta,non autem dicit
interdicenda ; & ſic loquitur per verbum præteriti
temporis, nõ futuri;ergò nõ videtur neceſſaria ſen-
tentia,

tentia, vel præceptũ iudicis vt traditur in.d.c. si dili-
gẽti.de fo.cõpe.&.l.iubemus.§.sanè.C.de sacros.ec.
&.l.in criminali.C.de iur.om.ind.& ꝙ dixi in.c.Iu-
35 dæi.2.ĩ.de Iud.e. Secundo pondero † verbum, peni-
tus, propter quod videtur dicendũ, ꝙ ẽt si tex.loque
retur per verbum futuri temporis; tamen non requi-
reretur ministerium iudicis; sed ipso iure esset inter-
dicta, per not.in.l.& si legibus. C.si cont. ius vel vti.
pu.& no.d. An.in.d.c.si diligenti.dixi in.d.c.Iudæi.
& sic videt, ꝙ iste interim nõ possit alienare, & alie-
natio facta non teneat ipso iure; licet Inno.& D.m.
teneat cõ trariũ. Ad fugiendas tamẽ opi.ad cautelã,
iudex deberet, & posset interdicere. Aduerte tamẽ,
quia res, quę seruando seruari non possunt, videt ꝙ
36 possit alienare; quia † hoc nõ venit in generali ꝓhi-
bitione, per.l.lex quæ tutores. C.de admi.tut.& hoc
placet Inno.&.D.m.hic. Sed fortè hoc non est verũ.
Nec ob.l.quę tutores. quia illa nõ loquitur in suspe-
cto, nec de eo contra quẽ pẽdet lis; sed de eo de quo
non est suspicio. posset tamẽ saluari hoc dictũ si alie
naret res quę seruãdo seruari non possunt pro neces
sarijs expensis; vt dixi.s̄.secundum Host.& sentit Ar
chid.in.d.iuribus; probata verò veritate dilapidatio
nis, & prodigalitatis, remouẽdus est ab administra-
tione tẽporaliũ, & spiritualiũ, vt.c.qualiter.2.s̄.eo.
&.c.licet Hely.ĩ.de symo.& ibi per Io.An.& Arch.
in.d.c.Volateranæ ecclesiæ.&.c.quia ea.2.q.3.

De calumniatoribus Rub.

SVMMARIVM.

1 *Calumniari, quis dicitur.*
2 *Prauaricari quid.*
3 *Tergiuersari propriè, & impropriè dicitur.*
4 *Calumniatoris pœna.*
5 *Prauaricator qua pœna punitur.*
6 *Tergiuersator qua pœna puniendus.*

Ontinuatur hęc rub. hoc modo
ad præcedentes. Dictum fuit.
s̄.in ti.præced. de accusationi
b'; verum quia accusatores, &
delatores criminum quãdoq;
calumniantur. & propter hoc
puniendi sunt; ideò subijcit
hic rub. de calumniatoribus.
& pro euidentia dicendorum
Noto, ꝙ aliud est calumniari, & aliud pręuaricari, &
1 aliud tergiuersari. † Calumniari dicitur, qui falsa cri
mina cõtra aliquẽ intendit, scienter subaudi. vt.l.1.
§.calumniari.ff.ad senatusconsul. Turpil. canonizata
2.q.3.si quẽ pęnituerit.§. notandum. Vtrum aũt sit
differentia inter calumniam, & temeritatem, quo ad
expẽsas litis, vide no.in.l.1.§.1.ff.ad Turpil.& p Iac.
But.in.l.generaliter. C.de epi.& cle. & Bar.in consi-
2 lio quod incipit Andreolus. † Præuacari est aduersa
rio colludere, suas probationes veras dissimulando,
& falsas excusationes aduersarij sciẽter suscipiendo
2.q.3.d.§.notãdum &.l.1.&.2.ff.de calum.& de his
3 potest intelligi.c.1.&.2.ĩ.de colu.deteg. † Tergiuer
sari verò propriè dicitur ille, qui ꝓpria auctoritate
in totum desistit ab accusatione, vt.d.l.1.ad Turpil.
& in.d.§.notãdũ.& glo.in.c.fi.de collu.deteg.& hoc
modo sumitur propriè. quandoque tamen ponitur
impropriè ꝓ dissimulatione, occultatione, seu palia
tione, ita sumit̃ in.c.2.de re iud.lib.6. & ibi Io. An.
in nouel. super ver. tergiuersatione. &. 2. q. 1. §.in
manifestis.& ibi Arch. super dicto ver. tergiuersatio
4 ne. † Pęna calumniatoris est similitudo supplicij; qa
eadẽ pęna dẽt puniri calũniator, qua puniri debebat
accusatus conuictus. 2.q.3.c.1.&.3.&.l.fi.C.de ac.&
hoc si crimẽ erat ordinariũ. Si verò extraordinariũ,
imponitur illa pęna quę ꝓ talib' cõsueuit imponi. vt
l.fi.C.eo.&.2.q.8.c.quisquis. &.c.q crimẽ. & si fortè
eadẽ pęna imponi nõ pòt. imponitur alia, vt statim
dicã. ĩ.in.c.1.& probat.5.q.6.qui calumniã. † Pęna
5 verò prævaricationis est pęna eadẽ, sm quosdã. Sed
dicit. D.m. ꝙ punit̃ arbitrio iudicis. Facit qđ habet̃
in.c.1.ĩ.eo. Idem videtur velle Host. qui dicit, ꝙ pu
nitur extra ordinẽ. vt.2.q.3.§.notandum. ver. præua
6 ricator & vers. pręuaricatoriè. † Pęna tergiuersatoris
est quinque librarum auri, & amissionis famæ, vt.l.3.
ff.de præuari.&.d.§.notandum.&.l.1.ad Turpil. ita
dicunt * communiter doct. hic. Sed tu dic, ꝙ aliter, & Cõis opi.
aliter punitur. nã & quandoque punitur pęna extra-
ordinaria; quandoque pęna promissa pro exhibitio-
ne, vt.l.3.§.fin.de præuarica.&.l.4.de exhib.re. quan
doque verò certa parte bonorum. & de hoc dic, vt
dixi latius in.c.licet. s̄. ti. proximo. de materia antẽ
huius rubricæ habetur. 2.q.3.&.8.&.5.q.6. per totũ.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus calumniosè accusans Diaconum, subdiaco-
natu priuatur, publicè verberibus castigatur, in exiliũ-
q; mittitur.*
2 *Papa quandoq; alloquitur vnum in plurali.
Quodq; sit indicium talium litterarum ibidem.
Aliquando per ironiam aliquis appellatur Dominus
eod.num.*
3 *Innocentia criminari non debet.*
4 *Iniuria ex persona aggrauatur.*
5 *Sacratus dicitur is, qui in ordine sacro constitutus est.*
6 *Calumniator iudicis officio puniri debet.*
7 *Pœna qua veniebat imponenda accusato conuicto quãdo
non conuenit calumniatori, is debet alia pœna plecti.*
8 *Ecclesia quoq; clericum verberibus afficit.
Intellige tamen vt ibi.*
9 *Causa quandoq; remittitur cognoscenda ad eum qui gra-
uauit.
Quod intellige ut ibi.*
10 *Pythagoricorum opinio qua. Et ibi reprobatur.*
11 *In dubio præsumitur legem ponere ius generale, non spe-
ciale.*
12 *Iudicem sufficit pronuntiare accusatorem calumniatum
fuisse ex quo statim ipsi calumniatori venit imponenda
pœnam iuris.*
13 *In notorijs ordo Iuris non requiritur.*
14 *De Calumnia quis potest diuersimodè puniri.*
15 *Iudicis officium duplex, Nobile, & Mercenarium; & ibi
quòd ex vtroq; potest calumniantem punire.*
16 *Tertius modus puniẽdi calumniatorẽ est per accusationẽ.*

Qua

Quæ debet admitti intra tãtũ tempus, quantũ durabat accuſatio illius criminis de quo calumniator accuſabat.
17 *Iniuriarũ actione tam ciuiliter quam criminaliter agi poteſt contra calumniantem. Quòd procedit vt ibi.*
18 *Libertas inæſtimabilis res eſt.*
19 *Quartus modus puniendi calumniatorem remiſſ.*
20 *Calumniator eadem pœna debet puniri qua erat puniendus accuſatus conuictus.*
21 *Laicus calumnians clericum punitur arbitrio iudicis; ſi clerico ex crimine veniebat imponenda pœna depoſitionis.*

1 Cum fortius. †Subdiaconus calumnioſe accuſãs diaconũ,
ſubdiaconatu priuatᷓ, & publicè verberib⁹ caſtigatᷓ,
& in exiliũ mittitᷓ.h.d. Diuidit. Primo ponit cãm, ꝓ-
pter q̃ reꝑhẽdit. Secũdo, calũniatoris pęnã. Secunda
ibi, qa ergo. & in tex. ibi, attẽdite. dic tu, ſcilicet An
temi ſubdiacone. de quo in ſupraſcriptione. qui co-
gnouerat de principali cã; & ſic nota ſingulariter, ꝙ
qñque† Papa loquitᷓ vni in plurali; regulariter tñ ad-
2 uerte; qa tales literę falſæ pręſumuntᷓ, vt in.c. q̃ graue
ꝫ. de crimine fal. Sed fortè Papa hic ita ſcripſit; qa
iſte reputabat ſe magiſtrũ; vt videm⁹ ſæpe p experiẽ-
tiã, ꝙ patres alloquũtur filiũ in plurali, dicẽdo ironi
cè. Vos dñe Bartholomeæ qd feciſtis; verba tamen
tex. multum diſſonant a nota, tamẽ in ſupraſcriptio
ne nõ eſt niſi vnum nomen. ¶ Secundo no. ꝙ† inno
3 cẽtia nõ debet criminari. vnde Hieronymus ad Mar
ſil. inquit, Quid in homine tutum, ſi innocentia cri-
minoſa eſt? ¶ Tertio no. ꝙ† magis puniẽd⁹ eſt delin
4 quens contra clericos, q̃ cõtra laicos; quia ex qualita
te perſonæ iniuriã paſſæ aggrauatur delictum, vt hic
dicit gl. 2. ¶ Quarto no. ꝙ† conſtitutus in ordine ſa
5 cro, dr̃ homo ſacratus; & ita exponit Inn. ¶ Quinto
6 no. ꝙ† iudex debet ex officio punire calumniantem
accuſatorem; aliàs dignus eſt reprehenſione, de quo
7 latius. ꝫ. ¶ Sexto no. ꝙ† ſi pœna quæ veniebat impo
nenda accuſato conuicto, non poteſt cõuenire accu
ſatori calumnioſo, alia pœna puniri debet. de hoc in
8 glo. pe. ¶ Septimo no. ꝙ † eccleſia poteſt imponere
pœnam verberum etiam clerico; intellige tñ, dũmo
do ſit ſine ſanguinis effuſione. vt.c. in archiepiſco-
patu. ꝫ. de raptori. ſm Hoſt. & Io. An. itẽ põt impo-
nere pœnã exilij. & iura allegat. gl. fi. quæ faciũt ad
prædic. ¶ Vltimo colligit hic Io. de Imo. poſt Hoſt.
9 ꝙ † cã qñq; remittitᷓ cognoſcẽda ad eũ q grauauit.
Contrariũ no. in.c. accepta. ꝭ. de ap. Sed potes dice-
re ſm Hoſt. ꝙ hoc fuit factũ de partiũ volũtate, qd̄
eſt licitũ, vt ibi. vel dic, ꝙ hic nõ remittitᷓ negotium
cognoſcẽdũ, vel decidẽdũ p iſtũ vt iudicẽ; ſed vt exe
cutorẽ, cũ Papa declaret pęnã imponẽdã. ¶ Glo. 2.
colligit arg qd̄ probat multis iuribus. In fine gl. dic,
& ad ꝑdicta uide Ariſt. 5. Ethico. vbi reprobat opi.
10 Pythagoricorũ, † qui voluerunt, ꝙ cõtra paſſum eẽt
ſimpliciter iuſtũ, ſed nõ eſt verũ, vt ibi dicit; qa ſiqs
principẽ ꝑcutit, nõ vtiq; repercuti ſolũ oportet, ſed
grauiori pęna affici, qd̄ & hic ꝓbat. ¶ Gl. in. ver. pri
uari. op. ꝙ iudex nõ debuit poſſe ex interuallo puni
re calumniatorem ex officio ſuo, ſine noua accuſa-
tione, porrigẽda cõtra calũmniatorẽ, in qua neceſſa
ria eſt inſcriptio, vt. l. 1. C. de calum. & ſic Papa vr̃ fe-
ciſſe cõtra 1⁹. gl. ſol. plurib⁹ modis. In eadẽ ibi, ſpãle
eſt. dic, hęc ſo. nõ eſt bona; qa in dubio debem⁹ intel
11 ligere, † ꝙ decretalis ponat ius cõe, non ſpeciale,
vt no. in.c. ex tenore. de tempo. ord. Facit quòd no.
Ioan. An. in.c. ex parte. ꝭ. de teſt. In eadẽ ibi, vel for
tè iudices. dic, hæc ſecunda ſol. videtᷓ melior. & eſt ve
ra in ſe, videlicet, ꝙ licet iudex in ſentẽtia, qua abſol
12 uit reũ, nõ puniat calumniatorẽ; tamen† ſatis eſt, ꝙ
pronũtiet accuſatorẽ calumniatum fuiſſe; qa ſtatim
venit imponenda pęna iuris, quæ eſt talionis. 2. q. 3.
§. notandum. & l. 1. ff. ad Turpil. In eadẽ ibi, pęna nõ
impoſuerunt, dic, fortè ex eo quia dubitabatur de
pœna, cũ ipſius non videretur capax accuſator, pro-
pter inęqualitatẽ ordinis, quæ erat inter accuſatum,
& accuſatorẽ. In eadem ibi, vel verius. dic, hæc poti⁹
videtur ratio primæ ſolut. In. fi. gloſſ. dic, Vinc. dat
13 aliam ſo. videlicet, ꝙ crimẽ erat notoriũ, † ideò non
fuit neceſſarius ordo iuris, vt.c. euidẽtia. ꝭ. ti. primo.
vel ſolue ſecũdum Hoſt. ꝙ iſte diaconus appellauit;
quia ſubdiaconus accuſator non fuerat punitus. Nõ
ob. ꝙ appellans nõ debet remitti ad iudicem à quo;
quia, dicit ipſe, hoc proceſſit de partium cõſenſu. &
hoc fortè continebatur ſub iſta decis. & . ꝫ. D. m. hic,
poſt Bar. in. l. 1. §. 1. ff. ad Turpil. & l. Athletas. §. ca-
14 lumniator. ff. de infam dicit, quòd de† calumnia põt
quis pluribus modis puniri. Vno modo ex iudicis of
15 ficio† mercenario, & hoc caſu pęna debet imponi in
ipſa ſentẽtia, qua accuſatus abſoluitᷓ, vt. l. 1. C. eodẽ.
vel ſaltem per totam illam diẽ, qua lata fuit ſentẽtia
abſolutoria; quia in acceſſoris tanto tẽpore durat of
ficium iudicis, vt.c. cum appellationibus. de ap. li. 6.
& l. Paulus. 1. ff. de re iud. ſed poſt nõ põt; quia ei⁹ of
ficium expirat, vt. l. 4. C. depoſiti. Secundo modo po
teſt puniri officio iudicis nobili, quòd durat ẽt lata
abſolutoria; nã ex quo corã iudice quis deliquit, põt
tũc iudex ex ſuo officio nobili punire, vt. l. nullũ. C.
de reſti. & l. 2. §. ſi publico. ff. de adul. Ego latiſſimè
dixi in.c. qualiter. 2. in. 4. vel. 5. q. prin. ꝭ. ti. de accu-
ſat. ita põt intelligi tex. in. l. 1. §. 1. ff. ad Turpi. & tex.
noſter ſecundum hunc intellectum, nullam poneret
ſpecialitatem. Arbitror tamen, quòd hoc officiũ nõ
extendatur, vltra quam extenderetur tempus accuſa
16 tionis de calumnia. Tertio modo† poteſt puniri per
viam accuſationis, & hoc non eſt dubium, ꝙ etiam
poſt latam ſentẽtiam, & ex interuallo poteſt fieri, vt
hic in princ. glo. & l. 1. C. eo. debet tamen formari li
bellus accuſatorius cum requiſitis opportunis; & re
quiritur inſcriptio ſicut in cęteris. Aduerte tñ ſingula-
riter ſecundum Bart. ꝙ talis accuſatio debet admitti
dumtaxat intra tantum tempus, quantum durabat
accuſatio de illo crimine, de quo calumniator accu
ſauit, quòd notandum eſt. Facit. l. quęrele. C. de fal.
quòd arbitror limitandum quando vellet agere de
calumnia ad pęnam talionis; ſecus ſi propter calum-
niam vellet agere actione iniuriarum, quòd poteſt,
vt no. in. l. non ideò minus. & ibi per d. Barth. de Sa-
lic. C. de acc. Facit quòd no. Inno. in.c. ſolicitudinẽ.
ꝭ. de appel. nam tunc non poſſet agere, niſi infra an-
num, intra quem lis eſt conteſtanda, vt. l. ſi nõ conui
17 tij. C. de iniur. & aduerte etiã; † quia non tãtum põt
agi contra calumniatorem in cauſa criminali, actio-
ne iniuriarum, ſed etiam in cauſa ciuili, dummo-
do velit quis agere finito iudicio; quia talis poteſt
finito

finito iudicio criminaliter puniri de iniuria;licet cā
fuerit ciuilis.quòd tamē videtur intelligendū,ſi ca-
lumnia fuit expreſſa.Iſte eſt tex.ſingularis, ſm Bald.
in.l.ſi tibi.C.de liber.cauſa.ſecus,ſi fuiſſet tacita; qa
tunc ad excuſationem ſufficeret iuramētū. & ſic rñ-
det Bal.ad glo.in proemio inſtit.quæ vr̄ velle cōtra-
rium.Arbitror tñ hoc verū,ſi cā ciuilis eſſet grauiſſi
ma.vt puta,oīum bonorū,vel maioris partis, qa illa
æquiparatur criminali,vt.l.pp litē.ff.de ex.tut. &.§.
pp litem.inſti.eo.&ita loquitur.d.l.ſi tibi.C.de lib.
18 cauſa;qa loquitur in cauſa liberali. quæ† libertas res
eſt inæſtimabilis.vt.l.libertas.ff.de re.iur.&.l. filius-
fa §.ſm vulgare.ff.de leg.1.&no.prædicta;quia pere
19 grina ſunt.Quarto modo poteſt† puniri calumnia-
tor,ſm ſecundā ſolutionē,poſitā hic in gl.in.ver.vel
forte.quā declara.vt.s̄.dixi.In glo.in ver.verberib⁹.
dic,hæc glo.ſoluit contrariū .nam videbatur,ꝙ iſte
nullo modo deberet ſubijci verberib⁹, nec in exiliū
20 mitti.† cū calumniator debeat ſimili pœna puniri,
qua accuſatus ſi fuiſſet conuictus. Sed iſte diaconus
ꝓpter crimina ſibi oppoſita fuiſſet depoſit⁹, ſi fuiſ-
ſent digna depoſitione,vt.c.tuæ.de pęnis.igitur &c.
Sol.gl.dicit,& benè, ꝙ hoc fuit factum in ſupplemē
tum, quaſi velit dicere,ꝙ quia accuſator non potuit
puniri ſimilitudine pœnæ;quia accuſatus erat diaco
nus,& accuſator ſubdiaconus.ideò priuatur ordine,
quē habet,& in ſupplemētum caſtigatur,& in exiliū
21 mittitur.Et ſic habes vnū modū puniēdi laicū,† cle-
ricū calumnioſè accuſantem,in caſibus in quibus lai
co ꝑmittitur; quia arbitrio iudicis punitur, ſi ex cri
mine veniebat imponēda clerico pęna depoſitiōis.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiator in probatione criminis deficiens ſuſpenditur ab officio, & beneficio donec purget innocentiam ſuam. & nu.27.&.35.*
2 *Inquiſitio,etiam contra epiſcopū ad denuntiationē vnius poteſt admitti.*
3 *Cauſæ cognitione commiſſa,non dicitur cōmiſſa definitio.*
4 *Proceſſui plurium delegatorum ad indaganda, & referē da crimina an ſit credendum. Et ibi quòd non.*
5 *Calumniator licet nō ſe inſcribat,tenetur tñ de calumnia.*
6 *Calumniari quis præſumitur eo ipſo quòd non probat crimen de quo accuſauit. & nu.13. vbi plures ponuntur fallentiæ.& com.opin.*
7 *Denuntiatus,contra quem nō fuit plenè probatum,abſoluitur;nec eſt locus iuramento.vt ibi.*
8 *Pœna non ſolum imponuntur ad pœnitentiam delicti,ſed ad terrorem aliorum.*
9 *Fundans intentionem ſuam in negatiua,debet eam probare.remiſſ.vt ibi.*
10 *In accuſatione,vel pura, & ſimplici inquiſitione non eſt neceſſaria monitio,ſecus verò ſi procedatur per denuntiationem.de quo ibi.*
11 *Calumnioſè non accuſare qualiter quis probet.*
12 *Denuntiator quomodo purgetur.*
14 *Probationes luce clariores eſſe debent.*
15 *Deficiens in probatione accuſationis puniendus eſt, nec attenditur, an accuſatus potuerit ſe defendere nec ne.*
16 *Lex monet,ne quis proſiliat ad accuſandum,niſi prius paratis probationibus.*
17 *Accuſatus aliquando punitur vt criminoſus, & accuſator vt calumniator.*
Et eſt caſus mirabilis, vbi multa opin.referuntur,
18 *Qualibet cauſa,etiam colorata excuſat a dolo,& per conſequens a præſumpta calumnia.*
19 *Paria ſunt quòd quis probet per vnum teſtem tantum infamiam,& quòd præceſſerit fama per fide dignos.*
20 *Accuſator non debet puniri de calumnia,ſi aliqua iuſta cauſa mòtus eſt.*
21 *Semiplena probatio,non eſt probatio. Quia nullum & inſufficiens æquiparantur.*
22 *Calumniari ſolitus ſemper præſumitur calumniari.*
23 *Probare plenè dicitur,qui per duos teſtes omni exceptione maiores probat.*
Quod tamen Cyn.falſum credit.Cuius opin.com.reprobatur.
24 *Accuſator nil probans,præſumitur calumniari.*
25 *Coniecturis ſolum in incertis eſt locus.*
26 *Præſumptio calumniæ, quæ inſurgit ex non probatione, eſt præſumptio iuris tantum;non iuris,& de iure. Et ibi quid ſtatuendum per Iudicem.*
28 *Probatio earum quæ in aſſiduo ſunt admittitur per iuramentum.*
29 *Purgatio canonica eſt arbitraria.*
30 *Iuramentum calumniæ ſicut excuſat a præſumpta calumnia,ita antequam probatū ſit nō præſumitur calumnia, ſed poſt quam probatum non fuit.*
31 *Innocentia quandoq; probatur per proprium inimicum.*
32 *Denuntians, non tenetur ſe inſcribere ad aliquem pęnam.*
33 *Pœna eſt ſimilitudo ſupplicij.*
34 *Calumniator grauiori pœna punitur pro calumnia, quam accuſatus pro peccato.*
36 *Accuſans, & non probans,ſuſpenditur,ne facilè ad calumniam prælatorum prodeat.*
37 *Calumniator debet puniri eadem pœna, qua accuſatus conuictus.*
Et ſi non poteſt eadem,alia plecti debet.

1 Cum dilectus. †Denūtiator in probatiōe criminum deficiens, ſuſpenditur ab officio, & benefi-
cio,donec purget innocentiam ſuam. h. d. Diuidi-
tur,& in prima ponitur commiſſio.In ſecunda pro-
ceſſus examinatio, & denuntiāti abſolutio,ſecunda
ibi cum autem.In tertia ibi,vobis,ponitur pœna ca
lumnioſè denūtiātis.Et in tex.ibi,& infra,dic,quòd
decidit,ꝙ iudices proceſſerūt in cā, & eā remiſerūt
inſtructā ad Papam,& Papa deinde proceſſit, vt ſe-
2 quitur.Nota primo,ꝙ† etiā ad denuntiationē vnius
tm̄ pōt committi inquiſitio etiam contra epiſcopū,
vt dixi poſt Io.An.in.c.licet.s̄.tit.proximo.Secūdo
3 no.ꝙ† commiſſa cognitione alicuius cauſæ, non vi-
detur cōmiſſa diffinitio;ſed cognoſcēs debet remit
tere diffinitionē ad delegātē. de quo dic vt tradit in
c.1.de ſeque.poſ.& fruc.&.c.cū ſuper.s̄.de cau. poſ.
& ꝓpriè &.c.paſtoralis.§.quia verò.&.D.m.in.c.ſup
quęſtionum de offi.dele.Bar.in.l.a diuo Pio.ff.de re
iud.&.l.qui procuratorē.ff.de procur.&.l.& ſi nō co
4 gnitio.C.ſi cōtra ius.vel vti.pu. Tertio no. ꝙ† videt̄
credendum proceſſui plurium delegatorum dato-
rum ad indaganda crimina,& referēda.de quo.in.d.

c.di-

c.dilectus.de purg.can.&.c.cum a nobis.ſ̄.de teſt.&
c.cum ad ſedem.de reſtit.ſpol.&.c.fi. & ibi ponatur
ſecundum Hoſt. ſ̄.ti.primo.& ita ſimpliciter tran-
ſeūt doc.ſed cōtra hoc fortiter ob.l.diuus.l.2.& qđ
ibi no.Bar.ff.de cuſto.& exhi.reo.Sol.arbitror poſſe
dici quòd ideò nō creditur quo ad imponēdā pęnā;
quia erant ſolūmodo relatores & denūtiatores,qbus
non erat cōmiſſa vel delegata cognitio criminū, vn
de nō credit̄,niſi in lęuibus,vel in notorijs,vt.l.ea q
dē.C.de acc.ſed hic fuit delegata cognitio.¶ Quar-
5 to no.† ꝙ licet denūtiator nō ſe inſcribat,tenet̄ de
6 calumnia.de quo tñ.j̄.dicā.¶ Quinto†no. quòd eo
ipſo ꝙ quis non probat crimen de quo accuſauit vel
denūtiauit,præſumitur calumniari. de quo latius.j̄.
7 in gl.2.¶ Sexto no.ꝙ†denuntiatus cōtra quē crimē
non eſt ſufficiēter probatū, abſoluitur.nec eſt locus
delationi iuramēti.quāuis aliquid ſit probatum,pu-
ta,ſemiplenè.de quo dixi in.c.fi.de iureiur.¶ Septi-
8 mo†no.ꝙ pœnæ nō ſolum imponūtur ad pęnitētiā
delicti;ſed etiā ad terrorē aliorū;vt probatur in iuri
9 bus in glo.fi.allegatis.¶ Vltimo no.ꝙ†fundans intē
tionem ſuam ſuper negatiua , debet illam probare,
maximè vbi pręſumptio eſt contra eum.de quo dic,
vt dixi in.c.ſuper his.ſ̄.tit.prox.Glo.1.querit & ſol.
10 in.fi.dic.Nota hanc glo.†quòd licet quando proce-
ditur in accuſatione,vel pura inquiſitione non ſit ne
ceſſaria monitio; tamē ſecus eſt quādo inquiſitio cō
mittitur ad denuntiationem alicuius.contrarium ta
mē voluit glo.in.c.qualiter.2.in glo.magna in verſi.
& cum proceditur. de quo ibi dixi in.10.q.princip.
Glo. 2. colligit ſimile ex princ. & probat. demum
11 quæritur† qualiter quis probet non calumnioſè de-
nuntiaſſe.deinde in ver.& impropriè. ſentit contra-
riū;deinde quærit quę ſit pœna denuntiātis calūnio
12 ſè.Vltimo quærit†qualiter denuntiator purgetur. &
13 ſic reuertitur ad primam.q. In eadem ibi,† calūnia-
ri præſumitur.dic,in hoc artic.an in dubio quis præ-
ſumat̄ calumniari ſi deficit in ꝓbatione variæ fuere
opi.Quidā volūt ꝙ nemo p̄ſumitur calumniari, niſi
aliter probetur;& malè;quia contra text.noſtrum &
j̄.probabo.Alij volūt quòd iudex hoc pręſumet ex
qualitate accuſatoris & ex qualitate accuſati; quia ſi
ſit talis qui non coſueuit calumniari,ſed eſt bonæ fa
mæ,& opinionis,non præſumitur calumniatus;aliàs
ſecus. arg.C.ad.l.Iulia.de vi.pub.l.ſeruos.&.l ſi cui,
ff.de accu.&.ff.de re mili.l.non omnis. §.a barbaris.
& not.in.c.illo.de pigno.Aliæ etiam opi. traduntur
in iuribus.j̄.allegandis. Sed gloſſ. videtur hic face-
re regulam, quòd in dubio deficiens in probatione
videatur calumniatus,& hanc regulā ponit glo.in.l.
athletas. §.calumniator. ff. de infamib. & hæc eſt*
Cōis opi. communis opi. Doct.& traditur per Bar. in.l.1.§.1.
ff.ad Turpil.& tenet Archi.2.q.3.c. qui non proba-
uerit. cum multis alijs & probatur in. c. 1. de elect.
lib.6.& Inno.in.c.ſacro. de ſen. excom. & Doct.hic
Cōis opi. *communiter.¶ Ad hanc tamen regulam glo. in.d.
§.dat plures fallentias.Prima eſt quando ex neceſſi-
tate officij quis accuſat,vt in tutore,qui nomine pu-
pilli accuſat interfectores patris pupilli,vt.l. tutorē.
ff. de his quib.vt indig.&.l.2. C. qui accu. non poſſ.
¶ Secundo fallit quando ex officio pietatis quis in-
ducitur ad accuſandum,vt in matre accuſante inter-
fectores filij ſui,vel ècōtra.vt.l.4.c.eo. & l.calumnia
c.eo.¶ Tertio fallit,quando propter immenſum do
lorem quis accuſat. vt in marito accuſante adulteriū
cum vxore,vel vxorem de adulterio.l.quamuis adul
terij.C.de adult. ¶ Quarto fallit propter immenſi-
tatem, vt in accuſatore falſæ monetæ.l.1.c. de fal.
mo.¶ Quinto fallit in eo qui accuſat ex cauſa habi
ta a ſuo prædeceſſore,puta,accuſando illos,a quibus
teſtator,qui eum inſtituit hęredem, dixit ſe veneno
interfectum.l.qui cum maior.§.1.ff.de bo.lib.¶ Sex
to fallit, ſi ad id inducitur ex iuris neceſſitate, ne
aliàs puniatur . vt in hęrede qui tenetur accuſare
occiſores defuncti; licet teſtator nihil dixerit.l.1.
C.de his qui vt indig. &.d.l.tutore. ¶ Septimo fal-
lit, ſecundum Bar. in.l.1.§.1.ad Turp. quando quis
accuſat infamatum,nam ratione infamiæ excuſatur,
vt.l.miles § pe.ff.de adult. auth.hodie.C.de repud.
& hanc fallentiam ſequitur hic ſimpliciter. D.m.
Vinc.tamen hic,quem ſequitur Io. An.tenet contra
rium.vult enim quòd licet accuſator probauerit in-
famiam,quòd non per hoc excuſetur, etiam ſi reus,
cui propter infamiam indicta fuit purgatio, punia-
tur de delicto;quia non potuit ſe purgare. Hoc etiā
tenet Spe.in tit.de purga.ver.ſed pone in.3.parte.&
ſequitur ibi Io.An.in addi.& tenuit Bartho. Brix.in
ſua q.venerali.83.& Tancre. per c. qui non probaue
14 rit.2.q.3.&†quia accuſator debuit probationes lu-
ce clariores producere,vt.l.fi.C.de proba. canoniza
ta.2.q.8.ſciant.& eandem ſententiam ſequutus fuit
Damaſus in tractatu de pur.can.q.2. vbi addit quòd
15 †ex quo accuſator deficit in probatione puniendus
eſt,non attento an accuſatus potuerit ſe purgare,vel
non.Hanc eandem ſententiam ſequitur Bald. in.d.l.
16 athletas.§.calumniator. Monetur † quia lex monet
ne quis proſiliat ad accuſandum, niſi primo præpa-
ret ſibi probationes.vt.l.2.§.fi.ff. de adult. &.l.fi.C.
de proba. vnde non poteſt excuſari faciendo con-
tra legis præceptum.non ob.ſecūdum eum, iura per
Bar.allegata.videlicet.l.miles.§.pe. & d.auth.hodiè
quia loquitur in reo excusādo a crimine.& ſic habes
17 †caſum mirabilem in quo accuſatus punitur, vt cri-
minoſus;& accuſator,vt calumnioſus D.Ant.hic, li
cet non alleget Bar.aut dictas opi.videtur concorda
re dictas opi.videlicet quòd prima opi. habeat locū
quando infamia proceſſit a fidedignis. Secūda verò
opin .habeat locum quando non proceſſit a fide di-
gnis.vt no.in.c.qualiter.2.ſ̄.ti.primo.Tn aduerte qa
Vinc.& præfati Doct.videntur idem ſenſiſſe quando
a dignis fide proceſſit.& maximè,quia loquitur quā
do propter infamiam fuiſſet indicta purgatio, quæ
indici non debet, niſi pręcedente infamia a fidedi-
gnis; niſi diceres quòd de non fide dignis tranſiuit
ad fide dignos,per not.in.c.pe.j̄.de pur.can.& for-
te iſte nō probauit niſi de infamia nō fide dignorū;
licet aliter poſtea apparuerit iudici iudicāti purga-
tionē de infamia ꝓcedere à fide dignis.ſed poſito ꝙ
iſte probauerit infamiā proceſſiſſe à fide dignis, mi
hi vr̄ ꝙ opi.Bar.ſit verior.& eā ſequit̄ hic Io.de Imo.
18 & benè ; †qa quelibet cauſa ēt colorata excuſat a do
lo.vt.l.igit̄.§.fi.ff.de lib.cauſa.&.l. plagij. cū ibi no.
C.ad.l.Fauiā.de plag.& per cōſequēs a præſūpta ca-
19 lumnia.Præterea† nō videtur maior ratio quare de-
beat quis excuſari. quādo accuſator ꝓbauit per vnū
teſtem tantum,quā quādo fuit motus per famā prę-
ambu-

ambulam apud fidedignos existentem, & ideo vtro bi; idem videtur dicendum,vt.c.translato.de consti.Nec ob.q ideo debet puniri de calumnia; qa nõ plenè probauit; cum probationes debeant esse luce clariores &c.quia illud est verum quo ad hoc vt reus
20 condemnetur.non tamen per hoc sequitur,†q accusator debeat puniri de calumnia; si aliqua iusta causa mouit eum.Facit quod.j.dicam. & ita potest respondere ad motiuum Bal. forte tamen posset salua ri opi.Vinc.& sequacium.secundum quod dicam in 10.fallentia secundum d.Ant.Sed aduerte quia videtur quòd opi.Vinc.sit verior,& probatur in tex.nostro dum dicit, quòd fuit commissa inquisitio ad denuntiationem alterius;sed inquisitio non debet fieri,nisi præcedente infamia fidedignorum,vt.d.c.qualiter.2.š. ti.1. vbi latissimè dixi in 19. artic. prin.q.11.& sequentibus.&.c.inquisitionis.& tamen hic denũtiator suspéditur propter nõ pbata crimina sufficienter;ergo infamia non excusat.Sol.tex.non potest intelligi,quando iudex processit non præcedente infamia;quia de ea non fuit appositum, vt.c.2.de accu.li.6. sed hæc sol.non est generalis, vnde potes, secundo modo soluere,quòd hic fuit facta commissio inquisitionis, vt inquisitor dũtaxat cognosceret, & referret:& ideo non est necessarium,q prius inquiratur sup infamia.vide quæ dixi.š.ti.1.c.si.in.1.nor. &.14.artic. princ.vbi dedi tertiam sol.¶ Octauo fallit,si audiuit illũ accusator criminosum a fidedignis; secus si a vilibus.Facit.c.inqsitionis. j. de sen. excõ. vbi bonus est tex. Cõtrarium tamen tenet Vinc.sed potes dicere.vt dixi in præce.fal.¶ Nono fallit, si testes deceperunt accusatorem,promittentes & asserẽtes se scire,& postea defecerunt.no.glo.2.q 3.Paulũ itaq;.& idem tenet ibi Vgu. quòd tamen arbitror limitandũ,si erant tales testes, quibus esset credendũ; & qui fortè non iocosè aut ex læuitate loquerẽtur.qđ not. pro formandis artic.facit.l. obligationũ sublatã tia.ff.de ac.& ob.¶ Decimo fallit fm Vinc. si accusa

Cõis opi.

tor semiplenè probauit per vnum testem. hoc* communiter sequuntur Doc.hic.Tu aduerte,quia Arch. in.c.1.de elect.li.6.in fim. videtur tenere contrariũ.
21 nam†semiplena probatio nõ est probatio;quia nullum,& non sufficiens æquipollẽt,vt.c.ex tuæ.de cler. non resi.&.c.2.de transla.prala.&.l.quoties.ff.qui satisd.cogan.& pro opi.Archi.facit quòd dixi.š.in.7. fal.in opi.Vinc.Ego arbitror quicquid dicat Archi. in terminis suis, q in terminis nostris verior sit opi. Vinc. quia satis colorata causa excusat a præsumpta calumnia,vt.š.dixi in.7.fal. Hoc tamẽ limitat hic d. Ant. si modo alia nõ subesset cã pp q iste p̃meret
22 calũniatus.vt puta†qa alias eẽt solitus calũniari,per reg.semel.de reg.iur.lib.6.& no.in.l.si cui.§.isdẽ.ff. de acc.Bal.tñ.in.d.l.athletas.§ calumniator.simpliciter tenet,q probãs p vnũ testẽ nõ excuset.pro qua opi. adduco tex.nostrũ.q dicit,q nõ erat sufficiẽter pbatũ;ergo innuit,q aliqđ eẽt pbatũ,fm Hos.& ita vr intelligere Arch.2.q.3.calumniator. & Spe.in tit. de ac.§.fi.Sed posset rñderi,q nõ sequit de necessitate,nõ erat sufficiẽter pbatũ ; ergo erat pbatũ p vnũ testẽ,maximè oĩ exceptione maiorẽ, qñ fuisset indicẽda purgatio,saltẽ p iuramẽtũ ipsi reo,vt c.fi.& ibi dixi.š.de iureiur. quòd hic nõ fuit factũ. Mihi plus placet opi.q.š.tenui cõiũcta limitatione.d.Ant.forte tñ iudex ad cautelã maiorẽ, & vt fugiat opi. poterit adiũgere pprium iuramentũ ipsius accusatoris de ppria innocẽtia. Cogitabis;qa nũc venerũt in mẽtẽ. ¶ Vndecimo fallit,si accusator pbasset per duos testes,quorũ pbationes fuissẽt reprobatæ,fm Vin.hic, quem seq.Io.An.& Spe.eo.ti.in fi.Hoc tñ limitat.d. An.qñ reprobati sũt pp infamiã eorũ; secus si ex eo qđ dixerũt falsũ,vel fuerũt corrupti.Ego verò arbitror vtrũq; dictũ d.An.limitadũ.nã qđ dixit de infamia sit verũ,qñ accusator ignorasset illã,vt singulariter no.gl.fi.in.c.1.de elec.li.6.Itẽ limita qđ dixit de falsitate, vel corruptione qñ pducẽs corrupisset,vel sciuisset eos falsos ; aliàs in dubio præsumitur ignorasse.Facit.l.verius.ff.de pba.& hoc sequitur hic Io. de Imo.& ex prædictis arbitror concludendũ,q aut accusatus plenè probat intentionem suam, & reus
23 debet damnari.Et dicitur†plenè, aut sufficiẽter pbare, si probauit per duos testes omni exceptione maiores,per.c.in omni.de test.licet Cy.fuerit in mirabili opi.q in causa criminali duo testes non sufficiunt,per.l.fi.C.de prob.sed reprobatur* communi
24 ter, & benè,& sequitur hic.d. An. Aut†accusator nihil probat;& tunc præsumitur calumniatus.Fallit in casib'.š.adnotatis. & idẽ arbitror in omnibus alijs similibus casib', in quibus fuisset motus ex iusta causa,quam probare tenetur.Et sic videtur hoc plurimũ pendere in arbitrio iudicis;& hoc voluit glo. nostra in.fi.& benè. Aduerte, quia etiã in casibus prædictarũ fallẽtiarũ, & alijs similibus,in quibus quis prima fronte excusatur a præsumpta calumnia,nõ autã manifesta, per.l.in senatus.§.eos.ff.ad Turp.& ibi tenet Bar.secundum vnum intellectum. & idem Bal. in.§.

Cõis opi.

25 calumniator.& ratio est;quia† in incertis,non certis locus est coniecturis, vt.l.continuus.§.cum ita.ff.de
26 ver.obli.& ex prædictis patet fm Bar.q† præsũptio calumniæ,quæ insurgit ex non probatione, est præsumptio iuris tantum;non autem iuris,& de iure. & ideò admittitur probatio in contrarium, & sic innocentiæ.vnde not.dicit Bart.se putare,quòd iudex antequam puniat de calumnia, debet statuere terminum ad probandum innocẽtiam accusatori. sed.D. m.dicit hic,q hoc videtur prima si õte cõtra tex. nostrũ;quia Papa hic mãdauit statim illũ suspẽdi,& eũ suspensũ teneri,donec se purgaret, & sic incepit a suspensione. & dicit hic Hosti. quòd ideò Papa mandauit hic admitti probationem innocentię,& nõ suspendi simpliciter;quia iste aliquid probauerat, ideò tamen non sufficienter.allegat.auth.de iud.§.fortè.Sẽ
27 tit ergo,† quòd deficiens in probatione regulariter venit puniendus,nec admittitur probatio innocentiæ;nisi aliquid pbauerit,quòd est cõtra Bart.D.m. putat posse distingui,q aut accusatori deficienti iudex vult simpliciter statim imponere pęnam momẽtaneam;& hoc non debet,nec potest facere;quia esset minus inhumanum,& rigorosum, cum ille fortè potuisset habere legitimam causam,vnde debet admittere probationẽ innocentiæ,vt.c.1.in.fi.de elec. lib.6.& ita procedat opi.Bar.quòd arbitror verum, maximè quando quis offerret probationes incontinenti,vt.l.1.C.quando pronoc.non est nec. Aut iudex vult imponere pœnam successiuam cum limitatione,douec se purgauerit. & ita potest intelligi tex.noster.vnde non placet opi.Host.quòd ex toto defi-

deficiens in probatione, non admittatur ad proban
dam innocẽtiam. Posset tamen saluari, scilicet, quan
do vellet se purgare solum per proprium iuramen-
tum. ¶ In eadem glo. ibi, quòd iuramentum suum.
28 dic, pro hac glo. facit, quia † eorum, quæ in animo
consistunt, admittitur probatio iuramento, vt not.
glo. Instit. §. aliæ. & in iuribus allegatis in glo. hic.
Sed aduerte; quia sequeretur, ꝙ faciliter posset ex-
cusari à calumnia, præstando iuramentum. Item
aduerte, quia glo. in fi. videtur velle, quòd istud sit
arbitrarium, & sic potuit admittere, vel non admit-
tere probationem per proprium iuramẽtum, Hosti.
hic dicit sufficere solum iuramentum, quia tex. non
loquitur propriè de purgatione canonica. opi. glo.
in fi. plus placet. D.m. quia tex. dicit, quòd canonicè
29 debet se purgare. † & purgatio canonica est arbitra-
ria, vt. ĩ. de purga. cano. per totum. 2.q.5. omnibus.
&. c. consuluisti. & Io. de Imo. dicit, quòd glo. fortè
30 voluit, ꝙ † sicut iuramentum calumniæ excusat à pręe
sumpta calumnia, secundum not. in auth. generali-
ter. C. de epi. & cler. ita & hic arbitror dici posse, ꝙ
in dubio antequam appareat non probatum, non
præsumatur calumnia. sed postquam apparet non
probatum, præsumitur; sed innocentia potest pro-
31 bari ex causis. s̃. dictis, & quandoq; per proprium
iuramentum, quando quis aliquid probauit; sed nõ
sufficienter, vt loquitur tex. noster, aliàs nimis esset
absurdum, ꝙ simpliciter sufficeret iuramentum. &
arbitror hoc esse arbitrarium, vt dicit glo. in fi. sed si
esset aliqua ex causis prædictis, & iudex aliter arbi-
traretur, iustè appellaretur, nisi aliæ circunstantiæ
confunderent istam causam. ¶ In eadem glo. ibi, pœ
na ergo illius. dic. Sed contra hanc glo. & tex. oppo.
32 quia † qui denuntiat, non tenetur se inscribere ad ali
quam pœnam etiam extraordinariã, vt. c. super his.
33 s̃. tit. primo. ergo &c. ¶ Item oppo. quia † pœna est
similitudo supplicij, sed denuntiator agit ad pœni-
tentiam; ergo sibi sola pœnitentia erat iniungenda.
34 Sol. Inno. hic simpliciter dicit, ꝙ hic † grauiori pœ-
na afficitur denuntiator propter calumniam, quam
denuntiatus propter delictum, quia denuntiatus
conuictus solum fuisset compulsus ad agendam pœ
35 nitentiam. Sed † denuntiator calumniosus suspendi-
tur ab officio, & beneficio. D. Zaba. dicit, ꝙ tex. de-
bet intelligi, ꝙ hic agebatur ad certam pœnam. Sed
dicit. D.m. ꝙ ista est restrictio ad tex. vnde debet in-
telligi, ꝙ hic agebatur ad pœnam certam, & contra
communem intellectum Doct. qui simpliciter in-
telligunt, ꝙ procedat cum agitur ad pœnitentiam,
& verba minimè sunt mutanda &c. Item ad hoc al-
36 legat tex. in fi. dum dicit. ꝙ † iste suspenditur ne de
facili quis prosiliat ad infamiam prælatorum. Vnde
intelligit. D.m. tex. nostrum in denuntiatione, quæ
fit ad pœnitentiam, & ad contraria respondet, & pri
mo ad primum, ꝙ non valet argumentum. Iste se nõ
inscribit, ergo non tenetur ad pœnam calumniæ,
tolle instantiam, ille qui agit de crimine contra ele-
ctum non confirmatum, se non inscribit, vt. c. super
his. s̃. tit. primo. & tamen iste punitur de calumnia,
vt. c. 1. de elect. lib. 6. vnde iste denuntiator, licet nõ
teneatur se inscribere, quia agit ad pœnitentiam, ta-
men si deficit propter infamiam, quam conatus est
inferre denuntiato, debet puniri; quoniam infama-
re est graue delictum, de pœnit. distin. 1. homicida-
rum. 6. q. 1. c. deteriores. & c. ex merito. dixi in. c. fin.
s̃. tit. 1. & ratio est, quia nisi iste puniretur, de facili
quis prosiliret ad infamandum. Ad secundum argu-
mentum respondet, ꝙ hoc fuit inductum in odium
calumniosi, ꝙ puniatur similitudine supplicij, sed si
non reperitur similitudo supplicij, debet puniri alia
pœna condecenti, vt dixi in. c. præceden. Ego arbi-
tror, ꝙ neuter intellectus sit verus, nam secundum
37 do. Zaba. † deberet puniri pœna priuationis, vt. c.
tuæ. ĩ. de pœn. & si nõ posset similem sufferre, debe-
ret fustigari, & in exilium mitti, non autem suspen-
di, vt. c. præced. Vnde arbitror, ꝙ tex. noster debeat
intelligi in eo, qui denuntiauit ad pœnam, quòd pa-
tet ex commissa inquisitione super veritate crimi-
num. Sed iste talis non fuit prosequutus inquisitio-
nem, quòd patet, quia se inscripsisset, de quo hic ni-
hil dicitur. Et ideò tex. cum ministerio dixit proba-
tum non esse sufficienter, & sic loquitur imperso-
naliter; non autem dicit non probauerit. Item facit
tex. dum dicit, ne prosiliant ad infamiam prælato-
rum. vnde cum iste solum infamauerit, nec prosecu-
tus fuerit, infamauerit tamen ad pœnam, & sic tenue
rit quoddam medium inter pœnitentiam, & pœnã;
ideò etiam Papa elegit mediam viam istum suspen-
dendo ab officio, & beneficio. Vel dic, ꝙ potest in-
telligi etiam in eo, qui fuit prosecutus inquisitio-
nem, dummodo intelligamus, ꝙ crimina obiecta
non essent talia, quę post peractam pœnitentiam im
pedirent ordinis executionem. Nam qua ratione
pœna imponenda per inquisitionem in alijs crimi-
nibus est arbitraria, vt. c. inquisitionis. s̃. ti. 1. eadem
ratione, pœna deficientis in probatione debet esse
arbitraria. Facit quòd dixi. s̃. in rub. Sed in impe-
dientibus ordinis executionem non proceditur;
quia pœna est certa, vt. d. c. inquisitionis. & ne aliqđ
pro spiritualibus exigatur, vel promittatur.

De symonia. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Symonia inter crimina primum locum obtinet.*
2 *Crimen læsæ maiestatis est minus symonia.*
3 *Symoniæ definitio.*
4 *Symonia sola voluntate quo ad ecclesiam non committi-
tur, sed benè quo ad Deum.*
5 *Ecclesia non iudicat de occultis.*
6 *Verbum studiosè, quare in definitione symoniæ ponatur.*
7 *Voluntas signis exterioribus non declaratur.*
8 *Virtus, & vitium in voluntate consistunt.*
9 *Symonia est hæresis, sed largissimo modo sumpta. vt nu-
me. 15. & 16.*
10 *Fides, & infidelitas consistunt in intellectu.*
11 *Multæ sunt voluntariæ commutationes.*
12 *Spirituali quicquid annectitur, spiritnale videtur.*
13 *Papa spiritualia potest vendere, & emere.*
14 *Iudex vendens sententiam dicitur symoniacus.*
17 *Symonis Magi socia Senecies fœmina.*
18 *Symon hæreticus, & ibi eius opin. de creatione mundi.*
19 *Symoniacus tunc verè dicitur hæreticus, quãdo affirmat
spiritualia posse vendi.*

20 *Symonia secundum exteriorem protestationem dicitur quadam hæresis.*
21 *Verbum emptionis comprehendit omnem alium contractum non gratuitum.*
22 *Anima per se,corpus per animam viuit.*
23 *Spiritualium differentia.*
24 *In annexis,non semper idem ius.*
25 *Papa potest committere symoniam aliquando. remissiuè,*
26 *Symoniaca sententia quæ dicatur.*
27 *Symoniæ conuentionis descriptio secundum Host.*
28 *Symonia à quo dicta.*
29 *Quis fuerit primus symoniacus.*
30 *Giezita qui,& vnde.*
31 *Spiritualia vendens appellatur Giezita.*

Ontinuatur hæc Rubtica
ad præcedentem hoc or-
dine. Supra visum de accu
satoribus,& calumniato-
1 tibus, nunc restat videre
de criminibus. verum qa
inter † crimina primũ lo-
cum obtinet symonia, vt
ĩ.eo.c.per tuas. &.1.q.fi.
c.fi.vnde author tractaturus de criminibus præmisit
de symonia. Et aduerte, quia licet aliqua crimina
dicantur maiora respectu maioris pœnæ, quæ impo
2 nitur,vt.d.c.per tuas.&.c.licet.§.pen. vt est † crimen
læsæ maiestatis,tamen in veritate minus est, quia pl⁹
est offendere diuinam maiestatem, q̃ principis, vt
ĩ.de hæret.c.vergentis. Vel dic,ꝙ præmittit de sy-
monia, quia videtur crimen magis frequentatum;
ideò prius illi obuiandum. Sed pro declaratione di-
3 cendorum,quæro quid sit symonia. Sol.dic,ꝙ † est
studiosa voluntas,seu cupiditas emendi,vel venden-
di spiritualia,vel spiritualibus annexa, secũdum Da
masum,& Doct.& vide glo.1.q.1.in summa,quę nõ
ponit illa verba,spiritualibus annexa. Sed hæc descri
4 ptio non videtur bona. Innuit enim,† ꝙ sola volun-
tate cõmittatur symonia, quod videtur falsum quò
ad ecclesiam,licet quò ad Deum sit verum, vt.ĩ.eo.
c.tua.in fi. Nam si quis tali intentione intrauerit mo
nasterium,vt aliquid daret,licet nullo intercedente,
licet postea aliquid det,nõ videtur committi symo-
nia,nec ab illo consortio retrahendus, nec monaste
rium illud recipiens tenetur restituere. de quo artic.
dicam in.c.fi.ĩ.eo.nam ea quæ sola intentione com
mittuntur quò ad ecclesiam, non videntur punien-
5 da,quæ † non iudicat de occultis.32.q.5.Christiana.
&.ĩ.eo.c.sicut.2. vide etiam de hoc Host.eo.ti.§.1.
6 & dic, ꝙ † verbum studiosa ponitur ad excludẽdum
7 voluntatem,† quæ signis exterioribus non declara-
tur, secundum Archid. quia illa ab ecclesia non pu-
nitur,vt dixi.& sic cessat contrarium. Et hoc ponit
Archid.1.q.1.in glo.summæ. Vel dic,secundum B.
Thomam, ꝙ studiosa ponitur ad designandum ele-
ctionem,quæ principaliter pertinet ad virtutem, &
8 vitium. Verbum † autem cupiditas,videtur denotare
vitium,quia oẽ vitium,& peccatum penes voluntatẽ
est.& intellige de voluntate deducta ad actum,& sic
quæ non stetit in meris finibus voluntatis. Sed con-
tra prædictã diffinitionem multipliciter opponitur
9 vltra Doc.& primo sic.† Symonia est quędã hęresis,
vt.ĩ.eo.c.per tuas.&.2.q.5.quanto. & de quo aliqd
dicetur in.c.licet hely.ĩ.eo. Sed hæresis est infideli-
tas,vt.c.1.de hæret.sed infidelitas non consistit in vo
10 luntate,sed in intellectu sicut † fides, vt tradit̃ in.c.1.
s̃.de sum.trin. ergo symonia non tm̃ diffinitur per
11 voluntatem. Secundo oppo.† multæ aliæ sunt volun
tariæ commutationes,præter emptionem,& vendi-
tionem,vt permutatio,cum si. ergo insufficiẽter di-
citur,dum dicitur solum vendendi,& emendi. Ter-
12 tio opp.† omne ꝙ est spirituali annexum, videt̃ spi-
rituale,vel saltem iure spirituali censeri, vt cle.2. de
iudi.vt in reg.accessorium.de reg.iur.lib.6.ergo su-
perflua sunt illa verba,vel spiritualibus annexa. Et
ideò fortè glo.1.q.1.in sum.illa non posuit. Quarto
13 oppo.† Papa,secundum quosdam, potest vendere,
vel emere aliquid spirituale,vt.c.cum pridẽ.de pact.
&.c.ex parte.de of.deleg.& statim dicam in.c.1.er-
go vendere,vel emere spirituale, non est symonia.
14 Vltimo oppo.† iudex qui vendit sentẽtiam dicitur
committere symoniam, vt not.glo.in.c.vendentes.
1.q.3.sed sententia non est quid spirituale, nec spi-
rituali annexum, ergo non est bona diffinitio. Sol.
ad primum contrarium respondetur, ꝙ non est ve-
15 rum,ꝙ symonia † sit simpliciter hæresis; sed largissi-
mè,vt dicam in.c.firmiter. de hæreti. quia dicuntur
hæretici,hoc est peccatores,sed ipsum peccatum nõ
16 est hæresis,vt ibi dicam. Vel † dicuntur hæretici sy-
moniaci ꝓpter primitiuos discipulos Simonis Ma-
17 gi,& cuiusdam † mulieris,quæ vocatur Senecies,quæ
fuit socia turpitudinis ipsius Simonis. Vel põt dici,
vt colligitur ex dictis B.Tho.2.2.q.201.ꝙ dicuntur
18 hæretici ab inuentore,hoc est, ab ipso † Simone,qui
& ipse hæreticus fuit,dicebat.n.mundum creatũ,nõ
à Deo,sed à quadam superna virtute, vt dicit Isido.
lib.Etimo.& B.Augu.lib.de hæresibus. Vel dic,sm
19 Inno.in.c.quoties.ĩ.eo. ꝙ † ita demum symonia est
hæresis,si aliquis affirmaret spiritualia posse emi,vel
vendi.& ita etiã dicit Archid.1.q.1.fertur.&.6 q.1.
§.licet. Vel dic,declarando ꝙ sicut religio consistit
in quadam fidei protestatione;quam tamen interdũ
quis habet in corde, ita & vitia opposita religioni,
habent quandam protestationem infidelitatis, hoc
est ex ipsa perpetratione, licet quandoq; non sit in-
20 fidelitas in mente. Vnde † secundum exteriorem ꝓ-
testationem symonia dicitur quodãmodo hæresis,
quia in hoc,ꝙ aliquis vendit donum Spiritus sancti,
quodammodo protestari videtur se esse dominum
spũalis doni,quod est hæreticum. Si tamen hoc non
gerit in mente,non est hæreticus,vide B.Tho. in di-
cto loco.¶ Ad secundum argumentum rñdetur, ꝙ
21 † verbum emptionis comprehendit omnem alium
contractum,non gratuitum,vt.c.1.ĩ.eo. Facit ad ea
quæ dixi in.c.fi.s̃.de accu. Ad tertium argm̃ respon
det̃ p.c.si quis obiecerit.1.q.3.& qđ ibi not.nam si-
22 cut † aĩa viuit per seipsam,corpus verò ex vnione ani
23 mæ;ita † quędã sunt spũalia, quę p seipsa sunt spũa-
lia,sicut sacramentã,& alia huiusmodi. Quędã verò
dicuntur spiritualia ex eo ꝙ adhærent ipsis, vt.d.c.si
24 quis obiecerit. Item † non est verum simpliciter,ꝙ
idem ius sit in annexis,qñ sunt separabilia, & vnum
potest stare sine alio,vt tradit. d.reg.accessorium.
25 ¶ Ad quartum argm̃ rñdetur,ꝙ † non est verum, ꝙ
Papa nõ possit committere symoniam, de quo dicã
ĩ.c.1.

26 ꝑ.c.1.Ad vltimũ argumentũ rñdetur, ꝙ † illa non
est propriè symonia, vt traditur in.d.c.vendentes.ni
si sit snia super spiritualibus, quæ vendatur. Hosti.in
27 summa.eo.tit.§.1.dicit ꝙ † symonia cõuentionis q̃
à nullo alio describitur, ita potest describi, ꝙ est spi
ritualium, vel ipsis annexorum ꝑcedente pacto ꝓ-
missionis, conditionis, seruitij, præcum, vel cuiusli-
bet tẽporalitatis receptio; probatur.1.q.1.c.si quis
neq;.&.1.q.2.quam pio.ſ. de pac. pactionis de re.
permu.quæsitum. de ęta.& qua.tuam.&.ꝑ.eo.tua.&
28 ibi Hosti.¶ Vltimo † quæro, vnde dicatur symonia.
glo.q.1.in summa dicit, ꝙ à Simone Mago. & benè
29 †Ipse enim primus fuit, qui in nouo testamẽto vo-
luit emere gratiã Spiritus sancti ab apostolis.dicitur
30 † & symonia cupiditas Giezita. vñ Giezitæ dicunẽ
à Giezi seruo Elisei qui primus in veteri testamẽto
petijt bona tẽporalia ꝓ gratia.de quo Regũ.libr.3.
c.5.&.1.q.1.qui studet.&.c.cito turpẽ. &.ꝑ.eo. non
satis. vnde propiè venditor spiritualium dicitur
Giezita, vt dicit glo.in summa.1.q.1. & Hosti.§.2.
in summa.

CAP I.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus pro ordine cõferendo, nec ministri, nec notarij aliquid temporale exigere debent.*
2 *Pastellus quid.*
3 *Accessorium esse debet eiusdem naturæ cuius est principale.*
Quod extenditur, tam pro chartis, & quauis alia scriptura, quam in ordine.ibid.
4 *Quod directè fieri non potest indirectè quoque prohibetur. Et ibi multa in materia exempla.*
5 *In ordinatione interuenit Episcopus, & notarius.*
6 *Pro ordine prohibetur uedum extorsio, sed & voluntaria donatio.*
7 *Archidiaconus vocat promouendos.*
8 *Modus ordinandi antiqua decretalis.*
9 *Minister intelligitur de quolibet ministrante in ipsa ordinatione.*
10 *An ex pacto, vel pro labore notarius possit recipere aliquid ab ordinando. Et an sponte oblatum. & num.30.*
11 *Notarius ab Episcopo salariatus nil debet recipere, si non est saluriatus distinguitur, vt ibid.*
12 *Notarij officium in ordinatione non est necessarium.*
13 *Curiæ actio nostra esse debet informatio.*
14 *In curia Ecclesiastica symonia, & in seculari.l.Iulia de ambitu non habent locum. Et vbi verum.ibid.*
15 *An Papa ex pacto recipiens pecuniam pro collatione beneficij committat symoniam.*
16 *In positiuis Papa non ligatur propria constitutione.*
17 *Peccatum ex maioritate personæ, in dignitate constituta aggrauatur.*
18 *Papa est principalis dispensator, non absolutè dominus bonorum Ecclesiast.*
19 *Papa recipiens pecuniam pro collatione beneficij spiritualis; comittit symo. Quod intellige, vt ibid.*
20 *Pro collatione beneficij, vel prælatura confertur executio clauium, vt ibid.*
21 *Alienum parochianum quis non potest absoluere, nec in alterius ecclesia sine Rectoris silentia celebrare.*
22 *Vendens executionem ordinis videtur vendere ordinem. & sic donum Dei.*
23 *Ordinatio prouenit ex dono Dei, non Papa.*
24 *Virtutis laus in actione consistit.*
25 *Christus quare eiecit de templo columbas vendentes, et numularios.*
26 *Homagium præstare, vel quid tẽporale pro spirituali dare symoniacum est. Et quomodo intelligendum sit ibid.*
27 *Papa non debet facere id per quod status ecclesiæ decoloretur.*
28 *De Papa ad alium non infertur.*
29 *Ludens ad zardũ cum episcopo ligatur constitutione episcopi excommunicati, licet episcopus non ligetur.remis.*
31 *Verbum dare liberalitatem demonstrat.*

In ordinando.

Breue est; potest tamẽ sic sum-
1 mari. † Episcopus pro ordine ab eo conferendo,
vel ministri, aut notarij nihil temporale exigere de-
bent.h.d.& duo sunt dicta. secundum ibi pro ordi-
2 natione. Et in tex. ibi, pastellis. dicꝰ, † qđ licet alia
possit significare; tamen hic propriè accipitur pa-
stellus pro parua pastæ massa; quia etiam cera est in
3 modum pastæ. ¶ Nota primo † ꝙ sicut principale
debet esse gratuitum; ita & omnia accessoria, & cir-
cunferentia; vnde non solum prohibetur episcopus
aliquid pro ordine recipere; sed & omnes alij sui mi
nistri, & etiam non solum pro ordine; sed nec pro
chartis, aut alia quauis scriptura, ne fraus commit-
4 tatur, †ne fiat indirectè, qđ directè fieri non potest,
vt hic dicit gl.& hunc tex.perpetuo not.Si statutum
esset in ciuitate, ꝙ starius frumenti nõ vendatur nisi
soldis.xx.quia venditor hoc casu non potest dicere,
volo tantum pro mẽsuratione, nisi esset ad aliud of-
cium deputatus; quia tunc deberet habere tantum
quantum mereretur ille labor; quia alias fortè vellet
facere, vt illa bona mulier quæ nolebat vendere bo-
uem sine musicula, de musicula petebat.xj. Floren.
de boue vnum. Quod no. contra illos, qui vt frau-
dent gabellas ponũt vinum vendendum paruo præ-
tio; sed nolunt vendere sine castaneis, de quibus
non soluunt gabellas. Et etiam contra illos qui
mutuant centũ, vt recipiẽti vendant frumentum ca-
riori prætio, quam ille emeret, si non reciperet mu-
tuum. & talis committit vsuram, vt videbimus.ꝑ.
de vsuris. & prædicta etiam probantur in regula, cũ
5 quid vna via.de reg.iur.lib.6. ¶ Secundo not.ꝙ† in
ordinatione interuenit episcopus minister, & nota-
6 rius, vt.ꝑ.dicetur. Vltimo not. ꝙ† ab ordinando
nõ solum est prohibita extorsio pro ordine; sed nec
volũtaria donatio recipienda est, vt dicã.ꝑ. ¶ In gl.
2.in fi.dic, ꝙ si tex. intelligitur de Archid. illud qđ
dicit text.ꝑ.de voce. debet intelligi de voce, qua
7 †ipse Archid. vocat promouendos, vel expone, &
melius. Minister id est diaconus. xxiij.distin. dia-
conus. & quod dicit tex. de voce, dic, id est lectio-
ne Euangelij, secundum Goffre.& hoc magis con-
8 sonat † antiquæ decretali, in qua dicebatur, qđ in
ordinando episcopus manum imponit, euãgelicã
lectionẽ minister legit confirmatoriã epistolã no-
tariꝰ scribit, & hæc cõtinebanẽ sub isto &.ꝑ.& dic,
9 ꝙ tex.loquutus fuit ꝑ verbũ, † minister, vt ostẽderet

qđ habet locum in quibuſcunq; miniſtrantibus
in dicta ordinatione. ¶ Glo. ſuper verbo, vendere,
colligit; deinde op.& ſol. ponendo opi.in.fi.dic, hic
10 ſunt duo examinanda. Primum † an ex pacto nota-
rius, vel ſimil. pro labore poſsit aliquid recipere ab
ordinando. Secundo vtrum ſponte, & gratis oblatũ
poſsit ab ordinando recipi. Quo ad primum Doct.
11 hic concludunt, ꝙ aut † notarius eſt ab epiſcopo ſa-
lariatus. & nihil debet recipere; aut non, & tunc aut
eius officium eſt adeo neceſſarium, ꝙ ſine ipſo non
poſsit fieri ordinatio, & nõ poteſt aliquid recipere,
vt dixi in primo not. alias ſecus. vnde Inno. vult ꝙ
etiam ſi notarius, qui non habet ſalarium ex publi-
co aliquantulum plus recipit debito, ſi eius officium
non erat neceſſarium, quam ſit eius labor propter
facti magnitudinem, non peccat. Sed D.m. hic di-
12 dit, ꝙ non videt, † ꝙ officium notarij ſit neceſſarium
ad ordinem conferendum. & ideò dicit, ꝙ ſimplici-
citer dici poteſt, ꝙ notarius iuſte recipit, ſi non ha-
bet ſalarium ex publico, prout faciunt notarij cu-
riales, qui exigunt pro ſcripturis pecuniam; quia nõ
habent ſalarium ex publico, & Papa tolerat. & ſic
13 † actio curiæ debet eſſe noſtra inſtructio, arg. c. ſigni
14 ficaſti. de homici. vel dic, † ꝙ ſymonia non habet lo
cum in curia; ſicut nec in curia principis habet lo-
cum lex Iulia de ambitu, vt not. glo. 82. diſt. pręsby-
ter. &. 1. q. 6. c. fi. &. ff. ad. l. Iul. de ambitu. qđ verum,
ſecundum Hoſti. in his quæ ſunt ſymoniaca; quia
prohibita. ſecus in his, quæ ſunt prohibita; quia ſy-
moniaca, qa ab his debet curia abſtinere pręcęteris,
arg. c. cũ ab omni. de vit. & hon. cleri. maximè; qa
per ea decoloratur ſtatus eccleſiæ. 12. q. 2. & ſi illi. &
15 ex prædictis deciditur quæſtio not. Vtrum † Papa
recipiens pecuniam ex pacto pro collatione bñficij
cõmittat ſymoniam. D.m. hic dicit, ꝙ hãc. q. non re
perit tactam à Doct. niſi ꝙ do. Cardi. Flo. dicit qđ
16 non; quia titulus beneficij eſt iuris poſitiui, & † in
poſitiuis Papa non ligatur propria conſtitutione, vt
c. propoſuit. de conceſ. præben. & hoc ſenſit Hoſti.
dum dixit, ſunt ſymoniaca; quia prohibita à iu-
re poſitiuo. Sed tu dic, ꝙ imo hanc. q. tangit Archi.
12. diſt. c. 1. vbi dicit poſt B. Tho. ꝙ Papa poteſt cõ-
17 mittere ſymoniam ſicut alius; quia † peccatum tan-
to grauius eſt quanto maiorẽ obtinet locũ. 40. diſt.
18 homo Chriſtianus. licet enim † res eccleſiæ ſint ei⁹;
tamen ſunt vt principalis diſpenſatoris, non vt do-
mini, vt dicit Archi. 1. diſt. ius ciuile. vnde ſi recipit
ꝓ aliqua re ſpuãli pecuniã de reditib⁹ eccleſiæ, nõ
caret vitio ſymoniæ, & idẽ ſi recipit pecuniã ab ali-
quo laico; licet non de bonis eccleſiæ. & hanc con-
cluſionem tenuit B. Tho. 2. 2. q. c. 1. in fi. ſed D.m.
latius hic, & in. c. extirpandæ. §. quia verò. ſ. de
præben. in repet. in. fi. concluſionis concludit, qđ
19 † ſi Papa recipit pecuniam pro beneficij ſpiritua-
lis collatione, vel inſtitutione, cõmittit ſymoniam;
ſi talis bñficij adminiſtratio, vel executio concernit
poteſtatẽ, vel adminiſtrationẽ clauium, aut officia.
aliàs ſecus; licet alio crĩe inuoluat, ſubdẽs, ꝙ vtroq;
caſu; & quo ad Deũ, & quo ad eccleſiã militantẽ mi
nimè tut⁹ exiſtit ille qui pecuniã dat ꝓ tali bñficio.
Habet ergo dicta concluſio tres partes. Prima pro-
20 batur; quia † per collationem bñficij, vel prælaturæ
confertur executio clauium in actum quæ in ordina
tione fuit collata ſolum in habitu. 16. q. 1. ecce. &. c.
21 ſe. ꝙ patet; quia † alienum parochianum, quis ab-
ſoluere non põt, nec in alterius eccleſia celebrare ſi-
ne licentia rectoris. 16. q. 1. cunctis. 8. q. 1. per to. &
22 ꝫ. de pęnit. & rem. omnis. c ſi. ergò † vendendo or
dinis executionem, videt vẽdere ipſum ordinem, &
donum Dei. 1. q. 1. c. ſi quis obiecerit. & eſt gl. ſing.
in. c. licet. ꝫ. de pęnis. & ſic licet titulus bñficij ſit iu-
ris poſitiui; tñ ordo eſt iuris diuini, & ipſius execu-
tio, & ſic vendendo executionẽ, videtur vendere do
23 num Dei; quia † illa prouenit ex dono Dei, & nõ
Papæ. de pęnit. diſt. 1. verbum Dei, & ordinis execu-
tio dicit ordinis perfectio. 1. q. 1. perfectionẽ. vnde
24 Cicero primo officiorum dicit, ꝙ † virtutis omnis
laus in actione conſiſtit. vendere igit, vel emere di-
ctã executionẽ, eſt ſymonia. 1. q. 1. pſbiter. &. q. 3. al-
tare. hoc aũt eſt vtroq; teſtamento prohibitũ. 1. q. 1.
qui ſtudet. &. c. Petrus. Itẽ quia Deus prohibuit ec-
25 cleſiã in figura. 1. q. 3. ex multis. vbi † Chriſtus non ſo
lus eiecit de templo vendentes colũbas, hoc eſt ſpi-
ritum ſanctum; ſed ẽt nũmularios ad denotandum
venditores eccleſiaſticorũ beneficiorum. cum ergo
hoc ſit à Domino prohibitum, ergò Papa non excu
ſatur. 25. q. 1. ſunt quidam. ad idem bonus tex. ex di
26 ligenti. ꝫ. eo. vbi tex. † dicit ꝙ præſtare homagium,
& ſic dare aliquid tẽporale pro ſpirituali ſymonia-
cum eſt, & noſcitur contrarium diuinis, & humanis
legibus. & dicit ibi glo. hoc eſſe contra vtrunq; te-
ſtamentum, & hæc ꝓcedunt qñ executio beneficij,
vel officij concernit diuina; ſecus ſi ſolum admini-
ſtrationẽ temporalem, vt in hoſpitali in quo non
committit ſymoniã; quia ipſe prohibuit. vnde dici-
tur ſymoniacum; quia prohibitum. & hoc modo
ꝓcedit ſimilitudo q̃ dixi de. l. Iul. ambitus. dicit tñ
27 D.m. ꝙ vtroq; caſu debet Papa abſtinere; qa † non
debet id facere per qđ decoloret ſtat⁹ eccleſiæ. 1. q.
7. c. & ſi illa. 25. q. 1. igit. no. in. c. & ſi Chriſtus de iu-
reiur. Vltima pars cõcluſionis probatur ꝙ alius, qui
28 dedit pecuniam vtroq; caſo ligetur; quia † licet cõ-
ſtitutio papalis non liget Papam; non tñ ſequitur, ꝙ
alter non ligetur etiam in eo facto in quo non liga-
tur Papa. vide Io. Andr. in. c. cui licet de reg. iur. in
29 Mercur. vbi concludit ꝙ † ludens ad zardũ cum epi-
ſcopo ligatur conſtitutione epi excõicãtis ludentes
ad zardum; licet epiſcopus non ligetur. de quo lati⁹
dicam in. c. vniuerſitatis. de ſent. excom. ¶ Quo ad
30 ſecundam principalem q̃ſtionem, videlicet, an † ſpõ
te oblatũ poſsit ab ordinãdo, recipi. tex. videtur ꝓ-
31 bare, ꝙ nõ, pp † verbum dare poſitum in fi. qđ de-
notat liberalitatem, vt. l. rem legatam. ff. de alimen.
lega. Hoſti. dicit, ꝙ exactio prohibetur. ſed ſi gra-
tuitum datur ſine aliquo pacto tacito, vel expreſſo,
non improbatur, per. c. ſi. quæſtiones. ꝫ. eo.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus in eccleſia per pecuniam expelli non debet, vt alius intrudatur.*
2 *Taliter, dictio, ſimilitudinis nota.*
3 *Beneficio nemo ſine accuſatore priuandus.*

Qui

Qui alium. Non summatur, quia breue. Noto primo, q non solum non est licitū
1 †dare pecuniam pro beneficio consequendo; sed p danda etiam vacatione beneficij, ad hoc vt dans postea illud consequatur. Potest etiam intelligi tex. de eo qui fecit aliquem expelli de beneficio per pecuniam, & etiam postea per pecuniam illud recepit. Quòd vr probari ex qualitate pœnæ pp duplicem symoniam, quia p symoniam commissam in beneficio, non vr q quis sit deponēdus ab illo, vt dixi in c. cum.P.&.c.inquisitionis.de accus. & hoc quando p viam inquisitionis, prout etiam intelligitur tex. no-
2 ster. Probatur etiam† per dictionem, taliter, positā in tex. quæ est nota similitudinis, vt not. in.c. de multa.de præben.&.c.dudum.de elect. ¶ In fi. glo. dic secundum Goff. q iste tripliciter peccat, quia committit symoniam, auaritiam, & inuasionem, vt.c.dudum.2.de elect. Extra glo. oppo.de.c.1. de off. ordi. vbi quis videtur iustè expelli, etiam per brachium secularem. Sol. Host. dicit hoc esse verum, qñ ille qui tenebat, tenebat iniustè. Facit.c.dilectus.ͳ.eo.de homici.postulasti.& sequitur Io. And. ¶ Vltimo op
3 ponitur, † dicitur hic, q iste deponatur. contra, quia sine accusatore non debet quis deponi. Sol. Goffr. intelligit, si iste fuit accusatus, & conuictus. 2.q.1.c. sicut.&.c.nihil. Hosti. verò dicit eum deponendum, etiam si per viam inquisitionis hoc constiterit, & sequitur.D.m.quia tex. loquitur indistinctè.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Catholicus quilibet admittitur ad accusandum de crimine symoniæ.& nu.7.& 8.*
2 *Argumentum à minori, vel à maiori, valet.*
3 *Inferior superiorem accusare potest.*
4 *Infidelis, etiam in symoniæ crimine, non admittitur ad accusandum.*
5 *Testis à parte exoratus, non dicitur suspectus.*
6 *Christus non erat redarguendus ab aliquo, propria authoritate.*
9 *Testes an possint compelli ad testificandum.*

1 **Si dominus.** †Quilibet catholicus admittitur ad accusandum de críe symoniæ.h.d. sm vnum intellectum, vel ad testificādum, sm alium. Secunda ibi, non igi-
2 tur. ¶ Not. primo, q † validum est argm à minori, vel à maiori; verbi gratia, licet accusare maiorem, ergo minorem, vt in reg. cui licet quòd est plus. ¶ Se-
3 cundo not. q † inferior pōt superiorem accusare, p batur in.c.licet.&.c.veniēs. s̄.de accu. ¶ Tertio no.
4 ad † contrarium, quòd non catholicus non admittitur ad accusandum, etiam de críe symoniæ. ¶ Vlti-
5 mo not. q † testis præcibus exoratus per partem, vt ferat testimonium, non dicitur suspectus. ¶ In gl.1. ibi, Iudæ, dic sm Io. And. melius diceret Iudæo. Nā verba sequentia non fuerunt dicta Iudæ, sed Iudæo percutienti Christum, cui dicebatur, sic rādes Pontifici, vt habet Io.c.18.& ita debet corrigi. glo. seq. in eo quòd dicit Iudas, posset tū saluari. Vel dic, sm Goff. quòd tex. intelligitur de illa authoritate, Quis ex vobis arguet me de peccato? quæ habetur Io.c.8. & hoc magis placet Host. propter verbum accusandum in tex. Sed dicit Goff. quòd hæc authoritas p
6 bat contrarium, cum probet, quòd nullus eorū erat dignus redarguere, nec† Christus redarguendus erat aliquo modo ppria authoritate. Facit tex. dum dicit, vt veritatem afferat. quòd videtur magis referri ad attestationes. In glo. pen. in fi. dic, de hoc artic.
7 an† quilibet admittatur ad accusandum, vel testificandum de symonia. dicetur in.c.per tuas.ͳ.eo. de accusatione dic, vt dixi in primo nota. & in iuribus
8 allegatis. Aduerte tamen, quia tex. non dicit, q quilibet catholicus admittatur; sed dicit q nō quilibet catholicus est repellendus. de quo dic, vt dixi in.c.
9 cum.P.de accusa. In glo. fi. dic, † an in criminalibus quis possit compelli testificari, dic vt traditur p Doct.& ibi dixi, in.c.delictorum. de testi.cog. Vel dic sm Io. And. quòd primo est exorandus; deinde compellendus per iudicem, vel per partem.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacus, pendente accusatione, remouetur ab administratione.*
2 *Papa ius ordinarium obseruare debet.*
3 *Lite pendente quando quis priuetur suo officio. remis.*
4 *Symoniacus an sit ipso iure suspensus.*
Et an possit prohiberi à iudice, ne celebret. et nume.9. remisiuè.
5 *Symoniacus in ordine etiam occultus, est ipso iure suspensus; & scientes diuinaq audientes ab eo peccant. Nec absoluitur, nisi vt ibi.*
6 *Symoniacus in beneficio manifestus, est suspensus etiam quò ad alios, & non potest absolui, nisi vt ibi.*
7 *Episcopus non potest dispensare cum symoniaco accusato, si ipse commisit cum eo symoniam. Quæ tamen procedunt vt ibi.*
8 *Symoniacus in beneficio, non est suspensus quò ad alios, sed quo ad se, nec audientes ab eo sacra peccant. Reuerti turq ad ordinem suum, vt ibi.*
10 *Infamatus satis quis dicitur, si de symonia constat.*
11 *Infamia à fando dicta.*

1 **Accusatum.** †Symoniacus, pendēte accusatione, remonetur ab administratione diuinorum. h.d. cum.c.seq.
2 Noto primo, † q etiam Papa necessitatur ad seruandum ordinem iudiciarium, qd' intellige de necessitate ordinaria, non de absoluta, vt.c.proposuit. de
3 concess.præb. Secundo not. casum, in quo lite pendente quis priuatur quasi possessione sui officij. de quo latius in gl. Glo.1. format duo cōtraria, & sol. In eadem ibi, quantumcunque sit occultus. dic. hæc glo. vr cōtrariari sibi; nam primo dicit, quòd symoniacus est simpliciter suspēsus, etiam si sit occultus, deinde in ver. non tñ quò ad alios. dicit, quòd quo ad alios, nō est ipso iure suspēsus; sed pōt dici, q præcedens

cedẽs pars limitatur per istam. Sed vt intelligas tex.
4 & glo.distingue duo membra. Primum,an† symoniacus sit ipso iure suspensus. Secundum,an possit à iudice prohiberi,ne celebret. Circa primum,dic,ꝙ
5 aut est† symoniacus in ordine,etiam occultus, & est ipso iure suspensus, & alij scientes, audientes ab eo diuina,peccant. 32.dist.§.verum.& Inno.in.c.tanta. ꝭ.eo. Nec prodest renuntiare beneficio,nisi cum eo dispensetur, cum quo solus Papa potest dispensare. 1.q.1.erga. Nec pñia iuuat,quia tales nõ possunt pęnitere,cum rem, quasi furtiuam habeant.14.q.6. si res.Facit reg.peccatum.de reg.iu.lib.6. Aut quis est
6 symoniacus† in beneficio.& dic,ꝙ si est manifestus, est suspẽsus etiam quo ad alios, vt.d.§.verum.& no. Inno.ꝭ.eo.c.tanta.& hoc facit pro opi.D.m.de qua dixi.ŝ.in.c.1.in illo artic. an Papa possit cõmittere symoniam. & hoc casu, licet quis renuntiet beneficio, tamen eget dispensatione. Sed cum eo potest
7 Episcopus dispensare, † dummodo non sit ille qui symoniam commisit.1.q.5.præsentem. & hæc procedunt in sciente symoniam commissam,Secus si eo ignorante;vt puta,quia pater,vel alius pro eo pecuniam dedisset,arg.d.c.præsentem. Aduerte tamen, quia eo ipso,ꝙ sciuit, debet dimittere beneficium, nisi cum eo dispensetur. & dispensare potest solus Episcopus, sm ꝙ statim dixi.not.ꝭ.eo.c.sicut.&.c.
8 nobis. † Si verò est occultus,tunc quò ad se est suspensus,sed quò ad alios non;& audientes diuina ab eo,non peccant. Aduerte tamen,quia si renuntiaret beneficio, posset post peractam pœnitentiam suum ordinem exercere;sed beneficio retẽto non potest, quia retentio videtur obstare pœnitentiæ, per reg. peccatum.de reg.iur.lib.6. Ad secundum membrũ
9 dic,ꝙ† aut est notorium, & debet solum prohiberi, non deponi, vt not.in.c.inquisitionis.in princ.ŝ.de accus. Aut non est notorium,nec grauatur infamia, & non debet prohiberi,vt hic dicit glo. in princ. & hoc est propter atrocitatem criminis concurrente infamia, vt not.in.c.inter.de purga.cano. & not.Io. An.in.c.1.de accu.lib.6.Non obst.contrarium glo. quia tex.non dicit,ꝙ debeat suspendi; quia suspensus est ipso iure.Sed dicit,ꝙ debet prohiberi. Et sic respicit factum,non ius.Item secundum Io. And.potest dici,ꝙ etiam potest suspendi ab homine, vt excommunicatus.de hoc dicetur in.c.ita quorundam. ꝭ.de iudæ. Aduerte,qa arbitror,ꝙ in symonia hoc
10 sit speciale,ꝙ† satis dicatur infamatus quis. si de symonia apparet per vnum testem.Licet enim ista nõ
11 sit infamia,quæ† dicatur à fando,tamen habet effectum infamiæ, vt dixi in.c.qualiter.2. de accusa. in decima.q.princ. Et prædicta probãtur in.c.sicut. ꝭ.eo. & ibi dicam.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacus dicitur hæreticus.*

2 *Papa an possit accusari de symonia. & ꝙ non,nisi tribus casibus,de quibus ibi.*

Quoties. Idem dicit quod præcedens,nisi ꝙ illud loquitur in accusatione. hoc verò in inquisitione. & illud loquitur in symoniaco in genere,istud in symoniaco in ordine. & sic non
1 potest argui de superfluitate. Not. ꝙ† simoniacus dicitur hæreticus. qđ intellige,vt dixi in rub.ŝ.eo.
2 & tandem.D.m.hic quærit, † vtrum Papa possit accusari de symonia. & concludit ꝙ non, nisi tribus concurrentibus, de quibus not. glo.40.dist. si Papa. Tu dic, ꝙ etiam illis non concurrentibus posset accusari,scilicet,si assereret symoniam non esse sibi ꝓhibitam.secundum quòd dixi.ŝ.in rub.&.c.1. & sic se posse committere, vel symoniam non esse peccatum.sed tunc deberet accusari,vt hæreticus.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacus deponendus est.*

2 *Sicut vt similitudinariè,ita & causatiuè,vt hic, quãdoq; accipitur.*

3 *Eliminare quid.Et quid propelli.ibidem.*

4 *Symonia pestis appellatur,& quare.Item tabes,rabies, & hæresis.ibidem.*

5 *Signis,& præsumptione verisimili, etiam in grauissimis criminibus,quis punitur. Quod etiam procedit in hæresi,et vt ibi.*

6 *Propter sola signa,non læuia, vel propter probationem veritatis ab vno teste,potest iudex quem prohibere,donec veritas appareat. Non tamen potest priuare,nec deponere.*

7 *Ad priuationem beneficij in crimine symoniæ non sufficit vnus testis omni exceptione maior. & alter particeps criminis,& muneris.*

8 *Vnicus testis præcedente fama non coniungitur cum ea ad plenè probandum in crimine symoniæ. & est communis opin.*

9 *Probata symonia per vnicum testem, & infamiam, vel aliam præsumptionem,debet statim ille contra quẽ probatum fuit,prohiberi ne sacra ministret. & ibi quid postea agendum sit,si vel probatum fuerit, vel non.*

10 *Homicidium est horribilius,symonia verò grauius crimen.Quod intellige vt ibi.*

1 Sicut. Simoniacus† deponendus est.h.d. & in tex.ibi sicut.dicit Io.And. ꝙ
2 licet dictio† sicut, ponatur regulariter similitudinariè, vt not.in.c.sicut.ꝭ.de excess. ꝓla. Hic tñ ponitur causatiuè.vide glo.fi.in.c.quoniam.ŝ.de off.dele.& glo.in.c.examinata.de confir. vti.vel inuti.Et in tex.ibi ita, dicit Io.And. ꝙ debet
3 exponi pro ideò. Et in tex. ibi eliminari.dic,† hoc est,extra limen poni.& ibi propelli. dic, id est proculpelli.quæ not.pro intellectu statutorum. Noto
4 primo,ꝙ† symonia appellať pestis, quia sicut pestis inficit hoiem,& eius plures consocios, ita & symonia inficit symoniacum, & ab eo scienter audientes diuina. Appellať etiã Tabes,vt.c.seq. Aliqñ rabies, vt.c.si dominus.ŝ.eo. Aliquando hæresis, vt.c.pced. Et hic not.quando velles orare in detestationem sy-
5 moniæ.Secundo no.†ibi,vt eius signa.casum specialem,in quo in crĩe grauissimo punitur quis per sola signa,hoc est p verisimiles præsumptiones. Regulariter.n.in criminalibus ꝓbationes debent esse luce clario-

clariores,vt.l.fi.C.de proba.2.q.8.sciant.5.q.6.Epiphanium.Idem dicimus in hæresi, in qua sufficit leue argm.l.2.C.de hæret.Quod tamen plene probandum est,vt ibi dicitur.& tradit Inno.in.c.literas. de præsumpt.de quo in.c.cum contumacia. de hæreti. lib.6.Dicit tamen Inno.ꝙ dato ꝙ nulla signa probentur,si tamen grauis sit infamia, debet remoueri. Goffr.intelligit de signis euidentibus, per quæ reus conuincatur,per.d.l.fi.&.11.q.3.c.eorum. Ego verò arbitror distinguendum, ꝙ aut quærimus,an iudex possit prohibere,an possit suspendere, an verò
6 possit deponere. Primo casu dico,ꝙ†propter sola signa,non tamen læuia,vel per probationem de veritate per vnum testem, potest prohibere,donec veritas appareat.Ita potest intelligi iste tex. vnde quod in cap.præcedentibus operatur infamia, hic operatur probatio vnius testis. Et sic potest intelligi iste tex.licet videatur aliquantulum obstare verbum, eliminari. Sed deponere,aut suspendere,primo non videtur ꝙ possit;cum probationes, quantum ad hunc effectum,debeant esse claræ.Et hoc expressè probatur in.c.sicut.§.de testib.vbi tex.expressè vult,quòd
7 ad†priuationem beneficij propter crimen symoniæ non sufficiat vnus testis omni exceptione maior, & alter particeps criminis, & muneris. Posset tamen intelligi singulariter iste tex. etiam in depositione, hoc modo; ꝙ de symonia appareret per signa, hoc est per præsumptiones non leues,& per vnum testẽ; vnde coniungerentur hic etiam in causa criminali, & ad pœnam probationes diuersi generis; licet regula sit in contrarium,vt latius dixi in.c.fi. de iureiuran.& hoc erit speciale in symonia. Sed plus placet præcedens opin. per not. per glo.2. in.d.c.sicut.
8 de testib. quæ expressè vult, quòd † vnus testis non coniungatur cum fama ad plenam probationem in crimine simoniæ.& illam glo.communiter* sequun-
9 tur Docto.per rationes,quas allegat. Sed†si probatur de symonia per vnicum testem solum, aut p infamiam,vel aliam præsumptionem nõ leuem;debet iste statim prohiberi ne diuina ministret. Et si probatur veritas,debet deponi.Et si non probatur,indicitur ei purgatio. Vel potest intelligi,ꝙ claruerint per vnam personam,hoc est,facta fuerunt clara, vna persona deferente, & probationes legitimas deferente. ¶ Glo. prima fortificat tex. Deinde format duo contraria,& soluit.In fi.Dic,secundum Host.ꝙ
10 †homicidium est horribilius, sed symonia est grauius quò ad inficiendum, vt dixi.§. Dicit tamen D.m. ꝙ si est talis symonia,quæ sit hæresis,quòd est grauius. Sed si non incidit in hæresim quò ad eum ꝙ committit,& in quẽ committitur, est grauius homicidium, licet symonia fortius inficiat characterem.

Cõis opi.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacum possunt accusare personæ criminosæ.*
2 *Casus in quo specialiter seruus potest dominum accusare.*
3 *Symonia sola ipso iure suspendit à celebratione diuinorũ.*
4 *Meretrix quare ordinariè ad accusationem, & testimonium non admittatur.*
5 *Circa idem ex generali dispositione non debet duplex specialitas induci.*
6 *Symoniacus in ordine est præcisus ab ecclesia. Et nullus præcisus potest celebrare.ibi.*
7 *In alijs criminibus, præterquàm in symonia infectos tolerat Eccles.& pœnitentes admittit.*
8 *Peccator præcisus an vitari debeat. & ibi de excom.ꝙ non.& de symo.ꝙ sic.*
9 *Meretrix quæ dicatur.& ibi pulchrè.*

1 Tanta. Symoniacum†accusare possunt, & seruus,& meretrix,& quilibet criminosus.h.d. ¶ Not.primo,
2 casum†specialem,in quo seruus potest esse in iudicio contra dominum illum accusando, scilicet, de symonia.Regulariter enim seruus contra dominum in iudicio esse nõ potest.l.vix certis. ff.de iud.3.q.4. c.pen. Et maximè in iudicio accusatorio,vt.l.qui accusare.ff.de accusa.&.2.q.1.prohibentur. ¶ Secun-
3 do not. † ꝙ crimen,seu peccatum ipso iure in alijs, quàm in symonia,non suspendit quem à celebratione diuinorum. ¶ Vltimo not.ꝙ dispositio quãtuncunque generalis admittens criminosum ad exercitium regulariter sibi prohibitum, non intelligitur admittere meretricẽ; nisi de ea fiat specialis mẽtio. Probatur hoc in tex. quia dicit, quòd admittuntur omnes criminosi. Et in fi. dicit, &†meretrix.& sic
4 communiter* dicunt Doct.propter ipsius vitæ vilitatem. Ego arbitror, quòd in casu nostro dictum Doc.sit verũ,ex eo; quia in meretrice duę sunt causę ꝓhibitionis,scilicet qualitas sexus; quia mulier regulariter de crimine publico non est legitima accusatrix,vt.l.de crimine.C.qui ac.non pos.canonizata 15.q.3.de crimine. Secunda causa est,quia criosa,& vilissimæ vitæ. Vnde in casu nostro licet tex. locutus fuisset simpliciter per verbum, quilibet criminosi;
5 non tamen fuisset admissa meretrix. Nec†circa idẽ ex generali dispositione videretur inducta duplex specialitas. Facit tex. not. in.l.si quando. C.de inoff. test.&.l.1.C de dot.promis. Idem dicerem in alijs delictis publicis,vel exercitijs,in quibus quis prohiberetur,& propter sexum, & ꝑ crimen. Secus autẽ in exercitijs,in quibus qualitas sexus non obesset;qa tunc forte veniret.Et sic ex prædictis patet, ꝙ etiam alia mulier alio crimine irretita nõ fuisset legitima accusatrix, licet non esset meretrix, nisi hic fuisset facta expressa mentio. ¶ Glo.2.oppo.quòd etiam alius peccator non symoniacus possit celebrare; & dat quatuor solutiones. Deinde quærit quis possit dispensare,& quando.In eadem ibi,vel sic dato.Dic sm.D.m.licet prima solutio videatur magis colora-
6 ta,non est tamen bona; quia†symoniacus in ordine est præcisus ab ecclesia; ergo nulla specialitas in eo; quia etiam nullus alius præcisus ab ecclesia potest celebrare. & tamẽ tex.videtur velle,quòd in eo sit spe-
7 cialitas. Sed glo.voluit dicere,quòd†in alijs cribus toleratur,& penitens admittitur; sed in symonia nõ admittitur. & in hac generalitate est specialitas. Aliæ sol.glo.communiter impugnantur. Vnde Inn. quem cõiter* sequuntur Doct. dat aliam sol.videli-
8 cet,quòd†alios peccatores,etiam precisos,dummodo ab ecclesia tolerentur,non tenemur vitare etiam in diuinis;quia etiam ab excõmunicato tolerato, & occulto,licet audire diuina. 6.q.2.si tñ. de consec.

Cõis opi.

Cõis opi.

dist.2.c.non prohibeat.&.c.cum non ab homine.de
sen.excom. Nisi vitarentur vt erubescentes poeniten
tiam agere, vt not.Inno.in.c.vestra.de cohab.cler.&
mu. Simoniacus verò in ordine, quamuis occultus,
vitandus est.32.dist.§.verum. Nam licet ipse confi-
ciat corpus Christi vt quilibet alius.1.q.1.c.si iustus
fuerit.&.c.seq. tamen de iure celebrare non potest,
etiam post peractam poenitentiam, vt.c.inquisitio-
9 nis.de accu.in princ. In glo.fina.in fi. Dic, sed† quæ
dicatur meretrix.Sol.glo.34.distin. dicit, ꝙ dicitur
meretrix, quæ admisit.xxiij.millia hominum, per.c.
disciplina.45.dist. Vel quæ admisit quadraginta, vt
ꝭ.de cler.excom.mini. Vel dic & melius, ꝙ dicitur,
cuius turpitudo venalis est.32.q.4.meretrices. Qđ
intelligo, quādo palam prostituitur in lupanari, vel
taberna, vel simili loco. Et qualiter dicatur se palam
prosternere. vide tex.in.l.palam.ff.de ritu nup. & li-
cet nisi semel se in lupanari prosterneret, dicetur
meretrix. Nisi occultè faceret, vt faciebat vxor Ne-
ronis.in alijs verò locis non. Nisi admitteret omnes
sine delectu, vt not.in.d.l.palam. Et vide not.in.l.3.
C.de epi.audi.&.c.inter opera.de spons.

C A P. V I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Symoniacum est recipere præmium pro ingressu religio-*
nis, & alijs rebus, de quibus ibi.
2 *Religionis ingressus est quid spirituale, & pro eo nil tem-*
porale accipi debet.
3 *Symonia committitur, siue à principio aliquid exigatur,*
siue ex pacto reditus annuus pro beneficij institutione,
vel collatione promittatur.
4 *Agentes, & consentientes symoniæ, symoniaci sunt.*
5 *Consuetudo non excusat in symonia remissiuè.*
6 *Duplex practica pro recipienda pecunia sine vitio pro*
ingressu religionis.
7 *Appellatione pecuniæ quid veniat.*
8 *An religiosi, quibus sunt concessæ ecclesiæ ad vsum, con-*
cedendo omnes fructus, possint recipere annuam pen-
sionem. & ibi ꝙ sic.
9 *Aliud est censum imponere, vel augere, aliud leuare.*
10 *Contractus spiritualis, & temporalis non debent com-*
misceri.
11 *An Cardinales beneficia commendata possint renuntia-*
re, retenta sibi pensione annua. & ibi not. cautelam.

1 Non satis. Simoniacū est reci-
pere prætium ꝓ in-
gressu religionis, ꝓ
Prioratibus, vel capellis concedendis, pro prælatis
instituendis, pro concedenda sepultura, pro chris-
mate, vel oleo sancto, pro benedictionibus nuben-
tium, vel alijs sacramentis. Nec valet consuetudo in
contrarium.h.d.cum.c.seq. Diuiditur, quia primo
ponit triplicem prohibitionem diuisim, cuius trās-
gressores, & consentientes dicit simoniacos. Secun-
do coniunctim ponit aliam prohibitionem, & dam
nat cōsuetudinem, & rationem reddit. Secunda ibi,
2 pro sepultura. ¶ Not.primo, ꝙ ingressus religionis
est quid spirituale. Et sic pro eo non debet accipi
temporale. de quo in.c.quoniam.ꝭ.eo.&.c.mona-
3 chi.de sta.regu. ¶ Secundo not.† ꝙ committitur sy-
monia, siue a principio aliquid exigatur; siue ex pa-
cto aliquis annuus reditus pro institutione, vel col-
latione beneficij promittatur, de quo dicam infra.
4 ¶ Tertio not. ꝙ † non solum recipientes, & dantes
prætium pro re spirituali, dicuntur committere sy-
moniam; Sed etiam omnes consentientes, mediato
tes, tractatores, & similes. Facit.c.inquisitionis.ꝭ.de
electio. Tales enim mediatores tenentur restituere.
5 ¶ Vltimo not. ꝙ† consuetudo non excusat in istis,
dicam in.c.seq. ¶ Glo.1.oppo.de.c.tua nos.ꝭ.eod.
&.1.q.2.si quis propter hoc. in quibus probatur, ꝙ
licet aliquid recipere pro ingressu religionis. & sol-
6 uit dupliciter. In fi. dic, not.† ex hac glo. duplicem
practicam recipiendi pecuniam pro ingressu reli-
gionis sine vitio. Prima, vt nihil detur ex pacto, sed
purè, gratis, & ex deuotione, pater, vel alius, offerat.
Secunda est, ꝙ si facultates desint monasterio, vt di-
catur intranti, Porta tu tecum, si vis comedere me-
cum. Nec obst.iura, quæ videntur velle, ꝙ paupertas
non excuset; quia intelliguntur, quando diceretur
in fraudem de egestate. secundum do. Franc.Rayn.
qui dicit, ꝙ moniales possunt ita dicere, Nos te li-
benter reciperemus ad spiritualia, sed ad tempora-
lia non possumus, nisi haberemus alios reditus. Vn-
de super hoc debent ingredientes fundare intentio-
nem suam, scilicet, ꝙ donent propter Deum, ne mo
nasterio sint onerosi. Vide ad hanc materiam quæ la
tissimè dixi in.c.ex literis.de sponsa. ¶ Extra glo.
quæritur, quia tex. dicit de pecunia, an liceat aliud
7 temporale recipere. Sol. dic ꝙ non. nam† appella-
tione pecuniæ venit hic omne, quod pecunia emi
potest, vt.l.pecuniæ.ff.de verbo.signif.&.l.2.de con-
stit.pec.secundum Io.And.& Host. ¶ Vltimo quæ-
ritur, quia hic dicitur, ꝙ capellæ non debent conce
8 di sub annuo censu, † vtrum religiosi, quibus sunt
concessæ ecclesiæ ad vsum, concedendo omnes fru-
ctus, possint licite retinere annuam pēsionem; Con-
cludunt ꝙ sic, per.c.in Lateranensi. de præben. &.c.
consultationibus.de dona.&.c.pastoralis. de priui-
leg. Nec obstat.ꝭ.de censi.c.prohibemus.&.c.signi-
9 ficauit. quia† aliud est censum imponere, vel auge-
re, quod ibi prohibetur; aliud fructus vendere, vel lo
care quod permittitur, vt.c.vestra.de loca.&.ꝭ.tit.j.
10 c.fina.& cle.de iure patro.† Est tamen cauendum, ne
temporalis, & spiritualis contractus misceantur, vt
c.ad quæstiones.de rerum permu.& vide Io.And.in
c.2.de sta.mona. Et hoc inducit hic.D.m.ad deci-
11 sionem quæstio. vtrum † Cardinales beneficia sibi
commendata possint concedere sub annua pensio-
ne. Cōcludit, quòd temporalia possunt locare, vt.c.
quoniam.&.c.fina.ꝭ.tit.1. Si verò volunt renuntia-
re commendæ, vt beneficium per Papam alteri con-
feratur, & præcedit pactum, vt habeant aliquid an-
nuum; & tunc non est licitum; quia simoniacum.
Posset tamen adhiberi cautela, vt Papa induceret
Cardinalem ad renuntiandum, & postea beneficio
vacanti Papa imponeret certam annuam pensionem
soluendam Cardinali per instituendum, vt.c.nisi. de
præben. Et istud esset salubrius ecclesijs, quàm ꝙ in
commenda teneantur.

CAP. IX.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo praua, lex mortis vocatur. & ibi quare. Et ne dum alleuiat peccatum, ſed potius aggrauat. Dubitatur tamen, & diſtinguitur vt nu.2. & nu.10.*

3 *Conſuetudo appellatur, ipſa temporis diuturnitas. & nume.8.*

4 *Conſuetudine contra Deum peccans, non excuſatur. Non tamen delictum aggrauatur, niſi committatur, vt ibi pluribus modis.*

5 *Intellectus ad tex.in.c.flagitia. 32.q.7.*

6 *Si ignorantia prauæ conſuetudinis non eſt craſſa, ita quis excuſatur, vt in ignorantia legis, quæ non eſt peccatū.*

7 *Intellectus ad tex.in.c.obijciuntur. 32.q.4.*

9 *Peccans in ijs, quæ ſunt contra legem, vel naturam, quæ conſuetudine non tolluntur, non excuſatur à pœna temporali oriri, vt ibi.*

11 *Temporis diuturnitas, quando tollat in tortura delictū.*

12 *De iure cano.in peccatis non currit præſcriptio.*

13 *Omnia ſpiritualia largè poſſunt dici ſacramenta.*

14 *Aliquando gratia ſancti ſpiritus confertur, licet non adſit eius præſentia.*

15 *In coniunctione carnali coniugum non eſt præſentia ſpiritus ſancti. & quare.*

16 *In electione non confertur gratia, tamen pro ea dari pecuniam ſymoniacum eſt. Idem in ſepultura, & exequijs.nu.17.*

18 *An liceat pro matrimonio contrahendo dare pecuniam, vide ibi.*

19 *Si puella ſit nobilis, vel notabilis, vir verò plebeius, valet donatio, quæ non dicitur facta temerariè, ſed remuneratiuè.*

20 *Obligatio ad antidora, quæ.*

21 *An liceat baptizanti aliquid accipere pro baptiſmo. & ibi diſtinguitur.*

22 *Baptiſmum à quocunque collatum tenet. Quod amplia vt nu.23. & ibi diſtinguitur.*

24 *Melius eſt dare pecuniam pro baptiſmo, quàm non baptizatus mori. Et ibi, quòd poteſt dari pecunia ꝓ aqua, non pro actu baptiſmi. Vel pro labore. quæ opiniones auctori non placent.*

25 *An liceat dare aliquid pro baptiſmo infantis. & variæ ibi opiniones.*

26 *Quis non debet peccare, vt infans habeat vitam æternā.*

27 *Dans pecuniam, vt infans baptizetur, non peccat; ſed accipiens.*

28 *Pagano, an ſit licitum promittere pecuniam, & dare vt baptizetur.*

29 *Beatus Syluester temporalia bona pollicitabatur volentibus baptizari.*

30 *Pactio eſt licita quando tractatur de conuerſione ad fidem.*

31 *Si propter paupertatem paganus non vult venire ad fidem, tunc licitum eſt dare pecuniam. Secus ſi non habet propoſitum ſe conuertendi, niſi cupiditate pecuniæ.*

32 *Propter cupiditatem etiam poteſt dari pecunia patri, vt admittat filium baptizari.*

33 *An liceat dare pecuniam prælato, vt non committat ſymoniam.*

Cū in eccleſiæ.

Summa tū fuit in præcedēti.

Diuiditur. Primo ponit facti horribilitatem, & ex-
cuſationem propter conſuetudinem reprobat. Se-
cundo illud reprobat, quia ſimoniacum. ſecūda ibi,
1 ne igitur. ¶ Noto primo, ꝙ† praua conſuetudo ap-
pellatur lex mortis. quę ita appellatur, quia mortem
infert æternam obſeruanti illam. Vnde vt hic dicit
tex. & c. præced. talis praua conſuetudo nedum alle
uiat delictum, ſed illud aggrauat. & idē tex. in.c.cū
haberet. ſ. de eo qui du.in matr. & in.c.fi.de conſue.
2 Et† vt huius articuli tibi clareat intellectus, conclu-
de, ꝙ aut quæritur vtrum aggrauet quò ad Deum,
aut quò ad pœnam temporalem. Primo caſu dic, ꝙ
3 aut quærimus de† diuturnitate, quæ conſuetudo ap-
pellatur, reſpectu cuius fortè quis commiſit delictū.
aut de diuturnitate reſpectu peccati, in quo quis ꝑ-
ſeuerat. Primo caſu dic, vt traditur in.d.c.fina. quia
4 ſi† conſuetudo eſt contra legem diuinam, eam non
diſtinguendo, in quo poſſet, & ſic non valet; non eſt
dubium, ꝙ delinquens non excuſatur. tamen non ag
grauatur reſpectu conſuetudinis, niſi fortè reitera-
ret delictum prætextu talis conſuetudinis, quod for
tè aliàs non reiteraſſet, & ignorantia eſſet craſſa, &
ſupina. Vel forte poſſet dici, ꝙ conſuetudo hoc mo
do aggrauat; quia agentes aliquid reſpectu talis pra
uæ conſuetudinis peccant. Item peccant in tenen-
do, vel nō annullando eam. Et hoc modo poteſt in-
5 telligi† tex.32.q.7.flagitia. Aduerte tamen, quia† ſi
6 ignorantia prauæ conſuetudinis non eſſet craſſa, ſed
probabilis, ꝙ talis excuſaretur; vt excuſatur quis ꝓ-
pter probabilem ignorantiam legis; immò ignoran
tia legis non eſt peccatum, vt not.in.l.regula.ff.de iu
re & fac.igno. & c.cum dilectus.de conſuet.not.In-
no.in.c.per tuas. ȷ.eo.not.in.c.gaudemus. de diuor.
7 Et ita† pōt intelligi tex.32.q.4.obijciuntur. Secun
do caſu, ſi loqmur de diuturnitate reſpectu perſeue
rantiæ, dic, ꝙ tex.noſter indiſtinctè loquitur, ſeu ꝓ-
cedit, quia talis perſeuerantia, aut fit per reiteratio-
nem, aut per tempus ſucceſſiuum, quia delictum eſt
tale, quod habet cauſam ſucceſſiuam; & clarum eſt,
ꝙ aggrauat, vt dicam in ſeq.membro. Aut ꝑ actum
momentaneum non iteratur, & etiam diuturnitas
temporis aggrauat propter contemptum non pœni
tendo. videtur enim cōtempſiſſe iudicium eccleſię,
vt.c.omnis.de pœnit. & remiſſ. Quæ tamen intellige
niſi probabili ignorantia duceretur. arg. eorum, q̄
ſtatim dixi. Circa ſecundum membrum, reſpectu
pœnæ temporalis, ſimiliter diſtingue, ꝙ aut loqui-
mur de diuturnitate, quæ cōſuetudo appellatur, re-
8 ſpectu cuius quis deliquit. Aut† de diuturnitate, in
qua quis perſeuerauit exiſtens in peccato mortali.
9 Primo caſu dic, ꝙ† in his, quæ ſunt prohibita à lege
diuina, vel naturali, contra quæ non valet conſuetu-
do, non excuſatur à pœna temporali, vt.d.c.fin. niſi
ſit probabilis dubitatio, vt. ſ. dixi. Tamen talis con-
ſuetudo non aggrauat. Niſi forte, vt. ſ. dixi, reſpectu
talis cōſuetudinis quis iteraret peccatum, per.l.nun
quam plura.ff.de priua.delic. Secundo caſu ſubdi-
ſtingue, ꝙ aut diuturnitas accipitur reſpectu reite-
rationis, & non eſt dubium, ꝙ aggrauat. Vt puta, ſi

aliquis

aliquis diu detinuit vxorem alterius,non ꝓpter hoc debet acrius puniri, vt.l.mariti.§.sex mensium.ff.de adul. Facit.l.capitalium.§.solent.&.§.famosos.ff.de poe. Aut loquimur de diuturnitate respectu causæ successiuæ, & idem dicendum est; vt puta,quando aliquis est fugitiuus,vel emansor, vel desertor militiæ,seu transfuga; quia tunc debet augeri, non minui, vt.l.aut facta.§.tempus.ff.de poe.&.l.nō omnes.§.a barbaris. &.l.qui commeatus. &.l.3.§.si plures.ff.de re mili. Aut loquimur de diuturnitate respectu
10 delicti momentanei, vt homicidij,& simi. & † tunc dicendum,ꝙ diuturnitas quandoq; alleuiat, & non grauat,quandoq; tollit in totum pœnam. Alleuiat enim,quando non est impleta præscriptio.Ita loquitur.l.si diutino.ff.de poe.quæ vult,ꝙ diuturnitas alleuiet delictum.Quod intellige secundum Bar.si tunc de recenti tempore commissi delicti nō fuit cognitum. Secus si fuisset cognitum; sed propter absentiam,seu contumaciam pœna fuit dilata, vt not. in
11 l.2.C.de req.reis.Quandoq;† tamen tollit in totum delictum,si per eam cōfirmata est præscriptio agendi de crimine,vt.l.adulter.&.l.querelam.C.de fal.& ibi vide plura iura,quæ allegat glo. Aduerte tamen,
12 quia † de iure canonico,in peccatis nunquam currit præscriptio,vt not.glo.32.q.2.admonet. Et probatur ex his,quæ dixi.s.in fi.primi membri.Et sic not. casum,in quo præscribens non est tutus in foro cōscientiæ,licet in alijs rebus temporalibus præscriptis præscribens sit tutus in foro conscientiæ,vt dicit Innoc.in.c.circa.de iure pat.& Io. And.in reg.possessor.de reg.iur.lib.6. in mercur. & omnes Doct.* communiter,præter do. Anto.in.c.vigilanti. & ibi dixi.s.de præscript. Bal.in auth ad hæc.C.de vsur.& c.si quis per triginta.in vsib.feu.Sed potest dici,ꝙ in casu primo non est tutus,quia non præscribit.Secundo not.plura hic narrata, in quibus symonia cōmit-
13 titur.Et † ꝙ omnia spiritualia,large sumpto vocabulo,possunt dici sacramenta.vide glo.in.c.veniens.de transactio. & traditur in rub.de sacra.non iteran.

Cōis opi.

¶ Glo.in ver.consuetudine.oppo.de.§.pro consuetudinibus.& in effectu dupliciter soluit. In eadem in fi.Dic,vel solue secundum Vincen.ꝙ contrarium loquitur de iure ciuili, quod est correctum de iure canonico.¶ Glo.in verbo,benedictionibus.format duas quæstiones,& vnam soluit,& de alia remittit. In eadem ibi, per ipsum tamen gratia non confert. dic,hoc etiam dicit glo.32.q.2.commorantur. Sed
14 hoc ideò communiter* reprobatur; quia † imò cōfertur gratia, licet non adsit præsentia Spiritus sancti, secundum Ioan. And. in.c.vni.s.de sacr.vnctio. Non obst.c.connubia.allegatum in glo.vbi dicitur, ꝙ in connubijs non datur præsentia Spiritus sancti;
15 quia respondeo secundum Goffr.ꝙ verum est,ꝙ † in ipsa coniunctione præsentia Spiritus sancti non datur,propter honorem,& quia homo efficitur totus carneus,& quasi bestialis.Facit quod not.Host.in.c. quod a te.de cler.coniug. Adesse tamen potest gratia,quia per coniunctionem potest quis mereri illā, agendo causa sobolis procreandæ,vel debitum reddēdi.34.q.4.dixit Sara.35.q.7.c.1. Nec valet argū, secundum Philos.non confertur gratia,ergo nō cō-
16 mittitur symonia. quia † in electione non confertur gratia,& tamen dare pecuniam pro illa est simonia.

Cōis opi.

17 cum,vt.j.eo.de hoc.&.c.Matthæus. Et † idem in se-
18 pultura,& exequijs,vt hic. An † autem licitè possit dari pecunia pro matrimonio;Conclude,ꝙ pro dote,& donatione propter nuptias licitè datur,ꝓ onere matrimonij, non vt matrimonium contrahatur, vt.c.per vestras. de do. post diuor.resti. &.l.ꝓ oneribus.C.de iure dot. Sed vt contrahatur matrimonium,non valet donatio,vel,ꝓmissio ab altero coniugum;quia videtur fieri ob turpem causam,scilicet explendæ libidinis, vt.l.si ita stipulatus fuero.§.si tibi nupsero.&.l.si diuortio.ff.de verb.obliga. Dicit
19 tamen Bar.singulariter vtrobique, ꝙ † si puella esset notabilis, seu nobilis persona, & vir plebeius, tunc licitè posset aliquid donare, vt contraheretur; quia tūc nō vt esset donatio temeraria,sed remuneratiua. & hanc.q.tangit glo. in.l.si voluntate. C.de do.promiss. Doct. etiam ibi tenent dictam conclusionem. & Ang.in.l.2.§.creditū.ff si cer.pet.Et refert.D.m. ꝙ do.Bartho.de Salic.consulnit,ꝙ donatio inter virum,& vxorem remuneratiua teneat; quia in.c.fi.s. de do.inter vir.& vxo.solum prohibetur simplex donatio.Item quia ista non est donatio;cum nō veniat ex mera voluntate,vt.l donari.ff.de dona.&.l.dona-
20 ri.ff.de reg.iur.Sed fit aliquo cogente, vt † videlicet, quis satisfaciat obligationi ad antidora, quæ vult vt benefacienti benefaciamus, vt.c.cum in officijs.de testa.& ita isto anno consului.¶ Extra glo.quæritur,
21 an † sacerdoti,qui aliter nō vult baptizare,licitè detur pecunia pro baptismo. Glo.1.q.1 baptizādis.vi detur concludere,ꝙ aut baptizandus est adultus; & debet potius abstinere, quia ex quo credit, & non stat per eum quominus baptizetur,habetur pro baptizato, vt not.in.c.debitum.de baptis. not.glo.in c.2.s.de presby.non baptiz. Vel potest ipse seipsum baptizare. Sed hoc vltimum non procedit;quia vt dicit ibi glo. & in.c.baptizandis. 1.q.1. differentia debet esse inter baptizantem,& baptizatum. D.m.
22 hic dicit,ꝙ potest se facere baptizari a laico. Nā † a quocunque conferatur, tenet, vt.c.1.versi.sacramen
23 tum.s.de sum.trin. Etiam † ab hæretico,pagano,vel excommunicato.de consec.dist.4.sanctum. Sed verum est, ꝙ peccat quando non imminet necessitas, qua imminente excusatur, vt not.in reg. quod non est licitum.j.de reg.iur.&.c.consilium.de obser.ie-
24 iu.& dixi in.c.quàm sit.de iudæ. Alij dicunt,ꝙ † melius est dare pecuniam,quàm mori sine baptismo. Alij,ꝙ poterit emere aquam baptismi; sed pro baptismo nullo modo debet dare pecuniam. Vel secundum glo.in.c.seq.ꝙ possit dari pecunia pro labore,non pro baptismo. Sed non placent istæ opin. vt ibi dicam,& plus placet prima opin.& opi.D.m.
25 Si † verò est infans,quidam dicunt, ꝙ nihil debet da
26 ri;sed debet dimitti non baptizatus; quia nō † debet quis peccare,vt infans acquirat vitam æternam. 14. dist.quod ait Sodomitis Loth.& ibi glo. &.46.dist. sicut. Alij verò contra,ꝙ potius est danda pecunia. Tu dic,ꝙ si aliquis est,qui sciat baptizare, debet facere illum baptizare ab alio,etiam si esset hæreticus, vel infidelis. Si verò non esset,qui sciret baptizare;
27 tunc † licitè daretur pecunia,quamuis illicitè reciperetur;quia iste non facit vt emat Spiritum sanctum; sed quia ad hoc impellit necessitas, & charitas proximi. Nec in illo ignorāte baptismus est vitiosus, vt in si-

in simili dicimus in.c.super eo.☩.de vsur.in recipiē-
28 te pecuniam ad vsuras. ¶ Secundo quæro, an†liceat dare pecuniam pagano, vt se baptizet. glo.1.q.2. quam pio.primo dicit, ꝙ non licet. Deinde tenet
29 contrarium,exemplo†beati Syluestri,qui tēporalia pollicebatur volentibus baptizari. Idem tenet glo. 23.q.4.c.fin. vbi tenet, ꝙ possumus aliquos allicere ad fidem promittendo temporalia,per illum tex. & per not.3.3.q.7.quod autem.&.45.dist.qui syncera.
30 &†ꝙ pro talibus spiritualibus, vbi agitur de conuersione ad fidem,licita est pactio.& idē tenet Ray. & idem tenet glo.in.d.c.dilectus.fi.☩.eo.& seq. Io.
31 And.D.m.hic post Vinc.& Hosti. dicit,ꝙ†aut propter paupertatem paganus nō vult venire ad fidem, & licitē promittitur pecunia,vt conuertatur. Sed si non habet propositum conuertendi, nisi propter cupiditatem pecuniæ promissæ,tunc secus; quia cupiditas esset contraria effectui baptismi. & sic parum videretur prodesse. 15.quæstio.1. non est. & dantes non euaderent peccatum . arg.35.q.5.ad fidem.
32 & maximē ego†hoc arbitrarer verius, ꝙ ꝑpter paupertatem posset dari; imò etiam propter cupiditatem,si daretur patri infideli pecunia, vt dimitteret filium baptizari. Et prædicta adde ad ea,quæ dixi in c.de his.☩.de accu.iij.& iiij. membro. Vltimo tan-
33 gunt hic Doct.an†liceat dare pecuniam prælato, vt non committat symoniam. Sol.Bartho.Brix.q.74. dicit,ꝙ est symonia ex parte recipientis, sed non ex parte dantis.Idem.Idem Fran.Io.And.& Doct.hic.

C A P. X.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratio pro consecratione ecclesiæ, præter officium visitationis,licitē debetur,& potest exigi.*
2 *Prælatus allegans sibi deberi procurationem , probare debet.*
3 *Procuratio pro reconciliatione,an debeatur.*
4 *Intellectus ad tex.in.c.placuit.1.q.1.*
5 *Procuratio debetur ab ecclesiis,quæ sunt in ciuitate.*
6 *Episcopus proprijs sumptibus ecclesiam pauperem consecrare debet.*
7 *Ecclesia consecrari non debet,nisi sit sufficiens.*

1 Cum sit. Pro†consecratione ecclesiarū nihil debet exigi, nisi procuratio.h.d. Et sic habes vnum casum, in quo præter officium visitationis licitē debetur procuratio. & dicit hic notanter Alanus,& post eum Vincen. & Philip. quem sequuntur communiter* Doct. ꝙ procuratio debetur prælato solum in casibus à iure expressis. Aliàs autem generaliter prælatis pro officio suo impendendo non licet recipere procurationem . 1.q.3.c. vendentes.&.c.non solum. &.c.cum ab omni. de vi. & hone.cle. Vbi idem tenent Vinc.Goff.& Laur. Facit.☩.c.nemo.quod est singulare,& quotidie allega-
2 tur.Prælatus†igitur allegās sibi deberi procurationem,debet illud probare. Dicit tamen.D.m.quòd non solum in expressis,sed etiam in alijs,vbi esset similis ratio posset peti. Facit quod not.glo.in.c.sicut.de accu.& qd' not.glo.in.l.1.ff.de condi.indeb.

*Com opi.

3 & not.in.l.non possunt.ff.de legi. Vnde etiam†pro reconciliatione videtur deberi procuratio, dic vt traditur in.c.proposuisti.de consec.eccle.vel alta.& per Archid.de consec.dist.1.ecclesijs.Nec prædictis obstat tex.10.q.3.ad cauendum.vbi videtur probari,ꝙ nil debet recipi,quia illud est consilij, non præ
4 cepti,secundum Archid.Item nō obstat tex.†1.q.2. placuit. Vbi tex.dicit, ꝙ non debet recipi aliquod munus pro consecratione ecclesiæ, quia debet intelligi vt ibi dicit glo.aliquod,scilicet, excepta ꝑcuratione.¶Glo.1. opponit, ꝙ pecunia non posit exigi pro consecratione; quia cum consecratio sit sacramentum non debet exigi pecunia. Glo.soluit, & postea quærit,& solutionem limitat. In eadem ibi,potius pro labore. Dic,hoc tenet Goffr.scilicet vt detur pro labore viæ. Sed non placet Hosti.quia sequeretur, quòd data vicinitate locorum non deberetur procuratio . quod est falsum, secundum eum. & probatur in tex.nostro, qui loquitur indistinctē,
5 quia†procuratio etiam debetur ab ecclesijs, q̄ sunt in ciuitate,vt.c.venerabili. de censi. Quare autem posit exigi procuratio pro consecratione, & visitatione,& non pro baptismo,glo.10.q.3.relatum. dicit,quòd hoc fuit ne propter auaritiam,vel paupertatem homines abstraherentur a baptismo. In fi.gl.
6 dic,not.hanc glo. in quantum † vult, quòd propter paupertatem ecclesiæ debet episcopus ꝑprijs sumptibus ecclesiam consecrare . Quod etiam sequitur Inno.per iura allegata in glo. & per tex. in.c.statutum.§.prouisurus.de rescrip.lib.6. Aduerte tamen,
7 quia ecclesia non debet consecrari,nisi sit sufficiens. secundum quod traditur in.c.placuit.1.quæst.2. & c.nemo.de consec.dist.1.& not.glo.in.c.vt quisque. ☩.de vi.& hone.cler.

C A P. XI.

S V M M A R I V M.

1 *Conuictus de symonia deponendus est. Idem in infamato, qui se potest nequaquam purgare.*
2 *Manifestum,& euidens est,quod coniecturis fimitur.*
3 *Propter delictum symoniæ in electione commissum potest quis deponi.*
4 *Ille de cuius crimine notoriè constat,et conuictus, et confessus æquè puniri debent.*
5 *Sola infamia non sufficit ad puniēdum quem de symonia.*
6 *Infamato à principio,etiam de graui crimine potest indici purgatio , sed deficiens punitur tanquam auctor sceleris.& vt ibi.*
7 *Reges quandoq; possunt habere ius in electione episcopi.*
8 *Principes recipientes pecuniam ut consentiant electioni, vel promotioni ad aliquam prælaturam, tenentur eam restituere.& vt ibi est ratio.*
9 *Confessores Principum debent animaduertere in eorum confessionibus.*
10 *Cōfessio extraiudicialis de delicto digno priuatione sufficit ad priuandum quem beneficio.*
11 *Quando quis dicatur confiteri timore probationum. Secus est si spontè sua confiteretur.nu.12.*
13 *Delictum confessio spontè in iudicio, poterit imponi pœna statuta pro tali delicto.& vt ibi habetur.*
14 *Communis officialium practica circa confessum in tormentis*

c. mentis, & an dicatur talis confessus sponte.
15 *Laicus non potest acquirere ius eligendi.*
16 *Rex Angliæ habitu in omnibus ecclesiis sui Regni est dominus, licet in aliquibus non sit actu, & exercitio.*
17 *Electio in ecclesia collegiata non confirmatur, nisi patronus laicus consentiat.*
18 *Pecunia extorta per concussionem symoniacam debet in quadruplum reddi.*
Et cui applicetur nu. 10.
19 *Concussio quid sit.*
21 *Indigno ablatum, cui applicandum. & ibi qua ratione.*

1 De hoc. †Conuictus de symonia deponendus est. Idem in infamato, qui se non potest purgare.h.d. Diuiditur in duas partes. Primo tractat de Archidiacono, & clerico, & loquitur disfiniendo. Secundo de Rege, & Principibus, & loquitur exhortando. Secunda ibi, Regem autem. Item prima subdiuiditur in duas partes, sicut duo ponit dicta. secunda ibi, si verò. & in tex. ibi, Archidiacono, dic scilicet habenti vocem in electione, secundum Host. & ibi, eidem.i. electioni ipsius episcopi. & in tex. ibi, manifestum. dic, scilicet per infamiam. Ad quòd facit tex. in.c. cum dilectus. §. de
2 dona. vbi† dicitur manifestum, quod sumitur ex cõiecturis. Item etiam dicitur euidens, vt est tex. cum glo. in.l. licet Imperator. ff. de leg. 1. & not. in.l. si qs
3 locuples. ff. de manumis. testa. Not. primo, q† ꝓpter delictum symoniæ commissum in electione, debet
4 quis deponi, vt dicam statim Secundo not. q† eodẽ modo punitur de symonia ille, de cuius crimine notoriè constat, & ille qui confessus, & conuictus est.
Tertio not. q licet in symonia multa sint species;
5 tamen† sola infamia non sufficit ad puniendum, sed indicenda est purgatio. Facit ad id quòd dixi. §. in
6 c. sicut. §. eo. Et not. † q infamato etiam de graui crimine à principio potest indici purgatio, & deficiẽs in ea punitur vt author sceleris. Quòd intellige fm Hosti. & Io. And. quando veritas per inquisitionem aliter non potest reperiri. & vide quæ dixi in.c. accedens. §. de accu. & c. qualiter. 2. in. 1 2. & 15. q. princ.
7 Quarto not. q Reges, & Principes quandoq; possũt habere ius in electione episcopi, dic, vt hic in glo.
8 Vltimo not. † q Principes recipientes pecuniam, vt consentiant electioni, vel promotioni ad aliquam prælaturam, tenentur restituere illi ecclesiæ, de cuius prælatura agebatur, licet talis pecunia non fuit de bonis ecclesiæ. & hoc fit in recompensationem iniuriæ ipsius ecclesię, vt statim dicam in glo. fi. Vn-
9 de dicit. D.m. q† confessores Principum debẽt animaduertere in confessione ipsorum Principum. In glo. 1. in fi. dic, hæc glo. facit ad ea, quæ dixi in.c. sicut. §. eo. ¶ Glo. 3. in prin. reddit causam, quare tex. dicat, confessi in iure. deinde colligit argumẽtum, contra quod oppo. & soluit. In eadem ibi, non præiudicat. dic, hoc est verum quò ad plenum præiudicium; sed prędiudicat in eo, q rõne talis ꝓiudicij quis põt poni ad torturam, vt.l. capite quinto. & ibi Bar. ff. de adulte. de quo artic. latissimè traditur per do. Ant. & D.m. in.c. at si clerici. de indi. & per Archid. 15. q. 5. c. 2. & per Inno. in.c. per inquisitionem. §. de elect. Aduerte tamen, quia confessio etiam extraiudicialis, & in crimine symoniæ, quandoq; ꝑ ſenè præiudicat respectu delicti, quod ꝑ ipsam co: tsummatur. verbi gratia, si aliquis confitendo glo riatur de delicto; quia plenè præiudicat quò ad delictum gloriationis, vt not. in.c. quam sit. de excess. prę lla. & Innoc. in.d.c. per inquisitionem. vbi dicit sin gulariter,
10 q† confessio extraiudicialis de delicto digno priuatione, est sufficiens ad priuandum quem beneficio. Voluit tñ contrariũ in.c. quam sit. de excess. præl. In eadem ibi, timore probationum. dic, not. sing. hanc
11 glo. quæ quotidiè ad hoc allegatur, q † quis dicitur confiteri timore probationum, quando iam accersitur ad iudicium. Idem not. glo. q. fi. in summa. Se-
12 cus† autem, quando non præcedente stimulo aliquo spontè iret ad iudicem, & confiteretur, quia tunc dicitur spontanea. & ita debet intelligi dictum Inno.
13 in.c. qualiter. 2. de accu. vbi voluit, q† confessio delictum quantumcunque graue in iudicio, etiam non præcedente processu ordinario, poterit imponi illa pœna, quæ est statuta pro illo delicto, quia debet intelligi quando vocatus ad iudicium ratione illius delicti confessus est; licet non per viam accusationis. Et sic videtur velle, q acrius puniatur confessus dicto modo, quàm cõuictus per viam inquisitionis.. quòd not. Aduerte tamen, quia Inno. hic vult, q etiã quando quis est confessus timore probationis, q tamen in aliquo sit sibi parcendum, non tamen in totum, vt.c. fi. de proba. D.m. hic dicit, q hoc nõ probatur iure, imò contrarium; quia regulariter eadem pœna imponitur spontè confessis in iudicio, & cõuictis, vt hic, &.c. 2. §. de confes. & l. si confessus. ff. de custo. & exhib. reo & not. hanc glo. contra commu-
14 nem* practicam officialium, qui† confessum in tormentis, faciunt postea confiteri, & dicunt eum spontè. Nam hic probatur expressè contrarium. Et in fi. glo. dic, hæc glo. facit, q magis mereatur qui dicit officium non obligatus, quam ille qui dicit obligatus Sed in contrarium est veritas. dic, vt not. glo. & ibi dixi in cle. vnica. de reliq. & venera. sanct. In glo. in ver. deponendi, in fi. dic de hoc artic. vt dixi in.c. inquisitionis. in glo. 2. de accu. & c. qualiter. 2. eo. ti. in. 15. q. prine. ¶ Glo. in ver. legere & Principis. sentit contrarium ad.c. Massana. §. de elect. vbi tradit, Cõis prac.
15 q† laicus non potest acquirere ius eligendi. Et ideò glo. dicit, q isti erant patroni. & intellige, q istis vt patronis dabatur pecunia vt præstarent assensum. Alij intelligunt, q Rex erat patronus, & Principib° fuit data pecunia, vt haberent consensum regis. Alij intelligunt, q Principes erant patroni. & quilibet intellectus verus est in se. Sed primus melior, fm
16 Host. & potest haberi exemplum in† rege Angliæ, q in suo regno est patronus generalis habitu, licet in singulis ecclesijs non sit actu, & exercitio. Sed videtur, q tex. loquatur in Rege Hispano, ex quo scribitur Archiepiscopo Toletano. hoc tñ hic aliter non apparet. In eadem glo. ibi, confirmabatur electio.
17 dic, hoc potuit contingere de iure speciali, q† electio in ecclesia collegiata non confirmatur, nisi patronus laicus consentiret. de iure enim cõmuni hoc est falsum, nisi patronus haberet iustam causam cõtradicendi. vide glo. in.c. nobis. de iure pat. & c. cum terra. & c. cum inter vniuersas. & c. sicut. & c. sacrosancta. de electio. & intellige de priuilegio speciali concesso

concesso a Papa.& sic intellige.c.nobis.ibi,nisi secus
Facit.16.q.1.c.hinc est.¶ Gloss.fi.in princ.oppo. ꝙ
etiam recipiens talem pecuniam puniatur in duplũ.
& sol.fatendo contrarium.deinde colligit arg. con-
tra quod oppo. de. c. veniens.ĩ.eo. & sol.ponendo
18 tres opi.in eadẽ ibi,pęna dupli.dic ꝙ†si per impres-
sionem, vel cõcussionem symoniacam quis extorsit
pecuniam;debet reddere quadruplum.18.di.c.quo
niam quidem.&.1.q.1.concussionis.no.Ioan.Andr.
19 post Hosti.in.c.& si quęstiones.ĩ.eo.Concutere†au
tem dicitur qui prætextu officij sibi commissi com-
minando ab inuito pecuniam extorsit.ff. de concus.
l.1.&.2.23.q.1.militare.quòd verum est,nisi sponte
non conuictus restituat; quia tunc satis est.arg.ff.qđ
me.causa.l.si cum exceptione.§.hæc autem actio.&
inst.de actio.§.item actio.de act.sed contra de.l.qui
ea mente.ff.de furt.per quem text.Tancre.tenet hic
ꝙ omnimodo teneatur ad quadruplũ. primũ Laur.
vide Archid.18. quoniam. nisi diceres ꝙ mitius est
agendum cum eo,qui spõte restituit, vt dixi in gl.3.
¶ In fi.glo.dic post Host.Ioan.And.& D.An.quòd
20 †aut quæritur de ecclesia sæculari aut regulari. pri-
mo casu,aut ille qui dedit pecuniam, non habet vn-
de viuat,& ei restituenda est.argu.c.veniens.& no.in
c.qđ a te. supra de cle. comu. aut habet vñ viuat; &
tunc aut omnes de ecclesia delinquerũt, aut particu
lares. Primo casu omnes debent expelli de ecclesia,
& illa pecunia dimitti ecclesiæ; & sic ex illa ipsi cri-
minosi non habent commodum, secus si non eijce-
rentur; quia tunc debet applicari fisco Papæ secun-
dum Hostiẽ.qui debet distribuere ad pias causas: sed
forte inferior ecclesia cathedrali deberet applicari
fisco episcopi.arg.eorum,quę dicit Do m.in.c.2.de
succes.ab intest.Facit.l.fiscus.ff. de iure fisci. Si vero
solus prælatus vel particularis de ecclesia deliquit;
solus punietur & pecunia applicabitur ipsi ecclesiæ
in cuius iniuriam data fuit;vt hic.Secundo casu prin
cipali dic quòd aut omnes de ecclesia deliquerunt;
& tunc datur pecunia ei,qui dedit,vt intret secundũ
monasteriũ,vt.c.veniẽs.ĩ.eo.Si verò deliqt particu-
laris de ecclesia tunc datur pecunia secundo mona-
sterio recipienti talem monachum,quo ad vsumfru-
ctum tantum donec viuat ipse monachus. & sic po-
test intelligi finis glo.nostræ. & debet limitari de d.
c.veniens.Quare autem applicetur fisco ecclesię,dic
quòd ratio est;quia ibi est facta iniuria.& ratio ratio
21 nis est,vt arbitror;quia ista est regula† quòd vbicun-
que causa propter quam quis est indignus, respicit
vtilitatem certę personæ,vel certi loci,seu iniuriam,
illi personæ vel loco dandum est, quod aufertur ab
aliquo tanquam ab indigno,vt est tex.& ibi Bar.in.l.
post legatum.§.admittere ff.de his qui.vt indi. vnde
ab vno legatario,vel hærede instituto a clerico aufer
tur hæreditas vel legatum tanquam ab indigno, il-
lud applicatur fisco ecclesiæ; & non sęculari, vt not.
D.m.in c.2.de succes.ab intes.nisi tamen essent talia
bona in quibus aliqui proximi ab intestato fuissent
succussori;quia illis tunc videretur facta fuisse iniu-
ria.Cogitabis,quia non firmo pedem; quia nunc ve
nerunt in mentem.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ecclesiasticum promittere pro temporali obsequio symoniacum est.*
2 *Clericus põt esse ꝓcurator in causa laici. & vbi verũ ibi.*
3 *Excommunicati sunt,qui pactis,aut promissionibus, iustitiam vel gratiam a sede Apost.consequuntur.*
4 *Romæ quot sint excommunicati,attende.*
5 *Prælato seruiri potest spe futuræ remunerationis,& consequendi beneficium spirituale.*
6 *Episcopus recipiens quem ad seruitium licite promittit salarium annuũ donec prouideatur, & ꝙ intellige vt ibi.*
7 *Beneficij spe ordinem recipiens an symoniam committat.*
8 *Non sufficit venisse qui non stetit.*
9 *Citatus personaliter potest constituere procuratorem, qui persistat in causa vsq; ad finem causæ.*

1 Cum essent. Symoniacũ † est
pro temporali
obsequio bene
ficiũ ecclesiasticum promittere.hoc dicit. Not. pri-
2 mo ꝙ†clericus potest esse procurator seu solicita-
tor in causa laici,quod verum secundum Abb. in cu
ria Ro.seu foro ecclesiastico; vt cap. per venerabilẽ
cum suprascriptis,qui fi.sint legi.secus in foro sæcu-
lari; nisi vnicam causam amici sui vellet tractare, qa
tunc nõ reperitur prohibitum.hoc tenet sing.Inno.
in c.1.supra.de obli.ad ratioci.& cap. sed nec supra.
ne cle.vel mo.dicit tamen quòd de licentia superio
ris audaciter posset tractare negotium laici. primũ
delictũ Iun.sequitur Arch.86.dist.c.fin. & vide p eũ
21.q.3.Cyprianus.vide Latius in tract.meo de pro-
3 cura.§.4.ver.episcopus.& seq.¶ Vltimo not.ꝙ†pro
mouendo negotio apud Se.Ap. non debet quis reci
pere promissionem alicuius spiritualitatis consequẽ
dæ.Innocen.& Ioan.And.dicunt ꝙ quicunque curia
lis,vel alius, qui facit vel recipit promissionẽ de ali-
qua re temporali vel spirituali pro obtinẽda aliqua
gratia vel iustitia.apud Se.Ap. est excommunicatus
ipso facto.de quo habetur plenè in extraua. Bonifa
cij,quæ incipit,excommunicatus symoniacam. Vn-
4 de tu† considera quot sunt in curia excommunicati.
¶ Glo.1.sentit contrarium ꝙ licitum fuit isti patro
no militi, qui causam suam promouerat coram Pa-
pa remunerare etiam ad beneficium ecclesiasticum
per cap.quid proderit allegatum in glo.soln. fatẽdo
cõtrariũ;videlicet ꝙ hoc fieri põt, dũmodo nõ ꝓce
dat pactio.Et ꝑdicta gln.infert ad decisionẽ.q.In.fi.
5 glo.dic,Not.singulariter ex hac glo.ꝙ† quis potest
seruire prelato sub spe futurę remunerationis etiam
vt cõsequatur beneficium spirituale; nec per hoc cõ
mittitur symonia,dummodo principaliter non ser-
uiat ea intentione. quasi velit gloss. quòd in genere
principaliter potest sperare remunerationem gloss.
prima quæst.1.c.sunt nõnulli. dicit quod si seruiens
est dignus,& seruitium est dignum & honestum; li-
cite sperat beneficium spirituale.Do. Anto.seq.glo.
nostram.ad prædicta vide gloss. 59.distinct. hoc ad
nos.& gloss.61.distinct.cap.Osius.§.sed aliud.Et de
6 cidit hic Hosti.quòd† episcopus recipiens clericum
ad

ad seruitium licite promittit sibi salarium annuum donec sibi prouiderit.de beneficio competenti; dummodo non obliget se ex pacto, nec committitur symonia.dummodo sola causa principalis sit; quia ille sit dignus.& idoneus;licet secundaria causa sit ratio recepti seruitij & remunerationis.Item† deciditur ex prædictis,an faciens se ordinari sub spe habendi beneficij peccet,& si recipit committat symoniã; quia si non principaliter ea intentione faciat se ordinari non peccat, licet spem habeat ad beneficium consequẽdum;alias secus vt no.glo.in.d.§. sed aliud &.1 5.q.7.per laycos.& Hosti.in.c. cum nostram. §. de electionibus.Ioan.Andr.in.c.venerabilem. In fine eodem tit.de electionibus. Extra materiam glossæ opponitur, & videtur quod hic nobilis non debuit licentiari; quia† non sufficit venisse nisi steterit. vt.c.1.de iudi.Sol.Host.dicit quod forte fuit inuentus in curia & habuit ius reuocandi domum.vel fuit citatus vt personaliter compareret. & secundum hoc not. quod† personaliter citatus non habet necesse persistere in causa vsq; ad finem causæ. sed debet ex causa licentiari.& sufficit quod sufficientem constituat procuratorem. vide de hac materia Doct. in.c. vi.de iud.lib.6.&.c.querelam.de procura.

7
8
9

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacus notorius in beneficio, ab ipso deponitur. & nu.6.vbi de hoc pulchre.Si vero fuerit cõuictus,idẽ procedit,nec deponitur ab ordine sub num.3.*
2 *Infamatus,qui se purgare non potest,beneficio priuatur.*
4 *Infamato de symonia,a principio potest indici purgatio.*
5 *In symoniæ crimine, probationes non ita claræ requirantur;ea est speciale in ea.*
7 *In criminalibus sufficit præsumptio violenta.*
8 *Episcopus an possit cũ priuatis beneficio per symoniæ peccatis dispensare. Et ibi quòd non.& ratio assignatur primo,postea auctor concludit quòd sic.*
9 *Fictio non debet operari æquè ac veritas.*

1 Insinuatum est. † Notorius symoniacus in beneficio ab illo deponitur.Idem† in infamato,qui se purgare non potest.hoc dicit. primo Papa ponit narrationem sibi factam.secundo contra,eam prouideri mandat;ibi,vnde.Nota primo quòd† symoniacus, in beneficio contra quem probatur crimen per viam inquisitionis non deponitur ab ordine;sed priuatur beneficio symoniace acquisito , dic, vt dixi in cap.inquisitionis.in glo.secunda, supra de accu.Secundo not.quòd† infamato etiam a principio, potest indici purgatio sine aliqua inquisitione super veritate criminis; & deficiens in ea punitur vt conuictus per inquisitionem . Sed contra hoc fortiter ob.c.significasti.infra de adult.& quod dixi in c. accedens.de accu.vbi dixi post Do.m. quòd vbi fuit indicta purgatio non præcedente aliquo modo agẽdi,deficiens debet solum suspẽdi; ergo hic debebat solum suspendi cum non appareat quòd præcesit certus modus agendi. Solutio contrarium difficile

2
3
4

est,nec Doct.tangunt.potest tamen solui secundum D.m. quòd hic præcessit inquisitio ad priuationem beneficij; & isti existenti infamato fuit indicta purgatio.& hoc sentiunt Tancre.Vinc.Phil.Hostien. & Ioan.Andr.dum dicunt quòd fuit indicta purgatio; quia non potuit constare de symonia. vel potest soli,secundum eum,quòd speciale † sit in crimine symoniæ in quo non requiruntur probationes sic claræ.Secundo principaliter opponitur contra text. in eo quòd vult quòd† notorius symoniacus simpliciter deponatur a beneficio. vnde opponitur de his q̃ dixi in cap.qualiter.2.de acc.vbi dixi quòd data notorietate criminis qualitercunque procedatur , etiã si per viam inquisitionis, si crimen sit graue, debet fieri depositio ab ordine.Facit.c.cum non ab homine.supra de iudi.vbi deprehensus in crimine deponitur.fortius ergo vbi est notorium.Solutio.D.m. dicit quòd isti potuissent deponi etiam ab ordine vt factum fuit in c. de hoc supra eod. sed hic episcopus tantum quæsiuit an posset priuari beneficijs.In glo.1.in.fi.dic quòd etiam si isti non ingressi fuissent per symoniam;nihilominus videntur priuãdi.per c.fi.de cle. peregri. Solutio dic quòd hoc verum est,si intrassent sine licentia superioris, dummodo cum eis non dispensetur, secundum Ioã. And.In glo.in ver.notorium dixi in cap.euidentia. de accu. Glo.3.oppo. & sol.in.fi.dic, hos versus ponit etiam glo.in.cap inter.infra,de purg.cano.¶ Gl.fi.in prin. colligit,deinde sentit contrarium & sol.In eadẽ ibi, sententia diffinitiua. dic , contra id quod habetur in .c.literas.de præsumpt. & l. fina.C. de probatio. &.2.q.8.sciant In eadem ibi , ad violentiam.dic, & sic non ob.contrarium ; quia iste non damnatur ex probabili præsumptione;sed† violenta , quæ in criminalibus sufficit ad condemnationem,vt.c.afferte. de præsump.In.fi gloss.dic de hoc artic. vt dicam in d.c.inter.de pur.can.vbi expediam alias qq.quas hic ponit.D.m. Vltimo extra gloss.quæro † vtrum cum istis priuatis posit episcopus dispensare, & eos ad beneficia restituere,Solutio Host.dicit quod non; quia cum infamia duret non posset cum eis sine scandalo dispensari. 2.q.4.presbyter & cap.omnibus,& sequuntur Ioan.Andr.& Do. Anto.sed hoc dictũ non placet hic.Do.m simp. nam si cum vere conuicto in symonia,quandoque potest episcopus dispensare;vt trad.in cap.post transactionem.supra de transla.pręla.vbi tractatur materia. & maxime per Ioan. Cald. & not.in cap.de elect.& trad. in cap. de symoniace, infra eo.fortius debet posse in aliquo casu dispensare cum conuicto interpretatiue , seu ficte, vel præsumptiue;quia† non debet plus operari fictio quam veritas,vt.l.quamuis.§.Marcellus.ff.ad Vel. & no.in l.3.ff.pro socio.

5
6
7
8
9

CAP. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacum est pretio vel fauore celare peccatorem,& alia facere de quibus ibi.*
2 *Dictio imo est correctiua.*
3 *Emolumentum non potest dici nisi honestum,et iustum. Et ibi ratio.*

4 *Symo-*

4 *Symonia non solum patratur in committendo, sed & in omittendo.*
5 *Pretio reducens quem ad pœnitentiam, non committit symoniam.*
6 *Peccator potest probare se de crimine emendatum per confessorem suum.*
Doctor potest ferre testimonium de peritia scholaris. ibidem.
7 *Præsentantes in numero approbantium doctorandum, possunt interuenire.*
8 *Consanguinitatis, vel amicitiæ ratione, quòd iustum, & honestum non debet exercere, sed ratione iustitiæ.*
9 *Iudex condemnans aliquem odio, licet faciat iustitiam, peccat.*
10 *Dictio vniuersalis, vt euitetur absurditas, resoluitur in particularem.*
11 *Furem vt indicet, licet quis possit recipere pretium, prohibetur tamen recipere, vt non indicet. & ibi ratio.*
12 *Publicæ vtilitatis interest, vt delicta puniantur.*
13 *Symoniæ triplex species.*
14 *Spirituale pro temporali dare, & omittere spirituale, vel eius exercitium, paria sunt.*
15 *Correctio pœnitentialis fit per sacramentum confessionis.*
16 *Vitium in idem plerunque duo contraria concurrunt.*
17 *Contrariorum, eadem ratione conuertente, idem ius est. Secus verò non.*
18 *Pecuniam an liceat accipere pro non detegendo occulto peccatore Episcopo. & ibi distinguitur, & quòd non.*
19 *Odij causa non est quis à reconciliatione remouendus, nec fauore admittendus.*

1 Nemo. †Symoniacum est prætio, vel fauore celare peccatorē, vel reconciliare nō pœnitentem, vel digne pœnitentem à reconciliatione remouere. hoc dicit. secunda ibi, nec
2 quenquam. ¶ Not. primo, q † dictio imò, est correctiua. not. in. c. innotuit. de elect. & .l. Lucius. ff. de hæ
3 re. instit. & ibi Barto. ¶ Secundo not. quòd † non potest dici emolumentum, nisi illud quod est iustum, siue honestum; quoniam nullum inhonestum dicitur vtile, rectè loquendo, vt Cicero in lib. Officio. & dicit Ioan. And. quòd emolumentum propriè dicitur lucrum, vel reditus molendini. adaptatur enim omni commoditati, & vtilitati, vt patet hic. & .§. de testa. c. si hæredes. vide quod dixi in clemen. statu-
4 tum. de electio. ¶ Tertio not. † quòd symonia committitur non solum impendendo spirituale pro temporali; sed si omittitur aliquid spiritualitatis impendere propter commodum temporale, ad quod im-
5 dendum quis tenebatur. ¶ Quarto not. † q quis potest pœnitentem reducere ad reconciliationem per prætium, nec est symoniacum secundum vnum in-
6 tellectum. ¶ Quinto not. quòd † peccator potest probare se de crimine emendatum per sacerdotem, cui confessus est. Idem not. in. c. testimonium. de testib. Sic & Doct. potest ferre testimonium de peritia scholaris. tex. cum glo. 12. quæst. 1. c. 1. & .l. nemini. C. de aduoc. diu. iud. Et per prædicta dicit. D. m.
7 quòd semper putauit, quòd † in numero Doctorum debentium approbare scholarem doctorandum, possunt computari doctores præsentantes, quia cum ipsi assumantur tanquam proprij magistri scholaris examinandi vberius testimonium, possunt ferre de peritia scholaris. de qua materia vide. D. meum in c. proposuisti. de probatio. nec contrarium in hoc studio florenti Senensi seruamus de consuetudine.
8 ¶ Vltimo not. q † illud quod est iustum, & honestum, non debet exerceri consanguinitatis, vel amicitiæ priuatæ causa. Debet enim principaliter atten
9 di ipsa iustitia. & sic † iudex peccat, qui aliquem cōdemnat principaliter ex odio; licet illi faciat iustitiam, & seruet ordinem iudiciarium. Faciunt quæ dixi in. c. cum essent. §. eo. ¶ In fi. gl. 1. dic not. hanc
10 glo. ex qua habes, quòd † dictio vniuersalis vt euitetur absurditas, resoluitur in particularem. quod nota ad statuta. & vide Ioan. And. in. c. quicunque. de senten. excom. lib. 6. ¶ Glo. 2. in princi. colligit argumentum, quod probat per simile. deinde colligit aliud, & opponit ad primum, & soluit. In eadem
11 ibi, peccatum celat. dic, q † licet quis possit recipere prætium, vt indicet furem, vt in iuribus allegatis p contrario; tamen non potest recipere, vt non indi-
12 cet, quia esset contra bonos mores, & contra † publicam vtilitatem, cuius interest vt delicta puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. Sed contra hanc glo. & tex. oppo. videtur enim, q non possit dici symonia, si non venditur aliquid spiritualitatis. Solue, se-
13 cundum Hostien. q † triplex est species symoniæ, quædam mentalis, quędam conuentionalis, & quędam quasi conuentionalis. vult ergo glo. q tex. noster loquatur de symonia conuentionali, & ponit hic descriptionem ipsius, quam ego posui. §. in rub. & de quasi conuentionali videbimus in. c. & si quæstiones. §. eodem. Sed hoc non soluit contrarium, quia etiam in illa requiritur, quòd fiat conuentio ratione alicuius spiritualis, vel annexi spirituali. vnde alij dicunt, vt Tancred. & Philip. quòd verbum symonia hic non accipitur propriè, sed latè, & impropriè. vnde hoc est symoniacum, scilicet, quia prohibitum. Innocen. dicit, quòd isti p niuntur ad instar symoniæ, ergo non est symonia. Sed. D. meus dicit, quòd hoc test contra tex. nostrum in fi. qui non loquitur de pœna, sed declarat vtrunque symo-
14 niacum esse. & potest esse ratio, quia † paria sunt, impendere spirituale pro temporali, vel omittere spirituale, seu exercitium spiritualis, vel annexorum spirituali, quod ex debito incumbit pro aliquo temporali emolumento. vnde cum ista denuntiatio, seu collatio sint præambula ad correctionem
15 pœnitentialem, & † correctio pœnitentialis fiat per sacramentum confessionis. si quis omittit facere istud antecedens, ad quod ex debito tenetur, & per quod peruenitur ad confessionem, & pœnitentiam, quæ spiritualis est, & hoc omittit pro emolumento temporali committit symoniam. In eadem glo. ibi, aliquid facit. dic, probatur. ff. de re indi. l. qui non facit. & Ioan. Andr. in reg. in generali. de reg. iur. in 6. ¶ In fine glo. dic, quòd iste vltimus intellectus videtur melior, quia eadem est ratio in omnibus; sed propter similitudinem inter primos duos casus illi habentur pro vno. & idem de vltimis duobus. Sed contra glo. & textum opponitur, quia si reconciliare prætio est symoniacum, ergo non reconciliare non est symoniacum, vt in reg.

vbi repugnantia.ff.de reg.iur.& traditur in.l.si is qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.&.32.dist.hospitio-
16 lum.Sol.Io.And. dicit, ꝙ† plerunque duo contraria in idem vitium incidunt, vt accipere pecuniam ob accusandum, vel non accusandum; denuntiandum, vel non denuntiãdum,& simi.vt.1.q.1.c.si.&.2.q.1. prohibentur.Vel dic,ꝙ reconciliare pretio, vel gra
17 tis sunt contraria. Vel dic, ꝙ† contrariorum idem est ius,quando est eadem ratio.Secus si contraria.de quo Io.And.in reg.qui sentit.de regu.iur.lib.6. Tu dic,quòd licet accusare,& non accusare sint contraria, tamen accusare vel non accusare,per pecuniam est vnum. non autem sunt adinuicem contraria,& habent suum contrarium accusare, vel non accusare sine pecunia,vnum licet, & alterum prohibetur. & sic de similibus. ¶ Secundo opponitur, ꝙ hoc non videatur symoniacum,sed sacrilegium,vt.1.q.1. sũt quidam. Sol. secundum Goffre. quem sequitur Io. And.est symoniacum,& sacrilegium. ¶ Tertio opponitur,in eo quòd tex. dicit,dupliciter peccãtem.
18 quia sequitur à contrario, quòd† potest recipere pecuniam, ne occultum peccatorem Episcopo reuelet,quod est contra.c.si peccauerit.2.q.1.&.c.nouit. de iudi. Sol.dicunt Docto.ꝙ aut occultus peccator est incorrigibilis,& procedit contrarium. Secus si est paratus se corrigere, sed hæc non est formalis responsio ad receptionem pecuniæ, quia arbitror,ꝙ non posit recipere pecuniam in aliquo prædictorũ casuum. Sed benè licet non denuntiare paratum se corrigere,sed hoc gratis facere. & hoc modo vacaret argumentum à contrario sensu. ¶ Vltimo opponitur de contrarietate tex.adinnicem. Nam primo
19 dicit, ꝙ† propter odinm non est à reconciliatione remouendus.Sol.quidam habent in litera impœnitentem,& sic non esset contraria. Sed dicit Io. And. ꝙ melior litera est pœnitentem. & tunc respondet ad contrarium. Quòd etiam pœnitentem non debet quis admittere ad recõciliationem fauore,seu amore carnali;sed gratia,& charitate spirituali.

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia emi, vel redimi non potest.*
2 *Manerium,& Mansum quid.*
3 *Prælatus solus,contractum, quo quæsitum est ius ecclesiæ,rescindere non potest.*
4 *Monachi,& alij de collegio possunt agere ad reuocationem eorum,quæ prælatus malè alienauit.*
5 *Instrumentum reddens, videtur reddere ius ex instrumento sibi competens.*
6 *Iudex ante omnia debet laborare, vt partes reducat ad concordiam.*
7 *Missio in possessionem rei seruandæ causa, habet locum inter religiosos.*
8 *Ecclesia licet non possit vendi,venit tamen in venditione vniuersitatis accessoriè.*
Quòd intelligi debet,quando nõ est merè spirituale, sed mixtum.nu.9.
10 *Copulatiua copulat æquè principaliter,non accessoriè.*
11 *Ius patronatus non potest vendi principaliter.*
12 *Cum, & Et coniunctionum,natura,& differentia.*
13 *Venditio retractatur in re prohibita alienari. & procedit vt ibi.*
14 *Ecclesia loco religioso potest concedi retento annuo censu; secus personæ singulari.*
15 *Ecclesia non potest dari gratis.*
16 *Index delegatus causa rei seruandæ, potest defendere possessionem per eum traditam vsq; ad sententiam diffinitiuam. & ibi mirabile dictum Innocen.*
17 *Immissio in possessionem causa rei seruandæ, quando agitur de ecclesia fieri non debet.*

1 Quærelam. † Ecclesia emi, vel redimi non potest.h.d. Primo ponit quęrelam monachorum. Secundo committit causam instruendo iudices in principali. ibi,
2 Manerium.dic,secundum Tancre.ꝙ† manerium,& mansum idem sunt;& est vulgare Gallorum, non tñ dicit quid sit.Vnde dic,quòd idem est quòd possessio,vt dixi in.c.ex insinuatione.de appella. Mansum verò dicitur prædium, in quo manent homines, vt not.in.c.1.§.de censi. & Bal.in tit.de controuer.in-
3 uest.§.si quis.¶ Not.primo, † ꝙ solus prælatus non potest rescindere contractum, per quem est quæsitum ius ecclesiæ secundum Inno.& Abba.¶ Secun-
4 do not.ꝙ†monachi,& alij de collegio possunt agere ad reuocationem eorum, quæ prælatus malè alienauit, vt.c.si quis.de reb.eccle.non alien. ¶ Tertio
5 not.quòd† propter redditionem videtur remitti ius competens ex instrumento, de quo in.c.ecclesia.§. vt lit.pend.&.c.cum pridem.de pact.¶ Quarto no.
6 quòd† iudex debet laborare ante omnia, vt partes reducantur ad concordiam,vt.l.quidam existimaue runt.ff.si cer.peta.cum similib. ¶ Vltimo not.quòd
7 etiam† inter religiosos propter contumaciam, habet locum missio in possessionem causa rei seruandæ;quandoq; tamen intuitu religionis fit solum sequestratio,vt.c.ex literis. de dolo & contu. non tamen negatur ibi, quin etiam posit fieri missio, vt hic dicitur.¶ Glo.pen.sentit duo contraria.Primũ,
8 quòd emptio,& redemptio debent valere;quia† licet ecclesia non posit vendi principaliter,tamen ac cessoriè venit in venditione vniuersitatis.glo.soluit, deinde opponit,ꝙ saltem emptio, & redemptio ma nerij debebat valere,& soluit.In eadem ibi,ita quòd neutrum fuit accessorium alteri; dic, sentit ergo gl. quòd spirituale tanquam accessorium transit cum
9 vniuersitate vendita.Sed dic,quòd† hoc non est verum in mero spirituali,sed in connexo spirituali, & in iure patronatus,quòd ideò transit cum vniuersitate;quia participat de temporalitate, & spiritualitate,quòd non contingit in mero spirituali;quia illud non habet aliquid participationis,& sic non potest dici eius accessorium. de quo dic,vt traditur in d.c.ex literis.¶ In eadem glo.ibi, pertinentijs suis, & ecclesiam.dic,not.singulariter hanc glo.quę vult,
10 quòd copulatiua copulet æquè principaliter, & nõ accessoriè.Idem not.in rub.ff.de iur.& fac.ignoran. Et per prædicta dicit.D.m. quòd licet ius patronatus transeat cum vniuersitate,vt.d.c.ex literis. tamẽ si vniuersitas vt castellum,vel villa,vel simi. venderetur isto modo;videlicet,vendo castellum,vel villam

cum pertinentijs, & ius patronatus. dicta venditio
11 non teneret respectu iuris patronatus, † q vendi nõ potest principaliter, vt.c.1.de iure patro. Nec ob. q not. Io.And.in.c.1.de iure patro.lib.6.vbi vult, q si vendo castrum, aut villam cum iure patronatus, quia
12 † dictio, cum, coniungit accessoriè, & non principaliter. pro qua decisione. vide Bar.in.l.si cui.ff.de fun do instruct.&.l.3.eod.tit.vbi dicit, q dictio, &, coniungit æque principaliter; sed dictio, cum, coniungit vnũ principaliter, & aliud accessoriè. nisi essent duo, de quorum natura vnum nõ veniret accessoriè ad aliud; vt est bon' textus, & ibi not. Bar.in.l.quęcunq;.ff.de verb.oblig. Aduerte tñ, quia si venditio fieret isto modo. Vendo castrum cum pertinentijs, & iure patronatus; talis venditio teneret; quia verbum de iure patronatus, coniungitur cum dictione pertinentijs, quæ iungebatur accessoriè. In eadem
13 glo.in fi.dic, not.ex hac glo.† singulariter, q vbi vẽduntur plura principaliter, & est aliquid qd' vendi non põt; non retractatur venditio in omnibus; sed solum in re prohibita. Facit.l.1.ff.de euictio.&.l.do num.not.in reg.vtile.de reg. iur. libr.6.fm D.m.q arbitror intelligendum, quando qualibet res habet distinctum prætium; quia tunc videntur tot venditiones, quot sunt res. Facit.l.q dicimus.ff.de verb. oblig.secus si vno prætio fuissent emptæ, vt est tex. not.in.l.si duos.ff.de contrah.empt.¶ Extra glo.opponitur, & videtur, q hæc ecclesia non potuerit cõcedi sub annuo cẽsu, vt.c.non satis.s.eod.ex quo de hoc constabat, q esset vendita per cõfessionem istorum monachorum debebat eis imponi silentium, vt s.eo.c.cum essent. Sol. dicunt Doct. q ecclesia non fuit vendita; sed fructus ipsius, secundum q traditur in.c.querelam. j.tit. prox. de quo dixi in.d.c.non
14 satis. Vel dic, secundum Host. q loco † religioso bene potest concedi ecclesia retento certo annuo censu, vt.c.constitutus.s.de relig.domib. etiam in perpetuum.sed singulari personæ non potest vltra suam vitam. Item opponitur, qd' ipsis monachis debuerit imponi silentium, cum hic dicatur, q sicut non potuit redimi ecclesia; ita nec emi. Sol.dicit hic Abb. q hæc allegatio nõ fuit allegatio monachorum; sed Papæ i[...]tẽdentis in hoc instruere iudices.¶ Vltimo oppon[...]ur, & contra text.& glo. de.c.cum pridem.
15 de pac[...]s. vbi probatur, q etiam † gratis non licet dare ec[...]lesiam, cuius contrarium hic innuitur. Sol. Doct.non fatentur cõtrarium; quia etiam gratis nõ potest dari, sed solum concedi per canonicam institutionem à superiore habente potestatem; & ita debet subaudiri tex.noster.¶ Glo.fin.tãgit qualiter p cedatur contra contumacẽ, & an isti iudices per talem immissionem in possessionem definant esse iudices. In fine gl.dic, not.ex gl.fm D.m.iuncto textu,
16 † q iudex delegatus potest defendere possessionem per eum traditam causa rei seruandæ vsq; ad sniam diffinitiuam. sed Inno.hic dicit mirabile verbum, videlicet, q per hæc verba posita in fine textus videlicet, non permittatis eos exinde molestari &c. talis iudex videtur datus conseruator, & tanquam conseruator debet defendere immissum in possessionem. Vltimo opponitur contra glosam, & textum; quia
17 † vbi agitur de ecclesia, non debet fieri immissio in possessionem causa rei seruandæ; sed debet fieri cognitio de iure petentis, secundum formam. c.cum qui.de dol.& contum.lib.6.Sol. illud verum, quando litigatur de ecclesia vt beneficio; secus si de ecclesia, vt proprietate, vt hic. similis distinctio fit in clem.dispendiosam iuncta glo.de iudi.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Symonia est exigere pecuniã ab ecclesijs pro chrismate.*
Nec excusat consuetudo.
Et nedum pro chrismando, sed nec pro liquore ipsõ.nu.2.
3 *Mutatio nominis, non excusat id q sui natura malũ est.*
Nomina appellatiua immutabilia sunt, propria mutabilia.num.4.
Dummodo fiat mutatio in fraudem.ibid.
5 *Verba intentioni, non contra, seruire debent.*
6 *Ianuenses rapinam pyraticam lucrum appellant.*

1 Ea quæ. † Exigere pecuniã pro chrismate ab ecclesijs symoniacum est, nec excusat consuetudo.h.d.Primo narrat factum reprehensibile. Secundo illud prohibet, ibi, quia verò.Tertio pœnam comminatur, ibi, pro certo. & est pars. c.ea quæ de
2 censi. ¶ Nota primo, quod † pecunia prohibetur exigi nedum pro chrismate in quantum est sacramẽtum; vt pro chrismando, vel cofirmando aliquem, sed etiam pro ipso liquore chrismatis. ¶ Vltimo
3 nota, qd' † mutario nominis non excusat id, qd' est
4 de sui natura malum; maximè cum † nomina appellatiua immutabilia sint, vt.l.si quis. ff. de leg.1.licet nomina propria sint mutabilia, & mutari possint, vt dicit Io.And. si modo non fiat in fraudem, vt in rub.& in.C.de mutat.nomi. vnde non curamus de mutatione, seu de nomine emptionis, quando id fieret in fraudem vsurarum, vt.c ad nostram.de empt.
5 & vend.&.c.illa nos.s.de pigno. † verba enim intentioni, non contra deseruire debent, vt.c.intelli-
6 gentia.de verbo signi. Et sic not. † quòd Ianuenses, qui rapinam pyraticam, lucrum appellant, non excusantur propter nomen. ¶ Glo.3.format contrarium & sol. In fine dic; & ideò non valeret consuetudo in his, quæ sunt symoniaca; quia prohibita. In glo.fina ibi, depositione, scilicet, ab officio, & beneficio; vt patet in textu dum dicit, ordinis, & dignitatis.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Homagium facere pro habendis spiritualibus, symoniacum est.& num.11.*
2 *Homagij, & fidelitatis differentia.*
Vtriusque diffinitio.num.3.
4 *Beneficium ecclesiasticum quid.*
5 *Turpitudinem propriam allegans quando audiendus.*
6 *Infamantes æquiparentur canibus mordentibus, seu latrantibus.*
7 *Per literas Apost. debet constare de gratia facta.*
Et ibi quid de stylo.

8 *Clerici recipientis beneficia possunt præstare Homagiū, & iuramentum fidelitatis, & ibi quomodo intelligi debeat tale Homagium, & iuramentum.*

9 *Ratio diuersitatis quare potius præstetur iuramentum fidelitatis, quam Homagij.*

Et iuramento fidelitatis præstatur potius dignitati, quā personæ.num.10.

12 *Iuramentum fidelitatis præstatur episcopo propter eminentiam dignitatis.*

13 *Verbum diuina comprehendit regulas canonicas, & Theologicas, vel canonicans ius, & diuinum verbum verò humanas, ciuiles regulas amplectitur. Et ibi etiā alius intellectus.*

14 *An sacerdos imponens pœnitentiam minorem debito sit tutus à peccato.*

15 *Infamia quæ insurgit ex symonia qua sit, & quis possit illam tollere.*

16 *Crimen lesæ maiestatis, & symonia æquiparantur.*

17 *An symoniachus incurrat infamiam iuris ipso facto, an verò per sententiam.*

18 *Publica crimina regulariter non infamant, nisi per sententiam.*

19 *Infamia canonica irrogatur ante sententiam.*

20 *Infamia facti inrogatur ex delicto publico.*

21 *Papa solus dispensat cum symoniaco ad beneficium ecclesiasticum ad simplex vero quilibet episcopus. Quod tamen intellige, vt ibid.*

22 *Episcopus an post latam sn̄iam possit restituere famā.*

1 Ex diligenti. Pro habēdis spiritualibus homagium facere symoniam est.h.d.Primo ponitur suplicantis petitio.
secundo petitionis exauditio, & literarum concessio. secunda ibi, quo circa.¶ Not.primo,ibi, homa
2 gium, & fidelitatem,ꝙ† differentia est inter homagium, & fidelitatem propter copulam, &, quæ con-
3 iungit diuersa. Est enim † homagium secundum
Io.And. idem ꝙ hominis ligium,quo homo homini ligatur. de forma qualiter præstetur, vide Spec.in
tit.de feu.§.2.post princ.& vide Io. Andr.& Hosti.
in.c.recollentes. de statu monach. Fidelitas autem
est, cum quis alteri specialiter iurat,ꝙ erit ille fidelis. & hoc iuramentum continet in se plura.de quibus vide.22.q.5.&.c.1.& in.c.ego.de iureiur.&.c.1.
qualiter vasal. iura. deb. in vsibus feud. ¶ Secundo
4 † not.secundum vnum intellectum, ꝙ pro beneficio spirituali potest constitui certa annua pensio de
reditibus alicuius dignitatis, vel ecclesiæ. & tale dicitur beneficium ecclesiasticum. Facit.c. conqrente.s̄.de cleri.nō resid.potest intelligi,ꝙ hic assignabatur beneficium ecclesiasticum, ex quo constituto
recipiebatur certa annua pensio. Primus tamen intellectus magis placet Abba. Hosti.& D.m.quia magis congruunt literæ.& ex prædictis patet.Nō obst.
c.1.§.si quis feudū.quib.mod.feu.amitta. ¶ Tertio
5 not.ꝙ † allegans turpitudinem suam audiendus est;
quando allegat ad finem vt desistat à peccato, vide
Bal.in.l.si creditorib⁹.C.de seruo;pign.dato.manu.
& aliquid per D.m.in.c.inter dilectos. de donatio.
6 Quarto not.ꝙ†infamantes ęquiparantur canibus la
7 trantibus,seu mordentibus. Vltimo not.ꝙ † de gratia facta per sedē Apostolicam, debet fieri fides per
literas.& dicit Archid.qd' de stylo curiæ est, vt non
possint probare per testes. de quo vide in proemio
lib.6.& dicam in.c.cum olim.ꝭ.de priuileg.¶ Glo.
1.sentit duas quæstiones, & soluit. in fine dic. Sed
contra glossam,& textum oppo.de c.cum clerici.ꝭ.
de verb.signi.33.dist.c.quanquam.de iureiur.c.ego.
N.&.s̄.de re iudic.c.cum inter.in quibus probatur,
8 ꝙ † clerici recipientes beneficia ecclesiastica possunt præstare iuramentum fidelitatis,& homagij,vt
c.grauem.de exces.prælat. Sol.Io.And. & sequuntur Doct. ꝙ iuramentum fidelitatis potest præstari,
sed non homagium. Non obst. d.c.grauem. quia
debet intelligi de homagio largè sumpto pro fidelitate, prout ibi dicit glo. & Docto. talem tamen
fidelitatem clericus non præstat Layco, nisi in casu
c.nimis.s̄.de iureiur. vnde dicit Inno. ꝙ fortè non
licet alicui clerico facere alicui hāc fidelitatem,nisi
pro sua ecclesia,& remittit ad not.in.c.fin.ꝭ.de reg.
iur. Principes tamen sęculares nonnunquam ipsam
fidelitatem à clericis suæ iurisdictionis extorquēt,
9 vt.c.petitio.s̄.de iureiur. ¶ Sed quæro † de ratione
diuersitatis, quare potest potius præstari iuramentū
fidelitatis pro beneficio ecclesiastico, quā homagij
Sol.dicit D.m.ꝙ ratio est; quia homaginm tenet cō
modum temporale; quia per ipsum quis efficitur
subditus, & vasallus alterius, & obligatur ad certa
seruitia, quæ pro spiritualibus consequendus non
debentur. & fortè hoc etiam voluit glo. dum dicit,
ꝙ hoc erat munus ab obsequio.In iuramento autem
fidelitatis quis solum promittit, ꝙ erit illi fidelis.
10 & †præstatur potius dignitati, quam personæ. Sed
contra prædicta oppo.nam ex prædictis videtur inferendum, ꝙ iste debebat absolui solum ab obligatione homagij, & non fidelitatis; tamen hic dicitur,
ꝙ fuit liberatus ab vtroq; Sol. dat̄ triplex per D.m.
Prima, ꝙ iste, Archid. intendebat litigare omninò
cōtra istum, vt esset sibi vasallus,& subditus; & ideò
in totum vitiatur obligatio. Facit.c.cum super. de
offi.deleg. Secunda solutio est, ꝙ propter dignita-
11 tem, & peccatum † Archidyaconi,ex eo,ꝙ recipiēdo homagium commisit symoniam, obligatio vi-
12 tiatur in totum. Tertia solutio est, ꝙ † iuramentū
fidelitatis est præstandum episcopo propter eminētiam dignitatis. Vltima solutio videtur non bona,
vnde ego arbitror, ꝙ vera solutio sit, ꝙ ex eo,ꝙ iste
remittit ipsos annuos redditus, & bn̄ficium ecclesiasticū,rōne cuius ipse se obligauit ad prędicta duo,ꝙ
pariformiter debet esse liberatus ab obligationibus
prædictis.Facit.l.si duos.ff.de contrah.empt.& ꝙ dixi in.c.quærelam.s̄.eo.Nec obstat si diceres,ꝙ huic
debuit dimitti beneficium;quia beneficium retinere non poterat pp commissam symoniam. Glo.in
verbo,diuinis. quærit de intellectu literæ.& sol.du-
13 pliciter.In si.dic,ſm Host.ꝙ dicit †diuinis,vt cōprehēdat regulas thologicas,& canonicas.simile in.c.1.
de inram.caln̄.& remittit ad no.in.c.pen.de ętate &
qual.quasi velit,ꝙ per verbū diuinis,comprehendat̄
ius diuinum,& canonicum; per verbum, humanis,
comprehendatur ius ciuile. Sed Abba.dicit,ꝙ non
meminit vbi sit istud ius humanum, si pro iure ciuili accipitur.Tu dic,ꝙ imo habetur in iuribus allegatis in glo.seq.licet in illis non dicat̄, ꝙ sit symonia;
tamen prohibent temporale dari pro spirituali.Vel
potest

poteſt dici, ꝙ habuit reſpectũ ad ius diuinum, ꝓut
eſt ius veteris, & noui teſtamenti; & ad ius humanũ,
prout eſt ius ſummorum Pontificum, vt in reg.fi. ĩ.
de reg.iur. Gl.in verſ.humanis. allegat iura quæ vide
14 Glo.in verſi.diſcreto.in fi.dic, vtrum† autem à pec-
cato ſit tutus ſacerdos qui imponit minorem pęnã,
ſeu pęnitentiam debito, vel minus debito exerceat
officium ſuum, vide glo.de pęniten.diſtin.1.in ſum-
ma. Gl.in verſ.infamia.ibidem.c.vlt.dic melius.15.
15 q.3.c.ſanè.In fi.gl dic, Sed quæro,†qualis ſit iſta in-
famia quæ inſurgit ex ſymonia, canonica, an verò iu
ris. Sol.D.m.dicit, ꝙ eſt infamia iuris; quia canoni-
ca incurrit ex quolibet mortali peccato, quo ſubla-
to tollit ipſa infamia.6.q.1.c.2.&.3. Vñ cũ iura lo-
quẽtia de ſymonia ſpecificè loquant de infamia, de-
bet intelligi de infamia iuris. probat in.d.c. ſanè ꝙ
16 † ęquiparat tale crimẽ cũ crimine lęſæ maieſtatis.&
hoc voluit glo.hic, dũ dicit, ꝙ non pôt tolli niſi per
Principẽ, & ſic ſi loqueret de canonica tolleret per
pñiam, vt hic in glo. Si verò loqueret de infamia fa-
cti, tolleret per factũ cõtrariũ, vt.2.q.3.§.hinc colli-
gitur. Sed infamia iuris tollitur per ſolũ principem,
vt.l.1.§.de qua.ff.de poſtul.&.c.cum te.& ibi dixi.ſ.
17 de reg.iur. Aduerte tñ, ꝙ † ſymoniac' infamiã iuris
vr ſolũ incurrere per ſñiam, nõ ipſo facto, ſm D. m.
quia iura loquunt per verbũ futuri tẽporis, & ſic re-
18 quiritur ſñia. Item quia hoc eſt † regulare in publi-
cis criminibus; vt quis nõ infamet niſi p ſñiam, vt.l.
1.ff.de his q not.infam.& reg. infamib'.de reg.iur.
19 lib.6.†Infamia vero canõica irrogat ante ſñiam. Itẽ
20 †infamia facti irrogat ex peccato publico. Facit in
ſimili.c.cũ dilectus.de ordi.cogni. Itẽ aduerte ad id
21 ꝙ dicit gl. ꝙ † cũ ſymoniaco nõ diſpenſat niſi Papa
ad bñficiũ eccleſiaſticũ; q̃a ſm Hoſti. & ad ſimplex
pôt etiã epũs diſpenſare, vt.c.penul.de elect. Sed di-
cit Io. An. ꝙ.d.c.nõ loquit in ſymoniaco, ſed in ſy-
monia. D.m.verò dicit, & benè, ꝙ neutrũ dictum eſt
verum; nã in ſymoniaco poteſt in beneficio ẽt cura-
to diſpenſare epiſcopus.1.q.1.c.fin.dummodo non
fiat ad illud in quo commiſſa eſt ſymonia; vel niſi
ſit epiſcopus qui commiſit ſymoniam, vt dixi in.c.
accuſatũ.ſ.eo.de qua materia vide D. m.in.c.de ſy-
22 moniacè.ĩ.eo. Sed contra; quia ſupra dixi, ꝙ† epi-
ſcopus non poteſt reſtituere famæ, vt dixi in.d.c.cũ
te. Sol.poſſet dici, ꝙ intelligitur de diſpenſatione,
quæ fit ante ſñiam latã in ſymonia; quia ſñia lata nõ
pôt reſtituere famæ; diſpenſando tñ in caſibus ſibi
à iure ꝑmiſsis, tollit infamia indirectè per quandã
conſequentiã, vt not.in.l.1.§.de qua.ff.de poſtul. vi
de D. m.in.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.ſ.de iudi.

CAP. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis pro equo a nobili uiro recepto, non præſumi-
tur committere ſymoniam.*
2 *Symoniã, vt arbitrari quis poſſit an committatur per
munera, conſideranda ſunt qualitas dantis, & recipien
tis; qualitas, & quantitas muneris, & donationis tem-
pus, & alia de quibus etiam nu.12.&.17.*
3 *Conſecratio, et ordinatio non eſt ſymoniaca, licet ordina-
tori, aut conſecratori aliquid donetur, non tñ ex pacto.*
4 *Iudices parum curant de pauperibus.*
5 *Dubitare quis non debet, vbi dubium non eſt.*
6 *Conſcientiæ puritati non debet deeſſe iudicium rationis, et
conſcientia non regulata rõne, parit diſpendiũ ſalutis.*
7 *Diſcretio eſt mater omnium virtutum.*
8 *Conſcientia nimis ſcrupuloſa fugienda.*
9 *A iuramento licito abſtinere, vt faciũt fraticelli repre-
benenddum eſt.*
10 *Cardinalis aliquando dicitur nuntius, tamen ei datur of-
ficium legationis, honoris cauſa.*
11 *Palij traditio eſt quid ſpirituale, vnde pretium non de-
bet interuenire, nec in traditione, nec in acceptione.*
13 *In traditione ſpiritualium licitè res modici valoris poſ-
ſunt interuenire.*
14 *Vinum Campanum bonum, melius Hiſpanum, optimũ
vernacia quinq; terrarum litoris Orientalis Ianuæ.*
15 *Donum, & munus qualiter differant.*
16 *Symonia pro ſpirituali, etiam poſita petitiõe interuenit.*
18 *Cynicus quis dicitur, quaſi canis latrans, & mordens, &
Satyri appellãtur cynici, quaſi maledici, ſeu reprẽhẽſores.*
19 *Seneca reprẽhẽdit Alexãdrũ eo ꝙ donaſſet ciuitatẽ paupi.*
20 *Exceſſus, & defectus ſunt vitia.*
21 *In eleemoſina ſeruandus eſt modus.*
22 *Beatius eſt dare, quã accipere.*
23 *Donum quod facili manu datur gratius eſt, quam quòd
larga manu datur.*
24 *Papam iudicare de voluntate alterius, impoſſibile eſt.*
25 *Cor hominis imperſcrutabile.*
26 *Adminiſtrator, vel iudex nihil quamuis modicum debet
accipere, & acceptum debet reddere in quadruplum.*
27 *Arbitrarium eſt de iure cano. an, et quantũ accipi poſſit.*

1 Et ſi quęſtiones. †Cardi
nalis ꝓ
palafre
no, ideſt equo à nobili viro recepto, non pręſumit
cõmittere ſymoniã.h.d.ſm Abba. Vel ſic, & gñali'.
3 †Ad arbitrãdũ vtrũ per munera cõmitat ſymonia,
vel nõ, conſiderari debet qualitas dantis, & recipien
tis; qualitas, & quantitas numeris, & donationis tem
3 pus. Vel ſm Io. An. & melius.†Cõſecratio, vel ordi-
natio non eſt ſymonia; licet ẽt prius ordinatori, aut
conſecratori aliqd donatũ fuerit non ex pacto.h.d.
diuidit in quatuor partes. Primo cõmendat q̃rentẽ
de puritate conſcientię. & ſcrupuloſitatẽ curioſam
reprẽhendit. Secũdo narrat factũ, ibi, in hoc itaq;. Ter
tio, ſoluit q̃ſtionẽ, ibi, ſi ergò. Quarto, rñdet auctori
tati ex qua dubitatio inſurgebat, ibi, ꝙ aũt. Et in tex
tu ibi, fratris tui, dic, erat Rex Vngariæ ſm Hoſti. vt
apparet in regiſtro, & in tex. ibi, à diuite locuplete,
dic, ꝙ difficit hic gradus quartus; videlicet, qñ fieret
à paupere pauperi. ſed dic, ꝙ hoc fuit omiſſum, ſm
4 Hoſt. quia† iudices parũ curant de pauperibus.xj.q.
3.c.paup. Itẽ quia in hoc quarto gradu idẽ vr dicen
dum, ꝙ attẽdendę ſint alię qualitates.& in textu ibi,
ſcriptũ.dic, Iſaiæ.33.c.& hoc ideò dixi; quia munus
tripliciter dicit; à manu ſcilicet, lingua, & obſeqo.
5 ¶ Nota primo, ꝙ † quis nõ debet dubitare, aut dice
re ſe dubitare, vbi dubitandum non eſt. Facit.c.cum
contingat. de reſcrip. & c.ſi beneficia. & ibi notat
glo.de pręb.lib.6.33.diſt.c.habuiſſe.&.l.ancillæ.C.
de furt.ne qs iuſtè obiurget, vt cõtingit Labeoni in
6 l.Domitius labeo.ff de teſta. Secundo not. ꝙ†puri-
tati conſcientiæ non debet deeſſe iudicum rationis.
Conſcientia enim non regulata ratione, inducit di-
7 ſpendium ſalutis; debet ergo eſſe diſcreta. nam† di-

ſcretio eſt mater omnium virtutum. 1.q.5.c.præſen
tinm.&.c.1.de oſſi.cuſto.&.cle.paſtoralis. de re iu-
8 di.† nimis ergo ſcrupuloſa conſcientia reprehendẽ
da eſt, vt.c.non ſolum.de regula.lib. 6.& in pſalmo
dicitur, Trepidauerunt timore, vbi non erat timor.
Scrupuloſa enim conſcientia nullo ſubio corrobo-
rata debet amplecti; ſi tamen amplectatur ſine de-
claratione non eſt relaxanda; & ſic intellige illud, bo
narum mentium eſt vereri culpam vbi culpa nõ eſt.
9 Et ex prædictis not.cõtra iſtos fratricellos, qui † ab-
ſtinent à iuramento licito, tanq̃ à peccato, ꝙ in pe-
ritis reprehendendum eſt, vt.c.cum in re.s̄.de elect.
&.c.cum in iure.de offi.deleg. Et vt plurimum tales
nolunt ſpnere in eccleſia, vt faciebat Ciapellectus, &
poſtea non dubitarent, ſi reperirent ſuper altare, mil
le ducatos accipere. vide Iuuenalem ſatyra.2. Vltra
10 Sauromatas fugere hinc libet. Tertio not.ꝙ† Cardi-
nalis mittitur qñq; ad tradendum pallium Archie-
piſcopo; & tunc dicitur nuntius, vt.c.ſignificaſti. de
elect.ſed pro honore datur ſibi officium legationis,
quia Cardinales non mittunẽ de facili ad partes lon
11 ginquas ſine titulo legati. Quarto not.ꝙ † traditio
pallij eſt quid ſpirituale; vnde & dari debet, & ac-
cipi ſine ꝑtio, probatur.1.q.2.c.ſicut epiſcopum.&
12 100.diſt.c.nonit. Quinto not.ſingulariter, † quales
debeãt eſſe coniecturæ, vt præſumatur donatio gra-
tuita, vel non; debet enim conſiderari qualitas dan
tis, & accipientis; à diuite facilius præſumitur libe-
ra, q̃ à paupere. Item quantitas muneris; quia de faci-
li non præſumitur, ꝙ quis conferat, quæ ſunt magni
prætij, cum nemo præſumatur iactare ſuum, vt.c.ſup
hoc.de renuntia.&.l.cum de indebito. ff.de probat.
Item temporis qualitas; quia inſtante neceſsitate re
cipientis, facilius quis præſumitur donare. Ego ta-
men dum legerem.l.cum quid.ff ſi certum pet. quæ
lex ponit, an ſi quis dicit alicui, tolle hãc pecuniam,
præſumatur donatio, mutuum, vel depoſitum, tetigi
alias coniecturas, videlicet, an præceſsiſſent aliqua
merita, vel non, & qualia, & quanta eſſent merita. Itẽ
ſi adeſſent aliæ coniecturæ, vt dies natiuitatis Domi
ni, in quo ſolent donari pecuniæ. Item ſi alicui do-
mino nuntiatur victoria, vel natiuitas filij, vel ſimi.
Vel ſi eſſet mulier formoſa, & ſibi diceret, tolle hãc
pecuniam prout fecit quidam Gaſpar, qui vni mulie
ri dederat quinquaginta ducatos, & dubitabatur an
eſſet domũ. Interrogatus quid mihi videretur, iudi-
cio meo reſpondi, ꝙ mihi videbatur donatio, quia
quantitas erat parua reſpectu donationis. Item quia
fuit tradita ſimpliciter, nulla facta mentione nume-
rationis; illa tamen ex benignitate pecuniam reſti-
tuit. In dubio tamen potius præſumitur contractus
nõ gratuitus; quia nemo vt dixi; præſumitur iactare
ſuum, et dicit Bar.in.d.l.cum quid. ꝙ ſi teſtis dicit,
vidi pecuniã numerari, ſed neſcio an donauerit, vel
mutuauerit, ꝙ præſumitur magis mutuum; vide ibi-
dem, & Bal.& Cyn.in.l.2. C.de donatio.ante nupt.
Quid autem de promiſsione indiſcreta, an videatur
continere donationem, vide Io.de Imo.in.l.triticũ.
&.l.à Titio.ff.de verb.oblig. dixi in noſtra diſputa-
13 tione quæ incipit, vxorem. Vltimo not.ꝙ † in tra-
ditione ſpiritualium licitè poteſt interuenire enxe-
nium modici valoris; vt eſculenta, poculenta, & ſimi.
14 & ad prædicta dicit Io. And. ꝙ † bonum eſt vinum
Campanum, ſed melius Hiſpanum. Tu dic, ꝙ melius
omnium, & optimum eſt vernacia quinq; terrarum
literis Orientalis Iañ. ſed ab antiquis ſcriptoribus
prætermiſſum fuit; quia loca illa Baccho gratiſsima
nondum illis temporibus colebantur, nec eorum
fertilitas adhuc cognita fuerat; vide do. F. Petrarcã
in ſuo itinerario. ¶ In fine gl.1.dic, not. hanc gl. ſm
Hoſti. pro Doctoribus, quibus licet allegare retenta
ſubſtantia; licet ſub alia verborum forma, vt.c.intel-
ligentia.&.c.nihil.j̄.de verb.ſigni.&.l.ſcire leges.de
15 legib. ¶ Gl.4.ponit † differentiã inter donũ, & mu
nus; dic, vt in ea. In eadem ibi, munus ſpecies.dic, eſt
differentia; quia donum ſine cauſa, munus ex cauſa,
vt.l.ſi inter donum. allegata in glo. Item ſecundum
Hoſti. donũ exile, munus prætioſum. ſed hoc eſt cõ
tra multa iura. ff.&.C.de donatio. inter virũ, & vxo
rem. &.c.ſi.de donatio.inter.vir.& vxo. In eadẽ ibi,
quiſq; potens. dic hoc conſiderari, reſpectu doni fa
16 ciendi in alia cauſa quam ſpirituali; quia † pro ſpi-
rituali poſita petitione non euitaretur ſimonia, vt
17 j̄.eo.c.ex tuæ. Et aduerte quia † plura ponuntur
hic in glo. q̃ dicat tex. Et hoc voluit fortè tex. dum
dicit maximè tria, quaſi ſentiat qđ etiam alia ſunt
attendenda, vt ſcilicet conſuetudo accipientis, nam
ſi à clerico ordinando datur res modici ꝑtij ordina-
tori, qui ſine prætio non conſueuit ordinare iudica-
bitur ſimoniacum, quia attendenda eſt conſuetudo,
vt.c.illo vos.s̄.de pign.&.l. qui vmiſſende vſu. atten
denda etiã ſunt alia, vt dixi.s̄.in notabil.in ſim. ma-
18 teria. In eadem ibi, Cynicus.† dic, ſecundum Io. An.
ꝙ Cynicus dicitur, quaſi ribaldus. dicitur à Cynos,
ꝙ eſt canis; quaſi canis mordax, & latrator, vt.c.præ-
ced. Vnde & Satyri dicuntur etiam Cynici, quaſi re-
prehenſores. In fin.glo.dic, ꝙ in conferendis mune-
ribus, & ſicut in reliquis modus ſeruandus eſt. vnde
19 Seneca ad Lucil. lib.2.de benefi.† reprehendit Ale-
xandrum, ex eo, ꝙ cum donaſſet ciuitatem pauperi
eidem dicenti, Talem ciuitatem non conuenire hu
mili fortunæ ſuæ, reſpondit. Non quæro quid te ac-
cipere; ſed quid me dare oporteat; nam ſi illum non
20 decebat accipere, nec Alexandrum dare. † Ita enim
peccatur in exceſſu ſicut in defectu, vt.25.diſt.§.ali-
ter ea demum.41.diſt.c. non cogantur. Nam & in
21 † eleemoſina ſeruandus eſt modus. vnde magis pec-
cat quam mereatur, qui delicatos cibos parat pau-
peribus. vide bonum text.42.diſt.c.quieſcamus.86.
diſt.c.non ſatis.& Beatus Thomas 2.2.q.32.c.10.
¶ Glo.in verbo, ęquum. ſentit contrarium, & non
ſoluit in fin.dic, ꝙ ibi præceſsit pactum; & ideò non
conſideratur vilitas rei, vt.d.c.ex tuę.& ibi dicam.j̄.
eo. ¶ Glo in verſi.non petenti. colligit, infert, & ꝓ-
bat, ibi, Apoſtoli. dic, Actuũ Apoſtol. c.25.& po-
22 nit glo. in rubr.ff.commod.vbi dicit, ꝙ † beatius eſt
dare, quam accipere, quia dando placet, accipiendo
diſplicet. Vel beatius, ſcilicet ſalubrius eſt dare poſ-
ſe, quam mendicare. Vnde Seneca libro de benefi.
23 dicit, qđ † multo gratius eſt quod facili, quam qđ
plena manu donatur. ¶ Glo.in verſic. intentione.
24 primo ſentit contrarium, qđ fuit † impoſsibile, qđ
Papa iudicauerit de intentione alterius; & ſol. dein-
de infert ad deciſionem quęſt. à contrario ſenſu lite
ræ, & duos caſus excipit. In eadem ibi, cor hominis.
25 dic, vñ Ioſue, † Cor hominis impſcrutabile eſt. In fi.
glo.

glo.dic,sed contra textum,& glossam oppo.nam vi
26 deatur,ꝙ†nihil quamuis modicum, potest capi ab
administratore, iudice, vel superiore, vt.C.ad.l.Iul.
repet.& in.l.3.C.de asse. & auth.vt iudi.sine quoquo
suffra.§.si quis &.c.exigit.de censi. imo debet red-
di quadruplum.1.q.1.c.iubemus.&.c.commissio-
nis.vt dixi in.c.de hoc.s.eod.Sol. duplex datur.
¶ Prima,ꝙ contraria procedunt in exigente.hoc ve
rò.c.in spontè dante.Secunda.so.ꝙ contraria proce
dunt in habente salarium ex publico.hoc c.& simi-
lia iura,in non habente. & Hosti.dicit,ꝙ de iure ca-
nonico hoc erit arbitrariũ,an, & quãtum recipi pos
sit,dummodo non excedatur forma. c.statutum.§.
insuper.de rescript.libr.6.dic, vt trad. in.c.cum ab
omni.de vita & hone. cler. &.l.1.&.2. C.de pœna
iud.qui malè iud.

CAP. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Abbas,& maiores de conuentu, si pecuniam ex pacto pro receptione monachi habuerunt suspenduntur ab officio,& beneficio;et taliter recepto restituitur pecunia, & in aliud monasterium mittitur.*
2 *Ingressus monasterij est quid spiritualis.*
3 *Symonia committitur per solam conuentionem, vt detur aliquid temporale, pro spirituali.*
4 *Symonia non committitur sine conuentione.*
5 *Symonia committitur nedum à date, & recipiente; sed ět si datur ministris.*
6 *Abbas solus,& maiores ex delicto Abbatis, & monachorum puniuntur,non autem omnes. Quod tamen intellige, vt ibid.*
7 *Monachus per symoniã, non debet ibi morari, sed in arctiori monasterio mitti.*
8 *Symonia commißa in monachatu nõ vitiat monachatũ.*
9 *Pecuniam qui dedit pro monachatu,an sit monachus,an verò presbyter.*
10 *Ingressus licet vitietur, nõ tamen vitiatur monachatus.*
11 *Excommunicatus non impeditur monasterium ingredi.*

1 Veniens. † Abbas, & maiores de
conuentu, si pecuniam
ex pacto recipiunt pro
receptione monachi, ab officio, & beneficio suspẽ
duntur; & taliter recepto restituitur pecunia, & in
aliud monasterium mittitur. h. d. primo quære-
lam præsbyteri.Secundo dat iudicem,cui tria man-
dat. Tertia ibi, quoniam.& in textu ibi. 30.sol.dic,
secundum Io. And.fortè illos, de quibus conuene-
rat. & in textu postularunt.dic,& hoc obtinuerunt.
& ideò restitui mandatur secundũ Hosti.& Io.And.
2 ¶ Nota primo,ꝙ† ingressus monasterij est quid spi
rituale;& ideò pro ipso non debet exigi temporale.
3 Secundo not. ꝙ † per solam conuentionem vt de-
tur aliquid temporale pro spirituali cõmittitur sy-
monia; si postea spirituale recipitur, etiam posito,
qđ illud temporale non tradatur,seu conuentio nõ
seruetur; probatur in text.l.conuentione. ibi, facta
4 autem &c.& probatur.ĩ.eo.c.à nobis.†sine conuen
tione non committitur symonia, nisi ea intentione
recipiatur,quia tunc esset symonia mentalis. Tertio
5 not.ꝙ symonia committitur non solum à dante, vel
recipiente; sed ět si datur ministris,vel familiaribus,
6 vt dix.s.in rub.Quarto no. singulariter,ꝙ† ex deli-
cto abbatis,& monachorum non puniuntur oẽs,sed
abbas,& maiores. qđ intellige,qñ illud delictũ non
commisissent cõicato consilio;quia tunc puniren-
tur oẽs,vt.c.Romana.§.vniuersitatem.de sent.excõ.
lib.6.Item puniuntur illi qui interfuerunt,& potue
runt contradicere,& non contradixerunt,vt not.sin
gulariter Inno.in.c.1.s.de his,quæ fiunt à maio. par
7 te capit. Vltimo not.ꝙ † receptus in monachũ per
symoniam,non debet ibi morari, nec etiam stare in
seculo; sed arctius monasterium ingredi. Glo. fi.in-
fert, & oppo.& non sol. In fi.dic, not. singulariter
8 ex hac gl. ꝙ † symonia cõmissa in monachatu nõ vi
tiat monachatum.Non obst.contrariũm gl.quia pe
cunia non restituitur sibi vt illã habeat; sed vt detur
secundo monasterio. Card.Flo.dicit hic, ꝙ videtur
9 ꝓbari in prin.tex.ꝙ iste †non remaneat monachus;
quia Papa ipsum appellat p̃sbiterum ; non aũt mo-
nachum. Non obst.finis in quo mandatur, ꝙ intret
aliud monasterium;quia hoc potuit fieri ad pęnitẽ-
tiam peragendam.D.m.tenet,ꝙ remaneat monachus
per tex. dũ dicit, ꝙ debeat in habitu monastico de-
seruire; ergo non solum ad pęnitentiam.Itẽ non mã
datur vt fiat monachus;sed vt deseruiat in habitu;er
go remansit monachus.Item quia proprìè symonia
non committitur respectu monachatus; sed vt reci-
10 piatur ille,†licet ergo vitietur ingressus, non tñ vi-
tiatur monachatus,per quem quæritur quædam ob-
ligatio Deo.& ideò non debet impediri per factum
recipientis pecuniam,vt not.Io.An.in.d.c.fi.de cõ-
11 di. appo. Et in simi. videmus ꝙ†excommunicatio
non impedit monachatum, vt.c.cum illorum.ĩ.de
senten.excom.& sic habes casum singularem,secun-
dum eum,in quo symonia non vitiat actum.

CAP. XX.

SVMMARIVM.

1 *Ordinãdus præsentatori suo aliquid dans, symoniacus est.*
2 *Confeßio facta in foro pœnitentiali nõ nocet licet fiat episcopo,& Papæ.*
3 *Iudici, asserenti, vel neganti confeßionem non creditur.*
4 *Ecclesia in foro tantum pœnitentiali,non contentioso, iudicat de occultis.*
5 *Symonia committitur non solum dando pecuniam conferenti ordinem, sed & dando ministris.*
6 *Per clausulam moneas, & inducas non datur potestas præcisè compellendi.*
7 *Symoniacus per ingressum religionis non habilitatur ad exercendum receptum per symoniam.*
8 *Filio illegitimo incapaci potest pater relinquere si est ingreßus religionem.*
9 *Tex.inserti in decreto per Gratianũ nõ ꝓbãt, nisi vt ibi.*
10 *Pœnitentiæ sunt arbitrariæ.*
11 *Symonia mentalis sola intentione inducitur. Quæ sola pœnitentia absq; restitutione tollitur.*
Si vero interuenit pactum est vere symonia. Nec remittitur peccatum,nisi restituatur ablatum num. 12.
Quãdo aũt non interuenit pactũ,nec mẽs deprauata nulla est symonia in datione liberaliter facta remis.nu. 13. par.j.

Si dubium est, recurritur ad coniecturas.remis.nu.14.
15 *c.Ad aures de temp.ordin.limitatur duobus modis.*
16 *Regularis maiorem obedientiam prestare debet, cum abdicauerit à se velle, & nolle.*
17 *Prælatus regularis, licet possit impedire subditum suum ne ordinetur, ordinis tamen adepti exercitium prohibere nequaquam potest sine causa.*
18 *Turpius eicitur, quam non admittitur hospes.*
Multa impediuntur fienda, quæ iam facta impediri non possunt.num.19.
20 *Symoniacus in ordine est suspensus ipso iure.*
21 *Excommunicatus à iure, potest etiam excommunicari ab homine, ita & suspensus à iure.remis.*
22 *Pænitentia non debetur nisi pænitenti.*
23 *Pænitentia multos habet effectus.*

1 Ex tuæ. † Si ordinandus præsentatori suo aliqd dedit, simoniae9, est. non tamen deponitur, si
est occultum.h.d.secunda ibi, vnde.Nota primo, q
2 † quis non potest damnari ex confessione facta in
foro penitentiali, etiam si sit facta episcopo, vel Papæ; quia tunc etiam Papa scit vt Deus; non vt homo, vt.c.si sacerdos.de offi.ordi.& not.in.c.dilect9.
de exces.præla.Item posset intelligi tex. quando cō
3 fessio esset facta in præsentia solius iudicis; quia † iudici asserenti confessionem, vel negationem nō creditur.6.q.2.c.si tātum.&.c.placuit. Et ex prædictis,
4 & ex textu habes, q † ecclesia in foro contentioso
non iudicat de occultis; sed solum in penitentiali.
5 Secundo not.q † symonia committitur non solum
si datur pecunia conferenti ordinem, sed etiam si da
6 tur ministris, vt.c.1.s.eo.Tertio not. qd † per hanc
clausulā, moneas, & inducas.non datˉ potestas cōpellendi præcisè, vt probatur in.c.1.de testib. cogen.
7 Quarto.not.q † per ingressum religionis, symoniacus non habilitatur ad exercendum receptū per symoniā; quia licet per ingressum religionis tollatur
peccatum cōtractum sine vitio ingredientis, vt.c.1.
de fil. psby. non tamen tollitur delictum contractū
per eum, vt not.in.c.2. de aposta. & hoc etiam videtur voluisse gl.in.l.Deo nobis.C.de episco. & cle,
vbi videtur velle, q non tollatur ingratitudo commissa per filium in patrem. Guil.tamen ibi tenet cōtrarium, & facit qd ipse not.in.l.1.C.de sacrosanct.
8 eccle.vbi vult, q † filio illegitimo incapaci pōt pater relinquere si est ingressus in monasterium. Facit
d.c.1.facit etiam tex. in auth.de mona. in princ. &
hoc etiam tenet D.m.in.c.testimonium. de testi.per
c.penul.19.q.fin.vbi tex.vult, q tollatur ingratitudo. Sed posset dici, q.d.c.penul.non videtur probate probatione præcisa, nisi ostenderetur libellum
nouellarum, vnde fuit sumpta illa auctoritas, fuisse
9 approbatum; quia † text. inserti per Gratianum in
decreto non probant; nisi aliter de se probarent. Facit q not.Io.And.in.c.2.de rescrip. Vltimo not. ex
10 fine q † penitentiæ sunt arbitrariæ.ad idem.c.mensuram.de penit.dist.1.¶ Glo.fi.colligit, probat per
simile, oppo.& sol.In eadem ibi, sola intētio.dic, se-
11 cundum Host. q † sola intentio non inducit symoniam conuentionalē; sed mentalem, q̄ per solā penitentiā tollitur absq; restitutione, vt.c.penul.ī.eo.
12 Aut † interuenit pactum, & est symonia, nec dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatū.s.eo.de hoc.
13 Aut † non interuenit pactum nec mens deprauata;
sed aliquid liberaliter concessum est, & nō est symo
14 nia, vt.c.præced.Aut † sumus in dubio, & tunc recurrendum est ad coniecturas, & paucitas muneris est
vna coniectura, q non sit commissa symonia, vt.ī.
d.c.& si quæstiones. ¶ Glo.2.in princ. est literalis.
15 demum op. & sol.In fi.dic, ex hac glo. not. † duas
limitationes singulares ad.c.ad aures.de temp.ordi.
Prima, q illud procedit in regularibus; tex. noster
in secularibus, Inn.tamen in.d.c.ad aures.dubitat, an
superior secularis possit prohibere; nihil tamen firmat. sed dictum glo. placet hic D.m.per tex. 6.q.2.
c.si tantum.&.c.placuit.& facit.c.ex tenore. de tēp.
16 ordin.& ratio differentiæ est; quia † regularis maiorem obedientiam debet, cum abdicauerit à se velle,
& nolle.12.q.1.nollo.&.c.non dicatis. Secunda li-
17 mitatio est, q † licet prælatis regularis possit impedire subditum ne ordinetur, vt ibi; tamen sine causa
non potest impedire executionem ordinis adepti;
18 & ratio est, quia † Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes, vt.c.quemadmodum. de iureiuran,
19 & quia † multa impediūt fienda, quæ nō impediunt
iam facta. s.qui clerici.c. rursus. & de cleri. egro.c.
20 1.&.2.¶ In fi.glo.in vers.coercere.dic, q † symoniacus in ordine, est suspensus ipso iure.32.distin.c.verum. Non obst.hoc.c.& similia. quia loquuntur de
correctione facti. Vel potest intelligi de suspensio-
21 ne facta ab homine; quia † sicut excōmunicatus à iure, potest ab homine excōmunicari, vt dixi in.c.ita
quorundam.ī.de Iudeis.Ita & suspensus à iure; & vide quę dixi in.c.accusatum.s.eod.Glo. fi.oppo.qd
22 † penitentia non debetur nisi pœnitenti; & allegat
iura, & sol.In fi.dic, secundum Hosti.q talis pœnitentia est potius monitoria, & consultoria; q salu-
23 tifera ad vitam ęternam; † habet tamen multos effectus de quibus in.§.fi.de penit.dist.3.dicam post gl.
in.c.qd quidam.ī.de penit.& remis.

CAP. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia non debet exigi pro exercendo ministerio ecclesiastico.& nu.2.*
3 *Ministerij, & misterij differentia.*
4 *Sacramenta vnde.*
5 *Symonia non solum cōmittitur in institutione beneficij, sed etiam si fit, vt quis deseruiat in ecclesia vt vicarius.*
6 *Pecunia p chrismate, aut pro ipso liquore exigi nō debet.*
7 *Exigere quid.*

1 Ad nostram. † Pro ministerio ecclesiastico exercēdo,
siue pro vicarijs assignandis, seu pro chrismate nullaten9 debet exigi pecunia.h.d. ¶ Noto primo regu
2 lā gńalē, † q pro exercēdo ecclesiastico ministerio,
non debet exigi pecunia; minus ergo p ipso myste-
3 rio, vt.c.nō satis.s.eo.Et no.† differentiā inter mini
steriū, & mysteriū.Ministeriū dicitˉ officium admini
strandi sacramēti; mysteriū verò ipsum sacramētū;
4 qa virtutē habet secretā. Vñ † sacramentum, quasi
sacræ

facræ tei signum.1.q.1.c. multi. & hanc differentiã
ponit tex. in.c.cum in cunctis.§.infetiota. de elect.
trad.in.c.1.de vita & honest.cleri. Secundo not.ibi
5 pro vicarijs,q† non solum committitur symonia in
institutione beneficij; sed etiam si fit vt quis deser-
uiat vt vicarius in ecclesia, bonus tex.in.c.licet.J.de
6 pęn. Tertio not.ibi,pro chrismate q†pro chrisma-
te concedendo, aut pro ipso liquore non debet exi-
gi pecunia, dixi in.c.ea quæ.S.eod. Vltimo not.ibi,
7 exigatis. q in talibus tãtum prohibetur † exactio;
quod verbum denotat ab inuito extorquere; vnde si
aliquid spontè offertur, non est symonia, vt dixi in
c.1.S.eo.Glo.dat concordantias,& benè.

CAP. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Dispensari potest cum symoniacè ordinato non tamen sy-
moniaco.*
2 *Questioni in genere formatæ certum rñsum dari non pôt.*
3 *Ex mutatione facti etiam breuissima, totũ ius mutatur.*
4 *A primordio tituli posterior formatur euentus.*
5 *Consultatio licet incerta, & generalis sit; tñ per certam
casuum possibiliũ distinctionẽ, certa tradi debet rñsio.*
6 *Symoniacè receptus non semper est symoniacus. Et ibi di-
stinguitur, qui sint symoniaci, & qui non.*
7 *Papa solus cum symoniaco dispensat; & ibi plures ponun
tur species symoniacorum.*
8 *Nemo debet alterius odio grauari.*
9 *Symoniacus in ordine prohibitur ministrare in quolibet
ordine.*
Fallit tñ si eo ignotante est commissa symonia. vt ibi.
*Non potest tamen promoueri ad maiores nisi dispensetur,
aliàs videretur promotus per saltum.num.10.*
11 *Symoniacus in beneficio potest dispensare, et ibi distinctio
nes variæ ponuntur.*
12 *Episcopus in dignitate nunquam dispensat.*
13 *Cum confesso spontè mitius agitur, quã cũ conuincto.*
14 *Symoniacus, & de symonia damnatus est infamis infa-
mia iuris, & cum eo Episcopus non dispensat nisi in cer-
tis casibus, vt ibi.*
15 *Episcopo non permittitur dispensatio in illo casu, in quo
quis commissit symoniam.*
16 *Episcopus in dignitate, vel beneficio curato ignoranter
etiam symoniacè acquisito non dispensat ad illud idem
sine noua vacatione.*
*An autem potest aliud beneficiũ obtinere, ex quo in cul-
pa nõ est.nu.17. Qđ tñ intellige de simplicibus bñficijs.*
*In beneficio verò simplici si spontè renuntiat, potest Epi-
scopus dispensare ad illudmet. Distingue tñ vt ibid.*
*Episcopus in casibus in quibus potest dispensare, intelli-
gendum est dũmodo ipse non sit, qui contulerit symoniã.*

1 De symoniace. † Cũ sy-
moniacè
ordina-
to; qui, symoniacus non est, dispensari pôt.h.d.No.
2 primo, q † qstioni in genere formatæ non pôt dari
certum rñsum; nisi deueniatur ad casum specificũ.
nã ex facto ius oritur, vt hic, & facit.l.si ex plagis.§.
in cliuo.ff.ad.l.Aquil.&.l.1.§.1.ff.ad Turpil. &.l.1.
3 in fi.ff.de exce. doli.†ex breuissima enim facti muta
tiõe, totũ ius mutat.ff.de excu.tu.l.si is. &.ff.de le.3,
l.hoc legatũ.&.l.fi ff.de cõtrahẽ.emp.cũ simil.vñ di
4 cimus q† à primordio tituli posterior format euen
tus,vt.l.1.C.de imponẽ. lucra. descrip.&.l cũ filius.
§.hęres.de.leg.2.&.l.si fili°.2.&.l.fi.C.ad Maced. Et
5 prędicta no.pro†proponendis causis in postulatio-
nibus,hoc est in aduocationibus fiendis,& pro con-
silijs;vt coneris,licet incerta,vel gñalis sit cõsultatio
per certã distinctionẽ casuũ possibilium, certũ tra-
dere responsum; licet Papa hoc non fecerit. Secũdo
6 not.†q non sequit,iste est symoniacè receptus; er-
go est symoniacus. vñ dic, q quidã sunt symoniacè
ordinati, non tñ sunt symoniaci; vt puta, si eis igno
rantibus data fuit pecunia pro ordine. Quidã verò
sunt symoniaci,aut symonicè ordinati;quia ipsis cõ
scijs pecunia data fuit. Quidã & tertio sunt symo-
niaci, & non symoniacè ordinati; vt puta, si fuit com
missa symonia solũ in bñficio,& nõ in ordine, vel si
dedit pecuniã pro alio ordinãdo,aut recepit. ¶ Gl.
vnica senrit duas op. & sol.& remittit. In eadẽ in fi.
dic,vt habeas plenè, & ordinatè hunc articulũ dispẽ
sationis in symonia, distingue ſm D. m.q aut fuit
cõmissa symonia in ordine,aut in bñficio. Primo ca
su,aut fuit cõmissa p eum, eo scienter consentien-
7 te tacitè,vel expressè.& † solus Papa dispensat, sed
nõ de facili.1.q.1.erga.&.J.eo.c.pẽ. Aut eo ignorã
te; & ratum non habente; & tunc ſm Laur. Tanc. &
Host.hic,& Io.Cald.in.c.post translationẽ.de renũ.
distingue, q aut delictum est manifestũ. & solus Pa-
pa dispensat,arg.c.ex tuæ.S.eo. Aut occultum, & ẽt
epũs dispensat. & idẽ cum igorante. per tex. nostrũ
qui simpliciter permittit dispensationem;ergò vide
tur episcopũ posse dispensare,arg.not.per Inno. in
c.dilectus.S.de temp.ot.probatur. 1.q.5.c.psentiũ.
vbi cum ignoranter symoniaco,qui postea sciens cõ
fitetur se ordinatũ per symoniã. & sic per consequẽs
non est delictum occultum dispensat epũs. Facit.J.
eo.c.de regularibus.Itẽ facit; quia iste non est symo
8 niacus,nec est in culpa,†nec debet alterius odio gra
uari,vt in reg.non debet.de reg.iur.lib.6. Non ob.
c.ex tuæ.S.eo. vbi vr̃ fieri differentia inter occultũ,
& manifestũ;quia ille tex.loquit in symoniaco,cum
quo solus Papa dispensat,vt ibi dixi.Itẽ illa differen
tia fit ibi ad aliũ finẽ,scilicet,ad hoc vt videat an pos
sit coerceri,vel prohiberi ab ordinis executione. Et
9 aduerte, quia † symoniacus in ordine non solum,p-
hibetur in illo ordine ministrare; sed in alijs etiam
1.q.1.c.reperiuntur.32.distin.c.verũ.sed si eo igno-
rante commissa est symonia solum est suspensus ab
10 illo, in quo fuit commissa.† Ad maiores vero nõ po
test promoueri,nisi dispenset; quia aliàs videret ,p-
motus per saltũ.52.dist.c.1.ſm Inno.& Io.And.hic
11 Secundo casu princ.qñ symonia fuit cõmissa in †be
neficio,distingue,q aut est curatũ,seu dignitas, aut
simplex. Primo casu, Io. Cal.i.d.c.post trãslationẽ.
distinguit,q aut iste fuit sciẽs,aut ignorans. si sciẽs,
& spontè renuntiat beneficio potest episcopus cum
eo dispenrare,vt habeat aliam ecclesiam. Item po-
test dispẽsare, vt habeat in illa ecclesia beneficiũ sim
plex,vt in illo ministret. probatur.1.q.5.in fi.Inno.
12 tñ hic videtur velle, q † in dignitate nunq̃ dispen-
sat episcopus, cum symoniaco, sed malè quia cõtra
d.c.1.vbi ,phibetur dispensatio in dignitate, seu ec-
clesia empta; secus ergo in alia. Si verò nõ renũriat,

sed expectat sententiam condemnatoriam. D.m. dicit se putare, q episcopus nō dispenset ēt ad aliud beneficium, per.c.oobis.ꝟ.eo.vbi tex.dicit, q talis non potest aliquam dispensationem habere. Facit etiam tex.in.d.c.1.1.q.5.vbi pmittitur dispensatio cum tali, si omninò dimiserit beneficium spontè; secus si sententiam expectauit. Et potest esse duplex ra
13 tio; prima, quia † cum spontè confesso mitius agitur, quam cum conuicto. 12.q.1.c.oolo.dixi.s.eo.
14 c.de hoc. Item† damnatus de symonia efficitur infamis, infamia iuris. & cum infame oon dispensat episcopus nisi in casibus exptessis in.c. cum te.de re iudi.& hoc facit pro opi.glo.pē.io.c.ex diligenti.s.eo.& contra id qđ ibi dicit D.m. Si verò symonia est commissa eo ignorante, distingue, q aut pecunia fuit data eo prohibente, seu in ipsius odium; puta à maleuolis suis; & non nocet sibi, vt.ꝟ.eo.c.nobis. & c.sicut. aut fuit data ab amicis suis; & tunc si spontè renuntiat, potest dispensari per episcopum, & ēt ex magna misericordia, si expectabit sententiam, secundum Host.& Cald. ex euidenti tamen vtilitate ecclesiæ. sed hoc ita simpliciter dictum non placet D. me.quia videtur contra.c.pē.de elect. in ver. quamuis.vbi tex.venit aduersatiuè ad præcedentia, & permittit dispensare in simplici beneficio, etiam quando spontè renuntiauit ergò à contrario secus videtur dicendum, vbi beneficium non est simplex, vel non spontè renuntiauit. pro quo etiam allegat tex.
15 in.d.c.1.in fi.1.q.5.vbi† non permittitur dispensatio episcopo, vt quis habeat illa dignitatem in qua commissa est symonia. Item facit quod not.in.d.c. cum dilectus.de tempo.ord.per Archi.in.c.licet ca-
16 non.de elect.lib.6.concludit ergo D.m.q† in dignitate, vel beneficio curato symoniacè aquisito etiam ignoranter, non dispensat episcopus ad illud idem
17 sine noua vacatiōe.† Alia verò bñficia pōt habere sine dispensatione, ex quo non fuit in culpa, vt.d.c. præsentium. vbi permittitur dispensatio dumtaxat
18 in simplici beneficio. Si† verò beneficium est simplex, & spontè renuntiat, potest episcopus etiam ad illud dispensare, vt.d.ver.quamuis. sed si non renuntiat spōtè, vel eo sciēte cōmissa est symonia; nō admittit dispensatio per episcopū, nisi ex euidēti vtilitate ecclesiæ, secundum Hosti.& Cald. sed non placet D.m.q dicit de scientia; quia ver. quamuis.permittit dispensationem in simplici duobus concurrentibus; scilicet, q spontè renuntiauerit, & q eo ignorante fuerit commissa symonia. secus si sciēter, vel si expectauit sententiam; quia non efficitur infamis per talem sententiam. Vel dic, q si distulit renuntiare donec fuerit certioratus de symonia, cum non posit dici in culpa dispensatur per episcopum; secus si certior factus de symonia, expectauit, sententiam, vt.c.si beneficia.de præben.lib.6. Item aduer-
19 te; † quia in omnibus casibus in quibus dixi episcopum posse dispensare, debes limitare; nisi sit episcopus qui commisit symooiam.

CAP. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Contradicens electo, qui postea propter pecuniam sibi de voluntate electi datam desistit à contradictione, si electus postea cōfirmatur est symoniacus, & tenetur beneficio renuntiare.*
2 *Sacerdos detegere potest peccatorem sibi confessum in pœnitentia, consentiente peccatore.*
3 *Pecuniam dans, pro habenda voce necessaria in electione, vel non, symoniacus est.*
4 *Voluntas turbata non excusat peccatum.*
5 *Sęculi huius breuis est fructus, & futuri ęternum supplicium.*
6 *Pecunia si datur contradicentib⁹ de facto, nō cōmittitur symonia.*
7 *Consilij verbum materiæ necessitanti iunctum, necessitatem, non consilium importat.*

1 Mattheus. † Si contradicens electo propter pecuniam postea de voluntate electi sibi traditā à contradictione destitit, electus postea confirmatus, symooiacus est, & tenetur beneficio renuntiare.h.d.communis diuisio.
2 Secunda ibi, quia igitur. Not.primo, q † sacerdos pōt detegere peccatorē sibi confessum in pęnitentia consentiente peccatore. Nā iste Cardinalis hoc sciuerat in pęnitentia; & ideò debet intelligi, q ex voluntate peccatoris detexerit. Nec ob.c.omnis vtriusq; sexus.ꝟ.de pęnit.& remis. Sed nunc insurgit dubium notab. Quid si confessus in tormentis delictum, quod non poterat aliter per officialem sciri, vel probari, an esset verum, vel non.& dubitabat illum condemnare, timens ne potius dolore tormentorum, quam ex alia causa esset confessus; an si dicat talis confessus officiali, Mittite pro tali sacerdote, cui confessus fui hoc delictum in pęnitentia, an sacerdotis illo volente in casu prædicto, debeat patefacere; & q non debeat, facit; quia efficeretur irregularis illo postea ad mortem condemnato, q autē debeat, facit ipse tex. & quia debet succurrere veritati. Cogitabis; quia nunc venit in mentem; & fortè dicam in.d.c.omnis. Secundo not. quòd † datio
3 pecuniæ pro habenda voce alicuius electoris, etiam non necessaria, quia post factam electionem, seu vt non contradicatur electioni, committitur symonia, forti⁹ ergò ꝓ habēda voce necessaria. Tertio nota,
4 quòd † voluntas turbata in peccato, non excusat peccatum, & potest in tex.nostro figurari exemplū; quia amico consulenti de tali contradictore, dixi, maledicatur ipse, da sibi pecuniam, vt sit secum in perditionem; vel fortè turbatus dixi amico, fac, qđ tibi videtur. Vltimo oota istum tex. in fi. qui alle-
5 gatur quotidiè, & ratio est; quia † istius seculi breuis est fructus; sed futuri ęternum supplicium. Glo. 2.sentit contrarium in tex. & sol.& concludit, & cō clusionem limita. In eadem ibi, & ita ius contradicendi habuerit, dic, ista gloi videtur velle limitare tex.vt habeat locum in contradictione iuridica, non
6 de facto, quasi dicat, q † si datur pecunia contradicentibus de facto, non committitur symonia; quia hoc casu electus videretur potius redimere vexationem, quam symoniam committere, vt.c.dilectus.ꝟ. eo.Inno.tenet contrarium; quia vbicunq; ante confirmationem datur pecunia, committitur symonia. & idem tenet* communiter Doct. & latius dicam in.d.c. Cōis op.

in.d.c.dilectus.In fi.glo.in verſi.conſulis.dic,not.ex
7 glo.quòd verbum conſilij,ſi iungitur materiæ neceſ
ſitanti,potius eſt neceſsitatis, quam conſilij. vide gl.
in cle.exiui de paradiſo.verſi.fi.

CAP. XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Pretium pro abſolutione exigi non debet. & nu.4.quòd intellige vt ibi.*
2 *Debitor creditori non ſatisfaciens in actione perſonali ad petitionem creditoris excommunicatur.*
3 *Abſolutio poſt ſatisfactionem excommunicatis neceſſaria; ſuſpenſis vero non.*
5 *Excommunicatus, ſtatuto vel conſuetudine cauente, vt ſoluat quolibet menſe. 10. ſolid. an illi poſſint ſolui pro abſolutione obtinenda.*
6 *Vexato an liceat aliquid dare vexãti, ne vexetur remiſſ.*

1 Ad aures. Pro† abſolutione excõ
municati nõ debet exi
gi prætiũ.hoc dicit.pri
mo ponit̃ q̃rela.ſecũdo iudicis datio.ſecũda ibi,quo
2 niam igitur.¶ Not.primo,quòd† debitor non ſatis
faciens creditori poteſt excommunicari ad petitio
nem creditoris, & hoc fit communiter in perſonali
actione.de quo in.c. Odoardus. de ſolutio. in reali
verò fit miſsio in poſſeſsionem,vt.c.tuæ.vt lite nõ cõ
3 teſta.Secundo not.q† excommunicatus donec ſatis
fecerit,non eſt abſolutus ipſo facto licet ſatisfaciat;
ſed requiritur abſolutio;licet in ſuſpenſo donec ſa-
tisfaciat,nõ ſit neceſſaria abſolutio facta ſatisfactio
ne.ſed ſufficit ſola declaratio, ſecundum Inno.in.c.
bonæ.ſup.de ætat.& qualit. tenet glo. in ver.donec.
in clemen.1.de deci.Pau.tamen ibi tenet contrariũ.
de quo dic,vt ibi latiſsimè dixi.¶ Gl.1. in verbo ab
4 ſolutionis.in prin.quærit de ratione,†quare pro ab-
ſolutione nõ ſit danda pecunia,& ſoluit.deinde for-
mat aliam quæſtionem, & ſoluit. & declarat quid iu
ris in intereſſe partis,& iudicis. In eadem ibi, vexa-
tionem ſuam redimat.dic,Goff.& Inno. tenent con
trarium,videlicet, quòd ꝓ abſolutione non debeat
dari aliquid temporale; ſed debeat haberi recurſus
ad ſuperiorem, vt.c.nullus. de iure patro.& probat
text.noſter,vt ſtatim dicam in.c.ſeq.in glo.3. Idẽ te
nent Ala.Vinc.Philip & Ioan.And. quando non im
mineret aliquod periculum; ſecus ſi immineret peri
culum ex dilatione abſolutionis;vt puta;quia ſperat
eligi,vel finitur aduerſus eum præſcriptio, niſi cele-
riter agat,vel eſt alia cauſa indigens celeritate, quæ
opi.mihi placet vt magis æqua.In eadem ibi,refun-
dere debet.de hoc etiam in text.in.c. venerabilibus.
5 de ſentẽ.excom.lib.6.In.fi.gl.dic.Sed quæro† quid
ſi cauetur ſtatuto;vel conſuetudine,vt eſt in Francia
ſecundum Hoſt.quòd excommunicatus ſoluat decẽ
ſolidos quolibet menſe, quo ad ſteterit excõicatus,
vtrũ poſſint ſolui ꝓ abſolutione obtinẽda.Sol.Hoſt.
dicit q ſic;quia hoc caſu exiguntur ꝓ cõtumacia,nõ
ꝓ abſolutione;& ita dicit poſſe intelligi, q dicitur
de emẽdis,ſeu pęnis,de quibus in.c.dilectus.de offi.
ordi.&.c.ex parte.de verb.ſignifi.trad. in.c.1.de iu-
di.aliqui tamen dicunt, quòd petens abſolutionem
debet gratis abſolui,& demum cogi ſatisfacere, ſe-
cundum conſuetudinem,vel ſtatutum,vt.c.ad Apo-
ſtolicam.infra eo.dixi in.c.ſicut olim.ſupra de accu.
6 †An autẽ vexato liceat aliquid dare, ne vexetur, di
cam in.c.dilectus.ĩ.eo.

CAP. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Monachi per Symoniam recepti ſi ſunt ſymoniaci in arctiora monaſteria transferuntur. & num.2.*
3 *Intermiſſione ſine quid dicatur fieri.*
4 *Dictio ſemper aſſiduè indeſinenter, & die noctuq; & continuè quid importent.*
5 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſymoniaco ignoranter recepto poſt renuntiationem.*
Idem eſt in prælatis inferioribus exemptis. num.6. vbi tamen ponitur differentia.
7 *Ceſſio debet fieri in manu prælati.quòd intellige vt ibi.*

1 De regularibus. † Mo-
nachi
per ſy
moniam recepti,ſi ſunt ſymoniaci,in arctiora mona
ſteria transferuntur; alias poſt renunciationẽ in eiſ-
dem.vel alijs monaſterijs eiuſdem ordinis poterunt
collocari.hoc dicit.Primo narratur conſultatio.Se-
cundo bimembris reſpõſio.ibi,vnde cum.Noto pri
2 mo,quòd† ſymoniacus,& ſymoniacè receptus nõ ſo
lum eijcitur ab illò loco,ſed etiam debet agere pœ-
nitentiam de peccato, & debet in ſolitudine & in
arctius monaſterium includi.de quo latius. ĩ. in. c.
Quoniam.Secundo no.ibi,ſine intermiſsione.quòd
3 †illud dicitur fieri ſine intermiſsione;quòd fit horis
debitis;vt tenent Hoſti.& Ioan.Andr.vt.c. fi. de fri-
gid.&.c.nunquam.de conſe.diſt.5. & tamen illi tex.
loquuntur in alijs terminis.Tu vide glo.22.diſtinct.
c.ſacroſanta. quòd facit ad ſaluanda dicta teſtium,
qui dixerunt, quòd viderunt talem poſſidere tanto
tpe ſine intermiſsione, vel officialẽ tenuiſſe familiã
4 ſine intermiſsione.†Et idem dicendum de dictione,
ſemp; quia debet intelligi horis debitis.31.diſtin.c.
ſi laicus.&.c.ſacerdotibus.&.c.tenere.&.1.diſtinc. c.
ſi quis.Idem etiam de dictione,aſsiduè,vt dicit Ioã.
And.in proemio decre.&.d.Dom.in proemio.6. &
eſt tex.c.fi.de offi archipręsby.& glo.in.c.2.eo. tit.
idem de dictione indeſinenter.36.diſtinct.c. ſi quis.
Idem de dictione,die,noctuq;.gloſſ.21.q.3.hi,qui.
Idem de hac dictione, nunquam ceſſet ſic facere.de
conſecra.diſt.5.c.nunquam.Et idem de dictione,cõ
tinuè.& vide ad prædicta quæ dicit Barto.in.l. ſi ita.
5 ff.de conditio.& demonſt. Vltimo not.quòd † epi-
ſcopus poteſt diſpenſare cum ſymoniaco ignorãter
recepto poſt renuntiationem.Et pondera tex.qui ni
hil dicit an fuerit ſymoniacus occultus, vel maniſe-
ſtus.& ſic facit pro opi.D.m.contra Ioan.And.in.c.
de ſymoniacè.ſ.eo.titu.¶ Glo.3. in ver.demittant.
quærit,& arguit ad partem negatiuam. & ſolu. In ea
6 dem ibi,dic,quòd epiſcopi.dic,† idem in inferiori-
bus prælatis exemptis,argu.c.cum venerabilis. ſ.de
conſue. &. c.fi. de renun. ſecundum Hoſt.in hoc ta-
men eſt differentia;quia epiſcopi non poſſunt niſi in
mani-

manibus Papę;sed exempti possunt in manibus legati, vt. c. si Abbatem. de elect. lib.6. In eadem ibi,nihilominus cedant.dic,secundum Tanc.quòd imo recurrendum est ad superiorem superioris,vt supra,de regul.c.licet.§.si verò.&.ꝟ.de iure patro.c. nullus.& facit.c.præced.interim tamen debet abstinere a bonis ecclesiæ,secundum Inno.Host.& Ioã.And.In fi. glo.dic,not.ex hac glo.quæ ampliat materiam.c.admonet.&.c.quòd in dubijs.ꝟ.de renun. quæ iura volunt,quòd† cessio debeat fieri in manu prælati; quo
7 niam vult hæc glo.quòd illa habeant locum etiam si beneficium per symoniam,vel aliter iniustè obtinetur; quòd intellige, quando præcedit titulus per quem prima fronte videtur contractum matrimonium spirituale.

CAP. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians præbenda,quam fuerat per symoniam ignorãter adeptus,si postea de nouo assumatur ad eam , nil potest ex prima receptione habere.*

2 *Beneficio simplici ad quod symoniacè ignoranter fuerat assumptus renuntiãs,potest de nouo ex dispensatione ad illud assumi,nihil vendicando ex prima receptione . & num.6.*

3 *Minori. 14. ann. potest concedi præbenda qua requirat obsequij assiduitatem, secus si requireret consilij maturitatem.*

4 *Licet quis fuerit adeptus et ignoranter beneficium symoniacè,non tamen potest illud retinere.*

5 *Canonicus etiam non interueniente auctoritate superioris,potest renuntiare canonicatui in manibus capituli.*

7 *Vitiosa causa non accedit non vitiosæ, nec ècontra.*

8 *Ignorans symoniacè promotus an debeat puniri , nec ne.*

9 *Actio extincta non reuiuiscit.*

1 Ex insinuatione. † Renuntians præbendæ, quam fuerat per symoniam ignoranter adeptus;si postea de nouo assumatur ad illam,nõ potest ex prima receptione aliquid sibi vendicare. h.d.

2 Vel sic,& melius. † Renuntians beneficio simplici, ad quod per symoniam ignorãter fuerat assumptus, potest ex dispensatione in eadem vacatione de nouo ad illud assumi; nihil tamen ex prima receptione vendicabit.h.d.primo consultatio, secundo responsio ibi, respõdemus.Et in tex.ibi obtineres.&.ꝟ.dic sub isto infra antiquitus continebãtur hæc verba,cæterum quia a nobis humiliter requisisti, vtrum iuxta priorem receptionem valeas recuperare &c. secun-

3 dum Ioan.And.¶ Not.primo,† quòd minori.14.annis potest concedi præbenda, quæ requirit obsequij assiduitatem;secus autem si loqueremur de præbenda quę requireret consilij maturitatem; qnia illa nõ potest concedi puero,vt.c.indecorũ.de ętate & qualit.Ad illam quæ requirit obsequij assiduitatem excedens infantiam est idoneus,cum possit præbere obsequium,ratione ordinis.quem obtinet.Facit. c. vel non est compos.de tempo.ord.nam talis potest ordinari ad minores , vt probatur.28. dist.c.de his. &

77.dist.c.in singulis.& c quicunq. Secundo nota, q

4 † licet quis fuerit adeptus beneficiũ symoniacè ipso ignorante,non tamen potest illud retinere, concor

5 dat c.seq.Tertio not.quòd† canonicus potest renuntiare canonicatui in manibus capituli,etiam non interueniẽte superioris auctoritate.& hoc dicit Inno. procedere fortè in odium symonię,vel quia electio, & confirmatio spectabat ad capitulum ; quia si electio spectaret ad capitulum , & confirmatio ad episcopum ; tunc renuntiatio deberet fieri in manibus vtriusq;.19.distin.c.statuimus.ar.l.sicut.C.de act.&

6 oblig.Quarto nota,q† symonia cõmissa promoto ignorante non impedit quominus ex dispensatione episcopi etiam in eadem vacatione beneficij, possit symoniacè promotus data renuntiatione, illud obtinere,quòd intellige in beneficio simplici ; secus in electiuo,vt.c.sæpe.de quo dixi in.c. de symo-

7 niacè.ꝟ.co.Vltimo not.quòd† vitiosa causa non accedit non vitiosæ,nec ècontra.ff.de acqui.poss.l. Põponius §.fin.secundum Ioan. Andr. & Vinc. In fine glo.2.dic , quòd episcopus non posset dispensare ad illud,ad aliud posset,vt dixi.ꝟ.Gloss.in ver,resigna-

8 sti.oppo.quòd† iste non debeat puniri cum non sua culpa fuerit commissa symonia,& sol.In fi.glo. dic, item secundum Host.potest esse ratio,vt occurratur fraudibus;quia de facili interponeretur alius qui daret pecuniam.46.dist.c.sicut.vel secũdũ D.m.quòd iste propriè nõ punitur facto alterius,cogitur enim relaxare; quia ex quo fuit facta prouisio symoniaca, fuit acquisitum sibi ius vitiosum;& ideò talis prouisio debet retractari.Facit.c.seq.& quod ibi not.glo. Glo.4.in versi.clegerunt.sentit.2.opp. & sol. In eadem ibi,capitulum.dic,hoc fortè posset cõcedi simplici beneficio,cum capitulum est exemptum secundum Host.qui tamen concludit, quòd sibi plus pla-

9 cet quod sequitur in gl.¶ Glo.fi.arguit,quòd† actio extincta non reuiuiscit, & in sequenti arguit in contrarium,& remittit.In eadem ibi.l.liber homo. dic. ff.de decur.l.2.§.1.In eadem ibi,inter P.dic , ad idẽ facit.c.transmissa.eo.titu.In fi.gloss.dic,quòd ibi iurisdictio non erat extincta;sed suspensa ratione grauaminis,& appellationis ; & ideò cessante grauamine,& per consequens appellatione tollitur suspensio.hic verò per renuntiationem primum ius erat extinctum;sed fortius in contrarium facit. l.si chorus. §.fi.ff.de leg.3.de quo dic,vt ibi.

CAP. XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Electio symoniaca est cassanda si propter hoc pecunia fuit promissa electoribus,quamuis electus ignoret,nisi factum sit in fraudem electi. Et cum electo per symonia vicium non dispensat episcopus.*

2 *Pecuniam vni tantum dans efficit electionem symoniacã.*

3 *Pecunia si vni tantum datur inficitur tota electio quod est mirabile.*

4 *Excommunicatus vnus interueniens electioni si ignoranter admissus sit,non vitiat totum actum.*

Fraus , & dolus quo pacto probetur. ibidem.

5 *Electio symoniaca in fraudem eius qui sperabatur eligi non vitiat electionem.*

6 *Episco-*

6 *Episcopus non dispensat cum electo per symoniam. quòd intellige, vt ibi.*
7 *Fraus, & prauitas aliorum non debent nocere illi qui aliàs debebat eligi. quòd declara vt ibi, vsque in finem.*
8 *Preces non inducunt symoniam.*

1 Nobis. † Electio symoniaca est cassanda, si propter hoc pecunia fuit promissa electoribus, quãuis electus ignoret; nisi factum sit in fraudem electi. Et cum electo reprobato per symoniæ vicium, non dispensat episcopus. h.d. primo bimembris consultatio. Secundo duplex respõsio. secunda, ibi; quia igitur. & secundum ibi, ad vltimum. & sub isto. &. §. dic, in quo continebatur secunda consultatio ad quã respondet; ibi; ad vltimum. ¶ Noto primo, quòd † electio dicitur symoniaca non solum si datur, vel promittitur multis pecunia; sed etiam si datur vni tantum. Et no. quòd † si datur vni, inficitur tota electio. quod videtur mirabile, secundum D.m. quia † interuentus vnius excommunicati ad electionem ignorãter admissi, non vitiat totum actum, vt.c.fi.de ,pcur. not.in.c.illa.de elect. sed põt esse ratio iudicio meo; quia actus vnius excommunicati non attribuitur in solidum electioni; sed actus symoniaci attribuitur in solidum electioni. ¶ Secundo not. † casum singularem, in quo nõ vitiatur electio per symoniam facta; si symonia fuit commissa in fraudem, vel odium illius, qui sperabatur eligi. Fraus autem probatur ex coniecturis, vt puta si illi erãt inimici, vel si erãt amici, prout videtur velle tex. noster. dic, quòd apparenter, non existenter secundum Ioan. And. & de probatione fraudis, & doli, qui probantur ex coniecturis, vide in. c. 2. de renun. lib. 6. & .l. dolum . C. de dolo, vel potest dici, quòd tex. appellat istos amicos ironice. Vltimo not. quòd † episcopus non potest dispensare cum electo per symoniam, quòd intelligitur secundum quosdam, nisi instante necessitate. 1.q.5.c. præsentium. Alij dicunt, quòd illud.c. corrigitur per istud. dic vt dixi, in.c. symoniacè. §. eo. tim. In glo. 1. ibi, noceret. dic, quamuis fuisset data frauduléter, secundum Alã. & Vinc. ¶ Glo. 2. colligit ex tex. a contrario, & illud coadiuuat per tria iura. & tenet cõtrarium per duos canones. In eadem ibi. §. vltimo. dic, vbi hoc videtur expressum. † non enim debet nocere prauitas, & factum alterius, postquam illi erant aliàs illum electuri. sicut dicimus in † prece, quæ non inducit symoniã vbi eligendus aliàs erat idoneus. de quo. in.c. tuam. §. de æta. & quali. & hoc probat hic Goff. per plura iura hic allegata. sed sequentem opi. glo. in versi. verius est. tenet Vinc. & Host. in.c. tãta. §. eo. & dicit, q Io. And. hic tenet secundam opi. quia intentio, quòd deberet eligere non potest probari, nisi p ipsum, cui est data pecunia. & sic deponeret vnus, & criminosus, & in facto proprio, & q a de facili posset dicere, qui accepit pecuniam, quòd erat aliàs electurus, nisi diceres, quòd imo posset probari per alios quibus dixerat se velle illum eligere. sed hoc non sufficit secundum Ioan. And. quia tunc falsum dicebat. Facit c. auditis. §. de elect. vel etiã si vere dixisset, potuit mutare opi. sed vt dicit Ioan. And. conclude, q si pecunia fuit data alteri, quam electori; tũc aut fuit data per episcopum, qui sperabatur eligi; & vitiatur electio, & si recipientes aliàs erant electuri eum. Facit. c. ad aures. §. eo. & .c. seq. Aut fuit data per alium; & tunc sit vera prima opi. quia cessant rationes, & absurditates Ioan. And. In fi. gl. fi. dic, vt dixi in.c. de symoniacè. §. eo.

CAP. XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam dans prælato ne ipsum in iure suo de facto molestet, illam repetit, si prælatus non stat promissis.*
2 *Prælatus pro iure quæsito conseruãdo pecuniam dare potest, nec committitur symonia.*
3 *Absolutionem iniustè deneganti potest licitè dari aliquid, vt obtineatur. remiss.*
4 *Iudicij euentus incertus est.*
5 *Spirituale ius vt quæratur, nil potest dari, sed pro quæsito conseruando sic. & nu. seq. vbi distinguit.*
Et quid in temporalibus & an recipiens teneatur restituere nu. 6.
7 *Pecuniam dans laico non habenti ius in electione, eam tamen impedienti, non videtur symoniam committere.*
8 *Datum, ne aliquid per calumniam fiat, potest repeti vsque; ad quadruplum, licet recipiens seruet fidem. quòd tamẽ procedit, vt ibi.*

Dilectus filius R.

1 Dans pecuniam prælato, ne ipsum in iure suo de facto molestet illam repetit, si prælatus non seruat promissa. h.d. secundum vnum intellectum, inhærendo literæ. Vel generalius secundum alium. dans pecuniam ne in iure suo de facto turbetur, potest illã repetere. h.d. primo ponit querelam, secundo dat iudicem. ibi, ideoq;. Noto primo, quòd † prælatus pro 2 iure quæsito conseruãdo põt dare pecuniã, ne iniustè molestet. & nõ est symonia ex parte dãtis cũ possit repetere, vt dicitur hic in prin. glo. quia si induceret symoniã, nõ posset repetere, vt.l.3. ff. de condict. ob turpem cau. & in regula in pari, de reg. iur. lib. 6. ¶ Gl. 1. colligit, q ex eo qd restituit pecunia &c. deinde distinguit, q aut vexãs hẽt ius, aut nõ. & in casu secundo ponit duas opi. & vltimã approbat. deinde oppo. de.c. decimas. & sol. tãdẽ infert ad q. q̃ sol. distinguẽdo. In eadẽ ibi, q dat, i. nullũ acqrit, sed dat, vt ius acquisitũ retineat. dic, hæc gl. sequit opin. quã 3 posuit in.c. ad aures. §. eo. videlicet, q † p absolutione iniustè denegata, possit licitè aliquid dari; dic, vt dixi in.d.c. ad aures. In eadẽ ibi, si vero iuste. dic, sed 4 qualiter poterit hoc sciri, cum † euẽtus iudicij incertus sit, vt.l.q debet. ff. de pec. §. de re. iur. c. cũ inter. C. de iudi. l. rẽ nõ nouã. &. l. 1. C. qñ imperator. vñ dicũt Host. & Io. An. q recurrẽdũ est ad cõsciẽtiã. §. eo. p tuas. 2. &. §. de acc. c. qualiter. In. fi. gl. dic fm 5 Host. q † pro iure spũali quærẽdo nõ licet aliqd dare; sed pro q̃sito cõseruãdo licet. D.m. dicit latius, q 6 in † tpalibus licet redimere vexatione ẽt pro iure q̃rẽdo, & q̃sito cõseruãdo; sed recipiẽs tenet restituere, vt.l. 1. &. l. generaliter. ff. de calũ. &. l. 4. ff. de condic. ob turpẽ cau. In spũalibus verò dic, q aut quæritur de iure quærendo, seu de eo qd restat ad ius iam acquisi-

acquisitum; & tunc non licet aliquid dare, etiam vt cesset impedimētū facti; quia talis videtur ambitiosus, & dare vt facilius acqrat, ꝓbatur in. c. Matheus. s̄.eo. Aut datur pro iure quæsito cōseruando; & tūc si talis est in possessione, & iniustè molestatur, licitè datur; sed non licitè recipitur, vt hic. Si verò iustè vexatur, vt quia episcopus vult eum deponere, vel alter vult eū accusare, vel agere; quia prætēdit ius in beneficio; & non licet dare quia nō redimitur vexatio solius facti. Facit. c. nemo. s̄.eo. s̄. de pact. c. nisi cū pridē. Si verò nō est in possessione iuris quæsiti nō licet aliqd dare ēt illicito detētori vt habeat illā possessionē, vt not. Inno. in. c. ad aures. s̄.eo. tenet gl. 16. q. 7. c. decimas. quia saltem hæc possessio videtur annexa spiritualitati propter administrationem. & ideò nō cadit in laicum, vt. c. causam. de præscript. &. 1. q. 3. c. si quis. Et ideò spoliato pro restitutione ecclesiæ non licet aliquid dare. Subdit tamen D. m. singulariter, ꝙ si retinens possessionem esset adeò potens; ꝙ de facili, etiam ex mandato superioris, non posset illam recuperare, liceret aliquid dare pro euitando præiudicio, vt in simili dicit Io. An. in. c. ad aures. s̄. eo. de eo qui dat, vt obtineat absolutionē ab excōicatione, & hoc mihi videtur æquū. & ex prædictis se

7 quit. ꝙ † si quis dat pecuniam laico nullum ius habēti in electione, impedienti tamen electionē, ꝙ nō videtur committere simoniam, hoc tenet Raynal. & refert, & sequitur Archid. 1. q. 3. c. quæsitum, dicit tamē hoc esse dubiū, & hoc procedit, dicit ipse, quādo daretur pecunia a capitulo ne impediretur electio; secus dicit si daretur ab aliquo in specie ne impediretur electio alicuius in specie, & in indiuiduo. ita dicit Arch. 1. q. 1. c. sunt quidā. & no. in. c. de hoc. s̄. eo. ¶ Gl. fi. colligit arg. a cōtrario, & illud reprobat. & in fi. colligit aliud, cōtra ꝙ opp. & pro sol. remittit. In eadē ibi, maximè. dic, s̄m Ala. Tanc. Vinc. Goffr.

8 Philip. Inno. & Hosti. qui volunt, ꝙ † datū, ne aliquid per calumniam fiat, posset repeti vsq; ad quadruplū, etiam si recipiens obseruat promissam fidē, vt ff. de calum. l. 1. & l. generaliter. §. 1. & s̄m hunc modū intelligendi fuit secūdum summarium. Vel dic, ꝙ tex. potest propriè intelligi, sine subauditione intelligēdo secundum Host. & Ioā. And. ꝙ hic fuit facta promissio per amicabilem compositionem cū actoritate superioris, arg. c. 2. & c. de cætero. s̄. de trāsactio. & ideò licitè tunc recipitur pecunia, nec recipiēs tenetur restituere si seruat promissa, vt. c. nisi. s̄. de præben. In. fi. glo. dic, pro solutione dicti contrarij, vide quæ dixi in. d. c. peruenit.

CAP. XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Pro benedictionibus nubentium, & pro exequijs mortuorum. nil debet exigi.*
2 *Sacerdos pro sacramentis præstandis suis parochianis nihil potest percipere.*
3 *Et præsbyter qui tenetur spiritualia gratis impendere, si aliquid recipiat ex pacto tenetur restituere; quia symoniaca conuentio est. secus si fuisset mentalis; quia tunc sufficit pœnitentia.*
4 *Canonicus qui ad horas vadit, ut distributionū portionē suam recipiat, committit simoniam mentalem.*
5 *Verbum extorquere sonat violentiam. Aliquando tamē sonat aliter.*
6 *Rector ecclesiæ an consuetudine cessante possit exigere aliquid pro benedictionibus nubentium, vel pro exequijs mortuorum.*
Et quid iuris si vigeat consuetudo num. 7. & ibi distinguitur.
8 *Clericus sibi manibus proprijs victum quærere debeat.*
9 *Pater non tenetur subuenire filio valēti sibi victum quærere.*
10 *Clericus si non potest sibi victum quærere, vel episcopus, vel populus ei debet prouidere de victu,*
11 *Sacerdos qui aliunde venit ad exequias faciēdas, vel sacramenta præstanda potest recipere aliquid non ratione præmij, sed contemplatione laboris præstiti in exhibenda præsentia sua, & ibi persistendo.*
12 *Consuetudo vt aliquid recipiatur pro benedictionibus nubentium, & exequijs mortuorum an sit seruanda, & an competat actio. & intelligatur quomodo.*
13 *Non est inconueniens, quod spiritualia seminanti temporalia metantur.*
14 *Taxatio, vel obligatio vbi dedit causam consuetudini, vt exigātur aliquid pro exequijs mortuorum nō valet.*
15 *Cōsuetudo ex his quæ sunt meræ facultatis nō inducitur.*
16 *Soluens etiam ꝑ centū annos alicui vnum par caponum, vel recipiens aliquem ad hospitalitatem, vel veniens ad Molendinum tuum non propterea tenebitur, ad sic semper agendum.*
17 *Consensus populi inducit consuetudinem.*
18 *Spiritualiū receptorum rationi Deum aliquid offerrē do recognoscimus, & pro peccatis delendis eleemosinam dare possumus.*
19 *Titulus præsensus probatur ex diuturna præstatione. Et ibi quid operetur in sacramentis.*
20 *Consuetudo dandi aliquid pro sacramentis quanto tempore inducatur.*
21 *Benedictio largè dicitur sacramentum.*
22 *Beneficium ecclesiasticum exercens, aut rem spirituale, vel illi annexam non potest exigere aliquid.*

1 Suam nobis. † Pro benedictionibus nubatiū, & exequijs mortuorum, nihil debet exigi. h. d. primo ponit quærelam. Secundo dat iudicem, ibi, discretioni.

2 ¶ Noto primo, ꝙ † sacerdos debet suis parochianis gratis sacramenta impendere. Secundo no. quòd

3 † præsbyter qui tenetur spiritualia gratis impēdere, si aliquid recipit ex pacto, tenetur restituere, quia esset symonia cōuētionalis. Secus si esset mētalis; quia tunc sufficeret pœnitentia, vt. c. penul. s̄. eo. Et ideò

4 † canonicus, qui solum ea intentione vadit ad horas canonicas, vt recipiat distributionum suam portionem, committit symoniam mētalem, vt no. gl. in. c.

5 1. de cleri. non residen. lib. 6. ¶ Vltimo not. † verbū, extorquere, quod secundum Ioan. And. sonat in vitium; quia denotat violentiam. 17. q. 7. postquam. Ioan. An. In. c. 1. de reli. domib. lib. 6. quandoq; tamen dicitur extorqueri, quòd a volente, per importunitatem tamen verborum extorquetur, vt. c. detestanda. de concessi. præben. lib. 6. In fi. gloss. 1. dic, pro declaratione huius gloss. formabo duas. qq. princi-

6 principaliter. prima erit,† vtrum cessante consuetudine possit rector ecclesiæ exigere aliquid pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentiũ. secunda
7 quid iuris† vigente cõsuetudine. vide omninò d.m. & Ioan.de Imo.in.c.significatum.de præben. ¶ Circa primam,glo. videtur concludere in prima parte, quòd tam proprius sacerdos, quam alius non possit aliquid petere nisi desint facultates. D.m. hic distinguit,& benè, quòd aut proprius sacerdos habet vnde viuat,& nõ potest, vt hic,& in.c.cũ in ecclesiæ.§.eo. sed gratis oblatum potest accipere,vt.c.seq.&.c.tua ꝗ.eo.&.c.&.c.& si quæstiones.§.eo.Si verò non habet vnde viuat;tunc,si potest aliunde honestè quærere scribendo,pueros docendo,& similia exercendo,nõ po
8 test aliquid exigere;quia† debet sibi victum quærere manibus proprijs.91.dist.c.clericus victũ. Facit.c. cum apostolus.§.de cẽsi.& in simi.l. si quis ff. de ed.a
9 cat.lib. vbi† pater non tenetur subuenire filio valẽti
10 victum quærere. Si verò† non potest aliunde sibi victum quærere,tũc,vel episcopus sibi prouidebit, vel populus compelletur sibi prouidere, vt not. glo. de pœnit.distin.1.c.omnis christianus.& no.in.c.de his.
11 Si verò est† sacerdos, qui aliunde venit ad faciendas exequias,vel danda spiritualia,potest recipere, non ratione spiritualium;sed in repræsentationem laborum,quos sustinet exhibẽdo præsentiam suam,& ibi moram trahendo,vt not.gl.in.c.quoniam.ꝗ. ne præla.vic.su.& sic debet intelligi glo.21.q.2.c.præcepimus.Circa secundam quæst.gloss.nostra breuiter cõ
12 cludit,quòd† consuetudo seruanda est. sed tamẽ nõ competit actio.Host.verò dicit, ꝙ cõpetit actio vbi est consuetudo. Sed contra hoc videtur text. in.c.cũ ecclesiæ.§.eo.vbi tex.loquitur de exequijs mortuorũ,& benedictionibus nubentiũ, & ibi damnatur cõsuetudo, ꝙ aliquid exigatur.D. Ant.dicit, quòd fortè pro ipsis spiritualibus, vt aliquid detur,non valet consuetudo; secus pro labore. & hoc etiam videtur contra not. per Doc.in.c.cum sit Romana.§.eo.vbi volunt,quòd etiam pro labore nõ possit aliquid exigi,ne videatur exigi pro spiritualibus. 1.q.3.si quis obiecerit.& sic etiam facere contra id, quod dixi in si.præced.quæst. sed illud intellige quando exigitur ratione damni,& interesse. Aduerte quia tota difficultas videtur insurgere ex intellectu.c.ad apostolicã.ꝗ.eo qui tex.habet varios intellectus,vt ibi dicã; sed quo ad.q.nostram dic,quòd vbi non præcessit taxatio, valet consuetudo inducta ex mera liberalitate populi propter laudabile fundamẽtũ;quia nõ
13 est† inconueniens,quod ab eo metantur temporalia qui seminauit spiritualia,vt.c.si episcopus.de offi.ordi.li.6.c.quoniam.de offi.ordin. & hoc vr̃ velle etiã
14 tex.in.d.c.ad apostolicam.sed† vbi taxatio,vel obligatio dedisset causam cõsuetudini,nõ valeret propter vitiosum fundamẽtum,vt.d.c.cum in ecclesiæ.§.eo. Sed contra primum membrum distinctionis oppo-
15 nitur;quia† ex his quæ sunt meræ facultatis non inducitur cõsuetudo,vt.l.1.C.de seruit.&.l.1.ff.de via pub.Ioan. And.in.c.cum Io.§.de cle.cõiuga. Bar.in l.eã.ff.de in rẽ verso.&.l.si certis annis. C. de pac.cũ
16 multis si.vnde† licet per cẽtum annos dederim tibi vnũ par caponũ,nõ propterea sum obligatus dare,vel si me recepis ad hospitalitatẽ,vel venerim ad molendinũ tuũ, ergò videtur, ꝙ si loquimur in datis gratis ex mera liberalitate,non possit induci consuetudo.D.m.hic sol.dupliciter, quòd fortè qui desistebat soluere obiurgabatur à populo; & sic soluebat;
17 & sic apparet de† consensu populi. Secundo sol.ꝙ contraria loquuntur,quando donatio est pura, non relata ad certum quid;secus si aliquid solueretur,vel offerretur in recompensationem laudabilem,prout
18 hic,ratione† spiritualium receptorum ad recognoscendum Deum, & redimẽda peccata eleemosynis. de pœnit.dist.1.c.de medicina.vnde ꝙ in alijs opera
19 tur† prætensus titulus,qui probatur diuturna præstatione in hoc operabitur causa ad quam habetur respectus compẽsationis. Tertio sol.quòd speciale est fauore ecclesiæ.Facit.c.ex parte.§.de cẽsi.no.in.c.ex parte.§.de concess.præb.& ꝙ dicam in.c.Iacobus.ꝗ. eo.& not.benè prædicta,vt habeas modum articulã
20 di.† Quantum autem tempus requiratur ad hanc consuetudinem inducendam.D.m.dicit,quòd decẽnium;quia astringit laicos,non clericos, & communiter inter laicos hoc sufficit,vt traditur in.l. de qbus. ff.de legi.Item quia talis consuetudo non est contra ius;sed fauorabilis,& pia,vt.c.ad apostolicam.ꝗ.eo. ergò videtur sufficere decennium,vt.c.fina. de consue.lib.6 vnde.D.m.concludit.quòd data laudabili cõsuetudine,competeret etiam actio. & tenet Host. & ad materiam vide in. c.2.§. & si miles. de feu. da. in vicem legis commis.in vsi.feu Bar.in.l.prætor ait. §.1.ff.de no.op.nunt.&.l.qui in aliena.§.1.ff.de acqui.hære.dixi plenè in consilio quòd incipit, Vene-
21 tensis episcopus.In gl.pe.in.fi.dic,quòd† benedictio propriè non est sacramentum;sed largo modo, vt not.in rub.de sacra.non iteran.& licet gloss.dicat quòd si non est sacramentum ergo potest exigi aliquid pro ea;tamen nõ est verum, quòd possit exigi;
22 quia† pro nullo beneficio ecclesiastico exercendo, aut re spirituali,vel illi annexa potest exigi,vt dixi supra in rubrica.

CAP. XXX.

SUMMARIUM.

1 *Si Monachum simoniace fuisse receptum, per accusationem constat, & recipiens deponuntur. Si verò constet per inquisitionem receptus in arctius monasterium truditur;recipienti autem,et maioribus pœna condigna imponitur,interimq; ob executione sacrorum ordinum suspenduntur.*

2 *Accusatio in impositione pœnæ etiam in simonia, differt ab inquisitione.*

3 *Archiepiscopus potest punire subditos suffraganeorum suorum.& ibi quomodo.*

4 *Remotus a Monasterio quod per simoniam acceptauerat in aliud Monasterium arctius debet detrudi, & si arctius non inuenitur in æquali eiusdem ordinis in pænitentiam agat remiss.*

5 *Nulla præcedente taxatione oblatum gratis per Monacum non inducit simoniam.*

6 *Confratria ad quas pauperes recipiũtur debẽt eis gratis concedi.*

7 *Ad baptismum et ad fidem quando quis possit per pecuniam inuitari ad remiss.*

8 *Depositio in monacho deposito per symoniam quid operetur.Et ibi distinguit.*

9 Re-

9 *Regularis facilius remouetur, quam secularis.*
10 *Vniuersitas an possit accusari, & puniri, & num. 31.*
11 *Vniuersitas an possit delinquere, & ibi plures distinctiones ponuntur, vsq; ad num. 27.*
Vniuersitas est corpus fictum, & repraesentatum. ibi.
12 *Collegium aliud non est, quam singuli de collegio.*
13 *Vniuersitatis causa, non autem singulorum si tractetur, possunt testificari in ea illi de vniuersitate.*
14 *Vniuersitas est corpus inanimatum carens dolo.*
15 *Collegium, & vniuersitas sunt nomina iuris, nec possunt excommunicari.*
16 *Verba sonãtia in ius concernunt vniuersitatem, sonantia in factum concernunt homines de vniuersitate.*
17 *Vniuersitas in omittendo delinquit, non in committendo, & num. 22.*
18 *Vniuersitas quid de mente Bart.*
19 *Totum differt realiter a suis partibus.*
20 *Vniuersitas fictione iuris aliud, aliud homines vniuersitatis.*
21 *Vniuersitas decedentibus omnibus de vniuersitate, si succedant in locum eorum alij, eadẽ tũ est et idẽ de Populo.*
23 *Vniuersitas pro delicto negligentia tenetur, & contra eam proceditur.*
24 *Vniuersitas, an, et quando committẽdo possit delinquere, & num. 66.*
25 *Vniuersitas potest delinquere committendo, in statutis ordinandis, rectoribus creandis, & similibus.*
26 *Dolus, Homicidium, violentia, & similia non cadunt in vniuersitate. Potest tamen delinquere talia mandando fieri, vel rata habendo.*
27 *Vniuersitas quando dicatur delinquere. & nu. 28.*
29 *Vniuersitatis homines, licet leuato vexillo, vel ad sonum Campanae irent ad committendum delictum non communicato consilio, vniuersitas tamen, non dicitur delinquere; sed singulares dantes causam delinquẽdi, puniuntur vt seditiosi.*
30 *Ciuitas, quòd facit consilium ipsius, dicitur facere.*
31 *Vniuersitas an possit accusari uel an possit contra eam inquiri. & nu. 32.*
Et potest ciuiliter conueniri ex delicto Rectorũ. nu. 33.
Et accusarij si deliquit communicato consilio, ad sonum Campanae nu. 34.
Et si in ea non sunt infantes, furiosi, & simil, potest accusari. num. 35.
Potest vniuersitas delinquere, & per consequens accusari, num. 36.
37 *Collegium defendit se per procuratorem; tam criminaliter, quam ciuiliter, & nu. 44.*
38 *Libellus contra vniuersitatem qualiter concipiendus sit remiss.*
Et an sint necessaria nomina singulorum. nu. 39.
Et de citatione nu. 40. remiss.
41 *Vniuersitas an possit accusare? Et quòd non. ibid.*
42 *Syndicus in causa vniuersitatis accusabit nomine proprio, licet ad commodum vniuersitatis.*
43 *Vniuersitas incapax est pœnae talionis.*
45 *Syndicus si accusando admitteretur, & moreretur, an omnes de vniuersitate essent irregulares. Et ibi ponitur cautela.*
46 *Vniuersitas an possit puniri, & quo pacto, & quomodo particulares delinquentes.*
47 *Non delinquentes quandoq; puniuntur.*
48 *Delicta propter difficultatem probationum, non debent remanere impunita.*
49 *Vniuersitas tenetur de delicto officialiũ ab ipsa electorũ.*
50 *Singulares, qui non deliquerunt, an teneantur ex soldo, & libra proportionabiliter. & an qui deliquerunt, & cõtra quos processit inquisitio possunt puniri pœna aequali delicto. Et dissentientes si apparere possunt, non puniũtur. nu. 65.*
51 *Vniuersitas potest puniri pœna spirituali, & pœna pecuniaria. ibid.*
Et si deberet imponi pœna capitalis in pecuniariam cõmutatur ibid. nu. 52. quòd intellige. vt ibid. & nu. seq.
54 *Vniuersitas admittitur ad accusandum per syndicum, & ibi distinguitur.*
55 *Vniuersitas tenetur de eo quòd ad eam peruenit.*
Quando autem nil ad eam peruenit, distingue, vt ibi. & num. 56. & 62.
57 *Cartago, & Troia subiectae fuerunt aratro.*
58 *Brixia aratro ob rebellionem subiecta est, cui postea pepercit Imperator, cuius sententiam se vidisse ait Bar.*
59 *Bononia antequam subijceretur aratro vocabatur Thessalonia.*
60 *Sodoma, & Gomorra deletae fuerunt cum tribus alijs ciuitatibus, & in eis infantes, & furiosi, ac mente capti periere; licet inculpabiles.*
61 *Amalechitae pro eorũ peccato deleti sunt omnes vsq; ad mingentem ad parietem.*
62 *Vniuersitas potest puniri, quando pœna concernit totam vniuersitatem.*
63 *Collegium si est paruum debent puniri culpabiles. Quid si magnum. nu. 64.*
67 *Excommunicatio requirit corpus animatum, & baptizatum.*
68 *Collegium quare non destruatur delinquendo.*
69 *Suffragia fiunt per lupinos albos, & nigros.*
70 *Pœna suos tenere debet auctores.*
71 *Mandati ratione quis non tenetur de delicto commisso per mandatarium, si illud nõ est applicabile in persona mandantis.*
72 *Vniuersitas si puniatur, an postea possint singulares puniri?*

Dilectus filius A.

1 †si per accusationẽ cõstat monachũ simoniacè fuisse receptum, receptus, & recipiens deponuntur, si p
inquisitionem, receptus in arctius monasterium detruditur; recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponitur; & interim ab executione sacrorum
ordinum suspenduntur. h. d. Primo consultatio. Secundo distinguens responsio, ibi, nos inquisitioni,
tertio subijcitur mandatum, ibi, coniungens, quar-
2 to instruit iudices, ibi, illud. ¶ Noto primo, quòd†
in pœnae impositione etiam in symonia, differentia
est inter accusationem, & inquisitionem. Secundo
3 not. quòd † Archiepiscopus potest punire subditos
criminosos suffraganeorum suorum. quòd procedit secundum Inno. in isto Archiepiscopo Cantauriensi, qui non procedit iure Metropolitico; sed etiã
iure legationis, vt. 1. de offi. leg. dixi in simi. in. c. 1.
§. de appell. Sed Ioan. And. dicit, quòd nõ videt quare Inno. hoc dixerit; quia hic non dicitur, quòd Archiepiscopus visitaret prouinciam, sed solum diœcesim.

ſim. Et ꝓ hac opinione Ioan. And. facit verſi.iniſi-
gens epiſcopis,qui videtur velle, quòd talis punitio
cõmittatur ſuffraganeis. Sed pro Inno. poſſet dici,
tex.loquitur,quando crimina ſunt notoria,quæ Ar-
chiepiſcopus poteſt venire viſitando prouinciam,vt
c.Romana.§.notoria.de cẽſi.lib.6. & ſic non obſtat
4 c.paſtoralis.de offi.ordin.Tertio nota, quòd† ille q
remouetur a monaſterio,ex eo, ꝙ ſit receptus per ſy
moniam,debet mitti in arctius monaſterium, vt ibi
pœnitentiam agat; & ſi arctius non reperiretur, ad
equale einſdem ordinis.de quo latius in.c.quoniam.
5 ̅ȷ.eod.¶ Vltimo nota, quòd † gratis oblatum per
monachum receptum non inducit ſymoniam; ſi nul
la præceſſit taxatio;quòd inducit D.m.ad q.quod ſi
in eccleſia eſt ſtatutum,quòd receptus in monachũ,
vel canonicum teneatur ſoluere certum quid, quòd
licet receptus illud ſoluat ſine exactione;quòd tamẽ
licitè nou recipitur; quia illa oblatio videtur facta
vigore ſtatuti. 1.q.3.c.ex multis.¶ Gl.1.colligit ex
textu,& ponit tria exempla.In eadem ibi,imitãdus.
dic, hanc gloſſam notat Abb. contra prouinciales,
6 qui exigunt pecuniam pròpter† confratrias ad quas
pauperes recipiuntur, cum ad eas debeant homines
gratis inuitari,quòd etiam facit contra plures rece-
ptos in hoſpitali noſtro.In eadem ibi, ad hoc enim.
dic, hoc exemplum & ſequentia non cõueniunt præ
cedenti.ſecundum.D.m.quia loquuntur quando pe
cunie datur ab inuitante,& præcedens quando ab in
7 uitato.de hoc articulo† quando quis poſſit per pecu
niam inuitari ad fidem,& ad baptiſmum.dic,vt dixi
in.d.c.cum in eccleſiæ.̅s.eo.Glo.in verſi.dantes. col
ligit not.contra quod oppo.& ſol.ponendo opinio
nem.In eadem ibi,dixit Vinc.& Tancr.dic,hæc ſolu
tio non eſt vera;quia poſſet eſſe, quòd dans conuin-
ceretur propter falſas probationes,vel quòd iniuſtè
damnaretur.dic,vt dixi in capit.penul. ̅s. de re iud.
Glo.in verſi.ſeueritatis.in fine, dic, vult ergo gloſſ.
quòd etiam monachus receptus deponatur. ¶ Sed
8 quæro,quid† operabitur hic depoſitio in monacho?
Sol.Inno.& Hoſt.quòd non vocabitur ad capitulũ,
nec ad alios tractatur, non recipiet prębendã ſuam,
ſeu victualia cum alijs;ſed in aliquo ergaſtulo ei pro
uidebitur:hęc tamen procedunt in monacho qui nõ
eſſet clericus,quia talis non poſſet deponi;ſed in or-
dinato, idẽ poſſet operari quod in clerico ſeculari.
Glo.in verſi.amoros. opponit de c.inquiſitionis. &
Cõis opi. ſoluit remittẽdo. In fine dic Doct.* cõmuniter ſol.
contrarium procedere in ſæcularibus.tex. noſter lo
quitur in regularibus,& aſſignant rationes differen-
tiæ.Ego tñ aliter dixi in d.c. inquiſitionis. dic ergo
vt ibi dixi.& c. qualiter.2.in.14.q.prin. ̅s. de accuſ.
Et licet iſti videantur remouendi ab adminiſtratio-
9 ne,vt d.c.qualiter, maximè, quia† regularis facilius
remouetur,quã ſecularis;tamen ibi cum illis mitius
agitur;quia non exigebant,vt ſibi,ſed vt monaſterio
acquirerent;quòd ſecus eſt in ſecularibus;quia vidẽ
tur exigere vt ſibi approprient.hodiè dic,vt traditur
in c.quoniam.̅ȷ.eod.Gloſſ.in verſic.officialibus. op
ponit,& ſoluit.deinde in verſic.ſed nunquid.quærit,
& arguit ad partem affirmatiuam allegando plura.
deinde in contrarium arguit multipliciter. In fine
dic;quia Doct.attingunt hunc articulum principali
10 ter hic,† an vniuerſitas poſſit accuſari,& puniri.ſicut
& gloſſa noſtra attingit,& imperfectè.Ideò,vt clarè
habeas hunc articulum, formabo quinq; q.principa
les,per quas clariſſimè expedietur.Prima, an colle-
gium,ſeu vniuerſitas poſſit delinquere.Secunda,quã
do dicatur delinquere.Tertia,an poſſit accuſari, vel
inquiri contra eam,& qualiter.Quarta, an poſſit pu
niri,& qualiter.Quinta,an punita vniuerſitate, poſ-
ſint puniri ſingulares de vniuerſitate. Reliqua verò
ad materiam vniuerſitatum pertinẽtia, videbis in.c.
dilecta.̅ȷ.de exceſ.prælat.¶ Circa primum, videtur
11 dicendum, quòd † vniuerſitas non poſſit delinque-
re;quia eſt corpus fictum,& repræſentatum,vt.l.mor
tuo.ff.de fideiuſſ.&.l.in tantum.§.vniuerſitatis.ff.de
12 rer. diuiſi. vnde licet ſecundum veritatem† colle-
gium aliud non ſit,quam ſinguli de collegio,vt.l.ſed
ſi hac.§.qui manũmittitur.ff. de in ius voc. canoniza
ta.12.q.2.c.qui manũmittitur.not.in.c. nouit. ̅s.de
13 his quæ fiunt a præl.vnde† pro cauſa,quæ eſt propriè
vniuerſitatis, non ſingulorum,poſſunt teſtificari illi
de vniuerſitate, vt trad.in dictis iuribus. & latius in.
c.veniens.& c.cum nuntius. & ibi per Ioan. Andr.&
Doct.̅s.de teſtib.Archid.diſt.81.c.tantis Daniel.&
ſecunda q.6.c.lator.Spec.in tit.de teſt.§.1.verſi. ſed
nunquid in cauſa vniuerſitatis. ergo videtur, ꝙ non
14 poſſit delinquere,cum tale† corpus ſit inanimatum,
& careat dolo,vt.l.ſi ex dolo.ff.de donat.coniuncta.
l.1.§.1.ff.ſi quadr.pauper.fec.dic.& clem. 1. de ho-
micid.&.l. infans.ff.de ſicca. vnde etiam dicimus,ꝙ
15 † collegium,& vniuerſitas ſunt nomina iuris;& ideò
non poſſunt excommunicari,vt hic dicit gloſſ.& eſt
tex.in.c.Romana. §. vniuerſitatem.de ſent. excom.
lib.6.Facit quòd not.Inno.in.c.grauem.de ſent. ex-
com.vbi videtur tenere hanc ſententiam.& no. in.c.
16 irrefragabili de offi.ord.vbi dicit,quòd† verba ſonã
tia in ius,concernunt vniuerſitatem; ſed reſonantia
in factum concernunt perſonas vniuerſitatis.In con
trarium tamen facit.l.metum.§. animaduertendum
ff.quod met.cauſa; no.glo.in.l.ſicut.§.1.ff.ꝙ cuiuſq;
vniuerſit.& tenet glo.in.l.aliud.§.pręfertur.ff.de re.
17 iud.Quidam dicunt,quòd† vniuerſitas poteſt delin-
quere ommittendo, vt l.iubemus nullam. C. de ſa-
croſan.eccl.non autem committendo, per rationes
primo loco poſitas. Hec opinio non placet Cyn.in
l.ſi quis in tantam.in penul.q.C.vnde vi.quia contra
eam eſt tex.in authen.Item nulla.C.de epi.& cler.&
§.1.de pace tenenda, & probatur hic in tex.& in.c.
18 veniens.̅s.eo.&.d.§.animaduertenda.† Bart.in.l.aut
facta §.nonnunq;.ff.de pœnis.dicit, quod licet vni-
uerſitas non ſit aliud quam homines de vniuerſitate,
vt.d.l.ſicut.§.1.&.l.1.ff.de colleg.illic. ſecundum ꝙ
19 etiam tenent Philoſophi;quia † totum differt reali-
20 ter a ſuis partibus;tamen† ſecundum iuris fictionem
aliud vniuerſitas,& aliud perſonæ de vniuerſitate.nã
vniuerſitas repræſentat perſonam fictã,quę eſt aliud
a pſonis ſingularibus,vt.d.l.mortuo. & patet ex præ
21 dictis.& probatur,quia† decedẽtibus omnibus illis,
qui ſunt in vniuerſitate, & alijs venientibus in locũ
decedẽtiũ,eadẽ tamẽ eſt vniuerſitatis,& ſic mortuis
omnibus de populo,& alijs ſubrogatis idem tamen
eſt populus,vt.l.proponebatur.ff.de iud.Vnde dicit
Bart. ꝙ vniuerſitas propriè non poteſt delinquere,
cũ ſit corpus fictũ;ſed quoniã iſtud corpus fictũ,quo
ad plures iuris effectus habetur ꝓ vero, & ſingulares
de

de vniuersitate propriè delinquunt; & verè, ideò di-
22 stinguit; quòd aut loquimur † in delictis, quæ cõmittũ
tur omittendo; & ista possunt committi per vniuer
sitatẽ; qa licet per principales, & regentes vniuersita
tẽ cõmittat negligentia; tñ ipsa vniuersitas videtur
cõmittere, quę illos præposuit, vt.d.l.iubemus. cõiũ
cta.l.si ꝓcuratorẽ §.tutores.ff.mãd.in.l. municipes.
23 ff.ad munici.& † contra vniuersitatẽ ꝓceditur pp de
lictũ negligentiæ, vt.c.de illis.s̄.de cond. appo. Aut
24 loqmur in delictis, † quæ cõmittũtur cõmittẽdo, &
25 distingue, quòd † quædam sunt delicta quæ potest cõ
mittere vniuersitas dumtaxat; non autem singuli de
illa; vt facere statutũ, imponere collectas, dare iuris-
dictionem, creare rectorẽ, & simi.& hoc casu nõ est
dubiũ quòd vniuersitas potest delinquere, vt auth. Item
nulla.& authen.cassa.C.de sacrosan.eccle.&.d.c.gra
uem.j.de sent.excom.nec enim potest dici, quòd priua
29 ti hoc faciant, vt.l.omnes populi.ff. de iust.& iure. †
Quædam verò sunt delicta, quæ propriè non cadunt
in vniuersitatẽ, vt dolus.homicidiũ violẽtia, adulte-
riũ, & sim.vt ꝓbat.in.l.sed si ex dolo.§.1.ff. de dolo.
& hæc non dicuntur propriè cõmitti per vniuersita
tẽ; sed potest vniuersitas in hoc delinquere talia mã-
dando fieri per singularem personas, vel rata haben-
do.& ita procedat d.§.animaduertendum, vel si fue
rit cõmissum ab officialibus, quibus hoc iniũctũ est
vigore statuti ipsius vniuersitatis. Facit quòd not.in.d.
l.1.§.fin.cum.l.seq ff.de acqui.possess.& ita potest in
telligi gl.in.d.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur. ¶ Cir-
27 ca secundam principalem quæstionẽ, scilicet, † quan
do vniuersitas dicatur delinquere.glo. tangit in.d.l.
sicut.§.1.ff.quod cuiusq;. & non benè declarat. Sed
gloss. clarius loquitur, in. d.l.aliud.§. refertur.ff.de
28 reg.iur.vbi dicit, quòd † tunc dicitur delinquere, qñ
deliberato, & cõicato cõsilio delinquit; vt quia voca
tur per sonũ cãpanæ, vel tubę, vel pręconis, & duæ sal
tem partes veniunt, & tota, vel maior pars deliberat,
& mandat violentiam fieri, vel aliud delictum; aliàs
si communicato consilio id non faciat; licet omnes
de vniuersitate committerent, vel mandarent, non
diceretur vniuersitas delinquere, sed singuli de illa,
tex.singularis in.l.semper.§. si in sepulchro. ff. quod
vi aut clam.quinimo dicit.Bar.in.d.l.aut facta.§. nũ
29 quam.ff.de pœn.quòd † licet leuato vexillo, vel pul
sata campana homines iuerint ad delinquendum, nõ
dicitur vniuersitas delinquere; sed singulares, & prin
cipales qui sonare fecerunt, aut vexillum eleuauerũt
puniuntur, vt concitatores aliorum, & seditiosi, vt.
C.de seditiosis. per tot. & secundum hanc distin-
ctionem potest intelligi.c. vbi periculum. de electi.
lib.6.&.c. fi.de pœn. lib.6.25.q.2. c.ita nos. Opor-
tet ergo vt prius fiat deliberatio ab vniuersitate, ad
hoc, vt ipsa dicatur delinquere.& not.in.c.cum oẽs.
s̄.de constit.&.l.quòd maior.ff.ad municip.&.l.nul
li.ff.quod cuiusq;.vel quòd communicato cõsilio ra
tum habeat delictum. Vnde si omnes de vniuersita-
te expulerunt me non communicato consilio, si ta-
men postea communicato consilio rem meã teneãt,
ex hoc secundo capite dicitur vniuersitas delinque-
re.Secundo facit.l.sed si ex dolo.§.1.ff.de dolo. &.l.
1.§.deiecisse.ff. de vi & vi arma.&.c. fęlicis. de pœn.
lib.6.& hoc etiam tenet Inno.in.c.grauem. de sent.
excom & idem in effectu tenet Ioan.And.&. d.Do.
in. d. c. fęlicis. licet Paulus aliter videatur loqui in
cle.1.de pœn.in versicu.ciuitas, sed debet ita intelli
gi.& ad prædicta vide glo. in rubri. C. quæ sit longa
30 consuet.quæ dicit, quòd † illud quod facit consilium
ciuitatis, dicitur facere ciuitas.& vide Bart.in rubri.
ff.de decurio .&. l.omnes populi.ff.de iusti. & iure.
¶ Circa tertiam principalem quæstionem, videlicet
31 † an vniuersitas possit accusari, vel contra eam inqui
ri.Io.anri.gloss.dixit quòd non, vt hic refert gloss.&
trad.per eum.12.q. 2. c. episcopus qui mancipium.
32 Tancr.quem sequitur hic Ber.voluit, quòd † licet nõ
possit accusari, potest tamen contra eam inquiri.&
idem Inno.& Host.hic, & in.c. grauem. de sent.ex-
comm.&.c.in nostra.de iniurijs. & etiam vult Inno.
33 quòd † possit ciuiliter conueniri ex delicto rectorũ,
vel officialium, vt hic, &.c.veniens.s̄.eo.Idem tenet
Specul.in titu.de accusato.in fi.Sed Alber.Galeo.in
34 rubric de syndico.versi.sed pone.vult, quòd † vniuer
sitas possit accusari si pulsata campana, & communi
cato consilio delinquat, per.d.l.metũ.§.animaduer-
tendum. &. §. quod ait prætor.ff.quod metus causa.
& ita potest intelligi quòd voluit idem Specul. in tit.de
accusatore.versi.sed nunquid potes accusare. Bar.de
35 Brixi.dixit, quòd † vniuersitas in qua non sunt infan
tes, furiosi, & sim.potest accusari; quia potest dolum
cõmittere, & ad.l.sed si ex dolo.§.1. quæ vr̃ velle, quòd
non possit dolũ committere, rñdet, quòd verũ est quòd de
facili non potest dolum cõmittere, vt ibi etiã subau
dit glo. Mihi verò plus placet opinio Alber. nam vt
35 dixi. s̄.in prima, & secunda quæst. † vniuersitas põt
delinquere, & potest puniri, vt dicam in quarta q̃st.
ergo debet posse accusari, & contra eam inquiri. Fa-
cit textus noster, qui etiam loquitur in accusatione.
37 Item facit.l.fina.C.de re mil.lib.12.vbi dicitur, quòd †
collegium se defendit per ꝓcuratorem. & loquitur
tam in ciuili, quam in criminali.& ex his quæ dixi in
præced.q.& dicam in seq.patet responsio ad argum.
glosæ nostræ, quæ faciunt in contrarium. Qualiter
38 autem sit concipiendus libellus, & † an nomina sin-
gulorum exprimantur, vide Inno. & Ioan. Andr. &
Hostien.in.c.cum dilectus.de ord.cogn. vbi tenent,
39 quòd † non sint exprimenda nomina singulorum, &
vide in c.primo. de restitu.spoliat.Ego tamen arbi-
tror, quòd sint exprimenda, vel non exprimenda
attenta qualitate petitionis ad pœnam imponen-
dam secundum materiam quartę quæst. princ. quæ
40 debet ista regulare; & de † citatione vide textum in
c.fi.s̄.de maio. & obe. &. c.1. s̄. quòd metus causa.
42 † Vtrũ autem vniuersitas possit accusare, posuit hic
Ioan.And.& post enim D. Anto. in fi.& finalis con
clusio eorum est, quòd non; si vellet accusare de cri
mine in quo non potest interuenire procurator; &
42 ideò tũc † syndicus accusabit nomine ꝓprio; licet ad
cõmodũ vniuersitatis, vt dicimus in tutore, in.l.2.C.
q accus. nõ poss.de quo tamẽ arbitror dicẽdũ, vt di-
xi in.c.1.s̄.de accu.Item facit; quia si aliter dicere-
mus, quòd syndicus accusaret nomine vniuersitatis,
43 cum † illa non sit capax pœnæ talionis, nec singuli de
beant puniri regulariter; quia delictum non est sin-
gulorum; non haberet locum pœna talionis, quæ vi-
detur de substãtia. Sed hoc arg. nõ videt̃ concludere
in pęnis quarũ esset capax vniuersitas. Item quia nõ
sequitur, accusat quis alieno nomine. ergo nõ potest
ipse

ipſe puniri pœna talionis, vt dixi in.c.1.de accuſa.
Opinio tamen prædictà videtur eſſe ſatis æqua. Nec
obſtat ſecundum eos.d.l.fi.C.de re milit.lib.12.vbi
44 dicitur, q† pro vniuerſitate in cauſa criminali po-
teſt interuenire procurator, quia illud intelligitur
quo ad defendendum, cum non poſſit aliter conſu-
45 li vniuerſitati; ſecus in accuſando.† Si tamen in accu
ſando admitteretur ſyndicus, & inde mors ſequere-
tur, an illi de vniuerſitate eſſent omnes irregulares?
Io.And.hic videtur ſentire quòd ſic. Et ideò dicit,
q cautela eſſet ſeruare cautelam. c.2. de homicid.
lib.6. Tu dic, vt dicam in.c.ad audientiam. J. de ho-
micid.in.5.q.¶ Circa quartã quæſtionem prin.vide
46 licet, an† vniuerſitas poſſit puniri. Ioan.antiq.gloſſ.
in.d.c.epiſcopus qui mancipium. 12.q.2. & hic re-
fert glo.voluit quòd non; ſed ſingulares debeant pu
niri per tex.noſtrum, &.c.veniens. s̄ eo. Tancre. vo-
luit, q poſſit puniri, ſed per viam inquiſitionis, & q
actius puniuntur qui fuerunt cauſa delicti, vt in iu-
ribus allega.in glo. Inno.verò vult, q per viam ci-
uilis actionis poſſit pecunialiter puniri. Item per
viam inquiſitionis ſuper ſtatu vniuerſitatis. Subdit
tamen, q tunc non punirentur, niſi delinquentes, vt
.c.ſeq.&.c.pen. s̄.de accuſa. Hoſt.dicit, q ſi vniuer-
ſitas, vel maior pars reperiatur deliquiſſe, poterit to
ta puniri non capitaliter, corporaliter, vel ſpiritua-
liter per ſententiam excommunicationis, cum non
habeat corpus animatum ad hoc aptum; ſed pœna
pecuniaria, vel alia pœna temporali ad hoc apta, vel
47 ſpirituali, vt interdicti. & erit† caſus ſpecialis, in quo
punietur forſan, qui non deliquit, vel delicto con-
ſenſit, vt infantes, furioſi, vel qui poſtea ſunt na-
ti, aut ſubrogati, contra not. in.c.quæſiuit. s̄.de his,
quæ fi.a ma.par.cap.&.l.ſancimus.C.de pœnis. Et
48 ſpiritualitatis ratio ſit,† ne aliàs propter difficulta-
tem probationum delicta remaneant impunita. de
49 ſen.excom.c.vt famæ.§.1.Item vult, q† teneatur de
delicto officialium, quos elegit, arg.c.ea quæ.de off.
archid.maximè quando poſſet reſiſtere, vt. J.de ſen.
50 excom.c.quanto. Et ſubdit, q† ſingulares etiam qui
fortè non deliquerunt, tenentur pro ſoldo, & libra
proportionabiliter; ſed ſingulares contra quos præ-
ceſſit ſingularis inquiſitio puniuntur pœna corpo-
rali, capitali, & ſpirituali etiam excommunicatio-
nis, ſi criminis qualitas hoc exigat, & plus, & minus
prout deliquerunt. Hoc etiam quaſi in effectu vult
Innocen.in.d.c.grauem.de ſenten.excom.vbi dicit,
51 q† vniuerſitas poteſt puniri pœna ſpirituali ſuſpen
ſionis, vel interdicti. 17.quæſt.4.c.miror.&.c.vxor.
&. s̄.de ſponſ.c.non eſt. & pœna pecuniaria. vt.d.§.
animaduertendum. &.ff.de vi & vi arma l.ſi vi. 23.
52 q.3.c.dominus. Et† ſi veniret imponenda pœna capi
talis, in pecuniariam mutaretur, vt.l.quid ergo.§ pę
na grauior. ff.de infami. Subdit tamen, q quidam
dicunt, & fortè non malè, q contra vniuerſitatem
agitur ciuiliter, vi bonorum raptorum.l.Aquilia, vel
iniuriarum, & ſimi. quibus iniungitur pœna pecu-
53 niaria; ſed criminaliter non. Et ideò † executio fiet
in bonis vniuerſitatis. quæ ſi non habet, priuabitur
priuilegijs, vel patietur capitis diminutionem, vt.l.
ſi vſusfructus.ff.qui.mo.vſufru.amit.vel ſm alios, im
poneretur collecta per ſoldum, & libram, vt. s̄.dixi.
& erunt immunes qui ſunt ſine culpa, refert tamen
alios tenere, q nullus erit immunis. Hoſt.& do.Ant.
hic, & in.c.grauem.tranſit recitando opin.Innoc. &
Io.And. Aduerte tamen, quia Bar.in.l.2.ff.de accuſ.
54 videtur velle, q† vniuerſitas admittatur ad accuſan-
dum per ſyndicum, licet Dy.conſuluerit contra. vi-
de ibi per eum. Bar.verò melius, & clarius diſtinguit
in.d.l.aut facta.§.nunquam.ff.de pœ. & eum ſequi-
tur.D.m.ſed aliquid omittit. Vnde diſtingue, q aut
55 quærimus, † vtrum vniuerſitas teneatur de eo, quòd
ad eam peruenerit, & non eſt dubium, q tenetur, vt
d.§.animaduertendum. &.d.l.ſed ſi ex dolo.§.1.
Aut quærimus, vtrum poſſit puniri, quando ad eam
nihil peruenit, & ſubdiſtingue, q aut loquimur in
delictis, in quibus vnus poteſt puniri propter culpã
56 alterius, vt† in crimine læſæ maieſtatis, vt.l.quiſquis.
C.ad leg.Iul.ma.&.6.q.1.c.ſi quis cum militibus. &
in ſacrilegio, vt in.c.ſęlicis.de pœn.lib.6. & in hoc
vniuerſitas poterit puniri criminaliter per maximã
capitis diminutionem, quaſi capitaliter; quia ſubij-
citur aratro. Facit.l.ſi vſusfructus.ff.qui.mo.vſusfru.
57 amit.quæ ponit exemplum de† Cartagine, & glo.po
58 nit exemplum de Troia.&† dicit Bar.q vidit ſenten
tiam Imperatoris contra ciuitatem Brixiæ, quę erat
rebellis, in qua dicebat illam aratro ſubijciendam,
quam poſtea ex miſericordia relaxauit. & idem tra-
ditur in procęmio ffiorum. de ciuitate Bononienſi,
59 quæ† fuit ſubiecta aratro, & ſecundum multos prius
vocabatur Theſſalonia, vt.c.cum apud.11.q.3.& po
ſtea reędificata ex indulgentia principis vocata eſt
60 Bononia; nec mirum, nam rex regum Deus† Sodo-
domam, & Gomorram, & tres ciuitates finitimas, in
quibus erant infantes, furioſi, & mente capti incul-
61 pabiles penitus deleuit. & pro peccato† Amalechi-
tarum non ſolum paruuli eorum, ſed & bruta aĩalia
vſq; ad mingentem ad parietem iuſſa ſunt deleri, vt
habet.1.Reg.c.15.&.24.q.3.in prin. & ibi vide glo.
in hac materia.&.1.q.4 in ſum. Et ſic hoc caſu ceſ-
ſant rõnes illorum, qui nolebãt vniuerſitatem poſſe
62 accuſari pp inculpabiles.† Quædam verò ſunt deli-
cta, in quibus vnus ꝓ alio puniri non debet. & ſubdi
ſtingue, q aut venit imponenda pęna, quę concernit
ipſam vniuerſitatem, nõ ſingulares de illa; & tunc pu
nitur ipſa; vt puta, ſi pp delictum debet publicari ali
qua res vniuerſitatis, vt.d.l.iubemus nullam. C.de ſa
croſ.eccl.vel priuatur aliquo priuilegio. Aut eſt pœ
na, quę poteſt cadere in ſingulos, ſicut in vniuerſita-
tem, vt eſt pęna pecuniaria; & tunc diſtingue, q aut
63 † collegium eſt paruum, vt magnificorum Dñorum
priorum, vel vniuerſitatis ſcholariũ, & tunc debent
puniri ſolum culpabiles, & conſentientes, vt.l.1.cir-
64 ca prin.ff.de mag.conuen. Aut† collegiũ eſt magnũ,
vt ciuitatis, vel magni caſtelli; & tunc punitur tota ci
uitas, qa non poſſunt faciliter diſcerni diſſentientes
à conſentientibus, vt auth.itẽ nulla cõitas.C.de epi.
65 cler.arbitror tamen, q† ſi apparerẽt diſſentientes, &
eſſet imponenda collecta per ſoldum, & libram pro
ſoluenda pęna, q nõ eſſet imponẽda diſſentientib9.
Et prædicta procedunt, qñ eſt tale delictum, q pro-
66 priè non cadit in vniuerſitatẽ; vt† homicidium, adul
terium, & ſimi. in quibus vniuerſitas tenetur; qa man
dauit, vel ratum habuit. & tunc ſi eſt talis pœna, quæ
poſſit cadere in vniuerſitatem, vt quia pecuniaria, &
punitur ipſa vniuerſitas, vt.d.§.animaduertẽdum. &

d.c.fęlicis.&.25.q.2.c.ita nos. Si verò non est talis
pœna,quæ non cadit in vniuersitatem, vt decapita-
tionis,mutilationis membri,fustigationis,& simi.&
tunc fit commutatio in aliam pœnam,vt.d.l.quid er
go.§.pœna grauior.ff.de infam.&.l.hos accusare.§.
omnibus.ff.de accu.Et ista est vera ratio,quã vniuer-
sitas non potest excommunicari; quia non cadit in
67 illam talis pœna, quia † excommunicatio requirit
corpus animatum,& baptizatum.11.q.3.c.oĩs chri-
stianus.&.c.audi.&.24.q.3.in sum.& si tu diceres.
68 † Quare non destruitur ipsum collegium? rñdeo,ne
sequatur illud absurdum, ꝙ innocentes pro nocen-
tibus puniantur, cum delicti qualitas hoc non sua-
deat.& propter hoc dixit Bart. ꝙ si vniuersitas esset
punienda pœna pecuniaria, deberent puniri solum
delinquentes si apparerent; Secus si non potest appa
69 rere qui fuerint, vt quia † suffragia fiunt per lupinos
albos,& nigros.nam tunc puniuntur omnes, ne deli
cta remaneant impunita, vt.l.ita vulneratus.ff.ad.l.
Aquil.& dixi.s̃. & ideò sis cautus, vt in talibus acti-
bus præiudicialibus contradicas,si non vis teneri,vt
sing.dicit Inno.in.c.1.de his quæ fi.à ma.par.ca. Fa-
cit.d.c.Romana §.in vniuersitatem.de sent. excom.
lib.6.ibi,culpabiles,&c.vel si non es aptus ad contra
dicendũ verbo in publico,adhibe duos testes, ꝙ das
70 lupinum contrarium, vt † pœna suos teneat autho-
res,vt.c.quæsiuit.de his quæ fi.a ma.par.ca.&.c.si cõ-
promissarius.de elect.lib.6.&.l.sancimus. C.de pœ.
Aduerte tamen, quia contra dicta vltimo loco, ꝙ
vniuersitas teneatur ex mandato respectu delicti,qđ
nõ cadit in eam,videtur facere quòd not.Bal.in.l.1.
71 C.de ser.fugi. vbi dicit,ꝙ † ratione mandati non te-
netur quis ex delicto commisso per mandatarium,si
illud delictum non erat applicabile in persona man
dantis,vt in cęco mandante scribi falsum, & in pue-
ro mandante committi adulterium,aut testamentũ
falsum fieri. Facit qđ not.glo.in.l.1.§.quoties.ff.de
vi & vi ar.quæ dicit, ꝙ mandans, seu ratum habens
adulterium commissum per alium, non punitur vt
mandans.sed illam reprobat ibi Bal. Sed potes dice
re,ꝙ Bal.non dicit,ꝙ mandans non teneatur,sed nõ
tenetur pœna illius delicti.& fortè etiam non est ve
ra opin.Bal. Sed cogitabis,quia non habeo tempus
altius examinandi. ¶ Circa quintam,& vltimam.q.
72 princ.videlicet,† an punita vniuersitate possint sin-
gulares puniri.Io.An.hic tangit, & remittit ad not.
per se post Io. de Imo. in.c.fina. de pœn. lib.6. vbi
Io.Mo.& Io.An.& do.Domi.concludunt ꝙ sic, per
tex.in.d.c.Romana.§ in vniuersitatem.de sen.excõ,
lib.6.Sed Bar.quem sequitur hic.D.m.distinguit,ꝙ
aut loquimur in delictis,quæ dicuntur fieri per vni-
uersitatem.de quibus.s̃.dixi.& in his talibus vniuer
sitas potest puniri,tanquam faciens.Alij verò conci
tatores possunt puniri,vt fieri facientes,vt.l.1.§.inci
dit.ff.ad Turpil.& sic dicunt Io.Mo.& Io.And. eue-
nisse in ciuitate Viterbiensi, arg.l.semper.§.si in se-
pulchro.ff.quod vi aut clam. Aut loquimur in deli-
ctis,quæ propriè non committuntur per vniuersita-
tem,sed eius mandato,& est totum contra, quia sin-
gulariter puniuntur,vt facientes. Vniuersitas verò
vt mandans,vel ratum habẽs,vt.c.fi. de pœn. & facit
tex.noster.&.c.veniens.s̃.eo.

CAP. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Abbas aduersus testes deponentes contra eum super symonia in iudicio inquisitionis, potest excipere quòd sint inimici, & conspiratores, alias verò exceptiones criminum non potest opponere.*
2 *Prælatus, & alius habens aliorum curam, tenetur illos corrigere, aliàs grauiter peccat.*
3 *Corrigere qui omittit, dicitur occidere.*
4 *Prælatus omittens correctionem punitur in hoc, & in altero seculo.*
5 *Viri sanguinis non dimidiabunt dies suos.*
6 *Correctio est actus iustitiæ, tendens ad bonum commune.*
Et non solum fit per fraternam monitionem, sed & per pœnæ impositionem.nu.7.
Et ad omnes pertinet.nu.8.& ibi quare.
In hocq́; grauior est causa prælatorum. nu.seq.
10 *Sacerdotes illud euangelij, si peccauerit in te frater tuus debent implere.*
11 *Ordo iuris in notorijs non est seruandus.*
12 *Denuntiatio canonica ad hoc vt valeat, debet præcedere monitio charitatiua, quæ debet ex charitatis fonte, nõ autem ex fomite odij, aut propter aliquod lucrum temporale procedere.*
13 *Inquisitio antequàm formetur, frequens debet præcedere insinuatio.*
14 *Iudex, aut prælatus de facili in concernentibus præiudicium alterius, non debent his quæ asscruntur credere.*
Aliàs secus.
Facilitas credendi non vituperatur. ex quo est signum bonitatis.ibidem.
15 *Denuntiator an propter desistẽtiam sit puniendus, quando dubietas in denuntiationis processu oritur, & aperta via superiori, ipse procedat per inquisitionem, postposita denuntiatione. & quæ sit communis opin.*
16 *Inquisitionem, quæ fit præuia denuntiatione, debet præcedere monitio.*
17 *Prælatus ex sola iudicij pendentia de suspecto contra eũ, non debet remoueri ab administratione.*
18 *Tutor pendente iudicio de suspecto contra eum, debet abstinere ab administratione. Secus verò in prælato.*
19 *Prælati dilapidationem quo ad effectum suspendendi eũ ab administratione, ratione suspitionis, ex coniecturis probare sufficit. & est speciale vt ibi. & nu.38.*
20 *Prælatus quomodo conuincatur de dilapidatione. Et an eum excuset nobilitas.ibidem.*
22 *Dilapidatio propriè est in mobilibus alienatio.*
Quasi dilapidatio verò fit in mobilibus bonis.nu.21.
23 *In crimine læsæ maiestatis admittuntur quilibet testes, etiam criminosi, dummodo non sint inimici.*
Quòd etiam procedit in hæresi.ibidem.
24 *Symoniæ, & læsæ maiestatis crimen, licet quo ad quadã æquiparentur, tamen in multis differunt. ibidem.*
25 *Monitio, an in accusatione requiratur.*
26 *Monitio in pecuniarijs causis non solum quandoq́; ex vrbanitate requiritur, sed etiam nec necessitate.*
27 *Creditor debitorem ante monitionem citans, tenetur ad expensas, & ad omne interesse.*
Quòd tamen intellige, vt ibidem.
Et quid quando vterque est eiusdem fori.

Et

Et quid si diuersi sunt fori.nu.28.

29 *Euangelica denuntiatio solum fit ad pœnitentiam.*

30 *Redhibitoria,& quanto minoris actiones,quæ,& quando his agendum sit.*

31 *Index si est supremæ potestatis, potest excedere modum petitionis in sententia.*

Quòd procedit etiam in arbitratore.

32 *Ex denuntiatione videtur oriri inimicitia.*

33 *Denũtiatio ad correctionem, accusatio verò fit ad pœnã.*

34 *Aduocatus, & procurator causæ principalis non sunt idonei testes in causa appellationis.*

35 *Testis idoneus non est,qui conspirauit contra prælatum, etiam in bonum.*

36 *Prælati suspitio antequàm probetur, saltem per coniecturas,non dicitur suspensa potestas alienandi.*

Si tamen constat euidenter de suspitione dilapidationis, vel Papa videtur suspendi posse.nu.37.

Et in hoc sufficit leuis suspitio.nu.38.

39 *Prælatus si propter administrationem impediretur inquisitio,remouetur ab administratione, & alius subrogatur.*

40 *Sequestratio possessionis fit quandoq; propter pendentiam.*

41 *Prælatus inquisitus de dilapidatione deponitur tantum ab administratione temporalium, non autem spiritualium,nisi vt ibi.*

42 *Prælatus iudicio suo potest deprimere, & exaltare subditos suos.*

43 *Inquisitione summariè facta super suspitione dilapidationis, fit inquisitio super veritate plenariè, non summariè.*

44 *Notoriè criminosus non celebrat.*

45 *Dilapidationis veritas, si non probatur, prælato indicitur purgatio.*

46 *Differentia inter potestatem alienandi per pendentiam iudicij,& administrationem,quæ sit.*

47 *Prælatus,an in casu dilapidationis debeat suspendi, vel quid de eo agi debeat,arbitrio iudicis relinquitur.*

48 *Prælatus probata dilapidatione,remouetur in totum ab administratione.& est communis.*

49 *Dilapidationis crimen tria habet specialia.*

50 *Infamia non solum prohibet quem in honoris acquisitione, sed honorem iam acquisitum facit omittere. & ibi cautela.*

51 *Famosa actione si quis conueniatur, si dubitat se condemnari,debet ante sententiam soluere, ne infametur.*

52 *Prælatus si promittit seruare ecclesiam indemnem euadit pœnam priuationis administrationis. contrariatur tamen opin.commu.*

53 *Emphyteuta,vel feudatarius,an vendens emphyteusim, vel feudum possit sibi prouidere ne amittat, eam redimendo.*

54 *Symonia,& crimen læsæ maiestatis, & hæresis in multũ differunt.*

55 *Symonia maior hæresi.& ibi quomodo.*

56 *Crimen hæresis, & læsæ maiestatis in imponenda pœna, in quo differant.*

57 *Eps quid iuris sit, qñ instat contra beneficiatum subditũ, vt illi ostendat titulum beneficij.& ille respondet libellum sibi offerri,& replicatur vt ibi.remissiuè.*

1 LICET HELY. †Abbas aduersus te-
stes deponentes cō-
tra eum sup symo-
nia in iudicio inquisitionis, potest excipere, q sunt
inimici,& conspiratores; alias verò exceptiones cri
minum non potest opponere. h.d. & clarius decla-
ratur per.c.seq.Diuiditur in tres partes. Primo po-
nitur exordium.Secundo narrat factum,& ordinem
processus,& allegationes pro,& cõtra,ibi, cum igi-
tur.Tertio,interloquitur,ibi,ne verò.¶ No.primo,
2 q † prælatus, & quicunque habens curam aliorum,
tenetur illos corrigere;aliàs grauiter peccat. etiam
3 si in se aliàs sit bonus. † qui enim omittit corrigere,
dicitur occidere.43.dist.c.Ephesijs.& not.in.c.irre-
4 fragabili.de off.ordi.&†ex tali peccato prælatus nõ
solum punitur æternaliter, sed etiam in hoc seculo,
vt hic,&.c.legant episcopi.37.dist.& habetur hæc hi
storia Hely.1.Reg.c.2. Citius enim tales moriuntur
5 ratione peccati.vnde Psal.†Viri sanguinis non dimi
diabunt dies suos.11.q.3.c.episcopi. & ibi not. glo.
vide plures remissiones, quas dedi in.c.ad liberan-
dum.de iudę.in.27.not.Vnde non solum pręlati te-
6 nentur ad†correctionem, quæ est actus iustitiæ, &
7 tendit ad bonum commune,quæ†non solum fit per
fraternam correctionem,sed etiam per pœnæ impo
sitionem,vt alij timentes,à peccato desistant; sed ẽt
tenẽtur ad fraternam correctionem,de qua in.c.no
8 nit.s̃.de iudi. &.c.si peccauerit. 2.q.1.quæ†ad om-
nes pertinet; quia tendit ad emendationem fratris
9 delinquẽtis.†vnde etiam in hac fraterna correctio-
ne grauior est causa prælatorum.Vnde Augu.lib.1.
de ciui.Dei. Sicut enim beneficia temporalia debet
primo quis exhibere illis,quorum curam habet; ita
& beneficia spiritualia, vt correctionem, doctrinã,
& simi.magis debet exhibere illis qui sunt commis-
10 si suæ curæ spirituali.vnde Iac.dicit.†Sacerdotes de-
bent illud euangelij implere, si peccauerit in te fra-
11 ter tuus &c. ¶ Secundo not.q†in notorijs crimini-
bus ordo iuris non est seruãdus,vt hic in glo. in ver.
12 notorijs. ¶ Tertio not.q†ad hoc vt valeat denũtia-
tio canonica,requiritur,q præcedat monitio chari-
tatiua,quæ debet procedere ex sola charitate, nõ ex
odij somite, aut propter aliquod lucrum tempora-
le.Et not.quia tex.videtur probare,q hoc habeat lo
cum etiam in crimine symonię.Contra quod tenuit
glo.in.c.inquisitionis. in princi.s̃.de accu. & glo.2.
q.7.c.accusatio.& glo.1.q.3.c.ex multis. Sed potest
dici,vt per Io.And. q†fortè symonia non fuit com
missa in ordine,vel abbatia. Et ideò requiritur mo-
nitio accedente ratione illarum glo. vel fortè hic
requiritur monitio ꝓpter alia crimina, seu delicta,
de quibus denuntiabitur ipse Abbas. ¶ Quarto no.
13 q † ad inquisitionem formandam debet præcedere
frequens insinuatio, vt dixi in.c.qualiter.2.s̃.de ac-
cusa.in.9.q.princ.¶ Quinto not.ibi,non facile cre-
14 dere,q†iudex,vel prælatus non debet credere de fa
cili his,quæ asseruntur. Quòd intellige quantum ad
præiudicium alterius. Sed vbi cessaret præiudicium
proximi,facilitas credendi non est vituperãda, quæ
est signum bonitatis. 22.q.3.c.innocẽs.11.q.3.c.in
cunctis.vide omninò glo.23.q.4.c.quam magnum.
Facit.c.& si Christus.s̃.de iureiurã. ¶ Sexto not.ex
15 ver.cum igitur.q†si in processu denuntiationis ori-
tur aliqua dubietas,an possit ꝓcedi,vel non, & supe
riori sit aperta via procedendi per inquisitionẽ,põt
postposita denuntiatione procedere per inquisitio-

nem,& hoc casu non est puniendus denuntiator pp desistentiam,secundum Inno.licet Hosti.teneat cõtrarium,qui voluit,ꝙ hoc esset hic speciale in symo
Cõis opi. nia.Sed cõiter* tenetur dictum Inno. Et not.tex.q
16 singulariter probat,ꝙ† quando fit inquisitio virtute præcedentis denuntiationis, vt requiri, ꝙ præcedat monitio,de quo in.d.c.qualiter. 2.§.de accu.in.9.q.
17 ¶ Septimo not.ex ver.quia verò.ꝙ† prælatus ex sola pendentia iudicij de suspecto contra eum,nō debet remoueri ab administratione. Nec obst.l.eum quē.
18 C.de susp.tut.quæ vult, ꝙ † tutor pendente iudicio de suspecto debeat abstinere ab administratione;qa prælatus habet pinguius ius in prælatura, q̃ tutor in
19 tutela,vt sæpius dixi. ¶ Octauo not.ꝙ† quo ad effectum suspendendi prælatum ab administratione,ratione suspitionis, sufficit probare dilapidationem ex solis coniecturis, & est speciale in hoc crīe suspitionis,maximè quia non est magni præiudicij;regulariter verò probationes debent esse luce clariores.
20 2.q.8.c.sciant.&.l.fi.C.de ꝓba. ¶ Nono not.†vnū modum probandi, & per quem conuincitur prælatus de suspitione dilapidationis; videlicet,probādo ꝙ ecclesia erat diues,& nunc est pauper; seu ꝙ ecclesia non erat onerata debitis,& nunc est. Nec secundum Doct.excusaretur prælatus,qui diceret,ꝙ prætextu magnæ nobilitatis suæ fecisset expensas; quia expensæ sunt faciendæ fm facultates, & ita in administratione rerum pupilli consulitur tutori, vt.l.ius alimētorum §.in amplis.ff.vbi pup.edu.deb.¶ De-
21 cimo not.ibi,quasi de dilapidatione, ꝙ†ex consumptione rerum mobilium non dicitur propriè dilapi
22 datio,sed quasi dilapidatio. †propriè autem dilapidatio,est alienatio immobilium,vt.ff.de re.eo.&.C.
23 de præd.mino.per tot.¶ Vndecimo not.ꝙ † in crīe læsæ maiestatis admittuntur testes indifferenter etiā criminosi,dummodo non inimici.simile in crimine hæresis,fauore fidei,vt.c.filij.de hæreti.in fi. ¶ Duodecimo not.ꝙ licet crimen symoniæ, & læsæ maiestatis æquiparentur quò ad quędam, tamen in multis differunt. Et not.bonum modum tollēdi argm̄ à simili,videlicet,probando dissimilitudinem eius.de
24 quo quæritur. ¶ Vltimo not. ꝙ † facilius repellitur testis,q̃ accusator,& facilius iudex,q̃ testis . & ratio est,ratione maioris præiudicij, quia magnum præiudicium est in iudice,maius in teste, & magnum in accusatore.Et ideò ex leuissima causa accusatur iudex, de quo dic,vt dixi in.c.postremò.de appel. & vide q̃ dixi in.c.qualiter, & quando.2.in.5.q.prin.§.de accu.vbi formaliter iste tex. habetur pro magna parte.In fi.glo.super verbo notorijs, dic,ꝙ prædicta ꝓcedunt in notorijs facti permanentis.vide qđ tradit in iuribus in glo.allegat. vt dixi in.c.euidentia.§.de accu. In glo. in ver.inscriptio.dic,hæc glo.quærit,
25 an†in accusatione requiratur monitio, & sol.ꝙ nō, & limitat, & prosequitur quosdam casus,in quibus requiritur monitio,& in quibus non requiritur. In eadem ibi,de crimine ciuiliter.dic,hoc verum,quando ageretur ad commodum publicum per viam cuiusdam,quasi denuntiationis, vt scilicet prelatus remoueatur ab administratione, vt hic, iuncto.c.seq. in fi.de quo dic,vt dixi in.c.2.§.de accus. secus si ad priuatum commodum,arg.c.tuę.§.de procu. In ea. ibi,de sen.excom.c.sacro.dic de hoc,vt ibi dicam.&

huic glo.circa materiam monitionis, quasi similem habes.2.q.7.c.accusatio quoque. &.12.q.2.c.indignè.&.1.q.3.c.ex multis. In eadem ibi,in pecunia-
26 rijs causis.dic,secundum Io. And.ꝙ†etiam quādoq; in pecuniarijs non solum ex vrbanitate, sed ex necessitate requiritur monitio ; videlicet,quando dies non est apposita;quia tunc necessaria est interpellatio ad constituendum debitorem in mora,per.l.debitores.C.de pign. Tu verò distingue fm Inno.do. Ant.& Io.de Imo.in.c.significantes.de pig.&.D.m. hic,ꝙ aut dies non est apposita, & requiritur interpellatio, vt debitor constituatur in mora, vt statim
27 dixi.Probatur in.l.si ex legati.ff.de verbo.obl. Et†si creditor faceret citari debitorē in iudicio ante mōnitionem,teneretur ad expensas,& ad omne interesse, quòd singulariter not. qđ intellige illo confitente debitum.Hæc tamen interpellatio in iudicio constituit istum in mora;vt ipsi confitenti debitum,possit fieri præceptum de soluendo,fm formam.l.debitori.ff.de iudi.Aut dies est apposita obligationi,& so-
28 lutioni ab homine,vel tacitè inest à lege; & tunc†si actor,& reus sunt eiusdem fori, tenetur reus offerre sine alia interpellatione,vt.l.magnam. C.de cōtrah. & commit.stip.& dicit hic.D.m.ꝙ putat,ꝙ hoc casu reus citatus ad iudicium post euentum diei,teneatur ad expensas,& ad omne interesse actoris; qđ intellige,& si in prima citatione fuit confessus,quo ad id,qđ dixi in.d.c.2.§.de accusa.in fi Si verò sunt diuersi fori,seu domicilij,non tenetur ire reus ad formam actoris, sed actor debet ire ad reum,& ipsum interpellare , iuxta not. in.l.item illa. in princ.ff.de constit.pec. qđ intellige nisi aliter conuenerit inter partes.quæ notabis perpetuò. ¶ Glo.in versi.iudex, colligit,contra quod opponit dupliciter. primū nō soluit,& secundum sic.In ea.ibi,denuntiationis. dic
29 .s.euangelicæ,quę fit solum ad pniam.In fi.dic,idem Vinc.& Doct. quando litigatur cum iudice ratione suspitionis,vel iurisdictionis,vt.c.cum speciali.§.de appel.&.c.statutum.§.de rescrip.¶ Glo.in ver.iudicij formam . colligit,& declarat,qualiter iudex debet formare sententiam,secundum modum agendi. Deinde signat tria contraria . primum, & vltimum non soluit.de secundo remittit . In eadem,ibi.c.ex parte.dic,ꝙ Papa hic suppleuit ex officio. Vel dic, ꝙ ibi sic fuerat petitum,secundum alios. ex quo nō apparet quid petitum esset. In fi.glo.dic,aduerte,vt
30 intelligas hoc vltimum contrarium; quia†si vēditur res vitiosa vitio latenti contra venditorem duplex datur actio,videlicet,redhibitoria,& quanto minoris.Redhibitoria facit retractare emptionem in totum. Quanto minoris facit, vt restituatur totum illud pretium,qđ fuit solutum vltra iustum pretium, attento vitio si appareret.vnde in.l bouem . alleg.in glo.dicitur,ꝙ si emptor egit quanto minoris,iudex potest super redhibitoria sniare, quando res vendita nihil valet. & ideò totum pretium restituit, & sic habet snia effectum redhibitorię,cum totum ꝑtium sit superfluum. Et aduerte,quia licet in.c.qualiter.2. de accusa.ego promiserim me hic dicturum, qualiter sententia debeat esse conformis libello, tamen hic omittam ne sim prolixior. Aduerte tamen ad
31 vnum,quia†iudex sententiādo potest excedere modum petitionis,si sit Papa, vel habens supremam potestatem

testatem.not. Spec. in tit.de actio. & petitio. §.superest.versic.sed nunquid. & seq.& idem in arbitratore, secūdum Doct. in.c.constitutus. ꝫ.de reli.domi. &.c.nisi.ꝫ.de præb.tradit Bart. in.l.cum Aquiliana.ff.de transactio.& do.Ant.hic. Glo.in versi. ex officio nostro. quærit de quo officio loquitur text. deinde colligit opinionem,& solutionē. In fi.dic, sed aduerte; quia contra glosam facit; quia sicut ille repulsus fuit ex eo, quia præsumebatur inimicus; quia productus fuerat in testē, vel accusauerat, vt.d.
32 c.cum P. ita videtur dicendum in † denuntiatione, cum ex ea etiam videatur oriri inimicitia.do. Anto.
33 dicit,quòd fortè aliud est in denuntiatione; qa † illa fit ad correctionem; & accusatio ad pœnam; vnde regulariter prouocari non debet denuntiatus. Sed dicit D.m. quòd hoc non consideratur, an quis ad inimicitiam rationabiliter fuerit motus,vel non; sed an inimicitia subsit, vel non. de quo in.c.repellantur.&.c.meminimus.ꝫ.de accusa. dixi latius.sed denuntiatus communiter mouetur ad inimicitiam; igitur &c. Facit quòd not.in.c.primo,de testib.lib.
34 6. & quòd etiam dicimus de † aduocato, & procuratore causæ principalis qui non sunt idonei testes in appellatione; licet in illa non sint aduocatus, vel procurator,vt.c.fin.de testib.lib.6. item quia possent isti denuntiatores timere prælatum; si remaneret in administratione, arg. 16.q.2.c.primi. Facit quòd not. Inno. in.c.cum I. & A. ꝫ.de re iudic. vbi
35 vult, quòd etiam † ille qui conspirauit in bonum contra prælatum, non sit idoneus testis. vnde potes soluere aliter, secundum D.m. qđ Papa à principio admisit omnes testes, reseruando disputationem post publicationē. simile in.c.præsentium. de testi. lib.6.sed in fine talem exceptionem admisit, dum admisit exceptionem inimicitiæ. & hoc etiam sentit hic Io. And. ¶ Glo. in ver.de dilapidatione. in princip.sentit contrarium, ꝙ sit dandus coadiutor. quòd fatetur in casu suo. demum format.2.q.& sol. In eadem,ibi, interim dum cognoscitur de dilapidatione. dic, hæc glo. videtur contra tex. nostrum; tā in eo ꝙ dicit, ꝙ pendente iudicio de suspecto interdicitur denuntiato potestas alienandi, quam in eo qđ dicit; ꝙ datur coadiutor. nam ibi nihil dicitur de coadiutore, probata suspicione; licet non
36 plenè. Item † antequam probetur suspicio, saltem per coniecturas, non dicitur, ꝙ suspendatur, vel interdicatur potestas alienandi; sed potes dicere, qđ fortè glo.habuit respectum potius ad iura,quæ allegat,quam ad tex. nostrum; quia in hoc articulo vario modo loquitur, vt dicam. & ideò Doct. hic, & in alijs locis in hoc artic. variè loquuntur.Hosti.hic
37 dicit, qđ † si euidenter constat de suspicione dilapidationis,vel Papæ hoc visum fuerit suspenditur ab
38 administratione; quia † ad hoc sufficit leuis suspicio, secundum Inno. ff.de soln. l.quòd si fortè. Sola tamē pendentia accusationis, vel inquisitionis de suspecto non sufficit sine alia probatione, vt remoueatur. Et not.etiam hic Hosti.ꝙ ad inquisitionem pceditur per solam infamiam dilapidationis; licet non sit suspectus; sed non ad remotionem administrationis; & potest esse ratio,vt dicit hic Inno. quia maior suspicio requiritur, vt remoueatur ab administratione,quam ad inquisitionem. Item vult
39 Hosti.ꝙ † si propter administrationem impediretur inquisitio, suspenditur ab administratione, & alius subrogatur.3.q.2.c.quia. arg.l.eum quem. C.de suspec.tu.&.c.olim.ꝫ.de accus.& ita dicit intelligenda,no.in.c.venerabili.de offi.deleg.finaliter Host.videtur concludere, ꝙ si super dilapidatione fuerint duæ inquisitiones, vna summaria, in qua discutitur an sit suspectus de dilapidatione,quo cognito suspēditur ab administratione; & sit secunda inquisitio super veritate.ideò autem prima inquisitio fit summariè; quia timetur ne is contra quem est inquirendū, postea super veritate corrumpat officiales,vel subditos;& si perseueraret, impediat inquisitionem super veritate.& ideò suspendit ab administratione, cum apparet suspectus in dicta summaria cognitiōe,arg.
40 c.quia ea.3.q.2.secundum Gof.sicut & aliàs, † quandoq; propter pendentiam sit sequestratio possessionis,vt.l.impetratores.ff.de appel.2.q.6.c.quoties.Et sacerdos suspenditur ab executione ordinis.ꝫ.eo.c, accusatum.&.c.quoties.ꝫ.de purg cano.c.inter. solitudines.& sufficit,ꝙ fiat probatio per coniecturas
41 in hoc summario iudicio,vt dixi.ꝫ.in.9.not. & † fit suspensio ab administratione temporalium;non aūt à spiritualibus. vnde prelatus remanet, vt.d.c.venerabili.& in spiritualibus potest administrare, vt ibi, &.12.q.2.c.nobis.&.c. Volateranæ.8.q.4.c.nonne. 15.q.fin.vt lite pend.per to.secundū Gof.ꝙ intelligit Io.And.nisi etiam timeretur de malitia,aut impedimento ratione potestatis administrandi spiritualia; vt quia astringeret canonicos,monachos,vel alios clericos,qui veritatem sciunt, ne deponerent contra eum,vel alio modo corrumperet,vel minaretur,vt.ꝫ.de testi.c.tā literis.&.c.constitutis. in prin. & ideò in dicto casu posset suspendi, & ab administratione spiritualium. Facit.c.tāta.ꝫ. de exces.prela. & maximè;quia si remaneret prælatus,adhuc pos
42 sent subditi iustè timere,cum † ipsius iudicio, & voluntate possint supprimi, & exaltari. Facit.16.q.2. c.visis.& quòd no.in.c.olim. &.c.cum P.ꝫ.de accus.
43 † facta verò dicta inquisitiōe summaria super suspicione, fiet inquisitio super veritate, non summariè; sed plenariè. & cum constiterit de dilapidatione,ex toto remouetur ab administratione , & priuabitur prælatura,vt.c.qualiter.2.ꝫ.de accus.non tamen remouebitur ab ordine, ex quo ciuiliter agebatur, Dicit tū Hosti. ꝙ non habebit ordinis executionem, cum per sententiam remaneat infamatus, ꝙ procedit quando per dolum,vt hic dicit glo. & statim dicam.Itē quia eius delictū est effectū notoriū iuris,vt
44 c.vestra.&.c.fi.ꝫ.de cohabi.cle.& mulie.sed † noto-
45 riè criminosus nō celebrat,vt.c.fi.ꝫ.de tēp.ordi.† Si verò veritas dilapidationis nō probaretur ; tunc indicetur purgatio, vt not. in.c.cum P.&.c.veniēs.ꝫ. de accu.& in hoc residet hic Io.An. &.do. Ant. Alij volūt,ꝙ.c.vobis. &.c.Volateranæ. &.c.quia ea. sint hodiè correcta per iura noua. Sed aduerte; quia per pdicta non vident tolli contraria.ꝫ.formata.Archi. in.d.c.Volateranæ.cōcludit, ꝙ in coacta inqsitione sup dilapidatiōe interdicit ois potestas alienandi, per.c.fi.ꝫ.de accu.& postea procedit sup suspiciōe; & si constiterit de ea, daē coadiutor,vt no.in.c.venerabili.ꝫ.de offi. deleg. & fiet inqsitio super veritate, qua probata remouebitur in totum ab administra-

 tione.

tione. Idem tamen Archi.aliter videtur loqui,& mi
nus benè,in.d.c.quia ea.& dicit D.m.hic, ꝙ etiã cõ
tra prædic.opi. Archi.facit tex.noster; quia hic non
fuit datus coadiutor, nec à princ. interdicta pote-
stas alienandi. Sed aduerte, ad id qđ de interdicta
46 potestate alienandi dixi, nã vt nosti, feci tibi† lon-
gam differentiam, vtrum quæramus, an sit interdicta
potestas alienandi propter pendentiam iudicij, an
administrandi & in primo casu tenui, ꝙ sit interdi-
cta ipso iure, per tex.in.d.c.fi.de quo dic, vt ibi dixi.
& coniunge cum his quæ ibi dicuntur. Et aduerte ad
articulum nostrum; quia tanta varietas est, vt dixi,
ꝓpter tex.in hoc variè loquentes. nã tex. quia ea.3.
q.2.&.12.q.2.c.vobis.&.c.Volateranæ.vident velle,
ꝙ remoueaƚ ab administratione tẽporalium. Tex.in
c.venerabili.s̄.de offi.deleg.vult, ꝙ deƚ coadiutor.
Tex.in.c.fi.videtur velle, ꝙ interdicaƚ alienatio.tex.
vero noster, ꝙ suspendatur ab administratione. Vñ
D.m.dicit, difficile esse posse reducere ad concor-
diam hos tex.nisi suppleatur. Vnde pro concordia,
dic, propter varios modos procedendi traditos à iu
47 re, ꝙ † hæc materia est relinquẽda arbitrio iudicis, q
arbitrabitur quam viam velit eligere, vel debeat, vt
not.in simili.in.c. frequenter.in fi s̄.vt lite non cõ-
test. vnde considerata qualitate denuntiantium, &
denuntiati, seu inquisiti, alijsq; circunstantijs, quã-
doq; interdicet potestatem alienandi, vt factum fuit
in.d.c.fi.de acc. Item quandoq; suspendet ab admi-
stratione, vt hic; quandoq; verò dabit coadiutorem,
vt.d.c.venerabili. & de potestate vtriusq;, quando
48 esset datus coadiutor, dic, vt Oldra.consi.44.† pro-
Cõis opi. bata tamẽ veritate dilapidationis, *communis om-
nium est sententia, & benè, ꝙ remoueatur ab admi-
49 nistratione, vt.s̄.dictum est. Aduerte; quia† in hoc
crimine dilapidationis tria sunt specialia, secun-
dum Io.An. Primum, ꝙ absens condemnatur etiam
lite non contestata, vt.l.ne din. C.de pœnis. contra
not.s̄.vt lite non contest.per to. Secundum, ꝙ ad-
mittitur probatio suspicionis per solas coniecturas,
vt inquisitus suspendatur ab administratione, vt hic,
contra tit.vt lit. pend. & contra.c.sciant cuncti.2.q.
7.Tertium, ꝙ quilibet auditur accusans. non enim
debet gaudere priuilegio, qui suos contubernales
affligit, vt.l.1.C. vbi de cri. agi. op. Aduerte; quia
primo sunt admittendi illi quorum interest.16.q.
7.c.filijs. 2.q.4.c.qua propter.12.q.2.c. non liceat.
& de hoc vltimo vide glo. in.d.c.quia ea. In eadem
glo.ibi, infamis efficitur.dic, idem dicit glo.in.d.c.
quia ea.3.q.2.& ex hoc sequitur, ꝙ iste taliter infa-
matus non habeat ordinis exequutionem, vt dixi, se
50 cundum Hosti.quia† infamia nõ solum impedit ho
noris acquisitionem; sed etiam adimit acquisitum,
vt trad. in reg.infamibus. de reg. iur. libr.6. & ideò
ea cautela est, ꝙ iste renuntiet ante sententiam, ꝓut
hic fecit iste Abbas. &.c.seq.in fi. Facit quòd not.
Bar.in.l.si reus.ff.de procur. vbi dat consilium, qđ
51 † qui potest soluere, si dubitat condemnari senten-
tia infamante, debet prius soluere, vt inde absolua-
tur. In fi.gl.dic, glo.in.d c.qđ sicut.s̄.de elect. duas
52 ponit opi.quidam tenent, ꝙ † si prælatus promittit
seruare ecclesiã indemnẽ, euadat pęnam illius tex.&
idem tenet glo.12.q.2.c.apostolicos. & videtur te-
nere glo.17.q.4.c.1.& hanc opi tenet. Tanc. & Phil.

& Archi.in.d.c.ea, quæ.&.d.c. Volteranæ. per.c.de
Syracusanæ.27.distin. Contrarium tenet Bernar.in
d.c.quòd sicut.& Gof. hic,& Io.An.& Hosti.& *cõ Cõis op.
muniter Moderniores.& tenet glo.in.d.c.quia ea. &
d.c.quòd sicut. qui tex. non obstat quia loquitur, ꝙ
ęquanimiter potest tolerari; & sic procedit ex tole-
rantia, & quasi ex quadam dispensatione; & sic po-
test responderi ad.c.si quis qualibet. 12.q.2. Non
obst.c.de Syracusanæ.quia ibi non apparebat de di-
lapidatione; sed timebatur futura; & ideò prouide-
tur per præstationem cautionis secundum Goff. &
hoc maximè procedit in episcopo, qui iurauit non
alienare; quia alienando efficitur periurus, vt.c.su-
per.de reb.ec.non alie.&.c.2.de feu. & idem in alijs
prælatis ita iurantibus. & pro dicta opi. facit.l.qui
ea mente. ff.de furt. &.l.1.§.si rem à seruo depositã.
ff.depositi. Item facit; quia siue per dolum, siue per
negligentiam dilapidauerit; præstatio cautionis nõ
videtur dolum, vel negligentiam remouere. Et præ-
53 dicta faciunt ad sol.q.vtrum † emphyteuta, vel feu-
datarius qui alienauit emphyteusim, vel feudum ir-
requisito domino, possit sibi prouidere ne amittat,
redimendo emphyteusim. Nam secundum primam
opi.videtur ꝙ sic. Secundum verò secundam ꝙ nõ;
pro qua est tex.in.c.1.qd iur.si post alien.feu. vasal.
id recup. & tenet Bar.in.l.sequitur. §.item labeo.ff.
54 de vsucap.¶ Glo.in vers.indifferenter.tangit de† cõ
paratione criminis symoniæ ad crimen lęsæ maiesta
tis,& hęresis. In eadem ibi, accusationem.dic, ꝙ ẽt
quo ad prædicta in multis differũt, vt probatur hic,
&.c.seq.vide gl.in.d.c.sanè.& Archi.1.q.1. In eadẽ
ibi, multo fortius.dic, hæc glo. non benè dicit; quia
in hęresi admittuntur omnes criminosi, & excom-
municati non habita distinctione, an agatur contra
regularem, vel secularem, an sint alia adminicula, vel
non, vt.c.in fidei.de hęre.lib.6.quæ distinctio habe-
tur in symonia. Nec etiam admittendi sunt excom-
municati secundum D.m. quia illi indistinctè repel
luntur; nisi in casibus expressis in .c.decernimus. de
sent.excom.lib.6.Nec obst. c.eos.1.q.1.ꝙ vult, qđ
55 † crimen symoniæ sit maius hęresi. ꝓpter quòd mo
uetur glo.nostra; quia illud debet intelligi in symo-
niaco, qui credit gratiam Spiritus sancti posse ven-
di, vel emi; & symoniam nõ esse peccatum. nam per
hoc iste efficitur hęreticus. Facit quòd dixi.s̄.in
rub. & ita accipiendo glo.benè diceret; quia tunc
magis admitterẽtur propter hęresim, quam propter
56 symoniam. ¶ Glo.in ver.alia pœna.quærit,† quæ sit
differentia in imponenda pœna in crimine lęsæ ma
iestatis,& crimine symoniæ, dic, vt in ea. In glo.in
ver. distinguendum. dic, vt dixi.s̄.in vltimo not.
¶ Extra glo.tangit hic do.Ant.& D.m.q.quotidia-
nam. Pone, episcopus instat contra subditum bene
ficiatum vt ostendat titulum beneficij sui, ille respõ
det petendo sibi libellum offerri, cum sit in pacifica
possessione beneficij; episcopus replicat se intende
re procedere per viam inquisitionis; quia beneficiũ
est deuolutum ad eius collationem; ille triplicat, ꝙ
habet eum magis suspectum; quia videtur velle pro
cedere ad proprium commodum; quæritur quid iu-
ris? sed quia nõ est materia nostra; dic vt per eos ibi.
& dixi in.c.qualiter.2.in.4.q.princip.s̄.de accus.

CAP. XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Iura,eius eſt interpretari,cuius fuit condere.*
2 *Verbum credimus prolatum à legislatore, inducit iuris diſpoſitionem.*
Idem de verbo videtur.nu.3.
4 *Iudex in cauſa criminali multa conſiderare debet, tam circa perſonam teſtium, quàm aliarum rerum. de quibus ibi.*
5 *Symonia dicitur hæreſis. & eſt crimen grauius cæteris.*
Et in ea dantur gradus.& nu.28.
6 *Teſtes criminoſi,an admittantur, & habilitentur contra ſymoniacum.*
Et an faciant plenam fidem.nu.7.
8 *Teſtis non debet admitti ad probandum illud,quod probatum nihil prodeſt.*
9 *Differentia inter crimen ſymoniæ, & læſæ maieſtatis.*
Quòd intellige vt ibi.
10 *Inimicitia qualis debeat eſſe, ad hoc vt repellat quem à teſtimonio.*
11 *Actio,vt quis remoueatur à beneficio, non dicitur criminalis. ſed ciuilis.& nu.31.*
12 *Criminoſus in criminibus exceptis,etiam emendatus,non eſt idoneus teſtis.*
13 *Ordo iuris,in regularibus non ſolum in parte remittitur, ſed etiam fit aliqualis remiſsio iuſtitiæ.*
Et ex cauſis leuioribus ipſi regulares remouentur. nume.14.
15 *Dubitans, ſententiam expectare non debet,vt ſit abſolutoria ratione ceſſionis,vel ſolutionis.*
16 *Omnes qui repelluntur in crimine ſymoniæ,non repelluntur in aliis criminibus exceptis.*
17 *Abbas dicitur habere dignitatem excellentem, licet ſecundum Inno.ſit nomen oneris,non honoris.*
Epiſcopus verò non ſolum habet dignitatem, ſed dignitatum culmen.nu.18.
19 *Aequalitas dicitur ſeruari, licet ſeruetur inæqualitas, data inæqualitate perſonarum.*
21 *Criminoſi in crimine ſymoniæ contra ſecularem, non admittuntur,niſi emendati ſint.remiſſiuè.*
22 *Conſpirantes,etiam in bonum,dicuntur inimici,remiſſ.*
23 *Periurus quantumcunque emendatus, non admittitur in teſtem,niſi vt ibi.*
24 *Dictio præſertim,quid importet.& nu.33.& vt ibi.*
Et quid in ſtatutis,maximè in exorbitantibus. nu.33.
Verba enim ſtatutorum propriè ſunt intelligenda. nume.26.
27 *Talis admittitur contra regularem, qui nō admitteretur contra ſecularem.*
28 *Impropriationes ſunt fugiendæ.*
29 *Criminoſus emendatus in quolibet crimine admittitur.*
In crimine autem ſymoniæ ſecundum Vinc. admittitur etiam perſeuerans criminoſus. nu.32.
30 *Intellectus ad dictionem præſertim.*
34 *Iudex debet conſiderare per quam viam agi debeat. Et ibi,quæ attendi debeant.*
36 *Teſtes debent admitti in crimine ſymoniæ concurrētibus qualitatibus.c.per tuas.de ſymo.*
Quæ verò fides ipſis ſit adhibenda, relinquitur iudicis arbitrio.ibidem.
36 *Fine adepto ceſſat omnia ad finem facientia.*
37 *Inquiſitores an poterint procedere cōtra Abbatem promotum ad Epiſcopatum pendente inquiſitione.*
An autem ſi eligatur ſubditus agi debeat tanquam contra membrum,an verò tanquam contra caput. ſub nume.38.
39 *Inquiſitione impetrata contra caput, & membra, an mortuo capite poſſint canonici eligere.remiſſiuè.*

Per tuas. Hoc cap. fuit editum ad
declarationem præceden
tis. & ſic eſt glo. præce-
dentis.& idem intendit. Pet.& Abb.pro ſummario
hic ponunt duos verſus Rodo.Hiſpani epiſcopi Pa-
letini, videlicet, Qualiter,& qualem, per quos,quæ
culpa probetur. Adde modum zeli, ſic intelligas,li-
cet Hely. Diuiditur primum in duas partes. In pri-
ma conſultatio. in ſecunda,reſponſio ibi,noueris.
Quæ ſecunda ſubdiuiditur in quatuor.Prima,ponit
multiplicem diſtinctionem. Secunda,illam coada-
ptat propoſito ſuo repetens factum,& declarans in-
terlocutoriam præcedentis decret. ibi, hęc omnia.
In tertia,reſumendo concludit ibi,tales. In quarta
recitat ceſſionem abbatis,ibi,vnde. In tex.ibi,quā-
uis ad abolendam. dic,vt hic dicit glo. quia hæc de-
cre. olim habebatur in ſecunda compilatione huius
tit.in fi.in cuius decret.fine dicebatur,cum tanta ſit
labes huius criminis, ſicut in canone continetur, ꝙ
ad ferendum in ea teſtimonium quilibet admitta-
tur,&c.quæ fuit Clementis.iij. & in tex.ibi,iuris ri-
gorem. dic,ideſt aliquo proſequente inquiſitionem
vt.c.cum oporteat.§.de accuſa. & quòd ſequitur ſe-
cundum temperantiam æquitatis. Intellige nemine
proſequente, ſed iudice ex puro officio proceden-
te,ſecundum Ioan.And.& Hoſtien. ¶ Not.primo,
1 ꝙ†ad illum pertinet iurium declaratio. ad quē per-
tinet editio.concordat.l.fi.C.de legi.&.c.fi.de con-
2 ceſſ.præb. ¶ Secundo not.ibi,credimus,ꝙ†verbum
credimus, prolatum à legislatore, inducit iuris di-
ſpoſitionem,vt.c.nuper.de ſen.excom. quid autem
in teſte,vide quòd traditur in.l.teſtium. &.l.ſola.C.
3 qui accu.non poſſ.Et†idem de verbo,videtur. quod
prolatum à legislatore,inducit iuris diſpoſitionem,
vt.c.de quarta deſcriptione.&.c.præterea.de appell.
&.c.2.de fi.inſtru.& ibi dixi.& quid in teſte,vide in
c.1.de iudi.&.c.perpendimus de ſen.excom.&.c.cū
4 apud.de ſponſ. ¶ Tertio not.plura,†quæ in iudicio
criminali ſunt per iudicem conſideranda, tam circa
modum agendi,quàm circa perſonam rei, & perſo-
nas teſtium,& atteſtationum, & aliarum probatio-
5 num.de quibus.ĵ.dicam. ¶ Quarto not. ꝙ†ſymo-
nia dicitur hęreſis, vt dixi.§.in rub. & quòd cętera
crimina pro nihilo habentur in comparationem
ipſius.& ad vtrunque concordat.c.patet. 1.quęſt.7.
6 ¶ Quinto not.ꝙ†contra ſymoniacum habilitantur
teſtes criminoſi concurrentibus qualitatibus tex.no
ſtri. Secus ergo videtur in excommunicatis, arg.c.
decernimus.de ſen.excom.lib.6.nec ex eo quòd hic
ſunt habilitati criminoſi, intelliguntur habilitati
excommunicati,cum ad habilitandum tales videa-
tur requiri ſpecialis expreſsio,arg.c.in fidei.de hęre.
lib.6.Facit quòd ſtatim dicam in glo. ¶ Sexto not.
7 ꝙ†licet criminoſi in crimine ſymoniæ, & per con-

sequens,& in alijs criminibus exceptis admittantur concurrentibus qualitatibus tex.nostri, non tamen admittuntur vt faciant plenam fidem, nisi coniun-
8 ctis alijs adminiculis. ¶ Septimo not.ꝙ†non debet quis admitti ad probandum illud, quod probatum non releuat. Probatur de off.dele.c.cum contingat. qui si.fint leg.c.peruenit.&.l.ad probationem.C.de
9 proba. ¶ Octauo not.†arg.à contrario sensu,quòd cum agitur etiam de crimine symoniæ criminaliter non admittuntur testes criminosi. & sic habes vnam differentiam inter crimen læsæ maiestatis, & symoniç.nam in crimine lęsę maiestatis admittuntur criminosi,etiam criminaliter,& infames, vt.c.præced. hoc tamen intellige, nisi de symonia ageretur tanquam de hæresi,vt dixi in.c.præced. ¶ Nono not.ꝙ
10 ad†hoc,vt inimicitia repellat testem, requiritur ꝙ sit capitalis,vt dixi in.c.repellantur.de accu. ¶ De-
11 cimo not.ꝙ†licet agatur cōtra beneficiatum de crimine,vt remoueatur ab administratione; non tamē dicitur agi criminaliter, sed ciuiliter. nec talis propriè dicitur accusari.Et ideò non sequitur agitur de crimine,non ad commodum proprium, sed publicum,ergo dicitur agi criminaliter, quādo agitur ad publicam vindictam.cum hoc ꝙ pœna veniat imponenda condigna delicto. Sed priuatio beneficij non est pena condigna delicto; licet.n.tendat ad bonum publicum,ne immeritus,& criminosus presit ecclesię,non tamen dicitur quęstio criminalis. Intellige tamen ſm ea, quæ dixi in.c.super his.§.de accus. Et prędicta faciunt ad limitationem,& declarationem eorum,quæ dicit Bart.in.l.Agraria.ff.de termi.mo.
12 ¶ Vndecimo not.ibi,præsertim emēdati.arg.ꝙ†in criminibus non exceptis, criminosus emendatus nō est idoneus testis.de quo.§.dicam in glo. ¶ Duode-
13 cimo not.ꝙ†in regularibus non solum in parte remittitur ordo iuris,sed etiam fit remissio iustitię ali
14 qualis.ipsi enim†ex leuioribus causis remouentur,
15 vt.c.qualiter.2.§.de accus. ¶ Vltimo not.†bonum consilium,vt quando quis dubitat,prius cedat, quā sententiam expectet,vt sententia sit absolutoria ratione cessionis,vel solutionis,vt Institu.de perpe. & temp.act.§.fi. ¶ Glo.1.ponit casum,& adaptat literam,& ponit duas lecturas ad tex.de quibus videbimus in verbo pręsertim,in glo.admittendos.In fine glo.in ver.de symoniaca prauitate.dic, aduerte quia licet Doct.transeant cum glo. tamen ipsa debet intelligi affirmatiuè; videlicet,hi qui admittūtur hic, admittuntur etiam in alijs non exceptis,sed non ne-
16 gatiuè, quia†non omnes qui repelluntur in crimine symoniæ,repelluntur in alijs criminibus exceptis,vt .c.præced.in crimine lęsę maiestatis, & in hæresi, & in.c.in fidei.vnde dic,ꝙ non omnia excepta quò ad hoc,ambulant pari passu; sed vnum est magis priuilegiatum alio. In glo.in ver.excellentioris.ibi,epi-
17 scopus regularis.dic,not.ex hac glo. ꝙ†abbas dicitur habere excellentem dignitatem.& dicit Inno.in c.tua.de ęta.& quali. ꝙ est nomen oneris,non hono
18 ris. vide quòd dixi in cle.1.de rescrip.†Episcopatus verò non solum est dignitas,sed dignitatum culmē,
19 vt not.glo.in.c.2.de præb.lib.6.In fi.glo.dic,ꝙ†dicitur seruari æqualitas,etiam si seruatur inequalitas, data inequalitate personarum,qua data non diceretur seruari ęqualitas, si non seruaretur inęqualitas,

sicut data inęqualitate,non diceretur seruari ęqualitas,si seruaretur inęqualitas.tradit.D.m.in.c.de multa.de præben.post.B.Thom.alleg.89.dist.in.ad hæc. In fi.glo.in versi,minora.dic,vt hodiè, melius habet in.c.1.de testib.lib.6. In fi.glo.in parua. dic, sentit ergo glo. ꝙ possunt obijci maiora crimina in casu nostro.Sed in contrarium videtur tex.noster. &.d.c.
20 patet.r.q.fi.vbi dicitur, ꝙ†cętera crimina in comparatione symonię pro nihilo reputantur,&c. Sol. Ioan.And.luc super tex.dicit, ꝙ in casu nostro non consideratur hoc,an parua,vel maiora sint,quia non reperitur maius symonia.sed tex.in hoc intendit dare regulam generalem. Vel potest solui,ꝙ etiam in symonia sunt gradus,& potest dari maius, & minus vt si ageretur de actu symoniaco, quia prohibito,& exciperetur de actu prohibito; quia symoniaco. secundum nor.in.c.ex parte.de off.deleg. & quòd dixi.§.in rub. Et dicit.D.m.ꝙ licet Doct.teneant simpliciter,ꝙ symonia sit maius crimen alijs, si est prohibitum,quia symoniacum, tamen hoc non credit verum,nisi symonia haberet in se hęresim.Sed aduerte; quia videtur mihi, ꝙ iste intellectus.D.m. non possit sustineri. nam hic tex. in casu nostro dicit,ꝙ cętera crimina in comparatione symoniæ pro nihilo reputantur.& loquitur de symonia,de qua agitur non tanquam contra hæreticum;quia si tanquā contra hęreticum,non fieret ista distinctio in admittendis testibus,nisi diceres, ꝙ erat crimen sapiens hæresim,sed agebatur vt de symonia,non autem vt de hæresi.Vnde attenditur modus agendi. ¶ Glo.in versi. distinguenda.quęrit de intellectu literæ,& soluit. & in fi.sol.contrarium de.c.tanta. In eadem,ibi,con-
21 tra secularem prelatum, dic, videtur velle glo.ꝙ†in crimine symoniæ contra secularem non admittantur criminosi,nisi emendati sint. dic, vt dicam in gl.
22 in ver.taliter.In fi.glo.conspirationes. dic,ꝙ†etiam conspirantes in bonum,quia videntur inimici, non sunt idonei testes. dixi in.c.cum I.& A. de re iudi. ¶ Glo.in ver.capitales.quærit quare tex.requirat,ꝙ inimicitiæ sint capitales. dic,vt dixi plenè in.c.repellantur.de accu. ¶ Glo.in ver.adulteri.in prin.declarat.deinde quærit,& soluit. In fi.dic,not.benè hanc
23 glo.ex qua habes,ꝙ†sub generali dispositione, per quam habilitantur testes,aliàs criminosi, nunquam debet admitti periurus in testem, nisi de eo admittendo specialiter caueatur.facit.d.c.testimonium. ¶ Glo.in ver.debilitarent. declarat tex. ponendo vnum intellectum. & in fi.colligit argm̄. In eadem, ibi,licet sit emendatus. dic,hæc glo.sentit,ꝙ emendatus non probet,nisi cum alijs adminiculis. cōtra quòd est tex.in.c.testimonium.de testi. de quo dic, vt dicam in glo.magna. ¶ Glo.in versi.ex toto.prosequitur intellectum Lau. de quo in glo. præced. & dicam in glo.magna. ¶ Glo.in ver.præsertim.sentit duos princip.intellectus ad tex.nostrum. de quibus dicā in glo.magna. & dum glo.stat propriè.dic,hoc est comparatiuè,vt videbimus in glo. magna in opi.
24 Tancr.& Io. & sic not.ꝙ†dictio præsertim,ponitur propriè,quando ponitur comparatiuè.& sic præsupponit idem in sensu contrario,& in suo positiuo. Secus si stat taxatiuè, qa tunc cessat argm̄ à contrario. ꝙ qā sit,vide qđ dixi in cle.1.in ver.restringimus.de iudi.aliquid dixi in.c.sicut olim.de accu. &.c.significan-

25 ficante.de appella. Et sic not. q† in statutis maximè
exorbitantibus dictio, præsertim. ponitur compara
26 tiue, cum† verba statutorum debeant intelligi pro-
priè,& non impropriè, vt.l.3.§. hæc verba.ff.de neg.
ge.&.l.qcquid.ff.de verb.obl.¶ Glo.magna in prin.
quærit de intellectu literæ, & ponit duas lect. vnam
Lau.& aliam Vinc.& Io.qui variant in distinctione
circa personas testium, quia secundũ Lau. soli emen
dati admittuntur, secundum Vin.& alios admittun-
tur etiam non emendati. & adaptat glo. verba tex.
secundum præfatas lect.& in versi.ergo à contrario.
infert arg.à contrario. deinde, quia vtraque lect.di-
stinguit, circa considerandam qualitatem inquisiti,
27 q† talis sit admittendus contra regularem, qui non
admittitur contra secularem. glo.ad hoc signat cō-
trarium de.c.in primis. 2.q.1.& rñdet, q loquitur
in accusatione.deinde glo.in ver.& sic patet. conclu
dendo lect.Lau.op.de.c.testimonium.quia si secun-
dum Lau.requirerentur testes emendati, nulla esset
specialitas in symonia.glo.primo ponit vnam solu.
quam reprobat.deinde opp.contra opi.Lau.de tex.
nostro, quia secundum Lau. distinctiones, & consi-
derationes tex.viderentur quasi superfluæ, præter il-
lam de modo agendi,& qualitate testiũ.& acquie
scit glo. obiectioni.deinde in vers.vel dic.ponit aliā
opin.Vinc.per quam respondetur ad.c.testimoniū.
quod loquitur in criminibus non exceptis,& emen-
datis testibus.hic verò in exceptis,& testibus non e-
mendatis.& ad vtranque lec.glo.adaptat tex. in ver.
præsertim.diuersimodè exponendo. & finaliter vi-
detur concludere cum opi.Io.¶ In eadem ibi, secun
dum alios.dic, scilicet, Vin.Tan.& Io. In fi.glo.dic,
conclusiuè habes ex glo.duas lect. Vnam, quæ fuit
Lau.quæ vult, q testes criminosi admittuntur solum
Cõis lec. si sint emendati. hæc lect. communiter* reprobatur.
28 Primo, quia impropriatur dictio præsertim. &† im-
propriationes sunt fugiendæ, vt.c.intelligentia.&.c.
præterea.de verb.signi.&.l.non aliter. in princ. ff.de
lega.3.Secundo, quia tex. iste nullam specialitatem
induceret in symonia, qui tamen videt sentire con-
trarium.& etiam.c.præced. Tertio, quia hodie quasi
29 de nihilo seruiret iste tex.cum† in quolibet crimine
admittatur criminosus emendatus, si ciuiliter agi-
tur, vt in.d.c.testimonium. quòd esset cōtra.l.quòd
Labeo.ff.de Carbo.edi.&.c.commissa.de elect.&.c.
si Papa.de priuileg.lib.6. & maximè cum hoc.c. &
præced. fuerint edita cum tanta solennitate. Et præ-
terea non essent necessaria alia adminicula, sed fidē
per se facerēt plenam. Sed aduerte; quia licet hę re-
probationes mihi placeant,& plus placeat opi. Vin.
30 de qua statim dicam. tamen† intelligendo dictionē
præsertim, pro tantum, posset responderi ad omnia
alia contraria, dando vnum pulcherrimum intelle-
ctum, videlicet, q agitur criminaliter.& non est du-
bium, q criminosi emendati, non admittuntur. Aut
ciuiliter de crimine, ita q commodum sit peruentu
rum solum ad ipsum agentem, nec aliter sit futura
emendatio, aut priuatio eius, contra quem agitur
ratione publici interesse. & hoc casu indifferenter
31 admittuntur emendatus, vt.d.c.testimonium. Sed† si
ageretur ad aliud commodum, quàm bursale; vt pu-
ta ad publicam vindictam, sed non ad naturalem pę
nam delicti, ad aliqualem tamen pœnam, vt priua-
tionis beneficij, aut remotionis ab administratione,
tunc non admittitur regulariter emendatus; nisi in
criminibus exceptis, vt symonia,& simi. habitis cō-
siderationibus tex. nostri. Secunda princ. lect. posita
32 hic, fuit Vinc.T.& Io.qui voluerunt, q† in crimine
symoniæ admittantur testes criminosi, etiam in cri-
mine perseuerantes, cum sit de criminibus exceptis,
dummodo considerentur aliæ qualitates, de quibus
in litera. Non obst.d.c.testimonium.quod videtur
requirere, q sint emendati, quia debet intelligi re-
33 gulariter.& secundum hunc intellectum dictio† pręe
sertim, stat propriè. Host.hic dicit op.q quamquam
multa dicantur, & in plurimis iudices instruantur;
hoc tamen tenendum est finaliter, q ista materia sit
arbitraria. Et ideò Papa non descendit hic specificè
ad species; sed posuit considerationes in genere ad
instructionem iudicum. Vnde vult ipse post Inno.
34 q† iudex debet considerare, an agatur per viam de-
nuntiationis,& adm ittitur omnes testes, mulieres,
infames,& criminosi, dummodo emendati. & hoc
tam ad denuntiandum, quàm ad testificādum in ea.
Si verò agatur per viam inquisitionis, & crimen sit
exceptum, tunc etiam admittuntur mulieres, & cri-
minosi, non secundum iuris rigorem, sed secundum
temperantiam æquitatis, quia habebit multa consi-
derare. Primo, circa modum agendi, vt facilius ad-
mittat in inquisitione, quàm in accusatione. Secun-
do, circa personam, contra quam agitur, vt facilius
admittat contra regulares, quàm contra seculares.&
facilius si sint gradus inferioris, & facilius si sint in-
famati, & facilius si sine scandalo possint remoue-
ri. Tertio, circa personas testium, vt facilius hone-
stos, quàm criminosos; facilius emēdatos, quàm cri
minosos perseuerantes, & facilius qui ex zelo iusti-
tiæ, quàm ex odio admittantur. Quarto, circa crimi
na testium, vt facilius admittat, si minora, vel paria,
quàm si maiora. Quinto, an subsint alia adminicula,
vt facilius admittat testes alijs adminiculis existen-
tibus, quam cessantibus. Ipse tamen Inno. cum qui-
busdam alijs videtur recedere ab hac opinio. Hosti.
& tenere, q in casu nostro, postquam ius expressè
disponit, quid agendum sit, q hoc non sit relinquen
dum arbitrio iudicis.arg.not.in.c.fi.de transac. Sed
Host.dicit, q licet hæc sint expressa, non tamen sunt
expressa specificè, sed generaliter.& hoc communi-
ter* sequuntur Doct. Sed.D.m.dicit, q opin.Inno.
35 posset defendi, vt dicamus, q† in crimine symoniæ Cõis opi.
concurrentibus qualitatibus tex. nostri; iudex velit,
nolit, teneatur testes admittere; sed quanta fides sit
adhibenda, hoc relinquitur arbitrio iudicis, qui hoc
colliget ex considerationibus tex. nostri. sed si defi-
ceret aliquod de prædictis, non putat ipse testes ad-
mittendos; quia cum hoc sit correctiuum regulæ iu-
ris communis, secundum quam regulam criminosus
non emendatus, non debet admitti, debet restringi,
vt in iurib. vulga. maximè quando symonia esset ta-
liter commissa, q non transiret in hæresim. Conclu-
dit, q in hoc crimine symoniæ, & in alijs exceptis
admittuntur testes criminosi concurrentibus quali-
tatibus. s. expressis hic in tex. ¶ Glo. fi. format duas
quæstiones,& ad secundam arguit pro vtraque par-
te. In eadem ibi, non habebit aliquod priuilegium.
dic de hoc, vt dixi in.c.de hoc.s.eod. In fine glo.
dic,

dic, secundum Host. ꝙ hæc glo. est vera, cum ille esset paratus pœnitentiam agere; aliàs contra. 2. q. 1. si peccauerit. &. j. de collu. c. 2. & dummodo intersit alicuius ratioue expensarum, vel fructuum, vel vt sciatur à quo, vel de quo sit ecclesiæ prouidendum; quia in his casibus etiam post mortem accusatoris proceditur, vt. C. si pen. ap. per to. &. C. si re. vel accu. mor. fue. per to. &. c. 1. &. 2. vt lit. pen. lib. 6. D. m. dicit, ꝙ considerandus est finis agendi, cui si per renuntiationem, vel cessionem, vel per similes actus satisfactum est, sufficit; nec debet iudex se vlterius im-
36 pedire; quia † adepto fine cessant omnia, quæ sunt ad finem, vt est apud Philosophos, vt dixi in. c. euidentia. s. de accu. Secus si non esset satisfactum fini agendi; vt puta, si non ageretur simpliciter ad remotionem, sed ad pœnam etiam. Sed quæro circa prædi-
37 cta, † quid si pendente inquisitione contra Abbatem Abbas promoueatur in Episcopum, an inquisitores poterunt procedere. & videtur ꝙ non. 3. q. 2. c. fina. Pet. & Abba. videntur tenere contrarium; quia possunt animaduertere vt pœnitentiam agat, non vt ab episcopatu remoueatur. & dicunt, ꝙ talis pendente iudicio non poterit promoueri, vt. c. tantis. 81. dist. dic vt dixi in. c. omnipotens. de accusa. Sed quo ad primum posset distingui, vt dixi in præceden. q. videlicet, an sit satisfactum fini agendi, vel non, &c.
38 ¶ Quid autem, si † pendente inquisitione in ecclesia promouetur subditus, an procedat inquisitio contra istum promotum, vt in membro, an in capite: dic vt dixi in. c. qualiter. 2. in. 15 q. s. de accusa. Item
39 tangunt hic Doct. si est † impetrata inquisitio, tam in capite, quàm in membris, an mortuo capite, canonici possint eligere. de quo dic, vt hic per eos dixi in d. c. qualiter. 2. in. 18. q. princ.

CAP. XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Prælato confirmato nō imputatur, si pro confirmatione ipsius, eo prohibente fuit data pecunia.*
2 *Monacus potest promoueri in rectorem ecclesiæ secularis. quod intellige vt ibi.*
3 *Confirmatio electi in Abbatem spectat ad Episcopum, in cuius diœcesi est Abbatia.*
4 *Mortuus, dicitur de medio sublatus.*
5 *Vita nostra dicitur medium inter cœlum, & infernum.*
6 *Monacus habetur loco filij, Abbas loco patris.*
7 *Facere dicitur qui non facit.*
8 *Ecclesia cathedrali vacante Archiepiscopus succedit in potestate concedendæ administrationis prælato inferiori electo.*
9 *Verba hæc, prohibeo sub anathematis interminatione, videntur ferre sententiam. & nu. 15.*
Et an talem sententiam possit Episcopus reuocare. nume. 17.
10 *Differentia inter tacere, & contradicere.*
11 *Symonia commissa à patre, vel ab alio, licet promoto ignorante impedit administrationem.*
12 *Gestum nomine meo me contradicente, uel ignorante possum habere ratum. & nu. 24.*
13 *Ecclesia non iudicat de occultis.*
14 *Symoniam committens nomine alterius, puniendus est, & ibi ratio. & pœnas symoniacorum.*
16 *Excommunicatio est iurisdictionis.*
18 *Ignorans, nec verè, nec fictè dicitur consentire.*
19 *Contradicens confirmandus, si propter pecuniā confirmatur, dicitur symoniacè facta confirmatio.*
20 *Ignorantia non excusat à dimissione beneficij, si pecunia data sit pro paruulis, vel pro ignorantibus.*
21 *Ignorans contradicens non est in culpa.*
22 *Contradicens expreßè, æquiparatur illi, in cuius fraudem data fuit pecunia.*
23 *Confirmatione maius ius quæritur.*
24 *Soluens pecuniam post contradictionem, & ius sibi plenè acquisitum, non committit symoniam. & ibi quære.*
26 *Donationem pecuniæ suo nomine factam ratam habens, non dicitur committere symoniam.*
27 *Contradicens verberationi clerici suo nomine facta, & postea ratum habens, non est excommunicatus.*

1 Sicut tuis. † Non imputatur electo confirmato, si eo prohibente pro ipsius confirmatione fuit data pecunia. h. d. Diuiditur in duas partes. Primo, cōsultatio ponitur. secundo, responsio ibi, quamuis. Prima subdiuiditur in sex, sicut sex narrat. Primo, narrat quęrentis electionem. Secundo, ipsius administrationem ibi, & episcopū. Tertio, confirmationis derogationem, ibi, certum. Quarto electi inhibitionem, ibi, verum. Quinto, inhibitionis transgressionem, ibi, sed quidam. Sexto, electi confirmationem, ibi, & sic ab episcopo. Secunda pars principalis subdiuiditur in quatuor. Primo soluit obstaculum. Secundo, respondet consultationi, ibi, taliter. Tertio, responsionem specificat, ibi, alioquin. Quarto, protestatur contra illos, seu determinat cōtra illos, qui pecuniam dederunt. ibi,
2 illos autem. ¶ Not. primo arg. ꝙ † monachus potest promoueri in rectorem ecclesiæ secularis. quòd intelligebant hic Vinc. Io. & Lau. quando præcessit postulatio. Tu dic de hoc, an monachus possit promoueri ad ecclesiam secularem, vt dixi in cle. 1. de elec. & tradit. D. m. in. c. quòd Dei. s. de sta. regula. ¶ Se-
3 cundo not. ꝙ † confirmatio electi in abbatem pertinet ad Episcopum, in cuius diœcesi est abbatia. 18.
4 q. 2. c. 1. ¶ Tertio not. ꝙ † sublatus de medio dicitur, qui diem suum clausit extremum, vt in proęmio cle-
5 men. † dicitur enim hæc vita nostra quoddam medium, quia inter cœlum, & infernum sumus positi.
6 ¶ Quarto not. ꝙ † monachus habetur loco filij, & abbas loco patris. & facit ad materiam. c. in præsentia. de proba. ¶ Quinto not. ibi, verum cum hæc, sm
7 Host. ꝙ † qui non facit dicitur facere. Probatur. s. eo. c. nemo. 36. distin. c. fi. & c. 1. de vsur. lib. 6. ¶ Se-
8 xto not. ꝙ † vacante ecclesia cathedrali, Archiepiscopus succedit in potestate concedendę administrationis inferiori pręlato electo, vt administret, non autem confirmandi, de quo in glo. 2. ¶ Septimo no.
9 ꝙ † per hęc verba prohibeo sub anathematis interminatione, videtur ferri sententia, de quo in glo. 3. ¶ Octauo not. ꝙ licet taciturnitas quandoq; habeatur pro contradictione, tamen inspecta veritate, lon-
10 ga † est differentia inter tacere, & contradicere, vt in reg. qui tacet. & in reg. is qui tacet. de reg. iur. lib. 6.
11 ¶ Nono not. ꝙ † symonia commissa à patre, vel ab alio,

alio,licet promoto ignorante, impedit adminiſtra-
12 tionem.Decimo not.quòd† geſtũ nomine meo me
ignorante,vel contradicente poſſum ratum habere.
13 Vndecimo no.quòd†eccleſia non iudicat de occul-
14 tis,concord.ſunt in glo.Vltimo no.quòd † commit
tens ſymoniam.etiam in fauorem alterius,puniẽdus
eſt.nam hic dicitur, quòd tales ſunt puniẽdi canoni
ca pœna,quæ in his eſt depoſitionis, cum nota infa-
miæ.1.q.2.c.fi.&.§.eo.c.1.igitur &c.quòd procedit
ſecundum Ioan.And.poſt Hoſt.etiam ſi per inquiſi-
tionem actum eſſet.de quo in.c.quoniam ſ.eo.dixi
c.qualiter.2.de accu.in.15.q.¶ Gl.2.in ver.ad Colo
nienſem,contra oppoſitionem arguit, & fatetur op
poſitionem. & reſpondet tex.noſtro. In eadem,ibi,
vbi de hoc.dic,& in.c.1.de inſt.lib.6.In.fi.dic,vel ſe
cundum Inno.poteſt dici, quòd eccleſia Coloniẽſis
contulit poteſtatem adminiſtrãdi; quia habebat ius
patronatus in hoc monaſterio.vnde dicebat Hoſt.ꝙ
non eſt imputandum illi, qui adminiſtrat iudicis au
ctoritate. ſed dic,quòd prædicta opi. Inno. & Hoſt.
hodiè non poteſt ſuſtineri,per. c. auaritiæ. de elect.
lib.6.¶ Glo.3.in ver.anathematis.colligit, ꝙ confir
15 matus poteſt excommunicare. deinde colligit,† an
per hæc verba,præcipio ſub interminatione anathe-
matis,inducatur excommunicatio.In eadem,ibi, cõ
firmatus,dic nondum benedictus, ſecundum T. Sed
aduerte,ſecũdum Hoſt.quia hoc arg. non colligitur
hic;quia iſte non erat confirmatus;ſed potes dicere,
defendendo glo.quòd gl.arguit a fortiori.nam ſi ad
miniſtrator hoc poteſt;ergo fortius confirmatus. vt
c.is cui.de elect.li.6.& eſt clarum quod dicit glo. cũ
16 †excommunicare ſit iuriſdictionis; & confirmatus
poſſit exercere iuriſdictionalia,vt.c.tranſmiſſam de
elect.lib.6.In eadẽ ibi,Salonitanæ. vbi habes de hoc
per glo.& Archi.& glo.in.c.2.de matri.contrac.cõ-
tra interdic.ec.&.c.1.ſ.de ſagit.& ibi videbimus de
17 hoc.Sed quærit hic Hoſt.quid† ſi epiſcopus reuoca-
ret hanc ſententiam,vel comminationem, vtrum te
neat;& reſpondet quod ſic, licet hoc ſit indecens &
iniuſtus, vt c.cũ ab eccleſiarum,&.c.ad reprimẽdã.
§.de offi.ord.& ſequitur Ioan. And.& benè.iudicio
meo.Gloſſ.in verſiculo,nõ præbere.colligit duo ge
neralia de tacẽte, qui quandoq; videtur conſentire,
& quandoq; contradicere;& ad vtrãq; opp. de regu
la,qui tacet in fine.& dic de hoc articulo vt traditur
in dicta regula in.6.& per Bart.in.l. quæ dotis. ff.ſo-
lu.ma.vide quæ dixi,poſt D.m.in.c.nõne,de præſump.
Aduerte tamen;quia hoc c.nõ loquitur de præſente,
ſed de abſente,& ignorante.& longe diuerſa ſunt ta-
18 cere,& præſens eſſe,& ignorare. nam† ille qui igno-
rat,nec verè,nec fictè poteſt dici conſentire,aut con
tradicere.Facit.l.ſi per errorem.ff.de iur.om.iu. Gl.
in verſiculo,imputari.ponit lect. Vinc. diſtinguen-
tis inter electionem,& confirmationem. In fine dic,
& hanc opinionem videtur ſequi hic Inno. Sed ad-
uerte;quia licet hęc opinio faciat differentiã quo ad
caſum. c. noſtri inter electionem & confirmationẽ;
tamen clarè non aperit vtrum confirmatio fuerit in
ualida propter commiſſam ſymoniam.Ioan.Phil. &
Hoſt.expreſſè volunt,quòd licet electio taliter facta
non valeat;tamen valet confirmatio.Goffr.verò te-
net contrarium,quòd confirmatio non teneat cum
ſit ſymoniaca, & ad text.noſtrum dum dicit, quòd
nihil debet imputari,reſpondet, quod debet intel-
ligi quo ad infirmandam electionem prius factã de
eo,pro qua opinione allegat Ioan.And.quia electus
ex confirmatione tractat de iure quærendo; & ideò
videtur acquiſiuiſſe ius mediante ſymonia; licet cõ-
miſſa per alium. Sed ꝓ prima opinione facit textus
noſter, qui facit differentiam inter ignorantem, &
expreſſè contradicentem.Sed ſi opinio Goff.eſſet ve
ra,nõ eſſet aliqua differẽtia,nec eſſet plus iuris,in cõ
tra dicente,quam ignorante.Ioan.And.dicit,ꝙ pri-
ma opinio habet locum in expreſsè contradicente,
opi.Goff.in ignorante.D.Ant. ſequitur opin.Goff.
19 quia†licet quis expreſſè contradixerit;nõ tñ poteſt
negari,quin cõfirmatio ſit facta per ſymoniam. Qui
dam alij volunt,quòd etiam ſi data eſſet pecunia ex-
preſſè contradicente confirmando,& etiam in frau-
dem ſuam,quòd nihilominus confirmatio non tene
ret,& ad textum noſtrum,dum dicit,quòd nihil de-
bet imputari;reſpondent.ſ.quo ad pęnam, vel facili
tatem diſpenſandi.quæ rigoroſitas non placet D.m.
& benè. Vnde tenet ipſe primã opinio. volẽs quòd
etiam ſi ſine fraude ſit data pecunia; dummodo con
tradicente confirmando non vitietur confirmatio.
Mouetur,per verſic.quamuis. qui venit aduerſatiuè
20 ad ſequentia,qui vult† quòd quamuis pro paruulis,
vel pro ignorantibus ſit data pecunia;ignorantia nõ
excuſat, quoniam tenentur dimittere beneficium.
tamen quia longè diuerſum eſt ignorare,& expreſſè
contradicere,non debet imputari contradicenti ad
pœnam;ergo cum in pręcedenti dicatur de dimiſſio
ne beneficij,& annullatione actus in ignorãte; ergo
in contradicente hoc non poteſt intelligi propter
aduerſatiuam,& ſic confirmatio tenebit, aliàs autẽ
iſta aduerſatiua parui eſſet effectus. cũ certum ſit, ꝙ
21 etiam†ignorans non contradicens non eſt in culpa,
nec tenetur ad pœnam præter dimiſſionem benefi-
cij.& iura debent intelligi, vt aliquem effectum ꝓ-
ducant. Nec obſt.quòd iſta dicatur ſymoniaca con-
firmatio; quia factum damnabile dantis pecuniam,
non debet præiudicare confirmato, expreſſè contra
dicenti,qui fortè erat idoneus.& ſine pecunia fuiſſet
22 confirmatus.Preterea†contradicens expreſſè vide-
tur æquiparari illi in cuius fraudem fuit data pecu-
nia.ſed ſi data eſſet pecunia per fraudem in odiũ cõ-
firmati, talis confirmatio teneret. vt probatur in.c.
nobis.§.eod. ergo &c. Ex quibus infert D. m.poſſe
attentari, quòd etiam electio prædicto modo facta
23 non annulletur;maximè cum†maius ius quæratur p
confirmationem,vt no.in.c.ſuper his.de accuſ.& eſ-
ſet hoc ſatis notabile dubium.¶ Glo.in verſi. cõſen
ſeris.quærit vtrum ſi iſte conſenſiſſet, diceretur com
miſiſſe ſymoniam.& ponit duas opinio.In eadẽ ibi,
quidam dicunt vt.T.dic,idem tenet Vinc.In eadem
ibi.c.proximo,dic,ſecundum Ioan.And.quòd pro,
& contra facit.c.cum quis de ſent.excõ.lib.6.D.m.
24 dicit,quòd aut quæritur,† vtrũ de iure canonico poſ
ſum habere ratum quod meo nomine geſtũ non eſt.
& dicendũ ꝙ non,ita vt ſit vera ratihabitio,& retro-
trahatur,vt.d.c.cum quis.& in reg.ratum, de re. iur.
25 lib.6.Et ex hoc infert,quòd† ſoluens pecuniam poſt
contradictionẽ,& ius plenè ſibi acquiſitũ ꝓpriè nõ
cõmittit ſymoniã;qa aliud eſt emere,vel vendere.&
aliud vẽditioni,vel emptioni cõſentire.vt.l.aliud.ff.
de re

26 de re indi. Vnde† ratam habens dationem pecuniæ
non suo nomine factam, non dicetur committere sy
moniã; licet grauiter peccet, vt. d. c. cum quis. & sub-
dit, q hoc casu iste teneretur dimittere beneficiũ, vel
posset priuari habita consideratione ad symoniam
prius cõmissã cum peccato postea subsequuto, per
tex. nostrum. in versi. nisi postea cõsenseris, quia aliàs
non esset bona exceptio. & aduerte, quia arbitror q
D. m. intellexit, quando quis contradixit ne daretur
pecunia, & quando pecunia non fuit data suo nomi-
ne; aliàs dictum suum nõ haberet dubium. Et aduer
te; quia in contrarium videtur consuluisse Do. Ioan.
de Paiare, de Senis. qui, licet quasi stultus fuerit; tamẽ
omnium singularium memoriam habebat, vt refert
27 Fede. consil. 231. vbi concludit, q si† aliquis sciẽs cle
ricũ verberari suo nomine, & contradicẽs, & postea
ratum habuit, nõ est excõmunicatus. vide do. Dom.
post Abb. in. d. c. cum quis. in pẽ. q. sed nõ habet ob.
quia licet non sit excommunicatus; tamen in casu
nostro; quia fuit commissa symonia, & grauè sit
peccatum, quod sequitur ,ppter ratificationem, vel
consensum; hæc duo faciunt, vt teneatur dimittere
beneficium, arg. tex. nostri in versi. nisi.

CAP. XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Clericus conferens bona sua in ecclesia, vt in illa recipia-
tur in canonicum, et illa retinet pro præbenda, est Symo
niacus. Secus si sine pacto.*
2 *Preces pro obtinendo beneficio spirituali emissę non indu
cunt symoniam.*
3 *Præbenda potest consistere in rebus temporalibus tantũ.*
4 *Ius canoniæ est ius spirituale.*
5 *Pactio, vt detur temporale pro spirituali, vt causat symo
niam cõuentionalem; ita mens recipiendi, vel dandi cau
sat symoniam mentalem.*
6 *Donantes munuscula Cardinalibus, vel alijs prælatis, &
rogant pro beneficijs consequendis, non committunt sy-
moniam, si intentione ea nõ dant; ut per ea consequãtur
beneficia.*
7 *Beneficij receptionis tempore potest aliquid dari nõ præ
cedente pacto.*
8 *Licita sunt quædã ante, quæ nõ sunt licita post, & ècõtra.*
4 *Intentio sola in prohibitis inducit symoniam.
Quod intellige vt num. 10.*
11 *Differentia inter symoniam mentalem, & conuentionalẽ.*
12 *Dans pecuniam Iudici, vel testi, vt eum corrumpat an
symoniam committat.*

1 Tua nos. † Si clericus confert bona
sua ecclesię cum pacto, vt
in illa recipiatur in cano
nicum, & illa retineat sibi ,p præbenda; cõmittitur sy
monia. secus si sine pacto. h. d. Primo, decisa cõsulta
tio. secundo responsio. secunda, ibi, deuotioni. Quæ
secunda subdiuiditur in duas partes, sicut duo prose
quitur membra. secunda ibi, si verò. cui submittitur
2 limitatio, ibi, licet autem. ¶ Noto primo, q† pręces
emissę pro obtinendo beneficio spirituali non indu
cunt symoniam. de quo in glo. in verbo, rogans. Se-
3 cundo no. quòd† prębenda potest consistere in re-
bus temporalibus tantum; & hæc potest confer-
ri etiam layco, vt. c. cum M. de constit. dummodo nõ
conferatur in titulo; sed in stipendium. Tertio nota,
4 quòd† ius canoniæ est ius spirituale. & ideò non ca
dit in laycum, vt. c. 2. de instit. & ideò pro tali cano-
nia non possunt dari temporalia. Vltimo nota, quòd
5 † sicut pactio, vt detur temporale pro spirituali cau-
sat symoniam conuentionalem; ita & mens dãdi, vel
recipiendi causat symoniam mentalem, inter quę lõ
ga est differentia, vt. ĩ. dicam latius. In. fi. gl. 2. dic, &
ibi vide gl. ordinariam in. d. c. tua. quæ distinguit. &
vide. c. per inquisitionem. de elect, & gl. 2. q. 1. ordi-
nationes. &. 1. q. 1. quibusdam. & dicit hic. D. m. q
6 iste tex. facit pro illis, † qui donãt aliqua munuscula
Cardinalibus, vel alijs prælatis, rogãtes de aliquo be
neficio consequendo, quòd non committunt symo-
niam si danẽ principali intentione, vt pro illis adipĩ
scantur spiritualia; quanquam secundario habeãt ta
lem spem; quia, secundum Inno. & Host. hic vix pos-
sũt talia fieri sine spe secũdaria. Facit q no. 41. dist.
qui proderit. 21. q. 1. sunt nõnulli. &. d. c. tuam. s̃. de
ætate & quali. & ad prædicta vide Ioan. de Imol. in
c. significatum. de præb. versi. & ex prædictis. in versi.
7 purè consentiant. ¶ Glo. not. quòd† tempore rece-
ptionis possit aliquid dari non præcedente pacto.
deinde op. & sol. In eadem ibi, sed contra. dic & hoc
etiam tenet Laur. & videtur esse honestum secũdum
Host. In eadem ibi, post modum. dic, & ibi vide. In
eadem ibi, sed verum est. dic, idem T. Vinc. Inno.
Host. & Ioan. Andr. in. c. quoniam. ĩ. eo. In eadẽ ibi,
8 siue postea. dic, quòd† interdum licet ante, quod nõ
licet post. & contra, vt. d. c. quampio. 2. q. 1. Gloss. fi.
quærit, an isti dicantur symoniaci, qui intentionem
habere videntur recipiendi, vel tradendi spiritualia
pro temporalibus, & an sit illis imponenda pęna. In
eadem ibi, sola, intentio. dic, voluerunt quidam, se-
9 cundum Inno. & Host. quòd† sola intentio inducat
symoniam in prohibitis; quia simoniaca. in simonia
cis verò quòd ,phibita, volunt, q requiratur pactio,
de quo in. c. ex parte. de offi. dele. sed dicunt tenen-
10 dum quòd, † sola intentio nunquam inducit symo-
niam; nisi mentalem. & seq. Ioan. Andr. & hoc etiam
11 intellige, vt dixi. s̃. in rub. & † est inter ista differẽtia;
quia in conuentionali non sufficit pœnitere. in men
tali sic. de quo in. c. fi. ĩ. eo. Extra gl. quærit hic Host.
12 † vtrum dans pecuniam iudici, vel testi corrumpen-
do, committat symoniam. & concludit quòd non, si
causa est merè temporalis; si spiritualis committi-
tur simonia. vel quasi propter connexitatem cum
spiritualibus, argu. nemo. & c. 1. & c. cum essent. s̃.
eo. & s̃. de iure patr. c. de iure. & ff. de rei vend. l. quę
religiosis.

CAP. XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Ordinem quis non debet recipere ab eo, quem credit sy-
moniacum; potest tamẽ prius acceptos ab eo ministrare.*
2 *Symoniacus non potest conferre ordinis executionem, eo
quia est suspensus. & num. 13.*
3 *Nemo dat quòd non habet.*

4 *Dicta*

4 *Dicta aliorum vana, non debent operari, vt conſcientia in præiudicium alterius formetur.& nu.12.*
Et quid ſi formata ſit.nu.5.
Et quid ſit agendum, ſi deponi non poteſt.nu.6.
Quæ ſi ſcrupuloſa ſit cum animi virtute poteſt operari bonum; Secus in vilitate animi.nu.7.
Et vnuſquiſque poteſt conſcientiam ſuam in rebus indifferentibus ſequi.nu.8.
Quicquid agunt homines intentio iudicat omnes. nu.9.
10 *Gehenna quid ſit.*
Et vnde dicta.ibidem.
11 *Infernus vbi,& quotuplex.*
14 *Symoniacus in ordine,an ſit ſuſpenſus ipſo facto.*
15 *Ex ſeparatis non fit illatio.*
16 *Ordines,licet ſint plures, tamen vnum eſt ordinis ſacramentum.*
Et peccans ſymoniacè in vno omnes vulnerat. ibidem.
17 *Symoniacus in ordine conferendo,an ſit ſuſpenſus.*
18 *Ratio differentiæ inter accipientem,& conferentem.*
19 *Sacramenta,quæ poſſint recipi à ſymoniaco ſuſpenſo.*
20 *Diuina officia debent miniſtrari peccatori occulto.*
21 *Beneficium ſymoniacè acquirens reſpectu ipſius ſuſpenſus eſt ab omnibus ordinibus. Et Epiſcopus qui emit epiſcopatum non poteſt ordinare; ordinatus autem ab eo non habet ordinis executionem.& ibi ratio.ibidem.*
22 *Ignorans licet quando non eſt doctus, non peccet non intelligendo canonem,qui eſt de iure poſitiuo, tamen poſteaquàm fuit inſtitutus per ſuperiorem grauiter peccat,non credendo,& deponendo errorem.*
Et l. vel canonem poſitiui iuris ignorare non eſt peccatum.ſub nu.23.
Quod intellige vt ibi.& eſt ratio,vt nu.ſeq.
25 *Nemo debet contra nimis ſcrupuloſam conſcientiam erroneam recipere ordines,nec ſuſceptos miniſtrare.quòd intellige vt ibi.*
26 *Multa impediunt fienda,quæ facta non frangunt.*
27 *Symoniacus, ſuſpenſus, depoſitus, & excommunicatus, æquiparantur quo ad collationem executionis ordinum.*
28 *A prælato notoriè criminoſo,an recedere poſſit.*

1 Per tuas. †Non debet quis ordinem recipere ab eo,quẽ credit ſymoniacum, ſed miniſtrare poteſt in illis,quos prius ab illo recepit. hoc.d. Communis diuiſio. ſecunda ibi,nos igitur.
2 ¶ Not.primo,ꝙ † ſymoniacus non poteſt conferre
3 ordinis executionem;quia videtur ſuſpenſus. † non enim poteſt dare quod non habet. de hoc in glo.fi. ¶ Secundo,colligit Hoſt.quinque ex tex. ¶ Primo,
4 ꝙ † ex vanis dictis aliorum in alterius præiudicium
5 non eſt conſcientia formanda. ¶ Secundo,ꝙ†ſi aliter eſt informata,debet ad conſilium prælati depo-
6 ni.¶ Tertio,ꝙ†ſi deponi non poteſt; quia non ſuadet conſilium prælati, in omnibus ſequenda eſt.
7 ¶ Quarto,ꝙ†animi virtus,& conſcientia ſcrupuloſa pōt bona operari;ſed vilitas animi non. ¶ Quin-
8 to, ꝙ † in indifferentibus, hoc eſt,in his, in quibus credere,vel non credere;agere,vel non agere non eſt peccatum,poteſt quis conſcientiam ſuam variè informare,& illam ſequi, licet erroneam. Et ſecun-
9 dum hoc intellige illud. †Quicquid agũt homines intentio iudicat omnes. & adde quæ dixi in.c.& ſi quæſtiones.ſ.eodem. & talis, qui in talibus contra conſcientiam agit,peccat, & ædificat ſibi ad gehen-
10 nam,vt hic.Dicitur autem†gehenna, ſecundum Iſido.quem ſequitur Archidiaco.4.diſtin. c. denique. locus ignis,& ſulphuris,quem appellari putat à valle idolis conſecrata,quæ eſt propè muros Hieruſalem, impleta olim cadaueribus mortuorum; quia ibi olim Hebræi filios ſuos immolabãt combuſtos. quæ vallis Genon appellatur.Vel dic ſecundum eos, quòd dicitur à ge, quod eſt terra, & enos habitare.
11 inde gehenna habitatio terræ; quia † infernus dicitur, ſecundum aliquos, eſſe in centro terræ. & iſto modo eſt duplex,ſcilicet,ignis, & frigoris. ¶ Glo. prima colligit,arguit,& opponit. In fine dic,quòd
12 in † præiudicium alterius non debet quis de facili credere.alias ſecus.dic,vt dixi in.c.licet hely.ſ.eod.
13 ¶ Glo.2. poteſt recitari in princ. per quæſt. an†ſymoniacus conferat ordinis executionem. & hoc dependet ab illo articulo, an ſymoniacus ſit ſuſpenſus ipſo facto. In fi.glo. dic pro examinatione articuli glo.& declaratione tex.noſtri,diſtingue ſecundum.D.m. quòd aut quis eſt ſymoniacus in ordine recipiendo, aut in ordine conferendo, aut in
14 beneficio. ¶ †Primo caſu dic, quòd eſt ſuſpenſus ipſo facto, non ſolum ab ordine ſymoniacè recepto,ſed etiam ab alijs licitè receptis,& ſuſpenſus eſt ab adminiſtratione beneficiorum ſuorum. Et ſi tu diceres,quòd propter illicitè receptos, non debent
15 impediri licitè recepti, cum † ex ſeparatis non fiat
16 illatio.reſpondeo, quòd†licet ordines ſint plures, tamen vnum eſt ordinis ſacramentum, & committens ſymoniam in vno,vulnerat totum ſacramentũ. Facit.l.vulgaris.ff.de furt. canonizata. de pœniten. diſtin.1.c.vulgaris. Et ideò ſuſpenſus ab executione omnium;& per conſequens ab adminiſtratione beneficiorum,ſecundum Inno.hic,&.c.tanta.ſ.eo.Facit.32.diſt.§.verum.&.1.q.1.reperiuntur.81.diſt.c. eos.& quòd not.glo.in ſimili in verſi.ſuſpenſi.in cle. ſi.de pœ. Prædicta tamen limita in eo,qui committit ſymoniam. ſecus ſi ignoranter recipit ordinem, quia talis non eſt ſuſpenſus,niſi ab ordine per ſymoniam recepto. Ab alijs verò,& à beneficijs licitè receptis non eſt ſuſpenſus,vt.ſ.c.de ſymoniacè. Aduerte tamen; quia ratio præcedens videtur concludere contrarium in hoc caſu.Cogitabis. ¶ Secundo caſu,videlicet,in ſymoniaco in ordine conferendo.
17 Goffr. voluit, ꝙ † talis non ſit ſuſpenſus,nec quo ad ſe,nec quo ad alios. Et idem videtur tenere hic Inn. qui dicit,ꝙ non videtur ſuſpenſus, niſi per bienniũ.
18 ratio†differentiæ ſit inter recipientem,& conferentem;quia recipiens habet ordinem vitioſum,conferens non;licet grauiter peccet indignè conferendo. Idem tamen Inno.in.c.pen.ſ.eo. tenet contrarium. Et hoc plus placet hic.D.m.qui concludit,ꝙ talis ſit ſuſpenſus ab omnibus ordinibus,per tex. iũcta glo. 1.q.1.c.ſi qui.& per tex.noſtrum. &.32.diſt.§.verũ.
19 & ibi glo.& ideò†à tali ſymoniaco nõ debet recipi aliquod ſacramentum, ſicut nec à ſuſpenſo,excõicato,vel depoſito;niſi baptiſmi,& corporis Chriſti, & hoc in neceſſitate tñ.vt.d.§.verum.& not.in.c.3. de hæreti.quãquam ipſis ſuſpenſis,excommunicatis, & depoſitis ſacramenta petentibus dari debeant. de conſe.diſt.2.non ꝓhibeat.&.1.q.1.Chriſtus. ꝗa nec in pu-

in publico sint vitandi, vt traditur. ĩ.de sen.excom.
cum nō ab homine.&.s̃.de off.ord.si sacerdos. imò,
20 secundum Inno.†etiam peccatori occulto, quamuis
excommunicato, teneremur ministrare diuina offi-
cia, sicut alijs, vt not.in.d.c.si sacerdos. &.c.omnis.
§.caueat. ĩ.de pœni. & remis. de quo dic vt in dictis
iuribus.¶ Tertio, & vltimo casu, quando quis est sy-
moniacus in beneficio, distingue, ꝙ aut est notori⁹;
& est suspensus ipso iure, vt not.in.d.§.verum.Inno.
hic, &.s̃.c.tanta. dicit, ꝙ aut est occultus, & tunc nō
est suspensus ipso iure, arg.1.q.3.c.1.&.2. Subdit tñ
21 Inno.ꝙ†respectu beneficij, ꝙ quis symoniacè acqui
siuit, suspēsus est ab omnibus ordinibus. Ex quo in-
fert, ꝙ ille, qui emit episcopatum, non potest ordi-
nare, licet non emerit ordinem. Et ideò ordinatus
ab eo, nō habet ordinis executionem; quia collatio
procedit ab illa emptione beneficij. 1.q.3.§.ea quæ.
Ex quibus infertur ad intellectum, & declarationē
tex.nostri, & gl. ꝙ potest intelligi, ꝙ iste monachus
errabat in iure, ex eo, quia credebat symoniacum oc-
cultum in beneficio, ad conferendum ordines esse
suspēsum; & ideò Papa dicit hunc esse in errore. Sed
22 hoc non placet Innoc. quia† licet antequàm quis sit
doctus non peccet, vbi non benè intelligit canonē,
qui est de iure positiuo, tamen postq̃ instructus est
per superiorē, grauiter peccat, non credendo, & de-
ponendo errorem. 18.dist.c.nulli. Et not.sing.hoc
23 dictum Inno.ꝙ quotidiè allegatur, ꝙ†malè intelli-
gere legem, vel canonem iuris positiui, non est pec-
catum. qđ intellige, nisi propter hoc committat ali
24 quod delictum; quia†ignorantia non excusat in de-
lictis. de pęni. dist.2.c.sciendum.&. ĩ.eo.c.per tuas.
& vide Old.consi.76. Secundo modo potest intelli-
gi, ꝙ iste errabat in facto, quia credebat ex aliqua
præsumptione illum epm symoniacum in ordine.
Vnde videtur, ꝙ cum de hoc non esset certus, non
habebat conscientiam nimis scrupulosam. Nec ob-
25 stat sm Inno. ꝙ†sicut iste non debebat contra con-
scientiam erroneam, nimis scrupulosam ordines re-
cipere; ita nec debebat in susceptis ministrare. cuius
contrarium hic innuitur; quia respondetur, ꝙ ordi-
nes suscipere est liberum; sed in susceptis ministrare
est necessarium, vt.c.quærit.de æta. & quali. Et ideò
iste monachus quò ad susceptos, debuit conscientiā
informare secundum ius; sed in suscipiendis non de-
buit compelli. Præterea secundum Hostien. facilius
frangitur consciētia in susceptis, quàm in suscipien-
26 dis; quia† multa impediunt fienda &c.vt.c.quemad-
modum.de iureiur. Vel tertio dic, secundum Inno,
ꝙ Papa cum isto dispensauit in susceptis, quia igno-
ranter suscepit, vt.d.c.si qui à symoniacis. 1.q.1. hoc
videtur sensisse glo.magna in fi. quæ ex prædictis de-
claratur. nam in casibus, in quibus recipiens sciret
ordinatorem symoniacum, procedit decisio glo. in
ver.& not.in casu verò quo ignoret secus est, vel de
iure, vel ex dispensatione, vt dixi. Sed si dubitaret il-
lum symoniacum, nō debet recipere ordines, vt hic;
& sic recipiens non habet executionem per tex. no-
27 strum.&†quæ dicta sunt de symoniaco, dicit Inno.
ꝓcedere in suspenso, deposito, & excommunicato.
vnde vult, ꝙ isti quantumcunque occulti non confe
rant executionem ordinum, nec ab eis sint recipien-
da sacramēta, excepto baptismo, & corpore Christi,
in casu de quo.s̃.dixi. Et ex prædictis deciditur alia
28 q.quam tangunt Doct. videlicet, †vtrum liceat rece
dere à prælato notoriè criminoso, qui concludunt
ꝙ sic, si est notorius fornicator, vel symoniacus in
ordine, vt.d.§.verum. & idē dicit hic Inno. in quoli-
bet peccato, quod impediat ordinis executionem
post peractam pœnitentiam, vt homicidio, & simi.
de quibus in.c.nisi.s̃.de renun. & de hoc dic, vt tra-
ditur in.c.cum non liceat.de præscrip.

CAP. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Pro chrismate, vel ecclesiarum inuestitura nil exigi de-*
bet, nec consuetudo, aut variatio excusat. & ibi ratio
pulchrè.nu.4.
2 *Peccatum vnum aliud generat.*
3 *Variatio temporis in soluendo pecuniam pro re spiritua-*
li, non tollit symoniam, licet sit distincta.
5 *Nominibus non est curandum, vbi constat de intentione,*
& qualitate contractus.
6 *Venditio fortius declaratur per dationem prætij præce-*
dentem traditionem rei, quàm contra. & ratio ibi scitè.
7 *Gratia gratis concedi debet.*
8 *Subditorum culpa redundat in pœnam prælatorum, non*
corrigentium.
9 *Archiepiscopus suffraganeorum suorum excessus corri-*
gere potest.
10 *Archiepiscopus prauam consuetudinem prouincia sua*
tollere potest.
11 *Inuestitura in beneficio ad Archidiaconum pertinet.*
12 *Pecunia, & rei cuiusque temporalis pro re spirituali tra*
ditio, symoniam inducit.
13 *Venditor potest cauere de re tradenda, si prætium solua-*
tur sibi intra certum tempus.

1 Intantum. †Pro chrismate, vel ec-
clesiarum inuestitura
nihil exigi debet, nec
excusat consuetudo, aut nominis variatio.h.d. Pri-
mo, decisum proœmium. secūdo, narrat factum, ibi,
sanè. tertio, prouidet circa duo. ibi, cum verò, & se-
2 cundum, ibi, prauam etiam illam.¶ Not.primo, †ꝙ
peccatum vnum facit oriri alia peccata; quoniam
peccata de facili inducunt peccatorem ad peccan-
dum. & ratio est, quia peccatum diuidit nos à gratia
Dei. 11.q.3.c.illud.&.c.audi denique. & sic Angelus
bonus minus potest in peccatore, & malus plus po-
3 test. ¶ Secundo not. ꝙ†variatio temporis in soluen
do pecuniam pro re spirituali, nō tollit symoniam;
licet enim sit distinctio, & separatio in tēpore; quia
tamen connexa est fini spiritualitatis habendæ, dici-
4 tur committi symonia.¶ Tertio not. ꝙ†mutatio no
minis non excusat contractum, aliàs illicitum; quia
5 non†est curādum de nominibus, vbi constat de in-
tentione, & natura contractus, seu finali effectu, ad
quem partes intendunt. dixi in.c.ea quæ.s̃.eo. facit
6 C.plus val.quod agit.per tot. ¶ Quarto not. †quòd
fortius declaratur venditio per dationem pretij præ
cedētem traditionem rei, quàm contra. Et ideò est,
quia pretij traditio videtur habere se quasi ad solam
vēditionem; sed traditio rei pōt se habere ad plures
alios

alios contractus,vt dona.permut.& ſimi. ¶ Quinto
7 not.ꝙ†gratia gratis concedi debet.1.q.1.c.1.¶ Se-
8 xto not. ꝙ† culpa ſubditorum redundat in pœnam
prælatorum non corrigentium,vt dixi in.c.licet he-
9 ly.§.eo. ¶ Septimo not.ſingulariter, ꝙ† Archiepi-
ſcopus poteſt corrigere exceſſus ſuffraganeorũ ſuo-
rum.de quo in.c.vt litigantes. de off. ordi. lib.6. &
etiam officialium ſuffraganeorum. quòd intelligit
Goff. not.propter negligẽtiam ſuffraganeorum,vel
propter connexitatem. Hoſt.verò dicit hoc proce-
dere,in quantum ipſi officiales delinquerent, vt of-
ficiales.aliàs ſecus,vt.c.1.de off.vica. lib.6. in glo.3.
quòd facit ad materiam ſindicatus officialium, vt
poteſtas non teneatur pro familia ſua, niſi delin-
quant circa officia commiſſa.vide Bal.in.l.2.§.pro-
ficiſci.de off.proconſul.in.2.q. ¶ Octauo not.quòd
10 †Archiepiſcopus poteſt tollere prauam conſuetu-
dinem prouinciæ ſuæ, vt.c.ex frequentibus.§.de in-
ſtitu.Nec obſtat,quòd ipſe non habeat iuriſdictio-
nem in ſubditos ſuffraganeorum,vt.c.paſtoralis. de
off.ord.quia licet hoc ſit verum; tamen ideò poteſt
tollere dictam conſuetudinem,quia concernit pro-
uinciam.Item quia ſi eſt praua,videtur delictum no
torium;& ſic poteſt corrigere,vt.c.Romana.§.noto
11 ria.de cenſi.lib.6. ¶ Nono not.ꝙ†inueſtitura in be
neficio pertinet ad Archidiaconum. quòd intellige
de inueſtitura facti,non iuris,vt.c.ad hoc. de off.ar-
12 chid. ¶ Decimo not.ꝙ† non ſolum datio pecuniæ
numeratæ pro re ſpirituali, inducit ſymoniam. ſed
etiam traditio cuiuſcunque rei temporalis. In gl.3.
ibi,non prodeſt.dic, ꝙ aliquãdo prodeſt ſecundum
Goffre.vt.c.tua.de ſponſa. Item prodeſt ſecundum
not.in.c.gemma.de ſponſa.&.l.mulier. cum.l.fin. &
quòd ibi dicit Bal.C.de ſponſ.In eadem ibi,in frau
dem.dic de hoc,vt in.c.dilecti.de arbit. In fi.glo.4.
13 dic,vel ſecundum Hoſt.ꝙ†poterit cauere venditor
de re tradẽda,ſi prætium ſoluatur ſibi intra certum
tempus. ff.de edil.edic.l.ediles.§.fina. cum.l.ſeq. &
.l.ſi traditio.de actio.empti.

CAP. XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus in ſubdiaconum,qui præſentatori ſuo promiſe-ſerat nil ab eo petiturum non poteſt in ſuſcepto ordine abſque diſpenſatione miniſtrare, nec ad ſuperiores ordines tolli, licet crediderit ſe non peccare.*
2 *Ad ſubdiaconatus ordinem quis ſine titulo non poteſt promoueri.*
3 *Expoſitio ad.c.epiſcopus.de præben.*
4 *Clerici debent habere tantum,quantum ad vitæ ſuſtentationem ſufficit, non autem tanta portio, vt videatur facta diuiſio beneficij.*
5 *Limitatio ad.c.conquerente.de cle.non reſid.*
6 *Symonia ita committitur ex datione temporalis pro ſpirituali, quemadmodum ex remiſſione temporalis quod debetur.*
7 *Remittere eſt donare.*
8 *Iuris ignorantia non excuſat à delictis. Quòd intellige, vt ibi.*
9 *Symonia commiſſa circa aliquid ordini connexum, quid operetur.*
10 *Iura ſcire regulariter,quilibet præſumitur.*
11 *Naturali motu vnuſquiſque ſcire deſiderat.*
12 *Epiſcopus poteſt diſpenſare, vbi diſpenſatio non reſeruatur Papæ.*
13 *Symoniacus in ordine eſt ſuſpenſus ſolum ab illo ordine, in quo ſymoniacè receptus eſt, ſecundum tex. in.c.per tuas.de ſymo. licet regulariter ſit ſuſpẽſus ab omnibus.*

1 Per tuas. †Ordinatus in ſubdiaconum, qui prius præſentatori ſuo promiſit, qđ nil
ab eo peteret,in ſuſcepto ordine miniſtrare, vel ad
ſuperiores ordines aſcendere, ſine diſpenſatione nõ
poteſt,etiam ſi peccare non crediderit.h.d. ſecunda
2 ibi,nos. ¶ Not.primo,ꝙ† etiam ad ordinem ſub-
diaconatus non eſt quis promouendus ſine titulo.&
ideò tali ordinato tenetur Epiſcopus prouidere ſe-
cundum formam.c.epiſcopus. &.c.cum ſecundum.
de præben.¶ Secundo not.ſecundum Io. And.quòd
3 non† ſolum abbates,& inferiores prælati, ſed etiam
rectores eccleſiarum poſſunt ordinandis conſtitue-
re beneficium in eccleſijs eorum, & ad eccleſias illas
præſentare quaſi patroni, etiam ſi illæ eccleſiæ ſunt
patronatæ. Per hoc tamen non præiudicatur patro-
nis,vt.c.pen.de iure patro.& ſic habes vnam declara
tionem ad.c.epiſcopus.de præben.vbi dicitur,ꝙ qs
non poteſt ordinari ſine titulo beneficij,quia intel-
ligitur proprio,vel alterius. & ex hac tituli conſtitu
tione cõſequitur,vt debeat habere neceſſaria ad ſu-
ſtentationem, quaſi cenſeatur conſtitutum benefi-
4 cium in redditibus illius eccleſiæ. Et not.ꝙ†debet
habere tantum,ꝙ vitæ ſufficiat;non autem debet ha
bere tantam portionem,vt videatur facta diuiſio be
neficij,per.c.maioribus.&.c.tuæ. de præben. Facit
c.propoſuit.de fi.preſby.& ſi facultates non ſuffice-
rent vtrique,vel talis non reſideret,poſſet priuari il-
5 lo titulo,per.c.conquerente.de cler.non reſid.† Vel
dic ſecundum Ioan. And. ꝙ illud.c.non loquitur in
præſentantibus,quia eſt quid illis imputetur.ſed lo-
quitur in ſucceſſore præſentantis, qui non fuit in
culpa aliqua. & ſic habes vnam bonam limitationẽ
6 ad.d.c.conquerẽte. ¶ Tertio not.ꝙ† ſicut ex datio-
ne temporalis pro ſpirituali committitur ſymonia,
7 ita ex remiſſione temporalis,quod deberetur,† quia
remittere eſt donare,vt.c.veniens.de reſtib. In mul-
tis enim prohibetur remiſſio, & non donatio, vt.c.
ſtatutum.de reſcrip.lib.6. not. in reg. peccatum.de
8 reg.iur.lib.6.¶ Quarto not. ꝙ† iuris ignorantia nõ
non excuſat à delictis.quòd intellige, ſi ſunt delicta
iuris naturalis. ſecus ſi iuris poſitiui, & eſt talis, in
quo admitteretur ignorãtia iuris.minus tamen pec-
cat,qui peccat per ignorantiam, quàm qui peccat ꝑ
dolum.de pœniten.diſt.2.ſciendum.¶ Vltimo not.
9 ꝙ† ſymonia commiſſa circa aliquid connexum or-
dini in promotione ordinis, non ſolum operatur
quo ad ipſum connexum, ſed etiam quo ad ipſum
ordinem.& ſic not. iſtum tex.qui videtur facere cõ-
tra id,quod dicit.D.m.in.c.inquiſitionis. in prin.de
accuſa. ſed hic recipiebatur beneficium, & ordo ſi-
mul,& vnum connexum ad alterum. Sed.D.m.lo-
quitur quando prius recepiſſet ordinem, & poſtea
beneficium. In fi.glo.1.dic,& ratio poteſt eſſe du-
10 plex. primo, quia † regulariter quilibet præſumitur
ſcire

ſcire iura.ſecundo,& ſi in veritate ignoret,debet ab
11 alijs quærere, vt dicit glo. ex † naturali enim motu
quilibet ſcire deſiderat,vt Philoſ.in princ.Metha.&
Bal.in.l.iuris.C.qui admit.ad bon.poſſ. vide tamen
Bart.qui aliter videtur velle in ſimili.in.l.bonorum.
C.eo.tit.vel dic,& melius, vt dixi in quarto notab.
¶ Glo.2.allegat,colligit,opponit, & ſoluit.& finaliter format duas.qq.& remittit.In fi.dic,ſecundum
Inno.ꝙ ſolus Papa poſſit cum iſto diſpenſare. & ſequitur hic do.Ant.& Doct.* communiter. D.m.hic
(Cōis opi.) tenet, ꝙ etiam Epiſcopus poſſit,per not. in.c.cum
12 dilectus.de tempo.ordi.vbi probatur,ꝙ † Epiſcopus
poteſt diſpenſare,vbi diſpenſatio non reſeruatur Papæ.Facit.s̄.eo.c.nobis.&.j̄.de ſent.excom.c.nuper.
Nec obſt.ſecundum eum,ꝙ per illa iura cauetur, ꝙ
ſolus Papa diſpenſat in ordine. de quo dixi.s̄.c.de
ſymoniacè. Nam hic non committitur ſymonia ꝓpriè in ordine, quia præſentatori nil acquiritur, &
præſentato nil deperit; quia ſi nō fuiſſet præſentatus
nullum ius habuiſſet aduerſus præſentatorem. Et
ideò non mirum,ſi cum iſto mitius agitur. * Facit
(Hac oia vſq; ad.c. audiuim' deſūt in im̄pſſo.) 13 c.pen.j̄.eo. & ex hoc ſequitur arg.tex.noſtri,† quare iſte ſymoniacus in ordine non eſt ſuſpenſus, niſi
ab illo ordine, in quo ſymoniacè eſt receptus, & nō
ab alijs,licet regulariter ſymoniacus in ordine ſit ſuſpenſus ab omnibus, vt dixi in.c.per tuas.2.s̄.eo.
¶ Glo.3. ſuper verbo miniſtrare, fortificat tex. triplici ex cauſa.In fi.dic,ſed videt̃, ꝙ nulla interuenerit ſymonia,quia non minus ab obſequio; quia hic
nullum fuit impenſum beneficium indebitè;nec minus à lingua,vt ſordidæ preces, cum iuſtas iſte emiſerit,nec munus à manu cum nihil temporale tradiderit,nec aliquam remiſit obligationem de præſentati.Sol.licet de præſenti non eſſet orta obligatio, tamen immediatè poſt præſentationem debebat oriri,quia præſentator tenebatur ad ſuſtentationem de
fructibus beneficij. Vnde ille ordinandus videtur
remittere,vt recipiat ſpirituale ꝓ temporali, & talis remiſſio ſapit ſymoniam, quia ſapit donationē,
vt dixi in notab.s̄.allegatis.

C A P. XXXVIII.

S V M M A R I V M.

1 *Symoniam committit,qui pro vicariatu, vel pro habenda alia adminiſtratione rerum eccleſiaſticarum pecuniam dant.*
Et tam dantes, quàm recipientes, ſunt ab illa eccleſia eijciendi.
2 *Symoniam committens dicitur inferre contumeliam, ſeu iniuriam,ob quam commiſit ſymoniam.*
3 *Symonia non ſolum committitur in beneficio ſpirituali obtinendo, ſed etiam in qualibet adminiſtratione eccleſiarum.*
4 *Adminiſtrationis appellatione,quid comprehendatur.*
5 *Quæ ſint incorporalia ex ſpiritualibus.*
Quæ corporalia.nu.ſeq.
Quæ ſpiritualia per cauſam.nu.7.
Quæ propter ſtatum.nu.8.
Quæ ratione dependentiæ.nu.ſeq.
Et quæ ratione officij.nu.10.
Et quæ ratione connexitatis.nu.13.
Et quæ ratione vſus.nu.14.& .15.
11 *Campanas pulſare non eſt officium ordinis. Ideò poteſt accipi pecunia pro earum pulſatione.*
12 *Symoniacum non eſt pecuniam dare pro Gaſtaldaria, licet ſit turpe.*
16 *Symonia,an committatur pro benedictione calicis,& veſtium.*
17 *Perſeuerantia voluntatis efficit peccatum.*
18 *Primi motus non ſunt in poteſtate noſtra.*
19 *Symonia pacto interueniente dicitur conuentionalis, ſine pacto mentalis, quæ eſt minus deteſtabilis.*
Et vna tollitur per pœnitentiam, altera verò nequaquam.nu.20.

1 Conſulere. † Symoniā committunt,qui pro vicariatu, vel ꝓ
habenda alia adminiſtratione rerū eccleſiaſticarum
pecuniam dant,& tam dantes,q̃ recipientes ſunt ab
2 illa eccleſia eijciēdi.h.d. ¶ Not.primo,ꝙ † committens ſymoniam, dicitur inferre contumeliam, ſeu
iniuriam,ob quam commiſit ſymoniam. dixi.s̄.eo.
c.de hoc.facit.j̄.eod.c.audiuimus. ¶ Vltimo not.
3 ꝙ † ſymonia non ſolum committitur in beneficio
ſpirituali obtinendo,ſed etiam in qualibet adminiſtratione eccleſiarum,pro talibus tamen dare pecuniam dicitur ſymoniacum,quia prohibitum, de his
4 latius in glo.1. ¶ Glo.1.quærit,quid † comprehendatur hic appellatione adminiſtrationis.In fi.dic, ꝓ
intellectu glo.& tex.noſtri,& multorum, diſtingue
ſecundum Ioã.And.ꝙ quædam ſunt ſpiritualia, ſm̃
veram eſſentiam. Horum autem quædam incorpo-
5 ralia,quædam corporalia.† Incorporalia nullo modo poſſunt emi,aut vendi etiam de facto; quia non
cadunt ſub pretio,vel extimatione, vt ſunt dona, &
virtutes Dei,& de his.1.q.1.c.1.&.c.iudices. &.3.q.
6 ſaluator.† Corporalia verò, qualia ſunt reliquiæ ſanctorum de facto vendi poſſunt, ſed non ſine peccato,vel vitio ſymoniæ.s̄.de relig.& vene.ſanc.c.2. &
7 not.1.q.1 qui ſtudet.† Quædam verò ſunt ſpiritualia per cauſam, vt ſunt ſacramenta ſtrictè, vel largè
ſumpta,quæ ſunt cauſa gratiæ. Hæc de facto cadunt
ſub pretio,in quantum corporalia ſunt, ſed non ſine
ſymonia, vt.c.ſeq.&.1.q.1.dictum. &.s̄.eod.c.non
8 ſatis.&.c.cum in eccleſiæ.† Quædam ſunt ſpiritualia
propter ſtatum,vt eſt religio, & de iſtis dicendum.
&.s̄.eo.c.veniens &.c.de regularibus. &.c.dilectus.
9 &.j̄.eo.c.quoniam. † Quædam ſunt ſpiritualia,&
dependent à poteſtate ſpirituali. & de his in.c.ad au
10 res.s̄.eo.&.c.audiuimus.j̄.eo. † Quædam ſunt ſpiritualia ratione officij eccleſiaſtici, vt hic,&.s̄.eod.c.
ad noſtram. & etiam non poteſt interuenire aliqua
venditio. Vnde quicquid competit clerico,vel ratione ordinis, vt pulſare campanas, claudere hoſtia
eccleſiæ, vel ſimi. Vel ſi eſt adminiſtratio rerum eccleſiaſticarum vendi non poteſt, quia talia habent
dependentiam à ſpiritualibus, vt hic, & in iuribus
allegatis in glo.Et not.glo.j̄.15.q.2.c.1. ¶ Sed aduerte,quia licet Docto.in hoc ſimpliciter hic tranſeant, tamen Hug.1.q.1.in princ.& Archid.ibi,vo-
11 lunt,ꝙ † pulſare campanas non ſit officium ordinis,
& ideò poteſt recipi ſalarium pro pulſatione campanarum. Vide not.ꝑ glo.in ver.iudicem.in.d.c.ſaluator.

uator.&.t.q.t.si quis eps. Inno.in.c.t.ʒ.ne præl.vi.
12 suas.vbi dicit,q† dare pecuniam pro gastaldaria nõ est symoniacum,licet sit turpe lucrũ, & turpis quæstus. Sed potes dicere,q inquantum ista sunt merè temporalia,& possunt committi merè,laicis nõ cõmittitur symonia. sed inquãtum conceduntur rõne ordinis,ita q non habenti ordinem nõ competeret illud officium,tunc committitur symonia. Vel dici posset,q q̃uis ista non sint spũalia, vel annexa spũalibus; tñ quia concernunt administrationem ecclesiasticarum;& sic quasi spũalia dñr rõne administrationis,vel officij, dicitur committi symonia. & ita
13 debet intelligi glo. † Quędam autem spũalia,quia sunt annexa,vel dependentia in spũalibus, vt pbẽda
14 beneficium,& ius decimarum.¶ † Quędam verò spiritualia,quæ sunt annexa,& deputata ad vsum spũalium,vt vasa sacra,vestes sacerdotales,& simi.Et hæc vendi non possunt,vt.c.ad hæc.de relig. do. de con-
15 sec.dist.1.c.ligna.&.c.vestimenta. † Idem dicendũ de iure patronatus,qđ est connexum spũalitati, qa non potest vẽdi,nec emi,vt.c.mater.de iur.pat.transit tñ cum vniuersitate seculari, vt.c.ex literis.de iu. pat.Et not.singulariter prædicta,quę sequunt cõiter
Cõis opi. 16 Doct.* Et ex prædictis deciditur quæstio,† an p calice,& vestibus benedicendis si recipitur pecuniam, committatur symonia,quidam q non; quia non reperitur prohibitum.Contrarium tenet Gof.in sum. eo.ti. ver.nunquid symonia.in.c.ad nostram.ʒ.eod. ¶ Glo. nostra colligit argũ,q declarat,qualiter intelligendum sit. In eadem ibi,licet aliàs peccet,dic,
17 hoc verum, † si in voluntate pseuerauit;secus si fuit primus motus voluntatis, quem subito compressit,
18 quia† primi motus non sunt in ptãte nostra. & ideò non imputantur ad peccatum. de pœni.dist.1.c.cogitationis. In eadem,ibi,processum fuit ad actum,
19 dic,& si† interuenit pactum conuentionalis,si sine
20 pacto ex intentione dicitur† mentalis symonia,quæ minus est detestabilis. quod patet, quia prima non tollitur per pœnitentiam.secunda sic,vt.ʒ.

CAP. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacum est aliquid pro consecratione Episcoporum, benedictionibus Abbatum, ordinationibus clericorum accipere;nec excusat consuetudo.*

2 *Columbas vendere in templo, significat gratiam Spiritus sancti.*

3 *Christi miraculum vendentes in templo eijciendi fuit maius resurrectione Lazari, Cæci illuminatione, & alijs miraculis.*

4 *Episcopus dicitur consecrari, Abbas benedici, clericus verò ordinari.*
Et dicitur ordinari etiam Eps. & ibi quare.nu.5.
Et in quo differat ordo presbyteralis ab Episcopali. nu.seq.remissiuè.

7 *Pecunia quemadmodum non potest recipi pro collatione ordinis quando confertur,ita nec postquã collatus est; nec consuetudo in contrarium excusat.*

8 *Census potest portari ex consuetudine Episcopo tempore chrismatis.*

9 *Consuetudo laudabilis, q ordinandus aliquid daret ordinatori pro sustentatione pauperum,vel quid simile.debet attendi, licet in ordinatione nil possit exigi.*

10 *Symonia vocatur hæresis Neophita.*

11 *Expensæ factæ ab Episcopo pro electione consideranda, possunt peti.*

1 Sicut. † Symoniacum est aliquid p consecratione Eporum, benedictionib⁹ Abbatũ,ordinationibus clericorũ accipere,nec excusat cõsuetudo.h.d. Primo, narrat excessum,& ipsius executionẽ.Secundo,execrationem reprobat,& excessum phibet, & pœnam
2 addit.secunda ibi,tantum agitur. ¶ Not.primo,† q vendere columbas in templo significat gratiã Spũs sancti vendere,& spũalia. Et habetur hæc authoritas Math.c.21. & dicit hic Io.And. q Hieronymus ibi
3 multum extollit hoc miraculum, sic dicens;† Suscitatione Lazari,illuminatione cęci, & cæteris miraculis hoc vr̃ mirabilius, q vnus homo illo tpe contemptibilis,& tantum vilis, vt postea crucifigeretur Scribis,& Pharisęis contra sese tuentibus, & videntibus destrui sua lucra ad vnius flagelli verbera tantam multitudinem mẽsas,& capsas,& cathedras eijceret,quę infinitus nõ fecisset exercitus.¶ Secundo
4 no.q† Eps dicitur consecrari, Abbas bñdici, & cle-
5 ricus ordinari. Aduerte,quia etiam† Eps dicitur ordinari,quia ẽt Epatus est ordo,vt tractatur in ph.6. &.c.post translationem.ʒ.de renun. & est tex.in.c.
6 aqua.ʒ.de conse.ec.vel alt.† Et in quo differat ordo presbyteralis ab Epali,vide Io.Mo. in.c.1.de sentẽ. exc.lib.6. Archid.90.dist.c.leguntur. ¶ Vltimo no,
7 q† sicut p collatione ordinis non põt recipi pecunia,qñ confert; ita nec postq̃ collatus est,nec valet consuetudo in contrarium,vt dicit hic Host.q concilium voluit paliationem quorundam tollere, qui exigebant ex post facto.In glo.1.ibi, pro consuetu-
8 dine,dic,Vin.voluit,q† si esset consuetudo, q cẽsus alias debitus Epo portaret tpe chrismatis, q nõ eẽt absurdum,quia prælati dãt chrisma subditis,& subditi censum prælatis,vt.ʒ.de censi.c.omnis.nec talis dicitur dari simpliciter pro chrismate.plus etiã vo-
9 luit Host.quòd† si esset laudabili cõsuetudine,quòd ordinandus aliquid daret conuertendum in fabricã ecclesiæ,vel cultum diuinum, aut sustentationẽ pauperum sacerdotum,quòd licet ordo sit liberè concedendus; tamen cogitur quis ad obseruantiam talis consuetudinis.de quo in.c.ad apostolicam.ʒ.eo. In gl.fi.ibi Giezitę,dic,vt dixi.ʒ.in rub. In eadem ibi,
10 symonię,dic,qui fortè fuit Neophitus. & ideò† symonia vocat hęresis Neophita.1.q.t.qsquis. In eadem ibi,testõ,dic vt habetur Act.aposto.c.8. Extra
11 gl.opp.de.c.vt præteritæ.ʒ.de elect. vbi† possunt peti expensæ factæ ab Epo pro electione considerãda Sol.fm Host.& Io.An.ibi, loquitur de expensis factis ab electo,vel ordinato,ad quos tenentur contribuere,quas res tangit hic tex. loquitur de eo,qui exigit rõne collationis,ordinis consecrationis, vel sacramenti à consecratore,vel etiam ministris.

CAP. XL.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi precio recepti, vnà cum recipientibus de mona-*

monasterio expellitur. Et in arctioribus monasterijs ad pœnitentiam peragendam detruduntur. Si verò recepti fuerint ante concilium ad aliud monasterium eiusdem ordinis deputantur; dummodo multitudo non sit in causa, quia tunc renuntiata prima receptione, remanent in eodem, & de nouo debent recipi.

2 *Monialium appellatione venit Abbatissa, Priorissa, vel prælata.*

3 *Monialium receptio pertinet ad prælatum, & moniales.*

4 *Monialium appellatione non veniunt monachi.*

5 *Masculinum concipit fœmininum, nonècontra.*

6 *Fœmininum promiscui generis, comprehendit vtrunque genus.*

7 *Fœmininum appellatiuum comprehẽdit utrunq;; substantiuum verò non. & vt ibi.*

8 *Symonia sub palio iustæ, & honestæ causæ non debet committi.*

9 *Constitutio, antiqui iuris declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur ad præterita, respectu pœnæ. & ibi ratio.*

10 *Monachi, & moniales, excusantur à iuris ignorantia.*
Et mulieres generaliter. nu. 11.
Quid in monachis claustrum exeuntibus. nu. 12.
Et quid de clericis sæcularibus. nu. 13.

14 *Depositio fortius operatur, quàm simplex suspensio.*

15 *Symonia non impedit monachatum, licet impediat locum in monasterio.*

1 Quoniam. † Religiosi prætio recepti vna cũ recipientibus de monasterio expelluntur. & in arctioribus monasterijs ad agendam pœnitentiam detruduntur. Sed recepti ante istud concilium ad monasterium aliud eiusdem ordinis collocantur, nisi multitudo sit causa, in quo casu remanent in primo, dummodo renuntient primæ receptioni, & de nouo recipiantur. h. d. Diuiditur in quatuor partes. Prima, prouidet circa futura. Secunda, circa præterita, ibi, de his. Tertia, prorogat, ibi, hoc etiam. Quarta, publicationem fieri mandat, ibi, verum.
2 Not. primo, ꝙ † appellatione monialium compre-
henduntur Abbatissa, Priorissa, vel prælata simili nomine nuncupata. Facit. c. fina. ꝗ. eo. ¶ Secundo not.
3 ꝙ † receptio monialium pertinet ad prælatum, &
moniales. de quo in. c. fin. de reg. iur. lib. 6. ¶ Tertio
4 not. ꝙ † appellatioue monialium non veniunt mo-
5 naci. & ratio est, quia licet de sui † natura masculi-
num concipiat fœmininum. Non tamen ècontra fœmininum concipit masculinum, vt est tex. in. l. si ita scriptis. ff. de lega. 2. Vide glo. in. l. 1. ff. de verbo. obliga. Ego verò aliter distinguo, ꝙ aut loquimur
6 de † fœminino promiscui generis, & tunc compre-
henditur masculinum, & fœmininum in ꝓpria significatione, vt aquila, & simili dictione. & hoc denotat genus promiscui. Facit qđ not. Bal. in. l. quicunque. C. de ser. fug. hoc tamen non videtur ꝓpè genus fœmininum, sed distinctum. Aut loquimur in fœminino simplici, & subdistingue, ꝙ aut est appellatiuum,
7 aut substitutarium. † Primò casu comprehenditur
vtrunque genus: Exemplum in verbo persona, probatur in. c. mulieres. ꝗ. de sen. excom. & in. l. iura non singulis. ff quòd me. cau. Secundo casu non comprehenditur masculinum ex secunda significatione, vel ex vi conceptionis, sed per extensionem; quandoq; propter identitatem rationis, vt hic in tex. nostro. & not. Io. de Imo. in. d. l. si ita scriptum. Vide per prædicta quæ dixi in cle. 1. in glo. super verbo homines. de
8 electio. ¶ Quarto not. ꝙ † sub palio iustę, & honestę
causę symonia non est committenda, nec etiam præ
9 textu paupertatis. ¶ Quinto not. ꝙ † constitutio an-
tiqui iuris declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur ad præterita, respectu pœnæ, sed censetur noua, quia licet ante concilium symonia committeretur ex tali receptione ante hanc constitutionem. Ista tñ pœna non erat taliter statuta, & ideò mitius puniuntur recepti, vide quę dñr in. c. cum tu. de vsu.
10 tradit Inno. in. c. fi. de consti. ¶ Vltimo not. ꝙ † mo-
nachi, moniales, & alij regulares excusantur à iuris
11 ignorantia; de monialibus non est dubium, quia † ẽt
alię mulieres excusanẽ, vt. l. cum de indebito. de ꝓb. &. l. si emancipata. C. de iur. & fac. igno. Vide. 1. q. 1. notãdum. Vnde fortius excusantur moniales, q̃ non exeunt claustrum. vt. c. 1. de sta. reg. lib. 6. Sed in monachis videtur hic etiam tex. hoc simpliciter ꝓbare.
12 ¶ Sed Host. dicit hoc verum in monacis, q nõ exeũt
claustrum. Cum verò exeũt, de facili nõ indulgetur ignorantia. & intellige de ignorantia positiui iuris.
13 De † clericis autem sęcularibus, dic, ꝙ non excusan-
tur; quia ad studia literarum inuitantur, vt. c. cum ex eo. de elect. lib. 6. Nec obst. ꝙ miles armatæ militiæ excusetur, vt. l. 1. C. de iur. & fac. igno. & clericus tanquam miles cœlestis militiæ gaudet priuilegio militari, vt not. glo. in. l. miles. ff de reg. iur. quia illa iura loquũtur de alio priuilegio, in quo eadem est rõ. Sed in casu nostro, diuersa est ratio, quia vt dixi, clerici debent vacare literis, milites verò armis, & saluti. R. P. ¶ Glo. 1. fortificat tex. deinde determinat, & declarat tex. & vltimo consulit. In eadem, ibi, peccatum operari. Dic de hac materia, vt dicam in. c. quã sit. ꝗ. de iudæ. In fi. glo. dic de hoc, vt dixi in. c non satis. ꝗ. eod. in glo. 1. ¶ Glo. 2. opp. de c. dilectus. ꝗ. eo. &. c. inquisitionis. ꝗ. de accu. & soluit. deinde format. q. quam sol. & remittit. deinde ponit aliam. q. quam dupliciter soluit. In eadẽ ibi, credo, ꝙ hodiè dic. Inno. & Host. tenẽt primam lect. & distinguatur modus agendi, ſm. c. dilectus. qđ placet. D. m. in monachis. Nec obst. qđ dicit glo. ꝙ in effectu videntur deponi, ex quo detrudũtur sine ordinis executione; quia hoc esset verum in monacho, non clerico, de
14 quo intelligunt Doct. † Fortius operatur depositio,
q̃ simplex suspensio; saltem dispensationis obtinendæ. Facit qđ not. in. c. ex tuę. de cler. non resid. sed in monialibus, quæ non habent ordinem; secus esse videtur. nam tenet ipse. D. m. indistinctè tex. nostrum. Tu dic, vt dixi in. c. inquisitionis. &. c. qualiter. 2. de accu. & vt dixi in. d. c. dilectus. In fi. glo. dic, vel ſm Host. detrudetur in ergastulo. ꝗ. septa monasterii, & ibi vitam aget duriorem cęteris, arg. 50. dist. c. studeat. Et not. tex. iuncta glo. ſm. D. m. maximè ibi, ne damnabiliter in seculo euagentur. probatur enim,
15 ꝙ † symonia non impediat monachatum, licet impe-
diat locum in illo monasterio. Nam si symonia impediret monachatum, posset redire ad seculum. de quo dixi in. c. veniens. ꝗ. eo.

Cap.

CAP. XLI.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi nil exigere debent pro permiſſione inſtituendi rectores eccleſijs ſibi ſubiectis, monachos profitendi, uel mortuos ſepeliendi: alioquin exacta reſtituuntur duplicata.*
2 *Rectoris in eccleſia inſtitutio eſt quid ſpirituale.*
3 *Iniuria dicitur fieri illi eccleſiæ, de cuius inſtitutione tractatur, ſi pro ea commiſſa ſit ſymonia.*
4 *Symoniacè recepta, quando in duplum reſtituantur.*

1 Audiuimus. †Epiſcopi nihil exigere debẽt, vt permittãt, in eccleſijs ſibi ſubiectis rectores inſtitui, monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri; alioquin exacta reſtituuntur duplicata. h.d. Primo, factum narrat. ſecundo, prohibet, ibi, cum igitur. tertio, pęnam im
2 ponit ibi, q ſi quis, ¶ Not. primo, q† inſtitutio rectoris in eccleſia ęſt ius ſpirituale. & ideò ꝓ ea non debet aliquid exigi; aliàs committitur ſymonia. Et intellige, q eſt ius ſpirituale, ſi eſt inſtitutio iuris, nõ inueſtitura ſolius facti; licet pro illa nõ liceat etiam aliquid exigere propter connexitatem, quam habet ad ius ſpirituale, vt ſtatim dicam. ¶ Secundo not. tex. in verſi. cum igitur. concordantes ponit glo.
3 ¶ Tertio not. q† iniuria dicitur fieri illi eccleſiæ, de cuius prouiſione, vel inſtitutione tractatur, ſi pro ea committitur ſymonia. probatur etiã. ſ. eo. c. de hoc.
4 ¶ Vltimo not. caſum, in quo † propter ſymoniacè receptum, reſtituitur duplicatum. Qđ procedit in exacto per ſuperiorem, & per quandam quaſi concuſſionem, ratione ſuperioritatis. facit. 1. q. 1. c. iubemus. & c. concuſſionis. & ſ. de cenſi. c. prohibemus. ſecus ſi ex pacto, vel ex ſponte concedente reciperetur, ceſſante omni metu; ita loquũtur omnia alia infinita iura, quę volunt ſimplum, non duplum reſtitui. In foro autem cõſcientiæ dicit hic D.m. q non tenetur reſtituere, niſi ſimplum, per not. per glo. ſing. 12. q. 2. fraternitas. Et ſequitur ibi Archid. vbi vult, q pœna non poteſt ſolui in foro conſcientiæ, licet Goffre. teneat contrarium in ſum. in titu. de arbit. ¶ Glo. 1. quærit, ſoluit, & remittit. In eadem ibi, qa redimit ius ſuum: dic, hæc glo. non benè dicit, ſiue loquamur de inſtitutione, quæ eſt iuris, pro qua non debuit dari pecunia; quia cum tractetur de iure quęrendo, & ſpirituali, non eſt dubium, q committitur ſymonia. Nec dicetur quis redimere vexationem ꝑ c. dilectus. 2. ſ. eod. Et licet talis inſtitutio indebitè denegetur, tamen nõ debet pecunia dari; ſed debet adiri ſuperior. facit. c. nullus. de iure patro. Si verò capitur inſtitutio pro inſtallatione, ſeu inueſtitura, de qua. ſ. eo. c. in tantum. in fi. & c. ad hæc. & c. vt noſtrum. de of. archid. adhuc non licet dare pecuniam, vide rationes in. d. c. dilectus. 2.

CAP. XLII.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta ſunt liberè conferẽda. Ordinarius tamen poteſt cogere vt obſeruentur laudabiles conſuetudines. & nume. 8*
2 *Symonia inducitur per receptionem pecuniæ in exequijs mortuorum.*
Et exequiæ dicuntur quid ſpirituale, vel quaſi. nu. 3.
Et idem de benedictione nubentium. ibidem.
4 *Temporale aliquid poſſit ne dari pro collatione ſacramenti. & nu. ſeq. & nu. 15. Et ibi, ſi eſt laudabilis conſuetudo, an ſeruari, & quando debeat.*
6 *Cautio, pro ſacramentis, vel promiſſio exigi non debet.*
7 *Conſuetudinis declaratio, an ſit laudabilis, pertinet ad Epiſcopum.*
9 *Cereus in exequijs; in benedictionibus nubentium, panis, & vinum; & in conſecrationibus manutergium datur.*
10 *Laici abutuntur priuilegijs ab eccleſia illis conceſſis gratioſè.*
11 *Munuſculum poteſt dari pro pœnitentia, non tamen nolens dare, poteſt compelli.*
12 *Conſuetudo in his, quæ ſunt meræ facultatis, non inducitur.*
Nec poteſt allegari titulus, aut obligatio. nume. 13. vbi ratio.
14 *Conſuetudo Venetorum, & Britannorum in ſoluendis decimis.*
Et talis conſuetudo ſeruanda eſt. nu. 18.
16 *Applicanda vſui cultus diuini poſſunt exigi, & dari licitè.*
Secus ſi applicantur priuatæ burſæ. & ibi ratio. nu. 17.
18 *Conſuetudo vt aliquid ex poſt facto detur, ceſſante fraude valet. & nu. 21.*
19 *Cauda à capite ſegregari non debet.*
20 *Conſuetudo ut tempore ſacramenti aliquid exigatur, non valet.*
22 *Conſuetudo, quòd de oblationibus vnam partem habeat conſecrator, alteram clericus, valet.*
Et an valeat conſuetudo vt detur certa quantitas argenti. nu. 23. & vt ibi.
24 *Clericis non licet negare Epiſcopo obſequium conſuetum, licet Epiſcopus neget conſuetam partem oblationum. Et ſi negarent poſſet agere contra ipſos nomine eccleſiæ petitorio, & poſſeſſorio. Et ècontra, poſſent agere clerici pro obſeruatione talis conſuetudinis.*
Si autem conſuetudo ſolum reſpiceret Epiſcopum, poſſent agere ad abſolutionem, ſi Epiſcopus pro parte ſua non ſeruet illam. nu. ſeq.
26 *Facilius perditur priuilegium, quàm ius cauſæ, vel conſuetudinarium.*

Ad Apoſtolicam.

1 †Sacramenta ſunt liberè conferenda. Cogit tamen ordinarius obſeruare laudabiles conſuetudines. h.d. Primo ponit laicorum, & clericorũ exceſſum. Secundo, prouidet contra vtrunq;, ibi, quapropter. ¶ No.
2 primo, q† receptio pecunię ꝓ exequijs mortuorum
3 inducit ſymoniam. Et ſic† exequiæ dicũtur quid ſpirituale, vel quaſi. Et idẽ de benedictione nubentiũ. hoc etiam probatur in. c. non ſatis. & c. cum in eccle
4 ſiæ. ſ. eo. ¶ Secundo not. q† licet tpe collationis ſacramenti non poſſit aliquid tpalitatis exigi; non tamen negatur, quin liberè poſſit concedi; dummo-

do nnn concedatur pro sacramento, nec propter
hoc dicuntur vendi sacramenta. Facit.c.dilectus.2.
5 §.eod.¶ Tertio not.ibi,liberè. ꝙ†etiam vbi subest
consuetudo aliquid dandi, nihilominus sacramenta
6 sunt liberè conferenda.&†sic non potest prius exigi
aliqua cautio, vel etiam promissio. ¶ Vltimo not.
7 ibi,per episcopum loci.ꝙ†declaratio huius consue
tudinis,an sit laudabilis,pertinet ad episcopum. Et
8 sic†habes casum, in quo Episcopus potest compel-
lere laicos ad obseruantiam consuetudinis laudabi-
lis fauore ecclesiæ introductæ;quia si non seruarent,
delinquerent in ecclesiam, & sic efficerentur de iu-
risdictione ecclesiæ,vt.c.cum sit generale.de fo.cõp.
Ratio autem quare ad episcopum pertineat cogno-
scere,an sit laudabilis consuetudo, est, vt probatur
ibi,veritate cognita. quia hoc est fundamentum suæ
iurisdictionis. & ista regula,ꝙ iudex potest cogno-
scere an sua sit iurisdictio,vt.c.1.de rescrip.lib.6. &
c.statutum.eo.tit.& lib.¶ Glo.fin.in princ.colligit,
deinde ponit duas lec.ad fi.tex. & primas approbat.
In eadem ibi,cogi possunt. dic,secundum Hosti. ꝙ
habent ius petendi,saltem per viam denuntiationis,
de qua in.c.nouit.de iudi. In eadem ibi, ex pietate
introducta est.dic,ꝙ potest figurari exemplum, sm
9 Host.†in exequijs, in quibus cõsuetudo est,vt detur
cereus,& in benedictionibus nubētium, vt detur pa
nis,vel vinum.In consecrationibus manutergium,&
simi. In fi.glo.dic,hæc secunda lect. non placet glo.
10 & bene, quia non congruit literæ, quæ loquitur†de
consuetudine introducta per laicos in fauorem ec-
clesiæ;sed ꝙ laicus præsentet, vel consentiat electio-
ni,non fuit introductum ex cõsuetudine laicorum,
nec principaliter tendit in fauorem ecclesiarum,sed
patronorum ex gratiosa concessione ecclesiæ, vt.c.
quoniam.§.de iure pat.& per prædicta reprobantur
etiam plura alia exempla;videlicet Ioã.qui dixit de
patrono paupere,qui vult vsurpare bona ecclesiæ,cū
solum debeat pasci. & Innoc.qui posuit exemplum
in laicis,qui volunt prædicare contra id,quod habet
in.c.ex iniuncto.§.de hæreti. vel volunt lites dirime
re,ecclesias defendere, & iurisdictionem vsurpare,
contra not.in.c.ecclesia.de consti.vel fingunt se pur
gare terram malis hominibus; ideò ante degrada-
tionem puniunt clericos, vel sepulturas vendunt,&
simi. & ideò plus placet præced.lect.glo.q̃ est sing.
& non probatur alibi,secundum.D.m.vt scilicet in-
telligatur de consuetudine, qua laici liberaliter cõ-
sueuerunt offerre aliquid temporale, quando perci-
piebant talia sacramenta . & hoc idem tenet glo.in
c.suam.§.eo.per istum tex. Sed hæc lect.non placet
Innoc.qui vult, quòd tex. solum procedat in laicis,
qui volunt mutare antiquas consuetudines, solici-
tando quod mihi detur pro sepultura, & simi. vnde
11 vult,ꝙ†licet pro pœnitentia consuetum sit dari ali-
quod munusculum,tamen non potest quis compel-
li ad illud soluendum. Mouet,quia aut inuitus com
pellitur soluere,& est symoniacum,& contra ius di-
uinum,& sic inscriptibile, vt.c.fi.de consuetu. Aut
sponte soluat,& non potest compelli vt soluat, quia
12 †non videtur inducta consuetudo, cum sit meræ fa-
13 cultatis, †nec potest allegari titulus,aut obligatio,
secundum formam.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.
quia talis obligatio,& titulus à principio est prohi-
bitus.vult tamen Inno.ꝙ si post collationem sacra-
14 mentorum esset consuetum aliquid solui, vt est† Ve
nentijs,vbi homines in vita non soluunt aliquid pro
decimis, & in morte datur decima omnium mobi-
lium.vel vt est in Britannia, vbi in morte datur ter-
tia pars omnium bonorum conuertēda in opus ec-
15 clesiæ,& sustentationem pauperum;nam†tales con-
suetudines sunt seruandæ, secundum eum.11.dist.c.
in his.12.dist.c.illud.&.c.consuetudo. Host.tamen
ibi vr̄ tenere contrariū.vnde do.Ant.hic distinguit,
16 ꝙ aut†illud ꝙ datur venit applicãdum cultui diui-
no,vel ad religionem,vt cereus,vel candelæ. & hoc
date, vel exigere est licitum, vt hic,&.§.co.c.Iaco-
bus. & idem si habet aliam iustam causam; vt quia
datur loco decimarum, census,vel iuris cathedrati-
17 ci,vt not.§.c.sicut. Aut venit†applicandum priuatæ
bursæ,& datur tempore collationis sacramētorum,
& non licet,ex quo non apparet iusta causa, nisi esset
aliquid leue,quòd non posset mouere animum.Si ta
men esset consuetudo liberalis oblationis,laici non
18 possent illam destruere,vt hic.†Si verò esset consue-
tudo, vt aliquid daretur ex post facto cessante frau-
de,& ex causa,valeret. Idem si causa non adesset ex-
pressa;quia tunc præsumitur ex tempore. D.m.hic
dicit,ꝙ tex. debet intelligi de eo, quod liberè con-
sueuit dari, vel tempore collationis, vel etiam
ex post facto, ita tamen quòd tempore collatio-
nis sacramenti non fiat aliqua compulsio , vel exa-
ctio.& ꝙ consuetudo non sit inducta ex præcedente
exactione,sed ex pia deuotione fidelium,vt dicit li-
tera. Mouetur etiam,quia in principio dicit de cle-
ricis exigentibus pro sacramentis, & statim subijcit
de laicis volentibus mutare laudabilem consuetudi
19 nem. Vt ergo† cauda non segregetur à capite,vt.c.
maiores.de bapt. debet tex.intelligi de consuetudi-
ne laudabili aliquid dandi præcedentibus sacramen
tis.& videtur probari ex tex.quòd loquitur de con-
suetudine dandi tempore collationis, dum litera
dicit, ꝙ Papa elegit quandam mediam viam.s.vt sa-
cramenta liberè conferantur ; & Episcopus faciat
obseruare talem consuetudinem. Concludit ergo
20 D.m.primo, ꝙ non valet† consuetudo vt tempore
sacramenti aliquid exigatur ab initio. Secundo,ꝙ
non potest consuetudo introduci, vt aliquid detur
pro sacramentis,vbi præcessit pactio,conuentio,aut
21 exactio,quia initium fuisset vitiosum. Tertio,ꝙ†va
let consuetudo, vt aliquid detur tempore collatio-
nis, vel ex post facto, dummodo fuerit inducta ex
mera liberalitate. Nec obstat ꝙ in his,quæ sunt me-
re facultatis &c.quia ad hoc respond.vt dixi.§.co.c.
suam nobis.Si tamen nolet dare, debet nihilominus
dari liberè sacramētum,ne videatur vendi,& postea
poterit peti compulsio ad obseruandum talem cõ-
suetudinem.& hæc opin.plus mihi placet. Vltimo
22 tractat hic Inno. an†valeat consuetudo, ꝙ de obla-
tionibus,q̃ fiunt in consecratione, consecrator ha-
beat certam partem,& clerici aliam partem.& dicit
ꝙ sic, & ꝙ agi põt ad illud petitorio,& possessorio.
10.q.3.nec numerus. &.18.q.2.Eleutherius.&.c.ser
uitium.& idē dicit de sepulturis mortuorū. Subdit
23 tñ,ꝙ†si esset consuetudo,ꝙ ꝓ cõsecratione haberet
certam quantitatem argenti,ꝙ illa consuetudo non
valeret,licet consecrator possit recipere expensas ꝓ
se,&

se,& socijs suis,quas potest petere a loco,in quo fit
consecratio,si modo talis locus possit, aliàs tenetur
suis expensis consecrare.1 1.q.3.cauendum. & volũt
24 Io.An.& Host.ℽ.eo.c.Iacobus. ꝙ† non liceat cleri-
cis negare Epõ obsequium consuetum,licet Eps ne-
get consuetam partem oblationum; & si negarent,
posset Eps agere contra ipsos noĩe ecclesiæ petito-
rio, & possessorio. & ècontra possent clerici agere
contra Epm nomine ecclesiæ petitorio, & possesso-
25 rio,vt obseruaret dicta consuetudo. Vel si talis con-
suetudo fuisset inducta solum in fauorem Epi, pos-
sent agere vt absoluerentur ab illa, si Eps pro parte
sua non seruaret illam, qa priuilegium meretur &c.
26 1 1.q.3. hoc tamen non placet Innoc.quia† facilius
perditur priuilegium,quàm ius causæ,vel consuetu-
dinarium, vnde vult, ꝙ possunt agere quandiu Epi-
scopus non seruat consuetum, vt & ipsi non teneãn-
tur seruare consuetudinem.

CAP. XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Cistercienses non sunt exempti à iurisdictione Episcopi.*
2 *Exemptio probanda.*
3 *Cistercienses abbates recipiunt possessionem per installa-
tionem in choro, sed minus solemnem.*
4 *Papæ creditur.*
5 *Cistercienses abbates recognoscunt Diœcesanum in domi-
num,patrem, & iudicem.*
6 *Papæ illicitum præcipienti,vel contra votum professio-
nis,non obediendum: & multo minus Epo,nu.7.*
8 *Acquisitio possessionis,licet post adeptum plenum ius sit
meri facti;non tamen temporale pro ea dandum est.*

Ne Dei. Primò prohibet abbates
Cistercienses solenniter
installari. Secundo,ponit
formam obedientiæ, quam promittunt suis episco-
1 pis.h.d.¶ Not.primo,ꝙ† de iure cõmuni licet mo-
nachi etiam Cistercienses habeant plura priuilegia,
vt.c.cum ordinem.de rescrip. non tamen sunt exem
pti à iurisdictione Episcopi, qui fundat intẽtionem
suam de iure communi super omnes ecclesias,& cle
ricos,& religiosos suæ diœcesis, vt.c.cum venerabi-
lis.de relig.domi.&.c.1.de off.ordi.&.c.cum episco
pus.eo.ti.lib.6.16.q.7.c.omnes.18.q.2.c.1.& quasi
2 per totum. asserentes † ergo se exemptos debent
probare,vt.c.cum personæ.de priuileg.lib.6. ¶ Se-
3 cundo not.ꝙ abbates etiam Cistercienses recipiunt
possessionem per installationem, per quam confir-
matus inducitur in stallum in choro abbati depnta-
tum,licet solennitates non requirantur,vt hic. & an
per talem installationem prælatus acquirat pos-
sessionem aliarum rerum, vide Doct. in.c.in literis.
4 de restit.spol. ¶ Tertio not.ꝙ† creditur Papæ,licet
non ostendat originale. Secus in inferiore, secun-
dum Goffre.per nota. in authen.si quis in aliquo.C.
C.de eden.de quo dic, vt dixi latissimè in clemẽ.1.
de proba. ¶ Quarto not.formam promissionis,quã
faciunt abbates Cistercienses diœcesanis. & dic, ꝙ
5 per† verbum subiectionem, positum in tex. dicitur
recognoscere diœcesanum in dominum. per ver-
bum reuerentiam,in patrem. per verbum obedien-
6 tiam,in iudicem. ¶ Vltimo not.quòd† etiam Papæ
non est obediendum si mandat illicitum, vel ꝙ sit
voto professionis contrariũ. Facit.ℽ.de sta.mo.c.cũ
ad monasterium. sm Innocẽ. de quo dic, vt ibi tra-
ditur.&.c.1.de voto.& per Io. And.in mercur.semel
7 Deo.de regu iur.lib.6. † Multo ergo minus debet
obediri Episcopo in talibus. & licet Papa ponatur
posterior in ordine, tamen in obedientia debet esse
prior.11.q.3.c.qui resistit.&.9.q.3.c.cuncta p mun
dum.& sic probat iste tex.ꝙ non valet semper argu-
mentum ab ordine literæ. ¶ Glo.1. ponit casum,
per quem tollitur contrarium, quòd potuisset for-
mari, ꝙ decretalis non faceret ad titulum contra
not. in proœm.6. In fi.glo. dic,not. singulariter ex
8 ista glo.coniuncto tex.ꝙ† licet acquisitio possessio-
nis,post adeptum plenum ius sit meri facti, non ta-
men licet pro ea aliquid dare temporale. de quo di-
xi in.c.dilectus.2.&.c.ad aures.ℽ.eo.In fi.glo.2.dic,
vult ergo glo. quòd requiratur installatio, sed non
solennis.& ideò Goff. reprehendit Vincen. qui vo-
luit,ꝙ non requireretur.dicit Hostien. ꝙ talis instal
latio poterat fieri per monachos qui elegerunt. Io.
And.dicit standum esse consuetudini.D.m.putat,ꝙ
cessante consuetudine pertineat ad Archidiaconũ,
per.c.vt nostrum.de off.archid nec tex. noster tollit
sibi hanc potestatem,sed solennitatem.

CAP. XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudinis prætextu non debet exigi prandium à ca-
nonico de nouo recepto.*
2 *Lapus latè exposuit decretalem hanc,ex eo quòd ipse ap-
pellabatur Iacobus, & erat Florentinus, vbi Iacobus
vocatur Lapus.*
3 *Auctor dum audiret præceptorem suum legentem.c.Ni-
colao. de appella. vidit vnum D.Nicolaum, qui vole-
bat Doctorem percutere; eo quia parum solemnizas-
set.d.c.*
4 *Canonicus duarum ecclesiarum quis potest esse. Intelli-
ge tamen vt ibi.*
5 *Canonico vltra præbendam debentur alij reditus.*
6 *Consuetudo non operatur,vt aliquid possit exigi à rece-
pto in canonicum.*
7 *Consuetudinis prætextu possunt clerici etiam ad ventris
repletionem aliquid accipere à laicis.*
Et plures assignantur rationes.nu.8. & 9.
10 *Temporale pro spirituali,etiam in recompensationem nõ
potest accipi.*
*Nec si veniret conuertendum in vsum diuinum. ibi-
dem.*
11 *Statuto, vel consuetudine non extante pro præbenda,nil
debet exigi. & vt ibi.*
*Statuto autem exigente, si onus imponitur super præben
da,valet in fauorem cultus diuini.nu.12.*
Si verò onus impositum recepto,nihil valet.nu.13.
*Extante verò consuetudine, si à laicis debet dari, remit-
tit ad not.in.c.ad apostolicam.supra eo.si à clericis nõ,
nisi vt ibi.nu.14.*
Et ratio quare valeat in laicis.nu.fin.

1 Iacobus. †Prætextu consuetudinis non debet exigi prãdium à canonico de nouo recepto.h.d. secundum Ioan.
And.Primo,ponit querelam. secundo,dat iudicem.
2 ibi,quo circa. Subdit hic Io.And. ꝙ† Lap.abb. qui
fuit scholaris suus, commentauit latè hanc decret.
quia incipit Iacobus. & hoc in honorem sui nominis,quia Florentinus erat, & Florentiæ Iacobus vocabatur Lapus cõiter,sicut Bononiæ,& hic,Ioannes
3 Nannes.& ego vidi dum audirem†.D.m.legentem.
c.Nicolao.de appel.ꝙ ex eo,ꝙ parum solennizasset
illud.c.quidam.do.Nicol. de Basilea voluit ipsum
4 percutere in facie. ¶ Not.primo ex tex.ꝙ† quis potest esse canonicus in duabus ecclesijs. quòd intellige de iure speciali;de iure communi dic,vt traditur
in.c.literas.de conces.præb.70.dist.sanctorum.& vide quæ dixi in clem.pen.de rescrip.& hoc colligitur
5 hic in tex.dum dicit Aprutin.¶ Secundo not.ꝙ†canonico vltra prebendam debentur alij reditus.intellige tñ de redditibus cõibus, qui in quibusdã eccle-
6 sijs appellatur mensa grossa. ¶ Vltimo not.ꝙ†nec
receptus,nec recipiendus in canonicum potest compelli dare aliquid temporale rõne receptionis, etiã
si hoc haberet consuetudo.qđ intelligit Host.si modo qđ reciperetur,tenderet ad ventris repletionem,
seu ad commodum bursale. secus si ad cultum diuinum;quia tũc põt recipi,& potest peti cautio à prin-
7 cipio,vt.c.significasti.de elec.Subdit tñ Host.ꝙ†clerici possunt aliquid exigere à laicis,prætextu cõsuetudinis,etiam ad vẽtris repletionem, vt.c.ad apostolicam.s̃.eo.rõnes aũt diuersitatis,quare magis à laicis,q̃ à clericis exigi possit,ponit ipse Hosti. plures,
8 Prima,quia† qñ clerici petũt à clericis, vr̃ magis priuatæ vtilitatis.sed cum clerici petunt à laicis,vr̃ publicę vtilitatis.l.1.in fi.ff.de iust.& iu.&.1.distin.ius
publicum.sed publica vtilitas præfertur priuatæ. igi-
9 tur &c. Secunda rõ, quia† laici sunt cõiter clericis
infesti.2.q.7.laicos.fiat ergo repręsentatio,maximè
cum pręiudicetur saluti aĩæ. facit de deci.c.cũ sint.
& ponit plures alias rõnes,de quibus vide cum prę-
10 dictis opi.D.m.de.c.ex nudis.propè fi.1.q.3.vbi† ꝑ
spũali pręcipitur non recipi aliquid temporale,etiã
in recompensationem,& etiam si illud veniret conuertẽdum in cultum diuinum,vel in pauperes,vel in
fabricam ecclesię.facit.c.veniens. &.c.quanto.s̃.eo.
11 horum timore.D.m.distinguit,ꝙ † aut nullũ subest
statutum,vel consuetudo,& nihil debet exigi.etiam
conuertendum in diuinum vsum,vt in contrarijs. licet.n.cuilibet canonicorum possit imponi onus,fauore piæ causæ, vt.c.fi.s̃.de his quæ fi.à ma.par.cap.
tñ recipiendo non põt aliquid exigi in recompensationem spũalium. Aut subest statutum,& tunc aut
12 †hoc onus imponitur pręhendę,& valet in fauorem
cultus diuini,vt.c.significasti.de pręb.&.c.1.s̃.vt ec.
13 benefi.&.c.si pp.de rescrip.lib.6.Aut†per statutum
imponitur onus recepto,ꝙ teneatur aliquid dare ꝓ
receptione,pro ornamento ecclesiæ,vel cultu diuino.& fortè non valet, secũdum eum,per.d.c.ex mul-
14 tis.Aut imponitur† per consuetudinem,& tunc si illud est dandum à laicis clericis, serua qđ dixi in.c.
ad apostolicam.s̃.eo. sed si à clericis,non valet si ad
priuatã vtilitatem; secus si ad diuinum cultũ,dum-
15 modo non ꝓcedat exactio; quia† laici ex quo longo
tpe liberè soluerũt,vñr se ad hoc obligasse sub noie
cuiusdam oblationis, quam sunt soliti facere clericis,tempore spũalium,vel post;vt dixi in.d.c.ad apostolicam.facit de conse.dist.1.c.omnis Christianus.
In canonicis verò tempore receptionis non videtur
esse hæc ratio, cum huiusmodi oblationes communiter non fiant,vt.c.nouum genus.de decimis.

CAP. XLV.

SVMMARIVM.

1 *Symoniacè ordinem conferens, suspenditur à collatione ordinum,accipiens verò ab administratione.& nu.8.*
2 *Papa solus cum symoniaco in ordine dispensat.*
3 *Abbatis Siculi, quem auctor Dom. suum vocat,opinio reprobata in.c.per tuas.3.de symo.*
4 *Verbũ inquietare,quid denotet. Et quid oriatur per verbum non possit inquietare.*
5 *Transactio super alimentis futuris absq; auctoritate prætoris fieri non potest.*
6 *Beneficio recepto in ordinatione,quemadmodum quis potest renuntiare,ita potest etiam renuntiare obligatione succedente loco beneficij.*
7 *Promissio ante ordinationem, interueniente iuramento facta, quòd ordinatus non possit aliquid petere contra iuramentum, tale iuramentum potest seruare, in ordinato verò secus.& ibi rationes.*
9 *Pœna commensuranda est delicto.*

Si quis. Non summatur, quia seipsum
1 summat. ¶ Not.primo,quòd
†conferẽs ordinem symoniacè,est suspensus à collatione ordinum,quòd intelligit Goff.de ordinibus,quos sic contulit.Hosti.verò
de omnibus ordinibus, vide quæ dixi in.c.p tuas.2.
s̃.eo. Ordinatus verò est suspensus ab ordine,dun-
2 taxat symoniacè recepto.¶ Secundo not.ꝙ† cum symoniaco in ordine solus Papa dispensat, dic vt dixi
3 in.c.de symoniacè.s̃.eo. Et aduerte,quia† per istum
tex. expressè reprobatur opin.D.m. quam posui in
c.per tuas.3.s̃.eo. vbi voluit,ꝙ cum quasi symoniaco posset dispensare episcopus.nam hic est,quasi ille idem casus; & tamen dicitur, ꝙ reseruatur Papæ
dispensatio. vnde licet ibi tenuerim ipsam opinio.
D.m.nunc tamen mihi non placet. ¶ Tertio not.ex
tex.ibi,non inquireret.iunctis dictis Goffr. & Ioan.
4 And.ꝙ†verbum,inquietare, quandoq; denotat inquietationem extraiudicialem, vt.l.diuus.ff.de peti.
hæred.quandoq; præiudicialem, vt.l.amplius.&.l.
quo enim.ff.rem ra.hab.quæ iura nihil probant. Tu
vide Bart.in.l.is qui.§.Sabinus.ff.de cess.bo. q vult,
ꝙ per hoc verbum non possit inquietari, oritur ius
opponendæ dilatoriæ. quòd not.ad statuta, & promissiones,in quibus poneretur hoc verbum inquietare. ¶ Glo.1.querit,quale non teneat tale pactum,
vel iurm.Sol.deinde colligit,& opp.de.c.debitores.
In eadem ibi, nullam inducit obligationem. dicit
D.m.ꝙ de hoc,ꝙ tangit glo. ꝙ promissio nõ valet,
etiam si interuenit iuramentum,non tãgitur in tex.
& debet intelligi ſm eũ, si fiat ante ordinationẽ, vel
in ipsa ordinatione,qa cõmitteretur symonia. secus
si post,

si post,vt not.glo.in.c.si episcopus.de præben.lib.6.
In glo.fi.tennit id Bartho.Brix.q.73. Facit qd' dici-
5 mus,q † transactio super alimentis futuris non po-
test fieri sine prætoris authoritate;sed super preteri-
tis potest,vt.l.cum hi ff.de transac. Item facit,quia
6 †sicut potest quis renuntiare beneficio recepto in
ordinatione,ita debet posse huic obligationi renun
tiari,quæ succedit in loco beneficij.7.q.1.quam pe-
7 riculosum. Dicit tamen.D.m.q†si ante ordinatio-
nem fieret promisfio, & interueniret iuramentum,
q ordinatus non posset aliquid petere contra tale iu
ramentum præstitum, q tale iuramentum posset ser
uare sine interitu salutis æternæ, arg.d.c.debitores.
Sed ordinato non potest sine peccato virtute obliga
tionis,vel remissionis desistere quominus ꝓuideat,
quia quo ad Deum, non potest seruari promissio si-
ne interitu salutis æternę; quia hanc obligationem
symoniacè acquisiuit. & sic non potest pęnitere,nisi
prius renuntiet, vt.c.de hoc.s.eo. Et aduerte,quia
contra hoc facit, nam si ista obligatio est inducta in
fauorem publicum, ꝓut vr̄ probari in.c.episcopus.
de præben.&.c.si episcopus. de præben.lib.6. & vr̄
sentire glo.hic,dum allegat.c.si diligenti. & glo.fin.
in.d.c.si episcopus. videtur q opin.D.m.non sit ve-
ra,etiam ex parte ordinati propter regulam, non est
obligatorium.de reg.iur.lib.6. Glo.2.oppo.q de-
poni debeat talis symoniacus,& soluit. & cõtra sol.
oppo.& in fi ponit alium intellectum, per quem po
test responderi ad contrarium. In fi.dic,ex hac glo.
habes duas lect.Prima est,q ideò hic solum suspen-
ditur per triennium;quia propriè non fuit cõmissa
symonia. Secunda ponitur in vet.& hoc intellige,q
tex.noster procedat, quando delictum est occultũ;
secus si manifestũ.& hanc tenet hic Host.& Archid.
33.dist.§.verum.super gl. & tenuit primo Inno. sed
finaliter tenuit primam lect. glo.vult.n.q hic non
fuit commissa symonia in ordine, sed in cõsecutiuo
ad ordinem; nam & ordinator volebat ordinare,&
8 ordinatus ordinari,nullo dato.Sed† si symonia com
mitteretur propriè in ordine, ordinator esset perpe
tuò suspensus à collatione ordinum,& ordinatus nõ
solum ab ordine symoniacè recepto; sed etiam ab
omnibus alijs.1.q.1.c.reperiuntur. dixi.s.eo.c.per
tuas.2.& hoc etiam placet.D.m. Mouetur,quia or-
dinator potuisset abstinere ab ordinatione, si vo-
luisset; ergo non videtur motus aliqua cupiditate,
sed videtur solum euitare voluisse damnum, qd' po-
tuisset sibi contingere ex tali ordinatione. Item nec
ordinatus intendebat emere,sed conseruare indem-
nem suum ordinatorem.vnde mitius debet puniri;
9 quia†pœna commensuranda est delicto, vt.24.dist.
non differamus. &.s.de his q fi.a ma.par.cap.c.quæ
sunt. & hæc faciunt ad ea, quæ dixi secundum.D.m.
in.c.per tuas.3.s.eo.Sed.s.reprobaui opin.suam. &
per prædicta respondetur ad.c.veniens.s.de testib.
vbi remittitur qd' nõdum debebatur;quia licet obli
gatio nondum esset orta ibi inter præsentandum, &
parochianos,vt voluit Io.And.hic.istud est respectu
præsentandi,sed respectu ecclesię iam erat orta.nam
parochiani illi tenebantur soluere illos barilos vini
illi ecclesiæ, à quibus voluerant liberari. vnde non
solum voluerunt seruari indemnes, sed quòd remit-
teretur debitum illi ecclesiæ ex illa præsentatione.

CAP. XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachorum appellatione venit Abbas.*
Et quare.nu.2.& nu.9.& nu.12.
Idem in scholarium Rectore.nu.3.
Contrarium verò nu.seq.
Et quando debeat hoc ampliari, & quando restringi. nu.5.& 6.

7 *Dispensatio est stricti iuris, & odiosa quo ad illos, cum quibus dispensatur.*
Et regulariter in dispensatione fit stricta interpretatio. nu.seq.

10 *Appellatione ecclesiæ parochialis in materia stricta non venit parochialis collegiata.*

11 *Abbas non posset eligi,nisi esset monachus.*

13 *Appellatione monachorum si tractetur de salute animæ, venit Abbas.*

14 *Statutum exorbitans in fauorem animæ, latè interpretandum est.*

15 *Voluntas licet secuta receptione efficiat vsuram,non tamen efficit symoniam, ita quòd teneatur ad restitutionem.*
Et ratio subditur.nu.16.

57 *Symonia non committitur de iure diuino in beneficio.*

18 *Soluenti vsuras fit restitutio.*
Et ratio.nu.seq.

20 *Symonia fit in præiudicium ecclesiæ,de cuius bonis committitur. quod procedit vt ibi.*

21 *Vsura proprium quid.*
Symoniæ quid proprium.nu.22.

23 *Sperare aliquid in mutuo est contra charitatem. & ibi ratio.*

24 *Ordo charitatis vnde originem trahat.*

25 *Differentiæ plures inter symoniam,& vsuram.*
Et impugnantur.nu.seq.

27 *In symonia potest esse, vt mens deprauata tantum sit in vna parte.*

28 *Vsuræ præstatio est contra ius diuinum, & humanum.*
Symonia verò contra humanum tantum.

29 *Giezi primus symoniacus in veteri testamento.*

30 *Iudas an commiserit symoniam vendendo dominum nostrum Iesum Christum.*

Mandato. Non summatur pp eius breuitatem, & lecturarum varieta
tem.& habet duo dicta. secunda ibi,& ad resignatio
1 nes. ¶ Not.primo, quòd appellatione monachorũ
venit Abbas.& ad hoc allegatur iste tex.quotidiè.&
2 facit cle.1.de rescrip.Et ideò est,quia per abbatiam
quis non desinit esse monachus. Facit quòd not.Io.
3 An.in ꝓemio.6.vbi dicit,quòd† appellatione scho-
larium venit rector,qa licet sit rector, tñ est schola-
4 ris.Sed contra opp de.c.fi.de præben.lib.6. vbi† ap-
pellatione beneficij non veniunt rectorię,& alię di-
gnitates.tñ non desinunt esse beneficia. & ad idẽ.c.
sedes.de rescript. vbi expressis inferioribus adiecta
clausula gñali non veniunt superiores.Sol.contraria
5 loquũtur† in materia odiosa,& aliàs præiudiciali. &
ideò fit stricta interp̄tatio.hic verò in materia fauo-

rabili, quia agitur de salote monachorum. ideò fit
larga ioterpretatio, secundum Inno. Facit reg. odia.
de reg. iur. lib. 6. Host. dicit, ꝙ in vtroque casu pon-
deranda est intentso scribentis, vt. c. intelligentia. de
verb. sig. vnde ideò hic fit extensio, quia non paratur
6 alteri præiudiciom. † In cõtrarijs verò fit restrictio,
ne paretur alteri præiudiciom. Sed dicit do. Ant ꝙ
dictæ solu. non videntur bonę; quia & hic loquimur
in materia, quę de sui natura est strictè interpretan-
da, qualis est dispensatio, vt. c. qđ dilectio. de consan
gui. & aff. & c. fi. de fil. presby. lib. 6. Ideò Io. An. dat
7 aliam solutionem, dicens, ꝙ † dispensatio est stricti
iuris, & odiosa quò ad illos, cum quibus dispẽsatur;
sed quo ad illum, cui conceditur facultas dispensan-
di non expressis personis, largè est interpretanda. vn
de hic non fuit facta mentio de personis, cum quib⁹
debebat fieri dispensatio, latè interpretabitur. hæc
est notab. solutio. pro qua facit. c. si cui. de præben.
lib. 6. D. Ant. hic dat aliam solutionem, videlicet, ꝙ
8 in † dispẽsatione regulariter fit stricta interpretatio,
Et ideò in ea appellatione monachorum non veni-
ret Abbas. Sed ideò hic venit, quia Papa retulit se ad
dispensationem generalis consilij, vt. c. quoniam. ꝭ.
eo. vnde illud loquatur tã de prælatis, quàm de sub-
iectis. & hoc mãdatum cũ sit illius iuris executoriũ,
debet recipere interpretationes ab illo iure. Facit
qđ not. in auth. de fil. ante dota. instru. na. & vide iu-
ra, quæ allegabo in. c. cum tu. de vsur. D. m. hic dicit,
ꝙ licet hoc dictum sit verum in se, tamen sol. nõ est
bona; quia Papa hic se retulit ad constitutionem ge
neralis concilij. c. quoniam. non vt dispensaret cum
omnibus hic contentis, sed dispensaret circa illam
constitutionem respectu mutationis locorum. Tu
9 conclude circa istum artic. † an appellatione mona-
chorum &c. post. D. m. ꝙ aut materia est odiosa, &
appellatione monachorum non venit Abbas; quia
ex propria significatione non comprehenditur, sed
per extensiooem, vt hic. facit. c. statutum. coniuncto
10 . c. licet canon. de elect. lib. 6. vbi † appellatione pa-
rochialis ecclesiæ in materia stricta non venit paro-
chialis collegiata, & tamen non est dubium, ꝙ colle
giata parochialis, parochialis est. & boc propter qua
11 litatem, quam habet vltra. vnde licet Abbas sit † mo-
nachus, qđ patet, quia aliter non possit eligi in Ab-
batem, vt. c. cum in magistrum. ꝭ. de electio lib. 6. &
eod. titu. c. nullus. & c. indemnitatibus; quia tamen
habet qualitatem sopra omnes monachos. aliàs non
veoit appellatione monachi. Ad quod etiam allego,
12 quia † aliud est habere iura monachatus, & aliud est
habere iura abbatiæ, vt. c. fi. ꝭ. de relig. domi. & idem
dicendum de rectore, ꝙ propriè non veniat appel-
latione scholarium, postquã habet qualitatem adie-
ctam. & hoc in materia stricta. Aut materia non est
stricta, sed fauorabilis; & tunc si prouisio est fienda
per Abbatem, vt quia mandatur, ꝙ possit absoluere
monachos suos, & ooo venit Abbas, oot. Io, de Lig.
in cle. 2. de sta. mona. Facit. c. fi. de instit. aut manda-
tum, vel commissio est expedienda per alium; & tũc
fit extensio ad monachos. quod intellige quando est
eadem ratio. Facit qđ not. in. d. c. statutum. & proba
tur in tex. nostro, quia hic agebatur de salute animæ.
& eadem ratio erat in Abbate. & hoc tenet Io. And.
13 post Archid. in. c. 1. de sta. mo. lib. 6. vbi dicit, ꝙ † ap-
pellatione monachorum, vbi tractatur de salute aĩæ,
venit & Abbas, per tex. nostrum. & ꝑ hoc etiã alleg.
not. dictum Io. An. in. c. pro humani. de homi. lib. 6.
14 & c. 1. ꝭ. qui fil. sint legi. vbi vult, ꝙ † statutum etiam
exorbitans in fauorem animæ, est latè interpretan-
dum. facit etiam gl. in. c. 1. de postu. prela. & adde q̃
dixi in. c. ita quorundam. & c. significauit. ȷ̃. de iudę.
& vide ad materiam Fed. de Sen. consi. 5. & cons. 19.
Glo. 1. in prio. figurat casum, deinde colligit duo ar
gumẽ. & ad vltimum opp. de materia. vide iura, quę
allegat glo. & quæ dixi in notab. Glo. 2. colligit, ꝙ
15 † voluntas, vel affectus, licet faciat vsuram, sequuta
receptione, ita ꝙ tenetur ad restitutionem, non tñ
facit symoniam. Subdit tamen, ꝙ talis affectus in sy-
monia puniendus est. In eadem, ibi, vsuram. vr̃ indu-
cere. dic vt dicam io. c. consuluit. de vsur. Et aduer-
te, quia hęc gl. non ponit rõnem: quia vsurarius men
talis teneatur restituere, & non symoniacus. vnde di-
16 cit Hosti. ꝙ rõ est, quia † vsura prohibita est vtroque
testamento, nec Papa põt dispensare, vt. c. super eo.
ȷ̃. de vsur. Sed symonia in beneficio est prohibita so
lum ex dispositione ecclesiæ. Vnde est syoioniacum,
quia prohibitum, & ideò Papa dispensat. & not. hoc
17 dictum Host. quia † io beneficio non committĩ sy-
monia de iure diuino. de quo dic, vt dixi in. c. 1. ꝭ. e.
Sed dicit. D. m. ꝙ hæc opi. multum restringit tex. no
strum, vt oon videatur procedere in symonia prohi
bita de iure diuino. & tex. vr̃ loq generaliter, vel po-
test dici, ꝙ ideò hic noo fuit restitutio, qoia mona-
chus fuit ille, qui dedit, qui noo potest habere pro-
prium. Ideò si fieret sibi restitutio, frustra fieret; qa
acquireretur monasterio, vt. c. 2. & c. ad monasteriũ.
18 de sta. mo. Sed † solueoti vsuras fit restitutio, quia po
test babere proprium. Sed ista ratio mihi nõ placet,
ouia idem esset dicendum in conuentionali. vnde
19 Abb. in. c. consuluit. de vsur. dicit, ꝙ ratio est, qa † in
vsura fit solum præiudicium illi, qui eã recepit, ideò
20 tenetur eam restituere; sed symonia posset fieri in
præiudicium ecclesiæ, de cuius bonis fienda esset, si
non haberet aliunde. hæc sol. non placet Io. And. qa
dicendum esset idem in symonia conuentionali. vñ
21 idem Abb. dat aliam rationem, videlicet, ꝙ † ꝓpriũ
vsuræ est, ꝙ committatur ex aĩo, iuxta illud mutuum
22 dantes nihil inde sperantes. Sed † symonia respicit fa
ctum propriè, vt. s. vendatur, vel ematur spũale. Sed
dicit Io. And. ꝙ per hanc rationem non tollitur du-
bium, quare magis animus obliget in vsura, q̃ in sy-
23 monia. Ideò dicit posse dici, ꝙ † sperare lucrum in
mutuo est magis contra charitatem; quia in mutuo
tu teneris reddere tãtundẽ, sed in beneficio tu conse
queris vtilitatem sine alia restitutione. Item qa ma-
gis qs obligatur ad mutuum, q̃ ad beneficium conce
dendum, quia minus lęditur ex primo, q̃ ex secũdo.
24 & † ordo charitatis post Deum incipit à dilectione
soi ipsius. & ideò ęquum est, ꝙ minus liceat sperare,
vbi plus astringitur, & minus lęditur. Item io vsura
25 durior fit interpretatio, qa † in illa vnus tñ lęditur. s.
recipiens, hic duo. s. dans, & recipiens. Item spes sy-
moniæ põt esse ex parte vtriusque, in vsura ex parte
alterius tantum. Sed prædictę rationes, si recte aduer
tautur, non astringunt, & faciliter possunt impugna
26 ri. nam primæ ratiooes militarent, † vbi quis confer
ret beneficium de suo; quia tunc magis grauaretur
donan-

donando, q̃ mutuando. Item in spũalibus sacramenti, & simi. ad quæ quis teneretur ex debito officij; nam grauatur in aliquo, sed mutuans grauatur mu-
27 tuando, ppriam pecuniam. Præterea etiam† in symonia pôt contingere, vt non sit mẽs deprauata, nisi ex parte alterius tñ. D. Ant. dat aliam rõnem, ꝙ illud,
28 ꝙ† qs esset recepturus in vsura, tenet contra ius diuinũ, & humanũ; sed in symonia tenet cõtra ius humanum, qđ phibet actualem venditionem spũalium, non mentalem. Quæ tñ vr̃ incidere in ratione Host.
29 Sed dicit. D. m. ꝙ hæc ratio non vr̃ bona. nam† Giezi, qui primo commisit symoniã in veteri testamento, nullum peccatum expresse fecit precedente conuentione, sed ex sola animi instigatione, & tñ fuit lepra pcussus. 1. q. 1. cito turpem. Præterea, sicut dicitur, mutuum dantes &c. ꝙ gratis dãdum est; ita & gratia est gratis danda. Vnde concludit. D. m. ꝙ male potest reddi ratio diuersitatis, nisi dicamus, ꝙ illud fuit inductum in odium vsurariorum, vt tollatur via fraudibus. Facit qđ not. in cle. 1. de vsur. Vel debet intelligi tex. in symonia prohibita ex constitutione ecclesiæ, vel ex affectione, & spe secundaria, nõ primaria. & hoc dicit tutius tenendum. & prædicta pcedunt retenta opin. ꝙ vsurarius teneatur restituere. Aliqui tenent contrariam sententiam, & sic cessaret ista difficultas, vt dicam in. d. c. consuluit. s̃. de vsur. ¶ Vltimo, vt finem notab. huic materiæ symo-
30 niæ imponamus, quæro, † vtrum Iudas commiserit symoniam vendendo Christum. glo. 1. q. 1. q studet. dicit, ꝙ commisit plagium, & symoniam. Alij dicũt contra. ꝙ licet venderet Deum, non tamen vendidit ob aliquam gratiam conferendam, tunc dicit committi symoniam, quando quis vendit sacramentum, vt sit gratia collatiuum, arg. 1. q. 1. quicquid. dicunt tamen, ꝙ fuit sacrilegium. Vgut. tamen tenet, quòd commisit symoniam; & magis placet Archid. & mihi per tex. in. d. c. qui studet. vbi ad probandum ꝙ ibi dicitur symonia, inducitur exemplum de Iuda. Præterea illud idem corpus fuit venditum, ꝙ nec in altari offertur, & est sacramentum corporis, & vnitatis ecclesiæ. Et idem tenet Archid. 10. q. 3. c. abijt. vbi idem dicit de vendente sacerdotem. & idem tenet. 23. q. 4. quid ergo. & mihi placet, quia non potuit esse maior venditio spiritualis. & sic nullum maius, nullum acceptius, nullum prætiosius donum reperiri posset illo, quod fecit Pontius Pilatus de corpore Iesu Christi Ioseph, q Christus nos custodiat, & clericos à labe symoniæ mundet. Amen.

Ne prælati vices suas, vel eccle. sub ann. cen. cõce.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus siue maior, siue minor, non potest vices suas vendere, vel pro pecunia concedere.*
2 *Rubrica negatiuè concepta, & habens sensum perfectum, potest sicut nigrum, allegari ad decisionem.*

Ontinuatur hæc Rub. ad præcedentes hoc ordine. Supra visum fuit de symonia in genere, ideò nunc submittit de quadã eius specie, quam prohibet. s. ne prælati vices suas &c.
1 In qua notandum est, † ꝙ non licet alicui prælato maiori, vel minori vices suas. i. iurisdictionem vendere, vel concedere pro pecunia, vt in rub. & in. c. 1. s̃. eo. cum simi. & habetur materia huius rubt. 1. q. 3. per totum. 89. dist. c. decenter. & 21. q. 2. c. si. & not.
2 ꝙ† hæc rubt. potest allegari ad decisionem, sicuti & nigrum, cum incipiat negatiuè, & habeat sensum pfectum, secundum not. in rub. C. ne fideiuss. do. dentur. & s̃. vt eccle. benef. traditur latè per Io. de Imo. in rub. ff. de verbo. obliga. dixi latius in rub. de sum. trini. in clemen.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

1 *Iurisdictionem episcopalem exercere est quid spirituale. Et si aliquid temporale pro ea exercenda daretur, committeretur symonia. & ibidem ꝙ duplex est Episcopi iurisdictio.*
Et an liceat eam vendere. nu. 2.
3 *Iurisdictio est res inæstimabilis.*
Patria potestas inæstimabilis res est. ibidem.
4 *Constitutio antiqui iuris declaratoria, ad qua extendatur.*
5 *Pœna vendentium iurisdictionem episcopalem, quæ sit.*
6 *Obuentiones licitè vendi possunt. & nu. 12.*
7 *Verbum futuri temporis, non importat canonem latæ sententiæ.*
8 *Archipræsbyterorum duo genera.*
9 *Assessori licitè constituitur salarium.*
15 *Aduocatus licitè vendit patrocinium.*
11 *Pœna pecuniaria imponi non debet, vbi personalia imponenda est.*

Præterea. Qui dat pecuniam, vt episcopalem, vel aliam iurisdictionẽ exerceat, officio suo priuatur. & sic conferens, illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur. h. d. Primo, ponit excessum. Secundo, illum pnnit. secunda
1 ibi, præsenti. ¶ Not. primo, ꝙ† exercere iurisdictionem episcopalem est quid spirituale. & ideò pro illa exercenda non potest dari aliquid temporale, qa committeretur symonia, vt. c. decernimus. s̃. de iudi. & intellige vt dixi, de iurisdictione spirituali. In temporali verò dic, ꝙ aut habet aliquam dependentiam ab officio ecclesiastico, & non licet illam vendere. ita debet intelligi glo. in. c. seq. in versi. pręcio. ibi, maximè. Facit qđ dixi in. c. consulere. s̃. titu. 1. Aut est merè temporalis, & hoc casu non sit licitum illam vendere, ne subditi grauentur, vt anth. de man. princi. §. illud. & facit. c. seq. illam vendens, grauiter peccat, & turpe est lucrum. Facit. c. nemo. s̃. tit. 1. tamen non committitur symonia, secundum Inno. & Host.

& Host. Et aduerte, quia prædicta intelligenda sunt
de venditione exercitij iurisdictionis temporalis.
Vtrum† autem liceat vendere ipsam iurisdictionẽ,
2 tex. videtur velle ꝙ non, in. §. fi. de pac. iura. fir. & ibi
3 not. Bal. tum quia† res inęstimabiles, sicut patria po
testas, vt. l. filiæ. C. de colla. tum quia eius rei non vi-
detur esse commercium; ergo non potest vendi, vt. l.
inter stipulantem §. sacram. ff. de verb obl. & l. apud
Iulianum. §. si ff. de lega. 1. ꝙ Bar. vr singulariter limi
tasse consi. 175. qđ incipit, ꝙ nouit an iurisdictio. si
modo venderetur extraneo, vel personæ prohibitæ;
secus si consorti, aut alicui de collegio, ꝑ not. in. l. 1.
ff. de off. consul. & l. 1. C. si imperia. lib. 10. ¶ Secun-
4 do not. ibi, de cætero, †ꝙ constitutio etiam antiqui
iuris declaratoria, non extenditur ad præterita, sed
solum respicit futura, quando adijcitur noua pœna.
Facit qđ dixi in. c. quoniam. s̄. tit. 1. dicam etiam in
c. cum tu. j̄. de vsur. quia ibi melius adaptatur. & ibi
de hoc artic. tangam latius. ¶ Vltimo not. pœnam,
5 quà† sunt puniendi transgredientes hanc constitu-
tionem, sed contra hoc oppo. de. c. seq. vbi pœna ma
ior imponitur. Sol duplex datur secundum Goffre.
prima, ꝙ tex. noster loquitur, quando venduntũ ob-
uentiones iurisdictionis. ille verò quando venditur
iurisdictio. D. m. dicit, ꝙ hæc solutio non est bona,
6 quia† obuentiones licitè venduntur, vt. c. fi. j̄. eo. &
in glo. fin. ergo non meretur pœnam, vt. l. Gracchus.
C. de adul. hæc reprehensio simpliciteř nõ est bona;
quia licet fructus ecclesiæ licitè vendantur, tamen
fructus iurisdictionis, habenti exercere iurisdictio-
nem, non possunt vendi. Mihi tamen non placet hæc
sol. quia tex. loquitur indistinctè etiam de vendente
exercitium iurisdictionis. Secunda sol. est, ꝙ tex. no
ster loquitur de pœna, quæ imponitur ipso iure. c. ve
rò seq. de illa pœna, quæ imponitur per viam accusa
tionis. Sed hæc non est bona, quia tex. noster loqui-
7 tur per† verbum, priuetur. & sic futuri temporis; er-
go non latæ sententiæ, vt dixi latius in. c. iudęi. 2. j̄.
de iudę. Tertio soluit Host. & meli⁹, videlicet, ꝙ iste
tex. suppletur per seq. vnde debet exponi, priuetur
officio suo. hoc est, remoueatur à clero. s. per deposi
tionem. & sic perdet omne officium ecclesiasticum.
& in fi. dum tex. dicit potestatem amittat, supple, &
canonicè puniatur, vt. c. prox. ¶ Glo. 1. quęrit, & sol
8 uit. In fi. dic, ꝙ† quidam est Archipresbyter Ciuita-
tensis, de quo in. c. officium. s̄. de off. archid. quidam
ruralis, de quo in iuribus in glo. allega. & c. fi. de off.
archiep. ¶ Glo. 2. quærit de intellectu literæ, & expo
nit. deinde oppo. & non soluit; dictum colligit, &
non oppo. & adaptat hanc decret. ad rubrum, illud
exponendo. In eadem ibi, constituere salarium. dic,
ꝙ hoc licet, quia non debet quis suis sumptibus mi-
9 litare, vt. c. cum ex officij. s̄. de ꝑscrip. & † assessori li-
citè constituitur salarium, vt. c. statutum. §. assessorẽ.
10 de rescrip. lib. 6. & † aduocatus licitè vendit patroci
nium. 14. q. 5. c. non sanè. Sed in casu præced. & tex.
nostri, episcopo non licet recipere pecuniam ab of-
ficiali suo, vendendo sibi iurisdictionem; quia hoc
tenderet in grauamen subditorum, vt. c. seq. & offi-
cialis de facili induceretur ad extorquendum pecu-
11 nias per fas, & nefas; & quandoq; imponeret† pœnã
pecuniariam, vbi esset pœna personalis imponenda.
Facit quod not. in auth. de manda. princi. §. oportet.
Item secundum Hosti. quandoq, Episcopus remitte
ret, iste verò paruam culpam magnam faceret. Et
intellige, quando Episcopus diceret, vendo tibi iu-
risdictionem meam pro centum vsque ad annum,
vel quid simile. & totum lucrum sit tuum; Secus si da
ret salarium ipsi officiali, & lucrum seruaretur ipsi
Episcopo. Facit qđ traditur in. d. auth. de man. prin.
§. coges. Et ex prædictis infero, ꝙ etiam non est lici-
tum per eandem rationem subsistentem, Episcopo
dare certam partem lucri, per quotas prouenientes
ex iurisdictione. In eadem ibi, cum ab ecclesiarum.
dic de hoc artic. vt ibi traditur. & 11. q. 1. c. experien
tiæ. & s̄. de elect. c. cum in cunctis. §. inferiora. & vo-
lentes tenere, ꝙ iste habeat iurisdictionem, dicunt,
ꝙ habet suam, non autem episcopalem. In fi. gl. dic.
Facit. c. index. cum duobus seq. de off. delega. lib. 6.
¶ Glo. fi. colligit, infert, opp. & soluit. In fi. glo. dic,
12 ꝙ† quis potest vendere obuentiones iurisdictionis,
tãquam fructus. quòd verum dicit Inno. dummodo
non vendantur exercenti iurisdictionem; quia pro-
pter connexitatem videretur vendere ipsam iurisdi-
ctionem. 1. q. 3. c. si quis obiecerit. Item quia non
cessat ratio prohibitionis. Alij verò fructus possunt
vendi cuicunque, secundum Host.

C A P. I I.

S V M M A R I V M.

1 *Locatio, et venditio iurisdictionis tẽdunt in præiudicium subditorum.*

2 *Episcopus subditorum excessus dissimulare non debet. & quare. Et an puniri possit. ibidem.*

3 *Episcopus, iurisdictionem quare locare non possit.*

4 *Iurisdictionem ordinariam, quibus in casibus episcopus dare possit.*

5 *Census nouus ecclesijs imponi non debet, nec antiquus augeri.*

6 *Episcopus, vel alter inferior à Principe, an, & quando possit dare iurisdictionem. remissiuè.*

Quoniam. Summatum est in
præceden. cap Pri
mo, ponit exces-
sum, quem expressa causa prohibet. Secundo, addit
1 pœnam. ibi, ꝙ si quis. ¶ Not. primo, ꝙ† locatio, ven
ditio iurisdictionis tendunt ad præiudicium subdi-
2 torum. ¶ Vltimo not. ꝙ † Episcopus non debet dis-
simulare excessus subditorum; imo si dissimulat, de-
bet puniri. & ratio est, quia dissimulando videtur
consentire. 43. dist. c. Ephesijs. & hanc dissimulatio-
nem faciunt prælati, vendentes talia, vt possint reci-
pere pensionem, aut promissum pretium; & ob eam
causam non audiunt subditorum clamores. Immo ꝙ
peius est, secundum Host. quandoq; fauent, & excu-
sant officiales, cõtra not. 86. dist. c. 1. ¶ Glo. 1. quę-
3 rit de causa, † quare Episcopus non possit locare iu-
risdictionem, & soluit in effectu, ponendo tres ra-
tiones. In eadem, ibi, maximè cum iurisdictio sit spi
ritualis. dic, sentit ergo glo. ꝙ idem est, si iurisdictio
sit temporalis. qđ intellige, dummodo sit annexa
spirituali, vt dixi in. c. præced. Glo. 2. quærit, & sol-
4 uit. In fi. dic, secundum Hosti. ꝙ† Episcopus in duo-
bus ca-

bus caſibus dat iuriſdictionem ordinariam. Primus
eſt,quando perpetuò conſtituit generalem officia-
lem,vel ad placitum ſuum. Nec eſt curandum de no
mine,an appelletur vicarius,vel officialis,vel vicedo
minus.& ꝙ talis habeat ordinariam, probatur in.c.
ſuam.de off.vic.&.c.pen.eo.tit.lib.6. &.c.perlectis.
25.diſt.Secundus,quando confirmatur, vel inſtituit
prælatum habentem iuriſdictionem,vt.c.dudum.2.
5 ·s·.de elect quo caſu, licet†concedi non debeat ſub
nouo cenſu,vel augmentatione veteris; poteſt tamē
concedi ſub antiquo non diminuto, vt.c.prohibe-
mus.de cenſi. Poſſet tamen dici,ꝙ in talibus non eſt
Epiſcopus,qui dat iuriſdictionem; ſed ipſa lex inter
6 ueniente facto epiſcopi. Et de materia,†an,& quan
do Epiſcopus, vel alter inferior à Principe, poſſit
dare iuriſdictionem, vide in.d.c.cum ab eccleſiarū.
·s·.de off.ordi.& Bart.& legiſtas in.l.& quia.ff.de io-
riſdic.om.iud.In glo.fina.in fi.dic,ſecundum Ioan.
An.quòd eſt pęna depoſitionis, cum oota infamiæ.
1.q.3.c.fina. & talis perdit poteſtatem cooferendi
officium,vt.c.præceden.

C A P. III.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiæ regimen ſub annuo cenſu committi non debet.*
2 *Venditio rei ſpiritualis,quare prohibita.*
3 *Sacerdotes,qui currunt ad diuitem vſurarium mortuum, pauperem verò vilipendunt,reprehenduntur.*
4 *Rector quando vices ſuas alteri committere poteſt.*
5 *Sacerdoti,an liceat locare operas ſuas ad diuina officia. remiſſiuè.*

Quoniam. Regimen eccleſiæ
ſub annuo cenſu
concedi non de-
bet. h.d. Primo,
narrat conſuetudinem, quam. Secundo, prohibet
ibi,ne id. Tertiò,cauſam reddit,ibi,quia ſub annuo.
1 ¶ Noto primo, quòd†commiſſio regiminis eccle-
ſiæ non debet fieri ſub annuo cēſu. ¶ Vltimo oot.
2 ex fine,vnam rationem, quare prohibetur venalitas
3 ſpiritualitatis; quia † ſacerdos in regimine eccleſiæ
debet dirigere intentionem, & conſiderationem
ſuam ad præmium æternæ ſalutis,non ad lucra tem
poralia.ratio eſt,quia quod natum eſt ex ſpiritu,de-
bet eſſe ſpiritus; quòd ex carne caro, vt habetur Io,
3 c.3. Et ideò Hoſtien. † reprehendit ſacerdotes il-
los, qui ad vſurarium diuitem mortuum currunt,
pauperem verò vilipendunt. ¶ Glo. 1. aſſignat ra-
4 tionem,& ſoluit quæſtio. Io ſi. dic, quòd†ſi rector
eſt abſuturus ad modicum tempus, poteſt ipſe ſibi
vicarium conſtituere, vt not. 21. quæſt. 2. c. præcipi-
mus.& facit quòd oot.glo.in.c.vnico.·s·.de offi.pri-
mice. Aut impedimentum eſt futurum longum, &
debet inſtituere cum conſenſu Epiſcopi, vt.c.cum
ex eo.de electio. lib.6. & de appella.c.peruenit. Si
verò impedimentum eſt perpetuum, conſtituendus
eſt perpetuus vicarius, ſimiliter cum conſenſu Epi-
ſcopi, vt.c.extirpandæ. §:qui verò.·s·.de præben. de
quo dic,vt in dictis iuribus.& io clemen.1.de exceſ.
4 prælat. ¶ Vltimo quæro,†an liceat ſacerdoti locare
operas ad diuina officia. & dic, vt traditur in.c.ſi-
gnificatum.·s·.de præben. & aliquid dixi in.c.ſuam.
·s·.tit.1.traditur.21.q.2.c.præcipimus.

C A P. IIII.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus ad quod tempus fructus eccleſiæ ſuæ locare poteſt.*
2 *Locator conductori, quando dicitur moleſtiam inferre. & nu. 3.*
4 *Moleſtiæ prohibitio intelligitur de ea, quæ non venit ex natura contractus.*
5 *Moleſtare non dicitur hæres petens à legatario fieri inuentarium,& ſatiſdari de vtendo arbitrio boni viri.*
6 *Moleſtare non dicitur,niſi malo animo fiat.*
7 *Moleſtare quando quis dicatur.remiſſ.*
8 *Locator, an præciſè compelli poſſit ad obſeruationem contractus.*
9 *Contractus à principio voluntatis,ex poſt neceſſitatis.*
10 *Locator obligatur ad patientiam præſtandam. & ſic ad factum.*
11 *Non patiens tenetur ad intereſſe.& ſeq.*
13 *Iuramentum aſſumit naturam contractus,uel rei,quibus adijcitur.*
14 *Iudex & ſi debeat condemnare, vt locator permittat conductorem vti re locata, non tamen ex hoc præciſè compellit.*
15 *Intereſſe ad quod locator tenetur conductori continet, et damnum emergens,& lucrum ceſſans.*
16 *Condemnatus ad factum præciſè poteſt compelli ad illud adimplendum.*
17 *Guarentigiatum inſtrumentum factū cōtinet,præciſè ad factum adimplendum aſtringit.*
18 *In obligationibus facti deſcendentibus ex decreto, vel ſnīa iudicis,an,& qū ſuccedat obligatio ad intereſſe.*
19 *Iudex,vel arbiter ſi mandant ſub certa pœna rem locare,an ſit eis ſatisfactum ſi locata fuerit, verum non permittatur vti re locata.*
20 *Succeſſor an teneatur ſtare colono. & nu.25. Limitatur ſub nu.29.*
21 *Succeſſor, an teneatur ſtare ſolutioni factæ prædeceſſori.*
22 *Locatione ad longum tempus, transfertur vtile dominium.*
23 *Eccleſiæ læſæ per locationem ſui prælati, datur reſtitutio in integrum.*
24 *Tempus longum,vel non modicum dicitur decennium.*
25 *Succeſſor beneficiato non habenti adminiſtrationem, vt canonico non tenetur ſtare colono. Limit.nu.29.*
26 *Vſufructuarius non tenetur ſtare locationi.*
27 *Succedens per viam tranſmiſſionis alteri, non tenetur ſtare colono.*
28 *Canonicus non eſt adminiſtrator eccleſiæ, nec dominus præbendæ.*
29 *Præbendarius in præbenda,non habet plenum ius.*
30 *Succedens clerico habēti adminiſtrationem, vt prælatus, & ſimiles,an,& quando teneatur ſtare colono.*
31 *Eccleſia non moritur.*
32 *Succeſſor fiſci,& econtra. Fiſcus ſuccedens,an,& quando teneatur ſtare colono.*

33 Fi-

33 *Fiscus succedens priuato, iure vtitur priuati.*

34 *Successor vniuscuius alterius, an, & quando teneatur stare colono. Quando locatio ad longum tempus. Quando ad modicum.nu.35.& nu.40. Quando ad libitum, vel locatoris, vel conductoris.nu.36.& nu.65.*

37 *Conductor succedens in conductione, tenetur vtili actione ad mercedem succedenti in locatione.*

39 *Locator potest cogi ad cedendum actionem contra conductorem singulariter ei succedenti.*

40 *Heredes vniuersales ex parte locantis, & ex parte conducentis, an ad inuicem stare teneantur. & nu.62. Limit. duob⁹ modis.nu.46.& nu.50.& nu.51.& nu.52.et nu.53.& nu.54.& nu.56.*

Limit. in colono partiario cui heres nō tenetur stare. nume.41.

Limit. dummodo heres adiuerit hęreditatem nu.42.

43 *Successor per viam transmissionis, an, & qn̄ stet colono.*

44 *Pupillus succedens tutori, vel maior curatori in administratione tenetur stare locationi factæ per eos.*

45 *Emptor, locator, & similes non tenētur stare locationi.*

46 *Successor fisci tenetur stare colono. Quid si expelleret, an priuaretur iure suo.nu.48.*

47 *Conductori loci publici datur vtilis actio in rem.*

48 *L.Cognonim⁹. C.de mācip.et col.patri.fund.declaratur.*

49 *Ecclesia, & fiscus an ęquiparentur, & nu.50.& seq.*

55 *Hypothecharia, quando agi possit contra tertium possessorem non facta prius excussione principalis.*

57 *Colonus, siue conductor, an teneantur stare singulari successori.*

Limit. duobus modis.nu.58.& nu.59.

60 *Missus in possessionem ex primo decreto, ex causa rei seruandæ, vel ex secundo decreto tenetur stare colono.*

61 *Iudex nunquā præsumitur per suā sententiā præiudicare, ad iudicium non vocato.*

63 *Vxor est quodammodo in dote vniuersalis successor.*

64 *Legis est nemini velle præiudicare.*

66 *Locatio, quando morte finiatur.*

67 *Facultas arbitrandi, seu declarādi voluntatis contrahentium, an transeat in successorem singularem, & nu.69.*

68 *Quid in arbitro, & arbitratore successoribus.*

69 *Facultas adhærens personæ ex contractu, non transit in successorem.*

70 *Potentia operari plus non debet, quam q in actu est.*

71 *Locatio ad vitam, an valeat, & transferat ius in rem, necne?*

72 *Solutio facta pro tēpore futuro, an præiudicet successori.*

73 *Prædia ecclesiæ non solum locari possunt, verum & obuentiones ecclesiasticæ.*

74 *Prædia ecclesiæ, & obuentiones, an, & quando laico locari possint.*

Quærelam. Fructus ecclesiarū possunt cōcedi sub annuo cēsu.h.d.diuiditur, primo conductoris quærelam; secundo dat ei iudicē. secūda, ibi, ideòq;. & in textu ibi, ecclesiā. dic.i. ecclesiasticas obuentiones. & ibi, G.persona, dic.i. rector ecclesiæ. ita n. sumitur verbum persona in.c.ex parte. de rescrip. in.c.personas. &.c.bone.de appellatio. & inde personatus. c cum accessissent. de constit. Item & in tex. ibi, ipse tenuisset. dic, scilicet, conductor conquerens. & habet materiam
1 vtilem, & praticabilē. ¶ Nota primo, q † rector ec
clesiæ potest locare fructus ecclesiæ suæ vsq; ad septenium absq; auctoritate superioris. & in tali locatione non requiritur solennitas, quæ requiritur in locatione ad longum tempus, vel in alienatione, vt dixi in clem.1. de rebus eccle. non alie. Secundo
2 not. q † locator qui promisit conductori nullam inferre molestiam, dicitur illam inferre, si non permittit conductorem vti re locata. Aduerte tamen, secūdum Ioan. Andr. qd̄ si conductor aliquid faceret, propter quod posset expelli; vt quia cessauit in solutione, vt.l.quæro. §.inter.ff.locati. posset locator ipsum expellere, etiam si iurasset non molestare; quia propter hoc non diceretur molestare; quoniam
3 iuramentum † recipit conditionem. secundum naturam contractus, vt dicit Inno. in.c.quemmadmodum.de iureiuran. dixi in.c.veniens. eod.tit. & ideò idem arbitror in omnibus simili. casibus, in quibus de iure regulariter licitum est locatori expellere cōductorem. de quibus in.l.edē.C.de loca.& in.c.propter sterilitatem. ṡ.de locat. contrario est; quia prohi-
4 bitio † molestiæ intelligitur de molestia, quæ non venit secundum naturam contractus, vt not. Bald.
5 in.l.1. C.de vsufruct. & ideò si testator † mandat hæredi, ne aliquo modo de iure, vel de facto, molestet vxorem quam reliquit vsufructuariam, non intelligitur heres illam molestare; licet petat satisdationem de vtendo arbitrio boni viri, & inuentarij confectionem. & vide Bald. in.l.1.C.de his quæ
6 pen.no.in.2.q. vbi dicit, qd̄ si testator † mandauit heredi, ne molestaret vxorem, intelligitur, qd̄
7 non molestet malo animo. & quando quis † dicatur alium molestare. vide Inno. in.c.bone.circa princ. & Ioan. And. in.c.1.de statu mona.& Ioan.Cald. in c.in nostra, de rescript. traditur in.l.1.C.nundi. & l.1.C. de thesaur.lib. 10.&.l.die sabbato.C.de iudi.
8 Tertio not. sm D.m. q † locator pōt præcise cōpelli ad stāndum contractui locationis; quia contra-
9 ctus † a principio sunt voluntatis, & ex postfacto necessitatis, vt.l.sicut initio.C.de actio.& obli. sed hoc
10 mihi non placet; quia locator † obligatur ad præstandam patientiam, & sic ad factum; ergo si non
11 patitur † succēdit obligatio ad interesse, no.in.l.si fundo. C de locat. & l.si in lege. §.colonus. &.l.si fundum.ff.locat.tenet glo. in.l.conductorem.C.eo. Host. in summa eod. tit. §.quæ actiones. versic. videamus. & do. Ant. ibi; videtur sentire, qd̄ hoc sit verum; quia hic præcise compellitur ratione iuramenti. & ad hoc à multis allegatur iste tex. pro qua opi. facit glo.parua in.l.si pecuniam. ff.de. condict. ob.causam. Facit.c. ex rescripto. ṡ.de iureiuran. & qd̄ not. glo. in clem.2.de re iu. do. Anto.& D.m.in c.veniens.de iureiuran. Sed aduerte; quia hæc opin.
12 non vr̄ vera; quia, vt dixi, regulariter † de natura cōtractus est, vt in obligationibus facti succedat obligatio, & interesse; vt.l.si quis ab alio. in fi.ff.de re iudi.& in locato.probant iura. ṡ.allegata. Iuramen-
13 tum verò † assumit naturam rei, vel contractus cui adijcitur, vt dixi, & latius in clem.1.de iureiur. Facit etiam qd̄ not.do. Ant.in.c.per tuas.de arbi.& ideò licet iuré aliquid facere, satis dicor implere, si soluo interesse, cum illud veniat ex natura rei; quia intelligitur. Iuro facere, vel soluere interesse, vt latius dixi in.c.veniens.de iureiur. Nō obst, tex.noster, per quē

mouen-

monentur Doct. quia etiã poſito, quòd iſte iuraſſet,
quod tamen hic non appareret, non tamen tex. pro-
14 bat; quia non ſequitur † iudex debet condemnare,
vt locator permittat cõductorem vti re locata vſque
ad terminum conſtitutum; ergo præciſe compelli-
tur; quia etiam in caſu prædicto videtur ſufficere
præſtatio intereſſe, vt ſtatim dicam. & quia iſta non
eſt materia noſtra, vide in dictis iuribus & per Bart.
in. l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verborũ ob-
15 ligatio. & aduerte quia intereſſe † ad quod locator
tenetur continet non ſolum damnum emergens; ſed
etiam lucrum ceſſans, vt. d. l. ſi fundum. & dicto. §. co
lonus. tenet Hoſt. in. d. c. videamus. ¶ Vltimo nota-
16 tur ſingulariter ex textu quòd † ille qui condemna-
tur ad factum, poteſt præciſe cõpelli ad illud adim-
plendum. facit quòd ſingulariter dicit Bald. l. 1. C.
de ſent. quod pro eo quod inter. profer. vbi vult qđ
ſi de obligatione facti confectum ſit inſtrumentum
17 † garantigiatum, poteſt quis pręciſe compelli ad fa-
ctum; quia tale inſtrumentum habet peractam exe-
cutionem. facit. l. qui reſtituere. ff. de rei vendi. facit
etiam quod notat Angelus in. l. ſtipulationes non
18 diuiduntur vbi vult, quod in obligationibus † facti,
deſcendentibus ex decreto vel ſententia prætoris,
non ſuccedat obligatio ad intereſſe per. l. ſi prætor.
ff. de indi. aduerte tamen quia hæc opinio mihi non
placet per. l. miles. §. decem. ff. de re iud. Non ob. alle
gata in contrarium, quia opinio Angeli procederet
in factis, qui merè deſcendunt ex officio iudicis. ſe-
cus vbi prius factum erat in obligatione ex diſpoſi-
tione contrahentium, & poſtea quis ad illud con-
demnatur, vt dicto. §. decem. Non ob. dictum Bald.
quia illud non probatur iure. & l. qui reſtituere. lo-
quitur in obligatione rem reſtitui, non facti in qua
longa eſt differentia. Non ob. text. noſter; quia
hic non dicitur, quod ratione ſententiæ iſte poſſit
præciſe compelli; nec hic negatur quòd ſi locator
vellet pręſtare intereſſe quod nõ poſſet, & quod poſ
ſit pręciſe compelli. Nec ob. quod iſte iudex ita iu-
dicare teneatur; quia hoc ideò eſt; quia ad hoc ſolum
agebat conductor, & ſolum oriebatur dubium de va
liditate contractus. non autem an poſſet pręſtare in-
tereſſe. & ideò arbitror quòd etiam in caſu noſtro li
19 beratus eſſet iſte locator præſtando intereſſe. An † an
tem ſi iudex, vel arbiter mandauit locare ſub certa
pœna dicatur ſatisfactum, ſi pars locauit, ſed poſtea
non permittit conductorem vti re locata. & vt quę-
ſtio etiam ſi maioris effectus pone quod arbiter mã
dauit ſub magna pœna, ille locauit & promiſſit ſer-
uare locationem ſub parua pœna; deinde non dimit
tit conductorem vti re locata, vel alteri vendit. an
incidat in pœnam laudi, vel contractus locationis
videtur dicendum, quod incidat in pœnam laudi,
per. l. fundi partem. in prin. ff. de contrahen. emptio.
vbi dicitur quod agi poteſt ex primo contractu. con
trarium tamen conſuluit Barto. conſi. 128. quod
incipit, præcepit arbiter. vbi concludit quod ſublata
eſt obligatio ex laudo, & noua naſcitur ex contractu
locationis. in. l. in numerationibus. ff. de ſolu. vbi di-
cit eſſe caſum. &. l. Stichus. §. heres. ff. de ſtatu. liber.
notat gloſſa magna in fine in. l. 1. C. de pac. Non ob.
l. fundi partem, quia ibi verba contractus volebant
quod ex certo tempore teneretur conductori. quæ
verba non poſſunt vno momento expediri, ſed re-
quirunt perſeuerantiam. ſecus quando ſolum fuiſſet
damnatus locator. quia eo ipſo quod locatum eſt vi
detur ſatisfactum mandato; vt notat glo. in. d. l. 1. &
eodem modo poteſt reſponderi ad. l. inter caſtellia-
num licet Bald. ibi in locato teneat contrarium ad
materiam vide Bart. & latius Moder. in. l. permiſce-
ri. §. ſpecies ff. de acqui. poſſeſſ. & prædicta nota per-
petuo. Glo. 1. quęrit & ſol. in. fi. dic, not. bene hanc
gloſſam & idem dicitur in iuribus per eam allegatis
vide. D. m. in. c. ad aures. ṽ. quòd me. cau. Archi. 22.
q. 5. c. iuramenti. Glo. 2. quærit & ſol. diſtinguendo.
& in. fi. incidenter decidit vnam. q. in fine gloſſ. dic,
quod hęc materia eſt vtilis, & quotidiana & hic prin
cipaliter traditur per doctores ideò pro clara ipſius
intelligentia illam examinabo per. 2. q. principales.
20 prima † vtrum ſucceſſor teneatur ſtare colono. Secũ-
da an teneat ſtare ſolutioni factę prędeceſſori. Cir-
ca primam facio principaliter tria membra. Primũ
quid iuris in ſucceſſore in eccleſia, vel beneficio. Se-
21 cundum, † quid iuris in ſucceſſore fiſcali. Tertium,
quid iuris aliquolibet ſucceſſore. Circa primum mẽ
brum diſtingue quod aut rector vel prælatus locant
ad non modicum tempus. Aut ad modicum tẽpus.
Primo caſu dic, quòd ſucceſſor ita demum tenetur
ſtare colono; ſi facta fuit locatio in caſibus in qui-
bus permittuntur alienationes; de quibus. 12. q. 2.
in ſumma, & ſi ſeruata ſolennitas requiſita in aliena
tione rei eccleſiaſticę. de qua. 12. q. 2. in. c. ſine. &. c.
22 abbatibus &. c. placuit. & ratio eſt; quia † in tali loca-
tione ad longum tempus transfertur vtile dominiũ,
& ius in rem, vt. l. 1. §. qui perpetuum. ff. ſi ager vecti-
gal. vel emphy. pet. in clem. de re. ec. non alie. facit
quod no. in. c. nulli. de reb. eccle. non alie. Aduerte
23 tamen quod etiam in caſu prædicto ſi eccleſia † eſſet
lęſa poſſet peti in integrum reſtitutio aduerſus con
tractum; vt. c. 1. de integ. reſti. & c. ad noſtram. de re-
24 bus ec. non alie. Tempus † autem longum, vel nõ mo
dicum dicitur decennium, vt. d. cle. 2. & ibi per glo.
Si verò prædicta non fuerint ſeruata, nedum quòd
ſucceſſor non teneatur ſtare; ſed ipſe locator. vt di-
cta clem. Secundo caſu quando locatio eſt facta ad
modicum tempus, quod eſt minus decennio, vt di-
25 cta cle. 1. ſubdiſtingue quòd aut loquimur † in cleri-
co beneficiato non habente adminiſtrationem, put
eſt canonicus; aut in habente adminiſtrationem. Pri
mo caſu dic, quòd ſucceſſor non tenetur ſtare loca-
tioni. facit primo quia talis æquiparatur vſufructua-
rio, vt not. glo. in. c. præſenti. de offi. ord. lib. 6. &. c.
ſi. de pecu. D. m. latius in repe. c. cum eſſes. de teſta.
26 ſed vſufructuarius † qui ſuccedit titulo ſingulari in
vſufructu, nõ tenet ſtare locationi, vt. l. arbores. §. 1.
ff. de vſufruct. Item nec colono fructuarij tenetur
ſucceſſor ſtare, vt. l. ſi quis domum. §. huic ſubiungi.
ff. locat. & ſtatim dicam. Secundo probatur quia ſuc
27 cedẽs † in ius alterius non per viam transmiſſionis;
ſed per viã priuationis non tenetur ſtare colono, vt
d. §. huic ſubiungi. ſed talis eſt canonicus, igitur &c.
Tertio, quia huiuſmodi actio eſt perſonalis; ergo
non datur contra alium canonicum ſingularem ſuc
ceſſorem, vt. l. fi. C. de here. act. l. 1. §. hæres. ff. ad Tre-
28 bel. Quarto probatur quia canonicus † non contra-
hit nomine eccleſiæ; quia nõ adminiſtrator; nec no-
mine

mine præbendæ, quia illius non est dominus. ergo contrahit nomine proprio; ergo successorem non obligat, vt statim dicam. & probatur in l. fin. in fi. ff.
29 de contrah. empt. Quinto, quia† talis non habet plenum ius, & datur sibi præbenda, vt inde viuat. 2. q. 1. §. fi. 44. dist. §. 1. vbi Hiero. dicit, Tibi, o clerice, de altaris reditibus viuere licet, nõ luxuriari. ergo vltra tempus suum non debet posse obligare. & hæc est communis* Doct. conclusio. Bal. & Cy. in l. emptori. C. loca. & l. si filio. §. si vir. ff. sol. mat. & Domi. de Rota. decis. 225. vbi dicunt hoc procedere, nisi causa rationabili fieret, & authoritas Episcopi interueniret. & sentit hic etiam Innoc. Secundo casu, quan-

Côis opi.

30 do† est clericus hñs administrationem, vt prælatus, vel simi. & subdistingue, q aut ipse locauit nomine proprio, & non tenetur, vt. c. veniens. de transac. Aut locauit nomine ecclesiæ, vel dignitatis. & subdistingue, q aut locauit ad certum tempus, aut ad voluntatem suam quandiu voluerit, vel ad voluntatẽ conductoris. Primo casu dic, q aut locauit in vtilitatem ecclesiæ, & successor tenetur stare; cum potuerit ex licito contractu ecclesiam obligare, vt. c. 1. de solu. Aut non fuit facta in vtilitatem ecclesiæ, & tunc, aut fuit seruata forma, & solemnitas requisita in alienatione, & successor tenetur stare; Alias secus, arg. c. 2. de precar. & c. 2. de rer. permuta. & c. 2. de dona. & sentit hic glo. & sequuntur communiter* Docto. Sed do. Zabarel. tenet hic, quòd successor tenetur stare contractui, licet rector solus locauerit, ex quo habet administrationem. Vult tamen, quòd si conductor soluit vltra tempus illius, quòd non præiudicet successori. de quo dicam in. 2. q. princ. D. m. hic vult concordare dictas opiniones, dicens, quòd aut contractus apparenter fuit initus in damnum ecclesiæ, & non teneatur stare successor. & ita procedat prima opin. quia non habet potestatem præiudicandi ecclesiæ, vt. c. 2. de donatio. Aut contractus apparenter videtur initus in vtilitatem ecclesiæ, & tenet. Sed prætextu læsionis, si nũc aliqua appareret posset peti restitutio, vt. c. 1. de restitu. in integ. Sed idem. D. m. in disputatione sua, quæ incipit, Sempronius. in. 5. dubio. simpliciter tenet, q contractus teneat. Posset tamen peti restitutio ratione læsionis. Hæc opin. de iuris rigore videtur verior, postquàm ille habet potestatem administrandi, nec concedit ius aliquod in re. Præcedens tamen videtur æquior. Nec obst. prædictis. l. emptorẽ. C. loca. vbi successor non tenetur stare colono; quia illa loquitur in successore singulari; & in eo, qui non succedit in administratione respectu successoris. Item locatio in casu

Côis opi.

31 nostro fuit facta nomine ecclesiæ, & † ecclesia nõ moritur vnquam, vt. c. si gratiosè. de rescrip. lib. 6. Et ad declarationem prædictorum, vide etiam quę dicuntur in sequentibus.

¶ Circa secundum membrum principale, quid iu-
32 ris in fisco, subdistingue, q † aut quærimus, vtrum fiscus successor teneatur stare colono. ¶ Primo casu, dicunt quidam, q speciale est in fisco, q non teneatur, per. l. si fundus. in princ. ff. loca. Tu dic, quòd in hoc casu idem iuris debet esse in eo, q in priuato. Nam si est successor vniuersalis, vt quia capit omnia bona ex vniuersali publicatione, vel est hæres vniuersalis, & tenetur stare colono; nam ex antecedenti-
33 bus contractibus fiscus† succedens dicto modo priuato, vtitur iure priuati, vt. l. fiscus qui. ff. de iur. fisc. & l. cum quidam. §. fiscus. de vsur. Non obstat. d. l. si fundus. quia loquitur in fisco, qui esset successor singularis, vel ex publicatione rei singularis, vt ibi dicit glo. 1. & ideò non mirum si non tenetur, quia nec priuatus teneretur, vt dicam. ¶. Secundo casu dic, q licet quis sit successor fisci singularis, & voluntarius, nihilominus tenetur stare colono, vt statim dicam in sequen.

¶ Circa tertium principale membrum distingue
34 tria membra. † Primum est, quando quis locauit ad
35 lõgum tempus. Secundum, † quando ad modicum.
36 Tertium, † quando locauit, donec voluerit locator, aut conductor voluerit. Primo membro dic, q successor tenetur stare colono, qualiscunque sit successor. Et ratio est, quia conductori si quæsitum ius in re, vt dixi in primo membro. & probatur in l. 1. §. q superficiem. ff. de superfic. & §. quod autem. ff. de cõtrahen. empt. l. si aquæ. ff. de serui. rusti. prædio. l. per quem locum. & ff. de aqua plu arcen. l. in concedendo. hoc tenet glo. Cyn. Butrig. Bar. & Bal. in d. l. emptorem. C. de locat. facit qđ dixi in primo mem-
37 bro. Et colonus† huic successori tenetur vtili actione ex locato, vel actione in factum, vel officio iudicis ad futuram mercedem soluendam; nam ex
38 quo successor cogit illi stare, ergo & colonus † tenetur mercedem soluere, vt. l. diuortio. ff. sol. matr. l. solutum. ff. de pigno. act. §. vnde si domum. & not ff. vsufruc. quem ad. cau. l. si vsusfructus. Et potest etiam
39 conueniri dominus locator, † vt cedat iura contra conductorem, vt ff. loca. l. cum in plures. §. messem. & ff. de act. empt. l. creditor. §. si inter. & traditur per Bal. & Doct. in d. l. emptorem. & l. si rem. ff. de euict.
40 In secundo membro, videlicet, † in locatione ad modicum tempus, subdistingue, q aut loquimur in successore vniuersali, aut in singulari. Primo casu dic, q tenetur stare colono, & colonus hæredi locatoris, & locator hæredi coloni, vt. l. hæredem. & l. in his. §. non debet. ff. de regu. iur. & l. ei cui. ff. de libe. lega. & l. veteres. ff de contrah. stipu. & l. viam. C. de loca. Instit. eo. §. fi. nam & fiscus tenetur, vt supra di-
41 xi. hoc tamen fallit in colono partiario, † cui hæres stare non tenetur, vt. l. si merces. §. vis maior. ff. loca. Et ratio est, quia inter locatorem, & cõductorem videtur contracta societas, vt. l. idemq. ff. pro soc. quæ societas finitur morte, vt. l. nemo. ff. pro soc. Institu.
42 eo. §. soluitur. Item qđ dixi, q conductoris† hæres tenetur stare locatori; intellige vbi hæres à colono institutus eius hæreditatem audiuit. Secus si hæreditatem repudiauerit; quoniam tunc liberè conceditur locatori, & eius successori ipsam rem alteri locare; licet heres qui repudiauit, restitutus sit ad adeundam hæreditatem; quia licet adeat, non tamen recuperat ius insistendi in re conducta; casus est singularis in. l. si vno. §. fi. ff. loca. Et ratio est, quia ista restitutio non trahitur retro in præiudicium tertij. Facit c. quamuis. de rescrip. lib. 6. & l. in integrum. ff. de mino. Secundo casu, cum loquimur in successore particulari, dic, aut est successor per viam priuationis, aut per viam transmissionis. Primo casu dic, q non tenetur stare colono, vt. l. si quis domum. §. huic subiungi. ff. loca. Exemplum potest poni in vsufructuario,

43 rio,qui locauit. & ratio eſt,quia† vſusfructus redin-
tegratur cum proprietate; & ſic eſt potius ſucceſſor
ex priuatione,quàm ex tranſmiſſione. Secundo ca-
ſu,quando eſt ſucceſſor per viam trãſmiſſionis, ſub-
diſtingue, ꝙ aut eſt ſucceſſor per viam adminiſtra-
tionis,ſeu officij, aut per viam tranſmiſſionis iuris.
Primo caſu,dic,ꝙ tenetur ſtare colono; dummodo
prædeceſſor qui locauit,habuerit plenum ius locan-
di;& locatio ſit ritè facta,ſecũdum Doct.ibi. &.d.l.
emptorem.C.loca. Facit qđ dixi.ſ.in prælato, &
44 rectore eccleſiæ. vnde† pupillus,qui ſucceſſit tutori,
vel maior qui ſucceſſit curatori in adminiſtratione
tenetur ſtare locationi factæ per tutorem, vel cura-
torem,vt.l.ſi tutelæ.ff.de admin.tut. Secundo caſu,
quando per viam tranſmiſſionis iuris,ſubdiſtingue,
ꝙ aut loquimur in ſucceſſore voluntario, aut neceſ-
Primo caſu ſubdiſtingue, ꝙ aut habet plenum ius in
re,aut non. Primo caſu dic,ꝙ regulariter non tene-
45 tur ſtare colono.vnde† emptor,& donatarius rei lo-
catæ,& ſimi.non tenentur ſtare locationi,vt.d.l.em-
ptori. &.ff.de lega.1.l.nihil.§.fi.ff.de vſufruc.l.arbo
res.§.1.hoc tamen fallit in pluribus caſibus. Primo,
45 in† ſucceſſore fiſci, quoniam ille tenetur ſtare colo-
no fiſcali,vt.l.fi.ff.de iur.fiſc.& ratio poteſt eſſe,quia
contractus fiſcales obtinent vicem legis, vt.l.dona-
tiones quas. C.de dona.inter vir.& vx.&.l.Cæſar.ff.
de public. vnde debent intelligi procedere ſine iniu
ria tertij,ſicut facit lex, vt.l.meminerint.C.vnde vi.
&.4.diſt.c.erit autem. & hoc ſtatutum fuit etiam in
fauorem fiſci, ne teneatur conductori ad intereſſe.
Facit.l.bene a Zenone.C.de quadrien.præſcri. Item
47 ſecundum Nico.Math.ratio eſt,quia cõductori† lo
ci publici datur vtilis in rem, vt.l.1.ff.de loco pub.
fruen. Et aduerte, quia do.Ludo.Ponta.in.l.ſi filio.
48 §.ſi vir.dicit in hoc caſu, ꝙ† ſi ſucceſſor talem con-
ductorem expelleret, eſſet priuatus omni iure quæ-
ſito ſibi in rem à fiſco,& ipſo iure. & hoc dicit ſin-
49 gulariter probari in.l.cognouimus.† C.de mancip.
& colo.patri.fund. Ex quo infert,idem eſſe dicen-
dum in ſucceſſore ſingulari eccleſiæ; quia regulari-
ter eccleſia,& fiſcus æquiparantur, vt.l.fi.C.de ſacro
ſan.eccle.quæ opin.mihi non placet.Primo,quia il-
la.l.cognouimus.loquitur in colono ad lõgum tem
pus,qui ex natura ſui acquiſiuit ius in rem;quòd pa-
tet ex tex.ibi,dum dicit antiquiſſimas, & ex fi.rubr.
dum dicit,emphyteuticorum fundorum. Nec obſt.
ſi diceres, ꝙ quilibet colonus fiſci videtur habere
ius in re,ſecundum quod dicit Nico. Mat. quia hoc
non videtur mihi verum,& eſſet contra priuilegium
fiſci regulariter. Præterea,poſito ꝙ ita eſſet,tamen
potentius ius eſt in re in cõductore ad longum tem-
pus;quia habet ius in re ex iure cõmuni, & iure ſpe-
ciali,ſi eſt fiſcalis.& ratio.l.cognouimus. non debet
ad ſimplicem caſum extendi,quando eſſet ad modi-
cum tempus facta locatio. & maximè,quia ius illud
eſt pœnale,& ſic reſtringendum, vt in reg.in pœnis.
de reg.iur.lib.6.Eſt ergo ſolum ſpeciale in.l.cogno
uimus. in colono fiſcali, ꝙ ſi ſucceſſor expellit il'ũ,
& ille ſit antiquiſſimus colonus, ꝙ debet expulſor
priuari iure quod habuit &c. Item non placet in eo,
ꝙ dicit do.Ludo. ꝙ tales ſint priuati ipſo iure,quia
tex.ibi loquitur per verbum futuri temporis, quod
eſt,priuabis.ergo neceſſaria eſt ſententia,vt.l.in cri-
minali.ff.de iuriſdi.om.iudi. dicam in.c.iudæi.ĩ.de
iudę. Item ſatis dubito, in eo quod dicit de eccleſia.
per nota.in.d.l.fi.& auth.quas actiones.C.de ſacroſ.
eccle.& maximè quia apparet,ꝙ in caſu noſtro non
50 ſit bona † æquiparatio fiſci ad eccleſiam.nam quili-
bet ſucceſſor fiſci tenetur ſtare; non autem quilibet
ſucceſſor eccleſiæ tenetur ſtare,vt dixi in primo mẽ-
bro.eſt tamen dicta opin.maximi effectus,& memo
riæ reponenda. Secundo fallit,ſi ius coloni per præ-
ceſſorem fuerit reſeruatum,vt.l.ſi merces.§.qui fun
dum.ff.loca. &.l.ſi mercedem.§.habitatoribus.ff.de
actio.emp. tenent Cyn.& Docto.in.d.l.emptorem.
C.de loca.& Docto.hic,& Matheſ.in.d.l.arbores.ff.
51 vſufruc. Tertio fallit, † ſi locator reſeruauit ius ſuc-
ceſſori exigendæ penſionis pro tempore anteceden
ti,& futuro; quia tunc tacitè videtur cõueniſſe cum
ſucceſſore,vt teneatur ſtare colono,tex.eſt in.d.l.ar
bores.§ 1.2.reſpon.ff.de vſufruct. Quarto fallit in
52 vſuario,† qui tenetur ſtare colono. tex. ſingularis in
.l.ſi habitatio §.ſi vſus. ff.de vſu & habi. & ibi notat
53 Bal. Quinto fallit, † ſi colonus fecerit impenſas in
fundo; quia ſucceſſor tenetur illi ſtare,donec condu
ctor illas recuperet, vt.l.colonus.ff.de vi & vi arma.
Facit.l.ſi neceſſarias.ff.de pig.act. &.l.ſi in area.ff.de
condic.indeb.&.l.ſi iniuriæ.§.fi.ff.de furt.Sexto fal-
54 lit,ſi locator† in contractu locationis obligauit cõ-
ductori omnia bona; quia tunc conductor poteſt
vti retentione rei,ratione obligationis ſibi factæ de
re conducta.quæ cum adhęreat rei,tranſit etiam cõ-
tra tertium poſſeſſorem, vt.C.de pign.l.debitorem.
C.de remiſſ.pign.l.res pignori. C.de diſtrac.pigno.
l.ſi debitor.ff.de pigno.act.l.ſi conuenerit. §.ſi fun-
dum.& hoc ideò eſt,quia cum ipſe locator principa
lis eſſet obligatus ex locatione ad præſtandam pa-
tientiam.& ad hoc acceſſit hypotheca bonorum, &
propter non pręſtitam patientiam ſuccedat obliga
tio ad intereſſe,vt dixi,poteſt ratione ipſius intereſ-
ſe ipſam rem retinere,donec ſibi illud ſoluatur.Hoc
voluit Bart. ſingulariter, qui hoc pluries obtinuit in
practica in.d.l.emptorem. & ſequitur Bal. & D.m.
hic.& idem tenet Bart.in.d.l.1.§.quòd autem.ff.de
ſuperfic.Ex quibus inſero caſum ſingularem,ꝙ licet
55 contra tertium poſſeſſorem† non poſſit per viam a-
ctionis hypothecariæ agi regulariter, niſi facta ex-
cuſſione;tamen cõtra tertium dominum, & poſſeſ-
ſorem ex dicto iure tranſmiſſo, poteſt conductor,q
illi locatori,& eius ſucceſſori poſſidet, retinere rem
nõ facta alia diſcuſſione.vide qđ dixi in rub.de cau.
poſſ.tract.primo.A.5.q.9.verſi.ſexto impeditur.fal
56 len.5. Vltimo fallit,† in colono partiario,ſecũdum
Butrig.qui dicit do.Lamber.de Rampo. ita conſul-
uiſſe,quia inter eos,vt.ſ.dixi,contracta eſt ſocietas.
quod verum dicit Bal.in.d.l.emptorem.pro illo an-
no,quo laborauit fundum,& fecit ſumptus.Sed ego
non video, ſi prima opin. eſt vera; iſta limitatio
Bal. qualiter poſſit eſſe vera, ſi locatio erat facta ad
longum tempus. Sed iuxta prædicta quæro; vtrum
57 † colonus,ſeu conductor teneatur ſtare ſingulari ſuc
ceſſori. Sol.dic ꝙ non.tex.in.l.qui fundum.ff.loca.
& ratio eſt,quia reſpectu locatoris, nihil intereſt, ꝙ
ipſe conductor velit ſtare ſingulari ſucceſſori. Et
ideò non poteſt ammodo locator expellere condu
ctorem,per not.in.l.qui autem.§.illud.cum ibi not.

ff.ſi quis

ff.si quis cau. Successor verò singularis non potest
illum compellere, quia ius agendi, quòd compete-
bat locatori, regulariter non transfertur in singula-
rem successorem, vt patet ex prædictis. & probatur
.l.omnes.§.si hæres.ff.vsufruct.quemad.cauea. Hæc
tamen sol.recipit duas limitationes. Primo,nisi lo-
58 cator† transferat in singularem successorem ius exi-
gendæ pensionis pro tempore futuro; quia hoc casu
hæc translatio operatur, vt colonus teneatur stare
singulariter successori,& ibi not.Bar.Secundo limi-
59 tatur,nisi locator † in singularem successorem, non
solum transtulerit ipsam rem,sed etiam ipsam actio
nem sibi competentem contra conductorem; tunc
enim conductor tenetur stare singulari successori,
cum intersit locantis propter cessam actionem. Fa-
cit.l.si nomen.ff.de hæred.vel act.ven. Si verò habet
plenum ius in re, tūc successor singularis tenetur sta
re colono,vt.l.in venditione.§.1.ff.de bo.auth.iud.
60 poss.Vnde missus† in possessionem ex primo decre-
to,vel causa rei seruandæ, vel etiam ex secundo de-
creto,tenetur stare colono. ratio est,quia ex senten-
tia iudicis res transfertur in successorem,sed nō ple-
61 nè.& ratio rationis est;quia iudex † nunquam præ-
sumitur velle ex sententia sua præiudicare, seu aufer
re ius illi,qui ad iudicium non fuit vocatus, vt.l.in
integrum.ff.de mino.&.l.fi.C.si per vim vel alio mo
do.notat Inno.in.c.quoniam frequenter. vt lit.non
contest.hoc tenet hic.D.m.& Bar.in.d.§.1.& Doct.
in.d.l.emptorem. Secundo casu,videlicet in succes-
62 sore singulari† necessario, distingue,φ aut quis suc-
cedit non habenti plenum ius in re locata, respectu
dominij,qualis est vsufructuarius;& non tenet stare
colono,vt.d.l.si quis domum.§.huic subiungi.ff.lo-
ca.&.ff.de pigno.l.vectigali. &.s̄.tactum fuit in alio
casu. Aut loquimur in successore eius,qui tempore,
quo locatur,habebat plenum ius, etiam respectu p-
sonæ eius,cui postea restituit tem locatam. Exem-
plum in marito,respectu rei dotalis, & talis tenetur
stare colono,vt.l.si filio.§.si vir.ff.sol.mat.&.l.2.§.fi.
ff.de dote præle.ratio est, secundum Bal.in.d.l.em-
63 ptorem. quia vxor† est quodāmodo vniuersalis suc-
cessor quia titulus dotis est vniuersalis, vt.l.qđ di-
citur.ff.de impen.in re.do.fac. Item quia mulier vi-
detur dedisse potestatem marito,& maritus quodā-
modo videtur procurator vxoris. & sic non videtur
agi de successore; sed videtur ipsa quasi antecessor,
& quæ locauit. Hanc rationem ponit Bal.in.l.1.§.
cumq;.C.de rei vxo.act. Vel dic,secundum do.Lu-
do. φ ratio est,quia ista rei translatio,quæ fit in vxo
64 rem,fit† ex legum dispositione, quæ teseruat ius co-
lono; quia de eius natura est, vt operet effectus suos
sine iniuria alterius, vt.l.meminerint. C.vnde vi. &
.l.1.C.qui veni.æta.imped. ¶ Circa tertium mem-
65 brum princ. quando esset facta locatio† ad volunta-
tem locatoris,distingue,φ aut loquimur in successo
re vniuersali,& non tenetur stare colono,vt.l.4.ff.lo
ca.& ratio est,quia voluntas illa morte finitur, vt.c.
si gratiosè.de rescrip.lib.6.&.l.si sic.§.illi si volet.ff.
de lega.1.&.l.si expressérim. ff.de cond.& demonst.
&.l.centesimis.ff.de verb.obliga. Et idem ego arbi-
tror in successore colonī propter eandem rationem
si facta fuit conductio, donec conductor voluerit.
Aut loquimur in successore singulari. & Bart.vt ha-
betur in quibusdam lect.vult,φ teneatur stare colo-
no.Mouetur,quia cum hæc voluntas finiatur morte,
videtur facta locatio ad longum tempus. & sic vide-
tur acquisitum ius colono in re. & sic quicunque suc
cessor tenetur stare, vt dixi.s̄.in primo casu tertij
membri princ. Sed do.Ludo.dicit,φ hoc est erro-
neum,nec credit hoc fuisse de mente Bar. Mouetur,
66 quia licet verū sit,φ in casu prædicto locatio† mor-
te finiatur; tamen illud est verum, quando locator
durauit in ea voluntate vsque ad mortem. si tamen
vellet eum expellere ante mortē,posset. vnde dicit,
φ hęc locatio trāsiuit in successorem cum hac quali
67 tate,quia facultas† arbitrandi, seu declarandę volun
tatis, quā alter ex contrahentibus, habet ex forma
contractus,vel obligationis, transit in successorem
etiam singularē ex dispositione hominis. Casus est
not.fm Iac.de Are.& Bal.in.l.si sic.de lega.§ si.ff.de
lega.1.q̄nis non transeat ex dispositione legis, vt est
tex.in.l.si stipulatus.&.l.si.in prin.ff.de verb.obl. q̄-
68 uis aliud sit in arbitro,& arbitratore,cuius ptās arbi
trandi non transit in successorem,vt.l.fin.C.de con-
trah.empt.&.l.si quis arbitratu. cū sua materia.ff.de
verb.obl.& sic patet,φ iste successor tenebitur stare.
Hæc opi.mihi magis vr̄ erronea,q̄ opi.Bar.licet neu
69 tra mihi placeat.nec est verum, φ† facultas adhærēs
psonę ex contractu,transeat in successorem. Non
obst.l.si sic legatum.§.si.qa ille tex.loquitur in lega-
tario,q in re legata hr̄ loco hęredis, vt.l ad tēpus.
§.1.ff.de vsucap.& ideò nō est mirum,si facultas ad-
hærens personæ respectu rerum transeat in legatariū
illarum rerum.secus si p viam contractus, vt.d.l.si sti
pulat' fuerit.&.d.l.fi.in prin.Præterea,posito φ hæc
facultas transitet, non tñ debet successor obligatus
70 stare colono;quia†non debet plus operari id.qđ est
in potentia,q̄ illud qđ est in actu.Sed si tp̄s esset de-
terminatum,& declaratum successor singularis, non
tenetur stare,nisi vt.s̄.dixi.igitur &c. & ideò plus vr̄
facere ratio Bart.quia si hęc facultas transiret, & vi-
deretur ius acquisitum in re,non est dubium,φ tene
tetur stare colono. Vnde solum insurgit dubitatio,
an videatur tenere locatio, ita φ sit acquisitum ius
in re. circa qđ recurre ad ea,quę dixi in cle.1.de re.
ecc.non alie.post Math.& Io.de Imo.vbi tractatur,
71 an locatio† ad vitam valeat, & transferat ius in rem,
vel non. Et prædictis clare habes expeditam hanc
vtilem materiam quo ad validitatem contractus lo-
cationis, & obligationē qualiter successor teneatur
stare colono,vel econtra.¶ Circa secundam princi-
72 palem quæst. an solutio † facta pro tempore futuro
præiudicet successori, dic vt latè traditur per.D.m.
in disput.quæ incipit,Sempronius.in vltimo dubio,
quæ etiam satis deciditur ex præcedentibus. Glo.fi.
in prin.opp.& sol. ponendo sex significationes ver-
bi ecclesiæ.Secundo quærit opponendo,& sol. Ter-
tio q̄rit de rōne differentiæ. In ea.ibi,obuentiones
73 ecclesiasticę.dic,not.ergo ex glo.iuncto tex.φ† non
solum pdia ecclesię possunt locari; sed etiā obuen-
74 tiones ecclesiasticę. & dicit hic Host.φ † laico non
pn̄t locari,arg.c.1.&.2.ꝭ.ne cle.vel mo. sed tandem
remittit ad not.p eum,in sum.huius tit. vbi ipse te-
net cōtrariū, dūmodo laicus ponat ibi clericū loco
sui, p illis recipiendis ne fortè cōtingat aliqđ attin
gere de spūalibus.In ea.ibi,ponitur ne videatur.dic,
& sic

& sic patet ex his quę dicit glo.& ex superioribus, q c.1.&.2.faciunt ad primam partem.c.3.ad secundã hoc.c.vlt.ad tollendum dubium, ne quis fortè credidisset, propter praecedentia, q tales obuentiones non possunt locari ad annuum censum.

De magistris, & ne aliquid exig.pro licen.docen.Rub.

SVMMARIVM.

1 *Magister vnde dicitur, & eiusdem orthographia.*
2 *Magister quis dicatur. & vnde magistratus; & quibus competat.D.N.I.Christus dicitur magister.*
3 *Doctores non debent dedignari vocari magister.*
4 *Doctores legum, seu canonum, item medicinæ quomodo vocitentur, & apud Italos, & penes Vltramontanos.*

Ontinuatur hæc Rub. ad præcedentes hoc modo. visum fuit.s̄.qualiter spirituali pecunia vendi, aut recipi prohibentur; ideò superest videre de his, quæ instar spiritualium se habent, vt de magisterio, & licentia docẽdi.Ideò subnectitur hæc rubrica, de magistris. Pro cuius decla-
1 rõne quæro † vñ dicatur magister. Sol. dic, q dicitĩ magister ex maior, & steron. q est status siue statio; quasi in statione maior. debet enim scribi media prædicti nominis per duo.ij.vnũ cõsonans, & aliud vocale, vt dicatur maijster; sed quia i, consonans assumit g. sonat. Ideo ex vitio idiotarum iam consuetudo inoleuit vt etiã apud pronectos scribatur per g. & hæc secundum Catholicon. Sed contrarium vult Gasparinus Pergamensis, q scilicet per g, scribatur. Quæro quis dicatur magister. Sol.dic, q ille
2 † qui alicuius rei præ ceteris curam gerit. vnde & magistratus vocantur deriuationem habentes à magistro. Item præceptor cuiuslibet disciplinæ porest dici magister à monendo, seu monstrãdo, vt glo.in c.1.&.l.hi quibus.ff.de verb.sig. & sic vr̃ competere hoc nomen quibuslibet docentibus, pictoribus, &
3 carpentarijs. & ideò fortè doctores † dedignantur appellari magistri, q facere non debent; quia hoc nomine Apostoli Iesum Christum appellauerunt
4 apud† nos doctores nos legũ, seu canonũ Dñi appellantur. doctores verò medicinæ magistri apud añt. Vltramontanos oẽs magistri appellant. vide gl.sing. in cle.2.in gl.in vers.doctoratus.eo.tit. & de prima parte huius rubricæ tradit.37.dist.c.maximè.&.c. quibusdã.61.dist.missũ.&.c.statuimus.86.dist.c.cũ multa.&.c.dudum.8.q.1.c.oportet.ad secundã vero partem facit.1.q.3.c.vendentes.cũ.c.sequentibus.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis ecclesia prouidere debet magistro de beneficio, vt clericos ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat; Vendens autem licentiam docendi, aut interdicens idoneum ad docendum beneficio puniatur.*
2 *Parentes filijs etiam spurijs alimenta præstare tenentur.*
3 *Pater filio literis operam danti, an, quando, & quomodo subuenire debet.*
4 *Legendi verbum etiam ad scholares extenditur.*
5 *Scholaris legere non debet, nisi proficiat.*
6 *Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat Res augusta domi. Diuitiæ ad fœlicitatem pertinent.*
7 *Licentia non obtenta nemo legere debet.*
8 *Doctores à scholaribus primo legentibus pactum petere non debent.*
9 *Docendi licentia idoneo deneganda non est.*
10 *Beneficium dicitur fructus laboris.*
11 *Quasi, improprietatis nota.*
12 *Qualitates in idoneo ad docendum requisitæ.*
13 *Scolaris, an, & quando possit legere.*
14 *Scholaris asserens se doctorem, an, & quando teneatur pœna falsi.*
15 *Scholaris tempore approbationis reputatus habitis, si efficiatur in vtilis potest à doctoratu degradari.*
16 *Statuto prohibente ne Rector possit reprobari, vt est senis, doctores non possunt dicere, q nollunt approbare.*

Quoniam. Totus iste titulus sũmatur per Io. Andr. vno cõtextu hoc modo. Ecclesia cathedralis, & qualibet collegiata, quæ ad hoc sufficit; debet assignare competens beneficium, seu reditus alicuius præbendæ magistro grammaticę, qui clericos illius ecclesiæ, & alios pauperes scholares gratis doceat.& hic eligitĩ à p̃lato cũ capitulo, vel à maiore parte capituli quorũ negligẽtiam supplebit ordinarius loci. Metropolitana ecclesia ẽt debet habere theologũ, cui fructus vnius p̃bendæ, q̃diu docuerit, ministrari debeat; nõ tñ erit canonicus. & si p̃bẽda, nõ sufficit vtriq; magistro, puidere debet grãmatico ĩ aliqua ecclesia ciuitatis, vel diœcesis suæ.& vt possit habere copiã theologorũ, p̃lati, & capitulũ mittere debẽt p̃sonas dociles ad studiũ, quibus si proprij reditus non sufficiũt, expensas per quinquennium ministrabunt. doctores vero q̃diu docuerint, & studentes p quinquenniũ recipiunt integros fructus p̃bendarũ non obstante consuetudine, vel statuto in cõtrariũ dispõnẽtib'.& hoc quo ad primã partem rubricę. Intendit.c.nostrũ.in prima parte,&.c.seq.in secunda,&.c.pẽ.& fi.q pro licentia docẽdi ẽt prætextu cõsuetudinis, nihil debet exigi, vel promitti.& ob hoc promissum remittit, & solutum restituit; & idonei legere volentes nõ debẽt impediri in facultate, & licẽtia obtinẽda.& cõtrafacientes bñficijs, & dignitatibus priuant.h.d.quo ad secundã partem in rubricę. c.nost.in secunda parte,&.c.seq. in prima parte,&.c.3.do. Anto. summat quamlibet decre. de per se. & mihi placet, vt singulę clarius intelligantur. vnde hęc prima.h.d.Cathedralis ec-
1 clesia† prouidere debet magistro de beneficio, qui clericos ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat; & vendens licentiam docendi, vel interdicens idoneum ad docendo beneficio priuatur. h.d. diuiditur in tres. Primo mãdat prouideri de magistro. secundo factũ reprehensibile p̃hibet ibi, pro licẽtia. tertio pęnãm imponit, & cãm reddit ibi, qui autẽ.

¶Nota primo ibi, qui parentum opibus, ꝙ propriè
pauperes non dicuntur, qui parentum opibus iuuari
2 possunt. tenētur † enim parentes filij necessaria mi-
nistrare, vt.l.si à liberis.ff.de.libe.agnos. etiam si sint
spurij, vt.c.cum haberet.ꝫ.de eo qui duxit in ma.
quam pol. per adul. & qualiter diuersimodè acci-
piatur verbum, pauper.dixi in.c.1.de accus. Secun-
3 do not.ex eisdem verbis,arg. qd' † filius potest com
pellere patrem, vt subueniat sibi in studio, si modo
pater possit. qd' intellige, quando esset idoneus, &
operam daret studio; non autem si esset scholaris no
mine tantum. & debet subuenire secundum digni-
tatē personę, & facultatum quantitatem, & loci cō-
suetudinem. Facit gl.in vers. beneficium.in fin. Ter-
4 tio not. ibi, legendi. qd' † verbum legendi, potest
referri etiam ad scholares. nam legere dicuntur dū
studēt. concordat. c.cum magnopere. cum.c.fi. ne
cler.vel mona.& hoc facit ad.q.vtrum habilitatus vt
possit studere in aliqua facultate, possit in illa do-
ctorari, & legere, vide latè Io. Andr.in Mercur. de
reg.iur.lib.6.c.cum quid. Quarto not. ibi, & pro-
5 ficiendi. ꝙ † non sufficit legere nisi quis proficiat.
Vnde Host.ponderat istum tex.contra scholares nō
proficientes qui melius facerent, si parentes inani-
bus sumptibus non vexarent, & vide eum latius in
c.1.de offi.prim. Quinto not.ibi, opportunitas sub-
6 trahatur, ꝙ vt inquit Iuuenalis, Haud† facile emer-
gunt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi.
Vnde non mirum si Philosophus inquit, ꝙ diuitię
7 ad fęlicitatem pertinent. Sexto not. ꝙ † nemo de-
bet legere nisi obtenta licentia, ꝙ facit, secundum
Abba.& Io.And. contra scholares, qui publicant re
petitiones non petita licentia. Septimo not.ibi, cō-
suetudinis, secundum Abba.& Io. And. argm̄ con-
8 tra †doctores, qui à scholaribus primo legentibus
pastum petunt. Octauo not.ibi, nec docere. ꝙ ideò
9 † non est deneganda licentia docendi. qd' verum, se
cundum Inno.& Doct. nisi causa subsistente, vt pu-
ta; quia magna esset copia doctorum, & vnus alium
impediret, vt.c.cum dilectus. de accusatio. Vltimo
10 not. ex fi.text. singulare quotidiè allegatum; qd' †
beneficium dicitur fructus laboris. nam ex quo
seruit ecclesiæ debet ab illa habere fructus, vt.c.cū
secundum.de præben. & hunc fructum licitè potest
recipere etiam diues; dummodo ad hoc non indu-
catur per auaritiam, vt not. Inno.in.c.si episcopus.
de præben. In fi.glo in vers. consuetudinis.dic, not.
ex hac glo. ꝙ strictè, & propriè sumpto vocabulo
iste non dicitur committere symoniam. & ita po-
test intelligi, ꝙ not. Vinc.in.c.seq. sed largo sumpto
vocabulo benè dr̄ cōmittere symoniā, & ita ponit
Inno.in.c.3.ꝫ.eo.& hoc denotat dictio, quasi, posi-
11 ta in glo. hic quæ † regulariter est nota improprie-
tatis, vt.l.3.§.fin.ff.de vi & vi & ar. & traditur in.c.2,
de præben.lib.6. Glo.penul. colligit duo notabi-
lia ex text. secundum à contrario literæ.& dat ratio-
nes. & in fi. ponit quæ sit pęna iniustè denegantis.
12 In fine dic, pro intellectu gl.& tex. quòd ad hoc† vt
quis dicatur idoneus, plures requirūtur qualitates.
primo vt habeat peritiam docendi. secundo facun-
diam. tertio interpretandi subtilitatem. quarto co-
piam differendi. quinto vt sit approbatus ab haben-
te potestatem, vt probatur in.l.1. C.de profes. qui in
vrbæ Constantin. libr.12. iuncta.l.magistros. C.de
profes. & medi.lib.11. debet etiam non solum esse
scientia doctus; sed etiam moribus ornatus, & ordi-
nem docendi tenere.8.q.1.c.oportet. Et ex his in-
13 fert D.m. qd' scholaris † non potest legere. qd' ve-
rum, vt.s.præsit cathedræ; sed benè potest, vt discat,
vt quotidiè seruatur; quia docendo quis docetur.
vide glo.C.de execu. artif. libr.10.&.l.1.& vide Io.
And.in.d.Mercur.c.cum quid. Et subdit hic D.m.
14 ꝙ scholaris † q diceret se doctorē tenet pęna falsi.
tu dic hoc verum si diceret se doctorem, & exerce-
ret se vt doctorem, vt.d.l.eos. quia quando simpli-
citer dicit se doctorem punitur arbitrio iudicis,
arg.l.si quis.C.de acqueduc. libr.xj. secundum Bal.
qui hoc tradit in.l. qui sub prætextu. C.de sacrosan.
eccle. not. glos. in versi. nomine. in.c.quanto. de
iureiuran.Bal.in repet.l.data opera.C.qui accu. nō
15 pos. Item subdit D.m. ꝙ licet quis † tempore ap-
probationis habuerit qualitates.de quibus.ꝫ.dictū
est, si postea effectus sit inutilis; potest degradari
à doctoratu, vt.d.l.grammaticos. &.l.vt gradatim.
§.reprobari.ff.de mune.& bono. vide D.m. post Io.
And.in.c.cum secundum. de præben. Et not. singu-
16 lariter, ꝙ sit statutum † diceret, ꝙ rector non possit
reprobari, vt est in statuto Senensi, ꝙ doctores non
possunt dicere, ꝙ nolunt approbare; licet semel fue
rit practicatum contrarium.facit gl. in vers. nequi-
uerint.in clem.1.de foro compe.& in regula.c.cum
quid.de reg.iur.lib.6.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Docendi gratia nihil debet exigi; exactum restituitur.*
Promissum relaxatur; negligente prælato in prouiden
do de magistro supplet superior.
2 *Docere magister debet esse prouidus, & discretus.*
3 *Episcopus supplet negligentiam prælatorum.*
4 *Scholaris nō pōt se obligare ad intrandū cū certo doctore.*
5 *Exigens à clerico volente ire studiatum pro licentia obti-*
nenda an committat symoniam.
Declaratur.nu.6.
6 *Vsura an sit mutuare pecuniam scholari ad hoc, vt ipsum*
audiendi intret in scholis.
7 *Tēpus infra ꝙ prælatus debet instituere magistrum.*
8 *Negligentia conuincatur admonitionem requirit.*
9 *An requiratur iudicialis.*

1 Prohibeas. Pro licentia † docē-
di nihil debet exigi,
vel promitti, & exa-
ctum debet restitui, & promissum relaxari, & negli-
gentiam prælati circa prouisionē magistri superior
debet supplere. duo ponit dicta; secundum ibi, sanè.
2 ¶ Nota primo, ꝙ † magister debet esse prouidus,
& discretus de quo dixi in.c. præcedenti. Secundo
not.ibi sciens, ꝙ stipulatum est concordantes po-
3 nit gl. Vltimo not. ꝙ† episcopus supplet negligen-
tiam prælatorum, nedum in conferendis beneficijs,
sed etiā in alijs omnibus quæ ad inferiores prælatos
pertinerent, puta, in instituendis magistris, & idem
puto in omnibus, quæ ad inferiores prælatos per-
4 tinent. ¶ Primo quæro, vtrum scholaris possit se
obligare

obligare ad intrandum cum certo doctore. Vincen.
& communiter * Doct.qđ non;quia est turpis pro-
missio.ff.de var.& extraor.l.1 §.,pinde.&. ff.de cō-
di.& demon.l.Titio.§.2.&.ff.de libe homi. exhibē.
l.2.quod not. tu scholaris,vt scias facere schinca-
moram doctoribus. Secundo quæro, vtrum exigens.
5 † pecuniam à clerico volente ire ad studiū pro tra-
denda licentia committat symoniam Inno.; dicit qđ
non;licet malè faciat. Hosti. contra per not. in.c.;
pen.ⴺ.eo.dic,vt dixi in.c.præcedenti. Vltimo quæ-
6 ro,vtrum mutua ns † pecuniam scholari, vt intret se
cum committat vsuram. & dic, vt dicam in.c.naui-
gāti.ⴺ.de vsur. ¶ In fi.gl.1.dic, gl.oppo.& dat duas
sol.In fi.dic, idem dicit Inno. dummodo ille qui so
luit sit idoneus.Tanc.dicit,ꝙ ex parte recipientis vī
commissum crimen concussionis, ex eo quia ꝑpter
superioritatem videtur exegisse pecuniam, quasi ab
inuito.1.q.1.iubemus.&.c.cōcussionis. dicit tamē,
ꝙ non committitur symonia. Inno.tamen vult,qđ
committatur. & hoc mihi plus placet, intelligendo
de licentia obtinenda à prælatis ecclesiasticis, secū-
dum ꝙ loquitur tit. noster limitan. etiā vt dixi in.c.
ꝑced secus si diceret de licentia docendi, quæ obti-
nenda est à laicis. Gl. in vers.remitti. colligit nota-
bile dictū.Glo.fi.colligit in ead.ibi,de concess. præ-
ben.c.nulla.dic.ex hac allegatione glo.glos. videtur
7 sentire, ꝙ prælato † detur semestre ad instituēdum
magistrum; quo elapso potestas deuoluatur ad su-
periorem,vt in beneficialibus.Sed Io.And.& Doct.
dicunt esse arbitrarium ; & ꝙ ad hoc procedere de-
bet. Facit ꝙ not.glo.in.c.apostolicæ.de re indi. lib.
6.& not.in.c.ex parte Astensis.de concess.præben.in
8 quibus probatur,ꝙ ad † cōuincendam negligentiā,
per quam potestas id agendi deuoluēda est ad aliū,
debet præcedere admonitio,ꝙ intellige, quando ad
illud expediendum non est appositum determinatū
tempus,aliàs secus,arg.not.in.d.iuribus.vide Bal.in
l.3.C.qui accusare non possunt; & an requiratur iu-
9 dicialis † monitio,vide Ang in authen.de hęredi.&
fal.§ si quis non autem non implens.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Doctor pro licentia docendi pecuniā exigere non debet, et si esset cōsuetudo.*

2 *Decret.quanto de magist.impetrata fuit contra cancellerium, Pariensem, & quare.*

3 *Doctoratus an dignitas.*

4 *Doctores nobilissimi appellantur. & nu.27.*

5 *Doctores legentes habent ordinariam iurisdictionem in scholares.maximè legentes per.20.annos. & nu.26.*

Et dicuntur Vicarij Principis, & Illustres. & Marian. Socin.tum legerat Decret.per. 16.annos.

6 *Doctores præferendi militibus. & quare, & quando; & quid si decretorum, quid theologiæ, & simi. & nu.25. & nu.seq.quam plurimis.*

7 *Omne rarum pretiosum.*

8 *Imperator præfertur Papę in temporalibus.*

9 *Dominus directi dominij, in his quæ pertinent ad dominium directum, præfertur habenti vtile, & ecōuersò.*

10 *In exercitio sibi commissa, præfertur vnusquisq; alteri cuiuis, etiam superiori.*

Scholaris disputaturus, præfertur illo in actu etiam doctoribus.

11 *Nobilior est qui melioribus, & dignioribus præest. Et maior dicitur.nu.30.*

12 *Nobilior est committens, siue mandās, quam exequens.*

Nobilior est committens exequutionem alicuius actus, quam ille qui exequitur.

Militare ministerium, est exequutio legistalis, & canonistalis.ibid.

14 *Nobilior est regens, quam qui regitur.*

15 *Nobilior est proprietarius iustitiæ, quam ipsius minister.*

16 *Doctor est effect⁹ proprietarius iustitiæ, insigniorum traditione; & ibid. traduntur insigniorum significationes.*

17 *Aequiperatorū eadem debet esse natura, & ꝙ in vno est dispositum, in altero quoq; obseruandum est.*

Aduocatus, & miles ęquiparantur.

Doctor pręcedit simplicem aduocatum.

18 *Meritum magis meretur, qui bonum aliquod operatur in se, & in alium, quam qui in se tantū, vel in aliū tantū.*

19 *Iustitia est omnium virtutum clarissima.*

20 *Superlatiuis non est dari superius.*

Nobilissimum scientia facit hominem.

21 *Nobilius inæstimabile, quā ęstimabile est.*

22 *Scientia iuris ciuilis, & canonica est inæstimabilis.*

Militia potest æstimari.

23 *Doctoris est, vt docet iuris scientiam; vnde prouinciæ doctis scholaribus traditæ gubernandæ conseruentur.*

24 *Honorandus, quem Imperator præ ceteris honorat.*

25 *Excellentia graduum, maioritatē temporis desiderat.*

26 *Doctor non potest effici minor.17.annorum.*

Miles potest effici impubes, & infans.

27 *Maiorum ratio prius habenda.*

Doctores dicuntur reuerendissimi; & Philosophiam sequi dicuntur.

28 *Doctor iuris canonici, siue sacræ paginæ præfertur doctoribus iuris ciuilis.*

Doctor iuris ciuilis, & canonici præfertur medicis. vbi supra.

29 *Subiectum facit nobiliorem scientiam.*

31 *Subiectum theologiæ, est Deus omniū nobilissimus, perfectissimus, & optimus.*

32 *Subiectum iuris canonici est homo.*

33 *Subiectum iuris ciuilis, est bonum commune.*

34 *Subiectus medicinæ, est homo ęgrotus.*

35 *Doctor iuris canonici, præferēdus secundo doctori iuris ciuilis. tertio doctori medicinæ. Limit.nu.38.*

36 *Doctor in vtroq; iure præferendus simplici canonistæ. Limit.nu.37.*

40 *Doctor præferendus, qui approbatus à superiori, & digniori.*

42 *Doctor prius licentiatus, & post alium doctoratus, an præcedere debeat eum qui postea fuit doctoratus.*

43 *Studium vbicumq;, etiam si non sit regia ciuitas, constitui potest.*

44 *Spoliare, hoc verbum, ponitur & in malam, & in bonā partem.*

45 *Inuidia extirpanda.*

46 *Doctorem collegam habere expedit, etiam si quis per se sit idoneus.*

1 Quanto. Pro licētia † docendi pecunia exigi non debet, ēt si hoc haberet consuetudo. h.d. Primo narrat factum rephensibile, ꝙ præuia rōne improbat. Secundo, pęnā imponit ibi, si qui ve-
2 rò. Et dicit hic Vinc. ꝙ hęc † decre. fuit impetrata contra cancellariū Parisiensem, qui à quolibet docente, pro licentia docendi marcam argenti exigebat.
3 ¶ Nota primo. ibi, dignitatē assumūt. ꝙ † doctoratus est dignitas, tex. in proe. C. ibi magisteria dignitate &c. & ibi hoc voluit Iac. Butr. qui dicit per illum tex. ꝙ excōicatus, & infamis, & Iudęus doctorari non possunt, per reg. infamibus. de reg. iur. lib. 6. de Iudæo dicā in. c. 1. ꝟ. de Iudæis. idem voluit Bar. in. l. fi. C. de Iudęis. & sentit in. d. ꝓhem. C. & ff. Cōtrarium tñ tenuit ipse Bar. in. l. ex eo. ff. de mili. testa. vbi concludit etiam, ꝙ militia nou sit dignitas. Bal. in. d. proe. dicit, ꝙ propriè loquendo doctoratus non est dignitas. Volens tenere hāc opinionē, posses rñdere ad tex. nostrum, ꝙ hic nō loquitur de doctoribus, sed de magistris scholarium, qui in ecclesiis consequūtur hoc officium docendi, & in illis reputatur dignitas. Facit tex. dum dicit de vestris ecclesijs. Ad tex. verò in pri. consti. C. potest rñderi, vt dicit Bal. ibi, ꝙ loquitur de illo qui alias erat ibi, in dignitate non tanq̄ magister legum; sed tanquam princeps agentium in rebus. Sed pro prima opinione, quę magis doctoribus placere debet, allego, q d'
4 † tales doctores nobilissimi appellantur, vt. l. diximus. in fi. de excus. tut. & l. prouidendum. C. de postu. Facit ꝙ no. gl. penul. in. c. penul. de postula. in gl. 2. & clem. 1. & c. penul. de præben. ꝙ adiectiuum cōuenit Comiti, vt. c. grandi. de supplen. negli. pręla. & Vicecomiti, vt. c. accedens. vt lite non contest. & Marchioni, vt. c. constitutus. 2. de testib. & Duci, vt c. venerabilem. de elec. iunct. suprascrip. D. m. hic di-
5 cit, ꝙ saltem possumus dicere, ꝙ † doctores legentes dicantur habere dignitatem, cum habeant ordinariam iurisdictionem in scholares, vt authen. habita. ne fi. pro patre. maximè si continuarunt lecturam, per. xx. annos. Et non est mirum; quia efficiuntur vicarij principis, & illustres, vt. l. 1. C. de ꝓfes. qui in vrbę Constantin. & ad hanc dignitatem adipiscendam sum proximus per quadriennium. Et
6 ex prædictis infert D. m. † doctorē militi præferendum, cum ille nou dicatur habere dignitatem, vt voluit Bar. in. d. l. ex eo. & hoc maximè si legit p. xx. annos. & maximè si sint docto. legum; & melius si decretorum. & sanctius, si theologiæ. & maximè militibus hodiernis, qui non ob virtutes, sed potius propter corruptelas, & propter diuitias efficiuntur milites, vt dicit Cyn. in. l. 1. C. de iur. & facti igno. qui ēt dicit, ꝙ solū habent priuilegiū prius bibendi, & præcedendi in funeribus. Quidam dicunt, ꝙ vbi est copia docto. & paucitas militum, ꝙ miles præcedet, vt Senis contingit; licet olim esset contrarium, & è conuerso. pro hac opinione. facit. 93. dist. c. legimus. vbi dicit, ꝙ turba sacerdotū, qui venerādi sunt,
7 facit eos contemptibiles. & subdit ibi; quia † omne rarum pretiosum. 2. q. 7. sancta. Facit ꝙ no. in auth. de cōsuli. §. si verò. col. 6. Tu dic, sm dñm Sign. Medio. ꝙ aut loqmur in actu, qui conuenit doctori, & sibi adaptat, aut in his, q̄ pertinent ad ipsius exercitiū, & doctor ꝑferendus est. Aut in actu, & exercitio militari, & miles ꝑferendus. hæc probant in. l. 1. C. de offic. vica. vñ delegatus principis in delegatione sibi facta maior est quolibet ordinario, vt. c. sanè. de offi. deleg. Itē probatur, quia in his, q̄ sunt tēporalia
8 Imperator † ꝑfertur Papæ. 96. dist. c. cum ad verū. & x. dist. c. qm̄. Probatur tertio; qa in his, quæ pertinēt ad directū dñm; præfertur vtili. & è contra, & in his q̄ pertinent ad vtile, habens vtile ꝑfertur habenti directū, vt. l. 1. cum seq. ff. si ager. vect. vel emphy. peta. & l. 1. ff. de superfi. per tot. in. l. in cāæ. §. fi. ff. de pro-
10 cur. Itē quia in exercitio † sibi cōmisso vnusquisq; debet præferri, ēt aliàs superiori, vt. l. si in aliqua. §. fi. cū seq. ff. de offi. proc. & lega. ꝓ ꝑdictis facit ꝙ no. in. l. 1. ff. de bo. pos. ex testa. militis. ex quibus infert, ꝙ laudabilis consuetudo est quam seruam⁹. s. ꝙ ille qui disputaturus est, ꝑponatur ēt Doct. in illo dūtaxat actu. Aut loquimur in actu, seu exercitio indifferenti non magis cōuenienti doctori, quam militi; & dicit ipse, ꝙ doctor præferendus est. Mouetur pluribus rōnibus, & argumentis; primo, quia tanto quis
11 est nobilior, † & dignior q̄to melioribus, & dignioribus præest, vt in auth. de defenso. ciuita. §. proinde. & l. fi. C. de peda. iudi. & l. 3. §. si quis. ff. ne quis eum. Facit ꝙ not. gl. in. l. si seruus. in princip. ff. de leg. 3. & l. vrbana. ff. de verb. sig. & l. si qui. §. fi. ff. de ędil. edic. sed scientia legalis, & canonica est huiusmodi, arg. not. in. l. 2. ff. de leg. igitur &c. Secundo probatur; qa
12 minus nobilis † est executio alicuius actus, quam sit illud cuius aliquid est executio, vt probatur in. l. iustitia. ff. de iustitia & iure. iuncta glo. & l. si vt proponis. & l. executorem. C. de execu. rei iudi. Sed militare ministerium, est executio legistalis, & canonistalis, vt. l. qui restituere. ff. de rei vendi. & l. 3. ff. ne vis fiat ei. & l. si quis in hoc genus. C. de epi, & cle.
13 Ad ꝙ etiā facit, quia disponens † est nobilius eo, ꝙ dispositum implet; cum in implemento non dicatur oriri principaliter effectus, vt. l. si ita. & l. cum enim. ff. de nouatio. sed lex disponit oēs res diuinas, & humanas, vt. l. 1. C. de vete. iur. enuclean. & talium dispositionum executionem, & implementū faciunt arma, vt. d. l. qui restituere. & C. de iustinia. codice. compo. in princ. igitur &c. Tertio probatur, quia no-
14 bilius est regens, † & de eo prior ratio habenda est quam eius, ꝙ regit, vt. l. in conditionibus. in princ. ff. de cōdi. & demon. C. de bo. q̄ libe. l. cum multa. & l. iubemus. C. de epi. & cle. sed ministerium legale regit ministerium militare, vt. l. 2. C. de legi. auth. habita. C. ne fili. pro patr. igitur &c. Quarto probatur;
15 quia prior ratio, seu † consideratio habenda est illi⁹, qui iustitiæ est proprietarius, q̄ illius qui non est, sed dumtaxat est minister, vel executor, vt in. l. in bello. §. si qui. ff. de capti. & l. sed si vn⁹. §. si quis seruū. ff. de iureiur. & l. qui vsu. ff. si vsufruc. petat. cū not. in. l. 1. eo. tit. not. in. l. iudiciū solui. ff. de iudi. cū sim. Sed
16 doctor † ex insignorū traditione vr̄ effect⁹ proprietarius iustitiæ. ꝙ patet p libri traditionē, arg. l. 1. ff. de euict. & l. clauib⁹. ff. de cōtrahē. empt. & l. qua ratione. §. si qs. ff. de acqui. re. domi. & l. mortis cā. §. titia. ff. de dona. cā mor. ꝓbat ēt ex impositione anuli in digitū, qui ꝑlatiōis signū demōstrat, vt. l. cū pater. §. pater plurib⁹. ff. de leg. 2. Itē p impositionē bireti,

ꝙ tan-

ꝙ tanꝗ diadema , capiti imponit̃ in ſignũ gratię , &
victoriæ,vt.l.1.C.de athletis lib.x. & eſt ſignũ ſacer-
dótale cuius ꝓptiũ eſt expreſsè, vt auth. conſtitu-
tio,ꝗ de digni.§.fi.col.6.& auth. quom.opor.epiſc.
circa princ.col. 1.probat̃ in epiſt. inter claras. & in
epiſt.victor.C.de ſumma tri. quæ oĩa ceſſant in mili
te.& ex prædictis habes ſignificationes inſigniorum
17 Doctorũ. Quinto probat̃ quia de his, ꝗ pari † paſſu
ambulant,ꝙ in vno obſeruat̃,debet,& in reliquo ob
ſeruari.l.cũ emptor.ff.de rei vend.&.l.1.C.de diuer.
reſcrip.&.l.2.C.de priuil.fiſci.&.l.aſsiduus.C.q po.
in pig.ha.ſed miles, & aduocat⁹ ęqparant̃, vt.l.aduo
cati.C.de aduo.di.iud.l.1.de bo.poſ. ex teſta.mili.l.
ꝓximi.C.de ꝓximi. ſa.ſcri.lib. 12.l.ex eo.ff.de mili.
teſta.l.miles.ff.de re iud ſed nõ eſt dubiũ, ꝙ doctor
ꝑcedit ſimplicẽ aduocatũ,vt no.C.de iuſti. cod.cõ-
po.ver.Theophilũ ſumpto,arg.ab ordine literæ;er-
go debet ꝑcedere militẽ , quia ſi vinco vincentẽ te,
debeo vincere te, vt.l.de acceſsionibus. ff.de diuer.
tẽpora.ꝑſcri.cũ ſua materia.Sexto probat̃; quia ma-
18 gis meret̃ † qui in ſe,& in aliũ bonũ operatur,quam
ille qui in ſe,vel in alio tm̃, arg.l.athletas.§.ait ꝑtor.
ff.de infami. &.l.quicunq;.§.fi. C.de hęreti. & ideò
19 Ariſto.ethico.dicit,ꝙ iuſtitia † eſt omniũ virtutum
clariſsima doctor tali miniſterio vtit̃ in ſe, & in alio
allegando,& docendo. ergò ꝑponendus eſt.Facit,ꝙ
dixi in.c.1.ſ.eo.Septimo probat̃ ; quia licet bono
20 melius reperiat̃;tñ ſuperlatiuo † nõ eſt dare ſupius,
vt.l.vbi aũt.ff.de ver.ob.& in proc.ff.§.diſcipuli.ſed
ſcientia facit hominẽ nobiliſsimum,vt dixi.ſ.igitur
&c.Facit ẽt ꝙ not.in proe.ff.vbi dicit , ꝙ Doct. de-
bent conſequi maximum decus.Octauo ꝓbatur, qa
21 illud,ꝙ eſt inęſtimabile † cẽſetur nobilius illo,ꝙ eſt
ęſtimabile,vt.l.ſacra.in fi.ff.de rer.diui.&.l.ſi ꝓcura
torẽ.ff.rẽ ra.ha.&.l.ex hac.ff.ſi quadru.pau.ſe.dicat.
22 &.l.non ſingulis.ff.de reg.iur.ſed ciuilis,† & canoni
ca ſapiẽtia nullo ꝑtio põt ęſtimari,vt.l.1.§.eſt enim
quidã.ff.de var.& extra.cognit. ſed militia põt ęſti-
mari,vt.l.fideicõmiſſa.§.ſeruo.ff.de le.3.&.l. omni-
modo.§.fi.C.de in offi.teſta.igit̃ &c. Nono ꝓbatur
prior rõ habenda eſt volẽtiũ ſeruare quã acqrere, vt
l.fin.C. de codicil. &.l. §.ſi verò. C.de iure delibe.
23 ſed finis † doctoris eſt, vt prouinciæ conſeruent̃. ad
hoc enim inſtituti ſunt, vt diſcipulis aperiãt legum
doctrinã, ex qua gubenatores Reipub. efficiuntur,
vt in proe.Inſti.in fi.& in proe.fforũ.§.ſumma itaq;.
Decimo ꝓbatur ille, pro oĩbus honorandus eſt quẽ
24 Imperator præ alijs honorat, vt.l.deſtituendę.C.de
aduoc.diuer.iudi. &.l.1.in fi. ff.de albo ſcriben. ſed
Imperator præ ceteris honorat doctores , vocando
eius anteceſſores, vt in proe.fforum.in principio &
in fi.&.l.2.§.tanta. C.de vet.iur.enucl.igit̃ &c. Vn-
25 decimo probatur; qa † quanto gradus eſt excellen-
tior;tanto maior annorum pluralitas exigit,vt pro-
batur in.c.cũ in cũctis.de elec.& in auth. ꝑſbiteros.
C.de epi & auth.itẽ nulla eodẽ tit.ſed maior nume-
rus annorum reqritur in doctore; nã impubes imo
26 † minor.27.annis non poteſt effici doctor, vt.l.1.§.
pueritiã.ff.de poſtulan. traditur in.l.quidã.& ibi la-
tè per Io.de Imol.ff.de re iudi. ſed impubes, & in-
fans põt effici miles ait.l.ſed ſi miles. §.cum autẽ.ff.
de excuſationib⁹ tut.&.l.fin.C.de mili.teſta.igit̃ &c.
27 Duodecimo ꝓbatur; quia eorũ,quæ maiora † ſunt,
prior rõ habenda eſt,vt.l.ſi vt certo.§.ꝙ vero.ff.loca
ti.&.l.quicquid.§.cum partes.ff de acqui.re. do. ſed
doctores dicuntur reuerendiſsimi,& veram philoſo
phiam dicuntur ſequi,vt.l.1.C.de ſilentia. lib. 12.&
l.1.ff.de iuſtitia & iure cõiunc.l.ſcire oppor.§.philo
ſophi.ff.de excu.tut. Ad quem ẽt adde illud Cicer.
cedant arma togę,& Boet.in princ.de philoſo. con-
ſolatio.Dextra qdẽ eius libellos,ſceptrũ verò manu
ſiniſtra gerebat. & hęc vt plurimũ , cõcludũt in do-
cto leg.&cano.& thelo.rõne nobilioris ſubiecti.De
medicis non curemus , ipſi cãm ſuã defendant. Alia
plura,arg.quæ allegat idem. D.Segno. breuitatis cã
omitto. Satis ſit facti dixiſſe veritatem.& fortificaſ-
ſe cãm noſtrã,& prædicta cõcluſio indubitanter ꝓ-
cederet in docto.legentibus maximè ſi legant p.20.
annos. Et ex prædictis ſubtilis indagator facillimè
poterit inueſtigare quis ſit præferendus,an magiſter
in ſacra pagina,vel in iure canonico,vel ciuili ; nam
28 rõne ſubiecti † magiſter eſt ꝑferendus, vt D.m.in.c.
tuę.de cleri.non reſiden. eadem rõne doctor decre.
eſt ꝑferendus legiſtæ.Facit.c.fi.ĩ.eo. & eadem rõne
legiſta ꝑfertur medico. Et ꝓ prædicta concluſione
faciunt plura ex argumentis.ſ.formatis;& tenet ex-
preſsè D.m.in.c.clerici.de iudi. & præter prædicta
29 argumenta probat̃ ſecundo; quia † illa ſcientia dici
tur excellentior cuius ſubiectũ eſt nobilius. Facit in
auth.qũo oportet epiſco. Sicut ẽt dicimus, ꝙ tanto
30 quis maior † eſt,quanto melioribus præeſt. in auth.
de defẽ.ciuit.§.1.Oldr. cõſil. 104.no.l.fin.C.de pe-
dan. iudi. & in.l.ſi ſeruus. in princ. ff.de leg.3.&.l.
vrbana.ff.de verb.ſign. Sed nõ eſt dubium, ꝙ ſubie-
31 ctum † theologię eſt nobilius imo perfectiſsimum ,
& optimũ; quia Deus. Ergò magiſter in ſacra pagi-
32 na præferendus eſt.Itẽ † ſubiectum iuris canonici eſt
homo,dirigibilis non ſimpliciter in bonum cõe;ſed
etiam in Deum,ſm̃ fidem , & ſacras regulas, vt.ſ.in
proemio decretalium. & tradit Io.And.poſt magi-
ſtrum Gem.de Senis,in regula, peccatũ.de reg. iur.
lib.6.in Mercur.dixi.ĩ.de viur.in.4.q.4.mẽbri prin
cip. tenet D.m.in.c.clerici. de iudi. Sed ſubiectum
33 † iuris ciuilis ſimpliciter tendit in bonũ cõe , prout
congruit humanę ſocietati ciuiliter viuenti, vt tradi
34 tur in dictis locis.Subiectum † verò medicinæ eſt ho
mo egrotus. ſed D.m. melius dixiſſet , corpus ſana-
bile. Nam medicina verſatur circa corpora ſana,vt
ſanitatem conſeruet; & circa egra,vt ea priſtinæ ſa-
nitati reſtituat;& circa neutra. de quo apud eos.Er-
35 go inter eos doctores prius præferendus † eſt doctor
iuris canonici; ſecundo, doctor iuris ciuilis. tertio
36 doctor medicinę. Si quis autẽ eſſet doctor † in iure
canonico,& ciuili, præferendus eſſet ſimplici cano-
niſtæ; quia duplex funiculus difficilè rumpit̃. c.1.de
treuga & pace. & in auth. poſt fratres. 1.C.de legit.
37 hęredi.niſi † ſecũdũ,ꝙ dicit Petr. de Ancha. c.1.de
Parochijs.& D.m. aſſumpſiſſet quis gradũ in iure ca
nonico,potius honoris cauſa , ignarus penitus præ-
dictæ ſcientiæ,vt faciunt quidã, qui ignorant ordi-
nẽ decreti,& rubricas decretaliũ. nã tũc debet præ-
cedere habens gradum iuris canonici,ſi excellẽtior,
& doctior ſit,argm̃.l.nemo.C.de offi.magiſtra.offi-
cio.ibi,is gradu ceteros antecellit quẽ ſtipendia me
liora,vel labor prolixior fecerit ante ire. Et aduerte;
38 † qa prædicta circa prælationis prærogatiuã proce-

dunt cęteris,& paribus,& tēporis,& sciētiæ,& simi-
liū aliàs aūt possent essent tales qualitate,& ꝓbitate
magis vnus quā alter, ꝙ doctor ēt legum præferen-
dus esset canonistę. Dato enim, qđ canonista esset
omninò indoctus dicemus, & legista doctissimus
ne canonistā præferendum? Nequaq̄ iudicio meo.
Præterea, & si ambo eodē tēpore exstitissent docto
39 res,† & essent ęquales in gradu, & in sciētia, & vnus
diu legisset.maximè si per viginti annos alter nō.cui
dubiū,ꝙ iste esset præferend⁹,per ea quæ.s̄.dixi. Est
40 ēt ratio habenda approbatoris.† Data enim paritate
in cęteris ille præferendus est,qui à superiore, & di-
gniore approbatus est. Et ideò approbatus à sum-
41 mo Pontifice, & à principe, † præferendus est ap-
probato ab inferiore,vt not.in.c.per tuas.de maio-
ritate, & obedientia. & fortè anteriori in tempore,
arg.c.hi qui.2.respon.de præben.lib. 6.dūmodo nō
essent doctores bullati. Prædictæ, & similes qualita-
tes in prædictis considerandę, & ponderandæ sunt.
42 Quid aūt de eo,† qui prius est licentiatus, & post-
alium doctoratus, an debeat ꝓcedere qui postea do
ctoratus fuit. Andiui D.m.ad hoc allegantē, ꝙ pri-
mo licētiatus debet præcedere; & hoc dicebat tene
re Io.Cald.in.c.capitulū sanctæ Crucis. de rescrip.q
tex.satis benè probat. posset tn̄ etiam in contrariū
adduci;sed non insisto.Secundo not.s̄m D.m.arg.ꝙ
43 † in quolibet loco,si non sit regia ciuitas,pōt studiū
constitui. sed hoc non,vr̄ mihi hic probari hic,dic,
vt Bar.in proe.ffortū, & in.l.sed & reprobari. de ex-
cus.tut.vide latè D.m.in.c.tue de cleri.nō resid. Vl-
44 timo not.ex fi.ibi,spoliatis, †ꝙ hoc verbum ponitur
hic in bonam partem; licet quandoq; ponatur in
malam.de quo in.c.conquerēte.de resti. spol.& ibi,
Cōis opi. 45 per Io.An. In fi.gl.penul.dic,Doc.cōiter * sequunē
gl.pro qua facit,s̄m Hosti.quia aut cupiditas mouet
eum,& hoc debet extirpari; quia damnabilis est; vt
46 hic. Aut inuidia,† & ēt reprobatur.8.dist.c.qui cō-
tēpta.26.dist.c.esto.Aut odiū,vel alia corruptela.&
idem arg.11.q.3.c.quatuor. Nec ob.ꝙ ipse sit mul-
tum idoneus; quia hoc non obstante expedit colle-
47 gam † habere, vt.c.fi.de offic.archid. Itē secundum
Hosti.& Io.And.potissima ratio, quia posset esse ta
lis,qui licet esset idoneus; non esset tamen gratus
audientibus tum ratione affectionis tum credulita-
tis; quia oportet addiscentem credere.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Magister in vnaquaq; cathedrali ecclesia, vel alia in facultatibus sufficienti debet à prælato, & capitulo elegi, & eidē assignari redditus vnius præbendæ in metropolitana, & Theologus, quibus si præbenda nō sufficiat Theologo prouidendum est de præbenda, magistro aūt de aliqua ecclesia in ciuitate, vel dięcesi. & nu. 3.*

2 *Discere detrahitur quis à dicēdo propter inopiam, & carentiam docentium.*

4 *Priuilegium tandiu durat, quādiu durat causa.*

5 *Monachus an possit assummi in magistrū. nu. 13. limita. nume. 14.*

6 *Monachus debet habere officium, plangētis nō docentis.*

7 *Collegæ non debent iungi homines disparis professionis.*

8 *Monachus nō pōt pariter insistere diuinis, & monasticā regulam districtè tenere. nu. 17.*

9 *Monachus vix bonum clericū facit.*

10 *Citara non benè consonat cum psalterio.*

11 *Monachum doctum melius est proponere cathedræ, quā clericum, aut presbyterum indoctum.*

12 *Doctores idonei in docendo, qui primum moribus, deinde facundia præstant.*

15 *Monachus non habet officium docendi, nisi eligatur.*

17 *Scholares destinantes horas studio, & inuisendis amasijs laudantur.*

18 *Docentes omnes tendunt ap vnum finem docendi, & si sint diuersarum sciētiarū, & diuersarum ꝓfessionum, & religionum; nam & vnum corpus. nu. 19.*

20 *Monachus, ac religiosus pōt assummi ad curā animarū.*

21 *Scientia habet in se pietatem.*

22 *Collectam an doctores à scholaribus colligere possint. nume. 24. & seq. cum limit. & declar.*

23 *Diuitiæ repudiatæ à Cratete Philoso. et ab Anaxagora.*

25 *Doctores iuuenes nouiter legere cupientes, non debent facere collectam.*

26 *Doctores iuuenes legentes magis legendo docent, vt doceantur, quam vt doceant.*

27 *Conductus, & contrahens, & si non dicatur at tamen intelligitur, secundum consuetudinem loci.*

28 *Studia celebrantur vt scholares confluant, & pecunias dimittant.*

29 *Aduocatus an exigere possit, ac pacisci licitè de salario cum clientulo.*

30 *Scholares nobiles, ac magnifici bene faciunt donare magistris suis.*

31 *Nobilius est dare quā accipere.*

32 *Salarium si non existant præbendæ, quæ magistris possit assignari, an, & qn̄ & ex quibus ecclesijs, ac beneficijs sibi debeat prouidere. & nu. 34.*

33 *Præbendarum diffalcatio est prohibita si perpetuo non si ad tempus fieret.*

34 *Iuramētum in omni iuramento intelligitur excepta auctoritas superioris.*

35 *Scientia, & si sit quid spirituale at tamen licitè permutari potest cum spirituali.*

1 Quia In qualibet† cathedrali ecclesia, vel
alia in facultatibus sufficienti de-
be à prælato,& capitulo eligi vnus
magister, cui debent assignari reditus vnus præben-
dæ.In metropolitana verò ecclesia debet etiā eligi,
& theolog⁹,& si ꝓbenda nō sufficit vtriq;, ꝓuideat
Theologo de ꝓbenda grammatico vero ꝓuideat de
aliqua ecclesia,in ciuitate vel dięcesi.h.d.primo po-
nit antiquum consilium. secundo illud innouat, &
2 supplet secunda ibi, verum. ¶ Not. primo † duas
causas propter quas quis detrahitur à discendo, vi-
delicet inopia,& carentia doctorum.Secundo no.ꝙ
3 † non solum in ecclesia cathedrali debet esse magi-
ster; sed in qualibet alia in qua facultates sufficient.
& idem in regularibus ecclesijs, & monachorum, vt
in cle.ne in agro.de stat.monach.Tertio not.ibi,sed
4 tādiu. ꝙ† tādiu debet durare priuilegiū q̄diu durat
cā stipēdij,& priuilegij.c.cū ibi sanctę de app. Vlti-
mo not.summarium. Sed quarto, quia hic in text.
&.c.præcedenti. requiritur, ꝙ doctor sit idoneus,
5 vtrum † religiosus, & maximè monachus possit as-
sumi in magistrum. Hosti.hic dicit ꝙ non;quia de-
6 bet habere † officium plangentis, non docentis.16.
7 q.1.c.monachus. & seq.Itē facit, quia homines † di-
sparis

ſparis profeſsionis ſimul non ſunt iungendi. 16.q.7.
e.in nona actione. & in cle. 1.de elect. facit etiam
96.q.1.nemo poteſt. vbi dicitur, quòd quis ſimul
non poteſt inſiſtere diuinis pariter obſequijs, &
☞ monaſticam regulam diſtrictè tenere. Facit etiam
9 16.q.c.legi ibi, bonus monachus aliquando vix bo-
num clericum facit. & quia non benè concorda-
10 tue Cithara cũ pſalterio de cleri.coniug.c.dilectus.
cum infinitis ſi. In contrarium verò allegat. 16.q.1.
ſic vide.&.c.ſi clericatus.vbi Hier. mouet monachũ,
11 vt diſcat.Item facit,quia† melius eſt ꝓponere cathe
dræ monachũ doctũ, & honeſtũ q̃ ſecularẽ pſbyte-
rũ indoctum;ead.q.c.ſunt nonnulli. maximè cũ iſti
gratis doceãt, nec idonei ſunt,ꝓhibendi.ſed hi ſunt
12 idonei,†qui primũ moribus,deinde facundia pſtãt,
13 vt dixi.c.1.ſ.eo. Tu dic,ſm † Hoſt.quẽ ſequitur Io.
And. ꝙ aut monachus ſe ingerit,& repellitur, vt in
iuribus pro prima parte allegatis. Aut habet licen-
tiam,& admittendus eſt, vt.d.c.doctor. &.c.mode-
ramine.&.c.ſunt nonnuli.15.q.1.vbi patet,qđ mo-
nachus poteſt ꝓmoueri ad eccleſiam ſæcularem. &
ꝙ ſi promouetur licitè prædicat, & omnia ſacramẽ-
ta miniſtrat. idem ergo dicendum ſi promoueretur
ad officium docendi,ꝙ reſultat in vnius eccleſiæ vti
14 litatem,dũmodo† abſtineat à ſcientijs prohibitis,
vt.ſ.ne clerici,vel monachi.c.non magno.c.ſi.& di-
cit aduertendum eſſe. Facit ꝙ notat.ĩ.de ſtat. mo-
nac.c.ꝙ Dei, &.ĩ.de hereti. c.cum ex in innctis. &
15 c.excõicamus.§.quia nõ. Non ob.ꝙ† monachus nõ
habet officium docentis, quia illud eſt verum niſi ad
16 illud eligatur. Ad.c.nemo reſponde, ꝙ verum † eſt;
ꝙ eodẽ momento non põt diuinis vacare, & cathe
dræ ſeruire,quia imo põt;ſed in diuerſis horis,& hic
17 vidi † optimos ſcholares qui certas horas, & in vi-
ſendis feſtiuitatibus,& amaſijs impartiebant, & cer-
tas ſtudio Ad.c.in noua reſponde, ꝙ loquit de con-
traria ꝓfeſsione; ſed hic non datur contraria ꝓfeſ-
18 ſio. nã oẽs † magiſtri tendunt ad finem docendi; li-
19 cet † enim in diuerſitate ſtudij ſunt diuerſę faculta-
tes, & diuerſorũ hominũ corpora, diuerſa ſtudia ſe-
ctantium;tñ vna eſt vniuerſitas,& vnum corpus, li-
cet in ea ſint laici, & clerici,canoniſtæ,& legiſtę.Fa-
20 cit ẽt pro prędictis decis.quia ſi religioſus poteſt
aſſummi ad curam animarũ;fortius debet poſſe ꝓ-
mouere ad officiũ docendi,cũ ex eo reſultet vtilitas
totius eccleſiæ,vt.c.ſeq.&.c.ex eo. de elect.libr.6. &
21 maximè;quia† ſcientia habet in ſe pietatẽ. ¶ Glo.
22 in ver.q̃rit †an Doct. licitè poſsint exigere collectã
☞ à ſcholaribus, & arg. ꝙ non. & ſol.diſtinguendo.In
ead.ibi, Socrates.dic,ꝙ debet dicere Crates;qa So-
crates fuit Athenienſis non Thebanus.& hic Crates,
23 vt dicit Hier.ad Iouianũ.3.poſt princ. † ſic Cratẽ fe-
runt dixiſſe diuitijs. Abite peſſum malè cupiditates.
Ego vos ſubmergã,ne ſubmergar à vobis. Valerius
lib.8.c.7.cum à ſtudio reuerſus fuiſſet Anaxagoras
Clazomenius philoſophus, & fundos incultos in-
ueniſſet, dixiſſe fert,non eſſem ſaluus,niſi iſti fundi
perijſſent.In fi.gl.dic,gl.37.diſt. c.de quibuſdã.lati⁹
hanc.q.aſſumit. & tandẽ Barth.Brix.ibi,in addi. te-
24 net, ꝙ † licitè poſsit doctor collectã facere.Rayne.
☞ & Gof.in ſum.hui⁹ tituli tenẽt contrariũ dicentes,
ꝙ ſi aliqd exigũt à paupibus, vel à clericis eccleſiæ,
à qua doctor recipit bñficiũ, quaſi ſpũale teneat fa-
cere ex officio; & ſi pp id aliqd exigerent cõmitte-
rent ſymoniã.c.nemo.de ſymo.1.q.3.c.vendẽtes.&
25 c.non ſolũ.Sed Gof.hic tenet,ꝙ †Doct.iuuenes no
uit legere incipientes, non debẽt facere collectã;qa
26 potius docent, † vt doceanẽ, q̃ vt doceant;& ſe de-
bent inuitare ad legendũ anteq̃ inuitent. ſed antiq
poſsũt. Hoſt. hic dicit,ꝙ ſi nõ eget, nõ debet colle-
ctã facere;ſi verò eget,debet ſibi à diuitib⁹ ꝓuideri.
dicit tñ ſe nunq̃ ꝓ ſui ſuſtentatione collectã feciſſe.
do. Ant. dicit, ꝙ nouitij non debent, qui docent vt
doceant,nec antiq,quib⁹ eſt ordinatũ ſalariũ. D.m.
diſtinguit;& melius,ꝙ aut eſt conſuetudo,vt fiat col
lecta, aut nõ. Primo caſu põt, ẽt ſi habet ſalariũ; li-
cet in eius conducta non fiat mentio de collecta; qa
licet fuerit ſimpliciter conductus; nihilominus in-
27 telligit conductus, †& contraxiſſe ſm conſuetudi-
nẽ loci,vt.l.ꝙ ſi nolit.§ qui aſsidua.ff.de ędil.edic.&
l.ſi.C.de fideiuſſoribus. Facit.l.ſi fundus.ff.de euict.
Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff. de duob reis. dũ tñ
non exigat à pauperibus,arg.17.diſt.c.ſicut.Secũdo
caſu dic, ꝙ ſi eſt ſibi ab eccleſia cõſtitutũ ſalariũ, vel
bñciũ in ſtipendiũ,ꝙ tunc à clericis ẽt diuitibus,vel
ab alijs, quos tenet docere,ſm formã.c.noſtri. &.c.
1.ſ.eo.cũ ſimil.non põt aliqd exigere,ab alijs diui-
tib⁹ põt, ſi habet ſalariũ ex publico; vt cõiter eſt in
oĩbus ſtudijs Italię, tunc indiſtinctè nõ poſſunt col-
lectã facere ẽt à forenſibus diuitibus; qa tale ſalariũ
ẽt pp illos videt conſtitutũ, immo vt plurimũ ho-
28 die† ſtudia celebrant,vt forenſes confluant, & pe-
cunias dimittãt. Nec ob.ſi diceres, ꝙ hoc ſalariũ vr
☞ ſuccedere in locũ ſalarij ab eccleſia cõſtituẽdi; ergo
debet ſapere illius naturã;qa hoc non eſt verũ, cum
ſit diuerſa rõ, vt patet ex pdictis. Vtrũ aũt aduocat⁹
29 exigat ſalariũ pro patrocinio, & an licitè de eo pa-
ciſcat,& qualiter,& qñ dic,vt in quodã tractatu,quẽ
30 feci de poſtulando.§.18.† Nobiles aũt ſcholares,&
31 magnifici benè facerent donare magiſtris ſuis; † cũ
beatius ſit dare, q̃ accipe.c.cũ matre. de celeb.miſ.
§.in canone.Gl.fin.primo q̃rit, & ſol.deinde in ver.
ſed nunqd. q̃rit, & allegat ꝓ & cõtra.& ſol. Tertio
in verſ. itẽ nunqd q̃rit & ſol. In eadẽ, ibi, quouſq;
dic,vel dic,ſm Vinc.Hoſt.& Abba. ꝙ de cõi proui-
32 debit donec vacet.vñ vult Hoſt.ꝙ † qlibet de eccle
ſia debet tñ de ſuo dare, ꝙ faciat verã pbendã, arg.
c.ſi.de his q̃ fiũt à mai.part.capit. & de eccle.edifi.c.
33 de his.Nec obſtat.c.cũ cãm.de pbẽ.vbi† ꝓhibet dif
falcatio pbendarũ; quia intelligit qñ fieret defalca-
tio ppetua.hoc verò donec magiſter legerit,& prę-
benda vacauerit, & ex publica vtilitate quæ præfert
priuatę,cuius cã eſt permiſſa ppetua diuiſio,& ſic ex
cã legitima, vt.ſ.de pben.c.vacante. D.tñ m. dicit,
ꝙ hoc credit,ſi mõ redditus ſupeſſent canonicis;vi-
gore tñ huius conſtitutionis non arcent. quæ inten-
dit,vt prouideat de præbenda eccleſiæ. In ead. ibi,
nec facere dicuntur.dic, idẽ dicit Gof. & ſequit hic
34 Io.An.qa† in omni iuramẽto intelligit excepta au-
ctoritas ſupioris.de iureiur.c.veniẽs. In ead.ibi,mo
dicũ tẽpus expectare.dic,de hoc vt habet in.c.ſi tibi
conceſſo de pben.lib.vj In fin.gl.dic, ſm Hoſti.ꝙ li
35 citè poteſt interuenire hęc pactio.nam hæc † ſciẽtia
eſt, quid ſpirituale, quæ poteſt licitè permutari cũ
ſpirituali,vt.c.ad quæſtiones.de rer. permut. & hoc
placet Io.And.&.D.m.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & capitula ad studia thelobiæ scolares dociles mittere teneutur. & ipsis prouidere si non babeant modum.*

Scholares per quinquenniū dum existunt in studio percipiunt fructus suarum præbendarū, & si absentes.

Magistri dum legunt, etiā si absentes, percipiunt fructus suorum beneficiorum.

2 *Scholaris volēs studere debet esse docilis subtilis ingenio, tenax memoria, & robusti corporis. & quare.*

3 *Docere] non admittitur ad docendum Neophitus. & ibi ratio.*

4 *Clerici si studium non est in loco sui, debent mitti, quo est studium.*

Romanorum decē Prencipium filij fuerunt alio, pro adiscendo transmissi.

5 *Scientia parit æternitatem, et perpetuitatē in hoc seculo.*

6 *Doctor sicut firmamenti splendor. & nu.8.*

7 *Discipulorum bonorum est defensare opinio; & auctoritates sui Magistri.*

8 *Doctores sunt sicut stellę firmamenti.*

9 *Doctores magis sunt priuilegiati in docendo, quam discipuli in adiscendo.*

10 *Studium] ad studium commorari sufficit quinquēnium, & num.15.*

11 *Studium] commorantes ad studium videntur laborare pro vtilitate, & commodo totius ecclesiæ.*

12 *Dociles qui dicantur.*

13 *Scientia docibilis, homo docilis.*

14 *Dociles si non fuerint ad studium missi possunt implorare officium superioris, vt cōpellat prælatū ad eos mittēdos.*

16 *Studium ad alia studia quā Theologiæ est necessaria licentia Papæ. Limit. ibidem.*

17 *Fructus ex præbenda percipiendi in absentia, licentia, an intelligatur eq; ac est data licentia ad studiū accedēdi.*

18 *Limit. Nisi studium prout vt Bononiēse haberet priuilegium huiusmodi.*

19 *Studium] ad studium transmissis an possit referri. q. quod non sunt dociles, vel quod non student. nu.20. Vel quod sunt multi siue plus quā sustineri possint. nu.21.*

22 *Priuilegio in absentia percipiendus fructus ex sua præbenda qui gaudeant.*

24 *Scholares non intrantes, nec studentes non gaudent priuilegio scholarium intellig. nu.26.*

25 *Scholares facientes castra, & numerantes tegulas non sunt scholarium priuilegijs honerandi. Declara. nu.26.*

27 *Studium melenchoniam generat.*

28 *Scholares debent, & domi, & in scholis dare operam literis.*

29 *Scholaris transmissus ad studium, à prælato si in scholis Theologiæ, & domi iuri canonico det operam, an perdat priuilegium huius cap.*

30 *Studium iuris canonici tendit in vtilitatem vniuersalis ecclesię.*

31 *Studium, Missus à prælato ad studium an in principio quinquennij possit percipere, & vendere omnes fructus ipsius quinquennij.*

1 Super specula. Prælati, & † capitula ad studia
theologiæ scolares dociles mittere tenentur qui in absentia reditus præbendarum suarum per quinquēnium licitè recipiunt; & si proprij reditus non sufficiunt ad studij sustentationem, prælatus cum capitulo debet eis prouidere. magistri vero donec docuerint; integrè percipiunt fructus præbendarum suarum. h.d. diuiditur. Primo ponit consilium antiquum. secundo addendo illud corroborat ibi, statuentes, & est pars. c. super Spec. ē. ne clerici, vel monach. & c. super Spec. ī. de priuil. ¶ Nota primo
2 † qualis debeat esse volens studere debet enim esse docibilis, & subtilis ingenio, & tenax memoria. Itē debet habere corpus robustum; quia Dea scientiæ est Minerua, minuens neruos. & ideò his carentes, & maximè docebilitate, deberent potius se abstinere, ne inanibus sumptibus laborarent, & parentes fatigarent. Secundo not. ibi, cum docti fuerint, arg. quod
3 † neophitus non admittitur ad docēdum; quia quis non secundum proprium sensum, sed secundum patrum traditionē, & scripturarū veritatē docere debet. 37. dist. c. relatum. & c. cū in magistrum. Tertio
4 not. quod si studium non † est in loco, debent dociles clerici mitti ad studiū thelogię. vñ narrat Vale. lib. 1. c. 1. quod Romanus tm̄ studium amplificandæ religionis fuit, vt decem principium filij ex senatus consulto singulis Hetruriæ populis pcipiendę sacrorū disciplinę gratia traderent. Quarto not. quod per † scien-
5 tiam quis acquirit ęternitatem, & perpetuitatem in
6 hoc seculo. Doctor videt splendere † sicut firmamēti splendor, & dicitur splendor multū illuminans, vt c. cum ex iniuncto. ī. de hereti. quia sicut firmatum semper manet; ita & literatus pp scientiæ memoriā. Aut pp commentaria condita semper viuit, vel per bonos discipulos, qualis fuit Plato à Socrate nam
7 bonorū discipulorum † est auctoritates, & opiniones magistri defensare vt fecit I. C. in. l. quale. §. r. alias dicerè. ff. de arbitr. Isti tñ vix moriunt vt Boet. Iā nos seculi mors manet; qa tēpus de fama triūphat.
8 Quinto not. ibi, qui velut stellę † text. not. quotidie allegabilem, qui sumptus fuit ex proemio Hyer. sup
9 Biblia. Sexto not. quod magis sunt priuilegiati † magistri in docendo q̄ discipuli in adiscendo. rō est; quia docere in magistro debet esse perpetuum; sed discere in discipulo nō debet esse perpetuū, & satis vr̄ col
10 ligi hic, quod sufficiat quinquenniū † ad studiū, quod ēt probat in proe. florū. Vltimo no. quod † studio insistētes vi-
11 dentur laborare pro vtilitate, & cōmodo totius ecclesiæ, vt. c. cum ex eo. de elect. lib. 6. ¶ Glo. in versi.
12 docibiles. quærit in princ. qui dicantur docibiles. deinde declarat tex. cui est ad optandus finis glo. & in medio super, vers. sed vt quid opponitur de superfluitate respectu obseruātiæ. In eadē, ibi, habiles ad docēdum. dic, sm Io. And. quod melius dixisset do-
13 ciles; quia scientia † est docibilis, & homo docilis. Aduerte tu, quia glo. videt errare dum dicit, quod tex. debet intelligi de aptis ad docendum; & sic de doctoribus, aut de magistris. quia tex. loquitur de scholaribus, vt patet ibi, qui cum docti fuerint, &c. In fine glo. dic, Hęc glo. debent intelligi de his, qui

missi

miſsi ſunt auctoritate huius. c. & ſi aliqui eſſent
14 dociles † & non mitterentur ; poſſent implorare
officium ſuperioris , vt compelleret prælatum &
capitulum ad mittendum eos. Facit.c.nullus de iur.
patron.¶ Gloſſ.in verſic.per annos quinque . querit
& ſol.& contra ſolut.oppo.& non ſoluit . In eadem
ibi , in primis.dic.ſ.docentibus & hoc etiam tenet
hic Hoſtien.quia ſemper expedit quòd doceant. In
15 fi.gloſſ.dic,quòd ideò hęc clauſula per quinq; † an-
nos non refertur ad pręcedentem literam,hoc eſt ad
docentes;quia illa habet ſuam ſpecialem determina
tionem,videlicet dum in ſcholis docuerit. ſecus vbi
non haberet ſpecialem determinationem,vt in con-
trario.de qua materia dic vt latiſsimè dixi in.c.ſecũ
do requiris.ſ.de appel.Glo.pen.quęrit ſol.& infert.
In ea.ibi auctoritate huius conſtitutionis.dic hoc vi
16 detur verum reſpectu ſtudij in theologia† ſed reſpe-
ctu ſtudij aliarum facultatum videtur neceſſaria in-
dulgentia Papæ,vel pręlati,vel a ſtatuto,vel a conſue
tudine.Hęc tamen limitatio non videt̃ procedere in
ſtudio iuris canonici ; ſed dic de hoc vt ſtatim dicã.
17 Vtrum autem eo ipſo quòd prælatus,† dat licẽtiam
clerico abſentandi ſe ſtudij cauſa videatur conceſſa
licentia percipiendorum fructum in abſentia; Arch.
dicit quòd ſic. 37.diſt.c.de quibuſdam. quia aliàs ta
lis licentia nihil videtur operari, vt.c.ſi Papa.de pri
uile.lib.6.Ioan.Andr. tenet contrarium in. c.tue.de
cler. non reſid. per illum tex. qui videtur requirere,
quòd vltra prælati licentiam habeat indulgentiam
percipiendorum fructuum, & ſi tu diceres quid ope
ratur licentias;reſpondeo quòd ſatis;quia non pote
rit puniri ex eo quòd non reſidet in beneficio.Facit
c.cum in cunctis.§.cum vero.de elect. quod verũ di
18 dicit Ioan.And. niſi iſtud ſtudium† ad quod accedit
haberet priuilegium perciẽdorum fructuũ in abſen
tia,vt eſt Bononiæ, ſecundum eum.& idem dicit in
c.1.de cler.non reſid.lib.6. ¶ In eadem glo. ibi,fa-
ciam . dic & pro hoc facit, quia non poteſt allegari
in contrariũ ſtatutum , aut conſuetudo,ꝓut dicitur
hic.dicit tamen Hoſt.& ſequitur Ioan.And.quòd ta
19 libus poſſet referri quæſtio , † quòd non ſunt doci-
les,& circa hoc expectanda eſſet licentia,ſeu declara
tio ſuperioris ; aliàs ſequeretur ꝙ inhabiles poſſent
ire.ſed hoc mihi non placet;quia ſi ipſi iuerunt ; aut
iuerunt tanquam miſsi,& electi a pręlato, & capitu-
lo,& ſic fuerunt electi tanquam dociles, & non poſ-
ſent,qui elegerunt,contra factum proprium venire.
Aut iuerunt ſine electione , & licentia ; & tunc arbi-
tror quòd non ſit locus tex.noſtro reſpectu ſtuden-
tium;quia tex.videtur requirere duo,quòd eligãtur,
& quòd electi habeant licentiam percipiendorũ fru
ctuum.& hoc facit pro opi.Ioan.And.de qua.ſ.Sed
20 benè arbitror quòd poſſet referri quęſtio , † ꝙ ipſi
non ſtudent,prout debent.vt ſtatim dicam. Itẽ poſ-
21 ſet obſt.ſecundum eum , nimia † multitudo facit.
c. penult. ĩ. de cler. non reſid. & quod not. in. c.
vbi periculum.§.præterea. de elect. lib. 6. quod ego
intelligo reſpectu compulſionis,vt fuit electio ; ſed
ſi plures eſſent electi & miſsi; nõ video quòd debeat
obſtare multitudo.In.fi.glo.dic ; hæc auctoritas ha-
betur Math.c.20.Vlt.quærit hic Hoſt.& poſt eũ do-
22 cto.qui ſint† qui gaudeant hoc priuilegio. Solu. dic
quòd ſtudentes in theologia in ſtudijs generalibus,
non in villis,aut caſtellis.de cler.non reſid.c. tuæ. Et
23 volunt hic doctores quòd non ſufficiat† moras tra-
here in ſtudio ;ſed debeant ſtudere. 16.q.1.c.genera
liter.Et licet quandoq; diuertant ad curiam Roma-
nam,vel ad alium locum tamen gaudent priuilegio,
ex quo habent animum de proximo redeundi,de pę
nit.diſtin.1.c.diuortium.Et placet mihi hæc opinio
24 quia ſcholares† non intrantes,& nõ attendentes,nec
ſtudentes, non gaudent priuilegio ſcholarium , nec
ſcholares ſunt nominandi,vt notat Ioan.de Lign. in
proe.cle.& ibi dixi.facit tex..in.l.1.in. fi.C.de ſtud.
lib.vrbis Romę.vbi gl. dicit not.tex. contra ſchola-
25 res,†qui male attendunt , qui quandoq; edificant ca
ſtra.& quandoq; numerant tegulas & idem dicit D.
Dom.in proe.6.not.Bar.in.l.qui ſub prętextu.C.de
ſacroſan.eccl.D.m.in.c.1.in.fi.de iud. & idem dicit
ſi inhoneſte viuat,per.l. agentes. aliàs incipit per id
26 tempus.C.de decur.& ſtatio;excuſantur† tamẽ quã-
doq; a quibuſdã facetijs , & fraſcharijs , vt pauliſper
27 leuentur a labore† ſtudij, quod melancholiam gene
rat.vide glo.22.quæſt.5.c.cauete.quæ dicit ꝙ ſchola
ris habitu & non effectu puniri debet,vt mendax. Et
volunt hic doctores redeundo ad materiam princi-
28 palem quòd non ſolum debent ſtudere † in ſcholis
theologiã;ſed etiã in domo.Vnde dicit hic Hoſt. ꝙ
29 ſi quis in ſcholis † audiret theologiam , & in domo
haberet bacchalaureum qui eum doceret ius cano-
nicum, quòd non debet gaudere hoc priuilegio . &
ſic ſentit quòd ſtudentes iuris canonico non gaudẽt
hoc priuilegio. c. noſtri. contrarium tenet Arch.de
priuil.lib.6.c.2.&.37.diſtinct.c.de quibuſdam. Idẽ
etiam videtur ſentire Lap.de ſtudentibus iuri ciuili;
30 ſed communiter reprobatur.De ſtudẽtibus † autem
iuri canonico eſt maius dubiũ.D. m. hic & in.c.tue.
de cler. non reſid.tenet opinio.Archid. quia tale ſtu
ſtium cedit in vtilitatem vniuerſalis eccleſiæ,vt.c.cũ
ex eo.de elect.lib.6.Facit.c.præcedens & quod not.
in.c.1.de conſang.& affinit.ad tex.noſtrũ poteſt re-
ſponderi dum dicit,in theologia ſubaudiendum eſt
31 maximè.Vtrum autem tales† in princip.quinquẽnij
poſsint vendere & recipere omnes fructus illorum
quinq; annorum,doctores communiter tenẽt quòd
non per tex.noſtrum, dum dicit , per annos quinq;.
& ſic denotat continuationem . an autem ſi hoc fa-
ciat ſucceſſor teneatur ſtare , dixi latius in. c. fi. ſ.
tit.prox.

De iude.& ſaracenis Rub.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio Rubric.ad ſuperiora.*
2 *Iudæi ſunt qui ad literam legem Moſaicam tenent.*
3 *Iudaizare dicuntur qui adherent literæ quòd nec Chri-
ſtiani nec Iuriſtæ debent facere.*
5 *Leges ſcire eſt vnicus non verba earum tenere.*
6 *Iudæi dicuntur a Tribu Iuda.*
Iudæ Tribus fuit digniſſ.& magis bellicoſa.
7 *Iudæi ſunt dicti Iſraelitæ. & quare.*
8 *Iudaus dicitur confeſſor ſiuè confitens & quare.*
9 *Iudæi dicti ab Heber. & quis iſte Heben. 10.*
11 *Se-*

11 *Sarraceni qui sint dicuntur cœlicolæ. & quare nu. 12. ite & Pagani. nu. 13. & vnde nu. 16. & nu. 17.*
14 *Pagus quid sit, vnde dicatur, & cuius aspectus num. 15.*
18 *Samaritani vnde dicti.*
16 *Seruus dupliciter accipitur. Immo & tripliciter nu. 20.*

1 Ontinuatur hæc rubrica ad præcedentes† hoc modo; visum fuit s. de his, q spm̃sctm̃ p symoniã védédo, Deum blasphemant; vnde competenter viden dum erat de his, qui malè colendo Deum dehonorant; vt sunt Iudæi & Sarraceni; ideò submittitur hic rubr. de Iudæis & Sarracenis. verum quia plura specialia circa eorũ seruos reperiũtur, ideò subnectit. & tertio loco de eorum ser
2 uis. & not. quòd† Iudæi sunt hi qui ad literam Mosai cam legem tenent, circuncidẽdo, & alia legalia vete ris testamenti ad literam faciendo; non considerantes nec attendentes ad vim, mentem, & potestatem
3 verborum. & hinc est, quòd† qui nimis adhæret lite ræ Iudaizare dicuntur, vt. s. de sac. vnctio. c. 1. §. pen. quòd Christiani nequaquam facere debẽt. 6. di. §. pẽ. & c. translato. de consti. & c. cum Marthę. s. de
4 cele. mis. nec etiam iuristæ,† quoniam scire leges nõ est verba earum tenere, sed vim, ac potestatem vt. l.
5 scire. ff. de legi. & ff. de ver. sig.† Iudæi autẽ dicũtur a
6 tribu Iuda,† quæ inter. 12. tribus Israel fuit dignior, & magis bellicosa, & primam aciem, ac regni priuilegiũ obtinuit. vnde solum ex ea Rex eligebatur. sicut ex tribu Leui Sacerdotes accipiebantur. Plurimi
7 aũt Iudæi† ante scissurã. 12. tribuum Hebræi, seu Israeliti dicti sunt. Sed ex quo in regna prædictus populus qui Dei populus appellabat̃, diuisus in tribus fuit de stirpe Iuda, quæ Reges habebat. Iudęorũ nomen fortitus est. Reliqui verò antiquum nomen retinuerunt. Vnde iudæi nomen, scissuram quandam si
8 gnificat. & interpretatur† Iudęus confessor, siue con fitens. sed talis interpretatio non conuenit eis; postquam Christum crucifixerunt; quia potius defenso-
9 res sunt, hæc ponit Catholicõ.† Hebręi aũt dicti sũt ab Heber, qui fuit ,pnepos Sem. abnepos filij Noè; & interpretatur transitus, eo quòd ab illa gente tran
10 sire, & recedere deberet Dominus. Et iste† Heber a quo dicti sunt Hebręi fuit ille, secũdum Dama. & refert Host. in sum. eo. tit. §. 2. in fi. cuius familia cultũ tenuit Dei cęteris idololatriæ fœdatis. Sarraceni ve-
11 rò hi sunt qui innumeros Deos Deasq; colũt; vel re cti9 loquendo, demones adorãt. & isti nõ receperunt nec vetus, nec nouum testamẽtũ, licet quidam ex eis receperint. 5. libros Moysi; vt hic dicit Io. An. & tradit Host. in sum. in tit. de Sarrace. §. 2. & Spec. eo. tit.
12 Hi† Sarraceni cœlicolę appellantur per ius ciuile, vt rubr. C. de Iudæ. dicitur enim ibi, de Iudęis, & cœlicolis, & glo. dicit ibi, quòd cęlicolæ sunt qui planetas colunt. quidam tamen Sarraceni hodie colũt Ma
13 chometum. Hi etiam† pagani dicuntur, quasi extra
14 fidem nostram. Dicitur enim† pagus a paga grecę q est villa; vnde paganus, quasi in villa habitans. vt quia non ciuium, sed rusticorũ more, & quasi bestiali mo
15 do viuunt. Dicitur ẽt† paganus ad differentiam militis, secundum ius ciuile, vnde secundum dictum ius, omnis non miles, & paganus liber dicitur. l. ius nostrum. ff. de reg. iur. & in tit. de mili. test. quasi per to
16 tum. Dicuntur,† Sarraceni a Sara vxore Abrahæ. ita .n. voluerunt nominari, nõ quòd ab ea nati sint, nec ab ea originem traxerint; quia originem traxerunt
17 ab Agar ancilla Abrahæ & Saræ; vnde potius† Agareni seu Agaroni essent appellãdi. & de hoc. 32. q. 4. c. recurrat. & c. dixit Sara. vnde possumus dicere, qd̃ tale nomẽ ab eis fuit vsurpatum, Spec. in. ti. eo. in fi. dicit, q dicuntur a Samaria ciuitate. Inno. autem a
18 Sara. Sed Host. eo. ti. §. 2. in. fi. dicit, quòd† a Samaria dicuntur Samaritani. & hi sunt qui solum. 5. libros Moysi receperunt. sed primum plus placet; quia vsur pauerũt sibi illud nomẽ. Vnde Sarraceni quasi Sarra geniti, quià à Sara geniti gloriãtur; vnde debet scribi per vnum R. Vnde dicit glo. super illud Isai. 21. c. vbi dicit in Arabia arabes. Arabes inquit Sarraceni in Ismacle, & Cedar filio eius qui Radius a matre sua Agareni appellandi forent, sed voluerunt vocari ob cãm de qua dictum est. ad prædicta vide gl. pẽ. in c. & si Iudęos. j. eo. & Archid. 54. di. c. Israel. Nec arbitror q inter Sarracenos, Daganos, & Cœlicolas sit aliqua differentia ad priuilegia, seu grauamina Sarracenis imposita, facit qd̃ tradit Azo in sua sum. in tit. de paga. in prin. vbi synonimẽ, quasi pro eodẽ petẽtes Sarracenos, & Paganos appellat; & tamẽ dif ferentia est quo ad cibos, cultus, & sacrificia eorum. Alij. n. Ionem, Alij Solem, Alij lunam, Alij alia ido la colunt, & adorant. Circa secundam partem rubri-
19 cę not. secundum Io. And. & Doc. quòd† seruus hic dupliciter accipitur. vno modo strictè, & propriè ,p eo qui libertate caret. de quo. j. eod. & c. 1. 2. & fi. & talis dicitur originaliter a seruãdo, ex eo quòd Imperatores captiuos hostes nõ occidere solẽt. vt olim fiebat; quia omnes captiui occidebantur, vt Insti. de iure person. post prin. & tales serui, etiam mancipia appellari sunt, ex eo quòd manu capiũtur, vt Inst. de iur. patron. §. pen. & ff. de sta. ho. l. 4. in. fi. Alio modo dicuntur serui magis lato sumpto vocabulo, a seruiẽ do, vt famuli, vt. j. eo. c. Iudæi. & c. si Iudęos. & c. ad hoc. vnde famulus pro seruo ponitur, vt. e. de famolis. s. de seru. non ord. Tu aduerte; quia imo hic tri-
20 pliciter accipitur. nam & est qnędam tertia species seruorum, qui sunt inter strictam significationem vo cabuli, & latam. nam nec liberi non sunt, nec liberta te carent; vt sunt Ascripti. Originarij, & similes de quibus. j. eo. c. 2. 2. respons. Postremo dic, quòd de prima, & secunda parte rubricę traditur. 33. q. 8. c. di spar. 22. q. 1. areis siue caræ. 23. q. 4. & 5. q. 6. per totum traditur specialiter. 28. q. 1. c. Iudæi. cum. 4. c. se. & c. si quis. 55. dist. c. per sincera. de Sarracenis tradi tur. 11. q. 3. c. ad mensam. de tertia verò parte rubricæ traditur. 4. distinct. c. mancipia. cum duobus sequentibus cap.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Christianus, si seruus emptus à Iudęo causa mercimonij factus fuerit, aut fieri desiderat pro. 12. solidis redimitur.*

2 Iudęus

2 *Iudæus non poteſt habere ſeruum Chriſtianum ſiue fuerit Chriſtianus tempore emptionis ſiue poſt.*
3 *Baptiſmo ſeruus quis non efficitur liber.*
4 *Baptiſmo ſolum dimittitur peccatum quo ad ipſum baptizatum, non quo ad vindictam publicam, vel præiudicium tertij.*
5 *Ingenuus quis dicatur.*
6 *Libertas dicitur qui ad libertatem per manumiſſione peruenit.*
7 *Chriſtianes prohibetur non ſolum iudæo ſeruire, ſed etiã cum eo habitare.*
8 *Iudæus medicina à iudæo non recipienda.*
9 *Iudæus non poteſt eligi in medicum & quando nu. 10.*
11 *Iudæus ad Iudæum legentem medicinam an ſit prohibitum ne ſcholares intrent, & quid de conſuetudine, et an valeat.*
12 *Iudæus non poteſt doctorari, quia non poteſt habere dignitatem.*
13 *Seruus Iudæi proclamans ad baptiſmum an & quando & qualiter efficiatur Chriſtianus & ſequenti. diſtinguendo.*
14 *Iudæo commercium eſt Chriſtianorum probibit.*
15 *Seruus datus pro noxa eripitur ad libertatem auxilio prætoris ſi nouo domino prætium attulerit.*
16 *Idoneus magis elegendus per Epiſcopum ad ſtudium tranſmittendus.*
17 *Eligendus melior aſſerens conditionem.*

1 Præſenti. Si ſeruus† emptus a Iudæo
cauſa mercimonij factus
eſt Chriſtianus, aut fieri de
ſiderat pro. 12. ſolidis redimitur h.d. Diuiditur in
duas partes. Primo ponitur bimembris conſtitutio
ſcilicet de baptizato, & baptizari volente. ſecundo
conſtitutionis ratio ibi, quia nefas eſt. Noto pri-
mo ibi, pro quolibet bono mancipio argu. ſecun-
dum Ioan. Andr. quòd iſta eſt ſuprema eſtimatio ta
lis ſerui ex quo ſequitur, quòd ſi mancipium non eſ-
ſet ita bonum, non deberetur tantum prætium. Se-
cundo not. ibi, ad ingenuitatem. hoc eſt, ad liberta-
tem reducat, vel vt ſibi tanquam ſeruum retineat. Vl
2 timo not. quòd † Iudæus non poteſt habere ſeruum
Chriſtianum, ſiue fuerit Chriſtianus tẽpore emptio
nis, ſiue poſt emptionem factus, eſſet vel fieri vellet
Chriſtianus. & de hoc latius. ꝟ. Ex prædictis ego in-
3 fero, quod † per baptiſmum ſeruus non efficitur li-
4 ber; quia per baptiſmum ſolum dimittitur peccatũ,
quo ad ipſum baptizatum, non quo ad vindictã pu-
blicam, vel præiudicium tertij. de quo vide gl. &. D.
Anto. in. c. gaudemus. de diuor. Ita conſului anno
præterito. & faciunt quæ dixi in. c. qualiter. 2. vel in
c. de his. ſ. de accuſationibus. in. 4. membro, illius
glo. magnæ. diſtinctionis, quam ibi feci. Sed opponi
tur contra tex. ibi dum dicit, ad ingenuitatem. quia
5 †ingenuus dicitur ille, qui ſtatim, vt natus eſt; liber
eſt, nec aliquo tempore fuit in ſeruitute. Qui verò
6 †ad libertatem per manumiſſionem peruenit, liber
tus propriè appellatur, vt Inſt. de ing. manumiſ. in
princ. & Inſt. de liber. in princip. & in. c. 1. de purg.
can. Sol. dic, quod hic non ſumitur ingenuus ꝓpriè,
ſed largo modo. quaſi velit tex. quòd quemadmodũ
ab ingenuo non debetur ius patronatus; ita nec a ſer
uo reducto ad ingenuitatem. de quo in tex. is qui re-
demit non habet ius patronatus; nec operas vel obſe
quia ab eo exigere poteſt. & ſic dicitur quodammo-
do ingenuus. ¶ Gloſſa prima format duas. q. In ead.
gloſſ. ibi, nullus. dic, not. ex hac glo. & ex iuribus in
7 ea allegat. quod† Chriſtianus non ſolum prohibetur
ſeruire Iudæo; ſed etiam prohibetur cum eo habita
re. quoniam malorum conſortia ſæpe etiam bonos
corrumpunt, vt. d. c. ſępe alleg. in glo. de quo dixi ti-
bi latiſſimè in. c. nulli, in. 1. not. & in. c. repellantur
in. fin. glo. 1. vbi vide circa materiam conuerſatio-
nis malorum aureas auctoritates. ſ. de accuſ. Et ex
8 prædictis infertur ſecundum. D. m. quod a Iudæis†
non poteſt recipi medicina, nec cum eis in balneo
motari, per tex. in. c. nullus. alleg. in gl. Secundo ego
9 infero quod Iudæus† non poteſt eligi in medicum;
cum ab eo, vt dictum eſt, nõ poſſit recipi medicina,
10 quod verum† dicunt Archid. & Vgu. commentato-
res decreti, ceſſante neceſſitate, quia propter neceſſi
tatem ſunt multa licita, quæ aliàs non licerent, vt. l.
2. C. de patri. qui filios deſtrax. &. l. ſcientiam. §. qui
cum aliter. ff. ad leg. Aquil. & ideò anno præterito
conſului quod vbi eſſent tanta aeris intemperies q̃d
non poſſet reperiri medicus Chriſtianus, vt Orbitel
li, Thalamoni, Groſſeti, & ſimili. quod tunc liceret
habere medicum Iudæum. facit. c. & temporis quali
tas. 12. q. 1. c. ead. cau. quæſt. 8. ſi quis. 13. quæſt. 2. c.
vbicunq;. 7. q. 1. c. temporis. de eccl. edifi. c. ad audiẽ
tiam. & ita eſt limitanda prima illatio domini mei.
3. Infert etiam D. m. ex prædictis deciſionem quæſt.
Azou. de qua dicit ſe pluries fuiſſe interrogatum, vi-
11 delicet, † vtrum medico iudæo ſit permiſſus introit⁹
ſcholatium Chriſtianorum cauſa addiſcendi. & di-
cit ſe reſpondiſſe per iura ſuperius allegata ꝙ non,
ſaltem de rigore; quia ſi prohibetur cohabitatio &
conſortium generaliter, fortius debet prohiberi in-
greſſus ſcholarium; quia inter ſcholares, contrahitur
nedum conſortium, ſed etiam quædam intrinſeca
amicitia, & iuuenes habent annos etatis molles, & fa
ciliter poſſent ad ſententiam iudæorum ſubuerti ex
aſtucia iudæorum. Subdit tamen quòd aliud ſerua-
tur de conſuetudine; & ſic de facto vidi obſeruari.
12 ſed an talis conſuetudo valeat, vide. Item † nec po-
teſt Iudæus doctorari; quia doctoratus eſt dignitas,
vt dixi. ſ. ti. 1. c. quanto. & Iudæus non poteſt habe-
re dignitatem, vt. l. fi. C. de iudæis. &. c. cum ſit. ꝟ. eo.
Et ſic ſequitur quòd non poteſt doctorari. hoc etiã
expreſsè tenet Bar. in. d. l. fi. in glo. 2. quæ ſentit con-
trarium de. c. fi. ꝟ. eo. & illud ſol. per diſtinctionẽ. In
eadem gl. in. fi. diſtinguè quòd aut iſte ſeruus eſt ver
naculus. i. natus ex ancilla iudæi, aut eſt ſeruus em-
13 ptus. primo caſu † ſi Chriſtianus effici deſiderat ſta-
tim rapitur ad libertatem nullo prętio dato, vt. l.
Deo nobis. C. de epi. & cle. Secundo caſu ſubdiſtin-
gue, quòd aut erat Chriſtianus tempore emptionis,
14 & eſt ſtatim liber; quia iudeo prohibetur† commer
cium Chriſtiani. 54. diſt. c. mancipia. Aut non erat
Chriſtianus; & tunc dic quòd aut fuit emptus a Iu-
dæo, vt ſibi ſeruiret. & ſtatim cum efficitur Chriſtia-
nus eripitur ad libertatem, nullo dato pretio, vt. c.
fraternitatem. 54. diſt. Aut fuit emptus cauſa merci-
monij; & tunc aut non fuit expoſitus venalis intra
tres menſes. & habet locum. text. noſter, vt ſcilicet,
redimatur pro. 12. ſolidis. & vide de prędictis glo. in
c. gene-

c.generalis.§.hoc autem.54.dist.¶ Glo. io ver. ser-
uitium.in prin.limitat tex. nostrum. & limitationẽ
ꝓbat per simile.deinde pooit tres.qq. & eas sol.pri-
ma est ibi,vel si non potest.secunda ibi,plures.tertia
ibi,quid si nollus.In eadem ibi.§. dominus. dic, vult
15 ergo glo.quòd sicut seruos† datus pro noxa eripitur
in libertatem auxilio prætoris, si nouo domino præ
tium attulerit, vt.d.§. dominus. ita & iste seruus re-
demptus seruitij causa eripitur ad libertatem dato
prætio emptori,& fortius dicendum est in casu no-
stro, cum concurrat fauor fidei Christianæ. Facit
quod no.in.d.l.fi.C.de capti.& sic no.ex hac glo.bo
num arg.a simili.In eadem glo.ibi,locus erit gratifi-
catiooi.dic secundum Inan.Andr.post Goffr.quem
16 sequuntur Doct.quòd episcopus† debet eligere ma
gis idoneum.arg c. cum autem. de iure patro. &.l.si
plures.ff.de accu.Facit.c.si duobus.de rescript.in.6.
17 vnde semper† est eligendus qui meliorem affert con
ditionem.Ex quibus sequitur quòd si quis vult eme-
re vt perducat ad libertatem, & alius vt in seruitio
retineat, eligendus est primus,libertatis fauore. Fa
cit dictum.c.si duobus. omnibus verò partibus exi-
stentibus,locus erit gratificationi,vt in glo.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus Christianum in seruũ habere non potest, secus in ascriptitium,vel originarium & quos nu.5.*
3 *Serui ascriptitij dicuntur quia ascripti glebę scilicet posses sioni. & cum ipsa tranferuntur. Quomodo constituantur.nu. 4.*
6 *Serui. Ascriptitij sunt liberi, & si teneantur erga dominum ad quædam seruitia, quæ in iurè expreßè reperiuntur.aut consuetudine aut præscriptione.*
7 *Seruus Iudæus non potest ascriptitijs plus oneris imponere; à iure sit sibi permissum.*
8 *Domini non poßunt exigere talias,a suis subditis.*
9 *Seruis Ascriptitijs Christianus an aliqd de nouo imponere possit nu. 15. vbi & an ex pacto vel ex dominatione.*
10 *Iudæus abutens vel ratione loci,vel seruitij seruis et ascriptitijs,& ordinarijs perdit ius quod in ipsis habet.*
11 *Pedagium translatum de loco ad locum perditur à domino id potente imponere siue exigere.*
12 *Serui Ascriptitij & originarij possunt testari inter suos.*
13 *Præscriptio non procedit contra libertatem.*
14 *Præscribuntur iura colonaria.*
16 *Aequitas,& rigor concurrentes, quis eorũ præferatur.*

1 MULTORUM. Iudæus† Christia
num io seruũ ha-
bere non potest,
in ascriptitium verò, vel originarium habere non
prohibetur.h.d.Diuiditur in duas partes princ.sicut
duo sunt dicta.secunda ibi si verò, quæ secunda sub-
diuiditur quia.Primo ponit decisum dictum.secun-
do illud limitat secunda ibi,quòd si quisquam. No.
2 primo,quòd† licet Iudæus nõ possit habere seruum
Christianum;tamen potest habere Christianũ seruũ
3 ascriptitiom vel originariuoi.Ascriptitij serui † di-
cuntur;quia ascripti sunt glebæ.hoc est, solo vel pos
sessioni,& cum ipsa possessione transferuntur, nec
4 possunt ab ea recedere eã deserẽdo, & sunt ascripti-
tij duplici modo, vno modo si fuerũt in possessione
per.30.annos.& sic tale ius quæritur præscriptione,
vt.l.cum satis.C.de agri.& censi.lib.11. Alio modo
fiunt per duplicem confessionem, de qua scriptura
appareat,si se ascriptitios confitentur, vt. l.cum sci-
mus. C.de agric.& censi.Originarij verò sunt qui na
ti sunt ex ascriptitijs.& isti pariter nõ possunt a pos-
sessione discedere, nec possunt vendi sine possessio-
ne.& de his traditur plenè io.d.tit.C.de agri.& cẽsi;
& per Host.io summa. in titu. de natis lib. vent.§.&
in quibus. ver. sic fecimus. vbi connumerat plures
alias similes species de quibus etiam in glo.1.in rub.
C.de agric.& cens.&.l.54.dist in.generalis.& ibi per
gl.Aduertendum tamen est circa prædictum nota-
5 bile;quia ego illud intelligo & tex. † nostrum respe
ctu ascriptitiorum, & originariorum, qui tempore
huius constitutionis erant ascripti solo Iudæorum;
non tamen arbitror quòd aliquo modo ipsi Iudæi,
tales ascriptitios, vel originarios ex nouis ascripti-
tijs possint de nouo acquirere.Hæc probantur,iudi
cio meo,per tex.dum dicit,in possessionibus eorum
sunt,& ibi dum text.dicit,terris eorum diutius adhe
serunt.& ibi,dum dicit,debentes. & ibi, dum dicit,
maneant,& ibi,dum dicit, consuetas pensiones &c.
quæ omnia verba tendunt ad ius quęsitum ipsis Iu-
dæis,quasi velit Greg.quòd de nouo non possit peti.
Facit qnod traditur in. l. cum prætor. io princip.ff.
de iudi.&.c.nonne. de præsumpt. Item hoc persua-
det odium Iudæorum nè ius de nouo super Christia
nis acquirant. & probatur in. c. seq. Secundo not.
6 quòd† tales ascriptitij sunt liber; licet teneantur do.
minis possessionum ad quædam seruitia;non tamen
tenentur vltra ea, quæ a iure disposita inueniuntur.
vel quæ per consuetudinem,vel præscriptionem præ
7 stare consueuerunt.¶ Tertio no.quòd Iudæus† non
potest ipsis ascriptitijs vel originarjs plus oneris im
ponere quam vt statim dixi in præcedenti not.Et sic
inducitur iste tex.secundum Ioan.Andr.contra do-
8 minos† qui exigunt tallias a subditis,cum a talibus
originarijs nihil exigi possit,prætterquam in supradi
ctis casibus.Sed dicit Ioan.And. hic quòd posset at-
9 tentari quòd Christianus possit† ascriptitio aliquid
de nouo imponere.ad text.nostrum posset respon-
deri quòd speciale sit in Iudæis io eorum odium. Vl
10 timo not.quòd Iudæus† propter indebitam transla-
tionem ascriptitij vel originarij ad alium locũ, vel
obsequium, amittit ius quod habet in ipsis. ex quo
11 dicit Ioan.And.esse bonum arg.quòd† si quis trans-
fert pedagium de loco ad locum; amittit ius peda-
gij.& de his pedagijs remittit ad summam Host. in
tit.de censi §.ex quibus causis.In.fi.glo.1.dic,& pro
batur.C.de epi.& cle.l.Deo nobis.&.C.ne Christia
num man.l.vnica.¶ Glo.2.colligit not.ex tex.dein-
de infert & illationem limitat, & limitationi opp,
& sol.In eadem ibi,liberos est & ibi, non repellun-
tur a legitimis actibus.dic,& ex hoc patet.quòd te-
stari possunt. de quo tamen remittit se Ioan. Andr,
hic ad not.per Specu.in tit.de instru.edi.§.compen-
12 diosè.circa princ.& conclusio est† quòd testari pos-
sunt;sed inter suos. & idem tenet. Aduert. in.l.cum
satis.C.de agric.& censit in glo. super verb. mandat
lib.11.

lib. 11. In eadem ibi, argu. contra. dic, quòd promoueri possint ab ordines. In eadem ibi, si seruus. dic. 2. in. fi. vel secundum aliquos non tenet talis promotio, vt ibi not. & ea. distin. c. quicũque. ¶ Gl. in ver. diutius. primo colligit arg. ex text. deinde arguit in contrarium, & remittit; pro solu. deinde infert ex prædictis, & ad illationem op. & non solu. In eadem ibi, nullus episcopus. 2. in fi. In eadem glo. in fin. dic illa. l. fin. loquitur propriè de libertate, contra quam
13 non † præscribitur tempore; tex. verò noster, & similia iura loquuntur in iure colonario, quod tempore
14 queri, † aut præscribi potest; quoniam tales coloni ascriptitij seu originarij non amittunt libertatem, imo retinẽt vt dictum est. & ideò in his facilius procedit præscriptio. ¶ Glo. in ver. sibi imputet. est expositiua, ponens intellectum tex. nostri, & ipsum intellectum probat per similes. In eadem ibi, liberi hominis. dic, hoc est, Christiani. In eadem ibi, si quis
15 prædium. dic, quòd etiam ex pacto dominus † donans, vel vendens prædium, non potest illius originarium, vel ascriptitium ad alium locum tranferre eo inuito. In eadem ibi, vel integrandi sunt. dic, hoc est reducendi ad pristinam libertatem. ¶ Glo. in ver. se ueritate colligit arg. In eadem ibi, seruandus est. dic, idem probatur in. l. prospexit. ff. qui. & a qui. In eadem in. fi. dic, quasi velit dicere glo. quòd nisi esset odium Iudeorum, esset seruanda æquitas potius, quã
16 rigor; sed vtrum, sit verum, quòd quando † concurrunt æquitas, & rigor, æquitas præferatur, vel ecõtra dic, vt plenissimè dixi in clemen. 1. de iudi. vbi tradidi, quid sit rigor, & quid æquitas, & quot eorum species. ¶ Glo. fi. ponit principaliter ad text. nostrũ duos intellectus, approbat tamen primum, quem dupliciter declarat. In eadem ibi, ipso facto. dic, quasi velit glo. quòd non est opus sententia; intellige tamẽ nisi declaratoria. In eadem ibi, hic aufertur. dic, quasi velit dicere glo. quòd est opus sententia. & hoc videtur verius, per ea quæ not. in. l. iubemus. §. sanè. C. de sac. sanc. eccle.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi synagogas nouas erigere probibentur.*
2 *Synagogæ interpretatio.*
3 *Ecclesia quid.*
4 *Grex vnde, & in quo ab armento differat.*
5 *Gregarius miles quis. item egregius.*
6 *Dispositio acquirere de nouo vetans, partorum retentionem, non vetat.*

1 Iudæi. Iudæi antiquas synagogas restituere possunt; sed † nouas erigere prohibentur. h. d. in tex. ibi, de ciuitate. dic secundum Ioan. And. de ciuitate, scilicet, Ianuensi. nam sic erat in antiqua, & sic sub isto infra continetur, quòd isti Iudæi Ianuenses fuerunt con questi Papæ, quòd non permittebantur stare in anti quis synagogis. ¶ Noto primo summarium, circa
2 quod aduerte quòd † sinagoga græcè, latinè interpretatur congregatio; quia Iudæi in ipsis congregabã-
3 tur. sed nos dicimus ecclesiam, † quæ latinè idem est, quòd conuocatio, & per consequens apparet, quòd vocabulum nostrum est proprius vocabulum, quam sit suum; quia etiam pecora, & cætera animalia dicuntur congregari. vnde grex a gregando dicitur, vt traditur in cle. 1. de deci. & Inst. de leg. §. est enim. &
4 hoc largo sumpto vocabulo; † strictè enim grex dici tur pecudum. armentum verò bouium, & equorum, l. 1. §. per hanc. ff. de tei vendi. & hinc est, quòd dicit
5 † gregari⁹ miles quasi de grege. Egregius verò quasi extra, & ꝙ cæteris fulgeat virtutibus. & de ecclesia, & synagoga vide Atch. de conse. dist. 1. c. ecclesia. Vlti
6 mo not. quòd † depositio vetans aliquid acquirere de nouo, non propterea intelligitur vetare retinere iam parta; de hoc. ꝭ. eod. consuluit. In. fi. gl. fi. dic, facit tex. 18. q. 2. in. c. cellulas. &. c. de monachis. siue monachis.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Parasceue quid, & quare dies passionis Christi, sic vocetur.*

Quia. In die veneris sancta non licet Iudæis tenere hostia, vel fenestras aptas. h. d. & dicitur illa die Parasceue, quæ secundum Ioan. And. est sexta feria septimanæ sanctæ, quæ ideo sic appellatur; quia Iudæi ea die parabant cibaria pro die sabbati necessaria. vnde dicitur quasi præparatio ciborum.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Iudæorum in domibus, vel Sarracenorum inseruientes ex communicantur.*
Iudæos baptizatos suis bonis spoliare permittẽtes, etiã si Principes seculares, excommunicantur.
2 *Christianus nullo modo, nec quouis quæsito colore possunt habitare, vel moram trahere cũ Iudeis, et Sarracenis.*
3 *Iudeis cum habitantes, vel moram trahentes, an excommunicati sint ipso iure an magis sententia requiratur.*
4 *Ipso iure non importatur per verbum futuri temporis, quod requirit sententiam. 5. limit. nu. 6. & nu. 10.*
6 *Ipso iure, importatur per verbum præteriti temporis, per aduerbium penitus nu. 6. per mox. 7. per ipso iure, & facto. nu. 8. per omnibus modis, nu. 9. per futurum si sit duplicatum nu. 19. Idem si appareret per verba sequentia. nu. 12.*
11 *Ordo iudiciarius non est necessarius in sententijs ipso iure peruenientibus.*
13 *Ipso iure & si quis sit condemnatus, attamen requiretur sententia declaratoria fuisse commissum, quod lex punit ipso iure.*
14 *Ipso iure condemnatus; absq; quòd declaretur delictum propter quod commisserit, non facit fructus suos medij temporis.*
15 *Conditionis melioris esse non debet infidelis, quam conuersus ad fidem.*
16 *Iudæorum bona licitè acquisita, per se Christianum facientem non dimittuntur.*

17 Ba-

17 *Baptiſmus non præiudicat tertio vel Reip.*
18 *Iudæi conuerſi ad fidem non perdunt agnationem,& habent ſucceſſionem paſſiuam ex teſtamẽto et ab inteſtato.*
19 *Iudæi quibus in caſibus ab eccleſia coerceantur.*
20 *Exempla non reſtringunt regulam.*

1 Iudæi. †Excommunicari debent, qui in
domo iudæorum ſeruiunt Iudæis,
vel Sarracenis,etiã ſeculares prin-
cipes,qui Iudæos baptizatos bonis ſuis ſpoliari per-
mittunt.& eſt hæc ſecunda pars.c.Iudæis.ſ. de teſti.
Diuiditur in duas partes ſicut duo ſunt dicta. ſecun-
da ibi,ſi qui præterea. ¶ Noto primo quòd † Chri-
2 ſtiani nullo modo, nec quouis quæſito colore, poſ-
ſunt habitare,vel moram trahere cum Iudæis vel Sar
racenis,vt.ſ.dictum eſt in.c.1.&.j.dicetur in.c.ad
ad hoc.Secundo not.ibi,excommunicetur,quòd ta-
les† habitãtes cum Iudæis,vel Sarracenis debent ex-
3 communicari,& ſic ſequitur quòd non ſunt excom-
municati† ipſo iure ſed neceſſaria ſit ſententia, cum
4 tex.loquitur per verbum† futuri temporis, ſecundũ
5 quòd traditur in c.ſi diligenti.de fo.compe.&.l. iu-
bemus.§.ſanè.C.de ſacroſanct.eccl.&.l.in crimina-
li.C.de iuriſd.omn.iud cum ſimil & auth.habita.C.
6 ne fil.pro patr.ſecus† ſi loqueretur per verbum præ
teriti temporis,videlicet,excommunicati ſint, quia
tunc non eſſet neceſſaria ſententia, vt in.d. iuribus.
Aduerte tamen; quia licet lex loquatur per verbum
futuri temporis; tamen eſt latæ ſententiæ; quando
promulgatur adiuncto verbo,penitus, vel omninò.
verbi gratia,careat penitus impetratis, vt dicit Do,
Anto.in.d.c. ſi diligenti,per.l.& ſi legibus. C. ſi con
tra ius vel vti.publi. & idem dic,ſi adiungitur verbũ
7 †mox, vel ſtatim, vt Barto.in.l ſi quis maior. C. de
tranſactio. & per eum in.l. iubemus.§. œconomus.
C.de ſacroſanct.eccle. & vide bonum tex.cum gl.in
authen.de inceſtis nupt.§.1.coll.2. Et idem ſi lex di
8 ceret† ipſo iure excommunicetur, vel ipſo facto, vt
9 dictis iuribus. Et idem ſi diceret omnibus† modis;
quia hæc verba idem importãt, quòd importat ipſo
iure.gloſſ eſt ſing.in authen. vt defunct.non iniur.§.
ſancimus.in verbo,modis omnibus & in authen. de
inceſt. nupt. in princ. vel ſi futurum ſit duplicatum
10 †vt caſſetur,& annulletur;quia intelligitur, ipſo iu-
11 re,nec eſt neceſſarius† ordo iudiciarius. notat Bald.
de pace Conſtan.ſuper verbo priuilegia.Item etiam
12 ſi appareret† per verba ſequentia,quòd legiſlator ſic
voluerit, vt ſingulariter not. in.c.ſi.§.pars verò. de
officio deleg. lib.6. & in.c. quiſquis.de elect. Nota
13 tamen circa prædicta,quòd licet canon,vel lex † lo-
quatur per verbum præſentis temporis,& ſit latæ ſen
tentiæ; tamen eſt neceſſaria ſententia declaratoria
illum ſic feciſſe. vnde ſi lex imponit pœnã priuatiuã
bonorum ipſo iure,non auferuntur bona ſtatim;niſi
præcedente declaratoria ſententia delicti.Eſt tamen
14 vtile,quòd conſtitutio imponat pœnam ipſo iure†
quia interim delinquens non faciet fructus ſuos, vt
c.cum ſecundum. de hæret. & in authen. de inceſtis
nuptijs.in princ. & in auth. de rapt. mulie.circa fin.
col.9.& prædicta perpetuò not.vt vtilia.Tertio not.
15 quòd† non debet eſſe melioris cõditionis infidelis,
quam conuerſus ad fidem. Quarto not.quòd Iudæi
16 qui conuertuntur ad fidem non† coguntur dimitte-
re bona ſua licitè acquiſita.Licet hæc ſit vulgaris opi
nio vulgi quòd Iudæi non poſſint baptizari niſi di-
mittant bona ſua,valuit tamen fortè dicta opin.vul-
garis ſecundum Doct. quia bona iudæorum vt pluri
mum ſunt illicitè acquiſita, cum vt plurimum vſuris
operam dent,vnde cauſa regulę ſit quòd non dimit-
titur peccatum niſi reſtituatur ablatum. c.cum tu.
j.de vſur. & regul. peccatum. j.de regul. iur.lib.6.
quia per baptiſmum ſolum excuſantur a peccato.
non tamen excuſantur quominus teneantur reſtitue
17 re;quia† baptiſmus non præiudicat tertio, vel Reip.
vt dixi in.c.1.ſ.eo.quare limit.hunc text.ſecundum
Docto. quòd poſſunt retinere bona ſcilicet licitæ
acquiſita ſecus ſi eſſent illicitè acquiſita.Vltimo no.
18 quod† Iudæi per conuerſionem non perdunt agna-
tionem,habent igitur ſuceſſionem paſſiuam tam ex
teſtamento, quam ab inteſtato conſanguineorum
ſuorum.& ratio eſt;quia vt dicitur in tex. non debet
eſſe melioris conditionis &c.Glo.1. colligit ex tex.
& ſentit contrarium,& ſoluit.Glo.2.oppo. in prin-
19 pio.& ſoluit ponẽdo 9.caſus, aut.10.† in quibus ec-
cleſia coercet Iudæos.In fi.dic,idem etiam in omni-
bus ſimilibus caſibus; quia iſti cauſa exempli ponun
20 tur.& quæ cauſa† exempli ponuntur,non reſtringũt
regulam, vt.c.1.ne cle.vel mona.&.l. damni. ff.de
dã.infecto.&.l.1.§ quòd vulgò.ff.quod vi aut clam.
vide latius per Inno.quam iuriſdictionem habeat ec
cleſia contra infideles,in.c.quòd ſuper his.ſ. de vo-
to.in glo.fin.in princ. quæ arguit ex tex.deinde ſen-
tit cõtrarium,& ſol. dupliciter.In fine gl.dic,de hac
materia, vt D.m.in.c.licet ex ſuſcepto.ſ.de ſo.cõp.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Sarracenis Chriſtiani deferentes merces probibitas vel in ipſorum nauibus nauigantes excõmunicato ſunt, bonis priuantur & eos capientium efficiuntur ſerui.*
2 *Auaritiæ crimen,& mala remiſſiuè.*
3 *Auxiliantes, & delinquentes pari puniuntur pœna.*
4 *Sarracenis deferentes arma,ferrum,lignamina puniūtur triplici pœna de iure canonico de iure ciuili capite feriuntur,& bona eorum confiſcantur.*
5 *Papa in omnes laicos ratione delicti concernentis totam Chriſtianitatem,& fidei decorem habet iuriſdictionem.*
6 *Seruus & ſi Chriſtianus quis tamen effici poteſt nu. 8.*
7 *Eccleſia poteſt imponere pœnam ſeruitutis.*
8 *Chriſtianus ſanus mendicans, ſeruus effici poteſt.*
9 *Manumitti an poſſint incidentes in ſeruitutem propter delictum.*
10 *Differentia eſt inter poteſtatem manumittendi ex parte eius qui manumittit, & proclamantem ad libertatẽ.*
11 *Aſportantes ſerui probibita ad Sarracenos ſi capiatur a pluribus an omnes efficiantur domini ipſius capti, vel magis captus vnius eorum efficiatur ſeruus.*
12 *Sarracenis aſportans probibita an necne debeat habere animum nocendi Chriſtianis.*
13 *Sarracenos docentes conſtruere naues,eadem pœna, qua & aſportantes probibita puniuntur.*
14 *Sarracenis ad Chriſtianos accedẽtibus,ſi quis vendiderit ad eos aſportari probibit tenetur eadem pœna, qua & aſportantes.*

15 Ex-

15 *Extenditur dispositio pœnalis ex eadem ratione publicæ vtilitatis vt ecclesiæ vel animæ.*
16 *Excommunicatus an iterũ excommunicetur nu. 23.*
17 *Mortuus non amplius potest interfici.*
18 *Infamis non potest amplius infamari.*
19 *Excommunicationis Iustæ triplex effectus.*
20 *Excommunicat non separat à Deo, sed a communione hominum nu. 21. donec fuerit absolutus. nu. 22.*
24 *Excommunicationes tot requirũt absolutiones quot sunt excommunicationes.*
25 *Bannitus pluribus bannis est pluribus absolutionibus liberandus.*
26 *Excommunicationis Iustæ effectus.*
Excommunicatus difficilius resurgit & gratiam Dei recipit; eius bona meritoria debiliora sunt. nu. 27. Angelus eius bonus sibi ad custodiam datus minus laborat in eum custodiendo. nu. 28. & ècontra malus nu. 29.
30 *Excommunicatio Iusta, & quo ad ecclesiam triomphantem operatur.*
32 *Excommunicationis Iniustæ effectus.*
33 *Excommunicationis nullæ notoriæ nullus est effectus.*

1 Ita quorundam. ¶ Christiani† deferen
tes merces prohibitas Sarracenis vel in ipsorum na-
uibus nauigãtes excõicati sunt, & bonis eorũ priuã-
di, & capientium serui efficiuntur sui. h. d. Diuiditur
quia primo ponit duplicem Christianorum exces-
sum. Vel tripliciter punit secunda ibi tales igitur. Et
in. fi. subijcit, certum mandatum ibi præcipimus
2 etiã &c. ¶ Primo not. quòd † crimen auaritiæ & cu
piditatis dicitur sæuum. Est enim auaritia quasi ra-
dix omnium malorum, & de pluribus malis ex auari
tia prouenientibus. Vide D. m. in. c. relatum & ple-
nius in. c. auaritiæ. ⁊. de præbẽ. ¶ Secundo not. quòd
3 † præstantes auxilium ad delinquendum pari pœna
puniuntur cum delinquentibus de quo latius in. c. 1.
de offi. dele. & in cle. 1. de pœn. per Inno. in. c. sicut
dignum. de homicid. & l. is qui opem. ff. de furt.
4 ¶ Tertio not. quòd † deferentes arma, ferrum, vel li-
gnamina Sarracenis puniuntur triplici pœna, primo
excommunicati sunt ipso facto, secundo quia de-
bent priuari omnibus bonis, quia serui capientium
efficiuntur, & hæc pœna procedit de iure canonico.
De iure aũt ciuili capite puniũtur, & eorũ bona con
fiscantur, vt. l. 2. C. quæ res export. non deb. de quo
hic tangit glo. 2. Et intelligo text. nostrum non so-
lum de Sarracenis; sed etiam de quibuscunq; infide-
5 libus. per tex. in. d. l. 2. ¶ Quarto no. quòd † ratione
delicti concernentis totam Christianitatem & fidei
decorem, Papa habet iurisdictionem in omnes lai-
cos. ad idem text. no. in. c. pro humani de homicid.
6 lib. 6. ¶ Vltimo not. quòd licet quis sit † ingenuus
& Christianus tamen potest redigi in seruitutem, p-
pter delictum, situm etiam de iure canonico. Et sic
7 not. quòd † ecclesia potest imponere pœnam serui-
8 tutis. Vide etiam casum singularem in quo quis † re-
digitur in colonariam seruitutem in. l. vnica. C. de
mendican. vall. li. 11. videlicet quando quis esset va-
lidus, & sanus, & mendicaret; quia si ingenuus hoc
detegit, acquirit ius colonatus in illo. quod est no-
tandum contra istos garofones, & ribaldos. Sed quæ
9 ro, an isti † qui incidunt in seruitutem propter deli-
ctum, de quo in tex. possint manumitti. Ioan. Andr.
hic dicit, quòd non. allegat. l. 2. C. qui ad liber. pro-
cla. non licet. & hoc sequitur Doct. Tu aduerte quia
illa. l. non probat; loquitur enim de prohibitio pro-
clamante in libertatem. Sed longa est differentia
10 † inter potestatem manumittendi, ex parte eius qui
manumittitur, & proclamante in libertatem vt pa-
tet ex rubr. Qui manumittit poss. C. & in rubr. C. qui
ad libert. proclam. non lit. Vnde dicerem quòd isti
tales non possunt proclamare in libertatem arg. d. l.
2. sed quòd bene possent manumitti, cum hoc non
reperiatur prohibitum; posset tamen fortè attentari
quòd opi. Ioan. Andr. procedat quando aliquis frau
dulenter hunc peteret in seruitutem, ad hoc vt alius
non peteret, & vt statim manumitteretur; quia tunc
fortè non posset manumitti. Sed quæro quid si plu-
11 res † capiant istum delinquentem, an omnium seruus
efficietur, & videtur dicere quòd sit locus gratifica-
tioni. vel secundum quòd dixi in gloss. super verb.
seruitiũ in. c. 1. s̃. eod. Sed dic quòd omnium effici-
tur seruus, nec prohibetur quis esse plurium seruus,
vt. C. de seruo communi manu. per to. & ff. de stipul.
seruo. per to. In. fi. glo. 1. dic, expone secundum Ioã.
Andr. gloriantur. hoc est, gloriari deberent Chri-
stiano nomine: vel dic secundo, secũdum eum, quòd
respicit factum simile. ⁊. de exces. præla. c. quam sit
graue. vel posset tertio dici quòd isti solum nomine
gloriantur, & in effectu non sunt veri Christiani sed
ficti. effectu & re. ¶ Gloss. 2. in. prin. allegat dein-
de ponit qua pœna puniantur de iure ciuili. tertio
assignat rationem ad text. Vltimo ponit quid veniat
appellatione armorum. In eadem ibi, nam causatum
&c. dic sentit igitur hæc glo. quòd tex. noster habet
12 † locum etiam si Christiani defecerunt huiusmodi
merces prohibitas absq; intentione impugnando-
rum Christianorum; quia satis est quòd Christiani
ex hoc possint impugnari. & idem tenet hic Ioan.
Andr. Quidam tamen intelligunt contra vt litera Ia
cet & sic exigunt intentionem deferentium vt Chri
stiani ex hoc impugnentur sed prima opin. commu
niter tenetur. Est igitur exponendus tex. noster dum
dicit, ad impugnandos hostes Christianos. hoc est,
ex quibus Christiani possent impugnari. idem & te
13 net Ioan. And. quòd eadem pœna † puniantur, qui
docent Sarracenos construere naues, seu fabricare,
cum tale artificium non habeant, nec sciant, per. l. fi.
C. de pe. & bene. Ex prædictis. Ego infero quòd ea-
14 dem pœna † teneantur qui ipsis Saracenis ad Chri-
stianos venientibus arma, vel aliàs merces prohibi-
tas venderent, ar. l. 2. C. quæ res export. non pos. In
contrarium tamen facit; quia cum hæc constitutio
sit penalis, non videtur ad casum non expressum, ex-
tendenda; vt in regula, in pœnis. de re. iur. li. 6. cum
ergo text. loquatur de potestatibus se non extenden
tibus ad hunc casum, potes dicere quòd communis
fauor fidei Christianæ & communis fauor totius
Christianitatis facit vt debeat fieri extẽsio. arg. not.
per Ioan. Andr. in. c. pro humani. de homici. lib. 6.
&. c. pe. qui fi. sint legi. glo. & Bar. in auth. sacramenta
puberum. C. si aduersus ven. traditur in. c. sciant cun-
cti. de elec. lib. 6. In quibus dicitur quòd licet statu-
15 tum † sit penale, vel correctiuum; tamen si respicit
fauo-

fauorem ecclesiæ, vel animæ, extenditur ex identita te rationis; ergo idem dictum in casu meo propter rationis identitatem, quæ no. perpetuò. In fi. glo. dic de hoc etiam vide insti. de interdic. §. armorum. & insti. de pub. iud. §. item. l. Cornelia. per glo. in ver. arma. ne cle. ne in agro. de sta. reg. ¶ Glo. in ver. subministrant. colligit arg ex tex. In fi. dic de hac materia dicam plenè in. c. sicut dignum. &. c. ad audientiam. ȷ. de homic. licet hic aliqualiter examinet hũc art. Io. An. post Host. In gl. super ver. subiectis in fin. dic hæc glo. & tex faciunt pro his, quæ dixi in. c. præced. in secundo notab. In fi. glo. in ver. priuatione. dic, vt dixi in. 4. notab. ¶ Gloss. pe. est clara. dic, vt in
16 ea. ¶ Gloss. fi. not excommunicatum posse † excommunicari. & allegat concord. deinde tripliciter op. & sol. ponendo duas opi. & approbat secundam. In
17 eadem ibi, omnis Christianus. dic, & similiter † qui mortuus est, non potest amplius interfici. sed excommunicatio. seu anathema est æternæ mortis damnatio; ergo excommunicatus non videtur posse ampli⁹
18 excommunicari; sicut & infamis † non potest amplius infamari; vt. ff. de iniur. l. item apud Labeonē. § ait prætor. &. C. ad. l. Iul. &. C. vt intra cert. temp. cri. quest. ter. l. 2. & ibi gloss. In eadem ibi, & quidam dicunt. dic videlicet, Tancr. Goffr. Phil. sed Host. vt dicit hic & sequitur Ioã. And. & * cõmuniter Doct.

Cõis opi.

19 dicunt quòd † triplex est effectus iustæ excommunicationis specialiter, & nominatim prolatæ, quãtum ad denuntiationem excommunicationis. Primus quod ecclesia declarat, licet occultum fuisse a Deo
20 separatum propter peccatum. non † enim excommunicatio separat a Deo, sed propriè pecatum. vnde. Isaiæ cap. 59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum. & peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis, ne exaudiret. nec potest a Deo separari, nisi velit. 11. q. 3. c. illud. facit. c. cum æterni.
21 de re iud. lib. 6. Secundus effectus est quia separat † excommunicatum a communione bonorum fidelium, per iura allegata in gloss. & quo ad istos duos effectus secunda excommunicatio nihil operatur. & sic quo ad hoc excommunicatus amplius non excommunicatur. & ita possunt intelligi iura & rationes glo. pro contrarijs alleg. dixi. ȷ. de sen. excom. c. cum pro causa. 11. prin. artic. Tertius effectus est,
22 † vt excommunicatus excludatur, & exclusus teneatur a communione fidelium donec fuerit absolutus, vt. ȷ. de sent. excom. c. a nobis. &. c. nuper. & ad hunc
23 effectum excommunicatus † potest iterum excommunicari; quia secunda excommunicatio operatur hunc effectum, scilicet; quia declarat eum & magis proiectum a Deo ex nouo delicto, & quòd non debet secum amplius communicare, nisi obtineat secundam absolutionem secundæ excommunicationis. & ideò dicere est de tertia, quarta, & quinta, & & vlteriori excommunicatione; quia tot requiruntur absolutiones †
24 quot sunt excommunicationes; vt patet ex prædictis. & idem tenet Bart. in. l. de pupillo. §. si pluribus. ff. de noui op. nun. & Bald. in. l. libertam. C. de nup. Sicut dicimus in simili quòd ban
25 nitus † pluribus bannimentis, pluribus indiget abso
26 lutionibus, vt in. d. iuribus. Sunt etiam effectus † iustæ excommunicationis, secundum Host. quia, secũdum eam, firmiter tenendum est qui excommunicatus difficilius resurgit & gratiam Dei recipit, quam alius peccator non excommunicatus, & quòd ora-
27 tiones † & cetera eius bona meritoria debiliora sunt quam in alio. de quo remittit se ad tradita per eum in sum. de pœnit. §. an ficté. Et & est effectus quòd
28 Angelus † bonus datus sibi ad custodiam minus laborat in bene custodiendo. & Angelus malus plus
29 in eo potest. vnde, sm sanctos viros, sicut rusticus † vtitur asino, & iumēto, ita diabolus excõicato. & sic patet, secundum. D. m. quòd etiam quo ad ecclesiam
30 triumphantem aliquid operatur † excommunicatio lata per prælatum. sic dicit limitandum glo. 24. q. 1. c. quocunq;. quæ vult quòd prælatus excommunicando, nullam, quo ad ecclesiam triumphantem po
31 testatem exercet. Prædicta autem procedunt † in ex-
32 cõicatione iusta. Excommunicationis etiã † iniustæ vnicus est effectus, scilicet vt talis, tanquam a Deo separatus, euitetur donec per iudicē suum decernatur excommunicatus iniustè. & sic istius iniustæ excommunicationis, etiam multiplicatæ non est nisi vnus effectus. Vbi autem certum est quòd sententia
33 † excommunicationis sit nulla, nullus est etiam eius effectus. vt. ȷ. de excess. præla. c. cum à quorundam. &. c. cum contingat. de offi. deleg. &. c. solet. de sent. excom. lib. 6.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi synagogas reparare veteres non autem de nouo construere possunt. Quid si penitus destructa nu. 9.*
2 *Construere et si quid de nouo prohibeatur, non tamē reparare. Quid tamen sit reparare nu. 4.*
3 *Statutum prohibens ædificare castra, non prohibet edificata diruta resarcire.*
4 *Reparare dicitur, qui nō immutat formam pristinam rei.*
5 *Forma mutata noua etiam alia, non antiqua & eadem dicitur.*
6 *Sanguinem, et si non liceat edere diebus, Ieiuneorum attamen licet oua & lac & si sint ex sanguine.*
7 *Nouum est id, cui quid additur qua forma antiqua immutatur.*
8 *Iudæi ab ecclesia permittuntur.*
10 *Extinctum non amplius reuiuiscit.*
11 *Imperatores Constantinus. Iulianus.*
13 *Aedificans. Reædificans non impeditur pro non opere nunciat.*

1 Consuluit. Iudæi † veteres synagogas reparare possunt; nouas verò construere prohibetur. h. d. Duæ sunt partes. secũda ibi,
2 verum. Noto primo quòd † licet prohibeatur constructio alicuius ędificij, non tamen intelligitur prohibita antiqui ędificij reparatio quod facit ad statu-
3 tuta † disponentia quod licet alicui priuato sit prohibitum castella edificare de nouo, non per hoc intelligitur prohibita reparatio iam constructorum. Facit. l. 1. §. si quis ędificium. ff. de no. op. nun. Aduerte tamen quia non debet ita reparare, vt reparatio
4 † tribuat nouam formam; quoniam vbicunq; mu-
5 taretur pristina † forma; videtur nouum ędificium; & sic

&sic cadat prohibitio noni ędificij,vt ꝓbat tex. nr.
facit quod in simili not.glo.33.q.2.c.admonere. &
82.di.c.ꝓposuisti.in quibus dicitur ꝙ & si nō licitū
6 est comedere† sanguinem illis diebus quibus licitū
est comedere oua, & lac, quamuis liceat comedere
oua,& lac, & si ex sanguine sint; nam licet tunc, & si
non liceat vti carnibus tñ quasi mutata forma san-
guinis in oua, & lac, videatur mutata substantiā rei,
& consequenter lacte, & ouis sine peccato,tunc tem
poris vescatur.facit.s̄.de testi.c.cum causam.in glo.
magna.&.ff.ad exiben.l.Iulianus §. sed & si quis. &
ita ego intelligo qđ not.gl.in.l.ius ciuile.ff.de iusti.
& iur.& consuluit do.Ant.consil. 68.in quibus tra-
7 ditur † qđ nouum fieri dicitur, quotienscunq; ali-
quid additur ad antiquā materiā faciēdo transferri
in substantiā primi. Aduerte tñ, qa dicit hic Io.An.
ꝙ illud ꝙ dicit hic, ꝙ ēt antiquas synagogas non
possunt ꝑtiosiores facere,nō seruat de cōsuetudine.
8 Sed q̃rit hic Io. An.quare hoc† Iudæis ꝑmittat eccle
sia?Sol.dicit ipse,ſm Host.qa ecclesia ſperat illorum
cōuersionē.vnde,vt facilius ad hoc adducantur, hoc
eis permittit, & eos tollerat.45.di. c.qui sincera. &
super hoc consului pluries theologos, qui mihi re-
sponderunt,ꝙ hac de causa tolleratur, quia sunt me
moria maximi fundamenti fidei nostræ.qđ mihi pla
9 cet. Sed quæro † quid si synagoga sit penitus destru-
cta,vtrū liceat Iudæis eā reędificare? Sol.dic,ꝙ nō;
qa noua diceret,vt.l.inter stipulantē.§.sacram. ff.de
ver.ob.& hoc idem tenet gl.18.q.2.c.de monachis.
Guigliel.in cle.dudū. de testa. tex.no.in.l.qui res.§.
10 aream.ff.de sol.nā res † semel extincta naturaliter non
pōt reuiuiscere, vt ibi, ergo necesse est, vt dicamus
istā nouā synagogā;& ꝑ consequēs eā prohiberi ędi
ficari,facit, ꝙ in simili.not.gl.in.c.3.s̄.de iur.patro.
& sic tex.nr intelligēdus est qñ synagoga minat, vel
passa est ruinā in parte non aūt in totū. In gl.1.ibi,
subiecit.dic de facto. de iure enim hoc operata est
mors Iesu Christi,vt.j.eo.c.& si iudęos.in prin.secū
dum Phi.& Hosti. & sequitur Io. An.& Doct. vnde
Constanti.fuit solus executor.In eadem in fi. dic de
11 Cōstantino† tradit.26.dist.c.imperator.de Iuliano.
12 † 11.q.3.c.iulianus. in glo. 2.ibi nouum. dic, vnde
13 reficiens † non impeditur per no. ope.nun. vt.l.de
pupillo.§.si quis nuos. ff.de no. op.nū. in eadem in
fi.dic,probatur de his quæ si.à præla.c.cum aposto-
lica.&.s̄.de feu.c.2.& prædicta faciunt ad.q.an epi-
scopus possit restituere ꝑsbyterū à se remotū inuito
patrono,de quo vide in.c.quāuis.de rescrp.lib.6.

CAP. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Christiani non debent esse in familiari seruitio iudæorum. qualiter & quomodo.nu.2.& quare nu.5.*
3 *Simul stare,ac conuersari non debent disparis professionis studij, siue exercitij,& ratio.*
4 *Scholare iuristæ non debent conuersari cum laicis,vel medicis,& mechanicis,& quare.*
5 *Christiani,& quales cū Iudæis quē conuersari nō debeāt.*
6 *Christiani cum iudæis,an nec ne; & intra, & extra domum conuersari prohibeantur.nu.9.*
7 *Christiani non debent nutrire pueros Iudæorum in domo eorum, & quare.*
8 *Christiani possunt Iudæis auxiliari in ædificandis domibus fidendis vineis, & huiusmodi.*
10 *Iudæi nō dimittentes nutrices christianas suos filios lactantes in eorū domibus excōicantur. Qualiter nu. 11. Quid ex dispensatione.nu.13.*
12 *Alimenta non necare dicitur præstans.*

1 Ad hæc. Christiani † non debent esse
in familiari seruitio iudæo-
rū.h.d.Diuidit quia Primo
ꝓhibet.secūdo cām ꝓhibitionis ponit ibi, qm.No-
2 ta primo, ꝙ † Christiani nō debent seruire Iudæis,
contrahendo cū eis familiaritatē intrinsecā, aut as-
siduā conuersationē,vel morā,ꝙ qualiter intelligat,
3 tradit in gl.1. Secundo not. ꝙ † hi,qui sunt disparis
ꝓfessionis,studij,vel exercitij, nō debent simul co-
4 habitare,vel conuersari.ꝙ no.contra scholares † iu-
ristas, vel canonistas, qui societatē habent cū laicis,
vel medicis,& turpius si habent conuersationē cum
mechanicis assidue, & rō est; qa si conuersantes si-
mul sunt eiusdē ꝓfessionis, & exercitij,vnus ab alio
discere pōt, secus si disparis ꝓfessionis.Facit tex.in
5 cle.1.de elec. ¶ Tertio not.† cām ꝑꝑ quā christiani
ꝓhibent habere cōtinuā cōuersationē cū iudæis, vi
delicet ne simplices à callidis iudæis flectāt. de quo
dixi.s̄.eo.c.1.gl.1.ex quo vr,ꝙ talis conuersatio nō
sit ita ꝓhibita doctis,& literatis viris,q non possunt
corrūpi;imo ipsos iudęos,bonis argumentis,ad fidē
nostrā possunt redducere.Facit ꝙ not. in.c.quanto.
&.c.gaudemus.s̄.de diuor. ¶ Gl.1.colligit arg.à cō
trario sensu,& demū illud declarat.i fi.dic,ſm Host.
6 ꝙ imo extra† domū assidua cōuersatio nō improba
tur, sed indissolubilis astrictio. & sic vult Hosti. ꝙ
Christiani extra domū possunt Iudęis seruire,& sic
extra domū nō reprobat, sed in domo oīno prohi-
bent.sed D.m.hic dicit se putare, ꝙ alia sit mēs hu-
ius.c.videlicet,ꝙ nec in domo, nec extra domū de-
7 beant assiduè seruire Iudæis.nec ēt licet nutrire pue
ros suos in domo eorū voluit.n.iste tex. ęqparare as
siduū seruitiū ꝑm eū,ꝙ fit extra domū seruitio inter
pellato,ꝙ fieret in domo,qm ista vident paria habi
to respectu ad cām ꝓhibitionis cāæ vna,ne ꝑꝑ cōti
nuā cōuersationē, & assiduā morā corrūpant,vt hic
in fine.secūda est ne iudęi videant superiores christia-
norū si christiani ipsis famulent,cū ipsi Iudęi debeāt
se recognoscere christianorum seruos, vt.c.& si In-
dęos.j.eo.& sic patet ex ꝑdictis rōnib9,ꝙ nec in do
mo, nec extra domū debeāt illis seruire cōtinuo ser
uitio.itē tex.nr in prin. loquit gñaliter. nec aliq̃ fa-
cit mētionē, dū loquit de assiduo seruitio,an in do
mo,vel extra domū. ergo gñaliter intelligēdus, vt.l.
de ꝑtio.ff.de publ.maximè ꝑꝑ fidei fauorem.solum
enim tex.facit mētionē de domo, dū loquit de nu-
tricib9. de quo dicet in gl. seq.intellige ergo tex.no
strū,ꝙ ꝓhibet assiduū seruitiū,vt extra domum, qñ
christiani vellēt seruire, & famulari ꝑsonis ipsorū iu
8 dęorū.Sec9 si vellent aliqđ ędificiū† ędificare,vineas
fodere,vel qđ simile; qa hoc christianis nō ꝓhibet.
Gl.2.colligit arg.ex tex.à cōtrario. in fi.dic, hęc gl.
ſm Doc.duos pōt habere intellectus,vn9 ꝙ eadē ꝓ-
9 hibitio† sit ēt extra domū quasi velit ꝙ dū glo.dicit
eadē ꝓhibitio. corrigat arg. suū ꝙ sumpsit à cōtra-
rio sensu,& hoc vr sequi Io. An.dū supplendo ad ver
ba gl.eadem ꝓhibitio. dicit supple etiam extra do-

mum idem etiam videtur sentire do. Ant. Secundus
intellectus est, q talis prohibitio non extendatur
extra domum. & hunc sequitur d. Cardi. & D.m. qui
dicit se credere hunc fuisse intellectum gl. & sic vult
q verba glo. dum dicit, eadem prohibitio est, non re
ferantur ad principium glo. sed ad tex. quasi dicat, q
similis prohibitio, de qua hic habetur. ĩ.eo. c.in fi.
10 vbi excommunicâtur † Iudæi, si non dimittunt nu-
trices christianas. & sic ex quo compelluntur dimit
tere, videtur sentire ille tex. q eas in domo haberẽt;
& hunc intellectũ dicit humaniorem; possent enim
creaturæ Iudæorum perire, si non reperirent nutri-
ces. Item quia text. noster dum facit mentionem de
nutricibus, expresse loquitur de domibus. & sic à cõ
trario, extra domum videntur posse nutrire. & hoc
arg. fuit mota glo. nostra, q arg. à contrario sensu va
lidum est in iure, vt. c. cũ apostolica. ĩ. de his quę fiũt
à præla. & .l.1. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est
iuris. Ego credo, q secundus intellectus fuerit om-
ninò de intentione glo. nec aliquo modo verba glo.
secundum rectam grammaticam, adaptari possunt
ad primum intellectum, quia tunc diceret aduersati-
uè sed eadem prohibitio est, sed pro primo intelle-
ctu Ioan. And. & aliorum tex. est aptus in. c. & si Iu-
deos. ver. inhibemus ergo. ĩ. eo. vbi text. generaliter
prohibet ne Iudæi nutrices habeant christianas. nec
distinguit in domo, vel extra domum. & subdit po-
nendo rationem ne filij liberæ filijs famulentur an-
cillæ. quæ ratio etiam vendicat sibi locum extra do
mum. & ad hoc etiam facit, q dicit D.m. in præcedẽ
ti glo. de seruitio respectu personarum ipsorum Iu-
dæorum. nec ob. tex. in. d. c. & si Iudæos. ibi dum di-
cit, si verò nutrices non dimiserint. quem text. alle-
gat D.m. pro secundo intellectu; quia etiam haben-
tes nutrices extra domum, possunt illas dimittere,
remouendo pueros eorum, & satis cõuenit hoc ver-
bum. dimiserint. Facit glo. 2.q.1.c. si peccauerit. in
versic. dimittere. & patet ad sensum. Dicere tamen
11 † propter rationem D.m. q aut Iudæus potest aliter
sibi prouidere inueniendo nutricem Iudeam, vel fa-
cendo puerum nutriri à matre sua; & tunc habeat
locum primus intellectus, aut non põt vllo alio mo-
do sibi prouidere; & tunc procedat secundus intel-
12 lectus, ne iudæorum creaturæ pereant; quoniã † ne-
care dicitur, qui non præstat alimenta. 12.q.2.c. qui
abstulit. 86. dist. c. non satis. 22.q.4.c. inter cetera. cũ
ergo ecclesia tolleret Iudæos, propter spem, quam
habet vt conuertantur ad fidem. 45. dist. c. syncera. &
c. præced. videtur quod potius, circa hoc, debeat ser
uare humanitatem, quàm crudelitatem, maximè
cum ipsi infantes nil intelligentes, aut sapientes, nõ
possint dici aliquid mali commisisse, propter per-
fidiam parentum, & baptismi defectum. Extra glo.
13 quærit hic D.m. vtrum Iudæi † casu prohibito pos-
sunt habere nutricem Christianam ex dispensatio-
ne episcopi. & dicit ipse qđ non; quia episcopus
non dispensat contra ius; nisi expresse, vel tacitè hoc
ei permittatur, secundum Inno. in. c. cum dilectus.
de tempo. ordi. Archi. in. c. licet canon. de elect. lib.
6. D.m. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. ĩ. de iudic.
dixi in clem. ne Romana. de elect. & maximè; quia
ista prohibitio tendit ad honorem fidei. & ita dicit
de facto consuluisse d. Card.

CAP. IX.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi volentes baptizandi, inuiti nõ cogendi; sine iudicio nõ puniẽdi; aut suis bonis spoliandi. nu. 9. In festis eorũ minimè perturbandi, nec cimiteria eorum violanda, nec eorum corpora exhumanda. & quare nu. 4. vbi quid de paruulis. & seq. nu. 7. & nu. 8.*

2 *Ecclesia sicut corpora, ita & animas ad se confugientes saluat.*

3 *Iudæus confugiens ad baptismum an statim baptizandus, & quare.*

5 *Iudæi sunt serui Christianorum. nu. 6. & quare nu. 8. Vñ filios non habent in potestate. ibid. nu. 6.*

9 *Iudæis nõ sunt auferenda pecuniæ de facto, nec vulnerãdi, aut occidendi, nisi mediantè iusta.*

10 *Pecuniæ verbum accipitur large strictè, & strictissimè.*

11 *Iudæi possũt exigere à Christianis seruitia à iure pmissa.*

12 *Malitijs hominum obuiandum.*

13 *Mutilare quid importet.*

14 *Baptismo conditionali, an imprimatur character.*

15 *Iudæus si ordinatur, non recipit characterem.*

16 *Iudæi quare ab ecclesia substineantur, & si mortaliter peccent.*

17 *Iudæi non possunt compelli ad seruandum ferias, & festiuitates Christianorum.*

18 *Sepelliri non debent cum cadaueribus vestimenta, & ornamenta, & alia huiusmodi.*

19 *Sepelita corpora exhumantes, manu armata capite puniuntur.*

20 *Pęna alternatiuè imposita, eius cuius sit electio. Bart. opin. 22. Bald. 23. D.m. 24. Socin. 25. distinguendo.*

21 *Electio in alternatiuis est debitoris & nu. 40.*

Pęna à iudice est imponenda, quia ipse vedere debet, quæ expediat. 24. & nu. 44.

Quid si verba directa ad partem. nu. 26.

Quid si vtraq; corporalis. nu. 27. Limit. nu. 28. & 29. Quid si vtraq; pecuniaria. nu. 26. Quid si vna corporalis, & alia pecuniaria. nu. 30. Quid si vna corporis sed nõ mortis afflictiua alia pecuniaria. nu. 32. Limi. ibi.

Quid si ad iudicem. nu. 39. Quid si vtraque pecuniaria ibid. Limit. nu. 41. Quid si vna corporalis alia pecuniaria. nu. 42. Quid si nec ad partem, nec ad iudicẽ. nu. 43.

Quid si vna pars ad iudicem aliã ad partem. nu. 45.

33 *Manus arida membrum est. & quare. 34. & quomodo intelligend. nu. 35.*

35 *Arbor sicca ad huc à solo non reuulsa dicitur arbor.*

36 *Commodum ex propria malitia quis reportare nõ debet.*

37 *Manus abscissione puniendus, si eam non habeat pœna pecuniaria puniendus.*

38 *Quid si non habeat, nec dextram, nec sinistram in quarum alteram statutum vult delinquentem puniri?*

41 *Arbitrari iudex debet in mitiorem partem.*

42 *Enormitas delicti facit legum dispositionem transcendere puniendo.*

46 *Pœna duat centum, vel iudex sibi amputet manum dicitur magis corporalis, quã pecuniaria.*

47 *Statutum disponens fideiussoribus relaxandum, vbi est pęna pecuniaria non habet locũ, quando pęna per aliud statutum esset alternatiua pecuniaria, & corporalis.*

48 *Pęna soluenda per reum in alternatiuis quousq; debeat solui, vt non dicatur in mora?*

49 Pęna

49 *Pœna alternatiua,& ſi in tempore non fueris à reo ſolu-
ta at tamen reus poteſt cõpelli à fiſco ad eã ſoluendã.*
50 *Statutum dictans,ꝙ quis puniatur certa pœna, vel alia,
quæ iudici videbitur,quomodo intelligendum.
Arbitrium iudicis eſt circa ea circa quæ.l.ſiue ſtatutum
ſibi præfixit,& non extra,aut vltra.*
51 *Pœna ſtatuta, à ſtatuente ſuper qua inſuper det arbitriũ
iudici arbitrandi, alias in caſum ſingularem ſi eſt pęcu-
niaria,iudex arbitrabitur pęcuniariè, & ſic è contra ſi
eſt corporalis arbitrabitur corporaliter. Item, & quã
do eſſet dictio alius.nu.53.vbi limit.*
52 *Alius dictio eſt implicatiua antecedentis qualitatis.*
53 *Pœna ſemel electa non poteſt,nec iudex,nec pars ad aliã
refugere eligendo.*
54 *Pœna diuerſæ non alternatiuè impoſita pero vno,& eo-
dẽ delicto,an ſit electio,an magis vna per aliã tollatur?*
55 *Quid ſi vna imponatur per.l.alia per canones?*
56 *Quid ſi vna eſt fori pœnitentialis alia iudicialis?*
57 *Quid ſi vna ſtatutaria,alij legalis.*
58 *Intellectus tex.*

1 Sicut iudæi. Iudæi † volentes,
baptizãdi ſunt;in-
uiti autẽ non ſunt
cogendi; nec ſine iudicio puniendi, aut bonis ſuis
ſpoliandi; nec etiam ſunt in feſtis eorum perturban
di,aut eorum cemiteria violanda; nec eorum cor-
pora exhumanda.h.d.Primo ponit vnum dictũ, cu-
ius rationem ſubdit ibi,quippe Chriſti.Secundo po
nit dictum bimembre, continens prohibitionem.
ibi nullius.Tertio ponit aliud dictum aliam conti-
nens prohibitionem.ibi, neq; aliquis.Quarto ponit
aliud dictum duplicem etiam continens prohibitio
nem. ibi, ad hoc indęorum. Vltimo ponit pœnam
2 contrafacientium. ibi, quiſquis. Nota primo,ꝙ†ſi-
cut eccleſia corpora ad ſe fugentia ſaluat, vt.c. inte-
tur.de immu.ec. &.l.1.& per to.ti. C.de his qui ad
eccle.confu.etiam ſi iudęi ſint,vt ibi traditur.&.17.
q.4.Iudas.ita & ſaluat animas ad ſe fugientes,vt hic.
& potius debemus illas ſaluare, cum anima ſit præ-
tioſior corpore, vt.c.cum infirmitas. ꝟ.de pęnit. &
remiſ.&.l.fi.C.de ſac.ſanc. eccle. Secundo not. qđ
3 † Iudæus aufugiens ad Chriſtianos, & dicens ſe vel-
le effici Chriſtianum, non eſt propterea immediatè
baptizãdus, imo debet ſtare inter Chriſtianos ante,
quàm baptizetur per.40.dies, vt.c.ne, qđ abſit de
4.cõſe.di. quamuis olim ſtabant per octo menſes.c.
Iudæi.ea.diſt.& rõ eſt vt mediantè mora inter chri-
ſtianos habita, & curſu temporis poſsit eius volũtas
patefieri, ſcilicet,ꝙ bono zelo, & rata fidei deuotio
ne id facit. dicit tñ hic D.m. ꝙ in multis locis hoc
nõ ſeruať, & male; qa pleruq; inuenitur ſe voluiſſe
baptizri, ex diſcordijs, & indignationibus,quas cũ
parentibus,vel alijs huiuſmodi perſonis commiſſe-
4 runt ꝙ ex zelo fidei. Tertio not. ꝙ †Iudæi non ſunt
inuiti baptizandi. & ratio ponitur in tex.ibi,qui pp
Chriſti fidem &c. qđ clarè procedit in adultis. ſed
de paruulis maior eſt dubitatio.glo.28.q.2.Iudæo-
runt ponit opi. & videtur potius inclinare in ſñiam,
qđ non poſsint eripi à parentibus eorum baptiſmi
cã. Aliqui verò tenent contrariũ; quia cũ iudæi ſint
5 ſerui,†vt.c.ſi iudæos.ꝟ.eod. & geneſis.c.9.ibi male
dictus Cain, ſit ſeruus fratrum ſuorũ. Facit.24.q.1.
6 §.qñ.&.23.q.8.c.diſpar.vñ†cum ſint ſerui Chriſtia
norũ, nõ habent filios ſuos in poteſtate. 32.q.3.c.1.
& inſti.de patri. po.§.1.quamobrem ſeculares prin
7 cipes infantes†eiſdem ſubiectos poſſunt inuitis pa-
rentibus,baptizare.nã cum poſsint alij vendere, vel
donare; fortius debent poſſe ad baptiſmum induce
re.ꝙ maximè videtur meritoriũ, ſm Io.And.hic &
ſequitur Archi.45.di.c.qui ſyncera.Nec ob.c iudęo
rum.per ꝙ mouetur glo.prædicta;quia, ſm aliquos,
ille tex.põt intelligi,ꝙ non poſſunt,inuitis parenti-
bus, baptizari, ſcilicet vt hoc fiat per non dominos
eorum; ſecus per eorum dominos. vel poteſt intel-
ligi,ſecundm Ioan. And. quòd non poſſunt induci
ad baptiſmum, inuitis parentibus, ad hunc finem,
vt parentes propter hoc cogantur indirectè conuer-
ti ad fidem; ſed ad finem, vt pueri eorum ſaluen-
tur, benè poteſt. D.m.hic dubitat; dicens, qđ Iu-
8 dei†non ſunt propriè ſerui, imo ab eis non poſſunt
coacta ſeruitia exigi, vt hic; quia per hunc modum
compellerentur indirectè parẽtes etiam baptizari.
ꝙ fieri non debet; niſi aliàs ad hoc ſe aliquo modo
obligaſſet per votũ, vel ſimil. vt.c.debitũ. de bapti.
ſed ad hoc ſatis videtur reſpond.Io.And.Hæc ſecun
da opi.mihi benignior, ſed prima verior,de iuris ri-
9 gore. Quarto not. ꝙ † Iudæi non ſunt occidendi,
vel vulnerandi,nec eis ſunt pecuniæ auferendæ de fa
cto, ſed ſolum mediantè iudicio,& iudicis poteſta-
te,cui hoc à iure commiſſum ſit. & dicit hic Hoſt.ꝙ
auferentes aliter contra hanc prohibitionem,ſi fue
rint conuicti,duplũ reddere cõpellunť. per.l.Chri-
ſtianos.C.de ſacrif.pagan.& eorum templis.Et not.
10 ꝙ † pęcunia hic ſumitur large pro omni eo. qđ eſt
in commercio noſtro, & ꝙ ad pęcuniam redigi po-
teſt,vt in tex. in.l.pęcuniæ. &.l.ſeq.ff.de verb. ſigni.
Io.An.in.c.fęlicis.de pe.lib. 6.& etiam arbitror, ꝙ
ita accipiatur in ver.ad hoc.in fi.Quandoq; benè ac
cipitur ſtrictè ſolum pro his rebus, quæ conſtant nu
mero pendere,vel menſura, & quæ magis per genus
quã per ſpeciem recipiunt functionẽ,vt in ti. ſi cert.
pet.ff.&.C.per to.Tertio modo ſumitur ſtrictiſsimè
dumtaxat pro pęcunia numerata, vt traditur. 23.q.
3.c.2.&.12.q.2.c.1.&.l.1.ff.de conſti. pec. Quinto
not.ibi,neq; aliquis &c.tex.vt iacet.dic tamen, qđ
11 †poſſunt exigi ſeruitia à iure permiſſa, vt.c.2.ꝟ.eo.
12 Sexto no.ꝙ† obuiãdum eſt prauitati, & malitiæ ma
13 lorum hominum. Et aduerte; quia mutilare† ſumiť
hic propriè pro frangere,vel diſrũpere; qualiter aũt
propriè ſumatur, dixi in.c.accuſaſti.ꝟ.de acc. Vlti-
mo not. in fin. pęnã contra facientium. ꝙ in gl.fin.
examinabitur ¶ Gl.1.aſsignat rõnem ibi, maiores
dic.§.pẽ. & fi.& probatur.1.q.1.quidã. & ideò im-
14 primitur character,†quando eſt conditionalis;quia
ſaltem indirectè voluit ad fidem cõuerti.16.q.1.me
rito. In eadem ibi,ſi patre.dic, & idem probatur.ꝟ.
de deſpon impub.c.1.in prin.in gl.1. In eadem ibi,
in fin.ibi,nullus.dic vbi dicitur nullum iudæum op-
15 primendum. Verum autem† iudęus, ſi ordinetur re-
cipiat characterẽ ordinis, dic ꝙ non, ſecundum Io.
And. poſt Vinc. & Pet. in.c.tranſlato.ꝟ. de conſtit.
¶ Glo.2.exponit dic vt in ea;quia benè dicit Gl.3.
fortificat & aſsignat rõnẽ.dic,vt in ea.¶ Glo.in ver.
bonas.colligit arg.à cõtrario, & aſsignat rationem.
& in fi.allegat cõcordantiam. In ea.ibi, qui ſincera.

16 dic,& ibi in not.in glo.fi. quare ecclesia † in his susti
neat eos,cum mortaliter peccent. vbi dicit,ꝙ hoc fa
cit, ne alias indirectè videantur compelli ad fidem.
In fi.glo.dic,& vide Archi.de conse.di.3.c.rogatio-
17 nes. vbi dicit, ꝙ non possunt † compelli seruare fe-
rias, & festiuitates nostras. & ita consului de facto.
¶ Glo.in ver.cemiterijũ op.& sol.dic,vt in ca. ¶ Gl.
in ver.pecuniæ.dic,ꝙ glo.colligit not.In eadem ibi,
18 §.suis.dic vbi dicitur,ꝙ † ornamenta,& similia vesti-
menta cum corporibus humari non debent, vt fa-
ciunt simplices homines. ¶ Gl.pé.primo ponit vnã
pęnam violati sepulchri.deinde quærit an talis infa-
metur, & sol.ponendo duas opi. primam tamen ap
probare videtur. In eadem ibi,si quis, dic,vbi dici-
19 tur, ꝙ † qui manu armata cadauera, & sepulchra spo
liant,capite puniuntur.Si verò sine armis puniuntur
in metallum. & dic,secundum Io. Andr. ꝙ propter
hoc vxor olim poterat dare libellum repudij,vt.l.cõ
sensu.in prin.C.de repud. ibi tamen loquit̃ de discul
tore siue derobatore sepulchri.In eadẽ ibi, infamat.
dic,& hanc etiam glo. sequitur. 3.q.7.§.porrò. pro
qua est tex.in.d.l.1.alleg. in glo.dic, vt pleuè tradi-
tur in.l.infamem.ff.de pub.iud. ¶ Glo.fi.quærit,cũ
20 † hic imponatur pœna alternatiuè,cuius sit electio,
in fi.colligit vnum arg.In eadem ibi, in optione iu-
dicis. dic no.hanc glo. quæ vult,ꝙ in penis imposi-
tis à iure alternatiuè electio spectet ad iudicem.idẽ
tenet glo in.c.à crapula. de vi.& ho.cle. & idem te-
net ibi Io.Andr.per.c.quoniam frequenter.s̃.vt lit.
non conte.in fi.Facit.c.quærenti.de verb.sign.Idem
etiam tenet glo.34.di.c.fraternitatis. vbi dicit, qđ
diuersitas pœnarum tribuit electionem iudici. & ꝓ
ista opi. videt̃ tex.in.l.1.§.expilatores.ff.de effract.
& tenet glo.in.c.2.de coha.cle.& mulie. Facit text.
in.c.1.de of.vic.Contrarium tenet glo.in.l.quicun-
que.C.de ser.fug.vbi vult,ꝙ electio sit partis. ꝓ qua
21 facit regula generalis quę vult,ꝙ in alternatiuis ele
ctio sit debitoris , vt in reg.alternatiuis.de reg. iur.
libr.6.&.l.plerumq;.ff.de iur.dot.Cyn.in hoc artic.
fuit vari⁹. aliud tenet in.l.si fugitiui.C.de ser.fugi.&
22 aliud in.l.quicunq;.eod.tit.Bar.† in.l.1.§.expilato-
res.distinguit tria membra,dicens, ꝙ Aut verba di-
riguntur ad iudicem;vt puta, puniat tali,vel tali pę-
na. & tunc electio sit iudicis. ita intelligenda est
glo.nostra, & iura.s̃.pro prima opi. alleg. Aut ver-
ba diriguntur ad reum; vt puta,soluat mille, vel ex-
hibeat medietatem , vel tertiam bonorum suorum,
vel simil.& electio sit rei. Ita intelligenda sunt iura,
secundo loco alleg. & l.quicunq;.C.de ser. fug.per
quam glo. hic mouetur.dicit enim ibi tex. domino
repræsentet &c.& sic verba ad reum diriguntur. Aut
& tertio,verba sunt ambigua , nec apparet ad quem
dirigantur,vt puta dicit lex , pro tali delicto sit pœ-
na pedis,vel metalli. & dicit simpliciter Bar. in.d.§.
expilatores. ꝙ datur electio reo.Similem distinctio
nẽ facit gl.in legatis, an sit electio hęredis , vel lega-
tarij in legatis alternitiuis,in.l.Lucio.ff.de lega.2.&
Dy.in.d.reg.in alternatiuis.Bar. tamẽ in hoc tertio
membro aliter dicit , in.d.l.quicunq;. videlicet,
ꝙ aut loquimur in penis corporalibus; verbi gratia,
sit pęna amputationis pedis,vel manus,& est electio
iudicis,vt.d.§.expilatores.Aut in pecuniarijs; & est
23 electio rei,per.d.l.plerunq;.ff.de iure dot.Bal.† verò

in.d.l.quicunq; simpliciter dicit,ꝙ in pęnis alterna-
tiuis semper electio est rei, siue verba diriguntur ad
partem,siue ad iudicem,siue simpliciter,siue loqua-
mur in corporalibus , siue in pęcuniarijs, per.d.re-
gulam generalem.l.quicunq;. & d. reg.in alternati-
uis. Item quia datur electio reo in summis.(Sed me
lius dixisset in pęcuniarijs,per ea quæ.j̃.dicam) qua
rum obligationis fauorabiles sunt;multo magis de-
bet dari electio in pęnis, quæ sunt odiosæ, in quibus
ea debet fieri interpretatio , quæ tendit in fauorem
rei,vt.l.si præses.&.l.interpretatione.ff.pęn. Nõ ob.
l.si fugitiui.C.de ser.fug.quia secundum eum,loqui
tur in pęna mixta,in qua semper electio datur iudi-
ci; quia ad eum pertinet pęnarum assimilatio. Item
non ob.tex.in.d.§.expilatores. quia ibi loquit̃ in pę
na arbitraria,in qua semper datur electio iudici , vt
ff.de pęn. l.hodiè eandem ẽt sñiam videtur tenere
ipse Bal.in repe.l.data opera.C.qui ac.nõ pos.D.m.
24 † in.d.c.à crapula. j̃.de vit. & ho. cle. tenet idem ꝙ
Bar.in primis duobus membris. in vltimo verò mẽ
bro expresſè tenet contra.Bar.& Bal. licet non vede
ret Bal.videlicet,ꝙ in dubio electio sit iudicis, mo-
uetur primo auth.glo.& Doct.simpliciter tenentiũ,
ꝙ electio sit iudicis,per iura superius in prin. alleg.
quæ loquũtur impersonaliter; & tamẽ dant electio-
nem iudici. Item quia pœna in dubio per iudicem
imponenda est, & sic lex in dubio loquitur iudici.
Item quia iudex debet videre quæ pœna sit magis
expediens, & illã imponere, vt.d.c.qñ. frequenter.
Facit.s̃.vt lit.non contest.23.q.5.c.prodest, &.l.qd
ergo.§.pęna grauior.ff.de his q.no.insa.& ibi. Doc.
25 Ego verò † in hoc articulo clarius exordiendo ma-
teriã;distinguo principaliter quatuor mẽbra, ꝙ aut
verba dirigunt̃ ad partẽ, aut ad iudicem , aut nec ad
partem , nec ad iudicem exempla collige , vt.j̃.di-
ctum fuit in opinio Bart. Aut verba respectu vnius
pęnæ alternatiuè debitæ referunt̃ ad partẽ, & alia re
ferunt̃ ad iudicẽ.verbi gratia , si quis tale delictum
cõmiserit,soluat centũ,vel iudex amputet sibi manũ
26 &c. Primo casu subdistingue, ꝙ aut vtraq; pœna est
pecuniaria , aut vtraq; pęna est corporalis, aut vna
corporalis,& alia pecuniaria. Primo casu dic, ꝙ aut
est talis alternatiua,in qua cõpetit electio;videlicet,
si cadit affectio aliqua in ipsis pœnis.verbi gratia, si
qs tale quid cõmiserit soluat, aut mille,aut mediẽta
tem bonorũ suorũ. & hoc casu electio sit ipsius rei.
Aut nõ cadit affectio,vt est in nũmis,vt.l.nũmis,de ĩ
lit.iuran.verbi gratia;si quis tale quid cõmiserit; sol
ua.20.aut.30.& tunc nulla est electio, sed ꝙ mini-
mum est debetur, per not.in.l.si ista stipulatus fue-
ro.&.l.inter stipulantem.§.diuersa.ff.de verb.oblig.
& ꝙ no.Bal.in repe.l.1.ff.de leg.2.in secundo con-
trario, vbi dicit , ꝙ vbi alternatiua non ponit̃ inter
eligibilia , vt puta in nummis, in quibus non cadit
affectio, ẽt si quis soluit in maiorẽ summã,non dici
tur satisfecisse obligationi;nisi respectu minoris. Se
27 cundo casu,qñ vtraq; est corporalis,† dic, ꝙ ad ipsũ
reum spectat electio. hoc tamen arbitror limitan-
28 dum,† si vtraq; esset corporis afflictiua;non tñ esset
aliqua continens mortem. Sed vbi vna esset corpo-
ris afflictiua,alia verò mortis, vt puta soluat pęnã fu
stigationis,vel amissionis capitis;& tunc fortè,licet
ipse vellet eligere pœnam mortis, non tamen esset
admit-

admittendus,per ea,quæ ſtatim dicam in ſeq.mem-
29 bro.Item arbitror limitandū,†ſi per electionem ſuā
non eluderetur pęna. ſecus ſi eluderetur. verbi gra-
tia,ſoluat,aut patiatur amputationē manus dextrę,
aut ſiniſtræ, & ipſe non habens manum dextrā, aut
habet aridam,aut quam fortè magis expediat nō ha-
bere illam eligeret. & hoc caſu dic,vt dicam in ſeq.
membro. Tertio caſu,qñ vna eſt corporalis, & alia
30 pęcuniaria;videlicet,aut ſoluat mille, aut pęnam ca
pitis. & iſto caſu dic,vt dixi in præced. ꝙ fortè nō
poſſet eligere pęnam mortis, ne videretur ſui ipſius
homicida. Facit tex.ſingularis in.l.aut damnum.ver.
31 ſed animaduerti.ff.de pē.vbi tex.vult,ꝙ† iudex mo
rituro non poſsit dare, vt eligat quam mortem velit
facere.fortius ergo dicendum eſt non omninò mo-
rituro.& illum tex.ad hoc ſingulariter allegat Bald.
32 in.l.1.C.quibus ad liber.procla.non licet. Aut vna
eſt corpus afflictiua,non tamen mortis;alia verò pę
cuniaria, & tunc poteſt eligere quam vult. Qđ for-
tè limitandum eſt, vt etiam tetigi in præced. caſu,
quando per electionem ſuam pœna non eluderetur,
vel annihilaretur. & poteſt figurari exemplum in
manu arida amputanda, vt dixi; quia ſi vellet illam
eligere,quæ arida eſt,non eſſet admittendus,arg.no.
per Bal.in auth.ſed nouo iure.C.de ſer.fug. vbi di-
cit Cyn.ꝙ qñ imponitur pœna amputationis alicu-
ius manus dextræ,ſcilicet,vel ſiniſtræ, & illa ſit ex to
to arida, ꝙ iudex debet amputare aliam viridem, p
tex.in.c.ſicut vrgeri.1.q.1. Ille tamen tex.probat cō
33 trarium.dicit enim,ꝙ licet manus arida† ſit ſine ſan
guine;tñ verum eſt membrum. & arbitror Bal. ha-
buiſſe hanc.q.à Bar.Brix.in.d.c.ſicut vrgeri.qui tex.
vt dixi facit contra Bald. Nec ob.arg. Bal.quia ſatis
dicitur delictum punitum, licet amputetur manus
34 †arida;quia eius amputatio infert corporis defor-
mitatem.& hanc ſententiam contra Bal. tenet Ang.
arg.l.3.§.pē.ff.arbo.fur.cęſ.vbi probatur, ꝙ appella
tione arboris continetur etiam arbor ſicca, donec
35 ſuccidatur à ſolo, quæ† ſucciſa non dicitur amplius
arbor,ſed lignum. Saluarem tamen dictum Bald. ſi
manus non ſolum eſſet arida, ſed etiam eſſet talis,
quam magis expediret non habere, quam habere.
vt ſi eſſet cançroſa, & talis quæ viſu terrorem indu-
ceret; adeò ꝙ ad ſaluandum reliquū corporis opus
eſſet illam imputare; quia tunc arbitror,ꝙ non poſ-
ſet illius amputationem eligere, cum non cederet
ſibi ad pœnam, ſed ad maximum commodum ſani
tatis corporis. Maximè ſi commiſiſſet delictum ea
36 intentione,vt manus amputaretur,cum† quis nō de
beat,ex malitia ſua,& ex delicto ſuo,commodum re
portaret,vt.c.intelleximus.in fi.ꝰ.de iudi.Quid aūt
37 iuris ſi non†haberet illam manum? arbitror ꝙ ſolū
teneretur pœna pecuniaria; primo quia ſi perit vnū
ex alternatiuè debitis reliquum eſt in obligatione.
ſecunda,quia, vt.ꝰ.dictum eſt, in caſu noſtro amo-
38 do non cadit electio. Quid autem ſi ſtatutum† dice
ret,ſi quis tale quid commiſerit ſoluat pœnam, aut
amputationis manus dextræ,aut ſiniſtræ,& talis nul
lam haberet manum?& hoc caſu videtur dicendum,
ꝙ cum non ſit capax pœnę, ꝙ non ſit aliqua pœna
puniendus,per not.in.c.ſi fortè.de elec.lib.6.in ver.
euidentem. Tu dic contrarium,per not.in.c.ſi com-
promiſſarius.eo.tit.lib.6.erit enim in arbitrio iudi
cis aliam pœnam ſibi imponere.probatur.12.q.2.§.
liberto.& per gl.2.in ver.accuſatus.in.c.nullus.ꝰ.de
ſer.non ordi. & quòd traditur in.c.de multa.ꝰ.de
præbē.&.c.ēa noſcitur.ꝭ.de ſent.excom.& per not.
per Bart.in auth. ſed nouo iure.C.de ſer. fug.&.l.2.
C.vt intra cert.tem.cri.accuſ.ter.vt ſemel contingit
Bononiæ; qa dum legerent condemnationes dāna-
ti in abſciſionem aurium,damnatus circunſtantibus
dicebat, e ci ſaranno delli aradegati. qui ductus ad
locum iuſtitiæ repertus fuit ſine auribus, deinde re-
ductus ad officialem fuit furca ſuſpenſus; ex eo quia
inuentus fuit, ꝙ aures fuerāt ſibi abſciſæ pp ſecun-
dum furtum, vt fuit confeſſus, & ſic fuit ipſe aradi-
gatus,prout ipſe primitus dixerat. Secundo mēbro
39 principali, quando † verba diriguntur ad iudicem,
ſimiliter diſtingue,ꝙ aut vtraq; pęna eſt pecuniaria;
& tunc electio eſt iudicis. ꝙ procedit ſiue loquamur
in rebus, in quibus cadit affectio, ſiue in pecunia nu
merata,in qua non cadit affectio; eſt enim circa pe-
cuniam numeratam in hoc diuerſa cauſa à membro
40 pręced. quia † in ſummis alternatiuè debitis electio
eſt debitoris,ſecundum verba prolata; vt eſt regula-
riter, ꝙ min⁹ eſt in obligatione,vt.ꝰ.dixi.ſecus quā
do ad creditorem pertineret electio; vt puta, dabo
tibi.x.aut.xx.qđ malueris; quia tunc.xx.ſunt in ob-
ligatione. Aut vtraq; pęna eſt corporalis, & ſi inter
ipſas nō ſit magna diſcrepantia, electio erit iudicis.
Si verò magna diſcrepantia puta amiſsionis pedis,
vel alterius membri,vel mortis; & tunc arbitror, ꝙ
iudex non poſſet eligere maiorem pœnam; quia cū
41 videatur eſſe in arbitrio ſuo, debet ipſe arbitrari† in
benigniorem partem, vt.l.interpretatione. ff.de pē.
& in reg.in pœnis.de reg.iur.lib.6.Bald.in auth. ſed
nouo iure.C.de ſer.fug. & ſi eligeret maiorem, poſ-
ſet appellari,vt.l.ſi qua pęna.&.l.aliud.§.1.ff.de ver-
bo.ſign.quòd tamen arbitror limitandum,niſi cauſa
cognita, id faceret ex aliqua iuſta cauſa; vt puta, vt
42 †multis craſſantibus locus ſit exemplo aliorum,per
l.aut facta.§.nonnunquam. ff.de pœn. & quòd tra-
ditur in.l.quid ergo.§.pœna grauior. ff.de infami-
bus.&.l.ſi ſeuerior.C,eod.tit. Aut & tertio, vna eſt
corporalis, & alia pecuniaria; & tunc ſi pecuniaria
nō diſcrepat multum à corporali, pōt iudex elige-
re quam vult licet dicatur, ꝙ quælibet pęna corpo-
ralis, ſit maior qualibet pęcuniaria, vt.l.in ſeruorū.
§.fin. ff.de pœn. tamen poſſet eſſe tanta bonorum
amiſsio, vt equipararetur corporali reſpectu quali-
tatis perſonarum,vt ibi,traditur.&.ff.de excu. tuto.
l.& propter litem.& inſtl.eo.§.item propter litē. Si
verò eſſet diſcrepantia; vt puta, condemnet in cen-
tum, aut in amputationem manus; arbitror, ꝙ tunc
deberet eligere pecuniariam, qđ declara, & limita
43 vt dixi in præced. caſu Tertio caſu principali,quan-
do verba ſimpliciter proferuntur, idem per omnia
arbitror dicendum,quòd dixi in præced. membro;
licet Bart.diſtinguat, an vtraque ſit corporalis, vel
vtraq; pecuniaria. Moueor primo,p.l.fugitiui. & ꝙ
ibi tradit̃.C.de ſer.fu.ſecūdo moueor,p tex.in.l.aut
damnum §.2.ff.de pęn.vbi tex.vult, ꝙ ſi imponatur
pęna alternatiua furcarum, aut capitis, non debet
iudex dare electionem reo. Tertio moueor; quia,vt
44 dictum eſt, pęna in dubio imponenda eſt per iudi-
cem,vt.c.conquæſtione.ꝰ.de reſti.ſpol.33.q.2.c.ſi-
par.j.

ue de.§.in hoc. &.l.aliud.§.1.&.l.si qua pœna. ff.de
ver.sig.& traditur hic in gl.in verb.potestatis. Quar
45 to, & vltimo membro principali, qñ vna pęna alter
natiua refertur ad partem, alia ad iudicem.verbi gra
tia, soluat centum, vel iudex amputet sibi manum.&
isto casu arbitror, quòd siue vtraq; esset pecuniaria,
siue vtraq; corporalis. Aut vna pecuniaria, & alia
corporalis,ꝙ cum hic non cadat propriè electio;qa
alternatiua tota nõ dirigitur ad vnum solum, ꝙ de-
beamus dicere,ꝙ reo non soluente pęnã ad eum di-
rectam,succedat pęna directa ad iudicem,vel maior
pęna, si maior alternatiua posita referetur ad partẽ;
licet hæc videretur simplex, & inepta loquutio.ver-
bi gratia,si quis tale quid fecerit; soluat manus am-
putationem, aut iudex condemnet eum in centum;
quia debemus à minore ad maiorem ascendere. vn-
de talis alternatiua videtur esse quodammodo con-
ditionalis,videlicet,si non soluerit centum ampute-
tur sibi manus.de qua materia vide Bal.in repet.l.da
ta opera.C.qui ac.non pos. & hoc casu illo existente
in mora soluendi,succedat obligatio corporalis,vel
46 alia maior pęna. Et not.ꝙ si vna esset pecuniaria† pu
ta, soluat centum, & alia corporalis; puta,vel iudex
amputet sibi manũ.habito respectu ad id quod eue-
nire potest,dicitur potius corporalis,quam pecunia
47 ria;Vnde stante statuto, † ꝙ vbi est pęna pecuniaria
reus posit relaxari,datis fideiussoribus.secus si esset
corporalis; quia in casu prædicto, talis non videreť
relaxandus.de quo vide Bal.in.d.repet.l.data opera,
48 col.8. Sed vsq; adquantũ † tẽpus posit iste reus sol-
uere pęnam,vt non dicatur in mora,vide Bar.in.l.1.
ff.de penu. leg. & traditur in.l.item veniunt.§.fi.ff.
de peti.hęredi.Bal.in.d.l.quicunq;.C.de ser.fu.No-
ta etiam circa prædicta, ꝙ licet transiuerit tempus
49 intra quod ille damnatus debuerit soluere pœnam
pecuniariam, & sic in eius defectum succesit corpo
ralis,ꝙ tamẽ potest compelli per fiscum ad soluen-
dum pecuniariam. Hoc tenet sing.Bart.in.l.cũ duo-
bus.§.idem respondit.ff.pro socio & Ang.in repe.l.
si in insulam.ff.de verb.oblig.in fi.q.vbi, dicit de fa
cto ita consuluisse,per.d.§.idem respõdit.ff.pro soc.
Sed quæro iuxta prædicta, quid si statutum diceret;
50 †puniatur tali pęna,vel alia,quæ iudicãti videbitur,
vel simili qualiter sit hoc intelligendum. Sol.dic,ꝙ
debet intelligi de simili pęna specialiter expresè. &
51 ideo si pęna expressa in statuto esset† pęcuniaria,iu-
dex non posset imponere corporalem virtute illius
alternatiuæ; quia non esset similis expresè. Idem
ecõuerso dicendum; quia si in statuto exprimeretur
pœna corporalis, non posset imponi pecuniaria.
Hoc singulariter probat tex.cum gl.in verbo, pęna
in.d.l.si fugitiui. & hoc idem tenet ibi Bald.sing. ad
hoc propositum ponderans illam gl.pro quo addu-
co etiam quòd dicit Bart.in.l.1.in fi. ff.si famil.furt.
fecis.dic.& quòd not.in.c.sedes.ꝫ.pe rescrip. & qđ
not.D.m.in.c.sacris.de sepul.& quòd not. in.l.qui-
52 dam.ff.de reb.dub.in quibus traditur,ꝙ† dictio aliꝰ,
est implicatiua antecedentis qualitatis. & idem di-
cit Ang.in.d.l.si fugitiui. si statutum diceret, punia-
53 tur in centum,vel plus, † vel minus; prout iudici vi-
debitur.nam per istud arbitrium non potest iudex
alternare pœnam pecuniariam in corporalem. sed
prædicta arbitror limitanda; nisi iudex hoc facerit
causa cognita. nã,& video ꝙ vbi pęna est determina
ta potest iudex illa alterare causam cognita, vt.d.l.
quid ergo.§.pœna grauior. & ibi latissimè per Bal.
in repe.ff.de infami.Bal.in.l.hodiè.ff.de pęn. &.d.l.
etsi seuerior.ff. de infami.vide etiam qđ not.2.q.3.
§.notanbum.&.ꝫ.de rapt.in.c.archiepiscopatu.Po-
54 stremò circa prædicta † not. qđ vna pœna electa
non potest iudex,vel pars ad aliam transire, vt dicit
D.m.in.c.2.de coha.cle.& mu. Bart. in.l.1.ff.vi bo.
rap.per.l.prætor edixit.§.1.ff.de iniur. & prædicta
not.perpetuò quia quotidiana. Quid autem si pro
eodem delicto sint impositæ diuersæ pęnæ, †non ta
men alternatiuè,cuius sit electio; an vna per aliam
tollatur, nolo insistere. vide Spec.in tit.de contum.
§.nunc dicamus.ver.sed pone,iudex.In fi.gl. antep.
&.l.numq̃ plura.ff.de priuat. del. & Bal.in.d.l.data
opera. vide Io. Andr. in.c.fęlicis.§.fi.de pęn. lib.6.
55 vbi ponit,quid† si vna imponitur per legem,alia per
canonem. & vide etiam glo. in.c.gaudemus. de di-
uor.per Hosti.in.c.de his,de accu.de offi. deleg.c.1.
per gl. pẽ.in.c.fi.de temp.ordi.& per glo.49.di.c.1.
56 In quibus traditur, quid si vna pęna† est fori pœni-
tẽtialis,& alia iudicialis de quo tetigi in.d.c.de his.
ꝫ.de accu.vide Cyn. in.l.nõ dubiũ.in fi. C.de legib.
per glo.& Bar.in.l.sanctio legum.ff.de pęn.Insti. de
pęn.teme.litig.in fin.Io.An.in addi.Spec.in rub.de
57 furt.& Bar.in.l.1.ff.vi bono. rap.in qbus vide qd† si
vna est lagalis, & alia statutaria. dicam fortè in.c.1.
58 ꝫ.de pœn.Habes igitur† ex prædictis vnum intelle-
ctum ad tex.nostrum in fi, secundum glo. vt dictio,
aut, stet pro opposita hic inter diuersas pęnas,& stet
propriè cum tribuat electionem iudici alium, tamẽ
intellectum ponit hic Hosti. quem refert Io. Andr.
secundum quem cessat decisio gl. & altercatio præ-
dicta,videlicet,vt intelligamus tex.ꝙ faciens contra
prædicta patiatur periculum officij,& honoris,si qñ.
est talis qui sit in officio,& honore constitutus.Si ve
rò non esset talis, vt quia simplex laicus, tunc habet
locum secunda pars alternatiuè,vt excommnicetur,
& sic est locus electioni. sed primus intellectus glo.
plus placet D.m.& mihi.

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Prædicãtes paganis penès eos, possũt recipe cibos ab eis.*
2 *Paganerũ dapibus versci non licet Christianis, & quare num.6.*
3 *Priuilegiati sociꝰ gaudet priuilegio socij, et ibi quomodo.*
4 *Prędicatũ ad paganos,nec religiosi,nec alij clerici possũt ire sine licentia superioris, & quare. nu.13.& nu.19.*
5 *Prædicandi munus tantummodo idoneis concedendum.*
8 *Excõicati magis quã infideles vitandi,& quare num.9.*
9 *Familiaritas maior in conuiuijs, quã in colloquio.*
Conuiuium la tauola è vna meza corda.
10 *Conuiuijs sacerdotum debet omnisceri lectio sacrarũ scripturarum.*
11 *Origenes nec somnũ, nec cibum aßumebat sine lectione.*
12 *Plinius patruus secundi vbiq; locorum semper volebat sibi aliquid legi.*
14 *Prædicare est officium curæ quare non competit, curam non habentibus animarum.*
15 *Fratres mendicantes de iure non poßunt prædicare, nisi ex priuilegio, prout & audire confeßiones.*

16 *Præ-*

16 *Prædicare infidelibus, an hodie abſq; licentia ſuperioris liceat.*
17 *Regulam ſtrictiorem volens intrare ſatis eſt, ꝙ petat, & ſi non obtineat licentiam à ſuperiori.*
18 *Prædicandi munus, & tranſitus ad aliam religionem habent ſe tanquã excedentia, & exceſſa, & in quo ratione petenda licentia differũt. nu. 19.*

Quam ſit. Ponit duas indulgentias illorum, qui paganis prædicant. ſecun-
1 da ibi in ſuper. ¶ Nota primo, ꝙ † exiſtentes apud
paganos prædicandi cauſa, poſſunt recipere cibos
ab eis, & etiam eorum ſocij. & hoc ex ſpeciali priui-
legio conceſſo. ex quo infertur, ꝙ regulariter non
2 licet † veſci dapibus, quæ ab infidelibus apponeren-
tur; cum hoc ſit ſpecialiter conceſſum, in contrariũ
tñ eſt ius commune, vt. l. 1. in fi. ff. ad munici. Facit
c. 2. ꝭ. de côiug. lep. & l. ex fola. C. de primipi. li. 12.
3 Secundo infertur, ꝙ ſocius priuilegiati etiam gau-
det priuilegio priuilegiati, vbi alias priuilegiũ prin
cipalis eſſet inutile; ad ſocios extenderetur, de quo
vide Docto. in. c. licet. de priuil. lib. 6. Secundo not.
4 ꝙ † religioſi, & alij clerici non poſſunt ire ad præ-
dicandum, etiam infidelibus, ſine licentia proprij
prælati, & apoſtolica auctoritate. quibus obtentis
poſſunt, prædicare, & inuito prælato, iu cuius diœce
ſi prædicarent. & hoc vult tex. ibi dum dicit, abſque
5 côtradictione qualibet. ¶ Vltimo not. ꝙ † officium
prædicandi non eſt concendendum, niſi idoneis ad
denuntiandam euangelicam veritatem. Glo. 1. quæ-
rit, quæ ſint iſta tempora, & ſol. dic, vt in ea. Gloſ.
6 2. aſſignat rationem in principio, † quare vti liceat
cibis infidelium prædicationis cauſa, demum for-
mat contrariũ, & illud ſoluit. Et in fine format vnã
q̃ſtionẽ quã ſol. In ead. ibi, exẽplo Dñi. dic, vt tra-
ditur Lucæ. c. 5. & fin. In ead. ibi, ad menſam. dic, &
7 ibi; etiam not. quare magis vitamus † excommuni-
catos, quam infideles. In ead. ibi, cibos noſtros. dic,
vt tradit Deuteron. c. 14. In ead. ibi, ſed hodiè dic,
fortè hoc contingit poſt Macometum. In ead. ibi,
ait ſenatus. dic, vbi dicit̃, quòd edictum de partibus
caducis, intelligitur, & de aſſe. Not. igitur glo. & ex
8 iuribus in ea allegatis, qđ cum plures ſint † infide-
les, qui non diſtingunt cibos ſuos à cibis Chriſtiano
rum, vt ſunt Tartari, & Indi. ꝙ tunc liceret Chriſtia-
nis vti cibis eorum. In ead. in fine dic, gl. in. d. c. oẽs.
28. q. 1. reddit aliam rationem, quam ſequitur hic
9 Io. An. videlicet; † quia maior familiaritas côtra-
hitur in conuiuio, quàm in coloquio. Item quia fa-
cilius quis decipitur inter epulas, quàm in ſimplici
loquutione. 22. q. 4. c. vnuſquiſq;. vnde eſt commu-
ne prouerbrũ iſtorũ officialiũ. Che la tauola è vna
meza corda. Facit etiam ad prædicta. 44. diſt. c. pro
reuerentia. de conſe. diſt. 5. c. in omnibus. in quibus
10 traditur, † ꝙ in côuiuio ſacerdotali lectio diuinarũ
ſcripturarum debet immiſceri; qa per talem lectio-
nem prohibentur fabulæ ocioſæ, quæ ſolent in hu-
iuſmodi menſis interponi, & quia per talem lectio-
nem animæ ędificantur ad bonum, & fabulæ non ne
ceſſariæ prohibentur. hinc not. Inquit diuus Hiero.
11 ad Marcellinam, ꝙ Origines † nec cibum ſumebat,
nec ſomnum inchoabat ſine tali lectione. & vide
aurea verba Plinij. 2. epiſt. 49. ad Seuerum, vbi ipſe
12 dicit de Plinio † patruo ſuo, ꝙ ſiue eſſet in prandio,
ſiue in coena, ſiue tonderet̃, ſiue balnearetur, ſemper
ſibi liber legebatur. imo & ſi ambulabat, erat cum li-
bro continuo; quoniam perire, & omne tempus arbi
trabatur, ꝙ ſtudijs non impertiretur. Glo. pen. for-
mat contrarium, & ſol. dic, vt in ea. Glo. fi. quærit,
13 quare ſit † neceſſarium petere, & obtinere licentiã
prædicandi à ſuo prælato, & ſol. In eadem ibi, offi-
14 cio ſibi commiſſo. dic, & ratio eſt, quia † prædica-
re eſt officium curæ; & ideò non competit illis, qui
non habent curam animarum, vt dicit gl. not. in cle.
15 1. de reg. Vnde fratres † mendicantes de iure prædi
care non poſſunt cum non habeant curam animarũ.
vtuntur igitur officio prædicandi ex priuilegio ſpe-
ciali, & etiam audiunt confeſsiones, vt cle. dudum.
de ſepul. Sed quæro iuxta prædicta, an hodiè ſit con
16 ceſſum à iure officiũ † prædicandi infidelibus, abſq;
eo ꝙ ſit neceſſarium denuò petere licentiam Papæ
ꝑꝑ rationem, quam ponit glo. 2. & dicit Io. And. ꝙ
Inno. dicebat etiam communicare paganis olim li-
cuiſſe, hodiè verò non; ꝑꝑ rationem, quam ponit
glo. 2. ſed mihi plus placet opinio Laud. In ea. ibi,
C. duę dic, ꝙ ille tex. facit pro, &. 2. In. ead. ibi. l. 2.
17 dic vbi dicitur, ꝙ † volẽti intrare ſtrictorem regulã
ſufficit petere licentiam à ſuperiore; licet eam non
obtineat. & ſic facit in contrarium; & ideò literæ
glo. debet potius dicere, arg. contra; licet non ha-
beat illud contra. ſed pro ſol. dicti contrarij dicit
18 Gof. ꝙ officiũ prædicandi, † & profeſsio, ſeu tranſi-
tus ad aliã religionẽ, habent ſe, vt excedentia, & ex-
ceſſa; quia in primo ſufficit petere licentiã; in ſecun
do nõ ſufficit niſi obtineat̃. ꝭ. de ſta. mo. c. ꝙ Dei, &
19 tõ † eſt quia in prædicatione ſubeſt periculũ, ne cor
rũpat, vel inficiat ꝓximum; vt probant iura p̃ceden
tia. qui timor ceſſat in tranſeunte ad ſtrictiorẽ regu-
lam. In eadẽ gl. in fi. dic, ꝙ in. c. cũ olim. ille ligabat̃
ex forma arbitrij ſolũ ad petendũ conciliũ, & nõ cõ
ſenſum; ſed hic requirit̃, ꝙ obtineat conſenſum. vi-
de Bar. latè in repe. 52. §. ſi plures. ff. de exerci.

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Infidelium ad terras pro redimendis captiuis licet ire, dummodo euntes iurent prius, ꝙ nihil ad eos ſubſidij portabunt, vel mittent extra dictam cauſam redimendi captiuos etiam poſt factam treguam. nu. 3.*
Sed an res prohibitas poſſit portare, pro redẽptione captiuorum ſub. nu. 8.
2 *Pacis appellatione non venit tregua. nu. 8. & nu. 17.*
4 *Redimi poſſunt Chriſtiani ẽt durãte guerra ab infidelib⁹.*
5 *Tregua nõ dicitur eẽ finitũ bellũ. Quid ſit tregua. nu. 16.*
Quare prohibitus portare ad infideles tempore belli vetita, vtiq; & tempore treguæ prohibeatur.
6 *Mandans comprehenditur in diſpoſitione perſonaliter loquente concernente actum, nedum faciens per ſe.*
7 *Mandant, an, & quando comprehendatur in ſtatuto punient e facientem quid.*
9 *Captiuis pro redimẽdis, an ſolũ nõ prohibitas, an verò, et ꝓhibitas res poſſit quis ad infideles tranſportare opin. Inno nu. 10. Io. An. nu. 11. Abb. nu. 12. Socin. nu. 14.*
13 *Cõpenſatio vnde maius mali, quã boni reſultat reꝓbatur.*
15 *Ratihabitio etiam in pœnalibus retrotrahitur.*

19 *Iurans non ire cum mercibus, nisi facta pace, si vadit facta treuga, an incidat in pœnam excommunicationis, & periurij.*

20 *Alternatiuorum est, vt alterum verificetur.*

1 Significauit. † Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam, seu ad partes infidelium; dummodo euntes prius iurent, quòd nihil subsidij portabunt, extra redemptionis causam; & portantes, vel mittantes merces prohibitas, etiã postfactã treugã, sunt excómunicati. &

2 † pacis appellatione non venit treuga. h.d. Tres sunt partes, secunda ibi, illi quoq;. tertia ibi, ad vltimum. In tex. ibi, significauit. dic. i. significando quæsiuit, secundum Io. And. & in text. ibi, quomodo, dic, hoc est, vtrum hoc fieri posŝit aliquo modo, vel non; & sic benè sequitur responsio, arbitra-

3 mur. Nota primo, ꝙ † durante tempore guerræ inter nos, & infideles nõ est licitum portare aliquas merces ex quibus ipsi valeant consequi aliquod auxilium, vel commodum; vnde non solum prohibentur deferre merces prohibitas, de quib⁹ in.c. ita quorundam. s. eo. & in.c. ad liberandum. j. eo. sed etiam omnes alias merces, ex quibus infideles possent habere commodum. de quo dicam aliquid in gl. 1. & clari⁹ in.c. seq. hoc tamen notabile limitatur in tex. nisi portarent redemptiones causa; sed vtrum tunc posŝint portari merces prohibitæ, dicetur in glo. 1.

4 Secundo not. ꝙ † licet redimere Christianos ab infidelibus etiam durante guerra; licet ex ipsa redemptione ipsi consequantur aliquod subsidium. Tertio

5 not. ex secunda parte, ꝙ † pœna imposita portantibus merces infidelibus tempore guerræ, extenditur ex identitate rationis etiam ad tempus treugæ; pro quo facit; quia per treugam nõ dicuntur finita guerra, vt in versi. se. & sic habes qđ ius pœnale extenditur ex identitate rationis; sic potes dicere, ꝙ communis fauor totius Christianitatis, & fidei hoc operatur, vt dixi in.d.c. ita quorundam. in glo. 2. s. eod.

6 Quarto not. ꝙ † dispositio etiam personaliter loquens, concernens actum, comprehendit non solũ facientem per se, sed etiam mandantem, & fieri facientem; licet cõstitutio sit penalis. Nam.c. ita quorumdã. puniebat portantes, & subministrantes merces prohibitas &c. & hic extendit etiam ad illos, qui per alios mittunt, vel subministrant. & potest esse ratio, fidei fauor, vt dixi in præced. not. Facit ꝙ not. in c. mulieres. s. de sent. excom. & qđ not. 17. q. 4. c. si quis suadente. Vtrum autem hoc sit simpliciter ve-

7 rum, † ꝙ statutum puniens facientem actum, extendatur ad mandantem, vide Bart. in. l. aut qui. ff. ꝙ vi aut clam. & l. denuntiasse. §. hæc verba. ff. de adult. Ego de hoc plenè dicam in. d. c. mulieres. Vltimo

8 not. ꝙ † appellatione pacis, non venit treuga; & ideò qui iurauit, vel promisit non ire, vel aliquid facere nisi facta pace non facit contra iuramentum, vel ꝓmisŝionem, si vadit tempore treugæ. Glos. 1. in principio est literalis, deinde format vnam quæstionem, & sol. In eadem ibi, ita quorundam. dic, secundum D. m. ꝙ glo. ex hac allegatione videtur restringere tex. vt procedat solum in portante prohibitas

9 † merces; & videtur velle, ꝙ licet quis portet tẽpore guerræ alias merces, quã ꝓhibitas non incurrat in pœnam excommunicationis. Sed aduerte; quia si iste fuit intellectus glo. videtur sibi ipsi contrariari; sequeretur enim, ꝙ redemptionis causa, liceret portare arma, & merces prohibitas cuius contrarium dicit glo. nostra. sed dic, ꝙ alius fuit intellectus gl. vnde dic, vt dixi. s. in primo not. & facit. c. se. In fi. glo. dic, idem tenet Goff. Inno. verò & Hosti. tenent contrarium, volentes, ꝙ licitum sit deferre etiã merces prohibitas, pro redemptione captiuorum, arg. l. sancimus. C. de sacrosanc. eccle. & c. 1. s. de pigno. vbi vasa quæ alias regulariter prohibentur vendi, ꝓ redimendis captiuis distrahi possunt. 12. q. 2. c. aurum. Facit vers. seq. ibi causa lucrandi. & loquitur de mercibus prohibitis. ergo à contrario possunt deferri merces prohibitæ redemptionis causa. Facit etiã ꝙ aliæ merces portari possunt, dummodo non sit guerra, vt in. c. proximo. seq. prædicta tamen dicit

10 vera Inno. † nisi quis venderet merces prohibitas in ipso articulo exercitij prælij; quia tunc viderentur contra Christianos vendere; quia tunc tenerentur pœna huius. c. aliàs secus. Nam licet per arma, & ligna causa redemptionis portata, Christiani posŝint offendi; non tamen est hoc directè contra Christia-

11 nos. Io. Andr. dicit, † qđ ante factum esset tenenda opinio. glo. maximè, quia Sarraceni videntes has merces posse portari, hac de causa nolent reddere captiuos, nisi pro talibus mercibus prohibitis. Item Christiani volentes fraudem committere haberent hoc velamen; quia semper dicerent hoc fecisse pro redimendis captiuis, & sic tenderet ad maximum præiudicium Christianitatis, post factũ verò, dicit, ꝙ tenẽda esset opi. Inno. & Hosti. quasi redemptionis necesŝitas, illos excuset à pœna, arg. c. consilium. s. de obser. ieiu. xj. q. 3. c. quoniam. de sent. excom. c. inter. Facit etiam. c. verum. s. de iureiur. & cũ hac

12 op. transit hic do. Ant. D. m. tenet indistinctè † opi. glo. vt non liceat tales merces. prohibitas portare ẽt redemptionis causa, nec excusetur talis etiam ex postfacto; quia ex tali delatione armorum christiani venirent impugnandi. & ideò non debet tale consilium impendi ad malum committendum, propter

13 bonum captiuationis. Talis enim † cõpensatio à iure reprobatur, vt. c. super eo. j. de vsu. & 1. q. 1. non est putanda. & text. cum glo. in. c. non magno. s. ne clerici, vel mo. vide plures remisŝiones in gl. Mouet etiam per tex. s. eo. c. ita quorundam. vbi quo ad pœnam, & malitiam equiperantur portantes tales merces prohibitas, & subministrantes corporaliter regimen, curam, vel gubernationem ad expugnandos Christianos; pro quo ẽt facit glo. ibid. in ver. tempore pacis. & sic vtraq; opi. est satis sustentabilis. Concludit D. m. ꝙ durante tempore guerræ habeat locũ opin. glo. tempore vero pacis habeat locum opin. Io. An. & sic vtræq; opiniones sint sustentabiles; ta-

14 men mihi † videtur magis ęqua & secura opi. glos. pro qua ẽt adduco, quoniam fauor publicus præferendus est priuato. vnde cum talis prohibitio respiciat publicum fauorẽ, & redemptio respiciat priuatum; vr̃ ꝙ etiam redemptionis causa nullo modo liceat. Glo. 2. opponit, & dupliciter soluit. Gl. in vers. excommunicationis. quærit de ratione, & sol. In eadem ibi, non tamen pax. dic, idem dicit glo. penul. & fi.

& fi.In fi.glo.dic,hæc glo.sentit claré secundum D. meum, quòd tempore pacis licitum sit deferre ad infideles, etiam merces prohibitas, Contrarium tamen tenet Inno.in.c.seq.& ibi dicam latius.posset tamen aliter intelligi, dum dicit de mercibus prohibitis;scilicet,tempore guerræ,& sic cóprehendantur ét merces non prohibitæ tépore pacis.¶ Gl.in verf. per nuncios.quærit de ratione, & solut.In.fi.gl.dic, de hac materia, vt dicam in. d.c. mulieres. & idem voluit Ala.hic, vt etiam incideret in excommunica
15 tionem,qui haberet ratam† delationem talium mercium, quia ratihabitio retrotrahitur, vt. e. rati. de reg. iur.lib.6.de quo latius tractatur in.c.cum quis de senten.excom.lib.6.ego dicam in.d.c.mulieres.Glo.penul.quærit,quid sit treuga,& sol.& bené.
16 Est† enim tregua securitas præstita personis,& rebus ad tempus aliquod,bello nondum finito.Glo.fi.quærit, an talis absoluatur a periurio.& sol.In fi.gl.dic, in contrarium tamen facit,tex.24.q.3. in.c. illi qui,
17 vbi tex.vult,quòd pax† quandoq; appelletur treuga; sed dic,ꝙ illud accipit impropriè.Not.igitur gl. ex qua habes vnum intellectū, videlicet,quòd ille,qui
18 iurauit† non ire cum mercibus;nisi facta pace, si vadit facta treuga incidit in pœnam excommunicationis,& periurij,vt dixi in.3. notabili. Secundum intellectum ponit hic Ioan. Andr. & Doct. post eum,
19 videlicet,quòd ille iurauit† non ire cum mercibus, nisi facta pace,vel treuga; si vadit tempore treugæ cum mercibus prohibitis;non est periurus;sed bené incidit in excommunicationem. ratio primi quare non sit periurus,est, quia ad veritatem alternatiuæ, sufficit alteram partem adimplere, vt.l. plerunq; ff. de iure.dot.&.l.si is qui ducentas.§.vtrum. ff.de reb. dub.Ratio secundi quare incidat in excommunicationé,é;quia manet causa prohibitionis.c.nostri.cũ adhuc non sit facta pax.Pro hoc intellectu facit tex. noster in. fi. qui solum facit mentionem de excommunicatione;non autem de periurio. & hic intellectus colligitur ex illis verbis Papæ;dum dicit,conditio illa de pace,aut de treuga. vterq; intellectus est bonus,& verus in se,& adaptabilis literæ.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 *Sarracenis, qui tempore guerræ subsidium præstát vel cum eis commercium habent,excommunicati sunt.*
2 *Sarracenis quasuis merces , aut alio modo consilium durante bello inter eosdem præstantes,excommunicati sunt.Et quid factis pace. & nu.3.5.6.et.7.*
4 *Argumentum à contrario sensu non procedit,quando sequitur absonus intellectus,vel legum correctio, et quando respectu totius , & quando respectu partis,prout totum,& pars est.*
8 *Sarracenis tempore belli portantes prohibita;an duplici excommunicatione puniendi.*
9 *Pœna a diuersis constitutionibus si imponatur ipso facto, delinquens vtraq; tenetur.*
10 *Pœnæ diuersæ si pro uno delicto impetrantur,non alternatiuè,an vna tollatur per aliam.*
11 *Excommunicatus ab homine, ab homine absoluendus.*
12 *Papa, bis in anno excommunicat portantes ad infideles, prohibita.*

1 Quod olim. Excommunicati † sunt,qui cũ Sarracenis tempore guerræ commercium aliquod contrahunt, aut aliquod ęs eis in subsidium præstant.h.d.Primo,excómunicat.Secundo hortatur,illos,quibus scribit,ibi, vestræ igitur.Not.primo,ibi, mercimonium. & ibi, quocunq; alio ingenio.& ibi,aliqua rerum subsidia,
2 quòd † durante bello inter Christianos, & infideles non solum excommunicati sunt deferentes merces prohibitas,de quibus in.d.c.Ita quorundam.ꝫ.eod. &c.ad liberandam.ꝫ.eod.sed etiam quascunq; aliàs merces,& quicunq; alio modo consilium,vel auxilium præstiterunt,non solum si realiter, vel persona liter; sed etiam cũ ingenio,vel per alium talia præstiterint.Host tamen hic dicit,quòd iste intellectus ita generalis,est satis periculosus,& quòd indigeret declaratione.Sed Inno.& Goff.& plures alij tenét præ dictum intellectum;indistinctè volentes, quòd durante bello prohibiro sit generalis, sed facta pace, cesset prohibitio quantum ad merces non prohibitas,quantum verò ad prohibitas adhuc duret. Sed pro intellectu Host.qui vult,quòd facta pace nó du-
3 ret prohibitio in aliquo,etiam in mercibus prohibitis,facit tex.noster.dum dicit,quandiu guerra durauerit;ergo a contrario sensu, finita guerra sicut durante guerra prohibitio erat generalis,ita & facta pace relaxatio sit generalis;nec duret prohibitio.Item pro eius opin. facit text. in.d.c.ita.ibi dum dicit,ad impugnandos Christianos; ergo secus a contrario. Sed mihi plus placet opinio.Inno.& Goffred. vt statim dicam.Nec obstat argumentum a contrario sensu;quia non sumitur hic arg.a contrario sensu generaliter;sed in parte.videlicet,vt tempore pacis liceat portare merces non prohibitas; sed in alia parte, quòd liceat etiam portare prohibitas, non sumitur arg.a contrario;quia resultaret absonus intellectus; quia contra iura, quæ volunt, quòd tempore pacis non liceat portare merces prohibitas,vt.d.c.ita quorundam.&.d.c.ad liberandam.& statim dicam. Et
4 sic nota singulariter,quòd† sicut vacat argum.a contrario in totum,quando resultaret absonus intellectus,vel iurium correctio,vt.l.2.C.de condit.insert. & ita etiam vacat argum.a contrario sensu in parte; quando in illa parte,si sumeretur,resultaret absonus intellectus,vt hic.quòd perpetuo not. Non obstat. c.ita quorundam.quia,vt ibi dixi in glo. 2. ille text. intelligitur etiam de deferentibus absq; intentione, vt Christiani impugnarentur. Vnde ille text.facit ꝓ opinione Inno.& Goffr.pro qua etiam adduco tex. in.d.c.ad liberandam.vbi tex. nihil dicit de tempore guerræ.& tamé prohibet deferri merces prohibitas.Facit etiam pro.d. opinione; quia aliàs infideles possent facere pacem fraudulenter, vt interim sibi prouiderent de dictis mercibus prohibitis, sibi ne-
5 cessarijs. Sed.D.m.† hic dicit,ꝙ ante factum tenéda est opin.Innoc.& Goffred. sed post factum conseruaretur quis à pœna; quia text. in. d. c.præalleg. ita
6 dicit ad impugnandos Christianos;tamé plus † placet

cet opin.Inno.tam de iuris rigore, quam de æquita-
te propter fauorem fidei,& Christianitatis; fortè ta
7 men† illas merces prohibitas portans tempore pa-
cis excusaretur a pęna propter varietatem opin.árg.
eorum quæ not.Inno. in.c. fraternitatis.s̄. de frigi.
malefic.in gloss.magistra circa medium. Ioan.And.
in.c.alma.de sent.excomm.lib.6.In.fi.gloss.D.Ant.
in.c.ex literis. s̄. de spon. per Zenzel. & Paul. in
clem.ne Romani de elect.per glo.Inst de obli. quæ
ex quasi delict. nascunt. in prin. per Guiel. in cle.
statutum de elect.& ibi ego plenè dixi post gloss.su-
per ver.consuetudinem. ¶ Gloss.2.in ver. supponi-
8 mus.in princ.sentit q.an† isti sint duplici excommu
catione excommunicati. deinde format aliam. q.&
sol.In eadem gloss.ibi, duplici excommunicatione
sunt ligati,dic not.benè hanc gloss.secundum.D.m.
9 ex qua colligitur, quòd si pro† eodem delicto a di-
uersis constitutionibus imponitur pœna ipso facto,
delinquens vtraq; pœna tenetur;licet vtraque impo
natur pro eodem delicto. & licet prædictæ constitu
tiones non concernant interesse priuatum, de quo
satis dubitat D.m. per not.per Ioan. Andr.in.c.feli-
cis.de pœnis.lib.6. Bart. in.l.1.ff. vi bonorum rapt.
quæstio.incidit in illam quæstionem, vtrum si pro
10 eodem delicto sint impositæ† diuersæ pœnæ non al-
ternatiuè,vna tollatur per aliam. de qua.q.vide re- Cõis opi.
mis.copiosè in.c.sicut Iudæi.s̄.eodem.si quis tamen
vellet tenere contrarium,eius quòd dicit glo.posset
dicere secundum. D.m. quòd Papa excommunica-
uit hic prorogando constitutionem. c. ita quorun-
dam. quæ loquitur de mercibus prohibitis. etiam
ad merces non prohibitas;sed contra faciens incidit
solum in vnam excommunicationem, pro qua opi.
facit tex.noster in fi.dum dicit,in excommunicatio
nem illam.vnde ponderandum est, quòd dicit excõ
municationem,non autem excommunicationes.itẽ
ponderandum est verbum illam,& sic se refert ad d.
c.ita quorũdam. & iste intellectus plus mihi placet,
quam opinio glo. quia per ipsum nulla sequitur ab-
surditas. In eadem ibi potest dici. dic, idem tenet
11 Host.vbicunq;† excommunicatio non est lata ab ho
mine;quia a tali non absoluitur; nisi qui excommu-
nicauit,vel eius superior, vt.c.ad reprimẽdum.s̄.de
offi.ord.& c.pastoralis.§.præterea.s̄.de offi. deleg.
&.c.nuper.de sent.excomm.& subdit hic Ioã. And.
12 quòd Papa temporibus† quibus solet facere genera
les processus.s.saltem ter in anno,tales portãtes mer
ces excommunicat; & sic ligãtur sententia hominis.
vnde non absoluerẽtur hodiè ab alio, quam a Papa.
imo,secundum eum,Papa illos absoluit cum magna
difficultate.vide ipsum Ioan.And. in.c.excommuni
camus.§. sanè.j̄. de hæret.

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudęi nutrices, vel seruientes Christianos habere non debent aliàs commercium Christianorum eis interdicitur. Et solum in domo habere nutrices prohibentur. nu. 14.*
2 *Iudæi propter eorum delictum, et culpam Christianorum sunt serui; sustinentur tamen in eorum ceremonijs, & alijs ob pietatem sibi concessis.*
3 *Ingratus beneficij recepti, quis esse non debet.*
4 *Ingratitudo est ventus vrens fontem misericordiæ, & rorem pietatis exsiccans, & vnde proueniat. ibid.*
5 *Ingratus est qui beneficium non reddit, ingratior qui dissimulat, ingratissimus omnium qui obliuiscitur.*
6 *Familiaritas quandoq; contemptum parit. Quòd tamen intellige. vt nu.seq.*
8 *Prouerbia vulgaria, possunt loco iurium allegari.*
9 *Prouerbium quid.*
10 *Familiaris inimicus, ingratitudinem retribuit.*
11 *Familiari inimico, nulla pestis efficacior.*
12 *Communio sumenda est in die resurrectionis Dominicæ.*
13 *Indignatio diuina præsumitur contra eos, qui aliquid turpe, & in vituperium fidei Christianæ fieri patiuntur.*
15 *Infidelis excommunicatio per viam indirectam.*
16 *Excommunicationis effectus quis sit.*
17 *Christiani cum Iudæis quando commercium licitè contrahere possint.*
18 *Hominum carere commercio, & esse inter homines, non modica est pœn.*
19 *Priuatio præsupponit habitum.*

1 Etsi Iudęos. Iudæi † nutrices,
vel seruiẽtes Chri
stianos habere nõ
habẽt, & cõtrafacientibus interdicitur Christiano-
rũ cõmerciũ h.d. Diuidit principaliter in quatuor
partes.Primo,ponit exordũ.Secundo,facti narratio
nẽ.Tertio, ꝓhibet.Quarto, pęnã mãdat imponi.se-
cũda ibi,accipim⁹. tertia ibi,inhibemus.quarta ibi,
si verò.& est tex.notabilis habẽs aurea verba.¶ No.
2 primo,quòd† Iudæi sunt Christianorum serui pro-
pter eorum delictum, & culpam; sustinentur tamen
in eorum ceremonijs,& alijs libertatibus eisdem cõ
cessis,propter pietatem Christianorum; & vt ad fi-
dem facilius alliciantur, & propter spem de eorum
conuersione.45.dist.c.qui syncera. & tetigi in. c. si-
cut Iudæi in gl.super verb. bonos.s̄.eo.Secundo no
3 ta,quòd† quis non debet esse ingratus recepti bene-
ficij.Ad quòd memoriæ commendabis aurea verba.
4 S Bernardi dicentis,ingratitudo † est vẽtus vrẽs fon
tem misericordiæ,& rorem siccans pietatis; vitium
vt plurimũ proueniens a superbia; quia credit reci-
piens, debitum recepisse. Et Seneca eodem lib. quẽ
5 de beneficijs scripsit sic inquit, † ingratus est qui nõ
reddit,ingratior qui dissimulat,ingratissimus oĩum
qui obliuiscitur. Et Cicero inquit,immemorem be-
neficij omnes odere. Tertio not. ibi, familiaritate
6 contemptum. quòd† familiaritas quandoq; parit cõ
temptum. Vnde dicit Valerius lib.2.c.1.in.fi. Qui-
quid in excelso fastigio positum est,quo sit venerabi
lius.humili,& trita cõsuetudine vacuum esse debet.
Idem colligit gl.nostra in verbo familiaritate. & al
legat iura probantia. & vide 81.dist. quando. Sed
Ioan.glossator ibi dicit se audiuisse ab Azone,quòd
7 verum erat quòd† familiaritas pareret contemptum
s.inter rusticos,& malè intelligentes; secus inter pru
dentes,inter quos non contemptum, sed beneficiũ,
beniuolentiam,affectionem, & amicitiam parit. Et
Aristo. 8. Ethic. consimilatio inducit, & conseruat
amicitiam.& consuetudo auget affectionem. proba
tur in.l.3.ff.de peculio Quarto not.ibi,iuxta vulga-
8 re prouerbium, quòd † vulgaria prouerbia possunt
loco

loco iurium allegari. Idem dicit Ioan. Andr. in.c. inter corporalia. ī. de transl. prælat. Facit de consec. dist. 5. capit. ne talis. de iureiur. c. quemadmodum. & ff. de offi. procons. l. solent. §. fin. ff. de leg. 3. si chorus secundum Host. & Ioan. Andr. Et vide Cicer. 2. Re-
9 thor. † prouerbium est quasi probatum verbum dicit, enim quod prouerbium est scientia generalis, cui consuetudo fidem tribuit, opinio communis ad sensum accommodat, incorrupta veritas, & integritas aquiescit. Quinto not. ibi, hospitibus exhibere,
10 tex. contra familiarem † inimicum, qui propriè retributionem illam facit, de qua hic in textu. ergo cauēdum est ab inimico occulto; quoniam vt inquit Boe-
11 tius de cōsol. philis. Nulla est † efficacior pestis, q̄ familiaris inimicus. & ratio est quia quis nō timet de eo, nec præcauet. Vnde Hieron. scribit ad Papiniā, & Marsiliam, læuius est professum inimicum cauere quam hostem latētem, sub amici nomine, sustinere, Iacula. n. præuisa minus lædere solent. Sexto not.
12 ibi, resurrectionis Dominicæ. † communionem sumendam esse in die resurrectionis domini. & sic per talem assumptionem debet esse satisfactum constitutioni. c. omnes. ī. de pœnit. & remis. & sic facit iste tex. pro opinione illorum, qui volunt, quòd per assumptionem factam in die Iouis. hoc est in cena domini, non fit satisfactum, d. constitutioni. ī. de quo dicam in. d. c. omnes. Septimo not. ibi, diuinam
13 indignationem incurrant, præsumendam † esse diuinam indignationem, atq; vltionem contra eos, qui aliquid inhonestum, vel turpe in vituperium fidei Christianæ fieri patiūtur, cum illud valeant prohibere; cum per hoc videantur quodammodo consentire. vide gl. hic in verbo, patiuntur. & iura in ea alleg. Octauo not. ibi Christi mors tex. expressum pro opinione Host. & Ioan. And. de quo dixi in. c. consuluit. ī. eo. super glo. 1. Nono not. ex fine ibi, dimiserint. tex. qui secundum. D. m. probat illum intellectū, q
14 † Iudæi solum prohibentur habere nutrices Christianas in domo. dic, vt dixi in. c. ad hoc. ī. eod. Decimo
15 not. ex fine practicam † excommunicandi infidelem per viam indirectam, videlicet vt interdicatur Christianis commercium cum ipso infideli. & sic habe-
16 bit † effectum excommunicationis cum illa sit cōionis omnium priuatio, ꝓbatur in. c. seq. in fin. & hoc colligit gloss. fin. Vltimo not. ex fine argu. à speciali
17 siue à contrario, q † Christiani licitè pñt cōtrahere commercium cum Iudæis; hoc enim in pœnam Iudæorum interdicitur Christianis commercium
18 cum eis, quia dicatur esse † nō modica pœna scilicet inter homines esse, & hominum carere consortio c. 1. de excepcio. lib. 6. & l. qui sanctum. C. de hæret. subtrahitur enim ipsis Iudæis Christianorum commercium si Iudæi dimisserit nutrices, & seruientes Christianos, ergo a contrario per antea poterat cō-
19 mercium cum eis haberi cum † priuatio præsupponat habitum vt. ī. de sponsal. impub. c. ad dissoluendum. & l. decem. ff. de verb. obligat. Item a contrario si Iudæi dimisserunt ipsos Christianos cessante causa possunt cum eis Christianis habere commercium idem etiam probatur in. c. seq. in fin. fugienda tamen est eorum nimia familiaritas, ne sub tempore, vel velamine dicti commercij quid contra Christianos ac eorum religionem committatur, vt c. Iudæi. 2. ī. eo. 28. q. 1. c. sæpe. & c. omnis. & c. nullus. In glo. 3. in versi. de familiaritate ibi. §. circa. dic vbi tex. dicit oportet eē, pcōsulē. sed cū ingenio, ne contemptibilis esse videatur. In fine glo. in versi. effundere. dic, sed contra hanc gl. facit. c. hoc sacramētum. de consec. dist. 2. vbi tex. dicit, hunc cibum, & potum incorporat, id est seipsum de corpore ecclesiæ, facit. In glo. in versi. ancillæ. dic, vt dixi. ī. eo. in rubr.

CAP. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus percutiens clericum qualiter puniendus. & nu. 4.*
2 *Ecclesia quandoq; exercet iurisdictionem contra Iudæos,*
3 *Iniuriam clericum & ipsi, & ecclesiæ, cui videtur illata iniuria tenetur satisfacere.*
5 *Pecuniaria pœna loco subrogatur corporalis.*
6 *Index cognoscens de causa iniuriæ, criminaliter ex officio, potest compellere iniuriantem ad satisfaciendum læso.*
7 *Criminalis causa & ciuilis qualiter & quando & quomodo simul examinari, aut intentari possit.*
8 *Index ecclesiasticus potens punire pœna spirituali non debet pœna pecuniaria punire.*
9 *Index ecclesiasticus an, & quando pecuniariter punire possit & pecunia ad quem vsum conuerti debeat.*
10 *Excommunicationis pœnæ non nisi creatura rationalis & baptizata est capax. & sub nu. 14.*
11 *Principes seculares, iudæorum, quando dicantur negligere mandata canon; exequutioni mandare. Et an possint excommunicari nu. seq.*
13 *Iudæus lædens clericos an temporalis an ecclesiasticè sit iurisdictionis.*
14 *Excommunicatio est maior pœna, quam habeat ecclesia.*
15 *Delegatus Papæ suam potest sententiam exequi & cur interpelletur ordinarius loci, ibidem.*

1 Postulasti. † Iudęus, qui percusserit clericum, temporaliter punitur; vel interdicitur sibi christianiorum commercium, donec satisfecerit iniuriam passo. h. d. communis diuisio, secunda ibi, ad quòd breuiter, vbi respond. distinguendo, ibi, Domino temporali sicut laicus. Idem probatur in. c. seq. in fin. Aliud sit de vere speciali de quo vide per Inno. in. c. super his. ī. de voto. quia Iudæus non est in hoc de iurisdictione ecclesiæ, vt etiam probatur in. c. seq. ¶ Noto tamen primo, qđ
2 † ecclesia quandoq; exercet iurisdictionem cōtra Iudæum, vt traditur per Inno. in. d. c. quòd super his. &
3 in c. ita quorundam ī. eo. Secundo not. quòd † inferens iniuriā clerico tenetur satisfacere non solū ipsi clerico iniuriam passo; sed etiam ecclesiæ, cui etiam videtur illata iniuria. & hoc idem colligit glo. 2. in
4 fine & allegat intra hoc probātia. & si est † Iudeus puniēdus, est pęna pecuniaria, vt hic. Si verò nō haberet pecuniā, vel haberet, sed nō sufficeret, puniēdus est alia pœna, vt puta, temperata fustigatione, vt. c. in archiepiscopatu. ī. de rapt. secundum Ioan. And. & Hosti. Hoc enim, secūdum eos, est regulare, quòd
5 † loco pœcuniariæ subrogatur corporalis. de quo dicam in. c. ad liberandam. ī. eo. Tertio not. quòd
6 † iu-

6 † iudex, qui cognoſcit criminaliter de iniuria, po-
teſt ex officio ſuo compellere illum, qui iniuriam
intulit ad ſatisfaciendum læſo. Facit quòd not. in.l.
interdum.§.qui furem.ff.de furt. Nec obſtat. l. 1.C.
quando ciuilis actio præiud.crimi.&.l.fin.C. de iu-
7 riſd.omn.iud. In quibus dicitur, quòd † non poteſt
ſimul; & ſemel agi criminaliter; quia illud eſt verum
quando quis vellet principaliter, eo tempore, vtran-
que viam intentare.actionem.ſ.ciuilem, & actionē,
ſcilicet criminalem pro eodem delicto; ſecus ſi prin
cipaliter agitur criminaliter; quia tunc iudex poteſt
compellere reum, ex officio ſuo, ad ſatisfaciendum
læſo, vt.d.§.qui furem.de qua materia dic, vt traditur
in.d.iur.& per Bart.in.l. 2.§. 1.ff. vi bono. rapto.per
Doct.in.l.qui crimen.C.qui accuſ.non poſſ.¶ Glo.
1.in princip.quærit quanta ſit iſta pœna pecuniaria.
& ſol.deinde rationem reddit, quare imponatur hęc
pœna.& in fine quærit, & ſoluit remittendo.¶ In ea.
ibi, quia ſpirituale.dic, videtur ergo glo.noſtra ſen-
8 tire a contrario ſenſu, quòd † ſi iudex eccleſiaſticus
poteſt aliquem punire pœna ſpirituali, non debeat
illum punire pecuniaria, vel alia temporali; ſed dic,
quòd hoc non eſt indiſtinctè verum, maximè in cri-
mine ſacrilegij; debet tamen ceſſare cupiditas pecu
niæ; imo ceſſante cupiditate, ſi magis æſtimetur pe-
cuniaria, poteſt illam imponere, arg.c.dilectus.ſ̄.de
9 offi.ordi.Et † an, & quando eccleſiaſticus poſſit pe-
cunialiter punire, & ad quem vſum talis pecunia de-
beat redigi, remittit.D.m.ad ea quæ dixit in.c.licet.
ĩ.de pœnis.& ibi, dicam. In ea.ibi. e.multi. & ratio
10 eſt, quia † pœnæ excommunicationis non eſt capax
niſi creatura rationalis, mortalis, & baptizata.proba
tur in.c.Romana §.fin.de ſent. excom. lib.6.& cap.
gaudemus.ſ̄.de diuor.not.per Ioan.And.in.c. ſicut
3.in verſi.ſententiam.quaſi in fi.commenti.ſ̄. de iu-
reiur.& ideò Papa hic in fi. non mandat iſtos abſol-
ui facta ſatisfactione. Glo. 2. fortificat text. deinde
rationem reddit, quare ſit ſatisfaciendum eccleſiæ.
In eadem in fine, dic.de hac materia, vt trad. in.c.2.
ſ̄.de for.comp.in.fi.&.c.cum deſideres.ĩ.de ſen.ex-
commu.Glo.fi.colligit id quòd dixi in.c.præced.in
pen.notab.Quæro extra glo. pro declaratione text.
11 quando † temporalis dominus Iudæi, dicetur negli-
gere.Sol dicunt Hoſt.& Ioan.And.quòd hoc appa-
rebit per lapſum temporis eidem aſſignati ad id fa-
ciendum, vt.c.irrefragabili.§.1.ſ̄.de offi. ordin.&
12 † tunc etiam ipſe dominus poteſt excommunicari,
vt.c.Iudæi. 2.ſ̄.eo.Poſtremo oppo.contra text. no-
ſtrum, quòd diſtinctio text.nō procedit in eo, quòd
13 diſtinguit; vtrum, † iſte ſubſit iuriſdictioni eccleſiæ,
vel non, nam cum ex lęſione clerici committatur ſa-
crilegium; ſequitur, quòd eſt de foro eccleſie, vt.c.
cum ſit.de for. compe. & ſic eccleſia exercet iuriſdi-
ctionem contra eum; licet aliàs non ſit ſibi ſubiectus
temporaliter.Sol. D.m. fatetur contrarium ad text.
noſtrum, & reſpondet, quòd Papa facit hanc diſtin-
ctionem propter faciliorem executionem; nam quā
do Iudęus eſt temporaliter ſubiectus ſeculari domi
no, poteſt de facili compelli per iudicem eccleſiaſti
14 cum; quia † excommunicatio eſt maior pœna, quam
habeat eccleſia.23.q.3.c.corripiantur, cuius pœnę,
vt dictum eſt, Iudæus non eſt capax; & ideò additur
dominus temporalis, quo negligente, eccleſia facit,
quòd poteſt, interdicendo commercium &c. Intelli
git igitur. D.m.text.noſtrum, quòd etiam a princi-
pio eccleſia potuiſſet temporalem exercere in ta-
lem Iudæum ſacrilegum, & inuocare brachium ſecu
lare, vt.d.c.cum ſit.iuncto.c. 1.ſ̄.de offi. ordi. ſimile
15 in.c.ſignificante.ſ̄. de offi. delega.nam † delegatus
Papæ poteſt ſuam ſententiam executioni mandare,
vt.c.in literis.&.c.ſeq. ſ̄.de offi. deleg. & tamen pro
faciliori executione interpellatur ordinarius loci;
quia ei faciliter obtemperatur, vt.d.c.ſignificante.&
iſte intellectus mihi placet.

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 Iudæi, & Sarraceni vtriuſq; ſexus in terris Chriſtianorum debent taliter veſtire, vt diſcernantur a Chriſtianis, & nu.6. & in die veneris ſancta, & Paſcha in publicum prodire non debent.d.nu.1.

2 Negationes due affirmant.

3 Confuſio, ex commixtione eorum, quæ diſtincta tradi debent, inſurgit.

4 Doctores materias diſtinctas tradere debent.

5 Velamina, per quæ datur delinquendi materia, lauanda.

7 Mulieres iudæorum orarium in capite portare debent. et quid illud ſit.

8 Illuſio, & deriſio omnis reprobanda eſt; & ea maximè quæ in fidei dedecus tendit.

9 Chriſtiani, quibus veſtibus veſtiri debeant paſſionis. D. N. tempore.

10 Habitus exterior interiorem mentis diſpoſitionem repræſentat.

11 Vxor olim, ſi poſt uiri mortem infra annum luctus veſtibus lugubribus non vtebatur, efficiebatur infamis; hodiè ſecus.

12 Veſtes ſecundum temporum conditionum ſunt portanda.

13 Iudæi, & infideles ſubſunt dominio eius, in cuius territorio degunt.

14 Inuocatio Machometi, ab infidelibus Chriſtianis audientibus, per Principes ſeculares probibenda.

15 Viri brachas, portare debent, non vxores.

16 Clerici, à laicis per habitum diſtingui debent.

17 Chriſtianus rem veneream cum Iudæa habens; an, & quando ſit puniendus latè.

18 Ignorantia iuſta facti alieni, quem excuſat.

19 Cognoſcens maritatam quæ communiter habebatur pro ſoluta; & èconuerſo qua puniendus ſit.

20 Statutum Engubij, & ſenarum quod punit cognoſcentem ſolutam pœna.300.aureorum; an habebit locum in Iudæo, cui conceſſum fuit priuilegium, quòd in omnibus, & per omnia tanquam veri, & originarij ciues haberentur.

1 In nonnullis. † Iudęi, & Sarraceni vtriuſq; ſexus.debēt in ter
ris Chriſtianorum, vti habitu per quem diſcernan-
tur a Chriſtianis, & in die paſsionis Domini, hoc eſt
& in die veneris ſancta, & paſchæ non debent in pu-
blicum prodire, nec in contumeliam omnium crea
toris proſilire.h.d. Diuiditur in tres partes ſicut tria
ſunt dicta. Secunda ibi, in diebus. Tertia ibi, illud.

Not.

2 Not.primo ex pincipio,quòd† duæ negatiuæ affir-
mant,de quo iu.l. duobus.ff. de vsur.& in proe. s.§.
sanè. aliquando tamen negant,dic. vt dixi in.c. & si
3 Christus.s.de iureiur.Secundo not.quòd† ex com-
mixtione eorum , quæ debent esse distincta per ali-
quam differentiam, sublata differentia inducitur cō
fusio ; ita vt non cognoscatur vnum ab altero, quòd
4 not.contra † Docto.non tradentes materias distin-
5 ctas.Tertio not.ibi velamen† remouenda fore vela-
mina, per quæ conceditur delinquendi facultas , fa-
cit ad ea quæ dixi in.c.significauit.&.c.preced.s.eo.
Quarto no.ibi,omni tempore. & ibi publicè. quòd
6 †Iudæi debent portare habitum diuersum a Chri-
stianis;tam de die, quam de nocte ; quoniam vtroq;
tempore imminet periculum, & debet parere di-
ctus habitus, adeò,q si nō pateret,vt puta quia por-
tarent coopertum alijs pannis huic constitutioni,
7 † Mulieres verò ipsorū portāt orariū,nō intelligeret
satisfactū, q ē frōte viride,vel croceū,de quo orario
hr 27.q.1.c.mādato . hoc est quoddā velū,in capite.
8 Quinto not,quod†licet omnis illusio , & derisio sit
reprobanda,vt.c.bonæ.2.s.de postula.prælato.&.c.
olim.s.de re iudi.& in clemen.1.de renun.maximè
illa reprobanda est , quæ tendit in dedecus fidei , &.
sacratissimæ passionis redemptoris humani generis,
9 Sexto not.ibi,ornatus.arg.optimum , quòd † Chri-
stiani non debent vti ornatis vestibus & præciosis in
die passionis;ne videantur exultare , cum sit dies la-
10 mentationis. † habitus enim exterior , interiorem
mentis dispositionem repræsentat.vt in clem. exiuit
vers.ideò.cā.fin.& Ecclesiast.c.19. Amictis hominis
annuntiat de illo, Vnde dantur illi versus . vir benè
vestitus pro moribus esse peritus, Creditur , a mille
quamuis idiota sit ille ; debent igitur Christiani
dictis temporibus , vti vestibus lugubribus , ne dum
alij deberent flere,videantur ridere.c. peristis. j.de
11 priuileg.†Vnde olim vxor,si post viri mortem in an
num luctus non vtebatur vestibus lugubribus, effi-
ciebatur infamis,vt.l.genero.ff.de infami. hodiè se-
cus est,vt.l.decreto.C.de infam.Quæ not.contra il-
12 los,†qui ad funera. vestes pulcherrimas portant , &
ad nuptias lugubres, malè sentientes de verbis Pauli
Gaudere cum gaudentibus , & flere cum flentibus,
13 Septimo not.ibi,principes seculares,quòd † de iure
Iudæi,& alij infideles,existentes in terris domini tē-
poralis,subsunt dominio temporali . Vltimo not.
14 quòd† Christiani principes non debent pati, vt Sar-
raceni,vel alij infideles, qui subsunt ecclesiastico do
minio,publicè inuocent Machometum Christianis
audientibus.¶Glo. 1. hanc distinctionem habitus,
probat per quatuor similia.In eadem ibi,& masculi
15 a feminis.dic,† quòd habentes vxores debent porta
re brachas,& non velle,quòd vxores portent;licet re
16 gula fallat in plurimis &c.In eadem in.fi.dic.&† cle
rici a laycis per habitum debent distingui,vt.c.cleri
ci.2.s.de vita & honest.cleri.Glo.in verbo,errorem
format.q.& sol.In eadem ibi,excusatur, in eo quòd
17 Iudæa.dic,sentit ergo gl.quòd† non excusatur in to
tum;quia saltem intendebat committere simplicem
fornicationem;hoc tamen procederet, nisi Christia
nus contraheret matrimonium ignoranter cum Iu-
dæa;quia tunc ex toto excusaretur , cum intenderet
18 agere rem licitam , & † ignorantia iusta facti alieni
eum excusat,vt in reg.ignorantia. de reg. iur. lib.6.
An autem christianus possit aliqua pœna puniri , si
sine matrimonio Iudæam cognuit ignoranter ex eo
quòd iudæam cognouerit , & sic debeat operam rei
illicite vide Ioan.And.in reg.cum quis , de reg.iur.
19 lib.6.in Merc.In illis duab' qq.videlicet† de cogno
scente maritatam, quæ cōiter habebatur pro soluta,
& de cognoscente solutam , quæ cōiter habebatur
pro maritata.& ad prædicta vide glo.in.c. inebriaue
runt.25.q.1.¶ In fi.gl.penul. in fin. dic , sed secun-
dum.l.est pœna capitalis, vt in auth.vt non luxu. cō
tra naturam in princip.Sed quæro iuxta prędicta, &
20 iuxta glo.† Engubij est statutum, quòd cognoscens
solutam,puniatur pœna trecentorum aureorum , &
sunt in simili statuta in hac Ciuitate senarum , se-
mel contingit ; quòd cum quidam Iudæi vellent ire
ad habitandum Engubij dominus Eugubij conces-
sit illis priuilegium inter alia, quòd deberent tracta
ri quo ad omnia commoda, & priuilegia statutorū,
& simi.tanquam veri,& originarij ciues, demum cō
tigit,quòd vnus,ex dictis Iudęis cognouit Christia-
nam solutam,vel maritatam ; quęritur nunquid de-
beat puniri pœna capitali; an verò pecuniaria secun
dum formam pręfati statuti. Cogitabis ; quia cum
hoc nunc agitetur de facto in hac ciuitate, nolo de-
cidere q.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Iudæos vel paganos proponens publicis officijs punitur. & præposito deuegatur Christianorum commercium. donec deposuerit officium , & inde quæsita pauperibus Christianis distribuuntur limita & declara nu. 43. & nu.49.*
2 *Iudeus vel paganus non potest preficì officio publico inter Christianos.secus inter ipsos nu.9.*
3 *.L.generaliter.§.fin.ff.de decur.declaratur.*
4 *Barbari an possint habere dignitatem etiam Illustrem.*
5 *Dignitas Illustris dicitur regalis.*
6 *Iudæi nulli ibi habeant dominium , sed omnibus sunt exosi per totum mundum dispersi.*
7 *Effectus noue constitutionis antiquam innouantis.*
8 *Concilium Prouinciale habet iurisdictionem in tota prouincia.*
10 *Monitio debet precedere in eum, qui in pęnam debet incidere.*
11 *Officium aßumens contra iuris dispositionem tenetur dimittere,& acquisita restituere.& cui.48.*
12 *Barattaria depositus ab officio vel alia simili culpa an necne debeat consequi salarium totius temporis & nu. 14.Quid si non sua culpa nu.13.*
15 *Illicite acquisitum inter pauperes dispensandū & nu.47.*
16 *Excommunicatus quicquid acquirit pauperibus distribuitur.*
17 *Irreuerenter agere dicitur qui attentat ius sine iuris dispositionem.*
18 *Statutum loquens de Iudeis an ad paganos extendatur & nu.19.*
20 *Restitutio male ablatorum est de casibus reseruatis episcopo.& nu.24.*
21 *Restituere an possit facere simplex sacerdos confitentem*
sibi

sibi illicita ac incerta extorsisse nu. 24. & nu. 26. & nu.28.

22 *Episcopi prouidentia in maioribus dubijs est adhibenda.*

23 *Episcopus habet generalem dispensationem & curam omnium ecclesiarum in sua Diœcesi.*

25 *Restitutio an nec ne possit fieri per eum, qui tenetur restituere. nu.29.*

27 *Experientia est rerum magistra.*

30 *Episcopus est pater pauperum.*

31 *Confitenti in foro penitentiali omnia creduntur.*

32 *Restituendi incerta male ablata, cui ex iuris dispositione facultas concedatur.*

33. *Episcopus non potest se intromittere in exequendo propter disposita in testemento in quo nullus est datus exequutor. Nec etiam si extaret statutum ipsius episcopi quòd ad eum de male ablatis dispensandis spectet distributio. nu. 34. Quid si extaret synodalis constitutio nu. 37. & num. 39.*

35 *Confessio facta per testatorem in testamento non acceptata a parte aut iurata, in vim legati ad pias causas resoluitur.*

36 *Confessio facta in testamẽto vel ab existente in extremis an inducat obligationem.*

38 *Ordinarij locorum magis mouentur amore pecuniæ quã ex zelo conscientiæ ad faciẽdum constitutiones sibi nummos imbursantes.*

40 *Episcopi duarum ciuitatum possunt cõmittere distributionem male ablatorum eius qui in sua quaquè ciuitate male acquisiuit. Quid si in confinio duarum diœcesum fuerint malè acquisita. 41.*

42 *Episcopi prouidentia in faciendis huiusmodi male ablatis incertis restituere, in quo versetur. Quid si nemo cõpareat nu. 44.*

42 *Restituendum quomodo distribuendum, data paritate necessitatis eorum, quibus restituendum, si restituendum omnibus non sufficiat. Quid data paritate eorum in quibus est facienda distributio. 46.*

1 Cum sit. Præponens Iudæum, † vel Paganum publicis officijs per consilium prouinciale punitur. & præposito denegatur Christianorum commercium donec deposuerit officiũ, & in vsum pauperum Christianorum restituat inde quæsita, secundum episcopi prouidentiam. h. d. Diuiditur in quatuor partes. Primo cõstitutionem innouat, olim ꝓhibitũ ꝓhibet & causas reddit. Secũdo punit præponentem. Tertio præpositum. Quarto prorogat. secunda ibi, si quis. tertia ibi, officialis. quarta ibi, hoc
2 idem. ¶ Nota primo quòd† Iudæus vel Paganus nõ potest præfici officio publico inter Christianos. Idẽ dicit tex. in. l. finali. C. eo. tit. vbi latius pronidet, qđ non possint habere aliquam dignitatem, vel præheminentiam, vel honorem, inter Christianos, & per illum tex. dicit ibi Bar. Iudæorum non posse doctorari. de quo tetigi in. c. 1. s̃. eo. & latius in. c. quanto. s̃. tit. 1. Et ex hoc & ex tex. infertur, quòd iudæi inter seipsos possunt habere officia & dignitates. & ita potest intelligi† . l. generaliter. §. fi. ff. de decur. vbi permittitur Iudæos promoueri ad dignitates. & ita intelligit Bar. illum tex. & ita etiam intelligit glo. in. l. nullus. C. eo. ti. vel potest dici quòd ille tex. hodiè sit correctus per. l. fi. C. eo. tit. Sed aduerte quia fortius in contrarium facit tex. in auth. qui maximus. C. de nup. & in auth. vt lice. ma. & aui. §. quia vero. 1. coll.
4 8. in quibus probatur, quòd Barbari† possunt habere dignitatem etiam illustrem. & no. quòd illi text. loquuntur de iure nouissimo. & sic non potest dici, quòd sint correcti. & ideò videntur intelligendi secundum primum intellectum, videlicet vt inter sese possint tales dignitates habere. Et aduerte quòd hoc potest intelligi, vt inter sese, hoc est in locis in quibus habent temporale dominium ipsi barbari glo. tamen in. d. auth. vt lice. ma. & aui. intelligit de barbaris, qui sunt sub Rom. imperio; quia alia frustra Imperator super eis legem conderet, quòd mihi
5 nõ placet qa cũ dignitas† Illustris dicatur regalis dignitas. c. pœn. ȷ̃. eod. videtur quòd inter ipsos, si sub Dominio Christianorum sunt non possit aliquo modo talis dignitas esse. nisi diceres, quòd haberent inter se tam Iudæi, quam barbari nomine non habitu. Sed possunt intelligi dicta iura de barbaris non subiectis nec ob. arg. glo. quia princeps non facit legem ipsis, sed dicit ipsis dimittendas ipsorum consuetudines, & satis videtur innuere ille text. quia tales non subessent dominio Christianorum. In Iu-
6 dæis† autem hoc non potest procedere, quia nullibi habent dominium; sed per totum mundum sunt dispersi & omnibus nationibus & sectis exosi, quod est maximum argumentum fidei nostræ. Secũdo no.
7 ibi propter transgressorum audaciam. † vnum effectum nouæ, constitutionis antiquam innouantis; quia per eam compescitur transgressorum audacia.
8 Tertio not. quòd † concilium prouinciale habet iurisdictionem in tota prouincia. vnde olim omnes causæ agitabantur in illo. 8. q. 3. c. 1. 2. & 3. & traditur in. c. 1. s̃. de iud. & ad ipsum concilium & secũdũ leges spectabat corrigere & punire omnes excessus Prouinciæ authen. de sanct. episco. §. vt omni status. coll. 9. Quarto not. ibi, quoniam sub tali, rationem
9 † quare nõ est preponendus iudeus publico officio. alia ratio ponitur in principio tex. nostri potest etiã assignari alia ratio; videlicet, ne filij liberę filijs fa-
10 mulentur ancillæ. Quinto no. quòd† regulariter vbi aliquid præcipitur fieri sub certa pœna; monitio debet præcedere pœnam. de hoc traditur in. c. sacro. ȷ̃. de sen. excom. 12. q. 2. c. indigne. Ioan. Andr. in. c. dolentes. de celebra. mis. Vtrum autem debeat præcedere accusationem plenè dixi. s̃. c. 2. de accusatio.
11 Sexto not. quòd† assumptus ad aliquod officium cõtra iuris dispositionem tenetur illud dimittere cum pudore, & acquisita in ipso officio tenetur restituere. Et prædicta inducit. Do. m. ad q. vtrum depositus
12 † ab officio ꝓpter barateriam, vel similem culpam debeat habere salarium totium temporis. gloss. in. l. diem functo. in. fi. ff. de offi. asse. sentit q̃ nõ Bar. in. l. Meuia. ff. de annuis leg. concludit, quòd pro tempore anteriori debet habere salarium, pro sequenti vero tempore non debeat habere. Idem tenet Dyn. in d. l. Meuia. & Rayne. in. d. l. diem functo. §. fi. pro quo
13 adduco. l. pe. C. de anno. & tribu. lib. 10. secus † autẽ si non fuisset remotus culpa sua; quia tunc debet habere integrum salarium, vt. d. l. Meuia. in prin. Et ad-
14 uerte quia si sua culpa fuit remotus † nedum quod possit petere salarium sequentis temporis, imo condicens petere interesse sequentis temporis, quo debebat

bebat eſſe in officio per.l.ſi fundus.ff. locat; tenetur
etiam ad intereſſe officialibus,quos ſecum duxit,ſe-
quentis temporis, vt dicit Bart. in.d.l.qui autem.&
Doc.in.d.l.diem functo.§.fi.Septimo no.ibi,in vſus
15 pauperum.quòd†acquiſitum ex illicito negotio di
ſpēſandum eſt inter pauperes.Ex quo infertur quòd
16 acquiſita† per excommunicatum, in negotiationi-
bus ſuis,debent inter pauperes diſtribui, cum nego
ciatio eſſet ſibi prohibita tempore ex cōicationis ꝓ
pter fugiēdum eius communionem.Facit.c.illud.ꝭ.
de cle.excom.Sed prædicta non placent. D. m.mo-
uetur per no.per Inno.in.c.quia pleriq;. de immun.
eccle.vbi Inno.tenet, quòd ex illicita negotiatione
acquiſitum,ſine alterius calumnia, non ſubiacet re-
ſtitutioni.& quòd reſtituatur potius eſt conſilij quā
præcepti.14.q.5. qui habetis.&c.veritatis. de do. &
contu.& idem tenet Ange.in diſpu.ſua,quæ incipit.
Aſtenſis miles, quoniam licet ipſe peccauerit com-
municando,non tenetur ad reſtitutionem, ſi nō ex-
torſit ab aliquo iniuſtè.quod etiam probatur in.c.fi.
de ſymo vbi dicitur, quòd licitè acquiſitum ſine ali
cuius iniuria,non tenetur quis reſtituere; ſed ſuffice
re agere pœnitentiam.& ad hunc text.reſpondet D.
m.quòd iſte aſſumpſit officium contra iuris diſpoſi-
tionem.& ſic pecunia reperitur apud eum ſine cau-
ſa.Itē hoc ſtatuitur hic ſing.in pęnā;ergo in alijs ca-
ſibus videtur ſecus;vt.l.1.ff.ad munici. Octauo not.
17 ibi,irreuerenter, quòd † irreuerenter dicitur agere,
oīs ille,qui aliquid attentat contra ius.Nono no. ex
18 fine ibi,extendimus,quòd†ſtatutum loquens de Iu-
dæis non eſt extendendum ad paganos,niſi ipſa con
ſtitutio extenſionem faciat.& idem not.glo. in ver.
prorogamus. in.c.conſtitutionem. de regula.lib.6.
Ego arbitror,quòd licet Papa hic non feciſſet hanc
extenſionem, quòd tamen nos deberemus facere;
quoniam eadem ratione fidei & totius Chriſtianita
tis fauor extenſionem permitteret, vt dixi in.c. ita
quorundam.ꝭ.eo. nam omnes rationes, quæ vendi-
cant ſibi locum in Iudæis, etiam vendicant ſibi lo-
cum in Paganis. prima ratio eſt quia blaſphemus
Chriſti &c.de qua hic in tex.in principio compre-
hendit etiam Paganum & quemlibet infidelem; vt
probatur ex his,quæ dixi.ſ.in rubr.Item ſecunda ra
tio,quæ ponitur ibi, quoniam ſub tali prætextu &c.
Et etiam tertia ratio quam poſui ſupra in tertio no.
argu.eorum quæ dixi. ſ. in rubr. Et ſic videtur mihi
19 concludendum quòd vbicunque eſt eadem ratio†in
alijs infidelibus,quæ eſt in ipſis Iudæi conſtitutio lo
quens de Iudæis extendatur ad cæteros infideles, &
contra,& maximè ſi non eſſet niſi vnica ratio ſcripta
in lege,per.l.milites agrum.ff.de re mili.Vltimo no.
20 quòd†reſtitutio malè ablatorum eſt de caſibus re-
ſeruatis epiſcopo. Et ad hoc quotidiè allegatur iſte
tex.& hunc caſum enumerat glo.inter alios caſus re
ſeruatos epiſcopis in.c.1.de penit.& remiſ. lib. 6.ad
idem etiam facit.C.de epi.& cle.l.nulli licere.& au-
then.omnes peregrini.C.communia de ſucceſ. & in
cor.vnde ſumitur.&.c.tua nobis.ſ. de teſta. Sed cir-
21 ca prædicta quærunt hic Doct.†vtrum ſimplex ſacer
dos,qui audiuit confeſſionem illius,pui tenetur ali-
qua incerta reſtituere? poſſit illa facere reſtituere.
Hoſt.hic dicit,quòd non;quia eſt de caſibus reſerua
tis epiſcopo. Mouetur ad hoc triplici ratione. Pri-
ma quia cum hic caſus ſit reſeruatus epiſcopo, ſi in-
feriores clerici poſſent diſpenſare,ſepe ſibi imburſa
rent,& apparerent. Secunda ratio eſt quia in maiori
22 bus etiam dubijs eſt prouidentia† epiſcopi adhiben
ba;vt.ſ.de offi.Archid.c.fi.&.ꝭ.de ſen.excom.c.mo
23 nachi.Tertia ratio eſt quia epiſcopus† habet genera
lem diſpenſationem,& curam omnium eccleſiarum
ſuæ diœceſis.10.q.1.regenda.&.c.decernimus. & to
ta diœceſis dicitur ſua parochia,vt.c.1.ꝭ.de rapt. vn
de dicit Hoſt.quòd multi hodiè occupant ſibi tales
24 caſus & ſimiles † in præiudicium animarum ſuarum
tranſgredientes terminos huius conſtitutionis con-
tra.c.1.ſ.de ſepultu.vnde epiſcopi deberent inhibe
re talia ipſos inferioribus.Arch.verò in.c.2. de teſt.
25 lib.6.dicit,quòd hæc reſtitutio poteſt † fieri per eū,
qui tenetur reſtituere per. c. cum tu. ꝭ. de vſur.&.c.
tua nobis.de teſta.lib.6.17.q.4.c. pen. &. fi. 24.q.3.
c.ſi quis.quæ iura communiter dicunt, quòd obliga
tus ad reſtitutionem tenetur illam facere; ad idem
etiam facit reg.peccatum.de reg.iur.lib.6.& ad tex.
noſtrum qui videtur contrariari reſpondet,quòd lo
quitur de Iudæo, qui erat ſuſpectus de reſtitutione;
maximè cum eſſet fienda inter pauperes Chriſtia-
26 nos.Ioan.Andr.†dicit ante factum tenendam opin.
Hoſt.quia ſecundum opi.Archid. faciliter quis poſ-
ſet euitare reſtitutionem,aſſerendo illam feciſſe.nec
ob.ſi dicatur,quòd illam tenetur probare; quia non
poteſt ſemper adhibere notarium & teſtes in quali-
bet pecuniæ erogatione.Præterea,vt dicit Ioā.And.
27 ſecundum quòd experientia docet,quæ † eſt omniū
rerum magiſtra plures reperientur, qui confiteren-
tur ſe recepiſſe.10.lib.vt poſſent habere decem ſoli-
dos. ſed ex poſt facto non apparet ratio, quare qui
reſtituit illud,ad quod tenebatur, non ſit liberatus,
eſt quòd epiſcopi nō ſolū reſeruāt, ſibi diſpēſationē
malè ablatorū reſpectu peccati;ſed ētreſpectu diſtri
28 butionis fiēdæ. Fede †de Sen. cōſilio.32.ſimpliciter
tenet opi.Hoſt.Io.Cal.tenet opi. Archi. Subdit etiā
quòd in caſibus in quibus tranſiuit dominium, vt in
hiſtrionibus,& ſi.procedit opinio Hoſtien. in caſi-
bus verò,in quibus dominium non tranſit, vt in vſu-
ra,furto,& ſi.tenet opi.Archid.Hanc etiam. q. tan-
git Lapus in cle.1.de pen.& remiſ. & Ang. in diſpu.
quæ incipit, Aſtenſis miles, ver. nunc deſcendo col.
19.vbi recitat prædictas opinio. 29.col.& col.30.&
deinde ponit diſtinctionem, quam ponit hic.D.m.
tanquam ſuam, & male;quia dum loquimur de reſti
tutione ipſe furatur.dicit enim.D.m. aduertendum
eſſe,quòd nullus tex.reperitur, qui faciat mentionē
de epiſcopo pręter iſtum. qui. ſi bene ponderetur,
non dicit quod debeat reſtituere, ſed quòd eroga-
tio fieri debeat,ſecundum epiſcopi conſilium & pro
29 uidentiam,concludit ergo quòd † diſpenſatio male
ablatorum,debet fieri per eum, qui tenetur reſtitue
re,vel per eum,quem præpoſuit tali reſtitutioni fien
de; talis tamen reſtitutionis diſtributio debet fieri
ſecundum epiſcopi prouidentiam. & ſic dicit ꝙ per
hunc modum ſaluantur omnes opiniones, & euitan
tur omnes aſurditates,de quibus.ſ.Intereſt enim ob
ligati,ꝙ fiat realis reſtitutio,& epiſcopi intereſt; ex
30 eo;quia† eſt pater pauperū, obligatus enim reddere
reddēdo, quē reddit,nō donat;& ſic de illis nō pōt
ad libitū diſponere. & ſic cū diſtributio veniat fien-
da

da inter pauperes,debet haberi consilium illius,qui
31 est pater pauperum. Vel potest dici † secundum eũ,
quòd vbi de male ablatis non constat ; nisi per con-
fessionem factam in foro penitentiali;creditur asse-
renti se restituisse;quoniam in pœnitentia de omni-
bus creditur cousitenti,vt.c.significasti.ĩ.de homic.
Aut constat in iudicio,seu publicè;& tunc distribu-
tio debet fieri secundum episcopi prouidentiã;quia
hoc casu non creditur sibi asserenti restituisse.arg.c.
quanquam.de vsur.lib.6.& sic vult.D.m. quòd sicut
constat publicè de male abbatis ; ita debet publicè
constare de restitutione.arg.c.1.de pœnit. & remis.
Sed parcat mihi D. m. ego arbitror quòd hanc di-
stinctionem habuit ab Angel.in dispnt.prædicta sci
licet Astensis miles vers.quinto dubitatur col. 30.&
31.vbi ponit directe hanc distinct. sed aduerte quia
etiam fortè dici posset quòd prædicto vlt. casu ẽt si
ipse principalis realem & cum effectu fecisset resti-
tutionem , quòd tamen quo ad forum episcopi non
esset tutus, licet quo ad cõscientiam,arbitror ipsum
liberatum,maximè facta pœnitentia, quòd non fe-
cisset dictam testationem cnm prouidentia episco-
pi.secũdũ quod iura disponunt & secundnm vtranq;
opinionem facinnt text.canonum,qui de materia lo
32 quuntur qui concedunt Principibus† restitutionẽ &
potestatem committendi hanc restitutionẽ alijs vt
traditur in.c.tua nobis &.c.si heredis &.c. nos quidẽ
ĩ.de testam.& in auth. de hæred. & falcid. §. si quis
autem,&.l.nulli licere &.l. si quis declinandã.&.l.id
quod panperibus. C. de episc. & cler. Aduerte quia
in alijs relictis ad pias causas,in quibus datus est exe
quutor vel nõ dato exequutore hæres est exequutor
33 episcopus† non potest se aliquo modo intromittere
nisi data mora executoris,propter lapsum tempus a
lege,vel a testatore impositu;iudex enim vel episco-
pus non potest illi terminum præfigere ad hoc , vt
constituatur in mora,& per consequẽs ad ipsum Epi
scopum deuoluatur exequẽdi potestas,sed bene hoc
potest ad finẽ,vt cõpellat executorẽ exequi volũta-
tẽ defuncti.vt trad.per Bal.in repet. l. ille. ff. de leg.
2.ver.Tertio quæro col. 10. de quo dixi in repe. c. si
heredes.de testa.Sed q̃ro iuxta prædicta, posita opi.
34 Host.pro vera,seu statuto episcopi disponẽti† q; ad
ipsum Episcopum spectet distributio.pone testator
reliquit mille pro incertis illicite acquisitis , & ma-
le ablatis,distribuenda in pauperes Christi, per exe
cutorẽ datum in testamento,episcopus , per statutũ
snum,& per hunc tex.vult dispensare de dictis mille,
quæritur an possit.D.m. hic mouet hanc. q. & dicit
eã notabilẽ & sol.quod nisi probaretur male obla-
tum,episcopus non posset fundare intentionem suã
super illis,tanquam male oblatis.Mouetur; quia ta-
35 lis confessio† facta per testatorem, cum nõ fuerit re
cepta a parte,nec sit iurata , habet vim legati ad pias
causas,vt probatur in.l.3.C.de fal. causa adiec. lega.
& not.in.l.cum quis.§.codicillis.ff. de leg.3. facit ẽt
q; per ipsum.D.m.in.c.fin.de suc.ab intest.sed cõtra
hic decisionẽ obst.q; not.D.Ant.D.Ioã. de Imo. &
ipse.D.m.in.c.si cautio.ĩ.de fide instr.vbi volũt qđ
36 † cõfessio facta in testamẽto, vel ab existẽte in extre
mis,inducat obligationẽ ; sed põt dici qđ inducit
obligationẽ,hoc est,legatũ, tanq̃ in piã cãm ; sed tũ
per hoc nõ probãtur illa esse incerta . ad hoc vt epi-
scopi prouidẽtia debeat fieri distributio. Tertio quę
37 ro vtrũ valeat† cõstitutio synodalis,per q̃ disponit,
quod distributio incertorũ male ablatorũ,nõ possit
fieri nisi per episcopũ? Federi. consi.32.tenet q; nõ;
quia cũ pertineat ad ipsum extorsorẽ; nõ potest epi
scopus facere cõstitutionẽ in præiudiciũ illius,cum
nõ liceat iura aliorũ tollere.Ioã.And.in.c.2.de test.
lib.6.dicit qđ Diœcesani solent circa prædicta pro
uidere per eorũ cõstitutiones.sed an tales cõstitutio
nes teneãt vel nõ, nihil dicit;Ang. in dicta disputa-
tione ver.quinto dubitať col.30.tenet opinio. Fed.
38 Moueť quia ordinarij† locorũ magis mouenť amo-
re pecuniæ,q̃ zelo cõsciẽtiæ ad faciẽdũ tales consti-
39 tutiones.Ego† arbitror quod respectu certorũ,licet
illicitè acquisitorũ,vel respectu legatorũ in piã cãm
nõ valeat cõstitutio.ar.prædic.sed respectu incerto-
rũ,si talis cõstitutio disponeret q; nõ posset fieri di-
stributio sine prouidentia episcopi valeret, maximè
ꝓpter opinionem, de quibus in.1.q.& quoniã in ca
su prædicto cessaret omnis sinistra suspicio. Quarto
quæro circa tex.nostrum; pone, aliquis Florentinus
40 † mandauit alicui,quod tanquam institor suus exer-
ceret fęnus,vel aliam illicitã negotiationẽ, in ciuita
te Bononiæ,ex tali negotiatione,ille in dicta dięcesi
Bononiensi extorsit plura,quæ non sunt incerta.quę
ritur cuius Episcopi prouidentia debeat fieri restitu
tio an episcopi Bononiensis,an verò Florentini. Fe-
de. de Sen.cõsi.32.cõcludit q; vterq; est competens.
& eandem sententiam sequitur Ang.in.d.disputatio
41 ne col.19. Quinto quęro,quid si incerta† sint extorta
in aliquo castro, q; sit in cõfinio duarum diocesum,
& ignorat sub qua diœcesi sit, cuius Episcopi proui-
dẽtia debeat fieri restitutio? Sol. ego arbitror quod
vtriusque Episcopi prouidentia fieri debeat ar. not.
per Bal.in.l.si quis ad declinandam.C.de epis.& cle.
versi.vlterius quæritur.Sexto quæro, in quo vertatur
42 prouidentia.† Episcopi tam respectu tex.nostri quã
incertorũ? Sol.ego arbitror , quòd ante omnia eius
prouidẽtia vertatur vt publicè proponat edicta,quę
omnibus notescant quòd omnes illi,q aliquid incer
tũ deberent habere tanquã illicitè extortum debe-
rent comparere.& si aliquis cõpareret, ostẽdẽs illici
tè ab extorsum, illi fiẽda erit restitutio,arg.eorũ quę
ponit Arch.in d.c.2.de testa.lib.6.& Ang.in.d.disp.
col. 19.arbitror tamen quod in casu tex. nostri licet
43 aliquis compareret† & diceret se aliquid soluisse pre
dicto Iudæo officio publico fungenti;non tamẽ es-
set sibi illud restituendum , si ille soluit illud quod
aliàs soluisset Christiano fungenti illo officio publi
co, ratione officij, seu mercedis , seu Laboris ; quia
licet Iudæus fecerit contra iura acceptando illud pu
blicum officium; tamen iste soluens debitum soluit
& sic non potest repetere.facit quod.ĩ.dicam super
glo.fin.secus si talis nõ debuisset illud soluere etiam
Christiano illo offi. fungenti & sic etiam ex parte
recipientis fuisset illicitè extortum etiam respectu
soluentis;quia tunc fienda esset sibi restitutio,nisi ex
parte ipsius soluentis versaretur turpitudo,vt puta si
dedisset pecuniam pro iniquo iudicio.14.q.5.c.non
sanè.& in reg.in pari.ff. de reg. iur. & in reg. in pari
47 de reg.iur.lib.5.Nemine† aũt comparente versatur
Episcopi prouidentia,vt fiat integra & realis distri-
butio.Item circa eligendo pauperes ; eligantur ma-
gis

gis miserabiles, secundum necessitatem, in qua necessitate consideranda est qualitas ipsorum respectu loci, infirmitatis, ætatis, nobilitatis & simi. Item
45 respectu coniunctionis; quia data equalitate † necessitatis inter duos, si illud, quod distribuendum est, non esset sufficiens nisi vni ex ipsis duobus, potius coniuncto, quam non coniuncto distribuendum esset, vt probatur in tex. nostro ibi, Christianorum pauperum, & statim dicam in sequenti. q.
46 Vltimo quæro circa prædicta, vtrum circa distributionem fiendam data equalitate necessitatis, quis debeat potius eligere, vel distribuere in patrem infidelem, seu in hæreticum, quam in extraneum fidelem, & bonum. Ioan. And. dicit, quòd ille text. facit ad decisionem istius quæstionis ibi dum dicit, Pauperum Christianorum, sed tandem pro decisione remittit se ad not. per glosam. 30. distin. c. 1. 42. distin. c. quiescamus. 90. distin. c. non satis. in princ. per Spec. qui fil. sint legit. versic. quid si pater. per Hostien. in sum. in tit. de tempo. ordi. versic. quid si pater. §. cui. Hoc dubium est satis notabile. & ideò decisionem omittam; quia non intendo illud disputare. Glo. fin. in princ. infert ex text. deinde format duo contraria, & vltimum non soluit. In eadem ibi, si vellet posset, dic videtur glo. sentire
47 qđ officialis † illicitè extortum non necessitetur dare pauperibus, per. c. non sanè. alleg. in glo. & sic habes vnum intellectum ad illum tex. qui satis obscure loquitur vt illud intelligatur esse consilij, non necessitatis. Inn. verò in c. quia plerique. s̄. de immu. eccles. distinguit, qđ aut quis habet officium cum iurisdictione; & tunc necessitatur restituere illicitè acquisitum, cum credatur illud acquisiuisse per præsumptionem, & violentiam. secus autem dicit in eo, qui non habet iurisdictionem, vt in aduocato, si est lucratus aliquid vltra quam deberet; licet bene faciat restituendo, non tamen necessitatur, vt
48 d. c. non sanè. Cui aut † necessitur restituere, qui habuit iurisdictionem, dic, quod illi à quo extorsit, nisi etiam soluens versatus fuerit in turpitudine, vt. s̄. dixi, & dicam. ī. in seq. parte. In eadem ibi, quia nescitur à quo sit extortum, dic, Io. Andr. aliter intelligit hoc capitulum, videlicet, qđ Iu-
49 dæus, † vel Paganus non grauat eum, à quo recipit, extorquendo vltra debitum; sed recipit illud qđ ille soluere debet, & quòd licitè reciperet quilibet Christianus ex labore, vel mercede talis officij, vt puta salarium, vel quid simile. & tale erogandū est pauperibus, & maximè si soluēs salarium fuit ille, q̃ præposuit infidelem officio; quia hoc casu magis venit reprehendendus repetens, quam extorquens, secundum Goffr. qui allegat dictum. c. non sanè. Est conclusio in terminis nostris, quòd si ex parte dantis non versatur aliquod interesse; quia soluit debitum; sed ex parte recipientis versatur illicitum, tunc restitutio debet fieri pauperibus. secus si ex parte soluentis versaretur aliquod interesse; quia etiam respectu ipsius diceretur illicitè extortum; nisi in ipsa solutione soluens pariter versatus fuisset in turpitudine, vt dixi. s̄. in. 6. q. Sed aduerte; quia de iure ciuili talia illicitè acquisita deferuntur ad fiscum, vt. l. Lucius ff. de iure fisci. & per totū tit. ff. & C. de his quib. vt indig. In fi. gl. dic, & meritò maior pœna ibi imponitur; quia maius est delictum, vt dicetur in seq. c.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Lateranensis concilij decisa.*
2 *Peruersos nolle perturbare, fauere est. & nu. 40.*
3 *Manifesto facinori, qui desinit obuiare, non caret occultæ societatis scrupulo. &*
4 *Io. And. vtriusque; iuris lumen.*
5 *Indulgentia Lateranensis concilij, quibus concessa.*
6 *Priuilegia ad recuperandam terram sanctam proficiscentium.*
7 *Studentes in Theologia, uel in seruitio ecclesiæ existentes, quotidianas distributiones non habent. Secus tamen in cruce signatis; & quare ibid.*
8 *Dubiorum, quæ circa spiritualia, vel eis annexa occurrūt, declaratio spectat ad Papam.*
9 *Constitutionis verbis in dubio melius est seruire, quā fantasticè diuinare.*
10 *Interpretatio quotuplex.*
11 *Priuilegium recipiendorum fructuum concessum cruce signatis, non durat vltra triennium.*
Et quid si clericus interim moreretur ibid. remis.
12 *Grauatus in vno, in alio debet releuari.*
13 *Papa omnes Cardinales in genere vocat fratres.*
14 *Cardinales, an habeant ius capituli, vel collegij, an verò censeantur viuere iure singulorum.*
15 *Cardinales diaconi carent titulo.*
16 *Cardinales, an habeant ea, quæ habet vniuersitas.*
17 *Pronuntiatio sola alicuius in Cardinalem, absque eo, q̃ detur capellus. &c. an faciat eum Cardinalem.*
17 *Collegium Cardinalium sacrum nuncupatur.*
19 *Nomina, rebus debent esse conuenientia.*
20 *Prælati bono exemplo, & opere inferiores instruere debent.*
21 *Superiores, quasi signum ad sagittam.*
22 *Hannibal primus in prælio, vltimus è prælio.*
23 *Nicolai Picinini Capitanei victoriosissimi laudes.*
24 *Clerici diuinis obsequiis insistentes, ab omnibus tallijs, & collectis sunt immunes.*
25 *Immunitas non solum clericis omnibus, sed omnibus etiā de eorum familia de iure ciuili conceditur.*
26 *Læsio modica est faciliter toleranda. & quare. nu. 31.*
27 *Argumentū à contrario sensu valet.*
28 *In possessione sua, omni tempore quilibet etiam priuatus est tuendus.*
29 *Iniuriantes cruce signatis, sunt censura ecclesiastica compescendi.*
30 *Excommunicatio in infidelem, quando dicatur ferri.*
31 *Dilatoria concessa debitori, debet faciliter per creditores tolerari. secus in perēptoria. nu. seq. Et an censeatur per rescriptum Principis sublata, nu. 33.*
32 *Donatio modica conceditur, vbi aliàs non concederetur.*
34 *Familia priuilegio domini gaudet.*
35 *Piratæ licet alias essent excommunicati, ex Lateranensi concilio; tamē ex hoc. c. cum autoribus, & fautoribus excommunicantur.*
36 *Participans alicui in crimine damnato, eadem sententia damnatur.*
37 *Statutum, vel lex imponens pœnam communicanti cum pirata,*

pirata, excommunicato bannito, vel receptatore banniti, vel simili; quomodo intelligendum.

38 Statutum senarum si quis receptauerit aliquid à fictarolo, seu pensionario, qui aufugeret, vel ei commodaret asinum, vel equum, sit obligatus ad debitum fugientis, creditori ipsius fugientis, qualiter intelligendum.

39 Excommunicatus, vendere, emere, & alios contractus facere potest; nisi probibeatur.

42 Præterea, hæc dictio est repetitiua.

43 Acquisitum ex damnato commercio restitutioni subiacet. & num. 80.

44 Excommunicatus acquirens, acquisita tenetur restituere.

45 Pœna deferentium arma, & alias res probibitas infidelibus, quæ sit.

46 Excommunicatus potest iterum excommunicari.

47 Delinquentes, & auxilium præstantes pari pęna puniuntur. & ècoutra. nu. 76. & nu. 105.

48 Pœna delicto conformis esse debet. Et ex qualitate, quantitate delicti, de qualitate, & quantitate pœnæ iudicamus, & ècontra. nu. 50.

49 Thomyris Regina Scytharum, caput Cyri in vtrum sanguine lpenum coniecit.

51 Pœna corporalis, quandoq; venit in defectum pecuniariæ. & nu. 113. Qđ tamen limita, vt ibid. & de materia latissimè. nu. seq.

52 Pœnæ cur imponantur.

53 Tormenta aliorum, aliorum sunt remedia.

54 Bellum alicui inferre volens, quid sibi ante prouidere habeat.

55 Pluribus intentus, minor erit ad singula sensus. Et qui binos lepores. &c.

56 Prælatorum officium est, Christianos reducere ad pacē.

57 Prælati curare debent, ne debiliores, à potentioribus opprimantur.

57 Pax, & tregua differunt.

59 Alternatiua, cadit inter diuersa.

60 Pœnitentia perfecta tria requirit.

61 Contritio debet esse vera, & ex corde. & quid operetur ibid. & quæ præcedere babeant. nu. 63 remiss.

62 Sacerdos potest pęnitenti pœnitentiam alleuiare; & Papa potest in totum remittere.

64 Absolutio, sine vera contritione veraciter non operatur.

65 Absolutus absq; contritione, solum quo ad hominem, & ecclesiam militantem est absolutus; non autem quo ad Deum, & ecclesiam triumphantem.

66 Confessio quid.

67 Contritio quid.

68 Satisfactio quid.

69 Personam suam exponens, dicitur satis exponere.

70 Vita omnibus temporalibus præponenda est.

71 Pauperes facilius saluantur, quam diuites; & quare.

72 Deus cor hominis, non manum respicit.

73 Animus diues, non archa appellari solet.

74 Socij temporales, quorum vnus ponit pecunia, & alius operas, siue personam diuidunt inter se lucrū æqualiter; nisi aliud conuentum sit. & quid in societate spirituali. & quomodo intelligi debeat. nu. seq.

75 Fratres æqualiter debent inter se diuidere.

77 Synodus vniuersalis, & generale concilium sunt synonima.

78 Rescripta debent habere tempus datę.

79 Vsurarum causæ, bodiè cognoscuntur summariè, & de facto &c.

81 Delictum grauius, grauiori pęna puniendum est.

82 Lex non debent esse de impossibili.

83 Bonis publicatis, non veniunt postea acquisita.

84 Christiani pacem semper obseruare debent.

85 Ignorantia probabilis excusat. q tamen limita, vt ibid.

86 Patrimonij sui vires, nemo ignorare præsumitur.

87 Bonitatis præmium tutius est reportare, quam auaritiæ rationem reddere.

88 Grauari nullus debet in aliquo, maximè à suo superiore.

89 Taleæ, & collectæ bodiè omnes sunt damnatæ.

90 Bona vnde dicantur, & ad quæ pertineut.

91 Præsumptio non certificat; nisi sit iuris, & de iure.

92 Præsumptio simplex est super dubio.

93 Præsumptionis duplex diffinitio.

94 Piratæ, & cursarij qui.

95 Interminatio quid.

96 Pęna vbi non determinata, arbitraria est imponenda.

97 Censura, & seueritas ecclesiastica differunt.

98 Pœna. c. huius, an habeat locum in exercentibus piraticam prauitatem contra alios, non contra Christianos.

99 Absolutio, non facta satisfactione in. c. huius; an teneat.

100 Pacis violator qua pœna puniendus.

101 Furtum faciens quinq; solidorum, si ex eo violatur pax, fur furcis est suspendendus.

102 Sacerdotes inferiores, an habeant potestatem ligandi, & soluendi.

103 Petrus vocatus est Cephas, hoc est caput ecclesiæ. & quare.

104 Sum. Pont. præ omnibus habet potestatem, & plenam peccatorum veniam indulget; quòd secus est in inferioribus; cum habeant limitatam potestatem. & quare.

106 Ecclesia vniuersalis vna est.

107 Christus, ecclesiæ vniuersalis sponsus est.

108 Papa est vicarius Christi, & summus administrator.

109 Bona remunerantia vniuersalis ecclesiæ, quæ sint.

110 Guta vna sola sanguinis Christi, fuisset sufficiens ad redimendum totum humanum genus.

111 Delictum piraticum, quare acrius puniatur quam vsura.

112 Pecunia simoniacè recepta cui restituenda.

114 Pœna corporalis quælibet, etiam parua; est maior qualibet pœna pecuniaria, etiàm maxima; & in quibus locum habeat.

115 Delinquens, quoties constat de delicto, non est in carcere detinendus, sed puniendus. quòd tamen intellige, vt ibid.

116 Iudex, an, & quando mulctam relaxare teneatur.

117 Pœna in dubio semper venit applicanda fisco; quādo imponitur. ex delicto.

118 Iudex non potest; nisi ex euidenti causa, pęnam alternare, commutare, minuere, vel augere.

119 Pęnæ mutatio, & alternatio, vbi tractetur.

120 Pęna corporalis si in defectum, legitimè imposita est; an punitur perueniens ad pinguiorem fortunare teneatur amplius soluere.

121 Soluere dicitur, qui luit in corpus.

122 Iudex, qui nō poterat cognoscere nisi de cā pecuniaria; si coram eo quis agat in casu quo corporalis succedebat in locum pecuniariæ; an corporalem possit imponere.

123 Statutum dictans, quòd quicunq; commiserit tale delictum, puniatur in. c. nisi soluat intra mensem; si notoriè constat eum non soluendo, an possit statim puniri.

124 Sol-

124 *Soluendo qui non est, qua cautela vti debeat vt è carceribus exeat.secundum Ang. & qua de mente authoris.*

Ad liberādam.

Hoc concilium generale repetit concilium Lateranēse, de quo in.c.ita quorūdam.§.eo. & addit pęnam imponēdam satisfactionis fiendæ tempore impendendæ absolutionis. h.d. In text.ibi, &.§.dic, Ioan. And.dicit, quòd sub isto §.continebatur decisa pars continens priuilegium cruce signatorum. quam decisam posuit hic Hostiē. & glosauit dicens, quòd ex eo, quòd in literis apostolicis frequenter fit mentio de illa, & quia practicabilis, necessaria, & vtilis est, non debebat remoueri. Vnde ponens ipsam, dicit, quòd primum re-
1 sponsum erat tale, Ipsis † autem clericis indulgemus, vt beneficia sua integrè percipiant per triennium, acsi essent in ecclesijs residentes, & si necesse fuerit, ea possent per idem tempus pignori obligare; postea seq. Cupientes autem alios ecclesiarum prælatos, nec non clericos in merito, & in pręmio habere participes, & consortes ex communi concilij approbatione statuimus, vt omnes tā subditi, quam prælati vigesimam ecclesiarum prouentuum vsq; ad triennium integrè conferant in subsidium terræ sanctæ per manus eorum, qui ad hoc fuerunt apostolica prouidentia ordinati. Quibusdam religiosis exceptis ab hac præstatione meritò eximendis. Vel similiter, qui assumpto, vel assumendo crucis Christi signo sunt personaliter profecturi. Nos autem, & fratres nostri sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales plenariam decimam persoluemus. Sciantq; omnes ad hoc fideliter obseruandum per excommunicationis sententiam se obligatos. Ita quòd illi qui fraudem commiserint, sententiam excommunicationis incurrant. Sanè quia iusto iudicio cęlestis Imperatoris obsequi inhærentes, speciali debemus prærogatiua gaudere, cum tempus proficiscendi annum excedat in modico, cruce signati à collectis, vel talijs, ab alijsq; grauaminibus sint immunes; quorum personas, & bona post crucē assumptā sub Beati Petri, & nostra suscepimus protectione, statuētes, vt sub episcoporū, archiepiscoporum, atq; omniū prælatorum ecclesiæ Dei defensioni consistant, proprijs ad hoc protectoribus deputandis, ita vt donec de ipsorum obitu, vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant, & quieta; & si quisquam contra præsumpserit; Cesarea, & ecclesiastica potestate compescatur. Si quis proficiscentium illuc ad præstandas vsuras iuramento tenerentur astricti, creditores eorum, & remittant eis præstitum iuramentum, & ab vsurarum exactione desistant eadem præcipimus districtione cōpelli. quòd si quisquam creditorem ad solutionem coërceat vsurarum, eum ad restitutionem ipsarum simili cogi animaduersione mandamus. Iudæos verò ad renuntiandas per secularem compelli præcipimus potestatem, & donec illas remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus per excommunicationis sententiam eis omninò communio denegetur. His autem qui Iudæis soluere debita nequiuerint in præsenti; sic principes seculares vtili dilatione prouideant, qđ post iter arreptum vsquequo de ipsorum obitu, vel reditu certissimè cognoscatur vsurarum incommoda non incurrant, compulsis Iudæis ꝓuentus pignorum quos ipsi interim perceperint, in sortem deductis expensis computare, cum huiusmodi beneficium nō multum videatur habere dispendij; quia solutionem sic prorogat qđ debitum non absorbet. Portò ecclesiarū prælati qui in exhibenda iustitia cruce signatis, & eorum familijs negligentes extiterint, sciant se grauiter puniendos. Cęterum; quia cursarij, & piratæ nimis impediūt iter terrę sanctæ capiendo, & spoliando transeuntes ad illam, & redeūtes ab illa, nos eos principales, & coadiutores, & fautores eorum excōicationis vinculo innodantes, sub interminatione anathematis inhibentes, ne quis cum eis scienter communionem in aliquo venditionis contractu exerceat, iniungentes & rectoribus ciuitatum, vel locorum suorum, vt eos ab hac
2 iniquitate reuocēt. alioquin; quia† nolle perturba-
3 re peruersos nihil aliud est, q̄ fauere, †nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. In personas, & terras eorum per ecclesiarum ꝑlatos seueritatē eclesiasticā volumus exerceri. Hæc continebatr sub prima parte decisæ. & demum sequebatur pars textus nostri hic posita; videlicet, excommunicamus præterea &c. & sequebatur vsq; in fine textus nostri de verbo ad verbum. sed post finem textus nostri subiuncta erat alia pars decisæ. & sic patet, ꝙ in fine textus nostri debet etiam poni, & infra; licet illam non habeam in libro meo. & hoc, vt denotetur alia vltima pars decisæ sub hac verborum forma. Quia verò ad hoc negocium exequendum per maximè necessarium est, vt principes, & omnes nobiles simul populi Christiani adinuicē pacem obseruent sanctam, vniuersali synodo suadente statuimus, vt saltem per quadriennium in toto orbe Christiano pax generaliter obseruetur; ita qđ per prælatos Christianos discordantes reducantur ad veram pacem, aut treugam inuiolabiliter obseruandam. & qui acquiescere fortè contempserint per excommunicationem in personis, & interdictum in terras arctissimè compellantur; nisi fortè tanta fuerit inimicorum malitia, ꝙ ipsi nō debeant gaudere tali pace. ꝙ si fortè ecclesiam vilipenderint, poterunt non immeritò formidare, ne per authoritatem ecclesiæ, tanquam in perturbatores negocij Crucifixi secularis potentia indicatur. Nos ergo omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli authoritate confisi, ex illa, quam nobis licet indignis contulit Deus ligandi, & soluendi potestate, omnibus qui laborem istum in proprijs personis subierint suis expensis plenam suorum peccatorum, de quibus veraciter fuerint contriti, & ore confessi veniam indulgemus, in retributionem istorum salutis ęternæ pollicemus argumentum. Eis autem qui non proprijs personis illuc accesserunt; sed suis expensis dumtaxat iuxta facultates viros idoneos destinauerint, & illis similiter qui in alienis expensis, in proprijs tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniā peccatorum. Huius quoq; remissionis volumus, & cōcedimus esse participes iuxta qualitatē subsidij, & deuotionis affectum, qui ad subiectionis ipsius terræ

de bonis suis congruè ministrabunt, aut circa prædicta consilium, & auxilium impederint opportunum. Omnibus etiam piè proficiscentibus in hoc opere, sancta, & vniuersalis synodus orationum, & beneficiorum suorum suffragium impertitur, vt eis digne proficiant ad salutem. Datum Laterani. 19. Cal. Ianu. Pontific. nostri anno. 18. Et quãquam nec d. Ant. hic, nec D.M. ipsã referant, nec aliquid super ea dicant; tamen, quia vt aliàs protestatus sum, qd' non intendo omittere aliquid ex his, quæ dicit Io. And. illam posui, quia & ipse illam ponit, nec arbi-
4 tror errare posse sequẽdo ipsius vestigia, †q vtriusq; iuris lumen extitit. Hoc. c. cum partibus decisæ diuiditur in. 9. partes, sicut. 9. ponit dicta. secunda ibi, cupientes. & ista pars habet vnum versic. ibi, exceptis. Tertia ibi, nos autem & fratres. Quarta ibi, sciantq;. Quinta ibi, si qui verò proficiscentium. & hæc habet quatuor vers. primum ibi, ꝙ si quisquam. secundum ibi, Iudæos verò. tertium ibi, his igitur, qui Iudæis. quartum ibi, porrò. Sexta principalis pars ibi, cęterum quia cursarij. & hæc habet vnum versi. ibi, & indulgemus. Septima pars ibi, Excommunicamus ꝓterea, quæ principaliter diuiditur in tres partes; quia primo excommunicat quatuor genera impiorum, secundo præcipit, & punit, & rationem reddit ibi, principales. tertio ponit, quid faciendum sit, vbi quis non potest soluere pœnam pecuniariam; ibi, ꝙ si fortè. Octaua principalis pars ponitur ibi, in secũda parte decisæ post finem tex. nostri ibi, quia verò ad hoc negociũ. Nona, & vltima pars, ibi, nos ergò. ¶ Nota primo ex principio decisæ dum dicit, ipsis
5 autem clericis. ꝙ† talis indulgentia videtur esse concessa solum clericis secularibus. Sed Host. idem dicit de regularibus administrationem habentibus, vt prouentus vigesimæ redituum suorum terræ sanctæ concessæ teneant̃ soluere. de quo remittit se Io. An. ad id qd' not. in. c. fi. s. de voto. de hac materia dic, vt latius dicam in. c. sacris. j. de sent. excom. in. 19. princ. artic. 18. q. princ. Secundo nota, ibi, integrè percipiant. iunctis illis verbis, ac si essent in eccle-
6 sia. ꝙ tales † quotidianas distributiones, quas recipiunt residentes in ecclesia debent recipere profici-
7 scentes ad liberandam terram sanctam. † Studentes tamen in theologia, vel existentes in seruitio ecclesię, illas non habent, vt trad. in. c. de cętero. de cleri. nõ resid. &. c. licet. s. de præb. Nec obstat tex. in. d. c. licet. vbi papa mandat, ꝙ ille studens integrè perciperet fructus beneficiorum. & tamen dicitur ibi, ꝙ non debet habere quotidianas distributiones. & sic videtur ꝙ etiam isti clerici illas non debeant habere. Sed potes respondere, ꝙ ibi nõ ponuntur verba, quæ hic ponuntur; videlicet, ac si essent in ecclesia residentes. quæ verba hic posita, debent aliquid operari, secundum ꝙ not. in. c. ex ore. §. 1. s. de priuileg. &. l. si quando. C. de in offi. testa. Præterea maior rõ est in istis, quam in studentibus, cum isti exponant personas suas tot periculis, & proficiscuntur in seruitium Iesu Christi, vt. j. eo. vers. sanè. & eodem modo respondendum est ad. c. fi. §. fi. s. tit. 1. quia verò ibi dicitur, ꝙ integrè recipiat ac si esset residens in ecclesia, nec ꝙ possit illos obligare, vt hic. Est igitur conclusio secundum Hosti. & Io. An. ꝙ isti debent recipere etiam quotidianas distributiones. Studen-
8 tes verò non; nisi papa aliud declararet, † ad quẽm spectat declaratio talium dubiorum, vt. c. per venerabilem. qui fi. sint legit. Et si opponeres, quare ergo Hosti. & Io. And. declarant istud dubium. Respondeo, ꝙ ipsi non declarant; sed in dubio à verbis con
9 stitutionis non recedunt; quoniam † in dubio melius est verbis deseruire, q̃ in alio fantasticè diuinare, vt. ff. de leg. 3. l. nõ aliter. in prin. &. l. 1. §. si is in q nauem. vers. in re igitur dubia. ff. de exerci. actio. & secundum Io. An. satis videtur dicta declaratio, & interpretatio expressa in. c. fi. s. de voto. &. c. 1. de cleri. non resid. lib. 6. per Spe. in tit. de hæret. in fine. Vide etiam ꝙ not. Io. And. in. c. excommunicamus. §. catholici. j. tit. primo. posset & alio modo respon
10 deri, ꝙ† duplex est interpretatio. Vna necessitatiua; & pro ista recurrendum est ad principem, vt. l. cum de nouo. & ibi per Bal. & Doct. C. de legib. & auth. de consu. col. 4. Alia est interpretatio authorizabilis; & istam potest facere quilibet doctor, vel magister, vt. l. non possunt. ff. de legib. de qua materia vide quòd latè dixi in clem. 2. de electio. In contrarium tamen videtur tex. not. in. c. vnico. de cleri. nõ residen. lib. 6. Tertio not. ibi, & si necessè. ꝙ tales clerici ita demum possunt obligare prouentus, si necessitas incumbit. Vnde propter solam vtilitatem non possunt hãc pignorationem facere. Quarto nota ex secunda parte principali ibi, per triennium. ꝙ
11 † tale priuilegium recipiendorum fructuum non durat vltra triennium. quid autem si interim iste clericus moreretur? remittit Io. And. ad not. per eum, in c. quærelam. s. de præla. vices suas. Quinto nota, ibi,
12 personaliter profecturi. ꝙ† qui in vno grauatur, debet in alio alleuiari. & sic alleuiantur isti personaliter proficiscentes; quia non tenentur soluere vigesimam prouentuum ecclesiasticorum. & de hoc fit mentio in. c. fin. de voto. Sexto nota, ex ter-
13 tia parte, ꝙ† Papa omnes Cardinales in genere, vocat fratres. Facit. c. 1. de offi. leg. lib. 6. Septimo nota ex illis verbis sanctæ Ro. ecclesiæ Cardinales. arg. bonum, secundum Io. And. contra illos, qui dicunt,
14 ꝙ† Cardinales non habent ius capituli, seu collegij; sed potius cẽsentur viuere iure singulorum, tanq̃ homines singulariter vocati à diuersis partibus mundi, & in singulis ecclesijs sibi cõmissis intitulati. Aduer
15 te tñ; quia † diaconi Cardinales nõ dicuntur habere titulum, vt patet in stilo curiæ. Et ideò qñ scribis diacono Cardinali, nõ ponas titulum. Mouebantur
16 prædicti etiam ex eo, quia † Cardinales non habent arcam communem, nec syndicum, nec alia huiusmodi, quæ vniuersitas, siue collegium habere consueuerunt, vt. l. 1. ff. quod cuiusq; vniuer. & not. in. c. dilecta. j. de exces. præla. Et aduerte; quia hæc disceptatio non est inutilis imo magni effectus; quoniã inter hęc duo, fungi. s. iure vniuersitatis, & fungi iure singulorum, longa est differentia, vt patet ex not. in. c. cũ omnes. primo responso. s. de consti. & in reg. ꝙ oẽs. de reg. iur. lib. 6. Sed secundum Io. Andr. qui perfectam præsumunt habere opi. euidenter errant. nã & de facto ita est, ꝙ ante fiunt Cardinales, q̃ eis aliquis titulus assignetur. Et hac consideratione habita dicuntur Cardinales, nulla alia ecclesia assignata. 23. distin. c. in nomine domini. 79. distin. c. oportebat. de qua materia vide quòd latissimè scripsi in clem.

ne

17 ne Romani.de elec.in fi.q. Vbi plenè tractaui, † an
solo pronuntiatio alicui in cardinalem, absq; eo q
assignetur titulus, detur Capellus, assignetur locus,
& os aperiatur, & aliæ similes ceremoniæ fiant, fa-
ciant eum verum cardinalē. quā ēt materiā tractaui
in consilio, q feci per D. Cardinali Firmano, q inci
pit, Martinus bo.me.papa. Si ergo dicitur verus car
dinalis, non assignato titulo, vel expressa ecclesia,
certè ipsius Romanæ ecclesiæ dicetur Cardinalis, cu
ius ratione ecclesiæ Cardinales semper sunt, vt.c.ad
apostolicæ.versi.perpetrauit sacrilegium.de re iudi.
lib.6. Ad idem.79.dist.c.si quis ex episcopus. Nec
obstat, q dictum est de arca; quia etiam arcam com
munem habent, quo ad seruitia communia, & came
rarium specialē loco syndici, qui oblata inter eos
æqualiter diuidit congregantur insuper Cardinales,
& ad tractatus communis totius mundi, communi-
ter conueniunt, & summum eius eligendi habent, q
non singulariter; sed congregationes iure habent, vt
c.1.&.c.licet.&.c.quia propter.s.de elect. quinimò
18 † sacrū collegium Cardinalem nūcupatur, quamo-
19 brem tale habendum est, vt † nomina rebus sint cō-
uenientia, vt.c.ex literis.de spon.insti.de dona. §.est
& aliud cum simi. Octauo nota, ibi, plenariam deci
20 mam. q † prælati, & alij temporales volentes, q in-
feriores aliquid faciant debēt opere proprio, & bo
no exemplo ipsos allicere, vt ab ipsis illud trahatur
in exemplum; prout hic facit papa, qui sibi, & car-
dinalibus imposuit onus soluendæ decimę omnium
prouentuum, & alijs inferioribus prælatis vigesimā
Circa quod vide bonum tex.in.c.magnæ.versi. q cū
igitur.s.de voto.&.1.q.1.c.vilissimus. 25.distin. §.
21 nunc autem. † sunt in superiores quasi signum positi
ad sagitam, vt.c.qualiter.2.s.de accus. Hinc Titus
22 Liuius narrans † laudes Anibalis, inter alia dicit, pri
mus in prælium; vltimus conflicto prælio abibat. q
23 & hac ætate nostra † de victoriosissimo Capitaneo
Nicolao Picinino meritissimo dici potest. Nona
nota, ex quarta parte, ibi, iusto iudicio, q iustus esset
q maiori prærogatiua gaudeant, qui Deo seruiunt,
& eius obsequijs inhærent, quam insistentes obseqis
alterius, etiam papæ, vt dixi.s.in.2.not. Vnde si in-
sistentes obsequijs Principum sunt priuilegiati, vt
trad.in.c.de cętero. &.c.cum dilectus.s.de cleri.nō
residen. fortius debent esse priuilegiati insistentes
obsequijs Dei. Decimo nota, ibi, cęlestis Imperato-
24 ris arg. q † clerici insistētes diuinis obsequijs, debēt
esse immunes ab omnibus talijs, & collectis; quia &
25 † lex ciuilis hoc cōcedit omnibus clericis, & omni-
bus de eorum familia, vt.l.2.C.de episc.& cleri. vide
quòd not.in.c.fi.s.de vita & ho.cle. & de immu.ec-
cle.c.non minus.&.c.aduersus. Vndecimo not.ibi,
26 in modico. q † modica læsio est faciliter toleranda.
Facit tex.noster in versic.cum huiusmodi. & dicam
in.14.notab. Duodecimo nota, ibi, post crucem
27 assumptam.arg. † à contrario sensu, quòd ante cru-
cem assumptam non essent isti defendendi in eorū
bonis, & positionibus. Item contrarium tamen fa-
28 cit, quia † quilibet etiam priuatus omni tempore in
possessione sua regulariter tuēdus est, vt.l.si quis in
tantam.C.vnde vi.&.l.penul.C.de vi priua.& q not.
in.c.1.vt lit.pend.&.c.conquærente.de resti. spolia.
Sol.dic, q ista est quædam specialis protectio, vt no.

29 in.c.ex parte.de priuil. Vnde si † aliqui istis iniuria-
rentur, sunt per censuram ecclesiasticam compescen
di, vt patet in versic.seq.& in versic.cæterum, ibi, sub
interminatione &c. Sunt enim quandoq; Episcopi
in hoc negligentes; & ideò opus fuit hac speciali p-
tectione, vt.s.de priuileg. c.dilecti. Tertiodecimo
nota ex quinta parte, ibi communio denegetur. tex.
ad id quod dixi in.c.postulasti.s.eod.videlicet, qd
30 † excōmunicatio quædam dicitur ferri in infidelē,
si Christianis denegatur communio cum illis, vide
etiam in.c.post miserabilem. de vsuris. Quar-
todecimo nota, ibi, solutionem sic prorogat. quòd
31 † dilatoria cōcessa debitori faciliter per creditores
tolerari; quoniam modicum habet dispendii. dicam
in.11.not. Facit qd not.12.q.2.c, terrulas.&.ff de
min.l.in causis.§.Pomponius. & quòd trad. in.l.re-
32 scripta.C.de preci.Impe.offe. Nam & † modica do
natio conceditur, vbi aliàs non concederetur, vt.c.
apostolicæ.s.de dona. secus est in peremptoria; qa
dicitur grauis læsio, vt trad. in.d.l.rescripta.&.l.2.
C.de rescin.ven.&.c.suggestum. de deci. cum suis
concor.&.l.1.§.si quis à principe. &.§.meritò.ff.ne
quid in loco pub.&.l.1.ff.ne quid in flume. pub. &
33 ideò † per rescriptum principis non intelligitr sub-
lata; nisi appareat de certa, & præcisa principis vo-
luntate, vt trad.in.c.2.de offic. deleg. & latius per
Bal.& Docto. in.d.l.rescripta. vbi variæ ponuntur
opinio. Vide Docto. in.c. quæ in ecclesiarum.
s.de constit. Quintodecimo nota ex versic. por-
34 rò. ibi, familiæ eorum. qd † familia debet gaudere
eodem priuilegio cum domino suo. Facit qd dixi
supra in.10.notab.& ad hoc vide quòd no. in.c.fin.
s.de offic.archid. Sextodecimo not. ex sexta par-
te, ibi, principales auctores & fautores. quòd licet
per concilium Lateranense de quo in.c.ita quorun-
35 dam.s.eo. † pirate essent generaliter excommuni-
cati, quòd etiam probatur in.c.excommunicamus.
j.de rapto.tamen hic additur, qd auctores & fauto
res sint excommunicati. Dicit enim.Io.And. q ista
est potius declaratio, quam additio; nam cum isti
36 † participēt in damnato crimine, non est dubium, q
eadem sententia damnantur. Ideò autem dicit de
principalibus fauoribus; quia illud esset de fauenti-
bus non principaliter, sed per quandam consequen
tiam; quia illi non sunt excommunicati, vt patet in
vers.alioquin. Decimoseptimo nota, ibi, scienter, q
37 † vbi lex, vel statutum imponit pœnam communicā
ti cum aliquo, vt pirata, vel simili, vt hic; vel cum ex-
communicato, vel bannito, vel receptatore banniti,
vel simi. qd ad hoc vt ille talis puniatur, requiritur
scientia ipsius excōmunicantis, vel receptatoris. vi-
delicet, q sciat esse bannitum, piratam, vel excōmu-
nicatum. Idem probatur.s.eo. in tertia parte. versi.
scienter. vnde ignorans non veniret puniendus.j.de
sent.excom.c.significauit.in princ. & est bonus tex.
in.l.1.&.2.ff. de recepta. & ita consului pridiè,
38 quòd † stante statuto in ciuitate Senarum, quòd si
qs receptauerit aliquid ab aliquo mediario fictua-
rio, seu pensionario qui aufugeret, vel ei commo-
daret asinum, vel equum, vel quid simile esset obliga
tus ad debitū fugientis, creditori ipsius fugientis, vñ
consului, q ad hoc vt talis esset obligatus, requireba
tur, q probaret, q ipse sciret, q ille fugeret, vt pro-

batur hic,& in iuribus prealleg. & per Bal.in.l.qui-
cunq;.C.de seruis fug.per Bal.in.d.l.1.&.2.ff.de re-
cepta.& est tex.in.l.2.§. sed & enim.ff.de incẽd. rui.
& naufra.&.l.Metadorum.ff.de pœn. &.l.quicunq;.
§.si verò.&.l.Arriani. C.de episco. aud. cum simil.
per D.m.in.c.sacris.s̃. de sepul. Idem etiam tenet
Bal.in.c.1.in princip.quibus mod.feud. amit.versi.
quarto.quid de eo qui ignorabat. vbi dicit,prædicta
procedere, nisi ignorantia esset crassa, supina. ad ꝙ
etiam vide glo. in.c,nonnullis.s̃.eo.& Bal.in.c.1.§.
de venticulas de pac.iurã.firmẽ.Decimooctauo no.
39 ibi,in aliquo venditionis contractu arg.ꝙ †excom-
municatus potest vendere, & emere,& alios contra-
ctus facere. nisi principaliter prohibeatur,vt hic fit,
&.ĩ.de heret. c.sicut.11.q.3.c.quoniam multos. &
ĩ.de sent.excõ.c.si verò. Quidam tñ tenent contra-
rium.de qua materia vide latius in.c. veritatis. de
dolo & contum. Decimonono nota, ibi, alioquin.
40 quòd † ille,qui non vult perturbare peruersos cum
potest,dicitur illis fauere. ad idem.c.& si Iudeos. &
41 quòd ibi not.s̃.eo.&.c.in nonnullis.s̃.eo. Nec† di-
citur talis carere scrupulo societatis occultæ, qui
manifesto facinori desistit obuiare. Ad qđ vide etiã
83.dist.c.error.c. si.dignum. ĩ.de homicid. vbi ha-
bes hec eadem verba & facit.c.nemo.&.c.quid pro-
dest.100.distin.&.ĩ.tit. 1.c.2.&.ĩ.de sent. excom.
c.quanto.vbi vide de hoc.Vigesimo nota,ex.7.par-
42 te, hoc est ex princip.tex.nostri,quòd † dictio præ-
terea,est dictio repetitiua.Repetit enim,& respicit,
qđ in parte decisæ excommunicauerat non soluen-
tes vigesimam. Vel excommunicauerat hereticos,
vt.ĩ.de heret.c.excommunicamus.secundum Ioan.
And. Sed præcedẽs intellectus est melior.de dictio-
ne præterea vide Io.An. in.c.præsentium. in versic.
præterea.de testib. lib.6. ¶ Vigesimoprimo nota,
43 ibi commercio tam damnato, quòd † acquisitum,
ex damnato commercio subiacet restitutioni. & sic
44 facit in arg.quòd †acquisita per excommunicatum
debẽt restitui. dixi in.c.ꝑced.vide ibi. Vigesimose-
45 cũdo nota, †penã defferẽtium arma,ferrum,ligna,
& alia prohibita ab infideles;sunt enim excommu-
nicati, & priuari debent omnibus bonis, & afficiun
tur serui capientium.Has tres penas etiam habuistis
in.c.ita quorundam.s̃.eo.hic verò additur, & quar-
ta,videlicet,ꝙ non absoluuntur,nisi restituant quid-
quid ex damnato commercio lucrati sunt, & tan-
tundem de suo. Vigesimotertio nota,ibi,præcipiẽ-
46 tes.qđ †excõmunicatus potest iterum excõmunica
ri.dixi in.c.ita.in gl.fi.s̃.eo. Vigesimoquarto nota,
47 ibi,auxilium,& consilium,ꝙ † pari pena puniuntur
delinquentes, & auxilium præstantes. facit quòd di
xi in.16.notab.& vide quæ dixi in.d.c.ita.s̃.eod.in
2.notab. Vigesimoquinto nota, ibi,æquo iudicio,
48 qđ † pœna debet esse conformis delicto, & debet
quis puniri in eo in quo deliquit. Item probatur in
c.fi.s̃.de immu. ec. & ad hoc vide iura alleg. hic in
49 glo.super versi.deliquerunt. Vnde Thomyris regi
na Scytharum Cyri caput amputatum, in vtrem
humano sanguine repletum conijciens, cum hac
exprobatione crudelitatis, sanguinem inquit no-
strum sitisti sanguinem bibe; occiderat enim Cy-
rus filium suum; & occidendo gauisus erat. Et ex
50 prædictis infertur,ꝙ† ex qualitate,& quantitate de-
licti,iudicamus de qualitate, & quantitate pœnæ,
& econtra,vt.c.clerici.de vita & honest.cler. & glo.
in.c.3.s̃.de his quæ fiunt à præla. c.quesiuit.de peni.
dist.1.c.voluisse.&.c.fin.24.q.1.c.non offeramus.cũ
51 simil. Vigesimosexto nota, ꝙ ubi † quis non potest
luere in ere,debet luere in corpore probatur in.l.fi.
ff.de ius voc.&.c.finem.s̃.de dolo & contum. & di-
cam.ĩ.in glo. pen. Vigesimoseptimo nota, ex fine
52 text nostri, ꝙ † pena quandoq; imponitur nõ so-
lum ad castigationem delinquentis;sed etiam vt ce-
dat ceteris in exemplum. probatur in.l.aut facta. in
fi.ff.de peu.& vide iura in gl.alleg. Vnde dicit Hie-
53 rony.super Hieremi.lib.6.†aliorum tormenta,alio-
rum remedia sunt. Vigesimooctauo nota, ex octaua
parte alterius partis decisæ,ibi,obseruent. argumen
54 tum, ꝙ † quando quis vult bellum alicui acriter in-
ferre, debet sibi ante prouidere, vt cum alijs pacem
55 habeat; quoniam† pluribus intentus minor erit ad
singula sensus. Et dum ad vtrunq; festinat, neutrum
benè perficit, & qui binos lepores vna sectatur hora,
vno qñq;, qñq; caret vtroq;, vt.c.diuersis. de cleri.
56 cõiug. Vigesimonono no. ibi, ita ꝙ ꝑ ꝓlatos.ꝙ † ad
offcium prælatorũ spectat redducere Christianos
57 ad pacem.20.distin.c.1.5.q.7.c.si primates.& † pro-
curare ne debiliores à potentioribus opprimant, vt
l.illicita.§.ne potentiores.ff.de offi.præsid. Trigesi-
58 mo nota,ibi,pacem, aut treguam,& † aliud est pax,
59 & aliud treuga,cũ † alternatiua debeat inter diuersa
cadere,vt.c.significauit.s̃.eo.& vide,ꝙ ibi dixi.Tri-
gesimoprimo no.ex vltima parte decisæ.ibi,veraci-
ter corde contriti, & ore confessi. continuctis illis
60 verbis, qui laborem istum &c.ꝙ† ad hoc,vt peniten
ti remittantur peccata, requirunt tria. Primũ est.n:
61 †cordis contritio. & debet esse verax, non ficta; qa
per talem veracem. contritionem remittitur eter-
na pena; sed agenda est penitentia tẽporalis, vt col-
ligitur de penit.distin.1.c.multiplex.&.c. quem pe-
nitet.in.fi.&.c.si peccatũ hominis.& eo. tit.5.c.con
62 sideret.in fi.7.dist.c.fin.& hanc† penitentiam potest
sacerdos alleuiare, & Papa in totum remittere, vt
c.mensuram.de penit.dist.1.&.ĩ.de pen.c. significa
63 uit.&.c.Deus.Et hoc† cõtritio debet duo alia ante
se habere.c.conuertimini.&.dist.3.c.scindite.&.c.sa
64 nè. & quoniam † sine contritione vera nullus vera-
citer absoluitur. 9.distin. c.cum aliquis. 24.q.1.c.
legatur. de pœnit. distin. 1. c.neminem. & .C. de
heret. l.Manicheos. & in authen. vt non luxu. con-
tra naturam. primo respon. coll. 6. Ex quibus in-
65 fertur, quòd † absolutus sine contritione solum
est absolutus quo ad hominem, & ecclesiam mili-
tantem; non autem quo ad Deum, & ecclesiam
triumphantem, vt.ĩ.de sent.excom.c. à nobis. 2.&
not.s̃.de testib.c.veniens. in fi. Secundum, est oris
confessio,vt hic. Tertium,est operis satisfactio. qđ
etiam probatur hic in illis verbis, qui laborem istũ
&c. & de pœnit. dist.3.c.perfecta. & subdit hic Io.
66 Andr. quòd † confessio non est signi; sed signum
67 tantum contritionis. † Contritio vero est res signi.
s.confessionis, & est signum satisfactionis,siue mun
68 dationis. †Satisfactio,siue mundatio, nõ est signum
alicuius rei, sed est res signi tantum. s.confessionis,
& contritionis, sicut in simil.not.in.c. cũ Marthæ.
§.distinguẽdũ.s̃.de celebra. Trigesimo 2.not.ibi, &
illis

69 illis similiter, ꝙ † ille qui exponit personam suam
pro liberatione terræ sanctæ, licet alienis expensis,
quando non habet vnde faciat de suo, satis dicitur
70 exponere, exponendo personā, & vitam, quæ † om-
nibus temporalibus præponenda est, vt.l. sancimus.
C. de sacrosan. eccle. & instit. de iure natu. gen. &
ciui.in fi. Et nota diligenter, verbum expensas; quia
arbitror, ꝙ si talis habet aliquod præmium certum,
vel mercedem, non ratione expensarum; sed lucri, vt
faciunt nostri stipendiarij, ꝙ talis non cōsequeretur
hanc indulgentiam, & hæc priuilegia. & ex hoc vers.
71 & ex præced. eis autem, colligit Io. An. hic, ꝙ † pau-
peres facilius saluantur, quā diuites; quoniam ci-
72 tius faciunt, & adimplent ꝙ possunt. † Dominus
enim respicit cor, non manū. 14.q.5.c.si qd inueni
sti. 15.q.6.c.1.ad fi. & dicit Tulli' in vlt. Paradoxo,
73 † Animus diues, non archa appellari solet. Trigesi-
74 motertio nota, ex eodem versi. ꝙ sicut† socij tempo
rales, quorum vnus ponit pecuniam, & alius operas,
siue personam inter se æqualiter diuidunt lucra, si
aliud non conuenit, ex eo, ꝙ societas habet instar
75 fraternitatis; & † fratres debent æqualiter diuidere;
ita & tales socij, vt.l.si non fuerit.ff.pro socio. ita &
pro spirituali societate. hoc verum, si exponens pe-
cuniam exposuit secundū ꝙ expediens erat, acsi ipse
iturus fuisset. hoc enim est de mente huius decre. &
probatur in.c.magnæ.§.penul.s̄.de voto. Itē debet
destinare viros idoneos, vt hic, & debent esse idonei,
secundum ꝙ not.in.c.ꝙ super his.s̄.de voto. Vnde
dicit Io.An.hic, ꝙ pauci remanētes hoc adimplent;
& ideò non credit eos consequi plenariam, peccato
rum remissionem; ad ꝙ facit vers.seq.ibi, huiusmo-
di quoq; remissionis. Trigesimo nota, ibi, cōsilium,
76 & auxilium. ꝙ † qualitercunq; bonum fiat ope, au-
xilio, vel consilio debet esse remuneratum. Vñ Au-
gusti. nullū malū impunitū, & nullū bonum irremu
neratum. & iustum est, vt retributionis particeps
sit, qui in ipso faciendo, consilium, auxilium, & fauo
rem præstat. Sic & pęnæ particeps est, qui delinquē
tibus fauet, vt dixi in.24.notab. Aduerte tamē; quia
isti præstantes auxilium, & consilium non consequū
tur plenariam peccatorum remissionem, ꝙ patet ex
illis verbis concedimus esse particeps iuxta quantita
tem subsidij, & deuotionis affectum. Nam tales fiūt
particeps beneficij; sed ꝙ magis, vel minus debet cō
mensurari remuneratio ad bonum, vt dixi.s̄.in deli-
ctis, & in pęna; not.simil.in.c.vt priuilegia.§.1.s̄.de
priuileg. Trigesimoquinto nota, ibi, vniuersalis sy-
77 nodus. ꝙ ista verba† vniuersalis synodus, & concilij
generalis sunt synonima. Vltimo not. ex fi.ibi datū
78 &c.arg. ꝙ † in rescriptis ponendum est tempus da-
tæ.dic, vt trad.in.c.chartæ.&.c.capitulū. de rescript.
&.c.ei cui.&.c.dilectus.2.s̄.de pręben. cum simil.
Oppono primo, in eo ꝙ dicitur in quarta parte de-
cisæ, ꝙ istis proficiscentibus ad liberationem terræ
sanctæ remittitur præstitum iuramentum de soluen
dis vsuris in quādam remunerationem. Sed contra;
quia hoc non videtur sapere aliquod priuilegium,
vel indulgentiam, cum hoc competat etiam omni-
bus non profiscentibus de iure cōi, siue priuilegio
speciali, vt not.in.c.1.&.c.debitores.de iureiur.Sol.
dic, ꝙ in quantum ad hoc dicitur sapere indulgen-
tiam; quia circa dictam remissionem debet fieri, &
administrari celeris, & summaria iustitia. & licet
79 † hodiè procedat in causis vsurarū summariè, & de
facto &c. vt in cle. dispendiosam. de iud. tñ iudex in
casu nostro ēt maiori fauore, & celeritate deberet
istud iuramentum remittere. Secundo oppo. in eo,
80 ꝙ tex. nr̄ hic vult, † istum non esse absoluendum, nisi
restituat, & qđ recipit ex damnato commercio, &
tantundem &c. vr̄ sufficere, ꝙ restituat simplum, vt
81 ꝙ præced. Sol. dic, ꝙ ex eo ꝙ hoc † delictum est
grauius, grauiori pęna puniendum esset, q̄ illud, qđ
est minus, vt dixi in.25.notab. & probat in iuribus
alleg. in glo.3. Vltimo oppo. contra tex. nostrum: di
citur hic, ꝙ ipsorum delinquentium bona confiscan
tur. deinde dicitur, ꝙ tenentur totum illud ꝙ ex dā-
nato commercio receperunt restitere; & tantundem
de suo. Sed contra; quia si omnia bona sua sunt con
fiscata, non possunt tale præceptum; & tantundem
82 de suo restituere. Vnde videtur† esse lex de impossi-
bili; contra.c.erit autem lex.4.dist. Sol. dicit Io.An.
ꝙ fortè bona ipsorum non erant confiscata. Vel se-
cundo. solue, ꝙ hoc debet fieri in ipsa confiscatione.
Vel tertio dic, ꝙ loquitur de bonis postmodum ac-
83 quisitis, vt.c.fęlicis.§.verum.de pen.lib.6. † publica-
tis enim bonis alicuius non veniunt postea acquisi-
ta. sed solum præsentia; vt.l.si tibi mandauero.§.is
cuius.ff.man. Vel quarto dic, ꝙ posset ab alio sume-
re mutuo. & sic de suo transmittere. Vel quinto sm
Ab.dic, ꝙ hanc pęnam imponit ecclesia; præceden-
tes verò imponit secularis curia. dicam.ĩ. Vltimo
op. in eo ꝙ tex. dicit in.8.parte ibi per quadriēniū.
ꝙ hæc pax per quadriennium seruanda est. ergo vr̄
ꝙ post quadrienniū non sit seruanda. Sed contra; qa
84 † Christiani semper debent seruare pacem, vt not.in
c.1.s̄.de treu. & pace. Sol. dic, ꝙ subaudiendum est
verbum, maximè. ¶ Primo quæro in eo qđ tex. dicit
in.2.parte, atq; aliarum ecclesiarum prælatos. quare
hoc dicat. Sol. dicit Io.An. quia in superioribus cō
tinebatur, quòd ipse Papa reseruauerat, & concesse-
rat de his quæ reseruare potuit.30. millia librarum
præter nauigium, quòd cruce signatis de Vrbe, atq;
vicinis partibus confert. Secundo quæro ex eadem
parte, ibi, dum dicit quibusdam regularibus exce-
ptis, qui sunt isti religiosi. Sol dicit Io.An. qđ sunt
hospitalarij, & templarij, qui huic obsequio con-
tinuò insistunt, & ad hoc sunt specialiter deputati;
quamobrem, & plurimis alijs priuilegijs decorati,
vt.c.dilecti. &.c.porrò. ĩ.de priuileg. &.c.ex parte.
s̄.de decim. Aduerte tamen; quia licet sint recepti
in filios ecclesiæ, non tamen sunt exempti, vt not.
in.c.veniens.de verbo.sign. Tertio quæro circa ter-
tiam partem, quid intendat includere Papa; dum
dicit sciantq; se omnes &c. Sol. dicit Ioan. An. qđ
intendit includere omnes Cardinales respectu deci
mæ, & alios inferiores prælatos respectu.20. Vel
secundum eum, dic, quòd non intendit includere
Cardinales, sed solum inferiores prælatos. Quarto
quæro, quare tex. dicat qui fraudem scienter commi
85 serint. Sol, dicit Io.An. qđ † probabilis ignorantia
debet excusare, vt.ĩ.de cle.excom. mini. Sed con-
tra hoc opp. Io An. quia cum hic tractetur de facto
proprio, non est probabilis ignorantia, vt.s̄.de re-
86 scrip.c.ab excōmunicato, nam & † vires patrimonij
sui nemo præsumit ignorare, vt.C.de rei vendica.l.
par.j.

quisquis. Sol.dicit Io.And. ꝙ licet boc non præsu-
matur prima facie; tamen hoc operantur sępe con-
trarij euentus fortune, vt authen.de nup.§.quia verò
hacten⁹. coll.4.& instit.qb.ex cauſ. manu. non licet
§.in fraudem. Subdit tamen, qđ quia ſententia eſt
periculoſa, ꝙ conſulit ad ſecuritatem conſcientiæ,
87 ꝙ citius dent plus, quã minus; quia † tutius eſt de bo
nitate præmium reportare, quam de auaritia redde-
re rationem. 26.q.fin.in fi.c.alligant. Quinto quæro,
vtrum qui ſunt deputati ad fideliter colligendam
hanc partem.20.& habeant poteſtatem aliquid mi-
nuendi, aut relaxandi. Sol. Io.And.dicit ꝙ non, niſi
expreſsè hoc contineatur in eorum literis, vt.l.pro-
curator.ff.de procurat.&.ff.de don.l.filius primo re-
ſpon. Sexto quæro in quarta parte dum dicit, & alijs
grauaminibus. quid per hæc verba intendat? Sol.Io.
And.exponit grauaminibus. boc eſt oneribus. nam
ſi boc intelligitur de licitis talijs; quia tamẽ commu
niter ſunt graues, & oneroſæ, etiã quo ad ipſas hęc
indulgentia non ſolum de facto; ſed etiam de iure
locum habet. Si verò intelligitur de iniuſtis talijs,
etiam ſubiecti non ſunt aliquo tempore grauandi;
88 quia † nullus grauari debet in aliquo, maximè à ſu-
periore ſuo, vt patet ex not.in.c.conquętente.de re-
ſti.ſpolia.&.c.vt debitus.ſ.de app.& debes notare,
89 ꝙ hodiè † omnes taliæ, & collectæ, nõ obſtãte abuſu
contrario, ſunt damnate, vt auth.de ec.tit.§.ad hæc
ſancimus.& auth.nulli iudicium.§. vt null⁹. coll.1 .
&.ſ.eo.c.2.dixi, poſt Io.Andr.& per Hoſti. in ſum.
tit.de inmuni.eccle.§.à quibus. Septimo quæro, cir
ca eandem quartam partem, in eo quòd textus di-
cit perſonas, & bona. ad quæ bona extendatur hęc
indulgentia. Sol. dic, ſecundum Io. And quòd non
ſolum extenditur ad bona propria, ſed etiam ad ea
bona, quæ qs poſsidet, vel detinet, vel quorũ pericu-
lum ad ipſum ſpectat, vel quæ eum beare poſſunt.
90 † Dicuntur enim bona à beando, qui beare dñs, vt
ff.de verb.ſign.l.bonorum. &.ff.de peti. here.l.item
videndum.§.fin.& duabus ſe.& not.in.c.relatum.de
teſta. Vnde dicit Philoſophus quod bona dicuntur
pertinere ad fęlicitatem; & ideò inquit illuſtris poe
ta Iuuenalis Haud facile emergunt, quorum virtuti-
bus obſtat Res anguſta domi. Octauo not. ibi, dum
tex.dicit, de reditu certiſsimè cognoſcatur, quæ ver-
ba etiam repetuntur in.5.parte; an ſufficiat præſum
ptio ſola de talium obitu, vel reditu. Sol.dicit Ioan.
And.quòd non. & mihi placet, quia tex.dicit certiſ-
91 ſimè. ſed † præſumptio certificat niſi ſit iuris, & de
92 iure. nam † ſimplex præſumptio eſt ſuper dubio, vt
not.gl.in verſi.præſumatur.in.l.vnica.C.de rei vxo.
93 act.ergo ſi dubium, non certiſsimum Item quia † p̃-
ſumptio deſcribitur, quòd eſt ex aliquo anteceden-
ti ad aliquid ſibi connexum veriſimilis deductio, ſi-
ue illatio, vt dicit Bal.in.c.1.§.cum autem. de con-
trouer.in veſti. Vel eſt rei dubiæ rationabilis conie-
ctura, ad aliquid in animo affigendum à lege appro
bata, vt dicit Bal.in.l.filium.ff.de his qui ſunt ſui, vel
alie.iur.dixi in rub.de præſumpt. Nono quæro, ibi,
dum tex.dicit, ſi quiſquam contra præſumpſerit, qua
liter hæc verba accipienda ſunt. Sol.dicit Io.Andr.
quòd debent intelligi.ſ.inuadendo, deprædando,
vel diminnendo, aut ſimilia faciendo. eſt ergo hæc
ſpecialis tuitio reſpectu eorum, quæ immediatè pi-
ximè dixerat. Decimo quæro circa quintam partẽ,
ibi, ſic Principes ſeculares, quid ſi tales Iudæi non
ſubiaceant principibus ſecularibus, ſed temporali
dominio eccleſiæ. dic, ꝙ tunc Epiſcopi, & alij præ-
lati debent prouidere, vt.c.poſtulaſti.ſ.eo.in primo
not. Vndecimo quæro in ſexta parte, ibi, curſarij, &
94 piratæ. † qui dicuntur iſti piratæ, & curſarij? dic, ꝙ
prædones ſunt, ſeu latrunculi maris. Duodecimo
95 quæro, ibi, ſub interminatione. † quid importet ver-
bum ſub interminatione? Sol.dic, ꝙ eſt quædam cõ
minatio. ſimile.j.de ſagit.c.1.& de iur.patro. c.re-
latum. Tertiodecimo quæro, ibi, reuocent, & com-
peſcant qualiter poterat hoc facere. Sol. dic, ꝙ per
impoſitionem, & alleuiationem pœnarum. Vide ta-
men circa prædicta glo.not.in.c.cum clerici. in glo.
fi.ſ.de pactis, quæ vult, ꝙ eius appellatione veniat
illa pœnã, quæ venit imponenda à iure pro illo de-
96 licto de quo agitur. Et dicit ibi D.m.qđ † ſi pœna
non eſt determinata, venit imponenda pœna arbi-
traria, per.c.de cauſis.de offi.deleg. Quartodecimo
quæro, ibi, ſeueritatem eccleſiaſticam. qualiter præ
lati talem ſeueritatem exercebunt. Sol. excommu-
nicando perſonas, & interdicendo terras, vt.j.de
verb.ſign.c.quærenti.&.j.ti.primo.c.ad obolendã.
§.ſtatuimus. in fi.quinimo, ſecundum Io.Andr.hic
ſuper hoc poſſent impeti, & manu militari diſtrin-
gi, vt probatur.23.q.2.c.dominus. & ſic not. ex iſto
97 tex. † differentiam, & inter ſeueritatem eccleſiaſticã,
& cẽſuram de quo dic, vt not.in.c.præterea. de offi.
deleg.&.c.per humani.§.cum igitur. ver.nos de ho-
mi. Quintodecimo quæro circa vnam partem, ibi,
98 piraticis Sarracenorũ, vtrum penæ huius.c.habeãt
locum ſi tales nõ exercerent piraticam prauitatem
contra Chriſtianos, ſed contra alios. quidam tenent
ꝙ non, alij tenent contrarium, ne per hunc modum
infideles inſtruant in piratica prauitate, & ſic poſtea
illam exerceant contra Chriſtianos. Prima opi.hic
plus placet Inno.per verſi.qui ſequitur hic in tex. in
diſpendium terræ ſanctæ. Sed dicit hic Hoſti. quòd
dicta verba non reſpiciunt omnia verba præceden-
tia, ſed ſolum illa quibuſdam alijs. Mihi plus placet
ſecunda opi.tanquam ęquior. pro qua facit, ꝙ dixi,
in.c.ita.ſ.eo. Sextodecimo quæro, ibi, gremium
99 non aperiatur. † quid ſi talis abſolueretur, non facta
ſatisfactione, ſecundum ꝙ vult tex.noſter, an teneat
talis abſolutio. Io.And.ꝙ ſic, poſt Egidium, & vide,
ꝙ latius dixi in.c.venerabili.j.de ſent.excom.arti.e.
25.q.38. Septimodecimo quæro, quis imponet hãc
pęnã, ꝙ tantundem reſtituat &c.Sol.Inn.dicit ꝙ ec-
cleſia, præcedente verò publicatione bonorum, im-
ponit curia ſecularis; ſed hoc vltimum mihi nõ pla-
cet; quia tex.noſter nihil dicit de hoc. Secundo, quia
cum hęc pęna à iure canonico imponatur, videtur
in dubio ad iudicem eccleſiaſticũ pertinere cũ hic
nihil dicatur de principibus ſecularibus, ꝙ Inno.di-
xiſſet ſi voluiſſet, put.ſ. facit in alijs partib⁹ deciſæ
huius c. Tertio moueor, qa tale delictũ vr̃ ſapere ſa-
crilegiũ, ſeu hęreſim, cũ in detrimentũ fidei.& Chri
ſtianitatis cõmittatur. Decimooctauo q̃ro, cui ve-
niant applicanda bona publicanda talium delinquẽ
tium. Sol. videtur dicendum, ſm opinionem Inno.
de qua ſtatim dixi, qđ debent applicari cameræ apo
ſtolicæ ſecundum not. glo. in.c. ſi quis. 27.q.1.de

qua

qua materia dic, vt dicam in.c.fi. ĩ.de maledic. De-
100 cimonono quæro circa vnam partem, qua † pœna
puniatur violator pacis. Sol.dic, quòd secundum ca-
nones est excommunicandus. sed secundum leges,
decapitandus, vt.l.fi.in.fi.ff.de re mili.& ideò tex. in
c.1.§.si quis quinq; solidos.de pace tenen.in vsi.feu.
101 dicit, quod † ille qui furatur quinq; solidos, per qđ
furtum violatur pax, est furcis suspendendus. Vlti-
mo quæro circa vltimam partem, ibi, ligandi, atque
102 soluendi. vtrum † hanc potestatem ligandi, atq; sol-
uendi, de qua. 24 q.1.c.quodcunq;. habeant inferio
res sacerdotes. Sol.dicit hic Ioan. Andr. quòd illam
habent in parte, vt Mathei. c. 18. dum Dominus di-
xit; Amen. Amen dico vobis, quòdcunq; ligaueritis
super terram, &c.& Io.c.20. Accipitè Spiritum San
ctum, quorum remiseritis peccata &c. quæ verba nõ
soli Petro, sed omnibus discipulis dicta sunt. quam-
uis singulariter dixerit Petro, vt habetur Ioan. c.1.
103 Tu † vocaberis Cephas, hoc est, caput ecclesiæ. 24.q.
1.c.rogamus. 23. distinct. nulla ratione, & habetur
etiam Math.c.16 ibi, quodcunq; ligaueris &c. cum
autem fuit dictum Petro; fuit dictum ad designan-
dum vnitatem ecclesiæ. & quòd omnium tenet prin
cipatum; nihilominus tamen, tam pro se, quam pro
alijs intelligimus recipisse hanc potestatem. 23.q.1.
c.quodcunq;&.c.cum beatissimus.&.c.seq. Est ergo
hoc commune omnibus sacerdotibus, vt possint li-
gare, & absoluere. Ligant enim excommunicando,
satisfactionem pęnitentiæ imponendo, ad quam ob
ligamur; soluũt verò absoluendo, seu relaxando ex-
communicationem, vel parcendo, aut indulgendo,
vt probatur, ĩ.de sent. excom. c. per tuas.&.c.sacro.
&. ĩ.de pœnis.c.omnis.&.c.cum ex eo. In prædictis
104 autem omnibus, sicut † summus est pontifex; ita pre
omnibus habet potestatem, & ex causa plenam in-
dulget veniam peccatorum, vt hic. quòd nulli alij
ita latè competit. Inferiores nanq; habent limitatã
potestatem, vt. ĩ.de pœnit.c.cum ex eo. & ratio est,
quia ipse Papa est in plenitudine potestatis vnde nõ
mirum si plenam potest indulgentiam facere. Alij
verò sunt recepti in partem solicitudinis. vnde non
mirum si ad ipsos solum in partem pertinet. 2.q.6.
c.decreto.&. s̃.de auth.& vsu pal.c.ad honorem. Sed
contra prædicta, & contra tex.nostrum fortiter op-
105 ponitur; nam cum. s̃.dixerim in.34.not. quòd † nul-
lum malum debet esse impunitum &c.& in.25. not.
dixerim, quòd pœna debet esse conformis delicto;
ergò sequitur quòd hæc plena remissio non deberet
fieri pro hoc modico subsidio. Solut.D.m. hic dicit
106 præmitendum esse, quòd † vna est ecclesia vniuersa-
107 lis.1.q.7.c.conuenientibus.& † huiusmodi ecclesiæ
vniuersalis sponsus est Christus, vt.c. debitum. s̃.de
108 biga. † Papa verò est Vicarius Christi, & summus ad
ministrator, vt dixi. Secundo dicit præmittendum,
109 quòd † in hoc corpore vniuersalis ecclesiæ multa sũt
110 bona remuneratiua, vt mors Christi, & † huius vna so
la sanguinis gutta, fuisset sufficiens ad redimendum
totum humanum genus. Passiones insuper innocen-
tum, & martyrum ex quorum meritis constat the-
saurus ecclesiæ, cuius thesauri plenam dispensatio-
nem habet Papa. vnde cum remittit alicui culpam,
& pœnam; videtur hunc thesaurum ei communica-
re, vt sit sensus, quòd in compensatione illorum bea
torum remittit hanc pęnam. nam vt supra dixi, sicut
malum non debet esse impunitum; ita, ratione boni
& habita dicta compensatione, prædicta ratione fit
remisio prædicta. ¶ Gloss. 3. est quasi literalis alleg.
111 simil. deinde ponit rationem, † quare acrius punia-
tur hoc delictum, quam vsuræ, & in fine colligit il-
lud de quo dixi in.25.not. In eadem glo.sibi, simile
crimini vsurarum. dic, quòd proprius similari, seu
æquiparari potest pecuniæ simoniacè receptæ, quæ
112 † restituitur ecclesiæ, in cuius cõtumeliam data fuit
& aliquando cum duplicatione, vt.c.ad hæc.&.c. au
diuimus. s̃.de symonia. ¶ Glo.in versic.in quo. alle-
gat iura probantia id quod dixi in. 25. not. ¶ Glo.
penul.ibi, verberibus. dic idem probatur in.c.finem.
s̃.de dolo & contum.&.c.2. ĩ.de malefic. habes igi-
tur ex tex.nostro, & ex iuribus alleg.in glo. regulam
113 quòd † ille qui non potest soluere pœnam in ære, de
bet luere in corpus per fustigationem. Hoc tamen
primo limitandum est, secundum Doct.in.c.Odoar
dus. s̃.de sol. si pœna veniret applicanda fisco. secus
si parti, per.d.c.Odoardus. quæ limitatio non placet
D.m.in. c.2. ĩ. de maledic. Mouetur per. d.c.2. qui
vult. quòd pœna pecuniaria erat soluenda parti, &
fortius vt interesse. & tamen fit ibi commutatio pœ
næ pecuniariæ in pœnã corporalẽ. De hac materia
tetigi in rubr.de dilatio 2. 20. q. vsq; ad vers. 28. q̃ro.
Secũdo limitatur per Inno.in.d.c.Odoardus. si mo-
do sit pœna q̃ veniat ex contractu, vel quasi, tũc non
fit commutatio; quia talis potest cedere bonis, vt.ff.
de cessio.bo.& sic expectabitur postea donec perue
nerit ad pinguiorem fortunam, vt in. d. iuribus. &
insti.de accu.circa finem. Tertio limitatur dicta re-
gula, secundum Marti.Silima, quando ille, qui deli-
ctum commisit, scienter illud commisit, videlicet
sciens se non posse soluere pœnam pecuniariam, ad
quod text.in.l.1.§.generaliter.ibi, qui pœnam pecu
niariam egentes deludunt.ff.de pœnis. Quæ limita-
tio non placet Bart.in.d.§.generaliter.& benè; quia
est contra tex.in.l.qui ædes.ff.de incẽ.rui. & nau. vbi
eum, qui non deliquit dolo, pœna pecuniaria muta-
tur in corporalem. Nec ob. illa verba per que moue-
tur Marti. quia vt ibi sentit gloss. quòd tales egentes
pœnam deludunt. s. pecuniaria, cum non possint il-
lam soluere; sed absolutè non deludunt pęnam; quia
pecuniaria mutatur in corporalem. Quarto limita-
tur per Bart. quòd dicta regula habet locum in per-
sonis vilibus, in quibus non procedit illa regula, qđ
114 † quælibet etiam parua pœna corporalis, sit maior
qualibet pœna pecuniaria, etiam maxima, vt est tex.
in.l.opere.in fi.ff.de oper.liber. secus in personis nõ
vilibus, vt.l.seruorum.ff.de pœnis. sequitur quòd nõ
fieret commutatio.& hæc est not. limitatio. & adde
quæ dixi in.c.sicut Iudæi. s̃.eo. Quinto limitatur, in
casu in quo pœna venit applicanda parti ex delicto;
quia tunc fit commutatio, si modo actor, seu ille cui
talis pœna pecuniaria venit applicanda, velit illam
commutationem fieri; aliàs secus; quia eo inuito nõ
debet fieri secundum Inno.in.d.c. Odoardus. vt no.
in.c.fraternitatis.12.q. 2. quia poterit dicere, volo
expectare donec veniat ad pinguiorem fortunam.
Hæc tamen limitatio Inno. est limitanda secundum
Bald.in.l.quicunq;. C.de seruis fugi. si modo ille cui
pœna pecuniaria soluenda est, vellet habere fidẽ de
ipsa

ipsa pœna soluenda; secus si vellet eum detineri in carcere donec perueniret ad pinguiorẽ fortunã; tũc
115 nõ admitteretur ad hoc, ex eo quod † quoties cõstat de delicto alicuius, non est in carcere detinẽdus, sed puniendus. ff. de iure patro. l. diuus Vespasianus. §. fi. & quòd not. ff. de mino. l. si minor. §. si seruus. subdit tamen ibi singulariter Bald. quòd si is qui tenetur ad pœnam, & ille cui pœna soluenda est, sunt in concordia, quòd ille stet in carcere, donec possit soluere. quòd agendum est, secundum voluntatem eorũ. per ea quæ not. in. l. 1. C. qui bon. ced. pos. Sexto limitatur, si modo ille qui tenetur soluere pœnam pecuniariam, non sit soluendo. secus si posset soluere, sed potius vellet commutationem fieri in pœnam corporalem; quia tunc non fit commutatio, sed cogitur bona sua vendere, & soluere, vt probatur in l. de pollicitationibus. ff. de pollicit. & hoc denotant verba ipsius regulæ dicentis, quòd qui non potest soluere in ære &c. ergo si potest soluere cessant verba regulæ, & hoc probatur in text. nostro. in fi. dum dicit quòd si forte soluendo &c. vt. c. 2. ℨ. de maledic. & c. fin. ṡ. de donat. & l. fi. ff. de in ius voca. & in. c. fi. ṡ. de donatio. & in omnibus alijs iurib. de hac materia loquentibus. quæ omnia volunt, vt dictum est, quòd pœna corporalis successiuè veniat in defectum pecuniariæ. & sic patet ex prædictis; quia non est alternatiua, sed successiua, & sic non est disputandum cuius sit electio. de qua materia latius dixi in. c. sicut. ṡ. eo. licet alij aliqui aliter sentiant, & malè. Septimo limitatur secundum Cyn. in. l. quicunq;. C. de seruis fug. quòd dicta regula procedat in pœna; secus in
116 mulcta; quoniam † mulctam tenetur iudex relaxare, si mulctatus non sit soluendo, per. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. præsid. quòd Baldus verum intelligit, quando mulcta esset leuis. secus si magna; quia tunc non debet relaxari. Octauo arbitror limitandam dictam regulam, si modo pœna multum non sit leuis; quia tunc etiam in vili persona arbitror subrogandam pœnam corporalem, arg. not. in. l. in seruorum. §. fin. ff. de pœnis. & quòd statim dixi in præced. limitatione & not. per Bald. & Doct. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de infamib. Aduerte tamen; quia prædicta procedunt quando pœna venit applicanda parti ex delicto, vel quasi, aut ex dolo. Sed quando
117 † venit applicanda fisco, quòd in dubio semper intelligitur quando imponitur ex delicto nisi aliud exprimatur, vt. l. multarum. C. de modo mulct. per Bart. in. l. agraria. ff. de termi. mo. & Bar. in. l. 3. ff. de sepul. viol. per Inno. in. c. qualiter, & quando. 1. ṡ. de accus. per Specu. in titu. de dolo & contuma. §. restat versic. an igitur. &. c. 2. ℨ. de pœnis. in. c. vt clericorum. de vita & honest. cler. & hoc casu, etiam inuito accusatore, potest iudex cõmutare pœnam pecuniariam in corporalem secundum quòd tenet Ioan. de Imo. in. c. Odoardus. ṡ. de solu. per not. in. l. 1. ad fin. ff. de pœnis. &. c. 2. ℨ. de maledic. &. ℨ. de homicid. cap. sicut dignum &. ℨ. de sent. excommu. c. vt famę. Sed hoc mihi non placet, quòd iudex simpliciter possit hoc facere; cum pœna sit certa inquantum iste sit soluendo; quia, vt supra dictum fuit, ista non est
118 pœna alternatiua, sed successiua. Vnde † iudex non potest, nisi ex euidenti causa pœnam alternare, cõmutare, vel minuere, vel augere, vt trad. in. d. §. pœna grauior. &. d. l. & si seuerior. circa quod, vide quòd not. in. c. in archiepiscopatu. ℨ. de rapto. 2. q. 3. c. notandum. &. 2. q. 6. §. diffinitiua, & quia hic articulus
119 † mutationis, & alternationis pœnæ est intricatus, difficilis, & diffusus; ideò dic, vt in. d. iuribus. & per Inno. in. c. 1. de constitu. & c. cum ad monasterium. de statu regu. & dixi in. c. sicut Iudæi. ṡ. eo. Sed quæro iuxta prædicta. Quid si iste tenetur ad pœnam pecuniariam applicandam fisco, & non possit soluere, an iudex possit dicere, nolo quòd luat in corpus; sed volo quòd expectetur donec peruenerit ad pinguiorem fortunam, an possit hoc facere; & videtur dicendum quod sic. arg. eorum quæ dixi in. d. c. sicut Iudæi. in secundo membro. versicu. sed quæro. & in quarto, & in vltimo membris. versicu. quarto not. quòd si vna. Contrariam tamen sententiam arbitror veram. Moueor, quia ista est pœna successiua, non alternatiua, vt pluries dictum est. Et si diceres, quòd succedit volente iudice, qui repræsentat locum partis, vt. ṡ. dixi in quinta limitatione de parte. Respondeo, quòd hic Iudex non potest habere fidem de prætio, prout potest is cuius interest; vnde postquam de delicto constat, non est in carcere detinendus, vt. d. l. diuus Vespasianus. §. fi. ff. de iure patron.
120 Sed quæro, † vtrum in casibus in quibus pœna corporalis legitimè est imposita in defectũ pecuniariæ, punitus cõsequatur plenã liberationem; adeò quòd si postea perueniret ad pinguiorem fortunam non teneatur amplius soluere pœnam pecuniariam. Sol. Bal. dicit quòd sic. Mouetur, per. l. sed si vnius. §. si
121 cum ante. ff. de iniur. vbi tex. vult, quòd † soluere dicitur qui luit in corpus. Mouetur etiam, per not. in d. §. pœna grauior. & tenet Ioan. de Imol. in. d. c. Odoardus. ṡ. de solut. & hoc expressè tenuit glo. in c. sicut dignum. de homici. in reg. peccatum. de reg. iur. lib. 6. text. 14. q. 6. c. si res. & idem Bald. in l. si quis id quod §. in seruos. ff. de iurisdict. omn. iud. Tertio quæro, vtrum sit necesse, quòd petatur in libello quòd in quantum non potest soluere pœnam pecuniariam, luat in corpus Bald. format hanc. q. in l. fi. ff. de in ius vocando. secundum antiquam lect. & remittit se ad not. per Cyn. in. l. si non conuicij. C. de iniur. Sed tu hanc. q. & ad materiam superiorem vide quæ dixi in rub. de dilat. a 22. q. vsq; ad. versicu.
122 28. q. Quarto quæro, pone † quidam iudex non poterat cognoscere nisi de causa pecuniaria. egit T. coram eo contra. S. ad causam pecuniariam eo casu, quo pœna corporalis succedebat in loco pecuniariæ, illo non existente soluendo. quæritur, vtrum iste iudex possit imponere pœnam corporalem. & dic, quòd non, sed debet adiri iudex habens iurisdictionem. text. est expressus. in. d. l. fi. ff. de in ius
123 vocan. Quinto quæro, † dictat statutum, quòd quicunq; commiserit tale delictum, puniatur in centum; & si non potest soluere intra mensem luat in corpus, vtrum, si talis sit notoriè non soluendo, possit statim puniri, an verò debeat expectari mensis; quia alius posset pro eo soluere, vt est tex. in d. l. si quis. id quod. § in seruos. ff. de iurisdict. omn. iud. & ibi hoc tenet Bald. Facit. l. Stichus. ff. de pecu.
124 le. Vltimo circa hanc materiam, nota † cautelam Angeli, quam ponit in. d. §. in seruos. vbi dicit, quòd si aliquis tibi amicus non est soluendo, & est in

in carcere pro debito fiscali ex delicto, quòd si Iudex est tibi amicus, facias eum aliqualiter torqueri, seu castigari in secreto, ex eo quia non potest pecuniam soluere, & facias fieri instrumentum de hoc. Ego tamen arbitror, quòd Iudex non posset hoc facere nisi facta discussione bonorum, & fortè citato ad hoc procuratore fiscali, de cuius præiudicio agitur, vt doceat bona, seu assignet, si qua talis haberet, & esset cautum, ac bonum consilium, facere quòd Iudex interloqueretur, quòd iste non posset luere in pœna pecuniaria; & ideò debeat luere in corpus.

CAP. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, vel Pagani publicis officijs præficiendi non sunt; & si eis regalia iura venduntur, Christianus non suspectus ad ea colligenda præficitur. & nu. 8.*
2 *Rex illustris propriè dicitur. & quandoq; datur etiam Imperatori impropriè tamen tale epithetum. ibid. & nu. 5.*
3 *Imperatoris propria epitheta, quæ sint.*
4 *Spectabiles, superillustres, illustres, et clarissimi quem gradum teneant.*
5 *Imperator olim diuus nominabatur. & quid hodiè apud oratores tam de Imperatore, quam Rege Duce, & Marchione.*
6 *Iudæis officia omnia publica, quæ Christianis grauamen inferre possunt, prohibita.*
7 *Iudæis regales redditus licitè venduntur.*

1 Ex speciali. † Iudæi, vel Pagani publicis officijs præficiendi non sint; & si eis regalia iura venduntur Christianus non suspectus ad ea colligenda præficiendus est. h.d. Diuiditur, quia in prima parte decisæ ponitur regalis culpa, & eius excusatio. Secunda, contra vtrunq; proui-
2 det, ibi, mandamus. Noto primo, ex principio † vnâ adiectiuationem Regis. est enim sua adiectiuatio, illustris. idem not. in.c. ex parte tua. 2. ỹ. de priuileg. in suprascriptione. &.c. nouit. š. de iudi. &. c. quanto. de iureiuran. &.c. inter alia. de immu. quandoq; etiam talis adiectiuatio datur Imperatori, vt.c. solitæ. š. de maio. & ob. in suprascriptione. sed non pro-
3 priè iudicio meo † propriè enim adiectiuationes Imperatoris sunt, serenissimus, Christianissimus, optimus, maximus, & simil. de quibus in prima rubrica. ff. &. C. & de huiusmodi adiectiuationibus, vide glo. in authen. vt illustres. & gloss. in. l. 1. ff. de off. eius. vbi
4 gloss. vult, quòd † quidam sunt spectabiles; & hi primum locum obtinēt. Quidam verò superillustres; & hi secundum. Quidam illustres; & isti tertium. & quidam Clarissimi; & isti quartum, & vltimum locum obtinent. Sed glo. & iura quæ hoc dicunt, secundum illa media tempora dicunt, quibus propria, & ele-
5 gans eloquētia perdita fuit. † Imperator olim diuus nominabatur, vt. l. diuus Vespasianus. ff. de iur. patr. &. l. fil. familias. §. diuus. ff. de leg. 1. quam adiectiuationem hodiè amissam arbitror propter fidem nostram; quia vnus est Deus. Adiectiuantur optimus, maximusq; & benè hodiè Christianissimus, & Serenissimus, & benè. Sed apud Oratores nr̃os Clarissimus, est adiectiuatio regis, Illustrissimus, ducis, illu-
6 stris. Marchionis. Secundo, nota, quod † nedum Iudæis sint interdicta publica officia, vt. c. cum sit. š. eo. sed etiam est inerdictum quodlibet officium, seu commercium per quod Christianis aliquod gra-
7 uamen inferri posset. Tertio not. † quod Iudæis licitè venduntur regales redditus, vel similia. vnde tolleratur venditio redditum, non iurisdictionis, vel ex tensionis potestatis. simile supra ne prę̃la. vices su. c. 1. in fine secundum Host. Ex quibus infertur, quòd quodlibet commercium est prohibitum inter Iudæos, & Christianos vt not. in. c. & si Iudæos. in fine,
8 &.c. seq. š. eo. Vltimo nota, ibi, deputet, quòd † ad colligendos tales redditus empros per Iudæos Christianus debet deputari per principem sæcularem; non autem per ipsum Iudæum; ne fortè per hunc modum fraus committeretur præferendo aliquem Christianum nomine tantum, qui pessimus esset, vt hic dicit glo. In. gl. 2. in. fi. dic, & hoc habetur Genesis. c. 41.

CAP. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus baptizatum, vel baptizari volentem emere non potest.*
2 *Cingendus de proximo, pro cincto habetur.*
3 *Incontinenti quæ fiunt, videntur in esse.*
4 *Mercatoribus, in suis mercimonijs subueniendum est.*
5 *Mercatores, quandiu sunt in mercimonijs, sicut peregrini dicuntur miserabiles personæ.*
6 *Prohibito aliquo, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo, quòd procedit etiam in statutis exorbitandibus, & pœnalibus,*
7 *Solidus pro aureo accipitur; & è contra.*
8 *Libram auri olim. 72 solidi, aut aurei faciebant. Hodiè autem. 96.*
9 *Præsumptio iuris, & de iure qualiter cognoscatur remiss.*
10 *Tempus trium mensium de quo in tex. nostro quando currere incipiat,*

Nulli. Seipsum summat, & tria facit. Primo, ponit dictum. Secundo, mercatori prouidet. Tertio, prouisionem, determinat, secunda, ibi, quòd si. tertia, ibi, si autem. & hoc cap. pro maiori parte habuisti is expedi-
1 tum in. c. 1. š. eod. Noto primo, quòd † Iudæus non potest emere baptizatum, vel baptizari volentem, imo talis emptus eripitur libertatem, vt. l. 1. C. ne Iud. Christ. man. 54. dist. c. generalis. §. hoc tunc obseruandum. Et dixi in. c. 1. š. eod. & ex hoc infertur, quod pari priuilegio gaudet illud quod est in esse
2 productum; sicut illud quod est in fieri, nam † ille qui de proximo cingendus est pro cincto habetur,
3 vt. l. penul. ff. de mili. test. & quia † quæ incontinenti fiunt, videntur in esse, vt. c. officij. de elec. &. l. lecta. ff. si certum pet. sed non infisto; quia est via brocardi-
4 ca. Secundo no. ibi, causa mercimonij emerit, † subueniendum mercatoribus in mercimonijs suis. Ad idem. c. 2. š. de treu. & pace. Facit glo. 2. hic, & quòd dicit

dicit Ioan.And.ſuper ea.& dicit Inno.in. c.ſignifi-
5 cantibus.ꝰ.de offi. deleg. quòd tales † mercatores
ſunt perſonæ miſerabiles,quandiu ſunt in mercimo-
nijs,ſicut peregrini.Tertio nota,ibi,nec ipſe vende-
6 re,nec alius comparere,quòd†prohibito vno ex cor
relatiuis,intelligitur prohibitum & reliquum, vnde
prohibita intelligitur emptio tanquam correlatiua.
& habet locum hæc regula in ſtatutis exorbitatibus,
& pœnalibus,vt not.glo.in.l.1.C.ne fideiuſ. doc.dẽ
tut.& Bart.in.l.librorum.§.fina.ff.de infa. per gloſſ.
in.l.1.ff.de calum.&.l.1.in princi.ff.de indic.viduit.
glo.in.c.quia clerici.ꝰ.de iure patro.& not.in cle.in
pleriſq;.de elect.D.m.in.c.1.de locato.Glo.1.eſt ex
poſitiua,& in fine dic,vt dixi in.c.1.ꝰ.eo. Glo.2.ſen
tit rationem ad textum; & in fi.dic,facit ad id quod
dixi in.2.notab.Glo.in verſi.12.ſolidis. format vnã
q.& ſol ibi,in loco illo.die,glo.tamen non declarat
7 de qualitate monetæ,an debeat eſſe aurea,an verò ar
gentea.Vnde Vinc.& Goff.intelligunt,quòd† ſoli-
dus hic intelligatur de aureo. & hoc probatur ex cõ
iunctione pluriũ iuriũ. vt eſt tex.inſti.de pœn.teme.
lit.§.fi.cõiũcta.l.fi.ff.de in ius voc.ꝙ in eadẽ materia
vna lex appellat ſolidũ,alia appellat aureũ.& idẽ ꝓ-
batur in.l.cum ex falſis.ff.de man.teſt. &.l. Papinia-
8 nus.§.fina.ff de inoffi.teſta.& debes ſcire,quia † 72.
ſolidi.aut aurei olim faciebant libram auri, vt.l.quo
tieſcunq;.C.de ſuſpec.& arc.lib.10.hodiè vero. 96.
faciunt libram auri;& ideò ſuccedit quæſtio ; vtrum
hodiè deberet Iudæus habere de tali ſeruo vltra. 12.
ſolidos.quam nunc ommitto ꝓpter tẽporis bre-
uitatem,de hac materia aliquid tangã in.c.2.de ma-
ledic. Glo.fina.format.2.quæſt.& ſol.& in. fi. colli-
git argumentum,quòd probat per duo ſimilia.In ea
9 dem,ibi.ius ſtatuitur.dic,not.bene hanc glo†ad co-
gnoſcendum quæ ſit præſumptio iuris,& de iure. de
qua materia vide in clemen.1. de iudi.& ibi dixi. In
10 eadem,ibi,præſumptionem iuris.dic, † quando au-
tem incipiat currere iſtud tempus trium menſium,
dic,ſecundum Hoſt. quòd a tempore factę emptio-
nis,& receptionis factæ per ipſum Iudæum ; quia ex
tunc acquiſiuit dominium, & facultatem habuit ex-
ponendi,vt inſti.de re.diui.§.per traditionẽ.&.l.tra
ditionibus.C.de pac.Io.And.dicit,quòd a tempore
quo iſte ſeruus petit fieri Chriſtianus;& hoc eſt ma-
gis æquum.Et emens ſeruos omninò Paganos cauſa
mercimonij,non teneatur eos infra illud tempus ex
ponere venales;quia fortè illud tẽpus trium mẽſium
nõ erat cõgruũ tẽpus ipſis vendẽdis.dictũ tamẽ Ho,
videtur verius de iuris rigore.arg.gl.noſtræ , ex quo
non exponit venales intra tres mẽſes, non vr emiſſe
mercimonij cã,ſed ſeruitij cã,aliàs ſemper poſſet fie
ri fraus;quia Iudæus ẽt ſi quẽ ſeruitij cã emiſſet,ſi vi
diſſet illũ velle effici Chriſtianũ,diceret ſe emiſſe cã
mercimonij;& ſic.c.fraternitatẽ.in.54.diſt.nunquã
vẽdicaret ſibi locũ.In eadẽ,ibi,ignoranter.puta,qa
credebat Iudæũ venditorem emiſſe cã mercimonij,
& ſeruũ vẽditũ audiebat dicẽtem , ꝙ nec baptizatus
erat,nec baptizari volebat . vel quãuis illud diceret,
Iudæus dicebat,ꝙ anteriori die illũ emerat ſecundũ
Hoſt.& Io.And.ex quibus.Deo duce,habes expedi-
tum hunc titulum,in quo ſi quid minus ordinatè di-
ctum fuit , excuſationem faciat infirmitas duplicis
quartanæ,quæ me ſummoperè ſuppeditauit.

De hæreticis Rub.

SVMMARIVM.

Ontinuatur ad præceden-
tem hoc ordine. Viſum eſt
ſupra in præcedenti titulo
de his qui non baptizati,
Deum blaſphemant;ideò
competenti ordine viden
dum erat de his , qui iam
baptizati inducunt in hæ-
reſim peccando , & Deum
blaſphemando.&c. vt proſequar meo ſolito ordine.
1 ¶ Primo quęro,†quid ſit hæreſis,ſeu quis dicatur hę
reticus.Sol.dic,quòd hæreſis eſt electio falſarum,vel
nouarum opinionum de fide, vel per inuentionem,
vel per ſequelam alicuius commodi gratia,maximè.
vanę gloriæ, principatuſq; ſui.Hæc diffinitio ponit
24.q.3.c.hæreticus.& ponit.B.Tho.2.2.q.11.c.1. &
Hoſt.in ſumma,eo.titu.§.1.Ideò autem dixi,de fide
quia ſecus,ſi circa aliàs ſcientias.vel artes quis elige-
ret nouas opiniones,vel falſas,vt circa leges, vel ca-
nones non tractantes de fide; vel circa philoſophiã,
& ſimiles.Ideò autem dixi gratia alicuius commodi
quia,vt dixi illud non diceret commodi cauſa, vel ſu-
perbia ; ſed vt ſe cõfirmaret Romanæ eccleſiæ nõ eſ-
2 ſet hæreticus,vt.c.hæc eſt fides.24.q.1.†Hęreticus,ꝓ
priè,& ſtrictè dicitur,qui falſas opiniones.ll.de fide-
dignit;vt Sabellus,Macedo. Neſtorius. & ſimil. & ta
les non merentur nuncupari Chriſtiani; ſed eius ſce
lus cuius imitati ſunt,Deum deſerendo,eius vocabu
lum videntur eſſe ſortiti , vt inquit Theodoſius in.l.
dãnato.C.eo.tit.vñ,tales Sabelliani , Neſtoriani, &
3 Macedoniani nũcupãtur.†Largè enim ẽt dubius in
fide,hæreticus dicitur,vt.c.1.ꝰ.eo.& omnis ille , qui
non

4 non tenet articulos fidei. Vnde † quilibet infidelis
5 h æreticus est. sed non propriè; quia non sunt † infide les excommunicati; & tamen omnes hæretici excõmunicati sunt, vt. c. excommunicamus. ȷ. eo. Vel dicitur hæreticus, secundum Azo. in sum. eo. tit. qui le ui argumento a iudicio catholicæ religionis, & tramite detectus fuerit deuiare, vt. l. 2. in. fi. C. eo. titu. vnde hæreticus dicitur strictè, vt dixi qui aliter sentit de articulo fidei, quam sentiat Rom. ecclesia. 24. q. 1. c. hæc est fides. & c. quam vetus. Largo autem assumpto vocabulo pluribus modis sumitur. de quibus vide glo. 24. q. 3. illi. §. quia verò. & per Host. in summa eo. tit. in prin. & glo. & Doct. in. c. firmissi-
6 mè. ȷ. eo. tit. Secundo quæro, † vnde dicatur hæresis. Sol. dic, secundum Diuum. Hierony. super epistola ad Galat. quòd hæresis grecè ab electione dicitur. f. quòd sibi vnusquisq; eligat disciplinam, quã putat meliorem. 24. q. 3. c. hęresis. de quo dicitur per Ioan. Andr. in. d. c. firmissimè. quòd venit ab erro, as. Sed hoc mihi non placet, quia tunc hæresis scriberetur sine aspiratione, sicuti erro, quòd est falsum, nisi diceres, quòd electio etiam scribitur fine aspiratione; tamen eius opi. non est bona; quia hæresis, vt dictum est, propriè venit ab electione. Vel etiam secundum Ioan. And. dicitur ab hæreo hæres; quia tales nimis adhærent opinionibus suis. Vel secundũ eundẽ Ioã.
7 And. & Azo. in summa, dicitur ab † hercisco, ꝙ idem
8 importat, quòd diuido. vnde dicimus † iudicium familiæ herciscun. hoc est hæreditatis diuidundæ. ff. de excu. tut. l. si duas. §. 1. nam & omnis hæreticus diui-
9 sus est ab ecclesia. Vnde † largè scismaticus hæreticus dicitur. 24. q. 3. c. inter. Prima magis placet, tũ ꝓ authoritatem Hiero. qui fuit optimus Grecus. tum etiam propter descriptionem Ange. qui etiam fuit Græcus, tum etiam, quia istud accepi ab istis peritis-
10 simis in literis Græcis, vt † a domino Francisco Philelpho, oratore clarissimo & post hos vidi Gasparinum Pergamensem dicentem, quòd hæresis debet scribi per h, & y, græcum. & quòd est nomen grecũ, ꝙ latinè sonat diuino. & ꝙ malè dicunt, qui ab hæreo, hæresim venire volunt. Ego tamẽ, vt dixi, sequor
11 Hieronymum. Tertio quæro, quæ † differentia sit inter hęresim, & schisma. Sol. dic, quòd hęresis, vt dictũ est, habet peruersum dogma in fide. Schisma per episcopalem dissentionem ab ecclesia se pariter separat. 24. q. 3. c. inter hæresim. Est etiam strictè, & propriè differentia ex parte oppositi. Nam schisma op-
12 ponitur paci, quæ † pax est interioris effectus charitatis consequens dilectionem, de quo per Beatũ Thomam. 2. 2. q. 29. & q. 39. & dicam. ȷ. de schisma. Hæresis verò opponitur fidei; vt patet ex diffinitione. Aduerte tamẽ; quia quidam sunt schismatici, qui nõ sunt hæretici propriè; quia potest esse schisma sine hæresi, vt dicam. ȷ. in. d. c. firmissimè. Sed contra prædicta opponitur, ꝙ hęresis nõ opponatur fidei; quia
14 si † opponeretur esset species infidelitatis. Sed quòd non sit infidelitatis species ꝓbatur. Infidelitas enim est in intellectu; vt patet; quia contraria debent esse
14 vt in subiecto. & hinc est, quòd † dicimus contrariorum idem est iudicium. 21. dist. c. inferior. 3. q. 7. c. hoc quippe. inst. de ijs qui sunt sui vel alie; iu. in prin. & l. legata. §. fin. ff. de alim. leg. Sed fides cui contrariatur infidelitas, est in intellectu; ergò infidelitas est in intellectu. vide Beatum Thomam. 2. 2. q. 10. c. 2. sed hæresis non videtur ad intellectum pertinere, sed magis ad vim appetitiuam, vt patet ex his quæ. ȷ. di-
15 xi. Nam hæresis ab electione dicitur, & † electio est virtutis appetitiuus actus; ergo heresis non est species infidelitatis; & per consequens non opponitur fidei; quia si esset species infidelitatis, opponeretur
16 fidei; quoniam † concesso genere, vel denegato; conceditur, vel denegatur species eius qualibet; nisi aliud expressè reperiatur. ff ex quib. causi. maio. l. nec non. per Inno. in. c. literis. ȷ. de iure patro. & probatur in. l. ab ea parte. ff. de proba. Secundo proba-
17 tur; quia † vitium præcipuè accipit speciem a fine.
18 Vnde dicimus, quòd † finis distinguit maleficia, vt dicit Bal. in rep. l. cum mulier. in quarta oppo. ff. solu. matr. per Dyn. in. l. nunquam. ff. de priua. delict. Vn-
19 de dicit Philosophus. 5. Ethicorum. Qui † mechatur, vt furetur, magis est fur, quam mechus. sed finis hæresis est commodum temporale. & maximè principatus, & gloriæ, vt supra dixi. & hoc pertinet ad vitium superbiæ, vel cupiditatis; ergo hæresis non est species infidelitatis, sed superbiæ, & per consequens non opponitur fidei. Tertio probatur; nam cum infidelitas sit in intellectu, vt dictum est, non videtur ad carnẽ pertinere; sed hæresis pertinet ad opera carnis, vt dicit Apost. ad Galat. Manifesta sunt opera carnis, quę sunt fornicatio, immundicia. & inter cætera postmodum subdit dissentiones, sectæ, quæ sunt idem quòd hæresis; ergo hæresis non est infidelitatis species; & per consequens non opponitur fidei. In contrarium
20 tamen facit, quia † falsitas opponitur veritati; sed hæreticus est, qui falsas, vel nouas opiniones gignit, vel sequitur, vt dictum; est ergo opponitur veritati, cui fides innititur; ergo hæresis sub infidelitate continetur, & per consequens opponitur fidei. Sol. dic, secũdum beatum Thomam. 2. 2. q. 11. c. 1. Nomen hære-
21 sis electionem importat. † electio autem est eorum, quæ sunt ad finem, præsumpto fine. In credendis autem voluntas assentit alicui vero, tanquam proprio bono. Vnde quòd est principale verum, habet rationem finis vltimi, quæ autem secundaria sunt, habent rationem eorum, quæ sunt ad finem; quia verò quicunq; credit, alicui dicto assentit; quasi autem secundaria sunt, quę quis tenendo vult alicui assentire. Sic
22 igitur, qui † rectè fidem Christianam habet, sua volũtate assentit Christo, in his quę verè ad eius doctrinã pertinent; a rectitudine igitur fidei Christianę quis potest dupliciter deuiare. Vno modo quando ipsi Christo non vult assentire; & iste habet malam voluntatem circa ipsum finem, quę pertinet ad speciem infidelitatis Paganorum, & Iudæorum. Alio modo, pro hoc, quòd intendit Christo assentire; sed defficit in eligendo ea per quæ Christo assentiat; quia non eligit verè ea quæ sunt a Christo tradita; sed ea quæ sibi mens suggerit. Sed intellige non conformandi intentione se Rom. ecclesiæ. & ideò hęresis est infidelitatis species, pertinens ad eos, qui fidem Christi profitentur, sed eius dogmata contemnunt. Non ob. primum arg. quia electio ita pertinet ad infidelitatem, sicut voluntas ad fidem, vt statim dictum fuit; ergo hęresis est infidelitatis species. Nõ obstat secundum argu. quia vitia habent speciem ex fine proximo, & genus, & causam ex fine remoto. vn de

13 .de† finis proximus hæreſi, eſt adherere falſæ ſenten-
tiæ.& ex hoc habet ſpeciem infidelitatis; ſed ex fine
remoto oſtenditur cauſa ipſius, quòd oritur ex ſu-
perbia,vel cupiditate. Non obſtat tertium arg. quia
hæreſis eſt reſpectu infidelitatis, & proximi obiecti,
non dicitur pertinere ad opera carnis; ſed ſolum ra
tione cauſæ,quæ eſt appetitus indebiti finis, ſecun-
dum quòd oritur ex ſuperbia,& cupiditate, vt dictũ
eſt. Vel quæ eſt aliqua fantaſtica illuſio,quæ eſt crean
di principium,vt dicit Philoſophus.4. Metaph. Vl-
timo habetur materia huius rubricæ.24.q.1.per tot.
& q.3.c.illi qui.§.quia verò.&.9.q.1.c.1.&.29.q.7.
& repetitur in.5.& in Clem.per totum. & conuenit
rubricæ.ſ.de ſumma tri.& fi.cat.c.damnamus.verſi.
ſi quis.de præſumptio.c.literas.de bapti.c. maiores.
de celebra.c.in quadam.de diuor.c.de illa.&. c.ſeq.
de ſent.excõ.c.nouerint.& in rub.de verb. ſign.&.c.
ſuper quibuſdam.primo reſpon. Facit.de præſump.
c.2.2.reſponſo,lib.6.& clem.1.§.ſanè.de vſur.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

1 *Infidelis eſt,qui non habet fidei certitudinem; & infide-
li credendum non eſt.*
2 *Fidei definitio.*
3 *Scire quid.*
4 *Opinio habet dubitationem.*
5 *Dubius in fide eſt hæreticus, & non poteſt eſſe teſtis. &
quare nu.ſeq.& quid ſi in tenui articulo.nu.11.*
6 *Infidelis Deo,hominibus fidelis non præſumitur.*
7 *Dubitationes,quæ quandoq; oriuntur de fide.*
8 *Primi motus, non ſunt in poteſtate hominis.*
9 *Intellectus verborum Apoſtoli; tentatio vos non appræ
hendat;niſi humana.*
10 *Hæreticus,quis dicitur ex ſolo dicto,quòd tamen intelli-
ge.vt ibid.*
*Idem de eo,qui deuiat in leui articulo a documentis, &
tramite fidei.*

Dubius. Communiter non ſumma
tur propter eius breuita-
tem.poteſt tamen ita ſum
1 mari per alia verba, † infidelis eſt qui non habet fi-
dei certitudinem; & infideli non eſt credendum.
h.d. Noto primo, quòd licet fides non ſupponat
2 omnimodam certitudinem; quoniam† fides eſt vo-
luntaria certitudo abſentium infra ſcientiam, & ſu-
pra opinionem conſtituta. vnde fides eſt de re non-
dum viſa,vt dicunt glo. & iura in ea allegata; nec de
3 re,de qua quis habeat ſcientiam;quoniam† ſcire, eſt
rem per cauſam cognoſcere ſecundũ Philoſophum
in princ.Metaph.& probatur in.c.cum cauſam.ſ.de
teſti.tamen debet quis firmiter credere, quæ fidei
4 ſunt non autem opinari;quoniam† opinio habet du
bitationem.inter hæc autem duo. ſ. dubitationem,
& certitudinem eſt quoddam medium, quod eſt fi-
des;& ideò non poteſt dici fidelis, qui dubius eſt in
5 fide.Secundo not.quòd† dubius in fide eſt hæreti-
cus,quòd patet ex eo, quòd hoc. c. ponitur ſub ru-
brica,de hæret.& ex capitulo ſeq.Tertio nota,quòd
incapax veritatis diuinorum, eſt incapax geſtorum
per homines. ex quo infertur, vt colligit hic gloſſ.
fina. quæ vult,quòd talis non poteſt eſſe teſtis, quòd
probatur.2.q.7.c.non poteſt &. c. Pagani. Nam ex
6 quo† ſunt infideles Deo, non præſumuntur fideles
hominibus;& ideò tex.noſter hic dum dicit, nec eis
omninò credendum eſt. debet intelligi aliquo mo-
do,vel nullo modo,ſecundum Hoſti.& Ioan.Andr.
quia eis nullo modo creditur, vt. d. iuribus. ſimilis
expoſitio eſt in.c.in pertractandus.ſ. de iur.cal. Sed
contra text.noſtrum,& contra prædicta opponitur;
videtur enim quod nullus ſit, qui non ſit hæreticus;
6 quoniam† nullus reperitur,qui quandoq; non dubi-
tet ſcrupulo conſcientiæ in fide; maximè de creatio
ne mundi,quòd Deus fuit factus homo, quòd virgo
peperit, quòd mortui debeant reſurgere, & ſimi.
Solu.dicit Ioan.Andr.quòd text. debet intelligi de
dubitatione quæ habet in ſe firmitatem animi, &
pertinaciam;ſecus,ſi dubitatio cauſaretur a ſcrupu-
lo conſcientiæ per primos motus,quibus nihilomi-
nus quis reſiſteret;quoniam cum tales motus frequẽ
ter contra voluntatem accidant, reſiſtens potius me
8 retur; quam demereatur. nam † tales primi motus
non ſunt in poteſtate noſtra ſecundum Philoſophũ;
ideò non imputantur, nec talium aliqua eſt pœna,
vt.l.cogitationibus. C.de pœnis.& de pœnit. diſtin.
1.c.cogitationis.Facit quòd not. 6. diſtinct.c. pen-
9 ſandum. &. c. teſtamentum. & † ita debet intelligi
dictum Apoſtoli,tentatio vos non apprehendat,niſi
humana.Facit quòd not. 24. q. 1.c. hæc eſt fides. &
quòd not.ſ. de ſumma trin. & fide cat. in rubrica &
cle.1.de ſumma tri.& ibi dixi.& per Paul. in clemẽ.
1.de vſur. Sed quæro,quid intẽdit litera noſtra dum
dicit,fidem veritatis ignorant.Solu. dic, ſecundum
Ioan.Andr. & Doct. ſiue tales ſint baptizati, ſiue
non,& renuant baptiſmum. poteſt etiam intelligi,
ſecundum Ioan.And.de catholico,qui ignorat veri-
tatem negotij,de quo quæritur, cui non eſt creden-
dum in eo negotio.ſ.de iuram.calumn.c. in perpe-
trandis.&.ſ.qui ma.ac. pur. c. videtur. Prædicta ta-
men procedunt quando quis erraret in fide non con
formando ſe eccleſiæ Romanę ſecus,ſi erraret,& cre
deret illam eſſe fidem eccleſiæ; quoniam talis non
eſt hæreticus;quia fides eccleſiæ eſt fides ſua, ex quo
refert ſe ad fidem eccleſiæ, vt not. in. c.1.de ſumma
tri.&.d.c.hæc eſt fides. 24.q.1. & ſecundum prædi-
ctum modum arbitror intelligendam, & limitandã
10 gloſſ.in.d.c.hæc eſt fides quæ vult,quòd† ex ſolo di-
cto quis dicatur hęreticus.quod intelligo ſi modo il
lud dictum non fuerit ex primo motu;ſed quãdo p-
tinaciter affirmaret, nec eſſet paratus ſe corrigere,
vel nõ conformaret ſe eccleſię Rom.Gl.1.fortificat
11 tex.dic,vt in ea,& benè.Gl.2.in prin.quęrit,an† du-
bitans in tenui articulo fidei ſit hæreticus. & ſolu.q
ſic,& ſubdit ſimile,& limitat quòd dixit,& deſcribit
quid ſit fides.In eadem ibi,in tenui.dic,in quãtum-
cunq; leui.In eadẽ ibi.l.2.dic,vbi dicit,quòd etiam
12 † hęreticus eſt,qui leui articulo deuiat a documẽtis,
& tramite fidei.In eadem ibi,de re non viſa, dic, vt
dixi ſupra in primo not.Gloſſ.fin.infert ad id quod
dixi ſupra in tertio notab.In eadem,ibi, in fide.dic,
licet ſit baptizatus, idem tamen eſt, ac ſi non eſſet
baptizatus.vt.c. 1. ſupra de teſt. cum concordantijs
ibi alleg.

Cap.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Christianus, alium ab errore reuocare tenetur. & qui hoc non facit indistinctè peccat nu.6.*
2 *Error, cui non resistitur cum possit, comprobatur.*
3 *Seruus, si vulnerat, vel occidit sciente domino, tenetur dominus.*
4 *Scientia pro patientia.*
5 *Correctio iudicialis, soli prælato conuenit; Euangelica verò omnibus.*

Qui alios. Breuè est, & communiter non summatur. potest tamē sic summari,
secundum.D.m.errare in fide conuincitur, qui alios
errantes in fide, cum potest, ab errore non reuocat.
1 hoc dicit. Nota primo, quòd† quilibet Christianus
tenetur alium Christianum iuxta posse ex debito fi-
dei ab errore reuocare. Secundo nota, quòd præsu-
mendum est malum contra præsentes, & tacentes in
2 aliorum erroribus. Nam† error, cui non resisti-
tur cum possit comprobatur. 24. q. 3. c. qui potest.
83.distin.error. Vide quòd dixi in. c. & si Iudæos.
supra de Iudæis. &. c. ad liberandam. & hoc maxi-
mè ratione fidei, in qua quandoq; magis peccat
alius, quam ille, qui errat, si defendit illius errorem;
quia non solum ipse errat; sed alios in errore confir-
mat. 24.q.3.c.qui defendit. Sed quæro de quo erro-
re loquatur text. noster. Solu.dic, secundum Doct.
quòd loquitur de errore fidei, vt faciat ad titulum.
Facit text. in. l. Imperator. ff. de in diem adiect. &
quòd not.in proemio.6.in versicu.titulus. Gloss. in
prin.allegat concordantias.deinde quærit.& sol. In
eadem, ibi.l.scientiam. ff. ad legem Aquil. dic, vbi
3 probatur, quòd† si seruus vulnerat, vel occidit, scien-
4 te domino, tenetur dominus.& sumitur ibi,† scien-
tia pro patientia. hoc est, cum potuit non prohi-
buit. In eadem. ibi, a peccato committendo. dic,
vel potest dici, secundum Ioan. Andr. quòd fauore
fidei iste text.potest intelligi indistinctè, siue pecca-
tum commissum fuerit, siue committendum. Vel
potest dici peccatum committendum, ex eo quòd
quis perseuerat in peccato commisso. & ita debet
intelligi ista gloss. secundum D.m.qui dicit eam ha-
buisse hunc intellectum, videlicet de eo, qui commi
sit peccatum, & non perdurat in eo; nam tunc corre
ctio spectat ad solum prælatum; sed si habet perse-
uerantiam; seu iterationem quilibet tenetur corri-
gere secundum denuntiationem Euangelicam Ho-
5 stien.vt hic dicit Ioan.Andr.vult, quòd† iudicialis
correctio spectet ad solum prælatum, vt in iuribus
in gloss. alleg. sed correctio euangelica spectet ad
quēlibet. Potest concludi, vt hic dicit tex.ꝙ fauore
6 fidei,† qui potest ab errore fidei alium reuocare, &
non reuocat, indistinctè peccat. In alijs autem maio
ribus, an & quando quis teneatur denuntiare, dic, vt
per.D.m.& Doct.in.c.nouit.ſ.de iudi.&.2.q.6.c.si
peccauerit.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Fides firma, & sine dubio esse debet.*
2 *Hæreticus etiam bonis operibus præditus, si in hæresi decedat, vitam ęternam non consequetur. Quid autem prosint sibi bona opera ibid.*
3 *Pœnitentia quo ad vitam, etiam in delicto consummato, admittitur.*
4 *Hæreticus, & schismaticus æquiparantur hic; differunt tamen ibid.*
5 *Hæreticus, & schismaticus reintegrantur, & incorporantur ecclesiæ per pœnitentiam.*
6 *Hæretici largo sumpto vocabulo; qui?*
7 *Excommunicatus largè hæreticus dicitur.*
8 *Iudæi, & omnes infideles hæretici dici possunt.*
9 *Hæreticus est, qui dicit imperatorem esse mundi monarcham.*

Firmissimè. Hæreticus perseuerans, æternaliter damnatur;
cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, vel mar
tyrium, vel aliud quodcunq; bonum, quoad hoc vt
vitam æternam cōsequatur.h.d. Primo ponit dictū.
Secundo comprobat. Secunda, ibi, omni homini.
1 ¶ Noto primo, quòd† fides nullam debet habere,
dubitationem; sed debet habere omnimodam firmi
tatem, vt dixi in.c.1.ſ.eo.firmissimè. n. teneri dici-
tur in quo nullus est scrupulus dubitationis. Secun-
2 do nota, quòd† quamnis hæreticus exerceat quæ-
uis bona opera, etiam meritoria, non tamen potest
per illa saluari, si existens in hæresim diem suum ob-
ierit. Aduerte tamen, quòd talia opera, secundum
glo.fi.hic, & Doct.non sunt ex toto deperdita; quia
licet non valeant ad vitam æternam consequendam;
tamen prosunt quo ad bona temporalia, & quo ad
pœnas inferni; quia minus supplicium subeunt. &
hoc voluit text.noster dum dicit, quòd ista non pro
ficiunt ad salutem.i.vt habeant æternam vitam. Vi-
de quòd not.de pœnit.distin.1.§. fi. &.ỹ. de pœnit.
& remis.c.quòd quidam. & ex prædictis videtur in-
ferri, quòd cum hoc videatur speciale in hæretico,
& schismatico, quòd secus sit in alijs peccatis, vt.s.
existenti in peccato, ad vitam ęternam proficiat ba
ptismus, eleemosina, & martiyrium, quòd apud me
satis est dubium. Nec arbitror hoc verum, nisi exi-
stens in peccato de eo pœniteat; si mortale est. Nā
si maior est, ita vt peccatum mortale potuerit com-
mittere, ad hoc vt baptismus proficiat, debet pœni-
tere. Idem dicerē de eleemosina; nisi directò tolle-
ret illud peccatum.& idem in martyrio. circa tamē
prædicta remitto ad determinationem Theologo-
3 rum.& Ro.ecclesiæ. Tertio not.quòd† quo ad vitam
ęternam, etiam in delicto consummato, admittitur
4 pœnitentia. Quarto nota, quòd† hæreticus, & schi-
smaticus hic æquiparantur, quòd est verum, si est ta-
lis schismaticus qui propter schisma sit hæreticus.
Nam aduertendū est. quòd potest quis esse schisma-
ticus.& non hæreticus. vt puta, si ex duobus, vel plu-
ribus qui prætendunt se summos pontifices, aliquis
credat

credat vnum verum solum Papam, alios verò antipa
pas.nã cũ talis crederet vnitatẽ ecclesiæ,apud istũ nõ
dicitur hæreticus.gl.est sing.24.q.1.in summa in gl.
2.secus si crederet vnumquẽq; illorũ esse Papã;quia
tũc propriè esset hæreticus,diuideret enim ecclesiã,
& veniret contra articulũ fidei.s.& vnã sanctã eccle-
siã catholicã &c.vide Io.An.in.c. cũ nõ ab homine.
ẽ.de iud.in fin.& in rubr.ẽ.de schismati.Facit quod
not.per Doct.in.c.quoniã in plerisq;.ẽ.de offi.ord.
Vltimo not.ibi,fuerit incorporatus,& reintegratus,
5 q† hæreticus,& schismaticus dicuntur esse extra ec-
clesiã;& dicũtur reintegrari, & incorporari ecclesiæ
per pniam.¶ Gl.ponit septẽ modos quibus quis di-
citur hæreticus.In eadẽ ibi,deniq;,dic de hoc,vt di-
xi in quarto notab.In eadẽ,in fi.dic,ſm Host.q istis
vltimis modis hæreticus dr propriè. In alijs verò dr
6 hæreticus largo sumpto vocabulo,præterquã in†il-
lo,qui scindit se ab vnitate ecclesię;quia ille propriè
7 dicitur hæretic⁹,†excõicatus ẽt largo sumpto voca
bulo dicitur hæreticus; quoniam per excõicationẽ
veraciter qs dicitur eẽ extra ecclesiã, 11.q.3.c.audi.
gl.4.q.1.c.2.Io.An.in.c. pia.de excep.lib.6. & hoc
8 modo†Iudæi,& alij omnes infideles pñt dici hære-
tici cum sint extra vnitatẽ ecclesiæ.Dicitur ẽt hæreti
cus qui nõ recipit quatuor cõcilia,vt probatur,in.l.
quicũq;.&.l.fi.C.de summa trini.Itẽ qui priuilegio
Rom.ecclesiæ,q̃ oĩbus pręest.detrahit.22.dist. oẽs.
Itẽ q pcepta. Sed. Apostol.personaliter transgredit
19.dist.c.nulli.Itẽ qui decretalibus epistolis cõtradi
xit.20.dist.de libellis.Itẽ q nõ recipit cõionẽ ortho
doxæ ecclesiæ,vt aut.de priuil.dot.hæreti. mulie. nõ
præstan.in prin.col.8.ſm Host.hic,& Io. An.in sum
ma,eo.tit.§.1.Dic etiã q hæreticus dicitur q negat
ecclesiã Ro.ecclesiæ caput aliarũ ecclesiarum. Arch.
16.q.7.in.c.sanè;super glo. tex 14.q.1.hæc est fides
& gl.24.dist.c.nulli.facit.22.dist.c.1.Itẽ ſm Bar.di-
9 citur hæreticus qui†dicit imperatorẽ nõ habere mũ
di monarchiã.ita dicit in.l.hostes.ff.de capt.Mouet
quia talis dr venire cõtra determinationem Roma.
Bart.tamẽ loquitur sub dubio fortè,& prudẽter;qm
in hoc est maxima altercatio, & variæ opi.de monar
chia.de quibus fecit tractatũ D.Ant.Rosel.D.m. in
legibus.circa quam materiam vide tres not.24.q.1.
hæc est fides.&.c.quoniã.96.dist.cũ ad verũ. Glo.2.
fortificat text.in eadẽ ibi,Apostolus dicit ad Chor.
c.13.Glo.fi.est expositiua in princ. deinũ format.q.
an talia bona prosint ad aliquid? & sol. quòd sic.In
fi.glo.dic,quòd talia opera meritoria, saltem valent
ad mentem illustrandam.quo facilius possit conuer
ti ad pœnitentiam;nam mortificatis peccatis per pę
nitentiam interdum illa bona resurgunt. de pœnit.
dist.3.c.firmiter.& c.pium. & latius per Goffred. &
Host.in summa in tit.de pœnit.& remis.§.an facta.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum scripta non habent fidem authenticam.*
2 *Synodus potest cognoscere, & damnare Papã de hæresi.*
3 *Papa a nullo põt iudicari. Fallit tamẽ in crimine hæresis.*
4 *Papa in cõcilio,seu vniuersali synodo,est maior omnibus.*
5 *Concilium debet congregari; quando duo contendunt de Papatu,& ignoratur quis sit verus Papa & decidere quæstionem.*
Et concilium tali casu potest congregari per Cardinales.nu.6.
7 *Papa hæreticus non est nominãdus inter Rom. Pontifices.*
8 *Constitutiones,vel leges editæ a damnato de hæresi non probãt;nec allegari debent.*
9 *Instrumenta confecta per notarium damnatum de falso aliquam fidẽ non faciunt;nec recipi debent tanquam publica,& authentica. Et an sint indistinctè nulla nu. 11. vbi latè distinguit.et communis est opi.quòd sic nu. 12. & 13.vbi hoc limitat.*
10 *Authore damnato, damnantur scripturæ,libri, & eius opera.*
12 *Vtile per inutile vitiari non debet.*
13 *Testis in parte falsus,in totum reprobatur, & quare.*
14 *Notarius in instrumento;nisi quæ vidit,& nouit scribere non debet.*
15 *Tabellionatus officium non est dignitas;sed onus,fallit in notario Principis.nu.21.*
16 *Infames a muneribus non repelluntur.*
17 *Infamis potest esse procurator. Arbiter. Tutor, & Curator,nisi pupilli sint spectabiles ibid.*
18 *Suspectus propter delictum commissum, non remouetur a tutela.*
19 *Infamis,an possit esse testis.*
20 *Instrumenta partibus consentientibus conficiuntur.*
22 *Priuatus notarium creare non potest.*
23 *Instrumentum falsum,& pro quo notarius fuit condẽnatus de falso,an probet inter partes.*
24 *Notarius,qui nondum est condemnatus de falso, sed pendet iudicium; an possit instrumenta conficere. & an ad noua officia aspirare possit.ibid.*
25 *Pendentia,idem operatur,quòd sententia.*
27 *Notarius de falso damnatus, an possit conficere instrumentum, de quo fuerat rogatus ante condemnationem.*
27 *Notarius de falso secrete condemnatus, vt puta ab episcopo in camera; an possit conficere instrumenta valide inter ignorantes.*
28 *Sententia lata nõ publicè;sed in secreto,est ipso iure nulla.*
29 *Rex,qui in suo regno vendicat sibi ius imperiale;an possit decernere,quòd instrumentum in aliquibus falsum, valeat,in eo quòd veritatem continet.*
30 *Notarij duo si simul adhibeãtur ad conficiendum instrumentum;si vnus priuetur officio, an valeat instrumẽtũ.*
31 *Notarius damnatus de falso, si copiat instrumentum boni notarij,& bonus notarius se subscribat, an valeat tale instrumentum.*
Et qui si iuit ad partes remotas,vbi non erat nota condẽnatio,& plura cõfecit instrumẽta,an valeat.nu.32.
33 *Origenes,an excusandus sit,nec ne.*
34 *Sacramenta ignoranter ab hæretico recepta, an conferant sacramenti essentiam.*

1 Fraternitatis. †Scripta hęreticorum non habent fidem authenticam. Vel sic. Vbi author est damnatus, omnia ab eo gesta, in eo in quo est damnatus, sunt
2 reprobata.h.d.¶ Noto primo, quòd†synodus potest cognoscere,& damnare Papam de hæresi. & sic Papa ex delicto hæresis subiacet inferiori. Glo.sing. in.c.Papa.40.distinct.Archid.in. c. in fidę eod. titu,

lib.

libr. 6. Inno. in. c. ex parte. de verbo. signifi. gloss. 2. q. 7. c. sicut hely. & ita debet limitari glo. 2. q. 6. c. manifestis. quæ vult, q † Papa à nullo possit iudicari. Ad-
3
4 uerte tamen, quia † in côcilio, seu vniuersali synodo Papa est maior omnibus, vt not. glo. 19. dist. c. Anastasius. quam benè not. & est glo. in. d. c. si Papa. tra-
5 dit Archid. in. d. c. in fide. Idem aduerte, quia † si duo contenderent de Papatu, & rationabiliter ignoraretur quis eorum esset verus Papa, quòd tunc concilium debet congregari, & quæstionem decidere, vt est tex. iuncta glo. 79. distin. c. si duo. qui tex. non est alibi, secundum Doct. & dicit ibi singulariter Hug.
6 q in casu prædicto † concilium poterit congregari per Cardinales, ex eo, quòd neuter contendentium de Papatu vellet congregare. Nota singulariter etiã dictum do. Hug. in. d. c. Anastasius. vbi dicit, quòd
7 si † Papa est hæreticus, non debet nominari inter Ro
8 manos Pontifices. ¶ Secundo not. q † constitutiones, vel leges editæ ab eo, qui fuit damnatus de hæresi non probant, nec allegandæ sunt, postquam eorum authores fuerunt damnati. Et ex prædictis, & ex tex. Infertur argumẽtum ad vnum, ad quod quotidie allegatur singulariter iste tex. videlicet, quòd
9 † instrumenta confecta per notarium damnatum de falso, aliquam fidem non faciunt, nec recipi debent tanquam publica, & authentica, quoniam ex quo
10 † damnatus est author, damnata sunt omnia opera eius, vt non faciant fidem, tex. singularis in. l. si aliquid. C. de suscep. & arch. lib. 10. Facit tex. cum glo. in. l. si quis ex argẽtarijs. §. 1. ff. de eden. Et vt habeas clarius hunc articulum, qui latè tractatur hic per Innoc. & Docto. & est vtilis, & quotidianus. Quarto,
11 vtrum † instrumenta confecta per notarium condẽnatum de falso, sint indistinctè nulla? Sol. distingue ex mente Inno. & Docto. q. aut falsitas est commissa in vno instrumento, aut in vno capitulo instrumenti. Primo casu subdistingue, q aut loquimur in instrumentis confectis post falsitatem commissam. Aut ante; si ante, dic, q valent, ex quo toleratur in officio; licet postea sequatur condemnatio, vt. l. Barbarius. ff. de off. præt. & 3. q. 7. c. infamis. §. tria. & 9. q. 4. c. nonne. & c. vestra. de cohab. cle. & mulie. Si verò post condemnationem sunt confecta, non valẽt, vt. d. l. si aliquid. C. de suscep. & arch. lib. 10. auth. de tabel. §. fina. in princ. coll. 4. & ibi glo. Voluit tamen Butriga. q persona redditur aliqualiter suspecta, si notarius fuit directè condemnatus de falso, arg. l. si cui. §. ijsdem. ff. de accu. Item prædicta sunt vera, quando sententia fuit lata contra tabellionem, secundum Innoc. per. d. l. si aliquid. secus si fuit lata sententia contra producentem instrumentum; quoniam ex hoc alia instrumenta non reprobãtur, licet aliqualis fides diminuatur. Vide Barto. in repet. d. l. Barbarius. Secundo casu, quando est vna, & eadem scriptura, & reperitur falsitas in vno capitulo, an reliqua capitula annullentur, variæ sunt Doct. opinio. quidam tenent, quòd tale instrumentum in totum reprobetur, per tex. 3. quæst. 9. c pura. & de consecr. distin. 3. c. non liceat. & expressius. 9. distinct. c. si ad scripturas. & hanc opin. tenet Iaco. de Rauari. & Iac. de Alta villa. Secunda opin. est, q tale instrumentum reprobatur solum pro illa parte, in qua inuenitur falsum cæteris partibus firmis remanentibus.

Glo. in. l. 2. C. de vete. iur. enucl. pro prima opin. allega. Pileum. q. 92. vt refert Io. And. in addi. Spec. in titu. de fide instru. §. instrumenti. versi. quid si aliqd. per quatuor notabilia argumenta, secundum eum. Primo, quia per vitiosam partem contra aliam est iusta præsumptio, vt. l. cum de indebito. ff. de prob. & l. fin. C. de edic. diui Adria. tol. Secundo, veritatis propter falsitatem, mixta corruptio. ff. de excus. tut. l. qui testamento. Tertio, totius ratione partis contaminatio, per. l. fina. in fi. ff. de vete. iur. enuc. Quarto, totius pro parte legitima condemnatio. ff. ad Syllania. l. si quis. in. §. si quis tabulas. Pro secunda verò opinio allegat alia etiam quatuor argumenta. Primo, ratione partis circa totum non est habenda suspicio, vt. l. pen. ff. de his quæ in testa. delen. & l. pen.
12 C. de transact. Secundo, quia † vtile propter inutile vitiari non debet, vt in reg. non debet. de regu. iur. lib. 6. Tertio, maioris partis legitima propositio, vt. l. domum. ff. de contrahen. emptio. Quarto, residuæ partis perfectissima lectio. l. 2. ff. de his quæ pro non scri. ha. Tertia opin. est Goff. & Barth. Brixien. vt refert hic Io. And. & in. d. versi. quid si aliquod instrumentum. & glo. in. l. si ex falsis. C. de transactio. quæ vult, quòd si articuli sunt connexi, tota scriptura vitietur, vt. d. c. pura. & d. c. si ad scripturas. Si verò articuli sunt separati; tunc procedat secunda opin. per. l. etiam ff. de mino. & l. cum actum. & l. at qui natura. ff. de nego. gest. & de hac opin. vide etiam Io. An. in addit. Spec. in tit. de testa §. 1. versi. quòd aliquid. Innoc. tenet primam opinio. videlicet, q scriptura reddatur in totum vitiosa. Bal. tamen in. d. l. si ex falsis. allegat Inno. hic tenere tertiam opin. Aduerte, quia Innoc. satis obscurè loquitur; tamen intentio sua videtur esse, q instrumentum in totum reddatur nullum. & dicit hic do. Anto. q communiter* tenetur hoc dictum Inno. quia ex quo eadem est scriptura, si est falsa in vno, in toto redditur falsa, qui iam in toto instrumento viriatur fides notarij, vt. d. c. pura. & d. c. si ad scripturas. quod dic verum, secundum Barto in. d. l. si ex falsis. & Innocen. hic, si quidem falsitas procedit ex vitio notarij. Bal. in. c. ad audientiam. 1. de rescript. per illum tex. Facit. l. si aliquid. C. de suscept. & archa. lib. 10. & l. si quis ex argentarijs. ff. de eden. & quod nota. in. l. exemplo. C. de probat. & l. generali lege. C. de tabular. lib. 10. Cyn. Barto Bal. & Ange. in. d. l. si ex falsis. C. de transact. aliàs secus, dic, vt statim dicam. Et hæc opin. placet Côis opi.
13 hic. D. m. quia † si testis in aliqua parte admiscet falsitatem, eius dictum in totum reprobatur; quia periurus reperitur, vt. c. pura. sic etiam est in notario, qui est quidam testis, vt. l. Domitius Labeo. ff. de testa. Item prædicta communis* opinio, quæ communiter tenetur, est limitanda, secundum Innoc. hic, & Côis opi. Docto. in dictis iuribus. si modo falsitas sit commissa circa substantialia negotij, vt quia debebat scribere, quòd Titius promisit Seio, & scripsit, quòd Titio promisit Seius; vel debebat scribere decem, & scripsit viginti; vel debebat scribere decretum, & scripsit decretales, arg. c. significante de rescrip. Et
14 ratio est; quia † notarius nunquam debet ponere in instrumento, nisi quod in veritate nouit, & vidit, sicut testis. nec potest in hoc ignorantia allegari. 3. q. 9. c. testes. & c. hortamur. & c. pura. & qđ not. Io.

And.in.c.cum in iure.de off.delega. ſecus ſi errauit,
vel ſcienter mentitus ſit circa áſſeſſoria, vel circun-
ſtantias non ſubſtãtiales negotij; quia tunc valet in-
ſtrumentum quo ad ſubſtantialia; vt ſi dicat contra-
hentes de alia terra quam ſint, vel cõſanguineos, aut
affines eorum, quorum non ſunt. Et eſt ratio, quia in
his non conſiſtit officium tabellionis, vel teſtis. nihil
enim facit ad contractum, vel teſtimonium, vnde-
cunque ſint contrahentes, arg.c.cum deputati.s̄.de
iudi. ſecus ſi faceret ad contractum, vt.c.ſignifican-
te.s̄.de reſcrip.¶ Item prædicta limita ſingulariter,
ſi modo pars contraria non approbaret inſtrumen-
tum falſum in vno capitulo ſubſtantiali, in alijs capi
tulis. Secus ſi in alijs approbaret, quia licet iſta ſit
præſumptio iuris, & de iure poſita dicta tertia opin.
pro vera; tamen admitteretur probatio in contrariũ
per confeſſionem partis, vt dixi in cle.1.de iudi. vbi
vide. & hoc ſingulariter tenet Bal.in.l.ſatis apertè.
C.ad leg.Corne.de fal. Si verò falſitas non prouenit
vitio notarij, ſed aliunde; vt quia reperitur inſtru-
mentum falſum in aliqua ſui parte. & tunc aut con-
cernit ſubſtantialia negotij, & debet fieri diſtinctio.
Aut capitula ſunt connexa, & vitiatur in totum, vt
d.l.ſi ex falſis. Aut habet naturam ſeparatam, & tunc
ſecus. de prædictis vide Bar.in.d.l.Barbarius. Subdit
tamen hic Io. And. ꝙ prædicta procedunt vbi per-
ſona non eſt damnata, quia tunc carerent effectu, ra-
tione perſonæ, vt.s̄.de teſti.c.teſtimonium. per Ar-
chid.9.diſtin.c.ſi ad ſcripturas. & vide etiam quæ di-
cunt Innoc. & Io. And. in.d.c.cum in iure.s̄.de off.
deleg. & tetigi.s̄.in princ. Aduerte tamen, quia Bar.
in.l.3.ff.ad leg.Iul.repet.not. limitat ea, quæ dixi in
princ. & in fi. videlicet, ꝙ iſtud eſt verum, ſi notarius
fuit damnatus propter falſitatem commiſſam in of-
ficio tabellionatus; ſecus ſi alias fuiſſet damnatus, ẽt
de falſo, dummodo falſitas eſſet commiſſa extra of-
ficium tabellionis, etiam ſi per talem condemnatio-
nem fuiſſet effectus infamis. quo caſu vult, ꝙ etiam
inſtrumenta poſtea per eum confecta valeant. Mo-
uetur per.d.l.ſi aliquid.C.de ſuſc. & arca.lib.10. vbi
tex.ſolum facit mentionem de falſitate commiſſa in
15 officio tabellionatus. Secundo mouetur, quia † offi-
cium tabellionatus non eſt dignitas, ſed munus, vt.l.
fin.in prin.cum ſua glo.C.qui mili.non poſſ.lib.12.
16 Sed † infames non repelluntur à muneribus, vt.l.ne-
17 que infames.C.de decur. lib.10. Nam & † infamis
poteſt eſſe procurator, vt Inſtit.de excep.§.fi. & ar-
biter.vt.l.Pedius.ff.de arbit. Item tutor, & curator,
niſi pupilli ſint ſpectabiles, vt.l.ſed & milites.§.ſi
ignoras.ff.de excuſ.tuto. & not.in.l.1.C.de infami.
lib.10. Ad prædicta etiam facit.l.1.§ ſed æquisſimũ.
ff.de poſtul. Vnde concludit Bar. ꝙ inſtrumenta per
talem damnatum, vel infamem confecta valebunt,
vt.l.Caſſius.ff.de ſena. & idem tenet Bal.in magna,
& vltima ſua repet.l.pen.C.de ſum.trini. verſ.quæro
quid de nota. & idem Bart.in.l.Domitius Labeo.ff.
de teſta. & Oldr. vt dicit Bal.in.l.2.§.miles.ff.de in-
fami. vbi hoc idem videtur ſequi Bal. licet glo. ibi vi
deatur ſentire contrarium. Hoc idem voluit Bart.in
conſil. ꝙ incipit, quæro an notarius condemnatus.
Pro qua opinio. facit glo.in.l.3.§.quæri poteſt.ff.de
18 ſuſpe.tuto. vbi glo. videtur velle, quòd licet quis † ſu
ſpectus ſit propter delictum commiſſum; non tamẽ
debet remoueri à tutela, quia eſt munus. Et hoc
19 idem eſt in notario, vt.s̄.dixi. Nec obſtat quod † te-
ſtimonium infamis non tenet; quia teſtis produci-
20 tur parte inuita; ſed † inſtrumenta conficiuntur am-
babus partibus conſentientibus; & placet mihi di-
cta opinio, maximè quando notarius toleratur in
officio ſuo. Facit quod not. in.c.ſuſcitatus.s̄.de re-
ſcript. & in.d.l.Barbarius. Bal.tamen in.d.l.Caſſius.
format quædam argumenta in contrarium, quæ po-
tes videre. & vide etiam Spec.in titu.de inſtrumen.
edi.§.reſtat. verſi. quid ſi tabellio confecit aliquod
inſtrumentum falſum. Aduerte tamen, quia quod
.s̄.dixi, quòd notarius condemnatus de falſo non
commiſſo in officio notariatus, vel ex alio delicto
infamante, remanet notarius, & valent inſtrumenta
per eum confecta. eſt verum in notario ſimplici; ſe-
21 cus † in notario Principis; quia talis notariatus eſt
dignitas, non munus, vt.l.1.C.de man.princi. &.l.1.
C.de primi.lib.12. Idem etiam dicit Bart.in.d.l.3.
ff.ad leg.Iul.repet in alio officio, quòd ſibi iniun-
geretur ex publico, vt puta, quia eſſet notarius ad
bancum, vel ſimil. Item aduerte, quia quod ſupra
dixi, quòd inſtrumentum confectum à notario poſt
quàm fuit condemnatus de falſo commiſſo in offi-
cio notariatus, non probat, arbitror limitandum, ſi
modo partes tale inſtrumentum non reciperent; ſe-
cus ſi reciperent, argumen. eorum quæ ſupra dixi,
ſecundum Bal.in.l.ſatis apertè.C.de falſis. nam ſal-
tem valebit vi confeſſionis. Facit quod not. per In-
nocen. in.c.cum venerabilis.s̄.de except. &.c.cum
olim. de cenſi. Et ſi tu diceres, partes non poſſunt
22 facere, quòd inſtrumentum ſit publicum; quia † non
poſſunt facere quem notarium, cum ad priuatos nõ
pertineat, vt traditur per do. Anto.D.m. & Ioan. de
Imo.in.c.cum.P.tabellio.s̄.de fi.inſtrumen. & Bar.
& Docto.in.l.1.C.de ſum.trinit. &.l.omnes populi.
ff de iuſti. & iur. &.l.1.ff.de off.proconſul. per Spec.
in titu.de inſtrumen.edi.§.reſtat. verſi. quis poteſt.
& verſi.ſcias ꝙ tabel. Quia reſpondeo, ꝙ ſaltem va-
lebit vi tacitæ confeſſionis, vt dixi, argumen.dicto-
rum iurium. Vel vi taciti pacti, aut tacitæ conuen-
tionis, ſecundum quòd not.glo. in ſimili in ſenten-
tia nulla.C.commu.vtriuſq; iudi. Item & tertio, vi-
dentur limitanda ex mente Innocen.in.c.cum dile-
ctus.s̄.de reſcript. quando notarius plurima confe-
ciſſet inſtrumenta, ita quod plurimorum verſaretur
intereſſe; ſecus ſi vnum, aut duo duntaxat confeciſ-
ſet; quo caſu ſentit, ꝙ talia inſtrumenta non tene-
rent. & intellige licet non eſſet condemnatus de fal-
ſo commiſſo in officio notariatus; ſed aliter ex de-
licto infamante. Mouetur, per tex.in.d.c.cum di-
lecta.s̄.de reſcript. Hoc dictum primo in ſe non
placet. Primo, quia iura, & rationes, quæ vendicant
ſibi locum in pluribus inſtrumentis, vendicãt etiam
ſibi locum in vno inſtrumento, videlicet, quia reti-
net officium notariatus. Secundo, quia dictum In-
nocen.in ſe eſt falſum, & contra tex.3.quæſtio.7.c.
infamis.§.tria.verſi.verum.&.l.2.C.de ſenten. & in-
terlocut. omn. iudic. vbi cauſa fuit delegata ſer-
uo, qui putabatur liber; & dicitur ibi, quod ſenten-
tia valet, licet poſtea detegatur ſeruus; & tamen ibi
non verſabatur, niſi intereſſe duorum, aut vnius.
Ad idem.l.1.C. de teſtamen. De intellectu ve-
ro.c.

ro.c.cum dilecta.dic,vt ibi per.D.m.& Doct.¶ Sed
23 quæro,pone,q † notarius fuit condemnatus de falso commisso circa officium notariatus, puta propter falsum instrumentum confectum inter T.& M.quæritur,vtrum illud instrumentum,propter quod fuit condemnatus de falso,probet inter partes. Sol.dic, secundum Bal.in.l.2.C.de fi.instru.& Bart. Ange.& Bal.in.l.Lucius.ff.de infami. Inno.& do. Anto.in.c. causam.§.qui fil.sint legi. quòd sententia lata contra notarium,talem, qualem præsumptionem facit, secundum Barto.in.d.l.Lucius. Facit.l.1.C.de fal.
24 ¶ Sed quæro,pone, q † notarius nondum est condemnatus de falso,sed pendet iudicium cōtra eum, an possit instrumenta conficere, & videtur dicendum q non,per.l.reum.C.de procura.&.l.diximus. ff.de excu.tuto.&.l.fundi. &.l.fundum.ff.de except.
25 quia † pendentia idem operatur, q sententia, vt ibi, &.ff.de libe.cau.l.qui de libertate. Sol.ego arbitror contrarium.s.q possit, per.l.chirographis.§.fina ff. de adminst.tuto.&.l.furti.§.fin. &.l.2.§.miles.ff.de infami. Item, quia licet non possit ad noua officia aspirare pendente tali iudicio, vt in iuribus primo loco allega. tamen videtur posse exercere antiqua. Nec obstat tex.C.de suspec.tuto.l.eum.& Instit.eo. §.si quis.quia ibi interest tutoris, seu pupilli. Vide Bar.in.l.quod si fortè.§.1.de solu. Honestius tamen faceret,si abstineret.& vide Bart.in.l.Barbarius. præ
26 dicta.¶ Quæro tertio, † vtrum notarius condemnatus de falso,possit conficere instrumentum, de quo fuit rogatus ante condemnationem; & videtur dicendum q non,quia deficit fides. Sol.dic,q potest. hoc tenet Bart.expressè in.l.ad testium.§.1.ff.de testa.quia delictum ipsius non debet nocere partibus, vt.ff.de infamib.l.Lucius. Facit.l.1. C.vt cau. post. pub.Bar.etiam tenet hoc in.d.l.Barbarius. Nec obstat quod deficiat fides, quia ista fides mensuratur ex
27 præterito.¶ Quæro quarto,pone,q † notarius sit secretè condemnatus de falso commisso in officio notariatus;puta,per Episcopum in camera sua, vtrum valeant instrumenta postea per eum confecta inter ignorantes? & videtur dicendum q non; cum iste non sit amplius notarius. Facit quod nota.in.l.Cassius.ff.de sena. Est enim degradatus ab homine, & per consequens non debet valere,vt.d.l.si aliquid.C. de suscept.& arca.lib.10. Facit.l.iudices.de dignita. lib.12.&.l.2.C.de palati.eo.lib. In contrarium facit,quia iste non desinit omninò esse notarius, vt.l. & si pluribus.ff.de autho.tuto. Item, quia sententia legis,quæ non est declarata ab homine, non priuat quem exercitio,vt not.in authen. de tabel. §.penul. ergo idem in occulta sententia hominis pari ratione. Solu.dic,vt per Bal.in repeti.d.l.Barbarius.vbi dicit, talia instrumenta tenere. & ita dicit se de facto consuluisse.& idem tenet in.l.2. C.de senten. & interloc.om.iudi.quoniam talis sententia in præiu-
28 dicium publicum non tenet. cum † non fuerit lata præsentibus officialibus,aut honestis personis, nec publicè,vt fieri debet;quia non debet ferri in secreto,vt not.in.l.cum senten.C.de sen. & interlo. omn. iudi.& vide Spec.in tit.de instru. edi. §.restat. versi. quid si tabellio perdit officium. & Azo in summa in
29 authen.de fide instru.¶ Quæro quinto,pone,q † aliquis Rex,qui in suo regno vendicat sibi ius imperiale,decernat instrumentum, vel attestationes valere in eo quod veritatem continent, non obstante q in aliquibus falsa contineant. Io. And. in additio. Spec. §.instrumentum.versi.quid si aliquid. dicit,q omissa disputatione veritatis ipsorum,de quo scripsit aliquid in.c.cum te. de re iudi. q tale decretum non valet;quia etiam factum ab Imperatore nō valeret, non citata parte,cuius ius toleretur,vel læderetur,vt .l.2.C.si contra ius vel vti.pub.tamen tale decretum Regis potest interpretari secūdum ius commune.s. in falsitate circa extrinseca,quæ non vitiant. Facit.l. si quando.C.de inoff.testa.&.§.de elect.c.cum ecclesia.& de rescrip.c.cum adeo. ¶ Quæro sexto,pone,
30 † duo sunt notarij simul adhibiti ad conficiendum instrumentum,& vnus est priuatus officio tabellionatus,vtrum valet tale instrumentum. Sol.dic q sic, propter illum notarium, qui est authenticus. Hoc tenet Bal.in repe.l.Imperator.ff.de sta.homi.per.l.si quis argentarijs.§.1.ver.quid enim.ff.de eden.& qđ ibi no.Bar.per reg.vtile.de reg.iur.lib.6. ¶ Quæro
31 septimo,quid si † talis notarius damnatus copiat instrumentum boni notarij, & bonus se subscribit,an valeat instrumentum? Bal.in.d.repeti.l.Imperator. tenet q sic.& idem etiam Bar.in.d.l.si quis ex argentarijs.§.fin.¶ Vltimo circa prædictam materiam q̄-
32 ro, quidam † notarius fuit damnatus pp falsitatem commissam in officio notariatus.& ob eam causam iuit ad partes remotas, vbi non erat nota condemnatio,& plura confecit instrumenta,an valeant? Sol. dic q non;quoniam mandatum conficiendi instrumenta,quod prius habebat, erat funditus reuocatū, & erat omnino falsus notarius. Hoc tenet Bar. in .l.2.ff.de manu.vindic. Nec obst.l.Barbarius. quia quidam sunt in statu inualido,qui tamen possunt validari,vt in seruo qui potest effici liber, & possessionem libertatis acquirere ad validitatem gestorum p eum,mediante publica vtilitate; quidam verò sunt in statu,ita q nec iure, nec in quasi possessione esse possunt;sic est notarius condemnatus de falso modo prædicto; quoniam talis non potest vnquam in possessionem tabellionatus reponi, ex eo q quotiēs se ingerit tali officio,totiens committit falsum, vt.l. eos.§.qui se.ff.de fal.Nec obst.quod not. in authen. de tabellio.§.1.in glo.quæ incipit,hic est argū.quia ibi loquitur quando tabellio perdit officium per sententiam legis,non hominis, & sic remanet bonæ famæ;secus est in casu nostro, vt in prædicta.l.si aliquid.C.de suscep.& arca. & not. in authen.de ai bit. §.fin.in glo. Facit quod not.in.l.vniuersos.C.de decurio.lib.10. & sic ex prædictis habes expeditam hanc notabilem,& quotidianam materiam à Doct. nostris in diuersis locis non benè expeditam.

¶ Glo.in princ.format casum,deinde format contrarium,quod dupliciter fortificat,& soluit. & in fi. colligit argū. In eadem, ibi, nec sunt recipienda, dic secundum Host.& Io. And.s.tanquam authotizabilia;possunt tñ recipi vt rōnabilia. & sic possunt concordari contraria glo.nostræ. In eadem,ibi,Ori
33 genis. dic, † aliqui dicunt Origenem excusabilem; quia heretici ad offuscanda dicta sua quædam heretica interseruerunt dictis suis,sm quod tradit Host. in.c.à nobis.2.de sen.excom. Hanc tñ excusationē reprobat Hieronymus in epistolis,eo maximè,quia

Eusebius,& Didimus,eius tractauerunt errores. Idẽ tamen Hierony.fatetur aliquos dicere per eius pessimos discipulos aliqua admixta,sed non omnia. Et remittit tandem hic Io.And.ad librum hostiarium. lib.12.&.7.seq. In fi.glo. dic, & de hac materia latius in reg.accessorium.de regu.iur.lib.6.¶ Vltimo
34 Inno.hic,& Io.And.latè tractant, vtrum sacramenta recepta ab hæretico ignoranter, conferant essentiam sacramenti,& dicunt q̃ sic; & quòd non solum conferunt essentiam,sed etiam gratiam. Nam & Iudas fuit hæreticus.1.q.1.c eos. & tamen baptizauit, & tenuit baptismus.1.q.1.c.Christus. Ego de hac materia dicam latius in.c.1.ↄ.de schismat.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus instituens extraneum, vel consanguineum hæreticum, seu Paganum, etiam post mortem,excommunicatus est.*
Et quid si ignoranter.nu.9.
2 *Paganis,vel hæreticis etiam consanguineis nihil in testamento relinqui potest.*
3 *Episcopus extraneum, consanguineis præferre non debet, eum constituendo.*
4 *Hæretico consanguineo,an potius subueniendum sit, quã extraneo fideli.*
5 *Orandum non est pro his, qui in mortali peccato decesserunt.*
6 *Papa hæreticus, non est inter Summos Pontifices nominandus.*
7 *Beneficiatus potest in testamento de suo patrimonio ad libitum disponere.*
8 *Pagani,& Iudæi æquiparantur.*
10 *Ignorantia probabilis excusat.*
11 *Anathema non solum est sepeliendus, sed exhumari debet si sepultus sit.*
12 *Testamentum sumit vires post mortem testantis.*

Si quis episcopus.

Legitur duobus modis, sed secundum veriorem in-
1 tellectum.h.d.† Eps instituens extraneum,vel etiam cõsanguineum hæreticum,seu paganum, etiam post mortem excommunicatus nominatur; hoc est, de hæresi damnatur.& vt faciat ad titulum,quia ex hoc
2 præsumitur hæreticus.h.d.¶ Not.primo,quòd† paganis,seu hæreticis etiam consanguineis non debet
3 aliquid in testamento relinqui.Secundo not.† quòd Episcopus non debet extraneum præferre consan-
4 guineis instituendo; & sic facit ad.q.vtrum† potius sit subueniendum consanguineo hæretico, q̃ extraneo fideli. Vide remissiones quas dedi in.c.in nonnullis.&.c.cum sit.ↄ.de iudæ. Vltimo not.arg.ex fi.
5 tex. quòd† pro decedentibus in peccato mortali nõ est orandum.Facit.13.q.2.c.p obeuntibus. 24.q.2. c.placuit. Nam ille tex. debet intelligi secundum Host.& Io.And. secundum consuetudinem quorundã locorum,in quibus nomina Eporum defunctorum scribuntur in quodã libro, & in die obitus eorum fit ad Deum pro eis oratio. Vnde isti nõ debent
6 recitari inter sacerdotes. Simile dicimus de† Papa hæretico,qui non debet inter summos Pontifices nominari,secundũ Hug.19.dist.c.Anastasius.¶ Glo.1. sentit contrarium de.c.requisisti.ↄ.de testa. vbi Episcopus potest instituere extraneos.glo.forte huius timore contrarij ponit casum,dicens,quòd debet intelligi de extraneo hęretico.deinde glo.infert,& postea reddit rationem ad tex. & vltimo loco limitat prædicta. In eadem,ibi,& sic repete illam adiectionem,hęreticos.dic,ex hac glo.colligitur quartus intellectus ad tex.nostrum, vt intelligatur de Episcopo instituente extraneos hęreticos. secus si instituet catholicos,quia ex hoc non deberet damnari, vt probatur in.c.requisisti.ↄ.de testa.& iste intellectus communiter*approbatur per Doct. Quidam tamẽ intelligunt tex.simpliciter,& indistinctè, vt Eps instituens extraneos etiam non hæreticos,debeat damnari,quia eo modo instituendo,est pręsumptio, q̃d non dilexerit ecclesiam;sed iste intellectus non placet,q̃a potuit instituere extraneum amicum, & indigentem.Item ecclesia non erat indigens. Præterea
7 †beneficiatus potest in testamẽto disponere de suo patrimonio ad libitum, dummodo nõ instituat personas ꝓhibitas.12.q.1.c.si quid. & ideo plus placet primus intellectus.Pro quo facit tex.in.c.seq.qui ẽt loquens de materia eadem,& solum facit mentionẽ de hæreticis,& paganis. Glo.2.colligit ex tex.In
8 fi.dic,sic etiam† parificãtur Pagani Iudeis, vt.c.cum sit.ↄ.tit.1. ¶ Glo.fi.in princ.allegat concordantia. deinde format contrarium,& sol. In fi.dic,sed nonne præsumi debet istum potuisse pęnitere in vltimo mortis articulo,& per consequens non debet damnari.Sol.dic,quòd quanquam hoc poterit esse,tamẽ ecclesia non admittit,nisi appareant aliqua signa. & hoc propter detestationem criminis, secundum Io. An.& do.Ant.dic,vt trad.88.dist.c.neq;.Extra glo.
9 quæro, pone,quòd† Eps ignorabat illum hæreticũ, quem instituit, vtrum habeat locum tex.noster. Sol.
10 dic quòd non,nam requiritur scientia,quia† probabilis ignorantia esset excusata, vt.c.ad apostolicę.ↄ. de cleri.excom.minist.&.c.2.cod.titu.lib.6. secundum Io.And.hic. ¶ Vltimo quæro, quid intendat tex.dum dicit,etiam post mortem. Solu.dic,quòd
11 ne dum † in vita anathema dici, & per consequens non sepeliri;sed etiam si esset sepultus, debet exhumari,secundum Ioã. And.qui allegat.c.sacris. de sepul.dummodo possint discerni eius ossa, vt in prædicto.c.sacris. Tu dic, quòd tex. potest intelligi, quòd saltem post mortem anathema dici debet,
12 quia ante dici non potest,cum† testamentum sumat vires post mortem;nisi diceres, quòd per detestationem criminis,etiam à die facti testamenti,in quo tales hæredes instituit, possit dici anathema, propter eius nunc apparentem voluntatem,licet possit illam mutare. & hoc denotat verbum,instituerit.positum hic in tex.

Col. 1.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio loquens de Episcopis, an, & quando extenditur ad clericos.*

2 Epi-

4 *Episcopi, & generaliter omnes clerici prohibentur extraneis, vel consanguineis non catholicis, aliquid relinquere.*
3 *Eps catholicum etiam extraneum instituere potest.*
4 *Verbum conferant, adaptatur tam ad actum inter viuos, quàm ad vltimam voluntatem.*
5 *Extraneo hæretico, nedum patri, matri, aut fratri in necessitate subueniendum est.*

In eos. Loquitur de eadem materia, de qua.c.præced. & quòd ibi dictum fuit de episcopis, extenditur hic
1 ad presbyteros, & alios clericos. Et sic not.† q dispositio loquens de episcopis regulariter, non vendicat sibi locum in alijs clericis, nisi fiat extensio per le-
2 gislatorem. ¶ Secundo not. q Episcopi, & generaliter omnes clerici prohibentur aliquid relinquere extraneis, vel etiam consanguineis, non catholicis. & sic patet, q hæc prohibitio fit solummodo non ca-
3 tholicorum. † catholicum ergo etiam extraneum instituere potest, vt.s.dixi. Et aduerte, quia Doct. videntur intelligere hunc tex. in vltima voluntate. Mihi tamē videtur, q debeat intelligi tam inter viuos, quàm in vltima voluntate. Nam tex. noster loquitur
4 per † verbum, conferant, quod adaptatur etiam ad actus inter viuos. Est ergo conclusio ad eos, qui catholici non sunt, nec inter viuos, nec in vltima voluntate, & ita intelligit glo. nostra in princ. & bene. ¶ Glo. 2. format q. & sol. In eadem ibi, ne peritent famæ. dicit, not. bene hanc glo. & idem not. glo. in
5 c.1.30.dist. quando† igitur magna necessitas instat, subueniendum est patri, vel matri, vel fratri, vel etiā extraneo heretico, vel alteri non catholico. Facit ad id quod dixi in.c.ad hoc.s.de iudæ.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Christus fuit verus Deus, & verus homo.*
Et hominis habuit essentiam. nu. 4.
2 *Homo verus ex quibus constet.*
3 *Homo non dicitur qui ratione caret.*
5 *Christus compositus ex duabus naturis.*
6 *Christiani quos articulos fidei scire teneantur; & an explicitè, vel implicitè; & an ignorantia eos excuset.*
7 *Christum non esse verum hominem ante hunc.c.tenentes, an essent excommunicati.*
8 *Constitutio disponens idem q ius naturale trahitur etiam ad præterita. & nu. 14.*
9 *Papa, an possit facere nouos articulos fidei.*
10 *Articulus fidei quot modis accipiatur.*
11 *Symbolum apostolorum omnes Christiani explicitè scire tenentur.*
12 *Prælati, leges quomodo scire debeant.*
13 *Constitutio c. huius tàm ad præterità, quàm ad futura extenditur. & est communis opin.*
14 *Verbum de cætero, extenditur solum ad futura.*
15 *Statutum disponens idem, q antiqua constitutio disponebat, trahitur ad præterita, etiam si loquatur per verba sonantia noua constitutionis editionem.*
16 *Apostoli authoritas. 2. ad Philip. declaratur.*
17 *Dictiones solum, & tantum, sunt dictiones negatiuæ.*

1 Cum Christus. Chrs fuit verus Deus, & verus homo, sentiens contrarium hæreticus
2 est, & excommunicatus.h.d. ¶ Noto primo, q† verus homo consistit ex anima rationali, & humana carne. sine quibus non dicitur verus homo, concordat.c.in quadam.s.de celebra.mis. & vide tex. in.c. communitas.de pœnit.dist.2.per Archidia.13.q.2.
3 c.3.& vide glo.27.q.1.c.si homo. quæ vult, q† non dicatur homo, si caret ratione. Vnde not. dicit tex. in auth.de mona.in prin. q ille qui non facit decentia creaturę rationabili, non homo, sed potius be-
4 stia appellandus est. ¶ Secundo not. q† Christus nō solum habuit habitum hominis, sed veram essentiā
5 hominis; ergo† compositus ex duabus naturis, diuina.s.& humana, vt.c.1.&.2.s.de sum.trini. ¶ Glo. quærit, quare tenēs Christum non verum hominem
6 sit hæreticus, & solnit, & benè. Et subdit† quosdam articulos fidei, quos tenentur scire Christiani, & an explicitè, vel implicitè. In fi.glo.dic, & de hac materia qualiter laici, & clerici debeant credere; & an sit in eis ignorantia excusabilis, si nesciunt explicitè articulos fidei, vide Inno.& Io.And.in rub. de sum.
7 trinita.in fi. Extra glo. quęro, † vtrum tenentes ante hanc constitutionem Christum non verum hominē essent excommunicati. Sol.dic q sic, secundum Io.
8 And.& Hosti. quoniam † hæc constitutio tanquam disponens super iure naturali, & diuino, trahitur etiam ad præterita, vt.c.cum tu.de vsur. & quòd traditur in.c.fi.de constitu. Alan.tamen, & Vincen.per
9 hanc literam notabant, q † Papa potest facere nouos articulos fidei. Ex quo videbatur inferendum, quòd hæc constitutio non deberet trahi ad præterita. quòd tamen verum fatebantur secundum vnam acceptionem articuli, hoc est, secundum illam, per quam nunc oporteat credere, quòd prius non opor
10 tebat credi. Est enim sciendum, quòd† articulus fidei sumitur tripliciter, vno modo strictè, alio modo largè, & alio modo largissimè. Strictè, quando necessario credi debet. vnde faciens talem articulum non debet aliquid de nouo facere, vt hic; quia talis articulus nunc est, semper fuit, & erit. & sunt tales articuli, sicut strictè sumuntur in symbolo Aposto-
11 lorum, Credo in vnum Deum &c. quòd† symbolum omnes Christiani explicitè scire tenentur. de consec.distin.4.c.quos. Largius verò sumitur articulus, quando comprehendit cum præmissis, diffinitiones factas per Rom. Pontificem, vel per concilia. qualis est ille, Tres personas coequales, &c.& alia plura. de quibus traditur.15.dist.c.1.2.&.3. de consecra. distin.4.c.penul.& fin.& sufficit scire huiusmodi articulos implicitè; quia leges scrutabiliter, & non transitoriè scire tenentur.38.dist.c.omnes. & voluit hic glo.& de his latius in rub. de summa trini. largissimè verò sumitur articulus, secundum quòd respicit omnem veram sententiam circa fidem, & nōdum diffinitam. & in hac acceptione licet dubitare de articulo fidei nondum diffinito, sicut de iam diffinitis licuit dubitare ante diffinitionem, per tex. 24.dist.c.dixit Apostolus, & de ratione secundum

Doct. ponitur exemplum in visione diuina per no-
uam constitutionem Benedicti, quæ incipit, benedi
ctus Deus. Ad quæ vide Spec. in titu. de lega. §. nunc
versi. sed contra. Est ergo conclusio communis* Do
Cõis opi. 13 cto. † quòd iste tex. etiam respiciat præterita, cum
hic sumatur articulus fidei strictè, secundum primũ
modum. Sed contra oppo. ego, & videtur, q non re-
14 spiciat præterita. nam tex. noster loquitur per † ver-
bum, de cætero. ergo videtur solum ad futura exten
di, vt not. glo. in versi. de cætero. in prohemio. 6. &
glo. in versi. de cætero. in. c. licet. & c. procurator. de
elect. lib. 6. tex in. c. ad audientiam. 2. ꝫ. de rescript.
Io. And. in. c. contingit. 2. ꝫ. de senten. excom. Sed
potes dicere, q prædicta iura, & glo. intelligantur, &
limitantur secundum. c. nostrum, videlicet, nisi fie-
ret constitutio super eo, quod est iuris diuini, & na-
turalis; quoniam in casu prædicto, licet in constitu-
tione ponatur versi. de cætero. tamen ad præterita
refertur. Vide quæ scripsi in clem 1. in glo. in versi.
15 de cætero. de elect. Facit, quia † statutum disponens
super materia, de qua per antiquam constitutionem
idem erat dispositum, extẽditur ad præterita, etiam
si loquatur per verba sonãtia editionem nouę con-
stitutionis, vt not. glo. in versi. censemus. in clemen.
vnica. de concess. præben. & glo. penul. in clem. fina.
de reb. eccle. non alien. Pau. in. c. 2. de vita, & honest.
cler. glo. in decret. 1. de cleric. non resid. ¶ Vltimo
quæro, quid mouebat istos, dicentes Christum non
verum hominem. Sol. quidam dicunt, quòd per id,
quòd dicit Apostolus ad Philip. c. 2. In similitudi-
nem hominis factus, & habitu inuentus vt homo.
vnde dicebant, q Christus assumpsit humanam for-
mam, vt habitus, & potius continebatur sub prædi-
camento habitus, quàm essentiæ. Sed isti malè dice-
16 bant, vt hic. Nec obstat † authoritas Apostoli quia
& humana essentia, & forma habet habitum horũ,
nec habitus hominis denegat essentiam, immò po-
tius concedit, nisi vbi habitus adiungatur cum di-
17 ctione includente negationem, videlicet, habet † so-
lum vel tantum habitum horum; quia tunc benè
negatur essentia; quia tales dictiones sapiunt ne-
gatiuam, vt. c. cum ecclesia. ꝫ. de cau. possess. &
proprieta.

C A P. V I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Receptatores, & fautores hæreticorum, pari pœna puniuntur.*

2 *Orationes, oblationes, & indulgentiæ morientibus in hæresi, & excommunicatione non prosunt.*

3 *Priuilegium perditur ratione delicti.*

4 *Negotium cum hæretico, & excommunicato nullus habere debet.*

5 *Priuilegia omnia, etiam spiritualia, generali priuilegiorum mentione tolluntur.*

6 *Receptantes hæreticos ad sepulturam, qua pœna puniuntur.*

Sicut ait. Hæretici, receptatores, & fautores eorum sunt excommunicati, & decedentes in hoc peccato, in cimiterio ecclesiæ sepeliri
non debent, nec pro eis orari debet. ¶ Not. primo,
1 q † receptatores, & fautores hæreticorum pari pœ-
2 na puniuntur. ¶ Secundo not. q † morientibus in
excommunicatione, seu hæresi, non prosunt oratio-
nes, vel oblationes, aut indulgentiæ, imo nullo mo-
do pro decedentibus in peccato mortali orandum
est, vt dixi in. c. si quis. ꝫ. eo. nec sunt in cimiterio se-
3 peliendi. ¶ Tertio not. q † per delictum priuilegiũ
4 perditur, vt hic in glo. 3. ¶ Quarto not. q † cum hæ-
retico non debet quis negotium habere, nec cum
excommunicato. 11. q. 3. c sicut. & seq. ¶ Vltimo
5 not. secundum Host i. † per generalem mentionem
priuilegiorum, tolli omnia priuilegia cuiuscunque
sint tenoris, etiam si spiritualia sint. Aduerte tamen,
quia in hoc debet attendi tenor priuilegiorum. de
qua materia dic, vt traditur in. c. cum instantia. ꝫ. de
censi. & latius per Ioan. And. in. c. 1. de excess. præla.
lib. 2 ¶ Glo. 3 colligit illud, quod dixi in tertio no-
tab. ¶ Extra glo quæro, quia litera nostra facit men
tionem de partibus Tolosanis, quid de hæreticis
aliorum locorum? Sol. dic, secundum Host. & Ioan.
And. q iste tex. est canon latæ sententiæ. Sed quæ-
ro, quid vult tex. dum dicit, qu buscunque. Sol. dic,
quòd Io. And ponit exemplum in templarijs, & ho
6 spitalarijs. ¶ Vltimo quæro, qua † pœna puniantur
receptantes tales ad sepulturam contra hanc pro-
hibitionem. Sol dic, q excommunicationis pœna,
de qua in. c. 2. eo. tit. lib. 6.

C A P. I X.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreticus qui.*

1 *Iudex ecclesiasticus contra quemlibet cognoscit de hæresi. & si est clarum, etiam inferior, aliàs secus.*

3 *Capitulum sede vacante succedit in iurisdictionibus. & nu. 20. & 41.*

4 *Hæretici omnes sunt excommunicati.*

5 *Conuictus de hæresi degradatus, traditur curiæ sæculari.*

6 *Degradationis forma, qua sit, & qui interuenire debeãt. remissiuè.*

7 *Pœnitentia quo ad pœnam in delictis, non admittitur secus in hæresi.*

8 *Hæretico ad fidem redeunti, vt remittatur pœna mortis, quæ requirantur.*

9 *Hæresis crimen est merè ecclesiasticum.*

10 *Purgatio indicitur ex sola suspitione hæresis, in qua deficiens, punitur vt conuictus.*

11 *Relapsus in hæresim, an, & quando audiendus non est. & nu. 29.*

12 *Principes sæculares propter hæresim, per iudicem ecclesiasticum dignitatibus, & honoribus priuantur.*

13 *Ciuitas, & vniuersitas possunt delinquere, & puniri.*

14 *Exempti, si in aliquo casu subijciantur iurisdictioni ordinarij, tunc ordinarius non vtitur potestate ordinaria, sed delegata. & nu. 31. & 32.*

15 *Lex quandoq; in crimine hæreseos delegatam dat iurisdictionem. & nume. 32. & 33. Quòd tamen intellige vt nume. 38.*

16 *Res de facili ad suam natram reuertitur.& nu.36.*
17 *Consuetudo Romanæ ecclesiæ, quando seruanda.*
18 *Canonici an veniant clericorum appellatione.& quid in materia odiosa.nu.19.*
21 *Clericus depositus, an clericali priuilegio gaudeat.*
22 *Iudex laicus, quando possit in clericum suam iurisdictionem exercere.*
23 *Clericus actualiter depositus, an conficiat corpus Christi.*
24 *Priuilegium.c.si quis suadente.17.q.4. non conceditur ratione solius characteris.*
25 *Hæresim abiurare, quando quis compelli causatiuè possit.*
26 *Animo libero,& obstinato imperari non potest.*
27 *Audientia in.13.casibus denegatur.*
Et quid importent hæc verba, audientia denegatur.nume.28.& an dilatoriam; & an parte non opponente, iudex possit repellere.ibidem.
30 *Ecclesiam gremium redeunti non claudere, quomodo intelligatur in relapso in hæresi.*
31 *Exemptus ratione delicti, an ammittat priuilegiũ exemptionis, vt possit per proprium diœcesanum puniri. remissiuè.*
32 *Iurisdictio concessa episcopis contra exemptos, an ordinaria, vel delegata.& nu.14.*
33 *Iurisdictio delegata expirat morte.*
Quod tamen intellige vt nu.38.
34 *Iurisdictio generalis, & vniuersalis præsumitur ordinaria.*
35 *Effectus, non verba sunt consideranda.*
37 *Iurisdictio, quæ conceditur à lege, in dubio versetur ordinaria.*
39 *Verba, vbi sunt clara, cessat coniectura.*
40 *Coniecturis locus est in incertis, non in certis.*
42 *Episcopus licet habeat iurisdictionem delegatam, per quam potest visitare moniales exemptas; tamen capitulo sede vacante non competit.*
43 *Capitulum sede vacante potest procedere contra hæreticos cum inquisitore, vel consentire, vt solus procedat.*
44 *Capitulum quando succedit episcopo, dicitur eius vicem supplere.*
45 *Electus,& confirmatus, nondum tamen consecratus, an possit contra exemptos iurisdictionem exercere.*
46 *Priuilegium respectu concedentis, est latè interpretandum; & secundum ius commune.*
Et idem respectu eius cui conceditur.nu.47.
48 *Interpretatio strictè fieri debet, quando de tertij præiudicio agitur.*
49 *Pœnæ restringendæ, non ampliandæ sunt.*
50 *Commissio non semper strictè interpretanda, & quando.*
51 *Statutum, quòd filius masculus excludat fœminam ab hæreditate paterna ab intestato ex parte filij, est fauorabile, & ideò extendendum; quò ad fœminam verò odiosum, & ideò restringendum.*
53 *Prælatus, licet renuntiando, vel alienando non possit solus sine capitulo ecclesiæ præiudicare, nisi in his, quæ sunt parui præiudicij; tamen fallit si taliter faciendo rediretur ad ius commune.*
54 *Statutum contra ius commune latissimè interpretandũ. & sub nu.52.*
55 *Episcopi appellatione in iurisdictionalibus, venit electus,& confirmatus, licet nondum consecratus. contra nu.59.*
56 *Territorij appellatione, quandoq; continetur diœcesis.*
57 *Abbati, si commissa est administratio ecclesiæ cathedralis ex delegatione, eosdem ordines, quos Abbas potest, conferre poterit.*
58 *Filius non debet portare iniquitatem patris.*
60 *Papa electos,& confirmatos, nondum tamen consecratos, non episcopos, sed electos vocat.*
61 *Papa est ordinarius omnium.*
62 *Extensio, vbi ex identitate rationis etiam in exorbitantibus fit, non dicitur propriè extensio, sed comprehensio.*
63 *Verbum vnum, vt conueniat rebus, & personis, quibus adiungitur, potest intelligi directè,& obliquè.*
Et propriè,& impropriè propter subiectam materiam accipitur.nu.64.
65 *A delegato Papæ, ad ipsum Papam appellatur.*
66 *Dubium,& difficultas si occurrat, in eo quod fit authoritate Papæ, recurri debet ad Papam.*
67 *Appellatio ad maiorem, non ad minorem fieri debet.*
68 *Mandata odiosa, non debent suas species excedere.*

Ad abolendam.

Hereticus malè sentiens, vel malè docens de sacramentis ecclesiæ, excommunicatus est; & si conuictus se non correxerit, & errorem suum abiurauerit; si clericus est, degradetur, & tradatur curiæ seculari, per quam etiam laici puniuntur. & eadem est pœna suspectis de hæresi, si se non correxerint, & relapsis omninò audientia denegatur; seculares Principes, qui iurare nolunt de ecclesia contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & Episcoporum terræ interdicuntur. Ciuitates verò idem facere resistẽtes commercio aliorum, & episcopali dignitate priuantur, & exempti, in huiusmodi casibus proprijs subsunt episcopis. hoc dicit. Et nouem sunt partes principales, quæ de
1 se patent. ¶ Not. primo, quòd† non solum qui ma-
lè sentit de articulus fidei, qui ponuntur in symbo-
lo.&.c.firmiter.s.de sum.trinita.est hæreticus. Sed
etiam qui malè sentit de sacramentis ecclesiæ, vt de
corpore Christi. De erroribus circa hoc, traditur
de consecra.dist.2.per totum. de baptismate tradi-
tur de consecra.distin.4.per totum. de confessione
traditur.j.de pœniten.& remiss. & de matrimonio
in.c.debitum.s.de biga.& de alijs tribus sacramen-
tis, videlicet, ordine, confirmatione, & extrema vn-
ctione, traditur per Io.And.s.in rubr. de sacra. non
2 iteran.Hosti.in sum.eo.titu. ¶ Secundo not. quod† de
crimine hæresis iudex ecclesiasticus non solum co-
gnoscit contra clericos sibi subditos; sed etiam cõ-
tra exemptos, & laicos.& si delictum est clarum, co-
gnoscit etiam inferior; si verò dubium solus Papa,
vt.c.maiores.de baptis.24.q.1.c.quotiens. ¶ Tertio
3 not. quod† in iurisdictionibus succedit capitulum sede
vacante. de quo in iuribus allegatis hic in glo.2.
4 ¶ Quarto not. quod† omnes hæretici sunt excommu-
nicati, vt.c.præced. &.c.excommunicamus.j.eod.
5 ¶ Quinto not. quòd† licet quis sit conuictus de cri-
mine, non tamen est statim tradendus curiæ secula-

6 ti;sed prius degradatur. Et † de forma degradatio-
nis,& qui debeant interuenire, vide.c.nouimus.ꝫ.
de verb.signific.&.c.1.&.c.degradatio.de pœ.lib.6.
7 ¶ Sexto not. ꝙ † licet in delictis quò ad pœnam non
admittatur pœnitentia, vt.l.qui ea mente.ff.de furt.
8 tamen secus est in hæresi. ¶ Septimo not.ꝙ † ad hoc
vt hæretico ad catholicam fidem redeunti indulgea
tur quò ad pœnam mortis,duo requiruntur; scilicet
ꝙ spontè,& ꝙ incontinenti abiuret errorem suum;
si alterum ergo deficit,non indulgetur. Et vltra hæc
duo,additur tertium;scilicet,ꝙ publicè abiuret er-
rorem suum,secundum arbitrium proprij episcopi.
Item quartũ,videlicet,quòd de peccato faciat con-
gruam satisfactionem per pœnitentiam,&aliam pę
nam pecuniariam sibi indicendam, vt.c.vt commis-
si.eo.tit.lib.6. & per Io.de Ligna.in clemen.ad no-
9 stram.eo.tit. ¶ Octauo not.ex versi.laicus.ꝙ † crimẽ
hæresis est merè ecclesiasticum.adeò ꝙ iudex laicus
etiam contra laicum cognoscere non potest, vt.c.vt
officium § prohibemus.eo.tit.lib.6.laicus enim so-
lam executionem habet contra hæreticos facta de-
gradatione,& traditione, & relicta executione iu-
dici seculari,vt.d.c.vt officium. &.c.cum secũdum.
10 eo.tit. ¶ Nono not.ex versi.quia verò. ꝙ † ex sola su
spitione hæresis indicitur purgatio.in qua deficiens
punitur,vt conuictus. & indicitur hæc purgatio ad
arbitrium superioris. Et sic præparatur bonus mo-
dus conuincendi suspectos de hæresi, vt indicatur
purgatio. ¶ Decimo not.ex ver.illos quoque.quòd
11 † relapsus in hæresim non debet audiri, licet iterum
velit abiurare. Et procedit hoc secundum Doct.etiã
si tempore primæ abiurationis, crimen hæresis non
fuerit plenè probatum, vide quod traditur in.c.ac-
cusatus.eo.tit.lib.6. ¶ Vndecimo not.ex ver.statui-
12 mus insuper.ꝙ † ratione delicti ecclesiastici, princi-
pes etiam seculares,& laici,possunt priuari p eccle-
siasticum iudicem dignitatibus, & honoribus secu-
laribus,etiam ab Imperatore habitis,& inhabilitari
circa acquirendos. ¶ Duodecimo not.ex versi.ciui-
13 tas.ꝙ † ciuitas, & vniuersitas possunt delinquere, &
puniri. dic, vt dixi latè in.c.dilectus.ꞩ.de symo.
¶ Vltimo not. ex fine, argumentum pro,& contra,
14 ꝙ vbi non obstante priuilegio exemptionis,† exem-
pti subijciuntur in aliquo casu iurisdictioni ordi-
narij, quòd talis ordinarius in hoc non videtur vti
ordinaria potestate,sed delegata. hoc videtur pro-
15 bari hic. Et habes ex hoc casum, in † quo lex dat
iurisdictionem delegatam. In contrarium facit
tex. in quantum dicit, in hac parte, & hoc expri-
mit,quòd vtantur iurisdictione delegata, quasi sen-
tiat,quòd secus esset si hoc non esset expressum. Et
16 non est mirum, quia † res de facili reuertitur ad na-
turam suam.35.dist.c.ab exordio. &.l.si vnus.§.pa-
ctus ne peteret.ff.de pact.& de hoc.ꝫ.in fi. ¶ Glo.1.
17 declarat tex. In fi.dic,quòd † in his, quæ pertinent
ad fidem, debemus tenere quòd tenet Ro. ecclesia.
In his autem,quæ non pertinent ad fidem, debemus
seruare illud quod mandat Roma.ecclesia. Sed ces-
sante mandato,si Ro. ecclesia aliquid consuetudine
seruat,non tenemur illud seruare, vt not.glo.in ver.
docuit.in.c.vni.de sum. trinita. lib.6. 12.dist.c.no-
uit.de consecra.distin.4.in.c.doctrina. ¶ Glo.2.col
ligit argumentum,& remittit. In eadem,ibi,penes
capitulum. dic,vult ergo glo. coniuncto tex. quòd
18 † appellatione clericorum veniant canonici.Quod
19 † an procedat in dispositione odiosa, vide.D.m.in
rub.de vi.& hone.cleri.& traditur in.c.1. eo.tit. In
20 fi.glo.dic de † hac materia,ad quem deuoluatur iu-
risdictio mortuo prælato, vel eo impedito, tractat
hic Inno.D.m.& Doct. & tractatur in.c.cum olim.
de maio.& obed.&.c.illa.&.c.fi.ꞩ.ne sed.vacan.&.c.
vnico.ꞩ.ne sed.vacan.lib.6. ¶ Glo.in vers.prærroga-
tiua.arguit pro opin. Ala.& tenet contra opin. Vgu.
quam declarat. In fi.glo.dic,distingue clarius secun
dum Doct.ꝙ aut clericus deponitur verbaliter, aut
21 actualiter. Primo casu,† depositus priuilegio gau-
det clericali,& quò ad forum, & quò ad.c.si qs sua-
dente.17.q.4.vt.c.dictum.81.distinct.traditur in.c.
cum non ab homine.ꞩ.de iudi. Vbi hoc limitatur,
nisi daretur incorrigibilitas, vt hic dicit glo. Nam
22 tunc † iudex laicus posset contra talem exercere iu-
risdictionem, secũdum verum intellectum.d.c.cum
non ab homine. Secundo casu dic,ꝙ incontinenti
perdit priuilegium. probatur in.c.degradatio. de
23 pœ.lib.6.Sed an † talis conficiat corpus Christi. Io.
And.ibi in nouel.tenet ꝙ sic, & Archid.de consecr.
distin.2.c.quid sit.& communiter* Doct. quia talis
retinet characterem. Et sic ex prædictis videtur in- Cãis
24 ferendum,ꝙ † priuilegium cano.si quis suadente.nõ ep.
conceditur ratione solius characteris; quia si pro-
pter hoc concederetur, retineretur etiam post de-
gradationem. ¶ Glo.in versi.relinquatur.sentit cõ-
trarium,ꝙ quis non sit tradendus curiæ seculari; &
soluit,ꝙ illud est regulare. Quod fallit in quibusdã.
& in fi.format duas quæstio.& soluit remittendo.In
fi.dic de hoc articulo, vt dicam in.c.nouimus.ꝫ.de
verb.signi.& traditur latius per.D.m.in.c.cum non
ab homine.ꞩ.de iudi. ¶ Glo.in ver.spontè recurre-
re.dat contrarium,& soluit. In eadem,ibi,post quã
25 est condemnatus. dic, quòd quis potest causatiuè
compelli abiurare hæresim ante condemnationem
per commutationem pœnæ corporalis, & spoliatio
nis bonorum,& simil.sed post condemnationem nõ
potest amplius compelli,nec corrigi, vel reprehen-
26 di; quia † animo libero, & obstinato imperari non
potest.47.distin.§.necesse. ¶ Glo.in vers.laicus.ibi,
per ecclesiam condemnandi. dic, vt dixi.ꞩ.in.2.&
8.notab. In fi.dic,licet.D.m.hic tractet qua pœna
sint puniendi hæretici, tamen ego dicam in.c.ex-
communicamus.ꝫ.eo. ¶ Glo.in vers.audientia.op-
ponit,& soluit. In eadem, ibi, in nomine domini.
27 dic,habes ergo hic casum,in quo † denegatur audien
tia. Sunt etiam alij casus,ex quibus quosdam ponit
hic Io. And.Secundus ergo casus est in intruso, vt.c.
in nomine domini.23.dist.&.3.q.1.§.patet. Tertius
in schismatico.23.q.5.c.non vos. Quartus, in eo,qui
recipit ecclesiam de manu laici.16.q.7.si quis.Quin
tus,cum prælatus inferior excommunicat Summum
Pontificem.21.dist.c.in tantum. Alios posuit Gui.
Na. in.c.dilectus.ꞩ.de temp.ordi. & recitat hic Io.
And.Sextus ergo est,cum quis est sibi contrarius,vt
d.c.dilectus. &.c.literas.ꞩ.de præsumpt. Septimus,
cum quis appellat contra canonum prohibitionem.
ꞩ.de iure patro.c.fi.de appell.c.pastoralis. in princ.
2.q.6.c.nõ solent. Octauus,cum quis discedit à suo
proposito.27.q.1.c.si custos.&.c.si homo. Nonus,
cum

cum quis allegat turpitudinem suam, vt.§.de dona.
c.inter dilectos.ff.rer.amot.l.Marcellus.de quo ibi.
Decimus,cum quis est contumax, & petit sibi iusti-
tiam ministrari,vt.l,sed & si.§.si dum decreto . ff. ex
quib.cau.maio. Vndecimus,in illo penes quem lu-
dus exercetur prohibitus, qui non auditur aduersus
rapinam,furtum,damnum, & iniuriam sibi illatam,
vt.l.1.ff.de aleato.Duodecimus,in excommunicato
agente,vt.d.c.nō vos. &.§.eo.c.excommunicamus.
Tertiusdecimus, in eo, qui est in manifesta calum-
28 nia,vt.l.postquam.in fi.ff.de peti.hæred.Et† quid im
portent hæc verba, audientia denegetur , & an tri-
buant dilatoriam,& si pars non opponit,ꝙ non de-
beat audiri pars aduersa,an iudex possit repellere?
vide quod dixi in.c.nulli.§.de accu.vide Inno.in.c.
quia frustra.§.de vsur.In eadem glo.in fi. dic de hoc
articulo,vt habetur in.c.super co.eo.tit.lib.6. Nam
29 †relapsus in hæresim auditur duntaxat, quò ad sacra
menta proficua ad salutem animæ . Vnde quod di-
30 citur,ꝙ† ecclesia non claudit gremium redeunti, in-
telligitur prædicto modo. Secus quò ad pœnas cor-
porales.¶ Glo.fi.in princ.declarat . deinde colligit
argumentum,& probat. In eadem,ibi,quòd non est
31 verum. dic de hoc articulo, vtrum† exemptus ratio-
ne delicti amittat priuilegium exemptionis,vt pos-
sit per proprium diœcesanum puniri , vt traditur in
c.tuarum.in glo.de priuile.per Io.Mon. & Io. And.
post eum.in.c.episcoporum. de priuileg. lib.6. per
Pau.in clem.dudum.de sepul. & clem.1. de sent.ex-
com. Hosti.in summa,in tit.de priuileg.§.qualiter.
versi.sed quid si exemptus. dixi latè post Guil.& Io.
de Imo.in clem.1.de off.ord. & latius dicam in.d.c.
tuarum.§.de priuileg. In fi.glo.dic,circa materiam
principij glo.nostræ,& tex.nostri hic in fi.Doct.tan
gunt tres quæstiones notab. Prima est,an hæc iuris-
dictio concessa Episcopis contra exemptos sit ordi-
naria,vel delegata. Secunda, an capitulum sede va-
cante succedat in hac iurisdictione. Ego addo ter-
tiam,an electus,& confirmatus, nondum tamen cō-
secratus,possit hanc iurisdictionem exercere. Quar
ta,secundum Doct. an in casibus,in quibus proce-
ditur hac authoritate,appellandum sit ad summum
Pontificem, an verò possit appellari ad proximum
32 superiorem. Quò ad†primam quæst.Io.& Bernar.
in.c.irrefragabili.§.cæterum . §.de off. ordi. tenent
33 hanc esse ordinariam. Mouentur,†quia si esset dele-
gata expiraret morte, vt.c.gratum . &.c.licet. &.c.
quoniam.§.de off.deleg.sed hæc iurisdictio non ex-
pirat morte, igitur &c. Et hoc videtur sequi Hosti.
34 qui dicit, quòd cum† hæc iurisdictio sit generalis,&
vniuersalis,censenda est ordinaria, argu.l.cum præ-
tor.ff.de iudi. Nec obst. quòd tex.noster fuerit vsus
his verbis,videlicet,tanquam à sede Apost. delega-
tis;quia hoc fecit Papa ad placādos exemptos. Nec
35 †est fienda vis in verbis,sed in effectu,vt.c.commis-
sa.de electio.lib.6.&.l.2.in fi.C.commu.de lega. Et
pro hac opin.facit,quia clarum est,quòd diœcesani
de iure communi etiam in tales iurisdictionem ha-
bebant,vt.c.1.de offi.ordi.16.q.1.c.nullus. Si ergo
ex priuilegio exemptionis, talis iurisdictio fuit eis
sublata quò ad exemptos.16.q.1.c.frater. & postea
est eis restituta,intelligitur ordinaria,sicut prima.
Facit.c.quamuis. de rescript.in.6. Item facit,quia
36 res† de facili reuertitur ad naturam suam, vt statim
dicam in.3.quæst.Et facit quod not.in.c.cum acces-
sissent.§.de constitu.& quod not. de beneficio reno
uato,in clemen.literas. de rescript. Item facit,quia
iurisdictio istius Episcopi iuuatur primordio ordi-
nariæ iurisdictionis. Facit.l.cum filius §.hæres.ff.de
37 lega.2.Item facit,quia cum † hæc iurisdictio de-
tur per viam legis; ergo in dubio censetur ordina-
ria,vt.c.cum ab ecclesiarum.§.de offic.ordi. not. in
c.suspitionis.§.de off.delega. Vincen. verò præcisè
tenet contrarium ,scilicet, quòd sit delegata , licet
Innocen.alternatiuè, & dubitatiuè loquatur. & di-
cit,quòd speciale est in hac iurisdictione,quòd non
expiret morte. Et hæc opinio videtur magis placere
Io.And.hic. Mouetur, quia magis amicatur literæ,
dum dicit, tāquam à sede Apostolica delegatis &c.
Subdit tamen, quòd non est verum,quòd sit specia-
le, quòd non expiret morte ; quia imò procedit de
iure communi;quia isti non sunt delegati Papæ,sed
sedis Apostolicæ,quæ non moritur, vt.c.si gratiosè.
38 de rescript.lib.6. Facit etiam, quia talis† delegatio
non fuit facta personæ,sed dignitati episcopali; er-
go non expirat morte Episcopi , vt.d.c.quoniam.
Nec obstat secundum.D.m. quòd in effectu habeat
ordinariam,& lex nō debet esse imposita verbis &c.
quia etiam,quò ad hoc, est differentia , vt dicam in
4.quæstio. Non obstat aliud, quòd hæc iurisdictio
debeat reuerti ad naturam suam,quia secundum do.
Anto.& voluit Io.And.illud est verum,quando fie-
ret reditus per viam restitutionis, per quam reinte-
gratur in iure antiquo , vt.l.quod si minor.§.restitu-
tio.ff.de mino. Non obstat tertium argumentum,
secundum do. Anto.quia illud procedit,quando iu-
risdictio simpliciter daretur à lege;sed hic exprimi-
tur,quòd sit delegata . Et hanc opinionem sequitur
39 hic do.Anto.&.D.m. Pro qua facit , quia † vbi ver-
ba sunt clara,non est necessaria coniectura, vt.l.ille
aut ille.§.cum verbis. ff.de legat.3. &.l.si alij;. ff. de
40 vsufruc.lega.quia † in incertis , non certis locus est
coniecturis,vt.l.continuus.§.cum ita.ff.de verb.obl.
Vnde arbitror, ꝙ secus esset,si Papa simpliciter ali-
cui Episcopo, vel Episcopis commisisset iurisdictio
nem in exemptos exercendam in certis casibus;dum
tamen loquutus fuisset per nomina dignitatis. Vtra-
que tamen opin.esset satis sustētabilis, & pro vtraq;
possent alia plura allegari, quę collige ex his,quę di-
cam in.3.q. Quò ad secundam quæst.Io.Mo.in.c.1.
de maio.& obed.lib.6. & ibi etiam refert Io. And.
41 dicit,ꝙ in casu.c.nostri, & in† quolibet alio,in quo
Episcopus habet generalem iurisdictionem, etiam
delegatam,capitulum succedit in illa, per.c.1.in fi.
de præben.lib.6. Sed dicit Io. And.ꝙ parum facit,
quia aliud est dare delegatam super exemptos, vt
hic,& aliud iubere Episcopum aliquid non facere,
etiam ad petitionem exemptorum,vt ibi;tunc enim
nihil delegatur, sed officium eius instruitur, seu
excitatur . Facit.§.de offi. ordi. c.licet. Vnde di-
cit Ioan. And.quòd videtur tenendum contrarium,
quòd talis iurisdictio non ad capitulum, sed ad suc-
cessorem transeat,vt.d.c.quoniam.§.de offi.delega.
Subdit tamen,quòd iurisdictio, quam habet con-
tra alios subditos hæreticos transit ; quia illam
habet vt ordinarius , vt hic in principio. Et in hoc
resident

resident do. Anto.&.D.m.Tu dic,ꝙ hanc opinionē videtur tenere Lap.in.d.c.1.§.de maio.& obed.Vnde dicit,ꝙ † licet Episcopus habeat iurisdictionem
42 delegatam à iure,per quam potest visitare monasteria monialium exemptarum, vt clem. attendentes. de sta.mona. tamen capitulum vacante sede non poterit visitare. Pau.in clem.1. de hæreti. nititur concordare opin.vnde vult,ꝙ opinio Ioan.Moder. habeat locum in iurisdictione delegata generaliter à iure; secus in specialiter delegata Episcopo, licet sub nomine dignitatis. quo casu debet procedere opinio.Io. And.secundum eum.& hanc opinionem tenet hic Ioan.Cald.quam probat per tex.nostrum,
43 iuncta clem.1.eo.titu. vbi patet,ꝙ† capitulum sede vacante potest procedere cum inquisitore contra hæreticos,vel consentire,vt solus inquisitor procedat,& loquitur indistinctè. ergo debet intelligi, ꝙ poterit procedere etiam contra hæreticos exemptos,vt poterat Episcopus. Aliàs sequeretur,ꝙ inquisitor hæreticæ prauitatis non posset procedere sede vacante contra hæreticos exemptos; quia per se non posset,nec capitulum consentire. quod esset valde præiudiciale fidei catholicæ.D.Domi.de sancto Gemin.iu.d.c.1.dicit,quòd volens tenere opin. Io. And. posset allegare, ꝙ capitulum sede vacante non supplet vicem Episcopi,nisi in casibus à iure pmissis,vt.c.2.§.ne sed.vacan. Cum ergo,nec in casu nostro,nec in casu visitationis. de qua.§.reperiatur. expressum,ꝙ capitulum succedat, ergo &c. Prætere-
44 rea, † quando capitulum succedit, dicitur supplere vicem Episcopi; sed in casu nostro si succederet,nō suppleret vicem Episcopi,sed Papæ.nam vt dicit hic glo.Episcopus hoc casu cognoscit vt Papa,& ita pnuntiat;ergo non potest capitulum succedere. Nec obstat ratio Io.Cald. quia posset inquisitor interim capere,& arestare, & carcerare tales hæreticos sede vacante,& sic cessabit præiudicium. Nec obstat qđ dicit glo.in.d.c.1.§.de maio.& obedi.ꝙ capitulum est successor Episcopi;ergo sicut poterat Episcopus ita debet posse capitulum;quia respondetur, ꝙ non est propriè successor, vt probat tex.in.c.quia sæpe. §.de elect.sed Episcopus subrogatus est propriè successor. Vtraque opinio posset faciliter sustineri,& multa ex istis argumentis,& maxime distinctio Pau. faciunt ad decisionem præced.quæst. & ad decisionem huius quæst.faciunt quæ dicam in seq.quæst.
45 ¶ Quo ad tertiam principalem quæst. † vtrum electus, & confirmatus, nondum tamen consecratus possit dictos exemptos punire. Aduertendum est,ꝙ hanc quæst.in notabilioribus terminis disputauit,& respondit nobilissimus, atque doctissimus do. Gulielmus Sisca fiscalis præpositus Valentinus, & incipit disputatio, A Sacrosanctæ,& est tertia in ordine. Terminus autem quæst. fuit iste; facta concessione Episcopo Senen.ꝙ posset punire exemptos criminosos notorie Senensis territorij, vtrum electus, & confirmatus, nondum tamen consecratus posset illos punire; & pro parte affirmatiua feci septem arg.. Primum ex validitate delegationis.Secundum ex verbis. Tertium ex intentione delegantis. Quartum ex qualitate causæ delegatæ.Quintum ex qualitate interpretatiua delegationis.Sextum ex rationibus. Septimum ex authoritatibus. Nam pro dicta sententia videtur facere authoritas glo. in cle.vnica. in ver.episcopis.§.de so.compe. & glo.& Doc.in.c. verum.§.de so.compe.in versi.consecratus. & in clemen.2.de rescrip.& quod traditur in clemē.pen. de sen.excom.& in clem.vnica.de baptis. Io.And.in.c. cum ex eo.de elect.lib.6.in nouel.in glo. super ver. episcopi.& do.Domi.ibi. Pro parte verò negatiua similiter facio septem argumenta. Primum ex intentione.Secūdum ex verbis.Tertium ex qualitate causæ delegatæ. Quartum ex qualitate interpretatiuæ delegationis. Quintum per rationes. Sextum p tex. Septimum per authoritates. Nam pro hoc videtur facere authoritas glo.in versi.quanuis.in clem.1. de pœ.& quod ibi tenent Pau.Steph.Zenze.Guil.& Io. de Imo.& ad idem facit glo.in versi. pontificum. in cle.2.de celeb.miss. quam etiam sequuntur ibi Pau. Guliel.& Io.de Lign.& Io.de Imo. Tertio facit authoritas do.Anto.& Io.de Imo.in clem.2. de rescri. qui volunt,ꝙ illa clemen. habeat locum in vicario electi,& confirmati in Episcopum. Quibus arg.formatis pro decisione. Primo præmisi,quam iurisdictionem haberent ordinarij contra exemptos delinquentes,de quo articulo dixi.§.per remiss. & dicam ī.in.c.tuarum.de priuile. Secundum,an delegatio, seu commissio prædicta esset censenda fauorabilis, & sic amplianda;an verò odiosa, & sic restringenda. circa qđ dixi quinq; considerāda in dicta commissione. Primum cōmittētis. Secundum personæ eius, cui fit commissio. Tertium,personæ eorum,contra quos fit commissio.& hoc dupliciter.vno modo respectu exemptorum diœcesis Senen.Secundo modo respectu exemptorum territorij Señ. In quo plures continentur diœceses. Quarto respectu diœcesanorum territorij Señ.Quinto,respectu causę delegatę, seu commissæ. Quo ad primum,non est dubium,ꝙ
46 dicta commissio cēsetur fauorabilis;quia † respectu concedentis priuilegium est latè interpretandum, & secundum ius commune, vt.c.ex parte. 1.ī.de verbo.signi.&.c.dilecto.eo.tit.&.l.si quando. C.de bo. vac.lib.10.&.l.1.ff.de constitut.princ. Quo ad se-
47 cundum,† respectu eius cui fit commissio, dicēdum est,ꝙ dicta commissio est fauorabilis, & late interpretanda;quia quo ad ipsum, cui conceditur, videtur beneficium.& sic late interpretandum. Hoc voluit Io.An.& Doc.in.c.fi.§.de symo. & probatur in c.is cui.de præb.lib.6. & voluit Pau.in clem.ne Romani.§.2.de elect. Facit quod not. Compost.in.c.2. de elect. Quo ad tertium,videlicet,quantum ad psonas,contra quos fit commissio, dicendum est, ꝙ respectu exemptorum, aut territorij Senen. & non diœcesis Senen. videtur potius odiosum;quia continet subditos alterius diœcesani subiectos, contra quos Episcopus Senen. ante commissionem non poterat iurisdictionem exercere, nec de iure communi,nec speciali, vt dixi in.4.arg.pro parte negatiua; sed quo ad exemptos diœcesis Senen. aliud videtur dicendum, vt scilicet dicatur fauorabile. Quo ad quartum, de personis diœcesanorum territorij Senensis,& non diœcesis Senensis, videtur dicendum,
48 quòd † sit stricta interpretatio fienda, vt minus præiudicetur iuri tertij, per.c.quamuis. &.c.si propter. de rescript.lib.6.& quod not.in.c.quamuis. de præben. lib.6. &.l.2.§.merito. & §. si quid à principe.ff.

pe.ff.ne quid in loco pub. ergo debet fieri interpre-
tatio, vt minus lædat ius diœcesanorum, & sic stri-
cta. Et si tu diceres, ꝙ imo non videtur præiudicari
alijs diœcesibus; quia tales exempti non suberant il-
lis diœcesanis, sed Papæ; potest responderi, ꝙ licet
subessent Papæ; nihilominus sunt de Diœcesibus
Episcopotum, in quibus sunt ecclesię, seu loca, & cle
rici exempti, vt not. glo. in versi. earum parte. in cle-
men. vnica. de fo. compet. & probatur in. c. episco-
pus. de offi. ordi. lib. 6. traditur per Doct. in. c. abba-
tem. ꝰ. de rescript. glo. in versi. anni. in clem. 1. de ex-
cess. prælato. & per Guil. & Lap. in clemen. 2. de re-
scrip. Vnde saltem videtur continere iniuriam pro-
prij diœcesani, vt alteri extero committatur puni-
tio, potius quàm proprio Episcopo. Facit clem. 1.
de suppl. negl. præla. & clem. pen. de senten. excom.
& tex. noster in fi. & maior iniuria videtur esse, si Epi
scopus alienus nondum consecratus hoc posset,
quàm Episcopus proprius, & consecratus. & ad hoc
naturalis ratio nos inclinat. Quo ad vltimum. s. quin
tum, videlicet respectu causæ delegatæ, videtur pri-
ma fronte dicendum, ꝙ talis commissio continet
49 punitionem, & † pœnæ sunt restringendæ, non rela-
xandæ, vt. c. in pœnis. de regu. iur. lib. 6. & l. factum-
cuique. §. in pœnalibus. ff. de regu. iur. & in. § pœnæ.
de pœniten. distinct. 1. Sed hic aduertendum arbi-
tror, ꝙ si ex alio capite tale mandatum non esset stri
ctè interpretandum, non video in casu prędicto,
quare sit strictè interpretandum. Nam hic nos non
agimus de pœna nouiter imponenda, aut amplian-
da, vel in duriorem partem interpretanda; sed so-
lum de persona, an ratione dictę commissionis non
consecratus possit punire. Fuit enim commissum
Episcopo Senensi, ꝙ puniret simpliciter, vel dignis
pœnis afficeret; non autem noua, aut duriori, aut
ambigua pœna. Ad hoc dicendnm moueor, per. d.
reg. in pœnis. & exempla ibi tradita per glo. & Do-
cto. Quæ omnia tendunt ad effectum, vt pœna at-
tenta ambiguitate in tempore, modo, conditio-
ne, quantitate, qualitate, & simil. fiat interpreta-
tio in benigniorem partem. & ideò probant alia iu
ra supra allegata. quare ex hoc capite non arbitror,
ꝙ hæc commissio sit strictè interpretanda. Et ex
50 prædictis infero, ꝙ † non omnis commissio est stri-
ctè interpretanda; sed considerandæ sunt causæ, &
aliæ qualitates, de quibus supra, secundum quas,
quandoq; erit amplianda in totum, quandoq; re-
stringenda, quandoq; ex vno capite amplianda, &
ex alio restringenda. Nec hoc videatur tibi absur-
dum, nam hoc singulariter voluit Bal. in. l. 2. C. de in
51 ius vocan. vbi vult, ꝙ † statutum, per quod filius ma-
sculus excludit filiam fœminam ab hæreditate pa-
terna ab intestato, ex parte filij, qui vocatur dicitur
fauorabile. & ideo ampliandum; ex parte verò fœ-
minæ, quę excluditur, dicitur odiosum, & sic restrin
gendum. pro quo vide quæ latius dixi in fi. dictę di-
sputationis. Prędictis itaque explicatis, in decisione
dixi, ꝙ si dicta commissio fuisset facta Episcopo Se-
nensi, ꝙ puniret exemptos Diœcesis suę; tunc ele-
ctus, & confirmatus, licet non consecratus, posset
istos exemptos punire. Moueor, quia talis commis-
sio ex parte committentis latissime est interpreta-
da, vt dixi. Secundo, ex parte eius, cui committitur;
52 tum quia vr̃ beneficium, tum † quia reuertitur ad na-
turalem iurisdictionem suam. Tertio, ex parte eo-
rum, contra quos commissio dirigitur, contra quos
etiam iurisdictio redit ad naturam suam, & ad ius
commune; ergo lata interpretatio fienda. Ad qđ vi-
de glo. singularem, quam tene menti, in ver. nume-
randum. in. c. statutum. de pręb. lib. 6. Facit. 35. dist.
c. ab exordio. & l. si vnus. §. pactus ff. de pact. & l. sed
cum patrono. ff. de bon. poss. & l. filio quem pater. ff.
de lib. & posth. Nam repetunt proprios quęq; recur
sus, redituq; suo singula gaudent. Ad idem alleg. qđ
in simili not. Doct. in. c pen. sup glo. fi. ꝰ. de pręscri.
53 vbi dicitur, ꝙ † licet prelatus renuntiando, vel alie-
nando, non potest solus sine capitulo pręiudicare
ecclesiæ, nisi in his, quæ sunt parui pręiudicij; tamen
fallit si renuntiando, vel alienando rediretur ad ius
commune, per. c. 1. & fi. de pact. lib. 6. Ad idem facit
qđ singulariter tenet Fede. consi. 89. in fi. & qđ not.
glo. in fi. in cle. sępe. de verb. sig. Facit etiam qđ di-
54 cimus, ꝙ † statutum, qđ est contra ius commune, est
latissimè interpretandum, etiam impropriãdo ver-
ba, si per talem improprıationẽ redimus ad ius com
mune, vt traditur in. c. cum dilectus. ꝰ. de consuet. &
in materia extensionum per Moder. in. l si verò. §. de
viro. ff. sol. mat. Cum ergo ex prędictis rationibus,
& iuribus dicta commissio sit latè interpretanda; er-
go electus, & confirmatus in Episcopum poterit di-
55 ctos exemptos punire. Nam † appellatione Epi in iu
risdictionalibus venit electus, & confirmatus; licet
non consecratus, vt in iuribus, & authoritatibus. ꝰ.
ꝓ parte affirmatiua adductis. Si vero esset facta com
missio, prout fuit in terminis prędictis, videlicet, ꝙ
Eps Seneñ puniret exẽptos territorij Senen. in quo
sunt plures diœceses. Hoc pręsupposito, ꝙ taliter sit
facta commissio, ꝙ comprehendat oẽs diœceses. nã
fortè aliàs facta simpliciter commissione ꝑ verbum
56 territorij, intelligeremus solum de diœcesi. cum † ter
ritorij appellatione quãdoq; diœcesis contineatur;
& maximè in simi. materijs. 16. q. 7. c. omnes basili-
cę. licet larius accipiatur in. l. pupillus. §. territoriũ.
ff. de verb. sig. hoc præsupposito, dico, ꝙ circa exem-
ptos diœcesis Senen. Idem dicendum est, qđ dixi
in pręced. q. & maxime per authoritates primo loco
alleg. Facit etiam qđ singulariter dicit do. Domi.
57 in. c. is cui. de elect. lib. 6. vbi vult, quòd † si admini-
stratio ecclesię cathedralis est commissa abbati ex
delegatione, poterit conferre ordines, quos potest
conferre abbas. ſm qđ traditur in. c. cum contingat.
ꝰ. de ęta. & qualit. quia abbas hoc potest ex propria
virtute, vt ibi. & 69. dist. c. quoniam. & quando hoc
non potest, contingit ex defectu, non quo ad habi-
tum potestatis, sed administrationis, & iurisdictio-
nis, vt. c. abbates. in fi. de priuil. data ergo administra
tione, & iurisdictione, hoc potest; & ita in casu no-
stro. maxime cum ex nulla parte respectu exẽptorũ
ꝓprię diœcesis, non possit dici odiosa. Ad authori-
tates vero secundo loco alleg. rñdetur. & primo ad
authoritatem glo. cle. 1. de pœ. qđ ibi materia erat
pœnalis, odiosa, & præiudicialis, non solum princi-
paliter delinquentibus, sed mandantibus, ratifican-
tibus, socijs, consiliarijs, fautoribus, defensoribus, &
posteris. qđ deterius esse videtur, & contra commu
nem regulam diuinam, naturalem, & ciuilẽ, & cano-

nicam,

58 nicam, ſecundum quam † filius non debet portare
iniquitatem patris,vt.c.quæſiuit. de his quę fi.a ma.
par.ca.&.c.grauem.ſ.de ſent.excom.l&.l.ſancimus.
C.de pœn.cum ſimil. Præterea.d.clem.loquitur per
verbum,pontificis.quem Papa ibi appellat fratrem,
& coepiſcopum. Ad aliam autem glo.in clem.2.de
celeb.miſſ.quam ſequuntur Pau.Guliel.& Io.de Li-
gna.poteſt reſponderi,ꝙ illa non ſit vera opi. & cō-
trarium tenet ibi Stepha. Vel poteſt reſponderi, vt
ibi ſentit Io.de Ligna. & ſequitur Io. de Imo. ꝙ ille
tex.loquitur per verbum, pontificem, & diſpoſitio
reſpicit reuerentiam ordinis epiſcopalis,quem non
habet non conſecratus. hic autem loquimur in iu-
riſdictionibus.Ad aliam authoritatem Pau.in clem.
pen.de ſent.excom.reſpondetur, ꝙ Pau.ibi non fir-
mat ſe,ſed loquitur ſub dubio fortè,& meritò; quia
contrarium dicendum eſt,vt patet ex prædictis. Ad
vltimam authoritatem do.Ant.& Io.de Imo.in cle-
men.2.de reſcrip.reſpōdetur,ꝙ materia ibi eſt exor
bitans,vel ꝙ illa opi. non eſt vera.& contrarium tę-
net ibi glo.& Pau. Nec obſtat,ꝙ iſta commiſſio vi-
deatur præiudicare ipſis exemptis; quia iſtud pręiu-
dicium,quod ſit ipſis,facit vt res redeat ad ꝓpriam
naturam, ſublato obſtaculo ſpecialis exemptionis.
& ideò latè interpretanda.Quantum verò ad exem-
ptos aliarum diœceſum, licet quęſtio videatur ſatis
dubitabilis,maximè attenta opin.Bal. & eius quòd
dixi.ſ.ſecundo loco conſiderandum in commiſſio-
ne;tamen ego arbitror,ꝙ talis non conſecratus non
59 poſſit iſtos exēptos punire;quia† appellatione Epi-
ſcopi propriè non venit conſecratus, vt.c.2.de trāſ-
la.epi.&.c.pen.de teſti.cog.&.c.tua. de his quæ fi.a
præla.in.c.dilectis.de purg.cano. in.c.r.de relig.do
60 mi.in.c.ſicut.40.diſt.in.c.quod ſicut.de elect. † Pa-
pa.n.non epiſcopos, ſed electos tales appellat, vt.c.
noſti.&.c.ſuffraganeis.&.c.quod ſicut.de elect. &.c.
cum dilecti.de do.& contu.&.c.tam literis. de teſti.
cum ergo fuerit facta commiſſio per verbum, epi-
ſcopus. & materia ſit exorbitans reſpectu iſtorum;
ergo non venit non conſecratus. & ſi diceretur, iſte
61 repræſentat vicem Papæ,qui † eſt ordinarius omniū
9.q.3.c.cuncta per mundum. &.c.per principalem.
nam fateor hoc verum, ſed propter hoc non tolli-
tur argū quin ſit facta commiſſio illi,cui de iure nō
competit.Nam & ſi hoc ius demandaret, non eſſet
propterea,ꝙ mandatum non eſſet exorbitans, & ſic
ſtrictè interpretandum, arg.eorum, quæ dixi.ſ.in
quarta conſideratione. Ad authoritates autem pro
parte contraria primo loco allegatas pro parte affir
matiua, poteſt reſponderi. Primo ad authoritatem
62 glo.de fo.compe.ꝙ ibi ſit extenſio iuris exorbitan-
tis propter identitatem vnicæ rationis ibi poſitæ, &
expreſſe.& ideò non dicitur ꝓpriè extenſio,ſed cō-
prehenſio,vt.l.milites agrum.ff.de re mili.no.glo.in
c.ſi poſtquam.de electio.lib.6.& Moder.in materia
extenſionum. Ad authoritatem glo.in.c.verum.ſ.
de fo.compe.reſpondetur dupliciter. Primo,ꝙ ibi
loquimur in diſpoſitis à iure, & vbi materia non eſt
exorbitans,& eſt iuriſdictionalis.vel ſecundo modo
vt dicit ibi.D.m.ꝙ verbum,cōſecratus. ponitur ibi,
latè.hoc eſt,cum eſt deputatus ad eccleſię obſequiū,
ſicut & res inanimata dicitur Deo conſecrata, quan
do donatur eccleſiæ.12.q.2.c.nulli liceat.& ideò ha
bet locum in electo,& confirmato. & eodem modo
poteſt reſponderi ad authoritatem glo. in c. .2. de
reſcrip. Vel poteſt dici,ꝙ ibi verbum,epiſcopus,ꝓ-
fertur à iure,& in materia iuriſdictionali, in qua eſt
eadem ratio in confirmato,quæ in conſecrato. Vel
poteſt dici,ꝙ illa opin. non eſt vera. & eam repro-
bāt ibi do.Ant.& Io.de Imo. & ſimili modo poteſt
reſponderi ad authoritatem Pau.in cle.vnica. de ba
ptiſ.& ad authoritatem Io.And. in.c.cum ex eo. de
elec.lib.6.Nec obſtat ſi diceretur,ꝙ dicta cōmiſſio
non debet diuerſo iure cenſeri; quia reſpondeo, ꝙ
hoc non eſt inconueniens, vt patet ex authoritate
Bal.in.d.l.ſi. Ad quod etiam adduco tex. & not.per
Io.An.ibi, & quòd ibi dixi poſt eum in repe.c.ſi pa
63 ter.de teſta.lib.6.nam ibi† idem verbum, vt conue-
niat rebus,& perſonis,quibus adiungitur,quandoq;
intelligitur directum, & quandoq; obliquum. Ad
idem.c.Raynutius. & quod ibi not.de teſta. & not.
in.l.precibus.C.de impub.& alias ſubſti.intelligen-
do,ꝙ illa lex nullam inducat ſpecialitatem in mili-
te,de cuius legis intellectu dic,vt dixi in.d.repe. Ad
idē adduco glo.in verſi.relaxatis.in.c.capitulum. de
64 reſcrip.vbi† idem verbum accipitur propriè, & im-
propriè propter ſubiectam materiam.tex.cum glō.
ad idem in verbo,experiri.in.l.ſæpe.ff.de re iudi.vbi
propter diuerſa determinabilia, idem verbum acci-
pitur pro agere,& defendere.Facit & qđ not.in.l.hi
quibus.C.de fideicom.lib. & qđ not.in.l.hinc quæ-
ritur.§.1.ff.de pecul. cætera verò circa dictam.q.vi-
de in dicta diſput. ¶ Quo ad quartam.q.princ.di-
cendum eſt,ꝙ deciſio huius.q.pendet ex his,quæ di-
cta fuere in.r.q.nam ſi Epiſcopus dicitur cognoſce-
re authoritate ordinaria, poſſet appellari ad proxi-
mum ſuperiorem, vt dixi in rubr.de appella.in.9.q.
princ.&.c.1.eo.tit.&.c.Romana.§.debet. de appel.
lib.6.Sed tenendo opin.Io.And. ꝙ talis fungitur iu
riſdictione delegata, dicendum eſt, ꝙ appellandum
65 eſt ad Papam,quia† à Delegato Papæ ad Papam ap-
pellatur.vide remiſ.in.d.9.q.in rub.de appel. Moue
tur etiam Io.An.per not.in.c.1.ſi autem.de cle.ęgr.
66 vbi traditur,ꝙ† ſi in eo qđ ſit authoritate Papæ, oc
currat dubium,vel difficultas, recurri debet ad Pa-
pam,non ad proximum. Facit etiam qđ de deuolu-
tione not.in cle.vnica.de ſupplen.negl.præla.in ver.
authoritate ſua.in fi.Item facit,ꝙ ſi Archiepiſcopus
talem Epiſcopum in tali iuriſdictione impediret,
poſſet Epiſcopus illum coercere; quia quo ad hoc,
eſt maior Archiepiſcopo,vt.c.ſanè.2. de off.delega.
ergo non poteſt ad eum appellari,vel ad alium ſupe
67 riorem,nō Papam; quia† in hoc appellaretur ad mi
norem contra ſubſtantiam appellationis, vt dixi in
1.in.d.rub.de appel. Vltimo mouetur,quia ſi aliter
diceremus,talis haberet iuriſdictionem cōtra exem
68 ptos,cui non fuit conceſſa; cum tamen alia manda-
ta non debeant excedere ſuas ſpecies,vt dixi. Facit
c.1.in fi.de ſta.mon.lib.6.& cle.attendentes. de ſta.
verſi.ad quæ omnia.&.c.quia contingit.de relig.do.
Vnde Archiepiſcopi,Patriarchæ,& Epiſcopi,qui ta
les exemptos volunt reducere ad iuriſdictionem,
debent hoc probare, & oſtendere. Ad iſta tamen
argumenta poſſet faciliter reſponderi, tenendo cō-
trarium,ꝙ iſte haberet ordinariam.vnde quæſtio eſt
ſatis dubitabilis.

Cap.

C A P. X.

S V M M A R I V M.

1 *Papa in terris sibi subiectis quò ad temporalia, omnia iura sibi vendicat.*

2 *Bona hæreticorum post publicationem, quibus applicantur.*
Legatario, vel hæredi instatuto ecclesiastico, si auferatur hæreditas, vt ab indigno, applicatur fisco ecclesiastico ibidem.

3 *Hæreticus sola misericordia bona recipit.*

4 *Boni efficimur non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione.*

5 *Pœna à disciplina, in quo differt.*

6 *Argumentum à maiori valet.*

7 *Filius propter grauitatem delicti paterni punitur. & quare.*

8 *Exempla paterni criminis in filijs metiuntur.*
Filius naturaliter sequitur vestigia patris. ibidem.
Filius regulariter non debet portare iniquitatem patris. Quod intellige vt ibi.

9 *Crimen hæresis est merè ecclesiasticum.*

10 *Patris hæretici delictum, an tollat filio beneficium.*

11 *Filius, an amittat feudum, ob delictum patris de hæresi.*

12 *Ius patronatus an veniat in publicatione bonorum. & an filius eo iure priuetur. remissiuè.*

13 *Sententia damnationis criminis hæresis, an extendatur ad filios filiarum remissiuè.*
Et quid in filijs illegitimis. nu. 14. remissiuè.

Vergentis. Bona hæreticorũ confiscantur, & in terris ecclesiæ applicantur fisco ecclesiæ; in terris Imperij fisco seculari. quod procedit, etiam si catholicos habeant filios. h.d. Primo, ponit decisum exordium. Secundo, statutum de publicatione, qđ probat argumento à fortiori. Tertio, soluit obstaculum. secũda, ibi, in ter
1 ris. tertia, ibi, nec huiusmodi. ¶ Not. primo, q † Papa, seu ecclesia in terris subiectis ipsi ecclesię quo ad temporale, vendicat sibi omnia iura temporalia, &
cameram fiscalem dicitur habere, cui applicantur bona publicata, de quo in cle. 2. eo. tit. ibi, in fiscum ecclesiæ &c. Facit qđ not. Io. An. in c. quia diuersitatem. ẽ. de conceß. præb. & hoc procedi in quantum tex. habeat verbum nunc. Aliqui tamen secundum Host. habent verbum nostræ, & tunc dicit ipse, q lo-
2 quitur prælatis ecclesiarum. ¶ Secundo not q † si fit publicatio bonorum in terris imperij, talia bona applicantur fisco seculari; licet publicatio fiat ratione criminis ecclesiastici, probatur in. c. cum secundum, eo. tit. lib. 6. vbi dicitur, q hodie bona hæreticorum sunt publicata ipso iure, licet olim esset necessaria sententia. & ideò hodiè si post mortem quis fuerit probatus hæreticus bona possunt capi, vt. c. 2. de prę scrip. lib. 6. nam ista est quędam executio sententiæ, & sic transit contra hæredes. Faciunt not. in. l. eius q. ff. de iur. fis. Sed contra hoc norab ego opp. de tex. & q ibi not D. m. in. c. 2. ẽ de succeß. ab intest. vbi dicitur, q si ab vno legatario, vel hærede instituto à clerico, aufertur hęreditas, vt ab indigno, illa applicatur fisco ecclesiæ. cum ergo fiat hic publicatio ratione criis ecclesiastici; ergo veniet applicanda fisco ecclesiæ, quæ vr̃ læsa principaliter. Facit qđ not. in. l. post legatum. § amittere. & maximè per Bart. ff. de his qui. vt indig. tex. in. c. de hoc. in fi. de symo. Posset solui iudicio meo, q licet delictum sit ecclesiasticũ; tamen offensa est communis, quia offendẽdo diuinam maiestatem, totus offenditur populus christianus. & ideò non mirum, si ex hac publicatione qñq; bona applicantur fisco temporali, & qñq; fisco ecclesiastico. Arbitrarer tamẽ, q si esset clericus, cuius bona publicarentur propter hæresim, q etiam in terris imperio subiectis, talia bona applicarentur fisco ecclesiæ, arg d. c. 2. Et hoc satis vr̃ probari in tex. no-
3 stro. ¶ Tertio no. q † licet hæreticus velit spontè redire ad fidem, non tñ recuperat bona, nisi ex miseri-
4 cordia. ¶ Quarto not. ibi, vt temporalis saltem, † q hoĩes non solum efficiuntur boni prẽmiorũ exhortatione, sed etiam metu pęnarum. Ad idem. l. 1. ff. de iusti. & iur. & pœna tpalis magis arcet quem à malo,
5 quàm spũalis. ¶ Quinto not. q † differentia est inter pœnam, & disciplinam. Disciplina. n. respicit spũm, pœna verò carnem. vide Archid. 1. dist. in. c. consue-
6 tudo. ¶ Sexto not. ibi, cum longè. q † valet argũ à maiori. de quo in auth multo magis. C. de sacrosan. eccle. & circa hunc tex. vide authoritatem Hierony. contra Vig. c. 1. qui dicit, Meam iniuriam patienter tuli; impietatem contra Deum ferre non possum.
7 ¶ Vltimo not. q † quãdoq; propter grauitatem delicti paterni, filius punitur etiam temporaliter & hoc vt ipsorum parentum grauior sit pœna. l. isti quidẽ.
8 ff. quod met. cau. & † quia exempla paterni criminis in filijs metuuntur. Nam filius naturaliter sequitur vestigia parentum, vt. l. si quis. C. ad. l. iul. maie. Facit tex. cum glo. in. l. cum vnus. in prin. ff. de alim & cib. leg. & l. quod si nolit. § qui mancipia. ff. de ędi. edic. & not. 40. dist. illud. 47. dist. quãtumlibet. dixi in. c. fi. de iureiur. Regulariter tamen filius non debet portare iniquitatem patris, maximè quo ad pœnã spũalem; filius nunquam debet portare iniquitatem patris & sic intelligitur illa authoritas. vide. 24 q. 1. in sum. & 1. q. 1. in sum. quandoq; tamen pro temporali portant, vt dictum est. & sic intelligitur illa authoritas, Patres manducauerunt vuas acerbas, & filiorum dentes obstupuerunt. Ierem. c. 31. ¶ Glo penul. primo colligit, deinde opponit, & sol. In fi. dic, & hanc opin. tenet glo. 23. q. 7. in sum. & ibi Archid. & Cyn. & l. quisquis. C ad. l. Iul maie. Hosti. in sum. eo. tit. § qua pœna. dicit tamen, q posset dici, quòd ius ciuile ꝓcedit de misericordia. sed tex. noster de rigore coniuncta ęquitate canonica Vel potest dici ſm alios, quòd pater fuit damnatus in vita, & habet locum tex. noster; aut post mortem; & procedat ius ciuile. Hæc sol. hodie non potest stare, per. c. cum secundum. eo. tit. lib. 6. Io. And. dicit, quòd tex. habet locum in terris ecclesiæ, sed ius ciuile in terris imperij. Hæc opi. est omnino falsa, & nullam habet ꝓbationem. de quo mirandum est ſm. D. m. q hoc contingat Io. And. & est expresse contra tex. nostrum, q expresse facit mentionem de terris imperio subie-
9 ctis. & cogit principes seculares; quia † crimẽ est merè ecclesiasticum, vt. c. inquisitionis. de hereti lib 6. & ideò pœnę impositio pertinet ad ecclesiasticum iudi-

iudicem,non ad sęcularem. 23.q.2.§.in hoc.& hanc
opi.gl. sequitur hic.D.m. qui allegat auth. Gazaros.
C.de epi.& cle. quæ vr̃ concordare cum tex. nostro,
& sequitur.D.m.Tu vide tex.sing.prædicta limitantem,videlicet,ꝙ prædicta procedunt in Christianis,
qui ortum habuerunt à Christianis, & ab ipso principio qui lapsi sunt in hæresim;secus in Iudæis,q effecti sunt christiani, & demum postea labuntur in hæresim;quia bona talium reseruantur filijs catholicis.
1.q.3.c.Iudęi . & sic isto casu filij Neophytorũ sunt
melioris conditionis,q̃ filij christianorum·posset tñ
intelligi de alijs criminibus, vt vr̃ sentire glo.tñ ibi
tex.dicit,pręuaricatus est in fide.ergo vr̃ intelligi de
crĩe hęresis. & posset esse ratio.quia est maius dubiũ
de filijs Neophytorum, q̃ Christianorũ naturaliter,
ne facilius deuient à fide ꝑꝑ desperationem amissio
10 nis bonorum.¶ Sed quęro iuxta prædicta, an†filius
hæretici priuet̃ beneficio ecclesiastico qđ habebat.
glo.56.dist.c.satis peruersum. vr̃ concludere ꝙ non.
Vide qđ hodie habetur in.c.quicunq;.eo.titu.lib.5.
11 †quid autem de feudo,vide Specu.in tit. de feu.§.1.
12 ver.40.Et† quid iuris de iure patronatus,an in publi
catione bonorum veniat, & an filius priuetur illo iure.vide glo.quæ arguit pro,& contra.16.q.7.c.filijs.
13 ¶ Vltimo quæro hic, post Host.†an sñia damnationis criminis hæresis extendatur ad filios filiarum.ho
die habes tex.in.c.statutum.eo.tit.lib.6. vide ibi gl.
14 quid† iuris de filijs illegitimis. & tene mẽti ꝑpetuò.

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitum specialiter plus timetur , quàm generaliter.*
2 *Scriniarius qui.*
3 *Notarij non possunt conscribere instrumenta pro hæreticis,vel eorum fautoribus.*
Et an teneant talia instrumenta.ibidem.
4 *Auxilium præstare aliud est,aliud consilium,& aliud fauorem;ꝙ nota pro statutis.*
5 *Ecclesia,ratione delicti ecclesiastici, potest priuare etiam laicum officio , & dignitate seculari , & imponere pœnam infamiæ.*
6 *Pœna specialis vbi est imposita,generalis non se extẽdet.*
7 *Hæreticus rediens ad fidem,detruditur in carcerem.*
8 *Hæreticus in hæresi perseuerans , punitur pœna mortis ; secus autem in redeunte.*

Si aduersus. Aduocati, vel notarij hęreticis,vel eorum fautoribus fauentes, aut eis litigantibus patrocinantes, &
pro eis instrumenta scribentes ; infames sunt, & ab
illo officio suspensi h.d. Dat primo decisum exordium.secundo,prohibitionem,ibi,quia plus.tertio,
1 pœnam ibi,quòd si. ¶ Not.primo,ꝙ†plus timetur
qđ specialiter prohibetur, q̃ ꝙ generaliter;faciunt
iura in glo.1.allega.Et not.bonum tex.ad fugiendũ
argm̃ de superfluitate.¶ Secundo not.tex. iuncta gl.
2 ꝙ † scriniarius dicitur notarius. & ꝙ † notarij non
3 possunt scribere instrumenta pro hæreticis, aut eorum defensoribus. Vtrum autem talia instrumenta
teneant,Hosti.dicit ꝙ non,post suspensionem. Tu
dic,vt dixi in.c.fraternitatis.s̃.eo.& not.in cle.2.de
magist. nam hoc esset verum si suspensio esset manifesta;secus si est toleratus. de quo latius in dictis iuribus. Vtrum autem sentẽtia lata vigore talis patrocinij teneat? quidam ꝙ sic. Alij verò contra.Io.An.
dicit,ꝙ esset necessaria declaratio summi Põtificis;
cum ius in hoc expresè nil disponat . dic tñ,ꝙ tales
patrocinantes poterunt à patrocinio remoueri per
exceptionem;& si quid acquisitũ erit,illud erit erogandum pauperibus, vt dixi in.c.cum sit.s̃.de iudæ.
& tales transgressores etiam possunt puniri. Spec.tñ
in titu.de aduoc.in prin.dicit,quòd ꝑꝑ hoc non retractabitur sententia,secundum Vin.qui hoc not.in
c.si qñ.ĩ.de sen.excom.Item dicunt Doct. quòd licet tales aduocati,tabelliones, vel simil. huiusmodi
exerceant officia post suspensionem;non tñ fiunt irregulares,per.c.is qui.de sen.excom.lib.6.& qđ no.
Io.An.in.c.fi.de cle.excom.mi. ¶ Tertio not.quòd
4 †aliud est præstare auxilium,aliud cõsilium,& aliud
fauorem;hæc.n.ponuntur hic,vt diuersa ; & vide ad
hæc glo.sing.in ver.scienter defensauerit.in cle.1.de
5 pœn.& prædicta not.pro statutis.¶ Vltimo not.†ꝙ
ratione delicti ecclesiastici ecclesia põt priuare etiã
laicum officio,& dignitate seculari, vt in.c.præced.
Item potest imponere pœnam infamiæ. Sed quęrũt
hic Docto. an tales sint excõicati, sicut alij fautores
hæreticorum; quidam ꝙ sic,p.c.sicut.s̃.co. &.c.excõicamus.ĩ.co. In contrarium tñ facit,quia contra
6 istos est prouisum de† pęna speciali, vt patet ex principio tex.ergo generalis ad hoc se nõ extendit, vt.c.
studuisti.de off.leg.&.l.sanctio.ff.de pœ. D.Ant.dicit,ꝙ.c.sicut.&.c.excõicamus. loquuntur de fauentibus hæreticis in crĩe hæresis.tex.noster loquitur in
fauentibus ipsis,non in crĩe hæresis. Item potest dici,ꝙ tex. noster loquitur de fauentibus,fautoribus,
& auxiliatoribus hæreticorum; illa iura loquunt̃ de
fauentibus hæreticis. ¶ Glo.pen.post princ.format
contrarium,& sol.In eadem,ibi.ĩ.annum . dic, hæc
glo.procedit in suspectis de hęresi.& ita loquitur.c.
excõicamus.ĩ.co.sed si constat, non expectatur annus,sed statim puniuntur. Hostiẽ.tñ dicit,ꝙ si tales
conueniuntur super alijs crĩbus , non est deneganda
iusta sñia. & si diceres , ꝙ tales debent puniri pœna
mortis,vt.c.pręce.& dicã in.c.pen. ergo frustra agit
7 de patrocinio . rñdeo,ꝙ hoc põt habere locum†in
redeunte ad fidem,q detruditur in carcerem,vt.d.c.
pen.Io.And.dicit idem, per.c.statutũ.1.eo.ti.lib.6.
sed posset etiam dici,ꝙ aut hæreticus potest puniri,
8 aut non.Primo casu,aut† ꝑseuerat in hęresi, & damnatur pœna mortis. Aut redit ad fidem,& nõ habet
locum tex.noster,quia non dicit̃ amplius hęreticus,
vel fautor hęresis. & ideò licet pro eis patrocinari,
& instrumenta scribere.& simi. Secundo casu,quando non potest puniri. puta, propter potentiam,vel
fauorem domini temporalis. & tunc nullum patrocinium est impendendum,vt hic.quod est menti tenendum.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 *Laici non debent occulta conuenticula facere , nec prædicare,*

dicare,nec sacerdotes reprehendere.
Fides,signis,& miraculis extorta.ibidem.
2 *Studium diuinorum scriptorum commendandum.*
3 *Conuenticula occulta probibentur sub pœna vltimi supplicij.*
4 *Lux malè agentibus odiosa.*
5 *Prædicator,& doctor in loco eminentiori stare debet.*
6 *Asserenti se missum à Deo,quomodo credendum.*
7 *Ignorantia errorum mater.*
8 *Sacerdotes propter ordinis excellentiam,& officij dignitatem,Dij appellantur.*
9 *Exemplis non est iudicandum.*
Quando autem,& quæ allegari possint.ibidem.latè.
10 *Reprehensio quotuplex.*
11 *Episcopus institutionem,& destitutionem clericorum habet à iure communi.*
12 *Prædicare quid.*
13 *Laicus,& mulier,an possint prædicare.*
14 *Superior iudicio,& correctioni inferioris se supponere potest. clericus verò non.*
15 *Papa iure positiuo non ligatur.*
16 *Inuitus,vel ignorans non donat.*
17 *Iura instituendi,& destituendi videntur connexa.*
18 *Priuilegium,sine cuiusquam iniuria fieri debet.*
19 *Ius instituendi cui competit,competit ius resignationis recipiendæ.*

Cum ex iniuncto.

1 Laici † non debent occulta conuenticula facere, nec
prædicare,nec sacerdotes reprehendere.h.d.Primo,
ponit triplicem laicorum reprehensionem. Secun-
do,prosequitur primam ibi,Deutero.enim. Tertio,
prosequitur secundam.ibi,sunt enim. Quarto,pro-
sequitur tertiam ibi,licet autem. Et in tex.ibi,ex in-
iuncto,&.j.dic,sub isto.j.continebatur, secundum
Io.And. Cum ex iniuncto nobis appellatus officio
simus,secundum Apostolum.1.ad Roma. Sapienti-
bus,& insipientibus debitores,per vniuersorum salu
te nos oportet esse solicitos, vt malos retrahamus à
vitijs,& bonos in virtutibus adiuuemus.tunc autem
opus est discretione maiori, cum vitia sub specie vir
tutum occultè subintrent, & postea sequebatur, q
multi laici Euangelia,Epistolas Pauli,Biblia,& Psal
terium, & alios libros fecerant transferri in Galli-
cum,& disputabant &c. & tandem sequebatur, qđ
est hic in tex.& simile habetur in cle.1. & cle.ad no-
strum.eo.tit.In tex.ibi,lux vera. dic,vt habetur Ioã.
c.1.In tex.ibi,creaturæ.dic,vt Math.c.fina. Et ibi,q
dico vobis in tenebris.dic,vt Math.c.10. secundum
Apost.alios. dic,ad Corinth.c.12.ad fi.& ad Ephes.
c.4.ibi,secundum Apost.quomodo . dic,ad Roma.
c.10.Ibi,veritas ipsa præcedit.dic,Luc.c.10.Ibi,per
operationem miraculi.dic,vnde Hierony. super Isa.
18.c.dicit,non potuissent omnes gentes in tam bre-
ui tempore credere,nisi signis,& miraculis fides eo-
rum quodammodo fuisset extorta. Ibi , vellet mit-
tere.dic,Exodi.c.7. Ibi,de scriptura. dic,Io.c.1.Isa.
c.40.ibi,verbum propheticum. dic , Malachiæ.c.2.
ibi,in lege præcepit.dic,Exo.c.22.in fi. ad idem Io.
c.10.ibi,secundum regulam euangelicam. dic,Mat.
2 c.8.¶ Not primo,q † commendandum est studium
diuinarum scripturarum,licet quis non possit præ-
dicare,nisi habeat officium commissum. ¶ Secũdo
3 not.† prohibitum esse occultas conuenticulas face-
re,vt.l.conuenticulam.C.de epi.& cle. & contra ta-
les est pœna capitalis,vt.l.denuntiamus,C.de his,q
ad eccle.confug.¶ Tertio not.q boni appetunt om
4 nia palam agere . nam † iuxta veritatis testimonium
qui malè agit,odit lucem . & in.c.consuluit.de offi.
5 deleg.¶ Quarto not.ibi,super tecta . arg.q † prædi-
cator,& doctor debet stare in loco eminentiori, &
alto docere , arg.2.q.7.§.de his. ¶ Quinto not.q
6 † asserenti se missum à Deo non est credendum, sine
miraculo,aut speciali testimonio scripturæ authen-
ticæ. Nec etiam testimonio talis iurantis credendũ
esset;tum quia solus;tum quia in re propria, vt.c.li-
cet.s.de testib.&.l.omnibus. C.eod.4.q.4.c.nullus.
¶ Sexto not.ibi,licet autem , q scientia in sacerdo-
tibus est valde necessaria , vnde peccant sacerdotes,
maxime curam animarum habentes,nisi insistant stu
7 dio literarum;quoniam † ignorãtia errorum est ma-
ter.38.distin.c.mater. ¶ Septimo not.ibi,Dijs non
8 detrahes, q † sacerdotes propter ordinis excellen-
tiam,& officij dignitatem appellantur Dij . & ideò
in summa veneratione haberi debent.¶ Octauo no.
9 ibi,exemplo,q asina.q † licet exemplis non sit iudi-
candum,vt.l.nemo.C.de sent.& interloc.om.iud.&
s.de re iudi.c.in causis.tamen exempla historiæ , &
sacræ scripturæ allegari possunt,secundum Hosti. vt
hic,&.s.de elect.c.venerabilem. De dictis sanctorũ
patrum , vide not.in.c.certificari.s.de sepul.& in.c.
apostolica.de his quæ fi.à præla.&.c.ne initaris.j.de
consti. De diuinis habes hic, & in auth.vt indi.sine
quo.suffr.§.cogitatio. De scripturis anthorum vide
Bar.in.l.legata.de supel.lega & in proœmio.fforum.
in fi.in.l.septimo.ff.de re.diui.&.l.1.ff.de contrahẽ.
cum simi.& Bal.singulariter dicit in.l.cum quidam.
C.de fideicom.lib.q ius ciuile sequitur dicta Arist.
tanquam fortè intellectum ; & meritò cum potius
diuinus,q̃ humanus homo fuerit. ¶ Decimo no.ibi,
reprehendere,q quis potest reprehendere etiam su-
periorem ; dummodo reprehensio sit occulta . vide
10 glo.21.dist.c.nolite.& Io,And.hic,qui dicit,q † tri-
plex est reprehensio,vna imperiosa,& hæc competit
solum superiori. Alia socialis,& hæc competit cui-
libet etiam subdito;dummodo occultè fiat. Alia te-
meraria,& hæc omnibus prohibetur. Quartã addit
11 glo.d.c.nolite. ¶ Vltimo not.q † eps super institu-
tione,& destitutione clericorũ suæ diœcesis fundat
intentionem suam de iure cõi, de quo latius in gl.fi.
Glo.in ver.alios,ibi,nisi sacerdos. dic,contra hoc vr
tex.92.dist.c.in sancta. vbi dicitur,q diaconi prædi
cant.&.25.dist.c.perlectis. Solu.triplex ponitur in
dictis locis. Vna,q ex commissione intelliguntur il
12 la iura. Alia,quòd dum tex.ibi dicunt, † prædicare .
debent intelligi,hoc est euangelicam lectionẽ lege-
re.In fi.gl.dic,contra hanc glo.& contra tex.nostrũ.
Facit tex,19.dist.c.secũdum.vbi tex.dicit,Adeò aũt
non requiritur quis,vel qualis prædicet,sed quid præ
dicet. Sol.duplex ponitur ibi. Vna,quòd ibi loquit
in tollerato. Alia quòd loquitur ſm antiqua tpa. Tu
13 vide glo.in.d.c.adijcimus.16.q.1. quæ dicit, † quòd
laicus,& mulier possunt prædicare . qđ intelligitur
facta commissione,seu ex delegatione, non ex pro-
pria

pria authoritate.& ita debet intelligi glo. 96.dist.c. bene quidem.de laico non est dubium. de muliere mihi vr̃ dubium.& arbitror q hoc non sit verũ. Moueor p tex.23.dist.c.mulier. vbi tex.simpliciter pibet mulieri officium prædicandi;sed viris pmittit clericis rogantibus.Item moueor,quia officium pdicādi est virile.23.q.5.c.mulierem. & est curatum,vt not.in cle.2.de sepul.& in cle.1.de regu.ergo mulieribus est interdictum,vt.d.c.mulierem. &.l.feminę.ff.de reg.iur.Glo.in ver.miraculis. dic de hac materia, & de quatuor quæ necessaria sunt ad esse miraculi. vide gl.in.c.vnico.de relig.& vene.san.lib.6. Gl. in ver.quisq; tenetur.declarat literam,& distinctionem facit inter correctionem publicam, & priuatā. de quo vide.D.m.in.c.nouit.ꝭ.de iudi. & vide in.c. si peccauerit.2.q.1.& dixi in.c.2.ꝭ.de accu. ¶In fi.
14 gl.in ver.supponit.dic,vult ergo glo.& tex.q† superior possit se supponere iudicio,& correctioni inferioris.qđ de iure ciuili clarum est,per.l.est receptũ.ff.de iu.om.iud.sed de iure canonico. dicit do.Ant. hic,q clericus quo ad violentiam inferendā corpori,non pōt se supponere iurisdictioni alterius, quominus ille inferens non sit excōicatus.ꝭ.de iureiur. c.ex rescripto.ꝭ.de sen.exc.c.contingit. Itē nec quo ad iurisdictionem, vt.c.significasti.ꝭ.de fo.compet. Item nec quo ad forum pniale.ꝭ.de pœnit.& remiss. c.omnis.Et ideò iste tex.est intelligendus,sm Host. & do. Ant. quo ad extraiudicialem suppositionē.ꝭ. de iureiur.c.veniens.Item pōt intelligi de iudiciali, obtenta tñ superioris licentia,si est Papa, pōt fine licētia,qa ipse non ligat iure positiuo, vt.c.pposuit.
15 ꝭ.de cōcess.præb.cum simi.multis. Et ideò ex humanitate potest se submittere etiam iurisdictioni secular.2.q.7.c.nos si.& voluntariæ iurisdictioni.2.q.5. c.mandasti.& in pœo. Grego. not.glo.in ver.seruus idem.in proœ.lib.6. ¶Glo.fi.ibi,ad quem pertinet institutio.dic.s.ordinario iure;secus si alterum competeret ex priuilegio, vel præscriptione; quia licet quis ex priuilegio,vel præscriptione habeat ius instituendi;non tñ habet ius destituendi, vel recipiendi resignationem.aliās sequeretur absurdum;quia repe riretur præscriptum,q non fuit possessum cōtra regulam sine possessione.de reg.iu.lib.5.&.l.pen.§.fi. ff.de vsuca. Nec obst.connexio per reg.odia.de reg. iur.lib.6.secundum Io.And.hic.Sed latius hunc articulum tangit hic.D.m. & latius etiam quàm hic, in.c.si quis contra clericum. in repet.ꝭ.de fo.comp. & in disput.sua,quæ incipit,duo clericali ordine; & hoc dubium tangunt etiam Doct.& glo.& ibi aliqd dixi in clem.1.in ver.manibus.de renun. Ego latius hoc anno hunc artic.disputaui,& incipit disputatio A sacrosanctæ.& est prima.q.in ordine. & quia iste tex. principaliter allegat ad decisionē.d.q.omissis arg.pro vtraq; parte,quæ videre poteris in.d.dispu. veniam ad decisionē. Est ergo aduertēdum,q.D.m. in.c.si quis contra clericum.in repe.ꝭ.de fo.compe. dicit,q aut institutio pertinet alicui ex consuetudine,vel præscriptione,aut ex priuilegio. Primo casu dicit,q non pertinet destitutio,nec resignationis receptio.& hoc dicit tenere Pau.in cle.vnica.de renũ.
Cōis opi. & voluit hic Io.An.& cōmuniter Doct.per.c.cum olim.ꝭ.de præscrip.vbi ius instituendi,& destituendi,respectu iuris præscribendi ponuntur,vt diuersa,

& ad.c.vnicum.de capel.mo.lib.6.qđ vr̃ ā cōtrario contradicere, rñdent,q non sumitur argm̃ ā contrario,ne sequatur absurdum,q prius videatur præscriptum,q̄ possessum. Secundo casu,qñ institutio pertinet ex priuilegio,distinguit,q aut fuit cōcessa cōditione taxatiua, seu restrictiua.s.tātum,vel solummodo.& tunc non competit destitutio,nec resignationis receptio,cum constet de mente concedentis. ꝭ.de cau.poss & prop.c.cum ecclesia. & qđ not.16.
16 q.2.in sum. &.c.pastoralis.ꝭ.de donat. quia † inuitus,vel ignorans non donat.10.q.2.c.precariæ. &.l. nec ignorans.C.de dona.Si verò institutio fuit concessa simpliciter, tunc intelligitur etiam cōcessa destitutio,& etiam potestas recipiēdi resignationem, & hoc dicit tenere Pau.in cle.vnica.de renun. per.c. abbas.18.q.2.& per tex.nostrum, adducit etiā alias
17 rationes,& maximē,quia † iura instituendi, & destituendi videntur connexa,vt hic.16.q.2.visis. & per vnum peruenitur ad finem alterius. vnde concessio vnius transit ad reliquum,vt.c.translato.ꝭ.de consti. &.c.ex parte.ꝭ.de decim. & hoc limita, dummodo destitutio non fiat pp crimen,sed pp malam administrationem,vel non residentiam. In quibus nō requiritur causæ cognitio;sed sola iuris executio,vt.c. ex parte.1.ꝭ.de cler.non resi. & qđ not.Oldra consil.220. Secus si propter crimen clerici deberet fieri destitutio,cum de illo debeat iudicare solus Eps, vt c.de persona.11.q.1.not.in.d.c.visis.not.Inno.in.c. in Lateranensi.ꝭ.de preb. Sed salua reuerētia.D.m. & præceptoris mei,dicta opi.non vr̃ mihi bona; qm aut institutio,& destitutio sunt connexā, vt probatur in.c.auditis.&.c.cum olim.de pręscrip.&.c.conqrente.de off.ord.& in.d.c.in Lateranensi.de prebē. &.c.1.de capel.mo.lib.6.& sequitur,q vno acquisito,non acquiritur & reliquum;siue loquamur in pręscriptione,siue in consuetudine,siue in priuilegio. De præscriptione est probatum.ꝭ. & etiam de consuetudine; cum consuetudo debeat esse præscripta. Non obst. si diceret,q institutio,& destitutio respectu iuris pscribēdi ponunt vt diuersa, quasi secus sit in alijs iurib.spālibus,qa non est verũ.Nā pdicta iura loquunt gnāliter,maximē.c.conqrente. & ad idē c.cum inter vos.ꝭ.de re iudi & c.2.de capel.mo. & facit tex.nr̃. Idē dicendũ est in priuilegio,vt cōcessa institutione,non intelligatur concessa destitutio; &
18 ecōtra;qm† priuilegiũ debet taliter interptari,vt minus piudicet iuri tertij, vt.c.ex tuarũ.ꝭ.de autho.& vsu pal.&.c.qđ dilectio.ꝭ.de conf.& aff. &.c.qa circa.&.c.pastoralis.ꝭ.de priui.&.c.quis.de rescri.li.6. &.l.2.§.merito.&.§.quid si ā principe.ff.ne qd in loco pub.cũ simi.Vñ debet strictē interptari, & extra rē concessam in piudiciũ tertij nō debet ampliari. Nec obst.si diceret, q de iure cōi hæc duo simul ptinēt ad Epm,vt hic,& in palleg.iurib.ergo vñr cōnexa;qa si hoc esset verum,idē dicendũ esset in oib alijs iurib.spālibus,q̄ licet simul ad eundē ptineant; non tñ debent dici connexa, vt in.d.iurib. sed data connexitate, vel concessa,put vr̃ velle.D.m.dico,q etiā opi.sua non vr̃ bona, nec posse defensari respectu pscriptionis. Nā eadē esset rō in pscriptione,vt vno pscripto pscriberetur & reliquũ,sicut in priuilegio. Nec est,q sequi posit absurdum,q qs videret pscribere,q non possedit, pp quā cām dicit cessare arg.

arg.à cõtrario sensu,vt.c.vnico.de appel.mo.libr.6. & data connexitate, hæc non videt bona tõ; qa præscripto vno connexorũ,præscribitur & reliquum,& pscriptio de re principali trahitur ad accessoriũ; vt est casus in.l.eos.C.de vsur. &.l.si in aliena.§.fi.ff.de vsuca.Facit.l.quasi.C.de non nu.pecu.& ꝙ not.Inn. in.c.2.de capel.mo.& Oldra. consi. 172.&.l.1.§.ad qſtionem.ff.de quæstio.& in regula,accessorium. de reg.iur.lib.6.&.c.translato.& ꝙ ibi no.s.de consti. dum tñ talia fuerint connexa,seu accessoria à principio inchoatæ pscriptionis;quia aliàs esset opus noua præscriptione. Intellige, quo ad id ꝙ est nũc cõnexum, & prius non fuit possessum. casus est singularis,qui nõ est alibi,ſm domi. Lodo.Ponta.in.l.ei. à quo fundũ.§.1.ff.de vsuca.sed ille tex.iudicio meo nihil probat; dictum tñ in se mihi placet; quia ante connexionem non potest quis fundare se ex connexione; vt de se patet, & probatur in.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal.& ꝙ not. in.c.pia.de except. lib.6.& ideò pp possessionem vnius,ratione connexitatis inciperet præscriptio in vtroq; à tẽpore factæ connexionis;& data connexitate,dico,ꝙ illud ꝙ supra dixit D.m.de dictione taxatiua respectu priuilegij, parum,aut nihil operaretur. Nam licet diceret, Concedimus tibi tantum institutionem ; tñ ratione connexitatis, intelligeretur concessa destitutio ; si vere essent connexa;nisi aliud appareret de mente concedentis, & esset in potestate concedẽtis illam connexitatem separare;puta, quia connexitas esset de iure positiuo, & ipse concedens esset supra ius,vt quia Papa,vel Imperator. Nec ẽt est verũ, ꝙ Paul.teneat simpliciter, ꝙ concessa institutione, intelligat concessa destitutio; quia Inno.dicit, ꝙ ille ad quem pertinet confirmatio, pertinet ẽt resignatio, & institutio,per.c.abbas.18.q.2.& per tex.nostrũ in fi.&.c.fi.de renũ.& ꝙ ibi no.ꝙ dicit Pau.ĩtelligitur,si spectant de iure cõi,vel priuilegio speciali,seu consuetudine in vtroq; præscripta,per.c.visis: 15.q.2.qui tex.loquitur,qñ ecclesia fuit concessa ex priuilegio cum omni iure, vt not. glo. eadem cã.& q.in summa.& ibi tex.satis aperte hoc vr velle. Vnde dictum Paul. debet intelligi, ſm tex.quem allegat. videlicet, ꝙ priuilegium nõ fuerit simpliciter concessum super institutione; sed sup ecclesia cũ omni iure.quo casu intelligit cõcessum super destitutione. Preterea subdit Paul. de consuetudine in vtroq; pscripta,quasi sentiat veritatẽ istius articuli. videlicet,ꝙ ista non sint connexa ; sed separata. Vnde ad præscriptionem vnius non sequitur præscriptio alterius. Ad aliud autem ꝙ.s.dixi D.m.de destitutione facienda pp crimen,vel propter negligentiam, aut non residentiam, posse dici,ꝙ nõ est inconueniens, ꝙ alius,q̃ proprius episcopus cognoscat de crĩe clerici,si sibi ex præscriptione, vel priuilegio sit qſitũ, vel concessum. De quo remitto ; quia non est principalis materia.q.nostræ,ad not.in.d.c.auditis. &.c. cum olim.de pscript.&.c.fi.de foro compe. Est igitur aduertendum, ꝙ licet termini.q.nostræ, quam disputaui non sint punctualiter respectu institutionis, & destitutionis; sed sint huiusmodi. videlicet, vtrum concessa institutione,vel acquisita ex speciali iure per epm Aretinum alicuius beneficij in diœcesi Seneñ existentis,resignatio,seu renuntiatio talis beneficij deberet fieri in manibus epi Aretini, vel episcopi Senensis. & ita propriè loquitur gl.in cle. vnica.in ver. manibus.de renun. Quo ad quartã qſtionẽ,omissis argumentis,& alijs opi.quæ satis colligi possunt ,p maiori parte ex his q̃.s.dixi,& statim dicã in conclusionibus,& in decisione.q.latius assumpsi materiã,& tandẽ in hac materia facio istas conclusiones.¶ Prima conclusio, ꝙ ille ad quẽ pertinet institutio, & destitutio, ẽt si duo ptineãt de iure speciali,pertinet ẽt resignationis receptio,vt.c.amoris. &.c.ꝙ in dubijs.s.de renun.&.s.de capel.mo. &.c. cũ & plantare.§.in ecclesijs de priuil. Facit ꝙ not.7. q.1.c.eps.de loco.6.q.3.c.deniq;.16.q.2.c.visis.18. q.2.c.abbas. Et ex pdictis iuribus, & alijs, q̃ dicunt Doct.posse colligi ferè omnia argumenta ad hãc materiam.¶ Secunda conclusio est, ꝙ ille ad quem pertinet institutio de iure cõi, pertinet etiam destitutio, & resignationis receptio regulariter ; vt probatur in dictis iuribus,&.c.cõquerente.de offi.ordi. Tertia conclusio est,ꝙ ille ad quem pertinet institutio ex iure speciali contra ius cõe siue illud cõpetat ex præscriptione, siue ex consuetudine , siue ex priuilegio simpliciter non pertinet destitutio. Hęc cõclusio probatur ex his quæ dixi.s.in reprobatione opi D.m.quia ista rei veritate nõ sunt cõnexa. Quarta conclusio est, ꝙ ille ad quem pertinet institutio ex iure speciali contra ius speciale alicuius, ex iure speciali habẽtis institutionem,& destitutionẽ, & resignationis receptionem , per quam non reditur ad ius cõe,non competit destitutio. hæc conclusio ,pbatur vt præcedens. Quinta conclusio est, ꝙ ille ad quem pertinet institutio ex iure speciali,pscriptione,priuilegio, vel consuetudine contra habentẽ ius speciale instituendi,destituendi, & resignationis recipiendæ, per quã institutionem reditur ad ius cõe. verbi gratia, præscripsit eps Aretinus, vel alter ex speciali iure acquisiuit põtatem instituendi, & destituẽdi, & resignationis recipiendæ in aliquo bñficio existẽdi in diœcesi Senensi. deinde eps Señ. ex aliquo iure speciali acquisiuit ius instituendi. dico,qđ hoc casu videtur acquisiuisse ius destituendi. Hęc cõclusio probat; quia licet prædicta non sint connexa; tamen habent quandam generalem regulam,de qua in.l.3.ff.de re iudic. l.his potest. ff.de acqui. hę re. & l.is põt.ff.de re.iur.&.c.1.j.de reg. iur. & ad hoc vt redeamus ad ius cõe latissima sit interpretatio;quia res de facili reuertitur ad naturam suã. circa ꝙ vide & iura, & rõnes, & authoritates quas allegaui in.c. ad abolendã.s.co.in alia.q.ibi per me disputata.Ex prædicta conclusione infertur corrolarium, ꝙ illi
19 †cui competit ius instituendi , secundum ꝙ dictum est in dicta quinta conclusione , cõpetit ius resignationis recipiendæ. Nã si cõpetit institutio , & destitutio , vt,pbatum est, fortius cõpetit resignationis receptio,vt patet ex pdictis. Prędicta tñ quinta cõclusio est magis dubitabilis. Sexta conclusio est, qđ ille ad quem pertinet institutio de iure speciali contra ius cõe pertinet resignationis, se renuntiationis receptio; sed cognitio , an resignatio sit facta ex iusta cã, vel non pertinet ad illum in cuius diœcesi est situm beneficium. Et ex prædictis patet,ꝙ longa est differentia inter destitutionem, & renuntiationis receptionẽ. Prima pars prædictæ conclusionis ,pbatur

tur ex pluribus argumentis, quæ videre poteris in.d. disputatione; pro parte, ꝙ in manibus episcopi Aretini posset fieri resignatio. maximè probať in.c.admonet.ꝭ.de renun.à contrario sensu, ꝙ argumentum est validum, vt in dictis iuribus; nam dictur ibi à contrario, ꝙ si ecclesia, vel beneficium non pertinet ad collationem episcopi potest dimitti illud sine suo consensu. Ad idem facit regula generalis, q̃ vult, ꝙ resignatio fiat in manibus illus à quo recipitur beneficium. Secunda pars dictæ conclusionis, videlicet, an renuntiatio sit facta ex iusta, & legitima causa, ꝙ pertineat cognițio ad ordinarium, probatur ex not.per Inn. in.d.c.admonet. in fi. & ex his q̃ ꝭ.dixi.cętera vide in.d.disputatione.

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici omnes excommunicati, & anathemizati sunt.*
2 *Copula Et, de sui natura coniungit diuersa.*
3 *Excommunicatio, & anathema differunt.*
4 *Anathematis solennitas, & forma.*
5 *Anathema est mucro episcopalis.*
6 *De nominibus non est curandum.*
7 *Hæreticorum triplex pœna.*
8 *Bona clericorum hæreticorum à quibus confiscantur.*
9 *Priuatus hæreticos punire põt; ꝙ tñ intellige. vt ibid.*
10 *Intellect⁹.c.si nos.& .c.si audieris.23.q.5.c.legi.24.q.8.*
11 *Clericus, facta declaratiane per iudicem, de hæresi; perdit beneficium; & impunè offendi potest.*
Et an prius sit degradãdus à suis ordinib⁹.nu.12.remis.
13 *Suspectis de hæresi indicitur purgatio arbitrio iudicis. & num.64.*
14 *Citatus, vt veniat ad suscipendam purgationem intra certum tẽpus; & quia non venit excõicatus est, an si steterit per annum in excommunicatione, habeat locũ.c.huius.c.dispositio.latè.*
15 *Excõicatus ob contumaciam non respondendi de hæresi, in qua permansit per annum; an damnetur vt hæreticus. latè; & an requiratur sententia.ibid.*
16 *Lex ciuilis non potest punire quem de crimine hæresis; cum sit ecclesiasticum; nisi sit approbata per Papam.*
17 *Deficiens in purgatione, an puniendus sit vt conuictus; an verò ad plus, tanquam abiurans.*
18 *Abiurare aliud est, & aliud negare.*
19 *Abiuratio publicè ad arbitrium episcopi fieri debet; & cum congrua satisfactione.*
20 *Purgare se non posse dubitans, qua cautela vti debeat.*
21 *Hæreticus quis probatur; probando illum excommunicatum, quia contumax in se purgando; & ꝙ stetit in excõmunicatione per annum.*
22 *Potestatatem, is habere dicitur, qui publico fungitur officio, vel habet iurisdictionem.*
23 *Potestates, quædam sunt tẽporales; quædam verò perpetuę. & quæ hę sint.ibid.*
24 *Ducatus, Marchionatus, & Comitatus dicuntur perpetua Potestates; & transeunt de sui natura in filios.*
25 *Pontifex Rom. solus potest absoluere vasallos à iuramento fidelitatis, & terram alicuius domini exponere occupanti.*
26 *Papa solus põt prædicare, seu indicere crucẽ cõtra aliquẽ dñm; vt tanquam criminosus impunè offendi possit; & ꝙ offendẽtes priuilegium, vel indulgentiam mereantur.*
27 *Superior pp delictũ inferioris, iure suo priuari nõ debet.*
28 *Pęnæ authores suos egredi non debent.*
29 *Dominus temporalis negligens purgare terram suam hæreticis, excommunicatur; & per quos.*
30 *Excommunicatus in vno loco, & non in alio; quis esse non potest.*
31 *Cruce signati contra hæreticos gaudent omnibus priuilegijs.c.ad abolendam. supra de iuda.*
32 *Ecclesia potest indicere bellum, & belligerantibus præmia impartiri.*
33 *Pœna.12.quibus plectuntur credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum.*
34 *Constitutio Federici Imperatoris contra hæreticos.*
35 *Culpa, vbi maior est, ibi grauior exercetur vindicta. & num.41.*
36 *Iniurium correctio est vitanda.*
37 *Hęreticis credentes, vt hæreticis; tanquam hæretici puniri debent.*
38 *Nepos hæretici dãnati; licet non possit habere bñficium, vel publicum officium; põt tamen ad illa eligi.*
39 *Statutũ inhabilitans quẽ ad publica officia, nõ tamẽ extenditur ad potestatem eligendi ad illa.*
40 *Ius spãle in vno casu, arguit in contrarium ius commune.*
41 *Crimen hæresis cæteris paribus acrius punitur in clerico, quã in laico; & grauius religiosus, quã secularis.*
42 *Dictio etiam est implicatiua.*
43 *Delicta, ex qualitate personarum grauiora reputantur.*
44 *Cõicans excõicato non denuntiata cõmittit veniale peccatum; secus post denuntiationem.*
45 *Clerici recipientes ad sepulturam fautores, defensores, & simil. contra prohibitionẽ.§.huius sunt excommunicati.*
Et tales ter in anno à Papa excommunicantur.nu.46.
47 *Celebrantes diuina officia coram excommunicatis à Papa, sunt excommunicati.*
Et si taliter excommunicati celebrant, vel sacramenta ministrant, fiunt irregulares.nu.48.
49 *Priuatus officio, quo casu à solo Papa restituatur.*
50 *Regularium hæreticis fauentium, credentium, & eorum defensorum, quæ sit pœna.*
51 *Alius pro alio quandoq; punitur.*
52 *Prædicare qui possint. & à quibus licentiam habere debeant.sub nu.57.*
53 *Missi ad prædicandum, qui dicantur.*
54 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt.*
55 *Falcem in alienam messem mittere non licet; qualiter intelligendum.*
56 *Verbum domini non est ligatum.*
57 *Abbas, prædicandi licentiam, an concedere possit.*
58 *Contumacia si crescat, & pœna crescere debet.*
59 *Fama vbi est, ꝙ in diœcesi sint hæretici; qua forma procedendum sit.*
60 *Testes, ad minus tres requiruntur in crimine hæresis. duo tamen sufficiunt, secundum communem opi.nu.seq.*
61 *Nomina testium in crimine hæresis parti non panduntur; nec dantur testibus interrogatoria.*
62 *Facilius inuenitur, ꝙ à pluribus quæritur.*
63 *Conuenticula occulta celebrans suspectus est.*
65 *Iuramentum de hæreticis iudicandis obstinatione damnabili præstare nolens, hæreticus reputatur.*
66 *Episcopus negligens in prosequenda hæresi, dignitate episcopali priuatur.*
67 *Crimen per indicia quandoq; probatur.*

68 Epi-

68 Episcopus, an possit deponi ab inferiore à Papa.
69 Inquisitor hæreticæ prauitatis non potest procedere contra Ep̄m; sed illum Papæ denuntiare debet.
Nec contra alios ad actus iudiciales hodiè, sine Episcopo. num. 70.
71 Inquisitor, an ordinariā, vel delegatam iurisdictionem habere dicatur. remiss.
Episcopus, & inquisitor si vterq; procedat, ad quem appellandū sit. ibid. remiss.
72 Ex præsumptione violentissima, potest quis damnari de grauissimo crimine.
73 Clericus, vel alius tam ante sn̄iam condemnatoriam de hæresi, quam post potest redire ad fidem; & sic pœnam mortis euadere. & an ex internallo. ibid.
74 Filius viuente patre non est vere dominus; sed quasi.
75 Filij, ob delictum paternum hæresis, puniuntur. & rō ibi.
76 Episcopus à canonis sententia absoluit; nisi superiori absolutio reseruetur.
77 Inferior nō absoluit a sn̄ia Papæ, quā p̄fert ter in anno.

Excōicamus.

Propter eius p̄lixitatē, & dictorum varietatem cōiter non summat̄. Ego tn̄ diuidam, & diuidendo ponam quid indicat in summa. Diuiditur ergo in nouem partes. Et primo ponit, qualiter omnes hæretici sunt excommunicati; quibuscunq; nominibus nuncupentur. ¶ Secundo, ibi, damnati. ponitur qualiter damnati de hæresi puniuntur pęna corporali, & amissionis bonorum, & per quem, & cui applicentur bona. Tertio ibi, qui autem. ponitur de suspectis de hæresi, qualiter debēt se purgare, & contumaces excommunicantur, & condemnātur, vt hæretici, si per annum steterint in excommunicatione. Quarto, ibi, moneantur. ponit, q̄ potestates sęculares perpetui, vel temporales iurare tenentur exterminare hęreticos pro posse; & tales nō purgantes terram suam hæreticis, excommunicantur; & si steterint per annum in excōmunicatione, nuntiantur Papæ. qui absolutos fideles ipsorum denuntiet à iuramento fidelitatis, & terram ipsorum exponet fidelibus, saluo iure principalis domini non existentis in culpa. Quinto ibi, catholici. ponitur præmium exterminantium hæreticos. Sexto ibi credentes. ponit. 12. pęnas credentium, & receptantiū, & defendentium hæreticos respectu laicorum. Item pęnas clericorum sęcularium, ibi, si verò clerici. Itē regularium, ibi, similiter. & intersit pęnas non euitantium credentes, receptatores, & fautores notatos de hæresi, & subdit etiam quasdam pęnas talium credentium &c. ibi, sanè. Septimo, ibi, quia verò ponit, q̄ nullus debet sibi assumere officium prædicandi propria authoritate; & ponit pœnam. Octauo, ibi, addicimus. ponit, qđ archiepiscopi, & episcopi, ipsorum prouincias, & dięceses debent visitare, & suspectos de hæresi perquirere, & indicatores præponere iuratos, & de pena nolentium iurare, & reuelare. Nono, & vltimo ibi, volumus. dicit, q̄ episcopus negligens prosequi hæreticos est deponendus à dignitate episcopali, & alius subrogandus in locum suum. hoc intendit totū hoc.c. in summa.
1 ¶ Noto primo ex principio, q̄ † oēs hæretici sunt excommunicati, & anathematizati. Et aduerte; quia
2 per † copulam, & quæ de sui natura coniungit di-
3 uersa, tex. iste videtur p̄bare, q̄ † differentia est inter
excommunicationem, & anathema. Tu dic, q̄ in effectu, non est differentia; nisi quantum ad solennitatem.
4 Nā † in anathemate debent esse. 12. sacerdotes cum episcopo, & candelas ardentes in manibus habere, quas in conclusione anathematis debent p̄ijcere in terram, & pedibus conculcare. 11.q.3.c. debēt.
5 Et de hoc anathemate pōt intelligi, q̄ † sit mucro episcopalis. 16.q.2.c. visis. in fi. quia nullus pōt excommunicare cum hac solennitate nisi episcopus, vt probatur in.d.c. debent. &.c. cum aliquis. 11.q.3. vbi dicitur, q̄ etiam in absolutione requiritur certa
6 solennitas. Secundo not. ibi, nominibus. q̄ † de nominibus non est curandum, vt dixi in.c. ea quæ. s̄. de symo. & de varijs nominibus, & sectis hæreticorum,
7 vide. 24.q.3.c. penul. Tertio not. † triplicem pœnam hęreticorum. Prima est spiritualis, quia excommunicantur. Secunda corporalis; quia comburuntur. Tertia bonorum; quia eorum bona confiscantur. Hodiè verò ipso iure sunt confiscata, vt.c. cum fin.
8 eo.tit.lib.6. Quarto not. q̄ † bona clericorum hæreticorum non confiscantur fisco ecclesiæ, nec sęculari; sed applicant̄ ecclesijs, à quibus habuerunt stipendia. & pondero tex. qui non dicit, in quibus sunt beneficiati. Sed à quibus stipendia habuerunt; & ideo dico, q̄ si est beneficiatus, applicantur beneficio; si non est beneficiatus applicantur ecclesiæ à qua stipendium aliquod habuit; aliàs applicantur episcopo loci, qui debet illa conuertere in pios vsus, vt in simili, not. Inno. in.c. fi. s̄ qui cleri. vel mona. & not. in.c. quia diuersitatem. s̄. de conces. præb. Quinto not. ibi, eorum balliuis. arg. secundum Io. And. qđ
9 † etiam priuatus potest punire hæreticos. Facit etiā tex. ī. eo. versi. catholici. Et hoc voluerunt Ioan. & Lauren. q̄ est verum, facta declaratione pe iudicem,
10 q̄ sint hæretici. † Ita potest intelligi q̄ trad. 23.q.5. c. si vos. &.c. si audiens. &. 24.q.8.c. legi. Secus ante factam declarationem; quia multi possent fingere illos hæreticos, qui non essent. Facit q̄ not. in.c.2. eo.tit.lib.6. & debet intelligi. 23.q.5.c. si non licet. versi. his igitur. &.c. vindicta. & quòd ibi not. glo. 1. 33.q.2.c. inter hæc. vide Io. And. in.c. præsidentes.
11 eo.tit.lib.6. Et ex prædictis infertur, quòd † facta declaratione per iudicem, clericus perdit beneficium clericale. nam potest, vt dictum est, impunè offendi. & hoc videtur velle do. Ant. In contrarium
12 tamen facit text. noster, dum dicit, quòd † clerici debent prius à suis ordinibus degradari. Sed aduerte; quia tex. in.c. ad abolendam. s̄. eo. videtur velle, quòd non sit necessaria actualis degradatio. de quo dic, vt ibi dixi in ver. prærogatiua. in gl. Posset tamen concordari hoc modo, q̄ si clericus potest haberi postq̄ damnat' est, debet degradari, & relinqui iudici sęculari. Ita loquit̄ tex. noster, ne fortè videat̄ inconueniens, qđ non degradatus publicè puniatur. Si verò non potest haberi post damnationem, & non abiurauerit errorem suū, pōt tunc impunè ab omnibus offendi. Et hoc est in hęresi speciale; quasi videat̄ esse incorrigibilis. Vide q̄ dixi in.c. ad abo-
13 lendā. Sexto not. ex versi. qui autē. q̄ † suspectis de hęresi indicitur purgatio, secundum arbitriū iudicis, qui debet illam indicere secundum quantitatem su-

ſpicionis qualitatem perſonæ; in qua deficiens non
ponitur vt conuinctus. In contrarium tamen, facit
ꝙ dixi in.cum P. & latius in.c.accedens.de accu.vbi
dixi, ꝙ poteſt immediatè puniri vt conuictus, habi-
ta conſideratione ad modum agendi. Sol. quidam di
cunt, ꝙ ſpeciale eſt in hæreſi. Sed hæc ſol. non eſt bo
na; quia contra tex.in.c.ad abolendã. ſ. eo. qui text.
videtur etiam huic contrariari in verſ. qui verò. vbi
non requiritur, ꝙ ſteterit in excommunicatiõe per
annum; ſed puniatur vt conuictus de hęreſi. & ad
idem facit tex. noſter in pen. reſcripto. in verſic. ipſe
autem epiſcopus. Vnde poſſet dari ſecunda ſol. vi-
delicet, ꝙ aut indicitur purgatio propter infamiã,
quæ eſt apud bonos, & graues. & tunc deficiens de-
bet puniri vt conuictus. Aut propter ſolam ſuſpi-
tionem, & habet locum tex. noſter. Hæc ſol. licet pri
ma facie videatur bona; tamen in contrarium facit
tex. dum dicit, ſuſpicione notabiles. Et præterea eo
dem modo loquitur de eo, qui eſt ſuſpicione nota-
bilis. in.d.c.ad abolendam. Et ideò poſſet dari ter-
tia ſol. ꝙ hic dumtaxat ad hunc finem indicebatur
purgatio. & ideò ſecundum hunc modum punitur,
ſecundum quod dixi in.d.c.accedens. Hæc tamẽ ſol.
continet diuinationem. Et ideò poteſt dari quarta
ſol. ſecundum Hoſt. ꝙ tex. loquitur in his qui negli-
gunt monſtrare innocẽtiam; quia negligunt ſe pur
gare vnde tanq̃ contumaces debent excommunica-
ri, & ſi perſeuerant in excommunicatione poſſunt
puniri vt hæretici, contraria vero loquuntur in his,
qui deficiunt in ipſa purgatione, qui puniuntur vt
conuicti ſine temperamento. & ita etiam debet in-
telligi.c.inter.§ fi. j.de purg.cano. qui tex. loquitur
in hæreſi. Et aduerte; quia cum myſterio dixi in pri-
mo membro vltimæ ſol. de eo, qui eſt contumax in
ſe purgando, quam ſi eſſet contumax in recipiendo
14 purgationem, vt puta, fuit aliquis † citatus, ꝙ intra
certum terminum veniret ad ſuſcipiendum purga-
tionem, & quia non venit fuit excommunicatus; eſt
enim maximum dubium, verum ſi ſteterit in excom-
municatione per annum, habeat locum tex. noſter.
Circa quam.q. Hoſti. hic multum latè inſtat, & tan-
dem videtur concludere, ꝙ non habeat locũ tex. no-
ſter. quia non eſt cõtumax in ſe purgando; quo caſu
intelligitur iſte tex. vt dixi. ſ. Et aduerte; quia hæc
quæſtio olim procedebat, ſecundum illa tempora;
hodiè verò nullam videtur habere dubitationem,
15 per.c.cum contumacia.eo.tit lib.6.vbi † excommu
nicatus propter contumaciam non reſpondendi de
hæreſi ſi fuit excommunicatus, & ſtetit in illa per an
num, condemnatur vt hæreticus. & ita reſidet hic
finaliter Hoſtien. & ſequitur Io. An. & facit ad idem
auth. gazaros. C. de epiſc. & cler. vbi dicitur, ꝙ poſt
annum non eſt neceſſe, ꝙ per ſententiam conuin-
cantur; quia poſt annum intelligitur condemnatus
de hæreſi. Et ſic aduerte; quia ille text. non videtur
require ſententiam. & ſic videtur contra tex. noſtrũ.
dum dicit condemnetur; & ſic requiritur ſententia,
vt.c.ſi diligenti. ſ. de foro compet. & l. in criminali.
C. de iuriſdic. omn. iud. & eodem modo loquitur
tex. in.d.c.cum contumacia. dum dicit, condemne-
tur &c. Vnde dicebat Vincen. arg. tex. noſtri &.d.c.
cum contumacia. ꝙ poſt annum ante latam ſenten-
tiam, poterit iſte ſe purgare, arg. not. in.l.manci-
piorum. ff. de optio. lega. & not. in.c.ſi tibi. de præ-
ben. libr. 6. Tu vero dic, ſecundum Hoſti. do. Ant.
& D.m. hic, ꝙ non eſt neceſſaria ſententia; quia in
hoc ſeruãda eſt illa lex ciuilis, quæ acrius punit. Nec
16 obſt. ꝙ † lex ciuilis non poſsit punire de crimine hæ-
reſis, cum ſit eccleſiaſticum, vt dixi in.c.vergentis. q̃a
rñdeo, ꝙ dictæ leges conditæ contra hæreticos in fa
uorem fidei, ſunt approbatæ per Papam, vt.c.inqui-
ſitionis. eo.tit.lib.6. Aduerte; quia videntur appro
batæ in quantum non contradicant; & in caſu prædi
cto videntur contradicere. Doct. tamen tenent di-
ctam opin. quæ not. perpetuò. Vel poteſt dici, ꝙ in
terminis huius.c.auth. gazaros ſtemus.d.auth. quæ
fuit facta poſt hanc decre. Sed in terminis.c.cũ con
tumacia ſtabimus illi.c. Sed contra prædicta oppo.
17 videtur enim, ꝙ etiam ſi † ille cui fuit indicta purga-
tio defecit in purgatione, nõ debeat puniri, vt con-
uictus; ſed ſolum debeat ad plus puniri, tanquã ab-
iurans errorem, quia ſi confiteretur, non daretur ter
minus; fortius ergo videtur minus puniendus in ter
minis.c.noſtri.arg. prædictorum. Sol. aduertendum
eſt, ꝙ ad hoc vt gaudeat priuilegio abiurationis, de
bent interuenire, quæ ponuntur in.c.ad abolẽdam.
in verſi. niſi continuo. Vnde reſponde formaliter, ꝙ
iſte deficiens in purgatione non abiurabat errorem,
ſed ſolum negabat ſe hęreticum. vnde quia infama-
tus, vel ſuſpectus de hęreſi in genere non potuit ſe
purgare, punitur vt conuictus; ſecus ergo dicendum
eſſet ſi aliquis eſſet infamatus de certo articulo; &
ipſe negaret, & reciperet terminum ad ſe purgandũ;
quia tunc deficiens in illa non poſſet fortè ſimplici-
ter puniri vt conuictus; ſed ſolum, vt conuictus ab-
iurans. Vel fortè poſſes dicere, ꝙ etiam in caſu prę-
dicto, non conſequitur beneficium abiurationis; q̃a
18 † aliud eſt abiurare, & aliud negare; quia abiurans vi
detur fateri ſe tenuiſſe illum errorem, & ipſum malè
19 tenuiſſe; & prędicta † abiuratio debet fieri publicè
ad arbitrium epiſcopi cum congrua ſatisfactione, vt
c.ad abolendam. ſed iſta negatio non habet iſtas
20 qualitates ergo &c. & ideò fortè † bona eſſet cautte-
la; ꝙ ſi ille qui timet in caſu pdicto ſe non poſſe pur
gare, ita reſponderet. Ego nego tenuiſſe hunc erro-
rem, & ſi illũ tenui, illũ dico falſum, & illum abiu-
ro, paratus ſatisfacere &c. cogita. Septimo not. ex
21 eodẽ verſ. qui aũt. † vnum modũ probandi quem hæ
reticũ; videlicet, ſi fuit excõicatus, quia cõtumax in
ſe purgando, & ſtetit in excõicatione p annũ. ad idẽ
e.cũ contumacia.eo.tit.lib 6. Octauo no. ex ver. mo
22 neant. ꝙ † quilibet fungẽs officio publico, vel habẽs
iuriſdictionẽ põt dici Poteſtas, facit.l.cũ qui. ff. de
23 iuriſ.om.iud. Et ꝙ † quidam ſunt põtates tempora-
les, & quidã ppetui. Nec ob.l.meminiſſe. ff. de offi.
procõ &.l.ſi fortè. ff. de offi preſi. in quibus pbañ, ꝙ
officia non poſſunt eſſe ppetua; quia illa iura loquũ
tur de põtatibus, quæ de ſui natura non tranſeunt in
24 filios, vt.c.fi. ſ. de iudi. ſed q̃dam ſunt, † q̃ de ſui natu
ra tranſeunt in filios, vt Ducatus, Marchionatus, Co
mitatus, & ſimi. & iſtę ſunt ppetuæ, vt.c.licet. ſ. de
25 vo. Nono no. ꝙ † ſol⁹ Roman⁹ Põtifex põt abſolue-
re vaſallos à iuramẽto fidelitatis, ſeu exponere terrã
alicui⁹ dñi ab alijs occupandã, ptextu delicti. Et ex
26 hoc iferñ, ꝙ † ſol⁹ Papa põt pdicarere, ſeu idicere cru
cẽ cõtra aliquẽ dñm, vt tanq̃ criminoſus poſsit ipu-
ne offen-

ne offendi; & ꝙ offendentes aliquid mereantur priuilegij; vel indulgentiæ, vt.c.1.de homi.lib 6.&.c. ad liberandam.§.de iudæ. Decimo not.ꝙ† pp delictum inferioris, superior dñs non debet priuari iure suo; quia per hunc modum puniretur qui non deliquit.ꝙ fieri non debet; quia † pœnæ debent tenere suos authores, vt.c.q̄suit.§.de his quæ fi. à ma. par. cap.&.l.sancimus.C.de pęnis. Vndecimo no.ꝙ† domini tēporales negligentes purgare terras eorū hæreticis debent excōmunicari, per Metropolitanū,& prouinciales episcopos. hoc est, per prouincialē synodum, vt.c.cū sit nimis.§.de Iudę. &.c.graue.§.de ꝓben. Sed contra hoc facit.c.ad abolendam. vers.sta tuimus.§.eo. vbi probatur, ꝙ solus episcopus pōt hoc facere. Sol. ille tex. loquitur in paruo domino, qui potest puniri sine scandalo. iste tex. in magno, vt Rege, vel simi. habente prouinciam sub se; & sic archiepiscopo, vel episcopo, qui non possunt puniri sine concilio propter timorem scandali. 3.q.6.c.nō licet.&.c.vnaqueq;. vel dic, ꝙ solus episcopus excommunicat; vt in cōtrario,& vicini episcopi illum euitant ad eius requisitionem.§.de rescrip. c. r. quia

30 †non potest quis esse excommunicatus in vno loco, & non in alio.4.q.5.c.1.& has sol. ponit Hosti.& sequitur Io.An. Vel dic tertio secundum do. Ant. & D.m.& melius, ꝙ ista pluralitas debet concernere singularitates pluriū dominorum, & locorum. Vnde est sensus, ꝙ archiepiscopus in sua diœcesi dominum excommunicabit, & cæteri episcopi in suis tantum diœcesibus. Et aduerte; quia elapso anno, archiepiscopus, vel episcopus posset procedere con tra istos, vt suspectos de heresi, secundum formam tex. nostri in vers. qui autem. Facit.c.2.§.eo. Duode

31 cimo not. ex vers. catholici.ꝙ † cruce signati contra hæreticos gaudent omnibus priuilegijs, vt dixi, in c.ad liberandam.§.de Iudæ. in parte.2.decisæ. Ter-

32 tiodecimo not.ꝙ † ecclesia potest indicere bellum, & bellantibus ꝑmia impartiri. Quartodecimo not.

33 ex vers. credentes.† r 2.pœnas laycorum credentiū, receptatorum, defensorum, & fautorum hæreticorum, quæ ponuntur vsq; ad versi.si verò. Prima excommunicationis,& aliæ sunt quæ sequuntur; ex eo quia excōmunicat' perseuerauerit in illa per annū. Vnde secunda pęna, est infamia, ex qua sequunt̄ aliæ pęnæ. Dicunt hic Host.& Io.An.ꝙ in officio inquisi

34 torum habetur talis † constitutio Imperatoris Federici sub huiusmodi verbis. Paterinorum receptatores, & cōplices, & quocunq; nomine fautores, q vt à pœna possint alios eximere, de se velut improuidi non formidant, publicatis bonis oībus relegan dos in perpetuū esse censemus,& eorū filij ad honores aliquos non admittantur. Si tñ aliquis fautorum huiusmodi detexit aliquem paterinū, de cuius perfidia manifestè probaretur, in fidei præmium, quam agnouit, famæ pristinæ de Imperiali clementia, restitutionis beneficium integrè consequetur. tertia pęna est priuario publici officij; & hæc habet locū etiam in excōicato, vt.c.fi.§. de procur. ꝟm Hosti. & Io. An. Sed contra tex. nostrum oppo. in eo, ꝙ vult, ꝙ ēt tales priuent̄ officijs. adde. c.si aduersus.§.eo. vbi videtur similis text. nec dicitur ibi, ꝙ tales sint excōicati; sed suspensi ab officijs, & perpetuò infames. nec etiam dicitur ibi, ꝙ ad hoc vt sint infames, requirat̄ ꝙ stent in excōicatione per annū, immo immediatè videntur infames. Sol. contrarium difficile est, nec tangitur à doctoribus. Arbitror tamē posse dici, ꝙ hic imponatur diuersis casibus ab illo. vi delicet, ꝙ iste tex. loquatur in credentibus,& fautoribus hereticorum, ille verò tex. loquatur in aduoca tis, notarijs,& alijs præstantibus auxilium, vel patro cinium, vel instrumenta conficientibus, non in defensionem, auxilium, vel fauorem hæreticorum; sed credētium, fautorum, & defensorum hæreticorum. Vnde verbum præstetis auxilium, & sequentia verba non determinant verbum hæreticis, sed verbū credentibus, fautoribus, vel defensoribus, & ista verba deinde determinant verbum, hæreticis; vt sit sensus, non præstetis auxilium, consilium &c. credentibus hæreticis, vel fautoribus eorundem. & illa sit pœna delicti; hęc pęna contumaciæ. Et pro hoc intellectu facit; quia si dictio; hæreticis determinaretur à verbo præstetis. deberet ille text. dicere, ne hereticis credentibus, eisdem fautoribus, vel defensoribus eorundem. Sed contra hunc intellectū fortiter obst.

35 quia† vbi maior culpa, ibi grauior vindicta; vt hic in vers. si verò clericus. sed maior culpa est in auxiliante, aut fauente hereticis, q̄ in defendente, vel fauente defensoribus hereticorum. arg. auth. multo magis. C.de sac.sanc.eccle. Vnde posset dici, ꝙ ille tex. loquatur de ꝓstantibus auxilium, credentibus, aut fautoribus, aut defensoribus defensorū, credentium, vel fautorum hereticorū in cā heresis. hic verò text. loquitur simpliciter de fautoribus, & defensoribus hereticorum, non in cā hæresis. Hæc sol. videtur bona, nisi saperet diuinationem. Vnde tertio solue, ꝙ ille tex. intelligatur ꝟm istum. videlicet, ꝙ illi sint excōicati.& dum tex. loquitur, ꝙ sint suspensi, & infames, intelligam', ꝟm istū.s.post anū. Nec obst.ꝙ ille tex. videat̄ superfluus; quia ille loquitur ēt de præstā tibus auxiliū fautoribus hereticorū; iste verò dūtaxat de fautoribus,& defensoribus hereticorū. Hæc sol. vr̄ bona, nisi ꝙ violat literā per subauditiones, sed ꝓptū est iura iuribus concordare, vt.c.cū expe diat. de elec. lib.6. Facit.l.nam & posteriores. ff.de legib. Vel quarto pōt dici, ꝙ ille tex. corrigatur per

36 istum.† Iurium tamen correctio est vitanda. & maximè; quia hic non est verisimile, ꝙ ille text. qui nihil aliud dicit, in hac eadē cōpilatione corrigatur per istū existentē sibi ita ꝓximum, arg.l.nam ad ea.ff.de cond. & demon. & maximè cū ille non prębeat aliq̄ declarationē ad istum. Sed contra tex. nostrū. &.c.si aduersus. & simi. oppo. in quantum loquitur de credentibus.ꝙ si credunt hæreticis, deberent puniri vt hæretici; quia hæretici essent; tamen dicitur contrarium in his iuribus. Sol. tex. noster, & simil. debent intelligi in his qui credunt simpliciter; sed non in specie, vel credunt leuiter, sed non pertinaciter

37 asserunt; quia credunt illos bonos, sed non† credunt hæreticis, nec opi. eorum; quia si crederēt eorū opi. essent hæretici, & deberēt puniri vt heretici, vt.c.pē. ī̄n fi.§.eo. Facit ꝙ no. in.c.accusat'.§.si verò in prin. eo.tit.lib.6.& hanc opi. reperio tenere Abba. in.d. c.pen. Hosti. tamen ibi dicit, ꝙ tex. isti corriguntur per illud.c.pē. sed nō placet. nā multi sunt tex. in.6. qui eodē mō puniunt credentes, fautores &c. Quarta pęna est, priuatio vocationis ad consilia. Quinta

pęna est, priuatio potestatis eligendi. Et hæc habet
locum etiam in excommunicato, & suspenso. s̄.de
consue.cum dilectus.&.c.illa.s̄.de elect. ſm Io.An.
Et probatur.9.q.3.c.nos.de quo per d.Domi. in.c.
1.de rescript.lib.6.& Ioan. Cald. in .q.quæ incipit,
excommunicatus qui communi &c. Et colligit hic
Io.An.not.ꝙ hic ista tria ponuntur vt diuersa.s.pri-
uatio officij,vocationis ad consilium, & potestatis
38 eligēdi. Ex quo infert,ꝙ † nepos damnati de hæresi,
licet non possit habere beneficium, vel publicum
officium,vt.c.2.eo.tit.libr. 6.posset tamen eligi ad
illa. Et sequuntur hic do.Ant.& D.m.qui dicit hoc
39 notandum pp † statuta,quæ licet inhabilitent quem
ad publica officia; non tamen extenduntur ad po-
testatem eligendi ad illa.Sexta pęna est,priuatio po
testatis testificandi. Et idem in alio excommunica-
to. & idem in.c.veniens.2.s̄.de testi.Septima est,pri
uatio potestatis testandi. Quæ an habeat locum in
alio excommunicato, traditur in.c.pia.de except.
lib.6.Io.And.in.c.decernimus. de sent. excō.lib.6.
& dicam in.c.si verè.de sent.excom.Octaua est,quia
nō potest institui in testamēto. Nec succedit ab in-
testato. Et aduerte; quia in istis duabus pęnis de iu-
re ciuili non erat ita dispositum;sed cum quadā qua
lificatione,vt auth.vt cum de appel.cogno.§.genera
lem.&.§.seq.coll.8.Sed illi tex.corrigūtur vt hic. &
c.vergentis. ſm Hosti.& Io.An. & benè. Nona pœ-
na est, priuatio potestatis agendi.Et idem in alio ex
communicato,vt.c.intelleximus.s̄.de iudi.Decima
est,priuatio iurisdictionis.Et idem in alio excōmu-
nicato notorio,vt.c.ad probandum. s̄.de re iudi. &
tāgit hic gl.in vers.authore damnato. Saluo eo ꝙ ha
betur in.c.pręsidentes.eo. tit.lib.6. Et dicit hic Io.
An.ꝙ talis sententia non valet, etiam inter illos qui
ignorabant illum talem, cum sit lata à non iudice,
per not.3.q.7.§.tria.in prin.& ibi sentit glo magna.
Vndecima pœna, est priuatio officij aduocationis.
Et idem in exōmunicato, vt.c.decernimus.de sent.
excom.lib.6.xj.q.3.c.excōmunicatos. & sequitur
Spec.in tit.de aduoca.§.1.vers.Item ꝙ excommu-
nicatus. dixi in tractatu meo de aduoca.§.3.versic.
excommunicatus quoq;. Duodecima, & vltima
pœna,est priuatio officij notariatus.Et idem in alio
excommunicatio.3.q.4.c.nullus. secundum Hosti.
& Io.And. Sed aduerte, quia in casibus in quibus su
pra dixi, idem esse in alio excommunicato, videtur
fortiter obstare tex.noster;nam in dictis pœnis text.
noster videtur expressè velle, quòd hæ pœnæ locum
habeant præter primam, si stetit in excommunica-
40 tione per annum. Si ergò † speciale est, qđ habeant
locum quando stetit in excommunicatione per an-
num; ergo in contrarium est ius commune,vt.l.1.in
fi.ff.ad munici.cum simi. ergo non habent locum in
alijs excommunicatis simpliciter, qui non steterunt
in excommunicatione per annum. Sol. dic, quod
hic non sumitur arg. prædictum; ex eo, quòd resul-
taret absonus intellectus, vt.l.2. C.de condit. in-
sert. dixi in.c.sacris. de sent. excom. 19.q. versic.
quæro princip.6.membro princ. Vnde non nega-
tur,ꝙ idem sit in alijs excommunicatis. Nec obstat
ꝙ tex. videatur inducere specialitatem respectu trā
situs anni; quia hoc ego fateor quantum ad incur-
rendam infamiam, vt tandem elapso anno ipsos ef-

fectos infames sequātur pęnę prædictę.Et est iste ef-
fectus inter excommunicatos simpliciter, & illos;
quia simpliciter excommunicati, absoluti demum
possunt exercere prohibita sibi propter excommu-
nicationem. Secus in casu nostro;quia licet absolue
rentur ab excommunicatione, non tamen possent
hæc exercere,nisi per principem, seu per summum
Pontificem restituerentur famæ. Et prædicta intel-
lige de his actis,seu officijs,quæ sunt prohibita ipsis
infamibus.Sunt & aliæ pęnę istorū,quæ ponuntur in
vers.sanè clerici.quę etiam habent locū in excōica-
tis.Quintodecimo not. ex vers.si verò clericus. qđ
41 cęteris † paribus, de crimine hæresis acrius punitur
clericus,quàm laicus.& grauius religiosus,quàm se-
42 cularis,vt.j̄.in vers.similiter.vt probatur ibi per † il-
lam implicatiam etiam. & tenet Io.And.hic,per.c.
43 accusat'.in.fi.eo.tit.lib.6. Et sic † delicta reputantur
grauiora respectu qualitatis personarum. Sextode-
cimo not. ex versic. si qui autem. ibi, aduocati. qđ
44 † cōmunicare excommunicato non denuntiato,est
veniale peccatum; sed post denuntiationem est
mortale, vt.c.sacris.s̄. quod met. cau. & .c.si. s̄.de
cler.excom.ministr. Decimoseptimo nota ex vers.
45 sanè. ibi, alioquin.secundum Hostien. quòd † cleri-
ci recipientes ad sepulturam fautores, defensores,
& similes, & agentes contra prohibitionem huius
§. sunt excommunicati ipso iure;cum cēseantur fau
46 tores.Et aduerte; quia † per Papam ter in anno ex-
47 communicantur. Et ideo † celebrātes postea diuina
officia coram talibus excommunicatis à Papa, sunt
excommunicati,vt.c.significauit.j̄.de sent. excom.
48 & ibi dicam. Vnde sequitur, qđ † si sic excommu-
nicati celebrant, & sacramenta ministrant,incurrūt
irregularitatem,vt.j̄.de cleri.excom.mini.c.1.&.2.
49 Decimooctauo not.casum,in † quo priuatus officio
restituit à solo Papa. Decimonono not.ex vers.simi
50 liter. pęnā † regulariū credentiū,fautorū,& defenso
rū hæreticorū; patiunt enim easdē pęnas,quas cleri-
ci seculares.Et ꝑterea eorum priuilegia non seruant
in illa dięcesi.Qđ clarū est ſm Host.si oēs,vel maior
pars delinquit, arg.c.q̄siuit. s̄.de his q̄ fiunt à maio.
par.cap. Vel dic,ſm eum,ꝙ ēt si minor pars delinqt
idem est. Et est speciale in crimine symoniæ ꝓpter
immanitatem criminis.Simile.in.c.vergentis. s̄.eo.
51 vbi † alius pro alio punitur. & sequitur hic Io. An.
dixi in.c.dilectus.s̄.de symo.Vigesimo not.ex vers.
52 quia verò.qui possint pręḍicare.possunt enim missi,
vel habentes authoritatem à sede apostolica, vel ab
53 episcopo loci. † Missi autem sunt secundum Hosti.
ordinarij, hoc est,episcopi, qui authoritatem ha-
bent à domino prædicandi per vniuersum orbem
54 euangelium omni creaturæ.Math. c.vltimo. † Epi-
scopi enim successerūt in locū Apostolorum.12.q.
1.c.videntes.21.dist.c.in nono. Et de talibus sacer-
dotib'.i.episcopus, potest intelligi.16.q.6.c.statui
mus. Qđ est verum, nisi prohibeātur ab eo cuius est
dięcesis.6.q.3.c.scriptū.ſm quosdā. Alij verò tenēt
55 contrarium.Et id ꝙ ibi dicit, qđ † non licet mitte-
re falcem in alienam messem, debet intelligi de fal-
ce iurisdictionis,non prædicationis;cum enim mis-
sio episcoporum, vt dictum est, sit facta authoritate
diuina, nullibi debet ꝓhiberi; sed vbiq; recipi,vt.c.
præced.Dum tñ caueat ab errore.40.dist.c.si. Papa.

quia

55 quia† verbum domini nō eſt ligatum. ad Timo.c.2.
Concludit tandem Hoſt. quòd ſi prohibeantur ab
epiſcopo proprio, non debēt prædicare; ſi non pro-
hibeantur, poſſunt; non tamen poſſunt indulgen-
tiam concedere; niſi ſpeciali licentia Papæ, vel epi-
ſcopi loci. ĩ.de pœni. remiſ.c.ꝙ autem. Et ratio
diuerſitatis eſt; quia per prædicationem, aleni limi-
tes non multum vſurpantur; ſed fit melior conditio
diœceſani, & animarum ſibi commiſſarum. 95.diſt.
§.ecce. Vnde videtur eo multo hoc fieri poſſe, arg.
ff.de nego. geſtis l.ſoluendo.&.l.ſoluere. &.l.ſi de-
bitor.ff.de ſolu. Concludit tamen, vt dixi, ꝙ eo inui-
to non debet hoc poſſe fieri, ne eo inuito eius termi
ni videantur occupari.ff.de neg. geſtis.l.cum pecu-
niam.in fin.&.c.ex tuarum.ſ.de vſupal. Et prædicti
epiſcopi, & ſimiles poſſunt etiam appellari nō miſ-
ſi, ſcilicet ab homine. Miſsi verò ab homine, ſeu ab
Apoſtol.ſede dicuntur prædicatores, & minores, vt
in extrauag Bonifacij.quæ incipit, ſuper cathedrā.
& tractatur in cle.dudum. de ſepul. & hodiè quaſi
omnes religioſi approbati habent hāc ptāte præ-
57 dicandi. Vtrum autem† hanc licentiam prædicandi
poſsit concedere abbas. Inno.hic tenet ꝙ non, per
text. noſtrum. qui dicit ab epō loci; ergò excludi-
tur inferior, arg.c.nōne.ſ.de præſum.&.ĩ.de exceſ.
præla.c.accedētibus. ſecus ſi aliqs miſſus vellet miſ-
ſam celebrare; quia hoc poſſet concedere quilibet
ꝓlatus dūmodo conſtet celebrare volentem eſſe ſa-
cerdotē, vt.ĩ.de cleri.peregri.c.3. Vel dic, ſm eum,
ꝙ ſi volens prædicare eſt notus, vt quia magiſter in
theologia, vel aliter idoneus ꝓdicator per epm ap-
probatus, & deputatus ad curā; vt ſunt prælati eccle
ſiarum, & alij, quibus ſpecialiter, vel gnaliter ſit cō-
ceſſum prædicare; quia talibus poterit quilibet prę-
latus in eccleſia ſua licentiā dare, arg.c.cum ab eccle
ſiarum.ſ.de offi.ordi.ꝙ intelligit hic Hoſt. caſuali-
ter in trāſitu, ꝓ quo bo.tex.in.d.cle.dudū.ibi, frater
minor pōt prædicare in eccleſia curata de licētia cu-
rati. Licentiam verò generalē prædicandi ſolus con
fert diœceſanus, vt.c.inter cętera. ſ.de offic. ordi.&
hic & etiam ſequitur Io. An.& coniunge his, quæ di
xi circa hanc materiam in.c.præced.¶ Vigeſimopri
58 mo not.ibi, & niſi quam citius.ꝙ† creſcente contu-
macia, debet creſcere & pęna, vt.c.fi.ſ.de conſue. Vi
59 geſimoſecundo not.ex verſ.adijcimus.† formam ꝓ-
cedendi, vbi fama eſt, ꝙ in diœceſi ſint hæretici. Vi-
geſimotertio no.ibi tres, aut plures.arg. ſm quoſdā,
60 ꝙ† ad hoc vt in crimine hęreſis inquiratur, requirun
tur tres teſtes ad minus; quaſi iſte ſit caſus ſpecialis,
in quo non ſufficiant duo; cum videatur abſurdum,
ꝙ de tam graui crimine ad delicta duorum quis de-
beat condemnari; maximè cum in hac materia tol-
latur ordinaria poteſtas defenſionis contra teſtes;
61 quoniam † nomina ipſorum non panduntur parti,
vt.c.fi.eo.lib.6. & etiam circa interrogatoria, quæ
dari ſolent à partibus, vt.c.per tuas.ſ.de teſti. &.c.
Cōis opi. præſentium.de teſti.lib.6.communis * tn̄ opi. eſt ꝙ
duo ſufficiunt. Non obſt.tex.noſter, quia loquit̄ de
inquiſitoribus, ſeu denuntiatoribus. & ideò requi-
runtur tres, vel plures, aut tota vicinia; quia per hunc
62 modū fiet nuntiatio; quia† ꝙ à pluribus ſenioribus
ꝗritur, facilius inuenitur. 20.diſt.c.fi.&.c. prudētiā.
in priu.ſ.de offi.iudi.deleg. Aduerte tn̄; quia non
oēs tenentur nuntiare, ſed ſufficit vnus, ſm Io.An.&
d.Ant. Facit.l.2. C.de accu.&.l.diuus.2.ff.de cuſto.
reo.not.Ioā.M.in.c.ſicut.ſ.de ſymo. Vigeſimoquar
63 to not.ꝙ † faciens occultas conuenticulas eſt ſuſpe-
ctus. facit & præcedens, & idem ſi diſſentit à com-
muni conuerſatione fidelium. & poteſt poni exem-
plum in his, qui ſunt laici non profeſsi, & portant
habitum regularem, vel non viſitant eccleſias, & nō
audiunt verbum Dei, non colunt Dominicam; ſed
ſabbatū; ſine lumine, panis eſum abhorent, piſces
ſquamoſos, & carnes porcinas non cōmedunt, non
ſanitatis cā, ſed ſuperſtitionis. de nocte vigilant, &
de die dormiunt. & in ſimilibus deſcendunt à com-
muni vita, & moribus fideliū hominum. Vigeſimo-
64 quinto not.ꝙ† infamatis de hęreſi indicitur purga-
tio, in qua deficientes puniunt̄ vt hęretici, dixi in.6.
not. Vigeſimoſexto not.ex verſ.ſi qui verò ex his. ꝙ
65 † nolens obſtinationē dānabili ꝓſtare iuramētū de
iudicandis hęreticis, vel alijs deſidentibus à vita, mo
ribus &c. debēt reputari hæretici. & not. ſm Hoſti.
ꝙ tex.cum myſterio dicit obſtinatione dānabili re-
ſpuunt iuramentum; quaſi ex quadam perfidia, & ſu
perſtitione aſſerant iuramentum eſſe malum, & ta-
les ſunt de ſecta Valdenſium ſecundum eum; ſecus
ſi aliquis nolet iurare ex deuotione, credens eſſe pec
catum, vt faciunt aliqui religioſi defenſi leui religio
ne. Facit.c.nuper.ſ.de teſtib.& quòd not. in.c. &
ſi Chriſtus.ſ.de iureiuran. dicit tamen, qđ hoc eſt
leue arg. ad conuincendum hæreticos, de quo po-
teſt itelligi.l.2.C.eo.tit.& ſequitur Io.An.&.d.Ant.
Ego dico, quòd in caſu noſtro eſt fortiſsimum arg.
quia præſumūtur velle occultare tales; & ſic non vi-
dentur carere ſcrupulo ſocietatis occultæ, vt.c.ſicut.
ĩ.de homici. Poteſt etiam intelligi text. noſter ſe-
cundo, vt intelligit glo.in verſi.iurare.de his qui no-
lunt iurare purgando conſcientiam ſuam de hæreſi.
Et ita intelligit do.Ant. facit etiam ad hoc glo. in
verſi. iuramento poſita in verſic. moneantur. ¶ Vl-
66 timo not. ex vltima parte, caſum † in quo epiſco-
67 pus deponitur propter negligentiam. & quòd † per
indicia quandoque probatur crimen. Et aduerte,
quòd epiſcopi non debent minus inuigilare ſecun-
dum hoc.c.ex.eo, quòd dati ſint inquiſitores, vt.c.
68 per hoc.eo.tit.lib.6.† Vtrum autem tales epiſco-
pi poſsint deponi ab inferioribus à Papa Doct. qđ
non quia nullus citra Papam, poteſt deponere epi-
ſcopum.3.q.6.c.accuſatus. Sed tu dic, vt latius di-
69 xi in.c.1.ſ.de accuſ. Et etiam aduerte, quòd † in-
quiſitor hæreticæ prauitatis non poteſt procedere
contra epiſcopum, vt.c.inquiſitores.eo.tit.lib.6.ſed
70 debet denuntiare Papæ. Item † hodiè etiam con-
tra alios procedere non poteſt ad actus iudiciales
ſine epiſcopo. vt clem.2.eod.titu. &.c.per hoc.eod.
71 tit. libr.6. In quibus etiam not. † vtrum talis in-
quiſitor dicatur habere ordinariam, vel delegatam,
& ad quem ſit appellandum ſi ſimul vterq; proce-
dit. Glo.1.in.fi.dic, ſecundum Io.An.quòd iſta con
ſtitutio immediatè ſequebatur illas duas conſtitu-
tiones. Glo.in verſic.ſuſpicione. dic, vt dixi.ſ.eod.
in ſexto notabili. ¶ Glo.in verſi.condemnentur.in
princ.colligit, deinde format tria contraria ad tex.
ſecūdum ibi, ſecus. Tertium ibi, ſed quid.& in fi.de-
cidit.q.In eadē ibi, violētiſsima pręſumptio. dic, ſi-

milem glo.habes In.c.de hoc.ſ.de ſymo.&.c.inter.
72 ſ.de purg.cano. Et not.ex glo.ꝙ † ex violentiſsima præſumptione poteſt quis damnari de grauiſsimo crimine,de quo in.c.2.ſ.de præſumpt. ¶ In eadem ibi ſecus in alijs criminibus,dic,ſecundum do. Ant. ꝙ immo in contrarijs ſecus eſt; quia procedebatur ſecundum eum, contra abſentem; nec erat indicta purgatio,nec aderat alia cauſa,ex qua inſurgeret criminis præſumptio violenta, vnde eſt caſus ſeparatus ab iſto; nec ibi facta fuit excommunicatio pro contumacia; ſecus ſecundum D. m. quando etiam pro alio crimine; pro tali contumacia, de qua in tex.aliquis eſſet excommunicatus, & ſtetiſſet in illa per annum;nam quo ad illud crimen haberetur pro cõuicto.11.q.3.c.rurſus.&.c.quicunq;.non tamen habetur pro conuicto de hereſi;niſi in eã hereſis,vt hic dicit glo.in fi.& not.in.c.cum contumacia. co. titu. lib.6.& de intelectu.d.c.rurſus.&.c.quicunq;. vide D.m in.c.1.ſ.de iudi. In eadem,ibi, monendus eſt,
73 vt redeat. dic, vt ſentit Io. And.in text. ꝙ † nedum ante damnationem de hereſi; ſed etiam poſt ſententiam, monitus poteſt redire ad fidem, & euadere pęnam mortis. & idem glo.in eo. c.penul.ſ.eo.& hoc etiam videtur velle ſi ex intruallo, ſecundum D.m. In contrarium tamen facit tex. in.c.ad abolendam. poſt princ.dum requirit, ꝙ incontinenti redeant,& ſponte. Sed poſt damnationem videntur facere timore probationum, ſeu pœnæ imponendæ. not. Archid.in.c.vt commiſsi.eo.tit.libr.6. Ioan. de Ligna in clem.ad noſtram.eo.tit. Sed dicit D.m.qđ prima opinio eſt mitior, & ideò tenenda Mouetur arg.c.accuſatus. eo.tit.lib.6. vbi dumtaxat relapſis non parcitur; ergò lapſis ſemel, licet condemnatis parcendum eſt. Dicit tamen, quòd iure expreſſo hoc non probatur. & hoc.c.in damnatis nullam tribuit indulgentiam. &.c.ad abolendam. loquitur de redeuntibus ſtatim.&.c.penul.ſ.eo.loquitur de deprehenſis in hereſi, non de condemnatis. Concludit tamen primam opin. tanquam mitiorem tenendam, arg.c.odia. de reg. iur.libr.6. Non obſtat.c. ad abolendam. quia ſatis dicitur ſtatim redire, ſi non expectat pœnæ impoſitionem. arg.50.diſtin. c.ponderet. Finaliter diſtinguit, quòd aut quis eſt damnatus, ſed non traditus curiæ ſeculari; & tunc habet locum gloſſa noſtra,quòd poteſt redire. Aut quis eſt traditus curiæ ſeculari, & per actualem degradationem, eſt ſpoliatus priuilegio clericali, & tunc ſecus. Ratio eſt, quia tunc non videtur redire ſponte, & ſatis equa diſtinctio videtur. ¶ Glo. in verſ. iuramento firmare. dic, vt in ea. In fine glo.in verſi.domini.dic,quòd.c.vergentis.loquitur in filijs
74 hereticorum,qui † in veritate viuente patre non ſunt veri domini; ſed quaſi domini, vt.l.in ſuis. ff.de lib.
75 & poſthu. Item ſpeciale eſt † in filijs, vt propter hereſim parentum puniantur;quia in eis timetur tale delictum paternum continuari. & propter alias rationes , quas dixi in .d.c. vergentis. quæ ceſſant in non filijs. In fine gloſ. accinxerint. dic, ſecundum D.m. quòd idem propter delictum concernens totam chriſtianitatem; licet ex illo non impugnet fides chriſtiana,arg.c.1 de homic.lib.6.In glo. in verbo,receptatore.dic. aduerte tñ ;q,a in alijs criminibus regulariter in conſanguineis tẽperat pęna, vt.l.3.ff.de recep.In glo.in ver.authore damnato dicuntur.In fi. dic, de validitate reſcripti impetrati ab excommunicato.dic,vt trad.in.c.1.de reſcrip.lib.6. In glo.in verſ.ſpeciali.in fi.dic,ſecundum Hoſtié. ꝙ
76 † à ſentẽtia canonis abſoluit epiſcopus,niſi ſpeciali-
77 ter abſolutio reſeruetur ſuperiori ; ſed † à ſententia Papæ quam profert ter in anno non abſoluit inferior,arg.c.inferior.ſ.de maiori.& obed.

CAP. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Laici cuiuſcunq; profeſsionis ſint prędicare non debent & nume.4.*
2 *Malum quandoq; committitur ſub ſpecie boni.*
3 *Dei dona varia ſunt.*
4 *Laicus non debet prædicare.*
5 *Excommunicatio non fertur;niſi pro grauibus culpis.*
6 *Laicis, qui caſus ſpirituales probibeantur.*
7 *Ius patronatus ex gratia ſpeciali laico conceditur.*
8 *Laicus electioni tractandæ poteſt ſe interponere.*
9 *Pietatis prætextu, impietas ſępè committitur.*
10 *Temeritas ſub titulo fortitudinis latet; Moderatio ignauia vocatur;& cautus pro timido accipitur.*

1 Sicut. † Laici cuiuſcunq; ꝓfeſsionis ſint, prædicare nõ debẽt.h.d.& In text. ibi,&.ſ.dic ſub iſto.ſ. continebatur illud ꝙ habetur. ſ.eod.c.cum ex iniuncto.§.ſicut.
2 ¶ Nota primo,ꝙ † ſub ſpecie boni quandoq; cõmitti malũ,vt dicam in glo.1. Secundo not. ibi,quaſi præcipimus. text. ad ea quæ dixi in.c.quanto. ſ.de. magiſ & eſt ſimilis tex. in.d.c.cum ex iniuncto.Ter
3 tio not. ꝙ † varia ſunt dona Dei ; alijs enim dedit Deus donum ſcientiæ. Alijs prophetiæ. Nonnullis
4 miraculorum virtutem. ¶ Vltimo nota , qđ † laicus non debet prædicare, & contrafaciens mortaliter peccat. & ideò mandantur excommunicari, vt
5 c.præced.§.quia verò. quæ † excommunicatio non fertur niſi pro grauibus culpis.11. q.3.c.nemo. &
6 ſic habes caſum ſpiritualem, † qui prohibetur laico. Alios ponunt hic Io. And.& Goff. vt recipere decimas.16.q.ſi.c.decimas.qđ intellige,vt dixi poſt D.m.in.c.2.ſ.de iudi. & recipere compromiſſum de re ſpirituali ſ.de arbi. c.contingit. Item eligere, vt.c.quiſquis.&.c.ſacroſancta. ſ.de elect. Item recipere reſignationem à clerico,vt.c.quòd in duabus.ſ.de renu. Item dare inueſtituram beneficij.
7 16.q vlti.c.ſi quis deinceps. † ex gratia tamen ſpe ciali conceditur ius patronatus, vt.c. quoniam.ſ.de
8 iure patro. Item, vt † interponat partes ſuas electioni tractandæ, vt.c.nobis.ſ.de iure patro. In gl.
9 1.ibi , c.ſępè. dic, vbi text.dicit, † quòd ſub ſpecie pariſimoniæ, committitur auaritia ; & quandoque ſub ſpecie largitatis prodigalitas ; & quandoq; ſub zelo iuſtitiæ exercetur crudelitas ; & quandoq; ſub ſpecie miſericordiæ fit indigna remiſsio. vide &
10 Senecam ad Lucil. epiſtola.41. vbi addit, † Temeritas ſub titulo fortitudinis latet , moderatio vocatur ignauia. & cautus ſępe pro timido accipitur. Hiero. in libr. de homine perfecto dicit. Iniuriam feciſſe virtutẽ appellant, & aliena capere potentiã.

Cap.

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis crimen, est crimen ecclesiasticum.*
2 *Pænitentia in delicto hæresis, etiam consummato, admittitur. Quòd tamen intellige, vt ibi.*
3 *Pæna perpetui carceris hæretico pænitenti delicta; hodiè potest in aliam commutari, si superiori videbitur.*
4 *Clericus deprehensus in hæresi, volens pænitere; an debeat degradari, si mittendus est in perpetuum carcerē.*
5 *Clericus pro magnis sceleribus debet degradari, & in carcerem detrudi.*
6 *Accusatori in crimine hæresis volenti desistere ab accusatione, & pœnitere, non parcitur.*
7 *Credētes hæreticis, vt hæretici puniuntur.*

Excōmunicamus.

Si deprehensi in hæresi, volunt ad fidem redire, detrudendi sunt in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam; & credentes hæreticorum erroribus, hæretici sunt. h.d. a versic. si quis autem. vsq; in fi. nā præcedentes partes habuistis declaratas in.c. excommunicamus. s̄. eo. Secunda, ibi, damnati. Tertia, ibi, si quis autem. Quarta, ibi, credentes. Et not. primo, quòd plura notabilia possent hic colligi vsq; ad ver. si qui autem quę collecta fuerunt in.c. excommunicamus. s̄. eo. ideò dic, vt ibi. & dū hic dicitur, quòd hæretici sunt puniendi per ecclesiam; clarius patet,
1 quòd † hoc crimen est ecclesiasticum. Secundo not.
2 ex ver. si quis autem. quòd † in delicto hæresis etiam consummato admittitur pœnitentia, quòd est verū quantum ad fugiendam pœnam mortis, non quo ad fugiendam pœnitentiam, ad quam peragendam est
3 detrudendus in perpetuum carcerem † Hodiè tamē talis pœna potest in aliam commutari, si visum fuerit superiori, tex. in.c. vt cōmissi. eo. tit. lib. 6. Et aduerte; quia licet glo. magna. 21. distin. c. nunc autem.
4 dubitauerit, † an clericus deprehensus in hæresi, volens pœnitere, debeat degradari, ad hoc vt mittatur in perpetuum carcerem; tamen. D.m. hic tenet expressè, quòd sic. per. c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi tex. expresse, videtur velle, quòd quis sit degradandus, siue sit relinquendus iudici sęculari; quia perseuerat in hæresi; siue immurandus perpetuò. & ad idem facit. c. tuæ.
5 j̄. de pœnis. vbi dicitur, quòd † pro magnis sceleribus debet quis degradari, & detrudi. Sed quærūt hic
6 Doct. de notab. q. videlicet, an † sicut parcitur hæretico redeunti, ita parcendum sit accusatori hæretici, volenti desistere ab accusatione, & pœnitere? Iac. de Aret. in. l. fi. C. de accu. dicit quòd non. quia speciale est in crimine hęresis, quòd parcatur pœnitenti; sed accusator deficiens, non venit puniendus de hæresi; sed de calumnia; ergo non parcitur sibi. & seq. Ioan. Andr. Do. Ant. & D.m ¶ Vltimo not. ex fine, quòd
7 † credentes hæreticis, puniuntur vt hæretici, vt dixi. s̄. eo. in. c. excommunicamus. in. 14. not. Glo. 2. quærit, & sol. & contra oppo. & solu. ibi, vltimo supplicio. dic, vt dixi in. c. ad abolendam. s̄. eo. In fine glo. fin. dic, vt dixi in. c. præced.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Papa propter delictum ecclesiasticum potest absoluere obligatos a quacunq; obligatione.*
2 *Hæreticis adstricti, ab omni obligatione liberantur.*
Serui, adscriptitij, originarij, & simil. a potestate domini liberantur ibid.
An autem post reconciliationē liberi remaneant nu. 7.
Et an fisci, vel ecclesiæ. nu. 10.
Liberti à patrono.
Vxor a marito; licet secus sit in excommunicato.
Filius a patria potestate. & efficitur sui iuris.
3 *Emancipatio facta à patre hæretico non tenet; & quare.*
4 *Bona lapsi in hæresi manifestè; ipso iure sunt publicata. & reconciliatione subsequta non recuperant pristinas obligationes. & est communis opi. Et post mortem capi possunt; si in vita confiscata non fuerunt num. 6. limita duobus modis. vt ibid. & nu. seq.*
5 *Res semel extincta, nunquam reuiuiscit.*
8 *Papa in beneficialibus supremam habet potestatem.*
9 *Hæreticus absolutus, vel reconciliatus non recuperat debitum in diem, vel sub conditione licet dies, vel conditio venerit post reconciliationem. Quid autem in legato. vide ibid.*
11 *Ecclesia non iudicat de occultis.*
12 *Constitutio continens pænam ipso iure, afficit etiā delinquentes occultos.*
13 *Promittens sub pæna, vel cum iuramento soluere quid alicui intra certum tempus, an incidat in pænam, vel in periurium si illi effecto interim excommunicato, non soluit.*
Et an excusetur in casu hæresis, si non soluit fisco nu. 14.

Absolutos.

Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis teneban-
1 tur astricti. h.d. ¶ Nota primo, quòd † propter delictum ecclesiasticum Papa potest absoluere obligatos a quacunq; obligatione; siue fidelitatis, siue seruitij, siue obsequij, & maximè hoc procedit hodiè in hæresi. propter quod crimen ipso facto bona publicantur, vt. c. cum secūdum. de hæret. lib. 6. Vnde iure
2 nostro, & † serui a dominis, adscriptitij, originarij, & similes; & liberti a patronis liberati sunt. Nec obst. 11. q. 3. c. quoniam. & j̄. de senten. excom. c. inter alia. quia loquuntur in non hæretico, secundum Goff. & Ioan. Andr. Item vxor recedit a marito. 24. q. 1. c. fin. licet non recedat ab excommunicato, vt traditur in dictis iuribus. Item filij liberantur a pa-
3 tria ptāte, & efficiūtur sui iuris, adeo q † emācipatio facta à patre hæretico, nō tenet; tanq̄ facta de hominibus sui iuris, vt. c. quicunq;. in. fi. eo. tit. lib. 6. & nō
4 potest esse; secundum. D.m. quia ex quo sunt † manifestè lapsi in hæresi, bona ipsorum, ipso iure publicata sunt. Et ex prædictis sequitur, quòd licet tales hæretici reconcilientur, non tamen recuperant pristi-
5 nas obligationes; quia † res semel extincta, nunquam reuiuiscit. de conse. distin. 4. quæris. 7. q. 1. c. quam periculosum. & ff. de verb. oblig. l. inter stipulātem, §. sacram. & idem dicendum est de alijs bonis. & hoc

idem

Cõls opi. idem tenet hic Hoſtien. & Doct. communiter * per
6 c.vergentis.ꝭ.eo.Facit;quia,vt ibi dixi,† etiam poſt
mortem iſta bona poſſunt capi;licet in vita non fue
rit facta confiſcatio. Prædicta tamen arbitror limi-
tanda, ſi fuit facta ſimpliciter reconciliato, aut ab-
ſolutio;ſeu veniæ conceſſio; ſecus ſi eſſent plenè re-
ſtituti.vel in integrum,arg.l.1.&.fi.C.de ſentẽ.paſ.
& reſti.Facit.l.ꝗ ſi minor.§. reſtitutio. ff. de mino.
7 Aduerte tamen;quia forte† libertates remanent fir
mæ,& ſimilia.Secundo limita, niſi ad tempus recon
ciliationis fuiſſet lata ſententia;videlicet,quòd tam
diu pateretur pœnas.quandiu ſtaret in errore;vt vo-
luit hic Hoſt.& ſeq.Doct.Sed aduerte;quia iudex in
ferior,qui non haberet hanc ſupremam poteſtatem
diſpenſandi, non poſſet hanc ſententiam dare, nec
iuri alteri acquiſito præiudicare. Quinimo etiam ſi
eſſet Papa,qui talem ſententiam proferret,non vide
tur, quòd poſſit præiudicare iuribus quæſitis circa
bona temporalia;nam ſi bona ipſo iure ſint publica
ta,& laicorum fiſco ſeculari applicata, & terræ do-
minorum ſunt occupatæ, & vaſalli,ſerui, liberti,&
filij abſoluti; non debet poſſe præiudicare iuri iam
quæſito,arg.not.in.c.per venerabilem. ꝭ. qui fi.ſint
legit.licet quo ad beneficia eccleſiaſtica ſecus ſit;cũ
8 † in illis habeat ſupremam poteſtatem, vt. c.2. ꝭ.de
conceſ.præben.& in cle.1.vt lit.penden.Item aduer
9 te,quia arbitror,quòd etiam † ſi eſſet debitũ in diẽ,
vel ſub conditione,quòd nihilominus abſolutus ab
hæreſi,ſeu reconciliatus,vel is, cui conceſſa eſt venia
non recuperaret tale debitum;licet poſt reconcilia
tionem venerit dies,vel conditio, per text.in.l po-
tior.&.l.qui balneum.ff.qui potio.in pig.hab.ſecus
in legato facto ſub conditione, cuius poſt reconci-
liationem impleta eſt conditio,arg.leg.1.§.ſinautẽ.
C.de caduc.tollen.& prædicta nota, quia rarò inue
nies. & non tanguntur a Doctoribus. Sed quæro
iuxta prædicta,cum.ꝭ.dixerim, quòd bona publicã
10 tur ipſo iure,† vtrum ſerui hæreticorum, vel liberti
efficiantur liberi,an verò efficiantur fiſci, vel eccle-
ſiæ;cui bona confiſcantur. Et videtur dicendum, ꝙ
fiſci,cum iſta ſint in bonis,& bona ſunt ipſo iure pu
blicata. Contrarium tamen arbitror,per tex.noſtrũ
qui vult,quòd iſti ſunt abſoluti, eo ipſo quòd domi
ni ſunt hæretici.Sed ſi remanerent ſerui fiſci, nõ eſ-
ſent abſoluti ſimpliciter,ergo &c.Et ita limito,quę
traduntur in.c.cum ſecundum.eo.tit.lib.6.& prædi
cta vendicant ſibi locum non ſolum in hæreticis ma
nifeſtis,ſed etiam in occultis ſi probari poteſt ſecun
dum Philip.quòd verum dicit Ioan.And. ſi proceſ-
11 ſum eſt ad probationem;quia† eccleſia non iudicat
de occultis,vt.c.ſicut.ꝭ.de ſymonia.& ratio eſt,quia
per probationem delictum efficitur manifeſtum, vt
c.cum olim.ꝭ.de verb.ſigni.D.m. putat, quòd cum
hodiè,vt dictum eſt, bona ipſorum ipſo iure ſint pu
blicata per.c.2.de præſcript.lib.6.&.l.cum ſecundũ
quòd licet crimen ſit occultum; nihilominus bona
publicata ſint,argu.dictorum iurium pro quo facit;
12 quia† quando pœna imponitur ipſo iure, afficiunt
delinquentes etiam occulti, vt not.ſingu.gl.ꝭ.eod.
tit ¶ In gloſſ fin.ibi cui communicare liceat dic, ex
hoc videtur dicendum quòd idem ſit in excommu-
13 nicato,videlicet,quòd† ille qui ſub pœna,vel ſub iu
ramento promiſit intra certum terminum ſoluere,
non incidit in pœnam,vel in periurium, ſi illi inte-
rim effecto excommunicato,& perſiſtenti in excom
municatione non ſoluit; quia non poteſt illi com-
municare.Sed aduerte;quia eſt diuerſa ratio in caſu
hæreſis.nam in hæreſi vera ratio videtur eſſe;quia bo
na ſunt publicata. & ideò non tenetur illi ſoluere;
quia non eſt amplius ſuus debitor.quæ ratio nõ ha-
bet locum in excommunicatione. Vtrum autem de
ciſio ſit vera,vide Docto.in.c.veritatis. ꝭ. de dol. &
14 contum.Sed hic ſubiungo,quòd† vtrum debitor in
caſu hæreſis excuſetur,ſi non ſoluit fiſco?& arbitror
quòd ſi ſit declaratum,cui ſit ſoluendũ, & bona ſint
publicata, quòd non euitaret pœnam, aut præiu-
dicium;ſi non haberet aliam excuſationem.

De ſchiſmaticis & ordinatis ab eis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Schiſma quid ſit.*
2 *Schiſma vnde dicatur.*
3 *Peccatum ſchiſmatis quale.*
4 *Schiſmatici propriè qui dicantur & ſub nu.8. & nu.9.*
5 *Vnitas eccleſiæ in quibus conſiſtit.*
6 *Schiſma,& hæreſis differunt remiſſ. & ſub nu.ſeq.*
7 *Hæreticus omnis ſchiſmaticus eſt.non contra.*
8 *Peccatum quid ſit.*
9 *Schiſmatici quot modis dicuntur.*
10 *Schiſma,an ſit grauius peccatum quàm hæreſis, infideli-
tas.vel idololatria. vbi quod hæreſis. Fallit tamen vt
num.13.*
11 *Peccati grauitas dupliciter conſideratur.*
12 *Peccatum aliquod grauius eſſe alio peccato, quomodo
dignoſcatur.*
13 *Schiſmaticus interdum grauius peccat, quam infidelis.*
14 *Charitas ſubiecta duo.*

Ontinuatur hæc rubrica ad
præcedentem hoc ordine
viſo de hæreticis,quia ſchi
ſmatici incidunt in hære-
ſim,diuidendo ſe ab vnita
te eccleſię, conſtituendo
ſibi ſacerdotes,& reliquos
clericos.24.q.1.loquitur.
Ideò merito poſt pręce-
dentem ponitur hęc rubrica. Ad cuius declaratio-
1 nem. ¶ Quæro primo quid † ſit ſchiſma.Solu.dic,
quòd ſchiſma,vt ex infra dicendis apparebit,multi-
pliciter accipitur.ſed propriè & ſtrictè,prout loqui
tur,dic,quòd eſt illicita diſceptatio eorũ inter quos
debet eſſe vnitas.Vel dic,quòd eſt illicitus ab vnita-
te,vel vniuerſitate diſceſſus,ſecundum Ray. & Goff.
& ſequitur Archid.24.q.3.quia vero.Vel ſecundum
Hoſt.dic,quòd ſchiſma eſt illicita diuiſio per inobe
dientiam ab vnitate eccleſiæ facta.24.q.3.inter ſchi
ſma. Facit.7.q.1.deniq;. Tu verò adde de inobe-
2 dientia.ſ.cum rebellione.Secundo quæro † vnde di-
catur ſchiſma. Solu.dic quòd eſt nomen græcum, &
ſciſſuram ſignificat,vt.24.q.1.ſchiſma.nam cum vnĩ

ca ſit

cta sit fides, & vnica sancta ecclesia; ergo qui ab ista vnitate diuisus est, schismaticus est. In vnitate enim scissura esse non potest, vt. d. c. schisma. Et ad hoc significandum, vestimentum Domini scissum nō fuit, sed de eo sortiti fuerunt milites; quia ecclesia scindi non debet, sed tota in vnitate consistit. 16. q. 7. c. sicut Domini vestimentum. Volens igitur eam diuidere schismaticus peccat in articulo fidei, & vnā sanctam ecclesiam. 24. q. 1. aduocant. & pluribus seq. c.
3 Et † est aduertendum quòd peccatum schismatis est speciale, ex eo quòd quis intendit separare se ab vnitate quam charitas facit, quę non solum alteram personā vnit alteri vinculo specialis dilectionis; sed etiā totam ecclesiā in vnitate spiritus. Et ideò strictè, & propriè schismatici dicūtur † qui propria sponte, & intē-
4 tione separant se ab vnitate ecclesiæ. Quæ † vnitas in
5 duobus consistit, videlicet in commistione, seu communicatione membrorum ecclesiæ ad inuicem; & in ordine omnium membrorum ad vnū caput. Hoc autem caput, est Christus. cuius vices gerit summus Pontifex, vt not. in clem. 1. de iureiur. Vnde qui sub esse renuunt summo pontifici, & qui mēbris ecclesię communicare recusant, scissuram facientes, aliā ecclesiam constituentes, vt contingit quādo plures cōtendunt de Papatu, vt est in præsenti inter Eugenium. 4. & Assertum Felicem quintū; nam quilibet credit vnitatē ecclesiæ, & illam esse apud se; nec impugnat ecclesiam Ro. & isti sunt schismatici sine hæresi, vt not. 24. q. 1. §. 1. isti enim de fide idem sentiūt, & de vnitate quod cæteri; tamen dissidio congregationis delectantur. Qui verò duos summos Pontifi. crederet veros, schismaticus, & hæreticus esset. Schismaticus; quia diuidit ecclesiam. Hæreticus, quia contra fi-
6 dem. Et sic differūt † schisma, & hæresis, vt dixi. s. de hæret. in. 4. q. Licet quis possit esse hæreticus, &
7 schismaticus. Quinimò omnis hæretic⁹ † est schismaticus; sed non cōuertitur. Vnde Hieronymus ad Galatt. & ad Thim. c. 1. & 24. q. 1. inter schisma. dicit, schisma à principio aliqua ex parte potest intelligi diuisum ab hæresi; hoc est, prout specialiter opponitur charitati. & subdit; cęterum, nullum schismaest, nisi sibi aliquam hæresim confingat, vt rectè ab ecclesia recessisse videatur. Et aduerte; qa licet omne peccatum separet hominem a Deo, vt dixi in. c. in tātū. de symo. iuxta Illud Isai. c. 49. peccata nostra diuiserunt inter nos, & Deum nostrum. tamen illud accidit pręter intentionem ex inordinata conuersione ipsius ad commutabile bonum, non per se directè, & principaliter intentione, sed per accidens. nam licet
8 omne peccatum † sit inobedientia celestium mandatorum, secundum Ambrosium. licet sub alijs verbis describat Archid. peccatum, in. c. 2. de immunit. eccle. libr. 6. & per consequens omnis inobediens discedat ab ecclesia; tamen si non est inobediens cum rebellione, strictè, & propriè, non dicitur schis-
9 maticus. Vnde aduerte, quia † multipliciter accipitur, vno modo strictissimè, alio modo strictè; prout est quando quis contra proprium Episcopum insurgit, & episcopatum occupat, & sacerdotes facit propria authoritate. 7. q. 1. scire. &. d. c. inter schisma. 24. q. 3. Alio modo largè dicuntur schismatici, qui contra proprium Episcopum faciunt coniurationes. & in his non habet locum. c. 1. ȷ. eod. quia tales non sunt suspensi, sed suspendendi. Magis largè dicuntur schismatici omnes excommunicati. 11. q. 3. c. cum excommunicato. Largissimè, omnis qui est in peccato mortali. 1. q. 1. sacerdotes. 24. q. 3. apostolice. Et secundum prædicta, concorda iura in hac materia variè loquentia. s. gloss. 2. 24. q. 1. in sum. Vgu. 7. q. 1. deniq;. & glo. 24. q. 1. nō asseramus. & Arch. 24. q. 3. inter schisma. Vbi dicit post Rayne. & Goffred. quòd sicut hæreticus debet abiurare, vt vidistis in. c. abolendam. & c. pen. s. titu. 1. ita schismaticus debet promittere satisfacere mādatis ecclesiæ, & recipi cum manus impositione, secundum not. 24. q. 3. didicimus. & c. pudenda. & c. schisma. & quod not. Archid. in. d. c. deniq;. 7. q. 1. Et ita potest intelligi text. 4. q. 1. c. 2. Et prædicta not. tanquam peregrina, & intacta per Doct. & vide Beatum Thomam. 2. 2. q. 39. artic. 1. ¶ Vltimo circa hāc
10 rubricam quæro, an † schisma sit maius peccatum, quàm infidelitas, seu hæresis, vel idololatria. Et videtur quòd grauius sit schisma; nam pro mensura peccati, debet esse & pœnarum modus. vide, quæ dixi in c. cum dilecti. s. de accusat. in. 11. notab. & notatur in. c. vt clericorum. de vita & honest. cleric. & auth. vt fratr. fil. collat. 9. Sed peccatum schismatis grauius inuenitur punitum, quàm infidelitatis, vel idololatriæ. Legitur enim Exodi. cap. 32. quòd propter idololatriam sunt aliqui humana manu gladio interfecti. De schismate legitur Nume. c. 16. quòd terra aperiens os, digluttiuit eos, & omnia quæ ad illos pertinebant, & viuentes descenderunt ad inferos operti humo. Et pręterea decem ex tribus Israel quæ vicio schismatis à regno Dauid recesserunt, grauissimè puniti sunt, vt habetur Paralipome. c. 6. & 3. Regum. c. 12. & 7. q. 1. c. deniq;. & ibi tenet gloss. quòd sit grauius peccatum. Secundo probatur quia sicut bonum multitudinis maius, & diuinius est, quàm vnius, vt de se patet, & per Philo. Ethi. primo. ita & maius delictum est offendere multos, quā vnum. vt. l. athletas. §. 1. coniuncta. l. 1. ff. de infami. Et probatur per illud vulgatum, quòd ius publicum præfertur priuato. Sed schisma est contra bonū multitudinis, videlicet contra ecclesiasticam vnitatem. Infidelitas verò contra bonum particulare vnius hominis; ergo & c. Tertio probatur, quia quod maiori bono opponitur; maius est malum. vt de se patet. & per Phil. Ethi. 8. Et probatur iure; quia sicut propositum est in proposito; ita oppositum in opposito. 9. dist. c. 1. Vnde dicimus, quòd cōtrariorum idem est iudicium. sed infidelitas opponitur fidei; schisma autem charitati; sed horum trium spei, fidei, & charitatis, maior est charitas, vt inquit Apostolus ad Corint. c. 13. In contrarium tamen facit. 32. q. 7. quid in omnibus. Item facit, quia in præceptis decalogi primum est, Non adorabis deos alienos. ergo infidelitas maius est peccatum. Tertio probatur, quia illud delictum, quod se habet ex additione ad alterum, prius, vel potius est in bono, vel in malo; sed hæresis se habet per additionem ad schisma; quia omnis schismaticus sapit hæresim, & addit peruersum dogma, vt patet ex prædictis, & ex his quæ dixi in rubrica de hæret. ergo hæresis maius est peccatum; quia quod maius est, vtiq; tantum est. Solut. dic, quòd grauitas † peccati dupliciter

pliciter consideratur. Vno modo secundum suam
speciem, alio modo secundum circunstantias. Cir-
cunstantie verò possunt variari ex infinitis modis; vi
delicet ex contemptu; tempore, & loco, qualitate
personarnm, & simi. vt not. glo. magna. 24. quęstio-
ne. 1. non afferamus. Sed cum simpliciter quęritur
12 an vnum peccatum sit grauius† altero, consideran-
da est grauitas, secundum genus, seu speciem pecca-
ti, quæ species attenditur ex obiecto, vt. s. probatum
est. Et ideò illud peccatum quòd meliori bono, op-
ponitur, vel contrariatur ex suo genere, grauius est.
infidelitas contrariatur Deo, & schisma proximo;
ergo infidelitas est grauius, quia contra ipsum Deũ,
qui est veritas prima, cui fides innititur. Potest tamẽ
13 † contingere, ꝙ aliquis schismaticus grauius pec-
cet, quam aliquis infidelis, vel propter maiorem con
temptum, vel propter maius periculum, quòd indu-
cit, vel propter aliàs huiusmodi circunstantias. Vn-
de potest responderi ad primum argumẽtum, quòd
ideò ibi magis fuit punitum peccatum schismaris,
quia maiori contemptu fuit commissum, vt dicit gl.
in. d. c. non afferamus. vel quia magis erat periculo-
sum, quia tunc quod dij alieni non essent collendi
cognitum erat per multa signa; & ideò non erat ne-
cesse nouas pœnas imponere. sed quòd Moyses debe
ret esse semper illorum Princeps, non erat cognitũ;
& ideò rebelles ipsius principatus opus fuit pœna
insolita, & miraculosa afficere. Vel tertio quod
grauius fuit punitum, vt multis crassantibus opus es-
set grauiori exemplo; quia populus ille erat tunc to
tus promptus ad schismata, & seditiones, vt. l. aut fa-
cta. §. pe. &. fi. ff. de pœ. &. l. sacularij. §. sunt quidam.
ff. de var. & extraor. cri. Ad tertium argumentum re-
spondetur. quòd illud procedit nisi bonnm multitu
dinis ordinaretur ad aliud bonnm extrinsecum; sed
bonum ecclesiasticæ vnitatis ordinatur ad bonum
bonitatis diuinæ; ergo infidelitas, quę opponitur bo
nitati dininæ, maius est delictum; quia propter qđ
vnumquodq; est, & illud maius est. Et similiter po-
14 test responderi ad vltimum argumẽtum; quia† Cha-
ritas habet duo subiecta. vnum principale. s. bonita-
tem diuinam, & alind secundarium. s. bonum proxi-
mi. cum ergo infidelitas opponitur principali obie-
cto, & schisma secundario; sequitur ꝙ infidelitatis
maius est delictum. Et prædicta not. ad cognitionẽ,
an & qualiter vnum delictum dicatur grauius alte-
ro. de materia antem huius rubrice habetur. 1. quæ-
stione. 7. quotiens. 7. quęstione. 1. factus. 9. q. 1. ordi-
nationes. 24. quęst. 3. inter. cum multis similibns.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Schismaticus dicitur heresiarcha. & quare.*
2 *Emens rem ecclesiasticam à schismatico est ipso iure ex-communicatus, nisi restituat. & nu. 5.*
3 *Emens verò rem ecclesiasticam a non schismatico, regulariter non est excommunicatus ipso iure sed excommunicandus.*
4 *Emptor rei ecclesiasticæ in casu reuocationis de qua in hoc cap. contra alienatorem regressum habet.*
5 *Beneficium tenens a Schismatico ipso iure excommunicatus est.*
6 *Schismaticus regulariter non est excommunicatus, Alij contra.*
7 *Puniri debet quis in eo in quo deliquit.*
8 *Schismaticorum gesta respectu spiritualium, & temporalium an teneant, latè distinguitur.*
9 *Ordinis character imprimitur a Deo,*

Quòd a prędecess.

nostro. irritæ sunt ordiuationes, collationes benefi-
ciorum, & ecclesiasticarum rerum alienationes fa-
ctæ a schismaticis. Et a dignitate; & ordine suspen-
duntur, qui iurant tenere schisma. h. d. Diuiditur in
quatuor partes sicut quatuor sunt dicta secunda ibi,
adijcientes. tertia ibi, alienationes. quarta ibi, illos
1 verò. Noto primo, ibi, hæresiarchis, quòd† schisma-
ticus dicitur hæresiarcha, secundum Inno. Et hoc
ideò; quia, vt dixi in rubrica, omne schisma sapit ali-
2 quam hæresim. Secundo not. casum, in quo † emens
rem ecclesiasticam, vel is in quem res ecclesiastica
alienata est, est ipso facto excommunicatus, si ipsam
non restituit, videlicet, quando emisset a schismati-
3 co. Regulariter verò † talis non est cxeommunica-
tus, sed excommunicandns, vt. c. conquæstus. s. de fo
ro compet. secundum & Ioan. Andr. Aduerte tamẽ;
quia reuocata re alienata authoritate huius canonis,
4 ille in quem alienata fuit, habet regressum † contra
alienatorem, vt habetur in simili contra falsum tuto
rem, in. l. falsus. ff. qnòd fal. tuto. secundum Vincen.
5 & Ioan. And. Tertio nota, quòd† tenens beneficium
a Schismatico, vel initens collationi, vel alienatio-
ni factæ per schismaticum est excommunicatus ipso
iure. Vltimo not. ex fi. innctis præcedentibus respon
6 sis, arg. ꝙ † schismaticus regulariter non est excom-
municatus; quia si est excommunicatus in tribus ca-
sibus. c. nostri; ergo extra illos non videtur excom-
municatus regulariter, ar. c. nonne. s. de præsumpt.
Præterea hic in fine dicitur, quòd fertur, sententia
suspensionis contra iurantes tenere schisma. ergo cũ
imponitur hæc pœna specialis, non sunt excommu-
nicati. Et per consequens si isti, qui iurant non sunt
excommnnicati; multo fortius non debent esse ex-
communicati illi, qui non iurant tenere schisma; sed
solum adhærent intruso. Et in hanc sententiam, qđ
schismatici non sint regulariter excommunicati, vi-
dentur inclinare hic doc. & Vgu. & Archid. 4. quæst.
1. c. 2. &. 23. distin. c. in nomine Domini. prope fin.
ibi, dum dicit. excommunicatione damnetur. & sic
per verbum futuri temporis. Inno. in. c. 1. de senten.
excomm. tenet contrarium. & videtur sequi hic. D.
Anto: qui finaliter concludit, quod aut est schisma
cum hæresi, & non est dubium, per. c. excommunica
mus. s. titu. 1. aut sine hæresi, & tunc capiendo schi-
smaticos alijs modis quàm propriè, & strictissimè,
vt dixi. s. in ruhr. tales non snnt excommnnicati. 7.
q. 1. c. multi. Nisi aliter ab homine, vel a iure exconi
municentur sed propriè capiendo, dicit. D. m. qnod
licet vigore huius constitutionis non sint excommu
nicati, tamen sunt excommunicati vigore constitu-
tionis, de qua in. c. licet. s. de elect. vbi dicitur, quod
non tantum ipse, qui gerit se pro Papa subiacet ex-
commu-

communicationi, ſed & adhærentes. Per quæ verba intelligitur lata excommunicatio ipſo iure, vt ibi not. Doct. & not gl. in. c. 1. de iniur. lib. 6. D. m. in. c. aduerſus de immu. eccl. Et hoc adde ad ea, quæ dixi in. c Iudęi. 2. de Iudæ. Et merito ſchiſmatici debent
7 eſſe excommunicati; quia † debet quis puniri in eo in quo deliquit, vt. c. literas. de temp. ord. cum ergo ſchiſmaticus peccet in duobus; immo quia ſeparat ſe à communione membrorum eccleſiæ; ergo quo ad hoc conueniens pęna eſt excommunicatio. Et circa hoc in contrarium, quod non ſit conueniens pœna excommunicatio, vide tria argumenta per beatum Theod. 2. 2. q. 39. articu. 4. vbi tandem concludit dignã eſſe pœnam excommunicationis. ¶ In fine glo. 1. dic, quòd iſti Guido, & Octauianus fuerũt tempore Alexandri. 3. qui fuit Senenſis, cuius tempore fuerunt duo ſchiſmatici, Caliſtus quartus. & Ioannes qui vocatus fuit Innocentius & omnes iſti fuerunt excommunicati a dicto Alexandro. Glo. 2. ſentit contrarium, & finaliter ſol. dic, vt ſtatim dicã. Gl. fin. format duas quæſtionæs, & ſol. in fine dic, ꝑ examinãda materia huius. c. & gl. D. An. ꝓſequit. 4. principales quæſtiones. Prima eſt qui dicantur ſchiſmatici de qua dic, vt dixi in rubrica. Secũda eſt, an geſta ſchiſmaticorum reſpectu ſpiritualium teneãt. Tertia quid de geſtis reſpectu temporalium. Quarta, quis poſſit diſpenſare, cum ordinatis, vel beneficiatis à ſchiſmaticis, & hanc vltimam tractabo in. c. ſeq. Circa ſecundam ergo quęſtionem dic, quòd aut
8 loquimur in ſpiritualibus, quæ habent vltra gratiam ſacramenti, executionem, vt eſt ordo. Aut ſunt ſpiritualia in quibus tantum cõfertur gratia, & vltra eam non eſt aliqua executio fienda, vt in ſacramento corporis Chriſti, cũ ſim. Primo caſu dic, quod aut ſunt ſchiſmatici, hoc eſt, excommunicati excommunicatione maiori, vel ſuſpenſi, vel aliàs præciſi, vel ſunt ſchiſmatici ſtrictè, & propriè, qui etiam ſunt excommunicati. & tunc, aut in ordinis collatione non fuit ſeruata forma requiſita; & clarum eſt, quòd non imprimitur character. 1. q. 1 detrahe. no. in. c. 1. de baptiſ. Et ſecundum hunc modum poteſt intelligi tex. noſter. & ſic ver. irritas, ſtabit propriè. Aut fuit ſeruata forma; & tunc, aut quis recipit ignoranter ignorantia probabili, & tunc confertur ordo, & ordinis executio, ſecundum Innoc quia tales erant
9 occulti; quia † ordinis character imprimitur à deo. 32. diſtinct. in ſum. §. porro. Ratio eſt quia indignitas miniſtri non obeſſe debet ordinato qui non eſt in aliqua culpa Hoſti. dicit quòd opin. Inno. eſt vera, quandiu illud eſt occultum; ſed poſtquam pateſactum fuerit illum ſchiſmaticum fuiſſe. requiritur diſpenſatio, etiam ſi totus orbis eſſet inuolutus; quia ex quo ordinantes non habebant executionem non poterãt conferre illam. Et iſta opi. eſt tutior. Si verò quis ſcienter recepit, tunc imprimitur character; ſed executio non confertur; quia cum iſti ſint ſuſpenſi, ſeu præciſi, non poſſunt dare quod non habent. Sed ordinem ideo confecit, quia illum habent, & a deo imprimitur character. Si verò ſunt ſchiſmatici largo modo qa in peccato conſtituti, & tunc confertur ordo, & ordinis executio; quia licet propter peccatũ ſint ſuſpenſi, quo ad ſe; non tamen ſunt ſuſpenſi quo ad alios, vt. c. veſtra. de coha. cle. & muli. Et idem dicendum de ordinato ab Epiſcopo excommunicato excommunicatione maiori; quia licet tales ſint remoti à participatione, non tamen a collatione, vt traditur in c. fin. ꝭ. de cle. excom. min. Secundo caſu principali, quando ſunt talia ſpiritualia, quæ vltra gratiam nil habent; dic, quòd ſi ignoranter fuerunt recepta, tales recipiunt gratiam; nec requiritur diſpenſatio, vel pœnitentia. Secus ſi ſcienter; quia hoc caſu, licet recipiant ſacramenta; tamen recipiendo peccant. Niſi reciperent in caſu neceſſitatis, vel alijs caſibus à iure permiſſis, vt traditur. 32. diſt. §. verum Circa tertiam quęſtionem dic, quòd ſi erant ſchiſmatici, largè, vel tales qui non eſſent ſuſpenſi, vel præciſi, geſta per eos tenent; quia peccatores non ſunt ſuſpenſi ab adminiſtratione temporalium. Et idem dicendum eſt, ſi tales eſſent ſuſpenſi, vel præciſi ab adminiſtratione ſpiritualium dumtaxat. Si verò erant ſuſpenſi à ſpiritualibus, vel temporalibus, vel ſchiſmatici ſtrictiſſimo modo, & propriè. dic, quòd aut loquimur in geſtis in damnum eccleſiæ, & talia non tenent. Quod eſt verum. niſi fuiſſent honorati; nam ratione publici officij, & communis erroris, debent tenere, ſi ſuit ſeruata forma, & caſus erat permiſſus. argu. not. in. l. Barbarius. ff. de offi. præto. Eccleſia tamen læſa poſſet petere reſtitutionem in integrum, vt. c. nihil. de elect. & c. veritatis. de dolo & contum. Aut ſunt geſta in commodum eccleſiæ, & tenent; vt hic in glo. ſi. quæ vult, quòd poteſt approbare geſta in eius commodum, & reprobare in eius incommodum, quod verum dicit Hoſtien. quando contractus fuerunt contracti cum diuerſis, vel cum eodem; ſed non connexi. Secus ſi eſſent connexi; quia tunc compenſaretur commodum cum incommodo. Vnde vel in totum deberet approbare, vel reprobare. & ſequitur hic. Do. Ant. & D. m. Facit. l. etiam. ff. de mino. & l. ſi negotia. ff. de nego. geſt. Tu vide tex. in contrarium, etiam in contractibus diſtinctis in. l. Caius. ff. de vſur. & l. cum quæritur. ff. de adminiſtr. tuto. Et de materia vide in. d. c. nihil. de elec. & D. Ant. in. c. conſultationibus. de iur. patro.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmatici appellatione, venit ſchiſmaticus propriè, non largè.*
2 *Verba in dubio accipienda ſunt in ſuo potentiori ſignificatu.*
3 *Diſpenſatio ex miſericordia procedere debet.*
4 *Schiſmaticus confert ordinem, ſed non executionem.*
5 *Verbum. poteſt, relatum ad iudicem pro forma, importat neceſſitatem. & nu. 11.*
6 *Aſſerens diſpenſationem debet illam probare. & quid in probatione diſpenſationis requiratur.*
7 *Ordinans ſcienter indignum. an videatur diſpenſare, latè proſequitur.*
8 *Diſpenſatio qualiter ſit probanda.*
9 *Confeſſio cui fieri debet.*
10 *Epiſcopus in quibus diſpenſare poteſt.*
12 *Schiſmatis tempore qualiter quis credere debeat.*
13 *Mulier & ruſticus an iuris ignorantia excuſentur.*

Fra-

Fraternitati. Ordinatus a schi
smatico, est ab
officio remouen
dus; nisi probet
secum dispensatum per habentem dispensandi pote
statem.h.d.primo ponitur decisa consultatio.secun
do responsio,ibi,priorem. Noto primo, quòd ap-
1 pellatione† schismatici propriè,& strictissimè venit
schismaticus;non autem schismaticus large.nam ver
2 ba † in dubio sunt accipienda in suo potentiore si-
gnificatu.Probatur hic, quia ordinatus à schismati-
co largo sumpto vocabulo, habet ordinis executio-
3 nem,vt dixi in.c.præced.Secundo not. quòd† dispẽ
satio debet procedere ex misericordia; & sic debet
adesse causa legitima;alias verò esset dissipatio.1.q.
4 7.nisi vigor.Tertio not.quòd† schismaticus confert
ordinem sed non executionem;aliàs autem etiam fa
cta dispensatione non haberet iste executionem.
5 Quarto not.ibi,poteris repellere.quòd† verbũ, po-
test,quando refertur ad iudicem,pro forma, impor
tat necessitatem.& ita singulariter voluit Bald. in.l.
Gallus.in princ.ff.de liber.& posthu. ibi, posse.per
l.1.C.de desertor. lib.12. Sed melius facit iste text.
Facit etiam G.in.c.à collatione.de appella.lib.6.VI
6 timo not.quòd† asserens dispensationem,debet illã
probare ad quam probandam requiritur probatio
potestatis dispensantis, vt not. in. c.1.de offic.leg.
lib.6.Et aduerte quia si est prælatus, qui aliàs pote-
statem habeat de iure communi,sufficit tunc proba
te prælaturam. Si verò non habet, requiritur pro-
batio concessionis potestatis dispensandi. Facit qđ
not.in simili.in.c.cum iniur.de offi.deleg.&.c.quod
7 super his.de fide instru.¶ Glo.1.quærit† vtrum or-
dinans scienter indignum, videatur dispensare.&
solu.quòd non,nisi exprimatur,Deinde quærit, qua
liter probetur dispensatio.deinde de vno effectu di-
spensationis.In eadem ibi, expressa causa præsumi-
tur.dic,idem tenet glo.in.c.literas.de conces.præb.
& Host.& Goff.& Inno.in.c.veniens.de fil. præsbyt.
Contrarium tamen videtur tenere idem Inno. in.c.
diuersis.de cler.coniug. &. c. nostri. de elect. Ioan.
And.hic dicit,quòd aut præcessit causæ cognitio, &
promouendo videtur dispensare. Aut non præcessit
& tunc secus;imo punitur promouendo indignum,
vt.c.quicunq;.&.c.qui in alio.alleg.in gloss.Allegat
etiam not.in simil.in.c.fin.de coniu.seruo.&. c. vni.
de æta.& qualita.lib.6.Sed D. m. hic contra hanc di
stinctionem allegat tex.cum ibi not.in. c. præterea.
de test.cogen.vbi cum infame promoto ad officium
publicum ex sola promotione videtur facta dispen
satio respectu infamiæ præteritæ.& hoc quando in-
famia erat publica,secũdum Hostien.ibi, & videtur
velle in.d.c.qui in aliquo.51.distinct.Faciunt etiam
not.in.l.Barbarius.ff.de offi.præto. Vnde. D.m.pro
concordia distinguit, quòd aut princeps promouit
notoriè indignum,& videtur secum dispẽsasse; quia
non astringitur ad causæ cognitionem præmitten-
dam.Et hoc casu procedit d.l.barbarius.& si.Aut lo
quimur inferiore;& procedit distinctio Ioan. And.
vide ad materiam gloss. in. c. statutum. de rescript.
lib. 6. Ego in hoc articulo aliter distinguerem, sed
omitto,quia non est principalis materia titu. nostri
Sed dic de eodem vt traditur in dictis iuribus. Et
vide omnino quæ dixi in.c.postulasti.de rescript. 2.
q.prin.ver.34.ibi item arbitror aduertendum. Ali-
quid per Innoc.in.c.super co.de biga.Paul. in clem.
fin.de sent.excom.per Doct.in.c.1.de constit.in.D.
Oldr.q.215.Ioan.de Imol.in. l. quidam consulebãt
de re iud.In ea.ibi,per testes. Not. ex hac glo.quod
8 non est † credendum simplici verbo superioris asse-
rentis se dispensasse & glo.81.dist.qui sint.Quæ etiã
probatur, quod dispensatio probari potest per in-
strumentum.Facit.c.suæ.de cler.perc.In eadem glo.
ibi,confiteatur episcopo in secreto. Dic; not. hanc
9 gloss.quæ vult,quòd † non sufficit confiteri, nisi illi
qui potest in illo peccato dispensare. In eadem ibi,
adhuc potest accusare.Dic, aduerte;quia hęc gloss.
non potest intelligi in vera dispensatione;sed in di-
spensatione per viam sententiæ, prout gloss.sentit.
Vel in vera dispensatione occulta, quæ probari non
potest.vnde perinde est, ac si non esset facta quo ad
effectum gl.licet quo ad se sit tutus.Facit.l. duo sunt
Tirij.de testam.tute.vide quæ dixi in.c. de his. §. de
accu.versi. quandoq; & quarto. & versi. quandoq; &
quinquagesimo primo.ibi,ex eo quod dicit. dic, &
10 hanc tenuit Philip.quia † episcopus regulariter non
potest dispensare,secundum eum;nisi in casibus à iu
re expressis.de tempo.ordina.c.dilectus.In.fi. gloss.
dic,quòd aut nos loquimur in spiritualibus, seu sa-
cramentis, quæ non expectant post se aliam execu-
tionem,vt corporis Christi,& si.& potest simplex sa
cerdos dispensare,per viam pœnitentiæ. Aut in sa-
cramentis requirentibus post se executionem,& dic
quòd in episcopali solus Papa dispensat,vt.c.quia di
ligentia. §. de elect. Et idem in dignitate exempta
vt.c.cum venerabili.de consue.&.c.penul.&.fi. de re
nun.In inferioribus verò distingue,quòd aut quis re
cepit ordinem scienter, aut ignoranter ignorantia
supina, & solus Papa dispensat. Aut ex ignorantia
probabili, & dispensat episcopus. Sicut dicimus in
c.1.de ordin.ab episc.qui renun. epi. Dummodo ta
lis episcopus non fuerit in culpa talem schismaticũ
ordinando.Extra glo.opp.Doct.in eo quòd tex.di-
cit, quòd archiepiscopus iste poterit ordinatum ab
officio repellere;videtur enim quòd non solum pos
sit,sed quòd debeat; quia ordinatio fuit irrita quo
ad executionem,vt.c.præceden. & innitens tali ordi
nationi est excommunicatus,vt ibi.Soln.duplex,se-
cundum Docto.Vna,quòd contrarium est verum.&
ideò dum tex.dicit,poteris,debet suppleri, & debes
Secunda Soln.est, quòd ideò poterit;quia potest nõ
velle,secum dispensando.Et hæc sol.videtur tenere,
quòd episcopus potest dispensare. Vel dic & tertio
11 † quòd verbum poterit accipitur, secundum subie-
ctam materiam,secundum quam,quandoq; impor-
tat voluntatem,vt not. Archid.l.distinct.in.c.quan-
tum.& traditur in.l.non quidquid.ff.de iudic. Vlti-
mo pro complemento huius materię, quia sumus in
12 tempore schismaticis, quæro tempore † schismatis
qualiter quis credere debeat. de quo pluries fui con
sultus.Bald.in.l.cum status.C.de ordi. cogni. dicit,
quòd quis potest esse neutralis.Ego hanc.q. non in-
ueni à Docto.tactam; arbitror tamen in ea posse ita
distingui, quòd aut quis scit neutrum esse summum
Pontificem legitimum, & tunc debet esse neutralis,
vt dicit Bald. Aut scit alterum esse legitimè electũ,

& in-

& intronizatum;alterum verò intrusum, & adhærebit primo legitimo, etiā si totus mundus adhæreret alteri;quia in incertis, non certis locus est coniecturis. Aut ignorat quis ipsorum sit intrusus, & tunc vtriq; nullo modo debet adhærere; quia esset schismaticus,& hæreticus.argu.eorum quæ dixi in rubr. Sed cui debeat adhęrere; dic, quòd adhibere debet diligētiam,vt sciat,quis ipsorum sit legitimus. Aliàs autem esset in culpa. nec ignorans potest esse neutralis. & ideò debet quærere veritatem tam in facto, quam in iure; quia aliàs esset in culpa. Facit quod not.Bald. C.qui admit.ad bono. pos. vbi dicit quòd
13 †mulier, vel rusticus qui possunt consulere peritiores non excusantur à iuris ignorantia;ratio est, quia naturalis motus impellit, & prouocat ad quærēdum id quod ignoratur, quia omnes homines natura scire desiderant,vt in prin.metaphis. Licet Bart.in.l.in bonorum.ff.de bo.pos.in eo quòd Bal.dicit de muliere,& rustico teneat contrarium. In casu tamen nostro placet opinio. Bald. cum loquamur in his quæ pertinent ad salutem animæ. in quibus non est tolerabilis ignorantia,vt not.gl.in vers.ignorātia. & ibi. d.Domi.in.c.1.de sum.trin.lib.6. Facit.l.2.& quod ibi not.C.de in ius vocan.28.dist.qui ea.Facit quod dicam in glo.in vers.minor ætas in c. 2. ꝗ.titu.1.Si verò adhibita debita diligentia non posset quis scire veritatem,arbitror quòd debeat adhærere illi,cui adhæreret episcopus suus. quia quādo aliquid est dubium circa spiritualia, debet quis illud sequi quòd suus sequitur episcopus,vt.l.omni.& ibi not.Barto. C.de sacrosſ.eccle.Facit quod not.in. c. tuam. ꝟ. qui fil.sint legit.&.c.lator.de ord.cogn.&.c. si iudex laicus.de sent.excom.lib.6.Et ideò si vacaret sedes episcopalis, posset esse interim neutralis; nisi tempore præcedentis episcopi esset schisma,& episcopus præcedens adhæsisset alteri. Facit quòd traditur in simi. in.c.de vxore.de sepult.

De Apostatis, & Reiterantibus baptisma.Rub.

SVMMARIVM.

1 *Apostasia quid,& vnde.*
2 *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.*
3 *Apostasia quotuplex.*

Ontinuatur hoc ordine, quia hæretici,& schismatici incidunt in apostasiam; ideò subijcitur hæc rubr. de apostatis. Et quoniam reiterantes baptisma vidētur apostatare dum recedunt à priori baptismate; ideò subijcitur,& de reiterantibus baptisma. Et ad euidentiam dicendorum,
1 Quæro,†quid sit apostasia.Sol.est temerarius recessus à statu fidei,vel obedientiæ,vel religionis, quam quis professus est se tenere, cum legitima sit. nam si Iudæus,vel infidelis,vel Christianus professus falsam religionem ab illa recederet, nou diceretur apostatare;quia nō retrorsum sed antrorsum incederet. Nec etiam si ex secta Iudæorum quis transiret ad sectam Saracenorum diceretur apostatare; quia requiritur quòd transiens sit catholicus.l.Iudæi.C.de Iudæ.26. q.7.non obseruetis.C. ne sacrosanct. bapt.l.2.tenet Oldra.consilio.51.quod incipit, Iudæus. Et dicitur apostasia,quasi post status,& retrogradus status.26.
2 q.7.non obseruetis. Tales† enim dicuntur mittere manum ad aratrū,& retrospicere; vnde non sunt digni regno Dei, vt.c.magnæ.§.1.de vot.& Lucę.c.9.
3 ¶ Vltimo quæro,quotuplex† sit apostasia. Solutio, dic,quòd apostasia,vt dixi importat retrocessionem quandam à Deo;& ideò est multiplex. Nam sicut secundum diuersos modos quis coniungitur Deo; ita & pluribus modis disiungitur. Coniungitur enim Deo quis, primo per fidem, & sic per sacramentum, baptismi,sine quo nullus potest saluari,vt.c.nulla.de consecra.dist.4.&.ꝟ.de baptis.c.debitum.Secundo, propter debitam, & subiectam voluntatem ad obediendū pręceptis Dei. Tertio, propter aliqua opera specialia pertinentia, & emissa ad frugaliorem vitā; vt per clericatum,sacros ordines,vel religionem.Disiungitur autem,hoc est, apostatat quis à Deo, primo recedendo ab ordine, seu religione, quàm professus est,conuersando vt laicus,vel habitu religioso postposito tanquam clericus sęcularis. Et hęc dicitur apostasia ordinis, vel religionis. de qua traditur 50. distinct. c. fin. 47. distinct. c. quantumlibet. 16.q. 1. c.legi.3.q.4.c.beatus. Item fit hęc redeundo ad seculum,vt traditur in.c.fi.ꝟ.de vit. & honest. cleric.&.c.in audientia.&.c.perpendimus.ꝗ.de senten.excommu.20.q.3.c.2.&.3.ꝗ.eodem.c.quidam. &.c.penul. & fin. Secundo apostatat quis à Deo per mentem repugnantem diuinis mandatis. Et hęc dicitur apostasia inobedientię,vt.ꝟ.de maior.& inobed.c.si quis.&.c.illud.&.2.q.7.c.non potest. 3.q.4. c. 1. Tertio apostatat per discessum à Deo per fidem.& hęc dicitur apostasia perfidię; & ista simpliciter pertinet ad infidelitatem, sicut fecit Iulianus apostata.2.q.7.non potest. Vltimo aduerte, quia de secunda parte rubricę habes solum in.c.2.ꝗ.eod. &.c.ne sacrum.& de consecratio.distinct.4. non licet. vsque ad capit. præsbyteris. De prima verò parte traditur in alijs iuribus.ꝟ. allegatis.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Clericus dimisso habitu,& tonsura incedens, apostatare dicitur. Fallit, vt nu.5.*
2 *Clerici habent certum & distinctum habitum.*
3 *Apostata qua pœna puniuntur.*
4 *Lex quando dicatur recepta, vel non.*
6 *Clericus quot habet priuilegia.*
7 *Clericus in minoribus, an apostatando perdat priuilegium.*
8 *Bigamia clericatui contraria.*

Pra-

Preterea. Varijs modis legit; & ideo fortè Ioan. Andr. non summauit, vel propter eius breuitatē. d. verò Anto. ita summat, Clericus sine habitu & tonsura deprehensus non gaudet priuilegio clericali. h.d. Quod summarium est nimis generale, & contra. c. si iudex. de senten. excom. lib. 6. & etiam contra. c. contingit. &. c. in audientia. ∫. de sent. excom. Vnde D. m. aliter summat. Per censuram ecclesiasticam nō liberantur clerici à manibus secularium, si sine habitu, & tonsura immiscentes se enormitatibus deprehensi fuerint, & per prius haberent se vt laici. Vel sic secundum alium intellectum, clerici qui dimissio habitu, & tonsura immiscent se enormitatibus. perdūt priuilegium. c. si quis suadente. vnde eos aprahendētes nō incidūt in irregularitatē. h. d. Not. primo q
1 † clericus incedens dimissio habitu, & tonsura dicitur apostatare. Secūdo not. casum in quo clericus statim perdit priuilegiū clericale, vt dicā. ∫. Vltimo not. q
2 † clerici dicuntur habere certū habitū. Quod intellige, nō determinatū; sed honestū, vt tradit in. c. pe. de vi. & ho. cle. p gl. in cle. 1. & ibi dixi de ele. & vide bo. tex. 41. dist. parsimoniā. In gl. 1. ibi, ē aūt triplex. Dic, vt dixi in rub. Et adde quod dicit Inn. in. c. fi. de renun. &. c. intelleximus. de æta. & qualit. vbi dicit, q religiosus recedēs incōsulto superiore, nō subijciēs se alicui obedientiæ, dicitur apostatare; ēt si deserat habitū & tonsurā; quia dicitur venire cōtra obedientiā, quæ est de substantialibus regulæ, vt. c. 1. de statu regu. & sequitur hic D. m. In eadem ibi, & dicit apostata, dic, vt dixi. in rub. In. fi. glo. dic, Sed quærūt hic
3 Doc. qua † pœna puniātur Apostatæ. Sol. dic, q Apostata a fide punitur, vt hæreticus. & sic dicendum est, vt dictum fuit. ∫. de hæreti. Apostata verò inobedientiæ punitur diuersimode; quia aut non vult obedire superiori, vel canonibus. credēdo principē nō habere potestatē legis cōdēdæ; & punitur vt hæreticus. 19. distinct. nulli fas. not. gl. in. c. generali. de elect. lib. 6. & Paul. in cle. 1. de æta & qualit. Aut nō negat potestatē, sed nō vult obedire ex cōtemptu. & dic, q si est lex præcepti, & recepta per subditos, & pœna sit specialiter apposita, debet puniri illa pena. vt. c. de cansis. de offi. de leg. not. Ioā. And. in. d. c. generali. in nouel. & Ioā. mon. in. c. cupiētes. §. si verò. de elect. lib. 6. Si autē pœna non sit deretminata, tūc debet attendi ex insta causa illā non seruet; quā causam si legislator cōsiderasset, non præcepisset in illo casu. Exēplū in ieiunio; & iste nō peccat mortaliter; quia nō repugnat intētioni legis 76. dist. vtinā. Si verò venit contra finē legis; & tunc aut semel tantū, & nō est deponēdus, licet peccet mortaliter. not. Paul. in d. cle. 1. allegat not. 74. dist. honoratus. &. 1. q 1. c. fin. Quod limitat Ioan. de Imo. in clemē. 1. de æta. & qualit. si modo per negligētiā, vel errorē nō obedit. Facit quod not. 18. dist. in sum. Secus si ex contēptu scienter; quia tūc, etiā si nisi semel fecerit, debet deponi. argu. c. cum illorum. de sent. excom. &. c. fin. ∫. de exce. prælato. Et posset excōmunicari. Ita pōt intelligi glo. in procem. decre. Aut pluries venit contra præceptū canonis, & est deponēdus. Ita pōt intelligi. 4. distinct. §. fin. & glo. fin. in. c. grauis. de cēsi. Posset ēt si esset incorrigibilis tradi curiæ seculari, vt c. cum nō ab homine. ∫. de iud. Et prædicta arbitror procedere, quando constitutio esset clara; secus si dubia. Facit quod not. in. c. fin. ∫. ne cle. vel mon. & Io. And. in. c. pen. de ferijs. dixi in clemen. statutum de elec. Vel per aliquā obseruantiā consuetudinis esset offuscata, vt not. sing. Ioan. de Imol. in clem. 1. de rebus eccle. non alienan. & not. D. m. in. c. de quāta. de præscript. Si verò esset lex præcepti, & non recepta per subditos, non obedientes non punirētur, vt not. glo. 2. in fin. c. 2. de treug. & pace. &. 3. dist. c. leges. Si verò lex esset consilij, dic, q aut est consilij perfectionis, vt est illud Matthei. c. 19. Si vis esse perfectus, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus; Vel si quis percusserit te in maxillam dexteram tuam, prebe illi & alterā. Matth. 6. &. 14. q. 1. c. fin. & talis nulla pœna est puniendus, quia non dicitur peccare, vt ibi & not. glo. in versic. propter deum. in. c. solitæ. de maio. & obedien. Et ita debet intelligi gl. in. d. c. generali. Aut est consilij & reuerentiæ, vt puta, si consulit illud, quod inferior pro bono suo deberet obseruare; & talis nō peccat mortaliter, sed venialiter. Exemplum, vt no. glo. in. c. ad aures. de tempo. ord. in clem. 1. de test. Archid. 6. distinct. c. testamentum. allegat glo. fi. in. d. c. ad aures, & idem not. 26. distin. §. aliās ea demum. &. 25. q. 1. c. violatores. Et hæc, procedunt quando quis contemneret simpliciter nolendo seruare consilium; secus si contemneret; tāquam non bonum; quia tunc obligaretur ad mortale, vt not gl. 10. distin. quis autem. Et prædicta procedunt
4 etiam in lege honestatis. Quādo † autem lex dicatur recepta, vel non, & quando dicatur consilij, vel præcepti, vide quæ dixi in. d. clemen. 1. de æta. & qualita. Et sic habes ex prædictis qua pœna sit puniendus veniens contra leges, vel canonis; & sic qua pœna apostata inobedientiæ. In apostata verò religionis, dic quòd si est clericus secularis. non est ipso facto excommunicatus, sed excommunicandus, & si expedierit grauiori pœna afficiendus, vt. c. penul. ∫. eod. Religiosus verò est excommunicatus ipso facto. tex.
5 in. c. 2. ne cle. vel mon. lib. 6. Prædicta † tamen limita, nisi ex causa relinqueret habitum & tonsuram, puta. quia habet transire per loca periculosa, vel si. iuxta not. in. c. Deus qu. de vit. & honest. cler. Facit ratio d. c. 2. ne cle. vel mo. Et vide Oldr. consi. 202. qui dicit, q dimittens ex leuitate non est apostata. sed largo sumpto vocabulo. ¶ Glo. fi. op. & sol. tripliciter. In. fi. gl. dic ex hac glo. colligūtur tres lecturæ. prima q si clericus viuit omninò seculariter, dimissio habitu & tonsura, perdit priuilegium clericale? Hæc tamen lect. reprobatur, quia nimis restringit. c. si verò. Item q videtur contra tex. in. c. si iudex. de sen. excomm. lib. 6. Secunda lectu. est, q licet clericus seculariter viuat, non tamē perdit priuilegiū fori, sed ecclesia contra detentorem non exercet censuram ecclesiasticā; quia ex quo cōtempsit ecclesiam, merito debet ab illa cōtemni. vt in. c. 2. ne cler. vel mona. Et hæc lectu. est satis vera in seq. Tertia lectu. est, quòd loquitur de clerico tertio monito. & est vera in se, sed continet diuinationem. Quarta lec. potest dari extra gloss. secundum. D. m. videlicet, quòd text. non intelligatur de priuilegio fori; sed de priui-
7 legio. c. si quis suadente. Habet † enim clericus duo priuilegia, & fori, & illius canonis, si quis suadente.

primum

primum perditur cum maiori difficultate; nec perditur per dimiſſionem habitus,vt.d.e.ſi iudex laic. ſed ſm perditur, vt.c.cum non ab homine. & c. perpendimus.ĵ.de ſent.excom. & hoc modo poteſt
7 intelligi tex.noſter.Sed quæro† vtrũ clericus in minoribus apoſtatando perdat priuilegium. Sol.dic, q ſi eſt apoſtata fidei, non eſt dubium. Si vero religionis die, ſecundum Innoc. q aut exercet actum
8 omnino contrarium clericatui, vt † quia bigamus; vel militat, & exercet ſęua, vel quid ſi. & ipſo facto ammittit,vt.c.1.de biga.lib.6.84.diſtin.c.quiſquis. Aut non exercet actum omnino contrarium, quia duxerit vxorem, ſed virginem,vt.c.1.de cleri. côiu. libr.6.vel militat, ſed non facit ſęua.32.diſtin. ſeriatim.& non perdit,vt.c.fin.de cle. coniuga. Item non perdit viuendo ſęculariter, & exercendo aliquam negotiationem, niſi præcedat trina monitio. vt.c. ad audientiam. & c.contingit.ĵ. de ſenten. excom. Quod tamen intellige, vt dixi in præcedentibus lectu. Item limita,ſecundum not.in clem. 1.&.2.de vit. & honeſt. clerico. & ſequitur hic do. Ant.&.D.m.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegis non eſt credendum.*
2 *Baptiſmo quot modis ſit iniuria.*
3 *Delictum quæ attenuant.*
4 *Crimen publicum impedit promotionem ad ordines.*
5 *Diſpenſatio facilis cum intrante religionem. & quare.*
6 *Ingreſſus religionis non tollit irregularitatem. & nu.9.*
7 *Rebaptizatus,& rebaptizãs ſcilicet qua pœna puniãtur.*
8 *Minori non licet ignorare iura Diuina, vel naturalia ad fidem pertinentia.*

Ex literarũ. Si crimen Acolyti, q rebaptizanti præbuit miniſterium, eſt occultum, poteſt promoueri, ſi publicum, non poteſt. niſi diſpenſetur cum eo religionem ingrediente.h.d. Primo ponitur deciſa conſultatio.2.bimembris reſponſio ſecunda ibi, quia ergo. & ſecundum membrum ibi, ſi verò. ¶ Not. primo quòd
1 †ſortilegis nõ eſt credendum,etiam ſpe ſalutis cor-
2 poralis,vt.c.1.&.2.de ſort. Secundo not.q †tribus modis infertur iniuria baptiſmo. primo ſi reiterať, ſecundo ſi confertur alia forma, quã ſit conſtitutũ. tertio ſi extra eccleſiam baptizatur ſecundum Vin-
3 cen. Tertio not.q†minor ętas, & intentio ſalutis, ſeu pietatis, attenuant delictum. Iſte enim Acolytus erat frater iſtius rebaptizati, vt apparebat in antiqua,ſecundum Io.And. Facit quod in ſimili dicimus de dolore.in.l.ſi adulterium.§.imperatores.ff.
4 ad leg.Iul.de adult. Quarto no.q † crimen publicũ impedit promotionẽ ad ordines. Secus occultum; quia tunc regulariter non requiritur diſpenſatio; ſed peractio pœnitentiæ. vt hic &.c.fin. de tempo.
5 ordi. Quinto not. qď † cęteris paribus facilius diſpenſatur cum intrante religionem, quàm cum remanente in ſęculo. Et hoc propter diuturnam pęnitentiam quam ibi aget.33.q.2.admonere. Vltimo
6 not.q † ingreſſus religionis non tollit irregularitatem. vt hic in glo.in verſ. religionis. Sed quærunt
7 hic Doct. qua pęna puniatur ſac ens ſe rebaptizari. Sol.dic ſecundum leges, ſi eſt laicus,pena vltimi ſupplicij,vt.l.1.&.2.C.ne ſacrũ baptiſ.&.ſic pœna mortis,vt.l.vltimum ff.de pęn.Epiſcopus autem, vel ſacerdos ſacerdotio ſpoliatur,vt.l.1.C.de ſac. baptiſ. Sed ſecundum canones, ſi eſt clericus, deponitur; ſi laicus excommunicatur,nec de cetero ordinatur.vt in iuribus alleg.hic in glo.&.1.q.7.qui in qualibet. Et hæc vera,quando conſtat quem fuiſſe baptizatũ. aliàs ſecus; quia tunc poteſt rebaptizari, ſecundum formam.c.2.de baptiſ. ſecundum Hoſtien. & Ioan. And. Item prædicta vera,quando quis erat verè baptizatus. Sed ſi erat catechizatus, vel initiatus miniſterijs orthodoxorum, & poſtea ſecundum morem hęreticorum, fuit rebaptizatus,vel baptizatus. nam baptizanti, & baptizato, ſecundum leges, imponitur pœna exilij, & mulcta decem librarum auri,vt.l.fin.C.ne ſacr. baptiſ. & ſequitur Hoſtien. in ſum.huius titu.§.fin.in fin. ¶ Glo.in verſi.iniuriam. primo fortificat. text. deinde quærit. & ſol. In fin. dic, ſecundum Goffr. q in veritate non offuſcatur primum ſacramentum,ſeu character iam impreſſus; nec nouus imprimit.vide bo.gl.68.diſt. q vero.vbi gl.arguit pro,& cõtra. Sed iniuria fit quò ad animũ facientis; quia quantum in ſe eſt, facit iniuriam ſacramento,credendo illud nõ ſufficere.vel aliter eſtimando & ſequit Hoſt.in ſum.eo.tit.§.fi.in.fi. ¶ Gl. in verſi.acolytus.in fi.dic, ſecundum Hoſt.quòd iſte Acolytus ſolum præbuit miniſterium rebaptizanti reſpondendo, vt patet in antiqua hic deciſa quæ tamen hic non debebat detrahi, ſecundum eum. nam propter hoc quidam intelligunt hunc Acolytũ fuiſſe rebaptizantem. Et de tali præbente miniſterium poteſt intelligi.l.1.C.ne ſac.baptiſ.¶ Gloſ.in verſi. minor etas. in fin. dic, ſecundum Goffr. quòd licet minoribus liceat ignorare iura poſitiua,non tñ licet
8 ignorare † diuina, vel naturalia ad fidem pertinentia.38.diſtin.c.qui ea quæ Dei ſunt. Facit.l.2.C.de in ius vocan. In his enim per viſum eſt decipere, & decipi.16.q.1.ſi turpis. Et hæc faciunt ad ea quæ dixi in.c.ſin.de ſchiſ. ¶ Gloſ. fina. primo colligit argumentum. deinde oppo. & ſol. ponendo opin. In fin. glo. dic, circa hoc non poteſt dari certa do-
9 ctrina;quia † quandoq; reperitur, quòd in quibuſdam ingreſſus religionis tollit, quandoq; non. vnde dicit D.m.poſſe dici, quòd irregularitas tollatur ſolum in caſibus à iure expreſſis,in alijs non.Nam iura quæ volunt,q tollatur,non dant regulam generalem; ſed loquuntur in caſibus ſuis. vide qď not. in c.in quibuſdam.ĵ.de pẽ.not. D m.in.c.teſtimoniũ. de teſti.dicam latius in.c.ad audientiam. de homic. in.quæſt.qualiter tollatur irregularitas.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus apoſtaſia cogitur ſe purgare.*
2 *Modus procedendi contra infamatos de apoſtaſia.*
3 *Clericus an dicatur apoſtatare relinquendo habitum.*

4 *Clericus an compelli possit ad reassumendum habitum.*
5 *Clericus an clericatui renuntiare possit.*

1 Tuę fraternitati. † Infamat' de
apostasia cogitur se purgare.h.d primo, ponitur de
cisa consultatio; secundo responsio,ibi,super,secun
do. not. primo summarium, qđ procedit etiam re-
gulariter in infamato de quolibet crimine,vt.c.acce
dens.de purg. can.&.2.q.5.c.pręsbyter.&.c.de hoc.
2 &.c.insinuatum.de symo.Secundo not.vnum † mo-
dum procedendi contra infamatos de apostasia ꝓ-
pter habitum dimissum ; quia debent coherce-
ri, donec se purgauerint. Quod quidam intelli-
gunt,vt interim reassumant habitum, quod non pla
cet. D.m.quia si prius cogerentur reassumere ha-
bitum, & postea illum desererent; quia se purgarēt;
notarentur quadam infamia. vnde intelligit, ꝙ de-
bent compelli, vel ad se purgandum, vel ad reassu-
mendum habitum. Vnde practica erit, qđ statuatur
terminus ad se purgandum,& si se purgauerint, satis
est. Si verò non, habebūtur ꝓ conuictis; & cogen-
tur reassumere habitum,& hic intellectus plus mihi
placet;Facit quia cum iste sit in possessione iuris lai-
calis, non debet pēdente lite priuari iure suo, vt lit.
pen.per to. ¶ Glo. fin.op. & solu.distinguendo. In
fin dic,Doct.hic variè loquunt. Sed d.Ant.D.m.pro
clara examinatiōe prosequunt tria membra;primū,
an clericus dicatur apostatare relinquendo habitū.
Secundum,an possit compelli ad reassumēdum.Ter
tium, an clericus possit renuntiare clericatui.Circa
3 primum,dic,ꝙ † si est religiosus professus;vel in sa-
cris cōstitutus dicitur apostatare, vt hic&.c.1.ē eo.
20.q.3.c.1.&.2.q.3.c.eos. secundum quod intelli-
gunt Hosti. & Inno. d.c.eos.&.c.1.ē. eod. Nam ibi
æquiparatur clericus religioso,quò ad reassumptio-
nem habitus. Et sic patet,ꝙ illa æquiparatio proce-
dit quò ad clericos in sacris. Idem etiam dicendū
de clerico in minoribus, si est beneficiatus; quia ra-
tione beneficij tenetur ferre habitum, & tonsuram.
50.distinct.c.fin.& qđ ibi not.secus si non habet be-
neficium,secundum Inno.licet quidam contra; &
male, vt probatur in cle.2.de vita & hon.clerico.vbi
clerici in minoribus ex desertione habitus, & ton-
surę non puniuntur, si per omnia incedunt vt laici.
Secus si immiscerent tonsuram cum habitu inhone
sto.vnde dicit D.m.qđ episcopus bene faceret,si ta-
les omnes admoneret primo.2.&.3.ꝙ reassumerent
habitum, & si non reassumpserint amittant priuile-
giū clericale,secundum not.in.c.in audiētia.de sent.
excō. Aliàs enim sequi possent multæ absurditates,
quia quidam assument primā tonsurā,non vt clerica
liter uiuant,sed vt possint se defendere à iudice secu
lari,& tamen non incedunt vt clerici.Sed aduerte ne
erres;quia non sufficit generalis monitio, sed specia
lis requiritur de ipsis certis personis, ad hoc vt tales
sic incedentes possint priuari, vt probat in.c.fin.de
vita & hone.cler.& in gl. in versi. nominatim in cle.
1. de vit.& hone.cleri.Itē facit,quia citatio,vel mo-
nitio generalis non sufficit,vbi sunt certi qui citādi,
vel monendi sunt,vt not.in.c.si qui ma.ac. pos.& in
cle.1.de iudic.&.c.significauit.de testi.no.in.c.fi.de
elect.lib.6.& qđ not.in.c.humilis.de maio.& obed.
secus si per statutum dispositum esset generaliter. Et
hoc reperio tenuisse D.m.in.c.fi.de vit.& hone.cler.
& vide Io.An.in addi.Spe.in tit.de cle.non resi. Cir
ca secundum, videlicet, an clericus possit compelli
4 ad reassumendum habitum.conclude, ꝙ † religiosi
professi;& constituti in sacris possunt compelli, vt
hic.&.c.pen.ē.eo.&.d.c.eos.Idem in habentibus be
neficia,vt.d.c.fi.50.dist.&.c.Ioannes.de cler.cōiug.
Alij verò non possunt præcisè compelli; sed causa-
tiuè per monitionem,& comminationem amisio-
nis priuilegij clericalis. Circa tertium membrum,
5 an clericus † possit renuntiare clericatui. non est du
bium,ꝙ si est religiosus professus,vel in sacris, ꝙ nō
potest,vt.c.fi.diligenti.de foro compe. Sed si est in
minoribus, solo verbo non potest renuntiare, vt.d.
c.fi diligenti.sed exercendo actum omnino contra-
riū clericatui potest,vt dixi in.c.1.ē.eo. vel per mo-
rationem præcedentem secundū formam glo.p̄ced.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Homo nouus qui.*
2 *Vir duplex animo esse non debet.*
3 *Infidelis voluntariè fidem susceptam seruare cogitur.*
4 *Christianus post agnitam fidem retrocedens, infideli, qui eam non vult cognoscere, deterior est.*

Quidam. Iudæi baptizati ritus Iu
daicos dimittere cōpel-
luntur.h.d. Vel sic,& ge
neralius. Baptizati,ritus alterius sectę dimittere cō-
pelluntur.h.d.secunda,ibi,statuimus. ¶ Noto pri-
mo, ꝙ quis solum voluntarius debet baptizari.Secū
1 do not.ꝙ † per baptismum quis dicitur nou' homo;
nam dicitur renasci in spiritu, & aqua. iuxta illud,
nisi quis renatus fuerit. &c. 3. Et ideo baptiza-
tus debet dimittere ritus alterius sectæ, quia dicunt
Ebionitę.24.q.3.qdā. & nō est qa translato sacerdo
2 tio &c. Tertio no.ꝙ † homines nō debēt esse dupli-
ces; qa tales maledicti sunt,vt hic &.88.dist.eijciēs.
sed debent esse simplices. & talis simplicitas, dolo
cōtraria, & duplicitati, summè laudanda est,vt.c.3.
ē.de præsumpt.22.q.4.innocens. Simplicitas verò
contraria discretioni, vituperanda est.47.distinc.c.
3 de Petro. Quarto not. qđ † licet infidelis non pos-
sit compelli ad suscipiendam fidem Christi, vt.c.si-
cut.ē.de iudæ. tamen susceptam cogitur seruare, vt
c.contra christianos. de hęreti. lib.6.45.distin. c.de
4 iudæ. Vltimo not. quòd cęteris paribus in † mino-
ri peccato est infidelis, qui non vult fidem Christi
agnoscere, quàm Christianus qui post agnitam re-
trocessit. iuxta illud Horat. Turpius eijcitur,quàm
non admittitur hospes. In glo.fi.in.fi.dic, dicit ta-
men hic Goffr. & sequūtur Doct.quòd certo respe-
ctu minus malum est viam Domini agnoscere,& re-
troire; quā nunquam agnoscere; quia si retrocedens
iterum redierit ad fidem, bona per eum prius facta
reuiuiscunt,de pęni.distin.3.pium. sed gesta per in-
fidelem non reuiuiscunt, cum caruerint fundamen-
to baptismatis.1.q.1.cum Paulus.

Cap.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata minis, & blanditijs reducendi.*
2 *Iudex eccleſiaſticus poteſt, carcerare etiam ad pęnam.*
3 *Fractoris carcerum pęna.*

A nobis. Apoſtatæ carcerari, & affligi poſſunt, vt habitum reaſſumant.h.d. ¶ Noto
1 primo q̃ † minis, & blanditijs eſt quis reducendus ad opera bona. Et ſi hæc non ſufficiunt, tunc deueniendum eſt ad actuales cohertiones.45.diſt. c.cum beatus.&.c.diſciplina. & hoc debet iudex velle facere.& non ſolum debet poſſe. & ita intelligit hic
2 Hoſti.verbum, volueris. Secundo not. qđ † iudex eccleſiaſticus poteſt carcerare etiam ad pœnam, & attenuare victum, vt vita fiat carcerato miſera, dando illi panem, & aquam ſecundum Io. And. Facit c.nouimus. de verb.ſigni.ibi, Ita vt mors ſit illi ſolatium, & vita ſupplicium dicit tamen, qđ carcerem aſperare non debet ita vitam attenuare, & q̃ propter hoc moriatur; quia efficeretur irregularis. Ad qđ male aduertunt nonnulli prælati, ſecundũ D.m. qui adeo victum attenuant, qđ mors inſequitur. nã debet eis vita conſeruari vt hic, licet miſera. & dicit tex. in.d.c.nouimus. qđ ex pane doloris ſuſtentandus eſt. Facit qđ not. Io.de Lign. in clem.1.de pęn.& remiſ. Aduerte tamen, quia hic carcer non fit ad pœnam perpetuam; ſed temporalem probatur ex tex.dum dicit, donec quod eſt aduerbium tẽporis facit.c.fin.& glo. in verſi. donec. ſ̃. de matri. contrac.contra interdic. eccle. & tex. & glo.in verſic.donec. in.clem. t.de ęta.& qual. & ibi dixi. Sed contra prædicta oppo.nam carcer non debet deputari ad pęnam, ſed ad cuſtodiam, vt.l.fi. C.de cuſto.reo.l.aut damnum.§.ſolent.ff.de pé.Sol.contrarium procedit de iure ciuili. quo iure, nec ad perpetuum, nec ad temporalem carcerem quis damnari poteſt; ſecus de iure canonico, vt hic &.c.penul.ſ̃.de hęreti.&.c.quamuis de pé.lib.6.de quo dic, vt dixi in.c.veniens. de accuſ. in.10.q.1.q.principalis. glo. in verſic.blanditis.in fi.dic, & ſi iſta non ſufficiunt, vt quia fraugit carcerem, vel peiora cõmittit proceditur contra eum, de iure canonico ſecundum not.
3 in.c.cum non ab homine.de iudic.ſecundum † vero .ll.fractoris carcerum eſt pœna capitis, vt.l.1. de frac.&.l.pen.ff.de cuſto.reo.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus dimittens habitũ efficitur apoſtata religionis.*
2 *Apoſtata in ſuſcepto ordine miniſtrare non poteſt ſine diſpenſatione Papæ; quamuis pœniteat.*
3 *Epiſcopus diſpenſat in minoribus cum Apoſtata. & ibi vide quid in Apoſtata regulari.*
4 *Apoſtata Regularis excommunicatus eſt.*
5 *Apoſtata an poſſit ad maiores ordines ſine diſpenſatione aſcendere.*
6 *Religioſus tranſiens ad aliam religionem, etiam ſine licentia, non eſt apoſtata. & quare.*

Conſultationi. Monach⁹ in apoſtaſia ordinatus nõ poteſt ſine diſpenſatione in ſuſcepto ordine mini-
1 ſtrare.h.d.¶ Noto primo q̃ † religioſus demittens habitũ, efficit̃ Apoſtata religionis, ẽt ſi efficiat̃ ſecu-
2 laris clericus. Secũdo not. qđ † apoſtata cui collatus eſt ordo, non habet ordinis executionem ſine diſpẽſatione Papæ quamuis agat pęnitentiam. Quod ꝓcedit, ſecundum Doc.tam in minoribus, q̃ in ſacris
3 ordinibus. Dicit tamen Hoſti. q̃ in minoribus † diſpenſat epiſcopus. de ſent.excom.c.nuper. Et facit tex.nr̃, vbi papa ſolum ſibi reſeruat diſpenſationẽ in ſacris, coniuncto.c.nonne.ſ̃.de p̃ſum.Simile in.c.1. &.2.de biga. Sed aduerte, qa in religioſo ſm Io.An.
4 hoc hodie non ꝓcedit; qa regularis † Apoſtata eſt hodie excõicat⁹, vt.c.2.ne cle.vel mo.lib. 6.vñ ordo reperiet̃ collatus ſibi in excõicatione exiſtenti. & ideo eſſet diſtinguendũ, vt habet̃ in.c.cũ illorũ.j̃.de ſent. excõ. Et ex p̃dictis ſequit̃, q̃ ſicut Apoſtata nõ põt in ſuſcepto ordine miniſtrare; ita nõ põt ad ma-
5 iores † aſcendere, quia videret̃ ordinatus p ſaltũ, ſm Boati.licet aliq dicunt contrariũ.vt refert Io. And. qui dicit, q̃ primũ dictũ eſt verius.d.Ant. ꝓ concordia dictarũ opi.dicit q̃ opi.Boatini ꝓcedit anteq̃ ſit diſpenſatum p Papã ſuper ordine iam ſuſcepto; ſed poſtq̃ diſpenſatum eſt, credit q̃ poſſit ad ſuperiores aſcendere, ſine vlla diſpenſatione. & ſic ꝓcedit opi. contraria. Niſi diceres, q̃ cũ diſpenſatio ſit ſtricti iuris, nõ eſt extendẽda ad caſum non exp̃ſſum, vt.c.nõ põt.de p̃ben.lib.6. Vñ cõcludit, q̃ tutius eſſet, q̃ petens diſpenrationẽ exprimeret, q̃ non ſolũ poſſit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, ſed etiam ad maiores aſcendere. Aduerte tñ, ſm Doct.qa ſi Apoſtata poſt reconciliationẽ ordinet̃ à ꝓprio epiſcopo, poterit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. Nec ob. iſte tex. quia intelligit̃ de ordinibus ſuſceptis pendẽte apoſtaſia.¶ Gl.colligit argumentũ, & enumerat certos caſus in q̃bus ſolus Papa diſpẽſat. In fi.gl.dic,
6 no. ex hac gloſſ. q̃ † religioſus tranſiens ad aliã religionem ẽt ſine licentia, non dicitur apoſtatare; licet religio ad quam tranſit, ſit laxior; quia ſatis eſt, quòd ibi debeant ſeruari tria ſubſtantialia regulæ, de quibus in.c.cum ad monaſterium. ſ̃.de ſtatu. regu. & idem not. glo. in.c.ex parte. de tempo. ordi.&.c.tui de renũ.&.c.intelleximꝰ.de ęta.& qual.

De his qui filios occiderunt. Rubrica.

Ontinuatur hoc ordine, Supra in quatuor proximis titulis, viſum eſt de his, qui peccant principaliter in Deum; conſequenter videndum erat de his, qui peccant in homines, & in Deum, quales ſunt committentes homicidium. Sed quia inter ſpecies homicidiorum,

rum, homicidium filiorum est grauius; ideò de eo præmittitur.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Confessio qualis esse debet.*
2 *Contritionis ius, & meritum.*
3 *Rubor, maxima est pars pœnitentiæ.*
4 *Iracundia non excusat à peccato.*
5 *Religio suadenda nō est ei, de cuius incontinentia timetur, sed potius matrimonium.*
6 *Paricidium quando dicitur committi.*
7 *Paricidæ qua pœna afficiuntur.*
8 *Forum pœnitentiale distinguitur à contentioso.*

Veniens. Mulier occidens sponte filium debet perpetuò monasterio pœnitere.
Si tamen timetur de incontinentia, datur, vel saltem non denegatur sibi nubendi licentia. h.d. Et procedit in foro pœnitentiali, sicut & c. sequens. secunda
1 ibi, mandamus. ¶ Noto primo, quod † confesio debet esse lachrimabilis; quia lachrimæ sunt signum contritionis interioris, & tanta posset esse contri-
2 tio, † quòd quis mereretur integram absolutionem peccatorum, sine alia pœnitentia purgarorij, vt not. in. c. baptismi. de consecratio. distin. 4. c. & mensu-
3 ra. de pœnit. distin. 1. Idem in Rubore † qui est maxima pars pœnitentiæ, & multum proficit ad remissionem peccatorum. & ideo debet iterari confesio, quia ex causis maximè prædictis multum proficit ad remissionem peccatorum, vt not. glo. in. c. perfecta. pœnitentia. de pœnit. distin. 1. Secundo
4 not. quòd † iracundia non excusat à peccato, nisi fuerit tanta quæ deduxerit in alienationem mentis, & furorem, vt in clem. 1. de homicid. 3. quæst. 8. iudicas. ꝫ. de regu. c. sicut tenor. quia tales satis suo furore puniuntur. & tenet Hostien. & Ioan. And. in
5 c. fin. ꝫ. eod. Tertio not. quòd † non est suadenda religio illi, de cuius incontinentia timetur; sed melius est persuadere sibi matrimonium. 13. distin. c. verum. Quod not. contra illos qui seducunt pueros ad intrandum religionem. In fin. glosl. fin. dic, duo veniunt hic examinanda. primum, quando dicatur committi paricidium. secundum quæ sit pœ-
6 na. Circa primum dic, quòd † committitur, siue descendens interficiat ascendentem in infinitum; siue ascendens interficiat descendentem in infinitum. Item habet locum inter quosdam ex collateralibus, vt inter fratres vtrinque coniunctos, vel patrueles, vel consobrinos. & ex affinibus, in viro interficiente vxorem; & ècontra. & in nuru, genero, vitrico, Priuigno, socero, & patrono. ff. ad. l. pompe. de paric. l. 1. & l. sciendum. Circa secundum, quæ
7 † sit pœna paricidarum. dic, quòd secundum leges Paricida virgis sanguineis verberatur; deinde in culleo hoc est, in sacco corio suto simul cum cane, simia, gallo gallinaceo, & vipera insutus in mare profundum, vel in flumen inijciebatur. Et si non sit ibi mare, vel flumen, portatur ad syluas, feris relinquendus, vt. l. 1. C. eod. & l. penul. ff. ad. l. Pompe. de parici. Et hæc pęna ideo imponit, vt qui eum necasset, vnde ipse natus esset, careret ijs rebus omnibus, ex quibus omnia, nata esse dicuntur. Commixtio autem talium fit ad maiorem pęnam; quia cannis fugat simiam, simia gallum, gallus viperam. De
8 † iure autem canonico distinguitur forum pęnitentiale à contentioso, in pęnitentiali imponitur pœna, de qua hic, & c. fin. ꝫ. eo. Sed contentioso pro simplici homicidio clericus deponitur. c. cum non ab homine de iud. Pro Assasinatu verò imponitur pęna, de qua in. c. 1. de homic. lib. 6. Vnde concludit D.m. quòd si est laicus qui commisit homicidiū, vel paricidium, & sit de seculari iurisdictione ecclesiæ, quòd iudex ecclesiasticus mandabit iudici seculari, vt iustitiam faciat, secundum leges cum de iure canonico nō reperiatur hoc aliter in laicis decisum quò ad forum contentiosum. Facit qđ not. in. c. 1. ꝫ. de ope. no. nuntia. Si vero sit clericus, putat qđ pro paricidio debeat deponi; & etiam non data incorrigibilitate, debeat tradi curiæ seculari. Nam si pro simplici homicidio sit depositio, & detrusio in monasterium, vt. d. c. cum non ab homine. iuncto. c. tuæ de pœn. ergo grauior debet esse pęna in paricidio dolo commisso, vt. c. excommunicamus. versic. quòd si fortè. ꝫ. de hęretic. Sed ecclesia vltra dictam pœnam depositionis, non habet quid faciat, nisi qđ tradat iudici seculari; igitur &c. Quidam tamen aliter dicunt. vide D.m. in. d. c. cum non ab homine. & c. at si clerici. de iudi,

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Delictum detestabile committens, dicitur diabolico furore agi.*
2 *Matrimonium dissolnitur sola fornicatione.*
3 *Mulieris prægnantis pœna differtur, donec pariat. & interdum post partum, si aliter partus educari non possit.*
4 *Pecunia de publico pro educatione partus solui debet, quando de ipsius matre supplicium sumendum est, ne supplicij executio differatur.*
5 *Prægnans torqueri non debet.*
Nec post partum per dies. 40.
6 *Executio supplicij matris delinquentis, quanto tempore propter educationem partus debeat differri.*
7 *Sacerdos pręgnāti, aut lactanti pęnitentiam abstinentiæ iniungere non debet.*

Intelleximus. Mulier iterficiens filium suum, pp hoc à viro suo separari non debet; sed alia pęnitentia sibi imponit. h.d. Et procedit in foro pęnitentiali, vt dixi in pręced. Et quare in foro contentioso indultū fuerit huic mulieri, hic non apperitur; nec ecclesia de hoc querit; cum esset laica, sm Io. And. ¶ Noto
1 primo, q † committens delictū detestabile dr̄ diabolico furore accendi. 6. dist. c. sed pensandum. nā demon suggerit peccata mentibus hominum. 16. q. 2.
2 nec iussis. Secundo not. q † licet alter ex coniugib⁹ committat grauissimum crimen, propter hoc non debet separari matrimonium, ambobus coniugibus rema-

remanentibus in seculo. Etiam si tale crimen sit parricidium commissum in communem filium, vt hic. nam nullam causam excipit dominus nisi fornicationem.vt. 32.q.7.c.2.&.c.omnis.&.c.2.qui.Tertio not. q cum muliere delinquente, cum incumbit necessitas patiendi, vel educandorum filiorum, minus
3 igitur vnde si est prægnans differtur eius supplicium, donec pariat.ff.de pęn.l.prægnantis. Quinimò, etiā post partum, si non reperitur alia nutrix differtur do nec reperiatur; quod verum si non reperitur propter defectum personæ; quia non minor est ratio in conseruando iam natum, quam nasciturū, vt.l.sed & si. §.an autem.ff.de Carbo.edict. Secus si non reperiretur propter defectum pecuniæ; quia hoc casu debet
4 solui † pecunia ex publico, ne differat executio. arg. l.1.C.de his qui pro præm.liberta. Et dicit Oldra. hoc paduæ fuisse obseruatum & sequitur Bar. in.d.l.
5 prægnantis. Vbi etiam dicit, quòd prægnans † non debet torqueri, nec etiam post partum. §.40.dies propter debilitatem. licet post partum. §.40.dies
6 possit vltimo supplcio affici. Quanto autem † tempore debeat expectari, seu differri executio pro educatione, seu lactatione filiorū. Videtur q vsq; ad triennium, per tex.in.l.penul.C.de patria. potesta.5.dist. c.ad eius. & quod not.Ioan.And. in.c.fin.de coniuga.& Bart.& Doct.in.l.si alimenta. C.de nego. gest. &.l.si quis a liberis.ff.de liber.agno.hoc tamen mihi non placet; sed solum arbitrarer, q deberet differri, donec puer possit aliter commodè pasci, quàm la-
7 cte. Et ex prædictis sequitur, q sacerdos † non debet prægnanti, vel lactanti ininngere peniteutiam abstinentiæ, vel peregrinationis, vel similis, quæ impediret educationem, vel lactationem, secundum Hosti. & Ioan. And.hic.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Parentes filios secum in lecto tenere non debent.*
2 *Pœnitentia imponenda in foro penitentiali, vbi dubitatur de peccato.*
3 *Secus in foro contentioso. Et ibi de ratione diuersitatis.*
4 *Opinio vltimo loco per glo. vel doct. relata in dubio videtur approbata.*
5 *Pœnitentia parentibus; qui filios occiderunt, an imponenda, & qualis.*
Suffocatio filiorum factam per parentes in lecto, vel aliter. quomodo puniatur.
6 *Pœnitentia omnes arbitrariæ.*

De infantibus. Ponit pœnitētiam parentū, penes quos filij reperiuntur suffocati. ¶ Noto pri-
1 mo tex.notabilem cōtra parentes qui † pueros suos in lecto tenent, penes se; quia sunt in culpa. Secun-
2 do not. q † in foro pęnitentiali, vbi dubitatur de pec
3 cato, debet imponi pęnitentia. Secus in foro † contentioso. in quo stante dubietate, nulla est pęna imponenda. Ratio diuersitatis est, quia semper benignior pars est eligenda. & in foro contentioso benignior est absolutio, vt in reg.in pęnis, de reg.iur.lib. 6.&.l.præses. &.l. interpretatione. ff.de pœn. Sed in pœnitentiali benignior est illa, quę est tutior; & ideò tunc dicitur fieri benignior interpretatio, quando fit durior interpretatio.c.1.de sent. in glo. vt not.Inno.in.c.cū tu.§.de testib.& Io. An. singul. in.c.ex tenore.§.qui fil.sint leg. Vltimo collige argu
4 mentum ex tex. q vltima opinio † recitata per glo. vel Doct.nisi alia fiat expressio approbationis, vel reprobationis videtur approbata. Papa.n. hic dicit quidam iudicant &c, ¶ Glo.sentit contrarium, q non debet imponi pęnitentia, si non constat filios occisos à parentibus, vel quòd casu fuerint interfecti. Et soluit distinguendo. In fin.glo.dic, q si paren
5 tes † sponte interfecerūt in casibus nō pmissis, puniūtur in foro contentioso, vt dixi.in.c.1.§.eo.& in pęnitentiali grauissima pœna est imponenda. Si vero ex culpa, & tunc, si grauis fuit, vt puta, tenendo filiū tenellum in medio in lecto; quod nullo modo facere parentes debent, vt.c.consuluisti.2.q.5.debet imponi pœnitentia.7.annorum.l.dist.in.si qua. Si verò culpa fuit leuis, vt quia posuerunt eum in eodem lecto.sed in loco separato, & imponitur pœnitentia trium annorum, vt hic. Si vero nulla culpa præcessit, vt puta, quia posuerūt eum in cunabulis, & tunc nō imponitur eis aliqua pœnitentia, vt.c.ex litteris. de homicid.& sequitur do. Ant. Et.dicit.D.m.q si hoc vltimo casu possent esse aliqua dubietas culpe, vel qd nō bene collocasset membra, vel nimium strixisset, vel fortè negligentes dimittendo canem, vel muscipulam, quæ dormiret super os infantis, & suffocaret; q tūc ēt imponeretur eis pęnitentia arbitrio iu
6 dicis, vt hic in primo responso. Et aduerte † quia hodie omnes pęnitentiæ sunt arbitrarię, vt.c.mensuram.de pęnit.dist.1.& in.c.Deus qui.de pęnit.& remis. Et dicit hic D.m. q in multis locis pro imponēda pęnitentia filiorū suffocatorum obseruatur forma.c.in capite.50.dist. qa publicè imponitur. Qd tamen fieri non debet, nisi pro crimine graui, & notorio; quod commouerit populum. vt ibi &.c. fin.26.q.6.

De infantibus, & languidis expositis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Infantes qui.*
2 *Exponere quid.*

Ontinuatur hoc ordine, Quia exponētes infantes, & lāguidos eos quasi occidūt, vt.l.necare.ff.de libt. agnos.86.disti. non satis. 12. q.1.c. qui abstulerit. ideò post pcedentē, ponit hic ista rubrica. Et ad itel
1 lectū rubr. dic, q † infans dicitur à septennio infra dicam in.c.ad audientiam. par.j.

de homic.in.7.q.quintę prin.quæst. Exponere† aũt
est extra ponere;quia ponit in publico extra nutri-
menta,& educationem,seu curam propriam expo-
nentis illum,cui pstãda erunt alimenta,vt hic in tex.
& in.l.2.& fin.C.eod. 86.dist.c.fin.&.d.l.vel necare.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Pater filium infantem exponens, patria potestate hoc ipso priuatur. & nu.12.*
Dominus quoq; infantem seruum exponens dominica potestate eo ipso priuatur.ibid.nu.3.& nu.12.
Et idẽ iuris est de Patrono libertum infantem exponente qui ob id iuris patronatus priuatur. ibi.
Idem iuris est in singulis casibus pdictis,si ab alio expositi fuerint scientibus,& ratum habentibus Patre,Domino, & Patrono ibi.& nu.10.
Et procedunt præmissa, etiã in languidis expositis cuiuscunq; ętatis sint.& sub nu.14.
Rursus procedunt præmissa tam in masculis, quam in fęminis expositis.nu.9.
Fallit in filio illegitimo exposito,sub num.2. Sed contra nume.7.
Fallit secundo in emancipato exposito sub nu.3.Sed contra. num.7.
Fallit ẽt in matre exponente.sub num.4. Sublimita tñ vt nu.8.tñ pęnis extra ordinẽ puniũtur, vt sub nu.6.
2 *Facere,vel ratificare; vel scire, & non probibere paria sunt hoc casu.*
3 *Argumentum de patria potestate ad dominicam valet in aliquibus.*
4 *Filius illegitimus non est in patria potestate.*
5 *Mater filios in potestate non habet.*
6 *Exponens partum,necare dicitur.*
11 *Parentes, dñi, vel patroni exponentes filios apud xenodochia,vel hospitalia,an perdunt ius patriæ potestatis, vel dominicæ.*
13 *Dispositio huius decretal.an procedat indistinctè in denegante alimenta,latè traditur.*
14 *Intellectus versic. et multo potius in authen. de nuptijs. §.si vero ab initio putaueris.*
15 *Interpretatio libertatis quoties est dubia, secundum libertatem respondendum erit.*
16 *Expensa circa expositum facta,vel languidum, vel res eorum,an,& quæ possint repeti.*
17 *Mater non potest repetere alimenta,quæ filio ante triennium præstitit.*
18 *Bona expositi,cui debeantur.*
19 *Legitima an debeatur patri, vel patrono in bonis expositi.*

1 Si à patre. †Infans expositus à patre,vel ab alio,eo sciente, & ratum habẽte,hoc
ipso à patria potestate liberatur.Item seruus ob di-
ctam causam à dominica potestate, & libertus à iu-
re patronatus liberatur. Et idem videtur de langui-
dis expositis cuiuscunq; ętatis sint; tamẽ qui pdictis
alimẽta pstiterint, nullum ius acquirunt in talibus.
2 hoc dicit. ¶ Noto primo casum,† in quo paria sunt
facere,vel ratificare,vel scire,& non prohibere.¶ Se
3 cundo not.ꝙ † in quibusdam valet argumentum de
patria potestate ad dominicam. Tertio not. ibi pa-
tria põtate liberati.ꝙ hic tex. habet solũ locũ in pa-
tre qui exponit filium legitimum ; quia † illegitim⁹
4 non est in patria potestate.institu.de nup.§.aliquã-
do.& no.in.c.cum haberet.s̄.de eo qui duxit in ma-
trimon.quam pollu.per adult. & sequitur D.m.hic.
Ex quo infertur, ꝙ non habet locũ in infante emã-
cipato exposito.¶ Nec in matre exponente; quia illa
5 non habet † filios in potestate.Sed dic, ꝙ hoc est ve-
rum quò ad amissionem patriæ potestatis. Sed non
quò ad alias debitas animaduersiones,videlicet quò
6 ad imponendam pęnam extraordinariam;cum† ta-
les quasi necare dicantur. vnde extra ordinem pu-
niendi sunt,vt traditur,maximè per Bar.in.d.l.neca
re.& in.l.1.§.pęna.ff.de liber.agnos. &.l.nec filium.
C.de pat. po. Et hoc,si dolo malo factũ non sit;hoc
est, ea intentione,vt non moreretur? Secus si dolo
malo vt moreretur ; quia tunc puniretur pœna leg.
Corn.de sica.vt dicit Bar.in.d.l.necare.per.l.1.diu⁹.
ff.ad leg.Corn.de sicar. Sed ego arbitror,ꝙ in paren
tibus haberet locum pęna paricidij.Quantum ergo
ad pęnas prædictas, dico, ꝙ prædictæ pęnæ habent
7 locum,& in filio emancipato† exposito ; & in patre
illegitimo ; cum ipsi etiam teneantur ad præstanda
alimenta; secundum tamen qđ traditur in.d.c.cum
haberet. & hoc videtur tenere gl.in.l.2.C.eo.tit. Et
8 etiam haberet locum in matre,† eo tamen casu,quo
tenetur præstare alimenta. Eo aũt casu, quo non te-
neretur,si dolo faceret vt moreretur,teneretur pęna
paricidij. Et aduerte, quia titulus iste habet locum
9 tam in exponente infantem† masculum, q̃ fęminã.
10 Item not.ꝙ prædicta†procedunt in patribus, domi
nis,& patronis facientibus,ratificantibus,vel scien-
tibus; quia si non possunt præstare debita alimenta
infanti,vel languido, debent ipsos ponere apud ali-
ꝗ xenodochium,seu hospitale. Et si nõ reperiretur
hospitale nec possent ipsi nutrire. & sic de necessita
te cõpulsi exponerent, non haberet locũ hæc decre.
qa isti necessitate, non relegato pietatis officio hoc
facerent. Facit ẽt tex.dũ dicit,alimenta impiè &c.
Vñ hoc casu posset exponens repetere, & filiũ,& ser
uum.Facit.l.1.C.eo.Et hoc singulariter tenet Host.
in summ.eo.tit.§.fi.ver.quid si xenodochium.Posset
tñ recipiens repetere expensas ab exponente, vt hic
in gl.4.habita tñ distinctione quã. ĩ.dicam.Ex pdi-
11 ctis sequitur,ꝙ†parentes,dñi, vel patroni exponen
tes apud xenodochia, vel hospitalia vbi debent nu-
triri ex officio illius loci, nõ amittunt ius patriæ po
testatis,vel dominicæ.Et hoc indubitanter arbitror
verum,qñ palam hoc facerent,ita qđ immediatè ab
exponente reciperent tradendo, & recipiendo pro
quo est tex.in.l.1.§.sed scimus.C.de lat.lib. tol.Sed
dubiũ est,quid si ante hospitale clã ponerent,an ha-
beret locum tex.nr̄. Et fortè dicendũ esse ꝙ sic.Nisi
esset locus deputatus in quo exponerent; prout est
apud nostrũ notabile hospitale sanctæ Mariæ.Cogi
12 tabis tñ,qa quotidiana.Quarto no.casũ,†in quo pa
ter patria, & dñs dominica põtate priuaẽ. Sed quæ-
13 runt hic Doct.vtrum text. nr̄ procedat† indistinctè
in eo qui denegat alimenta;licet non exponat. Azo
in summa.C.eod.tit.dicit ꝙ non.vult enim,ꝙ in eo
casu seruus habeatur pro derelicto. & ideò occu-

panti

panti concedatur, vt.l.fin.ff.pro derelic. vnde priori domino non acquirit, sed occupanti vt.l.quod seruus.ff.de stipula. seruo. Sed contra hanc opinionem videtur ob.tex.noster dum dicit, quod de prædictis cuiuscunq; ętatis languidis, vel si alicui eorũ quasi velit dum dicit alicui eorum, quòd procedat in denegante alimenta omnibus prædictis. Sed tenentes opinionem Azon. de iure ciuili respondent q Gregorius his scripsit contra text.d.l.fin.quasi sentiat, aliud esse de iure ciuili, aliud de iure canonico. Roge. verò tenet idem esse de iure ciuili tenendo contra opin. Azo. Vnde vult, q tex.noster habeat lo
14 cum etiam in denegante alimenta, per tex.in† auth. de nupt.§.si verò ab initio putauerit. versi.& multò potius. Alanus distinguit, quòd aut denegantur alimenta sano, & habet locum prima opi. Azo. Aut infirmo, & habet locum secunda opinio. Et ita intelligit dictum.§.si verò.in.d.versi. Et ad tex. nostrum dum dicit, vel si alicui eorum, subaudit languidorũ; sed si exponeretur, eorũ.s.filiorum, libertorum, vel seruorum, videretur opinio Roge.verior. & sic.l.fi. & antiquę corrigerentur. Et hoc videtur velle text. in.d.versi.& multo potius. ibi, dum dicit, pro derelicto sui, & non aliorum existentes. quasi sentiat, q id qđ.l.fi.ff.pro derel.disponebat, qđ concederetur occupanti, & quò ad hoc, haberetur seruus pro derelicto, hodie secundum iura noua habetur pro derelicto; sed non quò ad alios, vt concedatur occupanti; sed quò ad hoc, vt liberi sint, & sui iuris. Sed si quis vellet tenere opi. Ala. posset ita declarare literam dicti versi. & multò potius. Et vt habeas clarum intellectum illius versic. super quo hæc altercatio fundatur, debes scire, q in.d.§.si verò.dicitur, q si aliquis accepit seruam in vxorem, credẽs eam esse liberam, non tenet matrimonium de iure ciuili. Sed si dominus sciens maritauerit seruam, quasi liberã, efficitur vera vxor.& libera.& subditur, idem si sciat illam maritari, & taceat. deinde formaliter subduntur hæc verba, Et multò potius hæc valeant, si contingat dudum seruum, aut ancillam, seu languentes dereliquisse, seu etiam contempsisse eos; aut etiam amisisse super dominio aduersus eos voluntatem. Illi namq;, vt potè iam constituti liberi; & secundũ pro derelicto titulum, sui, & non aliorum existentes, non in posterum inquietabuntur ab his, qui possidere eos olim odio habuerunt. Hæc sunt verba formalia ibi posita. vnde, vt dixi, si vis tenere opinionẽ Alani, potes exponere text. dum dicit, illi namq;.s. languentes derelicti, siue expositi, vel quibus alimenta denegata sunt, absoluti intelliguntur à nexu dominicæ potestatis, vt potè iam constituti liberi. subaudi, eo ipso q languidi, expositi sunt, vel eis alimẽta denegata sunt. & subaudi, non est mirum hoc, q hoc casu fiant liberi; nam & si serui non languidis, sed sanis alimenta denegentur sunt pro derelicto, vt legitur in.d.l.fi.C.eo. tit. quę loquitur in seruis non languidis. serui existentes. subaudi occupantium, & non aliorum.s.antiquorum dominorum, qui alimenta denegauerunt. Non in posterum inquietabuntur subaudi occupantes.s.seruos illos ab eis qui possederunt; & subaudi, ab antiquis dominis, qui eos neglexerunt. & per hunc modum iura iuribus concordãtur, secundum quod dicit tex.in.c.cum expediat. de elect.lib.6.&.l.vnica.C.de inoffi.dot. Et secundum hoc etiam magis subuenitur languido, cui alimenta denegentur quã sano. Mouentur enim iuris viscera ad pietatem super languidis, & infirmis. Et hæc opinio plus placet Hostiẽ. in sum.eo.tit.§.fin.Goff. tamen, & Egid. tenent contrarium. Sed primam sententiam tenet hic Vincen. & Inno. & Hosti. Vnde text. noster restringitur ad denegantes alimenta languidis. Et placet hęc opinio.D.m.hic.nam maius delictum, & magis detestabile est denegare alimenta languidis, & infirmis, quàm sanis. vt de se patet. Item contra parentes impiè denegantes alimenta filijs non languidis, de iure specialiter aliter prouisum est, vt.l.1.&.l.si quis à liberis.ff.de lib. agnos. & traditur in.d.c.cum haberet. Et hanc rationem sentit Hosti. per quam dicit, quòd licet filius propter expositionem de eo factam à patre liberetur à patria potestate, vt hic; non tamen liberatur per denegationem alimentorum. Item facit, quia in pœnis benignior pars est eligenda. In contiarium ta-
15 men facit, quia in† dub ijs pro libertate respondendum est, vt.l.quoties.ff.de reg.iur. ¶ Gloss.in versic. liberatus.per distinctionem, prosequitur materiam huius capit. In eadem, ibi, sed restituet expẽsas. Dic,
16 aduerte; quia glo.non declarat† quas expensas possit repetere. glo. verò in.c.si.87.distin. dicit. q potest repetere expensas factas circa instructionem. Non autem factas circa alimenta; quia alimenta videtur præstita pietatis causa; & ideo non possunt repeti.l.1.C.de negot. gest. & not. 12.q.2.c.sacrorum. Et idem sentit hic Ioan. And. Et pro hac opinione facit.l.patrem.C.de nupt. vbi specialiter in vno casu duntaxat possunt ab exposito per alimentatorem repeti alimenta. videlicet si expositus contradicit accipere filium, vel filiam recipientis, seu alimentatoris in vxorem. In contrarium tamen fortiter obstat.l.1.C.eo.quæ vult, q tam expensæ factæ in alienando, quàm in instruendo possunt repeti; & loquitur simpliciter. Sed posset responderi, secundum quosdam, qđ ille textus loquitur in seruo exposito, non in filio. Sed aduerte, quia maior ratio videtur esse in filio, quàm in seruo; cum nullus amor vincat paternum, vt in præcedenti. Vnde, vt clarus sis, ego distinguo, q aut alimenta sunt præstita ab eo qui tenebatur ex officio præstare; vt puta, si esset hospitale, vel monasterium ad hoc institutum; vel
17 si esset mater, † quæ filio ante triennium prẹstaret alimenta; & hoc casu non possunt repeti, nec ab ipso nutrito, nec à tertio, vt.d.c.sacrorum. &.l.alimenta. C.de neg.gest.& ibi gl.& Doct.& D.m.hic, Etiam si mater, vel hospitale protestati fuissent, q præstabãt alimenta animo repetendi, vt not.gl. in.d.l.alimenta; quia cum ipsi alimentantes sint obligati ad hoc, talis præstatio quæ fit ad liberationẽ, non debet inducere obligationem.l.qui hominem. ff de solut. & hoc respectu alimentorũ. Sed respectu aliarum expensarũ, dicendum est, vt in sequentibus. Aut alimenta sunt facta ex voluntate, nõ ex necessitate, & subdistingue; q aut quæritur vtrũ possit repetere à tertio, aut ab ipso nutrito, seu alimentato. Primo casu, dic, q si ad illũ tertiũ spectabat onus alimentandi, possunt repeti, vt.l.Nesennius. ff de negor. gest. &.l.si quis à liberis. §.vtrum. ff de libe. agnos.

&.l.1.C.eod.tit.quam ita intellige.Et ratio est;quia alimentans videtur gessisse negotium necessarium illius. vt notatur in.d.l.alimenta. & not.Bald.in.d.l. Nesennius.& traditur in.l.Pomponius.ff.de negot. gest.&.l.2.C.eo. Quod tamen limita,nisi præstans alimenta fuerit in mala fide,vt hic dicit gl.nostra,& probatur in.d.l.1.C.eo.Secundo casu, quando vult repetere ab ipso alimentato; distingue, ꝙ aut alimẽta fecit administrãdo,vt tutor,curator,vel sim.& po test.vt.l.3.C.de adm.tuto.&.d.l.Nesennius. Aut nõ administrando. & dic, ꝙ aut est persona quæ ratione coniunctionis videtur voluisse donare, vt mater, auia,& simi.& tunc impendens, aut impendit circa personam,aut circa res. Primo casu,si fuit protestatus,potest repetere,vt.d.l.Nesennius. si vero nõ fuit protestatus;dic, ꝙ aut impendit per errorem; quia putat alium ad quem talis impensa pertinebat viuere, & ab illo posse repetere, qui tamen non viuebat, nec ab illo repetere poterat; & tunc repetit ab alimentato, vt.d.l.Nesenni⁹.vers.pone.secundum vnũ intellectum. Aut fecit impensas ex certa scientia, nec protestatio præcesſit, & non potest repetere, vt d.l.alimenta. Si vero fuerunt factæ circa res;distingue, ꝙ aut mater, auia, vel simi. fecerunt modicam impensam; & non possunt repetere; quia videntur donare.Facit. ff.de donat.inter vir. & vxo. l.seruus. Aut impensa est magna, & possunt repetere. Et idẽ si mater fecit impensas pro lite filij.l.1. C.de negot. gest.secundum Bal.in.d.l.Nesennius. Aut cessat ratio coniunctionis.& tunc aut nutritor fuit protestatus, & potest repetere, secundum quod hic dicit gl.in fi.Aut nõ fuit protestatus; & dic ꝙ aut ex coniecturis constat, ꝙ fecit gratia pietatis; vt quia erat diues, & recepit infantem expositum, vel languidũ. & tunc non repetit, vt.d.l.patrem.C.de nupt. arguẽdo à speciali Fallit in casu speciali.d.l.patrem. Aut non constat ex coniectutis, & poterit repetere. vt in iuribus.s̃.alleg.&.l.1.C.eod.tit. secundum D.m. Tu intellige tamen illam.l.1.quando repetũtur expensę à tertio,vt.s̃.dixi. Et ex prædictis infertur, ꝙ licet tex.noster, dum dicit in fine, propter hoc in eorum personis ius aliquod non possint vendicare. videatur velle,qđ secus sit in rebus.arg.c.nonne. de præsumpt.tamen idem dicendum est in rebus, qđ ius aliquod non acquirant. Vnde dicit hic Io. And.

18 ꝙ† hęreditas huius expositi non debetur nutritori, vt.l.nutritoribus.C.com. de succes.& est tex. in.l.fi. C.eod.ibi, & in posteritatem suam transmittat, vel ad extraneos hęredes. s.si illos instituerit. Si verò non haberet consanguineos, nec testamentum fecisset,arbitror,ꝙ bona ipsius deberent inter pauperes distribui.arg.auth. omnes peregrini. C.commu. de succes. Et fortè non esset inconueniens dicere,ꝙ hoc casu succedat nutritor.Cogitabis. Et ex prędictis etiam habes, ꝙ respectu bonorum expositi, exponens amittit ius ꝙ habet in persona, vt hic dicit

19 tex. Sed an amittat ius† quod habet in rebus. vt puta,ꝙ licet quis sit factus de seruo liber; tamen patronus succedit liberto, & saltem debet habere legitimam. & pater filio effecto sui iuris, qui filius sui iuris tenetur saltem legitimam patri relinquere; posito ꝙ pater,vel dominus, vel patronus fuerũt sciẽtes, vel ratum habentes &c. Hæc quæstio non tangitur per doc.tex.videtur facere,ꝙ isti tales retineant in ius rebus,cũ loquatur solum de iorib⁹ personalibus facit.d.c.nonne. In contrarium tamen facit tex. dũ dicit ꝙ libertus eripitur in ingenuitatem.quasi sentiat,quòd non teneatur patrono aliquid relinquere. Item facit tex.in auth.vt cũ de appel.cogno.§.aliud quoq;.versic. causas.vbi probatur, ꝙ pater legitimè potest exhęredare filium,si non præstitit sibi necessaria alimenta, seu si expulit eum. ergo & hoc casu idẽ videtur dicendũ. Quæstio est difficilis iudicio meo. tamen arbitror ita posse dici, ꝙ ab intestato tales retineant ius succedendi. Facit tex.in.d.§.aliud quoq;. nam licet filius commiserit plures ingratitudines, propter quas poterat exhęredari, tamen ab intestato succedit. Et licet exhęredaretur in testamento;tamen si nõ inseritur causa in testamento annullatur. Sed in alijs, q̃ in filijs in potestate constitutis, licet causa nõ insereretur,nõ est sic;quia valeret testamẽtum. Et ideo dixi,ꝙ ab intestato retinent ius succedendi. Alij vero q̃ filij ex testamento,in quo nõ sunt instituti,nõ possunt q̃relare; quia in illis præteritio habetur pro exhęredatione. Aduerte tamen; quia prædicta videntur indubitanter procedere respectu patris, & domini. videlicet,ꝙ retineant ius succedẽdi; cum maius ius acquiratur seruo, & filio, q̃ liberto. Vnde videtur magnus effectus, ꝙ seruus sit fact⁹ liber,& filius sui iuris.Facit.l.si quando.C.de inoffi. test. & ideo tex.simpliciter dicit hic,ꝙ seruus eripitur in libertatem.non autem dicit in ingenuitatem. Sed in liberto videtur maius dubium; quia dicit in ingenuitatem. Nisi intelligeres,dum tex.dicit,in libertatem,hoc est, & ingenuitatem. arbitrot tamen idem dicendum, vt dicamus de ingenuitate. respectu iurium personalium, vt puta, operarum fabrilium,obsequalium,& reuerẽtialium. Cogitabis. Et ita debet intelligi,& limitari glo.sequens; dum dicit,nec ad eorũ bona aspirabunt. In gl. penul.ibi, si monasterium ipsum expulit. concludo secundum Doc.ꝙ aut solus Abbas expulit,& non debet puniri monasterium;quia delictum prelati &c. vt in reg. delictum.de reg.iur.lib.6. Aut monasteriũ expulit, & dic,secundum Goff.quem sequũtur Doc.ꝙ ante ingressum alterius monasterij, acquirit primo monasterio; sed post,acquirit secundo. Et idem dico de monacho licentiato ab vno monasterio. Sed dicit hic D.m. se dubitare in primo casu,qñ fuit expulsus.nã si fuit expulsus, nõ vr̃ amplius habere cõionẽ cum illo monasterio.16.q.t.c.ne pro cuiuslibet. & sic videtur subesse potestati episcopi. vide ad prædicta Bal.in.l.1.§.sed scimus.C.de lat. libe. tol.

De homicidio voluntario, vel casuali.Rub.

SVMMARIVM.

1 *Cognitio generis præcedere debet specierum cognitionẽ.*
2 *Homicidium quid,& vnde dictum.*
3 *Homicidium nõ videtur esse, si mulier ex percussione alicuius fecit abortum.& nu.8.*

4 Homi-

4 *Homicidij appellatione, an veniat qui veneno interemit. remiss.*
5 *Homicidij quot species.*
6 *Homicida qui, & num. seq.*
7 *Sicarius qui, & vnde dicatur.*
9 *Vulnus quando dicatur.*
10 *Tumefactio ex percussione, an vulnus dicatur.*

Ontinuatur, quia supra vi-
sum fuit de quibusdã spe
ciebus homicidij, ideò cõ
sequenter hic subnectitur
de homicidio in genere.
& sic ponit hic rubricã ge
neralem de homicidio. Et
qm̃ quoddã est volũtariũ,
& quoddã casuale ; ideò
subijcit de vtroq;. Sed contra hanc rubricam oppo-
1 nitur. quòd sit præpostera ad præcedentes. nam † ad
cognitionem specierum debet præcedere cognitio
generis, vt. l. 1. ff. si cert. pet. Sol. dicit Ioan. An. quòd
est per regulam. l. non omnium. ff. de legi. Vel dic, q
hic non tractat propriè de speciebus homicidiorũ;
sed de actibus, per quos non semper; sed quandoq;
peruenitur ad homicidia. & sequitur. D. Anto. Sed
neutra sol. mihi placet. Vnde arbitror aliter posse
solui. videlicet, quòd regulariter debemus incipere
à cognitione generis. Fallit, si alia ratio subsit aliud
in contrarium faciẽdi. sed hic ita fuit; nam continua
tiones debent fieri secundum maiorem conformita
tẽ. & ideò meritò præposita fuit species parricidij;
quia cum maius sit delictum, quam simplex homici-
dium; meritò ad titulos præcedentes, in quibus agi-
tur de delictis grauissimis, subiunctus fuit titulus de
parricidio. deinde fuit subiunctus de infan. & lãgui.
&c. quia & in illo traditur de quadã quasi spetie par
ricidij. Secundo opponit Ioan. Andr. de superfluita
te; sufficiebat enim dicere de homicidio; absq; quòd
diceretur voluntario, vel casuali. Sol. in hoc potius
compilatori agendæ sunt gratiæ, quòd rubricam cla
riorem reddiderit, vt. c. vnico. ẽ. vt eccl. benefi. ¶ Vl
timo oppo. nam secundum prædictam sol. videtur
dicendum, quòd debebat etiam subiungi, & necessa
rio, vel iusto; cum quoddam sit necessarium, & quod
dam iustum. Sol. dicit ipse, satis est, si in paucis amici
labori satisfiat. l. tutori. C. de negot. gest. Vel dic, q
hęc duo continentur sub verbo, volũtario, vel casua-
2 li. Sed quæro pro intellectu rubr. quid sit † homici-
dium. Sol. dic, quòd est hominis occisio, ab homine
facta. nam homicidium sonat in actum hominis se-
cundum Goffre. & Host. in sum. eo. tit. Dicitur autẽ
homicidium ab homine, & cædo. Largè tamen dici-
tur homicidium, quilibet illicitus modus ad nocen
dum, vt in glo. de pœnit. dist. 1. c. homicidiorum. &
c. homicidium. Notandum tamen, quòd cum homo
constet ex duobus, corpore. s. & anima, videtur quòd
3 non sit † homicidium si ex percussione mea mulier
4 fecit abortum. Vtrum autem appellatione † homici
dij veniat ille, qui veneno interemit; vide in consilio
meo quod incipit, Andreocius del. Zamparliere. Se-
5 cundo quæro, † quot sint species homicidij. Sol. dic,
quòd aliud est voluntarium, & aliud casuale, vt hic
in rubr. Item aliud corporale, & aliud spirituale. Spi
rituale dicitur pluribus modis; quoniam inter spiri
tuales homicidas omnes detractores fratrũ, & odiẽ-
tes connumerantur. Item iniquitates, oppressiones,
& iniustitiam facientes. Item fratribus mala persua-
dentes. de pœnitẽ. distinct. 1. c. homicidiorum. & c.
omnis iniquitas. & c. noli. & generaliter omnis mo-
tus ad nocendum fratri. Corporale verò homicidiũ
est corporis, seu hominis ex anima, & corpore consi
stentis, peremptio. de pœnit. dist. 1. c. homicidium.
Et huius duæ sunt species, voluntarium scilicet, &
casuale. inter quas longa est differentia, vt patebit ex
6 ĩ. dicẽdis. Tertio quæro, † quis dicatur homicida. &
hoc satis colligi potest ex his, quæ dixi in prima. q.
nam dicitur, qui hominem interficit, qui etiam sica
rius appellatur, vt. c. sicut dignum. §. hi quoq;. ĩ. eo.
7 Dicitur † autem sicarius à sica, quòd est ferreum cul
telum ab vtraq; parte incidens. Cuius tamen inter-
pretatio lata est, vt contineat & telum, & lapidem,
lignum, & quodlibet ferrum, vt instit. de publi. iudi.
§. item lex Cornelia de sicarijs. Dicitur etiam homi
cida, qui occasionem dedit homicidio, vt not. in. c. si
8 aliquis. ĩ. eo. & 50. dist. studeat. Vtrum † autem ille
qui dedit causam abortui dicatur homicida, videbi-
mus in. d. c. si aliquis. ĩ. eod. Quarto quæro; quia in
hoc titulo sæpe fit mentio de vulnere, quod dicatur
9 † vulnus. Dic, quòd dicitur vulnus, quando fit scissu-
ra in cute; vel separatio in corpore, seu mutilatio, vt
l. si seruus seruũ. §. rupisse. ff. ad leg. Aqui. Tradit Bar.
in. l. prætor ait. §. fi. ff. de iniur. Vtrum autem, si sit fa-
10 cta tumefactio † propter percussionem, dicatur illa-
tum vulnus; dic, quòd sic, si eius causa sit facta scissu-
ra, seu separatio intrinsecus; licet nõ appareat ab ex-
tra. Et prædicta not. ad statuta. Vltimo de materia
huius rubri. vide. 50. dist. c. miror. & quattuor seq. c.
2. §. quòd verò. vsq; ad. §. pręmissis. & 23. q. per tot.
de pœnit. distinct. 1. c. periculoso. cum. 5. c. seq. & c.
si quis cum telo. & seq. & 15. q. 1. c. ne quis. vsq; ad
fin. & 32. q. 2. c. quod non formatum. & 2. capit. seq.
33. q. 2. interfectores. cum. 5. c. sequen. & c. latorem.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas, quæ ex homicidio voluntario causam acce pit, procedit à iure diuino.*
2 *Industria, in malam partem, ratione adiuncti.*
3 *Verbum per industriam significat ex proposito.*
4 *Dolus interdum in bonã partẽ ratione adiuncti capitur.*
5 *Homicida ex proposito, an gaudeat immunitatibus eccle siæ. Intellectus huius veritas. latè discutitur sub nu. 5.*
6 *Depositio, est mors ciuilis.*
7 *Canones loquentes per verbum moriatur. quomodo intelligi debent.*

Siquis. Propter breuitatem, & lecturarum varietatem cõmuniter nõ summatur; sed secundum intellectum gl. h. d. Homicida ex proposito non gaudet immunitate ecclesiastica. h. d. Sed iste intellectus nõ placet; quia videtur contra. c. fin. de immun. eccle. & quod. ĩ. dicam in gloss. 2. Vnde potest sic summari, Homicida ex proposito debet deponi ab altaris ministe-

nisterio.h.d.Vel sic,Homicida incorrigibilis, debet deponi,& tradi curiæ seculari vt moriatũ.h.d. ¶ No
1 to primo,quòd† irregularitas,quæ causatur ex homi cidio voluntario procesit à iure diuino.nam hic po nuntur verba Dei pro lege tradita Moysi, vt Exodi. c.21.De hoc artic. quo iure fuerit introducta irregularitas, dic vt dicam in.c.ad audientiam. in. 3.q. principali.ỹ.eo.Secundo not. significatum nominis
2 industriam.quia† hic capitur in malam partem.Hoc tamen contingit ratione adiuncti,dum dicitur, per insidias.quod declarat vocabulum,industriam.Et di
3 citur per industriã† hoc est,ex proposito.Facit,quia
4 quandoq; dolus† dicitur bonus ratione adiuncti. In gl.2.in fi.dic,ex hac gl. colligitur primus intellectus secũdum quem posui primum summariũ.videlicet,
5 quòd† laicus qui ex proposito commisit homicidiũ licet illud commiserit extra ecclesiam,confugiẽs ad ecclesiam non debet gaudere immunitate ecclesiæ.
Cõis opi. Et hũc intellectũ tenuit Abb. hic. Sed * cõmuniter reprobatur,vt dixi.quia contra.c.fi. de immu.eccle. quia est speciale ꝙ cõmittens homicidiũ in cæmiterio,vel in ecclesia ex proposito,non gaudeat immunitate ecclesiæ.Secus si extra ecclesiã cõmisit;licet ex proposito.Itẽ facit contra.c.inter alia.de immunit. eccl. qđ generaliter vult,ꝙ cõmittẽs crimẽ,quãtuncunq; graue,fugiẽs ad ecclesiã,non debet inde inuitus extrahi.cũ ergo iste casus,ſm hũc intellectũ,nullibi reperiatur exceptus,& sit lex Exodi,& nõ noua, debemus stare regulæ.Sed dicit hic Inn. ꝙ fortè iste tex. procedebat in altaribus veteris testamenti, quæ non erant tantę authoritatis,quantæ sunt nostra. Itẽ. & tertio facit in contrarium;quia ſm prædictũ intellectũ,iste tex. debuisset situari sub titulo, de immu. eccle. ſm quòd traditur in proe.6.in verbo, titulis. Sed hoc argu.parum stringit; quia ratione homicidij,congruẽ potuit hic situari.Vide quæ dixi in.c significantibus.ſ.de appel.Goffr. hic dicit, ꝙ hæc lex Exodi hic posita,nõ est hodiè obseruanda. sed ideò hic fuit posita,vt haberetur eius noticia.Sed hoc nõ placet,per notata. ſ.in procm. Vnde datur alius intellectus.videlicet,ꝙ text. intelligatur de morte per pœnitentiã.videlicet,quòd moriatur scilicet in pec-
6 catis suis,vel vt deponatur,nam † depositio est mors ciuilis.2.q.7.§.quia ergo. Vel secundum Host.debet intelligi de homicida incorrigibili,qui post depositionẽ,debet tradi curiæ sęculari,vt.c.cum nõ ab homine.de iudi.D.m.hic dicit,quòd iste tex. põt intelligi tam in laico,quàm in clerico.Et intelligendo de clerico debet exponi,quòd homicida ex proposito debet auelli ab altaris ministerio;hoc est, à communione fidelium ; quod etiam probatur per verba se-
7 quẽtia,ibi,vt moriatur.nã† hæc verba canonibus inserta,debent intelligi de morte ciuili,& sic de excõmunicatione.Facit.c.per venerabilem.qui fil. sint legit.licet ergo tempore huius legis intelligeretur de morte naturali;tamen inserta canonibus debet intelligi de ciuili,& sic de excommunicatione.quia canones non imponunt mortem naturalem.Imo prohibent clericum interesse.vt.c. sententiam. ſ.ne cleri, vel mona.Item potest intelligi de clerico,& tũc tex. stat propriè ; quia propriè clericus potest ab altari auelli,qui est astrictus altari.& tunc verbũ moriatur, põt dupliciter intelligi; moriatur. ſ. morte ciuili, ſ.

per depositionẽ,vel per actualẽ degradationẽ si fuerit expediens,& traditionem curiæ seculari. vt tradi tur in.d.c.cum non ab homine. ſ.de iud.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Furis,& latronis differentia.*
2 *Fur vnde dicitur.*
3 *Fur,qui comprehendi potest,non debet occidi.*
4 *Pœnitentia in quibus consistit.*
5 *Arma pœnitentiæ.*
6 *Cibis delicatis,pœnitentiæ tempore,non vtendum.*
7 *Cibi prohibiti in ieiunio,qui sint remissi.*
8 *Homicida,vt excusetur ab occisione furis,tam in foro fo ri,quam in foro Poli, quid requiritur & sub nu.9.*
9 *Factum lege permittente,pœnam non meretur.*
10 *Deus eleemosyna,& ieiunio multum placatur.*

Interfecisti. Ponit pœnitentiã occidentis latronẽ, cum se potcrat aliter liberare . Si verò aliter non poterat se liberare, non tenetur pœnitentiam agere, nisi ad cautelam. h.d.Secunda ibi.si autem.¶ Noto primo,quòd† dif
1 ferentia est inter furem,& latronem. fur enim dici-
2 tur ille,qui de nocte furatur . Et † dicitur à furuo,ꝙ est nigrum;quia in tenebris ambulat. Latro verò de die.Sed tu dic,quòd hæc synonimè accipiuntur . dic vt dixi in.e.suscepimus.ỹ eod. Et aduerte , quia duplex est latro,non famosus,& famosus.vide.l.capitalium.§.famosos.ff de pen.& iura allegata in gl.1.Se
3 cundo nota,ꝙ vbi† fur, vel latro potest deprehendi, non debet interfici.Et ita debet limitari. c. seq. & l. itaq;.ff. ad.l. Aquil. quæ volunt , ꝙ nocturnus latro posit occidi.Et pondera text.quia simpliciter dicit comprehẽdi.Ex quo infert.D.m.ꝙ licet ille , cui cõ mittitur furtũ de nocte,non posit furem tunc aliter, cõprehẽdere,si tñ fur fuit cognitus,adeò ꝙ ille, cui fuit cõmissum furtũ posit sibi ,puidere,mediãte iudice,& fur ille sit soluendo,non potest impunè occidere.Et hæc nota ad limitationem eorum,quæ dicit Bar.in l.furem.ff.ad leg.Corne.de sic.& quæ dicetur
4 in.c.seq.Tertio not.plura ex quibus† agitur pœnitẽ tiã.videlicet ieiunium, quod consistit principaliter in abstinẽtia cibi,& potus,& vestis . quia debet quis
5 vti cilicio,vel sacco. Vnde dicit Hieronymus ꝙ† saccus,& ieiuniũ sunt arma pniæ. & auxilia peccatorũ. Et si ex duobus necessariis vnũ ẽ subtrahẽdũ potius eligẽdum ẽ ieiuniũ absq; sacco,ꝙ saccus absq; ieiunio.Tertiũ ẽ exercitiũ , p ꝙ faciliter qs posset ruere in peccatum prout est militia,vel simile. Quartũ,delectationes,& gaudia;quia tempore pœnitentiæ debet quis affligi animo & corpore.Et ideo debet abstinere a thoro,hoc est à coniũctione carnali,in qua maxima est delectatio,vel à thoro,i. à lecto, quia nõ debet in lecto dormire,Et sic intellige glo.Tenet tñ reddere debitum,vt dicit glo.Quarto nota ibi, par-
6 uis pisciculis. quòd† tempore pœnitentiæ quis non debet vti cibis delicatis , & voluptuosis. vide distin.
7 deniq;.Et qui sint cibi † prohibiti , vide Hostien. in summ.in titu.de obseruatione ieiunij.§.qualiter.

Quinto

8 Quinto nota,ibi,te tuaq;.quòd † ad hoc,vt quis ex-
cuſetur ab occiſione furis, requiritur quòd occide-
rit,vt ſe,& ſua liberaret. Non ergo ſufficit rerum de-
fenſio,quia iſta duo ponuntur hic copulatiuè. ergo
amborum requiritur concurſus , vt. l.ſi hęredi.ff.de
cond.& demonſt. Et hoc tenet gloſſ. 23.q.3.in priu.
& Goffred.& Ioan. And.hic; Legiſtæ tamen , maxi-
mè Bart.in.d.l.furem.ff.ad.l.Corn.de ſic. tenet con-
trarium.&.l.1.C.vnde vi.& d.Flor.in.l.itaq;.ff. ad.l.
Aquil. Pro qua opinione. facit text. in. c. ſeq. vbi fit
mentio de illis legibus. D.m.hic,pro concordia opi.
dicit, quòd in foro pœnitentiali non excuſatur quis
propter permiſsionem iuris ciuilis; quominus de-
beat agere pœnitentiam. Facit quod not.glo.33.q.
2.c.admonere.coniuncta.l.quod ait.&.l. nec in ea.
ff.ad.l.Iul.de adult. Et ita debet intelligi.l.gracchus.
9 C.de adul.quæ dicit, † quod fit lege permittente,nõ
meretur pœnam;quia debet intelligi propriè de pœ
na;non autem de pœnitentia. Et hoc procedit,quan
do lex ciuilis permittens,non coadiuuaretur iure di
uino. Vide quæ dicam in.c.ad audientiam.in.3.arti.
principali.7.q.principalis.q. 28. ℣. eo. Aduerte ta-
men,quia hoc procederet reſpectu rerum; ſed reſpe
ctu perſonæ,ſi non poſſet quis aliter euadere,non re
quiritur copulatiua rerum;ſed ſatis ſufficit defenſio
perſonæ,vt in cle.1.de homi. Quo caſu aliqua irregu
laritas non incurrit,vt dicam in.d.c.ad audientiam.
in.3.artic.7.q.princ. Et ex prædictis not. quòd non
dicitur quis ſe defendere quo ad forum pœnitẽtia-
le,cum moderamine inculpatæ tutelæ,ſi ſimpliciter
defendit res. Sed hæc defenſio videtur habere quan-
dam odij meditationem, & ſic quaſi quandam vindi
ctam,vt hic in tex. Quantum verò ad forum conten
tioſum,diſtinguimus inter furem nocturnũ,& diur-
10 num.&.c.ſeq. ¶ Vltimo nota duo,† quæ multum
iuuãt,;& in quibus Deus multũ placatẽ videlicet,ieiu
nium,& eleemoſina. In ſi.glo.ſi.dic,ex hac glo.habes
duos intellectus ad tex.noſtrum.primus,quòd ſacer
dos interficiens alium defendendo ſua, nõ debet pu
niri ita grauiter;ſicut ſi ſine defenſione commiſiſſet
homicidium,efficitur tamen irregularis. de quo di-
cam in d.38.q. Secundus intellectus eſt,quòd ſacer-
dos,non valens aliter euitare mortem , niſi interfi-
ciat,debet pœnitentiam agere, & ſic efficitur irregu
Cõis laris. Sed iſte intellectus* communiter reprobatur;
opi. quia eſt contra clem.1.eo.tit.& dixi. ℣.in notab.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Fur etiam dicitur,qui de die furatur.*
2 *Homicida propriè non dicitur, qui lege permittente occidit.*
3 *Statutum prohibens quod Homicida ad honores non admittatur,locum nõ habet in eo, qui lege permittente homicidium commiſsit.*
4 *Dies quando incipit,& quandiu durat.*
5 *Pœna in delictis (ſecundum ſtatuta Italiæ) de nocte commiſsis duplicatur.*
6 *Statutum pro delicto de nocte commiſſo, duplicatã pœnã imponens. An locum ſibi vendicet in delicto in Aurora,uel in crepuſculo.i.paulo poſt occaſum ſolis commiſſo ſub nu.7.vbi de communi.*
7 *Nox,& dies vnde.*
8 *Ratio legis conſideranda.*
9 *Furem nocturnum,an occidere liceat.*

Si perfodiens. Fur diurnus
non occidi-
tur ſine cul-
pa;ſed nocturnus ſic.h.d. Primo ponũtur verba Exo
di.c.27. Secundo,ponuntur verba Auguſtini,ibi,in-
1 telligitur ergo.¶ Noto primo , quòd† fur poteſt &
dici,qui de die furatur. dicam in. c. ſuſcepimus. ℣.
2 eo. Secundo no.quòd† homicida propriè non dici-
tur,qui interfecit defendendo ſe,& ſic lege permit-
tente. nam ſecundum communem vſum loquendi,
homicidium ſonat in delictum. Sed id quod fit lege
permittente , non eſt delictum;ſed ſecundum ethy-
mologiam bene eſt homicidium. Et faciunt ad ſtatu
3 ta† prohibentia, quòd homicida non admittatur ad
honores;quia debent intelligi de homicidio nõ per
miſſo. Tu vide Bal.in repe l.data opera.C. qui accu.
non poſſ.& d.Floria.in.l.4.ff.ad.l.Aquil.& vide quæ
dixi latius in cle.1.de ſequeſter.poſ.& fructuũ. Ter-
tio not.ibi,ſi ſol oriatur.coniuncto illo verbdo,iur-
4 nus.quòd† dies incipit ab ortu ſolis, & durat vſq; ad
occaſum. Et inducitur hoc ad determinationem no
5 tabilis.q. nam † communiter ſecundum ſtatuta Ita-
liæ,in delictis commiſsis de nocte duplicatur pœna.
6 Vnde dubitatur , vtrum delictum commiſſum † in
aurora,paulo ante ortum ſolis,quando eſt aliqua cla
ritas,vel in crepuſculo,paulo poſt occaſum, dicatur
commiſſum de nocte,vel de die;ita quòd debeat im
poni pœna duplicata,vel non. Iſte text.poteſt indu-
ci,quòd dicatur commiſſum de nocte;Nam illud tẽ
pus,quo ſol non eſt ſuper terram,attribuit nocti. Ad
idem.c.1.de treu.& pace.&.c.conſuluit.de offi. del.
& in aut.de iud.§.ſedebunt. In contrarium facit tex.
noſter,dum dicit,quia poterat diſcernere,quaſi ſen-
tiat,ſatis eſſe,quòd poſſit diſcernere ad hoc,vt dica-
7 tur dies;licet nõ ſit ortus ſolis. Item facit , quia† nox
dicitur à tenebris, dies verò à luce. ſed in dictis ho-
ris lucet ſol propter reflexionem; licet nõ appareat.
Cũ ergo aliqua ſit claritas,debet attribui diei. Ter-
tio poſſet argui , quòd non dicatur commiſſum nec
de die,nec de nocte, De die non;quia ſol non eſt ſu-
per terram. De nocte non;quia non ſunt tenebrę. vn
de erit caſus omiſſus a ſtatuto. & ideò ſtabimus iuri
communi,argu. c. ſuſceptum. de reſcript. lib.6.&.l.
commodisſimè.ff.de libe.& poſth. Sed dicit hic Io.
And.quòd hoc argumentum non tenet;quia dies,&
nox ſunt contigua.& ſic ipſorum extrema ſe contin
gũt. Facit.ff.de adul.l.capite quinto.ibi , retinere ho
ris diurnis,nocturniſq; continuis. Guido de ſuza. in
ſuis quæſtionibus ſtatutorum in.l.more Romano.ff.
de ſer dicit,quòd aliqui tenẽt primam partem, ipſe
verò ſecundam. Ioan. Andr.tenet ſecundam.& ſic di
cit ſe audiuiſſe determinatum fuiſſe. Dicit tamen,ꝙ
putat primo conſiderandum eſſe,an in loco cõmiſſi
delicti,ſit aliquod ſignum campanæ , vel ſimi. quod
diem à nocte diſtinguat,prout hic in ciuitate Senen
ſi,& tunc illud ſeruandum eſt . Sed in dubio dicit il-
lud fore arbitrarium,vt ſcilicet arbitretur tenebro-
ſitatem,& illam nocti attribuat. Item claritatem , &
illam

illam diei attribuat. In dubio tamen dicit, quòd debet interpretari in benigniorem partem. Et cū hoc dicto transeunt communiter* canonistæ. & sequitur D. Anto. & Bart. in. l. aut facta. §. tempus. ff. de pœn. per. l. præses. &. l. interpretatione. eod. titu. Vnde dicit quòd assessor debet esse cautus circa examinationem testium, vt diligenter inquirat. Et hoc etiā sequitur. D. m. & allegat quod in simili dicimus de hermaphrodito, secundum quod traditur in. l. quæritur. ff. de statu ho. &. 4. q. 3. c. hermaphroditus. Item

Cōis opi.

8 facit quia ratio† legis est consideranda, vt. l. nominis & rei. §. verbum. ff. de verbo. signi. &. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. Sed text. considerat rationem, quia poterat discerni; igitur &c. Et ad prædicta vide Feder. consi. 53. ¶ Vltimo nota quòd stante dubio vtrū inuadens facit ad defensam personæ, & rerum potest quis se impune defendere, etiam quò ad forum pœnitentialem. Hoc tamen intelligendum est, secundū quòd dicam. ī. eod. c. ad audientiam. in. 3. artic. 7. q. principalis. Glo. 2. format. 2. q. & sol. Iu. fi. gl. dic de hac materia, vt dicam. ī. eod. c. ad audientiam. in. 3. artic. 7. q. principalis. q. 14. &. 15. &. 16. & in pluribus alijs. qq illius artic. ¶ Vltimo quæro, quid velit

9 dicere tex. quòd † nocturnum furem occidere licet, quoquo modo. Solu. dic, quòd debet intelligi, quòd licet in diurno fure distinguendum sit, an se telo defendat, vel non, tamen in nocturno simpliciter videtur licitum. Quod tamē intellige, vt dixi in preced. si non potest aliter deprehendi.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Polliceri qui dicitur.*

2 *Pollicitatio quid, & in quo differt a pacto nudo.*

3 *Alteri ne feceris quod nolis tibi fieri.*

Cū iuramento. Iuramentū generale non extenditur, vt quis teneatur ad homicidium iniustū. h. d. Vel sic, Sub generali pollicitatione, vel promissione, etiam iurata, non venit illicitum. h. d. Et concordat. c. 1. de iureiur. lib. 6. &. c. Quintauallis. &. c. veniens. de iureiu. In tex. ibi, Herodes. dic, vt Matth. c. 9. & Mar. c. 6. In tex. ibi, quodcūq;. dic, etiam si petijsset dimidiam regni sui, non videbatur aliquo modo comprehēdi homicidium, propter maioritatem & excellentiam hominis. ¶ Noto primo ibi, polli-

1 ticus. quòd † polliceri dicitur ille, qui nulla præcedente petitione, seu rogatione aliquid promittit. Et

2 sic pollicitatio † differt etiam à pacto nudo; quia pactum licet sit nudum, requirit consensum plurium. hoc est, promittens, & postulantis. Sed pollicitatio est vnius tantum promissio. l. 4. in princip. ff. de pollicit. & gloss. in versicu. polliceor. in clem. 1. de iureiuran. Secundo nota bonum text. ad fugiendum arg. regulæ. vt detur instantia limitans illam regulam, & casus sit similis instantiæ. vide 1. q. 7. c. si-

3 cut vrgeri. Vltimo nota quòd †non debet quis alteri facere quod sibi, vel suis non voluisset fieri. In glossa super verbo, fecisse. dum dicit, homicidium,

scilicet de Ioanne Baptista, qui in carcere tenebatur de Herode.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia, vel incantationes circa quid fiat.*

2 *Homicida est, qui explendæ libidinis causa, seu odio abortionis amatorium poculum dat: si inde mors sequatur. et nu. 4. & 5.*

3 *Irregularitas sola voluntate contrahitur.*

5 *Deus creator corporis, & animæ.*

6 *Mulier procurans sibi Abortum qua pœna puniatur.*

7 *Partus quanto tempore dicatur animatus.*

8 *Medicus si mulieri pregnanti, & infirmanti abortum suadeat pro salute vitæ suæ an teneatur. Et quid de muliere.*

9 *Circumstantiæ, quæ in homicidio attenduntur.*

Si aliquis. Homicida est qui dat venena, vel facit sortilegia sterilitatis cā. h. d. ¶ No-

1 to primo, quòd † sortilegia vel incantationes fieri possunt, ad hoc vt aliquis efficiatur impotens ad concipiendum, vel generandum Facit tex. dum dicit, aliquid fecerit. nam cum postea subiungitur, vel ad potandum, Infertur quòd primum dictum intelligitur quando hoc factum fuit per incantationes. Secundo

2 nota, quòd dispositio huius. c. procedit, siue† aliquis hoc fecerit explende libidinis causa, siue ex odio. Exemplum primi potest figurari, secundum Ioan. And. si forte erat mulier libidinosa, quam non decebat prægnantem fieri; vnde vt commode posset seruire libidini, hoc fecit. Aliqui etiam faciunt propter paupertatem; vt puta, fecit, vt succederet ab intestato. vel propter amorem, vel simi. Sed quærunt hic Doct. quid si non ex odio, sed ex amore hoc fecerit, vt à muliere amaretur. Sol. dicit Vinceu. quòd idem. Tales tamen qui dant poculorum amatorium, grauiter puniuntur, si inde sequatur mors; licet sequatur contra intentionem dantis. Et talis tenetur de homicidio, vt. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pęn. ¶ Gloss. sentit contrarium, q. non sint paria hominem occidere, & dare causam sterilitati, aut abortui. Glo. sol. distinguendo inter pœnam, & irregularitatem. Item sentit distinctionem, an fœtus sit animatus, vel non. In eadem ibi, nō est irregularis; dic, not. ex hac glo. quòd non contrahatur irregularitas; nisi

3 homo actu interficiatur. Ex† sola enim voluntate nō efficitur quis irregularis. Tu dic, vt dicam. ī. eod. c. ad audientiam. in. 7. q. principali, articulo tertio. In

4 fi. gloss. dic, Sed† aduerte circa. q. principalem. gloss. & tex. nostri, vtrum ille, qui dedit causam abortui dicatur homicida, & debeat vt homicida puniri. Circa quod videtur dicendum, quòd si puerperium, seu fętus adhuc non erat animatus. quoniam vulua primo recepit sperma, deinde confouet, & confotum corporat. Corporatum in membra distinguit; & inter illas secreti vētris angustias manus Dei semper ope-

5 ratur & sic anima infunditur. Idemq; † corporis creator, & animæ est, secundum Hierony, ad Ruff. 56. distinct. nasci. Vnde antequam anima infundatur, non dicitur

dicitur homicidium, cum homo constet ex animo, & corpore, vt dixi.§.in rub.Dicit tamen Augusti.ꝙ cum de anima sit quæstio, non est præcipitanda sententia.Illud tamē asserit,quòd si puerperium adhuc non sit formatum; quia adhuc anima non est infusa, non est homicidium; post infusionem autem est homicidium.32.q.2.c.quod verò non formatum.&c. Moyses.&.c.sicut.2.ͅ.eod.titu. In contrarium facit text.noster,qui vult,ꝙ puniatur vt homicida, etiam si fuerit causa sterilitatis. ergo fortius debet teneri, licet puerperium non sit formatū.Sol.secundum gl. nostram ꝙ tex.noster procedit,quo ad pœnam legalem.Sicut dicimus de illo, qui dedit poculorū amatorium,vt.§.dixi.Sed non efficitur irregularis vt homicida;vt hic dicit glo.Et sic non est propriè homicida,sed occasionaliter.Vnde etiam pœnitentia spiritualis est ei iniungenda.vt in vltimis iuribus allegatis hic in gl.Sed tu aduerte,licet Doct. hic simpliciter transeant,ꝙ talis,secundum leges non dicitur homicida;nisi interpretatiuè. & si puerperiū erat informatū,tunc percutiens tenetur lege Aquilia.& sic nō tanquā de occiso,sed de rapt.per.l.si seruus seruū.§. mulier.ff.ad.l.Aqui.&.l.Q.Mutius. Sicut etiam dicimus,de oliua immaturè collecta,vt.d.l.si seruus.§.q

6 oliuā.Et in hoc etiā aduertēdū est;ꝙ si mulier † ante puerperiū informatū,sibi vim intulit,vt abortū pareret,nō afficitur vltimo supplicio; sed damnat in exiliū.l.si mulierē.ff.ad.l.Corn. de sic. Secus si formatū esset;quia damnaretur ad mortem. Et hoc est quod voluit.l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœn.q̄ vult,quòd humiliores in metallum damnentur; honestiores verò amissa parte bonorum in insulam deportētur.Et ad prædicta vide Host.in sum.eod. titu. §.1.post princ. Aduerte tamen, quia etiam si partus esset inanimatus,si tamen mulier dedit cām abortui propter pecuniā,tenetur.l.Pompeia.de paricid.tex. est singularis in.l.Cicero.ff.de pœn.& vide Barto.ad materiam in.l.diuus.ff.de var.& extraor. cri. ¶ Quā

7 to † autem tempore partus dicitur animatus glos.5. dist. in princip.dicit,ꝙ masculus in.40.diebus,fœmina verò in.80.Bart.tamen,& melius.dicit, ꝙ fœmina in.40.diebus.Ita dicit in.d.l.diuus. ¶ Vltimo circa prædicta subijcio notabilem quæstionem,quæ quo-

8 tidiè in practica contingit.Pone, † peritus medicus infirmanti,& prægnanti mulieri,cuius vitæ, secundū artē medicinæ,succurri non poterat, quominus ipsa cum partu animato periret, suasit abortum, & mulier medici consilium adimpleuit.quæritur,an medicus teneatur,& quid de muliere? Symon de Bursano in clem.1.eod.titu.tenet quòd sic.Facit, quia abortus est de genere malorum, & prohibitorum. 32.q. 2.c.aliquando &.c.Moyses.In contrarium facit, qꝫ plura videntur concurrere,propter quæ saltem mulier,debeat excusari.Primo,authoritas medici, quæ magna est.55.distinct.si quis à medicis. Secundo,verisimilis mortis certitudo vtriusq;. Tertio quia talis actus exercetur intra seipsam. nam licet pro salute mea mihi non liceat alium sine defensione mea mutilare; tamen pro salute mea licitum est meipsum mutilare; vt puta, si vulnus immedicabile est, propter quod membrum resecandum est ense. vt. d.c.si si quis à medicis.ergo licuit mulieri in se facere,qđ in alio non licuisset. Quarto,quia offendendo,nemini nocet.Quinto,quia hoc fecit solum, vt se liberaret à morte. Sexto,quia ex duobus malis minus est eligendum.l.si ita vulneratus.in.fi.ff.ad.l.Aquil. Fa-

9 cit etiam, quia † in homicidio non solum inspicimus factum,sed etiam intentionem,locum,tempus, causam,& similia,vt in.c.seq.Quæstio ista est notabilis;sed pro nunc nolo decidere.quia fortè, Deo duce,illam disputabimus.

Côi opi.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in pœnitentia imponenda, circumstantias augentes,vel minuētes peccatū,cōsiderare debet. & quæ sint.*

2 *Pœnitentia pro delicto actualiter consumato maior est imponenda.*

3 *Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur. in foro pœnitentiali secus. Idem in opem præstante, ne delictum impediatur.ibidem.*

4 *Laborandum cuiq;,ne proximo fiat iniuria.*

5 *Custodientes vestimenta occidentium, quos sicarios esse sciebat,non sunt immunes à pœna.*

6 *Restitutio,quo ad integram pñiam, non sufficit raptori.*

7 *Pœnitentia sufficit ei,qui male ablata restituere non pōt.*

8 *Ablatum cui restituendum.*

9 *Mora aggrauat delictum.*

10 *Clericus,homicidæ auxilium,consilium,vel fauorem præstans, deponitur.*

11 *Depositus non potest cantare in ecclesia.*

12 *Luens in corpore propter soluendi impotentiam, omnino liberatur,etiam si exinde ad pinguiorem fortunam deueniat.*

13 *Statuta punientia homicidas, an comprehendant mandantes homicidium fieri.*

14 *Papa an possit dispensare cum homicida voluntario.*

15 *Clericus ex Homicidio necessario,& ineuitabili, irregularitatem hodiè non incurrit.*

16 *Plures in simul alicui damnum inferentes an teneantur in solidum damnificato. Et quid in foro contētioso,& pœnitentiali. Et quid de cōsilii Auxiliū,vel fauorē in casu prædicto præstantibus. Et quid de præsentibus tantum, sed nec consilium, nec opem damnificanti præstantibus latè discutitur vsq; ad fin.cap.*

17 *Fori contentiosi,& pœnitentialis diuersitas.*

18 *Consiliarij quandoq; tenentur ad restitutionem iniustè ablatorum per eos,quibus consulunt.*

16 *Differentia inter præstare consilium,& auxilium. Si tamen ex ipsis vnus læso in totum satisfecerit, alij proportionabiliter eidem in foro animæ resarcire tenentur. & nu.20.*

Sicut dignū. Pro intellectu istius c. præmitte, quòd Papa mandauit Episcopo Exoniensi,ꝙ absolueret omnes occisores Beati Thomæ de Conturbia Cantuariensis archiepiscopi. qui fuit interfectus tempore Arici maioris Anglorum regis.& omnes alios quæ fuerant eius mortis culpabiles, & fortè pœnitentiam expræsserat eorū,qui occiderūt.Episcopus verò Exoñ. qui reperit varios diuersis culpis culpabiles dubitauit de pñia iniungēda,& ideò cōsuluit Papā vt rñderet,vt cōtinet hic in litera. Et hoc ponit ꝓ summario.

rio.Ioan.Andr.Sed.D.m.ita summat,in pœnitentia imponenda,iudex debet attendere circunstantias ex quibus augetur, vel minuitur delictum. Hoc primo vsq; ad.§.illi autem. Et socians homicidam animo occidendi, licet manum non apponat, si tamen ex causa sua mors sequuta, quasi pari pœna cum homicida tenetur.hoc secundo,vsq; ad ver.illi etiam. Et qui sociat homicidã tñ animo ,phibẽdi ne impediatur,tenet paulo minori pęna q̃ homicida,hoc tertio vsq; ad ver.qui vero. Et incitans aliquem ad odium, ex quo sequitur homicidium mitius punitur,quã homicida.hoc.4.vsq; ad ver.Hi quoq;.Et custodientes sarcinas occidentiũ, sciẽtes eos esse sicarios,nõ sunt immunes à pęna homicidij.hoc quinto vsq; ad vers. eos.Et surripiens spolia occisi; per hoc non tenetur de homicidio. Et non sufficit quòd illa eroget pauperibus,quoniam certi,& cogniti sunt, quibus sunt restituenda.hoc sexto.vsq; ad versic.illis. Et participantes interfectoribus in excommunicatione, diuersimodè puniuntur iuxta modum participationis.hoc septimo,vsq; ad ver.clericos. In quo vltimo ver.ponit pœnitentiam clericorum,qui præstiterũt prædictæ morti auxilium,& fauorem.Et in text. ibi, quasi in princip. &c. §. dic,sub isto.§.continebatur. Sicut dignum, & rationabile est difficiles quæstiones ad Papam referre,sic ex suscepto ministerio,Papa debet illas soluere, & quærentibus respondere.

1 ¶ Noto primo ex principio,quod sacerdos† in pœnitentia imponenda debet considerare multas circunstantias,quæ habent augere, & minuere delictũ; & sic quantitatem pœnitentiæ. Debet enim considerare quantitatem delicti.videlicet, an sacrilegium, paricidium,vel homicidium.Qualitatem,an occultum,vel manifestum; Aetatem an.s.infans, puer, vel adolescens fuerit.Item sciẽtiam.videlicet, an discretus,furiosus, doli capax,vel mente captus. Item sexum.Item conditionem.an.s.sit seruus,vel liber;laicus,clericus secularis, vel religiosus, in minoribus, vel in sacris constitutus.Item tempus,an.s. tempore orationum.vel ieiunij;an de die, vel de nocte Item locum,an.s locus sit prophanus,religiosus,vel sacer. Item moram,vt traditur in versic.illis. videlicet, an longo tempore steterit in illo,vel breui,an frequentauerit,vel non.arg.c.fi.§.de consue.&.c. cum satis. &.c.cum in ecclesia.§.de simo.& sic de similibus, Vide bonum tex.de pœnit.dist.5.Vbi vide,quòd inter omnia,principaliter debet attendi animus delinquẽtis.nam secundum quantitatem contemptus, mensuramus,quantitatem reatus in.c.cum quidam. de iureiuran.&.40.distinct.c.homo Christianus.Et sic patet ex prædictis quòd in pœnitentia imponenda nõ potest dari certa doctrina. & sic est arbitraria. §. de pœnit.& remis.c.Deus qui.& de pœnit.dist.1.c.mẽsuram. Potest etiam sacerdos ex potestate sibi concessa dispensando aliquando minuere pœnam, vt in quit. Augu.de pœnit.distinct.1.c.quem penitet. Vnde dicit. D.m. quòd sacerdos in impositione debet dispensare cum peccatore, si minorem pœnam imposuisset. Secundo notã ex versi. illi autem.arg. optimam,quòd ex sola voluntate,etiam deliberata,& sic quæ non stetit in ptimis motibus committendi delictum,etiam si per impotentiam facti, vel impedimentum,non fuit sequutum delictum,non debet qs

2 tanta† pœnitentia affligi,quanta si commissum esset delictum.not.gl.de pęnit.dist.1.c.si cui. Nec ob.iura quæ videntur velle, quòd paria sint committere, vel non stare per eum quominus committatur.de pęnit.dist.1.c.qui cum telo. cum simi. quia debent intelligi quo ad interitum salutis eternę. non quo ad quantitatẽ pœnitentiæ. nam consumatio operis aggrauat.vt probat text. noster ibi, si de illa captione

3 mors eius secuta fuisset. Tertio nota q† licet in foro contentioso agentes,& consentientes pari pœna puniantur,vt.c.1.de offi. deleg. in foro tamen pœnitentiali aliquali minori pœna affliguntur præstantes opem,quam principales.Quarto not.ex versi.illi etiam, quòd præstans opem ne delicti perpetratio impediatur, in foro pœnitentiali minori pœna puniendus est,quam principalis. Quinto not. ibi, nec caret scrupulo.tex.qui quotidie allegatur. ex quo se

4 quitur argu.quòd† ad repellendum iniuriam inferẽdam proximo,tenetur quilibet. probatur de senten. excom.c.dilecto.libr.6. 23.q.3.c.qui potest. Sexto nota ex versi. qui verò quòd prouocans aliquem ad odium,propter quod sequutum est homicidium, tenetur;sed minori pœna,quam principalis. Et hoc si prouocauit ad odium in genere; secus si ad homicidium in specie;quia tunc grauius peccat. Septimo nota ex versic.hi quoq;. quòd præstans ministerium

5 in delicto committendo tenetur;quamuis illud ministerium sit modicum.Et ideo tenetur,qui† custodit vestimenta delinquentis, vt faciebat Diuus Paulus in lapidatione sancti Stephani.Hic tamen tex.loquitur de ignorante delictum in specie; sed cognoscente illos,quorum vestimenta, vel sarcinas custodiebat sicarios, vel homicidas esse. Octauo nota,

6 quòd † quo ad Integram pœnitentiam, non sufficit raptori,seu spoliatori alicui restitutio. sed præter restitutionem debet imponi pœnitentia de delicto cõ

7 misso.& in hoc nota hunc text. Nono not. quòd† sufficit,non valenti restituere male ablata pœnitentia; etiam quo ad integram remissionem peccati. Et sic

8 limitatur regula peccatum. Decimo nota quòd† quando est certus ille,cui debet fieri restitutio, debet ablatum illi restitui. Nec sufficit illud pauperibus erogare.Quod not.contra prælatos,qui faciunt sibi dari ab heredibus vsurarij aliquam pecuniæ quãtitatem, cum sint certi, quibus sint restituenda. Et etiam in alio facit hic text. contra prælatos, videlicet quòd restitutio incertorum,propter quam fit distributio inter pauperes,fieri potest per ipsum obligatum;non autem potest episcopus compellere, vt ipse sit distributor. & hoc etiam tenet Archid. dic, vt dixi in.c.cum sit.§.de Iudæ. Vndecimo not. quòd participans excommunicato mitius vel grauius est puniendus,secundum tempus participationis. vnde

9 †mora, vel frequentatio aggrauat delictum. vt dixi in primo notab. Duodecimo nota ex versi. fin.quòd

10 clericus† est depouendus non solum propter homicidium per se commissum; sed etiam propter homicidium commissum eius auxilio,cõsilio, vel fauore. Efficitur enim irregularis, licet homicidiũ per alios fuerit perpetratum.de quo dicam. in. c. ad audientiam.§.eod.in.7.quæst. prin.articu.4.5.& sequentia

11 bus.Vltimo nota quòd depositus† non potest cantare in ecclesiam, etiam respondendo. & de hoc per

Inno.

Inno.in.c.si.ȷ̄.de exces.prælator. quod not. In.fi.gl.
in versic.si habent.dic,hæc glo.allegatur pro singula
12 ri, quòd ille qui luit † in corpore,propter impoten
tiam soluendi in ære;non tenetur postea soluere, et
si peruenit ad pinguiorem fortunam. Tu verò vide
plures aliàs authoritates,quas dedi in. c. ad liberan-
dam.quasi in fin.s̄.de Iudæ.¶ Glo.pen. colligit qua
tuor modos,quibus committitur homicidiū, & di-
stinguit inter voluntarium, casuale, & necessarium.
& quodlibet membrum subdistinguit. In eadē ibi,
in quocunq; istorum casuum, quis committat homi
cidium.dic.Not.hanc glo.quæ in hac materia est no
tabilis,& magistra,& quotidie allegatur. Per quā di
13 cunt Doctores,quòd † statuta punientia homicidas,
verificantur etiam in mandantibus, & præcipienti-
bus homicidium.Facit.l.si quis id quod.ff.de iurisd.
omn.iud.&.17.q.4.si quis suadente.iuncto.c.mulie-
res.ȷ̄.de sent.excom.& not.Bart.in.l. aut qui aliter.
§.hæc autem verba.ff.quòd vi aut clam.&.l. hæc ver-
ba.ff.de adult.& latius in.l.non solum. &.l. si vnius.
§.si seruus.ff.de iniur.per Inno.in.c. ad audientiam.
&.c.penul.ȷ̄.eod.per Bal.in.l. gallus.§. quid si is.ff.
de lib.& posthu.Prædictam tamen regulam limitat
hic Ioan.And.nisi in statuto sint expressa aliqua ver-
ba,propter quæ statutum videatur requirere homici
dium reale;hoc est,proprio facto. vt puta,si diceret
si quis commiserit homicidium manu;vel ense; quia
tunc non comprehendit mandantem,vt.c.in nostra.
de iniur.pro quo dicto allego glo.not.in.clem.1.de
vit.& honest.cleric.Sed dicit hic.D.m.se fortiter du
bitare de hoc dicto,per.c.si quis suadente. vbi tex.di
cit,manus iniecerit. & sic videtur requirere manua-
lem iniectionem.& tamen mandans tenetur eadem
pœna,vt.d.c.mulieres.de sent.excom.vbi text.vide-
tur ꝓbare,quòd propriè videatur fecisse,qui per aliū
suo mandato fecit, quo ad materiam nostram. De
quo articulo non intendo hic tractare.fortè aliquid
dicam in.d.c.mulieres. Et de præstante opem, vide
Bart.in.l.is qui opem.&.l.in furti.§.ope.ff.de fur.In
eadem glossa ibi,cum tali nūquam dispensatur. dic,
14 vult gl.quòd etiam † Papa non possit dispensare cū
homicida voluntario. Et ratio potest esse,quæ sumi
tur ex sequenti parte glo.quia præceptum fuit diui-
num.Non edificabis mihi templum; quia vir sangui
num es;ergo Papa non potest dispensare. 20. distin.
sunt quidam.de quo articulo, dic vt latius dixi in.d.
c.cum continebatur.ȷ̄.eod.In eadem ibi,de miseri-
cordia toleratur.dic,hoc est ex dispēsatione. & hoc
placet. Host. Refert tamen quosdam tenere, ꝙ post
peractam pœnitentiam talis potest sine dispensatio
ne in susceptis ordinibus ministrare;sed ad maiores
non potest sine dispensatione promoueri. D.m. hic
dicit,quòd prima opinio est tutior. In fine glo.dic,
licet olim inter antiquos Doctores essent variæ opi-
niones; an ex homicidio necessario, & ineuitabili
quis incurreret in irregularitatem,vt hic; tamen ho-
15 die † nullum est dubium, quòd talis nullam incurrit
irregularitatem,vt est tex. in clem. 1.eod. tit. Et de
hoc articulo defensionis, tam sui, quam parentum,
propinquorum,& similium; quam etiam defensio-
nis rerum,vide quæ dicam in.c. ad audientiam.ȷ̄.eo.
in.8.artic.septimę quæstionis principalis.quæstione.
14.15.16.17.18.19.& 20. Et de materia principali
gl.nostræ,videlicet, de homicidio;vel mutilatione,
commisso facto proprio,mandato,ope,auxilio,con
silio,persuasione,negligentia, consensu,& ratihabi-
tione.vide quę latius dicam in.d.c.ad audientiam.in
tertio membro.7.q.principalis.Extra gl.opp. Doc.
in ver.illi autem.nam dicitur ibi,quòd illi qui faten
tur venisse animo occidendi citra manuum iniectio
nem, puniuntur &c.nam text.videtur in se contine-
re repugnantiam.Sol.duplex datur.Prima,quòd isti
veniunt ad occidendum vna cum alijs; non tamē ha
bebant animum occidendi proprijs manibus; sed
fortè circumeundi locum,ne fugeret;vel apprehen-
dendi.Secunda,quòd isti habuerunt intentionē oc-
cidendi; sed postea non apposuerunt manum; quia
fortè ante fuit occisus, quam ipsi appellarent illuc.
Secundo op.in ver.hi quoq; quia non videtur, quòd
illi potuerint eē ignari illius machinationis, ex quo
sciebant illos homicidas.Sol.duplex. Prima, quòd
ipsi erant ignari ad quem occidendum venirēt; scie
bant tamen illos venisse armatos occidendi causa,&
custodierunt eorum sarcinas,& vestes, secundū Ioā.
Andr. Secunda sol.est, quòd ipsi erant ignari illius
machinationis; quia non præstiterunt consilium in
morte ipsius. Sciebant tamen ipsos venisse ad interfi
ciendum sanctum virum secundum Host. & vterq;
intellectus est bonus. Vltimo in ver.eos insuper.quæ
16 runt.Doc.quid si plures † simul concurrunt in spolia
tione alicuius, vtrum vnusquisq; de spoliatione te-
neatur in solidum.Sol.Inno. & Hosti.dicunt, quòd
si talis non fuit culpabilis in subtractionem alterius
non tenetur,nisi de propria spoliatione.Secus si fuit
culpabilis;vt quia dedit cōsilium,vel fauorem. nam
tunc tenetur in solidum.Debet tamē aduerti ad qua
litatem culpæ;nam si dedit consilium,vt spoliaret,te
netur actione dolo. Vnde licet regulariter interdi-
ctum vnde vi,aut vi bo.rap.non detur contra consi-
lium dantem,vt.c.cum ad sedem.de resti.spol.tene-
tur tamen in defectum principalis qui bona subtra-
xit;vel quia non reperitur principalis,vel ignoratur,
vel quia deficit probatio;vel quia non est soluendo;
vel ex alia iusta causa;vt puta,quia damnum passus ti
met agere contra illum spoliatorem;quia est tyran-
nys terribilis;quia hoc casu potest agere ad res con-
tra illum,qui dedit consilium,argu.l.1.&.2.§ fi.cum
l.se.ff.de do.Et hoc in foro contentioso.In foro au-
tem pœnitentiali, tenetur qui dedit consilium,resar
cire omnino damnum;siue principalis sit soluendo,
17 siue non.Ratio † diuersitatis inter forum contentio-
sum,& pœnitentialem est;quia in contentioso atten
dimus modum agendi, & intentandi actionem. &
ideò prius contra principalem, quam contra consi-
lium dantem agendum est. Sed in pœnitentiali non
curamus de stricto modo agendi, sed attenditur
18 purum, & verum factum. Vnde † ex quo culpa il-
lius consiliarij res ablata est, tenetur illam restitue-
re.quod est no.dignum. Debent igitur bene aduer
tere consiliarij principum, qualia præstent consilia
circa huiusmodi spoliationes; quia in solidum tenē
tur ad restitutionem iniustæ ablatorum per domi-
nos. Et prædicta procedunt, secundum Inno. nisi
principalis,qui damnum dedit.fuerit absolutus.quo
casu liberatur qui consilium dedit dummodo ad eū
nihil peruenerit. Secus si aliquid peruenisset; quia
tunc

tunc non obstante liberatione principalis, teneretur illud restituere. Hoc tamen procedit in principali absoluto; Secus si esset absolutus præstans consilium; quia tunc per talem liberationem non liberaretur principalis. Et ratio differentiæ est, per regulã.accessorium.de re.iur.lib.6.& vide Bar.ad prædicta in.l. non solum. &.l.sed si vnius.§.si seruus.ff.de mino.Si verò non dedit consilium ad rapinam; sed illam dissuasit, fuit tamen in culpa; quia associauit raptorem, ne fortè ab alio offenderetur; & hoc casu si principalis fuit captus in rapina, adeò quòd nihil ablatum est, in nihilo tenetur qui associauit. Si verò principalis aliqua asportauit, dic, quòd etiam non tenetur associans; si modo ille etiam sine societate,
19 iuisset, & spoliasset. Aliàs teneretur, Et sic no.† differentiam inter præstantem consilium, & auxiliũ; quia primus tenetur in totum; & secundus solum ad id pro quo auxilium processit, & quatenus auxiliũ profuit. Ratio diuersitatis est; quia consilium extenditur, ad totam rapinam, seu alia damna. & ideò tenetur in totum; sed auxilium restringitur ad id, super quo fuit præstitum. quod not.& tene menti, Ex prædictis infertur, secundum Inno. quòd si plures associauerunt malefactorem, qui tamen dissuadebant delictum. si tamen passi damnum, non fuerunt ausi iniuriam propulsare, propter timorem omnium adunatorum, hoc casu in iudicio contentioso tenebitur vnusquisq; insolidum pro damno illato; quia vnusquisq; in quolibet damno opem dedit.ff.ad.l. Aqui. l.item Mela.§.si plures. Sed in iudicio animæ non tenentur, nisi de eo quod commiserunt. & sic proportionabiliter, & sic habetur ratio eorum, qui magis strenui erant, & qui magis timebantur. Sed si aliquis tantum iuit, vt delinquentes defenderet, non tamen ad rapinam, in nullo tenetur; dummodo de hoc aduersarius certificatus sit. Alioquin tenetur, si propter præsentiam eius, passus damnum non fuit ausus se defendere. Et idem etiam dicendnm de illis, qui vadunt causa pacificandi, aut obuiandi, si viderent aduersarios timere. & ideò debent esse cauti si volunt non teneri, vt denuntient illis propter quã causam accedunt. Illi verò, qui vadunt, vt raptorem defendant in rapina, tenentur in solidum, secundum tamen quòd. s̄. dixi. Facit text. noster in ver. illi etiam. Si verò negligentia alicuius damnum datum sit, vt puta; quia non cohibuit ignem, ne ad alienas domos vagaretur, tenetur lege Aquil. in foro contentioso, vt.ff.ad.l. Aquil. l. si seruus seruum.§. item si arbustũ. &.§.se.&.l.qui occidit.§ pe. &. j̄. de iniur. c. fi. Sed in foro animæ solum est de negligentia puniendus, ar.15.q.1.c. inebriauerũt. Quod est verum, nisi is, qui ignem accendit, intenderet dare damnum vel fuisset in lata culpa. vt puta, quia iuxta stipulam, vel domum plenam paleis ignem accendisset. Et finaliter concludit hic Ioan. Andr. quòd in foro animæ tenendum est, quod per quencunq; satisfactum sit passo damnum, omnes liberati sunt. tenentur
20 tamen, alij † proportionabiliter resarcire satisfacienti. Et aduerte, quia non sufficit resarcire damnum culpa, vel dolo commissum; sed debet etiam agi pœnitentia de dolo, vel negligentia, aut culpa, vt dixi supra in uot. & tenet hic gloss. in verbo. aliena.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Præsbyter licitè, & moderatè scholares corrigere potest.*
2 *Clericus, qui causam dat homicidio irregularis est. & sub num. 3.*
Sed an istud procedat quando ante baptismum commisit homicidium. vide sub nu. 3.
Irregularis, omni ecclesiæ ministerio priuatur. eo. nu. 3.
4 *Baptismo omne peccatum deletur.*
5 *Priuatio præsuppouit habitum.*
6 *Conditio eorum qui deliquerunt, melior esse non debet.*
7 *Dies pauci qui dicuntur.*
8 *Mortuus ex vulnere qui dicitur. & an, & quomodo probari possit. nume. 10. Et quid quando recidit sub num. 13.*
9 *Mortuus post. 40. dies, non præsumitur mortuus ex vulnere. sed ex mala cura.*
10 *Medicorum paucorum testimonio, quando, & in quibus creditur.*
11 *Deus interrogat cor, non manum.*
12 *Peccatum voluntarium malum est.*
13 *Causa causæ est causa causati à secunda causa. Quod declarat,*
14 *Medicus, postquam infirmus, qui visus fuerat conualuisse, recidit, an possit petere partem mercedem.*
15 *Verba cum effectu intelligenda sunt.*
16 *Actum quando dicitur.*
17 *Actio semel extincta non reuiuiscit; nec sanitas semel adempta perditur.*
18 *Obligatio tollitur solutione eius, quod debetur.*
19 *Infinitas vitanda.*

Præsbyterum. A sacerdotio deponitur percutiens causa disciplinæ, si modum excedit, & mors inde sequatur. h.d. Vel generalius, Homicidium casuale imputatur etiam ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit h.d. Noto primo, quòd † præsbyter licitè præest
1 correptioni scholarium; dummodo corrigat moderatè, vt.c.1.&.c.cum voluntate. j̄. de sent. excommu.
2 Secundo not. quòd † clericus non solum efficitur irregularis propter homicidium; sed etiam si culpa tantum commissa fuit. quod etiam ponitur in.c.se. &.c.suscepimus.&.c.de cætero. j̄. eod. Vltimo not.
3 quòd † irregularis non solum deponitur ab officio sacerdotali; sed etiam ab omni altaris ministerio; & sic ab omni officio cuiuscunq; ordinis. Potest tamen secum dispensari per Episcopum, vt. c. ad audientiam. j̄. eod. &.c. sequen. in fin. Sed in sacris dispensat solus Papa. Sed quæro secundum Docto. dicitur hic quòd ex homicidio sacerdos efficitur irregularis, ita quòd est necessaria dispensatio; si culpa est adhibita, vel commissa, an hoc sit verum indistinctè. Solu. Dicunt quidam, quòd est verum de homicidio commisso post baptismum. Secus si esset commissum ante, vt.c.si quis viduam. l. distinct.
4 &.c.1.51.distinct. Et ratio est quia † per baptismum deletur

deletur omne peccatum, & omnes sequela peccati.
26. distin. c. deinde. secundum Inno. Sed Hostien.
remittit se ad not. in sum. eo. tit. §. qua pœna. in ver.
lingua. & ver. si apponas. cum sequenti. Sed tu ad-
uerte, quia prædicta procedunt in homicidio com-
misso. per dolum, vel culpam ante baptismum, ita quod
ex ipso homicidio talis homicida peccauit. Sed ma
ius dubium est, quid de irregularitate contracta
propter peccatum commissum. Verbi gratia, si pa-
ganus ratione publici officij, vel ex mandato iudi-
cis, vel officialis aliquem occidit, iustitia mediante.
Hostien. in hoc dubio. §. qua pœna. vers. quid ergo.
tenet, quòd talis irregularitas non remoueatur per
baptismum; quia cum talis nullum peccatum com-
misit, non est quòd quæramus de deletione pecca-
5 ti; cum † priuatio habitum præsupponat. vt. l. decem.
de ver. obli. & c. ad dissoluendam. de despon. impu-
ber. cum si. Præterea, irregularitas contracta à paga
no per bigamiam licitè contractam; non tollitur
per baptismum; quia ibi nullum fuit peccatum. 26.
distin. c. acutius. & c. deinde. ergo pari ratione idem
videtur dicendum in homicidio commisso sine pec
cato. Nec obst. secundum Hosti. d. c. si quis viduam. & d.
c. 1. l. di. quoniam illa. c. secundum eum intelligun-
tur in homicidio voluntario; in quo aliquod pec-
catum sit commissum. de quo per Ioan. And. & do.
Ant. in. c. gaudemus. de diuor. Sed Hug. Tancr. Io.
Cald. & D. m. tenent oppositum. Primo argumen-
to à contrario sensu sumpto ex. d. c. si quis viduam.
& d. c. 1. Secundo, quia ex homicidio, etiam iustè
commisso causatur irregularitas ratione cuiusdam
horroris. videtur enim quidam horror, quod promo-
ueatur, qui fecit hominem mori. sed talis ratio ces-
sat in infidelibus; quia per baptismum fit quædam
regeneratio, & baptizatus efficitur nouus homo.
vt. c. ferrum. l. di. Præterea ista irregularitas proces-
sit ex constitutione ecclesiæ; ergo non debet exten-
di ad infideles. vt. d. c. gaudemus. cõiuncto. c. is qui.
de sent. excom. lib. 6. Ad quod notab. dictum. Inno.
in. c. ad audientiam. infra eo. vbi dicit, quòd cum irre-
gularitas sit de iure positiuo, debemus in dubio in-
terpretari quem non esse irregularem. Vtraq; opi.
est sustentabilis. Hæc tamen vltima videtur magis
æqua; quia non videtur esse deterioris conditionis,
qui iustitia mediante, commisit homicidium, quã
ille qui contra iustitiam per dolum commisit. arg.
c. cum qui. de præben. libr. 6. 16. q. 1. c. legi. & ff.
6 quod vi aut clam. l. nam etsi seruus. Nec † ex deli-
cto debet quis facere conditionem suam melio-
rem. vt. c. si verè. infra de sent. excom. & ff. de dona.
inter vir. & vxo. l. 2. §. 1. Facit etiam. c. 1. supra de postu.
& c. contingit. de do. & contu. Et hanc opi. arbi-
tror amplectendam, maximè post factum. Sed
antequam veniam ad glo. op. contra tex. in eo, quòd
dicit, post paucos dies. quasi sentiat à contrario, quod
si lõgius tempus paucorum dierum intercessisset, nõ
7 efficeretur irregularis; Sed contra; quia cum † pauci
dies dicantur duo, vel tres. vt. c. cum dilectus. de ac-
cu. & c. inquisitionis. in glo. fi. eo. tit. & not. glo. in. c.
dilectus. supra de præben. & glo. in. c. latores. infra de cle.
8 exco. mi. videtur, quod † si moriatur post. 6. vel. 7. dies
non tenetur. Sed in contrarium facit. c. se vbi dicitur
quod post. 8. dies. Et fortius facit contrarium. c. 2. infra de
cler. percusso. vbi tex. dicit, quod si moriatur post octo
menses non præsumitur decessisse ex vulnere; ergo
à contrario, si decessit intra. 8. menses, præsumitur
decessisse ex vulnere. Sol. glo. timore huius contra-
rij subaudit ad text. nostrum, dum dicit, post pau-
cos dies, scilicet, maximè. Quasi velit, quod idẽ sit, si
vlteriori tempore. sed magis hoc præsumitur post
paucos dies. & idem seq. hic Ioan. An. Sed contra
prædicta facit quod not. glo. in. l. 1. de emenda. ser-
no. quæ vult, quod si vulneratus post triduum fuit vi-
sus ire super baculum, quòd si postea moritur, non
præsumitur decessisse ex vulnere. quam glo. Bal. di-
cit singularem. Pro qua facit tex. in. c. si qua fœmi-
na. l. dist. qui loquitur de triduo. Sed tu aduerte, quia
iura in hoc articulo variè loquuntur. quædam di-
cunt de tribus diebus, vt. d. c. si qua fȩmina. cui con-
cordat gl. præallegata. Quædam de paucis diebus.
vt. c. seq. Quædam loquuntur per verbum aliquan-
diu. vt. c. ad audientiam. infra eo. Alibi vero dicitur, quod
licet moriatur post longum interuallum, tamen
præsumitur decessisse ex vulnere. vt. l. ait lex. ff. ad. l.
Aquil. Alibi dicitur, quod si moriatur post octo men-
ses, non dicitur ex illo vulnere decessisse. vt. c. 2. de
cle. percus. quasi sentiat à contrario, quod secus esset
si intra octo menses. In Lombarda verò dicebatur,
quòd si intra annum moriebatur, præsumebatur mo
ri ex vulnere. Quamobrem propter tantã iurium va
rietatem arbitror dicendum, quod in casu certi, debea-
mus stare certo, quod si vulnus est mortale, & hoc ita
apparuisset, præsumatur postea decessisse ex vulnere;
licet longum intercesserit interuallum. Aliàs autem
in dubio, arbitror hoc arbitrio iudicis relinquẽdum.
vt etiam sentit Io. An. & tenet D. m. hic & c. 2. infra de
cle. pcu. & Bar. in. l. si in rixa. ff. ad. l. Cor. de sic. Facit
quod not. in. c. de causis. supra de offi. dele. & l. 1. ff. de iur.
deliber. & l. saccularij. ff. de var. & extraor. cogni. Fa-
cit quod no. in. l. 1 §. expilatores. ff. de effrac. Facit etiã
ad hoc tex. noster, dum dicit, ex ipsa percussione in-
terijt, vel aliam infirmitatem incurrit. vt hic in gl. 2.
Ad idem etiam adduco verbum, aliquãdiu, positum
in. d. c. ad audientiam. quod videtur designare iudi-
cis arbitrium. vt not. glo. fin. in. l. Lutius Titius. ff.
man. Cyn. in. l. 1. c. vbi caus. stat. agi oport. in glo. in
ver. prouinciam. in. l. desertorem. ff. de re mili. & quod
not. in. d. c. de causis. cum alijs iuribus præallegatis.
In hoc autem, iudicio meo. versabitur iudicium
medici, vt inspiciat qualitatem percussionis, curæ
infirmi medicationem, & abstinentiam, febris, vel
alterius accidentis causam. quòd si vulnus non erat
magnum, & superuenit imediatè febris cum bubo-
ne, propter aeris pestilentiam, vt intra biduum, vel
triduum moriatur, certè non præsumetur mortuus
ex vulnere; sed ex veneno pestifero. Et idem fortè
esset dicẽdum, si vulnus esset magnum, per. l. præses.
& l. si. de interpretatione. ff. de pȩn. Sed quid si su-
peruenit intensus dolor illium, vel quia non potuit
mingere, & mortuus est? Adhibebit etiam in hoc iu-
diçium medicorum. vt. l. semel. C. de re mili. lib. 12.
& ff. de vent inspicien. l. 1. §. & quod traditur. in. c. 1. supra
de frigi. & male. Et ad prædicta vide. d. Floria. de bo
no. in. d. l. ait lex. ff. ad. l. Aquil. Arbitror etiam, quod si
esset vulnus in capite in parte supiori, & transissent.
9 40. dies, qui † est terminus exclusiuus dubitationis

mortis,ſm phyſic. ꝙ non præſumeretur mortuus ex vulnere;ſed ex mala cura. Et ex prædictis potes etiã colligere, qñ quis dicatur deceſſiſſe ex vulnere non curato.Quod tangit Bal.in.c.1.ver.ſexto quæritur. & ſeq.qui.mo.feu.amit. in vſi feu. vbi dicit,ꝙ in du bio præſumitur,quia exitus acta probat.vt.l.rem nõ nouã.§.fi.C.de iudi.& in.1.conſtitu.ff.in fi. Niſi attenta culpa infirmi,vel aliunde fuerit mors ſequuta. nam nõ dicitur ſimpliciter peruenire id, quod cum alio permiſcetur,vt.l.1.§.Trebatius. ff.de aqua quoti.& æſti. Facit quod not.glo.in cle.ſæpe.de verbo. ſigni.Si tamen vulnus fuiſſet prædominatum culpæ, diceretur mortuus ex vulnere. Secus ſi culpa eſſet maior,per.l.quæritur.ff.de ſta.ho. & quod not.in.c. quanto.ſ.de iudi. & quod not.gl. & do.Do.in.c.indemnitatibus.&.c.cum expediat.de electio. lib.6.

10 ¶ Sed quæro,qualiter † probabitur iſta negatiua,ꝙ non ſit mortuus ex vulnere. Bal. in.d.c.1. verſi.& not.dicit,ꝙ eſt valde difficilis. & dicit, ꝙ ſi vulnus eſt in loco periculoſo,vel eſt magnum vulnus, difficilis eſt probatio negatiuæ, ꝙ quis non ſit mortuus ex illo,cum ex tali vulnere mors ſoleat euenire,vt.c. ſignificaſti.2.ĩ.eo. Et ideò medici,qui volunt probare hanc negatiuam,debent diligenter examinari; & ſi ſunt in diuerſis opin.debet iudicari contra percuſſorem. Nec obſt.quod traditur in.c.in noſtra.ſ. de teſtib. vbi dicitur, ꝙ data contrarietate teſtium, reus eſt abſoluendus. Pro quo facit.l.Arrianus.ff.de act.& obli.quia iudicio meo poteſt reſpõderi,quòd iſtud eſt propter præſumptionem,quæ eſt pro teſtibus affirmantibus eum deceſſiſſe ex vulnere. Quod etiam verum arbitror, quando vulnus fuiſſet periculoſum, vel poſt paucos dies vulneratus deceſſiſſet. Vnde arbitror prædicta regulanda, & limitanda ſecundum theoricam traditam.ſ.in contrario formato,coniuncta theorica tradita in.d.c.in noſtra. Et

11 aduerte circa prædictam materiam,† quia magis creditur teſtimonio medicorum,licet paucorum, quã aliorum plurimorum non medicorum. Hoc tenet Spec.eo.tit.ver.pone.A. quia,licet ſint pauciores,tamen melius cognoſcunt factum,arg.l.2.§.exactis.ff. de orig.iur.& in auth.de non alie.§.quod autem. & quod not.ſ.de teſti.c.in noſtra.&.C.de re mili.l.ſemel.lib.12.50.diſt.c.vt conſtitueretur. verſi.expertus.de æta.& quali.c.ad aures.de pœnit.diſt.6.c.1.& quod not.in.c.ſignificaſti.ĩ.eo. Item aduerte, quia licet dixerim,quòd debet ſtari iudicio medicorum, tamen ſi in loco non inuenitur niſi vnus medicus,ſtaretur eius dicto. hoc voluit Bart. in.l.ſi in rixa.ff.ad leg.Corn.de ſica.per.§.quod autem.in auth. de non alien.& ſequitur etiam do. Florianus in d.l.ait lex. ff.ad leg.Aquil.quæ nota.¶ Glo.1.format duo contraria ad tex.& ſoluit. In eadem ibi,quantum ad gratiam innocens erat.dic,not.hanc glo. quæ ſimpliciter vult, quòd in foro animæ non punitur quis de homicidio voluntario,licet illud præceſſerit culpa. nã ex quo defuit voluntas committendi homicidium, non peccat;quia Deus interrogat cor, non manum. 14.q.5. ſi quid inueniſti. Nec tantum attendenda ſunt quæ fiunt, quantum quo animo fiant. amplius enim reſpicit Deus ad cogitationẽ, quàm ad actus. tex.eſt not.15.q.6.c.1.in fi. Et pro hoc facit notab. dictum Inno.in.c.præced.vbi not.dicit,ꝙ ille q dãnum dedit abſq; aĩo nocendi,licet culpam commiſerit,non tenetur in foro conſcientiæ ad reſtitutio-

12 nem damni;quia pctm † vſq; adeò voluntarium malum eſt,vt niſi ſit voluntarium, peccatum nullo mo do ſit.not.15.q.1.§.ex volũtate.in ſum. & tradit Io. And.in ver.à peccatis.poſt Archid.c.2.de immu. ec cle.lib.6.Sed in foro contentioſo tenetur,vt.l.ſi ſeruus ſeruum.per totum ti.ff.ad.l.Aquil.Solum igitur punitur de negligentia;quia non adhibuit diligentiam.Facit.15.q.1.c.inebriauerunt.&.34.q.2.lectũ. Quod tamen limitat,niſi culpa fuerit lata. Vel ſi à principio habuiſſet aĩum damnificandi, prout poſtea euenit.Et ſic poteſt limitari iſta glo. &.d.c.ſi qs non iratus.15.q.1. Et adde ad prædicta duos verſus, quos ponit Io.And.in not.ſuper glo.intentis.in.d. c.2.de immu.eccl.lib.6.videlicet. Non vox,ſed votum;non chordula muſica,ſed cor;Non clamor,ſed amor clamat in aure Dei. ¶ Glo.ſi.primo fortificat tex.deinde colligit argm̃, cõtra quod opp. & ſoluit. deinde format.q.& ſol. In eadem ibi, qui præſtat.

13 dic,not.glo.† quòd quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cau ſa cauſati à ſecunda cauſa. Quod ego intelligo,de cauſa primo loco ordinata, & tendẽte ad ſecundam cauſam,& per conſequens ad cauſatum; aliàs ſecus. vt ponitur in.l.vltima,hic in glo.allega. vbi ponitur caſus,quòd equus cuiuſdam mulieris offecit mulam alterius,vnde mula calce percuſſit mulionem; & ibi dicitur, ꝙ mulio poteſt agere ad damnum contra dominum mulæ.& ſic,licet equus mulieris præſtiterit cauſam cauſæ; tamen non attribuitur equo, ſed mulæ. Et ratio eſt, quia illa cauſa olfactionis, non erat ordinata ad ſecundam cauſam calcitrationis, cum mula ibi fuerit mota contra naturam,vt hic dicit glo.Et ideò allegatur ille tex. ꝙ quando animal contra naturam ſui generis mouetur, nõ imputatur ei,qui cauſa præbuit; Secus quando naturaliter mouetur;vt puta,ſi equus mulam calce percuſſiſſet; qa tunc quicquid poſtea prouenerit,attribuitur primæ cauſæ.Debet igitur prima cauſa eſſe ordinata ad ſecundam,vt.ſ.dixi.Et ideò ille qui vendit cultellum, vel enſem,cum quo poſtea quis interficitur, non tenetur de homicidio, Niſi vendiderit propter cauſam homicidij. De hac materia vide in.c.primo. ſ.de cuſto.euchariſt. & iuſta de iniur.c.fina. & in regu.imputari.de regu.iur.in.6. ¶ In eadem gloſſ. in fi.dic,ſecundum Ioan. And.quòd ſi conſtat aliud de veniſſe recidiuam; puta, ex corruptis humoribus, tunc non tenetur talis ſacerdos. procedit ergo tex.quando recidiuatio proceſſit immediatè ex illa infirmitate; quia non videtur liberatus, quoniam recidit.11.quæſtio.3.c.certum. & quod not. in.c.primo.ſ.de iudi.&.l.3.ff.de diuor. canonizata. de pœniten.diſtin.1.c.diuortium. Ego arbitror totum hoc arbitrio iudicis relinquendum. argumen. eorum quæ ſupra dixi poſt notabilia. Vltimo finis iſtius glo.inducitur ad deciſionem quæſt. Medicus

14 † promiſit liberare aliquem infirmum, puta de podagra,& pactus eſt certam mercedem, infirmus viſus eſt conualuiſſe; ſed poſtea recidit, an medicus poſſit petere mercedem pactam. Hæc glo.facit ꝙ non. & facit etiam ad hoc.c ad audientiam.ĩ.eod. In contrarium facit, quia non poteſt longo tempore ſanus eſſe. Vnde videtur ſatis eſſe eum liberaſſe.

rasse. D.m.in hac.q.dicit, credendum esse indicio
medicorum peritorū.nec in hac.q.aliquid vlterius
dicit. & miror de ipso quia hanc.q.tangit glo.arguē
do pro, & contra in verbo centies. in.c.adbuc. de
poenit.distin.3.& glo.in.l.martius. ff.loca.& fuit.q.
Pilei.22.in ordine. & etiā dominicalis Brath. Brix.
73.in ordine.quam etiam ponit Spec.in tit.de salar.
§.postremo.ver.1.& Ioan. And. in reg. contractus.
de re.iur.in Mercur.in.2.q.2.q.principalis. & Bart.
& Bal. in dicta.l.martius. Et contra medicum hinc
inde collectis argumentis, fiunt hæc argumenta.
Primo quòd medicus solum videtur fecisse cessare
infirmitatem;non autem extinxisse.arg.ff.de edilic.
edic.l.qui tertiana. Secundo, quia non videtur cu-
rasse, qui vitiosè curauit. argu.l.quoties. qui satisd.
cogan. &.ff.de solutio.in.l.qui decem.§.fina. Ter-
tio,quia non videtur ęgritudo recessisse, quæ incon
tinenti redinit,vt.l.diuortium. ff.de diuor. canoni-
zata.de poenit.dist.1.c.diuortium. & in reg.quicqd
calore.de re.iur.ff. Et facit.ff.de solu.l.si quis alie-
na.&.l.cum quis. §.qui hominem.ff.de in rem ver-
so.&.l.si pro patre.§.versum.& bo. text.ad proposi-
tum in.l.quæritur.§.si vna.ff.de edelic. edic. Quar-
to,quia ad medicos spectat centies infirmum cura-
re. & liberare.de pęnit.distinc.3.c.adhuc. Quinto,
quia non videtur liberatus, qui non est plenè libe-
ratus. de poenit. distin.3.c.sunt plures. Facit.ff.de
interrog.ac.l.de ętate.§.nihil. & supra. de baptis. c.
25 maiores.§.sed adhuc. Verba† enim cum effectu sunt
intelligenda. 17.q 4.si quis suadente. &.ff. ne vis fi.
l.pen.&.l.1.§.hæc verba.ff.quod quisq; iur. canoni-
zata.de poenit distin.1.c.hæc autem verba. Sexto,
26 quia† nihil videtur actum, quando aliquid superest
ad agendum. vt.c.1.s̄. de renun. &.l.1.C. de Iusti.
cod.compo.&.l.penul.in fin.C.de his qui. vt indig.
& glo.in.c.1.supra. de sac.vnc. Septimo,quia sani-
tatem non videtur adeptus qui illam retinere nō po
test.vt.l.non videtur. ff.de reg. iur. &.l.non videtur
ff.de acquir. poss. Octauo, quia cum infirmo resti-
tuatur infirmitas; ergo & medico debet restitui sol-
licitudo curandi.ff.de procur.l.qui propria. &.ff.de
seruitu.rusti.prædio.l.Arianus. Vltimo, quia ęgri-
tudo subrogata primæ videtur esse eadē cum.17.q.
1.c.deniq;.18.distin.c.habeo.&.c.magis. supra, de
vot.&.l.proponebatur.ff.de iudi. Pro medico vero
fiunt hęc argumenta. Primo, quia sicut obligatio
27 † semel extincta, non reuiuiscit. vt.l.si res.§.aream.
ff.de solut &.5.q.4.c.si illis. ita & sanitas semel ade-
pta non perditur; nisi ex proprio facto. de consc.
distin.4.c.q̄ris. ver. non potest autem. Ergo factum
proprium non debet nocere medico; quoniam pec
cata suos debent tenere authores. vt.c. quæsiuit. de
his quæ fi à ma.par.ca.C.de poen.l.sancimus. & arg.
l.damni.§.is qui ędes.ff.de dam.infec. Secundo,qa
videtur solum cogitatum. de præsenti infirmitate.
ff.de aur.&.arg.le.l.si ita. &.ff.de seruitu. vrba. præ-
dio.l.si seruitus &.c.penul. supra. de iureiuran. &.l.
Rutilia Polla ff.de contrahen.emptio. &.l.tres fra-
tres.ff.de pact. & ideo sublata est obligatio; quia
28 † solutione eius qđ debetur tollitur omnis obliga-
tia.insti.qui.mod. tollitur.oblig.in princip.Tertio,
quia rectè gestum non debet ex euentu resuscitari
in malum.C. de admini.tut. l.sancimus. Quarto,
quia casus fortuiti præuideri non possunt.infra eod.
c.Ioannes. & ibi videbimus. Quinto, & Vltimo
19 quia† infirmitas euiranda est.l. qui bona. §.fina.ff.
de damn.infect. & notatur. in.c.causam. &.c.signi-
ficauerunt.supra de testi.& est text.expressus. in.c.2.
de rescript.libr.6. & ibi vide concordantias in gl. 2.
¶ Solutio Pileus dictam.q. primo distinguebat,
quòd aut ex primis humoribus iste recidiuauit.&
tunc procedant argumenta contra medicum facta.
Aut ex nouis humoribus. & procedant argumen-
ta pro ipso medico. Dicit tamen, quòd sibi plus
placet distinctio, quòd aut ęgritudo redit in
continenti, & medicus tenetur de nouo curare.
Aut ex interuallo, & tunc secus. ¶ Bart. verò Brix.
in dicta q̄stione dominicali, distinguit, ꝙ aut infir-
mus recidiuauit ex sua culpa, & tunc habeant lo-
cum argumenta pro medico. Aliàs secus. ¶ Bart.
verò quem sequitur Bald.in.d.l.martius. distinguit,
quòd aut propter curam adhibitam à medico eius
infirmitas cessauit, & postea ex noua causa super-
uenit, & tunc medicus debet habere mercedem.
Aut infirmitas causa medici non fuit curata, seu
non cessauit; sed visa est aliqualiter cessare, & tunc
cum non liberauerit eū non debet habere merce-
dem. Ita loquuntur argumenta facta pro prima
parte. Aut de hoc dubitatur, & tunc, aut infirmi-
tas, est reuersa incontinenti, & medicus tenetur.
Aut ex interuallo, & tunc secus. & hæc distinctio
mihi placet. Aduerte tamen, quia hoc an incon-
tinenti, vel ex interuallo reuersa sit, arbitror aliter,
& aliter intelligendum, secundum subiectam ma-
teriam, & qualitatem infirmitatum. nam in po-
dagra. dolore illum,& alijs similibus infirmitatibus
quandoq; ad tempus, etiam non modicum, inter-
uallum requiritur Longum, vltra solitam recidi-
uam. Sed in tertiana, quartana, phlegmatica,aut
alia febre continua, modicum tempus accipitur
pro interuallo. Simili etiam ratione discurrendum
fore videtur in vulneribus, & percussionibus. Et
prædicta probātur. arg. infrascriptorum iurium.20.
q.1.c.1.& ibi glo.2.q.6.c. non solent. & ibi glo. &
l.& posse.ff.de transac. &.l.ad peremptorium. ff.de
iudi.&.c.an sit s̄.de app.per Docto. in.l.1.ff. si cert.
pet. per Bart. & Doct. in.l.1.ff.de verbo. oblig.per
glo.in.c.1 s̄.de mut.peti.&.c.literis.de resti.spolia.
&.c.veniens.de testi.cum simil.

CAP. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur illi qui rei illicitæ operā dabat, vel etiam si licita, quando culpa potest illi imputari. & sub nu.5.*
2 *Ludus alleuiandi laboris causa,videtur clericis permissus. & num.5.*
3 *Ludus est quædam laboris alleuatio.*
4 *Papa in quibus dispensat cum homicida casuali.*
6 *Clericis cum laico ludere non licet.*

1 Cōtinebatur. Homicidium † casuale imputatē ei,qui

ei, qui dabat operam rei illicitè; Vel etiam licitæ, secundum alium intellectum, si non adhibuit diligentiam, quam debuit. hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, ideòq;. ¶ Nota primo, quòd
2 † ludus alleuiandi laboris causa, videtur permissus clericis. Potest tamen etiam hic text. allegari, in contrarium. de quo dicam. ĩ. in glos. 1. Secundo
3 not. quòd † ludus est quædam alleuatio laboris. Vnde dicitur interpone tuis interdum gaudia curis. & Augu. libr. 2. Musicæ, Volo tandem tibi parcas; nam sapientem decet interdum remittere aciem rebus agendis intentam quæ remissio secundum beatum Tho. secunda secundæ. q. 68. fit per ludum, & ludibria verba. Nam & Philosopus ponit virtutem eutroperiæ, quam nos possumus dicere incunditatem, esse circa iocos, & ludos permissos. Vltimo
4 not. qđ † cum homicida, etiam casuali, solus Papa dispensat in sacris, si culpa præcessit casum. In minoribus autem Episcopus. vt. c. ad audiẽtiam. ĩ. eo. Ex prædictis not. quòd licet cum homicida voluntario nunquam, aut difficillimè dispensetur. l. dist. miror. tamen cum homicida casuali solet faciliter dispensari, vt hic. & d. c. ad audientiam. & vide Spec. in tit. de dispensat. §. nunc breuiter. ver. 5. Sed contra text. opp. dicitur hic, qđ propter homicidium commissum præter voluntatem, clericus deponitur; sed contra de. c. nec is. 5. q. 1. vbi probatur, quòd si quis extra voluntatem commiserit homicidium, non deponitur. Sol. dic, quòd illud intelligi debet, de illo qui dabat operam rei licitæ; nec fuit in culpa. & hanc seq. Vincen. & Ioan. Andr. Sed quæro quid vult dicere text. ludum imitati viatorum. Sol. dic, quòd tali ludo vtebantur viatores. & de hoc ludo dicit Hostien. loqui constitutionem, quæ incipit, Alearum vsus. C. de religio. & sum. fu. vt plurimum, libri non habent illam constitutionem; quia græca fuit, vt ibi dicit glo. ¶ Gloss. 1. quærit & solu. assignando rationem ad tex. In eadẽ ibi. l. nam ludus. dic ꝙ illa lex dicit. nam ludus quoque noxius in culpa est. & ex hac glo. colligitur vnus
5 intellectus ad tex. nostrum, videlicet, † ꝙ licet homicidium fuerit casuale; tamen ideò imputatur isti diacono; quia dabat operam rei illicitæ quia talis ludus non conueniebat clericis. Sed dicit ꝙ imò satis conueniebat eo modo, quo clerici erant contenti, maximè gratia leuiandi laboris, vt hic dicit text. noster. Sed consuetudo ludi hanc culpam induxit, secundum eum. Quasi velit, ꝙ ludus qui haberet in se conditionem equitandi modo prædicto, nõ erat permissus. & ideo iste fuit in culpa. Tertius intellectus est, qui colligitur ex glo. seq. & ex glos. fin. videlicet, ꝙ ideò iste fuit in culpa, quia ludus nõ erat permissus propter admixtionem laicorum. vnde casus inde proueniens, etiam sine culpa clericorum, imputatur eis. Quartus intellectus est, ꝙ ludus erat permissus, & etiam ludi conditio, sed iste diaconus fuit in culpa, non reddendo se aptum conditioni ludi, remouendo falcem, vt dicit glo. fi. Vel secundũ Ioan. An. post Inno. fuit in culpa, cooperiendo falcem sub pallio. Vel non prohibendo illum equitare. Sed quæro, quid si expressè prohibuisset equitare, an incidisset in irregularitatem; & videtur ꝙ non; quia per eum non stetit. Contrarium sentit Hosti. quia propter conditionem ludi debebat cogitare hoc euenire posse. D. m. dicit se dubitare de hoc dicto, & ꝙ post factum potius esset consulendum in fauorẽ clerici. Quod satis mihi videtur æquum. Hoc tamen pendet ex varietate intellectuum prædictorũ; quia posito, ꝙ ludus esset prohibitus, prohibitio clerici non releuaret, vt arbitror. probatur. l. dist. clerico. & c. voluntate. & vide quod not. glo. pen. in. c. sicut dignum. ĩ. eo. ¶ Gl. in ver. eiusdem diaconi; fortificat tex. & assignat rationem. & fuit expedita in glo. præcedenti. In eadem ibi. §. cum eo. dic, vbi dicitur, ꝙ si dolo fugauit pecus cum panno rubeo, vt incideret in fures, tenetur furti, si verò per iocum, tenetur actione in factum; quia ludus obnoxius non debet esse impunitus. ¶ Glo. fi. format contrarium & dupliciter sol. & ponit opi. Io. In eadem ibi; quid ergo fines fecit diuersos; Docto. communiter * sequuntur primam solutionem. quòd. c. sequens procedit de iure communi; quoniam ibi nulla fuit commissa culpa. & ibi dicam. Ex hac tamen glo. & ex Cõis opi.
6 gl. præcedenti not. ꝙ † licet ludus aliàs in se esset permissus clericis, tamen efficitur prohibitus propter admixtionem laicorum.

CAP. IX.

SVMMARIVM.

1 *Ludus solatij causa clericis prohibitus non est.*
2 *Clericus cultellum licitè ferre potest. paruum. S. non magnum.*
3 *Statutum imponens pœnam portanti arma, non vendicat sibi locum in cultellum paruum portanti, aptum solum ad panem incidendum.*
4 *Schacorum ludus clericis permissus.*
5 *Ludus Brachiorum clericis permissus.*
6 *Liberè quid fieri dicitur.*

Lator. Homicidium casuale nõ imputatur ei, qui non fuit in culpa. hoc dicit. Secunda ibi, ideòque.
1 Noto primo † ꝙ ludus solatij causa non est clericis prohibitis, maximè si fiat ad leuandum laborem. Nã si esset prohibitus, sequeretur, ꝙ talis clericus esset in culpa. & per consequens esset irregularis. Secũdo
2 not. ꝙ † clericus licitè portat cultellum. Aliàs enim si prohiberetur, esset in culpa; & per consequens, vt dixi, efficeretur irregularis. Quod verum in paruo cultello apto solum ad incidendum panem; Secus in magno, vt in. e. 2. ĩ. de vit. & honest. cle. Idem, probatur in clem. ne in agro. §. nullus. de sta. regul. & in anthen. de arm. §. fin. vbi dicit not. quòd statutum
3 † imponens pœnam portanti arma, non vendicat sibi locum in portante cultellum paruum, vt dixi, aptum solum ad panem incidendum. ¶ Glo. 1. quærit vtrum quandoq; fit licitum clericis ludere, & solu. quòd sic. In eadem ibi, Isaac. dic, vt habetur Genesi. c. 21. & ibi, Ioseph dic, vt Genesi. c. 44. In fin. glo. dic. Sed quæro ad quem ludum ludebant isti. Solu. Inno. dicit, quòd ad schachos. & sic no-
4 to, quòd ludus † scachorum est permissus clericis. vt tenent Doct. in. c. pe. de vit. & honest. cleri. & glo. in. §.

in.§.inter dicimus.in auth.de san. epi.& gl.& Doct. in authé. interdicimus. C.de epi. & cle. Vnde dicit Inno. q ex isto ludo scacchorum iste clericus occisus surrexit, & alium in terram proiecit; forte indignatus propter scacchum mattum. ex cuius cultello ad latus accincto proijciens vulneratus occubuit. Vnde iste clericus proiectus non fuit in culpa, tum quia non faciebat ludum noxium; tum etiam quia non potuit, sibi prouidere, vt socium non lęderet; cū ex improuiso fuerit inuasus. & ideo non efficitur irregularis. & sic non ob.c. præcedens; quia ibi fuit in culpa. Sed D.m.dicit, quòd licet hic intellectus sit verus in se; tamen non congruit literæ, quæ vult, quòd ex ludo contingit, quòd ille proiecit alium ad terram. quod non contingit in ludo scacchorum. Vnde ipse intelligit, q isti ludebant ad brachia, intelligendo tamen qd' ludus non fuisset prouisus, & deliberatus. Aliàs iste clericus habens cultellum acutum fuisset in culpa, non remouendo illum à se, propter ludi conditionem, vt dixi in præcedenti. Vel secundum eum, alius clericus subito ex improuiso insiliuit in eum, & ludendo proiecit eum ad terram. & sic proiectus non fuit in culpa. Et sic videtur ex dictis D.m. quòd ludus† brachiorum clericis sit permissus. ¶ Gloss. 2 allegat rationem ad tex. Glo.fi. ponit duos intellectus ad tex. In fi.dic, Doct. communiter * tenent primum; nam ex quo iste non fuit in culpa, & præter voluntatem suam, casu commissum fuit homicidium, non incidit in irregularitatem, & sic non est necessaria dispensatio aliqua. Pro quo facit text. dum dicit, liberè permittas; quia non promoueretur liberè, si egeret dispensatione. Et facit quod not. in.c. licet. de præben.libr.6.& in.c.fin. de postul. præla. Et vide glo.in ver. liberè.in clem.generalem.de ęta & qual. quæ dicit, quòd † illud dicitur posse liberè fieri, quod potest fieri sine dispensatione. Idem no. glo. in ver liberè.in cle. dudum de sepul. Et facit.l.apud Iulianum.§.fi.ff.de leg.1.

5

6

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Fur, & latro synonima sunt.*
2 *Fur à latrone,an,& in quo differt.*
3 *Latronis,& raptoris discrimen.*
4 *Religiosus in veste proprietatem habet.*
5 *Clerico non licet occidere latronem pro suorum conseruatione. & nu.7.&.10.*
6 *Homicida tàm est is qui ligat, quàm qui interficit.*
8 *Clerico,p conseruãdis, suis licet vocare brachiũ seculare.*
9 *Laico an pro rebus suis tuendis hominem liceat occidere.remis.*
Sed an pro personæ sua defensione quando potuit fugere. sub num.10.
Et quid si verecundia illi erat, quòd fugeret.ibidem.
Mercatori non est verecundia fugere. sub nu.10.
Doctori quoq; fuga non est vituperosa.ibidem.
11 *Florentinus occidens aggressorem suum, cum fugere posset, punitur; Perusinus contra.*
12 *Abbas cõtra monachũ suũ inquire põt, & eundẽ punire.*
13 *Ecclesia vindictam omnem prohibet.*

Suscepimus.

Ille ex cuius illegitime opera sequutũ est homicidium, efficitur irregularis.hoc dicit. Vel sic. Homicidiũ imputatur ei, qui fuit in culpa.hoc dicit. Secunda ibi, verum. Noto primo, q†ista verba fur,& latro sunt synonima. nam tex. in principio dicit, latrones, & postea dicit fures. Do. Floria.de bono.in.l.3.in princip.ff.ad.l.Aquil.dicit, q fur est qui clam furatur. Latro verò qui palam. & talis furca suspendendus est. per.l.capitalium.§.famosos. ff.de pen. Sed iudicio meo, male dicit quoniam.§.ille loquitur non simpliciter de latrone, sed de famoso latrone. Vnde simplex latro non est furca suspendendus de iure communi; nisi sit famosus. Ego † arbitror, q fur sit nomen generis, & latro speciei.nam quilibet latro, est fur. sed non conuertitur. Vnde non facio differentiam an sit nocturnus, vel diurnus; quia omnimodo si clam furatur, & non per violentiam, dicitur, ꝓprie fur. ita intelligo.d.c.si perfodiens. supra. eo. Et aduerte, quia licet Bart.in.d.§. famosos. videatur velle q glo. in auth.sed nouo iure. in verbo, castigabitur. sit vera. inquantum vult, q publicus latro sit ille, qui consueuit furari, etiam clam, & contra ipsum laboret infamia; tamen eius opinio non tenetur per modernos in dicta authen. sed nouo.C.de ser.fugit. vbi dicunt, q latro non dicitur, nisi qui palam, & in strata publica hoc fecerit. Similiter non dicitur famosus, nisi pluries idem facere consueuisset.& ita intelligunt ipsam glo. Si vero fuisset occultus, non posset dici latro, etiam si perforato pariete, pecunias, seu res alienas subtraxisset. Sed si pluries fuisset furatus, & contra eum laboraret infamia, fur famosus appellaretur. Et ita dicit Paul. de Castro post Bald.& Angel.in dicta authen. sed nouo iure. Facit quod not. Ioan. And.in addi. Specul.in tit.de homicid. & Bald. in.l.3.C.de episc. aud.& vide D.m. in.c.ex parte A. supra, de testib. vbi † not differentiam esse inter latronem, & raptorem; quia Latro qui in stratis &c.Raptor qui per vim aufert, siue in publico, siue in occulto. Vide glo. singularem in.l.cum duobus.§.damna.ff.pro soci. quæ dicit qnod furtum fit in domibus de nocte; latrocinium fit in syluis. Secundo not.ibi, vestibus proprijs. quòd † religiosus largo modo vestes quas habet ad vsum proprium, potest appellare ꝓprias. & hoc fortè ad differentiam aliarum rerum monasterij, quibus non ita vtuntur. Vide glos. 12. q.1.&.c.non dicatis. Tertio not.ibi, rerum sustinere iacturam, quòd† clerico non licet occidere latronem aliquo modo pro saluandis rebus suis. sed potius debet sustinere omnium rerum iacturã. de quo infra in glos. Vltimo not.quòd†ita tenetur de homicidio ille, qui ligauit, sicut qui interfecit.allegat. D.m.l.item Mela. §.si alius.ff.ad.l. Aquil. vbi tenetur de damno, qui tenuit, sicut ille, qui damnum dedit. & hoc probat tex. dum dicit, ex vtriusq; opera. iuncta glo. Sed aduerte, quòd arbitror q istud possit procedere, quò ad irregularitatem, in qua sufficit sola culpa; Secus quò ad.l.Corn.de sic. Item aduerte quia arbitror q iste clericus nõ teneatur ex eo qa ligauit; sed quia non bene ligauit; & sic fuit in culpa,

1

2

3

4

5

6

propter quam alter timuit, & homicidium commisit. & sic dedit causam homicidio. Sed secundum Innoc. & Hostien. fuit in culpa dimittendo duos; licet ligatos ad vnius custodiam; quia debuit cogitare quod euenire poterat, vt probatur in c. is, qui eod. tit. libr. 6. & seq. ¶ Glo. 1. sentit contrarium, & solu. In eadem ibi, fines debitæ defensionis. dic, & sic habes vnum intellectum ex principio huius gl. videlicet, quòd ideò efficitur irregularis; quia ambo excesserant fines debitæ defensionis. nam ex quo isti habebant res suas saluas non debebant ipsos ligare, sed extra domum eijcere. In eadem ibi, nec aliquem propter res interficere. dic, ex hac glos. colligitur alius intellectus. videlicet, quòd isti fue-
7 runt in culpa; quia † pro rebus saluandis non licet clericis committere homicidium. Nec obst. c. 2. supra eod. quia, vt ibi dicit glos. ibi occidit pro defensione personæ, & rerum copulatiuè. & sic licuit. Nec obst. c. dilecto. de senten. excom. libr. 6.
8 quia secundum Hostien. clerico licet † pro saluandis rebus suis vocare brachium seculare. Ita loquitur ille text. & infra eod. c. postulasti. Sed non debet in propria persona arma mouere, vt hic. Et vide quod notatur infra eod. c. petitio. & supra. de voto. c. ex multa. §. de clericis. & sequitur hic Io. And. & communiter * Docto. Sed secundum D.m. hic intellectus nimis restringit literam. & contrarium sentit ibi glos. in versi. bonis. & glo. fina. in. d. c. dilecto. Ideo concludit, secundum eum, quòd pro defensione rerum licitum est clericis arma, baculum, & similia sumere; non tamen debent procedere ad sequa, hoc est, ad occisionem. Pro quo intellectu facit litera ibi, tam acriter exardescere in alios. non ergo prohibetur moderata defensio. & ita secundum eum, videtur intelligere Innoc. in. c. si vero. 1. infra de senten. excom. Et hanc sententiam tenuit Io. And. in. d. c. dilecto. Pro qua facit. c. cum olim. primo. supra. de resti. spolia. coniuncta cle. si furiosus. eod. tit. Idem etiam tenet D.m. in. c. 2. supra de vit. & honest. cleri. In eadem ibi, Lapus vero dic, an hoc sit verum indistinctè, vt liceat lai-
9 co † hominem interficere pro saluandis rebus suis, dic, vt dixi in. c. 2. supra eod. ¶ Glo. 2. opp. & solu. In fin. dic, quòd contraria intelliguntur, quando aliter interficiens non potest euadere secūdum Abbat. Tu dic in laico prout dixi in. c. 2. supra eod. in elerico dic, vt dixi in glo. precedenti. ¶ Glo. 3. format contrarium & solu. & allegat simile. In eadem ibi, ad interficiendum quæreretur. dic, vt habetur Matth. c. 2. In fi. glo. dic, ex hac glo. colligitur tertius intellectus secundum D.m. videlicet, quòd iste poterat fugere, dum isti nitebantur soluere se. vnde non fugiendo fuit in culpa. Vnde dicit. D.m. hanc glo. singulariter no. iniuncto text. probat enim, qđ
10 † clericus non excusatur ab homicidio; si fugiendo poterat euitare. Idem not. glos. in. d. clem. si furiosus. eod. tit. Et subdit notandum esse ex ista glo. iuncto text. in fin. quòd non solum ex hoc causatur irregularitas; sed etiam peccatum; quia excessit ecclesiasticam mansuetudinem ex eo, quòd potius voluit proximum interficere, quàm fugere. In laico vero dicit contrarium secundum Bart. in l. 1. c. vnde vi. quia cum fugere sit iniuriosum, & opprobriosum, potest quis licitè resistere, vt se ab illa iniuria liberet. Sed tu aduerte, quia iudicio meo, text. nullum facit dubium de interficiente; sed de monacho, qui dimisit illos ligatos apud fratrem. Vnde dicerem, quòd interficiens est irregularis; quia poterat fugere, & non habet dubium in elerico. Sed culpa ipsius non deberet alteri monacho absenti nocere; nisi ille fuisset in culpa; in qua fuit secundum sm intellectum. de quo dixi in glo. 1. in princip. Item aduerte ad aliud quod dicit. D.m. & Bart. quòd licitum sit interficere, licet possit fugere. est enim hoc verum, quando esset talis persona cui fugere esset verecundia. videlicet, esset miles, stipendiarius, vel si. secundum Iaco. de Aret. per. l. Iulianus. ff. si quis omis. ca. testa. & sequitur. do. Florianus in. l. scientiam. §. qui cum alios. ff. ad. l. Aquil. Secus si fuga non esset vituperosa propter qualitatem personæ. vt puta in mercatore, & docto-
11 re. Et ideo quidam dicunt, quòd † Florentinus interficiens aggressorem suum, cum posset fugere, debet puniri. secus in Perusino. vide Bart. latissimè in repet. l. 1. C. vnde vi. ¶ Glo. in ver. iacturam fortificat tex. In eadem ibi, Apostolus. dic ad Ro. c. 12. ¶ Glo. pē. colligit argumentum. In fi. dic, ex hac gl.
12 iuncto text. not. secundum D.m. q † Abbas potest inquirere contra monachum suum, & eum punire. Facit quod not. Ioan. de Ligna. in clem. ne in agro. de sta. regu. De quo artic. vide D.m. in repet. c. si quis contra clericum. de so. compe. ¶ Glo. fi. in princip. exponit literam. deinde colligit arg. In fi. dic, de hoc vt in. c. se. in glo. Vltimo quæro, quid vult dicere tex. dum dicit, contra mansuetudinem
13 ecclesiasticam. Sol. dic, quòd ecclesia † prohibet vindictam exerceri, etiam de graui sanguinis effusione. Imò etiam reos sanguinis defendit à vindicta. Vnde nec cum voluntario homicida dispensat ecclesia, sed illum deponit. l. distin. miror. Etiam si sit episcopus, vt. j. de excel. præla. c. ex literis. secundum Ioan. And. hic. De dispensatione dic, vt dixi in. c. continebatur. s. eod. tit.

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Videtur verbum in legislatore quid importat.*
2 *Doctor respondens per verbum videtur, intelligitur affirmatiuè respondere.*
3 *Medicus similiter per verbum videtur affirmat.*
4 *Iudex quoq; pronuntians per verbum videtur, affirmat.*
5 *Testis depones per ver. mihi videtur, an probet. & sub num. seq.*
6 *Iudex in sententia causam assignare non tenetur.*
7 *Verbum videtur, interdum responsionem non includit. Et quot modis hoc verbum sumatur temis.*
8 *Causa appellatione, venit causa proxima, & adgrens; non remota.*
9 *Causa remota quando attendatur.*

De cætero. Dans causam homicidio irregularis est. hoc dicit. Not. primo

1 primo,ibi,non videtur. q† verbum videtur in legis-
latore importat iuris dispositionem. Vnde tantum
est dicere non videtur,quantum non est, secundum
Ioan.And. Quod inducit.D.m ad dicta testium,&
malè. Et ideò tu dic,q pro primo dicto Io. And.est
tex.in.c.de quota.de preſcrip.&.c.præterea.ꝫ.de ap
pella.& in.c.2.ꝫ.de fide instrumen.&.l.ſciendum.ff.
de verbo.obliga. Et idem etiam dicendum est in
2 † doctore,qui respondens per verbum videtur,intel
ligitur respondere de iure, vt in c.1. de iudi. & ibi
3 Docto.Et idem arbitror in † medico, vt.l.quod ta-
men.§.si tãdem.ff.de arbit.& ibi per Bart.&.l.1.§.1.
4 ff.de ventre inspi.Idem etiam in† iudice sententiam
dante per verbum.videtur.vt dicit Ange. in repeti.l.
5 ſciendum.ff.de verb.oblig. Et† an testis probet de-
ponens per verbum,mihi videtur. maius est dubiũ.
Sed breuiter conclusio sit,quòd aut deponit in his,
quæ possunt per sensum corporeum certitudinariè
comprehendi,& percipi,& non probat, nisi reddat
sufficientem causam dicti sui. Aut deponit in his,in
quibus laborat iudicium rationis, & intellectus, vt
in medico deponente,quòd sibi videtur vulnus mor
tale,vel obstetrice,quòd sibi videtur illam virginem
fore,vel corruptam, vel prægnantem; & tunc pro-
bat. vt.l.1.§.1.ff.de ventre inspi. Et quæ sit ratio
differentiæ inter primum casum, & inter iudicem,
6 seu arbitrum potes dicere,quòd est; quia † iudex in
sententia non tenetur assignare causam. testis verò
tenetur reddere rationem dicti sui, secundum Bald.
qui ita distinguit, & rationem assignat in.d.§.si ar-
biter. Sed tu aduerte,quia secundum hanc rationem
testis probaret, vbi non teneretur reddere hanc ra-
tionem,quando non interrogaretur.de qua materia
vide in.c.cum causam.ꝫ.de testib. Et de prædicto
articulo,an testis probet per verbum, videtur. vide
ꝫ.de renun.c.2. & de iudi. c.1. de senten. excom.c.
perpendimus.& Bart.in proœm.digest. Item aduer-
7 te,quia quãdoq; verbum,videtur,†non includit cer
tam responsionem, vt not.glo.33.q.4.c.si causa. &
Archid.32.q.4 in princip.& vide in.c.de his.50.di-
stin. Insuper quando aliquid videtur ita esse,quod
non est,vt probatur in.c.cum nobis olim.in prin.de
elect.&.c.per tuas.in princ.de senten.excommu. Et
qualiter verbum, videtur, plurimis modis summa-
tur,vide Bar.consil.111.quod incipit,quæritur. Sed
quæro,quia tex.noster loquitur de diacono, quid in
alio clerico,vel laico. Solu.dic idem secundum Io.
And. Nec obstat tex.noster, quia hic narrat factum.
Secundo quæro, vtrum iste possit in iam susceptis
ordinibus ministrare? Et videtur dicendum quòd
sic,quia hic solum prohibetur,ne promoueatur; er-
go à contrario,secus in susceptis. Sed tene contra-
rium,secundum Io.And.post Abba. quem sequun-
tur Docto.quia debet remoueri ab omni altaris mi
nisterio,vt.c.præsbyterum ꝫ.eo.¶ Glo.in prin.po
nit quatuor modos, quibus quis dicitur dare cau-
sam homicidio. deinde colligit argumentum,& di-
stinguit inter causam remotam,& propinquam. In
fi.gl.dic,not.ex ista glo.iuncto tex.secundum.D.m.
8 quòd† appellatione causæ venit causa proxima,non
remota. & quod causa proxima imputatur, remota
verò non. Nec obstat.c.præsbyterum.ꝫ.eo.quia se-
cundum Hostien. ibi, non est causa remota. imò
propinqua,& cohærens. Vnde idem iuris est,arg ff.
de rei vend.l.quæ religiosis.& sequitur hic Io. And.
& D.m. Tu dic, quòd in.c.præsbyterum.ꝫ.eo.fuit
causa proxima. Item potuit esse causa remota in
alio casu, videlicet, quando simpliciter ex vulnere
obijt nam percussio ad mortem videtur causa remo
ta.Et ideò potes dicere,vt dixi in.d.c.præsbyterum.
9 in glo.fi.videlicet,quòd† de causa remota non tene-
tur, nisi verisimiliter sit ordinata ad causatum. ita
quòd propter ipsam ordinationem, & consequen-
tiam causati præstans causam, ipsam remotam, vi-
deatur habuisse animum ad accusatum. Aliàs secus
si nõ esset ordinata ad illud. Et potes figurare exem
plum in magistro,qui fecit cultellos. Vel in eo,qui
fecit fenestram,per quam alter se præcipitauit. Nã
cum principaliter non esset ordinata fenestra ad il-
lud,non tenetur qui fecit. Vide in hac materia re-
missiones,quas dedi in.d.c.presbyterum.ꝫ.eo.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur ei,qui dabat operam rei licitæ,adhibuit diligentiam quam debuit.*
2 *Clericus familiam suam moderatè corrigere potest.*
3 *Correctio qualis esse debeat.*
4 *Casus ex correctione moderata superueniens corrigenti, non imputatur.*
5 *Correctio leuis an dicatur,quando fit cum cingulo, distinguitur vt per auth.*
6 *Corrigens cum cingulo,cum quo simul esset gladius,dicitur esse in culpa corrigentem, & casu superueniente in irregularitatem incidit.*
7 *Corrigens cum claua,malleo,cultello, vel similibus,dicitur esse in dolo.*
8 *Magister, vel dominus dando palmatam scholari cum baculo,non est in culpa.*
Secus si caput immoderatè percuteret cum baculo.
9 *Magister, seu præceptor quomodo probetur, quod animo monendi, seu docendi discipulum correxerit.*
10 *Corrigens qua pœna teneatur pro excessu.*
11 *Magister,dominus,& similibus,quare moderata correctio permissa sit.*
12 *Irregularitas quid sit.& sub nu.seq.*
13 *Nota idem est quod infamia.*
14 *Irregularitas vnde dicta sit.*
15 *Irregularitas quo iure sit introducta.& sub nu.21.*
16 *Irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis.*
17 *Irregularitas an in dubio præsumenda sit pulchrè, & latè discutitur.& indicuntur vt in nu.seq.*
18 *Irregularitas in foro contentioso quò ad impositionem pœna non præsumitur in dubio.*
19 *Irregularitas in foro pœnitentiali in dubio præsumitur.*
20 *Peccatum in foro pœnitentiæ in dubio præsumitur.*
Et præscriptio eadem fit in foro quasi pœnitentiali.exemplum traditur per auth.nu.21.
22 *Irregularitatis quot sint species,latè traditur.*
23 *Irregularitas per quas personas incurritur. Et infra per discursum. sub numeris seq.*

24 Irregularitas, an incurratur propter homicidium commissum ante baptismum.

25 Irregularitas causata à peccato, an tollatur per baptismum.

26 Infidelis, an possit incidere in irregularitatem.

27 Furiosus committendo homicidium, non incurrit in irregularitatem. & de ratione sub nu. 28.

28 Mentecaptus pari ratione propter homicidium, non efficitur irregularis.

29 Furiosus quoque, seu mente captus dilucida interualla habens, si modo tempore dementiæ homicidium commiserit, in irregularitatem non incidit.

30 Furoris duæ sunt species secundum Plat. alia humana, et mala. alia diuina, & bona.

31 Furiosus qui culpa sua incidit in furorem, an committendo homicidium irregularis efficiatur.

32 Onus probandi factum tempore furoris, vel tempore sanæ mentis, cui incumbat.

33 Præsumitur quisque sanæ mentis.

34 Fallit in eo qui aliquando fuit furiosus.

35 Præsumptio naturæ tollitur per accidentem contrarium.
Fallit quando accidens, saltem aptitudine, non est durabile. nu. 36.

37 Furor qualiter probetur.

38 Furiosus semel, semper præsumitur furiosus.
Fallit in furore accidentali, iuncto temporis interuallo. nu. 39.

40 Testibus super furore deponentibus non creditur, nisi causam sui dicti reddant.

41 Probatio furoris, & probatio sanæ mentis si concurrãt, quæ præualeat. remissiuè.

42 Infans, an propter homicidium incidat in irregularitatem. & nu. 48.

43 Infans sponsalia non contrahit.

44 Infans quis dicatur.

45 Doli capax ex homicidio, vel mutilatione in irregularitatem incurrit.

46 Puer quando capax doli dicatur.

47 Proximus pubertati, quando dicatur masculus, vel fœmina.

49 Pupillus doli capax, an propter homicidium eius negligentia commissum, veluti quia delictum prohibere potuit, & non prohibuit, in irregularitatem incurrat.

50 Irregularitas propter homicidium incurri potest, licet ex illo homicidio pœna quis non afficiatur.

51 Dormiens, an propter homicidium, vel mutilationem ab eo in somnijs commissum, in irregularitatem incidat, quod non.
Et de ratione. nu. 52.
Fallit si dormienti culpa potest imputari. num. 54. vbi exemplificat.

53 Dormiens, & furiosus æquiperantur.

55 Ebrius aliquem interficiens, an in irregularitatem incidat. Quod non.
Fallit si culpa illi potest imputari, exemplificando. & nu. seq.

57 Miles cœlestis militiæ, & miles armatæ militiæ æquiparantur.

58 Prodigus bonis interdictus, an delinquendo in irregularitatem incidat. Quod sic.
Fallit in delicto commisso in non faciendo. nu. 59. De quo tamen author dubitat. sub nu. 60.

60 Prodigus, & pupillus doli capax æquiparantur.

61 Fœmina, an propter homicidium in irregularitatem incidat.

62 Fœmina ordinari non potest. Nec de facto ordinata characterem recipit.

63 Fœmina coronã portare non potest, sicut potest clericus.

64 Hermaphroditus, an propter homicidium in irregularitatem incidat. quod sic si magis in sexu masculi incalescit. Alias non.
Et statur eius assertioni, in quo sexu magis incalescat. sub nu. 65.
Electioni quoque eiusdem statur, quando in vtroque sexu æqualiter est potens. ibidem.

66 Irregularitas qua ratione fuerit instituta.

67 Irregularitas qualiter, & quibus casibus incurratur. & numeris seq. per discursum. Et qualiter contrahatur ex defectibus, qui sunt in homine sine peccato. vide vsque ad nu. 76.

68 Illegitimus irregularis est.
Et quare. nu. 70.

69 Illegitimus ordinatus ad beneficia cum cura, vel ad dignitates, cum cura, vel sine, promoueri non potest.

71 Bigamus est irregularis. & quare.

72 Bigamia qualiter contrahatur. & eius species. remissiuè.

73 Seruus irregularis est. Et quare. nu. 74.

75 Illiteratus est irregularis. Et quare.

76 Minor ætate canonica irregularis est, hoc est, ad ordines interim promoueri non potest.

77 Irregularitas qualiter, & quibus casibus ex deformitate corporis proprij contrahatur. remissiuè.
Et aliquid duobus nu. seq.

78 Irregularitas ex deformitate corporis quò ad ordines suscipiendos cõtrahitur. Quò verò ad ordines susceptos, vide nu. seq.

80 Leprosus, an sit irregularis.

81 Irregularitas qualiter per violationem censuræ, seu inobedientiam contrahatur. Et infra per discursum.

82 Excommunicatus excommunicatione maiori à iure, vel ab homine, scienter celebrans, irregularis efficitur.
Secus si ignoranter. ibidem.
Fallit quando ignorans se excommunicatum, conscius est de culpa, per quam potuit excommunicari, quia tunc celebrando efficitur irregularis. nu. 83.

84 Ignorantia in duobus præmissis casibus, quando crassa dicatur.

85 Clericus ministrans excommunicato maiori excõicatione celebranti, an sit irregularis.

86 Excommunicatus excommunicatione minori propter participationem celebrando non fit irregularis.

87 Irregularitas qualiter per suspensionem contrahatur, vel non. & infra per discursum vsque ad nu. 100.

88 Suspensus ab officio celebrans in contemptum clauium, est irregularis.

89 Suspensus à diuinis, an celebrando efficiatur irregularis. & latè sub nu. 91.

90 Suspensus à beneficio celebrans non efficitur irregularis.

91 Suspensus à diuinis est multiplex. & de illius effectu infra per discursum.

92 Suspensus à diuinis quò ad Deum tantum, vt peccator celebrando non efficitur irregularis.
Fallit quando executio post pœnitentiam impeditur. nume. 93.

94 Suspensus minori suspensione, vel à canone, vel ab homine, celebrando irregularis non efficitur.

95 Su-

95 Suspensus maiori suspensione propter delictum, celebrādo est irregularis. & est communis opin.

96 Suspensus propter illegitimitatem, vel propter defectum corporis, celebrando non efficitur irregularis.

97 Suspensus directè propter infamiam, celebrando efficitur irregularis.

Secus si indirectè, & exemplificat. nu.seq.

99 Fornicator notorius, an celebrādo irregularis efficiatur. & remissiuè.

100 Suspensus ad tempus, an interim celebrando efficiatur irregularis. quod sic.

101 Celebrans scienter in loco ab ecclesia interdicto, est irregularis. & nu. 117.

Idem est in celebrante ignoranter, si ignorantia supina sit. nu. 103.

Fallit in specialiter in loc priuilegiato. nu. 102.

104 Interdictus celebrans est irregularis. & nu. 117.

105 Ministrans in aliquo alio ordine ecclesiastico, contra interdictum ecclesiæ efficitur irregularis. Et ibi exemplum ponit de Diacono, Subdiacono, & Acolito.

Fallit vbi non ministrant in aliquo officio certo ordini non deputato. & exemplum ponit. nu. 106.

Fallit secundo, quando certo ordini deputato ex consuetudine ministratur, etiam per nō ordinatum. & exemplificat. nu. 107.

108 Audiens diuina in loco interdicto, an incurrat in irregularitatem. quod sic, si audit authorizando. & exemplificat.

109 Celebrans excommunicato, an efficiatur irregularis. quod non.

Excommunicationem tamen minorem incurrit. nume. 110.

Quid si est excommunicatus à Papa. nu. 112.

Ratio autem cur pœna celebrantis excommunicato sit minor, quàm celebrantis in loco interdicto. habetur nume. 111. remissiuè.

113 Intellectus magis cōmunis ad. c. significauit. de sen. excō.

114 Celebrans in ecclesia sanguinis effusione violata, vel semine humano polluta, non efficitur irregularis.

115 Sacerdos sepeliens aliquem in cœmeterio, in quo certum aliquos excommunicatos esse sepulto? an incurrat in irregularitatem.

Secus si cœmeterium ab homine esset interdictum. nume. 116.

118 Celebrans in ecclesia contra generale præceptum Episcopi, an sit irregularis. quod non.

119 Excommunicatus, vel interdictus celebrans in ecclesia non consecrata, an efficiatur irregularis. quod sic.

120 Quid si celebrat, vel officiat populo extra ecclesiam, veluti in naui, vel exercitu. idem.

121 Fallit si cum vno, vel etiam pluribus socijs, dicat officium. non tamen officiando populum, nec dicendo. Dominus vobiscum.

122 Dominus vobiscum, à solo sacerdote dici solet.

123 Dominus vobiscum, Laicis, siue etiam monialibus dicere non licet.

124 Sepeliens scienter, & solemniter, & publicè excommunicatum, grauiter peccat, & vicinus est irregularitati.

125 Magister in scholares, vel alius exercens officia sua in loco interdicto, an incurrat in irregularitatem. quod non. sed grauiter peccant, & puniendi sunt.

126 Aduocatus per superiorem ab officio suspensus, an exercens officium in irregularitatem incurrat. quod non.

Idem in tabellione. ibidem.

Idem in iudice. ibidem.

Idem in alio quocunque publicum officium gerente. ibi.

127 Sacerdos excōicatus, vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis ministrando in ordine Acolitatus, irregularis efficitur.

Secus si solum esset ab administratione missarum suspensus. nu. seq.

129 Episcopus à Pontificalibus suspensus, celebrando non fit irregularis.

130 Suspensus ab ingressu ecclesiæ, celebrando in ecclesia est irregularis. Secus extra ecclesiam.

131 Excommunicatus, vel suspensus, an baptizando irregularis efficiatur.

132 Ordinatus ad ordinem sacrum ab Episcopo, qui episcopatui renuntiauit, an sit irregularis.

133 Ordinatus ab Episcopo non suo, an sit irregularis. Et qua pœna possit puniri.

134 Regulæ ī materia irregularitatis istæ traduntur, videlicet.

1 Irregulares sunt quicunque ad ordines, vel honores sine dispensatione promoueri non possunt.

2 Ineligibilis quicunque irregularis est.

3 Irregulares sunt omnes, qui promoueri impediuntur.

4 Promoti omnes qui eijciuntur irregulares sunt.

5 Deponendi omnes irregulares sunt.

6 Ordinis executionem non habentes post peractam pœnitentiam. nu. 136.

135 Irregulares sunt omnes infrascripti. videlicet.

1 Ordinatus extra tempora.

2 Non ordinatus celebrant.

3 Non ordinatus diuinum officium exercens.

4 Ordinatus exercens officium superioris ordinis, quàm habeat.

5 Ordines plures sacros eodem die recipiens.

6 Minor annis. 14. in subdiaconum ordinatus.

7 Promotus per saltus.

8 Ordinatus in præsbiterū nullum prius ordinem habens.

9 Ordinatus in Episcopum, ordine sacro prætermisso.

10 Rebaptizatus.

11 Simoniacus in ordine.

12 Neophytus.

13 Clericus audiens leges, vel Physicam vltra duos menses, nisi de licentia.

14 Pœnitens publicè.

15 Monasterium ingrediens pro agenda pœnitentia, pro delicto etiam leui, & occulto.

16 Accusatus accusatione pendente.

17 Condemnatus de crimine.

18 Conuictus, seu confessus de crimine enormi, & manifesto.

19 Denuntiatus de crimine.

20 Accusato accusatione pendente.

21 Excommunicatus scienter ordines recipiens.

22 Suspensus.

23 Interdictus.

24 Ordinatus ab Hæretico, Schismatico, vel Suspenso etiā ignoranter.

25 Matrimonium contrahens cum ioculatrice, vel vili muliere, vel ancilla.

26 Promotus post inhibitionem sub pœna anathematis.

Irregulares sunt omnes infrascripti, etiam post peractā pœnitentiam. sub nu. 136.

27 Homicida.

28 Symoniacus in ordine, vel in beneficio faciens se ordinari in contemptum clauium.

29 Excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus.

30 Excommunicatus, Suspensus, Interdictus } celebrare præsumentes.

31 Beneficium recipiens ab interdictum contemnente.

32 Interdictum violans.

33 Falsarius literarum Papæ. Fallit in occulto.

34 Hæreticus.

35 Sacramenta ecclesiastica hæreticis exhibens.

36 Sodomita.

37 Præsbyter confessionem reuelans.

38 Incorrigibilis in nimia contumacia perseuerans.

39 Criminosus notorius de iure, vel de facto.

40 Assassinos occultãs, vel defendẽs, vel eorũ officio vtẽs.

41 Apostata.

42 Schismaticus.

43 Intrusus.

44 Electus voluntariè per abusum potestatis secularis.

45 Infamis omnis de iure, vel de facto.

46 Omnes, in quibus Papa dispensare non potest, qui ponuntur. remissiuè.

47 Oẽs, in quibus solus Papa dispensat, quos ponit. remiss.

136 Irregularitas quibus per homicidium, vel mutilationẽ incurratur, latè tractat in numeris seq.

137 Homicidium manu propria committens irregularis efficitur, siue christianum, siue infidelem interficiat.

138 Homicidium iustitia mediante committens, an irregularis efficiatur. Quod sic. & exemplum ponit in officiali Assessore, Executore, & Lictore, &c.

139 Irregularis efficitur quicunque interuenit in causa criminali, in qua pœna sanguinis ingeritur Exemplum ponit in iudice Assessore, Aduocato, Actore, Notario. Dictante, vel Promulgante sententiam, Procuratore, Teste, & Accusatore.

Ampliat siue sint laici, siue clerici. nu. seq.

Ampliatur in Aduocato, & Procuratore, siue interueniant pro Actore, siue pro Reo. nu. 142. vbi declarat.

Sed quid si iudex, uel officialis suscipit officium in causa sanguinis, sed nihil fuit exequutus. vide nu. 144.

141 Irregularis efficitur præstans authoritatem suam, vel benedictione Purgationi vulgari, vel vindicta sanguinis, etiam si mors inde non sequatur.

143 Clericus iurisperitus, an fratrem suum accusatum criminaliter possit defendere absque incursu irregularitatis, latè discutit. & quatuor consilia refert.

145 Clericus aliquid scribens in causa sanguinis, velutì circa receptionem testium, siue scribat authentici, siue non, irregularis non efficitur.

Fallit si ex illa scriptura homicidium sequatur. nu. seq.

147 Clericus legens Principi literam continentem q̃ homicida existens in tali loco caperetur, & suspenderetur, an efficiatur irregularis, si propterea fuit captus, & suspensus. Quòd sic.

Secus si talis, non dedita ad id opera, percussisset.

149 Chirugia artem exercens, an efficiatur irregularis. & nu. 152. & 154.

Quid si illam exercens est clericus. nu. 153.

150 Mors vulnerati, ipsius culpa, non medici negligentia præsumitur euenisse.

151 Barbitonsoris, seu Phlebotomãtis officium exercens, an irregularis efficitur.

152 Chirurgia exercitium clericis est interdictum. Et de pœna clerici illam exercentis. & sub nu. 154.

155 Irregularis, an efficiatur, qui effecit vt moriturus citius moreretur. exemplum ponendo vt hic. & nu. 157.

Et quid in dubio. nu. 156.

158 Irregularis an efficiatur qui cibum, vel potum contra consuetudinem medicorum infirmo dedit, propter quod mortuus est.

159 Irregularis an dicatur, qui adeò se arctauit in victu, q̃d membrum aliquod sibi debilitatum est, & subinde incisum, vel mutilatum.

160 Homicidium committens fortuito præter voluntatẽ suã, an irregularis efficiatur.

161 Occidens aggressorem suum pro necessaria vitæ suæ defensione, an irregularis efficiatur.

Et quid si fugere potuit, & non fugit, sed occidit. nume. 162.

Et quid si scienter fugit per loca periculosa, vt insequens eum caderet in præcipitium, veluti in puteum, prout in eum cecidit, & perijt. nu. 168.

Et quid si mortem euitare poterat non occidendo, sed mutilationem membri non poterat, nisi inuasorem multitudo, vel occidendo. nu. 173.

Et qualiter probari possit. quod ob necessariam sui defensionem occidit. nu. 165. 166. & seq.

163 Fuga in aliquibus personis est vituperosã.

164 Fama, & vita æquiparantur.

169 Occidens aggressorem patris ipsius occidentis pro illius necessaria defensione, an irregularis efficiatur.

Et quid iuris de occidente aggressorem filij, vel mariti, vxoris, vel socij, vel aliter coniuncti ipsi occidenti pro necessaria illorum defensione. ibidem.

170 Maritus, & Vxor vna caro censentur.

171 Pater, & Filius vna persona cẽsentur.

172 Diuus Petrus, an effectus fuerit irregularis, quando abscidit auriculam seruo Pontificis.

174 Mutilatio, & homicidium æquiparentur quò ad irregularitatem contrahendam.

175 Irregularis an dicatur qui alterum occidit, quando non apparet quis ex eis aggressor fuerit. Constat tamen q̃d alter alterum aggressum est.

176 Occidens furiosum, seu dormientem aggressorem suum, aliter euadere non valens, an efficiatur irregularis.

177 Clericus captus à prædonibus, aliter euadere non valens, illos interfecit, etiam contra promissam ab ipso fidem, an ob efficiatur irregularis.

178 Fides Hostibus, vel Prædonibus non seruanda.

179 Occidens prius illum, à quo interfici timebat, an irregularis efficiatur.

180 Metus iustus qualiter probetur in foro contentioso.

181 Bannitus, qui ex forma statuti poterat impune interfici, si interficiat aggressorem suũ, an sit irregularis. Et quid si interficiat mandantem, vel consulentem. nu. 184.

182 Statutum, q̃ bannitus impunè interfici possit, an valeat.

Et an possit auferre defensionem necessariam, quæ est de iure naturali. nu. 183.

Reo an liceat fugere è carceribus. ibidem. remissiuè.

185 Sacerdos celebrans, an possit absque q̃ fiat irregularis, occidere aggressorem suum se defendendo.

Et an possit incontinenti ad altare accedere, & officium perficere. nu. 186.

187 Occidens, vel mutilans pro defensione rerum suarum, an sit irregularis.

Mor-

Et quid si non occidit, vel mutilat; sed ad sanguinis effusionem procedit se non defendendo; an sit irregularis. nu. 188.

Mortem, vel mutilationem, qui aliter euadere non pōt, sine metu irregularitas interficere potest. nu. 187.

Prælatus debet, pro defendendis possessionibus, & libertate ecclesiæ, se opponere occupare volentibus etiam cum armis. ibid.

Iudex, licet pro defensione iustitiæ interficiat malefactorem, est tamen irregularis ibid.

188 Vulnerans se ipsum, si ex medici imperitia ex illo vulnere periit, an sit irregularis.

189 Homicidium si commißum est ex proiectione lapidis de vna domo, in qua erant plures; nec constat quis prætereuntem occiderit; quis tenebitur;

Nocentem impunitum relinquere sanctius est, quam innocentem condemnare. ibid.

190 Irregularis, an quis fiat ex qualibet mutilatione. Et an propter sanguinis effusionem nu. 204.

191 Digitus non est membrum. sed officium membri. Et quid de lingua, & oculo. ibid.

192 Membrum largo modo est qualibet particula corporis. Lapis quilibet largè, est pars domus. ibid.

193 Membra ea appellantur, quæ habent diuersa officia; Quæ verò adiuuant officium membri, proprie officia membri appellantur.

Membrum propriè quid dicatur nu. 196.

Membrum aridum an dicatur. Et quid de stricta propriè membrum. nu. 202.

194 Statutum. quòd si quis absciderit alicui membrum, simile membrum sibi abscindatur an habeat locū in digito.

195 Oculus non dicitur officium capitis, nec auris, tanquam membri.

Caput, an sit proprie membrum. ibid.

197 Mamilla mulieris est membrum; hominis vero non num. sequen.

199 Lex, vel statutum facies mentionem de amputatione membri; si aliud non exprimatur, intelligitur de manu.

200 Dens, an veniat membri appellatione.

201 Barba, an veniat appellatione membri; & ideo accusatus quòd I. T. percusserit in barba, non punietur, vt percussor in facie.

Labia, sunt ianua linguæ, gutturis, & palati. ibid.

202 Mutilans aliquem manu arida, vel alio membro arido; an incidat in irregularitatem.

Mulier sterilis, an dicatur mulier. ibid.

203 Manus arida, an sit membrum.

204 Debilitans aliquem aliquo membro; vt puta, propter neruorum incisionem; an efficiatur irregularis.

205 Fratres minores, & Prædicatores si defendendo se cum moderamine inculpatæ tutelæ occidunt, vel mutilant; an incidant in irregularitatem. Et quid si votum intercessit non occidendi. nu. 206.

207 Votum, vbi salus corporalis, vel spiritualis ammittitur; vel peccatum mortale incurritur; non est seruandum. Et idem de pacto iuramento, præcepto, consuetudine, lege, vel alio simili vinculo. ibid.

208 Cap. 32. Deuterono. Mihi vindictam, & ego retribuam; quo modo intelligendum.

209 Verba Apost. c. 12. ad Rom. non uos metipsos defendentes &c.

210 Virginitatē, vt seruet; alicui non licet se ipsum perimere.

211 Vitam eternam, vt citius quis consequatur, non debet se ipsum occidere.

212 Confessus falsò se commisisse delictum, per quod ad mortem condemnatur; si non reuocat illam confessionem ante mortem, moritur in peccato mortali,

213 Vulneratum ad mortem interficiens; an irregularis efficiatur.

214 Vulnerans aliquem mortifere, si captus sit, & consanguinei ipsius vt euitent pœnam capitis capto illum interficiant, iuxta consilium aduocati cuiusdam; quando procedat.

215 Mulier quæ interficit proprium fœtum, seu puerperium in corpore; an sit irregularis.

Et idem si dubitat, an fœtum esset viuificatum nu. seq.

216 Mulieri aliquid dans ad bibendum, ne conciperet; vel homini ne generaret non est irregularis.

217 Abortui dans causam, quando partus est viuificatus irregularis sit.

Quod verum si factum est scienter; secus si casualiter. num. 218.

219 Hominem monstruosum interficiens; an sit irregularis.

220 Furem, vel latronem percutiens, non tamen lethaliter; si postea alij adueniant; & similiter percusserint; an sit irregularis latè.

221 Irregularitas ratione homicidij, sola voluntate, non contrahitur. & nu. 230. vbi, quòd ille in mutilatione. Et quare nu. 231.

222 Vulneratus a pluribus, quorum vulnus de per se non est sufficiens ad mortem, sed omnes simul mortem inflixerunt; an omnes sint irregulares.

223 Interfectus in rixa, si ignoratur quis eum interfecerit; an omnes sint irregulares.

224 Iudex in dubio, nō debet aliquem irregularem reputare.

225 Clericus percutiēs in aliquo conflictu, vbi plures ab alijs fuerunt interfecti; an sit irregularis.

226 Clerici, si vadunt cum pugnantibus, vt eos audaciores reddant, vel timorem inimicis in bello iniuncto inferāt. efficiuntur irregularis. Et est communis opinio.

227 Cap. 3. de cleri. percuß. plures intellectus.

228 Fœminam interficiens, vel mutilans; an sit irregularis.

229 Fœmina est animal imperfectum.

232 Homicidium casuale, si facto proprio quis commissit; an, & quando sit irregularis.

233 Homicidio, vel mutilationi, qui occasionem, vel causam dedit; an sit irregularis.

234 Causa, quot modis accipiatur.

235 Causa, & ratio; in quo differant.

236 Causa, quot sint; Et quæ secundum dialecticos, nu. seq.

238 Causa causæ quicquid est, est causa causati.

239 Clericus illicitè exercens rixam, si superuenerunt consanguinei; vel amici clerici, & præter eius voluntatem interfecerunt cum eo rixantem. an sit irregularis.

Quid autem, si superuenerint inimici rixantis cum clerico & eum occiderent, nu. seq.

Quid si ipse clericus ea intentione cum eo rixatus esset nu. 241.

242 Clericus si cæpit furem, & ligauit. & dimissit ipsum ligatum pœnes alium, qui timens ne solueretur, illum interfecit; an clericus sit irregularis.

243 Clericus nō probans in iudicio intentionē suam; si ad purgandum conscientiam suam; vel ad probandam veritatem, non volens esse in duello, dedit pugilem; vel ab alio prouocatus pugilem dedit, qui alium interfecit, vel ab alio fuit interfectus; an sit irregularis.

244 Vt-

244 *Vrsum, Leonem, vel Ceruum tenens; si aliquem interficit an sit irregularis.*

245 *Clericus, viso latrone clamauit, vt caperetur; vel simpliciter clamauit, quòd ibi erat latro, accurrentes illum interfecerunt; an efficiatur clericus irregularis.*

246 *Iudex, vel officialis si insequitur furem, vel malefactorē & quærit a te, an videris illum; tu verò sciens, quòd ille quæritur ad mortem, indicas eum, an sis irregularis.*

257 *Fur, si dum quæreretur ad mortem; qui non poterat fugere nisi per alteram ex duabus vijs; si aliquis sciens illum quæri ad mortem; dixit per hanc non fugit; an sit irregularis.*

Et an debeat dicere mendacium. ibid.

248 *Clericus non valens aliter res suas recuperare, tenet furem, ne fugiat cum rebus suis, donec eum exhibeat iudici; vel eius auxilium ad res suas recuperandas inuocet; an fiat irregularis.*

249 *Clericus si tradit officiali furem, petens, quòd puniat eum citra sanguinis effusionem; an fiat irregularis.*

Et idem si quæreletur de iniuriantibus sibi, vel ecclesia sua. nu. seq.

251 *Clericus expellens latronem de ecclesia; an sit irregularis.*

252 *Ciuiliter contra furem agens; non fit irregularis.*

253 *Procurans aliquem capi per officialē, occasione alicuius delicti, propter quod certum erat illum non debere condemnari ad mortem, vel membri mutilationem. non efficitur irregularis; licet iudex illum puniat pœna mortis, vel mutilationis.*

254 *Clericus, a quo iudex sæcularis aufert furem per ipsum captum, & ipsum suspendit, non est irregularis.*

255 *Clericus, si certissime scit, quòd non potest consequi debitum suum sine sanguinis effusione; an possit sine metu irregularitatis, implorare officium iudicis sæcularis.*

256 *Clericus si accuset, vel dicat, accuso. T. de tali furto; & protestatur, quòd non intendit ad vindictam; an sit irregularis, si postea iudex illum condemnet ad mortem.*

257 *Inofficiosi testamenti querela, accusatio dicitur.*

258 *Denuntiator, largo modo, accusator dici potest.*

259 *Abbas, vel prælatus; si ex consuetudine, vel statuto pro homicidio, vel simili delicto debet habere pœnam pecuniariam, an possit accusare, cum protestatione, quòd non intendit ad pœnam sanguinis; sed dumtaxat ad pœnam pecuniariam; absq; metu irregularitatis; si iudex illum accusatum interficit.*

260 *Princeps, vel dominus faciens legem, cuius auctoritate homines morti traduntur; an sit irregularis.*

261 *Syndicus alicuius vniuersitatis, si accusat aliquem de publico crimine, propter quod imponitur pœna mortis. an omnes de vniuersitate sint irregulares.*

Et quid si ex mandato vniuersitatis. nu. 299.

262 *Episcopus, & inquisitor hæreticæ prauitatis pronuntiauerunt quem hæreticum; scientes, quòd statim post pronuntiationem ille morti traderetur; an sint irregularer.*

263 *Episcopus damnans aliquem ad perpetuum carcerem, si moritur carceratus; an sit irregularis.*

264 *Clericus pulsauit campanam ad condemnationem, vel mutilationem alicuius damnati ad mortem, vel mutilationem; vel pulsauit tubam; an fiat irregularis.*

265 *Officiales, milites, notarij, & alij, qui capiunt malefactores, qui damnantur ad mortem, an sint irregulares.*

266 *Cultellum in manu licite tenens; si alius insiluit in eum; & vulnus læthale recepit; an ille sit irregularis.*

267 *Impellens Titius, Seium in medium rixæ; si aliquis moritur; an alij sint irregulares.*

268 *Irregularis, an quis fiat, ex eo quòd præstitit opem, fauorem, vel auxilium.*

269 *Auxilium, fauor, & opis sunt synonima.*

270 *Statutum dictans, quòd quicumq; dederit opem, vel auxilium bannito puniatur in tantum, qualiter intelligendum. late.*

271 *Arma ministrans in bello; si illi, quibus ministrata sunt, commiserunt homicidium, vel mutilationem; an ministrans sit irregularis.*

272 *Clericus in bello iusto potest bellantes hortari. & num. 276. Et an sint irregularis si mors sequatur. nu. 273.*

274 *Sententiam sanguinis scribens; an sit irregularis.*

275 *Bellum, quando iniustum est, si mors auxilio alicuius qualitercunq; sequuta sit; talis est irregularis.*

Et quid si iustum, & pro defensione personarum, vel rerum ibid. latiss.

277 *Associans scienter illum, qui ibat ad interficiendum aliquem, quem dissuasit, tamen associatus noluit acquiescere, vnde associans timens de illo, ipsum associauit, animo ipsum defendendi, si necessitas incumberet, an secuto homicidio, vel mutilatione, associans sit irregularis.*

278 *Aduocatus, procurator, vel similes quorum patrocinio, vel agendo, vel defendendo secutum est homicidium, vel mutilatio, an sint irregulares.*

279 *Portans ligna ad ligna pro comburendis hæreticis propter indulgentiam consequendam, an fiat irregularis.*

280 *Præceptum, iussus, vel mandatum, quando faciant quem in irregularitatem incidere. & nu. 286.*

Et semper prædicta præcedere debent, nec sufficit, quòd incontinenti sequantur. nu. 283.

281 *Præceptum, & iussus important necessitatē. & nu. seq.*

Et differunt a mandato. nu. 282.

284 *Præceptum quid, & vnde, & quot modis firmatur.*

285 *Verbum debet, & verba imperatiuo, quandoq; ob subiectam materiam necessitatem non important.*

287 *Mandans Titio, vt Seium occideret, vel mutilaret, si ille executus sit mandatum, an mandans sit irregularis. Et an mandatarius. ibid. remiss.*

Et quid si mandauit, vt vulneraret, & postea expresse prohibuit, quód non occideret, vel mutilaret; an si postmodum secutum est homicidium mandans fiat irregularis. nu. 288.

Et quid si mandatarius in casu prædicto non occidat, sed occidatur, an mandans sit irregularis nu. 289.

Et quid si mandauit, vt occideret de die; & occidit de nocte, an sit irregularis. nu. 290.

Et quid, de eo, qui concessit arma, vt interficeret officialem post depositum officium, & ille interficiat durante officio. nu. 291.

Et quid si alteretur pœna, quia grauius homicidium de nocte, quam de die, vel grauius puniatur interficiens officialem, quam priuatum, an puniatur mandans cum illa qualitate, vel sine. nu. 292.

Et quid si re integra mandans reuocauit mandatum, & non obstante reuocatione mandatarius homicidium cōmisit an mandans sit irregularis. nu. 293.

Et

Et quid si mandatarius scit, quòd mandans fecit patem cum occidendo, vel parentelam, & amicitiam cum illo contraxit; & hoc non significauit mandatario; an teneatur.nu.294.

Quid si mandatarius qui interfecit, iuratus, & examinatus deposuit, quòd propter præceptum, vel mandatum non interfecit; sed propria voluntate; an mandans sit irregularis.nu.296.

Quid de eo, qui mandauit fieri maleficium per illum, qui alias sine mandato erat facturus. remiss. num.297.

295 Certus certiorari non debet.

298 Iudex ecclesiasticus, vel prælatus, si iudici sæculari præcipiat, vt puniat malefactorem; an sit irregularis.

300 Tutor nomine proprio accusat: ad vtilitatem tamen pupilli.

301 Vniuersitas est corpus fictum; & imaginatum.

302 Vniuersitas communicato consilio delinquens; an censeatur singuli de vniuersitate delinquere.

303 Irregularis, in dubio quis iudicari debet.

304 Irregularis, qualiter quis fiat ex consilio, persuasione, suggestione, instigatione, vel monitione.

305 Consilium, qualiter ab ope.

306 Consilium quid. & quot sint eius partes. nu. seq.

308 Malum cõsilium, consultori pessimum vnde originem traxerit, remiß.

309 Dolus, quidam bonus, & quidam malus.

310 Persuadere quid. Et an plus sit, quam compellere, cogere, seu mandare.nu.311.

Persuadens, quandoq; plus punitur, quam faciens. ibid.

312 Persuadens; an dicatur mandare.

313 Suggerere quid; & in bonam partem etiam accipitur.

314 Instigare quid.

315 Monere quid.

316 Consulens, vel suadens alicui homicidium committendum si ille non statim, sed ex interuallo commissit an consulẽs vel suadens sit irregularis.

Et an teneatur post reuocatum consilium, denuntiare occidendo, quod caueat; & communis est sententia, quòd sic num.318.

317 Reuocatio simplex in mandato de occidendo sufficit; & quæ sit ratio; & cur non idem de consilio suasione, & suggestione.

319 Consulens non directe; vel indirecte homicidium; quia suasit iactum machinæ, vel bombardæ; vel ad faciendũ insultum ad castrum capiendum; si aliquis inde moriatur; an sit irregularis.

Et quid de illo qui consulit, quòd castrum furtiue, vel proditorie capiatur; si inde homicidium, vel mutilatio committatur; an sit irregularis.nu.320.

Et quid de eo, qui consuluit; vt malefactor caperetur, qui captus, damnatus est ad mortem, an sit irregularis illo occiso.nu.321.

322 Officialis capto malefactore si quærit ab aliquo, quid facere debet de illo; ille respondit morte puniendum, vel mutilandum, hoc consilio motus officialis illum suspendi facit, an consulens sit irregularis. & ibi pulchre distinguit.

Et quid respondere habeat episcopus, interrogatus a suo officiali habenti iurisdictionem temporalem, quid agendum sit; de capto pro crimine, pro quo venit imponenda pœna mortis nu.323.

324 Hominem a morte liberare volens; si retrahat quis consulendo; ne liberaret; an talis consulens sit irregularis..

325 Interrogatus, an captus esset a morte liberandus; si respondit, malum est, quod euadat impunitus; an fiat irregularis; si postea condemnetur ad mortem.

326 Consanguinei, vel amici alicuius offensi; si quærunt consilium a consanguineo, forte clerico, de vindicando offensam dicentes, quòd volunt offensorem interficere; qui voluit consulere; sed tacuit, an si mors inde sequatur fiat irregularis.

327 Timens interfici, vult aufugere, ego dixi, quòd non timeret, & promissi fidem, & securitatem, vnde propter persuasionem meam, & fidem promissam non fugit, postea fuit interfectus in eo loco, in quo interfici timebat, an fiam irregularis.

328 Episcopus, contra cuius hospitium fit improuisus insultus stans in eo timuit de sua, & suorum morte, vnde consulit suis, vt assumant arma, & balistas, dicens, defendite vos, & nos, illi sic faciunt, & plura homicidia hincinde perpetrata sunt, an sit irregularis.

329 Homicidia sunt imputanda duritiei insultantium.

330 Consulens, vel persuadens alicui, quòd pro patria sua, vel suo iure, aut proximi defendendo sumat arma, & se periculo exponat; & in illo conflictu aliquis interfectus est, an sit irregularis.

Et quid, si consulat, quòd indubitanter se morte exponat per amore IESV CHRISTI, vel pro fide, vel pro libertate ecclesiæ, an talis consulens sit irregularis num.331.

Et quid de consulente aliquem, vt alium occidat, ipse vero aggredient ab aggresso occidatur an consulens sit irregularis.nu.332.

Quid si consulit aliquem, vt se proijciat in mare, vel præcipitet e fenestra. & ille fecit & moritur, an suggerens sit irregularis.nu.334.

333 Mandati fines diligenter sunt custodiendi.

335 Clericus, vna cum alijs, qui suasit rustico transeunti flumen, cuius aqua crescebat. quòd descenderet de asina super qua erat, quæ nolebat ire ante, nec retro, sicut asina Balaam, credens illum verisimiliter euadere posse, & tamen cum descendißet submersus est an præsbyter, & alij sint irregulares.

336 Medicus vel alius, qui suasit abortum mulieri pregnant an sit irregularis.

337 Consulens non tenetur de consilio, quando consultus alias erat facturus.

338 Homicidium, vel mutilatio commissum ex alicuius negligentia, seu desidia, an faciat eum irregularem. & nu.345.

339 Negligentia dicitur priuatio, diligentia nouerca eruditionis, & semper sonat in dubium, & est peccatum mortale.nu.seq.

340 Diligentia est mater virtutum.

341 Dessidia quid. & an idem cum negligentia.

342 Incuria quid. & est quasi idem cum negligentia.

343 Curiosus, idem est, quòd diligens.

344 Cura, quasi cor vrens dicitur.

346 Culpam facientis habet, qui potest corrigere, & negligit.

347 Societatis occultæ scrupulo non caret, qui manifesto facinori desinit obuiare.

348 Franciscus Philadelphus laudatur.

349 Clerici verberationi, si culpa quis negligit obuiare, an sit excommunicatus.

350 Posse, id dicimus, quòd de iure, honeste & commode sine

timore

timore & sine difficultate possumus.
Nec dicimus posse, quòd per extraordinariũ remedium possumus. nu. 351.

352 *Consilium petens ab aliquo, de homine interficiendo; si non consuluit, sed neglexit contradicere; an sit irregularis.*

353 *Tractatum sciens de morte alicuius; si illum non reuelat ei in cuius necem conspiratum est; an secuta morte; sit irregularis.*

354 *Sacerdos, ea quæ in confessione audiuit, nullo pacto propalare debet: etiam si iurasset dicere veritatem. & ibi quæ sit ratio.*

355 *Interficere volens. T. aliquem; nisi eidem certam pecuniam; an tenear dare; vt liberem illum a morte; & si non dedero, & interfectus sit ille an ego sim irregularis.*

356 *Consensus quid, & nu. seq. Et potest actum præcedere, interuenire in actu; & subsequi post actum; nisi requiratur de forma. nu. 358.*

357 *Collaudatio quid.*

359 *Ratihabitio, semper adhibetur post actum.*

360 *Consensum, & collaudationem prestãs homicidio ab alio eo ignorante; nec causam præbente commisso; an fiat irregularis.*

361 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur.*

362 *Peccatum, quod sola voluntate committitur, sola voluntate contraria aboletur.*

363 *Ratum habens violentam manus iniectionem in clericũ, nõ incidit in excommunicationem; nisi facta fuerit eius nomine iniectio.*

364 *Peccata, seu delicta, quæ alias irregularitatem inducunt an eam inducunt si sint occulta.*

365 *Irregularitatis, qui sint effectus principales.*

366 *Irregularitatis, quæ peruenit homini ex defectibus, qui in eo sunt sine facto, & peccato suo, vt puta natalium; effectus.*

367 *Irregularitatis peruenientis ex bigamia, quis sit effectus.*

368 *Bigamia contrahitur etiam per simplex matrimonium; & impedit administrationem in susceptit ordinibus.*

369 *Bigamus omne priuilegium clericale ammittit.*

370 *Irregularitas, quæ contrahitur ex proprij corporis deformitate; quæ sit.*
Et an tollatur per ingreßum religionis. nu. 426. vbi an cum tali dispensetur.

371 *Deformitas proprij corporis non impedit in susceptis ordinibus administrationem.*
Quod tamen intellige. vt ibid.

372 *Irregularitatis ex censuræ violatione contractę, effectus.*

373 *Delicta impedientia ordinem, quæ sint. remiss.*

374 *Episcopus qualis esse debeat.*

375 *Apostoli ad Timoth. epist. 1. cap. 3. dictum; licet loquatur de episcopo, extenditur etiam ad alios clericos.*

376 *Deponendus, pro quibus criminibus, quis sit.*

377 *Suspensio ex quibus criminibus inducatur. remiss.*

378 *Irregularis propter crimina, non solum deponitur ab officio sacerdotali; sed etiam ab omni officio cuiuscunq; ordinis.*

379 *Irregularitas non priuat quem beneficio ipso iure.*

380 *Irregularitatis, quæ ex homicidio contrahitur; quis sit effectus.*

381 *Libellus, in materia irregularitatis, qualiter formandus.*

382 *Irregularitas qualiter tollatur; & quod quatuor modis per Baptismum. nu. 383. per dispensationem. nu. 384.*

385 *Dispensatio quid. & nu. 407.*

386 *Dispensatio, facit licitum; quod erat illicitum; & dispensatus non potest vlterius accusari.*

387 *Dispensare cum irregulari, quis possit.*

388 *Papa, cum homicida voluntario, vt possit ministrare altari, etiam post peractã pœnitentiam an possit dispẽsare.*

389 *Irregularitas causata ex homicido, inducta est de iure diuino. Et impedit ordinis executionem etiam post peractam pœnitentiam sub. nu. 439.*

390 *Papa non dispensat contra legem diuinam.*

391 *Phinces nepos Aaron fuit dispensatus de duobus homicidijs. & permissus diuina ministrare.*

392 *Paulus Apostolus quamuis homicida, diuina ministrauit.*

393 *Papa dispensare potest cum omni irregulari.*

394 *Inferior a Papa non potest dispensare cum homicida voluntario, quo ad ordines. Quod tamen intellige, vt ibid.*

395 *Episcopus, an possit dispensare, vt clericus, qui post susceptos ordines voluntarium commisit homicidium, possit in susceptis ordinibus ministrare. & nu. 402.*
Et an in minoribus ordinibus, suo iure. nu. 396.

397 *Cap presbyterum. & c. continebatur extra de homici. intellectus.*

398 *Homicidium casuale committi potest, ex magna, minori, leui, & leuissima culpa. remiß.*

399 *Ordo minor quilibet, large sacer dicitur.*

400 *Papa cum homicida voluntario potest dispensare, quo ad beneficij retentionem.*
Papa in beneficijs absolutam, habet potestatem ibid.

441 *Episcopus; an possit dispensare cum homicida voluntario quo ad beneficium curatum; & an quo ad simplex.*

403 *Papa solus dispensat cum irregularibus, qui portauerũt ligna; vt hæretici comburerentur.*

404 *Papa quibus in casibus dispenset. remiss.*
Cõcilij potestas, quæ sit circa dispensationẽ. remiss. 405.
Legatorum potestas, quæ sit. c. idem ibid.
Patriarcharum, & Archiepiscoporum. c. idem quæ sit potestas ibid.
Episcoporum, quæ sit potestas. c. idem ibid.

406 *Dispensare quis potest in omnibus casibus, in quibus potest legem condere, & iurisdictionem habet.*

408 *Episcopus potest dispensare, vbicunq; a iure est permissa dispensatio.*

409 *Dispensatio, eo casu, quo cum irregulari permittitur; an sit adeo debita, quòd superior non dispensando peccet.*

410 *Dispensatio, est quædam misericordia.*

411 *Misericors, quilibet esse debet.*

412 *Clericus homicidium, vel aliud grauissimum delictum cõmittens, debet deponi, & detrudi in monasterium ad pœnitentiam agendam.*

413 *Verbum potest, est verbum facultatis.*

414 *Dispensator, si dispensat, vbi non subest causa, an peccet.*

415 *Episcopus, an in casibus, in quibus potest dispensare, requirere debeat consensum capituli. & quòd non communis est opinio.*

416 *Dispensatio vna, an plures requirantur, quando vnus ex pluribus causis, seu criminibus in plures inciderit irregularitates.*

417 *Testis si fuit per dispensationem emendatus, dispensatio; quo ad omnes causas tam ciuiles, quam criminales prodest. Intellige tamen. vt ibid.*

418 *Spe-*

418 *Species pracedens restringit sequentem genus.*

419 *Bannito ex pluribus bannis; an sufficiat vnica absolutio.remiss.*

420 *Excommunicato pluribus excommunicationibus; an sufficiat vnica absolutio.remiss.*

421 *Irregularitas an per religionis ingressum tollatur.*

422 *Ingressus religionis extinguit omnia crimina.*

423 *Irregularitas, qua insurgit ex proprio delicto, non tollitur per religionis ingressum; sed fauore religionis, cum tali dispensatur; secus verò in ea, qua ex proprio delicto non insurgit. Et talis potest promoueri ad ordines absq; dispensatione. Sed ad dignitatem non; absq; dispensatione.*

424 *Pater filium monachum, licet prius ingratitudinem commisserit; exhæredare non potest.*

425 *Monachus omnem maculam abstergit.*

427 *Irregularitas causata ex delicto, vel peccato occulto, tollitur per religionis ingressum, & vita probibitatem; nisi proueniat ex homicidio, vel ex mutilatione.*

428 *Homicidium; & mutilatio, etiam post peractam pœnitenciam; impediunt ordinis executionem.*

429 *Irregularitas contracta ex delicto, & culpa; quamuis aliqua ratione induxit; qua tamen ratio cessat ex ingressu religionis; tollit eidem irregularitatem.*

430 *Illegitimus, quare promoueri non potest.*

431 *Irregularitas, cuius indicenda rationem non tollit ingressus religionis; per ingressum religionis non tollitur; operatur tamen ingressus; vt facilius cum ingresso dispensetur.*

432 *Irregularitas, an tollatur per pœnitentiam; Et quid si occulta.nu.436.& nu.439.*

433 *Pœnitentia, licet peccatum absorbeat; in pristinum tamen statum non reformat.*

434 *Pœnitentia, quantacunq; sit; non est modus tollendæ irregularitatis.*

435 *Contritio, quantacunq; sit, non tamen tollit pęnam temporalem.*

Irregularitas est pœna temporalis.ibid.

437 *Cap. Domino sancto.50.distin.intellectus.*

438 *Ecclesia non indicat de occultis.*

440 *Canonum statuta, omnes ligant, & ab omnibus obseruari debent.*

Ad audientiam.

Homicidiũ
1 † casualem imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam debuit.h. d. secunda ibi; quia verò.
2 ¶ Nota primo, quòd clericus† licitè potest corrigere familiam propriam; dummodo
3 moderatè corrigat. Correctio† enim debet esse leuis, & moderata, vt.l.sed & si.§. si magister. &.l.se.ff. ad.l. Aquil. Vnde dicit tex. quòd doctrina magistri debet esse humilis; vt.c.humilis.de ma. & obedi.23. q.5.c.1.in fine.vbi vide tex.not. Leuis enim castigatio reuerentiã exhibet castiganti. Nimia veroa speritas nec correctionem recipit, nec salutem; vt est tex. no.in.c.cũ beatus.45.dist. Debet enim esse admista misericordia cum disciplina.45.dist.c.discipulũ. Vnde non est mirũ, si nimia sæuitia ascribit culpæ, vt.d. §.si magister. Sed si ex leui, & moderata correctione
4 † superuenerit casus, nõ imputatur corrigẽti; vt.c.1. &.c.cũ voluntate.ĩ.de sent.excõ. ¶ Secũdo not.tex. ibi aliquandiu, pro his quæ dixi.ŝ eo.c. presbyterũ. ¶ Tertio not.ibi; quod cum in dubijs. quòd in dubio potius iudicandum est quem esse irregularem. nam vbi agitur de materia peccati ad pœnitentiam, iudicamus potius peccatum subesse. Quod notabile examinatur in glo. 2. Et sic facit iste text.secundum D.m.contra Inno.hic, qui dicit, quòd cum irregularitas sit de iure positiuo, non debet iudex in dubio reputare aliquem irregularem; quia pœnæ molliendæ sunt.de pœ.dist.1.§.pœnæ. & in reg.in pœnis.de reg.iur.lib.6.&.l.præses.&.l.fi.de interpretatione.ff. de pœn. quæ dicta an sint vera. ĩ. latius examinabo. ¶ Glo.1.in prin.quærit, & solu.deinde format contrariũ; & sol. In eadem ibi; leuiter.dic no.ex ista glo.
5 ꝙ leuiter dicitur fieri castigatio, † si fit cum cingulo. Quod verum dicit Ioan.And. si cingulum erat molle. Ego arbitror ex dictis Doc.hincinde collectis, cõsiderandam qualitatem eius, qui corrigitur. Et sic in hoc versabitur arbitrium iudicis.an scilicet, qui corrigitur sit sanus, vel robustus; aut sit tenelllus puer, vel infirmus; quia tunc castigatio quæ esset leuis in robusto, diceretur grauis in infirmo, vel tenello. Hoc probatur in.l.qua actione. §. si quis seruum. ff. ad.l. Aquil. Idem tenet Archid. 23.q.5.c.1.super glo.& Inno. in.c.cum in magistrum.de elect. Item præsumitur leuis, vel magna castigatio ex genere instrumenti, cum quo quis castigat. Si verò cum
6 cingulo esset gladus † non remouendo illum, esset culpa, & incideret in irregularitatem casu super-
7 ueniente, vt hic. Si verò castigauit† cum claua, malleo, vel cultello vel simil. tunc præsumitur dolus vt.c. significasti.in fi.infra eod. &. l. prima. §. sed si claua. & ibi per Iacob. de Areti. post gloss. ff. ad. l. Corne.de sic. Item arbitror considerandum in qua parte corporis magister, vel dominus verberauit.
8 nam si cum baculo verberaret † manum dando palmatam, non diceretur excedere modum debitum. Secus si cum baculo percuteret caput immoderatè. Item arbitror considerandum tempus, an scilicet, sit aer sanus, vel pestiferus. vnde in hoc, vt dixi mul-
9 tum operabitur iudicis arbitrium. ¶ † Qualiter autem probetur, quòd magister, vel præceptor, vel similes castigauerint animo docendi, seu monendi. Barto. consulendo dixit, quòd præsumitur factum animo docendi, eo ipso, quòd reperitur quòd tempore, quo eum percussit, eum monebat, vel docebat vt discipulum, vel corrigebat vt famulum. Facit qđ not. in. l. 3. ff. de do.inter vi.vbi dicitur, quòd illud quod fit tempore ludi præsumitur factũ causa ludi. Facit.l.sed & si quæcunq;.§.si magister.ff ad.l. Aqui. Siue igitur fecerit eum corrigendo de delicto, siue gratia disciplinandi, vel instruendi eum, appellatur correptio, vel castigatio, per. c. presbyterum. ŝ.eo.& in.d.c.1.&.c.cum voluntate.de sent.excom. Quæ not. pro modo, & practica probandi, quòd corrigẽdi animo fecerit. nam qualitas illa, quòd animo corrigendi fecerit, non percipitur aliquo sensu corporeo; sed tamen probatur eoipso, quòd eum tunc docebat vt discipulum. & ita consuluit Barto. quæ not. perpetuo. ¶ Aduerte etiam ad id quod dixi, quòd ex genere instrumenti cum quo quis verberat quem, præsumitur dolus; & quòd animo interficiendi fecerit. nam facit ad ea quæ dicam. ĩ. eod.c,

signi-

ſignificaſti.2.Item aduerte ſecundum Bald.in.d.§.ſi
magiſter, quòd licet quis commiſerit culpam ex-
cedendo modum debitæ correctionis ; tamen non
10 punitur† pœna legis Corn.de ſic.ſed extra ordinem,
ſecúdum arbitrium iudicis; niſi ita exceſſerit modũ
quòd ex genere inſtrumenti, & ex modo verberan-
di præſumatur dolus.& quòd animo interficiẽdi fe-
cerit;quia tunc puniretur pœna.d.l.Corne. vt.l.1.§.
diuus.&.l.diu.&.l.in lege Corne.ff.ad.l. Cor. de ſic.
Facit quod dixi in.c.ſicut dignum.ſ.eod.& quod di
cam in.d.c.ſignificaſti.2.ĩ.eod.¶ Quæ autem ſit ra-
11 tio,ꝙ magiſter† dominus,& ſi.poſſunt leuiter corri
gere,& emendare,non autem immoderatè, dic ſecũ
dum Augu.in lib.de vita clericorum, & tranſumpti
uè.45.diſtin.c.cum beatus.quia dum nimia ſeruatur
humilitas,regendi frangitur authoritas.Vnde Salo-
mon prouerb.23.Percure filium tuum virga, & libe
rabis eum à morte.45.diſtinct.Salomon. Correctio
enim eſt actus charitatis. & ideo permiſſa. vt dicit.
be.Tho.ſecunda ſecundæ.q. 33. Imò videtur eſſe in
præcepto ; quia omnes debemus eſſe in charitate,
Aliàs enim qui non corrigit,cum poteſt, & ex offi-
cio tenetur,videtur eſſe in culpa;& delicto, aut pec-
cato conſentire.vide quæ dixi in.c.Iudæos.ſupra, de
iud.& aliquid in.c.2.de hære.¶ In ea.gloſſ. in.fi.dic
de hoc articulo, vt dixi in capitulo præsbyterorum.
ſupra eodem.&.c.præcep.¶ Glo.2. fortificat text.al
legando plura generalia ſimilia,dic vt in ea.¶ Glo.
final.formæ.q.& ſolutio.in fin.dic ſecundum Ioan.
And.poſt Vin.quòd in contrarium facit.l. diſt.mi-
ror.vbi eccleſia nõ diſpenſat cum homicida.Sol.dic
quòd ibi loquitur de homicida voluntario ; hic de
caſuali.dixi.ſ.eo. c. ſuſcepimus. & vide quæ dicam.
ĩ.eod.in materia irregularitatis. in. 9. q.principali.
Et ſubdit hic Hoſtien. quòd in ſacris ſolus Papa di-
ſpenſat.in minoribus verò poteſt Epiſcopus pro iu-
re diſpenſare,quod probatur hic in tex.dũ dicit po-
teris concedere,vt in minoribus &c. & latius dicam
in.d.9.q.¶ Poſtremo.Doct. hic tractant materiam
irregularitatis per.16.q & vltra;non tamen per mo-
dum doctrinæ ; quam ob cauſam inſtitui hic mate-
riam ipſam irregularitatis vtilem & quotidianã per
modum doctrinabilem,ſub quam breuiori compen
dio potero expedire. In qua materia principaliter
examinabimus infraſcriptas.q.¶ Primo quid ſit irre
gularitas. Secundo vnde dicatur. Tertio quo iure
fuerit introducta.Quarto quot modis ſumat̃, ſeu ac
cipiatur,ſeu quot ſint eis ſpecies.Quinto q ſint, qui
in irregularitatẽ incurrere poſſunt. Sexto quæ fuerit
cauſa inducendæ irregularitatis.Septimo qualiter,&
quibus caſibus contrahatur irregularitas.Octauo de
eius effectu.Nono qualiter contra irregularem ſor-
metur libellus. Decimo & vltimo qualiter irregula-
ritas remoueatur. ¶ Igitur ſequendo ordinem,
12 †Primo quæro, quid ſit irregularitas. Circa quod
dic,quòd irregularitas eſt nota,ſeu impedimentum
canonicum ex facto, ſeu defectu proueniens, qua
quis prohibetur ad eccleſiaſticos ordines promoue-
ri,& in eiſdem miniſtrare. Ita deſcribit Specul. in
titu.de lega.§.iuxta. in princip. & etiam quaſi ſimili
modo deſcribunt Archid. & Ioan. Andr. in. c.1.de
regu.iur.libr.6.& Hoſtien.in.c.2.de cle.excom.mi.
Ego verò prædictæ deſcriptioni arbitror addendũ,

dum dicit,canonicum,videlicet,ſeu diuinum. Item
arbitror addendum ibi,dum.dicit,ex defectu proue
niens,ſcilicet à natura,vel euentu. Et quare hæc ad-
dantur,colligitur ex his quæ dicam. ĩ.in.3.quæſtio.
13 princip.& in.6.¶ Dicitur autem Nota idem† quod
infamia vt. ĩ.de purga. canon. c. accedens.2.q.3.§.
notãdum.l.furti.§.qui alieno.&.l.ſeq.ff.de infa. per
Ioan.And.in.c.fin.de ſorti.Vel dicitur nota, hoc eſt
quædam cicatrix.ff.de ſer.fugi.l.2. Vnde irregulari-
tas eſt cicatrix criminis,vel defectus.61. diſtin.in ſa
cerdotibus in fin.Vnde ſanitas, ſcilicet pœnitentiæ
poſt vulnus,ſcilicet peccati ſine cicatrice,ſcilicet ir-
regularitatis,eſſe non poteſt.1.q.1.ventum eſt. Ideò
autem dictum eſt in deſcriptione, quòd eſt impedi-
mentum canonicum;quoniam irregularis ortum ha
buit à iure canonico ſecundum Specu.Ioan. And.&
Innoc. Sed mihi hoc non placet ſimpliciter ; quia
etiam habuit ortum a iure diuino, & veteri teſta-
mento, de quo latius dicam.ĩ.in.3. quæſtio. prin-
cipali.¶ Quare autem in deſcriptione ponantur il-
la verba,videlicet(ex facto,& ex euentu) colligitur
ex his quæ dicam.ĩ.in.6.q.principali. Et quare po-
nantur illa vltima verba, videlicet (qua quis prohi-
betur &c.) colligitur ex his quæ dicam. ĩ. in. 8. q.
principa. Alio tamen modo deſcribunt Matth. &
Guil.in clem.ſi furioſus.eod.titu.videlicet quòd eſt
impedimentum ſeu repulſio diuini officij, quæ ipſo
iure infligitur occiſori per. c.2. de teſt.ord. Sed iſta
deſcriptio eſt defectiua. Primo quia irregularitas
impedit nedum executionem ordinis, ſed etiam
promotionem ad illum. Secundo quia infligitur
non ſolum occiſori,ſed etiam mutilatori.de quibus
dicam in.6.&.8.q.Lapus etiam aliter deſcribit in.d.
clem.Si furioſus videlicet quòd eſt impedimentum
canonicum proueniens in clerico ex violatione cen
ſuræ eccleſiaſticæ,vel ex alia notabili inobedientia.
Addit etiam alia verba ſuperflua.Sed non bene,quia
non ſolum clericus efficitur irregularis ; ſed etiam
laicus.vt dicetur.ĩ.in.6.&.7.q. principali. eſt etiam
in alijs defectiua. ¶ Vnde arbitror, quod melius
deſcribatur hoc modo videlicet,quod eſt ius impe-
ditiuum promotionis,vel executionis ordinis, iure
canonico,vel diuino introductum,propter aliquem
defectum,notam,inobedientiam,factum, vel negli-
gentiam. Et qualiter prædicta verba ponantur,
collige ex his quæ dicam. ĩ. in. 4. q. principali.6.7.
14 &.8.¶ †Secundo principaliter quæro vnde dicatur
irregularitas. ſolu. dic quòd dicitur ab in quod eſt
ſine ; & regula ; quaſi ſine regula vnde irregulare, id
eſt, contra regulam eccleſiæ natum,vel factum; ſiue
propter defectum ſuum,ſiue propter factum,ſit ex-
tra eccleſiam poſitum,vt dictum eſt,quò ad poteſta-
tem paſſiuam promouendi vel adminiſtrandi in or
dinibus eccleſiaſticis.vide Spec.in.d.§.iuxta ver. di-
citur. Et dic ſecundum Lapum, quòd non dicitur
quis irregularis ; quia ſecundum regulam Apoſtoli
prohibeatur ; ſed tunc dicitur extra regulam alio-
rum. Sed irregularis eſt qui ab illa eſt eiectus, ad
quam non reducitur, niſi mediante diſpenſatione,
ſecundum not.per Archid.in.c.is qui. de ſenten.ex-
commu.lib.6. & dic de hoc vt latius dicam. ĩ. eod.
c. in. 10. & vlti. q. princip. ¶ Tertio principaliter
15 † quæro, quo iure fuerit introducta irregularitas.

Solu.

Solut.Innocen.hic dicit,quòd à iure positiuo.Idem
tenet Specul. in tit. de leg. §.iuxta. versi. nunquid
ergo. & versi. generaliter. Idem Lau. & Ioan. de
Imol. in.d.clemen.furiosus. eod.tit. & probatur. 2.
q.7.§.item Daniel. Facit quod traditur in .c.nisi
cum pridem.§ personæ.supra de renun. Ex quibus
16 infertur,quòd irregularitas† non contrahitur, nisi
in casibus à iure expressis. Idem Ioan. And.in addi.
Specul.in. d.§. iusta. & versi. generaliter. quoniam
pœnæ sunt restringendæ, non relaxandæ. de pœnit.
distin. 1.§.pœnæ.& in reg. in pęnis.de reg.iur.lib.6.
&.l.præses.&.l.si de interpreratione.ff.de pęn. & est
bo. text. ad principale propositum in.c. is qui. de
senten. excom.libr.6.Et ex prædictis videtur inferri,
qđ iudex in dubio debet potius iudicare quem
17 non esse † irregularem, quam econtra. Sed dicit
D.m.hic. Quòd neutrum dictum sibi placet; nam
irregularitas, quæ causatur ex homicidio voluntario,
fuit inducta à iure diuino; quando Deus dixit
ad Dauid; Non ędificabis mihi templum; quia vir
sanguinis es. de conse. dist. 1.c.1.in princip. Facit
etiam tex. in.c.1. coniuncta suprascriptione secundum
vnum intellectum.s̄.eod. & quod not. glos.in
c.sicut dignum. supra eod. vnde secundum eum licet
dictum Innoc.soleat allegari pro singulari; tamen
non procedit indistinctè. Vnde in hoc secundo
artic. D.m.ita distinguit,videlicet,quod aut quę
18 rimus quò ad imponendam pœnam † propter irregularitatem
quò ad forum contentiosum, & tunc
in dubio debet quis potius iudicari non irregularis,
quam èontra. Ita procedat dictum Innoc. Specul.
& Ioan. Andr. Aut agitur in foro pœnitentiali ad
19 pœnitentiam imponendam; & in dubio† debet potius
reputari irregularis. quoniam in foro pœnitentiali
tutior pars est eligenda; licet durior videatur.
Facit.d.c.significasti.2.j̄. eod. Idem etiam est quotiescunq;
de aliquo alio dicto dubitaretur; quia
20 quò ad pœnitentiam potius in dubio † iudicamus
subesse peccatum, quam non; vt.c.iuuenis supra de
spon. Et vide glos.not. in ver. estimare. s̄.de scruti.
c.1. quoniam bonarum mentium est timere culpam,
etiam vbi culpa non est. 5.distin.c.ad eius verò
concubitum.&.c.2.de obser.iein. Idem est vbi agi-
21 tur in foro, quasi † pœnitentiali; vt puta, quia non
agitur propriè ad pœnam; sed vt abstineat à ministerio
altaris; vel vt abstineat à contractu matrimonij,
vel ab alio actu, in quo exercendo posset subesse
peccatum; quia tunc debemus interpretari in
tutiorem partem, vt dictum est. & probatur hic in
tex. nostro.&.d.c.significasti. &.d.c.iuuenis. Facit
quod not. Innocen. in.c.cum jtu. de testi. Sed tu
aduerte; quia contra primum dictum D. m. facit,
quoniam Moyses fuit vir sanguinis. 23.q.3.c. non
inferenda. & tamen edificauit ecclesiam Deo, vt.d.
c.1.in princip. de conse.distin. 1. Et fuit sacerdos,
vt probatur, quia ipse in veteri testamento elegit
sacerdotes, & illos vnxit. quod facere non potuisset
nisi ipse fuisset sacerdos; ergo de iure diuino
non erat irregularitas. Item probatur, quia in
veteri testamento homicidæ poterant esse sacerdotes,
& sacerdotes homicidę. 2.quæstio. 7.§.his ita.
&.§.item cum Balaam. & refert glos. 21.distin. in
sum. & glos.in.d.c.1.in versi. prohibitus.de conse.
distin.1.in princip. Præterea Paulus qui beatum
Stephanum lapidantibus opem, seu ministerium
præbebat electus est à Domino.50. distin. §.ècontra.
Sed Specul.in.d.§.iuxta.versi.nunquid ergo.dicit,
quòd irregularitas Pauli fuit abolita per baptismum.
Quid ergo dicendum? Spec.in.d.versi.dicit,
quòd in veteri testamento prædicti, & alij homicidæ
excusati,vt.c.gaudemꝰ.§.verum. supra de diuor.
23.q.5.si non licet.&.q.8.c.homicida. Diuina enim
facta, & maxime veteris testamenti miracula, sunt
admiranda; non in exemplum nostræ actionis trahenda.
Multa enim concedebantur tunc, quæ nunc
penitus prohibentur. 2.quæst.7.§.item cum Balaā.
versi.his ita respondetur. 4.quæst.3.§.sed obijcitur.
22.quæst.3.c.si quis per testamentum. Vel possumus
dicere, secundum glos. super verbo, prohibitus.
in.d.c.1.de conse.distin.1.quòd in veteri testamento
ante præceptum factum Dauid, propter homicidium
non efficiebatur quis irregularis; sed
ideò fuit factum dictum præceptum primitus Dauidi;
quia ipse fuit præfigurator noui testamenti.
22.q.1.§.quod autem. & ideo in figura ipsius dictum
est, Non edificabis mihi templum &c. Est
ergo conclusio ex prædictis, quòd in veteri testamento
non inducebatur irregularitas propter homicidium
vsq; ad Dauid; in quo fuit inducta propter
figurationem noui testamenti. Est insuper aduertendum;
quia non solum propter homicidium in
veteri testamento in persona Dauid fuit inducta irregularitas;
sed etiam propter alia fuerunt inductæ
irregularitates. Erant tamen temporales, & non perpetuæ;
videlicet, quando quis eijciebatur extra castra,
ex eo, qđ tetigerat morticinium. Vna autem
sola irregularitas videtur fuisse perpetua; videlicet,
quādo Summus sacerdos deberet habere virginem,
& non repudiatam. de quo per Host. in.c.sanè. de
cle. coniuga. & vide in Leuit.c.21. Sed istud non
erat propter defectum sacramenti; sed quia illo modo
non potuisset esse hortator viduitatis, secundum
Spec. in.d.§.iuxta. versi. defectus sacramentorum.
Aduertendum etiam est; quia vt traditur in Leui. vt
refert Spec. in.d.§.versi. item & in veteri. quædam
inueniuntur irregularitates, quæ impediebant panes
Domino offerre, & accessum ministerij altaris.
Quæ figuraliter intellectæ etiam in nouo repellunt;
vt Cęcus, id est, ignorantia. Claudus, id est, infirmitas
mentis. Habens patuum nasum, id est, indiscretio.
Item habens grandem, vel tortum nasum, id
est immoderata discretionis subtilitas. Habens fractum
pedem, id est, alienatio à bonis. Item mancus,
vel gibbus, id est, peruersitas. Item lippus, id est, depressio
ingenij. Item habens albuginem in oculo,
id, est, arrogantia. Item habens scabiem, id est, luxuria.
Item ponderosus, id est, immunda cogitatio.
Item habens petiginem io corpore, id est, auaritia.
vide de his clariorem expositionem.49.distin.c.
hinc etenim. Et ratio prædictorum est; quia indignum
est Deo offerre, quod homo dedignatur.49.
22 distin.c.fi. ¶ Quarto principaliter quæro, † quot
modis accipiatur irregularitas, seu quot sunt irregularitatis
species. Sol. dic, secundum Inno. in.c.nisi
cum pridem.§.personæ.s̄.de renunt.quem sequitur
Spec.in.d.§.iuxta. versi.sumitur. ꝙ quædam accipi-

tur pro defectibus, qui sunt in homine sine peccato; puta quia est bigamus, vel maritus corruptæ, scilicet, viduæ; vel illegitimus, vel si.vt.d.c.nisi.50.di.nō confidat. &.54.distin. per totum. Potes etiam addere exemplum de officiali, qui ex officio quod sibi incumbit, mediante iustitia aliquem interemit, de quo.j.q.7.princ. Secundo modo sumitur pro irregularitate personę propter quam omnis homo pro hibetur ordinari, vel etiam celebrare; vel administare in iam suscepto ordo sine dispensatione Papę; siue patiatur defectum sine peccato; siue grande commiserit peccatum, & de his traditur in.c.dilectus filius. de temp. ordi.& per Spec. in tit.de lega. §.nunc de episcoporum. Non ergo dicitur irregularitas; quia secundum regulam Apostoli ordinari prohibeatur; sed quia talis est extra regulam aliorum. Nam cum generaliter episcopi possint cum omnibus dispensare, nisi sit eis specialiter prohibitum, vt.d.c.dilectus. & per Spec. in.d.§.ver. his igitur. & seq cum prædictis tamen specialiter dispensare prohibentur; Papa verò cum omnibus dispensare potest; Sed de hoc articulo dispensationis latius dicam. j.in.10.q.princ. Tertio modo dicuntur irregulares, omnes illi qui non possunt remanere in susceptis ordinibus, nec promoueri ad maiores, etiam peracta penitentia sine Papæ dispensatione, vel prælatorum inferiorum. de quibus not.in.c. dilectus. & per Spec. in.d.§.iuxta ver. sunt quoq;.& d.§.nunc de episcoporum. Lau. vero in clem.1.eo. tit.dicit, ꝙ irregularitatis tres sunt species. Vna q̄ prouenit ex incisione, seu deformitate proprij corporis. & de hac de cle. egro. per totum. Alia quæ prouenit ex deformitate alieni corporis. & hæc est triplex quædam prouenit ex morte, quædam ex mutilatione, quædam ex simplici infectione cum animo occidendi. De primis duabus traditur hic in titulo nostro. de alia trad.de penit.dist.1.c.periculosæ.Sed tu dic, secundum Cardinalem Zaba.in cle. prædicta. ꝙ hæc vltima nō inducit irregularitatem, quæ indigeat dispensatione Apostolica. Imò dicit glo.j.eo.c.si aliquis. ꝙ hęc non est irregularitas; Licet glo.in.d.c.periculosæ. contrarium dicat, & male. vt ibi per Archi. hoc quò ad irregularitatem maiorem. Est tamen quædam irregularitas, quæ incurritur pro peccato mortali. quod etiam tenet glo. in d.c.si aliquis.j.eo.& probatur.25.dist. §.criminis. Ego verò dico, ꝙ quędā est species irregularitatis, quæ prouenit homini sine peccato; quædam cū peccato. Prima subdiuiditur; quia quædam prouenit à natura, & quædam ex euentu. A natura si habet aliquas deformitates ex his, quæ dixi in pcedēti.q. circa irregularitates, quæ reperiuntur fuisse in veteri testamento. Ex euentu; puta, si est effectus cęcus, carens manu, pede, vel alio membro. Secunda irregularitas, quæ cum peccato prouenit, similiter subdiuiditur in plures species; quia quædam prouenit ex violatione censuræ ecclesiasticæ, vel notabili inobedientia, vel alia simili nota. Quædam pronenit ex facto proprio, Quædam ex mandato, Quędam ex consilio, Quędam ope, Quædam ex defensione, Quædam negligentia, Quædam ratibabitione; vel consensu, de quibus omnibus latissimè videbimus.j.in.7.q.princip. Potest dari alia diuisio;

videlicet, quòd quædam est irregularitas per quam quis impeditur ordines suscipere; nō tamen deijcitur à iam susceptis.15.q.1.c.si. in si. Quædam verò, & promouendum impedit, & promotum deijcit. Facit ad prædicta quod traditur.50.distin. c.de his. &.s.eo.c.sicut dignum. & de hac dicam in.8.q.prin

23 cipali. Quinto principaliter quæro, qui † sint, qui possint in irregularitatem incurrere. Sol. arbitror dicendum, quòd aut nos quærimus de irregularitate quæ pronenit homini sine peccato, & in istam omnes possunt incurrere; siue sint infantes, siue alij similes. nam infans natus cum corporis deformitate notabili, vel ex euentu sectus, seu mutilatus, irregularis est, vt.s.de corpo.vitia.per to. Et facit quod dixi in præced. q. Et hoc est verum de irregularitate, quæ prouenit à natura, vel ex euentu sine peccato, præter intentionem, seu consensum. Aut quęrimus de irregularitate quæ prouenit ex peccato, vel sine peccato propter consensum, seu voluntatem; vt puta, propter homicidium, negligentiam, opem, causam, mandatū, consiliū, vel quid si. vel pp inobedientiā, vel violationem ecclesiasticę censuræ, vel aliam similem causam. & tunc ad hoc, vt quis incidat in irregularitatem, requiritur, ꝙ sit sanæ mentis, & intelligat quod agit; aliàs non efficeretur irregularis, vt statim dicam exempla subijciendo. Omnis igitur sanę mentis, & qui doli capaces sunt, † in prædictam irregularitaté possunt incurrere, siue sint Christiani, siue infideles. Nam & propter homicidium

24 † commissum ante baptismum contrahitur irregularitas. Facit quod dixi.s.eo.c.presbyterum. Quidam tamē dicunt, ꝙ propter homicidium commissum ante baptismum, siue illud sit commissum ex voluntate, siue ex officio, non efficitur quis irregularis. per tex.25.distin.c.deinde. &.51.distin. c.aliquantos. & hoc tenet Lap. monetur, quia irregularitas fuit inducta à iure positiuo.51.distin. c.si quis. Et hoc dicit procedere siue homicidium fuerit com missum cum peccato, siue sine. Vnde dicit, ꝙ talis post baptismum potest omnino promoueri. Facit qđ not.glo.& Archi. 26. dist.c.deinde. Hostien. in sum.eo. tit.§.qua pena.vers.quid ergo. Hanc etiam sententiam sequitur Zabbar.in.d.clem.1.q.12. Mouetur per tex.50.distin. c.si quis viduam.&.51.dist. c.1.&.c.si qui post. à contrario. Maximè quia non repritur in lege diuina, ꝙ propter homicidium incurratur irregularitas. & finaliter subdit huic opi. tanquam ęquiori standum, saltem in ambiguitate opinionū, vt fiat in pęnis mitior interpretatio, per reg.in pęnis.de reg.iur.lib.6.cum simil. Inno. verò, & Cal.in.c.gaudemus.s.de diuor.tenent, ꝙ saltem contrahatur, si homicidium est cōmissum cum peccato; secus si sine peccato. Sed D.m.ibidem tenet idem, etiam si sine peccato. & de hoc dixi.supra eo. c.præsbyterum. Hęc quęstio videt satis dubia. Mihi tamen plus placet, ꝙ si homicidium est commissum cū peccato, contrahatur irregularitas, quoniam frustra quęreretur, vtrum per baptismum tolleretur, nisi contracta reperiretur; cum priuatio habitū pręsupponat, vt.c.ad dissoluendum. de despon. impuber.&.l.decem.ff.de verb. oblig.& est bo.tex. in materia nostra in.d.c.deinde.26.distin.vbi text. dicit, quòd peccatum non est, inter peccata credi non debet.

debet. Et hoc tenet Hostien. in.d.versi. quid ergo, licet allegetur in contrarium per Lap. & male. Et maximè moueor; quia quò ad pœnitentiam vt dictum est, vel ad quasi pœnitentiam, vt qui is possit in susceptis ordinibus ministrare, vel promoueri, vbi esset, vel staret in peccato, vbi aliàs prohibitus esset potius præsumimus, & iudicamus quem irregularem in dubio, quam nō. vt dixi.s. in.3.q.princ. Non obst. dictum Lap. quia non est verum simpliciter, qđ irregularitas fuerit solum inducta à iure positiuo, vt dixi in.d.3.q.principali. Nec ob.glos. in.d.c.deinde. quia glos. ibi sentit contrariam opi. dum dicit, ꝙ si aliquis mille occidisset, omnis infamia,& irregularitas contracta ante baptismum,tollitur per baptismum. Sentit ergo ibi glo. expressè, qđ propter homicidium commissum ante baptismum contrahatur irregularitas. Non obst.dictum Hostien.in.d.§.qua pœna. ver. quid ergo; quia, vt dixi, Hostien. ibi tenet, ꝙ si homicidum sit commissum cum peccato, irregularitas contracta ex illo, tollatur per baptismum. & sic tenet expressè contrarium eius ad quod allegatur. Non obst. c.si quis viduam.50. distin. per quod mouetur Cardi. Zab. quia dum tex. ibi dicit,qđ si fuit homicida ante baptismum, secutio baptismo non prohibetur pro-
25 moueri; quia hoc fateor, cum per baptismum† tollatur omnis irregularitas causata à peccato; quoniã tollitur peccatum, & omnis sequela peccati,vt.d.c. deinde.26.distin. Et eodem modo potest responderi ad.c.1.& ad.c.si quis post.51.distin. Nec ob. vltimum dictum Zab. ꝙ huic opinioni,tanquam æquiori, standum sit; quia in pœnis &c. quoniam illud verum, quò ad pœnam fori contentiosi; non autem quò ad pœnam fori pœnitentialis, vel quasi; in quo securior via eligenda est, vt dixi.s.eod.in.3.q.principali. Est tamen maius dubium si homicidium fuisset commissum ante baptismum sine peccato; vt puta, ab officiali, mediante iustitia, vt dicam in.d.
26 10.q principali. Est igitur conclusio† quòd etiam infideles possunt incidere in irregularitatem, quæ ex voluntate, vel enim peccato committeretur. Et ex prædictis infertur clara conclusio, quòd fu-
27 riosus† non incidit in irregularitatem homicidium committendo. tex. est in.d.c.1.de homici. Et idem
28 arbitror; de mente capto † quia eadem est ratio in vtroq;. Sed quæro circa hunc articulum de ratione, quare furiosus non incidat in irregularitatem. Solut. dic, quia quod fit à furioso perinde reputatur, ac si casu contingeret, sine facto hominis.ff.de admini.tut.l.si. in fi.& probatur in.l.sed & si quęcũq;. §.& ideò. ff.ad.l. Aquil. vbi. tex.dicit, quòd illud qđ facit furiosus,perinde est, ac si à quadrupede,vel tegula per se cadente, factum esset. Talem enim infelicitas facti excusat. l.infans, vel furiosus .ff.ad.l. Cor.de sic. Et satis dicitur puniri furore suo, vt.l di nus.ff.de offi.præsid.&.l.penul.§. fin.ff.ad.l.Pompe. de parrici. Nec afflicto addenda est afflictio.7.q.1. cum percussio. de cle. ęgro.c.peu.de epi.audi.l.tam dementis. Omnes igitur actus, qui intellectum requirunt, aut consensum, furioso, & mente capto interdicti intelliguntur. Et vide plura exempla ad prædicta per gloss.2.eod.tit.in clemen. vnica. Secundo quæro in quo furioso, seu mente capto prædicta habeant locum. Solut. ꝙ dic, habent locum siue sit furiosus, vel mente captus, qui laborent con
29 tinuo furore,vel dementia; siue habeant † dilucida interualla. dummodo homicidium fuerit commissum tempore dementiæ,vel furoris;Ita dicit glos. 2. in princip. & bene,in.d.clem.1.Facit.l.quæ de tota. ff.de rei vendi. arguendo de parte temporis quò ad partem. Item quia eadem est ratio in vtrisq; propter carentiam intellectus,& mentis exilium.Est ta-
30 men aduertendum, quoniam,vt à Platone †scriptũ est furoris species duæ sunt. Vna ex humanis proueniens morbis.& hęc est mala, & detestanda.& de hoc loquitur materia nostra. Alia verò prouenit ex diuina mentis alienatione, cuius diuini furoris quatuor sont species; videlicet, vaticinium, mysterium, poesis, & amor. Quibus quatuor totidem deos præesse veteres putauere. Nam vaticinium Appollini, mysterium Dyonisio, poesim Musis, amorem Veneri tribuebant. & talis furor non excu-
31 sat. Tertio quæro, quid si aliquis culpa† sua incidit in furoem, & demum furiosus existens, commisit homicidium,vtrum efficiatur irregularis? Quidam ꝙ sic, per.c.si quis insaniens. 15.q.1. quod sequitur Laudu.in clemen. vnic. eo.tit. Sed gloss. 15. q.1.in sum.&.d.c.si quis insaniens.dicit hoc non esse admittendum;quia satis furore suo punitur,vt.s. dixi.& ita videtur tenere Gratia.15.q.1.§.si. Ego vero ita saluarem vtranque opin. ꝙ aut existens sanus mête cognoscebat,ꝙ si certum quid commedebat, efficeretur furiosus tali furore, qđ ipse nihil aliud quæreret,quam homines interficere,vel mutilare;& hoc per experientiam frequenter cognouerat,& tamen illud comedit, & tunc arbitror,ꝙ teneret;quia quoties culpa præcedit casum ordinatom ad illam culpam,etiam per casum quis efficitur irregularis,vt s.eo.c.præsbyterum.&.c.suscepimus.& hic.cum in-
32 finitis simil. Quarto quæro,quis arctetur † ad probandum,an dicens factum tempore furoris,an vero dicens factum tempore sanæ mentis? Solut.Pau.& Stepha. dicunt, ꝙ ille, qui allegat furorem; quo-
33 niam quilibet† præsumitur sanæ mentis. Si tamen
34 diceretur ꝙ aliquando fuit† furiosus, ei qui nunc dicit non furiosum, incumbit onus probandi.3 q.8. c.iudicas. vbi hoc tenet glo.& glo.3.in.c.fi.supra de successi.ab intest. Facit reg. semel malus. de reg. iur. lib.6. & quod ibi dicit Dyn. Vbi dicit, ꝙ accidens
35 †contrarium naturæ,vel præter naturam, tollit effectum præsumptionis ipsius naturæ. Quod tamen,ꝓ
36 cedit in accidēti durabili† saltem aptitudine. Aliàs non ꝓsumitur perseueratio contra naturam ipsius accidentis,secundũ not.per Inno. Compost. & Ab. in.c.cum inter canonicos.s.de elec.& videtur sequi Cardi.Flo. & Bar. in.l.nec codicillos.C.de codicil. & bo.tex.in.c.filij.de here.lib.6.&.c.sicut tenor. de regular.Sed aduerte, ꝗa gl.in.c. Consaldus. 17.q.2. tenet, ꝙ ei incumbit onus probandi, qui asseuerat sanam mentem, siue furorem, aut mentis exilium. per.l.ei.ff.de proba.& in reg.l.2.C.eo.tit. Idem etiã tenet Barto.in.l.is potest. vers. expedias.ff.de acqui. here. Ego in hoc articulo non intendo insistere; qa non est prin. artic.noster ideo dic,vt per gl.& Doc. in.d.iuribus.Tetigi in.c.dilectus.s.de spons.q.15.
37 Quinto quæro† qualiter probetur furor. Sol. Pau.

in clemen.1.eo.tit.remittit ad not.15.q.2.c. Gon-
saldus. &.46.distin.c.1.&.c.fin. de succes. ab intes.
Stepha dicit, ꝙ probatur ex dictis, factis, & gestis.
per.l.quidam in suo.ff.de condit.insti. &.ff.de tuto.
& curato.da.ab his.l.is,qui.§.fin. 46.distin.c.1.Ver-
bi gratia, si iussit ossa proijci in mari; vel si proijcit
lapides. per tex.in.l.2.C.de Iudæ. Ista similiter nõ
est princip. materia nostra; sed tituli. de proba.
Ideò de eo dic, vt trad.in.d.iuribus.& per Archi.23.
q.8.c. conuenior. in verbo, scripturæ.& per Io.An.
in.c.vel non est compos. de temp. ordi. & de suc.
ab intes.c.fi. super glos. & vide bo. glos. in verbo,
stultissimum.§.cęterum insti. ꝙ cum eo. &.93.dist.
c.legimus. Aduerte tamen, quia si probatur quod
38 ante illum actum† erat furiosus, præsumitur etiam
tunc in actu fuisse. Facit quod dixi in præced.q. Ni
si probaretur contrarium. Qđ verum dicit.d.Flo-
ria.in.d.l.5.§.iniuriam.ff.ad.l.Aquil.si furor proba-
39 tur de proximo præcessisse; secus † si ex interuallo;
quia cum furor, saltem accidentalis, solo tractu tem
poris possit mutari; non præsumitur, nisi probetur.
Facit.l.sed & miles.ff.de excu. tuto. Maximè si pro-
batum est, quòd medio tempore fuerit qualitas fu-
rori contraria. Et hoc scire est multum vtile, pro-
pter difficilem probationem furoris. Non enim
40 creditur† testibus. nisi reddant causam dicti sui, vt
per Inno. & Doc. in.c.cum causam. ŝ.de testi. Si-
cut & quando testes volunt probare priuationem
sensus, & intellectus in aliquo, vt not.in.l.testium.
41 C.de testi. Sexto quæro, Quid si vna pars probat† fu
rorem, & altera sanam mentem, quę probatio prę-
ualeat.D.m.in.c.fina.ŝ.de suc. ab intes. remittit ad
not.per Doc. in.c.super hoc. de renun. &.l.nec co-
dicillos.C.de codicil. Dic ergo vt ibi. Septimo quę-
42 to, Quid de infante, vtrum † per homicidium inci-
dat in irregularitatem. Sol. dic ꝙ non, vt in clem.
vnic.eo.tit. Hunc enim excusat innocentia consilij,
vt.l.infans.ff.ad.l.Corn.de sic. Facit; quia talis ętas
quicquid videt ignorat, vt.l.1.C.de fal.mon. Et vi-
de qđ not.in.l.quod infans.ff.de rei.vendi. &.l.sed
& si quæcunq;.§.pen. ff.ad.l.Aquil cum simil. Hinc
43 est, ꝙ infans † non contrahit sponsalia, vt in.c.1.in
princip.de sponsa.lib.6. nec per consequens causa-
tur publica honestas, vt ibi. &.c.literas.&.c.accessit.
de desponsa.impuber. Sed contra prædicta oppo-
nitur. de opi. Hostien.in.c.1.de delic.puero vbi di
cit, quòd puer etiam non doli capax, si proijciendo
gladium, alium occidit, vel mutilat, incurrit in ir-
regularitatem. Solut. dic, quòd opi. Hostien. re-
probatur in.d.cle. vni. & vide ibi glo. 3.quæ latius
hoc declarat. quam bene not. Octauo quæro, Quis
44 dicatur† infans. Sol. dic, vt not.glo.3.in.d.clemen.1.
scilicet, ꝙ ille qui est minor septennio. Et probatur
in.l.si infanti.C.de iure delibe.&.c.1.de respon.im-
pub lib.6.Idem videtur tenere glo.in ver.infantula.
31.q.2.c.1. Dicit tamen ibi, qđ ẽt potest capi pro
maiore septennio, secundum subiectam materiam.
Circa quod etiam vide gloss. & text.28. distin.c.1.
& vide extratraua.Io.22. Et ex prædictis inferunt
45 Doct. quòd doli† capax ex homicidio, vel mutila-
tione incurrit in irregularitatem. Nono quæro,
46 Quando †puer dicatur doli capax. Sol. Dicit Zen.
in.d.clem.1. ꝙ ille qui est proximus pubertati.ff.de
doli excep.l.apud Celsum.§.quæ in tutore. Proxi-
47 mus† autem pubertati dicitur, quando magis appro
pinquatur pubertati, q̃ infantiæ. Et sic masculus in
10.anno cum dimidio dicitur proximus pubertati.
Fęmina verò in nono anno. Dimidiantur enim tem
pora inter infantilem ętatem, & pubertatem. Et hoc
etiam voluit glos.insti.de inuti. stipu. §.pupillus.&
glo.insti.de ob. quę ex.quasi delic. nas.§.in sum. In
contrarium tamen facit quod not.glo.in.l.non tan-
tum.de excu.tut.&.c.continebatur. & .c.attestatio-
nes.ŝ.de despon.impuber. vbi dicitur, ꝙ proximus
pubertati dicitur ille, qui est proximus per.6.men-
ses. Propter quam causam.d. Ant.in prædicto.c.atte
stationes. dicit hoc esse arbitrio iudicis relinquẽdũ,
ex quo non est tempus determinatum; Pro quo fa-
cit.l.1.ff.de iur.deliber.& quod dixi in.c.ꝑsbyterũ.
ŝ.eo. Sed tu aduerte, quia iudicio meo, Doc. in hoc
videntur errare; quoniam nihil dicunt de ętate, quæ
est intermedia, inter infantilem ętatem, & ætatẽ ꝓ-
ximam pubertati. dicunt enim, ꝙ infans non tene-
tur, & ꝙ infantia durat vsq; ad septenniũ; & demum
subdunt, ꝙ proximus pubertati incidit in irregula-
ritatem. De puero ego nouem annorum, si com-
mitat homicidium, nihil dicunt. Vnde arbitror di-
48 cendum, ꝙ vsq; ad septimum annum † nullo modo
infans possit incidere in irregularitatem. Nec admit
teretur probatio, ꝙ esset doli capax. Post septenniũ
verò in casu certi staremus certo, vt puta, si probaretur
ꝙ esset puer nihil intelligens; quoniam licet esset
15.vel.18.annorum, non incideret in irregularita-
tem, propter defectum intellectus.arg. d.clem.1. &
rationes ipsius, & eorum quæ.ŝ.dixi. Si verò proba
retur, ꝙ immediatè post septennium incępit aliqd
sapere, vel intelligere; licet intellectus non præsume
retur firmus; si tamen cognoscit, qđ agere malum
est, vel bonum, arbitrarer ipsum incidere in irregu-
laritatem; licet non esset proximus pubertati; quia
talis puer potest peccare, & peccata deflere, vt.c.1.
de delic. puero. Sed in casu dubij, maior est dubi-
tatio; quoniam tex. in.d.clem.1.videtur velle à con
trario sensu, qđ post septennium quis incidat in ir-
regularitatem. Facit tex.in.d.c.vni. de despon. im-
puber.lib.6. qui expressè vult, qđ post septennium
possint contrahi sponsalia, cum maiores septem an-
nis videantur habere aliquem sensum. Aduerte ta-
men, quia, vt.ŝ.dixi, pupillum doli capacem non
incidere in irregularitatem propter homicidium,
vel mutilationem videtur verum, si sit homicidium
cõmissum, vel mutilatio commissa in faciendo; Se-
49 cus videtur dicendũ, si esset homicidium† cõmissum
ex negligentia, vt puta, quia, cum potuisset obuiare
homicidio, clamando, vel quid simile faciendo ne-
glexit. nã posito, ꝙ ex tali negligentia quis incide-
ret in irregularitatem, de quo dicam.ĩ.in.7.q.prin.
tamen pupillus, licet doli capax, non videtur in illã
incidere; quoniam pupillus, vel minor, licet doli
capax non obligatur, nec punitur propter delictum
commissum per neglig ẽtiam, vt.l.1.C.in quib. cau.
in inte.resti. non est nec, &.l.2.C.si aduer.delic.&.l.
minoribus.c.de his qui.vt indig. Ad quod etiam fa-
cit.l.Fulcinius.§.adeo.ad fin.ff.ex qui.cau.in pos.ea.
Et hoc arguendo tenet Angel. & Bald. & sequitur
do. Lodo. Ponta. in.l.is cui bonis. ff. de verbo.
oblig.

oblig. Hoc tamen apud me non procedit sine dubio; quoniam licet prædicta iura, & præfati Doc. velint, qđ pupillus, etiam doli capax, non obligetur, nec puniatur ex delicto commisso per negligētiam, tamen non valet argumentum; ergo non efficitur ir
50 regularis; quoniam† non valet arg. Quis non debet puniri ex homicidio; ergo ex illo homicidio non incurrit irregularitatem. Tolle instantiam in officiali, qui ex debito officij, iustitia mediante aliquē interfecit; nam talis, nō punit de tali homicidio; & tamen incidit in irregularitatem, vt dicam in.d.7.q. princip. Cogita. Sed contra ea quæ.s̄.dixi, ꝙ ad hoc vt puer obligetur, requiritur ꝙ sit doli capax. oppo. dc.c.1.de reg.iur.lib.6. vbi, licet pupillus doli capax ingrediatur monasterium, tamen potest quandoq; ante pubertatem illud exire. Sol. dicit zenze. ꝙ speciale est in religione. Contrarium tamen tenet glo.in.c.cum virum. de regula in ver. recipiunt. Cardi. Flo. dicit ibidem, ꝙ primum dictum est verius; quia quis nono obligatur ante pubertatem. ¶ Tu dic clarius, secundum.D.m.ꝙ contrarium ꝓcedit quo ad ingressum religionis, vbi ętas non ꝓuenit ex discretione; sed requiritur præcisē determinatus numerus annorum, vt in.d.c.1.&.c. ad nostrā. &.c. postulasti. de regula. ¶ Secundo opponitur, & videtur, qđ etiam infans obligetur; quoniam si baptizatus factus est maior, cogitur fidem seruare, vt.c. contra Christianos. de hęreti. libr. 6. Solu. secundum Laudu. illud est speciale in fauorem fidei, & propter naturam baptismi, quo quis per annum obligatur. de conse. dist.4.c.nihil.&.c.cum proprium. 45.distin.c.de Iudęis. Decimo quæro, Quid de dor
51 miente† an incurrat in irregularitatem propter homicidium, vel mutilationem commissam in somnijs. Solu. dic, ꝙ non text. in.d.clemen. 1.eod.tit. Guilhel. ponebat exemplum de quodam socio suo Anglico, qui dormiendo Pisis in ecclesia sancti Benedicti prope Arnum fluuium, accessit in somnijs ad filiam cuiusdam alibi existentem, & ibi puerum interficit, & dormiens ad lectum rediuit. Ego habui Bononię vicinam puellam, quæ in somnijs surrexit, & panem fecit. Vndecimo quæro, Quæ sit
52 ratio† quare dormiens non incurrat in irregularitatem. Solut. Dicit Laudu. qđ ratio est, quia furio
53 so† comparatur, vt.c.maiores. de baptis. Et quoniam somnus reddit hominem planè amentem. Vnde quod agit, perinde est, ac si casu contingeret. Vide quod dixi in.c.dilectus. de sponsa. q.10.in.fi.
54 Duodecimo† quæro, Vtrum si præcessit voluntas occidenti, ante dormitionem, dormiens incurrat in irregularitatem. Et videtur dicendum qđ sic. per.c.præsbyterum.s̄.eo.6. distin. c.testamentum. Pan. tenet contrarium, dices quòd aliud est, quando ex facto voluntatis scienter perpetrato immediatē casuale sequitur homicidium, vt.c.præsbyterum. Aliud quando sequitur ex facto omnino casuali; quia tunc perinde est ac si lignum, vel tegula per se cadens occidisset.ff.ad.l. Aquil.l. sed & si quæcunq; §.2.& dixi.s̄.in.2.q.huius quintę.q.princip. Ego vero arbitror dicendum, ꝙ aut iste sciebat, ꝙ erat solitus in nocte dormiendo surgere, & se armare, & dormientes secum percutere; & nihilominus, non adhibita diligentia remouendi arma, dormiens cum socijs aliquem interfecit, & arbitror eum irregularem ꝑ culpā suam, quæ casum præcessit. Facit quod dixi.s̄.q.3. huius.5.q.princip. Sed contra ea, quæ dixi.s̄. videlicet, quòd infans, furiosus, & dormiens non incidunt in irregularitatem, opponitur de his quæ not. per Gratian.15.q.1.in fi. vbi videtur velle, qđ tales incidant in irregularitatem quò ad ordines suscipiendos, licet illam non incurrant, quò ad susceptos. Solu. dic, ꝙ dicta opi. Gratiani est improbata per.d.clem.vnic. eod. tit. & hoc tenet ibi glo. in verbo, negatiuam. & bene. Tertiodecimo
55 quæro, Quid† de ebrio, an incidat in irregularitatem, si existens ebrius aliquem interfecit. Quidam qđ non. per .c.sane. &. c. inebriauerunt. 15.q.1. Ego in hoc articulo dubito; licet Doc. faciliter transeant. Dubium autem insurgit ex his, quæ latissimè dixi in.c.si constiterit. de accu. Quòd autem ebrius committendo homicidium, non incurrat in irregularitatem, faciunt prædicta iura. Et facit dictum Aristo.2. Ethi. vbi dicit, In ebrietate oportet veniam habere. Aliter tamen videtur tenere ipse.3. Ethi. vbi dicit, quòd ebrius meretur duplices maledictiones. Et per consequens ebrietas videtur aggrauare peccatum, potius quam alleuiare; quia peccatum non excusatur propter peccatum.l.nunquam plura.ff.de pœna. delic. Ergo peccatum commissum per ebrietatem, non excusatur à peccato ebrietatis. Tertio hoc probatur, quoniam si per concupiscentiam quis committeret homicidium, teneret, & esset irregularis; nec per concupiscentiam excusaretur. vt patet. Ergo nec per ebrietatem, secundum quod dicit Philosophus. 7. Ethi. Sicut ratio hominis ligatur per ebrietatem, ita & per concupiscentiam. Vnde distingno, quòd aut ipse non dedit operam, vt inebriaretur; sed forte deceptus fuit; quia alius immiscuit sal, vel si. Vel non cognoscebat illius vini potestatem; & tunc dicerem, qđ non sit aliqua pœna puniendus, nec effi
65 ciatur irregularis. Aut dedit† operam, vt inebriaretur; & arbitror ipsum incidere in irregularitatem. Videtur enim actus sequens occasionis voluntarius; si sciebat, ꝙ in ebrietate existens, solitus erat, quasi vt furiosus, homines percutere, & mutilare; cū daret operam rei illicitæ. scilicet ebrietati, vt.c.à crapula. di vit. & ho.cle. Faciunt quę dixi.s̄.in.2.3. &.12.q.huius.5.q.princip. Item ad prædicta adduco tex. expressum, iudicio meo, in.l.omne delictum.
57 ff.de re mili. quia miles† celestis militię; & miles armatæ militiæ videntur ęquiperari, vt.l.miles. & ibi nor.ff.de re iudi. Sed miles armatæ militiæ propter ebrietatem à malitia remouetur, vt.d.l.omne delictum.§.pē. Ergo & fortius miles celestis militiæ. vt est clericus, debet deponi ab altaris ministerio. & per consequens videtur in irregularalitatē incidere. Et hanc meam destinctionē, & conclusionē vide in d.c.si constiterit. Quartodecimo quæro circa hanc 5.q. Quid de eo cui est interdictum bonis, an inci
58 dat in irregularitatā. hoc est, vtrū prodigus,† postq̄ ei est interdictum bonis, incidat in irregularitatem glo.in.l.si quis in tantam. C. vnde.̄. 6. videtur velle ꝙ prodigus delinquendo non obligetur. Pro qua facit.l.is cui bonis.ff.de verbo.obli. vbi tex. videtur ęquiparare prodigum furioso. Qđ etiam probatur

in.l.furiosi.ff.de re.inr.&.l.Fulcinius. §.adeo. ad fin.
ff.ex qui.cau. in po.co. Sed Francis. Accurs. in.d.l.si
quis in tantam.expresse tenet, ꝙ prodigus delinquē
do obligetur. & seq.Bar.in.d.l.is,cui bonis. Et pro-
batur; quia lex ęquiparat prodigum adulto habenti
curarorē,vt.l.si curatorem habēs.C.de in inte. resti.
Ego arbitror nullam esse dubitationem,ꝙ si commi
sit homicidium faciēdo,incidat in irregularitatem.
59 Sed si † negligendo, tunc non incidat in irregula-
ritatem.dicā.j.in.d.7.q princip.Bal.& Ang. in.d.l.
is,cui bonis.& seq.d. Lodo.Ponta. volunt, ꝙ licet
prodigus obligetur ex delicto commisso faciendo;
non tamen obligatur ex delicto,quod resultat pro-
60 pter negligentiam; nam cum ipse † æquiparetur pu-
pillo doli capaci,vt.l.impuberem. ff.de fur. &.l.pu-
pillum.ff.de re.iur. cum simil.sequitur, ꝙ sicut talis
pupillus, non obligatur ex delicto resultante ex ne-
gligentia,vt dixi in.9.q.huius.6.princip. Hoc tamē
non procedit sine dubitatione cogitabis. Quinto-
61 decimo quæro, vtrū † fęmina incurrat in irregula-
ritatem propter homicidium, vel mutilationem.
Hanc similiter.q.vt præcedentem, non reperio ta-
ctam per Doc. Et videtur primo dicendum ꝙ sic.
Nam mulier pp homicidiū tenetur pęna legis Cor-
neliæ de sic.sicut vir. nam tex.dicit,ꝙ ille tenetur pę
na.l.prædictæ,qui hominem occiderit, Et sic com-
prehenditur tam fęmina,q̄ vir,vt.l.1.ff.de ver.signi.
&.l.si quis id quod.ff.de idris.om.iudi.& plenè dixi
in cle.1.de elec.& probatur in.c.si aliquis.s̄.eo.cum
tex.loquatur per verbum,aliquis. quod vtrunq; sexū
comprehendit,vt.d.iuribus.Sed aduerte,quia in hac
q.dubium facit effectus irregularitatis,q videtur esse
ad impediendum promotionem ad ordines, vel ꝓ-
motum administrare in susceptis; qui effectus non
videtur posse cadere in mulierem,cum ipsa ordinari
62 † nō possit vt dicit Archi.32.dist.c.pręsbyter.nec or
dinata characterem recipiat. Et sic frustra quęrimus
an possit incidere in irregularitatem, cum lex nihil
frustra debeat agere, vt.l.qđ Labeo. ff.de Carbo.
edic.&.c.commissa.de elec.lib.6.In contrarium ta-
men videtur esse text. in.c.diaconissam.27.q.1.vbi
tex.videtur velle,ꝙ mulier possit ordinari diaconis
sam. Ad idem etiā facit.l.nulla.& auth.in diaconis-
sa.C.de epi.& cle.vbi tex expresse dicit,ꝙ diaconis-
sa non pōt ordinari,q̄ minor sit annis. 40.& in auth.
de sacrosan.epi.§.præsbyterum.& ad idem. 42.dist.
c.præsbyter. ibi, dum dicit, suscepti ordinis præ-
sbyteram suam; ergo videtur ꝙ mulier possit esse
præsbyter.Sed contrarium tenet Goff.in sum.in tit.
de ęta.& qual.§.quid de muliere.vbi tenet,ꝙ mulier
non recipiat ordinis characterem sexu impediente,
& constitutione ecclesiæ.Pro qua opi.facit tex.in.c.
sacratas.&.c.mulier.23.dist. &.33.q.5.c.mulierem.
Hanc ēt suiam tenet Io. An.in nouel.j.de pœnit. &
remis.Et tenet Ambrosius contra Captafugias. vbi
dicit,ꝙ illud quod quidam dicunt fęminam in dia-
conissam ordinari,est falsum. Præterea in sacramen
to requirit res,& signum,vt.c.cum Marthę. ver. de-
stinguendū.s̄.de celeb.mis.sed in sexu non pōt figu
rari aliqua pręeminētia gradus,cū habeat statū sub-
iectionis vt scribit Apostolus ad Thimot. dū dicit,
Mulieri docere non permitto, nec in virum domi-
nari;quia cū præcepto male fuerit vsa, fuit subiecta.

Genes.3.c.& est tex. in.c.hic imago. &.c.mulierem.
&.c.fin.33.q.5. Cum igitur sit sub viri potestate, nō
recipit characterem ordinis, qui pręeminentiam si-
gnificat. Ad hoc etiam facit,quoniam clerici debēt
63 portare coronam;quod non † licet mulieri, vt dicit
Apostolus ad Corinth.c.1.&.30.dist.c.2.Nec obst.
d.c.diaconissa.&.§.pręsbyterum.quia dicta iura nō
loquuntur de ordine;sed de quadam benedictione,
quæ super ea infundebatur. ex qua consequebatur
aliqđ officium spirituale; forte legendi ad matuti-
num.qđ nō licet alijs nō benedictis.Non ob.c.pręs-
byter.32.dist.quia ibi nō dicitur pręsbytera ex or
dine;sed quasi p̄sbyteri socia.Et ex his,vt.s̄.dixi.vi-
detr inferendum,ꝙ mulier non possit incidere in ir-
regularitatem. Nisi fortè diceres, ꝙ imò potest ra-
tione prædictæ benedictionis,vt tradit gl.in.d.c.dia
conissa.& est tex.in.d.c.indemnitatibus.§.1.de elec.
lib.6.de qua benedictione dixi in.c.meminimus.s̄.
de acc.sed hoc non admitto. Sextodecimo quæro,
64 vtrum hermaphroditus † possit incidere in irregula
ritatem.Doc.hoc non tangunt. Ego arbitror dicen
dum,ꝙ aut magis incalescit in sexu masculino,& ar
bitror ꝙ possit; quia de eo iudicamus, vt de mascu
lo.l.quæritur.ff.de sta.ho.4.q.3.§.item hermaphro-
65 ditus.ff.de testi.l.repetundarum.§.fi.Quid † autem si
magis in vno q̄ in alio non incalescat? Doc.in dictis
iuribus & Hosti.in sum.in tit. de testi.vers.quod de
hermaphrodito.dicunt, ꝙ ab hoc probandum sta-
tur eius assertioni,& electioni. ex quo deinde iudi-
camus,an possit in irregularitatem incidere,vel nō.
66 ¶ Sexto principaliter quæro, Quæ fuerit † causa, &
ratio instituendę irregularitatis? Sol.dicit.Lan.in.d.
cle.1.eo tit.ꝙ horror, & scandalum inde oriens. nā
abominabile est, ꝙ qui intinxerit sanguinem huma
num, offerat sanguinem, & hostiam immaculatam,
vel aliud officiū Christo. 23.q.5. imaginē Dei, q̄ est
homo,vt.c.2.s̄.eod. Quæ ratio cessat in muliere,
quæ non est facta ad imaginem Dei, sed hominis.
23.q.5.c.hæc imago. Et hanc opin. seq. etiam.do.
Cardi. Flo.in.d.clem. Quæ tamen mihi non pla-
cet. Primo quia est defectiua; quoniam loquitur so
lum de irregularitate respectu homicidij; Sed &
alijs pluribus modis committuntur irregularitates,
vt dixi.s̄.in.4.q princip.igitur &c. Secundo, non
placet in eo, ꝙ videtur velle interficientem fœminā
non incidere in irregularitatem;quoniam esset con-
tra infinita iura. vide.23.q.5.§.si homicidium,con-
iuncta.l.hominis.ff.de ver.sig.& quæ dixi in cle.1.de
elec. Tertio, quia Dauid fuit prohibitus ędificare
templum; quia vir sanguinis erat, vt dixi.s̄.in.4.q.
princ.non aūt,quia virum,vel fęminam interfecisti.
Arbitror igitur,ꝙ cā & ratio inductiua irregularita
tis fuit horor; & quoniam indignum est Deo offer
re, quod homo dedignatur.49.distin.c.fi. ¶ Septi-
67 mo principaliter quæro, Qualiter, † & quibus casi-
bus contrahatur irregularitas. Solu. Ego arbitror
in hac.q.ita procedendum. Nam cum irregulari-
tas contrahatur quandoq; ex defectibus, qui sunt in
homine sine peccato. quandoq; ex deformitate pro
prij corporis.quandoq; ex inobedientia sine viola-
tione censuræ ecclesiasticę. quandoq; verò ꝓuenit
ex homicidio, seu mutilatione, vt dixi.s̄.in.4.q.
princ.Ideo prędicta,secundum prędictum ordinem

examinabimus;licet Spec. in.d.§.iuxta.& Hosti. in
sum.eo.tit.§.qua pęna aliter procedāt. Primo ergo
quæro,qualiter, & quibus casibus ex defectibus, qui
sunt in homine sine peccato, contrahitur irregula-
68 ritas. Sol. Primo dic,ꝙ ex defectu† natalium quoniā
nasci illegitimus, nō est culpa, sed defectus.56.dist.
nasci. de purg.cano.c.accedens. quoniam non legi-
timè natus non potest ordinari.56.distin. per to-
tum.&.s̄.de fil. præsbyt.per to. Et si ordinatur, non
69 potest promoueri † ad beneficia cum cura; Vel ad
dignitates cum cura,& sine cura.s̄.de fil. p̄sbyt.c.1.
c.nimis.s̄.de elect.c.in cunctis.& c.innotuit. Tales
70 enim † ordinari prohibentur; Primo propter ho-
minis excellentiam. Secundo propter detestatio-
nem paterni criminis. Tertio propter timorem pa-
ternæ incontinentiæ. Vide Hosti. in sum. in tit. de
fil.præsbyt.circa fin.c.2. Vide glo.in.c.2.de fil. præ-
sbyterorum.lib.6.vbi latius loquitur. Et subdit ibi
Io.An.in nouel.quartam rationem,quæ ex prędictis
infertur; videlicet, ne scandalizentur illi inter quos
71 promoueretur. Secundo† propter bigamiam; quia
irregularis est, nec potest ordinari propter sacramē
ti defectum non autem propter culpam. s̄.di biga.
per to.25. dist.per to.quoniam Christus non duas,
sed vnam tantum ecclesiam sibi copulauit. 26.dist.
72 acutius.&.c.qui sine. Qualiter contrahatur † biga-
mia,& quot sint ei⁹ species,vide Hosti.in sum.in tit.
73 de bigam.§.quot sunt species. Tertio ratione† serui
tutis. seruitus enim defectus est, non culpa vt pluri-
mum. & regulariter non potest seruus ordinarij.44.
dist.c.1.2.&.3.&.c.consuluit.s̄.de seru.non ord.per
74 tot.Et ratio† est duplex. videlicet,vilitas seruilis, &
dignitas clericalis.44.dist.c.admittuntur. Alia est,
ne contingat vituperari, propter reuocationem in
seruitutem. vt.s̄.de seru.non ordi. c.1. Quarto ra-
75 tione † defectus scientiæ,seu prudentiæ;Tales enim
irregulares sunt. 34.distin. præcipitamus.36.distin.
c.illiteratos. Literis enim carens sacris non potest
76 præesse officijs,vt ibi. Quinto ratione † ętatis vide-
tur causari quædam irregularitas; hoc est, prohibi-
tio promuendi ad ordines, vt.s̄.de ętat. & quali.
per to.46.dist.in singulis. Secundo quæro, qualiter,
77 †& quibus casibus ex deformitate proprij corporis
incidatur in irregularitatem. Sol. hoc satis colligi-
tur ex his;quæ dixi.s̄.in tertia.q.princip.versi.aduer
teńdum. quæ licet.s̄.moraliter exposita sint, vt ibi
dixi; tamen quædam ex his seruantur ad literam,
quædam non. & de his traditur. s̄.latius. de corpo.
viti. per tot. Tales enim ordinari non possunt, vt
ibi.&.34.distin. c.præcipimus. 36.dist.c.ei.56.dist.
c.pœnitentes. cum simi. Et ratio est; quia defectus
corporalis vitium animi attestatur.49.distin.c.hinc
etenim. Sed aduerte, quia Inno. videtur velle in.c.
præsbyterum.s̄.de cle.ęgro. ꝙ corpore vitiatus nō
sit irregularis. per tex. ibi, dum dicit prohibemus.
Quod etiam ex eo patet, secundum Hosti.ibi, quia
talis vitiatus potest exercere quę prius poterat, prę-
ter expressè prohibita. Ego arbitror,ꝙ vitium, seu
78 deformitas † corporis faciat quem irregularē,quò
ad ordines suscipiendos. vt in iuribus.s̄.allegatis.Si
79 verò vitium,vel deformitas superuenit † post susce-
ptos ordines,tunc intantū censetur irregularitas,in-
quantum reperitur propter illud vitium corporis
inhabilitatus ad exercitium alicuius ordinis. Et ita
limito,ꝙ dicit D.m.in.c.2.s̄.de cle.ęgro. Secundo
80 quæro,vtrum percussus† lepra sit irregularis.Sol. dic
ꝙ sic, si modo scandalum generatur.Talis enim non
promouet imo promotus non administrat. sed dat̄
ei coadiutor.7.q.1.c.cum percussio. & de cle. ęgro.
c.pē.& tenet Spec.in tit.de lega in.d.§.iuxta. versic.
81 item percussor. Tertio quæro,qualiter† quis per vio
lationem censuræ,seu inobedientiam efficiatur irre
gularis.Sol.dic,ꝙ pluribus modis.Primo, quia si ex
82 communicatus †maiori excommunicatione, siue à
iure,siue ab homine,durante illa excommunicatio-
ne scienter celebrat,efficit̄ irregularis, & deponen-
dus est.11.q.3.c.si qui.& seq &.c.de illis. &.c. lato-
res.de cle.excō.mini. Secus si ignoranter, vt.c.apo-
stolice.de cle.excom mini.& tenet Io.An. in.c.si ce
83 lebrat.eod.tit. Si verò † dubitaret probabiliter de
sua excommunicatione,præsertim quando conscius
est de culpa sua,per quam iustè potuit excōicari; ne
scius tamen de excōicatione se exponit discrimini,
& celebrat,cum sit excommunicatus,est irregularis,
84 vt.d.c.apostolice.Et in crassa dicitur ignorantia† in
talibus si citatus peremptoriè,nec iuit, nec misit; &
sic excōicatus celebrat; licet nihil sciat de excom-
municatione & vide Spe.in.d.§.iuxta.vers.vt autem
in hac materia. Sed dicit ibi Io.An.ꝙ hoc vltimum
dictum de citato, est valde durum, cum talis citatus
potuisset, etiam non excommunicari, vt.c.consul-
uit.de offi.deleg.&.c.prout.de dol.& contu. de quo
latissime dixi, in clem.1.de dol. & contu. Vel alia
pęna puniri,sm qd plura sunt prodita remedia;pre-
ter excommunicationem contra contumacem; de
quibus in.c.quoniam.s̄.vt lit. non contest. per glo.
pe.in.c.2.de confes.lib.6.per Bal.in.l. consentaneū.
85 C.quomo.& qn̄ iud. Sed vtrum clericus† tali excō-
municato ministrans in celebratione scienter, effi-
ciatur irregularis? Quidam ꝙ sic,vt dicit Spec.in.d.
vers.vt autem per.c.2.de apo. Hoc tamen non pla-
cet Io.An.in addi.Spec.vbi dicit,ꝙ etiam interpre-
tatio consuetudinis hoc non recipit. Ad quod etiā
adducit.c.is qui.primo respon.de sen. excom.lib.6.
Nec obst.prædictum.c.2.de apo. propter diuersita-
tem rationis;qm̄ præstans ministerium rebaptizan-
ti,dicit̄ quasi Christum crucifigere.de consc.dist.4.
c.quāuis.In quo etiam punitur ignorantia rebapti-
zati,vt ibi. Qd secus est in ignoranter excōmunica-
to celebrante,vt.s̄.dixi ¶ Quid autem iuris sit,si li-
86 gatus minori† excōicatiōe propter participationē,
celebret,an efficiatur irregularis? Dic ꝙ non; licet
grauiter peccet.Imò si medio tēpore;scilicet,postq̄
communicauit excōmunicato celebrauit, bene po-
terit sine Papæ dispensatione celebrare,vt.s̄.de cle.
excō.mi.c.si.&.11.q.3. c.si quis presbyter.& seq.
87 ¶ Secundo† fit irregularis suspensus ab officio cele-
brando.11.q.3.c.si quis episcopus damnatus. &.c.si
quis episcopus in concilio.sm quosdam. Quod est
88 verum,si in contemptum† clauium celebrauit. & ita
89 loquuntur illi canones.Idem etiam dicendum † est
in suspenso à diuinis celebrante; qm̄ est irregularis,
vt.c.cum æterni.de reg.iur.lib.6.&.c.cum medicina
lis.in fi.de sen.excō.lib.6. Suspensus autem à benefi
90 cio† tantū, non efficitur irregularis celebrādo;quia
nullo iure cauet̄,vt.c.cū in cunctis.§ clericis.&.c.sta

tuimus.§.fi.ſ.de elect.&.c.quia diuerſitatem.de con
ceſ.præben.¶ Et aduerte; quia circa hanc materiam
vtrum ſuſpenſus celebrando incidat in irregularita-
tem?Spec.in.d.§.iuxta.ponit multa, & ſatis incom-
poſita. Tu dic poſt D.m.in.c.ſi celebrat. quibuſdam
additis, capiendo veras concluſiones Doct.ꝙ mul-
91 tiplex† eſt ſuſpenſio à diuinis; nam quidam ſunt ſu-
ſpenſi à diuinis tantum quo ad Deum; vt ſunt conſti
tuti in peccato; qui peccato durante non debent ſe
immiſcere diuinis participãdo, vt.c.ſi.de coha.cler.
92 & mulie. Et iſti† celebrando non efficiunẽ irregula-
res; quia iure non cauetur, vt.d.c.is qui.de ſent.excõ.
lib.6. Et rõ eſt; quia directo nõ eſt eis officium inter
dictum ipſo iure; Sed peccant celebrando. Vnde ce-
lebrando non fiũt irregulares; cum ſint à Deo ſuſpẽ
ſi ſolũ quò ad ſe, pp peccatum, & non à canone, niſi
per approbationẽ. Quod patet; quia qñ celebrare
volunt, abſoluuntur à ſacerdote proprio; & tũc poſ
ſunt poſtea celebrare, vt.c.nup.de ſen.excõ.ſm Inn.
& Hoſt. Dicit tñ Hoſti. ꝙ prædicti celebrando non
93 efficiunẽ irregulares, niſi in his caſib', in quibus† exe
cutio poſt penitentiam impeditur, vt.c.niſi cum pri
dem.§.pp malitiam.ſ.de renun. ¶ Quidam ſunt
ſuſpẽſi à Deo, & à canone, vt qñ canon ſuſpẽdit quẽ
pp peccatum ſuum. Quidam ſunt ſuſpenſi à Deo, &
ab homine, vt qñ propter peccatũ, homo, vt iudex,
ſuſpendit quem. Et ipſius ſuſpenſionis duplex eſt
ſpecies. nam quædam eſt ſuſpenſio maior, & quædã
minor. Suſpenſio minor eſt, quæ priuat quem parti-
cipatione ſacramentorum tantum, vt eſt illa excõi-
catio minor, quæ contrahitur participatione cũ ex-
cõicato. Idem eſſet ſi iudex excõicaret quem mino-
ri excõicatiõe, vt.c.Engeltrudã.3.q.4.licet illa non
ſit in vſu in quantũ fertur ab homine. Suſpenſio ma-
ior interdicit officium, ſeu exercitiũ, vt quia iudex,
vel canon ſuſpendit quem pp peccatum ab officio.
94 Suſpenſus † minori ſiue à canone, ſiue ab homine,
nõ incurrit irregularitatem, propter rõnem ſupradi
ctam; & poteſt exercere ea. quæ ſunt iuridictionis.
¶ De ſuſpenſione verò maiori aduerte; quia quædã
ſuſpenſio fit propter delictum; q̃dam propter defe-
ctum; & quædam propter infamiam. Suſpenſus ma-
95 iori † pp delictum, efficitur irregularis celebrando;
quia exercet officium ſibi interdictum. Iſte eſt caſus
c.1.de ſen.excõ.lib.6.& ibi per Io.An. Et hæc eſt cõ
munis* concluſio; licet quidam teneat contrarium.
Cõis opi. 96 Suſpenſus verò† propter defectum; puta, quia illegi
timus. Vel quia patiẽ defectum in corpore, pp quẽ
promoueri prohibetur; celebrando non efficitur ir-
regularis. Sed peccat; quia non directò ſibi interdi-
cta eſt põtas execuiionis officij. Et iure nõ cauetur,
ꝙ talis efficiatur irregularis. Et hoc dicit Io. An. ꝓ-
bari per ſtylum curiæ; quia qñ Papa diſpẽſat cum ta
libus, non facit mentionẽ de irregularitate. 56.diſt.
c.Apoſtolica.&.c.Cenomanẽſem, ſ.de fil.pſby.c.ve
97 niens.&.c.peruenit.& quaſi per to.tit. Suſpenſus† ve
rò pp infamiã, quia directò à ſupiore eſt ſibi inter-
dictũ officiũ; efficitur irregularis celebrãdo, vt.d.c.
98 1.de ſent.excõ.lib.6. Sed ſi† non directè; vt quia in-
terdicit, ꝙ notoriè criminoſi non debeant celebra-
re, pp infamiam, & odium, qd' oritur in populo; &
iſte ſic celebrando non incurrit irregularitatẽ; quia
directè non eſt ſuſpenſus à iure, vel à canone; Sed eſt
quædam prohibitio propter ſcandalum euitandum.
¶ Et ex his infertur notabilis quæſtio, Nunquid no
99 torius † fornicator celebrando efficiaẽ irregularis?
Inno. hic dicit, ꝙ non.c.ſicut.de cohabi.cleri.& mu.
&.c.tanta.de exceſ.pla. Sed Io.An. & Hoſt. tenet cõ
trarium, per not.in.c.cum eterni.de re iudi.lib.6. Et
tota difficultas conſiſtit in videndo, an notorius for
nicator ſit ſuſpenſus à canone in pẽnã; an verò ſit illa
ſuſpenſio indirecta; vt quia, alij prohibentur ab eo
audire diuina, vt facilius reſipiſcat. Et de hoc articu
lo dic vt plenius per.D.m.in.d.c.veſtra. de cohabi.
clerico.& mulie. ¶ Aduerte tamen; quia in omnibus
caſibus in quibus dixi ſuſpenſionem ſimpliciter in-
ducere irregularitatem, ſi ſuſpenſus celebrat; habet
100 locum, ſiue ſuſpenſio ſit ſimplex, † ſiue ad tem-
pus. Verbi gratia, ſis ſuſpenſus quouſq; ſatisfa-
cias, vel peniteas, vel vſq; ad annum, vel ad tempus;
licet hæc duo vltima in alijs differant ſm qd' ſingula
riter tradidit Inno.& Io.An.in.c bonæ. in ver.ſuſpẽ
ſionis.de eta.& quali. Quidam tñ volunt contrariũ;
videlicet, ꝙ tales interim celebrando, non efficiunẽ
irregulares; quia talis non dicitur propriè ſuſpenſio
canonis, Sed Dei. ideò ſtatim poſt penitentiam legi
timam celebrare poſſunt. 81.diſt.c.ſi qui ſunt pre-
sbyteri.in prin. Et etiam prius celebrantes non ſunt
irregulares, ſecundum not.in.c.ſicut.de cohi.cler.&
mulie. Inno. verò tenet primam ſententiam. ꝙ tales
ſunt irregulares interim celebrando. arg. 2. q.5.c.
pſbyter.ſ.de præſcrip.c.dilect'.& de excep.c.Apo-
ſtolice. Et hanc opi. videtur ſequi Io.And in.d.c.ſi
celebrat. de cleri.excom.mini.& in.d.c.ſicut. ¶ Ter
tio fit irregularis ille, qui non ſeruat, ſed violat inter
101 dictũ eccleſię, ſcienter celebrãdo† in loco interdi-
cto, vt.ĩ.de exceſ.prela.c.tanta.in fi.&.c. poſtulaſti.
de cle.excõ.mini.§.fi. Quidam tñ tenebant contra-
rium. vnde ſuper hoc olim erant opi. variæ, vt dicit
Spec.in.d.§.iuxta.verſ.quæritur vtrũ is, qui. De qui-
bus etiam tractatur in.d.c.tanta. Sed hodie iſtud eſt
determinatum in.c.is qui.§.1.de ſenten.excõ.lib.6.
qui tex. expreſsè vult, ꝙ ſcienter celebrans in loco
interdicto efficiatur irregularis. Niſi ſit priuilegia-
102 tus† in hoc; Vel à iure ſibi hoc fuerit conceſſum, vt
103 ibi dicit tex. Si ergo quis ignoranter† in loco inter-
dicto celebraret, non efficeretur irregularis. Niſi
ignorantia eſſet craſſa, aut ſupina, vt.d.c.Apoſtoli-
ce.de cle.excõ.mi. tenet glo. in.d.c.is qui. in verſic.
104 ſcienter. Idem etiam eſt, ſi perſona† eſſet interdicta,
& celebraret, vt.d.c.tanta. quia interdictus ſimplici
ter, vel reſpectu loci, eſt ſuſpenſus, vt.d.c.is qui de
ſent.excõ.lib.6. Si ergo celebrat, efficiẽ irregularis,
vt.ſ.dixi.& probaẽ in.c.1.de re iudid.lib.6. ¶ Quar
to circa prędicta quæro, vtrum aliter q̃ celebrando,
dicaẽ quis violare interdictum, & ſic incurrere irre-
gularitatẽ. Sol. dic, poſt Inno.& Doct.in.d.c.tãta.ꝙ
illi dicuntur prædicto modo violare interdictũ, qui
105 exercent† aliquid deputatum alicui ordini eccleſia
ſtico, hoc faciẽtes tanq̃ clerici; ſiue illud faciãt tanq̃
ſacerdotes, ſiue tanq̃ clerici inferiores, vt tractaẽ in
c.2.de cler.excõ.miniſt. Vnde ſi diaconus dicit Euã
gelium, tanq̃ diaconus; vel ſubdiaconus dicit epiſto
lam, tanquam ſubdiaconus; vel acolitus exercet offi
cium ſuum, vt acolitus, efficiuntur irregulares, vt
d.c.2.de cleri.excõ, mini. Secus vbi exercent aliquid
non

106 non deputatum† certo ordini ecclesiastico, vt canta
re responsalia, dicere psalmos, & simi. nõ tamen prin
cipaliter officiando in ecclesia; sed tãquam quilibet
alius laicus; quia tunc non efficerentur irregulares.
Idem etiam dicendum est de benedicente mensam.
argu. 44. distinct. c si. quoniam talis benedictio non
est deputata certo ordini ecclesiastico. Idem secun-
dum Doct. maximè. D. m. dicendum est, si exercere-
tur aliud, ꝙ esset deputatũ certo ordini; sed ex cõsue
107 tudine† exerceretur indistinctè per quẽcunq;, ẽt oõ
ordinatum; vt est in epistola, quæ ex consuetudine
communi dicitur sine apparatu. etiã per quemcunq;
Vnde licet suspensus, vel excommunicatus, vel inter
dictus sine apparatu; vt alijs quilibet, diceret Episto
lam, noo efficeretur irregularis. Idem si exercet ea,
quæ sunt iurisdictionis, vt absoluere, vel excommu-
nicare, dummodo non absolueret, vt sacerdos, cum
solennitare. de qua in. c. a nobis. 2. de senten. excom.
Et idem etiam in alijs dicendum est, si essent aliqua
quæ essent ordini deputata. & tamen per consuetudi
nem ab alio quolibet exercerẽtur. ¶ Quinto quęro
108 circa prædicta, quid de audiente† diuina in loco io-
terdicto; an incurrat irregularitatem. Sol. dic, secun
dum Doct. post Hostieo. in. d. c. tanta. quod aut quis
audit diuina authorizando, vel quia prælatus præce-
pit celebrare. & tunc efficitur irregularis; quia talis
ingerit se diuinis; & violat interdictum. Facit tex. in
d. c. tanta. dum dicit, violauit. & vide bo. gl. in clem.
1. de priui. Vnde cauere. debet prælatus, ne tempore
excommunicationis, vel suspensionis faciat celebra-
ri coram se; aut etiam intersit celebrationi; quia tũc
videtur authorizare secundum. D. m. Sexto quæro,
109 quid si aliquis celebrat† excõmunicato, an per hoc
incurrat irregularitatem Sol. Spe. in. d. §. iuxta. versi.
sed quæritur. tenet quòd uon, quia talis non est suspẽ
110 sus, nec ab homine, nec a iure. Sed est censendus† si-
cut ille, qui participat, cum excommunicaro in ora-
tione, qui tantum minorem excommunicationem.
incurrit. 11. q. 3. c. excommunicatus. Vnde non est
irregularis; vt. c. si celebrat. de cleric. excommu. &
111 quare † sit maior pœna celebrantis in loco interdi-
cto, quam celebrantis excommunicato. dic, vt not.
in. d. c. tanta. ¶ Aduerte tamen; quia supra dictum
fuit quòd celebrans excommunicato non efficitur
irregularis; fallit secundum aliquos, si tales fuissent
112 † excommunicati a Papa; quia tunc celebrans effice
retur irregularis. hoc videtur sequi Spe. in. d. §. iuxta
versi. quod autem dixi, per. c significauit. s. de sentẽ.
excommu. Sed tu dic, quòd veritas huius fallentiæ
pendet ab intellectu illius. c. significauit. Nam ibi
ponuntur quatuor lecturæ; illa tamen videtur esse
Cõis ind. 113 † communior, * quòd ad hoc, vt ex participatione
cum excõmunicatis quis incurrat irregularitatem,
requiruntur illa, quæ ibi narrantur in text. Videli-
cet, quòd sit clericus. Item quòd scienter. Item quòd
sponte. Item quòd ille fuit excommunicatus a Papa
Item quòd participet in diuinis officijs. Insuper etiã
nominatim interdicti celeberãtes fiunt irregulares.
11. q. 3. c. si quis episcopus io consilio. & c. si quis epi
114 scopus damnatur. Septimo † quæro, Quid si ec-
clesia ideò interdicta est; quia violata est sanguinis
effusione, vel semine humano polluta, an celebrans
in ea sit irregularis. Sol. dic, quòd non; quoniã tunc
non dicitur propriè interdicta; sed organa dicuntur
esse suspensa in illa. s. de conse. eccle. vel alta. c. si. & c.
significasti. de adulte. hoc tenet Specu. in. d. §. iuxta.
versicu. illud quoq;. Tu verò dic, quòd hoc est hodiè
determinatum expresè quòd non iocurrat irregula
ritatem. in. c. is qui. primo tñ so. de senten. excomm.
lib. 6. Licet olim essent opi. Et prædicta etiam faciũt
115 ad. q. vt sacerdos sepeliẽs† aliquem in cæmiterio, in
quo certum est aliquos excommunicatos esse sepul-
tos, non incurrat irregularitatem. Et hoc tenet Spe.
in. d. §. iuxta versi. quid si sacerdos. quoniam hoc uon
reperitur iure cautum. Nec obstat quòd iste dicatur
violare interdictum, vt. d. c. tanta. de exces. præla. cũ
tale cæmiterium propter hoc sit interdictum, donec
reconcilietur, vt. c. consuluisti. s. de consecr. eccl. vel
alta. & c. ex parte. s. de sepul. quoniam istud est inter
dictum legis, non hominis. & ideò in hoc mitius agi
tur cum lege, quam cum homine, vt. l. Celsus. ff. de
116 arb. ¶ Et ex hoc infertur, quòd si cæmiterium† esset
interdictum per sententiam hominis, sacerdos scien
ter sepeliens, & solenniter in illo; efficeretur irregu-
laris. Facit. s. de postu. præla. c. 1. post prin. j. de cle.
117 excom. min. Apostolice. Et in sum. not. quòd† regu
gulariter si interdictus ab homine, in loco non inter
dicto; siue etiam non interdictus, in loco ab homine
ioterdicto; ea, quæ sunt specialiter attribuita ordini,
solenniter prophanet, præsertim scienter, & in con-
temptum, ex hoc efficitur irregularis. 11. q. 3. si quis
episcopus. 1. ibi, aliquid contingit de sacro ministe-
rio. Idem etiam dicit Spec. si propter patronorum
118 discordiam† episcopus clausit ecclesiam, & inde reli
quias asportauit; pręcipiens, ne ibi missarum solẽnia
celebrentur. nam licet quis ibi celebraret, oon esset
irregularis. s. de iure patr. c. 1. & 2. nisi esset interdi-
cta talis ecclesia; quia tũc bene esset irregularis. Octa
119 uo quæro, quid si excommunicatus† vel interdictus
celebrat in ecclesia non consecrata? Solu. dic, quòd
efficitur irregularis, ac si esset consecrata. facit. c. ec-
clesia. de imm. eccl. & s. de cons. ec. vel alta. c. si. & ꝙ
statim dicã in seq. q. & hoc tenet Specu. io. d. §. iuxta.
versi. quid si excõicatus. ¶ Nono quæro, quid si ex-
120 communicatus, † vel interdictus celebrat; vel dicit
horas suas officiãdo populũ; non tñ in ecclesia; sed
in naui, vel in exercitu, vel alibi, an sit irregularis. So.
121 dic, ꝙ sic. arg. de conse. dist. 2. a. cõcedimus. secus† si
dicit horas cũ vno, vel duobus, vel pluribus socijs nõ
officiando ecclesiã, vel populũ; quia tũc bene facit,
122 dummodo supprimat illa verba, quę a solo† sacerdo
te dici solent; videlicet. Dominus vobiscum. Et no-
123 ta† ꝙ laicis, vel monialibus etiã nõ licet dicere. Do-
minus vobiscum, vt not. Ioan. And. in vers. compleã
tur. in. c. 1. s. de cele. mis. Decimo quęro, quid si aliàs
scienter, & solenniter sepelit publicè excommuni-
catum, an incurrat irregularitatẽ? Sol. Spec. in. d. §.
iuxta. versi. quid de illo. dicit, quòd oon; licet graui-
ter peccet. Facit quod dixi de eo, qui celebrat excõ-
municato. Tu dic de hoc articulo, vt tractatur io. c.
episcoporũ. de priuileg. lib. 6. vbi glo. fi. dicit, ꝙ isti
124 sunt† vicini irregularitati. Et vide ẽt in clem. eos. de
sepul. vbi gl. etiam ponit aliàs quæstiones not. ¶ Vn
125 decimo quæro, qd† si aliquis exercet officia sua, vel
alia ministeria in loco interdicto; vt puta, si magister
in scholares; an incurrat irregularitatem? Quidam
dicunt

dicunt quòd sic.in.d.c. tanta. Contrarium ibi tenet Host. quoniam hoc non competit ratione ordinis. Tales tamen grauiter peccant,& puniendi sunt;sicut laicus qui excommunicationem contemnit, vt in.c. 3.in fin.de cler.excom.ministr. Duodecimo quæro,
126 Quid de Aduocatis† Tabellionibus, Iudicibus, & alijs gerentibus publica officia, an si tales suspensi per superiorem, non obstante suspensione exercent officia,incurrant irregularitatem? Et videtur dicendum quòd sic.arg.c.si aduersus.¯s.de hæret.&.c.2.primo responso.de cleri.excom.mini. Contrariũ tenet Spec.in.d.§.iuxta.versi.quid de aduocatis.Et ad præ dicta iura in contrarium allegata respõdet, quòd loquuntur in suspensis à spirituali officio ordini sacro annexo.11.q.3.ne si quis episcopus damnatus.&.c. si quis episcopus in consilio. Tertiodecimo quæro,
127 Quid si† præsbyter excommunicatus, vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis administrat in ordinẽ. Acolitatus;an efficiatur irregularis? Sol.dic quòd sic
128 vt d.c.si quis episcopus.Secus† si esset suspensus dũtaxat a celebratione missarum.Quartodecimo quæ-
129 ro,Quid si episcopus† sit suspensus à pontificalibus, an celebrãdo efficiatur irregularis?Sol. dic quòd nõ quoniam pontificalia non sunt de substãtia celebrationis missarum.Ita concludit Spe.in.d.§.iuxta vers. quid si episcopus. Sed quid si aliquis suspenditur dũ-
130 taxat† ab ingressu, an celebrando efficiatur irregularis?Spec.in.d.versi.quid si aliquis suspendatur. tener quòd non. Mouetur quia etiam extra ecclesiam celebratur.Tu dic quòd si celebrat in ecclesia, efficitur irregularis.Ita tenet Ioan.And.& probatur in.d. c.is quis.de senten. excom.lib.6.Si verò extra ecclesiam,tunc procedat dictum Spe. Sextodecimo quæ-
131 ro,Quid si excommunicatus, vel suspensus† baptizat,an efficiatur irregularis?Solu.quidam quòd non nam hæc pœna non extenditur ad hunc casum; & quia specialiter hoc nõ est certo ordini deputatum. Nec obstat secundum eos,d.c.si quis episcopus. 11. q. 3. quia,secundum eos,quod ibi dicitur,aliquid contingere de sacro ministerio &c.debet restringi ad officium ecclesiasticum,& ad sacramentum altaris. Sed Spec.in.d.§.iuxta versi. quid si excommunicatus.distinguit, quòd aut talis paratis vestibus sacerdotalibus,vel diaconalibus solenniter baptizat; & fit irre-
132 gularis;Aliàs secus.Ordinatus† quoq; ad sacrum ordinem ab episcopo,qui renuntiauit episcopatui, irregularis est,vt.¯s.de ordi.ab epi. qui renun. epi.c.1.
133 Item ordinatus† a non suo episcopo; quia talis etiã non recipit ordinis executionem. 11.q. 2.3.&.4.7. q.1.c.episcopus.21.dist.c.1.&.2.&.c.eos. de temp. ordin.lib.6.quod est verum; nisi fiat de licentia sui episcopi,vt in.d.iuribus ¶ Sed aduerte; quia,vt refert Spec.in.d.§.iuxta. versic.item quòd est irregularis.Quidam dicunt quòd ordinatus ab alio episcopo,non est suspensus ipso iure;sed suspendendus.de tempo.ordi.quod translationem.de ordi ab episcopo.qui re.Epi.c.3.&.c.1.ad si. Vnde si celebrat, non est irregularis.Nec obst.iura.¯s.alleg.in contrarium quia loquuntur tantum de suspensione. Posset tamẽ suspendi,ne celebraret,vt.d.c.quòd translationẽ. Et si postea celebraret, efficeretur irregularis. Et hoc etiam probat stylus curiæ, secundum Spec. nam quã do pro talibus scribitur,dicitur,mandamus, quatenus ipso ad tempus suspenso super hoc auctoritate nostra dispenses. Vnde est notandum,dum dicit, super hoc;& non dicit, super irregularitate dispenses, quod facere consueuit, quando esset contracta irregularitas.Item dicit suspẽso,quasi innuat,quòd propter id nõ sit ipso iure suspensus. Et si diceres;in quo ergo mandatur dispensari?Respondeo, vt non deponatur,nec aliter grauiter puniatur;quod fieri potest, vt in.d.iuribus.Hoc etiam tenet Hostien.& sequitur
134 Ioan. Andr.in.d.c.quod translationem.Et in† sum. not.quòd generaliter quicunq; promoueri non potest ad ordines,vel ad honores sine dispensatione, & quicunq; ineligibilis,est irregularis. Et omnes casus qui impediunt promouendos, vel iam promotos eijciunt,Et qui pœnam depositionis merentur, inducunt irregularitatem. Ex quibus regulis infertur, quod omnes infrascripti sunt irregulares;videlicet,Ordinatus extra statuta tempora, vt.c. cum quidam. de tempo.ordi.Item non ordinatus celebrans. Et ois ille qui nullum habens ordinem, diuinum officium exercet; Et qui exercet officium superioris ordinis, quam habeat,vt.c.2.de cleri.non ordi.11.q.3.c. priuilegium.25.q.2.sic decer.& hoc tener Spec.in titu, de leg.§.nunc de episcoporum. versi.18. Item recipiens plures ordines sacros eodem die,vt.c.dilectus ¯s.de tempo.ord.¶ Item Minor.14.annis. ordinatus in subdiaconum,vt.c.non est compos.¯s.dę tẽp.ord. ¶ Item Promotus per saltus,vt.c.tuæ.¯j.de cle.p sal. pro.¶ Item si laicus nullum habens ordinem in præsbyterum ordinetur. Vel qui prætermisso ordine sacro in episcopum ordinatur.40.dist.c.sicut.52.dist. c.sollicitudo.& traditur in.c.vni.¯j.de cle.p sal pro. ¶ Item Rebaptizatus,vt.c.1.¯j.de aposta. de consec. dist.4 c.quid ħs.¶ Itẽ Symoniacus in ordine. ¯s. de symo.c.si quis.&.1.q.1.statuimus.&.c.erga. de si ni. c.tanta.&.c.inquisitionis.de accus.¶ Item Neophytus,vt.78.dist.per totum.¶ Item clericus audiens leges,vel physicam vltra duos menses.¯s.ne cle.vel mo. non magno. Quod verũ est;nisi locus studij haberet aliud priuilegium; prout est.in hoc almo studio Senarũ.In quo & fratres,& clerici alij possunt,& leges & physicam audire.¶ Item pœnitens. 50. dist. in.c. canones.55.dist.c.pœnitentes.¶ Itẽ ad monasteriũ accedens causa peragendæ ibi pœnitentia pro quocunq; delicto,siue leui,siue occulto.¯s. de renũ. post trãslationẽ.50.dist.c.si ille. ¶ Item accusatus accusatione pendẽte,vt.c.si.de testi.¶ Itẽ cõuictus,& cõ fessus,& condemnatus de crimine.15.q si. c. si quis. Facit.¯s.de testi.c.testimoniũ. Et idem si non sit condemnatus;dummodo crimen sit enorme,& manifestum.50.dist.c.de his verò.¶ Itẽ denunciatus de aliquo crimine,vt.c.omnipotẽs.¯s.de accus.¶ Item accusator accusatione pendente.2.q.3.c.Euthemium. ¶ Item excommunicatus suspensus, vel interdictus, scienter ordines recipiens.¯j.de sent.excom.c.cum illorum.¶ Item recipiens ordines ab hæretico, schismatico,vel suspenso, etiam ignoranter. ¯s. de schisma.c.2.1.q.7.conuenientibus. ¶ Item contrahens matrimonium cum ioculatrice, vel vili muliere, vel ancilla.34.dist.c.si quis viduam.&.c sanè. 2. de cler. coniug.¶ Item promotus post inhibitionem sub pœna anathematis;vt.¯s.de eo qui fur. ordi. suscep. c.1. Et prædictos omnes casus, vide per Specul. in.d.§.

in.d.§.iuxta.versi.item est irregularis ordinatus.usq; ad ver.item in veteri testamento.¶ Item irregulares
135 †dicuntur omnes illi, qui post peractam pœnitentiam non habent ordinis executionem.de quibus in c.nisi cum pridem. š. de renun. Et hoc contingit in pluribus casibus,videlicet,in homicidio. 50. dist. c. miror.š.de tempo. ordi.c. fi. ¶ Item in symoniaco ordine.1.q.1.erga.š.de symo.c.tanta. Vel in beneficio quo ad illud restituendum. c. inquisitionis.de accusa.¶ Item si excommunicatus. vel suspensus vel interdictus facit se ordinari in contemptum clavium. de senten.excom.c.cum illorum.§.si autem. ¶ Item si tales præsumunt celebrare. 11.q.3.c. si quis episcopus in concilio. de vita.& hone.cle.c.ut clericorum. Vel beneficia conferre. ¶ Item si quis à contemnente interdictum,beneficium reciperet; vel ipsum interdictum violare præsumeret.de exces.prælat.c.tanta.&.š.dixi.¶ Itē falsarius literarum Papę. vt.ỹ. de cri.falsi.c.ad falsarium. Qui tamen.secundum Inno. in.c.nisi cum pridem.in versi.intrusio. si occultus sit post absolutionem,& pœnitentiam peractā,sine peccato,ordinari potest.¶ Item hæreticus.ỹ.de purga. can.c.sollicitudines. Et similiter qui fuit hæreticus. 1.q.7.c.convenienribus.§.1.22.dist. nos sollicitudinem. ¶ Item exhibens hæreticis ecclesiastica sacramenta.š. de hæret.c. excommunicamus.§.si verò clericus. &.§.si verò clerici. ¶ Itē sodomita.ỹ.de exces. præl.in.c.clerici.¶ Item præsbyter,qui peccatorem sibi confitentem prodijt.c.omnis.ỹ.de pœn.& rem. §.fi.¶ Item incorrigibilis in nimia contumacia perseverans.š.de dol.& contum.c.veritatis.§.fi.32.q.4. c.fortè.š.de iudi.c.cum non ab homine.¶ Item criminosus notoriè de iure,vel de facto.š.de tēp. ord. c.fi.¶ Item vtens officio assassinorum, vel eos defendens,vel occultans; licet ex hoc mors non sequatur, vt.c.pro humani.eo.tit.lib.6.¶ Item apostata, vt.š. de apostatis.c.fin.¶ Item schismaticus, vt c. 2. š.de schism.¶ Itē intrusus 16.q.7.c.si qs deinceps.7.q.1.factus.&.c.seq.¶ Itē voluntariè electus p abusum secularis potestatis.š.de electio.c.quisquis. ¶ Itēm secūdum Ioan. Andr.omne crimen quod ipso iure inducit infamiam civilem.4.q.7.in.§.porrò.&.l.1. C.de infami.ff.de his qui not.infa.l.ait prætor. ¶ Item in famia descendens ex delicto per sententiam declaratoriam.2.q.7.c. Euthemium.§ hinc colligitur. infamis enim est irregularis ; sive sit infamia iuris, vt 50.dist.c.qui aliquo.&.2.q.3.§.notandum.l.1. C.de infami.&.š.de testi.c.testimonium. Sive sit infamia facti.š.de accusa.c. omnipotens.2.q.3.Euthemium §.hinc colligitur.90.distin.in.c.tantis.l. 1. C. de dignit.lib.12.& de exces.prælat. c. inter. §. postremo. ¶ Item in casibus in quibus Papa non potest dispensare ; quos habes per Specul. in titu. delega. §. nunc breviter. Et in quibus ipse solus dispensat, qui notantur per Specul. in. d. titu. §. nunc ostendendum. ¶ In his etenim casibus,etiam si occultum sit, non potest quis ministrare,vt per Spec.in.d.titu.§.qualiter. In alijs autem casibus non impeditur executio ordinis post peractam pœnitentiam. Sed sufficit sola pœnitentia suo satisfacere creatori. Nec illa,si latentia,vel occulta sint,inducunt irregularitatem, vt š.de symo.c.fi.51.distinct.c. ferrum.&.32.q.5.in.c. Christiana.š.de cohab.cler.& mulie.c. in nostra. de renun.c.nisi cum pridem.§.personæ. Alij tamen contra argu.pro eis.50.distinct.c.sacerdotes.&.c. de his verò. Sed dici potest quòd inducūt irregularitatem canonicam,quæ per sententiam abolerur.& nō alias præterquam in homicidio, & in alijs præmissis casibus.š.de tempo.ordi.c.fi.Vincen.tamen dicit in. d. c.fi.quòd nunquam pro peccato occulto acta pœnitentia impeditur quis vti ordinibus habitis,& ascendere ad superiores ; nec invenitur expressum vti in symoniaco in ordine.š.de symo.c.tanta.nec acta pœnitentia indiget dispensatione quo ad vsum, vt in.c. Christiana.&.c.ferrū.š.alleg.&.51.distin. c. qui sub gradu.Intelligit enim servato.s.ipso iure.arg.pro eo š.de tempo.ordin.c.fi.ibi,non debet &c. Et intelligo loqui contraria de crimine,in quo lata est sententia de fama.vel infamia irregulari. 25. dist. primum 61.dist.sacerdotibus.Item non obst.ỹ.de tēpo.ord. c.ad aures.quia loquitur de regulari, qui non habet nolle,neq; velle.Quo ad hoc autem,vt nunquam inde accusari possit,bene est necessaria dispensatio.š. de fil.presbyte.c. ex tua . Vbi autem aliquis manifeste deliquit,peccat celebrando,sive egerit pœnitentiam,sive non,vt.d.c.sacerdotibus.&. c. ex literis.ỹ. de furt.& hoc tenet Specul.ad literam.in.d §. iuxta. versi.sunt quoq; vsq; ad versi.item nota.q suspensus. & vide etiam Ioan. Andr. in. c. nisi cum pridem. in glo. super ver.ex loco.š.de renun. ¶ Nunc superest
136 vt attingamus casus,in qbus qs per homicidiū † vel mutilationem incurrit irregularitatem; verum quia homicidium pluribus modis committi potest; vide licet,facto proprio,mandato,ope,auxilio, consilio, negligentia,& consensu , seu ratihabitiòne ; ideò de singulis videamus.¶ Circa primum igitur membrū
137 quando † facto proprio quis committit homicidiū manu propria,efficitur irregularis;sive Christianum sive Paganum,aut Saracenum interficiat.50.distinc. c.clericum.&.c.de his clericis.&.ỹ.eod.c. pen. vnde dominus ad Dauid quamuis pijssimus esset;Non edificabis mihi templum;quia vir sanguinis es.de cons. dist.1.in princ.Beatus. Tho. secunda secundæ q. 63. artic.7. Ad materiam istam vide. D. m. in.c.pen.ne cleri.vel mona.& ibi plures quæstiones.¶ Primo igi
138 tur quæro circa prædicta . Quid† si aliquis iustitia mediante hominem interficiat;an efficiatur irregularis?Sol.dic quòd sic.sive talis sit principalis officialis;sive sit iudex,vel assessor,executor,vel lictor;quia mandato superioris hominem interfecit,suspendendo,vel decapitando.23.q.5.c.princeps.&.c.sæpe.Et idem si sit miles socius,qui iustitiam exequatur. 50. dist.c.si qnis post.19.q.3.c.monasterijs.Secūdo quę
139 ro, Vtrum† omnis qui intervenit in iudicio in causa criminali,in qua agitatur causa sanguinis ; videlicet mortis,vel mutilationis,sit irregularis?Solu.Spec.q sic sive talis sit iudex , sive assessor,vt dictum est. sive sit advocatus,sive actor,vel notarius,dictator sententiæ,vel promulgator;vel procurator,vel testis,vel accusator.50.distin.c.si quis viduam.&.š.ne cleric.vel mona c.sententiam.&.c.clericis.ỹ.eod.c.postulasti.
140 51.distin.c.1.Sive† tales sint clerici. sive laici; quia licet laicus sit immunis à culpa, non tamen est immunis ab irregularitate,secundum Goffr.in.d.c.sententiam. Quam sententiam sequitur Ioan. Andr. Et quod dictum est de dictatione,Host.intelligit, etiā, si non

ſi non dictet vt iudex;ſed vt aſſeſſor, ſeu iuris peritus
qualitercunq; enim dictet,ſi inde ſequitur ſententia
ſanguinis,eſt irregularis;licet nō ipſe, ſed alius pro-
nunciet;quia proferenti præbet conſilium, & auxi-
lium,vt dicam. j.in tertio membro principali huius
141 articuli.Idem† eſt ſi authoritatem, vel benedictio-
nem ſuam exhibeat purgationi vulgari,vel vindictæ
ſanguinis,vt. j.de exceſ.prælat.c.ex literis. Nec vide
tur diſtinguendum,an mors inde ſequatur, vel non.
Licet quò ad effectum diſpēſationis videatur in hoc
diſtinguendum.de quo dicam. j. in. 3.q.principali.
142 Tertio† quæro,quia ſupra dixi,quòd aduocatus, vel
procurator qui interueniunt in cauſa ſanguinis,effi-
ciuntur irregulares;vtrum hoc habeat locum,ſiue in
terueniat pro parte actoris,ſiue pro parte rei? Solu.
quidam dicunt.quòd ſic; per.c.1.51.diſtin.& tradit
Spec.in tit.de aduoc.§.in cauſa.&.d.§.iuxta.verſ.itē
litigioſus. Vnde dicebat Hoſt.in.c.1.de poſt.quòd
licet quidam dicant quemlibet etiam clericum poſ-
ſe defendere accuſatum.arg.53.q.5.c.reos. de imm.
eccl.c.inter.tutius tamen eſt quòd abſtineat. Quid
enim ſi propter ſuam imperitiam accuſatus ſuccum
beret,& mutilaretur. ¶ Item quid ſi propter mali-
tiā,& cauillationes ſuas abſoluatur, & accuſator pa-
tiatur talionem? clarum eſt quòd efficeretur irregu-
laris. & ideò quia lingua facile labitur, vt.ff.ad leg.
Iuliam maieſta.l. famoſi.ante ſi.periculoſum eſt qui
buſcunq; clericis talibus intereſſe. Sed, ſecūdū eum,
talis ſecus eſt,ſi nō poteſt aliquid ſibi imputari. arg.
de æta.& qualita.c.ad aures.&.ſ.eod.c. de cætero.&
in.c tua nos. j.eod.remittens ad not. plenius in hoc
143 noſtro.c.per eū. Vbi quærit† de clerico iuris perito
qui fratrem ſuum accuſatum criminaliter ſuo patro
cinio iuuit;ita quòd fuit abſolutus;& accuſans deca
pitatus,an ſit irregularis. Et tandem arguit quòd nō.
cum ipſe non tenderet ad ipſius pœnam; ſed iſtius
abſolutionem. nam ſi eccleſia etiam reos ſanguinis
extraneos defendit, vt in præallegatis iuribus. & fa-
cit.C.de epi.audien.l.addictos. fortius iſte fratrem
defendere prout.ad hoc.c.petitio.de iureiurā. & de
præſump.c.aſſerte.&.c.literas.&.l.2.ff. de recepta.&
imputet accuſator ſuæ malitiæ, & duritiei, ſi pœnam
talionis paſſus eſt,vt.c.tua nos. j.eo.&. c. poſtulaſti.
& hoc debuit præſcire,euenire poſſe. ¶ Itē nec ſem-
per de facto talionis pęna imponitur accuſatori de-
ficienti.nam quandoq; prece, vel prætio remittitur.
Vel in pœnam aliam commutatur.ff.de his qui not.
infam.l.quid ergo.§.pœna grauior.&.l. ſeuerior. C.
eod.titu.¶ In contrarium facit;quia clericus in hoc
exercet rem ſibi prohibitam,& illicitam. ſ. ne cler.
mona.c.ſententiam.& accuſatori præbet proximam
cauſam mortis.ergo quicquid intēdat, irregularis eſt
ſ.eod.c.præced.&.c.is qui.eo.tit.lib.6.cum lex pro
motionis,in facto,non in voluntate conſiſtet. 15.q.
1.c.ſi.ergo cum ex hoc officij exercitio ſit commiſ-
ſum homicidium, fateri illum oportet irregularem.
50.diſtin.c.ſi quis viduam. j.de cler. pugnā. in duel.
c.Henricus.Nec obſtat,quòd eccleſia defendat reos
ſanguinis;quia illud non facit ſic,quòd ex defenſio-
ne ſequatur ſanguis. ſ.de immun.eccl.c. inter alia.&
j.de verbo.ſignifi.c.nouimus. Nec obſt.coniunctio
perſonæ. ſ.de poſtul.c.ſi Nec valet, quòd accuſator
ſcire debuerit. Nec obſtat,quòd quandoq; parcitur;
quia illud eſt rarum,& incertum. ff. de leg. l.nam ad
ea.¶ Demum Hoſtien.ibi recitans opin.dicit, ſe ſe-
quutum hanc ſecundam opinionem; ſcilicet, quòd
non poſſit eſſe aduocatus, etiam pro reo. & hoc di-
cit in ſum.in titu.de obliga.ad ratioci.§.quid ſi obli
gatus.verſic.quid de criminibus.& in tit.de poſtula.
3.qui pertinet.verſi.illud tamen. & in tit de homic.
§.qua pœna.verſi.illud autem certum eſt. Et facit,ſe
cundum eum; quia in ciuilibus vbi non poſſumus
vnum iuuare, quin alter lædatur, abſtinendum eſt.
14.q.5.c.deniq;. fortius in criminalibus.Sed hæc ve
ra,ſecundum eum,quando ex aduocatione, vel ſen-
tentia,teſtimonio,vel ſcriptura,mors, vel truncatio
eſt ſequuta;quia talia poſt baptiſmum exercens non
promoueretur.50.diſt.c.1.quia ſicut ex facto naſci-
tur irregularitas;ita ſine facto non oritur.Secus igi-
tur ſi ex facto, vel verbo aduocati mors ſequuta non
eſt;ad quod probandum, & ne fiat irregularis, qua-
tuor dat conſilia.¶ Primum,quòd quantum poteſt,
fingat, & comminetur ad retrahendum accuſatorē,
& ſe velle reum defendere.hoc tamen officium non
aſſumat propter canonis interdictum.Quod ſi fece-
rit,puniri poterit. ſ.de maio.& obediē.c.2.Propter
tamen ſolam officij aſſumptionem, non efficitur ir-
regularis.Secundum conſilium eſt,quòd ſi nullo mo
do vult abſtinere à patrocinio rei; quibus modis po
teſt,laboret,vt accuſator deſiſtat ante inſcriptionē;
quia poteſt,vt. ſ.de accu.c.licet.Tertium, vt cū pri-
mum venit coram iudice, proteſtetur quòd ad pœ-
nam accuſationis non intendit,ſed ſolum ad defen-
ſione accuſati. Vnde ſi datur libellus ſine inſcriptio-
ne,non petat inſcribi.poſſet tamen forſan excipere;
ſe non teneri reſpondere tali libello.¶ Item ſi iudex
ſuppleat ex officio,poterit dicere,quòd de hoc ſe in
tromittat.& ſæpe conſuluit proteſtationem repeti;
& nihil fieri, vel dici,per quod illi renuncietur. ſ.de
conſtit. c. cum M. Vnde nec accuſatorem calumnia
arguat,vbi abſtinere poſſit,ſalua defenſione accuſa-
ti. Et hoc obſeruans, cum non videatur directè in
mortē accuſatoris tendere, licet indirectè ad hoc tē
dat,videtur tutus ab irregularitate.ad hoc.c. 2. eod.
tit.lib.6.Vel ſaltem eſſet caſu diſpenſabilis.Dicebat
etiam, quòd cum abſoluitur reus,quia accuſator ni-
hil probauit,ſed probauit per falſos teſtes de hoc cō
uictos,videtur potius ex ſua calumnia damnari, quā
ex facto aduocati ipſius rei.¶ Quartum conſiliū eſt;
cum reus abſoluitur,quod toto poſſe laboret aduo-
catus rei, pęnam ſanguinis imponendam accuſatori
commutari in carcerem,exilium,pecuniam,vel ſim.
& ſi poſſet a principio ſuper hoc ſibi per clientulum
& iudicem cauere,bonum eſſet,& tutum,etiā ſi ſran
geretur cautio ad hoc. j.eod.c.Petrus. &. ſ. de im-
mun.eccle.c.inter alia. Sed ſi ab initio ſibi nō cauit,
vel cauere non potuit; ſi poſt ſententiam hoc obti-
net,ſatis eſt ex verbo,vel facto mors ſequuta non ſit.
ita etiam ſecurus eſſet,vbi iudex in criminibus ex of
ficio inquirendo, procederet contra infamatum;
quem ſtudio ſuæ aduocationis obtineret abſolui;cū
aliàs decapitatus fuiſſet per hoc enim non poteſt di
ci aduocatum irregularem. Et his caſibus ſaluari po
teſt opinio Barto. Pro qua facit; quia ſi armis poſ-
ſum ſocium defendere de ſenten. excomm. c. dile-
cto.lib.6.fortius verbo.Facit. ſ. de appel. c.dilecti.

Item si pro bono,& licito aliquid facimus,absit &c. 23.q.5.c.ne decidendis. versi. absit. Porrò si constat reum culpabilem; & aduocatus suis falsis probationibus,vel allegationibus illum obtinuit absolui; vel aliàs directè,& sine protestatione,vel contra protestationem suam veniendo calumniam accusatoris arguit,propter quod fuit mortuus, tūc fit vera opinio Hugo.& Ioan.quod iste sit irregularis. In dubio tamen dicit Host.aduocatum suę conscientię relinquēdum,vt.ī.eo.c.petitio. Et subiungit, quòd licet magistraliter, & ad studentium exercitium scripserit; huius tamen dubij solutionem Papę reseruat;ad quē talia dubia declarare spectat.allegat.c.per venerabilem.§.rationibus.s̄.qui filij sint legit.& prædicta po
144 nit Ioan. And.in.c.1.s̄.de postulat. Quarto† quæro, quid de iudice officiali,vel milite, qui talia suscepe runt officia,non fuerunt tamen ea executi. Solu.dic, secundum Vgo.& Ioan.50.dist.§.si quis. quòd tales non prohibentur à susceptione ordinum. Alij verò tenent contrariam sententiam,dicentes,eos irregulares,propter propositū, quod habuerunt circa exercendum causam sanguinis.hoc videtur sequi Spec.in d.§.iuxta.versi.quid de iudice.¶ Quinto quæro;cle-
145 ricus† in causa sanguinis aliquid scripsit, puta, circa receptionem testium; sed non scripsit in forma auctentica,an sit irregularis? Solu.secundum Inno.dic quòd non. Et idem dicit etiam,si scriberet auctenticè;dummodo sententia sanguinis non sequatur ex illa scriptura;quoniam sola scriptura in illo casu non constituit scribentem in irregularitate, vt traditur
146 in.d.c. sententiam. Sed si† ex tali scriptura sequatur homicidium,qualitercunq; scribat,vel dictet, incidit in irregularitatem,secundum Ioan.Andr.in.d.c. sentētiam.Quod facit ad limitationem eorum, quæ
147 dixi.s̄.in.2.q.huius articuli.Sexto quæro† Pone aliquis dominus,vel princeps recepit aliquam literam, in qua continebatur,quòd ipse deberet,& capere,& suspendere quendam homicidam,qui morabatur in tali hospitio,qui dominus dedit literam clerico suo vt sibi ipsam legeret;quod fecit; vnde homicida captus fuit,& suspensus;an talis clericus sit irregularis? Sol.dic,quòd sic,secundum Ioan.And.in.d.c.sententiam.Et ita refert ibi fuisse responsum per Clem.Papam.4. quoniam ex tali clerici lectione homicidiū sequutum fuit.Nec prodest clerico,si dicat se ignorasse tenorem literæ; quoniam debet eam sibi prius legere. Vel quando peruenit ad lectionem capturæ, & suspensionis,debebat subsistere;& ipsam reddere, quòd ad se non pertinet legere talem literam. argu. eorum quæ dicuntur in.c.sicut dignum.s̄. eod. & in
148 c.clericis.s̄.ne cleri.vel mona. Septimo† quæro, Pone aliquis miles fuit in bello.nec per eum stetit,quin occideret;an sit irregularis?Sol.dic, quod sic, secundum Vgo.& sequitur Specul.in.d.§. iuxta. versi. quid de iudice. Secus est,si talis percussisset;nec ad
149 hoc operam dedisset.¶ Octauo quæro. Vtrum† exercens artem chirurgiæ sit irregularis?Solu.dic , quòd si propter imperitiam suam mors fuerit secuta ex incisione,vel adustione,quam fecit,vel potione,quam dedit infirmo,efficitur irregularis,vt.c.tua nos.§.1. ī.eo Secus si adhibet omnē diligentiā,q̄ debet;quia
150 non efficitur irregularis;quia mors† præsumitur potius culpa medicinati euenisse,quam medici negligē

tia,vel imperitia.23.q.5.c.de occidendis. s̄. de æta. & qual.c.ad aures.Et ideò consulit medico,ne promoueatur ad ordines.Et idem dicendum est in Bar-
151 bitonsore,† seu Phlebotomante.& in alijs simi. personis.Hoc tenet Spec.in.d.§.iuxta.versic. item exer-
152 cens.& in versi.facto. in fi.Intellige† autem chirurgum non prohiberi à promotione, nisi propter periculū;quoniam de facili in officio suo errare potest. Vnde si quis laicus exercuerit hoc officium , non ob hoc est irregularis;licet multi sub eius cura obierint;Nisi propter eius incuriā perierint,vt dixi. Cle-
153 ricis† autem hoc officium omnino est interdictum. Ita quod,si cessare nolunt,deponendi sunt;quamuis ex hoc solo non sint irregulares. Nisi sub eorum cura aliqui obierint;quia tunc secundum Inno. sunt irregulares.in.d.c.tua nos.ī.eo.&.s̄.ne cle. vel mona. c.sententiam.¶ Et dicit D.m.in.c.tua nos.quòd tria
154 †requiruntur ad hoc,vt non sint irregulares.¶ Primo quòd illud officium conueniat sibi; & sic, vt sit laicus;quia clericis est interdictū;vt.d.c. sententiā &.c.non magno.&.c.fi.ne cler.vel mona. Et licet litera in.d.c.tua nos.loquatur in monacho;tamen idem est in quolibet alio clerico; & ibi sic contingit de facto. Secundo quòd si peritus.vnde non sufficit quòd appellet se medicum peritū. Tertio,quòd adhibeat omnem diligentiam secundum artem suam. Quarto quòd informet infirmum de his,quæ sunt necessaria egritudini suæ; quibus seruatis euentus mortis non imputatur ei. Et ad prædicta facit quod not. in.c. ad aures.de æta.& qualit.& vide quæ dicam circa hanc materiam in.d. c. tua . Et prædicta etiam in effectu vult Host. in sum.eo.titu.§.qua pœna.versic.ideò licet medico. Vbi concludit, quòd quilibet medicus debet ad conscientiam suam recurrere. arg.c. ad aures.s̄.de æta.& qualit. &.d.c.tua.ī.eod.&.ff. de offi. presid.l.illicitas.§.sicuti.ff.ad leg. Aquil.Idem iuris. institut.ad leg.Aquil.§.imperitia.& argu.c.exhibita ī.eod.tit.Et subdit, quòd propter graue scandalum interdicitur executio,quāuis nihil deliquerint, arg. c.ex literis.1.ī eod.& à contrario sensu.c.significasti.2.§.1.ad.l.fi.ī.eod. Et etiam consulnit Goffred. quòd promoti , & maximè promouendi, ab opera practicandi,& potissimè chirurgi,abstineant a curis quæ incisiones,vel adustiones requirunt. s̄. ne cler. vel mona.c.sententiam.& c.tua,cum in nullo vacillare debeat conscientia. 33. distin. c.laici.Nono quę-
155 ro,Aliquis videns infirmum non posse euadere, nec mori;& videns illum pati maximam pœnam,reuoluit illum in aliud latus,vt citius moriatur;an efficiatur irregularis,si ex hoc mors secuta sit;puta,quia ex hoc præcluditur via anhelitus; vel ex violentia motus rumpitur apostema, & suffocatur.Et efficitur irregularis.Si verò talis non moreretur citius, non efficeretur irregularis. Licet aliàs pœnitere debeat de peccato,hoc tenet Spec.in.d.§.iuxta.versi.quid si ali
156 quis infirmum . Subdit† tamen Specul. quòd si de his,& similibus casibus ambigeretur , quòd talis debet declarare,conscientiam suam, siue læuem, siue temerariam,alicui prudenti,& docto viro . Alioqnin debet eligere tutiorem viam, vt dixi supra in præ-
157 ced.q.& dicam in seq.Decimo † quæro ; aliquis extraxit gladium , sagittam, vel telum infixum in caput,vel corpus alterius,propter quod vulneratus ci-
tius

tius obijt, an efficiatur irregularis? Solu. dic quòd
ſic.arg.l.culpa.&.l.quod quis.ff.de reg.iur.&.j̄.eod.
c.tua nos. Facit quod dixi in præced. q. & dicam.j̄.
158 q.35. Vndecimo quæro. Cuſtodiens† infirmum de-
dit ei ad bibendum, vel comedendum aliquid mi-
nus perite contra conſilium medicorum, & contra
conſuetudinē; propter quòd infirmus mortu' eſt, an
talis ſit irregularis? Sol. dic quòd ſic. Secus ſi fecerit
bona fide; dummodo, vt dictum eſt, non ſit in lata
culpa, vel negligentia diſſoluta, quæ quaſi dolus eſt,
vt.l.1.§.1.ff.ne ſi menſ.fal. mo. dixer.& traditur per
Bart.in.l.quod Nerua.ff.depoſi. &.c.1. de commo-
da. Et ſi ſcrupulum habet, debet deponere ad conſi-
lium ſapientis; quia depoſita erronea conſcientia, ſi
poteſt illam deponere, poteſt adminiſtrare, & pro-
moueri, ſecundum Raynal.argu.50.diſtin.hi qui ar-
borem.&.c.ſeq.& hoc tenet Spec.in.d § iuxta.verſi.
ſimiliter. Duodecimo quæro, Quid ſi aliquis adeò
ſe arctauit in victu, quòd non potuit viuere; an dica-
tur irregularis? Iſta quæſtio non habet effectum quo
ad ordines; ſed quo ad peccatum. Sed, vt habeat ali-
159 quem effectum pone, quòd adeò† ſe arctauit in vi-
ctu, quòd aliquod membrum eſt ſibi debililatum,
propter quod oportuit illud incidere, vel mutilare;
an dicatur irregularis. Sol. videtur primo dicendum
quòd non; quia iſte nec interfecit, nec mutilauit; ſed
debilitauit. ergo non efficitur irregularis ex hoc ca-
pite ¶ Ego arbitror dicendum contrarium; quia ta
lis videtur ſui ipſius homicida, arg. clem. exiui. §. nec
quiſquam. de verbo. ſignific. cum ipſe dederit cau-
ſam proximam mutilationi. Facit quod dicam. j̄. in
articulo negligentiæ. Sed aduerte, quia talis incidit
in duplicem irregularitatem; Vna eſt, propter muti-
lationem, vt dictum eſt. Alia, reſpectu deformitatis
corporis; de qua dixi. s̄. in. 2. q. huius. 7. q. principa-
lis. Er licet eſſet diſpenſatum in vna; tamen eſſet in
alia etiam neceſſaria diſpenſatio. quod no. Ergo for
tius efficitur irregularis duplici irregularitate, ſi ali-
quod proprium membrum ſibi mutilauit; quoniam
quis ex ordine charitatis magis tenetur diligere ſe-
ipſum, quam proximum, vt dixi, vt in cle. 1. de inre-
iuran. ſed mutilando proximum efficitur irregula-
ris, vt in clem. vni. eod. lit. ergo fortius ſi ſeipſum. 23.
160 q.5. ſi non licet. Tertiodecimo† quæro, Aliquis com
miſit homicidium præter voluntatem ſuam fortui-
to, an incidat in irregularitatem? Solu. dic, quòd aut
dabat operam rei licitæ; & adhibuit omnem diligen
tiam, quam debuit; & non incidit in irregularitatem
vt. j̄. eod. c. ſeq. &. c. hi qui. &. c. ſi duo. 50. diſtin. Sed
ſi dabat operam rei illicitæ; tunc efficitur irregularis
vt in tex. noſtro, &. c. ſicut dignum. &. c. præsbyterũ.
&. c. continebatur s̄. eo. tit. &. c. Ioannes. &. c. ſi. cum
ſimi. j̄. eo. Et per prædicta dicit Zabarel. in. c. cum de
corem. de vita & honeſt. cleri. & ſequitur ibi Ioan. de
Imo. quòd reſpondit in quæſtione de facto in Foro
Iulij. cum fieret repræſentatio natiuitatis domini, &
Magorum, & Herodis &c. & vnus clericus cecidiſſet
ſupra alium, propter quod ille mortuus eſt, vel debi
litatus in aliquo membro; quòd talis propter hoe
non fuit irregularis; quia non dicebatur dare operã
rei illicite, per not. per glo. in. d. c. cum decorem. Et
bene dicit ſi alia culpa non fuit admixta. Quartode
161 cimo† quarto, Aliquis non valens aliter motrem vi-
tare, interfecit, vel mutilauit ſuum inuaſorem; an in-
currat irregularitatem? Sol. dic, quòd licet olim eſ-
ſent opiniones de quibus in. c. ſicut dignum in fine.
magnæ glo. s̄. eod. &. 50. diſtinct. c. de his. &. c. 2. ta-
men hodiè eſt determinatum quòd non. in clem. vni
ca. eod. titu. Et prædicta habent locum, etiam ſi ex
propoſito quis vibrando gladium, vel proijciendo
telum interfecit innaſorem, vt tenet glo. fi. in. d. cle.
162 Quintodecimo† quæro; Pone, Aliquis poterat fuge
re, & ſic euadere; & non fugit, ſed inuaſorem interfe
cit ſe defendendo, an ſit irregulari? Sol. glo. in verſi.
non valens. in. d. clem. 1. eo. titu. videtur tenere quòd
ſic. & idem etiam tenet gio. in. c. ſuſcepimus. s̄. eod.
Guil. verò in. d. clem. 1. dicit, quòd dictæ glo. debent
intelligi in ſuis caſibus, & conſimilibus; puta, quan-
do potuit ſe reddere ſecurum, claudendo oſtia do-
mus. vel includendo ſe in turri; vel in alio loco tuto.
Aliàs dicit ipſum non eſſe irregularem, licet potue-
rit fugere; quia fugiendo poſſet cadere; & ſic proſtra
tus poſſet interfici. Nec quis tenetur ſe tanto pericu
lo exponere, per tex. in. l. 2. §. pe ff. ſi quis cautio. &. c.
accedens. s̄. vt lite non conteſt. Item quia qualitas,
& loci, & temporis non patitur plus deliberandi cõ
ſilium, vt. l. 1. ff. de exercito. &. l. 1. §. merito. ff. depo.
Facir tex. in. l. quicquid cum deſtinatione. ff. de regu.
iur. Et prædicta maximè vendicant ſibi locum, ſecũ-
dum eum, conſiderata qualitate perſone; quoniã fu-
163 ga† aliquibus perſonis eſt vituperoſa, vt. l. in eadem.
ff. ex quib. cau. maior. vbi æquiparatur nullo modo
poſſe recedere, vel recedere cum dedecore. Ad idem
ff. de manu. vindi. l. iuſta. Tertio etiam facit; quia cõ-
164 ſeruatio† perſonæ, & conſeruatio famæ æquiparan-
tur, vt. d. l. iuſta. & in. §. ſuſpectus. inſti. de ſuſpe. tuto.
&. l. Iulianus. ff. ſi quis omn. cau. teſt. Ego arbitror,
quòd ſi loquimur reſpectu pœnæ legis Cor. de ſica.
quòd tunc habeat locum opin. Guil. & quod dixi in
c. ſuſcepimus. s̄. eod. Aut loquimur reſpectu irregu-
laritatis, & tunc debet potius fugere, quam interfice
re; quia melius eſt pati aliqualem læſionem famæ,
quam hominem interficere. argu. d. c. ſuſcepimus. Et
hoc etiam videtur tenere Ioan. de Imol. in. d. clem.
165 vnica. Sextodecimo† quæro, qualiter probabitur,
quòd quis interfecerit ob defenſionem neceſſariam
ita quòd aliter non potuerit euadere. Sol. gl. in. d. cl.
vni. eo. tit. dicit, quòd in foro pœnitentiali creditur
aſſerenti ſic eſſe, per. c. ſignificaſti. 2. j̄. eo. &. c. tua. de
265 ſponſ. In foro† autem contentioſo non creditur ſi-
bi; ſed erit neceſſe probate per circunſtantias; vt pu
ta, quia erat in loco tam arcto, quòd non poterat ca
pere partitum aliter, niſi occidendo, vel mutilando
inuaſorem. Idem etiam tenet ibi. Zenze. Vnde dicit,
hoc, vt plurimum, pendere ex arbitrio iudicantis. Si
cut in illo, qui contrectat rem alterius, dicens, do-
minum permiſſurum; quoniam non ſtatur eius aſſer
tioni, niſi id probet ex veriſimilibus coniecturis, vt
167 inſt. de obli quæ ex deli. naſ. §. placuit. Quidam† ta-
men dicunt, ꝙ omnino ſtatur ſacramento ſuo per. c.
ſignificaſti. & per. c. ſi verò. de ſent. excõ. Quod verũ
intelligit Zenze. vbi non ageretur de alterius præiu-
dicio; Aliàs ſecus. & ſequitur Io. de Im. in. d. cle. De-
168 cimoſeptimo quæro, Aliquis credẽs euadere mortẽ
fugiendo, incæpit fugere, & cũ eſſet de nocte; ſciens
certũ locũ periculoſum, propter ſciſſuras, ſeu aper-
turas

turas terræ,vel propter aliquem puteum,sciens bene viam, imaginatus est quòd iste sequens caderet in præcipitium,& moreretur.fugit per illam viam; sequens eum cecidit in puteum,& mortuus est; an iste fugiens sit irregularis? Et videtur dicẽdum quod nõ; quia non interfecit;sed tantum passus est;sed ille sequendo seipsum interfecit. Solu.arbitror dicendum quòd si quidem ille,per aliam viam potuerit fugere; sed habens animum deprauatũ,& intendendo quòd ille moreretur,fugit per illam viam periculosam, ex hoc fit irregularis. Maximè, si facilius poterat per aliam euadere; quoniam iste videtur dedisse causam homicidio.vnde propter causam,& animum ad interitum hominis efficitur irregularis.Secus si non poterat per aliam viam securè fugere. Et maximè si veniens ad locum periculosum dixit prosequenti eũ,
169 quòd caueret. Decimooctauo quæro, †Aliquis aggreditur patrem meum,vel filium,vel maritum, vel vxorem,vel socium,aut aliter mihi coniunctum;qui filius,pater,& similes,non possunt aliter euadere; nisi illos iuuero,an si defendẽdo mutilo, vel interficio aggressorem,efficiar irregularis? Et videtur dicendũ quòd non,per.c.dilecto.de senten. excom.lib.6.vbi dicitur, quòd licet vnicuiq; vicino propulsare iniuriam inferendam proximo. Vnde per verbum vniuersale,cuiq;,dicunt ibi Inno.& Host.quòd tam laico,quam clerico hoc est licitũ. Ad idem facit quòd not.Inn.in.c.si vno.1.de senten.excom. vbi dicit, ꝙ in casibus prædictis percutiens clericum non est excommunicatus.In cõtrarium facit.c.ex multa. ꝟ. de vot.&.23.q.8.c.reprehensibile.&.7.q.1.c. sciscitatis & quod ibi not.Sol.dic, quòd licet hoc videatur per missum,quantum ad aliam pœnam fori contentiosi, vt traditur per Bal.plenè in repeti.l.1. C. vnde vi.& tract. in. d. c. dilecto.33.q.3.in sum.&. c.fortitudo &.c.non inferenda.Tamen quantum ad irregularitatem,secus est;quia quis occidens defendendo,nõ aliter euitat irregularitatem; nisi quando aliter mortẽ propriam vitare non potest. Et hoc tenet glo.in.d. clem.& idem tenet ibi, Lapus & Pau. Facit tex. ibi, dum dicit,inuasorem suum.& sic secus si occidat inuasorem alterius;licet filij,vel sibi cõiũcti. Facit.c. nonne.ꝟ.de præsum.25.dist.c.qualis.&.c.Apostolica.de his quæ fi.à.præl.Non obstant iura. ꝟ. in contrarium allegata;quia loquuntur in casibus, in quibus ad pœnam requiritur dolus,& culpa;sed irregularitas incurritur sine dolo,vel culpa, vt supra dixi in princ.istius articuli,ergo &c. Et simili modo põt responderi ad Inno. quia ad hoc,vt per percussionẽ clerici incidatur in irregularitatem,requiritur quòd diabolica suasione procedat.17.q.4.si quis suadente diabolo. quod non est in casibus prædictis. Facit quod notat Ioan.And.in.c. inter opera. de sponsal. Idem etiam tenent Math. Zab. Ioan. de Imo. &. D. m.in c.2.de vit.& honest.cleric. ¶ Aduerte tamen, quia Math.in.d.clemen.1.dicit, quòd prædicta habent locum,prẹterquam in vxore,& marito,qui cen
170 sentur† vna,& eadem caro,vt.c. Martinus de cogna. spir.30.q.4.c.sciscitatur.&.c.si quis.&.33.q.5.c. ad-
Cõis opi. monere.Sed hoc* communiter reprobatur; quia licet quo ad generationem prolis, & alia bona matrimonij censeantur vna, & eadem caro; tamen secus
171 est quo ad alia.Simile adduco in filio,qui† censetur eadem persona cum patre quo ad acquisitionem, vt l.quod dicitur.ff.de verb.oblig. & etiam quo ad quædam alia. vt.35.q.3.§.hanc auctoritate; non tamen quò ad omnia,nisi quę sũt in iure expressa. ¶ Sed cõtra prædictam communem conclusionem facit;nam si potui hominem defendere,& à morte liberare, & non liberaui; videor irregularis;tanquam homicida; quia qui potest hominem liberare,& non liberat, videtur eum occidere,vt. c. sicut dignum. versi. illi. ꝟ. eod.& in.c.quanto.de senten.excommu.& in.c. dilecto.de senten.excommu.lib.6.&.l.necare.ff. de libe. agno.33.q.3.non inferenda.83.dist.§. 1. ergo videtur talis in maxima perplexitate; quia si patrẽ, filiũ, dominum, aut seruum non valentes aliter euadere, liberat interficiendo, efficiatur irregularis. & si id non facit,eodem modo efficitur irregularis;quid dicemus? Posses fortè dicere, quòd hoc casu, quando non potest aliter liberare, quàm occidendo,non efficitur irregularis,si non liberat;Secus si aliter,quàm occidẽdo posset liberare;puta,clamando, seu in medium ponendo,vel capiendo aggressorem,vel quid simile.& sic mitius agatur in casu primo, quã in hoc secundo;quia in primo casu non liberando,ne occidat,non efficitur irregularis.in secundo sic. Et ratio sit;quia facilius clamor;& alia similia concedantur, quam interfectio. In hoc tamen secundo sunt opinio.vt dicam.ꝟ. in articulo negligentiæ. Vel posses dicere,quòd si occidendo prædictas personas liberauit;quia aliàs, nisi occidendo liberare non poterat, quòd sit irregularis,quo ad ordines suscipiẽdos. sed in susceptis possit licitè ministrare. argu.eorum quæ olim tenebant Ioan.& Goff.& in.c.2.&.3.& in.c.sicut dignum.in fin.magnæ.glo.ꝟ.eo.&. 50.dist. in.c. de his. & hoc refert gloss. in versicu. & eidem. in
172 elemen.1.eod.titu.¶ †Decimo nono quæro, Vtrũ beatus Petrus effectus sit irregularis, qui pro defensione Iesu Christi abscidit auriculam seruo Pontificis,vt habetur Lucæ c. 22.&.34. q. 1.c. si Petrus.& 23.q.4.c.pro membris. Et videtur dicendum quòd sic,argu.eorum,quæ dixi in præced.quæstio.Item cũ non fecerit auctoritate superioris, vt.23.q.4. c.ille gladium. Specul. in titu.de leg.§. iuxta. versic. nunquid ergo beatus Petrus dicit,ꝙ non.Mouetur;quia tunc non erat clericis prohibitum arma sumere; nec irregularitas erat inducta,quæ fuit inducta à iure positiuo.Sed de hoc die,vt dixi in.3.&.4. quæst. principali. Sed etiam ex alio capite arbitror ipsum non fuisse irregularem,argu. eorum quæ dicam in articu
173 lo consilij.¶ Vigesimo quæro, † Quidam poterat euitare mortem non occidendo; sed mutilationem membri euitare non poterat,nisi occidẽdo,vel mutilando inuasorem; an occidendo, vel mutilando fit irregularis? Et videtur dicendum quòd non. argum. l.vulgaris est quæstio.ff.de furt. canonizata de pœn. distinct.1.c.vulgaris. vbi dicitur, quòd qui aurem hominis tetigit, totum corpus tetigisse videtur, vt not. in. c. auditis. ꝟ. de præscript. ¶ In contrarium facit; quia defensio debet esse ordinata,ita quòd ad vindictam non tendat. Nec debet excedere moderamen inculpatæ tutelæ, vt. l. 1. C. vnde vi.& c.significasti. ꝟ. eod. Vnde dicitur Exodi.c. 21.quòd mors pro morte, & oculus pro oculo dari debet. Lap.in.d.Clem.1.eod.titu.arguit pro, & contra; & tandem

tandem videtur tenere, quòd iste talis sit irregularis. Sed mihi plus placet opinio contraria; quia mutilatio,& occisio† æquiparatur, quo ad contrahendam irregularitatem, vt in.d.clemen.1.ergo eodem modo debet æquiparari quo ad eandem vitandam. Et hoc videtur tenere Zabarella.Floren.¶ Secundo moueor per tex.in.c.fin.eod.titu.lib 6. Maximè si non apparet, quòd animo occidêdi percusserit. vt puta; quia repercussit manu vacua. Vel habens gladiū percussit cum calce,aut baculo. Vel habens lanceam ferratam reuulso ad se ferro percussit cū hasta. l. omne delictum. §. si quis commilitonem. ff. de re milita. Vide quod dixi in.c.de his.quasi circa fin.s.de accu. & Bart.in.l.1.§.Diuus.ff.ad leg.Corn. de sicar.& dicam in. c. significasti. 2. j. eod. ¶ Vigesimoprimo

175 quæro,†quid si duo iouicem se percusserunt, & alter alterum occidit,vel mutilauit, nec apparet quis fuerit aggressor,testes tamen dicunt, quòd vnus aggressus est alterum , sed ignorant quis fuerit aggressor; an superuiuens dicatur irregularis? Et videtur dicendum quòd non, per no.per gloss.in.l.1.§.cum arietes.ff.si qua. pau. fe dica. ¶ In contrarium facit; quia non est probata defensio, quæ est necessaria ad vitandam irregularitatem, vt in. d. clem. 1.eod. tit.nam probatio obscura non reuelat probantem, vt in.c.in præsentia.de proba.Matth.in.d.clem. soluit. q in dubio mutilans videtur fecisse ob tutelam sui corporis. & ideò non incidit in irregularitatem, propter.l.scientiam.§.si cum stramēta.ff.ad.l. Aquil. Sed tex.ille non probat. Vnde dicit idem Matthe. posse distingui.quis eorum consueuit esse magis rixosus. nam aliàs attenditur consuetudo alicuius. ff. de pigno.actio.l.vel vniuersorum.ff.de vsur.l.qui semisses. s.de pig.c.illo vos.& sequitur. D. Cardinal. Flo.¶ Ego vero arbitror dicendum, quòd aut isti dabant operam rei licitæ; & alter alterum interfecit præter voluntatem suam, & cum hoc imputetur casui,quem non præcedit aliqua culpa,vt.d.l.scientiā, § si cum stramenta.ff.ad leg. Aquil. talis non efficitur irregularis,vt.c.dilectus. cum tribus sequenti. j. eod.Si verò dabant operam rei illicitæ; tunc nō est dubium,quòd iste tenetur probare necessariam defensionem,vt.d.clemen.1.Si ille non probauit,iudicatur irregularis. Facit quod not.in.l. si rixa. ff. ad leg.Cornel.de sicar.In dubio tamen,satis æqua videtur,esse opi.Matth.Et tenendo eam.nor.vt scias articulare,quòd mutilatus erat rixosus, mutilans pacificus,mutilatus iuuenis,mutilans maturæ ętatis, & sic de similibus, ¶ Vigesimosecundo quæro, Furio-

176 sus,vel dormiens† est aliquem aggressus, qui non valens aliter euadere; nisi suum interfecisset aggressorem,illum interfecit,an occidens efficiatur irregularis? Et videtur dicendum quod sic; quia tales vitio carent,vt.l.diuus.ff.de sicar. & in clem. 1. eod. titu. de quibus dixi.s.in.q.furiosi, & dormientis. Ego arbitror contrarium; quia hoc non videtur contingere vitio offensionis, sed defensionis causa ;cum defendens principaliter intendat ad salutem suam;& ideò debet considerari, quòd principaliter intenditur; non autem quòd secundario, vt io. l. 1.§.huius studij.ff.de iust.& iu.&.l.pen.ff.ad Sylla. &. l.verū.ff.de fur, Pone enim, quòd brutum animal venit contra me, certe licet careat vitio offensionis, seu iniuriæ; vt.l.1.§.ait Prætor.si qua.pau.fecis.dic.possum tamē illud interficere.Nec teneor ad emendam ;,vbi aliàs obligater. Et vide ad prædicta quod tradit Bald. in repet.l.1.C.vnde vi.¶ Vigesimo tertio quæro, Cle-

177 ricus† tenebatur captus à prædonibus; nec poterat aliter euadere, nisi interficeret; vnde vt euaderet, interfecit,& contra promissum fidem; an sit irregularis. Et videtur dicendum quòd sic;quoniam iste contra promissam fidem venit. secundo quia talis non metuebat mortem , licet pateretur corporis crucia-

178 tum.In contrarium facit; quia† prædonibus, & hostibus non tenetur fidem seruare ; imò non seruans, dicitur dolum bonum committere ; vt. l. 1. §. non fuit. ff. de dol. ma. &. l. nam & seruus.in princ. ff.de neg. Tertio quia corporis cruciatus est similis morti.23.q.5.cum hoc.& quod ibi not.&. l. itaq;. ff.ad leg.Aquil.Bald.in.d.repet.primo tenet primam sententiam.Deinde dicit,quòd talis est irregularis, per tex.in clem.1.eod.titu.à contrario sensu. Et subdit, quòd speciale est in irregularitate, quæ contrahitur sine culpa.¶ Mihi placet hæc vltima sententia. Sed non placet simpliciter quod vltimo loco dixi ; quia non est verum,quòd respectu defensionis contrahatur irregularitas sine culpa; licet quo ad iudicem, & officialem propter voluntarium homicidium irregularitas contrahatur sine culpa;vt dixi. s. in quæst. Sed in casu prædicto clericus fuit in culpa ; quia si non timebat mortem vel mutilationem;licet timeret corporis cruciatum, non debebat hominem interficere.Facit.c. suscepimus. s. eod. Secus si verisimiliter timuisset mortem , vel mutilationem. Facit quod dicam in.q sequen.¶ Vigesimoquarto quæro

179 † timens interfici non expectauit prius percuti ; sed ipse prius percussit , & interfecit ; an sit irregularis; Guili.in.d. Clem. 1.eod.tit.tenet,quòd non , si adsit iustus timor mutilationis; vel occisionis, vel aliter euadere non poterat; Licet Vgu. teneat contrarium per.c.si perfodiens.s.eo.secundum eum . Tamen ibi hoc non dicit, loquitur enim de iam percus

180 so,cui hoc non licet ex interuallo. Qualiter† autem probetur iustus timor. Lau.dicit,quòd proprio iuramento . Facit. c. ex literis.& c.significasti, 1. s.eod. Quod est verum in foro pœnitentiali, Sed in foro contentioso deberet probare.Et idem est de eo,qui comminatur mortem alicui , qui immediatè solitus est exequi minas suas,nō enim quis expectare debet, percussionē; quia forte lethalis esset.Et posset sibi dici,Tardè venere Bubulci. est enim melius ante tempus occurrere,quam post vulneratam causam remedium quærere,vt not.gloss. in. c.suscepimus. s.eod. & tex.in.l.fina.C.in quib.cau.in integ.restit. non est necess. &. l. 1. C. quando lib.sine iud. vendi. Vige-

181 simoquinto quæro , † ex forma statuti licet bannitum interficere impunè; bannitus interfecit aggressorem suum ; an sit irregularis? Sol. videtur quòd sic;quia aggressor est executor iustitiæ , vt not. in. l. accusationis.C.quod met. cau. ergo non licet ei re-

182 sistere.¶ In contrarium facit; Primo, quia tale† statutum non videtur valere , vt not. Host. in. c. fin. s. de consue.Item posito quod valeret, non tamen de-

183 bet auferre† defensionem necessariam , quæ est de iure naturali,vt in clemen.pastoralis.de re iud.Idem licet aggressor faciat impunè ; non tamen facit honestè.

neste. Bald. in repet. d.l. 1. C. vnde vi. videtur tenere,
quòd talis non sit irregularis. Et mihi placet hæc
opin. tanquam magis æqua. Non obstat. l. seruus. C.
de his qui ad eccle. confug. quia illa loquitur in resi-
stente contra ius diuinum. Secus in resistente con-
tra ius merè positiuum. Et ad prædicta vide, quæ
latissimè dixi in clem. 1. de iureiuran. in illa quæst.
An liceat reo fugere de carceribus. ¶ Vigesimosex-
184 to quæro, † Quidam non interfecit aggressorem
suum, sed mandantem, seu consulentem, an talis sit
irregularis? Solu. dic ex mente d. Bald. in repet. in
d.l. 1. quòd sic; Nisi talis occisio induceret necessa-
riam defensionem occidentis, quod not. ¶ Vige-
185 simoseptimo quæro, † Vtrum celebranti defenden-
do se; liceat occidere aggressorem suum, ita quòd
non efficiatur irregularis? Sol. Ioã. de Lign. in tract.
de iusto bello tenet erit quod sic. vbi dicit, quòd licet
186 talis clericus interfecerit; tamen † pôt incontinenti
ad altare accedere, & officium perficere. & hoc se-
quitur D.m. in c. 2. ꝫ. de vit. & honest. cler. ¶ Vigesi-
187 mooctauo quæro; † quid si imminet periculum re-
rum, an pro ipsarum defensione occidens, vel muti-
lans sit irregularis? Solu. Pau. in. clemen. 1. eod. titu.
tenet. quòd sic, per. c. suscepimus. supra eod. Hoc
etiam probatur per text. in d. clemen. 1. eod. titu. vbi
text. dicit, quòd non potens aliter euadere mortem,
vel mutilationem, potest interficere sine metu irre-
gularitatis. ergo secus in alijs casibus à contrario,
argu. c. nonne. ꝫ. de præsumptio. Et hanc opin. tenet
etiam Matth. in. d. clem. 1. quia non debet quis pro-
pter res transitorias armis se tueri, & spoliatorem
occidere. 27. q. 7. c. conuenior. &. c. suscepimus. ꝫ.
eod. Idem tenent Lap. Zaba. & Hostien. eod. titu.
§. qua pœna. versicu. alium. ¶ In contrarium tamen
facit, quòd not. Inno. in. c. nisi. §. propter malitiam
ꝫ. de renun. vbi dicit, quòd. Prælatus debet se oppo-
nere pro defendendis possessionibus, & libertate ec-
clesiæ. Nam & per hoc Beatus Thomas fuit martyri-
zatus. Et dicit Hostien. quòd debet se armis defen-
dere, vt. c. dilecto. de sentent. excommunicat. libr. 6.
¶ Aduerte tamen; quia in clerico non est dubium,
quod efficitur irregularis; quia licet debeat defende
re bona, & res; non tamen debet ad sæua procedere,
hoc est ad mortem, vel mutilationem, vt. c. 2. &. c. su-
scepimus. ꝫ. eo. & traditur per. D.m. in. c. 2. ꝫ. de vi. &
hon. cler. Sed in laico maius est dubium per ea quæ
dicta fuerunt in dictis iuribus; cum laico liceat pro
defensione rerum suarum; si aliter illas amitteret, ho
minẽ interficere, vt in dictis iuribus. Quod nõ licet
clerico. Durum tamen esset dicere, & aliquid atteta
re cõtra opi. a tot Doct. approbatam. & pro commu
Cõis opi. ni * opi. facit; quia licet iudex pro defensione insti-
tiæ interficiatur malefactor; tamen efficitur irre-
188 gularis. ¶ Vigesimonono quæro, † q̃d si non occidie
vel mutilat; sed ad sanguinis effusionẽ pcedit se non
defendendo; an incidat in irregularitatẽ. Sol. dic, quòd
sic. Facit. c. sententiã. ꝫ. ne cler. vel mona. ꝟ. de rapt.
c. in Archiepiscopatu. ꝟ. de sent. excom. c. cum illo-
rum. ver. vos tamen. Contrarium tenet Lap. per hanc
hanc literam, quæ tantum ponit hæc duo. Ad contra
rium tamen non respondet. Tu dic quòd. c. senten-
tiam. facit pro. & debet intelligi, quòd clericus non
procedat ad sententiam sanguinis, vnde procedat
mors, vel mutilatio. Ad. c. in Archiepiscopatu. dic,
etiam facit pro; ibi; mortem, vel detruncationem.
Ad. c. cum illorum. dic, quòd id quod ibi dicitur de
sanguinis effusione, consideratur ad effectum infe-
rendi excessum esse enormem, non ad inferendam
irregularitatem. Et per hoc non procedit quod di-
cit Landu. de illo, qui se vulnerauit, & ex imperitia
medici ex illo vulnere obijt. dicit, quod est irregu-
laris. Quod nõ est verũ; qa nõ dedit cãm immediatã
irregularitati. Pro hoc quod dixi. ꝫ. in. 8. q. huius arti
189 culi. ¶ Trigesimo quarto, Pone, q † in vna domo sũt
plures, & vnus proiecit lapidẽ, & pterneuntẽ occidit,
nec cõstat quis homicidiũ cõmisit, qs tenebitur, sol.
Mat. referẽdo & no: 34. q. fin. c. si quatuor. & Spe. eo.
tit. ver. pone. Per quæ vñ, q nullus teneat. Arch. tñ. ꝫ.
de elect. c. cupiẽtes. in gl. nõ debet. dicit hoc proce-
dere in casu pmisso; cũ nõ oẽs deliquerint; quia tũc
sanctius est nocẽtẽ impunitũ relinquere, q̃ innocẽtẽ
condẽmnare. ff. de pœn. l. absentẽ. ꝫ. de symo. c. licet
Hely. Si verò constat, q oẽs deliquerũt; sed nõ æqua
liter; qa oẽs percusserunt, sed vnus occidit; & tũc oẽs
tenẽtur de occulto. 23. q. fi. c. si. ff. ad. l. Aqu. l. itẽ Me-
la. §. si plures. &. c. significasti. 2. ꝟ. eod. ¶ Trigesimo-
190 primo quæro, † An ex qualibet mutilatione qs effi-
ciat irregularis? Solu. dicit Laud. q nõ, vt in. d. cle. 1.
Sed solũ efficitur irregularis pp mutilationẽ alicui
mẽbri principalis, per. c. 1. ꝟ. de cle. pug. in duel. 55.
dist. c. si euãgelica. 32. q. fi. c. si quatuor. Et ideò si ali-
quis mutilat alteri digitũ, non videtur pp hoc irre-
gularis. Facit. c. 1. & fi. ꝟ. de corp. vitia. Et hoc proba
191 tur, qa † digitus nõ est mẽbrũ, sed officiũ mẽbri, vt
ff. de lib. hom. non sunt liberi. gl. & tex. de ædil. ædic.
l. item Ofilius. & per Bal. in repe. l. data opera. C. qui.
accu. non pos. ¶ In contrarium tamen facit, quia ea-
dem ratione deberemus dicere, quòd nec lingua,
nec oculi sunt membra; quia sunt partes capitis; &
officium capitis præstant. Quod tamen videtur
contra. ꝫ. l. is cui lingua. ff. de ædili. edict. Barr. circa
hunc artic. in. l. publicorum. circa fin. ff. de publ. iud.
dicit, q mẽbrum dr̃ quasi corporis pars. Et ita refert
dicere Vgu. grãmaticũ in libro quẽ scripsit de verbo
rum sign. in verbo, metior. Et hoc largè assumendo
192 † mẽbrũ ẽ quælibet particula corporis, sicut quilibet
lapis est pars domus vt. l. eũ qui ędes. de vsuc. Sed p-
priæ loquendo illas appellamus partes rei, quæ di-
stinguuntur per partes officiorum, seu ministerio-
rum. Verbi gratia, Domus habet plures partes, vide-
licet cameram, Coquinam, & Aulam in camera dor
mitur, in Aula comeditur, in Coquina coquitur.
Et ista propriè dicuntur partes domus, vt. l. finita. §.
ex hoc edicto. versicu. sed si plures. ff. de damn. in-
193 fect. Ita & in proposito, membra appellantur,
quæ habent diuersa officia, pedes ad ambulan-
dum; manus ad palpandum; & sic de singulis. Alia
verò quæ adiuuant officium membri, propriè ap-
pellantur officia membri, non membra. Proba-
tur in authenti. sed nouo iure. C. de seru. fugiti.
vbi manus appellatur membrum. Prædicta vera
sunt secundum eum, nisi de mente disponentis
aliud appareret. Verbi gratia, dicit † statutum,
quòd si quis absciderit alicui membrum, simile
membrum abscindatur ei. Nam si aliquis abscidit
digitum; debet similiter digitus sibi abscindi ex re-

 latione

latione qualitatis, arg. l. nonnunquam. ff. ad Trebell. Sed tu formalis potes ad contraria respondere, iudi
195 cio meo; quòd† oculus non dicitur officium capitis nec auris, tanquam membri; quoniam caput non est propriè membrum; sed est caput à quo cætera mem bra descendunt. 12. distinct. c. non decet. & c. non liceat. s. de præscript. in quibus dicitur, quòd non licet membris à capite recedere. & sic arg. Bart. nō habet obstare. Sed redeundo ad principalem materiã;
196 quòd† proprij dicatur membrũ; dic, quòd illud dicitur, quod in corpore nostro habet propriã, & distinctam operationem per seipsum, vt tenet Arist. in. 4. Metaph. & per Bal. in. d. repet. l. data opera. & per. l. capitalium. §. penul. ff. de pœnis. & tenet Bal. in. c. 1. de no. for. fideli. & c. non sunt liberi. ff. de statu hom. Exempla possunt poni in manu, oculo, pede, lingua, ore, naso, & simil. Facit. l. is qui seruum. ff. de sica. Idem tenet Bal. in. d. repet. l. data opera. Item infer-
197 tur ex prædictis, quòd † mamilla mulieris est membrum; cum habet officium proprium, & distinctum.
198 Sed† mamilla hominis non, per Bal. in. d. repet. Et
199 etiam dicit ibi Bald. not. quòd† quando lex, vel statutum facit mentionem de amputatione membri, si aliud nō exprimitur, intelligitur de manu, vt in aut. nul. iud. §. penult. Item ex prædictis infertur, quòd
200 †appellatione membri non comprehenditur dens; quia non habet officium proprium, & distinctũ per se. Hoc tenet Inno. in. c. significauit. s. de corpo. vitia & glo. in versic. manu. in. c. exposuisti. eod. titu. Facit text. & ibi Bart. & Mar. Sillim. ff. de ædilie. edict. l. cui
201 dens. ¶ Quid † aut de Barba. Dic, quòd potest duobus modis accipi. Vno modo pro pilis, vt. l. Item La beonem. §. generaliter. versi. hæc autem. ff. de iniur. & hoc modo sumendo certum est, quòd non est membrum; quia pili; licet capiti adhæreant, & cuti; tamẽ re vera sunt quid separatum a corpore, & nullam habent operationem in eo. ¶ Secundo modo accipitur pro mento, vt tract. de pace tenen. c. 1. §. si quis aliquem colla. 10. & similiter non est membrũ; quia non habet distinctam operationem in corpore nostro; & hoc tenet Bald. in. d. l. publicorum. Subdit tamen, quòd licet non sit membrum instrumentale, tamen est membrum formale; quia dat formam corpori; & sine illa parte corpus esset deforme; & imperfectum. Facit quod habetur in. l. in rem. §. 1 ff. de rei vendic. Et idem dicit ibi Bald. de labijs; quia labia sunt ianua linguæ, gutturis, & palati. ¶ Idem tamen Bald. in. d. repet. l. data opera. dicit de barba, prout de mento accipitur, cogitandum esse. ¶ Et ex prædictis infert Ang. in. d. l. publicorum. quòd si aliquis accusatur ex eo quòd percussit. T. in barba, cum barba accipiatur dupliciter, quòd licet ruditer, seu simpliciter probata sit accusatio; non condemnabitur vt percussor in facie; & ita dicit Ang. fuisse determinatum Perusij. in. q. de facto ipso aduocato existen-
202 te. ¶ Trigesimosecundo quæro. † Si aliquis mutilauit aliquem manu arida, vel alio membro arido, an incidat in irregularitatem? Bald. in. d. l. publicorum, videtur tenere, quòd non; quoniam membrum aridum non dicitur propriè membrum; cum non habeat vitam membri. Sed si est sterile, & habet vitam, tunc bene dicitur membrum. sicut dicitur mulier; licet sit sterilis, vt. l. quæritur. §. de sterili. ff. ædil. edic. Ad quod facit quod not. idem Bal. in aut. sed nouo iure. C. de ser. fugi. Sed ego arbitror in hoc dicendum contrarium, per. c. sicut vrgeri. 1. q. 1.
203 vbi tex. dicit quòd licet† manus arida sit sine sanguine, & inefficax; tamen verum est membrum. Vide quę dixi in. c. sicut Iudæi. s. de Iudę. ¶ Trigesimoter
204 tio quæro, † Quidam non mutilauit, sed debilitauit aliquem aliquo membro; vt puta propter incisionẽ neruorum, an efficiatur irregularis? D. m. in. c. 1. supra de cler. pugnan. in duel. tangit; & non soluit; sed remittit se ad not. in. clem. 1. eod. titu. & quod not. 1. q. 1. sicut vrgeri. Sed aduerte; quia in d. clemen. non reperio hanc. q. decisam, aut formaliter tactam; sed solum, vtrum propter sanguinis effusionem incidat quis in irregularitatem; de quo dixi in. q. præc. Arbitror tamen, quòd talis non incidat in irregularitatem; quia clemen. 1. eod. titu. videtur solum considerare occisionem, vel membri mutilationem; sed hic non est mutilatio, igitur &c. Nam licet membrũ sit debilitatum, remanet tamẽ membrũ, vt dixilin. q. præce. & ideò non efficitur irregularis arg. eorũ quæ dixi. ¶ Trigesimoquarto quæro; quia. s. pluries dixi,
205 quòd† defendendo se, quis non incidit irregularitatem; an hoc liceat fratribus, minoribus, vel prædicatoribus; ita vt se defendentes cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incidãt in irregularitatẽ. Et videtur dicendum quòd sic; quia vim vi repellere oĩbus licet. vt. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. ¶ In contrariũ tamẽ facit præceptum Euangelicum Matth. 5. quod vult, quòd si quis percusserit te in tuã maxillam dexterã, præbe illi & alteram. & si voluerit tollere tunicam, dimitte ei & pallium. Matth. in clemen. 1. eod. titu. soluit, quòd cuilibet liceat, dummodo incontinenti & cum moderamine inculpatæ tutelæ; quia talis nõ facit animo vlciscẽdi; sed defẽdẽdi se. Quod verũ dĩcit, nisi p votũ se obligauerit in oppositũ. Refert tñ quosdam dicere, quòd non reperitur esse præceptũ perfectionis; sed in imperfectis, est cõsiliũ. Qui autẽ perfecti dicantur, dicit se nō inuenisse determinatũ. Refert et, ꝙ nn. Hug. 1. dist. c. ius naturale. vbi dicit, ꝙ mortaliter peccat ille, qui repcutit, siue sit imperfectus, siue sit perfectus; nisi hoc faciat iudicis auctoritate; & debet potius mortem pati, quã inferre, arg. 23. q. 5. c. ita ne. Deus enim inquit, mihi vindictam, & ego retribuam. Deute. c. 32. & Apostol. ad Rom. c. 12. non vos metipsos defendentes charissimi, vt dicit gl. in. c. suscepim⁹ in ver. iacturã. s. eo. Et ad illud qđ dictũ est, ꝙ vim vi licet repellere, exponit Hug. i. permittitur; quia nō punitur per legẽ, vel licet repellere, i. remouere; nō percutiẽdo; sed opponendo aliqđ obstaculũ. dicit tñ Matth. ꝙ hæc opi. est nimis dura. Et in hoc residet D. Car. Flo. in. d. clem. 1. Mi-
206 hi nō placet vllo mõ d. opi. quia et posito, ꝙ † votũ intercessisset nō interficiẽdi, nō extẽditur ad hũc casum. Quinimò si aliqs expressè voueret, se nō defendere, et si interficeretur, eo casu quo posset se defendere, quòd tale votum, tanquã temerariũ, non
207 obligat. Nam ista est† regula, quòd quandocunq; aliquid vouetur, vel promittitur, quo facto, salus corporalis, vel spiritualis amittitur, vel peccatum mortale incurritur, non est seruandum votum. Sicut nec promissum, pactum, nec iuramentum, nec præceptũ, nec cõsuetudo, nec lex, nec aliud simile vinculũ,

22. q. 4.

22.q.4.c.fina.&.c.inter cætera.&.s̅.de iureiu.c.quã-
to. Nec obst.dictum illud,quòd si quis percusserit
te in maxillam,&c.quia intelligo in proprijs termi-
nis,quòd leuem offensionem non tendentem ad oc-
cisiouem,vel mutilationem debet quis cum patien-
tia ferre,& alteram maxillam præbere. Nec obst.ꝙ
dicitur. Mihi vindictam,& ego retribuam, quia il-
208 lud† est verum,quòd non debet fieri vindicta, quan
tacunq; sit offensio; sed se tueri, ac defendendo de-
fendere vitam, auctoritas iam dicta non prohibet.
aliud enim est vindicta; & aliud defensio; vt patet.
Ad auctoritatem Apostoli respondeo cum dicit;
209 †non vos defendentes &c. quia intelligitur quando
aliter,quàm se defendendo.euadere poterãt. Et hoc
est quod subditur; sed date locum iræ. Vel secundo
posset intelligi; Non vos defendentes,à martyrio,
amore Iesu Christi.¶ Vnde ego dico,,quòd & fratri
bus minoribus,prædicatoribus,& cuiuscunq; perfe-
ctionis sint;licet defendere se;moderatè tamẽ,vt di-
ctum est.Ad quod ẽt dicendũ moueor,per tex.in. d.
cle.1.quæ indistinctè loquitur.¶ Item secundo mo
ueor; quia si licet occidere; defendendo necessario
patrem,aut matrem,vel socium,vt dixi.s̅.q.18. for-
tius licet occidere defendendo se; quia omnis ordi-
nata charitas incipit à seipso.Nec votũ hãc ordinatã
charitatem videtur remouere.Præterea maius pecca
tum videtur esse fornicatio,quam homicidiũ.Quod
videtur probari ex.l.vt vim.ff.de iusti.& iur.cum sua
materia coniuncta.l.palam.§.non est ignoscendum.
210 ff.de ritu nup.Sed† propter virginitatem conseruan
dam non est licitum se ipsum perimere, vt not.in.c.
ex parte.2.& ibi per Goffr. & Docto. s̅. de sepul.&
33.q.5.c. si non licet. vbi hoc concludit Augu. Vbi
211 plus subdit,quòd† non debet quis se perimere, vt ci
tius consequatur vitam æternam. Sed qui potest se
defendere.& non defendit,dicitur se interficere; vt
dicam.j̅.in arti.de homic. commisso per negligen-
tiam.ergo &c.¶ Præterea concludunt Docto.quòd
212 †si quis fuit falso confessus cõmisisse se aliquod de-
lictũ propter quod ad mortem cõdemnatur,ꝙ si nõ
reuocat illam confessionem ante mortẽ moritur in
peccato mortali damnatus,vt dicit.D.m. in.d.c. ex
parte.& traditur in.c.1.s̅.de testi.cog. Et adde quæ
dixi.s̅.in.12.&.27.q.huius artic. Sit ergo conclusio
in hac materia,quod omnibus indifferenter est per-
missa necessaria.defensio cum moderamine inculpa
213 tæ tutelæ.¶ Trigesimoquinto quæro, †Quidã erat
mortiferè vulneratus;interfeci eum,an efficiar irre-
gularis?Sol.dico quòd sic,arg.eorum quæ dixi. s̅.9.
&. 10. q. huius articuli. Et vide quod not.Bald.in
l. ita vulneratus. in. fi. ff ad.l. Aquil. vbi narrat de
214 illo aduocato, qui consuluit † consanguineis eius,
qui malum mortifere vulnerauerat, & erat captus,
vt vulneratum interficerent; ad hoc vt captus eua-
deret à pœna.l.Corn.de sica.per.l.item Mela.§. Cel
sus.ff.ad.l.Aquil.Sed dicit ipse,quòd tale consilium
non procedit, quando est certum, quòd vulneratus
sit omnino ex vulnere moriturus.d.l.ita vulneratus.
Sed quando esset dubium. d.§. Celsus. Et subdit,
quòd talis aduocatus pro mercede sua esset furcis
215 suspendendus.¶ Trigesimosexto quæro,† de ea mu
liere quæ interfecit fœtum proprium, seu puerperiũ
in corpore,vtrum sit irregularis? Solu.huius. q.satis
potest colligi ex his quæ dixi.s̅.eo.c. si aliquis. & ex
his quæ traduntur,in.c.sicut.j̅ eod. Tradit Specu.in
tit.de iud.deleg.§.iuxta. versi.item qui homini. vbi
dicit, quòd si partus erat viuificatus; quod quando
sit,dixi in.d.c.si aliquis.s̅.eo, talis efficitur irregula-
ris.Facit quod no.in dictis iuribus.&.2.q.4.c. con-
216 suluisti.Et sic sequitur,quòd qui aliquid dedit † mu
lieri ad bibendum,ne conciperet,vel homini,ne ge-
neraret,vel aliquid simile fecerit, non est irregula-
ris;cum non sit ibi nec homicidium, nec mutilatio.
Licet grauiter peccet, vt dixi in.d.c.si aliquis. ¶ Et
aduerte;quia si probabiliter dubitat mulier,quæ ꝓ-
prio facto puerperium interfecit, an esset viuifica-
tum,vel non;nec aliquid certi potest apparere,est cẽ
senda irregularis.argu.text.nostri.Et intellige de ea
irregularitate,quæ potest cadere in fœminã, de qua
217 dixi.s̅.in.5.q.¶ Item† dicendum est de eo qui dedit
causam abortui. Et de medico,omnes enim efficiun
tur irregulares;si certum est, quòd partus esset viui-
ficatus; Vel est dubium. Secus si esset certum contra-
rium,hoc tenent Ioan. Andr.&.D.m.in.d.c.sicut. j̅.
eo.&.D.Ant.ibi per.c.significasti.2.s̅.eod.Prædicta
218 tamen procedunt,quando† talis interfectio puerpe
rij sit facta à volente; & sponte.Secus si casualiter,vt
puta,maritus,vel frater,vel cognatus ludebat, vel tri
pudiabat ludo permisso.& leni;tamen secutus est in
de abortus;nam hoc casu non efficitur irregularis,vt
not.Docto.Ioan.Andr.D.Anto. &. D.m.in.d.c.si-
cut. j̅.eo. ¶ Sed circa prædicta posset dubitari,
219 quid† si aliquis interfecit hominem monstruosum,
an fiat irregularis?Solu;Bald.in.l.quod dicitur.ff. de
libe. & posthu. videtur in fini. determinare quòd
sic,per illum text. quia satis est, quòd habeat spiri-
tum, & animam. Quod procedit secundum Ang.
& Ioan.de Imol.ibi,quando habent plura, vel pau-
ciora membra,quam deberent. Secus si habeat ca-
put animalis bruti;quia tunc non est homo,vt. l. nõ
sunt liberi. ff. de statu. homi. & quod ibi not. per
220 gloss. & Docto.¶ Trigesimoseptimo quæro, † Per-
cussi furem, vel latronem, vel similem, non tamen
læthaliter vulneraui, aduenerunt alij,& similiter per
cusserunt;an sim iregulari?Sol.dic, quòd si non feci
animo occidendi,quod videtur,quòd non sim irre-
gularis,arg.c.significasti.2.j̅.eod. Sed si feci animo
occidendi,licet ex vulnere non fuerit læthaliter vul-
neratus,videor effici irregularis, argum.a contrario
sensu.d.c.significasti.& tenet ibi gloss.2.& Specul.in
titu.de iudice deleg.§.iuxta.pœna.versic.illud etiam
no.& Hostien.in sum.huius titu.§. qua pœna versic.
illud autem certum. ¶ Innocen.ibi dicit, quòd si
quis habuit animum occidendi,& processit ad actũ,
licet non læthaliter percusserit; sed percussus inte-
rijt,ex aliorum percussionibus, quòd homicida est
censendus.¶ Hostien.tamen ibi,dicit, quòd hoc est
verum,ad hoc,vt voluntas possit imputari ei inquan
tum potuit eum liberare à morte, & non liberauit,
per no.in.c.sicut.§.illi.s̅.eod.&.c.Petrus.s̅.eo.Et in
hoc resider.D.Ant.in.c.significasti. Sed hoc non pla
cet D.m. qui dicit, quod dicta restrictio non con-
gruit illi literæ;vbi non ponderatur, an ille clericus
potuisset illũ liberare,vel non;& est verisimile quod
nõ potuisset,ex quo illi parochiani fecerunt insultũ
subitaneum. Sed Papa ibi ponderauit, an habuerit

animum occidendi. Et ideò concludit. D.m. quòd si habuit animum occidēdi, & vna cum alijs percussit; licet percussio sua non fuerit mortifera, quòd tamen est irregularis; quia præstitit opem homicidio. Pro quo est textus apertus. 23. q. fina. c. fina. Ad idē allegat. c. sicut dignum. s. eod. §. fina. vbi clerici fuerunt depositi pro homicidio; quia præstiterunt opem, dando consilium, vel veniendo cum armis. ¶ Ego verò arbitror, quòd posito quòd habuerit animum occidendi, nec lęthaliter vulnerauit, si tamen excessit modum debitæ defensionis terum, nimis leue percutiendo, vel vulnerando; vt quia acriter percussit in capite; vnde ille stupefactus est, propter quod fuga illius est retardata; & sic superuenientes illum interfecerunt; & hoc casu indubitanter arbitror, quòd talis sit irregularis; tum quia fuit in culpa; tum quia dedit causam. Facit quod dicam. j. in artic. de causa, seu occasione. Secus si non habuit animum occidendi, & non fuit in culpa; & nō præstitit opem, vel consilium, vel non mandauit. Ita intelligo d. c. significasti. Si verò habuit animum occidendi, adhuc arbitror, q si prius ipse occurrit, & vulnerauit, non tamen sæuè, aut modum excedendo, deinde discessit, nec aliquam causam dedit, propter quam superuenientes vulnerauerint, & interfecerint; certè non video, quare iste debeat dici irregularis, quoniam animus interficiendi non facit quem irregula-
221 rem; quia † irregularitas ratione homicidij, non contrahitur sola voluntate; nisi homo actu occidatur, aut mandato, ope, vel consilio &c. vt dicam in fine huius articuli. Et facit quod dixi. s. q. 19. Nec obst. tex. in. d. c. significasti à cōtrario sensu, dum dicit, & si percussor voluntatem non habuerit occidēdi, quasi sentiat, quòd secus esset, si habuisset animum occidendi, quia non sumitur argumentum à contrario sensu propter prædictas rōnes; & quia esset cōtra regulā irregularitatis. Sed si ipse vna cum alijs venisset & vulnerasset animo interficiendi; quia veniendo cū alijs, videtur dedisse opem, vt dixi tunc erit irregularis; & ita potest sumi argumentum à contrario sensu, in. d. c. significasti. Alias mirabilis esset decisio. d. c. Et prędicta procedunt, quando esset clarum, quòd ex vulnere ipsius clerici, vel ipsius primi percutiētis, non fuisset mortuus. Secus si esset dubiū, ex quo vulnere esset mortuus; quia tunc indubitanter esset irregularis, non habita distinctione, an habuerit animū occidendi, vel non, vt. d. c. significasti. ¶ Trigesimo-
222 octauo quæro, † quid si vnus à pluribus fuit vulneratus, nec aliquod vulnus per se sufficiens est ad mortem, sed contra simul iuncta mortem infligerunt, an aliquis. vel omnes sint irregulares. Solu. dic', quòd omnes. text. est. 23. q. fina. c. final. Et sic patet, quòd ea quæ dixi in præceden. q. procedunt, quando est certum quòd vulnus sit mortale. Et hoc tenet etiam Hostien. in. c. significasti. j. eod. & D. Ant. & Docto. ibi, qui allegant not. per Bar. in. l. fina. ff. ad leg. Cor. de sicar. & ad hanc. q. considerabis ea quæ dicam in
223 seq. q. ¶ Trigesimonono quæro, † Aliquis in rixa reperitur interfectus; ignoratur quis eum interfecit; an omnes qui in rixa interuenerunt sint irregulares? Et ad hanc. q. vide quæ dixi. s. q. 30. 10. 44. dist. c. quiescamus. &. 11. q. 3. c. nolite. & in. q. sua quæ incipit, Quinq; erant. arguit pro, & contra; & tandem decidit, quòd omnes sint irregulares. Et hoc etiam tenuit Gof. in. c. significasti. 2. j. eod. & Specula. in tit. de iudice. delega. §. iuxta. versicu. quid si in rixa. Mouentur per. c. fina. 23. q. fina. & l. item Mela. §. sed si plures. ff. ad leg. Aquil. Facit quod dixi in. q. præced. ¶ Sed Guil. Naso. tenuit contrarium, dicens, neminem, tanquam irregularem repellendum, arg. c. petitio. s. eod. &. c. significasti. Facit etiam, quia in pœnis benignior &c. Item facit, quia ratione dubietatis, superflua, & vitiosa tolerantur. 13. q. 2. c. non estimemus. &. 14. q. 5. c. deniq;. Et quia sanctius est innocentem &c. Archid. in. d. c. nolite. simpliciter refert opi. tamen potius adhæret primæ opinio. Host. in. d. c. significasti. dicit, hoc relinquendum propriæ conscientiæ singulorum. Idem concludit finaliter in summ. huius titu. §. qua pœna. versicu. sed nunquid omnes. Pro quo facit. d. c. petitio. j. eod. Ioan. And. in. c. significasti. in glo. sua quæ incipit. argum. ad quæstio. dicit, quòd miratur de Innocen. d. decretalis significasti. actore, qui noluit. d. q. determinare. Nam in antiqua sua decretali, decisa postea per Grego. in hac compilatione sub illo. &. j. continebantur hæc verba, Vtrum de illis sit simile sentiendum, quorum vnus, sed qui omniuo nescitur, homicidium perpetrauit, si forsan ad sacros ordines recipiendos præsentetur, vtrum omnes sint pariter repellendi, cum discerni non possit, qui debeant culpabiles iudicari, diligens inuestigator aduertat. Hæc sunt verba formalia. Hic tamen casus, vt dicit Ioan. Andr. est valde diuersus à casu. d. c. significasti. Item dicit Ioan. Andr. quòd miratur de Gręgor. compilatore, qui decidens literam illam, non declarauit hoc dubium; sed scienter in compilatione hoc omisit. Item miratur de Bonifacio, qui etiam scienter voluit hoc dubium relinquere, non ponendo in compilatione, 6. extrauag. quæ attribuebatur Gregorio, quæ incipiebat, nullum. quam gloss. Host. allegat in titu. de tempo. ordinan. per quam fuit motus in d. c. significasti. ad tenendum opinio. suam & etiam refert Ioan. Andr. in addit. Specula. in. d. versicul. quid si in rixa. Et si Bonifacius putabat illam extrauagantem iniquam, debebat formare contrarium. Concludit tamen Ioan. Andr. in. d. c. significasti, quòd nisi appareat de culpa omnium distincta, licet vnus solus occiderit; tamen ex quo non constat, omnes repelluntur. Si verò non constat de aliquo; videlicet, quòd saltem vnus ex multis fuit qui interfecit, omnes admittuntur. Facit quod not. gloss. in versicul. qui culpabiles. in. c. cupientes. §. cæterum. de cleric. libr. 6. & placet hæc opinio. D. Anto. in. d. c. significasti, & mihi. Et vide Specula. eod. titu. versicu. pone, quatuor. & adde quæ dicam in seq. q. Et pro ista sententia etiam facili expresse text. noster; quia in dubijs securior pars &c. Aduerte tamen, quia pro opin. Hostien. facit quod hic ponit Innocen. & Ioan. Andr. tradit pro regula hic quasi in fin. qui dicit, quòd licet in dubio quis debeat se putare irregularem; tamen
224 † iudex non debet illum reputare irregularem. Et ideò possumus dicere, quòd aut nos loquimur respectu iudicis, & vera sit opin. Guil. Aut respectu fori pœnitentialis, & tunc stabimus opi. Host. quia in his, quæ pertinent ad pœnitentiā stamus pœnitenti.

nitenti. Vnde si ipse scit, qđ non percusserit, nullo
modo debet putari irregularis. Sed si aliquo modo
dubitat; debet cōsuli sibi, vt se irregularem reputet,
per tex. nostrum. s̄. de symo. c. Mattheus. & arg. corū
quæ dixi. s̄. in. 3. q. princ. & c. fin. de his, qui fili. occi.
225 Quadragesimo quæro, † clericus percutit in aliquo
conflictu, vbi plures fuerunt interfecti ab alijs, an sit
irregularis? Sol. Doc. in. d. c. petitio. j̄. eo. dicunt, qđ
ex sola percussione non est irregularis per illum tex.
qui est valde notab. quia ibi quærebat clericus, &
fatebatur se percussisse, & Papa respondet solum de
occisione; & sic vult, ꝙ ex sola percussione non effi-
ciatur irregularis. Sed contra hoc oppo. de. c. sicut.
§. fina. s̄. eo. & quod not. 50. distin. c. si quis viduam.
Sed dicta decisio, & tex. in. d. c. petitio. debet intel
ligi, secundum Inno. quando quis interuenit in bel
lo iusto, de quo in. c. sicut de iureiuran. & . c. senten-
tentiam. s̄. ne cle. vel mo. Secus si bellum esset iniu
stum; quia qualitercunq; clericus præstitisset opem,
vel consilium, efficeretur irregularis; licet homici-
dium per alios sit commissum. Et ex hoc infertur,
226 quòd † si clerici vadunt cum pugnantibus, vt eos au
daciores reddant, vel timorem inimicis inferant in
bello iniusto, efficiuntur irregulares, de quo dicam
Cōis j̄. in artic. de ope, & auxilio. Et hoc etiam tenet
opi. Io. And. & * communiter Docto. Sed contra prædi
cta op. de. c. 3. j̄. de cleri. percuſ. vbi ille clericus non
percussit; & tamen sibi imponitur pœnitentia. & ta
men erat pro parte illorum, qui violentiam repelle-
bant; & sic iustè. Sol. aduerte, quia. d. c. habet plures
227 intellectus. † Primus est, ꝙ ibi interuenit dispensa-
tio, & sic de iure communi erat irregularis. Et secū
dum hunc intellectum fortiter obst. ille tex. Sed pos
set intelligi, ꝙ ibi excessit modum, fortè animando
alios ad occidendum. Sed hic intellectus continet
diuinationem. Et prædictū intellectū tenuit Iacob.
antiquus Doctor. & tangit Spec. in. d. §. iuxta. versic.
sed nunquid clerici. Si verò. c. petitio. intelligatur
simpliciter, & ꝙ ex dispensatione processit, obst. de
cisioni da qua. s̄. Et est cōtra. c. dilecto. de sent. excō.
Cōis lib. 6. Et ideo dictus intellectus * communiter repro
opi. baṫ, maxime per D. m. in. d. c. 3. Alius intellectus est,
qui placet D. m. ꝙ ibi non fuit effectus irregularis;
sed pnīa imponitur ad cautelam. Et sic non contra-
dicit decisioni, de qua. s̄. Posset fortè, & tertio dici,
ꝙ illa pęnitentia imponitur; quia aliqualiter exces-
sit modum proijciendo lapides. Et ex prædictis pa-
tet reprobatā esse opi. Spec. in. d. § iuxta. ver. potest
etiam dici, ꝙ clericus. qui dicit, ꝙ clericus qui cum
armis, vel sine, interest bello iusto, vel iniusto, in quo
aliqui sunt interfecti, est irregularis; licet ipse non
occiderit. 50. distin. c. si quis post. 16. q. 3. c. porrò.
23. q. fina. c. quicunq; ex clero. 1. q. 1. c. fina. Nam
ex prædictis expresse reprobatur. d. opi. Sed aduer-
te, quia contra. d. c. petitio. induco. d. c. 3. de cle. per-
cuſ. etiam aliter; videlicet, quia tex. dicit ibi, sed ali-
quem non percussit; quasi sentiat à contrario, ꝙ se-
cus esset si percussisset, quia fuisset effectus irregula-
ris, qđ est contra ea, quæ. s̄. dixi. Sol. arbitror posse
dici, ꝙ ibi narraṫ qđ de facto contigit, non ꝙ de-
beat ibi sumi argumentum à cōtrario sensu; & adde
228 quæ dixi. s̄. q. 37. Quadragesimoprimo quæro, † vtrū
interficiens, vel mutilans fœminam, sit irregularis.
229 Quidam dicunt ꝙ non; quia † est animal imperfe-
ctum. Secundo, quia non fuit facta ad imaginē Dei,
sicut homo, vt. c. 2. s̄. eo. sed ad imaginem hominis.
33. q. 5. c. hæc imago. Et hanc opi. videtur sequi Car.
Flo. in. d. cle. 1. eo. tit. Ego credo contrariam senten-
tiam esse verissimam; circa qđ, vide quod dixi. s̄. in
6. q. princ. Vltimo circa hunc articulum homicidij
facto proprio commissi, seu irregularitatis respectu
230 homicidij, collige duas regulas. Prima est, ꝙ † ratio-
ne homicidij, vel mutilationis nunq̄ contrahitur ir-
regularitas sola voluntate; nisi homo actualiter oc-
cidat, vel mutilet. s̄. eo. c. sicut. § 1. 11. q. 1. c. si. quis
vero. & ponit. Spec. in. d. tit. de iudic. deleg. §. iuxta.
231 verſ. item dico. † Lex enim promotionis factum, re
quirit nō voluntatem. 15. q. c. fin. Host. in. c. significa
sti. 2. j̄. eo. & ibi Doct. Vel nisi cām præstet homici-
dio, vel mutilationi, prout statim subijciemus Secū
232 da † regula est, ꝙ si facto proprio quis commisit ho
micidium casuale, vel mutilationem, & adhibuit di-
ligentiam, quam potuit, & debuit, & dabat operam
rei licitæ: vt puta, pulsando cāpanas cecidit tintina-
bulum, vel reficiendo ecclesiam cecidit lapis, vel li-
gnum, & aliquem interfecit; clamabat tamen cum
videret cadere, caue, caue; nam hoc casu in nullo im
putatur ei, si casus fortuitos non præuidit. Et secun
dum prædicta intellige. c. dilectus filius. c. ex literis.
2. c. significasti. 1. c. Ioannes. & . c. fina. j̄. eod. Et ex
his habes expeditum hunc primū articulum. ¶ As-
sumo nunc ex ordine articulum, quando quis homi
cidio dedit causam, aut occasionem; Et quoniam
hoc potest contingere multipliciter, videlicet, ope,
auxilio, fauore, mandato, iussu, seu præcepto, con-
silio, seu persuasione, seu suggestione. Idcirco sin-
gulas species prosequamur; quibus expeditis, vide-
bimus de homicidio, quod committitur per negli
gentiam; & tandem de homicidio quod committi
tur per consensum, vel ratihabitionem. Et aduerte,
quia ad hoc, vt per ordinem hæc materia possit alle
gari, & inueniri prosequar quæstiones per quotas,
coniungendo sequentes cum præcedentibus. Re-
deuntes igitur ad homicidium, qđ per causam, vel
occasionem committitur, antequam descendamus
ad species. Quadragesimo secundo quæro genera-
233 liter, † vtrum ille, qui causam, vel occasionem dedit
homicidio, vel mutilationi, sit irregularis? Sol. dic ꝙ
sic; si causam dedit ex voluntate. Probatur in. c. prę-
sbyterum. c. suscepimꝰ. & c. de cętero. s̄. eo. & j̄. eo.
c. Petrus. à contrario. Et probatur ex pluribus casi-
bus, quos statim narrabo; quia qui causam damni
dat, damnum dedisse videtur. 50. dist. c. studeat. j̄. de
iniur. c. fin. Et aduerte, quia cum hoc vocabulū, cau
sa, accipiaṫ multis modis, excludam prius modos,
234 qui ad propositum non pertinent. Nam † causa quā
doq; ponitur pro iudiciali conflictu certarum perso
narum, vt. c. forus. verſ. causam. j̄. de verb. sign. Quan
doq; causa idem est, ꝙ vltima voluntas. l. itē veniūt.
in prin. ff. de petitio. hęred. Quandoq; prospectio.
ff. de transac. l. qui cū tutoribus. §. ei qui. Quandoq;
ponitur pro titulo, vt. l. nec vllam. in princ. ff. de pet.
hęred. Quandoq; pro honore, vt. l. si debitor. ff. de
distra. pig. Quandoq; pro fructu, vt. l. si mater. C. de
instit. & substi. Quandoq; pro contractu, vt institu.
qui. mo. tol. ob. §. est autem. & de libel. obla. c. fin. &

c.1.de plus peti. Quandoq; pro actione.l.fin.ff.qui satisd.cogan. Quandoq; pro intentione, vt traditur in.c.ficut.ſ.de re iudi. & tex. & glo.in.c.cum dilecti.ſ.de accu.& hoc modos ponit Host.& post eum Io.An.& d.Ant.in.c.dilecti. in glo.super verbo, ex cã. Quandoq; etiam ponitur pro modo, seu forma; vt cũ dico,lego vxori, quæ eius cã parata sunt.l quin tus.ff.de auro,& argen.lega. Quandoq; ponitur pro exemplificatione facti, vt.l.si ex plagijs.§.in cliuo. ff.ad.l.Aquil.ibi,ius positum est in causa agendi.hoc est,in exemplo facti. Et ſm has significationes,quibus sumitur vocabulum causa, talis cã non pertinet ad propositum nostrum. Quandoq; sumitur cã pro impulsu ad aliquid faciendum, vt dicit Io. Mo.in c.fi.de iur.calũ.lib. 6. & ita sumitur in.l.1.§.sexum.

235 ff.de postu.Vñ differentia† est inter rationẽ, & causam; quia ratio est gerendorum ordo ex causa veniẽtium. Vnde potest esse causa sine ratione, vt in.c.1. de sponsa. cum si. sed ratio non potest esse sine causa. Et hoc modo satis ad propositum pertinet. Sed

236 clarius ad propositum debes scire, ꝙ causæ† dicuntur quatuor, efficiens, materialis, formalis, & finalis; de quibus per Doct. ſ.in princ.decretalium.dixi in prin.cle. Vel ſm dialecticos potes dicere, ꝙ cãæ sũt

237 † duæ, vna fiendi, alia essendi. Prima pertinet ad efficientem, & finalem. Secunda ad materialem, & formalẽ.de quibus per Io.An.in prima gl.decreta. Redeundo igit ad propositum, qñ ex proposito, seu intentione, quis præstitit cãm homicidio, vel mutilationi, efficitur irregularis, vt dictis iurib᷑. &.ī.dicã. Siue præstiterit cãm efficientem; vt puta, mandato, præcepto, seu iussu. Siue materialem, vt puta, ministrando arma, vel ducendo hominẽ per viam, in qua sciebat esse inimicos suos capitales. Vel formalẽ, puta instruendo, vel informando, consulendo, vel quid simile; vt modus daret homicidio. Vel finalẽ, vt puta, per pręmij constitutionem ad homicidiũ cõmittendum Et licet prædictæ causæ aliter possint sumi; tñ in præsenti materia placuit ꝑdicto modo ad materiam adaptare. Et hęc, vt dixi, procedunt, qñ ex ꝓposito, & voluntate, homicidio, vel mutilationi causam præstitit. Dummõ effectualiter homicidiũ, vel mutilatio secuta sit; cum declaratione tñ quã statim ponã in sequenti. Si verò præter intentionẽ homicidium cõmissum sit, cã à te præstita, debes distingue re, ꝙ aut quis dabat operam rei licitæ, & non efficit irregularis; quia si talis non tenet ex facto proprio cõmittens homicidium; multo minus ex homicidio cõmisso per alium. Aut quis dabat operã rei illicitę, & tunc tenet; siue causa sit proxima, seu remota; dũmodo ordinata ad homicidiũ, vel mutilationem; vt puta, mandaui tibi vt verberares. P.ita tñ, ꝙ non interficeres, vel mutilares; certè si interfecisti, efficior irregularis, vt.c.fi.eo.tit.lib. & probatur in.c.Petr᷑. ī.eo.à contrario. Secus aũt si non esset ordinata ad homicidiũ; vt puta, faciebat quis taxillos ad ludum, in quo ludo conuenientes, ad inuicem se interfecerunt. Nam licet, ſm cõmunem * opi. ars faciendorũ taxillorum sit prohibita; tñ non est ad homicidiũ ordinata. Nam et si dedissem causam proximam homicidio, sed non ordinatam, non teneter; puta, feci fenestrã, qua tu te præcipitasti, & obijsti. Et hoc vt dixi, procedit, si non ea intentione feci, vt te præci-

Cõis opi.

pitares. & vide quæ dixi in.c.præsbyterũ.&.c.de cætero.ſ.eo.Remotio igitur, vel proximitas causæ nõ multum operantur; sed operatur intentio; ꝙ causa sit ad homicidium ordinata. Sed verum est, ꝙ in or-

238 dinatis procedit illud gñale dictum, Quicquid† est cã causæ, est causa causati, vt.l.manumissionis.&.l.ex hoc.ff.de insti.& iut.50.dist.c.studeat.ſ.eo. c.si aliquis.&.c.sicut.&.ſ.de testi.c.sicut.31.q.2.c.de nuptis. quia nihil interest, an quis occidat, vel morti præstet cãm, vt.l.nihil interest.ff.ad.l.Cor. de sic. ff. de offi.præsid.l.illicitas. §.sicuti. 1.q.1.c.placuit.ff. ad.l.Aquil.1.qui occidit.&.c.fin.ī.de iniur. cum si. Et hęc notabis quia satis sicco pede, & ineptè Doct. in hac materia loquuntur. Et hæc procedunt respectu materiæ nostræ in genere. Sed vt melius hæc intelligi possint ꝓsequar plures casus per species, qui tamen ex prædictis regulis satis faciliter deciduntur;

239 & alij similes. Quadragesimotertio quæro,† clericus illicitè exercebat rixam; superuenerunt consanquinei, vel amici clerici, & præter voluntatem dicti clerici interfecerũt illum, an clericus sit irregularis Sol.Doct.concludunt ꝙ sic, in.c.Petrus.ī.eo.& ibi d.Ant.& D.m.per illum tex. qui dicit, ꝙ ideò ibi excusatur, quia non dedit causam, vel occasionem. Nam culpa hic præcedit casum. Facit.c.significasti, 1.ī.eo.&.l.1.§.cum arietes. ff.si quadru.pau.feci.dica.&.C.de adulter.l. qñ Alex.&.C.ad leg. Iul. de vi publi.l.qñ multa.&.ſ.eo.c.præsbyterum.&.c.de cętero.Cauere igitur debet clericus, ne sit rixosus, vel litigiosus.46.dist.per totum. Secus si causa esset remota, vel propinqua, & iusta; vt puta, quia se defendebat; quia tunc non esset irregularis.23.q.5.c.cum homo.& not.ſ.eo.c. de cętero. & dixi in præced.q. Et ideò prædicta decisio procedit, qñ cõsanguinei, vel amici mei superuenientes illum interficerunt.

240 Secus† si superuenerunt inimici illius, & eum occidissent. Facit qđ not.in.c.significasti.2.ī.eo.& tenet D.m.in.d.c.Petrus. Et rõ diuersitatis sit; quia hoc casu homicidium non fuit cõmissum intuitu clerici; sed primo casu sic. Hoc tñ arbitror limitandum,

241 † nisi ipse ea intentione id fecisset; nam posito ꝙ se defenderet, si tamen poterat discedere, & nõ discessit, sed illum retardauit vt superueniret eius inimici, vt illum interficerent. tũc secuta interfectione, esset irregularis. Aduerte tñ, quia glo.2.23.q.8.in.c.fin. dicit, ꝙ si clerico cum alio rixante superueniunt fratres clerici, & interficiunt alium præter, & contra voluntatem clerici, ꝙ clericus non efficitur irregularis, arg.1.q.4.c.quia præsulatus.ī.de cleri.percuſ.c. penul. Hoc tñ non videtur esse sine dubio; si ipse clericus fuit cã aggressuræ, per no.in.c.fin.eo.tit.lib.6.

242 Quadragesimoquarto quæro,† clericus cępit furẽ, & ligauit, & dimisit ipsum ligatum penes alium; qui timens ne solueretur, illum interficit, an clericus sit irregularis Sol.dic, ꝙ si iste sit in aliqua culpa; vt puta, quia robustum dimisit penes debilem; vel duos penes vnum, vel minus bene ligauit; & non est dubium, quòd est irregularis, vt.c.suscepimus.ſ.eo. Et hoc procedit siue custos inter fecerit, siue fuerit interfectus. Sed si non fuit in aliqua culpa, ꝗ possit imputari; vt quia propter aliquam cãm iustã retinuit; quia noluit fortè eum expellere, ne videret à circunstantibus; & sic ipse fur infamaret, certè nullo mo-

do

do esset irregularis. Adde quæ dixi in.d.c.suscepi-
243 mus.§.eo.Quadragesimoquinto quæro, † clericus ex eo q nõ probatur intentionem suam in iudicio, ad purgandum conscientiam suam, vel ad probandã veritatem, non valens esse in duello, dedit pugilem, vel ab alio prouocatus pugilem dedit, qui alium interfecit; vel ab alio fuit interfectus, an sit irregularis? Sol. dic q sic, vt in.c.2.de cle.pugnan.in duel. Et ratio est, quia init in culpa rem probibitam attentando, & causam dedit homicidio. Quadragesimosexto
244 to quæro, † Aliquis tenet vrsum, vel leonem, vel ceruum, qui aliquem interfecit, an sit irregularis. Sol. quidam dicunt q sic; quia potest imputari sibi; quia tenuit tale animal, arg. 50.distin.c.2.qui arborem. & c.sæpe. Alij tenent contrarium, dummodo talis non fuerit in lata culpa, arg. ff.si qua.pau. feci. dica. l.2.& fin. Et hoc tenet Io. An. in vltima.q.& do. Ant. & Specul. in tit. de iudic. deleg. §.iuxta. versic. quid si aliquis. Sit ergo conclusio, qđ si talia animalia tenebat, quæ consueuerant nocere, vt vrsum, leonem, & aprum; & illa non tenuit ligata debito modo, q efficitur irregularis. Aliàs secus, vide glos.23.q.5.
245 c.de occidendis. Quadragesimoseptimo q̃ro, † clericus viso latrone clamauit, vt caperetur; vel simpliciter clamauit, quòd ibi erat latro, accurrentes illũ interficiunt, an sit irregularis. Sol. Inno. in.c.significasti.2.§.eo. dicit, quòd si hoc fecit, vt ille moreretur, est irregularis. Sed si ad hoc tantum, vt caperentur, non est irregularis. Idem tenet Inno. in.c. olim.1.de restit.spolia. Hostien. dicit, quòd cum lex promotionis non consistat in voluntate, sed in facto, vt in.c.fina.15.q.fin.& dixi.§.in regula, quam dedi post.41.q. quòd talis simpliciter est irregularis. Et hanc opinionem finaliter tenet etiam ibi Innoc. qui in hoc articulo fuit sibi contrarius; dicens, quòd si clamauit ad latrones, vel capite, capite; vel alio modo quo possit intelligi, quòd dicto, vel facto suo, vel ex negligentia homicidium perpetratum est; irregularis est. Nisi hoc fecerit ob periculum corporis sui; quia tunc non esset irregularis, vt puta, si clamauit succurrite. Et ratio est, quia talis non intendit in alterius mortem; sed ad sui liberationem; & in hoc non fuit in culpa. Facit quod not. Io. An. post Inno.in.c.cum olim.1.§.de restit. spolia.in glo.in verbo duxeritis. quæ incipit, quomodo hoc liquet. §.de pœn. c.quod in dubijs. Item quia, quod quis ob tutelam corporis sui fecit, rectè fecisse videtur, vt dixi.§.14.q.& seq. Et propter dictam rationem, quidam tenent primam sententiam Inno. Mouetur, quia melius est alium liberare à peccato, quam seipsum à morte corporali; cum ergo sic clamando, liberet animam volentis furari, vel eum occidere, non debet esse irregularis. Sed dicit Io. An.& bene, q hoc est falsum; quia secũdum hoc, sequeretur, q si quis clamauit post furem cum rebus furtiuis fugientem; & ad clamorem suum alij insequentes ipsum ceperunt, ex qua captura ille postea esset occisus, q talis non esset irregularis; qa sic clamando animam eius à morte liberaret, quia restituit ablatum, & sic dimittitur peccatum; & tamen hoc est falsum; vt not. in.c.de cætero.§. eo. Et in hanc sententiam etiam residet Io. An.& do. Ant. Et eandem quasi sententiam tenet Specul. in.d.§. iuxta. versic. quid si cum velles. & d. Ant.in.c.olim. 1.de resti. spol. Sed D.m.in.d.c.significasti. dicit, quòd hęc decisio non est sine dubio, posito, qđ clamans non esset auidus, vel intenderet ad mortem; sed tantum ad conseruationem sui, aut rerum suarũ. Et profectò non est sine dubio, per ea quæ dicam in sequenti. Et pro contraria sententia facit.c.prælatis. de homicid lib.6. Quadragesimooctauo quæro,
246 † quid si iudex, vel officialis insequitur furem, vel malefactorem, & quærit à te, an videris illum, tu verò sciens, q ille quæritur ad mortem, indicas eum; an sit irregularis? Sol. dicit Specul. in.d.§.versi.quid si iudex. qđ si per tuam responsionem fur est inuentus, & occisus, qđ es irregularis. Secus si nesciebas, vel non suspicatus fuisti, q ad mortem quæreretur, vel ad pœnam sanguinis. Quadragesimonono quę-
247 ro, † quid si ille sciuit illum furem ad mortẽ quæri, qui non poterat fugere, nisi per alteram de duabus vijs; & sciens q per alteram fugerat, dixit, per hanc non fugit, an sit irregularis; Et videtur quòd non; quia non indicauit eum. In contrarium facit, quia dicendo, per hanc non transiuit; implicat illum per aliam transisse, arg.c.nonne.§.de præsumptio. Sed aduerte; quia si penitus esset ignarus, non efficeretur irregularis, vt puta si tutor, vel artifex, certus q ibi non transiuit, respondet illum per illam viam non transiuisse; quia hunc non potest aliqua culpa imputari, vt not.Io. An.in addi. Spec.in versic.quid si index. Tutius est ergo tacere; vel quærentem ambiguis verbis eludere dicendo, nunquid ego sum custos illius, vel alio simili modo, de penit.distin.1.c.voluissent.§.ex his itaq;.versi.deniq;.43.distin.c.mandatis.in fin.. Et si ibi non erat nisi vnica via, per quam ille transiuerat, & officiali; instat, quòd debeat dicere, an pertransiuerit, non debet mendacium dicere. Sed exemplo beati Francisci potest eludere hoc modo, dicendo. Hac non transiuit, tangendo sibi manicam. Quinquagesimo quæro, † clericus non va-
248 lens aliter recuperare res suas, tenet furem, ne fugiat cum rebus suis, donec eum exhibeat iudici, vel eius auxilium innocet, ad res suas recuperandas; an fiat irregularis? Solut. quidam dicunt, quòd licet fur postea puniatur pœna mortis, vel mutilationis, non sit irregularis; dummodo intentio detinentis non fuerit ad mortem, vel mutilationem; & hoc tenet Specul.in tit. de iudi.dele. §.iuxta. versi.item si clericus. & D.m.in.c.2.eod.tit.lib.6. quod facit contra communem * opi.de quo dixi. §.q.47.& dicam Cõis opi.
249 in seq. Quinquagesimoprimo quæro, † Quid si clericus tradit officiali furem, perens, q eum puniat citra sanguinis effusionem, an fiat irregularis. Sol. licet officialis occidat, vel mutilat, non fit propter hoc irregularis, nec etiam nocet illi si ad conuincen
250 dum furem tradiderit intersigna; & † idem si simpliciter deponit q̃relam de iniuriantibus sibi, & ecclesiæ suæ; quamuis tales vix absq; sanguinis effusione valeant coerceri. §.eo.c.tua nos.§.ad vltimum.&.c. postulasti.&.23.q.3.c.Maximianus. &.q.5.c.1.&.c. vnum. &.c.pœna. ff.de bo. liber. l.qui cum maior. §.1.& hæc vera quando non intenderet ad mortem, nec hoc in animo gereret; quia forte expresse instabat, vt citra sãguinis effusionẽ castigaret. §.de rapt. .c. in archiepiscopatu, vel in exilium mitteretur.

ꝰ.de iudicis.c.cum non ab homine.ꝩ.de verb.signi.
nouimus. vel in perpetuum carcerem detrudaretur
ꝰ.de hæret.c.excommunicamus. 2.de aposta.c.à no
bis.23.q.5.c.non vos. Et ex prædictis infertur, qđ
251 † clericus expellens latronem de ecclesia, de quo in
c.sicut.1. 17.q.4. qui per sacerdotem extrahendus
est, vt eadem.q.c.diffiniuit. non sit irregularis, quia
non dicitur morti tradere; sed lex. 23.q.5.c.cum
homo.& hoc tenet Archid.in.d.c.diffiniuit. Quod
apud me satis est dubium, per ea quæ dixi.ꝰ.in.2.3.
&.4.q.de officiali, quæ mediante iustitia, cōdemnat
ad mortem; & ideo intellige dictam decisionem,
quando nullo modo expellens intenderet ad mor-
tem, vel mutilationem. Et ex prædictis infertur,
252 quòd † ciuiliter agens contra furem non est irregu-
laris; licet iudex causa probata, illum interficiat ex
officio, vt not.in.c.postulasti.ꝩ.eo. quod intelligo,
si modo non intendit ad mortem per illam viam.
Absit enim, ꝙ ea quæ propter bonum facimus, si
præter voluntatem nostram alicui male contingat,
debeat nobis imputari.23.q.5.c.de occidendis.ver.
253 absit. Et ex prædictis etiam sequitur, quòd † si ali-
quis procurauit aliquem capi per officialem, occa-
sione alicuius delicti, propter quod certum erat il-
lum non debere condemnari ad mortem, vel mem-
bri mutilationem, quòd non efficitur irregularis;
licet iudex illum puniret pena mortis, vel mutilatio
nis, ex eo, quia inuenerit illum culpabilem alijs cri-
minibus, tali pœna dignis; si modo ille, nec credi-
dit, nec cogitauit hoc posse contingere. Et hoc te-
net Spec.in.d.§.iuxta. versi.quid si clericus. & Host.
in summa.eo.tit.§.qua pœna.ver.verum circa hanc.
254 Et ex prædictis fortius infertur, qđ † non est irre-
gularis clericus à quo iudex secularis aufert furem
per ipsum captum, & ipsum suspendit. Hoc tenet
glo.18.q.1. Aduerte tamen, quia in omnibus præ-
dictis casibus vtilis est protestatio, qđ non intendit
ad pœnam sanguinis, secundum formam.c.2.eo.tit.
lib.6. de qua statim dicam in seq.q. Quinquagesi-
255 mosecundo quæro, † Quid si clericus certissime
scit, quòd non potest consequi debitum suum sine
sanguinis effusione, vtrum possit sine metu irregu-
laritatis implorare officium iudicis secularis? Inno.
in.c.postulasti.ꝩ.eo. tenet ꝙ non; immo ꝙ potius
debet dimittere decimas, & primitias, arg.c.2.&.c.
suscepimus.ꝰ.eo.Io.An.in.d.c. postulasti. dicit te-
nendum esse, ꝙ hodie habetur, in.c.2.eo.tit.libr.6.
quasi voluit dicere, ꝙ si præmittit protestationem,
non imputatur clerico, si iudex secularis postea il-
lum damnet pena mortis, vel mutilationis; & sic vi
detur sentire, ꝙ etiam si clericus esset cert', ꝙ iudex
secularis illi imponeret pœnam mortis; non tamen
tenetur desistere à petitione iustitiæ; & hoc tenet
D.m.in.d.c.postulasti.qđ dicit notandum, ad intel-
lectum.d.c.2.& dicit hoc esse satis rationabile; quia
alias daretur materia spoliandi clericos bonis suis
256 Quinquagesimotertio quæro, † Quid si clericus ac-
cusat, vel dicat, Accuso talem de tali furto, & prote-
statur, ꝙ nō intendit ad vindictam; an sit irregularis,
si iudex illum postea condemnet ad mortē? Sol.Io.
An.in.c.2.tit.lib.6.dicit, ꝙ caute facit clericus; si po
tius dicat, conqueror, q̃ accuso, & sic seruentur verba
tex.d.c.2.Facit quod no.2.q.7.c.Laicos. & seq.in fi.
prime gl.per.c.nullus.2.11.q.1.& per id quod not.
Inno.in.c.cum P.ꝰ.de accu.Putat tamen Io.An.qđ
licet dicat, Accuso. & protestaretur, ꝙ non efficia-
257 tur irregularis. Nam & † quærela inofficiosi testa-
menti dicitur accusatio.C.de inoffi. testa.l.parenti-
bus.&.l.in arenam.& sequitur D.m. Facit etiam, qa
258 † largo modo denuntiator potest dici accusator, vt
c.2.& ibi dixi.ꝰ.de accu. Quinquagesimoquarto q-
259 ro, † Quid si ex cōsuetudine, vel statuto pro homici
dio, vel simili delicto abbas, vel prælatus debeat ha-
bere penam pecuniariam; vtrum abbas cum prote-
statione accusando, ꝙ non intendit ad pœnam san-
guinis; sed dumtaxat intendit consequi pœnam pe-
cuniariam, an efficiatur irregularis, si iudex illum ac
cusatum interficit? Sol. Andr.23.q.5.c.si vos. dicit
ꝙ non; quia licet delictum sit publicum; tamen agi
tur quasi ciuiliter, arg.c.referente.de delic.pue.ꝰ de
ordi.cogni.c.cum dilectus. Nec prohibetur abbas
agere ad penam ciuilem imponendam, vt.ꝩ.de pur-
ga.vulg.c.dilecti.nec est ordini abbatis, vel dignita-
ti contrarium, vt.ꝩ.eo.c.postulasti.ff.de bo. liberto.
l.qui cum maior.ſm Vinc.& est tex.in.d.c.2. & not.
23.q.3.c.Maximianus. & tenet D.m.in.c.2.in fi. eo.
260 tit.lib.6. Quinquagesimoquinto quæro, † Aliquis
princeps, vel dominus fecit legem, cuius auctorita-
te homines traduntur morti, an sit irregularis? Sol.
quidam tenent, ꝙ non; & seq. Archid. 23.q.5.c.of-
ficia.quia talis non animaduertit in certam personā,
nec etiam voluit hominem in suam constitutionem
incidere, cum eam promulgauerit; sed tantum pro-
pter bonum publicum hoc fecit, vt homines à deli-
ctis abstraherentur. Facit quod not.gl.3. distin.c.fi.
& quod legitur. & not.23.q.8.c.pessimā.&.23.q.5.
c.de occidendis. ver.absit vt ea. & idē tenet Io. An.
in.c.1.ꝩ.de sagit in glo. Quinquasimosexto quæ-
261 ro, † Syndicus alicuius vniuersitatis accusat de cri-
mine publico, propter quod imponitur pena mor-
tis, an omnes de vniuersitate sint irregulares? Aduer
te, licet hæc satis congrue possit hic adaptari ratio-
ne causæ, quare dederunt hic mandantes; tamen ma
gis congrue adaptatur ad articulum, de mandato.
Ideo dic, vt dicam in.q.de mandante. Quinquage-
262 simo septimo quæro, † Episcopus, & inquisitor he-
reticæ prauitatis pronuntiauerunt quem hæreti-
cum, scientes, quòd statim post pronuntiationem
ille morti traderetur, an sint irregulares? Sol. Ar-
chid.23.q.8.in glos.summæ.tenet ꝙ non. Facit.23.
q.8.c.legi.&.23.q.5.c.si audieris. idem tenet Spec.
in tit. de iudice dele.§.iuxta. versic. porro. in fin.
263 Quinquagesimooctauo quæro, † Episcopus damna
uit aliquem ad perpetuum carcerem, moritur car-
ceratus, an sit irregularis? & videtur dicendum qđ
non; quia iste videtur naturaliter mori; quia videtur
euenire iudicio Dei, vt insti. de capi. dimi.§.1. In
contrarium facit; quia ille, qui moritur in carcere vi
detur mortuus in cruciatu.ff.de custo. reo.l.1. Hæc
formaliter dicit Bal.in.l.1.C.de his qui à nō do.ma
nu.& aliter non soluit. Tu vero dic, ꝙ aut episcopus
adeo exasperauit carcerem, vel attenuauit vitam, ꝙ
verisimiliter mors erat de proximo futura, & effici-
tur irregularis; si carceratus propter hoc moritur;
alias secus. Hoc sentit D.m.in.c.pen.ꝰ de aposta. &
ibi dixi Not.d.Ant.& D.m.in.c.3.ꝩ.de crim.fal Io.

de

de Ligna. in. cle.1.de pęnit. & remiss. tenet Bald.in l. de pecoribus.in fin.C.ad leg. Aquil. Quinquagesi-
264 monono quæro, † clericus pulsauit campanam ad condemnationem alicuius damnati ad mortem, vel mutilationem; vel pulsauit tubam, vt communiter fit in Italia,an fiat irregularis? Solu. Ioan. And. in.c. Ioannes. in. fi.☞.cod.&. D. Ant.ibi tenent quod sic; secus si pulsasset ad captionem furis,vel ad auxilium suum; quia fortè erat obsessus. Vide quæ dixi. ☞.in
265 47.q. Sexagesimo quæro,† Quid de officialibus,militibus,notarijs,Bicuarijs,& alijs,qui capiunt malefactores,qui damnantur ad mortem, an sint irregulares? vide quæ dixi. ☞. q. 3. 4.& in proximis præc.qq.
266 Sexagesimoprimo quæro,† Quidam licitè tenebat cultellum in manu,alius insilnit in eum, & vulnus lethale recepit, an ille sit irregularis? Solu. Archid. 50.distin.c.quia te.tenet quòd non. Et mihi placet; si modo ille illum cultellum in manu non tenebat, vt alter se in illum impellendo interficiet; & ideò descendit ex his,quæ dixi in præcedentibus. Sexage-
267 simosecundo quæro,† Titius impellit Seium in medium,an si aliquis moritur prædictorum, alij sint irregulares? Vgu. 50.distinct.in.c.sæpe.dicit quòd sic. Tu verò pro decisione istius.q. recurre ad ea, quæ dixi supra in regulis generalibus huius articuli, de eo qui præstitit causam. in. q. 42. Nam qualitercunq; quis tendit in mortem, vel mutilationem efficitur irregularis. Vel si præter intentionem contingit, & fuit in culpa dando operam rei illicitæ;& culpa erat ordinata ad casum. Et ex prædictis poteris decidere plures aliàs similes.qq.¶ Visis igitur regulis generalibus circa articulum eorum qui causam præstiterunt homicidio,vel mutilationi, & pluribus casibus specialibus, videamus specificè alios articulos, quibus quis dicitur homicidio causam præstare, & assumamus primo articulum de ope,auxilio, seu fauore prosequendo ordinem quęstionum.Sexagesimoter-
268 tio igitur quæro, † Quis fiat irregularis ex eo quia præstitit opem, fauorem,vel auxilium. Circa quam
269 .q.ante omnia aduertendum est,quòd† hæc tria synonima capiuntur,vt traditur.in.l.is qui opem. &.l. in furti.§.qui ope.& ibi per Bart.ff.de furt.&.c.sicut dignum.☞.eo.& per Bar.in l.4.ff.ad legem Iul maie. cum simil. & ideò pro omnibus dictis verbis vtar verbo, auxilio. Et ad omnium dicendorum claram intelligentiam, debes scire, quòd quandoq; prohibetur quis præstare auxilium; non contemplatione certi actus;sed simpliciter.Quandoq; vero prohibetur contemplatione certi actus.Primo casu potes fi-
270 gurare exemplum. Dictat † statutum, quòd quicunq; dederit opem, vel auxilium bannito puniatur in tantum. Vel quòd nullus præstet auxilium hæretico, vt. c. excommunicamus. 1. ☞. de hæretic. Et hoc modo auxilium sumitur multum latè, pro quolibet adiutorio, seu fauore, siue quis pecuniam mutuet,siue alimenta tradat, siue patrocinium præstet; vel simile. quod ad eius vtilitatem pertineat. 50.4.post princ.ff.ad legem Iul. maie.& in.d. c. excommunicamus.& licet hoc non pertineat principaliter ad materiam nostram; quia tamen articulus est pulcher,& quotidianus, & sumus in materia auxilij, & vt intelligamus quiditatem terminorum, & differentias,dic,quòd cum quæritur,an quis ex tali auxilio teneatur;dic, quòd aut quis a superiore implorat per viam supplicationis aliquam gratiam pro ipso bannito,vel hæretico,vt puta, ne postquam abiurauit detrudatur in perpetuum carcerem, & hoc est licitum. Facit.l.si fuerit.ff.de reb.dub.&.l.metallum.&.l. diui. ff. de pœnis. Hoc tamen fallit in eo, qui esset damnatus pro crimine læsæ maiestatis. Et idem quoties statutum expressè hoc prohiberet. Quandoq; verò præstatur auxilium defendendo per viam iustitiæ coram superiore; vt quia petit quis cassari bannum, allegans aliquam iustitiæ causam, & an hoc casu si succumbat, debeat puniri, vide Inno. in.c.solet.de senten.excommu.in.6. Quandoq; præstatur auxilium extra iudicium, vt mittendo pecuniam,præstando necessaria ad victum,vel quid simile,& tunc non est dubium quòd punitur,ve.d.l.4.ff. ad legem Iul.maie.& vide Bart.ad prædicta,in.l.furti.§.ope.ff.de fur. Secundo casu,quando prohibetur præstari auxilium contêplatione alicuius certi actus vt puta,homicidio,vel mutilationi,vt.c. sicut. supra eod.& circa hoc dic, quòd auxilium præstari ante factum;& sic ante homicidium,vt associare aliquem ad homicidium perpetrandum,vt.c.1. ver. illi autê. ☞.eod.arma præstando,seu ministrando,vt.c.senten tiam.☞.ne cle.vel mona.&.l. si pignore. §. qui ferramenta.ff.de furt.Item scalas accommodando, vt ingrediatur ad occidendum, vt. d. c. qui ferramenta, vel præbendo domum, in qua se occultent interfectores.l.qui domum.ff.ad legem Iul.de adult.vel farcinas,aut paramenta recipiendo,vt.d.c. sicut. versic. his quoq; . Quandoq; vero potest præstari in ipso actu, assistendo scilicet homicidio,quo facilius possit committi ad timorem eius, qui occiditur; & ad defensionem occidentium, vt.d.c.sicut.versi.illi etiã &.l.raptores.§. ne igitur. C.de rapt.virg. Quandoq; pręstatur auxilium post homicidium,vt puta ad euadendum occisorem; de hoc dicam. ☞. In primis autem duobus casibus, dico, quòd qualitercunq; quis præstiterit auxilium scienter; si homicidium inde sequutum sit ex intentione, efficitur irregularis, vt.d. c. sicut.licet vno casu sit leuior culpa, quam alio, & facilius dispensetur, vt dicam.☞.in. 10. q.princip. Si verò præter intentionem, & voluntatem præparauit quis arma,vt defenderetur patria;vel mutuauit pecuniam pro defensione patrię; qua conducti sunt stipendiarij,qui homicidia perpetrati sunt. & hoc casu distinguerem,prout supra distinct. 11.q.41.videlicet,an pręstans daret operam rei licitę, & aptę, & ordinatę ad homicidium, vel mutilationem; & tũc fit irregularis;aliàs secus. Nam omnis ille qui pręstat auxilium homicidio,dicitur causam pręstare; licet non contra. Ceterum vt quosdam casus specialius attingamus, subijciam quasdam speciales. qq. prosequendo ordinem quęstionum, & secundum ipsarum determinationem poteris etiam determinare,& qualificare, quę dicta sunt. Sexagesimoquarto
271 quęro igitur,† Aliquis in bello ministrauit arma; illi,quibus ministrata sunt, commiserunt homicidiũ, vel mutilationem; an ministrans sit irregularis? Sol. si bellum iniustum,non est dubium,quòd talis est irregularis; licet sequutum fuerit homicidium pręter intentionem; quia sufficit culpa, & causa ordinata ad homicidium. Et hoc est verum, si arma essent talia,

lia,quæ essent apta ad occidendum; secus si omnino
fuissent inepta. Sed dubium est magnum, si bellum
est iustum.glo.3.in.c.ita quorundam.s.de Iude. sim
pliciter tenet, quòd sit irregularis, gloss.verò. io.c.
272 quod in dubijs.j.de pœnis.dicit,quòd † in bello iu
sto licet clericis hortati bellantes. Et quasi idem sen
tit gloss. in ver.prodire.7.q.1.c.sciscitaris. Inno. &
273 Hostien.in.c.penul.j.eod.tenent, quòd † qualiter-
cúq; auxilio suo mors,vel mutilatio sequuta sit,etiã
in bello iusto,clericus sit irregularis.Idem tenet Spe
cul.in.d.tit.de iudice dele.§.iuxta.ver.item clericus.
& versi.potest etiam dici.per tex.51. distin.c. si quis
post.16.q.3.c.porrò.23.q. fi.c.quicunq; ex clero. 1.
q.1.c.fi.hanc etiam opi.tenet Rayn. in summa huius
tit.Ioan.And.in.c.dilecto.de senten.excomm.lib.6.
tenet, quòd non licet arma ministrare.Specul.verò
in.d.§.iuxta.ver.quid si clericus in bello.dicit,quòd
si talis non intendit quòd balistarius aliquem inter-
ficiat,vel interficere velit; sed solum vt inimicos ter-
reat,vel se,siue sua defendat;vel recuperet; talis non
est irregularis;licet ille aliquem interficiat, pro eo,
quòd aduersarius noluit aliena dimittere,vel ab op-
pugnando desistere. Er eodem modo dicit non esse
irregularem illum, qui in bello iusto præpositus est
exercitui,vt sumptus faciat,& cuncta disponat;si for
tè præcipiat lanceas,vel sagittas emi, vel ministrari;
vel si hortatur ad currendum post hostes, vt illis prę-
da,vel captiui auferantur; licet inde mors sequatur;
dummodo ipse nullo modo intendat ad mortem.
Archid. 23.q.8.c.final. refert opi.& tandem in effe-
ctu videtur sequi dictam vltimam opin.Ioan.Andr.
post Inno.latius assumit hunc articulum in.d.c. sen
tẽtiam.Primo recitata dicta vltima opi.dicit, quòd
talis,qui prædicta intentione arma ministrauit, non
est irregularis. Assignat rationem;quia ille qui ba-
listam,vel arma parauit, aut ministrauit, non com-
misit homicidium facto proprio, nec consilio, nec
mandato, vel voluntate; quia illum occidi non vo-
luit;ergo non est homicida.50.distin.c.si quis viduã
j.eod.c.significasti.2.de cle.pugnan.c.3.&.2. Mul-
to ergo minus si tradidit arma non pugnanti,quæ ta
men credidit recipi ab illo ad sui defensionem.Alle
gat etiam no.per Hosti.in.c.ita quorundam.s.de Iu
dæ.Ioan.Andr.dicit super gloss.4. quòd in non pu-
gnantibus,quibus clericus arma ministrat,quos cre-
dit petere ad defensionem, diligenter plura sunt cõ
sideranda;causa,scilicet petitionis armorum,& per-
sonarum qualitates;quibus consideratis poterit quis
faciliter arbitrari, an tradens arma sit dignus pœni-
tentia,vel an sit irrregularis; quia nunquam, secun-
dum Ioan. Andr. licet clerico in bello quantũcunq;
iusto ministerium, vel consilium ad mortem præbe-
re.j.de pœnis.c.quod in dubijs. Facit quod legitur,
& not.in.c.ex multa.in fin.s.de voto. Nec etiam ad
sui defensionem licet ministrare; alioqum ministrãs
est homicida,& irregularis dicitur,quia dat operam
rei illicitæ ministrando arma ad bellum; & quia noo
adhibet omnem diligentiam, quam potest, ne fiat
homicidium;sed ipsum procurat potius perpetrari,
& causam propioquam præbet,argu.tex.nostri.&.c.
cum Ioan. &. c. final.j.eodem. Subdit etiam Ioan.
Andr. in. d.c.sententiam.quòd istis balistarijs,& si-
milibus,qui quasi continuo sunt viri sanguinei, pro-
hibitum est parare balistas vel sagittas, etiam in iu-
sto bello;sicut prohibitum est præesse,vt.d.c. senten
tiam. Ensem verò, & lanceam eis parare non est pro-
274 hibitum. Nec ob.quòd † ille qui scribit sententiam
sanguinis reputetur irregularis.d.c.sententiam,vt di
xi.s.in.5.q.huius articuli;quia respondeo,quòd ille
qui scribit sententiam sanguinis, intendit ad occi-
dendum;& ideò,quamuis non præstet consilium,vel
auxilium,censetur tamen irregularis;sed io casu prę
dicto intendit se,& sua defendere,& recuperare; nec
intendit ad occidendum.vnde si mors inde sequitur
non est imputandum se defendenti, sed duritiei ad-
uersariorum,vt.c.postulasti.j.eod. Et hoc in effectu
voluit etiam Inno. in. d. c. sententiam. dicit tamen
ibi, quòd si aliquis præponatur bello, quod non sic
directè ad occidendum; sed ad sua defendenda, vel
recuperanda, quòd hoc liceret,vt not.in.c. olim.s.
de restit.spolia. Tutius est secundum Hostien. quòd
nulli bello præponatur,acies, & similia ordinando.
275 Ego arbitror secundum. D. m. quòd † si bellum sit
iniustum,& mors inde sequuta sit ex auxilio alicuius
qualitercunq;, quòd talis sit irregularis. Si verò sit
iustum,dic, quòd aut est necessarium pro defensio-
ne personarum,aut rerum.Si personarum, nullo mo
do efficitur irregularis;& hoc casu etiam proprio fa
cto committens homicidium, non efficitur irregu-
laris,vt dixi.s.in.14.&.18.qq. Ergo non efficitur ir
regularis,ille,qui tenetur defendere,si præstat auxi-
lium.Secundo casu, quando pro defensione rerum,
dic,quòd oon licet ministrare arma, intendendo ad
mortem; quia tunc si per auxilium suum in ministrã
do,& parando fuit sequutum homicidium,efficere-
tur irregularis; secus si certum esset, quòd non esset
sequutum homicidium; vt puta, quia non erant ar-
ma apta ad occidendum;quia tunc ministrator non
esset irregularis; quia lex promotionis factum, noo
intentionem requirit,vt sæpius dixi.Nisi fortè ex au
xilio taliter præstito per alium, fuerit commissum
homicidium,licet non per illum, cui arma fuerunt
ministrata,ita quòd ipse fuerit caosa causæ, & causa
sua fuerit ordinata ad causatum; licet per causam
mediatam. In administratione tamen armorum li
mita,nisi essent talia, quæ nisi ad occidendum sunt
apta,vt bombarda, balista, & similia;propter quod
posset dici esse in culpa; nisi forte ipse ad terrorem
talia præparasset, cum protestatione,ne proijcerent
versus homines.Item debet prius,si potest, antequã
ministret dirimere bellum; quia non dirimendo, si
posset efficeretur irregularis; quia tunc esset in cul-
pa.Et ita intelligo,quod dicit beatus Thomas,secun
276 da secundæ q.40.articu.2.qui dicit,quòd † auctori-
tate potest clericus,iuste pugnantibus,suis exhorta-
tionibus subuenire; sicut in veteri lege Deuterono.
c.20.mandabatur, quòd sacerdotes sacris tubis in
bellis clangerent. Siquis autem clericus interesset
bello,non vt præesset viris sanguineis, sed vt respon
deat militibus, sumptus ministret, tractatus teneat,
sententias proferat, & negotia apte disponat, hoc
licet,vt tenet Specul.in.d.§.iuxta. ver.clericus. Vbi
narrat se præfuisse talibus negotijs peragendis io
exercitu. Quod mihi placet, si bellum est iustum.
Ei ita quotidiè videmus Legatos Apostolicos præ-
esse,qui tamen propter peccata nostra,& abusiones.

& no-

& nefaria tempora hodierna, non solum prædictis
incũbũt, sed omnibus sæuis, nefarijs, & scelestibus.
Vide ad prædicta glo. 23.q.3.c.Maximianus. & glo.
50.distinct.c.miror.&.33.distinct.c.final. Sexagesi-
277 moquinto quæro, † Quidam adsociauit scientet il-
lum, qui ibat ad interficiendum aliquem; tamen su-
per homicidio committendo non habuerunt ali-
qua verba; vel si habuerunt, associans illi dissuasit,
cui tamen associatus noluit aquiescere, Vnde asso-
cians timens de ipso, ipsum associauit, ad hoc vt si
necessitas incumberet ipsum defenderet, an secuto
homicidio, vel mutilatione associans sit irregularis?
Solu. Doct.in.c.sicut.s̄.eod.dicunt quòd sic. Idem
Hosti.in summa.eod.titu.§. qua pœna. versicu. quis
vadat.per not. in.d.c.sicut.versicu.illi. & versic.final.
Idem Specu.in titu.de iudice delega.versicu. quid si
aliquis vadit.& hoc indubitanter verum, si associans
intenderet ad mortem; secus, si nulla fuit culpa; quia
associauit causa pacificandi, vel ex alia iusta causa.
Nam licet hoc casu aliquod robur accrescat socia-
to; quia timor aduersarios incutitur; non tamen effi
citur irregularis. Hoc probatur in.c.præsbyterum. a
contrario.s̄.eod.& tenent Inno.Ioan.And.& Doc.
in.c.petitio.j̄.eod. Facit. 23.q.5.c.de occidendis.
278 versic. absit vt ea. Sexagesimosexto quæro, † Quid
de aduocato, procuratore, & similibus; quorum pa-
trocinio agendo, vel defendendo sequutum est ho-
micidium, vel mutilatio. Hæc quęstio posset hic op-
time adaptari; sed dic, vt dixi.s̄.eo.artic.q.2.3.&.4.
279 Sexagesimoseptimo quæro, † Vtrum ille qui pro-
pter habendã indulgentiam, portat ligna ad combu
rendos hæreticos fiat irregularis? Sol.Specu.in.d.§.
iuxta ver.quid de his, videtur tenere, quòd sic; si li-
gna combusserunt hæreticum. Idem tenet Ioan.
Andr.in.c.sicut.s̄.eod. Et ex prædictis habes expe-
ditum hunc articulum de irregularitate, in quam
quis incidit ratione auxilij, opis, & fauoris præstiti.
Superest igitur, vt veniamus ad articulum de irregu
laritate commissa, præcepto, iussu, seu mandato, &
sequamur ordinem quæstionum. Sexagesimooctauo
280 quæro, † Qualiter, quis incidat in irregularitatem
propter præceptum, iussum, seu mandatum; & circa
hanc.q.aduertendum est, quòd licet præcipere, & iu
281 bere idem videantur importare; quia † vtrunq; ne-
282 cessitatem importat, vt dicam; tamen inter † hæc
duo, & mandatum est differentia; quia iussus, & præ-
ceptum important necessitatem, vt. l. 1. & ibi
gloss. ff. quod iussu. &c. ff. quod cum eod. l. 1. &
l. si mandato. Sed mandatum non semper im-
portat necessitatem, vt traditur in. d. l. 1. & per
Bald. in. l. 1. C. quomodo & quando iud. & not.
gloss. in regula, ratihabitio.de re iur. lib. 6. Et not.
283 etiam, quòd † hæc semper præcedere debent; videli-
cet, præceptum, iussus, & mandatum, vt not.in.l.si
quis mihi bona.§.iussum.ff.d.eacquir.hære. Nec suffi
cit, quòd incontinenti sequatur, vt ibi trad. Secus in
consensu, & ratihabitione, de quibus.j̄.subijciam.q.
284 10.c.1.† Est autem præceptum, quod quid facien-
dum, vel non faciendum decernit; est enim idem,
quòd imperare & iubere, & componitur ex pie, & ca
pio secundum Papiam; quia iussu principis capitur,
vel dicitur à præcipio, quasi præ alijs capere. Vel di-
citur quasi præcellentis cęptum, id est, captum; quia
a solo superiore capitur. Facit. 32.q. 1. c. integritas.
12.q.5.c. si dicat. & si est iustum obligat semper, &
ad semper. Vnde dicimus præcepta legis &c. Vi-
de ad prædicta Archid.de consecr.distinct.1.c. præ-
ceptum. Quandoq; tamen ponitur pro monere, vt
not.glo.fin.12.q.1.c.2.facit.18.q.1.c.sic enim. Et
hoc est ratione subiectæ materiæ; sicut etiam dici-
285 mus † in verbis imperatiuis, & in verbo, debet. quæ
quandoq; propter subiectam materiam non impor
tant necessitatem, vt dixi post glo.in verbo, debet.
in.c.si vir.j̄ de adult.trad.in.c.1.s̄. de desponsa. im-
pub. per Legistas in. l. 3. C. de pigno. Sed redeun-
do ad principalem materiam nostram dico, quòd
286 † qualitercunq; ex mandato, vel iussu commis-
sum sit homicidium, vel mutilatio, præcipiens, vel
mandans efficitur irregularis, vt. c. sicut. s̄. eod. &
c. fi. j̄. de cler. pugnan. in duel. &. c. si quis viduam
50.distinct. & probatur ex alijs particularibus. qq.
infra dicendis, quod tamen intellige, & declara.
vt infra in illis subijciam. Sexagesimonono quæ-
287 ro, † Aliquis dominus mandauit. T. vt. S. occideret,
vel mutilaret; & ille exequutus est mandatum, an sit
irregularis? Solu. Hoc non videtur esse dubium,
quòd sic. respectu mandantis. An autem manda-
tarius, dic vt dixi. s̄. q. 25. Septuagesimo quæro,
288 † Mandauit quis Titio, vt. S. vulneraret; postea
sibi prohibuit expressè quòd non occideret, vel mu
tilaret; an fiat irregularis; si postea sequutum est
homicidium, vel mutilatio. Solu. text. est expres-
sus hodiè, quòd sic, in. c. final. eod. titu. libr. 6. &
ratio est, quia ille mandando fuit in culpa. De-
buit enim hoc cogitare euenire posse, & verisimi-
liter. Præterea mandatum fuit illicitum, & ca-
sus est ordinatus ad causam. Ergo efficitur irre-
gularis, vt dixi. s̄. in artic. de causa. in regulis gene
ralibus. q. 41. & probatur in. c. continebatur. s̄. eo.
facit. l. qui occidit. ff. ad legem Aquil. Septuage-
289 simoprimo quæro, † Quid si mandatarius in casu
prædicto non occidat; sed occidatur, an mandans
sit irregularis? Ioan. Andr. in. c. final. j̄. eod. di-
cit, quòd quicquid dicant Innocen. & Hostien. in
consulente, mandans est irregularis. Et hoc mihi
placet, per rationes quas allegaui in præceden. q.
quæ vendicant sibi locum hic. & sequitur. d. Dom.
Fortius ergo idem dicendum est in eo, qui simpli-
citer mandauit homicidium committi; si manda-
tarius occidatur. Septuagesimosecundo quæro,
290 † Mandauit Titius Seio vt occideret. P. de die. S.
occidit illum. P. de nocte, an sit irregularis? Solu.
ex præceden. sequitur, quod sic. Quinimmo, &
talis in foro contentioso teneretur de homicidio. &
291 † idem in eo, qui concessit arma, vt quis interfi-
ceret. T. post depositum officium; licet ille interfe-
cerit durante officio, vt dicit not. Bart. in. l. is qui
292 opem. ff. de furt. vbi tractat, † an si alteratur quali-
tas pœnæ, quia grauius punitur homicidium de no-
cte, quam de die, vel grauius puniatur interficiens
officialem, quam priuatum, an mandans debeat puni
ri de interfecto cum illa conditione, vel sine; & con-
cludit, quòd debeat puniri, ac si mãdasset interfiei de
nocte, vel officialem. Septuagesimotertio quæro,
293 † Mandauit. T. Seio vt interficeret. M. deinde reuo-
cauit mandatum, non obstante reuocatione. S. in-

terfe-

terfecit.M.an mandans sit irregularis? Solu. Specul. in tit.de leg.§.iuxta.versic.idem quoq;.& seq. dicit, quòd si mandator demum contrarium mandauit non efficitur irregularis,per.c.1.ꝟ.de regul. iur. Idē
294 etiam dicit, † si mandatarius scit, quòd mandator fecit pacem cum occidendo. 22. q. 1. c. omne. vel quod parentelam, & amicitiam secum contraxit, vt c.2.ꝟ.de despon. impuber. licet mandator hoc non
295 significauerit mandatario; quia † certus certiorari non debet,vt.l.1.ff.de act.empt.&.c. cum inter vniuersas.ꝟ.de elect.& idem Ioan. And.hic in.6. q.per not.in.l.3.§.final.cum l.seq.ff.de admin.tut.In contrarium tamen facit,quod dicam de reuocante consilium.q.78.Et vide ad hanc.q.quod dixi. ꝟ.de sent. excommu.c.peruenit.9.prin.artic q.8.&.9.Septua-
296 gesimoquarto quæro,† Quid si mandatarius,qui interfecit,iuratus,& examinatus deposuit, quòd propter præceptum, vel mandatum non interfecit; sed propria voluntate;an mandans sit irregularis? Solu. dicit Ioan. Andr. quod si famosum sit, quòd ex illo mandato scandalum sit suscitatum, nō est ei soli credendum,arg.c.ex literis.ꝟ.eod.Si verò sit occultum tunc mandans debet sequi conscientiam suam, arg. c.exhibita.§.1.&.c. peritio. ꝟ. eod. In dubio tamen debet abstinere.Et adde ad hanc materiam, quæ plenissimè dixi in clem.1.de tenun.& vide Bal. in. c.1. de pace iur.fir.Et vide etiam,quæ dicit Bal. post Iac.
297 But.† de eo, qui mandauit fieri maleficium per illum,qui alias sine mandato erat facturus.tetigi de ci-
298 tat.artic.34.q. 2. Septuagesimoquinto quæro † Iudex ecclesiasticus,vel prælatus præcepit iudici sæculari vt puniret malefactorem, an sit irregularis? Sol. glo.fin.15.q.6.c.2.arguit quòd non, per illum text. & per tex.23.q.4.&.q.5.c.Regentes.&.q.8.c.vt pridem. In contrarium tamen allegat. 23. q.8. c.his a quibus.& ibi Archid.tenet primā opi.& dicit, quòd Vgu. & Lauren. eam firmant, per. c. siquis viduam. 50.distinct. quia & Deus dixit Moysi; malefactores non permittes viuere super terram.Sed forte hoc limitandum est,si modo mandatum sit generale de puniendo omnes malefactores;secus si speciale, vt puniret Titium de homicidio,sacrilegio;vel simili; ex quo omnino mors sit futura . Facit quod dixi.ꝟ.q. 55.Hoc tamen non est sine dubio, si mandatum esset simplex,vt puniret Titium non adiecta certa pœna;secus,si vt suspenderet, vel decapitaret. Septua-
299 gesimosexto quæro,† Syndicus ab vniuersitate constitutus accusat de crimine publico ex mandato vniuersitatis,propter quam accusationem sequitur condemnatio ad mortem , vel mutilatio ; an omnes de vniuersitate sunt irregulares? Solu.Ioan. Andr. in.c. dilectus. 2. ꝟ. de symon. dicit, quòd. q. prædicta non procedit. Nam syndicus non accusat nomine vniuersitatis; sed proprio, & ad vtilitatem vni-
300 uersitatis; sicut † tutor nomine proprio ad vtilitatem pupilli; de quo articu. latius ibi dixi.& trad.per Cyn.& Doct.in.l.2.C.de accu.& per Bart.in.l. 2. ff. eod.Subdit tamen Ioan. Andr. quòd si syndicus admitteretur nomine vniuersitatis,staret remedium.c. 2.eod.tit.lib.6.quasi sentiat,quòd sine illa protestatione, si vniuersitas intenderet ad mortem, omnes sunt irregulares. Ego arbitror hæc intelligenda , secundum declarationes, & limitationes præcedentiū

quæstionum.Item dico hoc verum,si apparet, quòd omnes de vniuersitate consenserint. Et quanquam
301 † vniuersitas sit corpus fictum,& imaginatum;& li-
302 cet † communicato consilio delinquat,non videantur delinquere singuli de vniuersitate, secundum ea quæ dixi in.d.c.dilectus.in.2.q.tamen omnes singulares consentientes, quorum vota possunt secerni, propter eorum voluntatem ad homicidium , ex eo, quia causam dederunt,sunt irregulares,argu.eorum quæ dixi in.d.c. dilectus. in vltima. q. Incidit tamen decisio huius.q. in dubitationem , de qua dixi. ꝟ. q. 30. &. q. 38. Vnde dicerem , quòd eo casu,quo sine protestatione, ex mandato, & accusatione inde sequuta,propter quam damnatus fuit ad mortem, vel mutilationem efficerentur irregulares, omnes illi quorum vota possent secerni ad eam intentionem. Si verò non possunt secerni, dicamus , quòd omnes
303 sint irregulares;quia † in dubio,quis potius debet iudicari irregularis,vt hic.Vel possumus dicere, quòd hoc relinquendum sit conscientiæ vniuscuiusq;,secū dum varias opinio.quas retuli in.d q.39.Et ideò vtilis esset cautela, quòd vniuersitas in constitutione syndici protestaretur,secundum formam. c. 2. eod. tit.lib.6.Et ex his habes expeditum hunc articulum de mandato,præcepto,& iussu.Sequitur nunc ex ordine vt videamus de irregularitate, quæ committitur consilio,persuasione, suggestione, instigatione, vel monitione alicuius. Prosequendo igitur ordinē
304 quæstionum.Septuagesimoseptimo quæro,† Qualiter quis in prædictis casibus fiat irregularis. Et ad-
305 uerte, quia † consilium differt ab ope,stricto sumpto vocabulo.l.in furti.§.ope.de furt.&.l.sæpe.ff. de verbor.signifi. licet largo modo ille qui dat consilium, dicatur præstare opem.l.qui seruo. §. idem Pomponius.ff.de furt.vnde in plus se habet opem ferri , quā consilium præstare ; quia omnis ille qui consuluit,
306 opem fert,sed non contra , † Est autem consilium, quædam probabilis persuasio debito tempore alij insinuata, secundum Bald. in. l. 1. C.de manu.vindic.licet ibi loquatur de consilio, quòd requiritur ad substantiam , seu formam alicuius actus, de quo etiam per Bart.in.l.1. §. si plures.ff.de exercit. .Potest autem & hoc pertinere ad materiam nostram; sed melius dicit Oldr.consilio.44.quod incipit,quęritur si episcopus serio.vbi dicit, quòd consilium videtur præsupponere quandam mutuam deliberationem.Ideò inter absentes non congruit,vt.ff. de arbitris.l.si vnus.§.fin.& hoc consilium debet præcedere deliberatio,quia quæcunq; animi destinatione peragēda sunt,non nisi certa,& vera scientia perfici debent.l.quæcunq;.ff.de re.iur.Debet igitur consilium
307 habere deliberationem,cuius † duæ sunt partes , secundum Aristot.5.Ethi.quarum prima est Eubolia. hoc est,bona consiliatio.Altera,custodia hoc est bona consideratio,seu coniecturatio . Potest autem se habere dupliciter, vno modo prout quis in se deliberat,& deliberando eligit. Alio modo , prout quis alteri consulit.vt aliquid faciat,vt sentit Barto. in.l. sæpe.ff.de verbo.signifi.& Ioannes.Andr. in. c. cum olim. ꝟ. de arbi. & de secunda specie est materia nostra. Item aduerte, quia consilium potest esse malum,& bonum,vt.l.1.§.persuadere. ff.de seruo corrupt.probatur in.l.consilij.ff.de reg.iur. Vnde est in.
anti-

308 antiquo prouerbio, † Malum consilium consultori
pessimum, quod vnde habuerit originem dixi in gl.
in verbo, consiliarios in clemé. 1. de foro competen.
309 sicut dicimus in† dolo; quia quidam bonus, & qui-
dam malus; vt in rubri. coniuncta. l. 1. §. non fuit. ff.
310 de dolo. † Persuadere autem, est de aliqua re audi-
tori fidem facere, seu præbere, vt not. in. d. §. per-
suadere. Vnde Cicero ad Herennium. Si audaciter
fuerit persuasus, hoc est, si oratio fidem fecerit. Glo.
tamen in versic. inflammasse. in. c. sicut. s. eod. dicit,
quòd persuadere est idem quod inflammare; sed de-
bet intelligi verbis, aut rationibus. Et vide text. in
311 d. §. persuadere. quòd † plus est persuadere, quam
compellere, cogere, seu mandare. Et ideo, quandoq;
persuadens plus punitur, quam faciens, vt not. gl. 50.
distinct. c. miror. Facit. 81. distin. c. tanta. Aduerte,
312 quia† qui persuadet non dicitur mandare. l. 1. §. idē
Pomponius. 2. in versi. si verò. ff. depo. Et vide ad
prædicta Dyn. in regula, scienti. de reg. iur. libr. 6.
313 † Suggerere verò, est insinuare, subministrare, subij
cere; vel dic, quòd suggerere, est suadere, seu quasi
latenter consulere; & propriè causa decipiendi, vel
nocendi illi, cui suggeritur, & etiam alteri. Hoc tra-
dit Archid. 11. distinct. in. c. primates. Facit. c. sicut.
versi. si verò. s. eod. licet quandoq; accipiatur in bo-
nam partem, vt in Euangelio. Ioan. cap. 14. Ille sug-
geret vobis omnia. Ita sumitur in. d. c. primates. &
7. q. 1. &. c. 1. s. de decimis. c. suggestum. cum
314 simil. † Instigare verò, est animum incitare ad iram,
seu latratum. Vnde propriè non pertinet nisi respe-
ctu patientis ad canes. Vnde Terentius, Tu verbis
315 instiga. † Monere propriè sumitur in bonam partē,
& est maiorum, seu æqualium. Persuasio verò, seu
suasio etiam inferiorum; largo tamen vocabulo etiā
accipimus in malam partem, vt si mouet quis aliquē
quem modum debet quis tenere in homine interfi-
ciendo; & est idem, quòd instruere, & docere. Est igi
tur aduertendum, quòd licet prædicta ita differre vi-
deantur; tamen quantum ad casum nostrum, dicen-
dum est, quòd omnes prædicti, qui consuluerūt, per-
suaserunt, suggesserunt, instigauerunt, vel monuerūt
ad homicidium committendum, fiunt irregulares;
homicidio, vel mutilatione inde sequuta. 50. distin.
c. si quis viduam. & c. sicut. s. eod. & probatur ex in-
fra dicendis. Septuagesimoöctauo igitur quæro,
316 † Consuluit, quis, vel suasit homicidium commit-
tendum, ille verò non statim commisit homicidium
sed ex interuallo, an consulens, vel suadens sit irregu
laris. Solu. dic, quòd sic; licet tempore perpetrati ho
micidij, consulens sit in amicitia cum occiso; nisi
consulens tempestiue reuocasset consilium, & denun
tiauerit illi, qui debebat interfici, vt sibi caueret, arg.
ff. man. l. si mandasset. &. ff. ad Macedo. &. l. si tamen
§. si filius. &. l. 1. ff. quod iussu. &. s. de procu. c. manda
to. &. c. ex insinuatione. s. de rescrip. c. ex parte. secū
dum Inno. hic. Facit quod not. Lodouic. Ponta. in. l.
post dotem. ff. de solu. matrim. dixi de procur. §. 12.
versic. dicit tamen Inno. quòd ad hanc denuntiatio-
nem nō astringitur, si firmiter, & probabiliter credi
derat, quòd is cui cōsulerit adquiescat, reuocationi
consilij, & sequitur hic Ioan. And. in. 5. q. Dicit ta-
men, quòd tunc efficitur consulens irregularis, si cō
sultatus fuit motus ex consilio; secus si non fuit mo-
tus ex consilio. Facit quod notatur in. c. cum I. &. A.
s. de re iudi. & hoc dicit verum, maximè, quòd reuo
cato consilio non tenetur, si intra certum tempus
mandauit homicidium committendum; deinde re-
uocauit consilium; & tamen ille post illud tempus
commisit homicidium, arg. not in. c. de illis. s. de
sponsa. & sequitur etiam hoc domi. Anto. hic. Sed
317 quæro, † quæ sit ratio, quòd in mandato de occiden-
do sufficit simplex reuocatio absq; notificatione,
vt dixi. s. in. 23. q. & hic, si dubitat, non sufficit sim-
plex consilij reuocatio. Sol. dicunt hic Docto. quòd
mandatum sit gratia mandantis tantum. Ideò non
est præsumendum quòd mandatarius non acquie-
scat reuocationi; sed consilium, suasio, seu suggestio
sit gratia eius cui consulitur, quod, vt plurimū, sit ra-
tionibus vrgentibus, & ideò non ita de facili persua
detur contrarium; & ideò non sufficit sola dissuasio
318 sed† requiritur, quòd certificet illum, qui occidi de
bebat, si eum remordet conscientia; & hæc est com-
munis * sententia, quam etiam seq. hic Ioan. And. D. Cōis
Ant. & D. m. & Bart. in. l. non solum. §. mandato. ff. opi.
de iniur. dixi in clem. 1. de renunt. Debet tamen esse
cautus iste qui denuntiat, seu intimat hoc occidēdo
vt non propalet illum qui debebat interficere. argu.
46. distinct. c. clericus. &. 2. q. 1. c. si peccauerit. Se-
319 ptuagesimonono quæro. Vtrum ille qui non con-
suluit directè homicidium; sed quodammodo indi-
rectè; vt puta, quia suasit iactum machinæ; vel bom-
bardę, vel ad faciendum insultum ad castrum capien
dum, an sit irregularis, si aliquis inde moriatur. Sol.
Inno. hic. dicit, quòd sic, quia occasionē verisimilem
& propinquam dedit homicidio; quia talia non con
sueuerūt fieri sine occasione; immo homicidium est
talibus valdè propinquum; ergo imputatur, arg. not.
in. c. de cætero. &. c. continebatur. s. eod. maximè,
quia hoc non est officium clerici, vel volentis in
præsbyterum promoueri. Facit quod not. in. c. susce
pimus. s. eod. &. c. final. de postu. & seq. hic Hostien.
Ioan. Andr. D. Anto. &. D. m. Octuagesimo quæro,
320 † Vtrum ille qui consulit, quòd castrū furtiue vel prodi
torie capiatur, sit irregularis, si inde homicidium,
vel mutilatio committatur. Solut. quidam dicunt
quòd non nisi esset verisimile, quòd hoc non posset
fieri absq; homicidio. Alij dicūt, & fortè melius, se-
cundum Inno. quòd si talis opus illicitum, erit irre-
gularis, etiam si casu sequatur mors, vt in iuribus al-
lega. in præceden. q. Fallit. c. fin. eod. titu. lib. 6. &
quod dixi. s. q. 60. & sequitur Ioan. Andr. in. 2. q.
Ego arbitror posse distingui, quòd aut bellum erat
iustum; & hoc modo licet furtiue, vel proditorie ali
quid consultatur, non dicitur res illicita; sed dolus
bonus, vt. l. 1. §. secundo. ff. de dol. & ideò si præter
intentionem, & verisimilitudinem sequutum est ho
micidium, non efficeretur irregularis, argu. eorum
quæ supra pluries dicta sunt; & ita procedat prima
opinio. Alias procedat secūda. Octuagesimo primo
321 quæro, † Aliquis consuluit vt malefactor caperetur.
qui captus, damnatus est ad mortem, an sit irregula-
ris illo occiso. Solu. Inno. hic dicit, quòd non, si præ-
ter intentionem suam sequatur illius occisio, argu.
c. final. s. eod. secus, si directè consuluisset in mor-
tem. Facit. c. sententiam. s. ne cler. vel mona. Et
hoc tenet hic Ioan. Andr. in. 3. q. & dicam infra.
Octua-

322 Octuagesimosecundo quæro,† Officialis capto malefactore,quærit ab aliquo, quid facere debeat de illo,ille respondet,talem morte puniendum,vel mutilandum, hoc consilio motus officialis illum suspendi facit:an consulens sit irregularis.Sol.Rayn.tenuit quòd sic;quia consulens fuit in culpa;quia consuluit super casu qui de facto tunc erat, arg.c. ex literis.ꝫ. de excess. prælat. Contrarium tamen videtur tenere gloss.in.d.c.ex literis.& gloss.in.c. fin. ȝ. distinct.& Goffred.in.c.clerici.ꝫ. ne clerici vel mona. Tu verò distingue ex mente Hostien.in.d.c.ex literis. & Ioã. Andr.in.d.c. clerici. ꝫ. ne cleri.vel mona. & in.d.c. ex literis.& Specu.in.d.§.iuxta.versic. quid si iudex; quòd aut nõ imminet casus in facto de præsenti, aut imminet.Primo casu,Goff. Ioan. Andr. & Archid. & D.m.tenent, quòd non sit irregularis; quia potest in genere respondere;lex sic dicit,arg.23.q.5.c.1.& 5.q.6.c.delatori.Specu.verò in.d.loco dicit, quòd si clericus respondet quem morte puniendum generaliter pro tali crimine, & iudex sequutus sit suam responsionem, & illum taliter delinquentẽ damnat ad mortem, quòd si respondens erat iurisconsultus, aut doctor, qui consultus consueuit talibus respondere;& tũc aut iste errauit in apicibus iuris, vbi sunt variæ Doct.opi. & respondet, secundum suam opinionem,in qua etiam periti errassent, & non efficitur irregularis;dum tamen exprimat,& super hoc variæ sunt opinio.Aut errauit per crassam, & supinam ignorantiam;quia nullus in illo articulo dubitasset; & est irregularis ; quia fuit in culpa ; cum esset iuris consultus.Si verò non est iurisconsultus;sed simpliciter dicat , quid de hoc sentiat,nec præsumere debet,quòd iudex suam sequatur opin. non efficitur irregularis; ex quo non respondet ad casum,,qui de facto pendeat. Secundo casu, quando crimen in facto de præsenti imminet puniendum, efficitur irregularis siue ex generali,siue ex speciali responsione sequatur homicidium ; secus si ex sua responsione non sequeretur homicidium ; quia fortè iudex erat dispositus ad illum decapitandum , & iste fuit interrogatus a quodam alio , quæ pœna imponatur pro tali delicto , & respondet , quòd capitalis.nam ex hoc non efficitur irregularis; quia homicidium non fuit sequutum suo consilio; secundum.D.m.in.d.c. ex literis . Octuagesimotertio

323 tio quæro,† Officialis alicuius episcopi habet iurisdictionem temporalem,quærit ab episcopo,quid agendum sit; de aliquo capto de crimine, pro quo venit imponenda pœna mortis. Solu. dic, quòd debet respondere, quod ad ipsum non pertinet de talibus respondere;sed quòd alios peritos debeat consulere super hoc , arg.c.ex literis.de excess.prælat.Potest tamen,secundum quosdam dicere.quod puniat, secundum quod iura volunt;dum tamen non exprimat de.pœna sanguinis aliquid,argu.c. omnis.3.distinct.Facit quod dixi.ꝫ.65. q. Octuagesimoquarto

324 quæro,†Quidam, volenti liberari hominem a morte,retraxit illum consulendo ne liberaretur;an sit talis consulens irregularis.Sol.Specul.in tit.de legato. §.iuxta.vers.quid si cum velles.tenet,quod sic,per.c. si quis viduam. 50. distinct. & de pœnit. distinct. 1.

325 c.periculose. Octuagesimoquinto quæro , † Aliquis interrogatus , an captus esset a morte liberandus,respõdit,malum est,quod euadat impunitus, an sit irregularis ; si postea condemnetur ad mortem. Solut.Specula.in.d.§.iuxta.versicu.quid si episcopus dicit, quod sic. & idem tenet. D.m. post Doct. in. d. c. ex literis. ꝫ. de excess. prælato. secundum vnum intellectum . Octuagesimosexto quæro ,

326 † Quid si consanguinei , vel amici alicuius offensi , quærunt consilium a consanguineo, fortè clerico de vindicando offensam ; quia dicunt, quod volunt interficere offensorem , qui tamen noluit consulere ; sed tacuit , an efficiatur irregularis si mors inde sequatur . dic , vt dicam infra. q. 95.

327 Octuagesimoseptimo quæro , † Aliquis timens interfici , vult aufugere , ego dixi , quod non timeret, & promisi fidem , & securitatem , vnde propter persuasionem meam , & fidem promissam, non fugit ; propter quam causam interfectus est in eo loco, in quo interfici timebat, an fiam irregularis. Solu. dic, quod sic, secundum quosdam , nisi promittens quasi probabilem , & certam securitatem habuisset posse firmiter adimplere, quod promisit ; vt puta , quia habebat in illos , de quibus iste dubitabat , dominium , aut patriam potestatem ; aut erant sibi tali amicitia, consanguinitate , vel affinitate coniuncti , quod potuit eos á tali proposito reuocare. Si vero non habebat probabilem credulitatem , & sic fuit in culpa ita temerarie promittendo ; vel fuit in negligentia proxima dolo , efficitur irregularis, vt tenet Specula. in. d. §. iuxta versicu. quid si aliquis

328 mori. & bene . Octuagesimooctauo quæro.†Contra hospitium episcopi fit improuisus insultus, episcopus, qui intus est, & timet de sua, & suorum morte, consulit suis , vt assumant balistas, & arma; dicens, Defendatis vos, & nos; illi sic faciunt; & plura homicidia hinc inde perpetrata sunt; an sit irregularis? Solut. Hostien. hic dicit, quod si iste timebat de persona sua, & suorum, licitè fecit. Facit quod dixi.ꝫ.q.14.& q.18. & quod statim dicam in seq.q.Facit.c. dilecto. de senten.ex commu.lib.6.

329 & c.2.§.final.ꝫ.eod.&† homicidia sunt imputanda duritiei insultantium,vt.c. postulasti. ꝫ. eod. Si vero pro rebus conseruandis tantum consuluit, debuit potius ipsas exponere . Vide quæ dixi. ꝫ.q. 28.Tutius tamen est,secundum Ioan. Andr.hic.11.q.quod non faciat expressam monitionem de balistis. Facit quod dixi.ꝫ.q. 64. & q.89.& ꝫ.de sagit.c.1. Nam hoc casu non imputabitur sibi ; quamuis hi , quibus in genere consuluit , vt sumerent arma, sumpsetint balistas ; quia multa licent in genere , quæ non specie. ꝫ. eod. c. postulasti. & ꝫ. de iure patronat. c. ex literis . Facit quod dixi supra. q.

330 82. Octuagesimonono quæro , † Quidam consuluit, seu persuasit alicui , quod pro patria sua, vel suo iure, aut proximi, defendendo sumat arma, & se periculo exponat ; & in illo conflictu aliquis est interfectus, an sit irregularis. Solu.dic, quod non , etiam si mortuus esset ille , cui consultum fuit. argumen. 23. q. 3. c. pro membris. & c. sequen. & q. 8. c. igitur . & c. conuenior. & c. hortatu . secundum Innocen. hic quem sequitur Ioan. Andr. in. 10. q. & gloss. in. c.quod in dubijs. ꝫ. de pœnis.Facit quod dixi.ꝫ.q.18.& q.64.

idem

idem Archid.23.quæst.8.in summ.& hoc verum,nisi ille sciret talem omnino moriturum; quia tunc fieret irregularis. Idem not. Specu. in. d. §. iuxta
331 versic.portò si quis. ¶ Nonagesimo quæro, Quid si aliquis alicui consulat, quòd se indubitanter exponit morti pro amore Iesu Christi, vel pro fide, vel pro libertate ecclesiæ, an talis consulens sit irregularis? Solut. dic, quòd talis non est irregularis, etiam si postea ille moriatur, cum Christus pro nobis mortuus fuerit, & ei teneatur rependere vicem, prout fecerunt sancti Martyres.
332 ¶ Nonagesimoprimo quæro, † Quidam consuluit alicui, vt alium occideret; ipse verò aggrediens ab aggresso occiditur; an consulens sit irregularis? Solut. Quidam dicunt, quòd sic. quia dedit operam consilio illiciti operis. vnde quicquid mali, culpa, vel casu inde sequutum est, sibi debet imputari, vt c. continebatur. & c. suscepimus supra eod. Potuit enim considerare, quòd etiam ab illo poterat occidi. & sic est irregularis. 50. distinct. c. hi, qui. &. c. penult. Alij tenent contrariam sententiam; quia iste nullum consilium dedit in mortem istius interfecti; immo eum mori nolebat, quia si hoc intendisset, sine dubio esset irregularis, vt. d. c. hi qui. &. c. sæpe. & infra eod. c. significasti. Sed si excitaret aliquem ad occidendum aliquem in loco, vbi instaret periculum mortis, fieret irregularis; etiam si is cui consuluit occideretur; semper enim apparet, quòd non fuit diligens, nec bonum dedit consilium; ex quo ille qui recepit, fuit interfectus. Secus si non consuluit fraudulenter; quia licet consilium fuit malum, & magnæ negligentiæ; non tamen fuit ad mortem ipsius; quia consilium debet intelligi, vt caute
333 ageret. Et † fines mandati diligenter sunt seruandi. c. cum dilecta supra de rescript. l. diligenter ff. mandati. & ideò si non cauit sibi, vt debuit, & fines mandati excessit, sibi imputet, maximè cum excedendo non videatur fecisse consilio illius. Et hoc tenet hic Innocen. & sequitur Ioan. Andr. in. 7. quæst. versicu. quid si Titius. & Specul. in titu. de leg. §. iuxta. versicu. quid si aliquis. Sed Ioan. Andr. ibi in addit. tenet, quòd simpliciter consulens sit irregularis, per. c. fina. eod. titu. libr. 6. & hoc mihi plus placet. In mandante verò quid iuris sit, dixi supra. q. 71.
334 ¶ Nonagesimosecundo quæro, † Aliquis consuluit alicui, vt se proijceret in mare, vel præcipitaret per fenestram; & ille hoc facto moritur, an suggerens sit irregularis? Solu. Inno. dicit, quòd sic, per. c. si quis viduam. 50. distinct. ¶ Nona-
335 gesimotertio quæro, † Pone, rusticus erat super asinum, & volebat transire flumen, & cum esset in medio fluminis asinus incepit nolle ire nec ante, nec retro; sicut asina Balaam, vt. 2.q.7.§.item cum Balaam. & sequen. clericus vero, vna cum alijs, quia aqua crescebat clamauit ad illum, vt descenderet de asina ne periret; credens verisimiliter eum euadere posse ille verò ad eorum clamorem descendens submersus est, an præsbyter, & alij sint irregulares? Solut. dic, quod non absit enim vt ea quæ propter bonum facimus &c. 23. q. 5. c. de occidendis. versicu. absit. hoc tenet Specul. in. d. §. iuxta. versic. sed pone, Rusticus. ¶ Nonagesimoquarto, & vl-
336 timo quæro, † Quid de medico, vel alio qui suasit abortum mulieri pregnanti? Solut. collige ex his quæ dixi supra. 36. quæst. Adde tamen ad prædicta, quæ dicam in. c. nupet. infra. de sentent. excommunicat. Vnum distinguamus circa consilium
337 † Vtrum ille esset facturus, vel non; ad hoc vt consulens teneatur de consilio, vel non; de quo ibi per D.m. Et ex his habes expeditum hunc articulum de consilio, persuasione, &c. Sequitur nunc ex ordine, vt videamus de irregularitate commissa ex homicidio commisso per negligentiam, desidiam, seu incuriam. Vnde sequendo ordinem quæstionum.
338 ¶ Nonagesimoquinto quæro, † Vtrum ille ex cuius negligentia, seu desidia commissum est homicidium, vel mutilatio, sit irregularis. Circa quod vi-
339 dendum est, quòd † negligentia dicitur priuatio diligentiæ, vt dicit Bart. consilio quod incipit cha-
340 rissime domine, & est. 102. lib. 1. Vnde sicut † diligentia est mater virtutum in suo opere. 83. distin. in.c.nihil; ita negligentia est nouerca eruditionis vt.d.c.nihil. & ideo semper sonat in vitium, vt not. Ioã.And.post Arch.c.2.de reb.eccl.non alien.lib.6. & est peccatum mortale, vt.c.ea quæ.supra de offic. Archidiaco.dixi in. c. 3. supra de accusation. in tertio notabi. & eius mater, vt plurimum, est securitas.vt inquit Grego. in moralibus.& Oldra.consilio 81.in fin. Facit.l.nec supina.ff.de iuris & fact.igno
341 ran.† Desidia verò, quasi pro eodem ponitur; dicitur enim quasi deorsum sedens; hoc est, in terra.
342 † Incuria verò, dicitur quasi sine cura, & sic sine diligentia; & sic quasi pro eodem ponitur cum ne-
343 gligentia. Nam † curiosus, idem est, quòd diligens.
344 Vnde † cura dicitur quasi cor vrens, vt not. Archid. in.c.1.de fil.præsbyter.lib.6.inde descendit benefi-
345 cium curatum. † Vtrum ergo ille cuius negligentia commissum est homicidium sit irregularis. dic, quòd sic; quia talis qui negligit, cum potest subuenire vitæ alterius, dicitur occidere. 83. distinct. c. pasce. & 87. distinct. c. si. 75. dist. c. si quis abscidit. ff. de lib. agno. l. necessarie. Facit. ff. de re mili. l. omne delictum. §. qui præpositum. 11. q. 3. c. non solum. 12. q. 2. c. aurium. 50. distinct. c. contingit. 47. distinct.
346 sicut. & 15. quæst. 7. c. 2. & ratio est, quia † facientis culpam proculdubio habet, qui quod potest corri-
347 gere, negligit emendare. † Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. 86. distinct. c. facientis. & c. sicut supra eod. Idem tenet Specu. in. d. §. iuxta. versic. quid si potui. Facit. c. quanto infra de sentent. excommu. & c. dilecto. de sentent. excomm. lib. 6. Et faciunt notab. ver
348 ba † clarissimi, & eloquentissimi oratoris. F. Philadelphi sic dicentis. Non minus peccat, prohibere crimen qui valens cessat prohibere, quam qui dirus insontem præmit, & fatigat. Et hoc est verum siue dolose negligat obuiare homicidio, siue ex culpa. Nec obst. quod quidam voluerunt, quos seq. D. m.
349 in. d. c. quanto. vbi voluit, quòd si † culpa quis negligit obuiare verberationi clerici, non efficiatur excommunicatus; quia respondeo, quòd ibi requiritur dolus,

dolus, ad hoc vt sit excommunicatus propter vio-
lentam manuum iniectionem in clericum, vt. c. si
quis suadente. 16. q. 4. Sed in casu nostro sufficit
sola culpa, vt. c. præsbyterum. &. c. continebatur.
&. c. suscepimus. supra eod. & supra sæpius dictum
est. Vnde secus dicerem, si non sint in aliqua cul-
pa; vt puta, quia videbat nimis magnum periculum
subesse circa personam suam, si voluisset obuiare,
vel non videbat posse obuiare quin alterum occide-
ret; quia tunc non esset irregularis, nec diceretur ne-
gligere; quia tunc dicitur negligere, cum potest ob-
350 uiare, & non obuiat, vt. d. c. facientis. Et quis † illud
dicitur posse, quod de iure, vel honeste potest. 22.
q. 2. c. faciat. & glo. in verbo, potest. in clemen. sæpe.
de verfi. signi. &. l. filius. ff. de condit. instit. & per glo.
in. c. si eo tempore. de rescript. lib. 6. &. l. nepos Pro-
culo. ff. de verbo. signifi. & quod commode possu-
mus, vt in dictis iuribus. not. Pau. in clemen. 1. de
præben. & in clemen. causam. de elect. & quod sine ti
more, vt not. gl. pen. in. c. quia propter. supra de elec.
per. c. bonæ memoriæ Maguntinus. de elect. & quod
sine difficultate, not. glo. instit. de act. §. pęnales. 35.
351 distinct. c. ab exordio. & ideò † non dicimur posse
quod per extraordinarium remedium possumus,
no. Innocen. in. c. pastoralis. de cau. pos. & propriè.
& Lap. in regula semel. de reg. iur. libr. 6. & not. in. l.
apud Iulianum in fin. ff. de lega. 1. Et ideò talis
non dicitur negligere; & per consequens non est ir-
regularis. Et prædicta adde ad ea quæ dixi. supra. q.
352 18. ¶ Nonagesimosexto quæro, † Aliquis petijt
à me consilium de interficiendo aliquem. ego non
consului, sed neglexi contradicere. an sim irregula-
ris? Solu. Inno. hic tenet, quòd sic. argu. c. Matthe. de
symo. Idem tenet hic Ioan. Andr. & D. Ant. Secus si
expressè prohiberem, arg. sicut nobis. supra de sym.
infra eod. c. Petrus. &. 1. q 4. quia præsulatus dummo
do ex corde hoc faciat; alioquin in conspectu Dei
tenetur, si tacite consentit homicidio; quia lex pro-
motionis non solum in facto consistit; sed in volun-
tate. & in animo. 15. q. 1. c. fin. &. q. 6. c. 1.
353 ¶ Nonagesimoseptimo quæro. † Vtrum ille qui nõ
reuelat tractatum ei, in cuius mortem scit conspira-
tum esse, sit irregularis sequuta morte. Sol. gl. si. infra
eod. c. Petrus. sentit quod non. Facit, quia talis non
videtur commisisse homicidium facto, mandato,
consilio, vel defensione. 50. distinct. c. si. quis viduam
&. d. c. Petrus. & hoc est verum si prohibuit. Facit
quod dixi in præced. q & hoc est verum si credidit,
vel credere debuit, quòd per suam prohibitionẽ illi nõ
starent, quin perpetrarent homicidium; aliàs secus;
Alij verò tenent indistinctè, quòd non tenetur reue
lare; sed satis sit prohibuisse. Specu. in. tit. de lega. §.
iuxta. versicu. quid si amici. & Inno. in. d. c. Petrus. &
ibi. Ioan. Andr. &. D. m. distinguunt, quòd aut quis
dolose non reuelauit. Aut non dolose, Primo casu,
est irregularis, arg. c. quantæ. infra de senten. excom.
aliàs secus. D. m. consulit, quòd reueler. Nam pro-
pter opiniones, de quibus supra indicaretur irregu-
laris, arg. tex. nostri. dico tamen, quòd debet esse cau
tus, ne prodat illos qui coniurarunt. Et adde quæ di-
xi supra. q. 73. &. q. 79. Et prædicta procedunt,
quando non fuerunt propalata sacerdoti in con-
354 fessione. Nam tunc † nullo modo debet manife-
stare, etiam si iurasset dicere veritatem; quia il-
lud non scit, vt sacerdos; sed vt Deus, vt c. si
sacerdos. infra de offi. ordi. ¶ Nonagesimooctauo
355 quæro, † Aliquis vult te interficere, nisi ei dem ali-
quam pecuniæ quantitatem, an tenear dare ad hoc
vt liberem te a morte; & si non dedero, an sim ir-
regularis, si te interficit ille? Sol. glo. 83. distinct.
c. 1. arguit quòd sic, per illum text. & per text. 86.
distinct. in. c. non satis. in princ. Faciunt iura quæ al-
legaui supra in princip. istius articuli negligentiæ.
Refert tamen gloss. quosdam dicere, quòd soli præ-
lati ad hoc tenentur. 12. quæst. 2. c. gloria, 16. quæst.
1. c. final. Alij dicunt, quòd quilibet tenetur redi-
mere vitam alterius: & hæc videtur mihi tutior. Pro
uideat ergo, si potest, aliter quam dando pecuniam;
si non potest aliter, det illam. Nonagesimonono
356 quæro, Quid si negligentia est commissa in male
ligando vrsum, vel leonem, dic vt dixi. supra. q.
47. Centesimo, posset hic adiungi quæstio, de
eo qui adhibuit pœnitentiam homicidio; cuius
quæstionis decisio, satis colligi potest ex his quæ
supra dixi in articu. de ope, & auxilio. quæst. 63.
& sequen. quia quis debet abstinere, & maxime
clericus, si aliquo modo per sui præsentiam auxi-
lium, vel causam præstare posset homicidio, vel
mutilationi; secus si ex sola curialitate interesset,
vide Specula. in. d. §. iuxta versicu. quid si episco-
pus. & D. m. in. c. ex literis. infra de excess. prælat.
Postremo loco superest, vt attingamus de irre-
gularitate, quæ contrahitur ex homicidio com-
misso consensu, collaudatione, seu ratihabitione.
357 † Est autem consensus, in idem plurium tacitus
sensus. l. 1. ff. de pact. tradit Ioan. Andr. in. c. cum
olim. de arbit. & vide gloss. magnam in fin. in. c. 1.
de reb. ecc. non alie. lib. 6. quæ dicit, quòd consensus,
358 & † collaudatio est multorum voluntas ad quos res
359 pertinet simul iuncta. Et aduerte; quia † consensus
potest præcedere actum, interuenire in actu, & sub-
sequi post actum; nisi consensus requiratur de forma
quia tunc semper debet interuenire in actu, & quan
do hoc sit, vide notabiliter Docto. post Innocen. in
c. cum consuetudinis. supra de consuet. & per gloss.
in. c. edoceri. s. de rescript. gloss. in. c. 1. s. de procur.
in. c. causam. s. de iudi. in. c. cum vos. s. de his quæ
fi. a præla. per gloss. in. c. 1. de reb. eccl. non alienan.
lib. 6. per Bart. in. l. 1. § si plures. in repet. ff. de exer-
cito. &. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquiren.
hæred. & in regula ratum. de reg. iur. lib. 6. Bald. in. l.
fin. C. ad Mace. De primis duobus modis; videlicet,
quando ante actum, vel in ipso actu, non est art. no-
ster; sed satis est dictum in art. præcedentibus. Solum
ergo hic examinabimus, quando consensus subsequi
360 tur actum; sicut & † ratihabitio, quæ semper adhibe
tur post actum. vt in dicta regula, ratihabitio. Sed
redeundo ad propositum nostrum, Centesimopri-
mo quæro, Vtrum per talem consensum, & collauda
tionẽ, & ratihabitionem efficiatur quis irregularis,
verbi gratia, commisisti homicidium me ignorante
nec causam præbente, dico, quòd placet mihi illud ho-
micidium, per te commissum; vel illud collaudo, an
sim irregularis? Solu. Specul. in dicto titu. §. iuxta
versic.

versic. sed quid si agenti. Primo videtur tenere, ꝙ
361 sic. Nam † ratihabitio retrotrahitur, & mandato
comparatur, vt in dicta regula. ratihibitio. &.l.1.
§.quoties ff. de vi & vi arm. &.ʒ. de elect. c.pen. cũ
simili. Quod enim quis non pronuntiat in ore,
in corde audit Deus; & voluntas pro opere reputatur,
14.q.1.§.si ago. Hoc idem tenet Hostien. in
summa §.qua pœna. versic. quid ergo si placet. vbi
dicit, hoc verum, si talis gauderet de morte illius;
secus si gaudet malefactorem punitum esse.23.q.5.
in.c.reos. licet doleat de morte personæ, & compatiatur
figuræ Dei, & tristatur, quòd taliter deliquerit
propter quod imago Dei ita punita sit, arg.
c.2.ʒ.eod. &.C.de pœnis.l.si. quis in metallum.ʒ.
de senten. excom.c. vt famæ. & sequitur ibi Spec.
Subdit tamen, quòd in dubio relinquitur conscientiæ
suæ, quam intentionem habuerit.ʒ.eo.c.exhibita
ʒ.de iureiuran. c.mulier 23. distin. c.habuisse.ʒ.de
ętat. & qualit. c.ad aures. Sed tandem dicit,
quòd, credit, quòd per solam ratihabitionem,
siue placentiam non fiat quis irregularis; vbi nullus
consensus, vel exhortatio, vel cooperatio, vel præces
præcesserint, nec eius nomine factum sit, arg.
362 ff.man. l.si vero. §.si post. † Peccatum enim quod
sola voluntate committitur, sola voluntate contraria
aboletur; quia nihil tam naturale &c.l.nihil.ff.
de reg. iur. &.in.c.1.ʒ.de reg. iur. Et hoc etiam
videtur sequi Ioan. And. in addi. qui allegat quod
in simili nota. in.c.is,cui.2.respon. de sent. excom.
363 libr.6.vbi, † per solam ratihabitionem iniectionis
violentæ manus in clericum, non incidit quis
in excommunicationem; nisi illa iniectio fuerit facta
nomine ratum habentis. Et videtur etiam sequi
Inan. And. & do. Ant. in.c. postulasti.ʒ.eod.
qui simpliciter allegauit dictum Specul. Et hoc
mihi placet; nam si non fuit suo nomine gestum,
deficit factum, quod requirit. lex promotionis.
15.q.1.c.fin. Vltimo quæro circa hanc septimam
364 quæstionem, † Vtrum peccata, seu delicta, quæ
alias inducunt irregularitatem, illam inducant, si
sint occulta. Sol. gl. in.c.nisi.§.personę.ʒ. de renun.
colligit ꝙ sic; quod verum dicit ibi Goffre. si sit
tale peccatum, de quo non sit peracta pœnitentia,
vt.c.fina.ʒ. de tempo. ordi. Hostien. dicit, quòd
peccatum occultum non inducit irregularitatem,
in qua requiratur prælati dispensatio. Inducitur
ergo irregularitas, sed sufficit sacerdotis
dispensatio in confessione, cum contritione, &
pœnitentia. Et ex his copiosæ, & ordinatæ habes
expeditam hanc septimam.q. princ. Octauo prin-
365 cipaliter quæro, † de effectibus irregularitatis.circa
quam quæst. aduertendum est, quòd hæc quæstio
satis videtur esse intricata; in ea tamen procedam
vt clarius potero; & aduertendum est, quòd
tres principales possunt insurgere effectus, Primus,
impeditiuus promotionis ad ordines. Secundus,
administrationis in receptis ordinibus impeditiu᷒.
Tertius, depositiuus ab officio ordinum. Et quoniam,
vt supra vidisti in.7.q. princ.& in.5.q. plurimis
modis, & ex diuersis, quis incurrit in irregularitatem,
& plures sunt eius species. Idcirco as-
366 sumendo aliquas. Primo quæro, † Quis sit effectus
irregularitatis, quę prouenit homini ex defe-
ctibus, qui in eo sunt, sine facto, & peccato suo. &
circa irregularitatem prouenientem ex defectu natalium,
dic, quòd effectus est promotionis impeditiuus.
vt.ʒ.de filijs præsby. per to. tetigi. ʒ. in
princ. 7. q. vbi posui plures rationes. Secundo quę-
367 ro, † Quis sit effectus irregularitatis prouenientis
ex bigamia. Sol. simile dic, quòd est promotionis.
82.distin. c.proposuisti. 26.distin. c.vna. versi.
bigamus. de quo latius de biga. per to.& per Hosti.
in summa. in tit. de biga.§.fina. & 50. distin. c. ex
pœnitentibus.&.c.quicunque.&.c.confundat. Item
368 † si prius habuisset ordines non solum per bigamiam
postea sequentem; sed etiam per simplex
matrimonium, impediretur administrare in illis
369 ordinibus. Sed † in bigamo est, si recte memini,
quia amittit omne priuilegium clericale. Tertio
370 quæro, † Quæ sit irregularitas, quæ contrahitur ex
deformitate proprij corporis. Sol. dic similiter,
quòd est impeditiua promotionis ad ordines.55.
distin.c.pœnitentes.43.distin.c.mittatur. &.c.vsq;.
34.distin. c.præcipimus. 36.distin. c.illiteratus. &
371 de his latius.ʒ.de corpo. vitia. per to. Sed † propter
hanc deformitatem non impeditur quis administrare
in susceptis ordinibus, nisi sit talis deformitas,
seu tale vitium corporis, quod inhabilitauerit
illum talem ordinem exercere, vt.c.præsbyterum.ʒ.de
clerico egro. dixi.ʒ.in princip. 7.q.
372 princ. versi. secundo quæro. Quarto quæro, † Quis
sit effectus irregularitatis contractæ ex violatione
censuræ. Sol. dic, quòd effectus est, vt tales impe-
373 diantur promoueri.ʒ.de furt. c.fina. Et † quæ sint
delicta impedientia ordinationem, vide.33.distin.
c.maritum.&.34.distin.c.præcipimus. & vide generalius
d.21.distin. vsque ad.50. distin. & ad.81.dist.
vsque ad.90. Nam vt dicit Apostol. ad Thimot.
374 epistol.1.c.3. Oportet † episcopum irreprehensibilem
esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem,
pudicum, ornatum, hospitalem, doctorem;
non violentum, non percussorem; sed modestum,
non litigiosum non cupidum, suæ domni
375 bene præpositum, non neophicum. Quæ † omnes
qualitates extenduntur ad alios clericos; licet Apostolus
loquatur de episcopo.81.distin.c. Apostolus.
35.distin. c. cognoscamus. & Hostien. in summa.
de tempo. ordi. §.& cui. Esset etiam difficile nimis
prosequi vnumquodq; delictum, & defectum,
secundum enumerationem quam feci, & secundum
quem, vel quod quis incidit in irregularitatem,
& de effectibus singulorum; esset enim quasi
reuoluere totum corpus iuris; & ideo pro effectibus
recurrendum est ad titulos speciales. Et pro
386 † quibus criminibus quis sit deponendus, vide.81.
distin.c.1.&.c.Maximianus. &.23.q.2.c.si quis per
capillum. & tex. in.c.præterea.ʒ.de iure patro.39.
distin.c.Petrus. de coha. cler. & mulie.c.sicut. glos.
penul.35.distin. c. pen. gloss. 50. distin. c.si episcopus.
& .c.si. quis præsbyter. & glos. 1.q.1.c.præsentium.
& glo.1.82.distin. & glo. in.c.fina. ʒ.de cler.
pugnan. in duel. & glo. magistra.12.q. fin. in sum.
& glo. 23.q.3.c. non in perpetuam.31.q.c.non debet.
Glos. in.c. vt clericorum. ʒ.de vit. & honest.
cler. Innocen. in cap. ex tenore. & cap. pen.ʒ.de
377 temp. ordi. per Paul. in clem.1. de offi.ordi. De †

inducentibus autem suspensionem, vide aliquod in.dd.iuribus. & vide glo.32.distin.in.c.nullus.glo. & Doct. in.c.accusatus.ꝫ.de symo. per Innoc. in.c. tanta.eod. tit. per glo. & Doct. in.c. ex tuarum. & c.inter. de purg. canon. & latissime de vtroque per do.Ant. & D.m. in.c.atsi clerici.in princ.ꝫ.de iudi. Sed quantum ad propositum attinet ponit ibi do. Ant. & D. m. quòd omne delictum cum irregularitate, dignum est depositione, per not. per Innoc. in.c.nisi. cum pridem. ꝫ. de renun. & aliquid per Innoc. in.c. cū nostris. ꝫ. de cōces.præb.& adde ad hanc materiam, quæ dixi.ꝫ.in.4.q. princ. & quod trad. in.c.dilectus. ꝫ.de tempo. ordi. & per Spec. in tit. de leg.§.nunc de episcoporum. Item not.

378 quòd † irregularis propter crimina non solum deponitur ab officio sacerdotali; sed ab omni officio cuiuscunq; ordinis, vt.c. presbiterum. & ibi not. &.c.de cetero & ibi dixi.ꝫ.eo. Item not.quòd

379 † irregularitas nō priuat quem beneficio ipso iure, tex. est & ibi.do. Ant. in.c.nisi cum pridem. in prima parte super.3.glo.ꝫ. de renun. Innoc. in.c.cum nostris. de conces.præben. & in.c.si celebrat.de cle. ex. mi.in addi. per Innoc. & vide etiam ad hanc materiam Hosti. in summa. in tit. de cle. ex. mi.

380 Quinto quæro, † de effectu irregularitatis, quæ contrahitur ex homicidio. Sol. dic, ꝙ illa non solum impedit effectum promotionis, & administrationis, & non solum in susceptis ordinibus remanere; sed ad maiores ascendere, & nō solū ante peractā pœnitentiam; sed etiam post peractam pœnitentiam; nisi interueniat dispensatio Papæ, vel inferiorum secundum diuersas qualitates homicidiorum; & maiores, vel minores culpas secundum ꝙ colligitur in.c.sicut.ꝫ.eo.& ea q̄ dixi in.7.q.princ.in artic. de homicidio. & secundum ꝙ trad. in.c. dilectus. de tempo. ordi. & per Spec. in tit.de legato.§.nunc de episcoporum.&.§.iuxta. vet. sunt quoq; ; dicam in.10.q.princ. Talis tamen qualitercunq; sit irregularis, non potest etiā in minoribus ministrare.D.m. post Inno. in.c.2.ꝟ.de cle.pug.in duel. Et hoc arbitror verum; licet Spec. in.d.§. iuxta versi. item quandoq;. dicat, quòd aliquis est irregularis, vt non promoueatur, sed non vt ministret in susceptis, vt c.continebatur. in fine.ꝫ.eo. & in tex. nostro in fin. Quod ego intelligo, respectu facilioris dispensationis, quantum ad episcopum, dicam in.10.q. princ. Et ex his habes expeditam octauam.q.princ.

381 Nono principaliter quæro, † Qualiter in hac materia irregularitatis sit formandus libellus. Sol. dic, Iste articulus satis est difficilis, propter varios casus, qui varias requirunt rationes, & varias conclusiones, propter varios effectus; sed sufficiat vnam formam exempli gratia, posuisse, quæ erit ista, Coram vobis reuerendo in Christo patre, & domino do. Carolo dignissimo episcopo Senensi, Franciscus Tardeus &c.dicit, & exponit, quòd Sempronius clericus de anno præsenti.1440. de mense Iunij interfecit Titium, seu vulnerauit super platea sancti Martini in ciuitate Senarum; vel quid simile commisit, propter quòd incidit irregularitatem. Quare petit per vos, & vestram sententiam dictum. S.priuari, seu priuandum esse decerni beneficio suo, vel deponi ab officio, seu ordinibus suis, vel degradari, seu administratione ordinum interdici, loquendo, seu petendo vnum, vel alterum, secundum quod videri t expedire, & prædicta dicit, & petit omni meliori modo &c. Facit.c.cum non ab homine.ꝫ.de iudi.&.c.sicut dignum.ꝫ.eo.50.distin.c.clericum qui paganum.c.si

382 episcopus.& seq. Decimo, & vltimo quæro † Qualiter tollatur irregularitas. Sol. quattuor modos reperi, quibus tollitur. Primus est per baptismum. Secundus est per dispensationem. Tertius per ingressum religionis. Quartus per pœnitentiam; & ideo hanc.10.q.princ. examinabimus per quatuor

383 princ.qq.¶ Primo igitur quæro principaliter, † vtrū irregularitas tollatur per baptismum. Sol. dic, vt dixi.ꝫ.c.presbiterum. Secundo principaliter quæ-

384 ro, † Vtrum irregularitas tollatur per dispensationem. Hæc quæstio est satis difficilis; arbitror tamen in ea distinguendum esse, ꝙ aut dispensatio est publice facta super irregularitate manifesta, seu occulta per sacerdotem in foro pœnitentiali, & hoc secundum membrum venit examinandum quarta, & vltima.q. Circa primum dic, quòd per dispensationem tollitur irregularitas; si dispensatio tenet, & facta sit super irregularitate ab habente potestatem cum solennitatibus requisitis; ratio est, quia

385 † dispensatio hoc sonat. Est enim iuris, seu rigoris; seu iuridicæ vindictæ relaxatio.1.q.7.§. nisi rigor.

386 Et hoc probatur, quia † dispensatio facit licitum, quod erat alias illicitum, vt not. glo.in verbo, licere. in.c.dudum.ꝫ.de elect. probatur etiam in.l.2.in fin. &.l.quæris.&.l.sed si hac.§ patronum.in fin. ff. de in ius vocan. Nec ille cum quo dispensatum est, potest vlterius accusari, vt late dixi in.c.de his.in quinto membro.ꝫ.de accusa. Sed hic insurgit dubium,

387 † Quis possit dispensare cum irregulari. Circa quod distingue, quòd aut nos loquimur in irregularitate contracta ex homicidio. Aut in irregularitate contracta ex alijs causis, vel culpis, de quibus dixi supra in.7.q.princ. Primo casu subdistingue, ꝙ aut loquimur in homicidio voluntario, aut casuali. Si voluntario similiter subdistingue, quòd aut homicidium sit iniuste, aut iustitia mediante. Si iniuste, aut nos loquimur in dispensatione quo ad ordines. Aut in dispensatione quo ad beneficia. Primo casu, glos. magna in.c.sicut.ꝫ.eo. sentit, quòd cum homicida voluntario quo ad ordines etiam Papā non dispensare. Idem videtur tenere Spec. in tit. de

388 legato.§.nunc breuiter.versi.5.vbi dicit, quòd † non potest dispensare cum homicida voluntario, vt possit ministrare etiam in officio altaris. quantumcunq; post peractam pœnitentiam, per.c.fina.ꝫ.de temp.ordi.50.dist. c.miror.1.q.8.c.si. quis omnem ꝟ.de exces. præla. c.ex literis. ꝫ.de accus. c.inquisitionis. &.c.1.ꝫ.eo. Idem etiam tenet Spec.in dicto tit.§.iuxta. versic. quando autem. & per quem. &

389 ver.curia Romana. pro qua gloss. facit, quia † irregularitas causata ex homicidio videtur inducta de iure

390 diuino, vt dixi.ꝫ.in.3.q.princ. Sed † Papa non dispensat cōtra legem diuinam.25.q.3.c.sicut quidā. si ergo ab altaris ministerio remouetur per legē diuinam; fortius à celebratione.d.c.miror. et si interfecerit paganū.50.dist.c.clericū.Hosti. tñ &* communiter Doct. contrarium, in.d.c.sicut.vbi volunt, Cōia opi.

quòd

ꝙ Papa posſit diſpenſare cum homicida volunta-
rio;Et ad iura quæ volunt,vel videntur velle, ꝙ cum
homicida voluntario non diſpenſetur; reſpondent,
ꝙ debet referri ad difficultatē;hoc eſt,ꝙ de difficili
Papa diſpenſat;ſi tamen vult,poteſt; quia videtur ſi-
bi hoc permiſſum à lege diuina. Facit.c.propoſuit.
s̄.de conceſ.præb. Nam & in veteri teſtamento re-
391 peritur,ꝙ† fuit diſpenſatum cum nepote Aaron, q
vocatus fuit Phinees,qui duplex cōmiſerat homici-
dium.& poſtea fuit permiſſus miniſtrare diuina. Itē
392 † Paulus Apoſtolus fuit homicida, & tamen diuina
miniſtrauit. Vnde iura præſumunt, quòd Vicarius
Dei,etiam hoc poſſit cauſa ſubſiſtente. Facit quod
not.Inno.in.c.quod ſuper his.s̄.de voto. Et Archi-
dia.hoc tenet.23.q.8.c.occidi. Facit.c.inter corpo-
ralia.s̄.de transla.præl.&.c.ſignificaſti.j̄.eo.& idem
tenet hic.D.m.& in.c.ſicut.s̄.eo. Pro hac ſententia
facit quod tradit do.Domi.in.c.is qui. in princi. de
ſenten.excommu.lib.6.qui dicit poſt Innocen.in.c.
393 cum pridem.§.perſonæ.s̄.de renun.ꝙ† Papa poteſt
diſpenſare cum omni irregulari. Ex prædictis ſequi-
394 tur,ꝙ † inferior à Papa non poteſt diſpenſare cum
homicida voluntario quo ad ordines. quod intelli-
395 ge,ſcilicet vt promoueri poſſit. Sed dubium eſt,† an
Epiſcopus poſſit diſpenſare,vt clericus,qui poſt ſu-
ſceptos ordines commiſit voluntarium homicidiū,
poſſit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. Circa quod
dic,ꝙ in ſacris non eſt dubium, ꝙ non poteſt, vt.c.
continebatur.s̄.eo.& probatur in.c.2.j̄.de cler.pu-
gnan.in duel.ibi,non debet, &c. Et ſic probat ille
396 tex.ꝙ† in minoribus ordinibus reſpectu adminiſtra
tionis,poteſt Epiſcopus ſuo iure diſpenſare. Et hoc
tenet Hoſti.Io.And.& do.Anto.in.d.c.2. Mouen-
tur per not.in.d.c.presbyterum.&.c.continebatur.
in fi.s̄.eo.& per tex.noſtrum in fi. Sed tu aduerte,
397 quia† prædicti tex.loquuntur in homicidio caſuali,
non voluntario,in quo non eſt tanta culpa, vt de ſe
398 patet. Item† in caſuali poteſt eſſe magna culpa,mi-
nor,leuis,& leuiſſima, vt in dictis iuribus. Facit in
ſimili.c.ſicut.s̄.eo. Non obſtat tex.in.c.2.de cle.pu
gnan.in duel.quia ibi dum tex. facit mentionem de
ſacris ordinibus,poteſt ſumi large pro quolibet or-
399 dine,etiam minore. Nam† & large quilibet ordo
minor eſt ſacer, vt not.in.c.clericus ſi tonſuram. &
ibi per.D.m.s̄.de vi.& hone.cler.licet maiores com
muniter propter excellentiam appellantur ſacri, vt
not.glo.in ſimi.33.diſtinct. & pro hac ſententia,ꝙ
non poſſit Epiſcopus diſpenſare. facit tex.in.c.1.j̄.
de cler.pugnan in duel. vbi tex. videtur indiſtinctè
prohibere diſpenſationem Epiſcopo, quando vo-
luntariè commiſſum fuit homicidium, vel membro
rum mutilatio. Sed volens tenere primam opinio-
nem,poſſet reſpondere,ꝙ ille tex.intelligitur quan
tum ad promotionem;& prædictam ſecundam opi-
nionem, ꝙ non poſſit Epiſcopus diſpenſare, tenet
D.m.hic,& in.d.c.2. ¶ Sed aduerte, quia poſſemus
ſaluare opin.Docto.in homicidio voluntario com-
miſſo,mediante iuſtitia, vt ſaltem poſſit Epiſcopus
diſpenſare quo ad adminiſtrationem ſuſceptorum
ordinum minorum,vt ſtatim dicam. ¶ Et hæc pro-
cedunt quo ad ordines;ſed quantum ad beneficium,
400 † an poſſit diſpenſare cum homicida voluntario, vt
poſſit beneficium retinere,dic,quòd Papa pōt;quia
in eis habet abſolutam poteſtatem, vt.c.propoſuit.
401 s̄.de conceſſ.præb. Sed† in Epiſcopo dicendum eſt,
quòd non poteſt diſpenſare quo ad curatum benefi
cium,arg.c.fina.s̄.de fil.presbyt. ſed quo ad benefi-
cium ſimplex poteſt etiam Epiſcopus diſpēſare, ſe-
cundum Goffre.& Hoſti.in.d.c.2.j̄.de cle.pugn. in
duel. Nec obſtat qđ ille tex.nihil dicat de Epiſco-
po.ſed ſimpliciter loquitur. Quia reſpondeo,quòd
immo poteſtas,de qua ibi, debet intelligi conceſſa
Epiſcopo,& non inferiori prælato; niſi aliud expri-
matur. & adde quæ ſtatim generalius dicam de po-
tentia Epiſcoporum circa poteſtatem diſpenſandi.
Idem etiam tenet Specu. in titu. de lega.§.nunc de
epiſcoporum. verſi. nono. & verſi. trigeſimo.
Secundo caſu, cum quæritur de homidio volun-
tario commiſſo, iuſtitia mediante, fortius dicen-
dum eſt, quòd Papa poſſit diſpenſare, & ſimili-
ter Epiſcopus hoc caſu in omnibus caſibus,in qui-
bus poteſt propter homicidium commiſſum iniu-
ſtum,arg.prædictorum. Facit quod not.Spec.in tit.
de lega.§.nunc breuiter. verſi.quinto. & quod not.
51.diſtinct.c.aliquantos. Et hoc caſu poſſet ſaluari
402 opin.Hoſti.& aliorum,qui volūt, quòd† Epiſcopus
poſſit diſpenſare, quòd homicida voluntarius poſ-
ſit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. Et prædicta
procedunt,ſiue quis proprio facto commiſerit ho-
micidium,vel cauſam,vel occaſionem dederit, iuſſe
rit,præceperit,opem,& auxilium præſtiterit,ſm qđ
dixi.s̄.in.7.q.Facit.d.c.1.&.2.de cle.pugn. in duel.
&.c.ſicut.s̄.eo.50.diſt.c.ſi quis viduam. Hoc etiam
ſentit Spec.in titu.de lega.§.iuxta. verſi.quid de his:
403 vbi dicit,quòd† cum his qui portauerūt ligna,vt hæ
retici comburerētur,non diſpēſat niſi Papa. Sed de-
bet intelligi,vt.s̄.dixi. Si vero loquimur in homici-
dio caſuali,qđ culpa ſit commiſſum;quia aliàs nun-
quam homicida incidit in irregularitatem, dicen-
dum eſt, ꝙ cum tali irregulari non diſpenſat etiam
niſi Papa,quo ad hoc vt poſſit promoueri ad ordi-
nēs; ſed quo ad hoc vt poſſit in ſuſceptis miniſtrare,
dic,quòd in ſacris non poteſt niſi Papa. In minori-
bus non eſt dubium,quòd Epiſcopus poteſt diſpen
ſare,vt hic in tex.noſtro.&.c.continebatur.s̄.eo.te-
net Spec.in.d.§.iuxta.prope finem. Et quantum ad
beneficium ſimplex,poteſt, quia ſi poteſt in volun-
tario,fortius debet poſſe in caſuali. Hoc tenet Hoſt.
in.c.2.j̄.de cle.pugn.in duel. & Io.And.ibi,dixi in
c.presbyterum.&.c.ſeq.s̄.eo.

¶ De ſecundo membro principali,videlicet,quis
poſſit in alijs irregularitatibus diſpenſare, diffuſa,
ampla,intricata,& longiſſima eſſet materia, & occu
paret vltra.30.lectiones,& eſſet quaſi reuoluere to-
404 tum corpus iuris. Sed reſpectu† diſpenſationis fien-
dę per Papam,dic,vt latius traditur per Spec. in tit.
de lega §.nunc breuiter.per totum. & latius vide in
tracta.meo de diſpenſa.§.quinto. in primo princip.
405 artic.& † de concilij poteſtate circa diſpenſationē,
vide ibi.in.3.artic.principali. De poteſtate vero Le
gatorum vide ibi per Spec.in titu.de lega.§.conſe-
quenter.verſi.item legatus.& verſi.generaliter.& la-
tius per me in.d.tracta. verſi. primo princip. artic.
quinto. De Patriarcharum vero,& Archiepiſcopo
rum poteſtate,vide Spec.in.d.titu.§.nunc de epiſco
porum poteſtate.vide etiā in.d.§.nunc de epiſcopo

rum.& latius per me in d.§.quinto. articulo.4.6. & 7. ¶ In quo articulo inter alia sume illam regulam
406 generalem,ꝙ † in omnibus casibus, in quibus quis potest legem,& constitutionem condere,& iurisdictionem habet,potest pariter dispensare. Ista enim
407 iudicio meo procedunt à pari,quod probatur,† dispensatio est iuris communis relaxatio vtilitate,seu necessitate pensata, vt per Specu.in tit.de lega.§.1. per Innoc. in.c.dilectus.de tempo.ordi.1.q.7.§.pro tempore.&.§.nisi rigor.Archid.in.c.licet. de elect. lib.6.Ioan. And.in reg.semel.de regu.iur.lib.6. & in prnęm.6. in verbo dispensari. D.m.in.c.diuersis.ꝫ. de cler. coniuga. Si ergo est relaxatio iuris,ergo id debet hoc posse, qui potest illud ius relaxare, per reg.1.de regu.iur.& reg.nihil est tam naturale.ff.de reg.iur.¶ Et aduerte,vt dixi,quia in materia ista variæ fuerunt opiniones. vide Spec.in.d.§.nunc de episcoporum.Et me in.d.7.artic.& vide.D.m in.c.at si
408 clerici.ꝫ.de iudi. vide glo.quæ tenet, ꝙ † Episcopus possit dispensare vbicunque à iura permissa est dispensatio,in.c.quisquis.de elect. & in.d.c.at si clerici.Innoc.in.d.c.dilectus. de tempo.ordi. vbi Ioan. Cald.latissimè tractant hunc articulum.Et vide glo. fin.in.c.in quibusdam.ꝫ.de pœn.& glo.in.c.excommunicamus.ꝫ.de hæreti.& Archid.28.dist.c.quando.super glo.Io.And.in.c.1.ne præla.vic.suas. glo. penul.1.q.7.§.pro tempore.glo.50.distinct.in sum.
409 &.c.miror.Sed quæro,iuxta prædicta,vtrum† eo casu quo permittitur dispensatio cum irregulari, illa sit adeo debita, quòd peccet superior non dispensando,glo.50.distin.c.vt constitueretur.dicit,quòd est debita,si subest iusta causa,vt ibi,&.45.distinct. c.licet.1.quest.7.c.dispensationes.11.q.3.c.pleruncque.23.q.1.c.noli.in fi. & 50.distinct.c.consideran-
410 dum.† Est enim dispensatio quædam misericordia,
411 vt hic. Sed† quilibet tenetur esse misericors. 86.distin.c.non satis.45.distin.c.disciplina.in princ. &.c. omnis.Idem tenet glo. in.c.domino sancto. 50.distinct.per illum tex.& arg.24.distin.c.fraternitatis. & sentit glo.1.in fi.50.distinct.in.c.miror. & idem Hostien.in.c.2.ꝫ.de cler.pugnan.in duel.si modo talis sit corrigibilis; alias secus, quia non debet superior pati istum mendicare in opprobrium cleri; ex quo corrigibilis est.93.distinct.c.diaconi. Facit qđ nota.in.d c.vt constitueretur. quod tamen dictum Hostien.non placet.D.m.in.d.c.2. Nam dicit ipse,
412 pro homicidio, vel alio grauissimo crimine debet quis deponi, & detrudi perpetuo in monasterium ad agendam pœnitentiam.ꝫ.de pœ.c.tuæ. ergo cessat ratio,nec cogatur mendicare in opprobrium cleri, cum in monasterio prouideatur omnibus de victualibus.c.nouimus.ꝫ.de verbo.significa. Et ideò concludit, ꝙ talis dispensatio est omnino gratiosa. Facit tex.in.d.c.2.dum dicit,misericorditer.ergo superior non peccat non dispensando. ¶ Ego dicerem,ꝙ vbi subesset iusta,& legitima causa dispensandi;vel quia maxima verteretur vtilitas ecclesiæ, vel magnum scandalum,vel alia similis causa vrgens, ꝙ tunc superior cogeretur dispensare; quia alias peccaret;quia debet semper potius inclinare ad misericordiam.90.distinct.c.fina.ꝫ.de sortile.c.2. C.de iudi.l.placuit.quia præceptum misericordiæ est omnibus commune.d.c.non satis. &.d.c.disciplina. & ad hoc posset implorari officium superioris, vt sentit glo.in.d.c.vt constitueretur. & expressius voluit glo.1.q.7.c.exigunt.arg.c.nullus. de iure patro. & hoc casu diceretur debita,& ius continere.Facit qđ not.Archid.in.c.licet canon.de electio.lib.6.& hoc reperio tenuisse. D.m. in.c.at si clerici.§.de adulterijs.ꝫ.de iudi.licet prius hoc prætogitassem.Quandoque vero non subest vrgens necessitas, vel vtilitas ecclesiæ,vel similis causa;sed solum vtilitas personæ, vt quia est bonæ conditionis,& lapsu quodam errauit,& multum est contritus,& dolens de excessu suo, & hoc casu erit in potestate prælati dispensare, nec peccat dispensando,aut mittendo. & hoc modo po
413 test intelligi.d.§.de adulterijs. dum dicit, † potest. quod verbum est facultatis.l.sæpe.ff.de off.præsid.& .l.non quicquid.ff.de iudi. Et idem dicendum vbicunque hincinde subessent rationes dispensandi, & non dispensandi.& hoc casu dispensatio dicitur pro-
414 priè gratia. ¶ Si verò non subest causa, peccat dispensator, vt not.Innoc.in.c.cum ad monasterium. de sta.regu.1.q.7.§.at si illa. not.Spec.in tit.de lega. §.nunc breuiter.versi.& not.do.Anto.in.d.§.de adulterijs.quia non dispensator,sed dissipator diceretur.
415 ¶ Item quæro, † vtrum eo casu,quo potest Episcopus dispensare, requiratur consensus capituli, glo. tenet ꝙ non,in.c.cum ex co.de elect.lib.6.vbi dicit, ꝙ hoc communiter* obseruatur. Idem tenet glo. 50.distin.c.ex pœnitentibus. ¶ Sed Archid.ibi tenet contrarium. & do.Domi.in.c.1.de fil.præsbyt. lib.6. ¶ Spec.in tit. de lega.§.generaliter.versi.debet autem. videtur concludere, ꝙ non requiratur, nisi de honestate.¶ Io.de Imo.in.d.c.cum ex eo.dicit,quòd prima opin.procedit de consuetudine.Secunda,de iuris rigore.& idem ibi do.Domi. & hanc tenet.D.m.in.d.§.de adulterijs. licet do. Anto. tenea ibi contrarium. Sed opin.D.m.mihi plus pla- *Cõis opi.*
416 cet,vide ibi eum. ¶ Vltimo quæro, † vtrum si vnus ex pluribus causis,seu criminibus in plures inciderit irregularitates, sufficiat vna dispensatio, an requirantur plures? Sol.Vincen.in.c.testimonium. ꝫ.de testib.& Io.And.hic sentit,quòd sufficiat vna. Di-
417 cit enim ibi in casu simili, ꝙ † si testis fuit emendatus per dispensationem,dispensatio prodest quo ad omnes tam ciuiles,q̃ criminales causas,per not.in.c. ex tuæ.ꝫ.de fil.presby.& in.c.fi.ꝫ.de schisma. & hoc idem videtur tenere Archidia.2.q.7.c.clericus.Qđ ego arbitror verum,si dispensatio fuit simplex,& generalis,& proprio motu facta; non autem ad partis petitionem;vel si fuit facta ad partis petitionē, fuit facta petitio generalis per partem, non exprimendo aliquas irregularitates. Sed simpliciter petendo secum dispensari super omnibus qualitatibus cuiuscunque generis forent,arg.l.2.C.de abolit.& qđ not.in.l.sub prætextu.C.de transac.secus si non fuit simpliciter facta; sed aliqua irregularitas solum fuit expressa, quia tunc valebit solum super illa. Facit .l.1.§.si plura.ff.ad Turpillia.&.l.de pupillo.§.si pluribus.ff.de noui ope.nuntia.Idem dicendum,si præcessit petitio dispensationis sub certa specie irregularitatis,& fuerit dispensatum;quia tunc generalis dispensatio restringeretur ad causam expressam;
418 quia † species præcedens restringit sequens genus, vt traditur in.c.sedes.ꝫ.de rescript.in clemen.

non

non potest.de procura.in.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vin.
triti.oleoq; lega.Facit.l.age cum Ge.&.l.si de certa.
C.de transact.& quod traditur in.c.1.ꝫ.de transact.
Idem si postulans expressisset aliquam, vel aliquas ir
regularitates clausula generali adiecta;quia tunc re-
fertur solum ad expressa,argumen.not.in.d.c.sedes.
vel saltem non ad maiores ; Nisi fortè expressa fuis-
set clausula illa, & si longè maiores essent expres-
sis; sed fortè in dispensatione super irregularita-
te, in qua quis potest prouidere sibi ;vt adeo com-
ponat petitionem , quòd non videatur subrepti-
tia, hoc non sufficeret. vide quod dixi in simili in
d.clem.non potest. Sunt igitur ponderanda verba
419 dispensationis,& vide quod dicunt Doct.de † ban-
nito pluribus bannis, an sufficiat vnica absolutio.
per Cyn.Iaco.de Are. Bal.in.l.de pupillo.§.si pluri-
420 bus.ff.de no.ope.nuntia.& de† excommunicato plu
ribus excommunicationibus,an sufficiat vna abso-
lutio, vide Docto. & ibi dicam in.c.cum pro causa.
421 ꝫ.de senten.excom.¶ Tertio quæro,vtrum per† in-
gressum religionis tollatur irregularitas.Sol.tex.fa-
422 cit quòd sic; quia in ipso ingressu omnia crimina vi
dentur extincta,in authen.de monachis. in princip.
coll.1.tenet Goffre.in libellis,rub.8. in fi. Facit de
pœniten.distinct.1.§. his authoritatibus asseritur.
prope princ.de fil.presbyt.c.1. Spec.in titu. de reo.
versi.sed nunquid pro commissis. vbi hoc tenet quo
ad Deum.Et Io.And.ibi in additio.dicit.Et quo ad
ecclesiam, per.d.§.his authoritatibus . in glo. argu-
mentum,quæ allegat.33.quæst.2.c.admonere.§.scri
pturæ.ꝫ.de voto.Glo.fin. in.c.2.ꝫ.de aposta. ponit
423 duas opiniones.Prima est,ꝙ† irregularitas, quæ in-
surgit ex proprio delicto, non tollitur ; sed fauore
religionis cum tali dispensatur, per.c.1.ꝫ.de eo qui
furt.ordi.recep. Aut est irregularitas,quæ non insur
git ex proprio delicto, & tunc tollitur per ingres-
sum religionis, ita quòd sine dispensatione potest
promoueri ad ordines, vt in contrarijs; sed non ad
dignitatem sine dispensatione.ꝫ.de pœn. c.in qui-
busdam.&.c.1.ꝫ.de fil.præsbyt. Secunda opin.glo.
est,ꝙ nullo casu tollatur,sed solum conceditur po-
testas dispensandi tam in secundo casu, quàm in pri
mo.do.Anto. dicit tenendam primam opinionem.
Sed secundam tenet glo.56.distin.in.c.1.Spec.in ti-
tu.de lega.§.iuxta.ver.potest etiam dici. dicit,quòd
cum irregulari propter homicidium potest dispen-
sari per Episcopum secundum quosdam ad subdia-
conatum,si transiunt ad religionem ; sed securius est
secundum eum hoc fieri per solum Papam. Remit-
tit tamen ad nota.in.d.c.2.de aposta. Glo.19.q.fin.
c.penul.arguit per illum tex.quòd per ingressum re-
424 ligionis tollatur . vult enim ibi tex. quòd† pater fi-
lium factum monachum non potest exhæredare, li-
cet prius commiserit ingratitudinem. Allegat auth.
425 de monachis.in princ. vbi dicitur,ꝙ † monachatus
abstergit omnem maculam. In contrarium allegat
c.priscis.53.distin.c.2.Lau.& Archid.ibi,remittunt
se ad not.per glo.in.d.c.2.de aposta. D.in.in.d.c.2.
dicit,ꝙ in hac materia non potest dari certa doctri-
na,quia in quibusdam tollitur per ingressum religio
nis,in quibusdam non. Concludit tamen,ꝙ fauore
religionis mitius agitur cum irregulari. Vnde con-
cludit,ꝙ tantum in casibus à iure expressis tollitur
irregularitas per ingressum religionis, cum non ha-
beamus canones loquentes cõtrarium. Nam.c.1.de
fil præsbyt.loquitur in casu suo,nec tollitur irregu-
laritas in totum.immo nec beneficium potest quan
doq; habere,vt.d.c.in quibusdam.ꝫ.de pœ. Ego ve-
426 ro facio in hoc istas conclusiones. Prima,ꝙ† irregu
laritas proueniens alicui ex defectu, seu deformita-
te personæ, non tollitur per ingressum religionis.
nec cum tali fauore religionis facilius dispensatur.
Huius conclusionis ratio de se patet ; quia non mi-
nus est mancus post ingressum religionis, q̃ ante.
427 Secunda conclusio est,† irregularitas causata ex de-
licto,vel peccato occulto tollitur per ingressum re-
ligionis,& vitæ probitatem,nisi sit causata ex homi-
cidio,vel mutilatione. Prima pars huius conclusio-
nis probatur per tex.in auth.de monachis. in princ.
& ratio est, quia cum talis sit irregularis quo ad se,
non quo ad alios, satis est quo ad se pœnitentiam
egisse.Facit quod dicam in seq.q. Ad idem facit qđ
not.in.c.testimonium.in glo.ꝫ.de testi. Secũda pars
428 conclusionis probatur,quia† homicidium, vel mu-
tilatio est tale delictum, quod etiam post peractam
pœnitentiam impedit ordinis exequutionem, vt.ꝫ.
dixi.& in.c.inquisitionis.ꝫ.de accusa.Tertia conclu
429 sio sit,† irregularitas contracta ex tali delicto, vel
culpa,quam ius aliqua ratione induxit, quæ rõ ces-
sat,& tollitur per ingressum religionis, tollitur & ir
regularitas. Hæc probatur in.c.1.de fil.presbyter.
430 56.dist.c.1.Nam† potissima ratio, quare illegitim⁹
non potest promoueri,est propter dubium paterni
criminis. quæ ratio videtur cessare in eo facto mona
cho.Facit.c.cum cessante.ꝫ.de appel. Quarta con-
431 clusio sit, † irregularitas publica, cuius inducendæ
rationem non tollit ingressus religionis, per ingres-
sum religionis nõ tollitur.In ea tamen ingressus re-
ligionis operatur,vt facilius cum tali valeat dispen-
sari.Hęc conclusio probatur in.d.c.2.ꝫ.de aposta.&
c.1.de eo qui fur.or.rece.&.c.præses.51.dist. Prima
tamen pars huius conclusionis,fallit in omnibus ca-
sibus,in quibus aliud in iure reperitur expressum.
432 Quarto quæro, vtrum† per pœnitentiam tollatur ir
regularitas. Sol.Archid.post Vgu.50.distin.c.mi-
433 ror.dicit,ꝙ† licet pœnitentia absorbeat peccatum,
in pristinum tamen statum non reformat.de pœnit.
dist.3.c.qui vult.1.q.7.c.si quis.15.q5..in.c.presby-
434 ter.in princ.† Pœnitentia enim non est modus tol-
lendæ irregularitatis, quantacunque sit, etiam si
tanta esset,quanta fuit latronis, qui statim transcen-
435 dit ad gloriam ; Nam quantacunque sit contri-
tio;non tñ sufficit ad tollendam pœnam tempora-
lem;prout est irregularitas. Ego verò dicerem præ-
436 dicta procedere,† quando irregularitas esset publi-
ca;secus si occulta;quia tunc arbitror,ꝙ tollatur per
437 pœnitentiam. † Ita potest intelligi.c.domino sctõ.
50.dist.Facit,quia quo ad Deum iste est tutus. Item
438 quo ad ecclesiam,quia† ecclesia non iudicat de oc-
cultis,in.c.sicut.2.ꝫ.de symo. qđ tñ dixi de irregula
439 ritate occulta,arbitror ꝙ† habeat locum qñ nõ eẽt
cõmissa ex homicidio,vel mutilatione. & ratio est,
quia hęc impedit ordinem,etiam post peractam pœ
nitentiam. Idem ergo dicendum in alijs,quę post
peractam pœnitentiam impedirent ordinis exequu
tionem. Et ex his, Deo duce, habetis expeditam

hãc materiam irregularitatis, in qua, si vera sunt quæ 440 scripta sunt, cum † canonum statuta omnes ligent, & ab omnibus debeant obseruari, vt.c.1.§.de constitu. necessaria sequitur conclusio, quòd vnusquisq; sit irregularis.

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dabat operã rei licitæ, nec fuit in culpa.*
2 *Clericus licitè equitat pro salute corporali.*
3 *Casus contingens ex equi ferocitate, præter culpam, & voluntatem equitantis, an imputetur equitanti, quo ad irregularitatem.*
4 *Statutum puniens currentem equo in platea aliqua pœna, non comprehendit currentem contra voluntatem, ex ferocitate equi.*
5 *Homicidium solo actu commissum, non inducit irregularitatem, nisi voluntas, vel culpa adfuerit.*

1 Dilectus filius. † Homicidium casuale non imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, nec fuit in culpa. hoc dicit. Communis diuisio.
2 secunda ibi, ideoq;. ¶ Not. primo, q † clericus licitè equitat pro salute corporali. Aliàs aũt si non licitè equitaret, equitando fuisset in culpa; & sic postea teneretur ex casu superuenienti, vt.c. præsbyterum. & c. continebatur.§.eod. ¶ Vltimo not. quòd † casus
3 contingens ex ferocitate equi, præter culpam, & voluntatem equitatoris, nõ imputatur equitatori quo ad irregularitatem, si illam quam debuit, adhibuit diligentiam, faciendo frenum aptari, stimulando equum calcaribus, vt conueniebat, secundum Inno. & Hostien. Nec fuit in aliqua culpa, vt dixi; quia si cognouisset equum esse ferocem, tunc fuisset in culpa. Facit quod not. Bart. in.l. fina.§. si propter.ff de
4 publica. vbi dicit, quòd † si statutum dicit, quòd currens equo per plateam, puniatur certa pœna, prout est hic, quòd ille qui contra voluntatem suam ex ferocitate equi currit per plateam cum equo, non tenetur ad pœnam. Pro quo facit tex. in.l. Cæsar.ff. de publica. ¶ Glo. penul. ibi, in promouendo. dic, Hæc glo. non bene dicit; quia iure non probatur hæc differentia inter promotum, & promouendum, nec
5 repetitur iure cautum, quòd † solo actu commissum homicidium inducat irregularitatem; si ibi non fuit culpa, aut voluntas, & in contrarium est tex. in.c. ex literis.1.§.eo. &.c. exhibita.§.eo. & vtrobique not. quinimmo videtur probari contrarium in tribus capitulis sequen. & licet iustitia mediante, fortè quis commiserit homicidium, incidat in irregularitatem, vt dixi in.c præced. in tertio articulo septimæ quæstio. princip. quod voluit sentire glo. tamen efficitur irregularis, etiam quo ad ordines iam susceptos; licet facilius cum eo possit dispensari, vt dixi in.2.q.10.quæstio. princ. in.d.c. præceden. tamen ibi adest voluntas, & ideò opin. communiter* reprobatur per Doctores. Cõis opi.

CAP. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Clericus licitè, quæ sua sunt, curat.*
2 *Consilium petenti, accusatore, vel infamia deficiente, creditur circa circumstantias actus.*
3 *Nihil cum scandalo agendum.*
4 *Sequestrum non tollitur per satisdationem, vbicunq; per satisdationem non tollitur causa inducens sequestrum.*

Ex literis. Potest summari, vt præcedens. Et diuiditur in tres partes. Primo, ponitur consultatio. Secundo, Papæ indagatio, ibi, nos autem. Tertio, ibi, ad te. ponitur responsio. ¶ Noto
1 primo, q † clericus licitè insistit circa curam rerum suarum. quod intellige secundum not. in.c.1.§. de celeb. miss. & sic casus inde contingens, præter voluntatem suam, non imputatur ei, etiam quo ad irre
2 gularitatem. ¶ Vltimo not. q † deficiente accusatore, vel infamia, creditur petenti consilium circa circumstantias actus; licet contra ipsum petẽtem posset esse aliqua suspicio. Facit.c. significasti.1.§.eo. titu. In glo.2. in versi. scandalum. ibi, reddit hominem. dic, hæc glo. bene dicit, licet iste obsfugiendum scandalum debeat cessare, vt dicit gl. seq. & in.c. praeced.
3 & ideò est, quia † nihil cum scandalo agendum est, vt vt in.c.2.§. de præscrip. Facit quod not. Inno. in.c. veniens.§. de renun. cum simi. Et not. q licet hæc gl. & seq. videantur velle, q si adest infamia, sufficiat sola purgatio, secus si scandalum. tamen eadem glo. seq. in fi. concludit, q ad vtrunque sufficit purgatio. quod non placet Hosti. qui tenet primam opin. glo. Sed potes concordare, q si purgatio est sufficiens, vt faciat scandalum cessare, tunc sufficiat, & habeat locum finis glo. &.c. tua. allegatum in glo. aliàs habeat locum prima opi. Facit quod in simili dicimus
4 in sequestro, q † non tollitur per satisdationẽ, vbicunque per satisdationem non tollitur causa inducendi sequestrum, vt in.c. literas. & in.c. ex transmissa.§. de resti. spol. &.c. cum locum.§. de sponsa. traditur per.D.m. & Doct. in.c.2.§. de seque. poss. & fruc. & latius dixi in cle.1.eo. tit.

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 *Operam dans rei vtili, & necessariè excusatur ab homicidio fortuito, & casuali.*
2 *Proijciens aliquid in locum, per quem nullus transire consueuit, non tenetur proclamare.*
3 *Homicidium solo actu præter voluntatem, & culpam commissum, impedit promouendum.*

Ex literis. Sũma, & diuide, vt.c. dilectus. secunda ibi, quo circa. ¶ Not. primo, q
1 ad hoc, vt qs non obligetur ex homicidio, qđ commisit facto proprio, vel p causam præstitam, requiritur, q ipse agat rem necessariam, & vtilem. Sed dicit.D.m. q illud, quod dicitur de necessaria, non est vetum,

verum,quia ſatis eſt, ꝙ det operam rei licitæ, vt.c.
2 dilectus.ſ.eo. ¶ Secundo not. quòd† quando quis
proijcit aliquid in loco,per quem nullus conſueuit
tranſire,non tenetur elamare. Facit quod not.in.l.ſi
putator.ff.ad leg.aquil. Aliàs ſecus, vt hic dicit gl.2.
¶ Vltimo not.ibi,ad altiores ordines. tex. expreſsũ
contra opin.glo.pen.in.c.dilectus.ſ.eo. quæ voluit,
3 ꝙ ſolo† actu pter volũtatem,& culpam commiſſum
homicidium impediat promouendum.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Iuramento ſoli alicuius quandoq; ſtatur.*
2 *Ignorantia poteſt probare tribus modis,remiſſiuè.*

Significaſti. Sũma,& diuide vt .c.dilectus. & de
materia dic,vt ibi
dixi.& eadẽ quaſi poſſunt colligi notabilia. Primo,
ponitur conſultatio. Secundo,Papæ indagatio,ibi,
cumque. Tertio,reſponſio,ibi,ideoq;. In glo.ſi eſt
ita.ibi,& præcipue cum conſcientia, &c.dic, Noto
1 iſtam glo.quæ vult,ꝙ† probatio eorum, quæ depen
dent ex conſcientia,poſſit fieri per proprium ſacra-
mentum. Legiſtæ allegant glo. pro ſingulari, Inſtit.
de actio.§.aliæ. & ad idem vide glo.in.c.ſtatutum.
§.aſſeſſorem.de reſcrip. lib.6. & vide glo. in.l.ſi cui.
§.iiſdem.ff.de accuſa.per Bal.in.l.at qui natura.§.cũ
me abſente.ff.de nego.geſt. & per Bart. in.l.pro hæ-
2 rede.ff.de acquir.hæred. &† tres bonos modos pro-
bandi ignorãtiam,poſui in.c.de his. quaſi in fi.ſ.de
accu.In eadem,ibi,adiungere compurgatores. dic,
Hoc verum, ſecundum Hoſtien.quando ſubeſſet in-
famia; aliàs ſtaretur ſoli iuramento, vt ſtatim di-
ctum fuit.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Homicida non cenſetur ille,cuius amici, vel conſanguinei eo prohibente,& cauſam non dante commiſerunt.*
2 *Cautela,vt quis homicida non cenſeatur.*
3 *Irregularitas quandoq; contrahitur ex homicidio per alios perpetrato.*

1 Petrus. † Non cenſetur homicida il-
le,cuius amici, vel conſangui
nei homicidium commiſerũt
eo prohibente,& cauſam non
dante.h.d. Primo ponitur facti narratio. Secundo
2 prouiſio,ibi,quo circa. ¶ Noto primo, † cautelam
tenendam ad hoc vt clericus non teneatur de homi
cidio,quando ſuſpicatur illud ab amicis, vel con ſan
guineis committi.dic,vt dixi in.c ad audientiam.ſ.
eo.in.96.quæſt.ſeptimæ quæſtio.princip. ¶ Vltimo
3 not.ibi,cauſam,vel occaſionẽ. quòd † quis efficitur
irregularis propter homicidium per alios commiſ-
ſum,ſi cauſam,vel occaſionem dedit. de quo dic,vt
dixi in.d.c.ad audientiam.quæſtio.42. Et inducitur
iſte tex.ad queſt.de clerico,qui faciebat quæſtionẽ,
quam poſui in.d.c.ad audientiam. q.43. ſeptimæ.q.
princip.ſ.eo. In glo.pen. in fi.dic, Not.bene hanc
glo. de qua materia dic, vt dixi in.d.c.ad audien-
tiam.in.q.95.& 96.& ſequen. In glo.fina. in fi. dic,
de hoc articulo,vt latiſſimè dixi in.d.c.ad audien-
tiam.quæſt.43.

CAP. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Clerico pro tuitione rerum ſuarum,maxime eccleſiæ, licitum eſt arma mouere.*
2 *Iudex quando peritorum conſilio vti debet.*
3 *Periti vnius dicto tunc ſtatur,quando ſolus eſt in loco.*
4 *In dubio quomodo iudicandum.*
5 *Defenſio quomodo fieri debet.& nu.7.*
6 *Forus animæ,& quaſi animæ,quando dicitur.*
7 *Confeſſio facta in foro animæ, vel quaſi interpretatur pro confitente.*

Significaſti. Quo ad legẽ ꝓ-
motionis, homi-
cida, & irregula-
ris reputatur,qui vulnerauit vna cum alijs, & vulne-
ratus obijt, nec apparet ex cuius vulnere obierit.
h. d. Vel ſic,ſecundum.D.m. irregularis cenſetur,
qui alium læthaliter percuſſit,licet ab alijs fuerit oc
ciſus.Idem ſi non apparet,an læthaliter eſſet ab alijs
percuſſus, & obijt, & non apparet ex cuius vulne-
re deceſſerit. Idem eſt,ſi non percuſſit læthaliter,&
habuit animum occidẽdi,& ex aliorum vulneribus
percuſſus expirauit.h.d.Tu intellige,& declara hunc
tex.vt dixi.ſ in.c.ad audientiam.in.q.35.37. & 38.
& ibi poſui quid veniat ſub iſto &.ſ. Primo poni-
tur conſultatio.Secundo,diſtinguens reſponſio,ibi,
1 nos in præmiſſo. ¶ Noto primo,quòd† licitum eſt
clerico pro ſaluandis rebus, maxime eccleſiæ arma
mouere,dummodo non procedat ad ſæua,vt dixi in
d.c.ad audientiam.q.38. ¶ Secundo not. ibi,peri-
2 torum iudicio,ꝙ † vbi iudex tenetur aliquid deci-
dere de iure, quod directè non poteſt probari per
ſenſum corporeum, ſed iudicio intellectus, debet
aſſumere peritos in illa arte. & not. ꝙ tex.dicit,pe-
ritorum; & ſic ſentit, ꝙ non ſufficiat teſtimonium
3 vnius Aduerte tamen,quòd ſi in loco non eſſet, niſi
vnus,ſtaretur dicto illius,ſecundum.D.m.& dixi la-
4 tius.ſ.eo.c.præsbyterum. ¶ Tertio not. quòd† li-
cet in dubio quo ad pœnam temporalem imponen
dam quis debeat potius iudicari innocens, quàm
nocens.l.abſentem. ff.de pœn. tamen quantum ad
pœnitentiam,& ad animam debet potius quis iudi-
cari culpabilis,vt dixi in.d.c.ad audientiam.¶ Vlti-
5 mo not. ꝙ † defenſio debet fieri cum moderamine
inculpatæ tutelæ, dic vt dixi in.d.c.ad audientiam.
q.13.14.15.& ſequen. ¶ In glo.2.in fi.dic,vt dixi in
d.c.ad audientiam.37.& 38.q. vbi poſui intellectũ
illius.c.¶ In glo.in verbo credendum,in fi.dic,not.
hanc glo.quæ quotidie allegatur, quòd in foro pœ-
nitentiali ſtatur confeſſioni alicuius, etiam in fauo-
rem ſuum. & probat iſte tex. ꝙ non ſolum in foro
animæ ſtatur tali confeſſioni,ſed etiam in foro qua-
6 ſi animæ. Dicitur autem† forus animæ,quando quis

confitetur peccata sua sacerdoti pro pœnitentia
recipienda, & absolutione. Forus quasi animæ
dicitur, quando quis ne accusatus, aut denontia-
tus, aut inquisitus petit consilium salutare, quid
agere debeat. Nam creditur sibi, vt hic. & idem
probatur in.c.ex literis.1.ꝰ.eod.& vide glo.antepe.
in clemen.1.de pœ. Aduerte tamen, quia talis con-
fessio non præiudicat volenti postea accusare, vel
inquirere.dic de hoc, vt dixi in.c.de his.ꝰ.de accus.
6 in quarto membro. Et not. quòd† talis confessio,
quæ fit in foro animæ, vel quasi, interpretatur pro
ipso confitente. Ita concludit Oldra. consil. 182.
per tex.nostrum,& per tex.22.q.5.c.humanæ.¶ Gl.
in verbo, discerni, oppo. ꝙ non pariter puniantur,
dato animo occidendi, primus vulnerans,& secun-
dus occidens glo.sol. distinguendo inter ius canoni
cum,& ciuile. In eadem in fi.dic, ꝙ aut agitur de pœ
na pecuniaria imponenda ex.l.Aquil. quæ conside-
rat interesse,& damnum, non autem animum,& ꝓ-
cedit.l.huic scripturæ.§.Celsus. Aut agitur quo ad
pœnam temporalem, vel pœnitentiam, vel irregula-
ritatem,& quilibet tenetur de occiso, vt hic, & de
pœna corporali probat tex.in.l.si ita vulneratus. in
fi.ff.ad leg.Aquil. & ad prædicta vide Bar. in fi.ff.de
sicar. & quod dixi in.d.c.ad audientiam. q.35.37.
& 38.¶ Glo.in versi.tutelæ. in princip. allegat con-
cordantias,& declarat,& qualificat tex.deinde alle-
gat plura contraria, deinde & tertio gloss. sol. pro
prima parte, si tria concurrant; deinde circa mate-
riam ponit distinctionem Alani,& Ioan. In eadem
glo.in fi.dic, de hoc articulo glo.quantum ad mate-
riam irregularitatis. de qua canonistæ principaliter
tractant in hoc titulo, vt plenissimè dixi in.d.c.ad
audientiam.ꝰ.eo.à.q.13.vsque ad.19.q.inclusiuè.
Sed quantum ad materiam.l.Cornel. de sicar. vide
Bart.& Docto.in.l.1.C.vnde vi. & latius,& melius
per Bal.in repeti.illius.l.quam materiam etiam ca-
nonistæ hic attingunt, sed multum imperfectè, vi-
de vt dixi, Bal.in.d.repeti.vbi ponit qua ratione de-
fensionis possunt offendere aggressorem,& quo tem
pore id fieri debeat,& qualiter,& quando dicatur
fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ. Quæ ego
hic omitto propter euitandam prolixitatem. Sed
potes multa colligere ex his, quæ dixi in dictis.qq.
7 inter quæ memoriæ commendabis, quòd† licet quis
debeat se defendere cum moderamine inculpatæ tu
telæ; si tamen modum excessit,& excedendo interfe
cit, non tenetur talis excedens pœna legis Corne. de
sica.sed pœna extraordinaria ita voluit Bar.in.d.l.1.
& melius Bal. ibidem Io.And.in.c.significauerunt.
ꝰ.de pœnit.& remiss.& in addit.Spec.eo.titu.& hoc
etiam voluit glo.nostra hic in prioc. in ver.si tamen
defendens.& ibi tamen si quis modum excedit, quæ
tamen glo.singulariter videtur limitare illam opin.
Cōis opi. communem,* si ex proposito non excedat,& bene.
nam tunc arbitror, ꝙ si ex proposito excederet,&
interficeret, puniretur pœna legis Corn. & prædicta
not.ad intellectum statutorum. Pone, dictat statu-
tum, quòd defensori licitum sit offendere offensorē
suū intra tres dies eodē genere offensionis,& dica-
tur idem genus, quando eadem pœna veniret impo-
nenda, quæ veniret primæ offensioni. aliquis defen-
dendo se excedit modum, quæritur an habeat benefi
cium statuti; allegabatur in quæstio.de facto ꝙ non;
quia maior pœna veniret imponenda. & ideò dice-
batur, ꝙ iudex debebat imponere integram pœnā.
Allegabatur in cōtrarium statutum, quòd volebat,
ꝙ poneretur integra pœna, si excedebatur modus,
loquebatur in offensione facta per offensum contra
primum offensorem; sed cum in terminis prædictis
essemus in defensione, non debebat iste puniri, nisi
pro excessu. & hoc arbitror verissimum.

C A P. X I X.

S V M M A R I V M.

1 *Mors infirmi, vt non imputetur medico, & quæ concur-*
rere debent.
2 *Medico, quod per imperitiam commisit, imputari debet.*
& nu.4.& 5.
3 *Pietatis causa nihil iniustè agendum.*
4 *Dispensatio cum homicida casuali quando facilis.*
6 *Medicina omnis est venenosa.*
7 *Medicus, an teneatur mederi pauperi infirmo suis ex-*
pensis.
8 *Medico datum infirmitate durante, an repeti possit.*
9 *Dominus membrorum suorum nullus est.*
10 *Peritis in arte sua est credendum.*

Tua nos. Religiosus exercens chy
rurgiam, si ex ea mors se
quatur, irregularis est,
etiam si sit peritus,& diligens,& pietatis causa fece-
rit; sed cum eo, post satisfactionem, potest miseri-
corditer dispensari.h.d.vsque ad.§.ad vltimum.pri-
mo ponitur consultatio,& responsio. secunda ibi,
1 nos igitur.¶ Noto primo, plura† quæ debent con-
currere ad hoc, vt mors infirmi non imputetur me-
dico. Primo, vt tale officium, seu exercitium sibi
conueniat. Vnde debet esse laicus, non autem cleri-
cus; quia clericis interdictum est exercitium chyrur
giæ, vt.c.sententiam.ꝰ.ne cler.vel mon. &.c.non ma
gno.&.c.fin.eo.titu. Nec obstat tex.noster, qui lo-
quitur de monacho, quia sic contingit de facto. Se-
2 cundo requiritur, quòd† sit peritus; alias tenetur;&
& hoc facit contra Docto imperitos, qui dant con-
silia, propter quæ fertur sententia iniusta, quia tenen
tur satisfacere.argumen.hic,&.l.illicitas.§.sicuti.ff.
de offic.præsi. &.l.idem iuris.§.1. ff.ad leg.Aquil.&
in reg.non est sine culpa.de regu.iur.lib.6. Facit qđ
not.gloss.in.c.1.de confess.lib.6. Tertio requiritur,
quòd sit diligens,& ex parte sui adhibeat omne stu-
dium circa curam infirmi. Quarto, ꝙ informet æ-
grotum de his, quæ contraria sunt ægritudini suæ.
Nam his omnibus seruatis, euentus mortis non im-
putatur medico. Facit.c.ad aures.de æta.& qualit. &
adde ad ea, quæ dixi in.d.c.ad audientiam.in.8.q.
7.q.princ.¶ Secundo not. ꝙ quamuis clericus sit pe
ritus in arte chyrurgiæ, non tamen debet illam exer-
cere, etiam pietatis causa, imò peccat;& sic infertur,
3 ꝙ† propter pietatem non debet quis aliquid iniustè
agere. 1.q.1.c.non est putanda. Ego tamen arbitror
hoc verum, nisi instaret necessitas. fortè quia nul-
lus in loco reperiretur, qui posset adhibere curam,
& instaret mortis periculum, nisi prouideretur; quia
hoc

hoc casu arbitror, quòd non diceretur in culpa im-
mo non curando videretur ipse necare, & homici-
dium per negligentiam committere, vt dixi. ̄j.in.d.
c. ad audiētiā.45.q.vnde intelligo, quòd non debet
exercere chyrurgiam; nisi vbi alius haberi non pos-
4 sit. Vltimo no.quòd† cum homicida casuali facilius
dispensatur; quando culpa non fuit magna. Et ad-
uerte, quia tex.noster loquitur in executione officij
sacerdotalis,& tamen dicit, quòd potest misericor-
diter dispensari, quando clericus peritus erat, & ad-
hibuit omnem diligentiam. vnde solum fuit in cul-
pa immiscēdo se exercitio prohibito, & videtur vel
le text. quòd episcopus possit cum hoc dispensare;
quia culpa videtur leuis; secus si esset magna,& sic vi
detur iste tex.esse contra opin.D.m.io.c.2. ̄j.de cle.
pugnan. in duel. vbi voluit, quòd si culpa præcedit
casum, non possit episcopus dispensare, vt possit ad-
ministrare in sacris ordinibus, de quo dic, vt dixi in
d.c.ad audientiam.io.2.q.10.q.princip. ¶ Glo.1.2.
&.3.sentiunt contrarium, quòd mors quæ euenit cul
pa infirmi non imputetur medico, ex quo adhibuit
debitam diligentiam. Sol.dictæ gloss. quòd contra-
rium procederet, si iste non assumpsisset exercitium
sibi prohibitum, dic vt dixi in.c. ad audientiam. q.
42.& seq.Extra gl.tractant hic Inno.Host. & Doct.
aliqua tam circa personas medicorum, quam infir-
morum,& infirmos custodientium. Circa medicum
5 conclusio est,† quòd si est peritus, & non fuit in ali-
qua culpa non imputatur sibi mors contingens, etiā
in foro animæ. Nam hoc exercitium in personis, qui
bus non est prohibitum est laudabile, & honorabile
iuxta illud Salomonis Ecclesia.38.Honora medicū;
quoniam propter necessitatem illum creauit altissi-
mus. Si vero medicus reperitur in aliqua culpa pro-
pter mortem infirmi, tunc efficitur irregularis, vt pu
ta dando medicinam non bonam, non bonis aroma
tibus compositam,& simil. Vel differendo liberatio
nem causa maioris lucri. Et volunt Doct.quòd si me
dicus dubitaret, an medicina esset profutura infir-
mo, vel non, quod in dubio debeat potius abstinere,
& infirmum Deo curandum relinquere, quā ipsum
incertæ medicinæ periculo commendare, & potest
6 esse ratio, vt arbitror; quia† omnis medicina veneno
sa est, vt.l.qui venenum.ff.de verb. sign. vide Bald.in
l.illicitas.§.sicut.ff.de offic.præsi.&.l. si ab hostibus.
7 §.1.ff.si solu.matri.cum simil. Et an† medicus tenea-
tur mederi pauperi infirmo suis expensis, not. ̄j.de
senten.excomm.c.quantæ.83.distinct.§.1.&.c. non
satis.1.q.1.c.qui studet. Spec. in titu. de sala. §. fina.
versicu.ex premissis.& vide Bar.in.l.Archiatri. C.de
profes.& medi.libr.10. Item vide text. singularem
qui fortè non est alibi, in.l. si medicus. ff. de var. &
8 extraor.cogni.vbi dicitur, quòd† datur officium iu-
dicis ad restituendam venditionem factam medi-
co, durante infirmitate; quia videtur hoc fecisse ti-
more vitæ ammittende. Et sic videtur, quòd si da-
tur medico aliquid vltra debitum, durante infirmi-
tate, illud non videatur datum ex mera liberalitate,
sed potius ex voluntate liberandi. & sic videtur pos-
se repeti in vtroq; foro. Vide D m.in.c.fin.de im-
munit.eccl.& Barto.in.d.l. Archiatri. Et prædicta
etiam not.contra Docto.iuris, qui durante lite, tales
faciunt exactiones. dic, vt latissimè dixi in tracta.
de aduoca.§.18.De infirmo autem concludit Inno.
quòd licet non obediat medico; non tamen incur-
rit peccatum inobedientiæ; quia non est prælatus
suus. Aduerte tamen; quia non debet infirmus ali-
quid assumere, quod verisimiliter induceret mor-
tem; quia minus licet hoc contra se facere, quam
9 contra alium.33.q. 5. c. si non licet. nam † nemo est
dominus membrorum suorum, vt.l.liber homo.ff.
ad.leg.Aquil.& pro tali non est orandum; quia mo
riuntur in peccato mortali, nec est tradendus ec-
clesiasticæ sepulturæ.23.q.5.c.placuit.13.q.2.c.non
æstimemus. Circa custodientes vero dicit Inno.
& seq.Doct. quòd grauiter peccant, si aliquid no-
ciuum tradant infirmo. Item peccant non obe-
10 diendo medico; quia † credendum est peritis in
arte sua, vt. c. præced. &.l. 1. §.1.ff.de ven.inspic.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus, qui iudici sæculari intersignia furis deditā quo fuit vulneratus non est irregularis; licet fur postea occidatur.*
2 *Fur nocturnus latro appellari potest.*
3 *Prosternere,& vulnerare differunt.*
4 *Statutum imponens pœnam vulneranti, non habet locum in prosternente.*
5 *Clerico pro suarum rerū defensione licitum est vulnerare.*
6 *Mors casualis promouendum non impedit.*
7 *Furatus quinq; solidos, aut vltra laqueo suspenditur.*
8 *Intellectus.c.si quis solidos de pace tenen.*

1 .§.Ad vltimū. † Clericus q
iudici sęcula
ri dedit inter
signia furis à quo fuerat vulnerat⁹ nō est irregularis
licet fur postea occidatˉ.h.d.Secunda ibi,nos igitur.
2 ¶ Noto primo,ibi,latrones,q† accedens ad furādū
de nocte,potest etiam appellari latro.dic,vt dixi in
3 c.2.̄s.eo.Secundo not. q † aliud est prosternere, &
4 aliud vulnerare, vnde† statutum imponens pęnā vul
neranti non habet locum in prosternente.Noto ter
5 tio,q†pro defensione rerum clerico licitū est vulne
rare.nam hic scholaris vulnerauit,& non imputatur
sibi de quo dixi in.c.ad audientiam. q. 18. Vltimo
6 not. quòd † mors casualis non impedit etiam pro-
mouendum, si nihil potest sibi imputari.dic, vt dixi
in.c.dilectus.̄s.eo.in gl.penul.¶ Glo.pe.oppo.qua-
druplici ter,& sol.dupliciter.In eadē in fin.dic, Hæc
vltima solu.nō est bona; quia per prius illi apparito
res absciderant illi virilia,& oculos eruerant, quod
sufficit ad incurrendam irregularitatem, vt in c.2.̄j.
titu.1.& in.c.is,qui.eod. titu.libr.6. & in clem.vni-
ca.eod.tit.lib.6. Vnde datur tertia sol.in glo.seq.vi-
delicet, quòd propter intersignia non fuit iste con-
uictus de furto,& ideo non efficitur irregularis; sed
hæc solu.non videtur bona; quia satis est, q dederit
causam mutilationi. & ideo dantur aliæ sol. extra
glo.Est ergo quarta solu. quòd tempore istius decr.
quæ fuit facta post compilationem authenticorum,
pro furto non erat pęna mortis, vel mutilationis ali
cuius membri, vt in auth.sed nouo iure.C.de furt.&
in corpore vnde sumitur. Vnde si officialis talem
pœnam imposuit, nō debuit imputari scholari.̄s.de
emptio.

empt.& vend.c.fi. Sed hæc lectura non placet Hosti.
quia hic præsupponitur, ꝙ hic fur intrauit de nocte
cum armis;ergo erat pœna mortis,vel mutilationis,
vt in.d.auth.sed nouo iure.&.l.capitalium.§.grassa-
tores.ff.de pœ. Et præterea propter nouam constitu
7 tionem Federici,† fur ans quinque solidos, vel vltra,
debet furca suspendi,vt.§.si quis solidos.de pace te-
8 nen.in vsibus feud. Sed ille.§.melius intelligitur per
legistas,ꝙ talis pœna imponitur propter fractam pa
cem.Item in omnibus ferè locis furca suspēduntur,
etiam modico. Vnde non licuit scholari talem ge-
neralem consuetudinem ignorare. Et ideò dicit
Host.quòd verus intellectus est, quòd scholaris non
fuit in aliqua culpa.& ita Papa interpretatur. Et po
test esse ratio,quia nec prohibuit testimonium, nec
dedit opem,vel quid simile.sed solum officiali quæ-
renti intersignia,illa dedit. & sic fuit causa multum
remota,& sic non tenetur,vt not.glo.in.c.exhibita.
ꝭ.eod.Et hoc placet.D.m. Alij tamen dicunt,ꝙ fur
aliquas res abstulerat, ob quarum recuperationem
scholaris dedit intersignia,vt fieret iustitia. vnde nō
imputatur sibi Sed prædicta intellige secundum qđ
dixi in.c.ad audientiam.ꝭ.eod. à.48.quæstio. vsque
ad.53.inclusiue.

C A P. X X.

S V M M A R I V M.

1 *Homicida est,qui causam abortui dat,si conceptum erat viuificatum anima rationali. aliàs secus.*
2 *Monachus,qui dicitur mortuus mundo potest impregnare mulieres,& maximè commatres.*
3 *Mulieri asserenti se præguantem ex T. an credatur.*

Sicut ex literarum.

1 Qui† dat causam abortui,homicida est, si conceptū
erat viuificatum anima rationabili,aliàs secus.h.d.
Et examina materiam huius.c.secundum quod di-
xi in.c.si aliquis.ꝭ.eo.&.c.ad audientiam.quæst.36.
Communis diuisio.secunda ibi,nos. ¶ Not.primo
2 ex tex. quòd† licet monachus dicatur mortuus mun
do.16.q.1.c.qui vere. &.2.q.7.c.placuit. &.l.Deo
nobis.C.de epis.& cle.tamen secundum Io.An. po-
test impregnare mulieres;& maxime commatres. &
vide Specu.in titu.de teste.§.1. versi. item quod est
3 monachus. Quærunt hic Doct.quia tex.dicit,quòd
mulier asserebat se prægnantem ex monacho,vtrum
ei credendum sit,si forte monachus,vel alter asserat
contrarium. Sol.Host.hic dicit,ꝙ non,& remittit se
ad not. in.c.Michael.ꝭ.de fi. presbyt. &.c.per tuas.
ꝭ.de proba.&.c.ex transmissa.ꝭ.qui fil.sint legi.& vi
de Bal.in.c.cum seruum.ꝭ.de ordi.cogni.qui dicit,
quòd erronica confessio filij credentis matri suæ,
non nocet sibi. & vide quod not.in.l.si vicinis.C.de
nupt.& per Bar.in.l.quod senatus.ff.de libe.agno.
¶ Glo. in princ. allegat concordant. deinde op-
ponit dupliciter,& soluit. In eadem ibi, licet non
teneatur lege canonica,dic,hoc procedit quò ad ir-
regularitatem; sed quò ad peccatum, & pœnam
peccati, benè tenetur lege canonica; licet anima
adhuc non sit infusa, vt dixi in.d.c.si aliquis. & in
d.quæstio.36.

C A P. X X I.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus iudicem secularem quando adire possit, & eius brachium implorare.*
2 *Iudicium vbi semel ceptum est, ibi & finem accipere debet.*
3 *Vix fieri dicitur id quod fit, sed difficillime.*
Christophorus de Castiliono fuit primus doctor in legibus auctoris.ibidem.
4 *Laicus potest excommunicari,arceri,& personaliter affligi pro decimarum solutione.*
5 *Vindicta malorum cedit in laudem bonorum.*
6 *Obediensia humilibus parum prodesset, si contemptus contumacibus non obesset,*
7 *Iustorum gaudium,in punitione impiorum.*
8 *Excommunicatio quando dicitur contemni.*
9 *Excommunicatus, si per annum induratus steterit in excommunicatione,est suspectus de haresi.*

Postulasti.

Non imputatꝰ cle
rico, qui ciuiliter
petit iustitiam de
laico,si iudex laicus postea exercet in laicum vindi-
ctam sanguinis. Communis diuisio.secunda ibi,ad
quod.& materiam istam examina, vt dixi in.c.ad au
dientiam.ꝭ.eo. à.q.47.vsque ad.q.53. ¶ Not.pri-
1 mo,ꝙ† si contra laicum non sufficit remedium ec-
clesiasticum, potest clericus adire iudicem secula-
rem,& eius brachium implorare. quod facit ad not.
in.l.vbi cęptum.de iudi. & ad not. in.c.ex tenore.ꝭ.
2 de rescrip. Nam licet illa lex dicat,ꝙ† vbi iudicium
semel est cęptum,ibi,& finem recipere debeat:tamē
illud est verum,si potest ille ibi consequi iustitiam,
& finem; secus si coram tali iudice propter poten-
tiam aduersarij, vel aliud simile,iudicium non pos-
set ibi finem accipere;quia tunc ad alium potest ac-
cedere,vt hic. ¶ Secundo not.ibi,vix absque sangui
3 nis,ꝙ† vix dicitur fieri,quod fit, sed difficillime fit.
circa quod vide quod traditur in.c.2.de cogna. spi.
lib.6.&.l.vix certis.ff.de iudi. & ideò Hosti. repre-
hendit illos,qui exponunt,vix.i.nullo modo.ita ex-
ponit Bar.in.l.si iure.ff.de lega.3.& male,secundum
do.Christoph.de Castiliono, qui fuit primus meus
doctor in legibus. Et ad prædicta vide glo.in versi.
vix.in proęm.6. & tex.in.l.alienationis.ff.de verbo.
4 signific. ¶ Tertio not.ꝙ† pro solutione decimarum
laicus potest excommunicari, & personaliter arce-
ri,& si necesse est,etiam personaliter affligi, vt sta-
5 tim dicam ¶ Vltimo not.ꝙ† vindicta malorum ce-
dit ad laudem bonorum. Vnde dicit notab.tex.in
c.1.ꝭ.de postu.præl. quòd† parum obedientia pro-
desse videretur humilibus, si contemptus contuma-
7 cibus non obesset. Vnde dicit Psal.57.† Lætabitur
iustus cum viderit vindictam. Et vide notab. iura,
quæ allegaui in.c.ad liberandum.ꝭ.de iudæ.& quod
dixi in.c.vergentis.ꝭ.de hæret.&.c.significasti.ꝭ.eo.
8 Quęrunt hic Docto. quando† quis dicatur excom-
municationem contemnere.Sol.dicit Hosti.si intra

præfixum terminum per iudicem sub excommunicationis pœna,vt aliquid faciat,vel non,ille contrarium attentet; &† si per annum induratus steterit in
9 excommunicatione,suspectus est de hæresi,arg.c.ex communicamus.§.1.s.de hære.dic,vt ibi tex.tamen in.c.fina.de pœn.lib.6. loquitur de biennio. sed ibi narratur factum.¶ Gloss.fina. in principio colligit, infert,& probat,& in fine oppo.& non soluit. In eadem ibi,puniatur pecunialiter.dic,& sic potest agere vt laicus capiatur. Facit.c. 1.s.depositi.vt flagellis affligatur.14.q.6. c.si res.dummodo non procedatur ad sanguinis effusionem, vt in.c.in archiepiscopatu.j.de rapto.Item ad seruitutẽ, quam etiam imponit ecclesia, vt.c.ita quorundam. s.de Iudæ. In eadem in fin.dic de hac materia, vt habetur in.c.2. de homici.lib.6.& dixi & in. d. c. ad audientiam.q. 52.&.53.

CAP. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei; qui non occidit, nec fuit in culpa, etiam si ad cautelam veniam postulauit.*
2 *Ludus inter pueros,etiam clericos, non est prohibitus.*
3 *Culpa,veniæ impetratione an recognoscatur.& nu.12.*
4 *Homicidium casuale non imputatur etiam promouendo ad sacros ordines.*
5 *Aetas puerilis quæ.*
6 *Ludus,qui virtutis causa fiebat,licet in eo sanguinis effundi posset,de iure.ff.erat permissus. Et quid hodie.nu.7.*
8 *Armorum appellatione, veniunt lapides.*
9 *Dolus a culpa differt.*
10 *Dolus quid.*
11 *Culpa leuis quæ.*
12 *Absolutionem petens ab excommunicatione, videtur fateri se excommunicatum quòd intellige.vt.nu.15.*
13 *Priuatio præsupponit habitum.*
14 *Absolutio quandoq; petitur ad cautelam.*

1 Exhibita. †Homicidiũ casuale non imputatur ei,qui non occidit,nec fuit in culpa,ẽt si ad cautelam veniam postulauit.h. d. Primo ponitur petitio.Secundo exauditio.Secunda ibi, quo circa.¶ Noto primo,quòd† ludus inter pueros, & cle-
2 cos non est reprobatus; alàs homicidium inde contingens fuisset huic imputatum. Secundo not. quòd
3 †per veniæ impetrationem extraiudicialiter factam videtur quis recognoscere culpam. Vltimo not.
4 quòd † homicidium casuale non imputatur etiam promouendo ad sacros ordines, quod est contra gl. penul.in.c.ex literis.1.s.eo.¶ In glo.1.ibi, illa ætas quicquid ignorat.dic, videtur ergo hæc glo. ex hoc, & ex iuribus quæ allegat,sentire ad intellectum tex. quòd iste puer erat in ætate infantili, cuius contrarium sentiunt gloss.sequentes, & bene;tum quia ponitur, quòd iste esset clericus; tum quia dicit text. quòd non animo lædendi ; tum etiam quia pars ad sui excusationem hoc principaliter allegasset. Et aduerte,quia glossator videtur fuisse in magna dubitatione.& ideò non firmauit pedes. Nam in gloss.4. videtur sentire, quòd noxius erat ludus. Si ergo erat noxius, ergo talis erat in culpa, dando operam rei illicitæ, & per consequens casus superueniens debebat ei imputari,vt.c.continebatur.s.eod.Vnde glo. 1.sol.quod iste erat in infantili ætate,& male, vt dixi.Secunda gl.videtur sentire, quòd ludus esset permissus ; & ideò casus superueniens non imputatur. Tertia glo.videtur sentire, quòd ratione deficientis voluntatis homicidium committẽdi excusatur. Sed hæc non est bona, si ludus esset prohibitus, vel ille fuisset in culpa . Vnde D. m. dicit pro concordia,
5 quòd text. debet intelligi de puero. quæ † puerilis ætas incipit a septennio, & durat vsq, ad. 14. vt in proemio vi. per glo. & traditur in. c. ad nostram.s. de regula.20.q.1.c.1.22.q.5.c.paruuli.Vnde beneficio ætaris iste ludus erat licitus, qui aliàs maioribus non fuisset licitus;quia ludus noxius,&c.vt.l. nam ludus.ff.ad legem Aquil. Ex quo infert.D.m. quòd casus contingens inter minores ex ludo lapidum imputatur ipsis proijcientibus;secus inter pueros. Sed iste intellectus mihi nullo modo placet, licet videatur communis. Vnde aduerte,quòd hic articulus potest habere duo dubia. Primum, vtrum puer possit incurrere in irregularitatem, de quo dic, vt dixi in 9.q.5.q.prin.in.d.c.ad audientiam. Secundũ dubiũ est,vtrum ex ludo saxorum,puer, qui aliàs potest incurrere in irregularitatẽ,illã incurrat, si inde mors sequatur. Et profecto tẽpore istius decr. ego nescio
6 videre, quòd talis ludus esset præmissus. Nam† licet iure. ff. videretur premissus ludus, qui fieret virtutis causa, licet in eo veniret sanguis effudendus, & sic ludus saxorũ,vel similis.l.qua actione.§.si quis
7 in colluctatione.ff.ad legẽ Aquil.tamen† hodiè per l.1.C.de spec.&c.c.1.j.de tornea.omnis ludus videtur prohibitus, licet virtutis causa fiat, si inde mors sequi potest verisimiliter,& sanguinis effusio, vel cũ armis,vel simili genere.sed ludus saxorum est huius-
8 modi. Nam † appellatione armorum, veniũt lapides vt no.gloss.in.c.si quis perfodiens.s.eo.&.ff.de furt. in.l.si pignore.§.si furem.& insti.de pub.iud.§.item lex Cornelia.& ideo,si puer esset doli capax,non video quare non incideret in irregularitatem ex morte inde contingente. vnde tenendo , quòd iste esset ludus saxorum, dico quòd iste non excusatur, ex eo, quòd ludus esset permissus ; sed propter multa concurrentia.Primo,quia non habuit animum perenutiẽdi.Secundo,quia per imprudentiam medici. Tertio, quia per incuriam patris,vnde nec facto,nec voluntate;nec ex causa, vel occasione non videtur iste cõmisisse homicidium.De voluntate,& facto,clarũ est. De causa,& occasione satis patet propter cõfessionẽ partis;quia incuria sua,& imprudẽtia medici fuerũt causa;& ideò non mirum si non efficitur irregularis quia percussio non erat talis, per quam ille deberet mori.Facit.c.præsbyterum.in.fi.s.eo.nisi diceres,ꝙ satis est ꝙ dederit operam rei illicitæ,& ex causa, licet remota,mors fuerit sequuta, vt.c.tua in princ.s. eo.Faciũt ea,quæ dixi ibi.& quę dixi in.d.c.ad audientiã.q 41.& ideo satis videtur difficile sustentare, ꝙ tex.loquatur in ludo saxorum.Vnde ego arbitror,ꝙ tex.possit intelligi,ꝙ loquatur de alio ludo permisso,& ꝙ iste puer proiecit lapidem in alium, qui volebat

lebat discedere a ludo, & ne discederet, vt solet fieri, iocosè proiecit lapidem, intendens proijcere ex op posito ipsius, pro vt pluries ego vidi. nam nō video, quòd in ludo saxorum quis faceret animo percutiē di. Et potest iste tex. reddi singularis in hoc; quòd licet leuis culpa in maiore præcedens homicidiū reddat aliquem irregularem; tamen in puero cuius ætas non est ita matura, sed inconsiderabilis, non reddit puerum irregularem; Secus si fecisset ea voluntate, vt interficeret, pet quam redditur doli capacitas; secundum quod dixi in. d. 9. q. 5. q. princ. in. d. c. ad audien

9 tiam. quia† nō debet ita culpa imputari, sicut dolus, vt de se patet; quia dolus præsupponit affirmatiuā;

10 quia† est calliditas, & fallacia, seu machinatio ad circumueniendum, fallendum, vel decipiendum alium adhibita, vt. l. 1. ff. de dol. Culpa verò ponit negatiuam, videlicet negligentiā, vel inaduertētiam. Nam

11 †leuis culpa est deuiatio incircunspecta ab ea diligētia, quam habent communiter homines intelligentes, vt dicit Bar. in. l. quod Nerua. ff. depo. &. D. m. in c. 1. ꝰ. commo. Quam diligētiam, & consideratione puer non potest habere; licet intelligat, & sit doli capax; quia non potest esse prudens propter inexperiētiam rerum; vt dicit Philos. 1. Ethico. Et quod iste ludus non esset ludus saxorum, satis colligitur, dum dicit, quòd non animo lędendi proiecerit lapidem, cū talis ludus fiat gratia percutiendi. ¶ Gloss. in verbo, corruens, sentit contrarium, quòd iste deberet reputari irregularis; quia incutiendo timorem, dedit causam homicidio, & glo. solu. In eadem ibi, fugiebat. Inno. hic dicit, quòd si ictus lapidis fuisset causa læsionis, proijciens teneretur, arg. c. de cætero. ꝰ. eo. & idem dicunt Abb. & Vinc. Subdit hic. D. m. ꝙ iste intellectus nimis restringit tex. nostrum. Tu verò dic, vt dixi in glo. pen. & de arg. glo. dic, vt dixi in. d. c. ad audientiam. ꝰ. eo. q. 42. ¶ Gl. pen. oppo. quòd ex eo, quòd iste puer veniam postulauit, videtur fateri se culpabilem. glo. sol. In. fi. gl. dic, contra hanc glo. facit, quòd not. glo. in. c. venerabilem. ꝰ. de elect. vbi vi

12 detur probari, †quòd petens absolutionem ab excōmunicatione, videtur fateri se excommunicatum. ꝙ etiam sequitur ibi Host. & in c. 2. ꝰ. de ord. cogn. hāc etiam opi. videtur tenere Bart. in. l. decem. ff. de ver.

13 oblig. Facit, quia sicut † priuatio præsupponit habitum, vt in. c. ad dissoluendum. de despon. impube. ita venia videtur præsupponere culpam. 13. distin. c. nerui. Sol. dicit Host. quòd. c. venerabilem. & quod ibi not. procedit, quando quis in iudicium petit absolutionem solennē; secus si extra iudicium omissa solēnitate. Præterea, hic fuit petita venia ex benignitate,

14 vt mitigaretur dolor patris; sicut † quando petitur absolutio ad cautelam, vt. c. solet. de senten. excom. lib. 6. Dicit etiā Host. quòd. c. venerabilem. nō probat illud ad quod allegatur communiter; quia ibi ille cognouit se ligatum, quando petijt absolutionē. Et vide ibi Inno. & in. c. 2. ꝟ. de ord. cognit. vbi vide

15 tur velle, quòd † petens simpliciter absolutionem, non videtur fateri se excommunicatum; cum possit illam petere ad cautelam. Sed bene videtur fateri se habere conscientiam læsam. hoc tenet Archi. in. c. 1. de except. libr. 6. & Ioan. Andr. D. m. ibi. & hic hoc sentire videtur. Ista sit cōclusio, quòd quotiescunq; petitio veniæ, vel absolutionis, vel petitio priuationis habet multiplicem intellectū ad habitū; quia intrinsecè pōt habitus præsupponi, & nō præsupponi; & hoc casu, nunq̄ fit positio habitus. Et de materia hac vide per Doc. in dictis iuribus, maxime per legistas, in. d. l. decē. & l. si qdē. C. de excep. & l. non vtiq;. ff. de excep. & in reg. exceptionē. de reg. iur. lib. 6. & in auth. cōtra qui propriā. C. de nō num. pec. dicā in d. c. 2. ¶ Gl. fin. quærit, & sol. In eadē, in fi. dic, secundum Inno. ꝙ esset dispēsatio, vbi iste occasione lapidis proiecti fuisset læsus. dic, vt. ꝰ. dixi. Et not. glo. ex qua colligitur, ꝙ ēt oīs iuris rigor, videtur ex quadā misericordia, & veritate descendere, quæ se habēt ad conseruandam iustitiam pro communi vtilitate hominum.

CAP. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

2 *Ecclesia non prohibetur habere plures campanas.*

3 *Custodis officium est, campanas pulsare.*

1 Ioannes. †Homicidium casuale non imputatꝰ ei, qui dabat operam rei licitæ, nec fuit in culpa. h. d. Prima pars narrat factum. Secunda diffinit, ibi, nos igitur attendentes. ¶ Not. primo, ibi,

2 campanas, quòd † non prohibetur ecclesia habere plures campanas; quia pluralis loquutio. &c. Quidā tamen voluerunt contrarium, per. c. patentibus. ꝟ. de priuil. de quo articulo dic, vt ibi latius dicam. & vide notab. consilium Oldr. consil. 228. quod incipit, vtrum fratres prædicatores. Secundo not. summarium. cui concordat. c. dilectus. &. c. ex literis. 1. &. 2. &. c. significasti. ꝰ. eod. Sed oppo. contra text. Videtur enim, quòd huic sacerdoti deberet imputari hoc homicidium, ex eo quòd videtur fuisse in culpa, vt in. c. tua. ꝰ. eo. Quòd autem fuerit in culpa probatur; quia dabat operam exercitio ordini sacerdotali non conuenienti; quia pulsare campanas, nō ad ipsum, sed ad clericum pertinere videtur. 25. distin. c. perlectis. Solu. dicit Ioan. Andr. quòd. c. tua. loquitur in officio prohibito; secus si exercitium esset licitum; licet ad illud quis nō posset astringi. Et aduerte, quia tex. debet intelligi in ecclesia in qua non erat custos; fortè, qa erat ecclesia parochialis; Secus si ibi esset custos, quia tunc videretur esse in aliqua

3 culpa† custodis officium attentando, ad quem pertinet pulsare cāpanas, vt. c. 1. de offi. cust. Nisi a custode hoc impetrasset, vel cōsuetudo haberet, quòd qlibet posset campanas pulsare. Nō tamen arbitrarer quòd per hanc leuem culpam, quæ non est ordinata ad casum, quis efficeretur irregularis, arg. eorum quę dixi. ꝰ. eo. tit. in. c. ad audientiam. q. 42.

CAP. XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Clerico, etiam contra catholicæ fidei hostes, pugnare non licet.*

2 Cle-

2 *Clericus,licet in conflictu in quo plures cæsi sunt, percusserit; tamen ex sola percussione non fit irregularis.*

Petitio. Clericus pugnans etiam cõtra inimicos catholicæ fidei, debet ab altaris ministerio abstinere, si in prælio percusfit, & de homicidio eum cõscientia remordet.h.d.communis diuisio. Secunda,
1 ibi,mandamus.Noto primo,quòd† clericus est prohibitus pugnare etiam cum infidelibus, non solum eos,aut eorum terras inuadendo;sed etiam proprias terras defendendo ab inuasionibus infidelium.quod intellige, quando terra esset munita alijs hominibus qui possent illam defendere aliàs secus, si posset esse timor & rerum,& personarum, secundum quòd dixi in.c.2.§.eod.aliàs autem si esset solus timor rerũ, posset defendere non procedendo ad sæua,vt dixi latius in.d.c.ad audientiam. q.38. Secundo not.quòd
2 †licet clericus percusserit in conflictu,seu in prælio in quo plures fuerunt interfecti; tamen ex sola percussione non efficitur irregularis,ex quo certum est quòd non interficit. de quo articulo.dic,vt latius dixi in.d.c.ad audientiam.q.39 &.40.In gl.1.in fi.dic de hac materia vt latissimè dixi in.d.c.ad audientiã. §.eo.q.44.

C A P. X X V.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus licitè ædificationi templi insistit.*
2 *Statutum vrbis Senarum contra rusticos ducentes asinos,& mulas,qui post percussionem dicunt, caue.*
3 *Casus fortuitus qui dicatur.*

Quidam. Licet casum ponat diuersum,tamen in effectu idẽ dicit,quòd.c.Ioannes.In tex.ibi laquearij.dic, cum quo lapides trahebantur, secundum Ioan.And. quia fortè cum isti ædificarẽt, & traxissent pondus in altum, vt faciunt muratores, quan tum expediret,& sacerdos intenderet ad dissolutionem laquei,cæpit laqueus frangi, & periculum imminere inferioribus;vnde præsbyter alta voce clamauit ad inferiores vt sequitur. Qualiter autem factum esset incertum est,secundum Ioan.And.¶ No
1 to primo,quòd†clericus licite insistit in ædificatione ecclesiæ.ẽt si cũ propria persona operetur; quia si non fuisset hoc licitũ imputaretur sibi,& q; sit licitũ
2 facit.12.q.2.in.c.aurum.Secundo not.contra† istos clamentes submissa voce, Caue,caue &c. vel qui clamant post casum contingentẽ; quia per hanc protestationem non excusantur, prout faciunt communiter rustici ducentes asinos,& mulas,qui post percussionem dicunt caue,contra quos est Senis statutum, quòd tales possunt impune offendi. Vltimo not. ex tex.quòd largo sumpto vocabulo,casus fortuitus dicitur ille, qui potuisset prouideri per aliquem modum,licet diligentissimus ad id non aduerteret. Ad idem.c.cum Ioannes.§.eo.Nam & ibi, & hic vterq;
3 casus potuisset præuideri. † Proprie verò, & strictè casus fortuitus est inopinatæ rei euentus, cui nullo modo prouideri potest,vt dicit Bart.in.l.quòd Nerua.ff.depo.& per.D.m.in.c.1.§.commod. In gl. fin. in.fi.dic,de hac materia. vt in. d. c.1.&.in.c.bona fides.per glo.& Doct.in reg.contractus.ff. de reg.iur. & latè per Bar.in.d.l.quòd Nerua.ff. depo.&. l.si ex legati.ff.de verb.oblig.

De Torneamentis. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Torneamentum quid,& vnde.*
2 *Feriæ vnde.*
3 *Dies quilibet,cur feriatus dicitur ab ecclesia; & qui dicantur de iure ciuili,& canonico.*

Ontinuatur hæc rubrica hoc modo ad præcedentes. Viso de homicidio in genere; quia quidam sunt actus ex quibus interdum, licet non semper homicidium sequatur, vt sunt torneamenta, vel duella, aut ars sagittariorum; ideò subijcitur hic rubrica de torneamentis|. & duæ seq. rubricæ. Et præmitte ad intelligentiam ma-
1 teriæ, quòd† torneamenta, vt dicit text. in.c.1.§. eod.quandoq; appellantur feriæ, quandoq; nundinæ. Tu verò dic, quòd torneamenta possunt ita describi, quòd sunt personales congressus, in quibus milites ex condicto, seu conducto, vel edicto ad ostentationem virium suarum, & audaciæ congrediuntur temere. & hoc voluit Host.in sum.eo. titu.§. 1. & arbitror, quòd hoc vulgare processit ab hoc verbo, tornus. quod secundum grammaticos a torqueo dicitur, cum quo vasa torneantur, vnde torno, as, idem est, quòd aptare in gyrum voluendo, & reuoluendo. Vnde torneamenta dicta sunt; quia in illis præliantes communiter solent circuire, hincinde ire, & reuenire; & sic propriè torniare circumcirca locum deputatum; torquentes, & se cruciantes mutuis ictibus hastarum.
2 Et arbitror, quòd† feriæ etiam appellentur a feriendo, vt dicit. D. m. qnia tales se feriunt, & mutuis ictibus se percutiunt. Vel forte, & melius dicuntur feriæ; quia diebus feriatus fiunt, hoc est, diebus fœstiuis, quo commodius homines extracti a negotiationibus suis, possent talia ad spectacula accedere; licet secundum ecclesiæ ordi-
3 nem, † quilibet dies dicatur feriatus. & bene,quia quolibet die debemus a vitijs abstinere. Sed secundum iura ciuilia, & canonica, proprie feriæ dicuntur fœstiui dies, quibus cessant homines a foro, & negotiationibus, vt. §. de feri. per tot. &. ff. &. C. de fer. & hic bene succedit, quòd text.in d. c. 1. §. eod. appellat illas nundinas, torneamenta; quia, vt arbitror, olim diebus nundinarum fiebant tormenta; vt & plures personæ accederent ad videndum, & melius res ibi portatæ venderentur fiebant torneamenta.

Cap.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta fieri non debent, & vulneratis in eis conceditur pœnitentia, sed si moriuntur, denegatur ecclesiastica sepultura, si animo pugnandi accesserunt; alias secus.*
An tali pœnitenti cōcedi debeat corpus Christi. nu. 14.
2 *Torneamenta quot nominibus appellantur.*
3 *Argumentum sumptum à vulgari loco, valet.*
4 *Vsus communis loquendi habet locum etiam in statutis correptiuis.*
5 *Ludus, ex quo periculum corporis, & animæ sequi potest exerceri non debet.*
6 *Ecclesia potest laicis probibere ludum periculosum, & pœnam apponere.*
7 *Ecclesia, directā iurisdictionem etiam in laicos animarum ratione, habet.*
8 *Sepultura ecclesiastica morienti in torneamentis, licet pœnitenti cur denegetur.*
9 *Pecuniam hasta, & pila ludere, & sponsionem facere gloria, & virtutis causa licet.*
10 *Fortitudo, sine iustitia non est laudanda.*
11 *Ludi propter publicam lætitiam sunt tolerandi.*
12 *Ludus brachiorum, & pugnorum vtroq, iure permissus etiam si inde mors sequeretur.*
13 *Gladiatores omnino sunt prohibiti.*
15 *Christi corpore assumpto, an remaneant immediate substantia, & essentia.*
Et quid si ille qui assumpsit esset sacerdos. nu. 16.
17 *Minus conceditur, maiore concesso. Quòd intellige, vt ibid.*

1 Fœlicis. †Torneamenta fieri non debent, & vulnerato in eis conceditur pœnitentia; sed si moritur, denegatur ecclesiastica sepultura, si accessit animo pugnandi, secus si accessit alia causa, vt puta, vt debita sua exigeret. h.d. cum sequenti. c. Primo prohibet. Secundo pœnitentiam imponit, ibi, quod si.
2 ¶ Noto primo, quot† nominibus appellantur torneamenta. quia quandoq, feriæ, quandoq; nundinæ,
3 vt dixi in rubrica. Secundo not. quòd† valet argumētum sumptum a vulgari loco. Ad idē facit quod no. in. c. 1. de iniur. lib. 6. &. c. 2. de reb. eccle. non alien.
4 lib. 6. &. c. ex literis. s̄. de sponsa. Nam † communis vsus loquendi habet locum etiam in statutis correctiuis, vt l. librorum. §. quod tamē Cassius. ff. de lega. 3. &. l. cum delanionis. §. asinam. de fun. instruc. &. l.
5 labeo. ff. de supel. leg. Tertio not quòd† non est licitum exercere ludum etiam virtutis causa, si ex illo sequi possit periculum corporis, & animæ. Quarto
6 not. quòd † ecclesia potest prohibere laicis ludum
7 periculosum, & pœnam apponere. & hoc† propter periculum animarum, propter quam causam ecclesia habet directam iurisdictionem etiam in laicos, vt no. in. c. fi. s̄. de præscript. & in regula. possessor. de reg. iur. lib. 6. dixi in. c. ecclesia. s̄. de constitu. Vlti-
8 mo not. casum† in quo pęnitenti denegatur ecclesiastica sepultura, & hoc fit ad terrorém. ¶ Gl. in versi. ostentationem. format contrarium, & sol. In eadem
9 l. solent. dic, quòd† licitum est pecunia ludere, & spōsionem facere gloriæ, & virtutis causa, & hasta, & pila; luctando, pugnando, saliendo, currendo & simil. aliàs non est licitum. Hæc tamen vera dicit Hostien. quando sine armis ludunt, vel non sit timor mortis. Nam etiam de iure canonico hoc non videtur prohibitum. Sed si esset timor mortis; quia cum armis, & de iure canonico, & ciuili prohibitum est, vt in authen. omnes obedi. §. 1. colla. 5. vbi dicitur, quòd
10 †non est laudanda fortitudo sine iustitia. Et aduer-
11 te, quia † ludi qui sunt propter publicam lætitiam videntur tolerandi. facit. C. de paga. l. vt profanos. &. C. de specta. lib. 11. l. 1. &. l. nemo. dummodo, vt dictum est, non sit timor mortis, vel sanguinis, vt not. glo. in. d. l. 1. C. de specta. vide tex. in. l. 1. §. bestias. ff. de postul. &. l. Athletas. in princ. de his qui not. infam. in quibus videtur probari, quòd torneamēta sint licita, & finaliter cōclude iudicio meo quòd de iure ciuili, & canonico ludus gratia virtutis, & exercitij, & fortitudinis ostendendæ est permissus, dummodo non possit graue nocumentum afferre, ita quòd verisimilis mors non sit inde sequu-
12 tura; vnde† ludus brachiorum, & pugnorum est permissus etiam vtroq; iure, etiam si casus mortis inde contingeret; quia verisimiliter non est ordinatus ad talem casum, & deberet talis recipi, si moreretur, si alia non obstarent, ad ecclesiasticam sepulturam. Facit. l. qua actione. §. si quis in colluctarione. ff. ad leg. Aquil. facit etiam quia talis ludus etiam personis ecclesiasticis est permissus excepto ludo pugnorum; nisi leuiter fieret, vel nisi commiscerent se laicis, dic, vt dixi in. c. continebatur. s̄. eo. facit. C. de expensis ludo. pub. per to. lib. 11. sed si arma admiscerent, aut mors timeretur, talia cruenta spectacula in ocio ciuili, & domestica quiete non placent. Quapropter
13 † omnino esse gladiatores prohibemus. C. de glad. l. vnica lib. 11. ¶ Glo. 3. colligit arg. dic, vt in ea. Gl.
14 in verbo, non negatur. format. q. vtrum † pœnitenti sit concedendum corpus Christi, & solu. In eadem in fi. dic. Sed aduerte, quia videtur ex hoc posse sequi vnum absurdum. Pone enim, quod assumpto corpore Christi immediate ille moriatur, continget, quod cum corpus suum non sit tradendum ecclesiasticæ sepulturæ, vt hic, quòd corpus sacratissimum ponetur
15 in loco non sacro. Sed forte dici potest, quòd† immediatè quòd est assumptum non remaneat ibi substantia, seu essentia corporis Christi; sed euolat, & remanent accidentia; & hoc procedit secūdum vnam opinionem; sed secundum aliam opinionem, quæ vult, quòd remaneant etiam essentialia, arbitrarer posse solui contrarium, quòd ex quo datur principium; hoc est, quòd corpus sacratissimū datur homini non sacro, ex hac principali permissione, quæ processit a saluatore nostro, vt concederetur etiam locus non sacer, posset etiam corpus illud non tradi lo
16 co sacro. Sed maius dubium esset† si ille qui accepisset communionem fuisset sacerdos. Ego in his non insisto; sed submitto me determinationi theologorum. vide magistrum sententiarum in. 4. lib. distinct. 14. ¶ Glo. fi. in princ. colligit arg ex tex. quod probat per multa iura, deinde allegat iura in cōtrarium, & solu. in fin. dic, not. singulari. hanc glo. ad so
17 lutionem argumenti, quod fieret, si † conceditur maius;

maius;ergo & minus &c.nam illud est verum, si minus,& maius regulantur a pari ratione,de quo argumento per legistas in auth.multomagis.C.de sacrosanct.eccle. Vltimo quæro,quid vult dicere tex.dum dicit,ex conducto.Solu.dic quod litera hic variatur; aliqui habent ex contradicto, & tūc importat quod ita conueniunt inuicem; & aliqui habent ex edicto, tunc quod per principem edictum mittitur,propter quod vocantur debentes pugnare;habetur etiam ex conducto,& tunc importat milites, qui superioribus conceduntur.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Intentio in his,quæ aguntur maximè consideranda.*
2 *Voluntas,& propositum distingunt maleficia.*
3 *Statutum pœnale strictè interpretandum.*
4 *Sepultura ecclesiastica ei, qui non recepit corpus Christi deneganda non est.*
5 *Defunctorum corpora, vt ecclesiasticæ traderentur sepulturæ, quæ fuerit ratio.*

Ad audientiam. Sūma vt in præcedenti.Primo consultatio.Secundo,responsio ibi,nos.
1 ¶ Noto primo;quòd† in his quæ aguntur considerãda est principalis intentio.nam† voluntas, & propo
2 situm distingunt maleficia,vt dicit glo.nostra.Secundo not.ex tex nostro quòd illi dumtaxat est denegãda ecclesiastica sepultura, qui mortuus est in torneamento, quando ad illud accessit causa ludendi, vel prælandi;secus si ex alia causa, vt puta, vt reciperet
3 credita, vel videndi causa . nam cum † statutum de quo in. c. præced. sit pœnale , debet strictè interpretari in proprijs terminis, in quibus loquitur . vt in reg. in pœnis. de regul. iur. lib. 6. Vltimo not. ibi , maximè si Dominicum corpus su-
4 sceperit argumen. quòd † etiam ei qui non recipit corpus Christi, non est deneganda ecclesiastica sepultura, vt hic in gloss. fina. Gloss. 1. colligit illud, quod collegi super text. & probat per multa iura. ¶ Gloss. 3. quærit, & solu. In eadem
5 in fin. dic . † Quæ autem fuerit ratio ecclesiasticæ dispensationis, seu constitutionis quod corpora defunctorum traderentur ecclesiasticæ sepulturæ, vide. 12.q. 2. c.cum grauia. Gloss.fina.format vnam. q. & solut. In fin. dic, sentit ergo glo. quòd secus esset, si ipse non recepisset pœnitentiam; sed hoc est verum, quando constaret quod ipse decessisset in peccato mortali, nec apparuissent signa pœnitentiæ. Si vero hoc non constaret, & semel in anno pœnitentiam egisset, non denegatur ecclesiastica sepultura ; licet in vltimo non recipiat, dummodo hoc non fecerit ex contemptu, dic, vt dicam in. c. ĩ. omnis. de pœnit. & remis. & de signis contritionis,probatur in.c.a nobis.ĩ.de senten.excom.

De clericis pugnantibus in duello. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Duellum quid.*
2 *Pugna iudiciaria fit inter duos, actorem scilicet, & reum.*
3 *Monomachia quid & vnde.*

Ontinuatur hæc rubrica, vt dixi in præcedenti. ¶ Sed quæro pro declara
1 tione dicẽdorum, † quid sit duellum.Solu. Quidã, vt Hosti.hic in summa,dicunt, quod est singularis pugna ad probationem veritatis inuẽta. Nam qui vincit probasse vr̃,si non vincit defecisse. Vel melius dic,sm Ioã.de Lign.in tract.de bello.qđ est corporalis pugna duorũ,vel pluriũ;sed ꝓpriè duorũ deliberata hinc inde ad purgationẽ,gloriã, vel odij exonerationem;verbum autem,pugna , fuit positum in diffinitione vt genus. Et dixi deliberata hinc inde, ad differentiã pugnæ,quæ fit ad necessariã defensionem,vt.l.1.C.vnde vi.&.l.scientiam. §. qui cum aliter.ff ad.leg. Aquil.in cle.vnica.de homic.in.c.olim ĩ.de restit. spol. nam in tali pugna ex parte aggressi non est deliberatio;sed ex parte aggredientis,& quã doq; vtriusq;,vt.d.clem. 1.dixi in. c. ad audientiam. in quarto membro.7.q.princ. 13.q.& seq. In duello autem requiritur vtriusq; deliberatio,facit quod statim dicam in.c. 1. Dixi duorum,quia tunc propriè duellum est, sumpto argumento ab ethymologia, quasi duorum bellum, vt in. c.cum secundum.ĩ.de præben.16.q.ĩ.c.cum quis.ff.de verb.signifi.l.tugurij. Item potest dici, quòd pugna dicitur duorum ad differentiam contractuum, qui mutuo consensu contrahuntur. Adiungi tamen in descriptione. vel plurium;quia etiam largo vocabulo potest inter plures committi,vt dicit Liuius ab vrbe condita de tribus Horatijs ex parte Romanorum, vt creditur, &
2 tribus Curiatijs ex parte Albanorum. Dixi autem corporali,ad differentiam † pugnæ iudiciariæ, quæ etiam fit inter duos,videlicet actorem,& reum.vt.c. forus.ĩ.de verb.signi.4.q.4.c.nullus.l. rem non nouam. C. de iudi. Dixi ad purgationem,vel gloriam, vel odij exonerationem ad ostendendum effectum rei.Et not.quòd quasi idem importat verbum, mo-
3 nomachia; quia† monomachia dicitur duorum pugna,in qua vnus est ex vna parte,& alius ex alia a monos,quod est vnus,& machia, quod est pugna. vt.2. q.5.c. monomachiam. & de hoc etiam habes in.c. penul.ĩ.ne cler.vel mona.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam prouocatus sponte acceptans duellum deponendus est.*

2 Epi-

2 *Epiſcopus non diſpenſat niſi in caſibus permiſſis.*
3 *Irregularitas cauſatur ex homicidio, et mutilatione mem-*
brorum.

Porro. Clericus iniens duellum, ſiue ob
tulerit, ſeu ſuſceperit, deponeo-
dus eſt; poterit tamen epiſcopus
cum eo diſpenſare, ſi mors, vel membri mutilatio ex
illo oon ſint ſequutæ. hoc dici. Secunda ibi, quantú-
cunq;. ¶ Noto primo, vnum crimen depoſitione di
1 gnum, videlicet, duellum, propter † quod clericus
etiam prouocatus ſponte acceptans deponēdus eſt.
Secundo not. ibi, ſponte, quòd ita demum clericus
faciens duellum eſt depoſitione dignus, ſi illud ſpon
te ſuſceperit, ſeu obtulerit; ſecus ſi neceſſitatus ad
defenſionem. Vide quod dixi in. c. ad audientiam. s̄.
de homicidio, in. 8. q. princ. q. 14. quarto membro.
2 Tertio not. quòd † epiſcopus nō diſpenſat niſi in caſi
bus permiſſis; quia ſi regulariter poſſet, non fuiſſet
3 hic ſibi data hæc poteſtas. Vltimo not. quòd † irregu
laritas non ſolum cauſatur ex homicidio; ſed etiam
ex mutilatione membrorum, dixi plenè in. d. c. ad
audientiam in. 7. q. princ. in quarto membro maxi-
mè in. 32. &. 33. q. & ſeq. ¶ Glo. 1. quærit, & ſol. & ra
tionem aſſignat, & benè.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Clericus eſt irregularis non ſolum ſi ipſe per ſe interficit; ſed etiam ſi pugil ab eo datur occiditur; nec conſuetudo excuſat, poterit tamen cum eo circa beneficium habendum diſpenſari.*
Clericus ciuiliter poteſt conuenire laicum de furto coram iudice ſæculari. ibid.
2 *Purgatio vulgaris eſt illicita.*
3 *Reſponſio ambiguitatem omnem tollere debet.*
4 *Homicida verus qui.*
5 *Aduocati cuiuſdam conſilium iniquum.*
6 *Homicidium quatuor modis committitur.*
7 *Homicida ex mandato, vel præcepto in irregularitatem incidit.*
8 *Homicida in minoribus ordinibus an poſſit miniſtrare nō obſtante irregularitate.*
Duelli quot ſint ſpecies. & de materia ipſius ibid.
9 *Duellum quo iure prohibitum.*
10 *Deus quando tentatur.*
11 *Deus non vult innocentem damnari.*
12 *Actiones ad quid adinuentæ.*
13 *Iuris poſitiui intentio, & ſubiectum.*
14 *Duellum in duobus caſibus de iure, ciuili permiſſum. & de iure Longobardo in. 20. & ibidem plura in materia.*
15 *A duello recedens quandocunq; non punitur.*
16 *Laici duellum acceptantis, vel offerentis quæ ſit pœna. Et quæ clerici nu. 17.*

1 Henricus. † Irregularis eſt cleri-
cus non ſolum ſi ipſe
interficit per ſe; ſed et
ſi pugil ab eo datus occiditur, nec excuſat conſuetu-
do; poterit tamen cum eo circa habendum benefi-
cium diſpenſari hoc dicit. Secunda, ibi, quia igitur.
¶ Noto primo, quod † clericus poteſt ciuiliter coo-
uenire laicum etiam de furto, & corā iudice ſecula-
ri. quod intellige ſeruata proteſtatione, de qua in. c.
2 2. de pœn. lib. 6. quod nota. Secundo not. quod † pur
gatio vulgaris eſt illicita etiam ſi hoc habeat conſue
tudo, vt de purga. vul. per totum. Tertio not. ibi, am-
3 biguitatem tuam quod † reſponſio debet eſſe ita cla
ra, vt tollat omnem ambiguitatem. Facit lex certū.
ff. de confeſſ. Quarto not. ibi, homicidæ veri. quod
4 † ille dicitur verus homicida, qui proprijs manibus
interficit; ille autem qui interficit conſulendo, vel
præcipiendo non videtur verus homicida, dic, vt di-
cam in. c. mulieres. ȷ̄. de ſent. excom. Aduerte tamen
quia ego intelligo in quantum tex. dicit, veri homi
cidæ, quòd poſſit aliud colligi videlicet, quod ille
qui vulnerauit ad mortem, licet in ipſo vulnere non
interfecit; ſed poſt multos dies expirauit, dicitur ho
micida. Et hunc tex. not. contra cautelam illius aduo
5 cati, † qui conſuluit conſanguineis illius, qui vulne-
rauerat ad mortem, vt vulneratum interficerent, &
fugerent, & ſic primus vulnerans euaderet, dixi in. c.
ad audientiam. 7. q. principali. in quarto membro.
6 s̄. de homic. Quinto not. quòd † pluribus modis cō-
mittitur homicidium, videlicet, facto proprio, conſi
lio, & præcepto, & defenſione; & licet de defenſione
videatur contineri ſub primo; tamen forte hoc ideò
dicit, quia aggreſſor, qui neceſſariam cauſam defen-
ſionis præbuit, dicitur ſeipſum interficere. Noto
ſexto ibi, pro eo, quod hæc verba idem important,
quód mandato, vel nomine tuo. Facit. c. cum M. fer
7 rarienſis. s̄. de conſtitu. Septimo not. quod † homici
da ex mandato, vel præcepto efficitur irregularis;
poteſt tamen cum eo diſpenſari. Vtrum autem hoc
caſu poſſit diſpenſare epiſcopus, dic, vt dixi in. c. ad
audientiam. s̄. de homic. in. 10. q. princ. Et vtrum ſit
neceſſaria diſpenſatio, eo caſu, quo epiſcopus poteſt
diſpenſare, ita vt poſtquam poteſt, teneatur, dic, vt
dixi in ſecundo membro. d. 10. q. princ. Et vtrum
8 † poſſit ipſe homicida in minoribus ordinibus mini
ſtrare, oon obſtante irregularitate text. hic videtur
quod ſic, dum ſolum prohibet de ſacris. Inno. tenet
contrarium, & bene. Tu dic, vt dixi in. d. c. ad audien
tiam. in. 7. q. princ. & q. 5. Non obſt. tex. noſter, quia
Papa reſpondet de ſacris; quia ita fuit conſultus, de
facto. vel dic, quod hic accipitur verbū, ſacris gene
raliter ſecundum quod quilibet ordo eſt ſacer. Po-
ſtremo, quia ſumus in materia duelli, eſſent plures
quæſtiones tractandæ, quas Doctores omittunt,
quia, vt arbitror, iure longobardo decidebantur. vi-
delicet, quot ſint ſpecies duelli, quod ſatis colligi-
tur ex diffinitione quod ſint tres. Item qualiter com
mitteretur quælibet ſpecies. Et quo iure duellum eſ-
ſet prohibitum, & propter quam cauſam, & inter
quos. Et aduerte; quia licet tex. in. c. 1. s̄. eod. videa-
tur prohibere duellum inter clericos. Idem tamen
dicendum eſt in omnibus etiam laicis, quod proba-
tur in. c. 1. & 2. s̄. tit. prox. Et omiſſis alijs ſpeciebus
duelli, quod fit ad gloriam; & eius, quod fit ad odij
exonerationem, tangēdo ſolūmodo de illo quod fit
purgationem. de quo loquitur tex. noſter & titulus
9 de pur. vulgari. Quæro, † quo iure fuerit prohibitū,

Solu.

Solu.dic.de iore diuino. Probatur, quia ille actus est prohibitus de iure diuino, per quem fit tentatio; sed duellum est huiusmodi, vt hic dicit glo. in verbo prauam, igitur, &c. Maior, seu assumptum probatur per id quod habetur in euangelio Matth. 4. Deuterono. 6. vbi dicitur, non tentabis dominum Deum
10 tuum. Minor, quia † tunc tentatur Deus, cum per quitur contra naturam illud quod non est producibile, nisi ex diuino miraculo, sed in duello purgatorio hoc perquiritur. Probatur, quia naturale est, quòd fortior, & ingeniosior vincat minus fortem, minus ingeniosum; sed aliquando minus fortis, & minus ingeniosus fauet iustitiæ. & per duellum quærimus, vt declaretur eius iustitia per victoriam; ergo Deus tentatur, vt miraculum faciat. Item hoc probatur, quia ille actus est prohibitus de iure diuino, qui est adinuentus diabolo fabricante; quia nihil commune habet diabolus cum Deo; ergo de iure diuino prohibitum. 2. quæst. 5. c. consuluisti. & c. monomachiam. ¶ Vltimo probatur, quia per duellum potest innocens damnari; ergo de iure diuino prohi-
11 bitum; quia † Deus non vult innocentem damnari. 22. quæst. 2. c. quæritur. & quòd per duellum possit damnari innocens, patet ex prædictis. & ex. c. 2. ẽ. de purga. vulga. Et ex prædictis etiam dici potest, quòd sit prohibitum etiam de iure canonico; quia ius canonicum innititur iuri diuino, vt probatur in d. c. consuluisti. 2. quæst. 5. vsque in finem. & per consequens etiam ex prædictis videtur prohibitum de iure ciuili, & positiuo; quia per ipsum fit exclusio iuris
12 positiui. Quod patet, quia † ad consequendum ius priuatum, adinuentæ sunt actiones, Institu de actio. in princ. & ff. eod. l. nihil. & ad vindictam publicam accusationes, & inquisitiones, in quibus certa forma datur, & probationes requiruntur, vt probatur, & patet ex titu. de lit. contesta. vsque ad titu. de regu. iur.
13 & ex titu. de accu. cuius † iuris positiui etiam principalis intentio est, vt vnicuique reddatur ius suum, vt .l. iustitia. ff. de iusti. & iure. Institu. eo. in princ. Sicut ergo hæc obseruãtia est ex iure positiuo; ita eius inobseruantia est contra ius positiuum; vt sicut est propositum in proposito, ita oppositum in opposito. 8. distinct. c. 1. 32. distin. c. hospitiolum. Sed per duellum tollitur hæc obseruantia, igitur &c. Præterea per duellum tollitur iustitia; sed iuris positiui ciuilis proprium est subiectum, iustitia; quia finis iuris ciuilis intendit, vt vnicuique reddatur ius suum, vt. d. l. iustitia ff. de iusti. & iure. 8. distin. c. quo iure. 16. distin. c. placuit. 12. q. 2. c. cum deuotissimam. Et sic ex prædictis patet, ꝙ statutum, vel consuetudo in contrarium non tenet, Oldra. consi. 191. Est tamen
14 aduertendum, ꝙ † in duobus casibus reperitur permissum de iure ciuili, de quibus in tit. de pac. tenen. in vsib. feudo. Alij vero viginti casus sunt, in quibus olim de iure Longobardo reperiebatur permissum. de quibus per Ioan. de Ligna. in tracta. de bello. in artic. de duello, sub tubr. in quibus casibus duellum purgari permit. & per Bart. in tracta. de pugna. & inter quos fieri possit, & qualiter fieri debeat inter principales regulariter, vide in dictis locis. vbi etiã vide, qualiter duellantes ad instar iudicij cõtentiosi iurare debeant; & qualiter ad instar ipsius iudicij, quasi per omnia ordinatum est; quia sicut in iudicio instrumenta necessaria actori sunt actiones, & replicationes; ita reo exceptiones, & duplicationes; ita duellantibus arma offendibilia, & defendibilia necessaria sunt. Et qualiter iurare debeant; & in quibus casibus sit licitum; qualia debeant esse arma; & an licitum sit per alium duellare, vt per pugilem duellum committere, & qualis debeat esse, & plura alia vide in dictis locis. & Hostien. in titu. de purga. vulg.
15 in summa. Illud tamen clarum est, quòd † recedens à duello quandocunque non punitur, quia non facit contra legem, sed secundum legem. Nec succumbens debet puniri de illo crimine, cum talis probatio sit omnino reprobata, vt hic, &. ẽ. de purga. vulg. per totum. & tenet. D. m. in. c. præceden. Facit quod nor. glo. 2. ibi, quæ dicit, quòd sententia non transit
16 in rem iudicatam. Sed † de crimine cõmisso in duello acceptato, vel oblato deberet puniri quantum ad laicos pœna extraordinaria, cum in iure non reperiatur certa pœna, vt. l. nemo martyres. C. de sacrosan. eccle. & dixi in. c. 1. in glo. fin. ſ. de aposta. quod
17 habet locum etiam in foro sęculari. † In clericis vero est pœna depositionis, & irregularitatis, vt probatur hic, & in. c. præcedenti.

De sagittarijs. Rubrica.

Ontinua hanc rubricam, vt dixi in illa de torneamentis. Vel possunt continuari hæ tres rubricæ hoc modo; quia dictum erat de homicidio, & in torneamentis, duello, & sagittaria arte homicidia committuntur; idcirco subnectuntur hæ tres rubricæ post illam de homicidio; & quoniam quandoq; homines præliantur ad gloriam, quod sæpe fit in torneamentis, posuit primo de torneamentis; & quandoq; ad purgationem, & posuit de duello; & quandoq; ad odij exaggerationem, & posuit hanc rub. de sagittarijs.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Sagittarius, & balistarius contra christianos est excommunicandus.*
2 *Exercitium damnatum sagittariorum, & balistariorum ars vocatur.*
3 *Balistariorum ars cur prohibita.*
4 *Nicolaus Picininus Capitaneus prudentissimus, telo par uo percussus.*
5 *In bello iusto quibuscunque armis licitum est præliari, et decipiendo hostes, & parando insidias.*
6 *Dolus bonus qui.*
7 *Arma etiam prohibita contra Sarracenos, Schismaticos, & hæreticos licitum est sumere.*
Et an in bello iusto, vel iniusto. ibidem.
8 *Excommunicatio, an feratur per hæc verba, præcipio sub pœna excommunicationis.*

Artem. † Excommunicandus est sagittarius, & balistarius contra christianos. h. d. ¶ Noto primo, q† balistariorum,& sagittariorum,& per consequens facto rum etiam prohibitorũ exercitium, appellatur ars. Facit etiam tex.in.c.vnico.de vita & bone.cle.lib.6. & ibi Ioan.And.& vide.47.dist.c.sicut hi. ¶ Secundo not.causam,propter† quam ars balistariorum est
3 prohibita;videlicet,quia est pestifera. & dicit Ioan. Andr.q dolebat,q non poterat prohibere ne in prælijs,maxime campestribus,homines tali arte vterentur,quia quandoq; contingit,q vir vilissimus interficiat fortissimum militem, vt non sunt multi anni,
4 quibus† ex paruo telo fortissimus,& prudẽtissimus capitaneus Nicolaus Pecininus percussus fuit. Et multo fortius deberent prohiberi Spingardotæ. ¶ Vltimo not.summariũ; q qualiter intelligẽdum sit.j.dicam. ¶ Glo.1.colligit argm̃ à contrario.deinde limitat,& declarat tex. In eadem in fi.dic,& ra
5 tio est,quia† in bello iusto cum quibuscunque armis licitum est præliari,& decipiendo hostes, & paran-
6 do insidias,vt.23.q.2.c.dominus. & † vocatur dolus bonus,vt.l.1.ff.de dona. & de materia belli vide per Inno.in.c.sicut.s.de iureiur.&.c.olim.1.s.de restit. spol. & quod dixi in.c.ad audientiam.s.de homici.
7 in.4.membro.7.q.princip.Et not.ex glo. q† contra Sarracenos licitum est sumere talia arma, & contra schismaticos,& hæreticos, vt.c.excommunicamus. s.de hęreti. Tu aduerte,quia secundum prædictum intellectum iste tex.non videtur inducere aliquã specialitatem;quia aut bellum est iustum etiam contra christianos,vt dixi. Aut iniustum,& non licet etiam contra infideles; cum bellum iniustum totaliter sit prohibitum,& etiam contra Sarracenos, secundum Inno.in.c.quod super his.s.de voto. Vnde talia arma, quæ vt pars accedunt ipsi toto prohibito,sunt prohibita.Et ideò videtur dicẽdum,q etiam in bello iusto non possit quis cõtra christianos vti huiusmodi armis,licet cõtra Sarracenos sic.Vel forte potes dicere,q etiam in bello iniusto non sit licitũ,sed in iusto sic. Et licet bellum iniustũ sit ex toto prohibitum; tamen non est prohibitum ex pœna excommunicationis. Vnde cum hic adiungatur pœna excommunicationis, restringemus ad bellum iniustũ, per reg.in pœnis.de reg.iur.lib.6.Et adde prędictis quæ dixi in.c.ad audientiam.in.64.q.7.q.princ. In glo.2.dic, habes ergo ex hac glo. duas opiniones.
8 Vna,q† per hæc verba, præcipio sub pœna excommunicationis, vel simili prolata à lege,non est quis excommunicatus,si contrafacit, ipso facto; sed est excommunicandus,secus si ab homine.Secunda opinio est,q siue à lege,siue ab homine emanet tale pręceptum,contrafaciens non incurrit in excommunicationem ipso facto;sed est excommunicandus. Habet enim tale præceptum vim comminationis, quæ comminatio non est sententia, vt.C.commina. vel epist.per totum.& huic glo.similem glo.habes in.c. Salonitanæ.63.distinct. Primam opinionem tenet Goffre.s.de magistr.in.c.quanto. Secundam tenet Tancre.& Io.And. Hosti.dicit,q non incurrit quis in excommunicationem ipso facto, nisi aliud appareat de mente proferentis,puta ex circunstantijs.Tu dic de hoc articulo,vt dicam in.c.1. de eo qui furt. ordi.recep. & licet in.c.sicut.2.s.de symo. remiserim me hic dictum;tamen propter penuriam temporis non potui mihi satisfacere. Et ideo dicam in.d.c.1.

De adult.& stupro.Rub.

SVMMARIVM.

1 *Mœchiæ appellatione venit omnis illicitus coitus.*
2 *Stuprum propriè,& large quid.& nu.5.*
3 *Fornicationis, & mœchiæ nomine omnes coitus illiciti species comprehenduntur.& nu.9.*
4 *Adulterium quid,& vnde.*
6 *Raptus,stuprum violentum in virginem.*
7 *Incestus definitio,& quando committi dicitur.*
8 *Incestus simplex maior est adulterio.*
10 *Monialem cognoscens,stuprum,adulterium,incestum,& sacrilegium committit.*
11 *Monialis qualibet dicitur coniuncta coniunctione spirituali.*
12 *Pollutio nocturna,luxuriæ species,an sit peccatum mortale.*
13 *Mentium bonarum est veteri culpam, vbi culpa non est.*
14 *Peccatum mortale,an consistat in tactibus,& osculis, et alijs huiusmodi illicitis illecebris.*
15 *Gallicanæ mulieres deosculantur hospites suos; Italæ verò manus tangunt.*
16 *Lenocinium quid,& quando committitur.*
17 *Leno est infamis ipso facto.*
18 *Adulter infamis fit per sententiam.*
19 *Peccatum contra naturam est pessimum omnium carnalium vitiorum. & nume.23.& grauius est sacrilegio. nu.31.*
20 *Fornicator simplex minus peccat adultero, & alijs,excepta tactus,& osculi specie.*
21 *Adulterium vnum altero grauius.*
Et est grauius stupro.nu.30.
Et an sit grauius homicidio.nu.32.
Et an maius mendacio.nu.33.
22 *Incestus quilibet,an maior sit adulterio.*
24 *Charitas prima est inter virtutes theologicas.*
25 *Charitas ordinata incipit à seipso.*
26 *Parricidium grauius est simplici homicidio,sui autem interfectio,maior parricidio.*
27 *Peccatum insanabile sui ipsius interfectio.*
28 *Error in speculatiuis circa ea , quæ homini à natura indita est cognitio, grauissimus, & inexcusabilis est.*
29 *Bestijs se immiscens grauius peccat, eo qui peccat contra naturam,& punitur ipse,& bestia. Et grauius est peccatum sacrilegio.nu.31.*

Continuatur hæc Rubrica hoc modo,Visum fuit.s.de homicidio. verum quia in præceptis decalogi pertinentibus, & tendentibus in proxi-
1 mum;secundum est,Non mœchaberis. &† appellatione mœchiæ venit omnis illicitus coitus;vnde venit etiam adulterium, in quo specialia concurrunt, vt apparebit ex.j.dicendis; ideò specialiter exprimit de adulterio. Et quia, vt dixi, præceptum
2 legis erat generale;videlicet,nõ mœchaberis.& † stu

prum

prum largo ſumpto vocabulo, ponitur pro omni
illicito coitu qui ſit extra adulterium; idcirco hic
ſubijcitur de ſtupro; licet ſtuprum proprie acci-
piatur pro deflorarione virginis, vt ſtatim dicam.
Sed quæro ad euidentiam materiæ, quid ſit adule-
3 rinm? Sol. debes ſcire, ꝙ † mœchia, vt dixi, capitur
large pro omni libidinoſa concupiſcentia, vt trad.
32.q.5.c.non męchaberis. Item debes ſcire, ꝙ etiā
fornicatio eſt nomen generis, & poteſt accipi lar-
giſſime, large, & ſtricte. Largiſſime accipitur pro
omni illicito appetitu. Large, ꝓ omni illicito coitu;
vnde etiam adulterinus coitus videtur comprehen-
di, vt hic probatur in.d.c.nō męchaberis. &.32.q.4.
c.nemo. &.28.q.1.c.idolatria. vnde licet coitus
illicitus diuerſificetur per plures ſpecies; tamen oēs
comprehenduntur ſub nomine mœchiæ, & nomine
fornicationis. Sunt autem ſpecies iſtę adulterium,
4 ſtuprum, inceſtus, & ſimplex fornicatio. † Adulteriū
eſt alieni thori violatio, vt in.d.c.non mœchaberis.
&.31.q.6.c.cum ergo. Vnde adulteriū dicitur, qua-
ſi ad alterius thorum acceſſus, vt ibi. & ſic proprie
committitur cum nupta.ff.eo.l.lege Iulia. Vnde nō
eſt adulterium, ſi maritus cognoſcit ſolutam; quia
non accedit ad alienum thorum. nec etiam ſi cum
alia non ſoluta, & maritata coeat, ea ratione, quia
à ſuo thoro diſceſſerit; ſed ex eo, ꝙ violat alienum
thorum, bene dicitur adulterium. Vnde accuſatio
de adulterio non competit contra maritum, ex eo
5 ꝙ relinquat proprium thorum. † Stuprum vero ſtri-
cte ſumptum, eſt virginis illicita defloratio, vt.d.§.
cum ergo. & tunc proprie dicitur committi, quādo
6 committitur cum volente; ſed † ſi inuita virgine, vel
parentibus cōtradicentibus proprie dicitur raptus,
d.§.cum ergo. & in rub. & nigro. C.de rapto. virgi.
7 † Inceſtus autem, eſt illicitus coitus commiſſus cum
conſanguinea, vel affine, vt.d.§.cum ergo. verſ. ince-
ſtus. & dicitur committi, ſiue committatur cū con-
ſanguinea, vel affine ſoluta, vel non, vt.l.ſi adulteriū
cum inceſtu.ff.eodem. Qualiter aūt in teſtamento
veteri committeretur vſq; ad certum gradum, vide
8 Leuitici.cap.18. Et dic, ꝙ † ſimplex inceſtus vincit
adulterium.32.q.7.§.ſunt enim.&.c.adulterij malū.
9 † Fornicatio vero in ſpecie ſumpta, eſt omnis illicit⁹
coitus qui fit præter vxorem legitimam, cui non ad-
miſcetur alia ſpecies, ſeu qualitas per quam tranſiret
in aliam ſpeciem. Vnde eſt proprie viduarum, ſeu
ſolutarum, aut meretricum, ſeu concubinarum; non
virginum, ſeu conſanguinearum, aut affinium; licet
in genere valeat argumentum, eſt adulterium, ergo
fornicatio; & ſic de ſingulis. Vnde propter qualita-
tes prædictas poſſunt in vno, & eodem coitu omnia
10 prædicta concurrere. Pone, ꝙ † quis agat cum virgi-
ne moniali, & conſanguinea, certe talis committit
ſtuprum, quia deflorat, committit adulterium,
quia cum ſponſa Chriſti. committit inceſtum, quia
cum conſanguinea. Et habet locum ēt ſi non eſſet
11 coniuncta aliqua tēporali coniunctione; quia † quæ-
libet monialis dr̃ cōiuncta ſpirituali coniunctione.
Inſuper cōmittit ſacrilegium, quia cum re ſacra. Vi-
de gl.27.q.1.c.cum virginibus. &.ẜ.de vit. & hone.
cler.c.monaſteria.per.D.m.qui etiam idem dicit in
12 c.3.ẜ.de iudi. Eſt inſup, † & alia ſpecies luxuriæ quæ
vocatur nocturna pollutio, de qua, an ſit peccatum
mortale ſunt opi. Quidam dicunt, ꝙ ſi procedit ex
infirmitate non eſt peccatū.6.diſt.c.1. ſecus ſi à cra-
pula, vt ibi not. vnde Deutero. dicitur.c.7.qđ ſi dor-
miens peccauerit, lauetur aqua. Hoſti. in ſumma. eo.
tit.§.fi. concludit, ꝙ ſi vigilando ex propria ſollici-
tatione accidit, eſt peccatum mortale; ſi dormiendo
non eſt peccatum; niſi dormitionē præceſſerit appe-
titus eius rei, ſeu concupiſcentia. nā tunc, & ſi ipſa
pollutio non ſit peccatum mortale; tñ præcedens ap
petitus inordinatus eſt peccatum.32.q.5.c.qui vide
rit. & adde q̄ dixi in.c.ſi cōſtiterit. ẜ.de accu. &.c.ad
audientiam. ẜ.de homic. in.22.q.4.mēbri.7.q.prin.
Pollutus tamen ſimpliciter ꝓp reuerentiam ſacramē
13 ti potius debet abſtinere; quia † bonarum mentium
eſt vereri culpā vbi non eſt. vide qđ not.5.diſt.c.ad
eius.6.diſt.c.non eſt peccatum. Sed q̄ro iuxta præ-
14 dicta, † vtrum in tactibus, oſculis, & alijs huiuſmo-
di illecebris conſiſtat peccatum mortale. Sol. dic,
ꝙ ſi tales actus fuerint ſecundum ſpeciem ſuā abſq;
libidine, ſecundum forte conſuetudinem patrię, vt
15 eſt † in Gallia in qua recepti ad hoſpitium deoſcu-
lantur mulieres in partibus vero noſtris tanguntur
manus; & tale non eſt peccatum. Si vero fiant in cō
cupiſcentia, vel delectatione libidinis, eſt peccatum
mortale, ſecundum illud Matthei.c.5. Qui viderit
mulierem &c. & per Auguſt. in.d.c.qui viderit. Nā
ſi ſolus aſpectus ad illum finem eſt peccatum mor-
tale, fortius oſculum, & tales actus, ſeu tactus, vt ibi,
&.c.nec ſolo. eadem cauſa. &.q. & hanc ſniam tenet
beatus Tho.2.2.q.154.artic.4. ¶ Vlterius aduerten
16 dum eſt, ꝙ † prædictis ſpeciebus luxuriæ quandoq;
commiſcetur lenocinium, ꝙ dicitur cōmittere, qui
adulterum, vel adulteram ſubijcit; vel qui pro com-
perto ſtupro pecuniam accepit, vel damnatam de
adulterio duxit; vel quæſtum fecit ex adulterio vxo
ris; vel deprehenſam adulteram retinuit; ſecus ſi ſu-
ſpectam habeat, & prætextu incredulitatis ignoran
tiam valeat obumbrare. Item tenetur pœna lenoci-
nij is, cuius ope, vel conſilio, dolo malo, factum eſt,
vt deprehenſi in adulterio pecunia, vel pactione alia
interueniente ſe redimerent, vt.c.eo.l.3.&.l.caſtita-
ti.ff.eodē.l.is, cui primo reſpōſo.&.§.ſi iure.&.l.ma
riti.§.hoc quinquennium.ff.de mino. & qualiter pu
niatur, vide in.d.§.hoc quinquennium. & vide, quia
17 † talis eſt infamis ipſo facto † Adulter vero per ſen-
18 tentiam, vt.l.1.ff.de infamibus. ¶ Vltimo loco ad-
19 uertendum eſt, ꝙ † omnium prædictorum peſſimū
videtur vitium contra naturam, & vt intelligas ma-
ioritatem, & grauitatem dictorum delictorum, dic,
ꝙ in fornicatione generaliter ſumpta ad omnes gra
dus, & ſpecies ſupra nominatas facta comparatione,
20 † fornicator ſimplex minus peccat adultero, & alijs
excepta ſpecie tactus, oſculi, & ſimili. probatur.32.
21 q.7.§.ſunt enim.&.c.adulterij. in princ. Item † & in-
ter adulteria vnum eſt grauius altero. Nam grauius
peccat qui vxore ſua dimiſſa, ad thorum alterius ac-
cedit, quam qui non habens vxorem alterius thorū
violat; grauius etiam vxore ſua dimiſſa, eo qui ſuam
dimittens aliam cognoſcit, vt.d.§.ſunt enim. Prædi
ctas autem omnes ſpecies inceſtus tranſcendit; peius
eſt enim cum matre, aut alia conſanguinea fornica-
ri, q̄ cū aliena vxore.32.q.7.c.adulterij. &.d.§.ſunt
22 enim. † An autem quilibet inceſtus ſit maior adulte-

rio,glo.in.d.c.adulterij.videtur velle ꝙ sic.Alij contrarium dicentes,ꝙ solus incestus cum personis enumeratis excedit adulterium.Sed Lauren.& Archi.te-
23 nent primam opinionem. † Omnium autem maximum, & horribilius est peccatum contra naturam, vt.d.§.sunt enim.&.c.adulterij. & tribus seq.siue illud inter masculos,siue inter fœminas committatur, vt.l.fœdissima.C.eo.tit.Nec obstat, qđ adulterium, & raptus videatur maius, ex eo, quia magis vi-
24 dentur contrariari † charitati, quæ est prima, & præcipua inter virtutes theologicas. Nec obstat,ꝙ incestus videatur maius delictum ex eo, quia tanto grauius videtur delictum, quanto exercetur in personam, quam magis deligere debemus; sed secundum ordinem charitatis magis debemus diligere
25 personas nobis coniunctas;quia † ordinata charitas prius ad se, deinde ad proximiores extenditur, secundus gradus prærogatiuam, vt est textus in.c.3.§. de vsupal.23.q.5.c.si non licet. & not. in.l.præses.
26 C.de serui.& aqua.& ideo † parricidium est grauius, quam simplex homicidium. & sui ipsius interfectio grauius, quam parricidium secundum ius canoni-
27 cum,& theologicum. est † enim peccatum insanabile,secundum illud Hiero.c.30.insanabilis fractura tua.&.c.15.plaga mea desperabilis renuit curari. & Isidorus in libro de summo bono inquit, Perpetrare flagitium aliquod, mors animæ est; sed desperare, est descendere in infernum. Vnde glo.c.3.prouerbiorum dicit, ꝙ nihil execrabilius est desperatione. Sed per incestum polluuntur personæ magis coniunctæ,quam per vitium contra naturam,qđ committatur in personas non coniunctas;ergo &c. quia respondeo, ꝙ in quolibet genere illa species est pessima, quæ est principij corruptio, ex qua alia dependet. Facit.1.q.1.c.cum Paulus. principia aūt rationis sunt in ea, quæ sunt secundum naturam. nā ratio præsuppositis his, quæ sunt à natura determinata,alia disponit secundum qđ conuenit; ꝙ apparet tam in speculatiuis,quam in operatiuis; vnde si-
28 cut † in speculatiuis error circa ea, quorum cognitio est homini à natura indicta, est grauissimus, & inexcusabilis,vt.l.2.C.de in ius voca.& not. in.l.regula.ff.de iuris & facti igno. & de reg.iur.libr.6.in reg.iuris ignorantia.per Dyn.& Io.An.vnde appellamus crassam,& supinā ignorantiam,vt.l.latæ culpæ.ff.de verb.sign. Ita & in agendis,agere contra ea quæ sūt cōtra naturā determinata, est granissimū,& inexcusabile,vt.d.l.2.quia ergo in vitijs,quæ sunt cōtra naturam, transgreditur hō illud ꝙ est secundum naturam determinatum circa vsum venereum. inde est,qđ in materia fornicationis seu mechiæ hoc peccatum est greuissimum. Aduerte, quia ēt hoc pec-
29 cato † grauius esse,videtur vitiū bestialitatis,hoc est, qū quis coniungit se bestijs, aut animalibus brutis. vñ super illud Genesis. c.38.dicitur, Accusauit fratres suos crīe pessimo.gl.dicit,ꝙ cum pecoribus misceb atur. Nam ibi non seruatur debita species, & contra naturam agitur.Leuit.c.20.dicitur,ꝙ talium pœna est mors, & pecus etiam morti debet tradi.Vide etiam.15.q.1.c.de muliere. Post hoc autem, vt dictum est, est vitium contra naturā, in quo licet seruetur species,non seruatur naturalis sexus, vt.l.cum vir.C.de adulte. Et post hoc est incestus per quem

agitur contra naturalem reuerentiam. Aliæ aūt species mechiæ,seu luxuriæ non sunt ita graues; qa per illas solum prætermittitur quod est determinatum fm certam rationem ex præsumptione cōi naturalium principiorum, adiuncta iuris dispositione; & q̄to magis quis tali rationi repugnat per actum phibitum, tanto magis dicitur delinquere. Sed prædictæ rationi magis repugnat, ꝙ quis vtatur venereis non solum contra id quod conuenit generandæ proli; sed etiam cum iniuria alterius; ergo fornicatio simplex quæ committitur sine iniuria alterius, est minima inter species luxuriæ deductæ ad actum. Item grauius est, ꝙ quis abutatur muliere, q̄ est supposita potestati mariti ad vsum generationis, quam si esset supposita ad custodiam, prout est
30 filia parentibus; & ideo † adulterium est grauius stupro. Vtrunq; autē aggrauatur per violentiam;& sic per raptum; & per consequens raptus vxoris, per quem committitur adulterium, grauius est delictū, quam raptus virginis. Vide bea. Tho. secunda secun
31 dæ.q.c.54.artic.12.Et ex prædictis habes,ꝙ † peccatum bestialitatis, & contra naturam sunt grauiora sacrilegio; quia sunt vitia contra naturam, & sic cōtra Deum ordinatorem naturæ, vt est tex. expressus. 32.q.7.c.flagitia,ibi, violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet. & tanto sunt grauiora,q̄ sacrilegij corruptela; quanto ordo humanæ naturæ indictus est prior, & stabilior, quam quilibet alius ordo superadditus. Facit instit.de iure naturali gen. & ciuili.in §.naturalia. &.5.distin. in princ.
32 Vtrum autem † adulterium sit grauius homicidio, dic, ꝙ non; immo homicidium est grauius, vt not. glo.22.q.1.c.prædicandum. 33. q. 2.c.si quod. In contrariū tamen facit text.32.q.7.c.quid in omnibus. vbi dicitur, quod in omnibus peccatis est adulterio grauius. Sed potest exponi,grauius. hoc est, magis frequentatum; quia frequentius, & communis cōmittitur vide gl. & D.m.in.c. at si clerici.§.de
33 adulterijs.§.de iudi.Vtrum † autem sit grauius mendacio? ponit D.m.in.c.fi.ꝫ.de purga.cano.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Stuprantis virginem pœna notatu digna.*
2 *Dormire cum muliere qui dicitur.*
3 *Peccatum mortale remouet homini à Dei gratia, & ab ipsius contemplatione.*
4 *Stuprum vt committatur, requiritur defloratio; non autem dormitio.*
5 *Qualitas dotandæ virginis attenditur in dote constituenda. Et regionis consuetudo.ibid.*
6 *Virginitas,secunda dos dicitur.*
7 *Virginitas,cum connascatur cum persona, semper præsumitur adesse;secus in ætate minore,& ratio.nu.8.*
8 *Bonus quilibet præsumitur; nisi contrarium probetur.*
9 *Pater,an teneatur dotarē filiam contrahentem matrimonium clam,& ipso ignorante.remiss.*
10 *Dos sine matrimonio esse non potest. Quod tamen intellige.vt nu.13.*
11 *Donatio inter virum, & vxorem constante matrimonio est prohibita.*

12 *Vxor, si est nobilis, & vir plebeius, non solum potest dotari, sed sibi dos augeri.*

Si seduxerit.

Stuprans virginem tenetur eã dotare, & ducere in vxorem; & si non vult cum ea contrahere, vltra dotem corporaliter castigatur. h.d. cum seq. Secunda ibi, si vero.¶ Not. primo, vnam† pœnam stuprantis virginem; quia tenetur eam dotare, quam stuprauit, & in vxorem ducere, si fieri potest. Et aduerte, quia ista pœna prima fronte vr̃ habere locum in eo qui seduxit; hoc est, p malitiam, & dolositatem ipsã duxerit. & sic vr̃, ꝙ probanda sit hæc qualitas ad pœnam infligendam. Contrarium tñ hic tenent Doct. quia virgo semper præsumitur seducta; quia non præsumitur sine dolosis insidijs alterius tantum facinus perpetrasse, vt dicit tex. in. l. 1. C. de rapt. virg. Facit qđ not. glo. in reg. scienti. de reg. iur. lib. 6. Secundo not. ibi, dormierit; cum ea, ꝙ † peccans mortaliter cum muliere, dicitur dormire cum illa, quia per tale †peccatum remouetur quis à gratia Dei. & extrahit ab ipsius Dei contemplatione; & sic dormire videt. Vnde scriptura mortaliter peccãtes, dormire dicit, venialiter verò dormitare; sed forte melius diceret dormiscere. Nam† ad stuprum committẽdum, & ad dispositionem istius. c. non requiritur dormitio, sed defloratio. Vltimo not. ibi, iuxta modum dotis, ꝙ †in dote constituenda attenditur qualitas dotandæ, dum dicit virgines, & consuetudo regionis, vide ẽt Doct. in. l. 1. ff. de lega. 2. & . l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. Facit quod not. in simili in. c. certificari. s̃. de sepult. Aduerte tamen, quia si vir contrahit cum deflorata, tenetur constituere dotem, prout hic dicitur.† sicut constituuntur virginibus; sed si non contrahit, debet tanto plus dare, quanto pp deflorationem oportet dare, secundum Abb. antiq. & sequitur hic Io. And. in. c. fi. j. de iniur. & sequitur. D. m. quia maior requiritur dos post deflorationem, cum† virginitas sit secunda dos. Sed quæro circa tex. nostrũ. Pone, quòd vir neget eam quam seduxit fuisse virginem; mulier verò, seu eius parentes asserunt contrarium, cui incumbit ꝓbatio? Doct. communiter* dicunt, quòd præsumitur virgo fuisse; & sic vr̃ tenetur ꝓbare contrarium; vnde ratione istius delicti ꝓbatio transfertur in eum. Facit. c. vnicum. s̃. vt eccl. benefi. & qđ not. in. c. continebatur. s̃. de despons. impub. & sequitur. D. m. Sed aduerte, quia hæc. q. ꝓcedit si ad casum, de quo quæritur, requireretur qualitas virginitatis; sed quo ad stuprum simpliciter non videtur hoc ꝓcedere. Facit qđ dicam. j. in glo. 2. in seq. c. & placet mihi dicta sententia ex alia ratione; quia† cum virginitas connascatur cum persona, præsumitur semper adesse; nisi probetur contrarium, sicut dicimus, quòd† quilibet præsumitur bonus, nisi ꝓbetur contrarium, vt. l. merito. ff. pro soc. & si tu diceres; minor ætas etiam connascitur; & tamen illam asserenti incumbit ꝓbatio, vt. c. in præsentia. s̃. de proba. respondeo, quòd virginitas, & bonitas nõ variantur ex solo temporis cursu; & ideò non obstante cursu temporis præsumuntur semper adesse; sed minor ætas ex solo temporis cursu variatur; & sic non est par ratio. Item quærit hic. D. m. de nota-

1

2

3

4

5

6

Côis op.

7

8

bili, & quotidiana quæst. † aliquis contraxit matrimonium cum virgine clam, & sic patre ignorante, an patet teneatur illam dotare? & hanc. q. tangit etiam in. c. penult. s̃. de rapto. dic, vt ibi dicam.¶ Glo. 1. in princ. quærit, qualiter fiat ista dotatio. deinde format vnam quæstionem, quam sol. distinguendo. In fi. glo. dic, secundum. D. m. qđ intellectus glo. est, ꝙ si donatur sponsæ, valet donatio, & res donata potest postea capi in dotem a marito, sed si donatio non sortitur effectum de præsenti, sed confertur in tempus matrimonij; vt puta, vir confitetur animo donandi se recepisse in dotem mille, cum in veritate nihil receperit, non valet donatiõ; quia† dos non potest esse sine matrimonio, vt. c. & si necesse. s̃. de donat. inter vir. & vxor. & . l. 3. ff. de iure dot. & ideò ista donatio videtur collata in tempus matrimonij, quo tempore† donatio est prohibita inter virum, & vxorem, vt in. c. fina. s̃. de dona. inter vir. & vxor. & ideò sentit glo. quòd in casu tex. nostri donatio fieri debet priusquàm contrahatur matrimonium, vt valeat; sed non bene dicit, quia non est pura donatio, cum vir ad hoc sit obligatus ex delicto suo; & ideò non potest dici donatio, vt. l. donari. ff. de donat. & . l. donari. ff. de reg. iur. Et ideò Gofire. & Io. And. dicunt, quòd glo. impropriè loquitur de donatione. Facit etiam tex. dum dicit, dotabit eam. & sic videtur sufficere, quòd vir confiteatur se habuisse in dotem vxoris nomine. In casibus tamen, in quibus vir ad hoc non necessitaretur, procedit glo. Et subdit hic. D. m. quòd† si vxor esset nobilis, & vir plebeius, non solum potest dotari, sed sibi dos augeri, allegat quod not. in glo. in. l. cum voluntate. C. de dote promiss. & Bart. in. l. si diuortio. ff. de verbo. obli. Tu aduerte, quia dum. D. m. dicit, quòd non valet donatio; quia† dos non potest esse sine matrimonio, debet intelligi si matrimonium non sequatur; sed si matrimonium sequeretur, an valeat ipsa confessio dotis receptæ, debet distingui, vt distinguendum est in dote confessa constante matrimonio, quod aut vir confitetur non sub spe futuræ numerationis. Aut animo donandi, de quo dic, quia non est materia nostra, vt latissimè dixi in quodam consilio, quod incipit, ad requisitionem domini Cardinalis de Columna. de quo etiam vide Io. And. in addit. Spec. in titu. de dona. inter virum & vxo. in rubr. & Barto. in. l. diuortio. & in. l. cum quis. §. titio. ff. de lega. 3. & aliquid per Cy. in l. 1. in fi. C. de sacrosf. ec. & Bal. in. l. si voluntate. C. de dot. promiss. & . l. si creditori. C. de fideicom. in antiqua lect. & . l. 2. §. creditũ. & ibi per do. Ang. ff. si cer. pet. In glo. 2 in fi. dic, dicit hic Inno. ꝙ iste est casus specialis, in quo quis cogitur contrahere matrimonium contra id, quod tradditur. 30 q. 2. c. 1. & . 2. & hoc propter delictum similie. s̃. de eo qui duxit in matri. &c. Sed aduerte, quia non debes intelligere Innocen. quòd præcisè ad hoc compellatur, quia contradiceret. c. seq. vbi videbimus de pœna nolentis contrahere.

9

10

11

12

13

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Libido fœlix, quæ dicitur.*

2 *Venereorum concupiscentiæ corpus transformant, & insanias quibuscunque præparant.*
3 *Virginem stupro deceptam quis non cogitur inuitus ducere in vxorem.*
4 *Ecclesia iuris ciuilis rigorem moderare potest.*
Quod tamen intellige, vt ibi.
5 *Disponimus, verbum iuris editorium.*
6 *Virginem deflorans, an indistinctè, si nolit defloratam capere in vxorem, detrudendus sit in carcerem.*
Et quid si non potest illam habere in vxorem. nu. 7.
Et an tale delictum sit depositione dignum in clerico. nume. 8.
9 *Inobedientia est grauissimum peccatum.*
10 *Stuprum secundum. ll. cum quibus personis committi dicatur.*
11 *Stuprum, & adulterium differunt.*
12 *Stuprum strictè, & propriè cum virgine committitur.*

Peruenit. Summatum fuit in præcedenti. Noto primo
ibi, ꝙ Fęlix. quòd istud
fuit nomen proprium, vel adiectiuum, seu appella-
1 tiuum; quia † fœlix libido appellatur, quando quis
re amata potitur, & maxime florida, tex. est in. l. vni-
ca C. de senatuscon. Claudia. Sed primum plus pla-
cet, quia ius canonicum talem fœlicem non appel-
laret; quinimo nec de iure ciuili moraliter; sed dici-
tur impropriè, & verbum libido adiũctum destruit
2 qualitatem, vnde Philoso. 7. Ethic. dicit, ꝙ † concu-
piscentiæ venereorum manifestæ corpus transmu-
tant, quibusdam etiam & insanias præparant, vt di-
3 citur in fabulis de Vlysse. ¶ Secundo not. ꝙ ille, qui
deflorauit virginem, non compellitur præcisè cum
ea matrimonium contrahere; sed causatiuè, si non
vult pati pœnas. Facit ad id quod dixi in. c. præced.
4 ¶ Tertio not. ꝙ † ecclesia potest moderare rigorem,
& duritiem iuris ciuilis; quod tamen est verum quo
ad temporalia, quantum ad forum suum. Vnde ha-
bebit locum in terris ecclesiæ subiectis iurisdictioni
temporali, & non in terris Imperij; quia in illis ius
ciuile seruabitur, quod imponit aliã pœnam, vt hic
in gl. 1. Facit quod traditur in reg. possessor. de reg.
5 iur. lib. 6. ¶ Vltimo not. ꝙ † verbum disponimus, est
verbum iuris editorium. ¶ Sed quærunt hic Docto.
6 † Vtrum indistinctè ille qui deflorauit virginem sit
detrudendus in monasterium, si non vult capere vxo
rem. Sol. Innocen. dicit, quòd hoc sit si non vult do-
tare, arg. c. præceden. & non declarat, an sufficiat ad
euacuandas omnes pœnas. Vnde dicunt Docto. ꝙ
sola dotis constitutio non sufficit; quoniam in præ-
ceden. c. tenetur quis ad duo copulatiuè. s. dotare, &
ducere; & ideò cum alteri non pareat, & vtrunque
facere teneatur, non videtur sufficienter punita ino-
7 bedientia nolentis illam capere in vxorem. † Quid
autem si non posset illam habere in vxorem; quia
erat vxoratus, vel clericus? D. m. videtur velle, quòd
sit locus pœnæ. c. nostri, vt scilicet castigetur, &c. ar-
gumen. not. in. c. 2. s̃. de calum. & teneatur eam do-
8 tare; & subdit, quòd tale † delictum esset sufficiens
ad depositionem. secundum plene not. in. c. at si cle-
rici. §. de adulterijs. s̃. de iudi. Tu aduerte, quia talis
pœna forte non habet locum, nisi quando accederet
potestas, & voluntas. nam iste videtur esse in maiori
culpa; quia videtur esse inobediens, cum possit pare-
9 re, & nolit; quæ † inobedientia est grauissimum pec-
catum. 4. distin. §. hæc & si legibus. &. 8. quæstio. 1. c.
sciendum. Sed si non potest, non videtur inobediẽs.
& sic videtur minori pœna afficiendus. Sed aduerte
etiam, quia plus videtur iste puniendus; ex eo quia
propter prædictas qualitates videtur esse in maiori
culpa, si non potest cum illa contrahere; & sic gra-
uiori videtur pęna afficiendus. Ex quo infero, quòd
forte non esset absurdum dicere, ꝙ iste tex. habeat
locum solum quando quis stuprauit virginem, & cũ
ea poterat contrahere matrimonium; alias non. &
ratio patet ex prædictis. Hæc not. quia non tangun-
tur per Doct. Item quæro, quid vult dicere tex. dum
dicit in fine, sine præcepto licentia. Sol. quidam ex-
ponunt, idest, sine reuocatione; quia ad tempus hãc
pœnitentiam agunt. Vel & secundo, quòd perpetuo
debet esse in monasterio, nec debet exire sine præ-
lati licentia. Et hoc importat verbum, præcepto. &
prima expositio plus placet Hostien. Tu dic, quòd
quando pœna imponitur simpliciter, vel facta ex-
pressione aliqua, quę possit respicere tempus, an sit
perpetua, vel temporalis, dic, vt per glo. & Docto. in
c. ex literis. s̃. de constitu. &. l. seruus. C. de pœ. &. l. si
sine. ff. eo. Vel forte & tertio posset exponi sine præ-
cepto, hoc est, quousque illam acceperit in vxorem;
quia cessante causa, &c. ¶ Glo. 1. quærit, & soluit. In
eadem ibi, relegentur. dic, Hoc verum, si est hone-
sta persona. & præter hanc pœnam relegationis, di-
midia pars bonorum ipsius publicatur. ¶ Glo. 2.
10 quærit, & soluit. In fi. dic, Aduerte, quia † secundum
leges stuprum dicitur committi cum vidua, puero,
vel soluta, quæ non habetur loco vxoris, vel concu-
binæ, vt. l. stuprum. 1. &. 2. responso. ff. eo. & vide tex.
in. l. inter stuprum. ff. de verbo. significa. qui dicit, ꝙ
11 † inter stuprum, & adulterium hoc interest, vt qui-
dam putant, quòd adulterium in nuptam, stuprum
in viduam committitur. Sed lex Iulia de adulterijs,
hoc verbo indifferenter vtitur, & idem tex. in. l. in-
ter. §. 1. ff. eo. vide glo. 32. quęst. 4. c. nemo. Vult er-
go ius ciuile, ꝙ stuprum committatur etiam cum
non virgine, excepta meretrice, & concubina, vt. l.
quæ adulterium. &. l. si ea. C. eo. Vnde stuprum de
iure ciuili videtur esse nomen satis generale. Facit. l.
cum seruum. de ordi. cogni. Et prædicta adde ad ea,
12 quæ dixi. s̃. in continuatione rubricæ. Sed † strictè, &
propriè committitur cum virgine, vt ibi dixi.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Lenocinij crimen contrahit, qui vxorem in adulterio perseuerantem retinet.*
2 *Parcendum non est ei, qui sæpe deliquit.*
3 *Delicta aggrauant multiplicatio.*
4 *Peccati venia licentiam tribuit delinquendi.*
5 *Delicta, vt puniantur publicè interest.*
6 *Peccatum in voluntate est.*
7 *Ignorans consentire non dicitur.*
Fallit in bigamia. vt ibidem.
8 *Bigamia solo facto contrahitur.*
9 *Maritus, an vxori, quæ sæpius deliquit, & pœnituit, alimenta*

menta præbere, & eidem adhærere debeat.
10 *Male meriti egestate labore debent, & alijs sint exemplo.*
11 *Debeo, verbum, vltra propriam significatum, decẽtiam, & honestatem, & quandoq; vtrunque importat.*
12 *Ecclesia nunquam claudit gremium redeuntibus.*
13 *Deus non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.*
14 *Ecclesia etsi pro peccantibus intercedat quo ad pœnam huius seculi, tamen hoc facere non debet pro sæpius peccantibus.*

Si vir. Maritus retinens adulteram coniugem non peracta pœnitentia, particeps est delicti; secus si agit pœnitentiam, non tamen debet eam sæpe recipere. hoc dicit. Secunda, ibi, quod si mulier. ¶ Noto pri-
1 mo, q† maritus retinens vxorem in adulterio perseuerantẽ peccat; quia tacitè videtur leno vxoris suæ, & quasi quæstus causa facere, vt hic dicitur in prima
2 glo. ¶ Secundo not. q † non est parcendum ei, qui
3 pluries deliquit. nam† multiplicatio delictorum aggrauat delicta, vt. l. nunquam plura. ff. de priua. deli. & in alijs iuribus hic in glo. allegatis. quod notabile intellige secundum quod intelligit glo. ratio est in promptu; quia delicta impunita transirent alijs in exemplum, quod esse non debet. Vnde dicitur in. c.
4 vt clericorum. s. de vi. & honest. cleric. quod † venia peccati licentiam tribuit delinquendi, &. c. signifi-
5 casti. s. de homici. &. 50. distin. c. elapsis. In† delictis enim puniendis publica versatur vtilitas, vt. l. 1. ff. de iusti. & iur. &. l. visitatio. §. quod illicite. ff. de pulica. ¶ Sed quæro pro intellectu literæ, quia tex. noster dicit, si vir sciens, quid si fuerit ignorans, vtrum videatur peccare? Sol. dic q non, secundum Docto. à
6 contrario sensu literæ; quia † peccatum non com-
7 mittitur sine voluntate. 15. q. 1. in princ. &† ignorãs non dicitur consentire, vt ibi. &. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. Talis tamen etiam ignorans cõ-
8 trahit bigamiam, † quæ solo facto contrahitur. 34. distin. c. si cuius. de quo in. c. 2. s. de bigamis. ¶ Se-
9 cundo quæro, vtrum† cum ea vxore, quæ sæpius peccauit, & sæpius egit pœnitentiam, quam vir non debet recipere, vt hic, sit prohibita omnis vita, & omnis participatio. Sol. dicunt Docto. q non; quia necessaria alimenta pietatis causa poterit illi tribuere; sed non debet adhærere illi maritali affectione. D. m. hic tenet contrarium. Nam traditio necessariorum, videtur tribuere causam permanendi in peccato, & vtilius videtur esse, quod esurienti panis tollatur, si de cibo securus iustitiam negligat, quam esurienti panis frangatur, vt iniustitiæ seductus acquie-
10 scat. 5. q. 5. c. non omnis. versi. vt illius. Nam† malè meriti, publice vt alijs exemplo ad deterrenda maleficia sint, etiam debent egestate laborare, vt. l. bona fides. ff. deposi. fortè dici posset, q si maxima incumberet necessitas, & esset aliqua spes de illa, deberet eidem subuenire. & sic loquatur prima opin. Arbitror tamen, q si esset dubium, ne propter egestatem deterior fieret, quòd deberet illi subuenire. ¶ Glo. 2. quærit de ratione, & soluit vnum subdendo, & bene. ¶ Glo. 3. in verbo debet. sentit contrarium, & soluit. In eadem, ibi, honestatis. dic, not. ex
11 hac glo. q† verbum debet, non semper importat necessitatem; sed quandoq; decentiam, & honestatem; & sic conclude, q ratione subiectæ materiæ quandoq; importat decentiam, vt hic, &. c. 1. s. de spons. impube. quandoq; necessitatem, & hoc est ius proprium, vt cle. 2. de sta. monac. dixi in cle. dispendiosam. de iudi. quandoq; importat vtrunque, vt glo. & Docto. in. c. intelleximus. s. de iudi. 25. q. 1. c. 1. Io. And. in. c. non solum. de appel. lib. 6. Archid. 50. distin. c. quantum. & iunctum cum negatiua præcedente semper importat præcepti necessitatem, vt not. Ioã. And. in. c. vltra tertiam. s. de testib. & c. proposuit. s. de appel. ¶ Glo. in versi. sed non sæpe. in princ. sentit contrarium, & soluit. & in fi. colligit argũ. In eadem, ibi, septuagesies septies. Math. 18 dic, quòd ponitur numerus finitus pro infinito; & respondendo magis formaliter ad contrarium, potes dicere, q quantum ad pœnitentiam, quæ releuat peccatorem à morte æterna, in infinitum indulgendum est; quia
12 † ecclesia talibus redeuntibus nunquam debet gremium claudere. Facit. l. fi. C. de epis. & cle. cum simi.
13 quia, vt scribitur Ezech. 33. c. † Deus non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. quãtum
14 vero ad pœnam huius sæculi, † ecclesia & si quãdoq; ratione fragilitatis humanæ pro semel peccantibus intercedat; tamen hoc non debet facere pro sæpius peccantibus per rationem, quam dat glo. nostra. Facit ad hoc quod dicitur in. c. cum non ab homine. s. de iudicijs.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptione violenta quis damnari potest.*
2 *Adulterium signis, & præsumptione violenta concluditur.*
3 *Scholaris, si solus cum sola amasia sua reperitur, non præsumitur dicere pater noster.*
4 *Maritus, an præferatur in cæteris in accusando vxorem de adulterio, & teneatur se inscribere.*
Etiam si sit filiusfami. nu. 8.
Et quid si sit minor. nu. 10.
Et intra q tempus. nu. 12.
5 *Maritus genitalis thori vindex esse debet. & præfertur etiam patri vxoris, nisi sit infamis.*
6 *Adulterium pro stupro quandoq; ponitur, & promiscue his iura vtuntur; licet propriè, & strictè differant.*
7 *Sponsus ad accusationem sponsæ adulterantis admittitur.*
9 *Matrimonium non consistit inter seruum, & liberum, sed contubernium.*
11 *Vxor, an possit maritum de adulterio accusare.*
13 *Vir, & vxor à pari iudicantur. & nu. 24.*
14 *Maiores quandoq; restituuntur.*
15 *Adulterij pœna est tantummodo ecclesiastica.*
16 *Ingressus monasterium æquiparatur morti.*
17 *Mulier ob adulterium nõ cogitur intrare religionem, nisi viro placuerit, & econtra.*
18 *Maritus, & vxor, an, & quando mutuo se accusare possunt de adulterio.*
Et qui sint effectus.
19 *Sacrilegos nuptiarum gladio ferire oportet.*
20 *Maritus est caput vxoris. non ècontra.*

21 *Subrogatum naturam illius, in cuius locum subrogatur, sapere debet.*
22 *Vxor propter sodomiam à viro suo commißam, ab eo discedere potest.*
23 *Pœnæ sunt molliendæ, non exasperandæ.*
25 *Adulterij, vel fornicationis nomine comprehenditur omnis illicitus coitus.*
26 *Matrimonio ex crimine sodomiæ maior infertur iniuria, quàm ex crimine naturaliter commißo.*

Maritis. Breue est, & communiter non summatur. potest tamen sic summari. Maritus ꝓpter suspitionem potest
accusare vxorem de adulterio, & in accusatione cæteris præfertur. h.d. ¶ Glo. 1. potest recitari per cōtrarium, & quæstionem. In eadem in fi. dic, & ratio
1 est, quia † ex violenta pręsumptione potest quis damnari, vt. c. afferte. & c. literas. de præsump. maximè in adulterio, quod non videtur directo in sensum testis cadere, hoc est, quia vt plurimum, occultè commit-
2 titur, & † per signa, & violentas præsumptiones, quasi videtur concludi; puta, si maritus reperit vxorem in camera, vel in loco secreto cum amatore suo, solam cum solo, qui fortè non habet brachas; vnde dicit
3 Bal. in. l. neq; natales. C. de ꝓba. ꝙ † si scholaris reperitur solus cum sola amasia sua, ꝙ non præsumitur, ꝙ dicat pater noster. In glo. fi. in fi. dic, pro intelle-
4 ctu istius glo. videtur examinandum, † quis admittatur ad accusationem adulterij, & an maritus cæteris præferatur, & an teneatur se inscribere. Circa quam materiam Host. videtur distinguere, ꝙ aut fit accusatio coram ecclesiastico iudice, & nullus admittitur, nisi maritus, vt not. Host. in sum. qui ma. ac. poss. §. ꝙ admittiẗ ad accusandum. Sed si accusatio fiat coram seculari iudice, tunc admittitur maritus præ omni-
5 bus. Nam maritus genitalis thori vindicē esse oportet, vt. C. eo. l. quamuis adulterij. vnde præfertur etiá patri vxoris, nisi pater dicat generum infamem, aut arguat generum, non ex animo accusare, sed cū vxore colludere; aliàs autem præfertur maritus, vt dictum est; quia præsumitur, ꝙ accusationē prosequetur propter animi indignationem, cum maiori cura, & diligentia, etiam si pater mulieris primò libellum obtulerit; nec distinguitur, an matrimonium teneat, an sit vxor vulgaris; nam vt dicit Hosti. Soli ne Atridæ vxores amant suas. Vnde Virg. Aenei. nono. Sunt & mea contra Fata mihi, ferro sceleratam [excindere gentem, Coniuge prærepta; Nec solos tangit Atridas, Iste dolor. & ff. eo. l. si vxor. §. plane. Nec obstat. l. si ea quæ. & l. qui adulterium. C. eo. quia ibi
6 nullo modo erat vxor, & ponitur † adulterium pro stupro. & iura quādoq; vtuntur his verbis ꝓmiscue; licet propriè, & strictè differant, vt dixi. s̄. in rubr. &
7 c. 2. in glo. 2. nedum autem maritus, sed † etiam sponsus ad accusationem admittitur; quia nec matrimonium, nec speciem matrimonij permittitur violare, nisi spōsus vellet accusare illum, q primo matrimonium cōtraxit cum ea. ff. eo. l. si vxor. §. diuus. & l. miles. §. querebatur. ff. eo. tit. & C. eo. l. ꝓp violentiam.
8 & ad hāc accusationem admittitur maritus, † etiam si sit filiusfa. etiam patre inuito. 27. q. 2. qui desponsatam. & ff. eo. l. inter. §. filius. & l. filiusfa. De iure tñ
9 ciuili; quia † inter seruum, & liberum nō cōsistit matrimonium, sed contubernium; seruus violatum cōtubernium non poterat vindicare, vt. C. eod. l. seru. De iure canonico quo ad solutionem mutuæ seruitutis, vr̄ ꝙ possit, vt not. Host. in tit. de coniug. seruo.
10 §. 1. & fi. & ad talem † accusationem admittitur maritus minor, vt in. c. ex parte. s̄. de resti. spo. & vide qđ not. in. l. si maritus. §. lex. ff. eo. † mulier tñ, licet vxor sit, repellitur ab accusatione adulterij, vt. l. 1. C. eo. canonizata. 32. q. 1. publico. & ratio colligi potest ex his, quæ dixi. s̄. in rubr. in descriptione adulterij. not. etiam. 32. q. 1. §. publico. vbi dicitur, ꝙ nō negaẗ simpliciter, ꝙ vxor non possit accusare; sed dicitur, ꝙ mulier non admittitur ad accusandum eodē modo cum viro. Vnde rectè subditur, Nec idem priuile-
12 gium &c. † Vir enim iure mariti & sine inscriptione, & sine metu calumniæ accusat mulierem de adulterio intra. 60. dies vtiles, vt hic dicit gl. Facit. 4. q. 3.
13 aliquando, & hoc non facit mulier, licet alias † vir, & vxor à pari iudicentur. 32. q. 5. c. præceptū. & c. christiana. & 32. q. 1. c. si quis vxorē. sed post. 60. dies nō potest vir accusare vxorem; nisi iure communi tanq̄ extraneus, vt hic dicit glo. & probatur in. l. si iure. C. eo. nisi fuisset absens ꝓp rem publicam; quia tūc admittitur ad illos. 60. dies. Et ille est casus specialis, in
14 quo † maiores restituuntur. ff. ex qui. cau. ma. l. si qua militi. & ff. de adul. l. miles. §. quidam. Sed hoc quod dicitur in. §. publico. 32. q. 1. non vr̄ tenere sm iura nostra; nam sicut maritus vxorem, ita & vxor maritū licitè accusat, & inscribit contra eum, obligando se ad pœnam talionis; & hoc quando agitur coram seculari iudice; sed si coram ecclesiastico nō inscribit, vt in. c. tuæ. de procu. & idem videtur notari in auth. vt lic. ma. & auiæ. § quia vero. & § causas. Glo. tamē in. d. c. publico. miratur, ꝙ inscribendum sit hodie, cum pœna secularis sit commutata in ecclesiasticā, vt. C. eo. authen. sed hodie. vnde etiam sm leges di-
15 cit. d. glo. ꝙ vxor potest accusare virum; cum † adulterij pœna sit tantum ecclesiastica; & subdit, ꝙ ideo
16 etiam hodie tenetur vir inscribere; quia † ingressus in monasterium ęquiparat morti; & ideo dicit, ꝙ licet sit commutata pœna adulterij, quantum ad mulierem, ꝙ ex quo vir se obligat ad pœnam talionis, si non probat, cōdemnabitur sicut mulier; sed si mulier esset conuicta, detruderetur in monasterium, vt d. auth. sed hodie. ergo & mulier. Et sic aliquis cogiẗ recedere ab vxore sua absq; causa fornicationis, qđ vr̄ absurdum. Nam quicunque volet recedere ab vxore sua accusabit eam; & cum succubuerit, poterit ab illa recedere; & sic alia via consequetur quod desiderauit; contra not. 33. q. 5. hæc imago. & d. c. tuæ. de procu. Host. in sum. eo. tit. §. quę pœna. ver. sed opponitur. dicit, ꝙ raro contingit casus iste. & ideo non est curandum. vt. l. nam ad ea. ff. de legi. Vel dic secūdo, sm eum, ꝙ iudex eum aliter puniet in casu isto, vel in bonis, vel aliter, arg. not. in. c. super his. s̄. de accu. & c. 1. de calum. Vel tertio, & melius respōde, vt dicit glo. in. d. §. publico. ꝙ eodē modo condem-
17 natur vir, quo mulier. † Mulier. n. non cogitur intrare religionem, nisi viro placuerit; ita & nec vir, nisi vxori placuerit. & sequitur Host. in. d. ver. vel dic, sm glo. prædictam, quòd inscriptio fit solum quantum ad pœnam amissionis dotis, vel donationis ꝓp nuptias.

ptias. Tu vero potes circa hanc materiam conclude-
18 re,ꝙ†accusatio adulterij potest fieri ad multiplicē
effectum. Vno modo quo ad pęnitentiam imponen
dam,& ad hanc admittuntur non solum maritus, &
vxor;sed quilibet. 2.q. 1.c.si peccauerit.&.s̄.de iudi.
c.nouit. nec contra hanc currit aliqua præscriptio,
vt not.glo.in versi pœnitentia. 33.q.2.c.admonete.
Alio modo potest agi criminaliter quo ad pœnam,
& quantum ad pœnam legis Iuliæ de adul.vxor non
admittitur ad accusandum virum,vt dixi. Alij vero,
quia delictum est publicum, admittuntur ad accusa
19 tionem viri,vt.l.q̃uis.2.C.co.† Sacrilegos autem nu
ptiarū gladio puniri oportet,vt ibi,& Instit.de pub.
iudi.§.item lex Iulia. Sed ad accusationem vxoris
vir præfertur omnibus per rationes prædictas. Et rō
differentiæ inter maritum,& vxorem potest esse; qa
20 †maritus est caput vxoris,non contra,vt.c.contine-
batur.s̄.de despon.impub.Item maius præiudicium
generatur marito ex adulterio vxoris pp dubium
prolis,q̃ vxori ex adulterio mariti. Si vero ageretur
criminaliter ad aliam pœnam,q̃ legis Iuliæ; vt puta,
fustigationis,& detrusionis in monasterium, ad quā
potest agi solum contra vxorem, vt.d.auth. sed ho-
die.& in hoc ēt arbitror, ꝙ maritus præferatur alijs,
immo fortè alijs non liceret,arg.illius literæ,q̃ vult,
ꝙ liceat viro intra biennium illam recipere. glo.tñ
ibi videtur velle,ꝙ etiam alij admittantur. Sed an
hoc casu maritus teneatur se inscribere, dic ꝙ sic, si
accusat post.60.dies. Sed intra.60.dies maius est du
bium,& vr̃ ꝙ nō; quia cum hæc pœna sit subrogata
in locum pœnæ antiquę,sicut olim non tenebatur se
inscribere intra.60.dies,vt dicit hic gl.ita & hodie,
21 cum†subrogatum debeat sapere naturam eius,in cu
ius locum subrogatur,vt in iuribus vulg.& hoc mihi
placet. Si vero ageretur de adulterio ciuiliter, vt se-
paretur matrimonium quo ad thorum; & vt accusa-
tor lucraretur dotem,vel donationem pp nuptias;
& ad talem accusationem admittendi sunt soli con-
iuges,vt.c.quemadmodum.s̄.de iureiur.&.c.quāto.
&.c.gaudemus.de diuor. Nam sicut maritus potest
accusare vxorem quo ad hunc effectum dotis lucran
dæ;ita & vxor maritum,vt lucretur donationem pp
nuptias,vt.c.quoniam.vt lit.non conte. &.c.plerun-
que.s̄.de dona.inter vir.& vxo.quod not.¶ Vltimo
22 q̃rit hic.D.m.vtrū†pp sodomiam cōmissam à mari
to,vxor possit ab eo discedere? Inuo.in.c.1.s̄.eo.te-
net ꝙ non. Mouetur,quia pp nullum crimen debet
separari matrimonium quo ad thorum;nisi pp adul
terium;nisi maritus ad illud peccatum vellet trahere
vxorem. 28.q.1.idolatria. & sic intelligit.c.omnes.
32.q.7.Io.And.transit allegando iura pro, & cōtra.
Vgo.& Lau.& Io.Cald.hic tenent oppositum. pro
quibus facit.c.adulterij.&.c.vsus.&.c.non solū. ver.
omnes.32.q.7.& quod not.2.q.4.meo. Sed pro In-
no.facit.32.q 7.c.dominus.&.q.5.c.si vxorem. &.c.
23 præceptum.de diuor.c.2.Item,quia†pœnæ sunt mo
liendæ,vt in reg.in pœnis.de reg.iur.lib.6. Secundā
opi.tenet Archi.35.q.2.c.extraordinaria.vbi tenet,
ꝙ propter hoc vitium,& vxor virum, & vir vxorem
24 dimittere potest;cum†non debeant ad imparia iu-
dicari.& hoc tenet etiam Ray.& do.Anto.hic; quia
25 †nomine adulterij, seu fornicationis comprehen-
ditur omnis illicitus coitus.32.q.7.c.non solum.ca.
causa.q.4.c.meretrices. & sequitur hic.D.m. Nam
26 † maior iniuria infertur matrimonio ex nephario
crimine contra naturam,quàm ex crimine naturali-
ter commisso.Facit quod dixi.s̄.in rub. Cum ergo
Apostolus dicat, ꝙ ex causa fornicationis licet ma-
trimonium dirimere, videtur intelligere etiam de
prædicta fornicatione.& hęc opi.plus mihi placet.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Pollutio,an,& quando polluit ecclesiam.*
2 *Reconciliatio ecclesiæ quomodo fit.*
3 *Presbyter, suppresso nomine confitentium, potest celare,& publicare peccata,quæ audiuit in confessione.*
4 *Mala tria prouenientia ex crimine sacerdotis.*
Delicti venia concedit audaciam delinquendi.ibidem.
5 *Fama,quæ habuit ortum à participe criminis, sufficiens est ad indicendam purgationem.*
6 *Compurgatores quales esse debent.*
7 *Purgationes arbitrariæ sunt.*
8 *Deficiens in purgatione adulterij suspenditur ab officio.*
9 *Condemnatio vnius ex pluribus,qui tenentur eodem crimine,alteri non nocet.*
Mulier etiam per testes de adulterio conuicta in iudicio non nocet adultero.ibidem.
Res inter alios acta,alteri non nocet.ibidem.
10 *Confessio mulieris non sufficit ad indicendam purgationem.*

Significasti. Sacerdoti de adul
terio infamato,
indicitur purga-
tio, quam si præ-
stiterit in officio suo dimittitur;alioquin ab illo su-
spenditur.h.d. Sed.D.m. dicit, quòd hoc summa-
rium non continet dubitationem,vnde ipse sic sum-
mat. Ad solam mulieris confessionem confitentis se
adulteriū cōmisisse cū sacerdote,nō debet sacerdos
puniri;sed sibi infamato debet indici purgatio,quā
si præstitit absoluitur; deficiens verò ab officio su-
spenditur.hoc dicit. Secunda ibi, ideoque manda-
mus. In tex.ibi,dormiuisse.dic,idest,vigilando co-
gnouisse.In tex. ibi, super quo quid fieri debeat re-
quisisti;videlicet,an tali mulieri sit indicenda pœ-
nitentia,seu pœna,& quid de adulterio,& an eccle-
sia sit reconcilianda. ¶ Noto primo,quòd propter
pollutionem, ecclesia ita demum indiget reconci-
liatione,si ad hoc accedit infamia. Ex quo infertur,
1 quòd†pollutio non polluit ecclesiam, nisi à princi-
pio sit publica,vel effecta publica ex post facto; &
ratio est,quia ex quo ea in veritate est sancta,non po
test pollui,vt in.c.vestra.de cohab.cle.& mulie. Sed
quo ad nos, & horrorem dicitur pollui, vt.c.1.de
conse.eccl.vel alta.lib.6.& ideo debet reconciliari,
2 quæ†reconciliatio fit solenniter per aspersionem a-
quæ benedictæ,vt hic,cū sale,vino,& cinere.50.dist.
in.c.relaxis.23.q.4 c.combusta.¶ Secundo not.ibi,
3 nomen adulteri celans. arg.ꝙ†presbyter potest pu-
blicare peccata,quæ audiuit in confessione, dūmo-
do taceat delinquentes,quos manifestare nō potest;
nisi de ipsorum voluntate, argumē.tex.nostri,latius
dicam

dicam in.c.dilectus.de excess.prała. Tertio not.ibi,
4 ne contra Apostolum. Tria† mala prouenientia ex
publico crimine sacerdotis. Primo, scandalizantur
corda laicorum. Secundo, vituperatur officium,&
ordo clericalis. Tertio, præstatur materia,& quasi li-
centia delinquendi. Iuxta illud, Leuit.8. Si sacerdos,
qui est vnctus, peccauerit, delinquere faciet populũ,
vt.c.magnæ.s̄.de voto. tex.tamen hic intelligit non
data pœna ipsis peccantibus. nam delicti venia con-
cedit audaciam delinquendi.50.dist.si lapsis. Quar-
5 to not.ibi, mala fama, ꝙ† fama, quæ habuit ortum à
participe criminis, sufficiens est ad indicendam pur
gationem; licet enim mulier confiteretur delictum;
tamen ex sola confessione sua nec indicẽda fuit pur
gatio, nec pęna iniungenda: tum quia sola, tum quia
mulier, tum quia criminis particeps, vt.c.veniens. &
c.quoniam.s̄.de testi. Quinto not.ibi, cognouerũt,
6 †quales debeant esse compurgatores, quia debent
esse tales, ꝙ non sit verisimile eos deierare. Sexto
7 not.ibi, ad arbitrium. ꝙ† purgationes hodie sunt
8 arbitrariæ. Vltimo not.casum, in quo† deficiens in
purgatione adulterij suspenditur tãtum ab officio.
Sed contra hoc vltimum opponitur, videtur enim,
ꝙ debuerit durius puniri, vt.s̄.de cohab.cle.& mu-
lie.c.si autem.&.c.tua.in fi. & saltem videbatur de-
ponendus, vt.c.cum non ab homine.s̄.de iudi. Sol.
dicit Hosti. ꝙ verum est, ꝙ poterat grauius puniri;
sed Papa hic mitigauit pœnam. Io.And.hic,& me-
lius dicit, ꝙ si ad aliquam pœnam actum fuisset, de-
ficienti in purgatione debuisset imponi illa pœna,
vt.s̄.de accu.c.accedens. sed hic non fuit actum ad
aliquam pœnam, nec aliqua forma intentata, ideò
propter infamiam debet suspendi,& sequitur.D.m.
& est notabilis intellectus. & adde ad ea, quæ dixi in
d.c.accedẽs. ¶ Glo.2.arguit,& in fi.opponit. In ea-
dem in fi. dic, ꝙ iura allegata in contrarium parum
9 faciunt. Quamuis enim† plures teneantur ex cõmu-
ni delicto; tamen probatio contra vnum non nocet
alteri. Nam potuit esse, ꝙ ille fuit conuictus ex falsis
probationibus, vt.l.denuntiasse.ff.eo. quæ probat, ꝙ
etiam si mulier fuisset conuicta de adulterio in iudi-
cio per testes, non tamen nocet adultero. Et idem
probatur in.l.& si crimine.C.eo. Facit etiam, quia
res inter alios acta alteri non nocet. Vide quod la-
tius dixi in.c.penul.s̄.de re iudi.& vide Bar.in quæ-
stio.quæ incipit, Perusinæ ciuitatis. In glo.in verbo
reconciliare. in fi. dic, ꝙ ibi dicitur, ꝙ pertinet ad
Episcopum, non ad inferiorem. & adde quæ dicũtur
in.c.1.de consec.eccle.vel alta. ¶ Glo.pen.In princ.
colligit argũ.deinde opponit,& soluit. In eadem in
10 secunda dic, not.igitur ex glo. ꝙ† sola confessio mu
lieris non fuisset sufficiens ad indicendam purgatio
nem. Facit quod dixi in tex. quia mulier, quia sola,
quia particeps. Facit.c.1.s̄.de confess. &.l.fina.C.de
accu. Debet igitur intelligi tex. quando ex tali con-
fessione transiuit infamia apud bonos,& graues; &
fortè propter scandalum quod imminebat. quo ca-
su etiam cessante infamia, videtur posse indici pur-
gatio. Facit quod traditur in.c.qualiter.2.s̄.de ac-
cusa.& hoc tenet.D.m. Glo.tamen fin.in.c.ex lite-
ris.s̄.de homici.videtur sentire contrarium. Sed dic
de hoc, vt dicam in.c.inter.ĩ.de purga.canon. In
glo.fina.in fi.dic, vt dixi super tex. & vide quæ dixi
in.c.accedens.s̄.de accusa.&.c.insinuatum. supra
de symonia.

C A P. V I.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus laicum excommunicare potest propter adulterium.*
2 *Matrimonium est vnum ex septem ecclesiæ sacramẽtis.*
3 *Adultera petens absolutionem ab excommunicatione ratione adulterij, debet cauere, ꝙ illud amplius non committet.ibidem.*
4 *Absolutio ab excommunicatione non fit sine satisfactione.*
5 *Exceptio excommunicationis obstat agenti possessorio recuperandæ.*
6 *Mulieri petenti viri restitutionem, obstat exceptio adulterij manifesti.*
7 *Exceptio defectus notoriæ proprietatis, obstat petenti restitutionem.ibidem.*
8 *Matrimonium propter adulterium totaliter non soluitur. sed separatur thorus.& nu.46.*
9 *Possessorium recuperandæ non datur mulieri spolianti se quasi possessione viri.*
10 *Replicatio fornicationis obstat excipienti de fornicatione.*
11 *Petenti coniugis restitutionem, adulterij exceptio opponi non potest.*
12 *Ius matrimoniale quid.*
13 *Dolus cum dolo compensatur.*
14 *Delicta paria compensatione mutua delentur.& sub nume.28.& nu.47.*
15 *Fornicator bigamiam incurrit.*
16 *Semita tutior in dubus eligenda.*
17 *Practica sentẽtia absolutoria in possessorio recuperãdæ.*
18 *Mulier spontè recedens à marito, non perdit quasi possessionem, qua animo solo retinetur.*
19 *Vir,& vxor à pari iudicantur.*
20 *Adulterij decem specialia.*
21 *Adulterium quot modis probatur.*
Filius natus ex muliere cohabitante cum viro suo, præsumitur filius viri: licet mulierem tempore conceptionis cum alio concubuisse probaretur.ibidem.
22 *In dubijs benignior interpretatio facienda est. ibidem.*
23 *Aegrotus qui mulierem supposuit medico, qui eum aliter sanare nolebat; an eam de adulterio possit postmodum accusare.*
24 *Vir est caput mulieris. & viro obedire debet mulier.*
25 *Vxor Lot cur mutata in statuam salis.*
26 *Abraham adulterij reus non est, qui vxore valente filios ex ancilla suscepit.*
27 *Adulterium sine dolo non committitur.& nu.39.et 41.*
29 *Maritus, qui fuit leno vxoris suæ, eam non accusat de adulterio.*
30 *Agentes,& patientes pari pœna puniuntur.*
31 *Legis auxilium frustra inuocat, qui in legem committit.*
32 *Seruus, nec subditus, qui domino in atrocibus obediuit, non excusatur.*
33 *Anima corpori cum sit pratiosior, anteponenda est.*
34 *Amentis verba non sunt attendenda.*
35 *Fatuitas ex verbis comprehenditur.*
36 *Vir mandans vxori, vt alio se transferret, ne ab exercitu*
tran-

transeunte violentiam pateretur; ipsa tamen domi permansit, & oppressa est, an vir possit eam repellere, & auferre dotem.
37 *Culpa lata dolus est. & nu. 42.*
38 *Violentia excusat ab adulterij pœna.*
40 *Voluntas in maleficijs, non exitus spectatur.*
43 *Mulier dimissa à viro propter adulterium, si postea & ipse vir adulterium committit, an possit repeti ab vxore.*
44 *Actio semel extincta, amplius non renascitur.*

Intelleximus.

Mulier petens restitutionem mariti, repellitur per exceptionem adulterij manifesti; nisi & ipse vir fuerit adulteratus, & probetur. h.d. Vel sic, Coniux coniugem de adulterio impetere non potest, & si ipse adulterium commisisse conuincatur. h.d. Primo facti narratio, in qua ponitur petitio mulieris, exceptio viri, & mulieris replicatio. Secundo ponitur iudicis instructio, in qua duo facit. Primo instruit, quando adulterium non esset notorium. Secundo, quid si esset. & primo, quando probatum est adulterium viri. secundo, quando non est probatum. secunda ibi, quo circa. & alia pars ibi, alioquin. In tex. ibi, inficians. dic forte vtrunque negabat, mulier. s. se sponte recepisse, quod probari potest, secundum not. in. c. super hoc. s. de renun. Item negabat adulterium commisisse, præterea replicabat
1 de fornicatione viri. ¶ Not. primo, quod † Episcopus
loci potest excommunicare laicum propter adulterium. Et sic singulariter hic colligitur, quòd ratione adulterij iudex ecclesiasticus potest exercere iurisdictionem in laicos, licet non agatur ad separationem thori. Cuius tamen contrarium voluit Io. And. in. c. fi. de fo. compe. lib. 6. Nam hic non agebatur ad separationem thori; & tamen Episcopus excommuni
2 cauit; & fortè potest esse ratio, quia † matrimonium
est vnum ex septem sacramentis, vt. c. debitum. s. de biga. & ideo ratione violationis sacramenti, potest iudex ecclesiasticus exercere iurisdictionem. Vide D. m. in. c. cum sit. de foro compe. Sed aduerte, quia forte secundum Inno. Episcopus astrinxit istam vinculo excommunicationis solum propter contumaciam, non propter crimen; vel dato, quod constaret de crimine, tamen necessaria fuit monitio, vt. c. sacro. j. de sen. excom. Vel posses dicere, quod hic recitatur factum, nec quæritur hic, an iustè, vel iniustè fecerit Episcopus excõicando, secundum Hosti. & Io. And. & sic non videtur probari dictum. D m. ¶ Secundo
3 not. ibi, adulterium abiurans. quod † adultera petens
absolutionem ab excommunicatione, ratione adulterij, debet prius abiurare adulterium; hoc est cauere, quod ad illum amplius non accedet. Est enim gene-
4 rale, quod non absoluatur quis ab excommunicatione,
nisi satisfaciat; & si est suspectus non admittitur, nisi caueat cum iuramento. de quo in. c. clericos. de coha. cle. & mulie. secundum Inno. & Hosti. ¶ Tertio not. ibi,
5 absolutione recepta. arg. quod † agenti possessorio recu-
perandæ obstat exceptio excõicationis. Nam a contrario rex. infert, quod non recepta absolutione non potuisset petere restitutionem viri, quod not. ad materiam. c. intelleximus. s. de iudi. & c. 1. de rescr. lib. 6.

6 ¶ Quarto not. quod † contra petitionem restitutionis
7 mulieris obstat exceptio adulterij manifesti; & † sic
petenti restitutionem obstat exceptio defectus proprietatis notoriæ, siue notorietas surgat ex euidẽtia facti, siue per partis confessionem. Facit. c. significasti. s. de diuor. & quod not. Inno. in. c. cõstitutus. s. de fil. presby. Et hoc singulariter procedit hic, secundũ do. Ant. & D. m. quando notorietas defectus non est super totali defectu iuris, sed solius exercitij iuris proprie-
8 tarij, vel proprietatis. Nam † propter adulterium nõ
soluitur totaliter matrimonium; sed separatur thorus; & tamen exceptio adulterij manifesti obstat petenti restitutionem cõiugis. ¶ Quinto not. ibi, spon
9 tanea recessisset. arg. quod † mulieri sponte se spolianti
quasi possessione viri, non datur possessorium recuperandæ, quasi non sit spoliata ab illo. Contrarium tamen est veritas, vt colligitur hic in glo. 1. iuuaret tamen hæc exceptio, quod spontè recessisset quantum ad expensas, & alimenta, vt not. in. c. significasti. de
10 diuor. ¶ Sexto not. ibi, fornicatus. arg. quod † contra
excipientem de fornicatione, obstat replicatio fornicationis. de quo in glo. vltima. ¶ Septimo not. quod
11 † contra petentem restitutionem coniugis, non põt
opponi de adulterio, nisi de illo constare dicatur per euidentiam facti, vel propriam confessionem partis aduersæ. Ad impediendam autem restitutionem per testes probari non potest; quia priuilegiata est, vt. c.
12 fi. de ord. cogni. ¶ Octauo not. quod † ius matrimonia-
le est quoddam vinculum, quod iudicatur à pari, vniformiter consistens in persona viri, & vxoris. ¶ No-
13 no not. quod † dolus cum dolo compensatur. & † paria
14 delicta mutua compensatione tolluntur, vt in. c. seq.
¶ Decimo not. quod quis cogitur incurrere in bigamiam; & sic incurrere irregularitatem; sed nõ est ve-
15 rum; quia aut probatur, quod † vir fuerit fornicatus, &
iam incurrit bigamiam; si vero nõ probatur fornicatio viri, & probatur fornicatio vxoris, non tenetur illam recipere. Et si tu diceres, si non põt nisi per testes probare, interea tenetur recipere, dico, quod licet teneatur recipere, non tñ tenebatur reddere debitum; & si tu diceres, interea non debet spoliari lite pẽdente, quasi possessione reddendi debiti; Dico, quod si ipse est certus, quo ad Deum non est obligatus; si dubius
16 tutius est, quod abstineat; quia † in re dubia semitam tu-
tiorem eligere debemus, vt in. c ad audiẽtiam. s. de homici. & licet non esset peccatum; tamen æquitas suggerit quod iste non sciens, vel præsumens, aut dubitans rõnabili dubitatione, non cogatur incurrere
17 irregularitatem. ¶ Vltimo not. † practicam senten-
tiæ absolutoriæ in possessorio recuperãdæ. nam debet iudex agenti silentium imponere. ¶ Glo. 1. põt recitari per quæstionem, & per contrarium. In eadẽ in fi. dic, idem probatur in. c. significasti. de diuor. & c. literas. s. de resti. spol. & per Inno. in. c. veniens. s.
18 de regula. & ratio est, † quia mulier etiam spõtè re-
cedens, non perdit quasi possessionem, quæ solo animo retinetur; & ideo si rediens nõ admittitur; tunc spoliari videtur. & idem dicendum in marito; quia
19 † iudicantur à pari, vt hic. & c. seq. & c. gaudemus. de
diuor. ¶ Vltimo Io. And. hic super hac glo. ponit
20 † multa specialia in causa adulterij, & post eum do.
Anto. Primum, quia in multis repellitur accusatio adulteri, seu adulteræ, de quibus in glo. fi. hic. Ex q-

bus

co.loquitur de publica vindicta, a qua nõ excusatur
mulier propter viri lenocinium; sed nos loquimur
quo ad priuatũ interesse; pro qua decisioue est tex.
in.d.c.discretionem.& gl. hic.quæ hoc tenet per il-
lud.c. In eadem glo. ibi, item si violenter fuerit op-
pressa. dic, hæc gl. facit ad decisionem alterius quæ-
stio.dominicalis, quæ incipit, vir mandauit quæ est
36 34.in ordine cuius titulus est. Pone, † vir mandauit
vxori suæ, vt alio se transferret, ne violentiam patere
tur ab exercitu transeunte; ipsa tamen in domo sua
permansit, & sic a transeuntibus est oppressa. Quæri
tur, an vir possit eam repellere, & an amittat dotem;
& arguit primo pro parte affirmatiua multis medijs
& primo, vxor quæ non obediuit marito fuit in cul-
pa.33.q.5.manifestum.&.c.hæc imago.ff.de reg.iur.
l.nõ potest dolo.ergo quicquid inde sequutũ est sibi
imputandũ est, vt.c.de cætero.de homic. &. 50.dist.
studeat. Secundo nihil interest, vtrum quis malũ fa-
ciat, an malo causam præstet, vt.l.qui occidit.§. pen.
ff.ad.l.Aqui.& l.nihil interest.ff.de cõdit.& demon.
quinimo & si bene acciderit puniri debet, vt.l. deser
torem.§.in bello.ff.de re mili. Tertio probatur, nam
cum culpa sua inciderit in talem metum, non debet
excusari.ff.quod metus causa.l.si mulier.&.ff.de reg.
iur.l.quod si quis.& in regula, damnum. de reg.iur.
lib.6. Quarto hic mulier fuit in lata culpa, ergo fuit
37 in dolo; quia † lata culpa æquiparatur dolo.l.quod
Nerua.ff.deposi. Vltimo; quia hæc mulier obtulit se
stupro; ergo illud affectasse videtur. 32.q.7. omnes.
35.q.2.de puellis.ergo &c. In contrarium autem al-
38 legat. Nam hæc † mulier per vim fuit oppressa; & sic
de adulterio non potest accusari.l.vim passa. ff. eod.
Secundo, quia licet mulier hoc simpliciter fecerit,
non adhibendo fidem marito; non tamen fuit in do
39 lo; ergo non commisit † adulterium, quod non com-
mittitur sine dolo.l.penul.ff.eo. Facit, quia omne de
lictum a voluntate procedit. 15.q.1.§. sed hoc. &.c.
40 merito. In † maleficijs enim voluntas non exitus spe
ctatur.l.diuus Adrianus.ff.de sica.cum simili. Tertio
probatur, nam caro non potest corrumpi; nisi mens
fuerit ante corrupta. 32.q.5.reuera. nam corpus mu
lierum non vis, sed voluntas maculat. ead. causa. &
q.5.præposito. Quarto, quia sicut compulsus for-
nicari spiritualiter non obligatur; ita nec carnaliter.
50.distin.præsbyteros. Quinto quia nullum crimen
patitur.qui non prohibet, si non potest prohibere.l.
nullum.ff.de reg.iur. Sexto, quia licet multum deli-
querit non obediendo; tamen propter hoc dimitti
non potest. 32.q.7.Dominus.&.q.1.in.dixi. & maxi
me quia non debet mulieri imputari, si bona fide nõ
credidit.l.si id.ff.de fal.tuto. Vltimo, quia non præ-
sumitur consensisse, quæ istum metum passa est. ff.
quod met. caus. c.prælatum. Verberet igitur eam,
quia non obediuit. 33.q.2.placuit. Solu. dicit idem
Bartho. quòd talis mulier non potest dimitti a viro,
nec accusari de adulterio; quia licet deliquerit, non
41 obediendo; non tamẽ commisit † adulterium, quod
non committitur sine dolo. d.l. vim passam. Et ex
prædictis colligitur solutio ad contraria. Nam pri-
mum concludit, quòd debet puniri ex culpa, & ino-
bediẽtia, non ex adulterio. Secundum procedit, quã
do sufficit sola culpa; sed in adulterio requirit dolus
42 Ad tertium respondetur, quòd non est verum q † in
adulterio lata culpa æquiparetur dolo, vt.d.l.quod
Nerua. Ad vltimum respondetur, quòd fuit in cul-
pa ibi stando; sed non dolose se obtulit adulterio cõ
43 mittendo. Item quæritur, Pone, quædam † mulier cõ
uicta de adulterio dimittitur a viro, deinde processu
temporis vir committit & ipse adulteriũ, & sic vxor
vult illum repetere; quęritur an possit. Bartho. Brix.
formauit hanc. q. dominicalem, quæ est in ordine.
44.& incipit, coniugata. In primo arguit pro vxo-
44 re pluribus medijs; & primo dicit, † actio semel
extincta amplius non renascitur, de pœnit. distin.4.
c.constat.de consec.distin.4.c.quomodo exaudit.c.
fi.&.c.quæris.§.item per hanc versi. non potest aut.
ff.de sol.l.qui res.§.aream.& de hac q.vide in.c. seq.
in glo.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium quando constare dicitur.*
2 *Adulterium occultum intra quot dies probari debet, vt manifestum fiat.*
Matrimonium licet separetur propter adulterium, quo ad thorum, remanet tamen coniugale vinculum. ibid.
3 *Maritus committens adulterium perdit donationem propter nuptias. & mulier dotem.*
4 *Coniux an coniugi delinquenti possit propria authoritate debitum denegare, & domo pellere. & quando lucretur dotem.*
5 *Coniux ex pracepro ecclesiæ reddens debitum non sibi præiudicat; secus si sine mandato.*
6 *Ius thori quando recuperatur.*
7 *Vxor ob adulterium dimissa, an maritum adulterantem possit repetere.*
Actio semel extincta, quando reuiuiscat. ibid.
Delicta paria mutua compensatione delentur ibid.
Seruus, propter delictum reuocatur in seruitutẽ. ibid.
8 *Vir & vxor non debent ad imparia iudicari.*
Iuramentum conditionem recipit rebus sic stantibus, ibid.
9 *Iudex potest ex officio reparare matrimonium adulterio vtriusq; partis diremptum.*
10 *Adulterans post peractam pœnitentiam, de adulterio, an possit petere reintegrationem.*
11 *Delicta paria an ciuiliter tollãtur mutua cõpensatione.*
12 *Remedium vnde vi ad recuperandam possessionem, an cõpetat spoliãti primo, quẽm tu postea ex interuallo spoliasti*

Tua fraternitas. Adulteria coniugum mutua compensatione tolluntur.h.d. Vel sic. Nõ po
test maritus consortium vxoris, & cohabitationẽ de
clinare propter adulteriũ, si & ipse fuit adulteratus.
h.d. Secũda, ibi, sup quo. ¶ Noto primo, ibi. in adul
1 terio deprahensæ. quòd † eo ipso, q mulier est depre
hensa in adulterio dicitur cõstare de adulterio; & sic
habes vnũ modũ probandi adulteriũ, & sic nõ est ne
cesse, quòd testes probent adulteriũ, sed deprehẽsio
nem, secundũ Host.per.c.fi.de cohabi. cle.& mulie.
&.c.euidentia.de accusa. Quod intelligo qñ depre-
hẽsio pbaretur per testes extraneos. Secũdo not. ibi
manifestè. quòd ad hoc vt adulterium cũ adulterio
cõpensetur, debet esse vtrunq; manifestum; secus si
vnum

vnum esset occultum,& aliud manifestum. Sufficit
2 †tamen secundum Doct.quod occultum possit ma-
nifestari per probationem intra octo dies,arg.c. pia
de exceptio.lib.6 &.c.solet.de senten.excom.,lib.6.
Vel intra duos menses,vt.c.bona fides.depositi. Vel
in eadem instantia, argu.s̃.c.prox.secundum Ioan.
And.& istud vltimum videtur tutius. Vltimo not.
quòd licet propter adulterium separetur thorus ta-
men remanet vinculum coniugale; aliàs autem non
3 reiteratur consortium. Et aduerte,quia † non solum
propter adulterium separatur thorus; sed maritus si
illud committit,perdit donationẽ propter nuptias.
vt.c.1.s̃.vt lite non contest.&.c.dixit.&.c.si quis.32.
q.1.Mulier verò amittit dotem,vt.c.pleriq;.de dote
post diuor.resti.¶ Glo.in principio format vnam q.
quam latius prosequuntur in.fi.in versi. item,vt dixi.
deinde infert decretalem ad q.quam late prosequi-
tur;deinde in versi.& licet.format aliam. q. & ponit
opinio.In eadem ibi,& ita solo facto.dic, Hæc glo.
4 tangit,†vtrum propter adulterium coniugis possit
alter coniux, qui non deliquit propria authoritate
denegare illi debitum; & concludit quòd sic. & se-
quitur Host.& Ioan.Cald.sed dotem,aut donationẽ
propter nuptias non lucratur;nisi sequuta sententia.
quia talis priuatio, & amissio est pœna, quæ solum
debet imponi per iudicem.33.q.2.§.in hoc.sed de-
negare debitum,& eam dimittere potest authorita-
te diuina ex dicto Apostoli.D.Ant.hic, dicit, quod
debitum potest denegare propria authoritate; sed
non expellere de domo; quia ad hoc requiritur fa-
ctum,& sententia iudicis.& hoc tenet gloss. 32.q.2.
c.1. D.m. in vtroq; casu tam denegationis debiti,
quam expulsionis, tenet præcedentem opinionem,
per.c. Agathosa.27. vbi propter adulteriũ vxoris in
gressus est ille religionem;& dicitur,quòd tenet in-
gressus.Tu aduerte;quia ille tex.probat,quod possit
recedere ab ea, non eam repellere; & dicit.D.m.il-
lud procedere,siue adulterium sit publicum,siue nõ.
Nam Deus dedit hanc potestatem coniugi, vt pos-
set dimittere,vt.d.c.Agathosa.dicit tamen;quod cõ
pellitur redire; nisi postea probaretur adulterium.
In eadem ibi,sed si ad mandatum ecclesiæ. dic, vult
5 ergo glo.quòd†ex præcepto reddens debitum,non
Cõis opi. præiudicet sibi. & hoc tenent * communiter Doct.
Facit glo.32.q.1.c.1. & hanc glo. inducebam ad. q.
de facto proximis diebus. Nam cum contra actorẽ
exciperetur,quod causa esset vsuraria, & per conse-
quens cognitio non pertineret ad iudicem laicum,
hoc non obstante iudex procedens sententiauit, ꝙ
partes deberent compromittere de iure,& de facto;
vnde partes vt parerent sententiæ fecerunt compro-
missum,& laudatum fuit. Vnde dicebatur laudũ nul
lum,& iniquum.Replicabatur de consensu partium
& quod arbitratores potuerunt cognoscere, de quo
articulo, vt dicam.ĩ.de vsur.in.18.q.princ.Breuiter
dixi,quod partes non præiudicauerunt propter mã-
datum iudicis.argu.glo.nostræ. Secus autem dicen-
dum est,argu.glo.nostræ a contrario; si sine manda-
to iudicis propria voluntate, vir redderet debitum;
quia hoc casu non posset eam expellere, aut debi-
tum non reddere; ex eo quia videretur mores eius
approbasse. Facit.c.quemadmodum.de ireiuran.
& quod not. in. c. potuit. de locato. Forte tamen

si vir redderet debitum sub protestatione, quod nõ
intendit sibi præiudicare; sed ne pendente lite spo-
liet vxorem quasi possessione sua,dicendũ est,quod
non præiudicaret sibi. Vide quod dixi in.c.1.&.c.de
bitores.s̃.de iureiuran.In fine glo. dic, hæc gloss.est
coniungẽda cum principio ex qua colligitur, quod
6 † propter adulterium sequutum post sententiã sepa
rationis thori,ius thori recuperat.Sed Bartho. Brix.
7 in.q.dominicali format hanc q.Pone,† quædam mu
lier conuicta de adulterio dimittitur a viro, deinde
procedente tẽpore,vir cõmitit adulterium, vel for-
nicationem,propter quam causam vxor repetit virũ
quæritur an possit?In qua q. primo arguit pluribus
medijs pro parte vxoris. Primo, actio semel extin-
cta reuiuiscit contra peccantes,de consecr. distin.4.
c.quomodo exaudit.circa finem. ergo videtur quod
mulier virum fornicantem possit repetere; vt nunc,
quia paria delicta compensatione mutua delentur.
Secundo probatur a simili de† seruo qui propter de
lictum reuocatur in seruitutem.12.q.2.c.episcopus
qui mancipium.&.c.lõginquitatẽ.&.c.octaua.&.C.
de lib.& eorum libe.l.2.&.3.& in auth.vt liberti.de
cætero §.illud.colla.6.ergo & in casu nostro,maxi-
mè cum fœdus matrimonij remanserit.32.q.7.c.li-
citè.Tertio pro hoc videtur text.expressus in.c.ex li
teris.s̃.de diuor. Facit etiam text. noster, qui vult,
quod probato adulterio ex parte vtriusq; alter alte
8 ri non possit opponere.Quarto probatur, quia† vir
& vxor non debent ad imparia iudicari, vt hic, &.c.
seq.32.q.2.c.si quis vxorem. Quinto, nam propter
delictum compellitur quis permanere cum mulie-
re,vt.c.1. de eo qui duxit in matri. quam pollu. per
adulte.Vltimo, quòd licet sententia diuortij lata sit
tamen remansit naturalis obligatio.quæ inducit cõ-
pensationem.ff.de compen. l. etiam. Sed in contra-
rium.Primo sententia lata contra vxorem fuit iusta
& transiuit in rem iudicatam;ergo retractari nõ de-
bet.6.q.4.in.c.quod bene semel.35.q.9.c.1. &.2. &
l.semel.C.de apo.publi. lib.10. Secundo probatur,
obligatio mutua quæ fuit inter virum & vxorẽ,sub-
lata fuit per sententiam. 32.q. 1.c.dicit. &.c.seq.ff.
de iudi.l.sæpe. Ergo amplius reuiuiscere non potest
vt.l.qui res.§.aream.ff.de solutio. Ergo mulier am-
plius repetere non potest. Tertio,sententia contra
sententiam non tenet,vt.l.1.C.quando prouoca. nõ
est neces.2.q.6.diffinitiua.Ergo si sententia ferretur
pro vxore,nunc ferretur contra primam, & per con
sequens non debet valere. Quarto, quia sicut quis
non compellitur matrimonium contrahere; ita nec
dissociatum reconciliare,vt.C. de nuptijs.l. neq;.C.
inutil.stipul.l.libera.s̃.de diuor.c.de illa. Quinto,
& vltimo, quia lata tali sententia videntur obligari
vinculo iuramenti coniuges ad non alloquendum se
inuicem.35.q.6.c.ab isto. ergo non debent compel
li deierare.Sol.concludit Bartho. quòd vir compel-
litur eam recipere,arg.c.ex literis.ne si aliter dicere
mus daretur materia fornicandi maritis, quod fieri
non debet.32.q.1.c.dixit.circa finem.& hoc si mari
tus non intrasset monasterium.Sed si intrasset mona
sterium,& fornicaretur, non esset restituendus vxo-
ri,quæ amisit omne ius,quod habebat.33.q.5.c. quod
Deo. Non obstant argumenta in contrarium. nam
ad primum respondetur,quod illud est verũ, nisi de

nono fuperueniat ius potens ad fententiam retractandam de eius natura, prout eft in cafu noftro. Et ita poteft refponderi ad tertinm. Ad fecundum refpondetur, q; licet foluta fit obligatio; tamen videtur foluta fub conditione, fi vir caftè vixerit poftea. Ad quartum refpondetur, q; procedit, nifi propter fuperueniens delictum, ius aliud difponat. Ad vltimum refpõdetur, q; etiam fi iuratum effet, iuramentum recipit conditionem, rebus fic ftantibus, vt traditur in.c.quemadmodum.s.de iureiur. & per Bal. in.l.fi.C.de non nume.pecu.quod non contingit in cafu noftro. Et pro hac decifione facit etiam optime tex.in.c.feq. Et pro dicta decifione Bartholom. concordat glo.noftra, & fequuntur Docto.eo excepto, q; non ponunt illud qd dicit Barth. de ingreffo religionem. quod tamen mihi placet per.d.c.Agathofa.24.q.1. Aduerte tamen, quia glo.22.q.7.in.c.

9 Apoftolus. dicit, q; †index ex officio poteft reintegrare dictum matrimonium; fed nõ competit actio, vt debeant fimul iungi, & cohabitare. & idem tenet ibi Archid.& Innocẽ.in.c.illa.s.de diuor. & placet D.m.nam poftq̃ femel amifit quis dictam feruitutẽ, non poteft amplius eam repetere; fed iudex ex officio poteft conftringere, ne ftent in peccato; cum limitatione tamen, de qua dictum eft, fi non eft profeffus religionem. Extra glo.quærũt hic Doct.Quid

10 †fi adulterans egit pœnitentiam de adulterio, an poffit petere reintegrationẽ thori, & tenent q; non; quia per pœnitentiam non præiudicatur iuri quæfito alteri, vt.c.gaudemus.de diuor. Secus fi fuiffet actum per viam denuntiationis Euangelicæ. nã tunc deberet reintegrari, cum non fit amplius in peccato, arg.c.quemadmodum.de iureiuran. ¶ Vltimo, quia hic promifi me examinaturum, an, & quando paria delicta mutua compenfatione tollantur, & dolus cum dolo compenfetur, effet ifte articulus hic tangendus; fed quia materia eft nimis prolixa, & plures, ac plures occuparet lectiones, fufficiet remififfe. vnde dic vt per Iaco.de Are. & Bar.in.l.cum mulier.ff.folu.mat.& latius ibi per Bal.in fna notab.repet.& latiffimè per Moder. maxime do. Lud.Pont. & quia materia principaliter diftinguitur in duo membra. Primum, an in caufa criminali dolus cum dolo compenfetur, quod non pertinet principaliter ad tex.noftrum, nec ad præcedentem. Secundum ve

11 ro membrum eft, †quando ciuiliter agitur, qd' tangitur in.c.præcedẽ. & hic, dic, q; fi circa idem committuntur delicta, eodem, vel diuerfo tempore, paria delicta mutua compenfatione tolluntur; & fic contra exceptionem doli, & exceptionem adulterij dabitur replicatio doli, & adulterij, vt hic. &.c.præced.&.l.viro atque vxore.&.l.cum mulier.ff.fol. ma. Hæc tamen regula fallit. primo, nifi aliqua euidens ratio inducat oppofitum; vt puta, cum ex dolo actoris infurgit in fauorem rei exceptio dilatoria; vt qñ duo forent excommunicati etiam ex eadem caufa; quoniam fi vnus agat, & alter excipiat, q; non poteft agere, quia excommunicatus, vt.c.intelleximus.s.de iudi.non poterit actor replicare de excommunicatione rei, vt.c.dilecti.de except.Facit.c.quia fruftra. j.de vfur.Secundo fallit, vbi fecũdus dolus cõfumeret primum; quia tunc de confulto non poteft excipi, aut replicari, vt eft cafus in.l.fi quis à fe fundum.

12 C.ad leg.Iul.de vi.vbi patet, q; †fi ego primo te fpoliani; deinde tu fpolias me ex interuallo competit mihi poffefforium vnde vi, ad recuperandam poffeffionem, nec tu fpolians fecundo, potes excipere de prima mea fpoliatione; qa prima fpoliatio mea fuit extincta per tuam fecundam. Simile etiam videmus in mora, iuxta not.in.l.illud.ff.de peric. & cõmo.rei vendi.&.l.fi per emptorem.ff.de act.emp. cum fimi. Tertio fallit, quando fi fieret compenfatio alter remaneret in damno. Nam tunc in præiudicium illius qui certat de damno, non debet fieri compenfatio in fauorem illius, qui tractat de lucro. Fallit tamen hoc, in cafu.l.ob turpem.ff.de condi.ob turp.can. & latius in dictis fallen.& fimile vide in dictis iuribus.

De raptoribus, incend. & violatorib. ecclef. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Raptoris definitio.*
2 *Rapina quid, & in quibus committitur.*
3 *Sacrilegium in quibus confiftit.*
Actio vi bonorum raptorum non habet locum, qualitercunque voluntas patientis, & fi coacta intercederet. ibidem.
4 *Violentia quot fpecies habet.*
5 *Raptus quot modis accipitur.*
Rapuiffe verbo, quid contineatur. ibidem.
6 *Incendiarius quis dicitur.*
7 *Combuftio quid.*
8 *Violatores ecclefiarum qui dicantur.*
9 *Furtum, an grauius, & deteftabilius rapina.*
10 *Verecundia definitio.*
11 *Homo, omnibus rebus, quæ eius caufa creatæ funt, longe nobilior.*
12 *Violentia vbicunque eft, dolus eft, non contra.*

Ontinuatur ad præcedentes hoc ordine. Quoniam in præceptis decalogi poft homicidium, & mœchiam ꝓhibetur furtum, de quo dicendum erat, interferitur hæc rub.de rapto. quia rapina haber fe partim ad furtum, & partem ad mœchiam. Ad mœchiam, quando mulier rapitur ad ftuprum, vt.c.in archiepifcopatu.&.c.pen.& fina. j.eo. Ad furtum vero, cum aliæ res rapiuntur, vt Inftit.vi bono.rapt.in princ. Ideò fubijcitur hic rubrica de raptoribus. Vel poffes dicere, cum ex ordine videndum effet de furto; & furtum quandoq; committitur per violentiam, & rapina appellatur; quandoq; fine violentia, nec fit improbior fur, q̃ raptor; ideò præmittit de rapina. Sed quoniam ficut raptores tenentur ad reftitutionem, ita & incendiarij, & violatores ecclefiarum ad emendam. Et quia hæc etiã cõmittuntur vt plurimum ad rapinam fiẽdam.f.incendia, & violationes; ideò fubijcitur de incendiarijs, & violatoribus ecclefiarum. Et aduerte, quia de pri-

ma

ma parte rub.habetur.35.q.2.per totum. &.27.q.1.
in.c.si quis rapuerit.&.q.2.c.desponsatus. cum tri-
bus seq. & hoc quo ad raptum mulierum, vel simi-
lium.Sed quo ad rapinam rerum traditur, vt dicam
in rub.seq. De incendiarijs habetur.23.q.8.c.si qs.
&.c.pessimam.12.q.2.c.cum deuotissimam. De vio
latoribus ecclesiarum habetur.11.q.3.c.à canonica.
17.q.4.per totum. Sed iuxta consuetum meum or-
1 dinem, Quæro,† quis dicatur raptor. Solu.Hosti.in
sum.eo.tit.dicit,q est qui res alienas mobiles, vel se
mouentes dolo malo alicui violenter aufert. Ego ve
ro arbitror dicendum hoc modo. Nam cum rapina
committatur quo ad res,vt dictum est. & commit-
tatur quo ad mulieres, licet secundum Docto. hæc
proprius appelletur raptus,q̃ rapina, q in quantum
hæc rapina fit ad effectum mœchiæ qualiter descri-
benda sit,satis colligi potest ex his, quæ dixi in rub.
s̃.de adult. Sed inquãtum pertinet ad rapinam alia-
rum rerum,quàm mulierum, vel simi. ita describe-
2 rem,q rapina est† delictum, per quod quis per vio-
lentiam alienas res mobiles,vel se mouentes non sa-
cras,nec de loco sacro aufert.Ideò dixi,delictum,vt
ponatur genus, & vt comprehendat dolum malum;
quia sine dolo malo non esset delictum; licet posset
esse damnum.Ideò dixi,per violentiam,ad differen-
tiam furti. Ideò dixi,res mobiles, vel se mouentes.
ad differentiam,quod in immobilibus non commit
titur rapina,sed inuasio,aut occupatio, vt not. in.l.
cum quærebatur. C.vnde vi. Archid.12.q.1.c.3. per
glo.7.q.1.c.non furem.& per glo.in.c.generali. de
electio,lib.6.&glo.in.c.cum dilecta. de sen.excom.
lib.6.licet quandoq; vnum pro alio sumatur, vt di-
cit glo.in.d.c.generali. Ideo autem dixi,non sacras.
quia alias esset sacrilegium. 17.q.4.c.si quis contu-
max.§.sacrilegium. Ideo adieci, vel de loco sacro.
quia secundum Canonistas,esset sacrilegium, etiam
3 † si res non sacra de loco sacro auferretur. Vide qđ
traditur in.c.cum sit.s̃.de foro compet. vide Ioan.
And.in.c.fœlicis.de pœn.lib.6.& Archidia.16.q.1.
c.in canonibus.24.quæstio.3.c.non in perpetuum.
Azo tamen in summa,in titu.de crimi.sacri.dicit,q
quicquid dicant Canonistæ, sacrilegium non com-
mittitur,nisi auferatur res sacra,vel corrumpatur.
Ipse tamen non bene dicit, & communiter* repro-
Cõis opi. batur. Ideo autem dixi,alienas res; quia in suis non
committitur. Ideo autem vltimo loco dixi,aufert.
quia vis debet esse ablatiua, non compulsiua; quia
si aliquo modo qualitercunque voluntas patientis,
etiam coacta intercederet,non haberet locum actio
4 vi bonorum raptorum.Sed cum† plures species vio-
lentiarum sint,videlicet,ablatiua,compulsiua,expul
siua,vel turbatiua;pro alijs præter ablatiuam, com-
petunt alia remedia,quàm vi bonorum raptorum,
quæ prodita sunt contra violentos, de quibus in.l.si
quis in tantam.C.vnde vi.&.l.extat.ff.quod me.cau.
cum simi.& ideo dictum fuit,alienas. quia si aufer-
ret suas per violentiam, non haberet locum vi bo-
norum raptorum actio; sed aliæ constitutiones, de
quibus.s̃.dixi. Et aduerte,quia rapere,seu rapi,aut
5 raptus† tribus modis accipitur,vt dicit Archidiaco.
36.q.1.in princ. Vno modo dicitur raptus eleuatio
ad cœlum contra naturam. Vnde dicitur super il-
lud ad Corinth.2.c.12. Scio huiusmodi hominem

raptum vsque ad tertium cœlum. dicit ibi glo. hoc
est,contra naturam eleuatum. Vide beatum Thom.
2.2.q.175. Secundo modo dicitur,prout pertinet
ad captum mulierum ad mœchiam,vt.s̃.dixi. Ter-
tio modo,prout pertinet ad rapinam, vel depreda-
tionem rerum; & isto modo sumitur. ff.&.C.vi bo-
no.rapto. & vide tex. in.l.Marcellus.ff.de verbo.sig.
qui dicit,verbo rapuisse,continetur & scissum,& fra
ctum,& vi quoque raptum. & habet locum, vt dixi
s̃.in rebus mobilibus,vel se mouentibus, vt.l.1.ff.vi
bono.rapt.& Institu.eo.§.quæ non solum. In rebus
autem immobilibus regula non habet locum, vt.s̃.
dixi,nisi in casu, quando quis expelleretur de præ-
dio alieno ad occupandum illud, in quo prædio es-
sent mobilia.nam gratia mobilium etiam vi rapto.
bono.agi posset. & etiam interdicto vnde vi. vt.l.1.
6 §.si quis.ff.de vi & vi arma. ¶ Secundo quæro,† quis
dicatur incendiarius; Solu.dic, q propriè dicitur
ædium incensor,qui domum, vel horreum alterius
ob inimicitias,vel prędę causa,incendit.l.capitaliũ.
§.incendiarij.ff.de pœn. & per consequens commit
titur in omnibus prædijs vrbanis,& suburbanis. In
7 rusticis verò dicitur combustio, vt.l.1.ff.de incend.
rui.& naufr.promiscue tamen iura videntur vti istis
8 verbis,vt.l.qui hæres.ff.eo. ¶ Tertio quæro,† quis di
catur violator ecclesiæ. Sol.dic,q ille qui ecclesiam
frangendo,aut hostia rumpendo, res capiendo, vel
inuadendo,aut occupando,priuilegia sua non custo
diendo,vel corrumpendo offendit ecclesiam, vt de
his traditur.17.q.4.per totum. Vltimo aduerte,q
licet.s̃.dixerim in continuatione,q† rapina sit gra-
9 uius delictum,q̃ furtum;tamen beatus Thomas.2.2.
q.56.artic.9.arguit,q furtum sit grauius, quàm ra-
pina. Mouetur,nam furtum habet adiunctam frau-
dem,& dolum, quod non contingit in rapina. Sed
fraus, & dolus de per se habent etiam peccati ratio-
nem,vt patet per totum tit.de dolo.ff.&.C. ergo fur
10 tum est grauius. Secundo probatur,quia† verecũdia
est timor de turpi actu, vt dicit Arist.3.Ethico. sed
magis verecundantur homines de furto, quàm de ra
pina;ergo est turpius, quia verecundia alicui illata,
dicitur pœna,vt.c.dilecti.s̃.de accusa. Tertio pro-
batur,quando aliquod delictum pluribus nocet,tan
to grauius est; sed per furtum potest nocumentum
inferri & magnis,& paruis; sed per rapinam solum
impotentibus,quibus potest violentia inferri; ergo
grauius videtur furtum. Decidit tamen in contra-
rium,& bene;dicit enim,quòd furtum,& rapina ha-
bent rationem peccati propter inuoluntarium, q
est ex parte eius cui aufertur. Cum itaque in furto
sit inuoluntarium, per ignorantiam, in rapina per
violentiam,grauius autem sit quod est inuoluntariũ
per violentiam,q̃ per ignorantiam; quia violentia
directius opponitur voluntati, q̃ ignorantia; ideo
rapina est grauius delictum. Est & alia ratio,quia p
rapinam non solum infertur alicui damnum in re-
bus;sed etiam vergit in quandam personæ ignomi-
niam,siue iniuriam,& hoc p̃ponderat dolo, & frau-
di,q̃ sunt in furto.Et sic patet rñsio ad primũ argm̃;
11 pro qua facit, quia† longe nobilior est homo oĩbus
rebus,quæ hominis causa creatæ sunt,vt.l.pecudum.
ff.de vsur.Instit.de iu.natu.in fi. & Instit.de re.diuis.
§.in pecudum.Sed aduerte,quia beatus Tho.videtur
senti-

sentire, ꝙ in rapina nō sit necessarius dolus, quod nō
est verum, quantum ad actionem vi bonorum rapto
12 rum; nam† in omni tali vi, seu violentia dicitur do-
lus cōtineri; nā qui vim facit dolo malo facit; sed nō
ecōtra, q dolū facit, dr̄ vim inferre, vt.l.2.§.doli ff.vi
bono.rapto.¶ Præterea omnis raptor, de quo in dif
finitione, est fur, vt insti.vi bono. rapto. in princip.
licet non econtra. Notabis tamen sol.beati Thomæ
tanquam peregrinam. Ad secundum arg. responde
tur, ꝙ homines sensualitati inhęrentes magis gloriā
tur de virtute exteriori, quæ manifestatur in rapina,
quam de interiori, quæ tollitur propter peccatum.
& ideo minus verecundantur de rapina, quam de
furto. Ad tertium, ꝙ licet pluribus possit noceri
per furtum, quam per rapinam, tamen graniora pos
sunt inferri per rapinam, vt de se patet; ergo ex hoc
rapina est detestabilior.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

1 Per præpositio, auget in compositione.
Copula, &, diuersa copulat. ibid.
2 Deprædatio à rapina differt.
3 Excommunicatio potest ferri pro delicto.
4 Prælatus inferior habens iurisdictionē pōt excōicare.
5 Ecclesia de quolibet manifesto delicto, ex quo proximus dānificari pōt, habet iurisdictionē in quēlibet laicum.
6 Excommunicatio gladius spiritualis.
Excōicatus in vno loco, est vbiq; excōicatus. ibid.
7 Excommunicatio loco non circumscribitur, & sequitur hominem; sicut lepra leprosum.
8 Delinquens sequitur forum loci in quo delictum commisit. & nu. 12.
9 Excommunicatus ob rapinam, non potest absolui etiam à proprio prælato; nisi prius oblata restituat.
10 Restitutio ablatorum vbi fienda.
12 Delinquens videtur remittendus per iudicem domicilij, ad iudicem delicti.
13 Iudex, an forenses delinquentes possit punire secundū statuta sua; an vero secundum ius commune.
14 Iudex domicilij, an subditū suū alibi delinquētem punire possit.
Clerici, si ex statuto epī Senen. nō possunt ire de nocte sub certa pœna; an si Florentiæ, vbi nō est talis ꝓhibitio, vadunt de nocte, possint ab episcopo Senen. puniri. ibid.
Existens in vno territorio, si percurit telo, vel simili existantem in alio territorio, an possit ob vtroq; iudice puniri; & an sit locus præuentiori. ibid.
Senensis mandans delictum committi Florentiæ, perpetrato delicto, an Senis, vel Florentiæ puniri debeat. & quæ sit communis opin. ibid.
Turpis rei nulla est obligatio. ibid.
Furto opem præstens, furti tenetur. ibid.
15 Obligatio mandati non oritur in delictis inter mandantem, & mandatarium. & est communis conclusio.
Statutū disponens, ꝙ si rapina fuit cōmissa in cōfinio duarū cōitatū, ꝙ vtraq; cōitas æqualiter teneatur, si æqualis est; alias aūt ꝓ emendatione dāni reducatur ad ęqualitatē, qualiter intelligatur, ꝙ cōitates teneantur. ibid.
Et nū admittatur probatio per iuramentum, in tali casu pro emenda ibid.
Remissio in delictis, an de necessitate, an vero de vrbanitate fienda sit. ibid. remiss.
Furtū cōmittens Senis, si illud Florentiam transportauit, & ibi contrectauit; an possit puniri Floren. de furto. & quæ sit communis opin. ibid.
16 Regulę iuris, vt plurimū degenerant, in odium furum.
17 Cōsuetudo, vt in delictis remissioni nō sit locus, an valeat.
Consuetudo irrationabilis non valet. ibi.
Existēs in maiori dignitate, vt Archieṗus; si delinquat in loco iurisdictionis minoris dignitatis; vt Epī; an possit ab eo puniri; & communis est opinio, ꝙ sic. ibid.
18 Priuilegium ratione delicti amittitur.
Archidiaconus, an possit punire Episcopum extraneum, in loco suæ iurisdictionis delinquentem. ibid.
19 Superior, an possit ab inferiore, in cuius iurisdictione delinquit corrigi; & ꝙ non communis opinio.
20 Suffraganeus habens alium episcopatum extra ꝓuinciā Metropolitani sui ex dispensatione Papę; an possit punire Metropolitanum; in illa diocesi Metropolitano non subiecta delinquentem.
21 Delegatus Papæ, an ex auctoritate sibi concessa potest suum superiorem excōicare; licet sit minor; et subiectus.
22 Statuens an proprio ligetur statuto. remiss.

De illis autem.

Raptor ab illo episcopo punit, in cuius diœcesi rapinā cōmisit; & iudex domicilij
ad hoc suffragari debet. h.d. Vel sic, & breuius, Rōne
rapinę sortit quis forū non sui iudicis, & ab eo pote
rit puniri proprio iudice suffragante. h.d. In tex. ibi
peragunt, dic, idest, valde violenter, vel frequenter
1 agunt. & sic hęc† præpositio per auget in cōpositio-
ne, de quo in.c.3.de consue. In tex. ibi, parochia.
dic, idest, diœcesi. sic exponitur de heret. c. excōica-
mus. §. adijcimus. & de donat. c. apostolicæ. 51. dist.
c. obitū. Tota enim diœcesis, est parochia episcopi.
10. q. 1. per totum. & secundum Hosti. melius dixis-
set, a snīa episcopi illius parochię nō exeāt. hoc est,
non absoluantur; quia exitus corporalis pōt esse li-
ber; sed absolutio est in episcopi potestate. Ego ar
bitror, ꝙ parochia hic potest sumi proprie. & notan
ter tex. dicit loci p̄lato, non epō, vt dicam. j. ¶ No-
to primo ibi, rapinas, & deprędationes, ꝑ copulā,
2 &, quæ debet copulare diuersa. qḋ† aliud est rapina,
& aliud deprędatio. Rapina hic, ſm Io. An. ponitur
in quantum pertinet ad res mobiles; deprędatio ve-
ro ad res se mouentes; quandoq; tñ synonime acci-
piuntur, vt insti. vi bo. rap. in princip. Secundo not.
3 ibi, excommunicentur. ꝙ† excommunicatio potest
etiam ferri pro delicto, quod videtur contra. c. sa-
cro. j. de sent. excom. & ibi dicam. Tertio no. ibi, lo
4 ci prælato. ꝙ non solum eṗus; sed† quilibet prælatus
etiam inferior habens iurisdictionem potest excom
municare. Facit. c. cum ab ecclesiarum: de offic. ordi.
&. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & D. m. in. c. si quis con-
tra. de fo. compe. Vnde notanter, & cum ministe-
rio positum fuit verbum, prælato loci. & ideo pōt
intelligi, quod sequitur, nec ex parochia. ꝙ stet pro-
prie. Facit ad ea quæ dixi. s̄. in tex. Quarto not. ꝙ
5 † de quolibet manifesto delicto, ex quo proximus
potest damnificari ratione peccati, ecclesia etiam in
quēlibet laicum habet iurisdictionem. Aduerte tñ,
quia hoc non videtur simpliciter verum; quia se-
queretur, ꝙ iudex ecclesiasticus posset ꝓcedere cō-

tra quemlibet laicum aliena tenentem, vel debito non satisfacientem; & sic confusę essent iurisdictiones. Vñ arbitror dici posse, q in casibus tex. nostri. sit speciale. In alijs aũt casibus non posset procedi regulariter, nisi per viam denuntiationis euangelicę; vel iudicialis, fm quod traditur in c.nouit. de iudi. Vel dic, & melius, q q̃tum ad intentandum gladiũ spirituale pro qualibet re illicite detentata, pōt pręmissa monitione impetrari excōicatio, quæ non potest impetrari, nisi ab ecclesiastico iudice; nã hic lo
6 quitur de excōicatione, quæ† est gladius spirituali.
7 Cogitabis. Quinto not, qď† excōicatus in vno loco est excōicatus vbiq; ; quia excommunicatio nō circunscribitur loco; sed sequit hominem, sicut lepra
8 leprosum. Sexto not, q† delinquens in vno loco pōt puniri à iudice illius loci, nō solum quo ad corpus, vt.c.postulasti. de fo.compe.& auth.qua in prouincia. C.vbi de crimi.agi opor. sed ēt quo ad animam. Se
9 ptimo not.ibi, nec eos recipiat. q † excōicatus etiã ab alieno prælato pro rapina, aut furto, non potest absolui, etiam à proprio prælato; nisi prius restituat
10 ablata. Octauo not.ibi, vbi rapinam. q †restitutio ablatorum fienda est in loco rapinæ commissæ. Vlti
11 mo not. qď† delinquens videt remittendus per iudicem domicilij ad iudicem delicti, de quo hic in glo.
¶ Gl. 1. sensit contrariũ, q non possint isti damnari vbicunq; deliquerint; sed solum à suo iudice. Probatur, licet nō alleget, in.c.at si clerici. de iudi. &.C. si à non cōpe.iudi. per totum. Sol. dicit gl. q rōne delicti talis est iudex cōpetens. Et circa prędictam materiam de foro ratione delicti. glo. ponit vnam opi. quã reprobat. & dat gñalē doctrinã, ex qua excipit vnum casum, & ponit opi. Hugu. In eadē, ibi, hoc nō
Cōis est verum. dic, & hoc cō iter* tenetur; vnde cōclude,
opi. 12 q nedum† ratione rapinæ; sed etiam ratione cuiuscunq; delicti, sortitur quis forum vbi deliquit; & si ibi reperiatur, potest excōicari, si non vult satisfacere, potest etiam capi, & alia pęna temporali puniri; vnde, & suspendi, & deponi poterit, vt.c. postulasti. §.de fo. compe. In eadem, ibi, tamen sententia mandabitur executioni. dic, Hoc verum, quãdo deberet fieri executio in rebus sitis in alieno territorio, vt .d.c postulasti. secus in sñia corporis afflictiua, vt in clem. pastoralis. de re iudi. & in.c.fi.de fo. compe.
13 Vtrum† iudex possit punire delinqñtes in suo territorio, qui sunt forenses, secundum statuta sua; an vero secundum ius commune? dicit Ioan. Cald. qď secundum statuta sua, & sequitur D.m. quia ratione delicti efficit subditus suus Facit.8.dist. c.quæ contra.&. §.de sent.excō.à nobis.& q not.in.c.2.de cōstit.lib.6. Idem tenet Ioan.de Ligna.in clem. pasto-
14 ralis. vbi decidit aliam.q.notabilem. An †iudex domicilij possit punire subditum suum alibi delinquē tem; & concludit, q aut statutum loci domicilij imponit pęnã ipso facto, & tunc ligat subditũ hoc casu alibi delinquentē, vt.c.fi.de consti.libr.6. Aut pœna est imponenda per sñiam, & tunc poterit punire, fm illud statutũ; dũmodo statutum non causet delictũ de nouo, & in loco, vbi est perpetratum non erat prohibitum; vt puta, statuit epus Senensis, q clerici non possint ire de nocte sub certa pęna, si Florentię clericus Senensis vadit nocte, vbi potest iri, cũ non sit prohibitum, non potest epus Senen. punire Sed ego

aliter dico, in.d.clem.pastoralis. in glo.in verbo, de more dic, vt ibi. & trad. in.d.c.fi.de constitu.libr.6.
¶ Sed quæro, pone, existens in vno territorio percussit existentem in alio territorio telo, vel simi. an possit ab vtroq; iudice puniri; & an sit locus præuentioni, vide D.m.in.c.1.§.de præsumpt. vbi dicit, q in vtroq; poterit puniri; & maxime in loco consumati delicti, de quo nō est dubium, per.c.fi. de foro comp. & ideo locus est præuentioni inter iudices vtriusq; territorij, de quo vide latius ibi, & per Io. An. in regula, in obscuris. de reg. iur. lib.6. & Cy. in.l.1.C.vbi de crim.agi opor. vbi Doct. idē concludunt; & idem Io.de Imo. in.l.si vt proponit.ff.de fideius.& vide per Doct. in.l.libellorũ.ff.de accu. per Io. An. in.c.r.de conse.ecc.vel alta.lib.6. Debebit tñ quilibet iudex punire fm statuta sua, arg. eorũ quæ.§.dixi. & ideo cautela est, vt si maior pęna venit imponenda ex forma vnius statuti, q̃ alterius, q delinquens procuret, q iudex, qui debet imponere minorē pęnã pręueniat. Si tñ alter esset iudex domicilij, an posset ipsum iterum punire, supplēdo pęnam, in qua alter iudex defecit, collige ex his quæ dixi in.c.de his.§.de accu.
Itē quæro, Pone Senensis mandauit perpetrari delictum in ciuitate Florentina; quærit, an perpetrato tali delicto debeat iste puniri fm statuta ciuitatis Se
nensis, vel Florentinæ? cōis* conclusio est, q debet Cōis
puniri non vbi mandauit; sed vbi delictum commis- opi.
sum est; quia ibi destinatus est effectus delicti; & quia regulariter ex solo mandato q̃s non punit, & inter mandantē, & madatariũ nulla fuit cõtracta obligatio; qa rei turpis nulla est obligatio, vt.l.si remunerã di.§.rei turpis.ff.mãd. & pro hoc facit tex. fm D.m. in clem. pastoralis.§.nec non. iuncta gl. de re iudi. & tenet D.m.in.c.fi.de fo.compe. & in.c.1.de pręsump. Idem dicit Iaco.de Are.in.d.l.si vt proponit. de fideius. arguendo de cõtractibus ad delicta, per.l.tam ex contractibus.ff.de iudi. Pro quo videtur casus in authen. qua in prouincia. C.vbi de crim. agi opor. secundum vnam lecturam. Idem videtur tenere Ricardus Malumbra. Sed quidam referunt, Dynum consuluisse; quod non potest conueniri nisi in loco vbi fuit mandatum; & assignant rationes; quia ibi fuit commissum delictum. Sed dicit Bart. quod non credit Dynum hoc consuluisse. Vnde in.d.l.si vt proponitur. dicit, aduertendum esse, an mandans delictum puniatur ex delicto, vel ex mandato. Et glos.in.l.1.§.persuadere.ff. de ser. corrup. dicit, qď mandans, preterquam in actu serui corrupti, non punitur propter mandatum; sed in actu serui corrupti punitur ex mandato, ex sola persuasione. Idem not. insti. de oblig. quæ ex delic.§.ope, & consilio. Et hinc est, qď lex dicit, q ille qui præstat opem furto, tenetur furti, vt.l.is qui opem.ff.de furtis. quasi dicat, q tenetur ex furto propter opem. Et hoc est, q lex vult, q tunc incipiat teneri, qñ est cōmissum delictum, vt.l.si quis vxori.ff.de furtis. vnde tenetur ex delicto, non ex mandato. Et hoc idem videmus in ratihabitione, secundum veram opinionem, in.l. si pupilli.§.quæritur.ff.de neg.gestis. licet gl. ibi aliter dicat, & male. Facit.ff.de vi & vi arma.l.1.§.1. Sed cõtra hoc facit, quia videtur, q in contractib' quis obligetur ex mandato; sed potes dicere, quòd illud est verum in obligatione, quæ oritur inter mandantem,

tem, & mandatarium; sed in obligatione, qua tenetur alteri non; puta, mandasti Titio quod gereret negotia; licet inter te, & Titium contrahatur obligatio ex mandato; tamen inter me, & te, seu illum oritur obligatio ex negotio gesto, vt.l.ita autem.ff.
15 de admin. tuto. Sed in † delictis inter mandantem, & mandatarium non oritur mandati obligatio, vt
Cōis opi. dictum est. & hæc est * communis conclusio. ¶ Itē quæro, statuto disponitur, quòd si rapina fuit commissa in cōfinio duarum communitatū; quid vtraq; communitas æqualiter teneatur, si æqualis est; alias autem pro emendatione damni reducatur ad æqualitatem; qualiter intelligatur, qđ tales communitates debeant teneri? Sol. do. Ant. dicit, qđ Specul. eod. tit. §.1.tenet post Guil. quod debet intelligi æqualitas, secundum facultates vtriusq; communitatis, per.l.cum possessor.ff.de censi. & idem videtur probari in.l.Pędius.ff.de incen. rui. & naufra. & sequitur Bar.in.l.ne quid.ff.eod.secundum eum, & sequitur do. Ant.qui dicit, quod contra dictas communitates pro emenda dictæ rapinæ, non admittetur probatio per iuramentum; sicut alias admittitur contra raptorem, vt.l.si quando. C.vnde vi. &.c. fin.ꝫ.quod metus causa. Insuper quæro, Pone aliquis deliquit in confinibus. ¶ In eadem glo. ibi, si fuerit graue. dic, videtur glo. sentire, quòd si delictum est facile posset puniri per iudicem domicilij; secus si graue; quasi sentiat, quod tunc non possit. Tu dic, quod glo. non bene dicit; quia quantumcunq; crimen sit graue; tamen iudex domicilij potest punire delinquentem; quia sicut ratione contractus alibi facti, vel rei alibi sitæ, potest conueniri quis coram iudice domicilij, vt ex parte B.c.cum dilecti. &.ꝫ.de foro compe. ita ratione delicti; alias autem frustratorius videretur forus domicilij, quod non est dicendum. Facit.c.cum contingat. de elect. vnde debet intelligi glo. ꝙ erit locus remissioni, si iudex loci, vbi perpetratum est delictum, illam petat, vel poterit ipsum punire iudex domicilij. De materia remissionis, an de necessitate fienda sit, an ex vrbanitate, vide q̃ lati⁹ dixi post gl.in verſ.de more in cle.pastoralis.de re iudi. Sed q̃runt hic D.Ant. & D.m.pone, Titius commisit furtum Senis, & illud transportauit Florentiam, & ibi contractauit, an
Cōis opi. possit puniri Florentiæ de furto * Communis opinio Doct. ante Bar. fuit ꝙ non. Sed Bar. in.l.si dominium.ff.de furtis. tenuit, ꝙ possit ibi puniri ex noua contrectatione. Audiui, qđ collegium Bononiense consuluit contrarium, & melius iudicio meo de iuris rigore. De æquitate tamen opi.Bar.ser
16 uanda est † in odium furum contra quos, vt plurimum, iuris regulæ degenerant, vt insti. de act. §.sic itaq;.quæ opi. fecit suspendi vltra centum millia hominum. Sicut & alia opinio glo. contra fures, in l.capitaliū.§.famosos. ff.de pœnis. sed ꝓ opi. Bart. quam tenet quidam. do.F.de Are. allegat.l.inficiādo.§.infans.ff. de fur. quæ lex bene facit; sed non
17 astringit. ¶ Vtrum autem † valeat consuetudo, vt in delictis non sit locus remissioni. Io.Calde. hic, quem sequitur D.m. tenet, ꝙ aut loquimur de consuetudine inducente, ꝙ iudex domicilij non teneatur remittere, & valet. Aut quærimus, vtrum iudex, qui alias non habet potestatem puniendi delinquentem, non teneatur remittere, & non tenet. Ratio diuersitatis sit, quia in primo casu delictum non remanebit impunitum; quia poterit puniri per iudicem domicilij. Sed in secundo casu videretur remanere impunitum; & ideo talis consuetudo tanq̃ irrationabilis non teneret.per.c.fi.ꝫ.de consue. circa ꝙ vide etiam quæ dixi in.c.postulasti.de fo.cōpe. In fi.glo.dic, ex hac glo. possunt elici plures.qq. Prima, vtrum existens in maiori dignitate, vt archiepiscopus ad episcopum delinquens in loco iurisdictionis minoris dignitatis, possit ab illo puniri; & * com Cōis opi.
18 munitet tenetur ꝙ sic, quia † ratione criminis perdit quis priuilegium suum, vt in auth.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi. op.6.q.3.c.placuit. & sequitur Io.An.in.c.cum inferior. de maio. & ob. vbi tenēt Doct. ꝙ etiam archidiaconus potest punire extraneum episcopum delinquentem in loco iurisdictionis suæ, pro quo tex.in.l.3.ff.de offi.præsi. vbi dicit, ꝙ præses in alio territorio habetur pro priuato; & hoc verum, vt dicit glo. hic, in q̃tum nollet ꝓcedere ad depositionem, ad quam solus Papa procedere pōt.3.q.6.c.quamuis.&.c.accusatus.dic de hoc, vt di
19 xi in.c.2. de accu. Secūda q̃stio est, vtrum † superior delinquens in loco iurisdictionis subditi sui, possit ab illo puniri, de qua vide Inno. & Doc.in.d.c.cum inferior.& Archi.in.c.2.de consti.libr.6.vbi Archi. tenuit, ꝙ posset ēt per statutum editum ab ipso subdito; & per consequens Suffraganeus poterit punire suum Metropolitanum delinquētem in sua diœcesi; quia cum à iure sit data potestas, vt.c.2.de consti. lib.6.ergo potius videt̃ sua Papæ, q̃ Episcopi. 11. q.3.nemo.& hoc dicit Paul.se tenuisse, & disputasse Senis. Cōmunis * conclusio est in contrarium, ꝙ nō Cōis opi. possit, per rōnem.d.c.cum inferior. Nam cū sit subditus, non potest ligare superiorem. Et ad hoc vide quæ dixi in.c.à nobis.1.ꝫ.de sen.excō.ex qua ratio-
20 ne sequitur secundum Inno ꝙ † si suffraganeus habet episcopatum alium extra prouinciam Metropolitani sui ex dispensatione Papæ, ꝙ non poterit punire Metropolitanum delinquentem in illa diœcesi non subiecta Metropolitano. Mouet; qa vbiq; archiepiscopus ex maior suffraganeo suo, & hoc sequit̃ D.m. Sed in.c. cum inferior. non placet sibi hoc dictum Inno.quia talis episcopus in episcopatu extra prouinciam, non habetur vt subditus; & vt suffraganeus; sed vt extraneus episcopus, & sic debet posse punire talem Archiepiscopum, arg. decisionis præced. qq.
21 cum ipse sit ibi maior. Simile videmus in † delegato Papę, qui licet sit minor, & subiectus; tamen ratione authoritatis sibi concesse potest excōicare suū superiorē, vt.c.sane.2.de offi.dele. Et hæc opi.mihi placet. Pro qua facit, quia ex quo iste habet duos episcopatus, fingitur duplex ꝑsona, & alia persona fingit respectu vnius; & alia respectu alterius, vt.c.si sacerdos.& ibi no.de offi.ord.&.l.si consul.& ibi not. ff.de adop. Nec ob.arg Archi.quia sequeretur, ꝙ ēt lata sñia per episcopum proprio ore, ligaret Archiepiscopum suum; nam cum sibi sit data potestas à canone excōicandi, videtur sñia canonis, & tamen con
22 sequens est falsum. Tertia q̃stio est † vtrum statuens ligetur statuto suo, quam.q.tangit hic Io.And.& latius tangitur in.d.c.2.de consti.lib. 6. & latissime ꝑ Io.An.in regula, cui licet.de reg.iur.lib.6.

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Raptor decedens, si non restituit, vel de restituendo cavit carere debet ecclesiastica sepultura. & nu. 16.*

2 *Sepultura ecclesiastica cuilibet decedenti in peccato mortali denegatur.*

Et tali debetur pęna ęterna nu. 11. tamen commutatur in tēporalē p sacerdotē, p pęnitentiā, vel cōtritionē. ibi.

3 *Lex pęnalis, ad alios casus non est extendenda.*

4 *Eleemosinæ à publico peccatore cur non recipiendæ. & nume. 16.*

5 *Clericus raptor, vel rapinæ particeps beneficio, & ordine irrecuperabiliter priuandus.*

6 *Episcopus clericum raptorem sine licentia Papæ ad ordines, vel ad beneficium restituere non potest.*

7 *Episcopus dispensat cum homicida in beneficio; & quid in deposito ab ordine.*

8 *Pęnitentia solennis, quæ dicatur. remiss.*

9 *Raptori non manifesto, non denegatur ecclesiastica sepultura.*

10 *Contritio sola, quo ad peccati remissionem, sufficit.*

12 *Pęnitens si pęnitentiā condignam non peregerit in hoc mundo, illam supplebit in purgatorium.*

13 *Malefactores, qui puniuntur in foro contentioso contriti; non puniuntur amplius à Deo.*

14 *Cōtritio in moriente tāta esse potest; vt et nepharius, ac scelestissim⁹ absq; pnīa immediate ad supos cōscendat.*

15 *Viaticum non datur nisi pęnitenti. Et qua pęnitentia sufficiat, vt requiri possit. & nu. 16.*

Super eo. Manifestus raptor, vel ecclesie violator, si restituit; vel de restituendo cauit, in vita, & in morte ad pęnitentiā, & ad sepulturam admittitur. Si vero noluit cauere in vita, & morte non potest, clerici eius sepulturæ interesse non debent; & iniungentes solennem pęnitentiam, vel interessentes; deponuntur ab officio, & beneficio h.d. Diuiditur in quatuor. Secunda, ibi, si vero. Tertia, ibi, qui autem. Quarta, ibi, q si qui. ¶ Noto pri-
1 mo, q † decedens in crimine rapinæ, sine pęnitentia, & satisfactione, vel cautione de satisfaciendo debet
2 carere ecclesiastica sepultura. Et † idem est etiam in quocunq; decedente in peccato mortali. 13.q.2.c. obeuntibus. 33.q.5.c. placuit. in hoc ergo nulla est specialitas in rapina; sed in alijs bene est specialitas in manifesto raptore; quia licet ipsum pœniteat in morte, ex quo non satisfecit; licet non satisfaciat ex eo, qđ non potest; tñ solennitas pęnitētiæ parū prodest; quia integra reconciliatio denegabitur sibi, & in opprobrium hęredū; absoluetur tñ à peccato, q̄ absolutio iuuat in eo qđ dicit gl. in verbo parū. Itē, est & alia specialitas; quia clerici non debēt interesse sepulturę ipsius, nec eleemosynas accipere, qđ non videt̄ in alijs contingere si pęnitent, & non satisfaciunt; quia non possunt, vt.c. cum tu. ĩ. de vsur. Nec
3 tex. noster, cum † loquatur in materia penali est ad alios casus extēdēdus, arg. regulæ, in pęnis. de reg. iu.
4 in.6. & de pęni. dist. 1. §. pęnæ. Secundo no q † à publico peccatore non debent recipi eleemosynæ; oē recipientes videantur fauere peccatis eorum. An aūt hoc sit speciale in raptore, & q̄d in alijs, vide. 14. q.5. in summa & de deci. ex transmissa. Vltimo no. q
5 † clericus committēs rapinam, vel particeps rapinę debet priuari bñficio, & ab ordine deponi irrecuperabiliter. Et si tu diceres, q hæc videt̄ esse inculcatio verborum. nā cum depositio sit perpetua de se; ergo videtur irrecuperabilis, vt in.c. at si clerici. de iud. Respondet Io. An. q hoc verbum fuit hic positum
6 ad denotandum, q † episcopus non pōt eos restituere sine licentia Papæ ad ordines, vel ad beneficium. Sic. š. de hęret. c. excommunicam⁹. §. sane. sm Host. Dicit tamē D.m. q putat, q in bñficio poterit ep̄us dispēsare, arg. 63. dist. c. Salonitanę. & c. 2. š. de cler.
7 pug. in duel. vbi † episcopus dispensat cum homicida in beneficio; sed forte illud procedit in eo, qui est priuatus beneficio dumtaxat, & prohibitus ministrare in ordinibus, & sic suspensus; secus si esset depositus ab ordine. ¶ Glo. 1. quærit, & solu. & bene. ¶ Glo. 2. in princip. oppo. & contra oppositionem pro tex. allegat duo iura; & ad contrarium formatum dat duas solu. & vltimam approbat. In eadem, ibi, non est fructuosa. dic, forte propter præsumptionem quod sit impęnitens, ex quo tam diu distulit, arg. c. si quis autem. de pœniten. distin. 7. secundum Lancte. Sed forte glo. aliud intellexit, scilicet, qđ non sit fructuosa in totum, vt statim sequitur in gl. Et dicit hic Abb. q aut crimen rapinæ est manifestum, & denegatur ei pœnitentia. Aut occultum, & tunc secus. Hostien. vero dicit, quod propter criminis detestationem speciale sit, vt nec in vita, nec in morte audiatur ad pœnitentiam solennem; alias
8 regulariter procedit quod hic dicitur. † Solennis aut pœnitentia quæ dicatur, tradit Hostien. in summa in, tit. de pœniten. §. vtrum. versic. his prælibatis. & vide tex. 50. distin. c. in capite. Et not. Sol. Abb. ꝓ qua facit tex. in.c. in literis. ĩ. eo. vbi proba-
9 tur, quod † non negatur raptori ecclesiastica sepultura; ratio est, quia ibi erat rapina non manifesta. Quare autem magis puniatur manifesta, patet ratio de se; quia manifesta videtur grauior propter malum exemplum, quod datur reliquis, arg. not. in l. capitalium. § famosos. & l. aut facta. §. fin. ff. de pē. q.c. quia in omnibus. de vsur. & c. 2. de vsur. libr. 6. ¶ Glo. super verbo, parum prodesse, sentit contra-
10 rium, q immo possit; quia † quo ad remissionem peccati, sola contritio sufficit, de pęnit. distin. 1. in princ. Glos. sol. distinguendo inter pęnam ęternam, & temporalem. In eadem; ibi, duplex pęna. &c. dic,
11 melius diceret, q † pro peccato mortali debet̄ pęna ęterna. ĩ. de reg. iur. c. defleat. sed illa pęna ęterna p pęnitentiā, vel contritionem commutatur in temporalem, quam imponit sacerdos. Et si pœnitens in hoc mundo pœnitentiam condignam non peregerit, illam supplebit purgatorium. Vnde dicit.
13 D.m. quòd † malefactores, qui puniuntur in foro contentioso contriti, non puniuntur iterum à Deo, si modo condigno passi sunt. 23.q.5.c. quid ergo. & ideo melius est de peccato pœnam luere, quam non. vt fuit notabilis conclusio Platonis in libro, de immortalitate animarū. Et hoc adde ad ea quę dixi in
14 .c. de his. š. de accu. Audiui tñ à Theologis, q † posset esse tāta cōtritio in moriente, q sine alia pęnitētia peracta, etiam si nepharius, ac scelestimus fuerit,

imme-

immediate ad superos conscendet. Facit verbũ Do-
minicum. Hodie mecum eris in Paradiso. ¶ Glo:
in verbo viaticum.colligit arg.In fin.dic,sed oppo-
nitur nam tex.videtur ad inuicem sibi contrariari;
nam prius dicit,quod pęnitentia denegatur; deinde
dicit, quod viaticum non denegatur, & tamen
15 clarum est,qd' † viaticum non datur,nisi pœnitenti,
vt.c.omnis.j.de pęnit.& remis. Sol. pœnitentia so-
lennis denegatus; sed pœnitentia contritionis non
denegaur, quæ sola sufficit ad viaticum requirendũ.
Ego arbitror,q tex.aliud intenda; vnde pondero,q
dicit tex.q solennitas pęnitentiæ parum sibi prodes-
se creditur;vnde non negatur, q pęnitentia non sit
ei iniungenda; quia cum ipse in mortis articulo con
stitutus,nec possit solennem pęnitentiã agere, ꝓut
deberet;qa constitutus in morte cũ se,ita arctauerit
parum,ꝓdesse creditur.Nã dicit Augustinus.Si quis
in vltima hora suæ vitæ voluerit confiteri.& nõ con
fiteatur,non credit,q bene exeat ab hoc mundo. de
pęni.dist.7.c.1.deinde dicit eadem dist.c.si quis aũt
baptizatus ad horam securus hinc exit; fidelis bene
viuens securus hinc exit,agens pœnitentiã, & recon
ciliatus cum sanus factus est, & postea bene viuens
securus hinc exit. agens pœnitentiam ad vltimum,
& reconciliatus,si securus hinc exit, ego non sum se
curus, & hoc voluit forte tex.noster dum dicit, cre-
dimus.¶ Glo.pẽ.format.q.& sol.& bene, & dicam
in se.¶ Glo.fi.format.q.& sol.subdens rõnem, & in
in fi.colligit arg. In eadem ibi,ad terrorem dic. Ex
glo.præced.& ex ista, & ex dictis maxime Goffr.&
16 Hosti.conclude, q† si raptor noluit satisfacere, vel
cauere de satisfaciendo cum possit denegatur ei pœ
nitentia, quantum ad illud peccatum. & per conse-
quens viaticum,qd' solum integre pœnitenti datur,
& ecclesiastica sepultura, & cimyterium; nec est
orandum pro eo, nec eius eleemosynæ recipiendæ.
12.q.2.pro obeuntibus.&.23.q.5.c.placuit.&.j.de
pęnit.& remis.c omnis.Si vero vsq; ad mortem per-
durauerit in obstinatione, in morte tñ pœnitet, &
emendat damnum,vel cauet emendare, concedun-
tur pęnitentia, viaticum, & ecclesiastica sepultura.
Si vero in morte nõ satisfaceret;quia non posset, cũ
posset in vita, & in obstinatione perdurauerit, ei in
morte contrito,non negat̃ pęnitentia non solennis,
sed ecclestastica sepultura,& interessentia clericorũ,
& cymiterium non concedit̃. Si vero in morte con-
stitutus satisfacere promittat,si conualescat, & ante
satisfactionẽ decedat,non negat̃ sepultura cũ cleri-
cis;sed hæredes compellunt̃ satisfacere,vt in.c.in li-
teris.j.eo.vel intellige illud.c.sm q dixi, q loquit̃
in raptore non manifesto,vel in eo,qui nunq̃ admo-
nitus,vel si fuit,paruo momento stetit cõtumax; nã
absolutus per proprium sacerdotem erit sepellien-
dus,& hęredes cogendi sunt per censurã ecclesiasti-
cam, vt iuxta facultatem satisfaciant. In fi.glo. dic
de hoc articulo vt dixi in.c.1.de tornea.

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Mercatores,& nautæ,tanquam miserabiles personæ,sunt sub protectione ecclesiæ.*
Ecclesia in die passionis orat spiritualiter pro itinerantibus,& peregrinis ibid.
2 *Ecclesia iurisdictionem habet contra quemlibet laicum committentem delictum,quo proximus leditur.*
3 *Negotiatio dicitur licitum exercitium.*
Nobilitati non detrahitur per mercaturam.
Mercatores an possint esse milites.
Mercator quis proprie dicatur; & quæ mercimonia sint licita.ibid remiss.
4 *Pœna spoliantium mercatores,vel peregrinos.*
5 *Excõmunicatio fertur ipso facto per hæc verba, Noscas te excommunicationi subiacere.*

Excõmunicationi.

Excommunicari debent, qui capiunt, vel spoliant
fideles ex iusta causa nauigantes. hoc primo. Et
excommunicati sunt spoliantes naufragium passos,
nisi ablata restituant.h.d. Secunda, ibi, illi vero.
1 ¶ Noto primo,quod† mercatores, & nautæ viden-
tur miserabiles personæ, & tanquam miserabiles es-
se sub protectione ecclesiæ.Facit.c.2.de treu.& pac.
Inno.in.c.significantibus.de offi.dele.dixi in.c.fi.s.
de Iudæ. Vnde ecclesia in die passionis specialiter
pro itinerantibus,& nauigantibus. Secundo not. q
2 †ecclesia habet iurisdictionem contra quemlibet
laicum, in quantum committit delictum manife-
stum,ex quo proximus lęditur, pro tali satisfactio-
ne ecclesia potest immediate adiri. Tertio not. qd'
3 †negotiatio dicitur exercitium licitum, & hone-
stum, & tribuit iustam causam nauigandi, & itine-
randi; nec per mercaturam detrahitur nobilitati,
vt.C.de commer.& merca.l.mercatores. Alij con-
tra.de quo vide in.l.si.de iuris.om iudi.&.l.1.C.ne-
gotia.ne militent.libr.12. vbi tractatur, an possint
esse milites,& vide Guil.in.l.1.C.vbi sena.vel claris.
Quis autem proprie dicatur mercator, & quæ mer-
cimonia sint licita, vide.88. distin c.eijciens.& per
Inno.in.c.1.s.ne cleri.vel mona. Vltimo not. pœ-
4 nas, † quæ sunt statutæ contra derobantes, vel ca-
pientes nauitas, vel itinerantes; quia excommuni-
candi sunt,concordat.24.q.3.c.si quis Romipetas.
Sed in secundo casu tex. nostri, spoliantes sunt ex-
communicati ipso iure; quia maius delictum vide-
tur committere quis in casu secundo, ex eo qd' ad-
dit afflictionem afflicto. Dicit tamen Io.An.quod
hodie tam in primo, quam in secundo casu, tales ca
pientes; & spoliantes ter in anno excommunican-
tur per Papam. Sed quæro, quia tex. dicit, ex ho-
nestis causis, quid si aliquis non nauigaret,vel itine-
raret ex honesta causa; vt quia pyrata, vel prædo.
Sol.dic,q tex,noster non habet locum à contrario
sensu. Secundo quæro, vtrum tex. habeat locum in
his,qui nauigant in aqua dulci.Sol.Host.quod non;
quia non ita frequenter cõtra tales talia delicta per-
petrantur. Vnde in nauigantibus per mare multis
grassantibus opus fuit exemplo, vt.l.aut facta.ff.de
pœnis. quod verum dicunt Doct.quantum ad secũ-
dum casum tex.nostri.sed quantum ad primum no-
lunt,q tex.indistincte ꝓcedat, sicut indistincte lo-
quitur,& hoc tenet Io.An.& Doc.¶ Glo.pẽ q̃rit.In
fi.glo.dic,Hæc glo.non bene firmat sc,an requiratur
monitio. Innoc. in.c.extirpandæ.§. qui vero. s. de

præben.tenet, ꝙ non requiratur monitio in pœnis
imponendis propter actum negatiuum. Bar. contra
in.l.cognitionum.ff.ad Sylla.per glo.quam dicit sin
gularem,in.l.1.C.de his vt indi. vide D.m.in.d.§.q
vero.& Bal.in repe.l.cũ mulier.ff.solu.matri. ¶ Gl.
5 ibi,ipso iure dic,Et sic not.ꝙ† per hæc verba,noscas
te excommunicationi subiacere, fertur excommu-
nicatio ipso facto. Facit quod not.in.c.1.de iniur.
lib.6.&.c.aduersus.de immu.eccle.dic, vt dixi in.c.
Iudęi siue.s̄.de Iudæ. In contrarium tamen facit,
qđ tenent Doct.in.c.3.ĩ.de priuil.in fi. vbi volunt,
ꝙ requiratur sententia. Sed dic, vt ibi dixi super
glo.fi.In eadem glo.ibi in quadruplum. dic, ꝙ ho-
die aucta est pęna publicationis bonorum, vt tradi-
tur in auth.nauigia.C.de furt.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Abusus fęminarum;& masculorum iudicatur à pari.*
2 *Causæ criminales, etiam de iure canonico, possunt dele-
gari clericis.*
3 *Ecclesia non habet iurisdictionem contra infideles delin-
quentes contra christianos.*
4 *Clericus,qñ,& quare potest esse iudex delegatus laici.*
5 *Iudex ecclesiasticus potest torquere,& verberibus ceda
re;citra tamen sanguinis effusionem.*
6 *Excessus,quando grauius dicatur.*

In archiepiscopatu.

Ex principis delegatione, possunt prælati ecclesia-
stici de raptu,& alijs criminibus iudicare; pœnam
tñ sanguinis infligere non possunt h.d.Primo,poni-
tur consultatio. Secundo,bimembris responsio,ibi,
consultationi tuæ.¶ Noto primo,ibi,mulieris,con
1 iuncto verbo,abuti ꝙ † abusus fœminarum, & ma-
sculorum iudicat à pari; & sic potest fieri abusus cõ
tra naturam tam in fęminis, q̃ in masculis.Facit tex.
& rub.in aute.vt non luxuri.contra natu. & glo.32.
q.7.c.omnes.Et habet locum non solum si masculus
abutitur muliere,& sic inter masculum,& fęminam;
sed etiam inter fœminam, & fœminam, vt l.fęditis-
simam.C.ad legem Iul.de adul.& stup. Secundo no.
2 ꝙ† de iure canonico etiam causę criminales possunt
delegari clericis, & hoc quotidie allegatur iste tex.
sed non probat;quia hic delegans erat Rex, qui vti
tur principis potestate. Vide de materia Inno. in.c.
cum te.s̄.de re iudic. & .c.per venerabilem. qui fil.
sint ligiti. & ca. ꝙ sedem.de offi.ordi. Tertio no.ar-
3 gumentum, ꝙ † ecclesia non habet iurisdictionem
contra infideles delinquentes contra Christianos;ni
si delegetur sibi à iudice temporali. Et sic videtur,ꝙ
quo ad pęnas temporales,infideles non sint subiecti
ecclesiæ;sed dominus temporalibus. Sed contra hoc
facit tex.dum dicit in iurisdictione tua existentes,&
sic videtur, ꝙ ecclesia possit punire iure proprio, ex
quo quis deliquit in sua iurisdictione. Sed pôt rñde-
ri,qđ tex.dum dicit;in tua iurisdictione, debet in-
telligi hoc est in tua diœcesi, vel intelligi; & melius
de iurisdictione spirituali; vnde temporaliter non
poterit suo iure cognoscere; sed ex delegatione; &
sic in casibus hic expressis prælati non vendicant sibi
iurisdictionem. Inno. sentit contrarium, in.c.ꝙ su-
per his.s̄.de vo.vbi dicit, qđ ecclesia habet iurisdi-
ctionem cõtra infideles peccantes contra naturam.
Nam sicut Deus puniuit illos, vt Genesis.c.18.&.d.
auth.vt non luxurientur.&.ĩ.de exces.pręla.c.cleri-
ci.ita & vicarius eius debet posse; & ideo tam iudex
ecclesiasticus, quam secularis poterunt punire, &
per consequens erit locus præuentioni. Quarto no.
4 ꝙ† clericus potest esse delegatus iudex laici, & hoc
ideo,quia casus isti concernebant fauorem animæ;
alias secus.11.q.1.c.te quidem. Dicunt tamen Doc.
ꝙ etiam in huiusmodi casibus debent potius absti-
nere à tali delegatione, vide D.m. in.c.2.s̄.de iudi.
5 Vltimo not.ꝙ† iudex ecclesiasticus non debet im-
ponere pęnam corporis afflictiuam, quæ in sangui-
nis effusionem transeat; potest tamen delinquentes
torquere,& fustigare,dummodo sine sanguine. Fa-
cit.c.1.de calum.& not.in.c.ad audientiam.ĩ.de cri
mine fal.& ideo quando crimen est adeo graue, ꝙ
exigat pęnam sanguinis,debet illam reseruare secu-
6 lari; Quando autem in casibus nostris † dicatur ex-
cessus ita grauis; Doct. dicunt,ꝙ tunc dicitur quan
do isti procederent ad homicidium, vel qñ immine
bat scandalum ex commutatione pęnæ, vel quando
agebatur per viam accusationis ad pęnam legalem.
Nã pœna est vltimi supplicij,vt instit.de publi.iudi.
§.item.l.Iulia.&.l.cum iure.ff.de adulte.¶ Gl.in ver
bo, poteris,dic,quando autem fieri possit hæc com
mutatio,dic,vt dixi in.c.ad liberandam.s̄. de Iudæ.
¶ Glo.fi.in prin.est declaratiua,deinde tractat, an
causa criminalis possit delegari. In eadem ibi,ſm ca
nones.dic,hæc glo. potest dupliciter intelligi, pri-
mo, ꝙ licitum est prælato habenti iurisdictionem
tẽporalem cõmittere cãm criminalem; licet veniat
imponenda mortis pęna. & clarius in.c.fi.ne cle.vel
mo. Tñ dic,vt dixi in.c.ad audientiam.de homici.q.
74.Secundo potest intelligi, ꝙ ſm canones possunt
committi causæ criminales,de quo super tex.dic de
hoc vt latius traditur in.d.c.ꝙ sedes.de offi.ordi. In
fi.glo.dic, Aduerte, ꝙ licet hæc glo.generaliter in-
telligat illum.§.ad hæc tamen Iac.de Belui.[& quidã
alij intelligunt, quando de necessitate iudex profi-
cisceretur,vt in casu.l.1.de offi.eius cui.man.est iu-
ris.vel antequam ingrediatur prouinciam,& sic non
corrigũtur.ll.antiquę. de quo Bar.in.l.vim.ff.de iu-
risdi.om.iud.Ego latius in repe.l.1.ff.quis & à quo.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum tribus modis impletur; scilicet suggestione, de-
lectatione,& consensu.*
2 *Pęnitentia vnicuiq; peccatori, etiam scelestissimo pęni-
tenti deneganda non est.*
3 *Incendiarius ecclesia est ipso iure excommunicatus.*
4 *Pęnitens morti proximus,absoluitur à peccato ante sa-
tisfactionem manifesta offensa.*
5 *Hęredes ex delicto defuncti tenentur, etiam vltra vires
hęreditarias.& nu.7.*
6 *Contumacia hęredum non satisfacientium conscientia de
functi,nocet defuncto.*
8 *Mortui eleemosinis,& bonis operibus quomõ iuuantur.*

In lite-

In literis. Incendiarius ecclesiæ in morte pęnitens, & absolutus in cymiterio sepelitur, & hęredes compelluntur ad satisfaciendum iuxta facultates defuncti. hoc dicit. Primo, consultatio. Secundo responsio, ibi, qua propter. ¶ Noto primo ibi, diabolo instigande,tex. qui facit ad formam, & stylum, quem seruant officiales in condemnationibus; quia dicunt
1 diabolo instigante &c. & merito; quia † peccatum committitur per tres gradus,per suggestionem diaboli scilicet, & per delectionem, quæ fit per carnē, & per consensum,qui fit per spiritum,vide.6.distin. c.sed pensandum. Secundo vero, not. ibi, accepta
2 pœnitentia. qđ †etiam vnicuiq; scelesto peccatori quocunq; graui crimine irretito volenti pœnitere non est deneganda pœnitentia; etiam si in morte constitutus velit pœnitere, quāquam dubitandum sit de eo,vt dixi.§.eo,vt dixi.§.eo.c.2. Si tamen rectæ pęniteret non est dubium,ꝙ sufficit sibi ad salutem.§ 1.dist.c.ponderet.quinimo est sperandum de eo, in quo apparent signa contritionis, si aliter expresse non potest pęnitere,vt.c.à nobis.2.de senten. excom.& talis est tradendus ecclesiasticæ sepulturę, vt hic per Doct. Tertio not. ibi, à sententia anathe-
3 matis absolutus. argumentum,ꝙ† incendiarius ecclesiæ est ipso iure excommunicatus.Et no. ꝙ etiam quilibet sacerdos in extremo vitæ pôt absoluere; licet alias absolutio pertineret ad Papam;vt hic in gl.
4 Quarto not.ꝙ† in mortis articulo constitutus,pęnitens de peccato absoluitur, etiam antequam satisfaciat de manifesta offensa. Nec ob.c.ex parte.de verb.sig. vbi excōicatus pro manifesta offensa ante satisfactionem non potest absolui; quia secundum Gof. quem sequuntur Doct. ille tex. procedit, qn̄ vellet absolui in vita;secus in motte,vt hic.Facit qđ in simili dicimus, pęnitentiæ quantitas in morte cōstitutis non est imponenda;sed ignoscenda.26.q.7.
5 c.2.Quinto no ex ver. & hęredes.ꝙ†hęredes defuncti, qui fuit absolutus non facta satisfactione; quia morte præuentus, compelli possunt satisfacere. Et sic habes casum in quo hęredes tenentur ex delicto defuncti,ēt si nihil ad eos peruenerit; licet secus videretur esse de iure ciuili,vt.l.1.C.ne ex delicto defunc. Et aduerte, quia tex. iste singulariter probat, ꝙ in hoc casu iudex ecclesiasticus potest exercere iurisdictionem in laicum; & hoc in fauorem animarum defunctorum, vt citius liberentur; & ideo sit cautus sacerdos,vt si infirmus fateatur se debitorem alicuius, vel aliena habere, aut damnum alicui dedisse,vel si. ꝙ in hoc adhibeat testes, ad hoc vt hęredes possint postea compelli;quia dictum suum nō sufficeret;& si forte infirmus nollet,non debet eum absoluere pro illo peccato;quia vr̄ non moueri bona contritione;& hoc perpetuo no. Vltimo no.ex
6 fine ꝙ†contumacia hęredū in non satisfaciendo cō scientiæ defuncti,nocet defuncto; qđ qualiter intelligat,videbimus in gl.fi. ¶ Gl. 2.sentit contrariū,& sol. deinde colligit arg.contrariū. ¶Glo.3.format contrariū,& sol. In eadē, in fi.dic,Vel ſm Doct. ibi delictum erat manifestū, vel ibi obstinata mente nō restituerunt,hic non fuit in obstinatione.Vel solue, clarius, ꝙ hic nō dicitur, ꝙ clerici debeāt interesse sepulturæ;sed ꝙ debet sepeliri, ꝙ ibi non negatur. ¶ Glo.pē.quærit, & sol.In fi.dic, Nota singulariter
7 hanc gl.quæ appertissime sentit,ꝙ† hęres ex delicto defuncti teneatur,ēt vltra vires hereditarias, si non confecit inuentariū, & sic multū extendit.l.fi.C.de iure deli.& Doc.hic côiter*transeunt cum gl.& do. Cōis opi. Ant.in.c.fi.de sepul.Io. An.in.c.q̄q̄.de vsur. lib.6.& Fed.cōs.21.tenet contrariū. Nā ius canonicū inducens hanc equitatē contra rigorē iuris ciuilis,vt hętes teneaē ex delicto defuncti, simpliciter noluit obligare vltra vires hęreditarias, ne cōcurreret duplex rigor.l.1.C.dotis promis.& qđ not. in.c.nō potest. de præbē.lib.6. Et hāc cōclusionem tenet d.Ludo. Ponta.ꝙ hęres,licet non fecerit inuentariū,non teneaē vltra vires hęreditarias.Sed aduerte,qa ꝙ hęres in casu nostro teneatur ex delicto defuncti non est aliquod spirituale. Nam testator pęnitendo videtur mandasse heredibus ꝙ satisfaciant; quia qui vult consequens, &c. vt.l.ad rem. &.l.ad legatum.ff. de pcur.Nec ob.c.tua.§.de vsut. vbi hęres tenet, licet defunctus non pęniteat; quia ibi peruenerat ad defunctum,vel herēdē,vel ibi loquimur in his quę veniunt ex contractu, non autē ex delicto. ¶ Glo. fin.
8 format cōtrariū, & sol.In fi.dic.Et sic†licet eleemosinæ, & alia bona opera facta pro animabus defunctorū, non valeant quantū ad liberādū illos à pęna æterna,vbi nulla est redēptio.13.q.2.tēpus. &.§.de cele.mis.cum Marthæ. tamen prosunt quo ad temporalem satisfactionem, vt citius liberentur à pœnis purgatorij.13.q.2.defunctorum.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Raptus quando proprie commitii dicitur.*
2 *Matrimonium quando dicitur perfectum.*
3 *Matrimonio consumato,alter coiugū religionem non potest ingredi,etiam altero consentiente.*
4 *Confessioni mulieris statur pro matrimonio carnali contra matrimonium spirituale; & nu. 13.*
5 *Consensus mulieris non tollit delictum.*
6 *Ius ciuile deceptionem;canonicum vero libertatem matrimonij considerat.*
7 *Pęna.l.1. C.de rapto. virgi. an habeat locum in casu huius.c.*
Matrimonium contractum per filiosfamilias etiam in potestate patris existentem tenet.ibid.
8 *Patria potestas non attenditur in spiritualibus.*
9 *Pater,an teneatur dotare filiā, quæ contraxit eo inuito.*
10 *Dos proprium patrimonium mulieris.*
11 *Pater ingratā filiam dotare nō tenetur;nec eā instituere.*
12 *Pater, quando dicatur constitui in mora non maritando filiam.*
14 *Iuramentum voluntarium,aut necessarium, an possit differri in causa monachatus remiss.*

Cum causa. Raptus non dicitur vbi volēs pro matrimonio abducatur; & raptus cum rapta potest matrimonium contrahere, & post consumationem matrimonij alter sine consensu alterius non potest ingredi mo-

nasterium.h.d.cum seq.c.Primo decisa consultatio.
Secundo responsio,ibi,respondemus. Quæ secunda
tria facit, primo respondet,quid iuris de raptu cum
redditione causæ. secundo ibi, præterea.respondet,
quid iuris de ingressu cum redditione causæ.Tertio,
ibi, non ergo. concludit circa vtranq; responsioně.
1 ¶ Noto primo,ꝙ† raptus dicitur proprie commit-
ri,qñ mulier rapitur per vim, & că explendæ libidi-
nis;secus si non inuita causa matrimonij contrahen-
di. De iure ciuili videtur secus, per.l.1.C.de rapto.
virgi. vbi dicitur,ꝙ raptus committitur ēt cum spō
sa de futuro.Vñ singulariter facit tex. ad limitandas
illas pęnas de iure ciuili.Secundo no.ibi,perfectum
2 carnis comixtione.ꝙ† ante copulam carnalem ma-
trimonium non dicitur perfectum, quod intelligo
quo ad quosdam effectus, de quibus in.c.debitum.
s̄.de biga. & in.c.ex publico.s̄.de conuer. coniug.
& quo ad effectum vt alteruter sui corporis non ha-
beat potestatě,vt hic in tex. Vide glo.in.c.præterea.
s̄.de transact.&.c.fin.de sponsa. duo.in quibus pro-
batur,ꝙ etiam ante copulam carnalem matrimoniũ
per verba de præsenti dicitur perfectum.l.nuptias.
3 ff.de reg.iur. Tertio no ꝙ† post consumatum matri
monium potest alter ingredi religionem, etiā alte-
ro consentiente; & hoc probat dictio, maxime po-
sita in tex. qđ intelligo quando alter remaneret in
sęculo, & non esset suspectus de incontinentia, vt.c.
cum sis.& quasi per to.s̄.de conuer.coniug. Vltimo
4 not.qđ† pro matrimonio carnali contra matrimo-
nium spirituale statur confessioni mulieris,qđ exa-
minatur hic in gl.penul. ¶ Glo.2.format cōtrariũ,
& sol.In fine dic,aduerte,quia debes intelligere, ꝙ
glo.hic dicit,quando fuit inter eos habitus tractatus
de nuptijs contrahendis;alias secus quia diceret ibi
fuisse raptus;licet puella cōsentiat.35.q.1.de rapto-
ribus. etiam si parentes ignorauerunt,vel erant mor
5 tui; quia† consensus mulieris non tollit delictum,
quia sicut non potest mulier delictum committere;
ita nō potest membra sua delicto exponere.ff.ad le-
gem Aquiliam.l.liber homo.& .23.q.5.c.si non li-
cet. & vide in regula scienti,de reg. iur.lib.6. Item
puella semper præsumitur decepta, vnde ille consen
sus videtur extortus. De iure autem ciuili, etiam si
præcessisset tractatus nuptiarum puniretur de ra-
6 ptu; quia† ius ciuile considerat deceptionem. Ius
vero canonicum libertatě matrimonij,& in hoc ser-
uandum est ius canonicum,per.c.penul.& fin.de se-
cundis nupt. Sed posses dicere, ꝙ hoc est verum si
postea sequeretur matrimonium; alias autem stare-
mus iuri ciuili.Sed circa prædicta quæro,vtrum pę-
na.l.1.C.de rapt. virgi. quæ vult, ꝙ bona raptoris
fiant raptæ,habeat hodie locum in casu nostro.Glo.
in.c.cum secundum de hęret.lib.6.sentit ꝙ sic.Con-
trarium tenet gl.36.q.3.c.de puellis. & hoc videtur
magis rationabile. In glo. in verbo reclamarent. in
fin.dic. Idem tenet glo.in.d.c.sufficiat. allegato in
7 glo.vnde † tenet matrimonium contractum per fi-
liumfamilias in potestate patris existentem,etiā cō-
tra voluntatem patris. & ratio est in promptu; quia
8 † in spiritualibus nō attenditur patria potestas,vt.c.
si annum.de iudic.lib.6.Sed circa hoc potest forma-
9 ri notabilis quæstio.videlicet,an† pater teneatur do
tare filiam, quæ contraxit eo inuito.glo.tenet ꝙ sic.
32.q.2.c.fi.& expressius idem tenet gl.36.q.1.C.de
raptoribus.dum modo puella elegerit sibi virũ ido-
neum, & se dignum; ergo à contrario secus,si indi-
gnum.& hoc tenet ibi Ioan.de Fantu. & Archi. per
l.non tantũ. §.si emancipatus. 1.ff.de contratabul.
Bar.vero post Guil.de Cuneo in.l.obligamur. §.le-
ge.ff.de actio.& obligat.tenet contrarium, dicens,
ꝙ vbicunq; filia contraxit matrimonium sine eius li
centia,non tenetur illam dotare; quia pater tenetur
dotare filiam, vt reperiat maritum, vt.l.qui liberos.
ff.de ritu nuptia.Si est maritata;ergo cessat rō prædi
cta;& sic tenet,qđ maritus tenetur eam alere de suo,
& proprijs sumptibus subire onera matrimonij.Vi-
de D.m.in.c.1.de adult.nam imputandum est viro
taliter contrahenti; nam eo ipso ꝙ contrahit matri
monium sine dote,tacite videť se obligare ad sub-
eundũ onera matrimonij.vt.c.per vestras. de donat.
inter vir.& vxo.Facit.l.si cum dotem.§ si maritus.&
seq.ff.sol.matri Sed dicit D.m.hic, qđ contra Bart.
facit; qa melius alimentabitur puella dote sibi à pa-
10 tre constituta;vt.d.§ si maritus.& seq. Item dos† di-
citur quasi patrimonium mulieris,vt.l.in causis.ff.de
mino &.l.pōponius Philadelphus.ff.famil.erciscun.
Item videtur dotanda,ad hoc vt forte soluto matri-
monio per mortem viri possit cum alio cōtrahere,
quod videtur verius de iuris rigore;Dictũ vero Bar.
de ęquitate. Aduerte tñ, quia viuente patre videtur
cessare rō D.m.quia forte poterit hoc casu cōpelle-
re patrem ad dotandum,ad hoc vt possit inuenire vi
rum per.d.l.1.qui liberos.Pręterea viuente patre, &
ēt mortuo videtur obstare rationi D.m. dispositio
auth.præterea.C.vnde vir & vxo. q̃ vult, qđ marito
p̃cedente, si vxor non habet dotem, debeat habere
certam partem bonorum mariti;& hæc procedunt
qñ puella non promisit dotem qñ contraxit. Si ve-
ro promisit, quia forte vir nolebat aliter cum ea cō
trahere,teneť pater illā soluere. Et hoc tenet D.m.
in.d.c.1.s̄.de adulte. Vnde dicit,quod seruatur cau
tela in istis clandistinis sponsalibus, vt puella pro-
mittat dotem, & hanc opi.tenet ēt D.m.in.c.acce-
dens.in gl.fin.in fi.de procura. Qđ intelligo,quan-
do promisit dotem idoneo, & digno; & promisit
dotem condecentem, secundum quantitatem pa-
trimonij, & qualitatem personæ, & loci consuetu-
dinem, secundum not.in.l.cum post. §.gener. ff.de
iure dotium. Tu aduerte; quia Bar. in authen. res
quæ.C.cōm.de lega. simpliciter tenet, quod pater
tenetur illam dotare. In contrarium tamen fortiter
11 facit, quia † filiam ingratam non tenetur pater do-
tare, vt tenet ipse Bald.in.l.fina.C.de dona.promis.
nec eam tenetur instituere; sed potest, prædicta cā
inserta, illam exhęredare, vt in auth. vt cum de ap-
pel.cogno.§.aliud quoq; versi.causas.in fin.col.8.&
in d.l.3.§.si emancipatus. in fin.ff.de cōtra tabulas.
¶ Sed forte ad saluandas prædictas opin. posset di-
stingui, quod aut pater fuit in mora non dando fi-
liam nuptui; & hoc casu, si filia nupsit digno, siue
promiserit dotem, siue non,pater teneatur illā dota
re; & sic procedat dictum Bal. Ratio est, quia nihil
dicitur fecisse contra patrem, cum fecerit iure per-
mittente;& sic nō pōt exhęredari,vt in.d.vers.cās.&
maxime,qa cũ in spiritualibus ipsa sit libera à patria
pōtate,vt dictum est, & nupsit digno, non videť es-

se quid

se quid pater de ea quæ conquæratur, postquam eam non maritabat. Si verò pater non fuit in mora, videtur aliqualiter puella fuisse præsumptuosa, & sic hoc casu non tenebitur illam dotare, cum possit eam exhæredare, vt in. d. verf. causas. & sic excludere a debito bonorum subsidio. Hoc tamen non procedit sine dubio, quando puella nupsisset digno, & dotem pro misisset, per rationem quam. s. assignaui, quod in spi
12 ritualibus non attenditur patria potestas. † Dicitur autem pater constitui in mora, si eam non maritauit ante. 25. annum, vt in. d. versi. annus. & pro hac distinctione vide gloss. in. d. c. de raptoribus. ¶ Glo. pen. in prin. colligit arg. ex tex. deinde prosequitur arti-
13 culum, an, † & quando stetur confessioni mulieris, vel viri pro matrimonio carnali contra spirituale; vel contra. In fin. dic, Hæc glo. videtur concludere, quòd valeat confessio ingressi religionem in præiudicium religionis, quod placet hic Inno. quantum ad præiudicium confitentis; sed non quantū ad præiudicium monasterij, cui bona essent quæsita per ingressum. Host. verò quem sequuntur Doct. hic, latius distinguit, quòd aut confessio tendit ad separationē matrimonij spiritualis, vel carnalis, ad quam intendebat, & anhelabat confitens, & tunc non valet; quia confessio tenderet in eius fauorem, vt. l. exemplo. C. de proba. &. 13. q. 2. in prin. Aut confitens intendebat ad matrimonium spirituale, seu carnale; & certum est, quòd confessio contra illud, quòd desiderabat, valet; quia non est præsumptio, quòd confiteatur falsum contra se, vt probatur in. c. ex parte. de conuer. coniu. & hic. Nam ista mulier instabat pro matrimonio spirituali contra carnale, & ideò confessio pro carnali tenet. Facit etiam quod not. in. c. tertio loco. s. de præsumpt. & in. c. attestationes. s. de desponf. impube. Aut dubitatur, vtrum in veritate confitens instet pro eo contra quod confitetur; vt puta, quia est timor de collusione; & tunc si fama, & alia adminicula adiuuant confessionem, valet cōfessio contra matrimonium spirituale. 35. q. 6. c. si duo. Et ita debent intelligi not. per Inno. in. c. super eo. s. de eo, qui cogn. consang. vxo. suæ. Si verò non adsunt alia adminicula, tunc confessioni coniugum non statur contra matrimonium carnale; sed pro carnali contra spirituale bene statur. Et ita potest intelligi text. noster. Et ratio differentiæ sit; quia in matrimonio carnali vertitur publica vtilitas in qua etiam includitur priuata, vt. l. 1. ff. solu. matri. & sic cum tangatur præiudicium publicum, & priuatum, nō creditur, sed in spirituali respectu ingressus dumtaxat vertitur vtilitas priuata. & ideò non est ita potens. Et ex hoc infertur, secundum Host. quòd si in spirituali tractaretur de publico interesse, & alterius præiudicium; vt puta, quia effectus episcopus repeteretur in maritum alterius, & hoc casu confessioni pro matrimonio carnali contra spirituale non staretur; sicut ècontra non staretur confessioni pro spirituali contra carnale. Assignat etiam Hostien. alias rationes, sed leues. D. Ant. dicit, quòd ratio est, quia in spirituali soli sibi præiudicat; sed in carnali parti aduersæ, & sic simplici confessioni vnius coniugum non statur in præiudicium alterius. Et adde quæ dicuntur in. d. c. tertio loco. & d. c. super eo. Et
14 ex prædictis infert. D. m. † vtrum in causa monachatus possit deferri iuramentum voluntarium, aut necessarium; dic, vt latissimè dixi in repet. c. fin. de iureiuran.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Rapta potest contrahere ex libera volontate cum raptore; nisi aliud obstet.*
2 *Matrimonium vi contractum; consensu mutuo conualescit; siue expresso, siue tacito.*

Accedens. Summatum fuit in præcedenti; vel summa sic, † Rapta po-
1 test cum raptore contrahere ex libera voluntate nisi
2 aliud obstet, hoc dicit. ¶ Noto primo, quòd † licet puella prius noluerit consentire matrimonio, & forte propter hoc fuerit rapta; tamen si postea ambo consentiant in matrimonio, possunt matrimonium contrahere; quia per sequentem consensum tollitur vitium præcedentis dissensus, simile in. l. 2. quod me. cau. &. s. de spon. c. ad id quod. Et aduerte, quia non solum sufficit consensus expressus; sed etiam tacitus. Facit d. c. ad id quod. & c. literas. s. de sponsa. Istud tamen est verum, si modo aliud non obstet; vt puta, quia non sunt idonei ætate; vel quia sint cōsanguinei & simil. c. cum inhibitio. s. de cland. despun. Nam sublato vno impedimēto non sufficit, si aliud potēs remanet, vt. c. ex tuarum. s. de auth. & vsu pal. & l. si domus. ff. de seruitu. vrba prædio. ¶ Gl. 1. format cō trarium, & sol. In fi. dic, & hodiè non est seruandum ius ciuile, sed canonicum, vt. c. pen. & fi. s. de secūd. nupt. & dixi. s. in. c. praeced.

De furtis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Furtum quid, & vnde dicatur. nu. 13.*
2 *Voluntas, & propositum distinguunt delicta.*
3 *Furtum, an committere dicatur, qui inuentum non restituit.*
4 *Contrectatio quid.*
5 *Furtum, an committat, qui pluries eandem rem contrectat.*
Furtum committens in vno territorio; si portat rem ad aliud territorium, & ibi contrectat, an possit ibi suspendi. ibid.
6 *Furem discernit quantitas ab abigeo.*
Furtum in inhabilibus non committitur; sed dicuntur occupari, & inuadi. ibid.
Incorporalia non possunt furari, contrectari; nec possideri. ibid.
7 *Occultatio alienæ laudis est furti species.*
Peccatum non remittitur; nisi restituatur male ablatum ibid.
Doctor. aut Magister, qui opiniones alienas sibi appropriat, tenetur ad earum restitutionem. ibid.
Furtum quandoq; committitur, & committens furti non tenetur ibid.

8 Furti,

8 *Furti,& rapinæ differentia.*
9 *Inuoluntarium,quot modis dicitur.*
10 *Furtum,an sit peccatum mortale.*
11 *Charitas in quo consistit.*
12 *Sacrilegium,peculatus,& plagium quid.*
14 *Occultatio,an,& quando peccatum.*

Ontinuata fuit hæc rubri-
ca in præcedẽti, vnde dic,
vt ibi. Et de materia, furti
& rapinę, vide. 14. q. 5.&
6. per totũ. 12. q. 2. in pri-
mis nouem cap.&. 6. q. 3.
c. placuit. de pęnit. distin.
1. c. vulgaris.&. c. aut facta
Et vt meum morem con-
1 suetum seruem. Primo, quæro,† quid sit furtum. Sol.
dic, quòd est fraudolosa contrectatio rei alienæ mo
bilis, corporalis, inuito domino, animo lucrandi rẽ,
vel possessionem, vel vsum facta, quod lege naturali
prohibitum est admittere. Ita desinit Iurisconsultus
in. l. 1. §. furtum. ff. eo. & insti. de oblig. quæ ex delic.
nas. § 1. Et prohibitum est etiam de iure diuino, vt
habetur in præceptis decalogi scilicet, non furabe-
ris. Et quia scriptum est. Quod tibi non vis fieri, alte
ri ne feceris. Ideò autem dictũ fuit fraudulosa; quia
si quis crederet licitum sibi esse rem suam per vim
subripere, nec furti, nec vi bon. rap. teneretur, vt In-
stitu. vi. rap. §. quia tamen. Item nec dicitur furtũ cõ
mittere, qui credit se facere cum domini voluntate,
vt statim dicetur in verbo, inuito. Et probatur inst.
2 de obli. quæ ex delic. nas. §. placuit. Nam † voluntas,
& propositum distingunt delicta, vt vidisti in rubri-
ca, de homici. & in adulterio, in rubrica, de adult. &
in rapina in rub. præced. & in falso videbimus. ĩ. in
rubri. de fal. Aduerte tamen; quia quandoq; tenetur
quis vltra intentionem. Vnde si aliquis furatur sac-
cum plenum pecunia, quamuis dumtaxat habeat in-
tentionem ad pecuniam, non ad sacculum; tamen &
pro sacculo tenetur furti, vt. l. qui saccum. ff. de fur-
3 tis. Quid autem † de inueniente rem alienam, an dica
tur committere furtum si illam non restituit? dic qđ
non; si fuerit habita pro derelicto, & etiam si nõ fue
rit habita pro derelicto a domino; quia non dicitur
fecisse inuito domino, quod est necessarium ad
substantiam furti, vt statim dicam. Item nec com-
mittit furtum, posito, quòd non fuerit habita pro
derelicto a domino, si modo credidit illam habi-
tam pro derelicto; quia tunc non adest fraudolosa
voluntas furandi. Item, & posito, quòd illa res non
fuerit habita pro derelicto, & quòd inuentor ita cre
dat; tamen illam suscipiens non committit furtum;
si animo restituendi suscipit; vt de omnibus istis est
tex. in. l. falsus. §. qui alienum. ff. eo. debet tamen in-
uentor protestari, quòd intendit illam restituere; qa
aliàs præsumeretur contra eum. vt. d. §. qui alienum.
& not. glo. 14. q. 5. c. si quid inuenisti. & Ioan. Andr.
in. c. dudum. ĩ. de elect. Sed si animo non restituen-
di sustulit, fur est, & furti tenetur, vt. d. c. si quid inue
nisti. &. d. §. qui alienum. Item ideò in diffinitione
positum fuit verbum contrectatio; quia sine ea non
committitur furtum; licet voluntas furandi, vel ver-
bum interuenerit. l. 1. §. 1. &. l. si quis vxori. §. neq;.
&. l. inficiando. &. l. falsus. §. si quis nihil. ff. eod. Suffi-
cit tamen contrectatio interpretatiua; vt puta, si fal-
sus procurator volens debitum exigere, alteri dele-
gauerit soluendum se præsentem. Nam propter præ
sentiam suam videtur facta contrectatio illius debi
ti, vt. l. falsus. §. sed si is. ff. eod. Vel seruo tuo apud me
existenti, animo furandi dixisti, vade, & vadit, veni,
4 & venit, vt. l. alienum. C. eod. † Contrectatio enim
ponitur pro omni abductione, baiulatione, vel dela
5 tione. l. si quis vxori. §. si quis asinum. ff. eo. & an † plu
ties contrectans eandem rem, dicatur diuersa furta
committere? gloss. dicit quod non. 6. q. 1. c. imitare.
& est tex. in. l. 1. et, qui. ff. eod. Et hæc faciunt contra
Bar. qui voluit, quòd ille qui furatur in vno territo-
rio, si portat rem ad aliud territorium, & ibi contre-
ctat, possit ibi suspendi; ratione noui furti. de qua. q.
dic vt dixi in. c. 1. ĩ. de rapto. & adde quod not. Bal.
in. c. 1. de pace iur. fir. in vsi. feud. Dixi insuper in dif
finitione, rei, quod verbũ intelligitur siue res sit ma-
gna, siue parua. Vnde & in gallina, furtum dicitur
committi, vt not. 14. q. 6. c. fin. not. glo. in. c. de appel
lationibus. ĩ. de appel. ꝑ glo. Instit. de rerum diui. §.
gallinarum. quæ dicit, quòd etiam pro ouo compe-
6 tit actio furti. Aduerte tamen. quia † quantitas rei di
stinguit furtum ab abigeatu. Si quis enim surripit
vnum suem, vt fur cohercebitur; qui gregem, vel ar-
mentum, vt abigeus, vt. l. aut facta. §. quantitas. ff. de
pœnis. &. l. 1. §. 1. ff. de abigeis. Deinde sequitur in
diffinitione, alienæ. quod dictum est, quia de mea re
non possum furtum committere; secus, si non esset
plene mea; quia esset communis mihi cum alio; quia
si illam contrecto animo lucrandi, dicor committe-
re furtum. ff. eod. l. si socius. & not. in. l. merito. ff. pro
socio. Si verò in re mea aliquis habet aliquod ius; vt
puta, vsum, vel vsumfructum, vel bona fide emit, fur-
tum committitur; sed res non est furtiua, & tenetur
quis ratione furti, vt. ff. eod. l. cum res, §. 1. &. l. si is,
qui rem. pignori. in princ. &. ff. de vsucapio. l. sequi-
tur. §. si rem. & sic etiam econuerso, quandoq; fit fur
tum, & res est furtiua, & tamen non agitur furti; vt
cum filij, vel serui nobis furtum faciunt, vt. ff. eod. l.
serui. & Institu. de oblig. quæ ex delict. §. qui autem.
¶ Item dic, quod ideo dicitur alienæ; quia si res esset
nullius, non diceretur furtum, vt puta in re hæredita
ria. Nam non dicitur furtum committi, nisi fortè ab
alio possidente rem hæreditariam aliquo iure, ego
rem abstulerim, vt. l. hæreditariæ. ff. eod. &. l. 1. §. Sce-
uola. ff. si is qui testa. liber. esse ius. fue. Et in rebus sa-
cris, quæ non sunt in bonis alicuius priuati, commit
titur sacrilegium. In rebus verò ciuitatum, præter ci
uitatem Romanam committitur furtum, vt. l. ob pe
cuniam. ff. eod. & quod dixi, de re hæreditaria. Idem
intellige, de re illius, quem putabam mortuũ. ff. eod.
l. si quis ex bonis. Et quod dixi, in diffinitione, mo-
bilis, dic, quod hoc dicitur quia in immobilibus nõ
committitur furtum; quia immobilia dicuntur oc-
cupari, aut inuadi. Vide quod dixi in rubrica; de
rapto. Aduerte tamen, quia si de re immobili fit res
mobilis, in eo quod tanquam mobile aufertur, fur-
tum committitur. l. si cretæ. &. l. verum est. ff. eod. Et
quod dixi in diffinitione, corporalis. dic, quod ideò
dixi corporalis; quia Incorporalia non possunt fura
ri, nec contrectari, nec possideri. vt Institu. de rebus
cor.

cor.in princ.&.l.seruus quibona fide. §. incorporales.ff.de acqui. rerum domi. Aduerte tamen; quia
7 Bald.dicit, quòd † occultatio alienæ laudis est species furti, ita dicit in proemio digestorum, per text. in.l.prætia rerum.ff.ad.l.Falcid.& idem Ioan. Andr. in proemio.6.vbi dicit, quòd nihil est adeò reprehẽsibile, & vituperabile, quam malle potius in furto deprehendi, quam profiteri illi a quo profeceris, & ex hoc ego infero, quòd sicut † non remittitur peccatũ, nisi restituatur ablatum, vt in regula peccatũ.de reg. iur.lib.6.ita etiam non remittitur Doctori, aut magistro qui alienas opiniones, aut laudes sibi appropriat, nisi restituat. Et ideò dixi in diffinitione, inuito domino.quia si dominus consentiret, non committeretur furtum, not.gloss.9.q.2.c. fina. probatur in.l.inter omnes.§.rectè.ff.eod. & traditur in.c. dudum.2.ʒ.de elect. Aduerte tamen, quia credulitas non debet esse crassa, vt not.Ioan.Andr.in.d.c.dudũ nec creditur simpliciter asserenti se credidisse domi num permissurum; quia hoc modo faciliter euitaret pœnam furti; sed ex coniecturis iudex debet iudicare, vt dicit Bart.in.d.§.rectè.& per Docto.in.d.iuribus. Quinimo nec simpliciter creditur domino, si dicat furtum commissum suo consensu; quia posset dicere in fraudem ad liberandum reum ab inquisitione, & pœna. Item aduerte, quia dominus non potest dici inuitus, si semel mihi consensit; vt quia habuit rem pro derelicto, & dedit mihi potestatem accipiendi, & vendendi pro debito; vt.l.falsus.§ si quis &.§.si ratum.&.l.cum creditor.ff.eod. not.in.l.creditores.C.de pigno. In casu tamen non tenetur furti; licet inuito domino faciam; videlicet, si compellente necessitate famis, de quo dic, vt dicam.ʒ.in.c. 3.In casu etiam speciali fit furtum, quamuis fiat con trectatio domino volente; vt puta, si persuasi seruo tuo vt rem furaretur, & ad me portaret, & seruus dixit tibi, & tu consensisti. Istud est in odium serui cor rupti, vt.l.si quis seruo.C.eod. Item aduerte, quia inuitus etiam dicitur dominus, si videt rem auferri, & non contradicat, vt.ff.eod.l.penul. Circa quod tamẽ distingue, vt ibi dicitur. Et quod sequitur in diffinitione, animo lucrandi rem, vel possessionẽ, vel vsum ideò dicitur, quia si quis haberet animum damnificandi, vel animum libidinis exercendæ cum ancilla aliena, meretrice tamen, non tenetur furti, vt.l.verũ. &.l.fullo.§.qui ancillam.ff.eo. Et ibi vide, quid si cũ ancilla non meretrice; quia videtur teneri furti, quia animo lucrandi illum vsum videtur fecisse. Et aduerte, quia solum tenetur furti, pro eo quòd quis voluit lucrari. Vnde si ex arca in qua erant decẽ millia, surripuit centum; vel ex aceruo frumenti centum modiorum subtraxit vnum modium, tenetur furti pro centum, & huius modij, vt.ff.eo.l.vulgaris.&. l. si qd fur. primo responsio.&.§.1.&.2.&.l.verum. ff.eo.& si voluit lucrari solum vsum, furti tenetur de vsu, & non de proprietate; licet alij contra. Circa quod vide quod traditur in.l.qui iumenta.ff.eo. Aduerte tamen; quia quandoq; potest fieri furtum sine animo lucrandi; vt si seruum tuum, quem de furto habeo suspectum, mihi tradidisti, vt summam de ipso quæstionem, & ego trado illum perfecto vigilum, vt officia li quasi in facinore deprehẽsum, q̃m perfectus vigilũ summo supplicio affecit, teneor furti, nisi tu transtuleris in me dominiũ. l. cum seruus tuus. ff.de cõdic. causa data. Et vide casum specialem, in quo committitur furtum, & non potest conueniri actione furti; videlicet, si fiat furtum illi, seu in domo eius apud quem ludit ad zardum vt.l.1.ff.de aleator. Sed circa
8 prædicta quæro, an † rapina sit delictum differens specie a furto, accipiendo speciem prout accipiunt dialectici, & videtur dicendum quod non, furtũ enim, & rapina differunt secundum occultum, & manifestum. Furtum enim importat occultam subreptionem, & licet quandoq; quis deprehendatur, & dicatur fur manifestus, vt.ʒ.dicam, tamen habetur respectus ad illum qui clam, & occulte voluit furari. Rapina verò importat violentam, & manifestam ablationem. Sed in alijs generibus peccatorum, occultum, & manifestum omnino diuersificantur specie, quod patet ex furto manifesto, & nõ manifesto, quæ non diuersificantur; licet vnum magis puniatur, quã aliud; ergo non differunt specie. Nam differentiæ, quę sumuntur ex aliquibus qualitatibus, non faciunt differentiam in specie; sed differentiæ speciales. Vnde si diceremus, quod hominum quidam sunt magni, & quidam parui, quidam fortes, & quidam debiles, quidam boni, & quidam mali; non tamen differunt specie, sed differunt qualitate. Et hoc est, quod lex dicit, plus, & minus non differre specie, in.l.fin.C.de fide instru. Sed differre secundum substantiam, pro vt differt homo ab equo, facit differentiam in specie vt.l.2.in princ.ff.si cert.pet.& hanc theoricam ponit Bart.in.l.1.ff.de actio.& oblig. Præterea, mortalia peccata diuersificantur specie per finem. Vnde vbi est vnus finis, non possunt dici diuersa maleficia, vt.l. qui de crimine.C.de accu.& per Dyn.in.l.nunquam plura.ff.de priuat.delict.& per Bald. in repet. l.cum mulier.ff.sol.matr.in.4.opinio. Vnde dicit Arist.5. Ethi.quod qui mæchatur, vt furetur, potius est fur, quam mæchus. Et hoc etiam dicit.b.Tho.secunda secundæ.q.11.artic.1.Quod videtur facere contra id, quod statim dixi de ancilla; sed furtum, & rapina ordinantur ad eundem finem; videlicet, ad habendum aliena, ergo non differunt specie. Vltimo, hoc videtur probari, quia sicut rapitur quid ad possidendum vt dixi. ʒ. in rubrica, de rapto. ita rapitur mulier ad delectandum; sed raptus dicitur siue mulier auferatur occulte, siue publice, vt.l.vnica.C.de rapto.virg. Facit quod not.in.c.penul.ʒ.tit. prox.ergo furtum, & rapina non differunt specie. Sol. dic.quod immo furtum, & rapina differunt; hoc patet, quia legum latores hæc diuiserunt per diuersos titulos, vt patet in hac compilatione, &.ff.&.C.eod. Præterea, hoc expressè concludit Philosophus.5.Ethi.vbi distinguit furtum, a rapina; dicens, quod furtum, & rapina sunt vitia opposita iustitiæ, in quantum aliquis facit alteri iniustum, nullus autem patitur iniustum volens, vt dicit Philosophus in dicto loco; & probatur in regula, scienti. de reg. iur. lib.6.& in regula nemo. ff. de reg.iur. Sed consideratur iniustum respectu eius, cui fit, vt.l.inter omnes. §. rectè. ff.eod. & ideò furtum, & rapina ex hoc habent rationem peccati, quod acceptio est inuoluntaria ex parte eius, cui aliquid sub
9 trahitur. † Inuoluntarium enim dicitur dupliciter, scilicet, per ignorantiam, & violentiam, vt traditur in.4.Eth.& ideò aliam rationem peccati habet furtum,

tum,& aliam rapina,& per consequens differunt spe cie. Non obst.primum arg.quia in alijs generibus peccatorum non attenditur ratio peccati ex aliquo inuoluntario, sicut attenditur in peccatis appositis iustitiæ, vt patet ex not.in d.regula scienti. &. l. lex Cornelia.§.fina.ff.ad.l. Cornel. de sicar. & ideò vbi concurrit diuersa ratio inuoluntarij; datur diuersa species peccati;aliàs non. Ad secundum responde tur,quòd idem est finis remotus rapinæ,& furti, sed non sufficit ad identitatem speciei,quando est diuer sitas in finibus proximis. Raptor enim vult propria potentia obtinere;fur vero per violentiam. Ad vltimum dicendum est, quod raptus mulieris non potest esse occultus, respectu eius quæ rapitur; & ideò etiam si fit occultus ex parte parentum,vel aliorum, remanet ratio rapinæ ex parte mulieris, cui violétia infertur. Et hoc etiam concludit.b.Tho.secunda se

10 cundæ.q.63.artic.1. Vlterius quæritur,an† furtum sit peccatum mortale,& videtur dicendum quod nõ dicitur enim prouerbiorum.c.6.quod furtum non est grandis culpæ cum quis furatus fuerit, sed omne peccatum mortale est grandis culpæ; quia mortem minatur.Facit quod not.in.c.licet Hely.§. de simo. ergo furtum non est peccatum mortale. Secundo,pbatur, pro peccato mortali debetur pœna mortis; sed pro furto non imponitur pœna mortis; sed secũ dum legem Mosaycam pœna damni,vt Exodi.c.22. si quis furatus fuerit bouem,aut ouem;quinque bo nes pro vno restituat, & quatuor oues pro vna oue. De iure autem ciuili pro furto non manifesto, pęna datur ad duplum;pro manifesto ad quadruplum, vt Instit.de actio.§.omnes,12.q.2.c. in legibus. & hoc quando ciuiliter ageretur. Nam criminaliter est pœ na arbitraria pro simplici furto,vt in authen.sed nouo iure. C. eod. & in corpore vnde sumitur ergo furtum non est peccatum mortale. Item proba tur, quia, vt.§.dixi, furtum ita potest committi in paruis,sicut in magnis rebus, sed inconueniens vide tur,quòd pro furto alicuius paruæ rei, vt puta vnius acus,vel vnius oui debeat quis puniri pœna æterna; ergo furtum non est peccatum mortale. In contra rium facit,quia nullus debet condemnari, secũdum diuinum iudicium;nisi pro peccato mortali;sed pro furto quis condemnatur secundum diuinum iudi cium,iuxta illud Zachariæ. 5. c. Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ;quia omnis fur,vt ibi scriptum est,iudicabitur; ergo furtum est peccatum mortale,& hoc etiam probatur, in.c.pen. ĵ.eo.& quia est de pręceptis decalogi,vt.§.dixi.Sol. dic,quòd furtum est peccatum mortale,ex eo quòd contrariatur charitati, secundum quam est vita ani

11 mæ spiritualis.† Charitas autem principaliter consi stit in dilectione Dei. Secundo in dilectione proximi.Per furtum vero homo infert nocumentum pro ximo in suis rebus; & si passim homines furarentur periret humana societas. Vnde furtum tanquam con trarium charitati,est peccatum mortale. Non obst. primum arg.quia furtum non dicitur grandis culpæ duplici ratione.Primo,quando necessitas induceret quæ necessitas diminuit,vel tollit peccatum, vt dicã ĵ.eod.c.3.vnde subditur ibi,furatur enim,vt esurien tem impleat animum. Secundo modo, non dicitur grandis culpæ, per comparationem ad adulterium, & alia grauiora. Ad secundum arg.respondetur, q pœne præsentis vitæ quantum ad æternam gloriam, magis sunt medicinales,quam retributiuæ.Retributio enim reseruatur diuino iudicio;& ideò non mirum,si pro quolibet peccato mortali secundum iudicium præsentis vitæ infligitur pœna mortis,maxime pro nocumentis, quæ recuperabilia sunt, quale est furtum; nisi furtum aggrauetur per aliquam aliã

12 circunstantiam;vt patet in sacrilegio,† quod est furtum rei sacræ. Et de peculatu,quod est furtum rei cõ munis,vt trad.ad.l.Iul.pec.ff.&.C.& per Augusti.su per Euãgelio Io.In quo ẽ capitalis animaduersio, vt insti.de pub.iud.§.lex Iulian.Et de plagio, quod est furtum hominis,vt Exodi.c.21.&.c.1.ĵ. eod.&.l.fi. ff. ad. l. Flauiam de plagia, exceptis nobilibus qui damnantur in metallum,vt ibi, Ad vltimum arg.respondetur.quòd si talis haberet animum,quòd dominus permitteret propter paruitatem rei,excusare tur a peccato mortali; sed si habet animum furandi, & inferendi damnum proximo,etiam in talibus par uis,& minimis potest esse peccatum mortale, sicut & in sola cogitatione per consensum, vt traditur de pœnit.distin.1.Et ita concludit.b. Tho.secunda se

13 cundæ.q.66.artic.6.Vltimo quæro. † Vnde dicatur furtum.Solu.dic, quòd dicitur a furuo.i.nigro eo q clara, & obscure, vt plurimum, de nocte furtum fiat,vel dicitur a fraude,vel a ferendo,vel a græco fer none, quod importat clam feras aperire, vt.l.1.in princ.ff.eo.& insti.de obli.quæ ex delict.nas.§.furtũ Vel,secundum Hosti.dicitur a furno,in quo fur sœpe latet.Vnde versus,Fur later in furno,latro se præparat vltro.Sed aduerte,quia ex prædictis,& ex mul tis alijs videtur dicendum, quòd occulta acceptio pertineat ad furtum. Sed in contrarium facit, quia illud quod diminuit peccatum, non videtur pertine re ad rationem peccati;sed occultè peccare pertinet ad diminutionem peccati;sicut ècontrario ad aggra uandum peccatum,dicitur Isaiæ. c.3. Peccatum suũ quasi Sodoma prædicauerunt,nec absconderũt. Sed

14 potest responderi, quòd † occultatio quandoq; est causa peccati;vt puta, cum quis vtitur occultatione ad peccãdum;sicut accidit in fraude, & dolo; & hoc modo non diminuit,sed constituit, speciem peccati,& ita est in furto. Alio modo occultatio est simplex circunstantia peccati;& tunc diminuit peccatũ tum quia est signum verecundiæ, tum quia tollit scã dalum,nec præbet malum exemplum. Est tamẽ magis periculosum;quia non habet verisimiliter corre ctionem, sicut si palam peccaret. Et predicta not. quia ab alijs non reperies tacta.

C A P. I.

SVMMARIVM.

1 *Pœna.l.Flauiæ de plagia est mors.*

2 *Nauem donans an pœna huius.c.teneatur.*

3 *Statutum disponens, quòd qui duxerit hominem ligatum habeat tantum;an valeat.remiss.*

4 *Interrogatus ab officiali, quid faciendum sit de tali capto te respondet, quòd pro delicto commisso ab eo est pœna mortis, licet ille moriatur,propter hoc interrogatus non efficitur irregularis.ibid.*

5 Ex-

5 *Excommunicatio, pœna mortis interpretatur de iure canonico.*

Qui furatur.

Breuè est, nec potest breuius summari. Et aduerte quia licet tex. dicat vendiderit; tamen omnis cōtractus, per quem fieret alienatio, vt dationis in solutū, vel simil. intelligitur prohibitus, secundum quod dixi in. c. fin. §. de accu. Talis enim tenetur lege Flauia. de plagarijs. ff. vt. l. 1. & l. lege Flauia. ff. ad. l. Fla.
1 de plagia. † cuius pœna est mors, vt hic, secundum tamen distinctionem quam dixi. §. in rubrica, de qua in. l. fi. ff. ad. l. Flaui. de plagia. Et quærunt D. Ant. &
2 D. m. † an text. noster habeat locum in istis qui donant Nanos; & finaliter concludunt, quòd non; quia tales non alienantur, vt sint serui; nec desinunt esse liberi. Hoc etiam tenet Bar. in. d. l. lege Flaui. & vtrū
3 † teneat statutum disponens quòd si quis duxerit hominem ligatum, habeat tantum, vide Bart. in. l. 1. ff. ad. l. Flaui. de plagia. ¶ Glo. potest expediri per duas oppositiones. In eadem ibi, secundum canones. dic, Nec ob. si diceres, quòd secundum hoc, hæc constitutio videtur superflua; quia respondeo, quòd ista est lex antiqua Exodi. 21. non autem per canones fuit ędita. & hic fuit posita, vt sciretur, quam acriter tales punirentur. Et est iste tex. coniuncta dicta opin. in
4 arg. quòd † interrogatus aliquis ab officiali, quid sit faciendum de tali delinquente? quòd si respondet, pro tali delicto est pœna mortis, quod licet ille moriatur, non propter hoc efficitur irregularis. dic, vt dixi in. c. ad audientiam. §. de homici. q. 82. vel potest dici, quòd text. dum dicit, morte moriatur, in-
5 terpretatur, hoc est excommunicatur. Nam † de iure cannonico pœna mortis interpretatur excommunicatio, seu peccatum mortale. Vide quod not. in c. per venerabilem. qui fi. sint legi. & quod dixi in. c. 1. de homici.

CAP. II.

SUMMARIUM.

1 *Fur, & latro differunt.*
Copula &, copulat diuersa. ibid.
2 *Videtur, verbum a legislatore prolatum, quid importat.*
3 *Orandum non est pro morientibus in delicto.*
4 *Pœnitenti, & contrito quantumcunq; facinoroso ecclesiastica sacramenta deneganda non sunt. Et consuetudo in contrarium non teneret.*
5 *Papa non potest dare potestatem absoluendi laico.*

Fures, & latrones.

Furibus, & latronibus in peccato obeuntibus sacramenta ecclesiastica deneganda sunt; secus si in morte eos pœniteat. h. d. ¶ Noto primo ex princ. quòd
1 † fur, & latro differunt. Et hoc probatur hic, propter copulam, &, cuius natura est copulare diuersa, & dic vt latius dixi in. c. 2. & c. suscepimus. de homic. Secū
2 do not. ibi, visum est, quòd † verbum videtur, prolatū a legislatore, importat iuris dispositionem, vide. D.
3 m. in. c. 1. §. de iudi. Tertio not. quòd † pro morienti bus in delicto non est orandum; quia ex quo manifeste patet de peccato, non præsumitur contritio. Ad idem. 13. q. 2. c. pro obeuntibus. & 23. q. 5. c. placuit.
4 Quarto not. quòd † cuicunq;, & quantumcunq; facinoroso pœnitenti contrito in morte non sunt deneganda sacramenta ecclesiastica, de pœnit. distin. 7. c. si quis positus in vltima. Et ex hoc infert. D. m. quòd etiam suspendendis, vel alia seueriori pœna afficiendis propter furtum, sacrilegium, vel simil. non sunt deneganda ecclesiastica sacramenta. 13. q. 3. c. si. qui nimmo consuetudo in contrarium non teneret, vt in clem. fin. de pœnis. Sed quærunt hic Doct. an tex. noster procedat, si prædicti fures, aut latrones interficiantur de iure, aut de facto; & dicunt quòd sic. Et quando hoc fit, vide quod dixi in. d. c. 2. de homic. In gloss. 2. ibi laico. dic, A tali tamen non potest absolui, cum non laicis. sed clericis potestas clauium data fuit. sed propter contritionē absoluitur a Deo; dic,
5 vt trad. in. c. pastoralis. de offi. deleg. immo † etiā Papa laico non posset dare hanc potestatem absoluendi, quæ data fuit solis sacerdotibus. Vide gl. 95. dist. c. peruenit. & c. quanto. §. de consue.

CAP. III.

SUMMARIUM.

1 *Necessitas non excusat in foro pœnitentiali.*
2 *Pœna leuis, leuiter delinquenti imponenda.*
3 *Ablatum restituenti, quæ pœna venit imponenda.*
Debitor personalis, non præscribit. ibid.
Monachus tempore necessitatis potest facere eleemosinam de bonis monasterij sine consensu Abbatis, si Abbas interim haberi non potest. ibid.
4 *Vxor, an possit facere eleemosinam de bonis mariti. & nu. 17.*
5 *Necessitatis ethymologia.*
6 *Necessarium quotuplex.*
7 *Necessitas ex suppositione, quæ & præcisa vocatur, quot modis consideretur.*
8 *Necessitas causatiua quæ.*
Baptizatus inuitus, non recipit characterem. ibid.
Necessitatis appellatione comprehenditur quodlibet iustum impedimentum ibid.
9 *Necessitas effectus. Et dicitur altera lex. Et quanto tempore duret. nu. 34.*
Ieiunium, vel quadragesima ex necessitate violenta, vel præcisa violens, excusatur in totum ibid.
Et quid de necessitate coactiua, & copulatiua. ibid.
Dauid propter necessitatem comedit panem propositionis. ibid.
10 *Pater egestatis, victusq; causa potest vendere, & pignorare filium.*
11 *Baptismum necessitatis sacramentum.*
12 *Necessitas, an excuset a lege diuina.*
13 *Necessitas, an excuset a furto.*
14 *Furtum non committitur sine dolo.*
15 *Pœnitentia, non imponitur nisi peccanti.*
16 *Homo proximum suum diligere debet, sicut seipsum.*
18 *Pauper, an possit agere contra diuitem, vt ei subueniat.*
19 *Homicidium, an propter necessitatem sit licitum committere.*

20 Præ-

20 *Præcepta moralia tenentur seruare tam clerici quã laici.*
21 *Homicidium, an sit grauius fornicatione, & adulterio, et quocunq; peccato proximum respiciente.*
22 *Vita spiritualis, præferrenda est corporali.*
23 *Arbor mala, malos fructus facit.*
24 *Vim vi repellere licet.*
25 *Charitas omnis ordinata incipit a seipso.*
26 *Primi motus non sunt in potestate nostra.*
27 *Clem. 1. de homicid. intellectus.*
28 *Necessitas non habet legem.*
29 *Homicidium si sine peccato sit; tamen facit quem irregularem.*
30 *Clericus occidens, etiam se defendendo efficitur irregularis.*
31 *Apostoli ad Roma. 12. verba illa, non vt metipsos defendentes charissimi declarantur.*
32 *Necessitas, an excuset a fornicatione.*
33 *Voluntas coacta voluntas est.*

Si quis propter.

Cõmuniter non sũmatur, potest tamen sic summari, secundum* cõmunem intellectum, Committens furtum ex necessitate non multum vrgenti peccat, sed nõ grauiter; ideò leuis pœnitentia est imponenda. h. d. ¶ Noto primo
(Cõis opi.)
1 quòd† necessitas non excusat in foro pœnitentiali.
2 dic, vt. ĩ. dicam latius. Secundo not. quòd† vbi leuis
est culpa, leuis imponitur pœna. simile dixi in pœna
3 in. c. cum dilecti. s̃. de accu. Tertio not. quòd† restituenti rem ablatam, non est imponenda alia pœna, vel pœnitentia, quod intellige, vt cogatur ieiunare per tres hebdomadas, vt dicit hic tex. alia tamen pœnitentia est imponenda. Nam etiam post restitutionem debet pœnitere de peccato commisso, secundũ quod dixi in. c. sicut dignum. s̃. de homici. & not. in c. tuæ. ĩ. de iniur. not. glo. in clem. vnica. de vsur. & intellige, quod in vtroq; casu hodie pœnitentia est arbitraria, vt. ĩ. de pœnit. & remis. c. 3. & c. Deus. & de pœnit. dist in. 1. c. mensuram. Item intellige, quòd in vtroq; casu debet confiteri, vt. c. omnis. ĩ. de pœnit. & remis. Item prædicta intellige, quando non subesset magna necessitas, de quo dic, vt statim dicam in glo. ¶ Glo. in princip. colligit argu. deinde format contrarium, & sol. & pro dicto suo, & contra allegata in contrarium allegat; & soluendo assignat rationem. In eadem ibi, modica fuerit necessitas. dic, Iste intellectus communiter* tenetur; quia si maxima fuisset necessitas, non fuisset peccatum, nec debuisset imponi pœnitentia; nisi fortè deuenisset ad pinguiorem fortunam, & nollet reddere, secundũ Inno. Nam cum ipse teneatur restituere, si non restituit, dicitur esse in peccato, & ideò de hoc peccato tenetur pœnitentiam agere. Ex quo dicto singulariter not. duo. Primo, quòd ille, qui furatur propter necessitatem, etiam maximam, tenetur restituere cum primũ potest; quia tunc cessat causa, propter quam furatus fuit, qua cessante cessat effectus; sicut in eo, qui præstat alimenta, arg. l. Nesennius. ff. de nego. gest. &. 12. q. 2. c. sacrorum. &. c. sicut. & sequuntur Ioan. Andr. & Doct. & hoc dictum videtur mihi satis æquum; tamen de iuris rigore arbitror posse dici contrarium; quia si propter necessitatem bona efficiuntur com-
(Cõis opi.)

munia; ergo quod suum effectum est, non debet obligari restituere; nisi diceres, quòd efficitur suum tẽporaliter. Hoc tamen nõ reperitur iure cautũ. Secũdo facit contra dictam opi. quia si aliquid expẽditur in alimentis filiorum, vel simil. ex necessitate, tales expensę non possunt repeti, etiam ab illo, qui peruenit postea ad pinguiorem fortunam, vt trad. in. d. l. Nesennius. Pro. d. tamen opi. facit glo. dum dicit, debuit enim credere dominum permissurum. quasi sentiat, quòd non facit furtum, vt patet ex his quæ dixi s̃. in rubrica. tenetur tamen restituere, perinde ac si ex domini voluntate recepisset, si posset subesse alia causa, quam donationis, arg. l. cum de indebito. ff. de proba. aliàs autem præsumeretur donatio, per. l. Cãpanus. ff. de operis liber. Cogitabis. Posita tamen dicta opi. pro vera notabis secundo singulariter, quòd ille, qui tenetur aliquid restituere, vel dare; si non restituit, vel dat, cum potest, dicitur peccare. Et sic facit, quòd debitor personalis, qui nõ soluit debitum suum, non præscribit, ex eo, quòd est in peccato. Facit quod no. in. c. fi. de præscri. In hoc tamen articulo Doc. sunt varij de quo dic, vt ibi. & vide Bar. sibi ipsi contrariorem in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. &. l. 1. ff. de vsucap. per Ang. & Ioan. de Imol. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. & Bart. in. l. nemo potest de leg. 1. &. l. 1. de vsur. Ioan. And. in regula, possessor. de reg. in. lib. 6. Ang. in repe. l. 1. C. de iud. Bal. in. l. 1. C. de seruit. & aqua. Innocen. in. c. quia. de iure patro. &. c. quia pleriq;. de immu. eccle. D. m. etiam fuit sibi contrarius in. c. quòd clericis. s̃. de foro cõpeten. & in. c. fin s̃. de præscrip. vide tu latius quæ dixi in quodam consilio meo quod incipit, dominus Comes domini Constantini. Alij verò intelligunt tex. nostrum, quòd hic nulla erat necessitas, & ideò tenetur restituere. Sed hæc opi. communiter* reprobatur; quia contra tex. dum dicit, si quis propter necessitatem famis. Vnde alij dicunt, quòd hic suberat necessitas magna; sed imponitur pœnitentia ad cautelam; sed prima plus placet. In eadem gl. ibi, si enim magna, coniunctis verbis, communia sunt. dic, Doc. inducunt hanc gl. ad decisionem. q. quòd monachus tempore necessitatis potest facere eleemosynam de bonis monasterij sine consensu Abbatis, si interim non potest haberi Abbas. Et idem no. 12. q. 2. c. non dicatis. Idem etiam dicit ibi gloss. si religiosus est in
(Cõis opi.)
4 studio de consensu superioris. Quid autem† de vxore, an possit facere eleemosynam de bonis mariti. Hosti. in sum. in tit. de pœn. ver. quid de agentibus, dicit, quòd aut vxor habet bona paraphernalia, & potest. Facit. l. fi. C. de pac. conuen. aliàs non. Et ratio est; quia de bonis alienis non debet quis eleemosynam facere. 1. q. 1. c. non est putanda. & sequitur hic. D. m. in. c. 2. s̃. de vit. & ho. cleric. quod arbitror limitandum, quando non subesset necessitas, & non posset interim habere recursum ad maritũ; quia potentius est ius quod habet vxor in bonis mariti, q̃ monachus in bonis monasterij, cum ipse propriam vestem non dicatur possidere. Præterea si efficiuntur communia; ergo videtur quòd possit, ne aliàs videatur necare. 96. distinct. c. pasce &. l. necare. ff. de alen. liber. ¶ In fin. glo. dic, quoniam hic principaliter tractatur, & in tex. & in glo. materia necessitatis. & in. c. quoniam. s̃. de symo. remisi me hic dicturum de hac

mate-

materia. Ideò,vt clarius hinc materia expediamus,
ꝓſequar quatuor.qq.prin.¶ Prima, erit de ſignifica
to,& ethymologia huius vocabuli neceſsitas. Secun
da,quotupliciter dicatur. Tertia,quis ſit effectus ne-
ceſsitatis. Quarta, quando tollatur effectus neceſsita
5 tis,& in quantum. Circa primam.q. dic, quòd † ne-
ceſsitas deſcendit a neceſſe,quod dicitur a necto; qa
nexum eſt,& firmum,quod neceſſarium eſt. Et dici-
tur neceſsitas,quaſi neceſſans. Vnde ponit negatio-
nẽ ceſſationis, hoc eſt, quòd inſtat fiendum, & non
ceſſat quia fiendum ſit. Ex quibus patet,quòd ꝓpriè
neceſsitas non dicitur niſi ſit vrgẽs,vt ſtatim dicam.
Circa ſecundam.q.dic, quòd Philoſophus. 2. Phyſi-
corum dicit,quòd neceſſarium eſt duplex,aliud ab-
ſolutum,& aliud ex ſuppoſitione. Neceſſarium ab-
ſolutum, eſt quod non potuit,nec poterit eſſe quin
ita ſit,vt Deum eſſe;& huic opponitur impoſsibile,
ſcilicet Deum non fuiſſe,nec eſſe, aut futurum eſſe;
& hoc non pertinet ad miſericordiam noſtram. Ne
ceſſarium verò ex ſuppoſitione dicitur ex aliqua re,
quæ ponatur in eſſe;verbi gratia, ſi homo currit; er-
go mouetur;ſi homo viuit,ergo neceſſaria ſũt alimẽ
7 ta. Neceſsitas † autem iſta poteſt tripliciter conſide-
rari, vt dicit Philoſophus. 5. Metaphiſices. Primo
modo dicitur neceſſarium,ſine quo nullo modo poſ
ſumus eſſe,aut conſeruari in eſſe,vt eſt nutrimentum
animali. Facit text. noſter. & hæc neceſsitas vocatur,
præciſa;& ſecundum quod hoc modo capitur, quan
tum ad vitam temporalem, nullum ſacramẽtum eſt
neceſſarium. Quantum verò ad vitam ſpiritualem,
aliquod ſacramentũ dicitur neceſſarium, vt bapti-
ſmus,& pœnitentia,vt dicit Hoſt. in ſum. in. titu. de
ſacra.§.quot ſunt.ver. licet autem.& vide gloſſ. in.c.
veniens.ſ̄.de tranſac.&.1.q.1.§.ſi ergo. de pœnit. &
remiſ.quod in te. Pœnitentia tamen non videtur ne
ceſsitatis,tali neceſsitate niſi poſtquam homo lapſus
eſt. Sed baptiſmus omnino dicitur neceſsitatis, vt in
Euangelio Ioan.c.3. vbi dicitur, Niſi quis renatus
fuerit ex aqua & Spirituſancto non poteſt introire
in regnum cœlorum. de conſe. diſt.4.c. filius Dei. Se
cundo modo dicitur neceſſarium, ſine quo poſſu-
8 mus eſſe,& viuere,ſed non bene. Et hæc † neceſsitas
vocatur cauſatiua;& hæc poteſt eſſe vrgẽs,& magna.
Item leuis,& parua. Vnde pharmaca,& medicinæ di
cuntur neceſſariæ ad hoc vt homo poſsit ſane viuere
& equus dicitur neceſſarius ad ambulandum. Et hoc
modo non ſolum baptiſmus,& pœnitentia,ſed cæte
ra omnia ſacramenta poſſunt dici neceſſaria. Tertio
modo dicitur neceſſarium violentum; verbi gratia,
quando ab homine compellor aliquid facere; & ſe-
cundum hoc nullum ſacramentum eſt neceſſarium;
quoniã licet ius ad vitã ſpiritualẽ,& animæ ſalutem
requirat baptiſmum,& pœnitentiam,ſecundum ta-
men quod. ſ̄.dixi.& ad bene eſſe etiam requirat alia
ſacramenta;tamen ius non compellit,nec vult com-
pellere neceſsitate præciſa aliquem etiam ad bapti-
ſmum. Et ideò baptizatus inuitus non recipit chara
cterem,vt.c.maiores. ſ̄.de baptiſ. Et ſic ex prædictis
etiam potes compræhendere,quòd aliqua eſt neceſ-
ſitas præciſa,aliqua cauſatiua. Item aduerte, quia ali
qua neceſsitas dicitur magna, & vrgens, vt appellat
text.in.c.2. ſ̄.de obſer.ieiu.& iſta eſt propriè neceſ-
ſitas in præced.q. Aliqua verò neceſsitas dicitur par-
ua,& non vrgens vt hic in tex. noſtro ſecundum cõ-
munem* intellectum. & vide gl. in ver. neceſsitatis, Côis opi.
in.c.inter alia. ī. de ſenten. excommu. alibi dicitur
neceſsitas grauius, & præſupponit, quòd aliqua eſt
leuis. 18. diſtinct.c.epiſcopus.vbi dicit Archi.quòd
appellatione neceſsitatis, compræhenditur quodli-
bet iuſtum impedimẽtum. Et ex prædictis etiam in-
fertur alia ſubdiuiſio,quòd aliqua eſt neceſsitas,qua
compellimur ad aliquid faciendum; quædam prohi
bitiua,qua prohibemur aliquid facere. Circa tertiã
9 q.dic,quòd † neceſsitatis multi ſunt effectus. Primus,
dicitur vim legis obtinere.& dicitur altera lex. 2.q.
1.§.quid ergo.ver.ſed notandum.&.c.2.ſ̄.de obſer-
na.ieiu.de conſecra.diſtinct.c.ſicut.&.l.1.ff.de offi.
conſulis. Secundus effectus eſt, quòd neceſsitas tol-
lit legem. Quod clariſsimum eſt circa legem huma-
nam poſitiuam. Hoc voluit gl.in.d.c.ſicut de cõſec.
diſtinct.1. Si ergo aliquis aliquid facit ex neceſsitate
contra legem humanam excuſatur, ſiue neceſsitas ſit
ſecundum primam ſpeciem neceſsitatis, quæ eſt ex
ſuppoſitione,quam vocaui præciſam, ſiue ſit ſecun-
dum ſecundam ſpeciem, quam vocaui cauſatiuam,
ſi modo ſit vrgens,quo caſu excuſat in totum. Si ve-
ro ſit leuis,aut parua alleuiat delictum, ſeu peccatũ,
vt hic in text. ſecundum cõmunem * lect. Et ex præ- Côis opi.
dictis ſequitur, quòd ſi quis neceſsitate præciſa, aut
vrgenti violat ieiunium,aut quadrageſimam excuſa-
tur in totum,vt.c.2.de obſerua.ieiu.&.ī. de reg.iur.
c.quod non eſt. Parua autem, & leuis non excuſat,
ſed alleuiat peccatum. Et a tali etiam violatione ie-
iunij, vel quadrageſimæ excuſat neceſsitas coactio-
nis,vel compulſionis. Nam,vt ſtatim dicã,hæc excu-
ſat a fornicatione; ergo fortius a ieiunio. Hinc etiã
ſequitur, ꝙ propter neceſsitatem licitum eſt ſumere
cibum a Iudæis,& infidelibus,vt not.glo.in.c.qua ſit
in gl.pen.ſ̄.de Iudæ.vbi aliquid tetigi. Vnde Dauid
comedit panem propoſitionis propter neceſsitatem
quem non licebat comedere,niſi ſolis ſacerdotibus;
& non fuit ſibi imputatũ ad peccatum, vt.1.Regũ.
c.22.&.25.q.1.c.ideò permittente.§.his ita. Sed cõ
tra hoc fortiter ob. quod not. 32.q.4. ſicut ſatis eſt.
vbi dicitur,ꝙ quis potius debet ſame mori, ꝙ idolo
thytis veſci;ſed dic, quòd illud videtur ratione pro-
hibitionis iuris diuini,vt ſtatim dicam. Tertio ſequi
10 tur,quòd † propter neceſsitatem famis poteſt pater
vendere filium,vt.l.2.C.de patri. qui fi. diſtra. Et ex
prædictis infero, ꝙ multo potius poteſt pignorare,
vt tenet glo.in.d.l.2,licet quidam contra,& male. Et
prædicta procedunt ſecundum neceſsitatem præci-
ſam,vt dicitur in.d.l.2. Sed propter neceſsitatẽ cau-
ſatiuam etiam vrgentem videtur maius dubium. Gl.
in.d.l.2.videtur velle, quòd non poſsit; niſi propter
neceſsitatem famis, & propter alimenta, vide ibi
Doct. In contrarium tamen facit;quia,vt.ſ̄.dixi, ne
ceſsitas infirmitatis excuſat a fractione quadrageſi-
mæ,& a voto,vt.d.c.quod non eſt.ī.de reg.iur. ergo
fortius videtur excuſare in caſu noſtro. Propter ne-
ceſsitatem coactionis,non eſt dubium, quòd excuſa
tur,nec dicitur committere plagium;quia illud non
committitur ſine dolo.l.3.&.4 ff.ad legem. Flauiam
de plagia dixi in.c.1.ſ̄.co.¶ Quarto ſequitur,quòd
propter neceſsitatem quis poteſt abſolui ab excom-
municatione, etiã a qua regulariter nullus abſoluit
niſi

nisi Papa,a quolibet inferiore, etiam a laico, si non
habet copiã sacerdotis,de quo.17.q.4.c. si quis sua-
dente.& vide de conse.distin.4.c.sacerdotẽ.&.c. pa
storalis.§.1.de offi.ord. Et idem in pœnitentia,quia
potest quis propter instantem necessitatem absolui,
etiam a laico,vt dixi in.c.præced.& vt ibi dixi, habe
tur talis propter contritionem pro absoluto a Deo,
non a laico,qui nõ habet clauium potestatem, vt.j.
de pœnit.& rem.c.noua. & sic succedit illud Iacob.
5.in casu necessitatis. Confitemini alterutrum pec-
cata vestra,de pœnit.distin.2.c.quem pœnitet. & hic
consideratur necessitas instantis periculi ad esse vitæ
spiritualis,& impossibilitas habẽdi sacerdotem,qui
absoluat;& hoc casu pœnitentia potest dici necessi-
tatis. Et hinc ẽ, ꝙ in reliquis sacramẽtis ꝑter baptis-
mum, quæ sunt ad bene esse, hæc necessitas non con
sideratur;quia tutius est illa prætermittere ex neces-
sitate,quę legem non habet,quam recipere ea ab his
qui non habent conferendi potestatem,vt.c.quanto
s.de consuetu.¶ Quinto sequitur, quòd propter ne
cessitatem licitum est cuilibet baptizare, etiam lai-
co,& hæretico,& excõicato,& infideli,de cons. dist.
4.c.siue.&.c.quicunq;.&.c.cõstat.& seq. & hoc ideò
11 est;quia† illud sacramẽtum est necessitatis, sine quo
quis saluari non potest.¶ Sexto sequitur,quòd licet
sacrificia, & consecrationes non debeant fieri,nisi su
per altari,& locis Domino consecratis;tamen instan
te summa necessitate potest alibi celebrari, vt. c.si-
cut.de conse.distin.1.dic,vt ibi. Et hæc exempla po-
suisse satis sit de lege positiua. Sed quæritur, Vtrum
12 †necessitas excuset a lege diuina. Gloss.in.d.c.sicut.
dicit quòd non, allegat.35.q.5.c.ita ne.vnde non ex
cusat a fornicatione,vt ibi.de quo latius.j.Sed con-
tra hoc fortiter ob.quòd dicitur in præceptis deca-
logi. Sabbata sanctifices, tamen licitum est propter
necessitatem diem sabbatum non obseruare, vt.c.ꝙ
non est.j.de regu.iur. Item dicitur in dictis præce-
ptis. Non occides,& tamen propter necessitatem li-
cet occidere,vt in cle.1.de homic. Item ibi dicitur,
Non furaberis.& tamen licet furari propter necessi
tatem,distinct.5.c.discipulos. Quæ omnia speciali-
ter sunt examinanda. Vnde incipiendum est a fur-
to,de quo in text.nostro principaliter traditur. Quę
13 ro igitur. Vtrum† necessitas excuset a furto. Gl.hic
dicit,quòd sic, Quod intelligo,siue necessitas fuerit
præcisa,siue causatiua,& summa,& vrgens,vt.d.c.di-
scipulos. In coactiua verò necessitate non procedit,
14 q.quia,vt dixi.s.in rubrica† furtum non committi-
Cõis tur sine dolo. Sed contra hanc communem* senten-
opi. 15 tiam fortiter oppono. Nam† pœnitentia non impo
nitur nisi peccanti; sed hic in text.nostro dicitur,ꝙ
illi,qui furatur propter necessitatem imponitur pœ
nitentia;ergo peccat;si peccat,ergo non est licitum;
quia ista non possunt simul stare. Facit.32.q.5.c. ita
ne. Secundo probatur, Nam vt dicit Philosophus.2.
Ethicorum. Quædam sunt,quæ vt nominata sunt, in
voluuntur cum malitia, inter quæ ponit furtum. sed
illud quod est secundum se malum,non potest pro-
pter aliquem bonum finem fieri bonum; ergo non
potest aliquis licite furari, vt necessitati suæ subue-
16 niat. Præterea† homo debet diligere proximum, si-
cut seipsum,vt in Euangelio,sed non licet furari, vt
aliquis per eleemosynam proximo subueniat, vt di-
cit Augusti. in lib. contra mendacium. &.1.q.1.c.
non est putanda.ergo non licet furari ad subueniẽ-
dum propriæ necessitati. Solu.dic, quòd ea quæ sunt
iuris humani,non possunt derogare his, quæ sunt de
iure naturali,& diuino. Secundum autem naturalem
ordinem ex diuina prouidentia institutum, res infe
riores sunt ordinatæ ad hoc, vt hominum necessitati
subueniatur.l.in pecudum.ff.de iusti.& iur. instit.de
re.diui.§.in pecudum.7.dist.c.quo iure. & ideò per
rerum diuisionem,& appropriationem a iure huma
no procedentem,de qua in.l.ex hoc.ff.de iusti. & iu
re.&.1.distin.c. ex hoc. non impeditur,quin homi-
nis necessitati subueniẽdum sit ex huiusmodi rebus.
Et ideò res quas quis superabundanter habet, ex na
turali iure debentur pauperum sustentationi, vt di-
cit Ambro.47.dist.c.sicut ij.qui.ibi. Esurientium pa
nis est,quem tu detines, nudorum indumentum est,
quod tu recludis,& miserorum redemptio est, & ab
solutio pecunia, quam tu in terra defodis. Sed quia
multi sunt necessitatem patientes, & non potest ex
eadem re omnibus subueniri, committitur arbitrio
vniuscuiusq; dispensatio propriarum, vt ex eis sub-
ueniat patientibus necessitatem. Si tamen adeo sit vr
gens, & euidens necessitas, vt necessarium sit de re-
bus occurrentibus etiam alienis subuenire, & aliter
subueniri non potest;licite potest quis ex rebus alie
nis suæ necessitati subuenire,siue manifeste, siue oc-
culte sublatis, nec hoc proprie habet rationẽ furti,
vel rapinæ. Consulo tamen, quòd si fuit clandestina
ablatio,& alius inculparet, quòd illud patefiat. Nõ
obst. primum arg.quia text.noster loquitur;quando
necessitas non est vrgens,vt.s.dixi. Non ob.secundũ
arg.quia vti re aliena occulte accepta,nõ habet pro-
prie nomẽ furti;qa per talẽ necessitatẽ efficitur suũ,
ꝙ accipit ad sustentandũ propriã vitã. Debet tñ ab-
latio cõmensurari necessitati;sicut in simili dicimus
de meritis,in.l.si forte.ff.de castren.peçu. Nõ ob.ter
tiũ argu.qa in casu similis necessitatis extremæ, põt
aliquis ẽt occultè rẽ alienã accipere;vt subueniat ꝓ-
ximo indigẽti,si de suo nõ põt subuenire. Et ad præ
dicta,vide b.Tho.secunda secundæ. q.66.artic.6. Ex
quibus patet,ꝙ rationabiliter reprobatur opi. Doc.
17 qui volunt,quòd† vxor non possit eleemosynam fa-
cere de bonis mariti,de qua. j. dixi. Et ex prædictis
videtur etiam inferendum, quòd cum propter ne-
cessitatẽ omnia sint communia,vt dictum est, quòd
18 † pauper potest agere contra diuitem, vt ei subue-
niat. Sed vide gl.no.67.distin.c.sicut.vbi dicit,quòd
iure actionis,non potest hoc petere;sed bene potest
implorare officiũ superioris cõtra diuitẽ,qui peccat
non subueniẽdo illi in tanta necessitate, quod tenet
hic.D.m. Arbitror tamen, quòd si haberet consan-
guineos, quòd deberet prius contra proximiorem
gradu officium iudicis implorare; quia talis magis
peccaret nõ subueniendo cõsanguineo; ex eo,ꝙ ma
gis committit contra ordinem charitatis. Si tamen
necessitas nõ esset maxima, non tenetur quis facere
eleemosynam;sicut nec ad alia opera charitatis,vt.c.
inter opera.de spon. Nec obst. quod dicitur, quòd
quis debet potius famæ mori, quam idolothytis ve-
sci.32.q.4.c.sicut quia respondeo,illud eẽ verũ, quã
do fieret dolo ad venerationem idoli;quia scriptum
est, Vnum cole Deum, sed propter necessitatem
potest

potest idolothytis vesci. Facit quod trad. per glo. &
Doc. in. d. c. sicut. Facit etiam, quòd statim dicam in
articulo. de homicidio. Sed quæro nunc iuxta prædi
19 cta, Vtrum† propter necessitatem licitũ sit cõmitte
re homicidium. Glo. hic dicit q; sic, & bene. & pro
batur in clem. 1. de homic. &. c. sicut dignum. &. c. 3.
§. de homici. In contrariũ tamẽ fortiter obstat. 50.
distinct. c. de his clericis. vbi tex. dicit, De his clericis
pro quibus consuluistis, scilicet qui se defendendo,
Paganum occiderũt, an pœnitentia peracta possint
ad pristinum statum redire, aut ad altiorem cõscen
dere; scito nos nullam occasionem dare, nec vllã tri
buere licentiam, quemlibet hominum quolibet mo
do occidendi; cum ergo hoc præceptum sit morale,
20 &† ad præcepta moralia seruanda tam clerici, quam
laici teneantur; ergo non est licitum occidere alium
se defendendo. Secundo probatur, clarum est, quòd
21 †homicidium est grauius delictum, quam simplex
fornicatio, vel adulterium, vel aliud quodcunq; pec
catum quod respiciat proximũ, vt patet ex his, quæ
dixi. §. in rubrica, de homici. sed pro conseruatione
22 propriæ vitæ non licet fornicari; quia† vita spiritua
lis est præferenda corporali, vt. l. si. C. de sac. sanc. ec.
Ergo propter propriam vitam conseruandam nõ li
cet, etiam se defendendo hominem occidere. Tertio
23 probatur, si† arbor est mala malos fructus facit; sed
defensio sui videtur esse illicita, secũdum illud Apo
stoli ad Ro. 12. vbi dicit, Non vos defendentes cha
rissimi. ergo occisio hominis inde proueniens est il
licita. Quarto probatur auctoritate d. Augustini ad
Publicolam. 23. q. 5. c. de occidẽdis hominibus. Vbi
dicit, De occidẽdis hominibus, ne ab eis quisquã oc
cidatur, non placet mihi consilium, nisi forte sit mi
les, aut publica functione teneatur; vt nõ pro se hoc
faciat, sed pro alijs, vel pro ciuitate, vbi etiã ipse est,
accepta legitima potestate si eius congruat personę.
Sed ille qui se defendendo occidit aliquem, ob hoc
occidit, ne ab eo occidatur; ergo hoc non videtur
licitum. Et alibi dicit Augustinus in libro, de li
bero arbitrio. Quomodo apud diuinam prouiden
tiam liberi sunt a peccato, qui pro his rebus quas cõ
temnere oportet, humana cęde polluti sunt. Eas au
tem tes dicit esse contemnendas, quas homines inui
ti amittere possunt, qualis est vita corporalis; ergo, p
conseruanda vita corporali non licet hominem oc
cidere. Sol. Gl. nostra dicit, iste qui occidit se defen
dẽdo, non dicitur occidere; sed offensus dicitur se
ipsum, occidere. Hæc tamen solutio; licet a Doct. ap
probetur, tamen non satisfacit omnibus contrarijs.
Vnde melius loquitur. b. Tho. secũda secundę. q. 64.
vbi dicit, q; nihil ꝓhibet, quominus vnius actus duo
sint effectus, quorum alter solũ sit in intẽtione; alius
verò sit præter intentionem. Morales autem actus
diuersas species recipiunt, secundum illud quod in
tenditur; non autem ab eo quod est præter intẽtio
nẽ, cũ sit de per accidẽs ex actu; Regulariter alicuius
seipsum defendentis duplex effectus potest sequi.
Vnus est conseruatio propriæ vitæ. Alius autẽ occi
sio aggredientis. Actus regulariter huiusmodi, ex eo
quod intenditur conseruatio propriæ vitæ, nõ habet
rationẽ illiciti, cũ hoc sit cuilibet naturale, vt se cõ
seruet quantum potest. vt. l. vt vim. ff. de iust. & iure
& l. 1. §. cum arietes. ff. si qua. pau. fe. di. Iste tamen
actus defensionis ex bona intentione procedens, po
test reddi illicitus, si non sit proportionatus fini. Et
ideò, si aliquis ad defensionem propriæ vitæ vtatur
maiori violentia, quam oporteat, erit illicitum; si ve
ro moderate, erit licita defensio. Nam secundum iu
24 ra, † Vim vi repellere licet, vt. l. vt vim. ff. de iusti. &
iure. Nã tenetur quis potius vitæ suæ prouidere, quã
25 alienæ, cum† omnis ordinata charitas incipiat a se
ipso, vt in iuribus vulgatis. Et in homicidio, proba
tur. 20. q. 5. c. si non licet. Vnde Cicero. 1. offi. Qui
autem non defendit, nec obsistit, si potest, iniuriæ,
tam est in vitio, quã si parẽtes, aut amicos, aut patriã
deserat. Sed quia occidere hominem non licet, nisi
publica vtilitate, propter bonum publicum, debet
quis intendere ad sui defensionem, illam referendo
ad bonum publicum, non autem debet moueri pri
uata libidine; vt in milite pugnante contra hostes, &
in ministro ad exequendam iudicis sententiam, in
terficiendo puniendos, qui etiam peccarent, si priua
ta libidine principaliter mouerẽtur. Quæ cõsidera.
Sed aduerte, quia ego arbitror prædicta procedere,
vbi daretur certitudo, quòd sic esset, & talis esset in
tẽtio, vel ad publicũ bonum, vel ad cupiditatẽ occi
dendi. In dubio autem dicemus ad bonum publicũ;
& talis defensio cum homicidio non haberet rõnem
peccati, si fieret cum moderamine inculpatæ tutelæ;
quia propter necessariã defensionẽ, ad quam natura
nos inuitat fieret; & ad quã qs subito inducitur, qua
26 si ex primis quibusdam motibus, † qui nõ sunt in po
testate nostra. & quorum nulla est deliberatio, pro
pter quod non potest imputari ad aliquod peccatũ,
vt dixi in. c. 1. §. de hæreti. Et si tu diceres, Non vidẽ
tur tales esse primi motus, cum deuentum sit ad actũ
homicidij. Respondeo, quòd cum non possit dari
aliqua deliberatio, ipsa interfectio dicitur primus
27 motus. Et† ita intelligo clem. 1. de homi. quæ vult,
quòd talis non dicatur irregularis. secus si daretur
aliqua deliberatio; quia tunc cõsideranda esset intẽ
tio, quia si fieret in vindictã, indubitanter diceretur
peccare, nec haberet locũ illa clem. Si verò fieret ad
bonum publicum, non esset peccatũ; non tamẽ eua
deret irregularitatem; & sic nõ haberet locum dicta
clem. licet Ioã. And. videatur velle cõtrariũ, de quo
dic, vt dixi in. c. ad audientiam. §. de homic. in. 14. q.
quarti membri. 7. q. princ. Sed si fieret ad conserua
tionem, & cupiditatẽ vitæ corporalis, nedum quòd
incideret in irregularitatem, sed esset peccatum, nõ
tamen pateretur pœnam iuris ciuilis, argu. eorum,
quæ dixi. §. de homic. c. 3. quia ius ciuile non consi
derauit finem beatitudinis; sed bonum in communi
in vita præsenti, vt dicam. j. in materia vsurarum in
q. Et ex prædictis infero, quòd si quis propter neces
sitatem famis hominem interficeret, non excusare
tur a delicto; vt puta, si non poterat aliter necessitati
suæ succurrere; nisi accepta pecunia hominem in
28 terficeret. Et si tu diceres, † Necessitas non habet
legem. Intelligitur de positiua, vt. §. dixi. & secun
dum etiam quòd statim dicam in seq. q. Et prædicta
not. quia alibi non reperies ita clare dicta. Et adde,
quæ dicam in seq. q. Non ob. primum arg. quia loqui
29 tur respectu irregularitatis, † in quam quis incurrit
etiam si homicidiũ fiat sine peccato, vt patet in iu
dice, qui aliquem condemnat ad mortem etiam iu

30 ſte.Vnde† clericus,qui occidit etiam ſe defendendo
efficitur irregulariſ,ſecundum b.Tho. q. 64.artic.7.
Sed hoc olim procedebat ſecundum opi.Hug. quæ
opi.hodiè eſt reprobata in.d.clem.1.Sed poteſt de-
fenſari dicta opi.ſecundum quod. ſ. dixi in.d.q.14.
Ad ſecūdum argumentum reſpondetur, quòd actus
fornicationis,& adulterij, nō eſt actus ordinatus de
neceſſitate ad conſeruationem propriè vite; ſed de-
fenſio ſic. Et de fornicacione ſtatim dicet in.q. ſeq.
31 Ad tertiū arg.reſpondetur,quòd† Apoſtolus ibi in-
tendit prohibere defenſionem, quæ eſt cum liuore.
Vnde dicit ibi glo.Non nos defendentes;id eſt non
ſitis referientes aduerſarios. Ad quartum arg.reſpō-
detur,quod Auguſtini auctoritas intelligenda eſt in
eo caſu, quo quis intendit interficere hominem, vt
ſeipſum a morte liberet.In quo etiam caſu intelligi-
tur auctoritas inducta de libero arbitrio, vbi & hoc
32 tradit.b.Tho.in.d.q.Vlterius quæritur. Vtrum† ne-
ceſſitas excuſet a fornicatione.Glo.hic tenet, quòd
non,per.l.palam.§.non eſt ignoſcendū mulieri.ff.de
rit. nupt.vbi dicitur, Nō eſt ignoſcendum mulieri,
quæ paupertatis obtentu turpiſſimam vitam elegit.
Ille tamen tex.nō loquitur de neceſſitate,ſed de pau
pertate.gl.tamen vbiq; fuit in hac opi. vnde melior
Cōis opi. tex.32.q.5.c.Ita ne.& hæc eſt communis* opi. Doc.
Vnde.D.m.dicit in.c.quoniā.ſ.de ſimo.ꝙ quædam
ſunt in ſe mala,vt adulterari, occidere, deierare,&
ſimil. & iſta prætextu paupertatis, vel alia ſimili ne-
ceſſitate non ſunt committēda;quia potius quis de-
bet omnia mala pati,quam malo conſentire, vt.d.c.
ita ne.Et aduerte,quia illa procedunt in duabus ſpe
ciebus neceſſitatis,de quibus dixi. ſ. ſcilicet ad eſſe
vitæ temporalis,& bene eſſe, quantumcunq; vrgen-
tiſſima,& maxima eſſet neceſſitas. Sed in alia tertia
ſpecie neceſſitas,videlicet coactionis,vel compulſio
nis dicendum arbitror, quòd aut datur aliquis in cō
pulſo ad peccandum, & talis neceſſitas compulſiua
33 non excuſat;quia† coacta voluntas,voluntas eſt,vt.l.
ſi mulier.§.pen.ff.qđ me.cau.& traditur per Phil. 4.
Ethi. vnde quoties agendo committitur peccatum,
licet dicatur commiſſum per cruciatum,aut tormen
ta; tamen non excuſatur; quia poſtquā procedit hoc
a volūtate;quia nō obſtantibus quibuſcunq; crucia-
tibus,poteſt quis non velle, & abſtinere a tali actu,
& debet potius pati decoriatione, & oē martyriū,
ac vitæ ammiſſionem,quam malo conſentire,vt.d.c.
ita ne. Secus autem vbi daretur duntaxat paſſio ſine
aliqua actione,vt puta, quia virgo propter neceſſita
tem violentam fuit deflorata, voluntate penitus re-
nitente. Nam tunc nullum committitur peccatū, &
mens remanet caſta,& virgo; quia in ipſa exercetur
libido aliena,non ſua,vt.d.c.ita ne.in fi.& idem dicē
dum in ſimilibus,vt.c.ſacris.ſ.ꝙ me.cau. vbi tex.ſin
gulariter facit hanc diſtinctionem, ſecundum quam
debent omnia præcedētia limitari,& declarari,qui-
bus poſſunt adaptari, etiam omnes aliæ ſpecies deli-
ctorum. Et ſecundum etiam dictam diſtinctionē po
tes alias ſimiles.q.decidere. Circa quartam.q.breui-
34 ter dic, quòd† tanto tempore durat effectus neceſ-
ſitatis,quanto durat neceſſitas.1.q.1.c.ꝙ pro neceſ-
ſitate.&.q.7.c.ꝙ pro remedio.& ibi vide gl.& multa
iura,quæ allegāt ad hoc.Et vide.l.1. C.de expē.lud.
pub.lib.11.facit regula generalis.c.cū ceſſante.ſ.de
ap.arbitror tamē,ꝙ effectus in cauſatus, & inductus
propter neceſſitatē remaneat firmus, vt ſentit Arch.
in.d.c.ꝙ pro remedio. Facit quod not.in.l.1.C.de
præſcript longi.temp. Ex quo ſingulariter infertur
reprobatio opi.quam communiter* tenent Docto. Cōis opi.
qui volūt,quòd ceſſante neceſſitate, ille qui propter
neceſſitatem rem ſubtraxit, veniens ad pinguiorem
fortunam teneatur reſtituere,de quo.ſ.dixi.

CAP. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Agentes,& conſentientes pari pœna puniuntur.*
2 *Conſcius furem indicare tenetur.*
Et an hoc procedat de iure ciuili, & de iure canonico num.10.
3 *Fur,qui vendidit rem furatam;ſi vult illam recipere, & domino tradere;an hoc poſſit cum bona conſcientia.*
4 *Fur,ſi rem quam ſubtraxerat deſijt poſſidere; quæ poſtea peruenit ad tertium;an ad aliquid teneatur.*
5 *Fur moram facere ſemper videtur.*
6 *Debitor an excuſatur propter caſum permiſſum.*
7 *Fur,ſi ei reuerſa eſt res furtiua;quia ille cui alienauit, eā commodauit,vel depoſuit penes eum;ſi concurrat in ea re vindicanda depoſitarius,& verus dominus, cui nam teneatur reſtituere.*
8 *Poſſeſſio,pro dominio quandoq; accipitur.*
9 *Teſtator legans poſſeſſionem,quam habet in tali loco,non nudam poſſeſſionem,ſed proprietatem legare videtur.*
11 *Epiſcopus,vel alij iudices ſuperiores admonere,& excommunicare licitè poſſunt,non indicantes furtum,vel furē.*
12 *Prælatis,& alijs officialibus congruit prouinciam malis hominibus purgare.*
13 *Teſtimonium cōtra furem,ad partis inſtantiam quis perhibere tenetur.*
14 *Cuſtos rei ſubtractæ,an poſſit torqueri ad indicandū furē.*
15 *Veſtem,librum,vel aliam rem prodēs; ſi ſuſpicatur quòd ſit in domo Titij,ſi inſtat coram iudice,vt quæratur domus illius,et aperiātur capſæ;an iudex debeat hoc facere.*
16 *Maritus,qui ſuſpiciatur,quòd vxor ſua ſit in domo ſcholarium,poteſt petere à iudice, vt domus illorū pquiratur.*
17 *L.1.§.hoc autem.& l.diuerſi.ff.de ſeru.fug. intellectus.*
18 *Patribus familias vires ſui patrimonij pandere,eſt periculoſum.*
19 *Pœna celantium furem,quæ ſit.*

Qui cū fure. Legitur vario modo. pōt tamen ſic
ſummari, ſm vnū
intellectum. Nō indicās furem propter lucrū quòd
ab eo conſequitur,reus eſt peccati.h.d.¶ Noto pri-
1 mo ſm vnum intellectum,ꝙ† agentes,& conſentien
tes pari pœna puniuntur,de quo articu.ſ. in. c.1.de
offi.deleg.& in glo.ibi.Secundo no.ibi,non indicet
2 arg.quòd† conſcius tenetur furem indicare, de quo
3 in glo.fi.Sed quærunt hic Doc.circa tex. Pone,† fur
vendidit rem furatam, poſtea vult illam recipere,&
tradere domino,an poſſit cum bona cōſcientia.Ioā.
An.recitat opi. & ſatis confuſe loquitur d.An. dicit
concludendū eſſe, ꝙ ſi res ſubtracta aliquo caſu per-
uenerit ad furem,poſteaquam illam vendidit, & illā
vendidiſſet ignoranti furtum, quòd tunc nō poteſt
reſtituere dño, ſed debet reſtituere emptori; ſed ſi
vendi-

vendidiſſet ſcienti, tunc tenetur reſtituere domino;
licet propter hanc reſtitutionem poſſet contingere
ſcandalum; quia propter ſcandalum non debet quis
omittere bonum conſcientiæ, cum peccatum aliàs
incurrat, arg.c.niſi cum pridem.§.pro graui.ẽ.de re
nun. Si verò res eſt penes emptorem, dicendum eſt,
quòd aut fur poteſt illam ſubtrahere emptori, & do
mino tradere, poſtquã emptor ſciuit rẽ furatã, ex eo
quia vtiliter gerit negotium emptoris, qui tenetur
ad reſtitutionem, & cecidit a dominio, ex eo quòd
ſciuit, vt.l.2.C.eod.Facit.ff.de nego. geſ.l. ſed an vl-
tor.§.1.&.l. at qui cum.§.cum me abſente eod.titu.
&. ff. depoſiti.l. bona fides. Si verò non poteſt ſine
ſcandalo ſubtrahere, vel emptor ignoranter emit, &
iſtis caſibus non eſt licitum ſubtrahere domino, &
hæc videtur ſententia Doc. Vide quod dixi.in.c.3.ẽ.
de cau.poſ.& propriè.q.33.verſi.15. Sed quæro vlte
4 rius. Pone,† fur rem ab eo ſubtractam deſiit poſſide
re, quæ poſtea peruenit ad tertium; quæritur, an fur
teneatur ad aliquid? Sol. dicit Inno. quòd ſi habet vn
de poſſit ſatiſfacere domino, tenetur ad reſtitutionẽ
æſtimationis, & ſequitur. D. Ant. Probatur, quia etiã
ſi res ſubtracta perijſſet, tenetur ad æſtimationem;
5 quia† fur ſemper dicitur eſſe in mora re ipſa, vt.ff.de
6 condict.fur.l.in furtiua. Sed† debitor non excuſatur
propter caſum fortuitum; tamen ſi mora præcedit
caſum regulariter &c. Vlterius quæritur, pone, quòd
7 res reuerſa eſt ad furẽ, forte q̃a ille, cui alienauit cõ-
modauit, vel depoſuit ipſam penes furem; quæritur
quid ſi in receptione ipſius rei concurrant depoſita
rius, & verus dominus, cui teneatur fur reſtituere; nã
vtriq; videtur teneri, & deponenti propter cõtractũ
qui videtur habere paratam executionem, vt.l.fi.C.
depoſiti. Item verò domino; quia ei ſubtraxit tene-
tur reſtituere d.Ant. hic dicit poſt Doct. quòd ſi in
iudicio iſti concurrunt, potius fienda eſt reſtitutio
verò domino, vt eſt text.in.l.bona fides. ff. depoſiti.
Aduerte tamen, quia lex illa loquitur quando ille,
qui depoſuit fuiſſet fur; ſi autem fuiſſet poſſeſſor bo
næ fidei, dicit.d.Ant. quòd non credit, quòd propter
iſtum tertium qui venit ex tranſuerſo, debeat impe
diri quominus reſtitutio fiat deponenti, per not.in
auth.ſed iam cautum.C.depoſiti. Sed ſi extra iudi
cium cõcurrerent, verus dominus, & deponẽs Inno.
diſtinguit, quòd aut deponens emit bona fide, & te-
netur reſtituere deponenti, arg.d.auth. ſed iam cau-
tum. Aut mala fide, & tunc ſunt opi. Sed dic, vt dixi
in prima.q.¶ Glo.ibi, poſſeſſore.in fi. dic, not. ergo
8 ex gl.coniuncto tex. quòd† poſſeſſio quandoq; acci
pitur pro dominio. Ad idem tex.in.l.interdum.alle
9 gatus in gl. vbi dicitur, quòd† ſi teſtator legat poſſeſ
ſionem, quam habet in tali loco, videtur legare non
nudam poſſeſſionem, ſed proprietatem.¶ Glo.fi. in
princ. colligit argu. ex tex. & probat per multa iura;
deinde in ver. argumentum. contrarium opp. & ſol.
10 In fi.glo.dic, no. hanc glo. quæ vult† denotare diffe
rentiam inter ius ciuile, & canonicum, vt de iure ci-
uili non teneatur quis indicare furem, vt.l.3.ff.de cõ
dict.ob.tur.cau. De iure autẽ canonico teneatur in-
dicare, vt hic. Quod vltimum non placet Hoſt. & ma
ximè, quando indicans timeret de morte furis; vnde
vult, quòd ad partis inſtantiam non teneatur quis in
dicare; ſed q̃ iudex ex officio bene poteſt compelle
re ad indicandum, arg.l.3.&.l.congruit.ff.de offic.
præſi. Sed Bar. in hoc articulo melius diſtinguit, in.l.
ciuilem.C.eod. vult enim, quòd furtum teneatur q̃s
indicare; & ſic videtur velle propriè iſte text. ſi rectè
ponderetur, quia nihil dicit de fure; ſed de furto. Si
verò nos loquimur in furto, tunc ſequitur diſtinct.
11 Hoſt. Et ex dicto Hoſt. infertur, quòd† licitè poteſt
epiſcopus, vel alij iudices ſuperiores admonere, vel
excommunicare non indicantes, furtum, aut furem.
12 Nam† prælatis, & officialibus congruit purgare pro
uinciam malis hominibus, vt.d.l. congruit. & ideò
poſſum compellere ad manifeſtãdum. Sed Bar. Ang.
& Rapha.in.d.l.ciuile tenent expreſſe, quòd non te-
neatur quis, etiam de iure canonico in prępoſita ex
communicatione indicare furem. Nec ob prædictis
13 q̃† ad partis inſtantiã quis teneat̃ perhibere teſtimo
nium cõtra furem, arg.l.nullum.C.de teſt. & ſic per-
hibendo teſtimonium videtur indicare furem; quia
reſpondeo, quòd quando quis teſtificatur, ille cõtra
quem teſtificatur erat iam detectus pro fure propter
accuſationem, vel inquiſitionem; ſecus autem quãdo
fur eſt omnino occultus, quia tunc ad inſtãtiam par
tis non tenetur indicare. Dicit tamen Bart.in.l.1.ff.
14 de offi.præf.vigil. quòd† cuſtos rei ſubtractæ, poteſt
torqueri, vt indicet furem; nec tenetur torquens in
ſyndicatu. Et hæc faciunt ad quæſtionem ſecundum
15 D.m. Quidam† perdidit veſtem, vel librum, vel aliã
rem ſuſpicatur quòd ſit in domo Titij, inſtat coram
iudice, vt quæratur domus illius, & aperiãtur capſę,
vtrum iudex debeat hoc facere; & videtur dicendum
quòd ſic, per.l.inquirendi.C.eod. vbi dicitur, quòd
præſidalis poteſtatis eſt requirere ſeruos fugitiuos.
Communiter* ibi per Doct. & hic cõcluditur, quòd Cõis opi.
ſpeciale ſit in ſeruo, & in alia perſona, quæ poteſt cõ-
mittere dolum in ſe occultando, & tunc poſſit inſpi
ci domus alterius; & ſic loquatur. l. inquirendi. Vn-
16 de† ſi quis ſuſpicatur ne vxor ſua ſit in domo ſchola
rium, poteſt petere a iudice, vt domus illius perqui-
17 ratur. Et† ita poteſt intelligi.l.1.§ hoc autem.&.l.
diuerſi.ff.de ſer.fugit. licet per illa iura quidam ſim-
pliciter dicant, quòd poſſit implorari officium iudi
cis pro requirenda re ſubtracta in domo alterius; ſed
loquuntur in rebus non carentibus ſenſu; ſed in alijs
rebus ſenſu carentibus. ſecus videtur dicendum; quia
18 †periculoſum eſt patribus famil. pandere vires patri
monij ſui, arg.l.2.C.quando & quib.quar. pars deb.
lib.10.& not.in.l.2.C.de ali.pupil.præſtan. Hoc ta-
men procedit, niſi etiam vehemens ſuſpicio eſſet, q̃
res eſſet in domo illius, per.l.1.ff.de quæſti. Aduerte
tamen, quia quod communiter* tenetur per Doc. q̃ Cõis opi.
ad petitionẽ partis tenetur quis indicare furtũ, pro-
cedit, vt arbitror, niſi indicando furtum indicaret, &
furem; quia hoc caſu arbitror idem dicendum, quod
19 in indicatione furis dictum fuit.† Qua autem pœna
puniantur celantes furem, dic, quòd aut receptat
ſeruum fugitiuum & tenetur furti; ſi modo facit ani
mo celandi; aliàs ſecus, de quo dic, vt.l. qui vas.§.2.
ff. eod. Aut celat alium, quam ſeruum; & dic, quòd
aut celat pro re furtiua, & tenetur pęna de recepta-
toribus tanquam præſtans opẽ furto, vt.l.eos.C. eo.
Si verò ſine re furtiua, tenetur pœna de receptatori-
bus, de qua in tit.ff.de recepta. & vide Bar.in.d.l.qui
vas.§.2. Vltimo poteſt iſte tex. intelligi, quãdo quis

non indicat furem; quia diuisit secum furtum; nam talis tenetur furti,& occidit animam suam; & istum intellectum sensit glo.1.

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Fur committitur capiendo rem alterius minus caute dimissam.*
2 *Furtum,an dicatur committere, qui Florenum dimissum in via capit.*
3 *Rapiens rem sacram,etiam in loco sacro, non est excommunicatus ipso facto.*
4 *Conuictus furti manifeste,non potest promoueri ad sacros ordines.*
5 *Fur semel furti conuictus, vt promoueri possit ad sacros ordines,qua requiruntur.*
6 *Custodire,qui tenetur rem aliquam;si minus caute etiam dimittit,an teneatur ad emendam.*
7 *Bidellus,an libellum scholari subtractum in scholis, teneatur emendare.*

Ex literis. Fur occultus post pœnitentiam, & restitutionem licite ad sacros ordines promouetur.h.d.¶ Noto primo,ibi,minus caute di
1 missum.arg.quòd† furtum committitur etiā capiendo rem alterius minus caute dimissam.Et facit ad.q.
2 †Vtrum capiens florenum dimissum in via committat furtum.Ioan.Andr.dicit,quòd si vult euitare pœnam,debet facere præconizari,vt ille cuius est rehabere possit,dic,vt dixi.§.in rubrica.Secundo no.ibi,
3 rapiens.quòd†rapiens rem sacram,etiam in loco sacro,non est excommunicatus ipso facto; quia si hoc esset vtrum Papa mandaret ipsum absolui. Potest tamen propter hoc excommunicari, vt.c.conquæstus. §.de for.compet.&.c.conquæstus.§.de sent.excom. Hoc tamen procedit si sine fractura ostij furaretur; aliàs esset excommunicatus ipso facto, vt.d.c.con-
4 quæsti.Tertio no.quòd†conuictus de furto manifestè,non potest promoueri ad sacros ordines,siue dispensatione. Et idem est in quolibet delicto manife
5 sto,de quo in.c.fi.§.de temp.ordi.Vltimo no.†quinq; requisita,ad hoc vt semel fur possit promoueri ad sacros ordines. Primum,quòd sponte confessus fuerit.Ex quo colligitur arg.glo. 1. quòd mitius agitur cum sponte confesso,de quo dic,vt dixi in.c. de hoc §.de symo.Secundum, quòd satisfecerit læso, quod intellige,si potest,vt dicit glo.2.Tertium,quòd infamia non insurrexerit contra eum; & ratio ponitur glo.3.Quartum, quòd peregerit pœnitentiam;seu partem;& ratio ponitur in glo.pen.Quintum,quòd aliàs sit idoneus.Si ergo vnum ex istis defecerit,non poterit promoueri. Vltimo quærunt Doct.Vtrum ille,qui minus caute dimittit rem teneatur ad emen
6 dam;& per hunc text. volunt Doct. quòd † ille qui debent rem custodire, si minus caute dimittit eam, teneatur ad emendam. Et per hoc inferunt, quòd
7 †bidellus teneatur emendare librum scholari subtractum in scholis. Tu tamen vide Barto. in.l. si quis vxori.§. apud Labeonem. ff. de furt.vbi dicit quòd si scholaris specialiter assignauit librum bidello, & bidellus ipsum restituit, socio, aut familiari ipsius noto,non tenetur;licet ille asportauerit. arg. l. eum qui.ff.commo.&.c.significante.§.de pigno. & idem si dedisset portanti signum notum.Facit.c.significauit.§.de appell.dummodo secundum.D.m.liber nō esset valde prætiosus; quia tunc de facili non debet credere,argu.c.1.&.2.de fide instru.Sed si scholaris non assignauit specifice librum bedello,etiam videtur teneri,sicut in nauta dicimus, & in caupone, per l.fin.al.l.3.§.fi.ff.nau.caup.stabul.Sed hoc non placet Barto.quia ibi sunt speciales. Vnde distinguit, quòd si bidellus obtulit se ad custodiam, tenetur; aliàs secus. Vel possumus dicere,quòd aut loquimur in bidello speciali,& tenetur;quia propter hoc facit collectas;sicut ille specialiter recepit custodiam, vt. l.qui mercedem.&.l.seq.&.l. item quæritur.§.si fullo.ff.loca.&.l.diuus.ff.de offi.præsid.&.l.nauta. &.l. item ait.ff.nau. cau. stabul. Sed in bidello generali posset procedere opin.Bar.quia officium suum non extenditur ad custodiam librorum. Sed si non est nisi vnus bidellus, prout est in hoc nostro almo studio Senensi, tenetur emendare; quia tenetur custodire.

De vsuris. Rub.

Ro declaratione materiæ huius tituli de vsuris,videndum est de infrascriptis articulis, videlicet primo quid sit vsum. Secundo vnde dicatur vsura. Tertio quot sint species vsurarū.Quarto quo iure vsura fuerit prohibita. Quinto quare fuerit prohibita. Sexto qualiter,& in quibus rebus committatur,

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Vsura quid sit. Et in hoc septem ponuntur diffinitiones vsuræ,à variis auctoribus traditæ & nu.seq.*
2 *Debitum verbum quod importat necessitatem interdum tamen non importat.*
3 *Quicquid verbum,est vniuersale.*
4 *Sors quot modis accipiatur.*
5 *Accedit verbum qualiter accipiatur.*
6 *Gratis Datum non dicitur propriè sorti accedere.*
7 *Vsura propriè solum in contractu mutui locum habet & num.9.*
8 *Lucrum quid sit.*
10 *Vsura vnde dicta sit.*
11 *Trientes vsuræ quæ dicantur.*
12 *Besses vsuræ quæ sint.*
13 *Centesima vsura quæ sit.*
14 *Pecunia Traiectitia quæ sit.*
15 *Semisses vsuræ quæ sint.*
16 *Vsura etiam fœnus appellatur.*
17 *Vsura species duæ,spiritualis,& corporalis. Et quæ sit vsura spiritualis.*

Vsura

18 Vſura corporalis pluribus modis ſubdiuiditur. et nu. ſeq.
20 Vſuræ mentalis diuiſio multiplex.
21 Vſura iure diuino in veteri teſtamento eſt probibita. & probatur.
Ex nouo quoque teſtamento ſimiliter oſtendit eſſe probibitam. nu. 22.
Iure quoque naturali. vt nu. 23.
Iure etiam canonico. nu. 24.
Iure verò ciuili an ſint vſuræ probibitæ. latè proſequitur. nu. 25.
26 Finis iuris ciuilis, & canonici diuerſus. & nu. ſeq.
28 Iuris conceſſio triplex. & latè, & pulchrum declarat.
29 Hæreticus eſt qui pertinaciter aſſererit vſuram non eſſe peccatum.
30 Vſura quare ſit prohibita rationes decem, & nouem aſſignantur. vſque ad nu. 55.
Prima ratio dicto nu. 30.
Secunda, nu. 34.
Tertia, nu. 37.
Quarta, nu. 38.
Quinta, nu. 39.
Sexta, nu. 40.
Septima, nu. 41.
Octaua, nu. 42.
Nona, nu. 43.
Decima, nu. 44.
Vndecima, nu. 45.
Duodecima, nu. 46.
Decimatertia, nu. 47.
Decimaquarta, nu. 48.
Decimaquinta, nu. 49.
Decimaſexta, nu. 52.
Decimaſeptima, nu. 53.
Decimaoctaua, nu. 54.
Decimanona, nu. 55.
31 Valor rerum in pondere, numero, & menſura conſiſtentium naturaliter determinatus eſt.
Quod intellige de valore intrinſeco, non extrinſeco, vt num. 33.
32 Valor autem aliarum rerum in pondere, numero, & menſura non conſiſtentium, eſt indeterminatus. & quare.
35 Fructum non generans, lucrum generare non debet.
36 Vſura Græcè quomodo appelletur.
50 Paupertas res periculoſa. etiam Animæ.
51 Teſtis pauper propter ſuſpitionem à teſtimonio repellitur.
56 Mala infinita ex vſura prouenientia. & ſub nu. 58.
57 Vſurarius omnium hominum peſſimus. & ſub nu. 58.
58 Vſurarius porco aſſimilatur, cuius vita oībus eſt odioſa. Mors autem omnibus iucunda.
59 Bona vſurarij olim dicebantur bona diaboli.
60 Vſurarij de domo ignis olim, propter eius odium, & infamiam à nemine ſumebatur.
61 Vſurario in eccleſia olim oſculum pacis nō dabatur, nec ab eo accipiebatur.
62 Vſurarij occurſum olim pueri expaueſcebant.
63 Intellectus ad c. 28. Deuteronom. ibi, fęnerales multis gentibus, & ipſe fęnus à nullo accipies.
64 Vſura ſolum in contractu mutui committitur.
Et eſt communis ſententia. & ſub nu. 70.
Et de ratione. nu. 66.
65 Vſura ſolum committitur in rebus, quæ pondere, numero, vel menſura conſiſtunt.
67 Vſura in contractu emptionis committi non poteſt. & quare.
68 Vſura in contractu locationis committi non poteſt. & quare.
69 Locatio, & Mutuum multipliciter differunt.
70 Vſura in contractu commodati committi non poteſt. & quare.
71 Limitatur prædicta à nu. 67. incloſiuè, vſque ad nu. 70. incluſiuè. quando tales contractus ſunt veri. Secus ſi ficti, & ſimulati.
72 Vendens rem cariori prætio, quia ſolutionem differt ad tempus, quando vſuram committat, & quando non. Et quando peccat, vel non, latè diſcutitur.
73 Mercium appellatione quæ veniant.
74 Vendens rem data dilatione ad ſoluendum, non tamen carius quàm valeant, vt emptores ad ſuam appothecam alliciat, an vſuram committat.
75 Vendens rem cariori prætio, quia erat portaturus, & venditurus rem illam ad alium locum, vbi prætio venderetur, an vſuram committat.
76 Emens frumentum de menſe Maij minori prætio, quàm tempore contractus valeat, recipiendum tamen in menſe Auguſti, quo veriſimiliter plus, vel minus valere poſſet, an vſuram committat.
78 Vendens frumentum tunc cariſſimum pro prætio currenti pacto adiecto, quod pro quantitate prætij debita venditori, teneretur emptor ipſi venditori frumentum certo tempore pro prætio, quod tunc valebit vendere, an vſuram committat.
79 Vendens pannum, vel equum pro centum illi qui mox eidem venditori illum pro nonaginta eſt reuenditurus, an vſuram committat.
80 Stocchi, quales contractus dicantur apud Bononien.
81 Baratola, quales contractus dicantur apud Florentinos.
82 Vendit. A. decem pannos B. pro florenis. 500. ad unius anni terminum. Si. C. conueniat cum. B. emptorem, vt de præſenti tradat ſibi florenos. 400. & quòd ipſe. C. tractabat præfatum venditorem de dictis. 500. in dicto termino anni, an talis contractus ſit vſurarius.
83 Mutuans alicui centum ad terminum, & ſimul eidem uendens res vltra dimidiam veri valoris ſoluendi ad eundem terminum, quæ aliàs is emptor ſine illo mutuo non erat empturus, an vſuram committat.
84 Emens cum pacto retrouendendi, an committat vſuram.
Et quid ſi vltra pactum præfatum concurrit modicitas prætij.
Et quod emptor ſit ſolitus fęnerari.
Et quod latè diſcutitur. & ſub nu. ſeq.
Et quid in foro pænitentiæ. nu. 88. & 93.
85 L. 2. C. de reſcin. vend. etiam de iure canonico locum ſibi vendicat.
86 Pactum de reuendendo dicitur eſſe pars prætij, & facit rem minus valere.
77 Intellectus ad c. illo vos. de pigno. & ad c. ad noſtram. de empt. & vend.
89 Venditio cum pacto luendi, & cum pacto, q fructus computentur in ſortem, ſimulata præſumitur.
Si vero cum pacto luendi concurrat pactum, quod pro maiori prætio reuendatur: venditio etiam præſumitur vſuraria. nu. 90. & 94.
Quid ſi cum pacto luendi adeſt pactum, quòd emptor

possit quandocunque venditorem ad redimendum compellere.non econtra.nu.91.
Quid si cum pacto luendi adest pactum, quòd emptio post quadriennium ipso iure rescinderetur. nu.92.
Quid si venditor nolebat vendere, sed mutuo accipere; emptor autem dixit velle emere, non mutuare, & ideò factus est contractus venditionis cum pacto reuendendi.nu.95.

96 *Pactum inter contrahentes factum, quòd si res vendita intra certum tempus emptori displicuerit. Vel si venditor intra certum tempus pretium restituere noluerit, res sit inempta, an operetur vt etiam fructus debeant ab emptore restitui.latè discutitur.*

97 *Pacti adictionis in diem, exemplum.*

98 *Pacti legis commissoriæ exemplum.*

99 *Venditio census vnius floreni super prædio cõsistenti pro florenis.x.an sit contractus vsurarius.*

100 *Venditio facta de redditibus alicuius ciuitatis in rationem quinque pro centenario annuatim, an sit cõtractus licitus.*

101 *Venditio census decem corbium frumenti soluendi indifferenter de omnibus bonis vendentis annuatim, an sit contractus licitus.*

102 *Venditio vsufructus possessionis magni valoris facta ab ecclesia pro mille ad vitam fructuarij, an valeat, & sit vsuraria.*

103 *Emptio de pecuniarijs redditibus ad vitam, an sit licita.*

104 *Emptio de annuis redditibus alicuius prædij pro centũ, cum pacto, q̃ venditor restituto pretio, prædictum contractum possit rescindere, an sit licita.*

105 *Emptio actionis ad consequendam pecuniam numeratã, an sit licita si minori pretio fiat.*

106 *Venditio facta de pensione ad vitam ementis pro mille, cum pacto, q̃ si emptor infra biẽnium moriatur, teneatur venditor illius hæredibus quingenta restituere, an sit licita.*

107 *Venditio facta pro mille de fructibus certi prædij pro annis.xij.ex quo annuatim percipiuntur fructus valoris.150.an sit licita.*

108 *Pretium iustum quod dicatur.*

109 *Vendens oues, ex quibus singulis quatuor soldi quotannis de fructu percipiantur, pro pretio soldorum duorũ pro qualibet oue annuatim durante vita vendentis soluendo, etiam si oues oẽs morerentur, an licitè faciat.*

110 *Venditio rei valentis centum pro quinquaginta, cum pacto, quòd emptor illa non soluens infra mensem, centum soluere teneatur, an sit licita.*
Et quid si in casu proximo res vendita solum valeret quinquaginta, & pactum præmissum subijceretur. vide nu.112.

111 *L.2.C.de rescin.ven.an locum habeat in re vendita minori pretio, quàm sit dimidia iusti pretij, pacto adiecto, q̃ emptor non soluens infra mensem, teneatur pretium augere, et augumẽtum illud suppleat valorem iusti p̃tij.*

113 *Societas quid sit.*

114 *Societas quot modis fiat.*

115 Societas — *Damna, & lucra, an inter socios æqualiter sint communia. & quibus casibus.*

116 Societas — *Pecuniam tradẽs mercatori ad mercandũ, cum pacto, q̃ lucri partem percipiat, & capitale sit saluum, an vsuram committat.*

117 *Intellectus.§.& adeo.Insti.de societa.& nu.119.*

118 *Intel.c.per vestras.de do.inter vi.et vxo. et sub nu.seq.*

120 Societas — *Ponens in societate trecenta cum pacto, q̃ lucri medietatem habeat, & ducenta capitalis sint salua, an vsuram committat.*

121 *Socius an possit pacisci, quòd tres partes lucri ex quatuor ipse percipiat.*

122 *Socius ponens ex pacto operas in societate, an debeat illas proprijs sumptibus facere, veluti nauigare. remiss.*

123 *Socij qualiter diuidant inter se capitale, quando societas durauit diu, multis exhaustis laboribus, nec aliquid lucri factum fuit. remissiuè.*

124 *Socius qui operas posuit, an teneatur ad aliquam partẽ capitalis deperditi versus socium qui pecuniam posuit.*

125 Socida — *Si quis dat in socidam oues.50.alteri habenti alias oues.50. cum pacto, q̃ de prædictis centum intelligatur contracta cõis, et æqualis societas, an talis cõtractus sit licitus.*
Et quid si in casu præmisso inter eos conuentum sit, vt vnus maiorem partem lucri reportet. nu.126.

127 Societas vel Socida. — *Tradens centum oues æstimatas cũ pacto, q̃ ex primis fructibus ouium recipiat tradens integrum capitale, an licitè agat.*

128 Societass, vel Socida — *Tradens oues ad socidam pro libris.xx. quicquid de ouib⁹ cõtigat, an licitè agat*

129 Socida — *Emens à Seio oues, quas Seius non habet, hoc sciente ipso emptore, & illas locãs eidem Seio pro certa annua pensione, vel eidem illas dat in socida sicam, an licitè agat.*
Socida sicca quæ dicatur. sub nu.129.

130 Socida — *Pactum appositum in socida, q̃ oues datæ in socidam sint periculo recipientis, quando culpa sua perierint, est licitum.*

131 Socida — *Periculum animalis in socidam dati, ad quem pertineat. remissiuè.*

132 Socida Societas — *Regula in materia socidæ, & societatis est, q̃ vbicunq; in eis interuenit Mutuum verũ, vel vellatum, rõne cuius alterius ex socijs cõditio sit deterior, talis cõtract⁹ ẽ illicitus.*
Et ibi ponuntur exempla.
Mutuum vallatum quod dicatur. ibidem.

133 *Boues pro starijs viginti frumenti annuis locans, an faciat contractum licitum.*
Quid si locauit pro starijs annuis decem, cum pacto, q̃ aliud quodcunque lucrum, & damnum sit commune. vide nu.seq.

135 *Boues dare ad colaticum, siue iouaticum, quid sit, & an liceat.*

1 PRIMO Igitur quæro, † iuxta præmissum ordinem, quid sit vsura. Solu. plures per Doct. dantur diffinitiones, seu descriptiones. Azo. in sum. in tit. de vsur. dicit, q̃ vsura est qđ pp vsum rei concessæ datur. Sed hæc diffinitio non est bona, quia non conuertitur cum suo diffinito, sm̃ q̃ requiritur, vt not. in. l. 1. ff. de reg. iur. Circa quod vide quod dixi. s̄. in rubr. de accu. Nam aliquid est qđ datur pp vsum rei cõcesse, & non est vsura; nam merces, quæ datur propter rẽ commodatam, vel locatam ad vsum, datur pp vsum rei, & tunc non est vsura, vt. ĩ. patebit in. 6. &. 8. q. Vnde Inno. in. c. 1. ĩ. eo. ponit aliam diffinitionem, dicens, quòd vsura est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum. Et hanc sequitur Io. And. in reg. pctõ. de reg. iur. lib. 6. Quã diffinitionem reprobat

quidam

quidam magiſter theologiæ, vocatus Gerat. de Ari-
mino in quodam tractatu quem fecit de monte Ve
netiarum, quia aliquod eſt lucrum, quod non eſt de-
bitum ex pacto, vel exactum, & tamen eſt vſura, vt. c.
conſuluit. ȷ̃. eo. & dicam latius. ȷ̃. q. 12. ¶ Sed dicit
do. Lau. Flor. in. d. c. conſuluit. ꝙ poteſt reſponderi,
ꝙ verbum exactũ poſitum in diffinitione, latè ſum-
ptum, includit vſuram mentalem; & ſic ſit ſenſus, exa
ctum. ſ. ex ore, vel corde. Et idem poteſt dici in ver-
bo debitum. ſ. ex pacto, vel ex intentione ipſius mu-
tuantis. Nec obſtat, ꝙ verbum † debitum, videatur
importare neceſſitatem, vt. l. creditores. ff. de verbo.
ſignifi. Facit quod traditur in. l. 3. C. de pigno. quia
& naturale debitum dicitur debitum largo modo,
vt. l. cum amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iur. &
tamen ad ipſum agi non poteſt; ſed duntaxat impe-
dit ſoluti repetitionem, vt. l. ſi eo quod. ff. de condi.
indebi. Præterea licet pacto promiſſa ſit vſura, tamẽ
non poteſt agi effectualiter, quia eſt exceptionum
elidibilis, niſi iuramentum interuenerit, ſecundum
not. in. c. 1. & c. debitores. & c. ad noſtram. de iureiu
ran. Item quia, etiam eo tempore quo de iure ciuili
vſuræ non erant prohibitæ; regulariter non debe-
bantur niſi ex ſtipulatione, vt. l. quamuis. C. eo. titu.
vel pacto nudo in contractu bonæ fidei incontinen-
ti appoſito, vt. l. in bonæ fidei. C. de pact. & l. quidã.
§. ex locato. ff. eo. & l. publia. §. Lucius. ff. depoſi. de
quo dicam in. 7. q. princ. Et prædicta videntur fuiſſe
de mente Inno. & Io. And. & Io. de Ligna. nam ſub-
dunt poſt dictam diffinitionem, ꝙ ſi gratis aliquid
datur, non eſt vſura, niſi ſpes adſit. ¶ Tertio diffini-
tur vſura per B. Ambro. ꝙ eſt, quicquid ſorti acce-
dit, vt eſt tex. eundem Ambro. 14. q. 3. plerique. ad
quod concordat. c. 1. & §. fi. eadem cauſa. & q. & ſe-
quitur glo. in. l. rogaſti. ff. ſi cer. peta. Ideò autem po
nentur in dictam diffinitionem verbum, quicquid;
quia † eſt vniuerſale, vt eſt tex. & ibi tradit Pau. in cle
men. ſi romanus. de præben. Vnde omnem rem com
prehendit, vt. l. hæredes mei. in prin. & l. baliſta. ff. ad
Trebel. ſiue ſit pecunia, ſiue ſpecies, ſiue fructus, ſiue
ligna, vel quodcunque aliud, vt. d. c. plerique. quia q
omne dicit, nihil excludit, vt. c. ſolitæ. ſ. de maio. &
obed. & l. a procuratore. ff. mand. Item dicit quod-
cunque, vt comprehendat generaliter, non ſolum il-
lud quod conſiſtit in actuali dationum rerum, ſed in
operis, & verbali ſeruitio, vel ſimi. & ſiue illud ſit ma
gnum, vel paruum, aut modicum, vt dicam in. 8. q.
princ. Item dicit quodcunque, vt comprehendatur
ſiue illud accedat per iuramentum, ſiue ſtipulatio-
nem, ſiue per pactum, ſiue per intẽtionem. Verbum
autem ſorti, in diffinitione prædicta ideo ponitur,
quia ſors † pro quantitate accipitur. dicitur enim
ſors, quantum ad materiam noſtram, debita quanti-
tas mutuatæ rei in materia occurrenti. Pro quanti-
tate ergo accipitur earum rerum, quæ conſiſtunt in
numero pondere, vel menſura; quæ magis in genere
ſuo, quàm in ſpecie recipiunt functionem, ſecundũ
ꝙ accipitur in. l. 2. ff. ſi cer. peta. Probatur in. l. ſi non
ſortem. in princ. ff. de condi. indeb. & l. in his. §. Im-
perator. & §. fin. ff. de ſolu. & l. quamuis. & l. ſi ea. C.
eo. titu. Licet ſors quandoq; accipiatur pro diuina-
tione, vel actu diſtinctiuo, vel adiudicatiuo eorum,
quæ ſunt in dubitatione. de quibus. 26. q. 5. c. ſortes.
& per totam illam quæſtio. & totam cauſam. & l. in
rebus. ff. de iudi. & ȷ̃. de ſortileg. per totum. vide Ho
ſtien. in ſum. in titu. de ſortileg. §. 1. Additur etiam
5 dictæ diffinitioni verbum accedit, † quod eſt verbũ
etiam generale, quod præſupponit aliquid in eſſe,
cui aliquid accedat, vt in reg. acceſſorium. de regu.
iur. lib 6. Goffre. tamen addebat dictæ diffinitioni
hæc verba, præcedente intentione, vel pacto. Et cum
hac additione hanc diffinitionem ſequitur. D. m. in
rub. de ſymo. in cle. vni. eo. tit. Quæ verba non viden
tur neceſſaria, vt patet ex his, quæ. ſ. dixi, maxime in
expoſitione verbi quodcunque. ¶ Sed aduerte, quia
licet aliqui velint, quòd dicta verba non ſint neceſſa-
ria, tamen poſſet dici contrarium; quia aliàs diffini-
tio non conuerteretur cum ſuo diffinito. nam aliqd
eſt, quod accedit ſorti, & non eſt vſura; vt puta, ſi gra
tis aliquid datur pro mutuo recepto, eo qui mutua-
uit, nullam ſpeciem, aut intentionem habente aliqd
recipiendi, vt dicam in. 3. q. princ. & q. . 8. q. princ.
Item pecuniæ conceſſæ ad pompam accedere po-
teſt aliquid, etiam ex pacto, & tamen non eſt vſura,
vt dicam. ȷ̃. in. d. 8. q. ¶ Sed poſſet reſponderi ad pri
6 mum, ꝙ illud quod † gratis donatur, non propriè vi-
detur accedere ſorti. ¶ Ad ſecundum poſſet reſpon
deri, ꝙ in caſu prædicto, ſors propriè non accipitur
pro quantitate, ſed pro ſpecie, vt ibi videbimus.
¶ Quarto diffinitur ſecundum alios, ꝙ eſt omne lu
crum, quod ſorti accedit in mutuo. ita diffinit Gui.
& Laud. in cle. vni. eo. tit. & ſequitur ibi Io. de Imo.
& Zaba. Hæc diffinitio videtur quaſi in idem rein-
cedere cum præcedenti. Et poteſt reprehendi, & de-
fenſari, vt præcedens. ¶ Quinto diffinitur per præfa
tum magiſtrum. G. quòd eſt lucrum pro mutuo in-
tentum. Et quare hæc verba ponantur, & quid im-
portant, dicam. ȷ̃. in vltima diffinitione. ¶ Sexto
diffinitur per Hoſti. in ſum. eo. titu. §. 1. & magis latè
valet, ꝙ vſura eſt quodcunque ſolutioni rei mutua-
tæ, accedit ipſius rei vſus gratia, pactione interpoſita
vel ea intentione habita in contractu, vel in exactio-
ne habita ex poſt facto. quæ verba ſunt ita exami-
nanda; nam verbum quodcunque ponitur, vt ſignifi-
cet, ſecundum ꝙ dixi. ſ. in. 3. diffinitio. Ideò autem
7 ſubditur, ſolutioni rei mutuatæ; quia † vſura habet lo
cum ſolum in contractu mutui, ſecundum Goffre.
& Raymun. & regulariter omnes. quod intellige de
mutuo quod verè agitur, vel fictè, vel ſimulatæ, vt di-
cam. ȷ̃. q. 6. princ. & 18. q. princ. ¶ Sed dicit Hoſt. ꝙ
dictis verbis rei mutuatæ, debet addi verbum, regu-
lariter. Et hoc ideò, quia reperiuntur caſus, in qbus
authoritate legis vſuræ præſtantur, licet nullum mu-
tuum ſit contractum. de quo dicam in. 6. q. pi incip.
Ideò autem ſubdũtur alia verba, videlicet, ipſius rei
vſus gratia; quia ſi non gratia vſus. i. conſumptionis,
ſed loco pœnę apponerentur ſine fraude; ſecus eſſet,
vt. ſ. de arbit. c. dilecti. 12. q. 2. c. fraternitatis. Item
ſubduntur illa verba, pactione interpoſita, ad deno-
tandam expreſſam vſuram. Et verba ſequentia, quæ
dicunt, hac intentione habita in contractu, ſubdun-
tur; quia ſi pactum non fuit de vſura præſtanda, ſed
creditor in mente habuit aliquid recipere vltra ſor-
tem, eſt vſura mentalis, vt. c. conſuluit. ȷ̃ eo. & dicam
in. 3. q. princ. ſed ſi aliquid gratis offerretur, dum-
modo creditor ab initio mala intentione caruiſſet,

illud recipi posset, arg.1.q.2.c.sicut. de quo latius
dicam. Et ob hanc etiam causam potest dici, q apponantur
illa verba sequentia, vel ex actione habita
ex post facto. Aduerte, quia licet Host. dicat hac intentione
habita in contractu; qd' tamen licet intentio
non fuerit habita in contractu, sed ex post facto;
idem erit, ac si ab initio malam intētionem habuisset,
si illud postea recipiat, vt dicam in d.3.q. Nisi diceres,
q Host. intellexit habita in contractu, hoc est
contractu durante. ¶ Septimo, & vltimo diffinitur
à quibusdam alijs theologis, q vsura est lucrum ex
mutuo principaliter intentum. In qua diffinitione
8 ponuntur tria. Primo lucrum, lucrum † autem propriè
dicitur superabundantia, seu incrementum, qd'
quis habet ex voluntaria commutatione, vltra ea q̃
prius erant sua, vt dicit Philos.5.Ethic.c.7. Facit.c.
forus.ver.negotium.ĩ.de verb.sig. Et ad idem.c.per
nostras.s̃.de dona.inter vir.& vxo. vide tex.in.l.mutuis.
ff.pro soc.qui dicit, q lucrum dicitur, quòd manente
sorte ei accedit, deducto omni damno, & expensis.
Et in proposito nostro ponitur pro verbo,
q.l' denotat genus. Facit quod not.88.distin.c.eijciens.
nam omnis vsura est lucrum, sed non conuertitur,
q omne lucrum sit vsura. Primum patet;
quia si tantundem quis recipiat, quantum mutuauit,
& non plus; sicut non recipit lucrum, ita nec vsurā.
Si verò quis plus recipiat, quàm mutuauerit; si tamē
tale receptum non sit ei lucrum, nec erit vsura; puta,
quia alias illud receptum erat recipientis. verbi gratia,
depositarius, vel alius raptor, vel debitor mutuantis,
cum mutuo reddit depositum, vel rem raptam,
vel debitam, quam alias non reddidisset, nisi
ille mutuasset, certè non dr̃ iste vsuram commisisse:
Facit.c.in.fi.ĩ.eo.& ibi not.glo. Secundū et pbatur
quia in contractu locationis, & conductionis, & simi.
lucrum potest contingere, & tamen non est vsura.
¶ Secundo ponitur in dicta diffinitione verbum ex
mutuo, qd' ponitur ad differentiam aliorum contractuum,
vt.s̃.dixi in præcedenti diffinitione. Item
ponitur tanquam differentia, distinguens vsuram à
lucris, quæ non acquiruntur ex mutuo; nam illa lu-
9 cra † propriè loquendo non sunt vsura, secundum
not.in.c.in ciuitate.ĩ.eo. ¶ Tertio ponitur in dicta
diffinitione principaliter intentum, ex eo, quia si
hoc principaliter non intenderet, sed secundario,
& debitor gratis offerret, non esset vsura. de quo dicam.
ĩ.in.3.q.princi. Hæc distinctio satis mihi placet,
dummodo addantur hæc verba, opere subsecuto
ex proposito. ¶ Ideò autem addidi, opere subsecuto;
quia licet quis habuerit intentionem aliquid
recipiendi vltra sortem quam expressit, vel non expressit;
tamen non est commissa vsura; cum nihil sit
quod accedat sorti, licet ex mala intētione ipse debeat
in foro conscientiæ pœnitentiam agere tanquā
vsurarius. Ex proposito dixi, quia si habuit à principio
deprauatam intentionem, sed eam pœnitentia
ductus omnino deposuit, & debitor aliquid det gratis,
non erit vsura.

Secundo principaliter quæro, vnde dicatur vsura. Et quæ dicantur vsuræ centesimæ. Quæ besses. Quæ semisses. Et quæ trientes. Solu. quo ad primum dic, q
10 † vsura dicitur ab vsu; quia propter vsum rel datur;
Vel dicitur quasi vsus eris. Vel dicitur quasi vsurea,
secundum Goffr.& Host.in sum.eo.tit.§.2. Vel dicitur
quasi vsum urens, siue vsum rapiens; quia quis per
eam rapit vsum, & inducit vsum, vbi in veritate non
est, secundum.D.m.hic in rub. Rapitur.n.vsus, cum
venditur vsus pecuniæ, qui non est in rerum natura,
cum ex vsu pecuniæ consumatur dominium, quia in
his, quæ consistunt in pondere, numero, vel mensura,
magis vtimur per genus, quàm p speciem, vt.l.2.
ff.si cer.peta. ¶ Quo ad secundum, quia iura, maxime
ciuilia frequenter vtuntur his vocabulis; videlicet,
centesimas vsuras, semisses, &c.vt.l.fin. C.de vsu.
rei iudi.& l.nihil.§.1.ff.de naut.fęno.& l.qui semissis.
cum insinitis simi. & generaliter de omnibus loquitur.
l.eos.C.eo.ti. nam olim de iure ciuili illustribus
personis, & qui.s̃.eam dignitatem erant, minime
licebat vltra tertiam partem centesimæ in quocunque
contractu vili, vel maximo vsuras stipulari,
11 vt.d.l.eos. Et hæ † trientes vsuræ dicuntur, s̃m quas si
sors est centum, habita consideratione ad annum,
debentur triginta tria, & vnum tertium. Inferiores
verò illustribus, licitas gerentes negotiationes, vsq;
ad bessem centesimæ poterant stipulari, vt.d.l.eos.
12 Hoc est † ad duas partes centum, habita consideratione
ad annum. In traiectitijs verò contractibus,
vel in speciebus datis fęnori, vsque ad centesimam
tantum licitum erat stipulari, vt.d.l.eos. Quæ cente-
13 sima † vsura dicitur, quæ sorti in anno æquiparatur,
vt dicit glo.46.distin.c.quoniam. vnde centum pro
14 centum. Dicitur autē traiectitia † pecunia, quæ trans
mare vehitur, vt.l.1.ff.de naut.fęno. Cæteri vero homines
prædictas qualitates non habentes, vsque ad
dimidiam tantum centesimæ poterant stipulari, vt
15 d.l.eos. Et hæc semisses † vsuræ dicuntur, secundum
quas quolibet anno quinquaginta pro centum dan-
16 tur. ¶ Aduertendum etiam est, q vsura † dicitur etiā
fęnus, vt.l.improbum. C.de infami. &.ff.de naut.fęno.
in rubro, & nigro.cum simi. Vnde fenerator dicitur,
qui mutuat ad vsuram recipiendo aliquid vltra
sortem pacto, vel intentione. ff.quod met.cau.l.
fi.§.si fęnerator.ff.si cer.peta.l.rogasti.§.fi. &.l. si qs
nec causam. Bal. in.q quæ incipit, statuto cauetur;
Inde dicitur contractus feneratitius.i.vsurarius. vt
patet ex prædictis.

Tertio principaliter quæro, quot sint species vsurarum. Sol. dicit Hosti.in sum.eo.titu.§.3. qd'
17 sunt † duæ. Vna spiritualis, &
æqua. Alia corporalis, & iniusta. Prima enim est
fęnus spirituale, & iustum, quod exercere debemus;
vt etiam est illud, quod amore Iesu Christi tribuimus
misericorditer, vt ab eo qui multipliciter, & in
perpetuum retribuit, eandem recipere valeamus.
46.dist.c.licit.de pœnit.dist.1.medicina. nam pro
vno centum recipiemus. Vnde beatus August. inqt,
miser homo, cur fęneraris homini, fęnerare Deo, &
centuplum accipies. Tu dic, q ista non est propriè
vsura, vt de se patet; quia non descendit ex mutuo;
sed ex contractu donationis. In quo licitum est etiā
à priuato centum pro vno accipere. Sed August. &
alij sic loquentes longè impropriè, dum dicit fęnerare
Deo habendo respectum, q licet in fęnore magnum

gnum ſit lucrum, longe tamen maiora ſunt in his, q̃
dantur amore Ieſu Chriſti. ¶ Secunda ſpecies eſt fę
noris, ſeu vſuræ corporalis, & iniuſtæ, de qua in præ-
ſentiarum tractaturi ſumus. Et hæc ſubdiuiditur, qa
18 † aliqui exercent illam vt fęnus ſortis. alij vt fęnus ſę
noris. de quo dicam. ĩ. q. 21. q. princ. ¶ Item ſub-
19 diuiditur, quia † aliqua eſt conuentionalis, & alia
mentalis. dicitur enim Luc. c. 6. Mutuum date, nihil
inde ſperãtes, vt. c. cõſuluit. ĩ. eo. Item mẽtalis ſub-
20 diuiditur † tripliciter, ſicut tripliciter põt continge-
re; videlicet, ex intentione antecedenti, ſeu contem
poranea in contractu, & ex ſubſequenti, & ex conſe
quenti. ¶ Antecedens, ſeu contemporanea cum cõ-
tractu eſt, quando quis antequam mutuet, vel in ipſa
mutuatione eo propoſito mutuat pecuniam, vt ali-
quid plus forte accipiat, non mutuaturus aliter. hoc
tamen facit conuentione ceſſante. Et in hoc non eſt
dubium, ꝙ talis vſurarius eſt cenſendus; quia dicit,
mutuũ date, nihil inde &c. de hoc. ĩ. q. 6. Et an hoc
caſu talis teneatur ad reſtitutionem, dicam. ĩ. q.
11. q. prin. Subſequens intentio ad vſuram eſt, quan-
do quis a principio in ipſa mutui datione habuit re
ctam, & charitatiuam conſcientiam, ſed poſt mutuũ
celebratum lapſu cupiditatis p̃ualente, gerit in men
te, vel oſtendit ore, vel opere, qđ aliud vltra ſortem
cupit ſibi dari. & talis vſurarius dicitur. Et recepta
vltra ſortem obligatur reſtituere. Et obligantur etiã
hæredes eius, dicam latius. ĩ. q. 12. q. princ. Con-
ſequens, ſeu concomitans intentio ad vſuram eſt, qñ
quis adhibet prauam intentionem eo tempore quo
ſibi a debitore ratione mutui aliquid datur vltra ſor
tem; vnde ille dat in recompenſationẽ mutui; & iſte
recipit in recompenſationẽ mutui, licet prius non
habuerit intentionem aliquid recipiendi vltra ſor-
tem. Sed in hoc, an talis dicatur vſurarius, & an te-
neatur reſtituere, maius dubium eſt. dicam. ĩ. dicta
q. 6. & 12.

Quarto principaliter quæro, quo iu
re vſura fuerit prohibita.
Et quoniam aliquod eſt ius
diuinum, quod in veteri, &
nouo teſtamento continetur. Aliud eſt ius naturale.
Aliud canonicum. Aliud ciuile. de ſingulis per ordi
21 nem diſcutiemus. ¶ Primo igitur quęro, † vtrum iu-
re diuino ex veteri teſtamento vſura ſit prohibita.
Sol. dic ꝙ ſic, nam Ezech. c. 18. vſura connumeratur
inter horrenda, & deteſtabilia ſcelera, morte æter-
na vindicanda, ſeu punienda. ibi enim, plurimis gra-
uibus ſceleribus enumeratis, ſubiungitur ad vſuram,
non accommodauerit, & amplius non acceperit. Et
demum ſubiungitur. Si vir genuerit filium latronẽ,
homicidam, ſeu adulterantem, idolatram, etiam ad
vſuram dantem. & amplius accipientem nunquid vi
uet. Non viuet; cum hæc vniuerſa deteſtanda fece-
rit, ſed morte morietur, & ſanguis eius in ipſo erit.
Propheta quoque pſalmo. 54. inquit. Vidi iniquita-
tem, & contradictionem in ciuitate. Et labor in me-
dio eius, & iniuſtitia; & non deficit de plateis eius
vſura, & dolus. Et reuerſus in pſalmo, qui incipit,
domine quis habitabit in tabernaculo tuo, &c. poſt
pauca ſubiungitur. qui pecuniam ſuam non dederit
ad vſuram. Item prouerb. c. 28. ſcriptum eſt, qñ cõ-
cernunt diuitias de vſuris, & fęnore liberati, in pau-
peres, congregat eas. Item habetur Leuiti. c. 25. ne
accipias a fratre tuo vſuras, nec amplius quàm dedi-
ſti. & paulo poſt, Pecuniam non dabis ei ad vſuras, &
frugum ſuper abundantiam non exiges. Nehemias
quoque vt legitur lib. 5. Eſdræ. c. 5. ſic inquit. Incre-
paui optimates, & magiſtratus. & dixi eis; vſuras nõ
exigatis a fratribus veſtris. Et ſequitur, centeſimam
pecuniæ, frumenti, vini, & olei, quam exigere ſoletis
ab eis, date illis. Et ideò rectè dicit tex. ĩ. eo. c. quia
in omnibus. &. c ſuper eo. quòd vſura prohibetur
vtriuſque teſtamenti pagina. Satis ergo dictum ſit
de veteri teſtamento. nunc de nouo videamus.
22 ¶ Secundo quæro, vtrum † ex nouo teſtamento vſu-
ra ſit prohibita. Sol. dic quòd ſic, Euang. Luc. habe-
tur. c. 6. Mutuum date, nihil inde ſperantes. quæ ver-
ba repetuntur in. c. conſuluit. ĩ. eod. ex quibus ver-
bis omnis vſura prohibetur. Nam ſi prohibetur vſu-
ra mentalis ex intentione, ſeu ſpe; fortius prohibita
intelligitur vſura conuentionalis ex facto &c. Et
ideo rectè dicitur in. d. c. quia in omnibus. Et. c. ſu-
per eo. ꝙ vtriuſque teſtamenti pagina vſura prohi-
23 betur &c. ¶ Tertio quæro, vtrum † vſura prohibea-
tur de iure naturali. Sol. dic ꝙ ſic. Hoc autem pro-
batur ex rationibus, quas. ĩ. allegabo in. 5. q. princi.
ex quibus clariſſimè concludetur iure naturali vſu-
ram fore prohibitam. Et etiam hoc probatur, quia
videbimus, ꝙ Philoſophus nulla lege ſcripta arcta-
tus, ſeu aſtrictus, naturali ratione edoctus, lucrum
vſurarum eſt deteſtatus, vt patet primo Polyti. c. 6.
quod non feciſſet, niſi fuiſſet ſui natura vitioſa. Fa-
cit quod dicam. ĩ. in. 2. &. 5. ratione. ¶ Quarto quæ-
24 ro, vtrum † vſura ſit prohibita de iure canonico. Sol.
dic ꝙ ſic, tam ex authoritate Conciliorum, quàm
Summorum Pontificum, quàm etiam ſanctorum
Doctorum eccleſiæ. Sacrorum enim Conciliorum
conſtitutionibus prohibetur, vt patet. ĩ. eod. c. 1. &
c. quia in omnibus. 14. queſt. 4. c. miniſtri. & c. ſi quis
oblitus. & c. nullus. & clemen. vni. eod. titu. ¶ Item
Summorum Pontificum conſtitutionibus, vt. ĩ. eo.
c. quoniam. & c. ſuper eo. & c. penult. & c. conſuluit.
cum ſimi. 14. q. 4. c. nec hoc. Item per ſanctos Doct.
vt per Auguſtinum ſuper pſalmo. 36. & tranſumpti-
uè. 14. q. 3. c. 1. Item Aug. ad Macedo. tranſumptiuè
14. q. 4. quid dicam. Item Hieronymus ſuper Ezech.
& tranſumptiuè. 14. q. 3. putant. Et per Ambroſium
14. q. 3 plerique. & per eundem Ambroſ. in lib. de
bono mortis. & tranſumptiuè. 14. q. 4. ſi quis vſurã.
25 ¶ Quinto quæro, † vtrum de iure ciuili hodie ſit
prohibita vſura. Sol. glo. 14. q. 4. quid dicam. dicit
ꝙ ſic; quia leges non dedignantur ſacros canones
imitari, vt. c. clerici. ſ. de iudi. & c. [illegible] fin. ſ. de
ſecun. nupt. & in authen. vt clerici apud propt. epi-
ſco. §. fina. colla. 6. & authen. de eccleſiaſt. tit §. 1. col
la. 9. per quem etiam tex. vltimo loco allegatum p̃-
batur etiam aliter. Nam Iuſtinianus ibi dicit obſer-
uare velle quatuor principalia Concilia. & idem col
ligitur ex. l. 1. C. de ſum. trini. & fi. catho. ¶ Sed con-
cilium Nicenum eſt vnum de quatuor principali-
bus, quæ quatuor debent obſeruari ſicut Euange-
lium. 15. diſtinc. c. ſicut. Et in concilio Niceno pro-
hibentur vſuræ. 47. diſtinc. c. quoniam. ergo de iure
ciuili intelliguntur prohibitæ. ¶ Sed hoc argu-
mentum, vt dicit. D. m. in. c. quia in omnibus.

ĩ. eo.

j.eo. non videtur multum aſtringere; quia Nicena
ſyuodus inquãtum prohibet vſuras, loquitur ſolum
de clericis, non autem de laicis; vnde per hoc non vi
detur prohibuiſſe laicis, cum multa fuerunt prohi-
bita clericis in dicto concilio, quæ non ſunt prohi-
bita laicis, vt eſt matrimonium &c. Eandem etiam
ſententiam tenet glo.in.c.quia in omnibus. j.eo. &
tenet glo.iuris ciuilis in authen.ad hoc.C.eo.tit. vbi
vltra prædictum argumentum de approbatione Ni
cenæ ſynodus dicit, ꝙ nihilominus vſuræ ſunt prohi
bitæ, etiam de iure ciuili, quia inferior non poteſt
3 tollere legem ſuperioris, & agere contra legem Dei.
ff.ad Trebel.l.ille a quo.§ tempeſtiuum. &.ff.de ar-
bit.l.nam magiſtratus. Facit. 25.q.2.c.ſunt quidam.
& cle.ne romani. & quod ibi dixi, de elect. & not.in
c.cum inferior. ſ.de maio.& obed. Vnde Deus dixit
Paulo. Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.
Item contra naturam eſt, vt ſeruus tollat legem do-
4 mini ſui, vt.C.de pact.l.ſeruus. Non ergo ſtipulatio,
non pactum, non pignus, non iuramentum de his
præſtandis, debet tenere, vt.l.non dubium. C.de le-
gib. Et pro dicta ſententia glo. fortiter ſtringit qđ
5 ſtatuit Iuſtinianus in.d.authen.de eccle.tit. cum illa
ſit de vltimis ſuis conſtitutionibus; vnde pœnituiſſe
videtur, ꝙ vſuras permiſerit, cum poſteriora priori-
bus derogent, vt.l.pacta nouiſſima. C.de pact. &.l.
diuus.§.licet.ff.de iur.codicil. &.l.ſi mihi & tibi.§.
in legatis.ff.de lega.1. Nec obſtat huic argumento,
ꝙ idem Iuſtinianus in auth.de vſur.naut.quod auth.
eſt poſt illud de eccleſia.titu. permittit vſuras; quia
ſpeciale eſt in nautica pecunia. In qua etiam iure ve
teri multa erant ſpecialia propter magnum pericu-
lum qđ ſubit creditor. vt.l.periculi.ff.de naut.fœno.
&.l.eos.ff.eo. Ita quaſi formaliter dicit glo.in.d.§.1.
in.d.auth.de eccle.tit. Et hanc opin.ſequitur Laud.
Zenze.Pau.& Io.de Ligna.in cle.vni. eo. titu. Glo.
tamen in auth.nullum mutuan.agri.in verſi.in oēm.
in fi.videtur ſentire, ꝙ de iure ciuili ſunt permiſſæ,
ſed de iure canonico ſunt prohibitæ. Azo vero in
ſum.in titu.de vſur.in fi. videtur potius inclinare in
primam ſententiam. Io.And.in.c.quia in omnibus.
ſuper glo.1.j.eo.dicit, quòd legiſtę communiter fa
tentur eas illicitas; ſed non iure ciuili prohibitas. &
remittit ſe ad not.per eum in reg.peccatum. de reg.
iur.lib.6.& idem in.d.c.quia in omnibus. refert for
maliter.D.Anto.Iaco.Butrig.& poſt eum Bar.in.d.
auth.ad hæc.dicunt, ꝙ negari non poteſt, quin de iu
6 re ciuili vſuræ ſunt permiſſæ, licet permitti non po-
tuerunt. Nec propter hoc Imperator hæreticus fuit;
quia & Moyſes propter duritiam populi, permiſit
diuortium. qđ tamē ab initio ſęculi, & ab ipſo Deo
fuit prohibitum; quia quos Deus coniunxit &c. Vn-
de Nicola.de Mata.in.d.authen.ad hæc.dicit, quòd
etiam in hoc lex humana potuit diſtinguere legem
diuinam aliquas vſuras permittendo, & aliquas ꝓ-
hibendo. Quod reprobat ibi Bal. de quo dicam. j.
q.5.princ.D.m.in.d.c.quia in omnibus. videtur ſen
tire, ꝙ de iure ciuili ſunt prohibitæ; ex eo, quia Im-
perator in concernentibus animam profitetur ſe vel
le imitari canones, vt in iuribus præallegatis in prin
cipio huius.q. ¶ Cum ergo vſuræ ſint prohibitæ de
iure diuino, & canonico, vt.ſ.probatum eſt. quod
principaliter tendit ad ſalutem animarum, ergo &c.

Idem tamen.D.m. in.c.cum ſit generale.ſ.de foro 1
compet.in.x.colum.concludit contrarium, ꝙ de in-
tentione Imperatoris Iuſtiniani nunquam fuit ex-
preſsè prohibere vſuras; nam in.d.auth.de eccleſ.tit.
per quod mouentur tenentes contrarium, Impera-
tor mandat vſuras certo caſu ſolui. Idem permittit 2
in authen.de vſur.naut.quod ſequitur auth.de eccle.
tit.vt.ſ.dixi. vnde non eſt veriſimile, qđ per illa ver-
ba generalia, dum mandauit quatuor concilia obſer
uari, voluerit vſuras prohibere. Nec obſtat ſi dica-
tur, ꝙ in dictis authen. ponuntur caſus ſpeciales, vt
ibi not. quia ſi Imperator habuiſſet reſpectū ad pec
catum, & ſalutem animarum, non permiſiſſet etiam
in illis caſibus, quia non apparet in eis aliqua ſpe-
cialitatis ratio, propter quam euitetur peccatum.
Concludit ergo, ꝙ de iure ciuili non ſunt prohibi-
tæ. Et pro illa ſententia.D.m.etiam facit, quia non
eſt veriſimile, ꝙ Imperator voluerit vnico verbo tot
iura ſubuertere. Facit quod not.in.c.eccleſia.2.ſ.de
elect. ¶ Vel poteſt dici, ꝙ Imperator iuſſit illa qua-
tuor concilia obſeruari tanquam licita, per appro-
bationem, non per pœnæ impoſitionem. ¶ Vel ter-
tio poſſet dici, ꝙ Imperator præcipit illa ſeruari in
tangentibus articulos fidei. Facit.C.de hæret.l.qui-
cunque.&.15.diſtin.c.1. Secus quo ad vſuras, quas
expreſsè permittit. Nec obſtat tex.in cle.1.in princ.
eo.tit.qui dicit, ꝙ vſura eſt prohibita diuina lege, pa
riter & humana; quia vt ibi dicit glo. ſuper verbo hu
mana, illud accipitur pro iure canonico, qđ ab ho-
mine promulgatum eſt. ¶ Sed aduertendum eſt, qa
hanc quæſtio. videlicet, an ex eo, ꝙ hoc ſit prohibi-
tum de iure diuino, naturali, vel canonico, intelliga
tur neceſſario prohibitum de iure ciuili, maximè cū
dicatur, ꝙ leges non dedignantur ſacros canones
imitari, latè examinauit. Quidam magiſter G.Se-
nenſis ordinis Heremitarum, cuius diſputationem
formaliter refert Io.And.in reg.peccatum.de regu.
iur.lib.6.in mercur. Et ſequitur approbatiſſimæ vi-
tæ prædicator omnium noſtræ ætatis excellentiſſi-
mus frater Bernardinus de Senis, in quodam opere
ſuo ſuper materia vſurarum. Dicit autem idem ma-
giſter G.quòd tria ſunt, quæ in hoc articulo faciunt
dubitationem, quæ ſatis poſſunt colligi ex prædi-
ctis. Primum, quia ius ciuile, & canonicum præſup-
ponunt ius naturale, à quo ſumunt originem tan-
quam a fundamento. Secundum, qđ facit dubium
eſt, quia ius ciuile, & canonicum ſubalternantur iu-
ri diuino, & per conſequens non poſſunt ei in ali-
quo obuiare; quia contra ius diuinum non debet in-
ferior poſſe aliquid ſtatuere, vt.ſ.dixi. Tertium eſt,
quia Imperator mandauit quæ ſtatuta ſunt in con-
cilio Niceno ſeruari, vt.ſ.dixi. Pro ſolutione igitur
prædictę quęſtio. præfatus magiſter.G. præmittit ad
euidentiam, ꝙ licet ius poſitiuum ſit fundatum ſuꝑ
ius naturale; tamen alia eſt prohibitio iuris natura-
lis, alia iuris ciuilis. Nam à iure naturali prohibitio
fit per ſolam vitij cognitionem, & ad eiuſdem dete-
ſtationem; docet enim qualiter illud cognoſcendū
ſit, & inclinat ad illud deteſtandum, & fugiendum.
Prohibitio vero iuris poſitiui fit per pœnæ commi-
nationem. Vnde ſicut præfatum ius poſitiuum ſe ha
bet per additionem ad ius naturale, ita oportet, ꝙ
prohibitio ipſius ſe habeat per additionem ad pro-

hibitionem illius. Et secundum hoc non est inconueniens, quod aliquid sit prohibitum de iure naturali, quod tamen non est prohibitum de iure ciuili; quia prohibitio iuris ciuilis, vt dixi, se habet per pœnæ adiectionem, ad prohibitionem iuris naturalis. Et licet hoc ita sit, per hoc tamen inter prædicta iura non debet censeri contrarietas; sed solum alterius modi prohibendi diuersitas. ¶ Secundo præmittendum est, quod ista duo iura positiua, canonicum. s. & ciuile, licet conueniant in hoc, quia fundantur sup ius naturale, & ab ipso etiam sumunt originem. Item licet conueniant in hoc, quia pariter intendunt inducere homines ad commune bonum; differunt tamen in modo inducendi. Nam ius ciuile intendit dirigere in bonum commune, quod congruit humanæ societati ciuiliter viuenti, & quæ habet nutriri, & conseruari, & promoueri per legalem iustitiam, & ciuilem amicitiam. ¶ Ius vero canonicum intendit dirigere in bonum commune, quod congruit humanæ societati, non solum vt ciuiliter viuat, sed etiam religiosè, secundum fidem, in Deum intendendo, & aliam vitam expectando. Nam cum ius canonicum sit quędam explicatio iuris diuini, oportet quod idem finis intendatur ab vtroque. s. diuino, & canonico. Bonum autem cōmune hoc modo acceptum. s. secundum quod congruit humanæ societati, non solum ciuiliter viuenti, sed etiam religiosè secundum fidē, & Deum intendendo, non potest nutriri, conseruari, vel promoueri per solam legalem iustitiam, vel ciuilem amicitiam; sed vltra hoc requiritur quædam cœlestis amicitia, sine qua impossibile est aliquem hominem in Deum tendere. Quapropter potissima virtus, ad quam conatur inducere ius ciuile, est ipsa legalis iustitia, siue ciuilis amicitia. Ita potissima victus, ad quam conatur ius canonicum, est illa cœlestis amicitia, quam charitatem appellamus, iuxta illud Pau. ad Corinth. Si linguis hominum loquar, & angelorum &c. Et ex his possumus colligere, quòd non est inconueniens, quod aliquod pactum sit prohibitum in iure canonico, quod non est prohibitum de iure ciuili; ea. s. prohibitione, quæ fit per pœnæ comminationem, quamuis nullum sit pactum prohibitum in iure ciuili, quod non sit prohibitum in iure canonico. Ratio autem diuersitatis est, vel potest colligi ex prædictis; nam quia ius ciuile intendit obseruare bonum commune multitudinis propter iustitiam legalem; quam tamen impossibile est attingi à tota multitudine; ideò sufficit dicto iuri, quod possit promouere, hoc est conseruare commune bonum per viam ciuilis amicitiæ. Nam secundum Aristo. 8. Ethic. amicitia videtur continere ciuitates. Et subdit ibidem, quod legum conditores magis studet circa ipsam amicitiam, quàm circa iustitiam. Qd' duplici ex causa contingere potest. Prima, quia facilius homines adducuntur ad amicitiam, quā ad legalem iustitiam. Secunda, quia habentes legalem iustitiam indigent amicitia; eo quòd in vita ciuili, & domestica maximè sit necessaria; & a iure ciuili maximè videtur intenta. Et ideò videtur, quod ius ciuile debeat prohibere per pœnæ comminationem illa vitia, quæ prædictam amicitiam possent impedire. Et hęc pfecto est principalis eius intentio. Secundario tñ ex consequenti potest prohibere quæcunque alia vitia, altero duorum modorum. s. vel quia per phibitionem iuri canonico, & diuino obsequitur. Vel quia per illorum prohibitionem amicitia non lędit a bono iustitiæ; quinimo fauetur. Vbi autem p phibitionem aliquorum vitiorum ciuilis societas, & amicitia lęderetur, se præseruat ius ciuile non adijciendo pœnam; & ea relinquēdo diuino iudicio puniēda. Et hoc est, qd' voluit Aug. lib. 1. de libero arbitrio, lex ista quæ regendis ciuitatibus fertur, multa concedit, ac impunita relinquit, quæ per diuinam prouidentiam indicantur. ¶ Item considerandū est, quod triplex potest esse iuris concessio. Prima remouens punitionem. Secunda addens prohibitionem. Tertia subdens auxilium, siue fauorem. Et hanc triplicem speciem ponit Io. de Lign. in tract. de bello, in articulo de duello, sub rub. quare duellum qd' fit per gloriam sit prohibitum iure canonico, vel ciuili. De prima pōt figurari exemplum, fm qd' traditur in. c. denique. 4. dist. vbi Gregorius dicit de illis qui die dominica quadragesimæ se vsque ad medias noctes ingurgitabāt, fm patriæ consuetudinem; quod licet non rationi, sed voluptati, imò cęcitati mentis ascribendum esset; tñ cum a tali consuetudine auerti nō possent, relinquendi erant cum venia; ne fortè peiores fierent, si a tali consuetudine prohiberent; quia vt ait Salamon, qui multum emungit elicit sanguinem, vt ibi. Vnde secundum gl. ibi, hæc fuit simplex concessio per solam pœnæ indulgentiam; non autē loquitur de venia culpę. Et secundum hunc modum ius ciuile dicitur concedere contractum vsurarium. Et ratio potuit esse, quia vt. s. dixi, ius ciuile hoc modo per pœnæ comminationem non intendit prohibere illa vitia, quæ possint domesticam, & ciuilem amicitiam, seu societatem impedire. Sed per contractum vsurarium talis ciuilis amicitia, seu societas non impeditur; cum voluntate vtriusque contractus celebretur; ergo non mirum si non prohibuit p pœnæ comminationem. Ad quod faciunt argumenta, q̄ faciam. ī. in. 5. q. princ. ad excusationem, quod vsura nō debeat esse prohibita. Sed de iure canonico talis vsura necessariò est prohibita; quia vt dixi, ius canonicum ex fine quem intendit, habet necessariò omnia vitia prohibere. Intendit enim dirigere multitudinem fidelium in Deum; quod fieri non potest, nisi p charitatem. Et quia omnia peccata mortalia sunt opposita charitati, & illam tollunt; idcò ius canonicū meritò debet omnia talia prohibere. Et hinc descendit, quòd omne quod prohibetur a iure ciuili, cuius prohibitio emanat a iure naturali, prohibetur etiā a iure canonico. Et aduerte, quia si aliquando ius ciuile prohiberet contractum vsurarium p pœnę adiectionem, hoc faceret in obsequium iuris canonici. Vel quia pœna per ius canonicum statuta non sufficeret; vel quia per iudicem ecclesiasticum non posset congruè puniri. ¶ Sed contra hoc membrum oppo. videtur enim, quod ex quo de iure ciuili saltem generaliter, prohibita est vsura; in quātum ius ciuile subalternatur iuri naturali. Et sic generaliter vr̄ phibitū de iure ciuili, qd' de iure naturali; qd' p ius ciuile intelligāt ēt phibita vsura p pęnæ adiectionē; qa vbicunq; ius aliqd prohibet, & penā certā nō adijcit, intelligit addere penā extraordinariā, vt not. in. l. nemo martyres. C. d sacros. ec. Sol. pt dici, quod id quod dicimus

mus de pœna extraordinaria, habet locum quando lex aliquid prohiberet; secus si tacitè, & generaliter. ¶ Secunda autem concessio est addens prohibitionem, hoc est, tollens impedimentum factæ concessionis per prohibitionem. & secundum hunc modum conceditur Iudæis vt possint inter Christianos habitare, & festiuitates suas, & ritus celebrare, nec in hoc debent impediri. 45. distin. qui sincera. &. §. de iudæ. c. sicut iudæi. Hæc autem permissio non est similis illi, de qua. §. quia illa permittit id solum, quod à natura prohibitum est per indulgentiam pœnæ, hoc est, per non adiectionem pœnæ. Hæc autem secunda permissio plus facit; quia non solum permittit subtrahendo, seu non imponendo pœnam; sed etiam impediendo, & remouendo Christianorum impedimenta tales ritus, seu obseruantias impedire volentium. Et secundum hanc secundam cõcessionem, non videtur contractus vsurarius à iure ciuili permissus; quia non tollit impedimenta, per quæ impedirentur volentes vsuram committere, habentibus potestatem a iure canonico, vel diuino. Quinimmo sicut permittit fieri prædictum contractum, ita permittit præstari impedimenta per ius canonicum, vel à Principibus secularibus contra prædictos contractus vsurarios. ¶ Tertia concessio est præstans fauorem, vel auxilium, vt. §. dixi. Et secundum hunc modum, ecclesia permittit quandoq; clericum occidi à seculari potestate. Et hæc tertia concessio se habet per additionem ad secundam, sicut secunda ad primam; nam in ista cõcessione non tantum subtrahitur comminatio pœnæ, sicut in prima, seu tollit impedimentum, per quod occisio clerici posset impediri sicut in secunda. Sed vltra operatur præstando auxilium, & fauorem suum; nam clericũ qui dignus est morte degradat, & ipsum tradit manibus secularis potestatis, secundum not. in. c. nouimus. §. de verbo. sign. & in. c. 2. de pœn. lib. 6. Et hoc forte voluit sentire Apostolus. 1. ad Corin. c. 5. dum dicit, Ego iudicaui tradere huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die domini nostri Iesu Christi. Et secundum hanc tertiam concessionem ius ciuile non permittit vsuras, quia non præstat auxilia, per quæ dictus contractus valeat exercitari, seu non valeat impediri. ¶ Et ex prædictis apparet, quod vtraque opin. tam illorum qui tenent vsuram esse permissam de iure ciuili, quàm illorum qui tenẽt eam esse prohibitam, saluari posse. Nam prima vendicat sibi locum in permissione, per quam ius ciuile non comminatur, aut infligit pœnam. Secunda vendicat sibi locum, quia verum est, quod ius ciuile non permittit tollendo impedimentum a facientibus vsuras, vel præstãdo eis auxilium. Nec obstat quod ius ciuile sit fundatum super ius naturale, & sic quod prohibitum est de iure naturali, ad quod ius ciuile nõ superaddit prohibitionem suam per pœnæ adiectionem, vt. §. dixi. Et hoc etiã facit ad tollendum argumentum quod feci in prima specie concessionis. Et sic patet, quod ius ciuile per hoc in vsuris non apponit se iuri diuino per oppositionem; sed duntaxat omittit pœnam addere, relinquendo pœnam iuri diuino, vel canonico, quibus magis hoc congruere videtur. Nec est hoc inconueniens. Licet esset inconueniens, quod lex ciuilis nullius esset momenti. 10. distin. constitutiones. Et secundum prædictam distinctionem potest responderi ad secundum argumentum. §. formatum, quod Imperator videatur prohibuisse vsuras, cum mandauit seruari concilium Nicenum: quia intelligo, quod non voluit, quod ea, quæ sunt in dicto concilio prohibita, sint permissa de iure ciuili, intelligendo secundum secundã & tertiam concessionem; videlicet per amotionem alicuius impedimenti, vel per cõcessionem alicuius auxilij. Non tamen intendit propter hoc, quod quęcunque sint prohibita in dicto concilio, sint prohibita a iure ciuili per pœnæ comminationem, seu impositionem. Vel solue aliter argumẽtum, vt. §. latius dixi. Et prædicta, licet non ita clarè, ponit Io. And. in dicta mercur. peccatum. & sequitur in effectu hanc opin. Io. de Imo. & Cardi. Flor. in clem. 1. eo. titu. ¶ Sed contra prædicta ego oppono dupliciter. Primo, quod Imperator Iustinianus videtur expresśe permisisse vsuras, quia permittit secundum diuersos casus, & qualitates stipulari vsuras centesimas, semisses, &c. vt. l. eos. C. eo. tit. &. §. dixi. ¶ Secundo oppo. quia ius ciuile videtur permittere, præstando auxilium, ex eo quia concedit actionem ad prædictas vsuras, vt. d. l. eos. coniuncta. l. vnica. ff. de condi. ex lege. & l. statuas. ff. de acqui. rer. domi. Sol. quidam magister Alexãder de Alles. vt refert præfatus fr Bernardinus, tollere conatur primum argumentum, dicẽs, quod l. eos. permisit comparatiua permissionem vsuras exigi leuissimas. Sed melius dixisset, taxatas vsuras exigi. & hoc ne peius accederet; quia proni erant homines ad lucrum vsurarium. Facit quod dixi. §. de permissione diuortij. Sed per istam responsionem non respondetur ad argumentum; sed duntaxat assignatur causa permissionis. & sic contrarium remanet insolutum; & vix video posse solui secundum argumentum. Nisi diceres, quod lex ciuilis tribuit actionem, non ex vsura, seu ratione vsuræ; sed ratione stipulationis, seu pacti vestiti coherentia contractus. Hæc tamen responsio mihi non placet; quia lex ciuilis duntaxat tribuit actionem ex stipulatione, vel pacto ratione subiectæ materiæ. Vnde si continet rem turpem, vel prohibitam, non tribuit actionem. Probatur in. l. iurisgentium. §. prætor ait. ff. de pact. & l. si plagi. ff. de verbo. oblig. cogita. ¶ Sed aduerte, quia quicquid sit de prædicta deceptatione, & prædictis opin. dicit. d. auth. in fi. huius rubri. & bene, quod hodie in dictis opin. non est insistendum; quia

29 tex. est expressus in cle. 1. in fi. eo. tit. qui † vult, quòd ille qui pertinaciter asserit vsuram non esse prohibitam, nec esse peccatum, debet vt hæreticus puniri. & dicam. §. 21. q. principali. Et ex prædictis potest colligi, vtrum aliquo iure possit propter aliquam causam vsura permitti. & dicam. §. in. 8. q. princ.

Quinto quæro principaliter, quare fuerit prohibita vsura. Solu. dic, quòd plures assignantur rationes. ¶ Prima,

30 quia † vsura est contra legem, seu rationem naturalem; ex eo, quòd facit rem naturalem superualere na

31 turæ suæ, & artificialem arti suæ. Nam † consistentia in pondere, numero, vel mensura, in quibus mutuum, & vsura committitur, vt dicam. §. in. 6. q. prin. habent determinatum valorem a natura, vel arte.

Nam

Nam ponderalibus, qualia ſunt aurum, & argentũ;
dedit valorem ex ſolo pondere.& ideo quãdiu in eo
dem pondere perſeuerant, in eodem valore perſi-
ſtunt. Et ſimiliter q̃ conſiſtunt in menſura, vt iuriũ,
frumentũ oleũ, & ſi. habent à natura determinatũ
valorem in ſpem ſuã; ſecundum valor ex ſola men-
ſuratione penſatur. adeò qđ quãdiu ſunt in eadem
menſura reſpectu ſpeciei, in eodem ſunt valore. Et
licet quandoq; augeri, vel minui videantur, hoc non
contingit ex augumento, vel diminutionis valoris,
qui ſit in eis; ſed tantum propter augumentum, &
diminutionem indigentię noſtræ. Aut propter au-
gumentum, vel diminutionem valoris aliarum re-
rum, in quas commutanda ſunt. Et idem dicendum
in rebus artificialibus, quæ numerantur ſicut pecu-
nia, cuius valor in numero compenſantur; eo qđ
ars, & natura ſuo modo denarijs artificialiter inuen-
tis valorem præſtitit iuxta numerationem eorum.
32 Et hęc †conſideratio minime contingit in alijs re-
bus naturalibus, eo ꝙ in ſui natura non habent de-
terminatum ex poſſit valor earum penſari, & certè
cognoſci; cum valor earum non extimetur ex ali-
quo intrinſeco, & neceſſario in eis conſiſtenti; ſed
ex diuerſis extrinſecis cauſis, & contingentijs. Valor
enim domus, agri, aut vineæ, quandoq; penſantur
ex loco, quandoq; ex tempore, quandoq; ex condi-
tionibus perſonarum, vel ex alijs circunſtantijs quæ
poſſunt multipliciter variari. ¶ Et hoc ideo contin-
git, quia natura non determinauit, nec taxauit tali-
bus valorem; ſed voluit ipſum multipliciter variari
iuxta augumentum, & diminutionem valoris, ſecun
dum varias circunſtantias. Patet igitur eſt prædictis,
quòd in dictis rebus ideo vſura eſt prohibita, quia
facere prædictas res, quæ ponderantur, menſuran-
tur; & numerantur ſuper valere valori, quem de-
terminatum, & taxatum natura conceſſit; nam cum
certum pondus menſuram, aut numerum fenerator
mutuauerit, per uſurariam prauitatem vltra pondus
numerum, aut menſuram recipiendo, facere quòd
ponderata ſuum pondus, menſurata ſuam menſu-
ram, numerata ſuum numerum, & per conſequens
ſuum valorem tranſcendunt. Hanc rationem aſſi-
gnat præfatus magiſter. G. & Ioan. Cald. in. c. fin. ↄ.
eo. Sed dicit Io. And. in. d. Mercut. peccatum qđ
licet de plano concedendum ſit, qđ dictarum facі-
lior ſit extimatio, maxime tempore celebrati con-
tractus; tamen non capit in intellectu quomodo à
natura res prædictæ habeant certum, & determina-
tum valorem: durante pondere numero, & manſu-
ra non alterabilem in plus, vel minus. ¶ Sed aduer-
33 te, quia prædicti †intellexerũt de valore intrinſeco,
non extrinſeco reſpectu ponderis numerum, & men
34 furæ. ¶ Secunda † ratio eſt, quia vſura facere con-
tra legẽ naturæ; pto eo, ꝙ facit, ꝙ res mutuata q̃ non
generat fructum, faciat lucrum. In quacunq; enim
35 re hoc videtur eſſe vniuerſale, ꝙ illud, quòd † non
generat fructum nõ debeat generare lucrum. ¶ Sed
pdictæ res mutuabiles in q̃bus cõmittitur vſura, nõ
gñrant, fructũ; qa ſi gñarent, creſcerent in valore cũ
fructu; q̃ ex creſcentia non põt eſſe, cũ ipſe habeant
determinatum valorem, vt dixi in præcedenti ra-
tione. ¶ Vſura verò faciat ipſas res fructificare, ſeu
lucrum generare. Vnde dicit canon. 46. diſtin. ſicut
qđ vſura eſt per artem nequiſſima; cum per ipſam
aurũ ex auro naſcat ergo vſurã faciens, facit contra
naturã rei rem vicioſam. Et hanc ſecundã rõnem aſ-
ſignat idem magiſter. G. & ſequitur Io. Cald. in. d. c.
fi. & Io. An. in dicta regula peccatum. & D. m. hic in
rubrica per not. in. l. 1. ff. de re. permu. &. c. eijciens.
88. diſtin. Et per hanc rationem dixit Io. Mon. in
c. 1. eo. tit. lib. 6. ꝙ eccleſia hoc caſu vendicat ſibi iu-
riſdictionem in laycos. De hoc dicta. ↄ. q. 18. princ.
Et hanc rationem ptincipaliter habuerunt à Philo-
36 ſopo primo politicorum. c. 6. vbi dicit, ꝙ vſura † di-
citur grece cathos, ꝙ idem eſt, ꝙ partus; quia con-
tra naturã rei mutuabilis vult vſurari, ꝙ pecunia pa
riat. ſ. lucrum, vbi non generat fructum. nam & de-
narius tanquam artificialis, non debet parere alium
denarium. Secus videtur in alijs rebus non mutua-
bilibus. ¶ Sed dicit Io. ꝙ hoc vltimum non vide-
tur poſſe ſtare, quia domus eſt quid artificiale, & ta-
men poteſt teneri tanto tempore locata, ꝙ de lu-
cro poterit emi domus æquiualẽs; & ſic domus gene
rare domum. Tu dic, ꝙ in domo aliæ rationes con
37 currunt, vt dicam. ↄ. ¶ Tertia ratio † aſſignatur, ꝙ
vſura eſt contra naturalem rationem; ex eo ꝙ in va-
lore non differt vſus ab ipſa re mutuata; nam cum in
rebus mutuabilibus vſus, & ſubſtantia rei ſunt vnũ,
idem; & ipſa res mutuata eundem habeat valorem
cum vſu ſuo; Vſura tamen facit vnum eorum excre-
ſcere in valore per alterum; qđ eſt contra naturalẽ
rationem ipſarum rerũ mutabilium, quæ per vſum
conſumuntur, & cum ipſo vſu; nec vnum ſine altero
poteſt concedi, aut conſumi vt de ſe patet. Qđ in
alijs rebus locabilibus dici non poteſt, in quibus
vſus rei habent diſtinctum valorem ſecundum ſuam
naturam ab ipſa re. Vnde vnum ſine altero alienari
põt vt patet in domo equo, & ſi. Vñ facit vſurari ad
dere vſum ad valorem rei mutuatæ, cum non habeat
38 per vſum valorem diſtinctum. ¶ Quarta principalis
ratio † aſſignat per præfatum magiſtrum. G. quam di
cit fuiſſe quorundam Theolo. quæ originaliter fuit
beati Thomæ ſecunda ſecundæ. q. 88. artic. 1. & reſ-
ferunt Io. An. & frater Bernardinus. & eſt quaſi ſi-
milis præcedenti; videlicet, ꝙ vſura eſt contra natu
ralem rationem, quia venditur vſus rei mutuatæ, cu-
ius vſus eſt ipſa cum ſumptio. vnde venditur illud ꝙ
non eſt. propter ꝙ clarè inequalitas conſtituitur;
quæ iuſtitiæ contrariatur; nam cum in prædictis re-
bus in quibus conſiſtit mutuum, ſit ipſarum rerum
conſumptio; quia triticum conſumitur vtendo eo
ad cibum, & vinum ad potum, & ſic de ſingulis. In
talibus ergò non deberet ſeorſum computari vſus
rei ab ipſa re; ſed vtrunq; conceditur vſus rei, hoc
ipſo conceditur ipſa res; & propter hoc in mutuo
transfertur dominium. Si quis ergo ſeorſum vellet
vendere vinum, & ſeorſum vellet vendere vini vſum
venderet ipſam rem bis; vel venderet illud ꝙ nõ eſt;
& ſic manifeſtẽ per iniuſtitiam peccaret. Et ſimili
ratione iniuſtitiam committeret, qui mutuaret vi-
num, aut triticum, petens duplicem recompenſa-
tionem, vnam equalis rei, aliam vero præcepti vſus,
39 vt. ſ. dicitur. ¶ Quinta ratio † quæ aſſignatur eſt, qa
vſura eſt rationem naturalem ratione finalis effectus
abutitur enim vſurarius re mutuata, non vtendo illa
ſecũdum ſuum vſum principalem, vel ſecundarium.
Hoc

tor grauetur aliquid reddere vltra ſortem. Sed hæc
ratio non placet dicto magiſtro G. ptopter duo ;
primo, quia ſępe videmus, ꝙ res cõmodata, ſicut mu
tuata ſtat apud commodatatium periculo ſuo, &
non commodantis; & tamen licitè de rebus com-
modatis cõmodãs recipit lucrũ. Secũdo, qa de pecu
nia commodata ad oſtentationem quæ remanet ad
periculum illius, licitè exigitur lucrum. de quo di-
cã in. 8. q. ptincipali. Sed præfatus magiſter G. tanq̃
ponens falcem in alienam meſſem fortiter errauit ;
non enim animaduertit, ꝙ ex re commodata non
poteſt deberi lucrum ; quia gratuitum debet eſſe
commodatum. Inſti qui. mo. re. contra. oblig. §. com
modata. ſi enim lucrum deberetur, tranſiret in loca
tum, vt. d §. commodata. & ſic ſpecies in contractũ
nominatũ, vt. l. naturalis. ff. de præſcrip. verb. Ratio
ergo prædicta coniuncta præcedenti, ſatis videtur
43 concludens, ſeu applaudens. ¶ Nona ratio, † quia
cum apud debitorem lucrum ex pecunia ſit incer-
tum, non debet fęnerator certum lucrum exigere ;
maximè cum ipſe immunis ſit à damno, vt dixi in
præcedenti ratione. Hæc tamen ratio videtur mihi
non cõcludens, quia in locato lucrum eſt incertum;
& tamen merces eſt certa. Niſi diceres, ꝙ hoc eſt
in locato, quia res locata ſtat periculo locatoris.
¶ Item propter ſterilitatem remittitur merces, vt. c.
pẽ. de loca. Sed ad hoc reſponderi poſſet, ꝙ poteſt
conuenire conductor, vt periculum caſus ad eum
pertineat. Item ꝙ propter ſterilitatem nõ fiat mer
cedis remiſſio, quo caſu, à locatore licitè recipitur,
nec talia pacta ſunt reprobata. l. contractus. ff. de re.
44 iur. & d. c. pẽ. ¶ Decima † ratio eſt, quam rangit Sco
tus, quia vſura eſt contra legẽ naturæ apptopriatio
nis; quia per eam vendit fęneratot debitori ptopriã
induſtriam ; nam pecunia, in quantum eſt pactum
rerum venalium, nullum confert lucrum, niſi per
induſtriam recipientis, & vtentis ea ; ſed vtilitatem
prouenientem ex pecunia per ſolam mercatiuam
induſtriam eius cui pecunia mutuata eſt, nil aliud
eſt quam vendere illi ſuam propriam induſtriam; ꝙ
eſt contra naturalem rationem. Hæc ratio multum
45 coadiuuat. 7. & . 8. rationes. Vndecima † ratio ſit,
quia vſura eſt contra legem naturalis ęquitatis; ęqui
tas enim dictat, qđ pro ęquali non exigatur inęqua-
le. Hæc ratio nõ eſt ſufficiens, niſi coniuncta cũ alijs;
nam ex re locata aliquid exigitur vltra ęquale, & ta-
men non eſt prohibitum. Nec ob. ſi diceres, ꝙ res
locata deterioratur per vſum; quia reſpondeo qđ po
teſt eſſe talis res, quæ non deterioratur per vſum; vt
pecunia. Item domus, quia magis deterioratur ſi-
46 ne, q̃ per vſum legitimum. ¶ Duodecima ratio † eſt,
quia vſura eſt contra naturalem rationem rectæ vni-
tatis; quoniam ſecundum Scotum in quodam tracta
tu ſuo de vſur. ¶ Si aliquis habeat pecuniam aliquo
tempore inutilem, ſeu ſuperabundantem; & proxi-
mus indigens illam petat mutuo, ſi mutuat cum
aliqua lucri ſpe, mortaliter peccat; quia facit contra
præceptum diuinum, & naturæ. ſicut enim in corpo
re humano naturaliter apparet, qđ ſtomacus de ci-
bo, vel alimento non ſuſcipit, niſi id qđ neceſſariũ
eſt; & alia reliquis membris communicat; ſic cũ nos
ſumus omnes vnũ corpus in Chriſto, vt Apoſtolus
ad Ro. 12, ſequitur ꝙ habens pecuniam ſuper abun-
dantem tenetur de neceſſitate illam indigenti proxi
mo communicare. Et ideo dixit Apoſtolus, mutuũ
date nihil inde ſperantes, vt. c. conſuluit. ſ. co. ¶ De-
47 cimatertia rõ † eſt, quia eſt liberalitatis, & gratiæ ven
ditiua, cum enim mutuum dare ex ſpecie ſua ſit opꝰ
gratiæ, & liberalitatis, & per vſuram talis gratia ſub-
uertatur; vertitur talis vſus in abuſum. ¶ Decima-
48 quarta ratio † colligitur ex tex. c. quia in omnibus.
Nam ſi licitum eſſet hoc lucrum, omnis fere homi-
nes relicta agricultura, & alijs mercimonijs vſuris
intenderẽt, & vnde veniret pecunia? ¶ Decimaquin
49 ta rõ eſt, † quæ colligitur ex. c. empto. ſ. eo. quia per
eam hominum facultates cito delaberentur, & diui
tes breui tempore ad pauperem reducerentur, quæ
50 † paupertas eſt res periculoſa, etiam animabus iuxta
illud Salomonis, diuitias, & paupertates non dede-
51 ris mihi. Et hinc eſt, ꝙ propter ſpuſpitionem pau-
per non admittitur ad teſtimonium. 4. q. 3. teſtium.
Et hanc rationem ponit Inno. hic ſuper rubrica. Fa
cit tex. in. c. 1. eo. tit. lib. 6. & ibi Io. An. ¶ Decima-
52 ſexta ratio † eſt, quam ponit Io. An. in. d. regula pec-
catum; videlicet, ꝙ per eam venditur tẽpus, qđ eſt
omnibus cõmune, & ſolius Dei. Vnde actuum Apo
ſtolorum. c. 1. Dominus dixit, nõ eſt veſtrum noſce
tempora, vel momenta quæ pater poſuit in ſua po
teſtate. Hæc ratio non videtur concludens; quia li
cet ſoluendis vſuris apponatur tempus, non pro-
pterea dicitur vendi tempus. Sicut in tempore ap-
poſito in locatis, & alijs licitis contractibus. ¶ De-
53 cimaſeptima ratio † eſt, quia vix euitaſ idololatria,
videntur enim vſurarij nummum, vt Deum, venera-
rari. 47. diſt. c. ſicut. nam vſurarius attribuit num-
mis, & ſic creaturæ, ꝙ Deo attribuendum eſt, vt in-
quit Apoſtolus ad Ephe. 5. c. vſura eſt dolorũ ſerui-
54 tus. Decimaoctaua † ratio eſt, quia contra pietatem,
& caritatem. Ex lege enim naturæ, & diuino pręce-
pto tenemur ſubuenire proximo, de pœnit. diſtin. 2.
proximos. ſed vſurarius, nedum ꝙ ſubueniat neceſ-
ſitati proximi gratis, vt debet, imò eum opprimit.
Vnde Exodi. c. 22. dicitur, vſura proximi opprȩſſio.
Et ſubdit, ſi pecuniã dederis populo meo pauperi,
qui tecum habitat, non vrgebis eos, quaſi exactor ;
nec vſuris opprimes. Facit. 86. diſt. paſce. ¶ Decima
55 nona, † & vltima ratio ſit vniuerſalis, plurima com-
57 plectens, quoniam † vſura eſt res fugienda, abhor-
renda, atq; deteſtanda; tãquam ſceleſta, nefaria, per-
nicioſa, atq; nefanda; propter multa terribilia mala
ex illa prouenientia. Eſt enim impia contra Deum ;
iniqua contra proximũ; periculoſa contra ſe ipſum,
57 contra Deum impia; quia † vſurarius Deum relinqt;
quia quantò magis occulus corporeus ſit propin-
quior terrę, tantò magis diſtat à Deo. Tres enim cę
citates infidelitatis per vſuram in vſuratiorum ani-
mam generantur. Primo quia non deſiderat Para-
diſum. Secundo quia, non abhorret infernum. Ter
tio, quia nõ veneratur aliqđ eccleſiæ ſacramentum
Quæ aũt ſint cauſæ, q̃ homines inducãt ad tales er-
rores, dicam. ſ. in princ. 8. q. princ. Mutua etenim
beneficia inter quæ mutuum gratuitum merito com
mutatur, caritatem finem dilectionis inducunt, au-
gent, & aucta conſeruant; Econtra autem mutuum
datum non ex caritate, ſed ex cupiditate, ſpe lucri,
auaritiam, & quandam voraginem caritatis inſatia-
bilem,

bilem, & inextinguibilem pecuniæ appetitum indu
cit. Est etiam vsura fons iniquitatis, corruptela veræ
amicitiæ communia enim omnia commoda secun-
dum caritatem, proprijs cōmodis pecuniarijs post-
ponit vsurarius, adeò enim proprij amoris pecunia
rij flagrat, ꝙ neminem amat, nullum diligit, nulli se
associat; solum sibi prodest, omnibus obest. Et pro-
58 fecto porco † meritò assimilatur; qui dum viuit, ne-
mini placet; imò omnibus laboriosus est; morte ve-
ro eius familia, totaq; vicinia gaudet. Ita & in morte
vsurarij tota eius familia, conuicinia, & deniq; tota
ciuitas gaudet. Est et præterea vsura abhorrenda, cū
sit deceptionum plena, & fraudum, per quam quæ-
dam perditio fit, & domesticum furtum, atq, rapina
committitur. 4.q.4. si quis vsuram. Licet enim videa
tur quædam apparens pietas, dolus tamen, & dece-
ptionibus suis impie pauperes trucidantur. Et non
solum facit hominem crudelem, & impium in ex-
traneos, sed etiam in proximos, atq; propinquos.
Est atq; etiam abijcienda, cum sit omnium malorū
radix, & fundamentum, & iure diuino, naturali, ca-
nonico; & ciuili prohibita. Est enim terrenorum in
extinguibilis sitis, cecitas mentis, miseranda serui-
tus, angustia cordis, opprobrium vitæ, illaqueatio
Diaboli, certitudo damnationis, impenitens malū,
& horribilitas mortis. Sunt autem vsurarij omni-
bus odio; & apud omnes nationes habiti viles, abie-
cti, & vituperabiles. Adeò ꝙ olim vix vnus, aut al-
ter in ciuitate etiam amplissima reperiebatur. Erant
profecto adeò tali infamia notabiles, vt omnia eo-
59 rum bona † dicerentur bona Diaboli. Abhorrebat
quis aspiciendo eorū domum, aut agrū. Nemo de
60 eorum domo † ignem sumebat. Nemo ab eis in ec
61 clesia osculum † pacis accepisset. De occursu † illo-
62 rum pueri expauescebant, in præsentiarum autem,
quā sit absurdissimum, q̄ obtestandum, atq; nefan-
dum, ꝙ ipsi hodie ferè ab oībus honorantur, tollan
tur, verentur; quia omnes illi assurgant, proponan-
tur in officijs, æstimentur in consilijs, clarissime ex
auctoritatibus præallegatis apparet. Et ex prædictis,
facillimè poteris respondere ad quędam argumēta,
quæ in cōtrarium fiunt ad excusationem vsurarum;
Volunt enim quidam, qđ sint permissæ vsuræ causa
commoditatis; tanquā commoditatem vsura afferat
recipienti mutuum. Vnde cum accipiat commo-
dum, debet & onus sentire. arg. reg. qui sentit onus.
de reg. iur. lib. 6. & reg. secundū naturā. ff. de reg. iur.
Et etiamècontra, cum creditor ex pecunia mutuatā
sentiat onus, & gratiam faciat recipienti, debet ei
pro gratia, gratia refferri, vt. l. sed si lege. §. consuluit.
ff. de peti. hęre. ego debet licitum esse pacto firma-
re, aut intentione sperare lucrum. Nam ad prędi-
cta, & similia patent responsiones ex præcedentib⁹.
Nec etiam ob. qđ sicut ante mutuum licitum erat
debitori aliquid donare, ita debet licitum esse, &
fortius post mutuum receptum; vel illud in pactum
reducere, vel intentionem adhibere; Quia responde
tur, quòd licet gratis potuerit, tamen diuersa est rō
in pacto, & in intentione, quæ ducit ad cupiditatē,
& habet pericula, & rationes prohibitiuas de quib⁹
s̄. & j̄. etiam apparebit. Nec etiam ob. ꝙ sicut reci
piens sub vsuris non peccat, ita & mutuans non de-
beat peccare, quia contractus non debet claudicare,
quia respondebitur. j̄. in. 11. q. princ. ¶ Sed aduer-
tendum, quia fortius ob. contra, ea quæ. s̄. dicta sunt
in. 1. q. 4. q. princip. qđ habetur Deuterono. c. 28.
vbi litera dicit, benedicet cunctis operibus ma-
nuum tuarum, & fęneraberis gentibus multis, &
ipse fęnus a nullo accipies, ergo fęnerari videtur
permissum ex veteri testamento. Solut. dicendum
63 est, quòd verbum fęnerari, † sumitur ibi generaliter
pro mutuare, & potius denotat potentiam mu-
tuandi in habitu, quam in actu. Vnde est sensus,
tantum diuitijs abundabis, quòd poteris omnibus
mutuare; & non egebis recipere mutuum ab alijs.
Vel secundum Alexan. in loco præallegato potest
dici, quòd ibi ponitur consequens pro anteceden-
ti, & sic erit sensus; tantam habebis abundan-
tiam, qđ poteris multis gentibus, si volueris, fęnera
ri. sed præcedens intellectus est melior. ¶ Vltimo
posset opponi prædictis, nam si vsura esset prohibi-
ta de se indifferenter, esset prohibitum omnibus mu
tuare sub vsuris; sed consequens est falsum; quia non
prohibetur quis omnibus indifferenter fęnerari; sed
fratri suo, vt trad. de Deuteronom. c. 23. non fęnera-
bis fratri tuo ad vsuram, nec pecuniam, nec fruges,
nec quamlibet aliam rem; sed alieno. Ad idem. 14.
q 4. ab illo. vbi Ambros. dicit, ab illo exige vsurā, cui
nocere merito desideras. ¶ Sed ad hoc respōdendū
est, vt dicam. j̄. in. x. q. princi. Et per hęc fit expedi-
ta hæc. 5. q. princip. in qua plura omisi dicere, ne
verbis tędio essem, poteritis videre per præfatum
fratrem Bernardi.

Sexto. Principaliter quæro, qualiter,
& in quibus rebus committatur
vsura. Circa quam. q. dic, qđ
quæstio prædicta potest tripli-
citer principaliter summi, & diuidi. Primo, respe-
ctu qualitatis contractus. Secundo, respectu qualita
tis sortis principalis debitori datæ, seu concessę. Ter
tio, ex parte rerum receptarum, & qualitatis in reci-
64 piente existentis. ¶ Primo igitur † quæro, in quibus
contractibus vsura committatur. Sol. dic, ꝙ com-
munis * Doct. sententia est, qđ solum in contractu
mutui. Hoc tenet Gof. eo. in sum. huius tit. Ray. & Cōis opi.
Hosti. in. §. pro qbus rebus. & Doc. hic in rubr. Ra-
tiones autem, quare in alijs contractibus non com
mittatur patebūt ex ijs, quæ dicam in. 3. q. ¶ Secun
65 do quæro, † in quibus rebus ex parte cōcedentis sor
tem committatur vsura. ¶ Sol. patet manifestè ex
decisione præcedentis. q. quòd solum vsura potest
committi in his rebus, quæ consistunt in pondere,
numero, vel mensura, vt. d. l. 2. §. mutui. ex eo, quòd
de meo, tuum fiat, vt. l. 2. §. appellata. Vnde res mu-
tuata transit in dominium recipientis. Et ideò in
mutui datione oportet dantem esse dominum, vt
. d. l. 2. §. pen. & in eo, aliud pro alio recipitur, seu sol
uitur inuito creditore respectu substantiæ, seu spe-
ciei indiuiduorum. Quod non sic est in reliquis
contractibus. Recipit tamen idem in genere; nam
dictis rebus cōsistentibus pōdere, numero, vel men
sura, in quibus mutuum consistit, magis vtimur in
genere, quam in specie. Nam si mutuo tibi centum
florenos, nō habeo intentionē, ꝙ eosdē mihi resti-
tuas in specie; sed in genere illorū eiusdē bonitatis,

&: idem

& idem si mutuo decem sextarios frumenti, aut de-
cem amphoras vini, vt.l.cum quid.ff.si cer.pet. Si.n.
concederem tibi centum florenos, aut.x sextarios
frumēti, vt mihi eosdē restitueres in specie, non es-
set mutuum, sed depositum, aut commodatum, vt
d.l.2.in princ. Et hęc probantur.j.eod.c.consuluit,
ibi, mutuum date, & sic locutum non fuit in alijs
66 contractibus.¶ Tertio quero,† quare magis in con-
tractu mutui, & sic in ijs rebus, quæ cōsistunt in pon
dere, numero, vel mēsura committatur vsura, quàm
in alijs. Sol. dici potest secundum prædictum Alex.
& quēdam Alex. Lombar. ꝙ cum vsura sit vitium, &
peccatum, vt.s̄.probatum est in.4.&.5.qq.princip,
necesse est ꝙ sit in aliquo contractu vitium sortien-
te; sed tale vitium non potest cadere, nisi in contra-
ctu mutui, vt patet ex his, quę dixi in prædictis.4. &
5.qq. ergo &c. Quod autem in alijs non possit cade-
67 re; patet, quia non potest † in contractu emptionis;
nam vt.s̄.dixi in prima.q.princ. vsura committitur
ex eo, ꝙ aliquid recipitur vltra sortem, sed in con-
tractu emptionis non accedit aliquid vltra sortem,
ergo &c. Nam licet aliquid accedat vltra iustum
pretium, illud non recipitur vltra sortē, sed de sorte.
Et eodem modo si aliquis emat merces in loco, in
quo abundant, & vendat in alio, in quo deficiunt, vt
aliquid lucretur; illud est ex sorte, non vltra sortem.
Et idem dicendum de fructibus perceptis ex re em-
68 pta. Item nec in contractu† locationis potest com-
mitti vsura, propter eandem rationem; quia illud
quod accipitur pro re locata, est merces, & non vsu-
ra. Et si tu diceres, quare est merces, & non vsura, si-
cut in contractu mutui. Dico, ꝙ ratio potest colligi
ex plurimis, quæ dicta fuerunt in.q.præceden. nam
multæ rationes concurrunt, quia ex re locata vsus,
& fructus rei differunt ab ipsa re. Nec alienatione,
aut consumptione fructus, vel vsus, consumitur res;
vt in mutuo, vt dixi in.4.q.5.q.principalis. Præterea
69 mutuum† multipliciter differt à locatione. Primo,
ratione charitatis. Secundo, ratione proprietatis.
Tertio, ratione vtilitatis.¶ Primo quidem differt ra
tione charitatis, nam mutuum est contractus gra-
tiæ, quasi gratuitum &c. vnde dicitur mutuum da-
te, &c. Locatio vero est contractus iustitiæ, & æqui-
tatis. Mutuum ergo de sui natura debet esse gratui-
tum. Aliàs venditur charitas, & gratia, quę in mutuo
communicatur. Quæ venditio nil aliud est, quàm
abusio, & corruptela charitatis, vt.s̄.dixi in.18.q.
5.q.princi. In locato vero non sic est, vt de se patet.
Et ideò ex rebus etiam consistentibus in pondere,
numero, vel mensura locatis, potest aliquid recipi
vltra sortem, vt dicam in.q.8.q.princip. ¶ Secundo
differt à locato ratione proprietatis, nam in locato
remanet proprietas locantis. Et hanc rationem sen-
tit Io.And.in.c.si.j.eo.¶ Tertio differt ratione vti-
litatis, nam ex locato homo recipit fructum. 88.di-
stin.c.eijciens. sed ex pecunia non recipit fructum.
Nec obstat si diceres, ꝙ imò quis maiorem fructū
recipit ex denarijs, quàm ex agro, vt docet experien
tia; quia respondeo, ꝙ talis fructus ex denarijs susci
pitur principaliter ex industria hominis, & ingenij.
Accedant præterea deterioratio rei locatæ, & peri-
culum quod spectat ad locatorem, & simi. de quib'
dixi.s̄.in.5.q. Et prædicta sequuntur Goffr. Host. &
Io. And. & communiter* Doct. Et vide quod tradi- Cōis opi.
70 tur.14.q.3.c.1. Item non potest committi vsura in
commodato; quia cum commodatum debeat esse
gratuitum, vt dixi in.d.8.ratione, de quo in.c.con-
questus.j.eo.in glo. sequitur, ꝙ si aliquid daretur ꝓ
ipsa re commodata; aut daretur pro ipsa re, aut pro
vsu rei. Si pro re, aut datur pecunia, aut species. Pri-
mo casu, est emptio. Secundo, permutatio. Si vero
aliquid datur pro vsu rei, aut datur pecunia nume-
rata, & sic est locatio. Aut species, & est contractus
innominatus, vt.l.naturalis.ff.de præscrip. verb. Et
prædicta ponit glo. summæ.14.q.3. Sequitur igitur
ex prædictis, ꝙ regulariter in emptione, locatione,
commodato, & simil. contractibus, non potest com
mitti vsura. Sed solum in mutuo. Et hoc indubitan-
71 ter verum est, si præfati† contractus sint veri, vt ver-
ba sonant. Verum quia frequenter tales contractus
fiunt ficti, & simulati, ne vsuraria prauitas detegatur.
de quo dicam.j.in.19.q.princi. & sub nomine em-
ptionis, locationis, societatis, & simi. vsura commit-
tatur. Ideò ad intelligentiam omnium prædictorū
subijciamus circa prædicta quæstiones singulares,
incipiendo à contractu emptionis.¶ Quarto igitur
72 quęro, † an vendens rem plusquam valeat, quia solu-
tionem differt ad tempus, committat vsuram. Sol.
tex.in.c.in ciuitate.j.eo. decidit, ꝙ per huiusmodi
contractus non possunt venditores vsurarij censeri.
Tales tamen peccatū incurrunt. Nisi dubium sit, res,
seu merces tales plus, vel minus valituras solutionis
tempore. Et ideò consulit ibi Papa, ꝙ homines de-
beant à talibus contractibus abstinere. Hoc tamen
limitari videtur per tex.in.c.si.j.eo. vbi tex. videtur
velle, ꝙ si vendens secundum prædictam formam
tempore contractus fuerat venditurus, & plus ven-
dit, quā valeat tempore contractus; ex eo, quia facit Cōis opi.
dilationem debitori; adeò ꝙ si pretium tunc rece-
pisset, vendidisset viliori pretio; ꝙ talis est censen-
dus vsurarius mentalis. Idem tenet Inno.in.d.c.si. ꝑ
c.consuluit.j.eo. & idem tenet Io. And. & commu-
niter* Doct.in.d.c.si.&.c.in ciuitate. Et si diceretur,
hic non est contractus mutui, ergo non committi-
tur vsura, secundum ea, quæ.s̄.dixi. Respondeo, ꝙ
vbi contrahentes habent fraudem in mente, ita ꝙ so
lum propter dilationem temporis res vendatur ca-
riori pretio; fingitur solutio facta ab ipso emptore;
& pretium sibi restitutum per venditorem; & sic bre
ui manu transiuisse de debitore in creditorem, & de
creditore in debitorem, vt in simili traditur in.l.ro-
gasti.ff.si cer.peta. Et sic excessus veri pretij, & lucrū
quod fit vltra verum pretium ratione dilationis, di-
cetur fieri ex mutuo. Et ratio potest esse, quia plus
debet valere quod verè agitur, q̄ quod simulatè con-
cipitur, vt in rubro, & nigro. C plus vale. quod agit.
¶ Item quia licet talis contractus baptizaretur sub
nomine mutui, tamen de nomine non est curandū,
sed de effectu, vt.c.ea quæ.& ibi dixi.j.&.c.in tātum.
de symo.14.q.3.c.plerique. quia verba debent inten
tioni inseruire, non ècontra, vt.c.intelligentia. de
verbo.signi. Et hæc etiam faciunt ad ca, quæ dicam
in seq.q. Et hæc etiam voluit glo. super verbo ven-
ditores.in.d.c.in ciuitate. Et aduerte, quia si aliquis
proposuerat vendere in tempore certo; communi-
ter, & probabiliter magis caro, potest illud plus qđ

recipit vltra valorem rei,qui nunc instat,licite reci-
pere.Et ratio potest esse duplex. Prima,quia is cui
rem vendit,tenetur illum præseruare a damno ces-
santis lucri Secunda, quia postquam dominus fir-
miter determinauerat vendere certo alio tempore,
ad aliquod probabile lucrum, non solum habet ra-
tionem simplicis rei,seu æstimationis, vt tunc; sed
etiam quandam rationem lucri excrescentem cum
capitali.Et ideo rei cum incremento in simili est ha
benda ratio,vt.d.c.in ciuitate.&.c.fina.Et hanc assi-
gnat Alexan.de Aless. Scotus vero distinguit,ꝙ aut
quis erat venditurus tunc,& vendit pro eodem pre-
tio ad terminum quo erat venditurus pecunia nume
rata;& tunc iste meretur,quia miseretur emptori.
Aut vendit plusquam valeat,& est vsurarius.Aut nõ
erat venditurus,& subdistingue,ꝙ aut qui vendit po
nit determinatum pactum. Aut incertum,dimitten
do illud suspensum, certificandum tamen ex futuro
euentu.Primo casu, si ponit certum pactum,& tunc
valet,& facit gratiam. Si vero vendit plusquam va-
leat,non tamen immoderatè, quia tempore solutio
nis verisimiliter potest plus,& minus valere;& rõne
dubij excusatur,vt.d.c.in ciuitate. Secus si adeo im-
moderatè venderet,quod omnino verisimile sit, ꝙ
illa res nunquam ascenderet illum valorem,& est v-
sura.¶ Secundo casu distingue,ꝙ aut illum valorem
determinatum dimittit determinandum tempore
fiendæ solutionis,vel alio certo tempore,secundum
ꝙ tunc valebit;& licitus est contractus.& talis videt̃
facere gratiam. Quod arbitror limitandum,nisi for
te esset mercantia corruptioni proxima.Cogitabis,
quia nunc venit in mentem. Si vero vellet pactum
determinare pro tempore indeterminato,ad hoc vt
ponat se in lucro tuto,& emptorem in damno.Ver-
bi gratia,volo ꝙ pro istis mercibus quas tibi vendo
mihi soluas quãtum plus valebunt vsque ad sex men
ses; & istud sapit vsuram; quia venditor tractat de
certo lucro,& emptor de certo damno.Quod arbi-
tror limitandum, si tantum est tempus indetermi-
nati valoris rei,quanta est dilatio ad soluendam pe-
cuniam. Secus si determinatio valoris deberet fieri
vsque ad mẽsem,vel quid simi. Et solutio pretij vsq;
annum,nam tunc esset recurrendum ad supradicta.
Et ratio prædictorum est, quia si venditor voluisset
vendere certo determinato tempore, forte minus
valuisset,quàm alio. Et ideo in primo casu venditor
facit se securum de lucro, sed in limitatione quam
dedi,non sic est. Facit ad prædicta, quia contractus
non debet claudicare,vt.l.pen. C.de solu. Aduerte
tamen,quia Bal.in rub.C.eo.tit.ver.secundo quæri-
tur.limitat id quod dictum fuit.s̄. ꝙ vsura commit
tatur,habere locum,quando venditur res,quæ consi
stit numero,pondere,vel mensura, in qua habet lo-
cum mutuum;quia in his tantum committitur vsu-
ra,vt.s̄.probatum est. Secus si vendatur domus,vel
prædium,vel alia species,præsertim cum emptor in-
terim percipiat vtilitatem, arg.l.curabit. C. de act.
empt.Sed hæc limitatio mihi non placet.Primo,qa
rationes assignatæ.s̄.per not.in.c.in ciuitate.&.c.fi.
J.eo.concludunt etiam in casibus prædictis. Præte-
rea tex.prædicti,& maxime tex.in.d.c.in ciuitate.lo
73 quitur simpliciter de mercibus,quarum † appellatio
ne veniunt omnes res mobiles, quæ retinentur mer-
cimonij causa,in.l.mercis.ff.de verbo. signi.l.1.§.8.
ff.de tributo.not.glo.penul.in.c.pastoralis.s̄.de de-
ci.& sic equi,boues,& lapides pretiosi comprehen-
duntur,vt.l.2.§.inde.ff.ad leg.Rhod.de iact. quibus
rebus vtimur in specie,non in genere; & tamen de
plurimis talibus rebus non percipitur fructus. Nec
obstat ratio quam sentit Bal.ꝙ in talibus non consi-
stat mutuum. Et per consequens non committatur
vsura,quia vt.s̄.dixi, breui manu pactum trãslatum,
& retranslatum intelligitur. & sic in effectu videtur
contractum mutuum. Præterea non videtur curan-
dum esse de nomine emptionis paleante vsurariam
prauitatem. ¶ Arbitror tamen,ꝙ in domo,agro,&
similibus,ex quibus percipitur fructus per emptorẽ
possidentem,ꝙ res possit licitè cariori pretio ven-
di,data temporis dilatione.Dummodo seruetur di-
scretio,secundum ea quæ dicam in.q.8.q.princip.
Est insuper aduertendum circa prædicta, ꝙ quidam
conantur tales contractus defensare, vt liceat plus
vendere,data temporis dilatione; quia mercatores
pro communi vtilitate se exponunt plurimis pericu
lis; ergo debent etiam commodum reportare, per
reg.qui sentit onus &c. ¶ Sed respondetur,ꝙ licet
mercatoribus debeat esse licitum lucrare,tamen nõ
debet licere ex illicito modo.1.q.1.c.non est putan
da.Præterea si prædicta ratio concluderet, sequere-
tur,ꝙ si mercator emisset merces cariori pretio,quã
deberet,vel emisset illas tempore caristiæ, & tenuis-
set vsque ad tempus abundantiæ,ꝙ posset data dila-
tione termini longe carius vendere,quàm deberet,
quod est absurdum.¶ Secundo non obstat,ꝙ si ven-
deret ad pecuniam numeratam,licet minori pretio,
tamen posset ex illa merces de nouo emere, & inte-
rim lucrari; quia respondetur, ꝙ hæc possibilitas lu
cri non excusat,quia posset & non lucrari,& capita-
le totum dimittere,& amittere. Præterea tunc ven-
ditor staret in periculo in mercibus reemptis, & in
dubio lucro.Nunc verò est in certitudine sine peri-
culo.& videtur lucrari de re non sua. & videtur sen-
tire.B.Thom.secundum fratrem Bernar. ¶ Item &
tertio,non defenduntur tales vendentes ex eo, quia
pecunia postea eis non soluatur in termino præfi-
xo;sed longe post terminum cum laboribus, & ex-
pensis.Item quandoq; nunquam soluitur.¶ Nã pri-
mum respondetur,quòd licet soluant in termino,ta
men creditor non remittit aliquid de eo quod plus
vendidit propter dilationem. & ex eo quod alter
differat solutionem vltra debitum,non debet alteri
iniqua conditio inferri, vt in reg. non debet.de reg.
iur.lib.6.Et præterea creditor potest petere interes-
se propter pecuniam non solutam ad terminum, vt
dicam in.8.q.principali. ¶ Ad aliud dicendum est,
quòd pro certo nullam vsuram committunt, per
quam teneantur aliquid restituere,si totum capitale
amiserunt. ¶ Quarto,& vltimo nõ excusantur tales
vendentes,ex eo, quòd dicant se id facere ꝓpterea,
quòd si non venderent ad terminum,non reperirent
emptores;quia ad hoc dicendum est, quòd hæc est
dolosa misericordia, q̃ sub pietatis specie cõtra ꝓ-
ximum indigentem crudeliter serpit.Et hæc sequun
tur theologi,& tenet præfatus frater Bernar. in tra-
cta.de emptio. & vendi. artic.3.c.2. Et subdit ipse
ibidem in.c.3. quòd si lanifices, & alij mercatores
alicuius

aliculus ciuitatis ex consuetudine ciuitatis non venderent,nisi ad terminum, adeo quòd ad pecuniam numeratam quasi nullum reperirent emptorem, & talis consuetudo esset inducta ꝓ bono publico,non in fraudem vsurarum,sed pro expeditione mercantiarum,ꝙ mercator qui venderet merces,habita cõsideratione prædicta cariori pretio data dilatione, quam in rei veritate venderet pecunia numerata recepta,quod satis posset tolerari;quia sicut aliqui debitori ad certum terminum absque timore vsuræ licitum est pacisci de aliqua remissione sortis, si soluat ante terminum,vt dicam in.8.q.princ.Ita debet licere in casu prædicto. Item non obstat,ꝙ illa res ad pecuniam numeratam non valebat tantum,& res debet tantum valere,quantum vendi potest, vt.l.pretia rerum.ff.ad leg.falci. Nam rñdetur, ꝙ satis est, ꝙ mercator regulariter non faciat ex malignitate; sed ex natura contractus,& ex consuetudine,& communi obseruantia mercatorum. Hæc tamen decisio non est sine periculo. Et in re dubia tutius esset abstinere, vt dicit pũctualiter tex.in.c.in ciuitate.ꝟ.eo.

74 Vtrum autem committat†vsuram,qui in vendendo concedit terminum, vt trahat emptores ad suas apothecas, non tamen propter dilationẽ vendit carius. Quidam dicunt,ꝙ si ex hoc emptores incurrunt aliquod damnnm,ex eo ꝙ ille non habet merces ita bonas,committit vsuram.arg.not.in.c.consuluit.ꝟ.eo. Alias secus. Et ad hanc quæstionem vide quæ dicam
75 in.8.q.princ. ¶ Quinto quæro,†quid si venditor nõ erat venditurus in illo loco,sed portaturus ad alium locum,vbi res tales cariori pretio vendebantur. Ponit exemplum Io.And. habebat quis poma granata in Riparia,vbi maxima est copia, & volebat illa vendere Parisijs,vbi sunt cara, inuenit aliquem q emit pretio tanto in Riparia data dilatione, quanto fuerat venditurus Parisijs. Sol.Inno.in.c.si.ꝟ.eo.dicit, ꝙ non.Dummodo non accipiat vltra id,quod verisimiliter accepturus erat in loco, ad quem portare volebat; quia quo iure potest carius vendere pp dubium temporis,eodem iure poterit propter dubiũ loci. Sed Host.hic dicit,ꝙ hoc nõ est bonum simile; tum quia non est verisimile,quòd aliquis talem emptionem faceret,nisi multum egeret. Et præterea ꝓ hanc opin.darentur via figmentis, & viderentur approbari fraudes, & simulationes vsurariorum. tum etiam quia itineris,laboris,expensarum, & periculi est habẽda ratio, vt.c.magnæ.de vot.&.l.periculi.ff. de naut.fœno. Et hanc opin.sequitur Ray. in sum. eo.tit.versi.item aliquis.in si.Io.And.dicit in.d.c.si. ꝙ vtraque opinio potest saluari,& ꝙ opin.Inno.erit vera,si emptor statim pretium soluat. Sed si datur dilatio ad soluendum,prout intellexit Inno.& tunc vera sit opin.Host.nam tollitur ratio Innoc.quia in dubio temporis,de quo in.q.præced.potest aliquod commodum peruenire emptori. Et hanc distinctionem sequitur Io.Cald in.d c si in.8.q.& Lauren.in q.31. Quod tamen dictum fuit in vltimo casu,dicit D.m.ꝙ haberet locum,qñ fraus interueniret. Secus si cessaret;quia tunc procederet opin.Inno. Et hanc opin.voluit etiam do.Ant.in.d.c.si. Quę mihi satis placet; quia postquam ille nõ erat ibi;& sic tunc venditurus, vr̃ licitum fuisse cariori pretio vendere,vt d.c.si.in si.Deberet tamen haberi discretio expensa-
76 rum,& periculi. ¶ Sexto quæro,†quid econtra,pone,emitur res minus quàm valeat tempore emptionis,recipienda tñ in aliquo tempore, in quo potest verisimiliter dubitari, vtrum plus,vel minus sit valitura, q̃ tempore quo venditur, vtrum committatur vsura. Verbi gratia,in mense Maij,quo tempore frumentum est carum, & valet modius flor.8.emit pro quinque recepturus frumentum de mense Augusti,& sic in abundantia, & verisimile est,ꝙ non valebit modius vltra quinq; florenos,an dicatur committi vsura.Sol.ꝙ non.Ad quod faciunt ea,quæ dixi in.q.præced. nam hoc casu non datur minus pretiũ propter temporis causam,sed propter naturam rei; quia minus valet vno tempore, q̃ alio. ¶ Septimo
77 quæro,†quid si certum sit,ꝙ tpe quo mensurandum est frumentum emptum,tale frumentum sit plus valiturum. Puta,emo dum est in herba,mensurandum mihi de mẽse Ianuarij,aut Martij,quo tpe quasi certum est,quòd plus valebit,an sit vsura. Sol.Hosti.in sum.eo.tit.versi.item quid si donat. & glo.in.c.si.ꝟ. eo.& ibi Host.& Io.And.tenent,quòd talis contractus sit vsurarius.Facit.14.q.3.vsura. nam postq̃ sm̃ communem cursum omnium regionum tunc tp̃is frumentum carius venditur,illud spectandum videtur qđ euenire solet,vt.c.certificari.de sepult.l.1. in princ.ff.de flumi. Nec obstat qđ quandoq; contrarium accedat, & qđ de futuris contingentibus non sit determinata veritas, vt traditur in.l.1.§.his autẽ. ff. ne quid in loco pub.&.l.1. C qui accu. non poss. quia respondetur, ꝙ ad ea quæ raro accidunt &c. vt vt.ff.de legi.l.nam ad ea.Caueat ergo contrahens,ne in huiusmodi contractibus mentem offendat. sed si vult,emat de eodem tempore ad idem tẽpus,vt puta de æstate ad æstatem,& de hyeme ad hyemem, & sic de singulis,vt non lædat consciẽtiam suam , ne in animarum iudicio teneatur restituere,vt.c.cõsuluit. ꝟ.eo. Et maximè a dictis contractibus debent abstinere clerici, quibus non licet emere, vt carius vendant,vt.s̃.ne cle vel mon.c.1.88.dist.per totum. Et dictam opin.sequitur Laur.q.28.Sed melius iudicio meo distinguit Bal.in rub.C.eo.tit.versi.tertio quęro.Vbi dicit,quòd aut præsens numeratio est causa damni,& committitur vsura. Pro quo facit,quia emptor pet quandam rõnem mutui paleati, tradit pretium venditori ante receptionem rei emptæ, cum constet quòd ex natura emptionis, & vẽditionis nõ teneatur quis pretium dare,q̃ res tradatur. omnis.n. commutatio sibi inuicem pariter ad paria obligat, vt.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.empt. Quod tñ ego intelligo,habita consideratione ad ea,quæ dicta sũt supra,sm̃ communem opin. Aut sola conuẽtio fuit causa damni, quia de præsenti emptor nõ soluit pretium,& tunc contractus non est vsurarius. Aut neutrum,hoc est,solutio pretij,nec conuentio est causa damni; quia frumentum qđ est in herba non valet plus pe contractus, & similiter contractus non est vsurarius,vt.l.fistulas.§.frumẽta.ff.de contrah.emp. &.l.inter stipulantem.§.sacrã.ff.de verb.obl Et hæc opin.plus mihi placet. Vnde dico,quòd si tempore emptionis ego non soluo pretium frumenti, licet emam in herba tradẽdum tempore hyemis, tñ con-
78 tractus est licitus. ¶ Octauo quæro,† vẽdidi tibi frumentum, qđ venditionis tempore erat carissimum,

eo pretio ꝙ tunc valebat,pacto adiecto,ꝙ ꝓ quan-
titate pretij mihi debita deberes mihi vendere fru-
mentum certo tempore pro pretio,ꝙ tunc valebit,
an sit vsura.Sol.Vgu.& Archid.14.q.4.si quis cleri-
cus.tenent ꝙ non.Quanuis frumentum qđ tunc ha
beret ex dicta pecunia,sit longe in maiori quantita
te,q̃ illud qđ nunc vendit.Et ratio est,quia pretium
debitum datum nunc venditori ex hac venditione,
intelligitur mutuatum emptori,vt pro eo vendatur
sibi frumentum pro iusto valore,& sic potius videt̃
fieri gratia debitori,q̃ vsura committi. Posset tamẽ
pp deprauatam intentionem vẽditoris ſm præfatos
Doct.peccatum committi.Et hoc idem tenet Laur.
79 28.q. ¶ Nono quæro,† quid si aliquis vendit pãnũ,
vel equum pro centum floren.ei qui mox est eidem
venditori reuenditurus pro nonaginta, vel pro mi-
nori pretio recepta pecunia nnmerata a primo ven
ditore, qui fecit dilationem tpis de pretio primæ
venditionis.An talis contractus sit vsurarius. Et di-
cendum ꝙ sic,si cum intentione reemendi ab eodẽ,
vendidisset;quia videtur esse gestus contractus mu-
tui in effectu,sub palcatione venditionis. Si tũ ven-
ditor non habuisset intentionem reemendi rem a se
venditam,quam vendidisset sine fraude,licet postea
reemisset ab eodem minori pretio, sicut a quolibet
extraneo emisset, non est vsura, nec est peccatum.
Nisi sit deceptio in pretio,vel simi.Et hoc tenet præ
fa.frater Bernar.& sentit Io.And.& sequitur Io.de
Imo.in.c.ad nostram.s̃.de empt.& vendi. vbi dicit,
80 ꝙ tales contractus in vulgari Bononiensi† appellan
tur stocchi.nos verò appellamus bistrattij. ¶ Deci-
81 mo quæro,† de quibusdam contractibus, quos Flo-
rentini appellant baracnla. Verbi gratia. A.lanifex
82 vendit† decem pannos.B.retaleatori ad vnius anni
terminum pro flnren.500.superuenit.C.indigens
pecuniam,& conuenit cum retaleatore, ꝙ de præ-
senti tradat sibi florenos.450.& ipse contentabit
A.lanificem de.500.in die termini,an talis contra-
ctus sit vsurarius,& ex qua parte, & ex cuius perso-
na.Sol.Laur.dicit.in repet.d.c.consuluit.in.3.parte
princip.ꝙ ex parte.C.tertij non est dubium, ꝙ non
est illicitus. Nisi quatenus illicitum sit mutuo reci-
pere ad vsuram.de quo dicam.j.in.11.q.princ. Ex
parte vero.B.retaleatoris dicit, ꝙ aut vendit dictos
pannos ad rationem.500.florenorum, hoc est, vo-
lendo superlucrari, ac si emisset pro quingentis, &
non licet.Aut ad rationem.450.prout soluit,& tũc
secus.Ex parte autem lanificis dicendum,ꝙ aut dicti
panni valebant tempore venditionis.500.&c. ven-
dendo sine termini dilatione, & contractus est lici-
tus.Aut tunc valebant minus,sed propter solutionis
dilationem conuenit de.500.& tunc distinguit ſm
communem opin. de qua dixi.s̃.in.4.q.huius.6.q.
princ. Tu vero distingue secundum ꝙ ego distinxi.
Aduerte,quia Laur.tangit in dicto loco illam æqui-
tatem,de qua dixi in fi.d.4.q. ¶ Vndecimo quæro,
83 † quidam habebat res steriles; seu nomina debitorũ
inania,quia non erant soluendo,mutuat centum.T.
ad terminum,& recipit promissionem de centum;
vendit tamen.T.res steriles valentes.10.pro.25.seu
cedit nomina prædicta valentia.10.pro.25.soluẽda
ad illum terminum,quæ re vera ille qui mutua rece-
pit,nõ fuisset alias empturus, nisi recepisset mutuũ,
an sit vsura.Bal.in.l.cum allegas.C.eo.tit.ver.modo
quæro.tenet sic,quia talis contractus dicitur frandu
lentus,& rescinditur,vt.l.vir.& ibi Bar.ff.de don.in-
ter vir.& vxo.Et hæc opin.mihi placet. Vnde idem
dicerem quotiescunq; cum mutuo ad terminum vẽ
deretur aliqua res pro minori pretio, vel locaretur
ꝓ maiori mercede, vt dixi in.c.1.s̃.de symo.de illo
qui nolebat vẽdere vinum sine pane. Et faciunt quæ
dicam in articulo de cõtractibus vsurarijs respectu
84 rerum receptarum. ¶ Duodecimo quæro,† emit qs
agrum,vel domum, & facit emptor pactum vendi-
tori de sibi reuendendo,an contractus præsumatur
vsurarius.Sol.glo.in.c.ad nostram.s̃.de emp.& ven.
sentit,ꝙ aut contrahentes volebant simul contrahe
re mutuũ,& fecerunt sub specie venditionis,& con-
tractus dicitur simulatus, & de eo iudicat̃ vt de mu-
tuo.Probatur in.l.3.C.plus vale.qđ agi. Alias autẽ
valebit venditio,nec præsumeretur vsurarius,& em-
ptor interim lucrabitur fructus donec reuendat, vt
d.l.2.C.de pact.inter empto.& vend. Et hoc quando
essemus in certo. Quando autem in dubio,glo.ibi
nõ bene declarat,nec etiam Doct. qui satis confusè
loquuntur. Ideo tu distingue pro intellectu.d.c.ad
nostram.&.c.illo nos.s̃.de pigno.&.d.l.3.tres casus
super quibus fundatur omnis dubitatio. Primus est,
quando venditio fit iusto pretio, & solum apponit̃
pactum de retrouendendo. Et hoc casu Hosti.videt̃
sentire,ꝙ contractus præsumatur vsurarius, cum di-
cat formaliter,ꝙ præsumit̃ vsurarius,maximè si mo
dicum pretium interueniat, ergo implicat idem si
non interueniat modicitas pretij. Hugu.vero,vt re-
fert Archid.14.q.3.c.plerique.sentit contrarium in
eo,ꝙ ibi dicit, ꝙ si talis fecit talem contractum in
fraudem vsurarum,peccat mortaliter, nec defendit̃
a peccato vsuræ,licet non possit ab ecclesia condem
nari.Si autem non facit in fraudem,non peccat; qa
talis contractus est licitus,vt.l.2.C.de pact.inter em
pto.& vendi.&.l.quoties.ff.de in diem adie. Et sub-
dit,ꝙ hoc casu insurgit ꝑsumptio, ex eo ꝙ emptor
sit vsurarius. Et idem videtur ibi sentire Archid.dũ
subdit, ꝙ si interueniat pactum de reuendendo, &
defectus in pretio, præsumitur vsurarius. Est ergo
cõis* conclusio Doct.ꝙ pp solum pactum de reuen Cõis opi.
dendo non præsumatur vsurarius, & emptor lucrat̃
fructus,nec computabit illos in sortẽ,vt.d.l.2. Quæ
85 lex † vendicat sibi locum etiam de iure canonico,vt
sentit gl.in.d.c.ad nostram.& clarius Archid.in.d.c.
plerique.& probat̃ in.d.c.ad nostram. vbi tex. non
solum ponderat de vendendo, sed etiam paucitatẽ
pretij.& de hoc statim latius dicam. Ego tamen hãc
conclusionem arbitror limitandam quo ad forum
contentiosum. Sed quo ad forum conscientiæ dico,
quòd si intentio emptoris erat ad mutuum,& vt pa-
learet illud,& fructus in fraudem vsurarum recipe-
ret,paleauit mutuum sub nomine emptionis,nõ es-
se securus.Et hoc sentit Host.in snm.de emp.& ven.
§.fi.ver.illud autem. Quinimo & si hoc probaretur
etiam in foro contentioso,iudicaretur vsurarius, vt
statim dicam in quinto casu.Et qđ.s̃.dixi procedit
in casu dubij. ¶ Secundus casus magis dubitabilis
est,qñ interuenit pactum de retrouendendo, & in-
teruenit modicitas pretij.Et hoc casu Cy.post Iaco.
de Are.in.d.l.3.C.plus vale.qđ agi.concludit,quòd
non

non ꝑsumatur vsurarius. Etiam si interueniat tertiū, videlicet, ꝙ emens esset solitus fęnerari; quia licet quis sit vsurarius, nihilominus potest facere contractum purum emptionis, & venditionis. Item pactū de reuendendo, vt.d.l.2. quia de se non est improbatum. Nec etiam paucitas pretij; quia in pretio licitū est contrahentibus se inuicem decipere, seu cautius agere, vt.l.dolus.&.l.2.C.de rescin. vend. Et hoc ēt videtur sentire Inno.in.d.c.ad nostram. Nec obstat .c.illo vos.qu... respondent ipsi, ꝙ ibi alia concurrebant; videlicet ꝙ fuit actum, ꝙ fructus computarentur in sortem. Item ꝙ vltra ꝓtium aliquid daretur. q̄ in casu nostro cessant. Item ad.d c.ad nostram. Cyn. nititur respondere. Sed vt dicit Io. And. eius responsio habetur corrupte. Sed potest responderi ſm Zabar. ꝙ ibi fuit pactum de retrouendendo post septennium. Et interuenit paucitas pretij. & sic non licebat venditori ad libitum rem reemere. sed volebat emptor interim fructus lucrari vsurę causa. Et hanc ēt r̄nsionem ponit. D.m.in.d.c.ad nostram. Sed Cyn. loquitur quando fuerat factum pactum de retrouendendo, quandocunq; venditor vellet recurrere vsq; ad certum tps. Sentiunt ergo pręfati Docto. ꝙ licet prędicta tria concurrant; videlicet pactum de reuendendo modicitas ꝓtij, & a solito fęnerari; ꝙ tñ non ꝑsumatur vsurarius contractus. Glo. verò in.c.conquestus.ī.eo. expresse tenet, ꝙ pactum de reuendendo cum paucitate ꝓtij, facit ꝑsumi contractum fęneratitium. & idem glo.in.d.c.ad nostram. & hoc consuluerunt Ang. de Ame. Fran. de Tig. de Pisis. & Bar. Sed do. Ant. vt allegatur per alios, vr̄ tenere contrarium, dum dicit, ꝙ in duobus casibus pactum de reuendendo facit ꝑsumi contractum simulatum. Primus, qñ constat venditorem primo loco petijsse pecuniam mutuari, & ille a quo petebat voluit sibi fieri venditionem de certis rebus, vt dicam.ī.in quinto casu princ. Secundus casus est, quando concurrit paucitas ꝓtij cum pacto de reuendendo post certum tps, & non ante; quia ex hoc apparet, ꝙ emptor voluit pro certo ante dictum tps lucrari fructus. & ita dicit intellexisse glo.in.d.c.conquestus. Sed glo. ibi, vt.s̄.dixi, loquit̄ simpliciter, qñ esset factum pactum simpliciter de reuendendo, ꝙ si concurrit paucitas pretij, ꝑsumitur contractus in fraudem vsurarum, ꝓcipuè si emptor consueuit exercere vsuras. Et hanc opin. ꝙ non sufficiant ista duo, videlicet paucitas ꝓtij, & pactum de reuendendo. tenet etiam Zab.in.d.c.ad nostram. dicens, ꝙ habuit in practica. ꝙ licet quidam vendidisset prędium pro centum. qđ tñ valebat ducenta, & fecisset instrumentum de reuendēdo dictum prędium pro centum, ꝙ per hoc non poterat pręsumi contractus vsurarius. Nisi fuerit factum pactum de reuendendo post certum terminum. Vel nisi fuisset adiectum pactum, ꝙ emptor computaret fructus in sortē, cum de natura emptionis sit, ꝙ emptor faciat fructus suos, vt.d.l.2.C.de pact. inter emp. & ven. &.d.c.illo vos. & tenet Pet. de Ancha.in d.c.ad nostram. Sed Bal.in.c.1.de feu.da.inui.commi.in vsi.feu. vr̄ approbare opi. Cy. ex eo ꝙ dicit, ꝙ si tria concurrunt; videlicet pactū de reuendendo, paucitas ꝓtij, & ꝙ a solito fęnerari. & loquit̄ qñ post certum tps obligat̄ reuēdere, ꝙ ꝑsumit̄ vsurarius. Alias de iure non ē vera opi. Cy. sed ipse non bene loquit̄, dum requirit, ꝙ a solito fęnerari; quia hoc non requirit̄ de necessitate, qñ adsunt alię duę qualitates.s. ꝙ post certū tps, & ꝙ paucitas ꝓtij interueniat de iure iur.c.ad nr̄am. licet opi.gl. videat̄, ꝙ sufficiant dicta duo.s. paucitas ꝓtij, & pactū de reuendendo, vt.l.1. ff.de superfic.&.l.cotem ferro.§.qui maximos. ff.de publi.&.l.cum ij.§.modus.ff.de transac. nam cū nemo ꝑsumatur iactare suum, vt.c.sup hoc.de renun. data modicitate ꝓtij, cū pacto de reuendēdo, debet ꝑsumi contractus pignoratitius. Dicit tñ ꝙ nō qualibet iniustitia, seu paruitas ꝓtij sufficit; sed debet eē ꝓtium valde modicum. Mouet̄ pp duo. primo, quia contrahentes in ꝓtio solent se decipere. Secundo, qa

86 res† minus valet pp illud onus retrouendendi appositum. Qđ dictum est sing. & rōnabile, cum pp dictū onus videatur emptor hr̄e quandam seruitutem ad ipsam rem. ꝓ quo allego tex. sing. in.c.cum Ioānes. de fi.instru. & ibi not.in.7.not. vbi tex. vult, ꝙ res minus valet rōne oneris annexi; quia onus annexum vr̄ esse pars ꝓtij, vt.l.si seruus.ff.de cond.fur. Ad hoc facit ēt tex.in.d.c.ad nostram. dum dicit, ꝙ illud ꝓtiū vix attingebat ad dimidiā iusti ꝓtij. quę ppetuo nota, vt scias formare articulos, q non concluderent, si simpliciter poneret̄, ꝙ res valebat centum, & ꝙ fuit vendita pro.80. nisi addiceretur, ꝙ res etiam cū illo onere valebat centum. Et ꝑdicta etiam sing. faciunt ad materiam.c.cum dilecti.s̄.de empt. & ven.&.l.2. C.de rescin.emp. Et prędictam opi. dicit. D.m. ꝓcedere, maxime interueniente tertia qualitate, videlicet, ꝙ a solito fęnerari, vt dicit glo. in.d.c.conqstus. Quęstio ꝑdicta vr̄ mihi satis dubia pp ꝑdictas authoritates. Sed de iuris rigore vr̄ mihi potius cōcludendum, ꝙ ꝑdicta duo non sufficiant, qa nec paucitas, nec pactum de reuendendo videntur concludere contractum vsurarium. Nec ēt iura disponunt, ꝙ talis contractus ꝑsumat̄ vsurarius. Nec obst. arg. D.m. de paucitate ꝓtij; quia ex quo emptor ꝓmittit reuendere venditori ad libitum ꝓ eodem pretio, non vr̄ ꝙ venditor iactet suum. Nisi diceres, ꝙ saltem videret̄ iactare suum, rōne fructuum interim ꝑceptorum circa iustū ꝓtium. Sed forte magis expediebat venditori recipere illam pecuniam cum dicto pcō, q̄ integros fructus. Vnde cum resolutio contractus pendeat a ꝓtāte vēditoris, vr̄ ipsi venditori facta gratia p emptorem. Secus si venditor non posset ad libitum reemere, vt dicam.ī.in seq. casu. Nec obst.c.

87 illo vos.&.d.c.ad nostram. Nā pt dici,† ꝙ vbi plura interuenerunt, pp quę venditio ꝑsumitur fęneratitia. Primo, qa venditor erat vsurarius, vt vr̄ innuere litera, dum dicit contra vsurarios editum. & sic etiā dicit ibi Egid. quòd ille, de quo ibi in tex. erat vsurarius. Item paucitas ꝓtij. Item ꝙ ante septennium non poterat reemere. Item ꝙ a principio fuit petita pecunia mutuari. Et hoc ēt videtur tenere Ioan. de Imo.in.d.c.illo vos. & tenet qdam Lau. de Pun. magnus practicus, ꝙ ēt requirit tertiū, videlicet, ꝙ a solito fęnerari, cum qua semel malus &c. tum ēt, qa ex facilioribus ꝑsumptionibus conuincunt̄ vsurarij, q̄ cęteri, vt dicam.ī.in.19.q.prin. Pro eligenda tñ securiori parte ſm not.in.c.ad audientiam. de homi. vr̄ tenenda opi.glo. quòd ꝑdicta duo sufficiant. Quā ēt vr̄ sequi.d. Ant. licet aliter alleget̄, dum dicit, maxime si fuit factum pactū de reuendendo post certū tps

tp̃s. & ſic vr̃ implicare ꝙ idẽ ſit ſi pactum eſſet ſimpli
citer factum de reuendendo. Et hoc ẽt vr̃ tenuiſſe Ar
chid.14.q.3.plerıq;. Et maximè ſi contractus fuit ge
ſtus cum ſolito fęnerari, vt dicit tex. in.d.c.illo vos.
& glo.in.d.c.conq̃ſtus.& ſequit̃ Lau.in repe.d.c.cõ-
ſuluit.ĩ.eo.q.61. Si mõ adeſſent aliæ circunſtãtiæ, ꝑ
quas p̃ſumeret̃ contractus fęneratitius, licet emptor
non eſſet ſolitus fęnerari.& ſic concludit, ꝙ remane
bit in arbitrio iudicis. Aduerte tñ, ꝙ ante ſcm̃ in du
bio non cognita aliter puritate contrahentium, eſſet
diſſuadendus talis contractus; ſed poſt ſcm̃ in foro
contentioſo nunq̃ iudicarẽ dicta duo ſufficere. Niſi
aliter ſcirẽ mentẽ ſimulatã contrahentium. In foro
88 aũt pn̄iali,† ſi talis emptor habuiſſet aĩum purũ, res
eſt clara, vt ſtatim dicã. Si aũt condẽnatum aĩum ha
buit, non ſolum dicta duo ſufficerent, ſed ſolũ pcm̃
de reuendendo ſufficeret. ¶ Tertius caſus eſt, qñ ſit
pactum de retrouendendo poſt certũ terminum, ita
ꝙ ante non poſſit emptor cõpelli. & hoc caſu cõcur
rẽte paucitate p̃tij, cõtractus p̃ſumit̃ vſurarius. Etiã
ſi ꝓeodẽ p̃tio emptor ꝓmittat reuendere.& iſte ca-
ſus.d.c.ad nr̃am.& ibi hoc tenẽt Hoſti.Io.An.D.m.
do.Card.Zab. Aduerte tñ, quia vt.ſ̃.dixi in.d.tex.vi
debant̃ ẽt alia concurrere. Placet tñ mihi dicta opi.
maximè ſi emptor erat ſolitus fęnerari. Et multo for
tius ſi tales contractus ſub velamine emptionis erat
89 ſolitus celebrare. Quinimò ego † arbitror, ꝙ ẽt ſi nõ
interuenit paucitas p̃tij, ſed ſolum pcm̃ de reuẽden-
do, cum altero ex duobus pactis.ſ.vel ꝙ fructus cõ-
90 putent̃ in ſortẽ, vel ꝙ reuendat̃ † ꝓ maiori p̃tio; ꝙ
vtroq; caſu contractus p̃ſumit̃ ſimulatus. Eſt tñ dr̃ia,
qa primo caſu, qñ fuit ſcm̃ pcm̃, ꝙ fructus computa
rent̃ in ſortẽ, cõtractus ꝑ hoc ſolum, p̃ſumit̃ ſimula-
tus; & p̃ſumit̃, ꝙ non ſit emptio, ſed pignus; qa tale
pcm̃ de computandis fructibus in ſortem, non cõue
nit emptioni, vt.ſ̃.dixi.ſed pignori, vt.c.1.&.2.ĩ.eo.
&.l.1.&.2.C.de pig.act. Sed in ſecundo pacto, con-
91 tractus iudicat̃ vſurari⁹. Et † idẽ arbitraret, ſi emptor
poſſet compellere venditorẽ ad reemendũ qñcunq;
placuerit emptori. Venditor verò non poſſet cõpel
92 lere emptorẽ. Et idem † ſi eſſet ſcm̃ pcm̃, ꝙ emptio
non duraret, niſi ꝑ quadriẽnium; ſed poſt quadrien
nium emptio ipſo iure reſcinderet̃, vt voluit Bal.in
rub.C.eo.in fi.q.& dicam in ſeq.q. Aduerte tñ, quia
ego arbitror, ꝙ p̃dicta ꝓcedant q̃tum ad forum cõ-
93 tentioſum. Sed q̃tum ad forum † pn̄ialẽ, dico, ꝙ licet
oĩa p̃dicta adeſſent.i.ꝙ eſſet ſcm̃ pcm̃ de reuendẽdo
ẽt poſt certum terminum, & paucitas p̃tij, & a ſolito
fęnerari, dummodo eſſet ſcm̃ ꝓeodẽ p̃tio, non ꝓ ma
iori, ꝙ ſi emptor purè intendebat facere cõtractum
emptionis, & volebat in hoc eſſe gratioſus vẽditori,
vt imponeret rei ꝑ ſe emptæ illã ſeruitutẽ obligatio
nis reuendendi, ꝙ non teneret̃ aliquo modo in foro
conſcientię. Et hoc modo p̃t ſaluari opi.Iac.de Are.
& Cy. Et hoc arbitror indubitanter verum reſpectu
fructuum, q̃ ſunt.ĩ.iuſtum p̃tium. Facit.l.ſi fundus.
§.ſed ꝙ Neratius.ff.de leg.commiſ. Itẽ aduerte, quia
licet hæc prius cogitauerim, tñ vidi Io.Cald.diſpu-
taſſe in.q.18.vbi format talẽ caſum. Vſurarius emit
rẽ minus iuſto p̃tio, ſub pacto reuenditionis facien-
dæ venditori, ipſis contrahentibus emptionis, & ven
ditionis contractum intendẽtibus celebrare, q̃ritur
vtrum emptor fructus pceptos, q̃ puenerũt ex parte
rei, q̃ pars non tranſcendit in valore p̃tium datum,
teneatur reſtituere venditori. In qua.q.poſt plurima
arg.non p̃t apparere qd velit. Vr̃ tñ potius ſentire, ꝙ
cum tali non ſit ꝓhibitus emere ſm̃ p̃dictum modũ
licet ius ſic diſponat, vel p̃ſumat cõtra veritatẽ facti,
videlicet, ꝙ aliud cenſeat̃, ẽt ſi veritas facti aliter ſe
habeat, ꝙ licet in foro aĩæ. D.Laur.in.d.repe.q.50.
dicit, ꝙ ſibi aliud vr̃ in foro cõtentioſo, q̃ aĩæ. Si mo
do põt ꝓbari ipſa veritas, ſaltẽ ꝑ confeſſionẽ partis,
vel ꝑ ſimilẽ modum; qa p̃ſumptio, ꝙ tales cõtractus
ſint fęneratitij, non eſt iuris, & de iure. Ad qd̃ ẽt alle
gat qd̃ not.gl.in.c.ſup eo. de eo q̃ cog.conſan.vxo.
ſuæ.nã ſi confeſſio cum fama ſufficit in illo caſu, for
tius debet ſufficere in caſu noſtro. Ad idẽ qd̃ not.in
c.ſup eo.de teſti. Facit, qa licet quis p̃ſumat̃ bonus,
& ideo mutuando ſi non conuenit de recipiẽdo ali-
quid vltra ſortẽ, præſumat̃ gratis, & ex caritate mu-
tuaſſe; ſi tñ poſtea aliquid recipit à debitore gratis
ſoluente vltra ſortẽ, & ipſe fateat̃ deprauatã intẽtio
nem habuiſſe, compellitur illud reſtituere, vt.c.con-
ſuluit.ĩ.eo. Aduerte tñ, qa Io.Cald.anteq̃ veniat ad
ſolu.d.ſuæ.q. ſub dubio fortè dicit, ꝙ q̃tum ad ius
fori, ſi emptor ſciebat ius, non lucratur fructus, ſed
tenet̃ eos reſtituere, licet nõ teneat̃ venditori, q̃ ſciẽ
ter p̃dicto modo vendidit. Sed ſi emptor ignorabat
ius, qa ruſticus, vel fęmina, tunc licet teneat̃ reſtitue
re, nec rẽ p̃ſcribat, tñ facit fructus ſuos, nec reſtitue-
re tenet̃.alleg.15.diſt.c.non ſane.& qd not.glo.in.l.
quẽadmodum.C.de agri.& cẽſ.lib.11. Ego arbitror
ꝙ ſiue ipſe ſciuerit, ſiue ignorauerit ius, ꝙ ſi pura, &
bona intentione emit, licet p̃dicta concurrant, quia
tñ ꝑ prædicta concludit̃ contractus fęneratitius de
neceſſitate, vt dixi.ſ̃.in.2.caſu, non video quare di-
ctus emptor non faciat fructus ſuos, tã in foro con-
ſcientiæ, q̃ in contentioſo, ꝓbata intentione pura.
Quæ tñ in hoc caſu quò ad forum contentioſum, vt
arbitror, non ꝓbaret̃ ꝑ inſ̃m in præiudicium tertij;
cum ius velit, ꝙ aliter p̃ſumat̃.& ſic non haberet lo-
cum.qd̃ not.in.c.pen.ĩ.de cri.fal. & not.in.c.nulli.
de elec.lib.6.&.82.diſt.ꝓpoſuiſti. Facit, qa vbi agit̃
de præiudicio tertij, aſſerẽti ſe ignoraſſe, vel ſciuiſſe
nõ credit̃ ad eius vtilitatẽ, niſi aliter ꝓbet, vt.l.quin
tus.ff.manda. tenet Bal.in.q.ſua, quæ incipit, ſtatuto
94 cauet̃.quaſi in fi.1.dub. ¶ Quartus caſus eſt, qũ † fuit
appoſitum pactũ de reuendendo cariori p̃tio, & in
hoc caſu, vt dixi in p̃ced. non eſt dubium, ꝙ contra-
ctus dr̃ fęneratitius, vt.d.c.illo vos. & hoc cõiter* Cõis opi..
ſeq.Doct.& tenet Hoſt.in ſum.in tit.de emp.& ven.
§.fi.verſi.illud aũt. Et maximè hoc dicendum eſt, ſi
emptor erat ſolitus fęnerari, vt.d.c.illo vos. & forti⁹
ſi emptor poterat compellere venditorẽ ad emen-
dum, ſed non econtra. Et not. ꝙ in caſu p̃dicto arbi-
tror, ꝙ nullo modo poſſit talis contractus ſaluari ex
conſcĩa ꝑꝑ repugnantia. ¶ Quintus, & vlti.caſus eſt,
95 qñ quis petebat pecuniam † mutuo offerendo rerum
ſuarum hippothecam; ſed alter dixit, nolo mutuare;
ſed paratus ſum emere, & ſic ſecutus fuit contractus
emptionis.& hoc caſu dicit Hoſti. ꝙ vſurarij noſtri
t̃pis ex hoc ſolo conuincunt̃. Et ſic vr̃ velle Hoſti. ꝙ
reqrat̃, ꝙ emptor ſit vſurarius. Aliter aũt non video,
qualiter talis ſola requiſitio ꝑ ſe ſufficiat. nam ſæpe
quis vellet recipere mutuum, & non reperit mutuan
tem; ſed facilius reperit emptorẽ rei. Poſſet tñ ꝓce-
dere

dere illud dictum, qñ venditio fuit ſecuta ꝓ ea pecu
nia, quam petebar mutuo; nã tunc modicitas ꝑtij cũ
ꝑſumpta voluntate, q̃ colligiẽ ex prima requiſitiõe,
facit ꝙ contractus ꝑſumatur feneratitius. hoc tenet
D.m.in.d.c.ad nr̃am. Qđ arbitror ꝓcedere, qñ fuit
appoſitum pcm̃ de reuendendo. Sed ſi non eſſet ap-
poſitum, caſus vr̃ mihi dubius; quia licet quis petat
pecuniam mutuo, ſi ſimpliciter ille rñdet nolle mu-
tuare, ſed emere, & ſequaẽ emptio; non video quare
contractus poſſit dici feneratitius. Secus forte, ſi ꝑ-
cederent alia verba, vel tractatus; puta, quia diceret
emptor, ꝙ non eſſet bene ſecurus mutuãdo, vnde vt
eſſet ſecurus, ꝑceſſit venditio. ¶ Decimotertio q̃ro,
95 quid ſi inter emptorem, & venditorem conuentum
eſt, vt ſi res empta diſplicuerit. ĩ.certũ tp̃s, eſſet inẽ-
pta. Vel ſi venditor. ĩ.certum tp̃s voluerit reſtituere
ꝑrium, res eſſet inempta. An hoc caſu ſi emptori di-
ſplicuerit, vel venditor reſtituerit ꝑtium, ad hoc vt
emptor teneaẽ fructus reſtituere, requiraẽ paucitas
ꝑtij, & ꝙ contractus ſit geſtus cũ ſolito fenerari; an
verò abſq; eo ꝙ ſit paucitas ꝑtij, & ꝙ non ſit ſolitus
fenerari, debeat fructus in ſortem computare. Et vr̃
ꝙ ſic, nam contractus ꝑdictus adueniente conditio-
ne vr̃ reſolutus ipſo iure; & ꝑ conſequens vr̃ ꝙ non
debeat lucrari fructus, vt.l.2. ff.de in diem adiect. &
.l.1.& ibi ꝑ glo.Dy.& Bar.ff.de dona. Sol. ꝓ intelle
ctu ꝑdictorum, q̃ ꝑꝑ ignorantiam terminorum vñr
difficilia; debes ſcire, ꝙ in contractu emptionis, vel
vẽditionis, qñq; poniẽ pcm̃ adictionis in diẽ, qñq;
pactum legis commiſſoriæ, interdum aliud pcm̃ ten
97 dens ad reſolutionem contractus. Exẽplum primi,
videlicet, vendo tibi fundum pro.x.niſi alius attule-
rit meliorem conditionem. ĩ.ſex menſes; nam hoc
caſu ſi alius. ĩ.ſex menſes attulerit meliorem condi
tionem, res erit inepta quò ad primum emptorẽ; &
ſic reſoluiẽ titulus ipſo iure, & retransferẽ dñium in
ipſum venditorem, vt.d.l.2.cũ alijs iurib.ſ̃.allega.
98 Exemplum † ſecundi, & pacti.l.commiſſoriæ eſt, qñ
vendo fundum pro.x.hoc acto, ꝙ ſi ꝑtium nõ ſoluaẽ
ĩ.certum terminum, res ſit inepta; & ſic reſoluiẽ titu
lus, & retransferẽ dñium in venditorem. Et in iſtis
duobus caſibus, ſpãle eſt, ꝙ fructus debeant reſtitui
venditori. De pacto adict. in diem probaẽ in.l.item
ꝙ dictum. ff.de in di. adict. De pacto.l.cõmiſſoriæ
probaẽ in.l.ſi fundus.ff.de leg.commiſ. Et nõ eſt mi
rum, ſi tunc reſtituuntur fructus; quia vt dixi, virtute
dictorũ pactorũ perinde eſt, ac ſi res nunq̃ fuiſſet vẽ
dita; quo caſu non eſt dubium, ꝙ fructus ꝑtinuiſſent
ad venditorẽ; & ideò ſibi reſtituendi ſunt. Fallit tñ
in pacto.l.commiſſ. qñ emptor ſoluiſſet reſiduum;
quia tunc ꝑꝑ partem ꝑtij ſolutam, lucrareẽ ipſe em-
ptor fructus, vt.l.4.§.ꝙ Neratius.ff.de leg.commiſſ.
Et aduerte, quia ſi vendo tibi rẽ, ſi ꝑtium ſolueris. ĩ.
menſem, venditio eſt conditionalis. Et ſic emptor
non ꝑcipit fructus. Secus qñ dr̃, vendo tibi fundum
pro.x.& ſi nõ ſolueris ꝑtium. ĩ.menſem, res ſit inem
pta; quia tunc venditio eſt pura, ſed eſt reſoluẽda in
conditionis aduẽtu. Et ideo emptor interim ꝑcipit
fructus. Sed ſi contingat reſolui, reſtituit illos vendi
tori. Et eſt ꝓprie pactum.l.commiſſ.vt dixi. Si aũt
dicatur, vendo fundum pro.x.ſi alius non attulerit
meliorem conditionem. ĩ.menſem, tunc vẽditio eſt
conditionalis. ideò emptor nõ ꝑcipit fructus. Et idẽ
ſi dicaẽ, ꝑficiaẽ emptio talis fundi inter me, & te ꝓ
x.niſi alius attulerit meliorem conditionem. ĩ.men
ſem. Et ſic patet, ꝙ vbi apponũtur verba futuri tꝑis,
ſiue apponatur dictio ſi, ſiue dictio niſi, venditio red
diẽ conditionalis, vt not.ꝑ gl.in.l.2. ff.de in di.adic.
Facit qđ not.in.c.illo vos.de pigno.ideò emptor nõ
ꝑcipit fruct⁹. Secus ſi nõ apponaẽ verbũ futuri tꝑis;
puta, vẽdo tibi fundum pro.x. vel emptio ſit ꝑfecta
inter me, & te pro.x. niſi alius attulerit meliorẽ con
ditionem. ĩ.menſem; quia emptio eſt pura, licet re-
ſoluenda in conditionis euentum. Et eſt proprie pa
ctũ adictionis in diem. Secus ſi apponatur dictio ſi,
verbi.g.ſi dico, vendo tibi fundum pro.x. vel ſit tibi
emptus pro.x.ſi alius non attulerit meliorem condi
tionem. ĩ.menſem; quia tunc contractus eſt condi-
tionalis, vt colligitur ex not.in.d.l.2. Et ꝑdicta not.
ad intellectum pacti adict. in diem, & pacti.l.com
miſſ. Dicebam & tertio, ꝙ aliquod eſt pcm̃ tendens
ad reſolutionẽ contractus, qđ non eſt proprie pcm̃
.l.commiſ.nec adict. in diẽ. Et iſtud ꝑt eſſe duplex,
nam interdum apponitur pactũ, ꝑ quod pendet re-
ſolutio contractus à ꝑtãte emptoris, & de iſto pro-
prie loquitur.d.c.illo vos. puta, qñ fit pcm̃, ꝙ ſi di-
ſplicuerit emptori, ꝙ reddatur ſibi ꝑtium, & res re-
uendatur venditori. Alio modo põt fieri, vt reſolu-
tio contractus pendeat à ꝑtãte venditoris; Puta, qñ
fit pcm̃, ꝙ ſi venditori diſplicuerit contractus. ĩ.cer
tũ tp̃s, ꝑtium reddatur emptori, & res reſtituaẽ ven-
ditori. Vel ſi apponeretur pcm̃, ꝙ qñcunq; vẽditor
ſoluat ꝑtium emptori, reſtituatur res ſibi. Et iſta vlti
ma pacta tendentia ad reſciſionem cõtractus, magis
ſunt in vſu, q̃ alia, de q̃bus in.l.2. C.de pac.inter em.
& vend.dixi.ſ̃.in ꝑced.q. Et iſta pacta ſunt diuerſa à
pacto.l.cõmiſ.& adict. in diem, vt patet ex ꝑdictis,
& ex forma ꝑdictorum ipſorũ pactorũ. nã in pacto
adict in di.&.l.commiſ.apponuntur verba tendẽtia
ad reſolutionem tituli, q̃ non apponũtur in iſtis. Et
ideò in iſta tertia ſpecie pactorum non reſoluitur
contractus ipſo iure de ſui natura; ſed venit reſoluen
dus ex pacto ipſarũ partium. Et ſic non retransfertur
dñium in venditorem ſine traditione. & ꝑ conſeq̃ns
non hr̃ ꝑinde ac ſi res non fuiſſet vendita. Et ideò
non mirũ, ſi in hac tertia ſpecie regulariter emptor
lucretur fructus, niſi aliud interueniat, ꝙ faciat ꝑſu-
mi contractum vſurariũ, vt.d.l.2.C.de pac.inter em.
& vend. Licet in pacto.l.commiſ.& adict.in di. em-
ptor non lucretur fructus; ex eo, ꝙ ibi apponuntur
verba, q̃ inducunt reſolutionem contractus ipſo iu-
re; & ſic ꝑinde hr̃ ac ſi contractus non fuiſſet factus.
facit quod.ſ̃.dixi. Et ex ꝑdictis vr̃ inferendũ ad ſolu
tionem.q.propoſitæ, ꝙ in caſibus ꝑdictis, de quibus
in tertia ſpecie, qñ apponũtur verba reſolutiua con-
tractus ipſo iure, ꝙ emptor non debeat lucrari fru-
ctus. Contrariũ tñ dicendum eſt, quia licet dicta ver
ba ſint appoſita, nõ tñ fit reſolutio ipſo iure; ꝑ id qđ
trad.in.l.ſi ꝑdium.C.de edil.ratio.& Bar.in.d.l.1.ff.
de dona.nã ſi eſt ſpeciale in pacto adict. in diẽ.&.l.
commiſ. ꝙ verba ibi tendentia ad reſolutionem ti-
tuli ipſo iure illã inducant, & operentur retrãslatio-
nem dñij ipſo iure in venditorem; ergo ſecus in alijs
pactis, arg.d.l.ſi ꝑdium. Facit.l.1.in fi.ff.ad munici.
cũ ſimi. Item probaẽ, ꝙ regulariter ex ſolo pacto nõ
transferẽ dñium, vt.l.traditionibus.C.de pac. Vñ vr̃

concludendum, ꝙ in dicta tertia spẽ pactorum, de
quibus in.q.nr̄a, licet apponanẽ verba tendentia ad
resolutionẽ tit.ipso iure, emptor lucratẽ fructus. Nisi
aliud interuenisset, pp qđ p̄sumeretẽ contractus fęne
ratitius, ẜm ꝙ latè dixi in p̄ced.q. Et hoc idem, quasi
formaliter voluit Io.de Imo.in.d.c.illo vos. ¶ Deci
moquarto q̄ro, qa.ṡ.in p̄ced.qq.dcm̄ est, ꝙ qualitas
emptoris, paucitas ptij, & si.faciunt p̄sumi cõtractũ
vsurarium, vtrum ad ꝓbandas has qualitates sufficiat
iurm̄ necessarium in defectum ꝓbationis. Sol.dic,
ꝙ licet hæc.q.satis congrue posset hic adaptari, tñ
magis congrue adaptatẽ ad.19.q.prin.vide dic de ea
vt dicam ibi. ¶ Decimoquinto q̄ro, constituit qdã
99 in† domo sua, vel in p̄dio censum vnius flor. singulo
anno, & illum vendidit ꝓ.x.flor.an contractus sit li-
citus. Sol.do. Ant.vt refert Lau.in.d.repet.c.consul-
uit.q.12.format quasi similem.q. & arguit primo, ꝙ
contractus non sit licitus; qm̄ hic vendit pecunia, de
cuius natura est, vt non vendatẽ; sed vt p eam aliæ res
emanẽ, vt.l.1.ff.de contrah.emp. &.l.si ita fideiusso-
rem.ff.de fideius. Item facit, qa vr̄ vendi vsus rei inse
parabilis à re. Item cũ accedat aliqd sorti, vr̄ vsura.
In contrarium facit, qa hic non est mutuũ, ergo non
vr̄ cõmitti vsura, vt in prin.huius 6.q.prin. Præterea
hic vendit ius vendibile; quia & iura, & seruitutes vẽ
di possunt, vt.ff.de hære.vel act.vend.p tot. Tandem
soluunt Doct. p̄fati, ꝙ si census constituatẽ non hita
relatione ad rem; vt puta, obligat quis se ad dandum
1.flor.quolibet anno, & istum vendit illi ꝓ.x.flor.&
talis contractus est illicitus; qa non venditẽ ius consti
tutum; imò vr̄ nunc oriri de nouo vsurarius contra-
ctus. Aliqñ verò constituitẽ census in re, & sic venditẽ
ius illius census constituti relati ad aliquam rem; vt
puta, ad p̄dium, vel ad domum, & tunc contractus ẽ
licitus. Dummodo dolus, aut fraus non interueniãt.
Verbi.gr.si constitueretẽ census.x flor. singulis annis
sup domo, & venderetẽ ꝓ.c.de qua domo locata nõ
possent hr̄i, nisi.v.flor.pro mercede; nam hic vr̄ in-
surgere contractus fraudulentus; qa ex quo pro tali
censũ res non p̄ôt locari, vr̄ quasi insurgere q̄dã pso
nalis obligatio. Facit qđ trad.in.c.illo vos. Sed si do-
mus, & merces, q̄ possunt hr̄i ex domo, essent æquiua
lentes, tunc dicunt talẽ contractum fore licitũ. Facit
qđ dicam in seq.q. ¶ Decimosexto q̄ro, dictat statu
100 tum, vel consuetudo, ꝙ rectores† ciuitatis vendant
de pecunia ciuitatis aliquos introitus ad rõnem.v.
pro centenario annuatim, an sit vsura, si aliquis illos
emat. D.Ant.in.c.si.ĩ.eo. dicit, ꝙ cũ pecunia sit mẽ
sura aliarum rerum, vt dixi in p̄ced.q. ꝙ talis contra
ctus vr̄ illicitus. Et ꝙ rectores peccant, sed singulares
psonæ non peccant, nisi consequanẽ commodũ but
sale. Posset tñ defendi talis cõtractus, vbi ciuitas con
stitueret annuum censum ad rõnem.v.ꝓ.c.qui an-
nuus census concerneret ciuitatis bonũ publicum.
Circa hoc tñ dic vt dicam.ĩ.in.q.montis.q.8.prin.
101 ¶ Decimoseptimo q̄ro, emit.T.à S.hñtẽ possessio-
nes annuum censum.x.corbium frumenti, pcõ adie
cto, ꝙ de oibus bonis venditoris indifferẽter soluat
annuatim, an sit vsura. Dubium facit, qa in casu p̄di-
cto non emitẽ frumentũ certi p̄dij, & sic vr̄ quodam
modo obligatio psonalis. Itẽ qa non emitẽ certũ ius
reale. vñ non vr̄ hr̄e locum qđ dicit Inno.in.c.in ci-
uitate.ĩ.eo.& qđ dixi.ṡ.q.15. D.Anto.in.c.si.ĩ.eo.
dicit, ꝙ si cẽsus constituitẽ in bonis, vel sit relatio ad
bona, contractus non est censendus vsurarius; cũ hic
ex vna parte sit p̄tium, & ex alia merces, seu res; & ta
lia iura realia licitè vendi possint, vt dixi in.d.15 q.
Et maximè vr̄ ꝓcedere, qñ p̄tium relatum ad rẽ, est
iustum. Subdit tñ, & bñ, ꝙ debet cauere contrahẽs à
mala intentione, qa eius malæ intentionis Deus co-
gnitor erit, vt.c.cum tu.&.c.consuluit.ĩ.eo. Sed di-
cit Lau in.d.c.consuluit.q.13. ꝙ nõ pcipit qualiter
talis census constituatẽ; & posito ꝙ venditor obliget
oĩa bona sua, non tñ vr̄ cẽsus constitui realis. Subdit
tñ, ꝙ non est negandum, ꝙ qs non possit talẽ censũ
constituere in suis bonis, & illum vendere. Vñ non
facit dr̄iam an talis census cõsistat in pecunia, an ve
ro in vino, grano, oleo, & simi.arg.14.q.3.pleriq;.&
qđ not.Inno.in.d.c.in ciuitate.& dicã in seq.qq. &
vide Bar.in.l.pen.§.constituto.ff.de leg.in.q. illa de
eo q vendit fructus ad centum annos alicuius domꝰ,
vel p̄dij, vbi dicit, ꝙ aut vendit fructus, constituẽdo
ius vsusfructus in re ipsi vẽdenti, & tunc ẽ alienatio,
arg.l.si.C.de reb.alie.non alie. Aut non constituẽdo
ius vsusfructꝰ, sed obligãdo se psonaliter actione ad
dandos fructus, & tunc non est alienatio, vt.l.si. ff.de
contrah.emp.l.liberto.in prin.ff.de an.leg. Qualiter
aũt ppendatẽ, an aliquis constituat ius vsusfructus in
re, vel non, vide not p Io.de Fant.in cle.1.de reb.ec.
non alie.& id qđ not.in.l.si ita.ff.de vsufruc. ¶ Deci
102 mooctauo q̄ro, † pone.T. emit ab aliquo hospitali,
vel ecclesia certas possessiones magni valoris ꝓ mil
le tenendas, & vsufructuãdas toto tempore vitę suæ.
Vel donauit ecclesię mille, p̄dicto pacto adiecto, vt
sibi darenẽ possessiones longe maioris valoris ad vi
tã tenẽdas, an talis contractus sit vsurarius. Sol.D.m.
hic disputauit hanc.q.& incipit Angelus. Et primo
arguit, ꝙ talis contractus non teneat. Secundo ꝙ sit
vsurarius. Qđ non teneat, ꝓbat ipse p tex. in.l.iube
mus nulli.§.sane.C.de sacros.eccle. vbi tex.expresse
vult, ꝙ ad hoc vt vsusfructus alicuius possessionis ec
clesiæ alicui concedatẽ ad vitam, est necessarium, ꝙ il
le, cui fit concessio, ꝓmittat dare ecclesiæ post mor
tẽ suã aliam possessionẽ de suo ꝓprio æquiualentẽ
quò ad dñium, & vsumfructum, & eiusdẽ redditus,
cuius est illa, q̄ concedit sibi ad vitã. Et nisi hoc pcm̄
appositum fuerit, non valet qđ inter eos actum est;
adeò ꝙ illa possessio remanet in dñio, & possessio-
ne ecclesiæ. Quinimò fortius ẜm quosdã, p cõtractũ
aliter gestum non transferẽ possessio, ẽt facti, vt sen-
tit Bar.in.l.1.§.si vir.ff.de acq poss. Et talis solẽnitas
postea p ius authenticorum fuit in sauorẽ ecclesiæ,
ẽt magis ampliata; quia vbi iure Codicis sufficiebat
ꝙ recipiens ꝓmitteret relinquere æquiualentẽ pos-
sessionem post mortẽ, hodie p ius authen. teneẽ sta-
tim promittere æqualentẽ possessionẽ quò ad dñiũ,
vsufructu penes eum remanẽte donec viuat, vt auth.
de nõ alie.§.si qs noluerit. Cum ergo in casu p̄dicto
T.non dederit possessionẽ, sed pecuniam; ergo talis
contractus nõ valet, p.l.cum lex.ff.de fideiust.& reg.
q̄ contra.de reg.iur.lib.6.v.dist.vides. Secundo ad
probandum, ꝙ cõtractus sit vsurarius, alleg.tex.not.
14.q.4.vbi dr̄, ꝙ si emitur, vt carius vendatur, est tur
pe lucrum. Ad idem.88.dist.eijciens. Sed.T.vr̄ hoc
fecisse pp lucrum, vt.s.plus inde pcipiat; ergo est il-
licitus. ¶ Tertio probatur, ꝙ sola spes hñdi aliquid
vltra

vltra ſortem, facit vſuram, vt.c.conſuluit.ĩ.eo. Sed T.hanc ſpem vr̃ habuiſſe; quia putauerit ſe longiori tp̃e viuere poſſe, ergo &c. Nec obſt.ſi dicatur, ꝙ de hac intentione non apparet; quia cum nemo cõiter faciat talem contractum, niſi ꝓp lucrum, ſatis arguĩt à cõiter accidentibus, vt.c.1. & qđ ibi not.ſ̃.de cle. non reſi.D.m. dicit tandem in ſolu.q. ꝙ p̃dictam.q. principaliter formauit Ray.in ſum.eo.ti.& ẽt Goff. in ſum.qui breuiter concluſerunt, ꝙ talis contractus eſt vſurarius. Fundant̃ ſup tertio arg.ſ̃.formato. Sed Hoſt.in ſum.eo.ti.§.an aliquo.ver.qd de his q emũt, reprobat p̃dictã opi. Mouet̃, quia hoĩes ita poſſunt ſperare lucrum in prædicto caſu, qñ recipiunt vnam poſſeſſionem, & dant aliam æquiualentẽ poſt mortem. Et ideò ſicut licitus eſt ille contractus, qñ datur poſſeſſio ꝓ poſſeſſione, ita debet eſſe licitus cõtract⁹ qñ pecunia dat̃ ꝓ poſſeſſione; niſi in fraudẽ fiat; nã vterq; approbatur à iure; quia vnus vr̃ eſſe contract⁹ p̃cariarum, & alius emptionis, & vendi. quorũ vterq; eſt approbatus, vt patet ex tit.de emp.& vendi. & in tit.de p̃ca.per to. Secundo mouet̃ p argm̃ mer p̃dictorũ Doct.dixerunt.n.ipſi, ꝙ contractus vſurarius non habet locũ niſi in mutuo.de quo dixi.ſ̃.in prin. huius.q.ſed in caſu nr̃o non eſt mutuũ; ergo &c. Vñ concludit ipſe, ꝙ talis cõtractus rõne incertitudinis põt excuſari, arg.l.1.C.de pact. &.l.1.ff.de condi.& demon.&.l.ea lege.C.eo.ti.&.c.in ciuitate.ĩ.eo. Et hanc opi.dicit ſecutum fuiſſe Archid.14.q.4.q cũq;. & Io.de Lig.in cle.vni.eo.tit. Et hæc dicit eſſe.D.m. q̃ circa p̃dictam materiam reperit ſcripta. Tu dic, ꝙ ẽt p̃dictam opi.tenet Io.And.in addi.Spec.eo.tit.in rub.tenuit & Hug.in.d.c.q cũq;.Cy.& Pet.in.l.ſi pr̃. C.de in off.teſt. Dũmodo emens ad vitã dederit pretium, ſm̃ ꝙ erit veriſimile, ꝙ ille viuere poſſit. Aliàs ſi iuuenis homo daret paruum p̃tium, & rẽ lõge maioris p̃tij ad vitã reciperet, non ꝓcederet ſecurè talis contractus. Sed debet taxari ſm̃ ætatẽ recipiẽtis. Idem tenet Bal.in.l.ſi ea pactione. C.eo.tit.qa licet vſusfructus vita finiat̃, tñ certo p̃tio ęſtimat̃, vt.ff.de vſufruc.l.3. Vñ dicit, ꝙ licet quidã religioſi teneant contrariam ſniãm; tñ p̃dicta ſniã eſt verior inſpecta qualitate, & attenta ętate ꝑſonatũ.alleg.not.in.c.nauiganti.ĩ.eo.D.m.in.d.q.ſequit̃ ẽt dictã opi.Hoſti. ꝙ talis contractus ſit licitus, & validus, ẽt in rebus eccleſiaſticis. Mouet̃, quia vr̃ quædã emptio vſusfruct⁹ ad vitã. Pro quo dicit caſum exp̃ſsę in cle.1.de reb. ec.non alie.vbi exp̃ſsè dr̃, ꝙ exigente neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ, p̃t p̃latus, ẽt religioſus, ſeruata debita ſolẽnitate, iura, & redditus, aut poſſeſſiones eccleſiæ alicui ad vitã, vel ad aliud certũ tp̃s, ẽt pecunia inde recepta, concedere. Et ſubijcit̃ poſtea in fi.illi⁹ tex ꝙ p̃latus, ſeu rector eccleſiæ p̃t ſolus ſolemnitate aliter non ſeruata, locationes, ſeu reddituũ, aut fructuum venditiones ad tp̃s non modicũ facere. Vnde dicit ſe non videre, quare talis contractus ſit vſurarius, cũ ſit contractus purus emptionis, & vend.vſusfructus, vt.d.cle.iuncto princ.cum fi. Et quia tex.ibi reſpectu fructuum ponit locationes, & venditiones, vt diuerſa; ꝙ ꝓpriè locatio eſt, qñ pro fructibus ſoluit̃ annuatim pẽſio, licet ſit facta locatio ad magnũ tp̃s. Ad hoc.l.q̃ro.§.inter locatorem.ff.loca. &.c.ꝓp ſterilitatẽ.ſ̃.de loca. Et ideò dicit Accur.in.l.pen.§. inſtituto.ff.de lega.2.ꝙ põt locatio fieri ad longiſſimum tp̃s, & ẽt venditio vſusfructus. & Bart. etiã ibi. Et propriè fructuũ venditio eſt, qñ vnicũ p̃ſtat̃ p̃tiũ pro tanto tp̃e. Facit ad id qđ dixi in.q.p̃ced.Bar.in.l.cotẽ ferto.§.q maximos.ff.de public. not.gl.ſing. in.l.1.ff.de ſupfi. vbi q̃titas p̃tij eſt ſignũ emptionis, & locatio. Et ita ſm̃ p̃dicta, & p tex.d.clem.patet, ꝙ p̃t fieri vẽditio cũ bona conſciã, non ſolũ fructuum poſſeſſionum, ſed ẽt reddituũ, & iurium; vt puta, gabellarum, pedagiorum, & ſimi. Qđ ẽt voluit Bart.in d.§.q maximos.& ſic dictus contractus vr̃ licitus. Fatet̃ tñ.D.m.ꝙ ſi eccleſia eſſet decepta in p̃tio, ꝙ poſſet petere reſtit.in integ.rõne læſionis, p.c.1.de reſt. in integ.lib.6. vbi patet, ꝙ gñaliter aduerſus quẽlibet contractũ eccleſia p̃t petere reſtionem, ſi fuit læſa. Et in contractu locationis vr̃ ſpecialiter probari in.c.1.de loca. Et ẽt probat̃ reſpectu infeudat.in.c. pen.de reb.eccle.non alien. Facit qđ not.Io.And.in c.fi.de ec.ędifi.vbi poſt Guil.dicit, ꝙ ẽt p̃latus, q iurauit non alienare, poterit vendere fructus ad certũ tp̃s, vt.d.cle.1. Prædicta tñ ego intelligo, ꝙ valeat talis contractus, qñ adfuerunt debitæ ſolẽnitates, quæ reqrunt̃ in alienatione rerũ eccleſiæ, habita diſtinctione, an fiat conceſſio ad modicum tp̃s, vel ad longum, vel ad vitã, vt.d.cle.1.&.12.q.2. ſine exceptione.&.c.1.de reb.ec.non alie.lib.6.

¶ Secundo prin. ꝓbat̃ dicta cõcluſio p.c.pe.ſ̃.de reb.ec.nõ alie. vbi ꝓbat̃, ꝙ pecunia recepta p̃t res eccleſię infeudari, & tenet cõtractus; licet poſſit peti reſt.in integ.ſi eccleſia ex tali contractu enormiter ſit lęſa. Sicut ergo licitè p̃t fieri talis contractus infeudationis. ita & fortius emptio vſusfructus; cũ pinguius ius tranſeat in recipientẽ ex infeudatione, q̃ ex fructuũ emptione. qa hoc vltimo caſu ſolum tranſit poſſeſſio naturalis, vt.l.naturalis.ff.de acq.poſſ. Et expirat ius iſtius per mortẽ, vt.c.fi.ſ̃.de pig.& Inſti.de vſufru.§.finit̃. Sed in caſu priori, feudum trãſit in hr̃dẽ, vt.c.vni.ex qui. cau.feu.amit.& tranſit dñium vtile infeudatariũ, vt glo.& Bal.in.c.1.de capit.Conra.in vſi.feu.& not.in c.ſi diligenti.ſ̃.de p̃ſcrip. &.c.nup.de dot.poſt diu. reſti.&.c.cum Bertoldus.de re iud. Aduerte tñ, quia in tali conceſſione ad vitã, vel ad longum tp̃s, trãſit vtile dñium, vt.l.1.§.qui in ꝑpetuum. ff.ſi ag.vectig. vel emphy.pet.&.d.cle.1.de reb.ec.non alie.

¶ Tertio probat̃ hac rõne, ſicut eccleſia p̃t ſimpliciter alienare rem eccle.quò ad directum, & vtile dñium inſtante neceſſitate, vel vtilitate ipſius, vt latè traditur 12.q.2.in ſum.ita & fortius debet p eaſdẽ cãs poſſe alienare vtile dñium, vel vſufructum, vt de ſe patet. Itẽ ꝙ talis contractus non ſit vſurarius, probat̃; quia ſicut nõ cõmittit̃ vſura ex vendi.proprietatis fcã p eccleſiã, ita nec ex vẽdi.vtilis dñij, aut vſufructus; nã vt.ſ̃.dixi in prin.huius.6.q.princ. uſura cõmittit̃ in contractu mutui veri, vel ſimulati; ſed contractus nr̃ de quo q̃rimus, non p̃t verè, vel fictè dici contractus mutui, cũ aliquo mõ poſſit repeti capitale. nec emẽs expectat duas retributiones ſicut vſurarius; ſed ſolũ vſufructum toto tp̃e vitæ ſuæ, vel durãtis conceſſionis; ergo nõ p̃t dici vſurarius ex aliqua ſui parte. Vñ concludit.D.m.ꝙ talis contractus indifferenter eſt ꝑmiſſus laicis; dũmodo ſine fraude. ſed clericis, aut religioſis nõ ꝑmittit̃, niſi neceſſitatis cã, p tex.in.c. ꝑuenit.86.diſt.vbi dr̃, ꝙ clericis, vel monachis lucri cã prohibitũ eſt conducere poſſeſſiones alienas. Et

ad idẽ.c.fornicarij.88.dist. vbi dr̃,ꝙ añ clericatũ li-
cet negotiari,postea verò nõ.Et maximè debẽt cleri
ci abstinẽ ꝑp varias opin.q̃ in hoc artic.sunt;qa non
solũ à malo abstinendũ ẽ,sed ab oĩ spẽ mali, vt.c.cũ
ab hoĩe.de vi.& hone.cle.&.c.inter verba.11.q.3.Et
hæc opi.D.m.clarius ꝓbabiť ex his,q̃ statim dicã. &
ex seq.qq. Nec ob.arg.s̃.ĩ cõtrariũ formata p.D.m.
¶ Ad primũ.n.arg.rñr,ꝙ.l.iubemus. hẽt locũ qñ qs
vellet hr̃e vsufrcm̃ rei eccl'iẹ nõ dato cõpetẽti ꝑtio.
Et idẽ dicendũ ad dcm̃ auth.de non alien. Secus qñ
vellet dare cõpetẽs ꝑtium,vt.d.cle.1.Facit auth.hoc
ius porrectũ.C.de sacros.ec.cano.x.q.2.hoc ius. Ad
scd'm contrariũ de.c.qcunq;.14.q.4. rñr,ꝙ ꝓcedit,
qñ qs emit rem,vt ꝓ cariori ꝑtio vẽdat,nulla adhĩra
industria,sed cũ sola iactura ꝓxima, vt.d.c.eijciens.
&.c.seq.88.dist.de quo dicendũ, vt Inno.& Doct.in
c.1.ne cle.vel mo.qđ non contingit in casu nr̃o. Ad
tertium arg rñr,ꝙ sola mens facit hoĩem vsurarium
qñ qs eo ꝓpnsito duntaxat mutuat,vt aliqd recipiat
vltra sortẽ,& sic loqť in contractu, vt.d.c.consuluit.
Sed in casu nr̃o.T.non mutuauit, sed emit vsufrcm̃
talis ꝑdij,vel ad vitã,vel ad certum tp̃s, nec expectat
sibi restõnem sortis,& sic non expectat duas retribu
tiones,sed vnã solã,igiť &c. Quinimò ꝑt.T.lædi ex
tali contractu,cũ possit viuẽ solũ p annum,ergo &c.
Et licet ipse habuit ꝓpositũ lucrãdi,sperãdo pl'viuẽ
posse,p hoc non ꝓbať,tũ qa exponit se periculo, tũ
qa volẽdo fructus,oportebit industriã adhibẽ, & sic
vr̃ esse licitũ, arg.c.in ciuitate.j̃.eo. coniuncto.d.c.
eijciens.& qđ trad.in.d.c.1.ne cle.vel mo.Vel potes
rñdẽ,vt statim dicã. Et aduerte vltra opi.D.m. quia
ꝑdictã opi.Host.ẽt tenet Lau.in.d.c.consuluit.15.q.
dũmõ nõ interueniat deceptio, vel lẹsio ipsi' ecclĩẹ.
Vult tñ,ꝙ non sufficiat q̃libet lẹsio, sed ꝙ dẽt inter-
uenire deceptio vltra dimid.iusti ꝑtij,alleg.not.per
Io.An.post Inn.& Host.in.d.c.ĩ ciuitate. vbi vĩ velle
ꝙ talis cõtractus ñ reprobeť, ex eo ꝙ emptor sit pl'
recepturus;sed ex eo ꝙ interuenit deceptio vltra di-
mid.iusti ꝑrij,dato ꝙ nihil fiat in fraudẽ vsurarum.
Alleg.ẽt ad prẹdcã.c.ad nr̃am.de re.ec.non alie. vbi
Papa rescindit illum contractũ, non ex eo ꝙ ampli'
sit ꝑcepturus,sed rõne enormis lẹsionis. Sed in hoc
dicto Lau.ñ bñ dicit,qa aduertendũ ẽ, ꝙ rõne lẹsio
nis duplex ꝑt cõpetẽ remedium;vnũ sm̃ formã.c.cũ
dilecti.de emp.& ven.&.l.2.C.de rescin.ven.& istud
ẽ ordinarium,& non cõpetit nisi sit lẹsio vltra dimi.
iusti ꝑtij.Aliud est remedium resti.in integ.& istud
ẽ extraordinarium, & cõpetit ecclĩẹ, si non sit læsio
vltra dimi.iusti pretij,vt.C.de rest.ĩ inte.lib.6. Qua
liter aũt considerať valor in casib' ꝑdictis,vt cogno-
scať lẹsio,statim dicã. Vñ placet mihi opin.D.m.&
Cõis opi. cõis* in vtroq; mẽbro, ꝙ talis cõtractus valeat,& sit
licitus. Et hoc tenet Alex.Lomb.magnus theolo.&
cõiter theol.Et ꝑfa.fr̃ Bernar.dicens, ꝙ talis contra
ctus est licitus.Primo,rõne veri dñij. Secundo,rõne
dubij,seu periculi.Tertio,rõne iusti pretij.de primo
dcm̃ fuit.s̃.qa sicut ꝑt qs totã rẽ alienare, ita & par-
tẽ &c.Itẽ rõne periculi,& dubij,qa vt.s̃.dixi,ꝑt vi-
uere breui tpe.Itẽ rõne iusti pretij; qa in tali contra
ctu dẽt seruari ẹqualitas pretij,& sic ẹqtas iuris natu
ralis.i.vt ꝑtium qđ dať ab emente, ꝓportioneť rei à
se receptæ,consideratis circumstãtijs;nã hoc casu cõ
tractus de sui natura ẽ iustus.Et ideo dixi de sui natu
ra,qa posset eẽ illicitus ex partẽ ementis, ꝑp corru-
ptã intentionẽ ipsius;puta,si aliqs diues non ꝑp vitẹ
necessitatẽ,sed auaritia ductus emeret,vt inde ditior
fieret,quia tunc ex parte ipsius eẽt turpe lucrũ. Nec
ob.ꝙ intentio plus recipiẽdi faciat contractũ vsura-
rium;quia ꝑt rñderi,vt.s̃.dixi,sm̃.D.m. Itẽ ꝑt rñde
ri,ꝙ hic non q̃riť de vitio ex parte contrahentis, sed
de vitio ex parte contractus.s.vtrum contractus ex
forma sit vitiosus,vel non. Et certè vt.s̃.dixi,non est
vitiosus,si inter ementẽ, & vendentẽ seruata sit æqua
litas ab ipso initio. Licet.n.cõtingat postea ementẽ
accipere plus q̃ dedit,licitè sit suum;nã licet in con-
tractu mutui dẽat tm̃ pensari sba rei, & ipsius valor,
& non vsus,vel fructus,vt dixi.s̃.in.5.q.prin. Et sicut
ꝑt simpliciter contingere, ꝙ emens possessiones ꝑt
longe plures fructus recipẽ,q̃ sit sors q̃ dedit, tñ lici
te recipit,cum id totum sit de sorte; ita ẽt ꝑt contin
gere,si fiat emptio ad vitã. Sed aduerte,quia saltẽ vr̃
dicendũ,ꝙ rõne dubietatis ꝑp contrarias opi.dẽret
quis abstinẽ à talibus contractibus, cum non dẽat se
exponẽ periculo;cum in his, q̃ ad aĩæ salutẽ ꝑtinẽt,
tutior pars eligẽda sit, vt.c.ad audiam.s̃.de homici.
Sed ad hoc arg.rñdet quidã Landul.& refert F.Ber-
nar.ꝙ talis emens non exponit se periculo dãnoso
ꝑp controuersias Doc. Vñ si aliquis hr̃et intentionẽ
ꝙ nollet facere aliquid cõtra Deum,& facit aliquid
de quo est inter Doct.controuersia,dato ꝙ illud qđ
facit sit malum,& eius contrarium bonum,non cre-
diť ꝙ peccet.Sed dicit dictus F.Bern. ꝙ hæc positio
non est secura.& dic vt dicã.j̃.in vlt.q.8.q.prin. Itẽ
aduerte,quia p prẹdcã cõi opi.faciũt alia plura arg.
q̃ dicã in seq.qq.Et notandum est, ꝙ non solum ꝑ-
dicto mõ possessiones emi pñt ad vitã emẽtis,sed ẽt
ad vitã vxoris, vel alterius suorum ; dũmodo hẽatur
rõ iusti pretij,sm̃ qualitatẽ rei emptẹ,& ꝑsonarum.
Et talẽ cõtractum,qñ ad vitã filiorum, vel hẹredum
emiť,quidã vocãt emẽ hr̃ditariè, qui terius minime
103 in iure hr̃.¶ Decimonono q̃to,† vtrum emẽ pecu-
niarios reddit' ad vitã sit licitum; vt puta,dat.T.mil
le monasterio,vel alteri,vt recipiat quò ad viuat an-
nuatim.l.vel.c.an contractus sit licitus.Sol.Inn.in.c.
in ciuitate.j̃.eo.dicens,ꝙ quidã dicunt, ꝙ si annuus
redditus cõi ẹstimatione non excedit ann.reddi.qui
hr̃ ex possess.emptis ex illa pecunia,contractus ẽ lici-
tus.aliàs secus.Alleg.in contrarium arg.c.consuluit.
j̃.eo.Sed ille tex.non facit aliquid, nisi induceret,ꝙ
sicut ibi sperans recipẽ vltra sortẽ,committit vsurã;
sic iste qui sperat plus recipẽ,q̃ possess.emptæ fructa
rẽt.Sed hæc opi.mihi non placet,p ea q̃ statim dicã.
¶ Deinde refert Inno.alios dicẽ, ꝙ aut quis emit in
ꝑpetuum;& contractus est licitus; quia licitum est
contrahẽtibus ꝑtio se decipẽ. Vñ sentiunt secus eẽ,
si non in ꝑpetuum.Qđ ẽt mihi non placet;quia si li
cet in ꝑpetuum,licere vtiq; fortius dẽt ad tp̃s.Facit
.l.q̃ de tota.ff.de rei vend. Deiñ refert alios dicẽ,&
fortè bñ,ꝙ si redditus constituanť añ pcm̃, vel ven-
ditã actionem,contractus est licitus, siue sint reddi-
tus constituti in re ; puta,in domo, vel possessione,
siue in alijs ĩmobilibus,siue in ꝑsona serui, vel ascri-
ptitij,vel si. Item siue redditus sint certi; vt puta.x.
quolibet anno;Siue incerti,puta ꝙ deť tertia ꝑs,vel
quarta fructuũ talis ꝑdij. Item siue contractus fiat
ꝑpetuus,siue ad vitã,siue ad certũ tp̃s.Item siue tales
reddi-

redditus ſint ĩ pecunia, ſiue ĩ alijs tebus. Hoſt. verò vt refert Io. An. ĩ. d. c. ĩ ciuitate. tenet ſimplieiter cõtractũ eẽ licitũ; dũmõ neuter decipiat̃ vltra, vel citra dimid. iuſti ꝓtij. Et dũmõ ñ celebret̃ ĩ fraudẽ vſurarũ. Aliàs ſecus, arg. e. ad nr̃am. de em. & ven. & ff. de act. em. l. Iulianus. §. idẽ Põponius. & ſie ñ vr̃ Hoſt. põderare, an prius ſint cõſtituti annui reddi. vel ñ, ſicut ꝓdicti Doct. & ſentit Io. An. ĩ addi. Spe. eo. ti. ĩ rub. & Lap. de Caſt. ĩ. d. c. ĩ ciuitate. ĩ. 2. q. 2. & ibi. d. Ant. Dicit tñ Inn. ꝙ fidelibus cõſulendũ eſt, ne ĩ talibus cõtractibus ſe ĩmiſceãt. D. m. ĩ. d. c. in ciuitate. breuiter dicit, ꝙ ꝑt qs emẽ poſſões ad vitã, vel ad annuũ reddit. vel in emphyteu. vel emẽ annuos reddi. ſiue tunc ſint conſtituti, ſiue de nouo cõſtituant̃. Sed do. Lau. ĩ. d. c. conſuluit. q. 11. dicit, ꝙ ñ videt qũo tales cõtractus poſſint fieri ſine fraude. Vñ dicit, ꝙ licet fortè fieri poſſint, tñ contrariũ ꝓſumendũ eſt, de quo dicã ĩ ſeq. q. Ego arbitror, ꝙ ſi eeſſant dolus, & fraꝰ, & ſeruet̃ iuſtitia ĩ ꝓtio, ẽt poſito, ꝙ emptione, vel vend. aliqua partiũ aliqualiter, & modicè lędat̃, ꝙ tales cõtractus ſint liciti, ſiue ad certũ tp̃s fiãt, ſiue ad vitã alicuius, vel pluriũ, ſiue in ꝑpetuũ, ſiue redditus ſint certi, vel ĩcerti, ſiue ſint antea conſtituti, ſiue non; ẽt ſi tales redditus eſſent ĩ pecunia. Nã ĩ talibus eontractibus, ſicut ĩ reliqs, quadrupliciter ꝑt vitiũ conſiderari. Primo, ex cã materiali, & circa hoc lieet qdã voluerint tales contractus ñ eſſe licitus, qñ annuus reddi. eſt in pecunia nuẽata; qa vr̃ eſſe vitiũ ĩ materia, cũ pecunia ñ poſſit vendi, ſed ꝑ eã aliæ tes emant̃, vtꝫ dcm̃ eſt. s̃. tñ hoc arg. nihil valet, qa ĩ bonis habemus ẽt ĩmobilia, mobilia, iura, & actiones. Sicut ergo bona mobilia, & ĩmobilia vendi pñt, ita & inra. Nec video quar̃ ñ poſſim vẽdẽ hãc ſuitutẽ, vt ſim obligatus dare annuos reddi. ẽt ĩ ꝑpetuũ ĩ pecunia numerata. Nã ſicut ꝑt qs ſe, & ſuos hr̃des obligare ad annuos reddi. ĩ pecunia numerata, illos donãdo, vel ĩ teſtõ legãdo, ita dẽt poſſe hoc ius vendẽ; qa vt. s̃. dixi, iura, & actiones, & ſuitutes vendi pñt, vt ꝑ totũ tit. de hr̃d. & act. ven. Non ergo emit̃ pecunia, ſed hoc ius, & hæc ſuitus recipiẽdi quolibet anno. Itẽ ex parte efficiẽti vitiũ ꝑt eſſe, & ñ eſſe, ſicut in reliqs licitis contractibꝰ. Et iõ dixi, ꝙ dolus, & fraus debẽt ceſſare. Nec deprauata intentio facit, quominus aliqs contractus de ſe ĩ ſui eſſentia ſit lieitus, licet ĩ indiuiduo, quò ad ipsũ contractũ hñs deprauat ã intentionẽ illicitè agat. Itẽ & tertio ñ ꝑt eſſe vitiũ ex parte formali, hoc ẽ, ex parte pactorũ, hoc ẽ, vt ad vitã ſni, vel hr̃dũ, vel ad certũ tp̃s emant̃; qa iſtud de ſe ñ eſt ĩprobatũ. Itẽ & quarto ñ eſt vitiũ ex q̃titate ꝓtij, ſi vt dixi, ſuat̃ æqualitas. & ſi ĩ hoc eſſet vitiũ, ñ ꝓpea contractus in gñe eſſet de ſe illieitus; ſicut dixi de vitio ex parte efficiẽti. Et
Cõis opi. hác opi. cõiter* ẽt repio tenẽ theologos. Sit ergo cõcluſio, ꝙ tales contractus ſunt liciti. Et licet forte tractu tpis iſte poſſit plus recipe, q̃ ſit ꝓtiũ. Idẽ ꝑt contingere ĩ contractu puræ emptionis, vt ẽt ĩ emphyt. Et ꝓterea iſte q emit ad vitã ponit ſe ꝑiculo. Et ex his vr̃ inferendũ, ꝙ deciſ. 15. q. ñ vr̃ ꝓcedẽ ſine maximo dubio. Contra ꝓdcã tñ fortiter obſtat plura arg.
104 q̃ ponã ĩ ſeq. qq. ¶ Vigeſimo q̃ro, † qd ſi aliqs emit ad vitã ſui, vel vxoris ſuæ, vel ſi. annnos reddi. alicuiꝰ prædij, ꝓ ducentis florenis; hoc adiecto, ꝙ ſi eeclĩa, vel ille à quo emit, voluerit reſcindẽ contractũ, & reſtituere ducenta, ꝙ ſit ĩ electione ſua. & liberet̃ tunc ab annua ꝓſtatione. & ꝓ obſuãtia cõtractus obligat oĩa bona ſua, an talis cõtractus ſit licitus. Et vr̃ dieendũ ꝙ ſic, arg. eorũ q̃ dixi ĩ ꝓce. q. Et hoc vr̃ tenẽ Lap. ĩ. d. c. ĩ ciuitate. Facit ẽt qđ dieã ſm̃ Old. in. q. 22. do. Lau. 18. q. dicit, ꝙ credit talẽ contractũ eſſe illicitũ; cũ tales redditus ñ eonſtituant̃ ĩ re, nec ad rẽ fiat relatio, ſed ad ꝑſonã. Et licet bona obligent̃ ꝓ obſeruatione talis cõtractus, tñ ñ vendit̃ ius conſtitutũ, ſed ius qđ de nouo orit̃. Et vendit̃ id qđ ẽ ĩuendibile. ſ. pecunia, vt dixi. s̃. ĩ. 16. q. Nec ob. not. ꝑ Ion. & alios in. d. c. ĩ ciuitate. qa loquunt̃ ĩ alio caſu. ſ. qñ conſtituit̃ annuus reddi. in re, vel actione, vel ĩ ꝑſonis alijs à cõtrahentibus; vt puta, dicit emptor, conſtituas tales redditus ĩ tali ꝓdio, domo, vel ſuo, & ego de illis dabo tibi tñ. Itẽ ĩtelligũt ꝓfa. Doct. qñ contrahẽtes facẽnt illud circũſcripta fraude, q̃ ĩ termĩs nr̃is manifeſtè ꝓſumit̃ ſm̃ eũ. & ita dicit intelligi poſſe dcm̃ Lap. Vñ ĩferr, ꝙ canti debent eſſe cõñhentes, ꝙ tales redditus cõſtituãt ĩ re, vel referãt ad rẽ, ñ aũt ad ꝑſonã vendentẽ. Itẽ caueãt, ne fraudem faciãt legi, qa ñ legẽ, ſed ꝓprias aĩas decipent. Subdit tñ, ꝙ poſſent talia ĩ talibus cõñctibus interuenire, ꝓp q̃ iudicaret eos licitos. Deinde ſubdit ſe circa ꝓdictã materiã vidiſſe conſiliũ Io. de Lig. & do. Lau. de Bono. quaſi in ꝓprijs termĩs. ꝓponebat̃. n. ĩ fcõ, ꝙ abbas, & cõuentus. S. Mariæ donauerat irreuocabiliter monaſt. S. G. ducatos. 200. cũ pacto, ꝙ dcm̃ monaſt. S. G. teneret̃ ĩ ꝑpetuũ dar̃ quolibet anno. x. & cũ pacto, ꝙ liceret monaſt. S. G. reſcidere dcm̃ cõtractũ reſtitutis. 200. vñ q̃rebat̃. an contractus eẽt illicitus. In quo conſil. concludũt, ꝙ licet talis cõtractus ex ſui forma ñ ſit directè vſurarius; qa ñ eſt mutuũ, ſed donatio, ſeu vẽditio, ſi fecit vẽditionẽ, tñ ẽ illicitus. Si. n. ecclĩa talẽ donationẽ fecit ꝓp receptã pecuniã, vr̃ feciſſe ĩ fraudẽ vſurarũ, & vr̃ fcã fraus de cõñctu ad contractũ, iuxta not. 14. q. 3. pleriq;. & ff. de. ll. l. cõtra legem. Qđ vr̃ ẽt ꝓbari ꝑ relationẽ pcĩ ĩcontinenti appoſiti ad ꝓced. contractũ, ex qua relatione vr̃ oriri contractus innoĩatus, do vt facias, & orit̃ actio ꝓſcriptis verbis, vt. l. petens. C. de pac. Et ꝙ talis cõñctus ñ ſit licitus ꝓbãt ipſi, qa ſi aliquo mõ diceret̃ licitus. diceret̃ aut ꝓp fructus pecuniæ donatæ, aut ꝓp vſũ. Sed neutrũ dici ꝑt, qa repugnat naturę pecuniæ, q̃ ñ ꝑt germĩare frcm̃. nec pecuniæ vſus eſt ſeparabilis ab ipſa pecũia, vt latius dixi ĩ rõnibus 5. q. prin. ¶ Vlti. monent̃, qa pcm̃ illud appoſitũ, ꝙ liceat donatario reſcindẽ ad libitũ dcm̃ cõñctũ, repugnat contractui ꝑfectę donationis, q̃ de ſui natura ẽ irreuocabilis, vt. l. ꝑfectæ. C. de don. q̃ ſub mo. Facit. c. fi. s̃. de don. Et idem in vendi. ſi ꝑ viã vendi. ꝓceſſit contractus, qa pcm̃ reſolutionis vr̃ adiectũ in fraudem, iux. not. ĩ. c. illo vos. s̃. de pign. & c. ad nr̃am. de em. & ven. & c. ĩ ciuitate. & c. conſuluit. j. eo. 14. q. 3. pleriq;. Concludũt ergo primo, ꝙ talis contractus ñ eſt licitus. Scđo, ꝙ ꝑ tã cõtractum monaſterium ñ eſt obligatum. Tertio, ꝙ tã ipſe abbas, q̃ eius ſucceſſor pñt petẽ reſciſionem dcĩ contractus, & ceſſar̃ ab annua ꝓſtõne. Quarto, & vlti. ꝙ annua pręſtõ iã fcã computar̃ ĩ ſortem. Ego verò valde dubito de hae deciſ. Nec video, ꝙ hoc adſit aliqđ pcm̃, vel aliqua qualitas, ꝓp q̃ contractus dẽat dici illieitus. Vñ dieo, ꝙ circũſcripta deprauata ĩtentione, qa contrahẽtes tenderẽt ad auaritiã, & circunſcripta fraude data iuſtitia ꝓtij, ꝙ talis cõñctꝰ dẽt eſſe licitus. Arg. n. ꝙ pecunia non ſit vendibilis, ſatis eſt ſolutum. s̃. Item ad aliud arg. ꝙ iſte, aut vult

annos redditus pp fructum,aut pp vsum pecuniæ,
dico,ꝙ nihil valet;qa oīs emptor soluit ꝑtium, nec
fructus quos recipit ex re empta, vel ex iure empto,
dr̄ recipere pp vsum,aut fructum pecuniæ, sed ex re
sua p eā empta ꝑtio. Aliàs aūt nulla vēditio esset lici
ta.Cū ergo iste emat istā seruitutē annuæ ꝑstationis,
fructus,seu annuos redditus recipit,non pp fructū,
seu vsum pecuniæ q̄ dedit;sed ex re sua ; hoc est, ex
ipso iure qd̄ emit iusto ꝑtio. Nec obst.aliud arg. de
pacto apposito,ꝙ ad voluntatē venditoris cōtractus
possit rescindi; qa p tale pcm̄ emptor dr̄ facere gra-
tiam,vt dixi latè.s̄.in.12.q.& qd̄ dixi in.13.q. Et ex
ꝑdictis infert, ꝙ decisio eorū q̄ dixi.s̄.in.15.&.17.
qq.in q̄rū dixi,ꝙ ad hoc vt valeat emptio annui red-
ditus in pecunia,frumento,vel simi. debet esse rela-
tus ad aliq̄ rem,seu constitutus in aliqua re, non ꝓ-
cedit sine dubitatione.Decisio tñ pn̄tis.q. pp autho
ritates tantorum Doct.contrariā sn̄iam tenentium,
non est multa secura. Et ideò consulo,ꝙ contrahen
tes debeant abstinere à talibus contractibus.& maxi
me si sunt clerici. Et ex dictis in ꝑced.qq.infert gn̄a
lis decisio ad dubitationē quorundā contractuū, q
sępissime frequentant̄ in partibus Valentiæ,Arago-
niæ,& Maioricarū, de quibus pluries fui interrogat᷒
à scholaribus meis Catelanis. Qui contractus sunt
hmōi.Emit quis,ſm ꝙ ipsi vocāt.florenos reales an-
nuales,siue censuales,soluēdus quolibet anno in vna
vel duabus solu. ſm ꝙ conuenit,ad rōnem.x.pro.c.
qn̄q;.xv.& qn̄q;.xx.qd̄ ꝑtium vēditor recipit,& one
tat,caricat,& assecurat sup certa domo, vel possōne
vna,vel pluribus lōge maioris valoris,ſm ꝙ emptor
contentat̄; & gn̄aliter sup oībus bonis suis mobili-
bus,& immobilibus habitis,& hn̄dis; & dat emptor
facultatē venditori reluendi,& quietandi ꝑtiū, hoc
est rescindendi contractum qn̄cunq; sibi placuerit;
& hos vocant contractus censuales cū carta, siue in-
strō de gr̄a.Nā arbitror dictos contractus licitos eē,
licet concessa sit facultas venditori resciudēdi con-
tractum;qa istud est facere gr̄am sibi,vt.s̄.dixi. & iō
merito vocant ipsi censuales de gr̄a. Licet ſm opin.
ꝑdictorū Docto.Io.de Lig.Lau.de Pinu. & Lau.Flo
ren. hæc decisio non ꝓcedat sine dubio;tñ in ꝑdcīs
termīs arbitror sine dubio contractus tales fore lici-
tos;cū constituant̄ annui redditus in rebus,vel relati
ad res,vt dixi in.15.& 17.qq. Et audiui,ꝙ cum ferè
oēs illæ ꝓuinciæ occasione quorundā ꝑdicatorum
asserentium dictos contractus fore illicitos su piori
bus annis essent in maxima murmuratione,Papa sub
pęna excōicationis mādauit, vt ppetuò posthac nul
lus auderet ꝑdicare tales cōtractus fore illicitos.qd̄
mandatum mihi vr̄ fuisse æquum. Vn̄ circunscripta
fraude cupiditate,auaritia,& data iniustitia ꝑtij, dico
tales contractus licitos. Patet ēt ex ꝑdictis,ꝙ sint li-
citi contractus,q ꝑ ꝑdictos frequentant̄, quos vocant
censualia mortua,seu ppetua, q̄ non ad voluntatem
vēditoris rescindunt̄,sed ppetuant̄. Itē & fortius pa
tet,ꝙ liciti sint contractus,quos frequētant, p quos
alius ab alio q emerat tales redditus, emit de nono.
105 ¶ Vigesimoprimo q̄ro,† an sit licitum emere actio
nem aduersus alium cōpetētem ad pecuniam nume
ratā ꝓ minori ꝑtio. Sol.Doct. in.d.c.in ciuitate.j̄.
eo.rn̄dent ꝙ sic. Vn̄ dicunt,ꝙ si.T.emit à.S. ꝓ 800.
floren.actionem quā habet ad mille aduersus.M. ꝙ
cōtractus est licitus.& mihi placet. Arbitror tñ hoc
intelligendum,nisi esset tanta paruitas ꝑtij, ꝙ cessio
ꝑsumeret̄ falsa,seu simulata, arg.not.in.l. p diuersas.
&.l.ab Anastasio.C.mand.& ibi p Bar. Paruitas aūt
ꝑtij in hoc casu,ſm verā opi.glo.& Bart.in.d.l.p di-
uersas.considerat̄ deductis expensis,& laboribus ne-
cessarijs ad exactionem illius nois. Item potest, vt
arbitror,considerari ſm potentiā,& qualitatem,seu
diuitias debitoris,cuius nomen emit; nam posset eē
adeò paup,ꝙ actio efficeret̄ quasi inanis, ita ꝙ esset
iustū ꝑtium vnus,aut duo soldi ꝓ lib. Esset ēt aīad-
uertenda qualitas obligationis,an esset pura,& expe
dita,vel intricata,vel in diem,vel sub conditione,vel
sub modo.& sic de singulis. Et ꝑdicta not.qa faciūt
ad multa.Et intellige ꝑdicta,habita consideratione,
ne vēditor incidat in edictum de alien.iudi.mut.vel
lit.pen.aut tit.ne lice.poten. ¶ Vigesimosecundo
106 q̄ro,† Monasterium vēdidit certas annuas pēsiones
alicui ꝓ mille floren. quas deberet recipere quo ad
viueret;cū pacto,ꝙ si.j̄.biennium moreret̄, mona-
sterium teneret̄ restituere emptori flore.500. conti
git,ꝙ emptor vixit annis.xx. adeò ꝙ recepit ex ipsis
annuis possessionibus flor.2000. an talis contractus
sit vsurarius.Sol.Oldr.consi.207.qd̄ incipit vniuer-
sis,concludit ꝙ sit licitus. Primo,qa hic non est lu-
crum ex mutuo.ergo nō vsura,quia annuus redditus
est res empta,& mille floren.sunt ꝑtium; vn̄ licet in
euentum mortis.j̄.biēnium non debeant̄ nisi.500.
tñ contractus est licitus. Facit.ff.de contrah.empt.
.l.fundi partem. & bonus tex. in.l.si sterilis.§.si tibi
fundum.ff.de act.emp. Nec obst.ꝙ monasteriū fue-
rit damnificatum pp longiorem vitam;quia hoc nil
aliud est,q̄ de natura conqueri,ꝙ emptor vixerit lon
giori tpe,q̄ fortè monasterium arbitraretur, contra
.l.maximum vitium.C.de liber.præte. Nec euentus
damni restitutionem indulget, sed inconsulta faci-
litas,vt.l.verum.§.sciendum.ff.de mino. Præterea si
emptor vixisset tribus annis monasterium voluisset
contractum tenere, ergo non debet audiri,si nunc
contrarium postulat,vt.l.pe.C.de solu.Et ad ꝑdicta
facit not..l.sancimus.§.pen. C.de donatio. vbi tex.
vult,ꝙ donatio annui redditus ad vitam donatarij,
qui annui sit constitut.j̄.500.aureos quolibet an-
no,nō indigeat insinuatione. Et assignatur ratio ibi
in tex.videlicet,pp incertum fortunæ exitum; cum
possibile sit vnius anni termino, vel breuioris tpis
metas su puiuere.Præterea,sicut canō simpliciter ꝓ-
hibet vsuras,ita & ius ciuile ꝓhibet excessiuas;vt pu
ta centesimas,nisi in certis casibus, vel grauiores. &
tñ si res det̄ pignori de iure ciuili, vt fructus cedant
in vicem vsurarum,pōt vsura excedere centesimam,
vt.l.si ea lege.&.l.oleo.C.de vsur. & ita p hunc mo-
dum arguit Imperator. in.l.ambiguitatem.§.re.de
vsufruc.Facit.c.nauiganti.2.&.3.rn̄.j̄.eo.Nec obst.
principium illius.c.qa loqtur in mutuo, in quo mu-
tuans ex intentione semp agit sortem integrā cum
lucro recipere;sed in casu ꝑdicto emptor nunq̄ egit
integrā sortē ad se redire. Et ꝓ hac opin.allegat ēt
qd̄ not.Host.in.c.in ciuitate.j̄.eo.Inno.& Goffr.in
d.c.nauiganti.Et hoc dicit ꝓcedere,maxime qn̄ em
ptor nō esset solitus fęnerari. Et multo fortius si eēt
solitus redditus suos in pios vsus dispēsare. Itē addu
cit,qa hoc vr̄ corroborari,q̄si ex cōsuetudine totius
chri-

chriſtianitatis. Et hæc opin.mihi placet.pro qua fa-
ciunt plura arg.de quibus in præcedẽ.qq. & ẽt plura
arg.facta in hac.q.p Oldr.faciunt ad deciſ.ꝑced.qq.
107 ¶ Vigeſimotertio q̃ro,† quid ſi monaſteriũ debitis
aggrauatum vendit fructus alicuius prædij ꝓ.x. an-
nis pro pretio mille floreñ.cum fructus illius prædij
cõiter valeant annuatim.150. an talis contractus ſit
licitus. Et hæc.q.poteſt cadere in quolibet priuato.
Sol.Io.And.in addi.Spec.eo.titu. in rubr. formauit
hanc.q.& dicit,ꝙ pro emptore facit, quia ipſe etiã
prædicta mille ſubmittit fortunæ; ex quo nullos ca-
ſus excipit,ſterilitatis.ſ.hoſtilitatis,vel ſimi.Item qa
dato ꝙ ceſſet oĩs ſterilitas in capite.x.annorum non
haberet niſi.500.libras de fructu; & certe plus ha-
buiſſet cõiter in redditu, faciendo veram emptionẽ
de prædio valente mille. Et aduerte, quia ſm eum
hoc dubium vr̃ facere caſus, qui põt contingere in
fructibus ꝑcipiendis.Sed ſi fructus eſſent certi, puta
cenſuales redditus,non ſubiecti fortunæ, & tp̃s etiã
eſſet certum,contractus magis ſaperet vſuram, arg.
not.p eum in.c.in ciuitate.ĩ.eo. & eorum quæ dixi
s̃.in.20.q. Et ſubdit ipſe,ꝙ qñ fructus eſſent certi,
vt puta.150.& tempus eſſet certum,puta.x.annorũ.
& emptio fuiſſet facta pro mille,licet quidam dicãt
ꝙ iſte non lucraretur vltra capitale quolibet anno
niſi.50.& ex poſſesſionibus emptis ſimpliciter,hr̃et
vltra,dicit ipſe hoc eſſe verum, ſi emptor tale lucrũ
poneret in arca. Sed ſi ſingulis annis locaret centum
in emptionem p̃diorum,prout reciperet ex capitali
ſuo,ad rõnem octo flor. pro centenario, haberet in
fi.ſecundi anni vltra quantitatem p̃dictam,octo flo.
& in fi.tertij.16.in fi.quarti.24.in fi.quinti.32.& tã-
dem in fi.noui anni. 64. & ſic ſola centum annuatim
inueſtiendo, hr̃et de illis vltra.500. illos.88. & ſic
cõpleto anno vltimo,habebit prædia.788.flor. Sed
ipſe Io.And.in duobus errat. Primo,quia ibi dicit
de centum flore.quos poſſet exponere quolibet an-
no in emptionem prædiorum. Poſſemus dicere de
150 prout ipſe recipiebat quolibet anno. Secundo
errat,quia non ſolum in ſecundo anno poſſet expo-
nere.150.ſed.162. ad rationem octo pro centena-
rio,ponendo fructum.s̃.fructum in capite anni, &
reducẽdo calculum ad vnam diem. Et aduerte,quia
cẽtum floreni in nouem annis, computato lucro ad
rõnem octo ꝓ centenario,reducto lucro octo anñ.
ad vnam diem,aſcendit ad flore.85.ſimul cum capi-
tali, & ſoldum vnum,& deñ.nouẽ, & duos quintos,
ſm computum,& valorem flore.Señ. Et aduerte,qa
Io.And. ſolum intellexit, qñ quolibet anno expo-
nerẽtur centum de ſorte.¶ Vigeſimoquarto quæro,
108 †quia.s̃.dictum fuit ſæpius de iniuſtitia pretij,& de
deceptione vltra, vel citra dimidiam iuſti pretij in
talibus contractibus,qd᷑ dicatur iuſtum pretiũ.Sol.
dic,ꝙ Lap.de Caſtil.in.d.c.in ciuitate.vr̃ velle,ꝙ ta-
les contractus ex eo,ꝙ quandoq; fiunt ad vitã vnius,
aliquando ad vitam duorum, vel plurium, & aliqñ
tales ſunt ſenes,aliqñ iuuenes.ideò difficile eſt aliqd
certum diffinire. Et iura ciuilia videntur aliqualiter
variare à canonibus;nam.l.ſancimus nemini.C.de ſa
croſ.ecc.cano.10.q.2.§.ſi œconomus. dicit,ꝙ ſi ve-
lis dare rem tuam eccleſiæ, & recipere ad vitam tuã
aliam rem eccleſiæ, potes recipere duplum valentẽ.
Sed canon.10.q.2.c.precariæ.vr̃ dicere de triplo.Et
glo.in dicto canone,volens ad concordiam reduce-
re,dat intellectum canoni,qui de triplo loquitur,ꝙ
vendicet ſibi locum,qñ recipiẽs rem ab eccleſia, eſt
debilis,vel ſenex. Et dicunt ibi Hug.& Laur.ꝙ non
debet intelligi, qñ talis emptio transferreretur ad vi-
tam filiorum. Archid.etiam, & clarius idem vr̃ ſequi
& Io.Fanen.in.d.c.precariæ. Sit ergo concluſio,ſm
prædictos, ꝙ ſi emens dat centum, poteſt recipere
poſſesſionem valentem trecentũ,ſi eſt debilis,vel ſe-
nex; & ad vitam ſuam duntaxat emit, & ſtatim dat
pecuniam. Si autem eſt iuuenis,& fortis complexio
nis, tunc pro centum poteſt recipere poſſesſionem
valentem ducenta,ſi tunc dat ipſa centum. Sed ſi ꝓ-
mitteret dare poſt mortem ſuam centum in primo
caſu,non recipiet niſi poſſesſionem valentem.200.
In ſecundo verò valentem.100.Hæc eſt intẽtio Do
cto.Et hoc mihi placet in caſu prædicto. Sed qñ fie-
ret ad certum tp̃s,vel ad vitam ſui,& alterius, vel fi-
liorum,aut hæredum ſuorũ vſq; in tertiam gñatio
nẽ, dico, ꝙ iudex debet arbitrari qualitatẽ poſſesſio
nis emptæ,& fructuum,qui inde recipiunt̃,& quanti
tatem pretij dati,& qualitatem pſonarum, & ipſarũ
numerum etiam ſucceſſiuum; & arbitrari iuſtũ valo
rem,ſm cõem extimationem hoĩum, arg.l.ꝑtia re-
rũ.& qd᷑ ibi not.ff.ad leg.ſalci.nec aliter põt dari in
109 hoc certa doctrina.¶ Vigeſimoquinto quæro,† ven
dit quis,vel donat monaſterio,vel priuato oues, cũ
pacto, ꝙ quolibet anno reciperet duos ſoldos pro
qualibet,cum tñ fructus cuiuslibet ouis valeret qua
tuor;& cum pacto,ꝙ q̃uis oẽs oues morerentur, ni-
hilominus monaſterium eſſet obligatum toto tp̃e
vitæ tradentis,ac ſi oẽs oues viuerent; ſed poſt mor-
tem tradentis oues omnes,libere eſſent monaſterij,
& ſi numerus foret centuplicatus,an ſit licitum.Sol.
Hoſt.in ſũm.eo.tit.§.an aliquo.ver.qd de his q oues.
dicit,ꝙ hoc licitum eſt ex vi pacti.alleg.ad hoc not.
ꝑ ſe in.d.§.an aliquo.ver.Goffredus tñ. de quo dicã
ĩ.8.q.pt inc.Item alleg.not.per eum in.d.§. verſ.vn-
decimo.vbi dicit,ꝙ qñ venduntur fructus ad tp̃s,li-
cet emptor ſatis plus ꝑcipiat de fructibus,non tñ te
net̃ reſarcire venditori tanq̃ indebitè receptos rõne
incertitudinis,p.l.ſi ea lege.C.eo.&.ff.de hæredi.vel
act.ven.l.cũ hr̃ditatẽ.cũ.l ſeq.& idẽ tenet do.Ant.in
c.1.ĩ.eo.Quinimò dicit Hoſt. ꝙ adeò contractus ẽ
licitus,ꝙ eccleſiæ non dat̃ reſtõ in integ. licet oues
ſint mortuæ;ex quo nõ fuit læſa in traditione; quia
non euentus dãni,ſed inconſulta facilitas reſtõnem
tribuit,vt.l.verũ.§ ſciendũ.ff.de min. Niſi oues tp̃e
traditionis eſſent forte infectæ,ſeu morboſæ,& para
tæ ad mortem.qd᷑ non aĩaduertit monaſteriũ,vt.l.ve
rum.§.ſi locupleti.ff.de mino. Cõſulit tñ Hoſt.tra-
denti,ꝙ adueniente caſu,p p quẽ monaſterium ſit læ
ſum,ꝙ non exigat. Nec obſt.opi.Hoſt.ꝙ non valet
pcm̃ qd᷑ facit dans pecuniã mercatori ad mercãdũ,
cũ hoc,ꝙ capitale ſit ſaluum,& partẽ lucri recipiat;
qa caſus eſt longe diuerſus;qa dat̃ pecunia nõ germi
nans fructum.hic verò dat̃ res fructificãs. Itẽ,ibi to-
tũ periculũ capitalis ꝑtinet in totũ ad recipientẽ;qa
ſemp integrũ reſtituẽdum eſt, & tñ dñium remanet
apud dantẽ pecuniã.In caſu verò nr̃o,dñium rema-
net apud monaſteriũ,nec capitale reſtituit̃ tradẽti.
110 ¶ Vigeſimo ſexto quæro, † vendit qs rem valentem
cẽtum pro.50.cum pacto,ꝙ emptor debeat ſoluere

ĩ.men-

ꝫ.mensem;aliàs teneat͂ soluere.100. An talis contractus sit licitus. Et vr̃ dicendum ꝙ non;nam.50.vsuræ adiecta ad pœnã non factæ solutionis in diẽ termini;& sic in fraudem vsurarum,vt dicã.ꝫ.in.8.q.ptin. Contrarium determinat Bal.in tit.quali.dñs ꝓprie. feu.priue.c.1.ver.& ex hoc. vbi dicit, ꝙ non est vsu-
111 ra,sed augmentatio pretij. Et ibi q̃rit,quid†si hoc modo vendit lõge minori ꝓtio q̃ valeat, et dimidia iusti ꝓtij,sub dicto pacto,an habeat locum remediũ .l.2.C.de rescin.vend. Et concludit ꝙ non.De quo valde dubito. Nec mihi placet,nisi pp moram com missam in solutione, ꝓtium fuerit adeò augmentatum,ꝙ sit iustum,vel non sit tanta deceptio. vide de
112 materia in.dd.iuribus. Aduerte tñ,†quia in.q.nr̃a princ.maius dubium esset, si venderet͂ iusto ꝓtio, & adijceretur,si.ꝫ.mensem non solueret,aliquid plus. nam hoc casu non vr̃ licitum,fm ea quæ dicam.ꝫ.in 8.q.princ.Et ex prædictis oibus,habes examinatum articulum,qñ contractus sit licitus tanq̃ sapiens vsurariã prauitatem;licet principaliter non sit celebratus sub spe mutui,sed sub velato contractu emptionis,& venditionis. Propterea nunc videamus de cõtractibus illicitis;ex eo quia palleati sunt sub noĩe societatis,& tñ sapiunt vsurariã prauitatẽ. Ad quorũ
113 euidentiã aduertendum est,fm Cice. ꝙ†societas dr̃ duorum,vel plurium conuentio contractã ob cõmodiorem vsum,& vberiorem q̃stum.Et ad ipsam diffinitionem addendũ est,ꝙ & dãnum, & lucrũ ad quẽlibet sociorũ debet ꝓtinere,ita dicit Azo in sum.in tit.C.ꝓ soc.Et hæc societas est fr̃nitas q̃dam,vt.l.verum.1.rñ.ff.ꝓ soc.& ideò imperium est,ꝙ ibi committat͂ vsura,vel aliqd' turpe lucrum. Et est sciendũ,
114 ꝙ† contractus societatis tripliciter variari,& cõtrahi p̃t.Primo,si vnus ponit pecuniam tñ,& alius operam tñ Secundo cũ vterq; ponit pecuniã, & operã. Tertio,cũ vnus ponit operã tñ, & alter pecuniã, &
115 operã. debent.n.† in his damna esse cõia,vt lucra, fm Goffr.quem sequit͂ Host. & not.glo.14.q.3.plerisq;.Põt tñ conueniri inter socios,vt vnus duas partes,alius verò vnam pcipiat lucri. Et dicit Nico.de Mata.ꝙ qñ vterq; ponit pecuniam,& operã, & alter plus ponit de pecunia, vel opera, ꝙ lucrum eorum debet esse equale,non æqualitate quantitatis,sed ꝓportionis,si nil aliud sit expressum. Vnde dicit glo. not.in.l.1.C.ꝓ soc.ꝙ si alter ponit pecuniam,alter operã,& nihil conueniat de partibus pcipiendis, vr̃ conuenire,vt æqualiter fiat diuisio.Idcirco ꝓsuppositis ꝓdictis ꝓsequendo ordinem.qq. condescendã ad.qq.circa hunc artic. ꝓtinentes. Vigesimoseptimo
116 q̃ro,†an dans pecuniam mercatori ad mercãdum, pacto adiecto,ꝙ capitale sit saluum, & dans recipiat lucri partẽ,cõmittat vsurã. Sol.gl.in.c.plerisq;. 14.q.3.tenet ꝙ talis contractus nõ sit licitus,ex quo periculum spectat ad recipientẽ.Sed si periculũ capitalis spectaret ad vtrũq;,cũ tunc societas contrahat͂ p talia verba,contractus est licitus;quia non ẽ inconueniens,ꝙ in societate vnus ponat operã, alter verò pecuniã,vt.l.5.ff.ꝓ soc.&.ꝫ.dixi.Host.verò in sum. huius tit.§.an aliquo.ver.qd si periculũ. recitat opi. Prima fuit Quinti Mutij,ꝙ talẽ societatẽ dixit illicitã.Sed Seruius iurisconſ. ipsum rephendit, di.ẽs,ꝙ si in quibusdã mercibus aliqs lucratus fuit,& in quibusdã amisit, lucro cũ dãno cõpẽsato, si qd lucri supest,debet diuidi inter socios,fm ꝙ conuenit.nec intelligit͂ lucrũ,nisi dãno ex tota societate deducto, vt.l.Mutius.ff.pro soc. Host.in.d.ver.vr̃ finaliter defendere,ꝙ et si recipiens suscipiat in se dãnum capitalis insolidũ,ꝙ talis societas sit licita,per nota.in.l. si non fuerit.ff.ꝓ soc.& Insti.eo.§.de illa.&.§ adeo. Nã & in ceteris contractibus valet pcm̃ ꝓter naturã cõtractus,vt dãnum spectet ad recipientẽ in casu,in quo debuisset regulariter ptinere ad dantẽ, vt.l.cõtractus.ff.de reg.iur.& fm not.in.c.1.&.2.depoſ.cũ si. Azo verò,& Accur.tenent contrarium in.l.si non fuerint.in prin.ff.ꝓ soc. Mouent͂, quia tale pcm̃ est contra naturã contractus societ.& ideò non valet,vt not.in.c.si.de preca.&.l.cũ precario.ff.de pca. de natura.n.contractus societa.est, ꝙ partes sint equales, si aliud inter ipsas non sit actum. Et q̃uis inter ipsas possit agi, vt ad vnũ ptineant duæ partes lucri, & ad aliũ vna,tñ illa vr̃ equitas,& iustitia in societate, vt ille plus debeat hr̃e, q plus contulit societati,vt.d.l. si nõ fuerint.&.d.§.de illa.Finaliter cõcludit Hosti. ꝙ talis contractus non sit iustus. Et ppea consuluit ipse ꝓ aĩarum salute,ꝙ is qui pecuniã dedit, debeat illã remittere ei q recepit,si recipiens sine aliqua culpa sua amisit.Io.Cald.& Goff.secuti sunt opi. Azo. & Accur.ꝙ talis contractus non sit licitus. Et rñdet
117 ad.§.&.adeo.Insti.de socie.q vr̃ obstare,qd' cum ibi dr̃ posse conueniri, vt quis lucri partẽ ferat,& de dãno non teneat;qd' in q̃tum dicit de dãno,debet intelligi de lucro,vel dãno mercimonij,vel opere, nõ aũt de capitali; quia lucrũ nõ intelligit͂ nisi deducto dãno,& econuerso.Si aũt solũ de dãno fuit expressum.s.ꝙ ad vnũ tertia pars,& ad aliũ duæ ptinerent, illud idem in lucro intelligit͂ repetitũ.Insti.de soci. §.illud. D.Ant.licet primo videat͂ velle defendere, qd' contractus non sit illicitus; qa hic non cõmittit͂ vsura;cũ vsura versetur circa mutuum;tandẽ tñ conclu dit,qd' opi.Azo.sit tutior,& tenẽda,vt.c.iuuenis. de sponſ.Bal.in.l.1.C.ꝓ soc.dicit,qd' tales qui dãt mer catoribus pecuniã ad mercãdũ ad partem lucri, pcõ adiecto qd' capitale sit saluũ,cõmittũt vsurã.Et ideo concludit,qd' quicquid pcipit͂ de lucro p dantẽ, extenuat fortẽ,qa ista non est societas ; nec ex forma, nec ex natura,ex forma,quia vr̃ pecuniã mutuo dare;ex natura,quia vr̃ contra naturã societa. p.l.mutius.ff.ꝓ soc. Vnde dicit,qd' illud qd' legit͂ in.d.c.p
118 vr̃as.†de dona.debet intelligi qñ pecunia datur ad partẽ lucri,& dãni;quia tunc contractus est licitus. Sed aduerte,quia Io.And.in.d.c.p vr̃as.dicit,qd' ille tex.põt intelligi ẽt,qñ mercator præstaret cautionẽ de pecunia deposita integre restituenda. & hoc fauore dotis.arg.l.1.ff.sol.ma.& cõueniret et de parte lucri reddẽda,ita qd' cõpẽsato dãno cũ lucro, de eo qd' supest lucri certa pars redderet͂ ꝓ oneribus mr̃imonij sustentandis. Alleg.d.§.de illa. Insti.de socie. &.d.l.si non fuerint.§.Aristo.Qd' dictũ Io.An.dicit D.m.ibi sing.notan. Et qd' ex eo infert mirabile,qd' pecunia possit deponi aqud cãmporem,vt capitale sit saluum,& habeatur pars lucri. Dicit tñ,qd' non credit,quòd talis societas sit licita,nec honesta;quia de facili possit contingere, quòd ponens operã sentiret dãnum in operis amissis, & in capitali ; qd' est contra naturã societ.Vnde cõcludit,qd' talis contractus nõ ẽ licitus.Alleg.not.ĩ.d.c.plerisq;.Et ad.d §.de illa.

119 illa.&.§.& adeo.tñdet,† quasi in effectu, ꝓut rñdet
Io.Cal.videlicet, ꝙ ille tex. debet intelligi,ꝙ ṗt qs
pacisci,vt partẽ lucri ferat,non damni.s.quò ad po-
nentẽ operas. Vt talis sit sensus,videlicet, ꝙ valet pa
ctum,ꝙ ille qui ponit operas in societate,ṗt conue-
nire,vt ferat partem lucri. qđ intelligitur deducto
oĩ damno;& partẽ dãni non ferat.s.de capitali. Rõ,
qa satis est,ꝙ sentiat dãnum in opis amissis. Quini-
mo vt dicit ibi tex.opera põt esse talis,ꝙ ꝑualet pe-
cuniæ. Non obst.c.ꝑ vr̃as.qnia nihil dr̃ ibi,ꝙ capita
le sit saluum. Nec est speciale in pecunia dotali,vt
quidã somniauerunt;quia ẽt ꝓ redimendis captiuis
nõ licet fęnerari,vt.e.sup eo.j̃.eo. ¶ Vigesimoocta
120 uo q̃to,† ponit qs in societate trecenta,cum pacto,
ꝙ ferat medietatẽ lucri,& ꝙ sibi ducenta stent in se-
curo,ita ꝙ adueniente casu oĩum trecentorum amis
sorum sibi oĩno restituanť ducẽta, an contractus sit
vsurarius.Sol.satis clara apparet ex præced. Cõis tñ
Cõis opi. opi.*est,ꝙ sit vsurarius.Facit qa idẽ iuris est de par-
te quò ad partem, qđ de toto quò ad totum.l.q̃ de
tota.ff.de rei ven. Hoc tñ arbitror limitandum,nisi
illa pars quæ staret ad cõe dãnum, esset æquiualens
operę,& industrię alterius socij;quia tunc cõtractus
vr̃ satis licitus. Nisi diceres,ꝙ iste de lucro ꝓuenien
te ex ducentis recipit partẽ sibi contingentem,& tñ
ex dãno qđ posset contingere in amissione ducen-
torum,nullã partẽ debet reportare.Vnde cõtractus
non vr̃ licitus;quia q̃tum attinet ad ducenta, potius
hoc vr̃ esse mutuum,q̃ societas. & ideo quicqd acce-
dit sorti,siue certum,siue incertũ ex intentione esset
regulandum ſm arbitrium discreti,& boni iudicis,
vt dixi in ṗced.q.In dubio tñ à talibus contractibus
121 abstinendum est. ¶ Vigesimonono q̃ro,† qd si ali-
quis ponit in societate centum, cum hoc ꝙ ipse ha-
beat integrum lucrum de.50. & medietas lucri de
alijs.50.diuidať;an talis contractus sit licitus.Sol.li-
cet quidam dicant,maximè Theologi,ꝙ non sit lici
tus,tñ arbitror dicendum,ꝙ contractus ita simplici
ter initus,debeat esse licitus; quia iste vr̃ conuenire,
ꝙ debeat ipse reportare tres partes lucri; alio dunta
xat tertiã partẽ hñte.qđ licitum est.nam & hoc ipso
vr̃ conuenisse,& ita cõuenit,ꝙ ferat tres partes dam
ni,vt.d.l.si non fuerint.ff.ꝓ soc. Sed si conueniret,
qđ socius teneret ꝓ eo negociari.50.& solum lucrũ
sibi dare,dãnum verò deberet ptinere ad recipien-
tem;damnum verò,& lucrum ex alijs.50.deberet eẽ
cõe,contractus non vr̃ esse licitus. Nisi ſm qđ dixi
in duabus ṗced.qq.Sed si conueniret, vt ꝓ eo nego-
tiaret.50. cum oĩ cõmodo, & incommodo,& alia
50.mutuaret,vel.100. nõ est dubium, ꝙ contractus
esset illicitus; quia hoc casu accederent sorti operæ
illius qui negotiari habet nullo constituto salario;
ergo vsura est,vt ꝓbabiť in.qq.de quibus dicã circa
articulum,qualiter contractus vsurarius dicať respe-
ctu accessionis. Et circa ṗdictas.qq.quædam ẽt aliæ
qq.ad materiam vsurarum adiunguntť per Docto. q̃
potius spectant ad materiam societatis,q̃ vsurarum.
122 & ideò sufficiant remissiones. ¶ Vna est, vtrum† ille
qui ponit in societate operã,debeat ꝓprijs sumpti-
bus nauigare,vel simi.facere.de qua vide Ia. de Are.
& Cyn.in.l.1.C.ꝓ soc.& ibi p Bal.in.7 q. Alia est.
123 †an in diuisione societatis,q̃ fit qñq; post longa tpa
multis laboribus ṗcedentibus, si nõ inueniť aliquid
lucri,sed solum capitale, qualiter illud sit diuiden-
dum.de qua vide glo.Cy.& Doct.in.d.l.1. C.ꝓ soc.
124 Alia est, quid† si totum capitale est depditũ, an ille
qui posuit operã,teneať ad aliquã partẽ dãni illi qui
posuit pecuniã.de qua vide in.d.l.1. & maximè per
Bal.& circa ṗdictas.qq.possunt aliæ oriri. de quibus
vide in.d.l.1. ¶ Verũ qa contractus socidarũ, q quo
tidie frequẽtanť.hñt instar societatis; ideo cõseqns
est,vt de ipsis videamus; in quibus.s.casibus cõtract⁹
sint liciti,vel illiciti, ꝓsequendo ordinẽ q̃stionum.
125 ¶ Trigesimo igiť q̃ro,† habebat qdã.50.oues,quas
dedit in socidã alteri hñti alias.50. & conuenerunt
adinuicẽ,ꝙ de oĩbus.100.fieret q̃dã societas, ita vt
periculũ,dãnum,fructus, & emolumẽta essent cõia,
an cõtract⁹ sit licitus.& dic ꝙ sic. Etiã si paciscerenť
ꝙ ex ueteribus,aut ex alijs fructibus in locũ morien
tium aliæ subrogarenť. Nec ṗt dici,ꝙ hic cõmittať
vsura,quia nõ interuenit in hoc aliquod mutuũ, nec
verũ,nec velatum.Faciunt q̃ dixi.s̃.in ptin.huius.6.
126 q.princ. Nec põt dici illicitus† ẽt si ex pacto conue
niret,ꝙ vnus reportaret meliorẽ cõditionẽ, q̃ alter.
Licet posset eẽ iniustitia respectu societatis,q̃ debet
esse contracta ad instar fr̃ıiratis, vt.l.verum.ff.ꝓ so.
de qbus latius dictum fuit in ṗced.qq.Nec ẽt est il-
licitus, qñ vnus ponit.x.alter vero.xx.qũ q.x.ponit,
postea ponit expẽsas,& opas, ita qđ interim fructus
127 ęqualiter diuidanť. ¶ Trigesimoprimo q̃ro,† quid
iuris de casu frequentato, maxime apud Floreñ. T.
tradit S.pecora extimata ꝓ.100. cum pacto,ꝙ antẽ
oĩa.T.debeat recipe totũ capitale ex fructib⁹ ipsorũ
pecorum,an contractus sit licitus,posito qđ ex tunc
qñ T.receperit integrum capitale, pecora sint cõia.
D.Ant.in.c.fi.j̃.eo.tenet ꝙ nõ. Mouetur,qa primo
venit capitale certum,deinde lucrum supueniens.&
sic vr̃ contractus illicitus,maxime cum extimatio vi
deať constituere quoddã ṗtium;& sic redactũ ad pe
cuniã,vr̃ posse redigi ad mutuum.Itẽ facit qđ.s̃.di-
q.27 Itẽ facit,quia iste vr̃ hr̃e deprauatã intentionẽ
recipiẽdi aliquid vltra sortẽ, q̃ iã quasi cõsistit in pe
cunia pp extimationẽ,ergo vsura, vt.c.consuluit.j̃.
eo.In contrariũ verò vr̃ facere qđ no.Spec.in tit.de
loca.§.iã dicendum.in fi.vbi ipse ponit formã hmõi
contractus.& p'consequẽs vr̃ ipsum approbare. Fa-
cit ẽt ꝙ sit licitus,qa talia pecora remanent in dñio
tradẽtis,& si in principio perirẽt,perirent periculo
tradẽtis,ergo non põt dici capitale saluũ, vt dixi in
27.q.Et iden non mirũ,si tradẽs põt recipere maius
emolumentũ, ex quo maius subit periculũ, ſm reg.
qui sentit onus. ergo rõne dubij iste tradens saltem
excusari debet,vt.c in ciuitate.&.c.fi.i fi.j̃.eo. Nec
ob.prin.d.c.fi.qa ibi loqť in cõtractu mutui.& licet
pecunia ibi stet periculo creditoris, tñ pecunia non
deteriorať sicut faciũt pecora.Possunt.n.dietim mo
ri,& senescũt.D.Laur.Flor.in repe.c.cõsuluit.j̃.eo.
in.q.22.dicit, ꝙ si opi.do.Ant.esset vera,multi dam
narenť,sed ipse arbitrať talẽ contractum licitũ;& sic
vr̃ tenere ſcdam opi. Nec ẽ verũ,ꝙ capitale sit oĩno
saluum,qa vt dictũ est,multis modis perire põt. Sed
si omni casu quomodocunque & qualitercunq; pe-
cora perirent,talis vellet capitale esse sibi saluũ, tũc
bene contractus esset illicitus.Pro quo possunt addu
ci argumenta quæ feci in.27.q.Ego arbitror,ꝙ si tra
dens recepisset integrum capitale;deinde anteq̃ ille

qui

qui operas posuit, expensas fecit, aliquid perciperet
oīa animalia perirent. In foro conscientiæ is qui re-
cepit integrum capitale, fortè teneretur hr̄e consi-
derationem operarum expensarum p illū amissarū.
Et hoc qñ a principio non conuenit, ꝙ oīno capita
le esset saluum ipsi credenti. Sed ſm simplices termi
nos, ſm quos formaui.q. Et sic ſm dictos terminos
contractus satis vr̄ licitus a principio. Nec obst.qd᷑
dicit.d.Ant.de intentione recipiēdi vltra sortē &c.
quia in contractibus licitis in se ſm suum esse princi
pale, ꝓut est contractus emptionis, locationis, socie
tatis, & simi. intentio recipiendi aliquid vltra sortē,
& ipsa receptio non facit contractum vsurarium; qa
ꝓpriè in veritate non dicit̄ receptio vltra sortē, sed
dr̄ esse quasi de sorte. Et præterea in talibus cōtracti
bus licitū est lucrū separare. secus in mutuo, in quo
spāle p̄ceptum emanauit, mutuum date, nihil &c. vt
D.consuluit. pp tñ euitandas opi. & vt securè consu
lat̄ aīabus, debēt christiani, maxime clerici a talibus
contractibus abstinere. Theologi tñ circa p̄dictum
contractū, ad hoc vt licitus sit, dicunt, ꝙ duo sunt ne
cessaria. Primum, ꝙ ille qui tradit oues retineat in se
periculum casus fortuiti. Secundū, ꝙ si aīalia minus
venderetur, q̄ sint extimata; ꝙ ex hoc recipiens non
teneat̄ ad supplendum qd᷑ deest ad capitale; qa tunc
capitale esset saluum. qđ est contra ea, quæ dixi. s̄. in
128 27.q. ¶ Trigesimosecundo q̄ro, † habet. T. xx. oues,
tradit eas extimatas. S. pro lib. xx. quicqd de ouibus
contingat, an sit contractus licitus. Sol. satis patet ex
p̄ceden. ꝙ non sit licitus. & ita cōiter* tenent Theol.
Facit, qa est pmissum, ac si creditor mutuo dedisset
debitori lib. x. per quas emptis. x. ouibus contraxe-
rit secum societatem, ponendo alias. x. ita ꝙ sint oīa
cōia capita, & ipsi sint socij in periculo, & prouen-
tibus; nā tunc pro quanto grauat debitorem in cō-
tractu præfato, pro tanto ibi est vsura. nam postquā
vnusquisq; ponit medietatem, si oēs perirent, vnus-
quisq; debet pati damnum; vnde illa extimatio q̄ vr̄
Cōis opi. sapere mutuum velatum, vr̄ inducere tale grauamē.
& p consequens contractus non vr̄ licitus, vt statim
dicā. ĩ. in ver. in summa. ¶ Trigesimotertio quæro,
129 emit. T. a. S. oues, aut vacas, quas ille nō habet, & cre
dit, vel scit ipsum illas non habere; & ꝓ tali emptio
ne dat aliq̄ pecuniæ q̄titatē. S. & vt quasi ab alio ter-
tio emisset, locat illas ꝓ certa annua pensione, vel fa
ciens socidam sicam, seu in nube, grauat. S. an cōtra
ctus sit illicitus. Et dicendū est ꝙ sic, in q̄tum ipse
sciret. S. carere dictis ouibus. Sed si arbitraret̄ illum
hr̄e. Facit qd᷑ dicā. ĩ. de canibus. ¶ Trigesimotertio
130 q̄ro, † pone, tradit. T. S. xx. oues tenendas in socidā
ad tres annos, cū conditione, ꝙ ipse. S. teneat̄ ipsas,
& ipsarum fœtus, & fructus cū diligētia suis expēsis
conseruare, cū hoc, ꝙ in fine triennij fructus oīs diui
dant̄ p mediū. sed T. in fine triēnij debeat rehabere
oues suas principales, & ęquiualētes. Si tñ oues ipsæ,
vel aliqua ipsarum, vel earū fructus perirēt culpa, aut
dolo ipsius. S. vel custodientis ab eo deputati, ꝙ pe-
riculū ptineat ad ipsum. S. sed si casu fortuito, aut di
uino iudicio perissent, tunc damnū ptineat ad ipsū
T. an contractus sit licitus. Et dicendū ꝙ sic, qa hic
T. non vult oīno, ꝙ capitale sit saluū; sed vult dānum
ad se ptinere, si sine culpa, aut dolo perierunt. & hoc
Cōis opi. cōiter* affirmāt Theologi. ¶ Trigesimoquinto q̄ro,
131 q̄ † sępius facta est mētio de periculo, pone ꝙ aliqs
dedit oues, aut vacas in socidā ad quinquennium, vt
est consuetudo, & conuenit vt oues, & fructus earū
in fine quinquennij p mediū diuidant̄, contingit ꝙ
interim oēs oues naturaliter perierūt, an recipientē
spectet aliqua pars dāni. Hæc.q. non ptinet principa
liter ad materiā nr̄am, licet Doct. cōiter interserāt
Bal. in. l. 1. C. ꝓ soc. hac. q. tractat, vide ibi p eū latiss.
¶ In summa circa p̄dictam materiā ego arbitror ta-
lem indubitabilem posse dari regulā, ꝙ quotiescūq;
in contractu societatis, aut socidæ admiscet̄ mutuū
132 verū, aut velatū. Exemplū † veri mutui, vt puta, dedi
tibi oues in socidā, & mutuo tibi. l. Exemplū velati,
si interuenit aliqua extimatio, hn̄s admixtā condi-
tionem, p quā extimatio videat̄ sapere mutuū, vt. s̄.
pluries dictū fuit. Qđ si rōe mutui veri, aut velati, al-
terius socij, vel recipientis ad socidā, cōditio reddit̄
deterior, q̄ sit natura societatis, & socidæ, contractus
est illicitus. Verbi. g. est cōsuetudo cōis, ꝙ oues te-
neant̄ in socidā ad quinquenniū, tradens oues in so-
cidam mutuat. l. & vult ꝙ ille teneat̄ vsq; ad sex ann̄.
& sic ipsū grauat in vno anno de medietate sua inte
gra, q̄ oportuisset alteri finito. v. anno in socidā da-
re. quo casu ſm consuetudinē recipientis in vno an-
no lucratus fuisset. v. partem. nā oē emolumentū. vj.
anni ꝓ ea parte, q̄ ptinuisset ad recipientem in soci-
dā, vr̄ accedere sorti, & mutuo vero, vel velato, & sic
vsura est, vt dixi. s̄. Et facit qđ dicā. ĩ. in materia lo-
catio. & in artic. de contract. vsur. rōne accedentiæ
ad sortem. Si vero rōne ęstimationis, aut mutui veri,
aut velati, non reddit̄ conditio recipientis deterior
ſm verā naturā socidæ, & societatis, contractus non
est illicitus. Et sic et p contrariū, si recipiens in soci
dā mutuaret danti, vel ab ipso dante tenebat̄ recipe
pecuniā in pn̄ti, & facit sibi dilationē ad certū tp̄s,
& paciscit̄ circa socidā, ꝙ nō teneatur tenere, nisi ad
4. annos, & in fine. 4. anni. debeant aīalia diuidi per
medium, & certè ex parte recipientis contractus est
vsurarius. rōnes patēt p contrariū. Expeditis p̄dictis
artic. ptinentibus ad materiā societa. & socidę, tran-
seamus ad alios contractus, q vn̄r tenere mixtā natu
ram inter contractū societ. & loca. & hoc sequamur
ſm p̄missum ordinem. qq. ¶ Trigesimosexto quęro,
133 † pone, dedit. T. S. vnū par boum cū pacto, ꝙ. S. quo-
libet anno det sibi starios. xx. frumenti, an cōtractus
sit licitus. Sol. dn̄t Docto. cōiter*, ꝙ aut locat̄ opera Cōis opi.
bouū, & est licitus, qa boues deteriorant̄ periculo,
& dāno locantis. Si vero locans vellet illos recupare
p̄tio quo fecit illos extimari, nec vult subire pericu-
lū deteriorationis; sed solū vult subire periculū diui
nū, & mortis naturalis, & est illicitus. Hoc tenet do.
Ant. in. c. fi. ĩ. eo. Allegat not. 14. q. 3. plerique. & qd᷑
not. in. c. in ciuitate. ĩ. eo. & sequit̄ do. Laur. in repe.
d. c. consuluit. ĩ. eod. in. 23. q. ¶ Trigesimoseptimo
134 q̄ro, pone, ꝙ. S. tradit boues. T. cū pcō, ꝙ damnum,
& lucrū ipsorū boum sit cōe, ēt si sit dānum deterio
rationis; vult tñ. S. a. T. quolibet anno starios. x. fru-
menti, an contractus sit licitus. D. Lau. in. d. repet. &
in. d. q. vet. sed hic insurgit. Arguir primo, ꝙ sit lici-
tus. Mouet̄, qa in casu p̄ced. qñ ad tradentem boues,
ptinet integrū piculū, licite recipit illa. x. frumēti. ita
& in casu isto postq̄ subit medietatē periculi, & dāni
licitè recipit dcōs star. Facit. l. q̄ đ tota. ff. de rei ven.
In

In contrarium tamẽ allegat, quia ex quo.C.vult medietatem damni ad.T.pertinere. Inſuper vult,ꝙ ſibi ſoluatur.x.ſtarij annuatim;perinde videtur eſſe,ac ſi vellet capitale eſſe ſibi ſaluum,& partem lucri habere, qđ eſt reptobatum. Concludit tandẽ,ꝙ aut contractus eſt celebratus,taliter,verbi gratia , locauit.S. boues,vt T.cum illis araret,vel plauſtrum duceret, vel quid ſimi.'& ꝙ omne emolumẽtum etiam ipſius T.præcipuum,ſed ſi boues in fine anni eſſent deteriorati,& ſic minoris valoris.T.teneretur pro medietate;ſi autem melioris medietas lucri cederet ad vtilitatem.T.& profecto contractus eſt licitus, quanquã S.velit etiam ſtarios.x.frumenti quolibet anno. Moueor,quia ſiue quis dicat iſtum contractum locationis,ſiue ſocietatis,eſt licitus;nam ſi locationis,vt puta,operarum bouum, contractus erit licitus ratione deteriorationis. Nec ob.ꝙ pro medietate T.ſubeat damnum deteriorationis; quia ſatis ſt,ꝙ ꝓ illa dimidia,& illius reſpectu nihil ſoluat. ſoluit enim.x. vbi ſi nihil ſubiret damni,ſolueret.xx. Item ſicut ſtat ad lucrum,debet ſtare pro ea parte ad damnum. Præterea licet ſoluat.x.tamen longe plus poteſt lucrari. licet iſta ratio non ſit multum concludens , tñ cum iſte.T.totum emolumentum ex operis perueniens recipiat,videtur contractus licitus. Ita vt reſpectu vnius bouis ſit contractus locationis,cuius deterioratio pertinet ad ipſum dãtem, reſpectu alterius vř eſſe quædam ſocietas; & maxime habita conſideratioue hinc inde,& ſic vult contractum fore licitum, arg.not.in ſimi.in.c.ad queſtiones.de rer.permu. Et ſi velles dicere,ꝙ iſte ſit contractus meræ ſocietatis, tunc etiam licitus eſſet,quia capitale ſtat ad damnũ, & lucrum vtriuſque. Nec obſt.ꝙ.S.habeat.x.ꝓcipua omni anno , quia etiam.T.habet præcipuum omne emolumẽtum prouenieñs ex operis bouis. Facit.c.1. & quod ibi not.ſ.de ſeu. Vnde lucrum incertum qđ poteſt eſſe magnum,cum lucro certo qđ eſt paruum adinuicem compenſabitur. Aut talis contractus celebratur ſub hac forma,vt puta,quia debeant partes adinuicem communicare damnum, & lucrum, etiã capitalis & operarum,cum hoc,ꝙ dãs boues debeat recipere.x.ſtarios frumẽti.& in hoc caſu diſtinguendum eſt ſecundum præfatum do.Lauren.ꝙ aut vnus ponit perſonam operantem, & alter boues,aut ambo ponunt perſonam operantem, & vltra hoc vnus ponit boues. Primo caſu,aut opera perſonæ præponderat bobus,ſeu eorum valori;aut econtra,aut eſt ęqualitas in vtriſq;. Primo caſu,contractus præſumit celebratus in fraudem vſurarum. Et licet hic nõ interueniat mutuum,tamen illi.x. ſtarij videntur dari pro mutuo velato; nam perinde eſſe videt,ac ſi dans boues extraneos mutuaſſet dimidiam partem pretij pro.x.ſtarijs frumenti,& recipiens illos poſuiſſet in ſocietate.Facit quod not.in.d.c.in ciuitate.&.c.cõſuluit.&.c.ſi.7.eo. In ſecundo caſu contractus videt licitus, nec ex alijs circunſtantijs aliud dicendum eſſet,ſecundum not.in.c.ad noſtram.de emp. & ven. &.c.illo vos.de pigno. non.n.eſt inconueniens, nec contra naturam ſocietatis, vt.l.ſi non fuerint.ff.pro ſoc.& Inſtit.eo.§.de illa.Faciunt quæ dixi.ſ.in articulo ſocietatis. Hoc tñ temperãdum arbitror,ſi modo quis deberet recipere illos.x.ſtarios de lucro exiſtenti.Secus autem ſi ſimpliciter,quia tunc non exiſtente lucro omnibus hincinde penſatis, non poſſet iſte licite recipere illos.x.ſtarios, quia eſſet contra naturam ſocietatis, vt vnus lucrum,& alter damnum pateretur. Vnde ſi ex tali ſocietate nullum lucrum perceptũ fuiſſet,non deberet iſte aliquid velle. Alias autem videretur potius velle ex mutuo velato , & ꝑ conſequens contractus eſſet illicitus.¶ In tertio caſu arbitror dicendum,ꝙ ſi de lucro conueniret, ꝙ ille perciperet ſibi.x.ſtarios præcipuos frumenti, ꝙ quanquam ęqualitas non ſeruaretur in ſocietate; & ſic hoc reſpectu contractus videatur illicitus, tamen non videtur poſſe dici vſurarius. Et maxime hoc dicendum eſſet, ſi quantitas recipienda per prius per vnum de lucro celebrato, non eſſet certa, ſed eſſet præcipienda per nomina quotitatiua, vt puta,quòd prius reciperet ſextam, aut decimam partem totius lucri;deinde reliquum diuideretur per medium ; nã vt dixi,contractus ex ſui forma non poteſt dici vſurarius,licet pactum inęqualitatis in ſocietate nõ ſit laudabile,vt dixi.ſ.q.27.& præced. Et hæc procedunt, ſi modo dans boues extimatos nõ haberet intentionem malam,quaſi ad mutuum. Sed ſi dans boues extimatos,vellet in caſu prædicto prius recipere x.ſtarios non habito reſpectu,ſi ſupereſſent in lucro, tunc dico,ꝙ contractus omnino eſt illicitus, vt patet ex prædictis. Si vero vnus poneret perſonam, & boues extimatos,alter vero poneret perſonam tñ, ſi ponens boues extimatos vellet prius recipere.x. ſtarios frumenti,an contractus eſſet licitus. Videtur dicendum,ꝙ ſi periculum deteriorationis pertineret ad ponentem boues,contractus eſt licitus,vt patet. Si vero periculum eſſet commune,tunc diſtinguerem,an illos ſtarios frumenti vellet ſibi omnino ante capere,an vellet dñtaxat ex lucro prius capere, vt dixi in præced.caſu. Et ita arbitror in caſibus prædictis dicendum , quicquid dicat do.Laur. Dicunt etiam theologi,ꝙ quotieſcunque id quod recipitur ex bobus,correſpondet æquiualenti vtilitati , quam recipiens boues ex ipſis bobus poteſt recipere,contractus eſt licitus. Alias ſecus. Et ſimiliter dicunt,ꝙ licitus eſt contractus illorum, qui dãt boues ad quartum,hoc eſt lucri,& damni , dummodo locans labor anti promittat ſe ſatisfacturum competenter de labore,& expenſis,ſi inde operans nullum lucrum fuerit conſecutus.Et ex prædictis clare patet,ꝙ non eſt licitus contractus;ſed omnino vſurarius illorum , q
135 dant † boues ad colaticum , ſecundum vulgare noſtrum, cuius natura eſt hæc,vt boues dentur extimati,& dans nullum debet recipere damnum, vel periculum;ſed debet recipere certam quantitatem frumenti. Et ex his habes expeditum hunc articulum, mixtum quaſi ſocietatis,& locationis.

LAVS DEO.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO

PP QQ.

Omnes sunt quaterniones, præter QQ qui est quinternio.

Index per se patet.

PARMAE.

APVD SETH VIOTVM.

1575.

314